38

Del coll.º de la Comp.ª de Jesús de Gran.ª B.ª

2/681

Annotatio Tractatuũ: questionũ: mẽbroꝝ: articulorũ: particularũ cũ subdiuisionibus Secũde partis Summe Alberthi magni.

2 400 40 Gafta MADE IN SPAIN

38

B.

9/6812

Del coll.º de la Comp.ª de Jesus de Gran.ª B.ª

Annotatio Tractatuũ: questionũ: mẽbroꝝ: articulorũ: particularũ cũ subdiuisionibus Secũde partis Summe Alberthi magni.

Annotatio Tractatuū et Questionū ⁊c̄.

Annotatio Tractatuū questionū:membrorū:articulorū:particularū cū subdiuisionibus Secunde partis Summe Alberthi magni.

Tractatus primus de primo principio

Questio prima.

Utrū vnū principiū sit omniū.

Questio II

Quo actu primū principiū sit p̄ncipiū oīm ⁊ vniuersi esse.

Questio III

Que sint primi p̄ncipij ꝓprietates:sunt eīm quedā prime ⁊ quedam cōsequentes ex illis.

Mēbr.I. Prime ꝓprietates due sunt:scz primū ⁊ p̄ncipiū:

Arti. I Querit ergo qua intentōe dicat primū.

II Primi principij secunda ꝓprietas est/ q̄ principiū est:Querit ḡ qualiter principiū dicat.

Mēbrū. II. Primi p̄ncipij ꝓprietates cōsequentes ipm:quia est principiū:quia ipm est ens:Querit ergo qualiter dicat principiū.

Mēbr. III De cōpatione principij ad principiata fm ꝓprietates ⁊ primas/ ⁊ consequentes.

Arti. I Ut̄ causet mltitudo ⁊ diuersitas in creatis.

II Ut̄ veniat compositio in creaturis:cū primū p̄ncipiū sit oīno simplex.

III Unde in creaturis veniat mutabilitas.

Arti. IIII Ut̄ hoc sit:q̄ cū primū principiū vnicū sit/ ⁊ vno modo se habens ad omnia:q̄ fm rationē vestigij tria resultent in opere.

Parti. I Creature quare dicant vestigia.

II Que sint illa in quibus est ratio vestigij.

III Quare dicant nutus:⁊ nō vestigia.

Questio IIII

De errore Platonis/Aristotelis/⁊ Epicuri.

Par.I.ar.I mēbr.I Utrū materia sit principiū nō de principio sive increata.

II Utrū vna materia sit omniū.

III Utrum materia sit eterna.

IIII Utrū materia facta sit ad rationē/sive ad exēplar aliquod.

Arti.I.mēbr primi. Utr̄ errauerit plato i hō q̄ dixit exēplar eē p̄ncipiū

Utrū ex dictis platonis sequat deū esse opificem/ nō creatorem

Mēbr.II Querit de errorib⁹ Aristotelis.

Arti. I. Utrū forma possit eē p̄ncipiū nō de principio.

II Utrū materia fm rationē qua posuit eā Aristoteles/possit esse principiū nō de p̄ncipio.

III Quid sit illud qđ vocat Aristoteles/operatoriū.

IIII Utrū Aristo. duo p̄ncipia vel tria posuerit.

Arti.V. Querit de errorib⁹ phor̄ mūdi eternitatē ponētiū.

Particla.I Utrū mūdus semp fuerit/⁊ est/⁊ erit.

II Querit de opinione stoicorū socratis ⁊ platonis: q̄ dixerūt mūdū sepe incipere ⁊ desinere.

III De septē vijs quas collegit Rabbimoyses:quib⁹ probat mundi eternitas.

Questio incidens.I Utrū ꝓbari possit q̄ mundus sit eternus/eo mō quo probat a quibusdā.

II Utrū hec duo compossibilia sint fm intellectū:scz q̄ mūdus a deo sit factus:et cū duratōe hoc mō sit eternus/q̄ duratio eius initiū nō habuerit.

Querit de errorib⁹ epicureorū:⁊ maxime de antiquo erroze anaximenis:q̄ dixit deū ⁊ materiā primā esse idem. Mēbr.III

Tractat⁹.II.De angelorum creatione.

Questio V

Utrū angeli sint/ vel nō.

Questio VI

Querit quid sit angelus.

An definitio data p Damascenū sit sufficiens. Mēbrū.I.

An definitio angeli fm Dio. sit essentialis. II

Questio VII

Querit q̄ sit causa mltiplicatōis in angelis.

Questio VIII

Utrū angeli inter se differāt specie/ vel genere/ vl numero solo.

Questio IX

Utrū angeli differāt specie ab aīalib⁹ rōnalib⁹.

Questio X

Querit ad quid factus sit angelus ⁊ aīa rōnalis.

Tractatus.III.Quando ⁊ vbi angeli creati sint.

Questio XI

Querit quando angeli creati sint.

Questio XII

Querit vbi angeli creati sint. Mēbrū.I.

Utrū celū empyreū sit locus creatōis angelorū. II

Utrū celū sit vniforme in lumine. III

Utrū celū empyreū quiescat/ vel moueat. IIII

Quid sit celū trinitatis:scz vtrū sit corpus vel nō ⁊ quid in eo contineat.

Tractatus.IIII.De angelorum naturalibus:⁊ de quattuor attributis eorundem.

Questio XIII Mēbrū.I.

Utrū angelus sit essentia simplex.

Utrū mod⁹ simplicitat̄ angeli sit: q̄ angelus sit q̄dagat:⁊ vtr̄ angel⁹ ⁊ potētia angeli sint idē II

Querit que sit cōpatio simplicitatis āgeli ad simplicitatē diuinā ⁊ ad simplicitatē aie rōnalis. III

Questio XIIII

Querit de scdo attributo:scz ratōe naturalr insita/sive intelligētie pspicacitate.

Querit fm quēmodū ratō cōueniat angelis. Mē.lar.I.

Querit fm quē actū insit angelis ratio. II

Utrū memoria cōueniat angelis. Mēbrū.II

Querit de intelligētia sive pspicacitate angelor̄. III

Utrū fm oēs differētias intellect⁹ angelo insit p spicacitas intelligētie/an nō. Arti.I.

Utrū p spēs intelligant angeli:⁊ si intelligūt per species/que vel quales sint ille. II

Utrū angeli intelligant per species. Parti.I

Quia angeli intelligūt visiōe matutina ⁊ vespertina q̄rit de distinctōe visiōis matutine ⁊ vespertine. II

Querit de cōpatōe visionis matutine ad vesperti nam/vt videatur que sit potior. Questio incidens

Annotatio

III Queritur qualiter vnus ab alio intelligitur vel cognoscatur: z qualiter ab homine.
IIII Querit qualiter angelus intelligat ab boibus.
Mēb.IIII. De voluntate hominis.
Arti.cu.I. Utrum voluntas sit in angelis fm differentias duas q dicūtur naturalis volūtas: et electiua.
II De actu voluntatis querit vtrū angelus ex solis naturalib⁹ potuit diligere deū ꝓp se et su ꝓ oia.
III De actu volūtatis qđ est diligibile querit: vtrum bocez sit in ordine vel absq ordine.

Questio XV.

De tertio attributo qđ ē discretio psonalis.
Mēbrū.I. An discretio psonalis cōueniat angelis.
II Si conueniat angelo personalis discretio: querit fm quā rationem ei conueniat.

Questio XVI.

De ḡrto attributo qđ est libertas arbitrij
Mēbrū. I. An angelo cōueniat libertas arbitrij.
II. Querit fm quā rationem libertatis cōueniat angelo libertas arbitrij.
III Utr libras arbitrij plᵒ ꝓueniat āgelo ꝙ boi vl eq
IIII Utrū libertas arbitrij equaliter cōueniat oi angelo: vel fm plus z minus vni ꝙ alteri.
V Querit a q causet ista libertas in angelo.

Questio XVII

De attributis angelo queritur in cōi.

Questio XVIII.

Quales facti sint angeli vtrum in gratia gratūfaciente: vel in solis naturalibus bonis.
Mēbrū. I. Utr boni āgeli creati sint ī gra gtūfacīte: vl nō.
II. Utrū mali angeli creati sint in malicia vel non.
Arti. I. An deus potuit āgelos facere malos: z an in primo instanti creationis poterant esse mali.
II Utrū demones in pmo statu existentes habuerūt cognitionē matutinā z vespertinam.
Mē.III. Utrū boni z mali angeli poterāt esse prescij sue cōfirmationis vel sui casus.
Arti.I. Utrum fuerūt prescij vel esse poterāt sui casus vl sue confirmationis.
II. Utrū boni angeli aliqđ pscierūt de sacramento incarnationis qđ futurū erat.
Par.I. Utrū pscierūt sacramētū incarnationis.
II. Utrū āgeli ex naturali possint cognoscere futura
Mē.III Utrū angelis aliqđ sit additum in confirmatione z quid sit illud additum.

Questio XIX.

Utrū beatitudinē in formatōe bonis angelis data meruerunt vel non.

Tractatus. V. de casu angelorum

Questio XX.

Mēbrū. I. Queritur quis ceciderit: vtrū superiores vl inferiores fuerunt angeli cadentes.
II Utrum vnus eorum alios suam voluntatem persuaserit vel aliber eoꝝ ꝓpria volūtate ceciderit

Questio XXI.

Querit ꝓter qđ angelus malus ceciderit.
Mēbrū. I. Quid apperierit malus angelus.
II Quod fuerit peccatum primū angeli.
III Que fuerit primi peccati causa.

Questio XXII.

Querit a quo angelus malus ceciderit.

Questio XXIII.

Querit per quid delectus fuerit.

Questio XXIIII

Querit qñ ceciderit malus angelus.

Questio XXV

Querit in qđ ceciderit angelus malus.
Querit in quid ceciderit quo ad culpā: vtrū adhuc in peccato suo perseueret. Mē.I.ar.I.
Utrum omni motu suo peccet angelus. II
Utrū culpa diaboli aliqđ virtutis secū cōpatiat. III
Que sit causa obstinatiōis in malo. IIII
In quid ceciderit angelus malus quo ad penam Mēbrū. II
Utrum sensibilis potentia sit in demone cuz suis differentijs. Ar.I. pti.I.
Utrum demones habeant concupiscibilem z irascibilem que a philosophis dicuntur inesse fm partem sensibilem. II
Qualiter hec mala sint in demonetez furoz irrationabilis: demēs ꝛcupiscētia z fātasia ꝓterua. Arti.II
Utrum sinderesis sit in demone. III
In qđ cecidit angelus malus quod ad locum. Mē.III.

Tractatus. VI. de prelatione angelorum tā bonoꝝ ꝙ maloꝝ

Questio XXVI

Qualiter angelᵒ pstit angelo: z si bonus bono: et malus malo pest: vtrū pstit ꝓ naturā vl ꝓ gram. Mēbrū. I.
Querit qs sit actᵒ supiozis in inferiozem. II

Questio XXVII.

Qualr angelus tā bonᵒ ꝙ malᵒ pstit aīe rōnali.
Querit qualiter angeli tā boni ꝙ mali possint super sensum interiozē vel exteriozem. Mēbrū. I.
Queritur qualiter angeli tā boni ꝙ mali possint super intellectum. II
Utrum angeli boni z mali sint immissozes visionum: vel incētozes tm. III

Tractatus. VII. De tentatione demonum.

Questio XXVIII.

Querit quid sit tentatio. Mēbrū. I.
Queritur quis sit tentatoz. II
Querit q sint modi tentandi z quot. III

Questio XXIX.

Utrū demones intrent in cozpoza boium z obsideant eos in cozpoze z anima.

Tractatus. VIII. De miraculis z mirabilibus.

Questio XXX

Si pstigia magoꝝ facta sint miracula vel non.
Et primū de mirabilib⁹ magoꝝ factis cozā pharaonem fuerint miracula. Mē. I. ar. I
Querit qđ demōes operenť in talib⁹ mirabilib⁹. II
Querit de his q adhuc faciūt demones ad hominū delusionem. Mēbrū. II.

Questio XXXI.

Qualiter seminales cause indite sint clemētis mūdi fm quas fiunt miracula ab angelis bonis et malis a sanctis siue a deo.
Quid sint semiales rōnes siue causales. Mē. I. ar. I
Queritur de seminalibus rōnibus quot sint: et que differentie inter eas. II.

Tractatuū z questionū ꝛc.

III Utrum seminales rationes sint in rebᵒ conditis a deo: vel in ipso deo.
IIII Si seminales rationes sint in rebus conditis aliquomodo: vtrum a principio creationis indite sint eis vel postea.
Mēbrū. II. Querit de veris miraculis absolute.
Arti. I Queritur qđ sit miraculum.
II Queritur quid sit mirabile.
Parti. I Querit que sit differētia inter hec quattuoz mirabile: virtus: signū: z prodigium.
II Utrū aliquid fiat ꝓtra naturā: z que sit differentia inter facere contra naturā: z preter naturam z supra naturam.
Arti. III Queritur quid sit miraculosum.

Questio XXXII

Mēbrū. I. Queritur de miraculis fm comparationem ad causam.
Arti. I. Queritur quo fine fiāt miracula: vtrum ad fidē inducendam.
II Utrum fides vel alia virtus impereť fieri miraculum.
III Si fides impetrat miraculū: queritur fm quē fidei articulū imperet.
Mēbrū. II Queritur per quid fiant miracula.

Tractatus. IX. De anagogicis significationib⁹: missione: locutiōe: z custodia angelorum.

Questio XXXIII.

Querit de anagogicis significationib⁹ q significācantur in figuris cozpozum assumptozū ab angelis.
Mēbrū. I Et primū de ipsis in cōmuni.
II Querit de anagogicis significatōib⁹ in ꝑticulari

Questio XXXIIII.

De missione angelozum.
Mēbrū. I Querit a quo mittantur.
II Queritur vtrum omnes angeli tam boni ꝙ mali mittantur.
III Utrū oēs angeli vel qdā de bonis mittantur.
IIII Querit ad qđ mittantur angeli.
V Queritur quib⁹ mittantur angeli.

Questio XXXV.

De locutione angeloꝝ.
Mēbrū. I. Utrum angeli loquantur.
II Queritur quo sermone angeli loquantur.
III Queritur de organis angelorum loquentium z audientium.
IIII Utrum omnes angeli omnibus loquantur: vel quidam quibusdam.
V Utrū angeli oia vel quedā loquātur.
VI Utrum angeli eodem modo loquantur z ad seinuicem z ad deum.

Questio XXXVI.

De custodia angelozum.
Mēbrū. I Utrū custodia angeloꝝ sit necessaria.
II Querit de effectu custodie angeloꝝ.
III Querit de modo custodiendi.
IIII Utrū ois hō custodiat: vel solus hō: vel non.
V Utrū hō semp custodiat ab angelo vel non.
VI Utrum aliquid gaudij vel tristicie accrescat angelis ex custodia.

Tractatus. X. de hierarchijs.

Questio XXXVII.

Queritur quid sit hierarchia.
De prima diffinitione hierarchie. Mēbrū. I.
De secūda diffinitione hierarchie. II
De tertia diffinitione hierarchie. III

Questio XXXVIII

Querit de diuisione hierrrchie.
De diuisione hierarchie in cōi. Mēbrū. I.
De diuisione hierarchie in spāli. II
Queritur cuiᵒ nature sit ista diuisio. Arti. I.
De sufficientia diuisionis. II
De ordine diuidentium z diuisi. III

Questio XXX IX.

Queritur de ordinib⁹ hierarchiarum.
Queritur de prima hierarchia in speciali et ordinibus in ea positis. Et pmū de seraphim qđ sit. Mē. I. ar. I par. I. qsi. I.
Queritur que sint ꝓprietates seraphim: z penes quid accipiantur. II
Queritur de cherubin quid sit. Par. II. q. I
Querit que sint ꝓprietates cherubin. II
Querit de thronis quid sint. par. III. q. I
Querit q sint ꝓprietates thronoꝝ. II
Queritur de predictis tribus ordinibus: scilicet seraphin/cherubin/z thronis in cōi penes quid accipiantur z qualiter ordinentur. Arti. II
Queritur de sufficientia trium ordinū seraphin z thronorum. III
Queritur de hierarchia eozundem trium ordinū IIII
De secunda hierarchia. Mē. II.
Querit de ordinib⁹ in secūda hieraebia positis in speciali. Et primū de dñationib⁹ quid sint. Arti. I. Par. I. q. I.
Querit de ꝓprietatib⁹ dñationū. II
Querit de virtutib⁹ quid sint. par. II. qsi. I
Querit q sint ꝓprietates virtutum. II
Queritur de potestatib⁹ quid sint. par. III. q. I.
Queritur que sint ꝓprietates potestatum: et penes quid accipiantur. II
Queritur de dictis tribus ordinibus: scz dominationib⁹: virtutib⁹ z potestatib⁹ in cōi. Arti. II
Queritur de hierarchia dominationū: virtutuz z potestatum. III
De tertia hierarchia. Mē. III.
Querit de ordinibus in tertia hierarchia positis in spāli. Et primū de principalib⁹ quid sint. Arti. I. par. I. qsi. I.
Queritur que sint ꝓprietates principatuum: et penes quid accipiantur. II
Queritur de archangelis quid sint. par. II. qsi. I
Querit de ꝓprietatib⁹ archangeloꝝ. II
Queritur de angelis quid sint. par. III. qi.
Querit q sint ꝓprietates angeloꝝ. II
Queritur de predictis tribus ordinibus scz principatibus: archangelis z angelis in cōmuni. Arti. II
Queritur de hierarchia principatuū archangelorum: z angelorum. III

Questio XL.

Queritur de theophania et actibus hierarchicis qui sunt illuminare purgare z perficere
Queritur quid sit theophania. Mē. I. ar. I
Queritur vtrum theophania descendat in ange- II

los: vtrum scilicet a deo solo vel etiã ab homine christo: vel etiam beata virgine.
Mẽbrũ.II. Querit de actibꝫ hierarchicis angelorꝫ.
Ar.i.pti.I. Utrum angelis conueniat purgare: illuminare: et perficere.
II Queritur ſm quid conueniant angelis actus hierarchici: vtrum scilicet ſm distinctionem hierarchiarum ⁊ ordinũ vel personarum
III Utrum tres actus hierarchici cõueniant eis ex eq̃ vel per prius ⁊ posterius.
Arti.II. Queritur qualiter his actibus vtuntur inter se ⁊ qualiter ad animas hominũ.

Questio XLI.

Queritur de synagoga ⁊ connexione angelice dispositionis

Questio XLII

Utrꝫ ordines isti manebũt post diẽ iudicij vel nõ.
Mẽbrũ.I. Utrũ ordines angelorum ab initio distincti sunt per naturam vel gratiam.
II Utrum omnes angeli eiusdem ordinis equales sint/ vel non.
III Utrum decimus ordo qui dicitur cecidisse/ ex hominibus sit restaurandus.

Tractatꝰ.XI. De creatione aliarum rerum: ⁊ pcipue operũ sex dieruꝫ distinctione: ⁊ requie septimi diei.

Questio XLIII

Queritur quare nomine celi ⁊ terre intelligit̃ spiritalis ⁊ corporalis creatura.

Questio XLIIII.

Queritur an conueniebat corporalem creaturã primo in materia confusa ⁊ informi fieri: tam pꝫ speciem ⁊ locum distinctam.

Questio XLV

Querit̃ quõ opus creationis celi ⁊ terre ante omnem diem creatũ fuerit.

Questio XLVI

Queritur vtrũ simul/ vel per successiones tẽporũ omnia creata sint.

Questio XLVII

Queritur de duplici expositione glose super eo qꝺ dicitur Ben̄.j.a. In principio creauit deus ⁊c. Exponit em̄ de principio efficiente/ ⁊ de principio quod est initium temporis.

Questio XLVIII

Queritur de tribus questionibus quas mouet magister. Prima/ quare illa materia confusa informis dicatur. Secunda/ vbi ad esse prodierit. Tertia q̃tũ ad altum ascenderit.

Questio XLIX

Queritur de contrarietate que est inter augustinum ⁊ alios sanctos de hoc quod dicit magister q̃ sex diebus distinxit deus ⁊ in formas ꝓrias redegit cũcta que simul materialiter fecerat.

Questio L

Queritur de quatuor modis diuine operationis.

Questio LI

De opere prime diei.
Mẽbrũ.I. Queritur qualiter deus primo formauit lucem et diuisit a tenebris: ⁊ quid sit lux: vtrũ corpus vel forma corporis: vel defluxꝰ corporis alicuiꝰ
Querit̃ quõ lucẽ appellauit diẽ/ ⁊ tenebras noctem: vtrũ sit̃ ꝑ effectũ/ vel causam. II
Querit̃ quomodo factus est vespere ⁊ mane dies vnus/ ⁊ nõ mane ⁊ vespere: ſm hoc enim prima dies non habuit mane. III
Querit̃ de hoc q̃ dies tribus modis accipit̃. Arti. I
Queritur de eo q̃ magister ponit tres distinctiones vespere ⁊ mane. II
Illa que dicuntur in genesi litteraliter accipiẽda sint/ ⁊ nõ per allegoriam. III

Questio LII

De opere secunde diei.
Queritur de celo aqueo sine crystallino quid habeat ꝓ materia/ quid ꝓ forma: et de eo q̃ aque legunt̃ supra firmamentũ. Mẽbrũ.I.
Utrũ celũ crystallinũ sit mobile vel ĩmobile. II
Queritur qua necessitate ponatur esse celum crystallinũ/ siue aqueũ. III

Questio LIII

Queritur de firmamento.
Querit̃ quid dicatur firmamentũ.
Querit̃ de qua materia sit firmamentũ. mẽb.I.ar.I
Queritur cuius figure sit firmamentũ seu celũ. II
Utrũ firmamentũ seu celũ stet vel moueat. Mẽbrũ.II III

Questio LIIII

Queritur de numero celorum.

Questio LV

Querit̃ quare nõ est dictus sicut in alijꝭ dierum operibus: vidit deus q̃ esset bonum.

Questio LVI

De ꝺ̃opere tertie diei.
Queritur qualiter congregate sint aque que sub celo sunt in locũ vnum. Mẽbrũ.I.
Querit̃ ꝺ̃s sit locus ad quẽ ꝯgregate sunt aque. II
Querit̃ circa hoc q̃ dicit: Germinet terra herbã virentem: vtrum plante generaliter ꝓtineant ad dispositionẽ vel ornatum. III

Questio LVII

De opere quarte diei: ⁊ querit̃ de ornatu.
Queritur in quo cõsistat ornatus: ⁊ in quo differat ab ope creationis ⁊ dispositionis. Mẽbꝛ.I.
Querit̃ de ornatu singulorꝫ corporꝫ simpliciũ: scz celi/ aeris/ aque ⁊ terre. II

Questio LVIII

Queritur de hoc q̃ dicit: Et sint in signa et tempora: ⁊ dies ⁊ annos.

Questio LIX

Querit̃ de hoc q̃ dicit: Ut luceant in firmamẽto ⁊ illuminent terram.

Questio LX

De ope q̃nte diei, ⁊ q̃rit̃ de ornatu aque ⁊ aeris:

Questio LXI

De ope sexte diei: q̃rit̃ q̃re dicat: ꝓducat terra: cũ virtus ꝓducendi talia nõ sit in terra/ sz ſm astronomos sit in celo.

Questio LXII

Querit̃ de pulchritudine vniuersi que ex ornatu consistit.
Queritur de pulchritudine pulchro ⁊ apto que differentia sit eorum. Mẽbrũ.I.

II Querit̃ que faciant ad pulchritudinez vniuersi: siue decorẽ/ siue ornatum.

Questio LXIII.

Querit̃ de ordine rerũ in vniuerso.
Mẽbrũ.I. Querit̃ an sit ordo in vniuerso: ⁊ si est cuiusmodi sit ordo ille.
II Querit̃ vtrũ aĩa ad boiem ordinentur.

Questio LXIIII

Querit̃ de factura boĩs: ⁊ de his q̃ genesis ꝓmo circũstant̃ facturã eius.

Questio LXV.

Eũ hõ in statu innocẽtie ĩmortalis sit factꝰ ꝑ alijs aĩantib⁹ q̃rit̃ quõ cõez cũ ipsis accepit alimoniã

Questio LXVI

Utrum vniuersum perfectum sit vel non: et qua perfectione perfectum sit.

Questio. LXVII

Queritur quõ in senario dierum perfecerit deus oĩe opus suũ: ⁊ de requie septimi diei.

Tractatus. XII. de formatione boĩs ſm aĩam tm̃.

Questio LXVIII

Queritur vtrũ anima sit.

Questio. LXIX.

Queritur quid sit anima
Mẽbrũ.I De septem definitionibus sanctorum de eo quid sit aĩa.
Mẽ.II.p.I. De tribus definitionibꝫ phorꝫ de eo qꝺ sit aĩa. Et primo de prima definitiõe q̃ est Auicẽne.
II De scõa definitione aĩe ſm phos: q̃ est aristotelis
III De tertia definitõe aĩe quã itẽ ponit aristoteles.

Questio. LXX

Querit̃ qꝺ aĩa in se sit ⁊ per se.
Mẽbrũ.I Utrum anima ⁊ maxime hominis sit simplex vel composita.
II Utrũ aĩa sit sua potentia: vel non.
III Querit̃ qualis sit illa diuisio aĩe in vegetabilem sensibilem: ⁊ rationalẽ: ⁊ vtrũ sit in boie vna substantia aĩe in his tribus potentijs.

Questio. LXXI.

Querit̃ quot ⁊ quibꝫ modis aĩa dicat̃ imago ⁊ similitudo dei siue ad imaginẽ ⁊ similitudinem.

Questio LXXII.

Querit̃ vñ creata sit aĩa rõne cãe materialis.
Mẽbrũ.I Utrum aĩa boĩs ſm essentiaz ⁊ subam sit diuina suba sicut pr̃ ⁊ filꝰ ⁊ spũsctũs q̃ ex eo ꝓcedunt.
II Utrũ aĩa sit ex aliq̃ materia corpali vel spũali.
III Utrum anime sint ex traducevna ex alia sicut corpus ex corpore.
IIII Utrum anime descendant a comparibus stellis in corpora.
Arti.I. Utrum ſm ordinem nature conueniat animas creari ante corpora.
II De snĩa pythagorea q̃ deriuata est manichea heresi: aĩa facta añ corpꝰ trãsit de corpe in corpꝰ.
III Utrũ aĩe ante corpora fuerint in cõparib⁹ stellis ⁊ descendentes ab illis incorporent̃: ⁊ iterũ post separationem a corporibus redeant ad compares stellas: sicut dixit socrates.

Questio LXXIII

Querit̃ de causa efficiente ipsiꝰ aĩe.
Utrũ solus deꝰ sit cã efficiens aĩe. Dembꝛ.I.
Utrũ aĩa ex hoc q̃ solꝰ deꝰ cã eiꝰ efficiẽs est sit incorruptibilis post solutionem a corpore. II

Questio. LXXIIII

Querit̃ de causa formali ⁊ finali animę.

Tractatus. XIII. De formatione boĩs iuncta anima.

Questio LXXV

Utrum ab alio q̃a a deo potuit formari corpus hominis primi.

Questio LXXVI

Querit̃ de natura ⁊ cõplexiõe formati corpis.

Questio LXXVII.

Querit̃ de vnione corpis cũ anima.
Utrũ aĩa rõnalis vnibilis sit corpori. Mẽbrũ.I.
Quia corpi aĩa vnibilis est: q̃rit̃ vtrũ ꝑ mediũ: vl̃ sine medio: ⁊ vtrũ vno medio vel pluribus. II
Utrum vna sola aĩa intellectualis sit in oĩbus corporibus vel multe: ita q̃ singule in singulis corporibus. III
Queritur quõ sit in corpore aĩa vtrũ tota in toto: ⁊ in qualibet parte tota: vel non. IIII
Utrũ aĩa separabilis sit a corpore: vel nõ. ita q̃ ꝑ semaneat sepata ⁊ agat ſm intellectum V

Questio LXXVIII

Queritur vtrum corpus ade fuerit animale: ⁊ q̃ animalitate.

Questio LXXIX.

Queritur de habitatiõe paradisi que corpori ade competebat.

Questio LXXX

Querit̃ de formatione corporis eue.
Utrum conueniat mulierẽ ĩmediate fieri a deo: vel ab angelis. Mẽbꝛ.I.
Utrũ cõueniebat ꝓpagationẽ fieri ex viro ⁊ muliere: vel ex vno tm̃. II
Utrum cõueniat mulierem ex costa ⁊ latere fieri vel ex alio membro. III

Questio LXXXI.

Queritur vtrum formatio eue fuerit miraculosa vel naturalis.

Questio LXXXII.

Queritur de comparatiõe corporis mulieris ad corpus viri.
Queritur de fortitudine corporis mulieris quã tum ad sexum: vtrum scilicet eque fuerit forte sicut corpus viri in viribus ⁊ sensibus: tam ad cognitionem q̃ ad motum pertinentibus. Membꝛ.I
Utrũ corpus mulieris eiusdem vel equalis fuerit dignitatis cum corpore viri. II

Tractatus. XIIII. de primi hominis statu ante peccatũ qualis fuerit

Questio LXXXIII

Querit̃ vtrum corpus ade fuerit passibile vel impassibile: ⁊ qua passibilitate.

Questio LXXXIIII.

Querit̃ vtrũ eua in primo statu cepisset et peperisset incorrupta/ et vgo ꝑmansisset: ⁊ vtrũ cũ

grauitate fuisset grauida/ vel sine grauitate: et vtrū cū dolore puerpera/vel sine dolore.

Questio LXXXV.

Querit quales si non peccasset bō filios genuisset ſm corpus z animā.

Questio LXXXVI

Querit de tēptatione primi hominis.

Mēbr.I. Querit qualis fuerit tēptatio in numero z ordine tēptationis: z de dispositione eiusdē: vtrū fuerit ab exterius ab hoste: vel etiā interius ab aliqua corruptione mentis.

II Querit quare p serpentē potiꝰ q̄ p aliud animal facta est temptatio.

III Querit quare diabolus p̄mo incepit tēptationez a muliere z non a viro.

IIII Queritur vtrū mulier habuerit aliquid allicies sensibile/aut non.

Questio LXXXVII

Querit de origine peccaati primoꝝ parentū.

Mēbr.I. Queritur quare permiserit deus hominē temptari cum sciret eum casurum: z ex temptatione multa mala prouentura.

II Querit que fuit origo peccati: vtrū scz superbia.

III Querit vtrū peccatū primoꝝ parentū fuerit maximū: quis eoꝝ plus peccauerit: an adā potuerit peccare venialiter: deq̄ gradibꝫ peccati.

IIII Utrū adam z eua in primo statu fuerūt decepti biles vel non.

V Querit si peccatū primoꝝ parentum fuerit remediabile: cū pctm̄ angeloꝝ fuerit irremediabile.

Questio. LXXXVIII

Quia peccatū triplex est ex ignorātia infirmitate/ z industria: querit an oīs ignorantia excuset a toto z a tanto: z an in seipsa sit pctm̄: z si quedā excusat: quedā vero nō: que sint ille.

Questio LXXXIX

Querit de triplici cognitione primi hois: scz rerū creatoris/ z suiꝰ ipsius.

Mēbr.I. Querit quō z qualiter primꝰ hō habuerit cognitionē rerum ꝓpter se factarū.

II Querit quomodo z qualiter p̄mus hō habuerit noticiam creatoris.

III Queritur quomodo z qualiter primus homo habuerit noticiam suiꝰ ipsius.

Questio XC.

Querit in qua gratia creatus fuerit primus hō: z de potentia eiusdē ante casum.

Membr.I. Utrū hō creatꝰ fuerit in gr̄a gratū faciente/an nō.

II Utrū adā ex accepto stare potuit.

III Utrū adā ex accepto p̄ficere potuit ad meritū.

IIII Utrum adā ex accepto habuerit vniuersitatē virturum z donoꝝ spūssancti.

V Utrū adā habuerit cōsummatas virtutes ſm vltimā pfectionē vniuscuiusq̄ virtutis.

Questio XCI.

Querit de aditu rōis homini in creatiōe dato quo stare poterat qđ est liberū arbitriū.

Membr.I Querit quid sit re siue genere liberū arbitriū: hoc est/ vtrū sit potentia/vel habitꝰ vel passio.

II Utrū liberū arbitriū sit potētia vna/vel plures.

III Utrū liberū arbitriū sit potentia separata a rōne z voluntate/ vel coniuncta illis.

Querit quid sit liberū arbitriū ſm definitionem z rationem. IIII

Querit in speciali de singulis definitionibus libe ri arbitrij. Arti.I

Querit de definitionibꝫ specialibꝫ liberi arbitrij in cōmuni penes quid accipiantur: in quo cōueniant z in quo differant. II

Tractat⁹.XV.De po

tentijs anime q̄bꝫ pficit aīa in naturalibꝫ.

Questio XCII

Queritur quid sit sensualitas. Mēbrū.I.

Utrū sensualitas sit vna simplex potētia vel in se habēs plures/ scz ꝓcupiscibilē z irascibilē. II

Utrū sensualitas habeat aliquid rationis. III

Utrū in sensualitate sit peccatū vel non. IIII

Questio XCIII.

Querit de rōne z eius partibus.

Queritur quid sit ratio. Mēbrū.I.

Querit in quo differat ratio ab intellectu agente possibili/adepto/z speculatiuo. II

Querit quid sit superior portio rationis. III

Querit quid sit inferior portio rationis. IIII

Querit qualiter cōiugū spiritale sit inter supiozē z inferiozē portionē rationis. V

Querit qualiter in vtraq̄ portione/supioze scz et inferioze pctm̄ consurgeret ad similitudinē primi peccati primoꝝ parentum. VI

Questio XCIIII.

Queritur de libero arbitrio.

Querit quoꝝ sit liberum arbitrium. Mēbrū. I.

Utrum in deo sit liberum arbitrium. II

Utrū in beatis z cōfirmatis in beatitudine/scz angelis z sanctis sit liberum arbitrium. III

Questio XCV

Querit de ḡdruplici statu liberi arbitrij.

Questio XCVI.

Queritur de triplici diuisione libertatis arbitrij ſm magistrū scz a necessitate/a pctō/ z a miseria.

Questio XCVII.

Querit respectu quoꝝ sit liberū arbitriū.

Utrū liberū arbitriū sit respectu p̄sentiū/p̄teritorum z futuroꝝ: vel futuroꝝ tm̄. Mēbrū.I.

Querit de actibus liberi arbitrij. II

Tractatus.XVI.De

gr̄a q̄ pficit aīa in gratuitis de volūtate z virtute.

Questio XCVIII

De gratia querit primo an sit. Mēbrū. I.

Querit quid sit gratia re: vtrū scz sba vl' accidēs. II

Querit quid sit gratia definitione. III

Querit cui insit gratia primo z p se: vtrum scz potentie vel substantie anime. IIII

Questio XCIX.

Querit de voluntate z anneris.

Querit q̄d sit volūtas: z de diuisione ipsius. Mēbrū. I.

De synderesi. II

Queritur quid sit synderesis. Articul⁹.I.

Utrū cōtingat synderesim aliq̄n peccare. II

Utrū cōtingat synderesim in toto extingui vl' nō. III

Mem.III. arti.I. Queritur de cōscientia vtrū sit potentia vel habitus/z si est habitus/qualis sit ille.

II Utrū cōscientia sit idem qđ synderesis.

Questio C

Querit q̄lit se gr̄a habeat ad voluntatē z ad rōez.

Mēbr.I. Utrū in aliquo volūtas p̄cedat gratiā.

II Utrū volūtas z ratō sine gr̄a possint nō peccare dānabiliter vel necesse sit dānabiliter peccare.

III Utrū post habitā gratiā necesse sit venialiter peccare/vel non.

IIII Querit q̄ sit gr̄a illa q̄ volūtatē retinet a pctō.

Questio CI

Querit de gratia operante z cooperante.

Mēbrū.I. Utrū eadē sit gratia operās z cooperās: siue p̄ueniens z subsequens/ siue diuerse.

II Querit quō gr̄a possit augeri vel minui.

III Querit qualiter gratia differat a virtute.

Questio CII

De gratia tria querunt.

Mēbrū .I. Querit qualiter gratia augeat.

II De diuisiōe bonoꝝ in magna/minima/z media.

III Utrū virtute aliqs possit male vti.

Questio CIII

De virtute querit quid sit in genere.

Mēbrū .I. Querit quō genus virtutis deducat ad species per diuisionē.

Questio CIIII

De iusticia tria querunt.

Mēbrū.I. Querit que sit illa iusticia generalis que tam magna est animi virtus: z in quo differat a iusticia speciali.

II Utrū iustificatio impij sit maius q̄ creare celū et terrā: z vtrū sit in tpe/ vel in instanti.

III Querit qualiter fides que p dilectionē operat/ p ficit iustificationē.

Questio CV

Querit de tribus heresibus inimicis gratie: scz pelagij/ Iouiniani z manichei.

Mēbrū.I. Querit de heresi pelagij.

II De testimonijs pelagij quibus errorem suum cōfirmauit.

Querit de tribus heresibus in speciali que contradicunt gratie: scz manichei/ Iouiniani/z pelagij: z precipue Iouiniani.

Tractatus.XVII.De

peccato originali z quibusdam circumstantibus ipm.

Questio CVI

Mēbrū .I. Querit de p̄mo homine/ vtrū ante pctm̄ indigueret gratia opante z cooperante.

II Utrū adā ante peccatū habuerit virtutes/ vel nō

III Querit de electione hois de paradiso.

IIII Querit de flāmeo gladio ante paradisū posito.

V Querit vtrū ante peccatum comederint de ligno vite/ vel nō: et si comederint/ quare non sunt facti immortales.

VI Querit quō intelligatur illud: Videte ne forte sumat de ligno vite z viuat in eternū.

Questio CVII

Querit de peccato originali.

Mēbrū.I. Utrū peccatū originale sit.

Querit quid sit peccatū originale re. II

Querit quid sit pctm̄ originale definitiōe III

Querit de causa originalis peccati z traductiōe ipius in posteros. IIII

Utrū originale peccatū transfundat a proximis parentibꝫ: vel ab ipo adā solo. Arti.I.

Utrū solus adam sit causa originalis peccati: vel etiā eua sola. Arti.II. parti.I.

Querit qd in peccato ade fuerit causa peccati originalis: vtrū scilicet/ superbia/auaricia/ vel gula/ vel quid. II

Querit si sola eua peccasset z nō adam: quid trāsfunderet in paruulos: vtrū originale peccatum vel quid.

Querit de modo traductōis originalis peccati. Arti.III.

Utr̄ peccatū originale cōtrahat ab anima tm̄: vl' a carne tm̄: vel ab vtroq̄. Parti.I.

Utr̄ peccatū originale sit tm̄ in paruulis: vl' etiā fuerit in primis parentibus. II

Querit quō per baptismū pctm̄ originale transit reatu/ z manet actu. III

Questio CVIII

Querit de cōcupiscentia z fomite.

Querit an sit cōcupiscentia/siue fomes. Mēbrū.I.

Querit in quo sit fomes: vtrū in corpe/ vel in aīa vel in vtroq̄. II

Querit a quo sit fomes sicut a causa. III

Questio CIX

Querit vtrū actꝰ cōcubitꝰ i matrimonio sit pctm̄

Questio CX

Querit de veritate humane nature que propagata est ab adam.

Utrū tota veritas humane nature q̄ ꝓpagata est in omnes homines fuit in adam ſm corpulentā substantiam. Mēbrū.I.

Querit de mō ꝓpagatōis ex vno in omnes. II

Utr̄ aliq̄d de cibo trāseat in vitatē hūane nature III

Questio CXI

Tria querunt adhuc de fomite.

Querit vtrū contingat fomitē extingui. Mēbrū.I.

Querit qđ sit fomitē extingui vtrū scz extinguat vt omino tollat: vl' q̄ aliq̄mō ſmaneat ōbilitat⁹ II

Querit in quibꝫ sanctis extinctus sit fomes: vtr̄ in alijs q̄ in beata virgine. III

Questio CXII

Querit vtr̄ originale pctm̄ sit vnū vel plura.

Questio CXIII

Querit q̄ sit pena ꝓpria originalis peccati.

Tractatus XVIII De

peccato actuali.

Questio CXIIII

Querit primo de peccato veniali.

Querit q̄ sit origo p̄mi peccati: scz vtrū res bona/ vl' res mala: z scdo in qua re sit peccatū. Mē.I.z.II

Querit quid sit peccatū. III

Querit de diuisionibus peccatoꝝ. IIII

Utr̄ veniale pctm̄ sit macla in aīa: z si macla ē in quo differat a macula mortalis peccati: z in quo conueniat. Arti.I.

Utrum peccatū veniale sit malum voluntariū: z quare dicatur veniale. II

III Queritur quid sit peccatū veniale ⁊ in quo differat a mortali.
IIII Queritur q̄ sit radix pcti venialis: ⁊ in quo sit situr in subiecto: ⁊ vtrū in hac vita aliqs ē possit sine eo: ⁊ vtrū veniale possit fieri mortale vel nō.
V Utrum oīe pctm veniale venia dignū sit: vel aliquod eternaliter puniat in peccāte.
Mēbrū.V. Queritur de differentijs peccatoꝝ.

Questio CXV.

Secūdo queritur de septem vitijs capitalibꝫ que mortalia dicuntur in cōmuni.
Mēbrū.I. Queritur q̄d sit mortale peccatum.
II Queritꝫ q̄ sit dīa inter mortale ⁊ criminale
III Queritꝫ q̄ sit differētia inter criminale ⁊ radicale.

Questio CXVI.

Queritꝫ de differentijs capitaliū peccatorū adinuicem in speciali: ⁊ primo de superbia.
Mēbrū. I. Queritur q̄d sit superbia: an sit peccatū: quid motiuū in eo: ⁊ an sit peccatū separatus ab alijs: vel diffusum in omnibus alijs.
II. Queritꝫ de filiabꝫ supbie ⁊ speciebus eius.
Articl'I.p.I Utrum inanis gloria sit peccatum.
II. Utrum inanis gloria sit semper peccatū mortale vel aliquando veniale.
III Queritꝫ q̄d sit p̄prium motiuū inanis glorie.
IIII Queritꝫ in quo differt inanis gl'ia a supbia.
Articu.II Utrum inanis gl'ia sit generale pctm mixtū omnibus alijs peccatis sicut superbia: vel non.
III Queritꝫ de spēbus inanis gl'ie: ⁊ de opposito eiꝰ.
IIII Queritur de reliquis filiabus supbie que sūt p̄sumptio arrogantia: ⁊ iactantia.

De inuidia Questio.CXVII.

Mē.I.ar.I. Queritur quid sit inuidia.
II. Utrum inuidia sit semper mortale peccatum: vel aliquando veniale.
III Queritur quomodo inuidia sit peccatum capitale: ⁊ quō ex ipsa oriuntur filie.
Mēbrū. II Queritꝫ de filiabus inuidie.
Arti.I. Queritur q̄d sit detractio.
II Utrum detractio semper sit mortale peccatum: vel aliquando veniale.
III Queritꝫ in q̄ differat detractio a susurratione.
IIII Queritur vtrū detractor teneatur ad restitutionem fame eius cui detrahit.
Queritꝫ q̄d sit emulatio: ⁊ in quo differt ab inuidia ⁊ si sit mater oīm malorꝫ sicut videnꝫ scti dicere.
Mēbrū.I. De acidia Questio.CXVIII.
Arti.I. Queritꝫ q̄d sit acidia p̄m diffinitionē ⁊ rem.
II. Utrum acidia sit semp mortale pctm: vel aliquādo veniale: ⁊ quō dicat pctm capitale.
Queritꝫ de filiabꝫ acidie quot ⁊ que sint.

De ira Questio.CXIX.

Mē.I.ar.I. Queritꝫ quid sit ira.
II Queritꝫ vtrum pctm sit ira: ⁊ si semp sit pctm: vel aliquando meritorium: et an omnis ira per vitium sit mortale.
Mēbrū.II. Queritur de filiabus ire.

De auaricia Questio.CXX

Mē.I.ar.I Queritur quid sit auaritia.
II Utrum auaritia sit semper peccatum: et cum hoc quātum peccatum: vtrū semper sit mortale: vel aliquando veniale.
Queritur de vitijs auaritie adiunctis: et vtrum sit peccatum maximum. III
Queritur de filiabus auaritie. Mēbrū.II.

De gula Questio.CXXI. Mē.I. ar.I

Queritur quid sit gula.
Utrum gula sit pctm: ⁊ quantū pctm sit. II
Utrū pctm sit in abstinentia sicut in gula. III
Queritꝫ de ebrietate. Et primo quid sit. IIII Part.I
Utrū ebrietas semper sit peccatum. II
Queritꝫ de p̄udentia carnis ⁊ spiritus. III
Queritur de filiabus gule. Mēbrū. II

De luxuria Questio.CXXII.

Queritur quid sit luxuria. Mē.I.ar.I.
Utrum omnis coitus soluti cū soluta sit peccatū ⁊ quantū peccatum sit. II
Queritur de pollutione nocturna: vtrū sez generaliter sit peccatū vel non. III
Queritꝫ de tactibꝫ imundis/osculis ⁊ amplexibꝫ si sint peccata. Et de differētia horꝫ q̄ sunt fornicatio/adulterīū/stupꝝ/meretriciū siue scortum/sacrilegiū/incestus ⁊ zodomia. IIII
Queritur de filiabus luxurie. Mēbrū.II.
Sūmā septē vitiorꝫ capitaliū p̄m Gregoriū inseri

Tractatus. XIX. De

peccatis que a p̄uatione actus denominanꝫ.

Questio CXXIII.

Queritꝫ de omissione/negligentia et ignorantia. Et primo q̄d sit omissio siue delictū. Mēbrū. I.
Queritꝫ q̄d sit negligentia ⁊ vtrum sit indifferens pctm veniale/vel mortale. II
Quid sit ignorantia remittit ad superiora. III

Questio CXXIIII.

Queritꝫ quō coalescit malū in istis q̄ a p̄uatione actus denominanꝫ: sicut ignorantia/negligentia ⁊ omissio.

Tractatꝰ.XX. De pec

catis que in verbis consistunt.

Questio. CXXV.

De mendacio querunꝫ quattuor. Et primo quid sit mendacium. Mēbrū. I.
Utrū omne mendaciū generaliter sit peccatū. II
Queritꝫ de differentijs mendacioꝝ: ⁊ de quātitate peccati p̄m qualibet differentiā. III
Utrum perfecto liceat in aliquo casu mentiri: vel semp sit sibi mortale peccatū. IIII

Questio. CXXVI.

Queritꝫ vtrū multiloquiū sit peccatū: ⁊ vtrum tacere de deo aliqs posset sine peccato.

Questio. CXXVII

Queritur de contentione. Mēbrū. I.
Queritur quid sit contentio.
Queritꝫ q̄tū pctm sit cōtentio: vtrū semp sit pctm vel aliq̄n bonū: siue indifferens. II
Utrū in sacra scptura liceat dispurare cōtentiose. III

Queritꝫ de maledicto. Nō. CXXVIII

Queritur quid sit maledictū: ⁊ quid maledicere: ⁊ q̄tum peccatū sit. Mēbrū. I.
Utrū maledictū possit interminari in creaturam rationalē/⁊ similiter irrationalem. II

Tractatꝰ.XXI. De

duobus peccatis que maxime in actiōe voluntatis cōsistūt. s. de iudicio suspitionis ⁊ personarū acceptione.

Questio CXXIX.

Membꝝ.I Queritur de iudicio suspitiōis p̄mo quid sit:
II Utrū iudiciū suspiciosum semp sit peccatū mortale/vel aliquādo mortale/⁊ aliqn̄ veniale: Et ex q̄ suspitione fiat iudiciū rectū: ⁊ ex qua nō rectum.
III Utruꝫ solius dei sit iudicare de occultis hominū. vl' etiā hominis. Et si homo possit iudicare de occultis, p̄ij cordis.

Questio CXXX

Mēbrū. I. Queritur de personaꝝ acceptione.
II Queritur quid sit personaꝝ acceptio.
III Queritur quot modis fiat p̄sonaꝝ acceptio: ⁊ vtrū quolibet modoꝝ sit semp peccatum mortale/vel aliquando veniale.
Queritur quare specialiter dicatur in sacra scriptura q̄ p̄sonarum acceptio nō est apud deum.

Tractatus vicesimꝰ

secundus. De radicibus peccatorū.

Questio CXXXI

Mēbꝝ.I. Utrū omne peccatū essentialiter sit pena cum hoc q̄ peccatum est.
II Utrū esse penā essentialiter ꝛiunctū sit ei qō est esse peccatum.
III Utrū vnū peccatū sit pena alterius peccati.

Questio CXXXII

Queritꝫ quō omne peccatū sit ex timore male humiliante: vel ex amore male inflāmante.
Mēbr.I. Utrū ista diuisio generalis sit qua dicitur: q̄ omne pctm oritur vel ex timore/vel amore.
Articuli.I. Queritur quid sit amor.
II Utrum timor sit peccatum ex quo oritur peccatū.
III Queritur si timor sit peccatum: ⁊ vtrum semp sit mortale: vel aliquando veniale/⁊ aliqn̄ mortale.
Parti.I. Queritur de differētijs timoris.
II Queritur quando timor excuset: ⁊ qn̄ nō excuset.
III Queritur de amore male inflammante.
Mēbꝝ. II.

Questio CXXXIII

Queritur quō omne peccatū sit vel ex concupiscētia carnis: vel ex cōcupiscentia oculoꝝ: vel ex superbia vite: sicut dicit .j. Joh.ij.c.
Membꝝ.I Queritur vtrū ista diuisio sit sufficiēs.
II Queritur de singulis membris istius diuisionis in speciali.

Questio CXXXIIII

Queritur de peccato ⁊ actibus eius in cōi.
Membꝝ.I Utrū peccatū in quantum peccatū sit a deo.
II Utrū peccatū inquantū peccatum sit res aliqua/vel natura vel substantia.

Questio CXXXV

Queritur si ex fine cognoscat voluntas vtrum recta sit vel p̄ua.

Questio CXXXVI

Queritur quare sola voluntas dicatur peccare/et nō cetere potentie.

Questio CXXXVII

Queritꝫ si ex fine omnes actus pensari debeant/ ⁊ vtrū boni vel mali dicātur.
Utrū bona ⁊ mala actio differāt specie: vel numero solum. Mēbꝝ.I.
Utrū opa hois ex affectu vel fine sint bona vel mala: ⁊ vtrū oēs actus boni vel mali sint ex intētiōe. II

Questio. CXXXVIII.

Queritꝫ de differentijs actuū p̄m intentionē bonā vel malam.
Utrū actio mensuret intentione fide ⁊ charitate dirigentiꝫ actionē. Mēbrū. I.
Utrū bonū ⁊ malū sint in opere ex intētione vel ex ipso opere. II
Utrū intentio quantitatē operi imponat: sez q̄ tantū mereat homo q̄ntū intēderit vel non. III

Questio. CXXXIX.

Queritꝫ de volūtate ⁊ eius actu.
Utrū volūtas ⁊ actus qui causat a voluntate sint vnū peccatū in eodem/vel duo. Mēbri.I. Articu.I.
Queritꝫ cū peccatū erāsuit in actū ⁊ pfectū sit: vtrū p̄m aliq̄d/sez reatū/maneat in aīa vsq̄ꝫ post pfectā penitētiā. ⁊ queritꝫ quis sit ille ⁊ in q̄ fundet. II
De modis pctoꝝ: ⁊ incideret q̄ nō sint plura pcta capitalia q̄z septem. Mēbrū.II.

Tractatus vicesimusterꝰ

tius De peccato in spiritū sanctū.

Questio. CXL.

Queritꝫ quid sit pctm in spiritū sanctū. Mēbꝝ.I.
Queritꝫ que sint differētie butꝰ pcti p̄m augustinū. II
Queritꝫ q̄ sint differētie huius pcti p̄m Ambrosiū. III
Queritur quid sit blasphemia ⁊ que species eius/⁊ quot: Et vtrum vnuoce vel equiuoce/an per prius predicetur de ipsis. Articulꝰ.I.
Queritur quantū peccatū sit blasphemia: vtrum semp sit mortale/vel aliquādo veniale. II
Queritꝫ quare blasphemia dicatur peccatum irremissibile. III.pticu.I.
Queritur quare blasphemia dicatur peccatū ad mortem p̄o quo non est orandū. II

Tractatus.XXIIII.

De potentia peccādi vnde sit in nobis.

Questio. CXLI.

Queritꝫ vtꝝ potētia peccādi sit potētia/vl' ipotētia Mēbrū.I.
Utrū potētia peccādi sit a deo/vel non. II
Queritꝫ vtrū sit vna/potentia vel plures ordinate sub vna: ⁊ si vtriqꝫ ⁊ ecclesiastice ⁊ seculari sit resistendū: maxie si cōtrariū deo p̄cipiūt. III

Principaliū sententiarum Secunde partis Sūme Alberthi magni Directorium.

Ab

Abstractio speciei intelligibilis non fit nisi a materia/z ab appēdicijs materie.colūna.ij.fo.xliij.a.aristo.et auicēna.

Abstractio duplex.iij.fo.eodē.c

A malis angelis si mali sunt:hoc est q̄uis mali sunt/ab eis tamē nō auferetur potestas nature.ij.fo.liij.a.Aug⁹ sup Beñ.

A primo nunc temporis factura cepit celi z terre.iij.fo.cxij.b.A cuius decursu z fluxu tempus accepit esse sicut ab eo q̄ō est eius substantia.vt dicit aristo.iiij.physicoꝝ.ibidem.

Aer hz humidū spiritale non corpale. Ignis autē ꝓter raritatem spiritalis est.iij.fo.cxij. Aristoteles in libro de sensu z sensato.

Ab eodē generante idē est motus ad formam z ad locū.iiij.fo.cxix.Aristo.viij.physicoꝝ.

A principio operis distinctionis tres habite sunt distinctiones.iiij.fo.cxxvj.c.

A datore formarū datur forma physica:que non eleuat sup materiā/sed est in ipsa sicut in euripo/hoc est cōtinua ebullitione.iij.fo.cxlj. Plato.

Ac

Actio est cōparatio agentis fm q̄ est agens ad patiens.z passio cōparatio patientis fm q̄ē patiēs ad agens.ij.fo.iij.b.Auerrois.

Actus actiuoꝝ sunt in patiente p̄disposito,ibidez aristoteles.ij.de anima.

Actio in creante est creatrix essentia.iij.fol'.iij.

Accidens ad esse non conducit:nec eius q̄ō est esse rei pars est.ij.fo.v.porphyrius.

Actus creatiōis nulli cōicabilis ē q̄ō in diuersitate essentie cōsistit cū p̄mo principio.ij.fol'.vij.

Actiuū est cuius actus est temperatiuus motus. Operatiuū autē dicit quod ex seipso mouet.ij.fo.xviij.a.Gregoriꝰ nazanzenꝰ.

Actus simpliciter p̄cedit potentiā substātia/rōne z tpe.iij.fo.xviij.a.Aristo.ix.metaph.

Actus est vniuscuiusq̄ a sua forma p̄cedens actio nō sine passione z motu:fm quā in id q̄ō subiacit agere dicit. Opatio vero siue opus est vniuscuiusq̄ naturalis z substātialis actꝰ siue motꝰ:fm q̄ in mouente est motus z nō in eo q̄ō mouetur.ij.fo.xx.Gregoriꝰ nicenus.

Accidētis esse est inesse.iiij.fo.xxxvj.porphyrius.

Accidēs ē q̄ō cū sit in aliq̄:nō ē in eo sicut q̄dā pōz z ipossibile ē esse sine eo in q̄ est.ibidē Aristo.

Actus rationis triplex.ij.fo.xxxviij.a.

Actꝰ dilectionis p̄fectio ē q̄ actꝰ fidei.j.fo.xlvj.a

Actus hierarchici tres:scz purgare/illuminare/p̄ficere.iij.fo.xlvij.et.iiij.fo.l.

Actus ensis vltimꝰ est incidere:qui est eiꝰ actꝰ vt vigilia:figura autē ensis est actus eiꝰ vt somnꝰ. iiij.fo.lxvj.Aristo.ij.de anima.

Actio z passio fm cōiunctionē aliquā fiunt.ij.fol'. lxvij.c.Aristoteles.

Actus sunt p̄uij potentijs fm rationem/z obiecta actibus.ij.fo.lxxvj.a.Aristo.ij.de anima.

Actio ois in motu/z ois motus in actione firmatur.intelligit de actione cōposita:non simplici. ij.fo.xcj.d. Auctor sex principioꝝ.

Actꝰ hierarchici triplex ā gel' p̄uenit.iij.fo.cvij.b

Actꝰ particularij sunt z circa particularia.ij.fol'. cxxxix.e.Aristo.iij.ethicoꝝ.

Actus z opationes essentiales aie sunt viuificare/cōtinere/ꝓficere ad esse aiati.iij.fo.cxlvj.b.

Actus corporis a philosophis in triplici ponitur differentia.ij.fo.cl.a.

Actiōes ꝑtiū organicaꝝ post.lx.ānos debilitāt: tūc autē ꝑfortat intellectꝰ.iij.fo.clxij.

Acidia est tediū interni boni.iij.fo.ccxv.Augꝰ.

Acidia est tristicia aggrauās.ibidē Damascenꝰ.

Acidia est tristicia vocē auferens.ibidē.

Acidia est torpor mētis/bona negligētis inchoare.ibidem Richardus.

Acidia est diffidētia implendi mandata.ibidē.

Acidia quō z q̄n peccatū mortale sit/z quādo nō. iij.fo.ccxv.b.

De acidia oriunt septē:scz ociositas/somnolentia/importunitas mētis/inq̄etudo corporis/instabilitas/verbositas/ociositas.j.fo.ccxvj.a.Beda.

Acceptionis p̄sonaꝝ q̄dus triplex.ij.fo.ccxxviij.a

Accidens est q̄ō adest z abest p̄ter subiecti corruptionē.iij.fo.ccxxxij.a.Aristoteles.

Actiones bone z male differunt z specie z ꝓprio z accidente.ibidem.b.

Ad

Ad summū grē nō ptingit natura.j.fo.xlvj.a.

Admiratio timoꝝ est in magna phantasia. Dam. exoritur in q̄sitio z q̄d z ꝓter q̄d sit.j.metaph. aristo.iiij.fo.lxxvj.a.

Adam in p̄mo statu custodē habuit angelū:z similiter euā.j.fo.lxxxix.

Adam totū p̄incipiū humani generis fuit/z non euā.iiij.fo.cxlvj.

Adā triplici p̄fectione etatis factꝰ est:scz p̄fectione quātitatis mēbroꝝ:z p̄fectiōe ꝑtiū in mēbris: z p̄fectione adunatiōis cōplexionis.z fm animā factus p̄fectꝰ in cognitione naturali. Et ibidē de duplici etate.iij.fo.clxiij.c.

Adā deꝰ fecit extra paradisū q̄druplici rōne.ibidē.

Adā fm tres statꝰ triplicē habet locū.fm statū nature cōem terrā:fm statū innocētie paradisum: fm statū culpe terrā buiꝰ miserie.ibidē.

Adā si in paradiso p̄stitisset:corpus eius nec ignis vreret:nec aqua mergeret:nec gladius scinderet: nec spina pungeret.iij.fo.clxvij. Isidorus.

Adā in p̄mo statu fm p̄godū mensurantē fuisset alterabilis:fm id autē q̄ō relinq̄t mensurans immensurato nō.iiij.fo.clxvij.

Adā si nō peccasset:nullo mō transmisisset iusticiā gratuitā in p̄olem.ij.fo.clxix.d.

Adā z eua impari seru/sed pari fastu peccauerunt ij.fo.clxxij.b.Augꝰ.

Adā nō peccauit ex certa malicia/sed ex infirmitate:z aliquo mō ex ignorantia.ij.fo.clxxiij.b.

Adā in p̄mo statu deū facie ad faciē non vidit:nec cognouit:nec aliq̄s vnq̄ sanctoꝝ.j.fo.clxxv.b.

Adā vidit deū q̄dā interiori aspiratiōe/q̄ dei p̄sentia cōtēplabat:hoc est in q̄ cognouit deū esse p̄sentē:nō specie/sed signo.ij.fo.clxxv.Augꝰ.

Adā cognitionē sui habuit.iiij.fo.clxxv.b.
Aditoriū dei multiplex.j.fo.clxxvij.b.
Adam perdita charitate malus inuentus est.iiij.fo.clxxvij.Aug⁹.
Adam in primo statu indiguit gratia opante t cooperante.ij.fo.cxcvj.b.
Adam fuit principiū originalis pcī t non Euaratio augustini: Jn vno omnes peccare nō potuerūt/nisi oēs in vno essent/t omnes vnūerint. hoc nō fuit nisi in adā/t nō in eua:que non fuit principiū oīm tē.iiij.fo.cxcix.
Adorandus est solus deus pstratione corporis: vt significemus q de nihilo in aliqd nos erexit.iij.fo.ccxxvij.b.Dam.
Adam cibū vetitū cōcupiuit ex concupiscētia carnis: voluit scire bonū t malū ex cōcupiscētia oculoꝝ: voluit esse deus ex superbia vite.ij.fo.ccxxxj.b.que tria vicit christus. Nō enim captꝰ est amore panis ex cōcupiscētia carnis: De pinaculo descendere noluit ex concupiscētia oculoꝝ: Super regna mūdi extolli noluit p superbiā vite.ibidē.

Af

Affectus potentior est in amādo/q̄m intellectus in cognoscendo.ij.fo.clxxv.
Affectiones siue passiones animi quattuor sunt/quib⁹ diabolus cōcludit vias hominū vt de pctis nō egrediant: scz spes/timor/gaudiū/t tristicia.j.fo.ccxiiij.Pascasius.

Ag

Agens nobilius est t fortius patiēte.ij.fo.cxcvij.a.Augustinus.

Al

Aliud est tpalibus tēporalia coniecturare/qō demones faciūt: t aliud ē incōmutabilib⁹ legibus mutationes tpm prouidere/quod sanctis angel' cōuenit: qui incōmutabiles leges in verbo dei cōtemplant.iij.fo.iiij.b.aug⁹.
Aliena pericula posita faciūt cautū.iij.fo.lv.b.
Aliqñ ipi nepbandi spūs que ipi facturi sūt/diuinando p̄dicunt.iiij.fo.lvj.aug⁹.
Aliud est sacrū esse: t aliud sacrificare.ij.fo.xcij.c.
Alia est immortalitas carnis/quā in adā accepimus: alia quā in resurrectione speramus. tē.ij.fo.cxxxvj.b.aug⁹.
Aliud est habere virtutes fm actū: t aliud fm habitū.iiij.fo.clxxvij.b.
Alteratio duobus modis capit: scz ab aliter se habere: t ab alteratōe p̄te dicta.iiij.fo.clxxxvj.b

Am

Amor diuinus dupliciter extasim facit: scz ad generationem filij/t processionē spiritussancti.iij.fo.xxiij.Dionysius.
Amor in genere acceptus mouet supiora ad inferiorū prudentiā.ij.fo.xxvij.d.Jerotheus.
Amicicia triplex: delectabilis/ vtilis/honesti.ij.fo.xlvj.Tullius de amicicia.
Amor siue dilectio voluntatis duplex: scz amicicie t cōcupiscentie.iij.fo.xlvj.c.
Amicicie honestoꝝ multa delectatio adiūcta est/t multa vtilitas.iiij.fo.xlvj.Tullius.
Ab amicicia tria genera hominū remouenda: scz senes/austeri/t nō resalutantes.iiij.folio.xlvj.aristoreles.ix etbicoꝝ.

Amicorū p̄riū est semp velle esse simul/t in cōfabulationib⁹ delectabilibus cōterere totos dies. ibidem aristo. t.iij.fo.ccxxv.a.
Amor siue naturalis siue diuinus qui fm formā boni mouet/mouet supiora ad inferiorū prouidentiā: sicut inferiora mouet ad cōuersionē eorū ad supiora t reuerentiā.iij.fo.lxvj.c. Jerothe⁹.
Amor intimus affectus est voluntatis amantis. j.fol'.xcv.a.
Amoris ē cōuerti in bonū t pulchrū.iij.fo.xcvj.a
Ambitio cupiditas est dignitatum t excellentie. j.fo.ccxviij.a.
Ambitio seculi facit superbos: cōcupiscentia vero curiosos. ibidē aug⁹.
Amor male inflāmans/est amor cōcupiscētie carnalis t mūdane. j.fo.ccxxxj.b.
Amor sui triplex: scz naturalis/gratuitus/t vitiosus. j.fo.ccxxxj.b.

An

Anima siue virt⁹ anime est in semine sicut artifex in artificiato.iij.fo.x.aristo.xvj. de animalibus
Anime ex nulla materia creant.ij.fo.xv.aug⁹.
Qui animā vnius animalis dicit ingredi in corpus alterius animalis: idē est ac si dicat rectonica instrumenta tibicines indui.j.fo.xix.aristo.
Anima rationalis duo in se habet: intellectū possibilē/quo hō conīgit cōtinuo t rpi/qō est subsetz intellectū agentē/quo se hz ad illūinationes superiorū.j.fo.xxvij.
Angelus in supremo gradu creature est: t anima fm intellectū illūinationes accipit ab ipo. ibidē.
Angelus est substātia intellectualis/sp mobilis: arbitrio libera: incorporea: deo ministrans: fm gratiā/non natura immortalitatē suscipiens.ij.fo.xxvij.a.Dam.
Angelus dicit suba intellectualis/t nō rōnalis: nō em hz discursiuā disciplinā ab vno in aliud p inquisitōes: sic ratio inq̄sitiua potentia est.ij.fo.xxvij.d. Jsaac in lib. de defini.
Angelos de⁹ de nō esse ad eē deduxit velut quēdā spm vel ignē immaterialē. ibidē.
Angelus motu physico nō mouet: qz nō q̄ntus: sz motu iussus diuini: vt ait dam.ij.fo.xxvij.d
Angelus respectu dei corporeꝰ est. Dam. simplr tñ incorporeꝰ.iij.fo.xxvij.e. ibidē de duplici corporeo t incorporea nota.
Angelus boniformis enūciatoꝝ est bonitatis diuine: imago dei: manifestatio occulti luminis/ speculū purū/clarissimū/incōtaminatū/incoinquinatū/immaculatū: suscipiēs tota (si est cōueniens dicere) pulchritudinē boniformis deiformitatis: t mūde resplēdere faciēs i seipo quēad modū possibile est bonitatē silentij quod ē in abditis. j.fo.xxix.a.Dio.
Angeli natura quāto simplicior est: tāto inuenit imago dei i eo magʃ exp̄ssa. vj.fo.xxix.a. Jsido.
Angelus quō dicat imago t fm imaginē dei.iiij. fol'.xxix.d.
Angel⁹ magʃ dr suba intellectual' q̄ rōal'.ij.fo.xxx
Angeli ministrant nō tm in custodiēdo hoiem/sed t in oībus creaturis mūdi: que sūt instrumenta diuine' potestatʃ ad hominē ierudiēdū vl' corrigēdū.j.fo.xxxj.
Animalia qua quorū vita breuis fm naturā vt

dicit aristo. multe sūt gnationis: t multum ponunt in semine.iiij.fo.xxxj.
Angeli in tribus queniunt. Dicunt em oēs celestes essentie: dicunt omnes celestes virtutes: dicunt item oēs angeli. ibidem.b.
Angeli differūt potestatib⁹ t donis q̄bus in ordinibus cōstituunt. ibidē.
Angeli ydē q̄ ministrāt/assistūt dū ministrāt: t intra deū currūt q̄cūq; mittant.j.fo.cxxxij.Beda
Angelox chori nouē/t tres hierarchie. ibidē.c.
Aīa rōnalis spūs ē in se absolute.iij.fo.xxxij.
Angeli natura quo subtilior est/eo subtilior imago dei in eo expssa.iij.fo.xxxij.
Anima p̄ceptibilis est illuminationū a deo descendentiū.iiij.fo.eodē.Dionysi⁹.
Anima rōnalis sola fm esse act⁹ est t aīa bois: vegetabilis autē t sensibilis nō se bñt/nisi vt potentie ad illā.iiij.fo.xxxij.b. Auicē. sexto naturaliū.
Anime ineſt q̄dā natural' appetit⁹ in administrando corp⁹: q̄ appetitu retardat quodāmō/ne rota intētione pergat ad illud sūmū celū/intellectual' scz cōtēplationis/q̄diu nō subest corp⁹ cui⁹ administratione appetit⁹ ille quiescat.j.fo.xxxiij. Augustin⁹ sup Gen̄.li.xij.
Angelus accipit sensibilia sub lumine deiformis intellect⁹: anima vero sub lumine agentis intellectus t abstrahentis.j.fo.xxxiij.c.
Anima rōnalis bois t infundēdo creat: t creando infundit.ij.fo.eodē.Aug⁹.
Antiqtas duplex est: scz auctoritatis t tpis. Prima antiqtate angeli t celestes virtutes sunt celo antiquiores: sed tpe cum celo inceperūt t cū tempore.iij.fo.xxxiij.
Angelū necesse est ibi esse vbi operat: t qñ est hic/ nō est alibi.j.fo.xxxv.Dam.
Angelus motu affectuo cor⁹ in deo est. t ideo ps 82. flāma ignis dr vt dicit Dam. qz sp accessu⁹ est p affectū: t ascēsuus in deū. habet tamē alium motum ministerij quo mittit. Et hoc mō mouet de loco ad locū/t p spaciū. ibidē.
Angelus quāto plures recipit bonitates a prima causa: tanto plus accedit ad vnū.iij.fo.xxxvj.a.
Angelus substātia cōposita ē: t ē suppositū t hoc aliqd.iiij.fo.xxxvj. Nec ei angel⁹/nec aīa simplr simplicia sūt: hūt em ītra se ēntialē cōpositionē: t ex p̄ncipijs essentialib⁹ cōposita sūt.j.fo.se.c.
Angeli omi sensu exteriori carēt. Nō em sensibiliū rerum noticiā p phantasias corpoꝝ accipiūt: sed oēm corporalē creaturā in causis spiritalib⁹ spirital'r pspiciūt: quēadmodū visuri sum⁹ cū p eēli tatē āgeloꝝ trāsmutabimur.iiij.fo.39. Maxim⁹
Angelos scire dicūt eloquia q̄ sunt in terra nō fm sensus ipsa cognoscētes sensibilia q̄dē existentia: sed fm p̄riā deiformis mentis vtutē t naturā. ibidem. Dionysius.
Angelus lux est cui tenebre admixte nō sunt: sicut meridies.iij.fo.xlij.
Angelus p̄e deū fact⁹ est.j.fo.xliij.e. Aug⁹.
Angel⁹ cognoscit deū q̄ntq; modis: scz spē intime cōtēplationis: in theophanijs: in resplendētia vt in speculo: effectu gre inhabitātis t gratū facientis: t p effect⁹ creaturaꝝ.j.fo.xlv.
Angel⁹ tenēs solū/nō idiget scalis ad b̄ q̄ ascēdat solū p creaturas: eo q̄ solū tā tenet. ibid. Bern.
Angelus cognoscit triplr ab homīe intellectualr: scz p reuelationē: p illuminationē factā ab angelo: t p opus ministerij.iij.fo.xlv.b.
Anime naturalr inserta est virtus eius qō fm naturā est/t oīm q̄ substātialiter nature assunt t cōtentiua sunt nature.iiij.fo.xlv.a.
Angelus ex solis naturalib⁹ nō pōt diligere deū p̄rer se t sup oīa.iij.fo.xlvj.c.
Angel⁹ plura tenet diligere sicut t hō.j.fo.xlvij.
Angelox spūs idcirco irremissibilr peccauit: quia angeli tanto robusti⁹ stare poterāt/q̄nto eos carnis fragilitas nō aggrauabat. Hō vero post culpam venīā meruit: qz p carnale corp⁹ aliqd quo semetipso minor cēt/accepit.j.fo.l. Greg. i moza.
Angelos de⁹ creauit eternos/t eis facultatē agnoscende diligendeq; deitatis inseruit: q̄s sic creauit/vt ipsi illū diligerēt.ij.fo.lij.Aug⁹.
Angeli in sol' naturalib⁹ creati sūt. Et postea aliq̄ mozula interposita gr̄am acceperūt.j.fo.lij.
Angeli quō confirmati/t auersi.iiij.fo.lij.d.
Angel⁹ in p̄mo instanti sue creatoris nō potuit esse malus/sed post p̄mū instās.j.fo.liij.f.
Angelus malus nō potuit/nec debuit pscire casū futurū.iiij.fo.lv.c.Aug⁹ t Ansel. Sic ei se debere puniri si peccaret ignorare nō potuit: ita qz puniret si peccaret/sciren debuit. Anselm⁹.j. fo.lvj
Angelice potestates nō intellexerūt ad plenū mysterū incarnationis: donec innotuit eis p ecclīaz t aplox p̄dicationē.iij.fo.lvj.a. Piero⁹.
Angeli boni conuersi sunt t illuminati a deo gr̄a appositā: mali vo excecati: nō imissione malicie/ sed desertioe gr̄e: a q̄ deserti sunt non ita q̄ prius dedita subtraherēt/sed quia nunq̄ est apposita vt cōuerterent.iij.fo.lvij.
Angelis ex cōuersione facta est felix necessitas/ vt decreto auerti non possent.iij.fo.lvij. Prosper. Et hec necessitas causat ex trib⁹.iiij.ibidē.c.
Angeli cōuertēdo se ad deū p liberū arbitriū gr̄a informatuz/meruerūt p̄firmari in beatitudine. ij.fo.lvij. Aug⁹. Anselm⁹.
Angelos cecidisse scdo die rōnes tres.iiij.fo.lxj.
Angeli pctōres detrusi sunt in carcerē buī caligīnis aeree circa istas terras.j.fo.lxij. Aug⁹.
Angeli multa cognouerūt p experientiā q̄ a p̄ncipio nō cognouerūt.iiij.fo.lxiij. Jsidorus.
Angeli in naturalib⁹ nō sunt creati eq̄les: nec gradus plationis t subiectionis fecit in eis pctm/sicut t in boib⁹: sed potius inclinatio datoꝝ naturaliū: q̄ sunt fm Aug^m. simplicitas essentie: perspicacitas intelligentie: liberi arbitrij potestas/t discretio psonalis.iiij.fo.lxv.c.
Angel⁹ q̄ ex natura bon⁹ ē/etiā in natura p̄rij boni falli potuit: vt p̄z de lucifero.j.fo.lxvj.b.
Angeli sancti multis modis visa sua q̄dā facili ac p̄potenti vnitione vel mixtione cū aīa bꝰ nr̄is/visa nr̄a eē faciūt: t visione sua q̄dā ineffabili mō i spū nr̄o informāt.j.fo.lxvij.b. Aug⁹. xij. sup Gen̄.
Angeli tā bon⁹ q̄m mal⁹ ex platōe naturali q̄ eminēt sup animā sensibilē/p̄t impmere t in sensum interiorē t exteriorē spēs imaginarias t sensibiles: nō tm in boie/sed etiā in bzutis.ij.fo.lxvij.c.
Aīa ois mouet visis. ibidē. Aug⁹. vj. sup Gen̄.
Angelus bonitate nature decipi pōt: sed nō bonitate gratie cōfirmate. ibidem.

Angeli ea que subsūt volūtati nō possūt cognoscere/nisi eatenꝰ qua manifestāt i signis corpalibꝫ q̄tus ꝓfᵉ pficacitatē irelligēte sue talia signa subtilius & celerius ꝓcipiāt q̄z hoies/q̄n̄ apparere incipiūt in corpe vel in sanguine/vel spū interiore/siue naturali/siue vitali/siue aīali.& fmꝫ q̄ ꝓcipiūt ea/possunt imprimere in animam sensibilē.iij.fo.lxvij.d.

Angelus bonus potest sup sensū exteriorē/& sup sensū interiorē/qui est imaginatio & phātasia/& estimatiua/& memorialis/& sensus cōis.hi enim sūt sensus interiores iuxta Auicen.vj.de natura lib.j.fo.lxviij.c.phillippꝰ cañ.parisien.

Angeli hoibꝫ auxiliū tribuūt ministrātes eis salutē/& annunciantes eis dona largissima.ij.folio fo.lxviij.Hieronymꝰ.

Angelus si possit sup voluntatē & intellectū hois. ibidē.fo.eodē.

Anima quia nō sola/sz cū corpe & in corpe athletice pugnauit cōtra vitia in sancto hoie:ideo iustū est vt cū corpe & in corpe ꝑmiet̄q̄ nō pōt fieri nisi p resurrectōis immutatōez.& quia in malis nō sola/sed in corpe succubuit vitijs & diabolo:ideo iustū est:vt nō sola/sed in corpe & cū corpe puniat. iij.fo.lxxix.Dam̄.

Angeli affectu semp mouenꝫ in deū:& sp eleuantꝫ sursū/ad laudē creatoris oia referētes.fo.lxxxij. Damascenus.

Angeli a pricipio nō habuerūt corpa aerea naturaliter sibi vnita:vt apuleius & bermes/& q̄dā stoyci dixerūt.iiij.fo.lxxxij.c. Sed corpa assūmūt de aere p potentiā diuinā:a qua hnt potestatem figurādi illa & solidandi in figuras quas volūt/ cōgruētes mīsterio ad qō mittunt.ibidē.

Angeli describūt in theologia figuris corpalibꝰ: ñ vt notet q̄ tales sint q̄ naturā:sz vt ex figuris corpm intelligat q̄d acturi ventāt(vt dicit dionysius)fm ꝓportionē taliū figurarum ad ꝓpria actus.j.fo.lxxxiij.

Angeli sine voce & platosermōe tradūt sibi suas intelligētias discretas & determiatas.ij.fo.lxxxv. a.Damascenus.

Angeli loquūt nutibꝫ & signis.& ad locutōez eorū tria requirūt.iij.fo.lxxxv.

Aīa exuta corpe p hoc q̄ fm naturā actꝰ ē corpis/ potētias hz organicas:ängelus aūt nullius corpis est actꝰ & nulla hz potētiā organicā:nisi fm anagogicā significationē.j.fo.lxxxvj.

Angeli locutōe simplici & naturali/q̄ est interpōtatio conceptuū/oēs oibꝫ loquūt:sz supiores inferioribꝫ loquūt ad illūinatōz ptinēte.ij.fo.86.b.

Angeli tribꝰ modis loquūt:scz facto/verbo spirituali/& resultatōe eiꝰ quod est in vno in alterum. iij.fo.lxxxvj.b.

Aīa rōnalis ad imaginē dei facta ēuta vt nulla interposita creatura formet ab ipa pma veritate. j.fo.lxxxvij.a.augꝰ de spiritu & aīa.

Angelus est cū aīa:deꝰ in aīa.angelus aūt contubernalis aie ē:deꝰ vt vita.j.fo.lxxxviij.a.bern.

Aie nihil illabit nisi deus trinitas.Beda ibidē.

Angeli offerūt ꝑmittas hoīm:& p merito alicꝰ ꝓnceps multoꝝ esse ponit/alius ꝓnciparui ꝓbiectꝰ. j.fo.lxxxviij.a.Origenes.

Angelus vertibil' est fm electionē ratōe creatōis: oīne em̄ creabile & vtibile est.Dam̄.hec tñ vertibilitas nō impedit qui ex natura habeat aptitudinē ad custodiēdū.In demōibꝰ tñ licet sit eadē natura:tñ obscurata est p pcm̄ & corrupta/& prona ad casū:& ideo aptitudinē custodiēdi nō habet demon.ij.fo.lxxxviij.b.

Antichristus hō ex fornicatōe gñabit:& suscipiet oēm actū sathane.ꝑscies em̄ deus iniqtatē eiꝰ future volūtatis/cōcedet in eo habitare diabolū. iiij.fo.lxxxviij.Dam̄.

Angeloꝝ custodiā ad solos hoies referꝝ/& non ad angelos inferiores.iiij.ibidē.c.

Antichristus angelū bēbit custodē.j.fo.lxxxix.d. Et falsa est opinio quorūdā anticq̄ dicētiū/q̄ ꝑmo in puericia habebit ängelū custodē:sz ille cū ꝑ fecerit i malicia/dereliquet eū & recedet ab eo.ij. fo.eodem.

Angelus nūq̄ recedit a custodito:nec vnq̄ derelinq̄t hoiez dū viuit/ita vt nullū effectū custodie faciat circa ipm:dī tñ aliq̄n dereliq̄re q̄tū ad illū effectū q̄ est cōuersio a pcō qz illū videt q̄ ꝑficere nō pōt ꝺdicēte illo q̄ custodit.iij.fo.lxxxix.c.

Angelꝰ bonis nō accidit gaudiū & tristicia fm q̄ sp sūt in gñe passionū &c.iiij.fo.lxxxix.b.

Angeli trabūt i iudiciū:vtq̄ ex eoꝝ negligētia/vl ignauia tot lapsi sūt/vl nō.iiij.fo.lxxxix. Elicᵉ.

Angelos q̄ seraphin dicūt/ipa charitas deus in se adeo rapuit & absorbuit/atq̄ in cūdē rapuit sancte affectōis ardorē:vt vnꝰ cū deo spūs esse videant.Instar ꝓfecto ignis:q̄ dū aerē q̄dē illūmat/ suū ei totū colorē imprimit:inducitq̄ colorē nō ignitū/sz ignē fecisse cernit.iiij.fo.xciij.b.Bern̄.

Angeli sūt q̄ minima nūciāt.Bre.q̄ cōplēt & termināt totū ornatū celestis bierarchie.Dio.ij.fo.cv. b.& ꝓtestates eorundē.

Angeli purgāt a dissimilitudis cōfusiōe fm intellectū.iiij.fo.cvij.b.

Angeli purgatores purgāt castitate:illūinatores vero illūinant lumine:ꝑfectores aūt pficiūt precepto ꝑfectissime traditōis.ij.fo.cviij.

Angeli sic p illūinatōez acceptā efficiūt grē & scie pticipes diuine:ita ex ꝑfectōe ad actꝰ illūinatōis efficiūt potestatis diuīe consortes.ij.fo.cviij.b. Hugo de sancto victore.

Angelꝰ zsi nō cecidisset/adhuc bō ꝓuisus erat ad salutē.Insel.qz sicut dicᵉ augꝰ:sp in scia dei certus erat nūerus electoꝝ.j.fo.cx.

Anima ꝑter subtilioꝛē sui naturā trālit corpꝰ viribus suis p sp̄m q̄ nature lucis est.iij.fo.cxviij. augꝰ.iiij sup Ben̄.

Aīa nec corpꝰ est:nec harmonia/vl cōpositio corpis:nec ad harmoniā ēntialr consequēs.j.folio. cxxxj.d.Aristo.ij.de aīa.

Aīa cōtinet & ꝓseruat corpꝰ.cuiꝰ signū est:q̄ egre dīēte aīa corpꝰ expirat & marcescit.iij.fo.cxxxvij. e.aristo.j.de anima.

Anima est suba incorpea.iij.fo.cxxxviij.b.

Aie quidditatē nos iuestigare oꝑter ex opatiōibꝫ. iiij.fo.eodē aristo.j.de aīa.

Aīalia cū sensu auditus & alijs memoratio ꝓncipio & estimatio plus & minꝰ ꝓticipātia/eo plꝰ ee minus disciplinabilia sūt.j.fo.cxxxix.aristo.

Aīa ē nūerus seipm mouēs.ij.fo.eo.e.Pythagoꝛ

Aīa est suba intellectual' ex seipa mobilis fm numerū harmonicū.ibidē.Plato.

Anima cōsonātia est cōfecta ex q̄ttuoꝛ elementis. iij.fo.eodē.Dinarcus.

Aīa est suba i corpea regēs corpꝰ.ibidē.a.Remi.

Aīa ē suba in corpea regēdo corpi accomodata ibidem augꝰ.

Aīa est suba in corpea/illūinationū q̄ sūt a ꝑmo vltima relatōe ꝓceptiua.ibidē.Alexāder nequā.

Anima est spūs intellectualis ad beatitudinē i se & in corpe ordinatꝰ.ibidē.Seneca.

Aīa est suba spūalis a deo creata/ꝓpij sui corpis vitificatrix.ibidē.Cassiodoꝛus.

Anima est spūs intellectual'/rōnalis/sp viues/sp in motu/bñ maleq̄ volūtat/ capax.ibidē.augꝰ.

Anima est suba viues/simpler & incorpea:corpalibus oculis fm ꝓpriā naturā inuisibilis/infigurabilis/imortalis/rōnalis/intellectualis:organico vtens corpe:& huic vite augmētatōis & generatōis tributiua nō aliū hns ꝓter seipam intellectū/sz partē sui purissimā.ibidē.Dam̄.

Anima in hoc differt a natura:quia ab aīa fluunt quedā potētie cōiuncte organo corpis/& q̄dā nō cōiūcte.ij.fo.cxl.Auicēna.

Aīa est pfectio ꝑma corpis natural'/instrumēral'/ bñtis opa vite.ibidē.a.Auicēna.

Aīa ē actus corpis physici organici/potētia vitā hñtis.j.fo.cxlj.a.aristo.ij.de aīa.

Anima elevata est supra formā physicam.ij.folio cxlj.Auicenna.

Aie subst̄atiale ē/opatōes vite facere.iij.fo.cxlj.

Anima rationalis suba est in vmbra intelligentie creata.ibidē.Isaac.

Aīa nō est endelechia nisi p aīationē quā facit corpori p opa vite:in se aūt spūs est in corpeus sp viuens.vt dicit plato.ibidē.d.

Aīa est principiū huiꝰ vite.j.fo.cxlij.a.aristo.

Aīa ē oīa sua/sic deꝰ ē oīa sua.iij.fo.cxlij.a.augꝰ.

Anima in q̄busdā suis motibꝫ vl actibꝫ tota simul adest:tota videt in oculo:tota interioꝛ meminit: tota audit:& tota sonoꝝ reminiscit:tota odorat: tota odores recolit:tota p linguā & palatū sapores sentit & discernit:tota tāgit dura vel mollia: tota simul vel approbat vl īmꝓbat.Tota est visus & tota est auditus:tota ē memoria:tota vult & tota est volūtas:tota cogitat/& tota est cogitatio:tota diligit/& tota ē dilectio.ibidē.augꝰ.

Anima est suba vt subiectū q̄ substat accidētibꝰ. subst̄at em̄ vitijs vel virtutibꝫ & passionibꝫ & mutat fm illas.ibidē.Bre.nitenus.

Anima/& maxime hois q̄ arte & ꝓuidentia regit corpus vt nauta nauim/composita est ex hoc aliquid.ibidē.b.

Ois aīa mouet vīs.iiij.fo.cxlij.aristo.augꝰ

Anima fm opis sui effectū varijs nūcupat nois. Dicit nāq̄ aīa dū vegetat:sensus dū sentit:animus dū sapit:mēs dū intelligit:ratio dū discernit:memoria dū recordat:dū vult volūtas.ibidem.a.augꝰ de spū & anima.

Anima nō est sua potētia.j.fo.cxlij.b.

Angelus ex grā/nō natura ē immortalitatē suscipiens.iij.fo.cxliij.c.Dam̄.Et quia aīa rōnalis ertiā suscipit immortalitatē ex grā:ideo dicit Cassiodoꝛus:q̄ in hoc imitat immortalitatē diuinā & est imago eius.iij.fo.cxliij.d.

Anima nō ē cōposita ex materia & forma.nec aīa a de fuit ex materia corpali vel spūali:sed est in ea quod est/scz in esse singulari:& quo est/in esse nature fm esse gñis & speciei/& definitōez dicentem esse.j.fo.cxlvj.b.

Anima nō est ex traduce.iij.fo.cxlvj.b.

Animas nō omnes ab initio creatas ee/firmiter tenendū est:Neq̄z cū corpibꝰ seminantꝫ:vt lucifer riani & cyrillus & quidam alij latinoꝝ affrmāt j.fo.cxlvij.augꝰ.

Anime in cōparibus stellis añ corpa nō fuerunt. iiij.fo.cxlviij.c.

Anima creata est nō ex materia/sz in materia corporis:nusq̄z tñ immersa sibi/sicut forma naturalis/sz eleuata sup ipm sicut motoꝛ super mobile. j.folio.cl.b.

Angelꝰ & hō facti sūt ꝓpᵉ bonitatē dei.iiij.fo.cl.b

Anima q̄ vere spūs est/& caro q̄ vere corpus est:in suis extremitatibꝰ cōuenīēter & facile vniunt in phantastico anime:qđ non est corpus/sed simile corpi & sensualitati carnis/q̄ vere spūs est:quia sine aīa fieri ñ pōt.iij.fo.cliij.b.augꝰ ō spū & aīa.

Anima rōnalis & quecūq̄z alia aīa & ex ordie creatōis/& ex ordie nature vnibilis est corpi ad vnū aīatū cōstituendū.& opatōes vite q̄ essentiales sūt & naturales ꝑter intellectuales solas/nō pōt exercere/nisi p corpꝰ & in corpe.iiij.fo.cliij.

Aīa instrumētum est intelligēte.iiij.fo.clv.d.lib. de causis.

Anima est vt sapiens hō:qui fm rationē edificat sibi domū/& postea intrat ad inhabitandum.ij. fo.clix.q.plato.

Animā humanā creatā esse in horizonte eternitatis & tpis/antiqui dixerūt.ij.fo.clx.

Anima est in corpe & tota in toto & fm ptes potentiales est in qtib corpis:sed fm id qō est p suba/ est in qualibz parte tota.iiij.fo.clxj.b.

Animā separatā a corpe foze incorruptibilē peripatheticoꝝ decē signa.iij.fol.lxij.

Aīa manet separata post mortē & agēs & intelligens q̄ ptinēt ad beatitudinē:vel patiens penas ꝓ retributōe peccatoꝝ.iiij.fo.clxij.c.

Aie peccatrices post mortē depmenꝫ sub tristi ore:& erūt ibi in magno igne.& ie vero bñmerite in psalmodia & laude erunt cū dño.iiij.fo.clxij.c. Isaac in lib.de finitionū.

Aīa in hoc est ad imaginē & similitudinē dei/quia est incorruptibilis & imortalis.j.folio.clxiij.a.Cassiodoꝛus.

Aīa fm intellectū ē sicᵉ cartbula brevis/i qua spēs oim sūt descripte.j.fo.clxxxij.b.Algazel.

Animalis vita est/q̄ dissoluta lasciuia ferē in delectabilia quiq̄z sensuū:quā iter metas suas spūs rector nō cōtinet.j.fo.ccij.b.glo.

In aīa nisi tria sūt:scz passiōes/potētie/& habitꝰ. j.fo.ccxxxv.aristo.ij.etbicoꝝ.

Ap

Appetitus multiplex.j.fo.xij.

Oīne qō appetit aliq̄d delectatōe naturali/delectatꝫ i cōsecutōe illiꝰ:& i ipo refloret & diffūdit vt ipo vndiq̄z ꝑfruat.iiij.fo.xx.b.Porphyrius.

Appzehēsiua & motiua ad appzehēsū adinuicē se habent/sicut nuncians & exequēs.iij.fo.xxix.c. Aristo.iij.de anima.

Appetitus nunq̄ cōuertit ad bonū.iij.fo.xxxix.
c.aristo.iij.de anima.
Appetitus ex ratōe determinatus/volūtas vocatur.iiij.fo.xlv.aristo.
Appetit⁹ duplex:scz naturalꝫ/q̄ nec bon⁹/nec malus est.z ordinatus ratōe/q̄ est cum eligentia;fm aristo.j.fo.lx.anselmus.
Apparēs in sensu pingit in spū/z fulget in intellectu.iiij.fo.lxvj.a.aug⁹.xij.sup Ben.
Appetit⁹ fame est appetitus glie.ij.fo.ccxj.a.
Appetere laudē ad gloriā dei z proximi edificatiōnē nō est malū/sed bonū.referre aūt gloriā q̄ dei est ad scīpm/motiuū ē inanis glie.j.fo.ccxij.

Aq

Aqua vaporabiliter diuisa i minutas guttas suspendit sup aerē.j.fo.cxv.b.
Aquarū pondus hoc exigit vt sup terrā fluāt:vel in aere vaporabilꝫ ferant.ij.fo.cxxj.a.aug⁹.
Aque p̄rietates ignobiles sūt frigiditas z fluxibilitas:Nobiles vero sūt lipiditas/pspicuitas/z lūinositas;fm quas disponūtur ad hoc q̄ sint sup̄a firmamentū.j.fo.cxxij.d.
Aquarū locus ad quē cōgreganꝫ/z ex quo oriunt magnū mare est:qō amphitrites dicit/qīā dubiā hīs rotunditatē.iij.fo.cxxvj.a.
Aqua p se insipida est;p̄ter qō humidū eius subiectū ē oim saporū:Per accidēs aūt salsa z amara;p̄ terrestrē ꝑbusti imixtiōez.iiij.fo.cxxvj.b.
Aqua optimū elementū est/z plurimo vsui vtilissimū:sordis purgatiuū:nō solū corporee/sed z aliis:si assūpserit grāz spūsancti.j.fo.cxxx.Dam.

Ar

Artificis sapiētis p̄riū est/vnūqōq; eoꝝ q̄ exigūt ad opus in tali mō z forma p̄ducere/quo cōpendiosius z vtilius opaꝫ ad finem intentū in opere.iiij.folio.viij.
Architectus nō tm̄ cōsiderat formā z finē/sz etiā materiā.iiij.fo.xvj.b.aristo.ij.phycoꝝ.
Aristotelē cū discipulis suis miroꝝ tantā opinionē assūpsisse vt duo p̄incipia ponerēt materiam scz z speciē;z tertiū cū his qō opatoriū dicit/cui suppeteret cōpetēter efficere qō ad oriendum pertiner.iij.fo.xvij.Ambro.in hexameron.
Ars est collectio p̄ceproꝝ siue p̄ncipioꝝ ad eundē finē tendentium.iiij.fo.xxxix.d.Tullius in fine rbeto.
Arbitriū qō est actus rationis de faciendo vel eligēdo/lucidi⁹ est in angelo q̄z in hoīe:z in eo magis inclinaꝫ ad rectum z bonū q̄ī hoīe.j.fo.l.
Archangeli sūt qui sūma nūciant.ij.fo.ciij.a.gregorius.Sūma aūt dicit q̄ sunt sup naturā:sicut opus incarnationis ꝛc.iij.b.fo.eodē.
Archangeloꝝ p̄rietates.iiij.fo.eodē.
Ars factiuū p̄incipiū est cū ratōe.j.fo.cxiij.Aristoteles.vj.ethicoꝝ.
Architectronici sapiētis/est ordinare materiā i quā possit iducere formā.j.fo.cxviij.aris.ij.b.phyco.
Argumentū est ratio rei dubie faciens fidem.iij.fo.clxxxj.a.Boecius.
Arrogantia est qñ ascribit̄ p̄ri⁹ meritis qō non habeꝫ nisi ex grā dei.iiij.fo.ccxij.a.
Ardētioꝝ amatoꝝ cōiugis p̄rie/adulter est.ille scz/q̄ nec modū nature seruat:nec bonū matrimonij cōsiderat.iiij.fo.ccxxxj.Sextus pythagoricus.

As

Asub ignis ascendens est/qui a vulgo vocaꝫ stella cadens.ij.fo.xxij.
Ascēsio dicit motū i deū p rationē termini a quo.Conuersio aūt eundē p rationē termini ad quē.Cōiocatio vero effectū eiusdē motus p̄out est in fieri.Unio ītē eundem dicit p̄out est in p̄fecto esse.ij.fo.cvj.
Astra mouenꝫ motu vnifozmi/regulari z circulari.iiij.fo.cxxv.d.
Astra ñ sūt cā alicui⁹ eoꝝ q̄ fiūt:neq; corruptōis eoꝝ q̄ corrūpunꝫ.iij.fo.clj.Dam.

At

Attributa angelice nature sūt de eē ei⁹.iij.fo.lj.
Attributa angelice nature sūt q̄tuoꝝ:scz simplicitas essentie:pspicacitas intelligētie;discretio psonalis:z libertas arbitrij.ibidē.b.
Attributa diuina dicūt modū creatōis quo creature ereūt ab ipo.sicut dicit Origenes;q̄ deus dicitur sapiens/quia sapientie nostre causa est.iij.fo.xcviij.a.

Au

Austrinis existentiby in estate z autūno/morib⁹ba erit byems;maxime in mulieribus z paruulis.j.fo.lvij.b.aristo.in proble.
Auaricia dicit duoby modis:scz gñaliter z specialiter.ij.fo.lx.b.z.iij.fo.ccxvij.b.
Auaricia nō tm̄ est pecunie/sz z altitudinis z scientie.iij.fo.ccxvij.a.aug⁹.
Auaricia est immoderatus appetitus būdi plus q̄ oporteat.ibidē.Tullius.
Aurū z argentū/z pecunia sūt mēsura oim cōmutabiliū quiby homies cōicāt inter se.iiij.fo.ccxvij.aristo.v.ethicoꝝ.
Auaricia retinet retinenda z nō retinenda:Prodigalitas autem dat danda z nō danda.vtrūq; vitium circumstans liberalitatem.ij.fo.ccxviij.Aristoteles.
Auaricia p̄ria anteponit cōibus cōtra charitatē ibidem.aug⁹.
Auaricia p̄uatus amoꝝ sui est:charitas vero cōis amoꝝ dei z proximi.iij.fo.ccx viij.
Auaricia sub se habet mendaciū/fraudē/furtū/piuriū/turpis lucri appetitum/falsa testimonia/violētiā/inhumanitatem/rapacitatem.iiij.folio ccxviij.b.Jsidorus.

Ba

Aptissimus sacramētū fidei est/qō equalit̄ b opatur impssionē characteris z remissionē peccatoꝝ/siue p bonū/siue p malū ministrū conferaꝫ.iiij.fo.lxxx.d.aug⁹.
Bannauli vituperanꝫ expendēres subas suas in histriones.ij.fo.ccxviij.aristo.iiij.ethicoꝝ

Bla

Blasphemia est impositio falsi criminis in deum.ij.fo.ccxvij.
Blasphemia omnis cauenda est:z maxime i creatorē.j.fo.ccxxxvj.a.Haymo.
Blasphemia est per quam de deo ipo falsa dicuntur.et tres species eius.ibidem:z capiť duplicit.ij.fo.eodem.b.
Blasphemus sicut nūq̄ exigentiby malis meritis suis ad remissionē/ita nunq̄ ad penitentiā ꝓueniet.iiij.fo.ccxxxvj.a.glo.

BE

Beatitudo quāto magis intelligitur/tanto plenius habetur.iij.fo.xxxij.
Beatitudo est status oim bonoꝝ aggregatōe p̄fectus.iiij.fol.lv.c.Boecius.
Beatitudinis partes sunt:p̄fectū nosse/p̄fectum posse/z p̄fecta bonitas.iij.fo.lix.c.
Beatitudo est ex cōmodis:quā appetit omnis rationalis creatura.ibidem.Aug⁹.
Bellū ōr paruū bonū.j.fo.lxiij.Aug⁹.
Beata visio videre deū in seipso:videre deum z in meipso videre z i oiby bris ꝛc.ij.fo.lxxxv.Bern.
Beatis omnibus deus insidet per illapsum p̄templationis.j.fo.xcvij.
Beatitudines ille q̄ virtutes dicūtur/ex eo appellare sunt:q̄ virtutū atq; p̄digioꝝ occultas perpetuasq; causas rimari atq; mirari diuinitus ordinate/signa quo z quō volunt in oiby elementis terre z boibus poterer exhibeāt.j.fo.cj.a.bern.
Bta virgo in multis illuminauit angelos/apl̄os z euāgelistas p doctrinā aī assūptōz.ij.fo.cvij.b
Beatitudo ōr duplr:scz large/q̄ p̄sistit in duplici felicitate:scz ciuili z p̄templatiua fm duplicē virtutē:moralē scz z intellectualē. Et stricte q̄ est status oim bonoꝝ aggregatiōe p̄fect⁹.j.fo.cxl.
Beatitudo et miseria in eodem esse non possunt. ibidem Bern.
Bene vtitur bono/p̄tinentia deo dedicans:male vtitur bono/p̄tinentia vouens idolo:male vtiť malo/cōcupiscentia relaxans adulterio:bñ vtiť malo/p̄cupiscētia restringēs cōnubio.j.fol.cciij.
Augustinus. BJ
Binarius p̄ncipium est multitudinis/z non vnitas.ij.fo.vj.c.pytha.
Bilinguis est qui aliud loq̄tur de p̄sente/z aliō de absente.iiij.fo.ccxiij.b. BO
Bonū vniuersū consistit in deo sicut in duce exercitus.iiij.fo.vj.Aristo.
Bonū vniuersū nō ē vnius/sed multoꝝ:z est vniuscuiusq; p̄m proprium analogiam quā hab⁹ ad illud bonū.ibidem.
Est bonū solū simplex:z b̄ solū est incōmutabile/q̄ est de⁹.creata vero ab ipo nō sunt simplicia:z ob hoc mutabilia.j.fo.viij.c.Aug⁹.
Bonū est/quod est a bono/z in bono plantatus/z ad bonū.j.fo.xxix.a.Dionysius
Bonitas dei nūq̄ ociosa fuit ab eterno.iij.fo.34.
Bonitas ingenij fit ex calido bene mouente/z humido facile suscipiente.iiij.fo.xxxviij.
Bonitas diuina expandit se super omnes intellectuales vultus/fm vniuscuiusq; p̄priam analogiam.iij.fol.lij.Dionysi⁹ de diui.noibus.
Bonitati p̄stāti pbas nō erat quicq̄ facere nisi pulchrū.iij.fo.liij.b.Plato in tymeo.
Boni potentiores sunt ad faciēdum miracula q̄ mali.ij.fo.lxxxj.b.
Bonitates que sunt in causa p̄ma/in ea puritate z nobilitate qua sunt in p̄ma cā/nō sunt p̄cipibles ab aliqua causarū secūdarū intelligentiarū: tm̄ p̄spicacius z nobilius z simplici⁹ ꝑspiciuntur ab intelligētijs p̄mi ordinis q̄z ab intelligētijs scōi ordis/vltertij:z sic deiceps.iiij.fo.xciij.c.li.cā.
Bonoꝝ bonorabilium noticiam opinantes/magis aūt alterā altera ex hoc/q̄ melioꝝ z bonoꝝ bilioꝝ sit.iiij.fol.xcvj.b.Aristo.j.de aīa
Bonus est q̄ licet fm naturā nō sit bonus/tamen aliū bonū in aīo ponit z ad illū respicit/vt ad illū dirigať z corrigať in bono p̄uidentie. Qui aūt nec p naturā bon⁹ est/nec talē aliū in aīo ponit/hic p̄fecto inutilis est vir.j.fo.c.homerus.
Bonū ōr a boo boas/qō est voco vocas: q̄z vocat de⁹ ea q̄ nō sūt tāq̄ ea q̄ sūt. Ro.4.c.j.fo.cxx.d.
Bonitas dei nūq̄ ociosa est.iij.fo.cxx.Aug⁹.
Bonū/pulchrū/z decoꝝ fm suppositā ad idē determinātur/z p idem:sz fm intentiones nō sunt idem.Bonū eīm ōr p cōparationē ad cām finalē: Pulchrū aūt p cōparationē ad cām formalē.De coꝝ vo ab his duoby differt/sicut dicit Aristo. eo q̄ p̄sistit in cōmensuratione z p̄portiōe coꝝ ad inuicē q̄ pulchritudinē faciūt. Aptū aūt dicit extrinsecus cōgrue ad bibitum ad pulchritudinis cōgruentiā z ostensionē.iij.fo.cxxxj.b.
Bonoꝝ quedā sunt summa/quiby fruendū est:vt trinitas. Quedā infima/quiby vtēdū est: vt rebus⁹ mundi. Quedā media/vt homo:qui fruiť sūmis z vtitur infimis.ij.fo.cxxxiij.a.
Bona tria sūt in quiby p̄fic̄itur homo:scz nature/gratie/z glorie.ij.fo.clxxvj.a.
Bonoꝝ quedam magna sunt/quiby recte viuiť: vt virtutes. Quedā minima/sine quiby recte viui pōt:vt spēs quoꝝlibet coꝝpoꝝ. Quedam media/sine quibus recte viui nō potest: vt potentie anime.iij.fo.cxcij.a.Aug⁹.
Bonū vt perfectā rationem habeat tria requirit: scz q̄ sit a bono/z in bono plantatū/et ad bonū. iiij.fo.ccxij.Dionysius.
Bona q̄dam nobis data sunt a deo/q̄ p̄ter sesūt appetenda.sic̄ sapiētia/salus z amicitia. Et alia que ad vitā sunt necessaria: vt doctrina/cibus/cōiugiū.iiij.fo.ccij.a.Aug⁹.
Bonū est lumen spirituale:z malum tenebra.ij.fo.ccvij.a.Dam.Dionysius.
Bonū quodlibet corporale dāno supponendū est p̄o vita retinenda sicut integritas corpis in virgine.secus de bono spirituali.iiij.fo.ccxxx.b.
Bonū opus intentio facit.intentionem fides dirigit. Non valde attendas q̄d hō faciat/sed cuz facit q̄d intendat.iij.fo.ccxxxij.a.Aug⁹.
Bonū in ore est ex oibus causis bonis/sicut ex virtutis forma elicientis actū/z oibus circūstātijs operis/z bonitate z fine. Malū aūt causať ex corruptōe cuiuslibet istoꝝ etiā singulariť. Qō liber eīm corruptū causat malū.ij.fo.ccxxxiij.b.

BU

Buliſim antecedit consilium/dispositio sententia z electio.iiij.fo.xlv.Dam. LA

Causa efficiens duplex: vna cōiuncta effectui/z alia separata ab effectu.ij.fo.x.f.Aui.
c Causa agens duplex ē:vna p necessitatē: alia a p̄posito.iij.fo.xxiij.b.
Cā multitudis angeloꝝ tripler.j.fo.xxxj.d.
Cause p̄mordiales varie appellanť.iij.fo.xl.a.
Cause naturales ꝓtingenter agunt/z sepe impediuntur ab actionibus suis.ij.fo.xlj.pbs.
Caueamus superbiā z auariciā: nō duo mala/sz vnū malū.iij.fo.lx.Aug⁹.
Carbones ōsolatoꝝ dicunť ardores charitatis iij.fo.lxviij.c.Aug⁹.

Lausale cōmuni⁹ est q̄ seminale. omne em̄ semen causa est/sed nō cōuerso. iij. fo. lxxv. c

Lharitas dei deposuit eu3 de celo ad terras: z fecit eum hoiem. j. fo. lxxx. Aug⁹.

Lalidum celeste viuificatiuū z formatiuū est. iiij. fo. xcuij. b. Aristo. xvj. de aialibus.

Lharitas extasim facit. ij. fol'. xcvij. a. Dionysi⁹.

Lharitas dei nunq̄ ociosa est. operatur enim magna si est: si vero desinit operari/charitas nō est. iij. fo. cxx. Grego.

Lalidum z humidum sunt p̄ncipia generationis in omni cōplexionato. iiij. fo. cxxij. c.

Lasualia in paucis sunt et parum durant. j. folio cxxvij. Aristoteles.

Larnes sane sunt q̄ leues sunt: leues autem que altiliū. ij. fo. cxxx. Aristo. iiij. ethi.

Laro nostra post resurrectionē nō egebit cibo⁹ refectione: quia nec fame/ nec lassitudine/nec aliq̄ infirmitate poterit cozrūpi. Laro autē ade ante pcm̄ ita īmortalis est creata/ vt p alimoniā adiuta/ eēt mortis et dolozis expers. ij. fo. cxxxvj. b. Augustinus.

Lalo3 a loco digestionis z a spiritalib⁹ eleuās spiritū: q̄ recti⁹ elcuat/ eo mag⁹ serenat. ij. fo. cliij. c.

Lause omnes ad p̄rimam causam resoluuntur. j. fo. clv. Aristoteles.

Lharitas sine gr̄a nō est. ij. fo. cxcvj. b.

Larentia debite iusticie est in originali/q̄ debetur nature innocēti si sine pcō pstitisset. In actuali aūt ē p̄sonal' q̄ rectificat coz/os z opa. ij. fo. ccviij

Lapitalia peccata dicūtur ex quibus tanq̄ capite alia oriūtur. iij. fo. ccx. b

Lharitas est forma informans oē nostrū meritū. sine q̄ ois actio z virt⁹ informis ē. iij. fo. ccxxxij

LE

Lelū dixit plato igneū. iij. fo. xxxiij. b.

Lelū empyreū/id est igneū a splēdoze/nō a caloze: quod factum statim angelis repletum est. iiij. folio. xxxiij. Strabus.

Lelū empyreū coz⁹ est: z sūmū celū. ibidē. b:

Lelū empyreū vnifozme est in lumie. ij. fo. xxxv. b

Lōtemplatio bt̄o⁹ tota in lumine est. ibidē

Lelum empyreum habitaculum est fruentium et beatozum. ij. fo. xxxv. a.

Lelū empyreū īmobile est. iij. fo. eo. b.

Lelum multiplex: scz trinitatis/empyreum/crystallinū/firmamentū/igneū/olympiū/etbereū/aereum. iiij. xxxv. a. Rabanus.

In celo trinitat⁹ nihil est nisi ipsa trinitas: scz p̄/filius z spūssanctus. iiij. fo. xxxv. nec est coz⁹/scz ipsa trinitatis eminēs celsitudo/cōtinens in esse z saluans omne quod est. quod pbi sedem dei dicebant. j. fo. se.

Lelum trinitatis supremū est non loco/sed eminētia dignitatis. j. fo. xxxvj.

Lelum statim vt factum est mouebatur. iiij. folio liij. Plato Aug⁹.

Lesaries multa duro⁹ z nigro⁹ pilozū in iuuente/maniā signat in .pcessu eratis. significat enim melancholiam nigram in cerebzo/q̄ .pcessu tēporis maniā inducit. j. fo. lvij. b. Auicēna.

Lellule logistice siue rōnalis in q̄ opar⁹ vis intellectiua i spū aiali meat⁹ sūt duo: vn⁹ ab anteriozi: alter a posteriozi: z duplicē obstruūt. j. fo. lxix. costabenluce.

Lherubin noiatio manifestat multitudinem scie/ aut fusionē sapientie. iiij. fo. xcv. a. Dionysius.

Lherubin plenitudo scie ōz: q̄ illa sublimioza agmina idcirco cherubin vocata sunt: q̄ tanto p̄fectiozi scia plena sunt/ q̄to charitatem dei vicini⁹ conteplantur z c. iiij. fo. xcv. a. Grego.

Lherubin p̄ze oibus habent thesaurū sapientie et scientie: sm q̄ sapientia z scientia est donū constituens in gradu dignitatis. ij. fo. xcvj.

Lherubin noiatio manifestat cognoscibile eoz⁹ z deuotū/z altissime luminū datiōis acceptiuū/z p̄replatiuū in p̄ma opatrice virtute dīne pulchritudinis z sapiētifice traditionis replerū: z cōicatiuū copiose ad scd̄a fusioni donate sapientie. iij. fo. xcvj. a. Dionysius.

Lherubin p̄rfectates septem. iiij. fo. xcvj. b.

Lelestes dispōnes diuidunt in essentiā: virtutē et opationē: z ab ētia cōi noīe dicunt celestes eētie: z a vture celestes virtutes: z ab opatione angeli. iiij. fo. cx. Dionysius.

Lelum est continentia visibiliū z inuisibiliū creaturarū. ij. fo. cxj. c. Dam̄. z. iiij. fo. cxxiij. b.

Lelum z terra facta sunt ante oēm diem naturalē scz z artificialē. iij. fo. cxij. b.

Lelum altius nobilius participat bonitate p̄mi motozis q̄ id quod est sub ipso. iij. fol'. cxxij. Aristote. ij. celi z mūdi.

Leli stellari inueniūtur motus tres. iij. fol'. cxxij. Auevalpetrans.

Lelum aqueu3 siue crystallinū sm scr̄os/ phi voeant vnifozme in lumie: cui⁹ lumen tante simplicitatis est/ q̄ visib⁹ boīm nō subiacē. iij. fo. cxxij. b

Extra celū nihil est: nec locus/nec tempus/sed vita beata. Aristo. ij. de celo z mundo. que est extra ipsum nō sicut in loco/vel in tempore: sed sicut in obiecto. ibidem. iiij.

Lelum crystallinū quadruplici necessitate ponitur. j. fo. cxxij. b.

Lelum non mutatur in substantia/sed in forma motus quā nunc habet ad generationem et cozruptionem. iij. fo. cxxij.

Lelū non est de natura aque fluxibilis deoz3um: sed ex aqua que p̄pter nature puritatem in substantia/z perspicacitatem in dispositiōe materiali/z luminositatē in profundo sui p̄ distinctionē transmittitur super celos vt fiant inde celestia. ij. folio. cxxiij. c.

Lelu3 est cozpus compositū ex partibus ptinuis/ sed nō ex ptrarijs. ij. fo. cxxiij. c.

Qd celu3 nō sit semicircularis vel angularis figure/sed circularis. iiij. fo. cxxiij.

Leli sunt decem: scz empyreum: aqueū: stellatu3: saturni: iouis: martis: solis: veneris: mercurij: lune. j. fo. cxxvj. a. Dam̄.

Ad esse celi duo exiguntur: scilz q̄ vbiq̄ circulariter aliquod cozpozum simplicium cōtineat: z q̄ sit perspicuū receptiuū lumis z datiuū. j. fo. cxxvj. a. Rabanus.

Lelum non cognoscimus nisi per stellas. iiij. folio cxxvij. b. Alfraganus.

Lelibatus ioannis non p̄fertur cōiugio abrae: quia vtriq̄ suis temporib⁹ eccl'ie p̄fuit z deo militauit. ij. fo. clxxviij. Aug⁹.

Lerta malicia sp duo h3 adiūcta. s. mēt⁹ obstiatō3/ qua dei metus amittitur: z contemptus dei incurritur. iij. fo. ccxxxv. b. LRE

Lreabile oē ḃrbile est: vl' fm electionē/ vt creatura spiritalis: vl' fm naturā/ vt creatura cozporalis: vel fm vtrūq3/ vt illa q̄ cōposita est ex cozporali z spiritali. ij. fo. ij. Dam̄.

Lreare p̄pe est de nihilo aliq̄d facere. j. fo. iij. a

Lreatio actio nō est mediū aliq̄d inter creantem z creatum. iij. fo. iij.

Lreatio est extasis amoris: q̄ nō sinit ip̄m solū eē/ sed oibus modis quib⁹ possibile est bonitatē suā cōicare. iij. fo. vj. Dionysius.

In omni creato aliud est quod est/ z aliud quo est. iij. fo. vij. a. Boecius.

Lreatū omne componibile: sola natura diuina incōponibilis. iij. fo. ix.

Lreabile in xp̄o mansit creabile: z increabile increabile. ibidem Dam̄.

Lreatoris potētia z oipotētia virt⁹ eius est causa subsistendi oī creature. q̄ virt⁹ si ab eis q̄ creata sunt ptinendis z regēdis aliq̄n cessaret: simul z illozum cessaret species: omniq3 natura p̄cideret. iij. fo. ix. a. Aug⁹.

Lreatura ois aut est spiritalis/aut cozporea: aut simplex/aut cōposita: aut suba/aut accidēs: aut fozma/siue quo est: aut subiectu3 fozme/siue q̄ō est/ vel materia. j. fo. x. d.

Lreatura nulla capax ē immutabilitat⁹. j. fo. xj. i.

Lreatura ois seq̄t creatorē. ij. fo. xj. Basilius.

Lreature quō seducāt boīem. j. fo. xij. e.

Lreatura diuersimode dicit⁹ nutus/vestigium/z verbum. ij. fo. xiij. b.

Lreatio nō est mutatio naturalis/sed opus volūtatis diuine. ij. fo. xx. Dam̄.

Lreaturā rōnalē ad hoc factā esse certum est: vt supza oia summū bonū eligeret z amaret: nō p̄ter aliud/sed p̄ter ipsum. j. fo. lij. Ansel.

Lreator nulli rei a se create negat aliq̄d vtiliū ad beatitudinē. ij. fo. lxxxvij. Pylato in tymeo.

Lreatura ois in nihilū decideret/nisi eā man⁹ oipotētis p̄ditozis p̄tineret. ij. fo. xcix. a. Grego.

Lreator dat eē singulis q̄ sunt: z facit debere esse in oibus q̄ sūt vt dicit Auicēna. ij. fo. cxij. d.

Lreatio est ante oēm diē: distinctio vero z ornat⁹ p̄ volumia ser dierū explicata. ij. fo. cxij. d.

Lreator mūdi sensibilis celu3 igneū z terrā tanq̄ duo extrema solida i mūdo sēsibili posuit: q̄ duobus medijs colligauit: aere scz z aqua. sicut z in numeris duo solidi numeri semp duob⁹ medijs numeris colligant. iij. fo. cxiij. Plato.

Lreatio ē demōstratio potētie creātis: oipotentia aūt creantis demōstrat⁹ in h̄/ q̄ nullo indiget ad creandū: scz neq3 materia p̄iacēte/neq3 instrumēto/neq3 successiua operatiōe. j. fo. cxv. c.

Lreatura ois ad scipam relata declinat ad nō eē: z sic ad tenebras. vt dicit Grego. iij. fo. cxix. b.

Lreator sūme bon⁹ a quo inuidia relegata est/nulli negat cōmoda et vtilia ad esse bonū: fm q̄ esse bonū/ est vniuscuiusq3 fm p̄priā z cōnaturalē et nō impeditā operationē p̄priā z cōnaturalis habitus. iiij. fo. cxxxj. Plato in tymeo.

Lreatorem aīe solū creatorē oīm esse dicim⁹. j. fo. cl. Aug⁹. Dei em̄ iudicio coagulari i vulua atq3 creari dicim⁹ coz⁹: ac formato iam cozpore ammā creari ac infundi: vt viuat in vtero hō ex aīa cōstans z cozpore: z egrediat viuus ex vtero plenus substantia humana. ibidem.

Lreare act⁹ incōicabilis est oī creature: z soli deo creatozi oīm cōuenit. ibidem. b. Dam̄. z Aug⁹.

Lredere p̄uenit cogitatiōe: q̄ nemo credit nisi cogiter p̄us quare/vel q̄d credat. Lredere em̄ est cogitare cū assensu. ij. fo. cxc. b. Aug⁹ LJ

Lircūscriptibile quidē est q̄ loco vel tempore vel comprehensione comphendit. incircūscriptibile q̄ nullo h3 p̄tinet. ij. fo. lix. b. Dam̄.

Lircul⁹ diurn⁹ diuidit in q̄tuoz ptes. iij. fol'. cxx.

LDRJ

In christo nō est cōpositio/sed vnio. iij. fo. ix. Boe.

Lhrist⁹ angelū custodē nō habuit. j. fo. lxxxix.

Lhrist⁹ in q̄tuoz rēptat⁹ ē a diabolo. iiij. fo. clxix.

Lhristus petrum respexit in atrio non cozporaliter. j. fo. clxxvj. c. Aug⁹.

Lhristian⁹ ōz nemo/nisi q̄ christi moribus coequat. iij. fo. ccxxvj. a. Aug⁹. li. de. xij. abusionibus.

Lriminale est q̄ō est dignū accusatiōe z dānatione eterna. veniale aūt/ q̄ō hoiem vsq3 in reatum perpetue mortis nō generat: verūm penā meret/ sed facile indulget. j. fol'. ccxxxv. b. Aug⁹.

LD

Lomprehenditur cuius fines circūspiciuntur. iij. fo. v. d. Augustin⁹.

Lōpositio duplex: fm rōnē/z fm rē. z subdiuisiones z alia gr̄a cōpositionū. iij. z iiij. fo. vij. a. b.

Lompositū omne mutabile est. j. fol'. vj. c. Aug⁹. cui⁹ causam assignat Ansel. iij. fo. viij. f.

Lōpositū extra cām siue cōponis nō h3 nisi primū p̄incipiū: sed intra cām h3 cōpositōis cōponētia/ q̄ materialia sunt ad formā toti⁹. ij. fo. viij. e.

Lōpositio ex q̄ō est z quo est generalioz z dignioz est oī alia cōpositione. ij. fol'. ix. k.

Lōueniēs esse nō potuit nisi q̄ p̄cū redemptiōis solueret q̄ soluere debuit/z soluere potuit. sed nō debuit nisi hō: z nō potuit nisi de⁹. z iō cōueniēs fuit vt eēt de⁹. iij. fo. lx. Ansel. z Ambro.

Omne cōpositū cōponit⁹ ex materiali z formali: scz nō ex materia z forma. iiij. fo. ix.

Lōparatio accidēt⁹ ab subiectū duplex. j. fo. xij. b

Nō corrūpitur q̄d existentiū: sed circa existēs modi/cōmēsuratōis z harmonie. iiij. fo. xiij. Diony.

Lōsideratio oīs rei triplex est: scz in p̄incip⁹ suis p̄mis simplicissimis: in formis dantibus eē rei: z in formis que sunt intentio rei ab ipsa re abstracta per rationem. iiij. fo. xviij.

Lōiūctū oē dissolubile natura est. j. fo. xxix.

Lōsideratio vniuscuiusq3 rei p̄or ē fm se q̄ fm id quo cōparat ad alterū. iij. fo. xxxij.

In corpozalib⁹ nihil ita simile est spiritualibus sicut lux. ij. fo. xxxv. b.

Lōe duplex ē. s. vniuocū z analogū. j. fo. xxxvj.

Lōpositū oē resolubile ē i cōponētia vl' actu/ vl' in-

Lōpositū oē ex ptib⁹ (tellectu. iij. fo. xxxvj. a. q̄titatiuis/coz⁹ est. ibidē Rabbi moyses.

Lōparatio duplex: vniuoci z analogi. z de cōparatōe simplicitatis angeli ad simplicitatē diuinā/ z ad simplicitatē aīe rōnalis. iij. fo. xxvij. a.

Lōsiliū q̄ro: tibi p̄sulo: cōsiliū do. iij. fo. xxxviij. b.

Lognitio creature in semetipsa vespertina est: in dei cognitione matutina. iij. fo. xlij. Aug⁹ ad Oro.

Lonuersio ad verbū est duplex. j. fo. xlij. c.

Cognitio dupler.ij.fo.xliij.a.
Consiliū est de dubijs opabilibꝫ p nos/possibilibꝫ aliter fieri.iiij.fo.xlv. Aristo.ij.ethicoꝝ.
Cōsiliū nō sp est ignozātis vl dubitātis.j.fo.xlvj
Cōtra pietatē suā deꝰ nihil facit.iiij.fo.lv.c.
Compertū est q̄ multa futura p̄dicūt mali angeli quēadmodū euentūr.iiij.fo.lvj. Augꝰ.
Cognitio futuroꝝ q̄drupler.certa:p cōpletionē in verbo:in habitibus concreatis angelis:z conjecturalis.j.fo.lvij.b.
Cōuerti ad deū/fuit ei charitate adherere:auerti odio habere vel triuidere.ij.fo.lvij.a.
Cōuersio iustos facit/auersio iiustos:vtraq; fuit volūtas:z volūtas vtriq; libertatis.ibidē.
Cōcupiscibilis z irascibilis insunt p naturā oībꝫ angelis probat.j.fo.lxiij.a.
Concupiscentia nō est sine p̄tensione sanguinis z spūs z calozis in ꝛcupiscibile.ij.fo.lxiij. Aristo.
Cōcupiscibil'z irascibil' dupl'r dicūt.ij.fo.lxiij.b
Cōtinēcia moza ē in mēte.iij.eodē. Aristo.vj.eth.
Coꝛ sedes anime est ſm phos.iij.fo.lxxij.
Comete apparitio mozтes regū significat.iiij.fol'. lxxvj.a Albumasar.ij.fo.lxxvij.
Contra causas q̄s deꝰ voluntarie instituit/volū tate mutabili deꝰ aliq̄d nō facit.j.fo.78.a.glo.
Cōtra naturā:b ē ꝛ naturalē cursū nake fecit deꝰ tripl'r.tpe iosue/ezechie z passiōis xpi.ij.fol'.78.
Cōtra naturā dicūt esse q̄ ꝓducūt in forma z mō ꝛ seminales causas indiras nature.sic ex costa eua. Preter naturā q̄ q̄dē ſm seminales causas/ sed nō mō nature ab intrinsecꝰ generante/sed extrinsecꝰ adhibitis motibꝫ z fomentis fiunt.sicut ex virgis ꝺracones. Supꝫ naturā vero qō in potestate nature nullo mō pōt eē:trā ad naturā se bꝫ vt pfectio nature.sic opus icarnatōis z gl'ificationis in resurrectione ſm dionysiū.iij.fo.lxxviij.
Coꝛpus ꝓgruētiā hēt ad resurrectōnē ex hoc q̄ cōiūcta ē aie ratōnali z imortali:z hec ꝓgruētia naturalis est coꝛpi.z est iustitie naturalis vt resurgat.j.fo.lxxix. Damꝫ.
Coactio oīs fit p ꝓiūctōez ad materiā.ij.fo.lxxxij.
Coꝛpoꝝ assumptoꝝ in angelis diuerse significationes.j.fo.lxxxij.
Cōmune nō ē ꝑticulariū nisi ſm potentiā.iij.fo.lxxxv. Aristo.ij.priozum.
Cōfortatio custodie angeli dupler:scz ex auctoritate officij custodientis z confortatio cōgratulationis.j.fo.lxxxix.
Coꝛruptio vbanitatis/q̄ regnū ꝺoꝛ/est in tyrānide p quā rex efficit tyrānꝰ.ij.fo.c.a. Arist.v.eth.
Coequeua sūt q̄tuoꝝ:scz āgelica natura:celū empyreū:materia p̄ma coꝛpaliū:z tps.ij.fo.cxiij.d.
Cōtinuū oē initiat z fluit ab aliq̄ idiuisibili.sic linea a p̄cto z tēpꝰ ab indiuisibili nūc:cuiꝰ fluxꝰ causat eē tpis i oībus:vt dicit Boetiꝰ.ij.cxiij.d
Coꝛpoꝛeū nihil existere potest carens forma.iiij.
Cōfusibile dupler.ij.fo.cxv.d. (fo.cxiij.a.
Cōgrue mundi ornatus a lumine incepit:vnde z cetera q̄ creanda erant viderenť.iiij.fo.cxix.glo.
Coꝛpoꝛaliū oīm in p̄ncipio creationis mundi fuit materia vna p substantiā/sed non per analogiā. ij.fo.cxx. Gregozius.
Coꝛruptibile omne coꝛrūpitur tempoze determinato.iij.fo.cxiij.
Combinatione p̄marū qualitatū quotiens possibile est fiunt elemēta.j.fo.cxiiij.a. Aristo.
Comeres/stelle a sub/z cadētes generanť in aere nec sunt in celo:nec semp oꝛiunť/sed tpe mozтis regū. Damꝫ.z significāt ifoꝛtunia/fames/mozтalitates z strages hoim:qz significāt dñiū martʒ in elemēt' inferioꝛibꝫ. Albumasar.ij.fo.cxiiij.c.
Cōtrarioꝝ p se ꝛū sūt effectꝰ.licz aliq̄n p accidēs habeāt effectū vnū.iij.cxxxj. Aristo.iij.methe.
Coꝛpoꝛeū ꝺ duplr:scz a p̄uatione nature coꝛporeitatis.sic angelus z aia in coꝛpoꝛei sunt. Et a p̄uatione ꝑtieratis coꝛporis q̄ē localitas siue p̄ diffinitionē in loco/siue per circumscriptionē.sic solus deus in coꝛpoꝛeus est.iiij.fo.cxxxix.b.
Cōplexio inclinatiuū p̄ncipiū est mozū:aia vero factiuū. Uñ sanguineos dicimꝰ eē bonoꝝ moꝝ z quieros:cholericos añt acuros z furibūdos: Melancholicos autē tristes z studiosos.iij.fol'. cxl vj.b. Aristoteles.
Coꝛpus hois inter ea que ꝑtinent ad ornatū vniuersi p̄cipuū est.ij.fo.cij.
Coꝛpus p̄imi hois nec conueniebat/nec potuit fieri nisi a deo.iij.fo.co.c.
Coꝛpus ade optime cōplexionis fuit.iij.fo.cliij.b
Coꝛpus ade in statu innocētie nec fuit infirmabile/nec dissolubile.j.fo.cliij.d.
Coꝛporis z aie sūt q̄da similia:scz ſm supmū coꝛporis/z ſm ifimū aie:q̄bꝫ sine naturali ꝓfusiōe/ ꝑsonali tū vniōe facile ꝓiūgi p̄ñt:eo q̄ sibi a sibiꝫ cōgaudēt.iij.fo.cliij.b. Augꝰ de spū z aia.
Cōuenientissima media sūt carnis z aie:scz salitas carnis/q̄ marie ignis ē:z p̄hantastic' spūs/q̄ igneꝰ vigoꝝ ꝺ z celestʒ oꝛigo:q̄ fit mira societas carnis z aie/siue spūs vite z limi t're.iij.fo.cliij.b. Augꝰ
Coloꝝ est inuitatiuus visus ſm actum lucidi.iij. fo.clv.c. phos.ij.de aia.
Coꝛpꝰ aiale p meritū vtutis oꝛdinatiuū est ad incoꝛruptibilitatē z imortalitatē:z sic aptatū ē aie q̄ est ad imaginē dei.ij.fo.clxiij.b.
Coꝛpoꝛa resurgētiū erūt spiritalia:sic cōperit illi statui.z ad imutationē coꝛporū ad formā glie nihil opabunť angeli:scz si aliq̄d opabunť/hoc ē in cōgregatione mozтuoꝝ z vocatiōe z collectione cinerum.iij.fo.clxiij.
Coꝛpꝰ eue nō cōgruebat fieri nisi imediate a deo iij.fo.clxiij.b. nec fuit seminaliter z causaliter in costa ade.ibidē. Uñ augꝰ dicit:q̄ costa ade in se nō habuit vt ea mulier fieret:scz q̄ ex ea fieri posset p obediētiā/q̄ cūcta natura iustissima rōe deo obedit creatoꝛi i oē q̄ vult. Et de b rōes scribꝰ.ibiꝺ.
Costas.xxiiij. deꝰ boi formauit/tāq; xxiiij. radios semicirculares/de spina ꝺoꝛsi ꝓ se iuicē p̄cedētes ad munimentū viscerū.ij.fo.clxv.a. Jsidoꝛus.
Coꝛ nulla membꝛa coꝛporis respicit eq̄liter nisi duo latera.iij.fol'.clxv.b.
Coste supioꝛes semicirculares z lōge facte sūt:vt vitalia i pectoꝛe defendāt:inferioꝛes vo breues/ ne tumoꝛē ventris q̄ accidit ex cibo accepto impediant.j.fo.clxvj.e. Aristo.ij.de animalibꝫ.
Cōtinēcia est vtus vi rōnis cōtinēs boiem infra metas mēris/vt passionibꝫ et vi passionū nullo mō abduci possit extra limites mēt'.iiij.fo.clxvj.
Cōtinēcia vtus mulieri nō ē p̄pria ꝑ molliciē cōplexionis.ibidē. Aristo.vj.ethi. nec puero ꝓpa ē.
Continentie opponitur incōtinēcia/fornicatio/z mollicies.ibidem.

Coꝛruptibile oē coꝛrūpet de necessitate tpe determinato.iij.fo.clxvij. Aristo.j.de celo z mūdo.
Coꝛpus ade in p̄imo statu quō fuerit passibile/z quō nō.z de duplici passiōe.iij.fo.clxvij.c.
Coꝛruptio triplex:scz continuitatis/ feditatis/et puritatis.ij.fo.clxvij.b.
Cognitio futuroꝝ/ z maxime contingentium nō est ꝓpria hominis:nec alicui' creature/sed solius dei.j.fo.clxxvj.c.
Cōuersio mentis ad verbū duplex est:scz ex dilectōe naturali/z ex dilectōe charitat'.3.fo.clxxvij
Cōcupiscibilis z irascibilis/q̄ mouenť ſm ipetū passionū/sunt pres sensualitat'.iij.fo.clxxx.a.
Cōiugiū spiritale quō sit inter supioꝛē z inferioꝛē poꝛtionē rōnis.iij.fo.clxxxij.a.b.
De cogitationibus quoq; venia petenda est:pectꝰ quoq; tundendū z dicendū: Dimitte nobis debita nostra tc.ij.fo.clxxxiij. Augꝰ.
Cōsiliū est certa diffinitio faciendoꝝ.j.fo.clxxxiij b. Brego. vñ deus mutat sniam/scz nō ꝓsilium.
Cooperando deus in nobis perficit q̄ operādo incipit:q̄ ipse vt velimus operatur incipiens/q̄ volentibus cooperať perficiens.iij.fo.clxxxvij. Augustinꝰ contra iulianū.
Cōscia lex est nr̄i intellectꝰ.j.fo.clxxxix.a. Damꝫ.
Cōscientia capitur dupl'r:materialiter z formaliter.ij.fo.codem.b.
Continēcia idem est quod moza in mente.iiij.fol'. cxcij.b. Aristote.
Concupiscibilitas est in parunlis:ꝛcupiscēcia vero in adultis:que etiam dicit lex carnis z tyrannus nature.iij.fo.cxcviij. Augꝰ.
Concupiscentia noxiozum z ignoꝛantia agendoꝝ pene sunt peccati originalis.ij.fo.ccj.b.
Cōcupiscēcia q̄ est originale pctm/ i baptismo pterit reatu/ zmanet actu.ij.a.z.iij.b.fo.ccj. Augꝰ
Concupiscentia carnis dupler: suffocans scilicet z promouens.iij.fo.ccj.b.
Concupiscentia est affectio quedam male voluntaris/sicut languoꝝ.iiij.fo.co. Augꝰ. z est malum nobiscum congenitū.idem ibidem.
Cōcupiscentiam siue delectationē maxime ꝓtempoꝛaneā vite oportet nos fugere:z pati ad eā qō sapientes plebis passi sunt ad belenā.qui videntes decozem belene/dixerūt:fugiamꝰ fugiamus ne capiamur decoze eius quā ꝑsecuti sunt iuuenes z capti.ibidem. Aristo.ij. ethicoꝝ.
Ex concupiscētia tanq̄ filia peccati/in oībus qui ſm legem concupiscentie descendūt ab adā ꝑpagatione coꝛrupte nature/in ascitur originale peccatum.j.fo.ccij.b. Augꝰ.
Cōcupiscētia nō est in aia tm̄:nec in carne tm̄/sed in ipso cōiuncto:quia nulla delectatio sentitur sine vtroq;.j.fo.ccij.b.
Cōcupiscentia quotidie minuiť in ꝑficientibꝫ z cōtinentibꝫ:maxime accedente senectute.iij.fo.ccij. Augustinꝰ ad valeriū.
Concubitꝰ coniugalis sine petō fit/z reddit in eo debitū: ꝓter qō z iustꝰ z bonꝰ est.j.fo.cciij.b.
Cōcupiscentia q̄ alias rueret in ꝑceps/honestate excipit nuptiarū vt turpis nō sit.j.fo.cciij.b. Augustinus. Et hec honestas in tribꝫ bonis ꝓuigij cōsistit:scz thoꝛi/plis/z sacramenti.ibidem.
Coꝛ vniuersale membꝛū est/ad qō oēs morꝰ membꝛoꝝ referuntur.iij.fo.cciij.c.
Coitꝰ est res dīna in q̄ natura posuit delectatōez/ vt apperatur ꝓpter se diuinū z ꝓseruationem ꝑiei.iij.fo.cciij.
Coꝛpꝰ ade fcm̄ fuit nō vt eēt coꝛpꝰ huiꝰ idiuidui tm̄/sed vt esset p̄ncipium totiꝰ humane nature ꝑ pagāde ex ipso.ij.f.cciij.c.
Cōtraria nō possunt simul esse in eodem/intelligitur ſm idem z per se.iiij.fo.ccvij.
Continue moꝛitur z nunq̄ permoꝛitur viuens in inferno.iij.fo.ccx.b. Bern̄.
Cōcupiscibilis ad nutrimētū coꝛrupta est tm̄ coꝛruptione naturali:ꝛcupiscibilis vo ad venerea/ coꝛrupta est z infecta z inficiēs:qz p illā trāsfundit pctm̄ originale.iiij.fo.ccxix.c. ꝓpositiū
Concubitus soluti cum soluta peccatum mortale est.ij.fo.ccxxj.b.
Cōcubitꝰ mr̄imonialꝰ bonꝰ ꝑter oꝛdinē legis et discipline.ꝛcubitꝰ vo soluti cū soluta malꝰ/ꝑ eandē coꝛruptionē.ibidem.
Cōmissum maioris reatus est q̄s delictum ſm se. iij.fo.ccxxiij.b.
Contentio est impugnatio veritatis cum ꝓfidentia clamoꝛis.j.fo.ccxvj.a. fulgentius.
Contentio semper in vitio est:sed non semper mortale peccatum.ij.fo.codem.b.
Collatio debet esse inter seruos dei/nō altercatio iij.fo.ccxxvj.a.glo.

L U

Cū alia res materia vtať/ vt coꝛpꝰ:alia vo nullo coꝛporeo vtať fundamēto:quō fieri pōt/q̄ coꝛporeū ad spēm ꝛcoꝛporeā trāsmutet'.iiij.fo.ix. Boe.
Cū dico celū/dico formā:cū dico b celū/dico materiam sub hac forma.iij.fol'.xiij.b. Aristore.j.de celo z mundo.
Cūcta sui similia ꝓout cuiusq; natura capax poterat esse bītudinis effici voluit:quā quidē voluntatē dei oꝛiginē rerū certissimā si q̄s ponat/recte eū purare ꝓsentiam.ij.fo.xvj. Plato.
Custodiēdo lz deꝰ sit pfectissimꝰ/nullo indigēs: et sine cuiꝰ custodia nulla valet custodia:tñ ꝑ debilitatē bois z mutabilitatē/z ad malū ꝓnitatē ncēria etiā fuit custodia āgeloꝝ.ij.fo.xxvij.d.
Cursus rerū triplex:scz naturalis/volūtariꝰ z mirabilis.iij.fo.lxvij.d.z.iiij.fo.lxxviij. Ansel.
Culpa trib⁹ modis perpetrať:scz suggestiōe/delectatione/z ꝓsensu.ꝑmo per bostem:secūdo p carnem:tertio p spm̄.ij.fo.lxx.a.glo.
Custodie angeloꝝ duodecim effectus.iij. folio lxxxvij.a.et se.
Ad custodiā ꝑfectam duo exiguntť:scz exclusio mali:z ꝓductio ad bonū.ij.fo.lxxxvij.b.
Culpa oꝛiginalis peccati q̄ per cōuersionez et baptismū auferať: tamen pena sequens culpam manet z in coꝛpoꝛe z in aia ad exercitiū virtutis/ z ꝓmotionē meriti.ij.fo.cliij. Augꝰ.
Cultura siue opatio ē duplex:vna cū afflictione: Alia disciplinalis z liberal'.iiij.fo.clxxiij.b. augꝰ
Cupiditas ꝺoꝛ tribus modis.ij.fo.ccxxxj.b.

D R A

Drachma sicut insignita est imagie regis: ita hō factus est ad imaginē z similitudinē sūmi regis z reponēdus in eternā beatitudinem tbesauris regis.j.fo.cx.b.

De

Demonstrationes non abeunt in infinitū, theorice enim stant ad causam: practice autem ad opus. ij. fo. ij. aristo.

Demonstrationem nō cōtingit fieri circulo: quia alˢ idem esset p̄incipium z p̄incipiatum a seipso: z verificarent contradictoria de eodē. ibidem

Determinatio in entibus duplex. j. fo. iiij

Deus est principiū omniū non materiale/sz causale. iij. fo. ciiij. Bern̄.

Deus q̄d non sit intelligit nisi p eminentiā z excellentiaz infinitā supza omne qō intelligit esse q̄d. Et hoc modo itelligere quid est/est itelligere substantie pelagus infinitū, vt dicit Dam̄. iiij. fo. v.

Deus primū excogitauit celestes essentias: z excogitatio eiˢ opˢ est. iij. fo. vj. Breg. nazā. z Dam̄.

Deˢ nihil operat nisi fm rōnē sui operis quā preordinauit z scivit. iiij. fo. vj. e. Augˢ.

In definitōe oēs differentie priores habent se ad vltimā/q̄ corruptibilis est: sicut potētie ad actū cōueniūt/z sicut genus ad differentiā constitutiuā iij. fo. vij. a. Aristo.

In deo idē sunt qō est z quo est. ij. fo. ix. k.

Deus p̄posuit homini creaturā tanq̄ mūdanam z naturalē theologiam in qua legeret aliquā dei noticiā. ij. fo. xj. Dionysius.

Deus qui natura invisibilis est: vt etiā a visibilibus posset videri/opus fecit qō visibilitate sui opificem manifestauit: vt per certū incertū posset sciri: z ille deus oim esse crederetur/qui hoc fecit qō ab hoc impossibile est fieri. ibidē Ambro.

Dei creatoris tanq̄ p̄ oia que fecit mirabili stabilitate currentis/quasi quedā eius alibi magis/alibi minˢ impressa vestigia colligamˢ. hec em̄ fm magis z minus insunt rebus. iij. fo. co. Augustinus. xiij. de ciuitate.

Deus ipse numerus est sine numero/a quo omnis numerˢ: ipse est mensura sine mensura/a quo ois mensura: ipse est pondus sine pondere/a quo oē pondus. iij. fo. xij. Augˢ sup̄ gen̄.

Decem nō est bis quinq̄: nec septem z tria: nec sex z quattuor. nec nouem z vnum. j. fo. xiij. Aristo. vij. p̄me philosophie.

Delectatio naturalis nunq̄ est nisi ex cōiunctione cōuenientis cū cōuenienti. iiij. fo. xx. b. Augˢ.

Dei solius est in vno nunc simplici eternitatis p̄senti semper rorum esse/nosse z posse suum possidere. ij. fo. xxv. Boecius.

Deus z materia p̄ima nō sunt idem. erroz Dauid de dinanto. j. fo. xxvj. r.

Definitio indicat eē rei z essentiā: z est ex p̄ncipijs essentialibus ꝓstituentib essentiā z esse rei definite. iij. fo. xxvij.

Definiētia separare debent ab oppositis/z nō ab his cū quib cōuenientiā hāt. iiij. fo. eo. b.

Destructis primis/impossibile est aliq̄d alioꝝ secū dariꝝ remanere. j. fo. xxviij. Aristo. i p̄dicamēt.

Deus solus vbiq̄ est/cuius essentia infinita est/z nusq̄ deest: z hic simul et vbiq̄ nullis terminis inclusus/solus incorporeus est. iiij. fo. xxvij.

Deo militat etiā illud qō p malicia voluntat deo obnititur z resistit. ibidem. Brego.

Deus fm q̄ in seipso est/semp in abditis est: z silēt de eo/vt dicit Ambro. non solum lingue hoim/sed etiā angeloꝝ. Sed fm q̄ refulgēs ē in alio/semp resplendēs est/z mundet: z sic oia vocāt ab ipo iuxta sententiā apli ad Rom̄. iiij. c. z. fo. xxx.

Dextrū est vnde est motus: sinistrū autē p qō fit regyratō. z. fo. xxxij. b. Aristo. ij. de celo z mūdo.

Deus locus est angeli vt causa salutis z continēs esse: intra quē est angelus vbicūq̄ ē: habet tamen z locū corpalem quo ad motū ministerij. j. fol. xxxv.

Deus est in oibus nō inclusus. iij. fo. xxxv. a. Bregorius.

Deus est omnia sua: anima autē quedā sua. habz eā intellectū/z ipa est suus intellectus: z habet memoriā/z ipa ē sua memoria: z habet volūtatem/z ipa est sua volūtas. ij. fol. xxxvij. a. Augˢ lib. de spiritu z anima.

Demones multa discunt per experientiā longi tēporis. iiij. fo. xxxix. d. Augˢ.

In deo est ratio cognoscendi oia/z etiā ratio operandi: z hanc duplicē potestatē cōicauit creature: dans creature spirituali/hoc est angelo potestatem cognoscendi oia que sunt in mūdo sensibili: z nature potestatē opandi ea. z. fo. xl. a. Philippus Lañ. Parisien̄.

Deus a p̄ncipio materie indidit causas seminales/z causas rationales ex quib produceretur omne opus nature. Et he fm anselmū sūt duplices. ij. fo. xlj. d. augˢ sup̄ Ben̄. iiij. z. viij.

In deo ꝓprie loquendo nec est vniuersale/nec particulare: eo q̄ in ipo idem est quod est z esse. iiij. fo. lio. xliij. c.

Destructo sensu perit demōstratio z sciētia. iij. b. fo. xlv. pbs. j. posterioꝝ.

De demonib Dionysius lib. de diuinis nominibus ca. iiij. Data illis naturalia nequaq̄ ea mutata esse dicimus: sed sunt integra z splendidissimaq̄ ipi nō videant claudentes suoꝝ bonū inspectiuus virtutes. iij. fo. xl viij.

Demon libere facit quod vult: sed q̄ nunq̄ bonū vult/nec potest velle: nō ē ex natura/sz habituali pertinacia quam iusta damnatio incurrit. iiij. fo. xl viij.

Deus eiusdē rei nō potest esse auctor cuiˢ est vltor j. fo. lj. Gennadius: Dionysiˢ: Augˢ.

Deus creauit angelos cū voluntate bona/z casto amore: simul in eis condens naturā z largiens gratiam. ij. fol. lij. Augˢ de ciui. dei. xij.

Deus nō potuit facere angelum malum. iiij. fol. liij. d.

Deus sic punit malā voluntatem vt nō perimat nature dignitatē. ij. fo. l iiij. a. Augˢ.

Demonū de rebus cognitio nō nisi coniecturalis est. ibidem.

Demones nō eternas temporū causas z cardinales in dei verbo z in dei sapientia contemplant: sed quorundā signoꝝ nobis occultorum maiori experientia multo plura q̄ hoies futura conspiciunt. iij. fo. liij. b. Augˢ.

Demones triplici p̄scientie acumine vigent: scz subtilitate nature: experientia tēporū: reuelatiōe superiorū spirituū. iij. fo. lvj. a. Isidorus.

Deus stans/z certa/z immobilis causa est oimeoꝝ que fiunt. j. fo. lvij. Dio.

Demones naturalē cognitionē hāt/obscuratā p peccatum. ij. fo. lvij. c.

Demon liberi arbitrij sui electiōe versus est ex eo q̄ est fm naturā in id quod est contra naturā: z elevatus est aduersus deū qui fecit eū/adequari ipsi volens. iiij. fo. lx. a. Dam̄.

Demoni displicet ois decor iusticie. ij. fo. lxij. b.

Demones illusiones faciūt in somnis ordinando z confundendo z pturbādo phantasmata q̄ sunt in sensibili aīa somniātis: z nō imittendo phantasmata q̄ in seipsis habeāt. j. fo. lxiij

Demones sic hāt afflictionē ignis: ita etiā hāt afflictionē ex remorsu p̄scie/sine synderesis remurmuratis p̄ malū z remordētis pctm̄. j. fo. lxv. b.

Demon ante tempora antichristi dicit habere relligatam potestatē: eo q̄ in deserto temptauit xp̄m z victus est. ij. fo. lxv. b.

Demones distinguunt fm ordinē prudentie/fm q̄ valent ad exercitū rōnationis: in quo qui nequior est/alijs habet imperare. j. fo. lxvj.

Demones sunt incētores malarū cogitationū/z nō immissores. Beda. j. fo. lxviij. Et de duplici immissione. ij. fo. eodē. c.

Deus solus opat in cordib hoim ad inclinandas volūtates eoꝝ ad q̄cq̄d voluerit/sive ad bonum sive ad malū: sed in bonū inclinat appositiōe gre opantis: in malū aūt nō inclinat faciēdo malū/sed subtractiōe gre eiusdē. sicut sol dī facere tenebras vbi nō illuminat. j. fo. lxviij. c. Fulgētius.

Dementie vltime est: temptatorē diabolū tantum monstrare studiū vt nostram perdat animā: nos vero p̄ter nostrā ipsoꝝ salutem resistendi ei neq̄ parua introducere mēsurā. iij. fo. lxix. Chrys.

Demones se q̄nq̄ spectaculis oculoꝝ obijciunt/inuitantes ad vanitates et libidinē. iij. fo. lxx. b. Augˢ. super Ben̄.

Delectatio ois quātū ē de se/vincit z ligat vinculo trahente: q̄uis nō liget vinculo obligante ad mortē eternā. j. fo. lxxj. d.

Demones per energiam nō credimus substantialiter illabi cordi/sed applicari z oppressione vniri. exponit. iij. fo. lxxij. Hiero.

Demones p̄ substantiā sunt in corporib obsessis. imiscent em̄ se sanguini ad mouendū ad cōcupiscentiam. ij. fo. lxxij. b. Augˢ.

Demonum applicatio cum corporibus. iij. fo. eodem. nota signanter.

Demon offert oculis formas illicitas/vt visū destruat castitatē: aures p canora temptat/vt molliat christianū vigorē: linguā cōuitio puocat: manum iniurijs lacessentib ad cedē instigat: honores terrenos p̄mittit vt celestes: z cū latenter fallere nō pōt/aptos addit terroꝝes. in pace subdolus/z in p̄secutione violentus. ibidem. c.

Demones q̄uis mali/naturā suā nō amiserunt. Ideo dū per incantationē eoꝝ malefici aliquid efficere conant: discurrūt p mūdū: z subito semina eoꝝ de quibus hic agit/afferunt: sicq̄ ex illis scz seminib p̄mittente deo nouas rerum species produxerūt. iiij. fo. lxxij. a. Strabus

Demones q̄dā futura p̄dicunt: z q̄dā mira faciūt q̄bus hoies allicūt z seducunt. z reliq̄ signanda fideli lectori. ij. fo. lxxiij. Augˢ.

Deus operatur q̄tuor modis: Primo in verbo. Secūdo in materia z forma. Tertio per opa sex dierū quib dist̄inxit creaturas. Quarto ex p̄mordialib seminib. iiij. fo. lxxiij. a. glo. sup̄ gen̄.

Deus in seipso absconditas quorundā factoꝝ causas habet: quas rebus conditis nō indidit: teste q̄ impler nō illo opere p̄uidentie quo natura substituit vt sint: sed illo quo eas administrat vt voluerit q̄ cōdidit. z̄. ij. fo. lxxix. e. Augˢ.

Deus ex occultis nature sinib totum reintegrat. glo. materialiter scz sic: vt eadē materia sit pentitus q̄ fuit de veritate nature in corpore morientis/virtute dei restituat in corpus resurgentis. iij. fo. lxxix. Augˢ.

Deˢ angelos bonos et malos mittit. Bonos collatione potestatis z informatione bone voluntatis ad ipsiˢ voluntatē exequendā. Malos autē collatione potestatis z ordinatione inique sue voluntatis. iiij. fo. lxxiij. b.

Deus creans mundū/circulū celi distinxit i duos circulos: scz circulus motus planes: z alterū scz circulū motˢ applanes. iij. fo. lxxxiij. Plato.

Deus p̄ angelos suos loquit anime hois/sive in extasi spūs/sive in somno corporalib imaginib: sive ipsis sensib corporis aliq̄ sensibili spē p̄sentata ad videndum vel audiendū. iij. fo. lxxxvj. a. Augˢ. sup̄ gen̄. ad litterā. xj.

De nemine desperandum est dū sumus in via. iij. fo. lxxxix. Augˢ.

Deus generator est speciei: quia in ipso spēs oim fulgent p̄ rōnes ideales. iiij. fo. xcvj. Augˢ.

Deus dicit a theoro q̄ est videor: eo q̄ oīa videt p̄sentia z omnib p̄uidet. p̄uidentia. vel a theon q̄ est currere vel circūire: eo q̄ existendo in oibus z vbiq̄ circūit omnia p̄uidētia sua fruentia sive vrentia. ij. fo. ciij. b. Dionysius.

Deus est sup̄ mentē z super substantiā: z suppositē ipsius tenebre z cooperiūt z cōtegunt omne lumen: z abscondit omni conditioni. Et si aliquis videt deū intellexit quod vidit: nō ipsum vidit/sed aliq̄d eoꝝ que sunt eius que existunt z cognoscitur. ij. fo. cvj. Dionysiˢ ad Gaium.

Ipsum quod est deus nō solum ꝓphete non viderunt/sed neq̄ angeli viderunt/neq̄ archangeli. ibidem. Chrysostomus.

Deū quidez videbimus facie ad faciē sicut est/sed nō visione cōprehensionis. j. fo. cvij.

Dextera dñi dicit mēsuraſſe celos: quia materia celi sola determinatur quantitate/z nō contrarietate. ij. fo. crj.

Dextera est vnde est motus: Sinistra autē p quā fit regyratio. ibidē Aristo. ij. de celo z mūdo.

Deus primo fecit informitatez materie: quā postea distinxit p formas. iij. fo. crj. a. Augˢ.

Deus primus z sapientissimus artifex z conditor omniū: diues in se/z diues in omnib alijs: vt dicitur in libro causaꝝ. j. fo. cxviij. a.

Democritus phoꝝ antiquissimus omniū curam gessit. ij. fo. cxviij. c. Aristo.

Delphinus nutrit in aqua/z generat in terra. iiij. fo. cxxix. Aristo. vij. de animalib.

Decor oim elemētoꝝ z totius mūdi in pulchro z apto consistit. Sed pulchū ē q̄ p seipm̄ pulchū ē: Aptū aūt vt vestimentū q̄ aptat boi/vel victus

bomini cōpetens.ij.fo.cxxxj.a. Jsidorus
Decor est elegans cōmensuratio partiū.iij.fo.eo. Aristo.ij.topicorum.
Deus cum sit sūme essentia/rebus quas ex nihilo creauit esse dedit:siz nō sūme.t aliis dedit eē amplius/aliis minus:atq; ita naturas essentiarū gradib⁹ ordinauit.iij.fo.cxxxiij. Aug⁹.
Deum requieuisse/est creature rōnali in se requiē prestitisse: vt illuc scz desiderio feramur q̄ requiescamus t nihil ampli⁹ req̄ram⁹.j.fol'.cxxxviij. b. Augustinus.
Deus sol⁹ inter ossa quādā medietatē hz in tactu/ siz exiguā.t inde ꝓuenit dolor dentiū:maxime ꝓpter neruos vicinos cerebro in quibus radicantur dentes.iiij.fo.cxliij. Auicēna.
Deus solus monas est.ipse enim vere vnuz est qō nulli inititur: in quo nullus numerus.j.folio. cxlvj. Boccius.
Deus est cā efficiens/formalis t finalis/oim rerū ꝓncipium: per creationē mūduz motu t ratione gubernans vt aīa corpus:sed nō vitificās sensificans t vegetās sicut aīa corp⁹.iiij.fo.cxlvij.d.
Definitio est vnū t nō multa:nō cōgregatum/sed simplr t fm naturā vnū.j.fo.clviij.pbus.
Delectatio q̄ est in theozematib⁹ intellect⁹/est con naturalis hoi t ꝓpria Aristo.x.ꝓme phie. Delectatio aūt que est in sensu:est quidē cōnaturalis/ sed non ꝓpria:q; non ꝓuenit homini fm id quod hominē in ꝓprio esse constituit:hoc est fm intellectum plato.ij.fo.clx.
Destruct⁹ ꝑmis impossibile est aliq̄d eoꝝ remanere.ij.fol'.clxj. Aristo.
Deus ꝓnior est ad miserendū q̄s ad ꝑdēnandum: q; semp punit citra cōdignū/t remunerat vltra condignū in merito t demerito.iij.fo.clxix.
Deus p essentiam suam nunq̄s mortalibus apparuit.sed oēs ille visiones q̄ legūtur crebro facte esse in veteri testamēto/p ministeriū angeloꝝ credūtur facte t p assumptā creaturā: in qua tm sic in signo p virtutē t operationē cognoscebat⁹ esse ꝑsens.j.fo.clxxv.b. Beda.
Deum videre possum⁹ p intellectū: cōprehendere vero mīe.iij.fo.clxxv. Aug⁹ ad ꝓbam.
Deus nullū inhabitat nisi per gr̄am gratūfacientem.ij.fo.clxxvj.a. Grego.
Dederat deus hoi bonā voluntatem: in illa quip pecferat euz rectū. Dederat adiutoriū sine quo nō posset in ea manere si vellet: et per qō posset si velleт.iiij.fo.clxxvj.a.
Delectatio omnis generatio est in sensibilem animam.iij.fo.clxxx.a. Plato
Delectatio morosa nō dicitur a grauitate tēporis/ sed a negligentia superioris partis rōnis.ij.fol'. clxxiij.b. Prepositin⁹ t Guilhelm⁹ altis.
Deus in oīb⁹ est cēntialr/ꝑsentialr/t potentialr: t in sanctis p inhabitatē gr̄am.ij.fo.clxxxvj.
Delectatio ꝓprie nihil aliud est nisi diffusio nature in operatōe ꝓpria fm naturā facta.j.fo.clxxxvij. b. Aristo. Michael epheſi⁹. Aspasius.
Deus hoīs bonā voluntatē ꝓuenit t ꝓparat adiuuando/t adiuuat ꝓparantē. Nolentem ꝓuenit vt velit:volētem subsequitur ne frustra velit.j.fo.cxc.a. Aug⁹.
Decebat vt virgo illa quā deus pater vmbra sue virtutis: hoc est imagine/deſignauit vt esset mater eius quē de corde suo genitum tanq̄s seipsum diligebat: t quā filius integritate sue diuinitat⁹ impleuit: t quā spūssanctus sanctificauit et matrem/ de quo ipse fm diuinitatē ꝓcedit: ea puritate niteret qua maior sub deo nequit itelligi.j. fo.cxcj. Ansel. de ꝓceptu virginali.
Deus non iustificat inuitum/sed volentem t consentientem.ij.fo.cxciij.b.
Deus causa mali non est/ tamen ordinator mali est.iij.fo.ccij.b.
Delectatio est generatio in sensibilez animam.iiij. fol'.cciij. Plato.
Detractio est aliene fame denigratio. vel detrahere ē absentē primū dolose mordere.j.fo.ccxiiij.a.
Detractor plus nocet: quia in plures fundit venenū sue detractionis. Susurrator autez minus: q; in pauciores diffūdit t occulte.ij.fo.ccxiij.b.
Detractor quattuor modis detrahit: scz malum qō non est aliquādo imponendo: t maluz qō est in alios diffamando: t bonū qō est vl negando/ vel diminuēdo.ij.fo.ccxiiij.b. Efic⁹ sup leuitico.
Detractio quando mortale sit/t quando veniale. iij.fol'.ccxiiij.b.
Detractores sunt qui aliorum bona negant t inuertunt. Susurrones inter amicos discordiam seminantes.iiij.fo.ccxiiij.a.glo.
Detractionis vitio speciali periclitatur pene totū genus humanū.iiij.fo.ccxiiij.b.glo.
Hoc malum ideo celebre est/q; regnat in multis Hieronymus ibidem.
Tanta hui⁹ mali libido mentes hoīm inuasit: vt qui ꝑcul ab aliis ꝑctis recesserunt: in istud quasi in vltimū laqueū incidant: q; pene ab oībus libēter auditur.iiij.fo.ccxiij.b.
Detrahens ex malignitate et deliberatione aīoꝝ nocendi/tenetur ad reparatōem apud eos apud quos detraxit.j.fo.ccxv.b
Deformitas oim ꝑctoꝝ mēsurat⁹ trib⁹:scz gratia/ rōne/t natura.ij.fo.ccxxij.
Delictum in sacra scriptura a sanctis accipitur tripliciter.iij.fo.ccxxiij.b.
Delictum t cōmissum differunt in hoc: q; delictū est contra ꝓceptum affirmatiuū: Commissum autem contra ꝓceptum negatiuū. ibidem Aug⁹
De indifferentibus collocutiones sunt amicorum j.folio.ccxxiiij.
Desidia vel negligētia per torporē nascitur: fraus per priuataz dilectionem. illam minor amor dei exaggerat: hanc proprius amor sui excitat.ij.fo. ccxxiiij.b. Grego⁹.
De occultis rebus non definias/sed suspensam tene sententiam.iij.fo.ccxxvij. Piero.

DJ

Diuersitas oīs q̄ est in membris corporis/est propter diuersitatē virtū aīe siue potentiarū: q; i aliis membris aliarū figurarū et cōplexionū operationes suas exequi nō possent.j.fo.xix. Auerrois.
Dignitas est quā quisq; probat auditam.ij.folio xxij. Boecius.
Diuisio causa numeri est.iij.fo.xxx.b. Aristote.iij. physicorum.
Differentia constitutiua cum genere facit speciem. iij.fol'.xxxj.a. Porphyrius

Distributio regni celestis magis similis est politicis t militib⁹ q̄s logic⁹ t naturalib⁹.ij.fo.xxxij.d
In die iudicij lumen qō est in igne/ascender ad locū beatoꝝ:t ardor fuliginosus descēdet ad locū dānatoꝝ.ij.fo.xxxv. Basilius.
Dies series repetita in gen⁹.nihil aliō est q̄s lux angelice intelligentie.fm aug⁹.iij.fo.xlij.c.
Distinctio duplex:scilicet fm esse/t ratiōis forme idealis.iiij.fo.xliij.c.
Diliges primū sicut teipsum. Cum dz: sicut teipsum/ datur ꝓncipalitas tibi vt re ꝓmo diligas: inter ꝓximos aūt proximiorē sanguine/vel beneficio plus diligas q̄s aliū nō proximo gradu coniunctum:oēs tm ad hoc diligas ad qō seipsuz diligis:hoc est ad beatitudinē eternā.j.fo.xlvij.aug⁹
Distincta subiecto sunt distincta loco.j.fol'.xlviij philosophus.
Diuina sententia eo iudicio condēnauit malos angelos:vt qz noluerunt ꝑseuerare cū possent: nec velint reparari/nec possint. t reliq̄.iij.fol'.xlviij. ꝑsper in libro de ꝓcemplatiua vita.
Diuine similitudinis summū graduz tenent angeli boni:nos infimū: adā in ꝓmo statu mediū: demones nullum.iiij.fo.xlix. Bern⁹.
Diuia magis ordinata sūt q̄s naturalia.iiij.fo.l.
Dicere de angelis q; in suo genere beati eē possint/ dānationis vel salutis incerti: quibus nec spes esset q; mutandi essent in melius/nimia ꝓsumptio est.ij.fo.lv. Aug⁹.
Diuinans in astris nō certitudinaliter debet ꝓdicere:effect⁹ em̄ taliū signoꝝ nō venitur ad generata/nisi p aliud t p accidēs tc.j.fo.lvij.ꝓle.
Diabolus in exordio mūdi creatus iter angelos glorioſior fuit.iij.fo.lvij.glo.sup esaiam.
Diabolus nihil aliud appetijt nisi beatitudinem: ad quā ꝓuenisset si steterisset.iij.fo.lix.d.
Diabol⁹ infideli deterior est.iij.fo.lxij.
Diabolus sedit sup folium lactuce vrquādam monialem ad libidinem gust⁹ traheret.iij.fo.lxx.b. Grego⁹ius in dialogo.
Diabolū nō est tēptari/siz tēptare.iiij.fo.eo.c.
Diabolus supra rōnem immediate nihil pōt: t si pōt/pōt mediāte phantasia.ij.fo.lxxj.e.
Digestio oīm⁹/t maxime q̄ prepausis dz: que est in fructiferis lignoꝝ t herbarū/est cōplerio a naturali t ꝓprio calore ex ꝓtraiacentib⁹ passionib⁹ ꝑfecta.iij.fo.lxxij.e. Aristo.iij.metheoroꝝ.
Differentie vltime constitutiue cōuertuntur cum specie definita.iiij.fol'.lxxvj.a. Aristo.vij. prime philosophie.iij.fo.clvij.k
Digit⁹ dei dz spūsctūs.ij.fo.lxxx.b.
Digitus ad hoc datur manui/ q̄ est instrumentuz intellectus practici: vt articulatione digiti subtilius t melius in opus educat formas intellect⁹ practici.iiij.fo.lxxx. Aristo.xij. de aīalibus.
Diabolū loqui ad deū/est oipotenti manifestari ei⁹ nihil posse celare.iij.fo.lxxxvj.a. Grego.
Diabolus vsq; ad crucem secutus est christum. iij.fo.lxxxviij.b.
Diffusio vniuscuiusq; nature/t reflexitio in operatione ꝓpria t cōnaturalis habitus veruz gaudium est/t vera delectatio et iocūditas. iiij.folio lxxxix.b. Michael epheſius.
Dispositio est quidā partiū ordo fm dīas loci vel situs.iiij.fo.xcj.a. auctor ser ꝓncipioꝝ.
Diuisionū quedam est vocis in significationes.et est diuisio totius vniuersalis in species siue partes.t est diuisio totius integralis in suas ꝑtes. ij.fo.xciij.a. Boecius.t est diuisio accidentis in subiecta:t accidentis in accidentia:t totius potestatiui in partes ꝓtiuas.ibidem.
Dicens solam voluntatem dei causam esse creationis mūdi/verissime dicit. Plato in tymeo. Credimus enim omniū creaturarū non esse causam nisi voluntatem creatoris. Aug⁹.iij.fo.cxiij.
Distincta significatio melior est/et crudit certius imperitos q̄s confusa.iiij.fo.cxiij.
Dies fm astronomos quare incipiat a meridie. j.fo.cxx.d.
Dies septia mane hz/siz nō finē.ij.fo.cxxxviij.
Diuisio aīe in vegetabilē/sensibilē/t rōnalē est totius ꝓtiui in suas ꝑtes.iij.fo.cxliij.c.
Diuisio causa numeri est: numer⁹ autē cā differētie.iiij.fo.cxlviij.c. Aristo.t Dam⁹.
Diuersitas que est in corpore est a diuersitate potentiarū que est in aīa.quemultiplex est in qualibet specie aīe. Vegetabilis em̄ habet nutritiuā/ augmentatiuam t gñatiuaz. Sensibilis quiq̄s sensus intra/t q̄nq; extra. Rōnalis intellectualem/rationalem/moralem voluntatem/ memoriam/electionē tc.ij.fo.clij.a.
Discretio fm substātiam non tollitur per separationem a corpore.iij.fo.clvij.k. Auicēna.
Diligitur ꝓpter se qō ad aliud finē non referr⁹.qō non est faciendum nisi de sola trinitate.iiij.folio cxcij.b. Augustin⁹.
Digestio quadruplex.iij.fo.cciij.c.
Diuisionis violente sensus est dolor: sed diuisionis cōmunicationis t ꝓpagationis est maxima delectatio.iiij.fo.cciij

DO

Dominiū duplex:scilicet tyrannicū: t quod causatur ex multorum t pulchrorum bonoꝝ spiritaliū possessione.iij.fo.xciij.a. Dionysius.
Dotes beatorum fm intellectualem creaturam tres sunt:scilicet visio/ dilectio/t comprehensio. prima cherubin:secunda seraphin:tertia throni. iij.fo.xcviij.b.
Dominatio est non peiorum siue infirmorum excessus trī/sed t omnis pulchrorum t bonorum perfecta t oīmoda possessio vera/t nō cadere valens fortitudo.ij.fo.xcix.a. Dionysius.t ꝓtestates dominationū.ij.fo.c.a.
Dominiū ꝑfectū tria req̄rit.iij.fo.xcix.b.
Dominus est nomen non nature/ sed potestatis. iiij.fo.xcix. Ambrosius.
Dolor est sensus diuisionis continui.iij.fo.clxvij. philosophus.
Doloris passio esse non potest vbi nō precessit malicia.ibidem Aug⁹.ij. de libe. arbi.
Donū gr̄e potentius est in delendo q̄s pctm̄ ꝓmi hoīs in inducendo pctm̄.iij.fo.ccj.glo.

EB

Brietas est insania voluntaria.j.fol'.cc.
e a. Seneca.
Ebrius est qui vltra mensuram bibit. Brians enim dicitur cyphus ad mensuram potus proportionatus.ibidem.

Ebrietas vitiosa est z peccatum: nō tamen semp mortale.ij.fo.ccxx.b.

EC

Eclipsis est quotiēscunqz luna supponit̄ soli corporaliter z diametraliter.ij.fo,lxxvij.
Eclipsatio solis in passione dominica declaratur ex dionysio.ij.fo.lxxvij.
Economica tres habz cōiugationes: despotica siue dominalem: nuptialem/z paternam.ij.fol'.clxv.b. Aristo.j.politicoꝝ.

EF

Efficiens/forma/z finis nunqz tendūt in idem cū materia.iiij.fo.xiij.c. Ari.ij.physico.z.ij.fo.xvj.

EL

Elemētum nō potest resolui fm formā in formaz aliam: eo q fm formam simplex est.ij.fo,x. Aristo.iij.de celo z mūdo.
Electio est duobus vel pluribus preiacentib⁹ hoc pre altero poptare.iiij.fo.xlv.
Electio non est sine intellectu z ratione.iiij.fol'.lx.a. Aristo.iij.ethicoꝝ.
Elementa tria pmixtione confusa circūquaqz suspensa/eousqz in altum porrigebantur quousqz nūc sūmitas corpee nature pringit.iij.fol'.cxxj.
Elementa ex quib⁹ cōponitur corpus animaliuz duo sunt: terra/ex qua substantia intelligitur: et aqua/ex qua continuitas partiū ad receptiones figure z forme.ij.fo.cxxix.a. Aristo.
Elemēta quidā sic distinguūt: vt oculos ad ignē/aures ad aerem pertinere dicant: olfactum z gustum tribuāt humide nature. Lucretius autem cōgruit terre zc.j.fo.cxxxj.d. Aug⁹.ij.sup gen̄.
Elementa omnia resurgunt z cōgratulanꝫ resurrectioni christi: sicut omnia elementa quasi cōmoriebanꝫ in morte xpi.iij.fo.cxxxij.c. Fulgentius.
Elemēta fm subam salvanꝫ in mixto. cui⁹ signuz est: q3 mixta resoluūtur i ea.ij.fo.clij.a. Auicēna
Elementa fm equalem ꝑportionem non fuerunt in corpore ade: nec sunt in corpore alicuius hominis.iiij.fo.clij.c.
Eligere est duobus vel pluribus ꝓpositis hoc alij vel alijs poptare.ij.fo.clxxix. Dam̄.

EM

Emulatio accipitur aliquādo pro amore: z aliqñ pro contentione.ij.fo.ccxv.b.

EN

Ens est pmū distinguēs intellectū.ij.fo.iij.aristo. Non entis nō sunt species/nec differentie/nec pties/nec vtures.iiij.fo.iij.a. Aristo.iiij.physicoꝝ.
Ens analogiā bz ad decē ꝑdicamēta.j.fo.xxj.
Energumini interpretantur quasi interius laborātes malicia demonis.ij.fo.lxxij.

EQ

Equale duplex: scz proportionabile/z complexionatum.j.fo.cliij.d.

ER

Error tertullian⁹ dixit aiam eē spiritū corporeū/lineis corporalibus figuratū.iij.fo.ccix.e.
Error manichei est: q deus tenebrarum fecerit mundum.ij.fo.cxij.b.
Error paruus in principijs maximū facit in ꝑclusionibus.ij.fo.cxxxix. Aristo.j.meta.
Error pythagore: q3 aīa fcā ante corpus trāseat de corpore in corpus: a quo derivata est mani-

cheaberesis.impugnatio.ij.iij.iiij.fo.cxlvij.
Error arabū z ꝑcipue Averroys: dicentiꝫ q vnus numero intellect⁹ sit in oībus aīabus z in oīb⁹ hoībus/impugnat̄ multis rōnibus ꝓ z contra.j.ij.iij.iiij.z c̄.fo.clv.z se.ad longum.
Error manichē⁹ est: q3 aīe oēs pmo create sunt in celo a deo bonoꝝ z babebāt corpa spūalia/nō aīalia: q postea p casum petri mutata sunt in aīalia corporea.z ꝑfuratio eius.j.fo.clxiij.a
Errare nihil aliud est q3 verū putare qđ falsuz est: vel falsum putare qđ verū est: vel certū hr̄e p incerto vl'icertū p certo.j.fo.clxxiij. Aug.xiij.de ci.
Error oīs ad miserā vitā ptinet.ibidem.b.
Error origenis dicentis aīas fuisse añ corpora: z meruisse sic vel sic incorporari zc̄.iiij.fo.cxcvij.

ES

Esse appetit̄ ab oīb⁹ in q3tū est diuinū: z ꝓter illud/sicut dicit dionysi⁹/agūt oīa quecūqz agunt ꝯquid agūt: z desiderant tpm vel motu naturalis appetitus/vel sensibilis/vel rōnalis/vel intellectualis.ij.fo.iiij.z.iiij.fo.vj.e.
Esse in tempore/est quadā parte tpis mensurari.ij.fo.xxv. Aristo.iiij.physicoꝝ.
Estimatio ē de his q cū sensu accipiūt̄.iij.fo.lxxij.
Est modus in rebus: sunt certi denqz fines: Quos vltra citraqz neqt ꝓsistere rectū.iij.fo.xcij. Hora.
Essentias de sūma hierarchia puras eē estimādū est: nō vt imūdis maculis liberatas z inqnationib⁹: neqz vt materialiū receptivas phantasiarū: sz vt olim diminutōe mūdas z altiores: z oīz supfirmaro tēplo fm excellētissimā castitatē oīb⁹ deiformissimis virtutibus supcollocatas.iij.fo.xcv. Dionysius.
Esse ē qđ ordinē retinet fuatqz naturā.ij.f.cxxvj.b

ET

Eternitas est mora indeficiens et immutabilis. Euū ei⁹ qđ extensam bz potentiā/sed nō subam. Temp⁹ vero mora ei⁹ qđ extēsam bz potentiā/subam z actū z mutabil'.iij.fo.xxij.f. Hilbertus

EU

Eua facta est de latere viri: vt sciret nō esse sibi ancillā datā: nec in dominā/sed in sociā.iō nec facta est de pedib⁹/nec de capite.ij.fo.clxv.a.
Eua formata est de latere viri quinqz de causis.iij.fo.clxv.b.
Eua habuit alliciens sensibile in auditu/visu/tactu/gustu/z odoratu: sed in gustu solo facta est ꝓhibitio.j.fo.clxxj.c. EX
Extra celum suprem̄u/nec locus est/nec tempus: sed vita beata.iiij.fo.xxxv.
Ex multis experimentis acceptis fit vna memoria: z ex multis memorijs vniuersale: hoc aūt est ꝓncipium artis z scientie,iiij.fo.xxxix.d. Aristo.j.pme philosophie
Experientia artē fecit: inexperientia aūt casū.ibidē.
Ex solis naturalibus nullus mereri potest.j.fo.lviij.z.ij.fo.clxxvij.b.
Experientia in angelo non est per sensum/sed per intellectum.j.fo.lxiij.
Ex pre luminū fm q ꝓncipiū est tot⁹ diuinitat⁹ ab eterno ꝓcedēs fili⁹ p generationē: z spūs⁹ p spirationem vt diuina lumina et diuini flores.j.fo.xciij.b. Dionysius.
Ex alio z ad aliū creanꝫ z multiplicanꝫ intelligētes

et ex alio principio creanꝫ z multiplicanꝫ angeli.iij.fol'.cxxv.
Ex magnitudine creaturarū intelligit̄ deus omnipotens: ex ordinatione z dispositione sapiens: ex gubernatione bon⁹.iiij.fo.cxxxij. Gregori⁹.
Ex iusticia ordinis nature fuit/q3 hō talis fieret q reemptari posset.iij.fo.clxxj.b.
Ex nob nihil ē vnde placeam⁹ deo.j.fo.clxxxvj.a.
Ex superfluo nutrimēti aliqd ꝙuertit̄ in verā naturam hois.iiij.fo.ciij.b. et sequēti.
Experimēto didici: q3 nihil tantū valet ad gratiā dei acquirēdā z retinendā z recuperandā/ꝙntū nūq3 altū sapere/sed timere sp.iiij.fo.ccxij. Bern̄.

Fa

F Acere/agere/creare de deo nō possūt dici fm eā rōnē q̄ dicunt̄ de creatur⁹.iij.fo.iij.
Facultas duplex: scz ex rone z natura rōnali: z ex dispositione z habitu.iiij.fo.xlviij.
Facta angelos bonos semp sunt ad eruditionē z fidei cōfortationē: z in testamēto veteri semper fuerūt signa alicui⁹ miraculi faciendi p christū et veritatis future tpe gr̄e: ea antē que fiūt p malos/semp fiunt ad fallendū fallaces: z nulli⁹ boni signa sunt.j.fo.lxxiij.
Factio est productio rei existētis in materia rei ad esse distinctū in forma.iij.fo.cxiij.
Falso z nō impossibili posito/qđ accidit est falsum z ipossibile.j.fo.v.et.j.fo.clx. Aristo.in ꝑihr.
Falsum z ipossibile nūq3 scitur.ij.fo.clxxxvij.b.
Fama hois cōsistit in lingua: q̄ sita est in lubrico z humido.iij.fo.ccxiij. Aug⁹.
Fames z sitis infirmitates sunt: cōtra q3 sumēda sunt alimenta quēadmodū medicamenta. Unde sicut medicamēta plus sumpta nocent/z minus sumpta non prosunt: ita alimēta cibi z potus in talib⁹ autē mediū est/qđ sufficit necessitati nature cōseruāde in vigore z viribus naturalib⁹. subtrahere de hoc est vitiū: qđ Aristoteles vocat insensibilitatē.j.fo.ccxx. Aug⁹.
Facile est recedere a medio: sed difficile est inuenire medium.iij.fo.ccxxiij.

Fla

Flāma est fum⁹ accensus.iij.fo.cxxiij.d. Aristo.
Flāmeus gladius versatilis ante paradisū significat penas hui⁹ mortalis vite: que vt gladius incidunt/z in flamma exurunt/z mobilitate versatiles sunt.iij.fo.cxcvj.b.

Fe

Ferarū vsus tenens neqz nūc inutilis est/z ad cognitionē nr̄i/z ad inuocationē dei nr̄i: q̄ nos facit ferens z ducens.iiij.fo.cxxx. Damascen⁹.
Femina mas occasionat⁹ est.j.fo.cxxxiij. Aristo.
Felicitas est act⁹ vel opatio fm ꝓpriā z cōnaturalem virtutē/nō impedita in eo cuius est talis virtus zc̄.j.fo.cxl.
Fecit deus rōnalē creaturā que summū bonū intelligeret: z intelligendo amaret: z amando possideret: z possidendo frueret.iiij.fo.el. Aug⁹.
Felicitatē diuersimode intendūt ethicus z theologus: hic eternā/ille tēporalē.ij.fo.ccxviij.b.

Fi

Fingere ē creare.ij.fo.iij.b ē pscire vtilitatē sctoꝝ q̄ elicit de⁹ ex malicia demonis.j.fo.liij.
Fides informis ꝓtus ē: fides aūt formata ꝓfecta virtus.iiij.fol'.lxij.a.
Fideli famulo dñs cūcta subditis callidi machinationes insinuat: omne qđ oppmēdo rapit: omne qđ insidiādo circūvolat: omne qđ minādo terret: omne qđ suadendo blandit̄: omne qđ desperādo frangit: omne qđ ꝓmittendo decipit.ij.fo.lxx.a. Gregori⁹ in moralib⁹.
Finis in deo faciente miraculū triplex est scz ostensio potētie/sapie/z bonitatis.iiij.fo.lxxix.a.
Fides nō habet meritū cui humana ratio ꝓbet experimentū.iij.fo.lxxx. Gregori⁹.
Fides imperatis miraculū innitit̄ articulo omnipotentie.ibidē.ꝓpositinus.
Fides est lumē imediate z sine oī adminiculo creato locans credētes in pma veritate/z veritatē in ipsis.iiij.fo.lxxx. Dionysi⁹.
Finis ꝓprius mot⁹ corpoꝝ supioꝝ ē/vt conformet se virtuti mouentis pmi.iij.fo.lxxxiij. Phs.
Fili⁹ est ars z noticia z verbū ꝑris vnde sermo derigitur ad patrē.j.fo.cxiij.
Firmamētū dr̄ duplr: scz vl'a firmitate nature incorruptibilis fm naturā: vel a firmitate stabilitatis.ij.fol'.cxxiij.b.
Luius finis bonus est/ipsum q3 bonū est.iij.fol'.cxxxj. Boeci⁹.ij.topicoꝝ.
Finis a morte differt. Finis enī ē vltimū cui⁹ causa fit quicqd fit. Mors aūtē vltimū simpl'r/post qđ nihil est de re.iij.fo.cxxxvj.
Finis duplex: scz consumptionis/z cōsummationis.ibidem. Aug⁹.
Figura sequit̄ spēm: z diuersitas figurarū diuersitatē specierū.iiij.fo.cxxxviij. Aristo.v.metaph.
Figura est terminatio quanti siue quātitatis terminata.iij.fo.cxliij.c.
Finis anime rōnalis est reparatio ruine angelice iiij.fo.cl. Aug⁹.in enchi.
Finis aie rōnalis duplex: scz ꝓncipal'z adiūctus. ibidem.b.
In fide tria sunt: scz creditū/lumen in q̄ oñdit̄ creditum: et voluntas siue devotio credentis quo assentit̄ credito.ij.fo.clxxviij.
Fides fūdamētū ē vtutū: gr̄a aūt forma.iij.fo.191
Fides cōformat nos veritati: z charitas bonitati.iiij.fo.cxciij.b.
Finis oīs desiderij motuū ē desiderij.j.fo.ccxj.b.
Finē boni operis nō in laudib⁹ hominū constituatis.ij.fo.ccxj.a. Hlo.
Filie inanis glorie sunt q̄tuor: scz affectatio libertatis: auctoritatis: potestatis: et ꝓlationis.iij.fol'.ccxij.a.
Filie invidie sunt detractio/susurratio/emulatio z zelus.j.fol'.ccxiij.
Filie acidie sunt malicia/rancor/pusillanimitas/desperatio/torpor circa ꝓcepta: vagatio mentis erga illicita.j.fo.ccxvj.a.
Filie ire sūt rixe/tumor mētis/ꝓtumelie/clamor/indignatio/blasphemia.ij.fo.ccxvij.a.
Filie auaricie sunt seprem: scz proditio/fraus/fallacia/periurium/inquietudo mentis/violentia/obiurgatio cordis.iiij.fo.ccxviij.a.
Filie gule sūt quinqz: scz inepta letitia/scurrilitas/immūdicia/multiloquiū/hebetudo mētis circa intellectum.iij.fol'.ccxx.a. Gregorius. Isidorus adiungit immundiciam z corporis grauitatem.

z ad hec somnolentiã z pigriciam.ibidem.
Filie luxurie sunt octo:scz cecitas mentis:inconsideratio/ incõstantia/ precipitatio/ amor sui/ odium dei/ affectus presentis seculi/ desperatio futuri. Brego. Jsidorus aũt ponit quattuor:scz turpilo quia/ scurrilia/ ludicra/ stultiloqa.ij.fo.ccxxij.a.
Fides cõponit a fio/z dico:qz fiant dicta p veritatem sicut dicũtur.j.fo.ccxxv.Aug⁹.
Fides intentionem dirigit:z charitas informat z ꝯtitatem dat operi.iij.fo.ccxxxiij.b.
Quod in fide nõ fit/ad charitatẽ nõ referr̃: nec fit quẽadmodũ oportet.iiij.fol'.ccxxiiij.Aug⁹.

FRJ

Friuolũ est dicere:qꝫ ad numerũ motuũ supioꝝ dicañ multiplicari angeli.iiij.fo.xxx.c.
Frigiditas sistit motũ.ij.fo.lxxxij.Auicẽna.

FO

Forma et imago differunt. forma eñ dicit formans:z ad se formans.sicut sigillum. Jmago aũt forme ꝺz formatũ imitans illud in materia. sicut sigillatum imitatur sigillum:vt dicit plato iij.fo.iiij.c.Boecius.
Forma ois q̃ est in ꝑmo motore vt in agente z exẽplari/est in ꝑma materia vt in suscipiente z potẽtia z capacitate oĩm.iiij.fo.xiij.li.ꝺ itelligibilibꝫ.
Forme infunduntur ꝑm meritum materie.j.folio xv.e.Boecius.
Formarũ receptio in intellectu non est nisi ꝑm esse intentionale.iij.fo.xv.g.Aristo.
Quadrupler opinio antiquorum circa formas rerum.iiij.fo.xviij.z se.
Formalia ꝓncipia colligunt in materia ex tribus: Primo ex virtute celesti. scõ ex virtutibꝫ elemẽtalibus.tertio ex virtute formatiua.ij.fo.xix.ꝺ. z se.Aristoteles.
Forme omnes educuntur de materia/z potestate sunt in materia.j.fo.xxj.Aristo.
Fortitudo est in ꝑferẽdis molestijs: tẽperantia in coercendis delectationibus prauis:prudẽtia in ꝓcauendis insidijs.ij.fo.lxiij.Beda.
Fortitudo in angelis est fortiter adherere amato: prudentia/prudẽter adherere amato:tẽperãtia/ amore casto adherere amato.iij.fo.lxiij.Augꝰ.
Formatione gr̃e mens nõn formaf̃/nisi a deo:sed formatiõe specierũ intellectualis visiõis põt formari ab angelo bono operatiõe luminis diuini. ij.ꝺ.fo.lxviij.
Formata noticia de ea re quã scimus verbum est: qꝫ interius in intellectu dispositũ est anteq̃ vel dispositionem accipiat/vel aliquã vocis imaginem.iij.fo.lxxxv.b.Augꝰ.xv.de trini.
Forma ois q̃ est a primo motore sicut in actu z in exemplari:est in materia ꝓma sicut in potentia. iij.fo.cxj.a.libro de intelligibilibus.
Fossores puteoꝝ probant/ꝙ omnis tellus p imu sibiles venas aquis repleta est/quibus ex mari ꝓncipium est.iij.fo.cxxvj.a.Beda.
Formatiua est in semine sicut artifex in artificiato triplici calore celi.iij.fo.cxlvj.b.
Forma anime venustior et pulchrior quã habere potuit ẽ/ꝙ sit ad imaginẽ dei:imaginẽ dico creationis/recreationis z similitudinis. sic enim formatur ad optimũ z pulcherrimũ.iiij.fo.cl.b.

Formarũ quedaz sunt oĩno separate: quedã oĩno cõiuncte: z quedã medie.j.fo.clx.p.Boecius.
Formans virtus cõfortatur calido sicco:formabilis vero frigido humido.que si inuenũ corpus cõgregarentur ꝑm suas intensiones/ destrueretur perfecta generatio. ꝓpter hoc ꝙ hermaphrodit⁹ nõ generat.j.fo.clxv.a.Auicẽna.
Fomes pcti añ baptismum z culpa est z pena:post baptismũ vero pena z nõ culpa.iij.fo.ccj.glo.
Fomes est quidã morbidus affect⁹ q̃ cõmouet ad desideriũ illicitũ.j.fo.ccij.Ambro.
Fomes peccati a quo sit/z eius diuersas considerationes.iij.fo.ccij.b.
Fomes pcti nõ in oĩbus est equaliter.iiij.fo.ccij.lz eñ ex vna z equali causa sit in oĩbus: tñ diuerse sunt dispositiones subiecti in quo est:scz etate/cõsuetudine z cõplexione z̃.ibidem.
Fomes peccati in beata virgine totus extinctus fuit.iij.fo.ccv.b.
Fomes peccati in alijs ꝓter virginẽ mariam est triplici gradu.j.fo.ccvj.
Fomes tria ꝺz in se:scz instigationẽ ad venialem: instigationẽ ad mortale: z penã/q̃ est feditas carni adherens.ij.fo.ccvj.b.
Forme sensibiles accepte in vigilijs reseruãtur in thesauro imaginatiue virtutis. z eadẽ vi q̃ mouerũt vigilãres/redeũtes ad organa sensuũ mouent dormiẽtes: z incitant: vel ad libidines/ vel ad terrores.iiij.fo.ccxxj.b. Paschalis roman⁹.
Fornicatio/ adulteriũ/meretriciũ/ sacrilegiũ/incestus/sodomia differũt.ij.fo.ccxxij.
Fornices vnde dicte sint.ij.fo.ccxxij.

FU

Futurum quod nõdum est/nihil est. iiij.folio.lvj. Aristo.iiij.physicorum.
Fur pulcher est in patibulo: z iudas sedet in inferno sicut gẽma carbũculi in auro.iij.fo.lxiij
Furor est act⁹ irascibilis.j.fo.lxiij.a.
Furor irrationabilis inest demonibus. ibidem. Dionysius.
Fugiat minister christi: sicut ipse xp̃s in egyptum fugit.fugiat ꝺ spãliter querit̃/dum per aliquos firma est eccl'ie salus.iiij.fo.lxx.c.glo.
Fur in furcis:proditor in culeo: iudas in inferno resplendere facit iusticiã vniuersalẽ/sicut resplẽdet carbũculus in auro.iiij.fo.cxxxij.Amb.
Fur est qui in furno/hoc est in nigro contrectat rẽ alienam multo dño. Latro aũt ꝺ violenter aliena rapit.iiij.fo.ccxviij.a.Labeo.
Furtũ z rapina sũt tã ꝓtra leges hũanas q̃ ꝓtra leges dĩnas: vsura tm̃ ℨ leges dĩnas.j.ccxix

FRU

Frustra extra laborat lingua doctoris/nisi intus assistat⁹ ꝓditor.iij.fo.lxvj.c.z.ij.fo.86.b.aug⁹.
Frustra/vanũ z inutile non sunt in operibus nature.iiij.fo.lxxxij.b.

BA

Gaudiũ z tristicia ĩ passiõibꝫ opposita sũt/ z sĩ nata fieri circa idẽ. iiij.fo.89.a.plato
Gaudiũ angeloꝝ ꝺz diffusio nature angelice in operatione/q̃ sibi ꝓpria est ꝑm theophaniã z illuminationẽ descẽdentẽ a deo in ipso.j.fo.xc.

BRA

Gratiã ꝓmã sibi ꝑsi nullus merek̃.j.fo.liij.
Gratuita sunt duplicia.ij.fo.liij.

Gratia operãs est in qua solus deus opat̃ in nobis sine nobis:qua angelus nõ indiguit.omnes eñ erãt iusti iusticia innocẽtie naturalis. Gratia aũt coopans ẽ q̃ coopat̃ cũ libero arbitrio. z hac angelus indiguit.que stãtibꝫ apposita est ex merito cõgrui/nõ ex merito cõdigni.iij.fo.lvij.aug⁹
Graue z leue dicunt̃ duobꝫ modis:scz a natura/ z ab actu.iij.fo.cxxiiij.ꝺ.
Grauitas duplex:scz oneris:z inducens penã.ij. fol'.clxviij.b.
Gratia tripler.iij.fo.clxxvj.b.
Gratia est quid creatũ in hoĩe:ẽ eñ habitus infusus nobis/qui nos gratos facit deo:z opus nostrũ p informatiõez gratũ reddit/z dat ei efficaciã merendi vitã eternã.ij.fo.clxxxvj.b.
Gratia est sanitas mẽtis z delectatio cordis.iiij. fo.clxxxvj.a. Chrysostom⁹.
Gratia ẽ diuine misericordie donũ/p q̃ bone volũtatis fit exitus.ibidẽ Jsidorus.
Gratia est habitus tot⁹ vite vniuersal'r ordinatus.ibidem.Aug⁹.
Grã ẽ q̃dã aĩe nitoꝝ ꝺcilias sctñ amorẽ.ibidẽ glo.
Grã est habitus infusus/diuĩe bonitati z charitati similis:gratũ faciẽs habentẽ/z opus ei⁹ gratũ reddens.ibidẽ. Prepositin⁹.
Gratia z virtus differũt:quia virtus nõ ordinat nisi ad actũ z potentiã:grã aũt ordiat vl'r z totũ hominẽ ad deũ.ij.fo.clxxxvij.
Gratia dicit̃ quia gratis dat̃.j.fo.cxc.a.
Grã ꝓuenit voluntatẽ vt informãs/ꝑparãs z adiuuãs.ij.fo.cxc.b.
Gratia est que descendit a gratuita voluntate.ij. fo.ccxj.Anselmus.
Gratie effectus ꝺtruoꝝ:trãsire vsitando:ꝓtegere:liberare a malo:z saluare.iij.fo.cxcj.
Gratia duplex:scz opans siue ꝓuenies:z cooperans siue subsequẽs.iiij.fo.eodẽ.
Gratia opans siue ꝓuenies liberat z ꝑparat homis voluntatẽ vt bonũ velit. Subsequens aũt siue cooperans adiuuat ne frustra velit.ibidem. Augustinus.
Gratie ꝓprius act⁹ est gratũ facere habẽtẽ z op⁹ eius gratũ reddere.ibidem.
Gratia meret augeri vt aucta perficiat̃.ij.fo.ccxcij b. Augustinus.
Grã auget̃ duplr̃.scz in virtutibus z donis:z in gratia z priuilegijs.j.fo.ccvj.

Be

Bñatio hoĩs ẽ ex cõuenienti.iij.fo.xix.a.aristo.
Bñari est mutari ad esse.iiij.fo.xix.a.Aristo.
Beneratio ẽ ingressus ad esse ibidẽ.Boe.
Benus pe restate ꝺz oĩs differentias/actu nullam.j.fo.xxj. Porphyrius.
Benerãs q̃tũ dat de forma/tantũ dat de consequentibꝫ formã:scz de loco z motu.iij.fo.cxiij. a. Cõmentatoꝝ sup. viij.phycoꝝ.
In generatione hominis non est viuũ z animal simul ꝑm actum:nec ens am animal z homo sunt simul ꝑm actum/licet potentia simul sint.j.fol'. cxv.c.Aristo.
Generatio perfecta est/qua omnia simul esse accipiunt ex nihilo. Particularis autem z imperfecta est/qua accipit esse aliquid ex aliquo z non simul.ij.fo.eodem.
Beneratio fit ex superfluo quarte digestionis.j. fo.cxxxvj.a.Auicenna.
Generans vniuoce generat pfecte.iiij.fo.cxlvj.
In generatõe hominis/que vniuoca ẽ:quattuoꝝ sunt mouentia:scz calor elementi dirigẽs:calor celi penetrans lumine in semẽ/z vterum matris ad speciẽ mouens:calor generantis distinguens z formans:z virtus intelligentie cause prime ad imaginẽ z similitudinẽ ꝑme cause ꝓduces.iij.fo. clviij.aristo.xvj.de aĩalib⁹.
Generatio quadrupler. Prima viri ℣ginis ex terra virgine. Secunda mulieris virginis ex viro virgine. Tertia prolis virginee ex viri z mulieris cõmixtione. Quarta viri virginis ex femina virgine.j.fo.clxv.a. Chrysostom⁹.
Generatio est ad propagationẽ generis humani vt ꝑficiat̃ nũero electoꝝ.j.fo.clxv.b.
Genitales corporis partes ita libido suo iuri quo dammõ mancipauit: vt moueri nõ valeãt si ipa defuerit.j.fo.ccij.a.aug⁹.

Blo

Gloria ẽ late patens ꝓcessus: vel clara cum laude noticia: vl' oratorũ multorũ predicata laudatio.ij.fo. ccxj.a.Tullius.
Gloria est clara cum laude leticia.iiij.fol'.codem. a. Augustinus.
Gloria de ꝑse expetibilibꝫ est.ꝙ se aũt expetibile ẽ honestũ.honestũ vero qõ sua vi nos trahit/z sua dignitate nos allicit.ij.fo.ccxij.a.Tullius.

Gu

Gutta viri ingredit̃ in gutt̃ femine/sicut anima in corp⁹ z̃.iij.fo.x.aristo.xvj.de aĩalibus.
Gula est immoderat⁹ amoꝝ edendi siue sumendi cibũ.j.fo.ccxix.a.Greg. Spes.iiij.gule hoc versu cõprehẽdunt: Preproperе:laute:nimis ardenter:studiose.ibidẽ.
Gule vitiũ quiqz vijs tẽptat.iij.fo.ccxix.b.
Gula nisi ꝑmo refrenet̃/frustra cõtra alia vitia laborat̃.iij.fo.ccxix.b.glo.
Gula z luxuria duo sũt vitia q̃ maxie hoĩes decipiũt suis voluptatibꝫ:q̃ tãto deponere est difficilius/quãto eis vti est dulci⁹: cũ vnũ eoꝝ ortũ ex altero. hoc ẽ luxuria ex gula. Jbidẽ. ꝓter hoc genitalia subnera sũt ventri:qz vẽter mero. estuãs facile despumat in luxuriã. Gregꝫ. ibidẽ.

Ha

Habitus ĩtellectuales quiqz:scz intellect⁹
b ꝓncipioꝝ:sapiẽtia altissimoꝝ:sciẽtia cõclusionis:prudẽtia actiui/ars factiui principij.ij.fo.lj.a.
Habitationi celesti aĩa peccatrix nõ ꝓficit ꝑ pctm̃/ terrestri aũt ꝓficit ꝑ supplicia:vt qõcũqz elegerit/ sp sit pulchra vniuersitas decẽtissimis partibus ordinata.j.fo.cxxxij.aug⁹ de libero ar.
Habitus est quo quis aliquid agit cũm tempus sit.iij.fo.clxxvij.b.aug⁹.
Habitus est perfectio vt somnus.ij.folio.cxciij.b. Aristoteles.

He

Herodius adiuuatoꝝ visus bz p quã põt intueri solẽ in rota:quã quia nõ bz noctua vl' vespertilio/ solã in rota videre nõ põt.iiij.fo.c.vj.b.
De heresibus manichei/iouiniani/et pelagij.iiij. fo.cxciij.a.z sequen.

Hie

Hyle ꝑmo z ꝑ se generationis z corruptionis est subiectū: z per ꝯsequens aliox motuū fit. iij. fol. xiij. a. Aristo. j. de gñatione z corruptione.

Hierarchia dicit sacrū ꝓncipatū et sacram actionem. ij. fo. xxxij. d.

Hierarchia est ordo diuin⁹ z sciētia z actio deifor me q̄tū possibile est similans: z ad inditas ei diuinitus illuminationes ꝓportionaliter in dei similitudinē ascendēs. ij. fo. xc. d. Dionysi⁹.

Hierarchia sacrā quandā vniuersalr declarat dispositionē/imaginē diuine speciositatis in ordinibus z sanctis hierarchicis ꝓprie illuminationis sacrificantē mysteria: et ad ꝓpriū ꝓncipiū vt licet assimilatā. ibidem.

Hierarchia est sacrarū z rōnabiliū ꝓsonarū ordinata potestas/in subditis ꝓpriū retinens dominatum. iij. fo. xc.

Hierarchia est totū potestatiuū. j. fo. xcj. c.

Hierarchia cōsistit in duob⁹ ꝯsequēter ordinatis: scz in participatiōe illuminatiōis: z in effusione ipsi⁹ sup inferiora z c̄. ibidē. Hugo.

Hierarchiā essentiāt ordo/scia z actio. j. fo. xcij. b.

Hierarchia triplex: scz supcelestis/q̄ diuina ē: Celestis/q̄ angelica est. Subcelestis/q̄ est humana siue ecclesiastica. iiij. fo. xcij. a.

Hierarchia triplex ꝑm ꝓpositinū z guilhelmū altisiodo. scz epiphania/hippbania z hipopbania. Epiphania est incalescētis affectionis in cendio/altioris intellect⁹ fastigio/in dicij libera resultatio distributa. Hippbania diuina illuminatio sui particeps/interscalari reuerētia insigniens: vsum dominandi edocens: arcens q̄z p̄rīū. Hipopbania vero diuinū ꝓncipiū nature legib⁹ occurrens: secreta reuelans ꝑm discretā participationem. ij. et. iij. fo. xciij.

Hierarchie ꝓme ꝓpriet̄ates ser. iiij. fo. xciij. c. et. iiij. fo. xcviij. a.

Hierarchia ꝓma circa deū īmediate disponit: q̄z uis per essentiā ei nō vniatur: sicut circūferentia nunq̄ vnitur centro/q̄uis equali distantia sem per circūeat ipsum. j. fo. xciij.

Hierarchie secūde z tertie ꝓpriet̄ates. ibidē.

Hierarchia media ꝑm olim noīa ordinū in ea positorum/distinguit in ordines acceptos ꝑm perfectionē ꝓtātis ꝓtinētis ad mūdi gubernationē et cōtinētiā. ij. fo. cj. b. Dionysi⁹. z. j. fo. ciij. a.

Hierarchia media dupl'r illuminat: scz a deo/et a hierarchia ꝓma. ij. fo. ciij. a. Un hierarchia q̄ prima illuminat a deo: secunda a ꝑ ma: z tertia a secunda: z ecclesiastica a tertia. iij. fo. eodē.

Ho

Homo a duob⁹ iuuat: scz a natura q̄ rōnalis est: z ab operib⁹ a deo factis. ij. fo. xj.

Homines assumunt ad sortes beatitudinis angelorum. iij. fo. xxxj. Bregorius⁹.

Hō suus intellect⁹ ē. iij. fo. xxxij. b. Aristo. x. ethi.

Hō cognoscit suā charitatē z suā castitatē/z suum ꝓpriū intellectū z voluntatē/et alia q̄ p essentiaz sunt in aīa. ij. fo. xlviij. a. Aug⁹. xv. de trini.

Hominū natura ꝓter pctm ꝓmi parētis innumerabiliū incōmodox facta ē passibilis: ex q̄ passibilitate multis modis gra nobis opak incorruptibilitatē. Angel⁹ vo nullo pctō pcedēte nulli⁹ pcti meruit passionē: Et ideo p reuelationē sui casus in tristiciā/que maxima pena est/induci non debuit. ij. fo. lvj. Anselm⁹.

Hoīes assumunt ꝑm ordines angelox: ita q̄ ꝺā ascēdunt ad superiores: quidā ad medios: quidā ad inferiores. iij. fo. lviij. Bregorius⁹.

Hoīb⁹ angeli/angel' archangeli/de⁹ aūt oīb⁹ pest p naturā z gratiā. iiij. fo. lxv. Bregorius⁹.

Hostis debilis diabolus: qui nō pōt vincere nisi volentē. iij. fo. lxx. b. Bregorius⁹.

Hoi ꝓficiēti ad beatitudinē necessaria ē custodia angelox dū est in via. ꝓter multa pericula vie. ij. fol. lxxxvij.

Hoīes disponunt ad salutē tripl'r. j. fo. cvj.

In hoīe fons calorīs in corde est/a q̄ oriunt spūs. Frigidū autē z humidū in cerebro summo hoīs vertice/in quo sunt ꝓtates animales z opationes. ij. fo. cxxij. e.

Hō si in innocētia ꝓmānisset: nec ignis eū vreret: nec gladius eū scinderet: nec spina pungeret: nec aqua necaret: nec venenū noceret. iij. fol. lxiij. a. et. j. fo. cxxxj. Aug⁹.

Hominē de⁹ ītō vltimo fecit inf creaturas/vt oēm creaturā vniret in homine. iij. fol. cxxxij. c. Bregorius nirenus: z papa.

Hō tot⁹ creature dñs ad imaginē sui cōditoris effect⁹/nihil aliud indicat/nisi q̄ mox in eo regia natura formata fit z c̄. iiij. fo. lxj. Brego. niren⁹.

Hoīe facto singularit nō dixit: vidit q̄ eēt bonū: qz ꝑsciebat eū esse peccaturū/nec in perfecta imagine forę ꝓmansurū. Qui em sigillatim bon⁹ ē/magis cū omnib⁹ bon⁹ est: sed nō ꝓuertit. iij. fol. cxxxvj. Aug⁹.

Hoīs q̄ rect⁹ ē habit⁹/z ad celū sese sustollēs/sursumq̄ suspicies hec dona esse certissimū ē z regie ptāt/z dignitat/z c̄. iiij. fo. cxxxviij. Breg. niren⁹

Hō sapies ē mēsura oīm. iiij. fo. cl. viij. Democrit⁹

Hocaliqd in natura est duplex. j. fo. clxj.

Hō q̄uis ꝑm corp⁹ cra eēt/z corp⁹ in q̄ creat⁹ est aiale gestaret: tn si nō peccasset/i corp⁹ spirituale murād⁹ foret: z i illā incorruptōz q̄ fidelib⁹ z sctis ꝓmittit trāsitur⁹. ij. fo. clxiij. Aug⁹ de bap. puul.

Homo immortalitatem in primo statu habuit ex tribus. iij. fo. clxiij.

Hō peccauit remediabiliter/angelus aūt irremediabiliter ꝓpt duas causas. ij. fo. clxxiij. b. Aug⁹.

Hō a duob⁹ adiuuabat ad cognoscēdū deū: a natura scz rōnali/z creatura mundi/q̄ p vestigiū z imaginē q̄si in speculo z enigmate deū ostēdebat. iij. fo. clxxiij. b. Amb.

Hominē de⁹ fecit innocētē/rectū/virtuosū/sine sollicitudine/sine tristicia: oī virtute decoratū: oīb⁹ bonis comarū velut quendā mundū secundū. ij. fo. clxxvj. a. Damascen⁹.

Homo fact⁹ est in gratia gratisdata ꝑm virtutes naturales. iij. fo. clxxvj. b.

Homo ante peccatū beatissim⁹ auram carpebat etherea. iiij. fo. clxxvij. b. Amb.

Hoīs facultatē deprimentia duo sunt: scz pctm z pena. Et ꝓtra illa duo sunt remedia: liberatoris gratia scz/subleuans a pctō: z gloria subleuans a pena. ij. fo. clxxxv.

Hō cauere pōt pctm accepta gra: quā semper pōt hre si facit qō in se est. iij. fo. cxciij.

Homo sicut se in dignū fecit immortalitatis loco: ita z immortalitatis edulio. j fo. cxcvij. b.

Homini post baptismū damnato ꝓter peccatū: nō solū redemit peccata cōmissa actualia/sz etiā originalia que in baptismo sunt dimissa. ij. folio ccvj. a Rabanus.

Homo naturaliter animal ciuile est: vt dicit aristo. j. politicox. Et sicut optimus omniū animaliū est qui lege ciuili est ordinatus: ita pessimus ē omniū agrestis legibus ciuilibus nō ordinatus ij. fo. ccxxj. b.

Homicidiū z furtum z si aliq̄ bene possūt fieri/mendaciū tn nūq̄. iij. fo. ccxxiij. a. Aug⁹.

Honor cui debet ꝓmiū virtutis/est exhibitio reuerentie in bonorē virtutis/z nō gradus dignitatis. ij. fo. ccxxviij.

Homo eleuando calamū potest peccare mortaliter quando fit in contemptū z vitium dei. iij. fo. ccxxxiij. b.

Homicidiox aliō volūtat⁹/aliō opis. j. fo. ccxxxv.

Hu

Humanū est in necessitate auxiliū humanū querere. ij. fo. lxx. a. Ja

Janua regni celestis nō est aperta nisi p passionē christi. iiij. fo. ccxcvj. Beda. Jd

Jdea in deo vna est/relatione ad scita plures. iiij. fo. xl. b. Dionysius.

Jd cui⁹ natura ē simplex/vna sola z simplici gaudet opatōe. j. fo. l. aristo. x. ethicox.

Jn est deo dicere quod i verbo eterno disponere z determinare. z ideo vnū verbū ab eterno genuit/in quo quid/qualiter/quando faceret dispositum. j. fo. cxxj.

Jdē est patrē opari per filiū/vel in filio/qō patrē generari opificē: z idē est patrē z filiū opari i spiritusancto/vel p spm sanctū: qō patrem z filiū vt vnū ꝓncipiū spirare spiritū sanctū opificem. ij. fo. cxxj. Chrysostom⁹.

Jdē est a quo nō differt differētia. iij. folio. cxlvij. b Aristo. in topicis. Jg

Jgnorat nullus scipm nisi inspies. iiij. fo. lvj. ari.

Jgnē charitatis in corde nō pōt facere nisi de⁹: vl creando eā in nobis: vel dando eā nobis ex bonitate sua. dispositio aūt z habilitas ad charitatē pōt fieri p ministros eccl'ie. iij. fo. lxviij. e.

Jgnis ꝓprietates vigintinouē: z applicatōes earundē ad angelos. iiij. fo. lxxxj. a. z fo. se.

Jgnis in ꝓpria sphera ꝓter nimiā raritatē suā nō lucet: egrediens aute extra ꝓpriū locū lucet i materia aliena in qua inspissat. j. fo. lxxxij. Alexāder

Jgnis solus nō putrescit. Eteni terra/aqua/nec nō z aer putrescūt cuncta: liquidē materia igni cuncta erūt hec. j. fo. lxxxij. pbs. iiij. metheoroz.

Jgnis p scipm potens est oim/z quecūq̄ in eo sūt ad actionē/hoc est ꝑm ꝓpriā virtutē actuam. ibidem Dionysius.

Jgnorans dispositionē z ordinationē dei/inuitus ordinatōi dei seruire cogit. iiij. fo. lxxxvij. b. Bre

Jgnis due sūt ꝓprietates: scz illūinatio z vstiua. iij. fo. xciiij. a.

Jgnis n ꝙsumit nisi humidū: z ꝙsumēdo humidū. inducit siccū. iiij. fo. xciij. Aristo.

Jgneū celitus in extinguibile est. iij. fo. xc v. aristo.

Jgnis tres sūt spēs: scz carbo in materia terrena in q̄ micat ignis. flāma in fumosa materia accēsa. z lux i spē ꝓpria. iiij. fo. xc v. d. Aristo. in topicis.

Jgnorātia vl' peccatum est/vel cōiuncta pctō. iiij. fo. cvij. b. Aug⁹ de lib. arbitrio.

Jgnorantia est m'ktip lex: scz negatōis/ꝓuatōis/cōtrarie dispositōis. j. fo. cviij.

Jgnis corpus est inseparabil'r recipiens lumē: est em i ꝓpria natura lux: ꝑm aristo. in topicis. j. fo. cxxvj. b.

Jgnis ꝑm superficiē exteriorē siue supiorē vbiq̄ tāgit camerā celi lune. ibidē Auicēna.

Jgnis inter elementa quasi spēs corpm est: z formalioz ceteris: z in terminis est/hoc est in circuitu spherarū in altissimo. phs in topicis. vñ alia elemēta materia sūt ignis. j. metheo. iij. fo. cxxvj.

Jgnis vndiq̄ tangit concauū orbis lune. j. folio. clxiij. b. Aristo.

Jgnorantia pena pcti est. iiij. fo. clxviij. b. Aug⁹. z est cū quis ea que tenet scire/tūc qñ tenet scire ignorat. q̄ nō fuisset in adā. ij. fo. clxx.

Jgnorantia triplex. Una eoz sui scire nolūt cum possūt. q̄ nō excusat/sed pctm est. Alia eox q̄ scire volunt/sed tn nō possūt. q̄ excusat. que pena pcti est/sz nō pctm. Tertia eox q̄ quasi simpl'r nescīt nō requirētes vl' ꝓnentes scire. que neminem plene excusat: sed sic forte esse vt minus puniatur. iij. fo. clxxiij.

Jgnorātia diuidit ꝑm q̄tuor cās. ibidē b.

Jgnorātia iuris dicit/qñ bō ignorat id qō scire tenet. q̄ nō excusat: z peccatū est.

Jgnorātia aūt facti/qñ aliquis in hoc ꝑticulari facto decipit ut vnū credatur esse ꝓ alio. que excusabilis est. j. fo. clxxiij.

Jgnorantia practica est ꝓuatio recte electōis eox que exigunt ad opus rectū/qō est opus virtutū. De qua dicit aristo. ij. etbicozū: q̄ omnis malus est ignorans. ij. fo. clxxiij.

Jgnis inferni nō lucet/ni si ad ostendendū ea q̄ cū tristicia vident. j. fo. ccvij. b. Bregi.

Jl

Illusiōes phātastice in somnis fiūt per demones. iij. fo. lxiij. Bregorius.

Illūinatio descendēs a supiore in inferiorē ī theophanijs z alijs illūinatōib⁹/act⁹ ē angeli supioris in inferiorē. q̄ tria opak i inferiori: scz purgationē/lumis immissionē siue infusionē/z pfectionē. ij. fo. lxvj. Dionysius.

Illusiōes fiūt a demonib⁹ z maleficis arte demonū. iij. fo. lxiij. b. Et ꝑm organa sensuū exteriox/z ꝑm organa sēsuū interiox: z quō. ibidem.

Illusio oīs eo est q̄ aīa quos motus vt magnos sentit. iiij. fo. lxxiij. aristo. j. de somno z vigilia.

Illuminatio duplex. Una pertinens ad officium z gradū ordinis angelici. Alia pertinens ad beatitudinē glorie. iij. fo. ciij.

Jm

Impossibile est duo esse vl' plura q̄rū vnū qōq̄ sit ens necesse. j. fo. v. b. auicēna.

Impossibile est vnū i duob⁹ vl' plurib⁹ loc⁹ eē simul vel definitiue/vl' descriptiue. fo. vj. a. Boccius.

Imago dei in duobus attenditur: scilicet in imitatione exteriozi: z in imitatione interiozi. z quomodo vterq̄ et angelus z homo dicat ad imaginem. j. fo. xxvij. c. Aug⁹.

Immortalitas mlt̃ modis dr̃. iij. fo. xxviij. z se.
Imago triplex est: scz creatois/recreatois/z similitudinis. ij. b. fo. xxix. z. j. fo. cxlv.
Imagine dei angelus potiori modo repzesentat: scz nō plus/ vel aliud: sed idē. j. fo. xxx. e.
Imago dei nō est in hoie nisi fm mētē: z fm q̄ refert ad deū. ibidem.
Imago recreatiōis est fides/spes/z charitas. iiij. fo. lxvij. a.
Imperfecta fides est in corde temptantis deum. j. fo. lxxij. b.
Imagines que apparent in somnis in spiritu animali/ eleuant ad caput z ad organa sensuū interiozum. iij. folio. lxxiij. b. aristoteles. j. de somno et vigilia.
Imago est rei ad rem coequandam z imaginanda m species indifferens. ij. fo. xxix. z. iiij. fo. xcj. a. Hylarius.
Imago capit dupliciter. ij. fo. xcij.
Imponens nomē afficit qualitate a qua imponit nomē: z afficit substantia eius cui imponit. z propter hoc omne nomen significat substātiam cū qualitate. iij. fo. cxiij.
Imago dei fm mentē in anima est impressa. j. fol. cxxxv. augustin⁹.
Imago dei differenter est angelus z homo. ij. fo. eodem.
Imago diuersimode est in filio z creatura. iij. fol. cxliij. c.
Imago imperatoris aliter ē in filio suo/z solido aureo. Est em in filio per naturā z expressa. In solido fm aristo. j. politicoz/ i signū equi pōderis et puritatis. iij. fol. cxliij.
Imago differenter attendit in interiori z exteriori hoie. j. folio. cxlv.
Immortale duplex: simpliciter z fm statum. iiij. folio. clxiij.
Imago z vmbza patris filius: sicut imago resultans in speculo dicit vmbza inspicientis: sicut dicit Origenes. j. fo. cxcj.
Imago omnis corruptōis fuit in primis parentibus sicut in exēplo z similitudie. ij. fo. ccj. b.
Impossibile ē quod oīno fieri nō potest: Quod autē difficile/ cum labore fieri potest iuuāte dei gratia. iiij. fo. ccxvij. a.
Impugnatio veritatis agnite fit cōtra sanctitatē ecclesie: z inuidentia fraterne gratie fit cōtra cōmunionē sanctoz: ambo peccata in spiritū sanctū sub gñe obstinatois. iiij. fo. ccxxxv. b.

In

Intelligentia dat omnes formas. ij. fo. vij. auicē.
Intellectus practicus nō operat nisi hoc quod intelligit vt operabile existens/ z de quo est voluntas vt fiat. ij. fo. vij.
Incorpaliū nlla penit⁹ ē materia. iiij. fo. ix. Boe.
Individuū fit indiuiduum ab accidētе incōicabili. iij. fo. xv. g. Algazel.
Informitas pe nihil est. j. fo. xvj. aug⁹.
Intellectus solus est ingrediēs ab extrinseco. iij. fo. xix. aristo. xvj. animaliū.
Informitas materie nōnulla forma est: nō fm q̄ informitas est/ sed fm q̄ relinquit formabilitatē ad formā: z per hanc recipit rationē entis/ veri z boni. ij. fo. xxj. d. aug⁹.
Inter mentē hominis qua ad imaginē dei factus est/ z deū nihil est mediū. iij. fo. xxvj. a. aug⁹.
Incorpalia ex nulla materia sūt: vt anima z angelus. iij. fo. xxvij. a. Boecius in lib. de duab⁹ naturis in vna psona christi.
Intellectus intuet̃ res vt sūt. ij. fo. xxviij. d. plato
Indiuisibiliū nihil monet̃: Aristo. vj. phycoz intelligit̃ de motu naturali q̄cūq; z de indiuisibili positionē habente in cōtinuo. iij. fo. xxvij. d.
In deo quicq̄d est/ deus est: nec mutari/ nec abjici nec adjici p aliquā mutationē pōt. j. fo. xxix
Innati sumus virtutes suscipere. j. folio. xxxij. aristo. ij. ethicoz.
Intelligentia est in diuisibiliū in qb⁹ nō est falsum iij. fo. xxxij. aristo. iij. de anima.
Intelligere/ amare/ possidere z frui sūmo bono nō sunt fines beatitudinis fm esse/ sed fm bene esse j. fo. xxxvij. c.
Intellectus vniformis est sicut z motus circuli. iij. fo. xxxij. b.
Idem eodē modo se habens semp facit idem. ij. fo. xxxv. b. aristo. ij. de gñatōe.
Inter eminētiā dei z eleuatōes angelorū infinita distantia est: tam in gradibus dignitatis/ q̄m in gradibus glozie: in quib⁹ beata ꝑgo exaltata super chozos angelorū esse dicit: quod fm Hieronymū/ nulli sanctorū preter eā concessū est: tamē ad equalitatē eminentie diuine non ascendit. ij. folio. xxxvj.
Intelligentia est substantia que nō diuidit̃. iij. fo. xxxvj. a. lib. de causis.
In quocūq; est compositio secunda/ que est ex substantia z accidēte: in illo est cōpositio prima/ que est ex natura suppositi/ z ex natura cōi cui suppositū est. iiij. fo. xxxvj. b.
Inquirere z cōsiliari dubitātis est. iij. fo. xxviij.
Intellectus possibilis z speculativus idem sunt numero/ sed differunt ratione z esse rei speculate j. fo. xxxix. a.
Intellectus agens est vt lux. ij. fo. eodem. aristoteles. iij. de anima. z vt sol illustrans sup intelligibilia. ij. fo. xx. a.
Intellectus speculativus p extensionē fit practicus. iij. fo. xxxix. c. aristo. iij. de aīa.
Intellectū agentē z adeptū neminē in hac vita habere ꝑter pbm dixerūt aristo. z demo. iiij. folio. xxxix. d Brego. nizenus.
Intellectus fm prudētiā videt̃ dict⁹ nō ineē oīb⁹/ sed neq; bonis⁹. ibidē aristo. j. de aīa.
Intellectus per studiū acquirit̃. ibidē Alexander in lib. de intellectu z intelligibili.
Intellect⁹ ē spēs spēꝝ intelligibiliū. j. fo. xl. aristo. iij. de anima.
In spiritalibus certioz z melioz est lux z dies verioz. j. fo. xlij. a.
Intelligere mlta vno actu intelligit̃ vl distincte/ vel ordiate. z ibidē si angelus simul z semel possit intelligere mlta vno actu intelligēdi. iiij. fo. xlij. d.
Intelligere z scire contingit circa omnes scientias ex principijs z causis z elementis scibilium iiij. fo. xlij. c.
Inferius non potest agere in superius: nec par in parem/ intelligitur de actione physica. j. folio. xlv.

Intelligentias esse in nobis/ est splēdores intelligentiaꝝ esse in nobis. ij. fo. xlv. a.
Intellectū diuinorū accipit intellectus nō ex phātasmate/ sed inq̄ntū eleuat̃ in lumie intellectus agentis ad speciē luminis diuini: quod in puro splendore intelligentie consistit. quē intellectum Auicēna vocat diuinū z sanctū. iij. fol. xlv. b. aristoteles. iij. de anima.
Individuū est collectō accidentiū que in alio inueniri nō possunt. ij. fo. xlvij. a. Porphyrius.
In āgelo nō est sicut i hoie, homo em̄ semel cōuersus ad gratiā/ iterū labi potest: z rlapsus iterꝝ resurgere. sed angelus si semel cōuertit̃ ad gratiā/ cadere nō pōt: z si semel cadit a gratia/ resurgere nō pōt. j. fo. liij. f. Augustin⁹: Damascen⁹: Brego. nizen⁹.
In tota natura sic est: q̄ mot⁹ est a gñante: z q̄tū gñans dat gñato de forma: tm̄ dat ei de motu z loco ad quem est motus. iiij. fo. liij. Aristoteles viij. physicoz.
Innotuit demonib⁹ nō per id qō est vita eterna/ z lumē incōmutabile/ sed p quedā rpalia diuine virtutis effecta z occultissima signa pscīētie: que angelicis sensib⁹ malignoꝝ spirituū potⁱ⁹ q̄s infirmitati boim possunt esse perspicua. iij. fo. liij. b. augustinus.
In deo nō tm̄ innotuit angelis qō absconditū est: sed etiā apparet eis cū manifestat̃ atq; propalat̃ ij. fo. lvj. b.
Inuidia sequit̃ supbiā/ nō ꝓcedit. Nō em̄ cās sup/biendi est inuidia/ sed causa inuidendi supbia. ij. fo. lx. b. aug⁹ sup Gen. xj.
Initiū rpis creatōis angeli z status. iiij. fo. lxj. b. z q̄tuor opiniōes sup casu angeloꝝ. ibidē.
Inuidie mr̃ est supbia. j. fo. lxij. a.
Intentio diaboli semp mala est. iij. folio. lxij. b.
Intelligibile qō in lumine intelligentie clarū est: cōsideratū sub nebula peccati obscurantis intellectū/ obscurū est: z hoc vocat̃ pbātasia in demonibus. j. fo. lxiij.
Intelligibile sicut in pbantasmate acceptū obscuratū est appendicijs materialib⁹: z lumine intelligentie nō illustrat̃/ nisi separatū ab illis: vt dicit Auicēna: ita intellectus demonis obscurat⁹ est p peccatū quo nō accipiat veꝝ. iiij. fo. lxiij.
Indignatō hominis priner ad tumidā superbiā: ira ad nephandā audaciā: tribulatio ad confusā desperationē. rūc p diabolos ad illicita ē immissiones ꝓcipitant̃ nudati defensione dei. j. fo. lxviij. Augustinus.
Intellectus verozū est z luminis spūalis receptiuus. ij. fo. lxviij.
Inuidie ꝓpriū est impugnare bonos. iiij. fo. lxix. b:
Incontinēs vi passionis extrahit̃ a regimine mentis: ita q̄ nescit facienda quēadmodū oporteat eū scire. sicut qui stat in fumo oculis apertis: vi deret quidē/ sed nō videt quēadmodū oporteat eū videre. j. fo. lxxj. aristo. vij. ethicoꝝ.
Insunt rebus corpeis per oīa elementa mūdi quedam occulte seminarie rationes: quib⁹ cū data fuerit opportunitas tpalis/ prorūpunt in spēs modis suis z finib⁹ debitas. iiij. fo. lxxij. a. aug.
Intellectualis res siue ratōnalis/ vt anime hoim z angeli/ nō sūt ex materia transmutabili fm formā. iij. fo. lxxj. Boecius.
Inductiuū errozis a theologis nō debz describi. iij. fo. lxxij. b. Dio.
In illa superna ciuitate sic specialia sunt quedam singulozū/ vt tm̄ cōia sint oīm: vt q̄d quisq; habet in se in pre/ hoc totum in alio possideat. iiij. folio lxxiij. Bregozius.
In celis nō erunt cogitationes volubiles hinc illuc/ aut in de buc sed omnia simul videbimus in vno. j. fo. lxxv. b. aug⁹.
Inest angelis suggerēs bonū/ bona nō ingerēs: inē bozās ad bonū/ nō bonū creās. j. fo lxxvij. a. Bernardus ad Eugeniū papā.
In testimoniū veritatisq; nature/ z angelus christū confortasse/ z angelus ei ministrasse describitur. iij. fo. lxxviij. b. Beda.
In eo q̄ illumināt̃ angeli/ fiūt gratie participes: in eo vero q̄ illuminant/ efficiunt̃ potestatis consortes. iiij. fo. xc. b. Hugo.
Intellectus angelici triplex relatio ad diuinas illuminationes. iiij. fo. xciij. c.
In die iudicij vox domini intercidet flāmā ignis: ita q̄ illuminatiuū ascendet̃ sursū ad beatos in celum: z vsitiuū ad infernū ad locū damnatoꝝ. iiij. fo. xciij. Basilius.
Initiū velatū dicit̃ duplr. iij. fo. xcv. c.
Intelligentia est substātia que nō diuiditur. ij. fo. c. in lib. causarū.
Imago addit super similitudinē. Similitudo em̄ dicit similitudinē imitationis: Imago vero perfectōes expssionis. j. fo. cij. c.
In corpoalibus secundū nō exhibet primū illuminans in virtute primi/ sed potius in facultate qua percipit. qō patet de luna z sole. iiij. fo. cv.
Initium tpis est nūc continue fluens a preterito in presens/ z a presenti in futurum. iij. fol. cxiij. Boecius.
In principio creauit z̄c. intelligit̃ de tota trinitate. pater/ cū dicit̃ deus: filius cū dicit̃/ in principio: spūsanctus cū dicit̃/ spiritus domini: eternitas z dominū cum dicitur ferebatur super aquas. j. fo. cxiij. c.
Inter omnes planetas luna fortius mouet: quia propinquior est. iij. fo. cxxiij. b.
Influxus spherarū singulaꝝ. iiij. fo. eodē. c.
Intelligentiā actiuā z plenā formis dixerūt peripatheticiquas explicat per motum sui circuli in inferioribus q̄ mouet. j. fo. cxxv. a.
Inter mouens z motū nō potest esse mediū. ibidē aristoteles.
In celestibus nihil fit casu z fortuna. j. fo. cxxviij. aristo. ij. physicoꝝ.
In omni animali est masculus z femina: ꝑter enchilē/ quod apud nos sonat anguillā: in qua nec est inuentus masculus/ vl femina: quia nec oua/ nec lac inuenitur habere. iiij. folio. cxxx. Aristoteles. xvj. animaliū.
In omni animali vbi est masculus z femina/ masculus semē trahit in feminā: ꝑter q̄s in vno genere muscarū. ibidē.
Inferiora sūt in superioribus sicut in suis monentibus z formis: superiora autem in inferioribus sicuti suis materijs z mobilib⁹. ij. folio. cxxxiij. Aristoteles.

In omnib⁹ sicut ab vno/ita ad vnū est ordo.ibidem Hylarius.
Intellect⁹ nulli⁹ corporis est actus.iiij.fo.cxxxix. pbus. Nulli em̄ aliquid habet cōmune, vt dicit Anaxagoras.ij.fo.cl.a.
Instrumentū est qō ab extrinseco motore mouet. vt securis z gladius.iij.fo.cxl. Aristo.
Inspirauit deus in faciē eius/intelligit q̄ spīm fecit ex nihilo.iij.fo.cxlv.b.
Intellectus nō intelligit nisi per assimilationem. iij.fo.cxlvij. d. Aristoteles.
Incorruptibilitatis causaz habet anima a modo quo fit a causa efficiente/que est deus ꝑm se sem ꝑ separata:licet ad tēpus regendo corpori a creatore accomodata.iij.fo.cl.b.
Inter formam z materiā nullum est mediū.j.fol'. cliij.a.
Inter motorē naturalem/z id quod mouetur ab ipso nullum potest esse mediū.ij.fo.cliij. Aristoteles.vij.physicoꝝ.
Intellectus esse nō potest nisi in anima.j.fol'.clv. Plato in tymeo.
Intellectus possibilis est potentia oīa:sicut tabula rasa.ibidē Aristoteles.
Intellectus oīa penetrat:distans z ꝓpinquū:presens/ꝓteritū/z futurū:celū z terrā z oīa q̄ in eis sunt.ij.fo.clvj. Gregor⁹ nixen⁹.
Intellect⁹ ꝑm esse z substantiā diuidit z numerat in hominib⁹/z diuersus est.ij.fo.clx.
Intellectus ꝑm esse z substantiam non est vbiqz z semp/sed in eo qui intelligit tm̄:sed ꝑm ambitum sui luminis z diffusionē est vbiqz z semp z ad distans z ꝓpinquū equaliter.j.fo.clxj.y.
Intellectus in anima z agens z possibilis z adeptus/qui fit ex agente impassibili/incorruptibilis est.iiij.fo.clxij.c. Auerrois.
In intellectu adepto omnes phi posuerūt radicē immortalitatis.ibidē Alphora.
Intellectus noster materialis est:z si quid spiritalium etiā intelligere vult/assimilat illud ꝑmo materialib⁹:vt ex familiaribꝫ sibi melius intelligat.ibidē Dionysius.
Inter virum z mulierē cōmunicatio politica est z economica:in q̄ vir est ꝓncipans/z mulier subiecta.ij.fo.clxv.a. Aristo.j.politicoꝝ.
In carne corruptibili incorruptibiliter viuere/potius ē angelicū q̄ hūanū.iiij.fo.clxvj. Lyran⁹.
Inquisitiuus omnis est reprtatiuus.iij.fol'.clxxj. b. Aristoteles.
Inuoluntariū dicit⁹ dupliciter:scz ꝑ ignorantiā/z ꝑ volentiā.iij.fo.clxxij. Aristo.
Inqrere rationis est:velle voluntatis:eligere eligentie:impetū facere ex passione ire est z irascibilis:agere z operari generaliter est ogatiue potentie.iiij.fo.clxxviij.a. Aristo.
Intellectus noster sūmā/hoc est ꝓncipia retinet: z singula pdit.iiij.fo.clxxxj. Boccius.
Differentiā intellect⁹ agētis/possibilis/adepti et speculatiui/z rōnis ponit.iiij.fo.clxxxj.
Intellectus agens est quo est oia intelligibilia intellecta ꝑm actū facere. Possibilis quo est oia intelligibilia ꝑm actū fieri. Adeptus ex lumine ꝓncipioꝝ intelligibiliū dictus:q̄ nō equaliter inest omnib⁹/sed neqz hominib⁹.ibidem Aristoteles.
Neqz habet ab aliquo ꝑm actū/nisi a pbo. Aristoteles z Democrit⁹.ibidem
In deo nō sūt cogitationes volubiles hinc illinc/ aut inde huc:sed omnia vno intuitu z simplici in seipso videt z scit.j.fo.clxxxij.b. Aug⁹.
Intellect⁹ in omnib⁹ intellectis adipiscit seipsum z ꝓpriū lumen suū.ij.fo.clxxxij. Alphora.
Intellectus est spiritaliū:intelligentia vero diuinorum:ratio autē materialiū z corporaliū.ij.fo. clxxxij.a. Richardus.
In cōtingentib⁹ z futuris nō est determinata veritas/neqz falsitas.iij.fo.clxxxv. Aristoteles primo peribermeniarū.
Inuoluntariū dupler:scz per violentiā z ignorantiam: Per violentiā est cuius principiū est in alio nil cōferente vim passo. Per ignorantiā autem/ quod casu ꝓter intentionē agentis fit.iiij.fol'. clxxxvij.b.et sequenti.
Intellectus semp est rectus.phantasia autē recta z nō recta.iij.fo.clxxxviij.b.
In omni peccato est auersio a bono incōmutabili/et conuersio ad bonum commutabile.j.folio cxcix. Augustin⁹.
Inustus deus nō est:vt scz in posteros transeat sententia vindicte in quos non transeūt peccata. ij.fol'.cxcix.
In pede supbie ceciderūt primi peccatores/angelus z homo.j.fo.cc. Hlo.
Infectio culpe licet nō sit in carne sicut i subiecto: tñ est in ea sicut in causa.iiij.fo.cc.b.
Incōtinēs dicitur quē passio cōcupiscentie violenter abducit extra meras mentis z rationis.j.fo. ccij.b. Aristo.v.ethicoꝝ.
In omnib⁹ q̄ augmentant vna ratio est augmēti. j.fo.cciij.b. Aristo.ij.de anima.
In hac vita corrupta vix vel nō potest hō esse sine veniali peccato:nisi forte ad horam quando fecit confessionē.j.fo.ccx.
Inanis gloria peccatū est:gloria autē vera/z gloriā verā appetere nō est pctm̄ z c.iij.fo.ccxj.b.
Inanis gloria tūc veniale est:qñ quis eā quidem appetit/sed finem nō ponit.vbi vero finē ponit/ mortale.iij.fo.ccxj.a.et sequēti.
Inanis glorie motiuū est appetit⁹ vane laudis et vane glorie.iiij.fo.ccxj.a.
Inter omnia vana laus hominum vanior est.iij. fol'.ccxij.
Inuidia est tristicia de alienis bonis.ij.fol'.ccxiij. a. Damascenus.
Inuidia est odiū felicitatis aliene.ibidē. Aug⁹.
Inuidia ē dolor de alieno bono.ibidē Remigi⁹.
Inuidia dicit⁹ qñ intus vidia.iij.fo.ccxiij. Bern̄.
Inuidia semper est pctm̄.z aliqñ veniale/z aliqñ mortale.iij.et.iiij.fo.ccxiij.
Inuidus ois ꝓter hoc inuidus est:quia delectat in sui excellentia.z hoc est cōmutabile bonuz ad qō cōuertit.z timet alium sibi ꝑferri vel equari. ꝓterea dicit Aug⁹. q̄ inuidia pedissequa regine superbie est.iiij.fo.eodē.b.
Infinitū nō cōtingit ptrāsire.j.fo.ccxv.a. Aristo.
Infirmitas aggrauans in omnibus acuit vocem iij.fo.ccxv.b.
Indifferens est quod potest bene z male fieri.iij. fol'.ccxxxiij.a.

In bonis z in differentib⁹ actibus intentio nomen operi imponit.sed in actib⁹ ꝑ se malis nullo mō: quia intentione bona nullo modo possunt fieri. iiij.fo.ccxxxiij.b.
Intentio sufficit ad meritū:bonuz opus requirit ad exemplū.j.fo.ccxxxiiij.a. Bern̄.
Intentio duplex est:scz operis z intendentis.iij. fol'.ccxxxiij.b.

Jo

Jocundū plane iudiciū:q̄ ille iniquus olim humiliū malleator/etiā nolens fabricet eis coronas ꝑpetuas:dū oēs tēptat/z ab hominib⁹ supatur. iiij.fo.xxviij. Bern̄.et.j.fo.liij.
Jr
Jra est accensio sanguinis circa cor ex euaporatione fellis.ij.fo.lxiij. Dam̄.
Jra naturalior passio est q̄ incōtinentia:ꝑ hoc q̄ iracundus p̄ sepe generat iracundū filiū:incōtinens autē sepe cōtinentē. Cui⁹ exemplū ponit Aristo.iij.ethicoꝝ.iij.fo.cxlvj.et.iij.fol'.cxcix.b. z earundē ꝓncipia.ibidē.b.
Jra est tristicia ex imporentia vlciscendi.iij.folio ccxvj.a. Aug⁹.
Jra est motus animi cōcitatus ad penam ꝓuocans inferendā.ibidē. Lasiodorus.
Jra ē oīs mor⁹ malus ad nocēdū.ibidē. Raban⁹
Jra est appetit⁹ in vindictā.ibidē. Aristo.
Jra quasi mediū inter corporalia z spiritalia vitia est.iiij.fo.eodē.b.
Jra impedit ne splendeat sol iusticie z veritatis.j. fol'.ccxvij. Hlo.
Jra duplex:scz ꝑ zelū/q̄ bona est z virtus:scz qñ bō irascitur vitio z nō nature. Et ira per vitiū:que est malum:quādo scz irascitur nature z non vitio.j.fo.ccxvij.b.
Jre primi motus q̄ nō sunt ad magna nocumēta/ veniales sunt:seruata autē ira/que odiuz est ꝑm Gregoriū z ad magnū nocumentū/peccatū mortale est.ij.fo.ccxvij.
Irrisoribꝫ nō est ꝑdicandū.iiij.fo.ccxxv.c.

Ju

Judiciū idē est de similib⁹.iij.fo.xiiij.b. Boecius.
Jupiter deus celi ab antiquis dictus est:nō a stella quā iouē appellam⁹/sed a nominis significatione z compositione. Jupiter em̄ iuuans pater dicit⁹.ij.fo.xxvj.d. Josephus.
Judiciū est inia quā dat rō post inq̄sitionē z dispositionē de faciēdo sue eligēdo.j.fo.xlix. Dam̄.
Jura sunt ꝑm ordinationes humanas.iiij.fo.l.
Justicia publica q̄ est diuina z eterna dispositio z regula qua ab eterno ꝓfixit z ordinauit singula deus/fiunt miracula.ij.fo.lxxxj.
Judicium duplicit attendit⁹:scz ꝑm q̄ est a iudice sedente in throno:z ꝑm q̄ est iudicatorum dispositio.iij.fo.xcvij.b.
Justicia est habitus q̄ est in tota anima: Prudentia autē est ꝑm partē que est ratio: Temperantia est ꝑm partē concupiscibilis: Fortitudo vero ꝑm partē q̄ est irascibil'.ij.fo.clxxxvij.lib. de causis.
Justicia est virtus que reddit vnicuiqz quod suū est/seruata vniuscuiusqz ꝓpria dignitate. iiij.fol'. cxciij.a. Plato.et.j.fo.ccxxviij.a.
Justicia est restitudo voluntatis.j.fo.cxciij. Ansel.
Justicia omnis proficiscitur a pari/vel a pacto/vel a iudicato.ibidem. Tullius.
Justicia duplex:scz specialis z generalis:q̄ est cōsonantia legis ꝑm phm.ibidē.b.
Justificatio impij nō ē a nobis:nec ab aliquo motu q̄ est a nobis/sed a deo solo:q̄ causa virtutis z gratie est in nobis.iiij.fo.cxciij.b.
Justicie diuine nō cōgruit:q̄ eos teneat pena q̄s ad penā nō obligat culpa.ij.fo.cc.a. Aug⁹.
Juuenes plus ardēt q̄ senes.iiij.fo.ccij.
Justus est q̄ per gratiā gratū facientē in habitantē habet iusticie auctorē deū.sed impij sūt qui sunt alieni a cultu dei.j.fo.ccxij.
Justū est vt ei qui se auertit a gratia/subtrahatur gratia.j.fo.ccxxix.

La

Audabilior est iusticia seruata ex solo amore iusticie/q̄ si mixtim seruaretur etiam ex odio pene.j.fo.lvj.
Lasciuus nō est incontinens.iiij.fo.clxvj. Aristoteles.vj.ethicoꝝ.
Laudem boni operis nō debem⁹ in nobis constituere/sed in deo.iij.fo.ccxj.b. Aug⁹.

Le

Legis diuine/est prima per media/z media per vltima reducere.ij.fo.xxvij. Dionysi⁹.
Legio continet.6666.iij.fo.xxx.a.
Lex naturalis z conscientia differūt per essentiā/ sed conueniūt in ordine ad idē.sicut in syllogismis principiū z illata cōclusio.iiij.fo.clxxxix.b.
Lex naturalis principium est quo regitur conscientia:sub quo principio assumit ratio de hoc et de illo:z cōscientia concludit de faciendo/vel nō faciendo.ibidem.
Lex humane iusticie exemplata est ad legē diuinā iij.fo.ccxxx.a. Dionysi⁹.
Lex charitatis finē nescit in obediendo:sed obedit vsqz ad mortē/siue ꝓmiserit hoc qō iubet/siue nō ꝓmiserit.iiij.fo.ccxxxvij.b. Bern̄.

Li

Liberum arbitriū inest deo/angelo z homini.ij. fol'.xlviij.a. Aug⁹.
Liberū arbitriū est facultas rationis z voluntatis/qua bonū eligitur gratia assistente/et malū eā deserēre.iij.fo.xlviij.b.et.iij.fo.clxxix. Aug⁹.j. lib. de libero arbitrio.
Liberū arbitriū est in angelis:boc est/libera indicande voluntatis ad quod voluerint facultas. iij.fo.xlviij.c.
Liberum dicimus hominē qui causa sui est:z quē aliena potestas ad nihil cogere potest. Ibidem. Aristo.j.ꝓme phic.
Liberū arbitriū est liberū sui/ꝓter voluntatē:et iudex sui/ꝓter rōnē.iiij.fo.xlviij.a. Bern̄.
Liberum arbitrium de faciendo z eligendo libere inquirit:libere consiliatur:libere disponit:libere iudicat:libere eligit:libere imperum facit ad opus/ad electionē.j.fo.xlix. Gregor⁹ nixenus z Damascenus.
Libertas a necessitate nec petō nec miseria/amittitur:nec per oppositā istorum augetur: nec plenior est in homine q̄ in angelo:nec econuerso. hec em̄ ꝓgatiua cōditoꝝ rationalē creaturā insignit: vt sicut sui iuris sue q̄ volūtatis/nō coactionis est q̄ bona est:ita z sui iuris existeret:vt non

nisi vellet bona vl mala faceret.iiij.fo.xlix.i de libero arbitrio.
Libertas triplex:scz consilij/complaciti/z a coactione siue necessitate.ibidē Bern̄.
Libertas a coactione sequit imaginē:libertas cōsilij z cōplaciti similitudinē.ibidē idem.
Libertas triplex:scz a coactiōe siue ex necessitate: a peccato:z a miseria.z libertatis a coactiōe gradus triplex.iiij.fo.xlix.c.
Libertas a pcō maxie est in deo:z post ꝫ in angelo:post ꝫ in hoie bono:nulla in hoie malo:z nulla in demone. Et sīlr ē de libratre a miseria.j.fol'.l.
Libertas a coactione equalis est in oīb angelis tam superioribꝫ ꝙ inferioribꝫ.iij.fo.l.a.
Lingua in angelis nec materialis est/nec virt⁹ organo determinata:sed prās intellectualis interpretandi suos ꝛceptus ad alterutrū.fm anagogicā significationē dicta ee in angelis ab aplo.j. Eor.xiij.fm Dionysiū.iiij.fo.lxxxv.a.
Liberalitas virtus media est inter auariciā z pdigalitatē.iij.fo.c. Aristo.iij.ethicoꝝ.
Libera dicūtur q̄ ex materia vl in materia nō sūe/sed in seipsa sūt existētia. vt spiritalia. Absoluta vero q̄ ad materiā p obligationē nō sunt inclinata. vt intellect⁹ aīe rōnalis.iiij.fo.c.c.
Liberū arbitriū est de bis q̄ in nobis sunt:z quorū nos ipsi causa sumus agēdi vel nō agendi.iij.fo.cxxviij. Aristo. Beda. Bzego; Dam̄.
Lignū scientie boni z mali ꝺr non ab aliqua virtute/sed ab euentu ꝛsecuto.iij.fo.clxiij.
Libertas arbitrij/est prās ꝛseruādi rectitudinem volūtatis ꝓter se.iij.fo.clxxvj.a. Anselmus.
Liberum arbitriū est habitus animi liber sui.ij.fo.clxxx.a. Bern̄.
In libertate agendi z eligendi factus est homo ad imaginē.iij.fol'.clxxviij.b. Bzeg. Nyre.z Dam̄.
Liberū arbitriū est potētia pfecta p habitū naturalē:z habit⁹ illeliberas ei⁹ est.ibidem.
Libertas arbitrij/consilij z complaciti differunt.ij.fo.clxxix. Bern̄.
Liberi arbitrij prās est sensus aīe/habens virtutem qua se possit ad quos actus velit inclinare.iij.fo.clxxix. Clemēs in itinerario.
Liberū arbitrium est consensus liber ob volūtatē ina missibilem libertatem/z rōnis indeclinabile iudicium.ibidem. Bern̄.
Liberū arbitrium est potestas conseruandi rectitudinem voluntatis ꝓter se/z ꝓter ipsam rectitudinem.ibidem. Anselmus.
Liberum arbitrium in solis est rationabilibus in quibus est consilium/electio/z sententia z voluntas.iij.fo.clxxxiij.b. Dam̄.
Liberū arbitrium in deo est/z sūma libertate liberum:qui ita liber est/ꝙ semp facit omne qō vult: nec indigentia/nec necessitate/nec debito obligatur ad aliquid.j.fo.clxxxiij.b.
Libertas per ꝓtius est in deo/et per posterius in creatura.ibidem.
Liberum arbitrium est tam in dānatis q̄ in beatis.ij.fo.clxxxiij.b.
Libertatis status quadrupler:scz ante peccatū: sub pcō:sub gr̄a:z in confirmatione future beatitudinis.iij.fo.clxxxiij.b.
Libertas triplex:scilicet a necessitate/a peccato/z miseria.j.fo.clxxxv.b;
Libertꝫ arbitriū nō est nisi de ꝓtingentibus z futuris raō operabilꝫ p nos.iij.fo.clxxxv.b.
In libero arbitrio cōiuḡte sunt z cognoscitiue et afalee z vitales virtutes: et cum rōne mouente libero arbitrio appetit:z libero arbitrio vult: et libero arbitrio inquirit z scrutatur:z libero arbitrio iudicat z disponit/eligit et facit impetum et agit.iij.fo.clxxxv.a. Dam̄.
Lignū vite habuit banc virtutē:ꝙ z semel et plures comestum ꝛferret imortalitatem. sed ꝙ primis parentibus nō contulit fm Ambro. causa fuit:quia sciuit eos deum casuros z necessitatem moriendi incursuros.j.fo.cxcvij.b.
Libido nihil aliud est q̄ ꝓba volūtas ad illicita:que in adaz infecit oē qō materialiter fuit in ipso.iiij.fo.cxcvij. Aug⁹.
Libido q̄ est in ꝓcubitu cōiugali nō ꝺr malum/qz pctm̄ sit ipsis cōiugibus:sed quia p eā trāsfundit pctm̄ in paruulos.j.fo.cciij.b.
Libido est ꝓba voluntas ex q̄.ꝓcedit pctm̄ in eo qō male liber.iiij.fo.ccix.a. Aug⁹ de li.ar.
Libido ꝺr triplr.iiij.fo.ccix.b.
Libertas est de expetibilibus per se/sicut z nobilitas.iij.fo.ccxij.a. Tullius

LO

Locus z locatū circūscripte sunt eiusdem nature.iij.fo.xxxiij.a.pbs
Locꝰ est ad quē est motus.iiij.fo. co.
Locus contentiuus z saluatiuus est locati.ibidez philosophus.
Localis est oīs creatura: solus deus imensus loco non clauditur. Ibidem.
Locus demonis in quē cecidit dupler est: Unus fm debitum culpe superbie sue: Alter fm ordinem ꝓuidentie diuine. primꝰ est infernus:secundus caliginosus aer.j.fo.lxv.b.
Loquitur deus ad angelos eoipso/quo cordibus eoꝝ inuisibilia sua ostendit:vt quicquid agūt/in ipsa veritatis contemplatione legant: et velut q̄ dam concepta vocis sunt ipsa gaudia contemplationis.iij.fo.lxxxvj.a. Bzego.
Locutio ad nos intrinsecus facta/visio potius est q̄ auditio: quia dum seipsum sine moza sermonis insinuat/repētina luce tenebras nostre ignorantie illuminat. Ibidem.
Locutio anime ad deum/z verba animarum ad ipsum sunt ipsa desideria. Ibidem.
Locutionū dei varij modi.iiij.fo.lxxxvj.
Loquit deus aliqn̄ p seipm:aliqn̄ ministerio creaturē spiritalis vel etiā corporalis.ibidem.
Locutione ad illuminationē pertinēte deus duabus potestatibꝫ loquitur:scz potestate manifestādi conceptum:z ptāte inclinandi audientē ad auditum z ꝛsensum.j.fo.lxxxvij.
Locum dei/intellectualium z incorporaliū substantiarum esse celum omnes antiqui dixerūt.j.fo.cxj. Aristo.j. de celo z mūdo.
Locus idem simplicis z cōmixti non est. iiij.folio cxiiij.a. Auicēna.
Loquela per serpētem nō formabatur per instrumenta serpentis:nec per virtutē aut animā serpētis/sed p diabolū in serpente:eo mō quo per energuminos z insanos loqui solet.iij.fo.clxx.

LU

Lumē sicut in rota sol intolerabile visibꝰ nostris est diffusum:nō in medio pspicuo efficax nobis tolerabile z manifestū. Ita lumen diuinū in se/occultū nobis est:receptū aūt in angelica creatura/in claritate manifestat.ij.fo.xxx.f. Dionysius.
Lux creatoris non habet vmbram sibi succedentem.j.fo.xlij.a.
Lux intelligētie angelice occasum in tenebras nō habet:siue cognoscat rem in verbo/siue in seipsa/siue etiam in angelo.iiij.fo.xlij.
Lucifer post ꝙ creatus est:eminentiā nature et ꝓfunditatē scientie sue perpendēs/extra creatorem suū supbiuit:intantū ꝙ etiam deo sequare voluit.iij.fo.lviij. Isidoꝝ. Similis quidē deo esse voluit nō p imitationē/sz p eqlitatē potētie.ibidē
Lucifer ꝓceps demonū nulli actualiter ꝓsuasit suam voluntatem: sed vnusquisqꝫ ꝓpria voluntate ꝛsensit ei.j.fo.lix.b.
Lucifer in lumine diuino ꝓuidit tantā esse dei benignitatē: ꝙ aliquā creaturā rationalē esse assūpturus in sue persone vnitatez z pteretem:z decorē sūū ꝛsiderans/putabat se esse illam: z ꝓpria ptāte delectar⁹/qua p se sub nullo eē voluit/eqlitatem dei ꝛcupuit/z eē sup alios: z ꝙ hoc haberet a se/z nō a deo.j.fo.lix.b. Bern̄.
Lucifer nō solū eqlis deo esse voluit/ qz ꝓsumpsit hoc ꝓpria volūtatē: sed etiā deo maioꝝ eē voluit/volendo hoc qō deus illū velle nolebat: qm̄ voluntatem suā supra dei voluntatem posuit.iiij. folio.lix. Anselmus.
Lucifer dum cunctis angelorꝫ agminibus ꝓlat⁹ fuit/eorꝫ comparatione clarioꝝ fuit.ij.fo.lxv.b. Bzego. Tāta quippe spēs illū pulchrioꝝ reddidit/q̄tā illū suppositā mīritudo decorauit.ibidē
Lumen corporale de necessitate nature hz ꝙ manifester seipm:lumē aūt spirituale siue intellectuale in libertate volūtatis hz.ij.fo.lxxxv.
Luminosum dignius est vstiuo z calefactiuo.iiij. folio.xciij.b.
Lumen scientie duplex est. Unū cōincēs intellectū de veritate scitorꝫ. z est sciēria ꝛclusionis fm Aristo.j.posteriorꝝ. Aliud lumen principij ꝑexistens/a quo elicit scia ꝛclusionis.iij.fo.cvj. Sic et platonici dixerunt duplex esse lumen in oculo. Sic etiā in fide duplex lumē ē fm sctōs.ibidē.
Lumē z lux nec est ignis/nec omnino corpus/nec defluxus corpis.ij.fo.cxviij.a. Aristo.ij. de aīa.
Lumen et lux differunt in hoc:ꝙ lux habitus est luminosi: lumen autem habitus diaphoni vel transparentis/generatus in ipo ex directa oppositione luminosi.ij.fo.cxviij.a. Auicēna.
Lumen est affectus corporis habentis lucem/cuz directe sine interpositione opaci oppositum fuerit illi.ij.fo.cxviij.a. Auicēna.
Lux in corporibus tenet primū locū.iij.fo.cxviij. Aug⁹.ij. de libe.arbi.
Lux vel lumen nō reflectitur nisi ad corpꝰ solidū/planū z tersum.iij.fol'.cxviij. Jacoby alkindi.
Luna est corpus z vas luminis in ꝓfunditaz sui recipiens lumen.iiij.fo.cxviij.
Lux z lumen forme intentionales z rōnales sunt corporee/et nō corpora.ibidem.d
Lux per se nec agit/nec patitur:licet per splendorem(qui ē diuaricatio luminis: vt dicit Auicēna) seg reget/ rarefaciat z calefaciat.j.fo.cxix.
Lux ad illustrationē extremitatis materie: sol ad distinguendū diē z noctē creata sunt. iiij. fo.cxx.
Ex luce factū est corpus solis z lune z stellarū fm diuersas ptes eius.ij.fo.cxx.
Lumen virtute ꝓpria luminat:luminare autē virtute aliena.iiij.fo.cxxvij.a.
Lumen qualitas lucentis corporis est diffusa in perspicuo/vel superficie terminati corporis.j.folio.cxxviij.c. Auicēna.
Luna luminare magnum dicitur: non a q̄titate corporis:cum q̄titate corporis minoz sit omnibus corporibꝫ simplicibꝫ:sed a q̄titate lumis/qz plus illuminat ceteris stellis.ij.fo.cxxix.
Luna/sol/et mercurius siue besperus seu lucifer hec tria corpora celestia sola obiectu corporis ꝓpiciunt vmbram.ibidem Albategni.
Lunam fecit deus perfectā/ non cornuculatam. ibidem.
Luna z stelle die ac nocte lucent in firmamento: sed propter magnitudinem luminis solaris obfuscate de die/liberius noctem illuminant occidente sole. ibidem.c
Lux z perspicuū sunt species z locus colorum.ij. fo.clv.b. Aristo.
Lux omniū colorum est species z hypostasis.ij.folio.clv.b. Jacob alkindi.
Luna fm astronomos terminus est humiditatū in nubibus.nubes enim nō sunt ibi/nec pluuie/nec tonitrua/nec aliquid talū: sz statiz sub luna incipit sphera actiuoꝝ z passiuoꝝ.ij.fo.clxiij
Luxuria est libidinose voluptatis nimius appetitus.iiij.fo.ccxx.a. Beda.
Luxuria est concupiscentia nimie experiende voluptatis.ibidem.
Luxurie vitium cōsideratur tripliciter: scilicet in actu/in causa/ z in occasione. z qñ sit pctm̄ mortale/z qñ non.j.fo.ccxxj.b.
Lusiuus mollior z peior est incontinentie.iiij.fo. ccxxij. Aristo.vij.ethicoꝝ.

Da

M

Alum z bonū non sunt in genere vno/fm ꝙ vnū genus facit vna coordinatio ꝓdicabiliū. sed sunt in omni genere: ita ꝙ bonū in substantia est substantia: et in qualitate q̄litas: z sic de alijs: Malum autez in omni genere vt ꝓuatio boni.iiij.fo.ij.c.
Materia nō est creata sine forma.iij.fo.viij.
Materia z materiale differūt.iij.fo.ix.l.
Materia vna z eadem manens est ante omnē generationem/z post omnem corruptionem.ij.fol'. x. Aristo.viij.phyſicoꝝ.
Materia creata est z ꝓncipium habz durationis z esse.iiij.fo.xiij.b.
Materia dicitur vna confusione/ z in diuiduatione.ij.fo.xiiij.a.
Materia si sit vna/platonicoꝝ z peripatheticoꝝ opinio.j.ij.fo.xv.
Materia perficitur a forma triplr.ibidem.e.
Materiale dicitur dupliciter: scilicet a veritate nature que dicitur materia: et a conuenientia ꝓprietatis alicui⁹ cū materia/licet veritatē materie nō habeat.iiij.fo.xv.b.

Materia subiecta est oīi mutationi et motui.ij. fo.b. Aristo. de generatōe ꝛ cozruptiōe.
Materie habitudo duplex: scilicet ſm q̄ ē ens absolutū et ſm q̄ est in habitudine ad ens actu. iiij.folio.xvj.b.
Materia est ingenerabilis ꝛ incozruptibilis.iiij fo.xix.a.Aristo.in fine ꝓmi physicoꝝ.
Materia se habet vt parēs in totā naturā.ibidē.
Materia nō est ꝓncipiū nō de ꝓncipio/ sz ꝓncipiū elemētale eoꝝ quoꝝ est ꝓncipiū.j.fo.xx.c.
Materia appetit formā sicut diuinū ꝛ optimū: sicut turpe bonū: ꝛ sicut femia masculū.ibidem.et iij.fo.cxxxj. Aristo.
Materia non nisi cozpoꝝ est: ꝛ ad motum determinatur.iij.fo.xxvij.
Manus est organū intellectus practici/quo vtit ad omnes formas operum suozū pficiendas.iij. fo.xxxix. Aristo.xij. de aīalibus.
Malum pene inducitur ad vltionem mali culpe. j.folio.liij. Aug⁹.
Malus omnis ignozans est.iij.folio.lx.c. Aristoteles.iij.ethicozum.
Malum demonis est contra deiformē intellectū esse.iiij.fo.lx.a.Dionysius.
Manichei dicunt ꝓelium magnum fuisse in celo in delectione luciferi. Cuius impugnatio habetur.ij.fo.lxj.a.
Malicia demonis nihil cōpatitur secum virtut;/ nec iformis/nec formate/ nec politice/nec theologice.iiij.fo.lxij.b.
Malum demonis triplex:scilicet furoz irrationabilis/demens ꝯcupiscentia/ꝛ phantasia proterua.iij.fo.lxiij.a.ꝛ.iij.fo.ccij.b.
Malum deꝰ fieri nō ꝑmitteret/nisi sciret q̄ bona ex malo facto eliceret.ij.fo.lxv.b. Augꝰ.
Māmona nomen demonis est: quo noīe ſignificantur diuitie ſm linguā syram.iiij.fo.lxv.
Malignī spūs in afflictoꝝ cozdibus cogitatiōes suas imittere nō desistūt.iiij.fo.lxvij.a.glo.
Mathematici instinctu demonū sepius vera ꝓdicunt: dum ea que ipsi facturi sunt mathematicis pronūciant.iiij.fo.lxx. Augꝰ.ij.sup genī.
Maliciam melancholie demonem vocat Auicēna in.ij.canone.ij.fo.lxxij.
Magice artes per demones possūt quicquid possunt: nec possunt valere aliquid nisi data desuper potestate.j.fo.lxxiij.b. Augꝰ.
Malefici diabolicis figmentis spectantium oculos deludere possunt/vt res in sua natura manēt es non videantur. Strabus. Cuius crempluz narrat Grego. de quadā puella adducta ad sanctū Bern. oibus aliis visa equa.ij.fo.lxxiiij.
Materia vna est omnium generabilium ꝛ cozruptibilium. Aristo.iij.fo.lxxvj.
Maioz virtus est in creatione ꝛ gubernatione celi ꝛ terre: ꝛ q̄ quotidie aqua pluuie per vites in vinum vertitur: et q̄ ex paruo seminario fruges creantur/q̄ q̄ vinū xp̄s fecit ex aqua ꝛc̄.iij.fol. lxxviij.a. Augꝰ.
Magna dignitas animarū est: vt vnaquecz̄ habeat ab ortu natiuitatis sue in custodiā sui angelum delegarum.ij.fo.lxxxvij. hieronymꝰ.
Malum triplex:scilz malum culpe:malum pene: ꝛ malum dispositionis siue ad malum culpe/ siue ad malum pene.ij.fo.lxxxvij.b.
Magnanimus est qui magnificat se magnis dignus existens.iiij.folio.c.c. Aristoteles.iiij.ethicozum.
Malum si non esset/in homine vel in demone eē posset: ꝛ ideo contra hoc potestas angelorum ordinata erat etiā antecz̄ fieret.iij.fo.cij.
Manifestatio illuminationū triplex.iij.fo.ciij.
Maioz est scripture auctoritas q̄ oīs humani ingenij pspicacitas.iiij.fo.cix.a. Augꝰ.
Materia nunc̄ est ꝓncipium cognoscendi aliq̄d nisi in potentia.j.fo.cxj.
Manus domini potestas dicitur operandi: que dicitur terram fundasse: eo q̄ immobilis est in centro: ad quā (sicut dicit Alpetragius ī astrologia sua) sumit virtus ꝓmi motoris.j.fo.cxj.
Materia informis natura ꝛ non tpe ꝓcedit opus formatum.iiij.fo.cxj.c. Augꝰ. Plato
Matriculam (plato in tymeo) siue receptaculum formarum primo a deo factam esse ſm ordinem nature dixit: ꝛ postea formas per se existentes illi esse incozporatas/et positas sicut in curipo: in quo per motum et alterationem cōtinuam sustinet ebullitionem.j.fo.cxij.
Materia dicitur informis duobus modis.iij.folio eodem.b.
Materie ꝓme informi attribuūtur ꝓpꝛie passiones loci/q̄ sunt inane ꝛ vacuū.ij.fo.cxiij.d.
Materia vniuersale receptaculuz est formarum. ibidem plato in tymeo.
Malum permisit deus fieri vt ex contrarijs malis bone nature decoz emineret.j.fol. cxxxij. Jsidozus de sūmo bono.
Malum culpe per se turpe ꝛ fedum est ꝛ maculat et vitiat et deturpat esse id in quo est: siue hoc sit actus/siue habitus/ siue angelus/ siue anima. Per accidens tamen dupliciter operatur ad decozem vniuersi.iiij.fo.cxxxij.
Malum iuxta bonū positum eminentius ꝛ commendabilius facit bonū.iiij.fo.cxxxij.
Quia ex massa fit transfusio seminis: ideo necesse fuit per ordinez iusticie diuine/ q̄ cozruptio trās funderetur in posteros.ij.fo.cliij.
Masculus est/qui de suo generat in alio: femina vero que de alieno generat in seipsa.j.fo.clxviij. a. Aristoteles.
Māmilla matri non datur nisi ꝓpter partum. iiij.folio.clxviij.
Malignus spiritus de membris inferioribꝫ vsq̄ ad verticem pertingit/quādo castam celsitudinē mentis diffidentie morbus cozrumpit.iiij.folio clxxxviij.a. Hieronymus.
Malum omne ꝓcedit aut ex furoze irrationabili: vel ex phantasia proterua/vel ex demente concupiscentia/que tria cozrumpunt omnē ordinez iusticie.iiij.fo.ccvij.
Malum non repugnat bono nisi bono in quo est/ ꝛ ex quo oritur. Non em̄ coalesceret nisi in bono.ij. fo.ccvij.a. Dionysius.
Malum oriꝛ ex bono nō inc̄trum bonū/sed inc̄trum deficiens est a specie/modo/ꝛ ordine quibꝫ determinatur bonū.iij.fo.ccvij.b.
Malum est innaturale/incausale/inuolūtarium/ infecundum ꝛ pigrum: ex penitus nihil appetit: nec appetere p̄t. quia appeteret suā destructionem: qd̄ esse nō p̄t. j.fo.ccviij. Dionysiꝰ.
Materia peccati triplex:scz in qua/ex qua/ꝛ circa quā.iij.fo.ccviij.
Malū est qd̄ est ad aliquē finē quem nō includit. iiij.fo.ccxj.a. Aristo.
Malū nihil est: nec aliquid existentiū: nec p̄t esse nisi in bono. sicut priuatio nō p̄t esse nisi in subiecto habitus. sicut cecitas in oculo vbi visus esse debet.ij.fo.ccxxiiij. Dionysiꝰ.et.iiij.fo.ij.c.
Mali locus non potest esse nisi bonum. Jbidem Aristo.xij.metaph̄.
Maledictū est pene in aliquem imprecatio.iij.fo. ccxxvj.a. Haymo.ꝛ quando sit peccatuz ꝛ quomodo.iiij.fo.eodē.b.
Maledici non p̄t creatura irrationalis: nec deber/nisi eo modo quo ordinaꝝ ad hominis vtilitatem.j.fo.ccxxvij.b.
Non omne maledictū est blasphemia.ij.fo.eodē.
Malum omne oritur ex amore mūdi superfluo. iij.fol.ccxxix.a. Bern̄.
Macula duplex est: scz polluens ꝛ deformans. sicut etiam cozporalis macula duplex est: vna inficiens. sicut pollutio ex luto. ꝛ altera deformās. sicut mutilatio.j.fo.ccxxxv.a.

Me

Mensura est illud quo aliquid metimur: numerus vero quo numeramꝰ: pondus quo appendimus.ij.fo.xij.a. Augꝰ.
In mensura qualitas/in numero quantitas/in pondere ratio ꝓsiderat. Jbidē. Bto.
Mensura duplex: vna qua metiendo certificamꝰ quantitatē. alia qua metiendo mensuramꝰ esse. iiij.fo.eodē.c. Unde hoc modo dicit ab Aristotele: q̄ vnū quodcz̄ mēsurat sui generis ſmplicissimo ꝛ primo. Jbidem.
Mensura est anime ſm suā capacitatē: numerus ſm virtutū numerositatē: pondus ſm appetitū eiꝰ in quod rendit. Et anima rationalis bis tribus subsistit: memoria/intellectu/ voluntate: q̄bus capax est numeri/mensure ꝛ ponderis: numeri/in numero virtutum siue virtū: mensure/in capacitate memorie ꝛ intellectꝰ: ponderis/in appetitu voluntatis.j.fo.xiij. Claudianꝰ.
Memoria thesaurus est formarū ꝑceptarum.ij.fo.xxix.b. Damā.
Meminisse/est noticiam rei apud se tenere: et ad illam conuerti per intellectum. Jbidem. Augꝰ. xv. de trinitate.
Mens a metioz.iris dicit/vt dicit Damascenus: quia ſm illam quantū potest cōmetitur se ratio trinitari personarum/ꝛ origini vnius persone ex alia in vna essentia.iij.fo.xl.ꝛ quia singula metit vt sunt.j.fo.clxxxij.ꝛ.iij.fo.lxiij.
Medium cum extremo nunc̄ potest esse eiusdez essentie.ij.fo.xxxvij.a.
Memoratiuum est memorie et rememorationis promptuariū ꝛ causa.iij.fo.xxxviij.a. Damā.
Memorie ꝓterates duplices.iiij.fo.xxxviij.
Memoria ex memorantibus duabus potentijs conforat: sez frigido bene cōprimēte organū: et sicco bū tenēte formā in organo. Jbidē Auicēna.
Memorari volēs: studeat omne qd̄ accipit sensu/ vel cū magna delectatiōe/vel cū magna abominatione accipere. Jbidē. Tulliꝰ.ij.rhetoricoꝝ.
Memorari est noticiā rei apud se renere. Jbidē.b. Augꝰ.xv. de trinitate.
Memoria duplex. Jbidem.
Melius cognoscitur res in eo in quo tota forma rei ꝛ ratio ꝛ ordo factionis ꝛ esse ꝓsens est/q̄ in eo in quo nihil horꝝ ꝑsens ē.iiij.fo.xliij.
Mens cognoscit se ipsam: quia sibi ꝑsens est per essentiā.iij.fo.xliij. Augꝰ.xv. de trini.
Mediū inter bonū ꝛ malū ſm theologum nō est. iij.folio.lij.
Meritū omne ad beatitudinē refertur vt ad premium.j.fo.lviij.
Mediū inter mouens ꝛ motum nō est.ij.fo.lxxij. Aristo.vij.physicoꝝ.
Melancholici ꝛ insani interdū patiunt vigilantes quod ceteri somniantes: ꝛ de diuersitate apparitionum iuxta varietatem complexionū.iiij. folio.lxxiij.
Medicꝰ sapiens nunc̄ derelinqt egrotū quārūcunqz infirmum/quin faciat circa ipm quicquid potest: etiam sicut dicit hypocras/in vnꝰ diecula le adiectione.iij.fo.lxxxvij.
Meritū duplex: scz substantiale ꝛ accidentale et quō vtrūqz crescat in angelis.j.fo.xc.e.
Mentes diuine quō moueant in directū/ꝛ quō in obliquū.j.fo.xcix.b.
Mentis nostre inualide acies in tā excellens luce nō figitur/nisi per iusticiam fidei emunderatur.iij. fol.cvj. Augustin⁹.
Memoria/intelligentia/ꝛ voluntas tres potentie imaginis sunt vna mens/vna essentia/vna vita/vna aīa.iij.fo.cxliij.c. Augꝰ.xv. de trini.
Membra quedam quare nō sint perceptiua sensus/vt ossa/ligamēta/cartilagines ꝛ pili.iiij.ibidem.excipitur dens.
Mediū duplex: scz vniens ꝛ congruentie: qd̄ duplex est.ij.fo.cliij.
Membra principalia cozporis sunt cerebrum/a quo spūs animalis: coz/a quo vital': epar/a quo naturalis.iiij.fo.cliij.c.
Membroꝝ perfectio ꝛ virtus est in paruulo sicut in sene ſm numerū ꝛ speciē: licet ſm quantitatē cozporis creuerit/q̄ de potentia ad actum procederet ad perfectionem quantitatis ꝛ virtutis. Origenes.j.fo.clxix.c.
Mediū duplex: scz lumen impediens/ꝛ ad lumē promouens.ij.fo.clxxv.
Meritum est duplex: scz difficultatis pugne. qd̄ valet ad dimissionem pene que est ꝓ peccato. ꝛ meritum ex forma charitatis ꝛ deuotiōe/ quod est augmentū glorie.iij.fo.clxxvij.
Meritū est duplex: scilicet ex congruo/ꝛ ex condigno.iij.fo.ccxiij.b.
Mendaciū est falsi vocis significatio cum intentione fallendi. Periurium autem diuine voluntatis inuocatio super mendaciū.iiij.fo.ccxvij.a. Augustinus.
Meretrix melioz est q̄ fornix.ij.fo.ccxxij. Aristo.
Mendaciū nunc̄ p̄t bene fieri.iiij.fo.ccxxiij.b.
Mendaciū triplex: scz iocosum/officiosum ꝛ perniciosum.iiij.fo.ccxxiiij.a.
Mendaciū in doctrina veritatis qd̄ aufert fidez/ pessimū est ꝛ mortalissimū. Jbidem.

Meritoꝝ diuersi termini/ vna tñ beatitudo ad quā omnes tendimus. iiij. fo. ccxxxij.

Mi

Ministeriū electis assumptis ad beatitudinem/ post diē iudicij cessabit. iiij. fo. xxvij. b. glo.

Minimū incōueniēs de deo est impossibile: eo q̄ facit cōuenienter ⁊ decenter. ij. fo. lvj. Ansel.

Michael ꝓpositus ēccl'ie ⁊ ꝑncepꝫ: Angeli aūt eius sunt angeli deputati ad custodiā animarū: quoꝝ officiū est ꝓtū/semp decertare cōtra diabolū ne seducat animas sibi cōmissas. iij. fol'. lxj. Hieronymus.

Miraculū verū quattuor ī se habz. Primū scz q̄ sit opus solius voluntatis diuine/ ⁊ nō nature. Secūdū q̄ sit eleuatū sup naturā. Tertiū q̄ productio eius nō sit morosa/sed subita ⁊ momentanea. Quartū q̄ fiat ꝑ publicā iusticiam/ siue per signa publice iusticie ad eruditionē credentiū. ij. fo. lxxiij. d. Dio. Chrysosto. Aug⁹.

Miraculū maius est: q̄ de paucis granis ꝑ segetes multiplicatis pascit dñs vniuersū mundū: q̄ ex quīq̄ panibus pauit quinq̄ milia hominum: sed illud nemo miratur: illud oēs mirant: nō quia maius est/sed quia rarius est. ibidē Augustin⁹ sup Joannē.

Miraculū omne deducit ad aliquid simile nature. iiij. fo. lxxvj.

Miraculū est insolitū ⁊ arduū/ vltra spē ⁊ facultatem admirantis apparens. iiij. fo. lxxvj. a. Augustinus de vtilitate credendi. ⁊ expositio eius. j. fo. lxxvij.

Miraculū est qđ sola dei voluntate fit. iiij. folio. lxxviij. Chrysostomus.

Miraculū a virtute nō trahit rationē/sed ab insolito. ij. fo. lxxix.

Miraculi finis in homine est inductio fidei/ ⁊ cōfirmatio. iiij. fo. lxxx. a.

Miracula fiunt ſm modū transmutationis materie. iij. fo. lxxxj.

Missio angeloꝝ duplex: scz auctoritatis ⁊ officij. iij. fol'. lxxxiij. c.

Mixtio est miscibiliū alteratoꝝ vnio. ij. fo. cxv. d Aristo. ij. de generatōe.

Miraculū miraculoꝝ est incarnatio virginis et partus. iij. fo. cxxxij. c.

Miraculū nō est contra naturā/ sz supra naturā. ij. fo. cxxxij.

Minimū ſm sensū quod est possibile/ad esse bois est. ij. fo. clx. Dio.

Mirabile est quod altitudine sua suspendit hominem: ⁊ ponit in agonia admiratōis. iij. fo. cxciiij. Damascenus.

Mirissima sane eoꝝ pena erit: qui ꝓter peccatū quod originaliter contraxerūt/nullū insup addiderunt. Tanto namq̄ tolerabiliorē habebit dā/nationē/quanto hic minorem habuerit iniquitatem. j. fo. cvij. b. Aug⁹.

Mo

Mozalitaz siue corruptōis ſm peripatheticos due sunt cause. Una/quia compositū est ex cōtrarijs: Oīne enī compositū ex contrarijs necessitate dissoluet. iiij. de celo ⁊ mūdo. Secunda/si est actus vel forma simplex sup cōpositū ex contrarijs delatus. iiij. fo. xxvij. b ⁊ se.

Mot⁹ celestis corpis nō oēs depḥensi sunt/nec cogniti. Proleme⁹ tideo attribuunt eis intelligentie infinite: quos vulgus angelos vocat/ q̄ effectus suoꝝ motuū quibꝫ se manifestant sepi⁹ in visionibꝫ somnialibꝫ/ vel in alijs dispositionibus: q̄ quasi angeli/ boc ēnūcij sūt. ij. fo. xxiij. a.

Nō oīs motus est ꝓter indigentiā. ij. fo. xxxv. a.

In monade vi ⁊ potestate sunt numeri: in generibus vero ⁊ formis actus ⁊ opera. iij. folio. xl. b.

Maximus.

Motus circularis/motus intelligentie est: eo q̄ est vniformis ⁊ regularis ⁊ ab eodē in idē: quod natura facere nō potest. ij. fo. xlv. a.

Motiua siue appetitiua potentia anime non mouet ad eligēdū vel faciendū/ nisi facto ad eā nūcio per apprehensiuā. ij. fo. xlix. Aristo. iij. de aīa.

Motus est exitus de potentia ad actū in rē continuo/ ñ subito. j. fo. liij. b. Auicēna.

Mouētia appetitū ēm duo sunt: scz intellectus ⁊ phantasia. ij. fo. lix. Aristo. iij. de aīa.

Motus oīs ad pctm̄ ex deceptione est. iiij. fol'. lx. a. Augustinus.

Motus diaboli sunt duplices. iij. fo. lxij. b.

Motus physicus ſm illā speciē qualitatis q̄ est dispositio ⁊ habitus/nō potest esse. iiij. fo. lxvj. Aristo. vij. phycoꝝ.

Mobile obedit motori ad inducendū formas ei⁹ ſm ordinē nature in oībus. iij. fo. lxvij. d. Auicē. vj. naturaliū.

Modi illūinatōis intellectus. iiij. fo. lxviij.

Motus ad locū sequit motū ad formā: quia q̄ntum generans generato dat de forma/ tantum dat ei de loco. ij. fo. lxxv. b. Aristo. viij. phycoꝝ.

Monstra peccata sunt nature particularis. z. fol'. lxxviij.

Modus custodiendi angeli diuersus est ſm diuersos effectus custodie. ij. fo. lxxxviij. b.

Motus circularis solus est ꝑpetu⁹ ⁊ incorruptibilis ⁊ simplex/ ⁊ ab eodē in idem semper ⁊ circa idem centrum immobile. iiij. fo. xcviij. a. Aristo. viij. phycoꝝ.

Moueri quidē dicunt diuine mentes/ circulariter scilicet vnite sine principijs/ ⁊ interminabilibꝫ illuminationibus pulchri ⁊ boni. j. folio. xcix. b. Dionysius.

In moribꝫ naturalibꝫ sic est/ q̄ vnus est motoꝝ ꝑmus cui ꝑ pus cōueit mouere: ⁊ virtute cui⁹ oēs secundi mouent. iij. fo. cviij. a.

Monarchia ꝓcipua ē vrbanitatū. ij. fo. cx. a. Plato. Aristoteles.

Motus localis a gñante est/vel remouente ꝓhibens. iiij. fo. cxiij. a. Aristo.

Motoꝝ virtus oīs fortioꝝ est in īmediato mobili q̄ in mobili qđ cōtingit eip medij. iiij. fo. cxxij. Auevalpetrane.

Motus aplanes est sup polos mundi/ ⁊ super recros circulos equedistantes ab equinoctiali ad tropicū estiualē/ ⁊ ad tropicum byemalē. Planes autem super polos circuli equinoctialis/ q̄ dicitur decliuis: ⁊ super circulos decliues equedistātes equinoctiali ad vtrāq̄ partē. j. fo. cxxij. b. Plato. ⁊. iiij. fo. xxj. c.

Moroz primus virtutis nec finite/nec infinite ē. iiij. fo. cxxv. Aristo.

Motus animalis duplex est: scz motus ꝓtractionis ⁊ dilatatiōis: q̄ oībus ⁊ ꝑfectis et imꝑfectis cōuenit. ⁊ motus ꝓcessiuus: qui fit pede/ala/ ⁊ raptu corpozis. iiij. fo. cxxx.

Motoz duplex est: scilicet separatus: vt nauta nauis. ⁊ cōiunctus: vt anima corpozis/ ⁊ intelligētia celi. iiij. fo. cliij. e.

Mollis est qui cōplexione ⁊ passione totus est resolutus vt nihil habeat retinēs. iiij. fo. clxvj.

Modus ꝓpagatiōis ex vno in oēs. ij. fo. cciij. c.

Mozrale pctm̄ dicitur ideo ⁊ moꝛs aīe: q̄ separat a ꝓncipio vite/ quod est deus: ⁊ ab influentia vite/ quod est gratia gratū faciens: ⁊ quia punitur morte eterna. iij. fo. ccx. b.

Motus nutritiue nullum peccatū est/nec veniale/nec mozrale: quia ille oīno naturalis est. Sz motus ad voluptatem pctm̄ est: sed non mozrale semper. iij. fo. cctx. b.

Mozs/exilium/luctus nō sunt supplicia: sz tributa viuentiū. iij. fo. ccxxx. Seneca.

MU

Multitudo oīs reducit ad vnū. ij. fol'. ij. ij. aritbmetice. Que enim multa sunt processibus/ sunt vnum ꝓncipio. ibidem. Best ꝓpꝛietate ꝓncipij. iij. fo. vj. Dionysius.

Mundus archetypus omniū eoꝝ que facta sunt ꝓncipium est: eo q̄ sunt in ipso sicut artificiata in arte artificis. iij. fo. codem.

Mundus archetypus ars prima/ vna noticia est boni ⁊ mali: boni ꝑ formā/ mali ꝑ ꝓuationem ⁊ corpozalis ⁊ spiritalis creature/ et ordinati et inordinati/ mobilis ⁊ imobilis/ materialis ⁊ im materialis/ multi ⁊ vnius. ibidem. Dicit enim Dionysi⁹: q̄ cognoscit mobilia imobiliter/ materialia imateriaiiter/ ꝓfusa in ordine ad vnū incōfusibiliter/ multa vnite.

Multitudo accipitur tripliciter: in re ipsa: aut in esse rei: aut ex diuerso ꝓcessu multoꝝ ab vno multitudinis ꝓncipio. j. fo. vj. a.

Mūdus sensibilis vn⁹ est. ij. fo. vj. plato.

Multitudo creatoꝝ est ex parte creatoꝝis. iij. folio. vj.

Mundi factura comparatur materie ⁊ nato. j. folio. xvj. Plato.

Mundū de⁹ fecit de materia informi: quā de nulla re penes nullā rē fecit. ij. fo. xvj. Aug⁹.

Mūdus si semper fuerit/ est ⁊ erit opiniones philosophoꝝ. xxxiij. fo. xxj. ⁊ se.

Mūdi eternitatē ꝓbat rabbi moyses septē vijs: ⁊ destructio earū dē. iiij. fo. xxij. a. ⁊ sequēti.

Multa vt multa vno intuitu non possunt videri. iiij. folio. xlij. d.

Multiplicationem luminis semper sequitur incēsio ignis. cuius experimentū dat euclides in speculis concauis: in quibus reflexio radioꝝ luminis statim elicit flammā ignis. iiij. fo. lxviij.

Mūdus hic diuine matestatis insigne est: vt per ipsum dei sapientia manifestetur. fecit enim de⁹ quasi bonus quod foret vtile: quasi sapiens qđ optimū iudicabat: quasi omnipotens qđ amplissimū ꝓtidebat. j. fo. cxxj. Amb. in hexa.

Mundus perfectus est: cuius rationem dicit plato in tymeo: quia a perfecto opifice non decebat esse nisi perfectum. ij. fo. cxxxvij. d.

Multitudinis cause non sunt nisi quinq̄. iiij. fol'. clxviij. c. Auicēna.

Mulier creat ad munimētū natoꝝ. iiij. fo. clxv.

Mulier ſm complexionem mollis et fragilis/ ex osse viri facta est: vt sciret se ex viro debere accipere disciplinam virtutis ⁊ continentie. Caro autem suppleta est in locum coste/ ⁊ non os: vt vir sciret se ex muliere debere accipere emollitionem ad pietatem/ ⁊ seueritatis remissionē ad vxorem tanq̄ ad infirmi⁹ vasculū. j. fo. clxvj. d.

Mulier ꝯsi molies berū/ vel beroem. ibidem.

Multum distant damna mozum a damnis rerū corpozalium: cum ista extra nos sint: illa autem in nobis. j. fo. ccxv.

Multiloquiū/ vaniloquiū/ ⁊ turpiloquiū siue scurrilitas differūt. iiij. fo. ccxxv. b.

NA

Natura diuina nullo mō subiectū esse pōt. n. ij. fo. ix. k. Boecius.

Natura diuina ⁊ natura humana nō cōueniūt ad alicuius tertij constitutionē: sed in vno esse ꝑsonali sociantur ꝓter exigentiam operis redemptionis. iij. fo. ix.

Natura nō venit de extremo in extremū nisi ꝑ oīa media. iij. fo. xlij. a. Aristo. ix. aīalium.

Ea natura q̄ cūcta recipit corpora/illa minime recedit ex ꝓditione ꝓpria. recipit enī cuncta: nec vllam ex eis trahit formā: Et cum velut intra gremiū eius fomentur que recipiuntur/ipsa informis manet. estq̄ vsus eius similis molli cedenti q̄ materie/ in quā imꝑmuntur varia signacula: moueturq̄ ⁊ cōformat oīmode ab introeuntibꝫ ipsam/ nec formam/ nec motum habens ex natura sua. j. fol'. xvj. a. Plato.

De naturalibus/ que vt dicit Aristoteles in ratione sui concipiunt materiam/ non potest esse scientia nisi multis opinionibꝫ permixta. iiij. fol'. xix. Ptolemeus.

Natura spiritalis ⁊ corpozalis simul facte sūt cuz tempoze. ij. fol'. xxxiij. b.

Naturale dicitur duobus modis. j. folio. xliij. c.

Natura angelica ſm intellectum simplicioz ⁊ altioz est q̄ homo. iij. fo. xliij

Naturale est in omnibus que sunt/ q̄ament siue diligant conuenientia sibi ſm naturam. iij. folio xlvj. c. Plato Boecius.

Natura angeli q̄ subtilioz ⁊ nobilioz/ magis in eo ima go dei expꝛessa est. ij. fol'. l. e. Grego.

Natura creaturarum non subijcitur angelis bonis vel malis/ vel hominibus ad faciendum in ea vel ex ea quod volunt. j. folio. lj. Augustinus super genesim

Natura omnes homines equales genuit: ⁊ ideo contra naturam est superbire ⁊ hominez homini velle ꝓesse. iij. fo. lxv. a. Bze go.

Naturalia/ aut voluntaria sunt ea q̄ in nobis sūt. ij. folio. lxix.

Natura nō deficit necessarijs/ nec abundat superfluis. iiij. fo. lxix. Aristo. ij. de aīa.

Natura corpozalis aut est generās vniuoce: vt homo hominē. aut equoce: ⁊ fit productio forme ex cōuenienti. iiij. fo. lxxiij. b. Aristo.

Natura est ex qua pullulat pullulans. ij. fo. lxxv. b. Aristoteles.

Natura est principiū motus ꝛ quietis eiꝰ in quo est per se ꝛ non fm accidens. iij. fo. lxxv. c. Aristo teles. ij. physicoꝝ.

Natura dicit duplr: scz vt lex nature: vel vt consuetus cursus nature nobis notꝰ. ꝛ hic duplex: scz intrinsecꝰ ꝛ extrinsecꝰ. j. fo. lxxviij. b.

Natura humana multiplr ancilla ē: ꝛ libera/hoc est sui causa esse nō pōt. ij. fo. xcvj. Aristo. j. metaphysice. et. iij. fo. xcix. b.

Natura est ante gratiā. iij. fo. ix. b.

Natura spiritalis ꝛ intellectualis nō est ex aliqua materia. iij. fo. cx. a. Boecius.

Natura nō ē nisi ad vnū. iij. folꝰ. cxxxviij. b. Auicē.

Natus in ꝑma facie leonis/q̄ est domꝰ solis/erit latus in facie splendentis cooris/ꝛ splendentis foꝛtune. iij. fo. clj. Ptolemeus.

Natura rōnalis vsq; adeo refugit falsitatē: vt falli nolint etiā q̄cūq; amāt fallere. j. fo. clxxiij. Augꝰ.

Natura humana ꝛ sin illa ītegritate in q̄ cōdita ē pmāsisset: ꝛ tamē sine creatoꝛe adiuuāte nullo mō seipsam seruaret. iij. fo. clxxvj. a. Augꝰ de grā tia ꝛ innocentia.

Jn natura tota sic est: q̄ cuicunq; natura dat esse/ illi etiā dat facultatē ꝛ potentiā ꝑmanēdi: i illo ꝛ resistēdi alterantibꝫ. quia sicut dicit pbus/aliter frustra daret esse in quo permanere non posset. j. fo. clxxvij.

Naturaꝫ potēcia nō nisi babilē facit. habitus siue virtꝰ eiusdē potēcie/q̄ ē extremū eiꝰ in bono/facit potētē ad actū: vsus vo facit facilē. iij. fo. clxxviij

Natura differt ab aīa: q̄a natura de necessitate est ad vnū: anima aūt libertatē habet cōuertendi se ad oppositaꝫ. fo. clxxiij. a. Auicenna.

Natura generis humani tota fuit in adā triplicit: scz ꝑfecte/materialr ꝛ integralr. ij. fo. cciij. b.

Nature humane veritas ab adam ꝓpagata est in oēs homines ꝑ diuisionē in infinitū coꝛpulentre subſtantie eius. iij. fo. cciij. Augꝰ.

Natura boꝝ ꝛ natura aliozū diuersimode nutri unt ꝛ augmentant: istoꝝ fm simplicē cursū nature: illiꝰ vo fm quidētiā diuinā. iij. fo. cclij. d.

Naturale ius ē/q̄ natura oīa animalia docuit. vt ꝑcreatio filioꝝ ꝛ educatio eoꝝ. j. fo. ccxxj. a.

Natura oꝛ multis modis. ij. fo. ccxxxij. b. vbi si pec catum natura sit.

Natura est causa ozdinis in omnibꝫ que sunt ꝑ na turā. Jbidē. Aristo.

Ne

Necessariū triplex: scz positione/causaliter/et ne cessariū rei. iij. fo. iij. a.

Ab eo quod est necesse/siue semꝑ/causaꝫ id q̄ est raro/ꝛ id quod est frequēter per defectū ab ipso. j. fo. v. Aristo. vj. ꝑme phie.

Negationes in deo sunt veꝛe: affirmationes vero incōpacte. Nihil em̄ de deo ꝑ inherentiā ꝑdicari potest. iij. fo. xliij. Dionysius

Nemo invitus bene facit: etsi bonum est q̄ facit. iij. fo. lxij. b. Augꝰ.

Necesse fuit vt luminaria in oꝛnatu celi ponerent ꝛ crearent/per que sufficienter terra illuminare tur/ꝛ dies lucida ꝛ calida a tenebꝝ noctꝫ frigi dis ꝛ obscuris dimidereꝫ. j. fo. cxxix. b. Augꝰ.

Necessariuꝫ duplex: scilicet ad esse/ꝛ ad bene esse. iij. folꝰ. lxxvij.

Nessaria oīa immutabilia sunt. iij. fo. lxxxij. a.

Necessitatē ineuitabilitatis hō nō habet ex originali peccato/nisi ante reparationē ꝑ gratiam. necessitatē aūt ꝓnitatis nō ad moꝛtale/sed ad veniale habet hō. j. fo. ccvij. b.

Nec ratio/nec ozdo iusticie admittit: q̄ aliq̄s pec cet in hoc q̄ vitare nō potest. j. fo. ccvij. b. Augꝰ. de ꝑfectione iusticie.

Nemo vtens libere volūtatis arbitrio bic viuere pōt sine pcō. iiij. fo. cclx. a. Augꝰ.

Nemesis ꝛ inuidia opponuntur. Est em̄ nemesis tristicia in malozū prosperitatibꝫ: Jnuidia vero in prosperitatibus bonoꝝ tristicia. ij. fo. ccxij. a. Aristoteles.

Nequitia que est inuidia sui pena est. Quanta em̄ sunt gaudia feliciū/tanti sunt gemitus inuidentium. Seneca. Unde velle se dicit/q̄ inuidoꝝ oculi essent in toto mūdo: vt vbiq̄ cōspectis gau dijs feliciū semꝑ toꝛquereñ. iiij. fo. ccxij.

Negligētia ꝓprie dicit ꝓuationē diligētie et eligē tie ꝛ circūstātie actuū nostroꝝ: scz q̄n/vbi ꝛ quō oporteat facere actus nostros. iiij. fo. ccxxij.

Negligētia/desidia/ignauia/toꝛpoꝛ/pigricia dif ferunt. ij. fo. ccxxiij. b.

Nemo debet sibi moꝛtem inferre nisi in castitatis periculo. iiij. fo. ccxxx. b. Hieroꝰ.

Ni

Nihil est potentia in alia/nisi q̄tenus vno ꝛ eodē moꝛe educit de illo. iij. fo. ij. Aristo. ix. metaph.

Nihil apperit suā destructionē. j. fo. xj. Aristo.

Nihil prohibet esse idē ad imaginē/ꝛ tn̄ vestigium fm diuersa. iiij. fo. eodē. d.

Nihil est eternū nisi solus deus. ij. fo. xvj.

Nil materiale est in deo. iij. fo. xvj. a. Augꝰ.

Nihil appetit ab aliquo nisi ꝑ aliquid quo ap petens est simile sibi quod appetit. iiij. folꝰ. xx. b. Poꝛphyrius et Boecius.

Nihil ꝑ naturam mouetur in loco suo: similiter nihil per naturam ad aliquā differentiā situs/ꝛ ab illa: quod em̄ per naturā ascendit/nō descen dit: ꝛ ecouerso. iij. fo. xxxiij.

Nihil creatoꝝ esse suū simul possidet/sed cōtinue trahit illud ex ꝓterito in ꝓsens/ꝛ extendit ex prē senti in futurū. ij. fo. xxxiiij. Boeciꝰ. v. ꝓsoꝰ. phie.

Nihil accipit totū esse suū simul. Jbidē. Auicēna.

Nihil rationabiliꝰ est/q̄n q̄ creatura creatoꝛi obe diat in omnem effectum siue voluntatis. iij. folꝰ. xlj. Augustinꝰ.

Nihil est vniuersaliter bono ꝓriuatum. iiij. folio lxij. a. Dionysius.

Nihil iustiꝰ/q̄n q̄ omnis creatura habilitate obe dientiali mutet ad omne quod deus voluerit. iij. fo. x. Boeciꝰ. ꝛ. j. fo. lxxvj. b. Augꝰ.

Nihil est q̄ totū esse suū in vno indiuisibili possi deat: ꝓter deum fm Boecium: et ens necesse: fm Auicennā. iiij. fo. cxij. a.

Nihil natura motoꝝ mouet in loco suo existens: sed quiescit in ipso. j. fo. cxxv. a.

Nihil vno actu simplici constituit duo vel tria vl plura. iij. fo. clxj.

Nihil q̄ fm esse in vno/idem numero est in alio. Jbidē Auicenna.

Nihil efficaciꝰ ē ad emolliendū virilē animū ꝛ se ducendū sicut femina. iiij. fo. clxxj.

Nihil ita est in potestate nostra sicut voluntas/q̄ cogi nō potest. ij. fo. clxxix. Augꝰ.

Nihil ita liberū est sicut deus: qui sicut ait Hie ronymus/nulli aliquid debet: nec alicui obliga tur: nec aliqua necessitate compellit: sed ꝓ libe re voluntatis arbitrio facit quicquid facit. iiij. folꝰ. clxxxiij. a.

Nihil est adeo veniale quod nō possit fieri moꝛta le dum placet. iiij. fo. ccix. a. Augꝰ.

Nihil bonestū est/nec ꝑ se expetibile/nisi bonū in creatū. iij. fo. ccxij. Augꝰ.

No

Nomē ꝛ definitio eiusdē sūt nature. iiij. fo. xxxj. b

Noticia rerū apud angelū/est ꝑ formas concreatas sibi ꝛ simplices/formis idealibꝫ similes: apō bominꝫ aūt noticia rerū est ꝑ formas acq̄sitas ꝛ phantasmatibꝫ pmixtas. iiij. fo. xxxviij. b.

Nobilissimo cognito nobilissimus debet modus cognitionis. ij. fo. xliij.

Noticia angeloꝝ duplex: scz i verbo: ꝛ in ꝓprio ge nere. iij. fo. lvj. b.

Nomē implicite dicit ea que sūt in definitione im plicite: ꝛ definitio ea que sunt in nomine explici te. ij. fo. xcij. pbs.

Nox a nocendo dicit: nocet em̄ impediendo lumē vitificū supioris coꝛpis/ne vitificet inferioꝛa ge nerabilia ꝛ coꝛruptibilia: ꝛ ne venustēt illustra tione superioꝝ. iij. fo. cxix.

Nociuū duplex: in habitu ꝛ actu. j. fo. cxxxj.

Nociua in plantis ꝛ animalibus nō sunt facta no ciua nisi ꝓst peccatum. j. folio. cxxxiij. Augustinus. Damascenus.

Nō potest esse volitum quod nō est scitū. iij. folio. clxxiij. Augustinus.

Nō diligit nisi cognitū: scz cognoscit bene nō ama rum. iiij. fo. clxxiij. a. augꝰ.

Nō prestat in baptismo vt ler peccati que est i mē bris nostris extinguat ꝓoꝛsus/ira vt nō sit: nisi foꝛte viculo creatoꝛis ineffabili. ij. fo. ccv. a. Au gustinꝰ de baptismo puulozū.

Nō ethnici montes/nō vulcanei ignes ita estuant sicut iuueniles medulle vino ꝛ dapibꝰ inflāma te. iiij. fo. ccxix. Hieronymus.

Nō oporteret tm̄ grates referre bis qui veritatem dixerunt in pbia: sed etiā bis qui errauerūt in ea ij. fo. ccxxvj. b. Aristo.

Nō quantū/sed ex quanto deus considerat. j. folꝰ. ccxxxiij. a. glo.

Note peccatoꝝ remanent in anima/ꝛ macula ex quibus anima efficitur maculosa. j. folꝰ. ccxxxv. a. Fulgentius.

Nu

Numerus ē accerꝰ vnitatū. iij. fo. vij. a. Pytbago.

Nullū vitiū ita contra naturā ē/vt nature extre ma deleat vestigia. j. fo. xij. c. augꝰ. xix. de ci. dei

Numerus oīm rei speciē ꝓbet: modus mensurā ꝓfigit: pondus in suo loco ozdinat ꝛ quiescere facit. ij. fo. xij. a. Augꝰ.

Jn nūero q̄ntitas/in mensura modus/in pōdere ozdo significat. ij. fo. xij. a. Rabanus.

Numerū cognoscimus diuisione continui. ibidē. Aristo. iiij. pbycoꝝ.

Numerus/pondus ꝛ mensura quō in rebus con sidereꝫ. iiij. fo. xij.

Nutus ē signū voluntatis inuētis. ij. fo. xij. a.

Numeroꝝ scientiā buiꝰ mundane molis cōditoꝛ deus primū habuit siue rōcinatōis exemplar: et ad hanc cuncta constituit quecumq; fabꝛicante ratione ꝓ nūeros assignati ozdinis inuenere con coꝛdia. j. fo. xvij. a. Boeciꝰ in ꝓemio arithmetice

Nūerus rōnis diuine quis sit. j. fo. xvij. e.

Nūerus angeloꝝ siue celestiū militū incertus est hominibꝫ: eis tamen certū est ex quot hoibꝰ saluā dis ruina angeloꝝ possit reparari. j. fo. xxxj.

Nulla virtus siue generalis/siue specialis in na tura rerū inueniꝫ que a primozdialibꝰ causis in estimabili ꝓticipatōe nō ꝓcedat. iij. fo. xl.

Natus est motus mentis cū inuitōe ꝛ directōe lumis intelligentie. iij. fo. lxxxv. Basilius.

Nūc nō est tēpus: nec ps tpis: sed suba q̄ eadē ē in toto tpe. ij. fo. cxiij.

Nullus animatos celos vl luminaria existimet: inanimati em̄ sūt ꝛ i sensibiles. ij. fo. cxxv. damꝫ.

Nūcius amoꝛis est oculus. ij. fo. cxxvj. b.

Nubes grandinis calidioꝛ est aliꝫ nubibus. iij. fo. cxxxj. Aristo. ij. metbe.

Nulla res/nullus casus/nulla rep labes id vn q̄ efficit: vt iustum nō sit esse ozdinatissima. iij. folio cxxxiij. Augꝰ.

Nuptie sūt bonū moꝛtaliū. j. fo. cxxxvj. a. Augꝰ. de bono coniugali.

Numerus tripler est: scz abundās/diminutus/ꝛ ꝑfectus. iiij. fo. cxxxvij. a.

Nulli aliꝫ creature deus dedit vt sit ad imaginē/ nisi homini fm rōez. j. fo. cxliij. a. Augꝰ.

Nulla nocebit aduersitas/si nulla dominet iniq̄ tas. iij. fo. clxxv. a. Brego.

Nullus vn q̄ potuit vel pōt implere mandata di uina ad efficaciā meriti sine gratia gratūfaciente. ij. fo. cxcv. c. contra Pelagiū.

Nōmus diligit q̄ fideiussoꝛ ē future necessitatis in oibus aliꝫs. iiij. fo. ccxvij. Aristo.

Ob

Bstinatio duplr ꝓsideraꝫ. ij. fo. lxij. b.

o Obstinatio est indurate mētis in malicia/ ꝑtinacia ꝑ quā fit hō impenitēs. iij. folio. ccxxxv. b. Augꝰ.

Obstinatio/desperatio/ꝛ impenitētia finalis spe cies sūt ꝑti in ꝑpsanctū. ibidē.

Desperatio est qua quis diffidit de bonitate dei. finalis impenitētia q̄ hō finaliter ꝓponit nō peni tere de peccatis. iiij. fo. ccxxxv. b.

Obedictia ē virtꝰ q̄ vir obedibꝫ loqueꝫ victozias: libentissime oīa ampleciꝫ inuicta/necessario im plenda: nisi obstiterit impatis auctozitas. iiij. fo. ccxxxvij. b. Hugo.

Oc

Occultū simplr/ꝛ quo ad nos. ij. fo. cvj.

Oculū q̄ est lumē aīalis/natura ex aqua ꝓstituit: ꝛ ad figurā ozbicularē formauit. ij. folꝰ. cxxij. c. Aristoteles.

Occidēre ex ebrietate legislatoꝛ ꝓcepit plusq̄ aliū punirī. iiij. fo. clxxiij. b. aristo. iiij. politicoꝝ.

Oculos nō ad hoc tibi fecit deus/vt per illos in troducas adulteriū: sed vt creaturā videꝫ admi reris creatoꝛē. iiij. fo. ccxx. a. Ebrysosto.

Ociosū est q̄ caret ratione iuste necessitatis ꝛ pie utilitatis. iiij. fo. ccxxxij. b. Brego.

Ociosū redimūt tēpus inutiliter: indifferens vero equalē habet potentiā ad bonū z ad malū. Et sic ociosū ē pctm: indifferēs vero nō. iiij. fo. ccxxxiij. b

Of

Officiū est congruus actus pſone fm statuta patrie: vt dicit Tullius. ij. fo. cij. b.

Officiū magisterij assumēs in ecclia/z sacram scripturā ignorās/nō pōr nō peccare. j. fo. clxxiij. c. Augustinus.

Ol

Olympus mons est mire altitudinis in macedonia/in cui⁹ sūmitate aer pinguis ad spirandū nō inuenit. iiij. fo. cxxix. b.

Om

Omne qō deficit/ab eo qō est esse deficit z tendit in nō esse. iiij. fo. ij. c. Aug⁹.

Omne qō est in multis nō equiuoce ens in illis/ē in vno pmo quod est principiū z causa oim alio⁹ iiij. fo. ij. a. Aristo.

Omne pmixtū/sicut limitatū est in essentia ad terminos eius cui cōmixtū est: ita pmixtū est in virtute/z retractū siue restrictū ad terminos potentie eius cui pmixtū est.

Oīe secundū post primū principiū est aliquo mō possibile z cōtingens. j. fo. v.

Oēs hoies natura scire desiderāt. j. metaphisice.

Questio aūt quā oēs hoies scire desiderāt/ē qō de intellectu dei/qui cā est vniuersi esse: z p cōsequens principium cognoscendi omne quod est. iij. fo. v. Auerrois.

Ois designatio est ad cognoscendū qō quid ē. iij. fo. v. d. Aristo. j. de anima.

Omne diuidens causa multitudinis est in ptib⁹ diuisi. j. fo. vj. a.

Omne qō habet esse pticipatiue: nō habet esse qō pticipat ex seipo/sed ex essentia quā pticipat: hoc est ex causa que simpl'r z fm seipam est illa entia. j. fo. ix. Plato, Dio.

Oīa quecumq; facta sunt/mutabilia sunt: q: de nihilo facta sunt. iiij. fo. ix. a. Aug⁹.

Omnia appetunt esse/z vnū esse/z bonū esse: z fugiunt priuationē esse z diuisionē z malū fm appetitū ataleṁ z sensibilē/z rōnalē/z intellectualē. j. fo. x. d. Boecius.

Omnia q̄nto magis moderata specioſe ordinata sūt/tanto magis bona sūt. iij. fo. xj. Aug⁹.

Ois res vel sūba/vel si quo alio mō melius enūciar/simul habet hec tria: vt vnū aliquid sit: vt specie aliqua discernar ab alijs: z rerū ordinem nō excedat. ij. fo. xij. a. Aug⁹ de vera rele.

Omnē rem in qua nūerū/mensurā z ordinē videris/deo artifici attribuere nō cuncteris. iij. fo. eodem. Aug⁹.

Omnia sūt ꝓpter hoīem. iij. fol'. xxvj. a.

Oīe qō est simpler: teē suū a seipo habet/z nō ab alio. iiij. fo. xxxvj. b.

In omni natura aliud est quo est oīa facere: z aliō est quo est oīa fieri. ibidem.

Oīe qō recipit in aliquo ē i eo fm potestatem recipientis/z nō fm potestatē agentis vel influentis. ij. fo. xxxviij. Aristo. vj. ethicoꝝ.

Oīe cognoscēs cognoscibilia fit vnū qōdq; illoꝝ fm actū qñ cognoscit illud. j. fo. xxxix. a. Aristo. iij. de anima.

Oīe rōnale intellectuale ē: z ecōuerso. iiij. fo. xlvij.

Oīis creatura rōnalis arbitrio libera est. ij. fo. xlviij. a. Remigius.

Omne creabile est vertibile: z omne rōnale arbitrio liberū. ibidē.

Oīe qō recipit aliqd: recipit illud fm modū z virtutē recipientis/z nō agentis. iij. fo. lxvij. d. Aristo. vj. ethicoꝝ.

Oīm eoꝝ q̄ fecit deus p moysen z aaron/nihil cōtra naturā factū est. j. fo. lxxiij. b. Aug⁹ de mirabilibus sacre scripture.

Oīe creatū cōparatū ad deū/qui solus incorporeus est/grossū z materiale inuenit.

Ois custoditus ab angelis purgar/illūinar z pficitur: sed nō cōuertit. iiij. fo. lxxxvij. c.

Ois theologia celestes essētias nouē vocauit manifestatiuis cognominatōibꝫ. Sūt em̄ tres ordines angeloꝝ/terni in singulis. Supiores tres primi: seraphin/cheru bin/thron. Medij tres: dominatiōes/virtutes potestates. Inferiores itē tres: principat⁹/archāgeli/angeli. iij. fo. xcij.

Oīs alie scientie sūt ad quedā: portiōr aūt nulla est ꝑ diuina. ij. fo. xcvj. Aristo. j. metaphi.

Oīmino vniforme nullo motu mouet: q: nō ē vñ incipiat motus z p qō regyret. iij. fo. cxxij. aristo. ij. de celo z mūdo.

Omne qō mouet est corpus z compositū. ij. folio cxxiij. Aristo.

Oīa hec inferiora mouent ab vno motore primo: cui⁹ virtus fortior est in imediato ꝑ in mediato mobili. iij. fo. cxxv. c. Opinio auicalpetrātis et limitatio. ibidē.

Oīe qō generat/fm naturā mouet ad locū siue generatōis. iiij. fo. cxxvj.

Oīa appetūt esse diuinū z ꝓpter illud agūt qcqd agunt. iiij. fo. cxxxj. Aristo. Dio.

Ois res pulchra est in seipa: decora in cōmensuratōe: apta/eo q̄ nō deficit in aliquo. ibidē.

Oīe qō iuste fit/bene fit. j. fo. cxxxij. Aug⁹.

Oīe creatum est vnū/verū z bonū: z vnū attribuit patri: verū filio: z bonū spūisancto. j. folio. cxliij. a. Aug⁹.

Oīe qō distinguit z diuidit: aut distiguit p formā/aut p q̄ntitatē siue materiā. j. fo. clv. Aristo. v metaphi.

Oīa inferiora mēsurant pyodo fm esse z vitā. ij. fo. clxvij. a. Aristo. ij. de gene.

Oīa q̄ ex nihilo facta sūt/in nihilū tenderēt/nisi ea manus oīpotētis creatoris contineret. j. folio clxxvij. b. Brego.

Ois rōnal' appetit⁹ volūtār' ē. 4. fo. clxxxv. dam.

Ois volūtas in ratōe est. ibidē. Aristo. in. topicis

Ois hō/vt dicit Ansel. q̄ntūcūq; sanctus in pſōa in gnatōe est adā: z in corruptiōe prevaricatiōis ade gnans: Et ideo natus ab ipo banc eandē cōtrahit corruptōez/vl' maiorē. sicut cancrosus frequenter gnat lepr'osū. iiij. fo. cxcvij.

Oēs in peccato nati sumus: z ex carnis delectatōne concepti culpā originalē nobiscū traximus. j. fo. cxcviij. b.

Oēs fuim⁹ in vno Adā: qñ fuim⁹ ille vn⁹ q̄ p peccatū lapsus est. j. fo. cciij. a. Aug⁹.

Omne quod est/in q̄tum est bonum est. iij. folio. ccvij. b.

Omne quod male libet libido est. iiij. folio. ccix. a. Augustinus.

Omnes dilectores bui⁹ mundi nihil habent nisi hec tria: scz concupiscentiā carnis/concupiscentiā oculoꝝ/z superbiā vite. ij. fo. ccxxxj. b.

Omnes actus fm intentionē z causā iudicādi sūt boni vel mali. iij. fo. ccxxxiij. a. aug⁹.

Op

Opus nature est opus intelligentie. ij. fol'. xxxiij. z. ij. fol'. vij. z. iij. fo. cxxv.

Opinio cū sit tremens habitus/z acceptio habiti erit tremens: Intellectus vero cū sit diuinus z verorū necessariorūq; sp/oꝑter q̄ sit veri semp et necessarij z vno mō se habitis. iiij. fo. xvij. plato.

Opatio intellectus agētis m'ltiplex. ij. fo. xxxix. b

Operationes brutoꝝ magis aguntur a natura ex libertate arbitrij q̄ p q̄ agāt. ij. fo. xlviij. Dam. z Brego. nizenus.

Opinio iuuata rationibus fit fides. j. fo. lxiij. Aristoteles. iij. de anima.

Oppressio demonū vocat potentia sup vires naturales. iij. fo. lxxij. c.

Opera que nec natura/nec voluntas creature facit/sed solus deus: semper miranda sunt. j. folio lxxix. c. Anselmus.

Opus creatōis z gubernatōis mūdi/nec miraculū est/nec mirabile. ibidē.

Opera trinitatis indiuisa sunt. iij. fo. cxiij.

Operationis diuine quattuoꝝ modi fm Alcuinū j. fo. cxviij. b.

Opus ornatus ab opere dispositōis z creatōis differt. iij. fo. cxxvij. b.

Opiniões antiquoꝝ de aīa. ij. z. iij. fo. cxxxviij. a

Opera dei sūt duplicia. Unū creatōis aliud ex semialibus causis. iiij. fo. clxiij.

In opibus dei duo sūt cōsideranda: scz admiratio sapientis dispōnētis opa: z instructio spūalium ex corpalib⁹. iij. fo. clxv. b.

Opus volūtatis siue liberi arbitrij frustra est ad meritū/nisi sit grā informatū. ij. fo. cxcj. b.

Opera quib⁹ oīa que fiunt ad effectū producunt/ sex sunt. j. fo. cciij. b.

Or

In oīi ordie cause ē vnū primū. iij. fo. ij. a.

Ordinatissimo dei munere factū est: vt primo prima capacitas formarū fieret/ex qua postea formarentur quecumq; formata sint. iij. fol'. xij. Augustinus.

Ordo rerū triplex est: sup̄mus ꝓpe deū: infim⁹ ꝓpe nihil: medius quoq; bon. iiij. fo. xxvj. b. aug⁹

Ordines intelligentiarū decē ex Auicēna z Algazele. ij. fo. xxxij. a.

Ordo creatōis z ordo nature respōdēt sibiīnuicē j. folio. xxxiij.

Ordo diligibiliū duplex est: vie z pātie. j. fo. xlvij. b

Ordo perfectus in bonū consistit in tribus: in rationali creatura: vt scz optime ordinet cōtra malum fm fugam: z optime in bonū eligendū et faciendum: z optime in verū fm intellectū dirigendē z cōtra malū z in bonū. iij. fo. lxiij. a.

Ordo angeloꝝ dicit multitudo spirituū celestiū qui inter se in aliquo munere gratie similantur: sic z in naturaliū datoꝝ participatione cōueniunt. iiij. fo. lxv. c.

Ordini naturali congruit z rationi: vt sapientiores z meliores p̄sint/z alij subsint: nō subiectōne seruitutis/sed subiectione regiminis z prouidentie. j. fo. lxvj. plato in tymeo.

Ordo dicitur duobus modis: scz ratio ordinis siue forma: z res ordiate/fm q̄ ordo dicit res ordinatas.

Ordo est multitudo spirituū celestium/qui inter se in aliquo dono gratie similātur: sicut z in munere naturaliū donoꝝ conueniunt. j. fo. xcj. c. Magister in sentēn.

Ordo est inter ꝓius z posterius. iiij. fo. xcij.

Ordines sacri tres sunt: scz diaconatus/p̄sbyteralis/z episcopalis. iiij. fo. cv. Dio.

Ordo vnus est apostolorū: z alter martyrū: tamē in apostolis alij alijs sunt digniores: z in martyribus alij alijs sūt superiores. Ita z in ordinib⁹ angeloꝝ recte esse credit. iiij. fo. cix. b.

Ordines z hierarchie angelorū si maneant post diē iudicij. iij. fo. cx. b.

Ordine nature filius ex patre est/z nō pater ex filio: q̄uis pater nō sit ꝓior filio eternitate vel duratōe eui vel tpis. iij. fo. cxij.

Ordo nature imitat ordinē creatōis q̄ntū potest/ sed nō omino. j. fo. cxv. c.

Ornatus duplex: scz pertinens ad venustatē ei⁹ quod iam perfectū est: z ornatus determinans pulchritudinē ei⁹ qō ante indeterminatū z cōfusum erat. iij. fo. cxxvij. b.

Orbis est elementū sphericū. j. fo. cxxviij. c.

Ordo est parium disparium q̄ rerum sua cuiq; loca tribuens distributio. ij. fol'. cxxxij. a. Aug⁹. xij. de ciuitate.

Ordo est in vniuerso: nec deus permitteret rē inordinatā fieri/nisi ante disposuisset z preuidisset qualiter reduceret z reuocaret ad ordinē. z hic duplex est. iiij. fo. cxxxij. c.

Ordo peryodi est proficere de puericia in iuuētutem: de iuuentute in virilē etatē/in qua est status virtutis z subē a q̄ntitatis. z de virili etate diminuta virtute ī senectutē: z de senectute destituta suba in senio putrescens. j. fo. clxvij. a.

Originalem iusticiā tranſfudisset parētes ꝓmi in paruulos. Ansel. que nihil aliud est/nisi debit⁹ ordo naturaliū inter se: quo corpus ordinat ad animā/z aīa ad rationē: vt dicit plato/fm oīa le iusticiā: z ordo naturaliū ad actus suos z ad finē. ij. fo. clxix. d.

Originale peccatum est pronitas ad omne malū cum carentia debite iusticie. ij. folio. cxcvij. a. Anselmus.

Originale peccatum probatur esse per quicq. iiij. fo. cxcvij. b.

Originale peccatum z culpa z pena est. iij. folio. cxcviij.

Originale peccatum est carentia/z nuditas debite iusticie: siue impotentia ad habendam iustitiam: per inobedientiam Ade cōtracta. iiij. fo. cxcvij. a. Anselmus.

Originale peccatū est vitiū ex corruptōe seminis natū homini. ibidē.

Originale peccatum est vitium z concupiscentia ex vitiosa conditione nostre originis contracta. ibidem.

Originale peccatū dupler:scz originans quod est ade:z originatū.qđ est in corruptione totius nature. In originante quattuor inducta sunt:scz superbia/gula/auaricia z inobedientia. In originato inobedientia.j.fo.cc.b.et.ij.fo.ccj.b.

In originali peccato corruptio a carne procedit in animā:z corrumpit eam/z corruptione culpe/z corruptione pene.iiij.fo.cc.b.

In originali peccato duo sunt:scz sensualitas illiciti:a qua est pena aggrauationis anime ex carne. Et carētia debite iusticie:a q̄ est culpa.ibidē.

Originalia sūt multa in multis ꝑm multitudinez subiectoꝝ.iij.fo.ccvj.b.

Odiū ē inueterata ira.ij.fo.ccxvij.Augꝰ in regula

Ordo charitatis dupler.ij.fo.ccxxviij.

Ordo oīs est ad vnū.iij.fo.ccxxxvij.a.Aristo.

Pa

Artes homo genie sunt quaꝝ quelibet homen habet z rationē totiꝰ.iiij.fo.vij.

Participatione speciei plures homīes sunt vnus homo(Porphyrius)sicut diuisione participate speciei vnus homo ꝑm spēm efficitur plures homines z multi.iiij.fo.xxx.

Phantasia dicit a phanos grece/qđ latine sonat apparitio:quia contra omne qđ apparet in bona specie z rōne ꝓteruit z repugnat.ij.fo.lxiij.

Pati pro xpo humana rēptatio est.iiij.fo.lxxj.g.

Palmus est quātitas circuli que describit extremitas digitoꝝ clausa sup pollicē.ij.fo.cxj.

Paradisus dei manibꝫ in eden/hoc est voluptate plantat:gaudij z exultationis vniuerse ꝓmptuarium:in oriente quidē omniū excelsior positus:temperato aere z terra tenuissima:z purissima circūfulgens:plantis semp floridis ornatꝰ/z bono odore plenus:lumine repletus:z pulchritudinis vniuerse aure sensibilis supercedens intelligentiā.iiij.fo.clxiij.Dam.

Paradisus est locꝰ in oriente positus/a regionibꝫ q̄s incolunt boīes longo tractu maris secretus:altitudinis tante/vt ad lunarē globū ascendat. Ibidē Strabus.Beda. Cuiꝰ sententie auctor fuit thomas aplūs.ij.fo.clxiij.

Paradisum deus ad orientē plantauit omni germinatione florentē:z inhūc locū introduxit adā z eius vxorem/ꝑcipiens eis plantationū habere sollicitudinē.Ibidē Josephus.

Paradisus triplex.j.fo.clxiij.c.

Paradisus dr altitudinē lunaris globi ascēdere/participando ꝓprietates lune.ij.fo.clxiij.

Particularis natura nūq̄ intendit ꝓducere feminam.iiij.fo.clxiij.c.Aristo.

Parentes primi si genuissent in statu innocētie/paruulos genuissent:q̄ ꝑ incremēta etatis ad debitam quātitatē substantie z virtutis puenissent.vsum tm̄ membroꝝ ad actꝰ necessarios ab oīpotentia creatoris accepissent.ꝑm Aug.j.fo.clxix.c.

Partētia est equanimis tolerantia aduersarioꝝ.iiij.fo.clxxvij.b.

Passiones naturales sunt cōcupiscētia/gaudiū/spes/tristicia/timor. Cōcupiscētia de futuro delectabili:gaudiū sine leticia de ꝑsenti:timor fuga futuri mali:tristicia de ꝑsenti.z non nisi sensibili anime cōuenit.iij.fo.clxxx.a.Plato.

Participare rationē dupliciter dicit:z quō sensuliras participet eā.iiij.fo.clxxx.b.et sequēti.

In paruuloꝝ aīab9 ē culpa originaliꝫ pcti/ꝓtracta et vitiosa corruptione carnis.ij.fo.ccj.b.

Passio oīs motus est.iij.fo.ccxv.Aspasius.

Passio afficiens est z aliqñ abducens. Propassio autē:ꝑm Hylariū z Augm,passio est afficiens et nō abducens rōnē.j.fo.ccxvj.

Pauidus est q̄ ꝑmo aspectu ad congressum trepidat:nō tm̄ in toto corde terreꝫ/sed animari z reparari poteſt.j.fo.ccxxx.a.Blo.

Papa est ordinariꝰ oīm boīm.iiij.fo.ccxxxvij.b.

Pla

Plato posuit ideas in mente diuina:q̄s q̄ negat esse/filiū dei negat esse:ꝑcipue sub hoc attributo q̄ filiꝰ dei est dei sapia/z dei verbū ꝑ qđ oīa facta sunt. Nō em̄ est sapiēs artifex q̄ in mente apud se non habet rōnes operis z oīm eoꝝ que ad opus exiguntur.j.fo.xvij.a.Augꝰ.

Plato posuit formas separatas.iij.fo.xvij.c.

Plato discretissimꝰ/discipuliq̄ eiꝰ tria ꝓncipia cōstituerūt oīm.s.deū/exēplar z materiā.iiij.fo.xvij.

Plato errauit circa ꝓncipia rerū triplr. Ibidē.d.

Plato posuit duodecim deos.ibidem.

Platonis error circa creationē z reditum animarum.j.fo.xvij.c.

Plato solus inē pbos gignit tēpus z dicit ipsum cepisse cū tpe:eo q̄ cū celo cepit motꝰ/cuiꝰ mēsura est tēpus.iiij.fo.iij.Aristo.viij.physicoꝝ.

Plante ad dispositionē vniuersi ptinēt/nō ad originatū:qz ꝑm Augm radicitꝰ terre adherēt.habēt liquidē radices ori similes.Aristo.ij.de aīa.tres vires accipiētes a fra. Idē.ij.de vegetabilibꝫ.q̄ terra mater est:z sol pr̄. Prbagoras.j.fo.cxxvij.

In plantis est sensus distinctus virtute.ij.fo.cxxx. Aristo.lib.de plantꝫ.

Plāta ñ hz animā/sed ptē ptꝫ aīe:neq̄ hz vitā manifestā/sed occultā.ij.fo.clxv.Arꝫ.j.de vegetabi.

Pe

Perfectū esse dupler.iiij.fo.viij.

Perfectissimi agētꝫ pfectissimū ē opꝰ.iij.fo.xiij.a.

Perfecta est q̄ bonoꝝ amicitia z ꝑm virtutē similiū.ij.fo.xlvj.Aristo.viij.ethicoꝝ.

Perfectū est cui nihil deest. Ibidē.iij.physicoꝝ.

Persone in diuinis distinguunt trib9 modis:scz origine tm̄:ꝓpetate tm̄:z origine z ꝓprietate simul.ij.fo.xlvij.a. Richardus.

Persona ē rōnal' creat' idiuidua sba.ij.fo.47.a Boeciꝰ li. de duabꝫ naturis in vna ꝓsona xpi.

Persona ꝓma est q̄ loquit de se:secūda ad quā loquit:tertia de qua loquit.iij.fo.eodē.

Personalitas angelo conuenit ꝑm omnē rationē personalitatis.j.fo.xlviij.b.

Peccatū diaboli hoc fuit:q̄ voluit hz sine merito qđ ꝑ meritū accepisset si stetisset.iiij.fo.lvij.Anſel.

Peccās p aliū/p aliū pōt redimi.j.fo.lix.Augꝰ.

Perfectio ptātis tria requirit:scz vt a se z nō ab alio potestatē habeat:z vt habeat statim:z vt in subiectis ꝑ potestatē alteriꝰ resistentiā nō inueniat: similiter in pfectione scientie.iiij.fo.lix.

Peccatū luciferi in appetibili fuit/nō in modo appetendi. Ibidē.Anselmus.

Peruersus sit amoꝝ priuat scīa societate turgidū spīm:eūq̄ coartat miseria iā ꝑ iniqtatē suā sanctꝫ sociari nō cupientē.iij.fo.lx.

Peccatū oīm̄ē ꝑuaricatio diuine legis/z celestiū inobedientia mādatoꝝ.iij.fo.lx.c.Ambrosiꝰ.

Peccatū nullū siue modicū/siue grande sine gra remittitur.iij.fo.lxij.

Pessima vita nulli esset desiderabilis/nisi in ipsa esset nutus z rationatia sūmi bonitꝫ quā pessimo desiderabilis efficit talis vita.j.fo.lxiij.

Perfectio gratie nō euacuat/sed completur per gloriam.iij.fo.lxv.a.

Perfectio angelica est i nullo errare/sed deo pio z casto amore semp inherere.Augꝰ. Pressūptio vero diabolica ē in his q̄ fiunt ꝫ ꝓceptū dei:que puenit ex cōtēptu ꝓcepti z ꝓcipiēt.iiij.fo.lxxj.g.

Per causas naturales z creat z ꝓseruat/z gubernat deus mundū.ij.fo.lxxix.

Perfectiones rōne lucis z ꝓpria nomē lucis ꝑdicat de spirituali lumine q̄ de corpali.j.fo.cxj.Augꝰ.

Peccatū tenebra est.iiij.fo.cxx.a.Dam.

Pedibꝫ nituntꝫ gressibilia:alis volatilia z pinnul' cangꝫ remis natatilia:reptilia vero vel motu costarū/vt serpētes:vel motu anuloso/vt vermes. j.fol'.cxxx.

Pecora dicunt q̄ sunt ad escā.iumēta q̄si iuuamēta laboris.fere a feritate:qz nocive. Bestie quasi vastie q̄ dentibꝫ z vnguibꝫ lacerāt:cōi noīe alia dicta a sensu tactus.iiij.fo.cxxx.

Per ineffabilē misericordiā dei fit:vt ipsa pena vitioꝝ transeat in arma virtutū.j.fo.cxxxij.Augꝰ xiij.de ciuitate dei.

Peruersitas humana oīs ē frui vtēdis/z vti fruendis.iij.fo.xj.et.ij.fo.cxxxij.Augꝰ.

Perfecti modi tres.ꝑm Aristo.iij.fo.cxxxvj.a.

Perfectio ꝓma in opib9 artificialibꝫ est q̄ dat esse: secūda q̄ ꝑficit ad agere.iiij.fo.cxl.Aristo.

Perpetua tm̄ z separata agunt in tēporalia:z nō ecōuerso.j.fo.clx.

Peccatū dupler:scz simplr simpler z vnū:z multipler.iiij.fo.clxix.b.

Petrus primū ex pte tēptati fuit supbia:ex parte tm̄ tēptationis ꝓmū fuit inuidia.j.fo.clxx.c.

Petrus diuersimode dr maximus.iij.fo.clxxij.c.

Peccatū in spīm̄ sctm̄ ex certa malicia ꝓcedēs/maximū est:sicut ipugnatio veritatis agnite:z inuidentia fraterne grē:z indurario z obduratio/z finalis impenitentia.iij.fo.clxxij.c.

Pestilentia morbꝫ est a pastu ꝓcreatus/animalia inficiens.iiij.fo.clxxij.Augꝰ.

Peccatū fit trib9 modis.ex infirmitate/ex ignorantia/z certa malicia.ij.fol'.clxxij.Et grauius peccat ex infirmitate q̄z ex ignorātia:grauissime ex certa malicia.Ibidē.Isidorus.

Peccatū omne adeo voluntariū est:vt si nō sit voluntariū/nō sit petm̄.iij.fo.clxxij.Augꝰ.

Penitentie virtus timore concipitur.iij.co.fol'. clxxvij.b.Ambrosiꝰ.

Perfectissimoꝝ actuum perfectissime sunt virtutes.j.fo.clxxviij.

Per q̄scūq̄ definitiōes nō cōtingit cognoscere de passione:facile de ipsis manifestū est q̄ logice sūt z vane oēs.j.fo.clxxx.Aristo.j.de aīa.

Peccatū duplr dr esse in aliquo.ij.fol'.clxxxj.b.et quō in sensualitate sit petm̄/et quō nō. Ibidē.

Peccat̄ definit rem ꝑm optimū rei z ꝓfectissimū iij.fo.clxxxj.a.Aristo.

Peccatū est recessio ab eo qđ ꝑm naturā ē in id qđ cōtra naturā est.ij.fo.clxxxviij.b.Dam.

Pena sua reproboꝝ mentē erudit qñq̄ inutiliter ad dilectionē/vt etiā suos specialiter diligant:q̄ hic dum peccata diligerent/nec se ꝫmabant.iiij. fo.clxxxviij.a.Blo.

Peccatū qđ ꝑ pniam mox nō deleꝫ/suo pondere ad aliud trahit.iij.fo.cxc.Gregoriꝰ.

Eū de pctō agitꝫ/Augꝰ nulla vult hīi q̄stionez de btā vgine/ꝓpt honorē xpi.tanta em̄ gra ꝑuenta fuit z plenaria q̄ sine oīm̄ pctō fuit z venialī z mortali.iiij.fo.cxc.a.

Perfectio dupler est:simplr scz ꝓportionata statui. Nemo simplr pfectꝰ ē nisi solus deꝰ.ꝑm modū autē stat9 scīi pōt esse pfecti/qbꝫ nihil deest de bis q̄ ptinēt ad statū meriti.iij.fo.cxcij.

Peccatum nō plus est in semine q̄ in ꝑuto.ij.fo. cxcvij.a.Anselmus.

Pena dupler:promouens/cuiꝰ exercitiū cōfert ad meritū ꝑ patientiā.z illa remanet in baptisatis. Suffocās/q̄ intercipit vitalē spīm̄ boī ne ꝓcedat ad meritū:q̄ dr ꝓcupia carnis.ij.fo.cxcvij.a.

Pelagius duo dixit erronea:scz q̄ liberū arbitriū sine gra posset in bonū meritoriū:z q̄ pctm̄ originale nō trāsfundit ad paruulos a parentibus. iij.fo.cxcvij.c.

Per vniꝰ boīs volūtatē mala oēs in eo peccauerūt q̄n oēs illi vnꝰ fuerūt.j.fo.cxcvij.a.Augꝰ.

Peccatū est corruptio modi speciei et ordinis.j. fo.cc.Augꝰ.

Pena nō est sine culpa:quia alīs iniusta esset.j.fo. ccj.a.Augꝰ.

Pena pcti originaliter est carētia visionis dei:culpa autē carētia debite iusticie.ij.fo.ccj.

Pctā in cōtinētie ad puerilia pctā ferimꝰ/nisi sint senes dierū malorum.iiij.fo.ccij.Aristo.ij.ethicoꝝ.

Pene peccati originalis,z de boīe q̄ incidit in latrones.iiij.fo.ccvj.

Dū pctō ꝓsentit/fit ꝓsuetudo:dū ꝓsuetudo nō revocat/fit necessitas ad peccādū.j.fo.ccvij.Augꝰ

Peccatū est actus incidēs ex defectu boni.ij.fol'. ccvij.b.Augꝰ.in enchiridion.

Peccatū est omne dictū vel factū vel ꝓcupitū qđ fit ꝫ legē dei.iiij.fo.ccvij.a.Augꝰ.

Peccatū est voluntas retinēdi vel cōsequendi qđ iusticia vetat.Ibidem.

Peccatū est ꝓuaricatio legis diuine/z celestiū mādatoꝝ inobedientia.ibidē.Augꝰ.

Peccatū est apperere q̄ xps contēpsit/vel fugere que sustinuit. Ibidē Idem.

Peccatū est carentia debite iusticie ex ꝓpria volūtate procedens. Ibidem.

Pctm̄ aliud ē veniale:aliud mortale.iij.fo.ccviij.a

Pctm̄ aliud cordis/aliud oris/aliud opis.ibidē.

Peccatū aliud ex infirmitate/aliud ex ignorātia/ aliud ex certa malicia. Ibidē.

Peccatū aliud ex timore male humiliante:aliud ex timore male inflāmante. Ibidē.

Peccatū aliud in deū/aliud in proximū/aliud in seipsum. Ibidem.

Peccatū aliud delictū/aliud cōmissum. Ibidē.

Peccatū solū qđ est in uo lūtariū ꝑ ignorantiā vel ꝑ violētiā meretꝫ ignoscentiā z misericordiā z nō penā.ij.fo.ccix.Dam.Grego.Aristo.

Peccatū mortale est quod p reatū ad mortē eternam obligat: criminale autem quod pollunit. iij. fo. ccx. a. Jsidorus.

Pctm̄ dr in ꝯtum est ꝓtra rectitudinē legis diuine. Crimen in ꝯtum est ꝓtrariū virtuti: que laudabiliū z honorabiliū bonor est/ sm Aristo. qz pollut decorē virtutis cui debet honor z laus. Vitium dr in ꝯtum vitiat z deturpat pulchritudinē boni naturalis. Culpa in ꝯtum culpabile et vituperabile a iustissimo deo. Maluz/ qz aliqd admit de bonis sm Augu. Tenebra/ in ꝯtuz cōtraria luci gratie. Reatus/ quia obligat ad mortem eternā. Ibidem. b.

Pctm̄ dr maximū decē modis. iij. fo. ccx vij. c.

Perfectus dr tripliciter: scilicet ex signo habitus: ex statu: z ex perfectione charitatis. qui sol⁹ simpliciter dr pfectus. ij. fo. ccxxv. b.

Personarū acceptio est vnius pſone ꝓ alia acceptio siue p honoratione non ex virtute z gratia cui debetur honor/ sed ex pſperitate seculari vel nobilitate. j. fo. ccxx vij. a.

Pena duplex: scilicet pena damni/ z pena sensus j. fo. ccxxix. b.

Pena ex ordine iusticie semper comitatur culpaz. Et est quadruplex. Prima: amissio dei: siue incōmutabilis boni. Secūda: spoliatio gratuitoruz per que de⁹ habitat in hoie. Tertia: vulneratio naturalium. Quarta: inordinatio in regno anime. ij. folio. ccxxix. b.

Pctm̄ vnū est pena alterius pcti tribus modis. Prim⁹ est ex parte spoliatōis gratuitoz. Secūdus ex pte boni creati amissiōe. Tertius ex pte corruptiōis bone nature. ibidem.

Peccata in censa sunt illa q̄ facit ardens ꝯcupiscētia. Suffossa vero q̄ facit timor male iacēs: z hec sunt oia criminalia. Oia em̄ pcā fiunt vel ꝓter cupiditatem/ vel ꝓpter timorez. Que nō capit cupiditas/ vincit timor. iij. fo. ccxxix. a. Aug⁹.

Peccatū capitur vt act⁹ sub deformitate. z sic hz cām deficiendē. Et capit vt actus sm id q̄ est. et sic in deū referri pōt. j. fo. ccxxvij. b.

Cum pena sic timet/ q̄ facies iudicis non amat: timor ex timore est/ z nō ex amore. Cū autem facies iudicis amatur/ z si pena timeatur: timor ex amore est/ nō timore. z vocat amor filialis/ z nō seruilis: nec foras mittit/ sicut fulis timor. iiij. folio. ccxxvij.

Pctm̄ in spiritū sanctū est pseuerans malicia cordis impenitētis. ij. fo. ccxxv. a. Aug⁹.

Pctm̄ in spm̄ sctm̄ est ꝯsuetudo peccandi/ q̄ dei metus amittit z exemptus incurrit. ibidem.

Pctm̄ in patrē ꝯ attributū pris qō ē potētia: vocatur pctm̄ ex infirmitate/ z est minimū omniū. Pctm̄ in filiū ꝓtra attributū filij qō est sapiētia: vocat pctm̄ ex ignorantia. Pctm̄ in spm̄ sanctū contra attributū spūssancti qō est bonitas: vocatur certa malicia/ nullū habens colorē excusationis: vt dicit Prepositin⁹. iij. fo. eo. b.

Dē pctm̄ blasphemie cōparatū leui⁹ est. sz nō eēt leuius nisi eēt mortale pctm̄. j. fo. ccxxxvj. glo.

Pctm̄ blasphemie nihil hz in se excusatōis: z ideo non meretur habere excusationem remissionis. iij. fo. eodem. a. Hugo.

Pctm̄ ad mortē dico esse: cū post cognitionē dei p gram̄ dñi nostri ihesu xp̄i quisq̄ oppugnat fraternitatē: z aduersus gram̄ q̄ reconciliat⁹ est/ deo intuidentie fauctbz agitat. iiij. fo. ccxxxvj. a. Aug⁹.

Est pctm̄ ad mortē: b est vsq̄ ad finē vite/ si in hac obstinatōe ipenitēs ꝺcesserit. j. fo. ccxxxvij. b. glo.

PLE

Plenitudo simpl'r dicta soli deo conuenit. Plenitudo aūt sm analogiā capacitat⁹ intelligētie create cōuenit angelis z aīabꝫ sctis. ij. fo. xcvj.

PRE

Predicatū vnic subiecto q̄nq̄ mōis. ij. fo. v. c.

Presumptio est dicere/ ꝙ aliq̄s ens sit qō non sit ab ente primo. iiij. fo. xvj. b. Anſel.

Presens⁹ nō est memoria: sed pūctis quidez sensus est: facti aūt memoria: futuri vero spes. iij. folio xxxvij. a. Aristo. li. de me. z remi.

Prelatio z subiectio būana exemplata est ad prelationē z subiectionē angelicā. iij. fo. l. a. Dionysius in celesti hierar.

Presentia luminis diuini sup angelicā naturā refulgens facit diē: q̄ dies distinguit⁹ p mane z vesperā nulla nocte interposita. iiij. fo. l iij. Aug⁹.

Prelatiōis angelor cōplementū est ex gratia/ et ex dono gratie. j. fo. lxvj.

Presciti custodiens angel⁹ vult saluari: z lz sciat eū dānandū: p custodiā tñ facit ꝙ minor est eius damnatio/ ꝙ. s. minus peccat q̄ si non custodiet ur zc. j. fo. xc. e.

Presūptio est qñ aliqs pſumit aliqd hre ex se qd nō hz nisi a deo. iiij. fo. ccxij. a.

Premiū dupler. s. subale z accidētale. ij. fo. 234. c

Presūptio pctm̄ est in spm̄ sctm̄: qua qs tm̄ presumūt de mia dei/ ꝙ putat deum pcā non vindicare. iiij. fo. ccxxxv. b.

PJ

Pietas ē benivolētia i pentes. ij. fo. lvj. c. Tullius

PHJ

Philosophi z naturā z numerū intelligentiarum inuestigauerunt z intellexerunt per motus superior corpor. ij. fo. xlv. a.

Philosophi egyptij z chaldei pmū mobile direct esse vnifozmetea que sunt moysi lua faciētes dogmata. ij. fo. cxxiij. c. Dam̄.

Philosopho nō est ducenda vxor. j. folio. cxcvj. b. Hieronymus ex Theophrasto.

PRJ

Principiū non cognoscitur nisi ex cōparatiōe ad pncipiatum sm eminentiā pncipij super pncipiatum. ij. fo. ij. Dam̄.

Dē pncipiatū sm esse suū z bonū/ dependens est ad aliud q̄ in esse z bono pficiat. ij. fo. ij.

Primū pncipiū/ siue pma cā diues ē in se/ z diues in oib⁹. iiij. fo. eo. li. causarū. z. ij. fo. vij

Principiū materiale spiritaliū non est. Boecius. qz illa de nihilo creant. Aug⁹. j. fo. iij.

Primū est añ qō est nihil. iiij. fo. ij. a. Aristo.

Primū pncipiū est qō esse nō hz ab alio/ sz a seipso: z facit debere eē in oibus q̄ sūt: z dr fons eē/ esse fluens in oia que sunt. sicut lumen solis oibus influit illuminationē. j. fol'. iiij.

Principiū pl⁹ est q̄z cā. Dicit em̄ initiū ex q̄ est rei inchoatio: qō nō est cā. j. fo. iiij. a.

Primū pncipiū est qō appetit ab oib⁹: z ad quod sunt oia: z ad qō mouent oia: z qō sm se non deꝑdet ad aliqd aliō sz oia depēdēt ad ipz. ij. fo. 4

Primū regit res oēs/ ꝓterq̄z ꝙ cōmisceatur cū eis ij. fo. iiij. li. de causis.

Primū sup̄ z extra oia ē nō exclusum: z intra oia nō inclusum: z sub oib⁹ nō depssum: z supra oia nō elatū: nec ꝑtuz finite/ sz infinite. ibidē Aug⁹. z est in oib⁹ essential'r/ pſential'r/ potētial'r. Ibidē.

Primū pncipiū dr pncipiū p se z nō p accidēs. qō em̄ p accidēs ē/ nō pōt esse pmū: vt pbat Aristo. j. de celo z mūdo. iij. fo. iiij. er. j. fo. v. b.

Primū pncipiū est ens necesse oīno z oīmode/ nullo mō existēs in potētia sm aliqd sui. iiij. fo. iiij. a.

Primū pncipiū ē simplex z vnū/ in q̄ nullus pentus ē numer⁹: z sicut dicit Proclus: seipso ē vnū/ nō vnicū. sicut vnitas seipsa vna est. Ibidē.

Primū pncipiū nō ē vtus in corpore/ vl' corporalis: neq̄ corpus. j. fo. v. b. Auicēna.

Primū nō pender ex alijs eo mō quo alia pendēt ex ipso. Ibidem.

De pmo pncipio nihil pōt designari p pdicationē qō aliq̄ mō sit additū esse ipsi⁹. ij. fo. v. Auicēna.

Primū nec cogitare possibile ē: nec docere: nec totaliter aliq̄ mō cōprehendi: ꝓter hoc/ ꝙ ab oib⁹ est segregatū z supignotū. ij. fo. v. Dionysi⁹.

Primū pncipiū ꝓprie designabile nō est/ neq̄ per substātialia/ neq̄ p accidētalia. iij. fo. v. d.

Primū vnū solū est: nec habet cōparē/ nec ꝓsorē/ nec cōtrariū. j. fo. vj. Algazel.

Principiū cōpositionis dupler. iij. fo. viij. f.

Primū mouēs in omni motu/ nunq̄z disponitur vel mouet illo motu quo mouet. iij. fo. x. Cōmentator sup. ij. de celo z mūdo.

Primū pncipiū vnicū est z vno modo se habēs ad omnia. j. fo. xj. Dionysius.

Principia rer̄ tria plato posuit: deū/ exēplar z materiā. iiij. fo. xiij. z defensio positōis sue. ij. fo. xiij.

Principia rerū duo sunt numero: sz materia et forma. z tria rōne: sz materia/ forma z priuatio: qz ꝓuatio nihil numero addit sup materiā qō sit actu ens/ nisi rōne informitatis formabilis. iiij. fo. xx. a. er. ij. fo. se. d.

Principia scim⁹ inquātū terminos cognoscim⁹. ij. fo. xxxix. b. Aristo. j. posterior.

Pria dies mane ñ legit habuisse. j. fo. xliij. d. Auctor⁹.

Privatio ois minuit. iij. fo. lx. (gustin⁹.

Principat⁹ vocāt q̄ ipsis q̄z bonis spiritib⁹ pſūt: q̄ subiectis alijs dū quecq̄ agenda disponūt/ ad explenda eis diuina ministeria pncipant. iiij. fol'. cij. a. Brego. z earūdē ꝓprietates. j. fo. cliij. a.

Principis act⁹ ꝓprius est/ vt manuducat oēs sub pncipatu suo existētes ad bonū publicū qō ordinat z cōstruit in pnciparu suo. ij. fo. cliij.

Principiū est optima operari in subditis z decentissima ad vtutes. Ibidē.

Principiū essentiale nature incorruptibile est. iij. fo. cxj. a. Aristo. j. phylico.

Principiū creatōis dupl'r exponit: sz de pncipio efficiēte: z de pncipio qō ē initiū tpis. ij. fo. cxiij. a

Ad pncipiū effectiuū p intellectū tria exigunt: sz posse/ scire z velle. posse attribuit patri: scire filio: velle spūsancto. iij. fo. cxiij.

Ad pncipior ꝓfectionē tria exigunt: sz vt possint influere vtutes: z transmutare materiā p formas qualitates: z imprimere operationes sm ꝓprias formas. j. fo. cxxvij.

Priuilegiū singulare nullo iure ꝓcedit alteri. cui fuit ꝙ bra vago ꝓcepit sine grauitate grauida/ sine doloze puerpera. j. fo. clxviij.

Principia ꝓma per naturā sunt in nobis. iiij. fol'. clxxxj. Aristo. ij. posterior.

Priuilegia paucor ñ facit legē cōez. iij. fo. ccv. b

Primū mouēs imobile mouet/ sicut desideratuz mouet desiderū. j. fo. ccxj. b. Aristo. viij. phyſi.

Po

Potētia dei ad nihil limitat. j. fo. xj. i. Bilbert⁹.

Posse facere malū/ nec ē libertas/ nec ps libertatis. Sed in b̄ ꝓsistit libertas ꝓfirmator⁹ i bono: q̄ libere z sine coactiōe z sine obligatiōe ad aliqd alterū volūt bonū hoc qō volunt: Libertas aūt obstinator⁹ in malo in hoc ꝓsistit/ ꝙ sine coactiōe volūt z eligūt malū b̄ qō volūt: z eligūt ex obstinatiōe z pnacia ꝓprie volūtat⁹. iij. fo. 28. e. Anſ.

Potentia passiua siue possibilis est principiū trāsmutationis. ij. fo. xxix. b.

Posse eligere malū/ nō ē facultas liberi arbitrij: sicut posse mori nō est potentia/ sed ipotentia. sic⁹ posse cadere. iiij. fo. xl viij. a. Anſ. de li. arbi.

Potestas ꝓseruādi rectitudinē dupler ē: sz ex pte nature ꝓseruātis: z ex pte rei ꝓseruate. ij. fo. xlix. c.

Pollutio nocturna puenit aliqñ ex crapula: aliqñ ex nature superfluitate/ vl' infirmitate: aliqñ ex cogitatiōe: aliqñ ex sola illusione demonis: q̄ magis timēda ē. j. fo. lxvij. Brego. z. iij. fo. ccxxj. b.

Potentie determinant⁹ p act⁹: z maxime potētie passiue. ij. fo. lxxvj. a. Aristo. ij. de aīa.

Potestatē aptitudinis ad custodiendū habet angelus ex natura: potestatē aūt ad actū custodiēdi ex gra. ij. fo. lxxxviij. b.

Posita in definitione ponunt⁹ in ea vt vnū/ nō vt multa. iiij. fo. xcj. a. Aristo. vij. metaph.

Potestates dicunt⁹ bi angeli/ q̄ hoc potenti⁹ ceteris in suo ordine receperūt vt eoꝝ ditioni vtutes aduerse subiecte sint: quoz potestate refrenant/ ne corda hoim tantū trāsgredi ualeant quantuz vellent. j. fo. cij. a. Brego. ⁹.

Potestates sūt quoz vtute ptās tenebraz cōprimitur: z coerceē malignitas acris bui⁹/ ne ēntū vulnocear: z ne malignari/ nisi vt prosit possit. ij. fo. codē. Bern̄.

Potestas noie suo quattuor dicit. Ibidē. b.

Potestatū ꝓpetates penes qd accipiāt. ij. fo. cij. b

Posito incōueniēte/ nihil est incōueniēs impossibile accidere. j. fo. cxix. e.

Potētia intellectual' siue rōnal' opat in spū trāseunte p tres cellulas cerebri: anteriori sez/ media z posteriori: abstrahendo sez/ ordinādo z cliciēdo qd iudicādū sit de q̄liber. ij. fo. cliij. a. Cōstabulus

Potētius est bonū ad in pfectione boni/ q̄z sit malum in defectione. j. fo. clxix.

Plotinū phm socrates inuentū inē ganeos z nepotes pbatissimū phm fecit. iij. fo. cxciij. a. Bern̄.

Pollutio qñ impediat celebrationē. iij. fo. ccxxj. b.

Posita causa sm actū causantē ponit effectus. iij. fo. x. er. j. fo. xxix. a. Aristo.

Post mortē nō ē loc⁹ remissionis/ sed retributōis. Sz ante mortē p quolibet peccatoze orandū est. j. fo. ccxxxvij. b.

Potestatib⁹ secularib⁹ in eo ꝙ sunt ad ordinē ciuilitatis z cōitatis sm ordinationez diuinā: nullo

mō resistendū est/sed in oīb⁹ obediendū:Si aūt aliquid ꝓcipiāt cōtra ordiationē diuinā:tūc eis nō ē obediēdū/sz resistēdū.iiij.fo.ccxxxvij.b.

Pzo

Pzopriū z singulare nō cognoscīt nisi ꝑ aldd ꝓpriū z singularis.iiij.fo.xliij.c.

Pronosticatoz q̄ a stellis secundis ꝓnosticādi ratiōnē accipit/sepe veriora dicit.j.fo.lvij.b.Ptolemeus in centilogio.

Prodigia z signa fiūt ad monendū fideles/ne tale qd desiderent qō etiā malis facere concedīt siue ꝓmittīt:ꝓter qō etiā nobis in scriptura sunt ꝓdita/vel ad exercendā/vel ꝓbandā manifestan damq; iustoꝝ patiētiā.j.fo.lxxiij.aug⁹.iij.de tri.

Propter potentiā nemo bonus vel malus est.j.fo.lxxvj.Aristo.ix.metaphi.

Prophēta ꝑdicans fidē q̄ supza rationē est z intellectū hois/ꝑ miraculū se debet ꝓbare esse ꝓphaz iiij.fo.lxxix.a.Clemēs in itinerario.

Pzopriū est qō vni soli cōuenit.j.fo.xcij.Donat⁹

Prophetia est diuina inspiratio/rep. euētus imobili veritate denūcians.j.fo.cv.c.Cassiodozus.

Procerum aīal bō/z effigie pulcherrime speculāris erectū ad res supnas intuendas.z vestigiū gratie imitande apparet in hac erectione.iij.fol. clij.b.Cassiodozus.

Propositio verioz nō est nisi illa/in qua idē de se ꝑdicat.iij.fo.ix.z.iiij.fo.clvij.l.Boeci⁹.

Nō ꝓpagatio/sed libido trāsmittit originale in posteros.j.fo.ccj.a.Aug⁹.

Propriū in bonis nullus habet ꝓter solū deum iiij.fo.ccx.a.

Prohibitū in sacra scriptura transgressionē habet mortale.iij.fo.cxiiij.

Pu

Punctū est ſuba in cōtinuo hns positionē determinatā.j.fo.xxxvij.c.

Pulchrū cōuertīt cū bono.iij.fo.liij.b.Dio.

Publicū i ciuilib⁹ idē ē qō cōe vel solēne.Unū dz respublica iusticia qua regīt cōitas ſm cōes leges/vel ciuitati/vel regno.j.fo.lxxj.a.

Purgādos angelos optet puros ꝑfici oīno et oīa liberari dissimilitudinis cōfusiōe.Illūinandos vero repleri diuino lumīe ad cōtemplatiuā habitudinē vtrū in castissimis mētis oculis.Perficiēdos aūt ꝓcipes fieri exploratores perfecte sciētie.j.fo.cviij.a.Dio.

Purgatio z illūinatio z ꝑfectio diuine scientie est assumptio.ij.fo.cviij.Dio.

Pulchritudo ꝓsistit in suauitate colozis.iij.folio. cxxj.Aug⁹.

Pulchritudo vniuersi conterīt ꝑ antithesim.ij. fo.cxxxij.Aug⁹.

Pudicicia virt⁹ ē animi/q̄ nō amittīt ꝑ corpis oppressionē.iij.fo.ccxxx.a.Aug⁹.

Plu

Plus videt creatura in verbo q̄z in seipa videat: plus videt in arte in qua fit q̄z in seipa videat.ij. fo.xliij.a.Aug⁹.

Pluuie marie oriunt ex mari.iiij.fo.cxxvj.

Pzu

Prudentia ꝑfecte hns/hz oēs virtutes.iiij.fo. cxcij.b.Aristo.

Prudētia carnis triplr dr.iij.fo.ccxx.b.

Qua

Uādo alterū de altero ꝑdicat vt de subiecto:q̄cuq;z ꝑdicato dicūt/de ſbiecto dicūt.iij.fo.xxxv.a.aristo.in ꝑdicam.z itel lectus hui⁹ ꝓnis.j.fo.xxxvj.b.

Quā densissimis putam⁹ i terrā supbie tenebris lutū inuoluit:si potuit i celo stella q̄ mane orieba tur/ꝑ supbiā lucis sue globos amittere.ij.fo.lx. b.Aug⁹ de cōflictu virtutū z vitioꝝ.

Quādiu durat mūdus:āgeli angel/hoies hoib⁹ z demones demoib⁹ ꝓsūt:sed in futuro euacuabīt oīs ꝓfatio.iij.fo.lxv.a.Aug⁹.

Quattuoz sūt ropa q̄ solus de⁹ fec.sz creatōis/gubernatōis mūdi/iustificatōis impij/z glorificatiōis in resurrectōe.iij.fo.lxxviij.a.

Qualitates actiue sūt tm̄ due:sz caliditas z frigiditas:z due passiue:sz humilitas z siccitas. iij.fo.cxviij.

Quare diabolus ꝓmissus sit venire in forma serpentis ad temptādū ꝓmū hominē/rōes sanctorū.ij.fo.clxx.a.z.b.

Qñ adā sol⁹ erat/nō ē ꝑuaricat⁹:q; ei⁹ mēs deo adherebat.iiij.fo.clxxvij.Ambzo.ad Sabinū.

Quantitas est duplex:ꝓtutis sz z molis.iiij.fo. cxcj.a.Aug⁹.

Quātitas ꝓtutis ē in spualibus/sed nō molis.j. folio.cxtij.

Quātū boni itēdis tm̄ fac.iij.fo.ccxxxiiij.a.beda

Que

Quecūq; sūt ex materia sua tota/nullo mō transmutanť adiuicē/sed sūt incozruptibilia.Aristo. ij.de celo z mūdo.z talia in se nō ꝓcipiūt impressiones ignotas.j.metheozoꝝ.ij.fo.xv.

Quecūq; sūt eiusdē diuisionis/sunt eiusdē nature cōis.iij.fo.xxxv.a.

Quecūq; bona sūt/ꝑticipatione boni sūt:z q̄cūq; sunt/ꝑticipatōe essentie sunt:z quecūq; viuūt/ꝑticipatōep se vite viuūt.iiij.fo.xl.

Quēadmodū ratio qua creatura condīt/ꝓzor est in verbo dei q̄z ipa q̄ condīt:ita eiusdē ratōis cognitio ꝓr⁹ fit in creatura intellectuali q̄ ꝑtō nō obtenebzata est:ac deinde ipa cognitio creature ij.fo.lxj.Aug⁹ sup Gen.ij.

Quecūq; hnt ſubaz incozruptibilē motā:reiterant eadē nūero:sz q̄ hnt ſubam cozruptibilē motam: nō reiterant eadem nūero/sz specie.j.fo.cxv.b. Aristoteles.

Quecumq; miscent/miscent ſm formas naturales/materiales/actiuas z passiuas.j.fo.cxix.

Quecūq; vni z eidē sunt eadē/ipa sunt eadē.j.folio.cxliij.

Quecumq; cōicant sibijnuicem in passionibus et operationibus/conūcta sunt.iiij.folio.cliij.Aristo.j.politicoꝝ.

Qui

Quod quid est cognoscīt dupl'r.iij.fo.v.d.

Quies cōgruit beatis z contemplantibus:quia illi quiescunt omnes in vna fruitione sz summi boni.ij.fo.xxxv.a.

Quicquid est ex voluntate/non est ex necessitate iij.fo.lvij.Aug⁹.

Quicqd peccamus/qcqd die z nocte facim⁹ z malozꝝ operū ꝓperramus:imperiū est demonū:qui nunq̄z nobis dant requiē:z semp impellūt deliq̄ ad augere delicta z cumulū facere peccatoꝝ.iij. fo.lxix.a.Hieronym⁹.

Qui creauit te sine te:nō iustificabit te sine te.iiij. fo.lxxviij.b.Aug⁹.

Quid est qō nō videat/qui videntē omnia videt: j.fo.lxxxv.b.Gregoriꝰ.

Quicqd pōt poteria inferioz/pōt potentia supioz excellenter z eminēter:sed nō cōuertīt.j.fo.xcj.c. z.ij.fo.xxxviij.Dionysiꝰ.Boecius.

Quiescere amoze a motu circa amatū/est lāguere amoze z fastidire amatū.iij.fo.xcv.c.

Quilibet inferioz illuminat a q̄liber supioz/siue a deo/siue homine xp̄o/siue beata virgine/siue angelo.ij.fo.cvij.b.

Quicqd est in pluribꝰ fm rōnē vnā/est in vno ꝑmo qō est causa omniū aliorꝝ.j.fo.cxxiij.b.Aristo.xj. metaphysice.

Quies ꝓfatio mot⁹ ē.j.fo.cxxxviij.pbs.v.physi.

Quis digne nō admirabīt nobilitatē hui⁹ aīalis/ qō copulat in seipso mortalia imortalib⁹:z rōnalia irrōnalib⁹ colligat:z fert suūpsi⁹ natura oīs creationis imaginem:z reliq̄ de hois dignitate. j.fo.cxlij.Gregoriꝰ nixen⁹.

Qui dicit aniā fm se/hoc est sine corpore intelligere:idē est ac si dicat eam texere.Aristo.j.de aīa quō intelligāt.iij.fo.cl.b.

Quicqd de⁹ facit/cōueniētissime facit:z minimū incōueniēs de deo ē ipossibile.j.fo.clj.a.Ansel.

Quid timere aut dolere poterāt ꝑmi parentes in tantoꝝ affluentia bonoꝝ:z vbi nō aberat quicq̄ qō bona volūtas cōcupisceret:nec inerat qō carnem animāve hois feliciter viuentis offenderet. j.fo.clxiij.Aug⁹.xij.de ciui.dei.

Quicqd patimur/peccata nostra meruerunt.iiij. fo.clxviij.b.Hiero⁹.

Quicqd habes meriti/ꝑuentrix gra donat.Nil de⁹ in nobis ꝓter sua dona coronat.ij.fo.clxxvij.

Prepositinus.

Qui hz vnā virtutē/hz oēs.iij.fo.clxxvij.a.Aug⁹.

Quia tota in primis parentib⁹ erat humana natura/z extra ipsos nihil erat de illa:tota in ipsis infirmata z corrupta est.j.fo.cciij.a.Anselm⁹.

Qui conscientie cōfidens famam negligit/crudelis est.ij.fo.ccxj.a.Bla.

Qui ieiunat/orat/elemosynaz dat illa intentione:vt videatur z laudetur ab hominib⁹:z proles boni operis quasi de immūda genitrice nata est sordide intentionis.iij.fo.ccxj.Beda.

Quisquis sine cupiditate glozie quā veretur bono/bene iudicantib⁹ displicere desiderat:etiam per apertissima scelera querit plerumq; obtinere quod diligit.proinde qui glozia concupiscit:aut vera via vtitur:aut certe dolis aut fallacijs contendit:volens bonus videri esse qō non est.j.fo. ccxij.a.Aug⁹.v.de ciui.dei.

Qui nō potest ieiunare:nō tamē extra horā prandij aliquid alimentoꝝ sumat:nisi cum egrotat. j.fo.ccxix.a.Aug⁹.

Quid magni si venter cogāt ieiunare vsq; ad rugitum/qui sepe repletus est vsq; ad vomitū.iij. fo.ccxix.a.Bern⁹.

Qui negligit oris maledicentis resecare cōsuetudinem:etsi non corde maledicat/immunditiā labioꝝ z inquinamentū oris incurrit.iiij.fol. ccxxvj.b.Hieronym⁹.

Quid facies in illa die/quādo de toto tēpore vite tue nō relinquīt momentū quod nō exigat a te gliter expensum sit:iiij.fo.ccxxxiij.b.Anselm⁹.

Quicqd de⁹ fecit/ad rōnē fecit.iij.fo.xvj.a.Aug⁹

Quo

Quod est/habere aliud potest ꝓter ipsum qō est: Esse vero siue quo est/nihil habet admixtum.ij. fo.vij.Boecius.

Quocunq; te verta s/quibusdā vestigijs/operib⁹ scz suis impressis sapientia dei loquitur tibi.ij. fo.xj.Aug⁹.

Quoꝝ est vna materia/eoꝝ est trāsmutatio adinuicem.iij.fo.xiij.c.Aristo.j.metaph.

Quozūcunq; nō est idem genus/eozū nō est vna materia.z cozruptibiliū z incozruptibiliū nō est idē gen⁹.j.fo.xv.Aristo.x.ꝑme phie.

Quoꝝ est vnū gen⁹/eoꝝ ē vna materia.j.fo.xxj.

Quoꝝ est vna natura speciei/eoꝝ est vna participatio illoꝝ q̄ cōsequūt naturā illā.iiij.fo.xxxj.b

Quod in cozporalib⁹ est pondus/hoc in spiritalibus est amoz.Et sicut cozpus monet ad locū ad quē tendit pondus eius:ita in spiritalib⁹ mouetur spiritus in id ad quod tendit amoz eius.j.fo. xxxv.Aug⁹.

Quod in hominibus est moꝛs/hoc est in angelis casus.iij.fo.lxiij.Dam⁹.

Quot assumendi sint ad beatitudines angelorum opiniones.j.fo.cx.

Quō oīa simul creata sint.j.fo.cxiij.c.

Quod simul factum fuit/simul dici nō potest.Et ideo moyses interposuit volumina dierū:vt per volumina dierū notaret distinctio naturarum/ creatoꝝ/distinctoꝝ z ornatoꝝ.Ibidem.

Quō nō est ibi aliquid sapere/vbi mala que tolerantur cogunt penitere malozuꝫ que facta sunt: iiij.fo.clxxxviij.Bern⁹.

Quod principi placuit/legis habet vigorē.j.fo. cxciij.b.

Quod de cozpore mortuo seminat/cum vinculo originalis peccati nascīt z mortis.ij.fo.cxcviij.

Quod vi metusve causa fit/ratū nō habeo:ait legislatoz.iij.fo.ccxxx.a.

Quod quis inuitus facit vel necessitate/nō bene facit:qz nō bona intentione facit.iij.fo.ccxxxiij.a Augustinus.

Ra

Ratio animalis fm vnūquodq; accepta est altera z altera.j.fo.vj.Aristo.j.de anima.

Ratio et intellectus ordinant in homine omnes alias potentias ad actus cōuenientes:z ponūt in eis formā virtutis z artis.iiij.fo.xxxij.b.

Rationalis creatura in duo diuidīt:in angelum scz z animā rationalē.que facta ē ad tres fines: scz ad laudandū/ad seruiendū/z ad fruendum. Primus debeb̄t efficienti/ꝓpter virtutem creantis:Virtus em̄ laudabilium bonoꝝ est.Secundus debetur merito creati.Tertius premiū merentis est.iiij.fo.xxxiij.

Ratio est vis q̄dā anime faciens currere causam in causatū.iiij.fo.xxxvij.Isaac.

Ratio creat in vmbza itelligētie:sensus i vmbza rationis:vita vegetabilis in vmbza sensus.j.folio.xxxviij.idem.

Ratō dupler.j.fo.rxxviij.b.
Raphael medicina dei interpretat.iiij.fo.xliiij.c.
Rationes personarū sunt quadruplices.iiij.folio xlvij.a.
Rationalis ⁊ intellectualis natura dña est suorum actuū tam interiorū/ꝫ exteriorū:habēs facultatē conuertendi se ad quicqd voluerit libere. iiij.fo.xlviij.phs.
Ratio creatur in vmbra intelligentie:⁊ sensus in vmbra rationis.⁊ vegetabile in vmbra sensus. j.fo.xlix.Jsaac lib. de definitōib.⁊.iij.fo.cl viij.
Rationalis natura sub intellectuali est:sicut sensibilis sub rationali:⁊ vegetabilis sub sensibili. ibidē.Dio.in celesti hierarchia.
Ratio dupler:scz inquisitiua ⁊ vmbrosa.ij.folio eodem.b.
Rationalis natura summū bonum summe amare non potuit nisi iusta.j.fo.lxj.a.Augᵒ.
Rationalis natura ꝫdiu eligendo ⁊ amando iusta facit id ad quod facta est/misera esse non debet:sed misera est/si nō habet hoc quo indiget et tamen habere veller.j.fo.lxj.a.Ansel.
Rationis est ordinare motiua in oīm actu suo vt ordinate moueaī.iij.fo.lxiij.b.
Rationes seminales quadruplices.ij.fo.lxxv.b. ⁊ multiplicitas earundē.ibidem.iij.
Rationes seminales sunt ad institutionem nature:obedientiales autē ⁊ causales sūt ad corrupte nature instaurationē.iij.fo.lxxvj.b.
Ratio perfecta que virtus vocaī/primo vtitur se ipa ad intelligendū deum ⁊ fruendum:⁊ ceteris irrationalibus creaturis ad societatem vtiī.ij. fo.lxxxvij.Augᵒ.
Rationalis creatura facta est ad laudādum deū: ad seruiendum et:ad fruendum eo.iiij.foī.cl.b. Magister.
Ratio nō est nobis cōis cum brutis.iiij.fo.clxxx. a.Augustinus.
Ratio nō est corporū/sed abstractoꝝ a formis corporalibus.ibidem.
Ratio est vis siue virtᵒ anime/faciēs currere causam in causatū.iij.fo.clxxxj.a.Jsaac.
Rationalis nature capitulum/hoc est summa est: fugere ⁊ auertere mala:ꝓtransire vero ⁊ eligere bona.iiij.fo.clxxxj.a.Grego.
Rationis pars siue portio superior eternis rationibus conspiciendis ⁊ consulendis inhereīt.ij. fo.clxxxij.a.Augustinus.Inferior autem ad tēporalia gubernanda deflectitur.iij.fo.eodem.a.
Rationis portio inferior mulieri/⁊ superior viro comparaī.j.fo.clxxxiij.a.
Ratio insita siue inseminata lumen anime dicīr. ij.fo.clxxxviij.b.Augᵒ.
Ratio dupler est in anima:scz cōtēplatiua/penes quā dicit Dio.discursas fieri disciplinas in aīa. Et ē practica:ſm quā vt dīc Aristo.lib.de laudabilib bonis/a platone suscipimus animā diuisam in tres partes:scz rationalē/concupiscibilē/ ⁊ irascibilē.ij.fo.clxxxviij.c.
Radicale peccatū dicīr qō sicut radix quedā est/ prestans libidinē ex ꝓe conuersionis ad cōmutabile bonū. Criminale vero qō contrariū est bonori ⁊ laudabilitati virtutis.iiij.fo.ccx.
Rancor nihil aliud est/nisi furor ire contra bonū, ⁊ est vna maliciarum diaboli ſm Dionysium.ij. fo.ccxvj.

Re

Res nō est mutabilis quia est ex aliquo:sed quia est ex nihilo.j.folio.vij.c.Augustinus cōtra epistolam fundamenti.
Res in seipa mutabilis est/habens vmbras puationis ⁊ materie in quas continue deficit:ꝓter quod ſm platonē/intellectus verus de eis non est/sed opinio quedā ⁊ phantasia.iij.fo.xlij.c.
Res nō sunt distincte in verbo/vt dicit Dio.multa eīm sunt ibi vnite/⁊ distincta indistincte/⁊ materialia immaterialiter:mobilia immobiliter.ij. foī.xliij.a.
Res in seipa nō cognoscīr nisi sicut in euripo/id est in ebullitione seu mutabilitate.j.fo.xliij.plato.
Reuelationes aliqn fiunt hominibᵒ ab angelis in somnis.Vigilantibus etiā occulto quodā instinctu ingestas esse cogitationes quibᵒ diuinarent nouimus.iiij.folio.lxviij.Augustinᵒ de spiritu ⁊ anima.
Regnū est oīm finis boni legis ⁊ ordinis distributio.ij.fo.ciij.b.Dio.
Reptile animal vocaī/quod in motu suo ꝓcessiuo toto corpe se rapit/⁊ nō nitiī mēbris specialibus ad illū motū determinatis.j.fo.cxxx.
Resurrectōis hac die christi etiā ipm solē lucidius lucere puto.iij.fo.cxxxij.c.Fulgentius.
Requiescere est cessare ab ope.iiij.fo.cxxxvij.a.
Res fortune siue tpalia organice deseruiūt ad felicitatem siue beatitudinē:sine quibᵒ nō pōt esse beatus siue felix ſm perfectā rationē felicitatis siue beatitudinis.iiij.foī.ccxvij.a.Aristoteles.j. ethicorum.
Res buiᵒ mundi diligende sunt dilectione vsus ⁊ referende sunt ad id quo fruendum est:id ē qō per se bonum est diligendum.j.fo.ccxviij.Augᵒ de doctrina christiana.
Res dicitur multipliciter:⁊ quō peccatū sit res. ij.fo.ccxxxij.a.
Reatus in scriptura aliqn accipiī pro culpa:aliqn pro pena:aliqn pro obligatione pene eterne/ vel tpalis.j.fo.ccxxxv.b.

Ru

Rudentibus conamina immūdoꝝ spirituū comparanī:qui mox vt flante superbia impulsi/se aduersus creatorem erexerunt:ipis elatiōis sue conatibus portum felicitatis eterne reliquerunt/ ⁊ in profundū abyssi rapti ⁊ dimersi sunt.iij.foī. lxj.c.glosa.

Sa

Anitas nō eadē est in mane ⁊ vespe. j.foī vj.a.Aristo..v.phycoꝝ.
Sapiens ē q̄ ex ratōe finis in vnoquoqꝫ opm suoꝝ rationē demōstrat opis:⁊ facit ⁊ ordinat oīa q̄ sūt ad finē opis illiᵒ.iiij.fo.vj.Aristoteles.vj.ethicoꝝ.
Sapiētie dei est ordinare creaturas vnāquāqꝫ in ꝓprio gradu:nulli negando cōmoda sui ordinis ⁊ gradus.iiij.fo.xxvij.b.Plato:⁊ Boecius.
Sapiens nō facit vnde opᵒ suū fiat deteriᵒ.iiij. fo.lij.d.Fulgētius.
Sapiētia fructus est pietatis.j.fo.lv.a.
Sapiens mensura est oīm.iij.fo.lxiij.b.Aristo. x.prime phic.
Satbanas coꝝ Ananie īpleuit:nō intrādo g̃ba; sed malicie sue vires inserendo.ij.fo.lxxij.Beda.
Sacerdotes solis apud heliopolim celebrant die duplicati ⁊ triplicati solis.ij.fo.lxxviij.Dio.
Sapiēs cōsiderat q̄d/qn̄/q̄bus/⁊ ad quid faciat: aliᵏ poterīa sua temerarie opareī.iiij.fo.lxxix.a.
Saphyrus aspectu coloris aerei ēt cui ꝑtutes celestes cōpanī.j.fo.lxxxiij.a.Grego.
Sapiētis est nō ordinari/sed ordinare.iij.fo.xcvj. a.Aristo.j.metaphi.
Sacerdos si oīa bñ fecerit ī se/dānabiī tñ si negligens est circa subditos.ij.fo.ciiij.c.Chrys'sosto.
Sacerdotes ⁊ epi/āgeli dicunī:qz bñt officia angelorū.j.fo.cvj.b.Dio.
Sapientissima theologia visionē illā q̄ in ipa est similitudine existentiū/ex videntiū in diuinum reductōe pulchre notauit theophantā.ij.fo.cvj. a.Dionysius.
Sapor humidi/est sicut odor sicci.iiij.fo.cxxvj. Aristo.ij.de anima.
Sapiēs hō dñaī astris.ij.fo.cxxviij.a.Ptolemeus.Vñ si stelle scintillant ad melancholiā ⁊ ꝙranas:sapiens medicus disponat corpa ad sanguinē:⁊ quartane nō inducenī.Hali.in cōmēto ibidem.
Sapiens hō iuuat celestē circulū/sicut ad fructū iuuaī terra aratione ⁊ seminatione.ij.fo.cxxviij. a.Messehalach.
Sapiētia est de causis altissimis quas difficile est homini scire:⁊ cuiᵒ finis in seipa est ⁊ scīdi grā. Sciētia vero ē qn̄ scīr aliq̄d ꝑ necessaria ꝓncipia ⁊ ꝑ necessaria cōsecutionē. Prudētia autē gnāī sciētia oīm ptinentiū ad ordinē morū cū effectu. Ars factiuū principiū cū ratōe in his que fiunt sup materiā exteriorē:vt sup ligna/lapides.⁊c. iiij.fo.cxciij.b.
Sapiētia i qualibet arte habitᵒ ratōis dicīr:docens ex fine artis rōnes oīm opabiliū ostendere que ad illā artē exiguntī.ibidem.
Saccū ⁊ meritū sacci q̄libz trahit.ij.fo.cxcviij.gre.
Sapiens est qui refrenat linguā suā ne multū loquaī/nisi cū de deo loquiī.iiij.fo.ccxx.Proleme⁹ in prouerbijs.
Sapientis est nō mentiri de quibᵒ nouit:⁊ mentientē manifestare posse.ij.fo.ccxxv.b.Aristo.in elenchis.
Sacra scriptura desiderat liberū correctorē ⁊ piū interpretem.iij.fo.ccxxvj.b.Augᵒ.

Sta

Status hois triplex ſm augu.iij.fo.clxvij.c.
Status sublimissimus simplr ē nature create intellectualis/spiritalis ⁊ incorruptibilis:⁊ ab illo ceciderit lucifer.Sublimissimus aūt statᵒ in genere est innocentie.iij.fo.clxxiij.a.
Status triplex:scz nature/gratie/⁊ culpe.ij.foī. clxxvj.a.
Status continentie in virginibᵒ licet sūmus sit: tñ meritū cōtinētie ⁊ virtus nō preferī in virginibus ſm diuersa tpa.ij.fo.clxxviij.
Status q̄ttuor liberi arbitrij respōdent q̄ttuor naturebois statibᵒ.iij.fo.cxc.b.

Se

Per septē vniuersitas designaī.iij.fo.xxxviij.
In separatis a materia nō ē nūerus:nisi p cām ⁊ causatū tñ.ij.fo.xlvij.a. Rabbi moyses in lib.q̄ dux neutrorum.
Semper est dies in contēplatione immutabil veritat:semp vespera in cognitōe creature ī seipa semp mane in assurrectōe ex hac cognitōe in laudem creatoris.ij.fo.lij. Augᵒ.iiij.sup Gen.
Sensus ois est ſm consonantiā organi corpei cui harmoniā.iiij.fo.lxij.Aristo.iij.de aia.
Seruitus hois ex pcō causata est.j.fo.lxvj.
Sensus est susceptiuus sensibiliū spērū ꝑsente materia:imaginatio aūt tenet eas etiā materia non ꝑsente.j.fo.lxvij.⁊.ij.fo.lxxiij.Aristo.ij.de aia.
Semē nō dat tñ causā materialē/sed etiā efficientem.iij.fo.lxxij.a.Aristo.ij.p hycoꝝ
Seminale dicīr dupliciter.iij.fo.lxxv.c.
Sermonis nobis vsū deᵒ q̄ nos creauit:indulsit pro eo/vt cordis occulta inuicē nobis verbi ministerio panderemus ⁊c.j.fo.lxxxv.b.Basilius ⁊ plato añ cū.⁊.iij.fo.ccxxiij.b.
Sermo dupler:interior/⁊ ꝓlatus.iij.fo.lxxxv. b.Damascenus.
Seraphin scientes/aut incēdentes manifestare/ aut calefaciēres dicunī ſm.dio.iij.fo.xciij.a.
Seraphin ꝓpriet̄ates sedecim.j.fo.xcv.a.
Serenitas est quies in aere.Aristo.vij.pme phiet ⁊ significat q̄rē sūme vitat:ſ mētre.iiij.fo.xcvij.c
Sedendo ⁊ quiescēdo fit aia scīs ⁊ prudēs.Aristo.vij.phycoꝝ.ibidē.
Seruiᵒ triplex:scz ab obligatōe materie:cōditōnalis/⁊ peccati.iij.fo.xcix.b.⁊ se.
Seruus dicīr/qui de bono prudentie nō tantū bz vt sibi ⁊ alijs prudeat:⁊ ideo sub prudētia alterius optet eū viuere ⁊ agere q̄cquid agit. Liber aūt dicīr qui sibi cā esse potest sufficiens in actu bone prudentie,Dñs vero qui ex suppositōe pulchroꝝ ⁊ bonoꝝ sibi ⁊ alijs sufficit ad actū bone prudentie.j.fo.c.Plato ⁊ Aristo.
Seueritas est duplex.Una mixta duricīci crudelitatis ⁊ rigori iusticie:⁊ huic detrahendū esse dicit Augᵒ.Alia dicīr sequela simplicis veritatis. ⁊ huicnō detrahīr.j.fo.cj.
Sensuū primᵒ ꝓter quē animal est aīal/tactus est.iiij.fo.cxxx.Auicenna.
Semen dixit plato esse paruū aīal.improbatur. iij.fo.cxlvj.b.
Sensus est receptiuᵒ specierū sensibiliū sine materia/materia tñ pñte ⁊ obiecto agente,sicut figilū recipit figurā/⁊ agit figurā in cerā:nihil cōtādo sibi de materia metalli/sed simplicē formā dādo sibi.iij.fo.clv.Aristo.ij.de anima.
In senib fortior est intellectus.Nō eīm equaliter iudicant iuuenes senibus ꝓsbyteris.j.fo.clvj. Aristoteles;
Separata ſm esse ⁊ ſm subam/nec ꝓsunt ad esse/nec ꝓsūt ad scire.j.fo.clviij.
Sepe mouentre intellectu recte/in contrariū non recte mouet sensibile desideriū.ij.fo.clix.q. Aristo.iij.de anima.
Semen formans semē viri est:⁊ illud produceret semp ad similitudinē patris generātis/nisi occasionareī.iiij.fo.clxiij.c.
Serpens ex astutia diaboli que in ipo erat elegit rēptare primo mulierē tanq̄ in firmiorem ⁊ magis deceptilē.iij.fo.clxx.b.
Sensualitas est vis anime inferior ex qua ē mo-

tus:qui intendit in corpis exteriores sensus et appetitus rerū ad corpus pertinētiū.iij.fo.clxxx.a.
Sensus cōis nō nisi cōponit z diuidit sensata particularia. Estimatiua aūt nō nisi estimat de amico vel inimico/cōuenīeti vel incōuenienti.iij.clxxx.
Sensualis motus est rerū ad corpus pertinentium iiij.fo.clxxx.a. Aug⁹. Dam.
Seruus nullā hz virtutē nisi cōpatōe ad dominū.j.fo.cxc.a. Aristo.j.poli.t.j.fo.ccxxxiij.b.
Seruitia quanto minus debita/tanto magis sūt grata.ij.fo.cxc v. Brego.
Sensus hois decē quinq interiores/z quinq exteriores.iiij.fo.ccxxxj. Auicēna.

Spe

Species est totū esse individuorum.iij.fo.xxx.b. Boecius sup Porphyriū.
Sphere que plus accedūt ad motorē primū/simpliciorīs motus z paucorū motuū sunt/q illa q plus distant. ibidem. Aristoteles .ij. de celo et mundo.
Spheres celestes nō se contingūt:sed vna multum exaltat sup alterā:z in medio earū est corpus spiritale/sicut aer in quo oēs monent.iiij.fo.cxxij.c
Spes est certa expectatio future beatitudinis ex meritis puenies z gratia.iij.fo.cxciij.a.

Sple

Splendor est diffusio luminis eius.iiij.fol.xxix. Dionysius.

Sci

Scientia accidentaliū maxime confert ad scientiā eius quod quid est.ij.fo.v.d. Aristo.
Scientia omnis ex pexistenti est cognitōe principiorū.iiij.fo.xvij. Aristo.j.posterioꝝ.
Scītia p effectū est scītia:z illa indignior est/vt dicit Aristo. q scientia per causam:q est scientia ꝓpter quid.j.fo.xlj.c.
Scientia creature in compatōe creatoris quodā mō adueperascit:tremq lucescit z mane fit/cum ipa refert ad laudē dilectionēq creatoris:nec in noctē vertit vbi nō creator creature dilectōe derelinquit.ij.fo.xliij.a. Aug⁹.
Scire arbitramur vnūquodq/cū causā cognoscimus:z qm illius causa est:z q impossibile ē aliter se habere.ij.fo.lj. Aristo.j.posterioꝝ.
Scientia de humanis est:sapientia de diuinis. iiij.fo.xcv.a. Aug⁹. Dicit em Brego. q sapiētia z intellectus de diuinis sūt.
Scientia illa cuⁱ⁹ finis est sciēdi grā/in seipa est: hoc est quā volumus scire ꝓpter seipam ad nihil aliud referendo: Et que est p altissima z difficilia homini scire/vocat sapientia. j.fol.xcvj. Aristo. j.phīe phīe.
Scientia dupliciter dicit esse ex parte:z duplicit pfecta.ij.fo.xcvj.
Scientie mechanice z morales impfecte sūt:quia illas querim⁹ nō nisi ꝓpter opus.ibidē.
Scītia vt plena z pfecta sit/tria exigunt:scz perspicacitas siue subtilitas sciētis.z q cognoscibile sit altissimū z admirabilissimū.z q medium sit ꝓpriū z efficax ad scientiā faciendā.iiij.fo.xcvj.b.
Scire qdē plura possum⁹:intelligere vo pm actū tm vnū.iij.fo.cxv. Aristo.in topicis.
Scintillatōis stellarū causa dupler. Una q sunt remote. Un planete nō scintillant/sed stelle fixe: ꝓpter longinquitatē. Alia:si planeta oriāt in vapore:sicut iupiter ortus in mane/ꝓpter vapores in quibus oriebat/visus ē scintillare:vt dicit Ptolemeus.j.fo.cxxviij.
Scientia vna magis altera est bonoꝝ z honorabiliū dupliciter:scz aut subiecti dignitate/aut demōstrationū certitudine.ij.fo.cxxxviij.
Scītie practice stant ad opus.ij.fo.clxxiij.phs.
Scintilla oscītie siue synderesis in nullo viatore/nec dānato extinguit ex toto. Et actus eius dupler est:scz inclinatio ad bonū:z murmuratō contra malū.iij.fo.clxxxviij.b.
Scientia mali bono deesse nō potest. Scire enim malū bonū est.quia nō vitat malū nisi cognitū. ij.fo.ccxx.a. Boecius.
Scītia vna est plurū velut amborū finitū. vnius tanq eius qō est finis:alterius tanq eius qō est ad finē.iiij.fo.ccxxxij. Aristo.

Si

Simplicitas tanta est in deo:q ipe est quicqd hz. iij.fo.viij.f. Aug⁹.
Simplicitas dupler.iiij.fo.viij.b.
Sicut in deo tripler est ratio cause circa vnā essentiā:ita est vnū esse creatū i creatura/cuius sūt tres ꝓprietates:ita q esse siue essentia creature respōdeat essentie. ꝓprietates aūt respōdeāt tripliciratōi cāe/z adaptent tribus plonis.j.z.ij.fo.xiij.
Sicut es ad statuā se habet/sic materia ad formā. iiij.fo.xiij. Aristo.j.phycoꝝ.
Sicut tres persone in trinitate sūt vna substātia/ vna essentia/vna vita/vnus deus:ita memoria intellectus z voluntas in anima pro modo suo sunt vna substantia/vna essentia/vna vita/vna mens.iiij.fo.xxix.
Sicut nunc tpis se habet ad omnē locū:ita q oīs locus presens est ei/z ipm presens omni loco:ita nunc eternitatis se habet ad omne tēpus:ita q oīne tēpus sibi presens est/z ipm pns oīi tpi p indeficientiam:nulli em tpi deficit.ij.fo.xxiiij. Anselmus in monologion.
Sicut se habet materia in natura corporū:sic intellectus possibilis in natura spiritali z intellectuali.j.fo.xxix.a.
Sicut lucis corporee dupler est actus:ita dupler est actus intellectus agētis.iij.fo.xlj.c.
Sicut se res hz ad esse/ita se hz ad cognitōez. Aristo.j.meta.intelligit de ꝓncipijs cē.iiij.fo.xliij.c.
Sicut de maioribz z minoribz angelis quidā pfuerūt:ita de vtroq gradu qdā corruerunt:inter quos vn⁹ fuit oībus alijs cadentibz excellētior: nec iter stātes alq fuit eo dignior.3.fo.lviij.mgr
Similitudo duplex:scz eqparātie siue paritatis: z imitationis.j.fo.lx.
Similitudo est quoꝝ ē qualitas vna/cū iter se substantialr differant.j.fo.lxij.a. Boecius.
Synderesis ꝓprius actus est/remurmurare malo.iiij.fo.lxiij.a. Brego.
Synderesis data est bonū in adiutoriū resurgendi de peccato.ibidē. Diero.
Synderesis ē naturale iudicatoriū/i quo scripta est lex naturalis.j.fo.lxv.b. Basilius.
Synderesis est scintilla conscientie que inclinat ad bonum/z remurmurat malo.ibidem. Dieronymus sup Job.

Synderesis est in bonis z in malis angelis:scz in bonis ad iocūditatē ꝑscientie:in malis aūt ad afflictionē z tristiciā eiusdē ꝑscie.j.fo.lxv.
Similitudo sumitur a corporalibus.iiij.folio lxviij. Dionysius.
Sicut superbia se erexit cōtra deū:ita inuidia/q peccat ex hoc est superbie/impugnauit z tēptauit hominē:ne ad beatitudinē ascenderet vnde ipse ceciderat.j.fo.lxx. Aug⁹ de scīa virginitate.
Si vnū oppositoꝝ est multiplex/z reliquū.iiij.fo. lxx.c. Aristo.in topicis.
Sicut mali boies in terra/sic demones non oīnia que volunt facere possunt:nisi q̄tum illius ordinatōe sinūtur:cui⁹ iudicia sicut nemo plene cōprehēdit/ita nemo iuste reprehēdit.ij.fo.lxxiij.aug⁹
Sicut nec parētes dicimus creatores hoim:nec agricolas creatores frugū:q̄uis eoꝝ extrinsec⁹ adhibitis motibus ista creanda dei virtus operetur interius:ita nō solum malos/sed nec bonos angelos phas est putare creatores. Sed p subtilitatem sui sensus z corporis/semina istarū rerū nobis occultiora nouerūt: et ea p congruas tempatiōes elementorū latentes spargunt:atq̄ ita gignendarū rerū z accelerandoꝝ incremētorū pbet occasiones.iij.fo.lxxiij.a. Aug⁹.iij.de tri.
Signū est qō ꝓter spem quā igerit sensib⁹/aliud fac i noticiā venire.iij.fo.77.a.z.ij.fo.85.aug⁹
Sicut a bonis angelis in hac vita laborantib⁹ auxiliuz pietatis impenditur:ita mali occulte dei iustitie seruiētes nesciendo/ministeriū exequi repro bationis conant.iij.fo.lxxiij.a. Breg. i moral.
Signū vnū oportet vt referatur ad plures res. ij.fo.lxxv. Aristo.j.elenchoꝝ.
Similitudo est ex vno qō est in pluribz. Est em similitudo rerū differētiū eadē qualitas.iij.fo.xc. a. Ansel. Boeci⁹. Et intelligitur de similitudine rei/nō habitudinis.iij.fo.xcj.
Si cui⁹ natura simplex est/ vna z simplici gaudet operatione:z delectatio in gaudio illo nō hz ꝑtiū. z hoc intelligit de actiōe simplici: nō de composita.ij.fo.xcj.d. Aristo. vij.ethicoꝝ.
Similitudo habitudinis est inter creatorē z creaturam.iij.fo.xcj.
Siccitas qualitas est mortificatiua:z nihil cōmune habet cū vita:z ideo nihil est in angelis respōdens siccitati.iiij.fo.xciiij.b.
Sicut calidū celi ꝑm Aristo. operat in humido vitificando q̄ est ꝓncipiū vite/subtiliando ipm z viuificando z formando:ita calidū diuinū operatur in humido pietatis z deuotiōis ad actū vite/gre z glie:quē actū suscipere nō pōt destitut⁹ humido pietatis z deuotiōis. Ibidem.
Signa facere est gratie gratisdate/nō gratum facientis.j.fo.cj.a. Brego.
Si interrogaueris angelos quid viderint:audies quidem de substantia nihil respondentes:gloria vero in excelsis deo solum cantantes. Et si seraphin z cherubin cōcupieris aliquid dicere de mystica sanctimonij melodia:audies sanctus/ sanctus/sanctus: et qm plenū est celum z terra gloria ei⁹. sed z si superiores inuestigaueris virtutes:nihil aliud inuenies q̄ q̄ vnū opus est eis/ laudare deū.iij.fo.cvj. Ebryso.
Synagoga/hoc est surſuz ductio/siue cōuentio angelorum quadruplex.j.fo.clx.
Simul tpe sunt quoꝝ esse z constitutione vnū corpus est mensurans.iiij.fo.crij.a.
Singulare concernit hoc z nūc: vniuersale autem vbiq z semp.iij.fo.crj.b. Aristo.j.phycoꝝ.
Sicut locus mensurat ens:ita esse entis mensurat in tpe vel nūc.ij.fo.crij.d.phs.
Si aliquid cōmixtum esset ex omnibus:nullum locum habere posset in mūdo ad quē aut moueretur:aut i quo generaretur et esset.j.folio.crv. Auicēna. Algazel. Aristo.
Sicut est in boie ad pfectionē nutrimēti:sic est in oī re generabili z corruptibili/z in oī re ordinata ad ppagationē mūdi.iij.fo.crr.
Signa duodecim celi in q̄tuor triplicitates diuidunt. Tria quippe sunt ignea:vt aries/leo/z sagittarius. Tria terrea:vt taurus/virgo/z capricornus. Tria aquea:vt cancer/scorpi⁹/z pisces. Tria aerea:vt gemini/libra/aquarius:z ab his planete accipiunt virtutes alterandi z imutādi hec inferiora.j.fo.crrij.d.
Simplicia nature non sunt nisi tres in genere:scz natura grauis simplr recto motu deorsum. Natura leuis recto motu sursum. Et natura ei⁹ q̄ est leue in alio/z graue in alio.ij.fo.crrij.a.
Sicut superiora virturibus suis inferiora informant inferiora:ita inferiora restringūt ad vnū z determinant superiora.iiij.fo.crrij.c.
Signū ex multis modis.ij.fo.crrviij.a.
Sicut visus in corpore/ita intellectus in anima. ij.fo.crl. Aristo.j.ethicoꝝ.
Sicut de⁹ est ꝓncipiū oīm/ex quo oīa:ita corpus ade est ꝓncipiū oīm corpoꝝ humanoꝝ z naturet ita q in ipso per corpulentiam substātiam fuerūt oīa.iiij.fo.clj. Aug⁹.
Sicut partes anime se habent ad particularia organa:ita tota anima ad totum corpus.iiij.folio clij.c. Aristo.ij.de aīa.
Sicut lumiaria stellarū vbiq penetrāt in mūdū/ vt virtutes celestes oībus pribz mūdi inuebant: ita spūs vitalis z calor vbiq penetrāt p corp⁹/ vt omnibus partibus eius inuchāt virtutes ad opera vite z passiones.iiij.fo.cliij.
Sicut in oī natura ē actiuū z passiuū:ita et in aīa necesse est accipere has differentias.et q̄ sint illic. iij.fo.clvj.g. Aristo.iij.de aīa.
Sicut ope dei z nō alterius ex corpore primi adformat eua:ita ex corpore secūdi adpendentis in cruce format ecclia. j.fo.clxv. Aug⁹.
Si ꝑmi boies nō peccassent/sine oi pcto z macula in paradiso carnali copula ꝙuenissent: z esset eis tor⁹ immaculat⁹/z cōmixtio sine ꝙcupiscētia:atq genitalibz mēbris sic cereris i perarēt/vt ibi nullū motū sentirent illicitū zc.j.fo.clxviij.a.
Simiarum sex genera ponit Aristoteles libro de animalibus.ij.fo.clxx.a.
Sicut primo mozs intrauit per auditum/cū mulier audiuit verba serpentis suadentis:ita ꝑmo intrauit vita per auditum.iiij.folio.clxx.a. Bernardus sup canticis.
Sicut ꝑma immortalitas quā peccādo adā pdidit/ fuit posse non mori:ita ꝑmū liberū arbitriū fuit/ posse non peccare:nouissimū vero/non posse peccare.ij.fo.clxxiij.

Synderesis z sensualitas sīue fomes ex opposito diuidūtur in partib aīe. qz sensualitas semp instigat ad malū: z synderesis semp ad bonū. j. folio. clxxxviij. a.

Synderesis ꝓpriū est nō peccare. iij. fo. clxxxviij. a

Synderesis ē scintilla ꝓscīe. iij. fol'. clxxxix. a. glo.

Synderesis non est conscia: quia synderesis est q̄ dam potentia aīe: cōscientia aūt est habitus. iiij. fo. co. b. z duo habet in se. ibidem.

Sicut nō dormit neq; dormitat qui custodit isrl: ita nō dormit neq; dormitat q̄ impugnat isrl'. iij. fo. cxcj. Bern̄.

Sicut solus deus creat/ ita solus iustificat. iij. folio. cxciij.

Sicut iustum fuisset si adam seruasset innocentiam/ q̄ filij successissent ei in rectitudine iusticie naturalis: ita eadem iusticia exigente succedunt ei in contractione corruptionis ꝓpter preuaricationem. j. fo. cxcviij.

Si eua sola peccasset z non adam: peccatum vt ꝓsonale in ipsa sola remansisset z deus de corpore ade aliam mulierem fecisset/ per quā cōmixtionē cum adam propositum dei de multiplicatiōe hominū ꝓficeret. ij. fo. cc. a. Ansel.

Si non esset fomes/ non esset pugna contra incontinentiā. iij. fo. ccij. b.

Si te laudi hominū cōmittis: necesse est vt aliqñ paruus/ aliquādo magnus/ aliquando nullus sis. iij. fo. ccxij. Hieronym⁹.

Sicut eiusdem moris est amicis benefacere/ z inimicis male: ita eiusdez moris est gaudere de malis z tristari de bonis. ij. fo. ccxiij. a. Aristo.

Si intantū processerit malum/ vt conuinci vl' criminis obiectu aliquē leserit: nō pigeat ex ipso ore proferre medicamenta vnde facta sunt vulnera. j. fo. ccxv. b. Aug⁹ in regula.

Sicut mot⁹ anime peruenit ad corpus: ita motus corporis peruenit ad aīam: z vtrūq; mutatur ex reliquo. iiij. fo. ccxvj. b. Aristo.

Signa que sunt ex factis hominū z manifesta/ faciunt iudicium rectu: Signa autem que poti⁹ fingunt ex malicia iudicantis q̄ appareāt in rebus/ facīt iudiciū nō rectū. iij. fo. ccxxvij. b.

Si videris in ꝓximo tuo malum: non infames eum/ sed excusa factum. Si nō potes excusare factum/ excusa intentionem facti. Si nec factū/ nec intentionem facti excusare poteris: accusa teipm in cōparatiōe ipsius zc. iiij. fo. ccxxvij. Bern̄.

Sicut vera penitentia veniam promeretur: ita simulata deum irritat. iij. fo. ccxxxv. glo.

Simulata equitas nō est equitas/ sed duplex iniquitas. j. fo. ccxxxvj. Aug⁹.

Sicut omnia membra corpis vel capiti subiiciuntur: ita omnes quotquot sunt vni principi subiiciuntur. iij. fo. ccxxxvij. a. SPJ

Spiritui angelico vel humano ꝑ essentiā nihil illabitur nisi deus. ij. fo. lxvj. b.

Spūs est quedā vis aīe mēte inferior/ in q̄ imagines rep̄ ipsarū. iiij. fo. lxvj. Aug. sup. xij. gen̄.

Spūs vehicula sūt formarū aialiū. iij. fo. lxxij.

Spūs in corpore discurrūt sicut luminaria in mūdo: z sunt instrumēta virtut⁹ naturalis/ vitalis z aīalis. j. fo. cxix. Losta benluce.

Spinas/ tribulos et venenosa terre homini post peccatum peperit. ij. fo. cxxvij.

Spūscrūs nō tetigit corda patriarcharum dum essent in opere cōiugali. ij. fo. clxvij. SQ

Somniū aliquādo fit quod est visio: cum quis videt quod eodem modo quo apparuerat euenier. Aliquādo fit visio que est oraculum: cum aliqua grauis persona/ vel etiā deus aliqd apte eueturū/ vl' nō euēturū/ faciēdū vl' deuitādū denūciat. j. fo. lxvij. Aug⁹.

Somnia que per signū/ nō per causam sunt: intrat etiā sub imaginib somniātur sensibilib: q̄uis in celo ex positiōe astrorū nō sint sub talib imaginibus. iij. fo. lxvij. d. Aristo. de somno z vigilia.

Solium domini angelice sunt ptātes: quarū mētibus deus presidens/ inferius cuncta disponit. Exercitus celi ministrātiū angelorū multitudo. Dextera pars angelorū electa. Sinistra reproba angelorū. iij. fo. lxxxij. a. Grego.

Solus deus comprehensor est suipsius. iiij. folio cvj. Aug⁹ ad paulinā.

Sol a sapientib dator vite dict⁹ est. ij. fo. cxx

Sol ascendit super mercurū z lunam z adiuuatur a marte/ faciet longitudinē serenitatis z siccitatis. si econtra fuerit/ significabit humiditatez z pluuias longas. j. fo. cxxiij. Albumasar.

Sol illustrat/ z nō illustrat. Stelle illustrantur/ nō illustrant. Luna illustrat z illustrat. Orbis illustratur quidem/ sed nō recipit lumen calcarū in partibus sicut stella/ sed diffusum in perspicuo aere. j. fo. cxxviij. c.

Sol dicitur maius lumen: nō solum luminis magnitudine: sed etiam maior est in calore quo mūdum calefacit: cum pererit⁹ ante creationē eius diebꝫ nec caloris dies habuisset. j. fo. cxxix. aug⁹

Socrates veneno citute occidendus/ flētes amicos platonez z ceteros consolat⁹ est his verbis: Nolite flere: Anime enim philosophorū mors nō possunt: sed post mortē corporis ibim⁹ ad deos/ ad illos optimos viros. ij. fo. clxij. a.

Somn⁹ est ligamentū sensuū. iij. fo. clxv. Aristo.

Sopor ꝓfundus somn⁹ est. iiij. fo. clxv.

Sol sicut ꝑ seipm nō illuminat mūdum/ sed per lumen qō effluit ab ipso: qō est intentio z similitudo solis: Ita similit sol diuinus ꝑ lumen gratie quod in fluit anime/ illuminat animam z gratificat eam. ij. fo. clxxxvj. b.

Sola illa medicinā ꝓstare potuit nostro corpori/ que non ex peccati vulnere germen pie prolis emisit. iij. fo. ccv. b.

Solius dei est iudiciū. cuius nosse est occulta cordis. iiij. fo. ccxxvij. a. glo. vnde iudicio definitōis solius dei est iudicare. Pōt tn̄ bō iudicio cōiectu rationis ꝑ signa exteriora iudicare. ibidem.

SLE

Stelle qñ exacuūtur z igniūtur/ ex motu earum igniū aer q̄ eī circuītu ea. j. fol'. cxxiij. a. Aristo.

Stelle sunt ignee. Ibidem.

Stelle z circuli in quo fixa est stella eadem natura est. ibidem.

Stellarum quedam sunt graues: vt saturnus/ iupiter et mars. queda⁹ leues. vt luna/ mercurⁱ⁹ z venus. quedā grauissime/ vt q̄ sunt in celo stellato. ij. fo. cxxiij. ptolome⁹ z Albumasar.

Stellarum vnaquēq; ex materia sua tota est: ꝓpter quod etiam non transmutātur adinuicem. j. fo. cxxvij. b. Aristo.

Stelle si moueanť. iiij. fol'. cxxvij. b.

Stella dr a stando: qz nō mutat situm imaginis in qua posita est. ij. fo. cxx viij.

Stelle aialia nō sunt: nec mouenť ab aīa/ sed a virtute iussu dei facta in ipsis: q̄ mouet eas in locis suis: sicut aīalia mouenť ab aīa: nō tn̄ motu ꝓcessiuo. qz si hunc haberent/ vt dicit Aristo. natura dedisset eis instrumēta talis motus: sicut pedes z alas. qō falsum est. ij. fo. cxxviij.

Stella nulla a se lucet/ ꝫ mutuato lumine a sole. iiij. fo. cxxxvij. Aristo. Auicē. z messehalach.

SU

Subiectum intelligi potest sine proprietate. iij. folio. xij. Auicēna.

Subiecta natura scibilis est per analogiam. Sicut em̄ ad statuam es/ aut ad lectulum lignum/ aut aliqō bor habentiū formā/ materia z informe se habet ꝓtulsq; accipiat formam: sic subiecta natura se habet ad substantiā et hoc aliquid. iiij. fo. xiiij. c. Aristo. j. phyticor.

Subiectum est ens in se cōpletum/ quod est causa vel occasio accidentis existendi in eo: vel q̄ sit i ei accidens. iiij. fo. xxxvj. Auicēna.

Sunt quedā semp/ vt necessaria: quedā raro/ vt casualia z fortuita: quedā frequēter/ vt naturalia. ij. fo. xlj. z de reductiōe ipsor. iiij. fo. co.

Superiora agmina deo assistentia: scz cherubin/ seraphin/ thrони z dñationes/ vsum exteriorꝭ officij nō habent. j. fo. lviij. Grego.

Superbia primū fuit in pcto ade: ꝫ ipa nō fuit origo corruptiōis: ꝫ illa actualis trāsgressio. j. fol'. cc. b.

Superbia est querse celsitudinis appetitus. iiij. fol'. ccx. a. Aug⁹. xiij. de ciuitate dei.

Superbia est amor ꝓprie excellentie. ibidem. Augustin⁹ de innocentia.

Superbie q̄ttuor sunt spēs. vñ vsius ꝓpositrini: Exse: pro mentis: falso: plꝰ oib⁹ inflāt. ij. fo. ccxj

Superbia querit preesse: inanis autem gloria excellere in laude. j. fo. ccxij. a.

Superbia regina est vitior. j. fo. ccxiij. Aug⁹.

Superbia diaboli causa est ois mali: tam in se q̄m in hoīe: Sed p̄ inuidiā malū ꝓcurauit in hoīe/ non aūt i seipso: qz nemo inuidet sibiipsi. ij. fol'. ccxv. b.

Subtrahens sibi de necessario/ peccat grauiter: z injicit sibiipsi manus. j. fo. ccij.

Suspitio est mala opinatio de aliq̄. ij. fol'. ccxxvij. Tullius.

Suspitiōes si euitare nō possum⁹: quia homines sumus, saltem nō iudicemus vt definitiuas sententias ꝓferamus. Ibidem.

Suba dr multipliciter, et si peccatum substantia sit. ij. fol'. ccxxxij. b.

TA

Actus non nisi corporum est. iiij. fo. xxviij. e Auicenna.

Tanto altior ispe quis i deū resurgit/ q̄nto plus z fortiora pro nomine dei pertulerit. iij. folio. lxix. c. Grego. Gregorius.

Si non tangit non agit: z si nō agit/ non sequitur alteratio. iiij. fo. clviij. o. Aristo.

Tanto maius est peccatū/ q̄nto maior est is i quē peccatur. ij. fo. clxxij.

Tactus z loci/ risus z sibili moriture virginis solent esse ꝓncipia. j. fo. ccxxj. b. Hieronym⁹.

Taciturnitas de deo mala est. z maxime in illo q̄ ex officio tenet: vt ꝓlatus. iiij. fo. ccxxv. c.

TRA

Transferentes se/ sm aliquā similitudinē se transferunt. ij. fo. xj. b. Aristo.

Tranquillitas ē qes in mari. iiij. fo. xcvij. c. Aristo.

Transcorporationem posuerunt socrates z plato metaphorice/ non litteraliter intelligendam. iij. fo. cxlix. Grego. Nirenus.

TE

Tempus mensurat esse: z locus mensurat ens. ij. fo. xxij. lib. de intelligibilibus.

Tempus incepit cum mūdo isto: z mūdus cū tēpore. iiij. fo. xxxiij. a. Aug⁹. xiij. de ciui. dei.

Tempus est numerus motus sm prius z posterius. ij. fo. xxxiij. Aristo. iiij. phyticor.

Theophania lumen est glorie dei/ quod a deo descendit in angelum bonū/ z speciem glorie imprimit in ipsum. j. fo. xlv.

Tempus z momentum casus angelorum malorum incertum est et non determinatum: sed certum est/ q̄ boni creati sunt/ z ꝓpria volūtate deprauata sic ceciderunt. iiij. fo. lxj. b.

Temptare, ꝓbare est. j. fo. lxix. a. glo.

Temptaror in philosophia non accipit experimētum scie/ sed ignorāte. ij. fo. co. Aristo. in topicis

Temptationis sex modi. ij. fo. lxix. b.

ꝓpter penā pcti: nisi ei cōsentiat rō/ pmittit aplis irasci: qō est hūana tēptatio. j. fo. clxxxj. a. glo.

Superbia pmū fuit in pcto ade: ꝫ ipa nō fuit origo corruptiōis: ꝫ illa actualis trāsgressio. j. fol'. cc. b.

Superbia est querse celsitudinis appetitus. iiij. fol'. ccx. a. Aug⁹. xiij. de ciuitate dei.

Superbia est amor ꝓprie excellentie. ibidem. Augustin⁹ de innocentia.

Superbie q̄ttuor sunt spēs. vñ vsius ꝓpositrini: Exse: pro mentis: falso: plꝰ oib⁹ inflāt. ij. fo. ccxj

Superbia querit preesse: inanis autem gloria excellere in laude. j. fo. ccxij. a.

Superbia regina est vitior. j. fo. ccxiij. Aug⁹.

Superbia diaboli causa est ois mali: tam in se q̄m in hoīe: Sed p̄ inuidiā malū ꝓcurauit in hoīe/ non aūt i seipso: qz nemo inuidet sibiipsi. ij. fol'. ccxv. b.

Subtrahens sibi de necessario/ peccat grauiter: z injicit sibiipsi manus. j. fo. ccij.

Suspitio est mala opinatio de aliq̄. ij. fol'. ccxxvij. Tullius.

Suspitiōes si euitare nō possum⁹: quia homines sumus, saltem nō iudicemus vt definitiuas sententias ꝓferamus. Ibidem.

Suba dr multipliciter, et si peccatum substantia sit. ij. fol'. ccxxxij. b.

TA

Actus non nisi corporum est. iiij. fo. xxviij. e Auicenna.

Tanto altior ispe quis i deū resurgit/ q̄nto plus z fortiora pro nomine dei pertulerit. iij. folio. lxix. c. Grego. Gregorius.

Si non tangit non agit: z si nō agit/ non sequitur alteratio. iiij. fo. clviij. o. Aristo.

Tanto maius est peccatū/ q̄nto maior est is i quē peccatur. ij. fo. clxxij.

Tactus z loci/ risus z sibili moriture virginis solent esse ꝓncipia. j. fo. ccxxj. b. Hieronym⁹.

Taciturnitas de deo mala est. z maxime in illo q̄ ex officio tenet: vt ꝓlatus. iiij. fo. ccxxv. c.

TRA

Transferentes se/ sm aliquā similitudinē se transferunt. ij. fo. xj. b. Aristo.

Tranquillitas ē qes in mari. iiij. fo. xcvij. c. Aristo.

Transcorporationem posuerunt socrates z plato metaphorice/ non litteraliter intelligendam. iij. fo. cxlix. Grego. Nirenus.

TE

Tempus mensurat esse: z locus mensurat ens. ij. fo. xxij. lib. de intelligibilibus.

Tempus incepit cum mūdo isto: z mūdus cū tēpore. iiij. fo. xxxiij. a. Aug⁹. xiij. de ciui. dei.

Tempus est numerus motus sm prius z posterius. ij. fo. xxxiij. Aristo. iiij. phyticor.

Theophania lumen est glorie dei/ quod a deo descendit in angelum bonū/ z speciem glorie imprimit in ipsum. j. fo. xlv.

Tempus z momentum casus angelorum malorum incertum est et non determinatum: sed certum est/ q̄ boni creati sunt/ z ꝓpria volūtate deprauata sic ceciderunt. iiij. fo. lxj. b.

Temptare, ꝓbare est. j. fo. lxix. a. glo.

Temptaror in philosophia non accipit experimētum scie/ sed ignorāte. ij. fo. co. Aristo. in topicis

Temptationis sex modi. ij. fo. lxix. b.

Temptatio est impulsus ad illicitū. ij. fol'. lxix. b. Hugo. Anselm⁹. iij. fo. clxix. a.

Temptatio ꝓprie actus dr̄ demonis/obseruatio diaboli/z insidiatio z circūuolatio qua tota die instat ad hominis deceptionē. iij. fo. lxix.

In tēptationē duci/est tēptatione frangi/z tēptatione superari. iiij. fo. co. Blo.

Tēptator ꝓprie dr̄ diabol⁹ triplici rōne. Ibidē. b est em̄ ꝑme tēptationis inuētor. Aug⁹. j. fo. se.

Temptatio humana triplex: et vna diabolica. ij. fo. lxx. a. Blo.

Tēptationis modus ꝑm⁹ est in sensualitate: Secundus in inferiori parte rōnis tāq̄ in muliere: Tertius in superiori parte rōnis tāq̄ in viro. ij. fo. lxx. Aug⁹. xij. sup Ben̄.

Tēptatio diaboli nō pōt esse in aliq̄d/nisi ex licentia cōditoris. ij. fo. lxxj. f.

Temptat deū q̄ habens q̄d faciat/sine rōne cōmittit se z fidē periculo: volens experiri vtrū possit liberari a deo. j. fo. lxxij. b. Blo.

Tēptatio dei ꝓsupponit triatis: scz postulationē miraculi sine rōne vtilitatis: z q̄ cōmittat se/vel fidem periculo. Ibidem.

Tēptationes ad q̄ttuor valent: scz ad delicti emūdationē: ad vtutū ꝓbationē: ad humilitatē z experimentū ꝓprie fragilitatis z vtutis: z ad gloriā dei manifestandā. j. fo. lxxij. b. Beda.

Temere vsurpat q̄ ꝑsumit nō concessa potestate a superiori. ij. fo. lxxxj. b.

Theologia celestes eentias ꝓformat igneis rotis iij. fo. lxxxj. a. Dionys⁹ ad longum singulariter notandus.

Tpe passionis dñi audite sūt voces āgelor̄ i aere: Trāseam⁹ ab his sedib⁹. ij. fo. lxxxix. a. In euangelio nazareor̄.

Theophania ē illuminatio ꝓcedens ab intus ad manifestationē alicui⁹ occulti de deo. iij. fo. cvj.

Theophania ꝓprie dr̄ illuminatio descēdēs a deo p modū glie: p quā eleuat intellect⁹ angelicus z illuminat ad cognoscēdū id q̄ agēdū ē ex ordine hierarchico in q̄ ꝓstitut⁹ ē angelus. iiij. fo. cvj. b.

Terra pura lapis nō fit: q̄z ꝓtinuationē nō facit/sed cōminutionē. j. fol'. cxj. Aristo. et Auicenna.

Terre ꝓprietates. ij. fo. cxj. c.

Terra dr̄ vacua/incō posita/istructibil'. ij. fo. cxij.

In tpe esse est in numero esse numerāte ꝓpodū ꝑm ꝓpus z posteri⁹. ij. fo. cxiij. Aristo. iiij. phȳsicor̄.

Terra loc⁹ est oim generabiliū et corruptibiliū. ij. fo. cxiij. d. Pbus.

Tenebra in corporalib⁹ nihil aliud ē nisi lucis absentia. z nihil est in existentib⁹ vel de numero existentiū. iij. fo. cxiij. e.

Tenebre a tenēdo dicunt: q̄z tenēt lucē ne aliq̄d illustret/q̄ ē post opacū q̄n luci opponit. 4. fo. 119

Terra a natura habet soliditatē: ariditatē autē ex separatione ab aq̄s: attritionē aūt ꝙ trita ē/ab ꝙ habz ꝙ est loc⁹ gñationis aialiū. iiij. fo. cxxvj.

Terra cōditoze iubente oīa genera aialiū eduxit z reptiliū/z fer̄ z iumēтor̄. oīa quidē ad hois vsum: q̄dā ad escā: q̄dā ad ministeriū: q̄dā ad ornamentū. iiij. fo. cxxx. Dam̄.

Tēptationis duo genera: vnū int⁹ a carne q̄ gratuius ipellit. Aliud extra ab hoste. ij. fo. clxxij.

Tpalia tripl'r amari pōt: scz vt instrumēta ad necessitatē vite: z vt finis i eis ponat. j. fo. ccxvij. b.

Tpalia ab ecclesiasticis ꝓnis pōt amari z possideri. put sūt instrumēta meriti z vtutis. Ibidē.

Temptatio a carne semp est cū pctō/cui⁹ ei non consentiatur. ij. fo. ccxix. b. Aug⁹.

Eo tpe q̄ necessitati debitū soluit (quia p eum necessitati voluptas miscet) q̄d necessitatis sit/q̄d voluptatis ignorat. iij. fo. ccxix. b. Bzegor⁹.

Ti

Trinitas ꝑm quā anima assimilat deo/est rationabilitas/concupiscibilitas/z irascibilitas. j. fo. lxiij. a.

Tristicia z remorsus ꝯscie sūt ꝑm cōscientiā mali: ita q̄ aliq̄n non inuenientes in seipsis vnde delectentur/interficiant seipsos. j. fol'. lxv. b. Aristo. ix. ethicor̄.

Tyrān⁹ in hoc differt a rege: q̄ rex ꝯsulit z statuit q̄d oib⁹ est vtile. Tyrān⁹ vero neglecta cōi vtilitate/cōsulit z statuit q̄d sibi est vtile. ij. fo. c. Aristoteles. Basilius. Boecius.

Ex tristicia quattuor nascunt: scz timor: pusillanimitas: amaritudo: desperatio. j. fo. ccxvj. Jsido.

Timere serpentē boi naturale est. iij. fo. cxcvij. b. Tullius.

Titillationē i coitu facit ꝯfricatio seminis ad neruos sensibiles in exitu. iiij. fo. cciij. Aristo. x. ethi.

Timor opponit inani gloriе: sicut humilitas superbie. iiij. fo. ccxij. Aug⁹.

Timor nihil aliud est/nisi fuga mali pene: z amor siue libido boni cōmutabilis. iiij. fo. ccxxix. b.

Timor est perturbatio animi in expectatione mali. Ibidem Aug⁹.

Timor est ꝓter naturā irrationabilis fistole: id est cōtractio. Ibidē. Dam̄.

Timor est fuga mali ne pdat q̄d amat. Ibidē glo.

Timor q̄n pctm̄ sit/z q̄n meritū. j. fo. ccxxx. b.

Timor diuidit in sex: scz in segnicie/erubescentiā/verecundiā/admirationē/stuporem/et agoniā. Segnicies est timor future operationis. Erubescentia timor in expectatione cōuitij. z est optima passio. Verecundia timor in turpi actu. nec est passio desperabilis ad salutē: Iste em̄ due passiones signa sunt emēdationis vite. Admiratio timor ex magna phantasia siue imaginatōe. Stupor vero est timor inassueta imaginatione. Agonia aūt timor p casuz z infortuniū: Timētes em̄ infortunari actione/agoniamur. ij. fo. ccxxx. a.

Timor naturalis nullū pctm̄ ē. timor aūt humanus dupler est: venialis scz z mortalis. iij. fo. ccxxx.

Timore dei z timore humano oīs aīa subiecta debet esse potestatib⁹ sublimioribus: quia sine tali ordinatione nō pōt agi vita humana. Ibidē.

Timor seruilis nō ē in charitate: in quo q̄s credit deo/sed nō in deū. Nemo q̄ppe inuit⁹ bene facit: etsi bonū est q̄d facit. iij. fo. ccxxxiij. a. Aug⁹.

To

Totū potestativū mediū est inter totū vniuersale z totū integrale. iij. fo. xciij.

Totū vniuersale ꝑm rōnē totū est in vno/z totum in alio/z totū in quolibet/z totum extra quodlibet: z hoc modo est in lumine intellectus vt in loco z specie. iij. fo. clxj.

Totum z perfectum idem dico. ij. fo. cciij. b. Aristoteles. iij. phȳsicor̄.

Totum integrum dicitur/cuius partes vniunt z ordinant ad formā totius taz in naturalib⁹ q̄z in artificialib⁹. ij. fo. cciij. b.

Torpor pigricia quedā est originalis diffidentie: que opponit fortitudini ꝑm Tullū. iij. fo. ccxv.

TR

Throni illa agmina vocata sunt/quib⁹ ad exercēdum iudiciū semp deus oīpotēs ꝑsidet. throno⁹ em̄ gr̄e/latine sedes dicim⁹. ij. fol'. xcvij. a. Bzeg.

Thronus cōmuniter dicit sedes regentis in iusticia z regētis in sapia. iiij. fo. xcvij. c.

Throno⁹ altissimarū z cōpactarū sedū noīatio/manifestat oēm diligēter exaltari ab ignominia subiectiōis: z ad sūmū supmū dane surſū ferēs. z ab oi extremitate inflexibilit⁹ in sublimissimū z citra vere excelsum totis virtutib⁹ incōmutabiliter stabiliterq̄ collocatū/z diuini supaduent⁹ i oēm impassibilitate z imaterialitate susceptiuū z dei ferū z familiariter in diuinis susceptiones apertum. j. fo. xcviij. a. Dionysius.

TU

Tumor mētis obstaculū est veritatis. Qui quattuor modis sit: scz cū q̄s ex se credit bre bonū q̄d hz. vel ex ꝓprijs meritis credit sb meruisse. vl' falso iactat se bre q̄d nō hz. vel putat se oībus plus habere. versus. Ex se: ꝓ meritis: falso: plus oibus inflant. ij. fo. lx. b. Bzeg. in homel'.

Tunsio pectoris: aspsio aq̄ bñdicte: bñdictio ponti⁹icalis: oratio dñicalis rollūt pctm̄ veniale. ij. fol'. ccix. b. in eccl'iasticis dignitatib⁹.

UA

Apor est terra vel aqua in forma aeris.
v iij. folio. cxv. Aristo.

Uanū nō est de expetibilibus/sed de abominabilib⁹. ij. fo. ccxij. a. Oē em̄ expetibile vl' expetit ad vtilitatē/vl' ad fruitionē. ibidē Aug⁹.

Uana gloria capit dupl'r. ibidem.

Uaniloquus est z peccat/q̄ vtit sermone non ad edificationē: nō tm̄ mortal'r. iiij. fo. cxxxv. b.

UB

Ubi imago/ꝓtinue similitudo: sz nō vbi similitudo/ꝓtinue imago. 4. fo. xcj. a. aug⁹ i ser. de imagine.

Ubicūq̄ plura sunt mouēbia ad vnū/siue causantia: cause implere oēs quotquot sunt mouēri fortia prime. ij. fo. clix. q. Plato.

Ubi deest agnitio eterne veritatis/falsa virt⁹ est/etiā in optimis morib⁹. iiij. fo. ccxxxiij. Aug⁹.

UE

Ueritas prima est qua de omni vero iudicamus iij. folio. v. Aug⁹.

Uersioni subiacent ea q̄ a ꝙsione incipiūt: aut ꝑm naturā/vt corporalia cōposita: aut ꝑm electōez/vt spūales sube/angeli. ij. fo. x. c. Dam̄.

Uestigia dei sunt benignitas visitationis: q̄z viā nobis ostendit. j. fo. xj. a. Bzego.

Uestigia christi sunt exempla operum ei⁹. glosa. ibidem.

Uestigia dicuntur effectus diuinor̄ z occultorū iudiciorum/per que iudicia dei deprehendūtur. ij. folio. xj. glo.

Uestigiū est obscura z imperfecta similitudo/p quā aliq̄d de noticia cause depbendit. ibidem.

Uestigium quo creator apparet in creatura/per similitudinem dicitur ad vestigium pedis. iij. fo. cxj. z de vestigio duplici ibidez.

Uestigium in omni re creata inuenitur/licet ꝑm differentem modum perfectionis z imperfectionis. iiij. fo. xj. d

Ue his qui amant mutus tuos dñe/z obliuiscuntur quid inuias. ij. fo. xiij. b. Aug⁹.

Ueritas est adequatio rerum z intellectuū. iij. folio. xviij. Aristo. v. metaphisice.

Uerbum formata noticia est vt forma artis q̄ principium est cognitionis. iiij. folio. xlj. Augustin⁹ viij. de trinitate.

Uespertina cognitio duobus modis est: simpliciter z respective. ij. fo. xliij.

Uelle virtutis est terminū dilectionis ponere in eo quod sūme diligēdū est: sicut deus. ij. fo. xl vj. Aug⁹ de doctrina xp̄iana.

Uegetatiuū est in sensitiuo: et vegetatiuū z sensitiuū in intellectuali sicut trigonū in terragono. j. fo. xcj. c. Aristo. ij. de aia.

Uegetabilia ꝑm antiquos facta sunt mundo adhuc imperfecto: vtputa ꝑm naturam materie non multum distātes ab elementis. Homo autē z animalia mundo iam perfecto: q̄z in formis hominū z animaliū ꝓpagatio nature vltimas z nobilissimas formarū spēs accepit. j. fo. cxxvij.

Uenenosa nihil homini nocuissent si nō peccasset. Puniendo⁹ nāq̄z vitiozum z terrēdozum/vl' p/bande perficiendeq̄z virtutis causa nocere cepe runt. iiij. fo. cxxx. c. Mgr̄ z Dam̄.

Uenus doli complicatrix/z cingulum veneris furata est mentem val de sapientium. ciij. folio. clxxj Aristo. vij. ethicor̄.

Uera ꝓ falsis approbare nō est de natura hois instituti/sed pena dānati. j. fo. clxxiij. Aug⁹.

Ueniale fit mortale per contemptum dei aduncrum. j. fol'. cxcj.

Ueniale nō sepat a charitate. ij. fo. c. ccvj. b.

Ueniale obscurat: mortale obtenebrat. j. fo. ccix. Bzegorius.

Ueniale tripliciter dicitur: scz ex genere/ab euentu/z ex circūstantia. ij. fo. cciz. b.

Ueniale pctm̄ est q̄d non est dignū pena eterna: z cōpatitur secum gratiā gratūfacientē: q̄ semp imperrat veniā. iij. fo. cciz. b.

Uelle scire vt scias/studiosa occupatio est: velle scire vt sciaris/vanitas est: velle scire vt alium doceas/charitas est. ij. fo. ccxij. a. Bern̄.

Ueritas que perditur in mendacio/non potest recōpensari alio bono. j. fo. ccxxv. a.

UJ

Uirtus formatiua in semine ꝓncipiata est a virtute formatiua in generāte. ij. fo. iiij.

Uirtus dupler: scilicet corporalis: que maioz ē in maiori/z minor in minori: z ad subiectum depēdet ꝑm eē/vt albedo z caliditas. Et est virtus in corpore dicta: que licet non sit in maiori maior/z minori minor: tñ instrumental'r vtitur z cōplexione z cōpositione corpis vt aīa. j. fo. v. b.

Uita est actus continu⁹ ab ente quieto/q̄ ꝓncipiū est vite. ij. fo. x. Alexāder nec̄z.

Uinū bone spēi reddit hominē. iiij. folio. xj. d. Aristo. iij. ethicorum.

Uirtutes astrorum nō deueniūt ad inferiozia nisi per aliud z per accidens. per aliud: q̄z ꝑ qualitates elementor̄: per accidens/quia per virtutes q̄ sunt in materia. iiij. fo. xxiij. prolemeus.

Uidere deū possum⁹ t cōprehendere vero minime ij.fo.xxx.f. Aug⁹. de videndo deo.

Uirt⁹ motoris p̄mi fortior est in mobili imediato q̄ in eo qō cōiungit ei per mediū. iij. fol'.xxxiij.b. Alpetragius.

Uirtus angeli t natura deiformis mētis dicitur esse p̄ter duas causas. ij. fo.xlj.d.

Uisio maturina potior est vespertina. iiij.fo.xliij.

Uirtus nihil aliud ē nisi ordo amoris. iij.fo.xl vj. Aug⁹. li. de moribꝫ ecclesie.

Uitiū siue pctm̄ ē recessus ab eo qō est fm naturā in id qō est ꝑ naturā. iiij. fo.xlvj. Dam̄.

Uirtus est extremū in bono vniuscuiusq; fm naturā. iiij.fo.lj. Aristo. iij. erbicoꝝ.

Uisio triplex: scz sensibilis / imaginaria et intellectualis: q̄ triplex visio intelligit p̄ triplex celum in q̄s raptus fuit paulus: in q̄ scz visione spiritalia celant q̄ p̄ angelos revelant. iiij. fo.66.a. Aug⁹.

Uiolentia inferre demones nō ꝑualent. in nobis est em̄ suscipere / vel nō suscipere īmissiones eoꝝ. iiij.fo.lxvij.a. Dam̄.

Uires dilectionis sue bō ignorat / nisi experimēto cognoscat. j.fo.lxix.a. Blo.

Uitia capitalia duplici mouent obiecto: scz apparentis boni / t apparētis mali. Ira em̄ / acidia et invidia sunt ꝺ apparēs malū: gula vero t luxuria t auaricia ꝺ apparēs bonū.

Uirgarū mutatio in dracones fm naturam fuit: non miraculū / sed mirabile. Cui⁹ signū est: q̄ sepe in arboribꝫ putrefactis loco medulle generati serpentes inueniunt̄ t dracones: t maxime in arboze q̄ dicit rylia. iij.fo.lxxiij.

Uirtus / signū / prodigiū t miraculū idē sunt fm suppositū / scz differūt mō significādi. iij.fo.>>.b

Uirt⁹ est in oibꝫ miraculis. iiij.fo.lxxviij. Blo.

Uirtus faciendi miracula datur ad sanctitatē ecclesie demonstrandā / ei nō ad demonstrandam sanctitatē facientis. ij.fo.lxxx.b. Bꝛegoꝛi⁹.

Uirtus spiritalis nō limitat aliqua virtute corporea. ij.fo.lxxxij.

Uirtus consuetudinalis t intellectualis generationem t incrementū sumit ab assuetudine t doctrina. iij.fo.lxxxvij. Pbus.

Uirtutes intellectuales quinq; sunt: scz sapia / intellectus / scientia / prudentia t ars. ij. fol'. xcvj. Aristo. vj. erbicoꝝ.

Uirtutes nimirū illi spūs dicunt̄ p q̄s signa t miracula frequēti⁹ fiūt. j.fo.cj.a. Bꝛego.

Uirtus est vltimū potētie in re. Et intelligit̄ de virtute tā actiua q̄ passiua. Actiua vltimū ponit in maximo: scz passiua in minimo. ij.fo.cj.b. Aristoteles. ij. de celo t mūdo.

Uirtutū p̄dicates. iiij.fo.cj.b.

Uirt⁹ motoris p̄mi / q̄ ē de⁹ / virtutē motiuā causat in celo / t p celū in oibꝫ alijs mobilibꝫ. ij.fo.cxj.

Uirtus finita nō extendit se ad motū infiniti temporis. iiij.fo.cxxv. Aristo.

Ulmee plantāde sunt̄ montibꝫ ad oculū solis meridianū. j.fo.cxxix.b. Palladius.

Uita cōiter in aialibꝫ t plantis inuenta est: sed in plantis occulta / t in aialibꝫ manifesta. Aristo. j. de vegetabilibꝫ. Unde in plantis aia viuens nō dicitur. j.fo.cxxx.

Uitis mascula q̄ nobili⁹ vinū ꝓfert. Alia q̄ latoꝝ foliozꝝ t magnaꝝ vuarū feminina. ij.fo.cxxx.

Uirt⁹ nihil aliud est q̄ ordo amoris. iij.fo.cxxxv. Aug⁹. de moribꝫ ecclesie.

Uiuere in viuentibꝫ est esse. j.fo.cxl. Aristo.

Uiuere multipl'r dr: scz nutriri / augeri / fm locum moueri / sentire / t intelligere. iij.fo.cxl. Aristoteles. j. de anima.

Uir nūcupat̄: q; maior ī eo vis ē q̄ in femina. vñ t nomē virtutis accepit. iij.fo.clxvj.a. Jsidoꝛus.

Uir quō maioris virtutis sit q̄ femina / t quomodo non. Jbidem.b.

Uirt⁹ vniuscuiusq; ē in q̄libet statu t officio extremū in bono ipsi⁹. iiij.fo.clxvj.c. Aristo.

Uirtutes intellectuales / q̄ sicut dicit Aristote. vj. erbicoꝝ sunt sapia / intellect⁹ / sciētia / prudentia et ars. generationē accipiūt ex doctrina t rpe / p̄mi parentes pfecte nō habuissent in p̄ma teneritudine. pbabile tñ q; accepissent aliquā illustrationē t sensus t intelligētie ad discretionē necessariorum. ij.fo.clxix.

Uisoꝝ aliud ē qō ꝓficiscit̄ a volūtate suadētis. q̄le fuit illud diaboli cui homo ꝓsentiendo peccauit. Aliud qō subiacet intentioni animi vel sensibilis corporis. iiij.fo.clxx.a. Aug⁹.

Uisio duplex: vie scz t patrie. j.fo.lxxv.

Uirt⁹ res bz ogationes: scz bois ad boiem: stat⁹ ad statū: t act⁹ ad actū. j.fo.clxxvij.b.

Uiolentū est cui⁹ p̄incipiū est in alio nil cōferente vim passo. iiij.fo.clxxxiij. Aristo.

Uirtus ē bona q̄litas mētis q̄ recte viuit: q̄ nemo male vtit: quā de⁹ opatur in nobis sine nobis. j. fo.cxcij.a. Aug⁹. et. j.fo.cxcij.a.

Uirtutes sunt duplices: scz infuse t acquisite: informes t formate. vbi / si virtutibus possit quis male vti. iiij.fo.cxcij.b.

Uirtus t intellectual' t moralis nō acq̄rit doctrina vel assuetudine / sed dono dei. Jbidē Socrates t Plato. et. j.fo.ccxij.

Uirtus in genere est habit⁹ circa difficile t bonū / optimoꝝ opatiuus. j.fo.cxciij.a. Aristo.

Uirt⁹ est in passionibꝫ t opationibꝫ mediū duarū maliciarū: q̄rū vna est in supabundātia: t altera in defectu: sed in bono extremū ē. Jbidē. Idem.

Uirtus est habit⁹ in modū nature rōni consentaneus. Jbidē Tullius.

Uirt⁹ ē dispositio mētis bñ ꝓstitute. ibidē Ansel.

Uirt⁹ in rōne boni determinat̄: t licet sit in rōne ꝓficiētis ad bonū: tñ q; habit⁹ est / t habit⁹ in genere q̄litatis / q̄litas ē. ij.fo.cxciij. Aug⁹.

Uirt⁹ ē in omni arte certioꝝ. iij.fo.cxciij. Pbus.

Uirtutes theologice sunt tres: scz fides / spes / et charitas. t q̄tuoꝝ cardinales: scz prudētia / iusticia / fortitudo / t tēperātia. Jbidē. a. Uñ prudentia mediū inuenit: tēperantia tangit: fortitudo tenet: iusticia reddit. Jbidem.

Uirtutū quedā sunt purgantes: q̄dā purgatoriet t q̄dā animi purgati. Jbidē Bern̄.

Uitium naturā ledit: culpa deum offendit. ij.fo. cxcviij. Ambꝛosius.

Uita bona ꝓpter nos est nobis necessaria: Fama autē ꝓpter ꝓximū. ij.fo.ccxj.a.

Qui virtutes ꝑsuadēt nobis q; eas p seipsas amemus / t nō ꝓpter summū bonū: iam virtutes incipient non esse virtutes: q; nihil ꝓpter se amandū est / nisi summū bonū q̄ est de⁹. j.fo.ccxij. Aug⁹. de doctrina xp̄iana.

Uinū evaporatiuū est: t magis medo. quia vapores elevat ad caput: t opilat vias cerebri t rōis t sic inducit insaniam. j.fo.ccxx.a. aristoteles de somno t vigilia.

Uitiozū capitaliū sūma Bze. iiij.fo.ccxxij. t sc.

Uirgo nō consentiens mente oppressoꝝ: si patiatur se opprimi metu mortis / nihil peccat. iiij.folio.ccxxx.b.

Uisio triplex: scz sensibilis / imaginaria t intellectualis. iiij.fo.ccxxxj.

Ad virtutē tria exiguunt̄: scz scire / velle t pseverare. Scire parū prodest: velle t pseverare multū ij.fo.ccxxxij. aristo. Um

Umbra nō mouet per se / sed motu corpis obiecti t opaci: sic t lumē t lux nō mouent̄ p se / sed motu corpis illūinantis. ij.fo.crix.

Un

Una lux est veritatis divine / qua de omni vero iudicamus. j.fo.ij. Aug⁹.

Una est ars t vna scientia oppositoꝝ t dissimiliū t inequaliū. iij.fo.eodē.

Unitas seipa est vna / sed nō vnitas. quia nō ē idē vnitas t esse vnitatis. iij.fo.ix. aristo.

Uniuersale est qō est de multis t in multis p vnā rationē existēs in eis t de eis. iiij.fo.x.g. aristo.

Uniuersale triplex: scz ante rem. de quo dicit porphyrius: q; nullo animali existente p intellectū adhuc accipit̄ substantia animata sensibilis: que est veritas t essentia animalis ante animal in lumine intelligentie existēs. In re: de quo dicit auicenna: q; animal est viuū sensu tactus determinatū. Postrem: de quo dicit q; animal est p̄dicabile de homine / asino / t sic de alijs. ij.fo.xviij.

Unū divisibile in multa nō est causa multitudis nisi in materialibus: in celestibus autē secus est. iiij.fo.xxxj.c.

Uniuscuiusq; extremū in bono virtus eius est. ij. fo.xl vj. Aristo. iij. erbicoꝝ.

Unusquisq; angeloꝝ diuinā recipit illūinationē fm ꝓpriā analogiā. iiij.fo.l.

Unusquisq; bz sibi vnū bonū angelū deputatum ī custodiā: t vnū malū ad exercitiū. ij.fo.lxxxvij. Bꝛegoꝛius.

Unū in qualitate sicut facit simile: t vnū in q̄ntitate facit equale: t vnū in substātia idē. fm pbm x. metaphi. ita vnū in ꝓpoꝛōe similitudinis facit analogicā vnitatē. iij.fo.xcj.c.

Unū quodq; mensurat̄ sui generis minimo t simplicissimo. Aristo. iiij. p̄me pbie. t in oibus mēsura resp̄det mēsurato. iiij.fo.cxij.a.

Unū quodq; sicut se bz ad esse / ita se bz ad verū scire. j.fo.cxlviij.e. pbs.

Uniuersale est dū intelligit̄ particulare dū sentitur. iij.fo.clv. Aristo.

Unū in radice multiplicat̄ in ꝓpagine t ramis iij.fo.ccvj.b. Aug⁹. Uo

Uoluntas dei vna est voluntate volentis / sed nō est vna vnitate volitoꝝ. j.fo.vij.

Uoluntas duplex: tbelisis t bulisis fm Dam̄. iij.fo.xlv.a.

Uoluntas finis est: consiliū autē eoꝝ p que devenit̄ ad finē. ibidem.

Uoluntas ois in ratiōe est: in sensibili vero parte t appetitiua desiderū t animus. ibidē. Aristo. Dam̄. Bꝛego. nixenus. t irratōnabilis appetit⁹ nō est volūtas / sed bzutalis impetus quo potius agunt̄ irrationabilia q̄ agant.

Uolūtas impossibiliū est. volumus em̄ esse īmortales. ratio autē cognitiva nō est nisi possibiliū t veroꝝ. ij.fo.xlvj. Dam̄. Bꝛego. Aristo. t. ij.fol'. clxxxvij.b.

Uolūtas bz quocūq; se vertat rōez sp comitē t q̄si pedissequā: nō q; sp agat ex rōne / sz q; nūq; absq; rōne mouet̄: ita vt multa agat p rationē contra rationē. iiij.fo.xlviij.a. Bern̄.

Uolēs deus bona quidē oia ꝓuenire: nulli⁹ porro mali ꝓvt eoꝝ que nascunt̄ natura fert / relinquit ꝓpaginē. iij.fo.liij.b. plato in tymeo.

Uolūtas demonis cōpat̄ ad varia. ij.fo.lxij.b.

Uox angeloꝝ / est in laude cōditoris admiratio in time cōtemplatōis. iij.fo.lxxxvj.a. Bꝛego.

Uolūtas est animi motus cogēte nullo ad aliq̄d nō admittendū vl' adipiscendū. iij.fo.clxxxvij.a. Augustinus.

Uoluntariū est cui⁹ p̄incipiū est in ipo cōscientе singularia in quibꝫ est actus. ibidē. Aristo. Uolūtaria em̄ sūt quoꝝ p̄incipiū est in nobis.

Uoluntas est vltis motoꝝ oim potentiarū anime. ibidē. Anselmus.

Uolūtas duplex: scz tbelisis t bulisis. ibi. dam̄.

Uolūtas t velleitas differūt. ij.fo.clxxxvij.b.

Uoluntas ex fine suo cognosci⁹ / vtrū recta vl' p̄ua sit. iij.fo.ccxxxij. Aug⁹.

Uolūtas est potentia animi qua volum⁹ aliq̄d. finis vero id qō volum⁹: p qō implet̄ volūtas. intentio vero interdū p̄o volūtate / interdū p̄o volito accipit̄. ibidem.

Uolūtas duplex est: naturalis q̄ sp bona est. ois em̄ bō natural'r bonū vult. t deliberatiua: que pōt esse mala. j.fo.ccxxxij.

Uolūtates bois tres sūt. Una natural' q̄ est natura p̄me institute. Alia dānati bois. Tertia bois reparati p gratiā. j.fo.ccxxxij.

Uoluntas p facto reputat̄. j.fo.ccxxxiij.b. glo.

Uolūtas t actus duo quidē sūt / sed vnū peccatū duplex: per malicia volūtatis / t p malicia opis j.fo.ccxxxv.b. Ꝓpositinus.

Us

Usurari⁹ in boc peioꝛ est fure: q; fur intrās in domū alienū accipit qō sibi sufficit: Usurari⁹ aūt p modicū tantuū t cōtinuā excrescētiā usurarū exhaurit tota ſubam dom⁹. j.fo.ccxix. Chrysosto.

Uti ē aliq̄d in facultatē volūtatis assumere / t ad aliū ferre q̄ fruēdū ē. ij.fo.87.aug. j.3.do.xpi.

Utēs maioꝛ ē vtili: distinguit̄ de duplici vtili. iij. fol'.lxxxvij.

Utrū maioris potētie fuerit corp⁹ bois de luto / vel creare de nihilo: distinguit̄ de duplici potentia: scz faciētis t facti. j.fo.clij.e.

Utamur hoc mundo ad necessitatē / nō ad voluptatē. j.fo.ccxviij.b. Beda.

Ze

Zelus est in corde sicut invidia t cōtentio in sermone. j.fo.ccxxvj.a. glo.

Basilee ex officina Magistri Jacobi de Pforꝛtzheim ad octauū Kal'. Maias: Anno gratie. M.cccc.vij.

Secunda pars Summe Alberthi ma
gni: alias dicte: De mirabili sciẽtia dei.

Disertissimi atq; dignissimi sancte eccle sie doctoris Alberthi magni Batisponeñ. epi in secūdā partē sūme sue q̄ ab aliquib⁹ de mirabili sciētia dei intitulaī Prolog⁹

Xodi tricesi moquarto dicit̄q; descendēte moyse de mō te/ignorabat q; cornuta siue splēdida esset facies sua ex cōsortio sermonis dñi: ita vt non possent filij israel in faciem eius intrēdere. vtinam et nobis descendentibus de monte/hoc est: de altitudine contemplationis trinitatis z vnitatis qui mons vertex luminis: est in q̄ sicut dr Mat. 17. a. dñs coram discipulis ad formā incircūscripti lumis trāsfiguratꝰ est: facies mētis nostre ita resplenduerit/ q; in eādem formam lucis et imaginem transformati et inferiora creata q̄ ab illo sicut ab vno principio processerunt discutere valeam⁹: z vere z fideliter z luculenter. Sic ei dr de doctoribꝫ. 2. Cor. 3. d. Nos omnes revelata facie gloriam domini speculantes/in eandem imaginem scz luminis trāsformamur a claritate in claritatem tanq̄ a dñi spiritu. Sic ei verificaī in nob qđ dicit psalmista. Ps. 35. Dñe in lumine tuo videbim⁹ lumē: sicut enim in naturis vnū est/qđ est lux corporalis qua actualiter illustrāte omnia visibilia videnī: sic in diuinis: vt dicit Aug⁹. i soliloquio. Una est lux veritatis diuine/qua de oīm vero iudicamus: que cū iam in precedenti libro/licet nō quantū voluimus: tamē quātum valuim⁹ sit stabilita/sic vere fideliter z luculenter/eadē luce vrentes pro principio: ad considerationē creaturarū est transeundū. Librum ergo de cōsideratione creaturarū in duo diuidim⁹: vt

Libri diuisio z pcess⁹

Primo cōsideremꝰ de principio creaturarum sm qđ principium est. Scdo de creatis siue principiatis. De principio autē triplicē habemus considerationē scz an principiū omnium sit vnū vel plura. Scdo q̄ actu sit principiū omniū. Tertio q̄ sint eiusdez pncipij, prietates/sequemur autē ordinē magistri in sententijs: quē admodū fecim⁹ in prehabitis. Explicit prologus.

Eiusdem disertissimi doctoris Alberthi magni secūda pars sūme sup secundo sententiarum magistri incipit.

Tractatus. I. de primo principio.

Utrū vnū principiū sit oīm. Questio. I

Bod autem principium vnum sit oīmiū queremus qui dē hic principalit̄: sed secūdario adiūgemus improbationē erroris platonis aristotelis et epicuri: quos errores magister dicit circūstare hunc articulum.

A Affirmatiē q; sic Argumentū pmū

a Primū obiciī sic magister in. ij. sententiarū di. j. dicit. q; creationē rerum insinuans scriptura deū esse creatorē inuisibiliū q; rē/porū/atq; omniū visibiliū z inuisibiliū creaturarū in primordio sui ostendit dicēs: Gen. 1. a. In principio creauit deꝰ celū z terrā: Ergo oīm creatorū visibiliū z inuisibiliū vnū est principiū. Adhuc ibidez. Dis ereni verbis moyses spiritu dei afflatus in vno principio a deo creatore mundū factuz referrt: z hec verba licet magister ponat/tamē bene sunt. ergo omniū rerū que in mundo sunt vnū est principiū effectiuū. Adhuc Amb⁹. i hexame. Argu. 2m. Argu. 3m. eriā dicit q; moyses dicit quia deꝰ fecit celū z terram/audisti auctorē dubitare nō debes/z paulo post. Cū tot oracula audias quib⁹ testificaī deus q; fecit mundū: noli eū sine principio esse credere: ergo credere nō licet/q; ab vno principio deo scz nō processerit oīme qđ in mundo est: vnū ergo est omnium principiū. Adhuc: Scti pbant hoc/Damasce. sic: supponit ei q; principiū nō cognoscīt nisi ex cōparatiōe ad principiatū sm eminētiaz principij super principiatū: in oibus autē principiatis ex hoc ipso q; principiata sūt de necessitate sequit murabilitas: qz principiatū esse/est aliquo modo mutatuz esse: z ideo dicit Damasce. q; oē creabile vertibile est: vl sm electionē/vt creatura spiritualis: vel sm naturā/vt creatura corporalis: vel sm vtrūq;/vt illa que est composita ex corpali z spūali: sequitur ergo q; oē murabile principiatū est/nullū principiatum vniuersalit̄ pōt esse oīmiū principiū: ergo nullum murabile pōt esse omniū principiū. murabile ergo qđ de necessitate principiatū est/erit a principio imurabilit: qđ añ oē murabile est: qđ añ ante oīme murabile ēnō est nisi vnū: ergo vnū solum est principiū omniū principiatorū spiritualiū z corporaliū. Adhuc: Oē principiatū sm esse suū et bonum dependēs/est ad aliud quo in esse z bono pficiatur: Ista igit̄ dependētia/aut deducet̄ in infinitum vt semp vnū ab alio dependeat: ita q; in nullo vno stet qđ ad aliud nō dependeat: aut circulariter reflectit̄ in seipsam: aut stat in vno: a quo alia sic accipiūt pfectionē i esse vero z bono qđ ipsū plenitudinē esse veri z boni habet in seipso quā a nullo accipit/sed in oīa trāsfundit: sed primū horum stare nō pōt: sicut enim dicit Aristotel. 2. phi. de anima z in phō posteriorū demōstratiōes nō abeunt in infinitū: theorice enī stant ad causam: practice autē ad opus: cū igit̄ resolutio principiati in pncipiū via demōstratiōis theorica sit/nullo modo potest abire in infinitū: z si abiret in infinitū nūq; esset deuenire ad hoc vel illud principiatum: antequōlibet enim hoc/vel illud essent infinita que non cōtingit pertrāsire nec actu nec intellectu. Eodē mō secūda via impossibilis ē: qz pbatū ē i prio posteriorū q; nō pringit circulo fieri demōstrationē: sequeret eni/q; idem esset principium z pncipiatū a seipso: z verificaren̄t cōtradictoria de eodē: erit ei idē principiū z nō pncipium: z idem pncipiatuz z non principiatū qđ valde incōueniens est. Relinquit̄ ergo q; tertia via stet. s. q; omīa sint principiū vel a principio: z q; oīa que sunt a pncipio/dependeant ab vno qđ a nullo alio dependet/z oibus largitur esse verū z bonū. Adhuc: Qis multitudo reducitur ad vnū/vt pbatur in. 2. arithmeticē: cōstat autē q; multitudo est in principiatis: z hec multitudo est multitudo processuū ab vno. Dicit añ Dionysi. li. de diui. noibus ca. 13. q; que multa sūt processibus sūt vnū principio: cōstat autē q; oīa pn/

Argu. 4m. Argu. 5m. Argu. 6m.

Negatiue q nō Arg. I

Opio maniche⁹ de duplici ꝑncipio

cipiata ꝓcessibus sunt multa: omia ergo talia sūt vnū ꝑncipio: quecūqꝫ aūt sunt vnum ꝑncipio ab vno descēdūt ꝑncipio et eozū ꝑncipiū est vnū: ergo omniū ꝓncipiatoꝝ est ꝓncipiū vnū. In cōtrarium ei⁹ videtur esse qđ dicit manich⁹. s. q aliud sit ꝓncipiū boni et aliud ꝓncipiū malisi c obȝci ens: bonū z malū sunt gña aliozū: vt dicit Aristoteles in ꝑdicamentis: nec dicunt genera aliozū ſm q gen⁹ dicit ambitus ꝑdicabiliū ſm vnā rationē: sicut substātia: z qualitas dicūtur genera: videtur ergo q genera dicuntur: quia a diuersis ꝓncipiis sunt fluentia. Uidet ergo q duo ꝓncipia sint vnū boni/z alterū mali. Sed quia de hac questione in ꝓmo li. tractatu de sūmo bono multū dispu

Argu. 2m. ratum est: ideo q ibi dicta sunt/hic subtia ceāt z supponant. Alia via cū adhuc plura vident esse ꝓncipia: videt enī q spiritualiū z cozpozaliū nō idez sit ꝓncipiū: oē enī principiatū ꝑ se aliquā habet ſi militudinē cum ꝓncipio. Constat aūt q primum principiū sūmus spūs est: eternus z increat⁹/ cum hoc aūt nullā habet ſimilitudinē creatura cozpalis: q videt q creatura cozpal nō ab eodē ꝓncipio

Argu. 3m. sit/a q ē creatura spūal. Adhuc Quecūq ab eodē ꝓncipio fluūt/eiusdē ozdis sūt z cōſentanea sibi inuicē: cozpal' z spūalis creatura nō sūt ꝓſentanea sibi inuicē. Sap. ix. Cozp⁹ qđ cozrūpit aggrauat aiaz z deꝑmit terrena inhabitatio sensū multa cogitantē: ergo cozpalis creatura z spūalis nō sunt ab eodē ꝓncipio: ꝑ locū a destructione ꝓſequentis

Argu. 4m. Adhuc: In oib⁹ ꝓportionabilia sunt efficiens et id ex quo fit sīue materiale ꝓncipiū. dicit ei Aristoteles. in. ix. ꝓme philosophie z cōmentator ibidem idez asserit/ q nihil est i potētia in aliō: nisi qđ vno z eodē motore educit de illo: sī ergo spūaliuz z cozpozaliū nō est idem materiale ꝓncipium nō erit idē motor qui z cozpalia z spūalia de potētia educat in actū/ Cōstat aūt q nō est idem materiale ꝓncipiū spūaliuz z cozpaliū: Aliud est ergo ꝓncipiū spūaliū: z aliud cozpaliū/ z sic sunt duo ꝓncipia

Argu. 5m. Arguūt al's etiā manichei adhuc dicētes q cozpozalia plerūqꝫ cōfusa sunt z inozdinata: spiritualia aūt ozdinata. Inozdinata aūt z ozdinata ab eodē ꝓncipio nō vident esse: z sic videt esse aliud ꝓncipiū cozpozaliū z aliud spūalium/ z alia multa ex euāgelio inducūt z epistolis pauli de deo hui⁹ ſecli z de arboze bōa: z de arboze mala/ z plātatoze bono z plātatoze malo: q diligenter in ꝓmo libro qōne de sūmo bono z sūmo malo notata sūt: nec hic oportet repetere. In cōtrariuz hui⁹ est q mūdus archetypus oīm eoꝝ que facta sūt ꝓncipium est: eo q sunt in ipo sicut artificiata in arte artificis. In oibus aūt generaliter verū est/ q vna est ars/ z vna est ſcia oppositoꝝ z dissimiliū z ineq̄lium: hoc ergo mātie est in ꝑma arte: cum sicut dicit Aristoteles i ſexto ethicoꝝ q ars sit factiuū ꝓncipiū cū rōne oīm eoꝝ de q̄bus est ars. Est aūt ē ars ꝓma/ q ꝺz mūdus archetyp⁹ vna noticia boni z mali: boni ꝑ formā/ mali ꝑ ꝑuationē/ z cozporalis z spūalis creature/ z ozdinati z inozdinati mobilis z immobilis/ materialis z imaterialis: z multi z vnius. Dicit enī Diony. de di. no. ca. vij. q cognoscit mobilia imobiliter/ materialia imaterialiter/ cōfusa in ozdine ad vnū incōfusibiliter/ multa vnite: ergo oīm bozū ꝓma ars videt vniAstructio ꝓſ affirmatiue.

cuz ꝓncipiū: sed quozū dā ꝑ se/ que ꝓpria virtute facit z cōstituit/ z vocat ad esse z veri formā z boni, quozū daz aūt ꝑ deflectionē ab illo: non ꝓncipiū sed ꝓncipiati a ꝓncipio: que deflectio ꝓncipiatū facit deficere a participatiōe ꝓfecta esse veri boni qđ oibus largit influit ꝓmū principium. Et hoc est ꝺcedendū: hoc enī ꝓſonat fidei catholice z etiā philosophie. Uñ dicēdū q qñ q̄rit de vno ꝓncipio querit de principio qđ est in rōne efficientis et formе z finis vniuersi esse veri z boni/ qđ est in oibus creatis z sine quo nihil de esse vero z bono pōt esse/ in aliquo creatoꝝ/ z hoc ꝓncipium nō pōt habere aliqđ prelatiōes ex quo/ z in q̄ oꝑetur vt in materia: nec pōt vti instrumēto: nec dispositiōib⁹ aptātibus materiā. In oibus enī principijs que supponunt materiā/ z vtunt instrumēto z dispōnib⁹ aliquid de esse est a materia/ z aliqđ ab instrumēto z aliqđ a dispositiōib⁹: z sic illa ꝓncipia nō sūt cā vniuersi esse veri z boni qđ est in cātis: nec sūt sufficiētis potētie ad ꝓducendū in esse sua causata: et sic nō possūt ꝑma esse principia. Primū enī principiū sīue ꝓma cā est: vt ꝺz in libro de causis diues i se et diues i oib⁹: vt habeat etiā ad Ro. x. Et q dicitur diues ꝺz ꝓter abūdantiā potētie z virtutis in ꝓducendo: z ideo si in aliquo deficiat in potētia ꝓducendo: sequit q nō sit diues: z ꝑ ꝓſequēs q nec sit ꝓncipiū primū. Hoc aūt modo querēdo de ꝓncipio ꝓmo oibus rationē vrentibus ipsa veritas ꝑsuadet: primū principium nō esse nisi vnū solū: sicut ꝑbāt auctoritates z ratiōes ad ꝓmā ptē inducte. Ad id ergo qđ obiciūr manichei dicendū est/ sicut dictū ē in libro ꝓmo tractatu de bono z malo qōe vt ꝑ sūme malū sicut ē sūme bonū/ q error manicheozū ex ignorātia ꝓuenit: putabāt ei q sic bonū est qđ ē a bono: z plantatū in forma boni ei⁹ a quo est: ita malū esset qđ est a malo/ z plantatū in forma mali ei⁹ a quo est: z hoc iam in ꝓhabitis ostensum est esse falsū: malū enī nō est forma mali ēt malicia nō est forma: sicut enī dicit Diony. lib. de di. no. ca. iiij. Malū nec est qđ existēs/ nec qđ i existētib⁹. Unde nō est forma ſz defect⁹ pulchri z boni ſm formā: z ideo illud in q̄ est malū malo nō formaliter ſz deformaliter ꝓriuat: modo specie z ozdie in esse/ z forma veri z boni/ ꝓpter qđ nō pōt habere ꝓncipium efficies ſz deficiēs: vt dicit Augustinus: z hoc est liberū arbitrium hois vel angeli de flexū a sūmo bono. Et qđ dicit philosoph⁹ q bona malū nō sunt in gñe: intelligit q nō sūt i genе vno/ ſm q vnū gen⁹ facit vna coozdinatio ꝑdicabiliū: ſz sūt in oi gñe: ita q bonū in ſbstātia est ſbstātia: z in qualitate qualitas: z in quātitate quātitas z sic de alijs. Malum aūt ē in omi gñe est ꝑuatio boni: z sicut ens ſm formā z actū: z ꝑuatio entis ſm formā z actū nō reducunt i diuersa ꝓncipia agentia: sed in vnū agēs z in alterū deficiēs ab illo: z hoc est qđ dicit Aug⁹ in lib. lxxxiij. questionū sic. Q ē qđ deficit ab eo qđ ē esse/ deficit z tendit in nō esse: deficere aūt malū ē: esse vo z in nullo deficere bonū ē: ad ille ad quē esse nō ꝓtinet: nō ē cā deficiēdi boni g̃ ēt causa est: z mali nō pōt esse aliq cā nisi deficiēs/ cā sūt deficiēs in nullo pōt esse ꝓncipiuz ꝓmum. Ad

Unitas ꝓncipij in rōne efficiēt⁹ ſm z finis

Ad primū

Ad argumēta negatiue rñdeo.

Ad. 2m.

aliud dicēdū q b⁹ vez ē q oē ꝓncipiatū aliqꝫ ſbstitudinē hz cū ꝓncipio si ꝑ se z nō ꝑ accīs ꝓncipiat ab illo: ſz illa ſbstitudo in bꝫs q̄ agūt ſm intellectū nō ēnti ſi ſm ꝓuenientiā idee z ideati: z q intellect⁹ agēs sīue ꝓactic⁹ diuin⁹/ exēplar ētā cozpaliū qꝫ incozporaliū seipo. z vno exēplari imateriali: tō ꝓncipiū est tā cozpaliū qꝫ incozpaliū: quamuis cozporalia dissimilitudinē habeāt in natura ad ipm z ſbstantia. Et hui⁹ exēplū est: q intellect⁹ artificis hominis non opat aliqđ ſm rōnē z artē/ nisi cui⁹ exēplar z ratio est apud ipm: ſm q etiā dicit Aristo. q in hac ꝓsideratiōe fundamētū est ex fundamento/ z paries ex pariete/ z ictus sīue plaga ex plaga/ z vniuersaliter dom⁹ ex domo illa q̄ est in lapidib⁹ z lignis/ ex illa q̄ est in ānia architectonice: q̄uis intellect⁹ architectonici in ſbstātia z natura nulla penitus habeat ſimilitudinē cū fūdamento/ tecto z domo. Et q ꝺz/ q ꝓncipiata cōueniūt cū ꝓncipio in substantia z natura: nō vniuersaliter verū ē/ nisi de illis ꝓncipijs q̄ naturaliter ſbstātialiter sūt in ꝓncipiat⁹: z sic ꝓstituūt ea. Et ꝺ intellectui agēti sīue practico nō cōuenit respectu suoꝝ ꝓncipiatoꝝ: q de ipso dicit Anaxagoꝝ q est separ⁹ z immix⁹ nulli/ nihil habēs cōe: Et tō ſimilitudinē nō hz ad sua causata/ nisi

Ad 3m ꝑ exēplar. Ad aliud dicēdū: q quecūqꝫ sūt ab eodem ꝓncipio essentialiter naturali/ ꝓſentanea sūt: sed nō ē vez/ q quecūqꝫ sūt ab eodē ꝓncipio effectiuo qđ ſm intellectū opat/ z ſegatū ē ab effectib⁹ suis/ q illa sint ꝓſentanea: ꝑtr enī ex ꝓncipijs intrinsecis esse discozdātia: sicut cozp⁹ z anīa: Cozp⁹ ei ꝑt cozruptionē ꝓtractā (q̄ fomes vocat) pōt ipelli ad vnū: z aia ex imagine dei quā intra se hꝫ/ pōt inclinari ad oppositū/ cū tñ sint ab eodez ꝓncipio sicut dicit Apls ad Rom. 7. d. Cōdelector legi dei ſm interiorē hoiez. Uideo aūt aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee: z captiuantē me

Ad 4m in lege pcti/ q̄ ē in mēbris meis. Ad aliud dicēdū: q spūaliū nullū ē materiale ꝓncipiū: vt dicit Boetius q illa de nihilo creant: vt ꝑbat Aug⁹, i li. vj. sup gen. ad lram. Et qđ ꝺz: q ꝓportionalia sūt efficiens z materia/ nō gñaliter est verū: nisi de efficiente qđ in causando supponit materiā: de talib⁹ ei loquit Phs in. ix. ꝓme phie/ z nō de alijs: et tō de ꝓmo principio nihil facit ad ꝓpositū: illō enī vno mō ſm rōnes diuersas exemplariter ꝓducit z spūalia z

Ad 5m cozpalia: eo q ipm est ꝓncipiū vniuersi esse: vt dictū ē. Ad vltimū dicēdū: q ꝓfusa z coozdiata ab eodē separato principio esse pñt: q ꝓfusiōis z ozdinationis nō est cā: q a ꝓncipijs diuersis sunt: ſz potiꝰ ozdo ad principiū ſm q est in actu pfecto/ cā est ozdinationis: ſz deflexus ab ozdie i causato (quod mutabile ē z qđ deflecti pōt) cā ē ꝓfusiōis z inozdinatiōis: et tō argumētū ꝺ peccat ſm nō causam vt causa.

A Affirmatiue/ q sit ꝓncipiuz actu creationis. Argu. I.

Quo actu primū principiū sit principiuz omniū et vniuersi esse. Questio. II.

Ꝺo q̄rit quo actu

s primū principiū sit ꝓncipiuz oīm et vniuersi eē. Et videt magister dicere i. 2. ſnia ꝑ di. 7. ca. j. Creator ei ē qđ illi ē creare. dic ei: q creare ꝓpriē ē/ ō nihilo aliqđ facere: z q creator ē q ē de nihilo aliqđ facit: g̃ videt q actu creatiōis ꝓncipiū ē oīm z vniuersi esse.

Argu. 2m Adhuc in eodē capitulo distingues inter facere et creare dicit si: facere ē nō tm̄ de nihilo aliquid operari/ ſz etiā de materia: Uñ z bō z angel⁹ ꝺz aliqđ facere/ ſz nō creare: vocatur q̄z factor sīue artifex/ ſz nō creator: Hoc enī nomē soli deo ꝓpriē conuenit: q z de nihilo q̄ dā/ z de aliq̄ aliq̄ facit. Ipe g̃ est creator z opifex z factor: ſz creatoris nomē sibi ꝓpriē retinuit: alia ꝺo etiā creaturis cōcauit. Et oib⁹ his accipit: q cū ꝓncipiatū nō ꝓcedat a principio ꝓmo/ nisi ꝑ actū q ꝓpriē z ꝑ se ꝓuenit principio primo/ z ē diffusiu⁹ z ꝓductiu⁹ vniuersi eēt: q ille act⁹ creatio ē. Adhuc sicut habitū ē: principiū primū vniuersi eē nihil suppōit ꝑexistēs actui suo: nec materiā/ nec instrumētū/ nec dispositionē: q aliter nō esset vniuersi eē principiū/ si aliqđ esset qđ sibi ꝑ suponeret esse/ z ipm nō esset ab ipso. Qđaūt sic nihil ꝑsupponit/ nō pōt esse gñans vniuoce vl' equoce: nec ꝑ rē ēm artē operās: q̄ ētā ꝑsupponit ex materiā z instrumētū. Cū g̃ actu suo deducat ad esse. Rom. 4. c. Et vocat ea q̄ nō sūt/ tāq̄z ea q̄ sūt nō pōt habere actū/ nisi actū creatōis: ille ei sol ē ad esse/ ita q nihil ꝑsupponit. Adhuc Aristo. i. z. ꝓme phie vult: q esset ens sit primū distiguēs itellectū: z ꝓpt̄ hoc scia q̄ ꝓsiderat ens inquātū ens/ ē ꝓma phia. Esse g̃ z ens ꝓma sūt q nihil sibi ꝑsupponūt. Et deductio ad esse/ nō ꝑt esse fluxus ex aliq̄ qđ vel formale vel materiale ꝓncipiū sit ei⁹ qđ deducit ad esse. Oportet igit/ q ex nihilo sit: z sic q locū a diffinitiōe erit creatio: Creare ei ē ex nihilo aliqđ facere. Jn ꝓmū hui⁹ esse videt: q creatio actio ē ali

B Negatiue q nō. Ar. I qua: q̄ primū ꝓncipiū deducit ad esse: z sic creatio aliqđ mediū ē inf creantē z creatū: Mediū aute q̄ cāle mediū ē/ aliqđ tale de eē. Et sic ꝑ hꝫ phabita primū ꝓncipiū ſm seipz nō erit cā vniuersi esse: qđ

Argu. 2m falsū ē. Adhuc: Si creare ē aliqđ ō nihilo facere: ſeq̄t q creare ē facere: facere aūt semp mediū ē inf faciētē z factū: Uidet g̃ q primū ꝓncipiū nō ꝑ seipsū/ ſz ꝑ aliqđ mediū cā sit vniuersi esse ei creato: qđ

Argu. 3m absurdū ē. Adhuc cōmentator: sup qntū phice Ari. dic: q actio ē compatio agēt⁹ ſm qđ ē agēs ad patiens/ et passio comparatio est patientis ſm qđ est patiens ad agens. Et ratio dicti est: q agens nō agit/ nisi forma z vir⁹ forme/ q agēs actu ē fluat et ꝓcedat i patiēs: q̄n agēs vt agēs cōparat ad patiens: z patiēs nō ē patiēs/ nisi ſuscipiēdo formaz et virtutē agētis/ q̄ trāſmutet ad agens vl' agent⁹ ſilitudinē/ q̄n cōparat ad agēs. Et ꝺ ē qđ dic Aristo. in. 2. de anīa: q act⁹ actuo ꝓfuit i patiēte ꝑdisposito. Et ꝺ itez accipit: q creatio actio aliqđ me

C Qcreatio nō sit mediū inf creā tē z creatū. 1 diū ē inf creantē z creatū: z sic itez ſeq̄t: q ab illo medio aliqđ de esse sit i creato: z sic primū nō erit vniuersi esse principiū: qđ in ꝓhia ꝓbatum est: q2 sic primū principiū esset impfectū. Jn ꝓmū hui⁹ ē, q2 si creatio dicit mediū inf creātē z creatū: aut illud mediū est creatū: aut increatū: Si creatum: cū nō sit nisi creatiōe creatū: erit creationis creatio: z ꝺ de necessitate abibit in infinitū: z ꝺ est impossibile: falsum g̃ ē: q creatio sit mediū creatū inf creantē z creaturā. Si ꝺo sit increatū: sequit q plura sint increata: q2 mediū nō est extremum. 2

Adhuc Oīm e mediū ꝑsupponit extremū: qđ autem aliqđ ꝑsupponit: nō ex nihilo fit/ ſz ex aliquo: et qđ ex aliquo fit/ nō pōt esse creatum: g̃ medium nō pōt esse creatum: Paulo aūt ante habitum ē q nō pōt esse increatū: g̃ nec pōt esse creatum nec in creatum: z ſi nihil ē: q2 oē qđ ē: aut est creatū: aut

3 increatuz. Adhuc: Cōstat q creatio: actio in deo
creāte aliq̄d ē. Si g̃ creato aliq̄d ē: z mediū ē cū me
diū nō sit extremū: erit aliq̄d in deo qō de⁹ nō est:
Solutio q̄stiōis affirmatiua qō valde absurdū est. Solutio. Magister in sen
tentijs. 2. lib. di. j. i. c. verūtn̄. laborat in solutione
huiꝰ qōnis dicēs: q̄ hec ꝟba facere/ creare/ agere
de deo nō ꝓnt̃ dici f̄m eā rōnē qua dicunt de crea
turis: Quia cū dicimꝰ deum aliq̄d faceret: nō aliq̄
quē in operādo motū illi intelligimꝰ inesse vl̄ aliq̄
quā in laborādo passionē: sicut nobis solet accide
re: iz eiꝰ sempiterne voluntaſ nouū aliquē signa
mꝰ effectum: hoc est/ eterna eiꝰ voluntate aliquid
nouiſ existere. Et hec solutio bona est: z sumitur
ex ꝟbis Augustini z trabi i glo. sup illud Ben. 1.
In ꝓncipio creauit de⁹ celū z terrā. Et sic pz ex di
ctis: q̄ creatio actio nō est aliq̄d medium inſ creā
tem z creatū. Creatū em̄ obedienſe habet ad vo
luntatē creatoris: siue accipiaſ in potētia creātis:
siue accipiaſ in esse f̄m q̄ actu ē: aliſ em̄ nō esset ve
rū q̄ dī. Ro. iiij. c. q̄ Vocat ea q̄ nō sunt/ tanq̄ ea
q̄ sūt. Unī dicēdū q̄ creatio hic ē exitꝰ i eē eiꝰ q̄ō fit
ex nihilo: ꝓte actio est ꝓmi ꝓncipij/ q̄ō ē ꝓncipiuz
vniuersi esset: iz nō ōz de ipso ea rōe q̄ ōz de creatu
ris: In creaturis em̄ actio tpalem morum signifi
cat: q̄z in creaturis agēs vt agēs nō comparaſ ad
patiens/ nisi p influxū actꝰ z virtutis in patiēs: q̄
bus ipm agēs trāsmutat partēs: z talis iſluxꝰ mo
tus tpalis est. Cū aūt de deo ōz agere/ siue de ꝓ
mo ꝓncipio: nō significaſ aliq̄d q̄ actꝰ vl̄ virtꝰ sit i
agente influi patiēti/ iz q̄ō ad impium volūtaſ to
tum creatū/ f̄m id q̄ est/ z f̄m totū esse suū ad esse
vocetur ex nihilo sine motu agētis. Et hoc ē q̄ō di
cit magister. 2. sñia ꝓ di. j. verūtn̄. Cū g̃ dicit aliq̄d
facere: tale est ac si dicaſ/ iuxta eiꝰ volūtatē/ vel p
eiꝰ volūtatē aliq̄d nouerit ꝓtingere vel esse: vt i ip
so nihil nouī ꝓtingat: iz nouū aliq̄d sicut i eiꝰ eter
na volūtate fuerat/ fiat sine aliq̄ sui motione siue
mutatiōe. Ad ꝓma g̃ q̄rtuoz argumēta dicēdū
q̄ ꝓcedunt: z de necessitate ꝓcludūt. Ad id q̄ō ꝑ
mo obꝟcit in cōtrariū/ dicēdū: q̄ creatio f̄m q̄ me
dium est z esse habet/ nō ē nisi in creato vt passio: z
nihil aliud est/ nisi ipsius creati fieri ex nihilo. f̄m
q̄ aūt referſ ad creantē: nō est aliq̄d rei diuersiuz
ab ipso creante/ iz est rō qua f̄m voluntatē (q̄ oīm
causa ē) referſ ad hoc fieri nūc/ q̄ō ante nō fuit: A/
ctio em̄ in creāte est creatrix essentia: relata p volū
tatem ad hoc/ q̄ aliud nūc de nouo fiat ex nihilo.

D
Ad arg. negatiua rñsio. Ad. 1.

Ad 2m Ad aliud dicēdū: q̄ ſ̄ seq̄reſ/ si diceret creatio me
diū reale eē/ quo vt medio ꝓtereſ creator i creādo:
Ad 3m hoc aūt ēā negatū est. Ad aliud dicēdū: q̄ dictū
cōmētatoris intelligiſ de agente z patiēte ꝓhicis/
et ꝓhice: z tale agēs nō pōt esse ꝓmū ꝓncipiū: Illud
enī nihil sui influit in patiēs p actuz quo agit:
sed agere suū ē p libertate volūtatis hoc vel illud
ex nihilo ad esse vocare: Uocans cīm extra voca
tum est/ z nihil essentialiū suo ꝓ habet in vocato.

Limitatio trium argumētoruz q̄ creatio nō sit mediū ꝛc. Tria (q̄ in cōtrariū huiꝰ inducunt) procederent:
si ponerem⁹ q̄ creatio esset reale mediū/ q̄ō f̄m es
se esset in vtroq̄ extremoꝝ: sicut actio ꝓhica est in
ter agēs z patiēs: hoc aūt nō dicim⁹: Creatio enī
f̄m esse nō est nisi in creato: q̄ō f̄m suū fieri referſ
ad creantē: Et cū relatiuū de necessitate ponit su
um correlatiuū: in creante nō ponit creatio nisi ra
tionē respect⁹ creātis ad creatū. Uñ respect⁹ oppo
siti/ quos dicūt creatura z creator: nō f̄m vnū mo
dum sūt in vtroq̄ relatiuoꝝ/ iz in creatura respe
ctus est f̄m esse: q̄z illa mutaſ f̄m eēin creatore au
tem nō est nisi f̄m rōnē z dici: eo q̄ creando nō mo
ueſ nec mutaſ/ iz compaſ ad creatū f̄m essentialē
voluntatē determiatā ad hoc q̄ aliq̄d nūc fiat ex
nihilo. Alia plura de creatōe inquirēda in ꝓmo li
bro tractatu de hūs q̄ tpaliſ de deo dicunt questi
one de hoc nomie creator determinata sunt.

Primi ꝓncipij ꝓprietates quedā sūt pri me: quedam cōsequētes ex illis. Qō. III.

Ertio queriſ q̄ sint

t primi principij ꝓprietates: hec ei ꝓles colligūtur a ꝓhis. Auicēna. sc̄z z Aga
zele i metaphisicis suis. Et sūt inſ eas
q̄dā ꝓmet quedā ꝓsequētes ex illis. Et iō hāc que
stionē diuidim⁹ in tres ꝑtes vt. s. ꝓmo q̄raſ de pri
mis: Scōo de ꝓsequētibꝰ: Tertio de cōparatiōe
sui ad ꝓncipiata f̄m ꝓpietates z ꝓmas z ꝓsequtes

Cōditōes ꝓmi principij

Prie ꝓprietates due sūt. s. q̄ primum z ꝓncipiū: Queriſ g̃ q̄ intētione dicaſ ꝓmū.

Membꝝ. I

Rñso querit de ꝓmis ꝓprietatibꝰ q̄ due sunt. s. q̄ ꝓmū est: z q̄ ꝓncipiū ē: Queriſ g̃ ꝓmo qua intētione dicaſ ꝓmū. dicit em̄ Aristo: q̄ ꝓmū est/ aī nihil. Et intelligiſ aī/ f̄m ordinē principij. Si g̃ ꝓmū principiū ē principiū vniuersi esse z (sicut dicit Auicenna) facit debere esse in omnibus alijs: sequitur q̄ in vniuerso, esse nihil est aī ꝓmū. Et sic videſ ꝓcludi q̄ ipm ex nihilo ē: Qō aūt ex nihilo ē: anteq̄ sit/ possibile est ad esse f̄m aliquā cām: z q̄ō possibile est ad esse f̄m aliquā cām: z illā ꝓncipiatū ē: z q̄ō ab alio ꝓncipiatum est ꝓmū principiū nō ē: g̃a ꝓmo ad vltimum: si primū ꝓncipiū est aī q̄ō nihil ē/ primū principiū nō ē ꝓmū principiū. Adhuc Auicē. dicit z ꝓbat: q̄ oīne q̄ō ex nihilo ē/ de se nihil ē: Si em̄ de se aliq̄d esset: tū cum esse nō depēderet ex alio: iz ꝓnio esset in potētia/ z postea in actu: z si esset in potētia/ op
teret q̄ illa potētia radicaret inſ aliq̄ q̄ō ē aī se: an
te se aūt nō ꝟ nihil nisi nihil: nihil aūt nulli⁹ radix
esse pōt: q̄z nō entis: vt dicit Aristo. 4. phisi. nō sūt
spēs/ nec differētie/ nec potētie/ nec virtutes. Er
go videſ/ q̄ potētia ad esse nō radicet in eo q̄ō est
nihil: Et sic id q̄ō ex nihilo est: inquātū ex nihilo ē/
nulla potētia ꝟ ad esse z nihil oino ē: z sic de sem
hil ē. Si g̃ ꝓmū ꝓncipiū ē aī q̄ō nihil z ex nihilo ē:
sequiſ q̄ de se nihil sit z ab alio ꝓncipiatuz in esse:
et sic sequitur q̄ non sit vniuersi esse principium/ z
q̄ō facit omnia debere esse i oīb⁹ q̄ sūt: vt dicit Aui
ce. Videſ g̃ q̄ ꝓmū ꝓncipiū hoc mō ñ dicaſ ꝓmū:
Adhuc: Cū ōz primū principium significaſ ens
determiatū z distinctū: ens aūt determiatū z di
stinctū nō ē ꝓmū: cui⁹ ꝓtio ē/ q̄ ad ens determi
natū seq̄ens/ z nō ꝛuerſ. Videſ g̃ primū ꝓncipi
um, nō posse esse ꝓmū simpl'r. In ꝓtū huiꝰ est: q̄
in oīni ordie cause ē vnū primū: Cōstat aūt/ q̄ ali
quis ē ordo cārū vniuersi esse: esse em̄ nō cōuoce ē
in his q̄ sunt: Et regulariſ ve ꝓ ē: vt dicit Arist. i. 2
ꝓme philosophie: q̄ oēq̄ est in multꝝ/ nō cōuoce
ens in illis ē in vno ꝓmo q̄ō est ꝓncipiū z cā oīm
alio ꝓ/ oꝑtet g̃ q̄ sit aliq̄s primū principiū vniuer
si esse. Solutio dicendū: q̄ ꝓmū ꝓncipiuz ē/

Arg. 3m q̄ nō sit primū simpliciter

Astructio affirmatiua q̄ sit vnum primum

B

Solō que stiōis

Arg. 2m

Arti. primꝰ A Ar. 1. q̄ non primum an te q̄ nihil.

Arti. II.

Primi ꝓncipij secūda ꝓprietas ē: q̄ ꝓ cipiū ē q̄riſ ergo qual'r ꝓncipiū dicatur

f Cōo q̄riſ qual'r dicaſ ꝓncipiū: hec ē ei scōa ꝓprietas eius. Principiū em̄ in pl⁹ ē q̄ cā
Dicit ei ꝓncipiū initiū ex q̄ ē rei inchoatio: sicut ōz ꝓncipiū linee ex q̄ est inchoatio z ꝓncipiuz motꝰ z principiū vie: cū tñ nihil horꝝ sit cā. ꝓte lo
quēdo. Diciſ em̄ ꝓncipiū gñatiōis cor: cū tñ nō sit cā. Et ꝛstat q̄ nullo istoꝝ modoꝝ primū ꝓncipiuz
dī primū principiū: eo q̄ ꝓncipiū hoc mō dictū/ ali/
q̄d ē ei⁹ cui⁹ ē ꝓncipiū: ꝓmū aūt ꝓncipiū nihil ē eo ꝝ
quoꝝ ē ꝓncipiū/ z sic hoc mō ꝓmū ꝓncipiū nō ōz esse
principiū. Si dicaſ/ q̄ ꝓmū principiū ōz ꝓncipium
sicut cā ē principiuz. Contra cā ōz q̄rtuoz modis: sc̄z
efficiēs/ materiaſ/ formalis z final: Si g̃ ꝓmū pri
cipiū ōz principiū vt cā: aliq̄ istoꝝ modoꝝ dicet ꝓn
cipiū: Cōstat ār q̄ nō ōz ꝓncipiū f̄z cām formale: q̄
uis em̄ forma f̄m id q̄ ē ꝓncipiū formale/ nō ba
beat cām: tū f̄m eē i effectu/ cām hz efficiētē: z f̄m
q̄ fūdaſi esse exigit materiā vt ſbiectū. Primū ār
ꝓncipiū iō ōz ꝓmū/ q̄z ad nihil depēdet vt cāns ipz
nec f̄m id q̄ ē nec f̄m ipm eē: necexigit aliud in q̄
fundeſi esse: g̃ nō ōz ꝓncipiū sicut forma. Nec dicit
ꝓncipiū sicut materia: q̄z Buius maſia siue byle f̄z
id q̄ ē ñ hēat cām ab eo: q̄ō nec ab efficiēte/ nec a
forma/ nec a fine hz materia q̄ materia ē: tū f̄m el
se i effectu siue i actu/ esse ipl'r illud cām hz formā:
z vt mouеat ad effectū/ cām hz finē/ q̄ mouet ma
teriā. dicit ei Arist. i. phi. q̄ materia appetit formā
sicut turpe bonū/ z femia masculū. Hz etiā efficiē
tē/ q̄ mouеt ad effectū materia: principiū aūt ꝓmuz
ad nihil penitꝰ se hz sicut ad ꝓncipiū q̄ f̄m id q̄ ē/
vl' f̄m eē aliq̄ mō depēdeat a id ipm. Finis ār vltimi
ñ ē finis aliꝰ: z si ꝓmū ꝓncipiū simpl'r ē finis q̄ appe
tit ab oi eo q̄ appetit eē quocūq̄z mō: Esse ei appe
tit ab oīb⁹ in quātū ē diuinū: z q̄ illud (sicut dicit
Dion.) agūt oīa q̄cūq̄z agūt q̄cūq̄ agūt: z deside
rāt ipm/ vl' motu naturaſ appetit⁹/ vl' sensibil'/ vel
rōnalis/ vl' intellectuaſ: tūc seq̄t/ q̄ ꝓmū principium
sit q̄ō appetit ab oīb⁹: z ad q̄ō sc̄ oia: z ad q̄ō mouеt
oia: z q̄ō fz se nō depēdet ad aliq̄d aliō/ fz oīa depē
dēt ad ipm. Et ꝟ q̄dē ꝓcedēdū est f̄m dicta scōo: z
ꝓbaū. Adhuc aūt: ꝓmū principiū principiū ē vt ef
ficiēs: z ꝟ inuenit duplr: sc̄z physicū z metaphisicū.
physicū mixtū ē materiet: De ꝟ ei ōz ab Arist. i. 16.
de aīalib⁹: q̄ si nō rāgit/ nō agit: z si nō agit/ nō seq
tur alterario: sicut vt⁹ formativa ē i semie efficiēs
z formās. Et ꝟ mō ñ ꝓt eē ꝓncipiū efficiēs ꝓmū pri
cipiū/ ꝓt tres cās: Quaꝝ ꝓria ē: q̄ ꝟ mō ꝓncipiū
exiſs/ ꝓncipiatū ē ab alio: Uirt⁹ ei formatiua i semi
ne/ ꝓncipiata ē a virtute formatiua i gñante: primū
aūt ꝓncipiū nō pōt eē ꝓncipiatū ab aliquo: neq̄z fz
id q̄ō ē: neq̄z f̄m esse: neq̄z fz aliquē existēdi modū.
Scōa cā ē: q̄ ꝓncipiū efficiēs (q̄ō est i materia) nō
pōt esse ꝓncipiū vle/ iz pticulare: Nō enī ē ꝓncipiū/
nisi ad cognata p materiā: eo q̄/ sicut dicit Arist.
in. 2. de aīa/ actꝰ actiuoꝝ ñ sūt nisi i suis patiētib⁹
z disꝓsit⁹: ꝓmū ꝓncipiū aūt ꝓncipiū ē vniuersi: eē
nec ē esse q̄ō nō ꝓncipiat ab ipo: z suū esse nulli de
ber nisi sibꝫpsi. Tertia cā ē: q̄ primū ꝓncipiū nul/
li rei pōt esse ꝓmixtū. Uñ i li. de causis ōz: q̄ ꝓmū
regit res oēs/ ꝓter q̄ q̄ cōmisceaſ cū eis: Q̄ ē ei ꝓmi
xtū/ sicut limitatū ē i essentia ad termios ei⁹ cui cō
mixtū est: ita ꝓmixtū ē i virtute/ z retractū siue re
strictū ad termios potētie ei⁹ cui ꝓmixtū ē. Primū
aūt vt dicit Aug⁹ sup z extra oīa ē nō excludit: er in
tra oīa nō includit: z sub oīb⁹ nō depōit: z sup oīa ñ
elatū/ nec ē vrut' finite/ iz infinite. Uñ q̄ mō ñ ꝓt dici
ꝓncipiū ꝓmū. si vo dicaſ: q̄ ē ꝓncipiū efficiēs (q̄ō est i materia) nō
pōt esse ꝓncipiū vle/ iz pticulare: Nō enī ē ꝓncipiū/
nisi ad cognata p materiā: eo q̄/ sicut dicit Arist.
in. 2. de aīa/ actꝰ actiuoꝝ ñ sūt nisi i suis patiētib⁹
z disꝓsit⁹: ꝓmū ꝓncipiū aūt ꝓncipiū ē vniuersi: eē
nec ē esse q̄ō nō ꝓncipiat ab ipo: z suū esse nulli de
ber nisi sibꝫpsi. Tertia cā ē: q̄ primū ꝓncipiū nul/
li rei pōt esse ꝓmixtū. Uñ i li. de causis ōz: q̄ ꝓmū
regit res oēs/ ꝓter q̄ q̄ cōmisceaſ cū eis: Q̄ ē ei ꝓmi
xtū/ sicut limitatū ē i essentia ad termios ei⁹ cui cō
mixtū est: ita ꝓmixtū ē i virtute/ z retractū siue re
strictū ad termios potētie ei⁹ cui ꝓmixtū ē. Primū
aūt vt dicit Aug⁹ sup z extra oīa ē nō excludit: er in
tra oīa nō includit: z sub oīb⁹ nō depōit: z sup oīa ñ
elatū/ nec ē vrut' finite/ iz infinite. Uñ q̄ mō ñ ꝓt dici
ꝓncipiū ꝓmū. si vo dicaſ: q̄ ē ꝓncipiū efficiēs (q̄ō est i materia) nō

Argu. 3m q̄ ñ sit ꝓncipiuz vt cā

Argu. 2m q̄ nō sit ꝓncipiū vt cā

A Arg. 1. q̄ ñ sit ꝓncipiuz

Determiatio duplex i entibus.

Locutō duplex: cōposita z diuisa.

Argu. 4m

Argu. 5m.

Solo qōis iūctū/vel vt efficiēs sepatum. Solo dicendū q̄ p̄mum p̄ncipiū dicit̄ p̄ncipiū p se/z nō p accidens qđ em̄ p accidens ē/ nō pōt esse primum: vt pbat Arist. in.i. de celo z mūdo. Et oz p se p̄ncipiū: qz in se bz vñ sit p̄ncipium vniuersi esse: nec ē aliqđ a quo accipiat vl depēdeat fm aliqđ vñ sit p̄ncipiuz vel a quo sit p̄ncipiū vel, p̄ qđ: ꝫz ex seipo bz z in seipso/z p̄ seipm esse p̄ncipiū ex se efficient/in se formalr: fm q̄ cā exēplaris formal oꝛ: p̄ter se finaliter: omia eni ꝓpter seipsū fecit: habet etiā in se ipso vt p̄ncipier/vel nō p̄cipier: eo q̄ prima causa dña ē sui act⁹. z in sui libertate habet p̄cipiare vel nō p̄ncipiare: z p̄ncipiare vnū/vl plura/vel multa/vel pauca/: sic/vel alit̄ p libertate voluntaris: ad nullū em̄ bonū aliquo extrinseco vl dispo nitur vel cōpellit̄: vt dicit Boeti⁹ in. 3. lib. de cōso. philo. metro. 9. Quēnō externe pepulerūt finge re cause: Materie fluitātis opus/verū insita sūmi forma bona liuoꝛe carēs. Et ideo oportet q̄ sit p̄ncipiū p intellectū practicū siue opatiuū/z p voluntatē vt in. 2. sniaꝝ dicit magist̄ di. I. c. 2. Cuz ergo oz aliqđ facere: tale est ac si dicat iuxta eius voluntatē/vel p ei⁹ volūtatē aliqđ nouū cōtingere vel essentia vt in ipo nihil nouū cōtingat: sic nouū aliqđ/sicut in ei⁹ eterna fuerat volūtate/fiat sine aliq̄ ei⁹ mutōe vl mutatiōe. Sic g̃ dicit̄ p̄cipiuz vniuersi esse/z fm cāz efficientē/finalē z formalē.

L Ad arg. in oppositum rnsio. Ad. I

Ad primū g̃ dicendū: q̄ nō hoc mō primū p̄ncipiū oz esse p̄cipiū/ꝫ oz p̄ncipiū vt cā: qz primū p̄ncipiū nihil est eoꝝ quoꝝ ē p̄ncipium: vt dicit Bern. sup cātica. Deus est esse oīm nō materiale sed causale.

Ad 2m

Ad id qō obꝟcit in ꝓrariū: dicendū q̄ primū p̄ncipium oz p̄ncipiū vt formā: fm q̄ Boeti⁹ in lib. de trinitate distinguit formā ab ima gine. Forma em̄ oz foꝛis manēs/z ad se formās si cut sigillū. Imago autē forme oz formatum/imi tans illud in materia: sicut sigillatū imitat̄ sigillū vt dicit Plato. Et iō dicit: q̄ p̄ncipiata p̄cedūt a primo p̄ncipio sicut a quodā exemplari z imagio siue si gillo. Et hoc mō exemplar z paꝺigma forma sūt.

Dīnt formaz imago

Obiectio autē facta/p̄cedit de forma q̄ est imago forme in materia: z est in argumēto fallacie eq̃uo cationis. Jd aūt qō obꝟcit de cā materiali/simpli citer cōcedendū est: Unū Prouerb. 16. oꝛ. Uniuer sa ꝓpter semetipm operat⁹ ē dom⁹.

Ad 3m

Ad id qō obꝟ citur de causa efficiēte: dicēdū q̄ de⁹ nō est p̄ncipium vt causa efficiēs in materia sic. Unū ꝓbāt obie ctiones ad hoc inducte: ꝫz est efficiēs vt causa sepa rata: sicut artifex p̄ncipiū est artificiati: Nō tn sequit aliqđ de erroꝛe Platonis: Nō ei dicim⁹/q̄ respiciēs ad exemplar/respiaat ad aliqđ qō nō est ipse/vel extra ipm: ꝫz exēplar ē idē ipse: Si em̄ exemplar essz diuersum ab ipso: cū exēplar aliqđ p̄n cipiet z causet de essenon esset ipe causa totius z vniuersi esset: z sic nō esset p̄ncipiuz p̄mū z p se. Similr si ꝓponeret sibi materiā: cū materia p̄nci pium sit esse alicui⁹: nō esset ipse per se causa tot⁹ et vniuersi esse. Et ideo p̄ncipiū est ad esse vocans et materiam z materiatū/sicut dicit Apl's. Roꝝ. 4. c. Uocat ea q̄ nō sunt tanq̄ ea q̄ sūt. Un artifex facies artificiata ad exēplar qō nō est ipe/z ꝓsup ponēs materiā/est efficiēs imꝑfectū: nulla autem imꝑfectio cōuenit p̄ncipio primo: Et in b̄ p̄ncipium primū nō cōuenit artifici/nisi p eminentiam z excellentiam: sicut z alia mystica de deo exponun tur.

Ad 4m

Ad id qō obꝟcit: q̄ de⁹ est in oib essentialr/p̄sentialr/potētialr dicendū: q̄ nō oz iō q̄ de⁹ sit imixtus oibꝫ: ideo qz localitate rei nō diffinit̄: qđ em̄ termis rei create cōtinet z cōmensurat/finitū est: deus aūt infinit⁹ est/z fm esse/z fm potētia: z ideo nō pōt esse intra aliquid quin possit esse extra: nec extra aliqđ quin sit intra: nec supra quin sit subtus: nec subtus quin sit supra/ab seq̃z sui commixtiōe p essentiaz cum re aliqua.

Ad 5m

Primi p̄cipij ꝓprietates cōsequētes ip sū: qz ē p̄cipiū: qz ipsum est ens. Queritur ergo qualiter dicatur p̄ncipium

Mēbꝝ. II. qōis tertie

Einde querit̄ de ꝓsequētib⁹ ꝓprietatib⁹ pri mi p̄cipij. Sūt aūt quedā ꝓsequētes ipz qz est primū: quedā aūt qz est p̄ncipiū. Cō sequēs ipm qz est primū/ētqz ipm ē ens necesse oīno z oīmode: nullo modo existēs in potētia fm aliquid sui. Et hoc ꝓbat sic: Necesse esse/multiplici ter dictū est: q̄ multiplicitas in tribꝰ modis ē. Dici tur em̄ necessariū positiōe/siue hypothesi/siue cō sequētia: sicut cū oz: si video reꝰ ambulare/necesse ē te ambulare: cū tn me re videre nō sit necessariū/sed cōtingēs nec te ambulare sit necessariū ꝫz p̄tingēs. Dicit etiā necessariū cāl sicut dicim⁹ q̄ luna interposita inf visus nr̄os z solē/necesse ē eclipsari solē. Et hoc necessariū ē i demōstratiōibus. Tertio oz necessariū rei/q̄n. s. rem sic necesse ē ee/ q̄ in nulla pte sui est possibilis vl p̄tingēs. Hi modi reducūtur vlteri⁹ ad duos. s. ad necessariū ꝑse/ quētie: z ad necessariū ꝑsequētis siue rei. Necessa riū ꝑsequētie ē/qō ex habitudie ꝓnūz z termino ꝝ de necessitate seq̃t ad alte ꝝ. Necessariū aūt rei ē/ qō nulla positiō facta pōt fieri possibile ad nō esse Et b̄ solū ē illud qō ad nihil extra se vl intra se exi stēs bz depēdētia fm esse. Dico aūt/extra se: vt ad cām efficientē/formalē/finalē z materialē. Qō ei depēdet ad cām aliquā fm esse/posita illa cā nō el se/sequit̄ z ipm nō esse: z sic aliqua positiōe facta/ possibile ē ipm nō esse: z sic nō necesse ē esse oīno et oīmode. Et dico/intra se: sicut id qō bz ptes siue cētiales siue integrales/siue prātiuas: qō ei ptes tales bz ꝫz cē depēdet ad ipsas. Et sic ponat̄ vna vel plures ea⁹ nō esse/z ipm nō erit̄: z sic nō oīno ne cesse ē esse: Et ex hoc sequit̄: q̄ primū/qō necesse ē esse/sit simplex z vnū: in quo null⁹ penit⁹ ē numerus: Et sicut dicit Proclus: seipo est vnū/nō vni cū: sicut vnitas seipa vna ē. Seq̃t etiā ex b̄: q̄ id qō necesse ē esse oīno z oīmode/est cā oīm alioꝝ/a nullo cātū. Sequit̄ etiā ex b̄ q̄ ipossibile ē q̄ ipz ꝫz aliqđ sui sit i potētia. Cui⁹ ꝓbatio ē: qz qō possibi le ē esse/hoc etiā aliquo mō possibile ē nō ee. Qō aūt necesse ē esse/ñ possibile ē ñ esse: possibile aūt non esse/z nō possibile nō esse ꝺicit̄ oꝛia sūt: ḡ necesse es se/z possibile nō esse babēt se ad inuicē vt ꝺicit̄ oria. In eodē ḡnūꝫ sc̄ necē/z possibile eē. Adhuc necesse esse/z possibile ee/er contingens esse oꝛdinē habent inter se: z ꝓbatum est i sexto prime phīc:

A Primū p̄n cipiuz ē ens necesse oīno Argu. I. Necessariū tripler

B Primū p̄n cipiū nō est accidens.

Nō est vt⁹ coꝛpal vl in coꝛpoꝛe.

Duplex est virtus

Nō ē coꝛp⁹

Non pēdet ex alīs mō q̄ alia ex ipo

Loꝝ

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Loꝝ

q̄ ab eo qō est necesse/siue semꝑ/causat̄ id qō est raro/z id qō est frequēter ꝓ defectū ab ipso: ꝫ qō est raro vl frequēter est possibile z p̄tingēs: ḡ oīm e possibile z p̄tingēs causatū ex ꝓbatū aūt ē pauloan q̄ primū p̄cipiū nullo mō pōt esse causatū: ḡ nullo mō pōt esse possibile vl p̄tingēs: ꝫ necesse ē esse oī no z oīmode. ex q̄ seq̃t: q̄ oē secūdū post primū p̄nci piū/est aliq̄ mō possibile z p̄tingēs: primū aūt solū necesse ē esse oīno z oīmode. Adhuc si darek̄ pri mū possibile esse: cui⁹ possibilitas radicet̄ in aliq̄ q̄ vt p̄ncipiū est añ possibile: oporteret q̄ añ primū esset aliqđ in q̄ radicaret̄ illa possibilitas/z ad qō fm esse depēderet possibile. cū aūt habitū est: q̄ pri mū fm esse ad nihil depēdet: ḡ primū nō pōt esse pos sibile: ꝫ necesse ē esse oīmode. Adhuc si dek̄ pri mū nō necesse esse: cū ad nō necesse esse seq̃t/possi bile nō esse: seq̃t q̄ primū possibile est nō esse. Po nam⁹ ḡ falso eni z nō ipossibili posito/qō accidit ē falsū z nō ipossibile: vt dicit Aristo. in. j. prioꝝ: sed primū vt dicit Auicē. facit esse debere oē qō ē: Si ḡ primū ponat nō esse: seq̃t q̄ nihil est/z nihil pōt esse: hoc aūt falsū est z ipossibile: z seq̃t ex hoc/q̄ p̄ mū ponit̄ esse ens possibile: ḡ primū esse ens possi bile/est ipossibile: Relinquit̄ igit̄/q̄ primū p̄nci piū sit ē necesse z nllo mō possibile. Hec ē igit̄ pro ma ꝓprietas q̄ sequit̄ ad primū p̄ncipiū/inq̄ntū est primū: z ex hac vt dicit Auicē. sequit̄: q̄ primū nul lo mō est accidēs: a accidētis eni esse/est inesse: z fm esse depēdet ad subiectū a q̄ est/z in q̄ bz esse: Jam aūt habitū est: q̄ primū ad nihil depender fm esse/ vel fm aliquē modū essendi. Sequit̄ etiā ex b̄ fm Auicē. q̄ primū est nec virt⁹ coꝛpalis/nec virtus in coꝛpoꝛe: virt⁹ eni coꝛpal est/q̄ maioꝝ est in maioꝝ coꝛpe/z minoꝝ in minoꝝ: vt caliditas z albedo: z ad subiectū depēdet fm esse. Habitū aūt est: q̄ primū p̄ncipiū ad nihil dependet fm esse. Uirtus vo in coꝛpe dicta est/q̄ licet nō sit in maioꝝ maioꝝ/zi mi noꝝ minoꝝ: tn instrumētalit̄ vt it̄ z cōplexione z cō positiōe coꝛpis: vt visus/auditus: z vniuersaliter aīa: z sic fm esse z operationē virt⁹ q̄ dicit virt⁹ i coꝛ poꝛe/nō coꝛpalis/dependet ad aliud: habituz aūt est: q̄ primū p̄ncipiū/nec fm esse/nec fm operationē ad aliud depēdet: nec aliq̄ indiget/sed sibi sufficies est ad esse z operationē oīno z oīmode. Sequit̄ etiā ex hoc fm Auicē. q̄ primū nō est coꝛpus: coē em̄ coꝛ pus diuisibile est: z ea in q̄ diuiditur natura sunt ante ipm: habitū aūt est/q̄ ante primū p̄ncipiū natura vel intellectu nihil est. Adhuc: Oē coꝛ pus cōpositū est ex forma z bylē: habitū aūt est/q̄ primū simplicissimū est z nō cōpositū: igit̄ coꝛpus esse nō pōt. Sequit̄ etiā ex hoc/q̄ primū nō pēdet ex aliꝰ eo mō q̄ alia pendēt ex ipo: oīa em̄ pendent ex ipo fm esse qō habent ab ipo: z sic fm rem refe runt̄ ad ipm/z indigēt ipo: ipm aūt ad nihil referr̄ fm rē ꝫ fm rōnē tm̄ z nullo idiget. Ex b̄ iterū seq̃t fm Auicē. q̄ ipossibile est duo esse vel plura/quo/ rū vnūqđq̄z sit ens necesse. Et hoc sic ꝓbat Aui cēna: quia si duo sunt/vel plura: aut sunt omnia similia z indifferētia aut differentia habēria adin uicē. Si indifferētia: cū oīa sit causa nūeri: vt dicit Damasce. sequit̄ q̄ inter ea nullus sit numerus: z sic nec duo nec plura/sed vnū idem. Si aūt est dif ferentia inter ea: sequit̄ q̄ vnū sit vniuersale indif fererentibꝰ: q̄ differentia eni/siue ꝓpriam/siue ma gis ꝓpriā/siue cōmunē nō contrahit̄ nec determinat̄ nisi cōmunez: vt genus in specie q̄ differentiā specifi cā: species in indiuiduo q̄ materiā/z accidēs incō municabile: a quo sumit̄ differētia cōis z ꝓpria: eo q̄ accidēs ad esse nō conducit: nec ei⁹ qō est esse rei pars est: vt dicit Porphir⁹. Omne aūt tale i quo cōmune ꝓtrahit̄ z determinat̄ q̄ differētiā/depen det ad cōe fm esse vt ad causā essentialē: habitū aūt est/q̄ ens necesse ad nihil depēdet fm esse: ḡ possi bile est/q̄ plura sint quoꝝ qōliber sit ens necesse/z sint differētijs ꝓprijs determinata. Ex hoc etiā fm Auicēnā relinquit̄: q̄ nihil pōt designari q̄ p̄dica tionē de ipo qō aliquo mō fit additū esse ipius. Et hoc ꝓbat Auicē. sic: Detur q̄ aliquo designet̄ qō nō sit ipm/z sit in ipo: sicut si dicat̄ sapiēs vel bon⁹ bonitate vel sapiētia q̄ nō sit ipe: hec sapientia z bo nitas constat q̄ erūt causata in ipo taur ḡ a se/aut ab alio: Si a se: tunc idem erit agēs z partiēs: nihil aūt idē est agēs z partiēs nisi cōpositū: vt fm aliqđ sui fit agens/z fm aliquid sui sit partiēs: Jam aūt habitū est: q̄ primū nō pōt esse cōpositū: ḡ hoc mō nihil pōt designari in ipo. Si aūt sit causatum ab alio: cū fm hoc sit sibi aliquid esse/sequit̄ q̄ fm ali quid sui esse depender ad aliqđ/a quo sez passum est fm illud esse: Et hoc iam ante ip̄obatu est: qz primū ad nihil depēder. Et ꝓter hoc dicit Diony. lib. 2o de di. no. ca. v. q̄ primū nec cogitare possibi le est: nec docere: nec roꝛalirer aliq̄ modo contēpla rit: ꝓter hoc/q̄ ab omnib⁹ est segregatū z supigno tū. Et huius ratio est: quia omnis attributio siue ꝓdicatio est aliquo quinq̄ modoꝝ. Prima per subst̄ialia/sez coequata z conuertibilia: sicut q̄ definitio attribuit definito. Et hoc nō pōt cōuenī re ꝓmo p̄ncipio: qz nec subst̄ialia habet añ se/nec definitionē: cū sit primū añ qō nihil. Secūda attri butio est ꝓ subst̄ialia nō coequata z nō ꝓuertibilia: vt cū dicit̄: bō ē aial: z cū sic subiecto attribuit̄ sub stātiale/qō est añ ipm/z p̄ncipiū esse ipius: nihil au tē actu vel itellectu sit ante primū p̄ncipiū aq̄ depen deat fm esse: hoc mō nihil pōt attribui sibi ꝓ qō de signet̄. Tertia attributio est ꝓ accidētalia cocē̄ rata: vt ꝓprija/q̄ egrediunt̄ de esse subiecti: sicut risi bile de hoie: z habere tres angulos equos duob⁹ rectis/de essentialib⁹ triāgulo rectilineo. Et hec at tributio nō ꝓuenit primo p̄ncipio: qz nihil est adeq̄ tū primo p̄ncipio qō nō sit ipm: passio autem talis egredīes de subiecto nihil est de eē subiecti/ꝫ esse subiecti cōsequēs. Quarta attributio est fm ac cidētia cōia q̄ intrinsecus insunt: vt quātitas z q̄li tas. Et hec primo p̄ncipio cōuenire nō possunt: eo q̄ hec sine motu nō insūt augmētatiōis sez z dimi nutiōis z alteratiōis: primū aūt p̄ncipiū penitus imobile est z ab eterno: oē aūt qđ mouet̄ in tpe est.

Quīta attributio ē p ea q̄ extrinsecus p̄ingūt q̄ nō variāt subam: vt agere: non agere: esse a dextris vel a sinistris: eē patrē vl filiū. z hec attributio iterū nō ꝓuenit primo p̄ncipio: qz ꝗuis hec nō addāt ad subam/tm̄ q̄da eoꝝ addūt ad cōplemētū vl suū op positū fm actū/vt agere dicē cōplemētū patī vo op positū. Et hec nō pōt ꝓuenire primo p̄ncipio: qz nihil addit̄ vl demit̄ cōplemēto ei⁹. Ex b̄ arguit Auicē. q̄ cū cognitio ei⁹ q̄ qđ est ip aliquā attributiōez: z nulla attributiōez sit facere cō pn⁹: q̄ i pō pns nē cōgscere q̄d est. Jn ꝓuū tn huius videt eē: qz nihil

L Predicatū aūt vniuersb. iecto q̄nq̄ modis

In oppositū q̄ primū p̄ncipiū sit desīgnabile p attributiōnē ar. p̄m

est ira cognoscibile sicut primū principiū oīs cognitionis: principiūt aūt vniuersi esse est pncipiū oīs cognitiōis: Dicit em̄ Aug⁹ tz pma vitas est q̄ de oī vero iudicam⁹: g̃ videt q̄ pmū principiū marie sit
Arg.2m designabile p attributionē. Adhuc: sic se hz ens in cōitate siue prioritate nature ad cetera entia de-
Arg.3m mōstrata: sic se hz pmū pncipiū i ordie cāz: sz ens in ordie portat⁹ nature ē pmū distinguēs itellectū z pse ipm cogscibile z marie cogscibile: g̃ i ordie cārum sit pmū pncipiū erit pmū distinguēs itellectū p se ipm cogscibile/z marie cogscibile. Adhuc sup illud pmi metaph. oēs homines natura scire desiderāt dicit cōmentator⁹ q̄stio quā oēs homines scire ōsiderāt est q̄stio de itellectu: dicit cā ē vniuersi esse: z p
Arg.4m ons pncipiū cognoscēdi oē qđ ē: Et sic videt⁹ q̄ primū pncipiū marime designabile sit z itelligibile.
Quidā etiā theologice obiciūt sic Rom̄.i.c. Invisibilia dei p ea q̄ facta sūt itellecta ꝓspiciūt: sz q̄ ꝓspiciūt itellecta designabilia sūt: g̃ pmū pncipiū designabile est. Si eni sempiterna vi⁹ z diuinitas ductu rōnis ꝓspiciū⁹/cū ex vrute cognoscāt pncipiū: videt⁹ q̄ pmū principiū cui⁹ act⁹ ē creatio/p
Arg.5m rōnē cognoscibile sit. Adhuc phi posuerūt creationē z creatore: vñ Auicē. in vltia gre sue metaph. dicit sic. Si fuerit alicui⁹ esse post nō esse absolute tūc aduēt⁹ ei⁹ a cā erit creatio: z hec ē dignior oibz modis dādi esse: q̄ puatio remota ē oino/z iducit puz esse. Sed si ponat puatio taliter/q̄ esse p̄cedat eā: tūc mod⁹ dādi esse erit generatio: q̄ ipsi ibi lis ē nisi ex maria: z tal⁹ iductio eē/ē eē rei ex re: z hō mō ē esse debile/breue z finitū. Videt⁹ g̃/q̄ primū
Arg.6m creatōis pncipiū phi p multas attributiones designauerūt. Adhuc Aug.in.vij.li.cfessionū.ca.ix.a Procurasti mihi p quēdā hoiem q̄sdā platonico⁹ libros ex greca lingua i latinū vsos: z ibi legi non q̄ dē eisdē vbis/sz hec oino mlt⁹ z mltipliciby plua/
Job.1.b. deri rōnibz: q̄ in pncipio erat verbū: z verbū erat apud deū: vsq; ad illud/z mūdus eū nō cognouit. Qō aūt seq̄t: In pria venit/z sui eū nō receperūt: Et ite⁹: Verbū caro factū ē/z habitauit in nob⁹: nō ibi legit⁹ ex h̄ accipit: q̄ pmū pncipiū phi cognouerūt z
D desciscerūt. Soluo dom̄: q̄ pmū pn̄m pria designabile nō est: neq; p balia/neq; p accidētalia. Et hui⁹ vera cā est: q̄ nō cognoscit⁹ ea qō q̄d ē: z si cognoscit⁹ h̄ qō ē: nō cognoscit⁹ nisi p illū modū/q̄ illud dicit pelag⁹ subē infinitū: cognitū aūt vt infinitū nō ē designabile: nec ois aūt designatio/vt vult Aristo. in pmo de aia/est ad cognoscēdū qō q̄d ē: Et sic patz designatio eni p subalia/siue cōuertibilia/siue nō
Qō q̄d est cognoscitur dupliciter. conuertibilia designat ipm qō q̄d ē: Designatio aūt p accidētalia/siue conuertibilia siue nō conuertibilia fit p̄ter cognitionē ei⁹ qō q̄d ē. Et hō dicit Aristo. in.j.de aia: q̄ scia accidētaliū marie ꝓfert ad sciaz ei⁹ qō q̄d ē: q̄d ē eni fm eē cognoscit⁹ p subalia/siue adeq̄ta/siue nō adeq̄ta: fm posse aūt ipm qō q̄d ē cognoscit⁹ p accidētalia/siue adeq̄ta/siue nō adeq̄ta: q̄ illa fluūt de essentialibz marie ꝓfert ad sciaz ei⁹. Neutro aūt mō designabile ē pmū pncipiū fm qō q̄d est: q̄ si ita designaret⁹/cōprehēsibile esset pmū pncipiū. Lōprehēdit⁹ aūt illud vt dicit Aug⁹ cui⁹ fines circūspicūt⁹: id aūt qō q̄d ē/fines sui ee hz i balibz: fines aūt sui posse hz i accidētalibz/q̄ fluūt de subalibz/z sūt naturales potētie siue vrutes ipsi⁹: pmū aūt pncipiū z infinitū ē in esse/z infinitū est in posse: nō cōprehensū loco/nec tpe/nec itellectu: z iō fm sciaz q̄d ē/nō desi gbile. Et iste ē itellect⁹ pho⁹: z itellectus Dionys. q̄ dic/q̄ ralibz designatiōibz nō itelligit q̄d sit pmū pncipiū/vl de⁹: sz q̄d nō sit: Quid aūt sit nō intelligit⁹ nisi p eminētia z excellētia infinitā sup omne qō intelligit⁹ esse q̄d/z hoc mō intelligere q̄d est itelligit⁹ subē pelag⁹ infinitū: vt dicit Damas. z hoc non est itelligere q̄d designatū p attributum z determinatū. Adid aūt qō obiciūt in contrariū: dicendū q̄ primū pncipiū p se marie cognoscibile est: sed minime cognoscibile est nobis: q̄ nō signat nobis vt q̄d est nisi infinite. Et p hoc patet solutio ad primū: q̄ licet primū cognitōis sit/z sit designabile fm se: nobis tn̄ nō est designabile/nisi infinite.
Ad aliud dicendū: q̄ nō est sūe de ordine cōtratis z prioritatis nature entis ad entia determiata z de ordine primi principij ad alias causas: q̄ ens primū aliq̄d est de entre secūdo: z est q̄d determinatū in ipo: z ideo cōprehēsibile fm sciētia q̄d est: Primū aut pncipiū nihil ē cause secūde: nec accipit determiationē ipa: sz remanet infinitū: z iō remanet incōprehēsibile z incognoscibile fm qō q̄d ē. Ad aliud dicendū: q̄ illud nō pbat/nisi q̄ primū pncipiū maxime p se cognoscibile est: sicut sol maxie de se visibilis: nobis tn̄ nō innotescit fm hoc q̄ q̄d est/nisi vt pelagus subē infinitū. Ad aliud dom̄: q̄ inuisibilia dei p creaturas nō cognoscunt⁹/nisi q̄ sunt sed nō fm q̄ q̄d sunt: Et h̄ mō cognoscit⁹ res nō p attributionē alicui⁹ q̄d sit in ipo p inherentiā/vel ꝺpriatē: sed ex alio/qō separatum est ab ipo: sicut causa cognoscit⁹ p effectū: q̄ est/sed nō q̄d est. Ad aliud dicendū: q̄ phi ductu rōnis/nō aduite p aliquid intus vel extra/nō potuerūt cognoscere pncipiū creatōis vel etiā creationē: fm q̄ prie dicta est creatio/ꝺductio alicui⁹ ex nihilo: z hui⁹ causa est: q̄ sicut dicit Isaac in li. definitionū: Nō est virtus aie rōnalis facies currere causam in causatū: causaz dico ꝓsequētie/vel ꝓsequētis/vel vrtiusq; Et iste act⁹ rōnis/dicit⁹ rōcinatio: q̄ est act⁹ rōnis q̄ philosophice inquirit⁹ veritas: Et patz: q̄ nō discurrit/nisi de ente in ens: z nō pōt deuenire i nihil q̄ est ante oē ens causatū. Et iō sicut dicit Aristo. in.j.phylic. Oēs phi q̄uenerūt in h̄/q̄ ex nihilo nihil fit: z oēs tā epicuri/q̄s stoyci/q̄s eriā pipatherici omni ei q̄ fit subiectā dixerūt esse materiā/z materiā nō factā esse. Sed rō adhuc inducta inter⁹ p inspirationē z fidem/z exteri⁹ p sacre scripture inspectionē/legis scz z pphet⁹ p⁹ z terretius eriā adiuta p op⁹ q̄ opifice oñdit: vt dicē mgr̃ in pmo sententia⁹ dist. tij. z Sap̄. xiij. a. magnitudine eni speciei z creature cognoscibiliter poterit creator⁹ hoc videri: Et hoc mō poterāt cognoscere oīs potentia pmi pncipij: z q̄ oīs potētia in sumo est: z q̄ maioris potentie est facere aliq̄d ex nihilo/q̄s ex aliq̄, hoc mō poterāt cognoscere primū principiū esse creās: sz hoc mō nō cognoscit⁹/nisi q̄ pmū principiū est oīs potēs q̄d aūt sit oīs potētia ei⁹ nō scit⁹/nisi infinite vt dictū ē.
Ad id q̄ dē Aug. adducit⁹ dom̄: q̄ in ipis vbis pater/q̄ hoc dixerūt phi aduiti p inspectionē: sicut dicit Rom̄.i.c. De⁹ em̄ illi reuelauit p inspectionē pha⁹: z nō ex solo z simplici ductu rōnis naturalis.

De cōpatiōe principij ad principiata fm ꝓprietates z primas z consequētes.

Ad arguēta in oppositū rnsio Argu. pmū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Mēbrū tertium q̄stionis tertie

Tertio querit⁹ de cōparatione principij ad principiata fm ꝓprietates z primas z consequentes. Primū sicut habitū est/vnū solū est: z vt dicit Algazel/nō baber cōparē/nec cōsortē/nec ꝛrarū. Probauerūt aūt phi: q̄ ab vno nō est nisi vnū. Vñ q̄stio est: vñ veniat multitudo
Articul⁹.I. in creatis z diuersitas: vnū em̄ primū simplex est/
Arti.II. si simplex. Scdo q̄rit⁹ vñ veniat cōpositio in creatis. Sit⁹ primū pncipiū immobile est/z imutabile: z ab immobili z imutabili p se non est nisi immobile z
Arti.III. imutabile: Ideo tertio q̄rit⁹ vñ in creat⁹ veniat mutabilitas: dicit em̄ Aug⁹: q̄ sine sui mutatiōe facit mutabilia. Adhuc primū pncipiū vnū ē vno mō se habēs: z sic nō nisi vnū deberet resultare in creato ab ipo: resultāt aūt tria. s. nūerus/pond⁹ z mensura: siue mod⁹/spēs/z ordo/Iō q̄rit⁹ tertio vñ h̄ sit.
Arti.IIII.

A

Vñ causet⁹ mltitudo z diuersitas i creatis.

Arti.I.tertij mēbri q̄stionis tertie.

Primo ergo q̄rit⁹ de cā diuersitatis z multitudinis in creatis: cū pncipiū sit vnū solū
p Et vt intelligat⁹ q̄stio/pmittendū est: q̄ nō
Multitudo accipit⁹ triplicater. q̄rim⁹ hic de cā multitudis/nisi hoc mō q̄ vnū pncipiū ad mltitudinē refert⁹: scim⁹ em̄/q̄ diuersitas z multitudo aut accipit⁹ a pncipijs mltitudis in re ipa: aut in esse rei: aut accipit⁹ ex diuerso processu
In re causatur mltitudo a materia multo⁹ ab vno mltitudinis principio. In re autē multitudo aliq̄n causat⁹ a materia/aliq̄n a forma: aliq̄n a motu q̄ est i tpe. A materia sicut dicit phs/q̄ cū q̄ differūt subiecto/loco et nūero: subiecto/sicut alia albedo est in niue/z alia in ceruso: z sic de alijs albis: loco/q̄: sicut dicit Boet⁹: impossibile est vnū i duob⁹ vel i plurib⁹ locis esse: sit⁹ vel diffinitiue/vl circūscriptiue. Et hoc mō q̄ differūt subiecto/differūt loco. Nūero vo in qb⁹ vt dicit Boetius inuenit⁹ diuersitas i numerādo. Et hec est diuersitas p materiā/q̄ p formas: diuersas diuisa sz vnā pte est in vno/z fm alia in alio: Omne em̄ diuidēs cā mltitudis est in qtib⁹ diuisi. Et hec multitudo materie est/fm q̄ materia est fundamētū z subiectū primū. Est alia mltitudo materie/fm q̄ materia subiecta est priuatioi z potētie p motū p-
gredientis ad actū: sicut dicit phs in pmo de celo z mūdo: q̄ q̄ sit vnū p materiā/siue q̄ nō sit/ex maria sua tota: trāsmutāt⁹ adinuicē: z q̄ nō ē maria vna/nec trāsmutāt⁹ adinuicē sit ex materia sua tota: Un
A forma diuersa. Sīl⁹ ex forma est diuersitas z multitudo Sicut em̄ in pncipijs diuidēs cōtinuū facit vnum z vnū/z sic multitudinē: ita in cōib⁹ genere vel specie diuidēs z distinguēs/que facit vnū z vnū/z multitudinē z diuersitatē: sicut differentia ꝓstitutiua addita generi cū opposita drīnia causat mltitudi-
In esse rei causat⁹ multitudo nē specie⁹. Sēm esse aūt p motū cui adiacet tēpus/diuersitas forme causat⁹ mltitudo: sic dicit Aristo. v. phisi c. q̄ nō est eadē sanitas i mane z vespere/h̄ aūt mō nō q̄rim⁹ de cā mltitudis: q̄ nulla
De tertio multitudis mō h̄ q̄rit⁹ pinq̄ssima pmo pncipio q̄ est cā p se vni⁹ z mlto⁹.
B Sed talē causā q̄rim⁹: q̄ cū sit dispositio pmi pncipij/ex ipa sic ex cā causat⁹ mltitudo i creatis z diuersitas. Videt⁹ em̄ q̄ ab vno solo singlariter exēti/nō debeat creari nisi vnum/fm dicta pho⁹: Dicit
Qab vno nisi vnū de beat causari em̄ Aristo. in. tij. de generatiōe z corruptiōe: q̄ idē Argu. pmū eodē mō se bis/sp facit idē. pncipiū aūt vniuersorū est i oimoda vnitate: z ē idē z eodē mō se bñs: g̃ sp facit idē forma/z materia/z loco. Adhuc: mūdus archetyp⁹ vn⁹ est in forma z re: Et iō vt dicit Plato: vn⁹ ē mūd⁹ sensibil⁹. Et si nō ē vn⁹ i forma z subiecto/q̄ra⁹ vñ veniat mltitudo: nō em̄ pōt causari ex vnitate mūdi archetypi. Si q̄s dicat: q̄ in mūdo archetypo ē sic in exēplari: Ab vno em̄ exēplari pñt formari pla exēplaria: sicut ab vno libro mlti libri: z tra ab vno mūdo archetypo/pñt formari mlti mūdi/siue mltē res mūdi forma/maria z loco differētes. Lōtra: Que exēplāt⁹ ab vno/admin⁹ vnū sūt i forma exēplar⁹. Si g̃ sic esset in mūdo archetypo z mūdo sensibili: oporteret/q̄ oia q̄ sūt i mūdo sēsibili vnū esset i forma mūdi archetypi: qđ est a pte falsū. Adhuc: Si q̄s dicat/q̄ mltitudo puenit ex h̄: q̄ licz pmū pn̄m sit vnū solū fm sbam/multiplex ē rn fm exēplaria. Lōtra: Exēplaria in deo nō sūt sub mltitudine/sz sub vnitate: Oia em̄ exēplaria vnū sūt: q̄ ē essentia diuina/siue natura. Cū g̃ pncipiatū imitet⁹ principiū: fm h̄ oporteret q̄ oia pncipiata esset vnū i essētia/q̄bus sint diuersa in forma: qđ falsū est. Adhuc: Volūtas dei efficiēs cā est oim creator⁹: volūtas aūt vna ē z imutabil⁹: videt⁹ g̃/q̄ oē creatū sub vnitate debet esse z imutabilitate. Adhuc: Sicut i ante habitis de termiatū est: de⁹ i triplici rone cause ē: efficient⁹/sz formal⁹ z finalis: z in hac triplici rone pncipiū vnū est oim creator⁹: Videt⁹ g̃/q̄ creata oia debeāt esse vnū sub forma vnitatis: illitudo em̄ debet esse in pncipiatū z principiū/qm̄ principiū p se principiati principiū est: mltitudo aūt ad vnitatē nullā habet silitudinē. Adhuc: Actū creatiōis nō circūstant nisi duo. s. ex q̄ est/z q̄ est. Creatio a q̄ est/est pmū principiū qđ oīno stat in vnitate: Ex q̄ est/est nihil: q̄ ex nihilo fit creatio: nihil aūt nec vnitatis nec mltitudis cā pōt esse: z sic adhuc relinq̄t/q̄ creatū debet esse sub vnitate/z nō sub mltitudie.
C Ulterius hic q̄rit⁹ de solutiōe q̄rū dā: quā induxerūt q-
Prima positio q̄rū dā philosophāres: z dixerunt/q̄ a pmo qđ est vere vnū: vt dicit Boec⁹: in q̄ null⁹ nūerus ē/z nulli in nitik: nō est imediate nisi vnū: mediate aūt pñt ab eo esse pla/dicūt em̄: q̄ imediate a pmo ē intelligētia primi ordis: q̄ intelligētia itelligit se/z id a q̄ est/z tota z itelligit pla: z stat i binario: itelligit eni se/z id a q̄ est. intellect⁹ aūt primi pncipij i vno stat: q̄ nō itelligit nisi se. Binari⁹ aūt/vt dicit Pithagoras pncipiū est mltitudis/z nō vnitas: z sic p. itellectū itelligētie primi ordinis pmū pncipiū causatiuū z ꝓductiuū est mltitudis. h̄ videt⁹ esse erroneū: q̄ sic
Improbatio positionis pho⁹ ex itellectu itelligētie crescer⁹ potētia dei: z potētia dei ad h̄ q̄ aliq̄d posset/indigeret itellectu itelligētie: z vtere⁹ ipo tāq̄ instrumēto: cū itellectu eni primā itelligētie causaret mltitudinē quā sine actu itelligētie causare nō posset: qđ valde absurdū ē.
Secunda Ad hoc: fm h̄ itellect⁹ itelligētie aliq̄d posset imediate qđ nō posset itellect⁹ diuinus: pōt em̄ itellect⁹ itelligētie causare mltitudinē imediate qđ nō pōt itellect⁹ diuin⁹. Adhuc: Si itelligētia angelica pn
Tertia cipiū ē mltitudis p h̄/q̄ itelligit pla: tūc eriā cū de⁹ siue pmū. pncipiū itelligat se/z id qđ ab ipo ē/pt eē pncipiū mltitudis: z sic sine cā addit itelligētia angelica. Adhuc inutil⁹ videt⁹ al⁹ locutio: itellect⁹ eni pactic⁹ nō est pncipiū forme in ope/nisi illi⁹ ad quā referr⁹ op⁹: sic faber i fabrili/z edificator⁹ in
Quarta edificio. Cum aūt intelligentia intelligit se/z illud

a quo est ad illud intellectū nō referr op⁹: ḡ ex illo nihil resultat in op⁹: z si nec vnitas/nec multitudo pōt esse i re creata ex ꝺ̄o ꝑ itelligētia itelligit se/z illō a ḡ est: yker hoc/q ꝑmū ꝓncipiū itelligit se: z id qō est ab ipō: z sic phia ista inutilis est. Ulter⁹ q̄rit de solutiōe alio ꝙ/q̄ subtilio: a dicere ntūr: z dicūt sic: q̄ diuīa itelligētia itelligit se: z itelligēdo se/cā est alio ꝙ q̄ sūt ab ea. Er ꝓfirmāt ꝙ Greg. nasanse nū: q̄ dicit/q̄ ꝑmū excogitauit de⁹ celestes essentias: z excogitatio ei⁹/siue op⁹ ẽ sicut dicit Damas. in ꝓncipio secūdi libri sui. Dicūt ḡ/q̄ ad multiplicationē modi itelligēdi causak multitudo in reb⁹: intelligēdo em̄ se/cā rei est: ſz q̄ etiā itelligit se itelligere/gemiak intellect⁹: z q̄ itelligit se itelligere/z hoc ite ꝙ itelligit: gemiak/z triplicak/z q̄druplicak intellect⁹: z sic fit ꝓncipiū multitudinis: z sic ꝓcedit ab eo multitudo vsq̄ do multitudinis. Sed ꝯ hoc est: q̄ itelligere se/tantū virtutis habet si semel dicak/quātū si ter vel q̄ter dicak. Adhuc itelligere se nō dicit cām multitudis/sed potēcie intellect⁹ i intelligēdo: z ita videk/q̄ nō ponak esse vera cā multitudis si em̄ semel dicak tantū vtutis habet/q̄ntū ter vel q̄ter dicak: z sic iteratio non pōt esse cā multitudinis. Adhuc: Si intellect⁹ iterat⁹ cā multitudinis est: vt isti dicūt: tūc cū ꝑ hoc q̄ est intellect⁹/fit cā: oportet formā intellect⁹ esse in oib⁹ creatis: z sic oīa creata erūt itellectualia/z nō tm̄ angel⁹ z bō: qō est falsū. Adhuc: fm istos/intellect⁹ angelic⁹ ꝓcedit a ꝑmo ꝓncipio: q̄ ꝑmū ꝓncipiū itelligit se: et iste est itellect⁹ ꝑsistēs i vnitate: ḡ nō est nisi cā vni⁹. Querak ḡ/vñ est multitudo angelo ꝙ: z nō poterit assignari causa. Si forte aliqs dicer⁹: q̄ a multitudie act⁹ creatiōis est multitudo creato ꝙ: z q̄ semel creat hoc/z alia vice illud/z sic deinceps: z tō in multitudine sūt creata. Contrariū est: q̄ act⁹ distinguūtur ab obiectis circa q̄ sūt/z in forma/z in nūero: ḡ distinctio actuū creatiōis z multitudo/potius est a creatis q̄z ecōuerso: z sic multitudo creationis nō est cām multitudinis creato ꝙ/sed ecōuerso. Si forte dicat aliqs ꝓter hoc: q̄ quātū ad cōditionē creantis res oēs ꝓcedūt in veritate. Et tō dicit Diony. in li. de di. no. ca. xiij. q̄ q̄ sunt multa ꝓcedūt/sūt vnū ꝓncipio: hoc est/ꝓpietate ꝓncipij: ſz in seipis ꝓter distantiā a ꝑmo ꝓncipio/accipiūt materialē z formalē diuisionē z differētiā: z illa est cā multitudis. Et hui⁹ rōnē dicūt esse: q̄ ante primā causam multitudis nō est q̄rēda alia cā: Prima aūt multitudo ē hoc/z hoc: z ꝑma cā multitudis est facies hoc/z hoc: ſz ꝑmū facies hoc/z hoc/ē diuidēs ꝑ formā z materiā id qō creatū est: ḡ ante illā cām multitudis nō est q̄rēda alia: z sic i creatore nō est q̄rēda cā multitudis/ſz in creatura. In cōtrariū hui⁹ est: q̄ creator creādo demōstrat suum posse: posse aūt suū magⁱ demōstrak in multa creādo/q̄z in creādo vnū: z sic videk/q̄ cā multitudis creatorū debeat esse ex parte creatoris. Adhuc sicut dicit Diony. li. de di. no. ca. iiij. creatio est exrasis amoris: q̄ nō finit ipm̄ solū esse/ſz oīb⁹ modis q̄b⁹ possibile est bonitatē suā cōicare: maior aūt cōicatio est q̄n cōicak multis: ḡ videk/q̄ multitudo cōicatiōis ꝑ intētionē aliquā debet causari a creatore. Adhuc: Oīa in sapiētia fecit: sapiētia aūt maior est in multis q̄z in vno: z sic videk ex intētiōe dei creātis causari multitudo in reb⁹ creatis. Et hoc ꝓcedendū est: sicut etiā dicit Aristo. in .vj. ethi. Sapiens est q̄ ex rōne finis in vnoq̄z opⁿ suo ꝓ rōnē demōstrat opis/z facit z ordinat oia q̄ sūt ad finē opis illius: q̄ scia dr̄ dispositio. Tū cū bonū vniuersi constitat i deo sicut i duce exercit⁹: vt dicit Arist. in .xij. ꝑme phīe. ars i deo cōprehēdes z disponēs q̄liter bonū vniuersi ꝑticiparet ab oīb⁹: licet i mēte efficientis esset vna: tm̄ nō potuit esse vni⁹/sed multo ꝙ: Bonū em̄ vniuersi nō ē vni⁹/ſz multo ꝙ: z ē vniuscuiusq̄z fm̄ ꝓpriā analogiā quā habet ad illud bonū. Sicut z ars faciēdi domū: licz sit vni⁹ opificis: et vni⁹ finis/q̄ ē ꝓpregi ab ymbaib⁹ z caumatib⁹/z custodia re ꝙ ad se ptinētiū: tm̄ ē de multis: q̄ oīm analogia ē ad finē illū/vt lapidū/ligno ꝙ/cemēti/fūdamēti/parietis/z tecti/camere z aule: vnuscuiusq̄z tm̄ in ꝓpria analogia. Et si q̄rit cū multitudis i pribus dom⁹: cā ꝑma ei⁹ ē z ꝓria/dispositio artis: q̄ multa disponit ad finē dom⁹/eo q̄ ex vno z in vno ꝓfecta induci nō pōt. Ita est i vniuerso: q̄ ꝓfecta potentia dei/z ꝓfecta cōicatio bonitatis ei⁹/z ꝓfecta demōstratio sapie: ad finē vniuersi ꝓcedere nō poterat reb⁹ existētib⁹ sub vnitate forme vel materie/ſz existētib⁹ sub multitudie: z iō ꝓduxit res ad vniuersū ptinētes sub multitudie/z nō sub vnitate: q̄ ꝑ vnū ad finē vniuersi/deuenire nō potuit. Ad ꝑmū ḡ dōm: q̄ multi modi sūt multitudis siue multiplicationis: ſz nō q̄rit h̄ de cā multitudis/nisi illa sola q̄ ꝓxima ē: z q̄ ē extra multa/in q̄b⁹ ē multitudo. Et cū oīa creata: vt dicūt phi Auicē. z alij: z etiā scti: sint i intellectu creatoris/sicut artificiata sūt in mēte artific⁹: rō z cā multitudis z diuersitat⁹ nō pōt ee/nisi ḡ dicta ē/rō. s. supra ex fine vniuersi/fm q̄ vniuersū cōstituit ex oīb⁹ q̄ aliquā analogiā hūt ad finē illū. Sic ꝓuidētia ducⁿ exercit⁹/ex oīb⁹ ꝓstituit exercitū vnū/q̄ alitq̄ mō analogiā hūt ad finē victorie: q̄ finis ꝑ vnū haberi nō pōt: sicut nō habet ēp vnā virtutē/ſz ꝑ multas/in q̄ coqu⁹ ē in analogia sue vtutⁿ marescalc⁹ q̄ equestrē hz potētiā/in analogia sue virtutis: gladio ꝙ z armo ꝙ factor q̄ armo ꝙ hz potentiā/sīlr in analogia sue vtutis. Sīlr est de milite z de athleta z sic de alijs ꝓter q̄ oportet ducē ex ꝓuidētia sua adducere plura/z nō vnū: q̄ ex vtutib⁹ pluriū seq̄t triūph⁹/z nō ex vtute vna vel vni⁹. Sīlr est in vniuerso: ad cui⁹ finē angel⁹ se habz in ꝓpria analogia/celū in ꝓpria/elemēto ꝙ vnūq̄q̄z in ꝓpria/hō in ꝓpria/z vnūq̄q̄z in ꝓpria: Oīa em̄ vt dicūt Diony. z Aristo. apetūt esse diuinū: z ꝓter illud agūt quicq̄d agūt. Un cū/sicut dicit Aug⁹/deus nihil operet nisi fm rōnē sui opis quā ꝑordinauit z sciuit: oportet q̄ ex illa rōne adducat multa z disponat/ex q̄b⁹ ꝙseq̄ pōt finē vniuersi. Ad id qō obiciūt: q̄ ab vno nō est nisi vnū/Dicēdū: q̄ hoc est ꝙ in agentib⁹ ꝑ se/z ꝑ nature necessitatē: sicut calidū facit calida: z frigidū frigida: z sol accessu luminis sui generatiōe/z recessu corruptionē: Sz in agentib⁹ ꝑ intellectū z ꝑ volūtatē nō est ꝙ: hec em̄ cū rōne operant⁹ z rō sumit⁹ ex fine opis: z qñ erigit plura q̄ ꝙ virtutib⁹ inducit finis/operāt⁹ plura z adducunt z constituunt in ordine ad finem: ter quādo finis exigit vnū/operatur vnū. Et hui⁹ causa est: q̄ licet in alib⁹ operās sit vnū solū simpler: tamen ratio ad quam inspiciens facit opus er quere regit in ope/multa exigit: z adducit z ꝓstituit vnū q̄b⁹ in gradu virtutis sue/quo aliquā analogiā z influentiā habet ad finē: z alter ad opus eius nō esset ꝓfectū. vñ hoc principiū eo dē mō se habēs in se fm diuersitatē opis facit vnū z multa. Ad aliud dicēdū ꝙ mūdus archetypus est vn⁹: q̄ ille est simpler ars opificis fm ꝙ est in mente ei⁹: z licz sit vnū simpler: tm̄ est de multis fm ꝙ est rō opis/z fm ꝙ sic hz respectū ad multa q̄ ex puidētia puident z disponit z ordinat opifex sūm⁹ sic ex mūdo archetypo simplici ad multa respectū habēti causak multitudo in mūdo sensibili. Ad aliud dicendū ꝙ nō est simile de exēplari z sigillo. Exēplatū em̄ ab exemplari nō recipit nisi formā sicut z sigillatū a sigillo z est vna habitudo in vtrisq̄z, sicut em̄ sigillū se habet ad sigillatū in vna z eadē habitudine: sic sigillata se habēt ad sigillū in vna z eadē habitudine: z sic sīlr ad inuicē se habēt exemplatū ad exēplar: sic aūt nō est in ꝓncipio ꝑmo z ꝓncipiatis ab ipo: licet em̄ principiū primū vno mō se habeat ad oīa et ad vnūq̄q̄z in largiēdo esse diuinū: nō tm̄ oīa z vnūq̄q̄z ꝓncipiantiū esse diuinū vno mō se habēt ad ipm̄: sed in diuersa habitudine ꝓticipant esse diuinū: et vnūq̄q̄z in ꝓpria analogia: z ideo necesse est ꝙ formaliter differāt. Differūt em̄ specie/q̄cūq̄z potētia z virtute ꝓticipandi speciē illā differūt: z hec est causa ꝙ dicit Arist. in ꝑmo de aīa q̄ rō aialis fm vnūq̄q̄z accepta est altera z altera. Ad aliud dicendū ꝙ exēplaria in mēte diuina sub vnitate sūt z simplicitate: rō ꝙ rōnē alis respectū referūt ad multa fm ꝙ sunt rōnes multo ꝙ: z sic sūt cā multitudinis z multo ꝙ: nec tū oportet ꝙ multa essentialiter sint vnū sicut exemplaria: q̄ q̄n actus primi principij largitur esse in diuersitate essentie: tūc principiatum, ꝓter coartatam potentiā essentie create/ nō in omnib⁹ potest imitari creatricē essentiā: sed imitatur eam ꝑ possibilitate virtutis sue z capacitatis/z sic retinet similitudinē ydealē: z cadit ab essentie ydemptitate z simplicitate: q̄n aūt largitur esse in ydēptitate essentie: tūc ve ꝙ est q̄ ꝑ oia equale z simile est esse i eo qui largitur/z in eo qui accipit: z ideo per oia similis est filius patri/per oīa spūssanct⁹ filio z patri. Ad aliud dicendū ꝙ voluntas dei vna est vnitate volentis: sed nō est vna vnitate volito ꝙ: z ex illa ꝓte ꝓducit similitudinez. Ad aliud dicēdū ꝙ licet vnus deus/ vna causa in triplici ratione cause sit principiū vnū vniuerse rei: tm̄ rōnes causalitatū ꝓut referunt⁹ ad causata/ nō sunt in ratiōe causalitatis vnius: z vnū vnitare cause vel ꝓncipij: dūmodo sit in pluriū causalitatū rationē: z ad plura causata sub rōne forme causati referāt⁹ forme dico exēplaris ꝑ se causa pluriū est: z plura imitant⁹ ipm̄: z habet aliquā similitudinē in ipo/ fm ꝙ illō est exemplar z ratio multorū. Jn vnitate aūt z simplicitate imitari nō possūt/ꝓpter diuersitatē essentie: vt ante dictū est. Ereatā em̄ essentiā impossibile est simpliciter vnam z simplicem esse: sed sufficit ei vt dicit Proclus ꝙ sit vnita z sit vna vt indiuisa in se/z in hoc imitat⁹: sed nō adequat vnitatē primi ꝓncipij. Ad vltimū dicēdum ꝙ ex nihilo nec vnū est/ nec multa sicut obiciūt sed ex vno ꝓncipio operāte fm intellectū/fm rōnes que dirigit in finē opis: pōt z debz ꝓcedere multitudo eo ꝙ que analogiā habēt ad finē operis vt dictū est. Ad id qō inducit⁹ de phō ꝙ solutione dicendū: ꝙ hoc modo iducta est fallatia sicut obiciebat: pbatū est: tm̄ nō ita dixerunt phi/sed dicere intēderūt hoc qō dicit⁹ in li. de causis: ꝙ primū est diuers ꝑ se/z diues in oīb⁹ alijs: sed in se z ꝑ se opus ei⁹ est creatio qō tm̄ nulli cōicat: actus em̄ creatiōis nulli cōicabilis est/q̄ in diuersitate essentie cōsistit cū primo ꝓncipio: z de hijs sufficiēter dictū est in ꝑmo tractatu de hijs que ꝑaliter de deo dicunt⁹ q̄stiōe de creatiōe. Jn alijs aūt diuitias suas ostēdit influendo bonitates/ intelligētiā z naturā fm ꝙ dicit Aristo. z ꝓpartheticit⁹ ꝙ totū op⁹ nature est op⁹ intelligētie: z ꝙ intelligētia dat oēs formas: sicut dicit Auicē. in .vj. de naturalib⁹: eo q̄ ꝑma forma lumen intelligētie est: z lumen illud ꝓncipiū est cognitiōis z esse: eo q̄ est lumē intellectus ꝑacticit⁹ z intellect⁹ est z operatiuus: z ideo ꝓncipiū est z cognitiōis z esse/z determinatū ad esse hui⁹ rei/ vel illius intellectualiter vel cozpaliter ē forma hui⁹ vel illius: cōstitutēs ipm̄ in esse z cognoscibilitate.

Ad alia q̄truo: dicēdū ꝙ bene ipobāt positionē sic intellectāl: sed hoc nō intēderūt phi. Ad id qō vlteri⁹ querit de geminatiōe intellectus/ dicēdū ꝙ meo iudicio nihil valet. Jntellect⁹ em̄ ꝑacticus nō operatur nisi hoc qō intelligit vt opabile existens: z de quo est volūtas vt fiat: nihil aūt opabiliū intelligit/ꝑ hoc ꝙ itelligit se/z ꝑ hoc ꝙ itelligit se sic itelligere/ z quantūcunq̄z geminet idem erit. Un ꝑ hec vnitas/nec multitudo/nec ydēpitas/ nec diuersitas causak in rebus. vñ illa que obiciūt ꝓtra hoc/meo iudicio ꝓcedūt. Ad id qō q̄rit de actu creatiōis dicendū/ꝙ in veritate actus creatiōis circa creatū z a creante nō habēt distinctionē: nec pluralitatē/sed pot⁹ ab eo circa qō est z licet ꝑima multitudo sit ex ipo/ fm ꝙ multitudo est actus multa ꝙ: rerū: tm̄ ipse nō potest esse ꝑima causa multitudinis in rebus. Adhuc em̄ queritur q̄re z quō deus multis creationib⁹ creat multa: cū ipe sit vnū solū: z cū posita solutiōe adhuc remaneat eadem questio: patet ꝙ solutio nulla est.

Un dicēdū est vt supra: ꝙ dispositio multo ꝙ ad vnū finē vniuersi in mente opificis/ꝑma causa est multitudinis in rebus: z diuersitas ꝓportionis ad participandū finē illū fm ꝓpriam analogiā vniuscuiusq̄z est causa distinctionis z ordinis in reb⁹: sic em̄ videm⁹ in vno ꝙz sapiēte fm qualibz artē: q̄ ꝓstituit ꝑmo finē vniuersi opis: z tūc ꝯducit multa ꝑ q̄ finē illū ꝓseq̄ pōt: z distinguit z ordinat vnūq̄q̄z fm analogiā ad finē quē intēdit. Ad id qō obiciūt q̄ añ ꝑma multitudinē nō ē multitudo: dicēdū ꝙ ve ꝙ est: q̄ nō est multitudo q̄ actu sit multitudo: tm̄ añ qualiber multitudinē est causa multitudis: q̄ nō ē aliud nisi multo ꝙ dispositio: q̄ q̄dē vna est in dispōnēte: sed in dispositis nō est de vno/ſz de mult⁹ vt dictū est. Et qō dicit: q̄ res ꝓcedūt in vnitate a ꝑmo ꝓncipio dicēdū/q̄ hoc falsū est nec Diony. hoc dicit: sed dicit q̄ in ipo sūt in vnitate siue vt vnū: ſz ꝓcedētia ab ipo in diuersitate essentie elōgant⁹ ab eo: z q̄ plº elongāt⁹/distinguūt⁹ gradib⁹ entis: z vicināt⁹ materie: z nobilitas z ꝓtās ꝑmi occūbit z obūbrak in scdo z scdi in tertio/z sic deinceps sicut docet Jsaac in li. de offi. z Diony. in li. de di. no. ca. v. z ꝑmo ꝑmū ꝓcedēs a ꝑmo ꝓncipio est intelligētia pura z simpler: q̄ cū occūbit ꝑ determiationē ad materiā/ cōiungitur cōtinuo z tempori z fit intellectus cōpositus siue ratio: cuius lumē dū iterum

Secunda phoꝝ positio subtilior

Jmprobatio prima

2ª

3ª

4ª

Tertia opinio.

Cōfutatio.

Quarta opinio

Solo articuli q̄ multitudo creatoꝝ sit ex parte creatoris

Arg. ꝑmū

Arg. 2m

Arg. 3m Pſ. 103

Rō supra ex fine est cā multitudis

Ad argumēta in oppositū rnsio ad primū

Determiatio eiº qō dictū ē de modis multitudinis in ꝑti. arti.

Ad ꝑmā positionē phorum

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad >m

Ad tertiam opinionē

Questio incidens

Solutio.

Ad improbationes

Ad secūdā positionem phoꝝ

Ad quartā opinionē

Intellectº z cōpositº siue ratio.

occũbit ꝑ determiatiõez ad materiã a lumie cognitiõis sensibiliũ nõ retinet nisi motũ vitalẽ/q̃ ẽ vegetatio: z sic est de aliꝭ ꝓcedentib⁹ a primo sicut ꝑ philosophice in li. de causis demonstrat: z hoc mõ ꝓcedẽtia a primo principio sunt multa processib⁹/z vnũ in principio effectiuo, qõ eni imediate a ꝑmo ꝓcedit: qõ facit debere esse in omnib⁹ z oĩa: vt dicit Auicẽ. hoc est simplex esse: in quo ꝓcedẽtia nõ distinguunt/sed ꝑ distantiã a primo vitali ꝓcessu distinguũtur a seinuicẽ: z efficit vnũ itellectuale z alterꝫ animale/z tertiũ naturale ꝑ materiã corporis determinatã ad esse: z sunt in vno quoq; istoꝝ gradus: ꝓter qõ sunt multe intelligẽtie/multe anie/multa corpa specie z numero z genere: q̃ ꝓprie loquẽdo/corruptibilia z incorruptibilia non sunt in genere vno: z sic intelligit verbũ Dionỹ. q̃ que sũt multa ꝓcessib⁹/sunt vnũ principio: illa que in contrariũ adducũtur ꝓcedunt.

Articulus. II. tertij mẽbri qõnis tertie A

Vnde veniat cõpositio in creaturis: cũ primũ principiũ sit oĩno simplex.

Cõpositio dupler ſm rõnẽ z rem. Scõz rõnẽ itẽ dupler

Ecũdo querit⁹ vñ veniat cõpositio in creatis: cũ primũ principiũ qõ dat esse/sit oĩno simplex z in fine simplicitatis: z vt itelligatur qõ querit: accipiant modi cõpositiõis q̃ inueniunt in rebus. Est eni cõpositio ſm rationẽ: z cõpositio ſm rem. Scõm rationẽ dupler cõpositio inuenit. Primũ eni genꝰ cõpositionis est: vbi duo vel plura in rõne ponẽtur z actus cõueniũt ad constitutionẽ vnius essentialiter q̃b⁹ ẽ esse z quidditas illius: sicut partes in definitione posite habent se ad diffinitũ. In diffinitiõe eni vt dicit Aristo. oẽs differẽtie priores habẽt se ad vltimã: que cõuertibilis est/sicut potẽtie ad actũ z sicut genꝰ ad differentiã cõstitutiuã. Secũdũ genus cõpositiõis est qñ duo vel plura ita cõueniũt ad vnũ constituendũ q̃ vnũ illoꝝ est sicut cuius est actus z esse: z alterũ sicut quo effectiue vel formaliter/vel vtroq; modo est esse in illo: z hec vocat cõpositio ex quo est z qõ est: qõ enim est: non est ex se in actu essendi sed depender ad aliud a quo effectiue vel formaliter vel vtroq; modo accipit esse. Et hoc est qõ dicit Boetius in li. de hebdomadib⁹ sic q̃ est/habere aliq̃d potest ꝓter id qõ ipm est: esse ẽ nichil ad mixtũ habz sicut eni dicit Auicẽna qõ ẽ ſm seipm z nihil/z ex nihilo est: sed esse sibi ẽ ab eo quo est efficiẽter vel formaliter/vel vtroq; modo: z ideo dicit Boecꝰ q̃ in omni creato aliud est qõ est: z aliũ est quo est. Isti ergo duo sunt modi cõpositiõis q̃ sunt in esse ſm rationẽ. Est aliud genus cõpositionis in esse simpliciter siue ſm rem. Et primũ in genere illo ſm rationẽ cõpositi est/qõ plures ptes discretas habet in actu: sicut numerus z aceruus quelibet eni pars numeri z actu numerat: z actu numerata est/sicut z quelibz pars aceruꝰ: q̃ sicut ait Pithagoꝛ. numerus est acerꝰ vnitatũ. cuiꝰ aũt ptes minꝰ discrete sunt: aut sunt ptes esse simplr aut ptes esse determiati ꝑ q̃ntitatẽ: si ꝑmo mõ tũc est cõpositũ ex materia z forma: q̃ ꝑme ptes essentiales exñtis simplr/sunt materia z forma. Si aut tẽ sũt ptes esse determiati ꝑ q̃ntitatẽ: aut sũt partes homogenie aut eutherogenie. Si homogenie dicit cõpositio q̃ntitatiua: sicut linea ex lineis/z superficies ex superficieb⁹/z corꝑ ex corꝑib⁹ in mathematicis. In physicis aũt/sicut caro ex carnib⁹/z sanguis ex sanguinib⁹. Homogenie eni ptes dicunt apud pbos q̃ ꝑ q̃libet nomẽ habet z rõnẽ totiꝰ: sicẽ q̃libet ps linee linea est/z q̃libz ps carnis caro est z sic de aliꝭ/aut habent ptes eutherogenias hẽ diuersas in forma: sicut cõponit corpus hominis ex capite/thorace/manu/pede: que z intra se forma siue figura differũt: z nulla nomen habz z rationẽ totiꝰ: caput eñ nõ ẽ hõ ſ ps hois: z hec cõpositio multa genera cõpositionũ habet sub se: q̃ ab Aristo. z. i. v. ꝑme pbiet: z in. v. pbice determinãt: z notãt hoc vsu. Tactꝰ/colla/pozus/insertũ/ꝛtinuũ dãt. Tactu cõposita sũt q̃ꝛ vltimũ vniꝰ est cũ vltio alteriꝰ. Collo cõposita sũt/q̃ glutino aliq̃ sic cemẽto sil cõtinent. Pozo cõposita sũt/q̃ foraminib⁹ et clauis imissis sil ꝓclauata renent: vt paries. Insertu cõposita sũt q̃ incastratur/ siue cauatiõib⁹ i vno factis/in alio autem labio in extremo dimisso sibi inuicẽ imittunt sic ẽ in physicis ẽ in scꝑa siue in femore: vbi vnũ os ꝑ modũ pitidis cauũ ẽt: ꝓter qõ etiã a medicis pitis vocat, alterũ aũt ꝑ modũ globi imissum est illud vt facile vertat in ipo: z tõ vocat vertebrũ. In artificialib⁹ aũt est sicut q̃ architecti in ꝛiunctiõe parietis vnũ asserẽ cauat z alterꝫ in extremo acuũt z inserũt in cauũ: z oĩb⁹ his modis dicit cõpositio ꝛtinui. Est etiã i istis cõpositionib⁹ aliq̃ ordinata q̃ vna ꝓsupponit sibi alia. Cõpositio eñ materiaꝫ q̃ ẽ ex ptib⁹ actu existẽtib⁹ in rõne cõpositiõis ꝑor ẽ cõpositiõe q̃ ẽ ex ptib⁹ potẽtia discretis tantũ. plus eni habet de rõne z natura cõpositõis illa q̃ ista: licet ſm esse sit ecõuerso: q̃ pl⁹ in esse vno sũt cõponẽtia q̃ tm̃ potẽtia discreta sũt/q̃ illa q̃ actu discreta sũt. Silr cõpositio q̃ ẽ ex ptibus itegralib⁹ eutherogenijs/ꝓsupponit sibi cõpositionẽ q̃ est ex ptib⁹ ꝛtinuis sil⁹ siue homogenijs oẽ eni eutherogeniũ cõponit ex homogenijs: silr illa cõpositio q̃ est ex homogenijs ꝓsupponit sibi illa q̃ est ex materia z forma: q̃ꝛ q̃liber ptiũ homogeniaꝫ siue ꝛtinuaꝫ ex materia est z forma. Adhuc illa q̃ est ex materia z forma ꝓsupponit illa q̃ est ex genere z differẽtia: eo q̃ illa q̃ est ex genere z differẽtia forme est ſm se illa aũt q̃ est ex forma z materia cõpositi est/z nõ alteriꝰ cõponẽtiũ. Ꝓter oẽs istas cõpositiões est cõpositio subst̃tie in genere z specie determiate/cũ ꝓprietatib⁹ suis siue potẽtijs q̃ fluũt ab essentialib⁹ subst̃tie illiꝰ: qõ Boeciꝰ in li. diuisionũ vocat totũ potestatiuũ siue ꝛtualẽ: sicut ẽ cõpositio aĩe cũ potẽtijs/q̃ fluũt ab ipo vegetatiuo. ſ. sensibili z rõnali: q̃ꝛ q̃dã sũt ꝛiũcte corpi vt actꝰ organo: q̃dã aũt nõ sũt ꝛiũcte: vt itellectꝰ z rõ. z hec cõpositio aliq̃ mõ est ante illã q̃ est ex genere z differẽtia: eo q̃ etiã subst̃tia generis multaꝫ est potẽtiaꝫ. Est etiã in his cõpositiõib⁹ alia differẽtia: q̃dã eni sũt cõpositiões/ in q̃b⁹ ptes cõposite ꝛstituũt totũ: ita q̃ esse toti⁹ est ex esse ptiũ: sicut in oĩb⁹ cõpositiõib⁹ ante vltimã dictis: q̃dã aũt est in q̃ ptis esse ꝛstituit⁹ z est ex esse toti⁹: sicut est in toto potẽtiali. Esse eni aĩe subst̃tiale nõ ꝛstituit⁹ ex vegetatiuo sensibili z rõnali: nec ex meẽoria/intelligẽtia z volũtate: sicut nec esse regni in ciuilib⁹ ꝛstituit⁹ ex officio ꝓsidis z ptãte/z ex officio ducis/z ex officio ꝓfecti: sed potius a regno/sicut a toto potestatiuo partiales potestates fluunt in eos qui in partem solicitudinis vocãtur. Et sicut ab esse anime

Partes homogenie q̃ sunt.

Cõpositio subesiue totũ ptãtiuũ.

Cõpositionũ alia differentia.

partiales potestates fluunt/que dicuntur potentie ipsius. Et in talib⁹ totum non constituitur ex ptib⁹: sed potius ab esse totius fluũt ptes. Cum ergo in rebus creatis tot inueniant genera compositionũ z diuersimode se habentia queritur que sit prima causa compositionis. Videtur eni q̃ primũ principiuz non potest esse causa: Primũ enim omnino simpler est z in fine simplicitatis: Compositio eni dicit elongationẽ z dissimilitudinẽ a primo: Inter principium autem causale dans esse/z principiatũ causatum/debet esse cõuenientia: Videtur ergo q̃ cõpositio in reb⁹ creatis non causet a ꝑmo ꝓncipio. Adhuc: Aug. in. rj. de ci. dei ca. r. a Est bonũ solũ simpler: z hoc solũ est incõmutabile qõ est deꝰ: creata vo ab ipo/nõ sunt simplicia: z ob hoc mutabilia: q̃ra q̃ cã cõpositiõis/q̃ ex ꝑmo ꝓncipio esse nõ põt. Adhuc: Aug. ꝓtra aduersariũ legis z ꝓpheraꝫ: ꝓterea bona sunt q̃ creata sunt: q̃ nõ de deo/ſ de nihilo facta sũt: Constat aũt/q̃ ſm aug. mutabile sequit cõpositũ: Dicit eni: q̃ oẽ cõpositũ mutabile est: mutabile aũt nõ fundat in ente/sed in mouẽre. Dicit eni Augꝰ in libro contra epl̃am fundamẽti: q̃ res nõ est mutabilis q̃ est ex aliq̃/sed q̃ est ex nihilo: q̃ꝛ cõpositio fundat in nõ ente: nõ ens aũt nulliꝰ est cã: z sic videt⁹ q̃ cõpositio nis in creatis nulla cã sit. Cõtra nihil seipm̃ comonit: q̃ necesse est/q̃ oẽ cõpositũ aliã a se causã habeat sue cõpositiõis. Adhuc: Boeciꝰ in li. de hebdomadib⁹: In oĩ creato eo ipo q̃ creatũ est/aliud ẽ q̃ est/z aliud est qõ est: q̃ videt⁹ q̃ cõpositio segẽt creatũ in q̃ntũ creatũ est: creatũ aũt in q̃ntũ creatũ/a primo ꝓncipio est: q̃ videt⁹ q̃ cõpositio a ꝑmo ꝓncipio sit sicut a cã. Adhuc: Cõstat q̃ ꝑmũ ꝓncipiũ in pfectione ꝓfert res creatas: sicut eni dicit in Deut. 32. a. Date magnificentiã deo nr̃o: dei pfecta sunt opa. Ubi dicit aug. in glosa: q̃ oĩa qõ creauit deꝰ pfectũ est: vel in via pfectionis factũ: vt luna: q̃ ſm translationẽ. lxx. in initio noctis facta est: z sic in lumine impfectu: tũ in semicirculo sui deferẽtis facta q̃ deferẽt ad solis oppositionẽ: z sic pficit z implet lumen solis. Er q̃ accipit⁹/q̃ nihil impfectũ creauit deꝰ. Et hoc est qõ dicit Boeciꝰ in. iij. de ꝛsolatiõe. metro nono. Mundũ mẽte gerẽs similiq; imagie formãs. Perfectaq; iubẽs pfectũ absoluere ptes. Sed i creatura nihil est pfectũ ſm esse nisi cõpositũ videt⁹ q̃ ex qõ qõ creauit deꝰ cõpositũ est. Probatio medie: q̃ oẽ cõponẽs materialiter impfectũ est: eo q̃ est in potẽtia ad alterũ. Silr componẽs formale impfectũ est in esse: q̃ nõ est in se/sed in altero cuiꝰ forma est. Cũ q̃ omne creatũ sit simplex/vel cõpositũ: z si simplex/aut est cõponẽs materialiter/aut formalr: z neutrũ pfectũ est in esse: z omne creatũ pfectũ est in esse: sequit/q̃ omne creatũ cõpositũ est: z q̃ causa sue cõpositiõis extrinsecã nõ habet/nisi ꝓncipiũ ꝑmũ. Iuxta hoc vlterius q̃rit: vtrũ simplicitas/cõditio sit q̃ possit cõuenire creato. Et videt⁹ q̃ sic: constat eni/q̃ cõponẽtia in cõposito simplicia sũt: aliter ire t in infinitũ in cõponẽtib⁹. Ergo videt⁹ q̃ cõponentia sint creata/qõ aliq̃s creatũ sit simplex: z aliq̃s cõpositũ: z sic simplicitas conditio est q̃ põt cõuenire creato. Cõtra ꝑmo libro sententiaꝫ. dist. viij. ca. ea dẽq; dicit: q̃ sola diuina natura simplex est: z hoc habet ꝓprium. Ꝓpriũ aũt est qõ vni soli cõuenit: ergo videtur q̃ hoc non possit conuenire creature. Adhuc creatio creantis est actus: actus autem omnis est super particulare hoc vel illud: particulare aũt hoc vel illud omne compositũ est: ergo creatio educens de nõ esse ad esse/non nisi compositi est. Ulterius queritur: vtrum omnis creatura composita est ex qõ est/et quo est: hoc enim videtur ex dicto Boecij qui dicit in libro de hebdomadib⁹: q̃ in omni eo qõ est citra primũ/aliud est qõ est/z aliud est quo est: ergo videtur/q̃ omnis creatura composita est/ex quo est/z quod est. In contrariũ huius est: q̃ qõ est/z quo est in creato creata sunt: z si in omni creato est qõ est z quo est: tũc in qõ est/est qõ est z quo est: z in quo est/est qõ est z quo est: z hoc abibit in infinitum. Adhuc: Unitas est quoddã creatũ: aut ergo seipo est vna/aut alio. Si seipsa est vna: sequitur q̃ seipsa est: quia vnum z ens conuertũtur. Si alio est vna: tunc de illo iterum quero/quo illud sit vnum: aut enim alio/aut seipso: si alio/ibitur in infinitum: si seipso: ergo idem est quod est vnum et quo est vnum: z sic nõ in oĩ creato est qõ est z quo est distinctum/sed in aliquo idem sunt. Adhuc: Cum dicitur: homo est homo: constat q̃ quod est/ꝛmportatur per subiectum: z quo est per predicatum: Cum ergo idem de se predicetur in hac propositione: videtur q̃ in ea idem sit quod est z quo est: z sic nõ in omni creato est aliud quod est/z quo est. Ulterius queritur: quare nõ dicitur/q̃ omnis creatura composita sit ex materiali z formali: Videtur enim hoc omni creature conuenire: Omnis enim creatura in se habet vnde ab alio recipiat z quo in aliud agat: sed vnde recipiat est materiale/z quo agat formale. videtur ergo q̃ omnis creatura ex materiali z formali cõposita est. Adhuc: Quod est/vt dicit Boecius/subiectum est: in quo aliud ꝓter se esse potest. Dicit enim Boecius sic: Quod est habere aliud põt ꝓter ipm quod est: esse vo/siue quo est nihil habet admixtum: Sed oĩs potentia recipiẽdi in seipsum aliud a seipso/est materia in qua prima ratio est z potentia recipiendi. Dicit enim philosophus: q̃ primũ fundamentum est hyle: Ergo qõ est/nihil est nisi materiale principium: z per oppositum/quo est nihil erit nisi formale: ergo omne quod est compositum est/ex formali z materiali. Solutio: dicendum ſm catholicam fidem: q̃ compositum extra causam sue compositionis non habet/nisi primum principiũ: sed intra/causam habet compositionis componẽtia: que materialia sunt ad formam totius: Componentia enim dependent a seinuicem: vnum sicut esse suscipiens et determinatum ad esse hoc/vel illud: alterum sicut esse conferens: cuius proprius actus est: esse in eo quod est. Et compositiõis istorum non est causa/nisi primum principiũ: qõ ſm rationẽ acceptam/a fine vniuersi vnũquodq; producit z vocat in esse/in ordine z gradu quo incursum z influxum habet in finem vniuersi, inducendum. Sic enim est in scientia creatoris/que dicitur dispositio: que concernit rationem et ordinem scibilium faciendorum: z cum hoc componẽtia ſm q̃ componẽtia sunt per se sumpta vel ſm plicia nullum habeant incursum vel influxũ ad finem inducendũ: nunquã producit deus ope creatiõis componens in actu z esse componentis simplicis/sed

Arg. aliud

III. questio incidens

Arg. primũ

Arg. 2m

Ar. 2m

Arg. 3m

Ar. 3m

Arg. 4m

Obiectio in cõtrariũ.

Arg. ſm

Argumẽtũ

IIII. ꝗstio incidens

Solo articuli. II.

Arg. ꝓtra

D II. questio incidens

Argu. ꝓpo

in esse cõpositi: et ideo non producit materiã simplicem sine forma. Silr forma nullũ habet incursum in finẽ in esse formę simplicis/ꝫ i actu z eẽ cõpositi: z ideo deꝰ in oĩi vniuersitate creaturarũ quicqd producit/siue in se sit simpler/ siue cõpositũ producit in esse compositi: Vñ forma producitin cõpositoꝝ materiã silr: Et sic ẽ de oĩbus cõponẽtibꝫ ꝼm diuersitatẽ oĩm cõpositionũ supꝰ enumeratarũ: ita ꝙ z anima humana nõ creat sine corpe/ sed in/fundendo creat eã/z creãdo infundit: z corpus nõ creat sine aĩa/ꝫ organizando corpus aiat/z animãdo organizat. Et silr substãtiã formatã nõ producit sine ꝓprietatibꝫ: nec ecõuerso: ꝫ vnũ in alio. Similr nec definitia/ nisi i diffinito: nec accñtia/ nisi in subiecto: nec ptes cõtinui/ nisi in cõtinuo: nec ptes ptãtiuas nisi toto ptãtio z sic ẽ de oĩbꝫ aliꝭ. Et sic itelligit ꝙ dei pfecta sũ opa. Quis ita notat facile erit rndere ad obiecta. Ad ꝓmuꝫ em dõm: causa cõpositiõis extra/z efficiẽs: nõ est nisi ꝑmũ ꝓncipiũ: cã autem cõpositiõis intra/ nõ põt esse primũ ꝓncipiũ: qz causa cõpositiõis intra/ sũt cõponibilia: cõponibiliũ autẽ vtrũqꝫ dependet ad alterũ ꝼm aliqd esse/z vtrũqꝫ simul dependet ad formaz totius: Primũ aũt ꝓncipiũ cũ sit necesse esse oĩno et oĩmode/ad nihil ꝼm aliqd esse depẽdere põt. Et ad id qd obijcit: ꝙ inf ꝓncipiũ z ꝓncipiatũ debet eẽ consequẽtia/ dõm: ꝙ vez ẽ: sed illa ꝓsequẽtia non cõsistit in forma exẽplari: cõpositio eni formã exẽplarem nõ habet in deo. Dicit ei aug. in. xj. de ci. dei. c. x. a. ꝙ tãta est simplicitas i deo/ ꝙ ipe est ꝙd quid habet. Et hoc nõ põt eẽ in aliquo creato: In creatura ei oĩe habẽs essentialit diuersũ ẽ ab eo qd hz: siue habitũ sit essentiale/ siue accñtale: ita ꝙ alia est essentia habẽtis/ z alia eẽntia habiti. Sed ꝓuenietia illa est in bis q opantur ꝑ itellectũ ꝑticũ/ rõ disponis vniuscuiusqꝫ opando ad finẽ v timũ opis: z in hac rõne/ materiã z qd ẽ ꝓducit deus vt fundamẽtũ in quo fundat esse: qz sic facit ad finẽ vniuersi: z ꝓducit formã z quo est/ vt dante esse z terminante potẽtiaz materie siue eiꝰ qd ẽ. Sic ei vnũqdqꝫ habet ꝓuenietiã ad rõnẽ opificis/ qua disponit vnũqdqꝫ in ordie z gradu quo opat ad finem vniuersi. Et hoc mõ natura q̃ imitat opifices primũ: z ars q̃ imitatur naturã/ ꝓducũt oĩa q̃ producunt. Licet g̃ cõpositio ꝫ ꝙ cõpositio est/ dicat dissimilitudinẽ z elõgationẽ a simplici ꝓmo ꝼm formã exemplarẽ: eo ꝙ accidit creature inquãtũ creata est/ z in diuersitate essentie a ꝓmo: ꝓsequẽtiaz tñ ponit ad rõnẽ creantis qua disponit oĩa q̃ creat vt ꝼm illud esse ꝓducat quo ꝓuenietissime opatur ad finẽ vniuersi. Ad aliud dõm: ꝙ sicut dicit augu. deꝰ solꝰ simpler est z solus incõmutabiliz hoc ostensũ ẽin lib. j. di. viij. tractatu de simplicitate z incõmutabilitate essentie diuie. Adhuc vez est qd dicit aug. ꝙ oĩe cõpositũ mutabile est. Et cãz huius dicit Anſ. qz oĩe cõpositũ actu vel intellectu vel vtrobꝫ mõ resolubile ẽin sua cõponẽtia: o ẽ aũt resolubile mutabile ẽ: z ex ꝓmo ꝓncipio est compositio sicut ab efficiẽte: z ꝓgrationẽ disponẽtẽ qualit qlibet ꝓducat ꝼm modũ quo ꝓuenientissime operatur ad finẽ vniuersi: siue vt ꝑ se simpler/ siue vt compositũ/ siue vt cõponẽs: Et hec est vera z ꝓma causa compositionis. Ad aliud dõm: ꝙ licz mutabile sit cõpositũ: z ecouerso/ tñ h ꝓuersio siue cõ-

Materia nõ est creata sine forma

Ad ar. qõis incidẽtis. Argu. 1m. Principiũ cõpositiõis duplex.

Ad 2m.

Ad 3m

uertibilitas nõ ẽ ꝼm rõnẽ mutabil z ꝼm rõnẽ cõpositi: ꝫ hec ꝓuertũ ꝫ supposita sic: ꝙ illud qd ẽ mutabile est compositũ: z econuerso. Et ideo nihil ꝓhibet mutabile in ratione mutabilis acceptũ/ z cõpositum in ratione cõpositi in diuersa ꝓncipia ꝓxima reduci. Et qz mutatio ꝓma/ creatio est: que ẽ eductio entis de nihilo in esse: z a nihilo incipit/ et principium habet nihil: z oĩa creata de se in nihilum tendunt: z in nihilum deciderẽt/ nisi manus oĩpotentis ea teneret: vt dicit Greg. z sic mutabilitas fundat in nihilo: Cõpositio aũt semp fundatur in ente: quia componẽtia/ que prima principia sunt cõpositionis/ entia sunt. Similr primuꝫ principium/ qd vnũqdqꝫ ꝓducit ꝼm formã z modũ quo melius opatur ad finẽ vniuersi/ ens est. Om nis em artificis sapientis boc est ꝓprium: vnũqdqꝫ eorũ que exiguntur ad opus/ i tali modo z forma ꝓducere/ quo cõpendiosiꝰ z vtiliꝰ operak ad finez intentũ in opc. Ad id qd in cõtrarium obijcitur ſam patet solutio: ostẽsa em est causa compositionis. Efficiens em/ est principium ꝓmum (vt dicitur est) causa materialis/ vel quasi materialis/ cõpositionis principiũ: hec em in potentia ad formã compositi causa formalis ẽ actus cõpositi finalis sic vl sic opari ad finẽ vniuersi. Ad aliud dõm: ꝙ sicut dicit Boetius: oĩe creatũ ẽ boc z boc: z ideo vt dicit Proclus: nõ est vnũ/ ꝫ vnitũ: z sic attingit entitatẽ z bonũ: Qd em vnitũ est saluatiuum est: z qd saluatiuũ ẽ/ bonũ est. Primũ aũtẽ ꝓncipiũ est solũ vnũ z nõ vnitũ: z est vt dicit boetiꝰ/ in quo nullus numerꝰ est/ z nulli inmixt. Et sic bene cõcedimꝰ: ꝙ cõpositũ sequit creatũ: in nullo eni creato vez est/ ꝙ creatũ ꝼm id ꝙ est sit sua essentia qua ẽ: ꝫ in solo ꝑmo principio boc verũ est: z ideo solũ simpler est et in eo idẽ qd est et quo est: qd nõ est i aliꝭ: in illis em qd est: est subiectum esse: et quia boc subiectũ est quasi fundamentum in quo fundatur esse et essentia est cuius actus est esse: z esse est actꝰ essentie in eo qd est: z hec inter se ponũt diuersitatẽ. Et iõ creatũ cõpositũ est/ z cõcretũ habitudinib multis vt in questiõe de simplicitate determinatũ ẽ: z a magistro tractat. j. li. sen. di. viij. Ad aliud dõm: ꝙ pfectũ in esse cõpositũ est: vt ꝓbat in obijciendo: ꝫ pfectũ in eẽ tali/ vel tali nõ oꝑtet esse cõpositũ: Materia em in esse materie ẽ pfecta: z forma in esse forme: z sic de aliꝭ cõponẽtibus z cõpositis: Sed ꝑ fectũ in esse simplr cõpositũ est: hoc em est singulare z ꝓma substãtia in vnoquoqꝫ: Et iõ deꝰ creat et simplex z compositum/ vnumqdqꝫ in esse suo. Et sic intelligitur dictum moysi: dei perfecta sũt opera: et sic in antebabitis dictum est: ꝙ est principiũ vniuersi esse: quod/ vt dicit auicenna/ facit debere esse in omnibus que sunt: ter cuius proprius actus creatio est: vt ꝓbabituz est. Prima enim rerum creatarum est esse: vt dicitur in libro de causis: et quia est principium vniuersi esse tam simplicis q̃ compositi: ideo nec ꝓsupponit materiam: nec exigit instrumentum: nec actuz medium inter facientem z factum: sed totius esse principium est ꝼm seipsum. Ad id qd iurta boc vlterius queritur: an simplicitas conditio sit que possit conuenire creato. Dicendum/ ꝙ dupliciter contingit loqui de simplicitate. Est ei simplicitas oĩmoda/ i q̃ nulla ẽ plica diuersitatis ꝼm esse aliq̃ mõ: z hec non conuenit

Ad 4m.

Ad obiectõ nõ in ꝓnz.

Ad argum aliud

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Dupler est pfectum ei

Ad. II. qõnẽ icidẽtẽ cũ ar. p. z ꝓtra

Dupler est simplicitas

nisi deo ꝙ nulla plica habitudinis ad aliqd intra vel extra depẽdet ꝼm esse diuersum a seipo/ z hec est simpler oĩno z oĩmode in finẽ simplicitatis: que simplicitas nulli creato cõuenire potest. Et est simplicitas que nõ habet plicã habitudinis ꝼm eẽ ad cõponẽs intra: licet habeat depẽdentiã ad causaz extra/ cuiꝰ est dare esse: z facere debere esse in oĩbus/ que sunt/ z hec simpler nõ est oĩno simpler/ ꝫ cõcretum habitudinib multis: ꝼm dependẽtias q̃s hz ad ꝓncipia sui eẽ: et ꝟ mõ simpler ẽ materia z simpler forma/ z simpler qd ẽ/ z simpler q̃ ẽ. z hec ẽ simplicitas que potest cõuenire creato: hec em q̃s uis nõ cõponat aliquãdo ex partib cõponentib esse totiꝰ: tñ semp dependet ꝼm esse ad causam efficiẽtẽ a qua accipit esse: z hec dependentia essentialiter nõ est ipm: q̃uis inseparabilis sit ab ipo: z ideo nõ omino simpler est. Per hoc pater solutio eius qd obijcit in cõtrariũ: simplicitas em ꝑmo modo dicta ꝓprietas creatoris est/ ꝫ simplicitas scdo mõ dicta creature cõuenire potest. Ad aliud dicendũ ꝙ creatio creantis est actꝰ z terminꝰ eius sicut ꝓbatũ est: cõpositũ est: z ꝑfectũ in esse: z ideo cõpositũ/ qz factũ: qd recipit esse ꝼm id qd est: nõ ꝑt oĩ mode idẽ esse cũ ipso esse qd recipit. Sicut em dicit Auicẽna: ꝼm id qd est/ ex nihilo z nihil est: ex se em nihil hz esse; ꝫ totũ esse snũ recipit a causa que facit debere esse in oĩbꝫ/ z ideo sicut dicit Auicẽna/ diuersum est in eo qd est et esse: ꝓter qd/ ex qd est/ z esse cõponit. sic etiã in ꝑcto differũ qd est/ et esse: in se em est id qd est: ex depẽdẽtia em ad causam que est fons esse/ z facit debere esse in oĩbꝫ: sibi est esse: z hec fuit sapiẽtia platonis quã ꝓfirmat Dionysius lib. de di. no. qz omne qd habet esse ꝓticipative/ nõ habet esse qd participat ex seipso: sed ex essentia quã ꝓticipat: hoc est ex causa q̃ simpliciter z ꝼm seipam est illa essentia. Vñ dicit Dionysiꝰ ꝙ ea q̃ ꝓticipative sunt esse hoc vel illud participantia: sũt ex hoc qd simplicit est essentia/ eminẽs oĩbꝫ/ z segregata ab oĩbꝫ z ea que participatiue sũt sapiẽtia/ sunt ex eo qd ꝑ se sapiẽtia est: z silr est de bonis ad bonitatẽ: z ideo oĩa talia necesse est eẽ cõposita/ ex qd est z q̃ est: hec em fuit causa ꝙ posuerũt formas ꝼm se existẽtes añ res ꝓticulares/ a quibꝫ indesinenter fluit esse in ea que ꝓticipãt formas illas: sicut cõtinue fluit lumẽ solis in ꝑspicuũ qd ꝓticipat lumẽ solis ad esse diei. Ad illud qd vlteriꝰ queritꝝ: vtꝝ oĩs creatura cõposita sit: ex qd est/ z quo est. Respõdendum est ꝙ qd est/ et q̃ est multiplicit dicunt. Dicit em qd est id qd est ꝑmũ subiectũ in vnoquoqꝫ qd est. hoc em est primũ qd sine aliquid in ipo: z boc est primũ formabile i esse generis/ speciei z indiuidui in vnoquoqꝫ genere ꝑ differẽtias cõmunes/ vel ꝓprias vel magꝫ ꝓprias; sicut primũ in genere substãtie formabile in substãtiã corporeã: z in substãtiã incorporeã: z ꝑmũ in genere q̃ntitatis formabile in discretũ z cõtinuũ: z primũ in genere q̃litatis formabile in naturalẽ potentiã vel impotẽtiã; habitũ vel dispositionẽ formã: vel circa boc aliquid cõstãtẽ figurã/ passionẽ vel passibilẽ qualitatẽ: z sic est in omnibꝫ generibꝫ: et boc est primũ qd predicat in qd de oĩbus que sunt in genere illo: z ratione cuiꝰ oĩa que sunt in genere illo ꝑdicata i quid/ habẽt ab isto ꝙ in qd ꝑdicanꝝ: et boc vult Aristo. in ꝓmo topicoꝝ

Ad qõnẽ incidentem

Qõ est vno mõ dz primũ sbiectũ

Quo ẽ/ alio mõ dz qõ vere est z ẽ.

Quo ẽ dz ex ficienter.

Quo ẽ assimilat materiez q̃ ẽ forme.

Cõpositio ex qõ ẽ/ et q̃ ẽ gñalioz ex digniorꝫ omni alia compositione.

In deo idẽ est qd ẽ z q̃ ẽ simpliciter.

Oē creatū cōponibile natura diuina icōpo nibilis

Obiectio

Rñsio In xpo nō ē ꝓpositio ꝫ vnio

Ad rcie ẽsti onis incidē tis arg. j.

Ad scōm

Unitas seipsa est vna ꝫ ñ vnitas

Ad tertiū

Ad quartā qstionē inci dentem

Materia ⁊ materiale differunt

iterū patet ꝙ omne qđ creatū est/componibile est aliquo genere cōpositiōis ⁊ sic in potētia aut quo modo existens: Uñ in omni tali aliud est totū/et aliud est ps: ⁊ in omnib illis totū maius sua pte. Sola autē natura diuina atque simpler actus est et nullo modo in potentia ad aliq̄d/nulli cōponibilis est ad tertiū cōstitutionē. Et si obiicit de xpo in quo est natura diuina/et natura būana vt dicit Athanasi⁹: Sicut aīa et caro vnus est hō: ita deus ⁊ hō vn⁹ est xp̄us: Soluit a boecio in libro de duab⁹ naturis in vna psona xp̄i: dicente/ꝙ nō est vera cōpositio/sed vnio: fit em vnio bois i vnū esse psonale filij dei: in quo esse sociant natura diuina/⁊ natura būana: distincte tñ/manētes incōfuse ⁊ impmixte. Sicut em dicit damasce. ꝙ creabile māsit creabile/⁊ increabile increabile: vñ natura dīna ⁊ natura būana nō cōueniūt ad alicui⁹ tertiū cōstitutionē: sed in vno esse psonali sociantur ꝓter exigentiā opis redemptionis. Sicut em dicunt Ambro. ⁊ anselm⁹ in libro: Cur deus hō et redemptor: Cōueniens esse nō potuit/nisi q̄ pcia redemptionis ⁊ soluere debuit/⁊ soluere potuit: sed non debuit nisi homo/⁊ non potuit nisi deus: et ideo cōueniens fuit vt esset de⁹ hō. Ad id qđ obiicit in cōtrariū dicendū: ꝙ in omni eo qđ est determinatū in genere/est qđ est/⁊ quo est: sed qđ est et quo est ꝓ vt sunt ꝓma cōponentia/nō sunt determinata in genere/vel spē/vel individuo: ꝫ pricipia determinati in gñe/spē vel individuo: et qz ꝓncipiū nō est ꝓncipiū aliter em ire⁊ in infinitū ideo nō oportet/ꝙ qđ est ⁊ quo est: licet creata sint in creato: habeāt alia qđ est ⁊ quo est: ex q̄bus sunt

Ad aliud qđ obiicit de vnitate dicendū: ꝙ licet punctū ⁊ vnitas individuibilia sint in genere quantitatis: ita ꝙ quātitatiua diuisione nō diuidunt: tñ aliud est qđ est punctus ⁊ esse puncti/et qđ est vnitas ⁊ eē vnitatis ⁊ hoc iducit ꝓsitionē ex qđ est/⁊ quo est. Et licet vnitas seipa sit vna: eo ꝙ prima reflectunt supse scōm denominatōez: tñ seipa nō est vnitas: qz etiā scōm aristotelē: nō est idē vnitas ⁊ esse vnitatis. Et hoc est qđ ab antiqs dicit: et generaliter verū est: ꝙ nihil est sua essentia/praeter deū: quia sicut dicit aug⁹: ꝓter hoc ꝙ simpler est in fine simplicitatis est q̄quid habet. Ad aliud dicendū: ꝙ in locutōib⁹ in quib⁹ idem de seipo predicat/compositū de cōposito predicat: ⁊ in talib⁹ subiectū sive suppositū subiicit vt substans: ⁊ predicat p̄dicatū vt forma inherens: ⁊ ideo nō p̄dicatur vt hoc aliq̄d sed quale q̄d. Et in hoc sensu dicit boecius sic in cōmēto sup porphiriū: ꝙ nulla propositio est verior ea/in qua idē de seipo predicat: quia quale q̄d actu ⁊ itellectu est in hoc aliq̄d: sed in talib⁹ nō predicat essentia vt eētia: hec em simplex est. Uñ licet homo sit hō/tñ nō est sua būanitas. ⁊ ideo in talib⁹ nō signat: ꝙ idem sit quod est et quo est/sed diuersū. Ad id qđ vlteri⁹ queritt dicendū: ꝙ nō omne qđ est cōpositū est ex materia et forma eo vt dicit boeci⁹ i libro de trinitate: spūalia em ex materia ⁊ forma cōposita nō sunt: sed materiale medium est inter materiā ⁊ nō materiā: Materiale em nō est materia: bñs tñ ꝓprietates materie Et hoc mō ꝓcedi pōt: ꝙ omne cōpositū/est cōpositū ex materiali ⁊ formali: ꝫ ñ ex materia ⁊ forma: qz qđ est/scōm hoc materiale est: ⁊ quo est/formale:

sed materia ꝓprie non est nisi in corpib⁹: materiale aūt etiā in spūalib⁹ est: ⁊ etiā in accidētalib⁹ eo mō quo dixim⁹/ꝙ primū formabile in vno quoq̄ gñe ⁊ subiectū materiale ē respectu oīm alioꝝ. Et hoc mō ptes diffinitōis ꝑcedentes ad vltimā drām/materiales sunt. Et ꝓtes ꝓponētes ad formā cōpositi materiales sūt. Et sic est in oīm ꝓposito: preterq̄ in toto potestatiuo: in q̄ potentia siue virtus ꝑticularis fluit ex virtute vniuersali tot⁹: et totū nō cōstituit ex ptib⁹/sed pot⁹ ꝓstituit ptes: ⁊ in illo formale est totū sicut in aliis. Uñ concedi pōt: ꝙ oīe cōpositū cōponit ex materiali ⁊ formali/sed nō ex materia ⁊ forma. Uñ boeci⁹ aī finē libri de duab⁹ naturis in vna psona xp̄i/sic dicit: Cū alia res materia vtat vt corp⁹: alia vo nullo corporeo vtat fūdamento: quō fieri pōt/ꝙ corporeū ad spēciem incorporeā trāsmuteť. Itē ibidē: Incorporeū nulla penitus vtit materia. Et ibidē: Incorporeū nulla penitus est materia. Ad obiectū i ꝓtū ē dōm: ꝙ obiectio ñ ꝓbat ꝙ ꝓpositū sit ex materiali ⁊ formali.

Ad arg.

Articu. III. mēbri. III. Quis creatura sit mutabil. ar. j^m

Querit i creaturis vñ veniat mutabilitas

Ertio qrit: vñ in creaturis veniat mutabilitas. Dicit em aug⁹, ꝙ oīs creatura que facta est/mutabilis est: Et sūt hec ei⁹ ꝓba in li. xij. de ciui. dei ca. j. c. Omnia q̄ cūq̄ facta sunt mutabilia sūt: qz de nihilo facta sunt. Adducau gustin⁹ sup gen. ad lām li. xij. ca. xij. Creatoris potentia ⁊ omnipotēs virtus ei⁹ est cā subsistendi omni creature: q̄ virtus si ab eis q̄ creata sūt continendis ⁊ regendis aliq̄n̄ cessaret: simul ⁊ illoꝝ cessaret spēs: oīmisq̄ natura cōciderer. Ex q̄ patet ꝙ nulla creatura de se ī mutabilis: ⁊ si nō mutať/ ꝙ hoc ē de virtute creatoris/⁊ nō de se. Adduc sup illud Job iij. d. Ecce q̄ seruiūt ei/nō sūt stabiles: dicit sic: Angel⁹ cū sit in statu suo ī mutabil' permanet: in hoc tñ ꝙ creatura ē vicissitudinē mutabilitatis bz: ⁊ ita stabilis nō est. Magis aūt videtur de angelo ꝙ ī mutabil' sit q̄ de alia creatura. Si g̃ angel⁹ ī mutabil' nō est/de quo magis videť ꝑ locū a maiori: sequit ꝙ nulla creatura ī mutabilis ē. Adduc Jobes damasce. angel⁹ ī mortal' ē nō natura sed grā: g̃ angel⁹ natura mutabil' ē: g̃ ⁊ alia creata. In ꝓriū hui⁹ ē ꝙ q̄dā creatura ī mutabilis esse videť: q̄dam em creatura ī mortalis ē sicut xp̄us hō/⁊ alīq̄ cū xp̄o rsurrexerit: g̃ ī mutabilis: quia dicit aug⁹ sup illū. j. thimo. vj. c. Qui solus bz ī mortalitatē: ꝙ solus de⁹ ī mo: talis ē/qz ī mutabilis: in cereris aūt q̄ mutať nōnulla mors ipa mutatio est. Si g̃ nulla mors ē in glorificatis: videť ꝙ in eis nulla sit mutabilitas: ⁊ sic aliq̄ creatura ī mutabilis ē. Adduc vniuersale creatura est: ⁊ ꝓbať esse ī mutabile a ꝓbis: Quia ī mutabile est/qđ ꝑ omnē rep. mutatiōez ⁊ vicissitudiez tēpoꝝ vno mō ē ꝑ se/ suū esse ꝑcipia: vniuersale aūt vno mō ē quocūq̄ mō varienť ꝑticularia et quocūq̄ mō varienť rga: g̃ videť/ꝙ vle ꝑ se esse vlis sit ī mutabile: ⁊ sic aliq̄ creatū est ī mutabile

Arg. 2^m

Arg. 3^m

Arg. 4^m

B In oppositū ꝙ straliq̄ creatura ī mutabilis

Arg. ꝓmū

Arg. 2^m

Arg. 3^m

Adduc: Uniuersū siue mūdus creatura est/et est ī mutabile vniuersū ꝑ se esse vniuersit. g̃ aliq̄ creatura est ī mutabilis. Probatō ꝙ vniuersū ꝑ se esse vniuersi est ī mutabile: si em ꝑ se esse eēt mutabile cū sicut dicit arist. in. j. li. de celo ⁊ mundo: ꝙ corruptibili aliq̄n̄ de necessitate corrūpeť/aliq̄n̄ ꝑ se

esse mutare⁊ mūd⁹/⁊ desineret esse: ⁊ ꝫ nō est verū g̃ videť ꝙ vniuersū sit ī mutabile/cū tū sit creatū.

Ar. 4^m

Adduc: Beatitudo put ē in bris creatura est: ⁊ tñ videť ī mutabil' esse. Est enī/vt dicit Boeci⁹ in. iij. de ꝓsol. ꝑsa secūda. stat⁹ oīm bonoꝝ congregatōe pfectū: ꝓcipuū aūt bonoꝝ est ī mutabilitas: g̃ sine ī mutabilitate beatudo nō ē: ⁊ sic aliq̄ creatū ī mutabile est.

L I. Questio incidens Arg. ꝓmū ꝙ sic

Ulteri⁹ ꝫ q̄rit: Si ꝓcedit/ꝙ oīs creatura ex natura sua mutabil' est: vtrū sit mutabilis in nō esse penit⁹. hoc em videť Grego. expresse dicere/ꝙ oē qđ ex nihilo factū est/ī nihilū cāderet nisi illud man⁹ oīpotētis ꝓtineret: g̃ creatura de se tēdit ad nō esse oīno.

Ar. 2^m

Adduc ad Heb. j. c. sup illud: Ipsi pibūt tu aūt ꝑmanes: ⁊ oīa sic vestimētū veterascēt ex ps. cj. babeť Hlo. Ueterascere dē illud qđ more vestis paulatim ꝓsumit ⁊ deficit: ꝫ quicqd more vestis deficit ī fine ad nihilū deuenit: g̃ videť ꝙ oīa in fine ad nihilū deuenient: ⁊ sic cadāt in nō esse.

Ar. 3^m

Adduc Apoc. xxj. a. Uidi celū nouū ⁊ terrā nouā: ⁊ mare iam non est: g̃ videť/ꝙ mare siue aque elemētū cedit in nō esse: ⁊ ea dē ō de alijs: g̃

Ar. 4^m

⁊ alia cedūt ī nō esse. Adduc Esa. lj. b. Celi sicut fum⁹ liquescēt: ꝫ qđ liquescit/euanescit: ⁊ qđ euanescit in nihilū/ deficit: g̃ videť ꝙ celi in nihilū deficiēt: g̃ multo magis alia q̄ pl⁹ corruptibilitat⁊ habēt q̄ celū. Adduc Ecc. xliij. c. Omne op⁹ corruptibile in fine deficiet: ꝫ multe creature sūt opa corruptibilia. g̃ in fine in nihilū deficiēt: ⁊ sic aliq̄d

Ar. 5^m

creatū ī nihilū deficiet. Adduc: Propter ꝙ generatio ⁊ corruptio opponunt/⁊ oppositoꝝ ē transmutatio adinuicē: sequit/ꝙ oē qđ generat/corrūpit: Ergo a simili: cū creatio sit de nō esse in esse ex potētia creatoris: erit aliq̄ mutatio illi opposita: q̄ est de esse in nō esse ex ipotētia creati: sicut in ꝓbicis generatio q̄ est ingressus ī esse vt dicit Boeci⁹: ex potētia est generātis: ⁊ corruptio illi opposita ē mutatio de esse in nō esse ex ipotētia generati: q̄ est ex b/ ꝙ alterātib⁹ ⁊ corrūpentib⁹ generatū resistere non pōt.

Ar. 6^m

D In ꝓtrariū ꝙ creatura nō tēdat in nō esse arg. ꝓmū.

In ꝓtrariū est: ꝙ si tendit in nō esse simpl'r: aut hoc est ex ꝓncipio dante esse: aut ex ipa re q̄ tēdit in nō esse/nō ex ꝓncipio dāte esse: ꝓncipiū enī dans esse idē est qđ ꝓncipiū ꝓseruās ī eē: ⁊ a cōseruante in esse nō pōt esse mutatio in non esse. Si'r nō pōt esse ab ipo creato: Oē em qđ est/sui esse q̄rit ꝓseruationē: vel in seipo in suba individui: vel in altero in sili'tudine speciei: Et nō pōt esse ꝙ idē appetit⁹ ꝓseruatiōis in esse/sit ꝓncipiū rēlionis in nō esse. Probat em Boeci⁹ in li. iij. de ꝓsolatōe pbie: ꝙ oīa appetūt esse/⁊ vnū esse/⁊ bonū esse: ⁊ fugiūt priuationē esse/⁊ diuisionē/⁊ malum: ꝑm appetitū naturalē/aīalē/⁊ sensibilē/⁊ rōnalē/⁊ intellectualē. Et sic videť: ꝙ nec a ꝓncipio create/nec creat⁊ possit causari rēlio in nō esse. Adduc videť ꝙ ista resolutio in nō esse/nullū habeat exēplū in creaturis: Qis em creatura/aut ē spūal'/ aut corporea: aut simpler/aut cōpositā: aut suba/aut accīs: aut forma sine q̄ est: aut subiectū forme siue qđ est/vel materia: ꝫ nihil hoꝝ cedit ī nō esse. Spūal' em potētior est ad resistendū q̄ corporea: ⁊ tñ si corpalis nō cedit in nō esse/nec spūal': vñ etiā scriptura dicit in. Ps. cxlv. Exibit spūs ei⁹ ⁊ reuertet⁊ in terram suā: supple corp⁹. Corpalis aūt natura cōposita/ nō cedit in nihil/ꝫ in sua cōponētia. Corpalis vo simplex natura vt celū/nō cedit in nihil: ꝫ nec ī nō eē

Arg. 2^m Diuisio creature

qz incorruptibilis est: Corpalis vo simpler/vt elemētū: nō cedit ī nihilū: vnū em ꝓiectū ē ī aliū generatōe ⁊ corruptōe: qđ ē materia sup quā ē mutatio gñatōis ⁊ ad quā mutatio corruptōis. Et qz elemēū/ vt dic⁊ Arist. i. iij. de celo ⁊ mūdo/⁊ Isaac in li. de elemēt⁊/nō ꝓt resolui ꝫ formā i formā aliā eo ꝙ ꝑm formā simplex ē: Jō oportet/ꝙ ī talib⁹ generatio vni⁹ sit corruptio alteri⁹: ⁊ e ꝫ: ⁊ sic nihil talū resoluit ī nihil. Silr accīs/qđ ꝓncipiū sui eē habz in subiecto cū desinit eē ī subiecto ꝑm actū manet in ꝓncipijs subiecti causantibus eē accīt⁊: ⁊ qđ manet in ꝓncipijs/ñ oīno fit nihil: ⁊ sic nec accīs cedit ī oīno nihil: silr vt materia cedit in oīno nihil. Probat em Arist. in fine ꝓmi phȳsicoꝝ. ꝙ materia vna ⁊ eadē manēs est añ oēm generationē/⁊ post oēm corruptionē: vt sic nō est ī nihil redigibil'. Silr nec forma: si em est forma tot⁹ vt vle: hoc/vt dicit in ꝓncipio ser ꝓncipioꝝ cōpositioi ē ꝓinges simplici ⁊ inuariabili essentia ꝓsistes: ⁊ qđ est inuariabili essentia ꝓsistens/nō variat⁊ in nihil: ⁊ sic videť/ꝙ in rota natura hec mutatio nullū bz exēplū: Et ita videť ꝙ ī opib⁹ dei nō debeat esse mutatio. Ulteri⁹ qrit: Si de⁹ pōt ꝓferre creature imutabilitatē ꝑm naturā. Et videť ꝙ sic: qz reby gl'ificat⁊ ꝓferre⁊ imutabilitas ꝑm statū gl'ie: Et Greg. dicit/ꝙ angelus imutabil' sit ꝑm statū gl'ie: ⁊ nō est minoris potētie ꝓferre imutabilitatē ꝑm statū gratie ⁊ gl'ie est minoris ptātis ꝓferre imutabilitatē ꝑm statū nature Ergo si ꝓtulit imutabilitatē ꝑm statū gr̃e ⁊ gl'ie poterit ꝓferre ī imutabilitatē ꝑm statū nature: ⁊ ita alicui creature ꝓferre pōt imutabilitatē. Si forte dicať: ꝙ aliq̄ creatura pōt esse imutabilis ī natura: ꝫ tñ ꝑm bñ esse ⁊ male mutabil' est vt angel⁹: Hoc em videť dicere Damas. q̄ dicit/ꝙ ea q̄ a versione incipiūt/versioi subiacēt aut ꝑm naturā/vt corpalia cōposita: aut ꝑm electionē vt spūales substātie ag̃eli: Et ita creatura aliqua ꝑm naturā ꝑticipare pōt imutabilitatē. Lōrra b̄ est qđ Dam. exꝑsse dicit: ꝙ angeli sūt ī mortales/siue imutabiles nō natura/ꝫ gr̃a. Et in. ij. pte rymei platonis/ inducit tā deū deoꝝ loquētē ad celestes vtutes sic: Dij deoꝝ q̄ꝝ opifex pater q̄ ego sum: natura q̄dē vīa dissolubiles/mea aūt volēte idissolubiles. Et ita videť: ꝙ nihil creatoꝝ sit: qđ ꝑ naturā imutabile sit. Et hoc ꝑm dicta scrōꝝ oīno ꝓcedendū est.

Rñsio.

F Solo articuli. III.

Solo. Ap ꝓmū g̃ dām: ꝙ oīs creatura imutabilitatē bz: ex eo/ꝙ de nihilo facta est: vt dicit Augusti. Greg. ⁊ Damasc. Et hui⁹ ꝓbatio est: qz oīs creatura/⁊ oē qđ est/ab eodē bz esse ⁊ ꝓseruationē in esse: cū aūt oīs creatura⁊ vt ꝓbabitū est: ⁊ Auicē na dic⁊ in. ix. ꝓme phie sue) ex se nihil sit/⁊ ex nihilo. ex se nec esse habet/nec ꝓseruationē in esse: ꝫ Ō bz a ꝓncipio ꝙ facit debere eē in oīb⁊: ⁊ ꝙ est fons eē: ipm eē manās ⁊ influēs in oē qđ est: ⁊ cū ex se sit ex nihilo: ⁊ oē qđ est/tēdat ad sui ꝓncipiū: ꝫstat ꝙ ex se tendit in nihilū: qz ex nihilo factū est: ⁊ in nihilū deciderer/nisi virtute ꝓncipij dantis esse ꝓtinere⁊: Et hāc virtutē Greg. vocat/manū oīpotētis dei q̄ ꝓtinet vniuersa. Hui⁹ exēplū dat Auicēna valde ꝓgruū in artificialib⁹/⁊ in naturalib⁹. In naturalib⁹ q̄dē: q̄ cā efficiēs in naturalib⁹ dās esse/duplex est: vna ꝓiuncta effectui: ⁊ alia separata ab effectu. Sed separata nō pōt esse causa esse/nisi ꝑ aliq̄d sui ꝓiuncti cū effectu/⁊ intrinsecū eidē: sicut patet

Obiectio

Exēplū in naturalib⁹. Cā efficiēs est duplex

in generatiõe hois ꝛ alioꝝ aialiũ: in quib⁹ ꝑ siue masculus (vt dicit Aristo.) generãs ex seipo i alio generatiõis quidẽ est cã efficiẽs: sed esse geniti ꝑ seipm nõ est cã/nisi ꝑ aliqd decisum ab ipo: qõ ꝑ vtutẽ formatiuã/q̃ in ipo est/potentiã actiuã habet ad totũ esse: ꝛ ꝑ substantiã materie possibile est ad ꝺ/q̃ fiat in ipo totũ esse: ꝛ hoc agit in generatione ad esse ꝓtinue/etiã cessante extrinsec⁹ generãte. Pro pter qõ Aristo. dicit in. xvj. de aialib⁹: q̃ ania siue virtus aie est in semie/sicut artifex in artificiato: vocãs aiam virtutẽ formatiuã q̃ influxa est semini ꝑ aiam generãtis. Et iõ ibidẽ dicit: q̃ gutta viri in gredik in gutta femine/sicut aia in corpus ꝛ potentia in semine femine/ꝑ viscositatẽ eiusdẽ vrens spũ ꝑ instrumẽto ꝛ intellectiuã (cui⁹ est/totũ opus nature regere) totũ formatũ ꝛ producit esse geniti: Quo formato ꝛ ꝑfecto/eadẽ virt⁹ cõtinue agens ꝛ influens virtutẽ formatũ ꝛ ꝑfectũ ꝓseruat in esse. Ipsa est enim virtus vniuersalis q̃ facit debere esse in oi bus ꝓtib⁹ geniti. Et si aliqñ nõ influat esse ꝛ ster in fluxus: perit spẽs geniti/ꝛ tota concidit natura.

Exẽplũ in artificiatis.

In artificiatis aũt exemplũ suũ est. Artifex q̃ sepa ta cã est efficiẽs domus ꝛ iõ pot⁹ est cã edificatio nis domus q̃ esse dom⁹ ꝛ cũ esse dom⁹ sit figura cõfiguatiõis/clauus vltimus tenẽs domũ in de bita figura ꝛ ꝓtinue influẽs rentionẽ illã: ꝑm actũ est causa efficiens ꝓxima ipius esse dom⁹. Et de bmõi cã dicit Auicẽ. q̃ intelligẽ illud qõ dicit Aris to. q̃ posita cã ꝑm actũ/ponit effect⁹: ꝛ destructa destruit. Similiter dicit Auicẽna: q̃ est in ꝓncipio qõ facit debere esse in oib⁹: nisi em̃ hoc cõtinue influat esse/perit esse in oib⁹: ꝛ natura cõcidit vniuer soꝝ. Hoc em̃ ꝓncipiũ se habz ad esse/sicut celi mo tus se habet ad generabilia ꝛ corruptibilia: de q̃ dicit Aristo. in. viij. physico ꝓx⁹ q̃ est q̃si vita queda natura existẽtib⁹ omnib⁹. De vita dicit Alexãder neq̃ in libro de motu corde: Et etiam in libro de causis dicit in cõmẽto: q̃ act⁹ ꝓtinu⁹ ẽ ab ente qe to/qõ primũ ꝓncipiũ est vite: Primũ em̃ mouens in omni motu: vt dicit cõmẽtator. ij. de celo ꝛ mũ do: nunq̃ disponit/vel mouet illo motu quo mouet. Et ꝑm hoc dictũ: sicut vita in viuo cõtinuus fluxus est ꝛ actus/a ꝓncipio ꝛ causa vite in id qõ ptic̃pat vitã sicut corp⁹. Propter qõ etiã quidã di xerũt: q̃ vita est fieri pot⁹ q̃ esse/ꝛ est de nũero suc cessiuoꝝ: Propter qõ etiã Boeci⁹ in. v. de ꝓsolatione phie dicit: q̃ nihil creatũ est qõ esse suũ totũ simul habeat: q̃ esse qõ erit cras/nõ habet hodie ꝛ qõ habet hodie/nõ habuit heri. Et de hoc dant exemplũ de die: cui⁹ esse nihil aliud est/nisi ꝓtinu⁹ luminis efluxus a sole in ꝑspicuũ hemispherĩ: et sic esse diei/fieri est cõtinue: ita cõtinuus fluxus esse in omne qõ est/a ꝓncipio qõ facit debere esse in oib⁹/esse est oim: ꝛ in ipo ꝓncipio esse: est vnũ ꝛ idẽ: sed receptũ in diuersitate essentie eoꝝ q̃ in diuersi tate graduũ distant a ꝑmo/efficit diuersum gene re ꝛ specie ꝛ nũero. Et hãc determiationẽ ego cre do verã esse ꝛ catholicã: ꝛ hoc esse qõ dicit in Ps. xxxv. Dñe apud te est fons vite. Principiũ em̃ vni uersi esse cõtinue fundit esse in oia q̃ sunt: sicut ꝓncipiũ ꝛ cã vite ꝓtinue fundit vitã. Et ꝓpter hoc di cũt scti doctores: q̃ si primũ ꝓncipiũ esse sic cõtinue influẽdo in esse/nõ cõtineret creata: tũc spẽs eoꝝ deficeret/ꝛ tota cõcideret natura. Vñ quicq̃d ob

Astructio ptis affir/mative.

lectũ est ad hoc: q̃ oĩs creatura de se mutabil⁹ est ꝛ rendit in nõ esse/cõcedẽdũ est. Qõ em̃ in cõtra riũ obĵcit de glorificatis/dõm: q̃ ex se mutabilia sunt ꝑ hoc/q̃ creata sunt: sed ꝑ influxũ diuine vir/ tutis glorificatis ea/facta sunt immutabilia: ꝛ hec virtus vocat⁹ manus dei cõtinẽs ea in esse glorie.

B
Ad argumẽta in oppositũ rnsio Ad primũ

Ad aliud dõm: q̃ vniuersale ꝑm q̃ creatum est/ mutabile est: nisi cõtinenter manu oipotẽtis dei: sed q̃ dicit⁹ platone immutabile ꝛ incorruptibile/ẽ est ꝑm esse rõnis: quo eodẽ mõ se habet ꝑm esse in in tellectu/ad esse de oib⁹/ꝛ in oib⁹ sibi subiectis. Dicit em̃ Aristo. in. j. posterio ꝓx⁹ q̃ vniuersale ẽ qõ est de multis/ꝛ in multis ꝑ vnã rõnẽ existẽs in eis/ꝛ de eis: Et hec immutabilitas est ꝑm q̃d ꝛ nõ simplr.

Ad 2m

Ad aliud qõ obĵcit de vniuerso/ dõm: q̃ vni uersum ꝑm oẽs ptes sui mutabile est: ꝛ mutabil⁹ de statu in statũ/ꝛ de forma in formã: sed manebit ꝑm substantiã: Sicut em̃ modo habet esse ꝑm for mas faciẽtes ad generationẽ ꝛ corruptionẽ/ vsq; ad cõpletionẽ numeri electoꝝ: qui cõplebit⁹ ꝑ gene rationẽ: ita post diẽ iudicĵ erit i forma/q̃ deseruiet beatitudini electoꝝ. Et ꝺ notat aplus. j. ad Lor. vij. f. ꝑ figurã mundi sic dicẽs: Preterit em̃ figura hui⁹ mũdi. Et ibi dic̃ glosa: nõ substãtia. Et q̃ vna manet suba sub vtraq; figura: nõ est ex mũdo in quantũ creat⁹ est/sed ex manu creatoris continẽ tis: qui ꝓtinet suba ne decidat i nihilũ.

Ad 3m

Ad id qõ obĵcit de britudie/dõm: q̃ brtudo creata mu tabilis est. Et cũ dicit/q̃ est status oim bonoꝝ cõ gregatiõe ꝑfectus: ꝛ accõmoda est distributio: ꝛ di stribuit ꝑ bonis q̃ ptinent ad beatitudinẽ ꝑticipa bilẽ a creatura: immutabilitas aũt ꝑfecta ꝛ oĩmoda nõ ptinet ad brtudinẽ creatã/sed increatã.

Ad 4m

H
I. q̃stionis incidentis astructio affirmatiua cũ limitatione argumẽtoꝝ primi Secũdi

Ad id qõ vlterius querit: verũ creatũ mutabile sit in nõ esse simplr: dõm q̃ sic: ꝑm dicta sancto ꝓx⁹. Dicit em̃ Bzeg. ex ꝑsse: q̃ omne creatũ nõ solũ mutabile est/sed etiã tẽdit in nõ esse: ꝛ decideret in nõ esse ni/ si ꝓtineret a manu creatoris. Ad obiecta tñ di cendũ: q̃ vererascere dicunt creata: nõ q̃ cedãt in nõ esse/sed q̃ mutant de statu in statũ/ꝛ de figu ra in figurã: sicut vestimentũ qõ exuit⁹ ꝛ induit⁹/ꝑm figuram mutat. Ita etiã in Apoc. xxj. a. dicitur: q̃ mare iã nõ est: nõ q̃ aqua deficiat ꝑm substãtiã/ sed q̃ deficiat ꝑm actũ frigidi ꝛ humidi qõ est i ipo ꝑm q̃ ordinat⁹ ad generationẽ ꝛ corruptionẽ: ma nebit tñ suba in forma ꝛ figura ꝑspicui illuminati/ ꝑm q̃ ordinat⁹ ad gloriã bro ꝓx⁹. Et sil'r fiet de aliis elemẽtis. Vñ Basilius in sermõe de vltimo iudi cio/tractãs illũ Ps. 28. Vox dñi intercidentis flã mã ignis: dicit/q̃ intercisio hec erit: q̃ luminosum ignis dñs faciet ascẽdere sursum ad gloriã beatoꝝ: vsticiũ aũt calidũ descẽdet ad penã dãnatoꝝ. Ita etiã intelligit⁹ qõ dicit⁹ Esa. lj. b. q̃ celi liquescẽt: li quescere em̃ ꝑm statũ ꝛ figurã motus ad generationẽ: qõ Job. xiiij. c. vocat⁹ attritio: vbi dicit: Do nec attrerat celũ/nõ resurget/nec euigilabit de somno suo: manebũt tñ ꝑm subam continẽre manu dei ꝛ induent aliã formã maioris luminositatis ꝛ ce tis a motu locali: ꝑm hoc em̃ ordinat⁹ ad statũ con tẽplatiõis. Dicit aũt Ecc. xliij. c. de ope corrupti bili intelligit: q̃ deprauatio est corruptiõe peccati: qõ sup solidũ fundamentũ fidei ꝛ trinitatis non est fundatũ: Sicut ꝛ illud aplm intelligit. j. ad Lor. iij. c. Uniuscuiusq; quale sit opus ignis probabit:

Quarti.

Quinti

Sexti

Sic cui⁹ opus arserit/detrimẽtũ patiet Ad aliud qõ obĵcit vltimo dõm: q̃ mutatio nõ est vni⁹ rõnis dicta de generatiõe ꝛ corruptiõe/ꝛ dicta de creatiõe ꝛ tensiõe creati in nihilũ: Dicta em̃ de ge neratiõe ꝛ corruptiõe/supponit subiectũ vnũ/ma teriã: creatio aũt nullũ subiectũ supponit: ꝛ oppoſi tũ ei⁹/qõ est tensio in nihilũ: terminũ habz simplici ter nihil/ꝛ nõ materiã. Et iõ licet generabile ꝛ cor ruptibile corrũpar ex ipotẽtia generati: nõ tñ opoz tet q̃ creatũ actualiter deueniat i nihilũ: eo q̃ in se habz virtutẽ ꝓseruatis dei: q̃ in oi creato est essen tialiter/ꝑsentialiter/ꝛ potẽtialiter. Ad id qõ in cõtrariũ obĵcit/ dõm: q̃ tensio i nõ esse nõ ẽ a ꝓncipio dãre esse: nec est ab appetitu creati in esse: nihil em̃/vt dicit Aristo. appetit suã destructionẽ: Sed est ab ipotẽtia se ꝓseruãdi in esse: q̃ in ipo creato est ex hoc/q̃ ẽ ex nihilo: sicut paulo ante dictũ ẽ.

Ad argumẽta in contrariũ rnsio Ad primũ

Ad 2m

Ad aliud dõm: q̃ hec mutatio in phyſicis nullũ habz exẽplũ: Et huius cã est: q̃ oĩs mutatio phyca ꝑm suã ꝓncipia fundat⁹/vel sup ens simplr/vel sup ens sub priuatione existes. Sup ens simplr sicut mot⁹ augmẽti/diminutiõis/alterationis/ꝛ mot⁹ localis Sup ens ꝑtũ: sic mutatio gnationis ꝛ corruptionis. Hec aũt mutatio q̃ est tẽtio i nihil/ꝑm ꝓncipiũ suũ fundat⁹ sup simpliciter nihil. Sicut em̃ paulo ante ex verbis Auicẽne dictũ est: creatũ ꝑm q̃ crea tũ ꝑm seipm est nihil: ꝛ ex nihilo est.

I
II. q̃nis in ciderit solo

Nulla creatura est capax immutabilitatis

Ad dictum Damã. ꝛ platonis.

Ad id qõ vlterius q̃rit: Si deus possit conferre immutabilita tẽ creato: videt esse rndendũ ꝑm Bilbertũ posse ra nũ: q̃ scz potẽtia dei ad nihil limitat⁹: sed multa dic̃ nõ posse: q̃ nõ ostendit posse se illa. Ita nõ ostẽ dit se posse ꝓferre immutabilitatẽ omnimodã: quia nulla creatura susceptibilis est illius: ex ipo em̃ q̃ creatura est/a versione incipit ꝛ versioni subiacet. Vñ licet equalis sit potẽtie cõtinere immobiliter in statu britudinis/ꝛ ꝓtinere in statu nature: nõ tñ ex pte creati est eiusdẽ susceptibilitat⁹. De his aute multa dicta sunt in libro ꝓmo q̃stione de imuta bilitate diuina. Et qõ dicit Damasce. de angelis: ꝛ plato de diis celestib⁹/q̃ mutabiles sunt ꝑm na turã: simplr cõcedendũ est: hoc em̃ ꝓcedat ex dic tis sancto ꝓx⁹ ꝛ philosophoꝝ.

Arti. IIII. mẽbu q̃rti. A

Vñ hoc sit q̃ cũ primũ ꝓncipiũ vnicum sit: ꝛ vno mõ se habẽs ad oĩa: q̃ ꝑm rationẽ vestigij tria resultent in opere.

Particla. I 2a 3a

Quarto querit: vñ hoc sit: q̃ cũ primũ ꝓncipiũ vnicũ sit/ꝛ vno mõ se habens ad oĩa: vt dicit Diony. q̃ ꝑm rationẽ vestigij tria re sultãt in ope. Et querunt/tria scz: q̃re hec dicunt vestigia. Secũdo q̃ sint i quib⁹ est rõ vestigij. Ter tio q̃re ab Augustino dicunt nutus/ꝛ nõ vestigia.

Particla. I. Arti. IIII.

Creature quare dicantur vestigia.

Quattuor scrũ ꝓx⁹ dicta de vestigio. Primũ. 2m

Primũ sumant⁹ dicta sancto ꝓx⁹ de vestigio a loquentiũ. Dicit em̃ Aug⁹. in. vj. libro de trinitate ca. x. b. Sed vt creatoꝛẽ per ea q̃ facta sunt/intellecta cõspiciẽtes/trinitatẽ intelli gamus: cuius in creatura apparet vestigiũ in mõ specie ꝛ ordie. Adhuc Bzeg. sup illud Job. xj. b Fortitan vestigia dei cõprehendes: vestigia dei sũt beni gnitas visitationis: q̃ viam nobis ostendit.

3m

Adhuc Job. xxxiij. c. sup illud: Uestigia eius se cutus est pes meus: glo. Uestigia xpi sunt exẽpla operũ ei⁹. j. Pe. ij. d Xps passus ẽ ꝓ nobis: vobis relinquens exemplũ/vt sequamini vestigia eius.

4m

Adhuc: Ecci. xliij. d. Revelans vestigia occulto rũ: glosa dicit: q̃ vestigia dicunt effectus diuino rũ ꝛ occulto ꝓ iudicio ꝓx⁹/ꝑ que iudicia dei deꝑhen dunt. In omnib⁹ aũt his/vestigiũ dicit⁹ obscura ꝛ imꝑfecta similitudo: ꝑ quã aliqd de notitia cau se deprehẽdit. Hec enim similitudo põt accipi ex pte potentie cause: ꝛ sic dicit⁹ vestigiũ resultare in opib⁹ creationis: Que em̃ ꝑfigit rei modũ/est po tentia creatoris: ꝛ que inducit speciẽ/sapientia est: ꝛ que ponit in ordine spũali vel corporali/bonitas auctoris est: ꝛ sic omnis creatura sequit creatoꝛẽ p ostensionẽ sapientie/potentie/ꝛ bonitat⁹ eius. Et hoc modo dicit magister Hugo de scto victoꝛe in cõmẽto sup lib. de hierarch. Diony. q̃ deus ꝓposuit hoi creaturã tanq̃ mundanã ꝛ naturalẽ theologiã/in qua legeret aliquã dei notitiã. Et hoc est qõ dicit in sententijs ꝑmo libro dist. iij ca. j. Aplus nanq; ait a duob⁹ iuuabat hõ/vt manifestaret ei veritas: scz a natura/q̃ rõnalis erat: ꝛ ab opibus a deo factis. De quib⁹ dicit Ambrosius: q̃ deus qui natura inuisibilis est: vt etiã a visibilib⁹ posset sciri/opus fecit qõ visibilitate sui opificẽ manifestauit: vt ꝑ certum incertuꝫ posset sciri: ꝛ ille deus omniũ esse crederet: qui hoc fecit/qõ ab hoie im possibile est fieri. Et Aug⁹ in primo de libero arbi trio: Quocũq; te vertas/quibusdã vestigijs/opi bus scz suis impressis/sapientia dei loquit⁹ tibi. Et sic exponit Basilius illũ psalmũ. xviij. Celi enarrãt gloriam dei. Dicit enim: q̃ omnis creatura sec̃tur creatoꝛem. In omnib⁹ ergo his patet: q̃ vestigiũ aliqua similitudo dicit⁹ qꝛuis imꝑfecta: ꝑ quã aliqua dei notitia accipit⁹/ porentie/sapientie/vel bonitatis eius.

B
Arg. 2m

Sunt tñ quedam obiectiones sophistice cõtra hoc. Dicit⁹ enim vestigium impressio pedis in puluere, ꝓprie: ꝛ sic vestigiũ figura est: ꝛ sic de deo dici nõ põt: quia infigurabilis est: ꝛ sic per nullaꝫ figuram in creatura resultare põt. Si q̃s dicat: q̃ ista dicunt in opibus dei ꝑ translationẽ. Contra Aristo. transferentes se ꝑm aliquã similitu dinẽ trãsferũt: nulla aũt similitudo est infigurabi lis ad figuratũ: q̃ videt⁹/q̃ impressio significatiuis diuine in creatura ꝑ ostensionẽ potentie/sapientie vel bonitatis nõ debeat dici vestigium:

Arg. 3m

Adhuc videt⁹ q̃ vestigiũ istud nõ in omni re creata inueni atur: est em̃ ꝓma materia res aliqua: ꝛ tñ in ma teria nõ videt⁹ inueniri vestigiũ ꝑ impressionẽ eni vestigij res ad perfectiõ esse deducit⁹ ꝑm modũ/spe ciem ꝛ ordinẽ: materia aũt imꝑfecta est.

Arg. 4m

Adhuc Si vestigiũ imꝑfecta similitudo est/imago aute ꝑ fecta: videt⁹ q̃ id qõ est ad imaginẽ/nõ sit vestigiũ: ꝛ sic homo ꝛ angelus nõ sunt vestigia: ꝛ sic non ois creatura vestigiũ est: nec in omni creatura vestigiũ deꝑhendit.

Arg. 5m

Adhuc: Quedã creature pfectã di cũt ad deũ similitudinẽ: vt gratia ꝛ beatitudo crea ta. j. Joh. iij. a. Filii dei sumus ꝛ nõdũ appa ruit q̃d erimus: Cũ aũt apparuerit: similes ei eri mus: ꝛ videbim⁹ eũ sicuti est. Ille g̃ nõ diceret⁹ ve stigiũ: eo q̃ vestigiũ est imꝑfecta similitudo/ꝛ non adequata.

Arg. 6m

Adhuc: Si hec dicunt vestigiũ crea toris: vident⁹ non ꝑm magis ꝛ minus cõuenire cre aturis: q̃ idẽ ꝑm ꝑm eodẽ mõ se habẽs in omni bus effectib⁹ suis/facit idem esse ꝛ simile ꝛ equa le: nisi aliquid obuiet ex pte materie in qua opat:

Deus aũt in opere suo nõ ꝓsupponit materiã: ergo in omnib⁹ ꝑ equale ⁊ simile significatio operantis dei resultat. Et hoc nõ videt esse verũ: Dicit enim Aug⁹ libro de ciui. dei. xiij. sic: Dei creatoris tãq̃ ꝑ omnia q̃ fecit mirabili stabilitate currẽtis/quasi quedã eius alibi magis/alibi minus impssa vestigia colligamus: hec ceni fm magis ⁊ minus insunt rebus. Adhuc Aug. in libro. lxxxiij. questionũ: Arg.7m Ar.8m Ubi hec magna sunt/magnũ bonũ est: vbi parua paruũ: vbi nulla nullũ. Adhuc Aug⁹ in libro de natura boni: O ia quãto magis moderata speciosa ordinata sunt/tanto magis bona sunt: g̃ mod⁹/ Arg. 9m species ⁊ ordo in quib⁹ est vestigium/fm magis et minus insunt rebus/⁊ non equaliꝫ. Adhuc videtur q̃ hec rolli possunt a creatura: accidẽtia eñ Arg.10m sunt: Accidẽs aũt est qđ adest ⁊ abest ꝓter subiecti corruptionẽ. Adhuc: Modus/species ⁊ ordo in quib⁹ est vestigiũ/ꝑt minuit: ⁊ q̃ ꝑt minui/ꝑt corrũpit: ⁊ si ꝑt corrũpi/possunt tolli a re: ⁊ sic põt esse creatura q̃ nõ sit creatoris vestigium. In cõtrariũ hui⁹ est qđ dicit Aug⁹, in libro de ciuita. dei Arg.11m xj. q̃ sine modo specie ⁊ ordine nihil inueniri vel cogitari põt. Adhuc si hec vestigia sunt: cũ vestigia directe ducãt in eũ: cuius sũt vestigia: videt q̃ ista semp ducãt in creatorẽ: sed hoc nõ fit, imo frequẽter abducũt: Sap. xiij. Creature in odiũ facte sunt ⁊ in muscipulã pedib⁹ insipiẽtiũ Adhuc Aug. in ꝓmo de libero arbitrio. Tanq̃ dorsum ad te ponẽtes/in carnali ope velut in vmbra sua defigunt: Est tñ eriã ibi qđ eos delectet: habet enĩ adhuc de circũfulgẽtia lucis tue aliq̃d. Et omnibus his accipit: q̃ aliq̃n creature nõ directe ducãt ad Arg.12m creatorẽ/sed abducũt. Adhuc Aug. in primo de doctrina x̃piana dicit: q̃ omnis humana q̃uersitas est: frui vrendis/⁊ vti fruẽdis: sed q̃ quis fruitur vtẽdis/necesse est q̃ aliquid sit in ipo quo fruitur/qđ abducat eũ ab vsu ad fructũ: ⁊ hoc creatũ est: g̃ aliq̃ creatũ abducit a deo creatore: ⁊ sic vestigiũ rationẽ haberen õ põt. Solutio dicendũ: q̃ vestigiũ quo creator apparet in creatura/ꝑ similitudinẽ dicit ad vestigiũ pedis: Sicut eñ ꝑ vestigiũ pedis/impssio pedis in aliena materia/ꝑ configurationẽ expssa ⁊ accipit similitudo: ⁊ ipsius de ambulantis nõ accipit similitudo/nisi fm partẽ ⁊ impfectet. Ita in creature modo/specie/⁊ ordine: modus potentie/⁊ admiratio sapiẽtie/⁊ bonitas auctoris fm partẽ ⁊ nõ fm totũ ⁊ confuse siue impfecte demonstrat: ostendit eñ q: est/⁊ nõ quid est. Et hoc est qđ dicit in libro sapientie. xiij. b. A magnitudine eñ speciei ⁊ creature cognoscibiliꝫ poterit creator hoc ꝓ videri. Vñ ꝓcedendũ est: q̃ si modus specialis attendit fm differentẽ modũ rõnis/ vestigiũ dicit de creaturis ⁊ opib⁹ redemptiõis/⁊ effectib⁹ occulto ꝓ iudicio ꝓ: signum enĩ est: vt dicit Aug. in ꝓmo libro de doctrina x̃piana ca. j. q̃ ꝓter speciẽ quã ingerit sensib⁹/aliud facit in noticiã deuenire. Vestigiũ aũt fm q̃ hic querit de vestigio/in genere sĩgni est: ⁊ iõ cũ diuersa signa sint fm diuersã rõnẽ signãdi creata/⁊ opa/siue exẽpla x̃pi ⁊ effect⁹ occulto ꝓ iudicio ꝓ: necesse est in ipis esse diuersã rõnẽ vestigii: In genere tñ significãdi ꝙuenũt sicut ⁊ ipm signũ in genere vnius ẽ rõnis fm q̃ est ex specie quã extrinsec⁹ ingerit sensib⁹/ aliud facit in noticiã deuenire: Creata eñ ꝑ modum sui esse/⁊ mensurã: ⁊ ꝑ speciẽ qua in numerũ ponunt cũ aliis creaturis: ⁊ per pondus siue ordinẽ q̃ fm vsum ꝓ gruũt aliis/⁊ influxũ habẽt/⁊ opant ad finẽ vniuersi: cognoscibiliter demonstrant potentiã auctoris/potẽtis/sapiẽtis/⁊ bonitatis. Opa aũt siue exẽpla x̃pi/ꝑ q̃ ꝑ fecit sũt in bono g̃re modũ/speciẽ/⁊ ordinẽ i specie oĩs g̃re ꝑfecte demonstrãtia: signant bonitatẽ auctoris: Effect⁹ autẽ iudicioꝝ occultoꝝ/quib⁹ demõstrat q̃ omnia iuste ⁊ rõnabiliter iudicat deus/q̃ius nobis sunt incognita/vestigia sunt sapiẽtie. Sic eñ intelligit illud Job. xxvij. c. Trahit aũt sapiẽtia de occultis: ⁊ paulo post: Abscondita ꝓduxit in lucẽ. Per hoc patet solutio ad ꝓma quartuoꝝ q̃ inducta sunt. Concedim⁹ eñ q̃ vestigiũ fm differentẽ modũ dicit de illis: licet in cõi in vna rõne cõueniant. Ad ꝓmũ qđ obiicit in ꝓtrariũ dicendũ: q̃ nõ attendit similitudo: vt dicit Diony. nisi in similitudinib⁹ dissimilib⁹: ⁊ hoc est incõueniẽtiꝫ q̃ dissimiles sunt/habẽtes tñ similitudinẽ analogie siue ꝓportiõis: Ut sicut est diuersitas linee ꝓ in creatura/ꝓter cõpositionẽ essentie: ⁊ diuersitas linee ꝓ metaphorice rñdet mõ/speciei ⁊ ordini: q̃ diuersa sunt in creatura: ita fit diuersitas rõnũ in actore in vnitate essentie/ꝓter simplicitatẽ creatoris: q̃ nõ obuiat diuersus modus signi/ficãdi rõnes creatoris: fm q̃ significat potẽs/sapiens/⁊ bonus: Et in hoc notat cõuenientia vt sic sunt impssa in creatura diuersa fm rem: ita impримeria significent diuersa esse fm rõnem ⁊ modum significandi. Per hoc etiam patet solutio ad seq̃s: Licet eñ in figurabile p eandez qualitatẽ q̃ fit in vtriq; non possit assimilari figurato: tñ sicut docet Diony. in epla ad Timo. loquẽs de symbolica theologia fm similitudinẽ ꝓportionis. Infigurabile potest assimilari figurato/vt cratber ad sapientiã/⁊ vinum ad effectũ sapientie: quia vinũ sicut dicit Aristo. in. iij. ethicoꝝ: bone spei reddit hominẽ: sicut ⁊ sapientia in spiritualib⁹. Ad aliud dicendũ fm Aug. q̃ vestigiũ in omni re creata inueniꝫ licet fm differentẽ modum perfectionis ⁊ impfectionis: Unde quia in materia ipa informitas/qua susceptibilis forme est: vt dicit Aug⁹: nõ/nulla forma est: ipsa materia per modum ⁊ mensuram sui esse ⁊ aptitudinẽ ad formã ⁊ ordinem quo vt subiectũ ordinatur motus ⁊ murationis: non sine modo/⁊ specie/⁊ ordine est. Ad aliud dicendum: q̃ nihil prohibet esse idem ad imaginem/⁊ tamen vestigiũ fm diuersa: Est enim ad imaginẽ fm potentias cognoscendi ⁊ diligẽdi summũ verũ ⁊ summũ bonũ: quibus imitatur actualiter vel habitualiter trinitatẽ personariũ in vnitate essentie: Vestigiũ aurẽ est fm modũ/speciẽ ⁊ ordinẽ: que referunt ad id qđ est/⁊ quo est quelibet creatura: sicut patebit in subsequẽti particula q̃stionis. Ad aliud dicendũ: q̃ assimilatio multiplex est scz cõformitatis in gratia/vel in gloria: ⁊ hec est fm formã gratie vel glorie/q̃ repsentat bonitatẽ dei in nobis Et hec nõ ẽ vestigiũ: eo q̃ auctoꝝ fm q̃ auctor est in potẽtia sapia ⁊ bonitate nõ repñtat/sz ꝓformat diuine bonitati fm esse additũ creature/in bene esse gratie/⁊ bene esse glorie. Et fm hoc nõ est vestigiũ sed maius aliquid vestigio: Ipse tamen creature tales. s. g̃a/beatitudo/⁊ virt⁹ ingẽtũ a creatore exe-

D Ad argumẽta de vestigio rñsio Ad primũ

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

L Solo ꝓme pticule artĩ culi. IIII

Vestigium dupler

unt: fm id qđ sunt: hoc est fm esse qđ a prima causa accipiunt in modo sui esse: siue mẽsura ⁊ speẽ/ q̃ ponunt in numero: ⁊ pondere siue ordine quo impetum habẽt ad bonũ siue ad finẽ/habẽt in se rationem vestigii: ⁊ qz nihil creatũ ꝑfecta sibi rudine eẽt creatorẽ: iõ ipsũ vestigiũ in ipsis est impfecta similitudo. Ad aliud dicendũ: q̃ hec fm magis ⁊ minus insunt rebus: vt dicit Aug⁹: ⁊ in hoc/q̃ mod⁹ vnius melior est mõ alterius/⁊ exp̃ssiꝰ iudiciuz porẽtie creantis: ⁊ spẽs vni⁹ exp̃ssius iudiciũ plenitudinis sapie disponẽtis rẽ in spẽ ⁊ numero: ⁊ ordo siue pondus vnius ꝑ fortiorẽ inclinationẽ siue imperũ ad bonũ siue ad finẽ exp̃ssius est iudicium bonitatis: sicut ⁊ Diony. dicit: q̃ oĩa apperũt bonum ⁊ pulchrũ/sz differẽter: q̃ppiquissima enĩ primo/vt angelus: apperũt hoc ꝓter apperitũ itellectualem: ⁊ que sũt in gradu secũdo ꝑ appetitum rationalem: ⁊ que sũt in tertio/ꝑ appetitũ sensibilem: ⁊ que in quarto/ꝑ appetitũ vitalez: ⁊ q̃ sũt in quinto ꝑ appetitũ naturalẽ: ⁊ q̃ sunt in sexto: sicut sunt ꝑuata ꝑ obscurã resonantiam inclinatiõis ad bonũ. ⁊ iste est intellect⁹ ꝓbatus augustini inducto/rũ. Ad id qđ obiicit i cõtrariũ: dicẽdũ q̃ ꝓbũ pbi intelligit in his in qb⁹ eodẽ modo se habet agens ad patiẽs: ⁊ ecõuerso patiẽs ad agens: Sicut solascẽdes eodẽmõ se hz ad gñationẽ gñabilia ad ipsum: ⁊ sol descẽdes eodẽ mõ ad corruptionẽ ⁊ corruptibilia ad ipm. Et sic nõ est i creatore ⁊ creaturis: qz licet de⁹ vno mõ se habeat ad oĩa creata: ñ tñ creata vno mõ se habẽt ad ipsũ: sz vnũ est ꝓpinquius/⁊ alterum distans⁹. Vñ aug⁹ in. 12. ꝙfes. Duo feciſti dñe: vnum ꝓpe: scz angelicã naturaz: alterũ ꝓpe nihil materiã. s. informẽ. Per hec q̃ dicta sũt ex verbis augustini soluũtur duo argumẽta que sequũtur. Ad aliud dicẽdũ: q̃ hec a creatura manẽte in esse creature/tolli nõ possunt. Vñ aug⁹ li. 19. de ciui. dei. Nullũ vitiũ ita ꝓtra naturã ẽ/ vt naĩe extreme deleat vestigia. Vñ manẽte naĩa creati ſmanet i ipsa rõ vestigii ad min⁹ sz obscurã resonantiã: vt paulo ãte dicerum ẽ. Ad obiectum ꝓtra dicẽdum est: q̃ est cõparatio accñtis ad subiectũ tñ: ⁊ hoc adest ⁊ abest actu vel intellectu ꝓeter subiecti corruptionẽ: sicut dicit ꝓbs. Et est accñs cõparatũ ad subiectũ nõ vt ad subiectũ tñ: sz ad subiectũ, put ipsum exit a cã ⁊ exp̃mit silitudinẽ cause: ⁊ hoc tolli nõ põt manẽte rõne ⁊ substãtia causati: sed si substãtia deficeret/tunc tolleretur. Ad aliud dicendũ ꝙ verba augustini inducta: q̃ nullũ vitiũ ita cõrarii est nature/ q̃ in toto corrũpat boni rationẽ in ipa: Vñ licet diminuat nõ tamẽ corrũpit in toto: Ordinario ei nature ad bonũ est fm habitudinẽ in infinitũ: q̃ in infinitum diminuibilis est/sed nõ in totuz corruptibilis. Et de hoc multum est dictuz libro ꝓmo qõne de corruptione boni ꝙ malũ. Et hoc mõ intelligit verbũ augustini ꝓinductũ: q̃ sine rõne vestigiũ nihil inueniri vel cogitari põt. Ad id qđ obiicit: q̃ aliqñ abducunt/dicendũ q̃ inquãtũ sũt vestigia/⁊ aliquã similitudinẽ creatoris repsentãt/ Iz impfectã: semper quantũ est de se/ducũt in creatorẽ: ⁊ nũq̃ abducunt nec seducũt: Sz inquãtũ sũt vmbre sumi boni/⁊ resonãtie sufficiẽtie boni dñi: cui⁹ vmbra est in diuiciis: q̃ ꝓmittũt sufficientia/ cũ tñ sol⁹ deus sit sufficiens: vt in scõo ꝓfes. c. 6. dicit aug⁹: et inquãtũ sunt vmbre summe delectabilis: q̃ ꝓmittunt delectationes corporales: cũ tñ solus de⁹ vere sit delectabilis: ⁊ inquãtũ sũt vmbre sũmi honesti er ꝙse experibil: q̃ ꝓmittũt honores ⁊ dignitates: cum tñ solus de⁹ ꝑ se sit experibilis: Sic accepta vt obiecta sensibilis appetitus/habẽt ꝓnitatem ad iunctam occasionaliter in apperentib⁹, ⁊ sic occasiõa/liter/⁊ nõ ꝑ se aliquãdo abducũt ⁊ seducunt: vt fi/nis desiderij ponat in eis: ⁊ vltimi⁹ ad summuz bonum nõ referãt: Et sic occasionaliter/⁊ nõ ꝑ se fiũt in odium ⁊ in muscipulã pedib⁹: nõ quorũ libet/ Iz insipientiũ: q̃ ideo insipientes sũt: q̃ nõ sequũt ista vt vestigium/Iz ponũt in ipsis finem desiderij. Et iste est intellectus augustini in vbo ꝓinducto i obiectiõe: q̃ tales defixi tanq̃ in fine stãt in vmbra sũmi boni: dorsũ vertentes ad ipm ꝑ auersionẽ ab incõmutabili bono/⁊ ꝙuersiõe ad bonũ cõmutabile vt ad finẽ: sicut dr Jaco. 1. b. Unusquisq; reꝓbatur a cõcupiscentia sua abstractꝰ ⁊ illectꝰ. Ad vltimũ dicendũ: q̃ guersitas humana est q̃ dicta ẽ sed il/la nõ est in creatura ꝑ cãm/Iz ꝑ occasionẽ ꝓnitatis adiunctez: vt dictũ est.

Multiplex est appetit⁹.

Ad. 6m.

Ad. 7m, et 8m.

Ad. 9m

Dupler est cõparatio accidentis ad subiectum.

Ad. 10m

Ad. 11m

Ad. 12m

Que sint illa in qbus est ratio vestigii.

Parti. II Artic. IIII. Mẽbri. III

Argu. 8 rõne vestigii

Argu. 1. A

Argu. 2m

Argu. 3m

Argu. 4m

Argu. 5m

Lẽo queritꝰ que sint illa in qb⁹ est rõ vestigii. Et accipiant ea q̃ a sanctis dicta sunt: Sap. cñ. 11. d. dicit q̃ oĩa deus i numero pondere ⁊ mẽsura disponit. Dicit aũt Aug⁹ sup Beñ. ad litterã: q̃ mẽsura est illud quo aliq̃d metimur: numer⁹ vo quo numeram⁹: pond⁹ quo appendim⁹. Hilo. aũt sap. 11. sic dicit: In mẽsura q̃litas/in numero quãtitas/i põdere rõ cõsideratur.

Adhuc aug. sup gen. ad liz. Numer⁹ oĩ rei spẽz ꝓbet: mod⁹ mẽsurã ꝓprigit: pond⁹ i suo loco ordinat/ et descere facit. Et sic fm Aug. ea in qb⁹ est vestigium/sũt mod⁹/spẽs ⁊ ordo: ita q̃ mod⁹ ad mẽsurã ordo ad pond⁹/spẽs ad numerꝰ reducãt. Alit ponit Raba. sup epl'am ad ro. vbi sic dicit: In numero quãtitas: i mẽsura mod⁹: i põdere ordo significat. Et sic fm scos ista diuersi mode accipiãt. Adhuc: Ista nõ vident ee nisi in corporalib⁹: Mẽsura ei ꝓtinue q̃ntitat/ ẽ: q̃ ñ nisi i corporalib⁹ ẽ. Numer⁹ discrete q̃ntit/ q̃ eriã nõ nisi i copalib⁹ ẽ. Dicit ei arist. in. 4. phi. q̃ numerꝰ cogniscim⁹ diuisiõe ꝓtinui. Pondus ẽt ad motũ refert: Pond⁹ ei ẽ inclinatio ad motũ: motꝰ aũt ab aristotele in qnto ꝓme phe/ inẽ spẽs ꝓtinue q̃ntitat/ nũerat: ⁊ sic videt q̃ oĩa hec ad q̃ntitatẽ referũt ⁊ sic videt/ q̃ i oib⁹ ista iueniũt. Et bẽ exp̃sse ꝫ aug. i li. de va rel'. vbi sic dicit: Quis res vel substãtia/vel si quo alio mõ meli⁹ enũciat/ simul habet hec tria: vt vnũ aliq̃d sit: vt spẽ aliq̃ discernat ab alijs: ⁊ rerũ ordinẽ nõ excedat. Et sic videtur fm Aug. q̃ ista tria sint: vnitas/ species/ et ordo: ⁊ cũ spẽs respõdeat numero/ ordo ponderi/ relinquitur q̃ vnitas respondeat mẽsure: ⁊ queritur ratio huius: mensura eñ est quantitas termi/nans extra: numerus aũt/ siue vnitas est a forma terminante intus esse rei. Adhuc nulla mẽsura ẽ in infinito: Sz magnitudo ꝓtinua in infinitũ ẽ divisione: numerus infinitus additione: materia infinita susceptibilitate: intellectus possibilis infinitus possibilitate ad intelligibilia fieri. Intellectus agẽs infinitꝰ fm intelligibilia facere: ⁊ sic hoc ꝓ nulla põt esse mẽsura: ⁊ sic ista tria nõ in omnibus

Ad.6m ſūt creaturꝫ. Adhuc Aug⁹ in li. ō li. ar. ſic dicit. Dñe rēvbi numerū/ menſurā z ordinē videris/ deo artifici attribuere nō cūcteꝫ. Videſ ḡ/ q̄ iſta
Arg.7m cōueniūt oibus q̄ p artē diuinā facta ſūt. Adhuc iſta nō videnť q̄uenire ſpūalib⁹ ſicut angelo z aiē: menſura eīm z pōdus nō niſi in corpe ſunt vt dicit
Arg.8m, Triſto. Adhuc ꝑſtat q̄ iſta tria/ numer⁹/ pōdus et menſura creature ſūt. Si ḡ in oīb⁹ creaturꝫ hec tria ſunt: tūc i numero hec tria ſūt: z in pōdere hec
Arg.9m tria: z in mēſura hec tria: z ſic ibit in infinitū. Adhuc: Ex mō loquēdi. Sap. II. d. videť ſignificari/ q̄ hec tria añ creaturā ſint: nō eīm diſponit aliquid in alio/ niſi q̄ eſt ante ipm ſm eſſe z rationē. Dicit añ ibi ſic: ſz z oīa in numero/ pōdere z mēſura diſpoſuiſti: ḡ iſta tria in q̄b⁹ diſpoſita ſūt oīa/ ſunt ante oīa: ſz ante oīa creata nō ēniſi de⁹: Videtur ergo/ q̄ iſta in deo ſunt/ et non in creatura:
Arg.10m Adhuc hoc dicere videť aug⁹ ad ozoſiū ſic: Numerus z pōdus z mēſura in q̄b⁹ de⁹ diſpoſuit oīa
Arg.11m ipſe eſt. Adhuc aug⁹ ſup Heñ. Deus ipſe numerus ē ſine numero/ a quo oīs numer⁹: ipſe eſt mēſura ſine menſura/ a quo oīs menſura: ipſe ē pondus ſine pondere: a q̄ oē pondus: z ſic videť idem
Arg.12m q̄ prius: q̄ iſta nō ſint in creatura/ ſz in creatore. Adhuc vlteri⁹ q̄rit: Cū iſta ſint ꝓprietates creature inquātū creatura ē: videť q̄ iſta ſint ꝓſequē-
Arg.13m. tia creaturā ſm eſſe creature: z ſic videť q̄ nihil indicent in creatore/ ſz in creatura tm: z ſic videť q̄ in his nō ſit veſtigiū creatorꝫ. Adhuc: cū ſubiectū
Arg.14m intelligi poſſet ſine ꝓprietate: vt dicit Auic. eo q̄ ꝓprietas eſt ꝓns eſſe ſubiecti: videť q̄ creatura intelligi poſſit ſine his: z ſic iſta nō oīm creature neceſſe eſt cōuenire. Adhuc: Cū opa trinitatis ſint indiuiſa: ꝑ indiuiſam eſſentiā q̄ eſt in ꝓſonis: videtur q̄ ſicut iſta tria rīdent ꝓſonis: ita q̄rtū eſſe deberet q̄ rīderet eſſentie. Solo. dicēdū: q̄ in tri-
B Solo. II. p ti. Ar. IIII. bus/ in q̄b⁹ eſt veſtigiū trinitatis in create in ipſa creatura: z reſultāt in ea tanq̄ q̄da trinitas creata: ſūt impſſiones/ trāſit⁹ creatorꝫ p creaturā/ indicia ꝓpter q̄ etiā veſtigia dicunť: z nō ꝙueniunt creature ſm eſſe abſolutū creature/ ſz ſm eſſe relatum ad creatorē: ſm q̄ creatura exit ab eo p creationē poteīe/ ſapiente/ z bono: vt poteīa patri/ ſapientia filio/ bonitas attribuať ſpūiſcō. Et quedam attribuunť creature p ꝓformitatē exēplarē: vt vnū/ verū/ bonū: Quedā vo nō p ꝓformitatem exēplarē/ ſz metaphoricā: z ꝙuenūt creature ſm diuerſum modū cauſe cāntis efficienter/ formaliť ſiue exemplariť/ z finaliť. Et talia nō oportet formaliter inueniri in creatore: z ſi inueniūť: nō ſūt in ipo/ niſi efficienť tm: ſicut dicit Aug⁹: q̄ deus ē mēſura p̄ter mēſuram/ a quo oīs mēſura: z de⁹ eſt numer⁹ abſq̄ numero/ a quo oīs numer⁹: z ſic de pōdere: vt dicit aug⁹ ad ozoſiū: z in lib. 83. q̄nū: ſicut z dicit ſup cāntica: Berñ. q̄ de⁹ ē eē oim nō materiale/ ſz cauſale. Ad ꝓmū ḡ dicēdū: q̄ i lib. ſap. ponunť hec tria: numer⁹/ pōdus/ z mēſura: eo q̄ eſſe in q̄ res diſponiť inq̄ntū creata eſt/ neceſſe ē q̄ ſit cōpoſitū (vt habitū ē) ex q̄buſdā elemētaliť tāq̄ ex p̄ncipijs ad vnū: z q̄ eſt act⁹ vltim⁹ ordinatis p q̄ ipm creatum vnū ſit: z p formā diſperatā ab alio diſcernatur/ z in numerū ponatur: vt homo animali/ mortali/ rōnali: z bicubitū quāto cōtinuo duobus cubitis finito: z albedo quali/ ſiue quali-

tati diffuſe/ in ſupficie plana termīati corporis: in qua claret diffuſio lumis: vt in lib. de gradib⁹ dicit Jacob alkindi: z in li. de colorib⁹ Ariſt. Et ſic facile eſt videre de oibus alijs/ q̄ oīa genera p̄dicamentorū: in oīb⁹ eīm creatū in eſſe gñis/ vel ſpe/ Numerus rerum.
ciei/ vel indiuidui ex quibuſdā elemētaliť ordinatis/ ad vltimū ſicut in quodā numero ꝓſtituit: z ſ̄ vltimū eſt ſpēs et⁹/ diſcernēs ipm ab alijs q̄ poſitum vel deſperatiōem: z ꝓſtitues ipm in eſſe perfecto ſm eſſe gñis ſpeciei vel indiuidui z hoc vocatur numerus in ipo: z hec eſt cā/ quare dicit aug⁹ q̄ numer⁹ oi rei ſpēm p̄bet. In talib⁹ aūt q̄ ex plu- Pōd⁹ rerū
ribus elemētaliť cōſtructis ꝓſtituunť: neceſſe eſt q̄ vnū elemētaliť cōponēs inclineť ad alterū/ vt potentia ad actum: z hoc vocať pondus. Propť q̄ Philoſophus in libro ſapiētie numer⁹ ponit ante pond⁹: q̄ numerus in p̄ncipijs illis abſolute conſideratis accipiť: pondus aūt in eiſdē conſideratis reſpectiue ſm q̄ vnū reſpicit alterū: z antecedētia oīa reſpiciunt vltimū. Et cū iſta cōſtituāt totū eſſe rei: erit Menſura rerum
extenſio eſſe vniuſcuiuſq̄ rei a p̄mo ſm ordinē nature/ p oīa media vſq̄ ad vltimū: ita q̄ extenſio eſſe limitaťur ſm: ſ. ad p̄mū z ad vltimū: ita q̄ de eſſe nihil eſt ante p̄mū/ z nihil poſt vltimū. Et hec vocatur mēſura: z ſm rōnē eſt poſt numer⁹ z pondus. Et ſic ꝑz rō dicti in libro ſapiētie/ z quātū ad numerū/ z quantū ad ordinē cū dicit: Sed z omnia in numero pondere z mēſura diſpoſuiſti: z q̄ de eſſe rei nihil pōt intelligi extra boc a deo creati inquantū creatū ēnō ſunt plures ꝓprietates p̄ter res: vt dicit ſancti. Ad id ḡ (q̄ ꝓmo obiiciť de iſta adaptione) dicendū: q̄ ſicut dicit Aug⁹. Mēſura eſt qua aliquid metimur: ſz hec eſt duplex. ſ. q̄ metiendo certificamus quātitatē: z qua metiēdo menſuramus eſſe: ſicut dicit Ariſto. in. 10. in ꝓmo philoſophie: q̄ vnūq̄q̄ mēſurať ſui generis ſimpliciſſimo z p̄imo. Et hoc modo verū eſt: q̄ mēſura eſt oīm que ad eſſe determiata ſunt/ z in eſſe determinato creata. Ad dictum auguſtini dicēdū: Ad 2m
q̄ auguſtin⁹ accipit numerū nō ſm rationem diſcrete quātitatis: ſed accipit numerū eſſentialez/ quo res in numer⁹ ponit z ab alio diſcernit: z ille ē vltim⁹ actus quo res in ſpē z forma ponit/ z ab alio diſcernitur: Et ideo dicit: q̄ numerus oīm rei ſpeciem p̄bet. Et ſimiliter accipit modū/ p modo eſſentiali: eo modo quo mod⁹ dicit extenſionez eſſe a prima potentia vſq̄ ad vltimū actum: ne ipſius eſſe ſit immoderata p greſſio/ ſiue diffuſio: Et ſic modus ad menſuram reducit. Similiter ordinem accipit/ ꝓut dicit inclinationem vnius eſſentialium p̄nciporū ad alterum/ z oīm p̄cedentiū ad vltimum/ tā in materiali q̄m in formali definitione. Et ſic verū eſt: q̄ ordo in idē referť in q̄b⁹ p̄d⁹. Et ſic ea q̄ dicunť in lib. ſap. z ea q̄ dicit aug⁹ non dīnt ſubiecto ſz rōne. ſ. q̄z ea q̄ dicūť in lib. ſap. ſūt in re creata/ ſm q̄ ē in fieri ꝓſiderata: Ea aūt q̄ dicit aug⁹ ſūt i re creata/ ſm q̄ ē ꝓſiderata i eē ꝑfecto. Ad id q̄ obiiciť de rabano: dōm: q̄ quātita- Ad 3m
tē vocat diſcretā/ ꝓut q̄ntitas diſcreta ꝺr nūer⁹ q̄ nūeram⁹: ſz vocat q̄ntitatē nūer⁹ mariale: q̄ nūer⁹ nūerat⁹ p̄ncipio p̄ eēntia aliū q̄b⁹ ꝓſtituiť eē creati eo q̄ illa ſe bñt ad vltimū actū/ ſic vnitates i q̄cūq̄ ſpē nūeri ſe bñt ad vltimā vnitatē: p quā aggregate vnitates i ſpē nūeri ꝓſtituūť: ab illa eī bñt eē

ſpecificum/ z nō a ptibus aggregatis. Et ꝓpter hoc egregie dixit Ariſto. in. vij. ꝓme phic: q̄ decē nō ē bis quinq̄: nec ſeptē z tria: nec ſex z quattuor: nec nouē z vnū: intendēs/ q̄ a ſola vltima vnitate ſm q̄ finit aggregationē/ hz eſſe ſpecificū q̄ i eſſe z ſpē numeri ꝓſtituiť. Menſurā aūt z pond⁹ accipit
Ad 4m ſicut auguſtin⁹. Ad aliud dicendū: q̄ ſi iſta tria ꝓprie accipiantur: verū eſt q̄ ſunt in quātitate. Si autem p trāſlationē ſimilitudis accipiantur: tūc ſūt in oībus tā corporalib⁹ q̄m ſpūalibus/ z tam ſubſtantijs q̄m accīdentibus. Et rationē trāſlatiōis ponit auguſtin⁹ ſup Heñ. ſic. In aiabus mēſura eſt ſm potentiam actiuā aliq̄d agendi: ne ſit irrenocabilis et im oderata p greſſio: Numer⁹ aūt eſt affectionum ani z virtutū: quo a ſtulticie deformitate ad ſapie formā colligiť: Pond⁹ vo volūtatis z amoriſ/ quo pōderat q̄d cui ꝓponať: vbi apparet/ quāti q̄dq̄ in aptētō/ fugiētō/ ꝓponētō/ poſtponētō pendatur: ſz hoc aio ꝓpriū mentiū. Claudianus aūt in libro ſuo de aīa ſic trāſſert: Menſura
{ eſt anie ſm ſuā capacitatē: numer⁹ ſm virtutū numeroſitatē. Pondus ſm appetitū eius in q̄ tendit. Et aīa rōnalis his tribꝰ ſubſiſtit/ memoria/ intellectu/ volūtate: q̄bus capax eſt numeri/ menſure/ z ponderis: numeri/ in numero vtutuz ſiue
Ad 5m virtū: menſure/ in capacitate memorie z intellect⁹ ponderis/ in appetitu volūtatis. Ad aliud dicendum: q̄ hoc intelligiť de actu infinito: hoc ei effugit numerū z pond⁹ z mēſurā z modū z ſpēm z ordinē: ſz nihil creatū eſt actu infinitum: nec eſſe pōt. Vñ materia z magnitudo z aīa ſiue intellectus/ actu ſm eſſe finita ſūt: z ſic eſt in eis numer⁹/ ſpēs
Ad 6m et ordo: ſiue numer⁹/ pond⁹ z mēſura. Ad aliud dicendū: q̄ ſicut dicū eſt: iſta p trāſlationē ꝙueniunt oibus.
Ad 7m Ad ſequēs ꝑz ſolutio p antedicta: q̄z iſta p trāſlationē ſi militudinis ad oīa referunť.
D Ad 8m Ad aliud dicendū: q̄ in ꝓmis ſtatur: q̄z numer⁹ ſibīpſi ſi numer⁹ ē: z pōdus ſibīpſi pōd⁹: z mēſura ſibīpſi
Ad 9m ſi mēſura. Ad aliud dicēdū: q̄ iſta ꝓprie ſūt i creatura a deo cauſaliť z nō marialiť vel formaliť: creata ſūt in numero ſine numero/ a q̄ eſt oīs numer⁹ et in pondere ſine pōdere/ a quo ē oē pond⁹: in mēſura ſine mēſura/ a q̄ eſt oīs mēſura: ſicut paulo
Ad 10m ante dictū eſt. Et ſiť ſoluiť illō q̄ aug⁹ dicit ad
Ad 11m ozoſiū. Per b̄idem patet rīſio ad ſequēs. Ad
Ad 12m aliud q̄ vlteri⁹ querit dicendū: q̄ iſta ſūt in creatura ſicut veſtigia z ſicut cāta/ z non in creatura abſolute accepta: ſz ſunt in ea ſm q̄ exit a creatore potente/ ſapiēte z bono. Et iō ſz ſm eſſe ſunt i creatura: indicia tm ſūt eo⁹ que ſūt i creatore: q̄ appro
Ad 13m priabilia ſūt tribꝰ ſonis idiuiſa eſſentia opantibꝰ et in eſſe ꝓſtituentibꝰ creaturas. Ad aliud dicendum: q̄ creatura ſm eſſe abſolute accepta/ intelligi pōt ſine his: ſed creatura in rōne creature accepta/ vt eſt exies a poteīa/ ſapīa/ z bonitate creatoris: nō pōt intelligi ſine his: vt pauloante dictū
Ad 14m eſt: ſic eīm mod⁹ z mēſura indicāt potentiā: numerus z ſpēs ſapiētiā: ordo z pond⁹ bonitatē. Ad vltimum dicendū q̄ iſta tria rīdent rōni cauſe efficientis/ formalis/ z finalis: q̄ rōnes in vna eſſentia ſunt/ que eſt cā: Et ſicut in deo tripler rō cauſe eſt circa vnā eſſentiā: ita eſt vnū eſſe creatū in creatura/ cui⁹ ſunt tres ꝓprietates: ita q̄ eſſe ſiue eſſentia creature/ rīdeat eſſentie: ꝓprietates aūt/ rīdeant

triplici rōni cauſe: z adaptētur tribꝰ ſonis: vt ſicut dicit aug⁹: inuiſibilia dei ex viſibilib⁹ p rōnem cōſideratis/ z ad creatorē relatis cognoſcanť. De hac materia plima dicta ſūt i ꝓmo libro ab auguſtino tractatu de cognitiōe dei: qōne de veſtigio.

Quare dicāt̄ nutus et non veſtigia.

A Parti. III. Arti. IIII. mēbri. III. Q̄ non ſint idē nutus z veſtigium. Arg. 1.

Ertio queriť: quare iſta ab auguſtino dicāt nutꝰ/ z veſtigiū. Dicit eīm Aug. i. I. li. ō lib. ar. Dis q̄ de relinquūt re ducem t lucē er abeť rāt in veſtigijs tuis: q̄ nutꝰ ruos p re amāt er obliuiſcūtur q̄d innuas. Queriť ḡ quare creatura dicaťnutꝰ: Nutꝰ eīm ſignū ē volūtaſ inueť Simiľr nutus ſemp ē ad aliud: veſtigiū vero nō ē ſignificatio trāſeūtis. Adhuc veſtigiū ē i re creata/ ſm q̄ exit a creatore. Vñ veſtigiū non dicit niſi relationē ad creatorē. Nutus aūt ſignificat aliquid aliud/ ad q̄d eū cui inuiť/ intendit inducere
Arg. 2m is q̄ inuit: Et ſic videť/ q̄ ab alio ꝺr nutꝰ/ z ab alio veſtigium. Adhuc: Nutꝰ ſignificat innutrionem ad id q̄d intendit z vult innuēs: Sicut ꝓz Luce. I. Innuebāt patri eī⁹ quē veller vocari eū. Vñ nutꝰ ſignū eſt volūtaſ/ nō ſapie/ vel poteīe: veſtigiuz aūt ſignū eſt cauſe agētis in rōe efficientꝫ z forme et finis: Vñ ab alio ꝺr nutus: z ab alio ꝺr veſtigiū
B Solo. III. pti. Arti. IIII. Solo. Creatura ꝺr veſtigiū. ꝺr verbū: z ꝺr nutus/ ſm diuerſas rōnes. Veſtigiū ꝺr/ ſm q̄ ſūt in ea ſigna cauſe agētis fundantꝫ z ponentꝫ ea in eſſe poteīa agētis/ ſapia diſponētis/ z bonitate ordinantis: Iſta ſūt eīm ſigna impſſa in creatura fz q̄ exit a creatore. Vñ aug⁹ li. de ci. dei. 14. Per oīa opa ſua ſignificatōis ſue ſparſit indicia. Verba aūt
Dicit vbuz ſūt/ ſm q̄ bis ꝓprietatib⁹ loquiť creatorē: z vocať hoc verbū rei: ſicut determinatū ē lib. I. qōne de vbo. Et ita exponit Baſilꝰ ſup illō. Pſ. xvij. In omnē terrā exiuit ſo. tē. Job. 12. b. Nimi p iterroga iumēta/ z docebūt te: z volatilia celi/ z indicabūt tibi: loquere terre z rīdebit tibi: z narrabunt ea piſces maris. Oīa eīm hec vt dicit Hrego. ipſis ſignis creatorſi ſe relucēt⁹ dicūt illō pſ. 99. Ipe fecit nos z nō ipi nos. Nutꝰ aūt dicūť ſm id q̄ in
Dicit nutꝰ. nuūt p id q̄ ſm p̄ē eſt in ipſis z imꝑfecte: eſſentialiť z ſm oēm plenitudinē pfectiōis eſſe in deo. Et iō in vſu: trāſeundū eſt p creaturas ſicut p viā ad creatorē: ſicut ad fīnē z terminū. Vñ aug⁹ dicit in au croritate p inducta: Ue his q̄ amāt nutꝰ tuos t obliuiſcūtur q̄d innuas. Vñ aug⁹ in. 2. ꝓſeſ. Diuitie p̄ꝫ q̄ ꝓmittūt ſufficiētiā nutū faciūt: q̄ ſolus deꝰ ſufficies ē: z i ipo ſolo plenitudo ſufficiētie/ a q̄ tale bonū ꝓceſſit q̄ aliquā ꝓmittit ſufficiētia. Similiť voluptas ꝓmittēdo delectationē z dulcedinē: inuit/ q̄ ſolꝰ deꝰ eſſentialiť delectabiliť: z q̄ i ipſo ē plenitudo delectatōis. pſ. 15. Delectatōes tue in dextera tua vſq̄ in fīnē. Siť creatura p ſpēciē pulchritudinē ꝓmittit: z innuit/ q̄ ſpeciei gñatoz pulcherrimꝰ ē: z ipa pulchritudo p eſſentiā. Can. 1o. Ecce tu pulcher es mi dilecte/ z decoꝝ. ꝓpť q̄ Coſmos
etiā mūd⁹ creatꝰ ab ipo grece coſmos: q̄ idē ē q̄ ornatꝰ latine: mūd⁹/ eo q̄ a mūdiſſimo exiuit et̄ plari vocať. vñ Boeti⁹. 3. ō ꝑſo. pbi. metro. 9. Tu cūcta ſupno ducť ab exēplo pulchꝝ pulcherrim⁹ ipe mūdū mēte gerēs/ ſiliq̄ imagie formās. Et ſic ꝑz
Ad. 3. arg. reſponſio. q̄ li idē ſit i ſubſtātia veſtigiū z verbū z nutꝰ: rīn alia z alia rōe ꝺr veſtigiū z verbū z nutꝰ ipa creatura.

De errore Platonis Aristotelis et Epicuri. Questio. IIII

Jc secundario que

b rendum est de hoc qđ magister dicit. 2. sñiarū di. j. q mouses elicit errorē platonis z aristotelis z epicuri. Ꝟtia huj⁹ optet querere de erroribꝫ istis: z ꝓmo de errore platonis: de quo dicit/q tria ꝓncipia esse dixit. s. deū/z exēplar z materiā: z ipsa increata z sine ꝓncipio z deū q̄si artificē/z non creatorē. Et qz

Mēbrū. 1. Articul⁹. 1. 2 3 1. ptī. 2 3 4 A Mēbri. 1 Articu. 1 Parti. 1

de deo q sit ꝓncipiū/nulli dubiū est: querak de materia: vtrū ipsa ꝓnciplū sit/non de ꝓncipio siue increata. Scđo de exēplari: vtrū in d̄ errauit plato/vel verū dixerit. Tertio vtrū ex hoc sequatur deū esse opificē/nō creatorē. De materia autem querim⁹ qtruor: An ꝓncipium sit/nō de ꝓncipio. Scđo: an vna sit oīm. Tertio: an materia sit eterna. Quarto: an facta sit ad rōnem/siue ad exemplar aliquod.

Utrū materia sit ꝓncipiū nō de ꝓncipio siue increata.

p Rimo q̄rit: an materia sit ꝓncipium nō de ꝓncipio. Et videk q sic: Oīe ei fieri cū sit accīs/hz fundari i aliquo vt i subiecto: creari est fieri: q̄ creari hz fundari in aliq̄ vt in subiecto. Ꝓria ps patet: scđa scribit. 2. sñia ꝓ di. j. ca. 2. Lū q̄ de⁹ ðz aliq̄d facere: tale ē acsi dicak iuxta ei⁹ voluntatē vl̄ p ei⁹ volūtatē aliq̄d nouit ꝓtigere vl̄ eē. De nouo āt aliq̄d ꝓtigere/vl̄ eē fieri ē: q creari fieri ē: z sic bek ꝓpositū. Inde sic arguit. Oē qđ est i aliq̄ vt in subiecto /subiectū illud natura er actu ꝓsupponit sibi: fieri est in materia vt i subiecto: q̄ materiā ꝓsupponit sibi fm naturā z actū/sine fm esse: qđ āt ꝓsuppositū ē ante aliud/nō dependet ab illo fm esse: materia ꝓsupposita ē añ oē fieri: q̄ a nullo fieri ipa dependet fm esse. Et q materia sit subiectū oīs fieri/dicit Arist. in. 1. de gñatione z corruptiōe sic. Est āt byle ꝓmo z p se gñatiōis z corruptiōis subiectū z p ꝓns aliq̄ motuū sit q̄ relinquit: q creator in creādo ꝓsupponat sibi materiā: z ipa ē increata. Adhuc: pfectissimi agētis/pfectissimū ē opus: pfectissimū autē op⁹ nō ē materia/nec forma: sz cōpositū ex vtroq. De⁹ āt pfectissimū agēs ē: q suū op⁹ pfectissimū ē. Deuk. 32. a. Dare magnificētia deo nr̄o dei pfecta sī opa: Boeti⁹ in. 3. de ꝑso. phi. metro. 9. Mūdū mēte gerēs siliq̄ imagine formās/ pfecta sq̄ iubēs pfecta absoluere pres. Ergo videk q dei op⁹ cōpositus sit: qz solū cōpositū pfectū ē: sz cōpones ꝓsupponit coponētia ex qbꝫ cōponit: q añ oē op⁹ dei ꝓsupponitur materia: sz q̄cq̄d ꝓsupponit añ op⁹ dei/ē increatū: q̄ materia increata ē: z sic vez dixit plato: Adhuc: Rō nobilissimi agēt/ordinatissimū est op⁹: qz dicit Arist. i. 1. ꝑme phie q sapiēt/ē ordiare: sz nō ē trāsit⁹ de extremo i extremū/nisi p oīa media: si illa extrema bñt media. Dicit ei Arist. i. 9. a ialiū: q natur nō venit de extremo i extremū/nisi p oīa media: Sūt āt extrema/nihil esse/et pfectū eē: z iter hec extrema mediū ē/qđ i potentia est: qđ ei in potētia ē fm qđ ē/z simplr nō est: q̄ dei op⁹ nō ī mediate est ex nihilo impfectū esse: sz ex eo q potētia est/in id qđ actu ē pfectū: de⁹ q̄ añ oē op⁹ suū ꝓsuponit id qđ in potētia ē: qđ autē in potetia ē/materia ē: ergo materia ꝓsupposita est ab eterno. Adhuc: Aristoteles in. 1. phisi. añ finē: subiecta autez materia scibilis est p analogiā: sicut em̄ es ad statuam se habet/sic materia ad formā. Ergo eē formale in natura nō fit/nisi in materia: sicut esse formale i arte ab arte/ab arte ñ fit nisi i subiecto materie. Lū q̄ de⁹ oē qđ fecit/creādo fecerit fm eē formale: z disposuerit z ornauerit añ oē creatū distinctū z ornatū: ꝓsupponit materiā in q̄ z ex q̄ faceret formatū creatiōe z distinctiōe z ornatu: z sic sequitur: q materia nō est facta/nec creata/sz eterna/ē ergo ꝓncipiū/nō de ꝓncipio. Adhuc i libro de intelligibilibꝫ ðz: q oīs forma q̄ est i ꝑmo moroze vt in agēte z exēplari/est in ꝑma materia vt in suscipiente z potentia z capacitate oīm: sed vnūqđq; esse formale nec fit/nec ē in eo qđ est capax sui/z ꝓsupponit illud in q̄ fiat z sit: ergo añ oē qđ factuz ē fm formā/ꝓsupponk id qđ est capax oīs esse formal: z sicut ꝑus sequitur/q illud nō est factū. Et hoc videtur Aug⁹ dicere in libro de sīmbolo: sic ordiatissimo dei munere factū ē: vt ꝑmo ꝑma capacitas formarū fieret/ex qua postea formarenk quecūq; formata sūt. Adhuc: Aristo. ratio i ꝑmo phisicorum ē: q illud qđ est ex q̄ est oē fieri/z ad qđ ē oīe corrūpi: nec generatū ē: nec corruptū: nec factum: nec defactū/sed est añ oīe factū esse: z post oē defactū esse: Materia ē ex q̄ est oē fieri/ z in quā ē oē corrūpi siue deficiēs ab esse: q̄ materia nec facta ē nec corrupta nec deficiens. Adhuc: Dionysi⁹ dicit de diui. no. ca. 4. q nō corrūpik q̄d existētium: sz circa exīs modi/cōmēsurationis/z harmonie: eadē añ rōne generak q̄d existētiū/vel fit: sz oē qđ fit/z deficit in modis/cōmēsurationibꝫ/z harmoniēs: hec añ nō sūt nisi circa cōpositū: q̄ nec fit/nec deficit nisi cōpositū. Sz materia simplex exīstit ē: er sīlr formater go nec fit nec deficit. Et hec ē cā q plato posuit tria ꝓncipia: Deū. s. ꝓ intellectū agentē: opificē formas siue exēplaria eterna ad q̄ i operando respicit: q̄ in lumie intelligētie agētis ab eterno esse dixit: Materiā q̄si matriculā ex q̄ sicut ex matricula pduxit quicq̄d in exēplaribꝫ intelligētie sue prebabuit: mundū autem esse filium dei ex matricula materia. s. ad exemplar qđ in lumine intelligentie agentis prebabuit productum. Solo ad primū dicendum: q materia creata est: z ꝓncipium habet durationis z esse: quia aliter ꝓncipium primum nō esset ꝓncipiuz vniuersi esse: qđ est incōueniēs: sicut in questione de primo ꝓncipio pauloante ostensum est/aliq̄d enim esse subst̄ciale est in materia: z si esse materie non esset a primo principio: sequerek/q ꝓncipium primū non esset ꝓncipiū vniuersi esse: z p consequēs sequereretur/ q primum ꝓncipium nō esset principium primum principium enim vniuersi esse intellectum z natura est ante principium huius esse vel illi⁹: sicut vniuersale est ante particulare. Ad obiectum autem dicendum est: q creari non est fieri/fm q fieri etiā trāsmutari. Unde magister in sentētijs. ca. 2. Lū q̄ dicit aliq̄d facere de⁹: ergo facere vl̄ agere aliq̄d ðz/qz cā ē rez nouit exīstiū: dū ei⁹ volūtate res noue eē icipiūt/q̄ añ ñ erāt absq; tpi⁹ agitatōe vt act⁹ ꝓprie dici ñ q̄at: cū act⁹ oīs i motu ꝓsistat: ðo āt mot⁹ null⁹ sit: Et ī cū oē fieri phisicū siue ex-

Argu. 4m

Argu. 5m

Argu. 6m

Argu. 7m

Plato posuit tria ꝓncipia

B Solo ꝑti. 1 Argu. 1. q materia sit ꝓncipiū creatum

Ad argu. 3 ria responso Ad primuz

Creare nominat motum

sōstātiā/siue fm accidēs dictū i motu z trāsmutatione fit: creari añ nō fit in motu z trāsmutatiōe creari nō pōt eē fieri: nisi extēso vocabło/put dī fieri oē qđ nūc ꝑmo incipit esse/z ante nō fuit: Hoc añ ī dei actiōe ad impiū est z volūtatē/z nō ꝑ mutationē: z iō potꝰ vocak vocatio q̄ actio vel factio Rom. iiij. c. Qui vocat ea q̄ nō sunt tanq̄ ea q̄ sūt. Et iō p rōnē ei⁹ qđ est fieri nihil, phak: hoc eni tenet solū in his in qbꝫ fieri trāsmutari est: z ipa trāsmutatio act⁹ impfect⁹ est: Et sicut dicit cōmentator super tertiū physicoꝝ: talis trāsmutatio non est nisi forme post formā: in q̄ materia ꝓtinuo tpe/nō subito (vt dicit Auicē,) insufficiētia exit de potētia ad actū: z ꝑter hoc exigit materiā subiectā in q̄ sit. In dei añ actiōe/q in agēdo nullo indiget: nec materia/nec instrumēto: vt dicit Aug⁹: sīl fit materia z forma: z forma in materia/z materia substās forme/z cōpositū: z sic vniuersi esse est ꝓncipiū. s. formalis/materialis/z cōpositū: In tali añ operatione oportz q materia duratiōe ꝑcedat formā/sed natura tm̄: sicut fundamētū natura ꝓ⁹ est superedificatis: Ad h̄ eni q forma sit in actu z fm esse oportz esse materiā in q̄ sit. Ad aliud dom: q hoc argumentū, ꝑcedit vsq; ad illud qđ dicit: q cōpositū ꝓsupponit cōponētia: hoc eni nō est vez/nisi in illis cōpositꝫ q̄ totū esse suū accipiūt a cōponētibꝫ sicut a prima causa: z hoc in creatis nō est vez: hec eni totū esse accipiūt a primo principio efficiēte: In his eni fundamētū fit sub forma: z forma in fundamēto: z ideo nō ꝓsupponit ea fm esse z durationē: q sic simul, ꝑcedūt in esse: sed ꝓsupponit esse fm naturā exigentie opis: q̄ exigunk ad esse cōpositi. Ad aliud dom: q hoc argumentū, ꝑcedit de impfecto agente: cui⁹ aliq̄d dū agit in potentia est: sicut est natura/z sicut est artifex: Perfectissimi añ agentis/qđ infinite potēti est/dū agit: est excellere mediū: z de extremo in extremū venire subito/z non trāseundo mediū: Actio em̄ q̄ transit mediū/est in tpe cōtinuo z nō subito: z iō est finite z mensurate potentie: sicut est potentia nature/z potētia artis. Et talis actio irrōnabiliter attribueret ꝑmo agenti q̄ pfectissim⁹ est z infinite potentie: z totū opus z p cessum opis habet in volūtate z imperiū potestate, vñ Ps. xxxij. Ipe dixit z facta sunt: ipe mandauit z creata sunt. Ad aliud dom: q hoc argumentū nō ꝓbat/materiā ꝑcedere fm esse z durationē opus diuinū: sz ꝓbat tm̄/q materia ꝑcedit esse forme fm ordinē nature z exigentiā opis agenti/z nō opis operātis. Ad aliud dom: q silīter illō nō ꝓbat/q fm esse z durationē maīa op⁹ diuinū ꝑcesserit: sed q ꝑcessit esse formale ordine nature z exigētia opis opati. Et hoc Aug⁹ vocat ordinatissimū dei munus. Ad rationē Aristo. dicendū: q illa tenet in omnibꝫ in quibꝫ fieri vel deficere est in trāsmutatiōe cōtinua: in quibꝫ est forma post formā in tpe ꝓtinuo: sic em̄ materia nec deduci pōt ad esse nec deficere ab esse: Talis añ actio nō est ꝑmi ꝓncipij: sed suū est vocare ad esse perfectum z totū in momento: ex hoc/q habet in potestate imperiū tot⁹ esse post nō esse collationē. Hoc em̄ dicit Auicēna: q ꝑmi ꝓncipij est facere/debere esse in omnibꝫ q̄ sunt. Ad vltimū dicendū: q sicut Dionysius dicit: corruptiōe que est ex passione magis facta/z abiciente a substantia: vt in to-

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

pic. dicit Arist. non corrūpik /quid existentiū: ita q existentia dicank simplicia/sed corruptione que ē tensio in nihil: nisi manu dei ꝓ⁹ neak: corruptibilia sunt simplicia sicut z alia creata: z iō etiā opposita mutatiōe siue versione: q est ex nihilo: in aliq̄d tēdunt in esse. Et hoc nō est ꝑ dionȳ. Lū q̄ philosophi nō coguouerūt creationē/fm qđ est actꝰ creantis: sz vnūqđq; ens cōsiderauerūt fm ꝓncipia ꝓxima enti vt essentialia: ideo ꝓsiderādo ꝓsiderādo principia entis cōpositi: q̄ fm ordinē nature tria fuīt: tria ꝓncipia posuit Plato. s. fundamētū/in q̄ esse fundatur: formā dantē esse: Et q̄: nihil facit seipsuz: cogebat ponere efficiente/siue opificē. Et q̄ opifex opak p intellectū: z ois operās p intellectū respicit rōnem opis ex fine opis sumptā: z dirigit op⁹ totū ad illā et quālibet ꝑtem opis: ideo cogebat ponere exemplar/siue formā idealez. Et in hoc nihil peccauit: nec creatiōi ꝓtradixit: Nō em̄ ista posuit esse ꝓncipia nullo mō ꝓncipiata: sz dixit esse ꝓncipia entis ꝑfecti fm ordinē opis z exigētiā opati: Et hoc mō dixit ea ꝓsupponi z esse eterna: nō simplr/sz put eternū ðz q̄ ꝑ trāsmutationē nature nō accipit eē/nec finē: nec subiacet trāsmutatiōi. Et qđ Magister z Amb. in hexame. dicūt eū erraſſe: ꝓ⁹ hoc ē: qz hec dixit eterna fuisse: eternū nihil aliud intelligens/nisi in trāsmutabile: qđ naturali nō subiacet trāsmutatiōi: qđ nō est eternū simplicit/sz fm qđ: participatione. s. ꝓ⁹ etat/ eterni: que ē:/nō mēsurari nūc tpis: sz nūc eternitat: z fm qđ dicik in lib. de causis: q̄ inter rē cui⁹ substātia z actio ē i momēto eternitatis/ z inter rē cui⁹ substātia z actio est i momēto tpis mediat: est res cui⁹ substantia ē in momento eternitatis z actio in momēto temporis: horū em̄ principiorum fm platonē/substātia ē in momento eternitatis z actio in momēto tpis: Talia em̄ oīa: vt in libro de intelligibilibꝫ ðz: sunt in horizonte eternitatis z temp⁹is.

Platonis posita circa rez ꝓncipia

Utrum vna materia sit omnium. A Parti. 2 Articu. 1 Mēbri. 1

S Eloquerik an vna materia sit oīz et quia multipliciter vna materia omnium dicta est: Dicitur em̄ vna materia cōfusione q̄ ꝑcedit distinctionē rerum corporaliuz vt dicunt sancti Basilius/ Ambrosius/ Bzegorius/ Hieronymus/ Beda/ Strabus: z alij quidam: qđ etiam ante dixerūt philosophi epicuri Anaxagoras/ Mellissus/ Permenides/ Democrit⁹ et Leucippus: Licet diuersimode. Anaxagoras et Mellissus ponebāt mixtuz/siue chaos esse materiam omniū corporaliū. Democritus autem et Leucyppus atomos dicebāt materiam omniuz. Unde z Ouidi⁹ in libro quē dicit methamorphoseos mentionē facies de opinione Anaxagore/ dicit: Ante mare z terras/z qđ regit omnia celum/ Un⁹ erat toto nature vultus in orbe: Quē dixere chaos. de quo etiā Boetius facit mentionē libro tertio de consolatione philosophie metro nono/ loquēs de distinctione confusi sic: Tu numer⁹ electa ligas/ vt frigora flammis/ Arida conueniant liq̄dis: ne puriozignis Euolet/ ac mersas deducat pondera terras. Et de huiusmodi vnitate materie non queremus hic: sed infra/ vbi agek de operibus seu dierum. Dicitur ergo materia vna/que ꝓncipiū indiuiduatiōis est: in qua indiui-

materia ðz vna in diuiduatione

dnaꝫ vniuersale ad esse particulare: sue sit vniuersale a natura forme accidētalis acceptū/ vt ꝓprīū vle z accidēs: siue sit in natura forme substalis acceptū: vt genꝰ dīa z spēs. Et hoc mō q̄rem⁹ an vna sit materia oīm b̄ est/tā corporalīū q̄ spūaliū hoc em̄ mō quida dicere ꝓsumpserūt/oīm eē materiā vnā: z videt ꝙ verū dicāt/nihil em̄ fit ab opifice ꝓ creationē q̄ fm eē fm ꝙ est terminꝰ actꝰ creationis tō sit pfectū z hoc mō aliq̄d/oē aūt q̄ est b̄ aliquid z pfectū: vt dicit Boetiꝰ in lib. de hebdomadib⁹ aliud b̄t quo sit/z aliud quo hoc aliq̄d sit: sed q̄ hoc mō: aliq̄d ē/nō est nisi materia q̄. q̄ videt ꝙ materia vna sit omniū tam corporaliū q̄ spūaliū.

B
Qꝫ omniū sit materia vna arg. ꝓm

Arg. 2m Adhuc oīs forma de se cōis est: cuiꝰ ꝓbatio est: q̄ illa q̄ sunt vnius spēi/suba vltima formali non dīnt. sed dīnt ꝑ materiā: z similr ē in aliis formis tam subalibus q̄ accidētalib⁹. albedo em̄ nō ē hec albedo: nisi ꝑ materiā in qua est/a qua si extrahat ꝑ intellectū/cōis est z cōtungibilis multis. Similiter hoc aīal nō est b̄ aīal nisi ꝑ materiā in q̄ est: z similiter hic hō z hoc rōnale: talis aūt individuatio est in oībus/tam in corporalib⁹ q̄ in spūalib⁹: q̄ videt ꝙ ꝓncipiū individuatiōis illiꝰ in oīb⁹ sit vnū/

Arg. 3m qō est materia. Adhuc Impossibile ē/ꝙ idē ꝓncipiū sit cōicabilitatis z incōicabilitatis. Dicit aūt Aristo. in ꝓmo d̄ celo z mūdo/ꝙ cū dico celū: dico formā/cū dico b̄ celū: dico materiā sub hac forma. Dicit aūt Boetiꝰ ꝙ idē est iudiciū de similib⁹. In oībus q̄ cū d̄ vniuersale d̄ forma: et cū d̄ particulare d̄ materia/sub hac forma: sed iste modꝰ dicendi ꝑ se est in oībus corporalibus z spūalibus. Dico em̄ angelū z hūc āgelū: q̄ videt ꝙ vna materia sit in oībus corporalib⁹ z spūalib⁹ que ꝓncipiuꝫ

Arg. 4m individuatiōis est in ipsis. Adhuc Auicebrō in lib. fontis vite b̄. ꝓbat sic: ꝓpria passio extra ꝓprium subiectū nō inuenit: substare aūt z subsistere ꝓpria passio est materie q̄ ꝓter materiā nō inuenitur: z gra materie ꝓuenit cuicūq; cōuenit: subsistere aūt z substare cōuenit z angelo z aīe z celo z elemēto z elemētatis: q̄ in oībus illis est materia vna: gratia cuiꝰ conuenit eis hec passio: z sic spūa-

Arg. 5m liū et corporaliū materia vna est. Adhuc Qi em̄ qō singulare ē vniuoce cōuenit incōicabilis existēti modū hꝫ: sed dicit Aristo. in scdo ꝓme phie ꝙ quicḋ est in multis ꝑ vnā rōnem: in illis existēs est in vno ꝓmo/ qō est causa oīm illoꝝ: q̄ in oīb⁹ incōicabilib⁹ vnū est qō est ꝓncipiū incōicabilitatis: z hoc nō ꝑōt esse nisi materia. q̄ oīs forma de se cōicabilis est: z sic in oībus corporalib⁹ z incorporalib⁹ vna est materia q̄ est ꝓncipiū incōicabili-

Arg. 6m tatis in ipsis. Adhuc cōmētator sup vndecimū ꝓme phie dicit ꝙ hoc ē materia qō est in ente ꝓter oēm formā: sed oīs forma que est in ente distinguitur ab aliquo si q̄ remoueat distinguens qō est in ente siue illō sit corporale siue spūale: nō remanet nisi vnū qō ꝓter oēm formā est in ipsis. In oīm̄ q̄ ente corporali z spūali vnū est materiale ꝓncipiū qō ꝑ formas substātiales z accidētales distinguitur in ipsis: z sic oīm corporaliū z incorporaliū est

Arg. 7m materia vna subiecta. Adhuc dicit ꝓbs ꝙ idem numero est idē materia: z diuersuꝫ nūero diuersum q̄ materiā/sed oē quod vere est in natura siue corporeū siue incorporeū est vnū numero: q̄ oē qō in natura vere est: ideo est: q̄ vnū numero est et ꝑ materiam vnū est. z inde sequit ꝙ oīm est materia vna. In ꝓmū huiꝰ est ꝙ materia scit z determinatur per potentiā et motū vel mutationē. Dicit em̄ Aristo. ante finē ꝓmi phisicoꝝ subiecta autē natura scibilis est ꝑ analogiā. sicut em̄ ad statuam es/aut ad lectulū lignū/aut aliqd aliuꝝ hūtiū forma materia z informe se habet ꝓsq̄ accipiat formā: sic subiecta natura se hēt ad subam z hoc aliquid: sed hec analogia in spūalib⁹ z corporalibus nō est vna: q̄ materia in corporalib⁹ z spūalib⁹ nō est vna. Si q̄s dicat ꝙ Aristo. nō loquit de materia ꝓma: sed de materia secūda: que ꝓportioāta est huic forme vel illi z verū est ꝙ illa nō est vna cū ꝓmomodo ꝓma materia est. Cōtra ꝓma materia est que est in potentia ad ens actu in gñe: nulla aūt potentia in actum potentia scibilis est nisi ꝑ actū z motū: dicē em̄ phs ꝙ materia iudicat potētia z rō sua est: q̄ potentia nō est nisi eiꝰ qō non habetur: z qō nō habet nō acquirit nisi ꝑ motum: q̄ cuius nō est vnus motꝰ cū alio in gñe/illius non erit vna in materia cū alio. ꝙstat aūt ꝙ nō est vnꝰ motus spūaliū et corporaliū ad actū: q̄ spūalia et corporalia nō est vna materia. Adhuc Expsse b̄ dicit Boetiꝰ in fine lib. de duab⁹ natur⁹: in vna ꝑsona xꝑi sic: oīs em̄ in corpea substātia nullo materie nititur fundamēto nullum vero corpus: cui nō sit materia subiecta. Adhuc ibidē Boetiꝰ. Cū alia res materie fūdamēto nititur vt corpus alia oīno materia subiecto nec egeat vt incorporeū quō fieri pōt: vt corpus in incorporalē spēm ꝑmutet.

Adhuc boetiꝰ ibidē Nulla ēt incorporalib⁹ rebus materia. Adhuc ꝓbs i ꝓmo ꝓme phie er. ir. Quoꝝ ē vna materia: eoꝝ est trāsmutatio adinuicē/ sꝫ corporaliū z spūaliū nō est trāsmutatio adinuicem q̄ a destructione ꝙrtis quoꝝ nō est transmutatio adinuicē/eoꝝ nō est materia vna. Et q̄uis b̄ concorditer dicāt phi z sanctitatē quia sunt quidā defendentes contrariū/ponende sunt rōnes eoꝝ vt melius videat veritas. Obiciūt q̄ sic oē creatū nō ens in alio/ꝓpter est omne creato ente in alio sed oē creatuꝫ est ens in alio: ꝓter materiā solā que est nō ens in alio: q̄ materia ꝓsens est oī creato: ꝙ aūt omne creatū sit ens in alio ꝓter materiā/ sic ꝓbat: oē ens creatū ꝓter materiā vel est suba vel accidēs accidēs aūt in alio est: suba vero ꝓter materiā vel ē forma vel cōpositū. si forma ꝙstat ꝙ in materia est cōpositum vero etiā in alio est: q̄ in cōponentib⁹ ergo sola materia est nō ens i alio: z sic ꝓma inter creata: z ex hoc ꝓcedūt vlteriꝰ sic. Quicḋ est ꝓpter alioꝝ z nō ꝓpter illo tpe tm̄/sicut ꝓteritū an̄ ꝑns vel vel ozdie tm̄/sicut mane an̄ meridiē: cū d̄ ex mane fit meridies: vl dignitate tm̄: vel ꝙntia nature tm̄ relinquit ꝙ sit ꝓpter cā: q̄ materia cū sit sic ꝓpter ad alia: ꝓpositatē cālitatis habebit ad oīa: z nō hēbit cālitatē efficiētis/nec forme nec finis. Dicit enim Aristo. in. scdo phisicoꝝ ꝙ efficiēs z forma z finis nūq̄ tendūt in idē cū materia: q̄ relinquit ꝙ cālitatē māterie hēbit ad oia alia: q̄ oīm ē materia vna.

Adhuc Potētia materiat ē q̄ seipa nō reducit ad actū vt dic Arist. in. ix. ꝓme phie: sꝫ talis potentia ē tā in spūalib⁹ q̄ i corporalib⁹ substātijs: cū q̄ potētia materialis nō sit sine materia: erit vna materia tā corporaliū q̄ spūaliū. Adhuc Pⁿ vnū idiuisibile in essentia z suba nō est nisi ꝓncipium multitudinis in essentia z substantia sicut post monadē est dyas vt dicit Auicebrō sed vnū indiuisibile in substātia z essentia nō est nisi deꝰ: q̄ in oīb⁹ q̄ sunt post ipsum creata ē dyas siue binarius: ꝓncipiū multitudinis substantie z essentie: q̄ in oīb⁹ creatis est talis binarius. Sed ꝓmꝰ binarius est forme et materie: ergo in omnibus creatis est forma et materia: z sic oīm creatorū est materia vna ꝓma: z hoc dicūt Boetiū velle: qñ dicit ꝙ in omni qō est citra ꝓmū est hoc z hoc. Adhuc in omni ordine secūdū supponit ꝑius: q̄ in ordine cōpositionis secūda supponit ꝓma: sed secunda est ex subiecto et accidēte q̄ est tā in corporalib⁹ q̄ in spūalibus. In spūalib⁹ em̄ sunt illuminatiōes gre z gloie z chorophanie q̄ scōaz dicūt ꝓpōez. ꝓria aūt cōpositō ē materie z forme: q̄ i oīb⁹ tā corporalib⁹ q̄ spūalib⁹ ē materia z forma Adhuc ꝑ Augustinū. ꝑbāt hoc qui sicut dicit in. xij. cꝑfessio. Nōne tu dñe docuisti me ꝙ ꝓriusq̄ istam informē materiā formares atq; distingueres ñ erat aliq̄d: nō color nō figura nō corpus nō spūs: non tm̄ omnino nihil: erat em̄ quedā informitas sine vlla spē. In hac auctoritate eadē materia aptaꝫ omni forme. s. coloris figure corporis z spūs: q̄ videt ꝙ oīm formatoꝝ vna sit materia In cōtrariū huiꝰ dicit Aristoteles in. x. ꝓme phie ꝙ ꝓtrariorū ñ ē idē genꝰ eoꝝ. ñ ē vna materia z ibidē dicē ꝙ corruptibiliū z incorruptibiliū nō ē idē genꝰ sed spūalia incorruptibilia sūt: z magꝫ distāt genere spūalia z corporalia q̄ corporalia corrupti-

Arg. 8m bilia z incorruptibilia: q̄ multominus erit vnū genus spūaliū z corporaliū/z sic nec vna materia.

Arg. 4m Arg. 5m

Solutio quida platonici pbi vt Auicebrō z alij dicentes cū platone mundū creari verbo dei ad exemplar qō est in lumine itelligētie dixerūt omniū materiā esse vnā primā quā matriculā esse dixerūt oīm seminū q̄ a primo opifice. pcedunt in materiā cōcipiente semina formarū a ꝓma causa in intelligentias ozbium inferioꝝ z ab illis in materiā siue matriculā. pcedentiū: z hoc dicūt sensisse platonē in thimeo sic dicentē. hoꝝ semētē ego faciā vobisq; tradam vestrū erit par exequi: hoc est qō a me fluit in vos sic exequamini ad par: ꝙ vnicuiq; potentie materiali attribuatis formā sibi debitā: z hoc est qō dicit Auicēna in. vj. de naturalib⁹ ꝙ intelligētia dat oēs formas: z fm diuersitatē materie diuersas. Et Boetiꝰ ꝙ fm meritū materie forme infundunt: vt si oīs sementis z tota ꝑ creationē fiat ab opifice: sed ꝓintelligētias ozbium alioꝝ instrumentaliter opantiū in moribus et qualitatibus celestibus z q̄litatibus elemētalib⁹ materijs suis ꝓpijs adaptent: z hi dicūt materiā vt matriculā omniū formarū cōceptiuā esse vnā/sicut vnꝰ est opifex totius sementis oīm formarū factiuꝰ z generatiuꝰ. Et iō dicit Sapiē. xiij. a. Speciei em̄ generatoꝝ hec oīa cōstituit. generatoꝝ em̄ speciei nō diceretur nisi oīs spēs ꝑ creationē ab illo esset: nec hoc diceretur cōstituere nisi virtutib⁹ celestibus z elementalib⁹ hoc in materia ad esse deduceret: ita ꝙ vnumquodq; in actu nature esset pfectum. Isti dicūt ꝙ materia a forma ꝓficit triplicit ꝑ actū creantis ꝓficit em̄ forma substantiali tota materie potentialitas: ita ꝙ nihil eius est in potentia vlteriꝰ nec ad vbi nec ad formā: z sic dicūt esse materiā in intelligentijs aīa rōnali z angelo. Unde subiectū in his ita pfectū dicūt ꝙ nec in potentia est ad quātitatē nec in potentia ad formam: sed sola forma substantiali determinatū est: z sic vna materia spiritualiū substantiarū. Aliq̄n determinat forma substātiali ita ꝙ nō remanet in potentia ad aliquā formam substantialē: remanet tm̄ in potentia ad formā secundariā q̄. prima est materie: hoc est ad quātitatē z sic vna est materia corporeū incorruptibilium fm locū mobiliū: quia omne qō fm locū mouet q̄ntū est: z hāc vocāt materiā quantitate determinatā. Aliq̄n etiā materia nō sic determinat forma substantiali ꝑ actū creantis quin remaneat in potētia z ad vbi z ad formā: z sic oportet eā esse cū contrarietate q̄litatū elemētaliū: quia trāsmutatio nō fit sine cōtrarietate: z hoc mō vnā materiā dicūt esse generabiliū z corruptibiliū/trāsmurabiliū adinuicem: z hāc esse materiā dicūt determinatā contrarietate: z sic dictū eoꝝ redit ad b̄ ꝙ materia ꝑ solā analogiā ad formā substantialē determinantē potentialitatē eius sit in oīb⁹ spūalib⁹ et corporalib⁹ vna vnitate talis analogie: materia autē ꝑ formā substantialē z quātitatē determinata sit in oībus corporalib⁹ incorruptibilib⁹ vna vnitate analogie ad formā substantialē quātitate z figura determinatam: materia autē cōtrarietate determinata in omnib⁹ generabilib⁹ z corruptibilib⁹ ē vna vnitate analogie ad formā substantialē q̄ in esse z potentijs cōsequētib⁹ z actib⁹ determinatōnē exigit per cōtrarietatē: z hoc modo dicūt intelligi qō ꝓbs/dicit ꝙ materia scibilis est ꝑ analogiā: z ea q̄ obiecta sunt ad hoc qō dicit ꝙ vna sit materia concedunt.

Hec tū positio ꝓpatheticis nullo mō placuit. considerabāt em̄ ꝙ materia ꝑ potentiā ad actū determinat z cognoscit: relationē em̄ potentie ad actū analogiā vocabāt siue ꝓportionē vt pauloante dictum est: z ideo quoꝝ nō est vna analogia ad vnū z eundē actū i genere vl specie hoꝝ dicebāt nō esse vnā materiā: z hec sunt quoꝝ materia nō est tota intus: nec sunt ex materia sua tota sed extra ea est pars materie trāsmutabilis ad eundē actū z pars materie q̄ est intra sub actu illo trāsmutabilis est ad actū aliū. z ideo talia oīa trāsmutabilia sunt ad inuicē: z ꝓter vnā analogiā quā materie talium habent ad actū siue ad actus diuersos hoꝝ dicebant esse vnā materiā: z ꝑ principio supponebāt ꝙ quorūcunq; sic est vna materia: hoꝝ oīm est trāsmutatio adinuicē. Cōsiderabāt etiā ꝙ quedā sunt ex materia sua tota: ita ꝙ materia stans sub actu nullā potentie analogiā habeat ad aliū actū: nec aliqua materia extra ipsam habeat analogiā ad eundem actum: sicut est sol z alie stelle: z illa dixerūt esse ex materia sua tota: ita ꝙ nihil materie extra ipsa existentis analogiā habeat ad eundē actum: nec aliq̄ materia extra ipsa existētis analogiā habeat ad aliū actū. Et ideo ꝓ o principio posuerūt ꝙ q̄cūq; sunt ex materia sua tota nullo mō trāsmutanꝫ adinuicem/sed sunt incorruptibilia vt dicit Aristoteles in. ij. de celo z mūdo: z in ꝓmo metheoroꝝ talia non recipiunt in se impressiones pegrinas: cōsiderabant itē ꝙ potentia est eius qō nō habet: z in eodem potentia semꝑ ꝑcedit actū fm naturā q̄ est generatio: z ideo quorūcunq; suppositū vel subiectū talē analogiā non habet ad actū: hoꝝ nullā penitꝰ dicebāt esse materiā sicut est angelus ꝓprie in quo extra

Rō 4a

Obiectio

Rūsio

Ratio 5a

Oppositio in cōtrariū

Solo pri. II. arti. I.

Positō platonicoꝝ de vnitate materie

Materia ꝑficit triplr a forma

Peripatetici ponunt positionē probabilis z catholicā

D

Rōnes ꝓtū dā oppositas defendēteū

Ratio 1a

Rō 2a

Rō 3a

creatorem factus: z sicut est intelligentia p̃sidens
ozbibus stellarū: z sicut est anima rōnalis: Que
sicut dicit Isaac in libzo de diffinitōibꝫ (in vmbza
creaℓ intelligẽtie: sicut z sensibilis in vmbza ra-
tionalis aie: z vegetabil' in vmbza sensibilis: z ce
lum in vmbza vegetabil': z elemẽta z elemẽtata in
vmbza celi. Et ideo in talibꝫ trãsmutatio incipit
scõm formã z eẽ trã substãtiale q̃ accĩtale. Et hãc
positionẽ videℓ defẽdere aug⁹ sup gen̄. ad lr̃am q̃
dicit aias ex nulla creatas eẽ materia. Sil'r boe.
in libzo de duabꝫ naturis ĩ vna p̃sona xp̃i: Et ido
scõm catholicã fidẽ z pbiam hec via videℓ mihi eẽ
tenenda. Ad obiecta g̃ que inducta sũt ad hoc/
q̃ sit vna oĩm materia/ pozdinẽ rñdendũ ẽ. Ad
primũ g̃ dicendũ: q̃ boeci⁹ vez dicit: sed primũ q̃
id qõ creatũ est/ est boc aliq̃d: nõ est materia/ iz po
tius suppositũ nature ꝓ ĩs: qõ in añbabitis diri-
mus esse id qõ est: Et quo est primũ nõ est forma
materie: q̃ b̃ n̄ pdicaℓ de toto iz ẽ sumptũ a forma
tori⁹. Uñ licet spũalia sint cõpositа ex qõ est/ z q̃
est: nõ trñ sequiℓ q̃ sint ꝓpositа ex materia z forma

Ad 2m Ad aliud dõm: q̃ materia p rationẽ materie nõ
est p̃ncipiũ indiuiduatõis: iz port⁹ p rationẽ q̃ꝛ
subiecti est p̃ncipiũ indiuiduatõis vt primũ sub
iectũ. Indiuiduũ em̄: vt in logica sua dicit algazel
fit in diuiduũ ab accidẽte incõicabili: z hoc ẽ q̃ꝛ
suppositi: qõ vocaℓ id qõ est. Et ideo p primũ indiui
duans est id qõ est. Nec materia est indiuiduans
nisi put est primũ subiectũ eius qõ est. Et ido illa
Ad 3m ratio suppoit fm̄: z ido nõ ꝓcedit. Ad aliud di
cendũ q̃ cũ dicit aristo. q̃ cũ dicit/ hoc celũ: dicit
materia sub hac forma: vocat materiã primũ fun
damentũ in quo fundaℓ ꝓpositio entis create. Et
hoc mõ vle z p̃riculare accipiℓ in omnibꝫ creatis/
tã spũalibꝫ q̃ nõ spũalibꝫ: sed ex hoc non sequiℓ: q̃
illud fundamẽtũ sit vnũ vl' vni⁹ ratõis in omnibꝫ
quia in q̃busdã est materia: z in q̃busdã id qõ ẽ licz
in hoc similia sint q̃ in vtroq̃ fundaℓ esse creati et
Ad 4m cõpositi. Ad rationẽ Auicebzõ dõm q̃ nõ ꝓce-
dit: eo q̃ sustinere z sbstare eq̃uoce dicit̃ i spũalibꝫ
z corpalibꝫ. Nõ em̄ sba spũalis eadẽ ratiõe sbstat
illũiatõibꝫ gratiꝫ z theopban ꝙs/ q̃ materia sub-
stat formis naturalibꝫ/ accĩtalibꝫ/ z sbstãtialibꝫ.
Si em̄ sic eẽt: tũc sicut materia õnoiaℓ a forma cui
substat: et dicit̃ alba/ calida/ lapis et lignum: z sic
de aliꝭ: ita natura spũalis a qualibet forma que
p intensionẽ est in ipa/ õnoiaret̃ z diceret̃ alba/ ca
lida/ lapis z lignũ: qõ flm̄ ẽ. Et iste fuit error⁹ theo
frasti: vt dicit cõmẽtator⁹ sup̃ tertiũ de aĩa. Et ido
dicit aristo. ibidẽ: q̃ receptio formarũ in ītellectu/
nõ est nisi fm̄ esse intentionale: qõ ꝓmẽtator⁹ spũa-
le vocat: z nõ est nisi fm̄ quid: z inq̃ntũ ẽ receptio
plus assiℓ receptõi loci q̃ materie. Et in hoc de
ficit illa ratio: si em̄ deberet esse vnũ p̃ncipiũ sub-
standi z sustinẽdi ĩ omnibꝫ subsẽtibꝫ z sustinẽtibꝫ
opor⁹eret q̃ vna z eadẽ ratio esset subsẽtadi z susti-
Ad 5m nendi in omnibꝫ. Ad aliud dicẽdũ: q̃ in ꝓmuni
vna ratio est incoĩcabilitatis: q̃ sicut dicit algazel
est ab accidente incoĩcabili. z boe. dicit: q̃ est a col
lectiõe accidẽtiũ q̃ in alio ipossibile est inueniri q̃ no
mine p̃priũ significaℓ cũ dicit̃/ socracitas vl' platoni-
tas. Et hoc mõ vnũ est p̃ncipiũ singularitatis z
incoĩcabilitatis: z hoc est b̃ suppositũ nature ꝓ ĩs
in qualibꝫ natura. Uñ materia fm̄ q̃ materia nõ

est talis singularitat⁹ p̃ncipiũ: sed in q̃stũ est fũda-
mentũ p̃mũ in quo fundaℓ esse hui⁹ suppositi/ cui
Ad 6m ꝓuenit accĩs ĩpmutabile. Ad aliud dicẽdũ: q̃
cõmentator⁹ ibi nõ loq̃ℓ/ nisi de corpalibꝫ: hoc em̄
materia p̃prie formaℓ z distinguiℓ z determinaℓ
ad esse Jn spũalibꝫ autẽ/ in q̃bus est q̃ est/ z quo
est: vrrũq̃ accipiℓ a toto: Q̃ ẽ em̄ p̃dicaℓ de toto
q̃ est: O me em̄ q̃ est/ est id q̃ est: Quo est autẽ
est acceptũ a forma tori⁹ scõm q̃ substat nature ꝓ ĩs
scõm q̃ vle dicit̃ forma tori⁹: sicut cũ dicit̃ homo
est bõ. Uñ talis resolutio/ est resolutio p̃dicta ris
in vniuersale: z nõ resolutio cõpositi in ꝓponentia
z hoc quidẽ est verũ: q̃ hoc stat in ente q̃ õ idistinctũ
est: sed ens nõ vt materia se habet ad entia p̃dicta
ria: sed vt p̃ncipiũ ad decẽ genera entiũ se habet p
Ad 7m p̃ z posteri⁹ inuẽtũ in illis. Ad aliud dõm q̃
hoc dictũ phi nõ est verũ/ nisi de corpalibꝫ: in q̃bꝫ
numerũ cognoscim⁹ diuisiõe continui: sicut dicit
aristo. in iij. phicoꝝ. Jn aliꝭ autẽ/ vt dicẽ damasce.
differẽtia est causa nũeri: z marie differẽtia ꝓpria
que est p accidẽs inꝺicabile: vt dictũ est. Illa q̃
adducũ in ꝓriũ cõcedenda sũt. Ad ratiões coꝝ
qui vnã materiã esse oĩm dicũt/ dõm: Ad primã q̃
illa ratio bona est: sed supponit falsũ in hoc/ q̃ dicℓ
q̃ sola materia est nõ ens in alio. Sed in corpalibꝫ
materia est sba nõ ens in alio/ in qua fũdaℓ oĩa
alia q̃ formaliꝫ insũt ipi. Jn spũalibꝫ autẽ sba non
ens in alio/ est id qõ est: in quo fundaℓ fm̄ esse quo
est: et alia q̃ fm̄ bene esse sunt in ipo: vt illũiatões
et gratie z theopbanie. Ad aliud dõm: q̃ mate-
riale dicit̃ dupliꝫ. s. a veritate nature/ q̃ dicit ma-
teria: z a cõuenientia ꝓpietatis alicui⁹ cũ materia
licet veritatem materie nõ habeat. Pmo mõ ma-
teriale nõ inuenit̃ extra materiã. Scõo mõ mlta
sũt materialia nihil materie bñtia: sicut in iij õ aĩa
dicit aristo. q̃ sicut in omni natura aliud ẽ quo est
oĩa facere/ z aliud q̃ est oĩa fieri: ita z in aĩa ratonali
est accipebas drũtias: Et intellect⁹ possibil'/ quo
est oĩa fieri/ material' dicit̃: cũ tñ nihil habeat ma-
terie. Et scõm bũc modũ: id qõ est in spũalibꝫ dis-
tinguibile z p̃riũ z formatũ/ dr̃ materiale: cũ tñ
nec materia sit/ nec ex materia: sed i q̃dã ꝓpietate
cõueniat cũ materia. Ad aliõ dõm: q̃ oĩe crea
tũ est boc z hoc: sed illa sũt qõ est/ z quo est: z non
materia z forma in oibꝫ: sicut in q̃stione de cõpõe
creature oñsũ est. Nec hoc est verum/ q̃ ꝑm⁹ bi-
nari⁹ rep̃/ sit forma z materia: sed port⁹ qõ est et
quo est: z ideo p hoc argumẽtũ nihil ꝓbaℓ. Ad
aliud dõm: q̃ scõm supponit ꝑmũ/ vbi ꝑmũ est cã
scõ: sed sic, nõ est in ꝓpõe: q̃ ꝓpõ forme z materie
nõ est cã ꝓpositiõis accidẽtis/ z subiecti: iz ipm̄ sub
iectũ/ vt dicit auicẽna/ occasio est accĩtis. Et hec
sũt ei⁹ ẽba in ꝑma phia sua: subiectũ ẽ ens in se cõ-
pletũ/ occasio alteri existẽdi in ipo. Et ido ĩ mltis
inuenit̃ ꝓpositio accĩtis cũ subiecto/ in q̃bꝫ nlla est
cõpositio materie z forme: sicut linee ĩ est curuũ z
rectũ cũ tñ linea nõ sit ꝓposita ex materia z forma

Ad aliõ dõm: q̃ tã aug⁹. q̃ plato in tymeo ma- J
teriã dicũt esse infozmitatẽ eo q̃ nihil capaℓ ẽ oĩs Ad 1m
forme/ nisi q̃ nullã formã hz: vt dicit plato ibidẽ
Sed hec materia ꝑma est fm̄ intellectũ accepta/
z nõ ꝑma fm̄ esse. Dicũt etiã: q̃ media est inf nlla z
z aliquã sba z: Omis em̄ aliq̃ substãtia per formã
aliq̃ sbstãtia est: nulla aũt sbstãtia est q̃ nihil ẽ: z sic

materia media est inter nihil/ z aliquã substãtia: z
q̃ infozmitas nõ oĩno nihil est: licet nihil sit eoꝝ q̃
formata sunt. Et hoc mõ dicit aug⁹: q̃ infozmitas
ꝑe nihil est: q̃ esse materiale actũ habet matricu-
le/ vel nutricule vt dicit plato: que ex nullo qõ ip-
factura mũ sa sit/ concipit z gñatur: iz ex aliq̃ qõ recipit ex al-
di reb⁹ com tero: sicut semẽ maris. Unde cõparat factur⁹ mũ
paratur di plato trib⁹. s. materie/ q̃ ex alio cõcipit: sicut ma
tricula opifici nõ in se/ sed in alio gñat: Et nato si
ue filio: hoc est forme mũdi archetypi/ quã opifex
per stellas z qualitates elemẽtales in materia tã-
q̃ in matriculã mittit. Sed ex b̃ nõ sequiℓ/ q̃ vna
sit materia oĩm: q̃ sicut paulo ante dictũ ẽ: nõ est
vna analogia talis matricule ad cuiuslibet forme
Ad oppõẽ in p̃riũ limi susceptionẽ. Ad id qõ objicit̃ in cõtrariũ: dicẽdũ
tatio q̃ Aristotelis positio est vera: sed accipit ibi gen⁹
fm̄ esse/ z nõ fm̄ intentionẽ logicã: Hoc em̄ modo
vnum genus est eoꝝ/ quoꝝ vna est analogia po-
tentie ad actũ. Hoc em̄ modo/ genus habet potẽ
tia differẽtias specificas: z hoc mõ cõstituiuis dif
ferentꝫ gen⁹ determinaℓ ad spẽs: z sic nõ poteℓ
esse vnum genus coꝛruptibiliũ z incoꝛruptibiliũ/
et coꝛporalium z spũalium: licet fm̄ intentionẽ lo
gicam accipiendi genus/ oĩa sint in genere sub-
stantie./

Parti. III. Artic. I. Mẽbr. I.

Utrũ materia sit eterna

t Ertio queriℓ: an materia sit eterna. Et vi-
deℓ q̃ sit eterna. Dicit em̄ plato sic in tyᵐeo: Ea natura q̃ cuncta recipit coꝛpa illa
mime recedit ex cõditione ꝓpria: Recipit em̄ cun
cta: nec vllam ex eisdẽ trahit formã: Et cũ velut i-
tra gremium eius formẽtur q̃ recipiũtur: ipa in-
formis manet: estq̃ vsus ei⁹ similis molli cedenti
q̃ materie/ inquã impmunt̃ varia signacula: mo-
uetur: q̃ z cõformaℓ oĩmode ab introeũtibꝫ ipsam
nec formã/ nec motum bñs ex natura sua. Et dat
simile de auro: cui si impmanℓ diuerse figure: mu
tatur quidẽ figura in figurã/ semp tamẽ manet in
Argu: ꝑmũ natura auri: a quo nullo modo mutaℓ. Inde ꝑce
dunt sic: Jn quocũq̃ oĩa formanℓ/ z ipsũ nõ for-
matur in aliquo: ante omnia formata ponit̃ esse:
Materia est in qua oĩa formãtur: z ipsa nõ for-
matur in aliquo: ergo ante oĩa formata z creata ẽ
Argu. 2m materia: Qõ autẽ ante oĩa creatũ est/ ẽ eternum:
ergo materia eterna est. Adduc plato ibidẽ: Et
vero nunc trinũ gen⁹ aio sumendũ est. s. q̃ gignit
itẽ aliud in quo gignit: preterea tertiũ est/ quo si mi-
dinẽ trahit mutatur: q̃ q̃ gignit. Decet g̃ facere
comparationẽ: simillimu dineq̃ impteri illi qõ susci
pit: matri⁹/ ac vo illi vñ obuenit: patri⁹/ illi autẽ
nature q̃ inf hec duo ẽ/ plis: simul q̃ ita intelligẽ
dũ: fieri nõ posse/ vt vna existat facies q̃ ois rerũ
oĩm formas vultusq̃ cõtineat variaq̃ coꝛpis vn/
diq̃ oza demõstret: nisi subiecto ꝑus aliquo coꝛpo
rum gremio/ in quo oẽs forme recipiãt. Et dat si
mile sic dicẽs: vt q̃ in pictur⁹ substernit infectio de
colo: ad colo: ꝑ lumia subuchẽda: Et em̄ si hec erit
alicui⁹ coꝛ q̃ in se recipit: statiz nõ est oĩm recepta
culum/ iz vnius. Et sic vult ostẽdere: q̃ materia
receptaculũ oĩm forma ante oĩa est: z penit⁹ infoꝛ
mis nulla forma formata. Sicut g̃ opifex z exem
plar ad id qõ formaℓ eterna sunt: ita materiã in q̃
Argu. 3m formaℓ opifex/ necesse ẽ eternã esse. Adhuc ratio

platonis est hec q̃ nihil formatũ fieri põt/ nisi fo-
mato: ꝓ habeat in quo formet: iz sumus opifex et
omis spẽs generatoꝝ/ oẽ qõ est creatũ format: g̃ ne
cesse est q̃ ꝓ habeat ois forme receptaculũ in q̃ foꝛ
met: ex quo formata diuerse essentie z substantie
sunt ab ipso. Adhuc plato ibidẽ: Est ne aliq̃s ig-
nis seoꝛsũ positus/ z incõmutabilis: Item cetere
spẽs/ quas cõcipiẽres mẽte/ dicim⁹ esse separatas
a ceteꝛ coꝛpeaꝝ spẽrũ: foꝛe archetypa exemplaria
rei sensibilis: an hec sola sũt q̃ videℓ q̃ q̃ coꝛpis in
tensione sentim⁹: nec ꝑter hec vlla sũt vspiam? Siꝛ
frustra p̃sumitur esse intelligibiles spẽs quarum
sũt imagines sensibiles: eaq̃ nihil aliud esse q̃ ꝙ-
ba: quasi dicat/ nõ. Et supponit q̃ spẽs intelligibi
les fuerũt ab eterno/ ad quas fact⁹ est mũd⁹ sen-
sibilis: z opifiℓ: z matriculã ĩ q̃ formaℓ opifex sen
sibili forma oĩa que ĩntelligibilibꝫ formis habuit
ab eterno. Et sic videℓ q̃ sicut opifex z exẽplar eꝛ-
na sunt: ita z materia eterna sit. Adhuc: oĩe cu- Argu. 5m.
ius esse p̃cedit nõ esse/ eternũ est: z radicaℓ in aliq̃
materia: Materie esse p̃cedit nõ esse. ꝓbatio: q̃ ꝑ
supponiℓ in oĩi deductiõe ad esse/ illi⁹ esse p̃cedit
non esse: sed materie esse p̃supponiℓ in oi deductio
ne ad esse: ergo materie esse p̃cedit non esse. Et sic
habetur. Postꝝ: q̃ materia increata ẽ. Adhuc Argu. 6m.
Oĩe creatũ formatũ ẽ: z oĩe formatũ id in q̃ foꝛ
matur sibi p̃supponit: vt gnul⁹ aurũ: iz oĩe crea-
tum formatũ ẽ: g̃ oe creatũ sibi p̃supponit id in quo
formatũ est: Qõ autẽ p̃supponiℓ añ oĩe creatum/
creatũ esse nõ põt: z materia p̃supponiℓ añ oĩe esse
creatũ: g̃ materia creata esse nõ põt: q̃ qõ nõ ẽ crea
tum/ est eternũ: g̃ materia ẽ eterna Adhuc: Ars Argu. 7m.
imitatur naturam/ sicut natura primum opificẽ:
iz ois ars in ope artis p̃supponit materiã: z natu-
ra sil'r. Cũ g̃ ista exemplata sint ad op⁹ opificis p̃-
mi. in ope opificis p̃mi p̃supponiℓ materia: oportet g̃
q̃ eterna sit. Jn ꝓrariũ hui⁹ est: Nihil est eternũ Q̃ materia
nisi de⁹: materia ꝑma nõ est de⁹: z impossibile ẽ ea ñ sit eña iz
esse deũ: q̃ sicut dicit Arist. z ꝓbat i. 2. phisi. effici creata. ar. I
ens z forma z finis cũ materia nũq̃ coꝛripiũtur ĩ idẽ
de⁹ autẽ est efficiẽs z forma ẽ finis: g̃ materia nũq̃
põt ee de⁹. Adhuc autẽ vt ait aug⁹: Uera incõmu Argu. 2m
rabilitas ẽ vera eternitas: g̃ nihil cõmutabilium
põt esse eternũ: iz ita nihil ẽ cõmutabile sicut mate
ria. Hec em̄ sicut dicit Aristo. in. I. de gñatione/ B
subiecta est oĩi mutatiõi z motui: g̃ nullo mõ po
teℓ esse eterna. Solo dicẽdũ q̃ materia creata ẽ Sol' opticu
sicut ꝓbãt due vltime rõnes: z ipossibile ẽeã dura le. III. Ar. I
tione eternã esse. Uñ Aug⁹ i. II. cõfeℓ. ait. Tu dñe
fecisti mũdũ de materia infozmi quã fecisti de nul-
la repenes nullã rẽ. Ad primũ g̃ dicendũ: q̃ ꝙ di Ad arg. p
cta platonis nihil ꝓbaℓ/ nisi hoc solũ q̃ materia p̃ bãtia mate
us natura est añ formarũ ex materia vl' materia: rie eternita
iz q̃ sit ꝑor duratiõe/ nõ habeℓ ex verbis platoꝛ tẽ. Ad ꝑmũ
nis: maxime: q̃ fm̄ sacrã scripturã: z p̃cipue fm̄ di
cta augustini sil' cũ re formata z in re formata crea
tur materia. Et est sil'e in vestigio pedis in puluere
re: q̃ fieri nõ põt/ nisi puluis ponaℓ esse cũ impssi/
one pedis in puluere. Ad aliud eodẽ mõ ẽ dõm Ad 2m.
q̃ ꝙ dicta platonis nihil ꝓbaℓ nisi hoc solũ: q̃ ma-
teria p̃cedit formata vt fundamentũ z susciꝑies: z
b̃ fieri põt z saluari/ si maℓia in ipso creato: z foꝛ-
mato ꝓducaℓ esse. Ad aliud dicendũ: q̃ hec rõ re Ad 3m
neret i opifice q̃ aliq̃d potẽtie b̃z/ z aliq̃ idiget: z iõ

est opifex impfect⁹: Sz in opifice pfectissimo (cui⁹ nihil est in potẽtia z nullo indiget) nõ tenet: Ille ei nihil psupponit: in potestate ei z voluntate habet/ et informe ꝓducere cũ formato z informato: sicut Ad 4m in antehabitis de pncipio pmo dictũ est. Ad aliõ dicẽdũ: q opifex z exemplar sũt eterna: qz exẽplar in opifice idẽ est qõ opifex/indistinctuz ab essentia opificis. Et hoc est ideo: qz in p se agẽtib⁹/ efficiẽs formaz finis in idẽ coincidũt: sz materia nũq̃ i idẽ coincidit cũ efficiẽte z forma: ꝓpter qõ opteꝛ materiam cũ diuerse essentie sit ab opifice p creationez deduci in esse. Vñ plato sic dicit. Cuncta sui similia, put cuiusq̃ natura capaz porerat esse beatitudinis effici voluit: quã quidẽ voluntatẽ dei originem rerũ certissimã si quis ponat/ recte eũ putare cõsentiam. Vñ patet q plato materiã in materiato vult esse creatã: z nõ habere ordinẽ ꝓoritat⁹ ad alia/ nisi nature: sicut est ordo fundamẽti ad Ad 5m pedificata. Ad aliud dicendũ: q materie esse non pcedit nõ esse simplicit: sed potius ecõuerso: nõ est mediũ/ pcedit esse materie duratiõe tz esse materie ordine nature/subiecti/z fundamẽti/nõ durationis pcedit esse formaro⁹ z aliud nõ pbatur Ad 6m per illam rationẽ. Ad aliud dicendũ eodẽmõ: q materia p illã rationẽ nõ pbatur antecedere omẽ creatũ z formatũ/nisi ordine nature: sicut ordine nature puluis pcedit vestigium pedis in pulvere q̃uis fm esse z durationez possit esse cum ipso. Ad 7m Ad vltimũ dicendũ: q illa ratio decepit platonẽ: q in veritate videbatur sibi ab eterno esse: z sic esse pncipiuz nõ de pncipio: sz deceptus ẽ: q z ars imitatur naturã in aliquo: tñ in certitudie imitari nõ põt: certius ei est opus nature q̃ artis. Similiter ars z natura cũ impfecta sint/z multũ potentie habentia: pfecte imitari nõ pñt creatorẽ/ qui nihil admixtum habet de potẽtia. Et ideo lz ars et natura psupponãt materiã: nõ tñ oportet/ q pmus opifex psupponat eã: nec plato intendit/ q ex rõne actionis pmi opificis oporteat psupponi materiã: sed q ex ratiõe agati opis z cõstituti in esse pfecto ordine nature/ opteat peristere materiã. Que i ꝓ Astructõ ꝓ/ tis negatie rium adducta sunt ꝓcedunt.

A Parti. IIII Articuli .I. Medi. I. Negatie q nõ. Arg. I.

Vtrũ materia facta sit ad rationẽ siue ad exemplar aliqõ.

q Viarto queritꝰ: vtꝝ materia facta sit ad rationẽ/ siue ad exemplar aliqõ. Et videt q nõ: Exemplar ei nõ est nisi forme: materia autẽ nec forma est/ nec a forma hz q est materia: g̃ videt q materia ad exẽplar facta nõ sit. Adhuc Arg. 2m Nil materiale est in deo: vt dicit augº: g̃ nihil ẽ in deo qõ possit esse exemplar materie: exẽplar enim Affirmatie materie materiale ẽt g̃ exemplar materiale nõ ẽ in q sic Ar. I. deo: z sic materia nõ est facta ad exẽplar. In contrariũ ẽt q quicqd deº fecit: vt dicit augº: ad rõnẽ fecit. Deus materiã fecit: g̃ ad rõnẽ fecit: rõ autẽ ẽ Arg. 2m exemplar: g̃ materiã fecit ad exemplar: z sic materie aliqõ exẽplar ẽ. Adhuc: Oẽ qõ aliq̃ mõ bonũ est/ bonitatis sue cãm z exẽplar hz in sũmo bono: sz materia aliquo mõ bonũ est: g̃ bonitatis sue cãz et exemplar habet in sũmo bono. Ex materia aliq̃ modo bonũ sit/ dicit augº. 12. ꝓfes. sic: Sicut fatemur maius bonũ esse qõ creatũ z formatũ ẽ: ita dicimus minº bonũ qõ creatũ informe formabile est: sz tñ bonũ. Nõ est autẽ bonũ/ nisi qõ est a bono ꝓmo: vt in tractatu de bono determinatũ ẽ ex verbis Dionysij/ Boetij/ Augustini: g̃ videtur/ q materia bonitatis sue causã habet in sũmo bono et formã: z sic videt ad ideã esse factam. Adhuc: Arg. 3m Oẽ creatũ anteq̃ crearet in potentia fuit causa efficientis: z ideo ẽ ens possibile/ z nõ ens necesse Materia creata ẽ: qõ ꝓstat ex ꝓbabilibus: g̃ est ens possibile. Ens aũt possibile est in potẽtia in cã efficiente (q̃ nõ est cã p accns/ sz causa p se) nisi fm rationẽ forme z exemplaris: g̃ materia anteq̃ esset i esse materie fm actũ/ in potẽtia cause efficiẽtis fuit fm rationẽ forme z exemplaris. Adhuc sicut Arg. 4m ꝓmo libro qõe/ qualiꝰ omnia creata sũt in deo determinatũ est: Ereata anteq̃ fiant/ in deo sũt sicut artificiata sũt in intellectu artificis: artificiata autem nõ sũt in mẽte artificis/ nisi ꝑ exemplar: Et sic cũ materia creata sit: opteꝛ q ꝑ exemplar sit in mẽte divina. Adhuc dicit Dion⁹. li. de di. no. ca. 5. Arg. 5m q si cã ꝓma nõ nouit aliqõ causato⁹ uz a se: sequit q cã sit vacua fm aliqd: g̃ ꝓma cã nouit omne suuz creatũ: Sz nõ noscit nisi cui⁹ rõ apud noscentem habetur: Cũ igit ꝓma materia creatũ sit ꝓme cãe B et noscak ab ipsa: oꝑtet q ꝓma materia p aliquam Solo. IIII. rationẽ sit i noticia ꝓme cause. Solo. Sicut dicit Ansel. in monologion; psumptio est dicere/ q pti. arti. I. aliqõ ens sit qõ nõ sit ab ente ꝓmo: z qõ est ab ente ꝓmo/ p noticiã est i ente ꝓmo/ fm rationẽ qua se habet ad ens: z simplr est ens: z actu ens. Et hoc mõ est materiã dupliꝛ cõsideꝛare. s. hz q ẽ hoc ens Dupler habitudo materie absolute: z fm q est in habitudie ad ens actu: que habitudo abstrahi ab eo nõ põt/ inquãtũ informe formabile ẽ; sicut in artificiatis apud artificẽ rõ ẽ fundamentũ: hec em rõ nõ est absolute eiº qõ ẽ fũdamentũ: sz est ratio qua se hz vt sustẽtãs z recipiens oẽ supedificatũ. Et sic dicẽdũ ẽ de materia ꝓmaq̃ licet informis sit ab omi forma ad genº vel spem vl̃ indiuiduũ determinatã: tñ rõnẽ hz habitudis z receptaculi z analogie ad oẽz formã: z negari nõ põt/ quin hec sit rõ formalis z fundamenti er materie: Et hac rõne formali/ materia artificiatorum est in mẽte artificis. Et tõ dicit Aristo: i 2. phisi: q architectº nõ tm̃ ꝓsiderat formã z finẽ/ sed etiã materiã. Et dat exemplũ de serra: in q̃ nõ considerat tm̃ finis/ q̃ est incisio: nec forma/ que ẽ figura dentiũ/ z dispositio ad incidentũ: sz oꝑtz q cõsideꝛet materia in q̃ talis figura dentiũ: z dispositio fieri possit. Propꝛ qõ: vt ibidẽ dicit pbs: intendẽs facere serrã; nõ querit materiã lanã/ vel aliud molle qõ facile cedit: sz queritꝛ ferrũ in quo figurari possint dẽtes acuti anguli/ facile diuidentes z corrodentes id qõ diuidendũ est. Et sub hac ratione ab artifice queritꝛ ꝓsideꝛat materia. Et p sil'em rõem informis materia ꝓma/ formabilis in omnẽ formã, producta est: quesita a ꝓmo opifice: et hoc mõ fuit in mẽte divina. Informitas em̃ q̃ ẽ euacuatio ab omi forma: fm actũ qua euacuatione formabilis est in oẽm actũ forme cuiusliber/ aliqua forma ẽ: vt dicit augº: z aliqua rõ ẽ qua in entis veritate constituit: z quãtũ ad illã habet exẽplar in mente divina: z hac rõne producit ab ipsa sicut a per se agente. Per se em̃ agens est: vt in. 2. phisi. vult Aristo. qõ est a gens vniuocũ: z hoc est qõ agit in ratiõe efficientis z forme. Et dat exem-

plum: sicut policletus cã statue est/ siue idoli p accidens: sed statuarius cause statue est p se/ formaliter: Et sil'r policletus statuariº; qz tunc agit fm eam que in ipo est/ formã z artem statue. Et sicut medicus p se est cã sanitatis: z sil'r hypocras medicus: qz sanitatẽ agit fm eã que in ipso est forma et artem medicine sanitatis. Hypocras est autez causa p accidẽs: qz hypocras fm q hypocras/ nõ hz in se formã z artẽ qua agat sanitatẽ; sz sanitatem agit p aliud qõ in noie efficientis nõ intelligit agit em̃ p hoc qõ est medicº: eo q medicina forma est z ratio sanitatis. Ita oꝑtet intelligere in deo: q nihil agit siue creat/ nisi cuiº ratio z forma exẽplaris est in ipso: aliꝛ em̃ (vt dicit augº) non ageret Ad arg. ne/ gatiua. Ad ꝓmũ fm rationẽ. Ad ꝓmũ g̃ dicendũ: q hz materia fm id q est/ formã nõ habeat: tz ideo nõ possit habere exemplar formale: tñ fm q se habet ad ens actu/ sine forma nõ est/ z sine rõne: vt dictũ est. Et hmodo referꝛ ad mentẽ opificis ꝓmi: z ideale rationez habet in ipso. Ad aliud dicendũ: q nihil in potẽtia est in deo: habitudo aũt materie z ratio habitudinis ad ens actu/ nõ est materialis/ sz formal': Ad 2m. er ideo fm illã/ z non simplicit põt esse materia in deo. Quinq̃ argumẽta q̃ in ꝓrariũ adducta sũt/ concedenda sũt fm distinctionẽ rõnis z forme: q i pncipio solutionis determinata est.

Vtrũ errauerit plato in hoc q dixit exemplar esse pncipium.

A Articu. II. Mẽbri .I. Q nõ errauerit. Ar. I.

o Einde queritꝰ de exemplari: vtrũ in hoc erraverit plato vel verũ dixerit. Et videtur q nõ errauerit: In ꝓmo enim libro qõne de ideis inducta est auctoritas augustini in lib. 83. q̃ stionũ dicẽtis: q plato posuit ideas in mẽte divina quas q̃ negat esse/ filiũ dei negat esse: ꝑcipue sub hac tributo: q filiº dei ẽ dei sapiẽtia/ z dei verbuz p qõ oia facta sũt: Nõ ei sapiẽs ẽ artifex qui in mẽ re apud se nõ habet rões opis/ z oĩm eoꝝ que ad Arg. 2m. opus eriguntꝰ. Adhuc vt dicit Aristo. in. v. ethi. Sapiẽs ẽ i artificiis q̃ ex fine opis rõnẽ reddit de vniuerso ope. Sapientissimº autẽ deus ẽ: vt sepius probatũ est: g̃ apud eũ rõ ẽ ex fine sũpta de vniuerso ope: Opus autẽ suum est vniuersuz siue mundus cuiº bonũ siue finis in ipso ẽ/ sicut in duce exercitus: ergo vniuersoꝝ q̃ sunt in mũdo z ordinis eoꝝ ad finẽ/ rõz forma exemplaris est apud ipsũ. Hoc g̃ ponere nihil habet erroris: z sic plato non Ar. 3m errauit. Adhuc: Boetius in proemio ꝓmi arithmetico⁹ dicit sic. Numeroꝝ sciam huiº mũdane molis ꝓditor deº/ ꝓmũ habuit sue rõcinatiõis exemplar: z ad hanc cãcta ꝓstituit quecũq̃ fabricanter rõne p numeros assignati ordis inuenere ꝓcordia: g̃ numeº est exemplaris forma oĩm eoꝝ q̃ p formas distinguẽtes ponũtur in numeꝝ in ordie ad finẽ vniuersi añq̃ esset in cẽ nature z in actu ẽ apud deũ: z hec ẽ catholica fides z nõ error: ergo Arg. 4m. plato nõ errauit hoc ponẽdo. Adhuc Boetiº in 3. de ꝓso. phi. metro. 9. Quẽnõ externe pepulerꝰ fingere cause. Materie fluitãtis opus: Verũ insita sumi forma boni/ limore carẽs: Tu cuncta supno Ducis ab exẽplo pulchrũ pulcherrimus ipse. Mundum mẽte gerens similiq̃ imagine formas Perfectaq̃ iubens pfectũ absoluere pres. Hoc ergo ponere nõ est error/ sed catholica veritas: ratia enim exemplaria ponere increata verissimũ ẽt ergo nõ est error. Si forte aliqs dicat: q in hoc erAr. 5m. rauit plato/ q exemplaria posuit extra mentẽ divinam. Contra: hec sunt verba platonis in scda pte timei. Certe nõ est dubiũ ad cuius modi exemplũ aduerterit mundani operis fundamẽta ꝓstituẽs. vtrũ ad immutabile/ ppetuãq̃ obtinẽs ꝓtectorẽ: an ad factum atq̃ elaboratũ. Nã si est: vt certe est pulchritudine incompabili mũdº opifexq̃ z fabricatoꝛ eius optimº; ꝓspicuũ est: q iuxta sincere atq̃ immutabilis ꝓtectoris exẽplum mũdi sit instituta molitio: sin vo (qõd nec cogitari quidẽ/ aut mẽte cõcipi phas est) ad elaboratũ/ qõ cũ sit rõis alienum/ liquet opificẽ deũ venerabilis exempli nozmam in ꝓstruẽdo mundũ esse secutum. Exb patet: q mũdus nõ est ꝓstitutus ad elaboratũ exemplum/ sed ad eternũ z incõmutabile: hoc aũt non est nisi in deo: g̃ ad exemplũ qõ in deo est/ mũdus factus est: z sic nõ posuit exemplũ extra deũ. Ad Arg. 6m. hoc plato post pauca ibidẽ dicit. Dic, s. mũdº archetypus/ qui scz est venerabile exemplũ elaborati mũdi: cuiº ima go est hic mũdus: factº est: q generatorũ oĩm speciosissimº est: z ille acroꝛ maximº siue opifex/ qui opis sui rõe ꝓuidentiaq̃ bijs que semp eadem existunt accõmodatº/ imago est optimoꝛ alteri⁹. ergo iste sensibilis mũdº pulcherrimº ẽ ꝓpter hoc: q: accõmodatus est exemplari archetypi mũdi: archetypus autẽ mũdus exemplaria sũt in mente divina: cuiº filiturdines z imagines quasdam cõstat esse mũdũ sensibilem: g̃ videt q exem- B plaria nõ posuit extra mentẽ divinã: z sic videt idẽ Q̃ errauerit plato. ar gu. ꝓmũ qõ ꝓxius. In cõtrariũ huiº est qõd dicit magister i 2. sni a ꝓdi. I. ca. I. Plato nãq̃ tria inicia existimauit: deũ scz exemplar z materiã hec tria ponendo: sine pncipio: z deum opificem/ nec creatorẽ: z esse quasi artificem q̃ in placentez materiã formã non suã/ sed alienã induxit. Adhuc magister in hystoꝛ Arg. 2m. is sic dicit: Plato tria fuisse ab eterno dicit: deũ ideas z hyle: z in pncipio tempoꝝ de hyle mundũ factũ fuisse/ z ad ideas formatũ. Adhuc ibidẽ plaArg. 3m to dicit: q ad vnũ vultũ opifex nõ põt facere diuersa in forma: g̃ deº opifex fm platonẽ/ adynã ideam omnia que in mũdo sũt facere nõ potuit: z ita videtur q plato posuit multitudinẽ idearũ: sub multitudine autẽ nõ sunt in mẽte divina: g̃ nõ sunt i mẽte divina fm positionẽ platonis: sic autẽ ponere erAr. 4m. roꝛ est, g̃ plato errauit. Adhuc plato ibidẽ: Intelligendũ fieri nõ posse/ vt vna existat facies q̃ omnes rerum formas vultusq̃ contineat/ variaq̃ coꝛpis vndiq̃ oza demõstret: g̃ fm platonẽ vnum nõ põt esse qõ sit imago z exẽplar oĩm formarũ: oporteꝛ g̃ q hoc ponat sub diuersitate: z sic non sunt in mente divina/ sed extra: z hoc ẽ erroꝛ. g̃ plato erraArg. 5m. uit. Adhuc hoc accipit ex verbis paulo ãte inductis/ vbi sic dicit plato: est ne aliqs ignis seoꝛsũ posit⁹ z incõmutabilis: Ite cetere spẽs quas ꝓcipiẽtes mẽte/ dicim⁹ esse separatas a cetu corpoꝛearum specierũ/ esse archetypa exemplaria rei sensibilis an hec sola sunt que videntur: queq̃ coꝛpis intensione sentimus: nec ꝓter hec vlla sunt vspiam: Sz frustra ꝓesumitur esse intelligibiles species: quarum iste sensibiles sunt imagines? quasi dicat tales species necesse est esse. Adhuc hoc ideꝫ probat p Arg. 6m. distictionem intellectus z opinionis; Opinio enĩ

cū sit tremens habitus: necesse est obiecti trementis esse: De formis aūt in materia exīstribus/ que continue/ vt dicit plato/ tremūt: tangz in euripo/ hoc est in ebullitione fuit (Euripus em̄ ebullitio maris est) nihil certū/ nihil stabile concipi vel dici potest: vñ de his nō pōt esse nisi opinio: z nihil de his sciri pōt: sicut dixit eraclitus: essentie autē rez fm se accepte p intellectū in principijs essentialib⁹ vno z eodē modo sunt vbiqz z semp: ergo iste separate sunt/ z intelligibiles/ z vere sunt: ergo forme separate/ que sunt pncipia esse simpliciter/ z scientie separate a materia/ z vere sūt. Et hec fuit necessitas quare plato posuit formas separatas. Ad huc quare a quibusdā tales forme nō ponātur esse/ plato assignat cām; z dicit: q patiuntur idē qō somniātes: z sunt hec ei⁹ verba: Deniqz cum ad id anio intruemur qō sedem p̄bet his que generant: putamus necesse esse/ vt om̄e qō est/ in aliquo loco sit positum: regionēqz obtineat vllam. Porro qō neqz in terra/ neqz in celo est/ mīme existere putamus: ob quā depravationē/ itēqz alias consanguineas: hoc est/ similes: nec in reputatiōe quidē z pſideratiōe vere existentis vereqz quigil nature mente consistim⁹/ p̄ter huius somnium. Et intē/ dit dicere: q ita cōsueuimus sensibilia mēte z animo volucre/ q vere existēria non videmus. Et sic patet: q plato posuit ab eterno formas separatas esse/ z intelligibiles/ z vere existēres. Adhuc: Cō stat q pncipia rerum p̄ma/ qbus sunt z scīūtur: nec facta/ nec tēpoza alia esse possunt. Si em̄ talia essent oporteret q pncipiorum essent alia pncipia/ z illorum alia: z sic iretur in infinitū: Omne enim qō fit/ vel factū est a suis pncipijs in esse cō stituitur. Et sic patet/ q ibitur in infinitū/ si pncipia facta sunt. Principia ergo constituentia in esse vnumqōqz/ facta nō sunt: z que facta non sunt ab eterno sunt: q̄ principia esse z cognionis ab eterno sunt. Adhuc: plato sic dicit: recte quidē opinātis om̄is homo particeps: intellectus vo dei p̄rius et paucorū admodum electorum hominum. Qō cum ita sit: fatendū esse eiusmodi speciem semotā a sensibus in semet locatam/ sine ortu/ sine occasu queneqz in se recipit quicqz aliūde: neqz ipa procedit ad aliud dcqz inuisibile: Insensibile soli mēt/ intētioni aī aduersioniqz pspicuum. Ex hoc exp̄sse patet: q plato posuit spēs esse imutabiles ab eterno in semetipsis locatas: q̄ horum sensibilium sūt pncipia. Unde dicit paulo post: Porro qō ab hac/ s. spē natiuū/ sensibile/ sustētabile: hoc ē/ qō in aliquo receptaculo materie sustineat: cum immutatione z interitu recedens/ sensib⁹ z opinione noscendū. Tertiū genus est loci/ qō ne ad interitum quidē ptiner: sedē porro p̄bet his q̄ generant sz ipsū sine sensu rangit tangentis: adulterina quadā rōne opinabile est. Ex his pz q̄ directe z distincte plato ponit tria pncipia esse ab eterno. s. opificem materiā siue receptaculum/ z formas: q̄ sūt essentialia pncipia/ eorū que p generationē ortū turz occidūt. Si forte aliqs diceret: q magistri sententiarū z hystoriariarū imponūt hoc platoni: sed sancti p̄nonibus cōmendant eum: sicut dicit Ambr̄ in p̄ma omelia sup̄ Job. Cōtra est qō dicit Amb⁹ exp̄sse in hexameron sic: Plato dīs ertissim⁹ discipulisqz eius tria pncipia constituerūt oīz: scz deum/ exemplar/ z materiā: z ea esse incorruptaz increata/ ac sine initio asseruerāt: deūqz non tangz creatorē materie/ sed tangz artificē ad exemplar: hoc est ad ideā intendentē fecisse mūdū: vocauerūqz hylen/ que gignēdi cās rebz dedisse asserītur oibus: ipm quoqz mūdum incorruptum/ nec creatum/ aut factū estimarent. Et his vbis exp̄sse patet: q plato i ponendo pncipia errauit. Solutio dicēdū: q̄ p culdubio sicut sancti dicūt z platonis verba ostēdunt/ plato errauit circa pncipia triplicia. Primo. s. quia tria pncipia sine pncipio ab eterno esse dixit. s. opificem/ exemplar siue formas/ et materiā. Scōo/ qz dixit er exemplaribz: que mūdū archetypum vocauit: mūdū istū sensibilem sic cōstitui/ q̄ sementē oīm rerū in exemplaribus siue formis eternis dis scōis attribuit: z sic formas vniuersi extra mentem dei positas/ p deos celestes: hoc est stellas z orbes z qualitates elemētales/ materie inuebit: z sic formas eternas sensibiles fieri. Propter qō etiā dixit/ aīa mūdum sensibilē deos deoz esse: q duodecim in libro de deo socratis esse dicunt vt iuno pallas ꝛc. Et propter hos deos deorum appellari: quia isti incorporei existētes/ p numina corporea/ celestia scz corpora z elementalia numē diuinū habētia/ sicut p instrumēta organica formas exemplariū eternoz: quas essentias z veritates rerum appellat: materie sensibili influunt: ex quib⁹ esse rei constituit z ratio cognoscēdi. Tertio gemino errore errauit circa materiam: Hanc enim dixit eternam/ siue increatā: et receptionē materie dixit esse receptionē loci: z sicut est motus ad locum/ ita esse motū formarū a datore formarū ad materiā. hoc ei erroneū est: forma eni z essentia/ q̄ est veritas rerum fm philosophiam z theologiam/ educit de materia: z non ab extrinseco aliquo inducit in ipsam: sed sicut dicit aug⁹ de anima humana: talis forma que est essentia z veritas rerum: educēdo de materia creatur: et creando educitur. Et hoc nō p̄uenit loco z locato: neutrū em̄ horum educitur de reliquo: aliter ei nō esset motus z mutatio in rerum generatione: Motus em̄ vt ix. phisicoz. p̄batum est/ est actus imperfectus z actus imperfecti: Actus aut̄ imperfectus z pfectus eiusdem forme sunt in essentia: licet fm esse nō sint idem: sicut esse imperfecti qō potentie permixtū est: z esse perfecti cuius potentia p actum completa est: z ideo idem esse non possunt.

Ad primum ergo dicendum q ideas z exemplaria ponere in diuina mēte: nō est error/ sed catholica veritas: Sed hoc modo non posuit plato: sed potius in semet cosistētes: et ipsas esse essentias et rerum veritates in luminibus intelligentiarum: quas deos vocat: eo q in greco demon/ idem sonat qō intellectus latine: ac cōmodatas/ z easdez vt dictū est/ temporaliter materie inuectas. Ad aliud dicendum: q si hoc modo plato posuisset/ nihil errasset: sz hoc mō nō posuit: sz dixit/ q̄ ex fine opis rōez sumēs: formas/ q̄ sūt rez entie z veritates/ ab eterno ex se, productas fecit: z eas luib⁹ intelligētia p accōmodauit: vt bis i factura mūdi z formatōib⁹ rez sensibiliū tāqz admodū aris exēplari bz vterektāqz phorypis ad q̄ formaret imagies sē si biliū: vñ illas separas vocauit formas: eas aūt q̄ i materia ad ipas formare sē dixit eē imagines illaz quā omnes stoyci consenserunt ei: quia omnis rei consideratio triplex est scz in principijs suis p̄mis simplicibus: z sic consideratur in formis/ que sūt ante rem: z in formis dantibus esse rei/ que sunt forme existentes in re: z in formis que sunt interitio rei ab ipsa re abstracta per rationē. Et ideo dixit triplex esse vniuersale scz ante rem/ in re/ z post rem: De eo quod est ante rem dicit Porphirius: q nullo animali existente/ per intellectū adhuc accipitur substantia animata sensibilis: que est veritas z essentia animalis ante animal in lumie intelligentie existens. De vniuersali qō ein re dicit Auicēna: q̄ animal est viuum sensu tactus determinatum. De vniuersali post rem dicitur q̄ animal est predicabile de homine de asino z sic de alijs. Et p hoc patet causa dicti platonis/ z causa eius erroris. Ad vltimū dicendū: q̄ plato cōmendatur in hoc/ q̄ posuit opificem per verbum suum/ sicut per artem z rationē mundū creantem: sed vituperatur in modo positionis: sicut patet in verbis Ambrosij p̄inductis.

Argu. 8m.

Argu. 9m.

Obiectio

Rñsio

Solo. Arr. II. mēbri. I. Nota errorē platonis triplicem.

Nota plato posuit duodecim deos

Ad arg. nec gatia rñsio

Ad primū

Ad 2m.

Utrū ex dictis platonis sequatur deū esse opificem: non creatorem. Arti. III. mēbri p̄mi

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Error platonis circa creationē z reditū aīarū

Astructio partis affirmatiue.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Eīnde queritur: verū ex dictis platonis sequatur: deum opificem cause/ non creatorem. Dicit eni magister in secūdo libro distinctiōe prima ca. ñ. q̄ opifex est/ qui de aliquo aliquid facit cum moru: ita q̄ in operando z ipe moueatur/ z materia circa quā opatur: Et fm hoc videtur/ q̄ plato non posuerit deum opificem: Sicut eni in prehabitis a platone p̄inductū est: plato dixit: q̄ si quis posuerit dei voluntatē solam causam esse eoz que facta sunt in mūdo sensibili: dicit eū nō errare/ sed veritatē dicere: sed qui sola volūtate opatur nihil facit/ nec instrumento vtitur vel subiecta materia: ille ergo nō opatur vt opifex vel artifex: ergo deus fm positionē platonis/ opifex esse nō dicit: sed creatoz. Ad huc Greg. nazanzen⁹ distinguēs inter actiuū z opatiuū/ dicit: q̄ actiuū est cui⁹ actus est opatiuus motus: opatiuū aut̄ dicit qō ex seipo mouet. Plato aūt posuit/ q̄ deus nec a seipo nec ab alio mouet/ sz oīmode imobile est. Qis eni mot⁹ vt dicebat plato/ ē aliis se bōis. Qō nec deo cōperit fm platonē: nec materie fm eē materiale: sz soli cōperit euripo: q̄ ē ebullitio formarū i gredientiū i materiā a formis separatis sic a sigillis: ex gredientiū ex ipa p̄ materie trāsmutatiōez ex trāsmutat̄ in ipa: ipa tū sp imobilit̄ p̄manēte i eē materiali. Et ex his nō sequit/ q̄ deus est opifex: sz creatoz: nō ḡ plato posuit deū eē opificē/ sz creatorē. Jn p̄mū bius ē qō dic Arist. i. vj. ethi. q̄ ars ē factiuū p̄incipiū cū rōne: z ibidē dic/ q̄ facere ē sup̄ placētē materiā opari: qō ñ p̄t fieri sine motu z trāsmutatiōe. Plato aūt posuit placētē eīno materiā: sic hīū ē: z posuit exēplar artis ab eīno i seipo ꝓsistere: z deū dictu/ iussu z vbo facere qō fac: z vtī dīs deoz z stell' z qlitatib⁹ elemētalib⁹ i p̄ductiōe imaginū sensibil' mūdi i materiā. Nas eni formas q̄ sic i materia imagies eē dixit formaz separataz: sic paulo aīs ex vbis suis demōstratū ē. z b ē nō ex nihilo aliqd facere/ sz ex aliq̄: z p aliqd sic ad formā: z aliqs coopantē sic istrumēto. Posuit ḡ deū ñ eē creatorē/ sz opificē z artificē mūdi. qō ꝓcedēdū ē sic dicē mgr in sen/

Ratio platonis Triplex cōsideratio rei

Ule triplex

Ad obiectionē

B Q̄ sequtur cō. ar.

Arg. 2m

Solo. articuli. III. mēbri scōi

tentijs ex vbis Ambrosij in hexameron sumptis.

Ad argumēta negatiua. Ad pmū ergo respondendū: q plato dixit voluntatem dei/causam esse mūdi sensibilis vt pmā/ tua. Ad pm z nō vt primā: vñ sub illa causas primas posuit (q dicte sunt) materialē scz exemplarē z instrumēta-lem: motus a diuia volūtate iussu/dictu z verbo si cut dictū est. Et ex b sequit: ipm esse opificē mundi sensibil/z nō creatorē. Ad 2m

Ad aliud dōm: q ex platonis dictis deū moueri in hoc/q instrumēraliter mouētia nō mouēt nisi mota: z in hoc q mouet instrumēraliter mouētia q̄ ante nō mouebat: Sed q̄ moueri artificē: sicut dicit Aristo. q mouet artifex q̄ ex otio actu fit agēs.

Mēbrū. II. **Querit de erroribus Aristotelis.**

Consequenter querendū est de hoc qđ dicit c mgr ibidē ca. 2. Aristo. ex duo pncipia esse dixit: s. materiā/z speciē/z tertiū ex ambobus dictū: mundū q̄z semp esse/fore z fuisse: Que itaq̄ verba Ambrosij sunt in hexameron: Dicit em sic Ambrosius: Alios q̄z vt Aristo. cū suis discipulis miror tantā opinionē assumpsisse: vt duo pncipia ponerēt: materiā. s. z speciē: z tertiū cū his/qđ ex ambobus dicā: cui suppereret cōpetēter efficere qđ ad oriendū putasset. Rōne quoq; verboq; q̄runt hic quinq;: Primū: si forma pōt esse pncipiū/nō de pncipio. Scōm: si materia fm rōnē/q̄ posuit eā Aristo. pōt esse pncipiū nō de pncipio. Tertiū qđ sit illud qđ vocat ex ambobus. Quartū: vtrū Aristo. duo pncipia/ vel tria posuerit. Quintū vtrū mūd⁹ durātione semp fuerit/est/z erit.

Articul⁹. I. 2 3 4 5

A Articulus. I. membri secundi. **Utrū forma possit esse pncipiū non de principio.**

Affirmatiue q̄ sic. Argu. pmū

Primo ergo queritur vtrum forma possit esse pncipiū de non pncipio. Et videt q̄ sic: Quia em qđ ē/aut ē pncipiū/aut de pncipio: sed stat aut q forma est: aut q̄ est pncipiū/aut de pncipio: sed nō est de pncipio/qđ probatur q̄ est pncipiū. Et est sylogismus hypotheticus fundat⁹ sup diuisiua. Probatio medie: forma actus est: sicut autē dicit Aristo. in ix. phīce tact⁹ simplr p̄cedit potētia/ sub a/rōne z tpe: sz id qđ est de pncipio/vt idē dicit in q̄nto phīce/prius est in potētia q̄z in actu: q̄ forma cū sit simplr actus/nō pōt esse de pncipio: z sic sequit q sit nō de principio pncipiū: z hoc est p positū: qz quicqđ nō de pncipio ē/pncipiū est. Ad huc: Rō platonis est: qz efficiēs formā dat causato: z cōstat/q nō dat formā nisi ad imaginē forme quā habet apud se: aliter em nō esset efficiēs p se: sicut statuarius formā dat statue ad imaginē eius quā habz apud se: Propt qđ Arist. dicit. vij. phīce: q in talibus dom⁹ ē ex domo: sanitas ex sanitate: plaga ex plaga. Et idem p̄cedit plato diuidēdo sic: q aut forma quā dat efficiens p̄cedit ab exēplari ela borato: aut ex syncero z semp vno mō existēte: si ab elaborato: cū illud impfectū sit/z multipliciter priuationi z potētie pmixtū: necesse est q impfectū faciat opus: Efficiēs g̃ pfectū faciens opus t p se: sicut natura facit/cū ex hoie p̄ducat hoiem/z equū ex equo/z fabā ex faba: z sic de alijs/z nunq̄s deficiat in necessarijs/nec abūdet in superfluis: nisi p occasionē materie/vel alterātis materiā p accidens: sicut dicit ptholomeus in his q̄ recipiunt impssionē a figura positionis stellarū infausta p̄: sequitur

Arg. 2m

necessario q talis efficiēs oēm formā quā p̄ducit/ p̄ducit ad exemplar syncerū z vno modo se habēs Exemplar aūt prima forma est: ergo prima forma syncera existentia est z vno modo se habēs: tale autem est principiū z nō principiatū: igit forma in eo q forma/principiū est z nō pncipiatū. Non igitur errauit Aristo. ponendo formā principiū nō de pncipio. Adhuc est alia ratio platonis: q̄ intellect⁹ z opinio differūt: Opinio enim cū sit tremens habitus/z acceptio obiecti erit tremētis. Intellect⁹ vo cū sit diuinus z ver p̄ necessariorū q̄z semper: oportet q sit veri semp z necessarij z vno modo se habētis. Est aūt omnis sciētia/vt Aristo. in pncipio posterio p̄ dicit/ex p̄existenti cognitiōe pncipiorū: igitur omnis sciētia cū sit ex forma: eo q p materiā nihil scit: erit ex formis intellectualib⁹ semp existentib⁹/z vno mō se habētib⁹: tales aūt nō sūt forme q̄ sunt in materia: igit ex formis q̄ sunt in materia z rōnib⁹ earū/nulla pōt esse certa sciētia. Si q̄s dicat platonis q licet forma q̄ est in materia/sit stās z necessaria: tm ratio forme stās ē z necessaria. Obijcit plato in cōtrariū dicēs: q rō nō est p babilis vl necessaria/nisi relata ad id quo est. Dicit em Aristo. in. v. p̄me phīce: q veritas est adequatio rerum z intellectuū. Un si res de qua est rō/certa et stans esse nō pōt nec rō fm q est in anima pōt esse stās: z necessaria: z si nō est stans z necessaria/pncipiū sciētie nō est ex tali: ergo rōne nulla causatur sciētia: Est aut sciētia necessarioq̄. Dicit em Aristo. in pncipio primi posterio p̄: q scire opinamur vnūqđq̄z/cū causam cognoscimus: z q̄m illius est causa: z q ipossibile est aliter se habere. Rō g̃ siue definitio/q medium demonstratiōis est/nō pōt esse de tali forma q̄ quiescit in materia: sed oportet q sit de forma/que vt pncipiū est formans hanc formā: z est ante eam: Si quis igitur formam ponat pncipiū nihil videtur peccare.

Arg. 3m

Solutio dicēdum q circa hanc questionē ab antiquo quatuor modis diuersificati sunt philosophi: sicut dicit cōmentator super. xij. p̄me phīce. Quidam enim posuerunt latēriam: sicut anaxagoras z sui sequaces. Et dixerunt omnia in omnib⁹ esse infinite: sicut infinitus sanguis in aqua: z infinitum vinum in vite z i humore viris: z infinitū oleū in oliua z in humore olive: z infinitos homines in homine z in humore hominis: z semen hominis esse homines paruos/nō distinctos per membra: sicut etiam in xij. animaliū determinatū est. Et similiter dicebāt de omnib⁹ alijs/tam homogeneis/q̄z eutherogeneis: nisi q homogenia dicebant ibi esse distincta in actu/sed latere: eutherogenia vo nō dicebant esse nisi reducta in homogenia. Vi dicebant generationē non esse mutationē de nō esse in esse: sed segregationē distinctā z manifestā de latenti z occulto. Dancopinionē reprobat Aristo. dicens: q̄ cuiq̄ est in finito/finitum est z dimensione z numero: materia autez er qua fit generatio/finita est: g̃ qđ est in ea/finitū est vtraq̄z finitate: Omne autē finitū ab omni finito segregabile est/ita q nihil pl⁹ sui est in ipso/contingit ergo q illud qđ latet in materia/totum educetur de ipsa/ita q nihil sui remaner in ipsa. z per consequens nihil segregabile erit ab ipsa: necesse est ergo q tunc fiat generatio: qđ est inconueniens z contra phīam: omniū em phōrū

B Solo arti. I. mēbri secundi.

Quadruplex opinio antiq̄ circa formas

Prima opinio anaxagore

Opinio democriti z leucippi.

positio est q necesse est generationē inquietam et infinitā esse. Alij dixerūt: sicut Democrit⁹ z Leucippus z eoq̄ sequaces: q pncipiū oim aromi sūt in vacuo ab eterno discurrētes: z formas esse oim nō nisi figuras: z actus formaq̄/siue ad vitā/siue ad cetera actus/nō esse nisi motus figuras atomorū p̄sequētes: rotū ditatē em atomorū p̄sequit mobilitas: Hos dixerūt opari ad vitā z ad actus vite. Latitudinē atomoq̄/siue quadraturā dixerūt opari ad quietē: z ad ea q̄ nō viua sunt: vt terra z hmōi. Acutū angulū in atomis dixerūt opari ad penetrationē velocē z ascensionē: sicut est motus ignis z spūs z luminis in mūdo. Debetē angulū siue expassum/dixerūt opari ad diffusionē sup alia cozpa: sicut est opatio aque z aeris z alioq̄ humidoq̄. Figuras aūt cozporū z partiū cozpoq̄ esse diuersas/fm q ex diuersis rotūdis/vel q̄dratis/ vel rectis p̄stituūtur. Hoc destruxit Aristo. dupliciter. Uno mō: qz omne atomū indiuisibile est: cū atomū in greco idem sit qđ indiuisibile in latino: Lōpositum ab a/qđ est sine: z tomos/qđ est diuisio: omne autē figuratū diuisibile: cū figura nihil aliud est/nisi superficies plana vna vl pluribus lineis termiata: z nihil diuisibile ex indiuisibilib⁹ possit cōponi. Secūdus modus est: q si etiā ita esse diceret nihil hoq̄ esset/nisi p̄sequens esse substātiale vnius cuiusq̄ rei: sicut figura capre cōsequit esse capre: vt dicit Aristo. z figura leonis esse leonis: z figura bois esse bois/tam in toto/q̄z in pribus: p̄ter qđ alia est figura manus/alia capitis/alia pedis. Et ponit rationē/q figure organoq̄ sunt: fm potētias exigētias potentiaq̄ opantiū in eis opatiōes p̄pias/sicut est in potētijs artiū: Potētia em textilis artis alias querit figuras in organis q̄s potentia tibicinis: z alia similiter rectonica potentia. Propter qđ Aristo. contra pythagoram dicit: q qui dicit animam vnius animalis ingredi in cozpus alterius animalis: idem est ac si dicat: rectonica instrumenta tibicines induit: Non enim tibicinat tibicem induens dolabrū z securim/que sūt instrumēta rectonici: z sic nō opabitur anima humana induens figuras mēbroq̄ capre vel leonis. Propter qđ etiā dicit cōmentator super secundū de aia: q ois diuersitas q̄ ē in mēbris cozpis/ē p̄ter diuersitatē virtū anime siue potentiarū: q̄ in alijs mēbris aliarū figurarū z cōplexionū opatiōes suas exequi non possent. Ex oib⁹ his arguit Aristo. q cū ista sint p̄sequētia esse/de accidentalib⁹ sunt: nullū aūt accidentale dat esse substantiale: Forma vo dat esse substātiale: g̃ de nullo istoq̄ pōt esse forma substātialis. Post dictas opiniones de formis q̄ epicureoq̄ fuerūt/supponit socratis z platonis opinio: dicentes omnes formas esse a datore formarū efficiēter: formaliter aūt a formis p se existentib⁹: quarū semente datore formarū facit/z dijs deoq̄ tradit: sicut in q̄stione de erroribus platonis dictū est. Et dicit/q par siue equū est eos exequi dupliciter. s. q simile sibi nouerint in iusticie cultura z pietatis amore z intellectu diuino: sicut ē aiarōnalis diuinorū hominū: qđ hoc merito iusticie/ z pietatis z intellectus vt immortale z bene meritū ad se reuocēt: qđ vo immortale est nō bene meritum transcozpore ad cozpa aialiū similia affectib⁹ eorū: donec tandē bene meritū cultu iusticie/pietatis z intellect⁹ sedes mereaf ethereas. Hanc opinionem defendit Socrates in phedrone: vbi dicit/ q anime infernales vndis cocyti/lethes/z stygis sepe reuecte ad supos/a dijs perunt reincozparit: p̄mittentes emendā vt sedes ethereas mercantur.

Alia pars semētis q̄ cedit ad formas cozpoq̄ corruptibiliū z aialiū corruptibiliū in infimis remanet generata z corrupta/z sicut in curtipo multis mutationib⁹ subiecta. Hanc opinionez destruxit Aristo. z sequaces eius p hanc rationē: q nihil extrinsecū ab aliquo p naturā z originem potest intelligi dare esse substātiale: nec pōt esse causa ipsi⁹ fm substantiā: cuius ratio est: q natura est pncipiū intrinsecū ei in quo est p se/z nō fm accidens: Sicut scribit in principio. 2. phylico: q̄ forma aūt vel sola/vel pncipaliter pncipiū est ois eius in quo est: ab extrinseco g̃ esse nō potest hoc modo quo dixit plato: sez q extrinsecus p̄mo separa sit z postea in gredia. Post ista anaxagoze venit tractatus qui dixit/q oim materia erat cōfusum quid z chaos/ex omnīū formis indistinct⁹ z nō p̄inuatis ad p̄ria subiecta: ita q capita siue pncipia germanorū siue cōnaturaliū erāt ibi sine ceruice: hoc est/sine cōtinuāte: Et tūc diuidebat secta illa in duas ptes: Ipe em anaxagoras dicebat: q intellectus agens/qui solus im⁹ virtus/purus: z nulli nihil habet cōmune: lumine suo supueniēs mixto/mixtum illud distinxit in formas speciales: alicui dās formā similē sibi: vt intelligentie/z anime rōnali: alicui dans formā depressioz ē in materia/fm q pl⁹ vel minus pticipat de lumine intellectus agentis. Empedocles aūt z melissus/z collega eoz pmenides dicebāt: q distinguēs oportuit esse in materia: Supponebāt em q oīa distinguēs in aliquo in ipo est si naturale est: z ideo dicebāt/q lis z amicicia distinguebāt formas in mixto/segrando z cōgregādo: Amicicia em dicebāt cōgruentia cognato p̄ ad vnū z idē p̄stituendū naturaliter cōuenientiū: Lite aūt discouenientia oppositoq̄ repugnantiū ad vnū ad idē p̄stituendū. Et q̄uis hec opinio valde vicina sit opinioni socq̄ q̄rū ad p̄mā partē quā defendit Anaxagoras: tamen ab Aristotele improbata est per hunc modū: quia intellectus ex quo ponitur esse immixtus/purus/ separatus: nulli nihil habens cōmune: nō potest esse essentiale pncipium rei alicui: sed quicqđ est ex ipso/ aduenies est rei z accidens: sicut apparet in forma artis: et sicut est videre in splēdoribus intelligentiarū illustrantiū super animas nostras: vt dicunt phi Auicēna scz z Algazel z alij quidā sequaces eoz. Forma aūt p̄incipiū intrinsecū est per se/z nō fm accidens causa esse rei in quo est: forma igitur in tali pncipio fm q extrinsecum est/esse nō potest: hoc em nec intellectus admittit: nec sustinet natura: sicut patet per antedicta. Omnia hec superueniens correxit Aristo. dicens formā esse in materia in potentia formali z effectiua: q̄uis enim materia fm q materia ē/nullo modo pōt esse causa forme: sicut nec ecōuerso/forma pōt esse causa materie fm esse z substantiā: tamen in materia sunt quedam p̄incipia formalia z effectiua: que faciūt materiam esse huius materiam/vel illius fm analogiam quā habet ad hanc formā vel illam. Et hec pncipia fm eum colliguntur ex tribus scz ex calo-

Lōfutatio istius opinionis.

Tertia opinio de pfuso chaos bi partita.

Prima anaxagoze.

Secunda Empedoclis melissi z pmenidis

C Tertia opinio socratf z platonis.

Lōfutatio istius opinionis

D Quarta opinio Arf.

Principia formalia colligūt in materia ex tribus. Prio ex frute celesti.

re vel virture celestis: in quib⁹ est virtus motoris p̄mi ꝛ motoris secūdi ꝛ tertij: ꝛ sic deinceps: q̄ virt⁹ imitrix materie p respectū luminis celestis ad materiā: ꝛ virture cuius principia que sunt in materia/mouēt ꝛ mutāt materiā ad hāc speciē/vel illā. Secūdo ex virtutib⁹ elementalib⁹

Colligit etiā ex virtutib⁹ elementalib⁹: sicut caloze ignis/digerēte ꝛ purificāte materiā: spūali būido geris/spirāte in materia ꝛ vndiq̄ deferēte virtutē cozpali būido aque/p̄tinuāte pres materie: ꝛ terre stri siccitate/cōtinēte in figura ꝛ p̄sistētia pres materie.

Tertio ex virtute formatiua.

Colligit etiā ex formatiua q̄ est ex generāte in semine/ex quo fit generatio: ꝛ est in his cōplex⁹ sicut in fato. Formatiua enī mouet virture ꝛ informatiōe quasi instrumētaliter virtutib⁹ elemētalibus: virtutes elementales instrumētaliter se hñt ad virtutes celestes. Et in his oib⁹ p̄ncipal⁹ causa

Prima cā

prima ẽ, puidentiā q̄ singula ꝓducit ad esse: alia rōne ꝓducens animū: ꝛ alia equū: vt dicit Aug. preter hoc solū q̄ aiam rōnalē siue intellectualē ẽ se ipm ꝓducit p̄ma causa deus ad imaginē ꝛ similitudinē suam nō ad imaginē vel similitudinē virtutū celestiū/vel elemētaliū/vel virtutū formatiua ꝓ generantiū. Et hoc est qđ dicit Arist. in libro de causis: q̄ primū est diu es in se: ꝛ diues in oib⁹ alijs: ꝛ q̄ p̄mū regit res oēs: p̄ter q̄ q̄ mīsceat cū eis. Propter qđ dicit Aristo. in. xj. p̄me phie: q̄ oīs generatio est ex cōuenīeti. Et hoc multiplr ibidē ꝓbat in cōmēto: tā in generatis equiuoce siue ꝓ se/q̄ in generatis equiuoce sicut ex putrefactiōe ex monstris q̄ ꝓ occasionē fiūt: In oib⁹ em̄ hec p̄ncipia influra sunt in materiā generabiliū/ex quib⁹ ipsa materia sit ꝓuenīēs ad hanc formā/vel illā: ꝛ ꝓ que ipa forma ꝓducit in esse. Et si quis subtiliter hoc inspiciat: prima cā in his p̄ncipatū tenēs/ex puidētia sua ꝛ largitate bonitatis ei⁹/in oib⁹ dat esse forme per creationē: qz creatio est ꝓprius actus ei⁹. In alijs aūt secūdis/ꝛ deinceps p̄ncipat⁹: q̄ sine ipa nihil pñt: opat ad forme determinationē ꝛ distinctionē prer hoc/q̄ aiam intellectualē seipa ꝓducit operatione ꝓpria. Et hoc ẽ qđ dicit Aristo. in. xvj. aialiū: q̄ solus intellect⁹ est ingredies ab extrinseco: extrinsecū vocās primū principiū materie nullo mō cōmixtū: ꝛ ex ō habet intellect⁹/q̄ nullius cozpis est actus: ꝛ q̄ subiectū est veritatis eterne/ſm platonē: ꝛ aīa intellectualis ex hoc habet radicē immortalitatis: vt dicit Alphorabi⁹ in libro de intellectu ꝛ intelligibili. Et hanc fateor esse meā opinionē: qz ꝛ phie cōgruit/ꝛ catholice fidei/ꝛ sanctoꝝ dictis in nullo cōtradicit: sic em̄ deus operatur oīa in nobis vt dicit apl's Phil. ij. Aristo. opinionē suam dicit

£

Ad argumenta. Ad primū

Ad primū g̃ dicendū: q̄ forma est de p̄ncipio nō p̄ncipiū/nisi griculariter ꝛ q̄rūdā ꝛ ſm esse formale tm̄. Et ſm dictum Aristo. nihil ꝓbat: Non em̄ intendit Aristo. nisi q̄ act⁹ est ante potentiā definitiōe/subā ꝛ tpe: nisi sicut efficiēs primū/qđ simplex actus est ꝛ purus est ante omnia que fiūt ab ipo. Ad aliud dicendū: q̄ hoc ꝓcedit optime ꝛ de necessitate: sed nō ꝓbat/nisi q̄ omniū forme exēplariter ab eterno sunt in mente diuina: ꝛ hoc verissimū est. Et ex hoc nō sequit: q̄ hec forma huic rei dans esse/sit principiū nō de p̄ncipio: imo potius q̄ creata sit ad hoc/q̄ huius esse sit principiū. Ad aliud dicendū: q̄ intellect⁹ ꝛ scientia sunt de formis ſm rationē ꝛ intellectū existētibus: ꝛ sic ꝓcedit ratio platonis. Nec est verū/q̄ ea que ſm rōnem ꝛ intellectū stātia ꝛ necessaria sūt q̄ ſm esse stantia ꝛ necessaria sint: sic enim causata sunt: ꝛ sunt in his quoz sunt. Nos autem querimus hic de forma ſm q̄ est principiuz esse hui⁹ rei vel illius causate ꝛ create: ꝛ hoc est de principio. Et in argumento est fallacia ſm quid ad simpliciter: sicut hic intellectus est stantis ꝛ necessarij ſm rationem: ergo est stantis ꝛ necessarij simpliciter.

Ad 4m

Ad aliud dicendū eodez modo: q̄ ratio que medium demonstrationis est/siue definitio: non est stans ꝛ necessaria nisi relata ad principia intellectualia ipsius: ꝛ sic est vbiq̄ ꝛ semper: relata autē ad esse qđ habet in materia/non facit nisi trementem habitū ꝛ opinionē: que per inquisitionē est de vno in alterum: quas accepciones Dionys⁹ vocat discursas disciplinas. Propter qđ Ptholomeus in p̄ncipio almagesti dicit: q̄ de naturalib⁹ que vt dicit Aristo. in ratione sui continēt materiam/nō potest esse scientia nisi multis opinionib⁹ permixta. Sed ex hoc nō sequitur: q̄ si forma est stans in se ad principia vniuersalia ꝛ intellectualia relata/q̄ sit principiū stans ꝛ semp existens: ſm q̄ est principiū esse huius: sed peccat argumentatio ſm quid ad simpliciter: vt dictū est.

Arg. 4m

Articulus. II membri secundi.

Vtrum materia ſm rationē qua posuit eam Aristoteles: possit esse principium nō de principio.

A

Affirmatiue q̄ sic.

Secundo querit: vtrū materia ſm rationē qua posuit ea⁊ Aristo. possit esse principiū nō de principio. Et videtur q̄ sic: Sic em̄ arguit in fine primi physicoꝝ: Quicqd subiacitur in omni generatiōe/ante oēm est generatio: materia subiacit in omni generatiōe naturali: ergo est ante oēm generationē naturalē. Sz generari est mutari ad esse: vt dicit Aristo: ergo materia est ante omne mutari ad esse: qđ aūt est ante omne mutari ad esse/principiū est nō de principio: materia igitur erit principiū nō de principio.

Arg. 1m

Adhuc: Boecius in topic. generatio est ingressus in esse: quod igitur est ante omnē generationē/est ante omnē ingressum in esse: sed vtiam ꝓbatū est: materia est ante omnē generationē supposita/ꝛ ordine nature/ꝛ ordine cause: ergo ꝛ ordie nature ꝛ ordie cause est ante omnē ingressum in esse: ergo materia p̄ncipiū ꝛ causa est omnis esse: nec causatū vel principiatū est ab aliquo materia: igitur est principiū nō de principio.

Arg. 2m

Adhuc: Aristo. ꝓbat materiam esse incozruptibilē/in fine primi physicoꝝ sic: Idin qđ cozrūpit omne qđ cozrumpit/manet post oēm cozruptionē: materia est in quā cozrūpit omne qđ cozrumpit: g̃ materia maner post omnē cozruptionē. Ex his cōcludit: q̄ materia est ingenerabilis ꝛ incozruptibilis. Ex hoc vlterius arguit sic: Quicquid est ingenerabile ꝛ incozruptibile/nec est in potentia ad esse/nec est in potētia ad nō esse: ꝛ ꝓ ons nihil habet potētie: ois em̄ potentia vel est ad esse vel est ad nō esse: oē aūt qđ nihil hz potētie/principiū est de nō p̄ncipio: materia ſm q̄ materia nihil hz potētie: g̃ materia in eo q̄ materia p̄ncipiū ē nō de p̄ncipio.

Arg. 3m

Adhuc Aristo. in fine p̄mi phycoꝝ dicit: q̄ materia se hz vt parēs ī totā naturā: parēs aūt hz rōnē p̄ncipij ad ea q̄ꝝ ē parēs: g̃ materia rōnē p̄ncipij habet ī totā naturā: sed qđ rationē principij habet in totā materiā/nō pōt esse principiatū in natura: g̃ materia p̄ncipiū est ī totā naturā/ꝛ nō de p̄ncipio.

B

Negatiue q̄ nō Argu. primū

Arg. 2m

In contrariū est: q̄ materia etiā ſm Aristo. supponit in oi generatiōe ꝛ mutatiōe naturali: quare g̃ vñ veniat. Aut em̄ ex se est: qđ esse nō pōt: qz nihil suū ꝓprium principiū est: in esse: g̃ relinq̄t q̄ sit ab alio. Adhuc: Si materia esset principiū sui in esse: cū cōster etiā primū principiū efficiēs esse qđ/sicut dicit Auicēna in p̄ma phīa sua/facit debere esse in oib⁹ que sunt: oporteret plura esse p̄ncipia vniuersi esse: q̄ nec intellect⁹ capit: nec natura admittit: sicut in p̄habitis in tractatu de p̄ncipio vniuersi esse/ꝓbatū est. Oportet g̃/q̄ materia ꝛ materia esse in esse ꝓcesserūt a primo p̄ncipio creante.

Arg 3m

Adhuc: Materia i eo q̄ materia nulli⁹ esse pōt esse p̄ncipiū/nisi elemētale: in quo p̄ncipietur esse vniuscuiusq̄ s qđ est/ab eo qđ est vere oīnis esse p̄ncipiū. Cōtra intellectū igit est/ꝛ cōtra rōnē primi p̄ncipij: q̄ materia alicui⁹ esse ponat principiū: nec hoc vnq̄ aliq̄s phs dixit qui sciret qđ diceret. Vñ ꝛ plato q̄ dixit voluntatē dei mūdi ꝛ vniuersi esse/principiū esse: dixit q̄ primo pparauit materiā tāq̄ receptaculuz ꝛ matriculā in q̄ oim esse fundaret.

Arg. 4m

Adhuc: Si plura p̄ncipia essent vniuersi esse: efficiēs sez ꝛ materia: tū e bonū vniuersitatis qđ conuertit cū esse/nō esset in vno sicut in duce exercit⁹: ꝛ qđ est cōtra Aristo. ꝛ in. vij. p̄me phie ꝛ in. xj. Hoc etiā esset cōtra ꝓbata a Pythagoza in. ij. arithmetice: vbi ꝓbat/q̄ oīs multitudo redit ad vnū ꝛ ab vno ꝓcedit: Hoc etiā esset cōtra Dionysiū in libro de di. no. ca. de vno ꝛ multo vbi ꝓbat: q̄ q̄ multa sūt ꝓcessiby/sūt vnū p̄ncipio.

C

Solo arti. II. membri secundi.

Soluto: dōm sicut ꝓbant vltime rōnes: q̄ nec intellect⁹ admittit: nec natura/q̄ materia sit p̄ncipiū nō de p̄ncipio: sed p̄ncipiū elemētale est eo ꝓ quo ꝓ est principiū: hoc est generato ꝓ ꝛ corrupto ꝓ: ꝛ est principiū vt subiectū/ꝛ nō vt causa esse alicuius. Propter qđ dicit Arist. in p̄mo de generatiōe ꝛ corruptiōe: q̄ materia primū ꝛ p se subiectū est generatiōis ꝛ corruptionis.

Arg. 1m

Et rō potissima ꝓbans hoc est hec: qz quicqd appetens est aliq̄d extra se tanq̄ diuinū ꝛ optimū qđ in ipso sit p̄ncipiū esse diuinū ꝛ optimi: hoc illud non haberintra se: nec pōt esse p̄ncipiū illius: Materia est appetens diuinū ꝛ optimū qđ extra se est qđ insit in ipa habitū p̄ncipiū esse diuini ꝛ optimi: Materia igit nulli⁹ esse pōt esse principij. Propter qđ Aristo. in fine primi physicoꝝ dicit: q̄ materia appetit formā sicut diuinū ꝛ optimū: sicut turpe bonum: ꝛ sicut femina masculū. ꝓter hoc: q̄ non ſm se est turpe/sed ꝓ accidēs: ſm q̄ subiacet priuatiōi: qđ non cōuenit ei ſm se/sed ſm analogiā quā habz ad formā: ad quā mutat/ꝛ nō habet eam: Omnis enī motus ꝓpter indigentiam est. Nec ſm se est femina/sed per accidens sez ſm analogiam: qua formabilis est ad esse ꝓ formam: sicut in generatione gutta femine (vt dicunt Aristo. ꝛ Auicēna) postq̄ ingreditur in eā gutta maris: sicut spiritus in cozpus dirigitur/purificat/distinguitur/ꝛ formatur in partum. Propter qđ etiam matri ꝛ femine assimilatur: non per esse suū quo materia est: quia ab illo nō mutatur: sicut in ꝓbabilis rationib⁹ platonis ꝓbatū est: sed per analogiā ad formā/qua formabilis est ad esse huius/vel illius in genere/specie vel individuo.

D

Ad argumēta affirmatiua Ad primū.

Ad primū ergo dicēdum: q̄ Aristo nō ponit p̄ncipia nature nisi prima: ꝛ ideo ratio illa nō ꝓbat/nisi q̄ sit añ oīne esse acceptū p̄ generationē: ꝛ hoc verū est. Sz in p̄habitis ostēsū ē q̄ act⁹ p̄ncipij vniuersi esse creatio ē: ꝛ ideo nō est remotū/quin p illū actū accepit esse: ꝛ sic de principio ē. Ad aliud dōm: q̄ cū dicit Boet⁹/ q̄ generatio i gressus. est in cēintelligit ingressū/q̄ ē mutatōnatural is ad esse: in p̄habitis aūt tractatu de creatione oīsum ē/q̄ creatio nō est mutatio naturalis: sz vt dicūt Dam. ꝛ mgr in sentētijs. 2. li. di. 1. ē op⁹ voluntatis diuine: vt nūc aliq̄d sit qđ antea nūq̄ fuit: ꝛ b modo materia exiuit in esse ꝛ principiū habuit.

Ad 3m

Ad aliud dicendū: q̄ p hoc nihil ꝓbat/nisi q̄ materia est ingenerabil⁹ ꝛ incozruptibil⁹ mutatōne nature: ꝛ q̄ in hz potētiā ad eē materiale mutatiōe nature/sz nō remouet p b/quin sit in potētia ad efficiens ꝓmū: ꝛ quin ſm potentiā efficiētis p̄mi/mutabilis sit ad esse p creationē: eo mō q̄ creatio elargato nōie pōt dici mutatio.

Ad 4m

Ad vltimum dicendū: q̄ parēs nō ē p̄ncipiū nisi vt femia ꝛ qđ ē p̄ncipiū vt femia semp ē p̄ncipiatū ab alio sic ꝓcedit loante dictū est. Vñ q̄ b nō ꝓbat nisi q̄ materia ē p̄ncipiū materiale ī reb⁹ naturalib⁹/formabilis in oi esse rerū naturaliū ab alio tū p̄ncipiatū ꝛ ad esse deductum.

Quid sit illud qđ vocat aristoteles operatorium.

A

Arti. III. Mēbri. 2.

Tercio querit q̄d sit illud qđ Arist. vocat operatoriū. De q̄ em̄ dicit Amb. in beremoron: q̄ arist. dixit esse operatoriū qđ ex materia ꝛ forma facit qđ ad oriendū esse putasset. Et ſm b operatorium videt⁹/qđ p̄mū formar res ī gña/spēs ꝛ individua ad fine sui motu ꝛ passiōe. Et i hoc Hzeg⁹. nicen⁹ videtur distinguere op⁹ ab actu: q̄ opus siue operatio sit vniuscuiusq̄ naturalis ꝛ substantialis actus siue mot⁹: ſm q̄ in mouēte ē motus/ꝛ nō in eo qđ mouet: Actus aūt ē vniuscuiusq̄ a sua forma ꝓcedēs actio nō sine passiōe ꝛ motu ſm quā in id qđ subiacit agere dr. Querat g̃ ſm b̃ qđ sit operatoriū p̄mū qđ formā dat oib⁹ q̄ ad oriendā siue generāda esse pōdina uit. Et videt Auicēna in. 7. de naturalib⁹ dicere: q̄ b est itelligentia: Dicit ei/ q̄ intellgētia dat oēs formas. Et rō sua est ad hoc: q̄ vniuscuiusq̄ rei lumē q̄ intelligibilis efficitur/forma sua est: lumen autem intelligibile omne/necesse est q̄ ab intelligentia sit: propter qđ sicut lux cozpozalis se habet ad colozes/ita q̄ nō sint visibiles nisi in actu lucis: ita se habet intelligentia ad formas/ita q̄ non sunt intelligibiles ꝛ actum nisi ſm q̄ sunt in lumine agētis intellect⁹. Propter qđ Aristoteles in. 3. de anima dicit: q̄ intellectus agens est sicut sol illustrans super intelligibilia. Dicit enim in p̄mo celi coꝛū: q̄ sicut oculus in cozpoze/ita intellectus in anima. Propter quod dicit Auicēna: q̄ intelligentia dat omnes formas: sed recipiuntur ſm dispositionez materie in qua sunt: generaliter enim verum est qđ dicit aristoteles in. 2. de anima.: q̄ actus actuoꝝ sunt in patientibus et dispositis: ſm potentiam patientium/ꝛ non ſm potentiam agentiuz. Et dat simile Auicēna: q̄ sicut ignis ex se generās ignez in ignis: ꝓmo ī materia ipura fumigosa nō

Q̄ opatoriū sit itelligentia. ar. aui.

statim generat sibi similē formā/sz aliquā sub ipa impurlozē/vt fumū: z postea in materia depurata z sibi plene ꝓuenīēti/generat sibi similē in spīēdoze z lumie: ita intelligētia in materia multū recedēte ab equalitate celi/formā generat oppressam a materia sicut sūt forme coagulatiōis liquatiōis elixationis: z alie ḡs determiat Aristo. in. iiij. meth. In materia vo nūqz recedēte ab eqlitate celi/generat formā minꝰ oppssā: vt est forma vite i vegetabilib⁹ In alia vo minꝰ recedente ab eqlitate celi/generat adhuc minꝰ oppressa: vt formā sensus. Et sic oino accedat ad equalitatē celi i cōplexione z cōpositione/generat formā sibi similē: vt aiam rōnalē z itellectualē. Intelligētia vo dicit esse celi formā z motoꝛē. Et hec de opatoꝛio sentētia Auicēne est in. vj de naturalib⁹: z silis est positiōi democriti in cui⁹ phica hoc positū expresse inuenit. Cōtra hoc tm obijcit: q; opatoꝛiū ꝓprie est qđ ex se opat: ex se aūt nō opat nisi ꝓmū ꝓncipiū: intelligētia nō est ꝓmū ꝓncipiū: sz ꝓcedēs a primo ꝓncipio: fm q; in libro de causis determiatū est: ḡ intelligētia nō est opatoꝛiū ꝓprie. Adhuc B videt esse ꝑ platonē: q deū inducit loquentē ad deos siue ad intelligētias sic: Noz sementē ego faciā: vobis qz tradā. Et ꝛstat q semētis itelligit forme: opatoꝛiū aūt forma ꝓprie deus est: nō ḡ ꝓuenit intelligentie esse operatoꝛiū.

B In oppositū q intelligētia nō sit operatoꝛiuz

Arg. ꝑmū

Arg. 2m

Adhuc: Opatoꝛiū ꝓprie est qđ primū z p se z in se z in oibꝰ opat: illi em soli opatio ḡa sui ipius attribuit: hoc aūt nō est nisi deus/z non intelligētia: videt ḡ q solus deꝰ opatoꝛiū sit. Adhuc: Opatoꝛiū esse est p se/z nō fm accidēs: nec p aliud qđ facit debere esse in oibꝰ q̄ sūt: hoc aūt est solū ꝑmū ꝓncipiū: vt sepius habitū est: ḡ solū ꝑmū ꝓncipiū, ꝓprie z p se est opatoꝛiū. Adhuc: Nō pōt esse vniuersaliter opatoꝛiū/qđ ad sui esse id iget alio opatoꝛio: intelligētia ad sui esse indiget alio opatoꝛio: ꝓducitur em in esse a prima causa: ḡ nō pōt vniuersaliter z p se esse opatoꝛiū esse. Adhuc: Errot ē contra catholicā fidē/q intelligētia hoc mō det aiam rōnalē: z q sic educat de materia: q vbi inuenit materiā ꝓpinquissime accedentē ad eqlitatē celi/q in illā inducat aiam rōnalem: Dicit em in Ps. xxxij Qui finxit sigillatim corda eoꝝ: z intelligit omnia opa eoꝝ: Et ꝛstat/q fm expositionē Augustini p corda intelligunt aīe. Paret ḡ/q nō sic est tenēdū q intelligētia dat oēs formas: z maxie aias rōnales. Et hoc ꝓcedēdū est: Ūn dictū Auicēne nō pōt esse vez/nisi vno modo: q intelligētia dicat eē deus intelligēs/p intellectū idealē vnicuiqz ꝓpriaz formā attribuēs: Et hoc modo etiā p intelligentiā creat aiam rōnalē: qz p intelligentiā/q in ipo est/z q ipe est z ad ꝓformitatē z ad ima ginē illius creat eam. Et sic etiā in libro de causis dicit: q p intelligētia prima cā creat animā: z posuit eā vt stramētū ipius: z q intelligētia illuminatiōes z splendores imprimit in animā/sicut aīa vitā z motū: z sensum imprimit in naturā corporis. Et hac ratiōe dictum est: q inter mentē hominis z deū nihil est medium: neqz angelus/neqz intelligētia (quā ponunt phi) cuiuscūqz ordinis imediatioꝛ est qz mens hominis: ex ordine tū quo nobilitate nature z simplicitate/z angeli fm theologos/z itelligētie fm philosophos supioꝛes sunt hominib⁹: z angeli z intelligentie habent mittere splendoꝛes in alias: Quia sicut dicit Dionysiꝰ in celesti Hierar. diuinitatis ler est in oīm ordie nature ꝑ prima media/z ꝑ media vltima reducere. Et per hoc patet soluto ad totum.

Solo arti. III. mēbri secundi.

Ad argu. Auicēne.

Utrū Aristoteles duo principia vel tria posuerit.

Arti. IIII. Mēbri. 2.

Uarto querit: utrū Aristoteles duo ꝓncipia/vel tria posuerit. Et sumantur verba Aristo. ante finē ꝓmi phisi. vbi dicit q ꝑncipia numero sūt duo/ratiōe aūt tria. Et exponit se: q materia in duplici rōne sumit. s. fm se: z sic ē principiū entis cozpalis/z nō est principiū rei mobilis: z ut subiecta ꝓpationi: z sic est alia fm rōnez et esse/sed nō alia fm substantiā z numerū. Aliud principium est forma: qđ z principium entis est/z principium motus: z est aliud numero a materia. Forma em fm q forma ē/z esse formale hz/nec ē materia: nec hoc habet a materia: sicut nec materia q materia est z esse materiale hz/nec forma ē: nec hoc habet a forma. Et sic planū ē quō ꝓncipia numero tm: sunt duo/ratiōe tria. Sz querit hic vtrū materia p se sola subijciat motui/vel nō. Et videt q sic: Nō eni generat vnum ex alio nisi corrupta forma substātiali q̄ in ꝑmo est: Et si corrūpitur forma substātialis/necesse est corrūpi alias formas ꝙsequētes illā/z si sic est/oēs forme corrūpuntur q̄ in ea sunt: nuda igit z sola trāsit ad aliā formā. Et vt hoc pateat/dez exemplū. Cū de semine bois fit homoꝛ ad idē nunc ad qđ corrūpitur forma semis z desinit/z icipit forma bois: ad idē corrūpitur quantitas semis/z qualitas semis: z sic de alijs formis. Uidet ḡ q sola materia z nuda sine oi forma trāsferat ad formā bois. Et sic videtur/q sola materia subijcit mutatiōi. Idem est de semie fabe: z de oīmbus alijs. Adhuc: Arist. in fine. I. phisi. ꝓbans/q materia manet post omnem corruptionē: dicit q oīne qđ corrūpit/corrūpitur in hoc: hoc ē in materiā: Cū ergo corruptio vniꝰ sit generatio alteriꝰ: videt q ḡnatio alterius er sola sit hac z nuda: z sic videtur/q mutationis et entis nō sint nisi duo principia: materia. s. z forma. In cōtrariū hui⁹ ē qđ Aristo. dicit: q materia appetit formā sicut diuinū z optimū: Priuationē nō appetit/nec materia/nec forma: z dicit rationē. qz nihil appetit suīpsiꝰ corruptionē: Priuatio aūt corruptio forme ē/z corruptio materie est fm esse diuinū z optimū qđ habet a forma: ꝓpriatio ergo nec appetit a forma/nec a materia: Si ergo aliqd appetit: necesse est q forma appetat a materia. Inde arguūt Porphyrius z Boetiꝰ: q nihil appetit ab aliquo nisi ꝑ aliquid quo apetēs ē sile sibi qđ appetit z ratio eoꝝ ē q dicta est ab Aristotele q nihil appetit destructionē suīpsiꝰ sz ꝙueniens sibi: nō aūt cōueniēs est nisi ꝑ aliqđ assimilans: ergo nihil appetit aliqđ nisi ꝑ hoc qđ est simile illi in aliquo. Adhuc: Ratio porphy. est supfinē primi phisicoꝝ: q oīne qđ appetit aliqđ delectatione naturali/delectat in ꝙsecutiōe illiꝰ: z in ipso reflozet z diffundit/vt ipso vndiqz pfruatur: Cōstat aūt z fm platonē z fm Aristo. z fm oēs ꝑbos qđ etiā expresse dicūt Dionysiꝰ z Augustinꝰ: q delectatio naturalis nunqz est nisi ex coniunctione ꝙuenientis cū cōuenienti: ergo necesse est q materia in aliquo cōuenientiā habeat cū forma: aliter eā nō delectaret naturaliter in consecutione ipsius.

B Principia respōdet duo nūero tria ratione

Negatie q nō Arg^m. 1

Nota de analogia entis ad ſbaz et alia prędicamenta

Adhuc: dicit aristoteles in fine primi phicoꝝ: vbi assignat quō principia sūt duo/z quō tria: q albū fit ex nō albo/nō ex quolibet nō albo: quia ex linea (vt ipe exemplificat in. v. phicoꝝ) nō fit albū. sed ex nō albo/qđ esse potest albū: sicut nigrū/vel medio coloze colozatū. Et hoc mō nō est albū/qđ in eodē genere est cū albo. Regulariter em verū ē q quozū est vnū genus: eoꝝ est vna materia. Asimili: hō fit ex non boie: z faba ex nō faba: z equus ex nō equo: z leo ex nō leone: nō ex quolibet/sed ex eo qđ analogiā habet ad formā bois/fabe equi et leonis. Sed quozū est analogia adinuicē: eoꝝ est cōuenientia in analogia illa. Analogia enim non facit equiuocū casu z fortūa/sed ponit respectū ad vnū: z ille respectus nō causat/nisi ꝑ aliqđ conueniens illiad qđ respicit: Sicut patet cū dicit: animal sanū: cibus sanus: vrina sana. Cibus em nō dicit sanus nisi ꝑ analogiā/quā ponit ad sanitatē animalis vt cōseruans/vrina eriā nō dicit sana/nisi quia respectū ponit ad eandē sanitatē a cibis vt indicans. Silr ens nō dicit de substātia/quātitate/qualitate: z sic de alijs/nisi quia res aliozū ꝓdicamētozū cōuenienter analogiā ponūt ad ens principale qđ est substantia. Uerbi gratia: Quantitas dicit ens: quia mēsura est eius qđ ē vere ens. Qualitas dicit ens: quia dispositio est eius qđ est vere ens: Relatio dicit ens: quia respect⁹ est eius quod est vere ens. A simili ergo: si materia analogiā habet ad formā: qđ certū est/z negari nō pōt alit em nō moueret ad ipsā: z ex se sēm q ipsa est/nullā analogiā habz: oportet q aliqđ sit i ipa suppositū ꝑ qđ illā habeat analogiā. Adhuc: Cōstat q priuatio z habitus/sicut z alia oia opposita sūt in eodē genere: Omniū aūt quoꝝ est vnū genus/est vna cōuenientia in genere illo/z in forma gnis illius: puatōis ergo z habitus cōuenientia est in forma generis. Cū ḡ materia supponat motui et mutatōi sub puatiōe existens: sub forma generis supponit ad habitū quē accipit ꝑ motū z mutationem. Adhuc: Due sūt definitōes: materiales. s. z formalis: z oportet q vna reducat ad alteram: quia sicut dicit aristoteles: sicut est vnū esse: ita necesse est esse vnā definitōez que esse indicat: Reducat ergo: constat tunc q materiale reducit ad formale. Sed quoꝝ nulla est cōuenientia/nulla est reductio adinuicē: oportet ḡ/q cōuenientiā inter se habeant formalis z materialis: Sed nō est cōuenientia nisi materia se habeat ad formā sicut genus ad differentia constitutiuā: Sed certū ē/q genus potestate indistincta z cōfusa in se habet differētia. Dicit em pozphiriꝰ: q genus potestate habet oēs differētias/actu nullā: ergo z materia indistincta z cōfusa potestate in se habet formā: z sub alia subijcitur motui z mutatōi: nec aliter subiectū motus z mutatōis esse potest. Et ideo dicit aristoteles q omnes forme educunt de materia: z potestate sūt in materia: Et cōmentator sup. xj. ꝑme phie multipliciter probat ꝓpter hoc/q omnis generatio est ex conuenienti: z hoc iā in aīb habitis in questione de forma explanatū est. Solutio dōm: q materia secundū q in vltimis obiectionib⁹ probatū est potētia in se habet formā: z sicut dicit pozphirius sup phisicā aristo. potentia hec est potentia inchoationis forme: hoc mō quo omnis habit⁹ inchoat in sua puatione: ambitus em vniꝰ generis continet z priuationē z habitū: ter in genere illo est spēs inchoatio. Preterea omnis ꝓpatio reliquit subiectū cū aptitudine: qđ si aliqn ponat subiectū remoti⁹ ab habitu: z aliqn ꝓpinquus: vt docz aristo. in. v. ꝑme phie ca. de priuatione. Aptitudo autem illa nō potest esse nisi ex analogia ad formā: et ideo dicit cōmentator sup. xj. ꝑme phie: q omnes alij philosophi: sez z ponentes latentia: z ponētes de toꝛem formarū/qui mediantib⁹ virtutib⁹ celestib⁹ et elementalib⁹/z formatiuis generantiū virtutib⁹ influt z inuehit formas in materiā: voluerūt idē dicere qđ dixit aristo. q sez forme potentia in materia essent: sed verbis ꝓpꝛijs nescīuerūt exprimere: et nisi sic dicat/omnis materia equalit se haberet ad omnē formā: qđ valde absurdū est. Quedā em sunt ex materia sua tota: sicut in corruptibilia/et hec potentia nō habent ad alia: vt sol/z luna/z huiusmodi. Quedā sunt ex materia sua nō tota: vt transmutabilia adinuicē: et hec hñt potentiā ad aliam formā cui⁹ in seipsis habent ꝓpriationem. Preterea nisi sic dicat: motus nō erit continuus exitus de potentia ad actū: sicut ꝓbat in. iij. phisicoꝝ z in textu z in cōmento. Idem em qđ est in actu fuit in potentia: ꝓter quod cōmentator ibidē dicit: q motus est forma post formā/vel vbi post vbi: aliter em oporteret dicere: q definitio que cōplectit potentia z actū nō esset vnū/sed multa: qđ multiplicit aristo. reꝓbat in. vij. ꝑme phie. Ad primū ḡ dicendū: q illud ꝓcedit ac si dicat: q forme actu sint in materia: z hoc nō ē verū: Quāuis em omnes forme que actu sūt/in ea corrūpant: tñ potētia quā habet ad alias formas/z puatio quia in formis est respectu aliaꝝ formaꝝ/formabilis ab eis z trāsmurabilis ad eas/nullo mō in ea corrumpit: nec ab ea tollit: et hec nōnulla forma est in ea. Ꝓpter qđ dicit beatus augꝰ: q in formitas materie nōnulla forma est: nō fm q informitas est/sed fm q relinqt formabilitatē ad formā: z ꝑ hanc vt dicit augꝰ. accipit rationē entis z veri et boni: sicut in ꝓmo libro/tractatu de ente vero z bono determinatū est.

Concordia phoꝝ circa formā

D Ad argumēta affirmatiua

Ad 1m

Ad aliud dōm: q hoc vile argumentū est: Corruptio em in materiā nullius generatio est. Et qđ dicit aristo. q generatio vnius est corruptio alteriꝰ: z ecōuerso: hoc dicit in secundo de generatōe z corruptōe: vbi agit ō circulari generatiōe simpliciū elementoꝝ ex se inuicē et in solis illis verū est: q generatō vniꝰ ē corruptio alteriꝰ: z ecōuerso. Ex his patet: q secundū aristo. duo sunt ꝓxima principia entis cōpositi tria autē sūt principia motus z rei mobilis: quia materia secundū se z sine priuatōe/nec subijcitur motui/nec mutatōi. Patet etiā: q duo sunt nūero sez materia z forma: tria sunt secundū rationē: qz priuatio nihil nūero addit sup materiā q sit actus: nisi rationē informitatis formabilis.

Solo arti. IIII. mē. II

Queritur de erroribus philosophozum mundi eternitatem ponentium.

A Arti. V mēbri. II

Uinto querit: vtrū mūdus duratōe semper fuit/est/z erit. Et quia in hac questiōe epicurei z stoyci z etiā ꝑpatheticī phi theolo

gis contradicūt: necesse est q̄ dicta oīm inspiciaṅ et ponderēṅ. Quare vt melius videaṅ veritas/ ꝑter hoc tria q̄rem⁹. Primo ponem⁹ rationes aristo. de. viij. phicoꝝ: t ponderabim⁹ eas. vtrū sufficienṅ. ꝑbēt mūdi eternitatē scōm dicta anaxagore t empedoclis/ q̄ ambo epycurei fuerūt. Secundo queremus de opinione stoycoꝝ socratis t platonis qui dixerūt mundū sepe incipe t sepe desinere. Tercio ponemus septē vias quas colligit rabbi moyses in scōa pte libri/ q̄ dicit: dux neutrorum siue dubioꝝ ḡrundā ꝑbantiū mūdi eternitatē: t pōderabim⁹ singlas q̄rū ꝛcludere possint

Parti. I

Tercia

Secunda

Parti. I arti. v. mēbri. II

Utrū mūdus semp fuerit et est et erit.

A

Q Xmūdus semp fuerit Ratio. I. aristotelis

Irca p̄mū attendendū: q̄ aristo. intendit facere banc rationē. Si principia causātia mūdū in effectu semp fuerunt t nunq̄ defecerunt/ t nunq̄ inceperūt: mundus semp fuit/ t est/ t erit: Sed principia mūdi causantia mūdū in effectu/ semp fuerūt in actu causandi: ḡ mūdus semp fuit/ est/ t erit. Probatio p̄me: principia causantia mundū in actu t in effectu/ sunt motus orbium celestiū et stellarū: t motus orbiū celestiū et stellarū semp fuit/ est/ t erit sine inceptione et sine finitione erit: ergo mūdus sp fuit/ t nō incepit: est et erit/ t nō desinet. Q̄ autē motus orbiū sit principiū mūdi/ t omniū que in mūdo sūt: ꝓbat aristo. p̄mo p auctoritatē omniū philosophoꝝ: t sunt hec verba eius: Esse quidē igit motū/ oīes affirmāt de natura aliq̄d dicētes: ꝑ ℔ q̄ mūdū faciūt t de generatione t corruptione ineſſe considerationi omniū supple q̄ mūdi sūt: q̄ impossibile est esse nisi sit motus. Et vocat motū circularē: q̄ causa ē oīm aliorū sicut probaṅ t in. viij. t in. viij. phicoꝝ: Et ꝑcipue motus accessionis et recessionis i cirulo obliquo qui vocaṅ zodiacus sup cui⁹ polos tot⁹ motus ē qui dicit planes: hoc est erratic⁹ septē planetaꝝ et omniū ymaginū celi t omniū stellarū. Propṙ q̄ in. ij. de generatione t corruptione dicit: q̄ accessus t recessus in obliquo circulo: quia sine quiete sūt t nunq̄ deficiūt: necesse est generationē t corruptionem in mūdo sensibili inquietas eē t nō deficere. Et omniū aūt philoꝝ auctoritate quasi cōcludēdo dicit: q̄ motus celestis/ nec factꝰ est/ nec corrūpit: sed erat semp: t erit: Et ℔ immortale ē et sine quiete in est bis que sunt vt vita quedā natura subsistentibus omnib⁹. Et intendit dicere: q̄ sicut vita est continuꝰ actus anime in corp⁹ q̄ viuit: et q̄diu durat cōtinuitas actus/ tamdiu durat viuū: ita vis celestis motus influens per motū in mundū istū sensibilē inferiorē/ continue causat in eis esse/ et generationē t corruptionē. Et sicut nō incepit motus celestis circuli/ sed semp est/ fuit/ t erit: ita mundus iste inferior sensibilis nunq̄ incepit/ sed semp fuit/ est/ t erit. Et ideo i libro de plantis dicē q̄ mundus iste nunq̄ cessauit producere plātas t animalia/ sicut nūc producit nec cessabit. Ad

Confirmatio ratōis

hanc rationē confortandā: rabbi moyses inducit in secūda collectōe ducis neutrorū ca. xx. q̄ aristo. dicit in. j. de celo t mundo: q̄ omnes antiqui conuenerunt in hoc/ q̄ celū esset locus t sedes dei: Et

B

dicit/ q̄ aristo. hocideo dixit: q̄ sicut deꝰ sine titio est/ t sp fuit/ t erit: ita celū q̄ ē locꝰ eius/ sine titio t semp fuit/ est/ t erit: ita t motus celi. Hec igit est p̄ma ratio/ qua aristo: videṅ probare mundū sp fuisse sine initio. Secunda est: q̄ si deṅ q̄ motus incepit: aut icepit sicut dixit anaxagoras: aut incepit sicut dixit empedocles. Inquit enī anaxagoras: Similiter hoc est vno mō omnib⁹ existentib⁹ t quiescentib⁹/ in ifinito tpe motū facere itellectū t disgregasse. Et vt verba ista intelligaṅ. Notandū q̄ anaxagoras sicut alī/ posuit mixtū: q̄ō chaos vocauerūt: in quo oīa latebant in omnib⁹: t hoc sic stetisse in facto siue indeterminato tēpore t intellectū agētē/ qui solus separatus t imixtus est/ t nulli nihil habet cōmune: qui per considerationem supferebaṅ mixto: t distinxit/ segregādo vnū ab alio in formas generū specieꝝ t idiuiduorum. Cui⁹ opinionis mētionē facit boeci⁹ in. iij. de consolatione ꝓhie sic dicens: Quē non externe pepulerūt fingere cause Materie fluitātis opus: verum i sita sūm Forma boni. t infra: Tu nūeris elemēea ligas: vt frigora flāmis: Arida cōueniāt liquidis: ne puriꝰ ignis Euolet: aut mersas deducat pondera terras. Facit etiā mentionē Ouidius methamorphoseos libro. j. sic. Antemare et terras/ t q̄ tegit omnia celū/ Unus erat toto nature vultus in orbe Quē dixere chaos: Hec opinio inter oīs vicinior est opinioni sanctorū: sicut in añabaptis notatū est in q̄stione de forma. Empedocles aut̄ dixit: q̄ mixtū quidē erat sicut dixit anaxagoras ab initio: sed dixit hoc sepe moueri/ t sepe quiescere scōm partes tēporū. Dixit enī duo esse mouentia: amiciciā scz et discordiā. Moueri quidē per amiciciā/ cū amiciciā ex mixtis facit vnū vel cōplexione/ vel cōpositōe: Complexiōe/ cū contraria ab excellentia virtutū suarū alterata/ cōueniunt in vnā formā mixti t cōplexiōis: sicut sunt complexiones hominū et animaliū diuersorū/ et plantarū. Compositōe componunṫ corpa animalium plantarū ex diuersis mēbris tam homogeneis q̄ eutherogeneis: vt ē man⁹/ pes/ caput/ cor t epar: Et in plātis radix/ stipes/ ramus/ virga/ folium t huiusmodi. Discordia autē mouet/ vt dicebat: quando actiōe cōtrariorū bec resoluūṫ in prima miscibilia t in pma cōponentia. Quies autem ab omni motu ē in medijs temporib⁹: quādo nec amiciciа mouet ad cōgregationē: nec discordia ad segregationē. Et tunc dicebat: q̄ vno mō omnia quiescunt in mixto. Unde dicebat: q̄ tūc in mixto multoꝝ capita germanorū fuerūt sine ceruice: hoc est sine colligatiōe: que postea per amiciciā colligata sunt. Contra vtrūq̄ istorū disputat aristo. q̄ hoc modo quo dicūt motꝰ nec cessare/ nec icipe potuit. Si enim ita ĩciperet vt dixit anaxagoras hoc nō posset eē nisi ter altera duarū causarū: scz vt nec mouens/ nec mobile esset: t ideo esset impedimentū motus: aut q̄ essent mouens t mobile/ sed propter aliquā causam mouēs nō moueret/ t mobile nō moueret. Si primo modo: tunc oporteret ad hoc q̄ motus inciperet/ q̄ mouens mutaretur ad esse: t mobile similiter: mutatio autē de nō esse ad esse generatio est: t est mutatio causata/ nō prima. Motus enī primus causans omnem motū et mutationē motus circuli est duplex: planes scz et applanes. Motus applanes est/ qui est super polos mundi t sup circulos parallelos/ siue equedistantes circulo qui dicṫ eq̄noctialis. Motus planes est/ quē sup polos zodiaci t sup circulos

Secūd⁹ ratio aristo.

Opinio anaxagore

Opinio epedoclis

C

Arguit contra opinionem anaxagore

Dupler est motus circuli

parallelos siue equedistantes ℔m latitudinē/ que est ab austro in aquilonē/ zodiacoꝝ qui a ꝓhis vocatur circulus orbis signoꝝ: et circulus declinis. Et quocūq̄ istorū modorū dicaṫ/ secundū aristo. sequiṫ inconueniēs: scz q̄ mutatio que ordine nature t causati posterioꝝ est: sit ante p̄mū motū q̄ ordine nature t causē ꝑmus ē: quia ab ipo causaṫ omnis mutatio: t hoc est magnū inconueniens in natura. Et hoc eñ sequiṫ q̄ omnia naturalia confusa t ꝛordiata sint: et q̄ nihil ꝑtū eē t ꝑtū q̄dū retineat. Esse enī vt dicit Boecius/ est q̄ō ordinē retinet seruatq̄ naturā. Si autē altero modo est: scz q̄ mouens fuit sp/ t mobile semp fuit: sed tamē mouens nō semp mouit: nec mobile sp mouebaṫ: hoc nō potuit esse nisi ex altera duarū causarū: scz q̄ fuerit aliqua dispositio ꝓhibens mouentem ne mouere posset: vel aliqua dispositio ꝓhibens mobile ne moueri posset: vel vtrūq̄ t mouens scz et mobile. Et quocūq̄ modo dicaṫ/ duo magna inconueniēcia sequūṫ. Unū: q̄ oportebat alterari mouens anteq̄ moueret/ si impedimentū fuit ex parte mouentis: t oportebat alterari mobile añq̄ moueretṫ: vel oportebat alterari vtrūq̄/ si ex parte vtriusq̄ fuit impedimentū. Et sic iterū sequiṫ: q̄ alteratio/ que est causata t secundi ordinis/ mutatio fuit ante motū circularē: qui ordine nature et causa primus motus est: q̄ō est inconueniens. Secundū inconueniēs q̄ō addit abubaker: q̄ō hoc mō sequiṫ/ q̄ impressiones peregrine ingrediunṫ sup motoꝝ primū/ t sup mobile primū: q̄ō ab omnibus ꝓhis improbatū est. Inducit etiā abubaker ad cōfirmationē istius ratōis/ rationē quā dicit esse fortissimā sic: Si motus illius qui omnis motus et mutatōis/ t omnis factōis causa est: ē aliq̄ō p̄ncipiū inceptōis quo nūc sit t nō ante: hoc non pōt esse nisi motus vel mutatio in mouente/ vel mobili/ vel vtroq̄: t tunc quereṫ eodem modo de illo motu: si inceperit/ vel nō: si inceperit: iterū de illo motu quo ille icepit quereṫ: t ibiṫ in ℔finitū. Hec sūt que disputat aristo. cōtra anaxagorā/ nec plus nec minus. Si aūt incepit sicut dixit empedocles per amiciciā. s. t discordiam: nō multū contra hoc disputat aristo. eo q̄ hoc sibi irrationabile videṫ. Sed hoc solū dicit: q̄ oportet hoc mirari: si enim quies fuit primo ante motū/ oportuit q̄ aliq̄ esset causa quietis illius: quies aūt ꝓuatio motus est ergo ante p̄mū motū t mutationē erat mutatio illa/ cui⁹ illa quies ꝓuatio fuit: q̄ō absurdū est.

D

℔ opinionē epedoclis

Adhuc ℔m anaxagorā

Tamen etiā contra anaxagorā dicit aristo. q̄ contra ordinē nature locutus est: t sūt hec ei⁹ verba Nihil inordinatū eorū que in natura t ℔m naturam sūt. Natura enī omnib⁹ causa ordinatōis est. Infinitū aūt ad infinitū nulla habet rationē ordinis: ordinatio aūt omnis ratōis est: oīs enī ordo ℔m rationē determinaṫ: Infinito autē tpe ḋescere omnia in mixto/ vt dicit anaxagoras: postea motum esse aliq̄n: hui⁹ autē neq̄ vnā differentiā esse ratōis/ quare nūc magis q̄ ꝑtus: supple distinguat itellectus p motū: t sic motus incipiaṫ: neq̄ iterū aliā rationem ordinis habere: nō nature est opus. Aut enī similiter se habet q̄ō ē nature: t nō aliquando quidē sic/ aliq̄n vero aliter: vt rignis sursum natura ferturṫ: t nō aliquādo q̄dē/ aliquādo vero nō. Aut rationē habet quare nō simpliciter/ hoc est semp. Dupliter enī fertur deorsum: hoc est duplici ratione: sicut sequendo ꝓriam materiam sicut ticione descendēte/ sequiṫ ignis ticionē sicut ꝓriam materiā. Et in alsup: qui cū nō fuerit locū ascendendi/ repelliṫ a contrarietate loci t descendit. Alsup autē ignis ascēdens est: qui a vulgo vocaṫ stella cadens. Propter q̄ō dicit in hac parte empedoclē melius dixisse q̄m anaxagorā: quia ille admin⁹ rationē qua inciperet motus dixit ex discordia t amicicia. Et dicit: q̄ in naturis nō oportet dignitatē irrationabilē facere. Dignitas enī ē vt dicit boecius: quā quisq̄ probat audita: t illā causam ostendit: quia aliter nō ꝓbareṫ. Et oportet causam dicere in naturis: aut inductionē/ aut demōstrationē ferre: q̄ō nō fecit anaxagoras. Adhuc inducit rationē aristo. quā fortissimā reputat ad hoc/ q̄ eternus sit motus: t sic mundus nō inceperit/ neq̄ desinat: et hanc accepit ꝓsitionem in tanq̄ per se notā: q̄ ꝓius t posterius nō possunt eē nisi i tpe nec ꝑtū eē nisi tpe exiṫe. Deinde accipit hanc q̄ tps nō potest esse/ nisi sit motus: t probat eam ꝑ hoc: q̄ tempus est nūerus motus: aut motus quidā/ quia passio motus. Et his concludit: q̄ si tempus sp est/ nec incipiṫ/ nec desinit: q̄ t motum necesse est esse perpetuū/ neq̄ icipere/ neq̄ desinere. Deinde probat/ q̄ tempus sp est/ nec icepit nec desinet ab auctoritate omniū philosophantiū ꝓter vnū/ hoc est platonē: de tempore eñ ꝓter illū similiter oīs videṅ intelligere in hoc/ q̄ dicunt ipm esse ingenitū et nō factū. Et hoc probat a signo ꝑ democritū: cui sicut dicit ambrosius in beramcron/ tota antiquitas cōcessit auctoritatē: t hic dixit t demonstrauit q̄ impossibile est omnia esse facta. Et dat instantiā in tempore/ dicens: q̄ impossibile est tempus factū esse. Plato aūt tempus generat solus: simul enī ipm cū celo factum esse dicit: celū aūt factū esse dicit. Et sūt verba platonis hec in secunda parte tymei: Tēpus celo coequeuū est: vna ortus: vna dissoluenṫ/ si mō dissolui fas ratioq̄ patieṫ. Et hac auctoritate democriti arguit aristoteles: q̄ de tempore nihil est accipe nisi nūc: ꝓteritū enī abijṫ: t accipere nō est futurum: q̄ō enī nondū est t accipi nō poteṫ. Nūc q̄ō medium est t instans est/ solū accipi potest: sed accipi nō potest nisi in ratiōe finis t ꝓncipij: finis ꝓteriti q̄ō terminaṫ ad ipsū ꝓncipiū futuri q̄ō incipiṫ ab ipso. Accipiaṫ ergo nūc i quo incepit motus illud erit finis ꝓteriti: ergo ante hoc fuit tēpus: t si tempus: ergo t motus: et si motus: ḡ motus ante p̄mū motū/ q̄ō impossibile est: quia i nullo genere est aliq̄d ꝓius primo. Eodem modo probat q̄ nō desinat motus: quia accipiaṫ nūc ad q̄ō desinit motus: illō erit ꝓncipiū futuri: ergo post hoc erit futurū tps et si tps ergo et motus: ḡ post vltimū motū in quo motus esse desinit/ erit motus q̄ō est ipossibile: quia in nullo genere est aliq̄d vltimus vltimo. Hec sunt omnia que induxerūt aristotelē ad hoc/ q̄ dixit motū/ nec factū esse/ nec corrumpi aliquando: sed esse sine quiete et imortale: t esse ipsū tanq̄ vitam quandā existentibus omnib⁹: t qui causa esset t ꝓncipiū/ quare materia omniū generabiliū et corruptibiliū continue et sine quiete moueretṫ ad generationē t corruptionē: t hoc dixit/ nec aliquādo icipere/ nec aliq̄n

Incōueniens ꝓmū

Secundū incōueniēs

E

Tercia ratio aristo.

Celū t tempus facta sūt secundum platonem

Obiectio auerrois et Abubaker prima

posse desinere. In cõtrariũ huius sũt duo/que cõmentator inducit sup. viij. phicoꝝ: quia si mũdus z motus celi est antiquus in preteritũ scõm infinitũ tempus: tunc infinite circulatões celi fuerunt ante hodiernã: sed infinitũ nõ contingit transire: ergo nunq̃ fuit deuenire vsq; ad hodiernam z sic dies hodierna non est: qđ est contra sensum.

Secunda

Aliud est: q̃ si mũdus steterit in infinito tempore in antiquitate preterita: q̃ ex mortalibus hominibus remanserunt infinite anume: cũ aĩa sit imortalis. z sic infinitũ secundũ additionẽ in numero factã actu est: qđ est cõtra aristotelẽ in. iij. phicoꝝ: qui dicit/q̃ infinitũ fm diuisionẽ in continuo/fm additionẽ in nũero nõ est: nisi potentia/z nõ actu.

F

Fortius obiicit ad hoc q̃ temp⁹ ĩceperit: quia secundũ doctrinã aristo. in. x. prime philosophie: oĩm eoꝝ q̃ sũt in vno gñe id qđ est simplicissimũ in illo gñe pricipiũ est: sicut patz in gñe cõtinui/cui⁹ pricipiũ pũctũ: qđ fluxu suo ꝯstituit lineã: q̃ fluxu suo constituit supficiẽ in latũ/z nõ in longũ fluẽs: superficies autẽ in profundũ fluens cõstituit corpus. Et hoc vocat duci in geometricis in sexta q̃ linea ducta in se/facit supficiem: z supficies ducta in se/facit corp⁹: z sic procedit discretũ ab vnitate indiscretũ habentiby permanentiã in partiby: vel ab indiuisibili sono elementi littere in oratõe que permanentiã in partiby non habent: z est discreta quantitas. Ergo cũ eternũ/z euũ/z tempus sint in vno genere moze: vt dicẽ Silbertus porretan⁹

Mensura tripler

Eternitas eĩm est moza indeficiẽtis z imutabilis euũ eius qđ extensã habet potẽtiã/sed nõ substantiã: tempus moza eius qđ extensam habet potentiam/substantiã/z actũ/z mutabilia. Hec igitur tria in vno genere sunt/qđ est moza: necesse ẽ igit q̃ a simplicissimo sui pricipienꝫ secundũ esse: simplicissimũ aũt inter illa eternũ est: euũ ĝ z tempus fluũt ab eterno secundũ esse. Et hoc est quod dicit boecius in. iij. de consolatiõe phie metro. ix. Qui

Ar. 2m

tempus ab euo ire iubes. Et ponit ibi euũ p eterno: eo q̃ z plato sp accipit euũ pro eterno. Adhuc (salua pace aristotelis) ipsenõ ponit rationẽ platonis: quã si poneret/ratio sua parũ valeret. Et est hec: q̃ id qđ nõ factũ est/sed eternũ semp sibi presens est z totũ simul: nihil sui abũciens in preteritũ: et nihil sui expectans in futurũ: sed totum se possidet in vno indiuisibili nunc stante/z nõ mouente esse: z ideo non nouit fuisse/nec foze/sed esse tantũ. Sed qđ factũ est/distentũ habet esse: z nõ stat in vno simul: sed aliquid sui abũcit in preteritũ z expectat in futurũ. Cũ ergo mensuret vnũqđq; mensura sua ꝓpria z sui generis/factũ non potest mensurari eterno: sed sicut factũ se habet ad eternum/ita se habet tempus ad eternitatẽ. Constat autem/q̃ factũ pricipiũ sui esse habet a nõ facto quia aliter iret in infinitũ: ergo tempus secundũ esse pricipiatũ est ab eterno/z est ymago eternitatis: serpens (vt dicit plato) continue ad imitatõnẽ eternitatis secũdũ permanentiã: sicut forma que est in materia: ymago est forme secundũ se accepte z quantũ potest serpit ad imitationẽ ipsius: vt qđ

Ar. 3m

in vno simul z totũ habere nõ potest/saltem per vices z successionẽ obtineat. Adhuc in phabitis/tractatu de primo principio probatum est: q̃ sicut in nullo quod est citra primũ/idem est quod est z esse: ita nihil eoꝝ que sunt citra primũ totum suũ esse habet simul: sed sicut dicit boecius: quod heri habuit/hodie nõ habet: z quod hodie habet/cras nõ habebit. Constat aũt/q̃ omniũ eoꝝ q̃ sũt esse nõ est simul/mensura est tempus: omniũ ergo que sunt a primo secundũ esse/ꝓprie loquẽdo mensura tempus est. Propter qđ in libro de intelligibilibus dicit: q̃ tempus mẽsurat esse: z loc⁹ mensurat ens: Et intelligit de loco/qui p definitionẽ mensurat: eo modo quo quelibet res in se definita z terminata localis ẽt: vt dicit augustin⁹ z in primo libro questione de localitate rerũ determinatũ est Et ꝑ b̃ pcedit sic: Incipiente mẽsurabili/icipit mensura fm naturam ꝓprie adiacens illi: esse aũt eoꝝ que sunt a primo/constat q̃ incepit a primo p creationẽ/sicut in prehabitis multipliciter ostensũ est tractatu de primo principio: Esse ergo mẽsure ꝓprie illoꝝ adiacentis illis per creationẽ incepit a primo esse: esse aurẽ illius mensure/est esse tpis: ergo esse tempoꝝ per creationẽ incepit a primo. Et hoc est concedendũ: hoc eĩm z nature consonũ est/z ratõi et fidei. Unde ad rationes aristo. respondendũ est: z primo ad primã: Et dicendũ q̃ hoc verũ est: q̃ si pricipia causantia secundũ actũ/motũ z mutationẽ in inferioribz/semp fuerunt sine initio: sequitur de necessitate/q̃ motus z mutatio semper fuerunt z sine initio: quia causa in actu ponit causatum in actu. Sed nos negamus hãc: q̃ motus celestis circuli semp fuerit sine initio. Et qđ dicit aristoteles: q̃ oẽs philosophantes hoc posuerũt: falsũ dicit: quia plato/qui inter philosophantes fuit precipuus/oppositũ dicit. Dicit eĩm/q̃ deus faciendo mundũ sensibilẽ/primo celestem circulũ fecit: z eundẽ in duos circulos diuisit: scz in circulum applanes/z in circulũ planes: sicut z eudoxꝰ dicit. Deinde circulũ planes i octo distribuit: scz in circulũ stellarũ fixarũ z imaginũ celi: et in septẽ circulos planetarũ: qui descendendo sic numerãt. Saturni/Iouis/martis/solis/veneris/mercurij lune: z eis sic distributis motus ꝓpios adhibuit et cum motu tempus adesse fecit/z partes temporis: que sunt annus/mensis/septimana/dies/et hora.

Ad primã rationem aristotelis responsio

Ad aliud dicendũ qđ dicit aristoteles: q̃ omnes antiqui dixerunt/q̃ celum esset sedes dei: hoc nõ ideo dictũ est/q̃ celũ sit sine initio sicut ẽ de⁹. Hoc eĩm esset cõtra ipsum in epistola de principio vniuersitatis: vbi probat sicut dicit al phorabius q̃ principiũ vniuersitatis nõ ẽ nisi vnũ/a quo sũt omnia alia: z in quo sicut in regente et mouẽte sũt omnia alia que sunt in vniuerso: z sũt in ipso sicut in duce exercitus. Sed ideo dictũ est/q̃ celũ vno modo se habz/z ipressiones peregrinas nõ recipit et ideo per ipsum z per motũ eius/sicut in throno sedens/regit z ordinat vniuersa que generantur et corrumpunt z mouent in inferioribz.

Ad confirmatões rationis prie

Ad id qđ aristoteles deducendo ad inconuenientia dicit/dicendum: q̃ secundũ theologiã z catholicã fidem dicimus: q̃ mirtum/hoc est confusum ex materia quattuoꝝ elemẽtoꝝ primo quidem fuit: vt dicit moyses: sed in infinito tempore nõ quieuit: sed potius deus quando voluit/illud secundũ intellectũ idealẽ quẽ in se habuit: secundũ q̃ preuidit z preordinauit ab eterno i formas distinxit: sicut dicit magister. ij. senten. dist. j. c. j. Moyses spiritu dei

Ad secũdas rões aristo.

Positõ platonis

afflat⁹. Nec ista p discordiã et amiciciã/sicut dixit empedocles/distincta vel segregata vel ordinata sunt: quia ratio nõ admittit/quin oĩs distinctiõis z ordinatõis z segregatõis prima causa sit intellectus: sed hunc intellectũ ponim⁹ esse intellectũ dei/fm sapientiã z scientiã z prudentiã oĩa preordinantẽ: qualiter/z quando/et quõ vnũquodq; debeat fieri: z oĩa producentẽ fm ordinẽ z tẽpus z modũ/in quo vnicuiq; magis conuenit: Sicut eĩm dicit plato: Nulli negat aliquid eoꝝ/que cõmoda sunt sue nature z ordini z tẽpori: eo q̃ summe bonitatis est principiũ: z iuidia longe relegata est ab ipso. Et bene concedimus: q̃ si infinito tẽpore quieuisset: z postea per amiciciã z discordiã mortũ esset illud mirtũ in formas distinctas/per casũ et fortunã: sicut dixit empedocles: q̃ hoc nõ esset naturale/sed potius contra ordinis naturã z ratõez

H

Ad id qđ aristo. contra anaxagoꝛã dicit/dicẽdũ q̃ mouens sp fuit ab eterno/sed mobile nõ sp fuit z ideo motus incepit mobili facto ad imperiũ mouentis: z quando voluit: z vbi voluit: z sicut voluit/fm definitionẽ prouidentie eterne: et quãdo mobile fuit: vbi voluit/z qñ voluit incepit motus

Ad id qđ obiicit abubaker/soluit fm eundẽ quia ambo illi vnicũ solũ intellectũ dixerũt inesse oĩbz aĩabz z dixerũt q̃ ex oĩbz aĩabz moztiũ vnũ solũ ẽ qđ remanet/scz intellect⁹: z sic nõ sequit q̃ sint actu infinita. Hũc aũt errorẽ nos i sequentibz ostruemus/in tractatu de boẽ. Hic aũt sufficit: q̃ multiplicatio animarũ hominũ: nõ est ad infinitũ/sed ad certũ numerũ prescitoꝝ z predestinatoꝝ a deo

Ad primũ incõueniẽs

Et qđ dicit aristo. q̃ fm hoc motus fuit añ primum motũ: falsũ est. Creatio eĩm: vt probatũ est in tractatu creationis: nõ ẽ motus/sed simplicis diuine voluntatis vocatio ad esse eoꝝ q̃ antea nihil fuerunt: z fm seipsa z nihil sunt/z ex nihilo sunt: z ideo aristo. multũ errauit in ista ratione.

Ad secũdũ incõueniẽs

Ad aliud dicendũ: q̃ aristo in illa rõne multũ oblitus est sui ipsius: ipse eĩm probauit hoc z in. iij de aĩa/z in. xj. prime phie: q̃ intellectus agens sine omni alteratiõe suũ ipsi⁹ qñq; agit/z quandoq; nõ agit pro libertatis arbitrio. Un multũ oblit⁹ fuit sui quando dixit/q̃ intellectus diuinus non potest quandoq; agere/z qñq; nõ agere: nisi accipiat ĩm pressiones peregrinas que excitent eũ ad agendũ quando agit: nec mobile oportet q̃ recipiat ipressiones peregrinas: qđ p substantiã suã et esse naturale: vt dicit aristo. z Auerrois in libro de substantia orbis: factũ est/vt moueat motu pmi mozis.

Ad id qđ cõtra empedoclem dicit

Ad aliud dicendũ: q̃ in veritate empedoclis dictũ irrationabile fuit: sicut dictũ est: nec illi innitimur fm catholicã fidem: sed potius dicim⁹ sicut dictũ est: q̃ deus qui est intellectus purus z verus: fm definitionẽ prouidentie eterne/quãdo voluit/z sicut/z vbi voluit: mirtũ quod creauit ex materia quattuoꝝ elemẽtoꝝ/distinxit in formas determinatas sicut nunc videmꝰ.

Ad id quo adhuc contra anaxa. arguit

Ad aliud dicendũ: q̃ anaxagoras sine dubio preter rationem dixit: q̃ dixit mirtũ illud infinito tpe ꝯdeuisse: hoc eĩm falsũ est: z falsius in hoc/dixit: q̃ dixit intellectum agentẽ sine omni prudentia rõe tunc mirtum illud distinxisse. Nos aũt nõ dicimus sic/sequẽdo moysen doctorẽ nostrũ: quinymo dicimus in pricipio tpis deũ illo mirtũ in esse ꝓduxisse ex nihilo z fm magne prouidentie sue rationẽ tunc/z nõ añ in formas distinxisse. Ideo illa ratio nihil facit cõtra fidem.

J

Ad tertiam rõez aristo.

Ad hoc qđ aristo. obiicit de tempore multũ mirandũ est: quia ipse docuit nos: q̃ omne continuũ fluit ab indiuisibili: et sicut in continuo est indiuisibile mediũ continuans: ita in eodem est accipere indiuisibile pricipiũ a quo fluit z indiuisibile vltimũ ad quod terminat: z sicut indiuisibili medio/et parte ante sp est accipe aliqđ de esse cõtinui/z ex parte post aliquid simili: ter talĩ eĩm caderet a ratione pricipij z finis/z a rõe continuatis Oppositio mõ se habet in indiuisibili primo quod pricipiũ est continui: ante illud eĩm nihil est de esse continui: z si accipiat in termino/hoc est in indiuisibili ad quod terminat continuũ: post illud nihil erit de esse continui. Cũ ĝ negari nõ possit/quin totũ esse cõtinuitatis temporis fluat ab indiuisibili nunc: ꝓter qđ etiã ipsũ nunc/ab aristotele in. iiij. phicoꝝ dicit esse substantia tẽporis: sicut pũctus linee: quia quicqđ pricipiat z terminat in oĩbz existentibz/est substantia pricipiati z terminati: si fm esse substãtiale pncipiat z terminat ipm. Accipiamus ergo tẽpus in primo nũc/a quo fluit qđ in esse per creationẽ deductũ est cum celo z terra z confusa materia quattuoꝝ elementoꝝ: ante hoc nunc nihil erit de esse tẽporis/sed tantũ nũc eternitatis: in quo solũ deus precedit mundũ. Et hoc dicit boeci⁹ in. v. de consolatõe phie sic: Nõ recte quidã/qui cũ vident visũ platonis: mundũ nõ habuisse initiũ tẽporis/nec habiturũ defectũ: hoc mõ mundũ conditũ conditori coeternum fieri putant Aliud eĩm est per interminabile luci vitã: qđ mundo plato tribuit. Aliud interminabilis vite totã pariter complexã esse presentiã: qđ diuine mentis ꝓpriũ esse manifestũ est. Nec eĩm deus conditis rebus antiquioz videri debet tẽporis antiqtate vel quantitate/sed simplicis potius ꝓpietate nature. Ex hoc patet: q̃ de primo nũc a quo fluit tempus nihil valet ratio aristotelis: z simil⁹ nihil valet de vltimo ad qđ terminat. Et qđ dicit aristoteles: q̃ de tempore nihil est accipe/nisi nunc continuans et mediũ: hoc est verũ/si accipiat tempus fm esse et decursũ temporis: si aũt accipiat fm substantiã z naturã z originẽ qua fluit ab euo siue ab eterno certe tũc nõ est verũ: imo tunc naturalius accipit in primo nũc a quo fluit/z in vltimo ad qđ terminatur/qđ in medio/qđ est cõtinuans ipm fm esse et decursum ipsius in re temporali.

K

Ad obiectõnem primam Auerrois

Hoc quod in cõtrariũ obiectũ est a cõmentatore z abubaker rõdolose obiectũ ẽ: vt quasi soluto illo errore videat esse confirmatus. Et soluit primũ: scz de circulationibz: q̃ circulatio diuidit nõ per se: vna eĩm manet: sed quo ad nos z per accidens: Et nõ est inconueniens/continuũ in infinitũ diuidi potentia z p accidens: sed accepta sic/per diuisionẽ sp sũt finita finiunt eĩm ad mille vel ad decem milia/vl ad centum milia annoꝝ: vel quantũuis tẽporis: Et finita sic accepta contingit transire numerando: et contingit deuenire ad hoc vel illud terminatũ: q̃ partes infiniti hoc modo acceptę nõ sunt infinite.

Ad obiectõnem secũdã Abubaker

Hoc aũt qđ obiicit abubaker/soluit fm eundẽ quia ambo illi vnicũ solũ intellectũ dixerũt inesse oĩbz aĩabz z dixerũt q̃ ex oĩbz aĩabz moztiũ vnũ solũ ẽ qđ remanet/scz intellect⁹: z sic nõ sequit q̃ sint actu infinita. Hũc aũt errorẽ nos i sequentibz ostruemus/in tractatu de boẽ. Hic aũt sufficit: q̃ multiplicatio animarũ hominũ: nõ est ad infinitũ/sed ad certũ numerũ prescitoꝝ z predestinatoꝝ a deo

In quo decepti sit aristoteles et alij phi

Et si quis cõsiderare vult in dictis aristotelẽ et aliorũ phorũ: pro certo inueniet/q̃ nihil probatur ex dictis eoꝝ: nisi q̃ mundus z motus nõ incepit per generationẽ naturalẽ: et q̃ nõ corrumpet per

corruptionē naturalē: Et hoc accidit eis q̄z creationē intelligere nō poterant ex principijs nature Omnes em̄ conuenerūt in hoc principio: vt dicit aristoteles in ꝓmo phicoꝝ: q̄ ex nihilo nihil fit: et principia nature quesiuerūt nō prima/sed proxia talia em̄ principia dare/z ex talib⁹ procedere phisici ꝓpriū est. Illa que obijciunt contra q̄stionē concedenda sunt: hec em̄ tam fidei q̄z rōi cōgruūt:

Sol'o par. I. arti. V.

Parti. II. arti. V. membri. II. A

Querit de opinione stoicoꝝ socratis z platonis: qui dixerunt mundū sepe incipere et desinere.

Secundo querit de opinione stoicoꝝ socratis et platonis: qui dixerunt mundū sepe incipere/sepe desinere: Et hanc opinionē recitat Hegesinicenus in libro quem fecit de hoie. Ponentes em̄ consideratione in solis astris z circulo celesti: quē dixerunt esse causam motuū oim̄ inferioꝝ: supponēres etiā ꝓpositionē hanc: q̄ idē eodem modo se habens/facit idē: dixerunt q̄ quotiēscumq̄ vterq̄ circulus celestis: scz applanes/et planes redit in eandē figurā ymaginū z positionis stellarū/incipit nouus mundus: qui p̄ omnia etiā numero continet cū precedenti mundo: ita q̄ in nouo mundo redibit idem socrates/z idē plato cum eisdē socijs: eadē tractantes que tunc tractauerunt cū viuerent. Hanc aūt reuolutionē Calcidius in cōmento sup platonem/dicit fieri in quibusliber. xv. milibus annis. Epicurus aūt democritus hec dixit fieri in. xxvij. miliby annis. Et vtrumq̄ sine ratione dictū est: ptholemeus enim in almage. demonstrauit: q̄ stelle fixe super polos ozbis signoꝝ. qui est motus planes: nō mouent in centū annis nisi gradu vno: z in eodem spacio temporis mouent auges planetarū: et hoc scōm diuisionē circuli in trecētos sexaginta gradus nō compleretur nisi triginta sex miliby annis: z in his fm veram rationē astronomicā/cōplet magnus annus: Et tamē nō ē probatū: q̄ in tota illa reuolutione ymagines reuertant in easdem figuras z respectus planetarū: siue radiatōes eoꝝ ad easdē figuras reuertant. Radiatōes em̄ z fixarū stellarum z planetarū fiunt fm descriptiōem et figurā poligonij descripti in circulo: et demonstratū est in geometria libro. iiij. q̄ si poligonū ō scripti in circulo angulī in infinitū multiplicent: q̄ poligonū illud nec ad quantitatē/nec ad figurā circuli deueniet: certū est aūt ē/q̄ ex figura radiationū/celestis circulus mouet inferioꝝ materiā ad generationē z corruptionē: z sic secunda circulatio nō erit eadē/eodem modo se habens: cū prima/ꝓpter quod radix positōis socratis z platonis falsa est: et per consequens totū falsū est quod sequitur ex radice illa. Adhuc: probatū habem⁹ ab aristo. in. ij. de generatiōe z corruptione: q̄ quecunq̄ habent substantiā corruptibilē motā/non reiterant eadem numero: constat aūt q̄ individua prime circulationis habuerunt substantiā corruptibilē motam: ergo in secunda circulatiōe non reiterant eadem numero: et sic nō redibit idem socrates/et idem plato cū eisdem amicis eadē tractātes: tamē ita dixerunt socrates et plato. Et dixerunt: q̄ dū quoꝝ tempus vite longū est/in vna circulatione discunt quid in secunda p̄dicere debeat. Dixerūt etiā: q̄ mundus successione taliū circulationū fuit infinito tempore: z stabit sine fine. Et hoc mirū est/quō tanti viri dixerunt: quia nos ptholemeo docente in quadripartito ca. j. didicimus per probationē efficacē: q̄ virtutes astroꝝ nō deueniūt ad inferioza/nisi per aliud z p accidens: Per aliō quia per qualitates elementoꝝ. Per accidens/quia per virtutes que sunt in materia. Et sic sola astra non sunt causa omnis mutationis que fit in inferioribus: sed etiā dispositiōes materie inferioris: et sic ex solis stellis inferioꝝ mutationes non p̄nt causari. Et ideo etiā dicit ptholemeus in centilogio: q̄ sapiens homo dominat astris. Et bali in cōmento dat exemplū: q̄ si corpora celestia scintillant ad quartanas z ad melancoliā: sapiens medicus corpora disponet ad sanguinē: z non inducent quartane. Et mese balbach dicit in libro de sphera mota: q̄ sapiēs homo iuuat celestem circulum/sicut iuuat terra aratione z seminatione. Et aristoteles i de sōno z vigilia dicit: q̄ in talib⁹ est sicut est circa principem de consilio procerū/et de consilio familiariū secretoꝝ: sepe em̄ cōsilium procerū apud principē mutant z admittant familiares consiliarij. Ita scintillatiōes stellarū z motus sepe mutant z admittant dispositiōes matrie inferioris. Unde positio ista nihil valet: z falsa est z nō tantū theologice/sed etiā demōstratiue: tam astronomice q̄z geometrice/z etiā naturaliter z ex ꝓpijs principijs tā astronomie q̄z naturalis scientie irrefragabiliter hic ē improbata: Et ideo mirū est/q̄ a tantis viris hoc estimari potuit.

Impugnatio positōis eoꝝ astronomica

Impugnatio geometrica

Impugnatio naturalis

B Itē de positiōe eoꝝ

Impbatio De influxu astroꝝ i hec inferioza

De septem vijs quas collegit Rabbimoyses quibus probatur mūdi eternitas.

Parti. III. articuli. V. membri. II. B

Septē vie probantia mūdi eternitatem

Ercio ponemus septē vias quas collegit rabbimoyses in secunda parte libri q̄ dicitur: dux neutroꝝ/siue dubiozum quorundam probantiū mundi eternitatē: z pondera bimus singulas q̄ntū concludere possint. Prima via est/que dicta est per ratiōes aristotelis posiras in principio. viij. phicoꝝ: et de illa iam satis expediti sumus. Secunda via est/que fundat sup illā: z est illa quā adduximus de abubaker: q̄ scz quicq̄d est omnis factionis z mutationis et motus/que fiunt in materia/principiū nō potest esse de principio aliquo: circularis motus celi oīs factiōis mutatiōis z motus que fiunt in materia principiū est: vt oēs phi dicunt: ergo non p̄t esse de principio: et per consequēs nō potest incepisse: sicut in ratiōib⁹ aristo. probatū est. Et de hac via constat p̄ añdicta: q̄ nō probat motū nō incepisse per creationē: sed q̄ nō incepit p̄ mutationē z motum: vt in primo articulo isti⁹ questiōis sufficienter dictū ē. Tertiā rationē inducit ad idē ex ratōe temporis: ad hoc q̄ mot⁹ nec incepit/nec destruit z illa etiam iā in primo articulo istius questionis a nobis soluta est. Hec oīa rabbimoyses ponit in vna via: quia fundant sup tres rationes q̄s ibidē inducit aristo. In secunda via ponit id quod dicit aristo, in fine primi phicoꝝ de materia: z est hec

Septa via. Septia via

Destructa ē hec via ꝑ

Tertia via

Destructio istius vie

Quarta via

Destructio istius vie

Destructio istius vie

Materia nec gnāt/nec corrūpit: nec incipit eē/nec desinit: si em̄ incipit eē: q̄cūd incipit eē/murat ad eē: q̄cūd murat ad eē/subiecta hz materiā: q̄ materia ē añq̄z sit materia q̄ ē impossibile: eadē rōe ꝓbat q̄ nō de nota exēplū

sinit nec corrūpit. Ex hac via ꝓcedit sic: Res mūdi sensibilis nunq̄z separant a materia: nec econuerso materia ab ipsis: ergo quandoq̄z fuit materia/z quādoq̄ est/z erit: fuit/z est/z erit mundus sensibilis: sed sine initio fuit materia z sine fine/est z erit: ergo mundus sensibilis semper fuit sine initio z sine fine semper est/z erit. Et de hac via iam expediti sumus in tractatu de errozibus Aristo. questione de materia. Tertia via est sumpta de natura celi cuius materia elongata est a generatione z corruptione: propter q̄ō omnes antiqui cōuenerūt/q̄ celum esset locus dei: manente autē celo nunq̄z defuit motus eius: manēte motu nūq̄z cessauit mundus producere animalia z plantas: substantia ozbis z motus sine initio manserunt/manent/z manebunt sine fine: ergo mundus sine initio mansit/manet/z manebit sine fine. Et per hanc viam etiam non probatur/nisi q̄ mundus p̄ naturalem mutationē non incepit: nec per naturalem corruptionē desinet: z hoc verissimū est. Corpus enim celeste tale est/q̄ō non recipit impressiones pegrinas: z ideo non patitur ab aliquo corpore agente in ipsū passione abijciente a substantia. Sed per hanc viam non probatur/quin possit dissoluī sicut plato dicit: scz per rectam rationē eius qui condidit ipm. Quarta via est/que in veritate Aristo. non est: nec ex verbis eius accipitur: sed cōmentatoris z grecoꝝ scz quozundā/vt Alexādri z themistij: z quozundā arabū/vt Auerrois et abubaker z alpbozabij z aliozū. Et est hec: q̄ oīne q̄ incipit esse/ꝓius est in potentia q̄z in actu: ois autez potentia in materia est subiecta priuationi. Si ḡ celū z motus celi incipiūt esse: ꝓius fuerūt in potētia q̄z in actu: z de potētia exiuerūt ad actū sed exitus de potentia ad actum/est motus: ergo ante primū motum celi/qui principiū omnis motus est/fm naturam fuit motus: q̄ō est impossibile. Et hec via debilis est: non enim concludit/nisi in his que fiunt fm naturam. Nos autem dicimus: q̄ celum z materia quattuoꝝ elementoꝝ/a principio vniuersi esse/q̄ō est deus/facta sunt per simplicem voluntatē z p creationē: que autem sic fiunt: anteqūz fiant in actu/non sunt in potentia nisi causē efficientis/z nō materie: aliter enim (sicut in prebabitis in questione de primo principio ostensum est) non esset primū principiū vniuersi esse: si ꝑ exigeret materiā/vel instrumentū: Ens enī in potentia: vt in libro de causis probatur: non est in potentia/nisi ad ens necesse: q̄ō est solum principium primū: q̄ō est principiū vniuersi esse: z q̄ō solum facit esse debere in omnibus que sunt. Quinta via est debilis valde: z sumitur ex rj. prime phie: scz q̄ sit primū principiū agens p intellectū z voluntatē: z q̄nq̄z agit q̄nq̄z nō agit: tūc de potētia agēte fit actu agens: sed nihil educit de potentia ad actū seipm: ergo habebit aliū diuiniozē se qui extrahabat ipsum de potentia ad actū. Et hec via debilis est/vt dixi mus: z in questione de imutabilitate dei improbata. Non enī sequit/q̄ deus aliter se habuerit q̄z prius: sed quedā aliter se habeant ad ipm q̄z prius que facta sunt ab ipo: Voluntas em̄ eius z intellectus imutabiliter ab eterno sunt/vt hoc fiat nunc z hoc nūc/z vnū q̄ō q̄z in suo tēpore. Et est exemplū Augustini de sole: q̄ quedā obiecta sibi illuminat/ q̄ añ nō illuminauit: z tū nō sequit q̄ sol mutat⁹ sit vl aliter se habeat q̄z prius: sed quedā ad illuminationem suā aliter se habeāt q̄z prius. Sexta via est quā multum gloriātur: q̄ omne agens p voluntatem z intellectum: si quādoq̄z agens sit/z nō semper indiget altero duozum: scz aut remouēte impedimentum sue actiōis cum velit agere z nō possit/ꝓter aliq̄ō impedimentum sue actiōis: aut exper gefaciente siue excitante intellectū z voluntatē eius: vt modo agat/cū ante non egerit: Et hoc ꝓbant: quia sic est in nobis a gentib⁹ per intellectum et voluntatem. Et ista via debilissima est: Probatur em̄ in. xj. prime phie: q̄ intellectus dei semper est in actu: z q̄ nihil accipit ab itelligibilibus: q̄z potius ipse est causa omnium intelligibilium. Et talis intellectus nō potest habere impedimentum/quin agat quādo vult: nec potest habere expergefactiōis: cū ipse semp sit i actu z nihil accipiat ab intelligibili: Omne enim expergefaciens intellectū qui in potentia est sicut in nobis/ab intelligibili ē acceptum: sicut probat Aristo. in. z. de anima ca. de mouente: q̄ anteq̄z fiat motus per voluntatē z appetitum/oportet q̄ fiat nuncū de apertibili ad quod mouet: talis autē nō est intellect⁹ dei: vt in xj. ꝓme philosophie demonstratū est. Septima via est/que sumit ex. xj. prime philosophie: z fundatur sup quasdam propositiones ibidem probatas: scz q̄ ordo siue iclinatio morozis primi ad motum/est substantia sua z voluntas sua: z ipsa substantia sua est voluntas sua: z econuerso: sicut ergo nunq̄z defuit/nec deest/nec deerit et substātia: ita nec voluntas mouendi/nec ordo ad motum z mobile: ḡ semp mouit/mouet z mouebit. Sed ad motum sequit mūdum esse ḡ mūdus semp fuit/ē et erit. Per hāc viā nihil cōcludit: quia licet i deo/in quo nihil est nisi de⁹: idem sint substātia/voluntas z ordo ad motū: tamē modus significandi nō est idem: nec cōnotata sunt eadem: nec subiecta volunteri subiecta sunt substantie/nec etiā ordini ad morum. z si fiat tale argumentū: Substantia ab eterno nō defuit/z voluntas mouendi vl' causandi mundū est substātia: ḡ voluntas mouendi et causandi mundū ab eterno nō defuit. Incidit fallatia accidentis: eo q̄ putatur idem subiecto z accidenti inesse: z hoc nō est necessariū.

Septia via

Destructio istius vie

Q̄ō icidēs. I

b Einde iam expeditis singulis que de opinionibus philoꝝ de hac materia loquentiū dicenda videbantur: disputāda est hec questio theologice fm q̄ disputat eam beat⁹ augustinus. II. de ciuitate dei. Et querimus duo. Utrū ꝑbari possit q̄ mūdus sit eternus eo modo quo ꝓbatur a quibusdam. Scōm vtrū hec duo cōpossibilia sunt fm intellectum: scz q̄ mundus a deo factus sit: z tamē duratione hoc modo sit eternus/q̄ duratio eius initium nō habuerit.

I

2

Utrum probari possit q̄ mūdus sit eternus eo modo quo probatur a quibusdam.

A

Arg. q̄ sic. Argū. ꝓmū

Questio incidens. I.

Dprimū obijcitur q̄dā sic. Bōitas dei cā

a efficiēs ē creatōis mūdi: scz ab eterno est bonus: ḡ ab eterno creauit mūdū. Adhuc

Arg. 2m Amonis diuini extasis duplex.

dionys. dicit: q̄ amor dinus extasim facit: z nūquā

eum esse solum dupliciter autem facit ad extasim vt ipse dicit Dionys: ad generationē filij z pcessionem spiritussancti: qui sicut diuina lumina z diuini flores ab eterno pullulāt er eo z ad creationem mūdi cū eīs inuidia longe relegara sit ab ipo: vt dicit plato: voluit q̄ omnia ptciparēt bonitate sua/ quot vnicuiq; possibile fuit: z nulli negauit cōmoda z vtilia ad hoc ptinētia per que bonitate sua ptcipare posset z hoc etiam dicit Boecius in quinto de ꝓsolatiōe pbie. Et hic amor in deo est ab eterno: ergo sicut ab eterno fecit extasim generationis filij z pcessionis spiritussancti: sic ab eterno fecit extasim creationis mūdi. Adhuc: Causa volūtaria pfecta efficit ad opus tribus: scz si possit/si sciat z si velit: deus ab eterno potuit/sciuit z voluit creare mundū: ḡ ab eterno creauit. Adhuc: Mundus archetypus causa z exemplar est mundi sensibilis: vt dicit Plato: z concordant cum eo sancti: mūdꝰ archetypꝰ fuit ab eterno: ḡ mūdꝰ sensibilis fuit ab eterno. Adhuc: Deꝰ ab eterno/aut voluit z potuit creare mūdū: aut voluit/sz nō potuit aut potuit sz nō voluit. Si ꝑmo mō voluit z potuit: ḡ ab eterno creauit. Si secūdo mō scz q̄ voluit sz nō potuit/tūc ab eterno ipotēs fuit: qđ blasphemia ē dicere de deo. Si tertio modo scz q̄ potuit/sed noluit: sequit tūc/ q̄ inuidus fuit: qđ iterꝫ est blasphemia in deū. Hec obiectio in sili casu scz de generatiōe secūdi filij z tertij z sic deinceps fuit eunomij heretici ꝓtra Aug. xv. de tri. ca. ij. a Adhuc: Si bonitas dei cā creationis mūdi est: z nihil aliud/vt dicunt sancti: z nō ab eterno creauit: tunc bonitas dei ante fuit vacua q̄ esset plena: qđ magnū incōueniēs videtur esse/q̄ exuberans bonitas in vltima z pfectissima plenitudine vmq̄ vacua fuisse dicat. Solutio: dicendū q̄ duplices sunt cause agentes: Quedā agūt per necessitatem nature: vt calidū calefacit: z splendidū splendet: z ille stantia vt sunt: nō de necessitate ꝓducūt effectū nisi materia sit ꝓsens in quā agant: calidum eīm nō calefacit nisi calefactibile sit ꝓsens: z splendidū nō illuminat/nisi illuminabile sit ꝓsens. Vñ etiā si daremus/q̄ deus esset talis causa mūdi: qđ tñ nō est verū: nō sequeret̄/q̄ si ipe ab eterno est/ q̄ effectus eius (qui mūdus est) ab eterno esset: oportet enim ꝓmo ꝓducere materiam ex qua faceret mundū: z cū ꝓductio materie de necessitate exigit tempus: eo q̄ ipa tēporalis est: fm totū suū esse in quo tēpore incipiat/fiat/z pficiat̄ oportebat q̄ mora intercederet inter causam z causatū. Alie cause sunt/que a ꝓposito agūt: vt dicit Aristo. in. ij. phy' sico ꝓ: z ille dominiū habēt sup suos actus z libertatem: z pfectio earū est: q̄ fm ordinē z dispositionem sapientie/z inclinationē bonitatis ad agendū fm libertatem quā habent: ad agendum quando volunt/z vbi volunt/z sicut volunt/ conuenienter z libere agant quicq̄d agunt: Libere autem dico/ quādo gratis z sine merito ꝓpter solam suā bonitatem agunt: vt scz ea que efficiunt sua bonitate perfruātur/pur vnicuiq; possibile est fm facultatē z analogiā ꝓprie nature. Et talis causa ꝓma agēs est deus: z sub ipsa secunda causa agens est angelus: tertio loco est homo sapiens z bonus. Si ergo queritur: quare deus tunc z non ante creauit mundū: Dicendū q̄ fm dispositionē sapientie z ordinē ante creari non debuit. Et est similis questio que fit ab his qui dicunt: quare christus tantū incarnationē suam distulit. Ad quam respondet Apls ad Gal. iij. a. Qñ venit plenitudo ꝑpis misit deus filiū suum: Et vocat plenitudinē tempis tempus ꝑdefinitum a deo ꝑ trinitate. Si autem queritꝫ quare añ creare noluit. Scōm augustinum: fatua est questio: volūtatis diuīe causa que renda nō est: tamē ne sine rep̄sione videamur esse. Dicimꝰ ḡ q̄ mundū ab eterno z ante tempus a deo creari nō ꝓuenichat fm ordinē z dispositionē creantis. Et plus dicimꝰ: si queritꝫ quare nō ꝓuenichat ante creari ab eterno: dicimꝰ q̄ non potuit creari ab eterno: z hoc in sequenti articulo q̄nis ostendemꝰ. Si autem queritꝫ si possibile fuit deo creare mundū ab eterno. Dicimꝰ q̄ de potētia possibile fuit: sz fm ordinē sapientie z dispositionem: qua oīa ordinate facit deus/ z nihil inordinatū relinquit: sicut. 8. a. Sap. ôr: Attingēs a fine vsq̄ ad finem fortit̄: z disponēs oīa suauit̄ z in eodē ii. c. d. sz z oīa in numero z pondere z mensura disposuisti. Ubi dicit Augꝰ: q̄ oīa disposuit i se numero/pondere z mēsura. Et si sequimur dictū anselmi: q̄ minimū de deo inconueniēs est impossibile: tūc fm hoc impossibile fuit deo ab eterno facere mundū/z sine tempois initio. Et si queritꝫ quare incōueniens fuit: Antiqui assignauerunt causas. s. q̄ creatura in nullo debet̄ pificari deo si autem nō habuisset initiuꝫ durationis z esse/in hoc pificaret̄ deo: q̄ sol⁹ est sine initio fm e esse/et durationem: eo q̄ ipse est principium vniuersi esse. Ego autē dico: q̄ creatura ita fieri nō potuit/vt sit ne initio esset durationis z ab eterno: z deus nō respicit quid ipe facere possit: eo ꝓpter indigentiam: ꝓpriam nō agit: sed potius quid fm ordinem sapientie z affectum sui amoris creature conueniens z cōmodum sit. His habitis facile est respondere ad obiecta. Ad primū ergo dicendum: z q̄ bonitas dei causa sufficiens est creatiōis mūdi finalis z mouēs efficiēte: sed quia non mouit nisi fm ordinem sapientie z dispositionē: ideo nihil producit nisi conuenientissime z ordine congruētissimo: quo vnūq̄q̄ ꝓduci potest: de conuenientia autem creature est q̄ nō ab eterno/nec sine initio tēpois fiat: vt dictum est. Ad aliud dicendum: q̄ si amor sine ordine z dispositione sapientie aliquā do fuisset in deo: tunc haberet locuꝫ qđ obijcitur: sz ille amor esset cecꝰ/z inordinate faceret extasim talis autem amor nūq̄ fuit in deo. Unde licet ab eterno fecerit extasim ad generationem filij/z processionem spiritussancti: ꝓpter idemptitatem nature z essentie/in qua generatur filius z procedit spiritussanctus: tamē non ab eterno debuit facere extasim ad creationem mundi: ꝓpter causas q̄ dicte sunt. Ad aliud dicendum: q̄ ab eterno potuit/z scīuit/ z voluit: si potentia/scientia z voluntas referant̄ ad deum scientem/ volentem z potētem: quia nihil est in deo qđ eternum nō sit. Si autem scientia/potentia z volūtas referāt̄ ad subiecta: boc est ad ea que potest/scit z vult: non est verum de potentia ordinata/et de scientia disponente z ordināte/z volūtate creatōis actu eliciēte: tūc ei de potētia ordinata potuit: tūc z de scia disponēte disposuit: z ō volūtate eliciēte actū voluit tūc qñ

Responsio

Alia q̄stiūcula rnsio

Alia q̄stiūcula Rnsio

Ad 3m.

Ad arg. ob iecta ad. i.

B

Solo. I. q̄stionis incidentis.

Dupler est cā agens.

C

Questiūcula Rnsio

Alia q̄stiūcula.

D

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Arg. 6m

creauit z nō ante: z hoc ꝑter causas q̄ dicte sūt.

Ad. 4m. Ad aliud dicendū: q̄ hoc nihil ponit⁹ valet: mūdus eīm archetypus ē a ꝓposito fm ordinem sapie a gentis: nec potentia vrtur/ nisi fm ordinez z dispositionē sapientie: z ideo nō agit nisi qđ ꝓuenies est/z quando cōueniēs est/ z vbi/z sicut cōueniēs est: ꝓueniens autē non fuit q̄ ab eterno ꝓduceret

Ad. 5m mundū: vt patet ex antedictis. Ad aliud dicendū: q̄ deus ab eterno z potuit z voluit creare mūdum. Sed hec locutio dupler ē: eo q̄ hec determinatio ab eterno/ potest determiare hec verba/ potuit z voluit: z sic cōposita ē vera. Uel potest determinare hoc verbum/creare. z sic diuisa est z falsa: z nullo sensu ꝓcedit diuisio: z tō cōclusio falsa ē et nō sequitur. Si nō enim sequitur si ab eterno voluit/ z nō ab eterno creauit/ q̄ ipotēs sit: nō ei impotens est qui inconuenientia nō facit: sed vt dicit Anſ. qui inconuenientia pōt facere/ ipotens est si facit ea: quia quāto plus potest incōueniētia facere z facit: tāto plus aduersitas z puersitas posſunt in ipsum. Nec sequit: si ab eterno potuit/ et non ab eterno voluit vt ab eterno fieret: sed voluit vt congruo tempore fieret/ q̄ inuid⁹ fuerit: sed fuit ordinatissime voluntatis ꝓter causas que dicte sunt.

Ad. 6m Ad vltimū dicendum: q̄ bonitas dei nū q̄ vacua fuit/sed semp exuberans ab eterno: tam in generatiōe filij/q̄ in ꝓcessione spiritussancti/et predestinatione sanctorum in gratia z gloria: sed nō semper fuit exuberans in creatione mūdi: z ō est ideo: quia in effectu nō exuberat nisi fm ordinem z dispositionē sapientie: ne inconuenienter aliquid agat: hoc eīm nō esset bonitatis/ sed inordiationis. Inconueniens autez fuisset/ab eterno creari mundū ꝓter antedictas causas.

Utrum hec duo compossibilia sint fm intellectū: scz q̄ mundus a deo sit factus: et cum duratiōe hoc modo sit eternus: q̄ duratio eius initium nō habuerit.

A

Qō iddēs II.

Lōo querit: Utrum hec duo compossibilia sint fm intellectum: scz q̄ mundꝰ a deo sit factus: z tamē duratione hoc modo sit eternus/ q̄ duratio eius initiū non habuerit. Et ad hoc obijcitur fm determinata a boetio z platone: Deus nulli negat cōmoda ad bonitatis sue ꝓpriationē: z omnia facit ꝓuenientissimo modo q̄ fieri pñt: z ideo etiā gradꝰ distinguūtur in entib⁹ ergo temporale facit remporaliter: Sed omne illud qđ totum esse suū/ nosse z posse in vno esse simplici nō possidet/ sed ꝓ vices accipit: z vno tempe habet qđ alio tempe nō habet: aliquo modo temporale est: Hoc igitur nec in eterno/ nec ab eterno (nisi ab/ ꝓpositio noret ordinem) fieri nō potest/ fm eōuenientiā nature sue: oīnis autez creatura talem habet esse: ergo nulla creatura siue sit spūalis siue corporalis/ nec in eterno nec ab eterno fieri potuit: nisi sit dictū ē/ ꝓpositio ab/ ordinē noret: qualis est ordo temporis ad eternitatem z. Adhuc: Dicit Aug. li. 8. sup Gen ad lram ca. 26. z ponit in sententijs. I. lib. di. 37. ea. cū ꝙ diuina: q̄ deꝰ mouet creaturam spūalem ꝓ tempus: creaturā autē corporalem ꝓ tempus z locum: sed nihil mouet deꝰ per tēpus/ nisi qđ aliquo mō temporale ē. Si eīm dicat̄: q̄ in actib⁹ intelligentie z affectionis: q̄ si mul nō sunt in angelis/ sed per vices creatura spiritualis mouetur per tempus tm: Contra hoc est: q̄ nullus intellectus capit/ q̄ actus numerek̄ p vices z moueat̄/ quin potentia agens a qua egreditur actus/ z cui ipe actus substantialis est: sicut intelligere substantiale est intellectui: z velle substantiale volūtati: nullus inꝫ intellectus capit/ q̄ actu tali numerato ꝓ vices/ z distenso ꝓ tempus: potētia a qua egredit̄ actus/ nō numerek̄ p vices z p tempꝰ nō distēdat̄: ita q̄ in vno tpe ꝑsenti totū esse suū nō possideat. Et cū radicek̄ potētia in essentia: impossibile est intelligere/ quin esse substātiale fm q̄ est/ in potentijs: q̄ sunt naturales potentie ipsius: ꝓ tēpus extendat̄ in illis: potētie eīm tales omnes consequūtur esse ꝓ naturā: z sunt substantiales ipi essentie: fm q̄ substātiale dicit̄/ qđ nō derelinq̄t subſtantiā ꝓ naturā/ z ꝓ esse radicatū in illa: Ergo tale tpale est: z simul esse suū nō habet in vno: nec ꝙitur ab eterno fieri potuit cōuenienter.

Arg. 3m Adhuc: Omne fieri qđ nō extendit̄ in infinitū/ finitū habet z finem: omnis creature creari ex pte creature fieri est nō est extēsum in infinitū: ḡ finitū habet quo incipit: z finē quo desinit: ḡ quadā mensura finita mensurat̄: ita q̄ dicit̄ momentaneū vel horarium vel diurnū: z sic de alijs. ergo q̄uis creatoꝛ infinite potentie sit: z possit in momēto ꝓducere quicq̄d vult: tamen ex parte creature/ necesse est q̄ fieri illud tēpore mēsuret̄: ergo tempale ē z in tēpore. Dicit eīm Aristo. in. iij. physico ꝓ: q̄ in tpe esse/ est quadā pte tēporis mensurari. Adhuc solius dei est ꝓprium: vt dicit Boecius in. v. de cōsolatiōe: in vno simplici nūc eternitatis ꝑsenti semp totū esse/nosse z posse suū possidere: ergo hoc nulli cōuenit creature: Nulla ergo creatura totū esse/ nosse z posse in vno simplici nunc possidet: sed imediate ex opposito diuidunt: in vno simplici nunc esse possidere: vel in nunc nō simplici neq; stante/ sed mouēre sese ꝓ tēpus/ esse accipe: ḡ sic accipe esse in nūc non stante/ sed sese mouēre/ cōuenit omni creature: nulla ergo creatura ab eterno/ vel in eterno fieri potuit/ sed in nūc tēporis. Adhuc sancti dicunt sup ꝓncipiū Gen. ḡtuor esse coeq̄ua z simul facta: scz celū/ materiā ḡtuor elementoꝝ/ z angelicā naturā/ z tempus. Nec esset ratio/ quare tempus coequeuum esset creatum z ratione primi sui nunc: qđ suba ipius est: tēpus inciperet cū creatura si certa nūc ꝓis aliq̄ creatura fieri posset: Quicq̄d autem initio temporis fit: ab initio sin e ꝓncipio/ sine initio esse non potest: cōtra intellectū ergo creature est/ q̄ creata sit: z sine initio temporis. Si forte dicat aliquis: q̄ creatura fm esse creata est z ꝓncipiū habet/ sed duratiōe infinita est z sine initio: sicut dicit Augustinꝰ: q̄ vestigiū pedis in puluere causatur quidē z ꝓncipiat̄ a pede: z esset eternum/ si pes in puluere esset eternus. Similiter instant quidam de sole: qui er se emittit radium/ cuius causa z ꝓncipiū est: z esset radius eternus si sol esset eternus. Et sic volunt dicere: q̄ cum deꝰ sufficiēs causa mundi/ eternus sit z sine initio durationis: q̄ mundus creatus ab ipso: licet fm esse causalit̄ creatꝰ sit/ tñ duratiōe deo ꝓt ei coeternꝰ z sine initio ei⁹ duratiōis. sic dicere est dicere ea q̄ hō non potest intelligere: Non enim intelligibile est/ q̄ esse alicuius rei initium habeat temporis/ ei

Arg. 4m

Arg. 5m Quatuoꝛ sūt coeq̄ua

Obiectio

Rnsio.

proprietas consequens esse eiusdem temporis nō
habeat initium: cū non possit intelligi/ q̄ proprietas
in definitione z intellectu suo nō claudat subiectū
fm incipe z pficere z desinere: aliter em̄ nō valeret
ars demōstratiua Aristo. in primo posteriorū: vbi
dicit q̄ secūdus modus dicēdi p se est/ qñ subiectū
ponit in definitiōe pdicati: nec negari pōt/ q̄n du-
ratio proprie proprietas sit vniuscuiusq̄ esse qđ durat.

Arg.6m Adhuc: Cōstat q̄ creatura sit ex nihilo: ḃ̄ē post
nihil: vt dicūt sancti: ita q̄ negatio q̄ est in nihil/ ne
get totū qđ de creatura pōt esse anteq̄ fiat: sed con
stat/ q̄ duratio aliq̄d est de esse creature: g̃ dura
tio nō pōt intelligi extēdi in preritū: nec vltra nunc
inceptiōis creature: creatura em̄ sic fieret ex aliq̄/
nō ex nihilo. Cōstat em̄/ q̄ ppositio ex/ cū dicit: cre
atura fit ex nihilo: nō notat aliq̄d principiū materia
le essentiale/ qđ materiale sit seu formale: sed sim-
plicē ordinē tm̄: hoc est post nihil. Et licet hec cer-
tissime ꝓbata sint: tn̄ sunt qui dicūt cū dicit: creatu
ra fit ex nihilo: nihil p̄cedit creaturā natura/ nō or
dine durationis: q̄ scz creator in creando non indi-
guit aliq̄: cū ipe sit p̄n̄cipiū vniuersi esse: qđ ꝓbatū
Rñsio. est in ꝓbabilibus/ questione de principio vniuersi esse.

Sed hoc dictū mirabile est: illud em̄ p̄cedit natu
ra/ qđ aliq̄d est de p̄ncipijs naturaliū rei: z qđ in
sequēti est actu z intellectu/ z est in primo modo dicē
di p se q̄n̄ pdicaī de ipo: fm doctrinā Aristo. in pri
mo posteriorū: Cuius aūt natura vel naturale p̄n
cipiū nihil sit/ nullus vnq̄ itelligere potuit. vñ cō
stat q̄ cū dicit: creatura fit ex nihilo: q̄ ppositio ex
notat ordinē durationis eius qđ est nihil ad creatu
rā: ita q̄ nihil fuit priuatiuū eius esse creature z du
rationis eius. Et hoc simplr cōcedendū est: z est fi-
nis nr̄e intentiōis in hac q̄stione: cū ꝓbata sit veri-
tas/ z exclusus eis error.

Mēbrū.III Querit de erroribus epicureorū z ma-
xime de antiquo erroꝛe anaximenis q̄ di-
xit deū z materiā primā esse idem.

A Einde querit de erroꝛib epicureo ꝛ. z ma-
o rime de antiquo erroꝛe anaximenis q̄ nu-
per ꝓ quendā dauid de dynāto renouatus
Opinio anaximenis z cuius dā dauid. est q̄ dixit deū z materiā p̄mā esse idē: Inducēs su-
per hoc antiquū anaximenē: q̄ dixit eis esse vnū:
vt dicit Aristo. in p̄mo p̄me phie. z ḃ vnū dixit esse
deū. z illud vnū dauid de dynanto interpraī esse
Arg. primū materiam: eo q̄ nihil fm eum verum est/ nisi ma-
teria: formas enim non dicit esse/ nisi fm sensum.
Inducit etiā discipulū anaximenis democritū: q̄
cōpulsus sequi sensum/ duo dixit esse: vnū scz fm
rōnē: z alterū fm sensum: Dicebat em̄ q̄ eis q̄ sūt
vnū sūt/ indiuisibile: eo q̄ oīa forma ablata a ma
teria/ substātia indiuisibilis est: Indiuisibile aūt
in quo eis fundāī z tenent̄/ z qđ in eis est: nō esse
nisi materiā primā: De qua dicit plato: q̄ est sicut
matricula concipies oīa que in natura formata
sunt. Et de qua Aristo. dicit i fine primi physico ꝛ.
q̄ est parēs in totā naturā. Et hoc dixit esse deum
Arg. 2m q̄ hoc qđ eis tenet: z in quo eis fundant̄/ vt in esse
p̄maneāt: nō pōt esse nisi de⁹. Ad hoc etiā induc
it versus quosdā/ qui scripti legunt in templo pal
adis: apud eos qui palladem dixerunt esse deam
omniū: eo q̄ palladem dixerunt esse deam sapien-
tie. Per sapientiam aūt z prouidentiā z omnia

producuntur z regunt̄ z continentur. hoc aūt
dixerunt esse materiā z deum. Sensus aūt ver-
suum iste est: q̄ pallas est quicqd fuit: quicqd est:
et quicqd erit: nec aliquis hō detexit peplum quo
facies eius velabaī. Dicit etiam q̄ refert plutar-
chus: q̄ vetustissimi phoꝛū interpratī fuerunt/ il-
lud fuisse dictum de deo: q̄ peplo tectus est: quia
oīes eū ignorant: z oēs nihil aliud g̃ ipsuz vidēt.
Peplum aūt quo ipse tectus est/ videt esse sens⁹
qui est in aia: z forma q̄ est in corꝑe: quib⁹ duobus
circumscriptis ab aia z corꝑe/ apparet ipse de⁹
in ꝓpria sua natura. Et hec est rō sua p̄ma. Scdo Argu.3m
inducit q̄ aristoteles dicit in p̄mo phisicoꝝ: q̄ an-
tiqui philosophi direruī vnū solum esse id qđ est:
et illud esse indiuisibile z immobile: z hoc esse hy-
le/ siue p̄mam materiā. Unū aūt quod est indi
uisibile z imobile/ dicit nō posse cōuenire nisi deo
et sic deū z materiā p̄mam dicit esse idez. Tertō Argu.4m
ꝓ se inducit versus oꝛpheī: in q̄bus/ vt dicit/ de
um vniuersū esse affirmat: Et cū cōstet/ vniuersū
eē in forma z vnū diuersū i materia: arguit q̄ ḃ non
potest esse/ nisi deus z materia prima sint idem.
Dicit etiā: q̄ ipsos versus aristoteles inseruit cui-
dam libro suo i quo sermonē facit de deo. Quar Argu.5m
to ꝓ se inducit: q̄ longo tpe post lucanus eosdē ver
sus operi suo inseruit dicens: Scim⁹ z hoc meli⁹
nobis nō inseret hamō. Herem⁹ cūcti sup̄is tē-
ploq̄z tacētes: Nil agimus/ nisi sponte deū: Et post
pauca: Est ne dei sedes nisi terra/ pont⁹ z aer: Ju-
piter est quodcunq̄ vides/ quocunq̄z moueris.

Quito inducit ꝓ se senecā sic dicentez: Quid est Argu. 6m
de⁹? Et respondet: mēs vniuersi: q̄d est qđ vides
totū/ z qđ nō vides totū: Totū vbiq̄ est: opus su-
um in terra z extra repler: cui demum magnitudo
sua redditur quo nihil maius excogitari pōt. hec
oīa intelligi vult de materia p̄ma: z q̄ hec sit de⁹.

Discipul⁹ aūt eius quidā balduin⁹ nomie/ con Argu.7m
tra meipsum disputās: talē licet vilem induxit rō
nem q̄ quecunq̄ sūt z nullo mō differunt/ sunt ea
dem: de⁹ z materia prima z noys sūt/ z nullo dif-
ferunt: g̃ sunt eadem. Noys aūt grece latine so-
nat mens. Et nolebat: q̄ ita se haberet noys ad in
tellectuz z intelligibilia/ sicut se habet hyle ad sen
sibilia. Quaūt nullo modo differāt/ sic intrebaī ꝓ
bare: Quecūq̄z alia differētia habēt/ nullo modo
differunt: dicit em̄ Aristoteles in .7. topicoꝝ: q̄
idem est/ a quo nō differt differentia. Simpli-
cia aūt prima nullā differentiā habent: qui si dif
ferentiā haberent/ composita essent: deus/ hyle/
noys simplicia prima sunt: ergo nullam habēt dif
ferentiam: ergo nullo modo differunt: z sic per cō-
sequens eadem sunt z hoc est ꝓpositum ipsius.
Et hec sunt fortiora que de erroꝛe isto ad me per- B
uenerunt. Sed quia hi auctoritates sanctorum Cōtra hūc
non recipiunt: philosophice disputandum est cōꝛ erroꝛem di
tra eos. Dicit igitur Aristoteles. in .2. phisicoꝝ: sputatō phi
Est et ꝓpositio concessa ab omnibus/ q̄ tres cau losophica.
se in vnam rem coincidunt: quarta vero nūq̄z cū Argu.ꝓmū
eis: scilicet materia. In vna enim re aliquādo sūt
efficies/ formalis z finalis: q̄ruis cālitatū semp fuit
diuersa ꝛ. Maria aūt cū alijs nūq̄z in vna rē cōꝛ
cidere: sequeret em̄/ q̄ ꝯdictoria verificarent̄ de
eodē. Efficies em̄ sp actu ē agēs: maria sp i potē
tia ē/ z nūq̄z actu: si ergo materia z efficiens essent

idem: sequeret̄ q̄ idem esset actu/ z nō esset actu/
qđ est impossibile. Constat aūt q̄ omnes qui
deum ponebāt: ponebāt ipm vniuersi esse p̄ncipiū
z qđ facit debere esse in omnibus q̄ sūt. Et hoc nō
Argu.2m potest esse/ nisi p̄ncipium efficiēs: g̃ hoc nō pōt esse
vnq̄z idem cū materia. Adhuc in libro de causis
dr: z ponit vt theoꝛema p se notū: qđ primuz regit
res oēs ab sq̄z hoc/ q̄ cōmisceat̄ cum eis: materia
Argu.3m in nullo est nisi cōmisceat̄ cū ipso: g̃ primuz qđ est
deus/ cū materia nūq̄z pōt esse idem. Adhuc: In
fine p̄mi phisi. dicit Aristo. q̄ materia appetit for-
mā vt turpe bonū: nihil aūt aliquid apperit nisi in-
digeat ipo ad esse/ vel ad bñ esse: g̃ materia indiget
forma ad esse/ et ad bñ esse: Deus aūt nullo penit⁹
indiget/ nec ad esse/ nec ad bene esse: Cui⁹ ꝓbatio
est: q̄ si aliquo indigeret/ mobilis esset ad illud q̄
indiget: z sic imobilis nō esset: qđ est ꝛ oēs q̄ deuz
ponebāt: Oēs eni ponebāt eū esse imobilē/ z mo-
toꝛē oim. Unē ille versus Boetij. 3. de ꝑso. Sta
bilisq̄z manēs das cūcta moueri. Adhuc: si mo-
bilis esset, cū nihil moueaī seipo/ oporteret q̄ ha
beret aliū supioꝛē motoꝛē se: q̄ p̄ncipiū motus esz
in ipso: z si ipe nō esset p̄mū p̄ncipium vniuersi es
Ar.4m set: q̄ aliq̄s esse ꝓ motū ab alio motoꝛe cāreī in ip-
so. Adhuc oꝛ in libro de causis: q̄ p̄mū est diues
in se/ z diues i oibus alijs: Materia p̄ma indigē-
tissima est in se/ z indigēs in oib⁹ alijs: Primū g̃ et
materia p̄ma nō possunt esse idem. Ab oib⁹ autem
dicit: q̄ primū est de⁹: g̃ de⁹ z materia p̄ma nūq̄z
possunt esse idem: Adhuc in libro de causis dici-
tur: q̄ scda cā q̄ est/ z q̄ cā est/ habet a cā p̄ma: nul
la causarū q̄ est/ z q̄ cā ē potest habere a materia:
ergo materia nō potest esse cā p̄ma: Causa autem
Ar.ꝑm prima ab omnib⁹ antiquis ponit esse deus: g̃ ma-
teria z de⁹ nō possunt esse idem. Adhuc: Causa
primaria plus est influens sup causatū g̃ scōaria
materia: mīme est influēs in⁹ omnes cās: g̃ mate-
ria nūq̄z pōt esse cā primaria: sed inter efficientes
causa p̄maria ab omnibus ponit esse de⁹: g̃ deus
Soko mem bri. III. q̄ ḃ error sit pes simus et materia p̄ma nūq̄z possunt esse idem. Soko dicen-
dum q̄ pessim⁹ error: ē/ z abominabilis catholice
fidei: z rōni: z ꝓbie: q̄ deus z materia p̄ma sint idē:
et iō vltime rōnes ꝓcedūt z de necessitate conclu
dunt Ad id qđ primo dauid de dynāto inducit
Ad arg. dauid de dynanto. ad.1 de anaximene/ dicēdū: q̄ anaximenes falsū dixit
sicut z cetteri epicuri q̄ tunc fuerūt: z democritus
falsum dixit: sicut in multis locis ꝓbat Aristo. Ta
mē sicut legit in libro democriti/ hoc non dixit qđ
imponit ei dauid ꝛ potius q̄ vna esset oīm forma
a p̄mo datoꝛe formarū data: z nō esset diuersa nisi
fm ea in q̄bus est: Unū in quibusdā oppōsa a mate
ria/ nō facit nisi ee simplr: In q̄b⁹ min⁹ oppōsa/ fa-
cit viuere z vitā: fm q̄ viuere viuentib⁹ est esse: In
quibusdā adhuc magis libera/ facit viuere z sen-
tire. Cuius hoc etiā erroꝛ sit: q̄ fm hoc vna esz for-
ma origine z diuina: z diuersificatio eius non esset
fm differētias specificas forme/ ꝛ fm libertatem
maioꝛē vel minoꝛē quā haberet sup materia: z ḃ
accidit forme. Et sic res nō differrent nisi per acci
Ad 2m dens: qđ valde inconueniēs est: Ad aliud dicēdū:
q̄ illa inscriptio palladis non signficabat/ nisi oc-
cultum sapientie diuine que nobis nō innotescit/
nisi per signa. Et hoc sufficienter nullus vnq̄z in-
uestigauit: nec deterit. Et idem est qđ continetur

Actuū. xvij. f. in quo is scriptū fuit ignoto deo ꝓpter
qđ exclamat ap̄lus Roma. xj. d. O altitudo di-
uitiarum sapientie z scientie dei: q̄ incōprehensibi-
lia sunt iudicia eius z inuestigabiles vie eius. ta-
men hic erroꝛ fuit: q̄ antiqui sapientie diuersū nu-
men a deo attribuerunt: z hoc numen deam palla
dem appellauerūt. Nec est verum: q̄ quicquid cō-
tinet aliquid sicut materia vel locus/ q̄ hoc virtu-
tem numinis habeat: sed hoc quod ꝓtinet aliquid
manu poterie infinite ne in nihilum decidat vnde Ad 3m
facrum est: hoc est deus: vt dicit Grego. Et qđ
dicit: q̄ illud vnum est imobile qđ est materia: fal-
sum est: Nihil enim mobile nisi materia. Et qđ di-
cit: q̄ illud sit indiuisibile: hoc etiam falsum est: qz
potentia diuisibilis est: z per actum generationis
diuiditur in omne qđ generatum est vel corꝛuptū:
deus aūt nec potentia nec actu diuisibilis vel mo
bilis est. Unde cōcedendū est eo dem modo: q̄ an-
tiqui errabant in hoc ꝓpter qđ etiam Aristo. repre
hendit eos. vnde per hoc nihil ꝓbatur. Ad ali- D
ud dicendū: q̄ si oꝛpheus hoc dixit/ mentitus est si Ad 4m
cut z ipe dauid: tn̄ hoc non concoꝛdat dictis oꝛ-
pheī: qui ponebat inane z atomos: sicut continet
in primo de anima. Unde dicebat: q̄ anima attra
hitur a respirantibꝫ ventis: z q̄ viuunt animalia
g̃ diu possunt hoc facere. Et q̄ dicit Aristo. infe-
ruisse versus illos libro suo: dicimus ralem libū
ad nos non quemisse: nec credimus esse verum: cū
Aristo. ꝓbet z dicat contrariū: sicut patet ex ꝓce
inductis. Ad id qđ inducit de Seneca dicendū: Ad 5m
q̄ non intellexit: cum enim dicit lucanus: Nil agi
mus nisi sponte deum: non intellexit q̄ deum age
remus: deus enim nō agitur ab aliquo: sed intel-
lexit qđ direruī Aristo. z Diony. z multi alij san-
cti z philosophi: q̄ omnia summū bonū desiderāt
z ꝓpter illud agunt quicqd agunt: licet diuersi- De⁹ diuer/
mode querant ipsum. Quidā querunt ipsum in se simode q̄rit
z vbi est: vt dicit Augusti. z illi non errant/ sed inue
niūt qđ querunt: sicut sancti. Quidam querunt in
imagine sua: sicut in deitijs/ diuitijs z honoribꝫ:
z quia imago non implet id cuius est imago: sed est
imago fm quid/ z non simpliciter: ideo frequen-
ter abducuntur et errant: z non inueniunt quod
querunt. Propter qđ dicit Aug⁹: Ue bis qui dili
gunt nutus tuos ꝓ te z ignorant quid innuunt.
Qđ etiā dicit Lucan⁹: Est ne dei sedes/ nisi terra
pontus/ z aer: non intellexit/ q̄ deus esset ista ma-
terialiter: sed q̄ deus esset vbiq̄z spirituale erensi/
one indeficiente/ essentialiter/ p̄sentialiter z po-
tentialiter: quēadmodū in p̄mo libro dererminatū
est. Et q̄ dicit/ q̄ iupiter est qđ cūq̄z vides: pculdu
bio sicut dicit Josephus ad celarē: antiqui deū celi
ouē vocauerūt: sed ḃ ad stellā quā ouē appellam⁹
nō retulerūt: ꝛ ad nois significationē z cōpositio-
nē. Jupiter em̄ dr iuuās pr. Et sic verū ē/ q̄ de⁹ est
in oib⁹ nō inclusus: z nō habet sedem in hoc tm̄/ vt
in illo. Unū Aug⁹: Dñe vbiq̄ es: z qui a te recedit/
quo it nisi a te placido ad te iratum? Ad id qđ in- Ad 6m
ducit de Seneca dicendū: q̄ seneca verum dixit:
deus em̄ mēs vniuersi est nō p essentiā/ ꝛ g̃ regnū
mēralis sapie. Et ḃ plane verū est: q̄ op⁹ suū vbiq̄z
est: q̄ oīa ab eo sunt: est ipe est eozum que nihil
sūt ab ipo. Ad vltimū dōm: q̄ hec vera ē: q̄ q̄ nul Ad 7m
lo mō differūt/ eadē sūt: q̄ illā ponit Aristo. ꝛ hec

est falsa: q̄ prima simplicia / que p̄ se sui simplicita / rem nullā differētiā cōstituētē se habēt / nullo mō differant: immō maxime differūt: q̄ seipsis differunt: sicut bō et āsīa differunt rōnali et irrōnali. Et si querit quō differūt ratiōale et irratiōale: oporteret q̄ dicat / q̄ seipsis differunt: vel oporteret q̄ in differētijs iretur in infinitū qō est incōuēiēs tamē in hoc falsum dixit: q̄ noym dixit se habere ad anias / sicut materiā ad corpa: aie em̄ ex nullo vno materiali p̄ducuntur / sz si gillatim creantur: sicut nos in sequentibus in p̄rio loco ostēdemus.

Tractat⁹. II. De angelorum creatione.

Onibus preindu-

ō cris relictis erroꝝ⁹ / dicit mḡr. z. sē. di. I. c. hoc ergo. ex verbis bedę am broſij: q̄ credamus rerū creatarū / celestium vl̄ terrestriū / visibiliū vl̄ invisibiliū causaz nō esse / nisi bonitatē creatoris: q̄ est de⁹ vn⁹ z verus: cuius tāta est bonitas / vt sūme bon⁹ bītudinis sue: q̄ eternali cōbeatus ē: alios velit esse p̄cipes: quā vidit z cōicari posse / z minui o in o nō posse. Et q̄ nō valet aliqs beatitudis sue p̄ceps existere p̄fecte: supple / nisi p̄ intelligētiā: que quāto magis intelligit / tanto plen⁹ habebit fect⁹ de⁹ rōnalez creaturā / que sūmū bonū intelligeret: z intelligendo amaret: z amādo posſideret: z posſidēdo frue

Questio. I. 2 3 4 5 6 rerur. Rōne hui⁹ querit hic de angelica natura et ante alia querēda sūt sex. s. an sit: q̄d sit: que causa multiplicationis: z vtrū inter a seinuicez differāt specie: z vtrū specie differāt ab animab⁹ rōnabilibus: z ad quid facta sit.

Vtrum angeli sint vel non. Questio. V

Z a Dhoc q̄ nō sit angelica natura / quidā adducunt p̄suasiones. Quia sicut dicit plato in tymeo: In magna materia / siue magne rei cōsideratione nō sūt exquirēde multū subtiles z profunde rōnes: sz potius mirādum q̄ quaslescūq; haberi possint. Q̄ ergo nō sit angel⁹ sicut saducei dicebant: tales antiqui adducebāt p̄suasiones ad exercitiū potius q̄ ad assertionē veritatis. Q non sint Argu. I. Obijciunt igit̄ p̄mo sic. In tota vniuersitate creaturarū ordo ē ad vnū / sicut ad ducē exercit⁹: et q̄ nō habet gradū in hō ordine / nihil ē: Si ḡ angelus in hoc ordine gradū nō habet / nihil ē. Dicit autē Aug⁹ in sermone de imagine: q̄ inter mentē hominis q̄ ad imaginē dei factus ē / z deū nihil ē medium: ḡ homo in hoc ordie ponit in sūmo iuxta deum: angelus ḡ nō hz supiorē gradū ad hominem: nec potest habere inferiorē ad ipsū: eo q̄ spūal⁹ natura pure nō p̄t esse inferior creatura corpali: nec illa que cōpōsita est ex spūali z corpali ḡ nec inferioritatis gradū habet ad ipm: ḡ nullū graduz habet in vniuersitate: z sic nihil est Si quis dicat: q̄ oia sūt p̄p̄t hoiez: z ḡ eli ēt p̄p̄t hoiez sicut videt dicere ap̄s ad heb. I. Nōne oēs sūt administratorij spūs in ministeriū missi: p̄ter eos qui beredit atem capiunt salutis: sm hoc angelus gradū inferioritatis haberet: sm autē q̄ p̄ter hominem est / actus haberet: reuelare et: custodire: mistrare et: sm autē nullum illorū actuū / angelus est assistēs deo: nulli ergo essent angeli deo assistentes: qō valde absurdū est. Dicit em̄ Grego. q̄ illa superiora agmina que

Argu. 2m. immediate deo assistūt / vsum exteriozis officij non habent. Adhuc: Nihil mouet p̄ter inferius et indignius se: hō aūt inferior et idignio: est angelo: angelus ergo nō mouet in ministeriū p̄ter hoiem Arg. 3m

Adhuc: Et⁹ sūt virtus i omnib⁹ naturis est dare esse z custodire in illo: sed virtutis diuine est dare hoi esse: ḡ virtutis diuine est custodire hoiem in esse: frustra ḡ dicit / q̄ angelus sit p̄ter hominem creat⁹ in ministeriū z hoc videt dicit in ps. cxxvij. Nisi dns edificauerit domū inuanū laborauerūt qui edificant eam. Et iterum. Nisi dns custodierit ciuitatē. Et sic videt q̄ in gradib⁹ vniuersitatis angelus nō habeat locū: p̄ter qō nihil videt esse: sicut dicūt saducei. Arg. 4m

B Q sint Argumēta p̄m

In p̄rariū est qō inducit Augusti. sup. xij. ꝯfes. sic dicēs: Duo feasti dñe: vnū p̄e re / alterū m̄ p̄e nihil: vnū quo supior tu es / alterū quo inferius nihil est. Et dicit / q̄ p̄e deus est angelica natura: qō celū vocat. Et sunt hec eius verba: Nimirū celū celi / qō in p̄incipio fecisti / aliqua creatura est intellectualis: q̄q; nequaq; tibi trinitati coeterna: p̄ticeps tñ eternitatis tue: valde mutabilitatē suā p̄ dulcedine felicissime contēplatiōis tue cohibent: z sine vllo lapsu ex quo facta est excedit oēm volubilē vicissitudinē tēpoꝝ. Ista ꝯ informitas terre inuisibilis z incōpositē / q̄ p̄e nihil est: nec ipa in dieb⁹ nūerata est: vbi em̄ nulla spēs / null⁹ ordo: nec venit quicq̄; nec p̄terit: z vbi hoc nō fit / nō sunt vtiq; dies: nec vicissitudo spaciorū tēpaliū. Ergo sm Aug. omne creatū in tribus est ordinib⁹: Aut em̄ est in supimo p̄e deū / felici cōtemplatiōe mutabilitatē cohibens: Aut in infimo p̄e nihil / ex vltima sui informitate mutari nō valens: sicut materia p̄ima: q̄ terra nihil abyssus vocat sm Aug. Beñ. j. Aut est in medio: sicut ea que dispositione dei vel formatiōe p̄ducta sunt. Et cū sapiētie dei sit ordinare creaturas vnūquāq; in p̄priū gradū: eo q̄ nihil inordinatū relinquit / z sicut dicit Plato z Boeci⁹: nulli negat comoda sui ordinis / z gradus: constat q̄ dignissimā in supremo gradu ponit: dignissima aūt est intellectualis z spiritualis z deo p̄inquissima inter oēs creaturas: Hec aūt est sola intellectualis natura / quā vocamus angelū: ḡ angelus est. z inter creaturas maxime est: Aliter em̄ deus imp̄fectus esset in cōplēdo gradus vniuersitatis qō inconueniēs est dicere: cū Sapiētie. viij. a. scriptū sit: q̄ est attingens a fine vsq; ad finē fortiter / z disponens oia suauiter. Tripler' ordo rerum Arg. 2m

Adhuc: z est ratio sumpta ex verbis bti Beñ. in quito libro de cōsideratiōe ad Eugenū: Deus em̄ omne qō creauit / ad hoc creauit vt sua bonitate frueret: creauit aūt quedā in infimo loco: que solo appetitu nature / vel vitali motu / vel sensibili bonitate dei p̄frui possunt. Creauit quedā i medio: que p̄ speculū z enigma bonitatis dei cognitio nē quasi mendicādo acciperēt: z sic quasi p̄ scalas cōtinuis incrementis z gradib⁹ ascendendo / p̄fecta cognita bonitate dei p̄fruerent: sicut dicit ap̄lus j. ad Cor. xiij. d. Nunc cognosco ex parte: tūc aūt cognoscam sicut z cognitus sum. Et ibidem: Videmus nunc p̄ speculū in enigmate: tunc aūt facie ad faciē. Si aūt deus per omnē gradū entiū debuit se p̄rebere participabilē: ne esset insufficiens in opibus creaturaz: sicut fecit gradus participatiōis infime z medie: ita fecit aliquā creaturā que

participaret eū sm̄ summū gradū p̄cipatiōis qui esse potuit: Ille aūt gradus esse nō potest / nisi sm̄ contēplationē intellectualē / sine medio / p̄senter exhibitā / z nō p̄ speculū z enigma mendicatā: ergo talem substantiā intellectualē / inter quā z deum nullus gradus creaturarū esset / fecit deus: sine illa em̄ opus vniuersitatis complerū nō esset: talis aūt substātia intellectualis nō potest esse / nisi angelica natura: ergo angelica natura in sūmo gradu entium est. Arg. 3m Adhuc expresse dicit ps. vbi loquit de dignitate hominū in. viij. p̄s. z q̄stū ad naturā supponit eū angelo sic: Quid est homo q̄ memor es eius: aut filius hominis quoniā visitas eū. Arg. 4m Minuisti eu⁹ paulominus ab angelis. Adhuc addunt quidā p̄suasionē talem: q̄ homo paruul⁹ est z infirmus z debilis: talis aūt tutore indiget Gal. iiij. a. Quāto tempore heres paruulus est / nihil differt a seruo / cuz sit dns omniū: sed sub tutorib⁹ z actoribus est vsq; ad p̄finitū tēpus a patre. Si ergo deus nulla adminicula negauit homini / quin omnia exhiberet quib⁹ iuuaret ad beatitudinē: cōstat q̄ etiā creauit angelum / quo tutore z gubernatore ad beatitudinē p̄gingeret. Adhuc quidā obijciūt sic: q̄ in anima rōnali sunt duo: intellectus sz possibilis: quo hō cōiungit̄ cōtinuo z tēpori / q̄ est sub set: z intellectus agēs quo se habet ad illuminatiōes superiorū. Sicut ergo per possibilem cōiungit̄ nature inferiori: ita necesse est / q̄ per agentē cōiungat alicui nature supiori / a qua illuminationes accipiat: talis aūt natura nō potest esse nisi angelus: ergo angelus est: z in supimo gradu creature est: z anima sm̄ intellectū illuminationes accipit ab ipo. £ Solo q̄stionis. V. Solutio dicendū q̄ angelus est: z de p̄fectione vniuersi esse est q̄ angelus sit. z sicut dicit Aug⁹: est in p̄imo gradu iuxta deū inter omnia entia plus p̄cipans / z bonitatē diuinā / z eternitatē sm̄ ordinem creaturarū. Et q̄ angelus sit multiplicit̄er / pbat̄r scriptura: Missus est eni angelus ad mariē Juō. xij. a. Et qō p̄ omnib⁹ auctoritatē dat / est qō Matth. j. c. dicit: q̄ angel⁹ missus est ad ioseph: z Luc. j. c. ad virginē mariā angel⁹ sz gabriel: z ad zachariā: z Actuū. xij. a. vbi angelus petrum a vinculis absoluit: z ex multis alijs locis p̄batur angelos esse exp̄resse. Ad primū ergo qō est contra hoc / dicendū: q̄ angelus habet gradum in vniuersitate: quia sm̄ naturā spiritualem / p̄e deum est in altissimo gradu: sicut dicit Aug. sm̄ relationē aūt similitudinis potentiaruz quib⁹ z homo z angelus capax est dei: si similitudo attendit̄ in ordine potentiarū / z deferatur illa similitudo ad ordinem nature qui est in p̄sonis diuinis: tunc verum est / q̄ exp̄ssior similitudo est in homine q̄ sit in angelo. Si aūt attendit̄ similitudo in p̄ticipatiōe dei / siue in modo participatiōis: tūc cū angelis participet deiformē intellectū / hō vo collatione rōnis / qua sz intellectus ex memoria formā: z volūtas ex vtroq;: tunc exp̄ssior similitudo est in angelo q̄ sit in hoie. Et ideo Ezech. xxviij. c. dicitur signaculū similitudinis plenus sapientie / p̄fectus decore. Vbi dicit Grego. q̄ quo inter alios similior deo fuerat / eo magis imago dei intelligitur in eo impssa: si gnaculū enim est si gnū siue si gillum p̄ profundatū. Dicit tamē Aug⁹ sup Beñ. q̄ imago dei in duobus attenditur sz in imitatione exteriori: z in imitatiōe interiori. In imitatiōe exteriori sm̄ q̄ dr̄ Eccl. j. d. Faciam⁹ hominē ad imaginē z sim̄litudinē nostrā vt p̄sit pisc⁹ maris z volucribus celi z bestijs terre. Et sic solus adā z vir ad imaginē est: z nō mulier: z nō angel⁹: q̄ sicut simpliciter / p̄ter deū omnia sunt / z deus p̄ponit oib⁹: ita quodāmodo omnia / p̄ter hominē sūt / z homo p̄ponit omnib⁹: sm̄ q̄ ap̄s. j. Cor. xij. d. dicit: Omnia vestra sunt: z ad Heb. j. d. dicit: q̄ angeli / p̄ter hominē sunt: Et hec sunt verba: Nōne oēs administratorij spiritus in ministeriū missi / p̄ter eos qui beredit atē capiūt salutis: Et quo ad hoc / angelus nō est ad imaginē dei. Attendit̄ etiam in imitatione interiori: sicut ante dictū est. Et si tunc referat imitatio ad ordinē potentiarū / z ad ordinē nature in p̄sonis diuinis: homo ē ad imaginē dei / z nō angelus. Si aūt referat ad modū capacitatis: vtriq; immediate p̄ mentē cōiungit̄ deo: z sic sūt equales. Sed in hoc nō attendunt̄ gradus entiū / sed potius penes dignitatē nature sm̄ Augustinū qui angelū / p̄ter dignitatem nature ordinat iuxta deū: z materiā / p̄ter imp̄fectionē ponit / p̄ nihil: z cetera ordinat in medio / p̄ter diuersam dignitatem nature eoꝝ. D Ad aliud dicendū: q̄ custodia Ad 2m qua angelus custodit hominē sm̄ oīes actus custodie / nō ponit eū in gradu inferioritatis ad hominē: hoc em̄ nō facit de debito seruituris / sed potius ex affectu caritatis / z ordine legis diuie. Dicit em̄ Dionysius q̄ legis diuie est prima p̄ media z p̄ media vltima reducere. Et Jerothe⁹ dicit: q̄ mouet supioza amoz in genere accept⁹ ad inferiorum p̄uidentiā. Ad aliud dicendū eodēmodo: Ad 3m q̄ nihil ex seipo mouet ad indignius set sed ex ordine legis diuine z charitatis quo supioza habent p̄ uidere inferioribus / sepe ad inferiora mouent: z p̄ pter inferiora. Ad aliud dicendū: q̄ licet eadem virt⁹ custodiat i esse q̄ dat esse: tñ p̄ter multitudinē alterantiū / z debilitatē alterabilis / sepe virt⁹ dās esse adiūgit sibi multa adminicula custodie: nō p̄pter defectū suū / sed p̄ter defectū custoditi z debilitatē. Ita deus licet p̄fectissimus sit ad custodiā nullo indigens: z sine cuius custodia nulla valet custodia: tamē p̄ter debilitatē hominis z mutabilitatē z ad malū / p̄nitatē / necessaria etiā fuit custodia angelorū: sicut dicit Esaie. lxij. b. Sup muros tuos hierusalē constitui custodes. Ea que in contrariū adducunt cōcedenda sunt. Ad 4m

Astructio p̄tis affirmatiue.

Querit q̄d sit angel⁹. Et an definitio data p̄ Damascenū sit sufficiens. Qō. VI.

Ecūdo querit q̄d sit

s angel⁹. Et sumat definitio Damasceni in. ij. li. ca. iij. vbi sic dicit: An gel⁹ ē substātia intellectual⁹ sp mobil⁹ arbitrio libera: incorpoream deo ministrās: sm̄ gratiā / nō natura immortalis creatē suscipiēs. Et q̄rat p̄mo: quō angel⁹ dicat substantia. Aut enim dicitur substantia materia: aut substantia forma: aut substantia cōpositū. Nō substantia materia / vt videtur: sicut em̄ dicitur in libro de substantia orbis: Materia nō nisi corporum est / z ad motū determinat: angelus vt in hac ipa diffinitiōe dr̄ / incorporeꝰ est: ḡ nec materia nec ex materia. Adhuc Boecius in libro de duab⁹ £

Angeli desinitio sm̄ damascenū

Obiectio prima.

Particula. I

Q angel⁹ non sit substantia materialis.

Argu. primū

Arg. 2m

naturis in vna ꝑsona xp̃i dicit ꝙ incoꝛporalia ex nulla materia sunt vt anima ⁊ angelus: angelus est substãtia spũalis incoꝛporea: ergo ex nulla materia est. Si forte aliquis dicat ſm libꝝ Auicebron: quē quidã fontem vite vocant: quidã autem de forma ⁊ materia: ꝙ duplex est materia: scz spiritualis/⁊ coꝛporea: Et angelus nec est materia coꝛporea/nec ex materia coꝛporea: sed est ex materia incoꝛporea ⁊ spirituali. Contra: Augꝰ super Ben̄. ad lram disputat: vtrũ anima rõnalis sit ex materia incoꝛporea: ⁊ cum multũ ventilet quẽstionem/ si illa materia sit viua/vel non viua/ vel vbi sit: tandẽ definit/ ꝙ ex nulla materia est anima: et nos disputationẽ eius infra ponemus in propꝛia loco: vbi queremus de causa materiali anime. Si ergo magis videtur anima rõnalis esse ex materia ꝙ̃ angelus/⁊ non est/nullo modo angelus poterit esse ex materia. Similiter ꝓbaꝝ ꝙ non sit substantia forma: i substantia eni in forma esse actuale nõ habet/nisi in materia cui dat esse: ipa eñ ẽ actꝰ terminãs potẽtiã materie: Et angelus nõ ẽ ex materia: consequens est vt non sit forma: quia forma ſm separata/nullum habet esse in natura. Adhuc forma de se non est hoc aliquid: angelus aũt de se hoc aliquid est: ergo angelus forma nõ est. Ad hoc: Qñis forma de se cõmunis est: nisi sit forma induiduatiõis: ⁊ hec nõ est forma substantialis/ sed potius que est ex collectione accidentiũ que in alio inueniri nõ possunt. Et si angelus esset forma substãtialis: sequeret ꝙ esset cõmune quid/⁊ non hoc aliquid: qõ falsum est: Angelus igitur non est substantia que est forma. Eodẽ modo ꝓbaꝝ/ ꝙ nõ sit substantia compositũ: primũ enim compositum vt dicunt phi/est qõ componit ex primis ꝓncipijs generis substantie: ⁊ hec sunt ꝓpria ⁊ actꝰ siue materia ⁊ forma: Cum iam constet/ ꝙ angelus materiã ⁊ formã nõ habeat: constat nõ esse cõpositum ex primis ꝓncipijs cõponentib⁹ substantiã: ⁊ sic de necessitate relinq̃t/ ꝙ̃ non est cõpositũ in genere subet: relinq̃t ꝙ̃ g̃ ꝙ nec sit materia nec forma/nec compositũ: ⁊ sic male definit quãdo dicit substantiã esse angelum. Ulterius obꝛ̃citur de hoc ꝙ dicit/intellectualis: Intellectus eñ si angelo cõuenit/potentia angeli est: potentia aũt vniuscuiusq; rei naturalis/esse ⁊ essentiã illius rei est cõsequẽs: diffinictia aũt qualiber rem/ſm intellectũ sunt ante essentiã ⁊ esse rei definite: cum omnis definitio indicet esse rei ⁊ essentiã/⁊ sit ex principijs essentialib⁹ constituẽtib⁹ essentiã ⁊ esse rei definite: ⁊ sic male sumit definictiuum a potẽtia quando dicit intellectualis suba. Adhuc: Dionysius non vocat eos intellectuales substantias/ denominãdo ab intellectu: sed vocat eos intellectꝰ diuinos/ ⁊ diuinas mentes: Uidetur ergo/ ꝙ ſm substantiã/⁊ nõ ſm id qõ sunt/intellectus sint: ⁊ nõ intellectuales: homo eñ ſm id ꝙ est/ homo est/⁊ nõ bumanus. Ulterius queriꝫ de hoc qõ dicit: semp mobilis: de quo motu itelligaꝫ: Probat eñ phs in. vi. physico ꝓ: ꝙ nihil indiuisibile mobile est: angelus aũt indiuisibilis substantia est: angelus igitur mobilis nõ est. Adhuc: Nullo motu aliq̃d est mobile nisi quantũ: tangelꝰ quãtus nõ est: ergo nullo motu mobilis est. Adhuc: Quare dicit: semp mobilis: sunt eni angeli assistentes/⁊ angeli ministrãtes: ⁊ si mouẽtur ſm ministeriũ ad exteꝛioꝛa: vt dicit Bꝛego, non tamen semp: nec omnes mouẽtur: nec semp: quia nõ semper ministrãt: nec omnes/quia vt dicit Bꝛego, supioꝛa illa agmina vsum exteꝛioꝛis officij nõ habent: Cũ ergo definitẽ tia omni ⁊ semp debeant conuenire: male ponit in definitiõe: semp mobilis. Ulterius querit de hõ qõ dicit: arbitrio libera: definitio eñ termin⁹ est/ ⁊ cõuertibilitatẽ habet: ꝓ̃ij: definictia ergo conuenire debẽt primo/ omni/⁊ solũ: arbitrũ libertas nõ primo cõuenit angelo: sed deo: nec soli cõuenit angelo: deo eñ conuenit ⁊ hoĩ: nec semp cõuenit confirmati eñ in bono/ deflecti in malũ non pñt: obstinati etiã in malo/ eligere bonũ nõ possũt: Cũ ergo liberũ arbitrũ sit ideo liberũ: quia põt facere qõ vult: ⁊ eligere sibi bonũ/ siue malũ: vt dicit Eccl̃i. xv. c. Posuit eum in manu consilij sui: videt eñ ꝙ nõ omni angelo cõueniat/ libera arbitrio: ⁊ sic male ponit in definitiõe. Ulterius queritur de hoc qõ dicit/incoꝛporea: hoc eni ipemet repꝛehẽdit dicens: ꝙ nõ dicit incoꝛporeus respectu dei: quia respectu dei omnis creatura coꝛporea est: ſz dicit incoꝛporea respectu coꝛporum/ siue respectu coꝛporalis creature: quia scz longitudine/ latitudine ⁊ pfunditate nõ determinat: siue mensurat: Qõ aũt respectu vnius cõuenit/non generaliter videtur cõuenire: ⁊ sic in definitione nõ debet poni. Adhuc: Quecũq; ponunt in definitiõe, sepa re debent ab oppositis/⁊ nõ ab his cũ quibꝫ habẽt cõuenientiã. Uerbi gratia: cũ dicit: homo est animal rõnale mortale: ꝓ animal non separatur homo ab asino ⁊ alijs brutis/sed ꝓ rõnale quo opponitur illis. Similiter per mortale/nõ separatur a brutis sed a calodemonib⁹ ⁊ cacodemonib⁹: qui ſm phos stoycos: vt dicit apuleius in libꝛo de deo socratis: sunt natura animalia/coꝛpe aerea/mente rõnalia/tpe eterna. Si forte dicat aliquis: ꝙ angeli animalia nõ sunt ꝓ naturam: hoc est cõtra Bꝛeg. qui in homel'. de epiphania dicit: ꝙ gentib⁹ tanq̃ irrõnalib⁹: stella irrõnalis creatura saluatoꝛem ostendit: Judeis aũt tanq̃ rõne vtentib⁹/ rõnale animal angelus saluatoꝛẽ ꝓdicauit. Cum ergo angelus sit animal: Demon eni in greco/idem est qõ intellectus in latino: ⁊ cũ omne animal coꝛporeũ sit simpliciter: videt ꝙ angelus nõ debeat dici substantia incoꝛporea/sed coꝛporea. Ulterius queritur de hoc qõ dicit: deo ministrans: Sicut eñ ei ꝙuenit ministrare q̃rum ad iferioꝛes angelos: ita cõuenit ei assistere q̃rum ad supioꝛes: ⁊ ita debet dicere. deo assistens: sicut dicit/deo ministrãs

Adhuc: Ministeriũ electis assumptis ad beatitudinẽ post diem iudicij cessabit: sicut dicit glosa. j. ad Coꝛ. xv. assistere aũt nunq̃ cessabit: cuius ergo que ponunt in definitiõe/ semp debeãt cõuenire/ ⁊ vbiq; videt ꝙ angelus potius definiẽdus erat p assistere/ q̃ ꝓ ministrare/⁊ ita videtur male dicere: deo ministrans. Ulterius queritꝫ de hoc ꝙ dicit: ſm gratiã/nõ natura imoꝛtalitatẽ suscipiẽs: Hoc eñ videt falsum: Si eñ sequamur philosophos ꝓparheritos: moꝛtalitatis siue coꝛruptiõis non sunt nisi due causa. Una scz/ si cõpositũ est ex cõtrarijs: Omne eñ compositũ ex ⁊ trarijs de necessitate dissoluet: vt in. iiij. de celo ⁊ mundo ꝓbat Aristo. Lenia eñ distabunt a grauib⁹: humida a

siccis: ⁊ calida a frigidis: teo ꝙ cõtinue agunt ⁊ patiunt ab inuicẽ: ⁊ omnis passio magis facta abijcit a substãtia. Secũda causa est: quã etiã ponit Bꝛeg. nirenus: ſi est actus vel forma simpler sup compositũ ex ⁊ rarijs delatus: tunc eni cum nõ habeat esse nisi in tali cõposito: dissoluto cõposito destrui tur talis actus siue talis forma: sicut dicit Aristo. de vniuersalib⁹ in ꝑdicamẽtis: ꝙ destructis ꝑmis impossibile est aliquid alioz̃ secũdarioz̃ remanere. Neutrã istarũ coꝛruptibilitatũ ex natura habz angelus: nõ eni cõpositus est ex cõtrarijs: similiter nõ est vnibilis alicui coꝛpi composito ex cõtrarijs, ⁊ sic videt/ ꝙ ꝓ naturã sit imoꝛtalitatẽ suscipiens/⁊ nõ per gratiã: nisi gratia dicat a deo datum cum natura. Solutio: dicendũ ꝙ hec definitio a Damasce, data est de bonis angelis in cõi: ſm ꝙ ab optimo creatoꝛe boni ad esse deducti sunt: ⁊ data est ſm intentionẽ finis creantis: ad hoc eñ creati sunt: Et notificat angelus in esse/nosse/⁊ posse: ſm ꝙ cõstitutus est in hijs trib⁹ ab optimo creatore: licet ꝓ malicã quidã ab hijs sint auersi. Ad primũ ergo dicendũ: ꝙ angelus ſm id ꝙ est/suba est: ⁊ est substãtia cõposita ex qõ est ⁊ q̃ est: nõ enim habet idẽ esse suũ/⁊ qõ est: eo ꝙ nõ est in fine simplicitatis sicꝫ primũ ꝓncipiũ. Et ea q̃ inducunt ꝙ nõ sit materia/nec ex materia ꝓcedẽda sunt. Qñ enim substãtia diuidit in materiã/formã ⁊ cõpositũ: nõ intelligit, nisi de substãtia que ẽ in physicis coꝛpib⁹ ſm aũt ꝙ substãtia in genere accipit: vt dicit Boe cius: hoc est ens ꝓ se existens/alio nõ indigens vt sit/ sic alia habet diuisionẽ: Sic eñ ꝓma substantia est ens/⁊ nõ ab alio: qõ est deus: idẽ habẽs esse qõ est: ⁊ quo omnia alia indigẽt vt sint: quia illud est primũ principiũ esse/ qõ facit debere esse in oib⁹ que sunt: sicut in q̃stione de primo ꝓncipio dictum est. Et qõ quidã dixerũt de materia spũali: dicendũ ꝙ responsio eoz̃ nulla est: quia ſm Boeciũ ⁊ Augustinũ: nulla est materia spũalis: sed id qõ sũt est in eis suppositum ⁊ substans ⁊ subiectũ esse simpler: qõ accipit a primo esse quo determinant ad genus/specie/⁊ individuũ. Ad id qõ obꝛ̃citur: vt ꝓ angelus sit suba forma: dicendũ/ ꝙ non est forma simpler/ sed est substãtia cõposita vt suppositum ⁊ subiectũ: cõponit eñ ex qõ est ⁊ quo est: vt dictũ est. Angelus eñ eo ꝙ est hoc aliq̃d/ in se habet diuersa: habet eñ qõ est ex hoc/ ꝙ est habet ex nihilo ens: esse aũt habet a primo ꝓncipio influente sibi esse, ⁊ habet esse in ꝓticipatiõe prima ⁊ nobilissima Uñ quecũq; inducta sunt ad hoc ꝙ non sit forma simpler/ concedenda sunt. Ad hoc qõ vlterius obꝛ̃citꝫ/ ꝙ nõ sit substãtia cõposita: dicendũ ꝙ non est cõposita ex materia ⁊ forma: nec est in genere talis substãtie. Et qõ obꝛ̃citꝫ: ꝙ prima cõponẽtia sũt potẽtia ⁊ actus: ſi potentia dicit potẽtia materie ⁊ actus dicit esse forme quo potẽtia materie determinat: falsum est: hec eni nõ sunt nisi ꝓncipia substantie: que a substãdo dicit: ⁊ cui materia confert substare. Si aũt potẽtia dicit ens possibile/ſm ꝙ diuidit cõtra ens necesse: tunc in potẽtia est qõ est in potẽtia cause efficiẽtis: sicut in potẽtia est omne qõ est ab alio ꝓ creationẽ: ⁊ actus eius est quo in esse specificat ⁊ determinat: ita ꝙ sit actu ens ꝓcipatũ esse a primo: Sic verum est/ ꝙ prima ꝓncipia substantie/ q̃ est ab alio/sunt potentia ⁊ actꝰ: ⁊ hoc modo angelus in genere substantie cõpositꝫ est: sic enim substantia ens ab alio est/ ꝑ se/⁊ in se in suis ꝓncipijs existens: ⁊ alio cui innitat ad hoc ꝙ sit/non indigens: sicut accidens ad hoc ꝙ sit/ indiget vt innitat alij/ vt subiecto. Ad aliud qõ ꝛi tur de hoc qõ dicit: intellectualis/dicendũ: ꝙ sepe differentia constitutiua nomen sumit a potentia: non a potentia ſm ꝙ est consequens esse/ sed a potentia ſm ꝙ radicatur in tali natura: sicut patet cum dicitur: homo animal rationale: ratio eñ potentia hominis est: a qua sumitur ratiõale/ qõ est differentia cõstitutiua hominis: nec trãsſumitur a ratione ſm ꝙ est potẽtia consequens esse/ sed sumitur a ratione ſm ꝙ radicatur i tali natura que est ꝓprie nature habitudine ⁊ facultate est apta ad ratiocinandũ: quia vt sic cõsiderata fluit ab ea potentia que est ratio. Similiter angelus dicitur intellectualis/vt intellectualis est differẽtia constitutiua eius: nõ enim dicitur intellectualis substãtia ab intellectu potentia simpliciter/sed ab intellectu ſm ꝙ radicatur in tali natura: que de naturali constitutiõe ⁊ substantiali est ad intelligere in tellectus simplicis/⁊ per se constantis veritatis: intellectus eni intuetur res vt sunt: vt dicit Plato: nec oportet ad hoc/ ꝙ sciat res per discursum inq̃sitionis ab vno in alterum. Et hec est causa quare dicitur substantia intellectualis/⁊ nõ rationalis: non eni habet discursiuam disciplinam ab vno in aliud per inquisitionẽ: sicut ratio in quisitiua potentia est: vt dicit Jsaac in libꝛo de definitionib⁹: ꝑ collationẽ cõponens predicatũ subiecto/⁊ maiozẽ minoꝛi/⁊ ꝑmissas per habitudinẽ lo cale vel syllogisticã: vel vt generaliter dicatur/ argumentalem ad conclusionẽ talis eñ scientia collativa rationis ꝓprie est ⁊ hominis/⁊ non stantis in vno intellectu.

Ad aliud dicendũ: ꝙ Dionysius considerando naturã que de se ad intelligere est/ vocat eos intellectus diuinos ⁊ diuinas mẽtes: nihilominus tñ quia a tali natura fluit potentia que est intellectꝰ: que potentia quia naturalis potentia est in genere qualitatis: ⁊ sic ab ea potest denominari substãtia: ⁊ hoc modo dicitur substantia intellectualis: sicut homo dicitur substãtia rationalis. Ad id qõ vlterius queritur de hoc qõ dicit: semp mobilis: dicitur/ ꝙ intelligit de angelo ſm ꝙ creatꝰ est a summo bono: sic eñ ſm intellectũ ꝛapertũ semp mouetur in ipm ſm naturã in qua creatus est: ⁊ si aliquãdo non mouet in ipm summũ bonũ: hoc est ꝑ auersionẽ intellectꝰ ⁊ affectꝰ a summo bono/⁊ nõ ꝑ naturã: que sit vt lumen in eo ipo ꝙ ſm lumen est exiens a primo/ semper intellectualiter mouet in primũ. Dixerũt tamen quidã: ꝙ semp mobilis dicitur quia versioni subiacet ſm vicissitudinẽ intellectus/ qui vicissitudinaꝫ per intellectra: ⁊ ſm mutabilitatẽ voluntatis: ⁊ ſm substantiã creatã/ que sicut in omni creato/ de se semp tendit in non esse: ⁊ in non esse decideret nisi manu omnipotentis cõtineretur. Sed iste non est intellectus Damasceni. Ipse enim sic se exponit dicens: ꝙ deus est angelos de non esse ad esse deducens velut quendã spiritum vel ignem imaterialem: vt ait diuinus dauid in Psal. ciij. Qui facit angelos suos spiritus: ⁊ ministros suos flammã ignis: leuitatẽ ⁊ ignitionem ⁊ incisionẽ ⁊ acutionẽ eoz̃ circa diuinũ

desiderij z ministerij describens / z ad supiora allationem eorū / z ab omni materiali intelligentia libertatē. Et qō dicit pbus: q nihil indiuisibiliū mouetur: intelligitur de motu naturali quocūq: z de indiuisibili qō positionē habet in primo: hoc enim nō transit spacium / nisi cōmensurādo se spacio. Et hoc modo non mouetur angelus: vt in primo libro questiōe de motu angeli dictū est. Ad aliud dicendū: q dicit Aristo. q nihil mouetur nisi quantū / de motu pbico intelligendū est: angelus enim nō mouetur motu physico / sed motu inssus diuini: vt dicit Damascen⁹: vbi enim iubetur / statim adest. Ad aliud dicendū: q licet quidam sūt assistentes / z quidā ministrantes: tamen ad iussa diuina omnes sunt mobiles / z semper. Ad hoc qō vlterius queritur de hoc arbitrio libera: dicēdum q Damascenus se exponit / z bene: vult enim q cum potentia naturalis nō sit nisi ad vnum: q appetitus naturalis nō potest esse liber ad hoc vel illud / sed de necessitate constringitur ad vnū: Cū vo potētia rationalis vel intellectualis sit ad vnū z ad aliud: z ad vnum z ad oppositū: z consequens est / vt voluntas siue appetitus rōnalis libere eligat vnum vel alterum: vel detesteretur vnum vel alterum: aliter enim appetitus non responderet rationi: nec facultas motiua ꝓportionaret facultati nunciantis: Apprehensiua enim z motiua ad apprehensum (vt dicit Aristo. in. iij. de anima) adinuicem habēt se / sicut nuncians z exequens. Ad id qō inducitur dicendum: q sicut dicit Ansel. posse facere malum / nec est libertas / nec pars libertatis: sed in hoc consistit libertas confirmato⁹ in bono / q libere z sine coactione z sine obligatione ad aliquid alterum volunt bonum hoc qō volunt: libertas autē obstinatorū in malo in hoc consistit / q sine coactione volunt z eligunt malū hoc qō volunt: z eligunt ex obstinatione z pinacia ꝓprie voluntatis. Ad id qō queritꝫ / quomodo dicit substantia incorporea / dicendū: q incorporeū z corporeum duobus modis dicūtur: sed a forma corporis que per essentiā est in corpore: que est longum esse / latum / z profundū. Et sic angelus simpliciter substantia incorporea est / sicut z anima rōnalis: z nullo modo substātia corporea: Et esset tertullianus heresis sic animā / vel angelū dicere corporeū. Tertullian⁹ enī dixit animā esse spiritū corporeū / lineamētis corporalib⁹ figuratū: Et similiter dixit de angelo: ꝓter hō / q ralibus lineamētis figurari aliquando apparent / sensibili / vel imaginaria visiōe. Dicit etiā incorporeū z corporeū a ꝓpietate ꝓsequēte corpus / que est localitas: Et hoc enim q corpus longitudine / latitudine / profunditate terminatū est: loco circūscriptū est: z termini sui interiores / qui sunt superficies eius / terminant ad superficies loci exteriores. Et hoc modo omne cui⁹ extensio terminata est / corporeū dicitur: z anima z angelus / z omne creatum: ad omnē enim situm sursum / deorsum / dextrorsum / sinistrorsum terminatū est. Cum enī nihil sui sit extra terminos essentie sue: relinquitur q terminet ad id qō est sup ipm: z ad id qō ē infra ipm: z ad id qō ē a dextris: z ad id qō est a sinistris: z sic efficitur hic / ita q nō alibi / z nō vbiq. Et sic solus deus vbiq est cuius essentia infinita est / z nusq deest: z hic simul z vbiq nullis terminis inclusus / solus incorporeus est.

Ad argumē tū primū

Et sic dicit Damascenus angelū esse corporeū / respectu dei: simplr tamē z primo modo accepta corporeitate / angelus substantia incorporea est: z sic ponitur incorporeū in diffinitiōe angeli.

Ad 2m

Ad aliud dicendū: q animal duobus modis dicitur: scz ab animalitate / z ab animeitate. Angelus a Greg. dicitur animal: eo q actū animeitatis z animerationalis assumpsit in predicando saluatorē.

Ad 2m Ad arg. 2m Aial dicit duobꝰ modis.

Et ex hoc non sequitur / q sit animal ab animalitate dictum: z sic nō sequitur vlterius / q sit corporea substantia: hoc enim nō competit nisi animali ab animalitate dicto: tale enim animal perficitur sensu tactus: vt dicit Auicēna: Tactus enī non nisi corporū esse potest. Et qō dicunt pbi stoyci / errore est etiam fm pbiam: animal enī aereuz esse nō potest: eo q aer figuras corporis animalis tenere nō pōt

Ad 3m

Ad id qō vlterius queritur de hoc qō dicit: deo ministrans / dicendū: q omnes ministrant / z supiores / z inferiores: z in eternū ministrabunt. Et ideo dicitur ad Heb. j. d. Nōne oēs sunt administratorij spiritus in ministerij missi: Sed verū est / q inferiores ministrant per seipsos: supiores autem per inferiores: sicut dicit Dionysius in celesti hierarchia: tractans illud Esa. vj. b. Volauit ad me vnus de seraphin: z est in ca. xiij. Dicit enim q ille qui purgauit ꝓpteram de inferiori ordine fuit: sed vices superioris exercuit: Acsi diceret inferior de superiori: per me re ille purgat. Sicut sepe diximꝰ lex diuinitatis / est per prima media z per media vltima reducere: z sic supiores illuminatores ministerio q transfundunt sup medios / z medij super inferiores: z sic quodāmodo omnes ministrāt. Et hoc ministerij nō cessabit / nec ante diem iudicij / nec post: ad hoc enim omnes creati sunt tam boni q mali: cuius mali per auersionē voluntatis auersi sint ab illo: z ideo modo nō ministrant: nisi ministerij valde large accipiatur ꝓ exercitio temptationis fm q dicit Greg. q deo militat etiam illud qō per malicia voluntatis deo obnititur z resistit: Et beatus Bern. sup can. sup illud Cant. j. b. Filij matris mee pugnauerūt cōtra me / dicit sic: Jocundū plane indiciū: q ille iniquus omnij humilij mallear⁹ / etiam nolens fabricet eis coronas ꝓperuas: dum omnes temptat / z ab hominib⁹ superatur. Sed hoc non vocatur ministerij ꝓprie: sed potius ministerij primo modo dicti.

Ad obiectiōnē septimā. Immortale multis modis dicitur

Ad id qō vltimo queritur de hoc qō dicit: immortalitatē non natura / sed gratia suscipiens: dicendū / q immortalitas dicitur multis modis: Uno enim modo dicitur immortalitas immutabilitas. Unde primo ad Tim. vltimo super illud: Qui solus habet immortalitatē / z lucem habitat inaccessibilē: dicit glosa: q vera immortalitas est vera immutabilitas: que eīm mutanꝫ / in hijs ipsa mutabilitas nōnulla mors est Et ratio dicti est: quia quecūq mutantur fm formā / necesse est q destruanꝫ in esse forme / fm quā mutantur: z sic quodāmodo moriuntur fm aliqō esse. Et hoc modo angelus nō est immortalis: nisi sicut dicit Augusti. in. xij. li. cōfessionū. q ꝓpter participatione eternitatis z beatitudinis diuine angel⁹ beatus mutabilitatē suā nusq exerit: sed vere z simpliciter solus de⁹ hoc modo immortalis est: quicqd enim in deo est / deus est: z mutari non potest / nec

Ad obiectiōnē sextam.

abijci nec adijci per aliquā mutationē. Secundo modo dicitur immortalitas eius qō mori z corruptioni nō subijcitur per aliquā causam naturalē: sicut sunt ille due cause que induxit pbs. Et hoc modo angelus immortalis est z incorruptibilis per naturam: quia scz non habet in se causas quibus dissoluanꝫ de necessitate principia essentialia ipsi⁹ sicut habet homo z cetera animalia mortalia. Tertio modo dicitur mortale siue corruptibile / qō sm tum est de se semper tendit ad non esse: sicut dicit Damascen⁹ de omnib⁹ his que a uersione incipiūt z ex nihilo ꝓducūt in esse. Sept⁹ enī in antehabitis dictū est: q ea q ex nihilo sūt fm id qō sunt / z nihil sūt / z ex nihilo sūt. Et hoc modo oīs creatura / et spiritualis / z corporea mortalis est: z in nihilum tenderet / nisi manus omnipotētis dei eam teneret: vt dicit Grego. Et hec continentia in esse vocatur gratia: Unde angelus non natura / sed gratia habet q immortalis est: Hoc modo loquitur plato in tymeo sic dicens: Conditor vniuersitatis deus obseruanda iubet: sanctiq; oratiōe tali: O ōij deorum quozū opifex idemq; pater ego opera siquidem vos vestra dissolubilia natura: me tamen ita volente indissolubiles. Omne siquidem quod cōiunctum est / natura dissolubile est: ac vo qō bona ratione iunctum atq; modulatū est / dissolui vel le non est dei: qua ꝓpter q; facti generatiq; estis immortales nequaq; nec omnino idissolubiles: nec tamen vnq; dissoluemini: nec mortis necessitatem subibitis: quia voluntas mea maior nexus est / et vegetatio: ad eternitatis custodiam: q; illi vitales nexus ex quibus eternitas vestra coaugmentata est atq; composita ad mortis necessitatem. Omne autem creatum iunctum est z compositū: quia in eo aliud est qō est / z esse: z ideo omne creatū mortale z corruptibile est per naturam: nec est susceptibile immortalitatis / nisi per gratiam: z iste est intellectus diffinitionis Damasceni.

Mēbrū. II. A

An diffinitio angeli fm dionysium sit essentialis.

i

Urta hoc queritur de diffinitione quā posuit Dionysius libro de diuinis nominib⁹ ca. xiij. vbi ostendēs q nec; in angelis bonis est malū / dicit sic. Sic enunciat bonitatē diuinam bonifōrmis angelus / illud existens fm participationē secūdario qō est fm causam enunciatū in primo: imago dei est angelus: manifestatio occulti luminis: speculum purum / clarissimū / incōtaminatū / incoinquinatū / imaculatū: susciptens toram (si est cōueniens dicere) pulchritudinē boni formis deiformitatis: z munde resplendere facies in seipo / quēadmodū possibile est bonitatem silentij qō est in abditis. Obijcitur autem circa istā diffinitionē primo sic: quia non videtur ꝓprium bonifōrmis angeli / siue boni angeli / enūciare bonitatem diuinam: omnia enim enūciant bonitatē diuinā que a bono facta sūt. Dictū enī est z probatum in tractatu de bono per verba Dionysij: q bonū est / qō est a bono z in bono plātatū z ad bonū. Non ergo specialiter cōuenit angelo enunciare diuinam bonitatē. Adhuc ibidem in cōmento dicit Maximus: bonifōrmis bene z veraciter in angelis posuit: Nam deus essentialiter ipsum optimū cum sit: que post ipsum / ex participatione ac extrinsecus bona effecta sunt: appetitu enim circa bonum flagrant: z consequēter bonifōrmia dicuntur / non bona per seipsa. Ex hoc accipitur: q boni formē esse: non est ꝓprium angelis / sed cōmune oībus bis que a deo bono facta sunt.

Obiectiōis secunde Arg. pmū

Ulteri⁹ queritur de hoc qō dicit / q angel⁹ est imago dei: hoc enim falsum videtur in sententijs pmo libro dist. xxxj. ex verbis Augustini z Hilarij probat q soli filio z uenit esse imaginē dei rectitudine: Uidetur ergo / q non cōuenit angelo: quia de ꝓprijs filij est: sicut dicit aplꝰ ad Col. j. c. Qui est imago dei inuisibilis. Adhuc Damascen. ij. libro ca. ij. Ipse scz deus angelo q est factor z conditor: ex non esse ad esse eos deducens: fm ꝓpriā imaginē creans eos: ergo angelus factus est fm imaginē / vel ad imaginē. Cum ergo ꝓpositiones transitiue sint / z notent diuersitatē: diuersitas ex vi constructiōis accipitur inter imaginē / z factum ad imaginē vel fm imaginē: ergo si angelus factus est fm imaginem / angelus nō est imago.

Arg. 2m

Adhuc: Hilarius: Imago est rei ad rem imitrandā z coequandā species indifferens: angelus nō est species indifferēs ad trinitatē imitrandā z coequandā: ergo non est imago: z sic male dicit quando dicit / q est imago dei.

Arg. 3m

Si ꝓter hoc aliquis dicat: q angelus est ad imaginē dei / non imago: Erit hoc contra Augustinū in sermōe de imagine sic dicentem: Nulli creature dedit deus vt esset ad imaginem / nisi soli homini: De nulla enim creatura legitur Hen. j. d nisi de solo homine: Faciamus hominē ad imaginem z similitudinē nostram.

Arg. 4m

Si forte quis dicat q vterq; est ad imaginē / z homo / z angelus: vt videntur dicere sancti. Tunc querat cui per priꝰ conueniat. Et videt q angelo. Jsidorus dicit: Quāto simplicior est in angelo natura: tanto inuenitur imago dei in eo magis expressa.

Arg. 5m

Adhuc: Constat q per portiora imitatur angelus q homo: imitatur enim angelus in lumine glorie: homo vo in lumine gratie: z sic videtur per prius cōuenire angelo q homini.

Arg. 6m

Adhuc: vt dicit Aristo. in li. de remi. z memoria: imago ab imitando dicitur: eo q formā alicuius prius accepti repsentat / z facit eam quasi presentē. Sed angelus plus representat bonitatē dei q homo: ergo plus est ad imaginem q homo.

Arg. 7m

Adhuc: videt / q equaliter homo z angelus sint ad imaginē dei: quia qō p idem cōuenit / videtur equaliter cōuenire: sed per idem conuenit homini z angelo / esse ad imaginem dei: quia per memoriā / intelligentiā z voluntatem hec tria ram in homine q in angelo sunt: z sic videtur equaliter vtriq; cōuenire.

Arg. 8m B

Si forte quis dicat / q memoria nō cōuenit angelo: memoria enim / vt dicit Damasce. thesaurus est formarū prius acceptarū: z talis thesaurus non cōuenit angelo: qui omnia vel in deo vel in ipsa rerum presentia videt: vt dicit Dionysius in libro de diui. nominib⁹ ca. vij. Contra: certum est / q fm q memoria est thesaurus sensibiliū formarū prius acceptarū / nō cōuenit angelo: quia non accipit formas per sensus quas apud se teneat: sed fm q memoria est: vt dicit Aug⁹. in. xv. de trinitate: tertio noticie cuiuscūq; rei apud se. Dicit enim: q meminisse / est noticiam rei apud se tenere z ad illam conuerti per intelle-

Arg. 9m

Ad argumē tū primū

Ad 2m

Ad 3m

Ad obiectiōnē quartā

Dupler appetitus,

E Ad obiectiōnē quintā.

Corporeū z incorporeū dicūtur dupliciter

Heresis Tertullij

Ad obiectiōnē septimā. Immortale multis modis dicitur

cum. Sic constat/q̄ in angelo est memoria: z ita accipitur memoria q̄ando ponitur pars imaginis: z sic redit/q̄ in angelo sit imago sicut in homine vel plus. Arg.1om

Adhuc Aug⁹. in. xv. libro de trinitate disputat z inquirit fm q̄d imago dei sit in homine: Et ostendit q̄ non fm sensum: nec fm rōnis inferiorem partem/que mulier dicitur: sed fm rationis partem superiorē/que contēplandis z consulendis superioribus inhęret: z adhuc in illa est fm mētem: que suprema pars eius est: z dicitur a metior metiris vt dicit Damascen⁹: quia fm illā q̄ntum potest cōmentitur se trinitati personarū/z orizini vnius psone ex alia in vna essentia. Propter q̄ ibidem dicit: q̄ etiam non est in mente fm q̄ referur ad ista inferiora/sed potius fm q̄ refertur ad deum/z capax ipsius est per aliquā similitudinem/q̄uis imperfectam: Sed hec capacitas vel plus/vel equaliter convenit angelo cum homine: videtur ergo/q̄ vel plus q̄uenit angelo ad imaginem q̄ homini/vel equaliter homini z angelo. Arg.11m

Adhuc glosa super illud psalmiste Ps. viij. Signatū est super nos lumen vultus tui domine distinguit triplicem imaginē: scz creationis/recreationis z similitudinis: Et dicit/q̄ imago creationis est ratio: z hec magis polleti in angelo q̄ in homine: vnde in hac magis vel eque est angelus ad imaginē q̄ homo. Et sic videtur angelus non esse imago/sed ad imaginē. Dicit etiam glosa: q̄ imago recreationis sunt fides/spes/z charitas. Et fm hanc etiā cū angelus loco fidei habeat aptā visionē: loco spei certam apprehensionē: z charitatē habeat perfectaz: videtur magis esse capax dei q̄ homo: z sic plus ad imaginē. Dicit etiam glosa: q̄ imago similitudinis attenditur in memoria/intellectu/z volūtate: quia sicut ex memoria oritur intellectus fm actum/quando intellectus intuetur noticiam rei quā habet apud se: z sicut ex memoria z intellectu oritur voluntas/quādo mens nosscens se/intuēs se/vult se/z amat se: ita ex patre filius/z ex patre z filio spiritussanctus: qui amor est. Et sicut tres persone in trinitate sunt vna substantia/vna essentia/vna vita/vnus deus: ita hec tria in anima pro modo suo sunt vna substātia/vna essentia/vna vita/vna mens. Hoc autem est in angelo sicut in homine: vel plus in angelo q̄ in homine: et sic videtur angelus esse ad imaginem dei sicut homo/vel plus q̄ homo. Ex omnibus his arguitur: q̄ nec esse imaginem/nec esse ad imaginē pōt esse. ꝓpria differentia z essentialis angelo z sic in diffinitione eius poni non debet. Ulteri⁹ queritur de hoc q̄ dicit: manifestatio occulti luminis: lumen enim diuinū non potest dici occultū nō eni potest esse occultum q̄ se z omnia alia manifestat: lumen autē diuinū est q̄ se z omnia alia manifestat: ergo male dicit/occulti luminis. Arg. 2m

Adhuc: Maius in minori non manifestatur/nisi fm partem z sic tantū occultatur quantū manifestat: Cū ergo in infinitū maius sit lumen diuinū q̄ angelicū: nō debet dici manifestatio occulti luminis sed occultatio: z sic male ponit in diffinitione: manifestatio occulti luminis. Ulterius queritur de hoc q̄ dicit: speculū purū: hoc eni videtur nō conuenire angelo/sed sapientie increate: que appropatur filio Sap. vij. d. Candor lucis eterne/z speculum sine macula dei maiestatis/z imago bonitatis eius. Arg.3m

Adhuc: Speculū est in quo resplendet res per reflexionē luminis ad ipm: primū autē in quo resplendet sapientia ingenita/est sapientia genita: que est verbū: Unū in Ps. cix. Ex vtero ante luciferū genui te in splēdoribus sanctorū: Et sic primo non conuenit angelo esse speculū/sed filio dei. Arg.4m

Adhuc: Actus speculi manifestare est: ergo cū ante dicit/manifestatio occulti luminis/nugatorie videtur addere/speculum: q̄ ad eundē actum est. Obo q̄nta

Ulterius inculcatio verboz videtur esse q̄ dicit: purū/clarissimū/incōtaminatū/incoinq̄natū/imaculatū: omnia enī hec videntur ad idem pertinere: z sic videtur/q̄ incultatio quedam est superflua. Obo sexta.

Ulterius queritur de hoc q̄ dicit: suscipiens totam/si est cōueniens dicere/pulchritudinē bonitatis: Scitur enī/q̄ non est cōueniens dicere/q̄ aliquid secundo q̄ totam possit recipere pulchritudinē bonitatis: male q̄ dicit: si est cōueniens dicere. Obo septia

Ulterius queritur de hoc q̄ dicit: munde resplēdere faciens in seipso quēadmodū possibile est/bonitatem silentij q̄ est in abditis: Silentium enī q̄ est in abditis/in nullo possibile est resplēdere: splēdor enī est diffusio luminis ei⁹: vt dicit Dionysius libro de diuinis nominibus ca. iiij. z propter hoc in idem determinat bonum z lumen: Diffusio autē luminis/est pductio omniū eoꝝ que sunt: z sic non manet in abditis si splender: nec manet in silentio quia sicut dicit Roma. iiij. c. Tunc vocat ea que nō sunt tanq̄ ea que sunt. D Solo mē bri secūdi.

Solutio: dicendum q̄ beatus Dionisius in illo loco vera z essentiali definitione non intendit definire angelum: sed ex bonifozmitate angeli intendit ostendere/q̄ malum non est in angelo: sicut ante ostendit/q̄ malum nō est quid existentiū/neq̄ quid in existentibus. Ad obiectio nis prime

Ad primum ergo dicendum: q̄ omnia que a bono facta sunt/enunciant bonum z ostendunt: neq̄ hoc specialiter conuenit angelo/sed antonomatice: conuenit ei: eo q̄ hoc in bonis intellectualibus z diuinis enunciat: sicut causa enunciatur in effectu: z sicut signum enunciat signatum: z sicut nutus enunciat hoc ad quod innuit: vt dicit Augustinus. Arg.primū

Ad id quod vlterius queritur dicendum: q̄ imago dicitur dupliciter: Est enī imago imitās/z coequās id q̄ imitatur in essentia z in oib⁹ alijs attributis essentie: z hoc solū q̄uenit filio dei: q̄ hec est spēs indifferēs: Et hoc modo solus filius imago dei est. Et est imitans imago et non coequans: sicut est imago herculis: que non imitatur nisi in exterioribus lineamētis: et non coequat ipsum: z huius prototypus est hercules/non tamen species indifferens z coequata. Et hoc modo angelus dicitur esse imago dei non coequās ipm/sed imitans z repsentans in q̄busdā z ex pte/nō pfecte: ꝓter q̄ etiā nō tam dicit imago q̄ fm imaginē: vt dicit Damasce. Arg.2m

Ad id autē quod dicit Damasce. iā patet solutio: Distantiā enim illā z diuersitatē q̄ non est coequās/nec species indifferēs Ad 2m

sed imitans z ex parte/notat prepositio quā ponit Damas. Ad dictum hylarij similiter patet solutio p predicta. Ad 3m, Ad. 4m,

Ad aliud dicendū q̄ fm aug. in libro primo super Gen. ad litterā: Imago dicit quasi imitago: z pōt notare imitationē in rōne principij z porestatis: z in similitudine ordis nature trium personaruz in vnitate essentie. Si primo modo dicatur imago: solus adam ad imaginē dei fact⁹ est: In illo eni solo sicut in principio fuit tota vniuersitas humani generis: quēadmoduz ab eterno in deo fuit tota vniuersitas creaturaruz omniū. Si autem imago dicat imitationē plationis z pātis tunc homo qui fact⁹ est vt presit piscibus maris z volucribus celi/z bestijs terre vt dominet in terra z subijciat eam sibi: ad imaginem dei est/z nulla alia creatura/nec angelus nec alia. Et hoc modo vir qui est mulieri/ad imaginē dei est: z mulier nō pfecte. Et hoc mō intelligit q̄d dicit Aplis. I. ad Cozin. II. b. Mulier imago z gloria viri est: vir autem imago dei est. Si vo imago dicat imitationem ordinis nature trium personarum in vna essentia tunc ꝓprie imago in mente homis est perfecte: z aliquo modo in angelo est: eo q̄ in angelo ꝓter simplicitatem nō ita repsentatur origo potentie vni⁹ ex altera/sicut repsentatur in mēte hominis: z ita angelus nō ita exprime repsentat ordinem nature originis psonarum/sicut repsentatur in mente hominis. Ad dictū Jsidori dicendū/q̄ Jsidorus refert dictum suum ad imitationē imaginis in capacitate dei: magis eni capax dei est angelus q̄ homo: q̄uis aliqua anima/vt alia christi/z alia beate virginis magis capaces fuerint q̄ aliquis angelorum: hoc ei non accidit anime christi inquantum fuit anima humana/sed inquantuz est vnita diuinitati: nec accidit anime beate virgis: inquātum anima humana/sed inquātū ex conceptu filij dei sup omnē creaturaz repleta est omni gratia. Ad 5m, Ad. 6m,

Per hoc patet etiā solutio ad sequens. Angel⁹ eni nō capit portius q̄ mens homis: sed modo potiori capit idem: q̄ inter mentem homis z deum nihil est medium: sicut nec inter mentē angeli z deum. Ad aliud dicendū: q̄ angelus portiori modo repsentat: sed nō plus/vel aliud/sed idem. Ad 7m. Ad. 8 m

Ad aliud dicendū: q̄ licet memoria intelligētia/z voluntas tam in mēte homis sint q̄ in angelo: tamē origo vni⁹ ex altero nō ita repsentatur in angelo sicut in homie: Et hoc est: quia angelus/vel in verbo vel in psentia rerū habet stantem intellectum/ et nō discurrentē: quēadmodū intellect⁹ hominis discurrit/nūc ad memoriā/nunc ad phantasmata/nunc ad res in sensu psentes. Ad aliud dicendū q̄ memoria fm q̄ accipit ab aug. z pars imaginis est in angelo: sed noticia rerum nō est in eo p formas acceptas vel habit⁹ acquisitōis/sed per formas z habitus cōcreatos sibi: z iō nō habet ita discurrentē intellectū quēadmodum homo. Ad aliud dicendū: q̄ imago dei non est in homine/nisi fm mentem: vt dicit aug⁹. z nō est in ea/ nisi fm q̄ ad deū refertur: ita q̄ sit actus imitās: si eni in seipsis cōsideren⁹ille tres potentie: potentia imitantes sūt/z nō actu: Et b̄ nō bene sūt i angelo z etiā modo potiori: sed q̄ntū ad repsentationē originis psonarum/plus sūt in homine q̄ in angelo. Ad 9m Ad. 10m

Ad aliud dicendū: q̄ imago tripler est sicut glosa dicit, sed ratio vt rō/nō ita est in angelo sicut i homine: ratio eni vt ratio virtus collativa est/z confert principia cōclusioni: intellectus autē angeli est stans in vno simplici: ꝓter q̄ etiam angelus dicitur magis substantia intellectualis q̄ rationalis. Similiter licet angelus habeat loco fidei visionē et loco spei cōprehensionē/z charitatē habeat perfectam: nō hec non habet vt recreantia/sz vt beatitudinem pfectam cōstituētia: z ideo nō habet imaginem recreationis. Simil⁹ licet habeat memoriam/intelligentiam z voluntatem: nō ita in his nō repsentatur ordo nature/qui est fm originem psonarum vnius ex alia/ quēadmodum in potentijs que sunt in mente homis: vt dictum est. Scōm tamen q̄ imago imitago dz/z imitatur in potiozib⁹ bonis/intellectualib⁹ scz z diuinis: sic imago ponitur in bonifozmitatib⁹ angeli/in descriptiōe angeli introducta. Ad 11m

F

Ad id q̄ vlterius queritur de manifestatione occulti luminis/dicendū: q̄ lumē tse ex omnia alia manifestat: sed in se acceptuz excellit visus nostros: z fit intolerabile nobis: vt in mystica theologia dicit Dionysius: sicut lumen in rota solis intolerabile visibus nostris est diffusum/tamen in medio pspicuo efficitur nobis tolerabile et manifestum: ita lumen diuinū in se occultum nobis est: receptuz autē in angelica creatura/in claritate manifestatur: z hoc intendit dicere Dionysius. Ad 2m

Ad aliud dicendum: q̄ boverum est: q̄ nō manifestatur in angelo nisi fm partē: totum enim nō comphenditur nisi a seipso: z illa manifestatio fm partem vocatur manifestatio nobis z creature facta. Et hoc est q̄ dicit Aug⁹. Videre deum possumus comprehendere vero minime: ipse eni solus comprehensor sui ipsius est. Ad id q̄ vlterius queritur de speculo/dicendū: q̄ speculum est primo z per se conuenit sapientie diuine in q̄ species ideales oim resultant: sed modo quodā scōario conuenit angelo: in quo suo modo resultāt bonifozmitates lumis diuini. Per idē pater solutio ad sequens: filius eni fm q̄ est sapientia genita/speculum est primo z per se/totum q̄ est in patre repsentans: angelus autem suo modo speculū est: vt dictum est. Ad aliud dicendum: q̄ act⁹ speculi manifestare est/sed nō simpliciter: sed manifestare receptum/z per reflexionē: z ideo modū manifestationis addit speculum/que nō dicit manifestatio simpliciter: ꝓter quod non est nugatorie additum. Ad aliud dicendum: q̄ nō est incultario verborum. Purum enim dicit nature puritatē: Clarissimū dicit intellectualis nature pspicuitatem: quasi q̄ recipit in profundum sui bonifozmitates diuini luminis. Incōtaminatum autē dicit: eo q̄ terrena natura cui vniatur/non est obscuratum sicut mens hominis. Sap. 9. d. Corp⁹ q̄ corrumpitur aggrauat animaz: z deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitatem. Incoinquinatum dicit/macula originalis peccati non fedarum. Maculatum dicit/labem actualis peccati non habens. Ad id quod vlterius queritur: si est conueniens dicere/dicendum: q̄ ꝓpter b̄ dicit: si cōueniēs dicēt: vt notetur totalitas ex pte suscipientis/z nō ex pte suscepti: suscipit eni fm Ad obiectō nis quare. Argu. I. Ad obiectō nē quinta. Ad obiectō nem sextaz. Ad obiectō nis quarte. Argu. I. Ad. 2m. Ad. 3m

Ad obiectō nis secūde Ad primū

Obiectiōis tertie Arg. primū

Ad obiectō nis sexte

Ad obiectō nis septime

optimū nature/z fm optimus; gratie z glorie: z h̄ vocatur totū quantū cōueniens est creature: ipsū aūt fz seipz totū/nulla creatura suscipe pōt. Ad vltimū dicendum: q fm q in seipso est/semper in abditis est: z silent de eo vt dicit Ambros⁹ non solum lingue hominū/sed etiā angelorum: sed fm q est refulgens in alio/semp resplendens est/z mundet: z sic omnia vocant ab ipso: z sic resplendens ēt se z in abditis occultari/z silentium esse de ipso/z omnia vocari ad esse nō sūt opposita.

Ad obiecti oneseptimā

Queritur que sit causa multiplicatiōis in angelis. Questio. VII.

A

Certio querit̄ que sit

causa multiplicatōis in angelis. Numerus enī angelorū quasi infinit⁹ distribuitur in scriptura. Heb. 12. e. Accessistis ad syon montē z ciuitatē dei viuētis hierusalem celestem z multorū milium angelorū frequentiam. Matth. 26. e. Non putas/quia possum rogare patrem: z exhibebit mihi modo plus q̄ duodecim legiones angelorum: Si legio est vi. milia 666. sicut i vita beati Maurinj dicit: tūc. 12. legiones fere habebāt. lxxx. milia z ser. Et similit̄. Danie. vij. c. Milia miliū ministrabāt ei: z decies milia centena milia assistebant ei. Quod tractās dionysius in celesti hierar. ca. 14. sic dicit: Et hoc autem dignū vt estimo intellectuali cognitione: quia eloquio p̄ de angelis traditio milies milia ea ait/z decē milia z decies milies: fm nos sublimissimos numerorum in seipsos revoluens z multiplicās et per hos aperte signās innumerabiles essentiarū esse ordinatiōes. Multe em̄ sunt beate militie supermūdialiū intellectiuū/infirmā z coartatā superāres fz nos materialiū nūero p̄ cōmēsuratōez: z a sola cognita definite fm ipaz fr mūdana z celesti intelligentia z scientia. Querit ergo q̄ sit cā tante multitudis angelorū: Videt ei/q nō debeat esse nisi vnus angel⁹: fm em̄ boetiū z oēs phos: causa que multiplicat: aliqd in vno gñe est/q immoralitatem z pmanētiā in vno solo possidere nō pōt p̄ pter nature corruptibilitatē z mortalitatē: sed angelus imortalis z incorruptibilis est fm naturā: ergo in vno solo quolibet possidet sui esse pmanentiā: superflua est igit̄ multiplicatio. Adhuc: Que magis accedunt ad vnū primū/magis debēt stare in vnitate q̄ in multitudine: Dicit em̄ Arist. in 2. de celo z mūdo: q que sphere pl⁹ accedūt ad motorē primū/simpliciozis mot⁹ z pauciorū motuū sunt/q̄ illa que pl⁹ distant: q̄ videtur/q materialia/que marie distant a pmo vno simplici: in maiori multitudine debēt esse q̄ spūales substātie z intellectuales q̄ maxime accedunt ad vnū primum simpler: q̄ Dionysi. male videt dicere in pinducta auctoritate: q numer⁹ angelorū p̄ ercedat oēm fm nos materialiū coartatā multitudinē. Adhuc fz phos vt dicit Aristo. in. iij. phisico. diuisio cā numeri ē: z diuisio vni⁹ gener⁹ fm esse p diuersas differentias cōstituētiuas/est cā numeri spērū: diuisio materie sub vno cōi q̄ est species p diuersitatem formaꝝ in diuiduarū cā numeri in diuiduorū est: Propter q̄ dicit Boetius in cōmento super porphiriū: q species est totū ēē in diuiduorum: intelligentes/q quicquid est post speciem/est de ind̄ indiuiduantibus: inter que p̄incipalis est hec materia participans formā specificam hoc accidēte i cōmunicabiliter: ideo dicit porphirius: q participatione speciei/plures homies sunt vnus homo: sicut diuisione participate speciei/vnus homo fz speciem efficitur plures homines z multi. Queritur ergo ex quo omnes angeli conueniunt in hoc cōmuni/q sūt spiritus intellectuales: q̄d sub hoc cōmuni potest accipi/q̄ diuisum p differentias et indiuiduantia/tantā possit constituere multitudinem angelorum/siue specie/siue numero differentium. Et nō erit assignare aliquid tale: quia nihil est diuisibile nisi quātum: substantia autem angelica/nec potentia vt materia generabilium/nec actu vt corpus quantitatis alicuius priceps ē: videtur ergo/q angelorū non sit tanta multitudo/vt dicit scriptura. Si forte quis dicat q p̄pter ministerium q̄ multipler est multiplicantur angeli. Contra: ministerium accidit angelo/vel ex amore (vt dicit ierotheus) siue charitate: que mouet superiora ad inferiorum prouidentiā: vel ex obediētia dei superiozis hoc imperantis: nihil autem accidens pure diuidit aut multiplicat substantiā: ergo per ministerium cū accidentale sit/angel⁹ nec diuidit̄ nec multiplicatur substantia angelica.

Argu. 4m.

Sed si iterū aliquis dicat: q hoc est p̄pter hominum custodiam quibus deputantur. Tunc essent tot angeli quot futuri sunt homies. Et hoc cō firmat p illud Deut. 32. fm trāslationē. 70. Statuit terminos populo p̄iuxta numerum angelo p̄ dei. Hoc erit cōtra Dionysium: qui dicit q multitudo angelorum vincit omnē circa nos materialium coartatam multitudinem. Adhuc: custodia hominis ab angelo/sicut iam dictum est/accidētalis est angelo/z plequens esse ipsius z officium: sed multiplicans substantiā angeli/antecedēs est esse ipsius/z est de p̄incipijs constituentibus esse substātiale ipsius: sicut apparet in omnibus alijs per inductionē que multiplicantur sub vno cōmuni. Adhuc: Unus potest custodire multos: sicut dicitur Eccl. 17. b. q p vnam quamq; prouinciam constituit rectores: z sic dicit Daniel. 10. c. q me egrediente apparuit princeps persarum veniens. Et ibidem post pauca: In omnibus his nemo est adiutor meus/nisi michael princeps noster. Et sic non est necesse/q ad numerū custoditorum custodes multiplicentur: quinimo esset superflua cum vnus possit custodire mlt̄os Si p̄ter hoc aliquis dicat: q angeli sunt intelligentie quibus datum est mouere corpora celestia: z ad numerum corpozum celestium z motuum multiplicātur angeli. Hoc friuolum est: earum enim est/q alia est multiplicatio ordinum intelligentiarum: que fm philosophos multiplicatur in decē ordines: z sunt intelligentie actiue que vtuntur motibus ozbium suozum: vt dicit philosophus: sicut intellect⁹ practicus vtitur manu. Friuolum ergo est/q ad numerum motuū superiorum dicantur multiplicari angeli. Adhuc: Intelligentia a nullo loco recedit/et ad nullum de nouo venit: angelus sepe de vno loco venit ad alterū: p̄ qđ z angel⁹ vocat̄/b̄ē nūci⁹: friuolū ergo ē dicere q̄ intelligētia mouēs

Argu. 3m.

Argu. 5m.

Argu. 6m.

Argu. 7m.

Argu. 2m.

al. gnostica

B

Arg. primū

Argu. 2m

Argu. 3m

L

Q angeli sūt intelligētie. Arg. 1.

Argu. 5m. aliquid corporum celestium sit angelus. Adhuc Intelligentia nūq̄ assumit corpus in quo appareat: nec assumere pōt: cū fm philosophos sit vbiq̄/et semp sicut vniuersale: Angeli em̄ sepe assumūt corpa: z in his puersant cum hoibus: intelligētia q̄ non est angelus. Solutio dicendū: q sicut Job. 25. d. z numer⁹ angelorum/siue celestium militum incertus est homi: eis tamē certum est/ex quot hominibus saluandis ruina angelorū possit regari. Unde Aug. in lib. Enchiridō. ca. 61. dicit sic. Non p angelis mortu⁹ est rp̄s: fz iō etiā p angelis fit q̄cquid hominibus per eius mortē redimitur z liberatur a malo: q̄m cum eis quodāmodo redit in gratiam post inimicitias quas inter hoies z sanctos angelos peccata fecerunt: z ex ipa hominum redēptione ruine angelice detrimēta reparant. Et vtiq̄ nouerunt sancti angeli docti de deo/cui⁹ veritatis eterna cōtemplatione beati sunt/quanti numeri supplementuꝝ de genere humano integritas illius ciuitatis expetit. Ex quo accipit̄: q licz nobis incognitus sit numer⁹ eozū: tamē eis est cognitus numerus electorū hominū/ex quibus ruina celestis ciuitatis est reparāda. Per qđ etiā Heb. 1 dicit: q oēs sūt administratorij spūs/in ministerium missi: z ministrāt nō tantū in custodiē do hominē/sed in omnib⁹ creaturis mundi: q̄ sunt instrumenta diuine potestatis/ad hominē erudiendū/vel corrigendū. Unde Aug⁹ in. 9. li. sup Gen. ad litterā ca. 4. Cū ea iussa p angelorū obedientiā desuper ministrant̄ quenit iussio dei/nō solum ad homines/ad aues/aut pecora: verūctiā ad ea q̄ sub aquis latent: vt ad cetū qui glutiuit Jonā: nec solum ad ista maiora verūctiā ad vermiculū. Nam et hunc legim⁹ diuinitus iussum: vt radicē hederā roderet/sub cuius vmbraculo ꝓpheta requieuerat. Si em̄ dñium donauit homini deus: sic eū instituens vt etiā carnem peccati portās/possit nō solū pecora z iumēta suis vsib⁹ subdita facere: z nō solum domesticas aues/verūctiā libere volitātes/z etiā seuas feras cape/z mansuetas facere z eis impare: potentia rōnis/nō corporis: cum earū appetitus z dolores captās/paularimq; illiciendo/larando/pmēdoq; moderans a gresti eas exuit cōsuetudine: z tanq̄ humanis moribus induit: quanto magis hoc sancti angeli possunt: q iussa eius quē sempiterne intuētur: z incōmutabili veritate pspecta mouētes se p tempus: z corpora sibi subdita p tempus z locum agilitate mirabili: z iussa quib⁹ moueantur/z appetitum carnalis indigentie possunt efficere/oīi animе viuenti quocūq; venire opus est. Dicendū q̄ causa multitudinis angelorū duplex est. s. multiplicitas ministerij ad indigentiā hominis ordinati/qđ nō in vno vel in certo numero cōprehensis rebus fit/sed in oīibus creaturis huius mūdi/ex q̄bus vel eruditi/vel corrigi vel adiuuari corpaliter/vel spiritualiter homo potest ad salutem corporalem vel spiritualem. Alia causa est multitudis angelorū: quia bonitatis z liberalitatis diuine est/nō vno modo vel certo numero comprehenso cōmunicare creature beatitudinē suā/z lumē in theophanijs descēdentibus ab ipso: sed omni modo qui p̄tinet ad ornatū regni/z oīi modo pfecte potestatis/z oīi modo perfecte operationis: vt dicit Dionys. Et ideo infinitos quo ad nos fecit angelos: vt oīis modus cōmunicationis illuminationum a magnificētia diuina in angelis manifestet. Et hoc intēdit ꝓpheta Dan. 7. c. cum dicit: Milia milium ministrabāt ei: per hoc innuēs multiplicitatem misterij: z decies milies z centena milia assistebāt ei: p hoc innuens supefluentem magnificentie sue bonitatem in infinitis modis quo ad nos p̄tinet illuminationis et beatitudinis sue: qui ad nullum numerū materialium z coartatum apud nos redigi pōt: sic enī limitaretur z coartaretur supefluens mod⁹ participationis bonitatis ei⁹. Et hoc est qđ intendit dicere Job. 25. Numquid est numerus militū ei⁹? Et sup quem nō consurgit lumē eius? His duabus causis quidam adiungūt terciam: que quasi ciuilis est: dicunt enī: q si cut in humanis de magnificētia regali est/q innumerabiles habeat ministros ad curiē regalis frequentiam p̄tinentes: z innumerabiles ꝑceres gl̄ie regali assistentes: Ita multo magis p̄tinet hoc ad magnificentiaꝝ regis celestis/vt innumerabiles sint ministrātes: z innumerabiles assistētes. Et videt̄ innui cū dr. 3. Regum vlti. d. vbi dicit micheas ꝓpheta: Vidi dominum sedentē super solium suum: z torum exercitū celi assistentem sibi a dextris z a sinistris. Et sic intelligunt tres auctoritates p̄inducte. Ad Heb. 12. a. z de euangelio Matth. 26. e. z Danie. 7. c.

Alia cā mltitudis angelorum

E

Ada arg. 1.

Ad id qđ cōtra obijcit dicendū: q illa causa quā ponit Boetius z philosophi nō est nisi in corruptibilibus: vbi multiplicatio vnius est ex altero/q̄ naturam fugientem: in celestibus autem sapientia ordinans est/z multiplicans fm multiplicitatem ministerij vel p̄ticipationis illuminationum: vt dictum est. Ad aliud dicendū: q̄ que originaliter accedunt ad vnū fm participationem forme vnitatis/illa magis sunt vnum: sed que accedūt ad vnū fm multiplicitatem ministerij illius/z multiplicē modum participationis illuminationū eius: non stant in vno/sed in multis. Et q̄ dicit Dionysius/q̄ excedunt coartatam materialiū multitudinem fm nos: ideo dictū est quia materialium multitudo fm nos/fm potestatem nature est fe multiplicantes: z hec potestas coartata est: multitudo autem celestium spirituū ē fm supereffluentē magnificentiam bonitatis diuine: que potestas nūq̄ coartari vel limitari potest. Ad aliud dicendum: q vnū diuisibile in multa non est causa multitudinis/nisi in materialibus: in celestibus autem non est sic: Sed potius in celestib⁹ sicut mltipli cant lumina materialia a sapientia diuina: nō p materie diuisionē/sed in administrationē generationis et corruptiōis inferioꝝ: in quibus vt dicūt philosophi/ozbis lune/mouet aquam/z ozbis solis ignē et ozbis quoq; aliozuꝝ planetarum: scz saturni/iouis/martis/veneris z mercurij/mouent aerem: ꝓpter qđ in aere motus sunt multi: z ozbis stellarum fixarum/cum oīibus imaginibus z stellis/que in ipsa sunt/mouent terrā ad multiplices figuras z formas generatorum z corruptibiliuꝝ. Ita eadem sapientia ordinans curie celestis magnificentiam/causa est multitudinis spirituum celestium/ministrantium z assistentium summo regi. Ad aliud dicendū: q p ministeriū nō diuidūtur/nec multiplicant̄: sed potius per ordinem sa-

Ad. 2m.

Ad. 3m

F

Ad. 4m.

D

Cā mltitudis angelorum duplex.

pientie: qui ministeria nō vult p̄fundi / ſz vnūqō q̄ in ordine z vice ſua mīſtrare. Ad aliud dicendū: q̄ cuſtodia nō eſt cauſa rante multitudinis: ſicut bene, p̄barur obiectiōe do: nec ſtatuti ſūt termini populorum iuxta numerū angelorum / niſi ſm modum participationis ſortis in beatitudinē: ad ſortes ei beatitudinis angelorū aſſumunt homines: vt dicit Hrego. Ad aliud dicēdū: q̄ cuſtodia nō eſt cauſa rante multitudis: vt dictum eſt: ſz ordinatrix ſapientia: z hec p̄cedit eſſe angeli vt p̄incipiū efficāes.

Ad.5m. Ad.6m.

Ad.7m. Ad aliud dicendū: q̄ p̄uinciales angeli multos cuſtodiūt: nihil omin⁹ vnicuiq; deputat⁹ vn⁹ angel⁹ in cuſtodiā: Lōcedim⁹ tn̄ q̄ cuſtodia nō ē cauſa tā temultitudis angelorū. Ad aliud q̄ obiicit de intelligētijs dicendū: q̄ hoc friuolum eſt dicere: ſicut bene, p̄bant obiectiones: z nos inferius in p̄o p̄rio loco oſtendem⁹ vbi tractabim⁹ de differētia angeli z intelligentie. Duo vltima que ſequūtur concedenda ſunt: Nulla em̄ eſt talis cā: nec hoc dixerunt p̄mi philoſophātes / ſz quidā iudei Rabi moyſes ſcz z Iſaac: friuole volētes reducere opiones p̄horū ad dicta legis. Un̄ etiā rabi moyſes dicit: q̄ angeli nō veniūt ad nos niſi in ſignis p̄ viſiones ſomniales: z ī effectibus p̄ īmutatōes corporū. Un̄ ſup illō Ben̄. xxxvij. vbi iudas vidit thamar in bimio / dicit: q̄ retigit eū angelus cū cupiſcentie. Et friuola: z abſurda ſunt ſm̄ cardolicam fidem.

Astructio triū gumēro q̄ de intelligētijs

Utrū angeli inter ſe differāt ſpecie vel genere vel numero ſolo. Questio. VIII

A

Varto queritur vtrū angeli a ſeinuicē differāt ſpecie / vl̄ genere / vel numero ſolo. Et videtur q̄ ſinguli differāt ſpē ab alijs: Conſtat ei q̄ multiplicatio q̄ ex equo eſt ſub vno cōi: q̄ ſe habet ad multa differētia nō p̄ materiā / eſt p̄ ſpecies diuidēres illud cōe: angeli om̄es multiplicātur ſub vno cōi q̄ ſe habet vt gen⁹ ad ſpecies illas: et hoc cōe eſt ſubſtātia ſpūalis intellectualis: q̄ videtur q̄ differētia eoꝝ ad inuicem eſt p̄ ſpecies: ergo ſinguli a ſingulis differūt ſpecie. Adhuc cōmune ſubſtātiale nō cōtrahit ad hoc vel illud niſi differētia cōſtitutiua vel materia: cōſtat autē / q̄ hoc cōe q̄ eſt ſubſtātia intellectualis in angelis / ad hunc et illū nō cōtrahit p̄ materiā: reliquit ergo q̄ cōtrahatur p̄ formā / q̄ eſt differētia p̄ſtitutiua. Differentia aūt cōſtitutiua cū gñe facit ſpeciē: vt dicit Porphyrius: q̄ videt q̄ ſinguli ſint in ſingulis ſpecieb⁹: z q̄ ſinguli a ſeinuicē differant ſpecie. Adhuc: Proportio eſt ex ſilis habitudo luminū celeſtiū corpaliū ad lumia celeſtia ſpiritualia: ſz lumina celeſtia corpalia ſingula a ſingulis differunt ſpē: vt vult phs: q̄ q̄libet eſt ex materia ſua tota: p̄ter q̄ etiā nō ſunt trāſmutabilia adinuicem: q̄ videt etiā / q̄ lumina ſpiritualia celeſtia a ſeinuicē differāt ſpecie: ita q̄ ſingula ſingulas habeant ſpecies. Adhuc: Quoꝝ eſt vna natura ſpeciei / eoꝝ eſt vna participatio eorum que p̄ſequūtur naturā illā: q̄ a deſtructiōe p̄ñis: q̄rū nō ē vna participatio p̄ñiū naturā vnā in cōi / coꝝ non ē vna natura cōis in ſpē: Cōſtat aūt / q̄ ſimplicitas eētie / p̄ſpicacitas intelligētie / p̄ſeqntia ſūt p̄ p̄ā naturā angelicā: z ō vt dicit Aug. z ponit in ſuis li. 2. di-

Q̄ differāt ſpē. Arg. I.

Argu. 2m

Argu. 3m

Argu. 4m.

q

stin. 3. p̄ticipant angeli inequalit: q̄ videtur q̄ non p̄ticipent naturā vnā in ſpē ſinguli q̄ ſinguli ſunt ſpeciebus. Adhuc multiplicatio p̄ numeruꝝ ſub vna ſpē (vt dicit Boeti⁹ z phs omnes naturales) nō cōuenit niſi nature mortali q̄ ideo ſe multiplicat p̄ ſucceſſionē: vt eſſe diuinū q̄ in ſe tenere non poteſt / teneat in ſucceſſione: q̄ quaſi p̄ pignore tiner: p̄ter q̄ etiam nati pignora dicunt. Lut⁹ ſignum eſt: q̄ alia parua quoꝝ vita breuis ꝑz natura: ſicut dicit phs: multe ſunt gñatōis / z mlt̄um ponūr in ſemine: eo q̄ in paucis nō diu ſaluare tur ſpecies: ſicut pz in vermib⁹ paruis / auibus z quib⁹ alijs. Sed natura angelica nō eſt mortal: nō ḡ indiget multiplicatiōe ſub vna cōi ſpē in qua teneatur eſſe diuinū ſpecificū illud: Videt ḡ / q̄ſin guli in p̄rijs ſint ſpēbus. In p̄terea buj⁹ē: q̄ angeli de vna hierarchia plus differunt ab angel⁹ de alia hierarchia q̄ angeli eiuſdē ordis differant a ſeinuicē: ſi ergo angeli eiuſdē ordinis a ſeinuicē differant ſpecie: angeli diuerſarū hierarchiarum differrēt a ſeinuicē gñe: z ſicn̄ ſolū ſpē dīnt angeli ſed etiā gñe. Adhuc videt q̄ oēs ſūt eiuſdez ſpēi: Quoꝝ em̄ vnū eſt nomē in cōi / natura eoꝝ ē vna definitio ſm̄ nomē illud: nomē em̄ z definitio eiuſdem nature ſūt: z nō differūt niſi per implicitum z explicitū: q̄ q̄ definitio dicit explicite / hoc nomē dicit implicite. Sed om̄es p̄ueniūt in trib⁹: vt dicit Diony. Om̄es em̄ dicunt celeſtes eſſentie: omnes dicunt celeſtes virtutes: z om̄es dicunt angeli. Et Diony. reddit rationē de ſingulis horū: Dicit em̄: q̄ celeſtes eſſentie dicunt oēs / quia hoc cōmune q̄ ē celeſtis eētia / equaliꝝ p̄ticipant: oēs ei in celo empyreo creati ſūt: z om̄es ad miniſteriuꝝ regni celeſtis ordiati ſunt. Celeſtes autē virtutes dicunt vt dicit Diony. q̄ oēs ad actus miniſterij ſui virtutē plenā acceperūt: p̄ q̄ ō in ordinib⁹ ſingulis ordinati ſūt. Ordo aūr dicit p̄ſcian⁹ pars p̄ātis eſt. Angeli vo dicunt: q̄ angeli inferiōr oꝝ dinē tenent. Ita aūt eſt in oīb⁹ poteſtatib⁹ virtualibus: q̄ oēs ſuperiores p̄ticipant dona inferioꝝ p̄ excellenꝝ / z eminenꝝ: inferiores vo dona ſuperiorum minime / z ſic quicq̄d cōuenit inferioribꝫ angelis / p̄uenit oibus ſuperioribꝫ: ſz nō ecōuerſo: ſcz q̄ō p̄ue nit ſuperioribus / p̄uenit inferioribꝫ angelis. Et quia om̄es p̄ticipant donū angelorum / om̄es vocant angeli: z q̄ nō om̄es p̄ticipant dona ſuperiorum / ideo non om̄es dicunt cherubin vel ſeraphin / vel throni: z ſic de alijs deſcendendo. Videt ergo / q̄ omnes ſint eiuſdem ſpēi ſm̄ naturam que eſt celeſtis eſſentia: z nō differāt niſi poteſtatibꝫ z donis.

Argu. 5m

Arg. 2m

Adhuc, proportio ē / z ſimilis habitudo militie regū terreni ad militiam regis celeſtis: ſed in militia regis terreni / ſicut dauid ſalomonis z alioꝝ / tota militia eſt vnius ſpēi licet inter ſe differāt dignitatibꝫ / z poteſtatibus / z ordinatu ad dignitates illas p̄tinentibus: ḡ videt q̄ ſimiliter ſit in militia regis celeſtis: z ſic omnes angeli erunt eiuſdem ſpeciei ſm̄ naturam qua celeſtes eſſentie ſunt / z ſubſtantie intellectuales: ſm̄ q̄ intellectuale a deiformi intellectu denominat⁹: vt dicit Dionyſius: z nō dīnt niſi p̄ātibꝫ z donis q̄bus in ordinibus cōſtituuntur. Adhuc: Omnes ſunt lumina diuia: ō cōſtat: et ſpecula clariſſima lumis diuini manifeſtatiua: et quoꝝ eſt vna p̄fectio ſm̄ virtutem quā nati ſunt

Arg. 3m

Angeli oēs in trib⁹ p̄ueniunt

ſuſcipere / eoꝝ eſt vna natura cōis ſm̄ ſpeciem: cū ergo omniū angelorum vna perfectio ſit ſm̄ lumē deiformis intellectus: quādō reciperent / niſi nati eſſent eam ſuſcipe videtur / q̄ omnibus angelis ſit vna natura cōis in ſpē. Pria, p̄bat er inductiōe in hominibus: omnis em̄ homo natus eſt ſuſcipe virtutem moralem z intellectualez: z ſuſcipit p̄ aſſuetudinem z doctrinā / niſi naturale occurrat impedimentū: vt in motionibus: Propter q̄ō dicit Ariſto. in. 2. ethico. q̄ innati ſum⁹ virtutes ſuſcipere. Perficere eſt autē in aſſuetudine in virtute morali / vel doctrina in virtute intellectuali: z ſi aliq̄d ſit cui nō eſt innatū, aliquid ſuſcipe / nūq̄ p̄ aſſuetudinem vel doctrinā ſuſcipiet illud ſicut lapidi non eſt innatū ſurſū ferri: z ideo p̄ aſſuetudinē nūq̄ aſſuefcet ſurſū ferri / et ſi milies ſurſuꝝ iaciatur. Et ſic habetur p̄ poſitum: ſcz q̄ ſi omnes angeli perceptibiles ſint lumis ſm̄ dei formē intellectū: q̄ vna natura eſt in omnib⁹ illis ſm̄ ſpeciem ſm̄ quā perceptibiles ſunt lumis illius vt ſue p̄prie perfectionis. Adhuc: Si diſtinguerenꝫ angeli ī diuerſas ſpecies: tunc ſm̄ virtutem aſſiſtricem / z ſm̄ virtutem miniſtratricez maxime deberēt diſtinguit: ſed ſm̄ illa virtutes nō diſtinguunt: dicit em̄ Beda: q̄ videt q̄ miſtrāt aſſiſtāt dū miſtrāt / z intra deū curunt quocunq̄ mittantur. Si ergo ſm̄ hoc nō diſtinguuntur in diuerſas ſpēs / tunc nec ſm̄ alia officia ordinum in diuerſas ſpēs diſtinguunt. Si quis dicat p̄ illud Matth. 25. q̄ deus dat vnicuiq̄ ſm̄ p̄priam virtutem: z q̄ diuerſitas illius virtutis cognoſcitur ex diuerſitate donorum / et indicat diuerſitatem nature ſm̄ ſpeciem. Hoc nihil habet p̄babilitatis: q̄ in eadē natura ſm̄ ſpēm / ſicut in homie diuerſitas virtutis eſt: ex diuerſa p̄ſpicacitate intellectus: vel diuerſo conatu ad cultum illius virtutis: vel ex diuerſa nobilitate nature et ex puritate vel impuritate p̄uenīēre. Et nō poſſit aſſignari cauſa / quare nō eſſz ſiīr in angelis: ex quo ab Auguſtino exp̄ſſe determinatū eſt / q̄ differunt ſimplicitate eſſentie / z p̄ſpicacitate intellectus. Solutio dicendū: q̄ circa iſtam materia z tres ſunt opiniones ſolemnes. Aliqui direrunt q̄ ſinguli angeli a ſingulis differūt ſpecie: z conſenſerunt in rationes p̄mo inductas. Alij p̄babiliꝰ dixerunt: dicentes / q̄ angeli vniꝰ ordinis / ſūt vniꝰ ſpēi: diuerſoꝝ ordinum / diuerſarum ſpecierum: dicentes / q̄ ſub vno cōmuni / q̄ō eſt ſpecies / omnium ordinatrix ſapiētia dei multiplicat p̄ſonas angelicas: p̄ propter multiplicitatē miniſteriorū z officiorum ad ornatū regni celeſtis p̄tinentium. Tertij direrunt: q̄ omnes angeli ſūt vnius ſpēi / differunt tamē hierarchijs z ordibus: eo q̄ quidaꝫ ſūt quaſi algamata diuina iuxta deū exiſtentia / z q̄ſi continue in deū motum habentia: vel q̄ ignē charitatis vel ſm̄ perceptionem illuminationis veritatis: vel q̄ ſuſceptiones diuinas: eo q̄ in omni materialitate deum ſuſcipiunt / z deiferi ſunt. Alij ſz diuerſitatem p̄tās / diuerſitatem accipiunt ordinum z agminū. Quidam em̄ ex multa poſſeſſione verorū / pulchrorū / z bonorum ſuppoſiti ſunt: ita q̄ altitudinis z dominatiōis inceſſanter ſunt appetitiui: z ad ſcabellaria z cōculcabilia inferiora indignationis oculo nūq̄ reſpiciunt. Quidaꝫ virture / que eſt extremum in bono / z mediuꝫ in actione z paſſione: ita excedūt / q̄ omnez voluntatem dei poſſunt perficere / z bonā / beneplacentē z p̄fectaꝫ nullo ſibi valēte obſiſtere ſpedimēto. Quidā vero libera ſeueritate / arcere valēt malicioſā potestatem: ne quantum vellet nocere poſſit / nec bonū ordinationis diuine valeat impedire. Alij diſtinguuntur ſm̄ p̄fectionem operationis / ad āministrationem regni celeſtis p̄tinentis: hoc enī primo p̄ſicitur ī legibus equiſſimis: in officijs, p̄rijs vnicuiq̄ p̄ſone deputatis: in definitionibus conſiliorum: et in forma boni ſm̄ vnāquāq̄ p̄ſonā. Et ſic diuidunt eos in tres trinos ordinatus. Et quia hec ſententia ſanctis cōgruit / z in eam magis cōſentire videntur: ideo videtur huic opinioni conſiliorum eſſe: ſicut p̄ſuadent rōnes vltime inducte. Ad id ergo q̄ō p̄mo obiicitur dicendū: q̄ nō ſemper eſt verum: q̄ multiplicatio que eſt ſub vno cōmuni / nō per materiam cōtracti / ſit per ſpecies vel per eſſentialem differentiam: ſed in logicis eſt verum z in naturalibus: in ciuilib⁹ autē nō eſt verum. In ciuilib⁹ enim multiplicatio eſt ad miniſteria q̄ ordinationem politici ſapientis: z ſicut ſepe dictum eſt / diſtributio regni celeſtis magis ſimilis eſt politicis: et ciuilibus q̄ ſit logicis z naturalib⁹: cuius ſignū eſt / q̄ regnum celorum etiā ciuitas vocatur. Ad aliud eodem modo reſpondendū eſt: ſcz q̄ non tenet in diſtributione z multiplicatiōe ciuili. Ad aliud dicendū: q̄ lumia corporalia celeſtia ad aliud ſunt q̄ lumia ſpūalia / corporalia enim ſūt ad mouendum materiam generatorū z corruptorum in diuerſas ſpēs z figuras z diſpoſitōes z periodos et, p̄ter hoc illa neceſſe fuit differre ſpecie z forma ad inuicem: lumia autem ſpiritualia multiplicantur ad miniſteria: z, p̄ter hoc illa conueniens fuit cōuenire in forma z ſpecie. Ad aliud dicendū: q̄ hec eſt vera: q̄ quorum eſt vna materia cōis / illorum eſt vna participatio eorum que ſequunt naturam illam: ſed nō op̄ter q̄ vno modo: Sicut patet in homine: cuiꝰ naturam cōſequit riſibile z intellectuale, eſſe: tamē non vno modo participant: vnus em̄ homo riſibilior eſt alio z intellectualior alio: cum tamē quilibet ſit riſibilis z intellectualis. Et ita eſt in angelis: Licet oēs ſint ſimplicis eſſentie z p̄ſpicacis intelligentie: tn̄ vnus eſt ſimplicior alio z alius p̄ſpicacior alio: z hoc nō impedit / quin om̄es ſint vnius ſpeciei cōmunis. Ad aliud dicendum eſt: q̄ in natura mortali cauſa multiplicationis eſt que dicta eſt in obiectione: ſz in natura angelica alia cauſa eſt / que ſimilis eſt politice ſiue ciuili: vt iā ſepius dictum eſt. Ad id q̄ō i cōtrariū obiicitur dicendus: q̄ ſi eſſet multiplicatio logica vel etiā phiſica / tunc p̄cederet obiectio: ſed q̄ nō ē tal / ñ ſeq̄t: niſi q̄ differāt ſacro ordie: z ſacra actiōe. Hierarchia em̄ nō dicit niſi ſacrū p̄nicipatū z ſacrā actionem. Oia que vlteriꝰ inducta ſunt, p̄cedunt ex dictis ſanctorum que inter om̄ia plus concordant.

D

Ad arg. iducta q̄ differāt ſpē / rñſio. Ad. I.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m.

Ad 5m

Ad arg. q̄ differt gñe.

Utrum angeli differant ſpecie ab aīabus rationalibus. Questio. IX.

Sōlo q̄ōis

E

Negatiue q̄ nō. Arg. I.

Vinto q̄rit: Utrū an

a

q

geli differāt ſpē ab aīabꝰ rōalibꝰ: Et videt q̄ nō. Quecūq̄ eī q̄ēūt gñe z dria / q̄ēūt ſpē: ā gelꝰ z aīa rōalꝰ q̄ēūt gñe z differētia:

Angelorum chori nouē et tres hierarchie

vrrigz em̄/ vt dicit mḡr in sentēcijs lib. 2. j. distin. spūs rōnalis est: z cōstat q spūs est genus/ rōnalis aut̄ differēcia: ḡ ostat positum q genere z differentia ꝙuenīūt/ z sic eiusdē spēi sunt. Si ꝙs dicat: q rōnale diuersimo de hinc inde sumit: cū enī dicit angelus rōnalis/ rōale ꝑ intellectuali sumitur: cum vo dicit aīa rōnalis/ sumit ꝑ rōne inquisitiua que cōponit vnū cum alio: z confert vnū alteri: z facit currere causam cōsequentie in causatū consequēs: z sic hinc inde equinoce sumit. Cōtra Arg. 2m Aristo. in. 3. de aīa sic dicit: Intelligentia est indiuisibilium in qbus nō est falsū: In quibus autem verum z falsū est/ iam cōpositio quedā intellectuum est. Et ex hoc accipit: q Aristote. vult/ q intellectus in vno stās/ z intellectus cōponēs vnū alteri/ siue ꝓferens vnum alteri nō referant ad diuersas naturas siue potentias/ sz ad eandez: ergo licet sit homo rōnalis intellectum cōferente/ angelus autem intellectū nō conferēte: ꝑ hoc nō differunt fm naturā z spēm/ sz conueniunt. Adhuc: Argu. 3m Angel⁹ habet vtutē collatiuā sicut z hō: z scit conferre ꝓncipia ꝓncipiatis: z scit virtutē argumēto ꝙ et syllogismo ꝙ melius hoie: rōnalis est ḡ rōne cōferente/ sicut aīa rationalis: videt ḡ q eiusdē spēi sit. Adhuc: Quecūqz sunt eiusdem finis fm na- Argu. 4m. turā/ ea sūt eiusdez speciei: anima rationalis z angelus eiusdem finis sunt: ergo sunt eiusdem nature z speciei. Prima ꝑ se pater. Scōa scribit. 2. li. sniarū dist. 1. ca. Et quia nō valet eius beatitudis particeps existere aliqs nisi ꝑ intelligentiā: q̄ quāto magis intelligit/ tanto plenius habeb. Fecit deus rōnalem creaturā que summū bonum intelligeret: z intelligendo amaret: z amando possideret ac possidendo frueret. Unus ḡ finis est vtriusqz/ et vna ꝓfectio fm finē: ḡ eiusdem nature z eiusdez Argu. 5m. spēi sunt. Si ꝙs dicat: q in hoc differant spē qō ibidem. 2. li. dicit dist. j. ca. z quia: qz anima rōnalis incorpabilis est spūs/ siue corpi vnibilis: angeli autē nō: qui in puritate nature remanēt. Cōtra istud nō videt facere differētiam essentialē. Prior em̄ est ꝓsideratio vniuscuiusqz rei fm se ꝙ fm id q̄ comparatur ad alterū: cū ergo aīa rōnalis sit spiritus in se absolute: qui sicut dixit Brego. nixen⁹: in seipso suppositū est z subiectum: hoc est ens i se completū/ occasio accidenti existendi in eo: continet em̄ in se potentias/ passiōes z habit⁹: vt dicit Aristo. in. 3. etbicorū: Uiderur q differentia anie rationalis z angeli si essentialis debeant esse z cōstitutiua spēi/ debeat queri in hoc q fm se est aīa et nō in hoc qō cōuenit ei ex comparione ad alterꝝ.

Argu. 6m Adhuc vt dicit Brego. nixenus: plato reꝓhendebat hanc ꝓdicationē qua dr: hō est cōpositū ex corpore z aīa: z emendabat eā sic. Homo est aīa rōalis vtēs corpore: vt corpus nō haberet nisi ad vsū operum/ z vt instrumentū. Paret ḡ si aīa rationalis z angelus differūt essentiali differentia: q illa differentia in aīa fm se est querenda/ z non in hoc Argu. 7m. q est vnibilis corpori. Si ꝙs dicat: q rōnale qō est in homie/ est ad imaginē dei: rōnale autē qō est in angelo/ nō est ad imaginē dei: hoc supius ꝓbatum est. Preterea cōtra Brego. est qui in. 22. moralium dicit: q eo quo subtilioꝝ est in angelo natura/ eo ymago dei subtilio⁹ in eo est expressa. Ad Argu. 8m. hoc: Si quis dicat/ q rationale qō est in aīa/ natum est accipe a phantasmate: rōnale autem qō ē in angelo ab illuminatione desup descēdente a deo Cōtra: anima ꝓcipibilis est illuminationū a deo descendentium: vt dicit Diony. z angelus cognoscens est particularia sensibilia in seipsis: in seipis autem nō potest cognoscere sensibilia/ nisi ꝑ aliqd sensibilium vel ꝓpriorum: z sic vel habet sensibilium formas/ vel accipit eas sicut z anima: in Argu. 9m. hoc ergo nō differunt. Adhuc: Hoc est querere differentiā constituiuam in ꝓsequentibus anima et aīe substantiam: Potentia em̄ acceptiua consequitur substātiam aīe: differētia em̄ cōstitutiua ē B de ꝓncipijs antecedentib⁹ substātiaz. Soluꝛio Solo qōis dicendū q aīa rationalis z angel⁹/ et spē/ z genere differunt: Est em̄ animal aīa/ intendēs in delectabilia corporis: z sic differt genere: angel⁹ autem spūs/ z ad delectabilia carnis nō respiciens. Differūt etiam spē: aīa em̄ rationalis fm seipsā et fm totum affectū vnibilis est corpori. Per ꝓpa ret: q ipsa est actus corpis organici phȳsici potentiam vite habētis: Et hoc nō ē ꝑ potentias tm̄: vt q̄dā dixerunt: sz ꝑ essentiam suā/ sic em̄ si essentialis forma esset homis/ homo non esset homo ꝙt qō dicit Aristo. in. 10. ethi. q homo su⁹ intellectus est eo q a sola intellectuali aīa tanq̄ ab vltimo perfectiuo/ respectu cui⁹ omīa alia in potentia sunt/ homo hō est/ z esse specificū habet. Et si obꝛ̄ citur q intellectus nullius corporis est act⁹: vt in. 3. de aīa dicit Aristo. Hec obiectio ꝓcedit ab ipso q̄ se ipsum nō intelligit. Inq̄ntū em̄ nullius corpis est actus/ potētia est acceptiua: z si esset alicui⁹ corpis actus: sicut visus est actus oculi: nō acciper nisi ea que essent de harmonia z de cōpositiōe illius corpis: sicut visus nō accipit nisi ea que sūt de harmonia z cōpositiōe z ꝓfectione ꝓpicui humidi et lumis. Nunc autē omīa accipit ꝑ abstractionē et ideo/ vt dicit anaxagoras/ oportet eū immixtū et ꝓfectum esse/ z nulli nihil habere cōe: z q intellectualis aīe fm esse vltimū ꝓfectiuum sit homis/ et actus corpis aīati. Per hoc patet q rō z intellectus in homie ordinant omīa alias potentias ad actus cōuenientes z ponūt in eis formā virtut⁹ et artis. Unde hō ratiocinat in partib⁹ vegetabilis anime qualiter ingerendū/ qualiter digerendum qualiter egerendum: z qualiter generandum z in partibus sensibilis/ qualiter videndum/ qualiter audiendum/ qualiter olfaciendm/ qualiter gustandum/ z qualiter tangendū: z in partibus appetitiue/ quid vel qualr appetendū/ q̄d vel qualr fugiendum: z sic de aliꝭ. Nec pōt dici: q id qō ordinatiuum est omniū aliorum ad ea que ordinat/ non se habeat vt forma: ꝓter qō dicit Auicēna in 6. de naturalibus: q anima rōnalis sola fm esse ē actus/ z aīa hominis: vegetabilis autē z sensibilis nō se habent/ nisi vt potētie ad illam. Et ꝙuis sic quo ad esse sit vnibilis corpi/ z sit actus corpis phȳsici organici potentiā vite habentis: tamē vt dicit Brego. nixenus/ platonē sequens in hoc vera dicentem: quia nō est tantuz actus corporis/ sed etiam suppositū z subiectum in se perfectum: vtēs corpore/ et regens corpus: ꝓter hoc separat⁹ post mortem/ z est substantia vite in seipsa: z in hoc ꝓcipaliter differt ab angelo. Et si obꝛ̄citur: q fm ꝙ anima separata nō differt ab angelo. Dicendū q

falsum est: quia etiam anima separata/ ꝓter hoc q fm esse vnibilis est corpori/ affectum z intentionem retinet ad corpus: in tm̄/ q etiam a contemplatione retrahatur. Un̄ Augustin⁹ sup Gen. ad litterā lib. 12. loquens de anima rapta a sensibus corporis z de statu post mortem sic dicit: Inest aie quidam naturalis appetitus in administrādo corpus quo appetitu retardat quodāmodo/ ne tota intentione ꝓgat in illud summū celuz/ intellectualis scz contemplatiōis q̄diu nō subest corpus: cuius administratiōe appetitus ille quiescat. Ex hac Differentie angeli z aie rōal⁹ fm potētias differētia que substātialis est inter animā rationalem z angelum/ cōsequit quedā alia in potentijs. Ex hoc eni q vnibilis est corpi potentiam vite habenti: necesse est q intellectus eius cōtungat continuo z tempori: z ideo necesse est/ q accipiat a phātasmate: q̄d nō facit intellectus angeli. Similiter necesse est/ q formalis intellectus ei⁹ formet z illuminetur ab inferiori: inquantū inferioza sūt sub lumine intellectus agentis. Quod nō cōuenit intellectui angeli: qui nō illuminatur/ nec formatur nisi a superiori. Et hāc differentiam tangit Alexander in lib. de motu corpis sic dicens: Anīa est substantia intellectualis illuminationū que sunt a ꝑmo vltima relatione perceptiua. Et innuit/ q angelus est substātia intellectualis illuminationum que sūt a ꝑmo prima relatiōe ꝓceptiua. Propter qō etiam dicit Dionys⁹: q angelus est deiformis intellectus: homo aut̄ intellect⁹ rōnabilis. Et in C quisitiui z ꝑ hoc iam fere patet solutio ad omīa q̄/ Ad arg. negatia. Ad. 1 sita. Ad primū ergo dicendū: q genere z differētia nō conueniunt: in alio em̄ z alio genere sunt: vt dictum est: z differētia que apponitur/ aliter attribuitur angelo/ z aliter homini: vt iam dictum est rationale em̄ angelo attributum est intellect⁹ dei formis: homini vero attributū coniunctum est cō Ad. 2m tinuo z tempi/ z inquisitiuū. Ad aliud dicendū: q licet ad vnū intellectum referatur intelligentia indiuisibilium z collatoꝝ: tamē causa indigentie collationis/ z nō indigere collatione nō potest referri ad vni⁹ speciei intellectū: Causa em̄ ꝓprietatis ē fm esse cōiunctio ad ꝓtinuū z tempus: Causa vero seciūdi est/ deiformē esse intellectum in lumine.

Ad 3m Ad aliud dicendū: q angelus habet potentiaz conferendi de oibus excellenter z eminēter: sz habet hoc sicut ꝓpotentie superiorū habent omīa que Ad 4m sunt inferiorū/ sed non econuerso. Ad aliud dicendum q si finis est substantialis/ in quo stat intentio z opus agentis: tūc ꝓcedit obiectio. Si autem est finis fm bene esse: tūc nihil valet obiectio. Et sic est hic: quia intelligere summū bonū/ amare/ possidere z frui: non sunt fines fm esse/ sed fm Ad. 5m bene esse. Ad aliud dicendū: q anima rational⁹ fm suum esse/ z fm substātiam vnibilis est corpori. vt ostensum est: z ideo illa obiectio nihil valet.

Ad. 6m Ad aliud dicēdū: q plato reꝓhendebat talem ꝓdicationē: nō vt falsam/ sed volēs nos ꝓuocare ad cōtemptū corporis/ z ad cultū anime: z hoc Ad. 7m. dixit Brego⁹ nixenus ibidē. Ad aliud dicendum: q illa differentia nulla est: si cut satis ꝓbatum est in obiectione. Ad. 8m Ad aliud dicendum q in B differunt: si cut dictum est: cuius em̄ angelus accipiat sensibilia/ tamē accipit ea sub lumine deiformis intellectus: anima vero sub lumine agentis intellectus z abstrahentis: sicut infra ostendet in questione de potentia intellectiua angeli. Ad vltimum dicendū: q ista differentia in ꝓsequētibus est: sed causatur ex antecedentib⁹ z principijs constitutiuis aie: ostensum em̄ est: q aīa intellectiua siue rationalis fm substantiā z esse suum/ act⁹ est corporis: z vnibilis est corpori: z ideo consequētia sicut indicant accidentia: ita causant ex antecedētibus. Propter quod dicit augustin⁹: q anīa rationalis in homine z infundendo creatur/ z creando infunditur. Ad. 9m

Queritur ad quid factus sit angelus et anima rationalis. Questio. X.

A

Exto querit ad quid factus sit angelus z anīa rationalis. Et hoc querit ratione ei⁹ qō dicit magister lib. 2. di. 1. Et si queritur ad q̄d creata sit rōnalis creatura: videtur: ad deū laudandum: ad seruiendū ei: ad fruendum eo in quibus proficit ipsa non deus. Sed in hoc videtur magister male dicere qō ꝓmittit i cap⁹ illo: eāq̄ hoc modo distinxit vt pars in sua puritate permaneret/ nec corpori vniretur. sc̄z angeli: pars corpori iūgeretur/ sc̄z aīe rationali. Philosophi eni plures ponūt substātias rationales z intellectuales. Ponunt em̄ intelligētias decem ordinū: z ponunt aīas celoꝝ intellectuales: z sic videtur/ q in quattuoꝛ distincta sit creatura rōalis. Sed ad b Responsio dicendum: q phi nihil certum de talibus tradiderunt. Uerū enim est q Auicēna z algazel z sui seq̄ces/ diuersos motores orbium ponētes: decē ordines posuerunt intelligentiarū fm decē mobilia. Opio auicēne z algazel. Primū ordinē posuerunt in primo mobili/ ꝛz motum vniformē: qui vocat motus diurnus siue applanes: z hoc est sine erroꝛe. Secundū ordinē posuerunt in motu stellarū fixarum/ fm motū planes: qui est sup polos orbis signorum. Unde etiā quidam eoꝝ: vt rabbi Moyses z Isaac/ in illo orbe posuerūt intelligentias infinitas/ quo ad nos: Et quia ptholemeus dicit: q motus celestis corporis nō oēs deprehensi sunt/ nec cognit: ideo dixerunt q attribuunt eis intelligentie infinite: q̄s vulgus/ vt dicunt angelos vocat: eo q ꝑ effectus suorum motuū sepe se manifestant apud vulgus in visionib⁹ somnialib⁹: vel in alijs effectibus/ q̄b⁹ corpa vulgi ad diuersa disponunt: z iactāt: que dispositiones quasi angeli/ hoc est nūcij sunt. Tertium ordinē ponunt in sphera saturni: z Quartum in sphera iouis. Quintū in sphera martis. Sextū in sphera solis. Septimū in sphera veneris. Octauum in sphera mercurij. Nonū i sphera lune. Decimum in sphera elementoꝝ actiuoꝝ z passiuoꝝ. Et causa positionis fuit quia videbāt/ q totum opus nature est opus intelligentie. Causa eī ordinis ad finē/ nō potest esse nisi intelligentia vnicuiq̄ suum finē ꝓstituens/ z vnūqōq̄ ad suum finem ordinans. Unāquāq̄ autē intelligentiarum ponebant plenam formis: quas ipsa intelligentia cum sit actiua/ ꝑ motū sui orbis explicat: z inducit in materiam/ vel ꝑ se/ vel per inferiores orbes q̄bus influit eam: eo modo quo dicit Aristoteles in 12. de animalib⁹: q̄ intellectus practicus in homie

manu vtitur p instrumento/ quo explicat oēs formas quas habet apud seipm. Videbant etiā phi q̄ immediatus motor sphere nō pōt esse intelligētia: z ideo cuilibet sphere attribuerūt animā qua moueretur: naturā em̄ attribuere non poterant. Nihil enī p naturam mouetur in loco suo: simile nihil p naturam mouet ad aliquā differentiam situs/ z ab illa: qō em̄ per naturā ascendit/ non descendit: z qō p naturam descendit/ nō ascendit. Videbant autē q̄ corpa celestia ab oriente mouenī in occidētē: z regrādī i oriētē sic mouēī in aliq̄d/ z recedūt ab illo qō natura nō facit: aliq̄ motu naturali, planete aut̄ incipiunt ab occidente/ z mouētur ab illo in orientem: z regrādī in occidentē: qui motus nullius forme naturalis esse pōt: nec pōt esse motus intelligentie: et ideo coacti sunt dicere/ esse motorum anie: Qualis autē/ vel que sit illa anīa nullo modo determinauerūt: z hoc determinare cum ratione/ ptinet ad philosophū in libro de causis. His nō cōcordant dicta platonis: qui celum igneum dicit esse: z mundū sensibilem ex duobus magnis sensibilibus elementis in extremis cōponi: ex igne scilicet/ qui in omnibus facit sensibilitatem visus: z terra/ que sicut solida in oībus facit sensibilitatē/ tactus: z ideo deū in principio creasse celum z terrā. Ipsum autē mundū sensibilem esse animal intellectuale: cuius anīa in centro sit: vt vndiq̄ p totum globū corporis sui/ vires anīales ererat z effundat. Dicit autem hoc aīal habere septem motus: scz fm̄ sex differentias situs: hoc est ab alto in imū: z ecōuerso ab imo in altū, z bi motus in celo sunt in elevatione au gīū planetarum: fm̄ quorū elevationē planeta efficitur stationari/ statione prima z cursu directus: fm̄ autē q̄ mouetur ab alto in imum fit stationarius statione secunda z depressus z retrogradus. Motū autem ab ante in retro/ z econuerso plato posuit in altitudinem planetarum: qñ scz mouētur ab aquilone in austrum/ z ecōuerso. Motum vo qui est a dextro in sinistrum/ et ecōuerso posuit ab oriente in occidentem z ecōuerso: Dicit em̄ Aristoteles in. ij. de celo z mundo: q̄ dextrū est vnde motus/ sinistrū autē p qō fit regratio. Ipsū autē vniformē motū circuli dixit esse motū intellectus: quia z ipse intellectus vniformis est sicut motus circuli. Post hos oīes venīes alpetragius: opinionē dicit esse Aristo. q̄ nihil sit de ordinibus intelligentiarū/ vel q̄ anime attribuantur orbibus/ vel q̄ alique stelle moueantur ab oriente in occidentem: sed q̄ oīa simplicia corpa ab vno z eodem motore moueantur/ qui est causa pma. Et ponit positionem per se notam: scz q̄ virtus motoris primi fortior ē in mobili mediato/ q̄s in eo qō cōtingitur et p medium. Et ideo dicit: q̄ qñ mobile primus perficit motum diurnū ab oriente in occidentem/ stelle fixe retardantur: parū, pter defectum virtutis mouentis in ipsis. Et hec retardatio parua quotidie accrescēs/ in triginta ser milibus annis cōplet circulus: z hoc est q̄ videntur moueri ab oriente i occidentem. In sphera vero saturni plus deficit virtus mouentis: z ideo retardatio eius ad circulus peruenit in triginta annis. Et ideo i sphera iouis plus deficit: ita q̄ retardatio pficitur i. xij. annis Et in sphera martis adhuc plus deficit: ita q̄ pficitur tribus annis. Et in sphera solis plus: ita q̄ perficitur vno anno. Et in sphera veneris pl⁹: ita q̄ pficitur circa decē menses: Et in sphera mercurij plus: ita q̄ circa octo mēses pficitur. In sphera lune maxime: ita q̄ in vno mense pficitur retardatio eius. Ignis autem cōuoluitur z revoluitur in concauo sphere lune. In sphera autē aeris intātū deficit: q̄ venti mouētes aerem nūq̄ mouenī ad perfectum circulum. Et similiter in sphera aque: pter quod mare influit z effluit ad quartā circuli lune. In sphera vero terre in oīno deficit: pter qō terra stat z quiescit in loco suo. Propter hec omnia exclamat Ambrosius in hexame, quid credendum sit talibus viris: qui nihil certū determinauerunt/ sed omnia sub opinionibus fallacib⁹ reliquerunt. Propter qō etiam magister incertum relinquens/ z certum ponēs: dicit rationalē creaturam nō nisi in duo diuidi: angelum scz/ z aiam rationalem: quā dicit ad tres fines esse factam: scz ad laudandum/ ad seruiendum/ z ad fruendum. Primus debetur efficienti: pter virtutem creantis: virtus enī laudabiliū bonorum est. Scōs debetur merito creati. Tertius primum merentis est: z sic diuersificantur isti fines.

Opio Platonis

B

Sol'o qōis

Tractatus .III. Quando et vbi angeli creati sint.

A

Einde queritur de

d

boc qō dicit in. 2. distinctione. Ubi ordinās questiones de angelis dicit sic: De angelica quidē natura hec primo sunt consideranda. s. quādo creata fuerit: z vbi et qualiter facta dum primo conderetur. Deinde q̄s effectu auersione quorundam/ z cōuersiōe q̄rūdam. De excellentia quoq; z ordinibus z donorū differentia: z de officijs ac nominibus: aliq̄sq; pluribus aliqua dicenda sunt.

Opio alpetragij.

Queritur qñ angeli creati sint. Qō. XI.

Tin hoc ordine q̄sti

e

onum primo occurrit disputandū quādo angeli creati sūt. Et inducunt ad hoc auctoritates z ratiōes: q̄ ante oīa tempus facta sit angelica natura. Prima est et expssior quā magister inducit, 2. lib, sententiarū dist. ij. ca. simul q̄ vbi Hieronym⁹ dicit sup epistolā ad Tytum sic: Sex milia nōdum nostri tpis implentur annorū: et quātas primus eternitates/ quāta tempora/ q̄ntas seculorū origines fuisse arbitrandū est. In q̄bus angeli/ throni/ dominatōes/ ceteriq; ordines seruierunt deo absq; temporū vicibus atq; mēsuris z deo iubente substiterūt. Scōa auctoritas ē in ecclesiasticis dogmatib; que dicit sic: Cum ad huc tenebre ipsam aquā occultarēt/ facti sunt angeli z oīes celestes virtutes: vt nō esset ociosa dei bonitas: sed haberet in q̄bus p multa ante spacia bonitatem suā ostenderet. Et quo apparet: q̄ ante visibilem istum mundū per multa spacia angeli creati sunt. Cum q̄/ sicut dicit Augustinus. iij. de ciuitate dei. tempus incepit cū mundo isto/ z mūdus cū tpe: videt/ q̄ ante tempa angeli creati sūt. Tertia auctoritas est Hylarij in libro de synod: vbi sic dicit: Nō magnū est/ q̄ ante celum z terrā deus pater dominū nostrū iesum christū genuerit: cū etiā angelus creatura celi z terre inueniat antiquior. Sed vt dicit plato: tempus incepit cū celo z angelus est antiquior celo: q̄ antiquior tempore: q̄ ante tps creatus est angel⁹. Quarta auctoritas est Damasc. qui, 2. li. ca. 3. dicit sic: Quidā aiunt/ q̄ angeli ante oēm creationē geniti sint fm̄ Greg. cui⁹ hec sūt verba. Primū qdē excogitauit deus celestes virtutes/ z angelicas: z ex cogitatio eius opus eius fuit. Aliq̄ vo dixerūt: q̄ angeli geniti sunt post q̄ factū est primum celū. Quoniā autem ante omnis plasmationē oīes confitentur. Ego autē theologo cōsentio. Greg. Dicebat em̄ primū intellectualem substantiā creari: z tra sensibilem: z tunc qō ex vtroq; s. hominē. Iste sunt auctoritates magis expresse. Alias autē auctoritates magister inducit in ca. quedā autē sicut illā Prouer. 8. c. Ego ex ore altissimi pdij primogenita ante oēm creaturā: Qō Aug. exponit de angelica sapientia. Et illā Eccli. 1. a. Prior oīm creata ē sapientia: Qō dicit Aug. intelligi de angelica natura: Nā sapiētia illa que de⁹ est/ creata non est: filius enī sapientia patris est: genita/ non facta/ nec creata: z tota trinitas vna sapiētia est: que non facta/ nec creata nec genita vel pcedens est. De angelica igitur natura illud accipiendū est de qua dicit scriptura q̄ facta sit/ cū dicit: Prior oīm creata est sapiētia. Per rōnes etiā idem pōt ostendi sic: Quecūq; substantia sic se habet ad alia creata/ vt pcognoscens fieri eorū; anteq̄s fiant in p̄ria natura: illam necesse est creatiōe precedere oīes alias: q; nō precognosceret nisi esset. Angelus sic se habet ad alia creata q̄ angel⁹ creatiōe pcedit oia alia creata. Q̄ autē angelus sic se habeat ad alia creata accipit ex verbis Augustini sup Gen. I. cū dicit: fiat: fecit/ z factum est. Fiat refert ad verbū in quo est vt fiat: fecit ad angelicā noticiā/ que boc pcognouit in verbo. Factū est/ ad cristentiam rei in p̄ria natura. Ergo angel⁹ē substātia precognoscens fieri oīa creati: z sic habeb̄ positū. Ad huc Aug. II. cōfes. Duo fecisti dñe: vnū, qpe te alterum, qpe nihil: qpe te angelicam naturā. Angel⁹ est substantia imediata p̄iuncta verbo: Per verbum autē est eritus creaturaq̄; in ipso sūt oīa creata/ vita z lux: vt ō: Joh. I. Cum ergo angelus habeat potentiam cognoscendi in verbo: p visionem matutinā cognoscet fieri omniū creaturarū ante/ q̄s fiant: z sic cognoscet fieri tpis/ z erit ante tēp⁹.

Adhuc: Unū simpler accedit plus ad illud qō est in fine simplicitatis/ q̄s id qō est alicuius compositionis vel quātitatis: angelus autem est tale simpler: q̄ plus accedit ad deū/ qui in fine simplicitatis est: z ordo creatiōis z ordo nature respondent sibi inuicē: q̄ viderūt: q̄ sicut dignitate precedit: ita creatione pcedere debet: z ita ante oia alia creata est angelica natura. In cōtrarium hui⁹ē qō inducit magister. 2. lib. di. 2. ca. quedā auctoritates: sicut est illa. Gen. I. In principio creauit de⁹ celu z terrā: z in Ps. 101. Initio tu dñe terrā fundasti/ z opa manuum tuarū sunt celi. Et obijcit sic. Si primo omniū creata est sapientia/ cui⁹ post ipsam facta videnī: z ipsa ante oīa: z ita ante celum z terram. Si in principio fecit de⁹ celū et terram: nihil fecit ante celum z terram: z sic anteq̄ angelicam naturā facta sunt celum z terra z nihil an te ipsa. Adhuc: q̄ ratione fortissimā obijcitur in contrariū. Boe. em̄ in. 5. de cō. phie, phat/ q̄ nihil creatorū esse suum simul possideat. sed cōtinue trahit illud ex preterito in psens: z extendit ex presenti in futurum: q̄ ex principio p̄mo/ qō facit omnibus debere esse que sunt/ vt dicit Auicen. nihil accipit totum esse suum simul. Oīne autē fieri talis esse mensuratur tpe: nec pōt intelligi q̄ tale esse nō adtaceat tempori, pter qō etiā Augu. dicit: q̄ deus mouet creaturā spiritualem p tempus: corporalem vero p tempus z locū: q̄ ante creationē tēporis nulla potuit esse creatura. Et buius causa est: quia nulla creatura esse potuit ante sui creationē cui adiacet de necessitate. Si forte aliquis dicat q̄ creatura angelica nō mouet p tempus fm̄ esse/ sed fm̄ potentiam: sicut fm̄ intellectū vel voluntatē. Hoc nihil est: quia impossibile est/ q̄ ab esse essentiet que omnino in vno stat: fluat essential potentia/ que nō stat cum esse talis essentie: maxime cum sit in potentijs: esse enī talium essentiarū maxime est in potentijs: eo q̄ est esse sicut totius potentiui est esse: in quo potentia supior potest quicquid potest inferior: z nō econuerso. Solutio: Magister in littera responder pme auctoritati dicens: q̄ quidā nimis adhereres verbis Hieronymi distinxerūt dupler tempus: seculare scz et ante seculare/ scz eternum: inducentes illud apostoli Ro. 16. d. Temporibus eternis taciti/ vocantes tempus ante seculū motum indefinitis eternitatis: que includit oīne tempus: vt dicit Anſ. in monologion: q̄ sicut nunc temporis se habet ad omnez locum/ ita q̄ oīnis locus presens est ei/ z ipsum p/sens oīni loco: ita nunc eternitatis se habet ad omne tempus: ita q̄ omne tēpus sibi presens est/ z ipsum presens omni tempori p indeficientiam: nulli enim tēpori deficit. Sed quia absurdum est/ fm̄ platonē z oēs phos: q̄ aliq̄ fuerit tps ante seculum, pter quod dicit Aug. in. 12. de ciuitate dei. q̄ mundus nō incepit in tempe/ sed cum tempore eo q̄ ante mundū non fuit tempus in quo mūdus inciperet: sed cum motu celi incepit: quia sicut dō. 4. phisico. Tempus est numer⁹ motus fm̄ prius et posterius: Ideo dicit magister z benet q̄ spiritualis z corporalis natura simul facta sunt cum tempore sicut dō Ecā. 18. a. Qui vivit in eternum creauit oīa simul. Et ideo dicit: q̄ Hieronym⁹ hoc dixit nō ita asserendo/ sed aliorum opiniones referendo: Fuerunt enim vt in antehabitis dictus est/ stoyci: quorū principes sunt socrates: qui docebant ab eterno sib̄ secula succedere: z vnius cuiusq; seculi esse, p̄rium tempus: z ante qōlibet seculū tempus. Et hoc um refert opinionem. Quorum errorem nos destruit⁹ in antehabitis de erroribus Aristotelis z platonis. Ad secundam auctoritatez dicendū: q̄ ille qui fecit ecclesiastica dogmata dicere vult: q̄ deus fecit angelos ante omnem diem/ sed nō ante omne tempus. Et ideo dicit: cum adhuc tenebre aquā/ hoc est materiam p/mam occultarent: hoc em̄ fuit ante omnem diem: homo em̄ fuit anteqūs lux diem circumitu suo distingueret a nocte. Et qō dicit vt nō essz ociosa dei bonitas/ sed haberet i quibus per multa ante spacia bonitatem suam ostenderet: Dicendū/ q̄ hoc non

Rō prima

Rō secda

Rō tertia

Qr añ tps creati sint. p̄ma auctoritas

Scōa auctoritas.

B

In oppositū Argu. 1m

Tertia auctoritas.

Quartaa auctoritas.

Alie auctoritates

Argu. 2m

Sol'o qōis ad p̄mā auctoritatē

L

Ad secūdas auctoritatē

refertur ad angelos: nūq̄ ei deo bonitas fuit ociosa ab eterno: sed manifestauit se generando filium et spīrādo spiritum sanctum: de quib⁹ dicit Dionysius q̄ procedūt ab ipso sicut diuina lumina et diuini flores: sed diuina bonitas nō ostendit se in angelis nisi cū tempore. Ad auctoritatem hilarij dicendū: q̄ est antiquitas duplex. s. auctoritatis et temporis. De pma dicit Sap. iij. b. Senectus venerabilis est nō diuturna: nec numero annorū computata: cani em̄ sunt sensus homis: et eras senectutis vita imaculata. Et hoc modo angeli et celestes virtutes sunt celo antiquiores: sed tēpore cū celo inceperūt: et cum tpe. Ad dictū Damas. dicendum q̄ refert ibi opiniones diuersorū de ordine creatorum. Et verum est: q̄ ordine nature intellectualis natura pma est et secūda sensibilis et eodē ordine componentia sunt ante cōpositum: et sic intellectualis natura et sensibilis natura sunt añ hominem: et hoc vult dicere Damas. sed q̄ tempore prior sit intellectualis natura/hoc nō intellexit.

Ad aliasau ctoritates

Ad id qō obijcitur de. puer b. et eccl. et p̄s. dicendum q̄ in oibus illis intelligit̄ de priozitate dignitatis nō tpis: prior em̄ est omnium creata/que in dignitate sublimi posita est p̄ natura. Ad id qō obijcitur in cōtrariuz dicendū: q̄ sicut dictum ē/ corpozalis et spūalis natura simul facta sunt cum tempore: Et hoc est qō dicit moyses in principio: hoc est in initio fecit deus celū et terrā: et idem pene tus est qō dicit in p̄s. Io. I. Initio tu dñe terram fundasti Ad rationē aliā que inducit dicēdū: q̄ illa ratio assumit falsum qñ dicit/q̄ angelum oporteret p̄existere ad hoc q̄ cognoscat fieri rerum in causa: hodie em̄ visione matutina angeli cognoscunt fieri rerum factarum in causa: et tamē nō p̄existūt semper enim cum viderut verbum ab angelis/ viderut qualiter exeunt res fm̄ fieri a verbo. Ad aliud dicendum: q̄ angelus dicit̄ prope deum natura ꝓximitate/nō eternitate. Oīa que obijciuntur in cōtrarium concedenda sunt.

Ad ptiam auctoritatē

Ad quartā auctoritatē

Ad secūdaz rationem.

Ad tertiam rationē

Queritur vbi angeli creati sint. Qō. XII

Ecundo querit̄ vbi angeli creati sint. Et hanc questionez tractat magister. 2. sniarū di. 2. ca. ta ostensum est: et accipit̄ ex verbis suis q̄ tria dicit de celo illo in quo creati sunt angeli. s. q̄ locus corporeus est: q̄ totus lumiosus est: q̄ a volubilitate mūdi secretus est: Et ideo tria quere-mus: scz: vtrum locus creationis corpore⁹ sit: b ē vtrum celum empyreum corpus sit. Sco ꝓter verbum strabi: vtrum sit vniforme in lumie. Tertio ꝓter verbum bede: vtrum quiescat vel moueatur. Quarto fiet inq̄sitio de celo trinitatis: verum scz sit corpus vel non: et quid in eo ꝓtineatur.

Huiꝰ qōis q̄tuoꝛ sunt membra

A Mēbrū. I.

Utrum celum empyreum sit locꝰ creationis angelorum.

Primo ergo querit̄: verum corpus sit. Et videtur q̄ nō: locus enim et locatum eiusdez p natura sunt: fm̄ pbm. Unde dicit: q̄ idem est motus ad formā/et ad locum: et idē motoꝛ: et q̄ q̄ntū res accipit de forma/siue de natura generatis tantū accipit de motu consequente formam et naturam eius/et de loco eiusdem. Constat autē/ q̄ contentū in celo empyreo totū spirituale est: ergo videtur q̄ etiā locus spiritualis sit: celum empyreum est locus: g̃ celum empyreū nō est corpus sed spirituale est: vel adminus spūale quoddam.

Argu. I. negatiuum

Arg. 2m

Adhuc: Locus est ad quē est motus: morꝰ autem angeli totus in deū est: vt dictū est in qōne de definitiōe angeli: g̃ locus angeli deus est: ergo locus creationis angeli nō est aliq̄d corpus.

Arg. 3m.

Adhuc: Beda: Angeli intra deum currūt/ quocūq̄z mittunt̄: sed intra q̄cunq̄z aliquid moueꝯ/ locus est eius: ergo deus locus creatiōis angeli est g̃ nō est celum empyreuz.

Arg. 4m.

Adhuc: locus vt dicit philosophus/ cōtentiuus et saluatiuꝰ est locati: nullū corpus vt cōtentiuum et saluatiuum se habet ad spiritum: celū empyreum g̃ si est locus angeli/ aut non est corpus/ aut nō est locus creatiōis angeli.

Arg. 5m

Adhuc: Qm̄e corpus q̄ in celestibꝰ est/ cognouerunt p rationē philosophi: de celo empyreo nihil cognouerunt: g̃ videtur q̄ celum empyreuz in celestibus nō sit.

Arg. affirmatiua. Im

In cōtrarium est q̄ dicit dominus in euāgelio. Lu. 10. c. Uidebam sathanaz sicut fulgur de celo cadentem. Et sicut dicit magister. 2. sniaꝝ dist. 2. ca. iam oñsum. Nō appellatur hoc celum firmamētū qō scda die factum ē: sz celum splendidū/ qō dicitur empyreum id est ignem a splēdoze/ nō a caloze. Quod factum/ statim angelis repletum est: qō est supra firmamentum. Sed oīe splendens corpus est: g̃ celum empyreum corpus est in quo fuit sathanas tanq̄ in loco creationis ante ꝯasum: et simil̄ alij angeli.

Arg. 2m

Adhuc: Beñ. I. a. supꝛ illud: In principio creauit deus celum et terram/ dicit strabus sic: Celū nō visibile firmamentum hic appellat: sed empyreum: id ē igneum/ vel intellectuale: qō non ab ardoze/ sed a splendoze dicit̄: qō statim factum/ sanctis angelis est repletum. Et ex hoc accipit̄ idem: quia igneum siue splendidum corpus est: et sic locus creationis angelorum corpus est.

Arg. 3m.

Adhuc in. I. sententiarū di. xxxvij. determinatū est: q̄ oīe creatura localis est: et q̄ solus deus loco nō ꝓtinetur: eo q̄ immensus est: ergo angelica creatura localis est: locꝰ autem oīs/ siue circūscriptiue/ siue definitiue cōtineat/ corpꝰ est: g̃ celum empyreū qō definitiue continet angelum/ corpus est.

Questiūcula

Sed nunc queritur: quō dicatur sanctis angelis esse repletū: Repletus em̄ dicit̄ locus vno solo modo: quādo scz ita plenus est/ q̄ eadem distantia ē quātitatis locā impleti/ et cōtenti implentis. Cōstat autē: q̄ cū angelꝰ spiritale sit q̄ b mō penitus nihil iplet: g̃ videtur/ q̄ celum empyreū angelis non possit esse repletū. Si forte aliq̄s dicat: q̄ spiritale implet corpozale/ sicut anima implet corpꝰ: quādo vbiq̄z vnificat et infozmat p oīes ptes: Hoc nō potest dici de angelo. Sed hoc dicit̄ de tali spūali/ quod ē actus corpis: fm̄ hoc em̄ angelus esset vniuificans celum et actus eiꝰ: qō absurduz esset: videt̄ ergo q̄ nō possit dici q̄ celū empyreū angelis sit repletuz.

Argumētū

B Solō membri primi

Solutio: dicēdū cum sanctis/ quibus solis de celo credendum: eo q̄ illi soli patrē celestem cognouerunt: q̄ celum empyreum summum celū est: et corpus est: et q̄ creatura oīs q̄uis etiam in se sit spūalis/ aliquo modo corpoꝛea est: sicut i questione de definitione angeli fm̄ definitionē a Iob. damas. sumptam declaratum est: et ideo celum empyreum corpus est.

Ad arg. negatiua Ad. I

Ad primū ergo dicendum: q̄ hoc qō ꝓbat obiectio/ verum est in his que circumscriptiue sunt in loco: In his em̄ partes loci et locati ad vnum terminū cōmunem copulant̄: qō nō pōt esse/ nisi eedem linee mēsurent locuz et locatum. Angelus aūt nō sic continetur in aliquo loco/ sed deffinitiue: q̄ sicut dicit Damas. Ibi necesse est eū esse vbi operat̄: et quādo est hic/ nō est alibi Et hoc modo angelus creatus est i celo empyreo et quādo est ibi/ nō est in terra: et quādo in terram aliquid nunciatur⁹ vel operaturus mittit̄/ in terra est/ et nō in celo empyreo.

Ad 2m

Ad aliud dicendū: q̄ motus affectiuus angeli totus in deo est: et ideo in p̄s. 82. flamma ignis dicitur: vt dicit Damas. quia semper accensiuus est q̄ affectū/ et ascensiuꝰ in deum: vt dicit Aug. Qō in corpoꝛalibus est pōdus/ hoc in spiritualibus est amoꝛ: et sicut corpus mouetur ad locum ad quem tendit pondus eius ita in spiritualibus mouetur spiritꝰ in id ad quod tendit amoꝛ eius. Habet tamē angelus aliuz motum ministerij/ quo mittit̄: et hoc modo mouetur de loco ad locum et per spaciū: et hoc modo definitiue cōtinetur in loco et exigit locum corpoꝛalez.

Mor⁹ angeli duplex

Ad 3m.

Ad aliud dicendum: q̄ deus locus est angeli vt causa salutis/ et cōtinēs in esse: intra quē est angelus vbicūq̄z est: sed tamē quo ad motum ministerij̄ locum et definibilitatem suā/ exigit etiam locū corpoꝛalem.

Ad 4m.

Ad aliud dicendum: q̄ ille conditiones loci/ cōtentiuum et saluatiuum esse/ nō conueniunt nisi his que phisice sunt in loco: sic autem angelus nō est in celo empyreo: nec in aliquo loco: et ideo illa obiectio non ꝓcedit.

Ad 5m

Ad aliud dicendum: q̄ philosophi nō cognouerunt corpꝰ ꝰ observationibus astroꝝ: nisi qō p motum aliquē manifestabatur illis: et quia celum empyreuz nullo motu mānifestabatur illis/ ideo nō cognouerūt.

Astructio ptis affirmatiue

Tria que inducunt̄ in contrarium procedunt.

Ad q̄stiūcularū rūsio.

Ad id qō querit̄ quomodo celum dicatur repletum angelis/ planū est respondere: Non em̄ ē repletum sicut corpoꝛalis locus corpoꝛali contento repletur: sed est repletum ꝓportionaliter ad mansiones beatitudinis/ que p sapientiam dei create sunt in ipso: ita q̄ nulla illarū vacua est: sicut dicit Jo. 14. a. In domo patris mei mānsiones multe sūt illarum em̄ nulla vacua est quin habeat angeluz in beatitudine sibi ꝓportionatum. Ad id qō dixerunt quidā q̄ angelus replet sicut anīa corpus: dicendum/ q̄ hoc dicere absurdum est et hereticū sicut bene ꝓbat obiectio.

Utrum celum sit vniforme in lumine

A Mēbrū. II Qsic. Ar. I

Ecundo querit̄ ꝓter verbum Strabi: verū celum sit vniforme in lumie Et videt̄ q̄ sic:

Argu. 2m

Strabus em̄ dicit: q̄ igneum dicit̄ nō ab ardoze/ sed a splendoze: quia totū splendidum est

Argu. 3m.

Adhuc: Celum empyreum locus cōtemplātium ē/ contemplantibus autem per congruentiam debetur locus luminosus: ergo celum empyreum locus luminosus/ et vniformis est in lumie.

Argu. 4m

Adhuc locus dānatorum p oppositas dispositiones habet se ad locū beatorum: sed locus damnatorum ꝓpterea tenebris est addictus: g̃ p oppositum locus beatorum perpetuo lumine plenus.

Adhuc Matth. 13. f. Tunc fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eoꝝ: sed in tota natura locus semp per congruentiam respōdet locato: cū ergo locati in celo empyreo/ fulgeant sicut sol: et celum empyreum respōdeat eis: p congruentiā celū empyreum debet splendere sicut sol.

In oppositū arguitur.

In cōtrariuz huius est: q̄ fm̄ ordinē nature/ primum semper et supꝛemum influentiaz habet supꝛ inferioꝛa: et sicut dicit Aristo. in. 2. de generatione: idem eodem modo se habēs semp facit idem: si ergo celum empyreum vniforme est in lumie secundū celum cui influit et formā et virtutem/ erit in vniforme in lumine: sed hoc falsum est: quia secundū celum est firmamentum qō valde difforme est in lumie: sicut patet in deformitate stellarū: et in partib⁹ etiam celi non stellatis.

B Solō membri. II.

Solutio dicendū cuz sanctis: q̄ celum empyreum vniforme est in lumie: aliter enī nō congrueret contemplationi beatoꝝ/ q̄ tota in lumine est. Unde basilꝰ etiā dicit supꝛ illud. ps. xviij. Uox dñi intercidentis flammam ignis: q̄ in die iudicij/ lumen qō est in igne/ ascendet ad locū beatoꝝ: et ardoꝛ fulginosus descendet ad locuz damnatoꝝ: et sic vox dñi/ siue ꝓceptum intercidit flammā ignis. Unde argumēta inducta ad id concedenda sūt.

Astructio ptis affirmatiue

Nihil em̄ in corpoꝛalib⁹ ita simile est spūalibus sicut lux: et tō spirituali luci in contēplatione beatoꝝ nihil ita congruit/ sicut locus luminosus corpali luce.

Ad id qō obijcitur in contrarium dicendū: q̄ nō semp est verū/ q̄ idem eodē modo se habens semp facit idem: nisi in recipiente qō etiā eodem modo se habet. Uñ q̄uis q̄ primum celum influit supꝛ secundū/ non tñ oportet q̄ secundū fiat vniforme sicut primum. q̄ secūdum nō habet se eodem modo in recipiendo et in q̄dam parte sui recepribile est luminis/ et in quadā parte nō: et ideo licet primū sit vniforme in lumine/ tamē secundū potest esse difforme.

Utrum celum empyreum quiescat vel moueatur.

A Mēbrū. III. Qsit mobile. Arg. I.

Ertio querit̄ ꝓter verbum Bede: verū celum empyreum quiescat vel moueaꝯ. Magister em̄ in. 2. sententiarū di. 2. ca. Jam ostensum est: inducit beda sic dicentem: Hoc supius celum/ qō a volubilitate mūdi secretum est: mox vt creatum/ sanctis angelis repletū est. Si g̃ a volubilitate mūdi secretum est: videt̄/ q̄ non voluatur nec moueatur: et sic immobile est.

Arg. 2m

Adhuc: Quies congruit beatis et contemplantibus: q̄ illi q̄escunt omnes in vna fruitiōe. s. summi boni: et cū habitatoꝝ et habitaculum cōgruere debeant: et celuz empyreum sit habitaculū fruentiū et beatoꝝ: erit celum empyreū immobile.

Arg. in ꝓriū

In ꝓrariuz est qō dicit alpetragius: q̄ virtus ꝓmi motoris fortioꝛ et vehementioꝛ est immobili sibi ꝓximo/ q̄ si eo qō sibi p medium cōiungetur: et ideo primū celum est vehementissimi motus: Est autē celū empyreum primum celum et supꝛemum: g̃ primo motori ꝓximum: ergo velocissimi morꝰ.

Obiectio

Si q̄s dicat q̄ omnis motus est ꝓpter indigentiā: et primū celum nullo indiget/ q̄ totū est in actu: et sic nō mouetur. Hoc nihil est: q̄ ꝓpositio quā inducit/ et super quā se fundat falsa est: Nō em̄ oīs motus est ꝓpter indigentiam: Aliq̄s em̄ motus est in demonstratione poreſtatis et virtutis: sicut si extendo brachiū/ et moueo ad hoc q̄ demōstrem virtutem quā

Responsio

habeo in brachio. Sil' motus fm q̄ est act⁹ mo-
B toris/nunq̄ est indigentie/sed fm q̄ est act⁹ mobil'
Solo mem bri.III aliquādo est p̄ter indigentiam. Similit' si celum empyreū inter ozbes cozporeos magis appropin-
quat p̄mo motori: videtur q̄ in eo p̄ velocissimum
motum deber demonstrari virtus motoris p̄ri-
mi. Solutio dicēdū: q̄ celū empyreum īmobile
est: vt dicunt sancti: eo q̄ īmobilitas et quies i ba-
biraculo magis cōgruit habitatori qui fruit sum-
mo bono q̄ mot⁹: q̄ q̄ō mouet renouatur fm for-
mam vel situ z nūq̄ stat in vno: z hoc nō cōgruit ei
Ad arg. i ? qui fruitur: q̄ ille stat in vno: Un Aug⁹. in. 2. de
rium doctrina christiana: fruimur cognitis in quib⁹ vo
luntas delectata cōquiescit. Ad id q̄ō obijcitur
in cōtrariū/dicendū: q̄ duplex est p̄pinquatio ad
p̄imum motorē. Una est appropinquatio ad īp̄m
inquantū motor est: Et sic maxime appropinquat
q̄ō maxime mouet ab ipo: z de hoc p̄cedit obiectō
Alia est appropinquatio nō inquantū motor est/sz
per cōformitatem ad eū/inquantū est obiectum
beatitudinis: z sic q̄ō maxime accedit/minime mo
uetur. Et hoc modo inter ozbes cozpozeos magis
accedit celum empyreum: z ideo dicunt sancti/ q̄
magis volubilitate mūdi secretum est.

Quid sit celum trinitatis: scz vtrum sit cozpus vel non: et quid in eo cōtineatur.

A mēbr̄. IIII. Einde rationē huius q̄ō in fine eiusdez di-
ō stin. dicit magister ca. hic queri soler: opoz-
ter quere de celo trinitatis/quid sit/Utrū
Particu. I. Arg. p̄imū scz sit cozpus/vel nō: z quid i eo cōtineatur. Ex
cozpus sit. p̄batur sic: Quecūq̄z sunt eiusdez diui-
sionis/sunt eiusdem nature cōis: celum trinitat⁊
Celū multi plex cum alijs celis: q̄ enumerat raban⁹ in glo. super
Deut. vbi dicit: q̄ est celum trinitatis/empyreū/
crystallinum/firmamētū/igneū/olympium/ethe
reum/aereum: hoc celū trinitatis enumeratur sb
cōi q̄ō ē celū g̃ cōe q̄ō ē celū pyna naturā/est in oi
bus enumeratis: sed p̄ naturā cozpozei est in celo
Arg. 2m trinitatis g̃ celum trinitatis est cozpus. Adbuc:
Aristoteles in p̄dicamentis. p̄ principio ponit: q̄n
alterū dicit de altero vt de subiecto: quecūq̄z de p̄-
dicato dicuntur/oīa de subiecto dicunt/ Con-
stat autē/q̄ celum trinitatis est celū: celū autē coz
pus vt p̄ius habitū est: g̃ celū trinitatis cozpus ē.
Arg. 3m. Adhuc: Oīe q̄ō p̄ differētias situs determia-
bile est ad locum/cozpus est: celum trinitatis per
differētias situs determinat ad locum: d̄z em̄ es-
se sup̄emuz: supza em̄ z infra differentie situs sūt
et loci: g̃ constat. p̄positum. s. q̄ celum trinitatis est
In ꝯū ar. cozpus. In cōrarium est: De⁹ est in celo trini-
tatis/sicut dicunt sancti Matth. 6. Pater noster
qui es in celis. Si ergo p̄tinetur in ipso sicut ī coz
poze/tunc deus finit ad aliq̄ō cozpus: z est in ali/
quo cozpoze inclusus in illo: q̄ō est contra fidem. 2
Paralip. 2. b. Celum et celi celoꝝ te capere nō pos-
sunt: quāto minus domus hec quā edificaui tibi.
Gzego. Deus est in oībus nō inclusus. Pater er-
Partic. II. go: q̄ celū trinitatis nō potest esse cozpus. Que
Arg. I. ratur ergo vtrū celum trinitatis sit ipse de⁹. Et
videtur q̄ nō: dicit em̄ pbs in. 4. phi. q̄ nihil ē inse
ipso p̄ se: cum g̃ de⁹ sit in celo trinitatis/z nō in ali
quo p̄ accidens: nullum em̄ accidens ꝓuenit deo:
constat q̄ celum trinitatis nō potest esse idem cuz
deo. Arg. 2m Adhuc: Esaie. 66. a. Celum mihi sedes ē:
et terra scabellum pedū meoꝝ/constat autē q̄
deus est in celo illo q̄ō sedes eiusdem est: et hoc vi
ditur cōtra terrā: cū ergo nullū increatū diuidi-
tur cōtra creatū: z terra creata sit/ z diuidatur cō
tra celum: oportet celum creatum esse: sz nullum
creatum est deus: g̃ celum trinitatis nō est deus.
Arg. 3m. Adhuc: Esa. 14. d. dixit lucifer: In celum con
scendam: super astra celi exaltabo solium meum:
sedebo super mōtē testamēti: similis ero altissimo
ergo p̄ hoc q̄ in celum voluit conscendere/similis
voluit esse altissimo: sed per nullū cozpis vel crea/
ture ascensionē potuit esse similis altissimo: z hoc
sciuit/cum sapiēs esset: g̃ nō intendit aliquā cozpo
ream altitudinem vel creatā/quādo dixit inceluz
conscendaz: celū ergo trinitatis nec cozpus ē/ nec
aliquid creatum. Si autē hoc conceditur: tunc q̄
ritur qua altitudine celum trinitatis eleuet̄ super
alios celos. Dicit em̄ pbs in. 2. de celo z mundo:
q̄ extra celum sūmum/nec locus est/nec temp⁹:
sed vita beata: Et sic videt̄ q̄ cum deus infinitus
in nullo cozpe possit esse inclusus in illo: nec extra
aliq̄ō cozpus exclusus ab illo: q̄ celum trinitatis
Parti. III. eleuatione cozpali/siue locali esse nō possit sup̄ ce-
lum empyreum/nec intra ipsū. Iuxta hoc vte
rius queritur: quid in celo trinitatis cōtineat. Et
videtur: q̄ oīes angeli z oēs beati. Col. 2. Que
sursum sunt querite: vbi xp̄s est in dextera dei se-
dens. Si querenda sunt illa/tunc p̄manendū est
in eis: christus autem sedet ad dexterā dei in celo
trinitatis: g̃ videtur q̄ sanctis oībus manēdū
Parti. IIII sit in celo trinitatis. Ulteri⁹ queri⁊ de beata vir
gine: vtrū ipsa sit in celo trinitatis. Et videt̄ q̄ sic:
per verbum Hieronymi in sermone: Logitis me
o paula z eustochiū: q̄ exaltata est sup oīes choz
os ad celestia regna: sup oīes autem chozos an
gelozum nō est nisi celum trinitatis: g̃ exaltata est
Parti. V in celum trinitatis. Ulterius queritur de chri-
Argu. Im sto homine inquātū homo: vtrum sit in celo trini-
tatis. Et videtur q̄ sic: In symbolo em̄ dicit: Asce
dit in celum: sedet ad dexteraz dei patris. Dextra
autem dei patris est in celo trinitatis: g̃ christ⁹ ho
Argu. 2m mo inquantū homo est/in celo trinitatis ē. Ad-
bucidem p̄batur p̄ verbum Stephani Act. vij. g
Ecce video celos apros z iesum stantez a dextris
Argu. 3m virtutis dei. Adhuc: in P̄s. 18. A summo celo
egressio eius: et occursus eius vsq̄ ad summū ei⁹
summum autem celum/celum trinitatis est: nec
occursus eius est vsq̄ ad summum/nisi occurrat
in celum trinitatis: g̃ videtur q̄ christus homo in
In ꝯū ar. quantū homo sit in celo trinitatis. In contrari
um est q̄ō dicit magister. 2. sententia p̄ di. 2. ca. vl/
timo: q̄ cum dicitur celum trinitatis/in q̄ō concu
piuit lucifer ascendere: q̄ ibi dicitur celum dei cel-
situdo: Et est tale: ascendam in celum/hoc est ad
equalitatem dei: sed ad equalitatem dei: nec bea-
ta virgo/nec etiam christus homo inquantum ho
mo/nec aliqua creatura vnq̄ ascendit/ergo in ce
lo trinitatis nihil est/nisi ipsa trinitas: scilicet pa-
ter z filius z spūssancus. Un etiā Joh. 14. d. dici
tur xp̄s homo inquantū homo: Pater maior me
est. Et i symbolo athanasij. Equal' patri fm diui-

Solutio mēbri q̄rti. tate: minor patre fm humanitatē. Solutio di-
cendū: q̄ in celo trinitatis nihil est/nisi ipsa trini-
tas: z celum trinitatis nō est cozpus/sed ipsa trini
tatis eminens celsitudo: continēs in esse: z saluās
omne q̄ō est: q̄ō philosophi celo attribuebāt: z hoc
Ad. I. p̄ncipale Arg. p̄imū celum vocabant: z ideo celum sedem dei esse dixe-
runt. Ad p̄imū ergo dicendum: q̄ ea que sunt
eiusdem diuisionis sub aliquo cōmuni/sunt eius-
dem ratiōis/z eiusdem nature in illo cōmuni: si il-
lud cōmune vt genus p̄dicatur de eis: si autem
Cōmune duplex vni uocū z ana logum p̄dicat vt cōmune per analogiā siue p̄portionem:
tunc nō est verum. Et ita p̄dicat celū de celo tri-
nitatis/z aliꝭ celis. Scōm hoc em̄ dicitur celum
q̄ō est continue continens z saluans contenta sub
ipso: Et hoc modo celum trinitatis p̄ p̄ius est ce-
lum: quia simpliciter continet z saluat omnia dei
sūma celsitudo: aliꝭ autē celi quedā continent z sal
uant: quodāmodo z non simpliciter. Dico aut̄z/
quodāmodo: quia p̄ influentiā luminis z motuū/
z nō simpliciter: non enim saluant vt causa efficiēs
que per essentiam/p̄sentiā/potentiā sit in omni-
Ar. 2m bus: sicut est eminens dei celsitudo. Ad aliud
dicendū: q̄ regula Aristo. intelligitur de bijs que
predicant vt genus/vel vt natura cōmunis: z non
de bijs que p̄dicātur in cōmunitate analogie si-
Ar. 3m ue p̄portionis. Ad aliud dicendū: q̄ celum trini
tatis per differentias situs z loci non determinat
ad aliquē locum: deus em̄ localis nō est. Et quan
do dicitur sup̄emū vel summū: intelligit̄ de emi-
Argumēti in cōtrariū. astruitur nentia dignitatis/non loci. Ad q̄ō obijcitur in cō
trariū deducit ad inconueniens: z procedit. Ad
Ad p̄ti. II. id q̄ō vlterius queritur: vtrum sit ipe deus dicen-
Ad argu mēti p̄mū. dum q̄ absq̄ dubio trinitas est ipe deus trinita-
tis. Ad id q̄ō obijcitur in contrariū dicendū: q̄
nihil est in seipso: vt dicit pbs: sed oportet diuer-
sitatem esse inter cōtinens z contentū: sed hec est di-
uersa: in compositis em̄ localib⁹ inter continens z
contentū est diuersitas rei. Et de his intelligitur
dictum pbi. In simplicib⁹ aut̄ nō localibus/suffi-
cit diuersitas fm modū significandi z sic est hic cū
dicitur: deus est in eminentia dignitatis sue/siue
in celo: tunc em̄ per deum/significatur causa con-
tinens z saluans omnia: z per celum significatur
idem/sed alio modo: significatur em̄ vt ambiens
Ad 2m omnia que continet z saluat. Ad aliud dicendū:
q̄ Esa. non loquitur de celo trinitatis/sed de celo
p̄out locus beatoꝝ est: z hoc dicitur sedes dei: q̄
per eminentiorē effectum gratie z glozie apparet
in illo. Et bene concedendū est q̄ hoc est creatum.
Et terra dicitur scabellum pedum eius: quia non
apparet in ea expressa species quā contemplātur
beati/sed potius obscurum vestigium: q̄ō sequū-
tur hij/qui per creaturas quasi mendicando dis-
cunt deum. Videmus nūc per speciem in enigma
te: tunc autem facie ad faciem: sicut dicitur p̄ima
ad Coꝝ. xiij. d. Ad aliud dicendum: q̄ hoc pro-
cedit z probat veritatē fm catholicam fidem. Si-
militer dicendum est ad sequens: scz de elevatio-
ne celi: q̄ hac ratione vere concludit z procedit: ex
tra celū em̄ empyreū/ nec locus/nec tēpus est: et
vita beata que dicitur ibi esse in deo sicut in obie-
cto/nō sicut in loco: deus enim cum infinitus sit/
Ad p̄ti. III. nullo loco vel tempore finitur vel continetur: sed
est in quolibet nō inclusus: vt dicit Gzego. Ad
id quod vlterius queritur: quid sit in celo trinita-
tis dicendum: q̄ solus deus trinitas est in celo tri-
nitatis. Nihil enim creatorū potest peruenire ad
equalitatē emīētie diuine. Et q̄ō obijcitur de di-
cto apostoli ad Col'. dicendum: q̄ ibi dicuntur esse
sursum in dextera dei bona portiora/quibus frui-
tur christus: z dicuntur ad dexteram/quia spiri-
tualia sunt: z per oppositum temporalia per meta-
phoram dicūtur esse ad sinistram. Ad id quod Ad p̄ti. IIII.
obijcitur de beata virgine dicendum: q̄ ipsa quia
creata est/nō est in equalitate dei: z per conseqūs
non est in celo trinitatis. Ad dictum Hieronymi
dicendum: q̄ licet super chozos angelozum nihil
sit nisi celum trinitatis g̃tum ad distinctionē man
sionum in beatitudine: tamē chozi angelozum ad
dei equalitatem non ascendunt/sed inter eminen-
tiam dei/z eleuationes angelozum infinita distan-
tia est: tam in gradibus dignitatis/q̄z in gradib⁹
glozie: in quibus beata virgo exaltata super cho-
ros angelozum esse dicitur: q̄ō vt dicit Hieron-
mus nulli sanctorū p̄ter eam est concessum: ta-
men ad equalitatem eminentie diuine non ascen-
dit. Ad id q̄ō queritur de christo: dicendum/q̄ Ad p̄ti. V.
christus homo est in celo trinitatis/sed non in q̄tū
homo: quia hoc quod dico/in q̄tum syncathe-
gozematice sumptum/conditionem nature dicit:
z ex conditione humana non habet christus q̄ sit Ad argu mētū p̄mū.
in celo trinitatis: sed potius ex vnitate p̄sone. Et
sic de christo homine non in q̄tum homo intelli-
gitur dictum symboli/sicut bene explanatur per di-
ctum athanasij in symbolo Quicūq̄ vult. Per Ad alia duo
idem patet solutio ad illud q̄ō obijcitur de aucto- argumēta
ritatibus z p̄s. Nec enim de christo homine dici-
tur non in q̄tum est homo/sed in q̄tum est diuina
persona. Jo q̄ō obijcitur in contrarium/simpli Argumēti
iciter concedendū est: quia hoc est catholica fides. in cōtrariū. astruitur.

Tractatus quartus de angelozum naturalibus z de quattuoz attributis eozundem.

Einde queritur de ter
ō tia questione quā supza posuit magi-
ster in p̄ncipio. ij. distin. xxj. libri: scz
qualis facta sit angelica natura dum
p̄imo conderetur: de qua in secundo sententiarū
distinctione. iij. cap̄lo. Ecce ostensum est/sic dicit
magister: Nunc consequens est inuestigare/qua-
les facti fuerunt in ipo p̄mordio sue conditionis
z quattuoz quidem angelis videtur esse attributa Quattuoz attributa angelozū
in initio sue existentie: scz Essentia simplex z indiui
sibilis z imaterialis: Discretio p̄sonalis: Per ra-
tionem naturaliter insitam intelligētia/memoria/
voluntas siue dilectio: Liberum quoq̄ arbitriū:
id est libera inclinande volūtatis siue ad bonum si
ue ad malum facultas: Poterant enim z per libe-
rum arbitriū sine violentia vel coactione/ad vtrū-
libet p̄ria volūtate deflecti. De istis ergo q̄tuoz
attributis querendū est: z querēda sūt duo: scz de
istis attributis. p̄imo in speciali: z i secūdo de istis
in cōi de omnib⁹ simul. De singulis q̄runt q̄tuoz: Qō p̄ima
scz p̄mo de essentie simplicitate. Secūdo de rōne 2a
naturaliter insita/siue intelligētie p̄spicacitate. Ter 3a
tio de p̄sonali discretione. Et quarto de libertate 4a

Huius questionis tria mēbra.

arbitrij. De essentie simplicitate queruntur tria. Primo an angelus sit essentia simpler. Secundo quis sit modus simplicitatis eius. Tertio que sit comparatio simplicitatis eius ad simplicitatē diuinam/z ad simplicitatem anime rationalis.

A Mēbrū.I

Utrum angelus sit essentia simplex Questio XIII.

Vod autem angelus

Affirmatiue q sit essētia simpler.

q sit essentia simpler/sic probat Augustin⁹ Primū attributū angelice nature est essentia simpler: ergo videtur q angelus simplex: essentia sit. Adhuc in libro de spiritu z anima dicitur: q anima est essentia simplex: minus autem videtur q anima est simplex q̄s angelus: ergo multo magis angel⁹ est essentia simpler. Adhuc constat q angelus vel est composita essentia/vel simplex: si est composita/cum omne compositū sit resolubile in componētia vel actu vel intellectu: angelus resolubilis erit in cōponētia: sed hoc non est verum: componētia enim cōposito ipō priora sunt z tempore z generatione: angelū componētia/etiā si aliquis fingere velit/non p̄cedunt tempore generationē: z ergo remanet/q angelus est essentia simpler. Adhuc: Esse angeli non p̄cedunt nisi duo: scz deus z nihil: Deus enim creauit angelū z ex nihilo creatus est angelus: z constat/q ex his non potest habere compositionē aliquā: remanet ergo q sit essentia simpler. Adhuc philosophi prima cōponētia dixerunt esse formā z materiam: In omnib⁹ autem ralib⁹ materia primū est vt subiectum: z per motum accedit forma vt actus: z tale quid non potest poni in angelo: ergo videtur q sit essentia simpler. Adhuc: in libro de causis dicitur: q intelligentia est substantia que non diuiditur: sed angelus vel est intelligentia/vel intelligentie similis: ergo non diuiditur nec substantia/nec motu/nec tempore: Omne aūt compositū aliquo illorum triū diuiditur vel intellectu vel actu: angelus nullo illorum diuiditur: ergo remanet q sit essentia simpler. Adhuc: Rabbi moyses in libro ducis neutrorū ca. de vno deo dicit. q omne cōpositum est corpus: angelus non est corpus: ergo non est compositus: z sic adhuc remanet q sit essentia simplex z sic idem qđ p̄ius. Adhuc: Si dicitur angelus esse compositus: queratur in quo dinoscitur compositio eius. Si dicatur q in hoc/q aliqđ influxum sibi potest recipere. Contra: cōstat q angelus non est in potentia recipiēdi ab aliquo inferiorū: sed si recipit/recipit a prima causa influxas sibi illuminationes z bonitates. Et sic dicitur in libro de causis: Quanto plures recipit bonitates a prima causa: tanto plus accedit ad vnū. Per hoc enim q aliquid accedit ad vnum: non recipit compositionē/sed simplicitatē: ergo per talez receptionē non dinoscitur angelus esse compositus/sed potius simpler essentia. In contrarium est qđ dicit Boecius in libro de hebdomadib⁹: q omne qđ est citra primū/est hoc z hoc: angel⁹ est citra primū: ḡ est b̄ z hoc/z oē qđ ē b̄ z b̄ est cōpositū: ḡ angelus est compositum/z nō essentia simpler.

Negatiue Q̄ sit cōpositus Ar. p̄m

Adhuc: Boecius ibidem: Qđ est/habere aliqđ potest p̄ter id qđ est: esse vero nihil habet admixtū: angelus vero aliquid habere potest p̄ter id qđ est quia illuminatiōes z bonitates a prima causa sibi influxas: ergo angelus est ex qđ est z quo est: oīne autez tale compositū est: ergo angelus compositū quid est. Arg.3m

Adhuc: in libro de vno deo dicitur: q omne qđ est simplex/esse suum a seipo habet/z nō ab alio: cum igitur angelus esse suum a seipo non habeat/non potest esse essentia simplex. Arg.4m

Adhuc Boecius in libro de hebdo. Omne qđ est/alio p̄ticipat vt sit: z alio vt hoc aliquid sit: angelus aurē est/z hoc aliquid est: ergo in substātia sua habet a quo est/z aliud quo hoc aliquid est: omne autem tale compositū est: ergo angelus composita essentia est. Arg.5m

Adhuc: Boecius dicit z in p̄mo libro sententiarū distin. viij. tractatu de simplicitate diuina probatū est: q p̄ter simplicitatē diuinā in deo nō est accipere vniuersale particulare: ergo a destructione consequētis: si in angelo est accipe vniuersale particulare: angelus nō est substantia simplex: Sed in angelo est accipe vniuersale particulare: possum em̄ dicere: angelus/z hic angelus: ḡ a positione antecedētis: angelus nō est substantia simpler. Arg.6m

Adhuc: Aristo. in. iij. de anīa: In omni natura aliud est quo est oīa facere: z aliud est quo est omnia fieri: Et dicit: q oportet in anima accipere istas differētias. Sed i angelo aliud est quo est omnia intelligibilia facere: z aliud quo est oīa intelligibilia fieri: ergo in substātia angeli sūt duo: ergo est substantia composita. Arg.7m

Adhuc: Ab vno simplici nō fluit nisi vnū: sed ab essentia angeli potentie naturales fluunt diuerse. Dicit em̄ Aug⁹: q memoria/intelligentia/z voluntas/z liberū arbitriū: ergo relinquit/q essentia sua nō sit simpler. Arg.8m

Adhuc: idem eodē modo se habens non potest esse p̄incipiū cōtradictoriozū z contrariozū: sed in angelo est qđ conuenit multis z est cōicabile: scz q angelus est/q spiritus est/ q lumen diuinū est: et est in eo qđ est incōmunicabile z cōuenit vni soli: ḡ hec nō causantur ab vno q sit in substantia angeli/sed a diuersis: sed quicqđ diuersa habet in substantia/compositum est: ergo angelus composita substantia est. Arg.9m

Adhuc: In quocūq; est compositio secunda/que est ex substantia z accidente: in illo est compositio prima/que est ex natura suppositi/z ex natura cōmuni cui suppositum est. Et hoc probatur ex Boecio in libro de hebdomadib⁹: qui dicit: q materia simpler subiectū accidentis esse non potest. Et ex Auicēna qui dicit: q subiectum est ens in se completū/qđ est causa vel occasio accidētis existendi in eos: vel q insit sibi accidens: accidens enim causatur a subiecto: z nullum habet esse/nisi per hoc q est in subiecto: accidentis enim esse est in esse: vt dicit Porphirius: z Aristo. dicit/q accidens est qđ cum sit in aliquo: non est in eo sicut quedā pars/z impossibile est esse sine eo in quo est. Sed in angelo est compositio secunda: habet enim gratiam z virtutem: ergo angelus est subiectū: z in omni subiecto aliud est qđ substat/z aliud cui substat: oē aūt tale substātia cōposita ē: ḡ angelus suba cōposita est.

B

£ Solo mēbri primi.

Solo: dōm q angel⁹ substantia composita est: z est suppositum z hoc aliqđ suppositum autem z hoc aliquid in ratione sui habent/q sint compositum adminus ex qđ est z quo est: omne enim suppositus alicui substat cōmuni: scz nature: qua est in genere vel specie illius nature: z omne qđ substat/res nature determinata est in illa natura ad hoc q est signatum hoc aliquid. Et per hoc patet q in rone suppositi est/ q compositum sit. Er si obijcit de puncto z vnitate/que sunt hoc aliquid: z tamen dicuntur simplicia esse.

Obiectio

Rñsio Dico: q simplicia sunt/id est quantitatē non habēntia/z p̄m quantitatē indiuisibilia: nihilominus tñ partibus essentialib⁹ cōposita sunt: Qđ patet per rationes eorum si ponātur: Punctū enim est substantia/in continuo/habens positionē determinatā: z si substantia est p̄m id qđ est/indiuisibile qđdam est: z si positionē habet i natura continui/aliquid est: z sic compositū est: z nō habet idem in se ipō id qđ est z esse: siue qđ est z quo est/z similiter est de vnitate relata ad genus discreti. Unde oēs rationes que inducunt ad hoc/q angelus composita substantia sit: p̄cedunt. Ad primū ergo quo videtur p̄bari/ q simpler substantia sit: dicendū q cum Aug⁹ dicit simplicitatē esse attributā angelice nature: non intelligit de simplicitate simpliciter/sed de simplicitate p̄m quid: qua scz nō habet compositionē quātitatiuā z corpoream: habet tñ compositionē essentialē que est ex qđ z quo est: eo modo quo etiam anima simplex esse dicitur respectu corporis. Ad aliud similiter dicendū: qz nec anima/nec angelus simpliciter simplicia sunt: hoc est omni cōpositione priuata: habent enim intra se essentialē compositionē: z ex principijs essentialib⁹ composita sunt. Ad aliud dicendū: q componēta aliquid/nō semper p̄cedunt generatione z tēpore: sed in corruptibilib⁹ simul sunt cū cōposito: z nō sunt priora ipo/nisi natura: nec compositū resolubile est in ipa/nisi p̄m intellectū tñ: quia sicut dicit Damascen⁹: substantib⁹ intelligētijs diffinguūtur in ipo q̄uis p̄m actū compositū nunq̄ resoluatur in ea: sicut patet in celo z in omnib⁹ incorruptibilib⁹. Dicit em̄ p̄bus in primo de celo z mundo: q cū dico celum dico formā: cū dico/ hoc celum/ dico formā in hac materia: Per formā intelligēs naturā cōmunē/que est forma totius predicabilis de toto: que vniuersale vocat: Per formam in hac materia intelligens incōmunicabile suppositū/substans nature cōmuni: qđ de alijs eiusdē nature nō p̄dicabile est: nisi large sumēdo predicationē/qua aliquid dicitur de seipo: sicut dicimus q socrates est socrates: sed hec p̄dicatio nō est per inherentiā/sed per ydēptitatē. Ad aliud dicendū: q deus p̄cedit esse angeli vt principiū efficiēs/nō cōponens z nihil p̄cedit esse angeli ordine rei: sicut post qđ est esse angeli: sed principia componētia angelū/sicut quo angelus est/z hoc est: sunt principia cōpositionis: z nō p̄cedūt esse angeli/nisi natura z intellectu: sicut paulo ante dictū est. Ad aliud dicendū: q p̄bi ponendo materiā z formā: nō posuerunt p̄ncipia cōpositiōis nisi generabilū z vniuersaliter mobiliū motu physico: z ideo ralia angelus nō comperūt: sicut satis supra in q̄stione de cōpositione rerū determinatū est. Ad aliud dōm est: q angelus est substātia/q̄ p̄culdubio non diuidit motu vel repōre/vel actu: z sic intelligit dictū p̄bi: diuidit rū intellectu z intelligētia angelus: q̄ p̄intellectū distincta accipiūtur in ipo p̄ncipio cōpositionis essentialis: q̄ sunt qđ est/z quo est. Ad aliud dicendū: q Rabbi moy. dicit esse cōpositū qđ ex partib⁹ quātitatiuis p modū totius integralis cōpositū est: z ideo dictū eius nihil facit ad p̄positū

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

Arg.7m

Arg.8m

Arg.9m

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

Ad vltimū dicendū: q angeli compositio dinoscitur in hoc/q angelus est/z hic angel⁹: Per hoc q recipit bonitates influxas a primo: dinoscit esse suppositū recipiēs/tenens/z sustinens illas bonitates: z per hoc nō accedit ad vnū quo sit essentialiter/sed ad vnū ad qđ est finaliter z accessus eius est per imitationē similitudinis/z non per modū simplicitatis.

Ad 8m

A' Mēbrū.II.

Utrū modus simplicitatis angeli sit: q angelus sit quicqd agat: z vtrū angelus z potentia angeli sūt idem.

Secundo quer̄it de modo simplicitatis angelice nature. Et quer̄it: vtrū modus simplicitatis eius sit/q angelus sit quicqd habet: et maxime: vtrū angelus z potentia angeli sūt idem. Hoc em̄ videtur Aug⁹. in libro de trinitate. xv. dicere: q memoria/intelligētia z voluntas sunt vna vita/vna mens/z vna essentia: constat q nō est nisi essentia anime rōnalis: ergo memoria/intelligētia z volūtas sunt idem qđ essentia anime rōnalis: sz maioz est simplicitas i angelo q̄s in aīa rōnali: ergo multo magis in angelo potentia eadē est cū ipo: z sic essentia angeli eadem est cū potentia ipius. Et ex hoc sequit̄: q intelligentia/memoria/ z volūtas idem sint cū essentia angeli: nec habeat alia essentiā. Adhuc: Dionysius dicit: q angel⁹ est essentia simpler: Dicit aūt̄/ q in ppetuis idem est posse z esse: quia si simplex est/nō pōt esse q ab alio dependeat potentia/z ab alio essentia: ergo videtur q in angelo potētia sit idem cū essentia: z sic iterū relinquit̄: q memoria/intelligētia/z voluntas in angelo sint essentia ipius. Adhuc in libro de spū z anima dicit̄: q deus est oīa sua: aīa aūt quedā sua: habet em̄ intellectū/z ipa est suus intellectus: z habet memoriā/z ipa est sua memoria: z habet voluntatē z ipa est sua volūtas: Sed in angelo maioz simplicitas est q̄s in anima rōnali: ergo multo magis i angelo angelus est q̄libet sua p̄ potentiarū: z essentia angeli idē cū qualiber potentia sui. In cōtrariū est: q hoc est contra omnē intellectum: q id quod fluit ab aliquo vt qualitas ipsius/idem possit esse essentialiter cum ipso: vnum enim est in genere qualitatis: z in specie qualitatis que dicitur naturalis potentia vel impotentia: alterū aūtez est in genere substantie vt̄ principiū essentialiter constituti⁹ substantie: ergo nunq̄ potest intelligi q sint eadem essentia: sed cōstat q omnis potentia angeli fluit ab essentia ipsius vt naturalis potentia: ergo nunq̄ potest esse vel intelligi/ q essentia angeli idem sit cum potentia ipsius. Ad huc: Potētia media est semp inter essentiā z actū medium aūtem cum extremo nunq̄ potest esse eiusdem essentie: ergo potentia z essentia angeli diuersa sunt. Et hoc concedendū est. Dicendū igitur: q hoc soli deo conuenit/ q ipse est quicqd habet: eo q sibi soli conuenit/ q in ipso est idem penitus quod est z esse: z q quicquid est in ipso/ est idem cum substantia ipsius. Ad primum ergo dicendum: q cum dicit Augustinus: q memoria/intelligentia/ et volūtas sunt vna vita/ vna mens/ vna

A Mēbrū.II.

Affirmatiue Arg. p̄m

Arg.2m

Arg.3m

Negatiue Arg. primū

Ad 4m

Ad arg. mēta affirmatiua

Ad primū

Ad arg. mēta affirmatiua

Ad primū

Arg.2m

Astructio p̄tis negatiue z Solo mēbri.II.

Ad arg. mēta affirmatiua

Ad primū

essentia; nō intelligit/ q essentialiter sint idē/ z indiuisa fm essentiā: quia hoc est impossibile: sicut p bat obiectio: sed intelligit/ q in spūalib nō est sicut in cozpalib: In cozpalib em porētie distribuūtur fm ptes situ distātes: ita q nō totū cozp⁹ fm essentiā adest cuilibet porentie; In spūalib aūt: sicut in aīa z in angelo: nō sic distribuunt: sz aīa z angel⁹ fm totā essentiā/ fm totā vitā/ fm totā mentē adest cuilibet porētie. Ad 2m

Ad aliud dōm: q Dionysi⁹ dicit q angel⁹ est quodāmodo simpler: sz nō dicit/ q est in fine simplicitatis: Uñ essentialiter cōpositus est: z tō ab alio dep̄ēder esse ipius z ab alio potentia: nec est idē in eo posse z esse. Ad 3m

Ad aliud dicendū: q si sustineat dictū in libro de spū z aīa: nō pōt sustineri nisi eo mō/ quo dictū est de dicto Augusti. in libro de trinitate: aliter em oīno falsuz est z absurdū: Et fm hoc er dicto illo nō sequit q potentia idē sit qđ essentia: sed q indistans sit anima fm essentiā z vitā a qualibet potentia.

A Mēbrū. III

Querit̄ que sit cōparatio simplicitatis angeli ad simplicitatē diuinā: z ad simplicitatem anime rationalis.

t Ertio queritur: q sit cōparatio simplicitatis angeli ad simplicitatē diuinā/ z ad simplicitatē aie rōnalis. Et videt q nulla. dicit em Aug⁹. q simplicitas diuina tanta est/ q deus est quicqđ habet: habet em vitā/ z ip̄e est sua vita: habet iusticiā/ z ip̄e est sua iusticia: habz virtutē/ z ip̄e est sua virtus: Angelica simplicitas nihil hoz admittit: angelus em nec vita sua est/ nec intelligentia/ nec iusticia/ nec aliqđ eoz q habet: ḡ nulla ē cōparatio simplicitatis diuīe ad angelicā. Adhuc Damasce. ij. li. ca. ij. dicit: q angelus in cōparatione dei cozpalis est: cozpalis aūt ad simpl'r incozpale in simplicitate nulla est comparatio/ vel, p ortio: ḡ videt/ q dei z angeli in simplicitate nulla sit cōparatio. Adhuc: Ad aīmā rōnalē nō videt esse cōparatio: vnibilis em cū cozpe/ z nō vnibilis in simplicitate nulla cōparatio est: ania rōnalis vnibilis est cū cozpe/ angelus nō vnibilis: ḡ in simplicitate nullā habēt cōparationē. Solutio: dōm q duplex est cōparatio: Una est vniuoci: q̄ est fm vnum qđ est in duob⁹ vel pluriby fm vnā z eandē rōnē: sicut dicim⁹ albū/ albus/ albius/ albissimum: Et de hac dicit p̄bus: q cōparatio vniuoce est. Et talis comparatio in simplicitate nō est inter deū/ z angelū/ z aiam rōnalē. Alia est cōparatio analogi: hoc est vni⁹ qđ est in pluriby fm analogiam siue ꝓportionē ad aliqđ vnū: sicut dicim⁹ esse deū iustiorē angelo vel boie: q fm ꝓportionē iusticie ad actū/ q̄ est reddere vnicuiq; qđ suū est: de⁹ essentialiter iustus est: z rectitudine z pfectionē act⁹ iusticie sp̄ igit: z ab eo deflecti nō pōt Angel⁹ aūt z hō ꝓticipatiue iusti sūt: z a rectitudine act⁹ z pfectione deflecti pōt. Sīr dicim⁹ de simplicitate: q cū simplicitas in deo/ in angelo/ in anima rationali non sit vniuoce: fm primū modum non potest esse comparatio simplicitatis inter deum/ z angelum/ z animā rationalem. Secundo autem modo quodāmodo est comparatio: quia maxia simplicitas est que est in fine simplicitatis: vt sz idem sit habens z quicqđ habet: z sint idem per essentiam: hoc est/ q vna sit essentia habētis z quicqđ habet. Et minor simplicitas est in eo q participatiue simplex est: nec ē quicqđ habet. Et minima simplicitas sit eius quod vnibile est cozpori quantitatē habenti: z dividitur fm potentias/ fm partes organicas cozporis. Ad primum ergo dicendum: q nō est comparatio sicut vniuoci/ sed quodāmodo est sicut analogi. Ad aliud dicendū: q angeli non dicūtur cozporales/ nisi fm quendā modum: quia sz locales sunt definiti ue: sicut dictum est in questione de definitione angeli. Ad aliud dicendū: q vnibilitas anime ad cozpus non impedit comparationē analogi: licet impediat comparationē vniuoci.

Arg.1m

Arg.2m

Arg.3m

B Solo mēbri tertij. Cōparatio duplex

Ad arg. Ad primum Ad 2m Ad 3m

De secūdo attributo: sz ratione naturaliter insita: siue intelligentie perspicacitate. Questio. XIIII.

Einde querit̄ de secundo attributo: De quo dicit magister. ij. sententiarū distinctione. iij. ca. primo: q est fm rationē naturaliter insitā/ intelligētia/ memoria/ z voluntas siue dilectio. Et circa hoc querūtur duo: Primo em queritur de singulis istorum. Secundo de omnibus in cōmuni. De singulis istorū querūtur quattuor: Queritur enim primo de ratione naturaliter insita: Secūdo de memoria: Tertio de intelligentia Quarto de voluntate. Circa rationē querūtur duo: sz fm quēmodum cōueniat angelis: Secūdo fm quem actum.

Hui⁹ qōnis sunt q̄tuor membra Mēbrū pi mū hz duos articulos.

A Articul⁹ i

Queritur fm quem modum ratio conueniat angelis.

s D primū obiicit̄ sic: Uidetur q non conueniat angelis/ rationē sibi naturaliter insitam esse: Dicunt enim cōcorditer Dionysius/ Augustinus/ z Damascen⁹: q ratio naturaliter insita differentia hominis est constitutiua: intelligentia aut̄ differētia angeli: quia intellectus substantia est: ergo videtur q ratio non naturaliter sit insita angelo/ sed homini. Adhuc: Dionysius libro de diui. noibus ca. iij. Malū angeli/ est contra deiformē intellectū esse: malū vo hominis contra rationē esse: ergo bonum per qđ constituitur angelus in specie/ deiformis intellectus est: bonū per qđ constituitur homo in specie/ ratio est: sed vltimū z optimū per quod vnūqđq; constituitur in specie/ vltima differentia sua est sibi naturaliter insita: non ergo conuenit angelo. Adhuc: In libro definitionū dicit Jsaac: q ratio est vis quedam anime/ faciēs currere causam in causatum: z intelligit de causa consequētie que precipue est in maiori ꝓportione: cui adiungitur minor in sylogismo: vt per ordinem medij q respiciat maiorem z minorem/ extremitates appropriet/ et approximet eam conclusioni: vt maior extremitas de minori concludatur per antecedens/ vel consequens/ vel repugnans: fm artem quā docet Aristoteles in primo priorū ca. de inuentione medij. Ergo ratio est cum cōpositione/ collatione/ z inquisitione: qđ Dionysius vocat discursiuas disciplinas. Intellectus enim angeli non est sic/ sed deiformis z simplex: ergo videtur q non conueniat angelo rationem naturaliter insitam esse. Adhuc: Dionysius libro de diuinis nominibus ca. j.

Arg.1m

Arg.2m

Arg.3m

Arg.4m

Q rō nō sit naturaliter insita angelo, Arg. primū

Existentibus quidem eminentioza sunt viuentia: viuentib⁹ aut̄ sensibilia: sensibilib⁹ aūt rationalia rationalia aut̄ mentes excellūt: z circa deū sunt: z magis ipsi appropinquāt. Cum ergo sicut idem dicit Dionysius angeli sint mentes siue intelligētie diuine: patet q sunt vltra rationē: z sic per rationē naturaliter insitā angelus nō debet determinari/ sed homo: qui minoz ab angelo vt dicitur in p̄s. viij. Adhuc: Jsaac libro definitionū sic dicit: Ratio creatur in vmbra intelligētie: sensus in vmbra rationis: vita vegetabilis in vmbra sensus. Sed in vmbra esse/ intelligētijs angelicis nō cōuenit: que deiformes sunt/ z in lumie pleno: ita q a Dionysio dicunt lumina diuina/ z specula clarissima: ergo angelo non cōuenit determinari fm rationē naturaliter insitam. In contrariū huius est qđ supra dictū est. ij. sententia ꝓ distin. j. q creatura rōnalem duplicē fecit deus: angelū sc̄z/ z animā rationalē: z vnā voluit vniri corpori: altera vo in sui puritate remanere. Ergo videt/ q angelus sit ratio naturaliter insita: Hec eni verba Augustini sunt: quib⁹ cōtradicere fas nō est. Solutio dicendū q ratio dicitur dupliciter. Dicit̄ em ratio dispositio interioz fm naturā rei principij ad principiatū: er qua dispositione videtur quid ex quo sequatur: Et hec ratio nō est in aliquo/ nisi fm excellentiā luminis intellectiui. Dicit etiam ratio que est cū inquisitione quid cōponibile sit: z qđ cui cōferibile fm consequentiā: Et hec ratio est cū defectu luminis intelligentie: ꝓter qđ vtitur motiby et signis/ z ceteris habitudinib⁹ localib⁹: vt q̄si mendicādo videat/ quid ex quo cōcludi possit: z habet instrumēta/ syllogismū topicū enthimema/ inductionē/ z exemplū. Primo ergo modo dicta ratio naturaliter insita est angelis: quia illa est vera z p fecta cōposita intelligētia: z est formata lumine diuino z pfecto z intellectuali. Secūdo vo modo dicta ratio/ cōuenit homini: cuius intellect⁹ dicit̄ ex sensibilib⁹ z ideo talib⁹ quasi āminiculis z instrumentis oportet eā adiuuari/ vt possit accipere scīētiā/ quā ex sensibilib⁹ mēdicat. Et hoc est qđ dicit aplus Roma. j. c. Inuisibilia dei per ea que facta sunt a creatura mundi intellecta cōspiciunt. Ubi dicit glosa: q creaturā mundi vocat hominē: eo q cōuenit cū omni creatura: ea aūt q facta sūt/ sensibilia mundi vocat: p que inquirēdo z conferēdo in uisibilia dei/ aliqualiter sicut p speculū z enigma cognoscit qđ sicut dicit Greg. in. v. ad Eugenium nō est necessariū angelo: qui hoc lumine pleno videt in verbo: sicut nō necessarie sunt scale tenenti iam soliū. His habitis facile est respōdere ad obiecta.

Arg.5m

Argumētū in cōtrariū.

B Solō arti culi. I.

C Ad argumēta obiecta Ad primū Ad 2m Ad 3m Ad 4m Ad 5m

Ad primū ergo dicendū: q ratio naturaliter insita homini est ratio secūdo modo dicta/ z nō primo: Ratio aūt primo modo dicta/ magis cōuenit angelo q̄ homini. Ad aliud dicēdū eodē modo q ratio p̄mo mō dicta nō est sine deiformi intellectu: ratio vo secūdo modo dicta obumbrat ab illo. Ad aliud eodē modo dicendū: q Jsaac dicit q ratio secūdo modo dicta vis aie est/ z nō primo modo. Ad aliud oīno similiter respondendū est: mēres enim z intelligentie nō sine ratione sunt fm primū modū accepta: sed sunt vltra rationē: z magis deo appropinquāt q̄ ratio secundo modo accepta. Ad vltimū dicendū: q Jsaac gradus entium determinat ita/ q semp inferi⁹ sit in minimo superioris: z hoc vocat vmbrā: quia ibi incipit occumbere superius. Et huius causam determinat Dionysi⁹ libro de diuinis nominib⁹ ca. vij. dicēs: q virtutes inferioū superioza habent excellenter z eminēter: z nō econuerso: inferioza em nullo modo habent virtutes superioū. Et Boecius in libro diuisionū dicit: q quicqđ potest potentia inferior/ potest superior: z nō econuerso. Unde quicqđ potest ratio/ potest intellectus: z quicqđ potest sensus qō vere posse est z virtus/ potest ratio: sed nō cōuertitur: z huius causa est: quia bonitates inferiorum influunt eis a superioribus: z coartant: z obumbrant fm q recipiūtur ab inferioribus. Dicit em pbus in. vj. ethicoꝝ: q omne qō recipit̄ in aliquo est in eo fm potestatē recipientis/ z nō fm potestatem agentis vel influentis. Unde ratio primo modo dicta in nulla vmbra est/ sed potius in lumine intelligentie pfecte: sed ratio secūdo modo dicta in vmbra est: Et de hac intelligit dictū Jsaac. Ad id qđ obiicit̄ in cōtrariū dicendū: q ratio primo modo dicta angelis naturaliter est insita: z ab hac dicitur creatura rōnalis.

Ad argmē/ tū i cōtrariū

A Articul⁹ II

Queritur fm quem actum insit angelis ratio.

Q angelo insit rō fm vtrūq; actū rationis Arg. primū

s Ecūdo queritur: fm quē actum insit angelis ratio. Et videtur q fm actum z superioris z inferioris partis rationis. Angelus em/ vt dicit Damascen⁹ libro. ij. ca. ij. est substātia intellectualis deo ministrās: sed nō ministrat deo nisi disponēdo inferiora ad formam superioꝝ/ fm dei voluntatē/ z ad hominis salutē. Heb. j. d. Nōne omnes sunt administratorij spiritus in ministeriū missi, ꝓpter eos qui hereditatē capiunt salutis? Ergo angelus contēplandis superioribus z consulēdis que in ordine sapientie dei existunt/ continue inhereāt: z hoc est actus superioris partis rōnis vt dicit Aug⁹. in. xij. super Gen. Et iterū angelus inferiora disponit: put faciūt ad salutē hois/ quā p curat: z hoc est actus inferioris partis rationis: vt dicit Aug⁹ ibidem: ergo ratio insita est angelo fm actum vtriusq; partis rationis: sc̄z inferioris z superioris. Adhuc: Dionysius in ecclesiastica hierarchia ca. j. Lex diuinitatis est p̄ma media z p media vltia reducere: q̄ hominē media p angelū: sed reducens reducere non potest/ nisi consideret diligenter z formā z dispositionē eius in qō reducit: z modū z dispositionē qualiter reducat: Sed primū hoz nō potest esse/ nisi contēplando z consulendo eterna: qđ est ratio sapiētie vt dicit Aug⁹. z est actus superioris partis rationis. Secundū esse non potest/ nisi disponendo z considerando temporalia: z hoc est ratio scientie: vt idem dicit Augustinus: z est actus inferioris partis rationis. Tertiū fieri non potest/ nisi ordinando z disponendo inferioza ad superioza: z hoc est actus rationis fm se: cuius est conferre vnum ad alterum: z ordinare q inferioza directe perueniant ad formam superioꝝ: Et hec tria necessaria sunt ad reductionem que fit per angelum: ergo necessariū est/ q angelo insit ratio fm quemlibet istorum trium actuum: ergo ineat ei ratio fm actum superioris z fm actū inferioris partis rōnis. Adhuc: Hoc

Arg.1m

Arg.2m Actus rōnis triplex.

Arg.3m

videtur ex verbis angeli Tobie.xij.c. vbi sic dicit Ego sum raphael/angelus vnus ex septē q̄ ꝓspectui dei astam⁹. Qō em̄ dicit vnus ex septē: sicut dicūt sancti notat/q̄ est vnus ex vniuersitate ministrantiū: q; p septē vniuersitas figurat. Cōstat aūt q̄ non ministrat/nisi ꝑm rōnē scīētie/disponēdo inferiora: cōstat etiā/q̄ in cōspectu dei nō stat/nisi contēplando z consulendo supiora: vt directe ꝑm formā superiorū disponat inferiora: z sic perficiatur bois reductio: Primū aūt hoꝝ est ꝑm actū

Argumētū in cōtrariū

inferioris ptis rōnis: q̄ angelo ineſt ratio ꝑm actū vtriusq; partis rōnis. In cōtrariū huius est: q̄ omnis rō consiliatiua z inq̄sitiua est: vt dicit Damascē. inq̄rere aut̄ z ꝓsiliari dubitātis est: angelo dubitare nō ꝓuenit: ergo nō ꝓuenit angelo ineſſe rationē ꝑm aliquē actū rōnis.

B

Solō articuli secūdi

Obiectio

Soluti⁹ dōm. p culdubio/q̄ angelo cōuenit ratio ꝑm actū vtriusq; ptis rōnis: q; aliter nō posset dispōnere inferiora ad supiora: ꝓbant prime obiectiones. Et si obijcitur: q̄ inferiora sunt sensibilia: q̄ nō accipiunt/nisi p sensus: z angeli sensus nō habēt. Dicendum: q̄ falsum est: ꝓbabim⁹ em̄ in sequētib⁹/q̄ angeli q̄ intellectū pfectā noticiā habent sensibiliū/in q̄stione de intelligētijs angelo ꝓ.

Rōsio

Tres ergo primeratio nes pcedūt de necessitate. Ad id q̄ obijcit in cōtrariū/dicendū: q̄ nō ois inq̄sitio est cū dubitatione: Quedā em̄ inq̄sitio est dispositio z ordo faciendo ꝓ; z hec est p actū rōnis/z sine dubitatiōe: z hec cōuenit angelis: quib⁹ trī nō cōuenit dubitare. Similiter nō omne ꝓsiliū cū dubitatiōe est: Pōt em̄ consiliū deriuari a verbo consulo: ꝑm q̄ cōsulo dicit consiliū quero: z sic cū dubitatiōe est: z nō cōuenit angelo. Et pōt deriuari a ꝓsulo/ꝑm q̄ est consiliū do: ꝑm q̄ dicit in versu: Consiliū q̄ro: tibi cōsulo/consiliū do: Et sic consiliū est certa definitio faciendo ꝓ. Ut dicit Greg. q̄ mutat deus sententiā se nō ꝓsiliū: z sic cōsulere etna bī ꝓuenit angelis.

Ad argumētū in cōtrariū

A

Mēbz̄ū. II.

Utrū memoria cōueniat angelis.

Negatiue Arg. primū

Einde queritꝰ de memoria: vtrū conueniat angelis. Et videt q̄ non: Dam̄. Memoratiuū est mēozie z remēozatiōis pmptuariū z causa: tale aūt pmptuariū nō ē nisi aīe sensibilis: ergo nō ꝓuenit angelis.

Arg. 2m

Adbuc: Idē Damasce. memoria est phantasia derelicta ab aliquo sensu subiecto ꝑm actū apparēte: vel coaceruatio sensus vel intelligentie sensus angelis non cōuenit: ergo ꝑm nullum dictū modum cōuenit eis memoria.

Arg. 3m

Adbuc: ꝑbs in libro de memoria z reminiscētia Presentis nō est mēoria: sed ꝑsentis quidē sensus est/facti autem memoria/futuri ꝙ spes: In intelligētijs aūt angelo ꝓ. nec ꝑteritio est/nec futuritio ergo nec memoria.

Arg. 4m

Adbuc Auicēna in. vj. de naturalib⁹. Recordatio est reuersio ad aliq̄d q̄ō habuit esse in anima in ꝑterito: talis autē ꝑteritio nō cōuenit angelo: ergo nec memoria.

Arg. 5m

Adbuc Memoria z obliuio cōtraria sunt/vel opposita: vt priuatio z habitus: ergo nata sunt fieri circa idē.

Arg. 6m

In angelis nō fit obliuio: q̄ nec mēoria.

Arg. 7m

Adbuc: Aug⁹. in. xij. de trinitate in pncipio dicit: q̄ q̄n memoramur z reminiscimur/q̄ hoc ptinet ad hominem: quia adhuc inobis agitur id q̄ cōmune habemus cum bꝛutis: Angeli nihil cōmune habent cum bꝛutis: ergo nec memorant⁹/nec reminiscunt⁹ ergo non ineſt eis memoria.

Adbuc ꝓpietates

Memoratiuū duplices

memorie sunt duplices: quedā ex memorantib⁹: z quedā ex mēozabilib⁹. Ex mēozātib⁹ dicit Auicē. q̄ duab⁹ potentijs confortat memoria: scz frigido bene cōplemente ozganū: z sicco bene tenente formā in ozgano. Unde dicimus eos qui sunt boni ingenij/malos esse memozatz ecōuerso: Bonitas enim ingenij fit ex calido bene mouente, z humido facile suscipiente. Et constat/q̄ ꝑm has differentias nō potest ineſſe memoria angelis. Propietas ꝙ ex mēozabilib⁹: vt dicit philosophꝰ/z maxime Aristo. in libro de memoria z reminiscētia: sunt ex antiquis medijs in id q̄ ꝓius accepimus procedere: Et vocat antiqua media/signa que in sensu ꝓterito cum ipsis memozabilib⁹ accepimus sicut videntes libꝝ/recordamur eius qui librum fecit: videtes socratem/recordamur demonis cui similis fuit socrates: videtes campū/recordamur victorie vel fuge quā in campo fecimus: Sicut dicitur de Ulixe: q̄ quotiens vidit campū quendā/fleuit: quia ibi pictis armis fugerat: Et generaliter videntes locū/recordamur que in loco acciderunt nobis. Constat aūt q̄ nihil hoꝝ conuenit intelligētijs angelicis: ergo nec memorari: nec memoria conuenit eis.

Ar. 8m

Adbuc: Tullius, ij. rbeto. tradens artem memorādi/dicit: q̄ qui bene vult memorari ꝓteritoꝝ: studere debet/q̄ omne q̄ accipit in sensu: accipiat cū magna delectatione/vel cū magna abominatiōe: quia tunc diutissime recordatur. Sic aūt accipere nullo modo conuenit angelis: ergo nullo modo cōuenit eis memorari.

Affirmatiue Arg. ꝑm

Arg. 2m

In contrariū est q̄ⁿ in lra dicitur secūdi libri sententiarū, ij. dist. ex verbis Aug. q̄ per rationē naturaliter insitam cōuenit angelis memoria/intelligentia/z volūtas. Adduc: Isido. z Bzego. dicūt q̄ quo in angelis est subtilior natura/eo magis intelligitur in eis imago dei imꝑsa: sed imago dei consistit in memoria/intelligētia z volūtate: q̄ memoria maxime cōuenit angelis z plus q̄ hoi.

B

Solutio membꝝ secundi.

Memoria est dupler

Solutio: dicendū q̄ memoria dupler est: etiā ꝑm Damascenū. Una est thesaurus formarū sensibiliū: vel ex sensibilib⁹: vel cū sensibilib⁹ acceptarū: Et super illam/sicut dicit Auicēna/sunt actus reflexiui recordatiōis z reminiscētie: Recordationis: sicut quādo ꝓius acceptū reuocatur imaginationi/sic vt stet ante oculos z sensus: Reminiscētie: sicut quādo reuocat⁹ pars obliti vel oblitū per reflexionē rōnis ad id q̄ ꝓius acceptū ē cū aliq̄ medio vt dictū est/cū quo memorabile acceptū est. Alia est memoria que simplr est thesaurus formarū intelligibiliū. Et ꝑm hoc memorari/est noticiā rei apud se tenere: vt dicit Aug⁹. in. xv. de trinitate. Primo ergo modo dicta mēoria/nullo mō est in angelis: illa em̄ est cū sensibili pte aīe/quā non habent angeli. Secūdo aūt modo dicta memoria nō indiget nisi intellectu z intellectuali natura. Sic em̄ meminisse/nō est nisi naturā rei apud se tenere. Et hec pars imaginis est ex qua p imitationē formatur intellectus: z ex ipa z intellectu format⁹ voluntas siue dilectio. Et hec simplicius est in angelo q̄ⁿ in homine: quia noticia rerū apud angelum est per formas cōcreatas sibi z simplices/formis idealib⁹ similes: apud hoīes aūt noticia rerū est per formas acquisitas z ꝑtasmatib⁹ ꝑmixtas

Ad argumēta i vrā q̄ parte.

Et ꝙ hoc patet solutio ad omnia q̄sita: Omnes

em̄ ille rationes que ꝓbant/q̄ n nō angelo est memoria: de necessitate ꝓcedunt de memoria primo modo dicta. Ille vō que in contrarium sunt, s. q̄ in angelo sit memoria ꝓcedunt de memoria secūdo modo dicta. Et si arguat⁹ ex vna ad alterā: incidit fallatia equiuocationis.

Querit de intelligentia siue perspicacitate intrellgentie angelorum.

Mēbz̄. III

Einde queritur de intelligentia siue pspicacitate intrelligentie angelo ꝓ.

Mēbz̄ⁿ b hz arti. du/os

b

Et querū tur duo: Quoꝝ primū est: Cū multe sunt differentie intellectus: scz agens/possibilis/speculatiuus siue formalis/speculatiu⁹ practicus/adeptus siue possessus/z nō adeptus: vtrum ꝑm oēs istas differentias angelo insit pspicacitas intelligentie/an non. Scdm est: vtrū z ꝑspēs intelligant angeli: z si intelligunt p spēs que vl quales sint ille species.

Utrū ꝑm oēs differentias intellect⁹ angelo insit pspicacitas itelligētie an non.

Artic. I. hz pti. tres.

A

Parti. I. de itellectu agēte z possibili, Arg. I.

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

D primum hoꝝ sic ꝓceditur: Aristoteles in. iij. de anima sic dicit: Quoniā autem sicut in oī natura aliud quidem ē materia i vnoquoq; genere: z illud est potentia oīa illa: Alterū autem vt causa est efficiens: quo est omnia facere: vt ars ad materiā sustinuit: necesse est z in anima bas esse differentias et hmōi quidē differentia qua oīa fiunt/est intellectus possibilis: huiusmodi vero qua est oīa facere/est intellectus agens: qui est sicut sol: videtur ergo/q̄ cognoscibilium intellectus nō sit sine his duob⁹, sed angeli habent cognoscibilium itellectū: q̄nō bīt sine his duab⁹ differentijs: q̄ in angelis est intrellectus agens z intellectus possibilis

Adbuc: Aristo. in. 3. de ania: Oīe cognoscēs ꝑm cognoscibilia/sit vnūq̄ō q̄z illoꝝ m ꝑm actum quādo cognoscit illud: cū igitur angel⁹ cognoscat omnia cognoscibilia p naturaz/angelus p aliquā potentiam intellectiuam fiet vnūquodq̄z intelligibilium ꝑm actū: licet nullum eorum sit ꝑm esse: Iz nullus intellectus sit vnūquodq̄z intelligibilium ꝑm actum/z nō ꝑm esse/nisi intellect⁹ possibilis: q̄ in angelis est intellectus possibilis. Sed possibil nō potest esse sine agente: q̄ nūq̄ exiret in actum: ergo in angelis est agens intellectus z possibilis.

Arg. 3m

Adbuc: Sicut se habet materia in natura corꝑoꝝz: sic intellectus possibilis in natura spirituali z intellectuali: sed materia in natura corꝑorum vna est subiecto sub priuatione z forma existens: q̄ intellectus possibilis vnus est subiecto sub specie intelligibilis z sub priuatione eiusdem existēs: cōstat autem/q̄ quādo intelligit angelus aliqua potentia intellectiua ci⁹/est sub specie intelligibilis: quia aliter nō intelligeret: z cum ille intellect⁹ idē sit cum possibili nō habente species: sequitur q̄ ad totam minus intellectus possibilis sit ibi subiecto et ꝑm esse: liz nō sit ibi sub rōne porentie: eo q̄ nūq̄ est sub priuatione. Et si possibilis est in angelis de necessitate erit⁹ est agens: vt ꝓius ꝓbatum est. Et hoc etiam accipit⁹ z ꝓbatur q̄ intellectus possibilis z speculatiu⁹ idem sint numero z subiecto licet differāt rōne z esse speciei speculate: q̄ in angelis est possibilis intelellectus z speculatiuus: et possibil⁹ non est sine agere: q̄ etiā in eis ē intellectus agēs. Si forte dicat⁹ q̄ in angelis nō ē possibil⁹ intellect⁹ eo q̄ intellect⁹ eo⁹ nunq̄ fuit in potētia z nō exiuit de potentia ad actū/quēadmodū intellectus humanus. Contra agens/ꝑm q̄ agēs non potest esse subiectū: eo q̄ ratio subiecti est ratio potentie z nature materialis: cum ergo aliqua potētia intellectiua in angelo subster intelligibilib⁹: quādo angelus intelligit intelligibilia ꝑm actum/illa potentia est in ratione subiecti z nature materialis: Agens aūt nō potest esse subiectū: ille em̄ est sicut lux vt dicit Aristo. in. iij. de anima: lux autem nō est subiectū colozū/sed actus: intellectus ergo si cut lux non est subiectū intelligibiliū/sed actus: Oportet ergo in angelo esse aliam potentiā intrelle ctiuā que sit subiectū intelligibiliū: z sic dicit ꝑbus intelligibilium locus: et in qua/sicut idem dicit in. iij. de anima/sicut in tabula rasa depingantur species intelligibiliū: Et ille est in natura porentie z materie sicut ꝓbatū est: Ergo in angelis est intellect⁹ possibilis: z ille nunq̄ potest esse sine agēte vt ꝓbatū est: ergo est etiam in eis intellect⁹ agēs sed possibilis ꝑm actū facrus est speculatiu⁹: q̄ ꝑm oēs istas tres differētias intellectus agēns z⁹ possibilis/z speculatiui intellectus est in angelis.

B

Arg. ꝙm

Ad huc: cuius materia in celo nunq̄ sit in potentia ad actum z ad formā: tū substātia z subiecto materia est in celo/que subiectū est formarū subsrantialiū z accidentaliū celi: ergo a simili: cuius in angelis ꝑm possibilem intellectū nunq̄ exitus sit de potentia ad actū: oportet tū possibilem intellectū ineſſe eis/qui in eis subster formis intelligibilib⁹: ergo in angelis est possibilis intellectus: z hic efficitur speculatiuus qū specula⁹, ergo est i eis speculatiuus: z hic nō est sine agente: ergo est etiā i eis agēs. In

Argumētū in cōtrariū,

cōtrariū huius est q̄ dicit Aristo. in. v. ꝓme ꝑbie: q̄ potentia passiua siue possibilis est principium transmutationis: sed in angelis non est possibilis que est principiū transmutatiōis: ergo nec intellectus possibilis: z sine illo nō est necessarius agens intellectus: ergo nec agens intellectus est in eis.

Solutio quorundā: Multipler est operatio intellectus agentis

Ad hoc dixerūt quidā: q̄ angeli nō habent nisi intellectū agentē formas intelligibiles: sed operatio intellect⁹ agentis multipler est/vt dicūt: Que dā em̄ est abstrahere species intelligibiles a phantasmatib⁹/z cōiungere eas intellectui possibili: et hanc habet intellect⁹ agens ꝑm cōuersionē ad inferiora sensibilia. Aliam habet vt dicunt in illuminatione sup species vniuersales rerū: In quibus vt dicūt/summā retinet: z singula perdit/vt dicit Boecius. Et vocāt summā/ꝓmas ꝓpositiones que dignitates vocant⁹: quib⁹ vt quibusdā instrumentis/agens intellectus extrahit possibilem ad actū: z facit de potētia sciente actu scientē: harum enim noticiā discens non accipit a doctore/sed habet apud se: quia sicut dicit Aristo. in ꝓmo poste. ꝓncipia scimus in⁹tum terminos cognoscimus Aliam habet operationē ꝑm comparationē ad lumen superius: q̄ vel verbo/vel intelligentia superiori recipit per influentiā: z vnitur ei sicut lumen lumini/mediante quo efficitur porens ad cognoscendū singula sicut sunt: non tm̄ in vniuersali sed etiam in singulari. Dicunt ergo: q̄ agens ꝓmo modo dictus est in homine: secundo modo dictus

Obiectio est in angelo. Sed contra hoc est: q oportet / q aliquid sit subiectū illarū formarū / que sunt spēs cognoscibiliū ab angelo: z q se habeat vt susceptiuū ad ipsa: siue recipiat ea ab illuminatione superioꝛ: siue a lumine primarū ꝓpositionū / que sunt dignitates / ſm comparationē ad inferioꝛa: z illō susceptiuū z subiectū nunq̄ potest eē agens: quia agens z materiale sicut dicit aristoteles in. ij. phi-sicoꝛū nunq̄ concidunt in idē ſm rem sed semp in diuersa. Ulterius queritꝫ: vtrū in angelis sint iste differentie intellectus / qua diuidit intellectꝰ per speculatiuū z practicū. Et videt q sic. In angelis eī est speculatiuus intellectus: aliter eī nihil speculareť intelligibiliū: speculatiuus autē vt dicit pⁿus in. iij. de anima / per extensionem fit practicus: z nō erigit ad hoc: nisi q id qō speculať in ratione veri / extendat se in ratione boni conuenientis / vel mali discōuenientis: z consideret illō vt bonū conueniens / vel malū inconueniens: et nunciet voluntati vel apprehensiui hoc esse cōsequendum / vel illud fugiendū: Constat aūt / q hanc potentiā extēsionis habet angelus: ergo angelꝰ hꝫ intellectū speculatiuū z practicū. Adhuc: Angelus bonus conuertit se ad bonū: z angelus malus peruertit ad malū: et neutrū horū esse potest nisi per intellectū practicū: quia sicut docet aristo. in. iij. de anima ca. de mouente: appetitus nunq̄ conuertit ad bonū: nec auertit ab ipo / nisi nūciāte intellectu de bono ad quod debet conuerti: vel de malo a quo debet auerti: ergo necesse est q in angelo sint iste differentie quib⁹ diuidit intellectus per speculatiuū z practicū. Adhuc intellectus angeli nō est deficientioꝛ q̄ intellectus hominis: sed de perfectiōe intellectꝰ hominis est / q habeat vtrūq̄ intellectū / scz speculatiuū z practicū z ſm alterū tantū nō esset perfectus: ergo multo magis est hoc de perfectōe angelici intellectus. Adhuc Constat q per angelos fiunt miracula; facere aūt miracula non fit nisi ꝑ intellectum practicū: ergo intellectus practicus est in angelis: et practicus formať ex speculatiuo: ergo est in eis speculatiuus

Adhuc: Constat q in natura intellectuali / angelus plus conformať deo q̄ homo: sed in deo est practicus intellectus: quia deus per se sicut speculum cognoscit oīa speculatiue: z facit oīa vbo operatiue: z ꝓter hoc filius dicit verbū: qō vbū vt dicit augustinus in. viij. de trinitate noticia formata patris est / et noticia amata: vt dicitur. j. ad Corinth. iij. virtus dei et sapientia est / dicit enim sic: Xp̄m dei virtutē / z dei sapiētiā: ergo in deo est cōtemplatiuꝰ intellectus siue speculatiuꝰ / qui est intellectus sapientie: z in deo est intellectus practicus siue opatiuus / qui est intellectus virtutis operatiue: ergo etiā est in intellectu angelico / qui in intellectuali natura maxime conformatur deo

In contrariū huiꝰ videť eē qō dicit aristoteles in. iij. de anima: q natura nō deficit in necessarijs nec abundat superfluis. Uñ nulli dedit intellectū practicū siue operatiuū / nisi daret ei oꝛganū quo perficeret opus illius intellectus: sicut manū. Dicit eī aristoteles in. xij. de animalib⁹: q man⁹ est oꝛganū intellectus practici: quo vtit ad oīs formas operū suoꝝ perficiendas: sic autem nō fecit angelo: ergo in angelo nō videtur esse intellectus practicus. Ulterius queritꝫ: vtrū angelus sub istis differentijs habeat intellectū que sunt intellectus adeptus siue possessus / z intellectus non adeptus. Secundū eī aristotelē z democritum: Intellectus agens duob⁹ agens efficit: quando scz ad phantasmata se habet vt sol / abstrahendo species intelligibiles / z mouēdo eas in intellectū possibilē sicut in locū ꝓpriū generationis specieꝝ intelligibiliū. Dicunt eī q intellectꝰ possibilis locus specieꝝ est: sicut sol abstrahit species colo⁹ ac corporib⁹ terminatis: z mouet eas specie spirituali in perspicuū nō terminatū: quod ſm esse spirituale abstractionis eoꝝ / regio z locus generationis eoꝝ est. Dixerunt etiā q in se habeat lumē distinctū: sicut ars habet in principijs suis. Est eī ars / vt dicit tullius in fine primi rhetorice / collectio preceptoꝝ siue principioꝝ ad eundem finē tendentiū: ad que principia distinguunť per compositionē z diuisionē z collationē omnia que sunt artis / vt certa z distincta noticia habeatur de eis qō nemo pōt adipisci nisi per studiū. Et ꝓpter hoc sicut dicit Greg⁹. nirenus: hi duo concordiť dixerunt: q nemo in hac vita habet intellectū agentē et adeptum nisi pbus. Et ideo dicit: q aristoteles dedit duplex exemplū in. iij. de anima: scz q est vt lux: z q est vt ars ad materiā: Et ideo dicit in. j. de anima: q videť ſm pⁿudentiā dictus intellectus / nō equaliter inesse oīb⁹: sed negq̄ hominib⁹. Queritur ergo: si angeli habent huiusmodi adeptū intellectiuū. Et videť q nō: quia nihil adipiscunť per studiū: sed adeptus intellectus per studiū acquiritur: vt dicit Alexander in lib⁹o de intellectu z intelligibili. Adhuc: Iterū aliquis adipiscit qō ꝓius nō habuit: sed angelꝰ nō acquirit intellectū quē ꝓius nō habuit: ergo nō accipit intellectum adeptū. In contrariū huiꝰ ē qō dicit augustinꝰ q demones multa discunt per experientiā longi temporis: z cū similes sint in natura intellectuali demon z bonꝰ angelus: videť q etiā boni angeli discant per experientiā temporis: via aūt hui⁹mōi doccrine ponit ab aristotele in primo prime phisic. Ex multis experimentis acceptis fit vna memoria: ex multis memorijs vniuersale: hoc autē ꝓncipiū est artis z scientie. Unde ibidē dicit: q experientia artē fecit: inexperientia autē casū: sicut ait porphirius recte dicens. Ex hoc videť: q angeli habent adeptū intellectū per experientiā lōgi temporis. Solutio ad qō primo queritꝫ / dicendū: q proculdubio intellectus agens z possibilis est in angelis: sed agens est in eis tā respectu vniuersalis q̄ respectu singularis: vtriusq̄ enim noticiā agit intellectus in eis. Et q hoc verum sit patet per verbū marci, sic dicentis sup. vij. ca. li. de di. nominib⁹ dio. Omni sensu exteriꝰi carent angeli: nō enim sensibiliū rerū noticiā per phantasias corpoꝝ accipiunt: sed omnē corporalē creaturā in causis spiritualib⁹ spiritualiter perspiciūt quē admodū visuri sumus cū per equalitatē angelo⁹ transmutabimur. Hoc dicit sup illud verbū dio. quo de angelis sic dicit: Et enim et angelos scire dicunt eloquia que sūt in terra: nō ſm sensus ipa cognoscentes / sensibilia quidē existentia: sed scōm propriam deiformis mentis virtutē et naturam. Qualiter autē hoc sit / in sequenti articulo q̄stiōis

D Parti. III. de intellectu adepto et nō adepto

Argumēta in cōtrariū

E Soto pari. I. arti. I.

ostenditur. Habent etiā possibilē intellectū: non ſm rationē potentie de qua potentia educitur in actum per vniuersale acceptum de phantasmate: sicut contingit in homine: cui⁹ intellectus possibilis cōiunctus est continuo z repoꝛt: sed habent eū ſm q est subiectum intelligibiliū: quemadmodū perspicuū subiectū / z locus est visibiliū specierum in esse spirituali / qō accipiunt in lucis abstractionem: que omniū visibiliū est species z actus: sicut et intellectus agens omniū intelligibiliū species et actus est. Et ideo dicit aristoteles in. iij. de aia q intellectus est species specieꝝ intelligibilium.

Ad arg. 1m

Ad primū ergo dicendū: q hoc procedit: z concedendū est: quia veritatem concludit.

Ad 2m

Ad aliō dicendum: q in veritate intellectus possibilis in angelis ſm vnūquodq̄ cognoscibile vnū fit cum ipso formaliť: sed forma cognoscibilis in cognoscibili ſm naturam / ſm esse est in ipso: et dat ei esse et naturam: in possibili autē intellectu nō est nisi ſm speciem intentionalem: z ideo illi nō dat esse / sed cognitionem tantū: Sicut albus color in coꝛpoꝛe terminato existens / dat ei esse albi: in perspicuo vero existens / in quo est ſm esse spirituale et intentionale: nō dat ei esse albi / sed virtutē immutandi sensum visus ad cognitionē albi sensibilem

Ad 3m

Ad aliud dicendū q hoc argumentū de necessitate procedit z probat q idem est possibilis z speculatiuus subiecto / quāuis ratione sit differens tamen in hoc cauendus est erroꝛ theofrasti q̄ sicut dicit cōmentatoꝛ sup. iij. de anima dixit eandē esse receptibilitatē materie z possibilis intellectꝰ: hoc enim nō est verū; si autem esset verū sicut receptiōe forme hominis materia homo efficit: z receptiōe calidi efficit calida: z receptione albi efficitur alba ita intellectus possibilis receptione speciei hominis homo efficereť: et receptiōe speciei lapidis lapis: et sic de aliis qō absurdū est: nūc autē nō recipit nisi ſm species intentionales que principiū cognitiōis sunt z nō principiū ipsius esse: ideo per singularū specieꝝ receptionē singulorū cognoscibiliū recipit cognitionē z ſm esse nō efficit aliquid eoꝝ.

Ad 4m

Ad aliud dicendū: q hoc argumētū in veritate procedit: et de necessitate concludit.

Ad 5m

Ad aliud etiam similiter dicēdum: q hoc procedit.

Ad argumentum in contrariū

Ad id quod obiicitur in contrariū dicendū: q possibilis sicut iam dictū est / ſm rationē translmutationis potentie ad actū nō est in angelis / sed in hominib⁹ sicut eī iam dictū ē in auctoritate Maximi pⁿ inducta: angeli ꝑ phantasias z phātasmata nihil accipiunt: tamen ſm q possibilis est locus et subiectum intelligibiliū / de necessitate habent possibilem intellectū: vt probatū est.

Ad solutionē ꝗrundā

Ad id qō obiicit de solutione quorundam / dicendū: q bona est: et concordat in omnib⁹ his que dicta sunt. Angelus eī nō habet possibilē intellectū: nec etiā agentem ſm comparationē ad inferioꝛa phantasmata sensuum / ex quibus extrabitur species intelligibilis sic enim habere agentē z possibilem / hominis est / et non angeli: sed per comparationē ad illuminationem superioꝝ descendentē in ipm efficit deiformis virtutis et nature: vt dicit Maxim⁹ i auctoritate iam inducta: z per hoc distincte cognoscit z vniuersale z particulare.

Ad obiectōnem

Ad id quod obiicitur contra / dicēdū: qō hoc probat / q intellectus possibilis est in eis per rationē subiecti: z hoc verū est: nihilominus tamen agens aliter est in eis q̄ in homine: In homine eī per principia z regulas artis / sicut per instrumenta quedā distinctam facit cognitionē de cognoscibilib⁹: z in vniuersalibus sicut illa vniuersalia sunt: In angelo autem per deiforme lumen / quod equaliter se habet ad vniuersale et singulare / distinctam facit cognitionē z vniuersalis z singularis.

Ad particulam secūdā

Ad id qō vlterius queritur vtrum in angelo sint iste differentie quibus diuiditur intellectus per practicum z speculatiuū: dicendū q sic. Et quinq̄ argumenta que inducunť ad hoc probandū / procedunt. Angelus enim / nec operatur / nec vult / nec prosequit aliquid / nec auertitur ab aliquo nisi per rationē intellectꝰ practici nec operať aliquid / nisi per rationē eiusdem: quia aliter irrationabilis esset sua volūtas z suū opus nec speculatur aliquid / nisi per formā intellectus speculatiui.

Ad argumentum in contrariū

Ad id quod obiicit in contrarium dicendum: q ratio operis hominis nō perficitur nisi coꝛpoꝛeo instrumento z motu: et ideo dedit ei natura instrumenta necessaria ad boc sicut z animalibus / alijs dedit pedes / alijs pennas / pinnulas / annulos: eo q̄ desiderabilia eoꝝ que p̄tinēt ad nature conseruationē / sunt in diuersis locis: ad que moueri non possent sine talib⁹ instrumentis. Sicut eī dicit plato in tymeo. Sūmū bonū quod omnia creata sua vltra esse z manere / nihil comodoꝛū ad esse z permanentiam negat creatis suis. In angelis autem nō est ficta / ad velle eī bonum / nō indigent nisi voluntate: z ad auersionē a malo / nō indigent nisi voluntate: In operibus miraculoꝝ / nō indigent nisi imperio z nutu diuino: In ministerijs coꝛporaliū assumūt coꝛpoꝛa accomodata vsibus ministerioꝝ: et sic nunq̄ deficiunt in necessarijs.

Ad particulam. III

Ad id quod vlterius queritur: Utrum angeli habeant adeptū intellectū: dicendū / q adeptus intellectus dicit dupliciter; scz qui adeptus est per modū adipiscendi z acquirendi per studiū et doctrinam: z sic angeli nō hnt adeptum intellectū. Dicitur etiā adeptus per species habituū concreatarū: qui scz perfectus est / et stans in perfectione sua per habitus omniū scibiliū concreatos: z sic angeli habent adeptum intellectum: ergo studio nō indigent / nec doctrina.

Ad duo argumenta

Et per hoc patet solutio ad primā partem obiectionū: Concedimus enim / q nō habent intellectum adeptū per acceptionē vniuersalis a phantasmate: neq̄ per studiū: neq̄ per doctrinā.

Ad argumentum in contrariū

Ad id quod obiicit in contrariū / dicendū: q experientia longi temporis qua demones multoꝝ habēt noticiam ab augustino dicitur acceptio singularium: sed nō sic q ordinent ad memoriam / siue ad vniuersale ſm q est principiū artis et scientie: et ideo per hoc nou probat / q habeant intellectum adeptum per modum acquisitionis siue per studium et doctrinam.

Utrum per species intelligāt angeli: et si intelligant per species: que vel quales sint ille.

Arti. II

Hic articulus habet q̄tuor partículas

Ecundo queritur vtrū angeli intelligāt per species: z si intelligunt per species/ que vel quales sint ille. Et queruntur de hoc quattuor. Queritur eīm primo: An per species intelligant. Secundo quia intelligunt visiōe matutina z visione vespertina: vt dicit augustin⁹ ſuper Geñ. ad litteram queritur de distinctōe visionis matutine z vespertine. Tertio queritur qualiter vnus ab altero intelligit. Quarto: qualiter angelus intelligit ab hominibus.

Partí. I A

Utrum angeli intelligant per species.

a D primū: Videtur q̄ per nullas species intelligant: si eīm habent species per q̄s sicut p media intelligunt: ille species aut erunt acquisite per abstractionem: aut date eis p creationem/ z concreate ipsis: aut sunt de naturalibus angelorū. Arg.1m Si sunt acquisite p abstractionem: tunc oportet q̄ habeant potentias proportionatas abstractioni: que sunt sensus/ et imaginatio/ et phantasia/ z hoc absurdum est attribuere angelo: ergo nō habent tales species. Si sūt date eis per creationem/ z cōcreate ipsis: Cōtra hoc est: forma que inducitur de potentia ad actum in subiecto aliquo/ non potest esse concreata illi subiecto: sed omnis forma que est in intellectu possibili per actionem mouentis z agentis intellectus/ per quam nō intelligens fit actū fit actu intelligens/ est educta de potentia ad actum: ergo nulla talium per creationem data est subiecto: tali forma et specie angelus semper fit de nō intelligente intelligens fit actum: ergo nulla talium data est per creationem sibi. Si autem dicat/ q̄ est de naturalibus: Contra hoc est/ q̄ tunc debuit enumerari inter attributa angelice nature: z hoc nō facit augustin⁹ q̄ illa attributa enumerat. Arg. 2m Adhuc: Dicunt quidam: sicut cancellarius parisiensis philippus: q̄ in deo est ratio cognoscendi omnia: et etiam in deo est ratio operandi: et hanc duplicem potestatem cōmunicauit creature: dans creature spirituali/ hoc est angelo/ potestatem cognoscendi omnia que sūt in mūdo sensibili: z nature potestatem operandi ea. Et ideo angelis a principio dedit rationes/ siue similitudines/ siue species ideales vniuersalis ordinis/ in quo creatus est mundus sensibilis. Et sic illa ideali specie vniuersalis ordinis/ cognoscunt ea que fiunt cursu ordinato in mundo. Et hi initunt auctoritati Maximi qui super. v. ca. li. de diuinis nominib⁹ dionysij dicit sic. Cause primordiales sicut principia: quas greci ideas vocant: hoc est species vl formas eternas et inconmutabiles rationes: fm quas et in quibus visibilis mundus formaf et regitur: Ideoq̄ a grecorū sapientibus porfyn/ appellari meruerūt hoc est principalia exempla que pater in filio fecit et p spiritum sanctū in effectus suos continue diuidit atq̄ multiplicat. Potissimata quoq̄ vocantur id est predestinationes: in his eīm quecūq̄ diuina prouidentia fiūt et facta sunt/ simul z semel et incōmutabiliter predestinata siue predefinita sunt: nil enim naturaliter/ siue in creatura visibili/ siue in creatura inuisibili oritur: preterq̄ quod in eis ante omnia tempora z loca predefinitū z preordinatum est. Item a platone z a platonicis philosophis/ diuine voluntates appellari solent: quoniā quecūq̄ deus voluit facere/ in ipsis primordialiter et causaliter fecit. Et addit Maximus. Has dionisius ceteriq̄ sancti appellant: per seipsam bonitas/ per seipsam essentia/ per seipsam vita: z sic de aliis. Quecunq̄ enim bona sunt: participatione boni bona sunt: z quecūq̄ sunt participatione/ per se essentie sunt: et quecūq̄ viuunt/ participatione per se vite viuunt. Nulla siquidem virtus/ siue generalis/ siue specialis in natura rerū inuenitur/ que a primordialib⁹ causis in estimabili participatione nō procedat. Propter hoc ergo dicunt isti: q̄ sub talibus speciebus idealibus/ quas deus indidit angelico intellectui in ipsa creatiōe angeli intelligunt omnia que in hoc mundo fiunt vel sunt. Obiectio

Sed contra hoc est: q̄ species illa/ siue idea/ siue ratio qua cognoscit deus omnia/ vna est in ipso et fm esse z fm substantiam: z est ad omnia cognoscibilia: et est ipse deus. Si ergo angelus per illam similitudinem cognoscit/ vel per similem illi/ sibi concreatam: tunc cognoscit omnia per similitudinem vnam: et hoc esse nō potest: Illa enim similitudo fm q̄ est in angelo/ creata est z finita fm esse et potentiam: et id quod finitū est fm esse z potentiam/ ratio infinitorū cognoscibiliū fm numerū esse nō potest. B Arg. 3m Adhuc augustin⁹ in libro. lxxiij. questionū dicit: q̄ illa idea erit am fm q̄ in deo est/ diuersa efficitur ratione: fm q̄ est ad diuersa cognoscibilia: dicit enim q̄ alia ratione creat hominē et alia equū. In angelo ergo talis ratio cum vna sit et finite potentie: in ostendendo cognoscibilia non potest esse ratio omniū cognoscibiliū in mundo. Qm eīm vna sit in deo: z relatione ad scita/ plures sit ratione in libro de diuinis nominib⁹ ca. v. Dionysius dat duplex exemplum. Primū est de vnitate de qua sic dicit. In vnitate omnis numerus vniformiter preexistit: z habet omnem numerum: vnitas in seipa singulariter: et omnis numerus vnitur quidem in vnitate: inquantū autem ab vnitate procedit/ tantū discernitur/ et in multitudinem agit. Aliud exemplum est de centro circuli: de quo sic dicit: In cētro omnes circuli linee fm vnam vnitionem exierunt: et omnes habent signum in seipso/ lineas vniformiter vnitas z ad semuicem z ad vnū principium a quo processerūt et in ipso quidem centro perfecte vniuntur: Partū autem ab eo distantes/ parum discernunt: magis autem distantes/ magis discernuntur. Et quia hec verba forte alicui difficilia sunt: accipiat commentum quod cum ipso libro de greco translatū est: vbi Maximus dicit sic: In monade quidē vi et potestate sunt numeri: in generibus vero et formis/ actu z opere. Vis autem eorum/ est substantialis eorum virtus: qua eternaliter et immutabiliter in monade subsistunt: Potestas vero est possibilitas eis insita qua in genera et species possunt multiplicari z intellectibus manifesti fieri certis terminorum definitionibus/ quantitatū diuersitatibus/ interuallis differentiarum proportionum/ proportionalitatūq̄ mirabili equalitate et insolubili cōsonantia: Actus autem est motus animi/ purissimos natura nūeros absq̄ vlla imaginatiōe intuentis. Opus vero est eiusdē animi

In do idea vna est: relatione ad scita plures

morus/ purissimos numeros quos in seipso considerat et phantasijs velut quibusdam corporibus incrassatos memorie commendantis: ibiq̄ eos ordinantis: eorumq̄ rationes facilius tractantis: forasq̄ quibusdam signis corporalium significatos/ in aliorū noticiam tradentis: Intellectuales igitur numeri ex monade se diffundunt/ vt in animo quodāmodo splendescant: Deinde ex animo in rationem prosilientes/ apertius se parefaciunt mox de ratione in memoriam decurrentes phantasticas ex ipsius memorie natura concipiunt apparitiones: in quibus virtutes multipliciū sua⁹ formarum inquisitoribus suis latentes aperiunt deinde procedunt in sensus: postremo in figuras. Ex his patet: q̄ prima causa in qua omnia vniuſ substantialiter ē idem cum idea illa: z ipsa idea est vnitas in ipsa/ et non tantum vnum. In angelis autē istud exemplar/ nec est in vnitate/ nec causa Et sic videtur/ q̄ in angelis oporteat ipsum multiplicari fm numerum omniū cognitorum: et sic vna species/ siue vna forma ordinis vniuersi angelus non potest cognoscere cognoscibilia huius mundi. Si forte quis dicat: q̄ multiplicat fm vniuersalia/ et nō fm particularia: sequitur q̄ in illis non sciat particularia/ nisi in potentia: particularia autem in suis vniuersalibus non sunt nisi in potentia: et hoc est in pfectissima scientia: vt docet aristoteles in. ij. priorū: qō est contra Dionysiū ca. vij. lib. de diuinis nominib⁹: vbi sic dicit. Et enim et angelos scire dicunt eloquia illa que sunt in terra: non fm sensus ipsa cognoscentes sensibilia quidem existentia/ sed fm propriam deiformis mentis virtutem et naturam. Videf ergo/ q̄ hoc modo z p tales formas nō cognoscant angeli. Arg. 5m Adhuc dixit cancellarius philippus: q̄ angeli a deo habent cognitionem naturaliū in mundo sensibili existentium: et nō habent potestatem operandi ea: quia vt dicit augustinus: angeli nō sūt creatores rerū: et dabat simile: Sicut si aliquis a sciente et operante discat et retineat scientiam z virtutem operandi non recipiat: et dixit/ q̄ hanc cognitionē habent per similitudines siue formas rerū nature sibi datas a principio siue creatiōis. Sed tunc queritur: vtrū ille similitudines sint causarum/ vel effectuū. Si sunt effectuū nature: tunc cum effectus nature continue renouentur: oporteret continue renouationes fieri in similitudinibus illis: vel angeli non cognoscerent ea fm effectum Arg. 6m Adhuc: Cum effectus nature sint infiniti fm potentiam: oporteret similitudines illas esse infinitas fm actum: aut contingeret angelos aliqua naturalia cognoscibilia nō cognoscere. Arg. 7m Adhuc: Scientia per effectum est scientia: que vt dicit aristoteles/ est in dignior q̄ scientia per causam que est scientia propter quid: Si ergo angeli cognoscunt per effectus/ non habent certissimā scientiam de rebus: et hoc est inconueniens: quia vt dicit dionysius: q̄ cognoscunt fm deiformis mentis virtutem et naturam. Si propter hoc dicatur q̄ similitudines ille sint causarū naturaliū: Tunc queritur: cum cause naturales non semper agant quid reducit similitudines illas ad cognoscendū hunc effectum/ vel illum: quem natura modo cau sat et non ante. Arg. 8m Adhuc: Secundū hoc videtur scientia angelorum esse incerta: dicit enim philosophus: q̄ cause naturales contingenter agunt/ et sepe impediuntur ab actionibus suis: z ita videtur/ q̄ de naturalibus non habent scientiam/ sed opinionem coniecturalē. Arg. 9m Adhuc: Nos cognoscimus ea que sunt a libero arbitrio per significationem locutionis mutue: cum ergo scientia angelorum nō sit deficientior q̄s nostra scientia: oportet q̄ et ipsi taliū habeant aliquam cognitionem. Queritur ergo quis sit modus cognoscendi talia cum eorū que subsunt libero arbitrio/ nō habeant similitudines apud se: vt cōmuniter dicit. Arg. 10m Adhuc: Cum quedam sint (vt dicit philosophus in vj. prime philosophie) vt necessaria: quedam raro vt casualia z fortuita: quedam frequenter/ vt naturalia: querā quo modo differenti cognoscunt ista angeli. D Solutio partí. I. Prima auctoritas

Solutio istius questionis a duabus auctoritatib⁹ sumpta est: quarū vna est Dionysij paulo ante posita in libro de diuinis nominibus ca. v. vbi sic dicit: Angelos scire dicunt eloquia ea que sunt in terra: non fm sensus ea cognoscentes: sensibilia quidem existentia/ sed fm propriam dei formis mentis virtutem z naturam. Et virt⁹ angeli et natura deiformis mentis dicit esse propter duas causas. Quarū vna est in medio per quod cognoscit. Altera est in actu cognoscendi. Illa que est in medio/ ideo dicit deiformis: quia est per speciem et exemplar vniuersalis ordinis causarium naturalium/ et specierum vniuersalis ordinis omnium naturalium: fm q̄ fluunt de verbo per qō fiunt omnia: et in quo sicut in exemplari ratio ordinis vniuersorū prefulsit ab eterno. In actu causa est: quia cognoscit nihil accipiens a rebus: ex tamen cognoscit res in proprio esse sicut cognoscit deus. Sed in hoc differtia est: q̄ deus in cognoscendo se vt causam bui⁹ vel illius/ cognoscit hoc vel illud in proprio esse: angelus autē cognoscendo exemplar cause/ vt est exemplar hui⁹ vel illius cognoscit hoc z illud in proprio z in singulari esse et hoc est cognoscere fm virtutem deiformis mentis et naturam. Et est huius exemplum: Forma artis in artifice/ per quam artifex cognoscit z operatur in proprio esse vnumquodq̄ eorum que existunt ad opus/ nihil accipiendo ab opere: Forma enim artis/ est ad rem cognoscendam z faciendam: z nō est a re per abstractionem accepta: sicut forma contēplationis vel speculationis: z tamen certi⁹ indicat rem in proprio esse z singulari q̄s forma speculationis: quia forma speculationis forma obumbrata est per materiam: de qua abstrahitur: et est forma subiecta mutationi z priuatiōi vt dicit plato: eo q̄ sicut in materia in qua est/ est sicut in euripo continue ebulitionis. Forma autem artis a luce intellectus practici syncera et luminosa procedit in opus. Secūda auctoritas est Augustini in. xij. ca. vij. super Geñ. ad litteram: vbi sic dicit: Deus a principio materie indidit causas seminales/ et causas rationales: ex qbus produceretur oīe opus nature. Et ille/ vt dicit anselmus duplices sunt. Quedam enim sūt que vocantur seminales: que ad hoc indite sūt/ vt ex eis producaf op⁹ nature: de qbus dicit Geñ. xviij. Secunda auctoritas

producat terra herbam virentem: lignū ꝙ pomiferum/cuius semen in semetipso sit: ille em̄ cause seminales/et in plantis/et in animalibus sūt. Alie sunt que magis dicunt̄ rationales ꝙ seminales: et ille sūt/fm quas in natura nō est vt ex ipsis fiat sed vt ex ipsis voluntate dei fieri possit: et ille sunt que fiunt per miraculum: nichil em̄ rationabilius est: vt dicit augustin⁹: ꝙ creatura creatori obediat in omnē effectum sue volūtatis. Propter qđ dicit augustinus in. iiij. super Ben̄. ꝙ non erat in costa vt ex ipsa fieret eua/sed vt ex ipsa fieri posset voluntate diuina. Iste autem ordo causarū seminalium et rationaliū/quem indidit deus nature: ab eterno prefulsit in verbo vt vita et lux: vt dicit Joh. j. fm ordinem z modum quo processit a verbo in naturam: sic per similitudinem et speciē exēplariter refulsit in intellectibus angelorum: z sub specie istius ordinis vniuersalis/angeli omnia naturalia in proprio et singulari esse cognoscunt: ꝙ uis non operentur ea. Ea autem que sunt sub libero arbitrio/cognoscūt inquantum sui aliqua vestigia relinquunt in corpore: et si nulla talium relinquunt: cognoscere nō possunt/nisi boni angeli cognoscant ea in verbo: mali autem cognoscere non possunt. Unde boni angeli ad cognoscendas res singulares/nō indigent in quisitione: sed simplici intuitu per exemplar artis diuinē cognoscūt ea: talis autem nō est humanus intellectus: vt in libro de moru ordis dicit: ꝙ firmum in eternū causas qua cūcta coherent/se quoq; lege tenens/bas nos omnifariam/mobiles in omnifariam/imobili omnifariam nescimus: effluente vero materie inabilitate non percipimus deriuate in esse: pauci admodum et laboriose/nō tamen integre assequuntur: delata vero in res sensibiles/opinionē parit: et quibusdam scientiam: z cū extra nos fiat pro magna parte coniectura assequimur: pro maxima sentimus: pro tota nescimus. Hec solutio redit ad hoc: ꝙ per exemplaria formarū artificialiū: que sunt ad rem/nō are: fm ꝙ emanant a verbo in naturā/angeli cognoscunt: et ideo melius etiā singula cognoscunt ꝙ homines: qui per sensum ea accipiūt: vt dicit Dionysius. Ad id ergo quod queritur primo: vtrum ille forme sint acquisite/vel date/vel sint de naturalibus: dicendū ꝙ non sunt acquisite per abstractionem: nec sunt de naturalibus attributis: sed sunt cōcreate z date in creatione ipsis angelis. Et ad hoc qđ contra obiicitur/dicendum: ꝙ sicut lucis corporee duplex est actus in hoc/ꝙ visibile potentia fiat visibile actu: vnus em̄ est in abstrahendo colores z faciēdo eos inesse spirituali: alter est in illustrando mediū/qđ defert eos ad visum: ita duplex est actus intellectus agentis: vnus in abstrahendo intelligibilia/et dando eis esse intelligibilium fm speciem intelligentis: alter est illustratio intellectus possibilis vt resplendeant in ipo species intelligibilium: sed vtrumq; istorum est in homine. Et ideo dicit auicenna: ꝙ intelligentias esse in nobis/est splendor esse in nobis. Secundū alterū autem istorum actuū est in angelis: qui est illustrare intellectum possibilem/vt actu resplendeat in ipso qđ tamen iam in fuit sibi fm actum concreatum. Ad id qđ

Ad argumē tum primū

Ad 2m

querit̄ de solutione philippi cancellarij/dicendum: ꝙ bona est: et eadem est cum nostra: et bene probatur per auctoritatem Marimi: sed addendum est qđ ante dictum est: ꝙ angelis potestatem dedit cognoscendi/dando eis species z exemplaria vniuersalis ordinis nature: fm ꝙ ille vniuersalis ordo a verbo cognitiuo z operatiuo fluit in naturam: per quam etiam ipa natura potestatem accipit operandi et producendi singula. Ad id quod contra obiicitur/dicendum/ꝙ fm simplicitatem quam habet in deo/species ordinis illius non potest esse in angelo. In angelo enim est differens ab essentia ipus/sicut habit⁹ a subiecto essentialiter differt: et est multipartita fm rationes cognoscibilium: et ideo sub illa singula possunt cognoscere angeli. Ad aliud dicendū eodem modo: ꝙ in angelo efficitur multipartita: et sic potest esse ratio cognoscibilium multorū. Dicimus etiam: ꝙ exempla Dionysij sez ꝙ illa idea vna sit in deo et idem qđ deus/bona sunt: sed fm illam simplicitatem non potest esse in angelo/vt dictum est. Ad boc quod obiicitur de vniuersalibus: dicendum/ꝙ bene procedit obiectio: quia nō hoc modo multiplicantur/sed multiplicantur fm modū vniuersalis ordinis nature: fm ꝙ ille vniuersalis ordo a verbo fluit in naturam. Verbum enim/vt dicit Augustinus in. viij. de trinitate/formata noticia est/vt forma artis: que principiū est cognitionis et operationis. Ad dictum cancellarij dicēdū: ꝙ bonum est. Ad id quod queritur: vtrū sint causarum/vel effectuum ille similitudines: dicēdū ꝙ sunt similitudines ordinis causarum vniuersalis in quibus cognoscunt effectus: sicut in forma artis effectus artis cognoscitur determinate z proprie. Ad aliud dicendum: ꝙ hoc procedit ac si per similitudines effectuū cognoscant: et hoc non est dictum: sed ꝙ cognoscunt per similitudines ordinis causarum: et propter hoc perfectissimam scientiam habent de rebus hui⁹ mundi. Per hoc patet solutio ad sequens. Non enim cognoscunt per similitudines effectuū: sed fm similitudines ordinis causarum: vt dictum est. Ad aliud dicendum: ꝙ licet cause naturales fm ꝙ sunt in materia: vbi sunt sicut in euripo vt dicit plato: aliqñ agant: et quādoq; nō agant: et cōtingenter agant fm tamen ꝙ effluūt a verbo/sinobiles sūt: et vno modo se habent: et p similitudinem talis ordinis sunt in intellectu angelico: et ideo per similitudinē talis ordinis certe res naturales per ipsas cognoscunt angeli. Ad aliud iam patet solutio anteducta. Dictum est em̄ in prebabilibus: ꝙ ea que sub sunt libero arbitrio: si nullo modo per impressionem significantur in corpore: non habent angeli cognitionem eorū nisi accipiant in verbo per reuelationem. Ad vltimū dicendū: ꝙ sicut dicit philosophus in. vj. prime philosophie: ꝙ ea que fiunt frequenter/et sunt possibilia et contingentia/reducūtur ad ea que sūt semp vt ad causā: et ea que fiunt raro z per accidens/reducunt̄ ad ea que fiūt frequenter vt ad causam: sicut ens p accidens reducitur ad ens per se vt ad causam z subiectum: z fm ꝙ ad ipsa reducuntur/sic etiā in ipsis cognoscūtur: vel a se/sicut a nobis: vel in similitudine ordinis causarum vniuersalis/sicut ab angelis.

Ad 1m
Ad 2m
Ad 3m
Ad 4m
Ad 5m
Ad 6m
Ad 7m
Ad 8m
Ad 9m
Ad 10m

Quia angeli intelligunt visiōe matutina z vespertina: queritur de distinctione visionis matutine z vespertine.

A particla. II Arg. primū

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Arg. 6m

Ad obiectō nem

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

Ad 8m

Ad 9m

Ad 10m

Ad 11m

Ad 12m

Ad 13m

Ad 14m

Ad 15m

Ad 16m

Ad 17m

Ad 18m

Ad 19m

Ad 20m

Ad

sufficienter diuiditur cognitio angeli per matutinam z vespertinam. Et videtur q̄ nō: distinguit
Argu. neg. ēm Augustin⁹ sup Ben̄. triplicem cognitionem. s. cognitionē in verbo: cognitionē rei in angelo: cognitionē rei in ꝓpria natura/ siue in seipsa: sed constat q̄ prima dicit matutina: tertia vespertina: media ergo est meridiana: q̄ angelus lux est cui non
Argum̄. in ꝓ̄ū sunt admixte tenebre/ sicut meridiei. Sed ī cōtrariū huius est qđ dicit Augustin⁹ ad ozosiuz sic Ipsa creature cognitio in semetipsa vespertina est in dei cognitiōe matutina: z scientia angelozuz in seipsis vespertina dicitur in eōparatione ad scientiam que est in verbo: z fm hoc sunt due vespertine cognitiones. Et queri͡ differētia inter eas z videtur q̄ nulla sit: idē ēm angel⁹ est cognoscēs rē in se/ et in re ipsa: z idem cognitum est in vtroq̄z: ergo nulla differētia est: necex parte cognoscentis: nec
Argu. 2m. ex parte rei cognite. Contra hoc est q̄ aug⁹ tria verba (que sunt in ꝑmo Ben̄. fiat/ fecit/ z factuz ē) ad tres modos refert cognitionū angeli: fiat enim dicit in cognitiōe verbi/ in quo angelus accepit cognitionē rei fiende: fecit ad cognitionē angeli: vñ dicit fecit in cognitione angeli: quia cognouit rem faciendam anteqūz esset: factum est in ꝓprio genere rei z specie: Cōstat autē q̄ alius modus est cognoscendi rem anteqūz sit/ z postq̄z facta est: ergo videt̄ q̄ secūda differt a tertia: z sic sunt tres visiones/ z
£ Solo ptē. II. Ad arg. primum. non due tm̄. Solutio: dicendū ergo ad ꝑmuz: q̄ visio matutina in. 4. sup Ben̄. vocatur visio rei fiende in luce verbi: quia sicut dicit Job. 1. Omnia quecunq̄z facta sunt/ in verbo anteqūz fierent fuerūt vita z lux: z verbo cognitiuo z operatiuo sue vocationis ad esse acceperunt originem: z sue demonstrationis in luce verbi acceperunt ꝑmum ortum: Et hoc cum demonstrat angelice intelligentie in luce verbi/ visio vocatur matutina: vesperti
na vero/ que continue decrescit in noctem et redit ad manē: sicut dicit Ben̄. 1. Factum est vespere et mane dies vnus/ est in luce intelligentie angelice noticia rei in seipsa: quia res in seipsa mutabilis est/ habens vmbras priuationis z materie in quas continue deficit: Propter qđ z plato dixit: q̄ intellectus verus nō est de eis/ sed opinio quedam z phantasia: cū tamen angelus ex noticia rei in seipsa in laudem creatoris assurgit: z sic conuersus ad deum/ noticiā alterius rei fiēde in luce verbi accepit: vespera mutatur in manē z sic factū est vespere z mane dies vnus: qui est sequentis diei ortus z ozigo. Vult ēm Aug⁹: q̄ dies series repetita/ nihil aliud sit nisi lux angelice intelligentie: que lux z dies ꝓpter perspicacitatem vocat̄. z dies series presentata p noticiam sex generibus rerū que deus creando disponendo ornando p̄durit in mundi constitutionem: mane autem p̄sentatio illius lucis ad ortum rei in verbo/ ex quo ꝑmo habet ortum sue vocationis ad esse: vespera vo eiusdez lucis angelice illustratio sup rem in seipsa existentem regiratio/ vespere in manē est: quādo angelus videns q̄ res exiuit in esse ea ratione qua fuit in verbo/ attollitur in laudem creatoris/ et sic regiratur in verbum/ accipiēs alterius creature fiē de similem noticiam: que prima illustratio est rei vocande ad esse. Unde auctoritas prima Aug⁹ q̄

in ducit nō intendit distinguere visionem matutinam z vespertinā: sed intendit dare differētiam in modis proficiendi ad dei noticiam/ angeli z hominis: z ideo ex illa non potest ꝯcludi. q̄ sancti vel ꝓphete videant visione matutina ꝓ vespertina.

Ad aliud dicendum: q̄ Aug⁹. bene distinguit/ Ad 2m
fiat/ fecit/ z factum est: sed quia prima lux in qua creatura ortum habet/ lux verbi est: ideo visio in verbo matutina dicitur: Secunda vo lux est/ qua angelus nosci rem in seipa: z ideo illa matutine visionis nomen habere nō potest. Ad aliud dicen- Ad 3m
dum: q̄ cū Aug⁹ dicit: q̄ mane est qđ cū cognitiōe creature angelus in laudem creatoris assurgit: intelligit Augustinus de prima cognitiōe que est in verbo/ z est creature fiēde. Ad aliud dicēdū: q̄ Ad 4m
ibi bene distinguit Augustin⁹ inter matutinam et vesperti nā: sed vmbra que intercidit non est ex videntesiue cognoscente angelo/ sed ex parte rei visesiue cognite: hec tamen vmbra rursus redit ad lucem z ad mane/ quādo ex cognitione rei in seipa assurgit in laudem creatoris: z hoc z nō amplius intendit dicere Augustin⁹: Et ideo dicit: q̄ series dicitur factū vespere z mane dies vnus/ vel secund⁹ vel tertius: z sic de alijs sine interpositione noctis quia lux intelligētie angelice occasum in tenebras non habet: siue cognoscat rem in verbo: siue in seipsa: siue etiam in se angelo. Per hoc patet solu- Ad 5m
tio ad sequens: illa enim verba Augustini directe signant hoc qđ dictum est de distinctione visionis matutine z vespertine. Ad aliud dicēdū: q̄ cog- Ad 6m
nitio vespertina dicitur cognitio rei in seipa/ ꝓpter causam que dicta est: Si enim cognoscit in seipsa vt est/ cognoscit obumbrata murabilitate et priuatione: licet ex parte cognoscētis nulla sit vmbra: z licet cognoscat vt est per causam proximā: in verbo autez nulla patitur vmbram: quia ibi est vita z lux: vt in prehabitis dictū est. Ad aliud di- Ad 7m
cendum: q̄ questio Augustini bona est/ z solutio bona: z probat q̄ omnia simul sunt: z ordo qui dicitur ibi esse primi z secundi z sic deinceps: non est interuallozū temporis/ sed ordinis nature operū creationis/ dispositionis/ z ornatus: super q̄ dies illuxit/ quādo intelligentia angelica (q̄ dies est) singulis p cognitionē p̄sentata fuit. Et ad id qđ queritur: verū angelus simul z semel possit itelligere multa vno actu intelligēdi dicimus/ q̄ intelligere multa dicit duobz modis. Sunt ēm multa vt multa discrete z distincte absinicē accepta: z sic angel⁹ vno actu nō potest intelligere multa: vt probat obiectio. Et sunt multa non vt multa/ sed vt ordinata ad vnum: z sic angelus potest vno intellectu intelligere multa: quia sic multa intelligit in vno. Et sic est in operibus sex dierum: vbi multa accipiuntur in vna forma ornatus: vel in forma dispositionis vel in vna forma creatiōis. Ad aliud patet Ad 8m
solutio p id qđ dictū est: angelus ēm nō potuit cōferre iobānē/ q̄ multa vt multa vno videret intuitu: sz q̄ multa videret in vna forma lumis accepta p reuelationē. Ad id qđ cōtra obiicit dōm est: q̄ Ad 9m
multa vt multa vno intuitu nō ꝑt videri: z ꝫ non amplius probat obiectio. Et dictum Aristo. ad Ad 10m. Ad 11m.
ductum de ꝛopic. Ad id qđ vlterius obijcitur contra vtraq̄z visionem: dicēdum sicut paulo ante

dictum est: nō dicitur matutina vel vespertina/ ꝓpter vmbram quā patiatur angelica cognitio ex parte cognoscentis: sed quia a gnituz ex luce verbi tūc primo vocatur ad lucem z ad esse ex nihilo/ in quo priuatum fuit ex luce z esse. Un̄ Augustinus. i. 4. sup Ben̄ inter alias expositiones ponit istā q̄ mane est in ortu rei: dies in rei permanentia z existentia: vespera in rei declinatione que cuz creata sit/ Ad 12m. semp de se declinat ad nihilum. Ad aliud dicendum: q̄ cognitio i verbo matutina dicit: nō q̄ verbum aliquas vmbras patiat qđ plena lux est/ sed quia tunc res ex nihilo oriuntur: z sic quasi ex vmbra noctis ad esse z ad bonum illustratur: ꝓpter qđ Dionysius dicit: q̄ bonum z lumen idem sunt: et q̄ lumē de quo dixit deus fiat lux fuerit bonitas sua: qua omnia que creauit ad formaz esse z boni
Ad 13m. deus illustrauit. Ad aliud iaz patet solutio per antedicta: Dictum est enim: q̄ non dicitur vesperti
£ Ad ꝑmā qō nē inducēdē. na ꝓpter declinationē cognoscētis angeli ad ignorantiam/ sed ꝓpter declinationez rei cognite in seipsa: que in luce verbi nullam habet declinationem/ sed potius ꝑfectuz ad lumen esse z boni ex tenebra nihili qua regebatur antez̄ crearet. Ad id qđ vlterius queri͡: si vtraq̄z istarum cognitionum angelis sit naturalis: dicendum q̄ naturale dicitur duobus modis: scz vt cōstituens naturā sic neutra naturalis est angelo: sic enim naturale est/ q̄ spiritus sint z intellectualis nature. Dicit etiam naturale/ qđ debetur alicui creature ex ordine quē naturaliter habet vniuersoz: z sic (quia sicut dicit Augustinus, ꝑpe deum factus est angel⁹) debetur ei conuersio ad verbum/ z cognitio creature fiende in verbo: que est visio matutina: Et sic etiam quia superpositus est omnibus alijs creaturis/ z nature cognitiue: debetur cognitio eozuz q̄ sibi subsunt: sicut ministro debetur cognitio eozū que pertinent ad ministeriuz sic ordine nature de
Ad arg. nc. betur ei cognitio rerum in seipsis/ que est visio vespertina: z sic fm aliquid vtraq̄z visio est sibi naturalis/ z non simpliciter. Ad id qđ in contrariuz obijcitur/ dicendum: q̄ hoc modo non est naturalis/ sed fm quid: vt dictum. Similiter z conuersio ad verbum duplex est: scz prout verbum obiectū beatitudinis est: z sic conuersio ad verbum nō fit nisi per gratiam z gloriā/ que super naturam ēt: z est conuersio ad verbum ꝑut est principium cognitiuum z opatiuum eozum que per ipsum p creationem vocanda sunt ad esse z ad bonuz: quod est lumen venustans oīa creata fm dionysium. Et hec conuersio debetur nature: que iuxta verbum facta est: z hoc modo dicitur naturalis fm quid.
Ad sēam qōnē iciden tem. Ad id qđ vlterius queritur dicendum q̄ cognitio rei ab angelo non potest esse nisi duplex: scilicz cā causal⁹ in effectu: z hoc modo diuidit in matutinā z vespertinā: qz plibz modis nō potest cognosci res. Quia ratio cognitionis rei/ vel est in causa: z hec est matutina: vl ē in seipsa/ z sic est vespertina: et tunc cognitio (qua angelus cognoscit rem in seipsa) potius est dispositio cognoscētis q̄ ratio rei cognite. Et sic sufficiens est diuisio quando diuiditur in matutinam z vespertinam. Si autem q̄ cūq̄z modus cognoscendi dicatur visio: tunc nihil ꝓhibet esse tertiam visionem/ qua angelus cognoscit rem in seipso: Et hanc quidam dicunt esse diurnam vel meridianam. Propter qđ Dionysi⁹ dicit: q̄ angelus est imago dei: manifestatio occulti luminis: speculum purum/ clarissimū/ nullis p mixtum tenebris ignorātie: sicut in prehabitis determinatū est cum de definitione angeli tractar et

Ad id qđ obijcitur in contrarium/ dicendum: q̄ Ad primū Argumētū in cōtrariū.
vespertina cognitio duobus modis est: scz simpliciter/ z respective: Simplr cognitio rei i seipa vespertina est: ꝓpter rationes que in prehabitis dicte sunt/ z sic e diuerso/ diuidit visionez cum matutina: Respective visio (qua videt angelus in seipo (vespertina est/ respectu visionis in verbo. Et sic loquitur Augustinus ad Ozosium sic: dicitur lux lune nocturna respectu lucis solis licet i seipa quādo plena est/ nullas patiatur tenebras. Ad Ad 2m
vltimū dicendū: q̄ Aug⁹ accipit ibi numerū visionum cōmuniter: siue sit fm modum videntis: siue fm modum rei vise. Unde cōmuniter quidē sunt tres: fm rationem autem rei vise/ que non splendet nisi in causa/ vel in seipsa non sunt nisi due: vt dictum est.

Queritur de comparatione visionis matutine ad vespertinā vt videat̄ que sit potioz

A Qō icidēs

Urca hoc queritur de comparatione visionis matutine ad vespertinam: vt videatur que sit potioz. Et videtur q̄ matutina. vñ Arg. primū q̄ matutina sit potioz
Augustinus ad ozosium: plus videtur creatura in verbo q̄z in seipsa videatur: plus videtur in arte in qua fit q̄z in seipa videatur: Sed videtur visione matutina in arte in qua fit: visione vespertina videtur in seipa: ergo ad certitudinē rei cognoscendi de potioz est visio matutina q̄z vespertina. Adhuc Arg. 2m.
Aug⁹. xj. de ciuitate dei: Scientia creature in comparatione scientie creatoris quodāmō ad vespam sicut lucescit z mane fit/ cū ipa referr̄ ad laudē dilectionēq̄z creatoris: nec in noctē vertit̄/ vbi non creatoz creature dilectiōe derelinq̄t. Ergo patet/ q̄ cognitio matutina melioz est q̄z vespertina: z magis certificat. Adhuc: Aug⁹. ibidē paulo post: Cognitio Arg. 3m
creature in seipa/ decolorationē est vt ita dicā/ q̄z cū in dei sapientia cognoscit velut in arte q̄ facta est: nō ꝓ gruentius vespa q̄z nox dici pōt. Si g̃ vesperina decolorationē est/ ignobilioz ē: z sic matutina nobilioz.

Adhuc: Hec visio q̄ crescit in luce/ nobilioz ē q̄z illa q̄ decrescit in tenebras: Sed matutina crescit Ar. 4m
in luce vesperina in tenebras: g̃ est nobilioz matutina q̄z vesperina. In ꝓtrariū est: q̄ illa cognitio potioz est q̄ res distincte cognoscit/ q̄z q̄ indistincte: z ꝓ Argumētū primum in cōtrarium.
res in seipa cognoscit distincte/ in vbo indistincte: res ēm nō sunt distincte in vbo/ vt dicit Dionysi⁹: multa ēm sūt ibi vnite/ z distincta indistincte/ z materialia immaterialit̄ mobilia immobilit̄. Videt̄ g̃ q̄ certioz cognoscat in se q̄z in vbo: z sic visio vesperina potioz ē q̄z matutina. Adhuc: Aristo. in ꝑmo ꝑ Ar. 2m
mephie dicit: Sicut se hz res ad esse/ ita se hz ad cognitionē: sz res in seipa sic se hz ad esse/ q̄ infallibiliter ē vbo est: in vbo aūt existēs nō est vbo est in seipa/ sed creatrix essētia: vt dicit Anſ. in monol⁹ vesperina g̃ cognitio e melioz cognoscit fm vbo qđ est q̄z matutina: z sic visio vesperina videt̄ potioz esse q̄z matutina: potioz enim est visio que certius ostendit

Arg.3m rem ſm eſſe rei. Adhuc: Certius cognoſcit̄ qō cognoſcitur habitu q̄ id qō cognoſcitur priuatione: veſpertina cognitione cognoſcitur res habitu/ boc eſt per principia formalia que ſunt in ipſa:matutina cognoſcitur priuatione. dicit enim dionysi⁹ in libro de miſtica theologia: q negationes in deo ſunt vere: affirmatiões vo incōpacte: Nihil em̄ de deo per inherentiam predicari poteſt. Si enim dicatur deus ſubſtantia/ vel eſſentia/ vel ſapientia/vel quicquid talium dici poteſt: ad artificialē predicationē reduci non poteſt: non em̄ predicatur vt accidens de ſubiecto: quia de deo nihil accidit: nec poteſt predicari vt cōmune de ſuo inferiori ſm doctrinam Ariſto. in predicamētis: vbi dicit: Quando alterum de altero predicatur vt de ſubiecto: quia deo nihil eſt vniuerſale z nihil particulare: z ideo oportet q exponatur per eminētiam: ſicut docet Dionyſius ibidem: q omnes poſitiones que in deo affirmantur/ oportet potentius negare: eo q nihil ſit omniū eorum que ſunt. Et ideo ſic exponit Dionyſius: Deus eſt eſſentia/ vel ſubſtantia: z magis non eſt eſſentia q̄ vel ſubſtantia: ſed ſuper omnē eſſentiam/ z ſuper omnē ſubſtantiam. Videtur ergo: q quicquid in deo cognoſcitur/ priuatione cognoſcatur: ſed quicquid cognoſcitur matutina viſione cognoſcit in deo: ergo quicquid cognoſcitur matutina viſione cognoſcit̄ priuatione: z ſic potior eſt veſpertina q̄ ſit matutina

Ar.4m vt videtur. Adhuc: Lux verbi infinite eſt potentie: perſpicacitas autem intelligentie in angelo finita ſm potentiam: ergo videtur q angelus non poſſit videre verbum ſm potentiā verbi: ergo nec qō eſt in verbo: ſed ſemper videt diuarticato viſu/ z vicio a potentia lucis verbi: z qō per tale mediū viſui copulatur/ imperfecte videtur: ſed qō videt viſione veſpertina proportionata luce videt: ergo

B qō videt viſione veſpertina/ melius videt q̄ qō vi-
Queſtiūcla Arg. primū det viſione matutina. Sratia huius oportet vlterius querere: vtrum cognitio qua angelus cognoſcit verbum/ ſit viſio matutina vel veſpertina. Et videtur q matutina: angelus enim cognoſcit verbum z res in verbo per ipſum verbum: ergo videtur q res cognoſcūtur in verbo: z ipſum verbū eodem ſtat principio cognoſcēdi: z illud principiū ſit verbum: Sicut etiā in intelligibilib⁹ a nobis/ principia cognoſcūtur a nobis ſeipis: z principiata ex principijs ſed vbi ē verbum principium cognoſcendi ibi eadem cognitio ſm ſpeciem: cognoſcere verbum z cognoſcere res in verbo/ eodem principio fit: ergo eadem cognitio ſpecie eſt cognoſcere verbum/ z cognoſcere res in verbo: ſed cognoſcere res in verbo eſt cognitio matutina: ergo cogno-

Arg.2m ſcere verbum cognitio matutina eſt. Adhuc: Auguſtinus ad Oroſium dicit ſic: De ſanctificatione diei ſeptime hoc intelligi poſſe arbitror cum dicitur: Requieuit deus ab omni opere ſuo: q non in ipſo die tanq̄ eius bono indigens quo fieret beatior requieuit: ſed ipſum diem ſeptimū id eſt angelicam naturam adduriſſe ad requiem ſuam: vt videret in deo ſicut omnem formandā creaturam ita z illum videret q nullam creaturam propter indigentiam/ ſed ſola bonitate feciſſe. Et hoc accipitur q viſio matutina eſt videre verbum z videre deum. In cōtrarium eſt: q aliud eſt videre ſolem: z aliud eſt videre in lumine ſolis res alienas. Et ſi viſio diſtinguit̄ ſm ſpecies viſibilium: alia ē viſio ſpecie qua videtur ſol in rotat: z alia viſio q̄ videntur cetera in lumine ſolis. Adhuc videtur q viſio verbi/ z viſio dei nec ſit matutina/ nec veſpertina: quia Beñ. 1. vbi dicitur dies vn⁹ z dies ſecundus: z vbi dicit̄ facta eſt lux/ Dicit aug. q p diem intelligitur p̄ſentata lux diuina ad illuminationē intelligentie angelice: z nulla fit mentio/ nec de veſpertina/ nec de matutina: ſed ſimpliciter dicitur: vocauit lucem diem z tenebras nocte: z poſtea in ſequenti die p̄mo dicitur: factum eſt veſpere z mane dies vn⁹: Formatio g̃ creature angelice in conuerſione ad lucem verbi/ ē ante veſperam z mane: ergo nec matutina/ nec veſpertina eſt cognitio verbi. Soluto: dicendū ad primo queſtitū: q abſq; dubio potior eſt viſio matutina q̄ veſpertina: ars enim/ forma/ z ratio eſt in qua res ſit facta per artem: z eſt principium rei facte/ in quo ipſe artifex totum artificiatum cognoſcat z facit/ et omnem ordinem qui exigitur ad artificiatum: ita q nihil penitus lateat eum de oīb⁹ que exigūtur ad artificiatum. Unde in talibus verū eſt qō dicit Ariſtoteles i. 7. p̄me philoſophie: q dom⁹ eſt ex domo/ ſanitas ex ſanitate/ plaga ex plaga: domus ſcz que eſt ex lapidibus z lignis/ ex domo que in anima architectonici: z ſanitas que eſt in e/ qualitate humorum/ ex ſanitate que eſt in anima medici. Melius em̄ cognoſcitur res in eo in quo tota forma rei z ratio z ordo factionis z eſſe preſens eſt/ q̄ in eo in quo nihil horum preſens eſt: ſz in verbo tota forma exemplaris rei tota ratio/ totus ordo factionis z eſſe z nature in clariſſima luce preſentia ſunt: in re autem ipſa nihil horum preſens eſt: z p̄ter hoc melius cognoſcitur in verbo q̄ in ſeipſa. Et hoc expreſſe vult Auguſtinus i auctoritatibus proiſta parte inductis. Et per hoc patet ſolutio ad quattuor p̄ima: quia illa conceduntur z procedunt. Ad id qō obiicitur in contrarium dicendum q duplex eſt diſtinctio: ſcz ſm eſſe. Et tali diſtinctione nō ſunt res in verbo diſtincte, lapis enim non eſt in deo diſtinctus ſm eſſe: Sed alia eſt diſtinctio rationis forme idealis: que in deo nō diſtinguitur: quia vna eſt: ſed diſtinguitur relatione ad rem cuius idea eſt. Et de hac diſtinctione dicit Auguſtinus: q alia ratione facit equum z alia hominem: ſicut artifex alia ratiōe dolat trabem: z alia ratione rotundam facit columnam. Et ſic forme ideales diſtinguuntur ad extra non ad intus: z efficiuntur plures rationes per relationem ad creata/ q̄ uis in artifice ſint vnum: Et ſic angeli vident in verbo viſione matutina diſtincta ratione vnumquodq; qō ad lucem eſſe et boni qō cauſa creationis eſt/ ſm ordinem ſapientie diuine oriturum eſt: hec enim lux (vt dicit Auguſtinus) ſeries intelligentijs preſentata angelorum ſm ordinem creandorum/ diſponendorum/ et ornandorum. Ad aliud dicendum q dictum ariſtotelis i. 1. p̄me philoſophie/ intelligit̄ de principijs eſſe: ſicut ipſe ſe explanat in principio phiſicorum: q intelligere z ſcire contingit circa omnes ſcientias / ex principijs et cauſis / et elementis

In 7riū Arg. primū

Arg.2m

Soło qōis incidentis

£ Ad arg.i 7 riū. Ad.1m

Ad.2m,

ſcibilium: ſed ex his que ſunt in verbo vt cauſe formales z principia factiua/ maxime ſe habent ad eſſe z fieri z magis: ſicut dicit plato in tymeo: q̄ ex forma z materia quā habet res in ſeipa: z ideo in verbo ſm fieri z eſſe magis cognoſcitur q̄ in ſeipa

Ad 3m Ad aliud dicendum: q in deo nihil cognoſcitur priuatiue/ ſed per habitum luminis z rationis: ſed res in ſeipa multis ſubiacet priuationib⁹ z mutationib⁹: p̄ter qō dicit plato: q nō cognoſcitur in ſeipſa niſi ſicut in euripo id eſt in ebulliriōe ſeu mutabilitate: in formis aūr primis/ que ydeales ſunt z factiue/ per certū z ſtantem cognoſcit intellectū: Unde illa obiectio falſum ſupponebat. Et qō obiicitur: de deo nihil predicat̄ per inherentiā. Dicendum q hoc nihil facit ad p̄positum: quia q̄uis nulla p̄dicentur per inherentiā de deo: tamen multa p̄dicātur de deo per ydemptitatē: que verior: z certior p̄dicatio eſt q̄ per inherentiā. Dico autē multa/ que p diuerſum modū ſignificandi multa ſūt: licet re ſint vnum z idem. De his autez ſatis in primo libro tractatum eſt.

Ad 4m Ad aliud dicendū: q licet lux verbi ſm potentiā infinita ſit/ z nullo intellectui coaptabilis per cōprehenſionē: tū verbū nō ſm potentiā infinitā acceptū/ ſed vt eſt ratio z principiū illius z iſtius/ in luce verbi coaptabile eſt intellectui creato: z hoc vocat viſio matutina p̄pter mane qō tūc primo oriturа monſtrat̄ in arte diuina ad lumen eſſe z boni: ſicut ſepius dictum eſt.

D Ad q̄ſtiuculam Ad id qō vlterius queritur dicendū: q cognoſcere verbum eſt duobus modis: ſcz vt eſt obiectū beatitudinis: Et ſic videre verbū non p̄prie vocatur viſio matutina. Sed viſio que eſt tota merces: et eſt videre verbum vt eſt principiū z ratio z virtus rei, primo creande/ vel diſponēde/ vel ornande: et ſic videre verbum/ viſio matutina eſt ſm Auguſtinū: z hoc modo videre verbū eſt videre res in verbo. Et hoc modo procedit prima obiectio: quia

Ad argumētū primū hoc modo videre verbū/ z videre res in verbo refertur ad viſionem matutinā: z hoc modo vna ratio viſionis eſt vtrobiq;.

Ad 2m Per hoc patet ſolutio ad ſequens: quia verba Auguſtini expreſſe hoc dicunt.

Ad argmē/ tū i p̄rariū Ad id qō obiicitur in contrariū: dicendū q nō eſt ſimile de ſole materiali/ z de his que videntur in lumine eius: ſol enim materialis nō eſt cauſa eſſe z fieri viſibiliū/ ſed manifeſtatio tm̄: nec manifeſtat ea in ſe/ ſed extra ſe. Verbum autē z principiū/ z cauſa eſt/ z eſſe z fieri rerum creandarum z diſponendarū z ornandarū: z ideo manifeſtat ea

Ad 2m in ſeipo: p̄pter qō ad vnam z eandem viſionē refertur/ z viſio verbi/ z viſio rerum in verbo. Ad aliud dicendū: q licet nō dicatur in gen. tamen a baſilio/ hieronymo/ ambroſio/ beda/ ſtrabo dicitur: q luce illa (quā deus appellauit diem) paulatim tendente ad occaſum factum eſt veſpere: eademq; redeunte ad ortum/ factū eſt mane: z ſic dies vn⁹ naturalis. Similiter per conuerſionem ad lucem verbi angelice nature/ angelus factus eſt dies: et lux cuius mane fuit cognitio creature fiende/ veſpera cognitio creature facte: z ſic ſm ordinem rei/ cognitio ag̃elica habet veſpe z mane. Propter qō etiam dicit Auguſtinus: q prima dies mane non legit̄ habuiſſe: quia angelus ante q̄ eſſet/ non potuit ſe cognoſcere fiendum in luce verbi: in qua tm̄ luce cognouit ſe factū.

Queritur qualiter vnus ab alio intelligitur vel cognoſcitur: et qualiter ab hoīe

A Parti. III.

t Tertio queritur/ qualiter vnus ab alio intelligitur vel cognoſcitur. Videtur enim q hoc fieri non poſſit: cognitio enim nō poteſt fieri niſi altero duorum modorū: ſcz q cognoſcibile ſit in cognoſcente p eſſentiā: ſicut homo cognoſcit ſuam charitatem/ z ſuam caſtitatem/ z ſuum p̄prium intellectum z voluntatem/ z alia que per eſſentiam ſunt in anima: vt dicit Aug⁹. in. 9. de trinitate. Aut q cognoſcibile per ſpeciē abſtractam ſit in cognoſcente. Et neutro iſtorum modorum poteſt cognoſci angelus ab angelo: vel angelus ab homine. Conſtat em̄: q angelus non eſt in intellectu per eſſentiam alterius angeli vel hominis: z ſic ceſſat primus modus cognitionis. Similiter cuz angelus ſit ſubſtātia ſimpler z immaterialis: z abſtractio ſpeciei intelligibilis nō fit niſi a materia/ z ab appendicijs materie: vt dicūt Ariſtoteles z Auicenna: conſtat q ab angelo non p̄t fieri huiuſmodi abſtractio: z ſic ceſſat ſcōs mod⁹: z ſic videtur nullo modo angelus intelligi ab angelo/ vel etiam ab homine. Ad hoc quidam direrūt ſicut dicit empedocles: vt narrat ariſtoteles in p̄mo de anima: q ſimile ſimili cognoſcit: z ita angelus cognoſcendo ſe/ cognoſcit alium angelū ſimilem ſibi. Et hi dicerum ſuum affirmant p auguſtinum in. 13. de trinitate: qui hoc expreſſe dicit: z dat exemplum: q aliquis p carthaginem quā vidit/ ſimilem ciuitatem cognoſcit quā non vidit: et per mentem ſuam, p̄riam quā videt per intellectum/ cognoſcit naturam mentis alterius quam non vidit. Sed contra hoc eſt/ q cognitio ſimilis in ſimili indiſtincta eſt: z ſm hoc vnus angelus non cognoſceret alium ſm diſtinctum eſſe z perſonalitatem, p̄riam angeli: que cognitio imperfecta eſt: et ſic angelus non perfecte cognoſceretur/ nec ab angelo/ nec ab homine. Adhuc: Angelus/ vt in p̄habitis ex verbis Dion⁹. z marī. determinatū eſt/ perfecte cognoſcit ea que ſūt mundi ſenſibilis que tamē ſub ipſo ſunt: Si ergo angelum non cognoſceret/ niſi in ſe ſicut in ſuo ſimili: videretur q imperfectius cognoſceret angelus qui iuxta ipſū eſt/ q̄ res ſenſibiles que ſub ipſo ſunt: qō valde inconueniēs eſt. Adhuc cognoſcere rem in ſuo ſimili/ nō eſt cognoſcere niſi quia eſt/ z nō quid ēt: et hec ē ip̄erfectiſſima cognitio. Et ſm hoc angelus nō cognoſceret angelum in eo quid eſt/ ſed quia eſt tantum: quod eſt valde inconueniens: ſm hoc em̄ vnus angelus de alio nullam p̄fectam cognitionem haberet. Adhuc: Quidam ſubtiliz are intendentes/ dixerūt: q ſm Dionyſium z Damaſ. angeli ſunt z lumina z ſpecula: Et inquantū ſunt ſpecula/ habent naturā z potentiam intellectiua z receptiuam ſpecierum intelligibiliū: quod eſſe nō poteſt/ niſi per poſſibilem intellectum: In quantū autem ſunt lumina/ habent naturam z potentiaz actiuā z datiuā ſpecieꝝ intelligibiliū. Et ſic dicūt: q p naturā receptiuā vn⁹ recipit ab altero ſpeciē: et p naturā actiuā z datiuā/ q̄ nō poteſt eſſe niſi p intellectum agentem/ vnus imp̄rimit in alium ſpeciē: z per huiuſmodi ſpēs ſic ſibi impreſſas abinuicem ex receptas perfecte vident z cognoſcunt ſe-

Arg. p̄mus in p̄rarius

Arg. 2m

Arg. 3m

B Sed a opio

Argumētū inuicem. Sed hoc est cōtra hoc qđ dicit aug⁹. in.xij. sup gen. ad litterā: q̄ inferius nō potest agere in superius: quia non potest dñari in ipm/ per eandē rationē nec per imparē agit: sed imprimere speciē suā/ agere est: ergo ꝑm hoc inferior angelus non posset cognosci a superiori: quia nō posset imprimere in eū speciem suā: z nec par a pari cognosceretur: qđ valde absurdū est. Adhuc: Secūdū hoc intellectus receptiuus in angelo/ siue possibil' ad huiusmodi species receptas haberet se sicut tabula rasa: z sic nō differret ab intellectu possibili in homine: qđ valde inconuenies videt: cū natura angelica ꝑm intellectū simpliciorem et altiorem sit q̄ homo: z sic non videat esse in potentia/ sed in actu ꝑm omnia intelligibilia z species intelligibilium.

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Adhuc speculū nō tam receptiuū ē q̄ reflectiuū luminis: z sic vnus angelus nō tm reciperet speciem ab alio cognitiōis/ sed speciem receptā reflecteret in aliū: quod difficile est inuenire. Adhuc: Iterū quidā dicunt: q̄ due nature sunt extreme/ et vna media participans cū vtraq̄. Diuina em̄ natura est datiua specierū z factiua/ z nullo modo receptiua. Corporalis autē natura nō luminosa est/ receptiua specierū: nullo modo factiua: Sicut patet de oculo: qui non videt/ nisi speciē visibilis recipiat: z sic est de alijs sensibus z generaliter de omnib⁹ potencijs operantib⁹ in organo corporali Et dicūt: q̄ angelica natura media est: que p hoc q̄ est lumen/ actiua est z datiua specierū: z per hoc q̄ est speculū/ receptiua: z sic per species receptas et factas in ipo cognoscit vnus angelus aliū angelum. Sed hoc destruit̄ per ealdē rationes per quas destructū est ante dictas: sic em̄ intellect⁹ possibilis in angelo est sicut tabula rasa ad species receptas: qđ valde inconueniens videt: cū ab initio sit perfectus/ z in actu intellect⁹ angelic⁹. Ultrius queri̊ quō angelus cognoscit deū. Deus em̄ infinite virtutis est/ z angelus finite: ergo nō est ꝓportio inter angelū cognoscentē z deū cognitum: z sic videt angel⁹ nō cognoscere deū. Adhuc: duo inꝓportionalia non coaptant̄ sibi/ nisi per mediū ꝓportionale vtriq̄: si ergo nō ꝓportionant̄ virtus angelica z virtus diuina in cognoscendo: z contingat q̄ angelus cognoscat deū vel videat per intellectū: oportet q̄ hoc fiat p mediū. Et tunc querat̄ de illo medio: quia aut est creatū/ aut increatū: si increatū/ tunc est idem qđ deus/ et nō ꝓportionatū cognitiōi angeli: z si ꝓportionari debeat/ indiget alio medio: z sic ibitur in infinitū. Si aut̄ ē creatū tūc potētie finite ē z potētie ifinite est i cognoscēdo (q̄ est in deo) ꝓportionari nō pōt: et sic per illud angel⁹ nō potest cognoscere deū: et sic videt q̄ angelus nullo mō possit cognoscere deū.

Tertia opinio

Argumētū in cōtrariū

Questiūcula

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

In cōtrariū arg. 1m

Arg. 2m

In contrariū est qđ dicit Math. x viij. b. Angeli eorū semp̄ vident faciē patris mei qui in celis est. Adhuc. Augustin⁹. xv. de trinitate dicit: q̄ mens cognoscit seipsam: quia sibi ꝓsens est per essentiā: Ergo a simili/ cū deus per essentiam/ ꝓsentiā z/ potentiā sit in angelo z in mente: p ꝓsentia essentie siue cognosceꝝ z ab angelo et a mēte. Adhuc: Nobilissimo cognito/ nobilissimus debetur modus cognitionis: sed deus est nobilissimū cognitū: nobilissimus aut̄ modus est per ꝓsentiam essentie: ergo deus cognoscit̄ ab angelo z a mente per presentiā essentie. Solutio: dicēdū ad ꝑmū q̄ angelus intelligit̄ ab angelo/ et ab hoīe: sed ab angelo intelligit̄ et cognoscit̄ sub specie que est similitudo artis/ in qua factus est angelus: sicut z cetera intelliguntur ab angelo per formas z species que in creatione cuilibet angelo indite sunt ad singula creata cognoscēda: sicut in ꝓbabil' pauloan̄ satis determinatū ē: Et sic nō oporteret/ q̄ p essentiam vnus angelus sit in intellectu alterius: habitum est em̄/ q̄ in specie artis melius videt res q̄ in seipsa. Ab homine aut̄ intelligit̄ p abstractionē sicut abstrahit̄ angelus ab hoc angelo. Sicut em̄ vniuersale simplex z intelligibile efficit̄ per remotionē materie/ z eorū que sunt ꝑ ꝑria particulari: que a ꝓbis vocantur accidentia z incōcabilia: ita idem vniuersale ꝑ ꝑriū efficit̄ p reductionē ipsius ad ꝑria z incōcabilia. Proꝑriū em̄ est singulare nō cognoscit̄ nisi/ p aliq̄d ꝑ ꝑriū z singularis: sicut expresse ostendit̄ in tobia: vbi primo raphael ignorabatur esse angelus: tamē per operatōes medicīe/ quas fecit circa sarā vxorē iuniozis tobie/ cōpescēdo demoniū ab ipsa: z quas fecit de felle piscis circa oculos senioris tobie: sub ꝑrio nōie cognitus est q̄ ipse etiā esset angelus raphael/ qui medicina dei interpretat̄. Et q̄ obijcit̄: q̄ a simplici nō potest ee abstractio. dom̄/ q̄ duplex est abstractio scz a materia z a materie appendicijs: z hec est abstractio forme intelligibilis a phātasmatib⁹: z hoc nō pōt esse in spūali z in materiali natura. Et est abstractio vniuersalis a particulari: que fit dicto modo/ scz separando formā intelligibilem ab his qui appropriant eā huic particulari: sicut abstrahitur punctū ab hoc puncto/ z vnitas ab hac vnitate: et sicut abstrahit/ ita per reflexionē ad ꝑria iterū coniungit: Et sic z vniuersale et particulare intelligit. Et hec abstractio est in omnib⁹ creatis tam simplicibus q̄ cōpositis: In deo autem esse non potest: quia in eo nec est vniuersale/ nec particulare ꝑrie loquēdo teo q̄ in ipso idem est qđ est z esse. Ad solutionē quā quidam ferunt: q̄ ex se sicut per simile cognoscit aliū: dicendū q̄ nihil valet: quia hec non esset nisi coniecturalis et incerta cognitio. Et hoc dicunt verba augustini. Ex vna em̄ ciuitate visa nō cognosco similem/ nisi coniecturali cognitiōe: z ex mēte mea nō cognosco mentem alterius/ nisi coniecturaliter: cōiecturalis em̄ cognitio nō manifestat cognitū in ꝑrio esse z certo. Tria argumenta que inducunt̄ contra solutionem illam procedunt. Ad id qđ dicit̄: q̄ angeli sunt specula z lumina: et sic receptiua specieꝝ et collatiua siue factiua: Dicendū q̄ hoc bene pro bat/ q̄z intellectus agens et possibilis sunt in angelo: quemadmodū in anthabitis determinatū est: sed per hoc nō potest probari qualiter per abstractionē species vnius fiat in alio: et ideo prima via solutionis melior est. Et ad hoc q̄ angelus cognoscat angelū per speciem cōcreatā: nō exigit̄ nisi conuersio vnius ad alterū: sicut in applicatōe duoꝝ luminū: ad hoc q̄ vnū penetret alterū/ nō exigitur nisi oppositio directa/ z q̄ vnū conuertat̄ ad alterū. In conuersione em̄ illa tria fiunt: fit em̄ illustratio speciei concreate/ vt sub lumine intellectus agentis cognoscenda rem: intellectus possibilis illustrat̄ vt claro lumine speculet̄ eandem:

Ł Solutio parti. III.

Ad argumentū ꝑmū in cōtrariū.

Ad 2m

Ad 3m

Ad tertiam opinionem.

Ad argmē/ tū i ꝓtrariū

Ad q̄stiunculam

Angel⁹ cognoscit deū quinq̄ modis.

Ad primā opinionē

Astructio triū argumentoꝝ

Ad secundā opinionē

adaptatur et ordinatur species angelo concreata ad ꝑrium esse/ rei cognoscēde: z his tribus perfecta fit cognitio. Ad id tamen qđ primo obijcitur in contrariū dicendū: q̄ nihil valet: quia cū dicitur/ q̄ inferius nō potest agere in superius: intelligitur de actione vera z physica que est actio ꝑm virtutem actiuā dominantē: z de hac intelligitur verbū Augustini. Actio autem qua intelligibile agit in intellectū/ actio intentionalis est: que vere actionis nec nomen nec rationē habet: z hac pōt inferius agere in superius: z econuerso z par in par. Ad aliud dicendū: q̄ intellectus possibilis in angelo perfectus est ꝑm species intelligibilium concreatas sibi: Et ideo bene concedim⁹/ q̄ illa solutio non satis perfecta est: nisi addatur qđ dictus est. Ad aliud dicendum q̄ hoc bene ostendit imperfectionē solutionis. Ad id qđ dicitur de media natura: dicendū/ q̄ q̄uis bene dictum sit/ nō tamen soluit difficultates questionis: nisi dicatur q̄ media natura per illa tria que in cōuersione angeli ad angelum dicta sunt/ specierum intentionalium z collatiua est z receptiua. Ad id qđ obijcitur in contrariū: dicendū/ q̄ hoc procedit: z ostendit infirmitatē solutionis. Ad id qđ vlterius q̄ritur: dicendū/ q̄ angelus cognoscit deum quinq̄ modis: Quoꝝ vnus z principalis est per speciem intime contēplationis: vt dicit Gregoriꝰ: quia videt eum facie ad faciē sicut dicitur Matth. xviij. z ab hac intima contēplatione non recedit etiam quādo mittit̄: vt dicit Beda: quia intra deum currit quocūq̄ mittatur. Et ideo dicit christū dicere: angeli eorum semper vident/ siue ministrent/ siue assistant. Et Job. xxv. Nunquid est numerus militū eius: Et super quē nō surgit lumen eiꝰ: In lumine em̄ vultus dei sunt vbicūq̄ sunt: z ab intimo contēplatiōis luminis illius nunq̄ recedunt. Secundus modus post illum est/ quē ponit Dionys. in celesti hierar. in theophanijs: Theophania aut̄ lumen est glorie dei/ qđ a deo descendit in angelū bonum: z speciem glorie dei imprimit in ipsum z ideo dicitur a deo eos qđ est deus/ z phanos qđ est apparitio: quia in ipso sicut in imagine resplendet z apparet gloria dei. Tertius modus sub illo est: quia cum deus essentialiter/ presentialiter/ potentialiter sit in angelo bono/ z nō sit impedies aliqua nebula peccati: resplendet in eo deus sicut in speculo clarissimo: z sic cognoscit eum. Quartus modꝰ sub illo est/ per effectum gratie inhabitantis z gratum facientis: videt enim/ q̄ talem effectum non potest operari nisi deus: z q̄ semper deus est cum tali effectu: z sic videt z cognoscit eum vt se inhabitantē/ cum nulla nebula peccati impediat. Quintus z infimus modus est: q̄ cognoscit eum per effectus creaturarū: que vespertina cognitio vocat̄: quando scz cognoscit bonitatē dei per lumen sparsum super creaturas/ qđ est bonum creature ꝑ in modo/ specie z ordine: z ex hoc attollitur in laudē creatoris: ita tamen q̄ cognitionē dei non mendicat a creaturis/ quēadmodū homo. Et ꝑpter hoc beatus Bernar. in quinto sermone super can. distinguit inter cognitionē angelorū z hominū/ sic dicens: q̄ angelus tenens solium/ non indiget scalis ad hoc q̄ ascendat solium per creaturas mundi sicut homo: eo q̄ soliuz iam tenet. Similiter nemo labozat fodiendo puteum/ habens fontem limpidissimi fluxus apud se manantē. Nemo mendicat panem extra domū suam/ in domo ꝑria habundans panibus. Ira angelus cognitionem dei non mendicat: videt enim eum continue facie ad faciē. Et hoc dicit intellexisse ap'm Roma. j.c. cum em̄ dixisset: Inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciūtur: statim addidit: creatura mūdi que est homo: z nō dixit/ a creatura celi/ que est angelus: homo em̄ creatoris cognitionē a creaturis mendicat: angelus aut̄ videt per speciē. Ad aliud dicendū: q̄ angelus sine medio videt deum

Ad argumētū ꝑmū

Ad 2m

Ad obiectū in contrariū dicendū: q̄ hoc obiectū nō procedit/ nisi de visione comprehensionis: z hac visione nulla creatura pura videt deum: sed de visione que est attractus immediatus luminis intellectualis super substantiā rei in se/ non procedit obiectio: quia hac visione finitum potest videre infinitum sine medio: z videt ipsuz per ꝓpriā speciem sue substantie: q̄uis nō comprehendat ipm. Et de hoc Chrysostomus super Johannē in ꝑma homelia dat pulcrū exemplū/ de eo cuius visus spargitur supra mare: illius enim visus attingit ꝑriā speciem maris: z tamen infra terminos visus non claudit pelagus infinitum. Tria que in contrariū obijciūtur procedunt.

Astructio triū argumētoꝝ ꝑ in contrariū

Queritur qualiter angelus intelligat ab hominibus.

A Parti. IIII.

Negatiue Arg. ꝑmū

Arg. 2m

In ꝓtrariū Argu. ꝑmū

Arg. 2m

Arg. 3m

Uarto queritur/ qualiter angelus intelligitur ab hominib⁹. Homo enim intellectum nō habet qui ex phantasmate nō oritur angelus autē nisi assumpto corpore phantasmata non facit: ergo videtur q̄ homo non possit habere intellectū de ipso/ siue intellectuale cognitionē. Adhuc: Intellectus hominis cōiunctus est continuo z tempori: z ꝑm hoc videtur q̄ nihil intelligit/ nisi forma ꝑrinui z specie sensibilij neutrū horum habet angelus: ergo videtur q̄ homo non possit habere intellectuale cognitionē de angelo.

In contrariū est: q̄ philosophi z naturā z numerum intelligentiarū inuestigauerūt z intellexerūt per motus superiorū corporū: Dicit enim plato: q̄ motus circularis motus intelligentie: eo q̄ est vniformis z regularis/ z ab eodem in idem: qđ natura facere non potest: vnde per diuersitatē mobilij circulariter/ numerū z ordinem intellexerunt: intelligentiarū mouentiū. Adhuc: In intelligibilib⁹ splendor intelligentie est: quia aliter intelligibilia non essent: sicut nec color visibilis sine actu lucidi: Unde sicut videndo colorem simul videtur lucidum ꝑm actum: ita intelligendo intelligibile simul intelligitur splendor intelligentie diffusus super intelligibile: vt intelligibile sit ꝑm actū: z sic philosophi intellexerunt intelligentiā decimi ordinis. Unde Auicēna in sua prima philosophia dicit: q̄ intelligentias esse in nobis/ est splendores intelligentiarū esse in nobis. ergo a simili: cum illuminationes angelorum fiant animę humane: nec possit esse q̄ non percipiant illuminationes sibi factas: nec potest esse quin ex ipsa illuminatiōe intelligat illuminatorē: z sic intelligit angelum. Adhuc: Zach. j. b. dicitur: Angelus qui loquebat in me: constat q̄ non loquebat in ipso/ nisi per illu-

minatiões ad hoc vel ad illud: per illuminationē aūt intellerit angelū in seipo esse cum dixit: angel⁹ qui loquebatur in me: ergo similiter z alij per illuminatiões possunt intelligere angelos: z sic angelus intellectuali cognitione cognoscibilis est ab homine. Adhuc Constat q̄ angeli ministrant circa nos: z ministeriū eorum z sensibiliter z intellectualiter percipit: ita q̄ etiam ex ministerio nominantur/sed nō potest esse quin ex ministerio minist̄rans intelligat: ergo per cognitionē intellectualem cognoscit angelus ab homine cui ministrat.

Arg.4m

B Solo articuli quarti. Angel⁹ tripliciter cognoscitur ab homine.

Solutio: Cōcedendū est/q̄ angelus cognoscit intellectualiter ab homine tribus modis: scz per reuelationē: sicut dicitur/q̄ paulus in raptu reuelationē accepit: z intellectualē cognitionē dispositionis angelice in Hierarchijs z ordinibꝫ/z aliꝭ que pertinent ad ornatū angelicū: quā postea docuit beatum Dionysiū qui descripsit eam in celest. hierarch. Secūdo cognoscitur in illuminationibꝫ factis ab ipo angelo: sicut bene obijciendo p̄bat̄ tum est. Tertio cognoscit in opere ministerij: sicut dictum est in obijciendo.

Ad negatiuā Arg.p̄m

Ad argumē aut̄ qđ contra obijcitur de thelisi/dicendū: q̄ angelus adminus indiget deo cōseruāte/ne in nihilū decidat: z p̄ter hoc deum naturali voluntate diligit/ vt conseruatorē. Tamē argumentū non valet: quia non semper verum est/q̄ talis appetitus est indigentie z non habiti: est enim aliquādo habiti vt continuet. Et sic angelus appetit/z vult esse/ viuere z intelligere: que naturalia sunt: vt in his substantia sua conseruetur z continuetur. Ad id qđ obijcit contra bulisim/ dicēdum: q̄ illa que fiūt ab angelo/diuersimode possunt fieri: sicut dicit glosa Dan. 8. super illud: Nunc reuertar vt prelier aduersus principem persarum contradicentem tuis precibus z mee legationi: q̄ michael princeps iudeorum volebat populū statim liberari a captiuitate medorū z persarum: angelus aūt prepositus medis z persis dicebat/nō sufficienter ad hoc esse purgatū: z in his expectabant sententiam consilij diuini/quid esset faciendū: z quid potius eligendū. Item dicit glosa Bzego. super illud Job xxv. Qui facit concordiam in sublimibꝫ suis. Non enim est discordia inter angelos bonos sed vno aliquid rōnabiliter apperente vel voleteꝫ z alio nihilo minus aliud rōnabiliter appetēte z volente: deus concordiā fecit: quādo ex lumine consilij sui per sententiā determinat/quid potius volendū z faciendum sit. Unde hec dicitur voluntas bulisis in angelo: z est de operabilibꝫ p̄ angelos/possibilibus aliter fieri. vt finem aliter consequatur/de quo est voluntas dei. Unde dicendū: q̄ consilium nō semper est ignorātis vel dubitantis: sed cum vident q̄ ex parte rei que facienda est/p̄babiles rōnes sunt/ z cause quare fieri debeat: z ad oppositū nihil minus p̄babiles sunt ratiões q̄re nō fieri debeat ter/ pectatio deliberatiua definitionis diuine/que cōsilium vocatur: sicut dicit Bzego. vocat consilium z electio: ex quibꝫ p̄cedit in angelis voluntas electiua: z sic vtraq̄ voluntas est in angelis: scz naturalis z electiua.

Ad 2m

De actu voluntatis queritur: vtrū angelus ex solis naturalibꝫ potuit diligere deum p̄opter se z super omnia.

A Articul⁹.II

Secundo querit̄ de actu volūtatis/qui est diligere: z queritur vtrū angelus ex solis naturalibꝫ potuit diligere deum p̄ter se/z super omnia. Et videt̄ q̄ non: quia diligere deū p̄ter se z super omnia/actus charitatis est: z vbi est actus/ibi est habitus: cum actus ex habitu p̄cedat: Si ergo ex solis naturalibꝫ potuisset diligere deum p̄ter se z super omnia/ex solis naturalibꝫ potuisset habuisse charitatē: qđ falsum est. Adhuc: Ad summū gratie non p̄tingit natura: sed gratia nō potest vlterius q̄ diligere deum p̄ter se et sup omnia: ergo ad hunc actum nō p̄tingit natura sola. Adhuc: Actus dilectiōis perfectior est q̄ actus fidei: quia in genere virtutū: sicut se habet habitus ad habitū/sic se habet actus ad actū habitus aut̄ charitatis melior est q̄ habit⁹ fidei/ z p̄fectior: prima ad Cor. xiij. d. Nunc aut̄ manent fides/spes/z charitas hec tria: maior aūt horum est charitas. Inde sic: Angelus ex solis naturalibꝫ non potest credere in deum p̄opter se et super oia: ergo nec potest diligere deū p̄ter se z super omnia ex solis naturalibꝫ. Adhuc ad Roma. vij. super illud: Uelle adiacet mihi: distinguit glosa triplex velle: scz velle vitij: velle frutis: z velle nature. Et dicit/q̄ velle nature mediū est inter velle vitij z velle virtutis: sed velle vitij/ est terminū dilectionis ponere in eo qđ est diligendū: vt dicit Aug⁹: in de doctrina xp̄iana: Sicut in creatura velle virtutis/est terminū dilectionis ponere in eo qđ sūme diligendū est/sicut deus: vltrior aūt terminus nō potest inueniri/q̄ diligere deū p̄ter se z super omnia: ergo talis actus/actus virtutis est: z nō nisi charitatis: ergo in hunc nō potest velle nature: z sic angelus non potuit diligere deum ex solis naturalibꝫ p̄ter se z sup̄ omnia. Adhuc Aristo. in. iij. ethicoꝝ dicit: q̄ vniuscuiusq̄ extremū in bono virt⁹ ei⁹ est: extremū i bono volūtatis vltra qđ nihil in bono potest inueniri/est diligere summū bonū p̄ter se z super omnia: ergo hoc est virtus volūtatis que charitas vocat̄: sed ad charitatē nō sufficit angelus ex solis naturalibꝫ: ergo nec ad hūc actū/qui est diligere summū bonū/siue deum p̄ter se z super omnia.

Arg.2m

Arg.3m

Arg.4m

B In cōtrariū Argu. p̄mū

In cōtrariū est: q̄ p̄fectior est voluntas in volendo siue diligendo/q̄ ratio in cognoscendo: qđ p̄bat̄ ex hoc qđ dicunt cōuniter Damasce. Bzego. rictenus z Aristo. q̄ voluntas impossibiliū est: volum⁹ enī esse imortales: ratio autem cognitiua non est nisi possibiliū/z verorū. Inde sic: Ratio in cognoscendo ex solis naturalibꝫ determinat deū esse sūmū bonū/z p̄ter se/z sup̄ omnia diligendū: ergo multo magis voluntas in diligendo ex solis naturalibus potest deum diligere p̄ter se z sup̄ omnia

Arg.2m

Adhuc: Cum angelus sit natura intellectualis constat q̄ in corde suo scriptum fuerit hoc p̄ceptū Matth. xxij. d. Diliges dīm deū tuū ex toto corde tuo/z ex tota mēte tua z ex tota aia tua z ex oibꝫ viribꝫ tuis: aut q̄ potuit cōplere: aut nō potuit: si potuit/ergo ex solis naturalibꝫ potuit in charitatis actum: si non potuit/sibi imputandū nō fuit q̄ nō fecit: qđ falsum est: ergo ex solis naturalibꝫ implere potuit. Adhuc: Qđ potest virtus inferior potest z superior/z multo plus: sed virtus ciuilis fortitudinis tantū bonum ciuile potest diligere/q̄ diligit ipm p̄ter se z super omnia: ita q̄ qōlibet pro cultum subit ne succūbat: z vt dicit Aristo. in. iij. ethicoꝝ/est ei moris eligētior tali salute in qua succumbat bonum ciuile: ergo videtur q̄ multo magis dilectio naturalis voluntatis possit diligere summū bonum p̄ter se z super omnia/etiam ex solis naturalibꝫ. Adhuc: Tullius in libro de amicicia triplicē distinguit amicitiā: scz fundatā super delectabile: fundatam super vtile: z fundatam sup honestum. Et dicit: q̄ fundata sup honestū/diligit amicum p̄ter se z sup̄ omne vtile/z sup̄ omne delectabile. Si ergo hoc potest amicicia hominis ex solis naturalibꝫ sine gratia gratū facientē: cum angelica natura in naturalibꝫ melius sit disposita q̄ humana z summe honestū sit deus: multo magis angelica natura potuit diligere deum p̄ter se z sup̄ omnia ex solis naturalibꝫ. Adhuc Aristo. in. viij. ethicoꝝ: Perfecta est que bonorū amicicia z fm virtutē similiū: sed perfectū est/ vt dicit Aristo. in. iij. physicoꝝ/cui nihil deest: deest aūt alicui amicicie/nisi diligat p̄ter se z super omnia: ergo

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

Arg.4m

Obiectio

Rñsio

Astructio q̄rtuoꝝ argumentorū in cōtrariū.

Affirmatiue Ar.p̄m

Negatiue Arg.p̄mū

Arg.2m

Arg.3m

Ar.2m

Ar.3m

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

Ad 2m

Ad p̄mū

Ad 2m

Ad negatiuā Arg.p̄m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

Ad 8m

Ad 9m

Ad 10m

Ad 11m

Ad 12m

Ad 13m

Ad 14m

Ad 15m

Ad 16m

Ad 17m

Ad 18m

Ad 19m

Ad 20m

Ad 21m

Ad 22m

Ad 23m

Ad 24m

Ad 25m

Ad 26m

Ad 27m

Ad 28m

Ad 29m

Ad 30m

Ad 31m

Ad 32m

Ad 33m

Ad 34m

Ad 35m

Ad 36m

Ad 37m

Ad 38m

Ad 39m

Ad 40m

Ad 41m

Ad 42m

Ad 43m

Ad 44m

Ad 45m

Ad 46m

Ad 47m

Ad 48m

Ad 49m

Ad 50m

Ad 51m

Ad 52m

Ad 53m

Ad 54m

Ad 55m

Ad 56m

Ad 57m

Ad 58m

Ad 59m

Ad 60m

Ad 61m

Ad 62m

Ad 63m

Ad 64m

Ad 65m

Ad 66m

Ad 67m

Ad 68m

Ad 69m

Ad 70m

Ad 71m

Ad 72m

Ad 73m

Ad 74m

Ad 75m

Ad 76m

Ad 77m

Ad 78m

Ad 79m

Ad 80m

Ad 81m

Ad 82m

Ad 83m

Ad 84m

Ad 85m

Ad 86m

Ad 87m

Ad 88m

Ad 89m

Ad 90m

Ad 91m

Ad 92m

Ad 93m

Ad 94m

Ad 95m

Ad 96m

Ad 97m

Ad 98m

Ad 99m

Ad 100m

Ad 101m

Ad 102m

Ad 103m

Ad 104m

Ad 105m

Ad 106m

Ad 107m

Ad 108m

Ad 109m

Ad 110m

Ad 111m

Ad 112m

Ad 113m

Ad 114m

Ad 115m

Ad 116m

Ad 117m

Ad 118m

Ad 119m

Ad 120m

Ad 121m

Ad 122m

Ad 123m

Ad 124m

Ad 125m

Ad 126m

Ad 127m

Ad 128m

Ad 129m

Ad 130m

Ad 131m

Ad 132m

Ad 133m

Ad 134m

Ad 135m

Ad 136m

Ad 137m

Ad 138m

Ad 139m

Ad 140m

Ad 141m

Ad 142m

Ad 143m

Ad 144m

Ad 145m

Ad 146m

Ad 147m

Ad 148m

Ad 149m

Ad 150m

Ad 151m

Ad 152m

Ad 153m

Ad 154m

Ad 155m

Ad 156m

Ad 157m

Ad 158m

Ad 159m

Ad 160m

Ad 161m

Ad 162m

Ad 163m

Ad 164m

Ad 165m

Ad 166m

Ad 167m

Ad 168m

Ad 169m

Ad 170m

Ad 171m

Ad 172m

Ad 173m

Ad 174m

Ad 175m

Ad 176m

Ad 177m

Ad 178m

Ad 179m

Ad 180m

Ad 181m

Ad 182m

Ad 183m

Ad 184m

Ad 185m

Ad 186m

Ad 187m

Ad 188m

Ad 189m

Ad 190m

Ad 191m

Ad 192m

Ad 193m

Ad 194m

Ad 195m

Ad 196m

Ad 197m

Ad 198m

Ad 199m

Ad 200m

Ad 201m

Ad 202m

Ad 203m

Ad 204m

Ad 205m

Ad 206m

Ad 207m

Ad 208m

Ad 209m

Ad 210m

Ad 211m

Ad 212m

Ad 213m

Ad 214m

Ad 215m

Ad 216m

Ad 217m

Ad 218m

Ad 219m

Ad 220m

Ad 221m

Ad 222m

Ad 223m

Ad 224m

Ad 225m

Ad 226m

Ad 227m

Ad 228m

Ad 229m

Ad 230m

Ad 231m

Ad 232m

Ad 233m

Ad 234m

Ad 235m

Ad 236m

Ad 237m

Ad 238m

Ad 239m

Ad 240m

Ad 241m

Ad 242m

Ad 243m

Ad 244m

Ad 245m

Ad 246m

Ad 247m

Ad 248m

Ad 249m

Ad 250m

Ad 251m

Ad 252m

Ad 253m

Ad 254m

Ad 255m

Ad 256m

Ad 257m

Ad 258m

Ad 259m

Ad 260m

Ad 261m

Ad 262m

Ad 263m

Ad 264m

Ad 265m

Ad 266m

Ad 267m

Ad 268m

Ad 269m

Ad 270m

Ad 271m

Ad 272m

Ad 273m

Ad 274m

Ad 275m

Ad 276m

Ad 277m

Ad 278m

Ad 279m

Ad 280m

Ad 281m

Ad 282m

Ad 283m

Ad 284m

Ad 285m

Ad 286m

Ad 287m

Ad 288m

Ad 289m

Ad 290m

Ad 291m

Ad 292m

Ad 293m

Ad 294m

Ad 295m

Ad 296m

Ad 297m

Ad 298m

Ad 299m

Ad 300m

Ad 301m

Ad 302m

Ad 303m

Ad 304m

Ad 305m

Ad 306m

Ad 307m

Ad 308m

Ad 309m

Ad 310m

Ad 311m

Ad 312m

Ad 313m

Ad 314m

Ad 315m

Ad 316m

Ad 317m

Ad 318m

Ad 319m

Ad 320m

Ad 321m

Ad 322m

Ad 323m

Ad 324m

Ad 325m

Ad 326m

Ad 327m

Ad 328m

Ad 329m

Ad 330m

Ad 331m

Ad 332m

Ad 333m

Ad 334m

Ad 335m

Ad 336m

Ad 337m

Ad 338m

Ad 339m

Ad 340m

Ad 341m

Ad 342m

Ad 343m

Ad 344m

Ad 345m

Ad 346m

Ad 347m

Ad 348m

Ad 349m

Ad 350m

Ad 351m

Ad 352m

Ad 353m

Ad 354m

Ad 355m

Ad 356m

Ad 357m

Ad 358m

Ad 359m

Ad 360m

Ad 361m

Ad 362m

Ad 363m

Ad 364m

Ad 365m

Ad 366m

Ad 367m

Ad 368m

Ad 369m

Ad 370m

Ad 371m

Ad 372m

Ad 373m

Ad 374m

Ad 375m

Ad 376m

Ad 377m

Ad 378m

Ad 379m

Ad 380m

Ad 381m

Ad 382m

Ad 383m

Ad 384m

Ad 385m

Ad 386m

Ad 387m

Ad 388m

Ad 389m

Ad 390m

Ad 391m

Ad 392m

Ad 393m

Ad 394m

Ad 395m

Ad 396m

Ad 397m

Ad 398m

Ad 399m

Ad 400m

Ad 401m

Ad 402m

Ad 403m

Ad 404m

Ad 405m

Ad 406m

Ad 407m

Ad 408m

Ad 409m

Ad 410m

Ad 411m

Ad 412m

Ad 413m

Ad 414m

Ad 415m

Ad 416m

Ad 417m

Ad 418m

Ad 419m

Ad 420m

Ad 421m

Ad 422m

Ad 423m

Ad 424m

Ad 425m

Ad 426m

Ad 427m

Ad 428m

Ad 429m

Ad 430m

Ad 431m

Ad 432m

Ad 433m

Ad 434m

Ad 435m

Ad 436m

Ad 437m

Ad 438m

Ad 439m

Ad 440m

Ad 441m

Ad 442m

Ad 443m

Ad 444m

Ad 445m

Ad 446m

Ad 447m

Ad 448m

Ad 449m

Ad 450m

Ad 451m

Ad 452m

Ad 453m

Ad 454m

Ad 455m

Ad 456m

Ad 457m

Ad 458m

Ad 459m

Ad 460m

Ad 461m

Ad 462m

Ad 463m

Ad 464m

Ad 465m

Ad 466m

Ad 467m

Ad 468m

Ad 469m

Ad 470m

Ad 471m

Ad 472m

Ad 473m

Ad 474m

Ad 475m

Ad 476m

Ad 477m

Ad 478m

Ad 479m

Ad 480m

Ad 481m

Ad 482m

Ad 483m

Ad 484m

Ad 485m

Ad 486m

Ad 487m

Ad 488m

Ad 489m

Ad 490m

Ad 491m

Ad 492m

Ad 493m

Ad 494m

Ad 495m

Ad 496m

Ad 497m

Ad 498m

Ad 499m

Ad 500m

Ad 501m

Ad 502m

Ad 503m

Ad 504m

Ad 505m

Ad 506m

Ad 507m

Ad 508m

Ad 509m

Ad 510m

Ad 511m

Ad 512m

Ad 513m

Ad 514m

Ad 515m

Ad 516m

Ad 517m

Ad 518m

Ad 519m

Ad 520m

Ad 521m

Ad 522m

Ad 523m

Ad 524m

Ad 525m

Ad 526m

Ad 527m

Ad 528m

Ad 529m

Ad 530m

Ad 531m

Ad 532m

Ad 533m

Ad 534m

Ad 535m

Ad 536m

Ad 537m

Ad 538m

Ad 539m

Ad 540m

Ad 541m

Ad 542m

Ad 543m

Ad 544m

Ad 545m

Ad 546m

Ad 547m

Ad 548m

Ad 549m

Ad 550m

Ad 551m

Ad 552m

Ad 553m

Ad 554m

Ad 555m

Ad 556m

Ad 557m

Ad 558m

Ad 559m

Ad 560m

Ad 561m

Ad 562m

Ad 563m

Ad 564m

Ad 565m

Ad 566m

Ad 567m

Ad 568m

Ad 569m

Ad 570m

Ad 571m

Ad 572m

Ad 573m

Ad 574m

Ad 575m

Ad 576m

Ad 577m

Ad 578m

Ad 579m

Ad 580m

Ad 581m

Ad 582m

Ad 583m

Ad 584m

Ad 585m

Ad 586m

Ad 587m

Ad 588m

Ad 589m

Ad 590m

Ad 591m

Ad 592m

Ad 593m

Ad 594m

Ad 595m

Ad 596m

Ad 597m

Ad 598m

Ad 599m

Ad 600m

Ad 601m

Ad 602m

Ad 603m

Ad 604m

Ad 605m

Ad 606m

Ad 607m

Ad 608m

Ad 609m

Ad 610m

Ad 611m

Ad 612m

Ad 613m

Ad 614m

Ad 615m

Ad 616m

Ad 617m

Ad 618m

Ad 619m

Ad 620m

Ad 621m

Ad 622m

Ad 623m

Ad 624m

Ad 625m

Ad 626m

Ad 627m

Ad 628m

Ad 629m

Ad 630m

Ad 631m

Ad 632m

Ad 633m

Ad 634m

Ad 635m

Ad 636m

Ad 637m

Ad 638m

Ad 639m

Ad 640m

Ad 641m

Ad 642m

Ad 643m

Ad 644m

Ad 645m

Ad 646m

Ad 647m

Ad 648m

Ad 649m

Ad 650m

Ad 651m

Ad 652m

Ad 653m

Ad 654m

Ad 655m

Ad 656m

Ad 657m

Ad 658m

Ad 659m

Ad 660m

Ad 661m

Ad 662m

Ad 663m

Ad 664m

Ad 665m

Ad 666m

Ad 667m

Ad 668m

Ad 669m

Ad 670m

Ad 671m

Ad 672m

Ad 673m

Ad 674m

Ad 675m

Ad 676m

Ad 677m

Ad 678m

Ad 679m

Ad 680m

Ad 681m

Ad 682m

Ad 683m

Ad 684m

Ad 685m

Ad 686m

Ad 687m

Ad 688m

Ad 689m

Ad 690m

Ad 691m

Ad 692m

Ad 693m

Ad 694m

Ad 695m

Ad 696m

Ad 697m

Ad 698m

Ad 699m

Ad 700m

Ad 701m

Ad 702m

Ad 703m

Ad 704m

Ad 705m

Ad 706m

Ad 707m

Ad 708m

Ad 709m

Ad 710m

Ad 711m

Ad 712m

Ad 713m

Ad 714m

Ad 715m

Ad 716m

Ad 717m

Ad 718m

Ad 719m

Ad 720m

Ad 721m

Ad 722m

Ad 723m

Ad 724m

Ad 725m

Ad 726m

Ad 727m

Ad 728m

Ad 729m

Ad 730m

Ad 731m

Ad 732m

Ad 733m

Ad 734m

Ad 735m

Ad 736m

Ad 737m

Ad 738m

Ad 739m

Ad 740m

Ad 741m

Ad 742m

Ad 743m

Ad 744m

Ad 745m

Ad 746m

Ad 747m

Ad 748m

Ad 749m

Ad 750m

Ad 751m

Ad 752m

Ad 753m

Ad 754m

Ad 755m

Ad 756m

Ad 757m

Ad 758m

Ad 759m

Ad 760m

Ad 761m

Ad 762m

Ad 763m

Ad 764m

Ad 765m

Ad 766m

Ad 767m

Ad 768m

Ad 769m

Ad 770m

Ad 771m

Ad 772m

Ad 773m

Ad 774m

Ad 775m

Ad 776m

Ad 777m

Ad 778m

Ad 779m

Ad 780m

Ad 781m

Ad 782m

Ad 783m

Ad 784m

Ad 785m

Ad 786m

Ad 787m

Ad 788m

Ad 789m

Ad 790m

Ad 791m

Ad 792m

Ad 793m

Ad 794m

Ad 795m

Ad 796m

Ad 797m

Ad 798m

Ad 799m

Ad 800m

Ad 801m

Ad 802m

Ad 803m

Ad 804m

Ad 805m

Ad 806m

Ad 807m

Ad 808m

Ad 809m

Ad 810m

Ad 811m

Ad 812m

Ad 813m

Ad 814m

Ad 815m

Ad 816m

Ad 817m

Ad 818m

Ad 819m

Ad 820m

Ad 821m

Ad 822m

Ad 823m

Ad 824m

Ad 825m

Ad 826m

Ad 827m

Ad 828m

Ad 829m

Ad 830m

Ad 831m

Ad 832m

Ad 833m

Ad 834m

Ad 835m

Ad 836m

Ad 837m

Ad 838m

Ad 839m

Ad 840m

Ad 841m

Ad 842m

Ad 843m

Ad 844m

Ad 845m

Ad 846m

Ad 847m

Ad 848m

Ad 849m

Ad 850m

Ad 851m

Ad 852m

Ad 853m

Ad 854m

Ad 855m

Ad 856m

Ad 857m

Ad 858m

Ad 859m

Ad 860m

Ad 861m

Ad 862m

Ad 863m

Ad 864m

Ad 865m

Ad 866m

Ad 867m

Ad 868m

Ad 869m

Ad 870m

Ad 871m

Ad 872m

Ad 873m

Ad 874m

Ad 875m

Ad 876m

Ad 877m

Ad 878m

Ad 879m

Ad 880m

Ad 881m

Ad 882m

Ad 883m

Ad 884m

Ad 885m

Ad 886m

Ad 887m

Ad 888m

Ad 889m

Ad 890m

Ad 891m

Ad 892m

Ad 893m

Ad 894m

Ad 895m

Ad 896m

Ad 897m

Ad 898m

Ad 899m

Ad 900m

Ad 901m

Ad 902m

Ad 903m

Ad 904m

Ad 905m

Ad 906m

Ad 907m

Ad 908m

Ad 909m

Ad 910m

Ad 911m

Ad 912m

Ad 913m

Ad 914m

Ad 915m

Ad 916m

Ad 917m

Ad 918m

Ad 919m

Ad 920m

Ad 921m

Ad 922m

Ad 923m

Ad 924m

Ad 925m

Ad 926m

Ad 927m

Ad 928m

Ad 929m

Ad 930m

Ad 931m

Ad 932m

Ad 933m

Ad 934m

Ad 935m

Ad 936m

Ad 937m

Ad 938m

Ad 939m

Ad 940m

Ad 941m

Ad 942m

Ad 943m

Ad 944m

Ad 945m

Ad 946m

Ad 947m

Ad 948m

Ad 949m

Ad 950m

Ad 951m

Ad 952m

Ad 953m

Ad 954m

Ad 955m

Ad 956m

Ad 957m

Ad 958m

Ad 959m

Ad 960m

Ad 961m

Ad 962m

Ad 963m

Ad 964m

Ad 965m

Ad 966m

Ad 967m

Ad 968m

Ad 969m

Ad 970m

Ad 971m

Ad 972m

Ad 973m

Ad 974m

Ad 975m

Ad 976m

Ad 977m

Ad 978m

Ad 979m

Ad 980m

Ad 981m

Ad 982m

Ad 983m

Ad 984m

Ad 985m

Ad 986m

Ad 987m

Ad 988m

Ad 989m

Ad 990m

Ad 991m

Ad 992m

Ad 993m

Ad 994m

Ad 995m

Ad 996m

Ad 997m

Ad 998m

Ad 999m

Ad 1000m

homo ad hominē potest habere talem amicicia
qua diligit propter se z super omnia: cum ergo an-
gelus melius sit dispositus ad deum q̄ homo ad
hominem: multo magis angelus potuit diligere
Arg. 6m deum propter se z super omnia: z sic potest habe-
re actum charitatis. Adhuc Aristo. ibidē: Ma-
li quidem amici erunt propter delectationis que-
stum/in hoc similes existentes: boni autem amici
per se: fm enim q̄ boni: z hi quidem similiter ami-
ci/illi autem fm accidens: Illorū autem soluitur
amicicia/si soluitur questus delectationis: Et ex
hoc sequitur idem qđ pus: scz q̄ boni z honesti di-
ligunt se propter se/z super omnia/z sine gratia
gratū facīēte ex sola virtute consuetudinali vel in-
tellectuali: que virtutes naturales vocātur a san-
ctis: Et cuz angelus melius dispositus sit ad deū
q̄ homo ad hominē/per virtutem intellectualē vel
consuetudinalē: videtur q̄ angelus multo magis
Arg. 7m potuit diligere deum ex solis naturalibꝫ, pter se et
super omnia. Si quis dicat: q̄ angelus potuit
quidem diligere deum propter se z super omnia:
sed ille est nature actus/z non virtutis. Hoc erit
contra Augustinū: qui in libro de moribꝫ eccl̄ie
dicit: q̄ virt⁹ nihil aliud est/nisi ordo amoris: acr⁹
enim voluntatis/qui est dilectio siue amor/in me
liorem formā ordinis nunq̄ potest poni: q̄ vt sum
me bonum qđ summe diligendum est/diligat pro
pter se z super omnia. Solutio: Ad hoc dixerūt
L Solutio Arti. II. antiqui/Prepositiuus scz z wilh. altisiodorēn. q̄
dupler est amor siue dilectio voluntatis: scz dile-
ctio amicicie/z dilectio concupiscentie. Dilectio
amicicie est/que tendit in alterum: Et de hac dicit
Grego. q̄ minus q̄ inter duos esse non potest. Di
lectio concupiscentie est nature: que semper curua
est in seipā: z quicqd diligit/ad seipam refert: quer
hoc est ad bonū proprium z priuatum: z nisi per gra-
tiam gratū facientem eleuetur super se/omne qđ
diligit ad bonum proprium refert: z diligit pro-
pter seipm: ita q̄ priuatum cōmodū querit in illo:
tamē peruersa in hoc non est: quia vltra nō po-
test nisi per gratiam adiuuetur. Naturale est enim
in omnibꝫ que sunt/q̄ ament siue diligant conue-
nientia sibi fm naturā: vt dicunt Plato z Boeci⁹
Astructio partis negatiue Et hec solutio mihi placet: quia bona est Ad pri
mū ergo dicendū: q̄ prima quinq̄ quibus proba-
tur/q̄ angelus ex solis naturalibꝫ non potest dili-
gere deum, pter se z super omnia/cōcedenda sunt
z processerunt: natura enim que recurua est in seipa
z semper retorquet ad seipam: facit q̄ diligibile nō
propter ipm diligibile diligit/sed propter se: que-
rens in diligibili ipo/z concupiscens proprium cō-
modum: nec permittens q̄ aliquid supra seipsum
D diligat dilectione concupiscētie: quia hanc habet
Ad argmēta i ptrariū ad seipam natura. Ad id ergo qđ in contrarium
obijcitur/dicendū: q̄ licet voluntas in quibusdam
Ad primū possit esse ad que non est ratio: tamen in mouendo
sic se in hoc qđ diligit minus potens est ratione: et
hoc est ideo/q̄ ratio bonum qđ diligendum est per
rationem boni/determinat extra se: voluntas au
tem naturalis, pter naturā/que pncipiū est intra/
Ad 2m semper recurrat ad intra se. Ad aliud dicendū
q̄ hoc preceptū quidem scriptum fuit in ordine an-
geli: sed nō vt implerer ex solis naturalibꝫ/sed per
Ad 3m gratiam ad intus. Ad aliud dicendū: q̄ illud
bonum qđ diligit virtus ciuilis/creatum est: z p-
pter creaturam diligetur: z in illud ex solis natu-
ralibus virtus ciuilis potest: Illud autez summū
bonum increatū est: z supra omnem naturam crea
ture in infinitū eleuatum: z ideo in illud sufficien-
ter natura non potest/nisi per gratiam eleuetur.

Ad aliud dicendū. q̄ amicicia fundata sup̄ ho- Ad 4m
nestum/non diligit amicum nisi aliquid cōcupiscat
in ipo qđ retorquet ad seipam. Unde etiā ipe Tul
lius ibidem dicit: q̄ amicicie honestorū multa de-
lectatio adiuncta est/z multa vtilitas. Ad ali- Ad 5m
ud dicendū: q̄ perfecta est/que bonorum amicicia
perfectione sibi competenti fm naturam: fm hoc
nō competit ei/q̄ nō retorqueat ad seipam. Unde
ipe Aristo. in. ix. ethicor: vbi loquitur de impedi-
mētis amicicie: tria genera hominū remouet a di
lectione: scz senes/z austeros/z non resalutātes: z
sunt hec eius verba: Senes em̄ z austeri parum
diligibiles: est enim in eis paruū qđ delectabile.
De non resalutātibꝫ dixit sic: Multas enim ami-
cicias aprosigorya/hoc est irresalutatio dissoluit.

Eodem modo dicendum est ad sequens: Boni Ad 6m
enim licet sint amici per se z propter virtutem: ta-
men bo cinclinant ad seipos. Unde dicit etiam: q̄
amicorum proprium est semper velle esse simul: z in
confabulationibꝫ delectabilibꝫ prerere tot̄os dies
Dilectio autem charitatis eleuat creaturā supra
seipa: z totam se reponat in dilecto increato/qđ
est deus: etiam si nihil debeat sibi fieri. Et vt dicit
Bernardus: confitetur q̄ bonus/nō quoniā sibi
bon⁹: z adheret deo in vno spiritu. j. ad Cor. vj. d
Qui adheret deo/vnus spiritus est. Ad vltimū Ad 7m
dicendum: q̄ in veritate actus sic vestitus ordine
virtutis ordinatus est: z est act⁹ charitatis: sed cū
dicitur diligere deum propter se/prepositio cum
suo casuali construitur in ratione triplicis cause:
scz efficientis/formalis z finalis: vt scz hanc di-
lectionē non efficiat nisi deus: z efficiat eam for-
ma dilectionis que est ipsa: z fine dilectionis qui
est ipse: Et cum dicitur/super omnia/prepositio
cum suo casuali notat excessum etiā supra seipam
z ad hoc non potest sola natura/que semper recur
uata est in seipam: vt dictū est. Unde etiā Roma.
vij. vbi glosa distinguit tripler velle: scz velle virtu
tis/velle nature/z velle virtij: z dicit velle nature
medium esse inter velle virtutis z velle vitij: nō ac
cipit medium per eque distātiam vel participatio-
nem extremorū: sed per abnegationē vtriusq̄ extre
mi/qđ tamen, pinquius se tenet cum velle virtu-
tis q̄ cum velle vitij: quia sicut dicit Damascen⁹:
vitium siue peccatū/est recessus ab eo qđ est fm na
turā: in id qđ est ptra naturā: Natura aūt inclinat
ad bonū q̄ fe z virtutis/sicut ad id in quo perficit z
cōpletur fm optimū posse: ipsius qđ ad actus na-
turales habere potest.

De actu voluntatis qđ est diligibile que ritur: vtrum hoc scz sit in ordine: vel absq̄ ordine.

A Articu. III.

Ertio queritur de obiecto voluntatis/qđ
t est diligibile: vtrū hoc scz sit in ordine sicut
in homine: vel absq̄ ordine. Et videtur q̄ Arg. primū
sit in ordine: Plura enim sunt que tenetur dilige-
re angelus sicut z homo/dilectione electiua: teneꝫ

enim diligere id qđ supra se est/z qđ bonū increa-
tum: deus scz z tenetur diligere electiua dilectiōe
id qđ iuxta se est: qđ est angel⁹ ad eandē beātudinē
ordinatus: z teneꝫ diligere id qđ infra se est: sicut
homo fm corpus z fm animā: qđ etiam ostendit
per effectum custodie. Tenetur etiam conforma-
re voluntatē suam voluntati diuine: de quo scribi
tur Sap. xj. d. Diligis omnia que sunt z nihil odi
sti eorum que fecisti. Et in his diligibilibꝫ sunt gra-
dus: angel⁹ em̄ ꝓpinquior est angelo q̄ homo an-
gelo: z angel⁹ coordinalis z eiusdē hierarchie, pin
quior ē angelo alteri⁹ hierarchie z alteri⁹ ordis: q̄
sicut in homie est ordo diligibiliū/q̄ se teneꝫ plus
diligere q̄ proximū Matth. xxij. d. Diliges proxi
mū tuum sicut teipm. Aug⁹ cum dicitur: sicut te
ipsum/datur principalitas tibi: vt te pmo diligas
inter proximos autē proximioꝝ sanguine/vel bē-
ficio plus diligas q̄ alium non proximo gradu
coniunctū: omnes tamen ad hoc diligas ad qđ te
ipsum diligis hoc est ad beatitudinē eternā. Cum
ergo talis grad⁹ sint i diligibilibꝫ ab angelo/sicut
in diligibilibꝫ ab homine: z cum omne bonum fm
Ar. 2m rationem ordinis determineꝫ: sicut dicit Boeci⁹:
videtur q̄ idem ordo sit in diligibilibꝫ ab angelo/
qui est in diligibilibꝫ ab hoie. Adhuc Lan. ij. a.
Ordinauit in me charitatē/sed charitas non habz
Argumētū in cōtrariū ordinem nisi in diligibilibꝫ: non ergo est charitas
vbi nō est ordo diligibiliū qui dicrus est: charitas
em̄ alium ordinē habere nō potest. In cōtrariū
est: q̄ ratio ordinis diligibiliū in homine/procedit
ab omni eo: q̄ vnus natus est ex alio/vel benefi-
cius in alium: sicut dicitur Luc. x. f. Quis tibi vi-
detur ꝓxim⁹ fuisse illi qui incidit in latrones? Et
ait: Qui fecit misericordiā in illum. In angelis au
tem tales gradus nō sunt: vnus enim nō procedit
ex alio/sed omnes equaliter sunt per creationem
a deo: nec vnus beneficus est in alium: sed bonus
omniū eoꝝ est deus/z illuminatio diuina z beati-
tudo: ergo videtur q̄ talis ordo diligibiliū nō pos
sit esse in angelo qui est in homine. Solutio: di
B Solo articuli tertij. cendum q̄ duplex est ordo diligibiliū dilectione ele
ctiua: scz ordo vie: z ordo patrie. Ordo vie/est ex
Dupler est ordo diligibilium. gradibꝫ diligibilius acceptis ex parte diligentis/
non dilectionis: sicut est, pinquitas ex genere/vel
beneficio maior vel minor. Et hic ordo est in homi
ne in via in qua necessaria est talis, pinquitas ma
ior vel minor: talis enim, pinquitas pertinet ad vi
am. Et iste ordo nō conuenit angelis: sicut probat
obiectio. Et est ordo patrie: qui accipitur ex ratio-
ne boni diligibilis: z hec est/vt bonum omne dili-
gat: z magis bonum magis diligat: z sūme bonū
marime diligatur. Et tali ordine habent se diligi-
bilia ad angelum bonum: z ideo deum summe di
ligit: z alium angelum diligit ad qđ seipm/hoc est
ad eandem beatitudinē: z meliorem plus diligit:
tamen meliorem se non diligit plusq̄ se: z hoc ideo
est: q̄ gratia perfectio nature est/z non contraria:
z quia in dilectione naturali datur sibi pncipali
tas ad seipm: ideo etiam in dilectione gratuita re
tinet eandem principalitatē. Hominē autem dili-
git sicut seipsum: hoc est/ad qđ seipm/fm animam
z fm corpus: in eo q̄ corpus particeps potest fieri
eiusdem beatitudinis cum anima. Creaturas ali
as diligit fm q̄ in eis resplendet bonum diuinum
qđ cognoscit visione matutina vel vespertina: quas-
dam tamen creaturas diligit fm q̄ valet ad vsum
ministerij q̄ exercent circa hominē: z hic est ordo
diligibiliū ab angelo. Et per hoc patet solutio ad
omnia: preter hoc qđ obiectum est de coordinalib⁹
z de his qui sunt eiusdem hierarchie. Et dicendū
ad hoc: q̄ nihil, phibet quin ad tales habeat quan
dam rationem dilectionis quā nō habet ad alios:
sed tamen verus ordo dilectionis sequitur quan-
titatem boni diuini qđ resultat in angelis.

De tertio attributo: qđ est discretio personalis. Questio. XV.

Einde queritꝫ de ter-

d tio attributo/qđ est personalis discretio Huiꝰ qstio
Et queruntur duo: scz an discretio per- nis duo sūt
sonalis cōueniat angelo Secūdo z si conuenit fm membra
quā rationē conueniat eis.

An discretio personalis conueniat angelo.

A Primū sic proceditur Richardus in li- Mēbrū. I
a bro de tri. dicit: q̄ persona distinguitur tri Arg. primū
bus modis: scz origine tm̄: z proprietate
tm̄: z vtroq̄ modo/scz origine z proprietate. Origine tm̄: sicut in deo pater z filius z spiritussanct⁹:
hec enim tres persone diuine relatione originis
tm̄ differunt. Proprietate tm̄: sicut in angelis: in
quibus vnus nō originatur ab alio: sed in hoc dis-
cernuntur/q̄ propria vnius que conuertuntur cū
ipso z singularitatem eius demonstrant/non sunt
propria alterius. Utroq̄ modo: sicut in homine:
homo enim z origine differt ab altero/z proprie-
tate accidentium: que enumerat Boecius: q̄ sunt
patria/parentela/locus z tempus z huiusmodi:
quorum collectio non potest esse in alio q̄ in vno/
z ostendunt singularitatē eius. Sed videtur q̄ p-
sone angelice non differāt proprietate tm̄: que em̄
proprietate differunt tm̄/per accidens differunt: si
ergo proprietate tm̄ distinguūtur persone in ange
lis/non nisi accidentaliter differunt: qđ falsum est
nihil enim ita differt substantialiter sicut persona
a persona: preter q̄ in diuinis: est enim vna perso-
na vna substantia que est hoc aliquid: z alia perso
na est alia substantia que etiam est hoc aliquid: et
sic videtur q̄ angelice persone non tm̄ proprietate
distinguantur. Adhuc: Rabbi moyses in libro Arg. 2m
qui dicitur: dux neutrorū dicit: q̄ in separatis a ma
teria non est numerus: nisi per causam z causatuz
tm̄: sed angeli seperati sunt a materia: ergo si est
in eis numerus/vel differentia numeri: hoc erit p
causam z causatum: sed ratio cause z causati ratio
originis est: ergo videtur q̄ angelice psone distin-
guantur origine/z non proprietate tm̄. Adhuc: Arg. 3m
Boecius in libro de duabus naturis in vna per-
sona christi: Persona est rationalis creature indi-
uidua substantia: sed individuū est/vt dicit Por-
phirius/collectione accidentium que in alio non
possunt inueniri: z hec sunt patria/parentela/lo-
cus z huiusmodi: quorum nullum conuenit ange
lice nature: ergo in angelica creatura non est indi-
uiduum: ergo nec individua substantia: ergo nec
per consequens persona. Adhuc: Quidam obij Arg. 4m
ciunt: q̄ sicut angelus distinctionē habet in intelle

cuali natura: ita habet anima rationalis: Unde anima rationalis est per se vna: sicut vnus angel⁹ per se vnus est: sed ꝓpter hoc ꝙ anima est per se vna in rationali natura/non potest dici persona: ergo nec angelus ꝓpter hoc debet dici persona.

Arg.5m

Adhuc obijciunt: ꝙ natura humana in christo perfectionibꝫ ꝓprietatibꝫ distinguitur q̄ aliquis angelus: non tamen est persona: ergo videtur ꝙ nec angelus persona sit ꝓpter solam distinctionem ꝓprietatuꝫ.

Arg.6m

Si forte aliquis dicat/ sicut quidam antiquoꝝ ꝓ dixerunt: ꝙ personam esse in angelis ostendit grāmaticoꝝ distinctio: vbi dicitur ꝙ prima persona est que loquitur de se. Secunda ad quā loquitur. Tertio de qua loquitur: sicut Esa. vj. a. dicit: ꝙ seraphin stātia super solium clamabant ad inuicem: sanctus/ sanctus/ sanctus: z Daniel⁹. r. vbi dicitur: ꝙ gabriel alio angelo dixit/ vt instrueret danielē: z similiter Zacharie. j. hoc qō friuolum est: quia per ꝓsopopeiā inducitur lignum vt loquens: z alterū vt cui loquitur/ z tertium de quo loquitur: vt Jud. ix. b. vbi dicitur ꝙ ierunt ligna ad vitem z dixerūt ei: Veni impera nobis: z vitis respondet: Non possum deserere vinum meum qō letificat deum z homines z ire vt inter ligna ꝓmouear. Unde si grāmaticalis distinctio sufficeret ad constitutionē persone/ ligna essent persone: qō valde absurdum est: Videtur ergo ꝙ in angelis aut non sit persona: aut nō sit hoc modo.

Arg.7m

Adhuc obijcitur quidam: ꝙ angelus nō est rationalis natura/ sed ītellectualis: z cum persona sit rationalis nature indiuidua substantia: q̄ angelus nō erit persona.

In ꝯtrariū Argu. ꝓmū

In contrariū est ꝙ quilibet angelus est per se vna substantia sub hoc cōmuni qō est natura rōnalis/ vel natura ītellectualis: ergo ſm Boeciū quilibet angelus est persona

Arg.2m

Adhuc: Hoc nomen persona nomen ciuile est: z indiuidui homines insigniti platuris psone dicūtur: sicut preses/ tribunus/ proconsul/ z hmōi: sed tales ꝓlature sunt in angelis ad dignitatem ptinentes: quia vnus purgat z alius purgat: z vnus illuminat z alter illuminat: z vnus perficit z alter perficitur: vt dicit Dionysius in celesti Hierarch. igit̄ ꝓsonaꝝ sunt in angelis: sed ꝓsonaꝝ nō cōmittunt nisi his qui ſm naturā persone sunt distincte sub hoc cōmuni qō est rationalis natura: ergo angeli distincte psone sunt: ergo psonalis discretio cōuenit angelis.

Actus hierarchici tres

B Solō membri primi

Solutio: dicendū ꝙ psonalis discretio conuenit angelis: vt ꝓbatum est: z hec discretio sola ꝓprietate cognoscitur: vt dicit Richardus.

Ad argumētū primū

Ad primū ergo dicendū: ꝙ Richardus bene dicit qn̄ dicit/ ꝙ tribꝫ modis distinguit̄ psone: In diuinis enim nō nisi relatione originis: vt in ꝓmo libro ꝓbatum est: substantia enim vna z eadem est in tribus personis. In humanis autem distinguuntur origine z ꝓprietate: nec vna substantia est eadem in pluribus personis/ sed sunt substantie indiuidue a seinuicez distincte. In angelis etiā aliud est discretionē substantie faciens: z aliud est discretā substantiā ostendens. Sicut enim in materialibus indiuiduatio nature cōmunis sup hanc materiā determinatā z ꝓpriam/ facit hoc aliquid: z hoc est indiuiduū: ita in natura spūali in qua differt/ qō est a quo est: natura cōmunis/ que significatur p q̄ est/ ꝓticulata sup hoc qō est singulariter demonstratum est: facit singularem existentie modum: z facit hoc aliquid/ z spiritalis nature indiuiduum. Et sicut in corporalibus est collectio accidentium/ que indicat in hoc corporali indiuiduo singularis z incōmunicabilis existētie modum: ita in hoc spirituali indiuiduo quedam collectio ꝓprietatū est: sicut circūscriptio siue localitas definitiua non corporalis: z sicut officium z actus ꝓprius/ que in eo indicant singularis existentie modum z incōmunicabilis. Et qn̄ dicit Rich. ꝙ ꝓprietate sola distinguūtur persone angelice: tangit illud qō est/ ostendens distinctionē z non faciens.

als singularis.

Ad 2m

Ad aliud dicendum: ꝙ dictum Rabbi moysi intelligitur de his que separata sunt a materia z materiali principio: z hoc non est in diuinis/ que sunt in fine simplicitatis: z est in eis idem qō est/ z esse. In angelis autem licet non sit materia corporalis tamen est ibi diuersum qō est z quo est: z qō est/ in hoc materiale est quod principium est indiuiduationis nature cōmunis: z per hoc fit diuisio substantie per quā persone differunt ſm substantiā: q̄ differētia ostēdit collectiōe ꝓprietatū incōmunicabiliū.

Ad 3m

Ad aliud dicendū: ꝙ angelus vnus/ z indiuiduū est/ z rationalis nature est: z ideo persona est. Et qō dicit ꝓphirius de collectione accidentium/ dicit de corporalibꝫ que indiuiduantur p hāc materiā: z ideo spiritualibꝫ indiuiduis illa nō conueniūt: z loco illorum est collectio spiritualiū ꝓprietatū/ que incōmunicabilis existentie modū ostendūt in vno z nō in alio.

Ad 4m

Ad aliud dicendū: ꝙ vilis obiectio est: non em̄ vere indiuiduū est qō vnibile est alteri: Indiuiduū em̄ est in se cōsistens vnū ab omnibꝫ alijs diuisum. Et sic anima etiam separata non est in diuiduū: quia adhuc vnibilis est corpori. Eodem modo dicendum est ad sequens:

Ad 5m

Natura enim humana in christo vnita est diuine in vna persona filij: z ideo nec per se ꝓprie vna est/ nec indiuidua.

Ad 6m

Ad aliud dicendū: ꝙ nihil valet dictum illud sicut bene improbatū est: Angel⁹ em̄ per se z ꝓpria persona est. est enim hypostasis indiuidua/ distincta a ꝓprietate ad dignitatē pertinente: Intellectualis enim natura semp digna est: et ꝓter hoc huius solius indiuiduum est persona/ z nullius alterius nature indiuiduū persona est: vt dicit Boecius.

Ad 7m

Ad aliud dicendū: ꝙ omnis rationalis natura est intellectualis: z econuerso: rō/ nale enim non constituit nisi ex intellecru composito: sicut in ꝓhabitis determinatū est. Que sūt in contrariū ꝓcedunt.

Astructio partis cōtrarie

Si cōuenit angelo personalis discretio: queritur ſm quā rationē ei cōueniat.

A Mēbrū. II

Secundo si cōuenit angelo psonalis discretio: queritur ſm quā rationē ei conueniat.

s Rones psonaꝝ sūt triplices.

Sunt em̄ quattuor rationes psone. Una est/ ſm ꝙ psone dicunt̄ que repsentant̄ in theatris quādo facta heroum recitant̄ vel cantant̄ a comedis z tragedis: sicut circūligatur ab aliquo facies siue larua filis faciei hectoris vel hecubē: z cātant̄ facta heroica illoꝝ. Et sic psona accipit̄ in poetis: Propter qō etiā dicit boeci⁹ in li. de duabꝫ naturꝫ in vna psona xp̄i: ꝙ debet ꝓnūciari media circūflexa: eo ꝙ inter os poete cātātis/ z figurā oris larue per qō cantat/ cantus fieri non potest nisi accentu circumflexo z spū. Hoc modo psona non potest accipi in angelis: nisi forte qn̄ assumunt corpora: sed nos hic de tali discretione psonali nō loquimur/ sed poni⁹ de illa q̄ quilibet angelus ab alio discreta psona monstratur. Est z alia ratio quam ponit boetius in libro de duabus naturis in vna persona christi: ꝙ psona est rationalis nature hypostasis/ siue substātia indiuidua. Et ſm hanc iterū videtur psonalitas nō cōuenire angelo: quia ſm philosophum: ꝓncipium indiuiduationis est hec materia/ z collectio accidentiū que in alio inueniri nō possunt: inter que/ sicut dicit boetius/ principiuꝫ est distinctio p locum: qz indiuiduū sic est hic ꝙ nō est alibi: z sic est hic ꝙ aliud nō est secum in eodem loco: Propter qō etiam philosoph⁹ dicit: ꝙ distincta subiecto/ sunt distincta loco. Igitur ſm hāc rationem personalitas nō cōuenit angelo. Est iterū ratio psone quā dat Richardus in libro de trinitate: dicens/ ꝙ psona est existens p se solum ſm qn̄dam singulis existentie modum. Et ſm hanc rationē iterū non videtur psonalitas conuenire angelo: quia ſm Richardum/ existens est qō ex alio quo dā sui generis ſm causalitatez/ vl̄ principij rationem procedit: vt deus ex deo: et homo ex hoie

Tertia rō psonarum

Quarta rō psonarum.

Et talis ꝓcessus originis nō cōuenit angelis vt ꝓstensum est. Est ratio psone in ciuilibꝫ ꝙ persona est hypostasis siue substantia indiuidua insignita ad dignitatem ptinente. Et ſm hanc rationē iterū nō conuenit discretio psonalis angelis: qz ſm hoc non quilibet angelus esset psona: sed tantum illi q̄ in sublimioribus officijs et ordinibus cōstituti sūt ordine hierarchico: z hoc falsuꝫ est. Solutio dicendū ꝙ ſm qualibet rationem inductarum angelo conuenit psonalitas. Dictū est enim in membro precedenti huius questionis: ꝙ discretion ē psona lem facit indiuiduatio nature cōmunis: que significatur cum dicitur/ ꝙ angelus est spūalis z intellectualis natura sup id qō est: qō est suppositum z res nature eiusdem eductū de non esse ad esse per creationem. Sed ꝓprietates incommunicabiles/ que sic sunt vnius ꝙ nō alterius/ ostendunt vnuꝫ discretum esse ab alio: que cum accipiantur er officijs z actibus z gratijs angelorū singularibus: sūr sicut facies siue larua circumligata in theatro que vnum singularem angelum ſm discretum esse demonstrant. Similiter cum ex illo indiuiduo angelus ab omnibus alijs diuisus ab hoc cōmuni qō est spiritualis nature intellectualis sicut suppositum demonstretur ſm discretum esse suppositi erit angelus ſm rationē secundam psone: erit em̄ rationalis nature substantia indiuidua. Sed verum est: ꝙ principiū indiuiduationis in eis nō est materia: sed id qō est sub quadam conuenientia ad materiam. de qua im membro precedenti istius q̄stionis dictum est. Scōm tertiā autem rationem Richardi: si existens refert ad rationem originis ſm ꝙ vnum originatur ad aliud sui generis: psonalitas nō conuenit angelis. Si autem referatur ad principia essentialia/ que sunt qō est z quo est: ſm qō dicitur existens vere ens in natura ex quo ē determinato ad qō est: ex qua determinatiōe discretum esse accipit: nihil phibet etiam ſm illā rationem personalitatem etiam cōuenire angelo: sic em̄ quilibet angelus ſm se est existens p se solum

ſm quendaz singularis existētie modū. Scōm q̄r tam rationem qua psona nomen ciuile est/ scz ꝓ prietas ad dignitatem ptinens/ sumit̄ ab officio: tunc ſm eam nō generaliter psonalitas conuenit angelo. Si autē sumit̄ a natura ſm ꝙ dicimus ꝙ dignissima creaturarū est natura spūalis et intellectualis que ꝓpria efficitur ex indiuiduatione sui super id qō est: tunc etiam ſm eam psonalitas conuenit omī angelo: z per hoc pater solutio ad rorum. Qō enim quidam querunt: Utrū angeli differant solum numero/ vel genere/ vel specie adinuicem: tam in phabitis in questione de differētia angelorum adinuicem a nobis determinatum ē.

De quarto attributo quod est libertas arbitrij. Questio. XVI.

Huiꝰ qōis q̄nqz sūt mēbra

Equitur de quarto attributo/ qō est libertas arbitrij: De quo quinqz queruntur. ſ. an conueniat angelo libertas arbitrij. Scōo ſm quā rationem libertas cōueniat ei. Tertio vt̄ plus conueniat angelo/ vel hoi vel eque. Quarto vtruz equaliter ꝓueniat omī angelo: vel ſm pl⁹ et min⁹. Quinto q̄ cauleē ista libertas i angelo.

An angelo conueniat libertas arbitrij.

A Mēbrū. I. Affirmatie q̄ sic. Ar. I.

Rimo ergo queritur. An angelo cōueniat p libertas arbitrij. Et videtur ꝙ sic: dicit ei magister in. 2. ſnia ꝓ di. j. c. 2. ex verbis augustini: ꝙ liber⁹ arbitriū ineſt angelis: hoc est/ libera inclinande voluntatis/ siue ad bonuꝫ siue ad malū facultas.

Arg.2m

Adhuc: Aug. in ꝓmo de lib. arbitrio: Liberū arbitriū ineſt deo/ angelo z homi.

Arg.3m

Adhuc: Remigius: Quis creatura rōnalis arbitrio libera est: sed angel⁹ est creatura rōnalis: ergo arbitrio liber.

Arg.4m

Adhuc: aug⁹ de fide ad petrū: Ut dilectio habere iustā z cōgruaz laudē/ voluntatis tribuit angelis libertatē de⁹: vt esset i eis possibile siue ad eū qui est supra inretionē fancte dilectionis erigere siue ad se/ vel ad eos q̄ infra eū sunt praue cupiditatis pondere semetipos declinare: q̄ angeli habēt liberā facultatē/ siue ad bonū/ siue ad malum: q̄ habēt liber⁹ arbitriū.

Arg.5m

Adhuc: Aug. in li. de correctione z grā: Sciuit de⁹ magis ad suam oīpotentissimā bonitatē ptinere z de malis bñface re/ q̄ mala esse nō sinere: et sic ordinauit angelo ꝓ z hoīm vitā: vt i ea ꝓpus oñderet/ qd posset liber⁹ arbitrium: z deinde quid posset gre beneficiū.

Arg.6m

Adhuc: Dam̄. describes angelū/ dicit: Angel⁹ est natura intellectual⁹/ arbitrio libera: vertibilis ſm voluntatē. Oē em̄ creabile ē vertibile: z oē rōnale arbitrio liber⁹.

Arg.>m.

Adhuc p rōnē. pbat idē: Nullū enim op⁹ ē laudabile vl̄ vitupabile/ nisi qō i libratē arbitrij ē: qd̄ pbat er b qō dicit pbs: q̄ naturalia q̄ ex natate ꝓcedūt sicut cōburi ignis: nec laudabilia/ nec vitupabilia sūt. Silr violēta/ quoꝝ ꝓncipiū est i alio nil ꝯferēte vim passo: nec laudāt̄/ nec vituperāt̄/ nec i ciuilibꝫ rata hnt̄. vñ i digesto veteri. 4. li. sic ōr: qō vi metꝰ ve cā fit/ ratū n̄ hēbo: dic ꝓcor. si miht operatōes bruto ꝓ: q̄ sic dicūt dam̄. z gre. nisse. magi agūt a naꝰ ex libratē arbitrij q̄ agāt qz ipz nō habēt: q̄ nec laudāt vituperantur: Angelorū operationes laudant̄ vel vituperant̄: q̄ ꝓcedūt ex libertate arbitrij: ergo libertas arbitrij ineſt angelis.

Arg.8m.

Adhuc Aug⁹ in libro de libero arbitrio dicit ꝙ

oīe meritum/ vel demeritū in libertate consistit arbitrij: in angelis ē meritū z demeritū: ergo hoc consistit in libertate arbitrij: ergo angelis inest libertas arbitrij. In cōtrariū ē qđ dicit aug⁹ in li. de lib. arbitrio p̄mo: q̄ liberum arbitriū est facultas rationis z voluntatis/ qua bonū eligit gratia assistente/ z malum eā deserente. In angelo autē malo/ non est facultas eligendi bonū gratia assistente: quia non est susceptibilis gratie: In angelo bono nō est facultas eligendi malum gratia deserente: quia confirmat⁹ est in gratia: ꝯ in neutro ē facultas liberi arbitrij. Adhuc: Si libras arbitrij inest angelis sicut attributum nature: sicut essentie simpliciras/ z intelligentie perspicacitas: cū id qđ naturale est nūq̄ deseratur a natura: tunc facultas arbitrij/ q̄ est libera voluntas declinandi in bonum vel in malum/ nunq̄ deseret naturam angelicam: z hoc falsum est: bon⁹ em̄ angelus post confirmationem nō potest declinare statum in malū: nec malus in bonū post statum cōfirmatōis i malo. Et hoc p̄batur per p̄osperum in libro de contemplativa vita/ sic dicente: Diuina sentētia eo iudicio cōdemnauit malos angelos: vt quia voluerunt perseuerare cū possent: nec velint reparari/ nec possint. Si quidem p̄uationis eorū fuit/ q̄ irrevocabilis iudicij animaduersione p̄cussi sunt et ad dānationē iustissimā p̄fecto p̄tinuit/ q̄ voluntatem redeūndi ac facultatem penitus amiserūt: sicut econtrario voluntatis sanctorum angelorū fuit/ q̄ malis sponte cadentibus/ ipsi in sua dignitate manserunt: diuino iusto q̄ iudicio factum est: vt q̄ fuit eis cū deo suo manendi voluntas/ fieret permanendi voluntaria felix q̄ necessitas/ et ergo videtur q̄ libera inclinande voluntatis/ siue ad bonum siue ad malum facultas: nec bonis/ nec malis angelis insit: ergo nūq̄ fuit attributum nature: q: si nature fuisset attributū/ naturam non deseruisset in aliquo statu. Adhuc: Dionysius in libro de diuinis nominibus ca. 4. de demonibus dicit sic: Data illi naturalia dona nequaq̄ ea mutata esse dicimus: sed sunt integra z splēdidissima q̄q̄ ipsi nō videant claudentes suorū boni inspecti as virtutes. Si ergo libertas arbitrij donum ē nature angelice: nequaq̄ mutatum est in malo angelo: sed est mutatum/ quia nō potest inclinare voluntatem ad bonum: vt dicit p̄osper: ergo a destructione consequentis: nūq̄ fuit donum nature: ergo nō fuit vnum de attributis nature angelice cum ipsa creatione datis. Adhuc: Non posse peccare conuenit nature diuine/ et est cōmunicabile creature: vt patet in verbis p̄osperi: q̄ cōicatum est bonis angelis: sed nō posse peccare conuertitur cum necesse non peccare: vt docet Aristoteles in perbiermenias: necesse nō peccare stat cū libero arbitrio: boc est/ cum libera inclinande voluntatis facultate ad qđ voluerit/ siue ad bonum siue ad malū: ergo videtur q̄ libertas arbitrij nō attribuatur bonis angelis. Solutio: dicendum q̄ absq̄ dubio liberum arbitrium est in angelis: ꝥ est libera inclinande volūtatis ad qđ voluerint facultas. Sicut em̄ dicit Aristoteles in primo prime philosophie: liberū dicimus hominem/ qui causa sui est/ et quem aliena potestas ad nihil cogere potest: ita dicimus liberū arbitrium/ qđ in arbitrando iudex sui est: z in volendo penitus liberum est: et ita est in dominio suorum actuū/ q̄ nulla aliena potestate cogitur ad volendum qđ vult. Et hoc est in omni rationali z intellectuali natura: que causa suorum actuum ē/ tam interiorum/ q̄ exteriorū. Et hanc naturam vocat philosophus dominam suorum actuum: z facultatem conuertendi se ad quicquid voluerit libere. Unde auctoritates et rationes que inducte sunt ad hoc p̄cedunt. Ad id qđ obiicitur in cōtrarium dicendū: q̄ est facultas ex ratione z natura rationali: z est facultas ex dispositione z habitu. Prima facultas que est ex natura rationali eligendi bonum gratia assistēte/ et malum ea deserente: est tam in bono q̄ in malo angelo per naturam. Secunda facultas que est ex habitu confirmato in neutro est/ quia angelus bonus confirmato habitu gratie felicem necessitatem incurrit/ qua non potest velle malum: angel⁹ malus/ p̄ter pertinaciam in malo/ infelicem necessitatem incurrit/ qua nō potest velle bonū. Et hec non sunt cōtraria: ex natura posse eligere bonum et malum: z ex habitu cōfirmato non posse eligere nisi bonum: z ex pertinacia damnata nō posse eligere nisi malum: z in eodem simul esse possunt.

Ad aliud dicendum: q̄ p̄out libertas est arbitrium nature/ non deseruit naturā/ nec natura ipsum deserit: natura enim intellectualis ex ipsa libertate qua causa sui est/ semp domina est suorum actuum: z liberā habet facultatez inclinandi se ad quod voluerit ex natura: sed q̄ bonus nō eligit nisi bonum/ z malus nō nisi malum: non est ex natura/ sed ex habitu confirmato: vt dictum est. Ad aliud dicēdū q̄ verba dionysij vera sunt: libertas enim fm q̄ est donum nature: non est mutata/ sed integra z splēdida: Demon em̄ libere facit qđ vult sed q̄ nūq̄ bonum vult/ nec potest velle: nō est ex natura/ iz habituali pertinacia quā iusta damnatione incurrit. Ad vltimum dicendū/ q̄ necesse non peccare ex habitu gratie confirmato in bono/ bene stat cum posse peccare ex naturali arbitrij libertate: sic ei ad nō posse peccare/ nō sequitur necesse nō peccare: nec boc est cōtra doctrinam Aristotelis: sed quādo non posse peccare/ z necesse nō peccare referuntur ad idem: tunc vnum sequitur ad alterum.

Queritur fm quā rationē libertatis cōueniat angelo libertas arbitrij.

Ꝉdo queritur fm quā rationē libertatis/ cōueniat angelo libertas arbitrij. Dat enim Augustinus hanc rationē lib. primo de libero arbi. Liberū arbitriū est facultas rationis: z volūtat⁹ q̄ bonū eligit gr̄a assistēte z malū ea deserēte. Adhuc Bern. in li. de li. ar. libe⁹ arbitriū ē libe⁹ sui/ p̄p̄ volūtatē: iudex sui p̄p̄ rōez Adhuc Ber. ibidē: Uolūtas hz q̄cūq̄ se habet rōez sp comitē z q̄si pedissequā: ñ q̄ sp agat ex rōne/ iz q: nūq̄ absq̄ rōe mouet: ita vt mlta agat p̄ rōez p̄ rōnez. Adhuc: Anſ. in lib. de libe. ar. ostēdit: q̄ posse eligere malum/ non est facultas liberi arbitrij: p̄ boc q̄ talis facultas libero arbitrio minuit libertatē/ et subtracta augert: quia posse mori non est potentia/ sed impotentia: et similiter posse cadere. Et ratio sua est: quia q̄ potest hoc quod sibi nō p̄ro-

dest/ z sibi nō expedit: quātomagis potest illud/ tāto magis a diuersitas z puersitas possunt in ipsū. Unde post hanc considerationē dat talem definitionē liberi arbitrij. Liberū arbitriuz est potestas conseruandi rectitudinē p̄pter ipsam rectitudinem. Has rōnes quidam calumniantur: ostendentes q̄ fm eas nō conuenit liberum arbitrium angelo. De prima dicunt: q̄ ratio nō conuenit angelo/ sed homini/ p̄ter qđ eriaz rationale differentia cōstitutiua est hominis/ z non angeli: Et iō liberum arbitrium p̄ut in angelo est/ non potest esse facultas rationis z volutatis: quia si in angelo nō est rō nō ē i eo facultas rōnis: z sic liberum arbitrium non est in angelo fm q̄ est facultas rōnis et voluntatis. Eodem modo obiicitur contra secūdam que est beati Gregorij que dicit/ q̄ liberū arbitrium est iudex sui p̄p̄ter rationē: si enim in angelo non est ratio/ non erit in eo iudicium de faciēdo: quia iudiciū rationis est: z sic non erit in eo ratio iudex sui. Adhuc: Dam̄. dicit: q̄ iudicium est sententia quā dat ratio post inquisitionem z dispositionem de faciendo siue eligendo: si autem in angelo nō est ratio/ tunc nullus actus rationis in ipso est: ergo nec inquisitio/ nec dispositio/ nec sententia: quia vt dicit Gregorius nyrenus e Damascenus. Liberum arbitrium de faciendo z eligendo libere inquirit: libere consiliat: libere disponit: libere iudicat: libere eligit: libere impetum facit ad opus post electionem: Et si ratio non est in angelo: nihil de istis erit in ipso: z sic nec liberum arbitrium. Fortius obiicitur ad idem per boc qđ dicit Isaac in libro de definitionibus: q̄ ratio creatur in vmbra intelligentie: in angelis nulla intelligentia vmbrosa est: ergo in angelis nulla ratio. Adhuc: Dionysius in celesti hierarchia dicit: q̄ rationalis natura sub intellectuali est/ sicut sensibilis sub rationali: z vegetabilis sub sensibili. Cum ergo angelus sit natura intellectualis: vt dicit Dam̄. rationalis natura erit sub ipso: z sic ratio nō erit in ipso/ sed sub ipso: ergo nec liberuz arbitrium fm q̄ est facultas rationis z voluntatis: nec fm q̄ est iudex sui p̄pter rationem. Similiter contra. Iam Anſelmus obiicit: quia si liberum arbitrium est potestas conseruandi rectitudinem p̄ter ipsam rectitudinem: cū angelus malus nullam habeat potestatez cōseruandi rectitudinem/ quā non habet/ nec potest habere videtur q̄ nō habeat liberum arbitrium: qđ tamen falsuz est: de omibus enim essentialiter dicitur a dama. q̄ sunt nature intellectuales arbitrio libere. Similiter. 2. sententiarum dist. 3. ca. ecce ostensuz dicitur q̄ omnibus sicut nature attributum in est liberum arbitriū. 1. libera inclinande voluntatis siue ad bonum siue ad malum facultas: poterant enī per liberum arbitrium sine violentia z coactione p̄ria voluntate deflect. Solutio: dicendum q̄ fm qualibet rationum inducerar uz ineſt angelo liberum arbitrium. Et qđ obiicitur de ratione/ q̄ nō insit angelis: solutum est in p̄habitis vbi q̄situm est de illo vbo magistri. 2. sententiarū. 3. di. vbi ex verbis augustini dicit: q̄ p̄ rationē naturaliter angelis insitā/ ineſt memoria/ intelligentia et voluntas. Et dictum est ibi q̄ duplex est ratio: scz inquisitiua z vmbrosa/ colligens intellectū ex p̄bātasmatibus eorū que creata sunt p̄ sensus accept⁹: Et hec est ratio a qua homo dicit rationalis: z est ratio que est intellect⁹ compositus z collatiu⁹ eorum ex quibus est cōsequentia/ que est certe scientie causa de rebus: Et hic intellectus est/ qui p̄ extensionem fit p̄actic⁹: z motiue potentie enunciat quid eligendum/ vel faciendum est: Et hic potentior est in angelo q̄ in homie: fm aristotelē em̄ in 3. de anima: motiua siue appetitiua non mouet ad eligendū vel faciendū/ nisi facto ad eam nuncio p̄ apprehensiuam: z si est motiua rationalis/ boc est in rōali natura fundata. i. volūtas nō mouet/ nisi facto nuncio p̄ rationem. His p̄notatis facile est respondere ad obiecta. Ad primū em̄ dicēduz: q̄ ratio est in angelis: sed nō hoc modo sicut in hominibus: vt p̄dictum est. Ad aliud dicēdū q̄ ratio in angelo est fm q̄ est iudex sui: z iudicat de faciendo z eligendo: z consulit lumen rōnis: et disponit z ordinat vtilia ad finē voluntatis: et p̄fert sententiā de faciendo/ eligendo/ z eligit z impetum facit ad opus: z vtik electo z facto vt dicit Dama. ad finem de quo voluntas est obtinendū.

Ad aliud dicendū: q̄ ratio que creat in vmbra intelligētie/ rō bois est inquisitiua: z nō ē illa que est compositiu⁹ z collatiu⁹ intellect⁹: que p̄ certaz scientiā veri z boni volūtati nunciat de faciendo z eligendo. Per idem patet solutio ad sequēs: q̄z de tali rōnali natura loquit dionysi⁹ que est inquisitiua z dubitativa: sicut est rō bois. Ad vltimū qđ 3tra rationē anſelmi obiicit/ dicendū: q̄ duplex est potestas cōseruandi rectitudinē. s. ex parte nature cōseruantis: z ex p̄te rei cōseruate: Licz enī aliquis habeat facultatē cōseruādi thesauruz quātū est ad se: tamē nō potest seruare thesaurum quē nec habet/ nec habere p̄t: z ita ē in angelo malo: q̄ ex natura facultatē habet seruandi rectitudinem/ si haberet eā: quā tn q: nec habet/ nec habere p̄t/ seruare nō p̄t: z bnō est ex natura/ iz ex iustissima dānatiōe p̄tinacis volūtat⁹ ad malicia.

Utrū libertas arbitrij plus cōueniat angelo q̄ homini vel eque.

Ertio querit: vtrū libertas arbitrij pl⁹ cōueniat angelo q̄ homini vel eque. Et videt q̄ pl⁹ angelo. 2. sñia. di. 3. c. h p̄sideranduz: Et sicut differēs vigoz/ dicit magr z sbtilitas vt natura infirmitatē nō adducit: mioz q̄ cognitio sapiētie ignorātia nō ingerit sic libertas inferioz nl⁹ lam arbitrio voluntatis necessitatē imponit. Ex hoc accipitur: q̄ inferior angelus minor⁹ est liber/ tat⁹ q̄ superior: cū ergo homo mlto inferior sit angelo: libe⁹ arbitriū erit mioris libtat⁹ in boie q̄ī angelo. Adhuc ibidē illo ca. z sicut i p̄dict⁹ dic sic: In subtilitate eēntie/ z intelligētia sapie/ z libtate volūtat⁹ angeli differētes erāt: g̃ cū hō inferioris nature nature mlto mag⁹ differat ab angelo q̄ angel⁹ ab angelo: differre ēt libtate arbitrij ab angelo: ita q̄ mioz z inferioz libtas arbitrij erit i boie q̄ī angelo. Adhuc ibidē inſ q̄ruoz attributa angelice nature ponit mg⁹ ralē ozdinē: q̄ vbi pl⁹ ē de sbtilitate essentie/ ibi sit pl⁹ de perspicacitate intelligētie et plus de libertate voluntatis: cum ergo homo ab angelo differat multum in subtilitate eēntie et

Obiectio p̄ma.

Obiectio 2a.

Obiectio 3a.

Obiectio 4a.

Solutio.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m.

Ad 4m

Solo mēbz. I.

Argu. 1m

Argu. 2m

Argu. 3m.

Argu. 4m

Solo mēbz. II.

Argu. 1m

Argu. 2m

Impugnatio quorūdā hec ar. cōtra p̄mū.

Ꝉ secundus

Ꝉ tertiū arguit p̄mū.

Cōtra idez argu. 2m

Cōtra idez argu. 3m

Contra idē Argu. 4m.

Ad impugnationē.

Ad id qđ Ꝉ p̄mū z 2m ē

Ad id qđ Ꝉ tertiū ē. Argu. p̄mum.

Ad id qđ Ꝉ tertiū ē. Argu. 2m.

Ad id qđ Ꝉ tertium est Arg. 3m

Ad id qđ Ꝉ tertium est Argu. 4m.

Mēbr. III

Plus cōueniat āgelo. Ar. 1m

Argu. 2m

Argu. 3m

perſpicacitate intelligẽtie/ differt etiã in libertate voluntatis ita q̃ bõ minoris erit libertat⁹ q̃ angel⁹

Arg.4m Adhuc liberum arbitriũ eſt facultas rõis z voluntatis tita tamẽ q̃ facultas ſiue libertas volun tatis ſequit̃ arbitrium rõnis: q̃ per arbitrium rõ nis voluntati fit nunciũ de faciendo vel eligendo: ſed arbitriũ rationis in angelo multo certius ẽ q̃ in homine: z conſtat q̃ facultas voluntatis/ ſiue li bertas inclinande voluntatis ad faciendum vl̃ eli gendum qõcũq; voluerit/ maioꝛ erit in angelo q̃

Argu.5m in hoie. Adhuc: Liberũ arbitriũ eſt i deo/ in an gelo/ z in homine: z conſtat q̃ libertas completiſſi ma eſt in deo: ille eñ ſufficit ſibi ad qõ cunq; vult faciendum vel eligendum/ ſiue in ſe ſiue in creatu ris ſibi ſubiectꝰ: ad qõ nõ ſufficit nec angelus/ nec homo: cum ergo liberũ arbitriũ non ſit i angelo/ nec in homine niſi p aliquam ſimilitudinẽ ad deũ cũq; angelus p ſimilitudinem plus accedat ad de

Argu.6m um q̃ homo: videtur liberum eſſe arbitrium plus in angelo q̃ in homine. Adhuc pfectior z liberi or eſt ad faciendum z eligendũ potentia completa per habitũ concreatum ſibi/ q̃ potentia non ha bens habitum niſi acquiſitum p aſſuetudinem vl̃ doctrinam: Angeli ad faciendum z eligendum et arbitrandum completi ſunt p habitũ concreatũ ſibi: hõ vero nõ niſi per habitum acquiſitum per aſſuetudinem vel doctrinam: Cuius ſignum ẽ q̃ pueri nõ ſciũt ſtatim eligere z facere z arbitrari: ſz exigitur tempus quo p aſſuetudinẽ z experimen tum z doctrinã ad iſta ſufficiant: Sed perfectio rem potentiã ad faciendum/ eligendũ z arbitran dum/ ſequit̃ maioꝛ libertas ad eadem: g̃ maioꝛ li bertas ad faciendũ eligendũ z arbitrandũ eſt i an

B gelo q̃ in homie. Ad oĩa hec reſpondent quidã: Ad hec q̃rũ dã rñſio. q̃ libertas a coactiõe equalis eſt in angelo z i ho mine. Et ſer argumẽta inducta non procedunt: q̃ fundantur ſup quoddã falſum: ſup hoc ſcz/ q̃ ma ioꝛ vel minoꝛ libertas arbitrij ſequat̃ ad maioꝛez vel minozem nobilitatẽ nature intellectualis: et hoc dictum eſt falſũ: dicẽtes libertatez arbitrij nõ eſſe in angelo vel in anima rationali ex hoc/ q̃ ẽ in tellectualis nature vel rationalis: ſz ex quadã di gnitate que a deo fluit in angelum/ vel in animaz

Impugnatio iſti⁹ rñſionis. rõnalem. Sed nõ determinãt que ſit illa dgnitas: ꝓpter quod inſufficiens eſt eorum reſponſio.

Adhuc: Ariſto. Greg. nyſen⁹ z iohannes Damaſce. concorditer dicunt z pbant: q̃ libertas agendi vel eligendi/ de ratione voluntarij eſt in homine: voluntarium autẽ eſt/ vt ĩdem dicunt/ cuius ꝑn cipium eſt in ipſo conſciente ſingularia/ ſiue ſin gulares circumſtantias in quibus eſt actus: q̃ in q̃cũq; natura ꝑncipiũ agẽdi z eligẽdi z arbitrãdi de ſingularib⁹ circũſtantijs eſt intrinſece ex principio na turali: z eſſentiali/ in illa eſt p naturã liberuz arbi trium ſiue libertas arbitrij. In natura intellectua li per hoc q̃ eſt intellectualis ſiue rõnalis/ principium agendi z eligendi eſt intra: z ſimiliter principium arbitrandi de circumſtantijs in quibus eſt actus: ergo libertas arbitrij ſequitur naturã irel lectualem per hoc q̃ eſt ĩtellectualis: ergo nec va

Argu.7m. ler reſponſio inducta. Aliter tamen obijcitur in contrarium. Dicit beatus Gregorius in libro de libero arbitrio. Libertas a neceſſitate nec pecca to nec miſeria amittitur/ nec per oppoſita iſtorum augetur/ nec plenioꝛ eſt in homine q̃ i angelo: nec econuerſo. Hac ꝓrogatiua conditoꝛ rationalez creaturam inſignivit: vt ſicut ſui iuris ſuez volũ tatis/ non coactionis eſt q̃ bona eſt: ita z ſui iuris exiſteret vt non (niſi veller) bona vel mala faceret.

Argu.8m. Adhuc Bernardus ibidem diſtinguit triplicẽ libertatem: ſcz libertatem conſilij: libertatem cõ placiti: z libertatem a coactione ſiue a neceſſitate. Et dicit: q̃ libertas a coactiõe ſequitur imaginẽ: libertas vero conſilij z complaciti ſimilitudinem: ſed imago tam in homine q̃ in angelo eſt ſm natu rales poteñias: ergo videt q̃ etiam libertas arbi trij inſit homini z angelo ſm naturales potentias

Argu.9m. et ſic ꝑinducta nulla eſſe videntur. Adhuc Ber nardus ibidem: Diuine ſimilitudinis ſummum gradum tenent angeli boni nos infimuz: adam in primo ſtatu medium: demones nullum. Conſtat ergo: q̃ cum in demonibus ſit libertas arbitrij q̃ libertas arbitrij nõ deſcendit in intellectualem na turam per aliquã rationem ſiue dignitatem ſimi litudinis ad deum. In contrarium tamen omnium horum obijcitur: quia videtur eſſe maioꝛ li

In ꝓiuz q̃ pl⁹ ꝓueniat homi. Arti berras in homine q̃ in angelo: Libertas enim ex vertibilitate voluntatis videtur ineſſe: ſed magis vertibilis eſt homo q̃ angelus: Cuius ſignuz eſt quia homo vertibilis eſt in bonum z in malum ſi cut vult: z quando vertitur in malum/ iterum po teſt redire in bonũ: qõ non poteſt angelus: ergo vi detur/ q̃ maioꝛ libertas ſit in homie q̃ in angelo.

Argu.2m. Adhuc: Libertas vt dicit Bernardus ſequi tur imaginem: ſed expreſſe dicitur Gene. 1. d. Fa ciamus hominem ad imaginem z ſimilitudinem noſtram: qõ nõ expreſſe dicitur de angelo: ergo ſi cut imago expreſſioꝛ eſt in homine q̃ in angelo: ita videtur libertas maioꝛ eſſe in homine q̃ in ange lo. In contrarium omniũ iſtorum obijciunt q̃

Aliõ i ꝓiũ q̃ eq̃ conue niat ãgelo⁹ boi. Arg. 1. dam dicentes: q̃ libertas arbitrij conſiſtit in verti bilitate voluntatis ad bonum z ad malum: ſz ver tibilitas illa cauſatur ex hoc: q̃ creatura rationa lis ex deo eſt z ex nihilo: ſz ex deo z ex nihilo equa liter conuenit angelo z anime rationali: ergo liber tas arbitrij conuenit vtriq; equaliter.

Argu.2m Adhuc: Libertas ſequitur voluntatem intellectualem ſiue rationalem: ſed voluntas intellectualis ſiue ra tionalis ex equo ineſt angelo z homini: cuius ꝓ batio eſt: quia neutri ineſt per alterum: ergo liber tas arbitrij equalis eſt in angelo z in hoie. So

L Sꝫo mem bri. III Brad⁹ libe tatis ꝑm⁹ lutio ſicut dicit magiſter. 2. ſententiarum diſtin. 25. capitulo. Eſt namq; triplex libertas: ſcz a coa ctione ſiue ex neceſſitate a peccato: z a miſeria. Li bertas a coactione triplicem habet gradum: ſcili cet q̃ in quibuſdam/ nec habet cogens ad maluz vel ad bonum nec inclinãs ad malum. Et ſic eſt in angelo bono/ ſed non in angelo malo: z ſic etiam in homine bono/ ſed non in homie malo: quia di cit Gregorius q̃ peccatum qõ per penitentiam ci

Sc̃ũs gra/ dus libtat⁹ tius non deletur/ ſuo pondere ad aliud trahit. In quibuſdam non habet cogens ad bonum vel ad malum: tamen infirmitatis aliquid habet ad bo num: ſicut in homine/ quem pondus carnis facit infirmũ ad bonũ. Sapiẽ. 9. d. Corp⁹ qõ corrũpit̃ aggrauat animã: z deꝑmit terrena ĩhabitatio ſenſũ

multa cogitantem. Et ibidem cogitationes mor talium ſunt timide: et incerte ꝓuidentie noſtre: Ꝓpter qõ etiam remediabile ꝺz peccatũ homi nis/ z nõ angeli. Unde Gregor⁹ in moralib⁹: An gelorum ſpiritus idcirco irremiſſibiliter peccauit quia angeli tanto robuſti⁹ ſtare poterant/ quan to eos carnis fragilitas nõ aggrauabat: homo ve ro poſt culpam veniam meruit: q̃ ꝓ carnale coꝛp⁹ aliquid quo ſemetipſo minoꝛ eſſe accepit. Idẽ per omnia dicunt Gregor⁹ niren⁹ z Dam. z inducunt illud Geñ. 6. a. Non ꝓmanebit ſpiritus meus in ho mine in eternuz: q̃ caro eſt: qõ exponũt de ſpiritu indignationis diuine: Ac ſi dicat: ſpũs indignatio nis mee nõ erit in homine in eternũ/ ſicut fuit i an gelo peccante: q̃ infirmitate carnis deprimit: z iõ remediabile eſt peccatũ eius: qõ non fuit i angelo.

Tertiꝰ gradꝰ libertat⁹ Tertius gradus eiuſdem libertatis eſt ꝓuatio a coactione agentis z neceſſitatẽ imponentis: z ſic e qualiter eſt in angelis bonis z malis: z in homiby bonis z malis; et in damnatis z nõ damnatis: in nullo eñ iſtoꝝ habet aliquid cogens ſiue neceſſi tatem imponẽs/ ſed libere vult qõ vult: z libere eli git qõ eligit: z libere facit qõ ex voluntate facit. Et cauſa q̃ equaliter eſt in eis: eſt/ q̃ fundatur ſup ꝓ uationẽ cogẽtis z ꝓuationem iponentis neceſſi tatem que cũ pura ſit z omnimoda ꝓuatio/ ſi om nibus nõ poteſt intelligi/ q̃ ſm magis z minus in ſit eis: quia nõ poteſt intelligi q̃ ꝓuatio pura et oĩmoda ſm magis z minus inſit diuerſis: q̃ ꝓua tio talis nõ poteſt recipere intenſionẽ z remiſſio nem: libertas autẽ a peccato maxime eſt in deo: z poſt hoc in angelo bono: poſt hoc in homie bono: nulla in homine malo: z nulla in demone. Et ſimi liter eſt in libertate a miſeria. Hee eñ libertates dicuntur ꝓ elongationẽ a peccato z a miſeria: que maxime eſt in deo: ſcõo in angelo bono: tertio i ho mine bono: nulla in hoie malo: nulla in demone. Quia ſicut ꝺz Prouerb. 14. d. Miſeros facit po pulos peccatũ: Et hoc/ vt dicit aug⁹/ norauit de⁹ quãdo dixit Geñ. 3. b. Adam vbi es? hoc eſt: vide in quãta miſeria ꝑpter peccatũ tranſgreſſionis es.

D Ad arg. in ducta Ad ꝓmum His habitis facile eſt reſpondere ad obiecta.

Ad primũ ergo dicendũ: q̃ libertas a coactiõe ꝑpter cauſam que dicta eſt: qz ſcz i pura z omnimo da ꝓuatione coactionis cõſiſtit: equalis eſt in ange lis ſuꝑioꝛibus z inferioꝛibꝰ/ z in homine ſed quan tum ad inclinantia ad bonũ z ad malum/ cum eſ ſentia ſimplicioꝛ z ſpicacitas intelligentie maioꝛ de natura ſui ſint inclinantia ad bonum/ pluſq̃ eſ ſentia min⁹ ſimplex z ſpicacitas intelligentie mi noꝛ: ꝑpter qõ erꝛa dicit Ariſtoteles in. 10. ethicoꝝ q̃ id cuius natura eſt ſimplex vna ſola z ſimplici gaudet operatione: q̃tũ ad hoc/ nõ eſt equalis z ma

Ad 2m. ioꝛ libertas in angelo q̃ in homine. Omnino co

Ad 3m. dem modo dicendum eſt ad ſequens: quia hoc eo

Ad 4m. dem modo intelligitur. Per idem patet ſolutio ad ſequens: quia illa tria ſup idem fundant̃

Ad aliud dicendum: q̃ arbitrium qõ eſt actus ratio nis de faciendo vl̃ eligendo/ lucidius eſt in ange lo q̃ in homine/ et clarius nũciat voluntatẽ: z per hoc etiam voluntas ſequens in angelo magis in dinatur ad rectum z ad bonũ q̃ in homine: Non tñ ꝓpter hoc obligatur i angelo/ vl̃ cogitur in homi ne: ſz in vtroq; manet libertas in hoc/ q̃ i vtroq; ẽ

Ad 5m. Ad aliud dicẽdum q̃ angel⁹ magis accedit in ſimilitudinẽ libertatis ad deum q̃ homo: z ideo magis inclinatur vt libere velit bo nũ: ſed tamẽ ꝓpter acceſſum illum angelus nõ ob ligatur: ſicut nec ꝓpter minoꝛem acceſſũ homo co gitur ad vnum vel ad alterum.

Ad 6m. Ad aliud dicen dum: q̃ hoc non ꝓbat/ niſi q̃ angelus magis di ſpoſitus eſt ad libere volendum bonum q̃ homo: ſed non ꝓbat/ q̃ angelus obligetur ad aliquid: vel homo cogatur ad aliquid eoꝝ que in ipſis ſunt: vt dicit Ariſto. in. 2. ethicoꝝ. Quorum nos ſumus cauſa z agendi ꝓncipium: et conſcientes ſingulares circumſtantias in quibus eſt actus.

E Ad rñſiões quozundaz Ad aliud dicendum: q̃ ſine dubio illa reſpon ſio inſufficiens eſt: ſicut ꝓbant obiectiões facte in contrarium: Niſi dicatur: q̃ illa dignitas que a deo deſcendit in animam rationalem z in ange lum: eſt q̃ ipſa natura intellectualis per hoc q̃ ele uatur ſuper materiã z naturam: ultra q̃ ex ipſa ele uatione cauſa et liberum ꝓncipium efficit omni um ſuarum actionum z electionum: quia ſicut di cit Dam̃ in. 2. li. ca. 25. vbi de libero arbitrio ſm eſt: hoc eſt de eo qui in nobis eſt ꝓximo quidez ba ber queſtionez/ ſi eſt quid in nobis.

Ad 7m. Ad aliud di cendum q̃ dicrum beati Gregorij verum eſt quã tum ad libertatem a coactione: ſm q̃ libertas illa dicit purã z omnimodam ꝓuationem coactiõis et nihil plus.

Ad 8m Ad aliud dicendum: q̃ libertas a coactione ſequitur imaginem/ vt dicit beat⁹ Ber nar. z naturales poteñias imaginis: quia imago eſt in naturalibus: libertas autem conſilij z com placiti ſequuntur ſimilitudinẽ que eſt in gratuitis Et q̃ ꝓcluditur q̃ reſponſio eſt inſufficiens: cõce dendum eſt.

Ad 9m. Ad aliud dicendum ſimiliter: q̃ li berras arbitrij eſt in homine z in angelo: per hoc/ q̃ ꝓncipium agendi z eligendi eſt in ipſis conſci entibus ſingulares circumſtantias in quibus eſt actus. Et verũ eſt: q̃ hoc/ ſicut omne aliud bonũ in intellectualem naturaz creatã deſcendit a deo.

Ad arg. in ꝓiũ Ad id qõ obijcitur in cõtrarium: probando q̃ maioꝛ libertas ſit in homine q̃ in angelo dicendũ q̃ nihil valet: z fundatur ſup quoddam falſum. ſ. q̃ maioꝛ vel minoꝛ vertibilitas ſit cauſa maioris vel minoris libertatis: hec eñ nõ eſt cauſa maio ris vel minoris libertatis: ſed potius hoc qõ in ip ſa natura intellectuali eſt/ et nõ extra ipſam: q̃ li berũ ſit ꝓncipiũ z cauſa ſuarum electionum et a

Ad 2m. crionum. Ad aliud dicendũ: q̃ licet expreſſe ibi non dicatur angelus ad imaginem ramẽ. Ezech. 28. c. ſub typo regis tyri de angelo dicitur: Tu ſi gnaculum ſimilitudinis plenus ſapientia z perfe ctus decoꝛe: Sup qõ dicit Gregorius: q̃ ex eo q̃ in angelo ſubtilioꝛ z nobilioꝛ eſt natura q̃ in homi

Ad aliudin ꝓiũ. Ar. 1. ne: eo i angelo imago dei magis eſt expreſſa. Ad aliud dicendum: q̃ libertas arbitrij inquantum eſt a coactione ſimplici/ que non dicit niſi priuati onem puram z omnimodam cogentis z neceſſita tem imponentis: equalis eſt in angelo z in homi ne: in alijs tamen non eſt equalis: vt dictum eſt.

Ad 2m. Ad vltimum dicenduz: q̃ voluntas intellectua lis equalis eſt in homine et in angelo / quantum ad libertatem a coactione neceſſitatem imponen tis: ſed non in alijs vt dictum eſt.

Utrum libertas arbitrij equaliter cõueniat oĩi angelo: vel ꝑm plus et minus vni ꝙ alteri.

A mẽbꝝ. IIII. Qꝝm plus ⁊ minꝰ ⁊c. Arg. ꝓmũ

q Uarto queritur: verum libertas arbitrij equaliter cõueniat oĩi angelo: vel ꝑm plus et minus vni ꝙ alteri. Et videtur ꝙ ꝑm plus ⁊ minus: Exquo eĩ maior libertas sequit ad subtiliorem intelligentiã ⁊ simpliciorem esseriam: ⁊ in simplicitate essentie ⁊ subtilitate intelligentie differentes sunt angeli: videt ꝙ in libertate arbitrij differentes sint: ⁊ sic vnus habet maiorẽ

Arg. 2m libertatem ꝙ alius. Adhuc ꝑm hierarchias et ordines distincti sunt angeli: ita ꝙ illi de prima hierarchia a beato dionysio in libro de celestibꝰ hierarchijs / dicũtur diuinũ agalma: eo ꝙ similitudo dei expressius relucet in eis ꝙ in alijs: sed ista relucentia similitudinis accipit ꝑm participationẽ bonitatũ a deo descendentiũ in ipsos: sed ꝓcipua bonitatum est libertas: illa ĝ in superioribus ex-

Arg. 3m pressius resplendet ꝙ in inferioribꝰ ad similitudi/nem dei. Adhuc: ꝑm ordinẽ cãrũ in phia a phis determinatũ / bonitates ꝑme cause magis resplẽdent in prima secunda causa iurta primam: et potentiores sũt ꝙ in tertia ⁊ quarta: ⁊ sic deinceps: ĝ in ordine angelorũ ad deum idẽ est: quia si in naturalibꝰ est ordo / multo magis in diuis: quia magis ordinata sunt diuina ꝙ naturalia. Cum ergo ꝓcipua bonitatũ sit libertas arbitrij: in superioribus angelis ꝓmis deo erit libertas potentior

Arg. 4m ꝙ in inferioribus. Adhuc: In humanis sic ẽt: ꝙ inferior qui respicere habet ad ꝓceptum superioꝛ non ẽ eq̃lis libertatꝛ sed agendũ ⁊ eligẽdũ ꝙ vult cũ superiori: Cũ ergo subiectio ⁊ ꝓlatio sit in angelis: ad quã / vt dicit dion. in celesti hierar. ꝓlatio et subiectio humana exẽplata est: videt ꝙ in subiecto angelo nõ sit equalis libertas sicut in angelo

Arg. 5m. ꝓlato. Adhuc: ꝑm iura canonica ⁊ ciuilia: ꝑ dictus liberum cõsensum ad faciendum vel eligendum nõ habet sine licentia superioris: Cum ergo in angelis sint ꝓlati ⁊ subiecti: subiectus liberũ consensum ad agenda ⁊ eligenda nõ habet: sed ꝓlatꝰ habet liberum cõsensum ad hec: ergo differẽs libertas

Arg. 6m. ꝑm plus ⁊ minus est ꝓlato ⁊ subiecto. Adhuc: Sicut a principio dictum est: liberũ dicimus hominẽ qui causa sui est: subiectus nõ causa sui est / ſ respicit ad superiorem cuiꝰ voluntas vel ꝓceptum sibi causa est agendi ⁊ volendi siue eligẽdi qõ vult superior autẽ causa sibi est agendi ⁊ volendi: ergo

In ꝓmũ ar. equalis libertas agẽdi ⁊ volendi siue eligendi nõ est in superiore ⁊ inferiore. In cõtrariũ huius ẽt: ꝙ in oĩi natura intellectuali / in qua equalis ẽ eleuatio supra materiã ⁊ naturam / obligantẽ formam que in ipsa est ad hoc agendũ ⁊ nõ aliud / eq̃lis est libertas agendi ⁊ eligendi qõ vult: in omnibus angelis hmõi eleuatio est equalis: nullꝰ enim materie obliganti ad hoc vel ad hoc imergitur vl vnitur: ergo in oĩibus libertas agendi vel eligẽdi equalis est. Solutio: dicẽdũ ꝙ libertas a co-

B Solutio mẽbꝝ. IIII. actione / ꝓpter causam in questiõe ꝓcedentis membri dictaꝛ / equalis est in oĩibus angelis / tam superioribus ꝙ inferioribꝰ: oĩes enim liberi sunt a cogente ⁊ necessitatẽ ponere ad hoc vel illud agẽdum vel eligendum: sed ab inclinãte plus in bonũ vel minus nõ equaliter dispositi sunt / nec equaliter liberi: supior enim melius dispositus est ad bonum ꝙ inferior ⁊ ad melioraꝛ ꝑm qõ vult dion. i celesti hierarchia. Ad primũ ĝ dicendũ ꝙ ex hoc nõ ꝓ- Ad arg. Ad primum batur / ꝙ vnus alio habeat maiorẽ libertatẽ a coactione: ſz ꝙ vnus melioꝛi natura disponit ad bonum ꝙ alius: sicut ertiã dion. dicit: ꝙ vnus quisq; diuinã recipit illuminationẽ ꝑm ꝓpriam analogiã.

Eodẽ modo dicendũ ad aliud: ꝙ hoc eĩ nõ ꝓcedit ꝓ- Ad 2m batur / ꝙ libertas a coactione inequalis sit in supioribus ⁊ inferioribus: sed ꝙ in diuersa analogia se habeant ad bonum diuinũ. Ad aliud dicendũ Ad 3m ꝙ hoc sine dubio ꝓcedit / ⁊ verum est: ⁊ ꝙ diuina magis ordinata sunt ꝙ naturalia: sed ꝓ hoc ꝙ minus resplendet in inferioribus libertas / ꝓ hoc nõ ponitur coactio in eis: sicut quia magis resplendet in supioribus / nulla ponit coactio vel ablatio

Arg. 3m libertatis / ꝑm ꝙ per meliora ⁊ nobiliora disponũtur ad bonum. Ad aliud dicendũ ꝙ secus est in Ad 4m humanis ⁊ diuinis: subiectio eĩ humana per modum seruitutis est ⁊ necessitatis / vel ex obligatione voti qõ inferior fecit superiori: vel ex pacto ꝓcij: vel ex cõditione seruili: nihil autem talũ est in angelis: Et si est ibi ꝓlatio ⁊ subiectio, ex ordine officiorũ diuinorũ est / ⁊ ex ordine actuũ hierarchicorum: qui sicut dyonisius dicit in celestibꝰ hierarchijs tres sũt: ſz illuminare / purgare ⁊ ꝑficere: et in talibus supior inferiori nullam infert necessitatem / sed potius libertatem: liberꝰ ei ⁊ ꝓ melioꝛa disponuntur purgarꝰ / illuminatus / ⁊ ꝑfectus vt libera voluntate exequat qõ officij sui est: ꝙ non purgatus / nõ illuminatus / nõ ꝑfectus: ⁊ ideo nõ Ad 5m est simile de humanis ⁊ de diuis. Ad aliud dicendum eodẽ modo: ꝙ iura sunt ꝑm ordinationes humanas: ⁊ ideo ꝙ liberum consensũ inferioꝛ nõ habeat / ex obligatione voti vel pacti vel conditionis est: per que libertatẽ suam in manus tradidit alienam: In supioribus autẽ non est nisi ex ordine perceptionis illuminationũ: quas sicut dionysiꝰ dicit / lex diuinitatis ordinauit ꝓ prima media / ⁊ ꝓ media vltima reducere: inferioꝛ autẽ in talibꝰ quã to meliores siue sublimiores ꝓcipit illuminationes a superiori / tanto liberioꝛ ⁊ meliꝰ dispositus efficitur ad omne qõ vult ⁊ ex ordine debet ad faciẽdũ.

Ad aliud dicendũ: ꝙ hoc etiã nõ tenet nisi in hu- Ad 6m manis: in quib; ipse gradus subiectionis ꝓ necessitatem tollit liberẽ consensus ⁊ voluntatis: In ordinibus autẽ angelicis nõ sic est: ⁊ ideo illis nõ tenet: vt ꝓdictum est. Jd qõ in contrariũ obijcit Astructio ꝓtis ꝓie cõcedendum est: quia ꝓcedit ꝑm veritatẽ. A

Queritur a quo causetur ista libertas in angelo. Mẽbũ. v.

Uinto queritur a quo causetur ista liber- Quesitũ ꝓmum. q tas in angelo. Dixerũt enim quidam: ꝙ libertas a coactione naturã intellectuales sequitur ꝑm se: ⁊ a nullo causat ꝙ sit in ipsa. Sed si hoc est verum: tunc aut sequitur natura ĝ inquãtũ Arg. ꝓmũ natura ⁊ substãtia quedã est: aut sequit eam in ĝntum intellectualis est. Si ꝓmo modo vel secũdo dicatur: tunc circumscripta volũtate ab intellectuali natura / adduceret in ea talis libertas: ⁊ hoc falsũ est: libertas eĩ faciendi qõ vult sine voluntate esse nõ posset. Adhuc beatus Grego. ius in au- Arg. 2m

ctoritate ꝓius inducta / dicit / ꝙ libertas a coactione equaliter in deo est / ⁊ in angelis / ⁊ in hominibꝰ bonis ⁊ malis ⁊ in demonibus: in nullo eĩ eo ꝙ est aliquid cogẽs volũtatem qõ necessitatẽ imponat / quin libere faciat qõ vult / ⁊ eligat qõ vult / et velit qõ vult: videtur ĝ ꝙ nõ sequitur naturã intellectualem / nec inquantũ natura est / nec inquantum intellectualis ẽ: natura eĩ ⁊ intellectualitas in deo / in angelo bono / in demone / in hoĩe bono / et in homĩe malo inequalis est valde: ⁊ tamẽ libertas a coactiõe in his oĩbus est equalis: qõ esse nõ posset / si libertas a coactione sequeret naturã in-

Arg. 3m quantũ natura est: vel naturã intellectualẽ inquãtum intellectualis est. Adhuc: Posse facere qõ vult / in deo est ꝓ omnimodam sufficientiam: ꝙ ei se / ⁊ ꝑm oĩibus creaturis sibi subiectis semꝑ põt sine impedimẽto facere qõ vult. In angelo autem nõ est ꝓ talem sufficientiã: Natura eĩ creatura ꝛ vt dicit Augꝰ sup Gene. ad litterã nõ subijcit angelis bonis vel malis vel homibus ad faciendum in ea / vel ex ea qõ volũt: ĝ libertas faciẽdi in ea qõ volunt / inequaliter est in deo ⁊ in angelo ⁊ in hoĩbus bonis vel malis / ⁊ in demonibꝰ: sed libertas a coactione in oĩbus his est equalis: ĝ libertas a coactione nec sequitur naturã intellectualez inquantũ natura est: nec sequitur eã inquantum intellectualis est: nec sequit eam inquãtum habet voluntatem. Ulterius: ꝙ libertas õ esse in hoc / Questum 2m: ꝙ poreſt in bonũ vel malum se flectere ꝓ electionẽ. Queritur: vtꝛ ista duo: posse in bonũ ⁊ posse in malum sint ab eodem ꝓncipio. Et videt ꝙ non: ꝙ posse se cõuertere in bonum / non poterit esse nisi a deo: sine quo nulla creatura poterit aliquid bonũ vel velle vel facere. Joh. Jſ. a. Sine me nihil pote/stis facere. Phil. 2. b. Deus operatur in nobis ⁊ vel le ⁊ perficere ꝓ bona voluntate. Posse autẽ declinare nõ poterit esse a deo: ꝙ concordit dicit Augustinus ⁊ dionysius: ⁊ alij sancti doctores: ꝙ deus nõ põt esse cã mali: deꝰ eĩ nõ põt eiusdẽ rei esse auctor cuius est vltor: ⁊ ẽ aũt vltor mali: ĝ non ẽ causa eiusdem. Si dicatur: ꝙ causa buiꝰ ſcz ꝙ poterit declinare in malũ angelus ⁊ homo est: ꝙ est ex nihilo vterq; eorũ: ab illo eĩ / vt dicit Dam. est vertibilitas ⁊ in natura et in electione. Contra: Ni hil nihil ponit: ⁊ qõ nihil est nec cã / nec causatũ potest esse entis: ĝ cum talis potẽtia inclinandi in malum ⁊ eligendi malum sit aliqua potentia / ⁊ aliqd entitatis habeat: et pure nihilo causari nõ poterit.

B Solo mẽbꝝ. v. Solutio. Ad ꝓmũ quesitũ dicendũ: ꝙ naturaꝛ intellectualem poterit facere qõ vult / sequitur ex eo: ꝙ facit eam ꝓ id qõ ipsa est sufficiens principium esse suoꝛ actuũ ⁊ suarum electionum. Et hẽ ꝑm Dam. ⁊ Grego. nirenũ: ꝙ facit esse voluntariũ principiũ actionũ ⁊ electionũ: sed ꝙ definit voluntarium ꝑm qõ opponitur inuoluntario / tã per violentiam ꝙ ꝛ ignorantiã: cuius ꝓncipium est in ipso consciente singularia: hoc est singulares circũstantias in quibus est actꝰ siue electio: huius autẽ tanq; ꝓ prima causa est elevatio intellectualis nature sup materiam corꝓoralẽ ⁊ naturã: ita ꝙ nullius materie est actus: Oĩe enĩ qõ est actus naturalꝰ materie et nature / obligat ad hoc vel illud faciendum / ⁊ nõ aliud: ⁊ ꝓ consequens ꝓ ut ar libertate faciendi qõ vult vel eligendi (causa aũt ꝓma ẽ deꝰ sic disponens ⁊ ordinãs et faciens naturã intellectualem. Uñ cõcedim⁹: ꝙ nõ sequitur naturam inquantũ natura est: nec inquantũ intellectualis est: sed sequitur eã inquantũ est ꝓncipiũ voluntarium sic sup materiã ⁊ naturã ꝓ voluntarium elevata. Et ꝓ hoc patet solutio ad ꝓmũ. Ad aliud dicẽ- Ad ꝓmum arg. qsiti ꝓmi Ad 2m. dum: ꝙ sicut dictum ẽ: libertas a coactione fundatur in pura ⁊ oĩmoda ꝓximatione cogentis ⁊ necessitatẽ imponentis: ⁊ qz intelligi nõ poterit qualiter hic maior sit in vna intellectuali natura ĝ in alia. ideo dicit Grecg. ꝙ equalis est in omnibus. Ad Ad 3m aliud dicendum. ꝙ ꝓ hoc nõ ꝓbatur / nisi ꝙ libertas faciendi qõ vult ꝓ prius ⁊ posterius est in deo et in angelis / ⁊ in homĩe: sed ex hoc nõ sequit ĝn libertas a coactione sit equalis: ꝓter causam ꝙ dicta est. Ad scõdo quesitum dicendũ: ꝙ sicut ꝓbatum est: ꝙ liberum arbitrij possit cõuerti in bonũ Ad quesitũ secundũ. et velle illud / ꝓcerto nõ habet cãm / nisi summum bonũ: qõ est deꝰ: sed ꝙ põt ꝛuerti in malũ: vt dicit augꝰ nõ habet cãm efficientẽ / sed deficientẽ: hoc ẽ bonũ creatũ deficies ab immutabili bono: qõ vertibilitatẽ quidẽ habet inquãtũ est ex nihilo: ſz actũ inclinationis in malũ habet inquãtum est auersiũ et deficiens a summo bono: sic eĩ ens et ⁊ bonũ deficiens: ⁊ sic est causa actꝰ deficientis / ꝙ est peccatũ / ⁊ actus sub deformitate pcti existens.

De attributis angelorum queritur in cõmuni. Questio. XVII.

Einde queritur de Arg. ꝓmũ

d istis attributis oĩbus in cõi. Non aliud hic querendũ est / nisi de verbo magistri qõ dicit in. 2. sñia. di. 3. c. hic considerandũ est: vbi questiões inductas ordinauit: ⁊ dicit / ꝙ ꝓma questio est de substãtia. scõa de forma. tertia de poteſtate. Et dicit ꝙ ad substantiam ꝑtinet nature subtilitas: ad formã vero intelligentie ꝑspicacitas: ad poteſtatẽ volũtatis rõalis abilitas: ⁊ paulo ante dixit / ꝙ ꝑsona substantia ẽt: sapientia forma: arbitriũ poteſtas: ⁊ nullã fecit de simplicitate essentie mẽtionẽ: et sic videt ꝙ essentie simplicitas ad substantiã nõ ꝑtinet / ⁊ ꝙ cõtradicit Argu. 2m sibi ꝑsi. Adhuc in oĩbus in qbꝫ est simplicitas / simplicitas ꝑtinet ad formã: sed simplicitas essentie est in angelis: ĝ ꝑtinet ad formã: male ergo dicit / ꝙ sapientia ꝑtinet ad formã. Adhuc: In oĩ- Argu. 3m. bus in qbꝫ est sapiẽtia / sapientia habitꝰ intellectualis est ⁊ virtus: vt dicit Aristo. in. 6. ethi. ꝙ est ꝓma et ꝓcipua virtus intellectualiũ virtutũ. Que Quinq; sunt habitꝰ intellectuales. sunt quinq;. s. Intellectꝰ ꝙ est habitꝰ ꝓncipiorum: Sapiẽtia ꝙ est cognitio ꝓ cãs altissimas qꝫ difficile est homĩ scire: in his scibilibꝫ in qbus finis intꝰ ẽ et sciẽdi gratia: hoc est in his ꝙ, ꝓter seipsa scire volumus / ⁊ nõ ꝓter aliud. Scientia / ꝙ est habitꝰ conclusionis: Dicit eĩ Aristo. in. 1. poste. ꝙ scire arbitramur vnũ qõq; / cũ cõm cognoscimꝰ: ⁊ qm illius causa ẽ: ⁊ ꝙ impossibile est aliter se habere: qõ cognosci nõ poteſt / nisi ꝓ consequentia conclusionis ad ꝓncipia. Prudentia est cũ rõne actiuũ ꝓncipiũ in his que ꝓferunt ad mores (vel vtilitatẽ prudentis. Ars est factiuũ principium cũ rõne sup materiam exterinsecam: sicut sũt artes mechanice. Et his accipit ꝙ sapientia nõ ꝑtinet ad esse: sed ad bñ

esse z sic inter attributa angelice nature nō dz nūmerari: attributa eīm angelice nature sunt de esse eius. Adhuc: Dicit ibidem/ q̄ psona substantia est: Jn nulla aūt natura idē est attributū z id cui attribuitur: cū ergo psona sit substātia cui fit attributio: psona nō debet numerari inter attributa.

Arg. 4m

B

Solo qōis

Solutio: dicēdū q̄ sicut dicit magister/ q̄tuor sunt attributa angelice nature. s. simplicitas essentie: que oībus conuenit/ fm q̄ simplicitas dicit pūationē cōpositionis quātitatiue que corpalis est creature: Et pspicacitas intelligentie: qua angel⁹ formaī ad intellectū z sapientiā/ z ceteras vtutes intellectuales: Et discretio psonalis: qua ī psonali singularitate z incōicabilitate angelus in vnum numerū discretū ponitur/ z angelo alteri cōnumeratur vt suppositū huius nature cōis/ spūs rationalis siue intellectualis nature. Et libertas arbitrīj qua facultatē accipit faciendi q̄ vult/ z eligēdi. Et artificioseista accipiuntur: Natura eīm angelica si pfici debet in naturalibus/ nō pōt cōsiderari/ nisi fm substantiā vel fm potestatē: si fm substantiam/ aut fm substantiā q̄ est in forma: aut fm substantiā que est subiectum/ siue suppositum. Si primo modo: aut accipitur forma pficiens in esse absolute: z sic attributum est/ essentie simplicitas. Aut accipitur fm formā qua pficitur in comparatione ad primū principium a quo est/ et a quo fm esse semper dependet: z iste perfectiones non possunt esse nisi illuminationes z bonitates fluentes a primo pncipio in ipsum: z sic attributum est/ intelligentie perspicacitas: quia p illam efficitur capar bmōi illuminationū z bonitatū. Si autez accipitur ex pte substantie q̄ est subiectū/ siue hoc aliquid/ sic attributum q̄ō est/ discretio psonalis. Si verō cōsideratur natura angelica ex pte ptātis: pficitur fm facultatē agendi q̄ō vult z eligendi: z sic attributum est/ libertas arbitrīj. Et q: nō sūt plures considerationes angelice nature: ideo non sunt plura attributa: z si aliq̄ō illo⁹ deesset/ opus dei esset impfectum: q̄ō esset contra illud Deut. 32. a. Dare magnificentiam z deo nostro: dei perfecta sūt opera. Ad primū g̃ dicendū: q̄ magister nō cōtradicit sibīpsi: q: essentie simplicitas pertinet ad substantiam/ quo est/ siue fm formā fm esse absolutum: sapientia vō ad formā fm esse relatū. ad primum pncipium z hec nō sunt contraria/ nec impossibilia. Ad aliud dicēdū: q̄ magister accipit ibi habitum p potentia habituali: hoc est vt pfecta p habitum: Dicū eīm est in antehabitis: q̄ angelice potentie p habitus sibi concreatos perfecte sunt. Et accipit sapientiā nō stricte/ put est vna pcipua virt⁹ intellectualis: sed large/ a qua dicitur sapiens: vt ipse idem ibidē dicit Aristo. q̄n vnoq̄ intellecru/ sapientia/ scientia/ prudentia/ arte ex consideratione finis rationē scit reddere: z pōt de omnibus his que pertinēt ad illum intellectū/ sapiētiam/ scientiam/ prudentiam/ et artē. Sic eīm sapientia est forma ad pficiendū creaturā rationalem siue intellectualem fm esse intellectuale q̄ō est: ī ipsa: sic eīm ponit eam in extremo sui boni naturalis fm q̄ō dicit Aristo. in. 3. ethi. q̄ virtus est extremū in bono vniuscuiusq̄ fm naturā: licet quedā vtus sicut moral' sicut medīū in passionibus z opationibus naturalibus. Ad vltimū dicendum: q̄ persona non numerat' inter attributa: sed est id cui fit attributio: sed psonalis discretio q̄ nō est psona/ numeratur inter attributa, ꝓter causam que pauloante dicta est: Nihil enim pfectum est q̄ō in seno est vnū/ discretū/ z ab alijs distinctum.

Ad 4m.

C

Ad arg. 1m

Ad. 2m

Ad 3m.

Quales facti sint angeli: vtrū in gratia gratumfaciente: vel in solis naturalibus bonis. Questio. XVIII

Einde trāseundū est

D ad quartā questionē. s. quales facti sint angeli vtrū in gratia gratūfaciente/ vel in solis naturalib⁹ bonis. Quā magister disputat. 2. sententia. 3. di. ca. Illud quoq̄ inuesti gatiōe dignum ē. Et diuidit eā in quattuor membra. Primū membrum est: vtrū boni angeli creati sint in gratia gratūfaciente/ vel nō. Scōm: vtrū mali angeli creati sint in malicia/ vel nō. Tertiū: vtrū boni z mali poterāt esse prescij sue cōfirmationis/ vel sui casus. Quartum: vtrū aliq̄d/ vel quid sit eis additum in confirmatione.

Huius qōis q̄tuor sunt membra

Utrum boni angeli creati sint in gratia gratumfaciente vel non.

A

D primū sic, pceditur. Magister disputans hanc qōnē. 2. sen. di. iij. c. Alijs autē videtur: Inducit duas opiones: Una dicentium/ q̄ in solis naturalib⁹ creati sūt: z postea ī confirmatione est eis gratia gratūfaciens addita. Quā etiā defendere videt in eodē ca. z ad hoc cōfirmādū inducit auctoritatē aug. sup ge. qua dicit angelicam naturā ꝓmo informē creatā/ z celuz dicam: postea formatā/ z ad lucē appellatā: quando ad creatorē est conuersa pfecta dilectione ei inherens: Unde ꝓus dictuz est Beñ. 1. a. Jn principio creauit deus celū z terrā: z postea subditum: fiat lux/ z facta est lux: q̄ in primo agit de creatōe spiritualis nature informis/ z postea de formatione eiusdem. Ex hoc accipit: q̄ sine gratia angeli boni creati sūt: q: si gratiā habuissent informes nō fuissent. Adhuc: Aug. in. 1. sup gen. c. 4. dicit sic sup illud: Jn principio creauit de⁹ ꝛc. Ex ordiū nature insinuatur angelice/ adhuc in informitate impfectionis: sit aūt filij cōmemoratio/ q̄ō verbū est: eo q̄ scriptum ē: dixit de⁹: vt p id q̄ō pncipiū est/ insinuet ex ordiū creature existentis ab illo adhuc in impfectione: p id autē q̄ verbum est/ insinuat pfectionem creature angelice reuocare ad eū/ vt formaretur inberēdo creatori. Ex hoc iterū accipitur q̄ angeli primo impfecti creati sūt z sine gr̃a. Adhuc: Aug. ibidē ca. 5. a. Creatura postq̄ spūalis/ et intellectualis/ z rōnalis facta est: q̄ videt illiverbo esse ꝓpinquior/ pōt habere informē vitam: non quia sicut ei hoc ē eē q̄ō viuere/ ita sit ei viuere q̄ō sapienter viuere. Ex hoc iterū accipitur: q̄ ꝓus angeli habebāt vitam: z postea sapienter acbeate vixerunt: g̃ primo in bonis naturalib⁹ creati sunt sine grā/ z postea grām acceperūt. Adhuc: ibidē Augustinus: A quo existit creatura spūalis vt sit

Auctoritas Mēbr. 1. Pria opio quo rūdam

Auctoritas pma.

Auctoritas secunda.

Auctoritas tertia.

Auctoritas quarta

vtcū q̄z viuat/ ad illū conuertitur vt sapienter beate viuat: iz nō pōt cōuerti nisi ꝓus sit z viuat: g̃ videtur q̄ ꝓmo creatus fuerit in vita naturali ante q̄z accipiat gratiam. Adhuc idē obijcit p rationē Dñis em̄ rationalis creatura p liberū arbitrium ꝓcedit ad beatitudinē: priusq̄ est liberū arbitrium fm statum vie q̄z fm statum patrie: Sed liberum arbitrīū fm statum vie est indeterminatū/ flexibile ad bonū z ad malum: ergo in angelis nō ꝓfirmat' sed creatis cum essent in via ad ꝓfirmationē ꝓmo fuit liberū arbitrīū flexibile in vtraq̄z partem: sed non esset flexibile equaliter si habuissent grām: q: gratia determinat ad alterā partē: g̃ angeli creati sunt sine gratia ꝓmo: z postea apositra est eis gratia. Adhuc: Eodez ordine quo se habet grā ad gloriam/ habet se natura ad gratiā: sed gr̃a z gloria nō sunt simul: quia grā precedit gloriā: g̃ natura z gratia nō sunt simul/ sed natura ꝓcedit gratiā ergo angeli primo creati sunt ī naturalib⁹ z postea in gratia. Adhuc: Si simul creati essent in natura z in gratia/ gratia esset data cū natura: sed ea que dant cū natura equalit̄ dantur oibus que sūt eiusdem nature: cōstat autem q̄ gratiā equaliter nō oēs angeli acceperūt: ergo gratiam cum natura nō acceperūt: ergo ꝓus erant in esse nature q̄z in pfectione gratie. Adhuc: Ad gratie acceptionem admin⁹ exigit cōsensus/ z vt obijcē nō ponat qui accipit: sed nō cōsentit qui iā in naturalib⁹ ē pfect⁹: g̃ oportuit q̄ angelus ꝓus in naturalib⁹ cēt q̄z contineret in grām/ quā postea accepit. Adhuc: Jn via nature sic est: q̄ vnūq̄ōq̄z ab esse in formi procedēs ad formā/ prius est in esse informi q̄z formatum: cū ergo hūc ordinē deus p sapientiam nature inseruerit: ipe hunc ordinē maxime in suis opibus tenuit: g̃ angelos prius creauit informes z postea formauit p gratiā. Jn cōtrariū huius est q̄ō dicit Anſ. i libro de casu diaboli sic. Illi angeli qui maluerūt illud plus q̄ nōdum deus illi dare volebat/ q̄z stare in iustitia in qua facti erāt: ea dē iustitia iudicāre: z illud ꝓter q̄ō illā contēpserunt nequaq̄z obtinuerūt: z q̄ō tenebāt bonū amiserunt. Ex hoc patet q̄ facti sunt in iustitia: z ꝓstat q̄ loquitur de iustitia formata/ que sine gratia nō est: g̃ facti sunt in gratia. Adhuc: Anſ. in lib. cur deus homo: in pncipio secūdi: Ad hoc factā esse rōnalem creaturā certum est: vt sup oīa summuz bonum eligeret z amaret: nō ꝓter aliud/ sed ꝓpter ipsum: Si em̄ ꝓter aliud: nō ipsum/ iz aliud amaret: z ad hoc nō nisi iusta z rōnalis facta esset: sufficeret ex hoc sequi idem q̄ō prius. Adhuc: Anſ. ibidē: Quādiu rōnalis creatura eligendo z amando iusta facit/ misera erit z indigēs: cōtra voluntem nō habendo q̄ō desiderat: q̄ nimis absurdū est: quapropter rōnalis natura iusta facta est/ vt summo bono fruendo beata esset. Ex hoc iterū sequitur idem. Adhuc: Aug⁹ in. xij. confes. Beata creatura que nō nouit aliud/ cū tamē esset ipsa aliud/ nisi de dono tuo: q̄ō superfertur sup omne q̄ō est: mox vt facta est/ attolleret sine interuallo temporis in ea vocatiōe qua dixisti: fiat lux: z facta est lux: in nobis em̄ distinguit tempus: quia tenebre fuimus/ z lux efficimur: Jn illa vō vt dictū est quid esset nisi illuminaretur: Et ita dictum est: q̄ nō ꝓ fuerit fugitiua z tenebrosa: z sic apparet eā semp fuisse lucem: nō vt aliter esset/ z ad lumē inde ficiens conuersa lux esset. Qui potest intelligat: qui nō pōt ozet vt a deo accipiat. Ex hac auctoritate accipiunt duo. s. q̄ sine intervallo temporis angeli ab initio habuerūt gratiā z q̄ dicuntur ꝓius celū/ et postea lux. i. informes z formati nō ꝓter distantiā temporis/ sed vt cognoscat q̄ causa formatiōis eoz est de⁹/ z nō natura. Adhuc Aug⁹. in. xij. confeſ. dicit sic: Doctor famuli tui/ moyses. s. cum te cōmemorat in pncipio fecisse celum z terrā/ tacet de tribus: silet de die: nimirū enim celuz celi/ q̄ō in pncipio fecisti aliqua creatura est intellectualis: q̄z nequaq̄z tibi trinitati coeterna: ꝓ ciperis tū eternitat' tue valde: mutabilitatem suā pre dulcedine felicissime contemplationis tue cohibet: z sine vllo lapsu ex quo facta est inherendo tibi/ excedit oēm volubilē vicissitudinem temporum. Ex hoc habetur: q̄ angeli ex quo facti sunt/ inherēt deo p contemplationē: q̄ō facere nō poterant sine gratia: ergo facti sunt in grā. Adhuc: aug⁹ sup Beñ. ad litterā: Nō superiozis lucis accessum/ sed inferiozis creature cognitio facit mane z vesperā. Cū ergo dicatur simul factuz est vespere z mane dies vnus: z mane sit in cōuersione creature intellectualis ad verbū: videt creatura angelica ex quo facta est/ ad verbū conuersa: et sic dies z lux effecta: q̄ō esse nō potuit sine grā: ergo ex quo facta est/ habuit grām. Adhuc: Augustinus in. xiij. sup Beñ. Semper est dies/ i contemplatione immutabilis veritatis: semp vespera/ in cognitione creature in seipsa: semper mane ex assurrectione ex hac cognitione in laudē creatoris. Ex hoc accipit: q̄ cognitionē mutuā matutinā z vespertinaz/ ex quo facti sunt habuerūt: z ex hoc lux fuerunt z dies: lux autē z dies sicut formaī p lumen/ ita natura angelica p gratiam: patet g̃/ q̄ ex quo facti sunt/ formati sunt p gratiā. Adhuc Augustinus in lib. de ci. dei. 12. Deus creauit angelos cum volūtate bona/ z casto amore: simul in eis cōdens naturā/ z largiens gratiā. Adhuc: Augustinus ibidem. Quoniā quidā dicunt angelos ex aliquem ꝓfectuz ꝓpis fuisse sine gratia: dicēres q̄ ꝓius fuerūt spiritus illi tenebre/ quos angelos dicimus: nō recte dicūt: sed simul vt facti sūt/ lux facti sunt: nō tantū ita creati sunt/ vt quoquo modo essent/ z quoquo modo viuerēt: sed etiā illūminati/ vt sapienter beneq̄z viuerent. Ab hac illuminatione auersi sunt quidā angeli: z ideo nō obtinuerunt excellentiam sapiētis beateq̄z vite: que pcul dubio non nisi vita eterna est. Ex hac auctoritate patet q̄ etiā absurdū reputat augustin⁹ angelos non esse creatos in gratia. Adhuc: Augustinus ibidem: Nūq̄z sine bona voluntate z casto amore sanctos angelos fuisse credendum est. Adhuc: Augustin. in li. de correptiōe z gratia: Angeli et beati erant anteq̄z caderēt: erat tamē q̄ō beatitudini eorum adderet/ si perstitissent donec sūme beatitudinis plenitudinē tanq̄z premiū māsionis suscepissent. ergo angeli ex quo creati sūt/ in statu erāt merendi summe beatitudinis premium: sed merere nō poterant sine gratia: ergo erāt in gratia. Adhuc Augustinus in libro de fide ad petrum: Angelos deus creauit eternos/ z eis facultatem agnoscende diligendeq̄z veritatis inseruit: quos sic crea

Auctor. 1

Auctor. 2

Auctor. 3.

Auctor. 4.

Auctor. 5

Auctor. 6

Auctor. 7.

Auctor. 8.

Auctor. 9.

Auctor. 10

Auctor. 11.

Auctor. 12.

Auctō.13. uit/ vt ipſi illum diligerent. Adhuc: Auguſtinꝰ ibidem: Angeli atq; homines p eo q rationales facti ſūt/ eternitatis ac beatitudinis dei in ipa natura ſpiritualis creatōe diuinitꝰ munꝰ acceperūt ita ſcz/ vt ſi dilectioni ſui creatoris inſtare inbeſſent/ ſimul eterni beatiq; manſiſſent: ſi vero p prie libertatis arbitrio cōtra ſui creatoris imperium priam niterent facere voluntatem: p o deme

Ad idez rō primā ritis a primatibus beatitudo diſcederet. Hoc idem probatur per rationē: Nichil enim medium eſt inter bonum t malum/ ſm theologum: otioſum enim ſiue indifferens/ qō ſm arbicum mediū eſſet condemnata domino. Matth. xij. c. de omni verbo otioſo qō locuti fuerint homines/ reddent rationem in die iudicij: Creatura ergo rōnalis ex quo facta eſt/ ſemp eſt in bono vel in malo: ſed nō ſemp fuit in malo: g fuit ſemp in bono g i bono grē facta

Rō ſcōa eſt. Adhuc: Que eſſet ratio q nō ſtatim apposita eſſet eis gratia: cū largitas diuine bonitatis nō deeſſet: t obſtaculum ex parte nature angelice/ nō

Rō tertia lum eſſet: videtur eſſe figmento ſimile. Adhuc: Dionyſius in libro de diuinis nomibus capitulo 4. Diuina bonitas expandit ſe ſup omnes intellectuales vultus/ ſm vniuſcuiuſq; proprietatem analogiam: cum ergo angeli ſemp ſint receptibiles gratie: eo q nullum haberēt obſtaculum: diuina bonitas ſemper infundit eis gratiā cuius receptibiles erant: ergo ex quo facti ſunt/ gratiam habue-

Rō quarta runt. Adhuc: Sancti concorditer dicunt/ q homo creatus ſit in gratia: a qua ceciditquādo per tranſgreſſionē pcepti diuini veritum cibum concupiuit: Lu. 10. c. Incidit in latrones: qui etiā deſpoliauerū eum: et plagis impoſitis abierūt/ ſemiuiuo relicto. Glo. ibidem dicit: q homo ille erat adā qui per tranſgreſſionez incidit in manus demonū tanq; latronū: qui deſpoliauerūt eum in gratuitis: t vulnerauerūt in naturalibus: Ergo habuit gratuita: t que eſt cauſa vel ratio/ q homo in gratuitis creatus eſſet t nō angelus? videt eſſe quod dam figmentum ſic dicere. Soluto: dicendū q in hac queſtiōe diuerſificati ſunt antiqui. ſicut dicit magiſter. 2. ſententiarū diſt. 3. capō. Alijs autem videtur. Quidā enim dicebant: q omnes angeli cōditi ſunt a deo in natura per creationem: et in eodem momento ſine moza largitus eſt eis deus gratiā per ſuam bonitatem Et illi concedūt omnes illas auctoritates et obiectiones que adducte ſunt. Et in hac opinione fuit prepoſitiuꝰ. Et ideo dixit dixiſſe auguſtinum libro de ciuitate dei. 12. q creauit eos cuz caſto amore: ſimul cōdens in eis naturam/ t largiens gratiam. Ad oēs autem alias auctoritates t rationes que dicūt/ q prius creauit informes et poſtea formauit in cōuerſione eorum ad ſe: dicunt/ q prius et poſterius notant ibi ſucceſſiones temporis vel more alicuius/ ſm ordinem nature ad gratiā: prius enim res eſt in naturalibus informis ſm ordinē nature/ q ſit in forma gratie: eo q ordine nature eſſe/ eſt ante bene eſſe. Et hoc confirmant p auctoritatem auguſtini de libro ſuper Bene. adductam ſuperius: in qua videtur abſurdum reputare/ q aliquādo angelꝰ fuerit ſine gratia. Et p o hac opinione multū videtur facere auctoritates. Anſ. et verba auguſtini adducta de libro de correptione et gratia: t de libro de ciuitate dei. Dicūt etiā iſti q intellectualis natura non perfecte formata eſt/ niſi per confirmationem beatitudinis: vnde ante illuz ſtatum nō ſemper dicitur informis. Et hoc dicūt ſenſiſſe auguſtinum/ quando dicit: q prius facta eſt informis/ t celum dicta et poſtea formata/ t lux/ t dies appellata. Dicunt etiam iſti q p diuiſionez lucis a tenebris nō ſignificatur diſcretio nature t gratie: quia natura itellectualis nature angelice nūq; ē tenebra: quia etiam ſine gratia gratumfaciēte gratiſs gratis datis multum eſt illuſtrata p nobilitatem quattuor attributorum nature: de quibus dictum eſt. Propter qō etiam beatꝰ Dionyſius i libro de diuinis nominibus capō. 4. dicit: q etiaz in demonibus data ſunt integra et ſplendidiſſima. Unde dicunt q per diuiſionem lucis a tenebris/ ſignificatur ſeparatio bonorū angelorum a malis. Et concedūt bene q inter illam ſeparationē et primam creationem moza fuit: erigit enim moza temporalis ad b q angelus malus pria poteſtate delectatus/ faſtu cordis contra deuz ſupbiens a deo auertitur et tenebra fieret/ qui lux ante fuit p gratie iformationē: propter quod t lucifer appellatus eſt. Et in moza illa ſeparationis bonorum a malis/ iſti diuidunter in duas partes: Quidam eñ dicunt: q mozula parua fuit/ que ſufficeret ad cogitationē de propria poteſtate t delectatiōe mozoſa: t auerſionem a ſummo bono per cōſenſum t actuz auerſionis. Alij dicebant q ſecūdo die facta eſt huiuſmodi ſeparatio: ſicut narrat magiſter in hyſtoriis et propter bocferia ſecūda celebrant in honore ſtātium angelorum. Si quis autez iſtis obijciat: quomodo potuit cadere angelus qui iam habuit gratiaz/ t confirmatus fuit p gratiam. Dicūt q non fuit iſta gratia confirmationis/ ſed gratia q̄p ficeret ad cōfirmationem per meritum. Unde ſicut homo habet gratiam: vt dicit Auguſtinꝰ: per flexibilitatem liberi arbitrij ad malum pōt cadere/ t a bono gratie/ et a bono nature etiā angelus in gratia exiſtens/ nō confirmatus/ per flexibilitatem liberi arbitrij in malum cadere potuit: t delectatione t cōſenſu ſuperbi faſtus/ q et ſe eſſet/ diuine poteſtati nō ſubiectus Ad rationes autez que cōtra iſtam opinionē inducuntur ſic reſpondent: Ad primā rationem dicunt: q liberum arbitrium primo habebant flexibile/ licet haberent gratiam: gratia enim gratumfaciēs licet per modum diſpoſitionis inclinet ad alterā partem: tamen non confirmat in hoc/ quin flexibile ſit ad oppoſitum: vt dictū eſt. Ad aliud dicunt q hoc falſum eſt: q eodem ordine ſe habeat natura ad gratiam/ quo ſe habet gratia ad gloriam/ quia gratia datur ad gloriā merendam/ ad qō exigitur tempꝰ natura autē ſe non habet ad gratiam/ niſi ſuſcipiēdam: ad qō nō exigitur aliud/ niſi q non ſit obſtaculum in natura: eo q largitas ſummi boni ſemper pata ē dare grāz dūmodo ſit q ſuſcipiat: et ad ſuſcipiēdū ſit idoneus/ et capax gratie ſine obice

Ad aliud dicunt: q hec eſt falſa: q ea que dant cum natura/ dantur equaliter: habitum enī eſt/ q ſimplicitas eſſentie/ t ſpiritualitas intelligentie et libertas arbitrij data ſunt cū natura/ ſic nature attributa: t tm̄ bis differētes erant: t ita poterāt etiam in grā differētes eſſe: que largiēte deo ē eis

Ad quartā apposita dū conderent in natura. Ad aliud dicunt: q gratia prima ſibijpſi nullꝰ meretꝰ: t b ē verū vnde Auguſtinꝰ dicit: q hanc deus opatur in nobis ſine nobis. Unde ad hāc non exigitur/ niſi vt nō ſit obſtaculum: Unde ab ipſo ex quo cōdita eſt natura/ ſemper parati fuerunt ad gratie ſuſceptionem: cum er tunc nullū fuerit obſtaculū: nec defe

Ad quintaz cerit ab eis largitas/ diuine bonitas Ad vltimū dicunt: q in via nature/ informe eſt ante formatū: ꝓter hoc/ q informe non ꝓcedit ad formam niſi p motum: motus autem/ vt in ſua ſufficientia dicit Auicenna/ eſt eritus de potentia ad actū: in tempore continuo/ nō ſubito: In operibus autem dei maxime in prima gratia: quā deus operatur i nobis ſine nobis/ nō poteſt eſſe motus: quia nullus meretur eam/ ſed deus opatur eam in natura intellectuali vbi nō inuenit obſtaculum: Et ideo nō eſt ſimile qō p ſimili inductum eſt. Et hec opinio

f Tertia opinio magri valde ꝓbabilis eſt t plana: t pla originalia ſcō q videntur conſentire in eam. Quia tamē magiſter. 2. ſententiarū diſtin. 3. capitulo. Alijs autē videtur: eligit aliam viam: ſcz q angeli in ſolis naturalibus creati ſunt: t poſtea aliqua mozula interpoſita/ gratiam acceperunt: cuius opinionem mri ſecuti ſunt: precipue ꝓter vnam rationem: quia dicunt/ q non eſt in angelo ſicut in homine: ſicut concorditer dicunt ſancti Auguſtinꝰ Damꝰ. t Hre gorius nyſenus: homo ei ſemel conuerſus ad gratiam/ iterū labi poteſt: et relapſus/ iterū reſurgere: ſed angelus ſi ſemel ꝓuertitur ad gratiā/ cadere nō poteſt: t ſi ſemel cadit a gratia/ reſurgere nō poteſt: Et ideo dicunt/ q angelus ante confirmationem nullam habuit gratiā gratumfacientem: ſed in bono naturali creati fuerāt. Et ſi dicit q in ipſo primo die creationis ſue boni fuerūt gloſant boc eſt ſine vitio. Et ſi dicitur q iuſti fuerunt: gloſant: boc eſt/ innocentes: ſed nō fuerunt iuſti et exercitio virtutum: nondum enī prediti erant virtutibus que ſtantibus apposite fuerunt in confirmatione per gratiam: alijs per liberum arbitriuz ſuperbientibus/ et ideo cadentibus. Dicunt etiam iſti aliquam fuiſſe mozulam inter creationem t cōfirmationem bonorū t lapſum malorum: t q in illa moza temporis omes boni fuerunt: non p vsuz liberi arbitrij/ ſed per creationis beneficium: et q tales erant qui ſtare poterāt: id eſt nō cadere per bona creationis/ t cadere per liberū arbitrium: ſi non poterant proficere ad meritum vite eterne/ niſi gratia gratumfaciēs ſuperadderetur: que bonis addita eſt in confirmatione. Et hec ſunt directe verba magiſtri in. 2. ſententia p diſtin. 3. capō

Ad auctoritates cōtra ꝓmā opionem. Alijs autem videtur. Et hij ad auctoritates p alia pre inductas rñdēt t dicūt q vbicūq; dicūt ſci q i grā creati ſint/ q hoc itelligitur de gratia gratis data beneficio creationis/ et non de gratia gratumfaciente. Et ſi dicunt: q iuſti creati ſunt. Dicūt/ q itelligitur de iuſticia innocentie/ t non de iuſticia generali formata p gratiam. Et ſi dicunt q in caſto amore creati ſunt: Dicūt: q hoc itelligitur quantum ad inclinationē nature in gratiam: natura enim inclinat ad gratiam t ad amorem ſummi boni t non inclinat ad amorē boni creati vt illud p ſummo bono diligatur amore adul-

terino. Ad hoc autē qō de Eze. 28. c. adducitur in delicijs paradiſi fuiſti: dicūt q delitie paradiſi ibi dicuntur pulchritudines t delectatiōes bonorum naturalium/ in quibꝰ creatus fuit lucifer: t ſic ſolunt omes auctoritates p o alia parte inductas.

Ad rationes autem ſic reſpondent. Ad primā dicunt: q verum eſt/ q in actibus ꝓcedentibus a libero arbitrio/ ſm theologū nichil mediū eſt inf bonum t malum: ſed in ſtatibꝰ nature intellectualis medium eſt quia acceptio talis nature in ſolis naturalibus medium eſt p abnegationem vtriuſq; extremi: inter bonum gratia gratumfaciente formatum: t inter malum vicio culpe deprauatum. Ad rōes ibi dē. Ad ꝓmā

Ad aliud dicendū: q ratio ē/ q deus vult q rō nalis creatura experiatur infirmitatem nature/ t aſpiret ad iuorū gratie: t ideo ꝓs interponit inē ſtatū nature/ t ſtatum gratie. Et eſt iſta ſimilis reſponſio illi quā facit Auguſtinꝰ: querentibꝰ quare deus ita diu diſtulit aduentū ſuum. Dicit em̄: q hoc ideo fecit: vt homo experiret impotentiā nature/ et impfectionem legis veteris: t cuz viderit q ex neutro poſſet adiuuari/ magis ſuſpiraret ad redemptorem. Ad rōnes ſcōm.

Ad aliud dicendū: q diuina bonitas quantum eſt de ſe omnibus ſe equaliter porrigit. ſed nō cōmunicat ſe niſi cum ordine t ratiōe ſapie ordinātis ſapie exigit/ vt ſtatꝰ nature ſit ad gram ꝓter cauſam que dicta eſt. Ad tertiam

Ad vltimum dicendum q de homine ſūt due opiniones/ ſicut de angelo. Et q̄ dicitur/ q ſpoliatꝰ eſt in gratuitis/ adā: intelligitur quantū ad gratuita gratie gratis date/ nō gratie gratumfacientis: que gratuita pcipue conſiſtunt in originali iuſticia t beatitudine primi ſtatus: Et hoc dictū nichil habet figmento ſile. Ad quartā. Bz gratuita ſūt duplicia

Utrum mali angeli creati ſint in malicia vel non.

Mēb ꝓ. II. Huiꝰ mem bri duo ſūt articuli

f Ecūdo queritur: Utrū mali angeli creati ſunt in malicia/ an non. Et circa hoc duo querūtur. ſ. an deus potuit eos facere malos: t an in primo inſtāti creationis poterant eſſe mali. Et vtrū ſm illam opinionē que dicit omes factos eſſe in gratia ſicut alij habuerūt cognitionē maturinā t veſpertinam.

An deus potuit angelos facere malos: et an in primo inſtanti creationis poterāt eſſe mali.

A Articulꝰ. I.

a Dprimā pticulā obijcit ſic. Ro. 9. c. An nō habz poteſtatē figulus luti ex eadē qui dem maſſa/ aliud vas facere in honorez aliud vo in contumeliā? Et cōſtat q loq Affirmatiē

tur de deo: deus ergo pōt vas facere in cōtumeliam: qō eſt malum malicia culpe: ig deus poteſt facere malū malicia culpe. Arg. primū

Adhuc: Eſaie. 45. a. Ego dominꝰ creās malū t faciens bonū: g poteſt creare malum: g t angelus potuit facere malum. Arg. 2m

Adhuc. 2. ſnia p di. 3. ca. putauerūt quidā angelos creatos eſſe malos: t poſt pauca: qui opinionē ſuam muniunt auctoritate auguſtini ſup Gen. dicentis: Non fruſtra putari poteſt ab initio temporis diabolum cecidiſſe: nec cū ſanctis angelis pactum aliqñ viriſſe beatum/ ſed mox apoſtatāſſe. Unde Dionyſius ait ſup illud Job. 8. f. Ille erat homicida ab initio: t in veritate nō ſtetit: vt intelli Arg. 3m

ligamus/ q; in veritate non sterit erquo creat⁹ est
Arg.4m qui staret si stare voluisset. Adhuc: Aug⁹ ibidē
Non frustra putādū est ab initio ipō tpis vel con
ditionis sue diabolum cecidisse/ et nūq; in verita
te stetisse. Unde quidā in hāc maliciā libero arbi
Argu.5m trio nō esse fletum: sed in hac q̄uis a deo putāt es
se creatum. Adhuc: Job. 40. fm aliā translati
onem loquitur de leuiathan qui diabolus est z sic
dicit: Hoc est initiū figmēti dei qō fecit deus/ vt
illudat ei ab angelis ei⁹. Si aut̄ est initū figmen
ti: ḡ eum deus talem finxit: z fingere est creare: er
Argu.6m malum creauit. Adhuc: psalmo. ciij. Draco iste
quē formasti ad illudendū ei: ergo formatus est a
B deo draco/ z malus/ inuidus z diabolus: z nō est
Negatiue in hoc viciosa voluntate deprauatus. In cōtra
Arg. pmuz rium est qō dicitur Heñ. 1. d. Uidit deus cuncta q̄
fecerat: z erant valde bona: sed cōstat q̄ diabo
lum fecit fm esse angelice nature: ergo a factu
Argu.2m ra dei non habuit/ nisi q̄ valde bonus fuit. Ad
huc Plato in tymeo: volens si quidē deus bona q̄
dem omnia puenire: n ullius pro malo put eoruz
que nascūtur natura fert/ relinquit: pagine z. Er
Argu.3m. go deus nūq; fecit malū. Adhuc Paulo post ibi
dem plato: Nec erat fas bonitati pstanti q̄cq; fa
cere nisi pulchrū. Sed dicit beat⁹ Diony. in li. de
diui. no. ca. 4. q̄ pulchrū puertitur cū bono: ergo
fas non erat bonitati pstanti quic; facere nisi bo
Argu.4m. num: sed diabolum fecit: ḡ fecit eum bonū. Ad
huc dionysius z boeti⁹ dicūt q̄ est a bono qō bo/
num est: sed cōstat q̄ diabolus a deo bono factus
est ḡ factus est bon⁹ z sic nō erat malus ab ipa cre
Arg.5m. atione. Adhuc Aug⁹ sup Heñ. Omnia fecit de⁹
valde bona: naturā ḡ angelorū bonaz fecit deus.
Et quia iniustum est/ vt nullo merito hoc in aliq̄
Argu. 6m. deus dānet qō creauit: nō naturā/ sed voluntatez
malam puniendam esse/ credenduz est. Adhuc
C Si deus fecisset eū malum: ab alio/ z nō a seipso
Parti. II. esset malus: et cū facture dei resistere nō possit: in
articuli 6ª. iuste ageret secum/ si sibi imputaret malicia sua:
Affirmatie sed iuste imputatur sibi malicia: ḡa destructione
Arg. pmuz cōsequentis: a factura dei non est malus/ sed bo
nus. Ulteri⁹ queritur: si in primo instanti crea
tionis sue potuit esse malus Et videt q̄ sic: Au
gustin⁹ sup Heñ. Factus statim a veritate se auer
tit/ ꝓpria potestate delectat⁹: beateq; vite dulcedi
nem nō gustauit quā acceptā nō fastidiuit/ sed vo
lēdo accipe amisit. Ex hoc accipit q̄ in prio istāti q̄
Arg.2m facet⁹ est/ z factus est/ et a veritate cecidit: z q̄ dul
cedinem gratie nō gustauit: z q̄ acceptā gratiā nō
perdidit: siz nolēdo accipe nunq; acceperat: sed q̄
accepturus erat grām amisit: in pmo ergo instāti
creationis sue malus fuit. Adhuc p rationem
obijcitur ad hoc: quia in angelo nō est sicut in hoīe
angelus em̄ ab ipso instāti creationis potentias z
intellectiuas z affectiuas pfectas accepit ad gē
dum: quod non fecit homo: sicut patet in pueris:
In primo ergo instanti creatiōis sue moueri potu
it ad bonum z ad malum/ z fm intellectum/ z fm
affectum: Detur ergo/ q̄ moueretur ad maluz in
primo instanti creationis sue: cum ex morte ad ma
lum quilibet sit malus: in pmo instanti potuit ma
lus esse. Adhuc que esset causa q̄ ex quo perfe
ctam habuit potentiā intellectiuam/ z perfectam
potentiam motiuam: q̄ in primo instāti non move
retur/ nec ad bonum/ nec ad malū: si enim ad neu
trum istorū moueretur: sequeretur q̄ potentia p
fecta ad agendum/ esset ociosa: qō inconueniens ēt
Ff autem moueret ad bonum: sequeretur q̄ confir
matus esset in bono z nō cecidisset: Habitum enī
est in p̄cedentibus p verba prosperi z aliorum san
ctorum: q̄ non est in angelo sicut in homine: vr: sez
post motum ad bonum/ possit regredi ad malū: et
post motum in malum/ possit regredi ad bonum.

Responsio quorundā.

Ad hoc quidaz dixerūt: q̄ angelus in primo in
stanti creationis sue nō potuit esse malus: Et hu
ius causa est: quia in omnibus creatis/ vt dicunt/
potentia est ante actum tpe: Unde cum angelus
crearetur/ oportuit q̄ fm potentiā intellectiuam
et affectiuam/ per aliquā morā temporis potē
tia intellectiua et affectiua essent habilitate ad mo
tum ante q̄ moueret ad bonum siue ad malu.

Impugnatio rōnis pma

Sed contra hoc est qō dicūt et Plato z Augu
stinus: q̄ celum statim vt est factum/ mouebatur
et ꝓter hoc plato/ vt dicit Aristoteles in. 8. physi
corum: solus inter philosophos gignit tempus: et
dicit ipsum cepisse cum celo: eo q̄ cū celo cepit mo
tus/ cuius mensura est tempus. Cū ergo angel⁹
magis perfectus sit ad motum q̄ celum: videtur
q̄ in primo instanti creationis mouebat ad bonū
vel ad malū. Scōa

Adhuc: In tota natura sic ē/ vt di
cit Aristoteles in. 8. physicorum: q̄ motus ēa ge
neratē: z quantum generās dat generato de for
ma tantū dat ei de motu z loco ad quem est mot⁹
falsum ergo est qō dicunt q̄ in omnib⁹ creatis po
tentia sit ante actum siue motū. Solutio: dicē
dum ad primo quesitum: q̄ deus nō potuit face
re angelum maluz. Et huius causa est: quia nihil
facit nisi fm ordinationē sapiētie/ z fm equissimā
voluntatē: ordinis autē sapiētie nō est facere ma
lum: dicit em̄ Fulgentius: q̄ sapiēs nō facit vnde
opus suuz fiat deterius. Et Augustinus dicit: q̄
illius rei deus non est auctor cuius est vltor: vnde
cuz puniat mala/ nūq; potest esse auctor mali. Ad
huc: Equissima voluntas nō potest velle malum
facere: quia volitū talis voluntatis non est nisi bo
num: Unde de⁹ quādo fecit angelos tam bonos
q̄ malos/ oēs fecit bonos bonitate nature z bo
nitate innocentie: sed postq̄ facti sunt conuersiōe
per amorē castum ad summū bonū/ boni facti sūt
bonitate gratie: et ꝓfirmati in illo. Aliꝫ aūt p auer
sionē a summo bono/ z conuersionem per amorē
adulterinum ad ꝓprium bonum creatum qō fuit
delectatio propria potestatis: vt dicit Anſ. s. vt nō
essent sub deo/ sed libere potestatis essent in seip
sis: facti sunt mali z diaboli: et confirmati in illo e
quissimo dei iudicio: qō non punit nisi malam vo
luntatem: vt dicit Augustinus. Ad id qō con
tra obijcitur/ dicendum ad primum: q̄ quando
dicit apl's/ q̄ habet potestatem figulus luti: non
intelligit q̄ ex opere figuli fiat vas in contumeliaz
inquantum contumelia est: quia sic malus ex per
uersus esset figulus: sed intelligit/ q̄ prescions fi
gulus qō vas propria vilitate et prauitate erit in
contumeliam: facit tamen illud/ quia scit ad quas
vilitates aptabitur in domo: in qua oporter esse
quedam vasa in cōtumeliā/ quedam autē in bono
rem: sicut dicit apl's: q̄ in omni magna domo neces
se est esse hec duo genera vasorum. Ira deus pre
scies quosdā malos/ ppria culpa: facit z creat tamē
eos: quia scit que bona eliciet ex malicijs eorum.

Ad 2m Ad aliud dicenduz: q̄ Esa. loquitur ibi de ma
lo pene/ non de malo culpe. Sicut z illud Amos.
iij. b. intelligitur: Si est malum in ciuitate qō dns
nō fecerit: hoc enim ordinatissima iusticia fit/ z be
ne fit: vt dicit Augustinus q̄ malum pene induca
Ad 3m tur ad vtilitatem mali culpe. Ad aliud dicendū:
q̄ ex modo loquendi augustini perpendit/ q̄ non
est creatus malus: quando dicit/ mox vt creatus
est: vt/ enim tantū valet quātū postq̄: z post aliquā
morā successionē temporis inter creationem z ma
liciam. Similiter cum dicit: qui staret si voluisset:
notat q̄ in bono nature z innocentie aliquādo ste
tit/ in quo creatus est/ z a quo per superbiam ceci
Ad 4m dit. Ad aliud dicendū: q̄ augustinus ibi non in
tendit ostēdere/ q̄ angelus sit creatus malus: sed
intendit ostendere occasionem erroris quorundā/
qui dixerunt angelū esse creatum malum: z a ver
bis euangelij Job. vij. male intellectis occasionē
erroris acceperūt: Cum enim dicitur: ille erat ho
micida ab initio: ab ppositio/ non notat continua
tionē malicie ad instans creatiōis: sed notat distā
tiam morule siue more que fuit inter instans crea
tionis z auersionis angeli mali a sūmo bono: pro
pter qō ab antiquis cōmuniter glosatur: ab initio
Ad 5m hoc est/ repente vel cito post initium. Ad aliud
dicendū: sicut glosat augustinus sup Heñ. z ponit
in secūdo sententiarū distinctiōe. ij. ca. Ideo z au
gustinus exterminās opinionē eorum: q̄ figmen
tum nō dicitur creatio/ sed pfectio vilitatis sanc
torū: quā elicit deus ex malicia demonis: ꝓter
hoc enim cum presciret eū malū fore/ voluit tamē
eum creare: z ista est illusio qua illuditur ei a san
ctis angelis z hominib⁹: dum hoc/ scz q̄ ille in ma
lum cogitat z tentat sanctos/ conuertit in bonum
eorum z in vilitatem. Et hoc optime tangit bea
tus Bernardus sup Cañ. sermone. ix. sic dicens:
Jocundū plane iudiciū vt ille iniquus omniū hu
miliū malleator/ etiam nolēs fabricet eis coronas
perpetuas: dum omnes reprat/ z ab omnib⁹ supa
tur. Et hoc est qō dicit Esa. 54. d. Ecce creaui fa
Ad 6m bzum sufflantem in igne prunas. Ad aliud dicē
dum: q̄ hoc non sequit: Intendit em̄ dicere Pē.
q̄ formauit eum qui est draco: sed non formauit in
eo maliciam draconis/ nec maliciam diaboli. Il
la enim processit a prauitate voluntatis eius. Ad
Solō ptī. II id qō vlterius queritur dicendū: q̄ in primo instanti
creationis sue nō potuit esse malus/ sed post pmū
Ad argumenta affirmatiua Ad primū instans: z hoc paulo post ostēdetur. Ad obiectū
dicendū: q̄ Aug⁹. notat hoc in modo loquēdi: qñ
dicit/ statim ab initio/ hoc est statim post initiū: vt
per aduerbiū statim/ z prepositionē post/ noteretur
mora temporis qō fuit inter instans creationis et
instans apostasie. Similiter cū dicit/ q̄ dulcedinē
beate vite non gustauit: intelligit q̄ non gustauit p
confirmationē beatitudinis: q̄ illā nunq; habuit:
z hoc intendit per modū loquēdi qui sequit: z acce
ptam nō fastidiuit: nō em̄ fastidit⁹ acceptum/ nisi
qō ex vsu z mora in rediū cōuertit. Post creatio
nem em̄ vsq; ad lapsum/ in solō bono naturali z in
Ad 2m nocentie inter angelos vixit. Ad aliud dicēdū: q̄
in primo instanti/ nec in aliquo instanti indiuisibi
li angelus potuit moueri nec in bonum nec in ma/

lum: z huius causa est: quia non est eodem modo
in motu liberi arbitrij/ z in potentijs naturalibus
in motu enim liberi arbitrij exigitur arbitratio/ et
estimatio eius ad qō mouetur: z iudicium/ z colla
tio vtilitatis vel delectatiōis ei⁹: z dispositio qua
liter veniatur ad illud: z sentētia de motu quo mo
uetur ad illud: que omnia exigūt morā tēporis/
z in vno indiuisibili nūc nullo modo fieri possunt.
Et ꝓter omnia ista exigitur affectus z delectatio
in eo ad qō mouet. Et ideo dicit magister. ij. sentē
tiarū distinctione. iij. ca. Aliꝫ aūt videtur: q̄ mo
rula fuit inter creationē z lapsum: z ad hoc confir
mandū in ca. Deinde qualiter: inducit Origenem
super Ezech. sic dicentē: Serpens est hostis con
trarius veritati: nō tū a principio/ neq; statim su
per pectus z ventrē suum ambulauit: sicut adam
z eua nō statim peccauerūt: ita z serpens aliquan
do nō serpens: serpens cū in paradiso deliciarum
morabat. Et subiūxit magister: Ecce apte dicit: q̄
interposita morula cecidit/ z nō statim post crea
tionē. Ad rōsionē quā quidā inducūt/ dicē
dum: q̄ nulla est: sicut bene ꝓbatū est in obijciēdo. Cōfutatio rōnis q̄rundam

Utrū demones in primo statu existentes habuerunt cognitionem matutinam z vespertinam.

A Articulus. II Affirmatiue Ar. pmū

Utra hoc queritur: vtrū demones in primo
i statu existentes habuerūt cognitionē ma
tutinā z vespertinā. Et videtur q̄ sic: vesp
tina em̄ cognitio est rerum cognitio in seipsis: co
gnoscere aūt res in seipsis habent a natura: vnde
etiam nūc mali existētes/ cognoscūt res in seipsis:
ergo multo plus in primo statu quando alijs simi
les erant/ cognouerunt res in seipsis: ergo vesper
tinam habuerunt cognitionē. Adhuc: Doctrīa Ar. 2m
confirmatur per Dionysiū libro de diuinis noib⁹
cap̄lo. iiij. vbi dicit: Data illis naturalia dona ne
quaq̄ ea mutata esse dicimus: sed sunt integra et
splēdidissima: Cum ergo per naturam cognoscāt
res in seipsis/ vespertinam habuerunt cognitionē.
Adhuc: Augustin⁹ in libro super Heñ. ad lram Arg. 3m
Amalis angelis/ si mali sūt: hoc est q̄uis mali sūt
ab eis tamen nō auferetur potestas nature. Pote/
state nature cognoscunt res in seipsis/ que est vesp
tina cognitio: ergo si adhuc habet vespertinā cog
nitionem: multomagis in primo statu. Adhuc: Arg. 4m
Aug⁹ ibidem: Deus sic punit malam voluntatē/
vt nō perimat nature dignitatē: sed dignitas natu
re fuit cognitio rerum in seipsis qō est vespertina cog
nitio/ vt coīter dicit: ergo videt q̄ habuerūt vesp
tinā cognitionē. Adhuc: Min⁹ videt q̄ habue Ar. 5m
rūt cognitionē matutinā q̄s vespertinā: si q̄ habuerūt
matutinā/ tūc multomagis vespertinā. Q̄ aūt ha
buerit cognitionē matutinā/ ꝓ dictū bri Bernardi
ꝓbat⁹ qui sup Heñ. xiij. sermone dicit sic: Potuit
contingere (si tamen incredibile nō puret) q̄ an
gelus/ quē Ezechiel. xxviij. c. dicit plenum sapientia
z pfectum decore fuisse: homines prescire potuisse
futuros z profecturos in parem gloriā sibi: et na
turam humanam filio dei fore vniendam: hoc vi
dit et inuidit. Sed si preseiuit/ absq; dubio in dei
verbo vidit: videre in verbo matutina cognitio est:
ergo matutinā habuit cognitionē: ergo multomā
gis vespertinā. Adhuc Heñ. ibidē: puto ꝓ aqlonē Arg. 6m

reprobandos hoies fuisse designatos per sedem de qua dicitur Esa. xliij. Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis/designari poterat quā accepit in illos/quos vtiq; in prescientia dei quāto ei vicinior fuerit/tanto ceteris angelis perspicatior: puidit eos nullo sapientie radio coruscātes: nullo sancti spiritus amore feruentes: z ideo vacuū locum reperit/in quibus sedem suā ponere quesiuit. Videre autem in prescientia/est videre in verbo fienda: z videre in verbo/est videre cognitione matutina: ergo habuit cognitionē matutinā

B In p̄rariū Arg. primū multomagis ergo vespertinā. In contrariū est: q̄ cōiecturalis cognitio nec matutina nec vespertina est: vtraq; em reuertit ad vbū/z est in luce verbi: matutina quidē in verbo: vespertina aūt refertur ad verbum. Dicit enim Aug⁹ in. iiij. sup Gen. q̄ vespertina cognitio est visio siue cognitio rei in seipa: z ex hoc attollit in laudem creatoris qui fecit eam: z ideo vespera cōuertitur in mane/nulla mētione facta de nocte: quādo per amorem illicitum angelus non cōuertitur ad creaturā: nec inheret ei/sed attollitur in laudem creatoris: z inheret ei p amorem castum. Et ex hoc accipit/q̄ vtraq; cognitionū vel visionum est in forma lucis diuine: sed angelus malus nunq̄ fuit formatus luce diuina nunq̄ ergo habuit nec cognitionē matutinam nec vespertinā. Q̄ autem non habeant nisi cōiecturalem cognitionē de rebus/expresse dicit Aug⁹. in libro de ciuitate dei. xxj. sic: Innotuit demonibus: nō per id q̄d est vita eterna z lumen incōmutabile/sed per quedā temporalia diuine virtutis effecta z occultissima signa prescītie que angelicis sensibus maligno spirituū potius q̄ infirmitati hominū possunt esse perspicua. Sed p signa hmōi rimari/

Arg. 2m cōiecturalis cognitio est: ergo demonū cognitio de rebus p iecturalis est. Adhuc Aug⁹. ibidem Demones non eternas tempor̄ causas z cardines in dei verbo z in dei sapientia cōtemplant: sed q̄uorundā signorū nobis occultorū maiori experientia multo plura q̄ homines futura cōspiciunt. Ergo non habent nisi cōiecturalē scientiā per naturam. Et cum in primo statu non habuerunt nisi naturalē: ergo in primo statu nō habuerūt nisi cō-

Arg. 3m iecturalem. Adhuc: Aug⁹ ibidem: Aliud est tempor̄alibus rep̄oralia p̄iecturare/qō demones faciūt z aliud est incōmutabilibus legibus mutationes tē por̄ p̄uidere: qō sanctis angelis cōuenit: qui incōmutabiles leges in verbo dei contēplant. Sed tē por̄alibus tp̄alia cōiecturare non est nisi cōiecturalis cognitio: ergo nō nisi cōiecturalis cognitio naturalis est demonibus: sed naturalia nō sunt in eis mutata: ergo in primo statu non habuerūt nisi cōiecturalē cognitionē. Cōiectural' cognitio vmbrosa est: matutina z vespertina in lumie sunt: vt ante

Arg. 4m phatū est: ergo demones non habuerūt matutinā vel vespertinā cognitionē. Adhuc: Cum dicitur Gen. j. In pncipio creauit deus celū: dicit Aug⁹. q̄ p celū intelligit factura ang̃elice nature ex nihilo adhuc informis: Et cū dicitur: Fiat lux/intelligit formatio bono p̄ angelo p̄ ad lucē verbi: Et cum postea sequit: Factū est vespere z mane: intelligit distinctio eiusdē lucis que dies est: Ibidem em dicit. vocauit lucē diem/z tenebras noctē: intelligit p̄ tenebras angelos auersos a lumine: q̄ eo ipo te-

nebra est/q̄ ad lucē non est cōuersus: z tenebra nō distinguitur neq; p̄ mane neq; per vesperam. Ex hoc accipitur q̄ angelus malus/qui nunq̄ conuersus fuit ad lumen: distinctionē luminis in se non habuit: sed condēnatus est ad ꝑpetuas tenebras/in quibus nec mane/nec vespe est. Cū ergo iuxta mane z vesperam sumat cognitio vespertina z matutina: angelus malus nunq̄ habuit cognitionē vespertinā nec matutinā. Adhuc: Dicit Arg. 5m Augustin⁹ ibidem sup Gen. q̄ cum dicitur: diuisit lucem a tenebris/intelligitur separatio bonorum angelorū a malis: z cum postea additur: factū est vespere z mane/intelligitur distinctio lucis in matutinam z vespertinam cognitionē. Angelus ergo malus (qui tenebra est per auersionē a lumine) nihil accepit qō penes distinctionē lucis accipit: sed penes distinctionē lucis accipitur cognitio matutina z vespertina: angelus ergo malus nunq̄ habet cognitionē matutinā z vespertinā. Adhuc: Arg. 6m Aug⁹ dicit: q̄ ꝑscntia luminis diuini/super angelicam naturā refulgens/facit diem: que dies distinguit ꝑ mane z vesperam/nulla nocte interposita: Sed talis ꝑscntia luminis diuini formatio fuit angelor̄ bonorum: angelus malus nunq̄ formatus fuit lumine diuino: ergo nunq̄ habuit distinctionem matutine z vespertine cognitionis.

Adhuc: In inferioribus nihil videt nisi sub actu Arg. 7m lucis siue luminis: cum ergo inferiora exemplata sint ad superiora: in superioribus nihil videtur nisi sub actu luminis diuini neq; matutina neq; vespertina cognitione: Angeli mali nunq̄ conuersi fuerūt ad actum luminis diuini: ergo angeli mali nunq̄ habuerunt vel matutinam vel vespertinā cognitionem. Solutio: pceludubio si quis attendat verba Augustini in primo sup Gen. z in. iiij. angelus malus nunq̄ factus fuit dies ex illustratione luminis diuini: z ideo nunq̄ fuit in visione matutina vel vespertina/que diem illam distinguūt: est cognouit res in seipis naturali cognitione/tamē non attollebatur in laudem creatoris/vt visione matutina formaret in ipo: sed potius delectatiōe ꝑprie potestatis z amore conuersus est in tenebras noctis: De qua dicitur Job. iij. a. Fm expositionē Gregorij. Noctem illā tenebrosus turbo possideat: nec illustret lumie. Et ideo cognitio illa nō terminabat ad mane: qō ꝑtium est cognitiōis siue visionis vespertine: Fm Aug. vt scz ad matutinā lucē terminet/non interposita nocte: qō angelo malo non cōuenit: q̄ in tenebras noctis cōuersus est: Ū omnia ad hoc inducta/p̄cedenda sunt/z procedūt res enim in seipsis non cognoscūt demones in luce diuina: sicut dicit Augustinus: sed per signa cōiecturalia z per experientiam multi temporis: et hoc non est cognitio vespertina: sicut paulo ante dictum est. Ad primū autem quod inducitur/q̄ habuerunt cognitionē vespertinam: dicendum q̄ cognitio vespertina non vocatur simplex cognitio rerum in seipsis: sed ex luce diuina res illustrate: z ex assurrectione in laudem creatoris/qui sic res in seipsis illustrat in lumine suo. Unde si cognouerunt res in seipsis naturali cognitione: non fuit hec cognitio vespertina/sed coniecturalis ex rerū signis. Per idē patz soluto ad sequēs: q̄ vespertina cognitio nō est naturalis/sz i forma lucis diuīe.

Solo articuli secundi

L

Ad 2m

Ad 3m Ad aliud dicendū eodem modo: hec enim tria sup̄ idem fundātur: scz q̄ cognitio vespertina sit naturalis: z hoc nō est verum. Per idem patet solutio ad sequens: Non em̄ dignitatis nature est vespertina cognitio: nec quelibet cognitio rerum in seipis est cognitio vespertina: vt ex verbis Augustini accipitur superius introductis: cognoscūt enim angeli res in seipis ex habitibus sibi creatis/z nō semp̄ in lumine diuino: quo illustrati boni angeli dies effecti sunt: z auersione ab eadē mali angeli tenebris perpetuis dānati sunt. Ad ali

Ad 5m ud dicendū: q̄ beatus Bernardus dictum suum non asserit/sed sub dubio ꝓponit: scz si incredibile non videatur. Et q̄ dicit: plenum sapiētia z pfectū decore hoc in verbo vidisse/z in lumine prescientie diuine: non intelligitur sic/q̄ conuersus fuerit ad lumen verbi: quia per hoc z formatus z illustratus/z dies factus fuisset. qō non est verum: sed intelligitur cognitio facta per verbū/quelibet cognitio supnaturalis accepta per verbū: Sic ut z nunc multa reuelant demonibus/z per deum/z bonos angelos: que prouidentia diuina per malos angelos fieri disposuit: sicut est illud Job. j. b. Ecce in manu tua est: verūtamē animā eius serua. Per qō reuelatum fuit Sathane/q̄ poterat̄ accepisset facultatibus z in carne z in pueris beati Job. Sic enim vt dicitur Iob. j. lux in tenebris lucet ad dissipationē tenebrarū/quā tamen tenebre non cōprehendunt per aliquā tenebrā p̄ illustrationē. Ad

Ad 6m aliud dicendū eodem modo: quia super idem fundatur: Sed addendū est hoc: q̄ non dicitur fuisse vicinior lumini prescientie/nisi in bonitate z nobilitate naturaliū in quib⁹ alios excellebat: nec potuit videre in lumine prescītie per conuersionē ad lumen diuinū: sed per reuelationē de qua dictū est.

Que inducta sunt in contrariū z auctoritates z rationes procedunt.

Utrum boni z mali angeli poterāt esse prescij sue confirmationis vel sui casus.

Circa hūc III Ertio queritur: vtrū boni z mali angeli poterant esse prescij sue confirmatiōis/vel sui casus. Et circa hoc querunt duo: scz vtrū huius mē bri duo sūt articuli fuerūt prescij/vel esse poterant sui casus vel sue cōfirmationis: Et vtrū prescīuerūt aliquid de sacramento incarnatiōis/qō futurū erat.

Utrum fuerunt prescij vel esse poterāt sui casus vel sue confirmationis.

A Articulus. I. Rimū horū tractat magister. ij. sententiarū distinctiōe. iij. ca. Deinde qualiter verba dīi: Et induat Augustinū sup Gen. sic

p Negatiue dicentē: Sui ergo casus prescius esse non potuit: quia sapientia fructus est pietatis: Ergo videtur q̄ malus angelus sui casus prescius esse non po-

Arg. 2m tuit. Adhuc infra distinctione. iij. ca. j. Induit Aug. super Gen. sic dicentē: Quomodo beatus inter angelos fuit/qui futuri peccati atq; supplicij prescius non fuit. Queritur aūt cur nō fuerit: Erresponder: Forte de⁹ diabolo reuelare noluit quid

Arg. 3m facturꝰ vel passurus esset: ceteris vo reuelare voluit: z q̄ in veritate mansuri essent. Adhuc infra distinctiōe. iij. ca. Sed hoc magis opponit/q̄ de⁹ reuelauerit suam confirmationē bonis: z dicit sic: Unde z huic opinioni opponens Augustinus con-

sequēter subdit: Sed quare discernebantur illi a ceteris: Ut deus istis que ad istos pertinerēt/nō reuelaret: talis vo reuelaret: cum non prius sit ipse vltor q̄ aliquis peccator: non enim damnat ipse innocētes. Ex hoc accipitur: q̄ nec mali prescij fuerint sui casus: nec boni sue cōfirmatiōis. Adhuc Ar. 4m in eodem capl'o infra inducit Augustinū sup Gen. sic dicentē: Dicere de angelis q̄ in suo genere beati esse possint/damnatiōis vel salutis incerti: quibus nec spes esset q̄ mutandi essent in melius: nimia ꝓsumptio est. Quomodo enim beati esse possunt/quibus est incerta sua beatitudo: Adhuc Arg. 5m (infra ca. ex predictis consequit) dicat magister sic: Angeli qui corruerūt nunq̄ beati fuerunt: nisi beatitudinē aliquis accipiat illum statum innocētie/in quo fuerunt ante peccatū. Illi vo qui perstiterunt: aut suam beatitudinē deo reuelante prescierunt/z ita spei beatitudine aliquo modo beati fuerunt: vel incerti extiterunt sue beatitudinis: z ita aliter beati non fuerunt: ex reliqui qui ceciderunt: Mihi autem q̄ posterius dictū est/probabilius videtur. Ex omnib⁹ his accipitur: q̄ malus angelus suū casum prescire non debuit: nec bonus suā confirmationē. Adhuc disputat Anselmus in li- Arg. 6m bro de casu diaboli sic: Si casus diaboli cōtingēs fuit/z potuit non esse. Si scientia rerum accipitur fm q̄ scientia est/cum certa ratione aliquid intelligitur: constat q̄ non potuit prescire casum. Et hec ratio fundatur super hoc q̄ habetur in fine perihermenias vbi dicitur sic: In his que sūt z que facta sunt/necesse est affirmationē vel negationē veram vel falsam esse: In singularibus vo contingentibus z futuris non similiter: In his enim neq; verum neq; falsum est alterum istorum. Et super illud in primo posteriorum: Scire arbitramur vnūquodq; p̄/cum causam cognoscimus: z quoniā illius causa est: z non contingit aliter se habere: fm hoc non contingit scire contingētia de futuro. Sed Arg. 7m tunc querit Anselmus: vtrū existimationē vel opinionē aliquā de casu suo potuit prehabere. Et ostēdit q̄ non/per deductionē ad impossibile sic: Si adhuc in bona voluntate stans prescīebat/vel opinabatur se casurum/aut volebat vt ita fieret: aut nolebat. Sed si cum prescientia vel opinione volūtatem habebat aliquādo cadēdi/tam ipa volūtate ceciderat: quia ipsa voluntas mala fuit z peccatū: non ergo volēdo hoc prescīuit prius/vel opinabatur q̄ casurus esset q̄ cecidit. Et si nolebat cadere tam miser erat dolēdo: quia volebat stare/z cōtra voluntatem cecidit. Adhuc: Si prescīebat se ca- Arg. 8m surum/z nolebat cadere: tāto iustior erat quantū stare volebat: z quanto iustior erat/tanto debebat esse felicior: ergo si nolendo cadere prescīebat casū suum: tanto erat miserior: quanto debuit esse felicior: quod est contra iusticiā dei. Adhuc: Anselmus ibidem obijcit sic dicens: Est z aliquid quo mihi ostenditur angelum malum nullo modo prescīuisse p̄uaricationem suam: Nempe aut coactam putauisset/aut spontaneam: Sed nullatenus erat aliquid/vnde se cogi aliquando suspicarerur: similiter suspicare non potuit q̄dīn in veritate perseuerare voluit/q̄ veritatē illā sola voluntate esset deserturus: Cum enim rectā volūtatem habuerit: z in hac ipsa recta volūtate perseuerare

Arg. 9m

voluerit: quia aliter recta non fuisset/nisi voluisset in ea perseuerare: qua propter volendo tenere pseuerãter qõ tenebat: nullo modo video vnde potuisset vel suspicari/nulla alia accidente causa: sola se illam deserturũ voluntatẽ. Non igitur illum sciuisse dico: quia posset mutare voluntatẽ quã tenebat: sed dico non potuisse illum putare: quia aliquando omni alia cessante causa/sponte mutaret voluntatẽ quã perseuerãter tenere volebat. Ad huc ad idem obijcit Anselmus ibidẽ: Si prescisset casum suum/vel põpinatus fuisset: vel peccasset: aut non. Si preuisa tanta pena quãta peccatũ suũ secura est/peccasset tanto magis punitẽdus esset: nõ ergo hec prescitia illi expediebat. Sed sinõ peccasset: aut sola voluntate nõ peccasset/aut timore pene: sed qm̃ peccatũ non causisset solo amore iustitie/ipo opere monstrauit. Si no timore causisset: tam iustus nõ esset pfectione iustitiae. j. Joh. iij. d. Perfecta charitas foras mittit timorẽ: z sic tã ante casum a perfecta iustitia cecidisset: qõ est inconueniens. In contrariũ huius est: quia prescitia dei de malo est futuro: z er prescitia potest esse reuelatio: ergo deus potuit reuelare primo angelo casum suũ: Et si deus potuit reuelare: accipies angelus reuelationẽ/potuit pscire: ergo angelus potuit scire casum suũ. Adhuc: Deus reuelauit petro casu suũ: Matth. xxvj. d. Antequã gallus cantet/ter me negabis: Et fuit vtile petro: qz postea recordatus verbi qõ dixerat dñs/fleuit amare.

Adhuc: Dñs niniuitis reuelauit casum suum: Jone. iij. b. Adhuc quadraginta dies z niniue subuerterentur: Et fuit vtile niniuitis: quia penituerunt ergo etiam videtur q̃ fuisset vtile angelo malo/q̃ reuelatus fuisset ei casus suus. Vlterius queritur: vtrũ malus angelus ante lapsum sciuerit se non debere deflecti a bono in quo erat. Et videt q̃ sic: intellectualis em̃ nature fuit cũ deiformi intellectu: ergo sciuit quid agendũ/z quid nõ agendum erat: z ita sciuit se non debere deflecti a bono in quo erat. Si aut̃ vlterius querit: vtrũ sciuerit tantã penam debere sequi talem culpã si fieret/an nõ. Et videtur q̃ sic: sciuit em̃ deum esse iustũ: ergo sciuit eum vnicuiq; pro meritis retributurũ ergo per pseques sciuit tantã penam talem culpã esse consecuturã. Adhuc vlterius querit: vtrũ angelus bonus confirmãdus/potuerit pscire casum mali angeli. Et videtur q̃ sic: Omne em̃ expediens ad permanendũ in bono/vtile est pscire: sed aliena pericula pscita magis faciũt cautũ: ergo vtile est ea prescire: z deus nihil subtraxit vtilium: ergo angelo bono talem dedit prescientiã. Et per eandẽ rationẽ probat̃/q̃ etiam angelo malo debuit eam dare. Adhuc vlterius querit de causa quã Augustin⁹ assignat/quare non debuerit pscire casũ suũ: dicẽs/q̃ sapietia est fructꝰ pietatis. Aut em̃ hoc itelligit̃ de pietate angeli aut de pietate dei: Si de pietate angeli: tunc nulla causa est: qz per sapientiã angelus prescit casum suũ siue nõ/semper est fructus illius pietatis/que theusebia dicitur: hoc est cultus dei: Si de pietate dei: iterũ nulla causa videtur esse: quia pietate dei conuenit q̃ reueleret ea/z efficiat sapientem vnũquẽq; de his que faciunt eum magis cautum: reuelatio autem futuri casus magis cautũ efficit: sicut probatũ est.

Arg. 1om

B

In ctrariũ Arg. primũ

Arg. 2m

Arg. 3m

1. questio incidens

Rñsio

II. questio incidens

Responsio

III. questio incidens

Argumẽtũ

IIII. questio incidens

Argumẽtũ

Solutio: Consentiendũ est cum Augustino et Anselmo: q̃ malus non potuit/nec debuit prescire casum suum: Et bona est causa quã ponit Augustinus: talis enim sapientia accepta per reuelationem non esset fructus pietatis/sed potius inducti ua tristicie z desperationis: contra pietatem autem suam deus nihil facit: z ideo sapientẽ de casu suo facere angelum deum nõ decuit. Ad aliud dicendũ: q̃ Augustinus loquitur ibi fm opinionẽ quorundã: qui dicerũt/q̃ bonis reuelata fuit sua confirmatio: malis autem non suus casus. Sed tamen illam opinionem impugnat: sicut patuit in obijciendo: quia nõ esset ratio quare sic discreuisset inter eos qui equales erant: q̃ quibusdam reuelaret futurũ statum suũ/z quibusdã nõ. Ad sequens patet tam responsio. Ad aliud dicendum: q̃ beati esse nõ poterant/nisi certus esset eis status suus futurus: fm q̃ beatitudo proprie accipitur sicut a boecio definit̃ in quinto de consolatione phic: q̃ beatitudo est status omniũ bonorũ cõgregatione perfectus: sic enim dicit confirmatiõe in gloria. Scõm aũ q̃ beatitudo dicitur status bonus in bonis naturalib⁹/z pfectus: sic nihil prohibet eos prescire suam confirmationẽ/vel suũ casum: sicut etiam ex verbis magistri in obijciendo monstratũ est. Per hoc pater solutio ad sequẽs: quia hoc expresse dicit qõ dictum est. Ad id qõ primo obijcit Anselmus dicendum: q̃ satis bene probat̃/q̃ propter hoc prescirí non potuit casus angeli: quia contingens fuit z de futuro: scientia enim de certis z necessarijs est/proprie loquendo. Ad aliud dicendum q̃ hoc etiam procedit: quia satis bene probat̃/q̃ existimationẽ z opinionem de casu suo habere nõ potuit antequã caderet.

Ad sequens dicẽdum: eodem modo: hoc enim bene probat̃/q̃ casum suum prescire non debuit.

Similiter dicendũ ad sequens: q̃ illud procedit z bene probat. Ad sequens eodem modo dicendum est: quia bene probat̃/q̃ non preopinari vel prescire debuit casum suum. Ad id qõ obijcitur in contrariũ/dicendũ: q̃ talis reuelatio procedisset ex pheria prescientie: que sicut dicit glosa super Matth. j. nunq̃ sine nostro impletur arbitrio Et hoc probat̃ glosa per illud Hiere. xviij. a. Repente loquar aduersus gentem z aduersus regnũ vt eradicem z destruam z disperdam illud. Si penitentiã egerit gens illa a malo suo qõ fecit: agam z ego penitentiam super malo qõ cogitaui vt facerem ei: z subito loquar de gente z de regno vt edificem z plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis vt non audiat vocem meã: penitentiã agam z ego super bono quod locutus suz vt facerem ei. Unde si talis reuelatio facta fuisset angelo: ex hoc non prescisset casum suum/nisi sub conditione: scz si peccasset: z hoc sciuit etiam sine reuelatione. Unde reuelatio nihil fecisset. Ad id quod obijcitur de petro z niniuitis/dicendum: q̃ non est simile: homo enim post casum regressum habet ad gratiam: z ideo reuelatio illa vtilis est hominiꝫ nec inducit desperationem: In angelo autem post casum non est regressus: sicut in antebabitis sepius probatum est: in quo enim post peccatum penitentie susceptibilis est angelus: Et ideo talis in ipo induxisset tristitiã ꝓpter suã dãnationis z desperatiõis:

L

Solo articuli primi

Limitatio argumẽtorũ

negatiuo rũ Primi.

Secũdi

Tertii

Quarti

Quinti

Sexti

Septimi

Octaui

Noni

Decimi

D

Ad argmẽta in ctrariũ

Ad primũ

Ad 2m̃z 3m

Ad primã questionẽ incidentẽ

Ad secundã questionem incidentẽ.

Ps. 35. Rom. 11. d

Ad tertiam questionem incidentẽ.

E

Ad quartã questionem incidentem.

erad aliud vtile non fuisset. Ad aliud quod vlterius queritur: Concedendum est: sciuit enim se non debere deflecti a bono in quo erat: non enim potuit eũ latere ratio iusticie qui deiformis intellectus fuit. rõ enim iusticie erigit/ q̃ nullus deflectatur a bono in quo est. Ad id qõ vlterius queritꝰ rñdet Anſ. q̃ ex rõne iusticie (quã non ignorabat) sciuit penã debere sequi culpã: sed rñ eandẽ penã fore securã nõ psumpsit. Et hoc pluribꝰ rõnibꝰ phat Anſ. his vbis: Sicut se debere puniri si peccaret/ignorare nõ potuit: ita qz puniret si peccaret scire nõ debuit: qz em̃ rõnalis erat/ potuit intelligere q̃ iuste (si peccaret) puniret: sed qm̃ iudicia dei abyssus multa/z inuestigabiles vie eius: nequit cõprehendere an deus faceret qõ iuste facere posset. Et subdit aliã causam sic: Sed z si qs dicat: q̃ nullaten⁹ credere potuit deũ creaturam ꝓter primã culpã damnaturã/ quã tanta bonitate fecerat: psertim cũ nullũ exemplũ pcesisset iustitie vlciscẽtis iniusticiã: z cert⁹ esset: numerũ in quo illi facti erant/qui deo frui deberẽt/tanta sapietia esse certũ z pfinitũ: vt sicut nihil habebat supfluũ: ita si diminueret/pfectus nõ esset z certus vt tam preclarũ opus dei ex alia pte mansuꝝ impfectum nulla rõne scire potuisset. Et si qs dicat: q̃ homo factus erat: z de⁹ humanã naturã ꝓ angelica/vel angelicã ꝓ humana esset substituturꝰ. Hoc nõ credidit: sed potius vtrũqz in id ad qõ facta erat. p se z nõ ꝓ alia deus esset restituturus. Si quis aut̃ dicat: q̃ nondũ adhuc factus erat homo: tũc multo minus ad substitutionẽ alteriꝰ nature putauit illũ esse faciendũ. Et subdit: Si inq̃ hoc aliqs dicat: que incõueniẽtia est: quasi dicat: nulla. Btus tñ Bernardus ad istud verbũ aliter rñdet in libro de gradib⁹ hũilitatis sic dicẽs: z cõuertens sermonẽ ad diabolũ: Credibil⁹ est q̃ nõ puniristi casum tuũ: Aut ꝓter causaz quã dixi: qz scz bonitatẽ dei attendẽs dixisti: In corde tuo nõ reqret: ꝓter qõ impie deũ putasti nõ vlcisci pcm̃: Aut quia viso et z concupito pnciparu/q̃ supra astra celi exaltares solũ tuũ statim sup trabes excreuit: qua interposita casum tuũ videre nõ potuisti: Sic ioseph cum puideret suã exaltationẽ/nõ preuidit suã venditionẽ. Ad aliud qõ vlterius querit: vtr̃ bonus angelus potuerit vel debuerit pscire casum mali angeli. Rñdet Anſ. sic: dicens/q̃ si pscisset culpã/ pscisset etiã penã er ordine iusticie: quã ignorare nõ posset/ꝓter hoc q̃ est deiformis intellectus: et nõ posset nec deberet contẽpnere penã quã pscisset: Sicut ergo solus amor iustitie/ita solum odiũ pene sufficeret ad nõ peccandũ. Duas igit̃ habuisset causas non peccãdi: vnã honestã/alterã inhonestã id est amore iusticie z odiũ pene. Nam nõ honestũ/solũ odio pene nõ peccare/z ad nõ peccãdũ inutile est odiũ pene/ vbi solus amor iustitie sufficit: z laudabilior est iustitia seruata ex solo amore iustitie q̃m si mixtim seruaret/etiã ex odio pene. Et ita patet: q̃ neuter/nec bonus scz nec malus deceter potuit aut debuit pscire casum z penam. Licet em̃ puisum periculũ reddat quãdoqz cautũ: tñ iustitiã seruatã facit seruilẽ z minus laudabilẽ. Ad vltimũ dicendũ: q̃ quidã dixerũt/sicut in obijciẽdo dictũ est: q̃ intelligit̃ de illa pietate que est theusebia/siue cultus dei: cuius sine dubio fructus est sapientia/que est donũ spũssancti: fm q̃ sapientia dicitur sapida scientia/siue per saporem scientia diuinorum: Et ille sapor non auctus/sed potius insipidus factus fuisset per reuelationem sui casus: z ꝓpter hoc fieri non debuit. Et hoc dicunt Augustinũ sensisse: turbasset enim angelum et in tristiciam posuisset ad saporem diuinorũ. Et hoc licet satis bene dictuz sit: tamen aliter posset dici. Dicit enim Tullius in fine prime rhetoricorum q̃ pietas ẽ beniuolẽtia in parẽtes: Et iõ i oẽ bonũ parẽtale pietas vocat̃: Angeli enĩ vocant̃ filij Job. j. a. Quadã die cum venissent filij dei vt assisterent coram dño: Qõ Brego. exponit de angelis. Nec potest esse/ q̃ deus pius pater angelorũ per creationem beniuolentiam magnã z dulcem habuerit in eos: nec decuit eum circa angelos aliquid facere/ qõ fructus pietatis illius non esset: Reuelatio autem cũ illuminatio sit ad sapientiã pertinens/ fructus est illius pietatis: z cuz talis reuelatio sui casus inutilis esset z inhonesta ad seruandã iusticiã: sicut paulo ante phatũ est: z nihil indurisset in eo/ nisi tristiciam z timorẽ: non decuit pietatẽ dei/ angelo talem facere reuelationẽ. Et sicut dicit Anſ. cũ minimũ incõueniẽs de deo sit impossibile: eo q̃ omnia facit cõuenienter z decẽter: nec potuit/nec debuit angelo reuelare casum suum: quia hoc nõ fuisset fructus pietatis/siue beniuolentie in angelum/sed duricie. Adhuc: tamen Anselmus fatetur fortissimã obiectionẽ. Deus em̃ homini primo reuelauit in quo posset cadere/z penam casus: cũ dixit: De ligno scientie boni z mali ne comedas: z hoc est in q̃ posset cadere. Et subiũgit: In quacũqz die comederitis ex eo/morte morieminiꝫ z hec erit pena: ergo z angelo potuit z debuit reuelare vtrũqz istorum. Et ad hoc respondet Anselm⁹ sic: Non esset eadem ratio in hominibꝰ z in illo angelo: hominũ enim natura ꝓter peccatũ primi parentis innumerabilibꝰ incõmodorũ facta est passibilis: ex qua passibilitate multis modis gratia nobis opatur incorruptibilitatẽ: Ille vo scz angelus/nullo peccato precedẽte/nullius peccati meruerat passionem: z ideo per reuelationẽ sui casus in tristiciã/ que maxima pena est/induci non debuit. Alij quidam dixerunt: q̃ duplex est pena: scz promouens/z suffocans. Promouens est/que valet ad meritũ: z hanc quandoqz infligit deus sine culpa: sicut patet in beato Job. Suffocans est/ que non valet nisi ad desperationẽ z tristiciam: que morte operatur. ij. ad Cor. vij. Seculi tristicia mortem operatur. Et hanc deus nunq̃ infligit sine culpa precedẽte. Unde cum dolor de casu (qui ex reuelatione fieret in angelo/pena sit suffocãs/z non promouens: in angelum ante peccatũ cadere non debuit/nec potuit.

Obiectio anselmi

Rñsio. eiusdẽ.

Rñsio. grundã.

Utrum boni angeli aliquid prescierũt de sacramento incarnationis quod futurum erat.

Articul⁹ II

Ecundo queritur: vtrum boni angeli aliquid prescierunt de sacramento incarnationis qõ futurum erat. Et circa hoc duo querũtur: Primũ est: vtrũ prescierunt sacramẽtum incarnationis. Et secundũ vtrum ex naturali cognitione possint cognoscere futura.

Duo⁹ artic/ cule due sũt particule

Utrū ꝓsciuerūt sacramētū incarnatōis

A Parrida.I. a

Dprimū obijcit sic: Aug.v.libro sup Gen. Sic fuit absconditū a seculis in deo mysteriū incarnatiōis: vt (sicut dicit Eph.iij.c.) ēt innotesceret ꝓncipatibꝫ ꝫ potestatibꝫ in celestibꝫ p ecclīam: q̄ ibi ꝑmitus ecclesia/que post resurrectionē congregāda fuit/esse cepit. Illis ḡ/scz angelis/a seculis innotuit: q̄ ois creatura nō ante secula/sed a seculis incepit: ḡ angeli a ꝓncipio cognouerūt mysteriū incarnatiōis. Cōtra Esa.lxiij. a. sup illud: Quis est iste qui venit de edom: dicit Hieronymus: q̄ angelice potestates non intellexerūt ad plenū mysteriū incarnatiōis: donec innotuit eis p ecclīam ꝫ apl'os ꝓdicationē. Adhuc: Dionys⁹ in celesti hierar. tractās illud idē: Quis est iste qui venit de edom: dicit/q̄ angeli inter se mouerūt istam questionē cōtra xpō ascēdēte: vt ipe ex beniuolētia sua illuminaret eos de q̄stis: ꝫ ꝓpter reuerentiā ab ipo imediate hanc q̄stionē non questuerūt. Cū ergo non sit questio nisi de ignotis: videt q̄ mysteriū incarnatiōis vsq̄ ad illud tēpus ignozauerūr.

B Solo articuli ꝑmi.

Solo: Ad hoc dicendū sicut dicit glosa Eph.iij. sup illud: Ut innotescat ꝓncipatibꝫ ꝫ potestatibꝫ in celestibꝫ p ecclesiam: Per hoc em innuit exp̄esse/q̄ aliquid dicerēt p ecclīam de mysterio incarnatiōis. Propter qđ distinguit glosa: q̄ supiozibꝫ angelis non qđē ꝓncipio creationis/sed a ꝓncipio formatiōis cū dictū est: fiat lux/ꝫ facta est lux: innotuit mysteriū incarnationis. Alijs vo inferioribꝫ nō plene innotuit/nisi post q̄ factū est ꝫ ꝓdicatū ab apl'is. Extra ꝓ diuersis angelis vtrūq; verū est: scz q̄ ꝫ a ꝓncipio cognouerūt aliq̄/ꝫ alij nō cognouerunt nisi post q̄ impletū est. Posset ēt dici/sicut in antehabitis dictū est: q̄ duplex est noticia angelo ꝝ: scz in verbo: ꝫ in ꝓprio genere/siue in ꝓpria natura. Et sic dicendum q̄ in verbo a ꝓncipio siue creatiōis cognouerūt mysteriū incarnatiōis: sed in ꝓprio genere nō cognouerunt nisi post q̄ factū est. Et hoc confirmat p Augustinū. v. sup Gen. sic dicentē: In deo nō ēt innotescit angelis qđ absconditū est/sed etiam apparet eis cū manifestat atq; ꝓclat. Et hoc iterū confirmatur p verbū apl'i prima ad Tim.iij.d. Et manifeste magnū est pietatis sacramentū qđ manifestatū est in carne: iustificatū est in spū. apparuit angelis: prædicatū est gentibꝫ creditū est in mūdo: assumptū est in gloria. Ubi glosa dicit sic: Apparuit angelis: qui ex eo ꝓfecerunt/q̄ hoc factū est: Non em in deo ēt innotescit angelis qđ absconditū est/verū etiā hoc eis apparet cum efficitur at q; ꝓclat. Ideo dicit apparuisse angelis homo xps: nō tam in forma humanitatis/sed in potestate: Qui enim ꝓius humilis visus est per carnē: deuicta morte in maiestate apparuit: qui natus vt homo nō erat ēt hō: vt agnoscēres angeli mysteriū qđ ꝓius latuit in carne declaratū genu illi flectentes/quasi deo gratias agāt q; veritatē didicerūt.

Utrū angeli ex naturali cognitiōe possint cognoscere futura.

A Parri.II. Affirmatiue Ar.ꝑmū

Einde queritr: vtrum ex naturali cognitiōe possint cognoscere futura. Et videt q̄ sic: d

Isidorus in libro de institutiōe ecclesiastica

Triplex ꝓsagēte acumine vigēt demones: scz subtilitate nature: experiēta temporꝫ: revelatiōe supnozū spirituū. Cū ergo nō reveleť nisi qđ sciturꝫ angeli boni revelent bonis spiritibꝫ futura: ipi sciunt futura p naturalē cognitionē. Adhuc: Augusti. sup Gen. li. ij. Aliqñ ipsi nefandi spūs q̄ ipsi facturi sunt/diuinādo ꝓdicūt: angeli vo ex ꝓprima potestate nature potuerūt cognoscere futura que per ipsos fienda erāt. Ex hoc accipit: q̄ ꝫ angelus bonus/ꝫ angelus malus potestatē habet faciēdi futura: sed minus est cognoscere q̄ facere: ḡ multo magis habēt ꝓcognitionē futuroꝝ. Adhuc: Aug⁹. in libro retractationū: Comptū est/q̄ multa futura ꝓdicūt mali angeli quēadmodū euenīūt sed melioꝫ est cognitio boni angeli q̄ mali: ḡ multo magis possūt hoc boni angeli q̄ mali: Nihil autem ꝓdict nisi qđ ꝓsciť: ergo ex naturali cognitiōe possunt ꝓcognoscere futura. Adhuc: Grego. nienus in libro de hoie/inducit dictū socratis dicētis: p circulatiōes trigīta ser miliū annoꝝ variari mundū: q̄ diꝫ quozū vica longa est/experiēta vnius circulatiōis ꝓdicebāt multa futura in alia circulatione que silis illi erat: Sed diꝫ gentiū sunt demonia vt dicit Ps. psalmo. xcv. si ḡ demones ꝑnt ht multo magis boni angeli naturali cognitione.

Ar.1m

Ar.2m

Ar.3m

Ar.4m

Adhuc: Aug⁹. libro de ciuitate dei. xij. Quozūdam signoꝝ nobis occultoꝝ maioze experientia/multo plura demones q̄ homies futura ꝓspiciūt Exer hoc sequit idem: q̄ vigoꝝ naturalis intelligētie maioꝝ est in bonis angelis q̄ in malis. In cōtrariū est: q̄ futura singularia incerta sunt: nec cognosci possunt: nisi ab eo in quo contingēter nō sunt/sed sunt idem qđ ipe cognoscens: ꝫ hoc est solus deus: solus ḡ deus est qui pōt habere cognitionē futuroꝝ contingentiū. Adhuc: Futura cōtingentia nō possunt cognosci nisi p causam: q̄ futurū in se nō est: Dicit em Aristo. in. iiij. physicoꝝ qđ futurū nōdū est nihil ē: causa futuroꝝ certa et stans nisi deus: ḡ nihil cognoscit futura nisi deus.

Ar.5m

In contrariū

Arg.primū

Ar.2m

Adhuc Dionysius dicit: q̄ deus multa cognoscit vnite ꝫ contingēter ꝫ certitudinaliter: certitudinaliter ergo futura contingētia nō nouit nisi deus nō ergo angelus/siue bonus/siue malus.

Arg.3m

Adhuc Aristo. dicit: q̄ nullus ignozat seipm nisi insipiens: causa faciens ergo aliqđ per intellectū non ignozauit seipam facientē: solus deus est causa faciens futura ꝫ cognoscēs: ḡ si solus nouit futura: nō ergo angelus bonus vel malus.

Arg.4m

Adhuc: Si angeli boni vel mali cognoscerēt futura: cū futura in se nō sint: ꝫ ita in ꝓprio genere cognosci nō possūt oporreret q̄ in angelis esset aliquid in quo sicut in causa essent futura. Sicut videm⁹/q̄ artifex cognoscit futura p artē suā operāda: q̄ sunt in ipo per rationē ꝫ ordinē artis. Nihil talium est in angelis bonis vel malis: ergo videt q̄ nec angeli boni vel mali cognoscant futura.

Ar.5m

Obiectio quorundā

Quidā ēt adhuc obijciunt dicētes: q̄ certioꝝ est cognitio in angelis bonis ꝫ malis q̄ in hominibꝫ: sed quidā hoīes astronomi scz ꝑcognoscūt quedā futura de ymbribꝫ et ventis/ꝫ dispositione totius vite ꝫ ordine: ꝫ de hoc scripserūt ꝫ libros ꝫ artem: sicut Ptolomeus in libro qui arabice dicitur alarkat ꝫ latine/quadripartitū: vbi per artē docet quid in singulis in tali vel tali constellatione natis futurū sit/ꝫ quid mundo futurū sit/ꝫ quid ciuitatibꝫ ꝫ regnis p artē docet

B Solo ꝑti.II

in libro centum viginti questionū: Si ergo hoc homo potest cognoscere: cui potentioꝝ in cognitiōe naturali sit angelus tam bonus q̄ malus: multo magis pōt cognoscere angelus: ꝫ sic futura ꝓcognoscit.

Solutio respondendū est ad hoc p auctoritatem Augustini i. xij. de ciuitate dei/vbi sic dicit: Aliud est repozalibꝫ repozalia/murabilibꝫ murabilia cōiecturare et sq̄ murabilē ꝫ temporalē motum siue voluntatis ꝫ facultatis inferere: qđ demonibꝫ certa ratione ꝑmissum est. Aliud autē in eternis ꝫ incōmutabilibꝫ dei legibꝫ/que in eius sapiētia viuūt/mutatiōes repoꝝ ꝓuidere: deiq; voluntatem certissima q̄ potentissima est diuini spiritus et ꝑticipatiōe cognoscere: qđ sanctis angelis certa discretione donatū est. Unde distinguendū est de cognitione futuroꝝ. Est em cognitio futuroꝝ certa/ꝫ certā causam. Et banc nō habet nisi deus: qui stans ꝫ certa ꝫ immobilis causa est omniū eoꝝ que fiunt: vt dicit Dionysius: Et si aliquid a se facerū ignozaret: oporreret q̄ causa in illa pte vacua esset ab illo effectu: hoc em exp̄esse dicit Dionysius in libro de diui. noibꝫ ca. vij. Est ite ꝫ cognitio futuroꝝ p contēplationē in verbo/qđ ars factiua est omniū futuroꝝ: vt dicit Joh. j. a. Omnia p ipm facta sunt: ꝫ qđ factū est in ipo/vita erat ꝫ lux. Et sic quedā futura/scz ad que illuminat verbū/possunt cognoscere angeli sancti contemplātes in verbo. Est iterū cognitio futuroꝝ in habitibꝫ ordinatis angelis: qui sunt similitudines/siue rationes vniuersalis ordinis/artis: qua fit/regit ꝫ disponitur mūdus. Et in hac similitudine siue specie per naturalē cognitionē multa cognoscūt angeli de futuris. Est iterū cognitio cōiecturalis p signa siue celestia: que sunt in moribꝫ astroꝝ/vel in effectibꝫ eorum: in elemētis ꝫ elemētatis: que p experientiā accipiunt: Sicut dicit ptolomeus in centilogio: q̄ p nocticaroꝝ: q̄ a stellis secūdis ꝓnosticādi ratione accipit/sepe verioza dicit. Et vocat stellas secūdas/impressiones astroꝝ resultantes in elemētis ꝫ elementatis. Sicut est illud Auicēne: q̄ mixta celestium duroꝝ ꝫ magroꝝ ptioꝝ in inuentute/manifestat in ꝓcessu etatis significat em melācholiā nigrā in cerebro/que ꝓcessu repozis maniā inducit. Et sicut est illud Aristo. in ꝓblematibꝫ: q̄ austrinis existentibꝫ in estate ꝫ autūno/mozibūda erit hyems: maxime in mulieribꝫ ꝫ puulis: si gnat ei dominiū flegmatis ꝫ abundantiā: qđ maxime oñatur in mulieribꝫ ꝫ puulis: In mulieribꝫ ꝓpter sexū: ꝫ in paruulis ꝓpter etatem: ꝫ hoc ꝑ flegmatis qđ hyems est babūdabit: ꝫ timet. Et banc scientiā futuroꝝ habent hoīes: ꝫ multo magis demones/qui viuatiores habēt sensus ꝫ intelligētias ex talibꝫ signis cōiecturādi futura.

Determiatio cognitionum.

Harū cognitionū prima certissima est ꝫ infallibilis/ꝫ vniuersalis. Secūda certa sed nō vniuersalis: qz lux verbi non illuminat/nisi ad que vult ꝫ sicut vult. Tertia ꝓbabilis est/ꝫ non certa: futura em contingētia nō sunt in similitudinibꝫ cōcreatis angelis p modū certitudinis/sed p modū ꝓbabilitatis. Quarta nihil habet certitudinis: sed quidđā cōiecturalis ꝓbabilitatis. Propter qđ ꝫ ipe ptolomeus dicit: q̄ diuinās in astris non certitudinaliter debet ꝓdicere: effectus em talium signoꝝ non veniunt ad generata/nisi per aliud ꝫ per accidens: ꝫ sepe possunt impediri nō solū per omnipotentē dei voluntatē/sed etiaꝫ p causas naturales in cōtrariū disponentes: ꝫ aliqñ p operationē sapientis hois.

E

Dis habitis facile est rādere ad obiecta.

Ad arg. af/firmatiua.

Ad pmum

Ad pmum ergo dicendū: q̄ angeli boni/sciunt futura vel in verbo vel in habitibus concreatis: ꝫ sic revelant ea: sed hec cognitio ꝓbabilis est ꝫ particularis.

Ad 2m.

Ad aliud dicēdū: q̄ ex illa auctoritate nō sequit nisi q̄ quedā particularia ꝓdicunt que a deo facere ꝓmittunt.

Ad 3m.

Ad aliud eodem modo dicendū est: Angeli em mali non nisi coniecturaliter ꝓdicūt quedā futura: q̄ ex eisdez coniecturis ꝫ habitibꝰ ꝓnosticādi melius ꝓdicūt angeli boni/per naturalez cognitionē.

Ad 4m

Ad aliō dicendū: q̄ talis ꝓdictio nō est nisi ex coniecturis. Et bene concedim⁹/q̄ talem ꝓscientiam melioꝝ habent angeli naturali cognitione q̄ demones: quia demones eriam naturalem cognitionē habēt obscuratā p peccatum. ēt in ꝓhabitis vbi de eternitate mūdi disputatū ē/ꝓbatum est q̄ in bocnō bene dixit socrates.

Ad 5m

Ad aliud dicēdum: q̄ ex illa aucroritate nihil aliud accipit/nisi q̄ coniecturaliter ꝓcognoscunt futura ꝫ ex signis ꝫ hoc verum est.

Ad tertiū qđ obijcitur in contrariū dicendū: q̄ bene ꝓbatur p hoc/q̄ solus deꝰ certitudinaliter ꝓcognoscit futura cōtingentia.

Ad ar. i ꝑti um. Ad. 1um

Ad 2m.

Eodē mō dicendum est ad dictum aristotelis: solus em deꝰ qui facit cōtingētia ꝫ necessaria/nouit ea certitudinaliter ꝫ p seipsum: vt cām ētat ꝫ necessitatē.

Ad tertiū

Ad sequētia tria eodē modo dicendū est: q̄ nō cognoscunt futura nisi cōiecturaliter ꝫ ꝓbabiliter.

Ad quartum.

Ad vltimum dicendū: q̄ p hoc nō probatur: nisi q̄ homo ꝫ angelus ꝫ bonꝰ ꝫ malus futura de dispositione hominis ꝫ mundi cōiecturaliter ꝫ ꝓbabilē possunt cognoscere/ꝫ nō certitudinaliter: ꝫ angelus melius q̄ homo: ꝫ bonꝰ angelus melius q̄ malꝰ.

Ad obiectionem.

Utrum angelis aliquid sit additum in confirmatione: et quid sit illud additum.

A mēbꝝ. II Ii6 Arg.1m

Einde queritr: Utrū aliqđ sit eis additum d et quid in ꝓfirmatione. Hanc em qōnez disputat magister. 2. sniarū di. 5. ibi. Post hec consideratio adducit. Et queritur qđ sit confirmatio angeloꝝ/ꝫ qđ etiā obstinatio malorum. Et dicit sic: post creationē nāq; quidā mox cōuersi sunt ad creatorē suū: quidā auersi. Cōuerti ad deum/fuit ei charitate adherere: auerti/odio habere vel inuidere. Et infra in eodē capitulo: Hec est ergo cōuersio ꝫ auersio/ q̄ diuisi sunt ꝺ naturā boni sūt: vt sint alij supra illud bonū p iusticiaz boni: alij illo naturali bono corrupto p culpā mali. Conversio iustos fecit: ꝫ auersio iniustos: vtraq; fuit voluntaris: ꝫ voluntas vtriq; libertatis. Et hoc accipit: q̄ sola voluntas libera sufficit eis ad cōuersionē: nihil ergo additū ē grē qua ꝑuerterēt ꝫ ꝓfirmarentur.

Arguꝫ. 2m.

Adhuc. 2. sniarū di. 5. ca. habebant autē: dicit sic: Poterāt volūtate eligere quodlibet: ꝫ rōe iudicare. i. discernere in qbus cōstat liberū arbitriū: nec creati sūt volentes auerti vel cōuerti/sed habiles ad volendū hoc vel illud et post creationē spontanea volūtate alij elegerūt bonum alij malum: ꝫ ira discreuit deꝰ lucē a tenebris sicut dicit scriptura. Ben. 1. hoc est angelos bonos a malꝫ: ꝫ lucem appellauit diez/ꝫ tenebras noctem: q̄ bonos angelos grā sua illuminauit: ma

los vero excecauit. Ex hoc accipit: q̄ sola voluntas sufficit eis ad cōuersionē z ad meritū vite eterne.

Argu. 3m. Adhuc ibidem in ca. illo. Post hec consideratio: In cōuersis quasi in speculo relucere cepit dei sapientia/ qua illuminati sunt: auersi vero excecati sunt. Et illi quidē ꝑuersi sunt z illuminati a deo grā apposita: isti vero sūt excecati: non immissione malicie/ sz defectiōe gratie: a qua deserti sūt non ita q̄ꝑ⁹ dedita subtraheret/ sed q̄z nunq̄z est apposita vt ꝑuerterent. Ex hoc accipit: q̄ etiam si gratia apposita est bonis/ q̄ post ꝑuersionē apposita et nō ante:

Arg. 4m Cōtra. 2. sentē. di. 5. Si autem queritur: Utrū post creationē conuersis aliquid collatū sit per qđ cōuerterētur. i. diligent deū. Dicimus quia est eis collata gratia coopans/ sine q̄ non potest ꝓficere rōnalis creatura ad meritū vite. Sed ibidē dicit: q̄ cōuerti ad deū/ est amore inhererе sibi: hoc est/ diligere deū ꝓter se et sup omnia: in hunc actuz nō potest rōnalis creatura sine gratia addita: ḡ oportuit q̄ ante ꝑuersionē gratia

Qō incidēs eis adderetur qua cōuerterent. Ulteri⁹ queritur de dicto prosperi: qui in libro de cōtemplatiōe dicit: q̄ de tali cōuersione facta est eis felix necessitas

Argumētū vt deceтero auerti nō possent. Gratia em̄ huius q̄ritur: vtrū hec necessitas sit coactiōis vl nō. Si ꝑ coactionē est tunc nō erit pars beatitudinis/ sz potius miserie. Coactio em̄ est qñ aliquid violenter tenetur in hoc qđ est cōtrarium nature et volūtati. Si autē ex voluntate est: tunc/ vt dicit aug⁹ in li 20 de ciui. dei cōtra Tullū: nō erit sub necessitate: dicit em̄ sic: Quicquid d est ex voluntate/ nō ē ex necessitate: quicqd autē nō est ex necessitate potest aliter esse: si autē potest aliter esse/ angelus cōuersus pōt auerti: qđ falsum est/ z cōtra fidem Luce. 16. g. Chaos magnū inter nos z vos firmatuz est vt hi qui hinc ad vos transire volunt/ nō possunt

Obiectio neq; inde huc transmeare. Si quis dicat q̄ immobilitas necessitatis hui⁹ est ex ꝑsentia dei/ quā habent boni angeli facie ad faciem deū videntes.

Rēspōsio Contra ante casum demonū equaliter erant innocentes/ z illi qui postea ceciderūt/ z illi qui steterūt: ḡ nō esset rō/ quare pñtez exhiberet se deus illis qui steterunt/ z nō illis qui corruerūt. Si ergo ꝑsentia dei cōtulit stantibus/ q̄ cadere nō potuerunt: eadē ꝑsentia contulit etiā cadentib⁹/ q̄ cadere non potuerūt: qđ falsum est. Solo dicendum q̄ ꝑ certo angeli boni efficaciter cōuerti non poterant sine grā apposita: quā gratiā. 2. sñiaruz di. 5. c. si autē queritur: vocat magister/ grām cooperantem. Distinguit em̄ augustin⁹ gratiā in duo. s. gratiam operantē/ z gratiā cooperantē. Et vocat gratiā operantem in q̄ solus de⁹ operatur in nobis sine nobis q̄ est grā iustificationis impij: iustificationem em̄ impij deus operatur in nobis sine nobis. Esa. 43. d. Ego sū ego sū ipse q̄ deleo iniquitates tuas ꝓter me Luc. 5. d. Quis pōt dimittere peccata/ nisi solus deus. Et hac grā nō indiguit angelus: cōs em̄ erāt iusti iusticie innocentie naturalis. Gratia autē cooperās est q̄ coopatur cū libero arbitrio: sicut virtus gratuita eleuat potentiā liberi arbitrij/ vt efficaciter z meritorie velit z possit in bonum qđ supra se est: qđ est bonū eternum: hoc est deus. Et cū cōuerti p amorē/ sit deo inhererе ꝓter se sup omnia: conuerti act⁹ meritorius

B Solo mēbro .iiii. est z charitatis. In hūc actū nō potuit angel⁹ ex solis naturalib⁹/ sz idiguit gr̄a cooperāte: q̄ stātib⁹ est apposita ex merito gruī/ nō ex merito cōdigni: cōgruū em̄ fuit/ vt illi q̄ ex solis naturalib⁹ bonū eternū elegerūt/ apponeret gr̄a q̄ illō efficaciter obtinere possent: z nihilomin⁹ iustū z ꝓgruū fuit: vt illis/ q̄ libertate volūtatis se a bono illo auerterūt/ z ad bonū cōmutabile p̄ illicitū amorē cōuersi sūt/ delectatiōe ꝓprie volūtatis ꝑtra deū/ gr̄a illa non apponeret/ q̄ vn q̄z adiuuari possent ad cōuersionē ad incōmutabile bonū. Dicit em̄ Dam⁹. z in ꝑcedētibus habitū est: q̄ nō est de angelo sicut de hoie: Angelus auersus conuerti non potest: nec conuersus auerti potest: sicut nec homo post mortē susceptibilis est penitentie. Et per hoc patet solutio ad

Ad tria ꝓma argumenta. primā partē q̄stiōis. Qō em̄ mgr videt dicere ex ꝓbis Aug. q̄ ꝑuersio fuerit ante gr̄am itelligit de illa conuersione electionis/ qua ex libero arbitrio elegit bonū incōmutabile q̄z⁹ ex solo libero arbitrio non posset, ꝓficere in illud: Et ista cōuersio nō fuit meritoria/ nisi ex congruo: vt dictū est. Et per hoc patet solutio ad tria prima. Ad id qđ vltr⁹ queritur de verbo, ꝑsperi: dicendū q̄ illa necessitas sine īmobilitas causatur ex trib⁹ ꝑm Augustinū sup Gen. li. iiij. Quoz primū est/ donum ꝑseueratie: qđ tunc actualiter additum est angelo z indigni fuisset/ q̄ post perseuerantiā mutari posset z amitti tantū bonū Matth. xxiiij. b. Qui ꝑseuerauerit vsq; in finem/ hic saluꝰ erit. Heb. xij. b. In disciplina ꝑseuerate: tanq̄z filijs offert se vobis deus. Secundū est īmobilitas bonestatis angelice: inhonestū enim esset/ vt angelus ꝑseuerāter cōiunctus fini a fine iterum deflecti posset: cum causam nullā deflexioni dedisset. Tertiū est perfectio status: Angelus em̄ cum coniūctus est fini: nō est in via/ sed in termino ad quē ducit. In via fuit/ in solis naturalib⁹ existens: z incongruū esse videretur: vt cum quis perfecta via finem attigisset/ ire q̄ reduceret ad viam perficiendā ad eundē finem ad quē iam feliciter puenit. Ad id autē qđ obiicitur concedendū q̄ nō est necessitas coactiōis/ sed imobilitas voluntatis ex trib⁹ dictis causate: hec em̄ iusticia diuina est: q̄ rationalis creatura in illo bono perseueret: z ab eo deflecti non possit/ ad qđ ad iuuāte deo sicut ad finē vltimū deducta est.

Ad obiectionem. Ad id qđ obiicitur de ꝑsentia dei: cōcedendū est/ quia hec non est causa: sed ea que dicta est.

Vtrū beatitudinē in formatione bonis angelis datā: meruerint vel nō. Qō. XIX

Einde, ꝓpter illud qđ

d ma magister querit. ij. sententiarū distin. v. ca. Hic queri solet: Querit, vtrū beatitudinē in formatione bonis angelis data/ meruerint/ vel non. Et videtur q̄ meruerint: beatitudo enim in ratione p̄mij est: p̄miū aūt in rōne sue habet q̄ redditur merito: oportuit ergo si acceperūt eam/ q̄ meruerūt eā/ vel ante/ vel post. Adhuc: Beatitudo nō datur nisi dignis: non est autem dignus nisi qui meruit: ergo videtur q̄ meruerunt beatitudinē sibi datā. Adhuc Anſ. in libro de casu diaboli sic dicit: Hoc fuit peccatū diaboli/ q̄ voluit habere sine merito qđ per meritū accepisset

Affirmative Ar. p̄mū

Ar. 2m

Ar. 3m

Arg. 4m si stetissz. Alij ḡ q̄ nō ceciderit/ ꝓ meritū accepert beatitudinē Adhuc: Cōstat q̄ ꝑuersiōe ad deū moue bāt ꝑm liberū arbitriū ad sūmū bonū: et hic mor⁹ (vt in precedenti articulo habitum est) gratia fuit informatus: omnis motus liberi arbitrij grā informatus meritorius est: ḡ tūc meruerūr. Dm̄ e eni meritum ad beatitudinē referr̄ vt ad ꝓmiū: ergo beatitudinē quācūq̄z meruerūt acceperūt. Cō/

In ꝓmiū ar. tra cōuersio z confirmatio angeli boni simul fuerunt: sed ante ꝓfirmationem nihil meruerunt: In solis enī naturalibus tunc erāt: z ex solis naturalibus nullus mereri potest: ergo nec ante ꝓfirmationē meruerunt: nec in ipsa ꝑuersione et cōfirmatione mereri poterant: confirmatio em̄ data ē eis ad gloriā et ad beate viuendū/ z nō ad merendum ergo videtur q̄ nūq̄z meruerūt merito antecedente. Ulterius q̄rit hic ꝓter solutionē quā videt

Qō incidēs approbare magister in eo capitulo: Utrū beatitudinem tūc acceptā postea meruerūt ex misterio

Arg. p̄muz q̄ sic. qđ faciūt circa nos. Et videtur q̄ sic: In humanis enim/ que ad silitudinez diuinorum disposita sunt/ sepe videmus: q̄ miles ante accipit stipendia que posteriori militia mereт. Cum ḡ angeli boni dicant milites dei. Job. 25. Nunquid est numer⁹ militum ei⁹? videtur q̄ angeli beatitudinē p̄⁹ accepтam postea in excubijs custodie circa nos militantes meruerūt. Adhuc si non merent̄ mīstrā

Arg. 2m do circa nos: tunc nihil valerent eis optima z dignissima obsequia q̄ faciūt circa nos qđ valde in

Arg. 3m conueniēs est. Adhuc: Charitas (que forma virtutum est) mereт: ḡ maioz charitas plus meretur: et maxima maxime: sed maxima est charitas angelorum bono q̄ ministrātium circa nos: z constat q̄ nō meretur nisi beatitudinē: ḡ in principio beatitu

Q̄ nō arg. primum dinē acceptā in obsequijs circa nos mereret. Cō/tra: Si meretur obsequijs circa nos factis: aut omnes merent̄/ supiozes scz z inferiozes aut inferiozes tantū: Si omes: tunc sequit̄ q̄ omnes superiozes z inferiozes vsū exteriozis officij habent circa nos: z hoc est contra Gregoriū dicentem sic: supioza illa agmina deo assistentia/ vsum exterioris officij non habent. Et vocat supiozia agmina quattuoz ordies superiozes: cherubin/ seraphin thronos z dominatōes. Si autē inferiozes tantū tunc cū omne meritum exaltet merentē in gloria: tantū posset mereri inferioz q̄ ad gradū superiorꝭ ascenderet: z sic ordines ꝓfunderent̄: qđ absurdū

Arg. 2m. est. Adhuc: Si mereт angelus obsequendo circa nos: cū omne ꝓmiū dependeat a merito: z gloria de beatitudie ꝓcepta sit ꝓmiū angeli: gloria angeli dependeret ab obsequio qđ facit circa nos qđ valde absurdum est: q̄z non depēderet nisi a deo.

B Solo qōis Opinio r plex de merito angelorum Solutio: Magister hic innuit tres opiniones quarum ꝑma est: q̄ angeli nō meruerūt/ nec ante/ nec post beatitudinez perceptā. Et hi dicūt: q̄ grā in ꝓfirmatiōe angelis nō fuit data ad merendum sed ad beate viuendū: nec tūc fuisse eis datū bonū quo merentur/ sz q̄ feliciter fruerētur Scōa dicit: q̄ meruerūt grām p cōuersionē liberi arbitrij grā informati ad deū: z q̄ meritū illud p̄cessit beatitudinē cā nō rpe. Et ꝫ videt magis ꝓgruere dictis sanctoꝝ. Tertia ē: q̄ meruerūt post/ et nō añ p obsequa circa nos facta ex dei obediētia z reuerentia. Et hi dicūt p̄miū p̄cessisse merita rpe/ nō cā. Et hanc opinionē dicit sibi magister placere. Unde in fine capituli inducti sic dicit: Et hoc mihi magis plus placere fateoz. Scōm dicta Augustini z Anſ. ꝑculdubio angeli conuertēdo se ad deū gliberū arbitrij gratia informatū/ meruerūt ꝓfirmari in beatitudine. Et tenendo hanc viā dicem⁹ ad quattuoz primā: q̄ ꝓ illa nō ꝓbatur/ nisi q̄ meritū

Ad argumenta affirmatiua ꝑcedit ꝓmiū causa/ nō rēpoze: z hoc sufficit. Sicut patet in paruulis: qui nō habent causam meritū/ nisi in gratia sacramērali: z in illa saluant̄: cū nullū meritū precedens habeāt rpe.

Ad q̄stionē incidentem Ad id qđ vltrius querit̄: dicendū/ q̄ obsequio qđ faciūt circa nos/ merent̄ ꝓmiū accidētale: qđ est gaudiū de ꝓfectu ministerij: sicut dicit in euangelio Luc. xv. c. Dico vobis/ gaudiū est angelis dei super vno pec/caroze penitentiam agente.

Ad argumētū primū Ad id qđ contra hoc obiicitur dicendū: q̄ nō est simile de hoie remunerāte/ z de deo: homo em̄ spe futuri seruitij dat qđ dat: Deus aūt nullo indigens/ dat gratis qđ dat nō spe alicuius futuri seruitij.

Ad 2m Ad aliud dicendū: q̄ hoc ꝓcederet/ si per obsequiuz augerēt eis ꝓmiū substātiale: sed hoc nō est ita: vt iam dictū est: z ideo nō sequit̄ q̄ confundant̄ ordines.

Ad 3m Ad vltimū dicendū: q̄ multū valet eis obsequiū qđ faciūt circa nos: valet em̄ ad ꝓmiū accidētale/ qđ est gaudiū de ꝓfectu hominū: z gaudiū de bonis actibus z multis/ quos ex charitate z obedientia z reuerētia dei faciunt: non em̄ potest esse quin continue de ralib⁹ gaudeant: sicut omnis virtuosus gaudet de opere virtutum.

Tractatus. V. De casu angelorum.

Einde in capitlo ꝓi

o mo sexte distinctionis: ꝓterea sciri oportet: queren dū est de casu demonū

Huius tractat⁹ q̄stiones sūt sex Circa qđ querunt̄ sex: quoꝝ ꝓmū est Quis ceciderit. Secundū ꝓter quid ceciderit. Tertiū: a quo ceciderit. Quartū: per quid delectus fuit. Quintū: quādo ceciderit. Sextū: in quid ceciderit. Et circa primū horū querunt̄ duo: Quoꝝ ꝓmū est: Utrū supiores vel inferiores fuerunt angeli cadētes. Secundū vtrū vnus eoꝝ alijs suā voluntatē ꝓsuaserit: vel q̄libet eoꝝ ꝓpria volūtate ceciderit.

Vicesime qōnis due sunt mēbra A

Querit̄ quis cecidit: vtrū supiozes vel inferiozes fuerūt angeli cadētes. Qō. XX

Rimo ergo queritur

p vtrū supiores vel inferiores fuerūr angeli cadētes. Et videt̄, q̄ fuerit simpliciter supioz lucifer ꝓceps cadentiū. Hzego. in homel. sup illud euangeliū: Accesserūt ad iesum publicani: tractans illud verbū Ezech. xxviij. c. Tu signa culū silitudinis/ plenus sapientia/ z pfectus decore in delicijs paradisi dei fuisti: dicit sic: Notandū q̄ angelus nō ad silitudinē dei fact⁹ dicit/ sed ad signaculū silitudinis dei: vt quo in eo subtilior est natura/ eo in illo imago dei similius insinuet̄ exp̄ssa. Quo ꝛ loco mox subdit: Omis lapis ꝓciosus opimentū tuū: sardius topazius z iaspis chrysolitus onix z berillus/ saphyrus carbūculus z smaragdus. Ecce nouē dixit noia lapidū: q̄z pfecto nouē sūt ordines angelorū: q̄bus nimi⁹ ordinibus ille ꝑm⁹ angelus ꝛō ornat⁹ z ꝛoꝛus extitit: q̄z dū cūctis angelorū agminib⁹ ꝓlatus est/ ex eoꝝ comparione clarioz fuit.

Ar. 2m Adhuc sup illō Esa. xliij. c. Quō ce-

cidisti lucifer qui mane oriebaris: glosa dicit sic: Diabolus in exordio mūdi creatus/iter angelos gloriosior fuit. Adhuc accipiant verba magistri in.c. illo: Propterea sciri oportet inductā: vbi sic dicit: Sicut de maioribus et deminoribus quidā gesti terunt: ita de vtroq; gradu quidā corruerunt: Inter quos vnus fuit oibus aliis cadentibus excellentior: nec inter stātes aliqs fuit eo dignior. Et inducit illud Job. 40. b. Ipse est principium viarū dei. Et illud qđ ante dictū est de Eze. et Gregō. Et subdit q; per illam excellentiā vocat⁹ est lucifer. Inducit etiā illud qđ dictū est de Esa. Adhuc Isidorus Lucifer postq̄ creat⁹ est/eminētiā nature et pfunditatē scientie sue ppendens/extra creatorē suum supbiuit intantū q; etiā deo se equare voluit: vt in Esa. 14. c. dicit. In celū cōscendā: supra astra celi ex altabo solium meū: et ero sil's altissimo. Sil'is quidem deo esse voluit nō p imitationem/sz p equalitatem potētie. Adhuc idē vrdeq; rationē: Angelus em̄ cū intellectualis esset/deiformi intellectu altitudinē equalitatis dei nō cōcupisceret/nisi oibus excellentior esset: et ex hoc se dignus tanta altitudie reputaret: q̄ videtur q; lucifer oīnibus fuit excellentior. Contra: Dam. 2. li. 4. ca. Ex angelicis vtutibus ille qui pērat terrestri ordini/et cui a deo terre custodia cōmissa erat: nō natura malꝰ factꝰ sed bonus existens et in bono genitꝰ/et neq̄q̄ in seipso a cōditore malicie semiā habēs: nō ferēs illuminationē et bonorē quē ipsi conditor largitus fuerat: liberi sui arbitrij electione versus est ab eo qđ est fm naturā/in id qđ est cōtra naturā: hoc est in malicia. Adhuc: idem penitꝰ dicit Gregō. nizenus. Si terrestri ordini nullus pficitur superiorum fm ordinem hierarchie: ergo lucifer qui terrestri ordini pērat de superioribus nō erat/sed de infimis. Adhuc: Augꝰ sup Gene. lib. 9. tangēs hanc questionē/dicit. Dispurādo nūc sufficiat ista complerio: aut ab initio cōditionis sue diabolum a beatitudine/quā si voluisset ꝓcepturus erat/impia supbia cecidisse: aut alios angelos inferioris ministerij in hoc mūdo esse: inter quos fm eorum quandā beatitudinē vixerit: et a quorū societate cū subditis sibi angelis tanq̄ archangelus ceciderit p supbam impietatē: sed hoc certius asseri nō potest et mirū si potest. Ex hoc accipit: q; adminus dubium est: vtrū fuerit de superioribus/vel de inferioribus: et q; neutrum asseri pōt. Adhuc sicut paulo ante dictū est/magister dicit in pinducto capl'o: q; de cadentibus sicut de pīstētibus quidam fuerit de superioribus/quidā de inferioribus: et hoc etiaz dicit cōis sntia. Dicit em̄: q; nō vnus ordo cecidit: sed de quolibet ordine tot quot vnū ordinē efficerent fm numerum. Adhuc: beatus Gregoriꝰ dicit: q; homines assumūtur fm ordines angelorū: ita q; q̄dam ascendunt ad superiores/quidā ad medios/q̄dam ad inferiores. Et inducit illud Deut. 22. fm trāslationē. lxx. Statuit termios pplorū iuxta numerum angelorū dei. Si g̃ er boibus assumpt' reparatur ruina angelorū: oportuit q; de quolibet ordine q̄dā caderent. Solutio: dicendū q; de q̄libet gradu (sicut dicit magister in sñs) quidā ceciderunt: sed lucifer ꝓnceps cadentiū/oībus existantibus et cadentib ante casum excellentior fuit in omnibus que attributa sunt nature angelice: vt exꝓsse dicit Gregō. in auctoritatib inductis. Et p hoc patet solutio ad quinq̄ prima: qz illa pcedunt et cōcludunt. Ad id qđ contra obiicit de Damā. et Gregō. nizeno/dicendū: q; lucifer nō dicit terrestri ordini pfuisse/vt ordinatus in illo ordine cui terre custodia cōmissa est: ille enim est infimus ordo/qui angelo⁹ vocatur: qui ministrant circa nos/et custodiūt homines: sed dicitur terrestri ordini pfuisse/vt per quē illuminationes in terrestrē ordinē descenderēt: p quas angeli custodientes homines/meliꝰ a dvoluntatē dei custodirent. Et hoc est simile huic qđ dicit Esa. vj. fm expositionē dionysij in celestib hierarchijs ca. xiij. vbi dicitur: q; seraphin volauit ad ꝓpheram/et purgauit labia eiꝰ calculo: quē forcipe de igne altaris tulerat: vbi dicit Diony. q; ille non fuit de ordine seraphin/q̄ purgauit ꝓpheram/sed de ordine inferioris in quē a seraphin illuminato ignita descēdit q̄ ꝓphetā purgaret. Et sunt hec eius vba: Sūmus aūt sacerdos/et post deū duxit⁹ pestantia essentiarū ornatus: a quo ego purgare deiformiter eruditus sum: ipe igitur est q me te purgans, per quē puidas et ꝓprias actiones ex occulto in nos pduxit: Inferiores ei cū actiones et officia accipiūt superioꝝ/etiā noia eoꝝ formunt: quia vt dicunt Gregō. et Beda: ex officijs noia sortiunt. Ad dictū Aug. dicēdū: q; prima pars diuisionis fuit vera est: q; scz lucifer ab initio/hoc est/statim post initiū conditionis sue de celo cecidit ipia supbia: sicut exꝓsse Esa. xiij. 02 Lecidisti de celo in terram. Et Luc. x. c. Videbaz sathanā sicut fulgur de celo cadentem. Et Ezech. xxviij. c. De celo in terrā ꝓiecit te: ante faciem regum dedit te. Alia pars diuisionis Aug. nō asserit ab Aug. sed dicit eam aliorū errorem recitando/q̄ hoc qđ dicunt ꝓbare non possunt. Et licet Augꝰ. nō asserat aliquid de angelis: tñ Gregō. et alij sancti hoc exꝓsse dicunt: quoz dicta equalis auctoritatis sunt cum dictis Aug. Ad dictum magistri patet solutio per dicta in principio huius solutionis. Per hoc etiam patet solutio ad dictum Gregō. sequens: quia hoc verum est. Unde apls Eph. vj. b. loquens de demonib cadentib: nominat quosdā de media hierarchia sic dicens: Non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinē sed aduersus ꝓncipes et potestates/aduersus mūdi rectores tenebrarū harum. Potestates em̄ fm ordinem beati Dionysij de media hierarchia sunt principes de infima.

Ad arḡm̄ ta i ꝓrariū ad ꝓm̄ ꝛm

Ad 4m

Ad 5m

Utrū vnus eorū alijs suam voluntatē ꝓsuaserit: vel quilibet eorū ꝓpria voluntate ceciderit.

A Mēbrū. II.

Ecūdo querit: vtrū vnus eorū alijs suam voluntatē ꝓsuaserit: vel qlibet eoꝝ ꝓpria voluntate ceciderit. Hanc eni questionē tangit magister, ij. sententia xp dist. vj. ca. Et ante superbie merito: Videt autē q; vnus alteri voluntatē suā persuaserit. Dam̄. li. ij. ca. xiij. sic dicit: Simul aūt cū eo scz lucifero cuulsa est que secuta est eum multitudo infinita eorū/qui sub ipso ordinati erāt angeloꝝ. Ex hoc accipit: q; inferiores secuti sūt eū ipe ergo fuit primus: et alij suasioni eius consenserunt. Adhuc Apocal. xij. a. Draco qui de celo ꝓiectus est in terrā/cauda tertiā partē stellarū tra-

Q vnꝰ alteri ꝓsuaserit Arḡ. ꝓrimū

rit. Glosa ibidem: Cauda est deceptio/per quam celat iniqua voluntas: sed qō trahit suasione tractitur in rōnali creatura: q̄ videt/q; lucifer stellas secum cadentes/hoc est angelos suasione traxerit in cōsensum sue male voluntatis. Adhuc: Jsid. Lucifer ille maior alijs nō solum cecidit/sz cuz eo multi q̄in malitiam cōsenserūt. Consensus nō ē nisi postq̄ fit psuasio: q̄ videtur q; ante psuaserit/et persuadenti illi alij consenserūt. Adhuc: Matthei. 25. d. Jte maledicti in ignē eternū/q̄ paratus est diabolo et angelis eiꝰ. Cōstat q; angeli eius nō dicuntur ꝓ creationē vel possessionē: Restat ergo q; dicantur angeli eiꝰ ꝓ consensum malicie: et tunc sequitur idem qđ ꝓius. Contra si angelꝰ psuasit alijs iniquā voluntatē suā: ad psuasionē illam exigebatur moza/in qua id qđ psuadere voluit/cōciperet et ordinaret: et alium ad cōsensū induceret: ergo aliquo tpe malꝰ in celo extitit qđ est ꝓtra augustinū qui dicit/q; mox sūbie merito depressus fuit. Adhuc: fm hoc inferiores angeli ꝓ alio peccassent/et nō ꝓ se. Dicit autē aug⁹: q; qui ꝓ alium peccat/per alium potest redimi: ergo inferiores angeli possunt redimi/sicut homo ꝓ per alium peccauit. Et hic est error qui ꝓdēnat⁹ ein origenē: sicut dicit Hieronymꝰ cōtra rufinū. Solō: dicendū q; lucifer ꝓnceps demonum nulli actualiter persuasit suā voluntatem: sed vnusquisq; ꝓpria voluntate consensit ei. Videntes em̄ decorē eiꝰ in naturalibus/dignū equalitate dei reputauerunt: et q; ꝓpria potestate regeret et se et alios nulli subiectus et hoc fuit peccatū eorū: Nec fuit ibi psuasio/nisi occasionaliter. s. q; excellentia decoris eius quilibet inferiorū psuasus esse dicit. Propter qō dicit beatꝰ Bernū. sup cā. fmo. 14. q; in lumine diuio p uidit tantā esse dei benignitatē: q; aliquā creaturā rationalem deꝰ assumpturꝰ erat in sue psone vnitatem et pietatē: et decorē suū considerās/putabat se esse illā: et ꝓpria ꝓtate delectar⁹/qua per se sb nullo esse voluit: equalitatē dei cōcupiuit/et esse sup alios: et q; hoc haberet a se/et nō a deo. Ad ꝓmū ergo dicendū: q; ipse ꝓmus fuit q̄ consensit/et voluit esse equal' deo: alijs aūt nō persuasit/nisi occasione rei: quia. s. considerato decore eiꝰ reputabant eum esse dignū dei equalitate. Ad aliud dicendū: q; tractus caude draconis vocat ibi illa occasionalis et realis psuasio: qua qlibet persuasus i seipso consensit in malicia sue ꝓprie volūtatis: sic eodē modo rōnalis creatura sepissime persuadet ex ipsa re. Eodē modo dicendū est ad dictū Jsidori persuasi em̄ sunt ex ipsa re/nō intelligibili sermōe luciferi. Ad vltimū dicendū: q; angeli eiꝰ dicuntur ꝓpter ꝓsensum malicie/et nō ꝓpter cōsensū persuasionis: que vt dicit Dam̄. intelligibili sermōe fit sine sono vocis ꝓlato. Illa que in contrariū sūt procedunt.

Ad ꝓma q̄t ruoz argu. Ad ꝓmū. Ad 2m. Ad 3m Ad 4m Astruūtur ar. in ꝓriū

Queritur ꝓpter quid angelus malus ceciderit. Questio. XXI

Finde queritur ꝓpter quid ceciderit.

Huiꝰ qōis tria sūt mēbra.

Et circa hoc quaruntur tria. ꝓmo quid appetijt. scdo qō fuit ꝓmum peccatū eius. tertio q̄ fuerit ꝓmi peccati causa.

Quid appetierit malus angelus

Rimo igit querit qđ appetijt: Et videt q; p equalitatē dei Esa. xliij. e. In celū conscendā: sup astra celi exaltabo solium meū: sedebo in monte testamēti in lateribus aq̄lonis: et ero similis altissimo. Glosa ibidē: In empyreo celo erat in celū vbi est dei solium cupiebat ascēdere: dei aūt soliū eminētia trinitatis est: ascēdere ad eminentiā trinitatis est ascēdere ad equalitatē dei: q̄ appetijt equalitatē dei. Adhuc Ezech. xxviij. b. Hec dicit dñs deꝰ tuus: eo q; eleuatū est cor tuū sicut cor dei: ecce ego adducā sup te alienos robustissimos gentiū: et nudabūt gladios suos sup pulchritudinē sapietie tue. Sed cor suū nō potuit ponere sicut cor dei/nisi equalitatē dei ꝓ cupisceret: q̄ equalitatē dei ꝓcupiuit. Adhuc: Aug. dicit: q; voluit esse sicut deus. Adhuc. ij. sententiarū distin. vj. ca. Ꝓterea scire oportet: in fine capituli sic dicit: Sillis quidē deo esse voluit: nō p imitationē/sed p eqlitatē potētie. Adhuc: lucifer altior fuit inter angelos: sicut iam habitū est ex verbis Gregō. et cupiebat altius ascendere: sed nulla erat altior magnitudo nisi dei: ergo non poterat appetere nisi equalitatem illius magnitudinis quam videbat in deo

B Jn ꝓrariū Arḡ. ꝓmuz

A Mēbrū. I Qx eqlitatē dei appetierit Arḡ. ꝓmū

Ar. 1m

Ar. 2m

Ar. 3m

Contra hoc sunt fortissime rationes Anselmi in libro de casu diaboli sic: Si deus nō potest cogitari/nisi ita solus/vt nullus illi similis possit cogitari/vel existimari: quō potuit diabolus velle qō potuit cogitare? Non enim ita obtusē mentis erat vt nihil aliud a deo simile deo cogitari posse nesciret: ergo nec cogitare potuit/nec velle potuit equalitatē dei. Adhuc Anselmus in ꝓslogion: Ere dimꝰ te aliquid esse/quo nihil maius cogitari pōt/vel equale/sed qō nō potest cogitari/nō potest apperi: equalitas dei non potest cogitari: ergo nec apperi. Adhuc: Damascenꝰ in libro primo ca. xviij Circūscriptibile quidē est/qō loco vel tempore vel comprehēsione comphendit. Incircūscriptibile est qō nullo horum continet. Jgitur incircūscriptibile quidē solus est deus sine ꝓncipio et sine fine ens: et omnia continens: et nulla comphensione contentus: solus enim incōprehensibilis et interminabilis a nullo cognitus: ipe vo solus sufficiens est cōtemplatoꝝ. Ex hoc accipitur: q; equale deo nō pōt intelligi a creatura: sed nō potest apperi nisi qō pōt intelligi: ergo equalitas dei nō pōt apperi a creatura. Si quis dicit: q; voluntas impossibiliū est: sicut dicunt Gregō. nizenus et Dam̄. et Aristo. qui in. ij. erbico ꝓ dicit sic: Sed neq; volūtas est eligētia: et si esset/ꝓpe videatur: eligētia qdē nō est impossibiliū. Et si quis dixerit sz/q; eligentia sit impossibiliū: videbit esse demēs: Volūtas aūt ipossibiliū est: verbi gratia/imortalitatis: volumus em̄ esse imortales: et ita dicatur/q; volūtas ipossibiliū est: sed diabolꝰ potuit apperere ipossibilia: q̄ etiam equalitatē dei potuit apperere. Contra: impossibile dicit duob⁹ modis: sez impossibile ad habendum per opus/qō tamen per intellectū cōprehensibile est: Et ipossibile/qđ est species falsi. Et hoc solū impossibile est ad intelligēdū. Sed fm Arist. in. iij. de aia duo tm̄ sunt mouētia appetitū: sez intellectꝰ/et phantasia: ergo qō nec contingit intelligi/nec imaginari/appetitū mouere nō pōt: eqlitas dei nec pōt intelligi: nec imaginari: q̄ appetitū demonis mouere nō potuit: et sic eqlitatē dei nō petijt

B Solō mēbri. II

Adhuc: licet fm Aristo. volūtas sit ipossibiliū:

Arḡ. 4m

Arḡ. 5m

tamen volūtas cū eligentia nō nisi possibiliū est ad
habendū per opus: sed volūtas demonis erat cū
eligētia: quia nisus est ad hoc/vt obtineret hoc qō
voluit: sed equalitatē dei impossibile fuit obtinere
Ar.6m ergo equalitatē dei cū eligentia nō apetijt. Ad-
huc Anſ. in libro de casu demonis: Hoc appetijt
ad qō peruenisset si stetisset: sed ad eālitatē dei nunq̄
Ar.7m peruenisset: ergo equalitatē dei nunq̄ appetijt. Ad
huc Anſ. ibidē: Quid id fuerit qō appetijt/nō vi-
deo: sed quicqd fuerit/sufficit scire/q̄ hoc apetie-
rūt demones qō aliquid fuit ad qō pficere potue-
rūt: qō nō acceperūt quādo creati sunt/vt ad illud
suo merito pficerent: sed equalitas dei esse nō po-
Ar.8m tuit ad qō suo merito pficerēt: ergo equalitatē dei
nunq̄ appetierūt. Adhuc Aug9. sup Ben. xj.
libro: Factus cōtinuo lucifer/a luce vitaris se auer
tit: superbia tumidus: z ꝓprie delectationis ꝓuita
te depꝛauatus: ergo non appetijt equalitatē dei/
Arg.9m sed excellere in ꝓpria volūtate z potestate. Adhuc
Beꝛn. sup Lan. sermone. xvij. sic dicit: Potuit cō
tingere (si tamen nō incredibile putetur) plenum sa
pientia z perfectum decore/homines pꝛescire po-
tuisse futuros: z nō ad imparem gloriam cū ange-
lis pfecturos. Sz si sciuit: absq̄ dubio in deo ver
bo vidit: z inuidit: z molitus est habere subiectos/
socios dedignatus. Infirmiores inquit sunt/infe
riores natura: nō debent esse cōciues/nec equales
Ar.10m. in gloria. Ex hoc accipit: q̄ appetijt pesse homini-
bus/z nō equalitatē dei. Adhuc Beꝛn. tractās
illud Esa. xiij. c. Sedebo i monte testamēti/sic di-
cit ibidē: Voluit altissimi p vim similitudinē obti'
nere: sez vt quēadmodū ipe deus/sup cherubin se
dens gubernat omnē angelicā creaturā: ita z ipse
alter sederet regeretq̄ genus humanū. Absit/ab
sit: iniquitatē meditatus est in cubili suo: mentiat
iniquitas sibi. Ex hoc accipitur q̄ non appetijt eq̄-
litatē dei sed vt pfectā hēret ꝓtē z liberā sup hoies

E In ꝓtrariū adhuc Ar-gumētū ꝓti mū

Sed contra hoc iterum esse videtur: q̄ hoc ap-
petendo nō videtur peccasse: ꝓtes em̄ beatitudis
sunt: pfectū nosse: pfectū posse: z pfecta bonitas: cū
ergo ipe z omnis rōnalis creatura facta sit ad ap
petendā beatitudinē: nō videt peccasse/appetendo
[Arg.2m ꝓtes eius. Adhuc ꝓma Job. iij. a. Cū apparue
rit/sistes ei crim9/sed ad illā sititudinē magis ordi-
Arg.3m nat9 ē angel9 q̄ hō: g̃ appetēdo illā nō peccauit sz
meruit. Adhuc Aug9: brītudo est ex cōmodis:
quā appetit oīs rōnalis creatura, z tāto magis
quanto magis cognoscit: z maxime appetit maxi-
mam beatitudinem: maxima autem est/que est in
dei similitudine. z equalitate: z illa maxie appetēda
Arg.4m est: illam ergo appetēdo nihil peccauit/sed me
ruit. Adhuc rōnes Anſ. videt nō valere: qz fm
doctrinā Aristo. in. ij. posterio ꝓ: talia est scia qz/et
alia ꝓter qđ: z licet eālitatē dei nō possumus com
prehendere p scientiā ꝓter quid: eo q̄ incōprehēsi-
bilis est: possum9 tn̄ ea scire p scientiā qz: scim9 em̄
q̄ imensa z infinita est: z hec sciēria sufficit ad mo-
uendum appetitū: g̃ lucifer p hanc scientiā potuit

D Solo mē-bri primi

apperere equalitatē beatitudinis dei/nō obstanti
bus rōnib9 Anſ. Solutio: dicendū cū sanctis:
q̄ diabolus nihil appetijt/nisi beatitudinē: ad quā
peruenisset/si stetisset. Sed in beatitudine tria sunt
ꝑncipaliter: scz pfectio prātis: pfectio sciez: pfectio
bonitatis. Et appetibile angeli fuit/pfectio ptātis:
nō cōsiderata pfectione scientie: nec ꝓsiderata p
fectione bonitatis: appetibile ātꝫmi hois fuit: pfec
tio scientie/nō cōsiderata pfectione potestatis et
bonitatis. Appetibile antixp̄i/erit pfectio bonita
tis/nō cōsiderata scia/z potestate. Qō qual'r sit fz
Anſ. sic notandū est. Ad pfectionez potestatis tria
exiguntur. s. vt a se/z nō ab alio ptārem habeat/vt
habeatur statim: z vt nō perficiat ad eam p meri-
tum: z vt in subiectis p potestatē alteri9 resistentiā
nō inueniat. Similit ad pfectionē scientie similia
bis tribꝰ tria exiguntur. s. vt a se habeat/z nō per
meritum ab alio expectet: z vt in scibilib9 nihil ha
beat resistentie. Et hoc est qō dixit dem̄o He. ij. a
Eritis sicut dij/scientes bonū z malum. De9 aūt
a se hz: z nō ab alio/nec p meritum expectat. Silī
ter sine difficultate omīa scit z considerat. Simi-
lia etiā tria sūt in perfectiōe bonitatis: Uolet enī
antixp̄s a se habere bonitatē/z nō p meritum ab
alio expectare: z q̄ in bonitate nihil sit sibi compa-
bile. Et hoc est qō dicit apls. ij. ad Thes. ij. b. q̄ ex
tollitur sup oīe qō vocat deus/aut qō colit: ita
vt in templo dei sedeat/ostendēs se tanq̄ ipe sit de
us. Si aūt queritur fm hoc/quō vez sit qō di-
cit Anſ. q̄ appetijt hoc ad qō peruenisset si stetisset.

Respondet Anſ. q̄ ad perfectionez potestatis
quid euenisset: ita. s. q̄ ad modū pfectiōis sue per
fectā prātē habuisz: fz illo mō nō būisz: q̄ appetijt
būisset em̄ a deo prātē/z ex pfectu meriti. Et tō di
cit Anſ. q̄ nō in appetibili/sed in mō apperendi pec
catum fuit. Sic etiā patet qualiter voluit similis
esse deo i hūdo. s. pfectā prātē a seipso sic de9. Un
de Anſ. in libro de casu demonū sic dicit. Quicqd
habebat/debebat velle: z i hoc nō peccauit: volu-
luit igit aliquid qō nō habebat. Sicut enā volu-
it similis esse deo pulsq̄ deus hoc vellet. Nihil āt
velle poterat nisi iusticiā/aut cōmodū: Ex cōmo/
dis em̄ beatitudo ꝓstat quā vult oīis rōalis cre/
atura. Justa nō nolendo peccare nō potuit: pecca-
uit ergo volendo aliqd commodum/qđ non ba-
bebat: nec tūc velle debuit/sed per meritum expe-
ctare: qđ tn̄ ad augmentū sue beatitudinis esse po
tuit. Plus ergo aliqd q̄ acceperat inordinate no/
lendo/voluntatē suā extra iusticiā dei extendit: ac
cū hoc voluit: qđ de9 illū velle nolebat/ Inordina
te voluit similis esse deo. Per hoc patet solutō Ad.5. arg
ad quinq̄ primā: qz fm hoc ꝓcedit/ q̄ equalitatez primā.
dei in pfectione potestatis appetijt. Et vt dicit an-
sel. p talem volūtatē: nō tn̄ voluit esse similis deo
sed etiā maior deo fm aliqd. Unz si noluit oīno
esse par deo: tn̄ contra volūtatē dei voluit qđ vo-
luit: z ex hoc ipo voluit inordinate esse similis deo
quia ꝓpria voluntate que nulli subdita esset/vo
luit aliquid: solius ei dei esse debet: sic ꝓpria volū
tate velle aliqd vt superiorē non sequatur volūta-
tem. Et post pauca subdit Anſ. Nō solū aūt equa
lis deo voluit esse: qz p̄sumpsit habere ꝓpriā volū-
tatē: sz etiā deo maiorē esse voluit/volendo hoc qđ
de9 illū velle nolebat qm̄ voluntatē suā supra dei
voluntatē posuit. Et per hoc ꝓz solutio ad oīa

E Ad arg. in ꝓtriū adhuc

ꝓter vltima. g̃ttuor: que i cōtrariū adducūt. Ad quo ꝓ: ꝓmū dicēdū est: q̄ in appetibili nō fuit pecca
tum: sed in modo apperendi: sicut dictum est. Ad Ad 2m.

aliud dōm: q̄ similes ei erim9 ꝓticipatōe beatitu-
dinis sue: sed nō erimus silēs ei p habere beatitu-
dinē a nobis/sicut ipe habet a se. Ad hoc tn̄ antiq̄
quib9 consentit mgr. ij. sentē. dist. v. ca. ꝓferen ea
scire oportet: dicentes/q̄ duplex est silitudo scz eq̄
parantie sue ptātis: z illā appetijt diabolus. Et
est silitudo imitatōis: scz q̄ imitabimur ipm fm q̄
competit nobis ex imitatōis merito: z illa silēs ei
Ad 3m erimus ḡtū possum9/et ḡtū debet nobis. Ad
aliud dōm: q̄ duplex est appetitus/vt dicit anſ.
scz natural'/qui nec bonus/nec malus est: et ille
crescit fm q̄ntitatē appetibilis. Alius est apperi-
tus ordinat9 rōne: z ille apperit9 fm aristo. est cū
eligentia: z ille nō extendit se vltra id qđ appetere
debet/z apperi cōperit vnicuiq̄ fm rōnem: z hoc
ideo est: quia eligentia cū rōne est z intellectu. Et
iste apperitus fm anſ. limitat a iusticia: nec crescit
Ad 4m nisi q̄ntū extendūt se rōnes iuris z honesti. Et ille
nō potest esse impossibiliū/sed eoꝝ que ratio dicit
possibilia esse ad obtinendū. Ad vltimū dōm:
q̄ sciētia quia/sufficit ad mouendū appetitū natu
ralē: sicut ꝓbat obiectō: sed quia apperit9 demo-
nis fuit cū eligentia/intellectu/z ratōne: ideo non
potuit esse respectu impossibil': vt dictū est: fz porꝰ
respectu ei9 ad qō aptus ex naturalib9 erat demō
z qō ex profectu meriti habuisset si stetisset.

A Mēbꝛ. II. Ex supbia fuerit ꝓmū pcm̄ eius

Quod fuerit peccatum primum angeli mali.

Secundo queritur qō fuerit ei9 pcm̄ primū:
Et videt q̄ supbia: per dictū aug9. paulo
ante inductum: vbi sic dicit: q̄ cadens dia
Arg.1m bolus fuit superbia tumidus: et ꝓprie potesta-
Arg.2m tis delectatione depꝛauatus. Adhuc eccl. x. b.
Initiū oīs peccati supbia. Qō exponit aug9 in xj.
li. sup gen. ad lram/de ꝓmo peccato demonis et
Arg.3m hois. Adhuc tob. iiij. c. Supbiam in tuo corde
nunq̄ dominari ꝓmitte: qz in ipa sūpsit initiū oīs
pditio: sed oīs pditio nō sūpsit initiū nisi in primo
Arg.4m pcō diaboli: g̃ supbia fuit primū pcm̄ ei9. Ad
huc ber. sup can. xvij. fm̄ōe. In celo cōcepit doloꝛē
et in padiso pepit iniquitatē: pcolē malicie et erū-
narū oīm ꝓma parens supbiā peperit. Nā z si di-
cat sap. ij. d. Inuidia diaboli mors introiuit i oꝛ-
Arg.5m bem terrarū: initiū tn̄ oīs peccati ē supbia. Ad-
huc: Appetitus ꝓprie potestatis/est in potestate ex
cellere: vt paulo ante dictū est: z hic fuit appetitus
Arg.6m demonis: in ꝓpria potestate excellere supbia est: g̃
primū peccatū fuit supbia. Adhuc: augustinus
in. xj. sup gen. ad litterā: Qn̄ deiecit supbia diabo
lum/vt naturā suā bonam pꝛava voluntate per-
uerteret/scriptura non dicit: tantamē factū fuisse/z
ex hac homini eū inuidisse/ratio manifeste decla-
rat: omnib9 em̄ hec intuētib9 in promptu est nō ex
inuidentia supbiā nasci/sed potius ex supbia inui-

In ꝓtrariū q̄ auaricia sit ꝓmū pec-catū eius

dentiam. Ex his expresse accipit q̄ superbia fuit
primū peccatū eius. Contra. j. ad thimo. vj. b.
Radix omniū malorū est cupiditas. Sup quod
dicit augustin9 sic. Hac em̄ diabolus cecidit: qui
vriq̄ nō amauit pecuniam/sed ꝓpriā potestatem.
Proinde amoꝛ ꝓpriꝰ boni peruersus/priuauit
sancta societate turgidū spiritū eūq̄ coartat mise-
ria iam per iniquitatē satiari cupientē. Ex hoc ac-
cipitur: q̄ auaricia siue cupiditas fuit primū pec-
catū diaboli/z nō supbia. Adhuc videt q̄ ꝓmū Arg.2m
peccatū ei9 fuit inobediētia. Dicit em̄ anſ. in ver- q̄ inobdien
bis pauloan̄ introductis: q̄ voluntatē suā supra tia
voluntatē dei posuit: z in hoc maior deo eē voluit
Et hoc est inobediētia: g̃ inobedientia fuit primū
peccatū eius. Adhuc: vt dicit ezech. xxviij. b. An Arg.3m q̄
gelus ex consideratōe ꝓprie pulchꝛitudis cecidit: obmissio
cōferre ergo debuit/q̄ ex cōsideratione ꝓprie pul
chꝛitudinis in tumescere nō debuit: z nō contulit
ergo obmisit: obmissio ergo primū peccatum fuit
Adhuc: in oīi rationali natura/rex qui in ap- Arg.4m
petibilib9 z faciendis regere debet: dispabit ma
lum: cui9 ratio ponit ꝓnoet. xx. b. Rex qui sedet
in solio iudicij/dissipat oīe malum intuitu suo.
Sed tunc nō rexit nec malū dissipauit: g̃ obmisit:
ergo obmissio primū peccarū eius fuit. B
Solutō Dicimus cū sanctis augusti. anſ. z gregꝰ. q̄ super Solo mē-
bia primū peccatū demonis fuit: z ex supbia nata bri. II
est inuidia/qua deiecit hominē. Un̄ aug9. sic dicit
in li. de conflictu vitiorū z virtutū. Quā denssimis'
putamus in terrā superbie tenebꝛis lutū in-
uolui: si potuit in celo stella que mane oꝛiebat/p
superbiā lucē sue globos amittere. Et itez in xj.
ad litterā sup gen. Inuidia sequit supbiā/nō pre-
cedit: nō em̄ causa supbiendi est inuidia/sed causa
inuidendi supbia. Cū g̃ superbia/sit amoꝛ ꝓprie ex
cellentie. Inuidia vo sit odiū felicitatis aliene: qđ
inde nascat in ꝓmptu est. Amando em̄ quisq̄ ex-
cellentiā ꝓpriā: vel paribus inuidet/q̄ ei coequāt
vel inferioꝛib9/ne sibi coequent: vel superioꝛib9/qz
eis nō equat. Supbiendo g̃ inuidus/nō inuiden
do quisq̄ sit superbus. Et induxit illud ps. xxxv.
Non veniat mihi pes superbie: z manus pecca-
toꝛis nō moueat me. Ibi ceciderūt oēs qui opant̄ Superbia
iniquitatē. Notandū tamen q̄ sicut dixit ꝑpositi- dicit trib9
us: q̄ superbia dicit tribus modis: Uno modo modis
generalit': scz appetitus altitudinis vl' excellentie
in quocūq̄/siue in laude/siue in alio: et hec supbia
ꝓprie dicit tumoꝛ mētis. Unde gregoꝛi9 tractās
illud euange. Luc. xviij. b. Gratias ago tibi dne
quia nō sum sicut ceteri hoim. In homelia eiusdē
euangelij dicit sic: Tumoꝛ mētis obstaculū est ve
ritatis: qui quattuoꝛ modis fit: scz cum alijs ex
se credit habere bonū quod habet: vel ex ꝓpꝛijs
meritis credit hoc meruisse: vl' falso iactat se habe
re quod nō habet: vel putat se omnib9 plus habe
re. Et hec quattuoꝛ antiqui cōprehenderūt in hoc
versu: Ex se: ꝑ meritis: falso: plus omnib9/inflāt:
Alio modo adhuc generalius dicit superbia: fm
q̄ dicit augustinus in. xj. super gen. q̄ amoꝛ ꝓprij
boni cum auersione a sūmo induit rationē supbie
et hec superbia nō est speciale peccatum/sed initiū
omnis peccati. Et hec dicitur pes superbie: ita q̄
sit intransitiua constructio: quia ibi primo stat in-
iquitas/quando manus peccatoꝛis diaboli per
temptationē mouet peccantem. Tertio modo di-
citur superbia specialissime/appetitus excellentie
in potestate ad dignitatem pertinentes: et hoc fuit
ꝓmū pcm̄ demonis/z ꝓmū pcm̄ hois. Demō em̄
excellere voluit in dignitate potestat' ꝓprie: hō
vero excellere voluit in dignitate excellentie pro-
ꝓrie. Similiter auaricia dicitur duobus modis: Auaricia
generalit' scz et spaliter. Spaliter dicit auaricia ni dꝫ plr
mius amoꝛ ꝓprij boni cui9 cūq̄. Et hec nō differt

a supbia gñalissime dicra fm rē/ſz fm rōez tm̄. Dz em̄ supbia amoz ille/fm q̄ auertit a sūmo bono: Auaricia vero dicit idē amoz/fm q̄ conuertit ad cōmutabile bonū. Un̄ aug⁹. sup ep̄lam. j. ad tbi. vj. b. sup illud: Radix oim malozū est cupiditas: Caueamus supbiā z auaritiā: non duo mala/sed vnū malū. Et ꝓpter hoc supbia dicit initiū pcti: qz principiū peccati est ex parte fozme: q̄ est auersio ab ic̄mutabili bono: Auaricia vo dicit radix quia ex pte conuersiōis ad cōmutabile bonū/trahit succū delectatōis z libidinis/quo nutrit̄ i peccato. Scōo mō dicit auaricia spēalit̄/amoz nimius pecunie/vel bonozū fortune/q̄ peccunia vl'nū mūmate/vt dicit aristo. in v. eth. nūerant. Et hec ꝓpie dicit̄ philargyria: vt dicit aug⁹. et hec non fuit primū peccatū demonis vl'hois. Q̄ aūt hoc verū sit accipit̄ ab augustino sup gen. sic dicente. Merito initiū ois peccati scriptura definit dicēs: Eccli. x. b. Initiū ois pcti superbia: cui testimonio nō incōuenient̄ aptat̄ illō qō ap̄lus ait. j. ad tbi. vj. b. Radix omniū malozū est auaricia: sī auaricia generalē intelligam⁹/qua quisq; appetit quid amplius q̄ oportet ꝓt̄ excellentia suā/z quendā ꝓprie rei amorē: cui sapienter nomē latina lingua indidit cū appellauit/ꝑuatū bonū: qō poti⁹ a detrimento q̄ incremēto dictū elucet: ois em̄ ꝑuatō minuit. Un̄ traḡ vult eminere supbia/inde in angustias egestatēq; cōtrudit̄ cū a cōmuni bono ad ꝓpriū damnosō sui amoze redigit̄: z hec est auaricia ꝓis/z supbia ꝑis. Spēalis aūt est auaricia/amoz peccunie: cui⁹ noīe ap̄lus p speciē genus intelligens z significans/vniuersalē auariciā volebat intelligi/dicendo. Q̄m malo⁊ radix est auaricia: hac em̄ z diabolus cecidit: q̄ nō amauit peccuniā/sed ꝓriā potestatem. Proinde puersus sui amoz ꝓuat sctā societate turgidū spiritū: eūq; coartat miseria tā p iniquitatē suā sctis sociari non cupientē. Per hoc patet solō ad ser pma: patet em̄ q̄ appetitus excellētie in ꝓpria potestate pmū peccatū fuit demonis: sicut dictū est in pcedēti mēbro isti⁹ q̄stōis. Ad id qō obiic̄it in ꝛriū de iobedientia: dōm/q̄ vitia sive peccata rōez bñt a finibus volūtatis q̄ sūt vltima volita: Inobedientia vo rationē bz a contēptu pcepti in q̄ tū pceptū est: qō qz cōtemnere nō intrēdebat angelus: Ideo speciale pmū pctm̄ suū esse nō potuit inobedientia: sed ꝓsequens z cōe/fm q̄ ambrosius de oīm pctō dicit: q̄ oīe pctm̄ ē ꝑuaricato diuine leḡ z celestiū inobedientia mandator. Ad id aūt qō obiic̄it de omissiōe dōm: q̄ rō illa supponit falsū: hoc scz/q̄ nō ꝓtulerit. Dicit em̄ anſ. in li. de casu diaboli: et ꝓba sua in mēbro pcedēti posita sūt: q̄ sciuit se nō debere appetere qō appetīt: z hoc scire nō potuit/nisi ex collatōe rōnis. Ad vltima duo dōm: q̄ error fuit rōni admixtus: z hic error fm anſ. fuit p̄supcio ip̄ūitatis: z hic error nō fuit spēale pctm̄: sed est error eligētie z in q̄stiōis/vl' ignorātia pcedēs oīe pctm̄: fm q̄ dicit p̄hus in. iij. eth. q̄ ois malus est ignorans: Que tm̄ ignorātia nec mereꝝ ignoscentiā nec misericordiā: sed poiꝝ iniurgatōnē z vituperationē. Ad doctm̄ vltimū dixerūt ꝓpositiu⁹ z vilhelm⁹ altisiodorēsis: q̄ angel⁹ nō tenebaꝝ ꝓferre: z ideo nō omisit: qz alit̄ nō poterat euadere: scz auertendo se ab appetitu ꝓpriī boni z delectatione ꝓprie potestatis.

£ Ad pma. 7. argumēta Ad scōm argumētū de inobediētia Ad tertiū argumētū de omissiōe Ad alia duo

Que fuerit primi peccati causa

A Mēbr. III Q nulla Arg. 1m

Ertio querit̄ q̄ fuerit pmi pcti causa. Et videt̄ q̄ nulla. Affectus em̄ sive appetitus nō mouet ad acq̄rendū bonū/vl' ad fugiendū malū nisi facto sibi nūcio: vt dicit aristo. in. iij. de aīa ca. de mouēte. Et dic ibidē: q̄ appetitū nō mouēt nisi duo: scz intellect⁹ z phantasia: z q̄ intellectus sp̄ est rectus: phantasia aūt z recta z nō recta. Sed in angelo nō est nisi intellect⁹: z ille sp̄ est rectus: rectū aūt nūq̄ mouet ad nō rectū/sive ad peccatū: g̃ videt̄ q̄ angelus peccare nō potuit p causā quā in seipo habuerit: nec p exteriozē causam moueri potuit ad op⁹: exterior em̄ causa mouēs intellectuale naturā ad op⁹/nō est nisi deus: qui nūq̄ mouet ad pctm̄: g̃ motus angeli ad illicitū nec intra nec extra causā habere potuit: z sic videt̄ q̄ ad illicitū motus nō fuerit. Adhuc. dio. dicit li. de di. nō. ca. iiij: q̄ malū demonis est/contra deiformē intellectū ē: sed intellect⁹ deiformis est sup̄ simplices reꝝ vitates/in quib⁹ non est deceptō. Intellect⁹ g̃ impossibil' fuit ad deceptiōez g̃ nō mouit ad pctm̄. Ois em̄ mot⁹ ad pctm̄ ex deceptōe ē: vt dicit aug⁹ Adhuc aug⁹ sup gen. ad ponit in glo: sup pmā ep̄laz ad tbim. ij. d. sup illō Uir nō est seductus: mulier aūt seducta in ꝑuaricatōe fuit: dicit sic: Nō est credendū vir. sp̄uali mēte preditū/hoc putasse: q̄ sicut deus sciēs bonū et malū futurus esset: sed in hoc decipi potuit/qz credebat veniale qō erat dānabile: g̃ m⁹to min⁹ credendū est hoc de angelo/q̄ fuerit deceptus: eo q̄ a ꝓncipio sue creatōis intellectu deiformi fuit ꝓpter⁹: g̃z deceptōe ītellect⁹ nō fuit iclinat⁹ ad pctm̄ z aliō iclinās i senō habuit: g̃ pctm̄ suū nl'la causa habuit: ex pre iclinātis z mouēt̄ appetitū. Lō tra dam̄. ij. li. ca. iiij. Demō liberi arbitrij sui electōe versus est ex eo qō est fm naturā/in id qō est cōtra naturā: z eleuatus est a deuersus deū q̄ fecit eū: adequari ipi volēs. Et sic pmus desistens a bono in malū deuenit: g̃ liberi arbitrij electōe peccauit. Sed electio/vt dicit aristo. in. iij. eth. non est sine intellectu z rōne: g̃ intellect⁹ eius ad peccandū mouit. Adhuc anſ. i li. de casu diaboli. Angelus deseruit iusticiā volēdo qō nō debuit: z hoc mō id est volendo qō nō debuit deseruit illā: nulla aūt causa p̄cessit banc volūtatē/nisi qz hoc velle potuit: nec tm̄ ideo qz velle potuit/voluit qō nō debuit: quia sic̄r velle potuit bonus angelus/nec tm̄ voluit: nā nullus vult quod velle potest sine alia causa: quāuis nunq̄ velit si non potest: Cur ergo voluit: nō nisi quia voluit: nā hec voluntas nulla alia habuit causam/sed ipa sibi (si dici potest) efficiens causa z effectus fuit. Adhuc augustinus in lib. o de libero arbitrio. Efficiens causa peccati nō est/nisi voluntas deficiens: z a bono incōmutabili ad bonū cōmutabile se conuertens. Solutio: Dicendū/q̄ peccatū voluntatis angeli causam habuit errorē: scz in cōceptu intellectus. Lōcepit enim ante delectationē ꝓprie potestatis/vt dicit augustinus: et sic cecidit superbia depravatus/appetendo in hoc equalitatē dei: vt in prehabitis dictum est. Et hoc est qō dicit damasce. q̄ ꝓpria electōe peccauit: q̄ sicut dicit aristo./sine intellectu eē nō potuit: z cū cōciget ō vt ꝓpriū bonū

In cōtrariū Arg. 1m Arg. 2m Arg. 3m

B Solō mēbri III

Ad argūta Ad pmū Ad 2m Ad 3m Ad argūta in cōtrariū Ad 1m Ad 2m Ad 3m

et ꝑuatū/a bono ic̄ōmutabili auersus fuit: z sicut dicit Ja. j. b. ꝑuato bono illecrus a sūmo bono abstractus est z deiectus. Ad primū g̃ dōm: q̄ qñ dicit aristo. q̄ intellect⁹ sp̄ est rectus: intelligit hoc per cōpatiōez intellect⁹ ad intelligibile: ad qō nō procedit nisi ex principijs rerū/que nunq̄ nisi recta esse possunt. Si aūt compat intellect⁹ ad intelligentē: rūc ipe intelligēs principiū est sui intellectus: per hoc qō vt dicit aristo. est domin⁹ sui actus intelligere hoc vel illud/vel nō intelligere: et nihil ita recte intelligit/quin possit deflecti ab ipso ad circūstantias deceptōis z errozis. Ad aliud dicendū: q̄ intellectus angeli deiformis est: z malum demonis/cōtra deiformē ītellectū esse: z ideo in intelligente est deflecti a veritatibus rerū sup quas est deiformis intellectus: vt dicit plato: z sic deflexus concipit circūstantias deceptōis z erroris priuati boni: z ex illis inclinat̄ volūtas ad appetendū malū. Ad aliud dōm: q̄ sicut adā spūali mente p̄ditus/nō fuit deceptus in appetibili principali q̄ hoc redderet: sed in circūstantijs eius scz q̄ veniale esset qō erat damnabile decept⁹ fuit Ita z demon nunq̄ deceptus fuit in hoc/q̄ oīno equari posset deo: sed q̄ posset equari in hoc/q̄ eēt libere potestatis: z q̄ deus nō vlciscer̄et ad interitum eternū qō iuste vlcisci poterat. Preiūpsit em̄ de dei bonitate/q̄ nō faceret vlciscendo in creaturam rationalē qō iuste facere poterat: sicut in habitis ex verbis anſ. determinatū est. Primū qō in contrariū obiic̄it concedendū est: qz hoc idē dicit qō dictū est. Ad aliud dicendū: q̄ qñ dicit anſ. q̄ volūtas nulla habuit causā: intelligit hoc de voluntate compata ad volentē/non ad volitū: cōpata em̄ ad volentē/sibi causa ē in omnib⁹ quia principiū actiōis sue est in ipa. Sed compara ad volitū/optet q̄ habeat causā id qō faciat nūciū de volendo: z illud pōt esse rectū z nō rectū: vt dictū est. Ad aliō dōm: q̄ dictū aug⁹. verissimū est: sz q̄ deficit a bono i⁹mutabili/causa est intellect⁹ errans: z in errorē suū voluntatē inclinans.

ra esse nō debet: sed misera est/si nō habz hoc quo indiget et ramē habere vellet gratia aūr idiget vt sūmū bonū sūme amet: g̃ videt̄ q̄ gratia tunc habuit q̄ creatus fuit: z cecidit a bono in quo fuit: et cecidit a bono gratie. Adhuc: Aug⁹. ſſ. li. sup gēn. ad litte. sic dicit: Quēadmodū rō qua creatura condit̄ prior est in ꝟbo dei q̄ ipa que condit̄: ita eiusdē rōnis cognitio prius fit in creatura intellectuali/que peccato nō obtenebrata est: ac deinde ipsa cognitio creature: Neq; em̄ sicut nos/ad percipiendā sapientiā dei ꝓficiebāt angeli vt inuisibilia dei p ea que facta sūt/intellecta cōspicerēt: qui exquo creati sūt/ipa verbi eternitate pia et sancta cōtemplatōe pfruūt: sed tali ꝓtemplatōe nō poterant pfrui sine gratia: et cecederūt a bono qō habuerūt: g̃ cecideūt a bonitate z ꝟbi cōtemplatōe.

Arg. 4m

Adhuc: Anſ. in libro de casu demonis. Prius angelus habuit volūtatē beatitudinis z iusticiā/z volūtatē pseuerandi in vtroq; et ab hoc cecidit diabolus: g̃ cecidit a gratia. Cōtra Aug⁹. in li. sup gen. ad litte. sup illō: In pncipio creauit de⁹ celū z terrā: dicit q̄ per celū intelligit natura angelica informis: q̄ postea cū dicit: fiat lux/formata est p cōuersionē ad verbū. Sed si habuisset gratiā/informis esse nō posset: g̃ angelus bon⁹ aī cōfirmationē/z angelus malus aī casū a gratia cadere nō potuit. Solō dōm: q̄ sic sup. iiij. dist. notatū est: circa hoc fuerūt due opiniones antiq̄. Quidā em̄ angelos mox in creatōe dixerūt simul accepisse naturā z gratiā. Et fm hos ꝓcedit ꝓma pars obiectionū: z cōcedūt q̄ a gratia ceciderunt demones. Alij dixerūt: q̄ in solis naturalib⁹ conditi sūt: Et illi dicūt/q̄ a bono naturali ceciderūt qō est innocentia/z innocentie iusticia: z nō ceciderunt a gratia/nisi quā accepturi erant si steterissent. Sed de hoc plen⁹ disputatū est supius dist. iiij. q̄stiōe. An in gratia creati sūt angeli: z ibi reḡrat.

B Argumētū in cōtrariū

Solutio q̄stionis

Queritur per quid deiectus fuerit

Questio XXIII

Eide queritur p q̄d

A Opinio manicheoꝝ

o deiectus fuerit: Et hoc maxime ꝓpter hereticos manicheos: qui dicunt in deiectiōe luciferi pr̄eliū magnū fuisse in celo: Inducentes illud apoc. xij. b. Factū est pr̄elium magnū in celo. Michael z angeli eius pr̄eliabañ cū draconē: et draco pugnabat z angeli eius: et nō valuerūt neq; locus eoꝝ inuentus est ampli⁹ in celo. Dicunt g̃ si pr̄eliū fuit: et pr̄elium requirit mozā z resistentē virtutē: videt̄ q̄ angeli cadentes post q̄ auersi sūt a deo per. superbiā/aliquā mozā traxerūt in celo: et q̄ aliquā virtutē habebāt resistendi iudicio dei condēnantis eos. Qō si cōcedat̄: erit cōtra hoc qō dicit petr⁹ in. ij. can. sua sic ca. ij. b. Angeli fozmitudine z ꝟtute cū sint maiores/nō portāt aduersus se execrabile iudiciū. Adhuc: Cū supiozū angelozū magis sit cōsentire deo q̄ inferiozū: q̄ literatribuit marī plū hoc michaeli q̄ cherubin z seraphin. Solō: plū illō qō hereticī dicūt factū fuisse in celo/glosa exponit factum esse in ecclesia: et nō in celo/nisi fm q̄ exponit̄/in celo: hoc est p̄z celo/sive p celestib⁹: sic exponit̄ eph. vj. b. Non est nobis colluctatio aduersus carnē z sanguinē/sup

Impugnatio isti⁹ opinionis Ia 2a

B Solutio q̄stionis

ple tm̃:sed aduersus p̃ncipatus ⁊ potestates:ad uersus mũdi rectores tenebrarũ hui⁹ in celestib⁹: glosa:hoc ē/p celestib⁹:et ſm hoc michael ⁊ angeli ei⁹ noiant. Q⁹ sicut dicit Hieronym⁹:Michael ꝓpositus est ecclie ⁊ p̃nceps:angeli aũt ei⁹ sunt angeli deputati ad custodiã animarũ:quoꝝ officium est ꝓriũ sp decertare cõtra diabolũ ne seducat animas sibi cõmissas. Et hoc patet ꝙ hocq̃ se quit:vbi anime defense cũ angelis sibi deputatis grates deo referũt sic dicendo: Nũc facta ē salus et virtus ⁊ regnũ dei nostri/⁊ potestas dei christi eius:quia p̃iectus est accusator fratrũ nostrorꝝ qui accusabat illos/ante conspectũ dñi dei nostri die ac nocte:et ipi vicerunt illũ/ꝓter sanguinem agni:et ꝓter verbũ testamenti sui:⁊ nõ dilexerũt animas suas vsq̃ ad mortẽ. Constat aũt ꝙ sanguis agni multo tpe fusus est post casũ angelorũ a p̃ncipio:⁊ ideo pugna illa ad p̃mũ casũ angelorum referri nõ potest/sed ad ecclesiã:vt dictum est

Si aũt instantie hereticorꝝ cõdescendaꝫ/vt anagogice exponaꝫ de p̃elio qõ factũ est in celo:tunc p̃elũ nihil aliud est q̃ conatus/quo contra iusticiam angeli mali conati sũt obtinere dei similitudinẽ:in hoc ꝙ essent ꝓprie potestatis:et talis conatus nec morã requirit/nec magne virtutis resistentiã:q⁹ in se debilissimus est. Et hoc michaeli attribuit:ratiõe interpretatiõis nois:michael em̃ quis vt deus interp̃etaꝫ:qõ congrue cũ increpatione ⁊ pugna dicit ei/qui similitudinẽ dei obtinere nitit conatu impio ⁊ cõtra iusticiã. Juxta hoc vlterius queri de rudentibus: de quib⁹ dicit petrus in.ij.can̄.ij.ca.a.Deus angelis peccantibus nõ pepercit/sed rudentib⁹ inferni detractos in tartarum tradidit in iudiciũ cruciandos reseruari.

£ Questio incidens

Heresis petri galli

Impugnatio heresis

Sup qõ dicẽ petrus gallus hereticus:ꝙ p hoc patet pugnã in celo fuisse:et angelos cadentes p̃imo corpora etherea habuisse/in quib⁹ ligati funibus de celo p̃cipitati sunt. Sed contra hoc est:ꝙ ſm hoc petrus debuisset dic dixisse funib⁹/non rudentibus:eo em̃ ipso ꝙ dixit/rudentib⁹:significabat se metaphorice loqui. Uñ glosa ibidẽ sic dicit: Rudentes sũt funes quib⁹ naute velũ suspendũt:vt flante aura portẽ trãquillitatẽ relinquãt/ seq̃sp ambiguis fluctib⁹ credant. Quib⁹ rudentibus conuenient̃ imundorũ spirituũ conamina compant̃:qui mor vt flante superbia impulsi/se aduersus creatorẽ erexerũt:ipis elatõis sue conatibus portũ felicitaſ eterne reliquerũt:⁊ in profundũ abissi⁹ raptisũt ⁊ dimersi. Uñ patz:ꝙ nec corpa habuerunt:nec funibus ligati p̃cipitati sunt:vt fingit hereticus.

Queritur quãdo ceciderit malus angelus. Questio XXIIII

Einde querit quãdo

Qñ ab initõ ceciderunt Arg.1m

Arg.2m

d cecidit. Et videt ꝙ ab initio a primo instanti ex quo fact⁹ fuit:per illõ Joh. viij.f. Ille homicida erat ab initio/⁊ i veritate nõ sterit. Adhuc aug⁹.in.xj sup̃ gen̄.ad litte.. Angelus malus bt̃ẽ arcq̃ angelice vite dulcedinẽ non gustauit.quã nõ vtiq̃ acceptã fastidiuit/sz volendo accipe deseruit.⁊ amisit:p̃oinde nec sui casus p̃scius esse potuit:qm̃ sapiẽtia pietatis fructus est:ille aũt cõtinuo impius/p̃sequent̃ et mente cecus:n ẽ ex eo qõ acceperat cecidit/sed ex eo qõ accipere si deo subiici voluisset. Qõ profecto q⁹ noluit:et ab eo qõ accepturus erat cecidit:et p̃stantem illi⁹ sub quo esse noluit/nõ euasit. Et ex hoc sequit idẽ qõ p̃ri⁹:sez ꝙ ab initio cecidit. Sed contra:Aug⁹:ibidẽ:ꝙ putaꝫ diabolus nũq̃ in veritate stetisse:nunq̃ cũ angelis beatã vitã duxisse/ sed ab ipo conditiõis sue initio cecidisse:nõ sic accipiendũ est:vt nõ ꝓpria voluntate dep̃rauat⁹/sed malus a bono deo creat⁹ putet:alioq̃n nõ ab initio cecidisse dicerẽt:neq̃ em̃ cecidit si talis factus fuit. Adhuc:Aug⁹.ibidem dicit:ꝙ post q̃ fact⁹ est/accepit iusticiã et rationẽ ante q̃ caderet:q̃ nõ ab initio cecidit/sed post initiũ sue ꝯditõis. Adhuc:Anſ.dicit/ꝙ angelus factus voluit beatitudinẽ/et p̃seuerare in ea:sed non ꝙuoluit/hoc est p̃seuerand̃ voluit. Adhuc m̃gr in hist⁹ias inducit bedã/⁊ quosdã sanctos dicẽtes:ꝙ sc̃o die ceciderũt angeli:et de hoc assignauerunt tres rationes. Quarũ ꝑma accipit ex ipo nũero:binari⁹ em̃ p̃ius recedit ab vnitate:et hoc cõpetenẽ significabat recessũ angeli a monade deo:deus enim monas est/ꝓter indiuiduitatẽ ⁊ simplicitatem. Secũda ratio est:quia cũ gen̄.j.dicit:fiat lux/ſm aug⁹ intelligit̃ angelica natura formata p̃ gratiã. Simil⁹ cũ dicit:diuisit de⁹ aquas q̃ sũt supra firmamentũ ab his que erant sub firmamento:que ad loca caliginosa descenderũt:dicit aug⁹.in xij. confeſ.ꝙ per aquas que descenderũt in p̃ceps/ significant̃ angeli qui descenderunt in abyssũ:de quib⁹ Job.xxvj.b.dicit. Ecce gigãtes gemũt sub aq̃s ⁊ qui habitãt cũ eis. Et Esa.xiij.c.dicit ad nabuch. Suscitabit tibi gygãtes:⁊ hoc op⁹ sc̃a die factũ est:Tertia ratio est:gen̄.j. Opus sec̃unde diei benedictiõe caret. Nõ em̃ dicit:vidit deus ꝙ esset bonũ:Qõ illi dicũt obmissũ/ꝓter ruinã cadentiũ angelorũ:et ideo etiã in bonore stantiũ faciunt missas celebrare. Solo dõm:ꝙ tẽpus et momentũ casus malorũ incertũ est/⁊ nõ determinatũ:sed certũ est/ꝙ bont creati sũt/⁊ ꝓpria voluntate dep̃rauata sic ceciderunt. Et ideo m̃gr.ij.sen. distin.xiij.ca. Alijs aũt videt:dicit mozulã fuisse inter creationẽ et casũ. Et cum dicit dom⁹ Joh. viij.f. Ille homicida erat ab initio:glosat/hoc est subito post initiũ. Posset tamẽ dici:ꝙ aliud est intitiũ tpis:⁊ aliud initiũ creatiõis angeli:⁊ aliõ initiũ status angeli:Et ꝙ verbũ dñi nõ intelligit̃ de initio tpis/vel de initio creatõis/sed de initio status:status em̃ fuit añ creationẽ:sicut quelib⁹ et res imp̃fecta est in suo initio/perfecta aũt in statu pleno. Et per hoc patet solutio etiam ad duas auctoritates Augustini sequẽtes. Notandũ tamẽ ꝙ sup hac questiõe aug⁹.super gen̄.in xj.quattuor opiniões inducit. Quaꝝ ꝑma est,ꝙ ab initio status sue ꝯditõis diabolus a bitudine cecidit:nõ quã habuit/sz quã habuisset si voluisset⁊ stetisset. Sc̃a ẽt,ꝙ vt q̃dã dicũt/fuerũt q̃dã angeli inferioris ordis in hoc mũdo p̃sentis sue beatitudinis:a quib⁹ ipe diabol⁹ cecidit/ceteri⁹ postea beatificaꝫ. Sz dicẽ de hac:qõ ꝓbatur̃ p̃ri:⁊ ideo h̃ opinio ab oib⁹ tanq̃ hereticа reꝓbata est. Tertia:ꝙ lucifer de supioribus angelis existẽs/casũ suũ p̃scuit:sz boni angeli p̃scuerũt suã beatitudinẽ:sed quia rationabiliter

Initiũ tpis creationis angeli⁊ status

Opiniões q̃ttuor sup casu angelorum

inueniri nõ potest quare sic inter angelos de⁹ distinxerit/ideo etiã hec opinio reꝓbataẽ. Quarta opinio est.ꝙ tam boni q̃ mali incerti fuerũt sui status:sed boni añ confirmatões ꝓfecerũt:⁊ mali auersi sũt. Uerba augustini posita sũt supra de de hoc in q̃stione:vtrũ angelus potuit esse p̃scius sui casus. Uñ aug⁹.ibidem: Peccatores angelos minime dubitemus esse detrusos tanq̃ in carcerẽ caliginis hui⁹ aeree circa istas terras. ſm apostolũ fidẽ.ij.petri.ij.b.in iudicio puniendos ꝓuari et illa i supna beatitudine beatoꝝ angelorũ nõ bẽ vitã eternã:que nobis ſm dei misericordiã ⁊ gratiam ⁊ fidelissimã pollicitationẽ futura est:cũ fuerimus bonis angelis post resurrectionẽ et ilsorũ corporũ mutationẽ copulati.

Querit in quid ceciderit angelus malus. Questio.XXV.

Einde querit:in quid

Hui⁹ q̃stionis sũt tria mẽbra Primi mẽbri q̃ttuor sũt articuli

d cecidit. Et querũt tria:scz in quid cecidit quo ad culpã:Sc̃o in quid cecidit quo ad penã:Tertio in q̃d cecidit quo ad locũ. Circa p̃mũ querunt̃ quattuor: Quorũ p̃mũ est: vtrũ adhuc in peccato suo perseueret. Secundũ: vtrũ oñi motu suo peccet. Tertiũ: vtrũ culpa sua aliquid virtutis secũ compartiaꝫ. Quartũ: que sit causa obstinatiõis eius in malo.

Querit in quid ceciderit quo ad culpã vtrũ adhuc in peccato suo perseueret.

A Mẽbri.I. Articul⁹.I Affirmatiue arg.p̃mũ

Rimo querit vtrũ adhuc pseueret in peccato suo. Et videt ꝙ sic:in ps:lxxiij.d.

Superbia eorũ qui te oderunt/ascendit sp

Arg.2m

sed.ij.sententiarũ disti.v.ca. sic dicit de cadentib⁹ demonibus: Auerti/est odio habere vel inuidere: Inuidie namq̃ mater est superbia qua voluerũt parificari deo:q̃ supbia eorũ qui te oderũt/est superbia diaboli cadentis:et illa ascẽdit sp:q̃ adhuc perdurat in p̃imo peccato suo. Adhuc:Glosa sup illud Esaie,xiij.c. Quõ cecidisti lucifer/sic dicit:Lucifer maior alijs angelis in ordio creat⁹ et inter angelos glorioſus oꝛ:fm illud Luc̃. x.c. Uidebã sathan sicut fulgur de celo cadentẽ:⁊ qui in corde p̃ius dixit ⁊ cogitabat. Ascendã in celum:et sup astra celi exaltabo solũ meũ:hoc est ad solũ deũ:idẽ quoq̃ post lapsũ arrogat sibi. Uñ et gloriaꝫ ascẽdere sup angelos in celũ:et sup nubes boc est corda elatorũ:⁊ sedere in monte testamenti hoc est in ecclesia:⁊ in lateribus aquilonis/hoc est in frigidis ⁊ obscuris. Et hoc accipit:ꝙ adhuc vult esse similis deo:⁊ sic ꝑdurat in peccato ꝑmo. Ad

Arg.3

hucaug⁹.in.xj.sup gen̄.ad litte, dicit:ꝙ diabolus eue p̃suasit similitudinẽ sue voluntatis:sed dicit boec⁹:ꝙ similitudo est quoꝝ est qualitas vna/cũ tñ inter se substantialiter differant;q̃ qõ p̃suasit eue fuit in sua volũtate:p̃suasit aũt eue/ꝙ futura esset sicut deus sciens bonũ ⁊ malũ:q̃ post casũ adhuc habuit i voluntate ꝙ esset sicut de⁹:⁊ nõ est ratio quare postea cessauerit ab hac volũtate:q̃ adhuc ꝑdurat in peto/ꝙ vult esse sicut de⁹:⁊ sic adhuc ꝑdurat i ꝑmo pcto.

Arg.4m

Adhuc:Dus⁹ signũ dicit eẽ aug⁹.ꝙ vult esse sicut de⁹:qz nitit habere aplos suos qui cũ ꝑdicent:sicut dicit in.ij.ad cor̃.xj.c.ꝙ pseudo apli trãsfigurãt se in aplos xp̃i:⁊ nõ mirũ ipe em̃ sathanas transfigurat se in angelũ lucis. Nõ est q̃ mirũ/si ministri eius transfiguranꝫ sicut ministri iusticie:quoꝝ finis erit ſm opa ipozũ. Nititur etiã habere ꝓpheras ꝙ vaticinent̃ in spũ suo.iij. Regũ.xlvmo.d. Ero spũs mendax in ore oim prophetarũ ei⁹.apoc̃.ca.xvj.c. Uidi de ore bestie ⁊ de ore pseudo ꝓphete ꝓcedere tres spũs imundos in modũ ranarũ. Nititur habere pseudo aplos math. xxiiij.a. Multi pseudo ꝓphe venient in noie meo:⁊ seducent multos. Et nititur habere pseudo martyres sicut dicit eusebius in eccle.histo.ꝙ multi heretici passi sũt cũ martyribus:et adhuc patiũt p̃ina ⁊ errozis sui. Et sic nititur habere cetero⁹ gradus ecclesiasticos:cupies esse sicut deus:q̃ adhuc perdurat in pcto p̃mo. Cõtra in can̄.perri.ij.b.super illud: Ubi angeli fortitudie cũ sint maiores:dicit glosa: Sic ibi crucibunt iniqui vbi angeli mali: qui p̃ius superbierũt contra deũ/et tñ puniti sũt iam nõ portant/sed port⁹ abjciunt iudiciũ superbiendi cõtra deũ qõ est execrabile aduersũ seipos: qz p illo iudicio p̃suptõis:q̃ nõ adhuc defiũt ꝑdurãt in illo. Solo:distinguẽdũ ẽ in appetitu demonis:p̃ em̃ cõparari ad radicẽ siue ad iquã voluntatẽ ex qua p̃cedit:vl pot compari ad obiectũ/siue ad altitudinẽ dei in quã p̃cedit. Et p̃mo mõ adhuc dupl⁹ considerat:scz quo ad naturã voluntatis:et quo ad iniquitatẽ q̃ informat volũtatem. Si p̃mo mõ:tũc nature remotus cõtradicit appetitui/ꝓter scintillã rõnis:que synderesis vocat:⁊ q̃ ad boc/sicut dicit glosa inducta/desistunt ab iniqua volũtate:⁊ hoc est ſm quid tm̃. Si aũt compaꝫ ad iniquitatẽ volũtatis:ſm ꝙ iniqua est/ que ratõez naturalẽ vicit in demone/et trahit ad actũ:tũc adhuc idẽ vsurpat sibi qõ p̃ius:nõ tm̃ in eodẽ/sed in simili:vt scz in malis habeat p̃testatẽ sicut de⁹ in bonis. Si ꝑo compaꝫ volũtas ad obiectũ:iterũ duplr attẽdit. Uoluntatis em̃ obiectũ ẽ ipm volitũ:et h̃ pot intelligi cõiectũ culpe tm̃/vl coniectũ pene p culpã. Et ſ. p̃imo mõ:tunc nõ desistũt ab iniqua volũtate. Si scõ modo:sic decor iusticie ffultat i cl'pa pũita:⁊ qz displicz demõi ois decor iusticie:nõ sic desistit ab iiq̃ volũtate. Cui⁹ etiã alia rõ est qz sicut dicit aug⁹.penã bonret natura bona:⁊ qz demon nature bone ẽ ⁊ intellectualis:in eo bonret penã:et bonroze pene aliq̃n desistit ab iiqua volũtate/cũ tñ culpa sp placeat ei. Ad obiectũ g̃ dom̃:ꝙ auctoritates p̃imo inducte loquũt̃ d actu volũtaſ ꝓpato ad iiquã volũtatẽ/ſm ꝙ iniqua est:⁊ de ꝓpatõe volutaſ ad obiectũ/coniectũ culpe tm̃/⁊ nõ pene;et sic lugbia eoꝝ sp ascendit ⁊ nunq̃ desistit:et sili'tudinẽ dei semp vsurpat. Glosa aũt q̃ est sup epl'am petri i ducta in cõtrariũ loquit̃ de ꝓpatõe volũtaſ ad naturã ⁊ ad scintillã rõnis;⁊ de ꝓpatõe volũtaſ ad obiectũ cũ culpa et pena;⁊ sic a supbie do malus sps aliq̃n desistit.

Argumẽtũ in cõtrariũ

B Solutio arti.I. Uoluntas demõis cõparatur ad varia

Utrum omni motu suo peccet angelus malus.

A Arti.II. Affirmatiue arg.1m

Ecundo querit:vtrũ omni motu suo peccet. Et videtur ꝙ sic: Glosa super p̃imam epistolam ad Corinth̃.j. Diabolus oia male agit:sz oia mala agere ẽ omi motu peccare:g̃ omi motu suo peccat. Adhuc aug⁹.tota vita

Arg.2m

Ad argum entum in contrariũ

infideliū peccatū est:sed diabolus ifideli deterior est:ergo multo magis tota vita diaboli peccatū
Arg. 3m est:ergo oīm motu suo peccat. Adhuc:hoc videtur sonare nomē obstinatōis in malo:obstinatus eīm inflexibilis est a malo:q̄ nō facit nisi malū:nō facere nisi malū/omni motu suo est peccare:q̄ oīm
Arg. 4m motu suo peccat. Adhuc:Per opposita se hñt vita boni angeli ꝛ vita mali:sed vita boni angeli tota refertur ad gratiā ꝛ gloriā dei ergo vita mali angeli tota est contraria glorie ꝛ gratie:contrariū gratie ꝛ glorie dei totū est peccatū:q̄ vita mali angeli tota est peccatū:ergo omni motu suo peccat.
Arg. 5m Adhuc: Aug⁹. sup epistolā primā ad cor. Sicḋ̄s agit oīa bene:ita diabolus agit omnia
Argumētū in cōtrariū male:ergo omni motu suo peccat. Contra:Diabolus ad imperiū xp̄i exiuit ab obsessis:luc.xj.b. Erat iesus ejiciens demoniū:et illud erat mutū: Et constat q̄ illo motu quo deo obediuit nō peccauit:q̄ oīm motu nō peccat. Solutō:Motus
B Solo arti. II. diaboli duplices sunt:fm duplices potētias a q̄bus egrediunt. Sunt eīm in ipo potentie naturales:de quib⁹ dicit dio. in.li. de di.no.ca.iiij.q̄ data illis naturalia nequaq̄ ea mutata eē dicimus/ sed sunt integra ꝛ splendidissima. Et sūt in eo potentie deliberatiue ꝛ rōnales/ordinantes actus diaboli. Et hee considerant dupl̄r:scz in se/prout fluūt a natura bona:et prout sunt informate peccato obstinatiōis in malo. Dicendū igit:q̄ mot⁹ qui egrediunt a potentijs naturalib⁹:vel a potentijs deliberatiuis/fm q̄ fluūt a natura bona:nō semp̄ mali sunt:ꝛ p̄mie loquendo nec boni sūt bonitate virtutis:nec mali malicia vitij. Mot⁹ aūt q̄ egrediunt de potētijs deliberatiuis fm q̄ stant in forma obstinatiōis in iniquitate/oīm⁹ mali sūt qui ecclī quandoq̄ iusti sunt fm q̄ ordinant a potestate dei:que sp̄ iusta est:vt dicit Greg⁹. tamen p̄ter intentionē malā mali sunt:motus eīm intel-
Ad argumenta affirmatiua Ad primū ligentie/p̄cipue ex fine intento ꝛ informat et denominat. Ad primū ergo dō:q̄ glosa illa intelligit q̄ntū ad intentionem diaboli:que sp̄ mala est. Ad aliud dō:q̄ aug⁹. auct. intelligit tota
Ad 2m vita infideliū peccatū est:hoc est in peccato:q̄ nullum peccatū siue modicū/siue grande/sine gratia remittit:quā illi nō habent:nō tñ p̄ter hoc quolibet motu suo peccant.
Ad 3m Ad aliud dō:q̄ obstinatio in malo nō mutauit naturā/sed intentionē:ꝛ ideo nihil prohibet quin motib⁹ naturalibus nō
Ad 4m peccet. Ad aliud dō:q̄ p̄ oppositū se hñt angelus bonus ꝛ malus:sed in angelo bono sunt etiā potentie naturales/a quib⁹ actus egredientes indifferentes sūt fm q̄ huiusmōi:sed si boni sūt bonitate gratie/hoc est p̄ informationē intentionis:
Ad 5m sicut ꝛ motus diaboli ꝛ mali efficiunt p̄ intentionem informatiōis in malo. Ad vltimū dō:q̄ xp̄s omnia bene egit:quia per gratiā vniōis quavnitus fuit deitati/p̄ intentionē oīa retulit ad gratiā ꝛ gloriā dei/ꝛ ad opus redemptōis:et diabolus oīa male:quia omnia refert ad dei odiū p̄
Ad argumentum in contrariū intentionē obstinatā in malo. Ad id q̄ obiicit in contrariū:dom/q̄ hoc ipo q̄ deo obedit ereūdo de obsessis male agit/quia inuitus fugit. Un̄ augustinus sup̄ primā can̄. Joh. Nemo inuit⁹ bene facit:etsi bonū est quod facit.

Utrum culpa diaboli aliquid virtutis secum cōpatiatur.

Arti. III
A Affirmative q̄ sic

Ertio querit:Utrū culpa diaboli aliquid t secū virtutis compatiat. Et videt q̄ sic. Dionysius de di.no.ca.iiij. Nihil est vniuersaliter bono p̄uatū:sed fm omnē modū bono p̄uatum nusq̄ est illo modo/nec erat/nec est/nec erit/nec esse potest:ergo videt q̄ culpa demonis aliquid habet virtutis admixtū. Si quis dicat
Arg. 2m q̄ Dio. loquit ibi de bono qō conuertit cum ente/ quod est bonū nature. Contra:sic sequit in littera ibidem: Impudicus quāuis est p̄uat⁹ bono fm irrationabilē cōcupiscentiā:in boc quidē neq̄ est/ neq̄ existit:in boc tamē q̄ concupiscit/participat bonū fm ipam vnitōis ꝛ amicicie obscurā resonātiam. Ex hoc patet q̄ Dio. ponit bonū etiā in actu peccati:multo ergo magis in agēre ꝛ faciente pec-
Arg. 3m catū:actus eīm peccati voluntarius est:et nō p̄t participare bono nisi virtutis:quia ad aliō bonū nō est ordinatus:et opposita acta sūt nata fieri circa idem:bonū aūt virtutis ꝛ malū peccati opposita sunt. Adhuc Dio. ibidē:furor quidē partici-
Arg. 4m pat bono/fm ipm moueri ꝛ irascī et desiderare: apparentia mala ad apparens pulchrū redigere et conuertere. Ex hoc iterū accipit:q̄ in ipo furore bonū est qō desiderat furens:et hoc si cōpatiat secū bonū virtutis alicui⁹. Adhuc:Dio.
Arg. 4m ibidem: Pessimā vitā considerans ꝛ optimā ipsi apparentē:fm ipm desiderare ꝛ optare ꝛ ad optimā vitam respicere/p̄cipat bonū. Ex hoc etiā patet:q̄ etiā in intentiōe mali aliquid boni sit;ꝛ ex
Arg. 5m hoc sequit idem qō p̄ius. Adhuc: Ja.ij.d. Demones credunt ꝛ contremiscūt:sed si credunt:vel credūt fide informi/vel fide formata:et quodcūq̄ detur/aliquid virtutis habēt:quia fides informis
Arg. 6m virtus est:fides aūt formata p̄fecta virtus. Adhuc:ibidē dicit:q̄ cōtremiscūt:ergo timorē habēt aut ḡ seruilem/aut castū:et quodcūq̄ dicat/donū sanctiſpus est:ex fide eīm nō oritur nisi timor/qui donū ē spūssancti:naturaliter eīm timor ꝛ būan⁹ ꝛ mūdanus nō oriunt ex fide:donū aūt spūssancti aliq̄d
Arg. 7m vtut ēt ḡ malicia diaboli aliq̄d virtut⁹ secū patitur. Adhuc: Peccatū mortale in boe non repugnat virtuti politice:quia multi etiā infideles multas virtutes hñt politicas:sicut dī de phis ꝛ sicut dic̄ homerus in heroicis de priamo ꝛ de hectore. Unde aristo. in.vij.ethi. sic dicit:in quit homerus de hectore/q̄ valde fuit optimus:ꝛ p̄ter conuersationē honestatis/qua sp̄ heroicas virtutes p̄tendit:nō videbat viri mortalis filius esse sed dei. Cū ergo demones meliōris nature sint q̄m homo:videt q̄ naturale bonū nō sit in ipis adeo
Arg. 8m corruptū quin patiat secū aliquid virtutis ad minus politice. Adhuc:Bonū diuinū/q̄ scz deus essentialiter/p̄sentialiter/potentialiter est in omnibus:non potest esse p̄uatū a natura demonis quia si hoc dicerē⁹:demon in esse nō salvarē⁹/sed decideret in nihil/sicut ex nihilo factus est. Cum ergo hoc bonū diuinū maius sit omni bono virtutis:et natura demonis nō obstante malicia compatiatur hoc secū:videt q̄ multo magis cōpatiat bonū virtutis secū/ad minus politice. Solutō
B Solo arti. III. dicendū/q̄ malicia demonis nihil compatit secū virtutis;nec informis/nec formate/nec politice/

Ad argumenta affirmatiua primū nec theologice. Ad primū ergo dicendū:q̄ p̄ cr to Dionysius loquit de bono qō conuertit cū ente: tali bono/nihil est:sicut vniuersal'r p̄uatū esse/ni hil est. Ad aliud dicēdū:q̄ Dion⁹. loquit ibi de bono qō est pars beatitudinis:non simpl'r/sed fm obscurā resonantiā:fm q̄ dicit/q̄ oīm⁹ homo appetit beatitudinē:ꝛ p̄ter illam agit quicq̄d agit: Unde impudicus appetit dulcedinē amicicie/ ꝛ delectabili tali fruit;qō quidē delectabile)vt dicit Augustinus in.ij.confessionū) fm aptū ꝛ pulchrū est in vera amicicia: Instatera aūt libidinis non est nisi fm obscuram resonantiā:delectabile eīm petit qō quidem delectabile nihil delectationis haberet/nisi esset resonantia obscura sūme delectationis ꝛ sūmi boni. Et ideo talia bona vocat Aug⁹. nutus sūmi boni:sic dicens in.x.confessionū. Ue
Ad 2m bis qui diligunt nutus tuos p̄ro re:non considerā res quid innuis. Ad aliud dicendū:q̄ bonū pacis ꝛ quietis in solo sūmo bono est fm veritatē:sed illius resonantiam obscuram desiderat furens ꝛ irascens: Ad hoc enim irascitur/vt repellat cōtrarium sibi nocens:quo repulso pacē habeat ꝛ quiescat. Propter qō Aug⁹ dicit:q̄ bellū dicitur parvum bonū:quia eo querit bonum pacis ꝛ quietis qō nutus ꝛ resonantia est sūme pacis ꝛ sūme quietis. Nec actus peccati ordinatus est ad bonū virtutis/fm q̄ est actus;nisi in potentia valde remota:simpliciter aūt p̄uatus est bono virtutis:licet in ipso sit bonū qō est aliquis nutus ꝛ resonātia sūmi boni;quia aliter nullo modo esset appetibilis.
Ad 4m Per hoc etiā patet solutio ad sequens:quia illud exp̄esse hoc dicit: Pessima eīm vita nulli esset desiderabilis/nisi in ipa esset nutus ꝛ resonantia sūmi boni:per quā pessimo desiderabilis efficitur
Ad 5m talis vita. Ad aliud dicendū:q̄ demones/nec fidem informē/nec formatā habent: veraq̄ eīm est in voluntate electivā: Quia dicit Aug⁹. q̄ cetera poterit bō nolens credere non nisi volens:ꝛ veraq̄ credit deo,p̄ter se/ꝛ super oīa:ꝛ veraq̄ (sicut dicit Dion⁹. libro de diuinis noib⁹ ca.vij.) est lumē collocans credētes in p̄ma veritate/ꝛ p̄mā veritatem in ipsis. Et qō dicit Ja.q̄ credunt;credere illud nō est actus virtutis fidei;sed est illius fidei de qua dicit Aristo.in.iij. de anima:q̄ opinio iuuata rationib⁹ fit fides. Et sic demones ratione con-
Ad 6m uicti ꝛ experimēto pene/credunt deū esse vltorem iniquitatis. Ad aliud dicendū:q̄ timore contremiscūt;sed ille timor/nec seruilis est/nec initialis: Timor eīm seruilis removet ab actu peccati timore pene;q̄uis (vt dicit Grego.)viuat in eo peccandi volūtas:ꝛ sequerē⁹ opus si sperarē⁹ impunitas Demon aūt non cessat ab actu peccati p̄ter penā. Et q̄ cōtremiscit timens penā ꝛ iudiciū: nō est nisi
Ad 7m ex timore naturali qui oritur ex tali fide/ de q̄ paulo ante dictū. Ad aliud dō:q̄ licz demon nobiliōris nature sit q̄m hō:tñ bonū nature plus corruptū est in demone q̄m in homine:est eīm in demone corruptū fm oīa q̄by debebat ordinari ad bonū:q̄ est fm rōnē ꝛ appetitū volūtatē/ꝛ quācūq̄ apparētia boni: Scōm rōnē eīm (vt dicit Dion⁹. libro de di.no. ca.iiij.) malū magis est furor irrōnabilis/quo irrōnabiliter exagitat ꝛ irascitur cōtra omne bonū fm appetitū (vt ibidem dicitur/malū eius/est de-
mens cōcupiscētia:quia nulla mente frenatus malum cōcupiscit/ꝛ non bonum fm apparens bonū. Malum eius est vt ibidē dicitur/phantasia p̄ter ea:fm q̄ phantasia nō dicitur potentia anime sensibilis:sed a phanos grece/qō latine sonat apparitio:quia cōtra omne qō apparet in boni specie ꝛ ratione/p̄teruit ꝛ repugnat: Et ideo nō sequitur si malū hominis cōpatiat secum aliquid virtutis/ q̄ etiā malū demonis secum aliquid virtutis com-
Ad 8m patiat. Ad vltimū dicendū:q̄ bonū diuinū licz in se maius sit omni bono:tñ fm actum hunc qui est cōtinere ꝛ conseruare/nō ita repugnat nature corrupte ad bonū sicut bonū virtutis: Et ideo nō sequit:q̄ si bonum diuinū fm continere ꝛ conseruare/est in natura corrupta ad bonū:q̄ etiā bonū virtutis possit inesse.

A Articu. IIII Arg. primū

Quesit cā obstinatiōis diaboli in malo.

Uarto querit/que sit causa obstinationis q eius in malo. Et videtur q̄ hec nō sit i deo Dionysius in libro de diuinis noib⁹ ca.iiij
Arg. 2m Optimi est optima adducere:sed obstinatio i malo de pessimis est:ergo optimū non cōducit ad eā: optimū aūt est deus:ergo deus nō conducit ad ipsam. Adhuc:Aug⁹:sapientis nō est facere aliquid/quo opus suum fiat deterius:sapiens aūt est deus:ergo non facit aliquid quo opus suū fiat
Arg. 3m deterius:sed p̄ obstinationē in malo opus fit pessimū:ergo hanc nō facit deus. Adhuc: In naturis sic est:q̄ causa efficiens alicuius fm esse/confirmata ꝛ corroborata est causa confirmatiōis in illo/ꝛ imobilitatis:sicut equalitas humorū facit sanitatē;ꝛ eadem corroborata facit imobilitatē et confirmationē sanitatis:ergo in spūalibus videt debere similiter esse;sed in demone volūtas peccati fuit causa peccati:ergo eadē corroborata est causa obstinationis in pctō. Cōtra Anſ. in libro de
In ↄtrariū Arg. primū casu diaboli dicit: Illi angeli qui maluerūt illud plus qō deus illis nondū dare volebat/q̄ stare in iustitia in qua facti erant;eadē iustitia iudicante;ꝛ illud,p̄ter qō illā contēpserūt nequaq̄ obtinuerūt ꝛ qō tenebant bonū amiserūt. Sic ergo distincti sunt angeli:vt habentes iustitie intellectū/nullu bonū velle possint quo nō gaudeant;ꝛ deserentes illā/nullū bonū velle queant quo nō careant. Et hoc videtur q̄ iustitia dei causa est obstinatiōis.
Arg. 2m Adhuc: Prosper in libro de contēplativa vita: Illi angeli/qui se cōtra creatorē suū typho superbie lerales bostiliter extulerūt:de supna celi regione piecti sunt;quos diuina sentētia eo iudicio condēnauit;vt quia noluerūt p̄seuerare cū possent/nec velint reparī neq̄ possint: si quidē q̄uariationis eorū fuit/q̄ irrevocabilis iudicij gia duersione p̄cussi sunt: Et ad damnationē iustissimā p̄fecto ptinuit;q̄ facultatē redeundi ac volūtatē penit⁹ amiserunt;ergo iudicū dei videt esse causa obstinationis.
B Solo articuli quarti. Solutio:dicendū q̄ obstinatio dupliciter consideratur;scz vt affectus imobilis ad malum:et sic p̄cedit a volūtate diaboli indurata;que nec timore penarū retrahit;nec pietate mollitur:sicut dicit Job.xli.c. Ecce cor eius indurabit;ꝛ stringetur quasi malleatoris incus. Pōt etiam cōsiderari vt pena;scz fm qō est/nō posse redire ad bonum qō maxima pena est. Et hoc non potuit p̄cedere/ nisi a iusto dei iudicio fm q̄ inflicta est;sicut oīnis

Ad argumenta

pena peccati inflicta a dei iudicio procedit. Ad primū ergo dicendū: q obstinatio fm q est affectꝰ imobilis in malo/nō procedit ab optimo deo: quia sic pessima esset/sed fm q est pena peccati/sic respledet in ea decor iusticie: z si optima est. Ad aliud dicendū: q fm q pena est punitiua delicti/sapientis opus est: z nō facit opus deterius/sed melius: quia iniquitas que nō punitur/turpis est: punita decore iusticie resplender: sicut dicit Ambrosius: q fur pulcher est in patibulo: z iudas sedet in inferno sicut gēma carbūculi in auro. Ad aliud dicendū: q hoc procedit fm q obstinatio est in genere culpe/ z est imobilis affectus in malo. Ad id qđ obijcit in contrariū dicendū: q et Anſ. z Prosper loquūtur de obstinatiōe/fm q est pena iustissimo dei iudicio inflicta: iustissimū eni est/ q angelus qui deformis intellectus erat/z nihil in se habuit qđ inclinaret eum ad peccandū: sed ꝓpria electione spontanea elegit malum/in eo imobilis gmaneret qđ elegit. Qđ eīm in hominib⁹ est mors: vt dicit Damas. hoc est in angelis casus. vñ sicut homo post mortē nō pōt reparari: ita nec angelus post casum: tūc eīm est tempus retributionis/nō meriti.

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

Ad duo argumenta in contrariū

In quid ceciderit angelus malus quo ad penam.

A Mēbrū. II.

b

Einde queritꝰ: in quid cecidit quo ad penā. Et nō queremus de penis exterioribus que sunt in inferno: hoc eīm priner ad questionē de inferno: sed q̄remus de his penis/in quas cecidit p peccatū. Sicut eīm hō per peccatū cecidit in ignorantiā agendoꝝ: z difficultatē operādi bene: z pnitatē ad malū: z passibilitatē a cōrarijs (quē) si nō peccasset vt dicit Augustinꝰ: nec ignis vreret: nec gladius scinderet: nec aqua submergeret. Ita dicit de diabolo: q incidit i penas ex pcō: scz ignē sentiēdi z patiendi ab ipo/z a frigore similiter: Dicit eīm Matth. xiij. q ibi erit fletus z stridor dentium: fletus/ex flāma: stridor dentium/ex frigore. Et dicit Dionys. li. de diui. noib⁹ ca. iiij. q malū de monis/est furor irrōnabilis/ demens ꝓcupiscētia z phātasia ꝓterua. Et circa hoc necesse est duo q̄rere: omnia eni hec in hoie sunt circa sensibilē partem: z sine sensu ipossibile est hoc fieri. Quere-

Huius mēbri tres sūt articuli

mus ergo primo: si sensibilis potentia est in demone cū differētijs suis: que sunt sensus/z cōcupiscibilis/z irascibilis/z phātasia. Et secūdo qualiter hec mala sūt in ipo. Et qz etiā de penis z verme cōscientie queremus/ Tertio vtrū synderesis fm quā est vermis conscientie/est in demone.

Utr sensibilis potētia sit in demone cū suis differentijs.

A Articuli. I. particula. I.

Affirmatiue Ar. pmū

p

Rimo ergo queritꝰ: vtrū sensibilis pars cū suis differētijs sit in demone. Et videt q demoni insit sensibilis pot: cogscit eīm sensibilia fm q sensibilia sunt: vt in pbabilis determinatū est: hoc est fm q hic z nunc: hec aūt sine sensu cognoscit nō possunt: q̄ videt q demonib⁹ insit sensitiua pars.

Ar. 2m

Adhuc cōstat q sentit calidum ab igne fm contactū: hoc aūt sine sensu tactus fieri nō pōt: q̄ videtur q insit eis sensus tact⁹.

Arg. 3m

Adhuc: Augꝰ. in. xxj. de ciui. dei. Cur non dicamꝰ q̄ suis miris modis hoc fiat/etiā spūs incorporeos posse potētia corpalis ignis afflīgi: si spūs boīm incorporei z nūc possunt includi corpalib⁹ mēbris: z tūc poterūt corpori suo vinculis insolubilit alligari q̄uis ergo eis nulla sint corpa demonū/ imo spūs specie demones licz i corporei sūt: tñ corporeis ignibus cruciādi sunt: nō vt ignes ipi quib⁹ adherebūt eoꝝ iunctura inspirent: z aialia fiant/que ex spū et corpore sunt: sed vt ipsi/miris z ineffabilib⁹ modis accipiētes ex ignib⁹ penā nō dantes ignib⁹ vtram.

Arg. 4m

Adhuc: Isidoꝝ. Multa nouerūt angeli p experiētiā/ que a pncipio nō cognouerūt: experientia aūt nō est nisi fm partē sensibilē: ergo potentiā sensitiuā habēt.

Ar. 5m

Adhuc: Dionys. libro de diui. no. ca. iiij. dicit: q in demonib⁹ est phantasia ꝓterua: phantasia nō est nisi in pte sensitiua: ergo partē habent sensitiuā.

Arg. 6m

Adhuc Brego. dicit: q illusiones phantastice in somnis fiunt p demones: cum ergo nihil det nisi qđ hz: demon hz phātasiā: z nō hz nisi fm ptē sensitiuā: ḡ hz ptē sensitiuā.

Arg. 7m

Adhuc: Aug. viij de ciuitate dei: Uniuersi mūdi corpꝰ figurat qualitates: ordinatq; motum disposita elemēta a celo vsq; ad terrā: z que cūq; corpora in eis sunt oēm vitam vel q̄ nutrit z cōtinet tm: vel que hec hz z cum hoc sentit/ qualis est i aialib⁹: vel que hec habet z intelligit/ qualis est in hoib⁹: vel q̄ nutritorio subsidio nō indiget/sed tm cōtinet sentit z itelligit: qualis est in angelis. Et ex hoc accipit: q in angelo est z vegetatiua z sensitiua: cū ḡ omnia naturalia retinuerit demon/z vegetatiuā z sensitiuam habet.

In ꝓtrariū Arg. ꝓmū

In contrariū huiꝰ est qđ dicit Arist. in. ij. de aia: q ois sensus est fm consonantiā organi corporei z harmoniā: nulla harmonia organi corporei est in demone: ergo nullus sensus nec interior nec exterior: ḡ nec pars sensitiua.

Arg. 2m

Adhuc: intelligētia angelica fm naturā excellētior est q̄ intelligētia humana: sed homo fm partē intellectiuā nullius sensus susceptibilis est: ergo multo minus susceptibilis est intelligētia angelica.

Arg. 3m

Adhuc: forma sensibilis corpalis est: z oporet ꝓportionē esse inter susceptibile z susceptū: ḡ videt q non suscipiat/nisi in organo corporeo: angelica natura est rota spūalis: ergo nullā potentiā habet susceptiua sensibiliū specierū.

B Solo ꝓtii.

Solutio dicendū q in angelo nō est potētia sensitiua fm naturā: angeli eīm natura tota intellectualis est: z p ꝓsequēs simplex z incorporea: z ab illa impossibile est fluere potētiā corporeā: q̄lis est sensitiua tā interior q̄ exterior.

Argumēta in cōtrariū ꝓcedunt

Ad argumenta affirmatiua Ad primū

Uñ rōnes in cōtrariū adducte ꝓcedūt. Ad primū aūt dicēdum: q angelus z demon nō cognoscūt sensibilia put sunt hic z nunc p sensum: sed per intellectū/ p speciēs formarū: que sunt similitudines artis qua facta sunt sensibilia: vt in ante habitis in q̄stione: q̄liter angeli cognoscunt sensibilia/ determinatū est.

Ad 2m

Ad aliud dicendū: q calidū ab igne nō percipit sensu tactus/sed potius specie intellectus: put q̄cipit speciē flāme fm q est vltrix iniq̄tatis: quā speciem accipit a virtute iusticie diuine/ cuius est ꝓprium instrumentū vlciscens peccatū in peccatorib⁹.

Ad 3m

Ad aliud dicēdū: q Augꝰ vocat miros modos quib⁹ corpalis ignis afflīgit spūs incorporeos: q̄ species corporea ignis nō adheret eis vt corporea sensibiliter: sed vt dictū est/ adheret eis intelligibiliter vt vlciscēs z insequēs iniq̄tatē. Et ꝛō est q ab ignib⁹ sumūt penā/z nō dant ignib⁹ vitā: nullꝰ eīm actus vite est circa tales species/ sed tm ab ipis est

afflictio passionis quā inciderūt ex demerito iniq̄tatis.

Ad 4m

Ad aliud dicendū: q hec est falsa: q experientia nō est nisi circa partem sensitiuā: licet eīm experientia sit singulariū cognitio: In angelo tamē nō est per sensum/sed p̄ intellectū: talis eīm cognitio singulariū (vt paulo ante dictum est) z hec ab Isidoro vocat experientia.

Ad 5m

Ad aliud dicendū: q phantasia nō dicitur in demonib⁹ esse ꝓpter est potentia sensibilis/sed ꝓpter obscuratio intelligibilis: Intelligibile eīm q̄ in lumine intelligētie clarum est: consideratū sub nebula pcti obscurāt⁹ intellectū/obscurū est z hoc vocatur phantasia in demonib⁹.

Ad 6m

Ad dictū Brego. dicēdū: q demones faciūt illusiones in somnis/ordinādo z confundendo z pturbando phantasmata que sunt in sensibili anima somniantis: z nō imittendo phantasmata que in seipis habeant

Ad 7m

Ad vltimū dicendū: q Augꝰ nō intendit dicere q angeli habeant vegetabilē z sensitiuam partē vt nutrientia z sentientia: sed q̄ habent eam fm actum vegetandi z sensibilia p̄cipiendi: sicut potentia superior habet ea que sunt inferioris (vt dicit Dionysius) excellēter/z eminēter.

Utrū demones habeāt cōcupiscibilem z irascibilem: que a phis dicūtur inesse fm partem sensibilem.

A Parti. II.

i

Urra hoc vlterius queritur: vtrū demones habeant cōcupiscibilē z irascibilē/ que a phis dicūtur in esse fm partem sensibilē.

Affirmatiue Ar. pmū

Et videtur q sic. Dicit eīm Augꝰ: q̄ inest eis dementis cōcupiscētia: z hoc a diectiuū demens nō diminuir cōcupiscentiā/sed auget: z vbi est actus ibi est potētia: ergo ꝓcupiscētia cū sit actus cōcupiscibilis/ostendit eis ineſſe cōcupiscibilē. Eodē modo probat q ineſt eis irascibilis. Furor eīm actus est irascibilis: z vbi est actus ibi potentia. Dicit enim Dionysius q ineſt eis furor irrōnabilis.

Arg. 2m

Adhuc Que per naturā insunt oib⁹ angelis/hec etiā insūt demonib⁹ sed multipliciter pbat/ q̄ cōcupiscibilis z irascibilis insunt p naturā oib⁹ angelis. Primo q̄ p cōcupiscibilem est appetitus boni: p irascibilē fuga mali: hec aūt p naturā insunt omnib⁹ angelis ḡ irascibilis z cōcupiscibilis insūt eis. Secūdo q̄ angeli boni diligūt nr̄az salutē: z ageli mali irascūtur. Apoc. xij. c. Descendit ad nos diabolus habēs irā magnā. Dilectio aūt z ira nō insūt nisi fm ꝓcupiscibilē z irascibilem: ḡ cōcupiscibilis z irascibilis insunt angelis tam bonis q̄s malis p naturā. Tertio: q̄ boni ageli hūt gaudiū/ z mali tristiciā z hec nō insūt nisi fm ꝓcupiscibilē z irascibilē. Quarto In libro de spū z aia dr. q trinitas fm quā ania assimilat deo/ est rōnabilitas/ cōcupiscibilitas/ et irascibilitas: angelus aūt similior est deo q̄s aia rōnalis: ergo hec tria magis sunt in angelo q̄s in aia rōnali. Quinto q̄ glosa Exod. xxvj. sup illō: Appender velū sup quattuor colūnas: q̄ttuor colūne ante quas appensum est velū/ sunt potestates celi quattuor virtutib⁹ eximijs ꝓdicteis/scz fortitudine/ tpērātia/ prudētia/ iusticia: que aliter seruant in celis ab angelis z anima bj sanctis/z aliter hic. Et ibidē dicit glosa: q angelici spūs q̄ttuor virtutes colūt plenarie: scz virtutes iste nō insūt/ nisi fm tres potētias: scz rōnalem/ cōcupiscibilē z irascibilē: ḡ iste tres potētie insūt oib⁹ angelis z bonis z malis

Ar. 3m

Adhuc: Augꝰ. in. xxj. de ciui. dei. Cur non dicamꝰ q̄ suis miris modis boc fiat/ etiā spūs incorporeos posse potētia corpalis ignis afflīgit: si spūs boīm incorporei z nūc possunt includi corpalib⁹ mēbris: z tūc poterūt corpori suo vinculis insolubilit alligari q̄uis ergo eis nulla sint corpa demonū/ imo spūs specie demones licz i corporei sūt: tñ corporeis ignibus cruciādi sunt: nō vt ignes ipi quib⁹ adherebūt eoꝝ iunctura inspirent: z aialia fiant/que ex spū et corpore sunt: sed vt ipsi/miris z ineffabilib⁹ modis accipiētes ex ignib⁹ penā nō dantes ignib⁹ vtram.

Arg. 4m

Adhuc: Isidoꝝ. Multa nouerūt angeli p experiētiā/ que a pncipio nō cognouerūt: experientia aūt nō est nisi fm partē sensibilē: ergo potentiā sensitiuā habēt.

Ar. 5m

Adhuc: Dionys. libro de diui. no. ca. iiij. dicit: q in demonib⁹ est phantasia ꝓterua: phantasia nō est nisi in pte sensitiua: ergo partē habent sensitiuā.

Arg. 6m

Adhuc Brego. dicit: q illusiones phantastice in somnis fiunt p demones: cum ergo nihil det nisi qđ hz: demon hz phātasiā: z nō hz nisi fm ptē sensitiuā: ḡ hz ptē sensitiuā.

Arg. 7m

Adhuc: Aug. viij de ciuitate dei: Uniuersi mūdi corpꝰ figurat qualitates: ordinatq; motum disposita elemēta a celo vsq; ad terrā: z que cūq; corpora in eis sunt oēm vitam vel q̄ nutrit z cōtinet tm: vel que hec hz z cum hoc sentit/ qualis est i aialib⁹: vel que hec habet z intelligit/ qualis est in hoib⁹: vel q̄ nutritorio subsidio nō indiget/sed tm cōtinet sentit z itelligit: qualis est in angelis. Et ex hoc accipit: q in angelo est z vegetatiua z sensitiua: cū ḡ omnia naturalia retinuerit demon/z vegetatiuā z sensitiuam habet.

In ꝓtrariū Arg. ꝓmū

In contrariū huiꝰ est qđ dicit Arist. in. ij. de aia: q ois sensus est fm consonantiā organi corporei z harmoniā: nulla harmonia organi corporei est in demone: ergo nullus sensus nec interior nec exterior: ḡ nec pars sensitiua.

Arg. 2m

Adhuc: intelligētia angelica fm naturā excellētior est q̄ intelligētia humana: sed homo fm partē intellectiuā nullius sensus susceptibilis est: ergo multo minus susceptibilis est intelligētia angelica.

Arg. 3m

Adhuc: forma sensibilis corpalis est: z oporet ꝓportionē esse inter susceptibile z susceptū: ḡ videt q non suscipiat/nisi in organo corporeo: angelica natura est rota spūalis: ergo nullā potentiā habet susceptiua sensibiliū specierū.

B Solo ꝓtii.

Solutio dicendū q in angelo nō est potētia sensitiua fm naturā: angeli eīm natura tota intellectualis est: z p ꝓsequēs simplex z incorporea: z ab illa impossibile est fluere potētiā corporeā: q̄lis est sensitiua tā interior q̄ exterior.

Argumēta in cōtrariū ꝓcedunt

Ad argumenta affirmatiua Ad primū

Uñ rōnes in cōtrariū adducte ꝓcedūt. Ad primū aūt dicēdum: q angelus z demon nō cognoscūt sensibilia put sunt hic z nunc p sensum: sed per intellectū/ p speciēs formarū: que sunt similitudines artis qua facta sunt sensibilia: vt in ante habitis in q̄stione: q̄liter angeli cognoscunt sensibilia/ determinatū est.

Ad 2m

Ad aliud dicendū: q calidū ab igne nō percipit sensu tactus/sed potius specie intellectus: put q̄cipit speciē flāme fm q est vltrix iniq̄tatis: quā speciem accipit a virtute iusticie diuine/ cuius est ꝓprium instrumentū vlciscens peccatū in peccatorib⁹.

Ad 3m

Ad aliud dicēdū: q Augꝰ vocat miros modos quib⁹ corpalis ignis afflīgit spūs incorporeos: q̄ species corporea ignis nō adheret eis vt corporea sensibiliter: sed vt dictū est/ adheret eis intelligibiliter vt vlciscēs z insequēs iniq̄tatē. Et ꝛō est q ab ignib⁹ sumūt penā/z nō dant ignib⁹ vitā: nullꝰ eīm actus vite est circa tales species/ sed tm ab ipis est

ci,phabāt tales ꝓturbatiões nō cadere in sapientē.

Ad ym Ad vltimū dicendū ꝙ verū est qđ dicit glosa: fortitudo enī in angelis/vt dicit Aug⁹/est fortiter adherere amato: prudētia/prudēt adherere amato: tēperātia/amore casto adherere amato. Et b dicit Aug⁹ in li. de moribꝫ z in ciuitate dei. Et Beda nō loquit de istis virtutibꝫ/nisi fm ꝙ sunt in nobis ꝙ adhuc aīales sum⁹/z nō glorificati fm statū in quo nobis est lucra contra carnē z sanguinē.

Qualiter hec mala sunt in demone: scz furor irrōnabilis: demens cōcupiscentia: z phātasia ꝓterua.

A Articul⁹.II Arg.primū Ecūdo querit: qualiter hec mala sūt in ipo demone. Videt enī ꝙ in demonibꝫ nō sit furor irrōnabilis: Irrōnabilis enī aut dicitur a priuatione potētie: z illa nō priuant: aut a priuatiõe habit⁹ rōnis: z illo similiter nō priuant: qz ꝑcreatus est eis: z sub illo cognoscūt cognoscibilia in inferioribꝫ: Aut dicit a ꝓuatione actus: z illo similiter nō priuant: si enī furit demon/nō furit nisi fm potētiā motiuā: z ille nō mouet nisi fiat ei initiū a cognitiua: semp ergo actus rōnis in quē furēdū est/ꝑcedit furor: nunqꝫ g̃ est furor irrōnabilis a ꝓuatione actus rōnis. Arg.2m Silr videt: ꝙ malū demonis nō sit demēs ꝓcupiscētia: ꝓcupiscētia enī (q̃ est in actu ꝓcupiscēdi) motus est motiue vel cōiter vel ꝓprie dicte: z hec nō mouet/nisi a mēte fiat ei nunciū a cōcupiscētia: ergo negz priuat mens fm ꝙ potētia est: nec fm ꝙ habit⁹ est: nec fm ꝙ est actus: et sic videt/ꝙ demēs cōcupiscētia nō sit malū demonis. Arg.3m Similiter videt/ꝙ nec phantasia ꝓterua: phantasia enī pars sensibilis anime est: q̃ nō est in demone: sicut paulo ante habitū est: z sic nullū eorū (q̃ dicit Dionysius) malū demonis videt esse.

Solo articuli e cū di, s Soluto: hec tria sunt malū demonis fm ordinē demonis in bonū in quo corruptus est ꝑ pcm̃ Perfectus enī ordo in bonū cōsistit in tribꝫ in rōnali creatura: vt scz optime ordinetur contra malum fm fugam: z optime in bonū eligendū z faciendū: z optime in verum fm intellectū dirigentē z cōtra malū z in bonū. Et contra primū ordinē est furor irrōnabilis: cōtra secundū demens ꝓcupiscētia: cōtra tertiū phantasia ꝓterua.

B Ad argumētū primū Ad primū ergo dicendū: ꝙ furor irrōnabilis nō dicitur a ꝓuatione potentie rōnis: nec a ꝓuatione habit⁹ rōnis: nec a ꝓuatione actus/q̃ est nūciare cōtra qđ furendū sit vel irascendū: sed dicit a ꝓuatione ordinis rōnis: Rōnis enī est/ordinare motiuā in omni actu suo vt ordinate moueat. vñ deberet ordinare/ꝙ demon nō irasceret nisi malo: tunc enī esset ira ꝓzelū q̃ ordinata est z bona. Nunc aūt ꝓ corruptionē peccati ꝛordinatu motu irascit bono z furit ꝛ ipm: z a ꝓuatione talis ordinis dicitur/furor irrōnabilis.

Ad 2m Ad id qđ obꝛicitur de demente ꝓcupiscētia/fere eodē modo respondendū est. Mens enī grāmatice a metior meteris dirūpat: vt dicit Dam. sed fm ꝙ dicit Aristo. in. x. p̄me phīe: ꝙ sapiens mensura est omniū: qz sicut idem dicit in p̄mo p̄me phīe: sapiētis est ordinare: z sicut dicit in. vij. ethicoꝝ: Cōtinētia est moza in mente. Ūñ mentis est ordinare z mensurare quid z quantū debeat ꝓcupisci: z q̃liter qđliber. Et quia in demone his actibꝫ ꝓturbatur mens: ꝓcupiscit eīm malū z odit bonū: z multū cōcupiscit malū/z quasi ordine rōnis z mētis: Ideo a tali corruptione dicitur demēs ꝓcupiscētia/z nō a ꝓuatione mentis fm ꝙ potentia est: negz a ꝓuatione mentis fm ꝙ habitus est: nec a ꝓuatiõe ois actus mentis: sed illius q̃ dictus est/fm ꝙ mētis est ordinare z mensurare ea q̃ ꝓcupiscēda sunt fm q̃d/z q̃ntū/z q̃liter vt dictū ē. Ad id aūt qđ obꝛicit de phātasia ꝓterua dōm ꝙ phātasia nō sumit ibi fm ꝙ ē potētia sensibil' aīe: sed a sil'itudie p trāslationē sit corruptus intellectus ad verū dicit phantastic⁹. Ad 3m Sicut enī intelligibile in phantasmate accepti obscuratū est appenditijs materialibꝫ: vt dicit Auicēna: z lumie intelligētie nō plustrat/nisi separatum ab illis: Ita intellectus demonis obscuratus per peccatū/nō accipit verū: qđ intelligibile est nisi in vmbra corruptionis pcti: z cum ex rōne nō possit contra veꝝ negādo: quia sicut dicit in apocrifo Esdre. iij. c. Sup omnia vincit veritas: tñ ꝓterit ex malicia contra verū: z hoc malū accidit ei ex peccato qđ incidit: quia cū ante pctū deiformis esset intellectus/z lumen veritatis in lumine diuino acciperet: sicut dicit in Ps. xxxv. In lumine tuo videbimus lumen: modo corrupto intellectu per peccatum vmbroso accipit intellectu: z ideo ꝓterit contra ipsum.

Utrū syndereſis sit in demone.

A Articu.III. Negatiue Arg.primū Errio querit de syndereſi: verū ipa sit in demone: qz fm eā est vermis conscientie. Et videt ꝙ nō: si enī esset in demone/tūc p naturā esset in ipo: z cū vna natura sit boni z mali angeli: tunc etiā esset in bono angelo hoc aūt nō videtur Syndereſis enī vt dicit Brego. ꝓprīū actū habet/remurmurare malo: Et hūc nō habet in bono angelo: qz nō habet malū: Nec habet in malo: qz non remurmurat malo/sed placet ei: ergo fm actū ꝓprīū nec est in bono/nec in malo: Omnis aūt potētia ineſt fm actū ꝓprīū: ergo videt/ꝙ potentia (que dicit ſyndereſis) nec sit i bono/nec i malo angelo.

Arg. 2m Adhuc Hieron⁹. sup ꝓncipiū Ezech. sup illud Facies aquile de sup ipso ꝛ quattuor dicit: ꝙ p faciem aquile ſignificat ſyndereſis in hoie: z nō attribuit ipam angelo: g̃ videt ꝙ angelis nō cōueniat.

Arg.3m Adhuc ibidē dicit Hieronym⁹: ꝙ ſyndereſis data est hoi in aditorium resurgēdi de pctō: angelus nō resurgit a pctō/quia bonus nō peccauit: z malus repari nō pōt: ergo videt ꝙ ſyndereſis nō insit angelis. Arg.4m Adhuc: Greg. sup illud Job. j. c. Euasi ego solus vt nunciarē tibi/ dicit: ꝙ ſyndereſis est ſcintilla cōſcientie que remurmurat malo: z nūciat malū qđ factū est. Si ergo conſcientia nō est in angelo: seqtur ꝙ nec ſcintilla conſcientie/nec ſyndereſis. Qđ aūt aūt conſcientia non sit in angelo ꝓbatur sic: A quocūqz remouent oēs differentie alicui⁹ cōis/ab illo eodē remouet illud cōmune: sed differentie ꝓſcientie/sunt recta/z erronea/sana/z cauterizata/trāquilla/z ꝓturbata: z oēs hee differētie remouētur a natura angelica: Natura enī angelica fm se recta est ꝑ deiformē intellectū: z ió nō indiget rectificante ꝓſcientia: sil'r fm se ordinata est: licet fm electionē liberi arbitrij inordinata sit in demonibꝫ: similiter fm se sana est nullꝫ cauterizata: z fm se trāquilla: z nō ꝓturbata: Frustra g̃ daret ei conſcientia ad hos actus: z in operibus diuinis nihil est frustra: g̃ videtur ꝙ non sit eis data conſcientia: g̃ nec ſyndereſis: quia ſyndereſis est ſcintilla conſcientie: vt dicit Brez. Lōtra Basilius sup ꝓncipiū

B In ꝓtrariū Arg.primū puer. dicit: ꝙ ſyndereſis est naturale iudicatoriū/in quo scripta el⁹ naturalis. Tale iudicatoriū de faciēdis z nō faciendis est in angelis/tam bonis q̃ malis: ergo ſyndereſis est i angelis. Arg.2m Adhuc Brego. sup Job: ſyndereſis est ſcintilla conſcientie que inclinat ad bonū/z remurmurat malo: talis inclinatio ad bonū z remurmuratio cōuenit nature angelice: ergo ſyndereſis conuenit nature angelice.

Arg.3m Adhuc: Baudiū z delectatio sunt in conſcientia boni: z hoc cōuenit z ꝓtinet ad beatitudinē boni angeli: ergo ſyndereſis z conſcientia fm hunc actum cōueniunt bono angelo. Arg.4m Adhuc: Tristicia z remorsus conſcientie sunt fm conſcientiā mali: ira ꝙ (sicut dicit Aristo. in. ix. ethico ꝛ) aliqñ nō inueniētes in seipis vnde delectent/interficiūt seipos. Ūñ Sap. xvij. c. Semp presumit seua ꝓturbata cōſcientia. Et hoc ꝓtinet ad damnationē peccati per ordinē iusticie diuine: ergo hoc deberet esse in angelo malo: ergo z ſyndereſis. Arg.5m Adhuc: ſyndereſis z pheresis eiusdē ordinatiōis sunt: pheresis enim habitus est intelligibilis regens in eligentia eligendorū: ſyndereſis aūt est potentia habitualis habitu intellectiuo/regens in hijs que fm ordinē natura/lem z rectū apprenda vel fugienda sunt: ꝓter qđ dicit phs in ꝓmo eth. ꝙ pheresis in angelis: ergo z ſyndereſis.

Solo articuli tertij. Solutio dicendū sicut dr Esa. vltio. g. Uermis eoꝝ non morietur. Sicut demones habēt afflictionē ignis: ita etiam habent afflictionē ex remorsu conſcientie siue ſyndereſis murmurātis contra malū/z remordētis peccantē, vnde concedendū est: ꝙ ſyndereſis est in bonis z in malis angelis sed in bonis ad iocūditatē ꝓſcientie: In malꝫ aūt ad afflictionē z tristiciā eiusdē ꝓſcientie.

Ad argumēta negatiua Ad primū Ad primū ergo dicendū: ꝙ in bono angelo est ſyndereſis nō fm remurmurationē vel remorsū/sz ad iocūditatē et delectationē ꝓſcie: In malꝫ aūt est fm remorsū z afflictionē: illud nō ꝓtinet ad britu dinē bonoꝝ: z istud ad condēnationē malorꝝ. Ad 2m Ad aliud dicendū ꝙ Hieronymus vult ꝙ ſyndereſis differenter sit in hominibꝫ z angelis: quia ſyndereſis fm oēs act⁹ cōuenit homini: z nō fm omnes suos actus angelo. Ad 3m Ad aliud dicendū: ꝙ fm actum qui est resurgere de peccatis: nō cōuenit angelis/sed fm alios act⁹ qui dicti sunt. Ad 4m Ad aliud dicēdū: ꝙ fm act⁹ illarū differentiarū oēs/ſyndereſis est in homine z nō in angelo: sed fm alios actus fm quos est naturale iudicatoriū/z facit iocūdari in bono in conſcientia/et afflictionē in malo ꝓpterea: est in angelis: fm primū quidē in ipa natura angelica z scōm in bonis angelis: z fm tertiū in malis angelis.

Astruūtur argumenta in cōtrariū. Que in cōtrariū sunt adducta ꝓcedunt z ꝓcedūt

In qđ cecidit angel⁹ malus quo ad locū.

A Mēbrū.III Einde querit: In qđ malus angelus cecidit quo ad locū. Et dicit magister. ij. sententiarū distin. vj. ca. Soler queri ꝙ in istū caliginosum aerem ceciderūt: quotidie tñ descēdūt in infernū: q̃ alias impio ꝛ illuc deferūt/z ibi cruciāt. De lucifero octāua dicit: ꝙ qđā opinant ꝙ in

Qđ in infernū Ar. p̄mū infernō religatus sit: z ad nos temptādos mō ante tpa antixpi accessum nō habeat. Lōtra hoc tñ obꝛicitur. ij. Pet. ij. b. ōz ꝙ rudentib infernī detracti sunt q̃ trabūt i infernū/nō i istū aerē. Adhuc Arg.2m locus penarū eternarū infern⁹ est: Demones aūt cōdēnati sunt ad penas eternas: g̃ videt ꝙ ceciderūt in infernū. Adhuc: sūme supbie ꝙ rōnē condemnātis iusticie debet infim⁹ locus: Infimus locus infern⁹ est: g̃ sūma supbia eoꝝ ꝓiecta est in infernū Arg.3m

Lōtra. ij. sententiarū. vj. dist. ca. Soler aūt q̃ri dicit: ꝙ in istū caliginosum aerē ꝓiecti sunt. In ꝓtrariū Ad huc Apocal. xij. c. Proiectus est draco magnus/ Arg.primū serpens antiquus q̃ vocat diabolus sathanas in terrā: z angeli eius cuz eo missi sunt. Et ibidē: Ue terre z mari: qz descendit ad vos diabolus habēs iram magnā. Adhuc: videt ꝙ alīū locum sui ca Arg.2m sus habuerūt ante passionē dñi/z alīū post/alium in die iudicij: Apoc. xx. a. Angel⁹ qui habebat clauem abyssi z catenā magnā/apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus z sathanas: z misit eum in abyssum: z clausit z signauit sup eum Et cū consūmati fuerint mille anni/soluet sathanas de carcere suo: z exibit z seducet gentes q̃ sūt sup angulos terre gog z magog: ergo videt/ꝙ antempus incarnatiōis fuit in mūdo cū hominibꝫ: z per totū tempus gratie (qđ p mille annos significatur) religatus sit in abyssō: z tēpore antixpi iterꝫ futurus in mūdo cū hominib. Solutio: dōm ꝙ duplex est locus in quē ceciderit demon: Unus fm debitū culpe supbie sue: Alter fm ordinē ꝓuidētie diuine: q̃ etiam malū (qđ sit vt dicit Aug⁹) fieri nō ꝓmitteret/nisi sciret que bona ex malo facto eliceret. Et de talibꝫ dicit Brego. ꝙ deo militat etiam/id qđ ꝓ malicia voluntatis contrariatur obstat. Primus locus casus/est pfundū infernī: talis em̃ locus quia infimus est/tante supbie debet. Esa. xiij. d. Uerūtamē ad infernū detraberis ad fundamēta laci. Secūdus locus est iste caliginosus aer: in quo vsqz ad diem iudicij in exercitio tēptationis boīm cōtinent. Hoc em̃ bonū (qđ exerciciū virtutis sancto ꝛ) elicuit, puidētia diuina de tāto malo. Primo igitur modo ꝓcedunt p̄me rōnes: quia, pculdubio tante supbie demerito debebat infimus locus: vt scz de sūmo loco luminis/hoc ē de celo empyreo in carcerem ymarū tenebrarū detruderet ꝑpetuis ignibꝫ affligendus. verū tñ est/ꝙ q̃ntū ad exercicium tēptatiōis diuersas habet ptātes: Ante tēpora em̃ antixpi dicit habere ecligarā potestatē: eo ꝙ i deserto tēptauit xp̄m/z victus est Matth. iij. Et in passione tēptauit impedire passionē xp̄i: z iterū victus est Matth. xxvij. b. vbi apparuit vxori pylati/z voluit impedire passionē xp̄i: vñ tūc superatus minorē habuit potestatē: Tpe vo antixp̄i sic dicit. ij. ad Tes. iij. Eo ꝙ boies nolūt credere veritati: ꝓter qđ demeritū mittit eis deus operatorē errorꝫ vt credāt mēdacio q̃ noluerūt credere veritati: dicit soluēdus esse ad ministeriū antixp̄i/relaxata sibi ptāte. Et q̃ntū ad būc ordinē ꝓuidētie ꝓcedunt rōnes in contrariū adducte. Et ꝑ hoc patet solutio ad totum. Ad tria ꝓima argumenta

Tractatus. VI. De ꝓrelatione angelorꝫ tam bonorū q̃ malorum.

Einde rōne eius qđ

D dicit. ij. sniarꝫ dist. vj. ca. Et sicut inter bonos angelos alij alijs ꝑsunt. Que-

Ad argumētū

Hui⁹ tractatus due bon⁹ ℨ mal⁹. Et ℨliter āgel⁹ tā bon⁹ ℨ mal⁹ pest sunt qōnes aie rōnali: bec ei⁹ reuelationē accipit ab āgelo bono .26 no⁹ illusionē ab āgelo malo. Circa pmū q̄rit⁹ duo duo sūt mēbra.

ritur de platione angelo⁹ tam bono⁹ ℨ malo⁹ū. Et q̄ru⁹ hic duo: scz q̄liter angel⁹ pest angelo tā pest p natura ⁊ gratiā; q̄ angelis archangeli/ ⁊ hoibus angeli psunt per naturā ⁊ gratiā. Ulterius querit⁹ 1⁹ mal⁹ angelus pest malo angelo. Et videtur q̄ nō; ordo em̄ fm rationē boni determinat⁹ ⁊ p malicia ā rōne boni cecidit: ergo ⁊ a gradu prelationis. Adhuc: Si ita esset: rūc qui plus peccauit/ subiectēdus esset in prelatione omnib⁹ alijs: hoc em̄ exigeret demeritū iniquitatis sue: sed hoc nō est verū: adhuc em̄ lucifer dicit⁹ princeps demonū ⁊ habet⁹ Matth. xxv. d. Ite maledicti in ignem eternū q̄ parat⁹ ē diabolo ⁊ āgelis ei⁹: Ubi alij⁹ demones nō dicūt⁹ āgeli ei⁹ ex creatiōe sz ex subiectione potestatis. Sīr adhuc dicit⁹ princeps mūdi huius Joh. xij. e. Princeps huius mūdi ejiciet⁹ foras. Similiter dicit⁹ princeps tenebraꝝ Eph. vj. b. quorū nihil posset esse fm ordinē iusticie diuine/ si in malis angelis essent gradus platiōis. Adhuc: Si fm ordinē iusticie diuine inter malos essent grad⁹ plationis: tunc qui plus peccauit/ alijs esset tradēdus ad torquendū: ⁊ econtra est: ergo videt⁹ q̄ in malis nō sit gradus platiōis. Contra. ij. sentētia⁹ dist. vj. ca. Et sicut inter bonos: dicit sic: Habent quoq; fm modū sciētie maioris vl⁹ minoris plationes/ alij maiores/ alij minores: quida⁹ em̄ vni⁹ puincie/ alij vni boi/ alij vni vitio psunt. Un dicit⁹ spūs superbie/ spūs luxurie/ ⁊ hmōi: q⁹ de illo vitio magis pōt hoies tēptare a quo denoiat. Adhuc ibi dē: Inde est q̄ noie demonis diuitie nūcupant⁹ scz māmona: est em̄ māmona nomē demonis: quo nomine vocant⁹ diuitie fm syram linguā: Hoc aūt nō ideo est/ q̄ diabol⁹ in ptāre habeat dare vel auferre diuitias cui velit: sed quia eis vtitur ad hominū tēptationē ac deceptionē. Adhuc Josue. xj. d. Sū per illud Oēs bella docepit gloſa ad aman sic dicit Non est putandū/ q̄ vnus fornicatiōis spūs seducat eū qui in bathania fornicat⁹: ⁊ illū qui in iudea/ vel alijs locis: neq; vnū esse spiritū ire q̄ in diuersis locis diuersos hoies exagitat: sed puto magis spiritū fornicatiōis vnū esse ⁊ innūeros qui in hoc ei officio pareant/ ⁊ psingulos hoies diuersos spūs esse sub vno militātes/ qui ad hmōi eos peccata sollicitarent. Simil⁹ ira cūdie pncipē vnū esse arbitror: ⁊ innūeros sub ipo: ⁊ idem de ceteris peccatis. Jo non vnus pncipatus dicitur esse ab ap̄lo Eph. vj. sed plures contra quos nobis pugna est. Solo istorū fundanda est super quo dda verbū/ q̄ dicit magister secūdo sententia⁹ dist. ix. ca. Hic considerandū est: vbi dicit: Ordo angelo⁹ dicitur multitudo spirituū celestiū qui inter se in aliquo munere gratie similant⁹: sicut ⁊ in naturalib⁹ dato⁹ participatiōe cōueniūt. Ad primū ergo fm hoc dicēdū: q̄ angeli in naturalib⁹ nō sunt creati equales: nec gradus prelationis ⁊ subiectionis fecit in eis peccatum sicut ⁊ in hominib⁹: sed potius inclinatio datorum naturaliū que sunt fm Augustinū ⁊ magistrū in sententijs. ij. sententia⁹ dist. ij. simplicitas essentie/ pspicacitas intelligētie/ liberi arbitrij potestas/ ⁊ discretio psonalis: de quib⁹ iā ante multa disputata sūt. Un si ordo platiōis ⁊ subiectiōis dicit⁹ peminētia in talib⁹ datis naturalib⁹/ in q̄b⁹ inequales sūt angeli: ordo est a natura p dispositionē qua vnus disponit⁹ ad gradū supioritatis/ ⁊ alter ad gradum subiectiōis: Si vo dicitur a pfectione

Qualiter angel⁹ pōsit angelo: ⁊ si bonus bono: ⁊ malus malo pōest: vtrū pōsit p naturā vel p gratiā. Questio. XXVI.

A Mēbrū. I. Partic. I. si pōsit p naturam. Qnō argumētū pmū.

Ꝺ primum obijcit⁹ sic

a Videt em̄ q̄ angel⁹ nō debeat pesse angelo p naturā institutā: Subiectio em̄ vel seruit⁹ est/ vel sīle aliq̄d seruituti: ⁊ b̄ inductū est ex pcō: sicut patet Gen. ix. vbi noe dixit pter pcm̄ de risiōis filij: Maledictus chanaan puer: seruus seruo⁹ sit fratribus suis. Ubi dicit Grego. in gloſa q̄ natura oēs hoies equales genuit: ⁊ hō ꝑra naturā est supbire ⁊ hoiem hoi velle pesse. A sili⁹ g̃: cū deus oēs angelos in hoc eq̄les ꝑstituit/ q̄ oēs nature rōnales sūt ⁊ deiformis intellect⁹: supbire est ꝑra naturā angeli: ⁊ sīr q̄ angelus angelo pzesit:

Arg. 2m

Adhuc. ij. sniarū dist. vj. ca. Et sicut in pdictis/ dicit mg̃r sic: Oēs angeli q̄dā cōia ⁊ eq̄lia habebāt fm q̄ spūs erāt/ q̄ indissolubiles ⁊ imortales cōe omnib⁹ erat ⁊ equale: In equalib⁹ aūt nō est gradus supioritatis ⁊ inferioritatis: cōtra naturā g̃ est/ si vnus alteri supponat⁹/ ⁊ vnus alij preferatur.

Arg. 3m

Adhuc: Cū nature cōpletio sit gratia/ ⁊ gratie cōpletio sit gloria: si p naturā vnus platus esset alteri ⁊ vnus subiect⁹ alteri: hoc cōpletius esset post acceptā gratiā/ ⁊ cōpletissimū in pfecta gloria: erit aūt pfectissima gloria post diē iudicij/ qū tota ruina angelo⁹ erit ex nūero electo⁹ restaurata: sz tūc euacuabit⁹ is platio. j. ad Lo⁹. xv. c. Cū euacuauerit oēm pncipatū ⁊ potestatē vbi gloſa Aug. dicit: q̄diu durat mūdus: angeli angelis/ hoies hominib⁹/ ⁊ demones demonib⁹ psunt: sed in futuro ois euacuabit⁹ platio: ga destructione ꝑsequētis/ nō est de natura angelica: q̄ vnus angelus pōsit/ ⁊ alter subsīr. Propter hoc querit: Utrū ex gra hoc habeat/ q̄ vnus alteri pest. Et videt⁹ q̄ nō: qz sicut iam dictū est: si ex gratia esset/ in futuro non euacuaret: Perfectio em̄ gratie non euacuat/ sed cōplet⁹ p gloriā. j. ad Lo⁹. xiij. c. Charitas nūq̄ excidet. Contra Grego. super Ezech. xx viij. c. sup illud: Tu signaculum similitudinis: dicit sic: Dū lucifer cunctis angelorum agminibus prelatus fuit/ eorum comparatiōe clarior fuit. Et paulo post ibidem: Tanta species illum pulchriorē reddidit quāta illū supposita multitudo decorauit: q̄ p naturā ꝓpositus fuit omnib⁹ alijs: gradus g̃ plationis in angelis sunt p naturā. Adhuc Bre. ibidē Considerec b̄ quid ipe supbiēdo de elationis sue culpa passurus sīt: dū supbienti illi deus parcere noluit/ quē creando in gloria tanto culmine virtutis eleuauit: Consideret q̄d ⁊ in terra elat⁹ mereatur/ si ⁊ platus angel⁹ angelis in celo pstern⁹. Et ex hoc accipit⁹ q̄ in pmo statu cōditiōis naturae angelice/ angelus angelis platus fuit. Adhuc: Uidetur q̄ hoc habeant ex gratia. Gregor⁹ super illud. j. ad Lo⁹. xv. c. Cū euacuauerit dicit sic: Ho

B Parti. II. si pōsit p gr̃am Qnō argumētū pmū

In cōtrariū Arg. primū

Arg. 2m

Arg. 3m

gratie: tunc ordo nō est a natura/ sed a superiēcia doni gratie: in quo quedā multitudo angelorū cōuenit: Et talis subiectio nihil habet seruituti sīle: libere em̄ vnus subijcit alteri: eo q̄ illuminatiōes percipit ab ipso: sicut ap̄ls ad Gal. iiij. dicit de oib⁹ fidelibus: Uos in libertatē vocati estis frēs: tantūmō ne libertatē vestrā in occasionē detis carnis. Unde talis subiectio nihil habet sīle: cū seruitute homis/ que ex pcō causata est: nec tale pesse/ est contra naturā supbire: q⁹ fm naturā homi concessum est: est em̄ gradus nature que fecit ordinatrix prudentia: Sicut etiam fm naturaz homini concessum est/ vt pōsit piscibus maris/ volatilibus celi/ ⁊ bestijs terre Ben. I. d. Et sicut dicit Plato in tymeo: q⁹ ordini naturali cōgruit ⁊ rōni/ vt sapientiores ⁊ meliores pōsint ⁊ alij sb̄sint: nō subiecti ordie seruituris/ sed subiectiōe prudentie ⁊ regimis Unde etiā inter angelos quidā dicuntur dōatores: quorū (vt dicit Grego. ordinatiōe disponunt⁹ actus ministratiū. Et per hoc patet solutio ad ea que querunt⁹ circa primū. s. vtruz prelatio sit a natura.

Ad qti. II.

Ad id q̄ queritur: vtrū sit ex grā: dicēdū/ q̄ complementū talis platiōis est ex gratia/ ⁊ ex dono gratie. Et bene ꝓcedendum est: q̄ cōplementum nature est grā/ cōplementum gratie gloria.

Ad arg. ne.

Ad id aūt q̄ obijcit⁹: q⁹ tunc nō esset euacuāda in maxima gloria post diez iudicij talis platio/ dicendum: q⁹ pter plenitudinē gloriē nō euacuatur sed pter hoc/ q⁹ tunc finitur officiū ministerij angelorum/ et officiū exercitij temptatiōis demonū et omnia immediate in deū referūtur/ aut sicut ad iudicez/ aut sicut ad obiectū gloriē omniū. Unde et ipse ap̄ls ibidē statim subdit. Et erit deus omnia in omnib⁹.

Ad qti. III.

Ad id q̄ vlteri⁹ queritur de platiōe demonū: dicendū sicut in auctoritatib⁹ inducit⁹ dicitur: q⁹ q̄diu durat mūdus/ demones demonibus pesunt: pter exercitium tēptatiōis: in q̄ vn⁹ demon subijcitur alteri: sicut inter rectores alicuius regis vnus alteri subijcit ad obediēdū duplicī ratione. s. quia hoc pertinet ad ordinē familie regni: aut ex voluntaria subiectione: q⁹ sz vn⁹ demō voluntarie se subijcit alteri/ vt fm mandatū ciusdē cod̄ vitio tempret de quo supior temptandi accepit potestatē. Ad primū q̄ in cōtrariū obijcit/ dicendū: q⁹ ordo in hoc retinet rationē boni/ q⁹ platio inter malos angelos a prudentia diuina ordinatur ad bona: que eliciūtur ex temptatiōe demonū: ⁊ ab illo bono p peccatū angelus nō cecidit/ sed potius p prouidentiam dei ad illud ordinatur ne malicia ei⁹ penit⁹ indecora remaneat.

Ad. I. arg. nega.

Ad 2m

Ad aliō dicendū: q⁹ ꝓcedeert/ si gradus prelatōis demonum distinguerent fm quātitatē meriti peccati eorū: sed hoc nō ē verū: distinguūtur em̄ fm ordinē prouidentie/ fm q⁹ valent ad exercitium temptationis: in quo qui nequior est alijs/ habet impare.

Ad 3m.

Ad vltimū dicendū eodē modo: hoc em̄ etiā pcedit ac si gradus distinguant⁹ fm demeritū iniq̄tatum: ⁊ hoc nō ē verū vt dictū est.

A Mēbr. II.

Querit⁹ quis sit act⁹ supioris i inferiorē

Eō queritur quis sit act⁹ supioris in inferiorem. Et hic ab omnib⁹ dicit illuminatio/ descēdens a supiore in inferiorē in theophanijs ⁊ alijs illuminatōib⁹; sicut dicit beat⁹ Dionysius. Que illuminatio tria opatur in inferiori: scz purgationē: lumis immissionē siue infusionez perfectionē. Purgat em̄ in hoc: q⁹ ab illuminato tollit dissimilitudinis habitū: hoc est habitual em̄ nescientiā in qua fuit ante eq̄ illuminaret⁹. In hoc ei dissimilis fuit illuminatis a veritate. Illuminat in hoc: q⁹ reuelat ei p lumē veritatis qō ante nesciuit Perficit in hoc: q⁹ lumē infusum reducit/ ⁊ cōuertit eum ad fontē eterni lumis (qui de⁹ est) vt illi toto amore inhereat: Sicut em̄ fm Dion. bonum est/ qō est a bono/ ⁊ plantatum in bono/ ⁊ ad bonum: ita lumē illuminationis talis/ est a lumine supiori/ ⁊ plantatū in forma talis lumis ad lumen eterni fontis: sic⁹ ꝺ. Ef. lx. d. Erit tibi dns deus tuus in lucem sempiternā. Per primum purgat⁹ per scm illuminat⁹: per tertiū perficit.

I. qō icidēs

Queritur ergo: si ad istā illuminationē necessaria sit platio angelica.

Arg. q⁹ non

Et videt⁹ q⁹ nō: ab ipsa enim summa sapia sufficienē inferior format⁹: ad talē illuminationē: nulla g̃ indigentia est angeli supioris qui sic illuminet inferiorē. Adhuc Aug⁹ (⁊ ponitur in libro de spū ⁊ ania) dicit: q⁹ inter mentē nostraz in qua imago dei est impssa/ ⁊ deū nihil est mediū: Cū g̃/ sicut dicit Greg. imago dei expressio sit in angelo q̄ in homie: inter quēlibet angelū ⁊ deum nihil est mediū: ⁊ sic supiores angeli nō sūt mediū in illuminādo inter inferiores angelos ⁊ deum.

Ulterius querit: si supior illumiat inferiorem

II. qō icidēs

vtrū hoc habeat a natura/ vl⁹ a grā. Et videtur q⁹ a natura: loq; em̄ fm q⁹ bon⁹ bonis loquit/ ⁊ malus malis ⁊ bon⁹ malis ⁊ malus bonis/ illumination quedā est: de his de q̄bus loquit⁹ vn⁹ ad alterū nō est a gratia/ esset em̄ in angelis etiā si nulla adesset eis grā: g̃ videt⁹ q⁹ illumiatio ⁊ reuelatio sint a natura et nō a gr̃a.

Argu. 2m

Adhuc: Dam. in. ij. li. ca. iiij. Qui eminēt inter angelos/ tradūt inferioribus cognitionē sui fm eminētiā ordis ⁊ nature: sz tradere cognitionē/ ē illumiare ⁊ reuelare: g̃ fm ꝺditionē nature supior illumiat inferiorē.

In ꝺriū q⁹ a gratia

Contra illumiatio nō est nisi lumis acceptio ⁊ traditio lumis

B III. qō incidens Qsic

acceptio nō est nisi p grāz ⁊ nō a natura: g̃ videt⁹ q⁹ illuminatio nō sit nisi p grām. Ulteri⁹ q̄rit: si fiat p mediū/ vel sine medio. Et videt⁹ q⁹ p mediū.

Arg. primū

In inferioribus ei in q̄b⁹ fit intellectual⁹ visio ⁊ illuminatio/ no pficit illuminatio nisi mediāte theophania: vt dicit dion⁹. g̃ nec inf angelos cū supior illumiat inferiorē/ oportet q⁹ mediū aliq̄d sit q̄ fluat ab illuminatore ad illuminatū.

Argu. 2m.

Adhuc: In naturalib⁹: vt dicūt phi: nec fm intellectū/ nec fm visū pficit visio siue illumiatio/ nisi mediāte eo q̄ ē act⁹: vl⁹ intelligibilis: sicut illustratio intelligētie: vl⁹ q̄ ē act⁹ visibilis/ sicut lumē corporale: Cū g̃ naturalia imitētur diuia/ sicut ars naturā: videt⁹ q⁹ etiā i diuis q̄n vn⁹ spūs illumiat alterū: q⁹ illumiatio illa nō pficiatur nisi mediāte alio. Adhuc q̄n vn⁹ āgel⁹ illumiat aliū pstat q⁹ p essentiā nō imittit se ei. Dicit ei⁹ deda: q⁹ p essentiā nihil illabit spūi angelico vl⁹ humano/ nisi de⁹: g̃ oporter q⁹ vtaf medio: vel nō illuminabit eum.

Arg. 3m

Cōtra si vtitur medio: aut illud medium est corporale vel spirituale: Cōstat q⁹ non corporale/ mediū ei corporale nō est nisi inf extrema corporalia: In talibus aūt illumiatione extrema spūalia sūt: q⁹ illumiator est spūs/ et illumiat⁹ est spūs. Si aūt dicat q⁹ erit spūale: aut erit subst̄ia/ aut

In ꝺriū ar.

accidens: Nō subſtātia: nō enim ſūr niſi tres ſbſtā
tie ſpūales. ſ. deus angelus / z ania rationalis: r
conſtat q deus nō eſt media ſubſtantia inter illu
minantē z illumiatū: Nec angelus aliqs poteſt eſ
ſe mediū: quia tūc ei⁹ ſdēnature eſſz mediū z extre
mum: Nec ania rōnalis poteſt eſſe: qz illa ſm na
turā inferioz extremo ſiue angelo illuminato: me
dium autē debet eſſe inter extrema / nō poſt extre
ma. Sed dicāt q ſit accēs: oportet q ſit in aliquo
ſicut in ſubiecto: aut ḡ eſt in illuminatore / aut in il
luminato: r qōcūqz dat / nō erit mediū: mediū eni
inter extrema eſt / z nō in extremo. Solutio: di
cendum q in diſtinctiōibus angelorū ſm gradus
prelationis / boc eſt de ipſi⁹ diſtinctiōis ordine: vt
dicunt Diony. z Dam. q ſupiores de quib⁹ plus
nouerūt z poteriozes ſūt / illumināt inferiores: ali
ter eī nō eſſet verus qd dicit Jerothe⁹: q amoz ſiue naturalis ſiue diuin⁹ q ſm formā boni mouet
mouereť ſupioza ad inferiorū. puidentiāliſ cut infe
rioza mouet ad ꝓuerſionē eoꝝ ad ſupioza et re
uerentiā: r ſic inter inferioza z ſuperioza fit quidā
indiſſolubilis amoris cōplexus. Ad obiectum
qd cōtra hoc eſt: dicendū / q illuminatio q eſt per
gratiam gratūfaciēte / nō poteſt eſſe niſi a deo ime
diate: Et ſic intelligit qd dicit Aug⁹: q inter men
tem noſtrā in qua eſt impſſa ima go dei / z deuz in
formantem z illuminatorē nihil eſt mediū. Sed il
luminatio que eſt de ciuilib⁹ acceptis / ſiue per na
turam / ſiue p gratiam reuelationis: poteſt vnus
angelus illuminare aliū / z angel⁹ aiaz rōale: Ita
mē / q ſola ſapiētia diuina auctoritate z virtute
perficiat oēs illuminationes: ſed angelus ange
lum illuminat inſtrumētaliter z poteſtate ſibi col
lata ab auctore prime illuminatiōis qui eſt ſapien
tia diuina. Unū Matth. 23. a. Unus eſt magiſter
veſter qui in celis eſt. Quod tractās aug⁹ in libo
de magiſtro / dicit: q er vn⁹ eſt magiſter / z plures
magiſtri: vn⁹ auctoritate z virtute: plures vt inſtru
mentales / z virtutē docendi a primo accipientes: r
plures neceſſarij ſunt / vt diſponāt z ꝓparent eum
q docet vt facilius doctrinā veritat⁹ accipiat. Un
de Grego. idē tractās ſic dicit: Fruſtra extra labo
rat lingua doctoris / niſi intus aſſit virt⁹ cōditor.

Adſcōaz qō nēincidēre. Ad id qd vlteri⁹ querit vtrū ſit a natura vl gra
tia: dicendū / q ab vtroqz. In diuis eī z theopha
niis nō poteſt eſſe niſi a gratia. In his autē q natu
raliter p habitus concreatos plus ſciūt ſupiores
q̄ inferiores: z potentiores ſūr / eo q ſūt ꝓſpicatio
ris intelligētie q̄ inferiores pōt eſſe a natura: niſi
gratia dicatur gratis data: qz ſicut totū qd ſunt
qd habēt / gratia ē. I. ad Cor. xv. d. Gratia dei ſū
Ad argu. i cōtrarium. id qd ſum. Ad obiectū cōtra dicendū: q ipſa illu
minatio gratia eſt z etiā theophania / ſm q data
naturalia gratis data p meritū nō empta gratia
dicuntur: ſed hec gratia non eſt altioris virtutis q̄
ipſa natura in datis naturalib⁹ cōſiderata. Ad
Ad. III. qō nē icidentē. id qd vlterius querit: vtrū ſit p mediū: dicendum
q nō poteſt eſſe niſi p mediū: ſicut obiectio
nes ꝓmo inducte: Et bene concedendū eſt q illud
medium nō eſt coꝛporale / ſed ſpūale: z nō ſit ſubſtan
tia que ſit ſpūs / vel diuin⁹ / vel angelicus / vel aīa
ñec eſt ꝓprie accidēs / qz ab accidēte nō pōt ꝓficī ſb
ſtantia p. u. ꝓpriū z cōnaturale actū: ſicut etiā Ari
ſto. in. vij. phiſi. phat: q ſm illā ſpēm q̄litatis q ē
L Solō mem bra. II. z pri me qōis in cidentis

Ad ar. I. qō nis icidēris

D Ad. III. qō nē icidentē.

ſic. Niſi aliquādo ſomnia ex miniſterio reuelatio
nis angelorū oriren⁹: Joſeph ꝓferendum ſe fratri
bus ſuis foze ſomnio nō videret: nec marie ſpōſū
vt ablato puero in egyptū fugeret / angelus p ſom
nium moneret. Mat. I. c. Q etiā poſſit hoc mal⁹
angelus pater: q mult⁹ illudit in ſomno p tempta
tionem z pollutiones / z p turpes viſiones. Unde
Grego. z ponit in decreto di. 6. canone teſtamētū
Et dicit: Sz eſt in eadez illuſiōe neceſſaria valde
diſcretio / que ſubtiliť penſare debet ex qua re ac
cidat mēti dormientis: Aliquādo eī ex crapula:
aliquādo ex nature ſue ſuperfluitate / vel infirmita
te: aliquādo ex cogitatiōe cōtingit pollutio: aliqū
ex ſola illuſione dēmōis. Et dicit: q tunc magis ti
menda ē. Et hoc accipiť q tā bon⁹ q̄ mal⁹ habēt
poteſtatē ſup imaginatiuā partem / que eſt ſenſus
Arg. 4m. interior: qz aliter nō poſſent impmere in eā. Ad
huc ſup ſomniū Scipionis dicit marcian⁹: z ponit
tur in libo q ōz eſſe Auguſtini de ſpū z anima: Q
aliquando fit ſomniū qō eſt viſio: cum qs videt q
eodem modo quo apparuerat euenier. Aliquādo
fit viſio que eſt ozaculū: cū aliqua grauis ꝓſona vl
etiam de⁹ aliquid aptē euenturū vel nō euenturuz
faciendū vel denuntiandū denūciat. Cū hoc nō poſ
ſit fieri niſi p angelos: manifeſtū eſt / q angeli boni
Ja Xiij ar. habēt poteſtatē ſup ſenſum interiorē: qui ab augu
ſtino vocat ſpirit⁹ ſiue imaginatiua. Et cūis ꝑ
verū ſit: tamē quidā obiciūt in cōtrarium ſic: q p
talem impſſionē angelorū nihil fit in ſenſu tam ex
teriori q̄ interiori: niſi qō etiā p operationē natu
ralem fieret. Per opationem eñ naturalē ſenſibi
les ſpēs impzimunť in ſenſu exteriori / ꝓſente ma
teria: z p operationē naturalē ſpēs ſenſibiles im
pzimuntur in imaginatiua materia nō ꝓſente. Di
cit em Ariſto. in. 2. de ania: q ſenſus eſt ſuſceptī
uus ſenſibiliū ſpecie⁹ ꝓſente materia: imaginatio
B autē tenet eas etiā materia nō ꝓſente. Sed tūc
Parti. II. ſi illuſione fa ciat angel⁹ bonus vlteri⁹ querit: vtrū illuſio poſſit eſſe a bono ange
lo in tali ſenſibili viſione vel imaginaria. Et videt
q ſic: angelus em̄ q ex natura bon⁹ eſt / etiā in viſi
Arg. q ſic one ꝓpriū boni falli potuit: lucifer em̄ deceptus fu
it in boc / q iudicauit q peccatū qō ex ordine iuſti
cie deus vindicare potuit / ꝓter ſuam bonitatē nō
ita vindicaret vt vindicauit: ſicut ſupza oſtenſū eſt
in queſtione de caſu diaboli. Ergo videt / q etiam
per bonū angelum in viſione ſenſibili vel imagia
ria poſſit fieri deceptio: certiorē enim viſione non
pōt ꝓferre aliq̄ q̄ in ſeipſo habet. vñ ſi in ſeipſo pōt
decipi ex viſione ſenſibili vel imaginaria quā imp
mit alij: etiā alius decipi poteſt. Cōtra in libo
In ſrrariū Arg. ꝓmuz de ſpiritu et ania ſic dicit: Cū a bono ſpū aſſumit
anima / falli nō poteſt: z ille liber attribuit augu
Argu. 2m. ſtino. Adbucibidē: Humanū ſpiritū aliquādo
bonus / aliquādo mal⁹ aſſumit ſpūs: nec facile di
ſcerni poteſt a quo ſpū aſſumat: niſi quia bon⁹ in
Parti. III. quōfiat hec viſio. ſtruit / malus autē fallit. ḡ in viſione ſenſibili vel
imaginaria fallaria nō poteſt eſſe. Ulteri⁹ que
rit quō fiat hec viſio ab angelo ſiue bono ſiue ma
lo. Dicit em̄ aug⁹ in. 12. ſup Gen. ad litteram ſic:
Sancti angeli miſtis modis viſa ſua facili quadā
ac ꝓpotēti vnitiōe vel mixtiōe cum ſrabus noſtris
Arg. ꝓmuz viſa noſtra eſſe faciūt: z viſionem ſuā quodam in
effabili modo in ſpū noſtro informant. Quera
tur ergo de illo ineffabili modo. Aut em̄ talis ē ſi
cut in ſpeculo reſultāt ſpecies oppoſite. Et hoc eſſe
non videť: eodem em̄ modo ſpēs reſultāt in ſpecu
lo quo ſunt in ſeipſis: z hoc nō eſt hic. In angelo ei
ſunt intelligibiles ſpecies: in homine autē ſunt ſen
ſibiles. Nec poteſt eſſe tali modo / ſicut vn⁹ an- Argu. 1m
gelus impzimit alteri cū loquit ei: quia tam er pte
loquētis q̄ ex pte cui loquit ſunt ſpēs intelligi
bles: De autē ex pte homis ſunt ſenſibiles / z ex pte
angeli ſunt intelligibiles. Adhuc. Si dicit q Arg. 3m.
vnitur ei ratione effectus: eo q eſſentialiter nō po
teſt ei vniri: quia ſicut dicit Beda: Nihil eſſentia
liter illabitur in animā / niſi ſolus de⁹: videtur nō
eſſe verū: Cauſa enī p effectum formalez nō efficit
niſi ſimile ſibi: cuz ergo in angelo nō ſit niſi ſpecies
intelligibilis: videť nō poſſe efficere in ania niſi in
telligibilem ſpeciem: z ſic nūq̄ facit viſionem ſenſi
bilem vel imaginariam. Adhuc in libo de ſpiri Arg. 4m
tu z ania dicit: q angeli ſignificatiuas ſpecies im
primunt in ſenſum z imaginationē: z, ꝓter hoc ta
lis viſio dicit celum: quia celat aliquid ſignificatū
Et ideo dicit aug⁹ q dicit Daniel. 9. intellectuale
opus eſt in viſiōe. Et dicit Aug. i. 12. ſup Gen. q
pharao z nabuchodonoſoz (quoꝝ vnus vidit ſpi
cas z boues: z nō intellexit quid celaret in viſione
per ſignificationem. Alter vidit imaginē cuius ca
put fuit aureū z c. z non intellexit quid ſignificare
tur in talibus ſpeciebus) nō fuerūt ꝓphete: ſed da
niel qui intellexit quid celaretur vel ſignificaretur
in talibus ſpecieb⁹. Qbera fuit ergo ratio quid ergo i ta
libus viſionibus ſemp aliquid ſignificat vel aliqū
nihil: Adhuc: Cū actio z paſſio ſm cōmunionē Argu. 5m
aliquā fiant vt dicit Ariſtoteles: nūquid ſicut an
gelus impmit in animā / ita anima ecōuerſo poteſt
impzimere in angelum conceptus ſuos? Solu
tio ad id qd ꝓmo queritur: Abſqz dubio concedē
dum eſt: q angeli tam bonus q̄ malus ex prelati
one naturali qua eminēt ſup animam ſenſibilem /
poſſunt impzimere z in ſenſum exteriorē z in ſenſū
interiorem qui eſt imaginatio / ſpecies ſenſibiles z
imaginarias: nō tantū in homine ſed etiam i bzu
tis. Unde aug⁹ in. 6. ſuper Gene. ad litteraz
dicit: q omnis anima mouetur viſis: z q ad ver
miculuz / qui percuſſit bederam Jone. 4. c. viſus
ille quo apparebat vermiculo percutiendam eſſe
bederaz / miniſterio angelorū delatus eſt et impſ
ſus anime vermiculi. Ad id qd obiicitur in con- Ad arg. in cōtrariū.
trariū dicenduz: q falſum eſt: q nihil aliud fiat q̄
qō fit operatione naturali: q̄nis enim non fiant
alie ſpecies ſm formam / tamen alia fit abſtractio
ſpecierum z impreſſio in ſenſū z imaginationez / z
excellentiori virtute / z ad aliud q̄ in operatiōe na
turali. Ad id qō vlterius queritur: Utrum fal Ad pri. II.
lacia poſſit eſſe in tali viſione que fit a bono ange
lo. Dicendum q ſi angelus dicatur bonus bonita
te nature tantū: poſſet concedi q aliquando poſſit
fieri fallatia: ſicut probat obiectio: Uir tamen fit:
quia natura intellectualis / ſicut eſt angeli: q. dei /
formis eſt intellectus: etiam per naturam inclina
tur ad verum / et non ad deceptionem. Si autem
dicatur angelus bonus bonitate confirmate gra
tie: tunc non poteſt fieri deceptio per eum in tali
bus viſionibus: ſicut probat auctoritas adducta
in libo de ſpiritu et anima. Sed quando tales vi
ſiones fiunt p angeluz malū: tunc fit deceptio: qz
E Solo. I. p ti. mēbri. I.

ille spūs mendax est/ z semp intendit decipe: quia sicut dicit Johā. viij. f. Mendax est z pater ei⁹. Et 3. Reg. vi. Ero spūs mēdax in ore oim pphetaruz eius. Et hoc expresse dr in sequēti auctoritate in libro de spū z ania adducta. Ad did qō vlteri⁹ queritur: quō fiat visio ab angelo. Dicendū/ q qz angelus tam bonus q̄ mal⁹ fm nature excellentiaz eleuatur sup ānimā sensibilē: p hoc ipsū habet potestatem impzimendi sibi suos 2ceptus. Per būc enim modū ois natura supior/ tam spiritalis q̄ corporalis/ habet potestatē impzimēdi in inferiora: supior eni moror/ z inferior mota fm nature ordinez. Et dicit Aug̃ cēna. 6. de naturalibꝫ q fm nature ordinez in oībus mobile obedit morori ad Ad argu. I induendum formas ei⁹. Et bene concedendum est: q hoc non est dīno sicut res que resultant i speculo: sed est/ sicut species impmentis morozis resultant in impzesso z moto. Et p hoc patet solutio ad pmū quo obijcitur de speculo. Ad aliud dicendum: q nō est ita sicut vnus angel⁹ per locutionem impzimit in aliū angelum cōceptus suos: sicut pbat obiectio: sed est/ sicut natura supior impmit in inferiorā: vbi inferior natura impssionem superioris nature recipit fm virtutē z modū pzium et nō fm virtutē z modum supioris impzimentis. Dicit eni Aristo. in. 6. etbico. q oīe qō recipit ali qd: recipit illō fm modū z virtutē recipientis/ et nō agentis. Et ideo qō in angelo impmente est intelligibiliter: in ania sensibili efficitur sensibiliter: eo q ania sensibilis alium modū z aliam virtutez Ad 3m. recipiendi nō habet. Ad aliud dicendū: q vnīc ei sicut causa effectui/ sicut iam dictū est. Argumētum autē cōtra factum pcederet: si anima sensibil⁹ fm eandem virtutem vl vniuocā recipet impzessionem/ fm quā agit angelus z impzimit. Et huic aliquo modo simile est/ qō dicit Aristot. in lib. de somno z vigilia: vbi dicit q somnia q̄ p signuz/ nō per causam sunt: intra tamē sub imaginibus sominantur sensibilibus q̄uis in celo fm positionem astrozum nō sint sub talibꝫ imaginibus: aia enim sensibilis in talibus impssiones receptas siue ab astris siue ab angelis/ formar ad imagines ꝛgruas sue potentie receptiue. Ad 4m. Ad aliud dicendum q sicut dicit Anſ. z etiā Augustinus. Cursus rerum triplex est. s. naturalis: Et ad būc cursuz manifestandū anie sensibili non est necessaria opatio angeli siue impzessio. Et est cursus voluntarius: quo fiunt res a voluntate pcedentes. Et būc cursum nō possunt manifestare angeli: q sicut supza determinatum est in questione de cognitiōe angelorum: Ea que subsunt voluntati/ nō pñt cognoscere angeli: nisi eatenꝰ qua manifestant in signis corporalibꝫ q̄uis ꝑter pspicacitatem intelligētie sue/ talia signa subtilius z celerius pcipiant q̄ homines/ q̄n apparere incipiūt in corpe vel in sanguine vel spiritu interiore/ siue naturali/ siue vitali siue animali: z fm hoc q pcipiunt ea/ pñt impzimere in animā sensibilem. Et est cursus mirabil⁹ fm quē in qualibet natura reseruauit sibi de⁹/ qd de vna quaq; natura/ z in vna quaq; natura faciat p tempore qō vult/ ad ostensionē potētie z glorie sue et de hoc fm q boni angeli accipiūt a deo p reuelationem/ vt frequentius faciunt in aiabus vissiōes sensibiles z imaginarias: z ideo etiā celum dicuntur. Ad vltimū dicendū: q ablq; dubio p naturam animā nō potest impzimere in angelū: sed angelus ex pzia perspicacitate intelligentie percipit ea que sunt in ania sensibiliter/ siue in sensu exteriori siue interiori eo modo z ea virtute qua cognoscit alia sensibilia. Ad. 5m

Queritur qualiter angeli tā boni q̄ mali possint super intellectum.

A Mēbū. II Particu. I q nō possint sup intellectum

Lōo queritur qualiter angeli boni z mali possint sup intellectum. Videt enim q non possint nec boni nec mali: fm rationez enim vt intellectum est homo ad imaginē dei imago autē dei/ vt dicit aug⁹/ nō formatur nisi a deo Dicit eīm aug̃. q inter mentē nrām in qua imago dei impzessa est: z deū cuius imago est nihil est medium. Si aūt illuminarer ab angelo bono/ vt obnubilarer ab angelo malo: oporteret q angel⁹ ille sic formās intellectum vel deformans supioz essz intellectu: z sic medius esset inter intellectū nostꝝ et deum: qō nō est verū fm augustinuz. Adhuc super illud Pſ. 4. Signatū est sup nos lumē vultus tui dñe/ Distinguit glosa triplicē imaginez. s. creationis/ similitudinis/ z recreatiōis: Et dicit: q imago recreationis est fides spes z charitas/ p quas virtutes formar z imago creatiōis z imago similitudinis: fides aurē spes z charitas nō sūt nisi a deo z nō ab angelo bono vel malo: q̄ intellectus nostra natura nō formar nisi a deo: sed si ab angelo bono illuminarer/ ab angelo bono ad lumen formaretur/ z hoc esset nō pōt/ si a solo deo formāda est ad lumē veritatis. Ex eodem arguit/ q nō deformar a malo angelo: angel⁹ eīm bonus potestioz est in formando q̄ angelus malus in deformando. Si bonus angel⁹ nō pōt formare imaginez: q̄ vt malus angelus pōt deformare. Adhuc si ita esset: q angelus bon⁹ haberet posse sup intellectū cum inferior natura de necessitate suscipiat actionem superioris in corpoalibꝫ sicut patet in sole/ cuius actionē d e necessitate suscipit hemisperiū: z de igne cuius actionē de necessitate suscipit cremabile. Videt tunc/ q intellect⁹ noster de necessitate susciperet impssiones angeli tam boni q̄ mali: z ꝺ falsum est: q intellectus noster liberatem habet/ et nō necessitatem ad suscipiendū bonum vel malum. Adhuc: Dam̃. de malis angelis loquens in. 2. lib. ca. 4. dicit sic: Violentiā inferre nō pualuit: In nobis est eīm suscipe/ vel nō suscipe immissiones eoz: q̄ nō est necesse intellectum nostruz ab angelo bono vel malo suscipe tales impzessiones. Arg. 1m. Arg. 2m. Arg. 3m. Arg. 4m

B Parti. II

Ulteri⁹ hic queritur rōne verbi Dam̃. Utrum tales impssiōes dicanꝰ immissiōes/ siue fiant a bonis angelis/ siue a malis. Et videtur q sic: Glosa sup illud Job. 19. b. Spoliauit me gloria mea: dicit sic: Maligni spūs in afflictoz corde cogitationes suas imittere nō desistūt: cū ergo potestioz sit angel⁹ bon⁹ ad bona q̄ mal⁹ ad mala: videt q etiā boni possint imittere bonas cogitatiōes in intellectū. Adhuc Job. xiij. a. Cum diabol⁹ misisset i cor vt traderet eū iudas scarioth: glo. ibidē p mali suggestionē: z ex illo arguit vt pus: q et bon⁹ p bōi suggestionē pt imittere i cor/ bē i intellectuz et multo melius q̄ mal⁹: quia potentioz ad bonum q̄ mal⁹ ad malū. Adhuc: in Pſ. 77. sup illud: Ad primū.

Immissiones p angelos malos dicit glosa augu. Indignatio homis primet ad tumidā superbiam: ira ad nephandam audaciā: tribulatio ad ꝓfusaz desperationem tūc p diabolos ad illicitas imissiones pcipitantur nudati defensione dei. Et hoc idē arguit qō prius: Si eīm angelus malus ad illicitas immissiones pōt pcipitare homies: multo magis angel⁹ bonus: cū potentioz sit in bono q̄ malus in malo. Ulterius queritur hic: Si aliq̄ potestatē habeat sup voluntatē/ siue sup affectuz rōnalem. Et videt q sic Hebreorum. I. sup illud: Qui facit angelos suos spiritꝰ: z ministros suos flammam ignis: glosa ministros suos flammam ignis facit: quia ministri ecclesie/ ignes suos ouum spiritu feruent/ z vitia nostra exurūt: fenū eīm tuū et stipulam exurunt/ ignito eloquio ꝓdictionis. Et si hoc possunt mistri ecclesie: multo magis possunt hoc angeli. Adhuc: Beda sic dicit: Demones sunt incētores malarum cogitationū/ z nō immissores: sed nō incenditur nisi affectus siue volūtas: ergo demones incendunt affectū z voluntatem: ergo multo magis potest hoc bon⁹ angel⁹ in bono. Contra: Si accensibile appropinquat accensiuo/ de necessitate accendit: ergo si angel⁹ bonus vel malus incēdit voluntatē ad bona siue ad mala: quotienscūq; angelus bon⁹ vel malus suadendo vel suggerēdo appropinquat volūtati/ totiens volūtas de necessitate accendit: q̄ aliquā pōt violentiā inferre voluntati: qō directe est cōtra augustinū z ber. qui in lib. de lib. ar. dicit: q poten tissimū in anima volūtas est: z in hoc gerit typum ei similitudinē diuīe voluntatis. Ulteri⁹ queritur quare scptura dicit aliquādo angelos malos immissores esse malorum cogitationum/ z non dicit bonos angelos immissores esse bonoruz. Adhuc queritur quare Beda nō dicit malos esse immissores/ sed incentores malaū cogitationū: cum i cor de non possit incendi/ nisi qō prius immissum est.

Parti. III. Arg. primū. Parti. IIII Parti. V.

C Solō mem bri. II.

Solutio: Dicendū q in hac questiōe valde diuersificati sūt doctores ante nos. Philippus eīm cancellarius parisien. dixit: q solus deꝰ potuit sup voluntatē in homie/ informādo eā z conuertēdo ad quicqd voluerit. Et hoc firmabat p auctoritatem Fulgentij: que ponit in glosa ad Rom. I. sup illud. Tradidit illos deus &c. vbi dicit fulgētius sic: q solus deus opat in cordibꝫ hominū ad inclinādas volūtates eorū ad q̄cquid voluerit/ siue ad bonū/ siue ad malū: sed in bonū inclinat apposītione gratie opantis. In malum aut ē non inclinat faciendo malū/ sed subtractiōe gre ei⁹ dez: sicut sol dicit facere tenebras vbi nō illuminat. Dixit etiā: q angelus bon⁹ potest sup sensū exteriorē et sup sensum interiorē/ q̄ est imaginatioz phantasia/ z estimativa/ z memorialis/ z sensus cōis. Dicit eīm Aug̃. in. 6. de naturalibꝫ: q quinq; sūt sensus interiores/ sicut sūt quicq; exteriores: q̄ tā enumerati sunt. Et q pōt etiam sup intellectum/ maxime possibilē. Et rō sua fuit: q alie tres visiones sc̄z corpoales/ imaginaria/ z intellectuales: quas distinguit Augustin⁹ in. 12. sup Gene: ad litteram nō pficere nīsi ministerio angeloꝝ bonoꝝ: z hoc essz contra augustinū: qui expsse dicit/ q misterio āgelorum hec tres visiones pficiunt. Dixit etiā q malus angelus pōt sup sensū exteriorē z interiorē ob

Ad pticu. I Ad primū.

nubilando z illusiones faciēdo in sensibilibꝫ z phātasmatibus: sed immediate sup intellectuz nō pōt eo q intellect⁹ verozū est/ z lumis spūalis receptiuus: ipse autē pater mendacij est/ z auersus a lumine: ꝓpter qō Job. 3. vt dicit Gzego. tenebrosus turbo dicit: sup illud: Noctem illā tenebrosus turbo possideat z nō illumineť lumie. Mediare autē potest pcurare deceptionē in intellectu z rōne fm conuersionē intellectus ad inferiora turbanda. s. pbantasmata: quibꝰ turbatis intellect⁹ nō potest accipe ab eis claruz lumē veritatis/ z decipit. Qd autem angeli boni possint sup intellectū pbabo p Hieron̄y. q sic dicit: Angeli homibus auxiliū ferībuunt: ministrantes eis salutē/ z annunciantes eis dona largissima. Et q angeli mali non possint super intellectū z voluntatez/ pbabo p illud Deu. 4. Subter te erit appetit⁹ ei⁹. Dicebat eīm: q ille potentie. s. intellectus z volūtas/ libere sunt: z ꝺ ab angelo malo nō possūt inclinari/ nisi ad qō voluerint: z q angelus bonus pōt sup intellectū/ est ex lumine diuino: cui cōiunctus est angel⁹ bonus z nō malus: Per qō sicut p agens ꝓpium angelus bonus opatur in intellectu/ z impzimit in eum intelligibilia/ intellectualia visionis. Et hec opinio valde rationabilis z pcordans dictis sanctoꝝ z ideo D retenda Ad primū ergo qō in ꝓrariū obijcitur q nō possit angel⁹ bonus sup intellectū: dicendū/ q formatiōe gratie mens nostra nō formar nisi a deo: et hoc intendit Augustinus: sed formatione spūs intellectualis visionis/ q̄bus annunciant dona largissima: vt dicit Hiero. z disponit homo ad grāz/ pōt formari ab angelo bono opatiōe lumis diuini: vt dictū est. Per idē patet solutio ad sequēs: Imago eīm recreatiōis formar imaginē similitudinis z recreationis/ formatiōe grē: z hoc non pōt esse nisi a deo: z formatio disponis ps̄es intellectualis visiōis pōt esse ab angelo bono opante p lumen diuinū. Ad aliud dicendū: q sola voluntas libera est simplicit ad eligendū z suscipiendū: vi eīm cōclusionis z veritatis aliqñ intellect⁹ recte ordinat⁹ cogit ad cōcedendā. Sed hoc vespē: q in ipso intellectu est/ z in libertate ei⁹ p affectū cōuerti ad intelligibile/ z auerti ab eo: Et ꝓpter hoc non est sile qō inducit p similit: In agente eīm corporali z patiente/ patiēs necessitatē habet suscipe actionem agētis z impmētis/ vel auerti ab ipso: In spiritualibꝫ autē z volūtarijs nō est sic: nō eīm in patiente est suscipe actōez agētis impmētis/ vel auerti ab ipso. Per hoc patet solutio ad dictum damaſ. quia hoc expresse dicit. Ad id quod vlteri⁹ queritur/ dixit idem cancellari⁹: q immittere dicitur multis modis: Aliquando enim refertur ad ꝓpriam suggestionem: Aliquando refertur ad opus sequens suggestionem: quando sc̄z per suggestionem iam factam z acceptam/ aliquis immittitur in bonum opus vel in malum mediante suggestione illa. Et sic accipit in malo i loco illo. Pſ. 77. Immissiones p angelos malos: sicut pz per glosam paulo ante super idem inductaz. Et sic accipitur etiam ibi Johannis. 13. a. Cum diabolus misisset in cor vt traderet eum iudas: per suggestionem enim acceptā a iuda/ immisit eū diabol⁹ in malum opus traditionis. Sic etiam in bono accipitur i Pſ. 76. vbi dicit: Immisit angel⁹ do

Ad 2m. Ad 3m. Ad 4m E Ad pticū. II. z duo arga

mini: Per illuminationes eñ z pstigiões ad bonum boni angeli mittunt homies in multa bona Et hic sensus in uatur ex alia translatione/ que sic dicit: Circũdat angelus dñi in gyro timentiũ eũ. Aliquando refertur ad ipsas species siue formas intelligibiles/ que p suggestionẽ inducuntur in intellectum: q̃ tamẽ abstractionẽ non possunt fieri in angelo: eo q̃ potentias sensibiles nõ habeat mediantib⁹ quibus fit abstractio; Si tales formas immitteret angelos: cuz non possit immittere nisi qõ habet: oporteret q̃ ipse angelus faceret eas: et sic creator esset formarũ: qõ falsum est. Creare eñ nõ conuenit nisi soli deo. Et sic negatur a sanctis q̃ angeli boni z angeli mali nõ sunt imissores/ sed incentores formarũ intelligibilium: quas vel de⁹ creando immittit/ vel alia intellectualis p abstractionem a sensibilib⁹ colligit.

£ Ad pti. III. z arg. pmũ. Ad id qõ vlterius ẽ ritur: dicendum/ q̃ ignẽ charitatis in corde nõ pt facere/ nisi deus: vel creando eam in nobis: vl dãdo eam nobis ex bonitate sua Luce. 12. f. Ignẽ veni mittere in terrã: z quid volo nisi vt accendatur. A ministris autẽ ecclesie z a pdicatoribus potest homo disponi ad charitatem: vel vt habilior fiat ad recipiendam gratiã: vel vt charitas (que est ipso) amplius ferueat/ z cremabilia venialiuz peccatorum fortius exurat: pter hoc eñ carbones desolatoriũ dicunt ardores charitatis: sicut dicit Augustinus in. Io. pfec. vbi tractat illud verbũ psalmi. cxix. Quid detur tibi aut quid apponat tibi ad linguam dolosam? Sagitte potentis acute cũ carbonibus desolatoriis. Sic eñ angeli possunt disponendo operari sed charitatẽ dare non possunt.

Ad 2m Ad aliud dicendum q̃ demones nõ sunt incentores nisi disponẽdo z turbãdo phantasmata ad incensionem: sicut dictum est. Et q̃ non sũt immissores/ causa iã dicta est.

Ad arg. in cõtrarium. Ad illud qõ in cõtrarium obiicit dicendum: q̃ nõ est simile de incensuo corporali z spirituali: incensiuũ eñ corporale necessitatem habet ad incensionẽ ex obligatione materie/ quando appropinquat incensiuo et hoc modo non est in incensiuo spirituali z incensibili: cuius causa paulo ante dicta est.

Ad pti. IIII Ad id quod vlterius queritur dicendum: q̃ suggestio mala a diabolo est: z iõ dz ab eo immitti: q̃ ad deum sicut ad principium reduci nõ põt/ sed stat in diabolo sicut i cã deficiẽte: bona aũt cogitatio nõ est ab angelo sicut a causa pma/ sed sicut a causa media siue instrumentali: z ideo angel⁹ nõ dicitur bone cogitationis immissor/ sed de⁹: angelus eñ preparator est vel incentor eor eñ mundũ z bonũ creat in nobis deus p seipsum/ z nõ p angelũ.

Ad pti. V. Ad dictum Bede patet solutio p antedictã. Angel⁹ eñ malus nõ potest immittere nisi qõ haberet apud se: ex cuz nõ possit habere tales formas p abstractionẽ: si haberet eas/ oporteret q̃ faceret eas: z hoc esse nõ potest vt dictum est: incentor ergo esse potest/ non immissor.

A méb p. III. Utrũ angeli boni et mali sint immissores visionũ: vel incentores tantum.

Tertio querit. Utrũ angeli boni z mali sũt immissores talium visionũ/ vel incentores tantũ vt dicit Beda. Et quia hoc iã determinatum est: nõ restat querendũ nisi de modo incensionis. Inueniũtur autẽ a sanctis multi modi assignati quib⁹ illuminatur intellect⁹/ z accẽditur affectus. aliquãdo p remotionẽ impedimẽti: sicut dicit glosa sup illud Ps. cxviij. Da mihi intellectũ vt discam mandata tua. Sic ipse solus de⁹. s. dat intellectum: et si aliquãdo ministro angelo: sicut Dañ. Io. vbi nos habemus sic: gabriel fac intelligere ista visionẽ: Alia translatio habet: veni/ intellectũ tibi dabo. Deus tũ p seipsũ (qui lux est) illuminat pias mẽtes: Et si aliquãdo vtit angeli ministerio. Ita eñ dicit angelus intellectũ dare homi vt quis q̃ dicatur dare lumẽ domui cũ p fenestraz facit eam lucẽ nõ sua penetrari/ z sic illustrat eam Uidetur ergo q̃ p remotionẽ impedimẽti angel⁹ et illustrat z accendit hominẽ ad veritatẽ z deuotionem. Adhuc Aug⁹ in lib. 83. questionũ dicit: q̃ quando malign⁹ spirit⁹ obstruit meatus intelligentie p quos pandere lumẽ rõnis radius eterne luc⁹ soler/ fit ratiõe corruptiõis cõtracte in aĩa et obtenebrationis. Cuz igitur ex obstructiõe mea⁹ intelligentie impediat anima ne erigat se ad bonas cogitatiões: z bonus angelus fortior sit in pmouẽdo q̃ malus in impediendo: videt q̃ contra hec duo impedimẽta duplicit expedit animã. s. illuminando ad intuitũ spũalium bonorum/ ex quibus intuitis p intellectũ ad bonas cogitatiões excitatur aĩa: z arcendo malos angelos/ ne talia impedimenta pcurare possint. Adhuc in libro de spiritu z ania dicit: q̃ reuelationes aliquãdo fiũt hoibus ab angelis in somnis. Et subdit: vigilantib⁹ etiam occulto quodã instinctu ingestas esse cogitationes quib⁹ diuinarent nonim⁹: Sicut cayphas pontifex, pphetauit/ cũ pherandi voluntatem nõ haberet: nec pphetare intenderet. Ex hoc accipit q̃ in somnis ordinãto phantasmata aliq̃n illuminatur etiã lumie pphetie intellect⁹. Adducit Nu. 24 c. Dixit homo cui⁹ obturat⁹ est ocul⁹: qui cadens apros habet oculos: qui visiões oiporentis dei in tuitus est. Et intendit dicere: q̃ cadẽs in somnuz aptos accepit oculos misterio angelorũ ad lumẽ pphetie. Adhuc si similitudo a corpalib⁹ sumitur fm doctrinã Dion. in celesti hierar. ca. IX. tũc multiplicationẽ luminis semp sequit incensio ignis: qõ fm Enclidem in libro de visu/ maxime fit ispeculis puris z cõcauis: in qbus reflexio radiorũ luminis statim elicit flammã ignis z calorẽ incẽsiuũ/ et max im iardoris. Ergo a simili: multiplicato lumine veritatis in intellectũ p angelũ bonũ/ de necessitate videt accendi affect⁹ ad pietatẽ z deuotionem intellectoruz: sicut dz Hie. 20. c. Factus est sermo dñi in corde meo velut ignis estuans: claudsuz in ossibus meis: hoc est ifortissimis viribus anie z purissimis: z laboraui ferre nõ sustinẽs. Et Trcñ. 1. e. De excelso misit ignẽ in ossibus meis: z erudituit me. Solutio: cõcedẽdũ q̃ oib⁹ his modis angeli boni accendũt affectus fideliũ. s. aliquãdo p remotionẽ impedimẽti sicut dicit augustin⁹ in lib. 83. questionũ. Aliquãdo patefaciẽdo meat⁹ veritatis ad intellectũ: vt lumẽ eterne veritatis libere ad intellectũ venire possit: sicut dicit glosa super illud Ps. cxviij. adducta. Da mihi intellectũ. Dicit eñ Lostabenluce in libro de differẽtia spiritus z anie: q̃ ad cellulã que dicit logistica siue rationalis: in qua oparatur vis intellectiua in spũ anali/ meat⁹ sũt duo. Unus ab anteriori/ a sensu cõ

B Solo mẽbri. III.

etimaginatiua virtute deferẽs formas ad cellam logisticam. Alter a posteriori formas a memorali virtute z recordatiua siue reminiscentia/ ad eandem cellam formas deferẽs. Et iste due vie aliq̃n dupliciter obstruũtur: Obstruunt eñ aliquãdo nigredine z spissitudine spũs animalis z obnubilatiõe: aliquãdo quadã carnũcula q̃ ibi est obstruente meatũ. Et hui⁹ signũ dicit esse: q̃ cũ homo est in magna cogitatione z subtili/ agonisat flectendo caput ante/ retro z ad dextrũ z ad sinistrũ: per qõ natura intendit remouere obstaculum/ vt forme intelligibiles lucide z libere possint trãsire ad intellectũ. Et cum sicut in phabitis dictum est/ angeli tã boni q̃ mali opentur in fantasmatib⁹ z dormiendo/ z vigilando/ ordinãdo/ disponendo/ illuminando/ obnubilando: sic opatio bono⁹ angelorum pfert ad illuminationẽ intellect⁹. Aliq̃n etiaz spẽs intelligibiles/ sicut dicit augustin⁹ in. xij. sup Beñ. ad litterã vnitiõe mirabili z mixtione sui ad animã ipsi intellectui p lumẽ diuinũ ingerendo: et de hoc quidã satis cõueniẽs dederunt exemplum Quãdo eñ duo specula opponunt sibi inuicez directa opositione: spẽs que fit in vno/ resultant in alio. Sic angelo cõiuncto intellectui homis: spẽs quas habet in lumie diuino/ cui cõiunct⁹ est/ resultant in intellectu hois actu lumis diuini/ cui⁹ virtute spẽs ille sũt apud hominẽ/ quas cũ limpidem intuet intellectus/ inflammat z incandescit caloze charitatis affectus. Et p hoc patet solutio ad totũ: omes eñ modi adducti/ boni sunt. Et licet solus deus dat intellectũ/ qui est donũ spũssancti: tñ ad redemptionẽ ei⁹ in ania multiplicit vtit ministerio angelorũ: vt dictum est.

Tractatus. VII. De temptatione demonum. Questio. XXVIII.

Einde queritur hoc

d. qõ dicit. ij. lib. sententiarũ di. vj. ca. vltimo: Ultis quoq; qui a sanctis iuste et pudice viuentib⁹ vincuntur/ poteHui⁹ qõis tria sũt mẽbra. stas alios temptandi videtur adimi. Rõne enim huius queritur de tẽptatione demonũ. Et q̃runtur tria. s. quid sit temptatio. Scõo qs sit tẽptator Tertio: qui sũt modi temptandi z ẽt. Quis autez sit p gressus temptatoris a serpẽte in sensualitate z a sensualitate in inferiorẽ partẽ rõnis/ z ab inferiori parte rõnis in superiorẽ: infra cũ de casu ade dispurabitur erit inquirendũ.

A Méb p. I. Arg. pmũ Queritur quid sit temptatio.

a Primum p ceditur sic: Sup illud Gene. xxij. a. Temptauit deus abraã dicit glosa sic: Temptare p eo qõ est, pbare dicim⁹ vnde scriptum est Deut. xiij. a. Temptat vos deus vt sciat si diligatis eũ/ an nõ: vires eñ dilectionis sue hõ ignorat nisi exprimẽto cognoscat. Ex hoc accipit: q̃ tẽptatio est pbatio alicui⁹ ad acceptationẽ experimenti. Sed cõtra hoc videt esse qõ dicit Job. iij. d. q̃ nõ erat xp̃o op⁹/ q̃ ds testimoniũ phiberet de homie: ipse eñ nouit q̃d esset in hoie: Cũ ergo de⁹ cognoscat oia q̃ sunt in nobis: non oportet q̃ vtat pbatione ad acceptionẽ exprimẽtit. Ostat ãt q̃ temptat: de⁹ tẽptauit eñ abraã: q̃ videt q̃ temptatio nõ sit pbatio ad acceptionem experimenti

Ar. 2m Si forte dicat q̃ intelligit de temptatiõe q̃ est a diabolo/ z nõ a deo. Cõtra illa q̃ sunt in nobis aut sunt naturalia/ aut sunt volũtaria. Si sũt naturalia: illa cognoscit demon p habitꝰ creatos sibi et naturaliter: sicut cognoscit cetera sensibilia: ad illa q̃ nõ oportet eũ vti pbatione exprimẽti. Si sunt volũtaria: aut manifestant signo corporali/ aut non Si nõ manifestant signo corporali: nullo mõ cognoscet ea: sicut in antehabitis pbatũ est: z sic inuacuũ vteret pbatiõe exprimẽti ad illa cognoscẽda. Si aut manifestãt signo corporali: tũc cognoscit ea sicut z alia: sicut in antehabitis pbatũ est: z sic iterũ non indiget pbatione exprimẽti. Adhuc in phia/ vt dicit Aristo. in topicis, tẽptatoz nõ accipit exprimẽtũ scienie/ sed ignorãtie: videt q̃ q̃ tẽptatio nõ sit pbatio ad acceptionẽ exprimẽti vt sciat: z sic videt q̃ definitio q̃ ponit in glosa/ inutilis sit.

Ar. 3m B Solo mẽbri primi Tẽptatio dicitur ex modis Solõ ad hoc pertinctionẽ soluẽdũ est. Dicit eñ tẽptatio ex modis: z in oib⁹ illis modis est in genere pbatiois/ et ad vnũ finẽ in cõi: q̃ ẽ acceptio exprimẽti: Et hoc attendẽs glosa pinducta/ dicit: q̃ tẽptare, p eo qõ est pbare dicim⁹: z q̃ hõ vires sue dilectiõis ignorat nisi exprimẽto cognoscat. Primo q̃dẽ dicit tẽptatio in cõi, pbatio ad acceptionẽ exprimẽti sciẽtie vl ignorãtie: z sic dicit Aristo. q̃ tẽptatoz imitatoz est dialectici: z pbat tẽptãdo circa cõia: quib⁹ scitis nõ de necessitate scit ars/ sed quib⁹ ignoratis de necessitate ignorat. Et ille est tẽptatoz q̃ nõ accipit exprimentũ nisi ignorãtie. Et ẽ tẽptatoz q̃ tẽptat circa, pria pncipia singulo⁹/ ex qbꝰ de necẽsitate seq̃t ꝯclusio z scia q̃ ẽ effect⁹ z habit⁹ ꝯclusiõis: Et hec tẽptatio accipit exprimentũ scie z ignorãtie: Propria eñ sũt quib⁹ scitis de necessitate scit ars: z quib⁹ ignorat⁹ de necessitate ignorat. Scõo mõ dicit tẽptatio, pbatio ad exprimentũ electiõis/ z inclinatiõis volũtatis ad id qõ intẽdit tẽptator: z sic dicit temptare hõ hominẽ/ q̃ nititꝰ inclinare eũ ad voluntatẽ suã: Et angelus bonus hoiem eodẽ mõ: z angel⁹ malꝰ hoiem. Et sic dicit mgr̃ hugo de tẽptatiõe diaboli q̃ tẽptatio est impulsus ad illicitũ: tẽptatio aũt angeli boni/ vel hois boni ad illud qõ licitũ est impellit: z est pduasiua ibi inclinatio voluntatis siue inductio ad id qõ intẽdit pduadẽs ãgel⁹ vel hõ. Tertio mõ dicit tẽptatio/ pbatio p difficilia ad acceptionẽ exprimẽti dilectiõis vel fidelitatis: Et hõ mõ dicit Eccl. vj. a. Si est tibi amicus fidelis in tẽptatione possidẽ illũ z sit q̃si aĩa tua. Quarto mõ dicitur tẽptatio/ pbatio p difficilia ad acceptionẽ exprimẽti: qõ de viribꝰ dilectiõis z fidelitatis nõ ipe tẽptator z pbator accipiat/ sed tẽptatus z pbatꝰ: vt se sciz z vires suas cognoscẽs plus de deo pñsumat Et sic accipit illud Sap. iij. Deus tẽptauit illos: z inuenit eos dignos se: hoc est: inuenire se fecit p experimẽtũ. Et illud Tob. xij. c. Quia placuisti deo necesse fuit vt tẽptaret te: hoc est, pbatũ te tibi ostenderet. Et illud Deut. xiij. a. Tẽptat vos deus/ vt sciat: hoc est/ vt scire vos faciat an diligatis eum. Quinto modo dicit pbatio p exercitiũ operis: vt accipiat experimentũ potestatis siue facultatis in opere. Et sic tẽptatur manus vtrũ sit potens ad rendendũ: z securis/ vtrũ sit potens ad incidendũ: et iumentũ/ vtrũ portes sit ad laborãdũ. Luc. xiiij. d. Juga boũ emi quinq; z eo probare illa. Et sic etiã temptat se homo in virtute qua re potestatis sit: cũ

M

exercet se ad opa virtutū. Et sic accipit Dañ. j.c. vbi daniel dixit ad eunuchū. Tēpta nos obsecro decē diebꝫ: z da nobis legumina: z sicut videris facum seruis tuis. Et sic ertiā accipit illud Ecclī. xxxiij. b. Qui nō est temptat⁹/ qualia scit: hoc ē: qui virtū suarum experimentū non accepit/ qualia potest scire de seipso. Sexto modo dicit temptatio strictissime tactus demonis: obseruatio diaboli/ eius insidiatio z circumuolatio/ qz tota die cōtinue instat ad homis deceptionē. Et sic accipit. j. petri v.c. Aduersarius vester diabol⁹ tanq̄ leo rugiēs circuit/ querēs quē deuoret: cui resistite fortes in fide. Luce. xxij. c. dixit dominꝰ symoni petro: Symon/ ecce sathanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticū: ego autem rogaui p̄ te vt nō deficiat fides tua: z tu aliquādo cōuersus cōfirma fratres tuos. Unde Ebr. ij. in. xxiij. homelia sup Johan. sic dicit: Multū diabol⁹ iniacet vndiq̄ vastās salutem nostrā: oportet igit vigilare/ z insomnes esse vtiq̄: z vndiq̄ parietibꝰ insistere/ z cohibere vehementia eꝰ. Si em̄ paruā quandaz assumpserit temptationē: amplum sibi ipsi cōstruit de reliquo introitum/ z tota introducit paulatim suam virtutem. Si ergo cura aliqua nobis est salutis nostre: neq̄ in paruis ei cōcedam⁹ eū superuenire nobis: vt ab his ea que magna p̄ uenientes pstringamus: terenim vltime demēte est: illum quidem tātum monstrare studiū vt nostrā perdat animam. Nos vero p̄ter nostrā ipo p̄ salutem resistendi ei neq̄ paruā introducere mēsurā. Et b̄ solo modo q̄ramus hic de temptatione. Ad p̄mū ergo dicēdum: q̄ deus non temptat vt ipse experimentum accipiat/ sed vt temptatus sue virtutis experimētū accipiat z cognoscat quid de deo p̄esumere valeat. Dicit em̄ Gregoꝰ. q̄ tanto altiori spe quis in deum resurgit/ quanto plus z fortiora pro nomine ipius gtulerit. Ad aliud dicendū q̄ ea/ que sūt in nobis voluntaria nō cognoscit demon anteqū fiāt ex ideo persuasiua z inclinatiua tēptatione vtitur ad experiendū/ vtrū voluntas nostra inclinet ad eligendū id qđ vult: z hoc ex̄sse dicit Gregoꝰ. super illud Job. xviij. b. qui abscondit decipulā sup semitam: dicēs/ q̄ semita eozdis inclinatio eozdis est: sup quā diabolus abscondit decipulā temptationes/ vt facilius decipiat. Ad vltimū iam patet solutio: hoc em̄ intelligit de temptatore qui est temptator. Dialecticē tēptat circa cōia: z de tali tēpratione nō loquimur hic.

A Mēbrū. II

Queritur quis sit temptator

Q diabol⁹ sit tēptator Arg. primū

Lōo querit quis sit temptator. Et videtur q̄ solus diabolus. j. ad Thes. iij. b. super illud: Ne forte tentauerit vos is qui temptat: glosa: diabolus/ cuius officiū est temptare.

Argu. 2m

Adhuc: Hieronymus. iij. li. sup Hieremiā ca. xvj dicit sic. Quicqd peccam⁹: quicqd die z nocte facimus z malorū operū perpetramus: Imperiū est demonū: quinimo nobis dant requiē z semp ipelluntur delicias augere delicta z cumulū facere peccatorū. Cum ergo omnis tēptatio pulsatio est ad illicitum/ siue ad peccatū: videt q̄ nō sit tēptator nisi demon.

Arg. 3m.

Ad idem faciūt auctoritates in p̄cedenti articulo adducte de Ebr. z. j. pe. v. z Luce. xxij. In quibꝰ omnibꝰ expresse dicitur: q̄ sathanas siue diabolus est qui temptat.

Arg. 4m

Adhuc Job. j. z Job. ij. expresse habet: q̄ dñs licentiā dedit sathanā ad temptandū Iob. Cū ergo non sit temptator nisi cui deus dat licentiā tēptandi: videt q̄ diabolus solus sit tēptator.

Ar. 5m

Adhuc Matth. iij. accedens tēptator dixit ei: Nomen tēptatoris nō cōuenit/ nisi ei cuiꝰ officiū est tēptare: sed sicut dicit glosa p̄ inducta/ solius diaboli est officiū tēptare: ḡ solus diabolus est tēptator.

Arg. 6m

Adhuc: Aut ille tēptator est qui licentiā dat tēptandi: aut qui exercet actū tēptationis: sed nō est tēptator qui dat licentiā/ dicit Gregoꝰ: Jaco. j. b. Nemo cū tēptat dicat/ q̄m a deo tēptatur: deus em̄ intēptator malo p̄ est: itaq̄ enim nemīne tēptat: ergo relinquit p locū a diuisiōe: q̄ solus diabolus tēptator sit: z q̄ ille exercet actū tēptationis.

In ꝓtrariū

Sed cōtra ibidē dicit: Unusquisq̄ tēptatur a cōcupiscentia sua: abstractus z illectus.

Argumētū primū.

Adhuc dicit: q̄ mūdus/ caro/ demonia tēptant. j. Joh. ij. c. Omne qđ est in mūdo aut est cupiscētia carnis/ aut cupiscētia oculoꝝ/ aut superbia vite ergo nō videt solus esse temptator sed tres.

Arg. 2m

Jurta hoc querit: vtrū deus inducat aliquam tēptationē. Et videt q̄ sic Matth. vj. b. Et ne nos inducas in tēptationē: hoc em̄ frustra a deo peteret si nullꝰ a deo in tēptationē induceret. Sed cōtra glosa ibidē: In tēptationē inducī/ est tēptatione frangi/ z tēptatione superari: z hoc nō facit deus sed potius diabolus vel cupiscētia: ergo videt q̄ deus nō inducat in tēptationē.

I. questio incidens

Argumētū q̄ sic

In ꝓtrariū

Arg. primū

Adhuc. j. ad Corinth. x. c. Fidelis deus/ qui non patit vos tēptari supra id qđ potestis: sed facit cū tēptatione puentū/ vt possitis sustinere: ergo videt q̄ dei est adiuuare cōtra inductionē in tēptationē: nō ergo inducit aliquē in tēptationē.

Arg.

Ulterius querit de hoc qđ. ij. sententia p̄ dist. vj. ca. vltimo dicit Origē. sic Puto sane/ q̄ sancti repugnātes aduersus istos incentores z vincētes/ minuāt exercitū demonum vel vt q̄plurimos eoꝝ interimāt: ne vltra fas sit illi spiritui/ qui ab aliquo sancto caste z pudice viuēdo victus est/ itez aliū hominē impugnare.

II. questio incidens

Arguméti

Hoc eni nō videt esse verū: qz deus puidētia sua tēptationes ordinauit z fieri pmittit ad exercitiū virtutis fidelitū: sz in naturis rātus est ordo/ vt in. iij. de aīa dicit Aristo. q̄ natura nec indiget necessarijs: nec habūdat superfluis. In opibꝰ aūt dei maior ordo est ergo in operibus puidentie diuine nō est habūdantia superfluꝰ: superfluū aūt est facere p plures qđ fieri pōt p. vnū: sed idē demon qui victus est ab vno/ ad huc pōt tēptare alios: ḡ superfluū est illū rēmouere a pugna/ z alteri licentiā dare impugnādi.

In ꝓtrariū argumenti

Sed hoc iterū videt esse ibi q̄ fm moderamen iusticie/ equale deberet esse pondus belli inter ipugnātes et impugnatos: sed boies impugnati per mortē cōtinue diminuunt: si ergo exercitꝰ demonū nō diminueret per victoriā hominū/ inequale esset pondus belli inter demones z homines: per victoriā aut̄ qua vincunt diminuūtur.

B Solutio mēbri. II.

Solutio: dicendum ad primo quesitū: q̄ diabolus p̄ie loquendo tēptator est triplici ratione. Prima est: quia inuidie p̄prium est impugnare bonos: z dicitur Sap. ij. d. Inuidia diaboli intrauit mors in orbem terrarum hoc est peccatū/ quod est mors anime. vnde sicut superbia exerit se contra deum: ita sicut dicit Augustinus in libro de sctā virginitate: Inuidia que

pedisse qua ē supbie impugnauit z tēptauit hominem ne ad beatitudinē ascēderet/ vnde ipse excideret. Scōa rō est: quia obstinatus est in malo/ sicut bonus angelus p̄firmatus est in bono. Unde ij. Sniarū distin. vij. ca. Supra dictū est: Dicit magister: Sic mali adeo per malicia sūt obstinati/ q̄ bonam voluntatē habere siue velle nō valent: z si bonum sit qđ aliquādo volūt: volunt eniz aliquādo aliqđ fieri: qđ deꝰ vult fieri: z vtiq̄ illd bonū ē z iustū fieri: necn̄ cū bona volūtate illud volūt nec bn̄ illud volunt: Sed obstinati, p̄ium ē/ irasci cōtra omne bonum z impugnare illud: z cū diabolꝰ sic sit obstinatus: suū p̄prium ē z temptare z impugnare bonos. Tertia ratio est: quia p̄me temptationis/ que facta est ad adā z euā/ diabolꝰ fuit inuentor: z ab illa temptatione possibilitas temptādi in omnib ex orta est z creata: Unde cū virtus p̄me temptationis in omnibus aliis temptationibꝰ sit/ z tempter: vt dicit Augustin⁹ in. xij. super Gene. diabolus p̄prie tempratoꝝ est/ qui p̄me temptationis est inuentor.

Ad. I. ar. in contrariuz

Ad primū ergo dicendū qđ in cōtrariū obijcitur: q̄ vnus solus est temptator: sed obiectū z materiā temptatiōis aliqñ accipit a concupiscentia carnis: z sic sicut ab instrumēto/ nō sicut a temptatore ꝺz. Jaco. j. b. q̄ vnusq̄sq̄ temptatur a cōcupiscentia sua abstractꝰ ab incōmutabili bono: z illectus libidine boni cōmutabilis.

Ad 2m.

Aliquādo accipit obiectū z materiā tēptationis a spectaculis mūdi. s. in diuitijs z honozibus: Aliquādo accipit a seipso in supbia z inuidia z ira et sic dicit q̄ plura sunt temptantia instrumenta liter z sicut obiecta: vn⁹ tamē est qui hec oīnia mouet sicut primus temptator. Qualiter autem deus tempret siue p̄ber in p̄cedenti membro huius

Ad. I. qōnē incidentem

questionis determinatū est. Ad id qđ vlterius queritur: vtrū deus inducat aliquem in temptationem: dicendum q̄ nō p̄prie: nō enim est causa malicie: sicut p̄bat obiectio: nec ē causa q̄ aliquis frāgitur vel vincat temptatione imissione malicie: sed quia aliquādo deserit p gratiaz z permittit frangi temptatū confortatione malicie: ideo locuz habet oratio hoc est/ vt nō deserat p gratiam: nec pmittat confortari malicia vsq̄ ad fractionē temptati. Et sic etiam intelligitur dictū apostoli. j. Cor. x. c q̄ facit cum temptatione p̄euentum: qz ipsum exercitium temptationis p̄euentus z profectus est virtutis: Propter qđ etiā sancti facilius sustinēt tēptationem/ ita q̄ aliquādo petant tēptari: in Ps xxv. Proba me domie z tempta me: vre renes meos z cor meū.

Ad. II. qōnē incidēte.

Ad id qđ vlterius querit de verbo orige. dicendū: q̄ satis p̄babile est q̄ ita sit: mariescōm q̄ glosat illō magister ibidē. s. q̄ de illo vitio in quo supatus est ab aliquo sancto/ perfecte non habeat potestatē aliū temptandi decetero. In bellis em̄ humanis sic est: q̄ supatus aliquis ab aliq̄ perfecte: nec illū nec aliū de familia sua eodem bello auder impetere. Propter qđ etiam dicit in. ij. sententia p̄ dist. vj. ca. de lucifero autē: q̄ religata sit potestas luciferi ab eo tempe quo tēptauit xp̄m in deserto/ z victus ē ab eo.

Ad arg. icō trarium

Ad rōnē que adducitur in contrariū/ dicendū: q̄ nō est superfluum qđ ordini iuris z iusticie consonū est. vnde licet per affectum malicie possit alium temptare de eodez vitio in quo supatus est: tamē qz hoc nō cōgruit ordini iuris z iusticie, puidentia diuina nō p̄mittit.

A Mēbrū. III

Querit qui sint modi tēptandi: z quot.

Ertio querit qui sint modi tēptandi: z q̄r.

Prima diuisio tēptationum

t Dicit eni glosa sup Gen. iij. ca. super illud sed z serpens: sic: Tribus modis culpa perpetratur: scz suggestione/ delectatiōe/ z consensu. Primo per hostē: Secundo per carnē: Tertio per spiritū. hostis eni p̄ua suggerit: caro se delectatione subijcit: tandē ipūs delectatiōi p̄sentit. Suggestione peccatū cognoscimus: delectatione vincimur: cōsensu ligamur. Scōm hanc igitur glosam tres sunt modi tēptationis. Adhuc Gregoꝰ. xij. libro moraliū sup illud: Ecce vehemot quē feci tecum Job. xl. b. sic dicit: Fideli famulo dñs cū cras hostis callidi machinatiōes insinuat: omne qđ oppримēdo rapit: omne qđ insidiando circūuolat: oē qđ minando terret: omne qđ suadendo blanditur: omne qđ desperādo frangit: omne qđ p̄mittendo decipit: Scōm Gregoriū ergo ser isti sunt modi tēptationis.

Secunda diuisio

Adhuc. j. ad Coꝝ. x. c. sup illud: Tēptatio nō vos apprehendat nisi humana: Distinguit glosa temptationē in humanā z diabolicā sic dicens: Temptatio hūana est/ vt in necessitate vel p̄essura nō diffidat homo a deo auxiliū humanū requirēdo: humanū enim est in necessitate auxiliū humanū quereret: z ibidem p̄ter christū pati humana tēptatio est: p quā perficit apud deum. Et addit: Item humana tēptatio est: aliter sapere q̄ res se habet cum bono animo. Et subdit: Itē humana tēptatio est cum irritatur quis in fratrē studio corrigendi/ plus tamen q̄ humana tranquillitas postulat. Et addit: Diabolica vo tēptatio est/ nimis amando sententiā p̄priam vel inuidendo melioribus vsq̄ ad precidēde cōmunionis vel scismatis vel heresis cōdende sacrilegiū puenire. Scōm hanc igitur glosam quattuor sunt modi humane

Tertia diuisio

Particula. I. Arg. primū

tēptationis: z vnus diabolice. Queritur ergo de omnib his bonis: z primo de primis qui sunt in glo. sup Gen. Uidetur em̄ q̄ illa diuisio nō oēm modū tēptationis cōprehendat: quia non est idem modus tēptationis xp̄i/ z tēptationis nostre/ z tēptationis primoꝝ parentū: christus enim vt dicit glosa Matth. iij. super illud: Ut tēptaret eū a diabolo: temptabat exterius tm̄: ita q̄ a tēptatione nec eraberetur in corpore/ nec in anima: eo q̄ in neutro sensit aliquid corruptionis. Primi autem parentes trahebant quidē in anima: eua em̄ dubitādo a veritate se elongauit/ z psuasioni serpētis appropinquauit: dubitatio aūt mortus animi est: sed in corpore non fuerūt mori: quia ad temptationē non mouebant nisi corpus corruptū/ quale primi parentes nō habuerūt. Nos autem tēptamur/ z ab hoste/ z trahimur cū corpore z in anima p̄ter p̄mi peccati corruptionē. Cum ergo hos modos glosa illa non distinguat: videtur diuisio illa insufficiens esse.

Arg. 2m

Adhuc: Falsum videtur esse qđ dicit/ q̄ secunda tēptatio sit a carne. Dicit enim Aug⁹. xij. super Gen. ad lram/ q̄ primus motus temptationis est in sensualitate tanq̄ a serpente: Secūdus in inferiori parte rationis tanq̄ in mulierē: Tertius in superiori parte rationis tanq̄ in viro. Inferior aut̄ pars rationis non est caro: ergo secundus modus tēptationis nō est a carne: sicut dicit glosa.

Arg. 3m

Adhuc: Falsum videtur qđ dicit glosa: q̄

delectatione vincimur; nō em̄ vincitur nisi qui victus est: nec victus est nisi qui mortaliter peccauit sed nō omnis delectatio que est in carne/ mortale peccatum est: ergo non est verū generaliter dictū: ꝙ delectatione carnis vincimur. Ulterꝰ queritur de diuisione Gregorij: z queritur quid vocatur oppримendo rapere: hoc em̄ videtur ad violentiam pertinere: sed diabolus nulli potest facere violentiam: Dicit em̄ Gregorius ꝙ debilis est hostis/ qui non potest vincere nisi volentem: et loquitur de diabolo: ergo videtur ꝙ nullum oppримendo rapit. Adhuc Oppressio illa si esset aut esset in corpore/ aut in anima. Si in corpore: ex hoc nihil rapit: quia ex hoc ꝙ oppримit aliquē in corpore vl' interficit/ nō rapit: potest enim anima libere euadere. Adhuc Glosa super illud. j. Petri. v. c. Aduersarius vester diabolus sic dicit: Non est timendus hostis: qui non potest etiā in porcos nisi ex dispensatione cōditoris: ergo nō oppримit nisi licentia a deo acceptra: z tunc nō ipse oppримit/ sed deus. Dicit enim ler ꝙ ille facit cuius auctoritate fit. Si autem refertur oppressio ad animam: tunc plane falsum est ꝙ aliquē oppримit. Dicit enī Gregorius ꝙ potestatem in animam nō habet/ nisi homo eam sibi ex ꝓpria voluntate concesserit. Adhuc queritur de hoc qō dicit: Insidiando circumuolat: Insidie em̄ ponūtur ambulantibus in via publica: In moribus autē via publica/ est via mādatorum dei: et hec non habet periculum/ nec subiacet periculis: videtur ergo ꝙ in hac via non insidiando circumuolat. Adhuc opposita videtur in se continere locutio: Insidiantes enī in loco vno ponunt insidias/ z nō circumuolāt: si ergo insidiatur/ nō circumuolat: z si circumuolat non insidiatur. Adhuc queritꝫ de hoc qō dicit: Omne qō minando terret: hoc em̄ videꝫ esse contra intentionē demonis in temptando: temptādo enim nititur sibi attrahere temptatum z allicere in consensū: minis autē z terroribus aliquis fugatur/ z nō attrahitur nec allicitur: Iste ergo modus nō videꝫ esse de intentione temptatoris. Adhuc queritur de hoc qō dicit desperando frangit: Ex hoc enī ꝙ aliquis desperat nō omnino fractus est: adhuc enim potest resurgere ad penitentiam. Adhuc queritur de eo qō dicit: ꝓmittendo decipit: Eius enim promittere est cuius est dare: sed dicit glosa Matthei. xiij. super illud: hec omnia tibi dabo: ꝙ diabolus nō habet potestatem dandi aliquid: ergo eiꝰ non est ꝓmittere: ergo nec promittendo decipere.

Adhuc videtur ꝙ nō omnes modi machinationis demonis cōtinentur in istis ser: Dicit em̄ Augustinus super Gene. ꝙ demones se quādoqꝫ spectaculis oculoꝝ obiçiunt inuitantes ad vanitates z libidinem: z ideo dicit Gene. iij. a. Uidit mulier lignum qō pulchꝝ erat oculis/ aspectuq; delectabile/ z ad vescendum suaue: qō augustinꝰ dicit factum esse ex hoc ꝙ diabolus obiecit se in fructu ligni oculis mulieris: vt per sensus ad delectationem ligni traheret. Adhuc Gregoriꝰ in dialogo dicit: ꝙ diabolus sedit super folium lactuce vt quandā monialem ad libidinem gustus traheret. Adhuc Augustinꝰ in libro de conflictu vitiorum z virtutum multiplices tangit modos tēptationum/ sm numerum septem capitalium vitiorum: z subdit dicens: ꝙ his modis pie viuētes in xpo diabolus impugnare nō desinit. Et addit/ sed nec his contentus/ ad alia conuertit argumēta: Dum quibusdā in somnijs sepius vera pronūciat: vt eos quādoqꝫ ad falsitatē ptrahat: dum dormientes ante horā vel tempus excitat: vt eos quādo vigiliarū tēpus est/ somno grauissimo deprimat: dum orantes atqꝫ psallentes sibilis/ stridoribꝫ/ latratibꝫ diuersis z icognitis vocibꝫ iactis: etiam lapidibꝫ vel stercoribꝫ terreat: vt eos quocūqꝫ pacto a spirituali opere retrahens/ inanes efficiat: Dū etiaꝫ aliquādo blasphemia tēptat/ vt circa diuina insipidos faciat. Adhuc Aug. in. ij. li. sup Gen. ad lām Mathematici instinctu demonum sepius vera ꝓdicūt: dū ea que ipi facturi sūt/ mathematicis ꝓnunciāt. Uidetur ergo ꝙ multo plures sint modi tēptatiōis qꝫ ser quos dicit Gre.

Adhuc: Suadēdo blandiri/ z ꝓmittendo decipere nō videnꝫ habere differentiā: diabolus enim nō ꝓmittit/ nisi ꝙ suasionē addat vt credaꝫ ꝓmittenti. Adhuc: Hoc qō dicit insidiando circuuolare/ non videtur habere differentiam ad aliquid aliozū: qui enim insidiando circumuolat/ occulte querit nocere oīmodo quo pōt: sed diabolus in omnibꝫ dictis modis q̄rit occulte nocere: ergo in omnibꝫ dictis modis insidiādo circūuolat. Insidiando ergo circūuolare/ nō est specialis modus: sed cōmunis omnibꝫ alijs. Adhuc queritꝫ de tertia diuisiōe que est in glosa. j. ad Lor. x. z primo de b ꝙ glosa distinguit tēptationē humanā z diaboli cam: sicut enī quedā tēptatio est a diabolo/ ita quedā ē a mūdo/ qdā a carne: z sic ptz ꝙ insufficiēs est diuisio. Adhuc si ōz tēptatio diabolica q̄ ad silitudinē tēptatiōis diaboli ē: tūc nihil ē dicta tēptatio diabolica: qz sicut iā habitū est: diaboli non est tēptari/ sed temptare. Adhuc qō dicit: pro xpo pati/ esse tēptationē humanā/ videtur esse falsum: pro xpo pati nō est temptatio/ sed potius virtutis constantie z fortitudinis opus: Adhuc qō dicit: in piculis querere humanū consiliū/ nō est temptatio/ sed actus prudentie virtutis. Adhuc: in piculis se committere discrimini postposito consilio humano pōt haberi/ qō est temptare deū: z hoc est peccatū mortale: g̃ oppositū eius/ scz q̄rere consiliū humanū in piculis/ est meritū z obedientia precepti Deut. vj. c. Non tēptabis dōm deum tuū. Adhuc. ij. ad Lor. xj. g. Damasci ꝓpositus gētis arethe regis custodiebat ciuitatē damascenoꝝ vt me cōprehēderet: z a fratribꝫ submissus sum in sporta p murū: z sic euasi manus eiꝰ: nec hoc reputaꝫ tēptatio/ sed prudētia aplī: cū tñ in piculis q̄reret cōsiliū humanū. vñ glo. ibidē: fugiat minister xpi sicut ipe xps in egyptū fugit: fugiat q̄ specialiter queritꝫ dum p aliquos firma est ecclesie salus. Adhuc: Pbs in ꝓmo topicē. si vnū oppositoꝝ est multiplex/ z reliquū: sed tēptatio humana z diabolica ediuerso diuidūt tēptationē: ergo sunt opposita: tot ergo modi deberēt esse diabolice tēptationis quot sunt humane: z hos non ponit glosa: g̃ est insufficiens.

Gratia huius vlterius queritꝫ: qd sit temptare deū. Si enī hoc est vt quidā dicūt/ petere miraculū, ꝓter sefieri: tunc multi sanctoꝝ tēptauerūt deū sicut ipe petrus/ qui petuit suscitationē cognati cesaris. Si autē est/ vt quidam alij dicunt; offerre

se piculo: cū possit haberi ꝓsilium bonum de euasione: tūc carberina z sebastianus tēptauerūt deū/ qui se piculis obtulerūt: z vincētius qui datiano dixit: Insurge g̃ z toro malignitatꝫ spū debachare: videbis me plus posse qui tozqueoz/ q̃ possis ipe q̄ tozques. Ulterius queritꝫ: si aliquis est pfectus in tēptationibꝫ, ꝑter que deus sanctos temptari ꝓmittit: hoc eni videꝫ ex hoc qō dicit ꝓma ad Lor. x. c. quia facies cū tēptatione puentū. Solutio dicendū: ꝙ prima diuisio dans est penes gradus tēptationis/ quibꝫ coniūmaꝫ pctm̄ in nobis: qui sunt tres vt dicit Augꝰ in. xij. sup Gen. scz sensualitatis/ z inferioris partis rōnis/ z superioris. Sensualitatis ab hoste: Inferioris partis rationis a carne: superioris partis a spiritu: Et quia non sunt nisi tres gradus: pater ꝙ sufficiens est diuisio. Ad primū ergo qō contra obꝭcitur dicendū: ꝙ tēptatio primo ꝓ parentū/ z temptatio xpi reducitꝫ ad illam q̄ est de suggestione hostis: Suggestio enī triplex est: scz exterior trīm: z sic fuit tēptatio in christo Et prim exterior/ z prim interior: qn̄ scz aīa inclinaꝫ ad verba suggerētis: z sic fuit in eua. Et prim exterior: z cōplerio interior: qn̄ ad exteriorē suggestionē demonis z inclinaꝫ aīa/ z trahit ꝑ ꝓpliceris corꝑ

Ad 2m Ad aliud dicendū: ꝙ inferior portio rationis eo ꝙ est circa carnalia z vicina carni dicitur caro: qz facile emolleꝫ scit: z hac rōne etiam dicit mulier/ qz emollit supiora rangꝫ virum. Ad aliud dicendū ꝙ omnis delectatio q̄trum est de se/ vincit z ligat vinculo trahente: q̃uis nō liget vinculo obligante ad mortē eternā. Propter qō dicit phs in. vij. etb. ꝙ incōtines vi passionis extrahit a regimine mentis: ita ꝙ nescit facienda quēadmodū oportet eum scire: sicut qui stat in fumo oculis apertis: videt q̄dem/ sed nō videt quēadmodū oportet eum videre. Ad id qō vlterius queritꝫ de diuisione Greg. dicendū: ꝙ illa datur ꝑ modos machinatiōis diaboli. Illi enī sunt vel in ꝓsperis/ vel a duersis. In aduersis dupliciter: scz respectu ꝓsentis aduersitatis/ vel future: si respectu future tunc est ille modus q̄ dicit: minādo terret: z hoc fit/ qñ alicui incutit timorē defectus corporis/ vel tpalium/ vel ne possit ꝓseuerare: z sic retrahit a ꝓposito seruiēdi deo. Si autē est respectu ꝓsentis aduersitatis: tunc nō pōt esse nisi de nimia tristicia mali iminētis. Et b ē vel malū culpe/ vel malū pene: z si est malū culpe/ tūc desperādo frangit: si est malū pene/ tunc oppримēdo rapit. Et dico nimiā tristiciā respectu ꝓsentis mali culpe/ vel pene: quia moderatio tristicie non est temptatio/ sed potius virtus penitentis. ij. ad Lor. vj. Seculi tristicia mortem operatur: tristicia aūt (que sm deū penitentia est/ in salutē stabilē operatur. Si autem temptat per ꝓspa: tunc temptat sm conuersionē ad cōmutabile bonum: z hec conuersio dupliciter consideraꝫ: scz vel generaliter ad qcūqꝫ cōmutabile bonū: vel specialiter ad hoc bonum vel illud. Si generaliter: tunc insidiando circūuolat: Et tunc insidiari nihil aliud est/ nisi observare omnem modum vt inclinet ad illectionem boni cōmutabilis: et per hoc abstrahit a desiderio boni incōmutabilis. Si autem est specialiter ad hoc bonum vel illud: tunc aut est respectu ꝓsentis boni/ vel futuri: si respectu ꝓsentis: tunc suadendo blanditur: Et tunc suadere nihil aliud est/ nisi rōes assignare ex parte necessitatis humane/ quare hoc bonū apperendum sit: vt sub obtentu necessitatis ingerat voluptates: Si vero est respectu futuri: tunc promittēdo decipit/ vt sub spe ꝓmissionis aliquod illicitum committatur: sicut ē illud Matthei. iiij. d. Hec omnia tibi dabo/ si cadēs adoraueris me. Sic ergo accipi possunt modi quos ponit Gregorius. Quidam aūt sic distinxerunt: ꝙ temptatio diaboli vel est sm vires apprehensiuas/ que per extensionem fiunt practice: vel est sm vires motiuas. Si est sm apprehensiuas: aut est ex parte phātasie/ sm ꝙ accipit a sensu multitudinē sensibiliū: z tunc dicunt/ ꝙ insidiando circumuolat vt per aliquid sensibiliū decipiat. Si autem ex parte phantasie/ sm ꝙ mouet cōcupiscibilem: tunc dicunt ꝙ suadendo blanditur vt concupiscibilez illiciat. Si autem est ex parte motiuarum tantum: tunc aut est sm actum irascibilis: aut sm actum concupiscibilis. Si ꝓmo modo: tunc est aut contra actum fortitudinis/ aut cōtra actum spei: ille enim due virtutes sunt in irascibili. Si est contra actum fortitudinis: tunc dicunt ꝙ oppримēdo rapit. Si est contra actum spei: hoc dicunt esse dupliciter: Si enim contra actuꝫ spei est/ sm ꝙ spes ē futuri boni expectatio: tunc dicūt ꝙ promittendo decipit: Si autē contra actuꝫ spei sm ꝙ ē spes venie de ꝑpetrato malo: tūc dicūt ꝙ desperando frangit. Isti dicunt: ꝙ cōtra actuꝫ rationis nulla machinatio est: quia sicut supra habitum est: diabolus supra rationem immediate nihil potest: z si potest/ potest mediante phantasia. Isti etiā dicunt: ꝙ licet machinari possit contra actum fortitudinis: tamen nō potest machinari cōtra actum iustitie/ ꝙ ille in ratione est: z eadem ratione nō potest machinari contra actum prudentie: quia illa etiam simpliciter in ratione est. Dicūt etiam: ꝙ si machinatur contra actum temperātie que est in concupiscibili: hoc non est/ nisi sm ꝙ concupiscibilis ordinata est ad bonum vt nunc: z hoc ex seipso suspectum est. Unde si machinatur contra hoc: tunc suadendo blanditur. Dicunt etiam: ꝙ licet machinetur contra actum spei: tamen non machinatur contra actum charitatis: quia charitas in voluntate rationabili est: supra quā vt supra habitum est/ demon nō potest. Dicunt etiā adhuc ꝙ fides in ratione z in intellectu est: z si diabolus machinatur contra illā: hoc non potest facere immediate/ sed per phantasiam phantasticis rationibus: z sic machinatio eius reducitur ad illam que est: insidiando circumuolat. Sic ergo dicunt sufficierem esse diuisionem Gregorij. Ad primū ergo qō contra obꝭcitur dicendū: ꝙ oppressio illa non sonat in coactionē voluntatis omnimodā/ sed occasionalem: qō fit/ quādo multa mala ingeminantur alicui: vt ex multis amittat virtutē mā suetudinez tranquillitatꝫ: sicut fcm̄ fuit in beato Iob in quo vno nuncio referente mala/ alius superuenit peiora nuncians Ad aliud dicendum: ꝙ oppressio illa ordinatur ad voluntatem z rationem: sed sicut dictum est: occasionaliter: z nō coactiue: si enim coactiua esset: non esset temptatio siue machinatio/ sed violentia. Ad aliud dicendum: ꝙ temptatio diaboli nō potest esse in aliquid/ nisi ex licentia conditoris: sicut dicit glosa. j. petri. v. ca-

B Partic. II. Arg. pmus

Argu. 2m.

Argu. 3m.

Argu. 4m.

Argu. 5m.

Argu. 6m.

Argu. 7m.

Argu. 8m.

Arg. 9m

Argu. 10m

Argu. 11m.

Arg. 12m

Arg. 13m

Arg. 14m

Arg. 15m

Arg. 16m

Arg. 17m

Arg. 18m

C Parti. III. Arg. primus

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Arg. 6m

Arg. 7m

I. questio incidens

II. questio incidens

D Solo mē bri tertij.

Ad primā particulam Arg. primū

Ad secūdā particulam

E Ex alios suf ficiēta diui sīōis greg.

F Ad. II. pticā Arg. pmus

Ad 2m.

Ad 3m.

mẽ quia diabol⁹ tẽptãdo nõ temptat intuitu obe/dientie creatoris/sed potius ꝑ intuitu malicie,ꝓpie exequẽde;ꝓter hoc oppressio ⁊ raptus dicũtur es/se diaboli/⁊ nõ dei/dãtis licẽtiam. Ad Ad 4m. aliꝺ dicendũ:ꝙ licet in via mãdatoꝝ/que recta ẽ/non sit periculũ ex ipsa via tñ ex scãdalis/que fũt iuxta vi/am/⁊ insidijs multa ꝑicula fũt:sicut ꝺr in ps. 139 Juxta iter scandalũ posuerũt mihi: Et in illis cir/cumuolat insidiando. Est etiã via vt dicit Grego. sup illud Job.xviij.b. Qui abscondit decipula su/per semitã:ꝙ via dicit inclinatio cordis ad deside/rabilia siue delectabilia:in qua via homo sepe ca/dit in ꝑiculum:sicut ꝺr ꝺ.puerb.xiiij.b. Est via q̃ vi/detur homi recta ⁊ nouissima eius ducũt ad interi/tum. Et in hac via sepe diabol⁹ insidiando circũ/uolat obnubilãdo rationẽ/ne possit discernere rec/tum:⁊ illiciendo volũtatem ad libidinosũ:⁊ sic ab Ad 5m ducat a via recta mãdatorũ. Ad aliud dicendũ ꝙ circũuolare ꝺr:qz ꝑ multa/⁊ no ꝑ vnum insidia/tur ad similitudinẽ eorũ qui in via ꝑ multo s er/in multis ponũt insidias:vt si vnũ ꝑiculum viatoꝝ euadat/incidat in alterũ. Ad aliud dicendu ⁊:ꝙ hoc ꝓceder et/si ꝑ minas effugaret a se:sed hoc nõ intendit diabol⁹;sꝫ ꝑ minas intẽdit effugare a deo Ad 7m. vt sibi a ꝓpinquẽt. Ad aliud dicendũ:ꝙ fra/ctio desperatiõis nõ sonat in oĩmodam impossibi/litatem redeundi ad salutẽ/sꝫ sonat in corruptio/nem ordinis ad hoc ꝑ qõ oĩnia peccata remittunt ꝑ misericordiã dei ad qõ bono ordine ordinat pe/nitens ꝑ spem:Desperãs autẽ in eodẽ ordine fra/ctus ⁊ corrupt⁹ est ꝑ desperationẽ:sicut ꝑz in ver/bis cayn ge.iiij.b. Maior est iniqtas mea q̃ vt ve/niam merear. Ad aliud dicendum:ꝙ diabolus Ad 8m. nihil põt dare:sed fallaci ꝓmissione,ꝓmittit nõ ve/ra:⁊ ideo ꝺr/ꝙ ꝓmittendo decipit:sicut Hen.iij.ꝓ/misit eue:ꝙ futura esset sicut de⁹/scies oĩa:sed de Ad 9m cepit eã. Ad aliud dicẽdũ:ꝙ mlti fũt ꝑticulares modi machinatiõis:sꝫ i cõi reducũtur ad sex sicut patet ex assignatiõe duplici diuisiõis/que in ꝓnci/pio ist⁹ solutiõis dicta est. Siue em̃ demõ imisce/at se saporib⁹ ciboꝝ siue sanguini humano: siue alijs exterioꝝ ib⁹/interioꝝ ib⁹/totũ reducit ad il/lam machinationẽ q̃ dicit:suadẽdo blandit:In oĩ/bus em̃ illꝫ illicitã ꝙuersionẽ ad bonũ cõmutabile Ad 10m. intẽdit ꝑsuadere. ꝓter idem patet solutio ad di/ctum Grego. quia ꝑ cibum lactuce sua dendo blã/diebat mulieri. Ad aliud dicendũ ꝙ vicia capitalia ⁊ filie eorũ/q̃ ponit Greg. Job.xxxij. in glosa:li/cet multa sint particularit/tñ duplici mouẽt obie/cto.s.apparẽt/bõi ⁊ apparẽt/mali:vt ira ẽ̃ appens Ad 11m. malũ:⁊ sꝫr acidia:⁊ similiter inuidia: Gula ꝺr ⁊ lu/xuria ⁊ auaricia in apparẽs bonũ. Et ideo tẽptatio/ire/acidie/⁊ inuidie reducunt ad illã machinatio/nem/que est:minando terret. Ira em̃ insurgit cõ/tra apparentem examinationẽ siue irritationem. Accidia ꝺr ad difficultatẽ cultus dei ⁊ seruitij mi/natur in corde: Inuidia ꝺr minat impedimentuꝝ excellentie/vel ꝑspicuitatis ꝓprie ex bono ꝓximi ꝓuenire. Unde omnia ista minando terrent: alia vero peccata capitalia/que sunt per conuersionez ad bonum vt nunc/siue apparens/omnia comp/henduntur sub illa machinatione que est suaden/Ad 12m. do blanditur. Ad aliud dicendum:ꝙ in somnis vera ꝓdicere/⁊ ante tempus excitare/ad machi/nationẽ reducũt que est:ꝓmittẽdo decipe: Bonis em̃ quibusdã ꝑspicuis,ꝓmittit futura maiora. Ca/tratibꝰ ꝺo vel ictibꝰ inquietare ꝑsallentes/reducit ad id qõ est cõminãdo terrere:blasphemia aũt ꝓ/uenit ex infidelitate:⁊ ideo siẽ obnubilat circũuolã/do per insidias fidem/vt ꝓtrahat ad infidelitatẽ: sic etiã insidiãdo circũuolat vt ꝓtrahat ad blasphe/miã. Ex aũt mathematici vera dicunt/vt aliqñ Ad 13m decipiãt:⁊ ꝙ in somnijs vera reuelanꝫ vt postea fal/sitas ingerat:ad illã reducit que est ꝓmittẽdo de/cipere. Ex his patet responsio ad sequẽtia duo Ad 14m et 15m arguẽta. Ad id qõ queritꝫ de tertia diuisione/ B dicendũ:ꝙ humana tẽptatio dicit ibi que fit i his Ad.III.ꝓ/culam sine quibꝰ non est infirmitas humana: Diabolica aũt ꝑsumptio in his que fiũt contra ꝓceptũ deiq̃ quenit ex contẽptu ꝓcepti ⁊ ꝓcipientis: Et ꝓter hoc in glosa non ponit diabolica temptatio:/sed diabolica ꝑsumptio:⁊ humana temptatio ⁊ angelica ꝓfectio. Et dicit ꝑsumptio diabolica quã suaꝺet diabolus nõ infirmitas humana:⁊ que est ad imitationẽ diaboli in ꝓtinacia ꝓfectionis. Angelica ꝺo ꝓfectio:vt dicit glosa est:in nullo errare/sed deo ꝓ⁊ casto amoꝛe semꝑ inhereꝛe:vt ꝺic Aug⁹ Infirmitatis ꝺo humane/est tẽptari. Et hec tẽptatio que cadit in humanaz infirmitatem:aut est ꝓ bonis anime:aut ꝓ bonis alijs. Si ꝓ bo/nis anime:tunc est in ꝑiculis/que ꝓ bonis ani/me retinendis sustinemus: Et tunc est duobꝰ mo/dis:homo enim in ꝑiculo aut haber ꝓssibilitatem euadendi ꝑiculũ:aut non. Si est cum ꝓssibi/litate euadendi ꝑiculũ:tunc est illa quã dicit glo/ꝙ in necessitate vel ꝓessura nõ diffidat homo de deo/auxiliũ humanũ querẽdo. Si aũt est in ꝓssi/bilitate euadẽdi ꝑiculũ:tũc est illa quã dicit glo/sa. Pati ꝓ christo/hũana temptatio est. Et ideo dicit glosa:ꝙ ille due temptationes sunt per quas ꝓficitur apud deum:nec dicuntur temptatiões nisi quia sunt interrogationes infirmitatis huma/ne/vtrum constanter deo adhereat. Si autem tẽ/ptatio est ꝓ bonis alijs/ad infirmitatẽ tamen hu/manam pertinentibꝰ:tunc multiplicatur ꝑm tres vires que referuntur ad opus huius vite. Et illa quidem que est aliter sapere q̃ res se habet/cum bono animo non vsqz ad singularitatẽ sensus con/dendi scḣismatis vel hereseis:supra est penes opus rationis: Illa ꝺo que amare est ea sine quibus vi/ta ista non ducitur:sumpta est penes opus concu/piscibilis: Illa ꝺo cum quis trascitur in fratrem studio correctionis/plus tamen q̃ tranquillitas humana postulat:sumpta est penes opus trascibilis. Et sic patet quomodo termiatur:⁊ ꝙ sufficiens sit diuisio humane tẽptationis. Patet etiã Ad primũ solutio ad obiecta: humana enim temptatio non diuiditur contra diabolicam temptationem/sed contra diabolicam ꝓsumptionem:⁊ ideo non o/portet/ꝙ si vna est multipler ꝙ alia:licet enim quedã temptatio sit a carne/quedã a mundo;semper tamen sunt in his que pertinent ad ꝓsentem vitam. Ad aliud dicendum:ꝙ non dicitur dia/bolica temptatio/ꝙ sit ad similitudinem tempta/Ad 2m tionis diaboli:sed dicitur diabolica ꝓsumptio: ꝓpter rationem que dicta est. Ad aliud dicen/Ad 3m dum:ꝙ ꝓ christo pati/non dicitur temptatio; nisi ꝓ tanto;quia est interrogatio infirmitatis

humane/vtrum constanter deo adhereat:vt ꝺm Ad 4m dictum est. Ad aliud dicendum:ꝙ querere con/silium humanũ/prudentie virtutis est:⁊ mẽ ratiõe ei⁹ ꝙ dicit in periculis interrogatio/infirmitatis Ad 5m hũane est:et ex hoc accipit nomẽ tẽptatiõis. Ad aliud dõm:ꝙ in ꝑiculis vbi grex ꝙrit/⁊ nõ pastoꝛ nõ potest homo confugere ad auxiliũ humanũ et euadere;sed tunc habet locũ qõ ꝺicitur Joh.x.b. ꝑ pastoꝛ bonus ponit animã suã ꝓ ouibus suis. Sed vbi querit pastoꝛ/⁊ nõ grex:potest ⁊ debet confugere ad cõsiliũ hũanũ/et euadere:quia tunc grex aliũde hꝫ cõfortationẽ: Et sic effugit paulus. Ad 6m Per hoc patet solo ad sequens: Iste em̃ est sen/Ad 7m sus glose/que inducit ibidẽ. Ad vltimũ qõ de pho obiꝯit/patet solo per añdicta:quia nõ opoꝛ/tet ꝙ multipler sit ꝓsũptio diabolica/cũ nõ op/ponat hũane temptatiõi que multipler est. Ad D Ad.I.q̃stio/nẽ incidẽte id quod vlterius querit:quid sit tẽtare deũ:ꝺõm ꝙ �𝔣m glosam deut.vj. Deũ temptat qui habens quid faciat/sine ratiõe cõmittit se⁊ fidẽ ꝑiculo:vo/lens experiri vtrũ possit liberari a deo. Et ideo tẽ/ptatio dei supponit tria:scz postulationẽ miraculi sine rõne vtilitatis:et ꝙ cõmittat se/vel fidem pi/culo:⁊ ran q̃ ꝑ hoc velit expiri vtrũ deo sit creden/dum. Uñ impfecta fides est in corde temptantis deũ. Et hoc exꝓsse ꝺicit glosa sup illũ versũ. Ubi me temptauerũt patres vestri.ps.xciij. Dicit em̃ ꝙ dolose miraculũ postulauerũt/in corde nõ cre/dentes. Hoc etiã patet ex ipa serie histozie.exod. xvj. vbi dubitantes vtrũ de⁹ posset dare panẽ in/deserto/⁊ parare mensã populo suo;remiserũt no/ tam imperfecte fidei/dicentes. Est ne deus in n o/bis. Ad id qõ vlteri⁹ queritꝫ de ꝓfectu tẽpta/Ad.II.q̃stio/nẽ incidẽte tiõis/ꝺõm:Licet ad multa valeant temptatiões tamẽ beda assignat quattuoꝛ ad que ꝑtinẽt valẽt: sc̃z ad delicti emũdationẽ: Et hui⁹ exemplũ ꝺicit esse maria sozoꝛẽ moysi. Nume.xij. Et ad virtutũ ꝓbationẽ ⁊ hui⁹ exemplũ ꝺicit esse in Job ⁊ to/bia. Et ad humilitatẽ ⁊ experimentũ ꝑprie fragili/tatis ⁊ virtutis:⁊ hui⁹ exemplũ ꝺicit eẽ in paulo ij.ad Coꝛ.xj. Et ad gloriã dei manifestandam:⁊ hui⁹ exemplũ ꝺicit esse in ceco nato Joh.ix. Glosa tamẽ sup Matḣ.iiij. sic ꝺicit: Omnib⁹ que in mũ/do sunt vt armis vtiꝛ diabolus cõtra nos: Nam nihil est in mundo sicut ꝺicit.j. Joh.ij.c. nisi con/cupiscentia carnis/cõcupiscentia oculoꝝ/⁊ super/bia vite. In his em̃ tribus oĩa genera tẽptatio/num cõprehenꝺunt. Sed sciendũ ꝙ glosa illa nõ ꝺistinguit ꝑciales modos tẽptationis sꝫ gña tẽ/tationũ distinguit penes gñalia obiecta ⁊ gñales fines pcõꝝ. Omne em̃ peccatũ hois fit aut ꝓter cõcupiscentiã carnis:aut ꝓter superbiã vite:aut ꝓpter concupiscentiam oculoꝝ.

Utrũ demones intrent in corpora hominũ et obsideant eos in corpore ⁊ anima

Questio. XXIX

Urta hoc queritur:

i vtrũ demones intrent in corpa hoim/ ⁊ obsideãt eos in corpe ⁊ aĩa. Nec em̃ B Arg.ꝓmũ ꝙ sic est questio augustini. Q̃ em̃ demones intrẽt in corpa hominũ ꝓbat sic in eũ. Luc.iiij.⁊ Matḣ. xiiij. ꝑcepit dñs vt exirẽt a corꝓibꝰ hoim obsessis q̃ i corꝓibꝰ hoim fuerũt:qz nihil expellit ab hoie nisi ꝓꝛ⁹ fuerit i eo. Adhuc: Ibi de necessitate ẽ virt⁹ Arg.2m opãs vbi ẽ opatiõ:⁊ vbi est virt⁹/ibi ẽsha q̃ est ꝺbiec/tũ vturis:q̃ap mo ad vltimũ:vbi ẽ opatio/ibi est substãtia diabol:sed opatio interi⁹ sentit in corꝓore:q̃ et substãtia demõis est interi⁹ in corꝓore.

Adhuc Job.xiij.c. Post buccellã introiuit in eũ Arg.3m sathanas ergo sathanas fuit in corꝓe iude:⁊ eadẽ ratiõe in corꝓibꝰ aliozũ hoim. Adhuc act.v.a. Arg.4m ꝺixit petrus ananie: Cur temptauit sathanas coꝛ tuũ:q̃ sathanas coꝛ ananie mouit ad temptationẽ Sed ꝓbat aristo.viij.ꝓhico.ꝙ inter mouẽs ⁊ mo/tũ nõ est mediũ:q̃ sathanas imediate fuit in corde ananie. Adhuc ꝓbus in.xvj. de ciuitat⁹. Si nõ Arg.5m tangit/nõ agit:⁊ si nõ agit nõ sequit alteratõ:sed in obsessis corꝓibꝰ sentit alteratio ⁊ in sanguie ⁊ in sensu ⁊ in ꝓhantasia ⁊ humoꝛibꝰ:q̃ demon interi⁹ agit ad alterationẽ illã;q̃ interius tãgit:sed nõ tãgunt se nisi quꝫ substantiã sũt simul:q̃ demon ꝑ substantiã est in obsessis corꝓibꝰ. In contra/riũ Arg.1m Cõtra Hiero. in glosa sup illud Matḣ.xiij. Multa em̃ demo/nia ingressa fuerũt in eũ:Demones ꝑ energiã non credim⁹ ꝺbal'rillabi corꝺi:sed applicari ⁊ oppõsitõe vntri. Sed qõ applicat alicui/nõ est intra ipsũ:et qõ oppzimit aliqꝺ supza ipm est/non intra ipm:q̃ demones cũ applicanꝫ ⁊ oppzimũt corꝓa nõ sunt intra/sed extra ꝑ substantiã. Adhuc Beda:Sa/thanas coꝛ ananie impleuit:nõ intrãdo ꝑ substan/tiã:sed malicie sue vires inferendo. Ergo videt ꝙ demones ꝑ substantiã nõ intrẽt in corꝓa hominũ sed per effectũ malicie. Adhuc: Hoc videt con/cꝺare sacramẽtis ecclesie que exoꝛcistas ordinat inter minoꝛes ordines/qui potestatẽ habeant im/ponendi manus sup energumios siue baptizatos siue catheczuminos. Energumini aũt ꝺicũt ab en/qõ est in/⁊ ergo labor:quasi interius laborantes malicia demonis:nõ ergo ꝑ substantiã ꝺicit esse interius/sed per effectũ malicie. Adhuc: Epus Arg.4m cũ ordinat exoꝛcistas/sic ꝺicit: Domine sancte pa/ter oĩpotens eterne deus/ꝺignare bñꝺicere hos famulos tuos in officiũ exoꝛcistarũ:vt per impo/sitionẽ manuũ ⁊ oꝛis officiũ/potestatẽ habeãt spũs immũdos coercendi:⁊ nõ ꝺicit:spũs immundos per substantiã ejiciẽdi:videt q̃ ꝙ ꝑ effectũ malicie sint intus ⁊ nõ ꝑ substantiã. Adhuc si ꝓbis ꝺe ista Arg.5m materia credendũ est: Auicenna in.ij.canone/vbi loquit ꝺe medicina furiosoꝝ;vbiq̃ malicia mela/cholie vocat demonẽ: Qõ nõ potest esse rõnabil'r/ nisi quia demon ꝑ substantiã nõ est intus/sed per turbationẽ melancholie ⁊ malicia. Solo:Lũ B euangelio ⁊ august. ꝺicim⁹:ꝙ demones ꝑ substã/Solutio q̃stionis tiam sũt in corꝓibꝰ obsessis. Dicit em̃ aug⁹.ꝙ imi/scent se sanguini ad mouendũ ad cõcupiscentiam. Matḣ.aũt viij.ꝺ. Mar.v.a.⁊ Luc.viij.e. ꝺicit exꝓsse cũ dñs quereret quale nomẽ tibi:Rñdit demon:legio mihi nomẽ est: Et subditũ git euange. causã ꝺicẽs:intrauerũt em̃ multa demonia in eũ: Nec diceret intrasse in eũ/nisi ꝑ substãtiã fuisset in ipo. Sic Matḣ.xij.ꝺ. et Luc.xj.c. exꝓsse ꝺicit dominus: Lũ inmũdus spiritus exierit ab hoie: et nõ ꝺicit:cum malicia inmundi spiritus exierit ab homine. Et ibidẽ infra/ipe inmũdus spiritus ꝺicit: Reuertar in domũ meã vnde exiui:⁊ nõ ꝺi/cit:maliciam meam inferam illi cui eam subtraxi.

Astructio pcis affirmative

Et ido pma pars rationū istī⁹ qstionis videt mihi esse cōcedenda: Rōnes em̄ ille omnes cōcludunt: q demones per substantiā sūt in corporib⁹ obsessorū. Ad dictū Hieronymi qō adducitur in contrariū/dōm: q Hieronym⁹ vocat corp/animā siue spiritū homis: in illū em̄ nihil substantialr illabit nisi deus: vt dicit Beda sicut etiā corp dicit in ps. 32. Qui finxit sigillatī corda eorū: sigillatim em̄ deus creat animas sed nō corp: quod est particula corporis in qua fm phm sedes anime est. Vocat autē energiā operationē interiorē laborē sensuū vel humorū z virtutū animaliū z sensibiliū: sicut imaginatōis z phantasie: quās turbat demō ad subuersionē regiminis rōnis/et ad inordinatos clamores z agitationes corporū obsessorū. Et vocat applicationē/similitudinē operatōis demonis cū operationib⁹ nature: quia sicut natura per sensibilia mouet phantasiā: ita demon per eadē sensibilia turbata mouet eam ad malicia per estimationem mali/qō putat cū sensibilibus esse acceptum Estimatio em̄ est de his que cū sensu accipiūt. Et sicut natura per spūs ab humoribo resolutos/formas imaginabiles z rōnales z intellectuales mittit ad virtutes animales siue sensibilis anime siue rationalis: que in anteriori cella capitis vel media vel extrema organ: Ita demon turbando eosdem humores/z per cōsequēs turbando spūs qui sūt vt dicit Auicenna vehicula formarū animalium mittit formas turbatas ad easdē cellulas: ex qb⁹ estimatiōes inordinate z conceptiōes z memorie oriunt: per quas vlteri⁹ causant z inordinati motus demoniacorū: ita vt aliqn̄ demon videat discerpere eos: sicut dicit Marc. j.c. Clamās z multum discerpens eū exiuit ab eo. Oppssio vero/vocatur potentia demonis sup vires naturales. Et q ita sit/per glosā probat. j. per. v. sup illud: Circūit querēs quē deuorer tq̄ sic dicit: Tanq̄ hostis obsidens muros clausos explorat an sit aliq̄ pars murorū minus stabilis: cuius aditu ad interiora penetret: Offert oculis formas illicitas/vt visu destruat castitatem: aures per canora temptat/vt molliat xpianū vigorē: linguā cōuitio p̄uocat: manū iniurijs lacessentib⁹ ad cedem instigat: bonores terrenos p̄mittit vt celestes: et cū latenter nō potest fallere/apertos addit terrores: in pace subdolus/et in psecutione violentus. Eodem modo respondendū est ad id qō obiicit de beda qz etiā corp vocat animā/z non partem corporis: que sedes est anime: animā enim nō intrat. sed effectu malicie verat: applicando se sibi/et opp̄imēdo eā vt dictū est. Ad aliud dicendū: q ecclesia hoc intendit: vt sicz per substantiā efficiantur de corporibus exorcismis ecclesie: et effectus malicie removeatur de animabus/quo interius faciunt laborare animas fm virtutes animales. Ad aliud dicendū: q vnū dicit in verbis episcopi/et alterū intelligit quasi presuppositū: coarceri enim non possunt nisi efficiant. Ad vltimū dicendū: q in veritate Auicenna/eo q sarrbaceni recipiunt legem moysi/et credūt esse demones/malicia melancholie vocat demones: eo q demon per maliciam melancholie maxime turbat regimen rationis eo modo quo dictū est.

Ad argumētū pmū in cōtrariū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ł Oppssio dēmonum

Tractatus. VIII.

VIII

De miraculis et mirabilibus.

Einde ratiōe huius

quod dicit distinctiōe. vj. ca. Quorū scientia atq̄ virtute etiā magice artes exercent: Queritur: si prestigia magorum facta/sint miracula vel nō. Et querunt duo scilicz de his que fecerunt magi coram pharaone. exod. vij. Secundo de his que adhuc faciunt ad hominū delusionem. Circa primū querunt duo: scz an magorū opera fuerint miracula. Et qd demones operent in talibus mirabilibus.

Huj⁹ qōis duo sūt mēbra

Si prestigia magorū facta sint miracula vel non. Questio. XXX. Et primum de mirabilibus magorū factis coram pharaone: an fuerint miracula.

A Membri. I. arti. I. Primi mēbri duo sūt articuli Affirmatiē q sic

D primū sic procedit exod. vij. b. sup illud a Tulitq̄ aaron virgam coram pharaone et seruis eius: que versa est in colubrū. Uocat aūt pharao sapientes z maleficos: et fecerunt etiā ipsi per incantationes egyptiacas z archana quedam (interliniaris demonū similiter. Si ergo aaron z moyses verū signū fecerunt siue miraculum: et malefici per incantatōes z archana demonū fecerunt simili⁹: tunc etiā malefici fecerunt verū signū z verū miraculū. Adhuc Ibidē subditur Protecerūtq̄ singuli virgas suas: que verse sunt in dracones: z deuorauit virga aaron virgas eorum. Super illō dicit augustinus in magna glosa marginali q incipit: Et deuorauit virga aarō: et dicit sic: Si dictū esset: absorbuit draco aaron virgas eorū: intelligeret verus draco aaron phātastica figmenta non absorbuisse/sed virgas: hoc enim potuit absorbere qō erant/z nō qō videbāt et nō erant: sed quia dixit: absorbuit virga aaron virgas eorū: draco potuit absorbere virgas/non virga: sed eo nomine dicta est res vnde versa est/nō in quā versa est: quia in id etiā re versa est: Jōo boc vocari debebat qō principaliter erat. Ex his accipit: q virge maleficorū vere verse sunt in dracones: deuorari enim non potuit nisi qō vere erat: ergo virge incantatorū in veros dracones verse sunt: et sic nō erant fm phantasiam tantū/sed fm veritatem opera magorū. Adhuc: Strabus in glosa ibidē: Demones quāuis mali/naturā suam nō amiserunt: Ideo dum per incantationē eorum malefici aliquid efficere conant: discurrunt per mundum: z subito semina eoꝝ de quibus hic agitur/afferunt: sic ex illis/scz seminibus permittente deo/nouas rerū species producunt: ergo ex virgis magi nouas species produxerunt/hoc est dracones: nouas autem species producere verū opus est/et non fantasticum: ergo vera opera fuerunt opera magorū/z nō phātastica tantū. Adhuc: Aug⁹. in glosa magna: Insūt rebus corporeis per oia elementa mundi quedā occulte seminarie rōnes: quibus cū data fuerit opportūitas tpalis/prūpunt in spēs modis suis z finibus debitas. Si ḡ p incantatōes magorū/p semīa indita virgis/virge proruperūt in serpētes modis z finib⁹ illorū de bitis z rale op⁹ verū op⁹ est z naturale est: vera z naturali afuerūt opera magorum: z propter modum/quia subito fecerunt/vera miracula sunt dicenda. Adhuc: magr in pīducto ca. ij. seū. distinctiōe. vij. inducit aug⁹. ij. li. de trinitate sic dicentem. Uideo inq̄t infirme cogitatōi qd possit accurrere: cur scz ista miracula etiam magicis artibus fiant Nā z magi pharaonis xpēres fecerūt z alia. Ex qb⁹ accipit: q magi pharaōis vera miracula fecerūt.

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

B Contra: Strabus in glosa ibidē/q vel diabolicis figmentis oculos spectantiū deludebant: vt res in sua natura manēres aliud videret: ḡ videt q figmenta fuerūt opa eorū/z nō vera opa. Ad huc: aug⁹. in glosa magna. Quid ḡ dōm̄ de virgis magorū: an veri dracones facti fuerunt: an similitudine virge dicunt: quia scz ex virgis facti/z in virgas cōuersi fuerūt. An potius videbant esse qō. nō erant ludificatiōe venefica. Ex hoc accipit: q adminus dubiū est: verū fuerūt opa magorū/vel fantastica. Adhuc: Tpe antixpi maior erit potestas demonū q̄ nūc: sicut in p̄missis determinatū est: sed sicut dicit. ij. ad thess. ij. aduēt⁹ antichristi erit fm operationē sathane in omni virtute et prodigijs z signis mendacib⁹. Et illud tractans in libro de ciuitate dei dicit aug⁹. Tūc soluet ille sathanas: z p antixpm in omi virtute/licet miracib⁹/tn̄ mēdaciter opabit mortales sensus p mēdacia decepturus. Cū ḡ tunc minoris potestatis fuerint tpe moysi: etiā tpe moysi vera signa facere nō potuerūt/sed fallacia. Adhuc: aug⁹. in. ij. de trinitate. Per demones magice artes possūt q̄dpn̄t: nec p̄nt valere aliqd nisi data ō sup potāte Datur aūt vel ad fallendū fallaces: sicut in egyptios/z in ipos etiā magos data ē: vt eoꝝ spiritui operatiōe videant admirandi/a quib⁹ dānandi fuerant: sed in veris opibus trāsmutationū de spē in speciē/nullus fallit: ḡ trāsmutatiōes virgarū per magos facte: nō fuerūt vere/sed phantastice z deceptorie: aliter em̄ nō fuissent ad fallendū fallaces

Questio incidens

Ulterius querit. Cū magi ministerio demonū fecerūt serpentes ex virgis: ita q demones collegerūt semia vertētia virgas in serpentes: vtq̄ hoc miraculū esse dicendū est. Et videt q nō: Dicit em̄ aug⁹. in li. de mirabilib⁹ sacre scripture. Dīm eoꝝ que fecit deus p moysen z aaron/nihil cōtra naturā factū est. Rane em̄ de aquis/z cynipes de puluere naturaliter orti sunt: aqua in sanguinē nō cōtra naturā versa est: sed qō in alijs rebus p tpis successionē naturaliter fieret/hoc iubente deo p̄n⁹ efficit. Cōtra: Licet vinū (vt dicit empedocles) fiat ex aqua putrefacta in vite naturaliter: tn̄ cū vinum subito fit ex aqua/miraculū est Joh. ij. b. hoc initiū signorū fecit iesus in conspectu discipulorū suorū. Ergo a simili: cū transmutatio virgarū in serpentes subito facta sit z p̄ternus: miraculū dicēda est. Solo: dōm ad pmo quesitū: q̄ muratio virge aaron in draconē/z mutatio virgarū magorū in serpentes vere fuerūt: Dicunt tri mutatōnes virgarū magorū mendacia ad fallendū fallaces p̄missa: nō q falsa sint in re/sed qz sp̄ bñ intentiōe fallendi in illis opibus demones q̄ sic facere p̄mittunt. Et hoc mō. ij. ad thesse. ij. omnia q̄ fiūt a demonibus tpibus antixpi/dicunt signa z prodigia mēdacia: qz fiūt ad fallendū fallaces: in qb⁹ tamē exercerent z p̄bant sancti qui tūc tpis erūt Et hoc est qō dicit aug⁹. li. ij. de trinitate: q fiūt ad monendū fideles: ne tale quid facere p magno desiderent/qō etiā facere malis concedit/siue permittit: p̄ter qō etiā nobis in scriptura sūt p̄dicta vel ad exercendā/p̄bandā/manifestandāq̄ intentorum patientiā. Et hoc inducit a magistro. ij. seū. distinctiōe. vij. ca. vlti. Un̄ aug⁹. in libro de ciuitate dei dicit. Sicut mali boies in terra/sic demones nō omnia que volunt facere p̄nt: nisi quantū illius ordinatione sinunt/cui⁹ iudicia sicut nemo plene cōprehendit: Ita nemo iuste reprehendit. Un̄ dicimus: q vere z fm rem facte fuerūt mutatōes moysi z aaron virgarū in dracones/z etiā magorū in dracones: Cui⁹ indicij est: q tertius exodi dicit: Fecerunt z malefici similit̄ z exod. vij. e. vbi cynipes maleficī p̄ducere nō poterant/quas p̄ durxit moyses: statim impotentiā suā confessi dixerunt. Digitus dei est hic: hoc est exp̄resse indicij/indicans virtutē diuinā/quā nos non habemus nec opar ad maleficorū inuocationē. Ad primū ergo dōm q̄ quicq̄ prima concedenda sūt: quia cōcludunt hoc qō dictū ē ex dictis sanctorū z textu.

Argumētū q non

Argumētū in cōtrariū

Solutio arti. I.

Ad primū qō cōtra obiicit ex dicto strabi: dōm q strab⁹ dubitādo hoc dicit/z nō asserendo: sicut in ipsa glo. patet: Aliq̄ em̄ min⁹ intelligētes trām sic possent dicere: Quis nō verū est. Ad aliud dicendū: q aug⁹. dicit esse dubiū: nō p̄ter rē dubiā quā expsse determiat text⁹ exo. sed p̄ diuersorū diuersas opiniones dubitātiū vtrū ne illō factū sit illusione: sicut sepe demones ludificāt oculos intuentiū fantasticis/z nō veris p̄stigijs. Ad aliō iam patet solō per aūdicta: signa em̄ dicunt fallacia ab intentione fallendi/non a fallitate rei: z sic etiā tpe moysi fallacia z mēdacia fuerūt signa magorū. Ad aliud patet solō per idem: fuerunt em̄ ad fallendū fallaces ab intentiōe fallendi/nō a fallitate rei. Ad id qō vlteri⁹ querit dōm: q verū miraculū q̄ttuor in se habet. Unū qō dicunt dio. in ecclesiastica hierar. et chrisostomus sup Joh. q scz sit opus solius voluntatis diuine/z nō nature. Scōm/qō etiā ponit dio. in eccle. hierar. de resurrectiōe mortuorū: q ita sit eleuatū sup naturā q natura fm ordinē potentiarum nature nullo modo possit in illo: nec ordinē habeat ad illū. Tertiū: q ipa productio nō sit mozosa/sicut productio nature: sed subita z in momēto facta. Et hoc ponit augustinus in homelia. vj. sup Joh. vbi dicit: q de quicq̄ panibus z duob⁹ piscibus pauit dominus quicq̄ milia hominū. Dicit em̄ ibi: q maius miraculū est/q de paucis granis p segetes multiplicatis pascit dom̄in⁹ vniuersū mundū: q̄ q ex quicq̄ panibus pauit quicq̄ milia hominū. sed illud nemo mirat: istud omnes mirant: non quia maius est/sed quia rarius est. Quartū etiā ponit aug⁹. in libro lxxxiij. questionū: scz q miraculū fit per publicam iusticiam/siue per signa publice iusticie ad eruditionē credentiū. Et hoc est quod dicit Glosa Math. vltimo: signa eos qui crediderunt, dicit enim: signa in ecclesie fuerunt/vt fides credentium miraculis nutriret: propter qō fide iam confirmata/cessauerunt. Unde si oia hec q̄ttuor simul fiunt in ratione miraculi: tunc miraculum stricti⁹sime accipit: et non dicitur miraculū opus magorū: Ordine enim nature seminibus sparsis in elementis natura ligni in virgis mutata est et in dracones cōuersa: Cuius signum est: q sepe in ar-

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad q̄stiōes incidentem

bozibus putrefactis/loco medulle generate serpentes inueniūt ꝛ dracones:ꝛ maxime in arboze que dicit tylia. Uñ cum demones pzo subtilitate nature ꝛ agilitate subito valeant illa congregare/ er p ea virgas in draconem ꝓducere:nihil faciunt sup ordinē nature existens:sed hoc qō ſm ordinē nature paulatim opantis ꝓduceret/velocius ꝛ repente ꝓducūt ꝝ natura possit:ꝛ ideo tale opus ꝓprie mirabile dicit/ꝛ non miraculū. Ad id qō cōtra obijcit/dōm:ꝙ vinū ſm naturā fit ex aqua digesta p viris virtutē in puro putrefacto/electo p depurationē q̄ fit in vite:sicut dicit aristo.in.iiij. metheo.ꝙ ois digestio/ꝛ maxime ea que prepausis dicit:que est in fructiferis lignozū ꝛ herbarū/ est completio a naturali ꝛ ꝓpzio caloze ex cōtrariis facētib passionib pfecta. Sed hoc mō xp̄us non fecit vinū ex aqua:sed solo imperio sue volūtatis: cui ois creatura obedit. Uñ illa obiectō supponit falsum:que dicit/ꝙ solū sit miraculū ꝓter hoc ꝙ factū sit subito:sed miraculū est/quia sup ordinē nature fuit eleuatū:ꝛ ſm solā obedientiā creature ad voluntatē dei pfectā. Nec opa magozū vel demonū sacra sūt subito:hoc est in nūc:sed facta sunt velocius ꝝ natura ex talibus semib possit ea pducere. Et ideo dicūt q̄dā ꝙ facta sūt repēte: b̄ est in nō ꝓceptibili tempore:ꝓter quod mirabilia/ꝛ non miracula sunt.

£ Argumētū in cōtrariū

Queritur quid demones operentur in talibus mirabilibus.

Arti.II A

Arg.1m

Ecundo querit quid demones openť i talibus mirabilib. Uidet enim ꝙ nō nisi ꝑparent materiam. Si em ſm p̄dicta/nō nisi colligūt semia putrefactiōia ꝛ transmutantia virgas a ligni natura:ꝛ p hoc disponentia eas ad formā serpentis ꝛ naturā: tūc non nisi disponunt materiā:ꝛ ita videť ꝙ opatō cozū nō sit ꝙ dent formas/sed ꝙ disponant materiā tm̄.

Arg.2m

Adhuc: Idē videť ex verbis aug⁹.in.iij.de trinitate ca.viij.b. sic dicentis: Sicut nec pentes dicimus creatozes boim: nec agricolas creatozes frugū: q̄ius eozū extrinsecus adhibitis motib ista creanda dei virtus opeť interiꝰ: ita nō solū malos/sz nec bonos fas est putare creatozes. Sed p subtilitate sui sensus ꝛ cozpis/semia ista ꝓ rerū nobis occultioza noluerunt:ꝛ ea p congruas rpatōes elementoꝝ latētes spargūt: atq; ita gignendarū rerū ꝛ acceleran dozū incremento ꝓbent occasiones: videtur ꝙ nō disponūt nisi materiā/ꝛ nō dāt formā.

In contrariū Arg.1m

Contra Natura cozpalis in rebus ipotentioz est ꝝ natura spiritualis: sed natura cozpalis in gñatiōe naturali et disponit materiā vt trāsmuteť/ꝛ inducit formā qua res in ꝓpria specie gñeť: g̃ videť ꝙ ml̄to magis angelus/qui natura spūalis est potest et disponere materiā ꝛ inducere formam.

Arg.2m

Adhuc In generatis ex putrefactōe ſm naturā/vt dicit pbus: inferioꝛ natura disponit putrefaciendo et supioꝛ natura celestes virtutes stellarū ꝛ figurarū/que sūt in stellis p reflexiones radiozū/dāt speciem: videť g̃ ꝙ simil̄r sit in opib angelozū: ꝙ natura inferioꝛ p semia collecta putrefacit: ſz natura supioꝛ que est angelus/ dat speciē.

Arg.3m

Adhuc: Semen(vt dicit aristo.in.ij.pbicoꝝ)nō dat tm̄ causā materialē/sed etiā efficiēte: semia g̃ collecta ab angelis: nō sūt tm̄ materialr disponētia/sed etiā virtutē effectiuā spēi hūtia: hāc aūt virtutē effectiuā nō p̄t hre ab elemētis in q̄b spsa sūt/vel ad angelos colligentes bonos/vel malos: videť ergo ꝙ hanc virtutē accipiāt ab angelis colligentib:ꝛ sic videť ꝙ angeli colligētes dent eis virtutē qua inducunt speciē.

Arg.4m

Adhuc: Quare dicit/ꝙ angeli nō p̄nt inducere formas: Si em̄ hoc dicit/ꝙ creatura nō pōt creare:ꝛ ita angeli boni/nec mali p̄nt dici creatozes: hoc sine causa est: quia qō ex talib seminib educit ad actū de potentia materiali/et de potentia formali in qua cōtinet inchoatū est: vt dicit Auicēna educit ad actū:ꝛ hoc nō est creare: quia creare est ex nihilo aliq̄d facere/nō ex potentia.

Arg.5m

Adhuc vt dicit plato in thimeo: Deꝰ deozū opifex ꝛ pater planetarū/planetis ꝛ dedit semia generandozū/ꝛ potestatē exequendi siue deducendi ea ad par: hoc est/sp̄m tali gñatiōi congruam. Dicit em̄ sic: Dozū semētē ego facia: vobisq; tradā: vestrū erit par exequi: vt scz qōlibet seminum par sue generatōi facitatis. Cum g̃ angeli nobiliozis nature sint ꝝ planete: videť ꝙ nō solū committit eis colligere semina/sed etiā exequi ea ad speciem/ et trāsmutare.

Questio in cidens

Gratia hui⁹/queriť vlteri⁹: vt ꝓ aliqua differentia est in colligendis semib bonorum ac malozꝝ angelozꝝ.

Argumēū

Uideť ꝙ sic: glosa sup illud p̄s.lxxviij.immissiones per angelos malos dicit sic. Ea que mirabil̄r facta sunt/malis angelis tribuere nō audem⁹. Ergo videť ꝙ nulla mirabilia fiunt p angelos malos: et sic inuanū ē quod dicit aug⁹.ꝙ virge magozū p malos angelos in draconem cōuerse sūt.

B Solo arti. II.

Solo: Sine p̄iudicio melioris sententie/ad ista dōm videť: ꝙ angeli mali et etiā boni/in talib mirabilib⁹ nō inducūt formas sed disponūt materiā tm̄. Et hoc expresse ex verbis aug⁹.accipiť in.iij.de trinitate: vbi dicit/ꝙ ex trinsecus adhibitis motib angelozū ad ista creanda/ dei virtus opať interius. Et ideo formā istā(quā deus facit)ex nihilo:nō inducit nisi dei virtꝰ operans interius. Quāuis em̄ multa sint naturalr ꝛ instrumēta liter opantia ad generationē: dei tamē virtus est primū/ꝛ vniuersalr opans in oib illis

Astruūtur prima duo argumenta

Et hoc iam in principio istius scōi libri/q̄stiōe de gñatōe forme determinatū ē.

Ad argumēta in cōtrariū Ad 1m

Uñ ꝓma duo cōcedenda sunt quia recte istud ide cōcludūt.

Ad primū q̄ in contrariū obijcit/dōm:ꝙ non est sile de natura cozpali/ꝛ de angelo qui est natura spiritualis. Cozpalis em̄ natura/aut est generans vniuoce/aut equiuoce: si generat vniuoce/tunc ex simili producit sibi sile in specie: vt hominē ex boe fabam ex faba:ꝛ habet in se sile cuiꝰ vrtute sile producať: hz etiā in se materiā ex qua producať. Si aūt gñat equoce: tūc sicut dicit aristo. ꝓductio forme fit ex cōuenienti: tūc em̄ nihil in potentia est in altero nisi q̄ vno motore educit ō illo: sicut dicit cōmentatoꝛ sup. viij. ꝓme phie. Uñ sic idolū nō est in potētia in terra/sz in cupꝛo: q̄ vno motore artifice educit de cupꝛo: cupꝛi aūt i potētia ē in terra q̄ vno motore/scz caloze sol̄ educit de illa. Et ideo nō valet argumētatō si sic arguať: spūalis natura simpl̄r plus pōt ꝝ cozpal̄: g̃ plus pōt in ꝓductōe forme: cē em̄ ibi ꝓcessus ab eo q̄ ē simpl̄r ad id q̄ est ſm quid.

Ad 2m

Ad aliud dōm:ꝙ nihil ē sile quod inductū ē p similū: q̄ in generatis ex putrefactiōe

haberet in se conueniens ad formā ꝓducti:ꝛ illud virtute ꝓducētis cōmiscibile est materie putrefactoꝝ. Uñ in talib similr ꝓducit ex simili/hoc est conueniēs ex conuenienti: sicut etiā cōmentatoꝛ dicit sup. viij. ꝓme phie: ꝙ sit in gñatōe monstroꝝ sicut q̄n porca parit porcellū in figura capitis humani. Angelus aūt sive bonus sive malus nihil in se habet cōmiscibile materie vñ cōueniēs ex conuenienti generet:ꝛ ideo si fieret/oporteret ꝙ ex imperio angeli:ꝛ subito fieret ex nihilo:ꝛ sic angeli essent creatozes: q̄d esse nō pōt: vt dicit aug⁹.quia creare nō est actꝰ cōicabilis alicui creature.

Ad 3m

Ad aliud dōm:ꝙ sicut dicit aug⁹.semia virtutē effectiuā hūt a virtute diuina interius opante/et nō ab elementis in quib sparsa sunt: nec ab angelis. Et hoc ē q̄d in textu ꝛ in glosa.i.ad Coꝝ.iij.dicit Neq; qui plantat/neq; qui rigat est aliq̄d/sed qui incrementū dat deus: hoc est virtutē incrementi.

Ad 4m

Ad aliud dōm:ꝙ causa iā pater/quare angelus nō potest attribui ꝙ inducāt formā:ꝛ forma talis producta non est in seminib vt in causa materiali vel causa formali cōfusa: sed est in virtute dei sola/ que in talib seminibus opať occulte.

Ad 5m

Ad aliud dōm:ꝙ nihil est simile q̄d dicit de planetis: quia sicut iā dictū est: planete ex scintillatiōe radiozū et figuris reflexiōis radiozū hūt virtutes ꝓmiscibiles materie/per quas cōueniēs ex conuenienti ꝓducit: et hoꝝ nihil hūt vel habere possunt angeli cū simplices sint substantie spirituales.

Ad q̄stiōes incidentem

Ad id quod vlteri⁹ queriť/dōm:ꝙ in fine opis bonozū et malozū angelozꝝ magna differentia est q̄ facta a bonis angelis sp̄ sunt ad eruditionē ꝛ fidei confortationē: ea aūt que sūt ꝑ malos/sp̄ fiūt ad fallēdum fallaces. Uñ etiā que p bonos angelos in veteri testamēto facta sunt sp̄ fuerūt signa alicuiꝰ miraculi faciendi per xp̄m/ꝛ veritatis future ꝛpe gratie: facta vero p malos nullius boni signa sūt. Et hoc expresse dicit glosa sup illud p̄s.cx viij. Declaratio sermonū tuozū dat intellectū dñe. Hoc etiā notať in textu.exod.vij.vbi dicit: ꝙ deuozauit virga aaron virgas magoꝝ. Ubi dicit aug⁹. ꝙ virga q̄ os nō habuit/devorare non potuit: sed draco ex virga factus qui virga dicit/eo ꝙ ex virga factus est: devorauit dracones magozū/quia virga sapientie spūalis que rectitudine regit/consumpsit in draconib magozū potentiā redeundi ad virgas: q̄ potentia seculi(que p dracones magoꝝ significať)in se tortuosa ꝛ reflexuosa/ad rectitudinē regimis referri nō potest.

Ad argumentum

Ad glosā que inducta est sup illud p̄s.lxxviij.immissionē per angelos malos/dōm:ꝙ glosa ibi intēdit: ꝙ illa que facta sūt p angelos malos/nō possūt referri ad bonos ꝛ sanctos/nisi eatenꝰ quo i cozpe aliqñ penaliter exercicanť: sicut beatꝰ Job a sathana passus est: quib tm̄ nulla potestatē hūt nocendi ſm aīam Jn malos aūt p̄nt ꝛ spūalr ꝛ cozpalr vexādo:ꝛ nō intēdit ꝙ nl̄a mirabilia fiāt ꝑ angelos malos.

Querit de his que adhuc faciūt demones ad hominū delusionem.

A Mēbꝝ.II. Demones ōludūt oculos Arg.1m

Einde querit de his que adhuc faciūt demones ad hoim ōlusionē. Q̄ em̄ deludant oculos aliq̄n intuētiū/expresse dicit Strabꝰ exo.vij.in glo. sup illō: Uocauit pharaos sapientes sic: Sciendū ꝙ malefici diabolicis figmentis spectātiū oculos deludebāt/vt res in sua natura manentes nō viderent: g̃ videť ꝙ magi p demoniacas opatōes oculos possint illudere intuentiū vt aliō videanť res ꝝ sint.

Arg.2m

Adhuc aug⁹ in libro de spū ꝛ aīa sic dicit. Dicit em̄ bāna opinio: ꝙ quadam arte mulierū ꝛ potestate demonū hoies posse cōuerti in lupos ꝛ iumēta/ꝛ quecūq; necessaria portare:ꝛ post pacta opa iterum ad se redire: nec tn̄ fieri i eis mentē bestialē/sed rōnalē humanāq; seruari: g̃ videť ꝙ demones hūt potestatem conuertendi formas hominū in bestias ꝛ opa bestiarū.

Arg.3m

Adhuc: aug⁹.in codē in fra ca.xxviij. dicit sic. Demones quedā futura predicūt/ꝛ q̄dā mira faciūt quib hoies alliciunt ꝛ seducunt Uñ quedā mulierc̄le post sathan cōuerse/ demonum illusionib ꝛ phantasmatibus seducte: credūt se et profitent cū herodiade ꝛ diana paganozū dea/et innumera mlt̄itudie mulierū larū equitare. Diabolus em̄ animā captuam in somnis deludens: mō leta/mō tristia/mō cognitas/mō incognitas psonas ostendēs p deusa quez deducit: Et cum solus spūs hoc patiť infidelis:nō in animo tantū sed ꝛ in cozpe euenire opinať. Idcirco nimis stultꝰ ꝛ hebes est: qui hec ois que in spiritu fiunt: etiam accidere i cozpe arbitrať: cū ezechiel ꝛ alij ꝓphete/ Johannes etiā euāgelista ꝛ alij apli in spiritu/nō in cozpe tales viderāt visiones.

Questio in cidens

Queriť g̃ sūter tales fiant illusiones. Nō em̄ potest dici ꝙ non fiant: quia in.iij. libro dialogoꝝ narrat greg⁹.ꝙ quedā puella oratione cuiusdā maleficiꝰ equa esse videbať que cū adducta esset ad beatū Benedictū dixit puellā nō esse equam:ꝛ formā eque nō esse in ipa puella/sed in oculis intuentiū: et ideo iudiciū quod iudicabať ab intuentibus de puella nō esse rectū. Et ex hoc accipiť: q̄ huiusmodi illusiones in oculis intuentiū sunt/ꝛ nō in rebus.

Arg.2m

Adhuc si hec illusio esset in reb visibilib:aut esset ſm mutationē forme substantialis/q̄d fieri nō potest: vt scz q̄d est bō/videret esse asinus vel aliud animal quia si vere mutaret in aliā formā substalem/ꝛ sub illa videret/ꝛ esse iudicaret: hoc nō esset illusio/sed veritas. Aut esset ſm formā accidentalē. Et si esset ſm formā accidentalē/aut esset ſm formā q̄litat̄/ aut quantitatis: Si ſm formā qualitatis: vt scz diabolus q̄d est albū/mutaret in nigrū/ꝛ sic presentaret: aut q̄d i vna figura mutaret in aliā/et iterū sic presentaret: tūc iterū non esset illusio/sed veritas. Ueritas em̄ est/quando res videť ꝛ iudicať esse in forma in quam vere mutata est/siue illa sit color/siue figura. Si aūt illusio ista est in videntib/ꝛ nō in re visa. Aut est in organis sensuū exteriozū: qui quinq; sūt ꝛ noti scz visus/auditus olfactus/gustus ꝛ tactus. Aut est in organis sensuū interioꝝ: qui etiā quinq; sūt: vt dicit Auicenna scz sensus cōis/imaginatō siue formalis/fantasia estimatiua/ꝛ memorativa siue memoria. Si est in organis sensuū exteriozū: cū illi nihil accipiāt nisi p̄ntialr ꝛ materia vt dicit aristo.in.ij.de aīa: vbi sic dicit. Sensus est susceptiꝰ sensibiliū spēs ꝓ sente materia: nō videbiť ita ꝙ illusio/sz vitas: vitas em̄ ē cū iudicať de re sic ē ꝛ sic se obijcit sensꝰ Si aūt ē i organis sensuū interioꝝ: tūc oportez ꝙ aliq̄d obijceret formā illusionū illarū sensib⁹ interioꝛib⁹

Arg.2m

et nō tm̄ obj̄ceret/sed etiā impmeret:quia iudiciū de re nō potest fieri sola obiectōe formę ad sensus: sed oportet q̄ forma obiecta intra sensum interiorem recipiat. Si ḡ demon ve obj̄cit z vere impzimit tales formas sensib⁹ interioribꝫ:tūc iterū non videt esse illusio/sed veritas:imaginari em̄ rem siue estimare/siue memorari sicut imaginatiōi et estimatiue z memorie obiecta z impssa est:non est illusio/sed vitas. Solo:dom̄ q̄ revera butulmodi illusiones fiūt a demonib⁹ z a maleficis arte demonū:hoc em̄ expsse dicit sanctus:z cōis ē oim opinio z docet in necromancia in parte illa q̄ dicit de imaginib⁹ z anulis z speculis veneris z sigill' demonū achor greco/et grema babilonico/z bermete egyptio:z inuocatōes ad hoc ordiate describunt in libro hermogenis z phileti necromanticoꝝ:z in libro q̄ dicit almandel salemonis. Ad id q̄ querit qualiter fiāt:vtrū sc̄z fm organa sensuū exteriozū/vel interiozū:dom̄ videt sine p̄iudicio q̄ vtroq; mō fiunt/z fm organa sensuū exteriorū/z fm organa sensuū interiozū:fiūt em̄ in visiōe corpali/z in visiō imaginaria:vt dicit aug⁹:fm organū sensuū exteriozū fiūt sic:q̄z sicut demones et etiā boni angeli potestatē hn̄ assumēdi corpora hn̄t potestatē assumēdi figuras z colores corpoꝝ z quātitates:z in his pātem hn̄t obj̄cienti se organis exteriozū sensuū ad illusionē/fallaciā z deceptionē. Et est in hoc deceptio z illusio:q̄ iudicatur res esse sub forma sub qua nō est:sicut dicit beatus gregor. de puella que equa videbat esse:q̄z licet sensus p̄ticularis exterior nō decipiat in p̄prio obiecto/tm̄ sensus cōis q̄ componit z diuidit sensibilia cū subiecto sensibiliū:q̄ est magnitudo:frequentissime decipit;iudicās aliq̄ sensibile compositū esse cū hoc cū quo nō est cōpositū:z iudicās aliquod sensibiliū esse diuisū ab hoc a quo non est diuisū:z hec deceptiones/vt dicit alphozabi⁹/sunt fm fallaciā p̄ncis. Silr sensus p accns/qui ex sensibili p̄prio iudicat de specie vel gne/vl' in diuiduo p̄prio:sicut crispū/tonsū/decozū filiū deonis iudicamus a collectōe accidentiū in diuiduantiū frequentissime decipit;et vt dicit alphozabi⁹ deceptō est fm fallaciā accntis. Demon em̄ talia sensibilia obj̄ciens/obiectū facit indicare q̄ nō est fm cozporalē visionē. Et hoc docet in pre necromācie q̄ dicit:de prestigijs ab hermogine z phileto necromanticis:z ponunt ibi carmina z inuocatōes de monū ad hoc ordinata. Secundū sensus autem interiozes fiunt hoc mō:sicut em̄ dicit aristote. in p̄mo de somno z vigilia:imagines que apparent in somnis in spū animali/elevant ad caput et ad organa sensuū interiozū:sicut elevant imagines liq̄facti salis a fundo vsq; ad superficiē aque:z sicut elevant imagines nubiū in quibus honocētauri et diuerse imagines animaliū repzesentant in vapore a queo vel rezreo:qui a terra per calozē solis ad mediū interstitiū aeris elevatur:et p̄ter hoc imagines somniales diuersas figuras accipiunt fm diuersas cōplexiones vaporeꝝ elevantis:z q̄ elevat in vapore cholerico/sicco calido/ videt esse flāma ignis conburentis:et q̄ elevat in vapore flegmatico dulci/sentit in dulcedine mellis/q̄n̄do fluit ad organū gustus:z quod elevatur in vapore melancholico nigro/apparet terrū horribile et quasi in figura demonū:z q̄ elevat in vapore cholere aduste que melancholia est accidentalis; sentitur vt mordax vulnerās/acutū z incisiuum z valde amarū fellica amaritudine infectū. Et est in hoc illusio;quia anima capta a talib⁹/ad ea cōuertitur sicut ad res. Et q̄ elevat in vapore sanguinis/clarū apparet z quasi in aspectu rosarū z florū. Demones igit a deo potestatē hn̄tes formandi species talīū/z impzimendi eas in spus animales:per tales spiritus repzesentant p̄sonas modo letas/modo tristes/mō humanas/modo bestiales/modo oppzimentes/z modo ad volatū elevantes:z quia anima conuertit ad ea sicut ad res:videt aliq̄n homini q̄ sit asin⁹ oppzessus sacco:z aliq̄n q̄ sit aqla volans;z aliq̄n q̄ cū diana et mulieribꝫ de loco ad locū transferat. Et ideo talia frequenter contingūt in somnis z de nocte/z nō in die:nisi forte melancholicis q̄busdā z insanis; qui hoc patiūt in vigilijs q̄ alij in somnis. Et per hoc patet solutio ad oīa obiecta que facta sunt in hac questiōe. Illusio autē in talib⁹ est in hoc;q̄ anima talibus detenta/puos motus vt magnos sentit:vt dicit aristo. in p̄mo de somno et vigilia: vñ parui sonū reputat esse tonitruū z ad pua illuminatiōez candele reputat esse coruscationē.

Ad q̄stionē incidentem

B Solo mē bat. II.

Qualiter semimales cause indite sint elementis mūdi: fm quas fiunt miracula ab angelis bonis et malis a sanctis siue a deo. Questio. XXXI

Einde queritur de hoc

D qō scōi libri sententiarū distinctōe. vij. ca. Nec sane: dicitur: Oim quippe rerum que corporaliter visibiliterq; nascunt/ occulta quedā semina in corporeis huius mūdi elementis latent:q̄ deus originaliter eis indidit. Ipe ḡ creator ē oim rerū qui creator est inuisibiliū oim seminū: q̄z quecūq; nascendo ad oculos nostros exeūt/ ex occultis seminibus accipiūt p̄gredi ēdi hinc primordia:z incrementa debite magnitudinis/ distinctōes q̄z formarū ab originalib⁹ (vt ita dicā) regulis sumūt. Brā em̄ hui⁹ querūt duo: Quorū primū est:q̄liter iste seminales cause/siue causales rōnes indite sint originaliter elementis mūdi Scōm est:q̄ fm istas dicunt fieri vera miracula siue a bonis angelis/siue a sanctis/siue a deo perfecta:querit de veris miraculis. Circa primū querunt q̄ttuor:quorū primū est:quid sint huiusmodi seminales rōnes siue rationales. Secundū quot sint in genere:z q̄ differentie inter eas: Tertiū: vtrū sint in reb⁹ conditis a deo/vl' in ipo deo. Quartū:si in rebus conditis sunt aliquo modo: vtrū a principio creatōis sint eis indite/vl' postea.

Hui⁹ q̄stionis duo sūt membra

Primi membri q̄ttuor sūt articuli

Quid sint seminales rōes siue causales.

A Membri. arti. I.

D p̄mū sic procedit. Dicit glosa sup gen. j. ca. a. In p̄ncipio creauit deus. Quattuor modis opat de⁹: p̄mo in vbo: Scōo in materia z forma. Un ecclⁱ. xviij. a. Qui viuit in eternū/creauit oīa simul. Tertio p opa sex dierū. Quarto ex p̄mordialib⁹ seminibus: nō incognite orīunt nature/sed nate sepius ne pereant reformant. Ex hoc sic arguitur. Ex nullo operatur deus nisi in quo est ratio

Arg. 1m

opis sui aliquo modo: si ergo ex q̄ttuor istis opat

Arg. 2m. videtur q̄ quattuor modis sint rōnes seminales seu causales/z sub istis quattuor differētijs. Adhuc Aug⁹ sup Gene. ad litteram lib. iij. dicit sic: Aliter in verbo dei sunt res create: vbi ista non facta/sed eterna sunt: Aliter in elemētis mundi/ vbi omnia simul facta sūt: Aliter in reb⁹ que fm causas simul create sunt non tam simul/sed suo tpe quecq; oriunt vel creant. Ex hoc accipit idem. q̄ p̄mus: Si ei considerant in verbo tunc iste rōnes siue cause eterne sunt/z incōmutabiles rōnes dicunt. Aliter sūt i elemētis mundi: vbi oīa simul facta sūt et fm hoc videtur q̄ dicant p̄mordiales cause p̄mitus mūdo indite. Scōm aūt q̄ nō simul sunt/ sz suis tempibus oriūtur: videt q̄ semiales cause p

Dō incidēs I. p̄te dicantur siue rōnes. Querit ḡ: vtrū idem sit naturalis causa z ratio seminalis. Et videtur

Qsic ar. I. q̄ sic: dicit em̄ Aug⁹. iiij. li. sup Gene. q̄ omis iste visitatissim⁹ nature cursus hz q̄sdā naturales leges quib⁹ progredit:z ita videt/ cū naturalis lex sit in semibus/q̄ seminale z naturale sint idem.

Arg. 2m Adhuc. ij. sniarū di. viij. ca. sicut ergo mentē: et verbis augustini dicit sic: Ista quippe originalis ac primordialiter in quadā textura elementoꝝ cuncta iā creata sūt sed acceptis opoztunitatib⁹ pdeūt textura aūt illa nō videt esse/nisi ex leges naturales ex seminib⁹ producere spēs: videt ergo q̄ idez sit

In ꝓtrariū seminale z naturale. Cōtra Aug⁹. iiij. sup Gen.

Arg. pmus Hoc q̄ nunc tpalib⁹ interuallis moueri videm⁹ ad pagenda ea que suo generi competunt: et illis insitis rōnibus venit quas tanq̄ semialiter sparsit deus/ cū mūdū cōderet: cum ipse dixit/z facta sunt: ḡ videt q̄ seminale fuit ante naturale z q̄ na

Arg. 2m. turale deducit ex semiali. Adhuc. Gen. ij. a. sic dicitur: Iste sūt generatiōes celi z terre in die qua fecit deus celū z terram/z oīe vir gultū agri ante q̄z oriret in terra z oīe vir gultū regionis priusq̄z germinaret:sz ostat q̄ nō germinat nisi ex cā semialiq̄ā oziebat de terra:z nō poterat oriri nisi p cāz naturalē cā ergo naturalis fuit ante semialē: z sic

Qō incidēs II. paret q̄ non poterāt esse idem. Adhuc vlterius queritur: vtrū seminalis rō et causalis sint idem.

Qz sic ar. I. Et videt q̄ sic: Augustin⁹. viij. lib. sup Gen. dicit q̄ oīa ex illis insitis rōib⁹/quas tanq̄ semialiter deus in mundo sparsit/prodeunt: ḡ videtur q̄ causalis rōz seminalis sint idē. Nō idem videtur per auctoritatē p̄mitus introductā er. ij. sniarum di. viij. Si em̄ oīa ex semialib⁹ rōib⁹ p̄mordialiter mūdo insitis pdeūt z incremēta z distinctōes accipiunt formarū. Cū constet fieri ex naturalibus causis z rōnib⁹: videt q̄ idē sit ratio seminalis et

In ꝓtrariū ar. primum ratio causalis. Contra ex rōne causali bene fit miraculū z sine ratiōe seminali nūq̄ fit: ḡ nō ē idez

Arg. 2m. ratio seminalis z ratio causalis. Adhuc: Augustinus. vj. li. sup Gen. ad litteram dicit: q̄ nō erat in costa q̄ ex ea fieret eua p rationē seminalem: sz erat in ea/q̄ deus ex costa posset euam facere: qō fieri nō potuit nisi p rationē causalem: ratio ergo

Arg. 3m seminalis z ratio causalis nō sunt idez. Adhuc Anſ. in monologiō: Nō est in trunco p rationez seminalē/vt ex eo possit fieri virtus⁹: sed est in trunco q̄ deus ex eo posset facere virtutē: hoc aūt in trūco esse nō posset/ nisi p aliquā rationē causalē: Rationes ergo seminales z causales non sunt idem.

Solutio: dicendū q̄ sicut dicit glosa. quattuor modis opatur deus: ita quattuor sunt rōnes causales/z sub eisdē differētijs. Sed ratiōes que sūt in verbo/in quib⁹ oīa plurerunt que ad esse deducta sunt: z in quibus p̄definitū est/ quid/ quādo/ et qualiter ad esse deducāt: simpliciter (vt eadem dicit Glosa) p̄mordiales vocant: Ille enim ab eterno sunt: z in illis p̄mo ordi⁹ est deus &c/ quid in operib⁹ nature z in operib⁹ gratie z gloie siue cōsueto cursu nature/ siue ordine gratie/ siue per miraculuz facturus erat de⁹: Nec aliter vnq̄z euenit vel eueniet q̄z ibi ordinus est vel disposuit. Descdo modo dicit Augustin⁹ in glosa sup illud Genes. ij. a. Et omne virgultum agri: Sicut itelligitur terra causaliter p̄duxisse herbā z lignum: hoc est/ accepisse virtutē producendi: In ea em̄ tāq̄z in radicibus facta erant que p tempora futura erāt: Fecit ergo anteq̄z essent sup terrā fm formabilitatē materie/ que cōsequent formanda erant per verbum el⁹: p̄cedens oīem formationem nō tempore: quia verbū temporale nō est: sed origine nature. Et iste ratiōes quas sic indidit materie q̄tuor elementoꝝ/fm Augustinū dicūtur radicales: eo q̄ alie que seminales dicunt/ radicantur in eis: z nō dicunt p̄mordiales simpliciter/sed ad q̄sdam consequentes que seminales dicunt. Tertius modus est distinctionis z ornatus: p quā vnūquodq; distinctionē accepit ad propzium locum et locus ornatum per p̄rias formas specieruz: qz etiam fm naturā/ vt probatur. viij. phȳsicoꝝ: motus ad locum sequitur motū ad formam: q̄z quātum generās generato dat de forma/ tantuz dat et de loco. Et rationes fm quas est huiusmodi opus/ dicunt ratiōes distinctionis z ornatus: quibus oīm tempore disponēte deo/ vnūquodq; mouetur ad formā z ad locum, p̄prio numero/ pondere/ et mensura: vt dicitur Sap. xj. d. vel p̄prio modo/ specie/ et ordine: vt dicit Augustin⁹ in libro de natura boni. Et iste rōnes sunt quidez in materia sicut susceptre: originaliter aut ē sunt in p̄mordialibus ratiōibus que sunt in verbo. Quarto modo dicūtur ratiōes seminales quas deus indidit nature/ vt ex similibus similia posset creare: quādo dixit Gen. j. b. Producat terra herbam virentē z facientem semē iuxta genus suū. Et quando dixit hominibus z animalib⁹: Crescite z multiplicamini/ z replete terrā. Et iste ratiōes nō sunt materiales tantū/ sed etiā aliquid habent cause efficiēris/ per virtutez quā indidit eis deus p̄ducendi simile: z dicūtur ab augustino naturales siue seminales/ per intentionē nature: fm quā Aristoteles in. v. philosophie definit naturā dicēs: natura ē ex qua pullulat pullulās: Nec dicuntur p̄mordiales/ nisi ad ea que pullulāt seminaliter z naturaliter ex ipsis. Unde cōcedendū est: q̄ sub istis q̄tuor modis z sub istis differentijs sunt rationes operū diuinoꝝ: sed p̄me nō sunt in materia/ sed in deo z p̄mordiales simpliciter: secūde aūt z tertie z quarte in materia sunt nō originaliter/ sed susceptiue. Ad id q̄ cōsequenter obj̄citur de verbo augustini: simpliciter cōcedendum est: preter hoc solum q̄ secūde cause non dicant p̄mordiales simpliciter/ sed ad quedā: vt dictū est ante. Tres tamē/z post primas insunt omni nature ratiōes

Ad arg. 1m

Ad. 2m

obedientiales: ſm quas / vt dicit Auguſtin⁹ nihil iuſtius eſt ⁊ nihil rationabili⁹ eſt / q̄ vt oīis creatura obediat creatori in omne q̄ voluerit: ⁊ q̄ in omni ⁊ ex oīi creatura fiat quicq̄d creator voluerit. Et iſte rōnes licet obedientialiter ſint in creatura / cauſaliter tamē ſunt in creatore: eo q̄ ſolo creatore cauſante deducunt̄ ad actum. Ad id q̄ vlterius querit: Utrū ſeminale ⁊ naturale ſint idez dicendū q̄ ꝑ ſuppoſita poſſunt eſſe idē / ſed rōe differunt: quia naturale nō dicit niſi principium effectiuum: quia ſicut dicit Ariſtoteles in. ij. phiſico q̄ natura eſt principiū motꝰ ⁊ quietis: in quo eſt ꝑ ſe et nō ſm accidēs. Seminale autē dicit ⁊ principium materiale ⁊ effectiuū ⁊ formatiuū. Per omnez eundem modū reſpondendū eſt ad ſequēta argumenta: q̄ iſta duo in eadem medij ratione fundantur. Ad id q̄ cōtra obijcit dicendū: q̄ ſeminale dicitur dupliciter. Dicit̄ enim ꝑ comparationē ad ſimile in ſpecie q̄ ꝑducitur ex ipſo: ⁊ hoc modo dictū ſeminale ſeminatū eſt: ⁊ eſt ex naturali / ⁊ nō ecōuerſo. Alio mō dicit̄ ſeminale originale / q̄ ſemē ſequentiū: ⁊ ſic ꝑme ratōes ⁊ virtutes ſparſe in tota natura a deo / dicunt̄ quādoq̄ ſeminales: q̄ tamē ꝑ̄ie dicerentur originales: ⁊ ſic naturale eſt ex ſeminali: ⁊ ſic dicit Auguſtin⁹ ſup Geñ. ad literam. Ad aliud eodē modo dicendū eſt: q̄ naturale vno modo ꝓcedit ſeminale: ⁊ alio modo nō et naturale vno modo eſt in ſeminali ſicut in origine: et alio modo ſeminale eſt in naturali ſicut in origine: ſicut patet ꝑ ea que dicta ſūt. Ad id q̄ vlterius querit: dicendū q̄ cauſale cōmuni⁹ eſt q̄ ſeminale: oīe enī ſemen cauſa eſt / ſed nō ecōuerſo: vnde cauſalis ratio in deo eſt potiſſime: qui ꝑ diſpoſitionē ſapiētie ratio omniū fiendoꝝ eſt quo cūq̄ modo fiant / ⁊ ꝑ potentiā efficiendi cauſa: ⁊ ſic rōnes cauſales ſunt in ipſo omniū rerum: ſeminales autē nō ſunt in ipſo / ſed in rebus: vt patet ꝑ ꝓdicta. Ad aliud dicendū eodem modo ſez q̄ rōnalis ⁊ ſeminalis poſſunt eſſe idem ꝑ ſuppoſitū / q̄uis differāt ſm rationes nominū: ſed rō cauſalis cōmunior eſt: vt dictū eſt. Ad id q̄ obijcit in cōtrarium: dicendū / q̄ hoc ꝓceditur: miraculum ei fit a deo ⁊ a ſanctis ꝑ inuocationē dei ⁊ mirabile etiā a magis vel demonib⁹: quoꝝ nihil fit ſine ratione cauſali: fiūt tamē ſine ratione ſeminali q̄ fit in ipſis / ex quib⁹ fiunt: q̄ ſicut dicit Auguſtinus: nō erat in vḡis ſeminaliter / vt ex ipſis fierēt dracones: ſed vt ex ipſis fozinſecus motib⁹ z operationib⁹ demonū adhibitis fieri poſſint. Per idem patz ſolutio ad ſequēs: quia ſemiale ⁊ cauſale differūt per intentionē ſuꝑioris ⁊ inferioris: ratio em̄ cauſalis dicit̄ per intentionem cauſe ſimplicit̄ ⁊ indiſpoſite: Rō autem ſemīalis dicit̄ ꝑ rationem cauſe determiate ad quedā ⁊ diſpoſite. Ad vltimū omnino eodē modo dicendū eſt: quia ex eodē ꝓcedit medio.

L Ad. I. qōnē incidentem

Ad duo argu. affir.

Ad primū. Ar. in ꝑ̄ncipio

Ad 2m

Ad. II. qōnē incidētē

Ad argu.

Ad. I. arg. i contrariū.

Ad 3m

Queritur de ſeminalibꝰ rationibꝰ quot ſint et que differentie inter eas

Articul⁹. II

Rōes ſeminales ſūt multiplices

Einde queritur quot ſint genere: ⁊ que differētia inter eas. Et hoc ꝑ antedicta facile eſt determinare. Sūt em̄ ꝑmozdiales ſimpliciter / que ſūt in verbo: Et ſūt originales / que ꝑmit⁹ indite ſunt mūdo: Et ſunt obedientiales / que ſunt in creatura: ſm q̄ ꝑ rationem debiti referūtur ad creatorē: Et ſūt radicales ſm quas elementata oīa radicant̄ in rationib⁹ virtutū elemento ꝑ: Et ſunt naturales / que a ꝑncipio intrinſeco (q̄ eſt natura) faciunt pullulare pullulans ꝑ ſe / ⁊ nō ſm accidens: Et ſunt ſeminales / ſm quas ſm cauſam efficientē materialē / formalem ex ſimilibus in ſpecie ⁊ forma ꝓducuntur ſimilia: Et ſunt cauſales / ſm quas tā ex cauſa ſupernaturali que deꝰ eſt / q̄ ex cauſis inferioribꝰ ⁊ naturalibus ratiōabiliter ꝓcedūt cauſata. Et ſic differunt ſub iſtis differentijs.

Utrum ſemīales rationes ſint in rebus conditis a deo vel in ipſo deo.

A Articu. III Arg. primū

Ertio querit̄: Utrꝝ ſeminales ratōes ſint t in reb⁹ conditis a deo vel in ipſo deo. Videtur autē q̄ quedam earū ſint in deo abſcondite: quedā autē elementis mūdi inſerte. Dicit em̄ Amb⁹. in lib. hexameró. vj. Si in illis ꝑmis rerū cauſis (quas ꝑmitus creator rerū inſtituit) nō tantū poſuit q̄ de limo erat factur⁹ hominez / ſed etiā quemadmodū factur⁹ erat. ſ. vtrū in matris vtero / an i iuuenili etate ⁊ forma: ꝑculdubio ſic factū eſt vt illic ꝓfixerat: neq̄ em̄ cōtra ſuam diſpoſitionē factū eſt: Si autē tm̄ poſuit ibi poſſibilitatē vt homo fieret / ſed vt ſic vel ſic fieri poſſz; ipſū autē modū quo factur⁹ erat ſibi reſeruauit: in ſua voluntate ⁊ ordinatione / nō in mūdi conſtitutione cōtexuit: manifeſtū eſt / nō eſſe hominē cōtra illam rationem que erat in ꝓma rerū conditione facta: quia erat ibi ſic fieri poſſe / q̄uis nō erat ibi ſic neceſſe fieri. Ex hoc relinquitur: q̄ rationes poſſibilitatis ad hoc q̄ res fierent materie mūdi i ꝓmordio inſite ſunt: rōnes autē cauſales ⁊ neceſſitatis / vt runc vel tūc / ſic vel ſic aliq̄d fiat / in deo ſunt abſcondite. Adhuc Auguſtin⁹ ibidem que rit: tan cauſe ad miracula faciēda ⁊ naturalia a ꝑncipio rebus mūdi ſint indite: tan illa q̄ ſint ad miracula faciēda / de nouo fiant cū ipſis miraculis: Et dicit ſic: Reſtat vt ad vtrūq̄ modum habiles ſint create / ſiue ad iſtum / quo vſitatiſſime res diſcurrunt: ſiue ad illum / quo tēra miracula fiunt q̄ deo placet facere. Ergo videt̄ q̄ modus ille cauſaruz quo vſitate res fiunt / inſitus ſit materie: Modꝰ autē quo miracula fiunt / abſcōditus ſit in volūtate diuina. Adhuc. j. ad Lor. j. c. ſup illō. Nōne ſtultā fecit deꝰ ſapientiā huius mūdi? Dicit gloſa ſic: Huius ſapientia ſtultā fecit deꝰ: declarando eſſe poſſibile ⁊ faciendo q̄ illa impoſſibile iudicat; ſicut q̄ virgo pariat: q̄ cecus videat: ⁊ q̄ claudus ambulet. Sed ſapiētia mūdi nō iudicat eē impoſſibile cuiꝰ poſſibilitas eſt in materia naturali: ergo poſſibilitas ad miracula nō eſt materie mūdi inſita / ſed in deo abſcondita. Adhuc Dam⁹. i ꝑncipio. iij. lib. dicit ſic: Poſt aſſenſum virginis ſpūs ſanctus ſuꝑuenit in eaz ſm domini ſermonē (quē dixerat angelus (tribuēs ei virtutē ſuſceptiuā diuini verbi / ſimul autē ⁊ generatiuā. Ex hoc accipitur: q̄ in inſtanti cōceptiōis ſpūſſanctꝰ virgini tribuit ſuſceptiuam virtutē verbi ⁊ generatiuā / quā ante nō habuit: Dec ḡ virtus a principio materie mūdi inſerta nō fuit / ſed in definitione dei ⁊ voluntate abſcondita / ⁊ in conſenſu virginis in ſermonē

Arg. 1m.

Arg. 2m.

Arg. 3m

Arg. 4m

angeli virgini de nouo collata. Adhuc: Poſſibile ⁊ impoſſibile nō radicantur in eodem: ſz opa miraculoꝝ nature ſūt impoſſibilia: opa autez q̄ vſitato curſu nature / nature ſūt poſſibilia: ḡ iſta ⁊ illa in eadem materia radicari nō poſſūt. Si ergo illa que currūt vſitato curſu nature / iſita ſint materie naturaliter opa miraculoꝝ nō poſſūt eidē eſſe inſita ꝑ eiuſdē materie poſſibilitatē. Adhuc potētia cui nihil impoſſibile eſt: ⁊ potētia cui multa impoſſibilia ſunt / ad idem ꝓncipium reduci nō poſſunt: ſed potētia diuina eſt ſola cui nihil impoſſibile eſt: Geñ. xviij. b. Nunq̄d deo eſt difficile? Lu. j. d. Non erit impoſſibile apud deū oīe verbū: Et in illa ſola radicant̄ opa miraculoꝝ. Potētia aūt naturalis eſt / cui multa ſūt difficilia ⁊ impoſſibilia: iſte ḡ due oīno reducunt̄ ad idem. Si ḡ potentia ad curſum ꝑfuerū nature materie mūdi eſt inſita: relinquit̄ / q̄ potentia ad facienda miracula in deo ſit abſcondita. Adhuc: Si talis potētia ad miracula eſſet materie mūdi inſita: cū oīis potētia ſit ad actū: oporteret q̄ aliquid eſſet in natura agens q̄ hāc potentiam ad actum reduceret: q̄ valde abſurdū eſt. Adhuc: Plato in timeo dicit ſic: q̄ nihil cōmodo q̄ potentia ad actū ducentiū / creator negauit creature. Si ergo potētia ad miracula inſita eſſet nature: creator nō negaſſet nature ea ꝑ que hec potentia reduceret̄ ad actū, bonum em̄ diuinū q̄ deſiderat oīe q̄ eſt: nō ē in potentia / ſed in actu. Dicit em̄ Ariſtote. in. ix. prime philoſophie: q̄ ꝓter potentiā nemo bonꝰ vel malus eſt. Contra Amb⁹. in. vj. hexame. in aucto ritate iā pauloante inducta / dicit: q̄ ad vtrūq̄ modum. ſ. et ad illū quo vſitate res fiūt / ⁊ ad illum q̄ miraculoſe quedā prodeūt res create a principio er habiles facte ſunt: ergo habilitas ad miracula inſita eſt materie mūdi: nō ergo em̄ in deo eſt abſcondita. Solutio: dicendū q̄ poſſibilitas ad miracula / ſiue habilitas duplicit̄ poteſt cōſiderari. ſ. ſm primā radicem poſſibilitatis obedientie: ſm quā vnicuiq̄ rei create ineſt: nō vt ex ea fiat ſed vt ex ea fieri poſſit quicq̄d deus voluerit. Et hoc modo poſſibilitas ram ad conſuetum nature / q̄ ad miracula in ꝓncipio cōditionis inſerta eſt materie naturali. Poteſt etiā ꝑ ſiderari ſm potentiam ad actū relatam / virtute educentis potentiam ad actum: que virtus ſm cauſales rōnes cauſe efficientis determinatur. Et ſic q̄ cōſueto curſu nature fit / materie naturali eſt inſitū: q̄ aūt miraculoſe fit / in oīi potentia dei ⁊ diſpoſitiōe eſt abſconditum: diſpoſitū em̄ eſt ab eterno in verbo ſibi coeterno / quid / ex quo / z quādo talū aliquid faceret cōtra quam diſpoſitionem / vt dicit Auguſtin⁹: nihil vnq̄ facit / aut faciet. Ad primū ergo dicēdū q̄ Amb⁹. expreſſe dicit hoc auctoritate introducta: ⁊ ideo cōcedendū eſt q̄ cōcludit. Ad aliud dicendum eodē modo: Dicit em̄ Auguſtin⁹ ibi: q̄ potentie ſiue rōes / ſiue virtutes ad miracula nō ſunt indite materie mūdi / niſi ꝑ potentiā obediētie per rōnes aūt cauſales in deo ſūt: habilitatē em̄ habet oīis creatura / vt ex ea fiat quicq̄d deus voluerit. Dicit em̄ Auguſtin⁹: q̄ nihil iuſti⁹ eſt / q̄ q̄ oīis creatura habilitate obediētiali muteretur ad oīe q̄ deꝰ voluerit. Ad aliud dicendum: q̄ ſapientia mundi nō iudicat / niſi ex cauſis ꝓximis eſſentialibus ⁊ naturalib⁹: ⁊ ideo q̄ ſm illas cās ipoſſibile ē / iudicat ipoſſibile ñ q̄ ſ̄ poſſibile ſimpliciter ē. Sz in ſ̄ ſtultā fecit eā deus: q̄ iudicat ſimpliciter impoſſibile eriā poſſibile deo cui nihil impoſſibile ē: ⁊ q̄ deo poſſibile eſt ſimplr ñ ē poſſibile creature fieri / niſi ſm habilitatē ⁊ poſſibilitatez obedientie: que virtute a gentis naturalis ad nullum actū reduci pōt. Ad aliud dicendū: q̄ virtꝰ ſuſceptiua ⁊ generatiua ad actū i ꝓſenſu in ſermonem angeli / virgini de nouo collata eſt: habilitas autē ⁊ poſſibilitas obedientialis in hāc virtutē / materie mūdi: ex qua corpus beate virginis factū eſt in ꝓncipio mūdi eſt inſita. Ad aliud dicendu: q̄ poſſibile ⁊ impoſſibile ꝑ habilitatē obediētie bene radicantur in eodē ſed ꝑ cauſales rōnes (quib⁹ illa poſſibilitas reducatur ad actū) nō radicantur in eodem. Ad aliud em̄ eodē modo dicendū eſt quia idem mediū eſt / ſed aliter informatū. Uñ q̄ obediētialiter radicat̄ in natura cui aliq̄d eſt impoſſibile: hoc ꝑ rationes cauſales q̄bus ad actum reducitur in ſolo deo eſt: cui nihil eſt impoſſibile.

Ad aliud dicendū: q̄ talis potentia nō eſt in natura niſi obediētialiter ad potentiā que ſupra naturam eſt: ⁊ ideo nō oporet / q̄ aliq̄d ſit in natura q̄ reducat eā ad actuz. Ad aliud dicēdū: q̄ creator nihil cōmodo negauit nature / in his q̄ ſūt in natura ſm cauſales rationes ſufficiēter deducēres ad actum: q̄ in his paſſiuū ꝓportionatum eſt actiuo et ecōuerſo / actiuū paſſiuo. In his aūt q̄ tm̄ obediētialiter ſunt in natura: ⁊ que ſm cauſales rōnes ꝑtinēt ad cauſā ſuꝑioz / negauit cōmoda: q̄ hec ad naturā nō pertinēt / ſed ad cauſam ſuꝑioz̄. Ad id q̄ in contrariū obijcit / dicendū: q̄ poſſibilitas illa que eſt ad miracula / ſm rōnē obediētialē tm̄ inſita eſt materie mūdi: ſm rationē autē cauſalem qua deducit̄ ad effectū / nō eſt niſi in deo:

Ad 1m

Ad. 2m.

Ad 3m.

Ad ar. i cōtrarium

Si ſeminales rationes ſūt rebus conditis aliquo modo: vtrū a principio creationis indite ſint eis vel poſtea.

A Arti. IIII.

Uarto querit̄ ſi in rebus conditis ſūt aliq quo modo: vtrū a principio creationis ſint eis indite. Et videt̄ q̄ a principio creationis ſint indite / ꝑ auctoritatē Amb⁹. in hexamerō pauloante inducram: vbi dixit Auguſtin⁹. Reſtat q̄ ad vtrūq̄ res create a principio cōditiōis habiles facte ſint. ſcz ⁊ ad ſolitū curſū nature / ⁊ ad ea q̄ fiunt ꝑ miraculū ſup naturā. Adhuc: Rationes cauſales ſeu ſeminales / ſiue etiā obediētiales nō poſſunt eſſe indite materie creatoꝝ / niſi ex primo opifice mūdi qui deus eſt: ⁊ in quo eſt ꝓma ratio factionis ⁊ ꝓductionis oīis rei: nec vnq̄ fuit tempus a creatiōe mūdi q̄ materia cōditoꝝ careret eis: ḡ relinquit̄ q̄ a cōditione mūdi oīa es ſimł indite ſunt materie creatoꝝ. Si hoc ꝓceditur tūc queritur / vtrū oīa es indite ſint ſicut vna potētia / vel diuerſe. Et videt̄ q̄ ſint diuerſe: Sicut em̄ dicit Ariſto. in. ij. de ania: potentie determinant̄ ꝑ actus: ⁊ maxime potētie paſſiue: de illis em̄ intelligitur q̄ in. ij. de ania dicit Ariſto. q̄ actus ſunt ꝓꝓij potentijs ſm rōnē ⁊ obiecta actiꝝ. Actus autem diuerſi ſūt valde: nō em̄ pōt eſſe idē actus ſupernaturā / ⁊ ſm naturā: q̄ neq̄ ab eodē agēte poteſt eſſe: nec ad eandē ſpēm vel formā: ḡ videt̄ q̄ a ꝑncipio

Q Qō incidēs

Argumētū

In ꝛerarū pio indite sint vt diuerse potētie ꝛ nō vt vna. Ḷō/
Arg. pmū tra potentia obedientialis ad vtrūq; vna est/ licet diuersis obediat motoribꝫ: sed p rationē obedientie indite sūt potentie buꝰ materie rerū creatarum
Argu. 2m, videl̄ ḡ q; indite sint vt vna/ nō vt diuerse. Adhuc licet gñabilia ꝛ corruptibilia valde sint diuersa: ꝛ fm generatiua ꝛ fm spēs generata: tamen dicit pbs/ q; vna est materia oim eoꝝ. Et si vna ē materia/ vna est potentia: Materia em̄ p analogiam potentie ad actū determinat: ḡ a simili: licꝫ producta seminaliter cōsueto cursu nature/ et producta p miraculū supra naturā sint diuersa: cum tamē vt dicit augustinꝰ/ ad vtrūq; habilis sit facta materia creatorū: videnť esse vnius potentie.
Arg. 3m Adhuc: Potētie ad similes spēs sunt vna: ꝫ oē miraculū qcūqꝫ legika deo factū esse/ vel p angelos: semp est ad aliquā similem spēm nature. Lecus em̄ quādo accepit visum: sil'em in spē cum aliis videntibꝰ per naturā accepit visum: Simil'r cū claudus accepit gressum: sil'em accepit gressuꝫ cū aliis gradientibꝰ p naturā. Eodem modo cum virgo pepit: sil'em in forma ꝛ specie peperit hominem cum aliis q; sunt homies p naturā. Sed eadē in spē potētia q; ead ea q; vnꝰ sit spēi: videl̄ ḡ/ q; potētia q; fundat in rōe seminali ꝛ q; fūdat in rōe cāli ad miB racula sūt vna ꝛ eadē.
Solo. arti. IIII Solō: ad primū queritur dicendū: q; p culdubio oīes potētie/ siue sint fm rationes semiales/ siue fm rōes causales ad causam que est supra naturā/ siue fm ratiōes obediētie creature ad creatorē: oīes simul a pmordio conditiōis materie creatorū indite sūt: ꝛ non nisi a creatore. Et hoc pbant pma duo ꝛ ideo cōcedenAd qōnē in cidentem. da sūt. Ad id qđ vlteriꝰ queritꝝ/ dicendū: q; potentie illo indite sūt vt diuerse/ ꝛ nō vt vna. Et hoc pbat pmo iducta obiectio: q̄ de necessitate p̄cedit: Potētia em̄ fm causā seminalē/ suscepta est i materia vt dispositā ad actū: semen em̄ habet se ꝛ i ratione cause materialis dispōsite/ ꝛ in rōne efficientis/ ꝛ in rōe forme p virtutē formatiuā que est i ipsa: Potētia aut̄ que est in materia fm causalē rōnem supnaturalē/ ꝛ fm rationē obediendie/ nuda est ab oīi huiusmodi dispositōe. Et hoc est qđ dicit Augustinꝰ ꝛ ponit. ij. sniaꝝ di. xvij. q; nō erat in costa/ vt ex ea eua fieret: ꝫ vt ex ea opatiōe causa potentialis q; seminalis sit/ fieri possit fm modum quē ab eterno p̄ditor disposuit.
Ad primū. Ar. in Ju ū Ad id qđ cōtra obiꝯitur dicendū ad primū: q; licet obedientialis vna sit in gñe ad hunc motorē vel illum: trū in specie dispositionis nō est vna.
Ad 2m Ad aliud dicendū q; nō est vna potētia: nec obiectio pbat q; fuit vna in spē vel numero: sed q; fuit vna in relatione ad fūdamentū materie in qua fundanť. Et ita sunt iste vna tm in vna em̄ materia fundanť. Et qđ dicit Augustinꝰ: q; habiles sūt ad vtrūq; ꝫ faciles: nō intelligit Augustinꝰ de vna ꝛ eadē habilitate siue facilitate/ sed de diuersis: semiales em̄ habilitare dispositionis ad motorē naturalē sunt: obedientiales autē ꝛ causales nullā habent dispositionē/ nisi
Ad 3m simplicē possibilitatē. Ad vltimū dicendum: q; ex illa obiectiōe nō pbatur nisi q; sūt a deo ille in spē seminales. ſ. ꝛ obedientiales: Et hoc est ideo: q; seminales sūt ad istitutionē nature: obediētiales aut̄ et causales sūt ad corrupte nature restaurationē: nec potest corrupta natura restaurari/ nisi p eadē et similia quibꝫ instituta est: ꝛ ideo oīe miraculū deducit ad aliquid simile nature: si tamē ꝓportionetur potentia ad efficiente statim apparet q; non est vna potentia: Ad agentē em̄ naturalē in se habet/ vnde obediat materia naturalis: ad causā autem supnaturalē nō in se habet vnde obediat: sed oportet q; accipiat ab ipsa causa virtutē q̄ posit obedire.

Queritur de veris miraculis absolute.

Deinde q̄rit de veris miraculis/ siue a deo Medū. II
d siue a bonis angelis/ siue a sanctis perfectis: De quibꝫ duplicit̄ soler queri: Scilicꝫ fm q; cōsiderantur absolute: Et fm q; cōsiderantť in cōparatione ad causam. Scōm q; absolute cōsiderantur tria querūť: Scilicet qđ sit miraculū: scdo qđ mirabile: tertio q̄d miraculosū.
Huiꝰ mem bri tres sūt articuli

Queritur quid sit miraculum.

A
Articulꝰ. I.
Primū ꝓceditur sic Augustinꝰ in lib. de
a vtilitate credendi describens miraculuꝫ/ dicit sic: Miraculū est insolitum ꝛ arduuꝫ vltra spem ꝛ facultatē admirātis apparens. Et ponuntur hic q̄tuor differētie cōstituētes miraculum. ſ. q; sit arduū: q; insolitū: q; p̄ter spem admirantis: q; p̄ter facultatē. Et queritur penes qđ accipiuntur iste differētie: multa em̄ ardua apparēt quantū ad causā: sicut eclypsis solis ꝛ lune/ ꝛ apparitio stelle comete: que apparet in mortibꝰ regū sicut dicit albumazar in libro de magnis accūtibꝰ mundi: Et hec etiā sunt insolita: ꝛ tamē nō dicunť esse miracula/ ſꝫ naturalia: videl̄ q; miraculū nō sit arduū ꝛ insolitū si ei arduū ꝛ insolitū sūt dīe p̄sti Arg. primū
tutive miraculi: oīi ꝛ soli debēt cōuenire: dicit ei pbs in. vij. p̄me philosophie q; differētie vltime cōstitutiue cōuertunť cū specie diffinita. Adhuc
Argu. 2m, Ex arduo ꝛ insolito apparente oritť admiratio: ꝛ sicut dicit Dam̄. admiratio ē timor in magna phātasia: et admiratione aut̄/ vt dicit pbs in. j. p̄me philosophie/ oritur inquisitio ꝛ quid ꝛ p̄ter qđ sit et hoc est oīe illud de quo est phia. vñ ibidē dicit pbs: q; ex admirari ꝛ tūc ꝛ nūc pbari inceptū est: et in p̄ncipio de ania (vbi compat vnā scientiā alteri p subiecta dicit/ q; vna scientia alia melior ꝛ horum abilior est ex eo/ q; meliorum ꝛ mirabiliorū ē: sicut sciētia de ania ꝫ sciētia de corpore. Videtur ergo/ q; oīe id de quo est phia/ sit arduū ꝛ insolitum: de eo em̄ qđ locatū est sub noticia nrā ꝛ solitum sensibus/ nō surgit admiratio: nec p̄ sequēs inquisitio. Videť ergo q; oīe id de quo philosophia est/ miraculū sit: qđ falsū est: Videť ḡ q; miraculū nō sit arduū ꝛ insolitū p definitionē: cuꝫ ardum ꝛ insolitū nō solum miraculo cōueniāt. Ad
Argu. 3m huc dicit: q; est vltra spem: ꝛ ꝓtra hoc videť esse qđ dicit Luc. iij. f. q; surgēs iesus intrauit in domū symonis: socrus autē symonis tenebať magnis febribꝰ: ꝛ rogauerūt eū p ea discipuli. Si autem rogauerūt/ sperauerūt q; sanaret eā: ḡ sanatio socrꝰ petri nō fuit sine spe: ḡ nō fuit miraculū: qđ falsuꝫ
Arg. 4m est. Eadem obiectio est de hoc qđ dicit Aug in libro de vtilitate credendi: q; aliqs sperās se sanandū/ habēs fidē in verbo dñi. Mar. xvj. d. Super egros manꝰ iponet ꝛ bene habebūt: rogat sanctū virū vt imponat sibi manū: ꝛ sic sanet: illius enim sanitas nō videť esse miraculū/ cū nō sit p̄ter spem

Arg. 5m. Adhuc eadē oīno est obiectio de hoc qđ dicitur Act. v. c. q; in plateis ponebant infirmi in lectulis vt veniente petro saltē vmbra illi⁹ obūbraret quē ꝫ illorū ꝛ liberarent ab infirmitatibus suis: ꝛ nisi spem habuissent liberationis/ in plateis nō posuissent/ sanatio autē illorum ꝛ liberatio nō fuit p̄ter spem: ḡ nō fuit miraculum: qđ falsū est/ male ḡ in definitiōe miraculi ponit vltra spē. Simil'r obiAd arg. 1m
citur cōtra hoc qđ dicit: p̄ter/ siue vltra facultatez
Argu. 6m. admirantis existens siue apparens: Si em̄ facultas ad virtutem opatiuaꝫ refertur. ſ. q; hoc sit miraculū qđ nō potest facere admirās: multa naturalia erūt miracula: sicut florētio arboꝝ/ que est supᵇ humanā virtutem opatiuā: tamē nec hoc miraculum/ nec mirabile sit. Si aūt est supra facultatem rōnis/ cuiꝰ est mirari: tunc qđ vni est miraculum/ nō erit alteri mirabile vel miraculū: sicut est qđ dicit Aristo. in. j. p̄me philosophie de hoc qđ ē diameter est assimeter coste: nihil mirabile vir geometricus: multū tamē mirabile vir nō geometricus si aliquid/ finitorum alij finito commensurari non
Ar. 7m. potest fm numeꝝ aliquem in partibꝰ finitoruꝫ ac ceptum. Adhuc. ij. Mach. vij. d. mater dixit filijs: Nescio qualiter i vtero meo apparuistis. Neꝫ em̄ ego ipsa spiritū vobis donaui ꝛ vitā: nec singulorū membra ego ipsa cōpegi: Ergo conceptus filiorū matri fuit p̄ter vel vltra facultatem operationis vel rōis: videtur ḡ q; fuerit ei miraculosus
Solo. arti. II. et mirabilis: qđ falsum est. Solō dicendū: q; ꝗtuor differētie ponūtur in definitione miraculi q̄rum due p̄me miraculo ꝓueniunt fm esse miraculi: fm id qđ est miraculū: que sūt/ arduū/ ꝛ insolitum. Et dicit arduū/ qđ supra potentiā siue facultatem nature/ in potestate altioris cause locatum est. Et dicit insolitū/ qđ p̄ter nature cursum solitū p̄ducitur in esse. Et ille due differentie cause sunt sequentiū duaꝝ: que describunt miraculum fm q; subiacet admiratōi admirātis: ab eo ei dicitur miraculū ꝛ mirabile: sicut in Pˢ. 117. A domino factū est istud: ꝛ ē mirabile in oculis nostris. Et eius qđ est p̄ter spem cā est illa/ qđ est arduum ex hoc em̄ q; locat in altiori causa ꝫ natura sit: p̄ter spem est admirantis: p̄ter spem dico nature ḃ est quā cōcipit aliquis ex potentijs naturalibꝰ: sicut accipitur spes Ro. vj. ibi dicit: Qui ꝓtra spem in spem credidit: Glosa ibidē: ꝓtra spem nature in spem gratie. Ab eo aūt qđ dicit insolitū/ causat illa que est p̄ter facultatē admirantis: ꝛ intelligitur cōiter facultas de virtute opatiua ꝛ de virtute cognitiua: Admirās em̄ de virtute opatiua nō potest nisi in illud qđ est de solito cursu nature. Similiter cū oīnis cognitio nostra sit de ente/ et formetur ab ipo: nec cognoscam⁹ aliqđ pfecte/ nisi cuius causā cognoscim⁹: ꝛ qm̄ illi⁹ est cā: ꝛ qm̄ impossibile est aliter se habere: id qđ est p̄ter solitū cursum nature p cām nō possum⁹ cognoscere p cognitionē naturalem: Et ita cū miraculū sit non solito cursu: nec cognitiua/ nec virtute opatiua possum⁹ in illud: sed vtroq; modo deficim⁹ ab ipso. Et hic defectꝰ vocatur stupor. Act. iij. b. Repleti sūt stupore ꝛ extasi in eo qđ acciderat. ei ſcz enee: quē miraculose sanauerat petrꝰ. Et sic stupentes agonizamur ad ipm̄ sicut ad altum supra nos locatuꝫ ꝛ insolitum: ꝛ ipsa agonia vocatur admiratio. Dis
itaqꝫ plibatis facile est respōdere ad obiecta. Ad primū ei dicēdū: q; eclipsis ꝛ comeres/ nec ardua nec insolita sunt simplicit̄: licet forte nobis vl'alicui sint ardua: In causis em̄ naturalibꝰ sunt locata: per quas etiā sunt demōstrabilia: qđ nō posset esse nisi eēnt vniuersalia ꝛ de oīi ꝛ semp ꝛ vbiqꝫ ꝛ per se. Et hec quidē sunt in causa: ꝫ uis in singulari accepta nō sint sic. Quotiens cūqꝫ em̄ luna supponitur soli corporaliter ꝛ diametraliter/ semp/ ꝛ vbiqꝫ est eclipsis in oib⁹ locis ad que diametralit̄ extenditur oppositio fm latitudinē. Et quotiēscūqꝫ vapor incensus: q̄ comeres dr: fortissime attrahitur a stella infausta/ cuius scintillatio est supᵇ regnum aliqđ/ vel supᵇ septimū ab ascendente numeratum natiuitatis hois alicuiꝰ/ siue regis/ siue alteriꝰ: semp ꝛ vbiqꝫ significat̄ funerea stella ꝓualere supᵇ ipsum in oib⁹ infaustis a morte ꝛ subuersione: ꝛ sic comeres vbiqꝫ ꝛ semp ꝛ in oīi ꝛ per se significat mortes ꝛ subuersiones: maxime si tempore ascensionis comeres respectu plene inimicitie respiciatur a marte ꝛ saturno. vnde talia nec ardua sunt: nec insolita: nec supra spē ꝛ facultatē admirantis locata simplr/ nisi forte fm quid ꝛ ad aliquid. Ad 2m.
Ad aliud dicendū quod modo: id em̄ de quo est philosophia: nō est arduū ꝛ insolitū simpliciter/ sed quo ad nos tm̄. Ad 3m.
Ad aliud dicendū: q; cum dr: q; est p̄ter spem/ intelligit de spe que ē expectatio illi⁹ qđ expectatur ex virtutib⁹ naturalib⁹ ꝓuenies: Et talem spem nō habebāt illi q; rogabant dominū p socru petri: sed habebāt spem gratie ex illuminatione fidei ꝓuenientē: ꝛ ideo sanatio socrus petri miraculosa fuit. Ad 4m ꝛ
Oīm̄ eodē mō respondēdū est ad duo sequēta: Illi em̄ sic liberati spem habebant gratie ex illuminatione fidei ꝓuenientem: ꝛ p̄ter illā spem nihil fit in miraculo: quinimmo tales fides ꝛ talis spes sepe impetrāt miraculū a dño. quintū
Ad aliud dicendū: q; dr vltra spem Ad 6m.
ꝛ facultatē nature nō admirantis: ꝛ sic nec florētio arboꝝ/ nec incōmensuratio diametri ad costā dicunť esse vltra spem ꝛ facultatē nature: oīa enim hec expectanť ex facultate nature ꝓducenda: sed actus admiratiōis pōt cōuenire vni ꝛ nō alteri/ cū tamen res in se/ nec mirabilis sit nec miraculosa.
Ad vltimū dicēdū: q; licet mater nō sufficienter Ad. 7m.
potuerit/ vel cognouerit cōceptū filio ꝓ i vtero: scit tamē q; p potentias naturales hoc operatur de⁹: ꝛ ideo talia nec fuerūt miracula/ nec mirabilia: licet ipsa in talib⁹ mirare ť modū opatiōis diuine. Et hoc est qđ dr Eccᵉ. iij. c. Ne temere qđ loquaris: nec dicas cōā angelo: nō est p̄uidentia: sicut enim ignoras quō compingantur ossa in ventre prægnātis: ita oīm opeꝫ dei nō poteris inuenire rationem.

Queritur quid sit mirabile.

Ḷō queritur quid sit mirabile. Et hic q̄ Articu. II.
f runtur duo. Quaritur em̄ que sit differē- A
tia inter hec quattuor: mirabile/ virtus/ signum/ ꝛ prodigium. Scōo quia glosa. ij. ad Coꝝ Huiꝰ arti. due sūt ptic.
xij. dicit: q; prodigiū ꝛ miraculum sunt in his que fiunt contra naturam: queritur vtrū aliquid fiat contra naturam: ꝛ que differentia sit facere contra naturam/ et p̄ter naturam/ et supra naturam.

Querit que sit differētia inter hec quatuor. mirabile: vrtus: signū et prodigium.

Particu. I. A

a Dprimū accipiatur glosa. ij. ad Lor. xij. d sup illud. Signa apostolor⁹ mei facta sunt sup vos in oī patientia z signis z prodigijs z virtutibus: glosa hec tria ita distinguit: vt qđ est virtus / sit genus signozū z pdigiozum. i. nomine virtutis oīa miraculū accipias: signū vero qđ in quocūq; tempe aliquid significat est gen⁹ p digij: pdigium vo est qđ in futuro aliquid significat. Vel signū z pdigium sūt in his que cōtra naturam sunt: virtus vero in his que nō cōtra naturā sunt: vt p impositionē manus z ozationē homines a morbo liberari. Alia glosa sup illud: In signis z pdigijs exponit: hoc est in maiozibus z minozib⁹ miraculis.

Arg. primū

Scōm hoc ergo querit: vtrū ista sit differētia istozū. Signū em / vt dicit magister sententiarū. iij. di. j. ē qđ preter spem quā ingerit sensibus / aliud facit in noticiā venire: z hoc est qđ in quocūq; tempore aliquid significat: Et huic nō cōuenit generaliter esse arduū z insolitū preter spem z facultatē admirātis apparēs. Videt ergo illa glosa falsa esse que dicit: In signis z prodigijs: hoc ē / in maiozibus z minozib⁹ miraculis: siue em sit maius siue min⁹ miraculū / nūq; accipit rationē a significando / sed potius ab eo q sit aliquid arduuz et insolitū preter spem z facultatē admirantis apparens.

Argu. 2m.

Adhuc: Glosa dicit: q virtus est genus signozuz z pdigiozū: hoc est / nomine virtutis oīa miraculum accipias: z hoc videt esse inconueniēs. Si em signū genus est ad pdigium: z genus z species non equaliter respiciunt ab eodem genere / sed oportet q vnū sit subalternās / z alterū subalternatum tunc non poterit esse virtus gen⁹ equaliter ī media tum ad signū z pdigiū.

Argu. 3m

Adhuc dicit glosa: q virtus est in his que fiūt nō cōtra naturā: vt p impositionem manus z ozationē hominē a morbo libera / ri: hoc videt falsum: hoiez em a morbo liberari p impositionē manuum z p ozationem arduū est et insolitū est: g̃ est cōtra cursū nature solitum: est ergo in his que fiunt cōtra naturā z nō fm naturas:

B Solo. pti. I

falsum est ergo qđ dicit glosa. Solutio: dicendū q oīa hec: virtus / signū / pdigium / z miraculuz idem significāt fm suppositū: sed differūt in modo significandi. Et dupliciter pōt accipi eozū differētia. s. fm rationes nominū: z fm vsum nominum.

Virtus.

Scōm rationes nominū / tunc virtus est extremū potentie in re in quā potest: vt dicit Aristo. in. ij. celi z mū di: vel est extremū in bono potētie. Primo modo virtus dr miraculū in cōparatione ad efficientē: opteret ei q nō diminuta potētia: sz pfecta z vsq; ad extremū deducta miraculū fiat ab eo qui facit miraculū. Et sic virtus est gen⁹ ad oīe miraculū / z ad signū z pdigium: vt dicit glosa. Si autē dicit extremū in bono potentie / tūc dicit habitū mentis bene cōstitutet: q̃ licet virtus fm q est habitus mētis bene cōstituta / put est in passionib⁹ et operationibus / mediū sit quo ad nos determinata ratiōe: vt dicit Aristo. in. ij. ethico. tamē in bono potentie extremū ē: bonū em extremū in quo pōt poni cōcupiscibilis / tēperātia siue castitas ē / z bonū extremū siue summū in quo pōt poni iracibilis / fortitudo est: z bonū extremuz in quo pōt poni rō est prudentia. Et sic dicit quedā glosa sup illud: In signis z prodigijs z virtutibus: glosa / virtutibus mentis. s. castitate z alijs. Signū autē dicit fm nomi / nis rationē / fm q miraculū talē virtutē significat et ostendit: cū em miraculum semp fiat fm causas quas deus nō mundo inseruit / sed in seipso administrandas vt voluerit absconditas habuerit: sicut dicit glosa ad Ephe. iij. b. sup illud: Que sit dispensatio sacramēti absconditi a seculis in deo: dicit em sic: Habet de⁹ in se absconditas quozūdaz facton causas / quas rebz cōditis nō inseruit: eas q̃ implet nō illo ope. prudentie quo naturas instituit vt sint / sed eo quo illas administrat vt voluerit. Et infra aliquātulū: In mūdo sunt absconditе rationales cause oīm rerum que naturaliter fiūt: Sicut absconditus erat leui im lumbis adhuc quā do decimat⁹ est. Hebreo. vij. a. sed in deo absconditе sunt cause eozū que p gratiā fiunt: siue eozum que ad hec significāda nō naturaliter / sed mirabiliter fiunt: vt q de costa ade mulier facta est: z i lo cum coste nō costa / sz caro supplet⁹ est. Et hoc modo signū dicit: qz significat diſpositionē prouidentie diuine / z magnitudinē potentie que in ope miraculi ostendit. Et ideo dicit glosa: q signuz est qđ in quocunq; tpe aliqđ significat: Et sic est gen⁹ ad prodigiū. Prodigiū autē est quasi digito / hoc est indicio magne potētie. pductū siue pditum: nō fm rōnes naturales siue seminales quas de⁹ a principio mūdi inseruit / sed fm rōnes cāles quas in seipso absconditas retinuit: vt eas in futurū ad gr̃e mūdum redimentis / vel per se / vel p angelos bonos significationē administraret: Et hoc est qđ dr Exo. vij. e: Digitus dei est hic: hoc est / diuine prouidentie z diuine potētie indiciū z demonstratio. Et hoc est qđ dicit glosa: q pdigium in futurū aliquid significat / z signū est in minozib⁹: pdigiuz autem in maiozib⁹ miraculis. Mirabile autē est / fm q refertur ad homines qbus fit: sic em excitat in se admirationē: qz insolitū est. Dicit tū quidā: q mirabile est qđ in aliquo deficit a pfecta ratione miraculi: sicut si sit arduū nō insolitū: sicut dicunt mirabilia de quib⁹ philosophāt philosophi: Vel si sit arduū z insolitū / z nō sit preter spem admirantis: sicut dicit glosa: q p impositionē man⁹ z ozationez aliquis a morbo libereť: Impositio em manus / collationē virtutis curatiue siue sanatiue significat: ozatio autē talē collationē virtutis impetrat: Et hoc nō est cōtra naturā / sed fm naturā: vt vt⁹ s. naturalis adiutorio diuine virtutis adiuueť ad sanitatē: sicut dicit Galien⁹ in lib. de creticis diebus: q crisis naturalis est / qñ virt⁹ naturalis virture celesti stellarū iuuatur ad morbi cōuersionē. Scōm vsum autē istozū quattuoz data est distinctio differētie q̃ est in glosa introducta. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Mirabile.

Prodigiu

Ad primū g̃ dicenduz q miraculū dicit signū qđ dam / z cuiusdam: vt dictum est: signum autez simpliciter acceptū ī plus est q̃ hoc vel huiu⁹ signum: Et propter hoc nō valet argumētū: si est signū quocūq; modo / q̃ sit ibi miraculū: sed est ibi fallacia ꝓsequentis: ꝓceditur em a supiozi ad inferius affirmando.

Ad argu. I

Ad 2m

Ad aliud dicenduz: q virtus nō equa ī mediatione se habet ad signū z ad pdigium: sicut probat obiectio: sed respicit signū vt gen⁹ / z pdigium sicut speciē sub-

Ad 3m. alternatā signo. Ad vltimū dicendū sicut paulo ante dictū est. q nō est ꝓtra naturā: nec ꝓtra cursū nature / generaliter naturalē virtutē iuuari supiori virtute diuina ad sanitatē: z hanc ꝓpositione manus conferri / z oratiōe impetrari: z hoc intēdit glosa: est tū preter solitū cursum nature / quē deus seminaliter nature indidit: z ita ꝓcedit obiectio.

Utrū aliquid fiat contra naturā: z que sit differētia inter facere contra naturam z preter naturam z supra naturam.

A particia. II. Arg. primū

s Ecūdo querit: vtrū aliqđ fiat cōtra naturā z que sit differētia inter / facere ꝓtra naturā / z preter naturā / z supra naturā. Videtur eni q nihil fiat contra naturā: sup illud Eph. iij. b. Que sit dispēsatio sacramēti: dicit glo. Nec ꝓtra causas q̃s de⁹ volūtarie instituit / volūtate mutabili de⁹ aliqđ facit: q̃ deus nihil facit cōtra naturā

Arg. 2m

Adhuc Ro. xj. c. sup illud: Cōtra naturā insertus es in bonā oliuā: glosa dicit sic: Deus creator z conditor omniū naturaꝝ nihil cōtra naturā facit: qz idem natura cuiqz rei qđ de⁹ facit: a quo est omnis modus / nūerus / z ordo nature. Cōtra

In cōtrariū Arg. primū

in glo. pinducta. ij. ad Lor. xij. dicit: q signa z prodigia fiunt in his q̃ sunt ꝓtra naturā: z deus facit illa q̃ facit ꝓtra naturā.

Ar. 2m

Adhuc Ro. xj. c. in glo. sup illud: Cōtra naturā insertus es / dicit sic: Non incōgrue dicit deus aliqđ facere ꝓtra naturā / qñ facit cōtra id qđ nouim⁹ in natura: cursum eni naturе quē nouim⁹ / appellam⁹ naturā: cōtra quē cum deus aliqđ facit / dicimus eum facere magnalia vel mirabilia: talia eni magnalia siue mirabilia nominant: ꝓtra illā vo sūmā nature legē a noticia remotā siue impio ꝓ siue infirmoꝝ cū de⁹ nullo mō facit qđ ꝓtra seipm videt: q̃ videt q̃ nihil fiat ꝓtra naturā a deo: cui⁹ ꝓtrariū est qđ inductū est in glo. ij. ad

Arg. 3m Lor. xij.

Adhuc fm eandē glosam miraculū / signū / z pdigiū fiūt cōtra naturā: q̃ cōuertēdo / que fiūt ꝓtra naturā sunt miracula / vel signa / vel pdigia: sed monstra fiūt ꝓtra naturā: q̃ sunt miracula vel signa vel pdigia: qđ falsum est.

Qō icidēs

Gratia burs querit: si idē sit facere ꝓtra naturā / preter naturā / et supra naturā. Et videt q̃ sic: Cōtra naturā eni fiūt vt dicit glosa inducta / q̃ sunt ꝓtra consuetū cursū z nobis notū z nature: z hec sunt preter naturā: z

B Solo pti. II

sunt a virtute q̃ est supra naturā siue diuia siue angelica: g̃ hec tria eadē fiūt z in vno z in eodē. Solutio: dōm q fm Aug. natura dicit dupliciter. Dicit eni natura ler nature / quā deus fm eternā pfinitionē z dispositionē / nature cuiuslibet creature indidit: vt ex ea fiat quicqd deus voluerit: Hoc eni fm naturalissimā iusticiā rectū est: q ex creatura fiat oīe qđ creator voluerit: z q creatura creatori obediat in omne qđ voluerit. z ꝓtra hanc naturā non facit deus: vt dicit Aug⁹: qz faceret ꝓtra seipm: vt patet in glosis inductis Ro. xj. z Eph. iij. Ler eni ista rectitudo siue dispositiōis est z pfinitiōis / explata z sigillata in rebz naturalibz: z faciēdo aliqđ cōtra eā / faceret ꝓtra seipm. Dicit etiā natura fm Aug. cōsuetus cursus nature nobis notus. Et sic dicit dupliciter: sez intrinsecus z extrinsecus. Intrinsecus est / qñ ex seminalib⁹ causis intrinsecis producunt res silles in specie vel genere seminib⁹ illis: vt ex faba faba: z ex boie bō: Et sic dicit natura ab Aristo. qñ dicit: natura est ex qua pullulat pullulans. Et cōtra / vel supra hanc naturā ogat de⁹ / qñ ex causis rōnalib⁹ in seipo absconditis pducit aliqđ ex aliqua re qđ semialiter nō est in ipa: sicut eua facta est ex costa: cū tñ costa in senō haberet / vt ex ea fieret eua: sed tñ vt ex ea potentia diuina z lege fieri posset. Extrinsecus aūt est cursus nature cōsuetus / qui est in supiozibz z inferiozibz. In supiozibz vt ex motu solis ordinato cursu / a mane ī meridiē z occasum distinguit hoez: z nō stet motus ille / nec retrocedat: sed si mouet ꝑ semicirculū supiozē ab ozru in occasum / z ꝑ alium semicirculū inferiorem reuertat ab occasu in ozrū: z sīc in motu lune que ad solem mouet. Propter qđ in eclipsib⁹ solis naturaliter: in quacūq; pte luna solem incipit obscurare / eadē pars cōtinuo transitu lune primo incipit illuminari: z in vno semicirculo sue deferētis accedit ad solē: in alio semicirculo eiusdē deferētis recedit ab ipo: z quantū ē ꝑ oris ponit ī accedēdo / tantū ponit in recedēdo. Et contra hanc naturā fecit de⁹ ter: sez Josue. x. vbi dixit Iosue: Sol ne mouearis cōtra gabaon: z luna contra vallē haylon. Et factū est ita / obediēte deo voci hois. Propter qđ vt dicit Dionysius in epla ad apolliphanū: sacerdotes solis apud helyopolim / celebrabāt diem duplicati solis. Secūdo fecit contra hunc cursū in passione sua: tqñ tpe quo nō erat coniūctio solis z lune fm cursum naturalē: cū luna iā decresceret z diminui incipet: fecit q luna se soli supposuit. Et sicut dicit Dion⁹. ethyopicis velis solē velauit / z rete nebras vsq; ad iliacas regiones ꝑiecit: z cū sol inciperet obscurari in orientali ꝑte / in opposita ꝑte fecit repugnari z illuminari: z cū luna in vna parte semicirculi sui accedere deberet / z in alia recedere: tūc in eodē semicirculo accessit z recessit: z cū tēpus accessus lune ad solē sit vigintiocto dies adminus tūc in tribz hozis accessit z recessit ꝑfectis accessu et recessu. Dicit eni Dion⁹. in ꝑdicta epla: q in nona suppositi se soli / qñ exprauit dñs: z tūc ꝑfect⁹ fuit accessus per integrum motū semicirculi: z in sero in occasu solis / inuenta est luna in loco suo in occasu: z hoc non potest esse / nisi in perfecto recessu: et sic in tribus hozis z ꝑfecte accessit z ꝑfecte recessit. In inferiori autem natura cursus nature est / vt nō fiat regressus a priuatione in habitum: z contra hunc cursum fecit deus illuminando cecos / dirigendo claudos / suscitando mortuos.

Ad primū argumētū in cōtrariū

Ad 2m

Ad id qđ contra obijcitur / dicendū: q deus contra naturā facere dicitur: non q faciat cōtra legē nature equissimā z naturalissimā quā ipse nature indidit: sed qz facit aliquid cōtra consuetum z nobis notum cursum nature: vt dictum est. Ad sequens patet solutio per ea que dicta sunt: hoc enim recte dicit sensum istius solutiōis. Unde etiam ibidem dicit glosa: q more humano loquitur ibi apostolus: Cursus enim nature more humano obseruatus est: q bone arboris surculus inseratur in malam: non econuerso / male arboris surculus inseratur in bonam. Unde contra naturam dicit esse facrum per metaforam loquens: quādo per fidē z gratiā gen-

tilis idolatrie surculus plantatus est in ꝓmissionibus ⁊ fide patriarchaꝝ: ⁊ socius ⁊ priceps factus est pinguedinis gratie ⁊ ꝓmissionū/ rangꝫ inserꝰ in bonā oliuā Niere. xj. c. Oliuā vberem/ pulchrā fructiferā/ speciosam vocauit dñs nomē tuū/ cum moze cultus humani ⁊ cursu nacure ecōuerso deberet fieri: q̄ sz surculus bone arboris plantaret in malam: surculus eni arboris hortensis ⁊ culte plantari consuevit in trunco siluestri: ⁊ sic fructus bonus nascatur ꝼm naturam surculi/ ⁊ nō trunci.

Ad 3m Ad aliud dicēdū: q̄ illa ꝓsitio nō ꝓuertit: licz eni miraculū sit aliquo modo cōtra naturā: tamē non quicqd est contra naturā/ est miraculū: monstra eni (q̄ pcā nature ꝑticularis vocant in phia) q̄uis sint cōtra cursum nature particularis: que est in inferioribus: tm̄ nō sunt contra cursum nature vniuersalis/ que est in superioribus siue celestibus: sicut ⁊ generatio femine ex semine masculi per occasionē fit quā patitur semen masculi: cū tamen fiat ex ordine nature vniuersalis. Ad id q̄ vltrius querit: dicendū/ q̄ ꝼm vsum cōmunē hoꝝ triū/ hec tria in eodē sūt: vt ꝓbat obiectio: Si tamē ꝓtie aliquis ista tria distinguere velit: pences formam ⁊ modū: tunc cōtra naturā dicunt esse/ que producunt in forma ⁊ modo cōtra seminales causas inditas nature: sic ex costa eua. Preter naturā aūt dicunt/ q̄ q̄dē ꝼm semiales causas dicūt: sz nō mō nature ab itrinsec⁹ generāte sz ertrinsec⁹ adhibit̄ moti⁹ ⁊ fomentis: sicut generatio draconū ex virgis facta est per magos: vt in ante habitis dictum est. Supra naturā vo est/ q̄ in potestate nature nullo modo p ōr esse: ⁊ tamē ad naturā se habet vt pfectio nature: sicut est opus incarnatiōis ⁊ glorificationis in resurrectiōe: que Dionysius dicit esse supra naturā/ ⁊ nō contra nec ꝓter.

A Articu. III. **Queritur quid sit miraculosum.**

Ertio querit quid sit miraculosum. Sunt t eni quattuor opera que solus deus fecit: sc̄z creationis/ gubernationis mūdi/ iustificatiōis impij/ ⁊ glorificationis in resurrectione.

Parti. I. Arg. primū Querat ergo: vtrū ista sint miraculosa. Videt enim q̄ opus creationis ⁊ gubernatiōis miraculosa sint: quia in homel sup illud euangeliū Joh. vj. a. Abiit ihesus trans mare galileesuper illud ex quinq; panib⁹ ⁊ duob⁹ piscib⁹ dicit Aug⁹ sic: Magnus quippe miraculū est gubernatio totius mūdi q̄uis saturatio quinq; milia hominū ex quinq; panibus ⁊ duob⁹ piscib⁹: ⁊ tamē hoc nemo mirat: illud eni miranť homines: nō quia maius est/ sed quia rarum est. Quis eni ⁊ nunc pascit vniuersum mūdum: nisi ille qui de paucis granis segetes creat.

Ar. 2m Adhuc Aug. ibidē parum infra. Fecit ergo quō deus: Uñ enim multiplicat de paucis granis segetes: inde in manib⁹ suis multiplicauit quinq; panes: potestas eni erat in manib⁹ suis. Panes aūt illi quinq; quasi semina erant: nō quidē terre mandata/ sed ab eo qui terrā fecit multiplicata.

Ar. 3m Adhuc Aug⁹ sup illud Joh. vj. a. Deficiente vino: dicit sic: Maior virtus est in creatiōe ⁊ gubernatione celi ⁊ terre: ⁊ q̄ ex tidie aqua pluuie per vites in vinum vertunt̄: ⁊ q̄ ex paruo seminario fruges creātur/ q̄s q̄ vinum fecit ex aqua: sed quia hec naturaliter fiunt/ ⁊ iam ex vsu viluerūt: nam quedā ⁊ si minora ꝓter solitū nature cursum sibi deus reseruauit: per que virtus/ que in maioribꝫ etiā operatur/ ad memoriā reuocetur. Si g̃ maius miraculum est qđ maioris virtutis est ostensiuū: videt q̄ creatio ⁊ gubernatio mūdi maius miraculuz sit q̄s connersio aque in vinum/ ⁊ saturatio quinq; milia hominū de quinq; panibus. Arg. 4m Adhuc: In glosa ꝓinducta de. ij. ad Loꝝ. xij. dicitur. q̄ virtus est in omnib⁹ miraculis. Ubi ergo maioz virtꝰ ibi maius miraculū: sed in creatione ⁊ gubernatione mūdi maioz virtus est q̄s in mutatione aque in vinum/ ⁊ saturatione quinq; milia hominū ex quinq; panibus: ergo maius est miraculū. Arg. 5m Ad huc. j. ad Loꝝ. xij. vbi enumerant dona spiritus/ super illud: Alia operatio virtutum: glosa/ miraculoꝝ: ⁊ ex hoc sequitur idem. Arg. 6m Adhuc: Anselmꝰ in libro de conceptu virginali dicit: q̄ tres cursus sunt quibus omnia fiunt: Naturalis scilicz quo ex naturalib⁹ causis producūtur naturalia: voluntarius/ quo per volūtatē hominis fiunt multa ⁊ artificialia/ ⁊ alia: Mirabilis quo ex voluntate dei per causas quas deus in seipso reseruauit/ fiunt ea que contra solitum cursum nature quādoq; apparent. Cum ergo creatio ⁊ gubernatio mūdi nō fiant cursu naturali/ nec voluntario: ⁊ natura et volūtas in nihil simile possint: videtur q̄ fiant cursu mirabili. Ar. 7m Adhuc: Chrysostomꝰ sup Joh. dicit: q̄ miraculū est qđ sola dei voluntate fit: gubernatio mundi/ ⁊ creatio segetum/ ⁊ hmōi sola dei fit voluntate: ergo est miraculū. Contra: In ꝓtrarii Argumēti precedenti articulo particula secūda habitū est per glosam/ que est. xj. ad Romanos: q̄ deus in miraculis cōtra consuetū cursum nature opatur: sed segetes ex paucis granis ꝓcreare/ ⁊ sic pascere mundū nō est contra naturam: ergo opus creationis ⁊ gubernationis mundi nō est miraculū. B Parti. II. Arg. primū Ulterius querit: vtrū iustificatio impij sit miraculū. Et videtur q̄ sic: in Ps. cxxxvij. sup illud: Cōfitebūtur celi mirabilia tua dñe: glosa/ sc̄z q̄ redimis: q̄ iustificas ꝑ misericordiā: In omni eni misericordia perditoꝝ/ in iustificatiōe impioꝝ quid laudamus nisi mirabilia dei. Lauda/ quia surrexerūt mortui plus lauda/ qz redēpti sunt ꝑditi. Uides boiem beri voza gīe tectū ebrietatis/ hodie oīa mētis sobrietatis: vides hominē heri scenū luxurie/ hodie deꝰ tēperātie: heri blasphematoꝝē dei/ hodie laudatoꝝē dei: vides hominē heri seruum creature/ hodie cultoꝝē creatoris: hec eni sunt mirabilia q̄ ꝓfitenť celi: hec oīa fiūt in iustificatione impij: ⁊ iustificatio impij est miraculū. Arg. 2m Adhuc Eph. iij. b. sup illud ꝼm donū gr̃e q̄ data est mihi ꝼm opationē virtutis eiꝰ: glo. magna. Uirtꝰ eiꝰ ē q̄ fecit q̄ ꝑsecutoz esset apls hoc eni est vt qōlibet miraculū. Cōtra: In ꝓtrarii Arg. primi Arg. 2m miraculū est arduū ⁊ insolitū: nō aūt insolitū est q̄ iustificat impius: g̃ nō est miraculū. Adhuc: miraculū sp fit absq; volūtate creature ⁊ ope/ iustificatio impij nūq; fit absq; volūtate dei ⁊ ope. Dicit ei Augꝰ: q̄ creauit te sine te/ ñ iustificabit te sine te g̃ iustificatio ipij nō ē miraculū. Ar. 3m Adhuc: miraculū semp est ostensiuū potētie diuine/ iustificatio impij ostensiua est misericordie: ergo iustificatio impij nō est miraculū. Parti. III. Arg. primū Ulterius querit de ope glorificatiōis siue resurrectiōis/ an sit miraculū. Et videt q̄ sic: terminat eni resurrectio ad vitā imortalē nō ꝼm cursum nature/ sed supra: g̃ est miraculū.

In cōtrariū Arg. primū Cōtra: natura corrupta q̄ ex occultis finib⁹ nature reintegrat̄/ naturaliter reintegrat̄ ⁊ nō miraculose: Sz natura corrupta corpis ꝑ mortē ⁊ putrefactionē in resurrectiōe/ ex occultis finib⁹ nature reintegrat̄: g̃ videt q̄ naturalis sit ⁊ nō miraculosa. Probatio medie sup illud ps. lxxviij. Posuerunt mortalia seruoꝝ tuoꝝ: glo. dicit sic: q̄si quicq; resurrectiōi eoꝝ deperiret si insepulti abiicerentur: cum ille sc̄z deꝰ ex occultis nature finib⁹ totū reintegret cui ⁊ capilli nr̄i numerati sunt: Matth. x. d.

Arg. 2m Adhuc: Forma miraculi q̄ inducit̄ in re in q̄ inducit̄/ causam nō hz nisi obedientialē: sed ꝼm dictuz Aug. ⁊ Jo. Dam. corpus ꝓgruētia hz ad resurrectionē ex hoc/ q̄ ꝓiūcta est aīe rōnali ⁊ imortali: et hec ꝓgruētia naturalis est corpi: ⁊ est iusticie naturalis vt resurgat vt dicit Dam. g̃ videt q̄ resurrectio eius natural̄ sit/ ⁊ nō miraculosa. Arg. 3m Adhuc: sicut sepius habitū est: miraculū fit ꝓter solitū cursum nature: resurrectio termināt̄ in id qō sit̄ē nature: viuere ei mortali corpe ⁊ viuere imortali corpore silla sunt ꝼm speciē vite: g̃ videt q̄ vita resurrectiōis nō sit miraculosa/ sed naturalis.

E Parti. IIII. Arg. primū Juxta hoc vlteri⁹ q̄rit̄ vtrū opus incarnatiōis sit miraculū. Et videt q̄ sic ꝑ Anſ. in li. de ꝓceptu virginali vbi dicit sic: O pa q̄ nec natura/ nec volūtas creature facit/ sed solus deus semp mirāda sunt/ istud opus incarnatiōis sol⁹ deus fecit: g̃ miraculū fuit.

Arg. 2m Adhuc: Maior ē distātia creatoris a creatura q̄s creature a creatura: sz q̄n ꝙuertit̄ creatura i aliā creaturā/ vt aq̄ i vinū: vt vere possit dici: hec aq̄ facta ē vinū: diuia ꝓtute oz/ ⁊ ē miraculū: g̃ a fili/ q̄n creaturaassumit̄a creatore: ⁊ vnit̄ sibi i ꝑsona ita q̄ vere pōt dici: hec creatura ē deꝰ videt̄ ee miraculū. In ꝓtrarii Arg. primū Cōtra: Sic in glosa sup inducta de ca. xj. ad Rom. habet̄: In miraculo deus opat̄ cōtra naturā ꝑticularē: In ope incarnatiōis nihil factū est cōtra naturā ꝑticularē: Probatio: cōstat eni q̄ nihil factū est cōtra naturā diuinā: q̄ illi oīa possibilia sunt: nec ꝓtra naturā hūanā: illa eni ex assumptione tali ⁊ meliorata ⁊ pfecta est: ⁊ qō melioꝝ facit ⁊ pficit naturā nō est ꝓtra naturā: g̃ ꝓtra naturā nihil factū est: nō g̃ miraculū est opus incarnatiōis.

Arg. 2m Adhuc: in ope miraculi id ad qō terminat̄ miraculū/ ꝓforme est alicui forme naturali: sicut visus quē recipit cecus ꝑ miraculū/ ꝓformis est visui videntis ꝑ naturā: ⁊ vita/ quā accipit suscitat⁹ a mortuis/ ꝓformis est vite viuētis ꝑ naturā: sed opꝰ incarnatiōis terminatū est ad hoc/ q̄ hō sit deꝰ/ ⁊ q̄ deus sit hō cui nihil ꝓforme est i natura: g̃ videt q̄ nō sit miraculū.

D Solo. articuli tertij. Parti. I. Solo: ꝺm ad ꝓmo quesitū: q̄ opus creatiōis ⁊ gubernatiōis mūdi/ nec miraculū est/ nec mirabile est: q̄ licet sit arduū/ tm̄ nō est insolitū: qz obseruat̄ in eo solit⁹ cursus nature. Nec est ꝓter facultatē admirātis: qz bñ inuenit̄ rō/ qualiter ex paucis granis creant̄ segetes/ ⁊ ex bis pasc̄ mundus. Quātus eni dicat Salomon Eccēs. viij. d. Intelleri q̄ oīm opeꝝ dei hō nō possit inuenire rōnē: intelligit b̄ de rōne sufficiēte g̃tū ad dispositionē sapientie diuine: quā ratio humana pfundare nō potest. Jnuenit̄ tm̄ rōnem infirmitati hois sufficientē ex causis naturalib⁹. Ad argumētū ꝓmū

Unde miraculū ponit ꝓ virtute: cū alia sit intentio virtutis/ ⁊ alia miraculi: virtus eni est/ si cui ꝓdictū est/ vltimū potētie: vnde oē miraculū virtꝰ est/ sed non conuertit̄: ⁊ omne miraculū arduū est: sed conuertit̄/ q̄ omne arduū sit miraculū. Ad aliō Ad 2m dicendū: q̄ nō sequit̄: est maioris virtutis: g̃ maioꝝ miraculi: a virtute eni nō trahit rōnē miraculi/ sz ab insolito ⁊ ab eo qō fit ꝓtra ꝓsuetū cursum nature. Et ꝓ hoc patz soluto ad sequēs qō sumit̄ de Ad 3m glosa sup Joh. ij. Ad aliud iam pater soluto: qz licet virtus in oi miraculo sit/ nō tm̄ cōuertit̄ eo q̄ ab alio trahat rōnem miraculi: ⁊ ab alio virtus: Uñ frequēter in minori virtute maius miraculuz est/ ⁊ in maiori nullū. Per hoc etiā pater soluto: qz Ad 4m ad sequēs: Licet eni virtus sit in omni miraculo: nō tamen intentio virtutis ⁊ intentio miraculi est vna ⁊ eadē. Ad aliud dicendū de Anſ. q̄ hec est falsa/ q̄ creatio ⁊ conseruatio ⁊ gubernatio mūdi fiant ꝓter cursum nature: imo potius ꝓ causas naturales ⁊ creat ⁊ conseruat ⁊ guberuat deus mūdum. Ad aliud dicendū: q̄ non solū dei voluntate fiunt hmōi/ sed etiā ꝑ causas naturales: sed ꝳ verū est/ q̄ voluntas dei est ꝓncipatū tenens in oi- Astruit̄ argumētū in bus illis: ⁊ alie cause sunt sic instrumētales. Ad id qō cōtra obiect̄/ ꝓcedendū est: qz hoc ꝓcedit ꝼm contrariū verā rōnem miraculi. Ad id qō vltrius querit̄ de ꝓfessione impij dicendū: q̄ nō sunt miracula: E sed mira pñt dici ⁊ in aliquo sīlia miraculis: in hoc sc̄z q̄ ardua sūt: hoc est arduissime dei misc̄ie indicia/ ⁊ que homini miranda sunt: ⁊ in hoc q̄ sicut deus miracula operat̄ per rationes causales in seipso absconditas: ita omnia que pertinēt ad rationem iustificatiōis hominis ⁊ redēptionis/ operat̄ per rationes causales in seipo absconditas/ ⁊ nō mūdo inditas. Uñ Aug. ix. sup Gen. ad ſam. Habet deus in seipo absconditas quozūdā factoꝝ causas quas rebus conditis nō indidit: ceasq; impleꝝ non illo ope, quidentie quo naturā substituit vt sint/ sz illo quo eas administrat vt voluerit qui condidit: Jbi est gratia ꝑ quā salui fiunt pctores. Nam qō attinet ad naturā: iniqua sua volūtate deprauata recurs̄um ad gratiā ꝑ semeipam nō habet/ sed ꝑ dei gratiā/ q̄ adiuuat̄ ⁊ instaurat̄. Et paulo post. Non sunt desperādi boies in illa sentētia Prouerb. ij. d. Oēs q̄ ambulāt in ea/ non reuertunt̄: hoc eni tm̄ dictū est ꝼm pondus inīquitatis: vt qui reuertit̄ sibi nō tribuat/ sed gratie dei: ne forte extollat̄. Propterea ministeriū gratie buiꝰ aplus ad Eph. iij. b. absconditū dixit: nō esse in mūdo: in quo sūt absconditе causales omniū rōnes rerū naturaliter oriturarū/ sed in deo: q̄ vniuersa creauit: Quā obrē oīa q̄ ad hanc gratiā etiā significandā nō naturali motu rerum/ sed mirabiliter facta sūt: eoꝝ etiā absconditе causę in deo fuerāt. Et hoc ꝓinet̄ rorū in glo. Eph. iij. q̄ sup inducta est de causaliby rōnib⁹. Et Ad argumē ꝑ hoc patz solutio ad oīa illa q̄ dicunt̄ in glo. Ps. tū ꝓmū cxxxvij. sup illud: Confitebunt celi mirabilia tua dñe. Per eundē modū ꝑ oīa soluēdū est sequēs Ad 2m

Ad tria q̄ obiciunt̄ in contrariū dicendū: q̄ iustificatio ipij nō ē miraculū/ sic ꝓbātī ille obiectiones Ad tria ar- gumenta in sz in duob⁹ inductis miracło silē ē: z ꝓpt̄ hoc miraculū contrariū vocat̄ deficit tm̄ a ꝑfecta rōne miraculi: sic ꝓbatū est. F

Ad id qō vlterius q̄rit̄ de ope glorificationis siue Ad ꝓti. III. resurrectiōis/ dm̄ q̄ nec miraculosa est/ nec natu-

ralis: Naturalis nō est: qz in ea nihil naturale efficiēter opat: Miraculosa nō est: qz nō terminat ad aliqd ꝓforme naturali vite: sicut suscitatio mortuorū/ q̄ terminabat ad vitā mortalē aialis corpis q̄lis fuit vita eiusdem anteq̄ moreret. Resurrectio aūt est ad vitā imortalē z gl̄iosam z beatā: q̄lis nō fuit vita viuentiū in animali corpe anteq̄ moreret

Ad primū argumentū in cōtrariū.

Ad primū qō in cōrariū obijcit dōm: q mater̄ialiter de⁹ ex occultis nature sinib⁹ reparat: vt dicit Aug⁹. li. rxj. de ciuitate dei: sic sez/ vt eadē materia sit penit⁹ q̄ fuit de virtate nature in corpe moriēris/ virtute dei restituat in corp⁹ resurgēris. Et gñ dicit Aug⁹: q ex occultis nature sinib⁹ restituit ꝓpositio ex nō nouat nisi causam materialē z obedientialē ex gre nature: z nullā dicit in natura causā efficientē z originalē/ q̄ fiat resurrectio: z tō natura in ea nihil opat illo mō q̄ opat in bis q̄ naturaliter fiūt.

Ad 1m

Ad aliud dōm: q illa cōgruētia/ quā corp⁹ accepit ad resurrectionē ex ania: ex ordine iusticie divine est/ z nō ex ordine iusticie naturalis: si enī esset ex ordie iusticie naturalis/ q̄liber aia rōnalis suo corpi ꝓferret imortalitatē. Et iste est intellect⁹ Dam̄. Et addit ibidē li. iiij. de resurrectione: q qz aia nō sola/ sed cū corpe z in corpe athletice pugnauit ꝓtra vitia in sctō boiem̄ iustū est/ vt cū corpe et in corpe ꝑmiet: qō nō pōt fieri/ nisi p resurrectionis imurationē. Et qz aia in malis nō sola/ sed in corpore succubuit vitijs z diabolo: tō iustū est/ vt nō sola/ ſz i corpe z cū corpe puniat.

Ad 3m.

Ad aliud dōm q̄ qñ dr̄ q miraculū termiat̄ in sile ꝓforme nature irelligibile ꝓforme p tm̄ i specie/ ſz etiā i q̄litate naturali: ꝓformitas ät inf vitā aialē viuentiū z btōꝝ nō est in q̄litate naturali.

S

Ad pri. IIII Arg. primū

Ad id qō vlterius q̄rit de ope incarnatiōis/ dōm: q nō est miraculū/ sed mirabile, ꝓtie loquēdo: est enī arduum sm̄ rōnes causales in solo deo abscōditas pfectū: z tō de mirādis est: vt dicit Aug⁹. sed miraculū nō est.

Ad 2m

Ad aliud dōm q qñ vna creatura trāsmutat̄ in aliam creaturā/ trāsmutatio fit sm̄ formas dispatas: q̄ sūt sepate differētijs ꝓtrarijs ꝓstitutiuis: z distinguūt supposita sua/ ita q in eodē suppposito esse nō pñt: sed vna posita/ statim eo ipo remouet̄ altera/ Sic enī bñ sequit̄ est aqua: g̃ nō est vinū: z ecōuerso. Sic g̃ adinuicē se nō bñt forma humana z forma diuina: forma enī diuia p seipam vnibilis est forme hūane: Et forma hūana p seipam imago et similitudo est forme diuine: sic enī a deo facta est. Et tō ambe sunt in vno suppposito z vna ꝑsona/ nō distincta nec diuersa: licet in seipis distincte sint nature: neq̄ cōmixtionē passe/ neq̄ diuisionē/ nec cōfusionē vni⁹ in alterā. Et in hoc maiozē dispationē habet forma vni⁹ creature in aliā/ q̄z forma diuina ad hūanā sm̄ ꝓportionē: licz essentia z natura forma diuia crearoris plus distet a q̄liber forma creatozū q̄z forma creati vnius a forma creati alterius

Ad primū argumētū in cōtrariū

Ad id qō cōtra obijcit dōm: q illa obiectio ꝓcedit: z ꝓcedendū est/ q miraculū nō est/ sed mirabile. Et in aliquo cōuenit ā bñs cū miraculo z tō dicit̄ nouū Dicere. rxxj. d. Nouū faciet dñs sup̄ trāi fe-

Ad 2m

mina circūdabit virū. Ad vltimū dicendū: q̄ nō est miraculū sad mirabile: vñ terminat̄ ad id qō est supra naturā/ z nō ꝓforme nature cōmuni.

Querit̄ de miraculis sm̄ comparationē ad causam. **Questio. XXXII.**

Inde querit̄ de miraculis sm̄ cōparationē ad causam. Et qz iā de cā formali sufficiēter habitū est: vbi disputatū est de rōnib⁹ causalib⁹ sm̄ q̄s fiūt miracula: z silr̄ de cā efficiēte/ vbi disputatū est: q bonus angelus/ deus/ angel⁹ malus/ bō bon⁹/ vt moyses: bō malus/ vt magi faciūt miracula: Remanet hic q̄rendū de duob⁹: scz quo fine fiant miracula. Secūdo p quid fiant miracula. Circa primū q̄runt̄ tria: scz si miracula fiant ad fidē inducendā. Secūdo si fides vel alia virtus ꝑpetret fieri miraculū. Tertio si fides impetret miraculū sm̄ quem articulum impetret illud.

Huⁱ⁹ qōnis duo sūt mēbra.

Primi mēbri tres sūt articuli.

Querit̄ quo fine fiant miracula: vtrum ad fidem inducendam.

A

Mēbri. I Articul⁹. I.

Arg. primū q sic.

Arg. 2m

Quod fiant ad fidē inducendā ꝓbat̄ p glosā q in ps̄. ix. Confitebor tibi dñe in toto corde meo: vt notā faciat filijs hoim potētia sua: glosa Aug. dicit sic: In tertio miraculo p̄ q̄ xps fecit est: vt gētes crederēt: z tō dicit: virtutē operū suo p̄ ānūciabit pl̄o suo. Adhuc Heb. ij. sup illō Quō nos effugiem⁹/ si tanta neglexerim⁹ salutē: dicit glosa: q loq̄t̄ de salute fidei: z subiūgit: q̄ cuz initiū accepisset enarrandi p dñm ab his q̄ audierūt in nos confirmata est: ꝓtestāte deo signis z portētis/ z varijs virtutib⁹/ z ꝑūssi distributoib⁹ sm̄ suā voluntatē. Ex b̄ accipit exp̄sse: q signa fiūt ꝓpter salutē fidei: z ita ꝓpt̄ fidē inducēdā.

Arg. 3m

Arg. 4m

Solo articl.

Solo⁹ ꝓcedit q̄ fides miraculi in boie inductio fidei z cō firmatio. Et b̄ videt̄ etiā inuere dñs Joh. 4. g. vbi dicit: Nisi signa z pdigia videritis/ nō creditis: z Jo. xv. d. vbi dr̄: Si nō opa ī eis fecissē q̄ nemo alius fecit/ nō haberēt/ scz infidelitatē. Et b̄ etiā dr̄ petr⁹ i itinerario clemētis ad clemētē: Cū enī clemēs q̄reret rōnē articuli p̄ fidei. Rñdit petr⁹: q ꝑba pdicās fidē q̄ sup̄ rōnē ē z itellectū boīs/ g̃ miraculū dz se ꝓbare eē ꝓbaz z qz agit ea q̄ sūt sup̄ virtutē nature z ꝑ ꝓsuetū curſū eius dēt: q̄ nō pñt fieri nisi diuia virtute: tūc dz ei credi de bis q̄ dr̄ sup̄ rōnē z supra itellectū existētib⁹ q̄ p diuinā hz inspirationē. Et b̄ idē dr̄ Auicē. in. ix. li. sue methaph. z hic q̄dē finis miracli ē in boie vt dictū est. Finis aūt i deo faciēte miraculū triplex ē sm̄ tria q̄ ꝓsiderāt̄ in miraculo. Cōsiderat̄ ei potētia faciēt/ q̄ demōstrat̄ i miraculo z b̄ē qō dicit glo. in ps̄. cv. sup illō: Exaltabo te de⁹ me⁹ rex/ vt notā faciat filijs hoim potētia tuā: glo. Sctis enī ꝑdicātib⁹ nota facta ē potētia dei/ q̄ vindicauit in malos: z gl̄ia regni/ q̄ cozonauit bonos notificata ē: ne ingrata min⁹ q̄rere⁹. Et ꝑdr̄: Nota etiā facta ē/ qñ apl's virtutes siue miracla fecerūt. Cōsiderāt etiā ī miracl'o/ qñ scz fit/ z quō z q̄b⁹ q̄ sūt ad ostētionē sapie: sapies enī ꝓsideret q̄d/ qñ/ q̄b⁹/ z ad q̄d faciat: alit̄ potētia sua temerarie opa'ret. Et sic miraculū ē ostētiuū sapie: z b̄ē qō dicit Aug⁹ sup̄ Genē. ad lit̄az. vj. sic: Sup opa ser dicta nō potētia temeraria/ ſz sapie virtute oipotēs ē. Cōsiderāt etiā in miracl'o vtilitas. z q̄ nō nisi ex bonitate dei fit. Et sic ē ostētiuū bonitatis. vñ sup illud ps̄. cxvij. Mirabilia testi. tua do. gloriabit̄ z potētie: ꝓbat̄ enī deo testimoniū bonitat̄ z magnitudis celi z trā z oia visibilia opa ei⁹: z si q̄ dā mortalib⁹ vsu viluerūt/ tñ sūt admiratiōe digna bec aūt admiratio nō terret/ sed est cā cur iste scrutatur. Unde subdit: Ideo scrutata est ea aīa mea. Iste ergo tribus finib⁹ fit miraculū a deo: scz in ostētionē potētie/ sapientie/ z bonitatis. Finis aūt ex pte hominis cui fit/ est inductio fidei: vt dictū est.

B

Solo articuli secūdi. Ad duo argumenta in cōtrarium.

Utrum fides vel alia virtus impetret fieri miraculū.

A

Articul⁹. II Affirmatiue Arg. primū

Ecūdo q̄rit̄: vtrum fides vel alia virtus impetret fieri miraculū: Et videt̄ q̄ fides siue fidei motus impetret miraculū: vt ptz Matth. ix. d. Cōfide filia: qō videt̄ esse dictū: mouearis fide. Et Marci. ix. d. vbi pater intercessit p filio/ dicit xp̄s: Si potes credere: oia possibilia sūt credenti.

Arg. 2m

Adhuc Matth. xvij. c. vbi dixerūt discipuli ad dōm. Quare nō potuimus eijcere eū: Dicit ei ihesus: ꝓpter incredulitatē vestrā. Amen dico vobis: si habueritis fidē sicut granū sinapis: dicetis monti huic: transfer te/ z mitte in mare: z fiet.

Arg. 3m

Adhuc Heb. xj. c. Fide z ipa sara sterilis virtutem in ꝓceptiōe seminis accepit: glosa: ꝓtius quidē risit/ sed ex gaudio nōdū cā fide plena: sed post verbum angeli in fide solidata fuit/ z tunc concepit.

Arg. 4m

Adhuc Luc. j. super illud: Beata que credidit: qm̄ ꝓficientur ea q̄ dicta sunt: glosa: Apparet mariam nō dubitasse qñ dixit: quō fiet istud: sed modum quesiuisse: z ideo fructū consecutā esse.

Ar. 5m

Adhuc Luc. j. sup illud: Quō fiet istud: z super illud: Eris tacens z nō poteris loqui: glosa: Cur nō fiūt mute sara z maria sicut zacharias: Et sub dit: sed sara z maria nō dubitāt faciendū fore qō ꝓmittit: sed modū requirūt: Zacharias aūt qui negat se scire/ negat se credere: z ideo signū tacēdi accepit: dicente angelo: Eris tacens/ z nō poteris loqui. Et sicut dicit apl's. j. ad Cor. xiij. d. Signa non fidelibus sed infidelib⁹ data sunt.

In ꝓrariū Argumētū ꝓmū.

Contra: videt̄ q̄ mot⁹ spei impetret miraculū Ro. iiij. c. de abzaā dicit apl's: Qui cōtra spem in spem credidit: glosa cōtra spem nature in spem gr̄e: Et tō emoztuo corpore suo/ z emortua vulua sare: ab vno/ sicut dicitur Esa. lij. z hoc emoztuo/ innūerabiles vt stelle celi nati sunt: z hoc etiā dicit Ro. iiij. z in textu z in glosa: z notat̄ Genē. xxj. a. Ubi enī nos habem⁹: qs auditurus crederet/ q̄ sara lactaret filiū: lra bebraica habet/ filios: cōp̄ehendit enī filios ꝓmissionis z gratie in filio nato p naturā.

Arg. 2m

Adhuc videt̄ q̄ charitatis sit impetrare miraculū: Dicit enim Aug⁹: q charitas dei deposuit eū de celo ad terras/ z fecit eū bominē. hoc aūt est mirabile sublimius omnib⁹ mirabilib⁹: sed aūt hoc fecit charitas/ multo magis oīa alia mirabilia.

B

Solutio: dicendū q̄ ꝑ cerro motus fidei impetrat miraculū: sicut ꝓbant auctoritates z glose primo inducte.

Ad id qō obijcit de spe z charitate/ dōm: q̄ spes nō impetrat nisi cū fide: spes enī eleuat fidē: z inuitatur verbis ꝓmissionis z ꝓmittētis z sic eleuata efficaciozem est ad impetrādū. Et hoc notat̄ Ro. 8. e vbi dicit apl's sic: Id qō nō videm⁹ speram⁹: ꝑ patientiā expectam⁹. Charitas aūt ꝑ ifformationē iuuat fidē/ vt facili⁹ impetret/ z fortiꝰ credat: amic⁹ enī ex charitate diligēs nō decipit in b̄ qō ꝓmittit. Et hoc est qō dicit Ro. iiij. d. de abzaā: Jn repromissiōe dei nō hesitauit diffidētia: ſz ꝓfortat⁹ ē fide plēissime sciēs q̄ q̄cūq; ꝓmisit ei de⁹ potēs ē facere

Si fides impetrat miraculū: querit̄ sm̄ quē fidei articulū impetret.

A

Articul⁹. III. Arg. primū

Ertio q̄rit̄: si fides impetrat/ sm̄ quē articulū fidei ipetrat. Et ꝓsueuit cōiter dici/ ꝑ articulū de oipotētia. Cui⁹ ꝓpositū⁹ duas assignat rōnes: Una est/ q̄ ille est primus articul⁹ in symbolo: Credo in deū patrē omnipotētē: nec ab aplis posit⁹ fuisset ꝑmus/ nisi haberet influentiā z inductionē ad oēs alios credēdos: Qui em̄ credit deū oipotentē/ facile credit incarnationē: qz hoc est alia pōt facere de⁹/ si oipotēs est. Secūda rō: qz si est miraculū in bis q̄ fiūt ꝓtra curſū nature/ nō pōt fieri ab alīq̄ potētia creata: relict̄ q̄ fit a potētia diuia: z illa est oipotētia: si ergo mot⁹ fidei ipetrat miraculū/ erit ille mot⁹ ad oipotētia.

Arg. 2m

Adhuc b̄ētia ꝓfirmat̄ auctoritate: qz in bis q̄ natie contra natūrā fiūt facta/ sicut q̄ sener ex verula generaret Benē. xxj. a. z q̄ ꝑ ago ꝓcipet z pareret Luc. j. quoꝝ virtutē fidei attribuit: angel⁹ hoc nūciātes/ faciūt mentionē de articulo oipotētie. Genē. em̄. xviij. b. Nunqd deo quicq̄ erit difficile: ac si dicat: deo q̄ oipotēs est/ nihil erit difficile. Silr̄ Luc. j. d. cū beata ago q̄reret quō fieret istud: angel⁹ dixit: Nō erit ipossibile apud deū oē verbū: qō esse nō potuit/ nisi p oipotentiā.

Ar. 3m

Adhuc Apl's vbi loquit̄ de fide abrae Ro. iiij. d. vbi dixit: Nec cōsiderauit corp⁹ suū iā emoztuū/ cū fere esset centū anno⁹: z emoztuam vuluā sare: ibi glosa: Nō sine cā hec z alia fecit de⁹ ꝓtra naturā: tō em̄ talia fecit/ vt errorē auferret/ z se oipotētē deū oim̄ demōstraret. Aliq̄ enī inflati sensu mūdi deū neglexerūt/ z tō hec z alia q̄ mūdo ipossibilia sūt de⁹ fecit: vt q̄ ꝑ b̄ crederēt saluarent/ dōno mancipati.

In cōtrariū cū obijcit sic: Si fit miraculū ad ipetrationē fidei: tūc maxie fit motu fidei ad illū articulū ad cuius iuocationē fit miraculū: sed Mar. xvj. d. sic dicit xp̄s: Jn nōie meo demonia eijcient: linguis loquēt̄ nouis: serpentes tollent illud aūt est articul⁹ incarnatiōis: g̃ motu fidei in articulū incarnatiōis fit miraculū.

Primo in contrariū Arg. primū

Arg. 2m

Adhuc istū modū tenebāt apl's: Act. iij. a. dixit petr⁹: Argentū z aurū nō est mihi: qō aūt habeo b̄ tibi do: in nōie ihesu xp̄i nazareni surge z ambula. Et Act. ix. f. Enea sanet te dñs me⁹ ihesus xp̄s. z Joh. ix. vbi xp̄s cecū natū illuminauit: quē cū postea in tēplo inuenisset illuminatū/ dixit ei: Tu credis in filiū dei: z ille dicit: q̄s est dñe vt credā in eū: Rñdit ihesus: Et vidisti eū: z q̄ loq̄t̄ tecū ipe est. Hui⁹ dicti nō pōt esse cā/ nisi vt fidē ceci ad articulū incarnatiōis excitaret: virtute g̃ illi⁹ articuli q̄ est de incarnatiōe/ videt̄ fieri miracula.

B

Secūdo in contrariū Arg. primū

Cōtra hec oia videt̄ esse qō dicit Grego. dicit enī: q̄ virtus faciēdi miracula dat̄ ad scriptatē eccl'ie demōstrādā/ z nō ad demōstrādā scriptatē faciētis: qz faciēs miracla aliqn̄ scrtūs nō est: sic malefici pharaonis. Spūs aūt scrtūs ē sctificās eccl'iā. Cū enī dr̄ credo in sanctā eccl'iam: b̄ exponit̄ cōiter: b̄ est/ in spūm sctm̄ scrificantē eccl'iam: qz non pōt esse obiectū fidei/ nisi trinitas vel aliq̄ ꝑsona in trinitate: videt̄ g̃ q̄ p articulū de spūscto fiūt miracula.

Arg. 2m

Adhuc Exod. viij. e. vbi defecerūt magi in tertio signo dixerūt: Digit⁹ dei ē hic: digit⁹ aūt dei dr̄ spūsctūs: sicut ꝑtz in hymno Amb. vbi dr̄: tu dei digit⁹ in veni creator: g̃ videt̄ q̄ ꝑ articulū de spūscto fiunt miracula.

Ar. 3m

Adhuc Matth. xij. b. z Lu. xj. b. dicit dñs: Si in digito dei eijcio demonia: ꝓfecto puenit ī vos regnū dei. Et ibidē exp̄sse dicit:

q̄ operatiōē dīgiti dei attribuere beelzebub/ē blas
phemia in spīritūsanctum: ergo videtur q̄ mira
la fiant per motum fidei in ārticulo de spīritusctō
Tertio in contrariū Contra oīa hec que dicta sunt sc̄z q̄ miracula fi
Arg.primū ant impetratiōe fidei: ad fidem inducendā/viden
tur esse quedā dicta sanctoꝝ: dicit eīm Greg. q̄ fi
des nō habet meritū cui humana rō p̄bet experi
mētū: Cū ergo miraculū sensibile p̄beat experime
tū: videtur q̄ nō inducat vel ꝓfirmet fidē/sed eua
Arg.2m cuet meritū fidei. Adhuc Joh.xx.g. Quia vidi
sti me thoma/credidisti: hoc est fides tua p̄ experime
tum visionis est: z ideo parua: dī qui non viderūt
z crediderūr: ac si dicat: brīcudo fidei est in hoc/q̄
experimētū sensus nō habet/z tñ credit: q̄ illa fides
Arg.3m est que credit deo p̄ter se z sup omnia: z illa est p̄fe
cta fides que nulli innitit experimēto/sed diuine vir
turi tm̄. Adhuc: Fides q̄ per miraculū arguit̄ ka
dño Joh.iij.g. vbi dixit xps cēturioni: Nisi signa
z p̄digia videritis/nō creditis: glosa: q̄ arguit̄ in
fidelitas cēturionis: q̄nō credidit/q̄ nō p̄sens coꝛ
poraliter saluare posset: Et sunt ꝟba Grego. Cōtra Matth.viij.b. laudat̄ alius cēturio/qui dicit
Dictū verbo: Non sum dignus vt intres sub re
ctum meū: q̄ noluit accipe experimentū sensus ad
credendū. Unde dñs dixit: Amen dico vobis: nō
Qō scidēs inueni rantā fidem in ysrael: videtur g̃ q̄ miraculū
Arg.primū nō p̄desset/sed noceret ad fidem. Juxta hoc vlterius
querit̄: si fides impetret miraculū: verū hoc sit fi
des infoꝛmis vel foꝛmata. Et videt̄ q̄ foꝛmata: p̄
illud Jaco.ij.d. Fides sine opib̄ moꝛtua est: moꝛ
tua aūt fides nihil impetrat: g̃ videt̄ q̄ hoc nō intel
Arg.2m ligit̄ de fide infoꝛmi. Adhuc.j.ad Coꝛ.xiij.a.
Si habuero omnē fidem/ita vt montes transferā
charitatē aūt nō habuero: nihil sum: q̄ aūr nihil
est/nihil impetrat: fides g̃ infoꝛmis nihil impetrat
In ꝓrariū argumentū sed fides foꝛmata. Contra Matth.viij.c. Mul
ti dicent mihi in illa die: Dñe/in noīe tuo demonia
eiecimus: z virtutes multas fecimus: z ego confi
rebor illi/q̄z nō noui vos: glosa ibidē: Monet fide
les/ne decipiant: purātes ibidem esse inuisibilē sa
pientiā/vbi est miraculū visibile: tales aūt constat
q̄ nō habent fidē foꝛmatā/sed infoꝛmē: ergo videt̄
q̄ fides infoꝛmis impetret miraculū. Solutio
L Solō arti culi tertij. ad p̄imo quesitū dōm q̄ fides impetrās miracu
lum/pcul dubio innitit̄ articlo omnipotētie: sicut
bene dixit p̄positiuꝰ z oēs antiqui. Et rōnib̄ z au
Ad primo in cōtrariū Arg.primū coꝛitatib̄ ad hoc inductis consentiendū est. Ad
primū q̄d cōtra obiicit̄ dōm q̄ inuocatio ibi p̄ illo
rēpoze in p̄mittua ecclesia disp̄satoꝛie fiebat: vt sc̄z
sub inuocatiōe noīs inuoresceret xps esse omnipo
tens deus/q̄ miracula faceret z hominē in aīa z in
Ad 2m coꝛpe saluare posset. Per hoc etiam patet solu
Ad secūdo in cōtrariū Arg.primū tio ad tres auctoꝛitates continue inductas. Ad
id q̄d vlterius obiicit̄ de articulo de spūsctō: dōm
q̄ reuera miracula fiunt ad sctitatē eccl̄ie demon
strandā: sed per articulū de spūsctō nō p̄cipaliter
fiūt miracula quantū ad factū: q̄z factū miraculuꝫ
indiciū ē oī poterīet: sed mortus fidei ad articulum
de spūsctō z ad sanctitatē eccl̄ie dispositiue z p̄para
tiue coopaꝛat impetrāti miraculū. q̄d semp p̄ eccle
Ad 2m sie sanctitatē impetraꝛ: z iste est intellectus verboꝝ
Grego. Ad aliud dicendū q̄ licet dīgitus p̄ me
tafoꝛam attribuit̄ spīritui sctō: eo q̄ p̄ articulatio
nē donoꝝ spūssancti bō melius z diligentius opaꝛ
diuina: digitus enī vt dicit Arist. in. xij. de anima/
libus/ad hoc datur manui/que est instrumentū
intellectꝰ practici: vt articulatiōe digiti subtilius
z melius in opus educat foꝛmas intellectꝰ practici
Tñ ſm̄ hanc metafoꝛam nō accipit̄ Exo. viij.e. sed
q̄z potius digito indicamus id q̄d demonstramꝰ:
sumit̄ ibi digitus p̄ demonstratione z indicio potē
tie diuine ad quā deficit omnis potēcia humana/
Ad 3m. z maxime potēcia malefici. Eodē modo soluen
dū est id q̄d obiicit̄ de euā gelio sc̄z: si in digito dei:
digitus enī ibi accipit̄ p̄ demonstratiōe diuine po
tentie: que opatio est diuini spūs: ſm̄ q̄ pater ē spi
ritus/filius spūs/spūsctus spūs est: z bi tres vnꝰ
spūs: vt dicit Augꝰ. z id q̄d tribꝰ ꝓuenit/cōiter spi
rituisctō attribuit̄ appꝛopiate: q̄z spīritū malignū
expellere appꝛopiate cōuenit spūsctō: z ideo illi q̄
attribuebāt hoc beelzebub p̄ncipi demonioꝝ/blas
Ad tertia in cōtrariū Arg.primū phemabāt in spm̄ sctm̄. Ad id q̄d contra omnia
hec inducit̄/dicēdū: q̄ absq̄ dubio sicut dicit Gre
go. nihil est mediū q̄d vt operās inducat fidē q̄ntū
ad assensum p̄me veritatis: sed sicut Dionysiꝰ di
cit libro de diui. no. ca. vij. Fides est lumen inedia
te z sine omni adminiculo creatoꝛi locans credētes
in p̄ma veritate/z in veritatē in ipis. Inquantū
aūt fides oꝛitur ex cogitatu de credito: sic habet in
ducētia multa: sicut verbū dei. Rom.x. Fides est
ex auditu: auditus aūt p̄ verbum xp̄i. Et sic habet
miraculū inducēs z ꝓparās/vt facilius hō assen
tiat veritati Lolos.j. Pro quo cerro z laboro vsq̄
ad vincula: glosa: Cerro/contra p̄fidos/adiuuāti
bus me signis virtutū: z laboꝛi meo adiūgit deus
miracula ad ꝓfirmationē. vñ licet assensus verita
ti nō sit nisi opus diuinū: tñ ex parte cogitatōis de
credito ex qua oꝛitur assensus ille g̃ntū ad p̄paꝛa
tionē z inclinationē multa habet media p̄paꝛatoꝛia z inclinātia que apl̄s. j. ad Coꝛ.iij. lac vocat di
cens: Tanq̄ paruulis in xp̄o lac vobis dedi potū
Ad 2m nō escam. Ad aliud dicendū q̄ fides g̃ntū ad as
sensum p̄me veritatis nulli innitit̄ experimēto: sed
p̄me veritati assentit p̄ter se/z p̄ se/z sup omnia:
Ad 3m sed quantū ad cogitare de credito/multa sunt que
inducunt ad fidem. Eodē modo dicendū est ad
duas auctoꝛitates sequētes: Nō enī arguit̄ incre
dulitas cēturionis/nisi q̄z quo ad assensum p̄me
veritatis querebat sensibile signū p̄ q̄d ipe assentī
ret: cū p̄ter se/p̄ se/z sup omnia p̄me veritati assen
tire deberet: Et ecōtrario laudat̄ alius centurio
D Ad q̄stionē incidentem Matth.viij.b. quia tale signū nō querebat. Ad
id q̄d vlterius q̄rit̄/soluēdū est p̄ q̄d dicit Matth.
viij.c. sup illud: Multi dicent mihi in illa die: dñe
dñe: z est inducū in obiectēdo. Et ideo dicendū: q̄
nō semp oꝛtet/q̄ mortus fidei q̄ impetret miraculū ex parte impetrātis/sit fidei foꝛmate: sed suf
ficit q̄ sit fidei cuiuscūq̄z: Et hoc est ideo: q̄z miracu
lū fit ad sanctitatē eccl̄ie demonstrandā/nō facien
tis. Et q̄d dicitur Jaco.ij.d. Fides moꝛtua sine
Ad argumētū primū operibus: quo ad hoc dicit̄/q̄ nō viuificat credentē
vita gratie: z nō dicit̄ p̄ hoc/q̄ nihil opaꝛ ad sanc
titatē eccl̄ie demonstrandā. Et hoc patet in admi
nistratione sacramēti baptismi: q̄d est sacramentū
fidei: vt dicit Augꝰ: q̄d equaliter opatur impssio
ne characteris z remissionē peccatoꝝ/siue p̄ bonū
siue per malū ministrū conferat. Et hoc est ideo:
quia non minister/sed inuocatio nominis diuini

opatur in sacramēto impressionē characteris/z re
missionē pctoꝝ. Et sīlr in miraculis: nō minister/sz
Ad 2m inuocatꝰ noīs diuini imperrat miraculū: z deus
inuocatꝰ sua p̄pria virtute p̄ficit miraculū. Per
hoc etiā pater solutio ad id q̄d dicit̄.j. ad Coꝛ.xiij.
Non enī dicit̄ nihil esse fidelis nō habens charita
tē/tra q̄ fides eius nihil opeꝛatur: sed dicit̄ nihil esse
Ad argumētū in contrariū quo ad vitā merendā eternā. Jd q̄d contra obiī
citur iam solutū est p̄ predicta.

Queritur per quid fiant miracula.

A Mēb.ū.II. Deinde querit̄ per quid fiant miracula. Et
dicit Augꝰ in libro. lxxxiij. q̄stionū questiōe
lxxix. q̄ boni fideles z sancti miracula faciunt
aliq̄n p̄ publicā iusticiā: siue p̄ inuocationē publice
iusticie: mali aūt qui sunt fideles/de fide infoꝛmi
Questiūcla prima faciunt aliq̄n miracula: vel videnī facere p̄ signa
publice iusticie. Et q̄rit̄ quid vocat̄ publica iu
sticia. Publicū enī in ciuilib̄ idē est q̄d cōmune vt
solēne. vñ etiā dicit̄ res publica/iusticia qua regit̄
cōmunitas ſm̄ cōes leges/vel ciuitati/vel regno.
Constat aūt/q̄ p̄ talē iusticiā nō fiunt miracula: q̄z
sic p̄ reges z iusticiarios ciuitatū (qui politici in ci
uilib̄ vocāt̄r) magis g̃ntū p̄ sctōs deberēt fieri mi
Questiūcla secunda racula: z nō ē vez. Adhuc q̄rit̄ q̄d sint signa pu
blice iusticie: si enī dī/q̄ b̄ est inuocatio diuini noīs
Argumētū sic quidā dicūt: vel exoꝛcismꝰ per nomē dñi: videt̄
esse falsū p̄ illud Act̄.xix.c. vbi dicit̄ de filijs scene/
iudei q̄ septē exoꝛciste erāt: sup quēdā in q̄ erat de
moniū pessimū dicētes: Adiuro vos p̄ iesum quē
paulus p̄dicat. Ñdēs spūs nequā dixit eis: Jesū
nouī: z paulū scio: vos aūt qui estis: Et insiliens
hō in eos in quo erat demoniū pessimū z dñatus
eoꝝ inualuit cōtra eos: ita vt nudi z vulnerati ef
fugerēt de domo illa. Et cū essent exoꝛcistet cōstat
q̄ erāt de fide infoꝛmi adminus: z tñ ad inuocatio
nē noīs iesu nō fecerūt miracula/sed vulneratiōis
Questiūcla tertia. incurrerūt nocumēta: g̃ videt̄ q̄ p̄ malos ad inuoca
tionē noīs diuini nō fiūt miracula. Ulteriꝰ q̄ri
tur: Ex quo miracula fiūt p̄ bonos z malos vt dī
cit Augꝰ: verū boni poēciozes sunt ad miracula fa
cienda q̄ mali: vel ecōuerso: vel equaliter sint poē
tes Et videt̄ q̄ boni poēciozes sint: siue enī illa mi
racula fiant p̄ angelos/siue p̄ deum ī mediate: con
stat q̄ p̄ naturā: q̄ntis sūt equales boni z mali/tñ
p̄ malicīā mali multū ceciderūt a dignitate natu
rez vitiata siue coꝛrupta est natura in ipsis: in bo
nis aūt p̄ gratiā ecōtrario natura exaltata est z ele
uata: videt̄ ergo q̄ boni/siue boies siue angeli po
ēciozes sint in faciēdis miraculis q̄ mali siue an
Argumētū in ꝓrariū geli siue boies. Contra dicit Augꝰ in li. lxxxiij.
questionū. q. lxxix. c. Intelligimus quedā miracu
la eciā sceleratos boies facere/qualia sancti facere
nō possunt: nō tñ ideo poꝛciozis loci arbitrādi sunt
apud deū scelerati q̄ iusti: nō enī acceptiozes erāt
apud deū magi pharaonis q̄ ppl̄s israel: q̄z non
poterat ille ppl̄s facere q̄d illi faciebāt: q̄ntis moy
ses vtute dei maioza potuerit. Et post subdit: Jō
nō datur hec ptās sanctis: ne p̄nicio sissimo erroꝛe
decipiant infirmi: existimātes in talib̄ factis esse
maioza dona q̄ in operib̄ iusticie: quib̄ eterna vi
ta compatur. Propterea Luc.x.d. dñs p̄hibet
hinc gaudere discipulos cū ait: Nōli te in hoc gau
dere q̄ spūs nequā subiecti sūt vobis: sz in hoc gau
dere q̄ noīa vestra scripta sunt in celis. Ex hoc ac
cipitur: q̄ mali aliq̄ādo p̄otentes sunt ad faciēdū miracula/z non sancti. Huic tamen videtur
esse contrariū q̄d cōtet fit in ecclesia in canonisa
tione sanctoꝝ: vbi p̄ testimonia p̄bant miracula
in signū sanctitatis sancti canonizandi: z hec testi
monia fallacia erūt/si mali eque potēces essent ad
facienda miracula vt boni. Ulterius queritur:
si miracula possunt fieri in omni re creata. Et vi
detur q̄ sic: Omnis enī res creata: vt in p̄missis ha
bitū est: ratione obediētiali subiicit̄ creatoꝛi vt fiat
ab eo quicq̄d deus voluerit: ergo ex omni re spiri
tuali z coꝛpali potest fieri miraculū. Cōtra: nul
lum miraculū fit sine trāsmutatiōe substantie in
toto vel in parte: sed nō est substantia trāsmutabi
lis nisi materia coꝛpalis: ergo miracla nō possunt
fieri nisi in materia coꝛpali. Solutio ad primo
B Solō mēbri secūdi quesitū dicendū: q̄ iusticia publica qua fiunt mi
racula/est diuina z eterna dispositio z regula: qua
ab eterno p̄fixit z ordinauit quid de quo/quādo/
z quō de vnaquaq̄z re fiat q̄d deus vult: siue ad cō
seruationē nature: siue ad testimoniū gratie refoꝛ
mantis naturā coꝛruptā in homine: z p̄ illam iusti
ciam publicā fiunt miracula a sanctis quidē: quia
ab hac iusticia influitur eis virtus trāsmutatio
nis ad foꝛmā miraculi. Per hoc patz solutio ad
Ad primā q̄stiunculā. primo quesitū: Non enī accipit̄ hic publica iusti
cia sicut in ciuilib̄: sed publica iusticia dicitur qua
rerū vniuersitas regit̄ diuina dispositione ad con
seruationē vel reformationē. Ad id q̄d queritur
Ad secundā q̄stiunculā. que sint signa publice iusticie p̄ que mali faciūt mi
racula: vt dicit Augꝰ dicendū: q̄ illa sunt inuoca
tiones nominis eius/qui p̄imū exemplar z regu
la est publice iusticie p̄ essentiam. Ad id q̄d Act̄.
xix. in contrariū obiicit dicendū: q̄ tali signo nō de
Ad argum contra. necessitate z semp adiungit̄ signatū vt dicit Augꝰ
sed tunc adiungit̄/quādo deus poteſtatē influit z
opoꝛtunuz iudicauerit ſm̄ eternam dispositionē:
Et quia filij scene temerarie hoc vsurpauerūt sibi
p̄ter hoc penas repoꝛtauerūt: temere enī vsurpat̄
q̄d p̄sumitur nō concessa poteſtate a superiori. Ad
Ad tertiam q̄stiunculā. id q̄d vlterius querit̄ dōm q̄ p̄ cul dubio boni po
ēciozes sunt ad faciendū miracula q̄ mali. Jn il
lis enī a publica iusticia influitur virtus faciendi
miracula/siue impetrandi: z in facientē p̄ter vite
sanctitatē/z in rem in quā fit miraculū/influitur
virtus trāsmutationis ad foꝛmā miraculi: Qñ
aūt mali faciūt miracula: nō influitur virtus in fa
cientē/sed ex virtute nominis invocati tm̄ influit
virtus in rem in qua fit miraculū/vt trāsmutet
ad foꝛmā miraculi. Ad id q̄d contra obiicit̄/di
Ad argumē tū i ꝓrariū cendū: q̄ verba Aug. nō sunt contra hoc q̄d dictū
est: q̄ nymo hoc dicunt: Sed Augꝰ ibi ostendit ra
tionē quare malis aliq̄ādo datur poteſtas talia
faciendi/z nō sanctis: z confirmat/q̄ quando bo
nis datur poteſtas/ datur ad similia vel maioza
z ponit exemplū in moyse qui maioza fecit q̄ magi
quādo data est ei a deo poteſtas. Ad aliud dice
Ad argmē tū ꝓra illō dum: q̄ testimonia miraculoꝝ sanctitatis querun
tur p̄ter influentiā virtutis in facientē miracula
siue in impetrantē: z sic sunt signa veracia sanctita
tis: Si aūt quererēr̄ p̄ter influentiā virtutis p̄
quā fit miraculū: tūc p̄ cerro essent signa fallacia:
quia sic aliquādo fiunt miracula per malos/z nō
L Ad quartā q̄stiunculā. per bonos: vt dictum est. Ad id q̄d vlteriꝰ q̄rit̄
D

vtrū in omni re possit fieri miraculū: dicendum q̄ nō. Intellectualis eñ res siue rōnalis / vt anime hominū z angeli / nō sunt ex materia trāsmutabili ſm formā vt dicit Boccius in libro de duabꝫ naturis in vna ꝓsona xp̄i. vñ angeli z homines ſm animā facti rōes sunt miraculoꝝ / nō q̄ in eis fiat miraculū. Ad obiectū dicendū; q̄ licet legi obediētie subiiciat omnis creatura / vt fiat in ea quicq̄d creator voluerit: tamen non vult / q̄ substantia ſpūalis transmutet ſm formas: quia nō vult in ea aliquid fieri cōtra legē quā ipe inseruit eidem: insēruit aūt q̄ nō esset trāsmutabilis ſm formas. Obiectio aūt facta in contrariū ꝓcedit. Et ex hoc accipitur modus quo fiunt miracula: hec enī fiunt ſm modū trāsmutatiōis materiet: Et illa transmutat ſm formā substantialē tm̄: z hoc tripliciter: scz remanēte in materia imporētia ad miraculū; z tunc est / q̄ virgo concepit z pepit manēs virgo: virginitas enī dicit imporentiā ad conceptū z partū: vñ hoc miraculū totū potentia diuina pfectū est supra potentiā nature: z ideo nouū / z miraculū miraculorū vocat a sanctis: sup̄ qō exclamat Esa. vltio. c. Quis audiuit vnq̄ talia: aut quis vidit huic ſsimile: Et Hiere. xxxj. d. Nouū faciet dñs sup̄ terrā. Aut fit cū transmutatiōe forme / tamē ꝓtius collata potentia nature: z hoc est / q̄ cecus videt: claudus ambulat: lepr̄osus mundat: mortuus resurgit: ꝓtius tm̄ accepta potentia ad hos actus p reintegrationē nature corruptet: Cecus enī accepto visu videt: z claudus accepta vi gressibili ambulat: z lepr̄osus recepta mūdicia nature: z mortuus recepta influentia vite per animā restituta. Aut fit cū transmutatiōe forme z multiplicatiōe materie in seipa / ex sola potestate multiplicatis: z tūc est / sicut saturatio quinq̄ milīū hominū / ex quinq̄ panibꝫ quos deus potestate sua in seipis sine additamēto exteriori multiplicauit / vt sufficeret saturationi quinq̄ milīū hominū: z vltra babūdarent in .xij. cophinos fragmentoꝝ.

Ad argumentum

Ad argumentū in cōtrarium.

Tractatus. IX. De anagogicis significatiōibus: missione: locutione: z custodia angeloꝝ.

Finde transeūdum

o est ad querendū de his / que cōtinent̄ secūdo libro ſn̄ia ꝑ. viij. distī. ubi: Soleria in questiōe versari. Sed q̄ nos in primo libro distin. xxvij. quantū potuim⁹ determinauimus / qualiter angeli assumūt corpa: z q̄liter mouent̄ in ipis: Ideo restat q̄rendū de duobꝫ: scz de anagogicis significatiōibꝫ q̄ significant̄ in figuris corpoꝝ assumptoꝝ ab angelis: de quibꝫ Dionysius tractat in celesti hierar. ca. xj. Et circa hoc necesse est: q̄ duo q̄rant̄: scz quid significent hmōi corpozales figure corpoꝝ assumptoꝝ ab angelis Et quia hec corpora assumunt quādo mittunt̄ ad custodiam: ideo q̄rendū est secūdo de custodia angeloꝝ: hoc eñ z ſnon in distinctiōe octaua / tamē in distinctione. x. tractat magister capl̄o: Illud q̄z sciendū est / q̄ angeli boni deputati sunt; ad custodiam hominū. Circa ꝓmū duo querēda sunt: scz de anagogicis significatiōibꝫ in cōi: Et secūdo de anagogicis significatiōibꝫ in ꝑticulari.

Nōnis. 33. duo sunt membra.

Querit̄ de anagogcis significatiōibus que significant̄ in figuris corpoꝝ assumptoꝝ ab angelis. Questio. XXXIII. Et ꝓmū de ipsis in cōmuni.

Dprimum ꝓceditur

a Medūl

sic. Dion. in celesti hierar. ca. xv. de formis corpalibꝫ angeloꝝ loquēs / dicit sic: Theologia celestes essentias cōformat igneis rotis. Et hec verba: Inuenies q̄ eā / scz theologiā: nō solū rotas igneas cōformantē / sed z alia ignita z vires q̄si ignē fulgurātes / z circa celestes essentias cumulos carbonū ignis circūponētes: z flumina imēsurabili sonitu igne flagrātia. Sz z thronos ait igneos esse: z ipsos excellētissimos seraphin celit⁹ ardētes ex cognomiatiōe significare: z ignis ꝓprietatē ipsis distribuit: z oino sursum deorsūq̄ ignita honorificat selectim formaꝝ factura. Et subdit: Ergo igneū significare censeo celestiū animoꝝ boc est angeloꝝ deiformissimū. Ipi enī sancti theologi supessentialē z informē essentiā / scz diuinam in igne sepe describūt: tanq̄ habentē mīras diuie (si fas est dicere) ꝓprietates q̄tum in nisibilibꝫ pōt esse / imagines ad inuisibilia. Et subdit / enūerans illas ꝓprietates sic dicens: Ignis enī sensibilis est quidē in omnibꝫ sentientibꝫ: z p̄ oīa clare venit: z remouet ab oīibꝫ / pcellēdo oīa: z lucidus est simul z quasi occultus: incognitus ipe p seipm nō accūbēte materia in q̄ ꝓpria manifestat actionē: imēsurabilisq̄ z inuisibilis p seipm: potens sīl oim / z q̄ cūq̄ in eis fiūt: ad actionē ꝓpriā mobilis: tradens seipm omnibꝫ sursum quoq̄ mō primātibꝫ. Et addit: Renouatiuus nature custodia: illuminatiuus circūuelatis splendoribꝫ / incōprehēsibilis / clarus / discretus / resilliens: sursum ferēs: acute meās: excelsus nō receptiuus ꝓtumelia minoratiōis: sp̄ motus: p seipm motus mouēs alterū: cōprehēdens incōprehensus: nō indigēs alterius: latēter crescens a seipo / z ad susceptas materias manifestās suimet magnitudinē. Et addit: Actiuus: potēs: simul oībus ꝑsens inuisibiliter: negl̄ectus nō esse putatur attritu sicuti quadā vindicta z generaliter ꝑpe subito relucēs. Et iterū: Incōprehēsibiliter ipalpabilis nō minutus in oībꝫ ditissimis suimet traditionibꝫ. Et q̄ ſm oēs istas ꝓprietates ignis attribuat̄ / subdit dicēs: Et multas fortassis quis inueniet ignis ꝓprietates pulchras / inq̄tū in sensibilibꝫ imaginibꝫ diuīe opatiōis pñt esse imagines: hec q̄ sciētes theosophi / hoc est de deo sapientes: celestes essentias / hoc est angelos ex igne cōformāt: significātes deiformē angeloꝝ / z q̄rum possibile est imitabile.

Propietates ignis

Querit̄ q̄ penes quid accipiant̄ iste ꝓprietates: et q̄liter angelis attribuūtur: viginti nouē eñ ꝓprietates enūerant in auctoritate inducta. Et prima est / calidū ignis: q̄ calor refert̄ ad amorē: z vt dicit Dionysius / angelis cōuenit ſm q̄ intellectuales sensus nros calefaciēdo p amorē ſpūalit̄ reducūt ad actū vigilie: vt ſm apl̄m Eph. v. d. exurgat q̄ dormit: et exurgat de mortuis / z illūinabit eū xp̄s. Secūda est / q̄ p oīa clare venit: qō igni attribuit̄ rōne luminis. Qō attribuit̄ angel̄ rōne illuminatiōis / quā ingerūt nob in triplici visione: scz corpali / imaginaria z intellectuali. Tertia est q̄ remouet̄ ab oīb: qō cōuenit igni rōne radiositatis: q̄uis enī p radios penetret oīa / tm̄ nulli miscet̄: Et q̄uenit angelis rō ne ministerij qō faciūt circa nos: cum enī circa nos ministrāt / miseriis nostris nō subiacēt / nec miscentur. Quarta est / q̄ q̄si incognit⁹ ēt occultus / nisi accūbente materia: z hoc cōuenit igni rōne raritatis. vñ etiā Alexand⁹. dicit: q̄ ignis in ꝓpria sphera ꝓter nimiā raritatē suā nō lucet: egrediēs aūt extra ꝓpriū locū / lucet in materia aliena in qua spissat̄. Et hoc cōuenit angelis gra spūalis nature. vñ etiā incognīti sunt nobis / nisi qn̄ circa aliquā materiā terrestrē sicut circa nos operant̄: assumendo corpora quibꝫ nobis sunt visibilibles z tangibiles. Quinta, ꝓpietas est / q̄ virtute actiua est inestimabilis: omnē virtutem actiuam (que est in elementis excedēs) Et cōuenit angelis ſm q̄ virtus spiritualis est in eis / que nō limitat̄ aliqua virtute corporea. Sexta est / q̄ p seipm est inuisibilis: qō conuenit igni rōne raritatis: vt dicit Alexāder ꝑbus. Et adhuc q̄ ignis est p seipm potens simul oīm: qō cōuenit igni rōne qualitatis siue caliditatis: q̄ q̄litas est per se actiua z fortissimi motus. Rōne cuius dicit Aristo. in. iiij. metheoroꝝ: q̄ putrefiunt vniuersa reliqua / ꝑter ignē: terenī terra / aqua / nec nō aer putrescūt cuncta: si quidē materia igni cūcta erūt hec. Et ideo dicit Diony. q̄ ignis p seipm potēs est oim / z q̄cūq̄ in eis sunt vel fiūt ad actionē: hoc est / ſm ꝓpriā virtutē actiuā. Et hoc ꝙuenit angelis ſm q̄ in ipis est virtus diuina ad reducēdū oīa in ꝓpias z deiformes illuminatiōes: sicut ignis oīa cōuertit ad suā naturā que sūt sibi materia / z imprimit in ea speciē luminis. Septima est / q̄ est sursum mobilis semp. Et cōuenit angelis rōne affectus / quo sp̄ mouent̄ in deū: vt dicit Dam̄. z semp eleuant̄ sursum / ad laudē creatoris oīa referētes. Octaua est / q̄ est sui cōcatiuꝫ ignis / oībꝫ tradēs seipm quoq̄ mō sibi primātibꝫ. Et ꝙuenit angelis rōne actus illuminatiōis / quo intendunt impmere speciē luminis in oīne qō illuminār. Nona est / q̄ ē renouatiuꝫ sue nature custodia: z est sensus / q̄ renouat se ignis in materia de nouo apposita: vt ex hac renouatiōe custodia ꝛnatura eius. Et attribuit̄ angel̄ ſm q̄ renouant̄ z custodiunt̄ p acceptionē diuersarū theophaniaꝝ in dei ꝓplatione. Decima est / q̄ est illuminatiuꝫ circūuelatis splēdoribꝫ: z hoc cōuenit igni inq̄tū in ꝓpria natura nō lucet / nisi circūuelet̄ z inspissāt̄ in materia aliena. Et hoc attribuit̄ angelis p reuelatiōes q̄s faciunt in nobis: que nō fiūt̄ in nobis / nisi speciebꝫ intelligibilibꝫ imaginabilibꝫ z sensibilibꝫ fuerint velate. Undecima est / q̄ est incōprehensibilis: z hoc cōuenit igni rōne vtutis visiue: q̄ oē qō cōprehēdit ipm cōburit. Et cōuenit angelis p virtutē excellentē q̄ vincūt oē qō resistit. Duodecima est / q̄ est clarus: Et cōuenit igni rōne illuminatiōis: angelis aūt ex eo q̄ dicit Diony. q̄ intellectualia lumia sunt z speculа clarissima. Tertiadecima est / q̄ est discretus cōgregat eñ ad se similia siue homogenia sibi / z segregat ab eutherogenīs. Et attribuit̄ āgelis p virtutē custodie: ſm quā nobiles sepant ab ignobilibus materialia diligētibꝫ / z separos congregant z associāt sibi. Quartadecima est / q̄ ē resiliēs: z dicit cōmentator: q̄ resiliēs est / inq̄tū nō recipit impressiones z figuratiōes alioꝝ. Et attribuit̄ angelis rōne confirmatiōis in bono: virtute eñ illius habēt / q̄ diuersa forma volūtatis de cetero in eis nō pōt̄ singillari. Quintadecima est / q̄ ē sursum feres oīne qō mouet. Et attribuit̄ angelis: eo q̄ oīa circa q̄ opant̄ sursum ducūt in diuinas illuminationes. Sextadecima est / q̄ est acute means: rōne huius / q̄ penetratiuꝫ est. Et cōuenit angelis rōne amoris quo penetrāt oīne qō amāt. Decimaseptima est / q̄ est excelsus: Et cōuenit igni rōne loci: angelis aūt rōne ordinis z dignitatis. Decimaoctaua est / q̄ nō est receptiuꝫ imutatiōis vt alia elementa. Et cōuenit angelis / rōne beatitudinis: p quā vt dicit Augꝫ: eternitatē dei participātes / decetero nō mutant̄. Decimanona est / q̄ est semp motꝫ z nunq̄ stans. Et cōuenit angelis ſm q̄ semp mouent̄ altius z altius in diuinas contēplationes. Uicesima est / q̄ est p seipm motus. Et cōuenit angelis rōne boni amoris: boni enim amor causa est: z mouet eos q̄ purgādo / illuminādo / ꝑficiēdo semp mouēt̄ z mouent̄ in bonū. Uicesimaprima est / q̄ est cōprehendēs nō cōprehensus: z cōuenit igni rōne radiositatis / que oīa cōprehēdit: z nō comprehēdit ab aliquo: Angelis aūt cōuenit ſm q̄ illuminant nos z continent in bono z non illuminantur nec continentur a nobis. Uicesimasecunda est / q̄ est non indigens alterius: sed potius alia indigent sui: q̄ generatio omniū est ex caloꝛe. Et ꝙuenit angelis rōne visionis p speciē ꝓpter quā sit vt nō indigent speculo z enigmate: sicut nos indigemus illuminationibꝫ eoꝝ z accensionibꝫ. Uicesimaterria est q̄ ē latēter crescēs a seipo: boc est / a ꝓpria virtute vitiua: z ad susceptas materias manifestās suimet magnitudinē. Et attribuit̄ angelis ſm cōiacionē traditiōis suarum illuminationū. Uicesima quarta est / q̄ est actiuus p caliditatē: a git eñ congregādo / disgregādo / generādo / coꝛrūpendo / inspissando / dissoluēdo / z iterū a git: faciēdo motū / z nō sistēdo eū sicut facit frigiditas que sistit motū vt dic̄ Auicēna. z attribuit̄ angel̄ ſm q̄ sp̄ agūt / vt nouа specula diuia z agalmata diuia pficiāt z iferioꝛa ad supioꝛa deducāt. Uicesimaquinta ē / q̄ ē potēs sup̄ alia elemēta z elemētata: ꝓpt̄ qō dic̄ Arist. in. iiij. metheoroꝝ: q̄ oīa alia materia erūt igni. Et attribuit̄ angelis ſm imateriale posse: qō habent qō nō est cogibile: eo q̄ omnis coactio p cōiunctionē ad materiā fit. Uicesimaserta est / q̄ oīnibꝫ est p̄sens inpceptibiliter: qō cōuenit igni rōne luminis imutantis ēq̄liter longe z ꝓpe inpceptibiliter. Et attribuit̄ angelis rōne velocitatis sui motus i ministrādo. Uicesimaseptima est q̄ neglectus esse nō putat̄ z ficut ex quadā vindicta generaliter i ꝓpio subiecto relucens. Et hoc cōuenit igni ſm q̄ est in materia terrestri / in qua aliquādo negligit̄ / z subito ex intimis evolans relucet in exteriori. Et attribuitur angelis per affectū custodiet: qui quādoq̄ p negligentiā nostrā negligit̄ / z iterū per subitā compūctionē cōualescit z relucet. Uicesimaoctaua est / q̄ est incōprehensibiliter ipalpabilis: qō rōne caliditatis cōuenit igni: angelis aūt rōne spūalis nature / que ad plenū cōprehendi nō pōt a nobis. Ultima est / q̄ est nō minutus in omnibꝫ suis traditionibus ditissimis. Et conuenit igni rōne illuminationis: de qua dicitur in benedictiōe cerei paschalis: Qui licet diuisus in partes luminis sui detrimen-

ta nō nouit. z Quidi⁹: Quid vetat appositō lumē de lumie tolli: Mille liczs sumāt/ depit inde nihil. Et ꝓuenit āgelis ꝑm ditissimas cōicatiōes illuminationū: in quib⁹ nullo modo minuūtur/ sed augētur omni tempore.

Queritur de anagogicis significationibus in particulari.

A Prima ps membri. Mēbrū. II.

Ecūdo queritꝝ de anagogicis significationibus in ꝑticulari. Et hoc queritꝝ rōne eius qō dictꝝ in illo ca. Sed vbi deū hominib⁹: ꝓter verbū Aug. qō ibi inducitꝝ de tertio libro de trinitate vbi sic dicit Aug⁹: Querendū est in illis anticis corpalib⁹ formis z visis: Utrū ad hoc op⁹ tm̄ creatura formata sit/ in q̄ deus sicut tunc oportuisse iudicauit humanis ostendere ꝛaspectib⁹: An angeli qui iam erant ita mittebant/ vt ex ꝑsona dei loquerent: assumentes corpalē speciē de creatura corpōea i vsum ministerij sui: Aut ipm̄ corp⁹ suū: cui nō subdunt/ sed subditū regūt/ mutantes atq; vertētes in species quas vellēt accōmodatas atq; aptas actiōib⁹ suis ꝑm attributā sibi a creatura potentiā. Hic patet: q̄ Aug. ponit in q̄stione: vtrum angeli qñ ex ꝑsona dei mittunt ad homines creent eis noua corpora in quib⁹ appareant: An tunc corpora sua q̄ ꝓius habuerūt murēt in formas grossiores. Et videt/ q̄ corpa que ꝓius habuerunt mutent in formas grossiores quib⁹ hominib⁹ apparere possint. Dicit enī Aug⁹, sup Ben. z ponitur a mgro. ij. sententia xp distin. viij. ca. Solet etiā in q̄stione versari: vbi mgr dicit sic: q̄ aliqui putāt ꝑ verba Aug. que sup genī dicere videt: q̄ angeli omnes ante cōfirmationē vel lapsum corpa aerea habuerit de purioze ac supiozi aeris ptē formata: ad faciendū babilia/ nō ad patiendū: z angelis bonis q̄ ꝑstiterunt talia conseruata sunt corpora: vt in eis possint facere z non pati: que tante sunt tenuitatis vt a mortalib⁹ videri nō valeāt/ nisi suppositis aliqua forma grossiori: qua assumpta videnť/ deposita q; videri nō possunt. Adhuc: Ibidem subdit mgr verba Augustini sic: Angelis malis mutata sunt in casu corpora in deteriorē qualitatē spissioris aeris. Adhuc: Aug⁹ ibidē: Sicut a loco digniori in inferiorē locū, i. in caliginosum aerem deiecti sūt demones: ita corpa eoz tenuia in deteriora corpa z spissiora trāsformata sunt: in quib⁹ possint pati a supiori elemento/ hoc est ab igne. Et ex hoc accipiť idem qō ꝓius: q̄ angeli a ꝓncipio corpora habent q̄ mutant in grossiores z tenuiores formas/ ꝓut competit ministerio eoz. Adhuc: Aug⁹ ibidem: Demones aerea dicunť animalia: qz corpoz aereoꝝ natura vigent: nec per mortem dissoluunť: quia prevaler in eis elementū apti⁹ ad faciendū q̄s ad patiendū: Ad patiendū em̄ humoz z humus/ ad faciendū aer z ignis aptitudinē prębent. Adhuc: Aug⁹ ibidē. Trāsgressores angeli cū ꝓncipe suo nunc diabolo/ tunc archangelo nō mirū si post hoc pctm̄ in hanc caliginē detrusi sunt nec enim hoc mirū est/ si corpa eoz ex pura z spirituali natura in aeream q̄litatē cōuersa sunt/ q̄ ꝓtinus ab igne pati. Adhuc: Dam̄. dicit: q̄ angeli non simpliciter sunt incorpozei/ sed in cōparatione dei: q̄ solus est incorpoze⁹: z hoc dicit, ij. libro ca. iij. bis verbis. Incorporeus autē z imaterialis dicit angelus q̄tum ad nos: oīe em̄ creatū cōparatū ad deū/ q̄ solus incorporeus est/ grossum z materiale inueniť: solus em̄ essentialiter z imaterialis z incorporeus deus est. Videť ergo ex omnib⁹ his/ q̄ angeli nō assumāt noua corpa q̄ mittunť/ sed sua sibi cōcreata corpora de supiori z puriori aere facta murent in formas quas voluerint. Sed cōtra hoc est qō expresse dicit Dionysius libro de di. noib⁹ ca. iiij. vbi dicit z ꝓbat/ q̄ in angelis nō sit malum: z dicit sic: Enūciat diuinā bonitatē boniformis angelus: imago enī dei angel⁹: manifestatio occulti luminis/ speculū purum/ clarissimū incōtaminatū/ incoinquinatū/ imaculatū: suscipiēs totam/ si est cōueniēs dicere e/ pulchritudinē boniformis deitatis: Dec aūt nulli corpozee creature q̄ ꝑ naturā corpozea est/ cōuenire possunt: ergo angelus per naturā corpozeus nō est. Adhuc Dam̄. ij. li. ca. iij. dicit: q̄ angelus est substātia intellectualis arbitrio libera: nulla corpozea substātia intellectualis est/ cuius esse substātiale intellectuale est z non sensibile: q̄ angel⁹ ꝑ naturā corpozea suba nō est. Adhuc in sentētijs. ij. li. dist. ij. ca. eā hoc mō distinxit/ hoc est rōnalē creaturā: vt ꝑs in sui puritate ꝑmaneret/ scz angeli: ꝑs corpi in quo gerēt/ scz aie q̄ angeli nunq; fuerūt/ nec erūt corpozei. Ultrius videť q̄ nec corpa debeāt assumere: ꝑ rōnem Dion. quia qō inductiuū est errozis/ a theologis nō dz describi: sz si corpi⁹ assūpt⁹ i figuris corpalib⁹ describunť angeli: vt boies/ leones/ boues sicut Ezech. j. continet z Apocal. ix. z Ezech. ix. z Ezech. xl. legētes hoc ꝓnr induci in errozes/ q̄ crēdāt angelos esse boies vel leones vel boues vel aliquid taliū: qō error est: q̄ talib⁹ formis nō debēt describi in theologia. Adhuc: Frustra/ vanū/ inutile nō sunt in opib⁹ nature: sz quecūq; facit angelus assumpto corpe/ pōt facere sine corpe equali facilitate vl maiozi: sicut ꝓbatū est in ꝓmo li. dist. xxxvij. q̄stione de motu angeloꝝ in corpib⁹ assumptis: q̄ frustra z vane z inutiliter assumūt corpa/ qō non cōgruit opib⁹ diuinis. Solutio: dām ad primā partē hui⁹ mēbri q̄ stulti⁹ z fatuū est dicere/ q̄ angeli a ꝓncipio habuerūt corpa naturaliter sibi vnita: z dictū est ꝑm quosdā ꝓbos stoycos: quoꝝ vn⁹ fuit apuleius/ z alter hermes trimegistus: qui ex in hoc z in alijs multis erronea direxerūt z fidei nō cōgruētia. Ad primū q̄ dicendū: q̄ angeli a ꝓncipio creationis corpa nulla habēt/ sed sunt substātie ꝑfales/ incorporee/ intellectuales siue rōnales: nec q̄n mittunť vt corpaliter appareāt/ creanť eis corpa noua quib⁹ vnianť: sz ipi ꝑ potentiā eis a deo datā de aere assumūt corpa: z habēt potestatē illa figurādi z solidādi in figuras quas volūt/ q̄ ministerio illi congruūt ad qō tūc mittunť. Et q̄ Aug. videť dicere contrariū: dicit ꝑm opinionē/ z nō ꝑm assertionē. Ad aliud oīm eodē mō dicendū est: z hoc expresse dicit mgr. ij. sententiarū dist. viij. ca. Ecce bis verbis. Ad sequēs omni modo rndendū est: ꝓter hoc solū: q̄ hoc nō ꝑm opinionē: sed assertiue dicit: q̄ post lapsum a supiori in inferiorem locū deiecti sunt/ q̄ aūt murata sint eis corpora in deteriorē qualitatē qua pati possint: nō est nisi ꝑm opinionē dicrū. Ad aliud silr dām est: ꝓbatū est em̄ supius in q̄stiōe de casu demonū: q̄ angeli mali ꝑ naturā spūs/ qua spūs sunt penis subiacuntur

B In ꝓrariū Arg. primū

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

£ Solo ꝓmo ꝓtis mēbri secundi.

Ad argumentū primū

Ad 4m

incendij infernalis/ z nō ꝑ naturā alicuius corpis. Et q̄ demones dicunť aerea aialia natura: nō est dictū nisi ꝑm errozē stoycoꝝ: nec Aug⁹ dicit q̄ sint aialia talia/ sed dicunť talia. Ad aliud penitus est eadē solutio. Ad dictū Dam̄, dām: q̄ Dam̄. nō dicit angelos esse corpozeos a natura corpoꝝ z substantia/ sed a ꝓtierate corp⁹ sequēte/ q̄ est localitas: qz sicut corpus loco circūscribiť ita q̄ nihil sui extra locū inueniť: Ita angelus loco definitur ita q̄ nihil sui extra locū inueniť in quo definiť. Et hoc mō deus solus incorporeus est z incircūscriptus z illocalis: quia licet sit in omni loco/ tm̄ extra quēlibet locū totus inueniť. Tria q̄ in cōtrarū obiciunť: pcedūt z cōcedēda sunt. Ad id qō vltrius queriť/ dām: q̄ theologia nō describit angelos in figuris corpalib⁹/ vt notat⁹ q̄ tales sint ꝑ naturā: sz vt ex figuris corpoꝝ itelligāt qd acturi veniāt: vt dicit Dion⁹. ꝑm ꝓportione taliū figurarū ad ꝓrios actus. Un̄ dicit Dion⁹. q̄ frequēter describuntur in materialib⁹ z ignobilib⁹: vt ex ipa ignobilitate corpoꝝ/ in quib⁹ apparēt notat⁹ q̄ nihil taliū sunt angeli ꝑ naturā/ sed q̄ sunt ad vsum ministerij accōmodata corpa talia: z tō nō frustra iurilia z vana/ sed potius significantia qualitatē ministerij qō acturi veniūt. Un̄ dicit Dion⁹. q̄ talium corpoꝝ figure ꝓportionabiliter ad dissimiles qualitates referēde sunt: Ut si venit in igne/ qui mobilis est/ acutus z luminosus: intelligāt angel⁹ ardens charitate: lucens intelligētie ꝑspicacitate: accensiuus in diuinas ꝓtēplationes z bonitates deside rij affectione. Si venit in figura bois: q̄ statura recta est inter aialia/ z solus intellectualis ꝑ differentiā constitutiuā: z sensibile in eo est minimū: vt dicit Dion⁹. z q̄ ꝑ sensibile in esse specifico nō constituiť sicut cetera aialia: Intelligāt angelus ꝓiustitiā rectus/ ꝑ intellectū ad deū erectus: nihil habēs cōtrarij ad sensibilia materialia. Et si describiť alatus/ alis plenis oculis: ꝑ alas itelligāt altiuol⁹ in diuinas ꝓtēplationes: ꝑ oculosas alas itelligāt diuidus z circūspect⁹: Per man⁹ itelligāt diligēter ad itellectū opatiu⁹: qz man⁹ instrumētū intellect⁹ est vt dicit Arist. in. xij. de aialib⁹. Per pedes itelligāt mobilis z circūambulatiu⁹ in dei obedientia z ministerio: Per scapulas z dorsum itelligāt suppratiu⁹ onerū z labo⁹ hoim ad qs mittiť. Si venit in specie venti vel nubis: q̄ ꝑm substantiā sūt incōꝓhēsibilia sensu: itelligāt spūalis nature esse euocās z erigēs coz hois ad cultū virtutū. Si venit in specie furibūdi aialis/ sicut in leone: itelligāt q̄ venit punire pctōres/ z nūciare iram dei, pcedentē in ipos: vñ etiā Dion⁹. dicit/ cū vasis interit⁹ apparuerūt. Ezech. ix. a. vbi dr: q̄ sex viri pcedebāt: z vnius cuiusq; vas interit⁹ in manu sua/ hoc est secures quib⁹ significabāt mactādos esse pctōres supplicūs nō erat signatū thau: z carbones efficiebant supplicūtatē/ significāres ciuitatē esse incēdendā: z rugitū cōminatiōis diuiesse a leone esse emissū. Amos iij. Leo rugiet qs nō timebit: Et si venit cū instrumēntis edificādi: sic Ezech. xl. vbi ángel⁹ apparuit cū funiculo mensorio z arundine: significat illū ꝓpm ad quē sic venit/ mēsura veritatis esse mēsurādū in diuinas edificatiōes/ in q̄b⁹ habitat de⁹, j. ad Cor. iij. c. Dei agricultura est: dei edificatio estis. Silr in figura bouis/ signat ꝓtās vētilādi ꝓtraria ꝑ coz/

Astruūtur argumenta in cōtrariū. Ad secundā ptē mēbri.

Diuerse significatiōes corpoꝝ assū pro ꝓ in angelis.

nua. In figura aūt aqle/ altitudo in cōtemplatiōe: z regale ꝑ dignitatē: qō intendūr in his ad qs mittiť constituere: z q̄ pars sunt excolere coz ad cultū iusticie/ sicut bos colit terrā. Silr dicit Dion⁹. q̄ ꝑ nares signant discretiue virtutes bñ oletis z male fame cozā deo/ quā igerūt boib⁹. ꝑ os/ dētes/ linguā/ labia signant gustatiue z visiue virtutes bonitatis z dulcedis diuie/ qs afferūt boib⁹ ꝑm. Reg. 14. d. Gustaui paululū de melle isto: z illuminati sūt oculi mei. Silr dicit q̄ ꝑ fluuios/ significat affluētia gr̄e diuie quā nūciare veniūt. Et hoc mō/ oia corpalia in q̄b⁹ angeli apparēt ad anagogicas docet referre significatiōes: z tō putiles z necessarie sūt hominib⁹/ q̄b⁹ angeli deputanť in custodiā.

De missione angeloꝝ. Qō. XXXIIII.

Einde rōne huius q̄

Queritꝝ de hoc qō dicit⁹ in illo ca. Sed fateoꝝ: vbi dicitꝝ/ q̄ oēs angeli mittunť: sed reliq̄ de corpib⁹ angeloꝝ scz discurere nō sufficit. Et q̄rūtur ibi duo: scz de missiōe angeloꝝ. Secūdo de locutiōe. De missione q̄rit q̄nq; scz a q̄ mittāť. Secūdo vtrū oēs tā boni q̄s mali mittāť. Tertio vtrū oēs āgeli vel q̄dā de bonis mittāť. Quarto ad q̄d mittanť. Quinto quibus mittantur.

Qōnis. 34 mēbra sunt quinq;

Queritur a quo mittantur.

A Mēbrū. I Arg. primū

Rimo q̄rit⁹ a q̄ mittanť. Et videť q̄ oēs a deo mittunť: z non vnus angelus ab alio: Heb. I. d. Nōne oēs sunt administratorij spūs in ministeriū missi. Ibi dicit glo. q̄ deus mittit eos i ministeriū: q̄ a solo deo mittunť. Adhuc Oēs angeli dei dicunť/ z nō dicitꝝ angelus angeli angel⁹ aūt latine sonat nūcius: si q̄ sunt oēs angeli dei/ oēs sunt nūcij dei/ z nō alteri⁹: z sūt nūcij eius a q̄ mittunť: q̄ oēs a deo mittuť z nō ab alio. Adhuc: Oēs sunt in ministeriū missi: sicut ia dictū est Heb. j. ministeria nō sunt nisi dei/ q̄ sūmus rex est q̄ mittere i ministeriū nō est nisi dei. Adhuc mittere est bñtis auctoritatē: sol⁹ de⁹ primā hz auctoritatē sup angelos/ z nō angel⁹ sup angelos: q̄ soli deo cōuenit mittere angelos. Lōtra Zach. ij. b Angel⁹ q̄ loq̄bat in me egrediebat: z alius angel⁹ egrediebat in occursum ei⁹/ z dixit ad eū: Loqre ad puerū istū dicēs: absq; muro habitabit hierlm. sup qō dicit Grego. In ꝑspectu ꝑditoris angelica ministeria ordinata sūt: vt ꝑ cōi felicitate bois opi ficē suū videres/ gaudeāt: cū ꝑ dispositiōe dignitatis z alij alijs subministrēt: ꝓter qō ad ꝓhetā angelū mittit: z quē secū gaudere de deo cōiter ꝑspicit/ z docet z erigit: qz eū ꝑ supiozē sciaz virtute cognitiōis ꝑstātiori gr̄a culmie prātis excedit. Et hac ꝓcipitꝝ q̄ vn⁹ alū mittit. Adhuc ber mō loquēdi intelligit: dixit eī vnus ad alū: curre z loqre/ qō mittētis est: q̄ angel⁹ mittit angelū: nō q̄ a solo deo mittunť. Adhuc Apoc. xxj. dr q̄ dispositio ecclie descēdit a dispositiōe celestis hierlm: In dispositione aūt ecclie vn⁹ ministro ꝓ alio mittit: q̄ etiā ita ē in triūpbāte eccl'a/ q̄ vnus angelo ꝓ mittit alium.

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

B In cōtrariū Arg. primū

Arg. 2m

Agr. 3m

Arg. 4m

Adhuc Dion⁹. i cele. hierar. ca. xiij. dicit tractās illud Esa. vj. b. Volauit ad me vn⁹ de seraphin: q̄ angel⁹ ille q̄ purgauit ꝓphetā/ nō fuit de inferiozibus vn⁹/ a supiozi de ordie seraphin/ sz fuit de inferiozibus vn⁹/ a supiozi de ordie seraphin missus ad purgandū ꝓphetā vñ dixit: q̄ me

Ar. 1m te ille purgat: ḡ vnus angelus mittit ab alio. Adhuc: Dion. in cele. hierar. dicit: q̄ lex diuinitatis est p̄ p̄ma media p̄ media vltia reducere. Is in angelis sunt p̄mi medij/z vltimi ꝑm tres hierar. ḡ videt q̄ ꝑm hūc ordinē supiores mittāt medios/z medij vltimos. Solo: dom q̄ missio duplex est: scz missio auctoritatis/z missio officij siue ꝑticularis ptātis. Missio angelo p̄ auctoritate nō fit/nisi a deo: z ab hac missione oēs angeli dei dicunt: q̄ solius dei auctoritate missi/diuinā nūciāt hoibꝫ voluntatē: z diuia ministeria agūt circa eos. Missio aūt officij siue ꝑticularis ptātis est/qñ vn⁹ ministro p̄ alteri actū sui ministerij cōmittit alicui: z nō sp: z circa q̄ dā: z nō vniuersalr exercendū nec auctoritate p̄pria/sed auctoritate supmi dñi. Dicendū ḡ: q̄ p̄ma q̄ttuor p̄cedūt de missione auctoritatis z sic ꝓcludūt vitatē. Ad q̄ntꝫ q̄ in ꝓtrariū dicunt dicendū: q̄ illa p̄cedūt ꝑm q̄ missio est iniūctio ꝑticularis/ptātis ex officio supiozis: q̄ tñ iniūctio reducit z respicit ad auctoritatē p̄mi regis z sūmi/officia sua sic disponētis: Quā dispositionē z ordinē mirabat regina saba. iij. Reg. x. in ordine/dispositiōe z vestitu ministrātiū. vñ illa q̄ntꝫ nihil ꝓcludunt in cōtrariū quattuor primo inducti.

Ad p̄ma. 4 arguměta. Ad quintꝫ argumenta in cōtrariū.

A Mēbrū. II. Affirmative Ar. p̄mū

Queritur vtrū omnes angeli tam boni q̄ mali mittantur.

Ecūdo queritur vtrū oēs tā boni q̄ mali mittāt. Et videt q̄ sic Esa. x. b. Ve assur: virga furoris mei/z bacul⁹ ipe est: in manu eius indignatio mea: ad gentē fallacē mittā eū: z de populo furoris mei mandabo illi. Assur aūt vt dicit Diero. in originali sup idē/signat diabolū: ḡ diabolus i cui⁹ manu est indignatio dñi/a deo mittit ad gentē fallacē: z mandat ei de pplo furoris dñi: ḡ diabolus mittit: z mali z boni angeli mittunt:

Ar. 2m Adhuc. iij. Reg. vltio. d. dicit Micheas ꝓpha Vidi dñm sup soliū sedentē/z oēm exercitū celi assistentē ei a dextris z a sinistris: z ait dñs: Quis decipiet achab regē israel/vt ascēdat z cadat i rama/hoc z galaad: Et dixit vn⁹ ꝓba hmōi z alius aliter: Egressus est aūt spūs z stetit cozā dño z ait: Ego decipiā illū. Cui locutus est dñs: In q̄: Et ille ait: Egrediar/z ero spūs mēdax in ozе oīm ꝓphetarū eius. Et dixit dñs: Decipies z ꝓualebis: egredere z fac ita: ḡ spūs mēdax/q̄ diabol⁹ est/missus est a deo ad decipiendā achab: aliter em̄ nō diceret:

Arg. 3m egredere z fac ita. Adhuc Grego. ibidē in gloſa: Solū dñi angelice sunt ptātes: quax mētibꝫ de⁹ ꝑsidens/inferi⁹ cūcta disponit. Exercit⁹ celi ministrantiū angelo p̄ multitudo: dextra/ps angelorū electa/sinistra reꝓoba angelo p̄. Et infra: Oīs exercit⁹ assistit deo: q̄ z volūtas electo p̄ spiritū diuie deseruit potestati: z reꝓbo p̄ sensus deseruiens malicie/omnipotēti deo obtēpat siue oipotētis dei iudicio: ḡ angeli mali a deo mittunt ad fallendū fallaces. Adhuc Greg. ij. li. mozal'. sic dicit: sicut a bonis angelis in hac vita laborātibꝫ auxiliū pietatis impenditur: ita mali occulte dei iustitie seruiētes nesciēdo/ministeriū exequi reꝓbationis conantur: non em̄ ministrant deo soli boni angeli qui adiuuant bonos/sed etiam mali: qui ꝓbent non solum eos qui redeuntes a culpa subleuent/

Ar. 4m

Arg. 5m sed etiam eos qui redire nolentes grauent Ad hucsuper illud Ps. 77. Immissiones per angelos malos. glo. Possum⁹ sine dubitatiōe mal' angelis attribuere mortes pcō̄/mortes p̄mitiuo p̄ z obduratione egyptio p̄: hāc eni iniquissimā z malignissimā obstinationē de⁹ cū facere ꝺz: nō instigando/nec inspirādo/sz deserēdo facit vt maligni spūs hoc operent in filijs diffidētie: q̄ de⁹ iuste p̄mittit Et tangit illud quod habet. ij. Esd. iiij. a. Deus huius seculi excecauit mētes infideliū q̄ nūc opant in filijs diffidētie. Adhuc Matth. viij. d. Luc. viij. e. Mar. v. b. describit q̄ demones direrūt ad dñm: Si eijcis nos/mitte nos in porcos: glo. i. luxuriosos. Et dixit iesus: ite ergo/de⁹ malos angelos mittit in luxuriosos: ḡ mittit malos angelos.

Arg. 6m

In ꝓtrariū Arg. ꝓmū

Cōtra officiū diaboli ē ēptātio deseruere: q̄ hec ē ītētio ēptatoris/sic ī añ habit⁹ q̄one de ēptatiōe ꝓbatū ē. De⁹ ñ opat ad alicui⁹ seductionē: mittēs aūt seductoꝛē opat̄ ad seductionē: ḡ de⁹ nunq̄ mittit ag̃elū seductoꝛē. Adhuc: diabol⁹ intēdit ꝑdere alias/nō saluare: de⁹ aūt sp saluare. ij. ad Timo. j Qui vult oēs hoies saluos fieri/z ad agnitionem sui nois venire: sed mittēs ꝑdentē ꝑdere intēdit: ḡ de⁹ diabolū nunq̄ mittit ad aliq̄d. Adhuc: de⁹ cū sit sūme bon⁹/conseruationē z salutē rerū ēs creauit sp intēdit: Diabol⁹ cū sit in malicia obstinatus destructionē rep intēdit: sz mittēs destructoꝛē quē ꝑsciit nihil volentē nisi destructionē/aliq̄ mō intēdit rep destructionē: z cū de⁹ nō possit intēdere B videtur q̄ nullo modo mittat angelum destructoꝛē.

Arg. 2m

Arg. 3m

B Solo mēbri secundi

Soluēdū dicendū q̄ deus angelos bonos z malos mittit: sicut primo probatū est ꝑ inductas auctoritates: sed differēter: Bonos em̄ mittit z collatione potestatis z informatione bone voluntatis ad dei voluntarem exequendā: Unde illi missi purgant/illuminant/z reducendo in deum perficiunt: z iuuant z āminiculātur hominibꝫ ad salutē: Malos autem sola collatione potestatis mittit/z ordinatione inique siue voluntatis: quā non permitteret/nisi eterna dispositione ordinasset quid z quantū bonū de malicia voluntatis eo p̄ eliceret: vt dicit Aug⁹. Malign⁹ aūt spūs q̄ mittit/nō intēdit nisi malicia exequi: z iō dicit a Greg. Ignorās dispositiōz z ordinatiōz dei/inuit⁹ ordinatiōi dei seruire cogit. Et hoc ē qđ dicit Grego. q̄ deo militat eriā id qđ ꝑ malicia volūtatis repugnat. Ad p̄mū ḡ dicendū: q̄ hoc mō mittit assur: z hoc nota: ibidē cū subdit: Ipe aūt nō sic arbitrabit: nec ita erit coz eius: sed ad conterendū erit coz eius/z ad internitionē gentium non paucarū. Voluntas eni eius semper est ad malum: ordinatio autem eius potestatis ad bonum: qđ ex mala voluntate eius elicitur. Ad aliud dicendū: q̄ spūs mendax ordinatōe diuie potestatis/nō intentiōe malicie quā intēdit spūs nequā/ꝺz missus a deo z ꝺ innuit glo. interlinearis ibidē/sup illō: Quis decipiet achab ij. Reg. vltio. sic dicēs: q̄ exigebāt merita eius vt scz deciperē z occideret. Et hoc est qđ dicit. j. Tes. ij. c. Mittet illis de⁹ operationē inicitatis vt credant mēdacio/q̄ noluerūt credere veritati. Per idē patz solutio ad sequēs: q̄ exposse hoc dicit Grego.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad aliud dicendū: q̄ mali angeli mittunt collatiōe ptātis/z ordinatiōe inique voluntatis: que optime ordinat ad hoc q̄ mali nō redeūtes a culpa per penitentiā p̄mantur vexatiōe spiritū maligno-

Ad 4m

rum: sicut z apls. j. Cor. v. b. fornicatorē tradidit sathane vexandū in interitū carnis: z hoc intendit dicere Greg. Ad aliud dicendū: q̄ glose illi⁹ intentio est q̄ dicta ē q̄ de⁹ mittit angelos malos collatione potestatis/z ordinatiōe maligne volūtatis: tunc sunt ministri iustitie vindicantis in peccatores. Ad aliud dicendū: q̄ missio/qua de⁹ mittit angelos malos i porcos/hoc est luxuriosos nō ē nisi collatio ptātis z ordinatio inicq volūtatis: tq̄ coram deo iustū est/vt q̄ in sordibꝫ ē sordescat adhuc sicut qui iust⁹ est iustificet adhuc sicut ꝺz Apoca. xxij. Ad p̄mū qđ cōtra obijcit dicendū: q̄ deus mittēs seductoꝛē nō opatur seductionē/nisi idem intenderet qđ seductoꝛ intendit: sed hoc nō est vt de⁹ eni nō intendit nisi bonū qđ elicit ex ordinatiōe inique volūtatis seductoris. Omnino eodēmodo dicendum est ad scōm: mittens enim intendentem ꝑdere nihil opat̄ ad p̄ditionē nisi idem intendat cū ꝑdente: z hoc nō intendit de⁹ mittendo/sed potius intendit bonū qđ elicit ex perditiōe ꝑdentis. Ad vltimū dom eodēmō: q̄ de⁹ mittēs destructoꝛē/nō intendit qđ destructoꝛ intēdit: sz intendit ad bonū ordinare malicia volūtatis destructoris et ideo nihil cooperatur: cuius destructoꝛ tanq̄ minister iustitie ei⁹ deseruiat etiā inuit⁹: q̄ sicut dicit. ij. mach. iiij. c. In leges diuinas impie agere impune non cedit. Et ad has penas infligēdas demones semp mittuntur.

Arg. ꝓmū. Ad 1m

Arg. 2m. Ad 2m

Arg. 3m. Ad 3m

Arg. 4m. Ad 4m

Solo mēbri. III.

Utrum omnes angeli vel quidā de bonis mittantur.

A Mēbrū. III Arg. ꝓmū.

Ertio queritur: Utrū oēs angeli/vl quidaz de bonis mittant. Et videt q̄ nō oēs Ezech. j. sup illud: quasi aspect⁹ lapidis saphirini z similitudo throni Greg. Aspect⁹ lapidis saphirini aerei coloris est: huic virtutes celestes cōparant: q̄ spūs q̄bus de⁹ oipotēs altius ꝑsidet/supiozis loci in celestibꝫ dignitatē tenēt: Sili⁹ throni virtutes celestes sūt/q̄ ipsos angelos loci dignitate trāscendūt: Cū em̄ angeli nūcq̄ dicant: z sepe angeli ad nūciāda quedā hoibꝫ veniāt/throni missi ad ministeriū nuncq̄ nūq̄ leguntur. Adhuc: Soli illi spūs qui angeli vocant z nūcij interꝑtant nūciozū nomē hīnt: nūcius aūt est q̄ mittit ad exteriora: ḡ soli illi mittūt ad exteriora/z nō alij. Adhuc Greg. Supiora illa agmia q̄ circa deū sunt/vsum exteriozis officij nō habēt: videt ḡ q̄ cherubin/seraphin/z throni ad exteriora officia nunq̄ mittant. Adhuc Dan. vij. c. Milia milliū ministrabāt ei: z decies milies centena milia assistebāt ei: ḡ qđā ministrāt/z qđā assistūt: sz nō mittuntur nisi qui ministrāt: q̄ nō mittūtur nisi ad ministeriū: videt ḡ q̄ assistētes nō mittunt: ḡ nō oēs mittunt. Solo: ad hāc q̄nē rndet magister. ij. sen. ten. di. x. c. j. sic. Quidā putāt in illa multitudine celestiuz spūum aliquos esse/qui foras ꝑ officio suo exeunt: alios q̄ intus semp assistūt: sicut scriptum est in dan. vij. ca. c. milia milliū z. Et cōfirmat hoc per dionysiū in celesti hierar. qui de ꝑlatiōe spiritum ait: Supiora illa agmia ab intimis nūq̄ recedunt: q̄m ea q̄ peminēt vsum exteriozis officij nūq̄ habēt. Et statim obijcit in cōtrariū ꝑ illud Esa. vj. b. Volauit ad me vn⁹ de seraphin: q̄ est ozdo supremus: et nō ambigendū dicit/si de illo mittāt

qm̄ de oībus alijs mittantur. Obijcit eriaz ꝑ hoc qđ ozad Heb. j. d. Oēs administratorij sūt spiritus in ministeriū missi. Et soluit tandē dicēs: q̄ quidam dicūt oēs quidē mitti/sed alios sepi⁹/z qđ ex officio iniuncto: qui archangeli vel angeli ꝓprie nominantur: alios vero rari⁹ mitti. s. maiores/cā extra cōem dispensationē obozta: qui cū ministerium angelozum suscipiūt/eriaz nomen assumunt. Unde in ps. ciij. Qui facit angelos suos spiritus quia illi/q̄ natura spirit⁹ sunt/aliquādo angeli efficiuntur. Innuit etiā solutionē aliam dicens: q̄ oēs mittunt: scz supiozes ad medios/medij ad inferiozes z inferiozes ad nos. Et ꝺ firmāt ꝑ dictum Greg. qui sup illud Esa. vj. Volauit ad me vnus de seraphin/sic dicit: Utrū p se hoc faciāt superiozes angeli: an ꝑ subiecta agmina agāt/nos affirmare nolum⁹ qđ certis testimonijs nō approbamus. Dion. etiā expresse asserit hoc in ce. hie. c. iij sicut paret in antehabitis Adhuc quidā dicunt oēs mittī: p firmātes ꝑ hoc/q̄ quedā in scriptura legunt esse facta ꝑ cherubin/quedā ꝑ seraphin z similiter ꝑ alios effectus a qbus nominant angeli: z iō dicūt oēs de oībus ordinibus mitti. Et dicūt q̄ michael z gabriel de supiori ordine sūt: z ideo sup premū de ꝓceptu virginis z incarnatiōe filij dei missi sūt nūciare. Et videt fuisse opinio magistri i sen. z ꝓpositiui z wilhelmi altissiodoren. Ad ꝓra obiecta rndent: ad p̄mū qđ faciūt: q̄ in b est vsus ministerij exteriozis. Dicūt etiā: q̄ est ministerium actꝰ interiozis qđ fit circa spiritū siue animā siue angelū et hoc fit ꝑm actū hierarchicū: qui tres sūt vt dicit Dion. s. purgare/illumiare/z ꝑficere siue reducere in deū: z ad hos actꝰ oēs mittūt. Et est vsus actꝰ ministerij exteriozis qđ tripler est. s. nūciare exteri⁹: punire malos: z iuuare etiā cozpal' bonos. Et ad hos nō dicūt mitti nisi inferiozes: z dicūt q̄ hoc ē qđ dicit Greg. q̄ supiora agmia vsū exteriozis officij nō habēt. Ad aliud dom: q̄ soli angeli dicūt nūcij: nō q̄z soli mittunt/sz q̄z frequēti⁹ mittunt ad exteriora: ꝓter qđ etiā (vt dicūt oēs celestes spūs angeli dicūt. Ad dictū gre. p̄z solutio ꝑ pauloañ dicta ꝑm eos q̄ hāc tenēt opinionē. Ad aliud dicēdū: q̄ illa diuisio nō dat vt diuidat inter angelos: sz vt distinguat duas virtutes angelo p̄: assistricē. s. z ministratricē: vñ dicit greg. q̄ ꝑ q̄s qñq̄ ministrāt/tñ ab intimis nō recedūt.

Ad ar. I. in cōtrarium.

Alia solo:

Ad 1m.

Ad 2m.

Ad 3m.

Ad 4m.

Querit ad quid mittantur angeli

A Mēbrū. IIII Argumētū

Uarto q̄rit: ad qđ mittāt. Et ꝑ illō beb. j. videt q̄ mittātur ad hoies saluādos/z ꝑ ꝓter hoies: q̄z ibi sic ꝺz: i ministeriū missi ꝓpter eos q̄ hereditatē capiūt salutis. Sz ꝓtra hoc obijcitur: quia hoc videtur esse ꝓtra ordinē quem de⁹ indidit vniuersitati creaturarum z humanis dispositionibus: Deus ordine em̄ vniuersitatis querit philosophus in. xi. p̄me philosophie tractās vtrū celestia moueant ꝓpter terrena: et commentator diffinit ibidem/q̄ non: dicēs q̄ nihil moueꝝ ꝓpter indigni⁹ sc. In humanis eriaz ministeriꝰ regum nō mittitur nobilioz ad ignobiliozem: sed econuerso. Constat autem q̄ angelus dignioz z nobilioz est hominе: ergo z contra naturalem ordinem et contra humanam dispositionez est/ q̄ angelus mittat ad hominem ꝓpter hominem siue ꝓpter

In ꝓtrariū arg.

hominū salutē. Solutio: dicendū q̄ sicut in ordine naturali vn⁹ est finis ꝓprius supiozū corpozū et digniozū in natura: z alter est vtilitas adiuncta illi fini: finis em̄ ꝓprius motus corpoꝝ supiozum: vt dicit phs/ est vt ꝓfozmet se virtuti mouētis primi: vt sicut ille causat inferioza p̄ angentē intellectum/ z disp̄sitionē scientie siue p̄tacticetita corpa mota eadē causent instrumēta liā subseruētia z hutus signū est: q̄ omnia corpa supioza mouent motu diurno/ q̄ est mot⁹ primi motoris: z ab Aristo. xj. ꝑme phie vocant mot⁹ applanes: Licet habeant quidā eoꝝ mot⁹ ꝓprios a ꝓprijs motoribꝫ: q̄ motus ab eodē philosopho ibidē vocat mot⁹ planes siue erraticus: eo q̄ est ab occidente in orientē: ꝑ quē dicit plato: q̄ deus creās mundū/ circulū celi distinxit in duos circulos. s. circulum mot⁹ applanes/ z circulū mot⁹ planes: z alterum. s. circulum planes/ reflexit in septē: vtilitas autem adiuncta est/ gñatio z corruptio inquieta in inferiozibꝫ fm accessum z recessum obliqui circuli. Silr est in dispositionibꝫ officiozū humanoꝝ: in q̄bꝫ quis nobilioz ordinet supza ignobiliozem/ z ignobilioz ad subseruiendū nobiliozi: nō ꝓpter aliquā vtilitatez obozā/ aliquā nobiliozis supmo dño mistrat/ exercē do ministeriū circa ignobiliozē. Et ita est in angelis: q̄ licet missi ad homines p̄ncipalis finis missionis sit q̄ obrempent volūtati diuine: z ponāt illā in effectu quē vult de⁹: tñ vtilitas adiūcta est sal⁹ hominū: z ideo mitti dicūt ad inferiozes z mistrare circa eos Unde p̄incipalis finis est/ obedire voluntati diuine/ z eā ponere in effectū: adiuncta tñ est opatio salutis humane: z hoc nec discozdat a naturali ozdine creaturarū vniuersitatis/ nec a disp̄sitione humanoꝝ officiozū. Ad dictū autē apli q̄ contra hoc adductū est/ dicendū: q̄ apls tāgit finē ad iunctum/ z nō p̄incipalē finē missionis angelozū: nisi sicut p̄incipalis tangit in adiuncto: volūtas ei dei/ cui obrempare intendunt angeli/ est de salute hominum.

A Mēbz̄ū. v. Solōmem bri. V.

Queritur quibus mittantur angeli.

q Uinto querit/ q̄bus mittant. Et videt q̄ ad pusillos/ q̄ seipos sufficient iuuare nō p̄nt: p illud Matt. xviij. b. vbi dñs monet cessandū esse a scandalo pusillozꝝ: z cōtēptu dicēs: Uidete ne cōtemnatis vnū ex his pusillis q̄ in me credūt: dico em̄ vobis/ q̄z angeli eoꝝ semp̄ vident faciē patris mei q̄ in celis ē. Sz tūc querit: vtrū quilibet angel⁹ circa pusillos tm̄ exerceat actū illi⁹ doni a q̄ denomiat⁹ vt seraphin actū icendū charitatis: cherubin actū lucis scie z intelligētie: throni actū iudicij z determiatiōis iusticie: z sic de aliis: vel vnus q̄sq; missus angel⁹ ꝓmpt⁹ z parat⁹ est ad misteriū exercere act⁹ oīm dono ꝝ alioꝝ ioiz āgeloꝝ. Et videt q̄ ꝓtio mō res se hēat: q̄z i būanis vbi vn⁹ se in officiū alterius ingerit/ fit ꝓfusio: q̄z infirmitas humana tāta ē/ q̄ pl'a sil'z ordinate z oportunis tpe z loco agere nō p̄t. Que in ꝓrariū adducunt/ p̄cedūt sicut inducta sunt.

Qō inciđt

Argumētū

In ꝓriū ar. ꝓximū

De locutiōe angelozū. Questio. XXXV

Einde querit de locutione angeloꝝ q̄ mxie fit in missione eoꝝ. Et querūt sex: quoꝝ ꝓmū. An loquātur. Scōm q̄ fm̄ōe loquant. Tertiū de organis loquētiū z audientiū. Quartū: Utrū oēs oibus loquātur vel q̄dā q̄busdā. Quintū vtr omnia vel quedā loquāt. Sextū: vtrū omnes eodē mō loquant ad alias/ z ad seinuicē/ z ad deum.

Huj⁹ q̄ois sex sūt mēb̄.

Utrum angeli loquantur.

R Imo q̄ querit: An loquātur. Et videt p q̄ sic. j. ad coꝝ. xiij. a. Si linguis hoim loquar z angeloꝝ: q̄ videt q̄ loquant. Adbuc ibidē in glosa/ sup illud: si linguis hoim loq̄r z angeloꝝ: glosa: linguet/ quib⁹ supiozes signāt iferiozib⁹ q̄d ō vi volūtate p̄cepert/ fit nutrib⁹ signis

B Mēbz̄. I. Affirmatiē Argumēt. Argu. 2m

Adbuc: Dani. ij. li. c. iij. dicit: Angeli sūt lumina illuminatiōne habentia ex primo p̄incipio: nō ligua et auditu indigentia/ sz sine fmōe voce plato tradentia sibīnuicē z ꝓlia sua z intelligētias: q̄ loquūtur: sz nō loquātur voce plata. Adbuc boetius et dion. Quicq̄d pōt poterīa iferioꝝ/ pt z potētia supioꝝ excellent z eminēter: sz hō in ratiōe potētie inferioris est q̄s angel⁹ ergo q̄ p rationem potest homo: hoc per rationem potest angelus excellenter z eminent: sed hō pōt interp̄tari p̄ceptus suos ad alterꝝ: q̄ angel⁹ pōt multo ex cellētius p̄ceptus suos interp̄tari: z hoc est loq̄. Adbuc zach. j. b. Angelus q̄ loq̄bat i me: sz pl⁹ ozdis hz angelus ad angelū/ q̄s angelus ad animā: si ergo loquitur ad animā/ loq̄t ad angelus. Adbuc: Constat q̄ fm dion. angeli supiozes plus nouerūt de dei volūtate q̄s inferiozes: ꝓpter q̄ illuminatiōes a supioꝝ descendunt in inferiozes vt dicit aug. aut q̄ haberet p̄tēr tradēdi iferioꝝ q̄ nouerūt de deo/ aut nō: Si nō: tūc i tradēdo suas intelligētias ipotētiozes sūt q̄s hoies: q̄ absurdū ē: Si habēt: cū tradere intelligētias alī sūt interp̄tari eas ad alterꝝ: hūt interp̄tari potērias suas ad alterꝝ

Argu. 3m

Argu. 4m

Ad argu.

Argu. 5m

Argu. 6m

B In ꝓrariū Arg. p̄mū.

et hoc est loquit: ergo habēt potentiā loquēdi. Cō tra Basi. sup illud Deut. xxx. Attende tibi/ sic dicit: Sermonis nobis vsū de⁹ q̄nos creauit indulsit: p eo/ vt cordis occulta inuicē nobis verbi ministerio pandere m⁹: vt cōi in alterutrū affectiōe nature vnusquisq; nostrū ꝓximo suo velut ex archanis q̄busdā domicilijs cōsilij secreta depromeret: Si enuda solūmō atq; intecta aīa viuerem⁹: ex ipsis tm̄ mentis motibus atq; cogitatiōib⁹ intentionibusq; cogitationū nosceremꝰ. Ex hoc accipit: q̄ anie nude sine locutiōe ex ipsis mētis motibus adinuicē cognoscunt cōceptus: g̃ mlto magis angeli. Adbuc: Basi. ibidē: Quonīā vigoꝝ anie velāmine carnis cooptur/ ad indicāda atq; in publicā facē ꝓferenda ea que in ꝓfundo cordis vel cogitationib⁹ vel sensib⁹ cōmouent nobis: z noibus et vocabulis indigem⁹. Ex hoc accipit: q̄ vbi non est velamē carnis/ ibi nō est de vocabulis z nomibus indigentia: g̃ nec de locutiōe. Adbuc. j. ad Coꝝ. xiij. a. sup illud: Nolite anteꝑs iudicare dicit glosa sic: Bestia z cogitata bona vel mala tunc erunt apta: z quia oīa tunc erūt nota/ tūc oēs poterūt iudicare de se/ z de alijs. In angelis ergo (que lumia diuina sūt vt dicit Dam̄. gesta z cogitata erūt oibus nota: z sic vana est locutio: z nihil vanū est in operib⁹ dei: g̃ nō est locutio inter angeloꝝ. Adbuc: Aug⁹: In celis nō erūt cogitatiōes volubiles hincilluc/ aut inde huc: sed oīa simul videbim⁹ in vno: cū g̃ angeli nō sic modo habeāt cogitationes volubiles/ sz oēs simīl in vno videāt: nō est necesse vnū loqui ad alterū aliq̄d de conceptu cordis sui: z sic nō erit locutio inter angelos.

Ad 1m

Arg. 2m.

Arg. 3m.

Adbuc Brego in. xiij. dial'. libro dicit: Quid est q̄ nō videat/ qui videntē oīa videt: z loquit de angelis: cū ergo quilibet angel⁹ videt oīa videntē: quilibet videt oīa/ z que in se sūt/ z que i alio: ergo nulla indiget locutione. Adbuc: Brego⁹ sup illud Job. xxviij. c. Nō adequabit ei auruz vel vitrum: dicit sic: q̄ in resurrectiōe corpibus glorificatis sanctoꝝ vnius cuiusq; mente ab alterī⁹ oculis corpulentia nō absconder: Cū ergo in angelis nulla sit corpulentia/ mēs vni⁹ nō absondit ab alterius spūalib⁹ siue intellectualib⁹ oculis: z sic sequitur iterū/ q̄ nō est necessaria locutio. Adbuc in lumib⁹ corpalib⁹ sic ē: q̄ ad b⁹ q̄ vnū manifestet alī nihil exigit nisi directa oppositio: z q̄ inter ea non sit mediuz ꝓhibens: vt dicit Anſ. z q̄ ꝓportionata distantia distent ab inuicē: ita q̄ nō nimis ab inuicem sint elongata. Cū ergo duo vel plures angeli sint lumia intellectualia: nec inter ea sit mediuz ꝓhibens: z sint adinuicē ordinata: nec nimis ab inuicem elongata: videt q̄ vnū seipso manifestet alteri z quicq̄d est in ipso: ergo inter ea vana esset locutio z ad nihil vtilis. Solutio: dicendū q̄ angeli loquūtur ad inuicē/ vt dicit glosa z Dam̄. z in apo ca. expresse legit: z Dan̄. x. z zach. j. z exquo hec aucroritas expresse p̄mulgauit consentiēdum est ita esse: qualit autē loquātur/ z quo sermone in seq̄nti membro questiōis huj⁹ erit manifestū. Ꝓtio ergo indicte rōnes z aucroritates p̄cedende sunt.

Ad 4m

Arg. 4m.

C Solo mem bri. I.

Astructio p tis affirma. Ad ar. I. in cōtrarium.

Ad dicta basilij q̄ adducta sūt in ꝓrariū dicendū: q̄ basil⁹ nō ostēdit nisi cām/ quare nobis de⁹ indulsit vsum sermonis q̄ voce cozpea ꝓferr ad alterū/ distanter z distincte ab ipso deuter: z bene cōcedendū ē: q̄ si nuda z intecta aīa viuerem⁹/ q̄ tali sermone nō vteremur: sed ex hoc nō sequit/ q̄ nullo nutu mētis z nullo signo indigerem⁹ ad hoc/ q̄ vnus alteri cōceptus suos manifestaret: vnde et iam angelī tali sermōe nō vtunt nisi assumptis corpozib⁹.

Ad 2m.

Ad aliud dictū basilij: oīa eodē mō solu endū est: q̄z recte idem ē.

Ad 3m

Ad aliud dicendum: q̄ glosa. j. Coꝝ. xiij. loquit de lumie diuio: q̄d i iudicio plustrabit z manifestabit ꝓsciētias oīm/ z oī bus: tra q̄ nō est necesse q̄d de se vel alijs indicet: sz tale lumē nō est angelice intelligentie: imo illō mlta clausa tenet in seipso: z ideo vt illa pandant alij indiget locutiōe spūali/ etsi nō corpali.

Ad 4m

Ad aliū dicendū: q̄ aug⁹ loquit de cogitatione z visione in verbo: que nō erit volubilis/ sed in vno: Sz de cōceptis in mēte angeli/ si debeat cōferre de his angel⁹ que z qualit talia manifestet alij angelo: oportet q̄ habeat cogitatiōes volubiles. s. hincilluc/ z inde huc/ z quib⁹ signis talia interp̄tet ad alteruz: Propter quos mot⁹ dicit aug⁹: z ponit. j. sententiarū di. xxxvij. q̄ de⁹ mouet creaturā spūalē p tps/ z si nō p locū.

Ad 5m.

Ad dictū Brez. oīm eodē mō respondendū est: q̄ loq̄tur de visiōe que ē in vbo: ad quā manifestandā nō est necessaria locutio/ sz ꝓt⁹ ad illa manifestāda q̄ clausa sūt in cōceptib⁹ angelorum.

Ad 6m

Ad aliud dicēdū: q̄ Brez. loquit de visione dei in glorificatis/ que ꝑs beatitudinis ē illud ei q̄d de deo concipit/ corpulētia nō abscōdit q̄d de deo vnusq̄sq; in se cōcipit: vt sic gaudeam⁹ de deo in deo/ de deo in nobis/ de deo in oibus beatis. Et sic dicit aug⁹ in. xxj. li. de ciui. dei: q̄ erit i disp̄ari claritate pax z gaudium. Sz ꝓter alios ꝓcept⁹ qui clausi sūt in mētib⁹ angeloꝝ z aīaꝝ beataꝝ necessaria erit locutio: quia alīt ad alterutrū nō p̄nt interp̄rari.

Ad 7m.

Ad vltimuz dicendū: q̄ nō est sil'e de lumib⁹ corpalib⁹/ z lumib⁹ spūalib⁹: lumē em̄ corpale de necessitate natu re habet/ q̄ manifestet seipsum: lumē aūt spūale siue intellectuale in libtate volūtatis hz/ q̄ manifestet se vel nō manifestet: z ideo si manifestet se/ oportet q̄ p interp̄rationē fiat/ q̄ est locutio.

Queritur quo sermōe angeli loquant.

A Mēbz̄ū. II. Argu. ꝓximū

Lōo querit quo sermōe loquātur: Et dicit glosa. j. Coꝝ. xiij. q̄ nutrib⁹ z signis loquuntur. Et videt incōuenies: Nutus ei potius deseruit demonstratiōi vi⁹/ q̄s locutiōi: z sic videt q̄ p nut⁹ nō ꝓprie fit locutio.

Argu. 2m

Abuc basil⁹ i auctoritate p̄inducta dicit: q̄ si intecta z nuda aīa vteremur/ ex ipsis tm̄ mētibꝰ mutib⁹ z irētione cogitationū alterutrū inoresceret: si g̃ ꝓcedari dñt dicta sceꝝ ꝓ: mot⁹ mēt⁹ erit idē qd mot⁹: z itētio cogitationū erit idē qd signū.

Arg. 3m.

Adbuc: Querit ō signo q̄d vocat ibi signū: Aut ei ē signū istitutū ad placitū: Aut ē signū q̄d p naturā ē significat sic fum⁹ signi nat ignē. Si ꝓmo mō: tunc cū res sint ples q̄s sig̃ z dicit aristo. i. j. elen. Oportebit q̄ vnū signū ad ples res referat/ z erit equocū: z tūc i angel⁹ q̄ad modū i locutiōe hoim gñabit ꝓfusū z falsū i tellectuz: q̄d absurdū ē: q̄z dicit dam̄: q̄ sine voce plato fmone tradūt sibi suas intelligētias discretas z determinatas: intelligētias discretas z determinatas ñ tradēt ꝓfusū z multipler sig̃m Adbuc si p talia sig̃ent loquto

Arg. 4m.

oportereꝛ ꝙ sicut in hoīb doctrina ꝛ disciplina
signoꝝ p̄cedit locutionē factā ad itellectū: eo ꝙ talia signa nō sunt eadē apud oēs: ita esset apud angelos: ꝙ oporteret eū p̄us discere intentionem signoꝝ / ꝛ postea loq; qd absurdū est: angeli ei vel in v̄bo vl̄ p̄ spēs cōcrearas sibi noticiā hītꝛ vt in antehabitis determinatū est: ꝛ de nouo noticiam nō accipiūt p̄ doctrinā vel inuentionē vel experimentū. Si aut̄ sūt signa naturalia rerū de q̄bus loquūtur: aut sūt cōia / aut ꝙrtibilia: si cōmunia / tūc determinatū intellectū de re nō faciūt cōe eīm nō est ꝓpr̄ium / nisi fm potentiam: vt docet Aristo. in fine scōi p̄rioꝝ: nec ex ipso ostēderet res nisi fallaciter fm fallaciā cōsequentis: dicit ei Arg. 5m. figura / inducit fallaciā ꝙsequētis. Adhuc: Augustinus dicit: ꝙ signū est qđ p̄ter speciez quam ingerit sensibus vl̄ cogitatiōi / aliud facit in noticiam venire: ꝛ ideo refert signū ad signatū / quia de signato facit noticiā: Et si talib⁹ signis in loquēdo vtunt angeli: tūc videtur ꝙ signū nihil aliud sit nisi species intelligibilis de qua loquit angel⁹: ꝛ cuz ille spēs sint in angelis oīb⁹ / ꝛ eodē modo a creatione: videt ꝙ vnus scit qđ alī scit: ꝛ sic nō erit ne- Arg. 6m cessaria locutio Adhuc ꝓportionaliē locutio est inter hoīes ꝛ angelos: sed inter hoīes nō esset locutio / nisi ea que sūt in voce essent note passionum que sunt in ania: nec esset locutio de reb⁹ / nisi passiones que sunt in ania essent note rerū: vt in ꝓmo ꝑhiermenias docet Arist. si ergo ꝓportionaliter locutio est in angelis: oporteꝛ ꝙ signa ꝓpria que loquuntur / sint signa intentionū et specieꝝ que sunt intelligentia angelica: qz aliter ꝑ illa vnus angelus nō innotesceret alīj suos cōceptus quos haberet in seipso: ꝛ oporteꝛ q̄lle spēs sint note rerū de quibus loquunt: aliter eīm vn⁹ angelus non intelligeret res de quib⁹ loquit alius. Soluit: Concedendus ē sicut dicūt sancti: ꝙ nutib⁹ ꝛ signis loquūtur angeli: et ꝙ ad locutionē ꝛria exigunt: cōuersio scz lumis intelligētie angelice sup spēm rei de qua vult loqui: ꝛ hec spēs vocatur signū ꝓpr̄ium qđ loquit angelus. Secūdū est / volūtas manifestādi alteri angelo conceptū suum: ꝛ hoc a basilio vocat intentio cogitationū: in hūc eīm finē tendit angelus loquēdo et dicit augustin⁹ ꝙ intentio est volūtas cuz fine. Exigitur etiā ꝛrtio nnuitio ꝓpr̄ie lumē intelligētie ad rem quā vult manifestare: ꝛ hec vocat nut⁹. Dicit aut̄ Augustin⁹ in. xv. de trinitate: ꝙ formata cogitatio de ea re quā scim⁹ / verbū est: qđ interi⁹ i ītellectu dispositū ē añ̄ vel dispositionē accipiat aliquā vocis imaginē. Un̄ dicit: de illo: ꝙ nec grecum / nec latinū est / nec alicuī⁹ lingue habet sonū: Et de eodē loquēs Dam̄. ij. li. xxj. ca. sic dicit Rursus diuidit rōalis aīa interi⁹ dispositū sermonē ꝛ ꝓlatum: est aut̄ interi⁹ dispos⁹ sermo motus in excogitando fines sine aliq̄ enunciatione: Unde multoties silentes sermonē torū apud nosmet ipsos transim⁹ / ꝛ in somnis disputam⁹. Ꝓlat⁹ vo sermo / ꝛ in syllabis / ꝛ in voce opatione habet. Et hoc est qđ dicit dam̄. ꝙ tradūt sibi suas intelligentias quātū ad cōceptus qui sūt de reb⁹: et sua consilia quātū ad cōceptus q̄ sunt de opandis sine voce ꝓlato sermone. Et hoc sic ꝑnotato / facile est respondere ad questionem ꝛ ad obiecta. Ad primū ergo dōm: ꝙ nutus in sensibilib⁹ deseruit demonstrationi visus: sed nutus qui est in motu cō et directio lumis intelligentie ad rē cuius species concepta est in intellectu / deseruit locutiōi spūali et imateriali: et ḡ in argumēto est fallacia equiuo carōis. Ad aliud dōm: ꝙ motus mētis fm Ba- Ad 2m. siliū / cū innuitiōe ꝛ directiōe lumis intelligentie ē nutus: ꝛ sic concordāt dicta sanctoꝝ: Intentio aūt dicit volūtas manifestandi rē conceptā ab angelo loquēte: vt dictū est. Ad aliud dōm: ꝙ iam Ad 3m. parū ante expositū est quid sit signū: ē eīm species concepta sub voluntate manifestādi ꝛ innuitiōe lumis intelligētie ad res cui⁹ē species. Et ideo nec est naturale / nec ad placitū: sed verbū est intelligētie rei. Et ideo rōnes inducte de signo ad placitū vel naturali nihil faciūt ad ꝓpositū: signū eīm predicat equoce de signo ad placitū ꝛ naturali / ꝛ verbo qđ est intellectus rei. Si eīm esset cōmūitas aliqua vel m̄ltiplicitas in illis signis / ex innuitione sue directiōe lumis itelligētie ad rē cui⁹ est signū statim determinaret ꝛ a ꝓpr̄iare / ita ꝙ in eo cui loquit angelus / nulluz gn̄aret cōfusū vel incertum intellectum. Per hoc etiam patet solutio ad se- Ad 4m. quēs: quia talia signa nō sūt sicut sūt apud hoīes sed sūt cōceptus ꝛ spēs ꝛ verba intellectualia rerū ꝑ innuitiōez lumis intelligētie ad rē determinata

Ad aliud dicendū: ꝙ si signa illa spēs rep̄ sūt angelis cōcreate: ꝛ lz in cōi eodē modo sint in oīb⁹ angelis ꝑ spēs cōcreatas: tū fm ꝙ stant sub cōceptu er volūtate / vn⁹ cōcipit ꝑ eas qđ nō ꝛcipit alī⁹: ꝛ ad hoc ꝙ vn⁹ manifestet alīj qđ cōcipit / necessaria ē locutio. Ad vltimū dicēdū: ꝙ b̄ simplr̄ ꝓcedit: qz Ad 6m. recte rep̄ est: spēs eīm intelligibiles sūt note conceptuū angeloꝝ: ꝛ ipi ꝛceptⁿ sūt note rerū de q̄b⁹ loquūtur angeli: ꝛ sūt note intelligibiles / nō sensibiles: qz sic dicit Dam̄. locutio eo ꝙ ē sine voce ꝓlato sermone.

Queritur de organis angelorū loquentium et audientium.

A
Mēb ꝓ. III.

Ertio q̄rit̄ de organis loq̄ntiū ꝛ audiētiū.

t Videt ei ꝙ i angel⁹ dōm esse lingue / ꝛ aures Arg. ꝓmū. spiritales: aliter ei nō posset assignari / q̄ liter vbū ab vno p̄cederet i alterū: locutio ei nō fit nisi vbū ꝓcedat a dicēte ad audiētē: ꝛ id q̄ vbū formatur lingue bz actū ꝛ vicē: ꝛ id q̄ recipit actū bz aur̄ ꝛ ita videt / ꝙ spūales aures ꝛ lingue sint i angel⁹. Sicut ꝛ apls notat liguā dicēs: Si liguis loquar ꝛ angelorū. i. Lo ꝓ. xiij. a. Adhuc lu. xvj. f. Ar. 2m. dives erut⁹ corpe / dixit se cruciari i lingua: ꝛ si aīa eruta corpe lignā bz: videt ꝙ ꝛ angel⁹ beat⁹ i b̄ eīm silles sī / ꝙ sūt b̄statie spirituales rōales / nō ex materia corpea exūtes. Cōtra liguā istrumētū corporeū ē ꝛ aur̄ simlr̄ nihil corpee nate ē i āgelo ḡ nihil taliū ē i eo. Solet dōm ꝙ nihil taliū ē i āgelo nisi ad anagogicā significatiōez referat: vt dic dion. i de ce. hie. c. xv. vbi dic sic: Olfact⁹ vo significat discretias v̄rtutes: illō sup itellectū suaue olēt⁹ distributōis q̄ntū possibile receptiuū: ꝛ corp̄ q̄ sicū sūt ꝑ scia ꝛ discretiua ꝛ oino refugitiua: auriū vo v̄rtutes illō priceps ꝛ gnostica dine ispiratiōis susceptiuū. Un̄ liguā i angel⁹ nec materiale / nec vt⁹ organo determinata: sz ꝓpr̄ie itellectuales iterꝑtādi suos ꝛcept⁹ ad alterꝝ / linguā vocat ab apl⁹: fm anagogicā significatiōez. Ad ꝓmū obiectū dōm: ꝙ vbū Ad argu. I. a dicēte angelo nō ꝓcedit i audiētē ꝑ aliquē spiritum medū / qui sit verbi vehiculū: sicut est in locutione hominis: sed ab vno formatur in altero / quando per intentionē cōicandi sibi suos cōceptus diriguntur ad ipsum: Sicut qđ est i vno speculo formatur in altero directe sibi oppositro / per ꝓcessum luminis de vno in alterū ꝑ reflexionē: Et he dicūt ꝛinterpratiue potestates ꝛ auditiue i angelis fm anagogicas significatiōes: ꝛ hoc vocat apls linguā: vt dictum est. Ad 2m. Ad aliud dicendū: ꝙ nō est simile de angelo / ꝛ ania exuta de corpore: qz aīa per hoc ꝙ fm naturā ē act⁹ corporis / potērias bz organicas quas retinet etiā exuta a corpe: angelus aūt nullius corpis est actus / ꝛ nullā habet potentiā organicam: Et si assumpto corpore dicat habere organū corporis: erit referendū ad anagogicā significationem: vt dictū est: fm ꝙ spūalia sepe figuris corporaliuz describuntur sicut in ꝑhabitis q̄stione: de figuris corporū dictum est. Qđ in cōtrariū obiicitur / concedendū est: qz ꝓcedit.

Vtrum oēs angeli oīnibus loquantur: vel quidam quibusdam.

B
mēb ꝓ. III.

Arg. ꝓmū

Varto queritur: vt ꝓ oēs oīb⁹ loquantur vel quidam quibusdam. Et videt ꝙ nō oēs oīb⁹. j. Lo ꝓ. xiij. sup illud: si linguis gloſa: Linguis quibus ꝓpositi minoribus id qđ de dei voluntate plenius significat: ḡ videt ꝙ maiores minoribus loquantur / ꝛ non oēs omnibus.

Arg. 2m

Adhuc: Dam̄. ij. lib. capi. iij. Qui eminēt / inferioribus tradūt suas intelligentias ꝛ cōsilia: tradere aut̄ intelligentias ꝛ psilia / est loqui: vt habitum est: ergo videtur / ꝙ eminētes inferioribus loquantur / ꝛ non oēs omnibus.

Arg. 3m.

Adhuc: Dionysius: superiores illuminat in / feriores: illuminare est tradere intelligētias ꝛ cōsilia: ꝛ hoc est loqui / vt dicit Dam̄. ḡ videt ꝙ superiores tm̄ inferioribus loquunt. Contra in nullo

In ꝓtrariū Arg. ꝓmū.

ordine sic est / ꝙ inferiores nō pōt loqui superiori: discipulus eīm loquitur magistro / seruus dño ꝛ sic de alīs: sed ordines angelici maxime sunt ordinati: Ergo videtur / ꝙ ꝛ in illis inferior potest loqui superiori.

Argu. 2m.

Adhuc: Dionysius dicit / tractans illō Esa. lxiij. Quis est iste qui venit de edom: ꝙ inferiores questiones faciūt superioribus: ꝛ querere ē loqui: ḡ inferiores loquūtur superioribus: ḡ oīnes oibus.

Argu. 3m

Adhuc. j. Lo ꝓ. xiij. sup illud. Qui aliqđ reuelatum fuerit sedenti / por taceat / glosa: Aliqn datur inferiori qđ nō datur superiori. Cum ḡ ecclesiastica hierar. dicēdat a celestti: etiā in celesti hierarchia dat inferiori qđ nō datur superiori: ꝛ de hoc potest inferior loqui superiori / ꝛ illuminare ipsum.

Argu. 4m.

Adhuc: In ꝑhabitis ꝑhatum est / ꝙ angeli inferiores aliqđ dicerunt ab ecclesia / ꝛ ab apostolo de ministerio incarnatiōis: cōstat aut̄ ꝙ homines in carne existentes inferiores sunt angelis: ḡ in ordine hierarchie ad hierarchiā inferiorē loqt superiori et illuminat eū de ꝙbusdā.

In ꝓtrariū Solet q̄rūdā

Ad hoc dicerūt q̄dā / ꝙ angeli sūt mistrātes ꝛ assistētes: ꝛ mistrātes pl⁹ cognoscūt ad misteriū ptinētia / q̄ sūt circa nos: et de his loquunt superioribus: Assistētes aūt plura cognoscunt de diuinis: ꝛ de his loquunt inferioribus et illuminat eos. Sed hoc stare nō pōt: quia sine illa cognitio sit de diuīs / siue humanis ad misteriū ptinēti: aut est gratuita / aut naturalis: si gratuita: tūc plane falsū est: In oīb⁹ eīm gratuitis

impugnatō

superiores maiorē habēt cognitionē q̄z inferiores: et sic fm superiores loquerent inferioribus / ꝛ nō econuerso: Si de naturali: cū naturalia cognitionē oīnes a creatore acceperint / oēs omnibus loquūt. Si quis dicat: ꝙ de⁹ reuelat assistentib⁹ siue superioribus plura de his q̄ pertinēt ad assistentiā: mistrātibus aūt siue inferioꝝ plura reuelat de his q̄ pertinent ad custodiā: ꝛ sic de ptinentib⁹ ad virtutem assistricē / superiores loquunt inferioribus: de pertinētib⁹ vo ad vim mistratricē inferiores loquuntur superioꝝ. Hoc erit contra dion. Reuelatio eīm illa fit ꝑ theophanias a deo descendētes in angelis: in oibus aut̄ tā ptinentib⁹ ad assistentiā q̄z ptinētibus ad misteriū theophanie / semper descēdit ꝑ superiores ad inferiores: ḡ superiores loquerent inferioꝝ / ꝛ nō econuerso. Solet dicendū ꝙ oēs oibus loquūtur: Sed aliud est loqui simplr̄ ad interprationē cōcept⁹: hoc eīm est de naturalib⁹ angelorū: ꝛ nō ptinet ad distinctionem assistentiū ꝛ ministrantiū. Et aliud est loq ad illuminationē: illumiatio eīm est lumē ꝑ theophanias descendēs a deo: ꝛ his purgat angel⁹ a dissimilitudinis habitu: ꝛ illustrat diuio lumie q̄ ponit in similitudinē lumis diuī: ꝛ pficit ꝑ reductionē ꝛ querisonē. Dicēdū ḡ ꝙ oēs oibus loquūt locutiōe simplici ꝛ naturali / q̄ est interpratio ꝛceptuū: sz superiores inferioꝝ loquūt locutiōe ad illuminationē ptinēre. Scōm hāc eīm locutionē dicit dion. ꝙ lex diuinitatis est ꝑ ꝓma media ꝛ p media vltima reducere. Et zacha. j. sup illud. Currez loqre ad puerū istū dicēs: absq; muro habitabit hierusalē / Breg. dicit: ꝙ angel⁹ superior de media hierar. loquebat angelo inferiori de infima hierar. illuminādo eū: ꝛ ille illumiauit ꝓbetā ō b̄ / ꝙ absq; muro habitabit hierusalē. Et de hac rone ꝓcedit ꝓme tres rōnes inducte. Ad id qđ ꝓmo obiicit dicēdū: ꝙ locutiōe q̄ est simpler interpratio cōcept⁹ / oēs oīnibus loquūtur ꝛ superiores inferioꝝ: ꝛ econuerso.

Ad aliud dicendū: ꝙ querere nō ē loq ad illuminationē / sz ē petere illuminationē: ꝛ experendo illuminationē interꝑtari ꝛceptū cordis. Ad aliō dicēdū: ꝙ qñ reuelatio fit inferiori in angel⁹ / theophania descēdit in angelū a deo: ꝛ de hac pōt loq inferior superiori locutiōe interpratiua / sz nō ad illumiationē: qz illumiatio abūdantioz ē i superiori q̄z i inferiori. Sil⁹ cū dat inferiori qđ nō dat superiori in eccle sia / merito eccle fit ꝛ merito būilitatis: de q̄ dicit Mat. xj. d. Cōfiteoꝝ tibi pat celi ꝛ terre: qz abscondisti hec a sapientib⁹ ꝛ prudētib⁹ / ꝛ reuelasti ea paruulis. Et de hoc inferioꝝ pōt superiori interpratari / sz illumiare eū nō pōt: qz solus ille illumiatoꝝ ver⁹ ē q̄ illuminat oēs hoīes venientē in hūc mūdū. Et tō dr Mat. xxj. vt dicit aug. in libro de magistro: ꝙ vn⁹ est magister nr̄ q̄ in celis est: ꝛ ꝙ frustra extra laborat lingua doctor / nisi int⁹ assit illumiatio cōditoris ꝛ grā. Ad aliud dicēdū: ꝙ b̄ vere ē / ꝙ aliq̄d dicerūt angeli ab eccl̄ia de misterio icarnatōnis quātū ad circūstātia misteriū: ꝛ determiantia ipm q̄ntū ad rps ꝛ locū ꝛ effect⁹: sz illumiatio pficiens hmōi disciplinā sp descēdēl fuit ꝑ ordinē theophanie a deo: talē ei cognitio exprimētal fuit hmō / q̄ angeli boni ꝛ malt exprimētalē hīt cognitionē: vt ꝛ ꝑhabit / dictū ē: ꝛ essz impfecta nisi theophania descēdēre perficeret. Ad solutiōes q̄ inducte sūt / dicēdū ꝙ nō valent ꝛ bene improbate sunt

Obiectio

Respōsio.

B
Solō mem bri. III.

Ad ar. I. in cōtrarium.

Ad 2m.

Ad 3m

Ad 4m

Ad solutiōnē quorūdā

B
Solō mem bri. II.

Utrum angeli omnia vel quedam loquantur.

A Mẽbrũ. V. Argumẽtũ

Vinto queritur: Utrũ angeli oĩa vel q̃dam loquanť. Et videť q̃ nõ oĩa de q̃busdam em̃ cognitionẽ habẽt p reuelationem verbi: z illa cognitio nõ est oĩbus cõmunis: p reuelationẽ enim talẽ quedã scit vn⁹ que nõ scit alius: g̃ de illo nõ est oĩbus cõis locutio. Sz contra hoc est q̃ in homĩbus homo naturali interpratione põt loq̃/z de reuelatis p gratiã/z de scitz per naturã: cũ ergo angeli nõ sint inferiozis potestatis q̃ homĩes/oĩes angeli adinuicẽ poterunt loqui/z de reuelatis p verbũ/z de oĩbus alijs cõceptibus naturali interpratione. Ad hoc dicũt quidaz: q̃ trib⁹ modis loquunť angeli: scz facto v. bo spũali/z resultatione ei⁹ qõ est in vno in alterũ: sicut pauloante dictũ est de duobus speculis. Facto/quãdo aliquis facit aliq̃d cozã eo: quo facto ille scit qõ ante nesciebat/ex facto ipso noticiã accipiens. Uerbo spũali/sicut per speciẽ rei de qua loquitur volũtate manifestandi illud lumẽ intelligẽtie dirigit z innuit alterũ ipm: sicut ante dictũ est: q̃ angeli loquuntur. Et bis duob⁹ modis dicunt q̃ oĩes oĩb⁹/z de oĩbus loquunť tam de gratuitis q̃s de naturalib⁹. Tertio modo/quãdo vn⁹ ostendit alteri qõ in ipso resultat de theophanijs diuinis: sicut vnũ speculũ ostẽdit alteri qõ ẽ in ipo q̃ sibi opponitur p̃m p̃cessum lumis diuini: Et sic nõ oĩes oĩbus nec de oĩbus loquunť: mẽta ei resultant in supioribus que nõ resultant in inferioribus de illuminationib⁹ diuinis/de quibus inferiores nõ possunt loqui supioribus: cũ locutio nihil aliud sit q̃s interpratio eius qõ est in cozde vl̃ in ĩtellectu. Et b̃ videť mihi bene z sat⁹ rõabiliť dictũ

Ar, in ꝓ̃mũ

B Solo mem br, V.

Scõm

Tertium

Quartum

Quintum

Sextum

Septimũ

Utrum angeli eodem modo loquanť ad animas et ad seinuicem et ad deum.

A Mẽbrũ. VI Dictũ p̃mũ

Exto queritur: Utrũ eodẽ modo loquanť ad anias/z ad seinuicem/z ad deum. Et huius questiõis determinatio sumẽda est ex verbis sanctorũ. Dicit em̃ Augustinus in. xj. super Beñ ad litterã: De⁹ per angelos suos loquiť anime hominis/siue in extasi spũs/siue in somno cozpozalib⁹ imaginib⁹: siue ipsis sensibus cozpis aliqua sensibili spẽ p̃sentata ad videndũ vl̃ audiẽdum. Adhuc: Bzegoriꝰ: Loquitur deus ad angelos eoipso/quo cozdib⁹ eozũ inuisibilia sua ostẽdit: vt quicq̃d agunt in ipa veritatis cõtemplatione ne leganť: z velut quedã concepta vocis sunt ipsa gaudia contẽplationis. Adhuc: Bzeg. Uox angelorũ/est in laudẽ cõditozis admiratio intime cõtemplationis. Adhuc: Bzego. Locutio ad nos intrinsecus facta/visio potius est q̃s auditio: quia dum seipsũ sine moza sermonis insinuat/repentina luce tenebras nostre ignoratie illuminat. Adhuc Bzego. Locutio anie ad deũ/z verba animarum ad ipsum sũt ipsa desideria: nã si desiderũ sermo nõ esset/p̃bera non diceret: desideriũ cozdis mei audiuit auris tua. Adhuc: Bzegorius. Diabolũ loqui ad deũ est oĩ⁹ poteri maiestati ei⁹ nil posse celare Adhuc: Bzeg. Dei quasi quedã verba nobis dicere/est occulta z ea que sũt a genda intimare: z cozhomis ignarũ/nõ adhibito strepitu z rarditate sermonis peritũ de absconditis recdere: Cum autẽ loquiť p angelũ: aliquãdo voluntates suã rebus indicat: aliquãdo imaginib⁹ oculis cozdis ostensis: aliq̃n imaginib⁹ añ cozpeos oculos ex aere assumpt⁹: aliquãdo celestib⁹ substãtijs: aliquãdo terrenis: aliq̃n simul terrenis z celestib⁹: nonũ q̃s vero humanis cozdib⁹ ita p angelus loquiť/vt ipse quoq̃ de⁹ p angelũ mentis obtutibus p̃sentet: Uerbis nãq̃ p angelũ loquiť icuz nihil p imaginẽ ostenditur/sed supne locutionis verba audiunť sicut dicit Joh. xij. e. Et clarificaui et iterũ clarificabo. Neq̃ em̃ de⁹/qui sine tempe vi intime impulsionis clamat/in tpe vocẽ suã p substãtiã edidit: quã incrcũscriptã tempe p humana verba distinxit: sz de celestib⁹ loquẽs/verba sua q̃ audiri voluit rõnali creatura admistrante/hoc ẽ angelo formauit. Aliquãdo aut ẽ p angelos loquitur deus reb⁹/nõ verbis: cũ nihil verbo dicit: sed ea que futura sunt/assumpta de elemẽtis imagie nunciantur: sicut Ezechiel electri spẽm in medio ignis vidit Ezech. j. b. p quã xp̃m hominẽ z deũ intellexit. Aliquãdo vo p angelos verbis simĺ et rebus loquit: sicut Beñ. iij. b. Cũ adaz audisset verbum dñi deambulantis ad aurã post meridiem/abscondit se. Aliquando loquiť imaginib⁹ cozdis oculis ostensis: sicut Beñ. xxviij. c. Jacob dormiens vidit scalam/cui⁹ summitas celum tangebat: et dominũ innixũ scale desup: z angelos descendẽdentes z ascẽdẽtes p eam. Aliq̃n loquiť anie hominis imaginib⁹ ante cozporeos oculos ad temp⁹ formatis z assũptis: sicut Beñ. xviij. Abraaz tres viros videre potuit: qui modo angeli/modo de⁹ vocantur. Aliq̃n loquitur celestib⁹ substantijs: sicut cum vox Matth. xvij. a. de nube sonuit: hic est filius me⁹ dilectus/in quo mihi bene cõplacui. Aliquãdo terrenis substãtijs in loquẽdo vtitur: sicut Nume. xxij. e. p angelum oze asine humana verba formauit. Aliquando vo terrenis z celestib⁹ substantijs loquiť deus: sicut Exo. iij. b. z Exo. xix. c ad moysen in monte synai loquebať: cũ visiones siue verba ediderit: ignẽ rubumq̃ sociauit, atq̃ alio supi⁹, alio iferi⁹ uxit. Aliq̃n p angelos bũanis cozdibus secreta angelo⁹ p̃ntia virtute sue in spiratio nis infundit, sicut Zacha. j. b. dixit ad me angel⁹ qui loquebať in me. Et bis patet: qualiter de⁹ loquitur angelo: z qualiter anime/et qualiter anima angelo/et qualiter anima deo: z qualiter diabolus deo/z ecõuerso: z q̃ locutio in oĩbus bis modis est cum voluntate manifestandi cõceptum et cũ voluntate tradendi intelligentiã z consilium sicut dicit Dañ. z tñ p̃ter modos diuersos nõ p̃ ista locutio dici de istis nisi equiuoce. Patet etiã ex dictis: q̃ aliquãdo loquiť de⁹ p seipsum: aliq̃n misterio creature spũal⁹ vl̃ et cozpal⁹: Et q̃n loquiť misterio creature/actus loquẽdi dei est sicut p̃mouentis: z creature sicut ministrãtis: Et q̃n loq̃tur p angelus/qui media creatura est inter deũ z hominẽ: ita ex officio p̃uenit ei noticiã dei ponere in animã homis. Patet etiã solutio duo⁹ q̃ ab antiq̃s queri solebant: Quoꝝ p̃mũ est: cum angelus loquitur angelo/vtrũ eriga⁹ distantia, poz onara ad quã audiri possit/z vlera quã no audiatur: Constat ei: q̃ sl loquiť nõ assumpto cozpe cũ angelo vel homie/tunc nõ exigiť distantia localis sed ita auditur longe distãs sicut p̃e existens: dũmodo voluntatẽ habeat se manifestãdi illis cũ di-

B Solo mem bri. VI

Duo quest⁹ta antiq̃rũ

rectiõe spẽi intelligibilis ad ipm/cũ nutu siue innuitiõe ad rẽ de q̃ loq̃ť. Si aũt loq̃ť assũpto cozpe: tũc exigiť distãtia, p̃portiõata: p̃cipue q̃n loq̃ť ad hoiez q z tũc locutio spũal⁹ cõmẽsurať potẽtijs z ogibz organicis cozpis assũpti: q z p illa fit sicut pistrumẽta. Secundũ est: vt p̃ sicut in hoĩb⁹/audiẽs velit nolit (dũ mõ nõ sit impedimẽtũ) audit loquẽtẽ: ita sit in angelis q̃ audiẽs velit nolit audiat loquẽtẽ angelũ. Ad hoc em̃ dixerũt antiq̃ bñ: q̃ si loq̃ť locutiõe ad illuminatiõnẽ p̃tinente/duab⁹ p̃tib⁹ loq̃ť: scz p̃te manifestãdi p̃ceptũ: z p̃te inclinãdi audiẽtẽ ad auditũ z p̃sensũ: z iõ sic loq̃nte audiť angel⁹/z etiã aia hois velit nolit. Si aũt loq̃ť de naturalib⁹ p̃ceptib⁹ suis: nõ audit nisi velit: qz i tali locutiõe sicut loquẽs ordinať p̃ innuitiõnẽ ad audientẽ: sic audiens ad loquentem.

Arũ mo/di locutõũ dei.

De custodia angelorũ. Cõ. XXXVI.

Einde q̃rit de custo-

Dubi q̃stiõnis sex sunt membra

A Mẽbrũ. I. Negative Arg. p̃mũ

dia angelorũ: de q̃ tractat mgr. ij. sñia p̃ dist. xj. ca. Illud q̃z sciendũ est. Custodia em̃ angelo⁹ ad missionẽ angelo⁹ p̃tinet/z cũ missiõe hz determiari. Et q̃rũ sex: Quoꝝ p̃mũ ẽ de necessitate custodie: Secundũ de effectu custodie: Tertiũ de mõ custodiẽdi. Quartũ vtrũ ois hõ custodiať: vel sol⁹ hõ/aut nõt: Quinto vtrũ semp custodiať vel non: Sextũ vtrũ aliq̃d accrescat angelis ex ex custodia.

Utrũ custodia angelorũ sit necessaria.

Jrca p̃mũ: videť q̃ nõ sit necessaria custodia angeli. Aug. i li. de spũ z aia dicit: q̃ aia rõnal⁹ ad imaginẽ dei facta ẽ ita vt nulla interposita creatura formeť ab ipa p̃ma vitate: sz si angel⁹ custodit/cũ custos sp supponať custodito: angel⁹ medi⁹ erit int mẽtẽ hois z p̃mã vitatẽ: cũ g̃ hesse nõ possit/angel⁹ hoiem nõ custodit. Adhuc Aug. in li. lxxxiij. q. Mentẽ scrãz factã ad imaginẽ dei dicũt: eo q̃ nll⁹ int⁹ posita sba a p̃ma vitate formať. Et b̃ seq̃ť idẽ q̃ p̃us: q̃ si ãgel⁹ custodit mẽtẽ hois/cũ custos supponať custodito: ãgel⁹ ad vitatẽ informat mẽtẽ hois: z sic nõ ifozmať immediate a p̃ma vitate. Adhuc Heb. 2. sup illõ: Eũ aũt q̃ modico ab angel⁹ minozat⁹ ẽ/glo, dicẽť sic: Nõ fm naturã hũane mẽtis minozat⁹ ẽ/sz, p̃pter passionẽ mortis. 2 Maiores q̃dẽ ãgeli p̃nt dici hoie/qz maiores sẽ oino corpe maiores sũt z aiẽť sz i eo tm̃/q̃ pcti ozgiať merito corp⁹ q̃ corrũpikaggũat aiaz. Sap̃. 9. d. natura vo hũane mẽtis q̃lẽ rps assũpsit: q̃ nllo pcto deprauari põt: sol⁹ maioz est de⁹: g̃ videť q̃ fm mẽtẽ hũanã factã ad imaginẽ dei/angel⁹ nõ supponať hoiẽ: g̃ nõ custodit hoiem fm mẽtẽ. Adhuc: Job. vij. d. Quid faciã tibi o custos hoim: glo. Deũ dicẽ custode hoim: sic in ps. 126. Nisi dñs custodierit ciuitatẽ: sz de⁹ ẽ sufficiẽtissim⁹ custos: g̃ videť q̃ ãgeli custodia nõ sit necessaria: z q̃ nõ ẽ necessariũ/nõ ẽ in opib⁹ diuis: g̃ custodia ãgelo⁹ nulla ẽ vt videť.

Ar. 2m

Ar. 4m

Arg. 3m

Arg. 5m

Si forte aliq̃s diceret: q̃ hõ fm potentiã moriuã siue fm voluntatẽ immediate se hz ad ipm deũ/z ab ipo deo formať: sz fm potẽtiã cognitiuã/q̃ ignorãrie p̃mixta ẽ/indiget pedagogo z instructiõe: z sic angelũ hz in illa gre p̃patoriẽ ad veritatẽ z custodẽ. Cõtra hoc ẽ q̃d dicit Aug⁹: q̃ aie formanť ab ipsa vitate: z vitas ẽ finis cognitiue potẽtie, p̃prie: videť ergo q̃ fm potẽtiã cognitiuã nõ formeť ab angelo nec custodiať. Adhuc: Sicut an gel⁹ disponit cognitiuã potẽtiã instruẽdo/ita disponit motiuã cõsuẽdo de fuga mali z appetitu boni: z sic p̃z q̃ nulla est inducta rõsio. Adhuc Aug⁹. in. lxxxiij. qõnibz dicit sic: q̃ pfecta rõ/q̃ virt⁹ vocať/p̃mo vtiť seipsa ad intelligẽdũ deũ z fruẽdũ: z ceteris irrationalib⁹ creaturis ad societatẽ vtiť: sz ille rõnales creature nõ sũt nisi angeli: g̃ ania vtiť angel⁹. Sz sicut dicit aug⁹ in p̃mo de doctrina xp̃iana: vti ẽ aliq̃d i facultatẽ volũtatis assumere/z ad aliud referre q̃ fruendũ ẽt: sz vres in oibz maioz ẽ vtili quo vtiť: ergo aia humana in hõ ordine maioz ẽ angelo: sz inferioz nõ ẽ custos supiozis/sz ecõuerso: g̃ angel⁹ non est custos aie/vt videť. In cõtrariũ hui⁹ ẽ q̃ in ducit mgr. ij. sñia. di. xj. ca. Illud quoq̃ sciendũ est inducẽs illud Mat. xviij. Angeli eoz semp videt faciem p̃ris. Ubi dicit Hiero. Angelos dicit eozũ esse q̃b⁹ ad custodiã deputati sũt. Et subdit: Magna dignitas aiarũ ẽ/vt vnaquẽq̃ habeat ab ortu natiuitať sue in custodiã sui angelũ delegatũ ergo angeli custodiũt homines. Adhuc idẽ inducit greg. sic dicentẽ: q̃ vnus q̃sq̃ hz sibi vnũ bonũ angelũ deputatũ in custodiať: z vnũ malũ ad exercitiũ: Cũ em̃ omes angeli boni nostrũ bonũ velint/cõtẽq̃ saluti oim studeãt: ille rẽ q̃ deputať ẽ ad custodiã alicui/cũ spãliť hortať ad bonũ: sicut legiť de angelo tobie z de angelo petri in actib⁹ apostoloꝝ. Similr z mali angeli cũ, desiderẽt malum hominũ: magz cũ hominẽ ad malũ incitat z ad nocendũ fortiť instať ille q̃ ad eⁱ exercitiũ deputať ẽ

Arg. 4m

Arg. 6m

Arg. 7m

Arg. 8m

Arg. 9m

Adhuc Ecã. xvij. b. in vna quaq̃ gẽte ꝓposuit rectores: glosa/angelos. Adhuc Ex. lxij. b. super muros tuos ꝓstitui custodes glosa angelos. Adhuc j. Lo. xv. c. sup illõ. Cũ eua cuauerit oẽs ꝓncipatũ: glosa dicit q̃ vsq̃ ad diẽ iudicij angeli angelis/z homies hoib⁹/z angeli hoib⁹ psũt: sz non psunt nisi ad custodiã: g̃ angeli custodiũt hoies vsq̃ ad diẽ iudicij: z sic videtur q̃ necessaria sit custodia angelo⁹. Adhuc in Ps. xc. Angelis suis mãdauit de te. Adhuc beb. j. d. Oĩes sũt admiñ stratorij ispũs in misteriũ missi/ꝓt eos q̃ hereditatẽ capiũt salutis: b̃ aũt misteriũ nõ est nisi custodia ergo custodia est angelo⁹ qua custodiũt homies.

Arg. 3m

Arg. 6m

Arg. 7m

Ad arg. ne. Arg. primũ

Adhuc: Ei q̃ ẽ in via i q̃ ẽ periculũ casus/necessaria est custodia alicui⁹ q̃ teneat ipm ne cadat: sz hõ dũ viuit est in tali via: g̃ indiget angelo custodiẽte q̃ cadere nõ põt. Adhuc: Bal. iij. a. Quanto ꝓpe⁹ res punl⁹ ẽ/nõ differt a seruo: cũ sit dñs oim: sed sub tutoribz⁹ z actoribz⁹ ẽ vsq̃ ad tps ꝑfinitũ: Sz licet hõ beres sit regni celestis (vt dr Ro. viij. c. ramẽ pusillus est z ifirm⁹ q̃diu viuit hac mortali vita: g̃ tutore z actore indigeriť: ille nõ põt cẽ nisi angelus custodiẽs: g̃ indiget alio angelo custodiente Sz dicit plato i timeo: q̃ creator nulli rei a se create negat aliq̃d vtilũ ad beatitudinẽ: g̃ cũ angelus custos vtilis z necessari⁹ sit homi ad beatitudinẽ: creator homi mittit angelũ ad custodiendũ. Solo mem bri. I.

Arg. 9m

Solutio: Lõsentiẽdũ ẽ auctoritatibus z rõnib⁹ vltimo inductis: z dicendũ/q̃ homi ꝑficiẽti ad beatitudinẽ necessaria est custodia angelo⁹ tum est in via, p̃ multa pricula vie que occurrũt homi: a q̃b⁹ cauere nõ posset sine custodia angelo⁹. Ad primum autez q̃ contra obijcitur: dicẽdũ/q̃ forma

tione gratie gratūfaciēris/sol⁹ de⁹ formatmentez homi ꝛ fm affectū ꝛ fm aspectū: ſz formatiões ꝓparatorie multe necessarie ſūt/vt faciliꝰ inducatur vltima pfectio ꝛ formatio: Sicut ꝛ pbs dicit/q̄ virtus cōſuetudialis ꝛ intellectualis gñationē ꝛ ſcremētū ſumit ab aſſuetudine ꝛ doctrina: ꝛ ppkillas ꝓparatorias formatiões multū est vtilis custodia angelo⁹. Per oīa eodē mō dicēdū est ad ſecūdum. Ad aliud dicēdū: q̄ lz homo ꝛ angel⁹ ḡn tū ad imaginē (q̄ in mēte est) equales ſint: ꝛ in xpo mēs etiā humana altioꝛ angelo ꝓpter q̄ etiā xps angelū custodē nūq̄ habuit: vt in ſequētib⁹ patebit: tñ pur in ania p redundantia ē corruptio originalis peccati/indiget hō mīta purgatiōe/ꝛ multa ꝓparatione ad formā gratie ꝛ britudis ꝓpter quas necessaria est custodia angelorū ꝛ misteriuz circa hominē. Ad aliud dicendū: q̄ de⁹ sufficientiſſim⁹ custos est ex pte ſui: ſz hō custodit⁹ infirm⁹ est/ꝛ indiget pluribus: ꝛ ideo ei necessaria ē custodia angelo⁹. Ad aliud dicendū: q̄ illa responsio inconueniens est: ſicut pbatuz est in obiciendo

Ad 2m.
Ad 3m.
Ad 4m
Ad 5m.
Ad 6m

Ad aliud dicēdū: q̄ in veritate hō vtitur angelo: et ministerio angeli: vt dicit aug. ſed cū dicitur q̄ vtens maioꝛ est vtili/distinguēdū est: Si em dicatur vtile qō fm nature gradū ad aliud referr̄ quo fruendū est: tūc verum est qō dicit. Si autē dicat vtile qō p charitatē exhibet ſe ad vſum inferioris/cum ſu plus ſit naturali dignitate: ſic ſepe ſeruꝰ vtitur dño/ꝛ nos vſi ſum⁹ xpo/ꝛ vtimur angelis: et ſic nō est verū/q̄ vtens ſemp maioꝛ ſit vtili.

A Mēbꝝ. II Custodie ā gelorū: xij. effectus

Queritur de effectu custodie angelorū

Lōo querit̄ de effectu custodie. Ponuntur autē a magiſtris antiqs duodecim effect⁹: q̄rū pm⁹ ē: q̄ excitat a ſomno ignātie/et illuminat ꝛ ſoluit a vinculis pctōrū. Et hoc ſignificatur Act. xij. b. vbi ſic dr: Angel⁹ dñi aſtitit: ꝛ lumen refulſit in habitaculo carceris: pcuſſoq; latere petri/excitauit eū dicēs: ſurge velociter. Et ceciderūt catene de manib⁹ eius. Secundus est: q̄ confortat ad laborez pnie/ꝛ cōfortantia administrat. Et hoc ſignificat. xij. Reg. xix. a. vbi angel⁹ dixit ad helię cū fugeret iezabel: Surge/comede: grandis reſtat tibi via. Et miſtrauit ei panē ſubcinericiū ꝛ vas aque. Qui cū ſurrexiſſet comedit et bibit: ꝛ ambulabat in fortitudine cibi illi⁹ vſq; ad montē dei oreb. Tertiꝰ est: q̄ demones arcet ne iſtigēt ad malū. Hoc ſignificat Tob. xij. a. vbi ſic dixit tobias de angelo raphaele demoniū ab vroze mea ipe compeſcuit. Quartꝰ est: q̄ docet de occultis. Dan. xj. f. dixit angel⁹ danieli: Nūc egreſſus ſum vt docerē te ꝛ intelligeres: ab exordio em pcūtuarū egreſſus est ſermo: ego autē veni indicare tibi. Quintꝰ est: q̄ cōſolat triſtes tobie. v. b. dixit angelus tobie: Gaudiū tibi ſit ꝛ exultatio. Lui cū diceret tobias: Quale gaudiū mihi erit/q̄ i tenebriſ ſedeo: ꝛ lumē celi nō video: Reſpondit angel⁹: fortis alo esto: q̄ in primo est vt a deo cureris. Sextꝰ est q̄ reuelat myſteria p apparitiões ꝛ viſiões. Et hoc ſignificat Ben. xvij. vbi tres angeli apparuerūt abrae: ꝛ inſtruxerūt eū de ſacro incarnatiōis et vn⁹ eoꝝ dixit: Nū celare poſſum abrā que geſturus ſū: cū futurus ſit in gentē magnā ꝛ robuſtiſſimā: ꝛ bñdicēde ſint in eo oēs natiões rre: Septimꝰ est adiuuare ꝓtra hoſtes ꝛ inſidiantes Eſa. xxxvij. g. Egreſſus angelus dñi pcuſſit in caſtris aſſyriorū centū octoginta q̄nq; milia Et. 4. Reg. 6. c. vbi circa Heliſeū apparuerūt equi ignei ꝛ currus/defendēres eū ab inſidiis ſyroꝝ. Octauus est: q̄ increpat p delictis. Judic. 2. a. Aſcēdit angelus dñi de galgalis ad locū flentiū: ꝛ ait. Eduxi vos de terra egypti/ꝛ induxi vos in locū iſtū: ꝓ quo iuraui patribꝰ veſtris: ꝛ pollicitus ſum/vt nō facerē irritum pactū meū vobiſcū: ita dūtaxat vt nō ferritis pactū cū habitatoribꝰ terre huius: ꝛ aras eoꝝ deſtruerētis: ꝛ noluiſtis: Quare hoc feciſtis? Nonus ē: q̄ aufert impedimētū ad bonū/ꝛ ꝓparat viā Malach. 3. a. Ecce ego mitto angelū meum ꝛ ꝓparabit viā ante faciē tuā. Decimus est: q̄ ducit ꝛ cōducit in via. Tob. v. c. Ego ſanū ducā ꝛ reducā filiū tuū Et ibidē: Credo q̄ angel⁹ bon⁹ comitet eū: ꝛ diſponit oīa que gerunt̄. Undecim⁹ est: q̄ mītigat tēptatiōes/ꝛ confortat ad virtutē. Ben. 32. g. Ecce vir lucrabat cū iacob vſq; mane: q̄ cū videret q̄ eū ſuperare nō poſſet/tetigit neruū femoris eiꝰ: q̄ ſtatim emarcuit. Ubi dicit Greg. q̄ lucta ſignat impſſionē virtutis ad bonū/tactus femoris debilitatē tēptatiōis carnalis. Duodecimus est: q̄ deo offert oīones. Tob. xij. c. Qñ orabas cū lacrymis ꝛ ſepeliebas mortuos: ꝛ derelinq̄bas prandiū tuū ꝛ mortuos abſcōdebas p diē in domo tua/ꝛ nocte eos ſepeliebas: ego obtuli oratiōnē tuā domino.

Ad 7m

B

Iſti. xij. effectus deſcribunt̄ in ſcripturis eſſe ex custodia angelo⁹ circa hoīem. Sunt tñ alia innumerabilia bona q̄ puenīūt hoī ex custodia angelorū. Et ſi iſti. xij. accipi debeant p arte ſic pñt accipi/fm q̄ duo exigunt̄ ad pfectā custodiā: ſcz exclusio mali/ꝛ cōductio ad bonū. Et penes excluſionē mali ſumunt̄ ſeptē de iſtis effectib⁹. Est em malū triplex qō excludi debet: ſcz malū culpe: malū pene: ꝛ malū diſpoſitiōis/ſiue ad malū culpe/ſiue ad malū pene. Malū culpe aut cōſideraf in ſe/aut in cā inſtigante ad ipm: ſi in ſe conſideratū excludit/tūc est ꝓmus effectus: q̄ est abſoluere a vinculis pctōꝝ Si ꝓſideraf in cā/dupliciter cōſideraf: ſcz penes inſtigantē/ꝛ penes modū inſtigatiōis: ſi penes inſtigantē/est modus tertius: q̄ est arcere demones Si est penes modū inſtigatiōis/est vndecim⁹ q̄ est mitigare tēptationes. Penes excluſionē pene duplex est ꝓſideratio: pena em ꝓſideraf in ſe/ꝛ conſideratur fm nocumentum qō infert. Si conſideraf in ſe/est effectus ſeptimus q̄ est adiuratiō contra hoſtes. Si excludit fm nocumentū qō infert/est effectus quint⁹: q̄ est cōſolari afflictū. Si est excluſio mali qō diſponit ad malū culpe vel pene/accipit duob⁹ modis: aut eni diſponit directe ad malū aut indirecte. Si directe/ꝛ ſic excludit: est effectus octauus q̄ est increpatio p delictis que diſponit ad malū. Si aūt indirecte/ꝛ ſic excludit: tunc est effect⁹ nonus: q̄ est auferre impedimēta ad bonū. Si aūt custodia accipit in cōductiōe ad bonū: hoc est duob⁹ modis: illud em bonū aut est ex parte intellectus/aut est ex parte affectus de prīnentibus ad ſalutē. Si primo modo/tunc est effectus quartus: qui est docere de occultis: fm q̄ docere accipit de omnib⁹ prīnētib⁹ ad ſalutē. Si est bonū intellect⁹ de prīnētib⁹ ad reuelationē ꝛ ad tēptationē/est effectus ſextus q̄ est reuelare myſteria p apparitiões. Si aūt est bonū affect⁹/tripliciter cōſideratur. Si aūt cōſideratur fm ſtatū ꝛ affect⁹ qui non est in pcto roboze/ſed indiget ꝓfortantib⁹ est effectus ſecūdus q̄ est ꝓfortatio ab bonū vt pagatur via pnie. Aut est fm feruoꝛē affectus/qui duce idigerne feruoꝛe deuiet: ꝛ tūc ē effect⁹ decim⁹ qui est ducere ꝛ cōducere in via. Si aūt est ad bonum affect⁹ imperrandū: tunc est effect⁹ duodecimus: qui ē ozare ꝛ ozōnes deferre.

Querit̄ de modo custodiendi.

A Mēbꝝ. III Argumē. I

t Ertio querit̄ de modo custodiēdi. Et ad hoc ſumat aucroritas ber. in quito ad eugenīū papam: vbi dicit ſic. Ineſt angel⁹ ſuggerēs bonū/bona nō ingerēs: ineſt hortās ad bonum/nō bonū creans. Er hoc videt q̄ angelus ſit in nobis vt ſuggerat ꝛ hortet ad bonū: nō q̄ mod⁹ custodiendi est/vt extrinſecus aſſiſtat vt ſonus t pedagogus: ſz etiā intus ſit ſuggerēs ꝛ hortās.

Ar. 1m.

Adduc: Hoc etiā videt ꝓ dictū dam. in. ij. lib. c. iij. qui dicit q̄ angel⁹ est ibi vbi intelligibilit opat: constat autē ex ꝓs habitis/q̄ interi⁹ opatur ad viſionē imaginariā/ꝛ ad viſionē intellectualem: ozdinando phantaſmata ꝛ ſpēs q̄bus pficiunt viſiones: q̄ videt/q̄ angeli cuſtodiāt in nobis erūtes.

Arg. 3m

Adduc: falſū videt qō dicit beat⁹ ber. nō bona ingerens: pbatū est em per augu. in ante habitis in. xij. pfect. q̄ ani abus in gerūt illuminatiōes per triplicem viſionē. ſ. corpoꝛalē/imaginariā/et intellectualem: q̄ videt q̄ bona ingerāt.

Arg. 4m

Adduc: ibidem dicit ber. q̄ angel⁹ est cū anima/de⁹ in ania: angelus autē ꝓtubernalis anie est/de⁹ vt vita: vi/detur q̄ q̄ angelus cū aia ſit/ꝛ nō in aia.

Arg. 5m.

Adduc: Beda nihil illabit anie niſi de⁹ trinitas: angel⁹ ergo nō illabit aie.

Argu. 6m.

Adduc: Ber. vij. fm one ſuper cantica dicit ſic: Credim⁹ angelos aſtare oratibus er offerre deo pces ꝛ vota hominū: vbi tm ſine ira et diſcretiō e leuari puras man⁹ perſpexerim.

Arg. 7m.

Adduc: Ber. in eode ſermōe infra. Nō ambigo q̄ gratāter in palacio colligāt quē dignant in ſterquilino viſitāt: q̄ videt q̄ mod⁹ custodiēdi ſit/ hic viſitare/ꝛ poſt mortē colligere i palacia.

Arg. 8m

Adduc in pſ. xc. Angelis ſuis mādauit de te vt custodiāt te in oībus vijs tuis. Et dicit ibi: Sup aſpidē ꝛc. et in manib⁹ portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuū: videt ex hoc accipi/q̄ mod⁹ custodiendi nō est niſi in remotiō e cōtrariorū.

Nōincidēs

Ul

Argumē. I.

terius iurta hoc querit̄: vtrū angel⁹ habeat hanc poteſtatē custodiēdi anias ex natura vl grā. Uidetur q̄ nō ex natura: angel⁹ em ꝓ natura vertibilis est ſicut ꝛ homo debilis: q̄nō datur debili i/custodemtcū q̄ equaliter debiles ſint ex natura/ꝛ angelus/et hō: angel⁹ ex natura nō hz poteſtatē custodiendi hominē.

Ar. 2m

Adduc Nu. xvij. ſuper illud: Quicq̄d offerūt p mitiarū/dicit oraige. ſic: Angeli offerunt p mitias hoīm: ꝛ p merito alius ꝓnceps multoꝝ esſe ponit/ali⁹ p̄ncipatui ſubiect⁹: ſi cut in bonis ſeruis: q̄b⁹ ꝓ diuerſitate meritoꝝ dat poteſtas/alij ſup decez ciuitates/alij ſuper quinq; hoc aut fit ex gra nō ex natura.

Arg. 3m

Adduc: hierarchia eccleſiaſtica deſcēdit a celeſti: in hierarchia ar eccleſiaſtica null⁹ alteri ꝓponit ex natura: q̄ ſicut dicit greg: natura oēs hoīes equal⁹ genuit: Unde ꝺ natura ſuperbire/est hoīes hoi velle poſſe. Et hoc totū cōtinet in glo. ſuper illud gen. j. d. Dñamini piſcib⁹ maris: q̄ videt q̄ in celeſti hierarchia ꝓponit angelus angelo/vel angel⁹ aie niſi ex gra

Si fortе aliq̄s dicat: q̄ aia est vnibilis corp̄i angel⁹ aūt ſepata ſuba ē: ꝛ p hāc naturā angel⁹ ꝓponit hoīn custodi fm aiam. Lōra hoc est: q̄ aia xpi vnibilis est corp̄i: q̄ fm hoc habuiſſet angelū custodē: qō oino absurdū est. Sol⁹ ad pmū q̄ſitū dōm. q̄ modus custodiēdi angeli diuerſus est/fm diuerſos effect⁹ custodie: ſicut paulo ant dictū est. Et aliq̄n angel⁹ p effectū est intus in corpe corti/bernalis aie: aliq̄n cōcomitās p corpus aſſumptū ꝛ ordinādo ſpēs ad imaginationē ꝛ intellectū/dicit ſuggerēs ꝛ hortās/nō creās: ꝓparatorie em opat tm/ſicut agricole ad fruges: de⁹ aūt ſol⁹ creat ſpecies q̄s imittit ſpiritui ꝛ intellectui. Et b̄ tēdit dicere Bern. ꝛ nō aliud. Et p b̄ patet ſol⁹ oīm eoꝝ q̄ adducta ſūt de Bern. Angeli em ꝛ int⁹ ꝛ extra operātes/ꝓparant aias vt ydonee flāt ad gr̄e ſuſceptionē: quā ſol⁹ deus creat: nō tñ illabunt in aiam/ſz ꝓparatorie opant.

Obiectio B

Sol⁹ mēbri tertij.

Ad argumēta in ducta

Ad id qō vlteri⁹ q̄rit̄/dōm: q̄ ꝓs custodiēdi/q̄ dat angelo ſup aiam/cōſideraf duob⁹ modis: ſcz fm aptitudinē/ꝛ actum. Fm aptitudinē quidē habet angel⁹ ex natura ad custodiendū: p hoc q̄ ſuba ſepata est/infirmitati carnis nō vnita: ſic em fortis est/ꝛ custode nō indiget: ſed custodire pōt. Officiū autē ꝛ poteſtatē ad actū hz ex gra: q̄ ſcz cōfirmat⁹ est in bono/ꝛ cadere nō pōt ſic em ꝛ custodire ꝛ fulcire pōt eū q̄ est in piculo cāſus.

Ad q̄ſtionē incidentem

Ad tria argumenta.

Ad pmū q̄ dōm: q̄ licet angelus vertibilis ſit fm electionē: vertibilitatē tm illā nō habet ex aliqua natura infirmitatis q̄ ſit in ſeipa: ſic hz aia ex infirmitate corpis: ſz hz vtibilitatē illā ex creatiōe q̄ vt dicit Dam. Omne creabile vertibile est. Uñ illa vertibilitas nō impedit/q̄n ex natura habeat aptitudinē custodiēdi hoīem: q̄ ex carnis infirmitate pnus est ad caſum. In demonib⁹ tñ licet ſit eadē natura: tñ obſcurata est p pctm ꝛ corrupta/ꝛ pna ad caſum: ꝛ iō ex natura aptitudinē custodiēdi nō habet demon. Et hoc intēdit dicere Oꝛigenes in glo. Nūeri. xvij. Et ſic etiā deſcēdit eccl'aſtica hierarchia a celeſti. In eccl'aſtica em hierarchia nō ꝓſtituūt custodes fm inſtitura eccl'aſtica patrū q̄ ad actū custodie repugnātiā hñt ex natura/vt moriones ꝛ imbecilles: ſz q̄ pfecti ſūt pfectiōe vite ꝛ ſcientie ad regendū ꝛ custodiendū: ꝛ q̄n ſec⁹ fit: b̄ nō deſcēdit a celeſti hierarchia/ſed a puerſitate diaboli.

Ad obiectionem

Ad b̄ q̄ obiicit de xpo: vnit⁹ fuit carni dicē dū: q̄ licet xps vnit⁹ fuerit carni q̄ ſubiecta fuit infirmitati penalitatū naturaliū: nō tñ vnit⁹ fuit carni q̄ ſubiecta fuit pnitati ad oīa malū: vt dicit Anſ. in libro de ꝛceptu virginali: ꝛ ꝓter b̄ vnita fuit aia ei⁹ deitati vnione inſepabili: ꝛ iō cadere nō potuit nec indiguit angelo custode, vñ nō est ſimile de xpo ꝛ de alijs hominib⁹.

Utrū oīs hō custodiat̄: vel ſol⁹ hō vel nō

A Membrū quartū. Arg. primū

Uarto q̄rit̄: vtrū oīs hō custodiat̄/vel ſolus hō/vel nō. Et videt q̄ nō ſol⁹ hō/ſz q̄ etiā inferior angel⁹ a ſupiori. Et b̄ quidā nitunt̄ pbare ſic: dicunt em̄/q̄ penes hos act⁹ pugare/illūinare/ꝛ pficere p̄ſtit custodiat: ſz iſti act⁹ ſupioꝝ angeloꝝ ſunt reſpectu inferioꝝ: ḡ videt q̄ ſupiores custodiāt inferiores.

Arg. 2m

Adhuc ſic habitū est: hierarchia eccl'aſtica deſcēdit a celeſti: act⁹ ḡ eccleſtice hierarchie exēplariter ꝛ ꝓmo ſūt in celeſti: ſz in eccl'aſtica ſupiores custodiunt inferiores, ḡ ꝛc.

Arg. 3m

Adhuc: in auctē Oꝛigenis pinducta de glo. Nūeri. xvij. expſſe dicit Oraige. Uidet mihi/q̄ inſe

angelos alij pncipatū z prātē habeāt sup alios: alij aūt ībiaceāt z obtēperēt prāti. Si ḡ cura supiozis de iferiozi/ vocat custodia/ supioz angel⁹ custodit
Ar.4m inferiozē: z sic nō sol⁹ bō custodit ab āgelo. Adhuc Act⁹ custodie angelice refert ad aiam separaz vt in dialo. dicit Greg. q2 scz sepe angeli inuēti fūt circa aīas sctō pz mozruoz/ defendēteres eas a contrarijs: z Lu. 16. e. Factū ē aūt/ vt mozeret medic⁹ z portaret ab angelis in sinū abrae: portatio autē in sinū abrae effect⁹ custodie est. Si ḡ custodia refert ad aiam separatā/ q̄ firmata i bono ē sic z āgel⁹ videt q̄ etiā possit referri ad angelū inferiozē: z sic sequit: q̄ nō sol⁹ bō custodit/ sed etiā angel⁹. Ultrius videt/ q̄ nō oīs bō custodit: videt enī q̄ adam in pmo statu innocētie custode an gelo nō indiguit: Dicit enī mgr sic. ij. sniaz dist. xxv. Notari pōt in hoīe tres stat⁹: scz ante pctm/ post pctm/ z in gra. Ante pctm ad malū nil pellebat: nō habuit infirmitatē ad malū/ z habuit a diutoziū ad bonū: tūc sine erroze rō indicare/ z volūtas sine difficultate appetere bonū poterat. Ex b accipit: cū custodia deū pter aduersoziū ad bonū/ z pter infirmitatē ad malū: z cū adā in pmo statu sufficies habuerit aduersoriū ad bonū/ z nulla infirmitatē ad malū/ q̄ custo
In ꝓtrariū argumentū dia angelica nō indiguit. Cōtra: Cōstat q̄ habuit angelū malū instigantē ad malū: cū ḡ deꝰ sit pnioz ad oandū ea q̄ pmouēt ad bonū ꝙ q̄ instigāt ad malū: magis dedit ei angelū in custodiā ꝙ angelū in rēptatoz.
B 1. questio incidens Affirmatiue Ar. pmū Ulterius q̄rit: si xp̄s habuit angelū custodē. Et videt q̄ sic: q2 sup illud Matth. 18. b. Angeli eoz in celis sp tē. dicit Hiero. q̄ magna dignitas est/ q̄ vna q̄q aīa ab ortu natiuitatis habeat angelū sibi delegatū: xp̄s autē bō fuit: ḡ angelū
Ar.2m delegatū in custodiā habuit: Adhuc Luc. 22. e. Apparuit aūt angel⁹ dñi ꝓfortās eū: cōfortare aūt
Arg.3m effect⁹ custodie est: ḡ angelū custodē habuit. Adhuc Matth. 4. b. Accesserūt angeli z ministrabāt ei: ministeriū aūt effect⁹ custodie est. Utrūq; istoz pz tractās Beda in glo. sup lucā/ dicit sic: In testimoniū veritatis nature/ z angel⁹ xp̄m ꝓfortasse/ z angel⁹ ei ministrasse describit: qm̄ q̄ fuit de⁹ ante secula fact⁹/ ē bō in fine seculoz: q̄ priusq̄ p gliam resurrectionis exaltaret/ diuitare sup angelos fuit. Ex b accipit: q̄ ministeriū āgelo pz testimoniū fuit diuine nature in xp̄o: ḡ ꝓfortatio fuit i testimoniū būane nature: sm illā ḡ indiguit custodia angelica.
Arg.4m Adhuc: Tob. 6. a. Piscis volebat deuozare eū glo. Diabol⁹ vsq; ad crucē secut⁹ est xp̄m: ḡ ꝓstat q̄ xp̄s habuit angelū malū in exercitio: ḡ mīto magis habuit bonū angelū in custodē. Cōtra Lol. 2. b. In xp̄o bitat ois plenitudo diuinitat corpal'r: ḡ in vna psona xp̄i diuitas fuit vnita z aīe z corpi: ḡ alio custode nec ad pfectū boni/ nec ad exclusionē
Ar.2m mali idiguit. Adhuc Jo. 3. d. Nō ei dat deꝰ ad mēsurā spīm: glo. filio. vñ Jo. 1. b. Vidim⁹ gliaz ei⁹ q̄si vnigeniti a pre plenū gre z vitatis: ḡ ab instāti ꝓceptōis plen⁹ fuit gra z vitate: gra in affectu: z vita in tellectu: sz plen⁹ pficere nō pōt: ḡ xp̄s nec ad
Arg.3m bonū maius pficere potuit/ nec ampliozē detestationē mali habere potuit q̄ habuit: sz custodia angelo pz nō dat nisi ad pfectū in bono/ z ad declinationem a malo: cum ergo christus neutro istoz modoz um proficere potuit/ custodem angelū habere nō debuit. Adhuc: Supioz non custoditur ab inferiozi/ sz econuerso: xp̄s aūt bō ē i angelo supe
riozest in oi gra z vtute: ḡ custodē angelū habere nō debuit. Si q̄s dicat q̄ passibilitate nature bumane/ z passiōe minoz at⁹ ē ab angel⁹: z sic indiguit angelo custode: Hoc nihil ē: hec ei miozatio nec ē nature/ nec gre/ sz charitatis: q2 ex nimia charitate q̄ dilexit nos/ exinaniuit seipm: formā serui accipiēs/ in q̄ nos redimeret: ital' aūt miozatio nō odit aliquē defectū/ sz potiꝰ ꝙsūmationē charitatis et pfectio talis charitat⁹ nō indiget custode angelo: q2 ipa sibi sufficit ad oēm custodiā: z sic videt q̄ xp̄s nō habuit angelū custodē. Ulteriꝰ queritur de antixpo/ si habebit angelū custodē. Et videt q̄ nō: dam. li. iij. c. xviij. de antixpo dicit sic: q̄ bō ex fornicatiōe generat et suscipit oēz actū sathane: Prescius em̄ deꝰ iniqtatē eiꝰ future z voluntatis/ ꝓcedet in eo habitare diabolū. Si ḡ suscipiet oēz actum sathane: nec pficiet in bonū/ nec declinabit a malo: iuxta illud ḡ hēret āgelū custodē Hoc dē accipitur ex glosa. j. ad Tes. iiij. z dan. xj. vbi exp̄sse dr: q̄ etiā i vtero mris possidebit a diabolo z sup illud dan. xj. f. Nec quēq; deoz curabit: q2 aduersꝰ vniuersa cōsurget. Dcū aūt suū moalsim i loco suo venerabit: glosa: Diabolū in seipo z vbiq; fuerit Et hoc accipit q̄ diabolū hēbit i seipo/ z illū sequetur z venerabit in oīb: frustra ḡ haberet custodez angelū. Cōtra Hiero. dicit q̄ ab instanti natuita tis quelibet aīa habet angelū sibi delegatū: i glo. Mat. 18. Adhuc Eccl. 33. b. dr: q̄ deꝰ fecit oīa duplicia: z ꝙ malū bonū: ḡ ꝙ mal⁹ malū mal⁹ bonum sz añ xp̄s magnū habebit angelū instigātē ad malū ergo indiget meliori angelo q̄ instiget ad bonū ꝙ alī bō Adhuc: dicit. lj. a. Euauim⁹ babylone/ et nō est curata: ibi dicit glosa: Angeli sunt medici sub magno medico deo cōstituti: medic⁹ autē sapiens nūq; derelinquit egrotū quātūcūq; infirmū/ quin faciat circa ipm q̄cq̄d pōt: etiā sicut dicit Jpocras in vni⁹ diecule a diectione: ḡ videt/ q̄ nec angelus bon⁹ vnq; derelinq̄t antixpm/ q̄n facia tcir
Solomen bal. III. ca ipm q̄cq̄d pōt. Sol'or tad pmo q̄stū dicēdū: q̄ ad solū boiez refert custodia angelo pz/ z nō ad angelos inferiozes: Et but⁹ rō est: q2 custodia nō adbiberetur ei nisi cui iminet piculū casus: sicut intelligit ex Ps. xc. In manib⁹ portabūt te ne forte offendas ad lapidē pedē tuū: Angel⁹ autē bon⁹ confirmat⁹ est in bono z cadere nō pōt: mal⁹ aūt obstinatus ē in malo z resurgere nō pt z sic ad neutz pz referri pōt custodia. Ad pmū q̄ ō obijcit dicēduz: q̄ Ad pmum. argumenti purgare/ illuminare/ z pficere habēt se ad custodiam sicut supius ad inferi⁹: Ois ei custodit⁹ ab angelis/ purgat/ illuminat/ et pficit: sz nō ꝙ urtit: eo q̄ custodia addit ꝑseruationē z fulcimētū ad casū: sicut inferi⁹ addit ad suū superi⁹ differētia q̄ constituit in spē. Uñ in argumēto illo ē fallacia ꝓtis a supioi ad inferi⁹ affirmādo. Ad aliud dicēdū Ad 2m. q̄ pculdubio hierarchia ecclīastica descēdit a celesti in actibꝫ hierarchicis: tm̄ pter diuersitatē psonarū et diuersitatē ꝙditōis psonaz hierarchie celestis z ecclesiastice aliq̄d accidit ecclesiastice q̄ nō accidit celesti: z hoc ē custodia: que pr̄ piculum casus accidit ecclesiastice: z pter ipossibilitatē casus nō attribuit celesti. Ad aliud dicēdū: q̄ inter angeAd 3m. los q̄dā sūt supiozes/ q̄dā inferiozes/ vt dicit ozge. sz hoc ē sm ozdies z gradꝰ illuminationū z rbeo phantiaz a supioribꝫ in inferiozes descēdētiū/ z nō sm actū q̄ dicit custodia: vt pater ex supradictis.

Ad 4m Ad aliud dicēdū: q̄ custodia nō refert ad aiam separatā: eo q̄ aia separa ꝙfirmata ē i bono vl' i malo sic z angel⁹: nec pōt ratio aniaz ē custodia. Pre loquēdo/ sz ē q̄ dā custodia ꝙsequēs: scz reductio custoditi i locū sue bitudim ꝙ gruū: z iste ē intellect⁹
Ad 3m Greg. z eua. Lu. 16. Ad id q̄ ō ulteri⁹ arguit/ sine pudicio videt mihi dōm: q̄ adā i pmo statu custodē habuit āgelū z bonū: z sic⁹ eua: aliter eni/ sic dr Eccl. 33. b. nō ēet ꝓra malū bonū in opib⁹ deī: Cō stat eni/ q̄ habuerūt angelū malū se tēptāt z seducentē, vñ oportuit q̄ etiā āgelū bonū custodiētē haberūt. Et ad obiectū ꝓra ex dictis mgri i sententijs dōm: q̄ licz nō habuerūt i statu pmo infirmitatis defectū: tñ infirmitatē hēbāt defectibilitatē: poterāt eni peccare: z sic defectū, pnitatis ad malū sequitur: z ppt̄ hoc idigueruūt custodia angelica. Jd q̄ ō obijcit ꝓcedēdū ē. Ad id q̄ ō ulteri⁹ q̄rit: si xp̄s habeat angelū sm q̄ hō: videt mihi, pphanū esse/ dicere q̄ xp̄s habuit āgelū custodē: sz mīta milia angelorū habuit i misteriū. Ad obiectū ꝓra p hieron. dōm q̄ dictū xpi 2 Matth. 18. intelligit de pusillis: q̄z dignitas ē/ q̄ hīt angelū delegatū: xp̄s aūt pusill⁹ in gra z vtute nūq; fuit: nec scādalizari ad ea id potuit. Ad alid dōm: q̄ duplex ē ꝙfortatio custodiei: scz q̄ ē ex auctē officij custodietis: z ē ꝙfortatio ꝙgratulatiōis/ q̄ aliqs fortissime pugnanti z fortit ꝙra hostē stāti ꝙgratulat' oū ē in pugna. Et tal' fuit ꝙfortatio angeli Luc. 22. e. z b itelligit ex oib⁹ expositoribꝫ/ q̄ oēs sic exponūt: Apparuit ei ā gel⁹ dñi ꝙfortās eū: b ē/ ad modū ꝙfortātis se bñs: tūc enī fuit pugna inter xp̄m fortiozē/ z diabolū min⁹ fortē: de q̄ ō z Lu. 11. c. et Mat. 12. c. Si fortioz illo supuenerit/ irrabit domū fortis/ z alligabit fortē: z ota vasa ei⁹ distribuet i q̄bꝫ ꝙfidebat. Per vtutē enim passiōis/ xp̄s tūc alligauit diabolū: z fregit ifernū z aias possessas a diabolo: q̄ añ fuerūt vasa/ i q̄bꝫ ꝙfidebat diabol⁹/ inde redemit z eruit: z ō vt debilis in pugna ꝙfortatiōe nō idiguit/ sz ꝙgratulatiōe pugne q̄ ad tātā victoriā sm iabak. Ad aliud
D Ad 3m dōm: q̄ misteriū sm senō est op⁹ custodie/ sz opus seruiētis z subditi: custodia aūt refert ad curā supioris: Et ō dicit Beda: q̄ ministeriū fuit testimoniū diuine nature: cui sic subditi ministrāt āgeli: cōfortatio aūt testimoniū ē būane nature: ppt̄ b q̄ cōfortatio illa fuit ꝙgratulātis xp̄o i pugna: q2 pugna passiōis: non conuenit christo/ nisi sm humanā naturā q̄ passibil' fuit: z iste ē intellect⁹ vbo pz dede.
Ad 4m Ad aliō dōm: q̄ diabol⁹ nū q̄ secut⁹ fuit xp̄m nec vnq; potuit aliq̄d i eū: sz in suis plena ptāte psecut⁹ est eū vsq; ad crucē: ita q̄ b q̄ dico vsq;/ tenetur exclusiue: ita q̄ p crucē plenā ptātē psequēdi suos amisit quā añ habuerat: Per crucē em̄ ptāt⁹ est⁹ diminuta fuit: ita q̄ tantā ptātē tēptādi nō habuit vt pus habuerat: sicī tractatu de casu diaboli determiatū est. Tria q̄ obijciūt in ꝓrariū ꝓcedūt/ z ꝙcedēda sūt: Et etiā ꝙcedēdū est b: q̄ miozatio xpi ab angel⁹/ q̄ fuit i passibilitate nature būane/ nulla indurit i eo debilitatē vel, pnitatē ad casum: sz pfectionē oñdit charitatis quā habuit ad boiez. Ad
Ad 1. q̄stiō incidentē id q̄ ō ulteri⁹ q̄rit de antixpo dōm: q̄ angelū habebit custodē: erit eni creatura rōnal' piculū bñs ad casum: z ō sūme bonus deꝰ/ q̄ semp ꝓra malū ordinat bonū/ nō negabit ei angelū custodē z ꝑsidem
Ad pmū argumētū negatiuū Ad obiectū ꝓra p Dam. dōm: q̄ suscipiet oēm actum sathane in ꝓficiendo malo erectiōis sue cō
tra xp̄m quā intēdit: z ō angel⁹ custodiēs q̄tū ad reuocationē illi⁹ mali effectū in eo non habebit: ex b ei sequeret diabolū in se hīe habitārē p malicīā obstinatā: habebit tñ effectū in aliꝫ: z pcipue in b scz/ ne tot z totiens cadat: z quot z quotiēs caderz si angelū custodē nō haberet. Per idē soluit glo. Ad 2m. ad rec. iiij. z dan. xj. Cū em̄ dr: q̄ possidebit a diabolo in vtero mris: nō intelligit q̄ formet vl' creat a diabolo i vtero mris: sz potiꝰ q̄ p icētiua vitiozū male matris z malo pz alīo pz/ siue pedagogozū sibi a diabolo ꝓcurato pz ad magna facinoza dispo natur: ad q̄ impediēda nō babebit in eo effectū custodia āgelica: sz tñ nō erit sine effectu custodie q̄n tum ad ea de q̄bꝫ dictū est. Tria q̄ in cōtrariuz obijciūtur ꝓcedēda sūt. Et ex vltimo eoz pz: q̄ fal sa est opinio quozūdā antiquoz: q̄ dixerūt/ q̄ pmo in puericia habebit angelū custodē: sz ille cū pficiet in malicia derelinq̄t eū z recedet ab eo.

A Utr⁹ bō sp custodiat ab angelo vel nō.

Mēbz. V. Negatiue Argumē. I

Quinto queritur: vtrū homo semp custodiatur ab angelo vel nō. Et videt q̄ nō ber. i. 30. fmo. sup cāt. tractās illud ps. cxvij
Arg.1m In cōspectu angelo pz psallā tibi: dicit sic. Doleo p inde aliquos nostrū in sacris vigilijs grauj depri mi somno/ nec celi ciues reuereri: z in pūtia principū tanq̄ mortuos apparere: cū ipsi nr̄is interesse solemnijs delectent/ nostra alacritate pmoti. Et ibidē infra: Uereoz ne nr̄am desidiā q̄nq; abominātes/ cū indignatiōe recedāt: z vnusq̄sq; nostz se ro incipiat dicere cuz gemitu: Longe fecisti notos meos a me: posuerūt me abominatiōe sibi. Ps. lxxxvij. Si ḡ āgeli aliq̄n recedūt ab bis q̄s custodiunt: ḡ nō semp custodiūt. Adhuc Ex. vj. b. super Ar.2m illud: Auferā sepem ei⁹ z erit in direptionē: glosa dicit: sepem/ boc est/ auxilia angelozū. Et ibidem in eadem glosa tangit illud q̄ ē in euāgelio nazareozū: q̄ tpe passiōis dñi audite fūt voces angelo rum in aere: transeam⁹ ab bis sedib⁹. Ergo angeli reliq̄rūt eos tūc q̄s custodierāt añ: ñ ḡ semp custo diūt. Adhuc: Hie. lj. a. sup illud: Curauim⁹ baArg.3m. bylonē/ z nō est sanata: derelinquam⁹ eā: sic dicit glosa magna marginal'/ q̄ incipit: curauim⁹ babylonē zc. Sūt medici sub magno medico angeli dei volētes aīas nr̄as a vitijs curare: quos ipi repellimus/ dū ꝙsiljs eozū nō acq̄escim⁹: z illi videtes se pdere operā/ adinuicē dicūt: relinq̄m⁹ eā. Et subdit angelos dicere sic: Tradita ē nobis medicia a deo/ vt animā curem⁹ humanā: Adiutoria z medicamina adhibuim⁹. eōrum ar ē: nō vult observare q̄ dicim⁹: studiū nostz nō seq̄t effect⁹: abeam⁹ vnusq̄sq; in terrā suā. i. ad domesticū z priū negocium suū. Ex hoc seq̄t idē q̄ pus. Adhuc paArgu.4m. lo infra in eadē glosa: Caue ne q̄n relinq̄t te medicus vl' angel⁹ dei: caue ne absc essio medici dānatoria sit/ vt irremediabil' nolētis cura. Adhuc infra
Arg.5m Sepe pudēs medic⁹ accedit ad lāguētē: et quātūcūars patit/ industria medicine nō cessat a curatiōe Sz si egritudo tāta sit vt repugnet curationi: aut eger p impatiētiā doloris ꝙfacat illi q̄ iubet: relinquit eū desperās medic⁹: ne inf man⁹ ei⁹ moriens i pse medic⁹ mortis re⁹ cē videat: Ne ḡ inf sanctoz pz angelozū man⁹ moriamur: relinquūt nos desperātes z dicētes: nō ē mala gma imponere/ neq; oleū/ neq; alligaturā. Ex b accipit idē q̄ pus: scz q̄ non semp custodiūt: sed q̄nq; derelinquūt custodiros:

In ꝑtrariū arg.primū

In ꝓtrariū buj⁹ ē qđ dic̄ bern̄.36.ſm̄oe ſup can̄.ſic: angel⁹ ē q̄ i oī loco ſic̄ ſedul⁹ q̄dā pediſſequ⁹ aie nō ceſſat ſollicitare eā/ꝛ aſſiduis ſuggeſtiōib⁹ monere dicēs:ps.36. Delectare i dño:ꝛ dabit tibi petitiones cordis tui:ꝛ illō ps.26. Expecta dñm/ꝛ viriliter age:ꝛ ꝓfortabit cor tuū ꝛ ſuſtine do. Ad deū ät dic̄ ps. 41. Sic̄ deſiderat ceruꝰ ad fōtes aq̄rū ita deſiderat aīa mea ad te deꝰ:ſ ē aīa mihi cōmiſſa i cuſtodiā. Adhuc ibidē bern̄.diſcurrit āgelꝰ inf̄ dilectū ꝛ dilectam:vora offerēs/referēs donat excitat iſtā placat illū:interdū q̄m/licꝫ raro/repūtat eas pariē ſibi:ſiue bic iſtā rapiēs ad dilectū:ſiue huc illū adducēs ad dilectā. Adhuc: de nemie deſpandū ē i via:vt dic̄ Aug⁹:ſm̄ i via ſumꝰ dū viuimꝰ:ꝑ dū viuimus nō ē ſbtrahēda medicīa medici:ſm̄ āgelꝰ ē medicꝰ/ꝛ cuſtodia medicīa:ꝑ a illo dū viuit ſbtrahit cuſtodia. Sm̄ tūc hm̄ locū q̄ſtio bti dionꝫ.i cel.hie. ix.ca.vꝛꝓ.l. de negligētia culpādi ſint angeli/ſi aliq̄n derelinq̄ūt cuſtodiēdos:cū ꝓpoſiti ſint rectores hoīb⁹. Et videt q̄ ſic:qꝛ ſup illō Wichee.6.a. Surge ꝛ ꝓtende iudicio aduerſ⁹ mōtes/dicit glo. Mōtes ſūt adminiſtratorēs ſpūs q̄b⁹ cōmiſſa ē ꝓcuratio hūana ꝓꝛ reꝓ: Aduerſ⁹ hos iubet ꝓtendere iudicio:vt ſi illi mōtes vl̄ colles iuēti fuerīt ꝓcuraſſe nō bñ pl̄m:videat vt vl̄ culpa dei ſit/q̄ nō idoneos ꝓpoſuit:vel i ꝓꝓꝛ āgelo ꝓꝛ/ſi nō egerint q̄ ad officiū eoꝝ ꝓtinebāt:vl̄ pl̄i/q̄ bonis plat ſ obedire ꝓtpſe rit: Et cū nec i deo/nec i āgel cl̄a poſſit iuenirī reſtat q̄ i ꝑſ̄o iueniat:ḡ ex hac glo. videt q̄ſtū ad primā ptē:q̄ āgeli arguāt negligētia:ꝛ q̄ſtū ad vltimā ptē videt/q̄ i ſolo boie iueniat negligētia. Adhuc dionꝫ.i ce.hier̄.ca.ix.vbi p̄inducta mouet q̄nē ſic ꝓcludit:nō angeloꝝ rectos p̄ncipat⁹ accuſari ꝓtin git de gētiū ad nō exiſtētia:ſ ē ad deos falſos auerſiōe:qꝛ gētes ꝓpꝛ⁹ illeciōib⁹ ad idola trunt. Adhuc Nu.25.a.ſup illō: Tolle cūctos p̄ncipes/ꝛ ſuſpende ℈ ſolē: dic̄ glo. Si p̄ncepsi. āgelꝰ cōmonuit ꝛ locutꝰ i corde meo fuerit i q̄ mea ℈ſciaꝫ reuocat a pctis:ꝛ ego ſpreꝫ eꝝ monitſ/ꝛ ꝓſcie reticulo i pctō pmāſi:duplicabit mihi pena:ꝛ p ꝓꝛeptu monitoꝝ ꝛ cōmiſſiōe facinoꝛis. Solo: dōm q̄ āgelꝰ nūq̄ recedit a cuſtodito:nec vn q̄ derelict hoiez dū viuit:ita vt nullū effectū cuſtodie faciat circa ip̄m:ꝺ aliq̄n tū derelinq̄re q̄tū ad illū effectū q̄ ē ꝙuerſio a pctō:qꝛ illū videt q̄ ꝓficere nō pōt ℈dicēte illo q̄ cuſtodiet. Et i b̄ ſenſu loq̄t bern̄.ꝛ glo.ſup Dieſ.J I a. Sm̄ tūc facit qđ pōt admin⁹ retinēdo ne totiēs cadat q̄tiēs caderet ſi cuſtodē nō haberet:ꝛ ne ita i p̄fundū cadat. Tūc q̄tū ad illū effectū ꝺ derelinq̄re ꝛ nō ſimp̄l⁹. Et p̄ ꝓtꝫ ſolo ad oēs auctres ꝓ pa/ ra negatiua re iductas. Ea ät q̄ adducūt in ℈ſciū ꝓcedēda ſ q̄tū ad illū effectū cuſtodie/q̄ eſt retinere ne totiēs cadat q̄tiēs caderet ſi cuſtodē haberet. Ad id qđ vlteri⁹ q̄rit:ſi āgelꝰ culpeꝝ ex negligētia:dōm q̄ ñ qꝛ nūq̄ negligēs iuenit:ſp ei facit qđ in ſe ē. vñ ſi ē medicꝰ nō arguit q̄ nihil omittit de ꝙtigētib⁹ ꝛ ſi ñ releuet egerita nec āgelꝰ culpat/etiā ſi nō a pctō reuocet cuſtodit⁹:qꝛ nihil omittit de ꝙtingentib⁹.

Ad arg⁹ Ad gloſa q̄ ē michee 6.dōm: q̄ nō loq̄t ꝺ iudicio q̄ iudicat vl̄ arguat āgelꝰ:ſz loq̄t de iudicio q̄ ſuiꝰ dānat cuſtodit⁹ q̄ tal cuſtodi ſi monita ꝓtēpſit. Et b̄ ꝓꝛ exfine eiuſdē gloſe:ꝛ ex gloſa q̄ adducta ē ꝺ ca. xxv.nūero ꝓꝛ. Et iſte ē etiā ꝓcellect⁹ ꝙbo ꝓ dionyſij.

A Mēbrū.VI

Vtrū aliq̄d gaudiū vel triſticie accreſcat angelis ex cuſtodia.

Exto q̄rit vtrū aliq̄d accreſcat āgel⁹ ex cuſtodia: Et videt q̄ ſic: videl⁹ ei q̄ accreſcat eiſ gaudiū ꝛ triſticia ex cuſtodia. dī ei lu.15 b. Dico vob gaudiū ē angel⁹ dei ſup vno pctōre penitētiā agēte. Cōſtat ät q̄ ex pfectu eoꝝ q̄s cuſtodiūt gaudēt:q̄ oppoſitū de defectib⁹ eoꝝ triſtant: gaudiū ei ꝛ triſticia i paſſiōib⁹ oppoſita ſūt/ſ̄ ſic nata fieri circa idē. Adhuc: Ef.xxxiij.b. Angeli pacis amare flebūt:ḡ āgel⁹ accidit triſticia:p oppoſitū ḡ ꝛ gaudiū. Cōtra: Ber.i.v. ad eu gſ. Miſia ꝛ felicitas i eodē ee nō pñt ſimꝰ:ꝓſtat ät/q̄ āgeli bti ſint felices:triſticia ät ad miſiā ptinet:ḡ triſticia nō accidit āgel⁹ beat⁹. Juxta b̄ q̄rit de āgelo q̄ cuſtodit pſcitū ad dānationē ek̄nā:vꝛꝓ vellet eū dānari: vel ſaluari. Videt q̄ vult eū ſaluari:qꝛ ad b̄opam i/ pēdit vt ſaluet:ꝛ ꝓſtat q̄ opam pderet non vult: ḡ vult vt ſaluet Cōtra Scit eū ee pſcitū:ḡ ſcit q̄ deus vult eū ee dānādū:ſi ḡ ip̄e āgel⁹ vult eū ee ſaluādū/tūc nō ꝓformat volūtatē ſuā volūtati dīne:ꝛ b ē incōueniēs Ulteriꝰ q̄rit:ſi ex cuſtodia accreſcit eis aliq̄d i merito vl̄ demerito Et videt q̄ ſic. Nu me.18.glo. Eſicꝫ ſup 21.q. dic̄ ſic: Angeli trahūt i iudiciū:vꝛꝓ ex eoꝝ negligētia vl̄ ignauia tot lapſi ſint/vl̄ ñ. Si ḡ ex negligētia vl̄ ignauia hñt demeritū:ex circūſpectōe ꝛ diligētia hēbūt meritū:ergo ex cuſtodia accreſcit eis meritū ꝛ demeritū. Ad huc Nu.25.a.ſup illō /initiatꝰ ē iſrl̄ beelphegoꝛ:dicit glo.q̄ āgeli ꝑ bñfact⁹ laudant:ꝛ ꝑ delict⁹ cl̄a tur. Exb̄ ſequit idē qđ ꝑius. Adhuc Eſicꝫ ſr leuiti.19.tract⁹ illō apl̄i.1.coꝝ.6. Neſcit⁹ qñ ꝛ āgelos iudicabim⁹/dicit ſic: Erit inf̄ boies et āgelos iudiciū:ꝛ fortē iudicabūt āgeli cū paulo/ꝛ ꝓferēt laboꝛib⁹ ꝛ fructib⁹ eiꝰ.ꝛ paul⁹ fortē iuenient aliq̄b⁹ āgel⁹ fortioꝛ:ḡ videt q̄ ſic̄ paul⁹/ita ꝛ āgelꝰ ꝓficit i merito. Cōtra: Pꝰ pmiū nō ē meritū/nec ſtatus merēdi:angel⁹ ät ē i btitudie q̄ pmiū ēt ḡſtatū merēdi vl̄ demerēdi nō hꝫ. Ulteriꝰ q̄rit ſi vn⁹ āgel⁹ bon⁹ cuſtodiet gētē vnā vl̄ hoiez vnū:ppt cuſtodiā ℈dicit alij āgelo bono aliū cuſtodiēti. Et videt q̄ nō: dic̄ ei gre.q̄ ſb ℈o ꝓformes hñt volūtates āgeli:ḡ vn⁹ ñ ℈dicit alt̄i. Cōtra dañ.x.c. Principes ꝓſa rū rſtitit mihi.xx. ꝛ vno die⁹. Et dic̄ gre.q̄ p̄ncepſ ꝓſa ꝓꝛ fuit bon⁹ āgel⁹ ꝓpoſit⁹ gēti illi:ꝛba ät iſta dixit michael ad dañ.q̄ ēt fuit bō⁹ āgel⁹:ḡ i cuſtodia vn⁹ bon⁹ ℈dicē alij bono. Adhuc ibidē. Nūc fuerar vt plier aduerſ⁹ p̄ncipē ꝓſa ꝓ ℈dicētē tuis ꝓib⁹ ꝛ mee legatōi:ḡ videt q̄ ex cuſtodia i āgel ē ℈dictio ꝛ plīū. Solo:ꝺꝺꝛ ad ꝓmo q̄ſitū/q̄ āgel bōis ñ accidit gaudiū ꝛ triſticia ſ̄z q̄ ſp ſūt i gñe paſſionū: ſ eiꝫ ꝓfirmati in btitudie ꝛ ſpūal ꝛ ītellectual nat⁹: que paſſiōib⁹ ſubiacere nō pōt. Ad id qđ vlteriꝰ ꝛ triſticia ꝛ leticia ꝛ huiuſmodi paſſiōes ſemp ſint in genere paſſionum:ter ſint generatiōes ſiue actiones in ſenſibilem animam:ſm q̄ ariſtot.etiā in p̄dica.paſſionē vl̄ paſſibilē q̄litatē diuidit i inferētē ꝛ illatā:ꝛ in vij.phi.dicit ſm hāc ſolā q̄litatis ſpēs eſſe alteratiōes:tū in hoc platoni nō cōſenſit ariſto. ꝛ alij pipatetici:ſz dixerūt gaudiū verū ee ꝛ delectationē verā in opatōe ꝓpꝛij ꝛ cōnatural habitus nō impedita. Et hoc apparet in.x.etb.exp̄ſe:vbi hoc dicit ariſto.ꝛ pbat. Et ibidē dicit Michael epheſius:q̄ diffuſio vniuſcuiuſq̄ nature ꝛ refloritio in opatōe ꝓpꝛij ꝛ cōnatural bītus verū gaudium eſt/ꝛ vera delectatio ꝛ iocūditas: Et iō etiā

Arg.primū

Ar.2m

Arg.3m

B Qō icidēs. Arg.primū

Ar.2m

Ar.3m

L Solo mēbri quinti

Ad argumē ta negatiua Ad argumēta ℈trariū Ad q̄ſtionē incidentem

A Mēbrū.VI

Arg.primū

Ar.2m,

In ℈trariū arg.pmm

Ar.2m,

B Solo mem bri.VI.

Ad arg.m

phs dicit in.vij.etb.q̄ cuiꝰ natura ſimpler ē/ vna ſimplici ſemp gaudet opatōe:ſicut deꝰ ꝛ angelus Dōm ḡ:q̄ gaudiū angeloꝝ dicit diffuſio nature angelice in opatōe/q̄ ſibi ꝓꝛia eſt ſm theophaniā ꝛ illuinatōes deſcēdētē a deo in ip̄m:ꝛ ideo dicūt gaudere in cōuerſiōe pctōꝝ ꝛ pfectib⁹ bonoꝝ:qꝛ hoc ꝑ illuinatōes deſcēdit in eos. Sz tūc nō ſeq̄t: ſi accidit eis tale gaudiū/q̄ accidat eis triſticia:eo q̄ oppoſita ſūt nata fieri circa idē:qꝛ ſicut dic̄ariſto.in.vij.etb. tale gaudiū ꝛ talis delectatō nō hñt cōtrariū:q̄uis gaudiū ꝛ delectatō ſ̄ gñe paſſionū exiſtētia triſticia habeāt cōtrariā. Ad aliō dōm q̄ illa ꝛba Eſa.litteral ꝛ exponūt ꝺ nūcijs ezechie miſſis ad rabſacen ꝛ ad alios duces regis aſſyrioꝝ:q̄ cū pacē quā querebāt/nō inuenerūt in ipſis amare flebāt. Allegorice aūt exponūt de bonis p̄latis/q̄ quottidie flēt ꝑ exceſſib⁹ ſubditoꝝ. Anagogice aūt exponūt de angelis:ꝛ tūc nō p̄nt intelligi de triſticia ꝛ gaudio i paſſiōib⁹:ſz qꝛ in coꝛpali viſiōe vl̄ imaginaria ad modū gaudentiū vel ad modū flētū ſe habebāt:ſicut narrat Hiero.in vitis patrū de quodā angelo:q̄ quendā monachū pctō cōſentiētē ſeq̄bat cōplosis manib⁹ ꝛ flēs:ꝛ poſtea cū cōuerſus eſſet a pctō monachus ambab⁹ manibus excepit eum angelus ridens et gaudens.

Ad id qđ obj̄cit in contrariū obj̄citur procedit. Ad id qđ iuxta hoc vlteriꝰ q̄rit/dōm:q̄ angelus p̄ſcitū cuſtodiēs vult eū ſaluari:qꝛ hoc deꝰ vult eū velle:ꝛ in hoc cōfoꝛmat volūtatē ſuā voluntati dīne:ꝛ ideo etiā cuſtodiā nō ſubtrahit. Et licꝫ ſciat eū eſſe dānandū:ꝑ cuſtodiā tū facit/q̄ minoꝝ ē eiꝰ dānatio:quo minꝰ peccat q̄ſ ſi nō cuſtodiret:finalē etiā volūtatē eiꝰ ſciēs ad dānationē eiꝰ/confoꝛmat volūtatē ſuā volūtati diuine: Nō em̄ ſunt op poſita iſta:aliquē velle ſaluari ꝓter curā cōmiſſā: ꝛ eundē velle dānari ꝓter finalē ſententiā diuinā/ ꝛ ꝓter finalē impenitentiā. Ad id qđ vlteriꝰ querit:vtrū eis accreſcat meritū vel demeritū/dōm q̄ duplex eſt meritū:ſcz ſbſtātiale ꝛ accītale. Sbſtātiale conſiſtit in viſiōe dei/ꝛ fruitōe q̄tū ad ſtatū btitudinis:in quātitate aūt charitatis q̄tū ad virtutē merēdi. Et hoc in angelis bonis cōfirmatis nō creſcit nec decreſcit. Eſt etiā pmiū accītale ꝛ meritū ſimil⁹:ꝛ hoc q̄tū ad ꝓmiū/ eſt gaudere de mltis bonis q̄ fecit alijs: vl̄ de briudie mltoꝝ quos cōuertit ꝛ cuſtodiuit. Et hoc meritū cōtinue creſcit ꝛ decreſcit in q̄buſdā. Quo em̄ plura bona fecit q̄s pluers cuſtodiēdo/eo in plurib⁹ gaudebit ꝛ angelus ꝛ hō:ꝛ quo pauciora fecit/eo etiā pauciozib⁹ gaudebit. Et hoc mō nō eſt in cōueniēs dicere:q̄ creſcat in eis meritū ex cuſtodia:ꝛ ſimil ꝛ acciderale pmiū hoc mō creſcit. Sed tūc nō eſt dōm q̄ ex negligētia decreſcit:qꝛ angelus bon⁹ nunq̄ negligēs eſt:q̄n faciat qđ in ſe eſt. Ad id qđ obj̄cit pmo in contrariū de eſitio ſup 21.q. dē dōm q̄ loquit ibi de iudicio cōparōis:quo ſcz iudicat hō cuſtoditus ab angelo:ꝛ iuſtus condēnat q̄n inuenit q̄ ex incuria vl̄ negligētia angeli nō peccauerit/ſed ex electione volūtatis p̄oꝛie:ꝛ nō loquit de iudicio quo iudicet angelus. Ad aliud dōm q̄ angeli p̄o bñficijs laudādi ſūt boni:ſed ijdē nō p̄nt culpari de maleficijs:qꝛ nulla ſūt. Sz hoc qđ addit:q̄ ꝑ maleficijs culpāt:intelligit de malis angelis qui ꝓuaſerūt pp̄lo q̄ beelphegoꝛ/hoc eſt idolo tentiginis initiaret. Ad aliud dōm:q̄ ſicut cōcordit dic̄ aug⁹ grg⁹.ꝛ origet:termini populoꝝ in btitudie ſtatuti ſūt ſm nūeros angeloꝝ vt dicit deut.32. Vñ quidā ſancti aſſumūt in altiori hierarchia:quidā in media:qdā in infima. Et hoc mō paulus qbuſdā angelis inuenit altioꝝ:ꝺs trāſcēdit in p̄mio: Et ſil⁹ eſt in alijs ſanctis. Sed ſicut dicit Hiero:in ſm̄oe: Logitis meo paula ꝛ euſtochiū: De ſola matre dñi credēdū eſt/q̄ exaltata ſit ſup oēs coꝛos angelorū ad celeſtia regna. Cui⁹ cām reddit anſ.in li. de cōceptu virginali ſic dicēs: Decebat vt virgo illa qua deus pater vnigenito ſuo:quē de coꝛde ſuo genitū tā q̄ ſeipm diligebat/matrē ꝓparauerat:qꝛ ḡ puritate vite ꝛ meriti oēs puritates exceſſit angelorū:auſtū fuit vt dignitate btitudis exaltaret ſup oēs coꝛos angelorū. Ad id qđ cōtra obj̄cit dōm q̄ intelligit de ꝓmio ſubſtātiali ꝛ nō accītali. Ad id qđ vlteriꝰ querit: dōm q̄ nec cōtradictio nec plīū eſt inter angelos ex cuſtodia. Nō em̄ cōtradicit iſta: ppl'm eſſe liberandū ꝓter p̄ces danielis ꝛ aliorū ꝓphararū:ꝛ ppl'm nō eſſe liberādū ex eo/ q̄ nō adhuc ſufficiēter ſit purgatus ꝓter captiuitatē:qđ allegabat p̄ncepſ plarū cōtra michaelē. Nec pōt dici plīū:cū talia referāt ad ſūmā volūtatem dei: Et expectatō ſententie eiꝰ cōcoꝛdia eſt que fit in angelis: Et hoc eſt qđ dicit Job.25. Qui facit cōcoꝛdiā i ſublimib⁹ p̄ncipib⁹. Et hoc patet ꝑ ꝛba greg. ibidē ſic dicētis: Sublimes ſpūs gētib⁹ p̄ncipantes nequaq̄ꝫ p̄iuſta agētib⁹ decertāt:ſz eoꝝ facta iuſte iudicates examinat. Cūq; vnuſ cuiuſq; gētis culpa vl̄ iuſticia ad ſupne curie cōſilū deducit eiuſdē gentis ꝓpoſitus vel obtinuiſſe vel nō obtinuiſſe p̄hibet:quoꝝ tū oīm concoꝛdia eſt ſui ſup ſe opificis volūtas ſūma: quā dum ſup ſe aſpiciunt: qđ obtinere nequeūt/nūq̄ volūt. Eoſdē quoq; angelicos ſpūs decertare contra poteſtates aereas nō ignoramꝰ. Recte ergo dicit:q̄ angeli contra ſe veniūt qñ ſubiectaꝝ ſibi gētiū merita cōtradicūt.

Ad argumentum in contrariū. D Ad.III. q̄ſtionē incidentem

Ad.I. q̄ſtionē incidētē E

Ad.II. q̄ſtionē incidētē

Tractatus.X. De hierarchijs

Onſequēter queren

c dū ē de his q̄ tāgit mg̃r.ij.ſen.diſti.ix. ca.poſt p̄dicta ſupeſt cognoſcere: Ubi dicit q̄ in oꝛdinib⁹ angeloꝝ inueniunt̄ tria eterna:ꝛ in ſingul tres oꝛdies vt trinitatis ſimilitudo inſinuet in eis ip̄ſa: Tria em̄ terna ſūt tres hierarchie. Hā cui⁹ querēda ſūt de hierarchia ſer. Quoꝝ p̄mū eſt qđ ſit hierarchia: Scdm q̄ ſit diuiſio hierarchie. Tertiū ꝺ oꝛdib⁹ hierarchia rū. Quartū de theophania ꝛ actib⁹ hierarchicis q̄ ſūt illuſtare purgare/ꝛ ꝓficere. Quintū de cōuerſiōe ꝛ ſinagoga āgeloꝝ. Sextū vꝛꝓ oꝛdies manebūt p⁹ diē iudicij vl̄ nō. Quo ad primū q̄runt tria: iurta triplicē definitionē hierarchie.

Huiꝰ tractat⁹ q̄ſtiones ſunt ſex

Huiꝰ q̄ſtionis tria ſūt mēbra

Querit q̄d ſit hierarchia. Cō.XXXVII.

Dprimū procedit ſic

a Dicit dio.in li.ce.hie.ca.iij.ſic: Eſt quidē hierarchia ſm me/oꝛdo diuinꝰ ꝛ ſcia ꝛ actio deiforme q̄tū poſſibile eſt ſimilās:ꝛ ad inditas ei diuinitus illuinatiōes ꝓportionaliter in dei ſimilitudinē aſcendēs. In eodē cap'o infra ponit aliā definitiōez iſtā.ſ.hierarchia q̄ dicit/ſacram quandā vniuerſal'r declarat diſpoſitōez imaginē diuine ſpecioſitatis in oꝛdib⁹ ꝛ ſanctis hierarchi-

Hierarchie definitō prima

Scda

cis ꝓpʒe illuīatōis sacrificatē mysteria: z ad ꝓpriū
Tertia ꝓncipiū vt licet assimilatā. Antiq̄ tñ mgri dederūt tertiā istā scz. Hierarchia ē sacraꝝ zroabiliū ꝑsonaꝝ ordiata ꝓās in ſbdiſ ꝓriū ſtinēs dñatū.

A De prima definitione hierarchie.

Mēbꝝ.1. Arg.1m Ontra primā istarū definitionū obiicit sic c Ordo hierarchie est ps: z ps non ponit in definitōe totiꝰ: ḡ male dicit: hierarchia est
Arg.2m ordo. Adhuc: Cū dicit hierarchia est ordo diuinus: aut intelligit de ordine qui in deo est: aut de ordine qui est a deo. Si ꝓmo: nō pōt esse/ vt dicit aug⁹ nisi ordo nature: quo alter scz sit ex altero nō quo alter ꝓior altero: z ſm hoc vn⁹ angelus eēt ex alio/ z vna hierarchia ex alia: qđ hereſis ē. Si ſcđo mō: tūc intelligit ex ordine quo vniuersitas ordinata est: z hoc nō est verū: qz sic deus oia creauit ſlm̄ specie/ z ordiet: z sic in oibꝰ rebꝰ esset hier-
Arg.3m archia: qđ falſū ē. Si forte dicat q̄ ordo dicit ibi ratio ordinis: tunc videt esse impfectus Dio. quia ois ordo determinat ſm ꝓius z posteriue: z nō
Arg.4m determinat ſm quā rationē ꝓrior z posterioris ordinata sit hierarchia. Adhuc: Cū dicit: q̄ hierarchia est ordo diuinꝰ z scia z actio/ vnūquodq; istoꝝ ꝑdicat in recto de hierarchia: ḡ ordo est scia z ordo est actio: qđ falſū est: ordo em̄ vt forma z ratio ponit circa sciaz z actionē: z in tali bitudie construit rectus cū recto mediāte verbo substātiuo/ sz rect⁹ cū obliquo: vt dicat hierarchia ē ordo scia z actionis: qz alr nō notaret transitio z diuersitas inter
Arg.5m cās z causatū. Ulteriꝰ obiicit de hoc q̄ dic/ scia Unus solus est ordo cherubin a plenitudine scie denoīnatꝰ: z nō est idē definitiuū cōis z ꝓriꝰ: cū ḡ scia ꝓriū sit vniꝰ ordinis/ nō debuit poni in defi-
Arg.6m nitōe cōmuni. Adhuc: Cū dicit scia: aut intelligit de scia que est de scibili creato: aut de scia que est de scibili increato. Si ꝓmo mō: cū illa ptineat ad cognitōez naturalē angelorū/ que ſm augusti. vespertina ē cognitio: videt q̄ ſm cognitōez vespertinā distinguerēt hierarchie z ordines: qđ falſū est Si ſcđo mō: cōtra ſm scibile increatū omnes imediate ordinār ad deū: hierarchia aut dicit ordinē
Arg.7m supiorꝭ z inferiorꝭ. Adhuc hierarchia ḡtū est de vi noīs z cōpositōe nō dicit nisi sacrū ꝓncipatū de pfectōe aut ꝓncipatus nō est scia sz potestas et actio: ḡ in definitōe hierarchie male ponit sciētia.
Arg.8m Ulteriꝰ querit de hoc q̄ dicit actio: Cū em̄ status patrie magis sit determinatꝰ q̄ti cōtēplatōis ḡ actiōis: z hierarchia celestis sit ſm statū patrie:
Arg.9m videt q̄ nō cōueniēter ponit actio in definitōe hierarchie. Adhuc: Quecūq; in hierarchijs vltia ē/ illa nihil agit: sz agit ab alijs supioribꝰ in gñali
Arg.10m ḡ in definitōe hierarchie male ponit actio. Ulteriꝰ querit de hoc qđ dī: deiforme ḡtū possibile est similās: deiforme em̄ aut dicit creatū q̄d aut increatū. Si creatū: nō pōt esse ratū glie q̄. Si increatū: tūc nō ē deiforme
Arg.11m sz ipe deꝰ: z sic omni mō dī incōueniēter deiforme.

Adducanſ. z boe. dicūt q̄ ſilitudo ē ex vno qđ est in pluribꝰ. Est em̄ ſilitudo rerū drīctiū eadē q̄lita s: sz nihil vnū re est in deo z in angelis: ḡ nihil
Arg.12m est ibi qđ est deiforme ḡtū est possibile ſilans: z sic male ponit in definitōe hierarchie. Adhuc dio. in eodē ca. Interꝑtatō hierarchie ē ḡtū est possibile ſilitudo ad deū z vnitas: q̄raꝝ ḡ quō ſit ſilitudo z quō vnitas. Et si forte dicat q̄ est vnitas in consensiōe volūtatū sicut dicit aplus. I. ad cor. 6. d. Qui adheret deo vnꝰ spūs est: hoc videt parū esse qz etiā hic in via ml'ti ꝑ charitatē sic deo vniunt.

Adhuc: Hila. in li. de eēntia patris z filij dicit B Arg.13m
sic: Uolūtatis tm̄ inter patrē filiū hereticī mētientes vnitatē/ vnitatis nostre ad deū vrebāt exēplo tanꝗ patris ad filiū/ z filij ad patrē obsequij tm̄ ac volūtatꝭ ac religiōis sit vnio: z nulla ꝑ sacramē tū carnis z sanguis naturalis nobis ꝓprietas cō muniōis indulgeat: cū z ꝓter honorē nobis datū dei filij/ z ꝓmanētē in nobis carnalr filiū: et in nobis corꝑalr z inſepabilr vnitis: mysteriū vere ac naturalr vnitatis sit ꝑdicādū. Ergo ꝓter sūptionē eucharistie naturalr ē in nobis xps: z sum⁹ naturalr secū vnū: sicut ipe dicit Joh. 6. c. Qui mādducat carnē meā z bibit sanguinē meū in me manet z ego in eo. Et ex hac aut cōitate ulteri⁹ videt: q̄ sicut xps est vnū cū patre: ita nos in xpi sacramento efficiamur vnū: sicut dī Joh. 17. d. vbi xps dicit ad patrē de aplis: vt sint vnū sicut z nos vnū sum⁹/ ty in me z ego in eis: vt sint in vnū cōsumati. Si ḡ talis vnitas est inter angelos z deū oportet q̄ aliq̄ essentiale dei sit in angelis qđ vniat eos: sicut in nobis sacramētū est vnū in quo xpus essentialr est in nobis z nos in ipo. I. ad cor. 10. d. Ml'ti vn⁹ panis sum⁹ in xpo/ q̄rquot vno pane z vno calice ꝓticipam⁹: nihil aut taliū est in angel' ḡ videt q̄ hierarchia eoꝝ male definit ꝑ talē vnitatē. Ulterius q̄rit de vltima ꝓte qua dicit: et Arg.14m
ad inditas ei diuinit⁹ illuīatōes ꝓportionalr in dei similitudinē ascēdēs: ascēsus em̄ ille nō est ſm locū sz ſm quālitatē et dignitatē gloriet: ſm hoc ḡ videt/ q̄ q̄libet hierarchia pōt eraltari cōtinue: z sic media pōt venire ad ꝓmā/ z vltima ad mediā z ꝓmā: qđ inconueniēs est. Adhuc q̄rit cū dī ꝓpor Arg.15m
tionaliꝰ: ad qđ attēdat ꝓportio: aut em̄ attendit ad naturā: aut ad conatū: aut ad meritū. Nō ad naturā: qz sic q̄ esset ſbtilioris eēntie z pspicatōris intelligētie/ z liberioris arbitrij: eēt de sūma hierarchia: z sic lucifer q̄ talē habuit naturā fuisset sūma hierarchia: qđ est cōtra dam̄. z greg⁹. nyssenū: qui dicūt q̄ fuit vnꝰ de his q̄ terrestri ordini ꝓerant Si ad conatū notat ꝓportio: cū vnꝰ de media vel infima hierarchia cōtinue crescat in tali conatu: z ponat hoc posse fieri: ille de infima vl' media hierarchia erit de supioribꝰ: qđ falſū ē. Si aut notat ad meritū: idē seq̄t: qz cū nō habeāt meritū nisi custodie posset mltiplicari meritū i inferiori plusq̄ i supioꝝ: z sic ascēderet ad supioꝝa: qđ falſū est: q: gradus hierarchiarū imobiles sunt. Adhuc obiicit Arg.16m
cōtra totā definitōez ſiml': nō em̄ videt eē hierarchia ordo diuinꝰ scia z actio/ sz potiꝰ videt eē similitudo ad deū z vnitas sciēs z agēs in modū dei: dicit em̄ sic dio. in ce. hie. ca. iij. Interꝑtatio hierarchie ē ḡtū possibile ē sīlitudo ad deū z vnitas ipm̄ habens omnis scientie z actōis ducem et ad sūmū diuinissimū decorē vniuersalr q̄dē definitiōe ḡtū vero possibile reformat/ et suos laudatores: agalmata diuīa ꝑficit specula/ clarissima z mūda/ receptiua ꝓncipalis lumis. Adhuc mgr hugo Arg.17m
de sancto vict. in cōmē. dicit sic: In eo q̄ illuīanť angeli fiūt gratie participes: in eo vero q̄ illuīāt efficiunť ptātis cōsortes. Et constat ex his modis: hierarchia quam ꝑficit gratia ex officio z virtute ei

ministerio: sed in definitōe ponit ducta nulla fit mētio potestatis in hoc q̄ illuīnat: nec mētio gratie/ nec virtutis/ nec ministerij: ḡ videt penitus eē imperfecta. Adhuc: Dio. in cele. hie. ca. iij. dicit sic Arg.18m
hierarchia quidē in dite claritatis ē repleta: eāq; iterū copiose in ea que sequūť est declarās ſm diuinas leges. Ergo videt/ q̄ ꝑ refusionē claritatis in inferioꝝa esset hierarchia definienda: z hoc nō fit: ḡ definitio ē ipfecta. Solo: Añz dispute⁹ L
de scōa z tertia definitōnib⁹ soluam⁹ q̄ obiecta sūt Solo mēbꝝ. 1
cōtra istā: ne plixitas obiectōnū generet cōfusionē. Sciendū ḡ: q̄ ista ꝓma definitō dať ꝑ essentialia hierarchie. Est em̄ hierarchia totū potestatiuū totū aūt potestatiuū in suis ꝓtibus sic se hz/ q̄ prima ps potestative claudit in sequēti sive media/ z media in vltima/ sicut in. ij. de aīa dicit aristo. q̄ vegetatiuū ē in sensitiuo: z vegetatiuū z sensitiuū in intellectuali: sicut trigonū est in tetragono. Et ideo etiā dicūt Dio. z Boe. q̄ quicqd pōt potētia inferioꝝ/ pōt potētia supioꝝ excellenter z eminēter sed nō cōuertit. Et ita est in istis/ cū dicit hierarchia est sciētia z actio: ordo em̄ dicit hierarchiā ſm quoddā sive potestatis: scia aūt dicit eā determinādo eā in qua est ordo sive potestas ordis: actio aūt Ad argūta Ad ꝓmū z ſcđm
dicit eandē potestatē ſm cōplemētū. Ad ꝓmū ḡ dom̄ q̄ ordo dicit duob⁹ modis: scz ratio ordis sive forma: z res ordinate/ ſm q̄ ordo dicit res ordinatas. Sic dicit mgr in. ij. sentē. distī. ix. ca. post ꝑdicta: q̄ ordo est multitudo celestiū spirituū/ qui inter se in aliquo dono gratie similanť: sicut et in munere naturaliū donoꝝ cōueniūt. Et ꝑ hūc modū nō ponit ordo in definitōe hierarchie sz ſm q̄ ē ratio vl' forma ordinis in ꝑsonis ordinatis. Et ad hoc intelligendū sciendū q̄ hierarchia ſm essentiā cōsistit in duob⁹ cōsequenter ordinatis: sicut dicit bugo de sancto victore in cōmēto scz in participatōe gratie illuīatōis: z in effusiōe ipi⁹ sup inferioꝝa. Ad participationē aūt illuīnatōis tria exigūť: scz cōuersio ad ꝓncipiū illuīnatōis. Et hanc cōuersionē dicit ordo: nisi em̄ ordinet ad ꝓncipiū illuīnatōis/ non accipit illuīnationē. Scōm est receptio lumis. Et hoc dicit sciētia: scia em̄ nō est nisi receptū lumē ab illuīnatore. Tertiū ē effusio lumis in inferiores. Et hoc dicit actio: sicut em̄ scia acta est in ipo ꝑ illuīnatorē ꝓmū: ita agit eā in inferiori ꝑ infusiōes illuīnatōis: z in hoc cōsistit pfectio hierarchie sive actus hierarchie. Et q̄ ita sit/ accipiť ex vbis dio. ca. iiij. in ce. hie. dicē em̄. Unicuiq; ordinū hierarchicaꝝ pfecti iestoꝝ: hoc ē ſm ꝓriā analogiā in diuinitatē ascēdere z omino diuini⁹ vt eloquia dei dicūt/ coopatorē fieri: z ostendere diuinā in seipo actionē ſm q̄ possibile est relucētē: vtpote qm̄ ordo hierarchie est: q̄sdā quidē purgare/ q̄sdā vero purgari: z q̄sdā illuīnare/ z quosdā illuīnari z quosdā pficere/ z quosdā pfici. Ex hoc accipiť q̄ ordo in definitōe hierarchie dicit rōnē ordinatōis z cōuersiōis ad ꝓmū ꝓncipiū illuīnatōis: z consequēter ad illuīnabilia inferioꝝa: actio aūt dicit pfectōez ſm acceptā illuīnatōez: q̄ est actio acta ab illuīnatore post illuīnatū ſm ꝓriū/ illuīnatori ꝓmo/ z cōsequēter dicit effusionē lumis sup inferiores: in quo efficiť dei cooperatoꝝ. Et hoc expressius habeť ex vbo dio. in fine. iij. ca. vbi sic dicit: Unusquisq; hierarchice dispositōis ordo/ ſm ꝓriā analogiā reducit ad diuinam operatōez: illā ꝑficiens

D
gratia z deo data virtute q̄ diuinitati naturaliter z supernaturalr insūt: z ab ea supeēntialr in inferiores acta sūt ad possibilē deū diligēriū aioū imitationē. Sensus est: q̄ illuīnati a deo deducūť ad ōi cooperationē in hoc: q̄ sicut sūt illuīnati a deo/ ita illuīnāt alios z pficiūť ꝑ gratiā z virtutē datā eis a deo. Ad aliud dom̄: q̄ iste ordo hz rōnē ꝓtis Ad 3m
z posteriozis respectu diuersoꝝ: In hoc em̄ q̄ dicit cōuersionē ad ꝓmū illuīnatorē: illuīnator ē ꝓrimus/ z illuīnatus est scōs: In hoc aūt q̄ dicit effusionē illuīnatōis: illuīnat⁹ est scōus z in quē effusū dicit illuīnatōez/ est vltimus sive postrem⁹. Et si q̄s obiciat q̄ eque potēres sūt qui sūt in vna hierarchia: dom̄ q̄ nō intēdit illā eq̄potētiā/ nisi in actu hierarchico z nō in alijs. Ad hoc aūt qđ obiicit Ad 4m
q̄ sciētia z actio deberēt cadere obliq̄ue in definitōe dom̄: q̄ vtrūq; pōt fieri. Si em̄ dicat ordo formaliter: tūc cōstat q̄ ē ordo scie z actōis tūc ordo est ordinata potestas z ordinata scia/ z ordiata actio in acceptōe illuīnatōis z trāffusiōe z ita cōsiderat D
Dio.. Ad id qđ ulteriꝰ q̄rit de scia: dom̄ q̄ aliē Ad 5m
sumit scia in definitōe hierarchie: z alr q̄ ē ꝓriū ordis qui dicit cherubiꝭ. In definitōe em̄ hierarchie sūit scia gñalr pro q̄libet illuīnatōe a vbo descendēte ꝑ theophanias in intelligentiā angelicā: et ab ipa intelligētia angelica trāffusibilē sup alios angelos inferioꝝes: que nō ē de scibili increato tm̄ sed etiā de alijs que angelis reuelāť. Sz cherubin denominatꝰ a dono scie ſpēalis que est de scibili increato. Ad aliud dom̄. q̄ scia dicit ibi de quo- Ad 6m
cūq; scibili qđ ꝑ theophanias accipiť a vbo: z ido ptinet ad cognitionē matutinā: qz cognitio in vbo matutina est: z ideo hierarchiarū distinctio est ſm cognitionē matutinā/ nō vespertinā. Ad aliud Ad 7m
dom̄: q̄ intētio nois dupliciter capi pōt: scz ꝑ cōpositionē z ꝑ significatū: cōpositō em̄ potiꝰ dicit modū significādi q̄ significatū. Si accipiať ꝑ cōpositionē: tunc verū est qđ ꝓbat obiectio: cōponit em̄ nomē hierarchia a hiera qđ est sacrū: z archia/ qđ est ꝓncipatus: z hoc mō de pfectōe eiꝰ sūt potētia et actio ꝓncipaliter: sz qz potētia z actio determinār z sūt circa scias ꝑ illuīnatōez theophanie acceptā: ꝓter hoc de eēntialib⁹ hierarchie ponit etiā scia.

Ad hoc qđ ulterius querit de hoc q̄ dicit actio Ad 8m
dom̄ q̄ duplex est actio simplex quidē z cōposita. Si plex est/ que simplicis nature ē in vnū ducte: et de hac dicit aristo. in. vij. eth. q̄ si cuius natura simplex est/ vna z simplici gaudet opatiōe: z delectatio in gaudio illo nō hz cōtrariū. Et talis actio magis cōperit bitudini z quieti: talis em̄ actio in telligētie ē in cōtēplatōe theorematū: q̄rū veritas ꝑspicue demōstratōis ē/ z in influētia cōtēplatōis eiusdē sup alios: vt i inferioꝝ fiat qđ i supioꝝ iā factū ē: z sic inferiores ꝑ medios z ꝑ medios in sūmū hierarchie lumē actōe theorchica reducunť. Est etiā actio cōposita que cū motu ē: de qua dicit autor sex ꝓncipioꝝ: q̄ oīs actio in motu/ z oīs motus in actōe firmať. z hoc repugnat statui q̄etis z cōtēplatōis. Ad aliud dom̄: q̄ vltima hier- Ad 9m
archia est humana: z hec nihil agit in alia inferiorē hierarchiā: qz inferioꝝ nulla est. Tñ quia pſone in eadē hierarchia existēres ordiate sūt ſm gradꝰ plātōis z obiectōis vna pſona agit i aliā trāffusiōe luis ꝓcepte: z ido in definitōe gñali hierarchie ponit actio. Ad aliud dom̄: q̄ deiforme dicit crea Ad 10m

tū formatū ad silitudinē forme dei ꝓportōnal'r: dicit em̄ habitū scie formatū ad similitudinē scie diuine: eo ꝙ lumie diuio ꝓficit: z dicit actionē q̄ sup natural'r z supential'r ē in deo: z ē angelo ꝓportional'r ad silitudinē dei ꝓticipative: hoc modo/ ꝙ sicut deus lumē q̄ō in ipo est z entiale sibi ē/ agit in aliū trāsfundendo: ita ꝓticipās lumē illud agat ꝓticipatū sibi lumē in aliū/ sibi inferiorē illuīando z cōmunicādo sibi lumē ꝓceptū: z sic reducat eū
Ad 11m in lumē diuinū vt sic ꝓficiat ipm. Ad aliō dōm: ꝙ similitudo duplex est: scz rei z bitudis. Silitudo rei/ est rerū dentiū eadē qualitas: Et de baclo quūt boe, z anꝭ, z talis silitudo nō est inter creatorē z creaturā. Silitudo bitūdis est/ sicut cū dico sicut se bz rector nauis ad nauē/ ita rector ciuitatis ad ciuitatē: vter q̄ em̄ ſgit arte nō sozte: q̄uis nō eadē arte ambo regāt: Et talis silitudo ē inter creatorē z creaturā: q̄ sicut deus ꝑ theophanias trāsfūdit mū dissimū z clarissimū lumē in subiectā creaturā: ita ꝓticipās illud lumē angelus/ trāsfundit in aliū: z sicut theophaniā ꝓcipies angelus a galma/ hoc est imago z silitudo diuini luis efficit ꝓticipatōe theophanie: ita inferior angelus illuīrus a supiori/ eiusdē luis efficit agalma ꝑ illuīnationē in se transfusā ab angelo. Et hoc est q̄ dicit Job. xxv. Nūq̄d est nūerus militū ei⁹: Et sup quē nō surgit lumē ei⁹? Ac si dicat: q̄uis innūerabilis sit nūerus militū ei⁹: tñ nullus ex oīb⁹ est sup quē nō oriat z manifestet lumē theophanie/ q̄ ꝓcedit ab ipo: Et in hoc hierarchia est deiforme similās

£ Ad 12m Ad aliud dōm: ꝙ iā patuit in quo est silitudo: q̄ vt dicit aristo. in. r. metha.: ꝙ vnū in qualitate facit sile: z vnū i q̄ātitate facit eq̄le: z vnū in substātia facit idē: Ita dicim⁹: ꝙ vnū in ꝓportōe silitudis facit analogicā vnitatē: q̄a dio. in ꝑinducta definitōe dicit vnitas: nec vocat ibi vnitas cōsensiōis voluntatū z charitatis/ q̄lis est inter deū et
Ad 13m sanctos. Ad dictum hilarij dicēdū: ꝙ hilarius cōdēnat hereticos z arrianos: q̄z inter patrē z filiū z ſpm̄ sanctū nō dicebāt esse vnionē/ nisi cōsensus volūtatū: z negabāt vnitatē eiusdē eentie qua pater est in filio z filius in patre z vterq̄ in ſpūsancto. Rep̄hendit etiā exēplū q̄ inducebant: scz ꝙ inter nos z deū nō esset nisi vnio cōsensus volūtatis: cū inter nos z deū etiā sit alia vnio/ que est ex cōformitate nature būane assūpte in personā filij quā oñdit duplex sūptio sacramēti. Spūalis em̄ sūptio oñdit vnionē/ que est ex cōsensu voluntatū et charitatis. Sacramētalis aūt sūptio/ per quā xp̄us in vtraq̄ natura est in nobis: oñdit vnionē q̄ ex cōformitate nature assūpte. Et hoc z nō amplius intēdit dicere hilari⁹: z cōfirmat ꝑ illud q̄ō inductū est de Joh. vj. z ꝑ illud q̄ō inductū est de
Ad 14m Joh. xvij. Ad id q̄ vlteri⁹ querit dōm: ꝙ ascēsus illen notat ad claritatē illuīnatois/ ad quā continue ꝓficit illūinatus q̄tū sibi possibile est ex naturali potestate: sic em̄ oīes angeli ꝓficiūt: z nō notat ꝓfect⁹ ad gradū dignitat' sm̄ quē distinguit hierarchia: z ideo distinctio hierarchiarū manet
Ad 15m iuiolata z imobilis. Ad aliud dōm: ꝙ ꝓportionat' simul ad naturā z ad conatū: q̄z quilibet ioris est essentie z ꝓspicatioris intelligētie/ maioꝛē bz conatū: Sed cōclusio nō sequit ꝓter hoc: q̄z ascēsio nō est ad gradū distinctōis hierarchie vt dictū est:

Arg. 8m indifferes: talē aūt silitudinē plenā z exꝑssā ā geli nō hūt cū diuia speciositate: q̄ videt ꝙ male dicat imaginē diuie speciositatis. Adhuc q̄rit de hoc
Arg. 9m q̄ dicit: ꝓprie illūiatōis sacrificantē misteria: nō em̄ ꝓriū est q̄ō aliūde ē bitū: sz in ꝑhabita defini/ tōe et verbis dio. determiatū est ꝙ illūiatōes angelo⁹ sūt indite eis a deo: g̃ nō sūt ꝓprie. Adhuc
Arg. 10m Dio. in cele. hier. ca. iij. dicit sic: Est vnicuiq̄ ꝓprie ē hoc q̄ō fulget in intellectu: z q̄ illuiatō ꝓprie ē hoc q̄ō fulget in intellectu: ꝓter hoc dicit pot⁹: ꝓprie illuīatōis siue speciositatis/ q̄ bonitatis vl' potētie: bonitas em̄ z potētia attributa cōia sūt diuie operatōis: in qua bonitas mouet/ potētia agit/ z scia ocdiat: quib⁹ nō ita ꝓprie cōuenit speciositas siue pulchritudo/ sicut illuīnatōi sapientie q̄ fulget in intelleru: Un sap. vij. d. dicit de sapiētia: Hec ē speciosior sole: z sup oēm dispositōem stellarū: luci cōpata inuenit
Ad 6m prior. Ad aliud dōm sicut ꝑdictū est: hec definitio dat ꝑ cōpatōes exꝑli ad exēplar: hec aūt cōpatio nō fit nisi in ordie z scientia z illuīnatōe: ꝑ actoꝛ aūt hierarchia cōpat ad inferioꝛa z nō ad exēplar p̄m̄: z ideo facit hic de actōe. Ad aliud dōm ꝙ
Ad 7m imago dupl'r pōt accipi: scz fm̄ deriuatōes fm̄ ꝙ grāmatic⁹ dicit/ ꝙ imago dicit ab imitor aris: et imago sic dicta dicit quasi imitago: Et sic oēm q̄ō imitat aliq̄d/ siue in toto/ siue in ꝑte dicit imago ei⁹: Et sic ponit in definitōe hierarchie. Si aut̄ accipiat fm̄ intentōes ꝓriū significati sic est exꝑssa z ꝑfecta silitudo: qualis est inter patrē z filiū/ non inter angelos z deū: Et in hac significatōe nō ponit in definitione hierarchie angelice. Ad aliud £ Ad 8m
dōm: ꝙ illuīatō non dicit ꝓria/ eo ꝙ ex ꝓriis sit bita fm̄ cām: sz q̄ ꝓprio ordini hierarchico est apꝓriata z sic ꝑ cām indita ē a deo: z ꝓria q̄z ꝓprio ordini hierarchico appropriata. Ad aliud dōm Ad 9m
ꝙ ordo q̄dē diuin⁹ est/ vt dicit dio. in trib⁹ actib⁹ hierarchicis: sz tñ special'r facit mētionē de illūinatōe: q̄z illa special'r ē q̄ illā ꝓficiūt alij: vt dicē dio. Per hoc em̄ ꝙ illuīnat q̄s/ purgat a dissilitudis siue ꝓuatōis luis bitu: z ponit vt speculū in silitudinē z formā luis theophanie descēdētis in illuminatōe in ipm̄: Et q̄z hoc lumē ꝓria virtute convertit z reducit eū q̄ illuīnat⁹ est in ꝑmū ꝓncipiū et fontē luis/ z sic ꝓficit ipm̄: ꝓter hoc etiā ꝑfectio fit ꝓpr illuīnatōez: vt dicē dio. Ad aliud dōm: ꝙ
Ad 10m misteria dicūt eo/ ꝙ in excellētissima luce deitatis z inaccessibili nobis sūt abscōdita: in qua vt dicit aug⁹. mētis būane invalida acies in tā excellenti luce nō figit nisi ꝑ iusticiā fidei emūdet. Unde ista nō sūt opposita: mistica esse in ꝑmo fōte lucis/ que nos excellit z oēm creatū intellectū: z manifesta fieri ꝑ illuīnatōes descēdētē in nos vel angelos nobis ꝓportionatā fm̄ intellectū. Ad aliud dōm ꝙ
Ad 11m aliud est sacrū eē: z aliud ē sacrificare. Illuīnatio bñ sacra est ꝑ hoc ꝙ descēdit a sacratissimo luie: sz sacrificat ꝑ hoc ꝙ ab angelis in idē lumē refert et offert: z sic in suū ꝓncipiū ordiat: sic em̄ dicē dio. in j. ca. ce. hie. ꝙ ois a ꝑfe luīm mota ꝓcessiōis luis ꝑ cessio i nos optie ac large ꝓueniēs iteꝝ vt vitifica virt⁹ nos ꝑplet z cōgregat: z cōuertit ad cōgregātis patris lumis vnitatē/ z deificā supsimplici
Ad 12m ratem. Ad aliud dōm: ꝙ licet deus sit ꝓncipiū oīm g̃naliter: tamē ꝑ rōnem ideale huj⁹ vel illi⁹ efficit ꝓriū. Dicit em̄ aug⁹ in libro octoginta trium questionū: ꝙ alia rōne facit hominē: z alia ratiōe

B Solo mē bri. II

Ad argumta Ad ꝑmū

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Arg. 6m

Arg. 7m

Arg. 8m

Arg. 9m

Arg. 10m

Arg. 11m

Arg. 12m

Arg. 13m

A Mēbr. II

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

facit equū. Et ita per rationē idealē huiꝰ theophanie efficax ꝓtiū ꝓncipiū huiꝰ vel illius: z sic per lumen acceptū assimilax ꝓtio ꝓncipio/er nō communi. Ad vltimū dōm q/vt licet dicit ibi possibilitatē z facultatē: quā quilꝫ angelus hz ex naturalib⁹: subtilitate ſcz essentie/et ſpīcacitate intelligentie: qz ſm virtutē illoꝝ accipit illūinatōez vel maiorē vl minorē. Et hoc est qđ dicit Math, xv.b, Dedit vnicuiꝫ ſm ꝓtiā vtutē. Et Hora. in poetria: Est modꝰ i rebꝰ sunt certi deniq; fines Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.

Ad 13m

De tertia definitione hierarchie

A Mēbꝝ.III

Ertio querit de tertia definitōe que a quibusdam antiquis posita est: que talis est. Hierarchia est sacrarū z rōnabiliū ꝓsonarū ordinata potestas/in subditis ꝓtiū retinēs dominatū. Et obijcit ꝑmo de hoc qđ dicit: ordinata potestas: z nō facit mētionē de scia z actiōe que essentialia sūt hierarchie: z sic videt definitō diminuta. Adhuc obijcit de hoc qđ dicit: sacrarū et rōnabiliū ꝓsonarū: est em̄ ecclesiastica hierarchia nō diminuta rōne in ꝓsonis nō sacris z tm̄ rōnabilibus: sicut in epiſcopis/ꝓpositis/decanis/z alijs gradibus ecclie: nō g̃ deberet poni in cōmuni definitiōe: sacrarū z rōnabiliū ꝓsonarum. Adhuc obijcit de hoc qđ dicit: in subditis ꝓtiū retinens dominatū: videt hoc esse cōtra intentionē xp̄i: qui ꝑmo posuit hierarchas ap̄los/z interdixit eis dominatū: Luc. xxij. c. Reges gentiū dñant eoꝝ: z qui prātē bñt sup eos benefici vocant: Sic nō erit inter vos: sed qui maior est vestrū/vester sit minister et qui precessor/sicut ministrator: g̃ in definitōe hierarchie nō debet poni retinēs dñatū/sed retinēs ministeriū. Adhuc: Sicut in añabaptistis ꝑbatū est: Hierarchia dicit exceptionē illūiationū a superiori/et refusionē in inferiora: z sic dicit duas ꝓpationes: vnā ad supi⁹/et alterā ad inferius: Ista aūt definitio nō facit mentionē nisi de altera/que ē ad inferi⁹: g̃ est impfecta. Adhuc: cū multa sint dona a quibꝰ denōiant ordines angeloꝝ: quare definit potius hierarchia a dono dñationū/q̃ a dono ꝓncipū z potestatū/vel ab aliorū aliq̃. Adhuc: Cū vni⁹ rei vnū sit esse/qđ dicit definitio: videt q̃ hierarchie non debet esse nisi vna definitio: vnde venit g̃ tres posite. Solo ad ꝑmū dōm q̃ hec definitio data ē de substātia hierarchie ſm totū/z nō ſm partes: ſba aūt hierarchie est ordinata potestas: z hic ordo attendit̃ in mō percipiēdi illūiationes z trāſfundēdi eas sup inferiores: ſcia aūt z actio ꝓtes essentiales sūt: vt ꝑmo mēbro de ꝑma definitōe determiatū est: z ideo vbi totā ſbam hierarchie posuit nō debuit facere mētionē ꝺ ꝓtibꝰ

Arg.1m

Arg.2m

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

Sol'o mē. III. z ad argumentum primū

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad aliud dōm: q̃ rerū sacrarū nō dr̃ ꝓter hoc/ q̃ ꝓsone in quibꝰ est hierachia sint sacre: ſz dr̃ ꝓter hoc/qz ordinata ptās raliū ꝓsonarū ſm sacra est distincta. Ad aliud dōm: q̃ ē dñiū tyrānicū/qđ gētiū dominiū vocat: z est ad oppſſionē subditoꝝ z hoc inf dicit aplis. Et est dñiū qđ causat ex multoꝝ z pulchroꝝ bonoꝝ ſpūaliū possessiōe: vt dicit dio. ex quibus aliqs supponitur alijs: z efficit talis suppositiōis incessanꝫ appetitiuꝰ: vt dicit dio. z cōtentia virtute efficax inferioꝝ cōtinuus z pui ſsuus. Et hoc dñiū nō interdicit hierarchis: ſz interdicit exēplo xp̄i Job. xij. b. Vos vocatis me magr z dñe/z bñ dicit⁹: sū etenī: hoc em̄ ptinet ad suppositionē hierarchie: vt ſcz in bonoꝝ possessiōe oīb⁹ deterioꝝ sit: z cōtētiua vtute iferiores valeat cōtinere: z bona quib⁹ eminet/in inferiores g illumiatōes cōtinue trāſfūdat: z sic coſdē ſue dñationis incessanꝫ appetitiuos faciat: z ꝓ hūc modū remoueat eos a seruilib⁹/q̃ scabellari subiectōe affectib⁹ aīe trāq; pedib⁹ sūt ꝓculcāda. Ad aliū dōm q̃ ꝓpatō ad supi⁹ in acceptōe illūinationū/impoꝝ tat in ordine. cū dicit: ordiata potestas. Ordo em̄ est inter ꝑi⁹ z posteri⁹: z nō ꝑt ffūdi in ſbiectos ordinata ptāre/nisi qđ ꝑi⁹ a ꝓncipio illūiationū acceptū est. Ad aliud dōm: q̃ dñatio a qua denōiant dñatōes/suppositōes dicit cātā a possessione pulcroꝝ z verozū bonoꝝ gñal̃r: z ideo cōueit oīb⁹ hierarchis in coī: z ponit in gñali definitōe hierarchie. Alij aūt ordies denoiant a donis specialib⁹ q̃ nō oīb⁹ cōueniūt: z ideo i gñali definitōe hierarchie poni nō ꝑt. Ad vltimū dōm: q̃ licet vni⁹ rei vnicū sit eē: tm̄ illi⁹ cōsideratō ſm modos quos hz in eo q̃ est/est plures. Et si cōsideret esse illō i eētialib⁹: ſic dat definitō ꝑma. Si aūt cōsideret i ꝓpatōe exēpli ad exēplar sic dat ſcda. Et si ꝓsideret ſm id qđ ē sive ſm totā ſbaz sic dat ſcia.

Hui⁹ ꝓpositiones sūt multe

Differētia trīū definitionū hierarchie

Queritur de diuisioe hierarchie.

Questio. XXXVIII.

Einde queritur de ra

o tōe eiꝰ qđ dicit mgr in. ij. ſen. dist. ix. ca. j. vbi ſic dicit: Inueniūt in istis ordinib⁹ tria terna esse/z in singulis tres ordies: vt trinitatis ſilitudo in eis insinuet impſſa. Un dio. tres ordines angelorū eē tradit/ternos i ſingulis ponēs Sūt em̄ tres ꝓpiores: tres inferiores: z tres medij. Supiores sūt: seraphin/cherubī/thrōi. Medij: dñatōes/vtutes/potestates. Inferiores: ꝓncipat archangeli/angeli. Et sunt vba dio. in ce. hie. ca. vj. vbi sic dicit dio. Dis theologia celestes eētias nouē vocauit manifestativis cognoiationib⁹ bas diuinꝰ nr̃ ſcrūs qz ꝓfector/paul⁹ ſcz qui raptus est in terciū celū/z ibi dr̃ vidisse qđ dio. describit in ce. hie. Brā g̃ hui⁹ q̃rit hic de diuisiōe hierarchie: z q̃rit duo: ſcz de diuisiōe hierarhie in cōmuni/z de diuisiōe hierarchie in speciali angelice: quia de illa intendimus.

Hui⁹ ꝙdo duo sūt mibꝫ

De diuisione hierarchie incōmuni

A Mēbꝝ.I. Arg.1m

Et diuisiōe hierarchie in coī sic obijcit. Dicit aūt antiqs: q̃ hierarchia triplex est: ſcz supcelestis quā dicūt eē diuinā: hierarchia celestis: quā dicūt eē angelicā: z ſbcelestis quā dicūt eē hūanā sive ecclesiasticā. Videt aūt/q̃ illa q̃ dr̃ supcelestis nulla sit: habitū ē em̄ in ꝑma definitōe hierarchie: q̃ dic̄ dio. q̃ hierarchia deū hz oīs sciētie z actōis ducē: diuīa aūt hierarchia nullū hz ducē scie z actōis/ſz dux ē alioꝝ: g̃ supcelestis sive diuīa hierarchia nō ē hierarchia. Adhuc dio. in ce. hier. ca. ij. dicit sic. Hierarchia ē deiformē q̃ntū possibile similās/z ad inditas ei diuinus illūinatōes in dei ſilitudinē ꝓportionaliter ascendēs: deo nulle illūiatōes sūt idite/eo qđ iditū ē ab alio acceptū ē: z i do nihil ē alti⁹ ascedēs qz i ſsimo ē: g̃ in deo nō videt esse hierarchia: z sic nulla videtur esse supercelestis hierarchia sive diuina. Adhuc Nulla videt eē ſubcelestis: dicit em̄ alexander in

Arg.2m

Arg.3m

lib. de motu cordis: q̃ ania humana illuminationū q̃ sunt a ꝑmo/ vltima relatiōe est ꝓceptiua: ꝓ vltimā aūt nō est aliquid in qđ transfundat illuminatio: cū ergo ſbstātiale sit hierarchie/ q̃ illuminationē percepta transfundat in aliud: z humana nō habeat in quod transfundat: videt humana

B Solʼomem bri. I. et. I. z 2. arg.

hierarchia nō esse hierarchia. Solʼo: dicēdum q̃ hierarchia pōt accipi ſm definitionē essentialem que paulo ante disputata ē: z pōt accipi ſm nomis cōpositionē. Si ꝑmo modo accipiat̃: z accipiatur in omnib⁹ essentialib⁹ differentijs ꝓ quas definita est: tūc ꝓculdubio illa q̃ dic̄ superceleſtis sive diuina/nō dicit hierarchia, ꝓut loquēdo. Si aūt ſcdo modo accipiatur: tūc hierarchia nō est nisi ſacra z ordinata ptās: z ſi ordo referat̃ ad ordinēm nature patris z filij z ſpūſſancti: quo alter ē ex altero z nō q̃lter ꝑo⁹ est altero: tūc ꝓculdubio in trinitate ſupceleſti est hierarchia quedā. est em̄ ſacra z ordinata potestas i filio z pr̃e z ſpūſancto/ ex patre z filio. Et hoc intendit magister dicere. ij. ll. ix. dist. ca. j. vbi dicit sic: In ſingulis hierarchijs tres ordines sunt: vt trinitatis in eis ſilitudo insinuet impressa. Et ꝓpter hoc dicit dionyſius li. de di. nom. ca. iiij. q̃ ex patre luminū ſm q̃ principiū est tot⁹ diuinitatis: Ab eterno ꝓcedunt/filius ꝓ generationem/z ſpūſſanctus ꝓ ſpirationē vt diuina lumia z diuini flores. Et ꝓ hoc patet solutio ad hoc qđ obijcitur de supceleſti hierarchia. Ad id qđ de ſubceleſti sive humana obijcit/ dicēdū: q̃ licet humana nō habeat aliā hierarchiā post se in quā transfūdat illumiationes a deo vel ab angelis acceptas: tm̄ in seipa distinctiōes habet inferiores z ſuperiores gradus: ſm quos ſupiores trāſfundere dñt illuminationes in inferiores: z in his ꝑsideret sacra et ordinata potestas. Ad dictū Alex. de motu cordis/ dicendū: q̃ ania humana vltima relatiō dicitur illuminationū: q̃ fūt a ꝑmo ꝑceptiua: relationē vltima/ qz inquantū in coꝛpore est z ſensibus conjuncta/illuminationes nō ꝑcipit nisi in ſpeculo z in enigmate z vestigio: quas angel⁹ ꝑcipit i ꝑfecto: q̃ ē ꝑma relatio intellectualis nature ad illuminationē. Et hoc est qđ dicit dionyſ. in li. de ce. hier. ij. c. Celestes essentie vt intellect⁹ intelligūt iuxta qđ eis ꝑhas est diuinas illumiatiōes i ſcipſis: nos vo ſensibilib⁹ imaginib⁹ i diuinas quātū possibile ē reducimur cōtemplatōes. j. Coꝛ. xiij. d. Videmꝰ nunc ꝑ ſpeculum in enigmate: tūc aūt facie ad faciē (quia ſicut dr̃ Matth. xxij. c.) tūc enim⁹ ſicut angeli dei in ceo. In gradibus eni eccleſiasticē hierarchie ſupioꝝ est limpide videre diuinas illuminationes: z ſup inferiores i gabolis z ſilitudinib⁹ trāſfundere eas: ſicut aplis dicit chriſtꝰ Matt. xiij. b Vobis datū est nosse mysteriū regni dei: ceteris autem i parabolis. Et ſic patet ſolutio ad totū.

De diuisione hierarchie in speciali

Mēbꝝ.II. Hui⁹ mēb. tres sūt ar.

Eōd q̃rit de ſpāli diuiſiōe angelice hierarchie que inducta est paulo ante: z de qua iony. in ce. hie. ca. vj. dicit ſic: Dis theologia celestes essentias nouez esse vocauit. Circa quā diuiſionē querūtur tria: quoꝝ ꝑmus est: cuius nature sit ista diuisio. Scōm de sufficiētia diuisionis. Tertiū de ordine diuidentiū z diuisi.

Queritur cuius nature sit ista diuisio.

A Articul⁹. I.

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

Ad 8m

Ad 9m

Ad 10m

Ad 11m

Ad 12m

Ad 13m

Ad 14m

Ad 15m

Ad 16m

Ad 17m

Ad 18m

Ad 19m

Ad 20m

Ad 21m

Ad 22m

Ad 23m

Ad

lectus fastigio ponit, ꝓter cherubin / qui interpretatur plenitudo sciētie; iudicij libera; ꝓter thronos de qb⁹ dicit greg. q̄ in eis dñs sedet / z iudicia sua discernit. Jn definitōe autem hyppanie dicunt q̄ diuina illumiatio sui ꝓticeps interscalari reuerentia insigniēs / ponit, ꝓp̄ ꝓncipat⁹; quozū vt dicunt / ē interscalarē reuerentiā docere: vt vnicuiq; ꝑm suū gradum reuerētia exhibeat. Usū dñandi docēs ponit / ꝓter dñationes: quoꝝ vt dicūt ē docere vsū dominādi; Arcensq; ꝓtrariū / dicūt qō ponitur ꝓter ꝓtates; ꝓtātum em̄ est arcere ꝓtrarias ꝓtates / ne in tantū noceāt quātū nocere vellēt: vt dicit Greg. Hypophaniā sic definiūt: Hypophania est diuinū ꝓticipiū nature legib⁹ occurrens: secreta reuelās / ꝑm discretam ꝓticipationem. Et dicunt / q̄ nature legib⁹ occurrēs / dz ꝓter vrutes: quarū (vt dicit greg. est miracula facere q̄ fiunt cōtra leges nature; Secreta reuelās ꝑm discretam participationē dicunt / qō dz ꝓpter archangelos z angelos: quoꝝ est secreta ānunciare ētra q̄ archangeli maiora / angeli vo minora nūciāt: vt dicit greg. Aliā diuisionē ponit dion⁹. in ce. hie. c. vj⁹. vbi sic dicit: Diuin⁹ nr̄ pfector / Hoc est paul⁹ vl' ierotheus. Primā quidē hierarchiā dicit circa deum existentē semp: z ētre ipsi z añ alias imediate vnirī: Sanctissimos em̄ thronos z oculosos z pēnosos: ordies cherubin hebreoꝝ voce z seraphin nominatos / ꝑm oēm suppositā ꝓximitatē circa deū immediate collocarit: diuinoꝝ aurē ait tradere eloquiozū mānifestationē. Termi g̃ hūc ornatū q̄si vnā et eque ordinatā z vere ꝓmā hierarchiam gl'iosus noster mgr̄ ait paul⁹ vl' ierothe⁹: q̄ nō ē alia deiformior: z p se ꝓmo p̄ opantib⁹ dinitatis illumiatiōibus imediate intentior. Scōm vo esse ait er dñationib⁹ / ꝓtrib⁹ z ptātib⁹ cōpletā. Eternaꝝ nouissime hierarchiaꝝ dicit esse ꝓncipatuū / archangelozū / z angeloꝝ dispositionē. Querit g̃ de sufficientia haꝝ diuisionū. Videt em̄ q̄ mlto plēs deberet esse: qz si vna accipiat penes imediare cōueri in deū. s. ꝓma z altera penes ꝙuerti sup hominē ꝛ tria: medis accipit p̄nes ꝙuerti sup mediā naturā / hoc est sup angelū: media aut̄ sūt multa ꝑm nouē ordines: g̃ videt q̄ medie hierarchie sūt mlte. Adhuc Jn ce. hie. c. x. dicit dion⁹. sic: Scōm seipsū vnusq̄q; z celestis z human⁹ anim⁹ / spāles habet z ꝓmas z medias z vltimas ordinatiōes et virtutes: g̃ videt q̄ ꝑm quēlibz angelozum / z ꝑm quālibz animā sit dispō hierarchie z sic multe erūt hierarchie / z quasi infinite. Adhuc videt q̄ nō debeāt esse nisi due: dañ. em̄. vij. c. diuidunt angeli in duos ordies sacri ꝓncipat⁹: q̄ est hierarchia: Dicit ei sic: Milia milīū ministrabāt ei: z decies milies centena milia assistebāt ei. Cum g̃ sacer ꝓncipatus angeloꝝ nō sit nisi penes assistere vl' ministrare: videt q̄ nō sint nisi due hierarchie: vna penes assistere: z alia penes ministrare. Si forte dicat aliq̄s: q̄ tria sūt de ētria hierarchie. s. scia / ordo / et actio: z penes hec tria tres accipiūtur hierarchie. Hoc stare nō pōt: qz ꝑm hoc tres ordies ꝓme hierarchie ab ordie denomiari deberēt: z b falsū ē: qz null⁹ eoꝝ denoiat ab ordie: sil'r tres medie hierarchie denominari deberēt a scia: qō falsū est: cū omnes denominent a ptāte. Et sil'r tres ifime hierarchie deberēt denomiari ab actiōe: qō item falsum est: ꝓncipat⁹ em̄ nō denomiat ab actiōe / nec archāgeli / nec etiā angeli. Adhuc Ordo / scia / z actio omi hierarchie sūt cōia: qz nihil distinguit q̄ cōe / sed p ꝓprium: g̃ distinctio hierarchie non est penes ordinē / sciētia z actionez. Si forte aliq̄s dicat: q̄ tres sūt actus hierarchici: purgare. s. illumiare / z perficere: z penes hos ē distinctio hierarchie: i tria per eandē rōnē stare nō pōt: illi em̄ act⁹ cōes sunt omi hierarchie: z cōe autē nihil distinguit / nec ad ꝓprias spēs / nec ad ꝓprias substātias. Ad hoc dixerunt quidā: q̄ tres sūt termi ad quos ꝙuertunt angeli ꝑm illumiationē: Ad deū em̄ ꝙuertunt / ꝑz illuminatiōis acceptionē: Ad angelū / ꝑm illumiationē z acceptionē z trāsfusionē: a quibusdā em̄ accipiunt illuminatiōes q̄dā angeli / z in quosdā trāsfundūt eas: Ad hominē aūt ꝙuertunt / ꝑm illuminatiōis trāsfusionē: z penes b tres dicūt distingui hierarchias. Contra: Magister hugo de scto vi. in cōmē. sup ce. hie. dicit sic: Jn eo q̄ angeli illuminant / sūt gratie ꝓtices: i eo vo q̄ illuminat / efficiuntur ptātis ꝓfectores: z cōstat ex his duob⁹ omnis hierarchia. Si g̃ hoc est cōe omi hierarchie z accipe illumiationes z dare: nulla in ꝓpria spē z esse pōt distingui p illā. Solo: dicendū q̄ ꝓprie districto hierarchaꝝ accipit penes duo. s. penes simplicitatē z subtilitatē z diuitatē lumis / qō ē in illuminatōe: z penes analogiā intelligētie angelice ad tales illumiatiōes. Qō vt melⁱ intelligat / accipiēdum est er co qō dz in li. de causis: Jbi em̄ dz q̄ bonitates q̄ sūt in cā ꝓma: in ea puritate z nobilitate qua sūt in cā ꝓma / nō sūt ꝓceptibiles ab aliqua cā ꝓ secūda ꝓ intelligētia ꝓ: tm̄ ꝑspicaci⁹ z nobiliⁿ et simplici⁹ ꝓcipiūtur ab intelligētia ꝓmi ordis q̄ ab intelligētia scōi ordis / vel tertij: z sic deinceps. Jta dicim⁹ t q̄ cū angel⁹ ꝓ intellectū medi⁹ sit inf lumē verbi z rōnale animā: habet se in analogia medij ad vtrūq; extremoꝝ: medium em̄ aliquo mō cōtingit vtrūq; extremoꝝ. Un̄ illi angeli q̄ se bñt in eēntie simplicitate z intelligētie ꝑspicacitate ad illuminatiōes diuias ꝓcipiēdas / in ea puritate z nobilitate qua maior sub deo neq̄t intelligi ad illuminationes diuias z vbi ꝓma relatiōe habēt se / z sic de ꝑsima hierarchia. Jlli vo q̄ secūda relatiōe bñt se ad diuias illumiatiōes easdē ꝑm ꝓportionē puritatis / qua recepte sūt i intelligētia angelica / habēt se secūda relatiōe ad illumiatiōes: z sūt de media hierarchia. Jlli vo q̄ se habēt ad easdē illumiationes ꝑm q̄ trasfusibiles sūt in rōnalē animā / cuius intellect⁹ cōiunctus ē ꝓtinuo z ꝓpi: tertia relatione habēt se ad illuminatiōes diuias / z sūt de infima hierarchia. Et sic penes triplicē ꝓportionē intellectus angelici ad illumiatiōes diuias / distinguuntur tres hierarchie. Qꝝ autē b vez sit / ꝓbat⁹ p ea q̄ dicit dion. vni cuiq; hierarchie eē ꝓpria. De ꝓma em̄ dicit in li. de ce. hie. c. vij⁹. sic: Prima celestiū est sentia ꝓ: dispō in circuitu dei / z circa deū immediate stās: z simplr̄ z incessanr̄ circuies: eternā ei⁹ sciam ꝑm excellentissimā quātū in angel⁹ p mobilē collationē. Et bui⁹ ꝓprietates sc̄dit ser: Pria est / q̄ mlt as z brās videt ꝓcēplatiōes. Scda ē / q̄ illuminata simplos / z imediate fulgores accipit a deo. Tertia ē / q̄ diuio alimēto repleta ē. Quarta ē q̄ mlta et ꝓmo data fusiōe solaq; domestica z vinifica diuine refectiōis replet. Quinta est q̄ mlta cōione dei coopatiōe digna effecta est in sillitudie ad deū bonārū habitudinū z actionū. Sexta est / q̄ mlta diuinozū suppositē / hoc est eminēter est cognoscens et diuine scientie z cognitiōis in ꝓticipatiōe ꝑm q̄ fas est facta: hoc est ꝑm q̄ possibile est sibi ꝑm analogiā simplicitatis essentie z ꝓspicacitat⁹ / intelligentie ad illumiatiōes diuias / nō ꝓma manifestatiōe ad ipos angelos secūde hierarchie delatas / ꝛ ꝓ prima. Secūda ei hierarchia nō imediate a deo fluentes. Propr̄ qō dicit: q̄ incessanr̄ chozū ducit circa illas: z circūit eas. Qō exponēs beat⁹ maxim⁹ in cōmē. dicit sic: q̄ secūda ꝓmis vniuntur / sed distant ab eis essentialr̄: z intelligendo se / intelligūt id a q̄ sūt z a q̄ eluxerūt: z q̄ sic ꝑm naturā singulis intellectib⁹ angeloꝝ ē ꝑfectus desiderij ad deū tendēs: z circa eū veluti circa centrū circularis chor⁹: vt circuli circa si gnū z centrū a quo statutū ē. Eteni ꝑm etiā naturalē necessitatē / vnū / qō ꝙ eoꝝ q̄ sūt circa deū chozos ducit / siue chozo tripudiat: illud esse qō est au cto⁹is affectās. Sensus ē: q̄ ꝓma hierarchia circa deū imediate dispōnit: q̄uis ꝓ ēntiā ei nō vniat: sicut circūferētia nū ꝓvnit cētro: q̄uis equali distātia semp circūeat ip sum: Jta angeli ꝓme hierarchie tota mētis intentione semp extēdūt se in deū / vt illumiatiōes dinas ea puritate qua in deo sūt percipiant ꝑm q̄ possibile est eis: z i illis felicr̄ gaudeāt z delectent: Et hec extensio eoꝝ circa dinas illumiatiōes / vocat circularis mot⁹ eoꝝ z chozoꝝ tripudiū / qō ducūt circa deū. Proprietates aūt scde hierarchie ponit dio. i c. vij⁹. sic. Scda hierarchia ē bas habēs ꝓpietates deiformes: Purgat̄ quidē z illuminat̄ z ꝑficitur q̄ ad modū dictū est / a dinis illumiatiōibus inditis sibi scdo ꝓ prima hierarchia dispōnē z p mediā illā scda manifestatōe delat⁹. Sensus ē q̄ secūda hierarchia accipit ꝓ analogiā ꝑspicacitat⁹ intelligentie ad illumiatiōes dinas / nō ꝓma manifestatiōe ad ipos angelos secūde hierarchie delatas / ꝛ ꝓ primā. Secūda ei hierarchia nō imediate a deo purgat illuminat̄ z ꝑficit. Et ꝓ b ꝓz: q̄ ꝓ analogiā scde ꝓportiōis ad illumiatiōes diuias cōstituit scda hierarchia. Tertie hierarchie ꝓprietates ponit dio. c. ix. sic dicēs: Jpi angeli sicut ꝑdixim⁹ / cōplent z terminat totos celestiū mētiū ozdinē⁹ ꝑm hoc / q̄ vltima sicut i celestib⁹ subst̄atijs bñt angelica ꝓperare z magis a nobis angeli q̄ ꝓpozes manifestati z apti⁹ noiati: quātū circa qō manifestius est ipsis hierarchia. Sensus ē: q̄ infima hierarchia ꝓstituit ꝓportione ꝑspicacitatis intelligētie ad illumiatiōes nobis ꝓportiōabiles z manifestatas: z ideo cōplet hierarchie dispōnē: qz nulle sūt inferiores illumiatiōes ad q̄s intellect⁹ angelicus ꝓpocionari b̄eat. Hoc aūt dion⁹. pbat p biblia. Zach. j. z dañ. x. Dicit em̄ / q̄ impiū dei ad angelū z locutio significat illumiationē ꝓme ꝓportionis imediate a deo in ꝓmā hierarchiā descēdentis Et inducit b qō habet Esa. lxij. a. vbi p seipz filij dei angelos q̄rētes: q̄s ē iste q̄ venit de edō / z tinctis vestib⁹ de bosra: illumiauit dicēs: Ego q̄ loqr iustitia: z ꝓpugnator sū ad saluādū. Et ibidē: Quare rubrū est indumētū tuuz: Et sic querētes ite ꝓ seipm illumiauit dicēs: Torcular calcaui sol⁹: et de gētib⁹ nō est vir mecū: Dispōnē vero secūde hierarchie ꝓbat p illud qō Zach. j. dz: q̄ angel⁹ clamauit ad alte ꝓ angelū: et p id qō dz dañ. x. q̄ vn⁹ ꝓpioz angel⁹ dixit Gabrieli: Gabriel fac istū intelligere visionē. Dixit em̄ q̄ clamoz q̄ loge sonat / significat illuminat ionē distātē a ꝓmo illumiatoze z p altū sicut p medīū delatū. Tertie vo hierarchie dispositoz dicit significari, z Zach. j. b. vbi dz: Angel⁹ q̄ loq̄bat ī me: vbi si significat illumiato descēdēs ab angelo in hominē qō ꝓpzie ē tertie hierarchie. Unde quia theologi / hoc ē auctozes sacre scripture / ꝓphete. s. z apli sic loquūtur de illumiationib⁹: dicit eos p b̄ significare tripliceꝝ hierarchiam q̄ dominādi. Per hoc ꝑz / q̄ sufficies ē diuisio in su ꝓmā mediā z ifimā hierarchiā: eo q̄ illumiatiōes a dō descēdētes in ista triplici sūt ꝓpoztiōe / z nō in plib⁹. Ad ꝓmū g̃ dicēdū: q̄ deus ꝓpriissime z ꝓpe nō est nisi vna. Ad aliud dicēdū: q̄ deus, nō ītēdit / q̄ ꝑz quēlibet ag̃elū z ꝑz qualibz alia⁹ sit hierarchia ꝛ q̄ qlibz angel⁹ z qlibz aia ꝑm ꝓportionē capacitat⁹ sue / aliq̄n altioꝛ / aliq̄n media / aliq̄n iferiori illumiatiōe ꝑficiat⁹ z virtute. Ad aliud dōm: q̄ hierarchie nō sumūtur penes assistere z ministrare; sz obsequia angeloꝝ accipiūt⁹ penes illa. Quidaz em̄ obsequūtur assistēdo: q̄dā ministrādo sz distinctiones hierarchiaꝝ accipiūtur penes ꝓportionē cōtē platiue virtutis ad triplicē illumiationē: vt dictū est. Ad aliud dicēdū: illa assignatio sufficientie nō la est: sicut ꝓbat obiciēdo. Et q̄ hoc ꝑz solo ad sequēs: ꝛ cedēdū em̄ ē q̄ ꝓbat obiectio. Similiter dicendū ē ad sequēs: q̄ penes hos tres actⁿ nō distinguūtur tres hierarchie: sicut videt ꝓbatiue obiciēdo. Ad aliud dicēdū: q̄ penes tres termi nos nō accipit distinctio hierarchiaꝝ eos em̄ ꝙuertunt in deū p acceptionē illumiatiōis: q̄ qua vt dicit magister hugo / efficiūtur grē z lumis ꝓncipes et oēs trāsfundūt i ſteriozes / vl' p se / vel p alios vl' p q̄ efficiunt ptātis ꝓfectores: Et hoc iā sufficienter determiatū ē i tractatu de missiōib⁹ āgeloꝝ. Ad q̄ obicit in cōtrariū ꝛ cedendū ē: sicut dicit magister hugo de scto vi. Ad b q̄ dz: q̄ ꝓma hierarchia dz epyphania: secūda byppahania; tertia hypophania z de definitiōib⁹ q̄s inducit b ꝓ trib⁹ / dicēdū: q̄ verba ficta sūt q̄ dionysi. nusq̄ dicit nec p sensū / nec p verba. Thronis em̄ dion⁹. nūq̄ attribuit libertatē iudicij: similiter ꝓncipat⁹ nūq̄ posuit in secūda hierarchia / ꝛ in tertia. vñ verba illa tanq̄ ficta abiciēda sunt.

D ꝓprietates scūde hierarchie

P ꝓprietates trie hierarchie.

De ordine diuidētiū et diuisi.

Artic. III. A

Ertio querit de ordie diuidentiū z diuisi: t videt em̄: q̄ inter diuidētia null⁹ sit ordo: q̄ cuiq; ei ꝓres subiectiue aliq̄ totū diuidūt / q̄ ꝑm vnā rōnē p̄dicat⁹ de ipsis: nō ꝑm ordinē / sed coequeua sūt in illo: sicut bō asin⁹ z equ⁹ coequa sūt in animali: Hierarchia ꝑm vnā rōnē p̄dicat⁹ de ꝓma secūda, z tertia: vt dion⁹. vult: Dicit em̄ ꝓma hierarchia ꝑm ꝓfectā rōnē hierarchie: z similiter secūda: z similiter tertia: g̃ tres hierarchie coequeue sūt in hoc cōi q̄ ē hierarchia: nō g̃ bñt ordinē in illo cōi. Contra ꝓmū secūdū tertiū noia sc̄, ordinabilia vt dicit ꝑscianus: Dicit aūt ꝓma hierarchia / secūda / tertia similiter supma / media / ifima: z nō pōt dici q̄ ordinē ponant hec noia / nisi in b cōi q̄ est hierarchia: ergo ordinē ponūt in hoc cōmuni q̄ ē hierarchia.

Arg. ꝓmū.

Arg. 2m.

Arg. 3m

Arg. 4m

Intellectus angelici triplex relatio ad dinas illumiatiōes

Ꝓprietates ꝑme hierarchie sex.

Jn ꝓmū arg.

Ad argu. I

Ad 2m.

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m.

Ad argu. in ꝓ.

Ad sufficiētiaꝫ quozūdā

Arg. ꝓmū

Ad ꝓmū.

Ad 2m.

Ad 3m.

Sol'o.arti. III. Sol'o: dicēdū q ꝓticulares hierarchie fm ordinē ꝑticipāt bonē qō ē hierarchia. Est em hierarchia cōis totū potestatiuū ad ꝓticulares hierarchias: In toto aūt ꝓtātiuo sic est/ vt dicūt dio. z boe. q quicqd pōt iferior potētia/ pōt supior eminenter z excellenter: z nō ꝑuertit; et sic ē in hierarchijs: qz qc quid pōt iferior pōt z media z suprema; z qcqd pōt media: pōt suprema: sz nō cōuertit: ē em inter eas ordo ptāris siue facultatis ꝓtipā di illumiatōes diuinas: sicut in añabait/ sz i gōne de diuisiōe hierarchie dictū ē.

Ad argu. Ad pmū qō ꝓtra b esse videt/ dōm: q hoc argumētū ꝓcederet/ si b cōe qō ē hierarchia de ꝓticularib⁹ ꝑdicaret vt vlē: b aūt falsū ē: ꝑdicat em vt totū ptāriuū/ qō mediū ē inter totū vlē z totū integrale: z ꝑuenit cū toto vniuersali/ qz ꝑdicatur de qualiber pte: cū toto aūt integrali ꝑuenit: qz fm pfectā sui rōnem nō ē in qlibet pte/ sz in suprema tm: ꝓtiū aūt hz in q differt ab vtroq toto: scz vlē integrali: qz i eo qcqd pōt potētia iferior/ pt superior: eminēter z excellenter: sz nō ꝑuertit: sicut ptz in exēplo boetij de regno: qcqd em pt pfect⁹/ pōt p ses excellenter z eminenter: sed non conuertitur/ et qcquid pōt pses/ pōt re excellenter z eminenter: et similiter nō ꝑuertit. Est etiā exēplū in aia hois: in q sicut dicit phs in. ij. de aia/ vegetatiuū ē in sensitiuo et sensitiuū in rōnali sicut trigonū i tetragono: z iō qcqd pōt negatiuū/ pōt z sensitiuū excellenter z eminenter: z qcqd pōt sensitiuū/ ꝛ ōr rōale excellenter et eminenter: sz nō ꝑuertit. Propr qō dicit phs q rō ꝓtiū talis totⁱ ē sicut rō figure: vna em figura ptāre ꝓtinet in alia/ quot em angulos hz poligonū/ tot sūt in eo triāguli ptāre: Vñ qcqd pōt trigonus pōt tetragonū/ pētagonū z hexagonū excellenter eminenter: sz nō cōuertit.

Querit de ordinibus hierarchiarum:

Questio. XXXIX

Einde querit de singulis hierarchijs i spāli. Et q̄rūtur tria scz ꝓmo de ꝓma hierarchia: scdo de scda

Huⁱ⁹ qōis ptria mēb. Primū hz IIII. artic. Artic. I. hz tria quo ꝓ ꝓmū est de seraphin: scōm de cherubin: tertiū de thronis. De seraphin querūt duo scz qd sit: Et scdo q̄d z q̄ sint ꝓprietates eⁱ⁹.

Queritur de ꝓma hierarchia i spāli et ordinibus in ea positis. Et primū de seraphin quid sit: particule ꝓme q̄stū primū

A Membri. I art. ꝓmⁱ Seraphin quid sint Arg. ꝓmus Argu. 2m; Dꝓmū accipiāt verba dio. q. vij. c. ce. hier. sic dicit: Sctāz seraphi noiatione q̄ qz bebreoꝝ sūt/ sc̄ētes aut incēdētes mālfestare aut calefacientes. Sz ptra b obijcit sic: Pria ꝑuersio in deū ꝑ ignē amoris/ ē fm accipe/ z nō fm agere. Si g̃ donū/ a quo denominant accipiūt/ z non dāt deo a quo accipiūt: videt q pⁱ⁹ debēt dici incēsi z calefacti/ q̄s icēdētes z calefaciētes. Adhuc due sūt ꝓprietates ignis: illumiatio. s. z vstiua: vstiua hz inquātū ē clementū: illumiatiuū/ vt dicit Aristo. i. ij. de aia/ hz ex ꝑuentētia cū ꝓpetuo supⁱ⁹ corpe/ b ē cū celo: g illumiatio dignior ē q̄s vstiua ꝓpter qz a dignioꝛi dz esse denoiatio: g videt q pⁱ⁹ deberēt dici illumiātes q̄s incēdētes. Adhuc: Arg. 3m Basiliⁱ⁹ sup illud ps. xxviij. Vox dñi itercidēt/ flāmā ignis/ dicit: q in die in dicij vox dñi itercidet flāma⁹ ignis/ ita q illumiatiuū ascēdat sursū ad beatos in celū: z vstiuū ad infernū ad locū dānatoꝝ. Et quo accipit: q illumiatiuū cōpetit beitudini: z vstiuū dānationi: g ab illumiatiōe deberēt potius denoiari brillātes angeli/ q̄s ab vstione. Adhuc: Arg. 4m Cū ꝓprietas ignis sit siccitas seqns caliditatē: q̄ra tur vtr aliqd in angel⁹ sit rūdes siccitati. Et videt q sic ꝛ qō illō deuteron. iiij. d. 8: Deⁱ⁹ nr ignis ꝑsumēs est: primi g̃ angeli dei ab igne ꝑsumēre denominātur: nō aūt ꝑsumit ignis nisi humidū/ vt dicit arist. et ꝑsumēdo humidū inducit siccū: g̃ videt q aliqd rūdes siccitati ꝓueniat seraphin. Adhuc: Arist. Arg. 5m in. vj. topi. dicit: q ignis ē subtilissimū corpoꝝ spē: et iō in termis ē altitudis ozdis. Et auicēna dicit: q vnidiqꝝ tāgit cameꝝ celi lune ꝑ totū ozbis circuitum; q̄rat g̃ qd sit rūdes in istis angel'is/ ꝓprietati ignis. Sol'o: greg. dicit/ z in. ij. sen. ponit di. ix. ca. hec noiatio illis nō ꝓpⁱ se: q vnusq̄sqz ozdo illi⁹ doni cēset nose qō plen⁹ accepit i munere. Et sic seraphin a ꝓprietate ignis sūt seraphin noiata: q̄sicut dicit ber. in. xix. fmone sup cāt. Angelos q̄ se raphin dicūt/ ipa charitas deⁱ⁹ in se a deo traxit et absoꝛbuit/ arq; i eūdē rapuit sctē affectiōis ardoꝛē vt vn⁹ cū deo spūs esse videant: unstar. pfecto ignis q̄ dū a erē qdē inflāmat/ suū ei totū calozē imprimit inducitqz colozē nō ignitū/ sz ignē fecisse cernitur. Amāt itaqz ꝑcipua charitate q nūqz excidit: ꝓter qō charitas supmū ē in donis/ a quo supmi āgeli denominant. Ad pmū g̃ dicēdū: q incēsū z calefactū nō dicūt nisi plenitudinē sufficiētie charitatis/ accepte/ z nō dicūt plenitudinē copie/ qua ds pōt refundere in aliū qō accepit: cū pfectio hierarchie sit in effusiōe illumiationū in aliū: z hāc plenitudinē copie nō hz ignitū/ sz ignis; Vñ vt notat/ q ex abūdantia charitatis pāt aliis influere abūdanter: potⁱ⁹ dicunt calefacientes z incēdētes/ q̄s calefacti z incēsi. Ad aliud dōm: q iste ꝓprietates/ lumiosū. s. z calidū duplr cōsideranter. s. in se/ z fm cōparationē ad vitā quā faciūt: verū ꝫ ē vnū vitificū ꝓncipium in naturis sensibilibus cōsiderata. Lumiosū dignⁱ⁹ ē vstiuo et calefactiuo: sicut ꝓbatū ē auctoritate arist. z basilij: sz in ordie ad vitā quā facit/ calidū primius ē vite q̄s lumiosū: qō ꝑz ꝑ hoc: q lumiosū nō facit vitā nisi ꝑ calidū/ tā in naturalibus q̄s in spūalibus: in naturalibus em coꝛ/ vt id qō loco ozdis ē/ ꝑ calozē vitificū vivificat totū coꝛpⁱ⁹: Jn spūalibus aūt vita gratie z vita glie fm cōplemētū est in calore affectiōis fm charitatē: z in lumīe intelligētie nō ē nisi fm dispositionē. Ad aliud dicēdū: q calidū qō descendit ad infernū/ ē calidū fumosū rerū eū: hoc em vstiuū est/ z cōsumptiuū z exiccatiuū: Calidū aūt celeste/ vt dicit arist. xvi. de aialib⁹/ vivificatiuū z formatiuū ē: z fm b illud nobilⁱ⁹ ē lumiosū: z fm hāc ꝓprietate ab ipo calido denoiant seraphin. Ad aliud dicēdū: q siccitas q̄litas ē mortificatiua/ z nihil cōe habet cū vita: z iō nihil ē in angelis rūdens siccitati: Sz potⁱ⁹ sicut calidū celi fm arist. opat in humido vivifico: qō ē ꝓncipiū vite: subtiliādo ipm z vivificādo z formādo: Jtē calidū diuinū opat in humido pierat/ z deuotiōis ad actū vite gre z gloꝛie: quē actū suscipe nō pt destitui⁹ humido pierat-

Ad 2m Ad 3m B Sol'o que siti ꝓmi. Ad 4m

taris z deuotionis. Et qō ꝛ deuteron. iiij. d. Deⁱ⁹ noster ignis cōsumēs est/ glo. Dam. q ē cōsumēs oēs malicias/ nō humoꝛem pietatis z deuotōis. Et qō Aristo. dicit q cōsumit humoꝛē/ z inducit siccitatem dōm/ q nō consumit humoꝛē/ nisi in se trahēdo z sibi assimilādo: vñ p se attrahit/ z p accidēs consumit. Et sic est in caloꝛe diuio: q p se attrahit et absoꝛbet: vt dicit ber. in auctoꝛitate ꝓinducta: z in hoc caloꝛ ignis similis ē caloꝛi diuio: Jn hoc autē q p accidēs sibi ꝓuenit cōsumere humoꝛē: non habet silitudinē/ sz potⁱ⁹ sicut caloꝛ vitificē in homine, ꝓpellit z dilatat humidū vitificū p oīa membꝛa: ita caloꝛ diuinⁱ⁹ postq̄ fortiter incaluerit/ humoꝛē pietatis z roꝛē deuotiōis z grē ꝓpellit z dilatat p oīa que sūt angeli. Ad vltimū dicendum q subtilitari in angelis rūdet subtilitas essentie/ q̄ maioꝛ est in seraphin q̄s i alijs: lumiositati: rūdet pspicacitas intelligētie: leuitati q̄ in termis ē nihil habens deprimētis nature/ rūdet gradⁱ⁹ ozdis q̄ immediate locant⁹ sub deo: vt dicit ber. in ꝓeinducta auctoꝛitate.

Ad ꝓm

Querit que sint ꝓprietates seraphin et penes quid accipiantur.

A Questum secundum, Ecūdo querit que sint ꝓprietates seraphin z penes qd accipiant: sedeci em enumerat dion⁹. in ce. hie. ca. vij. sic dicēs: Seraphin manifestatiuo deiformiū suaꝝ habitudinū nomine declarat mobile semp eoꝝ circa diuia/ z incessibile calidū acutū z supferuidū/ attente z fortiter intime z inflexibilis semp motiōis: suppositoꝝ reductiue z actiue exemplatiuū: tanq̄ recalificās illa z resuscitans in silem caliditatē ignei celiⁱ⁹/ z holocauste purgatiuū/ incirc̄uelatū z inextinguibile: habentē sic semp lucifoꝛmē z illuminatiuā ꝓprietatē oīmis tenebꝛose obscuritatis ꝑsecutricē z manifestatricē: hoc ē i seraphin manifestatio z nomiatio docet. Et accipit dion. istas ꝓprietates ex duob. s. ex accipiē do illumiatione amoꝛ⁹ a deo: z ex cōicando eā in iferioꝛibꝫ. Si ꝓmo mō: tūc aut ē ex pte forme mouētis amātē ad amatū aut i amatū. Si ad amatū: tūc est calidū qō est terria ꝓprietas. Si in amatū: aut simplr in ipsū aut penetrādo ptes z cōditiōes amati, ꝓter q̄s amat. Si ꝓmo mō/ tūc est acutū: qō ē q̄rta ꝓprietas: Si scdo mō/ tūc ē superferuidū qō est quinta. Et ista duo accipiunt ex pte mouentis amoris. Ex pte aūt mobilis p amoꝛē si accipiat ex pte itellectⁱ⁹ qui cū affectu mouetur: tūc ē illa quā dicit: intēte siue attēte. Si aūt accipitur ex pte affectⁱ⁹ moti p amoꝛē: tūc ē illa quā dicit intime/ q̄ est septima: amoꝛ em intimⁱ⁹ affectus est voluntatis amātis. Si autē accipiūtur fm motū quo mouet amās ad amatum: aut accipiūt i aptitudine ad motū/ aut in motu ipo: si ꝓmo mō tūc est mobile/ qō est ꝓma ꝓprietas. Si aūt in motu ipso/ aut fm se/ aut in ꝓtinuitate motⁱ⁹: si fm se/ tūc est incessibile: qō est scda ꝓprietas: Si in cōtinuitate motⁱ⁹/ tūc ē illa q̄ dicit: inflexibilⁱ semp motiōis: q̄ est. viij. ꝓprietas: Et iste octo accipiūt ex illumiatione acceptā ad amādū eū q fons ē illumiatiōis. Ex pte cōcatiōis q̄ ista cōicant alijs subditis/ accipiunt alia octo: Illumiatio em accepta in subiecto angelo/ aut ꝓsideratur fm id qō ē/ siue fm substātiā: aut fm effectū quē facit in ipso. Si ꝓmo mō

Sol'o q̄sti secundi; Sedeci ꝓprietates seraphin

sic ē illa q̄ ꝛ ignei celiⁱ⁹/ q̄ ē. xij. ꝓprietas. Si cōsideraꝝ fm ꝓprietatē in lumīe quā habet ipa illuminādo infusa iferioꝛi angelo: tūc ē illa q̄ ꝛ incirc̄uelatū/ q̄ ē. xiiij. Si aūt ꝓsideraꝝ fm ꝓprietatē in caloꝛe: tūc est illa q̄ ꝛ: inextinguibile/ q̄ ē. xv. Si aūt ꝓsideraꝝ ex pte effectⁱ⁹ quē facit i eo q illumiat: aut cōsideraꝝ fm cōplemētū effectⁱ⁹: aut fm dispōnem ad illud cōplemētū. Si ꝓmo mō/ tūc ē illa q̄ ꝛ: exē plariuū/ q̄ ē. ix. q̄ cōpleto effectu illumiatiōis/ illuminatⁱ⁹ efficit exemplū illumiatoris. Si aūt ē ꝫ dispōnē ad id: aut illa dispō ē fm lucē: aut fm calorem. Si ē fm lucē: tūc est illa quā dicit: habētēq̄s sicut semp lucifoꝛmē z illumiatiuā ꝓprietatez oēs tenebꝛose obscuritatis ꝑsecutricē z manifestatricē q̄ ē. xvj. ꝓprietas. Si aūt dispō ꝫ caloꝛē: aut ē ꝫ terminū a quo purgat caloꝛ: z sic ē illa quā dicit: holocauste purgatiuū/ q̄ ē. xiij. Si aūt ē i dispōne fm terminū ad quē mouet caloꝛ: aut ē in dispōne simplicit/ aut ē in dispōne vltimata. Si ꝓmo/ tūc ē illa q̄ ꝛ: recalificans/ que est. x. ꝓprietas. Si scdo mō/ tūc ē illa q̄ ꝛ: resuscitās i silem caliditatē/ q̄ ē xj. Objcit fm cōtra ꝓprietates inductas: multe em ea ꝓvident supfluere: cū em dicit/ mobile su perfluere videt/ incessibile. Adhuc: Cū ꝛ: supferuidū/ supfluere videt/ calidū: q̄ vnū supponit i altero. Adhuc: Si dion. assignet habitudies ꝓprias angel': vt ipe dicit sic: māifestatiuo dei formiū suaꝝ habitudinū seraphin noiatiuo docet: super q̄ dicit cōmentator sic: Qm deiformes siue dīnas spēs habētes habitudies esse ait in diuis intellectib⁹: nō ꝓuenit arbitrari magnū dion. vtrutes intellectuales siue spūales moꝛe accītiū z recedētū/ quēadmodū i nobilissimis fiūt dixisse: aut aliō in alio subiecto sicut q̄litas quedā effectuū sint accidens em oīm e illinc depulsū est. Si em hoc essz nō viueret in semetipsa angelorū essentia: nec deiformari p se quantū fozet possibile valuisset: Habitudines g̃ aꝛq; virtutes q̄ in eis sūt essentiales/ sunt ꝓpter imaterialitatē. Et b accipit: q dion. nō assignat nisi ea q̄ ꝓprie z essentialr cōueniūt: nō g̃ debeꝛet accipe ꝓprietates ignis: q: ille spūalib⁹ substantijs nō cōueniūt ꝓprie/ sed simbolice Adhuc: Actum equoce est in angulis/ z invocib⁹ z in saporib⁹ z in ingenijs: z nō determinat hic in q̄ significatiōe accipiat: z sic relinq̄t intellect⁹ cōfusus. Adhuc dicit: fortitā itimet: z p hoc qō dicat/ fortiran⁹ videt innuere/ q hec ꝓprietas possit inesse z nō inesse: et hoc est ꝯ pozphiriū q̄ dicit: ꝓpriū soli et omi z semper cōuenit. Adhuc: Hoc qō dicit/ inflexibilis semp motionis: videtur supponi incessibili z mobili: z ita videt q supfluit. Adhuc: Cū dicit/ resuscitās i silez caliditatē videt inuere q̄ iferioꝛes pñ eārī supioꝛibꝫ: z iferioꝛes ordies possint fieri de superioꝛibꝫ: qō falsū est. Adhuc: Cum dicit/ holocauste purgatiuū: videt inuere q aliqd purgabile sit in inferioꝛibꝫ qō ꝓ incendiū amoris purgat: z hui⁹ ꝓtrariū videt infra dicere in codē ca. / vbi sic dicit: Prima hierarchia in subditis oīno nesciens est cōtumeliā. Adhuc: Cū dicit: incirc̄uelatū: nō videtur assignare ꝓpriū seraphin: oīi em angelo ꝓpriū ē videre facie ad faciē sine velamie. Mat. xviij. b. Angeli eoꝝ semp videt faciē patris mei q̄ i celis ē. Adhuc: Hoc qō dicit/ inextinguibile videtur supfluere: supponit em in hoc qō ꝛ igneum

Argu. 4m. Arg. ꝫm. Arg. 6m. Argu. 7m. Argu. 8m. Arg. 9m Argu. 10m

Arg.11m. celitus: igneū eni celitus inextinguibile est/ vt dicit arist. Adhuc habere lucifoꝛmē ⁊ illuminatiuam, ꝓprietatem/ magis videt cōuenire cherubin q̄ seraphin: plenitudinis em̄ sciēt̄ie lucere potius
Arg.12m. est q̄ charitatis. Adhuc: Videt q̄ illuminatio seraphin nō sit tenebꝛose obscuritatis ꝓsecutriꝛ et manifestatriꝛ: cū nulla talis obscuritas sit in angelis p̄me hierarchie vel secunde vel tertie. Unū ipse dion⁹. in eo. ca. sic dicit: Essentias de sūma hierarchia puras esse estimandū est: nō vt immūdis maculis liberatas ⁊ inquinatiōibꝰ: neq; vt materialium receptiuas phantasiarū/ sz vt omniū diminutione mūdas ⁊ altiozes: ⁊ omi supfirmato templo ꝑm excellentissimā castitatē oibus deiformissimis
Arg.13m. virtutibꝰ supcollocatos. Adhuc: querit̄ que differētia sit inter ꝓsequi tenebꝛas ⁊ manifestare eas.
Ad arg.a Ad ꝓmum. Solutio: dicendū ad primum: q̄ moueri circa amatū altissimoꝝ est angelozū: ⁊ hoc est idē gō in ꝑcedentibꝰ dictū est/ qō est chozū ducere: qꝛ q̄uis sint altissimi in hierarchijs angelozū: tū adhuc habent quo mouenr̄ altiꝰ in ipsa summa monarchia diuia: q̄ thearchia ōz a dionysio qō est diuinꝰ ꝓncipatus.
Ad 2m. Ad aliud dicendū/ q̄ neutꝛ supfluit: qꝛ calidū dicit mortuū a mozis in amante: supferuidū autē dicit feruozē charitatis ꝑm oīes ꝓprietates
Ad 3m amabilis. Ad aliud dicendū: q̄ habitudines ille a quibus ꝓpꝛia accipiuntur/ nō dicuntur essentiales ita q̄ sint ipsa essentia: qꝛ si essent ipsa essentia/ nō essent habitudines: sz dicunt a cōmentatoꝛe essentiales/ qꝛ dare sunt cū essentia p habitus cōcreatos ⁊ naturales potētias: ⁊ nō sunt acq̄site
Ad 4m per assuetudinē ⁊ doctrinā quēadmodū in nobis. Ad aliud dicēdū: q̄ licet acutū equiuoce sit i illis q̄ ꝑdicta sunt: tñ acutū accipit hic in spāli signi
Ad 5m, ficatione. s. in affectu: qꝛ sicut in ingenijs ōz acutū/ qō subtiliter penetrat rōnes intelligibiliū: ita amoꝛ ōz acutus/ qꝛ subtiliter penetrat oēs rōnes amabilis, ꝓpter quas amabile ē. Ad aliud dicendus
Ad 6m, q̄ p hoc qō dicit foztitan: nulla innuit dubitationē: sz innuit q̄ amatū in intimis suis vno mō pōt attingi/ ⁊ alio mō nō: ꝑm em̄ q̄ infinitū est/ nō penetratur ab aliq̄ creatura: sz ꝑm q̄ amoꝛ ꝓsideratur in amante/ penetrat ad intima ꝑm sui possibilitatem ⁊ facultatem. Ad aliud dicendū: q̄ inflexibile p feruoꝛē amoꝛis ōz: ꝓpter feruozem enim nō
Ad 7m, sinit se flecti ab amato. Mobile ōz/ ꝓpter ipsum amozem: Incessibile autē per continui amoꝛis fluxum: quia quiescere amoꝛē a motu circa amatum est languere amoꝛē/ ⁊ fastidire amatū: qō in seraphin accidere nō pōt. Ad aliud dicendū: q̄ supiores resuscitāt inferiozes in similē calidit̄atē: non p equiparantiā/ sed p imitationē: ⁊ ideo nō mutanr̄ inferiozes ozdines ad supiozes: nec illi de hierarchijs inferioꝛibꝰ efficiuntur de hierarchia supioꝛi.
Ad 8m Ad aliud dicendū: q̄ omibꝰ hierarchijs ꝓuenit purgari/ illuminari et ꝑfici: nō a vitio siue ꝓtumelia/ sz a dissimilitudinibꝰ habitu: vt dicit dion⁹. hoc ē ab habituali ꝙuatione ꝓcepte illuminatiōis ab illuminatoꝛe: hoc em̄ habitualiter ꝙuatꝰ est a nīq̄ p
Ad 9m, ticipat eā. Ad aliud dicēdū: q̄ icircūuelatū dicitur duobꝰ modis. Uno modo p ꝓuationem veri qō est speculum ⁊ enigma: ⁊ sic omnes beati angeli et cause incircūuelate vident. Alio modo ōz incircumuelatū p seipsum/ ⁊ nō in alio obiectum: et sic

Ex hoc accipit̄: q̄ illi q̄ plus appropinquāt/ plꝰ habēt plenitudinē scie: sed seraphin inter oēs plus appropinquāt: ḡ plus hīt plenitudinē scie: plus ḡ de
Arg.5m hēt de nomiari a plenitudie scie/ q̄ cherubin. Adhuc: Beꝛn. in sermone. xix. sup cātica sic dicit: Illaceli agmina q̄ cherubin vocanr̄: si eis sui vocabuli seruet̄ interpꝛatio: nihil habere arbitꝛoꝛ a thꝛonis qō p thꝛonos accipiāt cū de ipo fonte ad plenū hauꝛire liceat: ipo ea p se dño ihesu xpo (qō videre ē visio matutina) dignāter introducēre in oēm plenitudinē vꝛitatis/ ⁊ in thesauros sapie ⁊ scie: q̄ in eo oēs sūt absc̄diti ⁊ largissime reuelāre. Et tāgit hoc qō habet Col. 2. a. vbi dicaplꝰ: q̄ i xpo sūt oēs thesauri sapie ⁊ scie absc̄diti. Ex hoc accipit̄: q̄ cherubi
In cōtrariū huius arguꝝ p oibꝰ hꝫ thesaurū sapie ⁊ scie. Sed ꝓtra hoc videt̄ esse qō dicit glo. sup illud Apoc. 21. Latera ciuitatis sunt eq̄lia: vbi sic dicit: Quia in illa celestiꝛ hierꝛm q̄tū cūq; cognoscit tantū diligit ⁊ cōꝓhēdit. Si ḡ cherubin plus oibꝰ cognoscit/ plus oibꝰ diligit: q̄ plꝰ diligit q̄ seraphin: qō falsū est. Et hec
Arg.6m obiectio ponit̄ a magꝛo. ij. sn̄iaꝝ dist. ix. ca. Sz ozit hic q̄stio. Adhuc q̄rit̄ de hoc qō dicit q̄ ituducē eos in oēm pleitudinē vꝛitat̄ ⁊ thesauros sapie ⁊ scie: huic nō videt̄ ꝓuenire alicui creato/ sed deo tm̄: qꝛ sicut solus deꝰ est ipoꝛtes: ita solus deꝰ est oīscies:
Arg.7m videt̄ ḡ q̄ hec nō cōueniāt angelis q̄ dicunt̄ cherubin. Adhuc: 1. ad Coꝛ. 13. d. dicit q̄ ex ꝑte cognoscimus ⁊ ex ꝑte ꝓphetamus. Et ibidē ōz: q̄ scia euacuabit̄: qꝛ cū venerit qō ꝑfectū est/ euacuabit̄ qō ex ꝑte est: ab eo aūt qō impfectū est nō debet denoiari aliqs ozdo angelozū: ḡ a scia nō debent denoiari
B Solō que/ sit primi cherubin. Solō: dōm q̄ cherubin denoiant̄ in accipiēdo illumiationē a plenitudie sciēt̄ie: In cōmunicādo aūt eandē inferioꝛibꝰ/ denoiant̄ a fusione sapie quā largissime fundūt in inferioꝛa. Et hec est cā q̄ Dion⁹. in interꝑtatione nomis cherubin: vtꝛūq; istoꝝ ꝓponit: ⁊ plenitudinē scie: ⁊ fusionē sapiēt̄ie.
Ad arg. mēt̄ū primū Ad ꝓmū dōm: q̄ licet scia a qua denoiant̄ cherubin/ vna sit vnitate medij: qō est verbū ꝑ qō scit: qō est ꝓncipiū ⁊ mediū ⁊ finis huius scie: ꝓncipiū a q̄ emanat mediū: qō sicut speculū eternitatis oia ꝓnet in se: eo q̄ in ipo oia sunt exēplaria ⁊ rōnes finis/ in quē referunt̄ illuminatiōes ꝑm oia cognita angelozū: tū hec scia virtute valde multa est/ ⁊ in multitudie magna ꝙsistit/ ꝑm cognita q̄ noscūtur illo vno: sīc ꝓtꝛ i auctoꝛitatibꝰ Beꝛn. ⁊ Beꝛn. inductis: ⁊ hoc notās Dion⁹. dicit de multitudine
Ad 2m scie. Ad aliud dōm: q̄ cherubin nō habēt discursiuā sapiēt̄iā: ꝓpter hoc q̄ multoꝝ est scia ipoꝝ: multa eni accipe i vno nō est discursiua scia/ sz simpliciter sed multa accipe in multis ⁊ ꝓ multa/ est discursiua scia.
Ad 3m Ad aliud dōm q̄ Aug⁹ dicit/ q̄ phi stoyci sic diuiserūt sapiaz ⁊ sciaz: q̄ scia sit de hūanis/ ⁊ sapia de diuis: qꝛ illi nō ꝓsideraueruꝛ nisi cōparationem scie ad scibile ꝑ ꝓncipia i mediata scibilis accepter: Hic aūt ōz scia ꝑfectio intellect⁹/ acceꝓta p illuminatiōes diuinas: ⁊ illa est bn̄ de diuinis: qꝛ est aliq̄d sapie: sicut etiā dicit ꝓbs in ꝓmo ꝓme ꝓbie: q̄ scientia illa cuius finis est sciendi gratia/ in seipa est: hoc est/ quā voluim⁹ scire ꝓpter seipam ad nihil aliud referēdo: ⁊ q̄ est ꝑ altissima ⁊ difficilia hominī scire/ vocatur sapiētia. Et illa est a qua denoiant̄ cherubin: ⁊ claudit i se rationē sapiēt̄ie ⁊ intellect⁹ ꝓ
cit esse quinq; virtutes intellectuales: scz sapiētia/ intellectū/ scientiā/ pruden̄tiā/ ⁊ artem. Ad aliud dicendū: q̄ seraphin pluſq; cherubin habent plenitudinē scientie: ꝑm q̄ supiozes inferioꝝ dona habent excellēter ⁊ eminēter: Sed cherubin habent plenitudinē scientie/ ꝑm q̄ hoc donū constituit in gradu dignitatis/ q̄ est gradus secūdus: sicut scietia est secūda in donis vbi ꝓmū gradū habet charitas: ꝓpter quod illa scientia que in se habet rationē sapientie ⁊ intellectus: vt dictū est. Ad aliud dicē
Ad 5m dum: q̄ cherubin ꝓe omnibꝰ habent thesaurū sapiētie ⁊ scientie/ ꝑm q̄ sapiētia ⁊ scientia est donum constituens in gradu dignitatis: vt dictū est: Nullus em̄ alius ozdo denominat̄ a sapiētia ⁊ scientia/ nisi cherubin: In oibꝰ em̄ denoiatio fit ab vltimo/ qō est actus respectu omniū precedētiū: que vt potentie quedā ozdinant̄ ad ipm. Sicut em̄ in seraphin ignis ⁊ charitas est vltimū a q̄ fit denoiatio: ita in cherubin vltimū est plenitudo sciētie/ a quo denoiatione fieri cōuenit. Ad id qō cōtra obji-
Ad arguma tū i ꝓtrariū cit̄ dicendū/ q̄ latera ciuitatis eq̄lia sunt per quadꝝ virtutis: ⁊ quantū quisq; cognoscit tantū diligit ⁊ tantū cōꝓhēdit ⁊ tantū operat̄: sed hec scientia cōꝓhensionis est: Nos aūt bic loquimur de scientia illuminatiōis/ q̄ ꝑm sui dignitatē constituit in gradu secūdo vt pater ꝓ predicta: vñ de glosa illa nō intelligit̄ glosa inducta. Ad aliud dicendū
Ad 6m q̄ hec solui in verbis Gꝛego. vbi dicit̄: q̄ ꝑm creature modū altius contēplantur. Uñ est plenitudo simpliciter ⁊ hec soli deo cōuenit: Et est plenitudo ꝑm analogiā capacitatis intelligēt̄ie create: ⁊ hoc conuenit angelis ⁊ animab⁹ sanctis. Ad aliud dōm
Ad 7m q̄ scia duplic̄ dicit̄ esse ex ꝑte/ ⁊ duplicit̄ pfecta. scz ex parte sciētis/ ⁊ ex ꝑte ipius sciētie. Ex ꝑte sciētis quādo intellectu nō pfecte illuminato/ sed obumbꝛato intelligit: sic oīnis sciētia hūana dū in carne viuit imꝑfecta est. Sap̄. 9. d. Coꝛpꝰ qō coꝛrumpit aggrauat aiam: ⁊ deꝑmit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Et ibidē: Cogitatiōes moꝛtaliū timidę: ⁊ incerte, puidētie nostre. Et hec impfectio euacuabit̄/ qñ videbim⁹ deū facie ad faciē. Ex ꝑte aūt scie ōz scia impfecta duobꝰ modis: scz ex ꝑte medij ⁊ ex ꝑte ipius scie ꝑm se. Ex ꝑte medij: sicut scietia p speculū ⁊ enigma impfecta est: qualis est cognitio vie. Et hec euacuabit̄ qñ videbim⁹ p speciē: Et illa ē de q̄ loquit̄ apls. 1. ad Coꝛ. 13. d. Ex ꝑte ipi⁹ scie ois scia ē ipfecta quā, ꝓpt̄ aliq̄d aliud volum⁹ q̄ꝫ ꝓpt̄ seipaz: ⁊ sic oēs scie mechanice ipfecte sūt: ⁊ silr oēs scie morales: qꝛ illas nō q̄rimus nisi ꝓpt̄ op⁹. Et etiā scie theozice q̄ nō oīno libere seꝛ sz obligate ad materiā: q̄ m̄tipl̄r ancilla ē: vt dicit Arist. i ꝓmo ꝓme ꝓbie: sic scie naturales ⁊ disciplies: q̄s n̄ q̄rim⁹ nisi ad ꝑfectionē itellect⁹ nr̄i/ q̄ etiā ꝓtinuo ꝛtpe. vñ m̄tipl̄r talꝝ natura hūana. s. ācilla est: vt dicit Arist. Sola aūt scia diuia ē/ q̄ de ſbiecto libero ē: ⁊ ex q̄ sic ex lumie sūt oēs scie ⁊ ad quā sic ad finē: De q̄ etiā dicit arist. in ꝓmo ꝓme ꝓbie: q̄ oēs alie ꝓticare scie sr̄ ad q̄dā portoꝝ ūr nīl ā ē q̄ scia diuia. Et hec sola attingit plenitudinē siue ꝑfectionē rōnis scie ⁊ sapie: cū ois alia scietia aliq̄ mō vacua sit a ꝑfectiōe siue plenitudie tal⁹ rōnis. Et hec est a q̄ denoiat cherubin: ⁊ cōstituit in secū do gradu dignitatis ꝛgelice ꝓme hierarchie: sic donū talꝝ scie secundū est in donis i oꝛdie dignitatis donoꝝ.

Querit̄ que sint ꝓprietates cherubin.

A Questiū secundum

Arg.1m

Arg.2m

Arg.3m

Ar.4m

Ar.5m

Arg.6m

Arg.7m

Ar.8m

Ar.9m

Arg.10m

Arg.11m

B Solo ꝙst secundi

Septē ꝓprietates cherubin.

Ad primū argumentū

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ecundo querit̄ q̄ sint ꝓprietates cherubin: quas enūerat Diony. li. ce. hierar. ca. vij. sic dicēs: Ipa vo cherubin notario manifestat cognoscibile eoꝝ z deiuidū: z altissime luminū dationis acceptiuū: z ꝓplatiuū in ꝑma opatrice ꝟtute/ diuine pulchꝛitudinis z sapiētifice traditionis repletū: z cōcatiuū copiose ad secūda fusioni donate sapiētie. Obj̄cit aūt de ꝓprietatib illis. Et ꝑmo de b̄ qō dicit/ cognoscibile: Cognoscibile em̄ est in qō translit cognitio alicuⁱ: ꝓprietas aut̄ plenitudinis scie a ꝓprietate cognoscentis deberet determiari/ z nō cognoscibil': vñ deberet dici cognoscitiū/ z nō cognoscabile. Adhuc cognoscibile aptitudinē dicit/ z nō actū: ꝓprietas aūt laudabilis est ab actu/ z non ab aptitudine: q̄ aptitudo impfectū q̄d est: actus aūt pfectū q̄d est. Adhuc obj̄cit de eo qō dicit: deiuidū: boc eni nō videtur esse ꝓpriū cherubin/ sed cōe oib angelis. Matth. xviij. b. Oīes vident faciē patris qui in celis est.

Adhuc q̄rit q̄d sit b̄ dictū: altissime luminū dationis acceptiuū. Aut eni ꝺ altissime/ in cōparatione ad oēs ordines: z hoc falsum est: q̄ seraphin altius accipit̄/ cū sint in altiori ordine. Aut dicit hoc/ q̄ ab altissimo q̄ est deⁱ accipit̄: z sic nō erit ꝓprium cherubin: q̄ oēs accipiūt illuminatiōes a deo: z maxime illi de ꝑma hierarchia. Adhuc: q̄rit de eo qō dicit ꝓplatiuū in ꝑma opatrice virtute: ꝑma em̄ opatrix virtus/ est virtus creatrix: in qua angeli ꝓplanⁱ facit dei visione matutina: z facet̄ qō ad laudē creatoris referūt/ visione vespertina: z hoc oīb angelis est cōe/ z nō cherubin ꝓpriū. Adhuc querit̄ in q̄ differt ꝓprietas ista ab illa q̄ est deiuidū Prima em̄ opatrix virt̄ deⁱ ē: z videre i ea/ est videre i deo: z sic idē videt̄ esse in ꝑma ꝟtute opatrice qō est deiuidū esse. Adhuc q̄rit de hoc qō est/ diuine pulchꝛitudinis z sapiētifice traditiōis repletū: Dicit em̄ Diony. in li. de diui. no. ca. iiij. Supsubstātialis pulchꝛitudo dicit̄/ ꝓ: traditū ab ipa diuinitate oib existentib iuxta ꝓprietatē vniuscuiusq̄ pulchꝛitudinis ornatū/ sicut vniuersoꝝ cōsonātie z claritatis: z ad illā dinē luminis cū fulgoꝛe ēmittens vniuersis pulchꝛificas fontani radij traditiōes: z sicut oīa ad seipm̄ vocans. Ex hoc accipit̄: q̄ de intentiōe pulchꝛi duo sunt: scz fulgoꝛ cōsonātie: z q̄ ꝓter se appetat̄: aliter eni nō vocaret ad se desideriū: q̄ sicut oīa ad seipm̄ vocās/ vt dicit Diony. bonū z pulchꝝ f̄m oīm causam cūcta desiderant: vñ z grece calos dicit̄/ q̄si tota in totis cōgregās. vñ videt̄ q̄ ista ꝓprietas potius sit seraphin q̄z cherubin: amoꝛis eni ē ꝓpriū i bonū z pulchꝛū. Adhuc hec ꝓprietas ea dē videt̄ esse cuꝫ illa quā dicit: sapiētifice traditiōis repletū: q̄: pulchꝛifici fontani radij traditiōis eedē sunt cū sapiētificis traditiōib. Adhuc Arist. in. j. meta. sapiētis ē nō ordiari/ sz ordinare: neq̄ hūt ab alio suaderi/ sed suadere hūt alij mīⁿ sapiēti. Ex b̄ videt̄ q̄ sapiētifice traditiōis sit ordiare alia/ z suadere alijs z replere z b̄ videt̄ eē ꝓplatiōis inspiciēris ordinē vniuersi: z sic iste ordo nō ꝓpriet̄ i deū tm̄/ sz sup rōnē ordis vniuersit̄ q̄ nō deberet eē ꝺ ꝑma hierarchia/ sz de secōa vl' tertia. Adhuc videt̄ Diony. dimiuⁱ in enūeratiōe ꝓprietatū: Isti eni ordini attribuit̄ q̄ dns sedet sup eū. Dan. 3. e. Bndicⁱ es q̄ sedes sup cherubin intuēs abyssos. Et inp̄s. 79. Qui sedes sup cherin mānifestare coꝛā effraim beniamin z manasse. Adhuc: sedere dīm sup aliquē ordinē magis videt̄ thronis ꝙuenire q̄z cherubin z b̄ Diony. nō assignat. Si forte dicat̄ q̄ cū ꝺ: sedere sup cherubin/ q̄ sup ponit̄ ꝓ vltra: q̄si sedere dns dicat̄ in altiori gdu dignitat̄ q̄z sit cherubin: Tūc pori⁹ dicere t̄ sedere sup seraphin: q̄z ꝑ b̄ notat̄ q̄ oēs ꝟtutes āgelicas trāscēdit. Adhuc q̄rit: q̄re dns ꝑcepit imagines cherubin fieri ī tēplo/ z nō alioꝝ. Soluto: dīm q̄ ꝓprietates tacte a diony. accipiūt̄ f̄m ꝓprietates plene z pfecte. Ad b̄ aūt q̄ scia plena z pfecta sit/ tria ext̄ gūt̄. l. q̄spicacitas z subtilitas cognoscētis siue sciētis. Et q̄ cognoscibile siue cognitū sit altissimū z admirabilissimū: sicut accipit̄ ab Aristo. i ꝑma ꝓpone li. de aīa vbi dicit: Bonoꝝ honoꝛabiliū noticiā opinātes/ magis aūt alterā altera ex b̄/ q̄ melioꝝ z honoꝛabilioꝝ sit. Tertiū ē/ q̄ medīū sit ꝓpriū z efficax ad sciaz faciēdā: q̄z alit̄ nisi esset ꝓpriū: id q̄ scirek ꝓ ipm̄/ nō scirek ī ꝓpria natura/ sz ī vniuersali z i potētia: q̄ scire ē ipfectū/ vt dicit Arist. in. ij. poꝝ. Un penes q̄spicacitatē cognoscētis accipit̄ ꝓprietas ꝑma: q̄ ē/ cognoscibile eorū. Penes altitudinē z admirabilitatē cogniti in se ꝓsiderati/ accipit̄ ꝓprietas secūda: q̄ ē deiuidū. Si aūt idē cognitū ꝓsiderek in ordie sciꝛoꝝ: tūc est illa quā vocat/ sapiētifice traditiōis repletū: quā sexto loco enūerat diony. Si āt accipit̄ ex pte medij aut accipit̄ ex pte medij sb q̄ cōgnitiuⁱ efficiūtinellect̄: z q̄ ē lumē theophanie/ eleuās intellectū ad diuinoꝝ cognitionē tūc ē illa ꝓprietas quā ītiā ponit diony. q̄ est altissime luminū dationis acceptiuū. Si aute accipit̄ penes medīū in quo cognoscūtur cognita: cū illud medīū tripliciter compek ad cognitū: scz vt efficiēs/ z vt formale/ z vt finale. Si in rōne efficiētis accipit̄: tunc est illa quā ponit quartā scz contēplatiuū in ꝑma opatrice virtute. Si aūt accipit̄ in cōpatione forme: tūc est quinta/ scz diuine pulchꝛitudinis repletū: sic eni dicit̄ a Boecio: Mundum mente gerens pulchꝝ pulcherrimus ipe. Et sicut dicit Aug⁹: generatoꝛ est speciei: quia i ipo species omniū fulgent ꝑ rōnes ideales. Si aūt accipitur per compationē cause finalis/ f̄m q̄ disponuntur inferioꝛa ad ipm̄ ꝑ illuminationē acceptā: tunc est illa quā ponit sexta: hec scz sapientifice traditionis repletū: sapiētifica em̄ traditio omnia ordinat in suū ꝓncipiū/ q̄ est alpha z o ꝓncipiū z finis. Et iste sex ꝓprietates accipiunt̄ penes illuminationē acceptā a deo f̄m q̄ accepta ē. Sz q̄ vniuscuiusq̄ ordinis est illuminationē acceptā trāsfundere i aliū z cōicare sibi q̄ accipit: penes hoc accipit̄ septima q̄ est/ cōicatiuū copiose ad secūda fusioē donate sapientie. Ad ꝑmū g̃ dōm: q̄ cognoscibile Diony. dicit cognoscitiuū: eo q̄ ex pspicacitate intelligētie aptū est cognoscere diuina: sed q̄z hoc ab alio habet/ hoc ē a deo: potⁱ ponit hoc in aptitudie passiua q̄z actiua: patin em̄ grece est recipe latine. Ad aliud dōm: q̄ ꝓprietas ab aptitudie accepta/ f̄m q̄ aptitudo dicit potētiā ꝑ habitū completā: sumit̄a pfecto f̄m formā: licet nō sumat̄a cōpleto f̄m agere. Ad aliud dōm: q̄ licz oēs q̄z̄tū ad obiectū bntudis imediate videat deū/ z sint deiuidi: tñ ex speciali theophania z illūinatiōe i ordie z g̃du ponēte hierarchias spēal' z ꝓprie dicūt̄ cherubin deiuidi.

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

Ad 8m

Ad 9m

Ad 10m.

Ad 11m.

Ad 12m.

Ad aliud dōm: q̄ altissime ꝺ: q̄z̄tū ad modū acceptiōis illi⁹ illuminatiōis spēal'/ q̄ post incēdū charitat̄ ponit ī gradu z ordie hierarchie: illā enī nullus accipit nisi cherubin f̄m eq̄litatē altitudis dignitatis. Ad aliud dōm q̄ i ꝑma opatrice ꝟtute ꝓtingit ꝓplari duplr: cōiter scz z ꝓprie. Cōiter visiōe matutina: q̄ ꝙuenit oīb angel' ex ꝙuersiōe ad ꝟbū. Ꝓprie/ qn̄ b̄ ꝓnenit ex spēali illūinatiōe q̄ angelū ponit i gradu z i ordie hierarchie: z sic ꝙuenit cherubin: vt dictū ē: hāc enī bnt spēal' sup cōem cōuersionē ad ꝟbū. Ad aliud tā ptz sol'o: deiuidū ei dicit illūinatione ad id i q̄ videt̄ sic in cā z i obiecto videre aūt i ꝑma opatrice ꝟtute distincta visionē/ dicit effectuꝫ f̄m q̄ a cā exeūt. Ad aliud dōm: q̄ pulchꝝ siue pulchꝛitudo dicit relationē vniuersorū ad formā exēplarē idealēti q̄ ꝑmo oīa fuerūt lux in ꝑma cā: vt ꝺ: Joh. 1. Et sic pulchꝝ deⁱmiat̄ ꝑ illumiationē sapie z scie: bonū aūt q̄ amoꝛis ē obiectū oīm dic̄ ꝙgregationē ad finē: z sic ꝙgregare tota i totis/ ēamoꝛis/ z seraphin: port aūt mō ꝙgregare tota i totⁱ ꝑ spēalē illūinationē/ ꝙuenit cherubin. Ad aliud dōm: q̄ sapiētifica traditio magis respiat ordinē pulchꝛoꝝ z bonoꝝ: q̄z sapiētis ē ordinare: pulchꝛitudo aūt magis respicit lucēformē exēplaris/ q̄ cūcta pulchꝛa z venusta efficiūt̄: z sic q̄uis ꝺiecto idē sint diuia pulchꝛitudo z sapiētifica traditio/ tñ dnūt rōne. Ad aliud dōm: q̄ vex ē dictū Arist. z ia patuit: sz ꝓplari ordinē talē ꝙtingit duplr: scz in se z b̄ nō facit nisi visiōe matutina in ꝟbo siue sapia diuina ꝑ illumiationē spēalē ad b̄ datā: z sic ꝙuenit cherubin spēal' z ꝓprie. Ad aliud solūdū ēꝑ dictū Bzeg in homel. de centū ouib z decē drachmis: vbi dicit: Cū ī thronis deⁱ sedeat ꝑ ps. 79. ꝺ: Qui sedes sup cherubin zc. q̄z videlz cū in ipis distributio ibi agminū cherubin thronis iūganⁱ: sedere etiā sup cherubin deⁱ ex vicia agminis eq̄litate phibeⁱ: sic q̄ppe i illa sūma ciuitate q̄dā singuloꝝ sūt ꝓpria/ cū tñ sint cōia oīm: z q̄ō in se q̄scz ex pte bz: b̄ in altero totū possideat. Sz id circo eodē q̄z vocabl'o cōiter nō cēsenⁱ: vt ille ordo vocari ꝑ to vniuscuiusq̄ rei noīe debeat q̄ hāc i munere accepit plenⁱ. Si aūt obj̄cit̄ q̄ f̄m hec Bze. dicta deberet dici sedere sup seraphin/ sicut sedere sup cherubin: z sup quēlibz alioꝝ ordinū. Dicēdū q̄ ab illumiatione scie vel sapie ꝺ: cherubin. Et q̄z deⁱ ꝑ theophaniā siue illumiationē sapie z scie oēs angelos illumiat/ z ꝙscit i eis vt illumiatoꝛ: q̄ lumine purgat cos z pficit/ vt dicit Diony. ꝓp̄ b̄ specialiter sup cherubin sedere ꝺ: q̄z cherubin ab illumiatiōe denoiant̄. Et Dan. 3. e. ꝺ: sedere sup alas cherubin: q̄z sicut dicit Diony. ale significāt altiuolū in diuias ꝓplatiōes: sic z oculoſū signat multi uidum in diuinis: b̄ tñ nō oportuit assignari inꝓpria q̄z sicut dictū ē/ aliq̄ mō cōe est oīb. Oīb eni btis insidet deⁱ ꝑ illapsū talⁱ ꝓplatiōis q̄uis b̄ appropriate spēali rōne cherubin videat cōuenire. Ad aliud dōm: q̄ sup/ hic nō ponit̄ ꝓ vltra: sic bñ ꝓbat obiectio: sz in spēali rōne ꝑ appropationē ponit̄/ sic dictū ē: plenitudini eni sapie appropat̄ descēsus in oēs alios q̄s deⁱ illūinat: vt dictū est. Ad vltimū dōm: q̄ dispositio ēpli siue tabernaculi/ figura est dispositiōis celestis patrie: vt sig̃ificet̄/ q̄ oīs distributio eccl̄astice hierarchie a plenitudine sapie hierarchie celestis descēdit/ z illā in figura g̃dā demōstrat: Ꝓpter b̄ imagies cherubin/ q̄ sūt imagines plenitudis sapie fieri fecit in tēplo: vt in oīm dispositiōe sacrā militantē significet eccl'iam: sicut hierarchia eccl̄astica descendit a celesti.

A Parti. III. q̄stiū primū Arg. primū Throni q̄d sint

Queritur de thronis quid sint.

Arg.2m

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Ertio q̄rit̄ de thronis: Et q̄rit̄ duo: Primo q̄d sūt throni: Secūdo q̄ sint ꝓprietates thronoꝝ. Ad ꝑmū accipiāt ꝟba Bzego. q̄ sic dicit in homel'. ꝓductat: throni illa agmia vocata sūt/ q̄b ad exercēdū iudiciū sp̄ deⁱ oiporēs ꝓsidet: q̄z em̄ thronos/ latino eloq̄o sedes dicimus throni dei sūt b̄j q̄tāta diuinitatis gr̄a replent̄/ vt in eis dns sedeat: z ꝑ eos sua iudicia discernat. vñ ꝑ psalmistā ps. 9. ꝺ: Sedes sup thronū q̄ iudicas eq̄tatē. Sz obj̄cit̄ ꝓtra b̄: q̄z cū ordies ꝑme hierarchie accipiāt̄ f̄m ꝙversionē in deū: nō videt̄ iudicare cōuenire thronis/ q̄ sūt in ꝑma hierarchia. Adhuc: iudicare illud/ aut est actⁿ iudicij vltimi: aut ē ꝓnes ad gubernationē mūdi. Si ꝑmo mō: cū b̄ in semel futuꝝ sit: videt̄ q̄ semel tm̄ deⁱ isti⁹ angelis ꝑsideat. Si secūdo mō: b̄ videt̄ magis cōuenire ꝓncipatib q̄z thronis. Un Bzego. in ꝑmu cta homelia sic dicit: Sūt nōnulli/ q̄ dū bn̄ sibimet ipis vigilāt cura dn̄ank: dū se sollicita trentiōe dis curūt/ diuino timoꝛi semp inhērētes: z b̄ in munere ꝟtutis accipiūt/ vt iudicare z alios possint: q̄z ꝑfecto mētib cū diuia ꝓplatio ꝑsto est/ i his velut in throno suo deⁱ ꝑsidēs alioꝝ facta examinat: z cūcta mirabilⁱ de sua sede dispēsat. Cū g̃ sedēs in throno z alioꝝ facta dispēsans ꝓnceps sit: videt̄ b̄ magis cōuenire ꝓncipatib q̄z thronis. Adhuc: Diony. thronis nō attribuit iudiciū/ sed portius altissimā z imaterialē sessionē: Male g̃ videt̄ Bzeg. attribuere thronis iudiciū. Adhuc: Bern. in. xix. ꝺ mone sup cātica: Jn thronis deⁱ sedet: z puto q̄ his spiritib sup oēs alios q̄ mēoꝛati sunt/ z iustioꝛ cā/ z copiosioꝛ materia sit diligēdi. Eteni si tres hoīs cuiusq̄ regis palatiū: nōne cū plenū sit scāmis/ sellis/ cathedris q̄z regia sedes in eminēti posita cernit̄: z nō est necesse q̄rere vbi rex sedere solitus sit: nimirū mox manifesta occurit sedes eius cūctis altioꝛ eminētioꝛ q̄s sedilib. Sic q̄z oi decoꝛis ornatu cūctis alijs ꝑeminere spiritib istos intellige/ in quib spēali q̄dā stupēde dignatiōis munere diuina eligit residere maiestas: q̄ sessio magisteriū significat z puro illⁱ q̄ sic dicit Matth. 23. a. Unus est voꝝ magister in celo z in terra: dei dico sapientiā ꝓpm: cum alios quidē vbiq̄ attingat ꝓter suā mūdictā. Sap̄. 8. a. specialius tamen istos atq̄ ꝓncipalius tanq̄ ꝓtiā sedem sua illustrat ꝑsentia: z inde tanq̄ de soleni auditoꝛio docere angelū/ docere hominē scientiā: inde angelis diuinoꝝ noticiā iudicio ꝓfunde noticiā ꝓsilioꝝ archangelis. Jbi virtutes auditūr quō/ quādo/ z vbi/ z qualia ꝑferāt signa: ibi deniq̄ vniuersi siue ꝓncipatus/ siue ꝓtes/ siue dnationes discūt̄ ꝑfecto quid ex officio debeāt: quid ex dignitate ꝑsumāt: z q̄ ꝓpue caueū est omnib/ potestate ad ꝓpriā voluntatē vel gloriā non abuti. Ex hac auctoꝛitate q̄tuoꝛ elicimⁱ cōclusiones: quarū ꝑma est: q̄ throni dicunⁱ a dignitate z ornatu regali/ z nō a iudicio: q̄d est contra Bzegoꝛiū. Secūda est: q̄ throni dicunⁱ ab auctē magisteriⁱ: q̄d duob modis videt̄ eē icōueniēs: ꝑmo/ q̄z magisteriū plⁿ ꝙuenit plēitudini scie q̄z thronis: z ita deberet magis attribui cherubi q̄z thronis. Scōo q̄z magist-

riū dicit actū ꝑuersiōis sup iferioza: Ordines aūt ꝑme hierarchie accipiūt ſm ꝑuersiōis actū in deū. Tertia ꝛclusio ē: q ſm dictū Bern̄, oēs ordines videnter eā ordiari ad thronos: qđ videt icōueniēs: q̄ sic ecclesiaret rō infime ꝛ medie hierarchie: vltia ei p media/ꝛ media p ꝑma/ordinār in deū. Quarta ꝛclō ē: ſi de thronis deꝰ docet hoiem sciaz: vt dicit Bern̄. thronoꝝ ꝑuersio ē sup hoiem: ꝛ cū b̄ ꝓpriū sit vltie hierarchie/videnť throni poni debere i vl
Arg.6m tima hierarchia ꝛ n̄ i ꝑma. Adhuc Bern̄. i eodē ſmone dicit ſic: Diligiť a thronis deꝰ ob obedientiā magne sapie sine medio seſe cōcārtis: ꝛ ob vnctionē q̄ gratis docet de oib. Et b̄ accipit ite: q̄ throni
Arg.7m dicū ť a magisterio: ꝛ magis sic videť b̄ ite cōpetere cherubin. Adhuc Bern̄. videť sb̄iūpſi esse ꝛtrariꝰ dicit eni ſi cin. v. ad Eugenīū papā. Throni dicū ť ex eo/q̄ sedēt: ꝛ ex eo q̄ sedet i eis deꝰ: nō ei sedere in eis q̄ nō sedēt posset: Queris q̄d illā sentiā sellionē: Rn̄deo/sūmā tranqllitatē: placidissimā serenitatē: pacēz q̄ erupat oēm intellectū: taľ est q̄ sedet in thronis dōs sabaoth iudicans oīa cū tranqllitate placidissimꝰ/serenissimꝰ/pacificatissimꝰ: ꝛ tales sibi ꝓstituit thronos sūmos sibi. Et hoc accipiť: q̄ throni a tranqllitate dei ꝛ sessiōis dicūť/ꝛ nō ab auctoritate magisterij vel iudicij. Solō dōm q̄
B duplr ē actꝰ throni a q̄ definiri b̄z ꝛ determiari: ſm
Solō que/ stiri primi q̄ thronꝰ ꝓpe/b̄ē i ꝓpria sigr̄iōe accipiť. Et tertiꝰ ē etiā/ſm q̄ sumiť cōiter ꝑ sede cuiuscūq; regētis/ſiue ſm iusticiā/siue ſm doctrinā sapie. Primꝰ actꝰ est: q̄ receptiuꝰ sit q̄etissime sessiōis/ꝛ imaterialissime/ꝛ trāqllissime. Et ab b̄ determiāť a bto Diony. ce. hier. ca. vij. ꝛ a bto Bern̄. in auctē ꝑinducta de v. ad Euge. pa. Si ceni accipe thearchicū ꝛ diuinū supaduētū/ꝛ diuinā inſessionē: vt dic Diony. ꝑ primū officiū thronoꝝ est. Secūdꝰ aūt actꝰ ē: q̄ ꝓuenit thronis nō ſm q̄ throni sūt/ſz ſm q̄ throni referūť ad auctē sedētis i eis: est iudicare. Et ab illo determiāťa bto Bze. g. i auctē ꝑinducta: ꝛ b̄ē q̄d dī in ꝑs. 9. Qui sedes sup thronū ꝛ iudicas eq̄tarē. ꝛ b̄ ágiť Sap̄. 12. c. Tu aūt dñe cū tranqllitate iudicas: ꝛ magna mā̄ suetudie disponis nos. ſm aūt q̄ thronꝰ accipiť cōiť: dr thronꝰ nō tm̄ regꝰ regnāz in iusticia/ſz dr etiā regēz i sapia. Throni sic actꝰ q̄ ꝓuenit ei ex relatiōe throni ad sedētē i eo: ē docere hoiem ꝛ āgelū. Et ab illo actu determiāťa bto bern̄. in ſmōe. xix. sup cāticа i auctē ꝑinducta. Et his notatis/facile ē rn̄dere ad obiecta. Ad ꝑmū g̃ dōm
Ad primū argumētū q̄ brūs Bze. ibi determiat thronos ab actu secūdo ꝛ nō ꝑmo: ꝛ ille ē q̄ ꝓuenit thronis nō in se/ſz relat
Ad 2m ad auctē sedētis i eis. Ad aliō dōm: q̄ iudiciū duplicit attribuit. s. ſm q̄ ē a iudice sedēte i throno: ꝛ ſz b̄ rō iudicij ꝛ illūinatio nō accipiť nisi ſm actū conuersiōis i deū. Et hoc mō ꝓuenit thronis q̄ sūt de ꝑma hierarchia. Sumiť etiā ſm q̄ ē iudicatoꝝ dispositio: ꝛ sic nō ꝓuenit thronis/nisi eo mō q̄ ꝓxima hierarchia opaťr ꝑ mediā: ſm q̄ dicit Diony. q̄ supiozes ꝑ medios/ꝛ medij ꝑ ifimos trāſfundūť illuminatiōes: sicut etiā seraphin ꝑ angelū infime hierarchie. Esa. vj. legiť purgasse ꝓphaz vt dic Dion̄.
Ad 3m in cele. hierar. ca. ꝑmo. Ad aliud dōm: q̄ hoc intelligitur de iudicio gubernatiōis/ꝛ non de iudicio vltimo: sicut patet in auctoritate Sap̄. xij. ꝓeinducta: Per hoc enim iudicium ꝓuidentia diuina vnūq̄sq; adducit ad ōbitū finē: Nec b̄ ē ꝑncipatuū ꝓprie: q̄ ad ꝑncipatꝰ ꝑtinet dispositio vni⁹ gentis ꝛ non generalis gubernatio: sicut dicit Ecā. xvij. b.

In vna quaq; gente ꝓposuit doctores ꝛ rectores. Quantū aūt ad auctē gñalē/ꝓuenit thronis ſm q̄ thronꝰ referūť ad auctē sedētis/in eo: Ille eni est/ q̄ sicut dr Sap. 8. a. attingit vbiq; fortiť ꝛ disponit oīa suauiter iudicio tranqlle sue gubernatiōis

Ad aliud dōm: q̄ Diony. determiat thronos ab Ad 4m actu ꝑmo ꝛsp̄ncipali/q̄ ꝓuenit thronis ſm q̄ sedes ꝛ throni sūt: iō nō attribuit eis iudiciū: vt dictū est: q̄ nō ꝓuenit eis ſm se/ſz ſm q̄ referūť ad dignitatē ꝛ excellentiā sedētis in eis. Ad aliud dōm: q̄ £
Bern̄. ibi determiat ꝓprietates thronoꝝ ſm q̄ refe- Ad 5m runt ad dignitatē ꝛ excellētiā sedētis i eis. Sic eni ꝛ in alto positi sūt singularit/ꝛ mlto ornatu redimiti. Et veꝝ ē q̄ ex illa auctē ꝛtruoꝝ ꝛclusiones eliciunť q̄ inducte sūt. Sz ꝑma soluť: q̄z brūs bern̄. ibi ñ determiat thronū nisi ꝑ ornatū ꝓueniētē sibi/ex nō ꝑ actū sedētis i eo q̄ ē iudiciū: ꝛ iō nō tāgit iudiciū. Secūda soluť ꝑ b: q̄ magisteriū dupliť ꝛsiderať: scz ſm q̄ ē iformatio ꝛ istructio sedēz ad actū doctrine: ꝛ sic ꝓuenit cherubin/siue ꝑtinēti sapiētie ꝛ scie. Cōsideraťa etiā ſm auctē quā dat docēti: ꝛ sic ꝓuenit thronis: ſm q̄ thronꝰ cōiter dr sedes regētis i iusticia ꝛ regētis i sapia. Ad aliud mēbꝝ ꝓme ꝛclonis dōm: q̄ magisteriū ſm rōnē ꝓuisionē acceptā ad doctrinā sapie/dicit actū ꝓuersionis i deū: ꝛ sic ꝓuenit ꝓme hierarchie: ꝛ i hac ꝓsideratiōe determiaťa bto bern̄. Ad tertiā, ꝛclonē dōm: q̄ bern̄. nō intēdit dicere: q̄ iferiores ordines ordinent ad thronos ſm acceptionē sapie/ſz ad sedētē in thronis: a q̄ fluit vnctio docens de oib: sic dr. I. Job. 12. d. sic etiā dr i ꝑs. 132. q̄ vnguēti descēdit a capite i barbā: a barba i vestimēti: a vestimēto in oꝛā siue fimbriā vestimēti. Ad q̄rtā ꝛclonē dōm: q̄ de thronis deꝰ docet āgelū ꝛ hoiez sciam: ꝛ iō thronis nō ꝓuenit docere hoiez/nisi b̄ mō q̄ angeli ꝓme hierarchie ꝑ āgelos vltie hierarchie illūināt hoies vt paulo aī dictū ē: ꝛ ꝓpt̄ b̄ nō debēt poni i vltia/ſz in ꝑma hierarchia. Ad aliō ꝑz solō ꝑ añcedētia: Ad 6m magis ei ꝓuēt cherubin q̄tū ad iformationē actꝰ doctrie ꝛ sapie; ſz thronis plꝰ q̄tū ad auctē: ſm q̄ thronꝰ accipiť cōiter ꝑ sede regētis/siue i iusticia/ siue in sapia. Ad vltimū dōm: q̄ bern̄. nō ē sibi cō Ad 7m trariꝰ; ſz a diuersis actib⁹ determiat thronos: q̄z q̄ dam ꝓueniūt thronis ꝓprie dictis: qđā aūt thronis cōiter dictis. Et vt ꝓprie determinet actū ꝓprie dictū vtiť metaforicis: Serenitas eni vt dicit Arist. vij. ꝑme phie/est q̄es i aere: ꝛ ſi gnat q̄etē sūme vitatis in mēte: q̄ tā nō circūferť oī vēro doctrine: vt dicit Eph. 4. c. nec circūferť turbinib⁹ erroꝝ ꝛ passionū: Oib⁹ eni illis ad q̄etē deductis in mēte q̄eta/serenissime fulget in ea vitas: ꝛ resideť sicut in q̄etissima sede: Sicut ꝛ in. 7. physic. dicit Arist. q̄ in sedē do ꝛ q̄escēdo fit aīa sciens ꝛ ꝓudēs. Tranqllitas aūt/sicut idē ibidē dicit Aristo. est q̄es in mari ꝛ ſignat q̄etē in affectu: q̄n scz affectꝰ a passionib⁹ q̄etꝰ est: marie a passionib⁹ ire/ꝛ ꝓcupiscētie/ꝛ ambitionis/ꝛ timoris vani/ꝛ spei vane/ꝛ gaudij vani/ꝛ tristicie seculi: q̄ mozēt ogať vt dicit apl's. 2. ad Corinth. 7. c. de q̄ dr Prouerb. 15. b. Secura mens q̄si tuge cōtinuū. In illo eī ranꝛ in thalamo bonitas dñi sabaoth ꝑ charitatez reꝛcit: sicut dicit Deut. 33. b. Beniamin amātissimus deo meo: ran q̄ in thalamo reꝛcit. Placidissimꝰ aūt dicit passurā volūtatis i dulcedie volūti: i talib⁹ eni reſicit ꝛ delectať deꝰ: ꝛ sedētib⁹/b̄ē q̄ dicta sūt ꝑ ipsi iōib⁹ sederꝛ q̄scit ꝛ ab his tāq̄z ꝓpr̄is determiať thronꝰ.

Queriť q̄ sint ꝓprietates thronoꝝ.

A Secundo q̄riť q̄ sint ꝓprietates thronoꝝ ꝑ q̄s
Questiū s tāgit Diony. in ce. hierar. ca. viij. sic dicēs:
secundū. Ipa aūt altissima ꝛ cōpacta ꝛ sediū noia/rio manifestat/oī dili gēter exaltari ab ignominia subiectōis: ꝛ ad sūmū supmūdane sursū ferēs: ꝛ ab oi extremitate inflexibiliꝛ in sublimissimū/ꝛ citra vere excelsū totis vtutib⁹ incōmutabiliꝛ stabiliťq̄z collocatū ꝛ diuini supaduēt⁹ in oī ipossibilitate et imaterialitate susceptiuū ꝛ deiferū ꝛ familiariť in diuias susceptiōes aptū. Et ꝑmo q̄riť/qđ dicať
Primū ignominia subiectōis a q̄ exaltanť throni. Costat eī/q̄ nō pōt dicere villitatē ꝺ dictōis/vel pcij: nihil eni boꝝ est in angel' bonis in hierar. collocatis
Secundū Adhuc q̄riť quō sedes dicāť cōpacta: cū cōpigi
Tertium, poti⁹ cōueniat cozpalib⁹ ꝛ materialib⁹/q̄s spūalib⁹
Quartum. Adhuc: ad sūmū surſū ferri/videť poti⁹ ꝓuenire sūmo ordini/b̄ est seraphin q̄s thron⁹. Adhuc. q̄/ riť qđ dicať extremitas a q̄ dicūť in sublimissimū
Quintum, ꝛ citra vere excelsū collocati throni. Adhuc q̄riť
Solutio penes qđ accipianť ꝓprietates iducte. Solō di/
ad primū. cendū ad ꝑmū q̄ ignominia a q̄ exaltať throni/est scabellar̄/sbiectio: ſm q̄ dr Esa. lxvj. a. Celū mihi sedes: ꝛ terra scabellū pedū meoꝝ terrena eī/b̄ est terrenos appetit⁹ ꝛ affect⁹ rendētes deo ꝛsū/cōculcat deꝰ in cel' sedēs: b̄ē celestib⁹: ꝛ oēs throni eiꝰ in qb⁹ sedet: eo q̄ i eis nihil ēq̄ ꝑ affectū vel intellectū tēdat deo ꝛsū in terrena ꝑ appetitū: ſz ab oī tali
Ad 2m ignominia eleuāť surſū coz hñtes ad celestia. Ad aliud dōm: q̄ cōpacte dicūť sedes a ꝓsonātia itellectus ꝛ affectꝰ: q̄ scit eni intellectꝰ i vero/ꝛ affectꝰ in bono: qđ⁹ cū addit ꝓfirmatio liberi arbitrij i oē qđ
Ad 3m volūtatis diuīe esse cognoscūt/q̄ꝛ locꝰ dei ꝛ q̄etus throno⁹ efficiūť. Ad aliud dōm: q̄ licz b̄ excelléter ꝛ eminēter ꝓuenīat seraphin: nō tñ ꝓuenit eis nisi sicut dona inferioꝝ ꝓueniūt ſuperioꝝ excellēter ꝛ eminēter. Throno⁹ aūt ꝓuenit ex dono ꝓprie illumiatiōis/q̄ ꝓstituit thronos ꝛ in hierarchia ꝛ in ordie: ꝛ ꝓter h̄ illis ꝓprie attribuit. Ad aliō dōm
B q̄ extremitas ibi dr altū in mō ꝑticipatiōis theo-
Ad 4m phanie ꝛ illumiatiōis: Et intēdit dicere: q̄ sic throno⁹ regꝰ exaltať: nō solū sup scabella ꝛ sedilia cōia sed etiā sup sedes alioꝝ ꝑncipū: ita illumiatio ꝑcepta ad tranqllitatē ꝛ q̄etē ꝑtinēs/ꝛ ad placatissimā sessionē/exaltať in angel' q̄ dicūť throni: nō tm̄ sup susceptiōes boim/q̄ in scabello sedēt sup terrā: sed etiā sup modos susceptiōis inferioꝝ angeloꝝ q̄ in sedib⁹ sedēt altioꝛib⁹ q̄tū ad modū suscipiēdi illumiatiōes: Throni eī⁹ imediate a deo recipiūť: angeli inferiozes ꝛ boies recipiūť ab angel'. Et b̄ dicit Bern̄. in auctoritate ꝑus iducta: q̄ de thronis docet dñs ꝛ angelū ꝛ hoiem sciaz. vñ circa h̄ Diony. ponit q̄nq; q̄ modū illū determinār: scz ineffabiliť: rotis ꝛtutib⁹: stabiliť: icōmutabiliť: ꝛ i sublimissimū Et dicit ineffabiliť/q̄tū ad imēsitatē diuīe bōitatis in q̄ collocāť. Totis ꝛtutib⁹ aūt dicit: q̄ ad b̄ q̄ sit locꝰ dei/oēs ꝛtutes ꝓcurriť: intellectꝰ vicz ꝛ affectus. Stabiliť aūt ꝓter iuariabilitatē gē in q̄ cō firmati sūt. Incōmutabiliť vo dicit/ꝓter inflexibilitatē liberi arbitrij. In sublimissimū aūt dicit ꝓpt̄ hoc/q̄ nō nisi a sublimissimo/hoc ē a deo recipiūť
Ad 5m illumiatiōes imediate. Ad vltimū dōm: q̄ ꝓprietates thronoꝝ a tribꝰ accipiunť: scz a collocatiōe q̄ fit in thronoꝛa mō susceptiōis/q̄ thronꝰ suscipit sedentē: ꝛ ab vsu throni. A collocatiōe: q̄ scz thronꝰ in eminēti ponit/ꝛ a pedestrib⁹ eleuať. Et ab b̄ sumunť due ꝓprietates: vna penes terminū a q̄ remouet thronꝰ qñ exaltať: ꝛ hec ē ꝑma: oīm diligenter exaltari ab ignominia ꝛc. Altera penes ſminū ad quē accedit thronꝰ exaltať: ꝛ hec ē scđa: hec scz/ab oi extremitate inflexibiliꝛ ꝛc. Et pte susceptiōis accipiunť ꝓprietates: Si eī modꝰ sit in susceptor: tūc est illa q̄ dr diuini supaduētus susceptiuū. Et addunť duo modi scz in oī ipassibilitate ꝛ imaterialitate. Et dicit/ipassibilitate vt sciam⁹ nulla passiōe prturbatū vel motū/sz poti⁹ ex hoc esse pfectū thronū: Et hec ꝓprietas ꝓuenit ſm susceptionē in actu existentē. Et dr/imaterialitate: vt sciam⁹ hoc non circa materialia ꝛ cozpalia existere/ſz in spūalib⁹ ꝛ diuinis pfici. Si aūt susceptio ꝛsideret in aptitudine: tūc est illa quā vltio ponit Diony. scz q̄ familiariter ē in diuias susceptiōes aptū: patula eī⁹ spēst sedes in diuiną susceptionē/nullo alio insidēte sibi ꝑssa vel depressa. Si vo sumiť ꝓprietas ab vsu: tūc est illa quā vocat deiferū: quā penultimā ponit Diony. In thronis eī⁹ circūferť deꝰ vt de thronis oīm creature/ꝓpriū exhibeat iudiciū/quidētie sue ꝑ qđ deducatur ad finem vltimū.

Queriť de ꝑdictis trib⁹ ordinib⁹ scz seraphin: cherubin ꝛ thronis i cōi: penes q̄d accipiantur ꝛ qualiter ordinentur.

A Einde q̄riť de his ꝑdictis ordinib⁹ in cōi/et Articul⁹. II
d penes q̄d accipianť/ꝛ q̄liter ordinēť. Dicit Argu mētū
aūt cōiter: q̄ penes cōuersionē in deū acci- primū.
pianť tres ordies ꝑme hierarchie: ꝛ b̄ nō videť esse ꝓuenīēs: cū eni tres actꝰ sint hierarchici oib⁹ hierarchijs ꝓuenīēres: scz illūinare/purgare/ꝛ pficere: vn⁹ sol⁹ illoꝝ actuū (q̄ ē pficere) ē reductio ad deū ꝛ ꝓuersio: ꝛ hoc ꝓuenit oī hierarchie: nō ḡ penes b̄ debēt sumi spēaľ ordies ꝑme hierarchie. Adhuc Ar. 2m
Cū ꝑmꝰ ordo isti⁹ hierarchie denoiť a charitate: ꝛ charitas dicat ꝓuersionē i deū ꝑ amoꝛis affectū videť q̄ alij debeāt sumi penes alias ꝛtutes: ꝛ b̄ demōstraťa in noib⁹ eoꝝ. Adhuc Bern̄. sup cañ. Ar. 3m
dicit sic: Deꝰ i volūtate ē plātudo dulcissime dilectiōis: in itellectu lux ꝛitatis: in mēoꝛa ꝓtinuatio eternitatis. Cū ḡ in angel' sint bec tria i qb⁹ signaculū imagis dei ē ipressum: vt dicit Bern̄. videť q̄ tres ꝑmi ordies penes istos tres modos ꝓuersionis i deū accipiēdi essēt: ꝛ b̄ nō demōstraťa in noib⁹ eoꝝ. Solō: dōm tres ordies ꝑme hierarchie ac- Solō arti-
cipiūť penes tres modos ꝓuersiōis i deū. Motus culi secūdi.
eni in deū pōt accipi pure ē in motu ipo ꝛ moriuo/ ſm actū in deū mouēte: ꝛ sic ē charitatis motꝰ: a q̄ denoiaťr seraphin: Charitas eī extasim facit: vt dicit Diony. li. de di. no. ca. iiij. ꝛ mouet ꝛ transponit amantē i amatū. Pōt etiā ꝛsiderari motꝰ b ſm ꝛtel lectū: ꝛ sic ꝛsideraťr in eo qđ ponit ad motū/ꝛ in dicat q̄ mouēdu sit: ꝛ b̄ ē pleitudo scie ꝛ ꝛitatis/q̄ deꝰ est: Et ab hac accipiťr secūdꝰ ordo/q̄ dr cherubin: q: rōnabiliꝛ ꝛ sapiēter nō mouet q̄ ꝑ intellectū nō pscivit sibi finē motꝰ sui. Pōt etiā ꝛsiderari ſm pfectionē motꝰ q̄ est adeptio ei⁹ ad qđ mouet/ꝛ acquisitio finis motus: ita q̄ ꝓter qđ mouet loceturꝛ in ipo ꝛ contineatur: Et penes hoc accipiūtur

throni qui sunt sedes diuini sup̃aductus receptiui
z deiferi vt dictum est. Dixerũt tñ quidã valde
B Solo alia; pbabiliter ad istã questionẽ q deus tripliciter est
in rebꝰ: Jn omnibꝰ eñ creatis est essentialiter/pse
ntialiter/z potẽtialiꝫ: z penes hoc dicũt accipi thro-
nos. Jn rõnali aũt creatura siue itellectuali est di-
cro modo: z supra hoc p illuminationẽ veritatis in
intellectu: z penes hanc cõuersionẽ in deũ dicunt
accipi ordinẽ cherubin. Dicũt iterũ q p inhabitan
tem gratiã deus est in sanctis specialiter: z penes
hanc cõuersionẽ creature in deũ/z creature in crea
Solutio ite alia tore dicũt accipi ordinẽ seraphin. Alij dixerũt
z satis pbabiliter: q tres sunt ordines beatoꝝ fm in
tellectualẽ creaturã: scz visio/dilectio/z cõprehen-
sio. Et q penes dilectionẽ sumit ordo seraphin: pe
nes visionẽ ordo cherubin: penes cõprehẽsionẽ ordo scz thronoꝝ. Quocũqz horũ modorũ dicatur/
Ad primũ arguméũ satis pbabiliter dictum est. Ad primũ g dicẽdũ:
q licet oẽs angeli cõuertant in deũ quo ad fruitio
nem z visionẽ maturinã: tñ quo ad acceptiones il-
luminationũ/imediate ad deũ non cõuertunt nisi
Ad 2m ordines prime hierarchie: Et ideo penes modũ cõ
uersionis in deũ illi soli distinguũtur. Ad aliud
dicendũ: q penes virtutes siue theologicas siue
cardinales nõ accipiunt ordines/nisi pmus ordo
Ad 3m qui accipit penes charitatẽ: nõ fm q virtus est/sed
potius fm q motiuũ est amantis in amatũ. Ad
aliud dicendũ: q tria q dicit Bernꝰ. dicũt modum
quo deus est in beatis: scz vt bonitas/vt veritas/
z vt cõtinuatio beatoꝝ in illis indeficiẽs: z nõ di-
cunt modũ cõuersionis in deũ: Et ideo penes illa
que dicit Bernꝰ. distinctio ordinũ non accipit: ad-
huc eni tria nõ accipiunt theophanie siue illumia-
tiones in gradu ordinis constitutẽtis/scd potiꝰ ipe
deus vt obiectũ pfectũ beatitudinis.

A Articu. III. Arg. primũ

Querit de sufficientia triũ ordinũ che-
rubin: seraphin: z thronorum.

Eínde querit de sufficientia illoꝝ ordinũ.
o Videt eni q multo plures deberent esse:
fm eni qlibet donũ spũssancti siue ad con
tem platiuã siue ad actiuã virã ptinens/est cõuer-
Ar. 2m sio in deũ: z sic adminus septẽ deberẽt esse ordines
fm septenariũ numerũ donoꝝ. Adhuc mꝫta sũt
attributa diuina: sicut potẽtia/sapiẽtia/bonitas
iusticia z miscdia z hmõi: z fm qlibet illoꝝ cõtin-
git cõuerti in deũ: videt g q penes hoc deberẽt di-
Solo articuli tertij. stingui ordines. Solo dicendũ q sufficiẽtia ordi
nũ pme hierarchie accipit fm ea q facit pfectum
motũ in deũ/fm cõuersionẽ ad ipm: illa sũt tria q
dicta sunt: Primũ est motiuũ qd p extasim quã fa-
cit/mouet z transponit amantẽ in amatũ: z penes
hoc accipit primus ordo. Secundũ est illuminati
uũ z ostensiuũ z amati z omnium bonoꝝ q sũt in ipo
ꝓter q amabile est: z ꝓter hoc accipit secũdus or-
do. Tertiũ est adeptio amati ab amãte/z quietissi-
ma insessio amati in amãte: z penes hoc accipit ter
Ad arguméũ primũ tius ordo: z in his pficit cõuersio z motus in deũ:
z ꝓter hoc nõ sunt plures. Ad id qd primo con
tra obijcit dñm: q p dona scti spũs cõuersio est in
deũ/fm q ipe est causa meriti siue operis nostroꝝ
Ad 2m in merẽdo: z penes talẽ cõuersionẽ nõ distinguunt
ordines: qz hoc ptinet ad viã/non ad patriã. Ad
aliud dicendũ: q attributa diuina dicũt modũ cre
ationis quo creature exeũt ab ipo: sicut dicit ipse
Origenes: q deus dicit sapiẽtia/qz sapiẽtie nostre
causa est. Unde penes talẽ exitũ nõ distinguũt or-
dines: sed potius penes pfectã cõuersionẽ z motũ
intellectualis creature in ipm: vt dictũ est.

A Articulus

Queritur de hierarchia eozundem triũ
ordinum.

Eínde querit de hierarchia eozundẽ trium
o ordinũ. Et querit hoc pmo qñ Dionys. dicit Arg. primũ
in celesti hierarchia ca. vij. ordines i hac hie
rarchia ordines esse equiformes: cũ tam pbatũ sit
q vnus est altior/z alter inferior: z ita videnꝫ non
esse equiformes. Adhuc q̃rit de hoc q dicit Dio Arg. 2m
nysius ibidẽ: q ꝑma celestiũ essentiarũ dispositio
in circuitu dei z circa deũ imediate est stans z sim-
pliciter incessanter circũiens eternã eius scientiam
fm excellẽtissimã q̃ntũ angelis est possibile sp mo
bilẽ collationẽ. Jn his verbis est cõtrarietas: dicit
eñ eas stare/z circũire: q̃ duo simul esse nõ pñt.

Adhuc: q̃rak qs sit motus circularis quo circũ Arg. 3m
eũt. Adhuc: hic nõ assignat motũ angelorꝝ nisi Arg. 4m
circularẽ. z in libro de di. no. assignat tres motus
angelorꝝ scz circularẽ/rectũ z obliquũ: g vel in ce-
le. est diminutꝰ/vel in li. de diui. no. est superfluus:

Adhuc querit eriã hic de ꝓprietatibꝫ ꝑme hierar Arg. 5m
chie/qs distinguit Dionys. ibidẽ dicẽs: q ꝑma eiꝰ
ꝓprietas est: q multas z beatas videt pure cõtẽplatiões. Secũda est: q simplos z imediatos videt
fulgores. Tertia est: q est illumiata z diuino alimẽto replera. Quarta: q repleta est multũ quidẽ
primo data fusione solaqz domestica z vinifica di-
uine refectionis vnitate. Quinta: q multa cõione
dei z cooperatiõe diuina effecta ad deũ vt possibile
sibi sit rudie bonarũ habitudinũ z actionũ. Sexta est
q multa diuinoꝝ suppositoꝝ cognoscẽs/diuie scien
tie z cognitiõis in pticipatione fm q fas est facta:
Querit g penes qd accipiant inductę ꝓprietates.

Solo ar- Solutio: dñm ad primũ: q ordines de ꝑma hie-
culi quarti rarchia nõ dicunt equiformes a beato Dionysio: nisi
z ad arg. q̃tũ ad actũ hierarchicũ: z ille cõsistit in hoc qd est
mẽtũ primi. imediate accipe illumiatiões a deo: illumiatiões
dico/q̃ ptinẽt ad officiũ z gradũ ordinis in quo cõ
stituunt: in mõ tñ dignitatis illaꝝ illuminationũ
nõ sunt equiformes: dignior enim z altior illumi-
natio seraphin: z post hanc illumiatio cherubin: z post
Ad 2m hoc illumiatio thronoꝝ. Ad aliud dñm: q fm cõ
mentũ qd est sup eadẽ verba Dionysii, qd est cõmẽtũ
maximi: respectu diuersoꝝ dicunt/z stare z circũ
ire: stare qz lic dicit Augꝰ in. xij. confeꝫ. iuxta deũ
existẽtes/eiusdẽ eternitatis ptipatiõe qua deus
eternꝰ est/immobiliꝫ z inalterabiliꝫ stat in esse z bono
qd ꝓceperũt: Moueri aũt z circũire dicunt: qz in-
cessabili desiderio z conatu sp festinãt plus z plus
ascẽdere in illumiationes eiꝰ: z sic respectu diuerso-
rũ z stant z circũeũt. Ad aliud dñm: q sicut dicit Ad 3m
pbs in. viij. physic. motꝰ circularis solus est ꝑpe-
tuus z incorruptibilis z simplex/ab eodẽ in idẽ sp
z circa idẽ centrũ imobile. Et penes hãc sibitudinẽ
dicunt moueri circulariter q̃ sũt in suꝑma hierar-
chia: qz a deo mouẽt in deũ motu ꝑpetuo z simpli-
ci: qz motu intelligẽtie sp mouent circa sciam eius:
Hoc aũt ẽ inferioribꝫ angelis nõ ꝓngit: qz illi ac-
ciꝑiũt ab angelis suꝑioribꝫ illumiatiões: z p illas

B reuertunt in deũ: z ideo nõ mouent ab eodẽ in idẽ
Ad 4m z circa idẽ semp. Ad aliud dicẽdũ: q ꝑculdubio
intelligẽtia angelica tres motꝰ habet: vt determi-
nat Dionys. in libro de diui. no. ca. xiij. Jnter illos
tñ motus circularis attribuit hierarchie prime:
eo q illi angeli imediatã q̃uersionẽ habẽt i deũ: si-
cut motus circularis est ab eodẽ in idẽ/z circa idẽ
Et hoc pbat ex ipis definitiõibꝫ motuũ/q̃ ponunt
in libro de di. no. ca. iiij. sic: Moueri quidẽ dicunt
diuie mẽtes circulariter qdem vnite sine pncipijs
z irremiabiliꝫ illumiatiõibꝫ pulchri z boni. Et di-
cit vnite/ꝓter simplicitatẽ motus z vnifozmitatẽ
Et dicit sine pncipijs/q nõ accipiũt illuminatiões
ab aliq̃ creatoꝝ: fz ab ipo deo/q sine pncipijs est eter
nus. Et dicit intermiabiliꝫ: q z semp est in rõne fi
nis z pncipij: z q tale est/interminabile est: vt dicit
phs in. viij. phylic. Jn directũ aũt mouent diuine
mẽtes/qñ ꝓcedũt ad subiecta ꝓ puidẽtiã recte cir-
ca subiecta oia transeũtes. Et dicit subiecta oĩia
creata: qñ enĩ ꝓuidentia intelligentie puiderit illa
q̃ ꝓferũt subiectis: nõ reuertit ab eodẽ in idem sed
trahit motu itelligẽtie sup subiecta de vno in aliud
pficiẽdo ad sibitudinẽ recti motꝰ. Jn obliquũ autẽ
mouent diuie mentes/qñ z puidentes inferioribꝫ
minus habẽtibꝫ in egressibiliꝫ manẽt in idẽptitate
circa idẽ pietatis causam pulchrũ scz z bonũ/inde
sinẽter circũ choꝝ agentes. Et hoc fit/qñ puidẽtia
inferioꝝ quibꝫ puidet q̃si reflectũt in pncipiũ z fi-
nẽ pulchri z boni/a quo z ꝓter qd omne pulcrũ est
in creaturis: sicut in pbatis dictũ est: q visio ves-
tigna q̃ cognoscit res in seipa/reflectit ad maturi-
nã qñ referꝫ ad laudẽ creatoris. Ad vltimũ dicẽ
dũ: q ꝓpietates ꝑme hierarchie accipiunt fm q̃tu-
oꝝ q̃ ꝑsiderant in pticipatiõe illuminatiõis. hec
eni ꝑsiderat fm intellectũ/z fm affectũ/z etiam in
opatiõe: ꝑsiderat fm singula horũ/z fm oĩa simul
Et si ꝑsiderat fm hoc q est in intellectu: tunc acci-
pit primo, ꝓprietas: q est/q multas z beatas videt
pure cõtẽplatiões. penes idẽ q̃ntũ ad modũ pcipi
endi accipit secũdo: q est/q simplos z imediatos
videt fulgores. Et differt ꝑma a secũda: qz ꝑma est
de reb⁹ q̃s pcipit in illumiatiõe: Secũda est de mõ
ꝓceptiõis illumiatiõis/q̃ illuminat ad res illas vi
dẽdas. penes idẽ accipit vltria: q est hec/q mꝫta di-
uinoꝝ suppositoꝝ cognoscẽs/diuie scie z cognitiõis
in ptipatiõe fm q fas est facta. Et accipit hec il-
luminatio/z q̃tũ ad nũeꝝ scitoꝝ/z q̃tũ ad modũ
sciẽdi/z q̃tũ ad reductionẽ cognitionis in deũ. Et
hoc notat ꝑ tria verba q ponit Dionys. in ꝓprietate
illa: nũerus eñ scibiliũ notat ꝑ hoc q dicit/multa
diuinoꝝ: modus ꝑ ß q dicit/ suppositoꝝ cognoscẽ-
tiũ eni cognoscit suppositre vt media z ĩma. Re
ductio aũt in diuinã sciam notat ꝑ hoc q dicit di-
uine scie z cognitiõis in ptipatiõe fm q fas est fa
cta. Hee igit tres, ꝓprietates accipiũt fm ꝑsidera-
tionẽ illuminatiõis in intellectu. Si aũt cõsideret
fm q est in affectu: tũc est ꝓprietas q̃rta q̃ est hec: q
repleta est multũ q dẽ primo data fusione solaqz do
mestica z vinifica diuie refectiõis vnitate. Jn affec-
tũ eni infundit vnitate z bonitate diuia sicut do-
mestici dei: z q̃si cõcellanei in suꝑioꝝ domo gliẽ in
vestibulo diuitatis habitates: z illa infusio vinifi-
cat in q̃tũ ꝑiungit ad vnũ primũ simplex z indiui-
sibile: Hec ea dẽ reficit ꝑ dulcedinẽ fruitiõis i veri-

Mẽbrũ. II. Dui⁹ mem bri tres sũt articuli.

Articul⁹. I. habet tres ptículas

A Articuli .II. Partícula. I. Dñatio qd sit. Arg. primũ

tate z bonitate diuina. Si aũt ꝑsideret fm intelle
ctũ z affectũ: tũc est ꝓprietas tertia q̃ est hec/q est il
luminata z diuino alimẽto repleta: tũc eñ illumina
ta est/q̃tũ ad intellectũ: diuino aũt alimẽto reple-
ta/q̃tũ ad affectũ. Si vo ꝑsideret fm opus/z fm
intellectũ/z fm affectũ simul: tũc est, ꝓprietas q̃nta
q̃ est hec/q multa cõsone dei z cooperatiõe diuina/
effecta ad deũ vt possibile sibitudine bonarũ habi-
tudinũ z actionũ: Supiores eni in hꝰ cooperatores
dei efficiunt: q illuminãt inferiores sicut deꝰ: Si,
multitudine aũt diuia ꝑ ceteris hñt in habitudinibꝫ
z actiõibꝫ in hoc q ꝑ ceteris diuinas bonitates fm
intellectũ z affectũ in bono/vero/z pulchro ptici-
pant; ꝓpter qñ a bto Dionys. dicunt agalmata diui
na/hoc est expsse sibitudines. Dicunt etiã inuestibi
les esse circa deũ: eo q decore eius ꝑ ceteris vestitũ
tur: sicut dicit in ps. 92. Dñs regnauit decorẽ in-
dutus est. Et alibi in ps. 103. Amictꝰ lumine sicut
vestimẽto. Jgnis eñ altissimũ petit: qñ cõpetit se-
raphin: lumẽ z illuminatio de altissimo venit. ps.
75. Jlluminãs tu mirabiliꝫ a montibꝫ eternis: z hꝰ
cõpetit cherubin. Thronus in sublimissimis loca
tur: qñ cõpetit thronis: ꝓpter qñ Esa. 14. d. Lucí-
fer q̃ cõcupiuit eq̃litatẽ dei/dixit: Supra astra celi
exaltabo solũ meũ. Jsta g̃ sũt tria vestibule z tres
celle imediate sub celo trinitatis collocate.

Querit de secunda hierarchia.

Eínde querit de secũda hierarchia. Et q̃rũ
o tur tria: Quoꝝ ꝑmũ est de ordinibꝫ in hac
hierarchia positis in speciali: Secundũ de
tribꝰ ordinibꝫ in cõi: Tertiũ de hierarchia horum
triũ ordinũ. Primo g̃ querit de ordinibꝫ positis in
speciali: Et q̃runt tria scz de dñationibꝫ: de virtu-
tibꝫ: z de ptatibꝫ: hij eni ordines a Dionysio in media
hierarchia ponũtur. De dñationibꝫ duo q̃runt scz
quid sunt: z secũdo de, ꝓprietatibꝫ eorum.

Querit de ordinibus in secũda hierar-
chia positis in speciali: z primũ de dñatio-
nibus quid sint. Quesitũ primũ.

A Articulus .I. Partícula. I. Dñatio qd sit. Arg. primũ

Dprimũ obijcit sic: li. de di. no. ca. xij. dicit
a sic definies dñationẽ: Dñatio est nõ peioꝝ
siue inferioꝝ excessus tñ: sed z ois pulcro-
rũ z bonoꝝ pfecta z oĩmoda possessio vera/z nõ ca
dere valẽs fortitudo: Querit g̃: vt ꝑ fm hãc de-
finitionẽ dñatiõibꝫ ꝓueniat dñatio. Et videt q nõ
qz nõ est in eis pfecta z oĩmoda possessio pulchroꝝ
z bonoꝝ/sed i deo tñ: Uñ cũ hoc sit de definitio-
ne dñatiõis: nõ videt fm hãc definitionẽ cõuenire
angelis q̃ sũt in ordine dñationũ. Adhuc: Dicit Ar. 2m
Greg. q ois creatura in nihilũ decideret/nisi eam
manꝰ oipotẽtis ꝓdirozis ꝓineret: g nulla creatu-
ra hz veraz non cadere valentẽ fortitudinẽ/angeli
aũt q̃ dicunt dominationes/creature sunt ter go ta-
lem fortitudinem non habent: z hoc est de defini-
tione dñationũ: g dñatio nõ conuenit angelis q di
cunt dñationes/fm pinductã definitionẽ. Adhuc Ar. 3m
Greg. in homel. de cẽtũ ouibꝫ z cẽtũ drachmis/di-
cit: dñationes vocant agmia/q̃ etiã ptates z pncipa
tus dissilitudine alta transcedũt: Nã pncipari/est
inter relig⁹ poze existere: dñari/est etiã subiectos
q̃z possidere. Ea g̃ angelorꝝ agmia q̃ mira poten
tia peminẽt ꝑ eo q cetera eis ad obediẽdũ sbiecta
sũt/dñationes vocant. Cũ g̃ dicat dñatio relative

ad seruū; videℓ q alij angeli seruiles sint ad dñationes; qđ absurdū est: q nec supiores ꝓprie in media hierarchia vocarℓ. Adhuc Hzego. ibidē: Sunt nōnulli/ q sic in seipis cūctis virtūs oibusq; desiderijs dñanℓ vtpo iure mūdicie dij inter hoies vocenℓ Unā ad moysen dr Exo. 7. a. Ecce constituī te deū pharaonis. Quo q̄ sti nisi iter nūeꝝ dñationū currūt: Et hoc accipit: q supiores angeli i media hierarchia potℓ dij q̄ dñationes vel dñi debēt vocari. Adhuc Bernℓ. xix. sermone sup cātica dicit sic: Diligūr z dñationes deū. Eur: Et rñdet sic: Nescio qđ subtilius sublimiusq; indagare de dei intermiabili atq; irrefragabili dñatiōe laudabili ꝓsumptiōe ferunt: q sez vbiq; vniuersitatis nō solū porēs/ sed etiā ꝓsens supra infraq; obsecq recrissū me volūtati sue cursum tpm/ motus corꝑ/ nutus mentiū ordie vtiq; pulcherrime cogat: idq; tā vigili cura/ vt nec pūcto quidē horꝝ omniū debitū subtrahere famulatū nullatenℓ liceat: opa tā facili vt turbationē seu anxietatē nullā gubernator non sentiat. Intuētes q̄ dñm sabaoth tanta cū tranq̄llitate oīa iudicantℓ: intēlissime suauissimeq; contēplatiōis stupore nimio/ sed sensato raptim in illud diuine claritatis tā ingens pelagus recipiūt sese/ in secretiora q̄s mire tranq̄llitatis: vbi tāta pace ac securitate fruūtur/ vt quiescētib illis ꝓ reuerentia ꝓrogatiue/ tanq̄ vere dñationib militare ac ministrare videaℓ cetera multitudo. Sed recipi in secretiora ꝓplatiōis (vt ꝓbabitū est) zuenit ꝑme hierarchie: hoc q̄ non videℓ debere attribui dñationib q̄ sunt de secūda hierarchia. Adhuc: Frui tranq̄llitate pacis potius videℓ cōuenire thronis q̄ dñationib/ fm ea q̄ ꝓbabita sunt. Adhuc in eodem sermone infra Bernℓ. dicit sic: A dñationib diligiℓ deꝰ/ ob placidissimā voluntatē: q̄ licz vbiq; dominetℓ in fortitudie brachij sui: virtute tñ potēciori ꝓ sua ingenita bonitate z impturbabili lenitate disponit oīa suauiter. Et hoc accipit: q nō dicunℓ dominationes a dominio qđ in ipis est/ sed a dominio qđ in deo ꝓplanℓ: z sic cū alij idē ꝓplenℓ/ deberēt dici dñationes sicut z ipsi. Adhuc Bernℓ. in. v. ad Eugenīū dicit sic: Putemꝰ dñationes alijs cūctis supeminere ꝓfatis ordinib: vt respectu horū ceteri oēs videanℓ administratorij spūs: z ad istos tanq̄ ad dños/ referri regimina ꝓncipatuū tutamina ꝓfatū/ opatiōes virtutū/ reuelatiōes archāgeloꝝ/ curā z puidētiā angeloꝝ. Et b videℓ: q oēs inferiores angeli rōnes officioꝝ suoꝝ reddūt dñationib: z q̄ ꝓter b dñatiōes dicunℓ a dominio qđ in seipis sit: z nō a dominio qđ in deo ꝓplanℓ: et sic videℓ Bern. sibi esse cōtrarius. Solo: dom q dñatiōes dicunℓ a dñio fm q definitℓ Diony. in li. de di. no. ca. xij. Ad pfectū aūt dñium tria exigunℓ. Primū est suppositio peiorū siue inferioꝝ. Peiora aūt dicunℓ/ oīa deprimētia i seruitutē aliquā q̄ a suba intellectuali possent tollere libertatē. Qđ ꝓtingit tribꝰ modis: scz ab obligatiōe materie sicut aīa hoīs q̄ intellectualℓ natura est/ ex vnione ad corꝰ in multā deprimitℓ seruitutē: Propter qđ Aristℓ. in ꝓmo ꝑme phie dicit: q multiplr būana natura ancilla ē/ z libera: b est sui cā esse nō pōt: Liberū em dicimꝰ/ vt ibidē dicit: qđ sui cā est. Nec dña esse potest/ sed potius subiecta fuiture materie: sicr Ro. 8. d. q subiecta est creatura seruituti nō volens. Et loquit de futuro corruptiōis: q̄ est ex obligatiōe materie corruptibil. Secūda seruitꝰ q̄ ordinat ꝓditionalℓ: q̄ bonꝰ hō alteri subijcit/ vt oēs suos actꝰ z possessiones ad illū referat: z noie illius agat z possideat quicqđ agit z possidet. Henℓ. 9. d. Maledictꝰ puer chanaan; seruꝰ seruoꝝ sit fratribꝰ suis. Et hec quidē seruitus in ducta est ꝓ peccatū: Justū enī fuit vt q̄ peccauit in supiorē fm naturā/ hoc est i patrem in ꝓle subdereℓ eqli ꝓ naturā: z sic deꝑmereℓ in fuiturē. Tertia fuitꝰ ē pcti Joh. 8. d Qui facit pcm̄/ seruꝰ est pcti. Deꝑmitℓ em̄ qs per pcm̄ (vt dicit Dam̄.) ab eo qđ est fm naturā/ in id qđ est ꝓtra naturā: vt sez iā nō libere agat fm facultatē rōnis z volūtatis: sed vt dānatus hō agat ea ad q̄ pondere pcti deꝑmitℓ. Ro. 7. c. Nō qđ volo/ sed qđ nolo illud ago. Si aūt qđ nolo illud facio; nō ego operor illud/ sed qđ habitat i me pcm̄. Ab oīb g̃ his sic in seruitutē deꝑmētib/ suppositionē z excessum dicit dñium pur est i angelis: q̄ nec obligatiōe materie/ nec conditiōe a pcō inducta/ nec pcō in peius aliqđ nec seruile deꝑmi pñt: z hoc dicit ꝓma ꝑs definitiōis inducte. Sz q̄ oīs suppositio necesse est vt causeℓ a bonis q̄ excellēti dignitate sua aliquē ponūt in sublimitiō in secūda pte addit in definitiōe dicēs: q est oīs z pulchrorꝝ z bonorū ꝓfectio z oīmoda possessio. Et dicit/ possessio: vt ad nutū babeaℓ/ sicut id in q̄ tā pedes intellectꝰ et affectꝰ positi sunt: Et dicit/ ꝓfecta: vt extreme z in sūmo virtutes habeanℓ: q̄ sic dicit Arist. in. 4. ethi. Licet virtutes morales in passiōib z opatiōib sint mediū q̄ ad nos determinata rōne: tñ in bono sunt extremū: ꝑcipue in actu potētie/ ad quē fm habitū potentiā ꝓficiūt. Et b est secundū qđ Diony. ponit in definitiōe dominij ꝓductā: qđ marie in angelℓ est: q̄ dñationes dicunℓ/ q̄ illi possessione pulchrorū z bonorꝝ excedūt z supponūt alijs: ita vt ad nutū z dispositionē eorꝝ ministeria aliorꝝ inferiorꝝ disponi z ordinari dicanℓ. Et hec est cā ꝓter quā fm Bern. z Hzego. dñationes missi nūc̄ legunℓ ad ministeria: sz i intimis manētes cū deo disponūt actꝰ z misteria militātiū; virtutū scz z ꝓfatū/ ꝓncipatuū archāgeloꝝ z āgeloꝝ. Tertiū aūt qđ exigit ad pfectū dñij z est vera z nō cadere valēs fortitudo z fortitudo nō cardialℓ ꝛc/ sz robur iditū ex pfecta z oīmoda possessiōe pulchrorꝝ z bonorꝝ: q̄ ser ibiecta sibi tenere pōt/ ne cadere valeāt a bonis ab illūinatione ꝓ theophaniā ꝓceptis. Propter qđ etiā dicit Amb. q dñs est nomē nō nature sed ptātis. In tali g̃ pfecta rōne dominij/ dñium zuenit dñationib.

Ad pmū g̃ dom: q pfecta z oīmoda possessio bonorꝝ z pulchrorꝝ deo zuenit/ p essentiā: sed fm participationē z analogiā ꝓprie facultatis nihil prohibet conuenire angelis: q̄ suis creature sint. Ad aliud dom: q in angelis dñium nō dicit eodē mō sicut in deo q̄ p essentiā vera z cadere nō valens fortitudo soli deo cōuenit: sed p participationē cōformatiōis in bono/ cōuenit etiā angelis bonis ex dono dei. Ad aliud dom: q in angelis dñium nō dicit in relatiōe ad seruitutē vt dñs ad seruū: sz ex sola simplici suppositiōe sup oīa q̄cunq; pñt deprimere in seruituteℓ vt dictū est. Quātus em in ciuilib supatus q̄ ad obsequia supantis supatꝰ est/ dicaℓ seruꝰ: z q oppositionē relatiōis dicaℓ ad dominiū; tñ fm socratē z platonē z alios stoycos/ qui

de pfectiōe hoīs fm virtutē plenius scripserūt/ seruus dicit/ q̄ de bono puidētie nō tm̄ habet vt sibi vel alijs puideat: z io sub puidētia alterius oportet eū viuere z agere quicqđ agit. Et dicit liber/ q̄ sibi cā pōt esse sufficies in actu bone puidētie. Et ꝛ dñs/ qui ex suppositione pulchrorꝝ z bonorꝝ sibi z alijs sufficit ad actū bone puidētie. Et hoc expresse dicit a platone in politbegia: quā non de verbo ad verbū/ sed p sensus z sinias transtulit apuleius phūs. Trabit etiā de verbo Arist. q in ꝓmo ethicorꝝ inducēs homerū: q optimꝰ est q fm naturā in bonis ꝓ uidētie pfectus est. Et hic rursus bonus est: q licet fm naturā nō sit bonus/ tamē aliū bonū in animo ponit: z ad illum respicit vt ad illum dirigatur et corrigat in bono puidētie: Qui autē nec p naturā bonus est/ nec aliū talē in aio ponit: hic pfecto inutilis est vir vt dicit homerꝰ. Unde ex dicto Hzeg. nō sequit/ q aliqđ seruitutis sit in alijs angelis: sed q ex illumiatiōib dñationū trāsfusis in alios angelos inferiores/ actꝰ ministeriorꝝ eorūdē z dispōnat z ordinenℓ. Ad aliud dom: q fallacia equocationis est in argumēto: Dij enī equoce dicunℓ de hijs q̄ p naturā dij sunt: vt pater z filij z spūscūs: z de dñis q̄ suppositiōe pulchrorꝝ z bonorū donorꝝ dij z dñi dicunℓ: sicut moyses z alij ꝓlati. Et illi ab eo dē dicunℓ z dij z dñi, vñ glo. sup illud ps. 81. Deꝰ steterit in medio deorū/ dicit: q ꝓlati alijs suppositi ibi dij dicunℓ: melius tñ dicunℓ dñi/ q̄ dñs in ipa intentiōe nois talē dicit suppositionē/ quā fm intentionē nois nō dicit hoc nomē deus. Ad aliud dicendū: q brūs Bern. nō intendit aliud dicere: nisi qđ dictū est: scz q dñationes ꝓ theophaniā/ quā ex dño vniuersorꝝ ꝓ tēplādo recipiūr/ q̄ dñationi eius vniuersa obediūt: intelligūr q̄liter distribuēda sūt ministeria virtutū/ potestatū/ ꝓncipatuū/ archangelorū/ z angeloꝝ: z p refusionē eiusdē illuminatiōis sup inferiores/ illuminātur eos ad ordinē z dispēsationē ministerioꝝ: vt scz q̄libet illumineℓ in q̄/ z vbi z qñ/ z circa q̄s ministret: Nec irēdit/ q illā illuminationē imediate ab intimis dei recipiāt: sed potℓ throni recipiūt eam ab intimis: z receptam transfundūt in dñationes: in q̄ sic receptā/ dñationes conꝑplanℓ q̄liter vniuersitas creature obedit z ministrat dño dñoꝝ: q̄ sicut dicit Esa. 6. b. Dñs sabaorth vocaℓ/ boc est virtutū vel exercituū. Ad aliud dom: q fruitℓ trāquillitate pacis/ z cōuenit thronis/ z cōuenit dñationib diuersa rōne: Conuenit thronis/ fm trāquillitatē diuine insessionis z quietis: Dñationib cōuenit/ fm trāquillitatē dispositionis ministerioꝝ: quorū turbationi ad exteriora missi nunc̄ permiscenℓ: q̄uis i intimis ꝓtēplādo ista suauissime disponāt fm trāquillitatē z lenitatē eiusdē q̄ dicit Sap. 8. a. q attingit a fine vsq; ad finem fortiter z disponit oīa suauiter. Ad aliud dom eodē modo: q sez dominationes ꝓtēplanℓ illuminationē z rōnē dominij diuini in deo z ꝓtēplādo eius dē gre efficiunℓ principes: vt in ꝓbabilis dictū est: et illuminādo inferiores de eodē/ efficiunℓ ptātis cōfortes: qđ est cōe omni hierarchie fm q est ordo/ scia/ z actio. fm q in q̄stione de definitione hierarchie determinatū est: hoc aūt fm illuminationē ꝓprią/ ꝑ quā q̄libet angelꝰ in ordine z gradu hierarchie ꝓstituitur/ alijs angelis nō cōuenit: z ideo dominationes ꝓgrue vocari nō possunt. Ad vltimū dicendū: q Bernℓ. nō est sibi ꝓtrarius: Inferiores enī ordines qui a ministerijs denominati sunt/ q̄nq; sunt: z in alio non reddunt rationē dñationib/ nisi q̄ ab ipis p eandē illuminationē/ ordinē/ z dispositionē ministerioꝝ accipiūr: z p eandē in deū reducunt: sicut dicit Diony. q in omib hierarchijs lex diuinitatis est ꝑ prima media/ z per media infima reducere: sicut ipe Diony. in ꝓmo ca. celest. hierarchie dicit: q oīs ꝑcessio manifestationis luminū a patre mota/ i nos optime ac large ꝓuenies vt vnifica virtus: hoc est coniungēs ꝓmo vni in diuisibili z semp simplicia: replet nos z vniificat z cōuertit ad sinū patris luminū/ z ad suā vnitatē/ z deificā supsimplicitatē. Et b ē etiā qđ dr in libro de causis: q intelligētia est substātia que nō diuidit: q̄ licet recipiat plures bonitates a ꝓma cā: fm eas tñ nō diuidit/ sed vnificat: q̄ p eas p similitudinē plꝰ z plus accedit ad primū vnuz simplex/ qđ est in fine simplicitatis consistens.

A Quesitum

Querit de ꝓprietatibus dominationū.

Ecūdo querit de ꝓprietatib dñationū: q̄s secundū enumerat Diony. in ecle. hierar. ca. viij. sic dicens: Jgit sancta ꝓ dñationū noiationē estimo declarare absolutā quādā/ z omni pedestri minoratiōe liberā anagogē ad nullā tyrannicarū dissimilitudinū vllo mō ea vniuersalr inclinatā: liberaliter seuerā: dñationē omni minutiue seruituti suppositā/ supiorē omni subiectione: remotā ab vniuersa dissilitudine: z dñationis incessanter appetitiuā: z adipius naturaliter subsistētis ꝓtis silitudinē/ z seipam/ z q̄ post eā sunt quantū possibile optime z specioseconformantē: ad nullū vana videntiū/ sed ad ꝓprie on vniuersaliꝰ ꝓuersus: z domīnice semp deiformitatis i ꝓticipatiōe fm q̄ possibile est ipi facta. Et querit hic: q̄d vocet hic pedestris minoratio: nullus enī angelorꝝ pedestri minorationi subijcit: cōmune est g̃ omnib angelis habere liberā anagogē z absolutaz ab omni pedestri minoratione. Adhuc in eadē prima auctoritate dicit: liberā z absolutā: que idem videnℓ sonare: z sic alterū supfluit. Adhuc: hec ꝓprietas eadē videtur esse cū quarta: q̄ est dñationē omni seruituti minutiue suppositā: Idem est enī supponi minuti/ ue seruituti/ qđ est habere liberā z absolutā anagogem ab omni pedestri minoratiōe. Adhuc: Similiter iste due videnℓ eedē cū quita q̄ est: supiorē subiectionē omī: idē enī est esse supiorē subiectionē omī/ qđ est habere dñationē omī minutiue seruituti suppositā. Adhuc: querit q̄ sint tyrānice dissimilitudines de quib mentionē facit in secūda ꝓprietate. Dixerūt enī basilius z boecius z aristo. q tyrānus in hoc differt a rege: q rex consulit z statuit qđ omnib est vtile: Tyrānus ro ne glecta cōvtilitate/ cōsulit z statuit qđ sibi est vtile. Propter qđ Arist. in. v. ethi. dicit q corruptio vbanitatis/ q̄ regnū dicit: est in tyrānide/ ꝑ quā rex efficit tyrānus. Cū g̃ tale ꝓsiliū z tale statutū nō cōueniat angelis: nec cōuenire possit: videℓ q supflue ab angelis remoueℓ tyrānica dissilitudo. Adhuc querit de hoc qđ dicit in septima ꝓprietate: dñationis incessanter appetitiua: hoc em̄ videℓ esse ambitiōis/ z nō gratie: vnde ꝓter talem ambitionē z appetitum demon expulsus est de celo. Adhuc querit de hoc qđ dicit in nona ꝓprietate scz ad nullū vana

videntiū sed ad ꝓpie on vniuersaliter conuersam: nullus enim angelorū cōuertit ad vanum/ sed ad vere existens: hoc er go cōmune est angelis/ z dñationib⁹. Adhuc quer. de hoc qđ dicit: liberaliter seueram/ in tertia, ꝓpierate: liberalitas em̄ nō ꝓpie est condicio dominij/ sed per se virtus: vt dicit Aristo, iiij. ethicoꝝ: que mediū est inter auariciam z pdigalitatē. Adhuc: seueritas non est cō dicio nobilitatis in dño: nō ergo debet poni inter ꝓpierates dñationū. Solutio: dicendū q, ꝓpierates dñationū multiplicant̄ fm ea que faciunt do minū perfectū in natura z habitu z opatione. Sicut enim in ꝑhabitis dictuz est: natura q̄dam ancilla est: sicut natura humana: eo q cōuersa est ad vanitatē mutabilitatis: z ꝓter suppositionē que impoꝛat in nomine dñationū/ dñationes illi nature suppositę sunt: z sic omnib⁹ vana videntium/ hoc est experientiū suppositа: z ad id qđ ꝓpie est on ꝛuersa p similitudinē: z penes hoc accipit ꝓpierates pona. Est etiam seruitus ex natura seruili: cuius est subesse z nō supesse: cui etiam supponit dñatio angeloꝝ: z penes hoc accipitur ꝓpierates quarta. Si aūt considerat dominū penes habit⁹ cōplentes dñationem: tūc considerari potest duob⁹ modis: scz in se/ z in compatione ad dominationē primā diuinā. Si in se: hoc pōt esse trib⁹ modis: Aut eni considerat fm ip'm supesse/ qđ est de substātia dominij: aut fm ea super que est: aut fm vnū in cōparatione ad alterum. Si primo modo: tunc est p ꝓierates sexta que est/ remotā esse ab vniuersa dissimilitudine. Et dicit dissimilitudo vitiū qđ maculat dominū. Et super illud extollit p hoc/ q multas bonitates accipit a deo per quas supest alijs. Si secūdo modo: tūc sunt ꝓpierates tres/ fm tria sup̄ que extollitur dominū: Extollit enim fm minorationē materie/ que dicit minoratio pedestris: eo q materia talis conculcat quasi pedib⁹ mutabilitate, ꝓpria z miseria. Et penes b accipit ꝓpierates prima: que est/ absoluta z quandā z omni pedestri minoratiōe liberā anagogē/ hoc est sursum ductionem. Et dicit absoluta/ in compatione ad obligata materie ex qua sūt vel in qua sunt. Et dicitur libera/ in compatiōe ad ea que licet non sint ex materia vel in materia: trī obligata sunt materie: sicut est intellectus hoīs/ qui cōiunctus est continuo et tēporī: vt in tertio de aīa dicit Aristo. Et ex hac obligatione acutius/ z min⁹ acute intelligit fm q magis z minus est abstractus: vt docet Aristo. in. iij. de aīa. Et ꝓter hoc minutiuā seruitutē patitur in actib⁹ suis. Et vt dicit Alexander in lib⁹ de motu cordis illuminationū que sunt a primo/ secūda relatione ꝓceptiua est aīa rōnalis/ hūana. Et sic est p ꝓierates quarta q̄ est hec/ dñationē omni minutiue seruituti supposita. Et hoc est qđ dicit cōmentum maximi sup̄ idem verbū sic: Sensibilia z corpalia seruituti cōuenientia dicit: nam nō p̄mittūt ea q̄ vere sunt intelligere. Si aūr accipit penes modū ptcipandi ea q̄ seruituti subiūgūt sup̄ q̄ extollit dominiū dñationū: tūc est ꝓierates quinta q̄ est/ supiozē esse subiectione omi. Si vo ꝑsideraꝝ tertio mō pdicte diuisionis: tūc sunt ꝓierates due sumpte penes ea ī quib⁹ dominiū male compat̄ ad subditos. Cū eni dñi sit, coercere subditū: pōt esse coercio remissa inducens dissolutionē in subditis: z ꝓtra hoc dicit liberaliter seuerā/ q̄ est ꝓierates tertia. Pōt etiā inclinari in furoꝛē ad nocendū subditis: z ꝓtra hoc dicit/ ad nullā tyrānicarū dissimilitudinū vllo modo vniuersaliter inclinatū: q̄ est ꝓierates secunda. Si aūt sumit̄ in compatione ad dñationē primā diuinā: hoc pōt esse duob⁹ modis: Aut eni erit fm appetitū ordinatū ad illā/ vt assimiler se ei q̄tū pōt: z sic est, ꝓierates septima: que est/ dñationis in cessanter appetitiua. Aut potest esse ad hoc vt exaltetur sup ignominioſe dēmentia: z sic est, ꝓierates sexta: q̄ est/ remotā esse ab vniuersa dissimilitudine Aut pōt esse fm imitationē dñationis ꝑme diuine z sic est, ꝓierates octaua: q̄ est ad ipius naturaliter subsistentis virtutis similitudinē z seipsam/ z q̄ post eā sunt q̄tū possibile optare z specioſe cōformantē. Et dicit: quantū possibile optime specioſe ꝑformātē: quātū possibile, ꝓter exaltationē potētie: Quarta me/ ꝓter hoc q sic attingit finē dominij: z specioſe: q: in talib⁹ laus est z specioſitas dominij. Si aūr accipit fm actualē ptcipationē q̄ in tali dñio cōstituit: tūc est vltima siue decima: q̄ est/ dñice semper deiformitatis in ptcipatiōe fm q possibile est ipsi factā. Ad ꝑmū ergo dicēdū qđ ia dictū est: q vocat̄ pedestris minoratio: hec eni est que materialia cōculcat/ z quasi seruituti addicta cōculcāda est z abiciēda a q̄ anagogē ex natura habēt oēs angeli: trī ex illuminatiōe theophanie z officij nomine non habēt nisi dñationes. Ad aliud dicendū: q libera dicunt/ q̄ ex materia vel ī materia nō sūt: sed in seipa sunt existētia: sicut spūalia. Absoluta vo dicunt/ q̄ ad materiā p obligationē nō sūt inclinata: sicut dixim⁹ de intellectu aīe rōnalis: qui coniunctus est ꝓtinuo z tēporī: z sic differūt libera z absoluta: z sic neutrū supfluit. Ad aliud dōm: q minutiua seruitus communior est/ q̄ anagogen a pedestri minoratiōe: Seruitus em̄ minutiua dominij ex multis est: scz ex materia z passionib⁹ qbz nō dñant: sicut ē ira/ z ꝯcupiscētia z hmōi. Anagogen aūr a pedestri minoratiōe nō est nisi ex materia vel inclinatiōe ad illā. Ad aliud dōm: q q̄nta differt ab alijs duab⁹: cōmunior est eni q̄ vtraq illarū. Multa eni subiūgūr: sicut cōditio/ pctā/ passio/ miseria/ impedimēta/ sensibilia/ necessitates: q̄ nō p̄mittūr stare animū ī dñio recto z sui z alioꝝ: z vt plato dicit: nō p̄mittūr eū/ scz aīm in subiecta dñalem insticiā opari. Ad aliud dōm q tyrānica dissimilitudo dicit crudelitas: qua quis dñio nō recto debachat̄ in subiectos: a qua verū dñum nomine suo dēt remotionē: eo q dissilitudinē dicit a vera z dñali iusticia/ qua ꝙs regere debet ſbditos.

Ad aliud dōm: q appetere dñari, ꝓter ꝓsse z ꝓferri/ est ambitiōis: sed appetere supesse sup oia seruilia quocūq modo ad seruitutē inclinātia/ ex multa possessione pulchroꝝ z bonoꝝ que cū dignū in gradū supiozis ponunt: est actus virtutis: q̄ dicit magnanimitas. Dicit em̄ Aristo. in. iiij. ethicoꝝ: q magnanim⁹ est/ q magnificat se magnis dignus existēs. Ad aliud dōm: q vanū ibi dicit qđ nō cōfert ad virtutē z illuminationē: sicut dicit Sap. xi. q vani sunt oēs hoīes in qb⁹ nō subest scia dei. Et licet hoc oēs angeli habeāt ex ꝑformatiōe gr̄e/ trī ex illuminatiōe theophanie in gradu ꝓstituēre/ spēal cōuenit hoc eis q̄ dominiū nō querūt in vanis siue mutabilib⁹ rebus. Ad aliud dicendū: q hoc pec

cat fm equiuocationē: liberaliter eni nō formatur a liberalitate virtute/ sed ab libero q̄ vere cā sui est z nō est retractus ab actu vel passiōe crudelitatis/ vel timiditatis/ vel alicuius alterius q̄n libere dominet fm virtutē. Ad vltimū dōm: q seueritas dicit dupliciter: Est eni seueritas mixta duricie crudelitatis z rigori iusticie: z de hac dicit auctoritas Aug. q aliq̄n detrahendū est seueritati. Dicit̄ tā seueritas scīa simplicis veritatis. Veritati aūr nunq̄ aliq̄d detrahendū est: hoc eni esset violare veritatē iudicij/ z ledere veritatē iusticie dñalis: quā ex iure dñs habet sup subditos. Et ab hac seueritate dicit: q dñatio angeloꝝ/ q̄ dñationes dicunt/ seuera est: hec est enim condicio nobilitas dominationē.

A Parti. II. Questitum primū

Queritur de virtutibus quid sint.

Ein de querit de virtutib⁹: Et q̄runt duo: scz q̄d sint: z q̄ sint, ꝓpierates ea ꝓ Ad primū sic ꝓcedit. Dicit Greg. in homel. de centū ouib⁹: q nimirū spūs illi virtutes dicunt/ p q̄s signa z miracula frequēt⁹ fiūt. Sed signa z miracula fiūt ad ꝑfirmationē fidei: ꝑfirmatio aūr fidei ad bonū ptinet illuminationē: bonū aūr illuminatio ptinet ad inferiozē hierarchiā: ḡ virtutes ptinēt ad inferiozē hierarchiā: nō ḡ debēt poni in media. Ad huc. I. ad Lozꝝ. 14. d. Signa data sūt nō fidelib⁹/ sed infidelib⁹: ḡ signa sūt ad illuminationē infidelium vt cōuertant̄ ad fidē: Sed illuminationē infidelium opant illi q̄ sūt de infima hierarchia: ḡ virtutes sūt de infima hierarchia: non ḡ debent poni in media.

Adhuc Greg. ibidē in pīducta homelia: Sūt q̄ mira faciunt signa: valenter operant̄: quō ḡ ista/ nisi ad supnarū virtutū sortem z numerū ꝑ gruūt: Sed signa facere/ vt dicit Grego. est gratie gratis date/ nō gratū faciētis: Iste ḡ ordo denoiat̄ a gr̄a gratis data/ z non gratū faciēte. Cū ḡ hierarchia sit sacer pncipatus/ a sacro ordine z sciētia z actiōe denoiat̄: z iste ordo nō denoiat̄ ab aliquo sacro ordine z sciētia vel actione: videt̄ q̄ iste ordo de nulla hierarchia sit. Adhuc Bern. sup cātica fmone xix. Ille beatitudines que virtutes dicunt: ex eo appellate sunt/ q̄ virtutū atq̄ ꝓdigioꝝ occultas p petuasq̄ causas rimari atq̄ mirari diuinit⁹ ordinate/ signa q̄ z quō volūt in oīb⁹ clemēt⁹ terre z hominib⁹ potēter exhibeāt. Ex hoc accipit̄: q virtutes, ꝓter hoc nō tm̄ dicunt/ q̄ miracula faciūt: sz q̄ causas miraculoꝝ in verbo contēplanꝺ: z illuminatiōes ad miracula ex verbo accipiūt: Et cuz imediate illuminatiōes ex verbo accipe/ sit prime hierarchie: videt̄ q̄ virtutes sint de prima hierarchia: qđ est contra Dionysium qui ponit hunc ordinē in media hierarchia. Adhuc videt̄ q̄ bern. sit sibi cōtrarius: In eodē eni fmone scz. xix. super cātica dicit sic: post inductā auctoritatē: A virtutibus deus diligit̄/ ob beni gnissimā miraculoꝝ exhibitionē: p que incredulos trahit ad fidē. Et sic videt̄: q ꝓter opationē miraculoꝝ dicunt̄ virtutes/ z nō ꝓter ꝓtēplationē. Et paulo post sic dicit Plenū q̄ppe suauitatis z gr̄e est/ incerta z occulta sapiētie in ipa sapiētia intuerī: Plenū nihilominꝰ/ honoris z gl̄ie est/ causarū in dei verbo absconditarū mūdo spectādas rōnes mirādasq̄ manꝰ virtutū dirigi effectēdas. Et sic Bern. dicere videt̄: q z a contēplatiōe causarū in deo absconditarū/ z ab opatione miraculoꝝ virtutes dicant̄: Et sic videtur q̄ in infima hierarchia sunt ponēdi angeli q̄ virtutes dicunt; hoc eni pertinet ad hominū illuminationē; qđ vltime cōpetit hierarchie. Adhuc: hoc videt̄ expresse dicere in. v. ad Eugenū; vbi sic dicit: Archangelis pīsunt virtutes: z illis potestates z potestatib⁹ pncipatus. Cum ergo angeli sint de infima hierarchia/ z pncipatus similiter: videt̄ q̄ virtutes de eadē hierarchia sint cū pncipatib⁹ archāgelis z angelis: z sic erunt de infima hierarchia.

Adhuc Dionysius. libro de diui. no. ib⁹ ca. viij. Deus laudatur: eo q̄ ineffabilis z ignota z incogitabilis cuncta egredies est ipius virtus: que, ꝓter habundantiā possibilis z infinitatē firmat/ z vltimas resonantias ei sibi cōtinet z fonter renet. Ex hoc accipit̄ q̄ virtus determinat̄ per abundantiā potestatis vltimā/ omnia firmante z continente in esse virtute z ope: Et cū hoc sit plus q̄ pncipatus z potestates: virtutes ponēde sunt ante pncipat⁹ z potestates: Et hoc quidē exprēsse dicit Dion. q̄ virtutes sūt de media hierarchia/ z nō de ꝑma nec de vltima. Adhuc Jn. q̄. sententiarū dist. ix. ca. post pdicta: magister ex verbis Greg. dicit sic: q̄ supiores angeli sunt: seraphin/ cherubin/ throni: medij dñationes/ pncipatus/ potestates: Jnferiozes virtutes/ archangeli/ angeli: qđ oīno est contra ordinem quē ponit Dion. in cele. hierarch. ca. viij. vbi sic dicit: Transeundū nobis in mediā celestiū intellectuū dispositionē: dñationes illas supmū datis oculis quantū possibile exploratib⁹ z vere potentia speculamina diuinarū potestatū z virtutū, ergo media hierarchia consistit ex dñationib⁹/ virtutib⁹ z potestatib⁹: qđ est cōtra pdicta. Solutio: supponat̄ hic qđ dicit Dion. scz q̄ media hierarchia fm omnia noia ordinū in ea positoꝝ/ distinguit̄ in ordines acceptos fm pfectionē ptātis pertinētis ad mundi gubernationē z cōtinentiā. Et fm hoc dicimus: q̄ virtus/ a qua dicit ordo virtutū/ accipit̄ fm q̄ Aristo. definit eā in secūdo de celo et mūdo; dicens sic: Virtus est vltimū potentie in re Et hoc vult intelligi de virtute activa/ z de virtute passiua. Sed virtus activa vltimū suū ponit in maximo in qđ pōt: virt⁹ vo passiua in minimo. Ex hoc eni vltimo inferunt oia q̄ sūt de potētia/ z actiua/ z passiua. Seq̄tenit; si hercules virtute activa pōt in mille: q̄ pōt in decē/ z in vnū: z in oē illud qđ est min⁹ millenario. Sed nō sequit̄ q̄ possit ī mille z vnū vel in aliq̄t plures q̄ mille: z sic vltimū potētie eius determinat̄ ad mille z ad nihil vltra. Jn potētia aūt passiua ecōtra est: virtus eni illi⁹ stat in minimo tanq̄ in vltimo ipius. Sequit̄ eni; si hercules pōt pati ab vno/ id est vinci: q̄ multo magis pōt pati a duob⁹ vel trib⁹/ z sic deinceps: sz nō cōuertit̄; nō eni sequit̄; si pōt vinci a pluribus/ q̄ pōt vinci ab vno. Sic ḡ accepta virtute pro vltimo vltra qđ nō pōt: vltimū illud pōt accipi dupliciter; scz simplr/ z q̄ ad nos. Per simplicit̄ vltimū determinat̄ virtus a Dionysio. Tūc eni virt⁹ dicit tantā abundantiā potētie/ q̄ suimet imbecillitate non relinqt aliquē deiformē motū q̄n possit in illū: qđ dicit Dion⁹. esse substantialē actū virtutū. Si aūr vltimū determinat̄ quo ad nos: cū miraculū qđ est supra naturā z cōtra naturā sit marie potentie q̄ ad nos; sic determinat̄ a Grego. z Bern.

B Solo quesiti primi

z a magistro.ñ.sententiarū distinctiõe.ix.q subsistentialis actus virtutū/est miracula z pdigia facere.

Adhuc ꝓnotandū:q actus ordinū angeloꝝ duobus modis determinant:scz penes actus simpliciter fm absolutā substātiā z excellentiā potestatis consideratā:aut penes actū comparatū ad finem/qui est illuminatio z pfectio. Si est penes actum simpliciter:tūc ꝓstat q sūmus actus fm supesse z posse/est dñatio. Et secūdus erit/posse in omnem deiformē motū: Et tertius erit posse coercere nociuū impediēs. Hac considerationē Diony. in media hierarchia primo ponit dñationes:secūdo virtutes:tertio potestates. Et illā hierarchiā tunc sequit distinctio potestatis sup banc,puincia vel illā/z super hunc hominē vel illū:z sup hunc actum vel illum:penes qđ accipit media hierarchia. Et hūc ordinē bene z subtiliter ꝓsequit Diony. Si aūt attendit actꝰ comparatus ad finē/qui est illuminatio z pfectio hoīs:tunc primi hominib/angeli sunt illuminatores z pfectores hominū:z sic ascendendo enumerant a beato Dzego. z Bernardo ordines: sic angelis pſunt archāgeli/qui secreta reuelent:z ad hoc potestatē accipiūt vt reuelēt ea/q̄ pertinēt ad salutē z illuminationē hoīs: Et illis pſunt virtutes/q̄ faciūt miracula ad illuminationē fidei cōfirmandā. Et illis pſunt pncipatus/ad distinctas puincias pertinēres: Et illis pſunt potestates/cōtrarias potestates arcēres: Et illis dñationes/ministeria angeloꝝ disponēres. Et hunc ordinem ꝓsequitur Dzego. z Bernar. pcipue ꝓter aplm qui Col. j. c. sic enumerat: Siue throni/siue dñationes/siue potestates/siue virtutes/siue pncipat⁹.

£ Ad argumētū primū

Hūjs ita pnotatis dicendū ad primū: q illa rōne/quā ꝓsequitur Dzeg. z Bern. z quidā alij scti/nō ponunt virtutes in media/sed in vltima hierarchia: Sed illa rōne quā ꝓsequit Diony. de pfectiõe potestatis/ponunt in media/z nō in infima: nec est inconueniēs/q vnū z idem in diuersis dispositionibus ponat fm diuersas rōnes. Ad aliud dicendū: q hoc pcedit etiam fm dispositionē quā ꝓsequitur Dzego. z sic verū est/q virtutes sunt de infima hierarchia. Ad aliud dm: q licet in hoīb⁹ operatio miraculoꝝ sit gr̄e gratis date: tñ in angelis cōtēplatio causarū absconditaꝝ in deo/z ex hac illuminationē z virtutē accipe ad miracla exhibēda: nō tm est gratie gratū facientis/sed etiā gloriet: vt patet in auctoritate Bern. pinducta. Et q̄tū ad hoc ponēde sūt virtutes z in hierarchia z in ordine. Ad aliud dicendū: q virtutes illuminationes a verbo accipiūt/hoc est a verbo ostras z a pma hierarchia immediate acceptas z in media hierarchia trāffusas: z ideo sunt de media/z nō de pma hierarchia. Ad aliud dicendū: q Bern. in nullo sibi cōtrariat: qz contēplatio illuminatiōis accipit ꝓter actionem: sicut ois hierarchia est sacer ordo z scientia z actio. Et fm hanc dispositionē bern. verū est: q virtutes sunt de infima hierarchia/z pncipat⁹ de media: qz distincta ad puincias dicūt potestatē. Ad aliud pater solutio pdē; Si enī distinguant ordines p actus ad finē ordinatos: virtutes pculdubio sunt de infima hierarchia. Si aūt distinguant penes actū potētie cōplete z absolute: tūc sunt de media. Nec est vis in verbis aplī qz licet Col. j. c. ponat virtutes post potestates z pncipat⁹: tñ ad Eph. iij. c. ponit ante, vñ constat: q aplꝰ nō intēdit ordinare ordines in hierarchijs/sed enūerare eos. Ad aliud dm: q dionysius ꝓsequit ordinē q est fm actus potētie absolute acceptos: z ideo ponit virtutes mediū ordinē in media hierarchia: vt dictū ē. Ad vltimū dm q m gr̄i bi tā git ordinē Dzego. z nō ordinē dionysij z hoc nihil habet ꝓ rarietatis: qz in diuersis rōnibus accipiunt: nihil enī inconueniēs est vnū z eundē ordinē fm diuersas rōnes in diuersis poni hierarchijs: vt dictum est.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Arg. primi

Ar. 2m

Ar. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Arg. 6m

B Solo ꝙsti secundi

Querit̄ que sint ꝓprietates virtutum.

A Questiū secundū

Ecūdo querit̄ que sint ꝓprietates virtutū. Et sumant̄ verba Dionysij in cele. hierar. vbi sic dicit: Ipsam vo sanctarū virtutū nominationē estimo declarare fortē quādā z incōmutabilem vniuersalitatē habere in oēs fm eaꝝ deiformitatē operationes: ad nullā susceptionē indirarū ei diuinarū illuminationū imbecilliter infirmatā: potēter in imitationē dei reductā: nō relinquentē suimet imbecillitate deiformē motū: firmiter ferētem in supessentialē z potētificā virtutē/ipius imaginē virtuti similē iuxta q licet factā: ad ipsam qđē vt pncipalē virtutē porenter cōuersam: ad secundas vo vt virtutē dans deiformiter quenientē. Que rit̄ g hic q operationes dicant fm deiformitatē earū Omni enī angelo cōuenit nō infirmari/z fortē esse z incōmutabilem ad operationes sue deiformitati conuenientes: hoc ergo non est ꝓpriū virtutibus/sed cōmune omnibus angelis. Adhuc dicit: fortem z incōmutabilem: Et videtur esse nugatio: quia per vnum intelligitur reliquum. Adhuc dicit: q illuminationes indite sunt: z si sunt indite/sunt per naturam cōuenientes: z sic non sunt per illuminationē recepte: quod falsum est. Adhuc: Reduci in imitationē/conuenit omnibus ordinibus: non ergo hoc est ꝓpriū virtutum. Si autem vis fiat in hoc quod dicit/porenter reducam: tunc videtur magis cōuenire potestatibus q̄ virtutibus. Adhuc: queritur quid sit qđ dicitur: deiformis motus. Si enim ille est/purgare/illuminare/z perficere: tunc non est de appropriatis virtutibus/sed de cōmunib⁹ omnium angelorum. Adhuc: Cū dicit: ipsius imaginē virtuti similem/videtur nugari: quia per imaginem intelligitur similitudo. Solutio: dicendum q ꝓprietates virtutū accipiuntur in tribus vijs. Ultimū enim potentie in re/quod virtus ꝓprie dicitur: accipitur vel in operando/vel in cōmunicādo ad illuminationē acceptam ad secunda inferiora: vel in recipiendo. Si in operando/tunc hoc potest esse trib⁹ modis: fm q in ipso ope attingit vltimū potētie trib⁹ modis: scz in ope ipo: vel in mō opis: vel in reducēdo opus in finē debitū. Jn ipo opere attingit vltimū potētie duob⁹ modis: scz fm vniuersalitatē: z penes hoc accipit prima, ꝓprietas: q̄ ē bec fortē quandā z incōmutabilē vniuersalitatē habere in oēs fm eaꝝ deiformitatē operationes. Attingit etiā vltimū opis fm obiectū opis circa qđ est: z penes b accipit secū da: q̄ est hec/ad nullā susceptionē inditarū ei diuinarū illuminationū ibecillit̄ se habere: ex b eni valēter pōt operari q̄cđ vult deꝰ/quātū cūq magnū sit. Si aūt vltimū accipiat in mō operis tunc penes hoc accipitur tertia: que est/potenter imitatiōe dei ductā: reduci ei ad imitationē dei ad modū opis pprinet. Si vo vltimū accipiat i ipso actu opis: penes hoc accipit quarta: q̄ ē hec/nō relinquēre suimet imbecillitate deiformē motū ex tali em actu pōt pficere q̄cđ vult deꝰ. Si autē vltimū accipiat in reducēdo opꝰ in finē/hoc ē duobus modis. s. fm q reductio illa est i via: vel fz q ē in cōplemēto. Si fm q est in via: penes hoc accipitur quinta: q̄ est hec firmit̄ ferentē in supessentialē et potētificā virtutē. Si vero vltimū accipiat in reductione, put est in cōplemēto: hoc ē duob⁹ modis Aut em ē fm cōplemētū intra: aut fm cōplemētū extra. Si intra: penes hoc accipit sexta: q̄ ē hec/ipsius imaginē virtuti similē iuxta qđ licet factā. Si vero accipit fm cōplemētū extra: tunc est septima que est hec/ad ipsam quidē vt pncipalem virtutē porenter cōuersam. Et iste septē accipiunt fm acceptionē illuminatiōis ad virtutē pprietis in operādo, Si vo accipit illumiatio fm refusionē/z cōionē in inferiores quos ꝓuerit in deū: tūc ē octaua: illa. s. ad secūda vo vt virtutē dās deiformit̄ quenientē. Ad pmū ergo dicendū: q̄ z cōe sit oib⁹ angelis q̄ficiant operationes: ad quas accipiūt illuminationes: tñ ꝓtiū ē virtutib⁹ pficere operationes in quib⁹ vltimū potentie declarat: eo q̄ sup vires nature sūt/z cōtra cursum nature ꝓsuetū sola dei virtute pficere: z ille sūt que ptinēt ad virtutū illuminationē z theophaniā in ordine z hierarchia ꝓstitutem. Ad aliud dicendū: q ibi nō est nugatio: qđ enī dicit/fortē: refert ad robur operantis: z qđ dicit incōmutabilē: refert ad ꝓfirmationē gr̄e illuminatiōis Ad aliud dicēdū: q illuminationes dicunt indire/ꝓter habilitatē nature ad eas: z dicūtur recepte ꝓter infusionē sicut. Omnis ordo angelicus ex natura h̄z habilitatē: z ex grā h̄z cōplementū in gradu ordis in q̄ cōstituit. Et hoc est qđ dicit magister. ij. sen. di. ix. ca. hic cōsiderādū qđ appelletur ordo/sic: Ordo angelorū dicit multitudo celestiū spirituū/q̄ inter se aliquo munere gr̄e similant̄ sicut z in naturalib⁹ donorū participatiōe cōueniūt. Ad aliud dicēdū: q licz reduci in imitationē dei omnibus angelis cōueniat: tñ reduci in imitationē fm illuminationē datā ad hoc q vltimū potētie attingatur/nō ꝓuenit nisi virtutib⁹ z hoc intēdit dicere diony. Ad aliud dicendū: q deiformis motus ōr nutꝰ diuine volūtatis ad oē illud qđ excellit z attingit vltimū potētie: fm pauloañ pdictum modū. Et sic nō ōr deiformis motꝰ cōit illuminare/purgare z pficere: z sic solis virtutib⁹ ꝓuenit/et nō alijs. Ad vltimū dicēdū: q imago addit sup similitudinē filitudo em dicit filiū dinē imitationis: imago vero dicit perfectionē expressiōis/fm q in creatura potest esse expressio virtutis diuine.

£ Ad arg. 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m.

Ad 5m

Ad 6m

Queritur de potestatibus quid sint.

A Parti. III. qstiū pmū. Arg. primū

Einde querit̄ de potestatib⁹: Et querūtur duo. s. quid sint potestates: z q̄ ꝓprietates eaꝝ. Ad primum pceditur sic: Dicit gregoriꝰ in homel. de centū ouibus: Potestates vocantur bi angeli q̄ hoc potentius ceteris in suo ordine receperūt: vt eoꝝ ditioni virtutes aduerse sb tecte sint: quoꝝ ꝓtate refrenant̄/ne ordia hominū tantū temptare pualeant/quātū vellent. Scōm b videtur: si angeli nō cecidissent/z homo nō peccasset/q̄ nullum esset officiū bonū angelorū: qz tunc nulla esset tēptatio. Adhuc: ad Ro. xiij. a. Qui resistit potestati dei ordinationi resistit. Ex hoc videtur: q̄ de ratione potestatis sit ordo siue ordinatio aliqua/q̄ vindicet in malos/z tueant̄ bonos. vnde ibidem dicit: q̄ gladiū portat ad vindictā malorum/z ad laudē bonorū. Ex hoc iteruz videt: q̄ si nō essent boni z mali p casum in peccatū/non esset aliqđ officiū istius ordinis. Adhuc: Ber. sup cāti. sermone: xix. Jlli spiritus qui potestates vocantur/dū crucifixi nostri diuinā oipotentiā vbiq̄ attingentem/intueri ac magnificare delectant̄ur: et turbare ac debellare hominū demonūq̄ contrarias potestates/ꝓ bis q̄ hereditarē capiunt salutis/accipiunt potestatē. Ex hoc videt q̄ cōuersio bonꝝ angelorū nō sit sup bonos angelos/sz sup malos homines z demones: z sic videtur iste ordo nō esse de hierarchia media sed infima. Adhuc: Jdē accipitur ex hoc qđ dicit infra in eodē sermōe sic: A potestatib⁹ diligit deꝰ ob illā iustissime potētie vim qua solet deꝰ a pijs malignātium ꝓpulsare z arcere crudelitates. Adhuc: Bern̄ in. v. ad eugeniū Potestates sūt quoꝝ virtute potestas tenebrarū cōprimitur z coerceꝝ malignitas aeris huiꝰ: ne ign tum vult noceat: z ne malignari nisi vt prosit/possit. Ex hoc vtrūq̄ excludit. s. q̄ si nō esset malignitas aeris nullū esset officiū istoꝝ angelorꝝ: q̄ debent esse de infima hierarchia. Adhuc Dzeg. in omelia pinducta: Sunt nōnulli q̄ etiā de obsessis corpib⁹ malignos spūs fugāt eosq̄ virtute orōnis/et vi accepte potestatis eijciūt: quo ḡ isti meritū suum/nisi inter potestates celestiū angelorū q̄ potestates dicunt/sortiūt. Ex hoc accipit: q̄ si non essent maligni spūs/nullū esset officiū potestatum.

Ar. 1m

Ar. 2m

Arg. 5m

Arg. 6m

In contrariū huius est: q̄ si nō esset peccatū vel in angelo vel in homie: nihilominꝰ esset ordinatio supioꝝ ad iferioza: z esset illumiatio ad hoc/q̄ potestas supioris i iferioza nō tyrānice pcipitaret̄ur: sed vt tali illumiationi inferior ꝓ supiore in diuinā potentiā reduceret̄ z potestati diuie in hoc assimilaret̄ur: g̃ potestates etiā essent nō existente peccato in hoīe vel in angelo. Et penes hoc determinat diony. potestates li. ce. hie. ca. vtij. Solo: dōm: q̄ potestas noie suo ꝓtruoꝝ dicit. s. distinctionē superioris z inferioris: Jn oīm em natura superiora habent potestatē in inferiora/influendo eis potestates z virtutes naturales: z cōtinēdo ea in illis: ꝓpter qđ dicit arist. in. iij. de celo z mūdo: q̄ inferiora sunt in suis superioribus: sicut materia in suis formis: forma autem continet z terminat materiam/z influit ei vires. Secundum est ordinatio potestatis: vt scz ordinate fm leges a deo ꝓmulgatas potestas superioris ꝓcedat in inferiora: z b est in potestate sicut forma. Et de hoc dicit apostolꝰ ad Ro. xiij. a. Non est potestas nisi a deo: Et que sūt a deo ordinata sūt. Jraq̄ qui resistit potestati/ordinationi dei resistit. Tertiū est actus qui est ꝓmus z secundus. ꝓmus est tutamen inferior̄ et continentia in bono percepto. Secundus est repulsio mali nocentis. Quartū est finis qui ex hoc actu inducitur. Et ille est dupler: primus z secundus: Primus est laus bonorum/pueniens ex tutamine. Secūdꝰ est repulsio mali/pueniēs ex vindicta. Propter qđ ōr Eccl. vij. Noli querere fieri iudex/nisi virtute valeas irrumpere iniquitates:

B Solo ꝙsti primi.

potestas enim iudicis ptās est publica z ordinata fm leges ad vindictam malefactorū/z laudez
Ad ar. 1m. bo nozū. Dis ita z̄ pnotaris/dicendū ē ad pmū q greg. determiat ibi ptres p actū z finē secundū: ernō p mū: z ideo dicit eas arcere malū. Ad argumentū z̄ dicendū: q ex hoc elicit/q licet nō essz malum in hoie vel angelo fm actū: tn esse posset ex vtibilitate creature rōnalis fm electionē: vt dicit damat: Et ideo de rōe gubernātis erat: vt p theophaniā z illuminationē ordinē cōstitueret/q malo qō surgere poterat obuiare et: z pseruādo ne surgeret: et arcendo ne quātū vellet, pcederet: z repellēdo z
Ad 2m vindicādo si surrexisset. Ad aliud oīm eodē modo soluēdum est/q supidē fundat. Si em non essent boni z mali/tn esse possent: Et ideo, pter hoc
Ad 3m. publica ptās p illuminationē erat pstituēda. Ad aliud dicēdū: q ber. recte dicit hoc qō dictū est in solutiōe: nec, pter hoc sunt de infima hierarchia: q: nō cōuertunt sup homies malos z demones p actuz primū z substātialē potestati: sz p actū fm q accidit ptāti ex p̄trarietate mali z nocumēto: Unde medie hierarchie z̄uenit h: sicut oia dona iferiozū supiozib⁹ z̄uenīt excellēt z eminēt. Oi eodē
Ad 4m modo rndendū est ad sequēs: q: penitus idem est.
Ad 5m. Ad aliud dicēdū: q ber. determinat ibi ptres per actū psequēte/z nō pmū z substantialē: Et licz nō esset malignitas fm actū tn esse posset: Et ideo ordo ptāū debuit pstitui p̄tra illō: Nec, pter hoc sūt de infima hierarchia: sūt ei ptinētes ptres tales cōplemēto ptātis talis q ptinēt ad mūdi gubernationē z ptinētia: ex qb cōplet media hierarchia
Ad 6m. in dnatiōib⁹ virtutib⁹ z ptātib⁹ Ad aliud dom sicut pdictū ē: q greg. ibi dicit qualiter hoies assumuntur in sortes angelo z̄ p similia merita similia pmia sortiunt: z tn si nō esset malū/in homine vel in demone esse posset: z ideo ptās z̄ hoc erat ordinata etiā anteq̄ fieret. Illud qō in contrariū objicit
Astruit ar. in cōtrariū. plane cōcedendū est.

Queritur que sint p̄prietates potestatū et penes quid accipiantur

A Questum secundum. Ēdo q̄ritur q̄ sint p̄prietates potestatum. f Et accipiant verba dionysii ce. hie. ca. viij. vbi sic dicit: Ipam aut ē sanctarū potestatū equipotētē dnōrū dominatiōi z virtutū/nominationē estim o declarare: bn ordinatā z incōfusaz circa diuinas susceptiones ordinationē: z ordinatum sup mūdane z intellectuales ptātis: nō tyrānicein ea q̄ inferioza sūt potestatiuis virtutib⁹ p̄cipitate/sed potenē in diuīa post bn ordinatas ptātes reducte: z post eā deiformiē reducentis: z ad potentificā causalem potētiā quātū fas est assimilate: et eam vt possibile angelis reuelantis: z bn ordinat
Argumē. I. per ipam ordinib⁹ potestatiua virtute De istis q̄ritur. Et pmo de h q dicit equipotētē. Si em ptres sūt sub dnatiōib⁹ z virtutib⁹ nō pñt esse eq̄potētes eis. Adhuc querit de hoc qd dicit in pma p̄prietate: q potestatū est habere ordiationē bn ordinatā z inconfusam circa diuinas susceptiōes: hoc em cōe est omi ordini: nō g̃ debet assignari vt p̄priū
Arg. 3m, Arg. 4m vni. Adhuc: Uidet esse pfusio z nugatio in vbis q: p bn ordinatū intelligit cōfusū Adhuc: Omis ordo fz aliquā rōnē ordinis ē: Un si ptās dicit qd bn ordiatū/debuit determiare rōnē ordinis: z nō fecit: g̃ est diminut⁹. Adhuc dicit ptātem esse manifestatiuā intellectual⁹ potestatis: arcere ei hoim
Arg. 5m. malicia nō est intellectualis potestatis sz carnalis

Adhuc: Hoc qō dicit potestatū esse/nō tyrānice p̄cipitare se potestatiuis virtutib⁹ in iferioza. Uidetur supza assignasse dnationib⁹: vbi dixit q dominationū ē/nulla z̄ tyrānicarū dissimilitudinuz
Arg. 6m. vllo mō esse inclinatā domiationi. Adhuc qō dicit nomē potestatū esse manifestatiuuz potestatis
Arg. 7m. potenē reducte in diuīa. Uidet nō esse consequēs potestatis/sz antecedēs: Et hoc em ptās ordinata est/q̄ reducta est in diuīa z assimilata diuie potestati. Adhuc: in vltima p̄rietate dicit: q nomē
Arg. 8m potestatū dicit potestatē angeli reuelātz eā vt possibile est angelis: Et hoc videt eē de potestate oiz angelo z̄ q̄ pstituūtur in oibus ordinib⁹: z sic non esset p̄riū potestatū: oīmbus em angelis z̄uenit habere potestatē reuelandi ea de q̄bus potestatez acceperūt. Adhuc querit penes q̄d accipiant iste
B Solo. qsti secūdi. p̄rietates. Solo: Iste p̄rietates accipiunt penes duo. s. fm acceptionē illuminatōis ad potestatem: z penes cōcationē eiusdē ad inferiozes angelos. Acceptio pōt attendi quo ad modū acceptiz sic est p̄rietas pma: hec sz/bene ordinata z inconfusa circa diuīas susceptiōes ordinationē. Pōt ēt attendi fm substantiā accepti p illuminationē. Et sic est secūda: hec sz ordinatū sug mūdane intellectualis potestatis. Si vo attendit in cōcādo illuminationē inferioziby: Jez hoc fit duob⁹ modis: s. quo ad modū cōcandi. z quo ad finē pficientē ipsam cōcationē. Si quo ad modū: tūc hoc erit tribus modis. Mod⁹ em ē in cōcāte/z in cōcato/z in his q̄b⁹ cōcat. Si mod⁹ accipit in cōcante: sic accipit p̄rietas tertia: hec sz/nō tyrānice i ea q̄ in
Ad 2m. ferioza sūt ptātiuis virtutib⁹ p̄cipitate. Si ēt modus accipit ex pte cōcati: sic erit p̄rietas quinta: hec sz/post eā deiformiē reducētis. Si mod⁹ accipit ex pte eoz q̄b⁹ cōcat erit p̄rietas vij. sine vltima: hec sz/vt possibile angel reuelātis z bn ordinatis p ipaz ordib⁹ ptātiua virtute. Si vo accipit q̄ ad finē cōcatio: aut accipit penes finē i gñe: aut penes finē i spē. Si penes finē i gñe: tc erit p̄rietas qrta: hec, s. potēter i diuīa p⁹ bn ordiatas ptātes reducte. Si accipit penes finē in spē: sic ē ꝑpetas vj. s. hec/ad potētificā cālē potētiā q̄tū fas ē assimilate. His pnotatis dom ē ad pmū: q ptātes cū
Ad arg. I. dnatiōib⁹ z virtutib⁹ eq̄potētes nō sūt/nisi fm actū hierarchicū q̄ ē illumiare iferiozes angelos z pficere z purgare i illuminatiōe ad ptātē acceptā: sicut dnatiōes illumiant i illumiatiōe accepta ad dnāz virtutes illuminat i illumiatōe accepta ad virtutē.
Ad 2m. Ad aliud dom: q sz b cōe sit oī ordini fm suā illuminationē z theophaniā: tn, p̄riū ē ptātū fm theophaniā acceptā ad ordiationē ptāt⁹ publice: z ōz tūc bn ordiata: eo q̄ pticipat rōnē ordis dini: z icōfusa/q: separa a pmo. Ad aliud pz tā solo/z q̄ nō ē
Ad 3m. nugatio: q: p aliō z aliō ōz eē bn ordiata z incōfusa
Ad 4m. Ad aliud dom: q rō ordis sat⁹ determiat p b/q̄ dicit eā eē reductā i dinā z potētificā ptātē: Cōuenit ei dine ptāri/i ordinatū eē n̄ p̄t nec carere rōe ordis dine sapie oīa gubernātis/resultātis in ipo
Ad 5m. Ad aliō dom: q arcere boiz malicia fm leges di nas/ē intellectual ptātis: sz fm leges mūdanas est carnal ptās. Ad aliud dom q n̄ p̄cipitare se tyrā
Ad 6m. nice in inferioza/potest esse z dnationū z virtutuz p̄rium/diuersa rōne: est em dnōs/nomē ptātis: vt p̄rius habitū ē in questiōe de dominationib⁹. Sed dominiū addit sup potestatē suppositione: q̄ est ex
Ad 7m. possessione pulchrozū z bonozū: Ex qua habet/q ad nullā tyrānicarū dissimilitudinū est inclinatum potestas aūt habet hoc/q nō tyrannice supuenit inferiozib⁹: q in ordie potestatis diuie est reducta
Ad 8m. et sic idē fm diuersa attribuit diuersis. Ad aliō dicendū: q sz sit añcedēs fm rōnē cāe: tn sequēs est fm inesse: sicut oīe ppium fm inesse sequitur subiectū. Ad vltimū dicendū: q licet ois angel⁹ reueler suā illuminationē aliis/z inferior z superior tn theophaniā siue illuminationē ad potestatē specialiter acceptā: cuius est arcere malū/z tuere siue cōtinere bonū: nō est reuelare nisi tm potestatū et de hac revelatiōe intendit dionysius.

Querit de p̄dictis tribus ordibus scz dominationibus: virtutibus et potestatibus in cōmuni.

A Articul⁹. II Arg. primū Ēinde querit de his trib⁹ ordibus in cōi.
d Uidetur ei q plures debeāt esse q̄ tres
Arg. 1m, Sicut em nobilitatez ꝺditiōis dicit dnīū/ita libertas: g̃ sicut accipit vn⁹ ordo ex dominio/ita deberet vn⁹ accipi ex libertate. Adhuc: in lib. de di. no. ca. xij. dionysii in fine capituli sic dicit: Sācr̄os z reges z dnos z deos vocāt eloquiatī singulis pncipaliozes ornat⁹/p quos sācti ex dei donis accipiēres/illoz distributōis simplicitatē circa sui ipsozū differētias multiplicāt: quoz pstantiozes siue pmi/varietatē p̄ouisiue et deiformiē ad vnitatē suiipsozū cō gregāt. Ex hoc accipit cū act⁹ hierarchicus sit accipe illuminationē z trāsfundere/q illumiatio quedā accepta ē fm sanctitatē/q̄ est sanctificatōz; z quedā fm regnū/q̄ est regis regum et quedā fm dnīū/que est dnī dominoz z q̄dā fm deiratem/q̄ est dei deoz: fm quālibet igitur istoz
Arg. 3m. deberet fieri ordo i hierarchia: videt g̃ q diminuti sint in bac scda hierarchia. Adhuc: querit de ordine hoz trium ordinum: videt em q potestates deberent ordinari añ virtutes: Dicūt em ptres virtutē ordinatā: z sic ordinē addit supra virtutes fm ordinē partiū totius potestatiuitz sic deberēt poni ante virtutes: In oib⁹ em ptātiuis illud pus in
Solo ar. II parth ē q̄ aliquā ptātē addit sup reliquū. Solutio: dom q tres ordies medie hierarchie accipiuntur penes tria cōplentia ptātē publicā ptinentē ad mūdi gubernationē. Et illa sūt tria. Quozū p/mū est: q possessione pulchrozū z bonozū superfit et nulli inferioz ifirmitati cōmisceat. Et penes h accipiūtur dnationes: q: primū/vt dicit phs in li. de causis/regit res pterq̄ q cōmisceat eū illi: Et ē (vt ibidē dicit phs) diuesi i se: z diues i oib⁹ alijs. Et theophania pstituēs in tali dominio/pficit ordinē dnationū. Scōm est: q si debet esse pfecta ptās
Arg. pmū in cōtrariū optet q nullo mō sit infirmata: sz q̄ p̄ria viriltrate i quolibet actu possit attingere vltimū potētie/fm oēz differētia vltimi determinati sup in q̄e de virtutib⁹. Et accipe theophaniā ad h pficit ordinē virtutū. Tertiū est ptās arcēdi. Unū: sicut in oīmnatura post q̄ natura dedit ptātē ad esse/z ad eēntiales virtutes addit ptātē resistēdi p̄rietatibus/vt frustra fit q̄d dedit ad esse z ad essentiales virtutes: z
accipe theophaniā ad h/pficit ordinē ptātū. Ex his etiā pz ordo trium ordinū. Dnationes em z virtutes generalē dicūt ptātez. Uel disponēdi misteria/sicut dnationes: z ideo sūt pmi i hac hierarchia. Ul' gñaliter attigēdi vltimū potētie ex p̄ria viriltrate: si ē virtutes et nō virtutes ad dnationes se bñt vt secūdi: sicut ministri se bñt ad dnos. Post hoc aūt sunt ptātes spālem potentiā accipientes ad arcendū p̄rarium et nō vltimo loco ponūtur. Ad pmū g̃ dicendū: q
B Ad pmū. libertas nō dicit effectū potētie/vel officiū: sz conditionē dicit psone: Et nō penes libertatē nō pōt accipi ordo: Ordo em/vt dicit phs ian⁹ in maiori volumine ca. de ppositione/pars ē potestatis. Et sicut dicit tull⁹ in li. de officijs: Officiū est cōgruus actus psone fm statura patrie: quoz nihil dicit libertas. Dicit em arist. in pmo pme phie: q liberū dicim⁹ hoiem q causa sui ē. Ad aliud dicēdū: q
Ad 2m regnū nō dicit donū spāle ad qō accepta illumiatio cōstituat ordinē spālem: sed dicit donuz gñale qō in nullo spāli pstituat ordinē. Et hoc patet p definitionē a beato dionysio ibidem positā sic: Regnū est omis finis boni legis z ordis distributio. Qō licet p illuminatiōes mltas z gñales accipiat a ōo et a supioribus cōicet inferioribus: tn in nullo spāli pt pstituere ordinē vel officiū. Silr dicendū ē de sanctitate: q̄ nō ē spāle donū/sed gñale. Dicit ei ibidē dionysius: q de⁹ ōz vel a theozo/qō ē videoz: eo q omnia videt p̄tia: z oibus puidet, puidentia. Uel a thebin qō est arderet: qz ardoze amoris curā habet de omnibus: z disponit omnia suauit. vel a theaste/qō ē currere vel circūire: eo q existendo in oib⁹ z vbiq̄ circūit omnia/puidētia sua fruētia siue vtentia: et ista dona nō sūt cōicabilia creature. Et tō penes illuminationē vel theophaniā ad hoc dārā/nō pōt creatura pstitui in ordie vel offō spāli: sz penes donū dnī dnōz accipit ordo dnationū: qz hoc dicit donū spāle z creature cōicabile. Jd qō querit de ordine hoz trium/pauloante solutū est in hac cadē solutiōe: vbi rō ordinis est assignata.
Ad 3m

Querit de hierarchia dominationū virtutum et potestatum.

Ēinde querit de hierarchia hoz trium ordi
Articu. III. o nū. De qua dicit dionysius ce. hie. ca. viij. sic
Media q̄dē celestiū a ozū dispositō deiformes hz p̄rietates: purgat⁹ q̄dē/illumiat/z p̄ficit (que admodū dictū est) a diuis illuminationib⁹ indutis fm p̄riā hierarchie dispōnē z p mediā pmā hierarchiā scōa manifestatōe delatis Ex h accipitur
Argumētū q duplr illumiat media hierarchia. s. a deo/et a pma b⁹ erarchia: sz illumiat a deo ē p̄riū hierarchie pme: g̃ videt q media hierachia z̄uenit cū pma hierarchia illumiatōib⁹ a deo acceptis. Cōtra: media z pma distinguūt a dio. in h/q pma immediate
Argu. pmū in cōtrariū accipit a deo: media aūt a pma: Jn h aūt nō z̄uenit media z pma/q immediate a deo illumiatōes accipiūt. Adhuc: Dionysius ibidē: Diuia ordinatōe pmi
Ar. 2m, gatū est: q pma z scōa diuis pticipare illumiatonibus. Cū g̃ media secūda sit/videt q nō pticipet

illuminatiões nisi p primã: z ita media nõ illuminatur nisi per primam hierarchiam. Solutio: dicendũ q beat⁹ dion⁹. p canonẽ biblie. pbat tres hierarchias esse: Et q prima illuminat a deo: scda a prima: z tertia a secũda: z ecclastica a tertia. Et b q Esa. vj. a. dr: q seraphin stabãt sup throno: pin quissimi deo. Et ero. xxxvj. dr: q dns sedet super alas cherubin: qd etiã significat immediatã cõuersionẽ i deũ. Silr Ezech. j. a. In throno saphirino q stabat sup firmamentũ/ qd erat imines capiti aialium: nõ sedebat nisi spes electri: que deũ significabat. Et sic etiã throno: immediata cõuersio non est nisi in deũ. Et p tria hec dicit dion⁹. disponem prime hierarchie significari: que pmo spicacitate: intelligentie analogiã habet ad diuias illumiatiões immediate a deo pcipiẽdas. Scdaz aũt. pbat ex hoc q Esa. vj. vn⁹ angel⁹ clamabat ad alterũ. Et silr dan. x. qd dicit significare illuminationez ab angelo in angelũ. pcedentẽ: pter qd etiam dicit in verbo ante inducto: q hec illuminatio secunda manifestatiõe est delata. Pria eñ manifestatio illuminatiõis imediate est a deo omniũ illuminatore: scda vero manifestatio est/ qñ illumiatio a deo pcepta manifestat in angelum. Tertiaz vo. pbat p illud dan. x. vbi vir gabriel dixit ad angelũ: Fac intelligere istũ/ id est danielem visionẽ. Et p illo zacharie pmo: vbi angel⁹ instruc⁹ ab angelo/ instruxit animã. phete de reedificatiõe hierusalẽ. Per hoc enim dicit significari illumiatiões analogiã habẽtes ad anias hominũ/ in aias hoim ab angel' descendentes. qsi tertia illuminatiõe. Notandũ tñ q duplex est illumiatio. Una primẽs ad officiũ et gradũ ordinis angelici. Et de illa verũ est qd dicit dion⁹. de pma z scda z tertia manifestatiõe: In illa eñ lege diuia pmulgarum est: q secunda p prima pricipent diuis illumiatiõib⁹. Est aũt alia illuminatio primẽs ad beatitudinẽ glorie: z hoc non fit p theophanias/ sz p visionẽ q est facie ad faciẽ. Et fm hãc oẽs videt imediate deũ sicut dr Mat. xviij. b. Angeli eor semp vident faciẽ pris mei qui in celis est. Uñ fm hãc diuisionez nulla distinguit hierarchia: qz oẽs vidẽt imediate/ z fruuntur ipa visione: hec eñ visio vt dicit aug. est tota merces: Et induc it illud Ps. xv. adimplebis me lericia cũ vultu tuo: delectatiões in dextera tua vsq in finẽ. Et illud Jo. xvij. a. Ut cognoscãt te solũ verũ deũ et quẽ misisti ihesuz xpm: hec eñ est vita eterna. Et sic dicit dion⁹. q illumiatiões sive theophanie ad officiũ z gradũ ordinũ primẽtes/ p primã hierarchiam referũt ad secundã scda manifestatiõe: illumiationes aũt ad beatitudinẽ primẽtes/ imediate ad oẽs beatos descendũt a deo: In hac eñ nõ distinguũtur hierarchie. Et p hec patet solutio ad totũ quesitum.

Solo arti. III.

Arg. primi

Arg. 2m.

Arg. 3m.

Arg. 4m.

Ad argu.

Mebz. III Hui⁹ membri tres sũt articuli. Artic. I. bz tres pti.

De tertia hierarchia.

Deinde querit de tertia hierarchia. Et quer untur tria. s. de ordinib⁹ in ea positis i speciali: z de ordib⁹ in cõi: z de hierarchia horum triũ. De ordib⁹ in spali querũtur tria. s. de pncipib⁹ archangelis z angelis. De pncipib⁹ querũtur duo. s. qd sint z que sint. pprietates eorum.

d

Querit de ordibus in tertia hierarchia positis in spali. Et primũ de principatib⁹

A Arti. I. pti. prima

Dprimũ objcit sic. Greg. in home. de centum ouib⁹ dicit sic: Principatus vocantur qui ipsis quoq bonis spiritibus psunt: qui subiectis alijs dũ queq agẽda disponũt/ ad explẽda eis diuia misteria pncipant. Ex hoc accipit q principat⁹ alios angelos inferiores illuminat ad ministeria: z disponũt queq agenda: Cõuerti autem p illuminationẽ/ est medie hierarchie z nõ infime: q̃ videt q pncipat⁹ sint de media hierarchia/ et nõ infima: qd ẽ cõtra dion⁹. Adhuc gre. in eadem home. Sũt nonulli q acceptis virtutib⁹/ etiam electoz hominũ merita trãscendũt: cũq bõis meliores sint/ electis q̃z fratrib⁹ pncipant. Quo ergo isti sorẽ suam/ nisi inf pncipatuũ numer⁹ accipiũt: Et hoc accipit q angeli meliores q̃ inferioribus psunt/ z agenda disponũt/ pncipes vocant: sicut meliores frẽs boni plati/ pncipes eor dicuntur. Et hoc sequit idẽ qd pius. s. q sint de media hierarchia. Adhuc ber. sup cant. sermone. xix. Sũt pncipat⁹ q deũ alti⁹ speculãtes/ z liqdo pntidentes vniuersitatis pncipiũ esse z pmogenitũ omnis creature: Coll. j. b. tanta pinde pncipat⁹ dignitate dñant/ vt vbiq terrarũ habeãt pratem q̃si de sũmo quodã rerũ cardine regna et pncipat⁹ quoslibet p arbitrio mutare z ordiare dignitates p quoz meritis faciũt pmos nouissimos/ z nouissimos primos: deponũt potẽtes de sede z exaltãt humiles. Et hoc accipitur q pncipes illuminationẽ accipiũt a sumo rez cardine/ q̃ ẽ de⁹: querri autem imediate i deũ pme hierarchie ẽ: q̃ pncipes debent esse de pma hierarchia. Adhuc i eodẽ fmõe sic dicit: A pncipib⁹ de⁹ diligit/ ob eternã illam et originalẽ virtutẽ qua dat esse/ z essendi pncipium omni creature supioni z iferiori/ spũali z corpali: attingẽs a fine vsq ad finẽ fortit/ z disponẽs oia sua iuiter. Et hoc accipit: q illumiatio q̃ pnit pncipes in gradu z ordie/ ẽ pteplatio virtutis creatricis: z hec nõ ẽ illumiatio ad pncipat⁹ nec ad pstitutiões principatuũ vel ordinẽ: z ita videt ber. esse Ẽz⁹ gregorio. Adhuc ber. in. v. ad Eugeniuz: Putem⁹ pncipat⁹ quoz moderamie z sapiẽtia ois in terris pncipat⁹ cõstituit/ regit/ limitat/ trãfert/ mutat z mutat. Et hoc accipit: cũ angeli illuminationẽ ad id accipiãt vt agãt ex officio: q nõ a cõtemplatiõe virtutis dãtis esse accipiũt illumiationẽ/ sz a pteplatione gubernãtis pncipiũ z disponẽtis pncipat⁹: sicut dr dan. iiij. c. Scias q pratẽ habet ad/ tillimus in regno hoim: z cuicũq voluerit dabit illud: etiam humillimũ hominẽ constituet sup illud. Et hoc etiã patet p hoc qd dicitur dan. v. a. ministerio angelico apparuerũt digiti man⁹ scribentis in pariete: mane terbel phares: qd est idẽ appensũ numeratũ/ diuisum. Quia misterio angelico appensum est regnum: libza iustitie z inuentuz est in/ quũ: Eodẽ misterio numeratũ est numero sez meritozum: et inuentum est minus habens vt ibidez dicitur. Et ideo eodem misterio angelico diuisuz est a chaldeis/ z datũ est medis z persis. Ab illuminatiõe ergo disponẽre principatus terrenos/ pncipes dicitur angeli: qd est cõcedendũ. Ad primũ q dicẽdũ: q pncipes bonis angel'nõ pncipãtur pncipaliter ex proprio actu hierarchie: sz p angelos inferiores explent misteria sua circa homies: influendo eis illuminationẽ a superiori acceptam: z explent officiũ sicut p vicariũ: sicut dicit dion⁹. i ce le. hierar. ca. xiij. q seraphin p inferiorẽ angeluz sicut p vicariũ purgauit labia pphete Esa. vj. c. Et talis cõuersio sup angelum/ sive plationẽ nõ facit hierarchiam: qz act⁹ officij sive p se sive p aliũ exercitur/ act⁹ sup hoies est: qd vltime competit hierarchie. Ad aliud dicendũ: q non sint de media hierarchia/ sed de vltima: qz sic in antebabitz dictuz est: illumiatio ad act⁹ officij sui nõ est excellẽs analogiã illumiatiõis intelligentie humane z proportionata intelligentie angelice: Est ei de humanis z vltime hierarchie. Ad aliud dicẽdũ: q ber. determinat pncipes ab actu cõsequẽte z nõ pmo: Omni eñ angelorũ/ est pfectionem sue illumiationis referre in deũ: z contemplari/ q fm summum cardinẽ rerũ/ qui est sapientia dei/ act⁹ hierarchicus sit cõsummat⁹. Et talis conuersio in deum omni hierarchie conuenit/ tã angelice q̃z humane: nec talis cõuersio sive cõtemplatio fecit illuminatiõez manifestatiõis pme vel scde vel tertie: qz oib⁹ cõuenit: et ideo fm eã hierarchie nõ distinguunt. Ad aliud dicendũ: q cõtemplatio virtutis creatricis duob⁹ modis est. s. virtut⁹ simplicis: et sic nõ admiscetur ei contemplatio pncipatuũ. Est etiam cõtemplatio virtutis non simplicis/ sed moderantis et disponẽtis creata fm dignitatem z grad⁹ creatorum: z sic cõtemplatio virtutis creatricis illuminat ad cõstitutionẽ pncipatuũ. Ad vltimo objcit/ concedendũ est: qz recte veritatẽ hui⁹ solutiõis cõcludit: et sic patent ista.

Arg. 4m.

Arg. 5m.

Arg. pmũ

Arg. 2m.

Arg. 3m

Arg. 4m.

Ad 1m.

Ad 2m.

Ad 3m.

Ad 4m.

Ad 5m.

Ad 1m.

A Quesitum secundum.

Solo. que siri secundi.

B Solo. q̃st primi.

Ad argu.

Queritur que sint proprietates principatuum z penes quid accipiantur.

Secundo queritur que sint pprietates hoꝝ principatuuz. Et sumant verba dion⁹. celie. ca. x. vbi dicit sic: Manifestat eñ ipsa q dem celestium pncipũ nominatio illud quidẽ dei formiter pncipale et ductiuũ cũ ordine sacro/ pncipalibus/ decentissimis virtutib⁹ ad supp pncipale principiũ eas vniuersalit̃ querri: z alios hierarchice ducere ad illud ipsũ: z quantũ possibile formari pncificum pncipium: manifestare eqz supessentialem ei⁹ ordinationẽ ornatũ qz pncipalium virtutũ. Queri ergo de hoc qd dicit/ deiformit̃ pncipale: hoc eñ videt esse pme hierar. et nõ postreme qz prime hierarchie est imediate querri in deum. Adhuc: Ductiuũ cũ ordine sacro pncipalib⁹ decentissimis virtutib⁹/ potius videt puenire virtutibus q̃ sũt de scda hierarchia/ qꝫ pncipatib⁹ q̃ sũt de postrema. Adhuc: querri ad pncipale principium qd est deus/ nõ videt pprium esse pncipibus sed potius querri ad mediã hierarchiam/ a q̃ accipit illumiationẽ. Adhuc: Postrema hierarchia reducit ad mediã z media ad primã: q̃ ducit z non ducit: nõ q̃ cõuenit ei qd dicit i iiij. pprietate: q alios hierarchice ducat ad illud ipz: sz potiꝰ q ducatur ad illud ipm ab alijs. Adhuc: querit penes quid accipiant iste pprietates. Solo: dicẽdũ q quedã istarũ pprietatũ accipiunt penes accipe illuminationẽ: z penes quedã cõicare. Penes accipe tripliter ẽ cõsideratio illuminationis. s. q̃ ad substantiã illumiatiõis: et q̃ ad actũ: z quo ad effectũ cõsequentẽ. Quo ad substãtiam accipit pprietas pme: que est hec/ illud q dẽ deiformit̃ pncipale. Et dr pncipiũ ibi a pncipatu/ z nõ a positate: sicut pncipes dicim⁹ esse principia quedã mortua omniũ eorum que sunt in pncipatu/ ad bonũ qd cõstruere intendit princeps. Et accipit de illo Esa. xxxij. b. Nõ vocabit amplius is qui insipiẽs est pnceps et fraudulentus nõ vocabit maior. Princeps eñ q̃ sunt digna pncipe cogitabit: et ipe sup duces stabit. Penes actum aũt illuminatiõis pprium accipit proprietas secũda q̃ est hec/ ductiuũ cum ordine sacro pncipalib⁹ decentissimis virtutib⁹: Act⁹ eñ pri⁹ est principis ad que suscipit illuminationẽ/ vt manuducat omnes sub pncipatu suo existẽtes ad bonum publicũ qd ordinat z pstruit i pncipatu suo. Huic aũt actũ sequit opus ad vtutẽ rendẽs. Et penes hoc accipit pprietas tertia: q̃ est hec/ ad supp principale pncipiũ eas vniuersaliter cõuerti. Principis eñ op⁹ est/ subiectos sibi cõuertere ad pncipẽ omnium pncipium deũ: sicut dicit Apoc. j. b. pmo genitus mortuoꝝ z pnceps regũ terre: et apoc. xix. c. habẽs in vestimẽto z femore suo scriptũ: Rex regũ z dns dominantiũ. Si aũt pprietas accipit in cõcãdo: hoc fit duob⁹ modis. s. fm cõcationẽ simplicẽ z fm effectũ ꝓsequentẽ. Si pmo mõ tũc ẽ q̃rta: hec. s. alios hierarchice ducere ad illud ipsũ: et quãtũ possibile formari pncipiũ. Si scdo mõ tũc est quinta: hec sez manifestare supessentialẽ ei⁹ ordinationẽ ornatũ qz pncipaliũ virtutũ. Ad primũ g̃ dicendũ: q deiformit̃ pncipale h cõmuniter/ dr oẽ illud qd pncipat⁹ in subdit⁹ nõ tyrannice/ sz fm formã quã potẽtia diuina ꝓstituit in bono q̃ pnceps regere dz subiectos: z sic deiformit̃ pncipari nõ ꝓuenit nisi pncipib⁹/ z nõ pme hierarchie vt pprium. Ad aliud dicendũ: q nõ a accipit vt a virtualiter: qz hoc ẽ pprium virtutũ/ vt pbat obiectio: sed accipit virt⁹ vt circa difficile z bonũ est optimozũ ogartiua: fm arist. i. ij. ethi. q̃ quidẽ in hoib⁹ operatur circa delectatiões z tristicias: In angelis aũt circa act⁹ pprioꝝ officiozum. Qd maxie pncipib⁹ ꝓuenit: quoꝝ officiũ est optima opari in subditis/ et decentissima ad virtutes. Ad aliud dicendum q oi s hierarchie est finaliter ꝓuerri ad principale pncipiũ: qz in hac hierarchic⁹ ornat⁹: q̃ huius i acceptione illumiatiõis pma hierarchia accipiat illumiationẽ a deo imediate: sive vt dicit dio. mãifestatõe pma: z media a pma/ sive manifestatõe scda z tertia a media/ sive manifestatõe tertia: hñ maxie cõuenit pncipib⁹ z plat⁹/ q̃ se z subditos tenent reducere in dina ex offõ pprio. Uñ Ebryk. sup. Jo. Sacerdos si omia bñ fecerit in se/ ꝓdenabit tñ si negligens est circa subditos. Ad aliud dicendũ: q in vltima hierarchia pncipes pmi sũt: z illi ex officio et illumiatione ad officiũ grinẽte habẽt ducere sibi subiectos/ nõ alias hierarchias: z nõ ẽ eoꝝ ducci/ qz duces ꝓstituũtur: z hoc intendit dionysius

Ad vltimũ p ia antedicta patet solutio.

Ad 5m.

Querit de archangelis quid sint.

A Quesitum pti. II. primũ

Deinde querit de archangelis. Et quer untur duo: sez quid sint z que sint eorum proprietates. Ad primuz procedit̃ sic: Bze go. in home. sepius inducta dicit: Qu summa nũciat archãgeli vocãt: greca ei lingua angeli nũcij: archãgeli summi nũcij vocãt. Sz ꝫ hobjcit. Summa nunciare z cõiaz nõ sũt act⁹ dantes spẽ/ sed numero tñ

Arg. primũ

ergo videt q̄ penes bos act⁹ nō accipiunt ordies diuersi spē: z sic archangelo⁹ z angelorū esset vn⁹ ordo: qđ falsū est. Adhuc Hrego. in omel' infra. Sunt nōnulli q̄ diuine largitatis munere refecti secretorū celestiū summa z capere prualent z nunciare: Quo ḡ illi nisi inter archāgelorū numerū deputantur. Et ex hoc sequit idem qđ ꝓius: Summa enī nunciare z cōia/ vnus fm speciez est actus: ergo penes hoc nō accipiūt ordines diuersi. Adhuc: Ber. in sermone. xix. sup cant. Porro archāgelos (vt eis aliq̄d differenti⁹ ab his qui simplicit angeli sint tribuam⁹) credo delectat/ q̄ ipis quoq; eterne sapiētie cōalijs familiari⁹ admittunt: eademq; p ipsos suis quoq; locis atq; tempibus sūmo moderamine dispensant. Ex hoc accipit q̄ nō penes nunciare magna z cōmunia/ sed penes admitti ad secretiora cōsilia distinguunt archangeli ab angelis: qđ est cōtra greg. Adhuc: Ber. i. v. ad Eugenij: Putem⁹ esse archangelos/ q̄ conscij ministerio ꝓ diuino ꝓ nō nisi ob ꝑcipuas z maxias causas mittūt: Sz de ꝑma hierarchia angeli magis sunt cōscij ministerio ꝓ diuino ꝓ q̄z alij: ḡ magj debēt vocari archangeli: z sic archangeli debēt esse de ꝑma hierarchia: qđ falsum est. Solo: dicēdum q̄ diuersi ordines sūt archangelo⁹ z angelorum: vt dicit Diony. z omnes sancti archangelorū eīm ordo medi⁹ est inter ꝓncipes z angelos: z hoc ipso nomīe ostendit: Archos eīm ꝓnceps est: z angelus nūcius: z ideo in ꝓprietatib⁹ ꝓuenit cū vtriq; sicut patebit in sequēti articulo questiōis. Ad primū ḡ dicēdū q̄ verbū greg. verū est: sz summa dicunt: ibi ea que sūt supza naturā sicut est op⁹ incarnationis: ad qđ missus est archangel⁹ gabriel Lu. j. c. Et sicut etiā est opus conceptus vetule er antiquitate emoztue: sicut tres angeli missi sūt ad abzaam. Gen. 18. b. Et sicut sunt omnia quorum cause ab eterno abscōdite sūt in deo z nō inserte nature: hec enim solo cōsilio dei ꝑficiuntur: hec eni ꝓcedunt ex abysso sapientie diuine: z non nisi p eos nunciantur q̄ ad consilium diuinū admittuntur. Et licet nūciare magna/ z nūciare pua sint eiusdē gñis z spēi nō tamē spālissime: rū illuminatio theophanie accepta ad vnū z ad alterū nō est eiusdem spēi: z ideo cōstitues est in diuerso gradu z ordine et hec z illa. Per hoc idem patet solutio oīno ad sequēs: qz sup idem fundanť illa duo. Ad aliud dicendum: q̄ dictū bernardi oīno concedendū est et ipe nō est cōrarius gregorio: qz ea q̄ vocat gregorius sūma/ eo q̄ supza naturam sunt illa vocat beat⁹ bernardus/ a consilio diuino, p̄cedentia: eo q̄ cause eorū nō sunt rebus creatis inserte/ sed in abysso sapie z scientie dei z cōsilij abscōdite: sicut 0z ad Ephe. iij. b. Ut possitis cōprehēdere cū oībus sanctis/ que sit dispensatio mysterij a seculo i deo abscōditi. Ad vltimū dicendū: q̄ illi qui sūt de prima hierarchia/ magis cōscij sunt illuminationum q̄ pertinent ad beatitudinē: qz eas ꝑma manifestatioe ꝓcipiunt. vt dicit dionysius. Sed illuminationū que ptinēt ad nunciādū hominibus/ nō sunt māgis cōscij: qz sicut dicit Hreg. Superiora agmina vsum exteriozis officij nō habent: nunciatio aut̄ sine missio ad nunciandū est vsus exterioris officij/ qđ fit circa ecclesiā: z ideo ordo talis nūciozū ad vltimū ꝓtinet hierachiā z non ad primaz per vltimā eīm illuminatur purgatur z perficitur ecclesia.

Ar. 2m.

Arg. 3m.

B Solo ꝑmi questi

Ad argu. I.

Ad 2m

Ad 3m.

Ad 4m.

Queritur de ꝓprietatibus archangelorum.

A Questum secundum

Secundo querit⁹ que sint ꝓprietates archangelorū: quas tangit diony. bis verbis ipa autem archangelo⁹ sanctorū equipotens quidē hierarchia celestib⁹ ꝓncipatibus. Est enim eorū z angelorū/ vt dixi hierarchie vna disposition: verūtamē qm̄ quidē nō est hierarchia nō z primas z medias z vltimas virtutes habēs archangelorum sanct⁹ ordo cōiactue hierarchie mediatis extremorū recipit: eteni sacratissimis principatibus cōicat/ z sanctis angelis quidē ꝓncipatibus/ quia ad supessentiale principium ꝓncipaliter convertitur/ z ad ipz vt possibile reformat: z angelos viuificat fm bn̄ ornatos ei⁹ z ordinatos z inuisibiles ducat⁹. Istis vo sz angelis cōicat: quia z eis ꝑ hierarchicō ordine diuinas illuminatiōes hierarchie ꝓ primas virtutes suscipies/ z angelis eas deiformiter nūcians: z per angelos nobis manifestans fm scientiā vniuscuiusq; diuinit⁹ illuminatorum analogiam. Queritur ergo hic ꝑmo de hoc/ q̄ dicit archangelos esse equipotētes celestib⁹ ꝓncipatibus: hoc eīm nō videt esse verū: cū principatus sit supior ordo q̄z archangelorū: z superior semper potentior sit in oīm illuminatōe q̄z inferior. Adhuc: Conuerti ad primū supessentiale/ in prehabitis assignatum est pro ꝓprietate principum: z h assignatur ꝓ ꝓprietate archangelorū: sed quorūz est vnum z idem ꝓprium/ ipsa sunt z vnius z eiusdez speciei: videtur ḡ q̄ principat⁹ z archangeli vnus sint ordo in spē: qđ falsuz est. Adhuc dicit: quia ꝓphetico ordine diuinas illuminatiōes suscipit et cōicat. Et querit⁹ quis sit ꝓphetic⁹ ordo: cū ꝓphetia sit gratia ꝓuenies homi z nō angelo. Solo: dicendū q̄ sicut dicit diony. Ordo archangelorū medius est inter ordinē ꝓncipatuum z angelorum vt patet i auctoritate inducta: Et ideo dicit: q̄ cōiactiue medietati recipitur extremorū: hoc est inter extrema principat⁹ scz z angelos. Et hoc ostendit nomē: archangelus eīm princeps nūcius 0z: in nomine principū conueniēs cum principatib⁹: z in nomine nuncij ꝓuenies cū angelis: Et tres ꝑmas ꝓ prietates habet cōmunes cū principatib⁹: vnā autem cū angelis scz quartā. Tres in quibus cōmunicat cū principibus accipiuntur fm duos actus hierarchie, ꝓtos: quorum vn⁹ est/ conuerti ad superius ad acceptionē illuminatiōis siue a deo siue ab angelo supioze, Scōs est/ cōuerti ad inferiores in eos transfundendo acceptā illuminationē: Accepta aut̄ illuminatio attendit duob⁹ modis: i se scz z in effectu. Si in se cōsideret: tunc est ꝓprietas prima/ q̄ est hec: ad supessentiale principium ꝓncipaliter converti. Si cōsideretur in effectu: tunc est scōa q̄ ē hec: ad ipm vt possibile reformari: Reformatio aut̄ illuminari ab illuminatore effect⁹ est illuminationis. Si vo accipit fm actū cōicationis ad inferiores: tunc ē tertia/ q̄ est hec: angelos viuificare fm bene ornatos z ordinatos ei⁹ z inuisibiles ducatus. Et 0z viuificare: qz ꝓ illumiatiōes i inferiores trāsfusas/ inferiores facit approximare z cōformari ꝑmo/ qđ vere simplex z vnū ē. Et dicunt

Arg. ꝓmi

Arg. 2m.

Arg. 3m.

Arg. 4m.

Arg. 5m.

B Solo quēstionis secundi

ducatus: qz in talib⁹ supioz dux est inferioris: reducens eū in ꝑmū. Et dicūtur bn̄ ornati: qz tal' ducatus est fm illuminatōes habētes ornatū virtutis z honestatis. Et dicuntur bn̄ ordinati ducat⁹: qz sic reducendo saluat ordo legis diuine: q̄ ꝓ ꝑma media/ z ꝓ media vltima reducere. Quarta vo ꝓprietas sumit⁹ ex cōiactione cū angelis: z hec ē/ qz eis ꝓphetico ordine dinas illumiatiōes hierarchie ꝓ primas virtutes suscipies: z angelis eas deiformiter nūcians: z ꝓ angelos nobis manifestās/ fm sācram vniuscuiusq; diuinit⁹ illuminaro⁹ analogiā

C Arg. I.

Ad primū ḡ dōm: q̄ nō dicit equipotētes ꝓncipatib⁹ archangelos/ nisi tm̄ in actu hierarchico: qui est accipere illuminationē a media hierarchia et transfundere sup ecclesiasticā: b eīm potenť habēt ꝓncipat⁹/ archāgeli z angeli. Ad aliō dicēdū q̄ ad supessentiale ꝓncipiū/ vtriq; ꝓuenit: z ꝓncipatibus/ z archangelis: sz dīnti modo. Principatibus eīm ꝓuenit fm acceptionē illumiationis ad limitationē ꝓncipatuū z ordinatiōes ptinētes: Archangelis vero quātū ad acceptionē illumiatiōis secreti cōsilij dei: qđ est de bis quoꝝ cause abscōdite sūt in deo/ z nō inserte reb⁹ creatis. Et sic nō operet/ q̄ idē ordo sit in spē archāgelo⁹ et ꝓncipatuū.

Ad 2m.

Ad 3m.

Ad vltimū dicēdū: q̄ ꝓheticus ordo est in descēsu illuminatiōis: ꝓhetia eīm vt dicit Lassiodor⁹ ē diuina inspiratio re⁹ cuiⁿ⁹ imobili vitare denunciās. Et hec inspiratio z illumiatio ꝑmo descēdit i angelos: z ab ipis in ꝓphetas. Et hoc est qđ 0z sapiētie. vij. d. q̄ ipās sapie ꝓ nationes in alas sctās se trāsfert: amicos dei z ꝓphetas cōstituit.

Queritur de angelis quid sint.

A Parti. III. questiū 1m

Deinde queritur de angelis. Et queruntur duo. I. quid sint z que sint ꝓprietates eorū

B Argumē. I.

Ad ꝑmū obiicitur sic: Hreg. in hom̄. de cētum dragmis z centū ouib⁹ dicit sic: Illi dicuntur angeli qui mīma nunciant: Mīma aūt nunciare nō est officiū ad dignitatē ptinens: ḡ videť q̄ ab h nullus ordo hierarchie deberet denomiari. Adhuc: gre. ibidē: Sūt pleriq; q̄ parua capiūt: sed tm̄ hec eadē parua pie ānunciare fratrib⁹ nō desistūt Isti itaq; in angelo⁹ numer⁹ currūt. Sed qz parua capiūt z annūciāt in eccl'a: dignitatis gradum nō obtinēt nec in celo parua ānūciare officiū ē dignitatis vel ordis: z sic null⁹ ordo ab hoc 0z denominari. Adhuc: Hreg. Angelus nomē officij est/ nō nature. Sed ad singulos grad⁹ angelo⁹ z ordines ꝙlibet angel⁹ habet disponē nature: qz aliē nō esset verū qđ 0z. ij. sen. di. ix. ca. hic cōsiderandū vbi dicit sic: Ordo angelorū dicit multitudo celestiū spirituū qui inter se i aliquo munere gre similantur/ sicut z in naturalib⁹ donorū participatione ꝓuenit: Cū ḡ angelorū nomē dicatur nomē officij: videť q̄ nullus ordo celestis simpl'r debet vocari angel⁹. Adhuc: Ber. in. v. ad Euge. Puremus angelos dici eos/ q̄ singuli singulis hominib⁹ dati credunť missi in misteriū: fm pauli doctrinā. Heb. j. d. ꝓter eos q̄ hereditatē capiūt saluris: de quib⁹ saluator 0z Mat. xviij. b. Angeli eo⁹ ꝓ semp̄ vident faciē p⁹is mei q̄ in celis est. Et hoc accipit: q̄ nō ab annūciare angeli dicunť/ sz ab officio custodie/ quo singuli singulis dati sūt hominibus. Adhuc ber. sup cant'. fmo. xix. Angelica creatura in re qui de⁹ est/ pcussa mentis acie intuet diuinoꝝz iudiciorū ab yssum multā: quo⁹ ꝓ summe equitatis ineffabili delectatiōe beata gloziat: insup effectui ea sup suū misteriū mancipare ac palam fieri gloriatur. Et hoc accipit: q̄ neca misterio custodie/ nec ab annūciatiōe minimoꝝ dicunť angeli: sz potius ab intuitione abyssi iudiciozum dei: z ab hoc q̄ p eos hec iudicia effectui mācipanť z palam fiūt

Arg. 1m.

Arg. 2m.

Arg. 3m.

Arg. 4m.

Arg. 5m.

Adhuc: Ber. ibidē. Diligit de⁹ ab angelis/ ob iudiciorū suorum summā equitatē: ab archangel' vero/ ob consiliorū moderationē. Et ex hoc sequit idem qđ ꝓius. s. q̄ angeli nō dicunť ꝓter nūciare parua vel cōia/ sz ꝓter contemplationē iudiciorum dei. Solo: dicēdū cū beato gregorio: q̄ angeli dicunť inferiores qui cōplent z terminat totū ornatū celestis hierarchie: vt dicit dion⁹: z illi sūt qui equitatē iudiciorū dei cōtemplanť: q̄ equitas consistit in retributiōe bonoꝝ siue malorū: z illam effectui mācipant ꝓ officium custodie: z palā faciunt fieri ꝓ nunciationē z reuelationē: z hoc magne dignitatis officiū est. Ad ꝑmū ḡ dicendū: q̄ mīma non dicuntur ibi simpliciter parua: sed simpliciter magna: respective parua: respectu enim eorum que nūciant archāgeli que supnaturalia sūt/ mīmima dicūtur q̄ ptinēt ad equitatē pulcritie cōmunis z dispēsatiōe vniuscuiusq; ad iustā sui meriti retributionē: q̄uis in se cōtemplari causas et rōnes taliū in verbo marimū sit. Ad aliud dōm: q̄ in ecclesia qua hoc est rōnes dispensatiōis grāz contemplari/ in sapia diuia magnum est: z tales etiā fm dicta sanctoꝝ debēt poni custodes aiarū: Et si qñq; nō ponūtur tales fit abusio attributionis malorū. Propter qđ z exemplar ei⁹ in celo ptinet ad ordinē dignitatis: in quo tm̄ sicut in termio deco⁹ complet celestis hierarchie: qz in illo iā incipit contingere ecclesiastica hierarchia. Ad aliud dicendū: q̄ angeli ex dispositiōe naturaliū: q̄ sunt simplicitas essentie/ z pspicacitas intelligētie/ aptitudinē habēt ad hāc theophaniā q̄ facit eos cōtemplari abyssum iudicioꝝ in dispositione saluris hominū. Et qđ dicit greg. q̄ ē nomē officij/ nō nature: ideo dicit/ qz nomē imponit⁹ ab vltimo cōplente et nō ab eo qđ pōt̄ialiter disponit ad hoc. Ad aliud dōm: q̄ beat⁹ bern̄. determinat ibi angelos ab actu cōsequente/ z nō a ꝓncipali: q̄uis eīm ꝑm⁹ actus sit cōtemplari abyssum iudicioꝝ z equitatē tm̄ qz ꝓ officiū custodie hec palā fiūt/ z effectui mācipāt̄: ideo ab hoc actu determinat angelos beatus bernard⁹. Ad aliud dōm: q̄ auctoritas bernardi nihil aliud dicit/ nisi q̄ primo z scōario actu ꝓuenit angelis qđ est cōtemplatio ꝓ theophaniaz et deductio ad effectū p custodiā: z nūciatio ꝓ reuelationē: sicut patet ex inductis. Ad sequēs patz solutio: qz oīno idē est cum ꝓcedenti.

Ad 4m.

Ad 5m.

Ad 6m.

Querit q̄ sint ꝓprietates angelorum

A Questum secundum.

Secundo querit⁹ q̄ sint ꝓprietates angelorum

Et sumanť ꝙba dion⁹. ce. hie. ca. xj. vbi sic dicit: q̄ archāgeli cū angelis ꝓuenīūt: quia ei⁹ ꝓphetico est ordini ꝓuenies/ diuinas illumiationes ꝓ ꝑmas virtutes suscipere: z angelis eas deiformiter nūciare: z ꝓ angelos nobis manifestare fm vniuscuiusq; diuinit⁹ illuminatoꝝ analogiā. Et assignat cām dicti sic dicēs: Angeli cōpletiue cōsummant oēs celestiū animoꝝ dispositiōes: z ideo ꝓ

Arg.primū

primū est tantū a supioribus accipe z nobis nuncia re. Videt hoc esse falsū: quia quoꝝ est vna z cōis et intellectualis natura: eoꝝ mod⁹ illuminandi ē vn⁹: Et ꝫ ꝓbat in hoibus: q oēs vni⁹ sunt nature rationalis accipientis a sensibꝫ: z ideo oēs illuminantur p speculū z enigma: vt dicit aplꝰ. j. ad coꝝ xiij. d. Videm⁹ nūc p speculū in enigmate. Cum ꝫ oim angelorū supiorum z inferiorum sit vna intellectualis natura: videt q oēs vno mō / a deo. s. immediate accipiunt illuminationē: z nō inferiores a supioribꝫ. Adhuc Dion. in cel. hie. ca. v. assignat rōnē quare oēs dicunt angeli z supiores z inferiores / dicēs sic: Angeli dicunt cōi nominatione: q⁹ p̄m omniū celestiū hierarchiarū virtutem vnā habent in deiformē z ex deo datuꝫ lumē / subiectionē / z supeminentē cōicationem. Et ex hoc accipitur: q oēs dicunt angeli, ꝓter ea / q lumini diuino equaliter subiiciunt: z equaliter ꝑticipant ipsum: z sic vnus nō accipit ab alio / sed oēs a deo.

Arg. 2m.

Arg. 3m.

Adhuc: sup idem dicit cōmentator sic: Notādū q sanctus pater p̄dicet cōes esse omniū angelorum nominationes ex nouē ordinibꝫ angelorum ꝑ eo q cōiter illuminent a deo specifica dei lucis datiōe.

Arg. 4m.

Et ex hoc sequit idez q ꝓius q̄a deo illuminant nō vnus ab alio. Adhuc: Ber. in. v. ad Eugenium: Creatura celi videt verbū: z in verbo facta ꝑ verbū: Nō ꝫ vn⁹ videt ad alterū vt accipiat illumiationem: sz oēs cōuertuntur ad verbū. Adhuc Ber. ibidē: O primū videdi gen⁹ iſi nullus indigueris q̄ libuerit te cōtetus: alioquin iuuari ab alio obnoxium est fieri: minusq habet a ꝓfecto: minusq liberū est. Ex hoc accipit q si angelus vn⁹ accipit ab alio illuminationē q obnoxius est ei z hoc ē inconuenies: goes illuminant a deo z nō vnus ab alio

Arg. 5m.

Adhuc in luminibus coꝛporalibus sic est: q quanto magis est multitudo mediorum tanto minoꝛ est claritas lumis: sicut patet in sole / luna aere z terra: maioꝛ est em̄ claritas in sole: z minoꝛ in luna / que illuminat a sole: adhuc minoꝛ in aere et minima in terra. Si g̃ ꝓportionaliter se habēt spiritualia sicut coꝛpalia: tunc videt q in descensu illuminationū a supioribus in iferiores / ꝓtinue sit minoꝛ claritas: z sic inferiores min⁹ clare videt q̄ supiores: q̄ est ꝓtra euāgeliū Mat. xviij. b. vbi dicit de inferioribꝫ angelis ministrantibus: Angeli eoꝝ semp̄ vident faciē patris mei qui in celis est. In facie eni dei p̄m se nō est matio z minoꝛ claritas et ideo equaliter illuminant supiores z inferiores

B Solo q̄sti secundi

Solo: dicendū q duplex est illumiatio. s. q̄ ꝓtinet ad beatitudinē. Et illa que ꝓtinet ad actū officij vniuscuiusq angeli ex ordine suo. Prima q̄ ꝓtinet ad beatitudinē immediate est a deo sup omnes angelos: q⁹ p̄m illā omnes immediate vident deū. Illa vero q̄ ꝓtinet ad actū officij / a supioribꝫ descēdit in inferiores. Licet etiā illa possit aliq̄n fieri immediate a deo: q⁹ q̄cūq̄ pōt potētia inferioꝛ / ꝑt z superioꝛ: sz nō ꝛuertit: vñ quicūq̄ pōt angel⁹ / pōt et deus: sed nō cōuertitur: Sz tñ hec illumiatio q̄ descēdit a supioribus i inferiores / nō sequtur q̄ aliq̄ mediū sit inter inferiores z deū: Et hui⁹ cā est: q⁹ supiores nō trāffundūt illumiationes in inferiores in aliquo signo creato: sz ipa illumiatiōe increata cognoscibili accepta sub eodē cognoscibili increato immediate cōiunguntur z supiores z inferiores.

Ad arg. 1m

Ad p̄mū g̃ dicēdū: q lz oim angelorum sit in gñe intellectual⁹ natura sit vna: tñ nō sequit / q ꝓspicacitas intelligētie in oibꝫ sit vna: hec em̄ differēs ē ꝑm esse illi⁹ gñis ut spē z numeroꝛ z tñ nō sequit / q licz cognoscibile ab oibꝫ sit vnū / q illumiatio descēdēs ab illo cognoscibili in oibꝫ sit equalis: sz port⁹ i superioribus q̄ immediate ꝛuertunt in deū (vt dicit dion⁹. est manifestatiōe p̄ma: In medijs / q de media sunt hierarchia / ē manifestatione scōa: z in infima est manifestatiōe tertia: sicut in añabitaꝫ determinatū ē.

Ad 2m

Ad aliud dōm: q in cognoscibili (cui subiacēt angeli) duo sūt: Unū est lumē descendēs et est informās intellectū cognoscētis: z eleuās et ꝓficiens ipsū vt possit actē figere in excellēti luce cognoscibilis. Aliud ē cognoscibile ipm q̄ cognoscitur: Primū g̃ differt⁹ est in angelis: q⁹ est in supioribꝫ manifestatiōe ꝑma. In medijs manifestatione secūda: z in vltimis mānifestatiōe tertia. Sciꝫ autē q̄ est cognoscibile ipm / equaliter est in oibꝫ. Et ideo dicit dion⁹. q vni lumi sbiiciūtur oēs: q̄ uis nō equaliter ꝑticipent ipm / sz sub diuersa manifestatione: vt dictū ē.

Ad 3m

Per idem ꝑz solo ad verbū cōmentatoris: q⁹ idē est cū dicto dionysij / nisi q exponit ipsū.

Ad 4m.

Ad aliud dōm: q oēs cōuertunt ad deū: sicut dicit aug⁹ sup̄ gen̄. ad litterā: sz cū ꝑceptio luminis vbi differēs sit in sūmis / mediis / z ultimis: ꝓpter differētē ꝓspicacitatē intelligētie: z ideo i theophanijs ꝓtinētib⁹ ad actus offiꝰ / nēc ē imos ꝛuerti ad medios z medios ad supmos: q⁹ imi talium theophaniarū nō sūt ꝑceptibiles in manifestatiōe ꝑma, vl scōa sz tertia manifestatiōe: Et medij nō sūt ꝑceptibiles earū dē in manifestatiōe ꝑma / sz scōa: vt dicit dion⁹. sicut in questiōe de diuisiōe hierarchiarū determinatū est.

Ad 5m

Ad aliud dōm: q illuminat⁹ nō fit obnoxi⁹ illuminatoꝛi / nisi vbi illuminatoꝛ ꝓprio lumie illuminat: si cut est in hoibꝫ: vbi discipul⁹ obnoxi⁹ fit doctoꝛi. Bala. vj. b. Cōicet aūt is q̄ cathezizatur verbo: hoc est dicere ei qui se catheziat in omnibus bonis. In angelis autem nō sic est: Superiores enim non ꝓpꝛio lumine illumināt iferiores / sz lumie theophanie descēdentis a deo: Un q̄uis supiores talis illumiationis sint mīstri: auctoꝛ tñ huj⁹ illumiatiōis nō ē nisi de⁹: et tñ inferiores illuminati nō efficiūtur obnoxij superioribꝫ / sz deo soli.

Ad 6m

Ad vltimū dōm: q nō ē sille in lumibꝫ coꝛpalib⁹ et spūalib⁹: q⁹ secū dū in coꝛpalibus nō exhibet ꝑmū illuminās i ꝛrute ꝑmi / sz potius in facultate q̄ recipit ipsū: Luna em̄ nō exhibz solem in spē / sz lumē solis exhibet in facultate q̄ ꝑcipit. Silr est de aere z de terra. In spūalib⁹ autē supioꝛ ꝑ theophaniā acceptā a deo / q̄n influit eam inferioꝛi / ꝑficit inferioꝛē: z ꝛuertit vt ꝛremplex et spēm ꝑmū illuminatoꝛē deū scz: z sic nulla fit miꝛatio lumis ꝑ multiplicationē medioꝝ.

Queri de predictis trib⁹ ordib⁹. s. principatibus: archangelis et angelis in cōi.

B Articul. II. Argu. 1m.

Eínde querit de his trib⁹ in cōi. Et videt q ꝑles esse debeant ordines in infima hierarchia: ꝑla sūt em̄ officia humana q̄s ꝓnci pat⁹: Sūt em̄ ducatus / z regna z hmōi: Et videt q spūalib⁹ ordib⁹ angeloꝝ officia sint attribuēda: z sic multiplicari dīt ꝑm officia hūana.

Arg. 4m.

Adhuc dicit dio. in ecclīastica hie, q tres sūt ordines sacri diaconat⁹ / pōbyterat⁹ / z epalis: Cū g̃ ecclīastica hierarchia a celesti descēdat: videt q tres ordines illis respondentes deberēt esse in celesti.

Sol. ar. II

Solū ꝑ hoc esse videt q etiā virtutū / q rū ē exhibere miracula: z ptārū / qua ꝓ ē arcere nocētia / ē ꝛuersio sup̄ homines: z illi sūt de media hierarchia nō g̃ est ꝓtiū b inferioris hierarchie sz cōe cū secūda.

Arg. 2m.

Adhuc: dio. ce. hie. c. 9: Excellentissimā q̄dē em̄ dispōnē tāq̄ ipi oculo ꝑmit⁹ ordinare ꝓmātē clā formās existimādū / ordinare sapiam. Secūdā vo q̄ cōplet a sctis dñationib⁹ / ꝛrutib⁹ z ptāribꝫ: ꝑsse illi q̄ cōpletur a ꝓncipijs / archāgel⁹ / et angel⁹: z illi ꝑ ꝓsequentia ꝑcipet: z illā vt inferioꝛē nobis ꝑsse z ꝑcipe.

Arg. 3m.

Adhuc Dio. ibidē. Prima q̄ dē hierarchia formāt manifesti⁹: ea vo q̄ post eā ē / occulti⁹: ꝓncipatuū vo⁹ archāgeloꝝ z āgeloꝝ manifestissima: dispōnē būanis hierarchijs ꝓtia ꝑcipet: vt sit ꝑ ordinē ascēs⁹ i deū z cōicatio z vnitas ex hac accipit: q⁹ sūma hierarchia circa occltissimū ē z media circa manifesti⁹: z ifima circa manifestissimū: Et ꝫ videt esse ꝫ vba dion⁹. in phabitis posita: q⁹ sz ꝑma videt manifestatiōe ꝑma z scōa manifestatiōe scōa: z tertia manifestatiōe tertia.

Arg. 4m.

Adhuc querit q̄ differētia sit int⁹ ascensionē z ꝛuersionē in deū: z cōsecratione z vnionē de q⁹ dio. fecit mētionē.

B Sol. ar. III

Solū: dōm q⁹ act⁹ isti hierarchie, ꝓius ē illuminationū ꝑceptio ad dispōnē saluris ꝓtinētiū vt dicit dion⁹.

Ad arg. 1m

Ad p̄mū g̃ dicendū: q⁹ act⁹ virtutū et ptātū ꝑm⁹ est ad gñalē mūdi gubernationē: z q⁹ tamē hoc ꝓncipaliꝰ est ad saluteꝫ hois / ꝓter quez oīa facta sūt: ꝓter hoc act⁹ q⁹ ꝛis ipsoꝝ / est cōuersio sup̄ hoies: vt scz miracla faciāt / vt hoies faciliꝰ conuertant ad fidē: z ptātes arceāt ꝛias / ne saluteꝫ bois impediāt: sed isti hierarchie est ꝓtiū ex ꝑmo et ꝓncipali actu vniuscuiusq ordis positi in ea.

Ad 2m.

Ad aliud dōm: q occultū ꝺz duobus modis simpliciter. s. siue in se z q̄ ad nos. Simpliciter occultuz ē / q̄ maxime est elevatū sup cognitionē omnis creature: z ꝫ est de⁹. Et ex hoc occultissimo quidē clā formaꝫ ꝑma hierarchia. Occultū quo ad nos est / q̄ ex nr̄o q̄ ei circūponit a vigore ꝓtiꝰ lumis distans occultaꝫ. Et hoc mō occultissimū ē tertia hierarchia. Et tñ nō est contrarium ei q̄ dicit dion⁹. cū equoce sumaꝫ occultū: simpliciter ꝑma manifestatiōe est in ꝑma hierarchia: z scōa manifestatione in scōa: z tertia manifestatiōe in tertia.

Ad 3m.

Ad 4m.

Et ꝫ bē q̄ dicit dion⁹. in argumēto sequēti.

Ad vltimuz dōm: q inter illa q̄tuoꝛ dñtia ē: q⁹ ꝑma duo dicunt motū in deū: Ascēsio quidē dicit motū in deū ꝑ rōnē termini a quo. Couersio aūt eundē motū ꝑ rationē termi ad quē. Alia duo dicūt effectū eiusdem mot⁹ z cōicatio dicit effectū eiusdem mot⁹ ꝓut est in fieri, vnio aūt eundē dicit: ꝓout est in perfecto esse.

Queritur de theophania et actib⁹ hierarchicis qui sūt illuminare purgare et pficere. Questio. XL

Onsequenter querit

Huj⁹ q̄ois duo sūt mēbra. Primi mēbri duo sūt articuli.

c de theophanijs q̄bus distinguūt hierarchie. Et querit duo: scz de theophania: et de actib⁹ q̄ sūt illumiare purgare z pficere quos agunt ꝑm theophanias. Circa theophaniā querūtur duo, s. q̄d sit theophania: z vnde descēdat i angelos: vtrūq̄ scz a deo solo vel etiā ab hoie christo z a beata virgine.

Queritur quid sit theophania

A Mēbri. I. Articul⁹. I. Argumē. I.

Rimo g̃ querit q̄d sit theophania. Et accipiantur vba dion⁹. in ce. hie. ca. iij. vbi sic dicit: Sapiētissima theologia visionē illam

p

que in ipa est silitudie exhibitū ex videntiū in diuinā reductione pulchre notauit theophaniā. Sensus est hui⁹ auctoritatis: q⁹ scia theologie q̄ sapiētissima est: q⁹ est de deo / pulchre reuelauit theologis: ipaz visionē q̄ descripta ē i theologia / vocat theophaniā: quasi diuina silitudine in forma informiū descripta: bē i forma symboloꝝ: q̄ informia sūt ad spūalia: silitudinē dico factā vel creatā ex reductōne videntiū in diuinū / b est in diuinas res.

Arg. 2m

Adhuc Cōmentator ibidē dicit: q⁹ theophania ꝺz / quasi ꝑ ipsam videntib⁹ diuina facta illumiatiōe / quā ipsa diuina scō ꝓficiūt.

In ꝛrariū argumē. I.

Cōtra hoc obijcit sic: q⁹ ꝑm b nō erit theophania / nisi i symbol⁹ q̄ in coꝛpalibꝫ accipiūt: z cū angeli nō accipiāt illumiatiōes in coꝛpalib⁹: videt q⁹ āgeli nō habēt theophanias: q̄d falsū est.

Ar. 2m.

Adhuc: Cōmentator ibidē dicit sic: Unt nāq̄ z ipi spūs signa sua / demōstrationes scz ꝑ quas de inuisibilib⁹ dei z valde occultis z secretis absconditis int⁹ naturaliꝰ z inuisibiliꝰ z simpliciꝰ eruditunt q̄ quidē signa quantū ad nos / z ea q̄ apud nos sūt

visibilia/oino inuisibilia estimanť: quātū vo ad illam multū inuisibilē z incōprehensibilem diuinitatis lucē: qsi foris sunt: z pcedūt ab intus ad demōstrationē: Propť qō er ipa signa superuenīūt mētib⁹ siue animis dinit⁹ illuminatis/ theophanie, i. diuie apparitiōes dicunť: q: in eis ad manifestationē alicui⁹ occulti veniendo/id qō oino occultū dei est demōstrať. Ex hoc accipitur q theophania est illumiatio pcedens ab intus ad manifestationē alicui⁹ occulti de deo. Sz tūc queritur vtr in illa illumiatiōe duo sint/sicut in lumine scie. In scia eīm est lumē ipsi⁹ scie; quīcēs intellectū de veritate scito: z: Et b est qō vocať scia ꝑclusionis ab aristo. in. j. poste. Et est ibi lumē pncipiū p̄ eristēs/a quo elicit scia ꝑclusiōis p̄ ntia. Sicut etiā platonici dixerūt esse duplex lumen in oculo: Unū qō ab oculo diffundit sup visibile cuz radio visuo: Alterū qō obijcať oculo et informat ipsum: qō est spēs visibilis. Sicut etiā in fide duplex lumen dicūt esse sancti. Unū qō est eleuās intellectū nostrū ad hoc/q̄ acie figat in articulū creditū qui est sup̄ rationē. Dicit eīm aug. q mētis nr̄e iualida acies/in tam excellēti luce nō figit nisi p iusticiam fidei emūdet: g videť q in fide sit lumē eleuās intellectū ad credibile qō ad hoc influit intellectui/ vt possit spē credibilis informari. Et hoc exp̄sse videtur dicere dion y. li. de di. no. ca. vij. sic: fidēs ē lumē collocās credētes i ꝑma veritate/z ꝑmā veritatem in ipis. Si g sic est in theophanijs: tūc est vnū lumē descēdēs in intellectū angeli: z eleuās ipsum ad b/ q fi gi possit intellect⁹ angeli in illo occulto/qō
Arg. 3m. diuinū occultū a dyony. vocať Adhuc: hoc videť dio. dicere in epla ad gaiū monachū sic: De⁹ ē sup mētē z sup substātiā: z suppositē ipi⁹ renebze z cooperiūt z cōtegit oīm lumē: z abscondit oīm cōditioni. Et si aliqs videt deū/intellexit qō videt: nō ipm vidit/sed aliqd eoz̄ que sūt ei⁹ q̄ existūt z cognoscūtur. Ex b accipit: q intellect⁹ angelicus aliquid accipit a deo q̄ iuuať ad hoc/q deum videre possit. Adhuc: Chryſ. in. xi. home. sup iohānē
Arg. 4m. Ipm qō est de⁹ nō solū ꝓphete nō viderūt/sz neqz angeli viderūt neqz archangeli. Adhuc: Chryſ. ibidē: Si interrogauer⁹ angelos qd viderint: audies q dem de ībstantia nihil rndentes: gloria vo in excelsis deo solū decantantes. Et si seraphin et cherubin cōcupier⁹ aliqd dicere mystica sanctimonij melodia audies: sanct⁹ sanct⁹/sanct⁹: z qm plenū est celū z terra gla ei⁹ Ex. vj. a. Sz z supiores i uestigauer⁹ virtutes: nihil aliud iuenies/q̄ qui vnū opus est eis: laudare deū. Et nihil rndent de visione subst̄ie: g videť/q̄ substātiā dei nō videt sb aliquo lumie descēdente in ipsos: z iuuāte intellectū
Arg. 6m. ad hoc qō possit figi q deus est. Adhuc: Job, qui dā exposit⁹ sic dicit: Per scīpaz nulli creature/si ue rōnali/siue intellectuali cōprehensibilis est veritas de⁹: sup oēm sensū ē exaltata z intellectū. Ne q̄ angeli cognoscūt per se qd sit de⁹/vel qd sit veritas de⁹: hoc eīm ab oīi creatura remotū est: sed solūmō cognoscūt se esse: z veritatē que de⁹ est/superessentialiť esse: z ab ipo oia pcedere. Et isti sancti qui inducti sūt/dicūt hoc sentire iohannē ca. j. c dicente: Deū nemo vidit vnq̄. Unigenit⁹ filij⁹ q̄ est in sinu pris ipe enarrauit. Ū Job. Exij. i pinducta homelia idē verbū tractās/sic ꝑcludit dicens

Solus g̃ videt se pater z filij⁹ z spūssctūs. Ex oibus accipiť: q a nullo angelo q̄ de⁹ imediate videtur/sz sub theophanijs illumiantib⁹ ad ipsū. Sz contra b est qō oz in pma canonica: Jo. iij. a. Cum apparuerit silles ei erim⁹ z videbim⁹ eū sicuti ē. Est etiā ꝑ hoc qō oz Mat. xviij. b. Angeli eoz̄ semp̄ vident faciē pris mei q̄ in celis ē Adhuc: Mgr̄ hu. de sctō vi. Quid ē dicer deū sub theophania videri: z sine theophania ñ videri nisi deū vt ē nūq̄z videri. Qō exp̄sse ꝑ iohannē ē q̄ dicit: z Uidebim⁹ eū sicuti est. Et ꝑ paulū, j. ad Eoz̄. xiij. d. Uidebim⁹ nūc p speculū in enigmate: tūc aūt facie ad faciem. Tollant igit theophanias suas: qz sicut in creādo nihil nos creauit ꝓter ipsū: ita in visione gl̄e/nihil nos sistet vsq̄ ipz. Solo dom q̄ i virtute i theophania ē duplex lumē: sicut z in scia z in fide, vnū qō descēdit in intellectū angeli: z est lumē glorie z gratie create: eleuās intellectū/vt acies ei⁹ in excellentissima luce increata figi possit: z videat ea sicuti est. Unde illud nō est mediū inter visum et angelū videtē: nī ei mediat sz ꝑfortat videtē vt videť possit: z poti⁹ ꝓpz rōnē virtut⁹ z gr̄e z gl̄ie/ q̄p̄rōez medij q videat de⁹: Ab ipo eīm confortať vides intellect⁹/z vt videre possit/z vt videat de⁹: z mediāte ipso nō videť occultū dei/sz porī videť imediate ab intellectu ꝑfortato p ipm. Ad id qō ꝓmo obijcitur dom: q theophania equocuz ē: oz eīm coīt/z ꝓprie. Coīter omnis visio/siue symbolica/siue mystica/siue p spēm exp̄ssa in q̄ aliqd apparet diuinū/theophania oz. Et sic dion y. in ducta auctoritate loquit de theophania. Proprie aūt oz theophania illumiatio descēdes a deo p modū gl̄ie: p quā eleuatur intellect⁹ angelic⁹ z illuminať ad cognoscendū id qō agēdū est ex ordie hierarchico in q̄ stitutus est angel⁹. Ad dictū cōmentatoris dom: q talis illuminatio descēdens/a cōmentatore vocať signū qō sz ꝑ ad nos sit inuisibile z insensibile tñ signū oz ad āgelū: q: p ipsū significať āgelo qd hierarchica illumiatiōe sit a gēdū in scientijs z actiōib⁹ hierarchicis fm pncipatū sacrū i quo ꝓstituit⁹ angel⁹: Illa duo que obijciūtur in ꝓrariū/tā soluta sūt p diuisionē q̄ data est de noie theophanie/dicto cōit z ꝓprie.

Ad dictū dion y. ad gaiū monachū dom: q̄ b verū est/q intellect⁹ angelic⁹ iuuať aliquo ad videndū deū/sine quo deū videre nō posset: sz nō hz opationē medij ad deū q̄ videť: sz opationē virtutis ad intellectū videntis: vt dictū est. Et ē silr: q berodius adunationē visus hz p quā pōt intueri solem in rota: quā q: nō hz noctua vl̄ vesp̄tilio videre in rota videre nō pōt. Ad id qō oz de Chriſ. dōz: q chriſ. loq̄tur de visiōe cōprehēsiōis/ q̄ nulla creatura vnq̄z deū vidit vl̄ videbit: q: sicut dicit aug. in li. de videndo deū ad paulinā: Sol⁹ de⁹ suipſi⁹ ē comphensor. De hoc tñ m'ra dicta sūt in ꝓmo libro questiōe: an de⁹ possit videri p substātiā. Ad aliud dom: q substātia ē duplex. s. q̄ ē de⁹: z q̄ cōphēsiue dicit qd est de⁹. Prima substātia videt angeli vt pelag⁹ substātie infinitū. Et de hac bñ loquūtur. Ex. vj. a. Dñs de⁹ sabaoth: dñs ei de⁹ tale dicit substātia. Sz de illa q̄ cōphensiue dicit qd ē de⁹ nihil loquūtur: q: illā nō cōphendūt: vt dictuz est.

Ad aliud dom: q ex dicto Io. epi z expositoz̄ nihil pl⁹ habeť/nisi q incōprehēsibilit ē de⁹: z visione cōprehensionis a nulla creatura visibili: tñ visione

sbstātie ei⁹ cogīcūt: qz ē de⁹: z b q̄ ē de⁹: z q̄ sup oēz creaturā est exaltat⁹: z qz oīa pcedūt ab ipo: z q̄ visione comphēsionis deū nemo vidit vnq̄z/nisi vnigenit⁹ q̄ est in sinu pris z spūssctūs/vt dictū ē. Ad illud qō ꝑ b obijciť dōz q̄ videbim⁹ eū q̄ dē facie ad faciē sicuti ē: iz nō visiōe cōphēsiōis. Et sic et āgeli videt faciē pris sicuti ē: sz ñ visiōe cōphēsiōis. Ad vltimū dōm: q magister hugo loquit ꝑ quosdam errātes: q̄ dicebāt theophaniā esse mediū in q̄ videretur de⁹/z extra qō nō videret: z b falsū ē/z erroneū. Sz p hoc ñ remouet/quin theophania sit lumen descēdēs in intellectū videntis: z hīs i eo opationē virtutis z gr̄e/eleuātis ipm vt possit videre hoc qō sine ipo non posset.

Queritur vñ theophania descēdat in angelos, vtrū scz a solo deo: vel etiā ab hoie chr̄isto vel etiā a beata virgine.

A Articu. II. Partic. I. Argu. ꝓmū
Lōo querit vñ descēdat i angelos: vtrū scz a solo deo: vel etiā ab hoie xpo: vl̄ etiā a bta virgine. Ex ab hoie xpo descendant illuminationes in angelos/z nō a solo deo/ꝓbať sic: Dion y. in li. de di. no. ca. iiij. Scīssime z puectissime virtutes exītes sicut i vestibul⁹ sub substātial⁹ triuiratis collocate: ab ipa z in ipsa/z esse/z deiformiter esse hūt: z post illas subtēcte z extreme sicut ab angelis. Et b accipit q̄ in mās̄ionib⁹ dom⁹ dei in qua mās̄iōes mkte sūt. Jo. 14. a. semp̄ inferio⁹ ad esse deiforme formať a supioze. Cū g̃ dicať ad col. iij. a. q̄ dñs nr̄ ie⁹us xp̄s sit in dextera sedēs super oēs āgelos videť q̄ ad esse deiforme formať a theophanijs descēdētib⁹ ab hoie xp̄o: z sic nō a solo deo recipiūt theophanias/sz etiā ab humanitate xp̄i.
Arg. 2m. Adhuc: dion y. in ce. hie. viij. ca. sic dicit: Quasdā gōnes angeli faciūt apud ipz ie⁹u querētes z p nobis sue diuie actiōis sciam discētes: z eas ipm ie/sum docētē z plargientē eis manifestationē suā in humanā benignitatē humanitatis sue. Ego ei inquit dispuro iusticiā z iudiciū salutar⁹. Et tāgit b qō Ex. lxiij. a. Quis ē iste q̄ venit de edom tinct⁹ vestibus de bosra: Et rñdet dñs: Ego q̄ loquor iusticiā/z ꝓpugnator sū ad saluā dū. Ibi ei talia trāslatio hz: Ego q̄ dispuro iusticiā z iudiciū salutaris Ex b accipit: q angeli a xp̄o homie gōes faciūt: et querē de q̄stis illumiationū Illuminatōes g̃ siue theophanie a xp̄o hoie descēdūt in angelos. Ad
Argu. 3m. huc glo. sup idē vbū Ex. lxiij. a. sic dicit, Quidā angeli nō plene cognoscēt es mysteriū incarnatiōis/passiōis/z resurrectiōis: videtes ad celū ascēdere dñm cū m'ritudie angelo q̄ z scīo q̄ hoim ꝓpria virture: nō a xp̄o/sz ab angel⁹ comitātib⁹ q̄rūt icarnatiōis z passiōis z resurrectiōis z ascēsiōis mysteriū: Ū z quō z sibi z alīs apiat regna celo q̄ req̄rūt dicētes angel⁹ comitātib⁹ eūz nō xp̄o: Quis est iste q̄ venit de edō. Et in p̄s. xxiij. Quis est iste rex gl̄ie: z expectāt a xp̄o illumiationē. Et ex b seq̄t qō
Argu. 4m. pus. Adhuc: hiero. dicit, Quidā angeli donec p̄ficere⁹ mysteriū icarnatiōis ad plenū nō cognouerūt: z ꝑstat q̄ illi a xp̄o iā i carnato illumiationē acceperūt. Adhuc apoca. xxj. g. Ecclas nō eget sole z luna vt luceār sup illā dicit glo. Claritas dei illumiabit eā: z lucerna ei⁹ agn⁹. i. hūanitas ad illuminationē illo q̄. ꝑ hūanitate xp̄i descēdūt illumiationes i hoies q̄ sūt i pria. Adhuc, j. pe. j. c. In quē
Arg. 6m desiderāt angeli ꝓspicere glo. Tāta ē ei⁹ q̄ pal⁹ est p nobis gl̄ia: q̄ p clarioz ē ira q̄ etiā angelice virtutes i celo: cū sint eterna felicitate pfecte: nō solū immortalis deitat⁹ magnitudinē/sz etiā assūpte hūanitat⁹ ei⁹ claritatē sp aspicere gaudēt. Sz ad hoc aspicūt a q̄ illumiant⁹: g ab hūanitate xp̄i illuminantur. Sz ꝑ hoc videť esse qō oz in p̄s. viij. Minorasti eū paulomin⁹ ab angelis: Qō tractans apl's ad heb. z. b. Eū q̄ modico ab āgel⁹ minorat⁹ ē p passionē mortis/gl̄ia z honore coronatū: Ex b accipit q̄ xp̄s p passibilē naturā ñ illumiat āgelos Ultri⁹ q̄rit: si a bta virgie accipiāt illumiatiōes. Et videtur q̄ sic: q: si ꝓpr qōes q̄s faciūt xp̄o illumiari dicūt vt dicit dion y. cū ꝓpr silles qōes q̄s faciunt bte virgini/dicūt illumiari a bta virgie: silles ät faciūt bte virgini. Läti. viij. b. vbi oz: Que ē ista q̄ descēdit de deserto delitijs affluēs/innixa sup dilectū: Hec ei fm orige. qō ē sodaliū spōsi q̄ fr̄ angeli/de ea q̄ p ceter⁹ spōsa ē: eo q̄ de corpe ei⁹ accepit qō i vnitate psone copulauit. Et si qō ē desiderū illumiatiōis ꝑstat q̄ ab ipa āgeli expectāt illumiatiōes. Adhuc Hiero. i fm̄e Logit⁹ me o paula/diat q̄ bta virgo exaltata ē sup oēs choros angelo q̄: qō de nullo alio q̄ sctō q̄ credēdū ē. Si g a supioꝛi descēdit illuminatio i ferioꝛes: a bta virgie descēdet illumiatio in angelos. Cōtra b̄ rō ꝺda obijciūt sic: q̄ bta virgo simplex creatura ē: a simplici aūt creatura non pōt esse illumiatio ad bitudinē ptinēs: Cū g illumiatiōes āgelo q̄ ad bitudinē ptineāt: videť q̄ angeli nō illuminanť a bta virgie. Solo: dom q̄ qli bet iferior illumiať a quolibz supiori/siue a deo/siue hoie xp̄o/siue bta virgie/siue angelo. Auctoritates g̃ q̄ ab hoie xp̄o illumiatiōes descēdāt i angelos/cōcedēdē sūt. Ad illud qō obijciť ꝑ b dz: q miꝛatio q̄ minoꝛat⁹ ē xp̄s/ex m̄ qd. s. ex passione mortis: vt dicit apl's. Et ex b q̄ via meriti aucta ē claritas ei⁹: sicut z apl's dicit heb. 2. c. q̄ p passionē mort⁹ videm⁹ eū gl̄ia z honore coronatū: vñ q̄ b potēti⁹ ē fact⁹ ad illumiandū. Ad id qō obijciť de bta virgie/pcedēdū ē: in m'ra ei illumiauit angelos apl'os/z euāgelistas p doctrinā añ assumptionē: p⁹ assūptionē ät i supmo situ poli cum posit⁹ sit thron⁹ ei⁹ iuxta thronū sū mi regis: sicut dz. iij. reg. vij. lumē ei⁹ fulget sup oēm m'ritudinē bto q̄ tā angelo q̄ hoim sctō q̄. Ad illd qō ꝑ obijciť dom ē fm magistrū hugonē de san. vi. cui⁹ hec sūt ꝓba. Sicut duo sūt: lumē. s. z qō suscipit lumē coz̄p ex his duob⁹ vnū luces efficit: z ipm luces imago quodā mō ē z silitudo lumis: ita de⁹ nr̄ lumē ē/z ve⁹ lumē: z ipz lumē rōal'ani mūdi z puri ꝺcipiūt z ex eo lucētes fiūt z sc ipi lucētes imagoz silitudo lumis i qb⁹ videť: vñ qō i bta virgie lucz/de⁹ e z tō lumē ei⁹ ē ad bitudinē gl̄ie sc̄e z lumē dei. Non oꝑtet ät b q̄rere quō vn⁹ āgel⁹ illumiať ab alio: b ei habitū ē i tractatu de hierarchijs. Nec oꝑtet b q̄rere: Si aliquā illumiationē angeli accepit ab eccl'ia: b ei sat⁹ determiatū ē i tractatu de cognitiōe angelo q̄/i q̄stiōe vbi q̄stū ē vt̄ cognitionē misteriꝛ icarnatōis habuerūt a creatōe/vel nō: z si pfecerūt aliqd i tali cognitiōe a ꝑdicatōe apl'oꝛ z ab eccl'ia: z ideo pacēt ista ex dictis.

Querit de actib⁹ hierarchicis āgelo q̄.

Ende q̄rit de actib⁹ cōib⁹ angelo q̄: q̄ sunt purgare/illumiare/z pficere. Et q̄rit duo sc̄z q̄lit quenīūt āgel⁹ bi act⁹. Et q̄rit duo

Argu. In ꝓmū ar.

B Parti. II. Argumē. I.

Ar. 2m.

Jn ꝓmū ar.

Sol'. ar. II.

Ad argu. in contrariū

Mēb q̄. II. Huj⁹ membri duo sūt articuli

Ad ar. p. II

Primi arg. tres ſ̄ pti.

eis vtr̄ utur inter ſe/ z qualit̄ ad anias. Circa p̄mu3 querūtur tria: quoꝝ p̄mū eſt: an 3ueniat eis purgare/illumiare/ z pficere, ſcḋo: ſ̄m qd 3ueniat eis vtr̄ū ſcz ſm diſtinctionē hierarchia3 z ordinū vl̄ p ſonarū. Tertiū: vtr̄ū cōueniat eis ſm p̄us vl̄ poſterius/ vel ex equo.

Vtr̄ū angelis cōueniat purgare illuminare et perficere

A Arti. I. pk. I Affirmatiē Argumēta primū

a

D p̄mū ſic p̄cedit. Ordo hierarchie ē quoſdaꝝ quidē purgare z ꝑfḋā purgari: quoſdā illumiare/ quoſdā 3o illumiari: z quoſdaꝝ quidē pficere/ quoſdā 3o pfici vnicuiqꝫ ſm deifor mē adunatione q̄licūqꝫ mō. Ergo iſta tria 3ueniūt

Arg. 2m Auctoritas p̄ma.

angel̄ Adbuc: in ce. hie. ca. vij. añ fīnē dionỹ. ad ducit plures auctoritates biblie: ḋb; ꝑbar/ q̄ vn⁹ angel⁹ aliū purgat/ illumiat/ z pficit. Quarū p̄ ma ē hec. dañ. 8. e. Factū ē cū viderē ego daniel vi ſionē z querer̄ē intellectū ei⁹: ecce ſtatim ſtetit i cō ſpectu meo q̄ſi ſpēs viri: z audiui vocē viri vlai: et clamauit z ait Gabriel fac iſtū intelligere viſionez. Ex b̄ accipit̄/ vt dicit dionỹ. ibi dē: q̄ vn⁹ ag̃el⁹ mittit aliū ad illuminādū hoiem: quē nō mitteret niſi p̄us illumiaſſet de quo illumiaret hoiez: g̃ vn⁹ an

Scḋa

gel⁹ illumiat aliū. Adhuc ibi dē adducit dio. illud dañ. 9. c. Ecce michael vn⁹ ō p̄ncipiꝫ p̄miſ ve nit i adiutoriū meū: et ego remaſi ibi cū rege ꝑſarū Uenī ät docere te q̄ verūa ſūt ſup ꝓpm tuū. Iſtō adiutoriū dicit dionỹ. nō eſſe niſi illuminatiōib; an

Tertia

gelo3 adinuicē: g̃ angeli illumināt z illuminā t adinuicē. Adbuc ad idē inducit illud 3ach. 3. c. Rīdit vir q̄ ſtabat inf̄ myrteta: z dixit iſti ſūt quos mi ſit dn̄s vt pambulēt terrā. Et rn̄dерūt angelo qui ſtabat inf̄ myrteta z direr̄t: Perambulauim⁹ ter rā: z ecce ois terra habitat̄ z q̄ſcit. Ex b̄ accipitur vt dicit dionỹ. q̄ angeli q̄ pambulauerūt terram: docuerūt eū q̄ ſtabat i myrteto: q̄ terra habitare/ tur z q̄ſceret: et cū hoc nō poſſit fieri niſi p illumia

Quarta

tionē: ꝑſtat q̄ vn⁹ illumiat aliū. Adhuc inducit b̄ qō 3o Ex. vj. a. Elamauit alter ad alterꝫ. Et dicit: q̄ clamare alterꝫ ad alterꝫ nihil aliud ē/ q̄ dare ſi

Quinta

bi illuminationē ſiue illumiare ip̄m. Adhuc illō inducit ibidē ezech. ix. b. Bl'ia dn̄i ſr̄ aſſūpta ē de cherubin ad lumē dom⁹. Et vocauit vir̄ q̄ indut⁹ erat lineis/ et dixit ad eū: Tr̄āſi p̄ mediū ciuitatis hieruſalē: z ſig na thau ſup frontes virorū gemen tiū et dolentiū ſup cūctis abhoīatiōib; q̄ fiūt in me dio ei⁹. Et ecce viri quoꝝ vnuſq̄ſqꝫ habebat vas interit⁹ i manu ſua: et ill' dixit audiēte me. Tr̄āſi te p ciuitatē ſequētes eū: z pcutite: Nō ꝑcat oculꝰ vr̄ neqꝫ miſerami. Senē/ adoleſcētulū/ virginē/ z paruulū/ z mulieres interficite vſqꝫ ad interinitionē. Oēm ät ſup quē videritiſ thau/ ne occidat̄ et a ſanctuario meo incipite. Ex b̄ vt dicit dionỹ. patz q̄ ſer ſeq̄ntes eruditebant a p̄mo diuinū iudiciū/ z illumiabant̄ z ſic 3uenit ag̃el⁹ illumiare z illumia

Sexta

ri. Adbuc ibidē inducit illō ezech. x. a. Et ecce ſr̄ firmamēto q̄ erat ſup caput cherubi q̄ſi lapis ſaphyr⁹ z q̄ſi ſpēs ſilitudīs ſolij apparuit ſup eū. Et di rit ad virū q̄ indut⁹ erat lineis: Ingredere i medio rota3 q̄ ſr̄ ſubt⁹ cherubin: z ꝓple manū tuā p̄unis ignis q̄ ſr̄ itra cherubin: z effunde ſup̄ citatē. Hoc em̄ dicit dionỹ: q̄ cū vn⁹ alr̄i loq̄bat z doceret q̄d ageret/ q̄ vn⁹ alterꝫ illumiaret: z ex b̄ ſecḋ idē qō p

Septima

us. Adbuc inducit illō apoc. vij. a. Uidi alterꝫ an gelū aſcēdēt̄ ab ortu ſol'/ hāt̄ ſignū dei viui: et cla mauit voce magna q̄tuor angel̄ q̄b; datū ē nocer̄ terre z mari dicēs: Nolite nocere terre z mari quo aduſq̄ ſignem⁹ ſuos dei in frōtib; eoꝝ. Ex b̄ ire3 accipit̄/ vt dicit dionỹ. q̄ḋā angeli illumiant ab ipo ſole/ b̄ē deo: ſic̄ ille q̄ aſcēdit ab ortu ſol'. Quidā ät ab angel': ſicut ſr̄ illi q̄tuor ad q̄s clamauit ille q̄ ab ortu ſol' aſcēdit: Elamor ei nō ſignificat niſi imiſſionē doctrie: z hec ē illumiatio q̄: dicit ma giſter hugo de ſan. vi. q̄ p illuminationē efficiunt gr̄e z ſcie ꝓcipes. Sz rūc q̄rit̄: vtr̄ū 3ueniat eis

B Queſtio

purgatio: cū ſic dio. dicē t ili. de di. no. ca. iiij. q̄ ſint ſpecula mūda et clariſſima ī q̄b; nō ē malū. Et vi

Arguméta

dek̄ q̄ ſic: Dicit em̄ dionỹ. i ce. ie. c. iij. q̄ oportet pur gādos puros ꝑfici o3no z ab oi liberari diſſilitudi nis ꝓfuſiōe Si g̃ hñt diſſilitudinē ꝓfuſiōis/ aliq̄d purgabile eſt in ipis: z ſic opter eos purgari. Ad

Arg. 2m

huc: In tellectu hūano ſic̄ē q̄ nō illumiat̄ p ſcia3 niſi pellat̄ diſpō 3ria ignorātie: g̃ videt̄ q̄ ſiliꝫ ſit in angelis. Adhuc Job. xiij. d. Ecce q̄ fuiūt ei non

Argu. 3m

ſūt ſtabiles/ z in angel' ſuis repit p̄uitatē: ſz in q̄ ſuenit̄ p̄uitas/ indiget purgatōe. Adhuc iob. 25

Arg. 4m

Luna nō ſplēdet: z ſtelle nō ſr̄ mūde i ſpectu eius Sz vt ibi dicit greg. p luna ī tellig̃it̄ angeli a deo illumiati: z p ſtellas angeli miores: g̃ videt̄ q̄ indi

Argu. 5m

gēt purgatōe. Adhuc Job. 41. c. Cū ſublat⁹ fue rit tremebūt ag̃eli: z q̄riti purgabūt. Lōtra ſi pur

In ꝓrarū argumēta

gāt̄/ aut purgāt̄ a pctō/ aut ab ig̃rātia/ aut a ꝑtaſijs. Nō a pctō: q̄z pctm̄ ñ hñt. Nec ab ig̃rātia: q̄z dicit aug. i li. de lib. ar. q̄ ignorātia/ vl̄ pctm̄ ē/ vel

Arg. 2m

3ūcta pctō: Angeli ät pctm̄ nō hñt: g̃ nec ig̃rātiā Nec a ꝑtaſijs: dic̄ ei aug. 2. Lor. 12. a. ſr̄ illō ſcio hoiez i xp̄o: q̄ ag̃eli i regiōe itelligibiliū ſr̄ vbi ꝓpi cuā videt̄ vitatē nulla opionū vl̄ phantaſia3 nebul fucatā: g̃ a ꝑtaſijs nō purgāt̄. Adbuc aug. di

Arg. 2m

cit: q̄ i itelligētijs ē de ico3 peis ſbſtātijs pura cer ta3 cognitio. Si g̃ ag̃eli cū itelligētie ſint/ purā et certā hēant cognitionē i nō p̄nt purgari ab ig̃rantia vl̄ ꝑtaſijs. Sz ſi forte q̄s dicat: q̄ purgant ab

Obiectio

eb etudīe vl̄ obruſiōe ſic̄ē t direr̄ ātiq̄. Videt̄ nō poſſe ſtare. Illa ei obruſio nō poſſet cāri niſi a mio3i ſbtilitate eētie/ z mino3i ꝓſpicacitate itelligētie i vno

Responſio

3 in alio: z hec cū naturalia ſint/ naturā cōcomitant̄: z auferri nō p̄nt p purgationē. Solo: dōm:

Solo ꝓma z q̄ſtūcula.

q̄ angeli/ ſic̄ dicit dionỹ. purgāt̄ a diſſilitudīs cō fuſiōe ſm intellectū: Carētia ei lumis ad faciēdū aliq̄d actu hierarchico/ deſtitutō ē3 ꝓuatio illumi natiōis q̄ illumiat ad b̄ qō agēdū ē/ vl̄ ad cām/ vel rōnē ei⁹: q̄ illumiatiōe ꝓuata itelligētia/ ipa itelligētia fluctuat z ꝓfundit̄ i ſeipa: z ēt ea diſſilis illu

Ad argumē ta ꝓrariū

miatiu⁹ illumiatoꝝ añ3 acciꝑiat illumiatiōez ab ipo: Et hac acceꝑta/ ſtati ad ſilitudinē illumia tōis reduct⁹ ēt eo q̄ vna forma illumiatōis ē i vtro q3: z ipa potētia itellectia p hīrū illumiatōis certi ficata ē: z nō fluctuat ap̄l⁹ vt ꝓfuſa z icerta/ ſz ſtat certificata ad vnū qō agēdū ē. Lōcedēdū ē g̃ b̄ qō

Ad 1m

dic̄ dio. q̄ h̄ē ordo hierarchie: z q̄ bñ iducte ſr̄ au

L Aſtructio argumēto⁹ affirmatiō rū

ctoritates ſ3 iduc̄ dio. ad b̄ ꝓbādū ex biblia Per hoc ꝓz ſolo duo3 argumēto3 q̄ ꝓbāt ag̃elos pur

Ad ar. 1m 2m q̄ſtiōis

gari. Intelligit̄ ei purgatō illa vt dic̄ dio. q̄ libat a diſſilitudīs ꝓfuſiōe: q̄ ē diſpoſitō ꝓxia ig̃rātie. Ad

Ad 4m

id qō objicit̄ de iob. 4. dōz: q̄ puitas iuēta i ag̃el' fuit niſi caſ⁹ demonū: z nō aliq̄ malicia q̄ i bōis ag̃el' ſit. Ad aliō iob. 5. ca. dōz: q̄ nō dicit q̄ luna ſum

Ad 2m

pliciter nō luceat/ nec ſtelle: ſz q̄ nō lucēt in ꝓſpectu dei. Uñ ſic̄ dr̄ angel' ſimpl'r incorpore⁹: cōpatiōe tñ dei corpore⁹ ē: vt dic̄ Dam̄. Ita dr̄ ſimpl'r lucēs ſz in cōpatiōe lucis diuine nō eſt lucēs: q̄z tegit̄ luce

Ad 3m

diuina lux ei⁹: ſic̄ lumē cādele tegit̄ lumie ſol. Ad id qō objicit̄ Job. 41. c. dōm: q̄ ibi loq̄t̄ ō dānatio ne leuiathan cū oib; mēb;is ſuis i die iudicij: cui⁹ dānationē ſcri z ag̃eli vidēt̄es terrēt̄: Qui tñ fro

Ad obiectio nem

rib; nihil aliu ē/ niſi mot⁹ volūtat̄ ſm diſſen ſiū a volū tate diaboli qua hb3 ad pctm̄: z ſic territi p diſſenſū a volūtate ſua de purgant̄ p ſeparationē ipuri/ b̄ē dia boli z mēb;oꝝ ei⁹ ab ipis. ſicut Job. 13. c. dixit dn̄s de aplis/ cū iudas exiret ab eis/ q̄ ipur⁹ erat z tene

Ad 1m

bro3 ſus: Nūc clarificat⁹ ē filiꝰ hois: decetero eni in

Ad 2m

3oꝝ bono3 angelo3 nō veniet aliqs ipur⁹ z te

A Partida. II Arg. primū

nebro3 ſus. Ad id qō ꝑ objicit dōm: q̄ nō purgāt

a

ꝓrariū a pctō: ſic b̄ñ ꝓbatū ē: neca ꝑtaſijs/ ſz ab ignorā tia q̄ cā est diſſilitudinis ꝓfuſio: de q̄ dictū eſt. Ad dictū Aug. dōm: q̄ multiplex ē ignorātia: ſcz negatiōis/ z ꝓuatiōis/ z 3ūe diſpōnis. Ignorātia erro nee diſpoſitiōis eſt q̄ generat̄ ex multiplici actiuo erro neis: q̄ nō pōt eſſe in angel'. Ignorātia ꝓuatiōis/ eſt ignorātia agēdo3 q̄ ſcire tenet̄ ds; eo q̄ ꝓuatio reli

Arg. 2m

q̄t subiectū cū debito ad ſciēdū ſiue general'r ad ha bitū. Et hec ē de q̄ dicit Aug⁹: q̄ ē pctm̄/ vl̄ 3ūcta pctō. Ignorātia aūt negatiōis/ nō ē niſi ſimpler ne gatio illūinatiōis anteq̄s habeat ab illumiatore: z z hec ē q̄ purgat̄ in angel': q̄n eni illumiator infun dit illumiationē in illumiatū/ z facit ipm̄ gr̄e z illu miatiōis principē: tūc p 3ñs talē purgat ignorantiā

Ad 2m

z diſſilitudis ꝓfuſionē. Ad aliud dōm: q̄ licz in telligētie angelice certā z purā habeāt cognitionē de oib; q̄ cog̃ſcūt: tñ nō ſeq̄t ex b̄: q̄ de q̄libet actu hierarchie agēdo in ſingulari z de causa z rōne cu iuslibet agendi certam z puram habeant cognitio nem: quia illumiatiōes de agēdis ſingularib; cō tinue deſcēdūt a ꝓbo in ſupiores: z ab illis tranſfū dūt in inferiores: z ſic illuminant̄ ad agenda ſingu laria. Ad id qō objicit de obruſitate dōm: q̄ hoc nihil valet ſicut ꝓbat obiectio.

Querit̄ ſm q̄d cōueniāt ag̃elis act⁹ hierarchici: vtr̄ū. ſ. ſm diſtinctionē hierarchiarū z ordinum vel perſonarum.

A Partida. II Arg. primū

E cūdo q̄rit̄ ſm q̄d cōueniāt eis. Uidet̄ eni

e

q̄ hec tria nō poſſint 3uenire ſm vnū z idē Act⁹ em̄ ſūt diuerſi ꝑ definitiōes: qō ꝓbat̄ in li. cel'. hier'. ca. iij. vbi dionỹ. ponit definitiōes ho rū actuū: z dicit ſic: Oportet itaq̄ vt eſtimo purgā dos q̄ḋ puros ꝑfici o3no z oīm liberari diſſilitudi nis ꝓfuſiōe. Illuminādos 3o repleri diuio lumie ad ꝓplatiuā habitudinē z vtutū i caſtiſſimis mē tis ocul'. Perficiēdos 3o ꝓncipes fieri explorato res ſacro3 ꝑfecte ſcie. Ex bis ꝓz: q̄ diffinitiōes di uerſe ſint ho3 triū: diuerſa aūt ſm eſſe z diffinitio

Arg. 2m

nē ſm idē nulli 3uenīt. Adhuc Dionỹ. ibidem: Oportz purgatores magnitudinē purgatōis alijs tradere ꝑpa caſtitate. Illumiatores el 3o/ vt lucētio res aios ad ꝓticipatōez lumis/ z diſtributōes ꝑpe habētes/ z ditiſſime ꝓpie claritatis repleti: oino ſūmū ſicut excellēs lumē i eos q̄ digni ſūt ſupinue here. Profectores 3o tanq̄ ꝑceptores ꝑfecte tra ditiōis ꝑficer̄: z ꝑficiēdos ſacratiſſima doctrina z inſpect⁹ ſacro3 ſcia. Ex bis accipit̄: q̄ purgato

res purgant caſtitate: Illumiatores 3o illumināt lumie: ꝑfectores aūt ꝑficiūt ꝑcepto ꝑfectiſſime tra ditiōis. Cū g̃ hec tria: caſtitas ſcz/ lumē/ z ꝑceptū diuerſa ſint: videt̄ z illa tria/ purgatio. ſ. z illumia/ tio/ z ꝑfectio eſſe diuerſa: z ſic ſm vnū z idē angel' nō p̄nt 3uenire. Lōtra: Dionỹ. ce. hierar. ca. vij

In ꝓrariū

ſic dicit: Lōp3ebēdim⁹ z b̄ dixer̄ fortaſſis nō ime/ ritoꝝ: purgatio z illumiatio z ꝑfectio/ diuie ſcie eſt aſſūptio: ignorātiā q̄ḋ e3 vrpore purgās ſm ordi/ dinē in dita ſcia ꝑfectiſſima3 p̄ doctrina3. Illūinās aūt ipa diuia cognitōe/ g̃ quā z purgat⁹ p̄ ñ p3epla tē: quā māifeſtat p altioꝝ illumiationē: z ꝑficies ire rū ipo luīnie ſm hirū ſcia lucidiſſimarū doctria3: g̃ hectria fiūt p illumiationē: z ſic ad vnū/ z ñ ad di

Arg. 2m

uerſa reducūt. Adbuc in oī motu naturali tā coz poreo q̄z incorporeo hec tria ꝑficiūt p vnū. In phy cis cīm motibꝰ coꝝpalib;: p b̄ q̄ a ag̃el dat forma/ pur gat a ꝓuatiōe materiā: z ꝑficit ad act⁹ forme cōue niēres. Silr in motib; aie: ḋb; de inſciēre fit ſcies: p adeptionē ſcie purgat̄ ab ignorātia z neſciētia: et ꝑficit ad actus doctrine quā accepit: Ex dialectice eni acceptiōe/ ex nō dialectico ḋs fit dialectic⁹: z ꝑfi cit ad agēdū dialectica. Et ſilr eſt in alijs ſciētijs z doctrinis: Dicit eni Arist. in fine p̄mi phiſico3: q̄ forma p̄ncia z absentia ſufficit facere mutationē. Et iō dicit ibidē: q̄ ꝓpria mot⁹ numero q̄dē ſunt duo/ rōne aūt tria. Iuxta hoc q̄rit̄ quis ſit ordo

Queſtiūcula

iſtoꝝ triū; z q̄re dicit Dionỹ. q̄ purgatores pur gāt caſtitatē: z ꝑfectores ꝑcepto. Soluti⁹: dōm

B

q̄ iſta tria in angelis in p̄eindueta auctoritate ſm vnū z idē fiūt in angelis: qō eſt illumiatio. Ex hoc eni ipo/ q̄ quis illumiat̄ a diſſilitudinis ꝓfuſione purgat̄ p idem lumen acceptū: z ad p̄ios actus eiuſdem illuminatiōis perficit̄. Et ſicut dicit m⁹ gr̄ Hugo de ſcto victore in cōmēto ſup idē verbū Dio nyſij: Sicut p illumiationē acceꝑtā efficiunt gr̄e z ſcie p̄cipes/ diuie: ita ex ꝑfectiōe ad act⁹ illumiatio nis efficiunt p̄rātis diuie ꝓfores. Uñ vltia ps

Solo ꝓma

obiectionū q̄ ꝓbat hoc/ ē ꝓcedēda. Ad p̄mū aūt dōm: q̄ Dionỹ. cōſiderat iſta penes differētia ter/ mino3 z finis: Hoc eni modo purgatio dicit i mo tu illumiatiōis terminū a q̄: Illumiatio aūt termi nū ad q̄ē: ꝑfectio aūt 3iunctionē cū vltio fine q̄ē inrēdit illumiatoꝝ in illuminato. Et vez eſt/ q̄ ſic differūt rōne z diffinitiōe z tria ſr̄: ſm eſſe tñ forme ſola illuminatiōe hec tria ꝑficiunt: vt dicit Dionỹ.

Ad 1m

Ad aliud dōm q̄ caſtitas q̄ purgat purgatoꝝ nō ꝺ3 niſi reſtrictio ꝓfuſionis poterīe ad vnū z idē lu men acceptū: z hoc ſit p lumē. Preceptū aūt ꝺ3 hic regula lumis accepti: qua ꝑfectus regit̄ vt directe cōpleat z faciat act⁹ lumis: q̄ ētiā fit p illumina

Ad 2m

tionē: eodem vſu loquendi q̄ dicim⁹ doctores pre ceptoꝝ. Et quō dicit Tullius in fine p̄me rhetoꝝ rice: q̄ ars eſt collectio p̄cepto3 p̄ multo3 ad vnū fi nē tendentiū. Et ſic p3: q̄ licet caſtitas z p̄ceptū di uerſa ſint rōne m̄ p vnā z eādē efficiunt acceptionē illuminatiōis. Ad id qō q̄rit̄ de ordine ho3 triū

Ad queſtiū culam.

dōm: q̄ purgatio ꝺ3 eſt in hoc: q̄ p̄inquioꝝ ē ma teriē: Illumiatio ꝺ3 ē in hoc/ q̄ p̄inquioꝝ eſt ag̃e ti: q̄z ipa eſt forma quā dat agens: Perfectio 3o habet rationē cauſe: Ipa enim eſt que mouet agen tem vt agat z illuminatū/ vt purgetur z particeps fiat illuminationis.

Utr̄ tres actus hierarchici 3ueniāt eis

A ex equo vel per prius ⁊ posterius.

Parti.III. Arg.primū

Ertio q̄rit̄ vtrū hȳ tres act⁹ ꝓueniāt eis ex eē/vel p̄ pus ⁊ posteri⁹. Et videt̄ q̄ p̄ pus et posteri⁹: Illi enī hierarchie q̄ ꝑpinq̄or ē diuino lumini/p̄ pus ꝓuenire videt̄ q̄ sit illumiatrix aliarū hierarchiaꝝ: ⁊ ei q̄ distātior ē/videt̄ ꝓuenire posteri⁹: sicut soli ꝓuenit illūinare p̄ pus mūdū: ⁊ lune posteri⁹: ⁊ stell' vltio loco. Adhuc: In motibus naturalib⁹ sic est: q̄ vn⁹ ē motor ꝑmus/cui p̄ pus ꝓuenit mouere: ⁊ vtute cui⁹ oēs secūdi mouēt q̄ videt̄/q̄ i motu illūinationū sil'r siti videt̄ q̄ q̄ virtute p̄me hierarchie oēs alie illuminēt̄: ⁊ sic p̄ pus ꝓuenit supiozi: ꝑ posteri⁹ secūde: ⁊ postremo tertie

Ar.2m

Ar.3m Adhuc: hoc videt̄ ſm dionȳ. in ce. hierar. ca. 8. vbi dicit sup illud Esa. 6. Volauit ad me vn⁹ de seraphin: q̄ vn⁹ de inferioꝛib⁹ illūiauit ꝑ hēra vtute supiozis. Et īō nomē ei⁹ assumpsit: q̄ actū ei⁹ exercuit. Cōtra dionȳ. in ce. hierar. ca. 5. sic dicit ſm īpas hierarchiaꝝ dispositiones vnuſq̄sq̄ ordo sacre ⁊ decēter posit⁹ est: ⁊ oēm hierarchiā videm⁹ in ꝑmas medias ⁊ vltias vtures diuisam. Videt̄ q̄ nō ſm hierarchias/sed ſm ordines in eis positos descēdāt illuminatiōes ad p̄mū ⁊ secūdū: ⁊ sic deinceps. Adhuc: videt̄ q̄ vnuſq̄sq̄ seipm purget/illuminet ⁊ pficiat: q̄ idē (sic dicit dionȳ.) ſm seipm vnuſq̄sq̄ ⁊ celestis ⁊ būanus anim⁹/speales habet ⁊ ꝑmas ⁊ medias ⁊ vltias ordinatiōes ⁊ virtures addictas p̄ vnāquāq̄ hierarchiaꝝ illumiationū ꝓprias anagogas ꝓportionaliꝛ manifestas: p̄ ḡs vnuſq̄sq̄ in ꝑticipatiōe fit/sicut ipi fas est ⁊ possibile/sup incognitissime purgatiōis plenissimi luminis/aut pfecte pfectiōis. Est ei nihil p̄ se pfectū: est nihil idi ḡes vniuersal' pfectiōis/nisi vere pfectissimū ⁊ añ pfectū: b̄ ē/ab eterno pfectū. Solo: dicendū q̄ bi tres act⁹: purgare/illūnare/⁊ pficere tripl'r cōueniūt angel': scz ſm ordinē hierarchie: ⁊ ſm dispositionē ordinū i hierarchia: ⁊ ſm oēm dispositionē p̄sona p̄ ī ordie. Primo mō ꝑma hierarchia illumiata a deo ē/illuminās media ⁊ vltimā: nō illumiata ab alia hierarchia vel angelo. Et īō ipi maxie ꝓuenit illumiare. Media aūt illumiata a ꝑma ⁊ illuminās tertiā: ⁊ īō secundā analogiā hȝ ad illumiationē. Tertia vo illūinata ē: nō illuminās aliquā hierarchiā angelicā/scz eccl'asticā tm̄: ⁊ īō tertiā hȝ ānalogiā ad illumiationē. In ordinib⁹ aūt sīc dicit dionȳ. in q̄libet hierarchia ē p̄m⁹ medi⁹ ⁊ terti⁹. Et i b⁹ ordie p̄m⁹ ē illuminās nō illuminat⁹: Secūd⁹ illumiat⁹ ⁊ illuminās: Terti⁹ illūinat⁹ tm̄. Sil'r in q̄libet ordie sūt p̄sone supme/medie/⁊ extreme ⁊ in q̄libz sp̄ supme potēriozes sūt ad illuminādū q̄s medie: ⁊ medie q̄s extreme. Ad p̄mū ḡ dōm: q̄ b̄ argumētū p̄cedēdū est: ⁊ bona ē sil'i tudo adducta. Ad aliud dōm: q̄ p̄m⁹ illūinator deo/vtute cui⁹ oēs alie illuminānt: tm̄ in illumiationib⁹ descēdētib⁹ a ꝑma i secūdā ⁊ a secūda i tertiā sic ē vt pbat obiectio. Ad aliud dōm eodē mō: q̄ inferior illūinauit vtute supiozis: q̄ illa illumiatio descēdit a supiozi ē inferiozē. Ad id q̄d ī ꝓīū addit dōm: q̄ dionȳ. nihil aliud dicit/nisi q̄d tā dictū est: hierarchie scz ⁊ ordis positi i hierarchia. Ad aliud dōm: q̄ dionȳ. nō dicit q̄ aliq̄d illūiner seipz q̄ b̄ ipossibile ē: seq̄rēt̄ ei q̄ vnū ⁊ idē ⁊ ſm idē esset agēs ⁊ paties: q̄d ē ipossibile. Sz dicit/q̄ vnuſq̄sq̄ aliox tripl'r se hȝ ad ꝑmas ⁊ medias ⁊ vltias illuminationes: q̄ q̄ē in maria ꝑspicacitate intelligētie/se extēdit ad ꝑmas: i media aūt extēdit se ad medias ⁊ in postrema ad postremas: Et b̄ mō verū est: eo q̄ necesse est ꝓportionē esse inter quālibet intelligentiā ⁊ suū intelligibile.

B Solo: pticule. III.ª

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

Ad argumētū primū in contrariū

Ad 2m

Querit̄ qualiter his actib⁹ vtūtur inter se: ⁊ qualiter ad aīas hominū.

A Articu. II. Obiectio. I

Einde q̄rit̄ q̄liter hȳs actib⁹ vtunt̄ inter se ⁊ q̄lit̄ ad aīas boim. Obȳciūr enī q̄dā: q̄ q̄ē vna natura cōīs/hoꝛ ē illūinario p̄ vnū illumiatorē: angeloꝝ oīm ē vna natura ītellectual' cōis/scz deiformis intellect⁹: q̄ illūinatio oīm angeloꝝ est p̄ vnū illumiatorē: nō q̄ vtunt̄ his actib⁹ ita q̄ vn⁹ illuminet purget ⁊ pficiat alīū: sz oēs illumināt/purgāt/⁊ pficiūt a deo. Adhuc: Ad aias boim videt̄ nō posse vti his actib⁹: aīe enī boim nō purgant/nisi a pcto/vl'ee q̄a pcti pctm̄ ārt ⁊ seq̄la pcti nō remittūt nisi a deo p̄ gr̄az: gr̄a aūt nō pōt eē ab angelo Matth. 2. a. Quis ē q̄ etiā pctā dimittit: nemo pōt pctā dimittere nisi sol⁹ de⁹: Solo: dicendū q̄ his actib⁹ vtunt̄ angeli inter se ita q̄ vnus alīū purgat/illūinat/⁊ pficit. Qualit̄ aūt hoc fiat/sufficiēter determiatū est in q̄stione de locutiōe angeloꝝ: ⁊ in q̄stiōe de distinctiōe hierarchiaꝝ ſm tricē ꝓportionē ad illūinatiōes: q̄ sicut dicit dionȳ. ꝓcipan' ab angel' manifestatiōe ꝑma secūda ⁊ tertia.

Obo. II.

Solo arti. II. pti. I.

B Ad obiectiōnē primā

Ad obiectiōnē primā: q̄ licet angeloꝝ vna sit natura ītellectual'/scz deiformis ītellect⁹: tm̄ nō est in ipo simpliciras essentie vna/sz trifformis/ſm tres hierarchias: ⁊ īō analogiā non hnt ad illumiatorē vnū/sed ad diuersos: ꝑma enī hierarchia illumiat a deo: secūda ⁊ tertia ab angelo: Secūda enī analogiā hȝ ad illumiationē ꝓportionatā angelo: Tertia vo ad illuminationē ꝓportionatā ⁊ eccl'asticae hierarchie ⁊ aniab⁹ boim. Ad id q̄ō q̄rit̄ q̄liter vtunt̄ his actib⁹ ad aias boim: dōm q̄ sufficiētissime determiatū est in q̄stiōe de locutiōib⁹ angeloꝝ vbi q̄rit̄ q̄liter angeli loq̄nt aiab⁹ nō assūpto corpe: visiōe scz sensibili/⁊ imaginaria/⁊ ītellectuali: his enī trib⁹ modis suas illūinatiōes trāsfūdūt in aias boim: nec ꝓpter b̄ sūt imissores/nec boni/nec mali sīc ibi sufficiēter disputatū ⁊ determiatū est.

Ad 2m

Ad secundi obiectionē.

Querit̄ de synagoga ⁊ cōnexione angelice dispositionis. Questio. XLI.

A

Einde vt oia ista melius ītelligant/querendū est de synagoga ⁊ ꝓnexione angelice dispositiōis: de q̄ tractat Dionȳ. in li. cc. hierar. ca. x. Videt̄ enī q̄ angeli ꝓnexionē nō habeāt i ordinib⁹: nulla enī ꝓnexiū est q̄ illa i q̄b⁹ distinguūt: sz āgeli q̄ ordies distinguūt ḡ in ordinib⁹ nō ꝓnectūt. Adhuc: In hierarchiis nō vident̄ habere connexionē: nullus enim actus hierarchicus est q̄ vnus ⁊ idē existēs ꝓueniat oib⁹ hierarchiis sicut cōnectens eas. Si forte q̄s dicat q̄ q̄libet hierarchia in suis ordinib⁹ habet connexionē ⁊ synagogā/⁊ non vna hierarchia cū alia.

Arg. primū

Ar.2m

Arg.3m

Cōtra: Oia ordinata p̄ supmū/mediū/⁊ postremū ꝓueniūt ⁊ ꝓnectūt i aliq̄ vno/cui ſm diuersos respect⁹ cōīcāt supmū/mediū/⁊ postremū: angeli ſm hierarchias sic ordinant̄/q̄ in eis ē supmū/mediū/⁊ postremū: ḡ ꝓueniūt ⁊ ꝓnectūt i aliq̄ vno q̄ ꝓcedēdū est. Solo dōm q̄ ſm Dionȳ. q̄druplex est ꝓnexio angeloꝝ siue synagoga/b̄ est sursum ductio: scz ꝓnexio hierarchiarū oīm in mō recipiēdi illumiatiōes: ⁊ hec ē distincta ſm tripliē ꝓportionē in añbabitis determinatā: in q̄ne de distinctiōe hierarchie: scz ad illumiationē diuinā manifestationis ꝑme: ⁊ ad illumiationē diuinā manifestationis secūde: ⁊ ad illumiationē diuinā manifestationis tertie. Et hec ꝓnexio aliq̄d cōe hz in q̄ oēs ꝓnectunt̄ scz ordinē/⁊ sciam ⁊ actionē hierarchicā. Et de hac dicit Dionȳ. in ce. hierar. ca. x. Manifestatores aūt oēs angeli sūt eoꝝ q̄ añ tpos sūt. Ipi q̄dē bonorabilissimi/b̄ē ō p̄ hierarchia dei mouēt̄/b̄ē dei mouēt̄/eos ad illumiationē. ꝓportionabil'r aūt ceteri ex deo motore: b̄ ē/medi⁹ ⁊ postremi manifestatores sī illumiationū q̄ mouēt̄ ex deo. Et subiūgit causam dicēs: Tantū enī oīm supessential' harmonia vnicuiq̄ rōnalīū ⁊ intellectualiū sacro ornatu ⁊ ordinata ductiōe, puidit: q̄ntū ipe hierarchiarū vnuſq̄sq̄ ordo sacre ⁊ decēter positus est. Sup q̄ dicit cōmentū maximi: Et eo enī q̄ inferiozib⁹ supioꝝ ꝓprietates ꝓticulariter relucēt: ꝓticularit manifestāt eas inferiozes/⁊ nō simpl'r vniuersal'r sicut sūt in supioꝛib⁹. Secūda cōnexio est siue synagoga trīū ordinū in vnaq̄q̄ hierarchia: habēs cōe ipm actū hierarchicū in mō recipiēdi ⁊ trāsfundēdi illumiatiōes: ⁊ hīs supmū/mediū/⁊ postremū in ordinib⁹ in vna hierarchia positis. Et de hac dicit Dionȳ. in eodē ca. circa ꝓncipiū sic de ordinib⁹ pri/me hierarchie. Cōnexa est ita q̄ ipa q̄dē bonorabilissima circa deū alioꝝ dispositio/ex pfecta illumiatione ordinata imediate in eā ascēdēdo occultioꝝ ⁊ manifestioꝝ diuinitatis illūinatiōes: q̄ purgāt/illuminant̄ ⁊ pficiūt. Et ībdit exponēs q̄re dixerit occultioꝝ ⁊ manifestioꝝ: Occultior quidē tanq̄ inuisibilioꝝ. Et b̄ est occultū nobis: qz supza nos est/⁊ magis simplicata. Manifestioꝝ vo est/vt ante data ⁊ ꝑmo lucēs ⁊ vniuersaliozes/⁊ magis in eā vt oporteat forma diuina effusa. Ab ipa aūt/hoc est post ipam ꝑmā hierarchiā, ꝓportionaliꝛ secūda: ⁊ a secūda tertia ⁊ ex tertia ſm nos hierarchia/ſm ipam bñ ordinātis legē in harmonia diuina ⁊ analogia/ad sil'ois boni ⁊ ornatus supprincipale ꝓncipiū ⁊ ꝓsūmationē hierarchie reducit̄. Tertia cōnexio est p̄sonarū in vnoq̄z ordine: q̄ hñt vnū cōe donū illius ordinis ⁊ hñt ꝓncipiū/mediū/⁊ postremū in mō ꝓticipādi illud donū ſm excellētiā maioꝝ ⁊ minoꝝ p̄sonarū illi⁹ ordis i simplicitate essētie ⁊ pspicacitate ītelligētie. Et de hac dicē dionȳ. i eodē ca. sic: Sz tīpaz p singl'as speal'r dōm: dispositionē ipis diuis harmonijs discreuit: vt. s. vn⁹ diuias illumiatiōes ꝓticipet alt⁹ q̄s ali⁹. Et b̄ pbat ibidē p illud Esa. 6. a Seraphin clamabat alt' ad alterū. Nō enī clamabat nisi infūdēdo illūinationē: ⁊ ille ad quē clamabat illuminationē accepit. Quarta cōnexio siue synagoga est illuminationū in eadē p̄sona existentiū habēs cōmune ipam illuminationē qua accipit: et habēs distinctionē in primū/medium/⁊ vltimū in differētia illuminatiōis: Que aliq̄n deiformioꝝ ⁊ altioꝝ est in claritate luminis: quā vocat Dionȳs⁹ illumiationē ꝑme manifestatiōis: Et aliq̄n media est min⁹ deiformis ⁊ min⁹ clari luminis: quā Dionysius vocat illuminationē secūde manifestatiōis Aliq̄n infima est/capacitati aīe rōnalis ꝓportionata: quā Dionȳ. vocat illuminationē tertie manifestatiōis. Et de hac i ce. hierar. ca. x. dicit Dionȳ. sic: Addendū etiam fortassis ⁊ hoc nō incōgrue: q̄z ſm seipm nō incōgrue vnuſquisq̄z ⁊ celestis ⁊ bumanus animus/⁊ speales hz/⁊ ꝑmas/⁊ medias/⁊ vltimas ordinationes ⁊ virtutes addictas p̄ vnāquāq̄z hierarchiaꝝ illuminationū ꝓprias anagogas, hoc est/sursum ductiōes. Et adducit ibi cōmentator illud ad Heb. 6. Facti estis quibus lacte opus sit/⁊ nō solido cibo: ꝑfecto autē eni est solid⁹ cib⁹ eoꝝ qui ꝓ consuetudine exercitatos hñt sensus ad discretionē boni ⁊ mali. Appropriat enī cōmentū p̄ mas illumiatiōes solido cibo: illumiatiōes vo secūde manifestatiōis appropriat cibo cōiter dicto/quo pascunt̄ pficiētes nō adhuc pfecti. Illumiationes vo tertie manifestatiōis appropriat lacti infantuli/scz doctrinet, ꝓter q̄d dicit. 1. ad Cor. 3. a Non potui vobis loqui q̄si spiritualib⁹ sed q̄si carnalib⁹ tanq̄ ꝑuulis in xpo lac vobis potū dedi/nō escā: nōdū em̄ poteratis ītelligere. Et de pfectis spūalib⁹ ibidē dicit supza Sapientiā aūt loq̄mur inter pfectos: sapientiā aūt nō hui⁹ seculi nec ꝑncipū hui⁹ seculi: q̄ destruūtur: sed loquimur sapientiā in misterio que abscondita est.

Hui⁹ q̄onis tria sunt mēbra

Vtrū ordies isti manebūt post diē iudicij vel non. Questio. XLII.

A Mēbrū. I. Arg. primū

Einde queritur: vtrū ordines manebūt post diē iudicū vel nō. Et circa b̄ mgr. ij. sniarū dist. ix. ca. inuit tria q̄reda. Primū est: vtrū ordies ab initio distincti sint ꝑ naturā vel gr̄am. Et hāc q̄onē mgr dispuat in ꝑmo ca. Jā nūc ingrere restat. Secundū est vtrū oēs angeli eiusdē ordinis sint eq̄les vel non. Et hāc q̄onē dispuat dist. ix. in ꝑmo ca. ꝓterea cōsiderari oporteat. Tertiū est: vtrū decim⁹ ordo q̄ dz cecidisse/ex hoib⁹ sit restaurād⁹. Et hāc q̄onē dispuat mgr in ꝑmo ca. eiusdē distinctiōis: Notandū q̄ decim⁹ ordo legit ex hominib⁹ restaurādus ⁊ in capīo sequēti. Non enī iuxta numerū.

a

Vtrū ordines angeloꝝ ab initio distincti sunt per naturā vel gratiam.

Arg. primū

Dprimū, pcedit a mgr̄o sic: q̄ distincti fuerūt a ꝑmo ordine sue ꝓditiōis/videt̄ testimonio in sinuari: tradit enī auctas de singul' ordib⁹ aliq̄s cecidisse: q̄d nō esset nisi ordies fuissent ab initio ꝓditiōis āgelice instituti. Adhuc ad idē inducit mgr ibidē ap'm ad Eph. 6. b. vbi ꝑcipat⁹ ⁊ ptates tenebraꝝ noiat: oñdēs de ordib⁹ illis q̄s noiat cecidisse: q̄ cū in mal' misterū exerceāt: nō tm̄ penit⁹ noib⁹ ordinū suoꝝ ꝑuati sūt. Adhuc q̄dā obȳciūr sīc: Cōstat q̄ multitudo angelorū a sapia dei pcessit. Sapia aūt creatoris nihil facit nisi i ordie: q̄z dicit phs in ꝑmo ꝑme q̄ sapīerīs ē ordiare: ḡ videt̄ q̄ a ꝓncipio creati sūt i ordinib⁹ ⁊ gradib⁹. Adhuc Aug⁹ in li. xj. de ci. dei sic dicit: Si oia essent eq̄lia tūc nō essent oia: ḡ videt̄ q̄ nec eq̄litas est in generibus creaturarū/nec in speciebus. Angeli ⁊ in genere ⁊ in spēi sūt creaturarū ⁊ i multitudie: Cōstat ḡ q̄ in cōfusa multitudine creati non sunt/sed in gradib⁹ ordinū suoꝝ. Adhuc Aug. ibidē: Cū de⁹ sūma essentia sit: ⁊ ideo īmutabilis sit: reb⁹ q̄s creauit ex

Ar.2m

Arg.3m

Ar.4m

Ar.5m

nihilo esse dedit: sz nō sūmū esse sicut ipe est: z alijs dedit esse amplius/alijs minus: atqz in gradibz essentiarū naturas ordinauit: g̃ videt q̃ etiā angelos in gradibz talibz ordinauit a p̃ncipio cōditōis sue.

Arg. 6m Adhuc: Jsido. in ll. de sūmo bono dicit sic: Inter angelos distātia est: z p graduū dignitate ministeria eis dē sunt distributa: alijqz alijs p̃ferunt tā culmine potestatis q̃ ministerio virtutis.

Arguméū in cōtrariū. Contra hoc in eodē ca. magr sic obijcit: Nō videt illud posse stare: nō enī tunc charitate ardebāt: nec scia pollebāt. neqz in eis deus sedebat. Si enī hec habuissent/ nō cecidissent. Et infert: Non g̃ tūc erāt seraphin/ cherubin/vel throni.

B Solo mēbri primi. Soluto: Ad hoc magr in sētēijs in eodē ca. videt mihi magis ꝓbabilis inter alios: Dicit em̄: q̃ ordo est multitudo celestiū spirituū/q̃ inter se in aliquo dono gratie cōuenīt: sicut z in participatiōe donoꝝ naturaliū similātur. Unde de essentia ordinis duo sunt: quoꝝ vnū est dispositio siue habilitas: z hoc est cōuenientia donorū naturaliū. Alterū est cōplementū: qō est donuz gratie. Quātū ad primū qō est gradus differēs in p̃cipatiōe donoꝝ naturaliū ordines a p̃ma institutione angelorū sunt conditi. Quātū vo ad secundū cōpleri sunt ordines in gradibz gr̃e/in casu malorū/z cōfirmatiōe bonoꝝ.

Ad primū argumētū. Ad primū rndet magr q̃ auctas q̃ tradit de singulis ordinibz aliquos cecidisse: nō dicit ꝓpter hoc q̃ cōpleri fuerūt ordines inter eos fm gratiā: sed quia differētes habebant habilitates in p̃cipatione donoꝝ naturaliū/q̃s venisset ad ordines si steterisset.

Ad 2m Ad dictū aplī ad Eph̄. 6. eodē modo rndet: dicit em̄ q̃ aplūs vocat p̃ncipes z p̃tates tenebraꝝ harū: non eos q̃ in illis ordinibz fuerūt in gr̃a ꝑfirmati: sed eos q̃ ex habilitate nature ad gradus gr̃e illoꝝ ordinū ꝓfecissent si steterissent.

Ad 3m Ad aliud dōm: q̃ sapia creatoris in ꝓditione angeloꝝ fecit ordinē: q̃ est in diuersa habilitate nature: vt dictū est. Obseruauit mbilominus ordinē tpis: q̃: sicut natura est ante gratiā: ita p̃mo disposuit gradū nature/z postea cōpleuit apposītione gratie.

Ad 4m Ad aliud dōm: q̃ sapia creatoris in ꝓditione angeloꝝ fecit ordinē: q̃ est in diuersa habilitate nature: vt dictū est. Obseruauit mbilominus ordinē tpis: q̃: sicut natura est ante gratiā: ita p̃mo disposuit gradū nature/z postea cōpleuit apposītione gratie. Ad aliud dōm: q̃ verū est qō dicit Aug⁹ in. xj. de ci. dei. z ꝓpter hoc multitudo angelorū in diuersis gradibz habilitatū nature creata est: sed nō oportet/ q̃ statim habuerint cōplementū gradū p gr̃am/quā postea acceperūt.

Ad 5m Ad aliud dictū Aug. dōm: ꝓcedendū est sicut ipe dicit Aug⁹: sz ordinauit eos i gdibz naturalibz habitualit̃ qs cōpleuit postea p gr̃am formalē. Ad aliud dōm: q̃ dictū Jsidori plane dicit hoc qō dictū est/ z de gradibz nature z de gradibz cōplentis gratie.

Astruit̃ argumentū in contrariū. Qō in contrarium obijcit plane conceditur.

Utrum omnes angeli eiusdem ordinis equales sint vel non.

A Mēbrū. II. Arguméū q̃ sint eq̃les. Ecūdo q̃rit: vtrū oēs angeli eiusdē ordinis sint eq̃les vel nō. hoc enī ꝺdā nitūt̃ ꝓbare sic: Ordo vt dicit magr. ij. sn̄iaꝝ distī. ix. ca. hic ꝓsiderandū est/ q̃d appellet ordo: est multitudo celestiū spirituū q̃ inter se in aliq̃ munere gr̃e similātur/sicut z i naturaliū donoꝝ p̃cipatiōe ꝓuenīt. Sed q̃ cūq; in naturalibz z gratuitis ꝓuenīt/eq̃lia sūt z eiusdē speciei: g̃ angeli eiusdē ordinis cū in naturalibz z gratuitis ꝓuenīant/eq̃les sunt z eiusdē speciei.

In ꝛtrariū bui⁹ obijcit magr. ij. sn̄iaꝝ distīn. ix. ca. ꝓtereā ꝓsiderari oportet: q̃ lucifer/ vt sceti dicūt/de sūmo ordine fuit: z inter alios angelos eiusdē ordinis clarissim⁹/z nō alijs eq̃lis: sic ꝺz Ezech. 28. c. Dis lapis p̃ciosus optimētū tuū. Ubi dic̄ Bre. q̃ oib nouē ordinibz excellētioꝝ fuit ꝓ rea ornat⁹ alioꝝ ag̃eloꝝ sibi optimētū fuit: q̃ in cōpatiōe illoꝝ clarior appebat. Nō g̃ angeli eiusdē ordinis sūt eq̃les.

Arg. 2m Adhuc Dion. vltio ca. libro de cel. hierar. ca. x. dicit sic: q̃ synagoga siue cōnexio angelice dispōnis sit inter q̃slibet p̃sonas eiusdē ordinis: sicut paulo ante in q̃stiōe de synagoga disputatū est. Synagoga aūt siue ꝓnexio nō est nisi inter p̃mas/medias/z infimas p̃sonas: g̃ in vno z eodē ordine sūt p̃me/medie/z infime: p̃me/ medie z infime nun q̃ sunt eq̃les; g̃ videt q̃ angeli eiusdē ordinis nun q̃ sint eq̃les.

B Solo mēbri secundi. Solo: Ad h rndet magister/z bñ sic dicens: sicut vnus est ordo aplorū: z alter martyrū: tū in aplis/alij alijs sunt dignioꝛes z in martyribz alij alijs sunt superiores: Jta z in ordinibz angeloꝝ recte credit esse.

Ad arg.m Ad p̃mū g̃ dōm: q̃ ex definitiōe ordinis quā ponit magr/nō pōt aliō cōcludi: nisi q̃ angeli eiusdē ordinis in gratuitis et in naturalibz ꝓuenīt. Qd aūt idē modus sit p̃cipādi naturalia siue potētias naturales ab esse naturali fluētes: ita q̃ oēs sint eiusdē simplicitatis essentie/z eiusdē ꝑspicacitatis intelligētie: z q̃ in eadē limpiditate z puritate p̃cipent illumiationē in gradu gr̃e ꝓstituentē/hoc ex dicta definitiōe ꝓbari nō pōt: nec verū est: hoc enī esset ꝓtra determiationē bti Dion⁹. sicut in obijcēdo dictū est. Utr aūt angeli eiusdē ordinis sint eiusdē speciei: vel singuli angeli spēs suas habeāt z specie differāt/in añ habitis tractatu de naturalibz angelorū: q̃stiōe de cā differētie z multitudine angelorū/satis determiatū est.

Astruit̃ argumentū in contrariū. B Mēbr. p̃mi

Ea q̃ in ꝓtrariū obijciunt procedunt.

Utrū decimus ordo q̃ dicit cecidisse ex hoibus sit restaurandus.

t Ertio q̃rit: vtrū decim⁹ ordo q̃ dicit cecidisse/ex hoibz sit restaurādus. hanc enī q̃stiōnē disputat magr in duobz caplis. Et obijcit sic: Scriptura dicit decimū ordinē ex hoibz esse restaurādū: g̃ ita est: q̃ dicit Aug⁹ q̃ maioꝛ est scripture auctas q̃ ois humani ingenij ꝑspicacitas.

Affirmatiue Ar. p̃mi

Adhuc sup illō ps. 44. Cōstitues eos p̃ncipes Glo. elegit pauges vt exaltet ad ordies celi q̃ sūt ex hoibz z angel⁹ g̃ hoies restaurāt ordies angelorū.

Ar. 2m

Adhuc Deut. II. c. sup illō Oēm locū quē calcauerit pes vr/vr erit. glo. si diabolū vincere potuero: si meruero vt de⁹ ꝓterat eū sub pedibz meis: cōsequēter locū eī⁹ i celo habebo. Et ꝺ etiā dicit glo. Deut. 33. d. sup illō: Ejcient a facie tua inimicū tuū dicetq; ꝓtere. Et sup illō Ro. 16. c. Dñs ꝓtere sathan ꝺ pedibz vr̃is velocit.

Arg. 3m Arg. 4m

Adhuc: dic glo. sup illud vbū Deut. 33. Nō bībit locū demonis i celo q̃ nō domat oēs mot⁹ ire. Et ꝺ accipit q̃ hō ascendēs i celū restaurat locū demōis i celo.

In ꝛtrariū arg. p̃mū.

In ꝛtrariū obijcit magr: cū nō sint nisi nouē ordies angeloꝝ: nec plēs fuissent/etiā si ageli nō cecidisset. quō pōt ordo decim⁹ restaurari/q̃ nūq̃ fuit/nec vnq̃ erit:

Ar. 2m

Adhuc ibidē obijcit ex vbis Bzego. q̃ dicit hoies assumēdos i ordinē angeloꝝ stantiū: z q̃da assumi ad ordinē superioꝝ: sc̃z q̃ magr ardēt charitate: q̃da ad ordinē iferioꝝ q̃ min⁹ ꝑfecti sc̃. z ex hac accipit nō eē de hoibz formādū decimū ordinē: tanq̃ nouē sint ordines angeloꝝ/z decim⁹ hoim: sed hominēs p q̃litate meritoꝛū statuēdos esse in ordinibus angeloꝝ: q̃ sunt tm̄ nouem.

Ar. 3m

Adhuc obijcit Anſ. q̃ si angelus non cecidisset/adhuc hō ꝓfuisset erat ad saluté: q̃ sicut dicit Aug⁹: semp in scia dei cert⁹ erat nūer⁹ electoꝝ. Sz tali positiōe facta nō intrasset hō in locū cadentiū angeloꝝ: g̃ videt q̃ hō nō est fact⁹ ad restauratiōnē ruine angeloꝝ.

Arg. 4m

Adhuc: magr. ij. sn̄ia. p̃. dist. ix. ca. nō enī iuxta numerū eoꝝ q̃ ceciderūt/inducit Bzego. sic dicēte: Supna illa ciuitas ex angelis z hoīb⁹ constat: ad quā credimus tantū humani generis alcēdere/q̃nos illi cōtigit angelos remansisse: sic scriptū est Deut. 32. fm translationē. lxx. Statuit terminos pl̃oꝝ iuxta numerū angeloꝝ dei. Ex hoc accipit: q̃ non ad nūerū cadentiū/sed ad numeꝝ stantiū assumūtur hoies.

Arg. 5m

Adhuc Aug. in enchiridion sic dicit: Supna hierl̃m mater nr̃a ciuitas dei/nulla ciuiū suoꝝ nūero ꝛsitare fraudabit: q̃nimo etiā fortassis vberiou copia regnabit. Neqz enī numerū aut sanctoꝝ hominū/aut i mundoꝝ demonū nouim⁹: in quoꝝ locum succedētes filij catholice matris que ster̃lis apparebat in terris: in ea pace de q̃ illi ceciderūt/sine vllo termino tpis p̃manebūt. Ex hoc accipit: q̃ nō pauciores saluabunt q̃s demones ceciderūt/sed tot vel plures.

B Solo mēbr. tertij. Solo: dōm q̃ due partes sunt istius q̃stionis: sc̃z q̃t assumēdi sint ad beatitudines angeloꝝ: Et vtrū ex assumēdis restaurē tur decimus ordo. Ad p̃mā partē due rnsiones ꝓponunt in lr̃a a magro. ix. dist. secū di libri ca. Nota dū etiā. Prima est fm Bzego. q̃ tot sunt assumēdi q̃t fuerūt vel sunt stātes angeli. Alia est fm Aug: q̃ nō pauciores assumunt q̃s fuerūt cadētes angeli. Tertia est antiquoꝝ q̃ dicit ex dictis Anſelmi: q̃ dicūt q̃ tot virgines assumēdi sunt q̃t fuerūt stātes ex cadētes: z tot ex alijs nō virginibz/quot sunt oēs isti sc̃z stantes z cadētes z virgines assumpti. Sed nullus istoꝝ hoc qō dicit ꝓbare pōt aliq̃ certa auctoritate: hoc enī soli illi cognitū est/cui cert⁹ est numerus electoꝝ in supna felicitate locādoꝝ. Alia pars q̃stionis est: vtrū ex hoibz decim⁹ ordo restaurand. Et ad hāc p̃tē rndet magr in ca. j. norādū etiā sic dicēs: g̃ legit decim⁹ ordo de hoibz cōplend⁹: ex tali sensu dictū fere accipi pōt: q̃ de hoibz restaurabit q̃ lapsum est in angelis: de quibz tot cozrue rūt vt posset fieri decim⁹ ordo. Et ibidē inducit aplm/sic dicēs: ꝓpter qō dicit aplus ad Eph̄. 2. restaurari oīa in xpo q̃ in celis z q̃ in terris sunt: q̃ p xpm redemptū est genus hūanū de quo sit repatio angelice ruine: tm̄ nō minus saluare homo z si angel⁹ nō cecidisset. Causa dicti est: q̃ homo ex ruina angeloꝝ nō habet q̃ saluet: sed q̃ ad hoc saluat⁹ est/ q̃ seruiendo deo mereat salutē: ex ꝓsequēti accidit q̃ assumptus ad salutē/ruinā restaurat angelorū. Et hoc est etiā qō Luc. x. dicit q̃ drachma decima pdita fuit: z inuēta est: Que dicit drachma: q̃ sic drachma insignita ymagie regis: ita hō factus est ad imaginē z similitudinē sūmi regis: z reponēdus est in eterna beatitudine i thesauris regis. Et ꝺ decia: nō ꝓpter gradū q̃ decima sit vel fuerit. vel futurus sit/sed ꝓpter nūeꝝ: q̃ sc̃z numerū illū supplet caden tiū: qui cadēs ex gratijs nouē ordinū tm̄ numerū habuit/q̃ vnus ordo fieri potuisset. Silr rame qui dixerūt: q̃ homines facturi sint decimū ordinem: rationēculas quasdā inducētes/q̃ parū valent. Dicunt enī: q̃ homines z angeli nō sunt eiusdē ordinis: z ideo ad sortes angeloꝝ non sunt assumēdi. Et addūt: q̃ hoies corpozei sunt: z angeli aūt incozporei: z ideo dicūt hoies esse futuros cū xpo in celo aqueo vel crystallino: Angelos aūt futuros esse cum xpo in celo empyreo. Sed ego reputo hoc magis ꝓsumptionē q̃s opinionē: q̃ hoc nulla rone vel auctē ꝓbari pōt: z expresse cōtra dictū Bzego. est: qō pauloante inductū est. Et ꝛra illud Deut. 32. Statuit terminos populoꝝ iuxta numerū angeloꝝ.

Ad arguméta affirmati/ua Ad p̃mū Ar. 3m z 4m

Ad p̃mū g̃ dicendū: q̃ decim⁹ ordo dicit ibi rōne numeri: vt dictū est: z nō ratiōe gradus in gratia vel in gloria.

Ad arguméta in contrariū Ad 2m

Ad aliud dicendū: q̃ ex hoibz restaurat ruina angeloꝝ ex ꝛsequenti: q̃ sc̃z in locū cadentiū assumūt: vt dictū est: z hoc nihil aliud dicūt due glose sup Deut. adducte.

Ad 3m

Et ꝓ hoc patet solutio ad illa duo q̃ ex illis glosis obijciunt.

Ad arguméta primū in contrariū Ad 4m

Ad illud qō obijcit in contrariū/dicendū: q̃ decimus restaurat in nūero/z nō in gradu: vt dictū est.

Ad dictū Bzego. dicendū: q̃ hoies assumūtur fm gradus stantiū angeloꝝ: z hoc ex casu ꝓ accidens cōtingit z ex consequēti repat casus ruētium.

Ad 3m Ad dictū Anſelmi dicendū q̃ verū est: sed hoc nihil ꝓhibet/quin ex cōsequēti ꝓ accidēs reparat ruina angeloꝝ ex assumptiōe hominū.

Ad 4m Ad aliud silr dicēdū: q̃ licet ad gradū assumant stātiū tñ ex ꝓsequēti repat casus cadentiū.

Ad vltimū dicendū: q̃ Aug⁹. ibi sub dubio loquit/vtrū tot vel plures q̃t ceciderūt assumēdi sint: sed qō cū q̃ eozū dicat/sp ex assūptiōe hoim repat casus angelorū.

A Prosequit̃ questionē XLII. Finde q̃rit si ordines istī z hierarchie manebūt post die iudicij? Et videt q̃ nō. 1. ad Loꝝ. 15. c. sup illud: Cū euacuauerit oēm p̃ncipatū/potestatē/z virtutē: glo. Aug. Dū durat mūdus/angeli angelis ꝑsunt/ demones demonibus/hoies hoibz ad vtilitatē viuentiū vel deceptionē. Sed oib collectis/iam ꝓlatio cessabit. Cū g̃ hierarchia sacer p̃ncipatus sit in angelis: videt q̃ oib collectis cessabit.

Arg. 1m Arg. 2m

Adhuc ibidē. 1. ad Loꝝ. 15. d. dicit: q̃ erit deus omnia in omnibz: sed si deꝰ erit oīa in oibz/nō indigebūt aliq̃ alio illuminatore nisi deo. Videt g̃ q̃ scientia/ordo/z actio ab vno in aliū penitus cessabūt: z sic cessabit ois ordo hierarchicus siue p̃ncipatus.

Arg. 3m

Adhuc: isti ordines videtur esse ad misteria militāris ecclie: tūc aūt militia erit cōplera: z oēs regnabūt cū xpo. vñ glo. ibidem dicit: Hanc plationē dz xps euacuare: q̃ suos oēs in regno exaltabit/q̃ hic fuerūt būiles: sicut ipe ex būilitate regnat quā habuit.

Ar. 4m

Adhuc: in vrbanitatibz sic est vt dicit Plato z Arist. q̃ monarchia p̃cipua est vrbanitatū. Cū aūt p̃cipu⁹ stat⁹ sit beatitudinis post resurrectionē: videt q̃ ad modū monarchie debeat eē. videt g̃ q̃ alie alioꝝ p̃lationes tā in angel q̃ in hoibz cessare debēt.

In ꝛtrariū argumentū p̃mū

Cōtra Ordines angeloꝝ fm gradū determiant ex natura z gr̃a: sstat q̃ gradū in p̃cipatiōe donoꝝ naturaliū nō euacuabūt: q̃ de nō destruet natura: aut g̃ manebūt soli fm habilitatē potētialē aut cōplebunt gradu gr̃e. Si in sola habilitate nature manebūt: erūt ipfecti: z sic cē aliq̃d ipfectū in opibz dei: qō est inconueniēs/fm illud Deut. 32. Date magnificentiā dño deo nr̃o: dei ꝑfecta sūt opa. Si aūt cōplebunt gratia: tunc post diem iudicij erunt sicut

L Opio q̃rūdā falsa

Ar.2m ante diē iudicij. Adhuc gloſa nō videt dicere/q̄ euacuabunt ita vt nō ſint: ſed q̄tū ad diſſenſionē p̄lato. & ſubdito. q: tunc nō diſſentiēt: aut q: recognoſcēt q̄ nihil ho. er ſe ſunt. Dicit em̄ ſic: Tūc ceſſabit oīs creature plurio in angelis & hoibꝫ: ceſſabit timor/ regnabit charitas: nō erit inter p̄ſidētes & ſbditos vlla diſſenſio: ita euacuabit oēm p̄n/cipatū & poteſtatē & virtutē: q̄ tunc notum erit oīb⁹ nihil ho. aliquos terrenos vel celeſtes habuiſſe ex ſe/ ſed ab alio ex quo ſunt omnia. Soluitio in

B Soło que ſtionis

hac q̄ſtiōe multe ſunt opiones: ſicut & ſancti diuer/ſimode videnť exponere. Dicūt em̄ quidā: q̄ q̄daz ordines noiantur a p̄ncipatu & poteſtate primente ad vitā: ſicut prātes que dicunť arcere demones: & virtutes q̄ dicunť facere miracula: & p̄ncipat⁹ qui dicunť diſponere regna & p̄ncipat⁹ terrenos: quorū vſus nō erit poſt diē iudicij: & ſic quo ad vſum ceſſabunt illi ordines/ licz maneāt quo ad gradū nature & gratie in quo conſtituti ſunt angeli. Et hanc opinionē reputo verā & probabiliorē inter alias. Alij denoiantur ab illuminatiōib⁹ gratie quertētib⁹ i deū ſiue ſm̄ charitatē/ vt ſeraphin: ſiue ſm̄ ſapientiā/ vt cherubin/ ſiue ſm̄ pacatiſſimā quietē/ vt thrони: & illi nunq̄ ceſſabūt: ſed verū eſt q̄ vſus p̄nationū qui eſt diſponere q̄d cuiq̄ agendū ſit tunc ceſſabit. Similiter vſus virtutū/ qui eſt miracula facere ad fidei cōfortationē: tūc ceſſabit. Sil'r vſus poteſtatū/ q̄tū ad arcēdū malos tūc ceſſabit: q: malū tūc penitus deſtructū erit: Unde. I. Lo. ij. g. apls dicit: Nouiſſime deſtruēť ipa inimica mors. Et ibidem: Abſorpta eſt mors in victoria. Similiter p̄n cipatus vſum quē modo habent/ tunc non habebunt: nō enim tunc tranſferenť regna & p̄ncipatus a gente in gentē. Similiter turamina ex cuſtodijs angelo. tunc nō erunt: quia tūc nō cuſtodiēt. Et idem eſt de archangelis: tunc enim non reuelabūt ſecreta cōſiliorū: eo q̄ oēs tūc in ipſo verbo legent oīa q̄ nō ptinet ad beatitudinē. Ad p̄mū ergo dicendū/ q̄ p̄ncipatus in angelis ceſſabit quo ad vſuz in quibuſdā ordinib⁹: vt dictū eſt. Ad aliud dicē dum: q̄ deus erit omnia in omnib⁹ hijs que pertinent ad beatitudinē: nihilominus tñ non tollit q̄n lumen diuinū ab vno ſplēdeat in alīū: & ſic in diſpari claritate ſit par gaudiū: vt dicit Aug. xxij. de ciuitate dei. Ad aliud dicendū: q̄ ordines ptinentes ad officia militie xp̄iane/ ceſſabūt ſic dictū eſt: tamē in gradu nature & gratie manebunt: q: ſicut dicit Job. 14. a. In domo patris mei manſiones multe ſunt: que in ꝑpetuū manebūt: vt dicit Aug.

£ Ad p̄mū ar gumētū Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m Ad aliud dicendū: q̄ ad modum monarchie erit ſtatus vltimus: & alie plationes ad officia militie xp̄iane ptinentes/ ceſſabunt eo modo quo dictum eſt: & non aliter. Ad id q̄ contra obijcitur dicendum: q̄ ordines q̄tum ad gradum nature cōpletum p̄ gratiā manebūt: quia nulla eſſet ratio quare ſic euacuarenť: nec aliquis ſanctorū hoc dicit: ſed illi qui nominātur plationes ad militiā xp̄ianam ptinentes/ ceſſabunt quo ad vſum. Ad vltimū dicendū: q̄ gloſa cōuenienter & bene exponit: & oſtēdit/ q̄ nō oporet euacuari q̄tum ad gradum nature & gratie/ ſed quātū ad vſum quendā: vt dictū eſt. Hic aūt notandū eſt ſm̄ Diony. q̄ licet ordines & hierarchie p̄dicto modo diſtincti ſunt: tamē oēs dicunť celeſtes eſſentie/ & celeſtes virtutes/ et

Ad primū argumētū in ꝓrariū

Ad 2m

angeli. Celeſtes eſſentie/ a natura cōmuni quā habent. Celeſtes virtutes: quia omnes complerā habent virtutē/ ita q̄ ſuimet imbecillitate/ vt dicit Dionyſius nō infirmanť ad aliq̄d opus diuinū pagēdum. Angeli aūt oēs dicunť/ vt dicit Diony. quia oēs lumini diuino ſupponunť & illud cōicando nūciant cuicūq̄ vult deus: & ab hoc ope cōmuni oēs dicunť angeli. Et ideo vt dicit Diony. oēs celeſtes diſpoſitiōes diuiduntur in eſſentiā/ virtutē/ & opationē: & ab eſſentia cōmuni noīe dicunť celeſtes eſſentie: & a virtute celeſtes virtutes: & ab opatione angeli. Et hec tria accipit Diony. in p̄s. 102. Benedic aīa mea dño: vbi dicit Ps. cij. Benedicite dñm oēs angeli eius potētes virtute: facientes verbū illius: vbi potētiā virturis cōiungit cum eſſentia: & ſubūgit opus ſic̄ pauloante dictū eſt. hec de natura & diſpoſitione angelo. dicta ſint.

Tractatus. XI. De creatione aliarū rerum & p̄cipue operū ſex dierū diſtinctione: & requie ſeptimi diei.

Q Eſt tractatū de angelis iam tractata ſunt q̄ dicunť in decima diſtin. & vndecima vbi tractatuz eſt de miſſione & cuſtodia angelo. & trāſeundū eſt ad ea q̄ dicunť in. xij. diſtin. vbi mgr dicit: q̄ nūc ſupeſt de aliarū q̄z rerū creatione: & p̄cipue de operū ſex dierū diſtinctiōe nonulla in mediū pferre. Et mox dicit: Cū deus in ſapiētia ſua angelicos p̄didit ſpūs/ etiā alia creauit: ſicut oſtēdit ſup. a mēozata ſcriptura Hecl. i. a. q̄ dicit. In p̄ncipio creauit deus celū. i. angelos: & terrā. i. materiā q̄ttuor elemētoz. adhuc p̄fuſa & informē: q̄ a grecis chaos dicta eſt: & hoc fuit ante omnē diem. Rōne cuius q̄runť hic q̄ttuor. Primo: quare nomine celi & terre intelligiť ſpūalis & corpalis creatura. Secūdo: an cōueniebat corporalem creaturā primo in materia cōfuſa & informi fieri: An per ſpeciē & locū diſtinctā. Tertio: quō hoc opus fuerit ante oēm diē. Quarto rōne eius q̄ in fine eiuſdē capli dicit: Que non ſimul vt q̄buſdā ſcroꝝ patrū placuit/ ſed p̄ interualla tēpoꝝ ac ſex volumia dierū/ vt alijs viſum eſt/ formauit. Rōne em̄ huius q̄riť/ vtrū ſil' vel p̄ ſucceſſiones tēpoꝝ oia creata ſint.

Querit quare noīe celi & terre intelligiť ſpiritalis & corpalis creatura. Q̄. XLIII.

A Arg.prim

Q Primū proceditur

a ſic: Celū corpale eſt: g̃ p̄ q̄uenientiā nō pōt intelligi ſpūalis creatura: Mala eſt g̃ expoſitio cū dr: In p̄ncipio creauit de⁹ celū. i. ag̃elos.

Arg.2m Adhuc: Boeci⁹ in libro de duab⁹ naturis i vna p̄ſona xp̄i dicit: q̄ natura ſpūalis & intellectualis nō eſt ex aliq̄ materia: celū cū ſit corp⁹/ ex materia eſt: g̃ incōueniēter angelica natura informis intelligiť p̄ celū.

Arg.3m Adhuc: Aer/ aqua/ & ignis nobiliora elemēta ſunt q̄ terra: Materia g̃ corpalitū creaturarū cōuenientius intelligiť p̄ ignē/ aquā/ & aerē q̄ p̄ terrā: & ſic p̄ terrā nō deberet intelligi materia corpalitū creaturarū.

Arg.4m Adhuc: cū vtrūq̄ ſit & ſenſibile & intelligibile/ ſcz & celum & terra: q̄re in p̄s. 138. dicit. Qui fecit celos in intellectu. De terra nō dicit p̄s. 135. q̄ fundauit eā ſup aquas.

Arg.5m Adhuc Ar.

Eſa. 48. c. dicit ſic: Man⁹ mea fūdauit terrā & dextera mea mēſa eſt celos. Quare dicit ſine diſtinctione: manus mea fundauit terrā: & cū diſtinctione dextera mea mēſa eſt celos. Adhuc: Eſaie. xl. c. 40: Qui appendit tribus digitis molē terre: et celos palmo ponderauit: & queritr nō dicti iſtius.

Arg.6m

Soło qōis

Soło: dōm eſt ſicut dicit Ariſt. i. j. de celo & mūdo: q̄ oēs antiqui cōuenerūt in hoc/ q̄ locus dei & intellectualiū & incorpalitū ſubſtātiarū/ quas intelligētias vocauerūt/ anti q̄et angelos eſſe celū: & iō p̄ methonomiā in creatiōe celi itelligiť creatio angelorū. In empyreo ei q̄ maxime celū & digni⁹ celum vocať: creati ſūt tanq̄ in loco ſibi magis congruo inter oēs creaturas. Eſt hui⁹ etiā alia rō: q̄ lumē inter oēs formas corporales magis q̄uenit cū ſubſtātia ſpūali & intellectuali. Propt̄ q̄ etiam aug. dicit: q̄ perfectiori rōne lucis & p̄ria nomen lucis p̄dicať de ſpūali lumie q̄z de corporali. Et ratione huius cōuenientie/ etiā per celū: q̄ñ ex natura p̄ria luminoſa eſt: intelligiť ſpūalis creatura: que veri lumis capax eſt. Alia em̄ corpora: ſicut ignis aer/ aqua (ſicut dicit Ariſt. in. ij. de aīa) ex ſe nō lucēt: nec capacia ſunt lucis/ ſed ex q̄uenientia cuz p̄petuo ſuperi⁹ corpore. Et per hoc ſoło ad p̄mum: quia licet celum corporeū ſit: tamē p̄ter duas rōnes dictas angelica natura q̄uenienť intelligitur per celū.

Ad arg.1m

Ad 2m Ad dictū boetij dicendū: q̄ ly celū ſit corpus materiatū & nō intellectual' natura: tñ intellectualis natura itelligiť per celū: nō ſicut materia tum in materia: q: materia nūq̄ eſt p̄ncipiū cognoſcēdi aliq̄d niſi in potētia: ſz p̄ methonomiā/ vt dictum eſt: q: p̄ius locus inter locos corporeos ſbſtātia p̄ itellectualiū/ eſt celū: & p̄ma forma que ſuper creata p̄mo reſplenduit/ vt dicit Diony. eſt lumen intellectuale: cui⁹ p̄ria imago & ſilitudo ē lumen corporale.

Ad 3m Ad aliud dōm: q̄ ifōrmis forma bilitas q̄uenientiſſime intelligitur per terrā: Terra ei recipit & tenet formas & figuras: eo q̄ ſimplicis eſt ſoliditatis & grauitatis & q̄etis: Et h⁹ nō habet ignis: nec h⁹ aer/ nec aqua. Ignis em̄ motu calidi diſſipat formas: eo q̄ motū h⁹ mouēdi a centro ad circūferētiā: Aer aūt rōe hūidi ſpūal' q̄d h⁹: nō tenet eas nec recipit eas ſm̄ eē naturale/ ſz ſm̄ eſſe ſpūale ſicut mediū in ſenſu. Aqua vo recipit aliq̄d facile/ ſz nō tenet. vñ hec duo elemēta/ nec ſimpliciter leuia/ nec ſimpliciter grauia ſūt: ſed ſunt leuia i alio & ḡuia i alio: vt dicit pbs i. iiij. de ce. & mū.

Ad 4m Et iō facile decidūt a formis receptis. Ad aliud dōm: q̄ licet vtrūq̄ ſit intelligibile & ſenſibile ap⁹ vrentes ſenſu: nō celū in intellectu fieri dr/ hoc ē in lumie intellectus: q: ipm̄ de natura ſui luminoſus eſt: & ſic eſt imago & ſilitudo lumis intellectualis/ q̄d nō h⁹ terra. Terra vo dr fundari ſuper aquas nō inquātū eſt terra/ ſiue vnū de q̄ttuor elemētis q: ſic ex ea nihil fit: vt dicit auicēna & ponit in fine metheoroꝝ: vbi dicit ſic: Terra pura lapis nō fit: quia p̄tinuationē nō facit/ ſz cōminutionē. Dicit ergo fundari ſuper aquas inquātū eſt materia formabilis in ſpēs corporeas: q: ex aq̄s recipit & cōtinuationē & formabilitatē.

Ad 5m, Ad aliud dōm: q̄ manus dñi dr p̄ās operādi: que dr terrā fundaſſe: eo q̄ immobilis eſt in centro ad quā ſicut alpetra gius in aſtrologia ſua/ ſumit virtus p̄ma motoris: & iō immobilis eſt et quieſcit/ & eſt fundamētū aliorū

£ Ad 6m

Propꝛietates terre.

elementorū: eo q̄ fundamētū nō mouet/ ſed ſuſtētat & terminat alia ſuperificata. Et iō dicit: Manus mea fundauit terrā: q: poteſtas opationis diuine hoc cōtulit terre. Dextera aūt dicit menſurāſſe celos: q: materia celi ſola determinať quātitate/ & nō cōtrarietate: Primū aūt menſure ſubiacens in corporalib⁹/ quātitas eſt: & hoc dicit fieri p̄ dexterā: quia ſicut dicit phs in. ij. de celo & mūdo: Dextera ē vñ mot⁹: ſiniſtra aūt p̄ quā fit regratio. Et q: vis motiua & motus in oīb⁹ ſunt a motu celi: ſicut dicit phs in. 8. phyſico. q: eſt tanq̄ vita quedam exiſtentib⁹ oīb⁹: ideo dictū eſt hoc p̄ dexterā celi factū: q: virt⁹ motoris primi/ q̄ eſt deus/ virtutē motiuā cauſat in celo & p̄ celū i oīb⁹ alijs mobilib⁹. Quidā tñ ſancti metaphoice loquētes/ dicunt: q̄ dextera portio eſt ps in aīali: & q̄ p̄ dexterā intelligunť portiora bona/ q̄ ſunt in celo. Et p̄ter hoc dicunť meſurari dextera. Ad vltimū dōm: q̄ ſicut dicit Ariſto. in. xij. aialiū: Manus ē organū intellect⁹ practici ſiue opatiui: Et diuiſa eſt manus in digitos/ ad ſubtilitatē operis exp̄ſſione. vñ tres digiti quib⁹ appendiť moles terre/ tres ſunt exp̄ſſiones opis dei in ipa. Et hec ſunt grauitas/ qua ſtat in centro vt fundamentū: tenēs oēs impreſſiones que fiunt in ipa a ſuperioribus. Secūda eſt frigiditas qua diſponiť ad generationē & corruptionē generabiliū & corruptibiliū. Tertia eſt ſiccitas/ qua diſponiť ad rentionē formarū & figurarū: ex qua accipiunt denſitas & aſperitas: ad quā cū ſit reflexio lumināriū diuaricatio ſupioꝝ/ fit luminis/ & diffuſio caloris: qua terra renaſcentia q̄ſi cōcepto quodā ſpū vite viuificať & mouenť ad generationē. Quidā tñ ſacri expoſitores cōſiderantes iſta ex parte dei creantis/ & nō ex parte terre create: dicunt tres digitos eſſe potentiā patris/ ſapientiā filij/ & bonitatē ſpūſancti: quib⁹ apenſa eſt in centro moles terre. Et dicit appenſa: quia vndiq̄ equaliter diſtat a circūferētia celi & alioꝝ elemento. Celi aūt dicitur ponderari palmo: palmus eni ſm̄ geometros ē quātitas circuli que deſcribit extremitas digitorū clauſa ſup pollicē: vt ſit id q̄d tenet manu/ q̄ſi in circulo contineat. Et p̄ hanc meraphorā celi circūferētia exterior dicit ponderari palmo: q: intra ipam continet oīa creatura. Dicit em̄ Dam. q̄ celū eſt p̄tinētia viſibiliū & inuiſibiliū creaturarū: ſic eni vniuerſitas creaturaꝝ manu poteſtie diuine cōtinet ne diffluat/ & diſſoluat in nō eſſe. Plato aūt in tymeo aliā rōnē dicit/ q̄re in p̄ncipio mūdi ſenſibilis cōpleuit deus creationē mūdi p̄ celū & terrā. Dicit eni: q̄ p̄ celū ſignificať ignis: eo q̄ h⁹ dariuū luminis eſt ex ſui natura: Nullus aūt ſenſuū inter eos qui ſentiūr p̄ mediū extrinſecū ita certificať ſicut viſus/ q̄ certificat p̄ lumen. Inter ſenſus aūt q̄ nō ſentiūt p̄ mediū diſtans/ nullus ita certificat ſicut tactus. Tangibilitatē aūt facit terra. Et ideo creator tanq̄ ex duob⁹ ſolidis & firmis incepit mūdi creationē: ponēs corpus luminoſum & luminis dariuū in ſūmo: & corpus opacū tangibile in ymo: & media cōplens aerem & aquā vt pfectū ſit mūdi corpus. Aqua eni plus ſe habet ad terrā: & aer pl⁹ ad celū ignēū: ſicut in mathematicis q̄libet duo ſolida p̄ media cōiungunť: vt pater. Si eni accipiam ter tria/ ſunt nouē: & accipiā ter tria ter/ ſunt vigintiſeptē. Et ſunt duo ſolidi nūeri cōiuncti duobus

I

medijs.xij. t.xviij.t.xij se hz ad.ix.in sexquitertia ꝓportione t in cadē ꝓportione se hz .xxvij.ad.xviij.

Queritur an cōueniebat corporalē creaturā primo in materia cōfusa t informi fieri: an p speciem t locū distinctā. Q̄. XLIIII.

Ecūdo querit: An cō

A Arg.primū

ſ ueniebat corporalē creaturā ꝑmo in materia cōfusa t informi fieri: An p speciem et locū distinctā. Et videt ꝙ nō cōueniebat fieri i materia cōfusa. Et ad hoc quidā obijciūt sic: A pfectissimo agente pfectissimū est opus: deꝰ est pfectissimū agens: t eius ꝓpria actio est creatio: ḡ p creationē a deo nō fit nisi opus pfectissimū: Videt ergo/ ꝙ materia siue forma a deo nō fiat/ nisi p creationem: Nō ḡ corpalia ꝑmo fiunt in materia cōfusa/ t postea distinguūtur p formā: hz statim p creationē fit cōpositū ex materia t forma.

Arg.2m

Adhuc: Cōfusio repugnat ordini sapiētie creatorſ: Cū ḡ creator oīa facit in sapiētia: vt dr in ps. cij. videtur ꝙ nō fecerit in ꝓfusione/ hz in distinctiōe formarum.

Arg.3m.

Adhuc: Confusum est qđ in se habet formas/ hz non distinctas: Videt ḡ ꝙ habeat sicut ꝑmixtas: Cōtrarie aūt forme elemēto ꝓi mixto agunt t patiuntur admixti dissolutionē: ḡ materia ꝑma oīm corporaliū in se dissolubilis t corruptibilis fuit: ḡ principium nature esse nō potuit. Dicit enim Aristo. in. j. phi. ꝙ ꝑncipiū essentiale nature incorruptibile est.

Arg.4m.

Adhuc: In naturalibꝫ t in his que fiūt a ꝓposito siue ab intellectu/ nūq̄ fit materia sine forma. Cū ḡ naturalia t q̄ fiūt a ꝓposito exemplata sint ab his q̄ fiunt a sapiētia diuia: videt ꝙ sapiētia diuina nō facit ꝑmo materiā t postea distinguit eā p formā.

In ꝓtū ar. primū.

Sed ꝓ hoc est qđ dicit hieron. / greg. beda et strab. amb. t oēs alij ꝑter augustinum: Et tñ ille etiā in. xij. ꝓfeſ. dicit: ꝙ deus primo fecit informitatē materie/ quā postea distinxit per formas.

Ar. 2m.

Adhuc ouidi⁹ in methamor. Añ mare et terras t qđ tegit oīa celum. Unus erat toto nature vultus in orbe: Quē dixere chaos.

Arg. 3m

Adhuc: Boetius in. iij. de cōſo. Quēnō externe pepulerunt fingere cause/ Materie fluitātis opꝰ: verum insita sumi forma boni liuore carēs: tu cūcta supno: Ducſ ab exēplo. Ergo maria oīz pⁿ fluitabat cōfusa: t postea exemplo mūdi archetypi distincta est p formas: sicut dicit Plato.

Arg. 4m.

Adhuc: Per rōnē quidā ꝓbant idē: Dicūt enī qđ t antiq̄ phi dixerūt: ꝙ omīs gñatio et factio a liquius ex aliquo est ex conuenienti: distinctio ḡ/ q̄ est opus diuinū post creationē erit ex cōuenienti: ꝓuenīes aūt esse nō potest nisi sit ex materia in se formas distinctorum habente cōfusas t indistinctas: Añ opus ḡ distinctionis fuit materia q̄ dicta est chaos omnium formas habēs indistincte.

Arg.5m.

Adhuc: In lib. de itelligibilibꝫ dr ꝙ oīs forma q̄ ē a ꝑmo motore sicut i actu t in exemplari/ est in materia ꝑma sicut i potentia. Et tñ dicit: ꝙ ꝑma cā q̄ pōt oīa facere/ imaginēhz materiā ꝑmā ex q̄ pñt oīa fieri. Cū ḡ quilibet artifex formādo opus suū/ nō operatur nisi i eo ex quo pñt oīa fieri q̄ sūt sue artis: videt ꝙ etiā deꝰ opus distinctiōis t ornatus nō facit/ nisi ex materia t materia q̄ pñt fieri oīa opa sua/ t recipe oēs formas operū suoꝝ: t hoc nō est nisi materia q̄ dicta est chaos habēs confuse oēs formas: ḡ ex tali materia opar⁹ est deꝰ opus distinctiōis t ornatus t sic a ꝑncipio nō fecit deꝰ oīa sil' in formis distincta sed i materia q̄ dicta est chaos.

B Qō iclūs.

Juxta B queritꝫ verū sicut ꝙ terrā intelligit̄ materia elemēto ꝓ t elemētato ꝓ cōfusa t indistincta: ita ꝙ celū intelligat materia celo ꝓ t celestiū ꝓfusa t indistincta.

Arg.primū

Et videt ꝙ sic: qz sic ignis ꝑmo informit̄ fuit in materia t postea ꝙ distinctionē formā t locū accepit: t sil' alia elemēta t elemētata: Sil' cū dr celū/ indistincte ꝑponit: t postea ꝙ distinctiōez ad esse celi distinguit̄ cū dr: fiat firmamētū in medio aq̄ꝝ: firmamētū eni dicit h' t spēale celū.

Ar.2m

Adhuc: Hoc videt sentire Aug⁹ in li. ꝓtra manicheū sic dicēs: Dicit̄ terra vacua t inanis: qz ſra nūc hz vt fiat aliq̄ ex illa/ q̄ tūc nō habuit: nūc eni est q̄si mr̄ q̄ est grauida multoꝝ fetuū. Cū ḡ etiā celū ꝑmo in se habuerit vñ fieret celi distincti/ t stelle distincte: videt ꝙ celū dicat informē materiā respectu celestiū: sicut materia dicit informē materiā respectu elementoꝝ t elemētato ꝝ.

Arg.3m

Adhuc: Aug⁹ cōtra manicheos: Primo materia facta est ꝓfusa t informis/ vñ oīa fierēt q̄ distincta atq̄ formata sunt: Quā credo a grecis chaos appellari: sic eni in alio loco/ h' ē in libro Sapiētie. ii. c. in laudibꝫ dei dicit. Tu fecisti mūdū de materia informi. qđ aliq̄ codices hūt: de materia inuisa. Et tñ certissime credit deꝰ oīa ex nihilo fecisse: qz etiā si oīa formata de ꝑma materia facta sūt: ipa tamē materia de omnino nihilo ꝑus facta est.

Ar.4m

Adhuc: Aug. ibidē: Informis illa materia (quā de nihilo fecit deꝰ) appellata est ꝑmo celum t terra: nō qz bocīa erat: sed qz hꝫ poterat esse/ postea legit factū celū et ipa: queadmodū si semen arboris considerātes/ ibi dicamꝰ esse radices t robur t ramos t fructꝰ t folia: nō qz ia sint/ sed qz inde futura sūt. Sic dictū est: In ꝑncipio fecit deꝰ celū t terrā: q̄si semen celi t terre cum in confuso adhuc esset celi t terre materia: t sed quia certum erat inde futura esse celum t terrā ideo t ipa materia celum t terra appellata est.

Arg.5m

Sed si sic est/ q̄ tā p celū q̄ p terrā intelligit̄ materia ꝓfusa: tunc habet locū q̄stio q̄re de terra dicit̄ ꝙ erat inanis t vacua: vel ſm. Ixx. instructibilis t incōposita. De celo aūt nihil talū legit.

Solutio: dōm ꝙ scri diuersificati sūt in solutiōe huiꝰ q̄stionis. Aug. eni dixit: ꝙ oīa simul facta sūt in forma t materia/ ſm genera t spēs sicut q̄stionis. nūc sunt. Cui videt̄ ꝓsentire Damā. t Bze. nirenꝰ: q̄ dicūt ꝙ de singulis spēbꝫ animaliū duo pfecta ſm speciē t serū ꝑmo creauit deꝰ/ ex quibꝫ alia ꝓpagarent. Alijs aūt scris/ sicut Bzego. Hieron. y. alijs magis placuit: ꝙ ꝑmo creauit materiā ꝓfusam elementoꝝ t elemētato ꝝ: t ex illa p distinctionē t ornatū ſm spēs t genera res formauit/ sicut adhuc sūt. Et vtrū qz hoꝝ catholicū: est: q̄uis dictū Bzegorij t alioꝝ magis cōsonet fidei Deū. Et ſm illos ad ꝑmū sic rndendū est: ꝙ pfectissimi agētis virtus q̄ infinita est in potētia/ nō pōt ꝓsiderari i operato: qđ diuerse essentie est ab ipso: t eo q̄ illud creatū est: t nihil creatū susceptibile est infinite virtutis/ hz ꝓsiderat̄ in mō operatōis: qz sez opus i forma t materia facit ex nihilo: t qz opari hz i volūtate: t sicut vult opat. Ro. 4. c. Qui vocat ea q̄ nō sunt tanq̄ ea q̄ sunt: q̄uis materia informis natura t nō tpe ꝓcedat opⁿ formatū: vt dicit Aug. t oēs scti.

Ad 2m

Ad ꝑmum argumēta

Ad primum ergo dicendū: ꝙ cōfusio q̄ repugnat ordini sapiē/ est confusio nō ordinabilis: Cōfusum aūt qđ in se habet vnde redigat̄ in ordinē p distinctionē: nō repugnat ordini sapiētie/ hz pot⁹ ꝓcordat: qz mixtū cōtinuū t determinatū ad sp̄m t figuram sicut sunt elementata/ ex vno simplici fieri nō pōt.

Ad 3m

Ad aliū dicēdū. ꝙ miscibiliū simpliciū qualitates i mixto nō agunt/ nisi vbi fm actū sunt. In illo aūt mixto qđ chaos grece vocāt/ hz actū q̄litates elemētales nō fuerūt solute/ hz ligate ꝓpter oīa miscibiliū: sicut etiā fit in mixtis t cōplexionatis. Et boc ē etiā qđ dicit boetⁱ⁹ in. iij. de ꝓſo. phil. Tu numeris elemēta ligas/ vt frigora flāmis arida ꝓueniāt liquidis: ne pura oriat ignis Euolet/ aut mersas deducat pondere terras. Numeros eñ boetⁱ⁹ hic vocat ꝓportiones mixtoꝝ in mixto vl' cōplexionato: i quo minimū cuiuslibet miscibilium cū minimo alterius ē q̄ sicut dicit aristo. in. ij. de generatiōe t corruptione mixtio est miscibiliū alteratoꝝ vnio.

Ad 4m.

Ad aliud dōm: ꝙ licet naturalia/ t illa q̄ fiūt a ꝓposito exemplata sint a sapiētia diuia: tamē exemplū illud nō impleꝫ exemplar fm oēm modū: imo deficit ab ipso: quia sapia nō opatur sup ꝓiacētē materiā: qz si ita oparetur aliquo i digeret ad opⁿ sine quo opari nō posset: et nō esset agēs pfectissimū. Sz natura/ t ꝓpositum nō operatur nisi sup ꝓiacentem materiam.

Ad ꝑmum argu. i ꝓtū

Ad id qđ obijcit̄ in cōtrariū dōm: ꝙ sancti illi fm ſam genī, dicūt: ꝙ opus creatōis ꝓduxit materiā cōfusam ꝑmo: que cōfusa postea ꝑ opa ser dierū distincta t ornata ē.

Ad dictū aug. dōm: ꝙ ipe intelligit̄ informitatē ꝑcedere formā natura/ nō tpe: sicut et plato in thimeo dixit: matricula/ si ue receptaculū formarū ꝑmo a deo esse factū hz ordinem nature: t postea formas ꝑ se existētes illi esse i corpatas t positas sic i eum ꝓpo: i q̄ ꝑ motū t alterationē ꝓtinuā sustinet ebullitionē.

ad 2m 3m

Ad dictuz ouidij dr ꝙ opio de ꝓfusa t mixta materia ab ātiqs epicureis phis deriuata ē/ quā tā gūt ouidⁱ⁹ t boetius.

Ad 4m.

Ad rōnē dicendū: ꝙ illa rō ꝓcedit̄ illa opinione satis ꝓueniēs est: hz tñ nō est sufficiens: qz alio modo potest esse ex cōuenientⁱ: sicut sufficienter determinatū ē in tractatu de erroribꝫ aristo. t platonis

Ad 5m

questiōe de gñatione forma ꝓ.

Ad aliud dōm: ꝙ licet potētia ꝑme materie quedā sit imago t similitudo potentie diuine tñ in multis deficat ab ipsa t non equat eam: Non eñ oīa que deus potest facere/ t vt potest facere/ pñt fieri ex materia vel i materia: et idcirco nō est necesse/ ꝙ deꝰ semp opetur ex tali materia distinguēdo et ornando.

D Ad qōnē in oppoſ. I.

Ad id qđ vlterius querit: dōm/ ꝙ fm aug. nihil phibet ꝙ ꝑ celum intelligat indistincta materia celi q̄ postea i hoc vl' in illo celū distincta ē: qz sicut dicit aug. materia illa multis rationibus vocata est: vt ex multis vocabulis exprimeret/ ꝙ informitas eiⁿ ad multa est formabilis. vñ aug⁹ Non absurde etiā prima materia aqua dictum est: quia oīa que in terra nascuntur/ siue animalia/ siue arbores/ siue herbe t si qua his sūt similia tab humore incipiūt formari atq̄ nutriri: hec ergo nomina oīa/ siue celū siue terra inuisibilis et incōposita t abyssus cum tenebris/ siue aqua sup quā ferebatur spiritus dei: nomina sunt vnⁱ⁹ informis materiei: vt res ignota notis vocabulis insinuaretur. Dicta est ergo celum t terra: qz inde futurū erat celū et terra. Dicta ē tertia inuisibilis t incōposita t tenebrosa sup abyssuz qz informis erat t nilla specie cerni poterat aut tractari: et iā si esset hō q̄ videret aut tractaret. Dicta est aqua: qz facilis t ductilis subiacebat opanti/ vt de illa oīa formarent. Sub his noibꝫ oibꝫ materia erat iuisa t informis de qua deus condidit mūdum.

Ad 2m

Ad sequēs dicendū ꝙ nō est inconueniēs si sic dicatur fm Aug.

Ad 3m

Ad aliud dicendū: ꝙ fm augustinū materia ꝓcessit formationē natura: sicut etiā dixit Plato: vt paulo ante dictū est.

Ad 4m

Ad aliud dicendū: ꝙ Aug. nihil aliud intendit ostēdere/ nisi quare tot nominibꝫ vocat: t ꝙ ꝑcedit natura formationē. Et ꝓter boc dixit moyſen dixisse: In ꝑncipio creauit deus celū t terrā.

Ad 5m

Ad vltimū dicendū: ꝙ fm Aug. in libro cōtra manicheos/ terra dicitur inanis t vacua: quia adhuc nō habuit in se virtutē sementiuā/ qua generabilia t corruptibilia ꝓducerent: Et dicit vacua t inanis: qz receptāculū est bozū: t nihil bozum adhuc habuit/ sed hec postea per opus distinctiōis t ornatⁱ⁹ accepit. Et dicit incōposita: qz cōpositionē formē t materiē nō habuit: Et dicit instructibilis: qz per opus ornatⁱ⁹ ꝓstructa nō fuit. Nihil hoꝝ ō celo dici poterat: eo ꝙ natura celestis etiā cōis in se habuit ꝑ naturā luminosi/ vñ celi in specie determinati t stelle formarent. Utrū aūt vna materia sit omniū: t vtrū vna sit materia corruptibiliū t incorruptibiliū/ in ante habitis determiatū est in tractatu de erroribꝫ Aristo. t platonis q̄stiōe de materia ꝑma: t hoc hic nō oportet inquiri pronunc.

Queritꝫ quō opus creationis celi t terre ante oēm diē creatū fuerit. Questio. XLV

Ertio queritꝫ quō hoc

A

t opus qđ est creatio celi t terre/ ante oēm diē creatū fuerit: sicut in lra dicit mgr ꝑ verba Aug. Dicit ei sic: Et boc fuit ante oēm diem

Sed ꝓtra hoc est qđ dicit Beñ. ij. sic. Iste sūt geneꝝ rationes celi t terre qñ create sūt in die q̄ fecit dñs celū t terrā: t nō ante diē.

Arg.primū

Adhuc: ibidē dicit Aug. in glo. mar gi ali lōga. Septuaginta alia translatio hz sic: Hic ē liber creature celi t terre: cū fecꝰ ē dies/ fecit deꝰ celū t terrā t oē viride agri. sup qđ Augº Firmioz fit snia q̄ dr vnū diē fecisse deū/ vñ alij ser dies vel septē huiꝰ vniⁱ⁹ diei repetitiōe nūerari potuerūt: qñ scriptura ꝓcludēs cūcta q̄ ab initio huc usq̄ dixerat/ air: Dic ē liber creature celi t terre: Cū factꝰ ē dies: q̄ videt ꝙ ista facta sint i die/ t non añ oēm diē

Ar.2m

Adhuc glo. bede ibidē ē sup illud: Cū factꝰ ē dies in die q̄ fecit deꝰ celū t terrā: hꝫ ē/ in tpe: Die eni ponit. p oi tpe q̄ mozdialis creatura fozmata ē. Hec glosa rōnē nō hz/ nisi oē tēpus sit nox vel dies. Et ꝓ sequit: cū in nocte nō fecerit ꝙ in die fecit/ t nō añ oēm diē facta sint.

Arg.3m

Adhuc obiectio manichei est: si deꝰ fecit celū t terrā ante oēm diē qñ tenebre erāt sup faciē abyssi: tūc ipe opatⁱ⁹ est in tenebris: nō q̄ vez ꝑ qđ oz ꝑme ad tym. 6. c. Qui solus hz imortalitatē/ t lucē habitat inaccessibilē: Si eni opatⁱ⁹ est in tenebris: habitauit in tenebris/ t non in luce inaccessibili. Et sic cū in luce inaccessibili habitans deus/ fecit celum t terrā: lux aūt inaccessibilis faciat diē: dicit eni textus: Cum factus est dies/ fecit deus celum t terrā: videtur ꝙ non ante omnē diem fecerit/ sed in die.

Ar.4m

Contrā: Augⁿ in

Argumētū in ꝓtrariū

rū, ꝛfec. Informē materiā fecisti ante oēm diē. Informis aūt materia dicit celuz ꝛ terra sicut dictū est ergo celum ꝛ terrā fecit ante oīm diem
B Solo qōis Solutio: dōm ꝙ celū ꝛ terra facta fūt ante oēm diem naturalem scz ꝛ artificialem: que dies ꝑficitur gyratione lucis vel solis orientis ꝛ occidentis: hoc ei ꝓprie vocat dies: fm ꝙ dies dicit ꝑtia lumis sup terram gyrantis ꝑ quattuor angulos celi: q̄ fūt orientes et occidēs: angulus medij celi: ꝛ angul⁹ medie terre. Angulus medij celi/facit meridiē: ꝛ angul⁹ medie terre/facit mediā noctem. Et sic dictū est ꝙ celum ꝛ terra fūt ante oēm diē.
Ad arg. 1m Ad primū ergo dicēdum: ꝙ dies ibi fm exp̄onem Bede ocꝛ ꝛps/quo illustrari siue venustari cepit materia ꝓma ad formam celi ꝛ ad formā terre: quibꝰ tanq̄ duobꝰ solidis ꝑficitur mūd⁹ sensibilis: vt dicit plato: ꝛ paulo ante dictum est. ē. in questiōe. xliij. Et tunc ꝑ synodochē dies ponit ꝓ tempore: eo ꝙ dignior ꝑs temporis dies est. A ꝓximo eīm nunc ꝛpis factura cepit celi ꝛ terre: ꝓpter ꝙ etiā tempus ꝛ celum dicuntur esse coequeua: ꝛ hoc ponitur ꝑ die. Scōm vo expositionem augustini dies ocꝛ angelica naturaliū qua mane est cōuersio ad verbū/accipiendo noticiā creature fiende in deo: vespera vero/cognitio creature in seipsa vt refertur ad laudem creatoris. Et hec est dies: que septies repetita/visiōe matutina ꝛ vespertina/septem facit dies vt dicit aug. Et de his ſp̄ in tractatu de cognitōe angelorū q̄nōibus de visione matutina ꝛ vespertina mḷtum dictū est.
Ad 2m. Ad aliud dicendū: ꝙ illa glosa sumpta est ex. vj. sup gen. ad litteram: nec aliqd habet contrarietatis: ꝙ ante oēm diem quem fecerat gyratio lumis corporalis/facta sint celum ꝛ terra: cum facta sint in die qui est illustratio intelligentie
Ad 3m. angelice in verbo de rebus faciendis ꝛ factis. Ad dictum bede iā patet solutio: quia ꝑ synodochen ꝑ diem intelligit ibi tempꝰ: sicut. ij. Lo ꝓ. vj. a. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Et sic verū est: ꝙ nō ante omnē diem/hoc est nunc ante oīm tempus fecit deus celum ꝛ terrā: fecit ei in initio ꝛpis/hoc est in ꝓncipio nunc temporis: a cuius decursu ꝛ fluxu ꝛps accepit esse sicut ab eo. q̄ est sua substātia: vt dicit aristo in. iij. phīsi.
Ad 4m De his aūt multū dictum est supra in tractatu de tē poꝛe: questione a quo incepit tempus. Ad obiectiōnē manichei dōm est: ꝙ erroꝛ manichei est ꝙ deꝰ tenebrarū fecerit mundū. Dixit eīm deū includi definitiōe coꝛpali/sicut alia creatura includit. Et ideo dixit: ꝙ ante lucē habitaret in tenebꝛis ꝛ includeretur. Et hic impiissimus erroꝛ ē: deꝰ eīm cū sit immensus loco/ꝛ tempe ꝛ intellectu: nō includitur in aliquo/ſz in oīmbus est vt continens ꝛ saluans nec vnq̄ sibi deest lux inaccessibilis q̄ ipse est: Et luce eīm sapientie sue facit quicqd facit: ꝛ sicut dicit Sap. vij. d. illa lux incomparabilis est luci omni coꝛporali nec vnq̄ occidit. Dicit ei ibi: Luci cōparata/inuenitur poꝛ: luci enim succedit noꝛ: sapientiam autem nō vincit malicia.
ad ar. i ꝓncū Ad illud q̄ cōtra obiiciatur dicendū: ꝙ informis materia dicitur duobus modis: scz a forma distincta. Et sic informis materia ſignificatur ꝑ celum ꝛ terram/et facta est ante omnem diē que gyratione luminis cōstituitur: vt dictū est. Dicit etiam informis materia/vt dicit plato/receptaculum omis formē aliquā recipiat. Et sic materia nō est facta i aliq̄ die nec in aliq̄ ꝛpe/sed cū die ꝛ tpe eo ꝙ materia ꝟ mō dicta ꝛ tēpus coeq̄ua sint: vt dicit Aug⁹.

Querit vtrū simul vel ꝑ successiones tēporū oīa creata sint. Questio. XLVI.

Parto queritur vtrū

q simul vl ꝑ successiōes rpm oīa creata sint Et videt ꝙ oīa sil. Eccl. 18. a. Qui viuit i eīnū/creauit oīa sil. Ergo oīa creauit deꝰ sil i forma ꝛ materia: ꝛ sic ñ creauit ꝑ successionē tpis ser dictū. Adhuc Job. 40. b. Ecce behemoth quē feci te cū: Behemoth aūt ag̃el⁹ ē q̄ cecidit cū q̄ hō factꝰ ē. Hō aūt sexta die factꝰ est: ḡ ea q̄ sexta die fūt facta facta sunt cū his q̄ in ꝓncipio fūt facta: ꝛ eade rō est de medijs: ḡ oīa sil sunt facta. Adhuc: hoc exp̄sse dicit Aug⁹ in. ij. sup gen. ad l'am. Cōtra: Unū q̄ꝝ mēsurarū sui generis minimo ꝛ simplicissimo: vt dicit Arist. in. iij. ꝓme phīe: ꝛ in oīb⁹ mēsura rūder mēsurato. Sz tā in creatis q̄ꝝ distinctis ꝛ ornatis/mēsurata distincta sunt per esse ꝛ durationē: ḡ mēsure in q̄b⁹ fiūt/ distincte fūt: ḡ mēsurationes fm dies ꝛ horas in q̄b⁹ facta fūt oīa: nō ḡ sil facta sunt sil'enī in tpe sunt q̄ꝝ esse ꝛ ꝓstitutionē vnū est tēpus mēsurās. Adhuc: Boeci⁹ in. v. de ꝓsolatiōe phie dicit: ꝙ nihil est q̄d esse suū totū in vno indiuisibili hēat ꝛ possideat. Et h̄ idē dicit Auicē. in. ix. sue ꝓme phie. Et Boeci⁹ excipit deū: q̄ totū esse suū i vno indiuisibili possidet: ꝛ ideo eternꝰ ē/nec creatꝰ nec factꝰ Auicēna vo excipit ens necesse: q̄d facit debere esse in oīb⁹ q̄ sunt/ꝛ in nulla ꝑte sui est in potētia ad aliq̄d a q̄ accipiat esse: vel aliq̄d q̄d est esse ꝓnis. Oīa ḡ creata ꝛ facta esse hūt distensū/ q̄d nō est sil in vno indiuisibili: sicut ḡ vnū q̄ꝝ taliū hz esse ꝓriū ꝛ ꝓpriā distensionē sui esse: Ita necesse est ꝙ vnū q̄ꝝ ꝓpriā habeat ꝓdū in q̄ accipiat suū esse. Quecūq̄ aūt ꝓpria ꝓdo distinguūt: nū q̄ꝝ ꝑt fieri sil': ḡ oīa creata distincta ꝛ ordinata sil' in tpe fieri non ꝑt.
B Ex hac huiꝰ vlteriꝰ q̄rit sic: fm eos q̄ dicunt sil oīa facta esse: vtrū in vno ꝛ eodē idiuisibili nūc oīa sint sil' facta ꝛ creata. Et videt ꝙ sic: creata enī ꝛ facta illo mō ꝓuenientissime exeunt a creatoꝛe ꝛ factoꝛe/q̄ maxime indicāt potentiā creatoris ꝛ factoris: ſz maxime indicāt potentiā creatoris/si oīa fiant in vno nūc q̄ꝝ si in diuersis: ḡ videt ꝙ oīa facta sunt in vno nūc/ꝛ nō in diuersis. Videt ḡ ꝙ magis ꝓgrediat ꝙ in vno nūc oīa fierēt. Adhuc: ꝓstat ꝙ oīa in singulari esse facta fūt: Singulare aūt/vt dicit Arist. ꝓmo phȳc. cōcernit h̄ ꝛ nūc: vniuersale aūt vbiq̄ ꝛ semꝑ: Sz maxia potētia est: ea q̄ diuisa fūt fm locū ꝛ tēpus i vno nūc facere. Cū ḡ in opꝰ suo resplendeat potētia faciētis: ꝓgruissime deꝰ ad ostēsionē potētie sue oīa fecit in vno nūc. Cōtra: aliud est creare ꝛ aliud facere. Creatio enī/sicut habitū est ante oēm diē: Factio aūt in distinctione ꝛ ornatu distinguitur ꝑ sex dies: ergo creatio ꝛ factio nō sunt sil' in vno nunc: non ḡ oīa fecit deus sil' in vno nūc. Querit etiā de solutione mḡri bugonis de sctō victoꝛe in suis sentētijs: q̄ sic dicit: Mihi videt quantū cōſcere valeo: inter creationē ꝛ dispositionē rerū ordinē q̄dē tpis/sed nullā fuisse moꝛā intellectā: ita vt vere quidē dici possit hoc post illud factū fuisse: sed inter hoc factū ꝛ illud nullā oīno non

illq̄ō iaddē dilationem interuenisse. Querit etiam hic: si deus oīa creauit in nunc: vtrū fuerit hoc nūc eternitatis/vel euī/vel tpis.
C Solo qōis Solo: dicendū ꝙ oīa simul creata sunt dupliciter. Scōm augustinū eīm oīa creata sunt simul in materia ꝛ forma. Et distinctio ser dierū accipitur fm ostensionē creandi i luce intelligentie angelice/repsentare ꝛ repetite in verbo: q̄d est ars qua creatur oīe q̄d creatur fm ordinem creatoꝛum: Scōm ordinem eīm illum/ creatum in subſtantia est ante distinctū ꝛ in forma et loco: ꝛ distinctum in forma ꝛ loco est ante ornatum: Similiter ornatū facile formabile i formas: sicut est humidū aqueum aereū: est ante ornatum nō ita facile formabile in ſpecies ꝛ formas: Et ſiliter ornatum supius/q̄d est mouens ad generatiōnes inferioꝛū in formas ꝛ figuras/est aīa ornatum inferioꝛū: Et post oīa hec est factura hominis/ in quo completur vniuersitas. Simiḷr ordo est in distinctis: fm naturam enim ꝓmo est distinctio ꝑmi extremi ab extremo: siue summi ab imo. Et naturali ordine post hoc est distinctio medij a summoꝛ: quādo fit firmamentū in medio aquarū: ꝛ diuidit aquas que sunt sub firmamēto ab his que sūt supra firmamētū. Et ordine naturali distinctio occurrit medij ab imo tertio loco: que fit tertia die: ꝓ hoc q̄d dicitur: Congregent aque in locum vnum: et appareat arida. Et fm hunc ordinē distinctiōis ornatus et creatiōis: ser illustratiōes lumis verbi in intelligentia angelica/ser faciunt dies fm augustinū: quarū quelibet habet mane ꝛ vesperā: Mane/ dum illustratur in verbo creature adoriende: Uesperā/ dum noticiā creature facte ꝛ orte refert in laudem creatoris. Et hec sentētia mihi ꝓbabilioꝛ videtur: q̄ non esset ratio quā aliquis posset assignare: cum quālibet creaturā deus faciat verbo Dixit eīm/ꝛ facta sunt: ꝛ q̄d verbo mentali fit/ī pcto fit ꝛ in nunc q̄d in residuo spacio tempis q̄d vocatur dies naturalis/ fecisset deus opere illi⁹ diei facto. Et ideo dicim⁹: q̄ in vno et eodem nunc cōpleuit oīa deus. Sed vt dicit aug⁹: q̄d simul factum fuit/simul dici nō potest: ꝛ ideo moyses interposuit volumia dierū: vt ꝑ volumina dierū non tareꝛ distinctio naturarum/ creatoꝛū/ distinctoꝛum/ ꝛ ornatoꝛū. Scōm tamē alios sanctos/ hieronymū, ſ. ꝛ suos alios sequaces: Oīa simul facta sunt in materia: sicut dictū est. Et ita intelligunt illud q̄d Eccl. xviij. a. Qui viuit in eternum creauit oīa simul. Per idez patet solutio ad sequens: Behemoth eīm fm hieronymū ꝛ suos seq̄ces cum bomie factꝰ est: quia cum materia ꝓma i qua facta est coꝛpus hominis/ materialiter cuz alijs factus ē homo: cū angelica natura ꝛ materia ꝓma sint coequeua: vt dicit augu. ꝛ in antehabitis determinatum ē.
Ad arg. 1m
Ad 2m
Ad 3m
Ad argu. 1. in ꝓtrariuz
Ad arg. 1m Ad aliud dicendū q̄ intellectus augustini iā expositus est. Ad id q̄d obiicit in contrarium dicendū: q̄ mensura illa q̄ vnū q̄ꝝ mensurat sui generis numero/mēsura est essentialis: que meo iudicio simplex ratio ē essentie rei. Et hec differt fm mensurata: hac enim mensura dicrum est vnū q̄ꝝ q̄d est quantum et attingit verā rationē essentie sue. Et hec mēsura est sola que differt fm mensurata. Est alia mensura in qua res ē sicut in numero: que non est essentialis rebus sicut dicimus vno denario mēsurari decez canes/ ꝛ decem oues: qz ex vno nūero nūerāte mensurant/ cū diuersa sint. Et cū sicut dicit Arist. in. viij. physi. in tpe esse sit esse i nūero nūerāte ꝓdū fm ꝓus ꝛ ꝓsteriꝰ: nō oportet ꝙ ea q̄ sil' sūt in nūc tpis/vel i tpe sint eadē: nec oportet ꝙ tpalia q̄ sunt in nūc tpis vl' in tpe (cū ipa diuersa sint) diuersa habeāt nunc vel tempoza se mensurantia: qz in talibus diuersitas mensure non sequitur ad diuersitatem mēsurati.
Ad 2m Ad dictū Boecij dicendū: ꝙ verum est/ ꝙ eternum totū esse suū possider in vno indiuisibili nunc q̄d est eternitas: ꝛ creatū ꝛ factū esse suū simul non habet/sed distensum de ꝓterito in ꝑsens/ꝛ de ꝑsenti in futurum. Sed hoc nō ꝓhibet/nec impedit quin multa creata vel facta ꝛ in vno indiuisibili nunc ꝛ in vno tēpoze esse possit tale accipe: cuz tēpus ꝛ nunc sint mensure adiacētis extrinsecus ꝑ modū numeri: sicut dictū est.
D Ad. 1. q̄nē incidentē ex argumentū ꝑmū Ad id q̄d vlterius querit/dicendū ꝙ sicut ꝓbat ratio inducta: mihi magis videt/ ꝙ in vno indiuisibili nunc omnia facta sint. Per hoc enī maxime demonstrat: ꝙ creatoris potentia tanta est/ ꝙ nullo indiget ad creandum/ disponendū/ ꝛordinandum: ꝛ hoc indiuisibile nūc adiacet creationi/ dispositioni/ ꝛ ornatui sicut mensurās extrinsecus. Per hoc enim creatoꝛ dat esse singulis que sūt. Et sic dicit Auicēna: facit debere esse in omnib⁹ que sunt. Dicit enim ꝓbe: ꝙ sicut locus mensurat ens: ita esse entis mensuratur in tēpoze vel nunc.
Ad 2m Ad aliud dicendū ꝙ hoc videtur concedendū sicut dictū est.
Ad. II. q̄nē incidentē Ad obiectū in contrariū dicendū: fm Augustinū: ꝙ creatio ꝛ factio distinctio ornatus simul sunt in vno nunc mēsurante extrinsecus: quia creādo distinxit: ꝛ distinguēdo creauit ꝛ ornauit: sed que simul facta sunt simul dici nō poterant. Et ideo dictū est a moyse: ꝙ creatio est ante omnē diem: distinctio vo ꝛ ornatꝰ per volumina ser dierū explicata.
Ad. III. q̄nē incidentē Ad dictū magistri bugonis dicendū: ꝙ ordinē tēporis vocat ordinē successionis naturalis/ quo vnū naturaliter est ante alterū: Et dicit dilationē non interuenisse: vt innuat tpales motus ꝛ moras inter vnū ꝛ alterū nō interuenisse/ sed oīa hec ꝓfecta simul in vno ꝓmo nūc tpis: sicut ita ꝛ dictū est.
Ad id q̄d vltimo q̄rit dōm: ꝙ illud nunc nō fuit eternitatis: qz ꝙd ꝙd est in nūc eternitatis/ est eternū: sī est in nūc eternitatis vt in mēsura adeq̄ta sibi/ ꝛ nō sicut in mēsura excellēti se. Et ꝑ eādē rōnē videt dōm: ꝙ nō ē in nūc eni. Sed est in nūc q̄d est ꝓncipiū tpis a quo cōtinue fluit tēpus/ ꝛ cuiꝰ fluxus facit tēpus: Ab illo eni coequeua sunt angelica natura/ celū empyreū materia ꝓma coꝛporaliū/ ꝛ tempus.

Querit de duplici expositiōe glose sup eo q̄d dr Gen. i. a. In ꝓncipio creauit deꝰ ꝛc. exponit enī de ꝓncipio efficiēte: ꝛ de ꝓncipio q̄d est initiū tēporis. Qō. XLVII.

Einde q̄rit de hoc q̄d

A d dicit mḡr in ꝓmo ca. ij. sniaꝝ dist. xij. fm hāc itaq̄ tradition̄: vbi dicit: In ꝓncipio creauit deꝰ celū ꝛ terrā: q̄d glo. duplr exponit Beneſis. i. scz de ꝓncipio efficiēte: ꝛ de ꝓncipio q̄d est initiū tpis. De ꝓncipio efficiēte dic sic: In ꝓncipio/ ꝟ est i filio creauit deꝰ. Sz ꝟ est: q̄ ꝑ est ꝓncipiū non de ꝓncipio: filius ꝓncipiū de ꝓncipio: ꝓncipiū ḡ
Partic. I. Arg. ꝓmū

absolute dictū magis ꝓuenire videt patri ꝙ filio: z sic expositio nō videt esse inconueniens. Quia ōz: In ꝓncipio creauit: magis debet itelligi pr̄ ꝙ fili⁹: z sic magis deberet expōi: in ꝓncipio/ꝑ est in pr̄e ꝙ in filio. Adhuc: Creatio ꝓmus act⁹ est/ q̄ nō nisi deo ꝓuenit: videt ꝙ ille debeat appropriari ꝓmo ꝓncipio. Rō aūt ꝓncipij in se hz/ꝙ nō sit de ꝓncipio Arg.2m
Ad ꝓncipium I. Arg. 1m
Ad 1m
Ad 2m
Ad 3m
Ad 4m
Ad 5m
Ad 6m
Ad 7m
Ad 8m
Ad 9m
Arg. 1m
Arg. 2m
Arg. 3m
Arg. 4m
Arg. 5m
Arg. 6m
Arg. 7m
Arg. 8m
Arg. 9m
Arg. 10m
Arg. 11m
Arg. 12m
Arg. 13m
Arg. 14m
Arg. 15m
Arg. 16m
Arg. 17m
Arg. 18m
Arg. 19m
Arg. 20m
Arg.

z vacua q̄ destituat̄ soliditate corpis: p oīes eīs distantias ymensurarū suarū plena est rali soliditate: sed ideo dicit inanis z vacua: quia p oēs mensuras distātie siue vacua fuit z inanis/forma distinguente z ornāte. Ad 6m

Ad aliud dōm: q ordo creatōis nō cōtrariat̄ ordini nature: Jn omni eīm natura ꝓcessus est a nō esse in esse: Et sic i creatōe a nō eē lucis ꝓcessus est in esse lucis: ꝓter qd etiā aristo. in fine ꝑmi phicoꝝ priuatione ponit p̄ncipiū motus z mutatōis. Ad 7m

Ad id qd vlteri⁹ querit quis sit spūs q ferebat sup aquas: dōm q p̄m Hiero. z hebraicā veritatē nō potest intelligi de spū creato. Dicit eīm glo. sic: Jn hebreo habet merepbot: hoc est/incubabat vel fouebat more volucris ouacaloze animātis. Jntelligim⁹ g̃ nō de spū mundi dicit: vt putāt multi: sed de spiritu sancto: quia ipse oīm viuificatoz est: quia aūt viuificatoz z cōditoz sit conditoz et deus. Emitte eīm ait ps. 103. spiritū tuū z creabunt. Ad 8m

Et tūc ad q̄stionē: quare nō facit mētionē de aere z igne dōm q̄ ignis p̄m augu. z ambrosiū in hexamerō intelligit in celo/z aer similit̄: ꝓter hoc q̄ vtrūq; istoz est coꝛp⁹ receptiuū lumis in ꝓfūdū sui q̄ nō pōt esse/vt dicit aristo. in. ij. de aīa/nisi ex cōuenīētia cū ꝑpetuo supi⁹ coꝛpore. Et ideo aug⁹ dicit q̄ p celū intelligit q̄cquid est de materia p̄ma/ꝓter terrā. Dicit eīm sic in lib. cōtra manicheū: q̄ moyses dicēs. Jn p̄ncipio creauit deus celū z terrā: totū opus creatōis ab ymo vsq; ad sūmū cōprehēdit. Et hoc cō gruit dicto platonis: q̄ dicit q̄ creatoꝛ mūdi sensibilis celū igneū z terrā tanq̄ duo extrema solida in mūdo sensibili posuit: q̄ duob⁹ medīs colligauit aere/sz z aq̄: z sicut in nūeris duo solidi nūeri semp duob⁹ medīs nūeris colligant̄. Et de his satis dictū est sup̄a: vbi quesitū est de ope creatōis q̄ est añ oēm die. Ad id q̄ obijcit in cōtrariū ia patet soluto quia de spūsancto intelligit. Et dicta est ratio q̄re nō facit mentionem de igne z aere hec enim in celo supponunt̄. Ad argum tū in ꝓtū

Querit̄ de tribus q̄stionib⁹ quas mouit magister. Prima quare illa materia cōfusa informis dicat̄. Scōa: vbi ad esse ꝓdierit: Tertia quantū in altū ascenderit.

Questio. XLVIII

Einde querit̄ de hoc

o q̄ dicit. xij. distin. ij. sentē. in. j. ca. De qua re p̄tinaciꝰ tractem⁹. Ubi mgr tres mouet q̄stiones. Prīa est q̄re illa materia cōfusa informis dicit. Scōa vbi ad esse ꝓdierit. Tertia q̄tū in altū ascendit. Ad p̄ma rīdet: q̄ prima materia nō ideo dicit cōfusa z informis/q̄ nulla penit⁹ habuerit formā: q̄ nihil coꝛporeū existere pōt q̄ nullā habeat formā: sed q̄ nō dū pulchrā apteq; distinctā recepat formā qualē mō cernim⁹ Tres q̄stiones Rīsio ad p̄mā

Sed si hec rep̄sio vera est: tūc videt ordo creatōis cōtrariari ordini nature: q̄ inconuenīēs est: cū ordo nature ꝓcedat ab ordie creatōis. Jn tota eīm natura simplex est añ cōpositū vel cōfusū: z ex simplici cōponit cōfusū siue cōpositū. Si g̃ in ordine creatōis cōfusū z cōpositū est añ simplex: z simplex fit ex cōposito z cōfuso/ordo creatōis cōtrari⁹ est ordini nature: q̄ sūme sapientie nō cōuenit cui⁹ est oīa ordinate facere: z etiā inordinata ad ordinē redigere. Dicit eīm aristo. in. j. ꝓme phie: q̄ sapientis est ordiare z nō ordinari. Adhuc sm hoc inconueniēs nomē imponit lib. geñ. Dicit eīm dam. q̄ genesis est gñatio p̄ creatōez: geneſ vero gñatō p̄na turā. Jn oīm aūt gñatōe mixtū z cōfusū fit ex simplicib⁹: via aūt coꝛruptōis nō gñatōis est q̄n mixtū siue cōfusū resoluit in simplicia. Si g̃ sic resoluēdo ꝓcessit creatoꝛ: videt̄ port⁹ ꝓcessisse via coꝛruptōnis q̄z via gñatōis: z sic inconueniēter talis ꝓcessus vocat̄ geneſ. Arg.1m Arg.2m Arg.3m Arg.4m

Rīsio ad secundā

Respōdet etiā mgr ad. ij. q̄stiō. ibi dē in. j. ca. Nūc supleat q̄ scōo ꝓponebat̄ explicare et est rīsio ambrosij in hexamerō: z dicit: q̄ nibil temere asserēdo dici pōt: q̄ illa p̄ma oīm rerū moles ibidē ad esse videt̄ pduct̄e vbi nūc fozmata consistit. Et hec rīsio videt̄ inconueniēs: Nō eīm idē locus simplicis z cōpositi sm naturā. Probat eīm aristo in. viij. phicoꝝ: q̄ motꝰ localis a gñante est vel remouēre phibēs: eo q̄ generās vt ibidē dicit cōmentatoꝛ/q̄tū dat de forma/tantū dat de consequētib⁹ formā: scz de loco z motu: hec eīm formā cōsequunt̄: Si g̃ materia p̄ma p̄mo cōfusa fuit/et nullā distinctā habuit formā: nō potuit idē locus esse cōfusi z cōmixti z distincti. Adhuc videt̄ nō eē verū q̄ ibidē dicit: q̄ ō terrenū elemētū in vno eodēq; loco medio scz subsidēs fuit circū quaq; in modū cuiusdā nebule aliꝰ oppāsis ita inuolutū/ vt apparere nō posset q̄ fuit: hoc eīm inconueniēs eē videt. Sicut eīm tā habitū est: z auic. dicit in. iiij. sufficiēter phicoꝝ nō idē eē locꝰ simplicis z cōmixti Si g̃ ſra simplex i medio ē tāq̄ i loco naturali et ꝓzio ad eū locū ñ pōt ꝟsidere ꝓfuse cū aliꝰ. Ad bucaniē. z algazel i phicꝭ suis vbi tractāt de loco de q̄ arist. tractat i. iiij. phi. ꝓbāt q̄ si aliq̄d cōmixtū esset ex oīb⁹: nullū locū habere posset in mundo ad quem/aut mouerek aut in quo gñareꝭ et esset. Si g̃ illa moles cōmixta fuit equalr ex oīb⁹: nl'lo mō esse potuit in aliquo loco simplicis elementi: z sic nō in eodē loco fuit in quo fozmata postea constitut. Adhuc querit de hoc q̄ stati subdēs dicit in eodē ca. vbi dicit/q̄ coꝛpus in altū pozrigebat cōfusa illa materia quousq; nūc sūmitas coꝛporee nature ptingit. Et hoc videt falsū: sūmitas eīm coꝛpoꝛee nature ptingit ad celū empyreū: celi aūt natura siue suba nō est suba cōfusibilis siue cōmiscibilis cū alijs: Oīe eīm cōmiscibile cū coꝛruptibili/coꝛruptibile est: celi aūt substātia in coꝛruptibil' est oīmino: nō g̃ esse potuit/q̄ vsq; ad locū celi ascēdreet illa cōfusa materia. Querit̄ etiā de hoc q̄ statim sequit̄ in eodē ca. scz q̄ moles illa in inferiori ꝓte spissioꝛ z crassioꝛ erat: in supioꝛi vo rarioꝛ z leuioꝛ atq; subtilioꝛ existebat. De qua rarioꝛi suba putāt quidā fuisse aquas q̄ supra firmamētū esse dicunt. Hoc eīm videt impossibile: q̄ sicut iam habitū est: nō potest idē locus esse subē coꝛruptibilis z incoꝛruptibil': sup celū aūt nō est nisi locꝰ incoꝛruptibiliū subarū. Aqua aūt coꝛruptibil' suba est: g̃ sup celū leuari nō pōt. Nec valet rō augu. sup geñ. ibidē: tractās q̄ si sm phiaz coꝛpꝰ diuidit in infinitū: z phi cōcedūt/q̄ aqua vapoꝛabil' diuisa in minutas guttas suspēdit sup aerē: sicut videm⁹ in pluuijs z rozib⁹: q̄ oporteat eos cōcedere/q̄ in multo minoꝛes guttas vapoꝛabilr diuisa altī⁹ eleuet̄ z sup celos suspēdat. Probat eīm arist̄ote. q̄ quecūq; hūt substātiā incoꝛruptibilē motā/ reiterank eodēnūero: sed q̄ hūt subām coꝛruptibilē motā nō reiterāt eodē nūero sed spē. Jn firmamēto aūt z in his q̄ sūt sup firmamētū/nō est nisi locus eoꝝ q̄ hūt subaz incoꝛruptibilē motā: vt sol luna/z gñal'r celi z celestes substātie: aque g̃ cum habeāt subaz coꝛruptibilē motā/sup elementū eleuari nō pūt. Adhuc locus ꝓpꝰ elementi vniuscuiusq; est ad quē mouet̄ forma illi⁹ elemēti accepta: Eidem⁹ aūt q̄ aqua suspēsa in aere mouetur deoꝛsū/q̄n frigiditate loci cōstringit̄ z formā accipit aque: locus g̃ ꝓpꝰ aque ē deoꝛsū iuxta terrā. Si g̃ ope distinctōis determinat̄ ad locū ꝓpriū determinat̄ ad hoc q̄ sit iuxta terrā/z nō sup firmamētū: nulle g̃ aque sūt sup firmamētū. Arg.1m Arg.2m Arg.3m

Questio in eidem

Rīsio ad tertiam

Soło q̄stionis z ad p̄mā rīsionē

Sołō dōm ad p̄mū/q̄ creatō demōstrat̄ est potētie creantis: oīnipotētia aūt creātis manifestat̄ in hoc/ q̄ nullo indiget ad creandū: scz neq; materia p̄eiacēte/neq; instrumēto/neq; succesiua opatōe: in quib⁹ oīb⁹ deficit natura/z nature potētia a potētia creātis: z ꝓter hoc in ordine quo referk creatū ad potētiā creātis demōstrandā/cōgruissimū fuit oīa simł'fieri in vno ex nihilo: z q̄ oīa simł'esse nō pūt nisi in vno cōfuso z mixto: hoc ordie creatōis rōne cōgruissima cōfusū fuit añ simplex. Ad p̄mū g̃ dōm: q̄ ordo nature imitat̄ ordinē creatōis q̄tū pōt/z nō oīmino: natura eīm hoc ex hoc ꝓducit z nō ex nihilo: z instrumēto opat̄/scz motu superioꝝ coꝛpoꝝ z actōe p̄marū q̄litatū: z succesiua opatōe scz/hoc post hoc z nō totū simł': ꝓter qd dicit aristo. in. xvj. de aialib⁹: q̄ in gñatōe boīs nō ē vnū z animal simł'fm actū: nec etiā aial z bō sūt simł'fm actū licet potētia simł'sint. Un in hoc nō pōt natura virtutē creātis imitari: licet imiteꝰ in hoc q̄ sic creatoꝛ ex nihilo facit aliq̄d: ita natura ex actu nō ente facit actu ens. Ad 1m

Ad aliud dōm: q̄ cōueniētissimū est nomē geñ: Perfecta eīm gñatio est qua oīa simul esse accipiūt ex nihilo: ꝓticularis aūt z imꝑfecta est/qua accipit esse aliq̄d ex aliquo z nō simul. Unde creatō illa qua deꝰ cūcta creauit simul/ꝑfectissima est gñatio: nec similis ē coꝛruptiōi: q̄ coꝛruptio est q̄n vnū ex multis cōpositum via putrefactōis z destitutōis resoluit in cōponētia: hec aūt via distinctōis multa que sunt in vno determinat̄ ad formas ꝓprias z loca ꝓpria. Ad id q̄ scōo querebat dōm: q̄ rep̄sio mgr̄i bona est. Ad 2m

Ad obiectū cōtra dōm: q̄ q̄n aristo. pbat q̄ motus localis est a gñante z locus ad quē est motus: intelligit hoc de motu z loco: distinctis z ꝓpꝓijs. Mgr aūt hic loquit̄ sm moysen de loco cōi z cōfuso qui est vnꝰ omniū in vno cōfusoꝛū: z ideo nō ē cōtrariū q̄ pbat arist. ei q̄ dicit mgr. Ad 2m

Ad aliō dōm: q̄ idē locus est distincti in ꝓpria forma z confusi/quando confusū mouet̄ sm dominans in ipoꝛ: z ideo materia cōfusa in ꝓte inferiori in qua dominabat terra subsidēte terra inferi⁹ ad mediū ad eundē locū mouebat ad quē nūc terra mouet̄. Ad 2m

Ad aliud dōm: q̄ auicēna z algazel hoc q̄ dicunt/ꝓbāt de mixto/in quo vbiq; z in oīb⁹ partibus equalr dominant virtutes miscibiliū: hoc autē nō erat in ꝑmo mixto: Jn illo eīm in inferiori ꝓte plus dominabat terra: ita vero alia elementa oppansa in circuitu in medio plus dominabāt. Jn supioꝛi vero natura etheris in circuitu totum globū fluitātis materie ambientis z cōtinentis z ideo idē locus cōis potuit esse talis materie cū oꝛib⁹ distinctis. Ad 3m

Ad aliud soluendū est p̄ distinctionē cōfusibilis siue cōmiscibilis. Dicit eīm cōfusibile siue cōmiscibile q̄ alteratōe suarū qualitatū transit ad mediū: sicut dicit aristo. in. ij. de generatōe: q̄ mixtio est miscibiliū alteratoꝛū vnio. Et de hoc verū est: q̄ oīe talr confusū vel mixtū coꝛruptibile est: Dicit etiā confusū q̄ in eodē loco cōi in distincte sociatū est multis. Et hoc mō nibil prohibet coꝛruptibile sociari incoꝛruptibili: z sic tota materia elemētoꝛū z etheris in vno loco fuisse cōfusā: z in altitudine pozrectā esse vltra locū firmamenti. Ad 3m

Ad id q̄ vlteri⁹ querit dōm: q̄ in veritate aque in actu aque/supra firmamentū nullo mō locari pūt: sic eīm sūt frigidū z humidū elementū in vno leue q̄ est in terra: ex qua aqua ascēdit vt dicit aristo. in. iiij. de celo z mūdo: z in duobus graue: igne scz z aere a quib⁹ descendit aqua. Dicitur etiā aqua ꝑspicuū constātes hūs ptes/luis in profūdū sui susceptiuū: z sic celū q̄ supra firmamentū est/ꝓter talē conuenientiā cū aqua in substantia dicit̄ aqueū: z ꝓter solidit̄atē dict̄ celum crystallinū: z ꝓter formabilitatē in diuersas formas/prima materia confusa vocat̄ aqua: que ratione supreme partis que in natura trāsit etheris z formata est in celū aqueū z crystallinū per distinctionē locata ē supra firmamētū: z hoc nō est inconueniens. Ad 3m

Rationes ergo contra inducte oēs procedunt/sm q̄ aqua est elementū in propria forma/et loco distinctū: et ideo nibil valent: et est in eis deceptio sm equiuocationem. Et sic etiam dicitur in hymno puerozū. Danielis. 3. Benedicite aque que supra celos sūt dominoꝛ: ibi eīm aque vo- Ad duo argumenta

canꝫ ꝓspicuū solidū in ꝑfundū sui luis susceptiuū
Ad 3m Ad vltimū dōm ꝙ ꝫ argumētū cōcludit ꝺ aq̄ q̄ est elemētū sed nihil valet de aqua q̄ dicit natura ꝓspicui solidi luis in ꝑfundū sui susceptiui: sicut ꝺ celū aqueū z cristallinū. Et qō dicit aug⁹ ꝙ si ꝑhi cōcedāt ꝑ minutas guttas aq̄s vaporabil'r suspēdi sup aerē: opter concedi ꝙ in minutōres guttas diuisa suspēdaꝫ sup ignē z celū z alti⁹ ascēdat: dōm ꝙ aug⁹ ex hypothesi loq̄t: scz si illa esset causa ascēsionis: scz hoc falsū ē. Jn ꝓhia em̄ ꝓbatū ē; ꝙ corꝑ ꝓbicū ad formā physicā determinatū nō diuidit in infinitū. Et ꝙ ascēsiōis ei⁹ nō est causa diuisio ei⁹ sup raref actōnē z leuitas: scz ascēsiōis ei⁹ causa est acceptō forme eleméti supioris; cui⁹ cū ꝑ trāsmutationē gñatōis accipit formā; ꝑ cōsequens accipit locū z motū: vapor em̄ nihil aliud ē; vt dicit ꝓbs nisi terra vel aqua in forma aeris.

Querit de contrarietate q̄ est inter augustinū z alios sanctos de hoc qō dicit magister: ꝙ sex dieb⁹ distinxit de⁹ rū formas ꝓprias redegit cuncta que simul materialiter fecerat. Questio XLIX

Einde querit de his

B ꝺ q̄ dic magr. ij. sen. dist. xij. ī illo ca. Nūc supest vt dispōez illā q̄liter ꝓfecta sit rē
Jbi em̄ dicit magr ꝙ sex dieb⁹ distinxit de⁹ z in formas ꝓprias redegit cūcta q̄ simul materialr fecerat. Ubi q̄rit de cōtrarietate q̄ est inter augustinū z alios sanctos. Ubi aug⁹ inducit ꝓ se ꝙ oīa simul facta sūt in initio tpis in forma z materia: et dicit hoc itelligere scripturā. eccī. 18. a. Qui viuit i eternū creauit oīa simul. Qō etiā videt dicere gregor. sic dicens in glo. super idem in ecc. Cū factū celū z terra describit/ simul facta spūalia z corꝑalia z ꝙdd de celo z terra ꝓducit indicat. Sz hoc directe est cōtra textū genē. de quo dic aug⁹ in. 2. sup genē. ad lfam z: ꝙ maior ē scripture illi⁹ auctoritas q̄s oīs būani ingenij ꝓspicacitas: ꝙ non licuit augu. ꝑter intellectū illi⁹ text⁹ aliq̄d dicere. Adbuc: si facta sūt simul ea que ꝑma z scōa/ z sic deinceps die⁹ facta sūt cū nō sint simul facta loco/ opter ꝙ simul facta sint tpe: ꝙ necesse ē ꝙ ꝑma dies fuerit cū scōa z scōa fuerit cū tertia: z sic deinceps qō est inconueniēs: qz cū tpus successiuū sit nullā prē pōt habere cū alia: sed vnā hz pri⁹ z alterā posteri⁹; ꝑter qō dicit aristo. in iiij. ꝓhicoꝝ: ꝙ tpus ē nūerus mot⁹ fm pri⁹ z posteri⁹. Adbuc: distinctio in gen. distinguit manē z vesperaz successiōez dici ad diē q̄ nō ꝑnt intelligi esse simul. Querit ḡ qd fm augu. dicaꝫ manē/ qd vespa z qd dies; z quare nulla mentio fit de nocte: z q̄r aug⁹. opinio reducit ad opinionē alioꝝ sanctoꝝ: cū inter eos videaꝫ ee cōtrarietas.

Arg.1m

Arg.2m

B Solutio qtionis Solo: dōm ꝙ nō ē cōtrarietas augu. z alioꝝ sanctoꝝ: nec augu. ad textū genē. Aug⁹. cū distinguit opa sex dierū fm ser illustrationes lucis spiritalis. Alij aūt sancti distinguūt ea fm ser illustrationes lucis corꝑal: qz licz de⁹ simul fecerit cūcta z in eodē mometo: vt in ꝓhitis dictū ē in tractatu de angeloꝝ naturalib. q. de visiōe materia z vespera: tm ꝙ simul ꝑ vbū de⁹ facere potuit i intellectu angeli simul illustrari nō potuit: nec simul in eē rerū fm gña z spēs z fm ordinā cāe z cāti fuelari i intellectu angelico potuit simul: qz sic dicit aristo. in topicis: scire q̄dē plura possum⁹: intelligere vo fm actū tm vnū: ꝑter qō ꝑ lucē vbi in mente āgelica de creatura fiēda/ apud aug⁹. vocaꝫ manē: cognitō ꝑfecta rei facte vocaꝫ dies; relatō etiā de rei facte ad laudē creatoris/ z acceptō alteri⁹ cognitōis rei fiē de in vbo vocaꝫ vespa: sicut in ꝓhitis de cognitōe matutina z vespertina satis sufficiēter ostēsū est. Et hoc dicit aug⁹. ꝓcipue ꝙ hoc qō dicit genē. 2. a. vbi ponit epilogus creatōis z dicit sic: Jste sūt gñatōes celi z terre qñ creata sunt in die quo fecit de⁹ celū z terrā z oīe virgultū agri vbi hz trāslatō lxx. Cū fact⁹ ē dies fecit de⁹ celū z terrā/ z oīe virgultū agri añq̄ oriret in terra: oēmq̄ herbā regiōis ꝓsq̄ germinaret. Et ḃ em̄ arguit aug⁹: ꝙ simul cū die factū ē op⁹ creatōis celi z terre/ z op⁹ distinctōis vgulti z herbarū: qō tm̄ dicit factū esse tertia die: z ḃ simil' eē nō ꝑnt fm ꝙ dies dī eē illustratō luis corꝑalis: opter ḡ ꝙ alia dies querat q̄ tūc facta est cū celo z terra. Et dicit hāc esse cognitōez angelicā cōuersā ad verbū q̄ tūc facta ē lux z dies qū cōuersa ē ad vbū: q̄ dies nūeraꝫ ꝑ illustratōes factas in intelligētia angelica fm gña z spēs creatorū; z distingui tur fm relatōez de creatura fienda vl' facta: vel relatōe ad laudē creatoris: sīc dictū est. Et cōtra ḃ nihil dicūt alij sancti: nec tertius genē. sz eq̄uoce accipiꝫ apud eos dies: qz aug⁹ accipit de illustratōe intelligētie angelice sex modis facte in vno z eodē die. Alij vo sancti de ser illustratōibꝫ luce corꝑe: q̄ facta ē sup sex dīētias rerū creatarū i disti. z ornatu: eo ꝙ op⁹ creatōis vt in ꝓhitis oñsū ē/ fuit añ oēm diē. Necfit mētio fm augu. de iterpositōe noctis: qz in oīb⁹ istis illustratōibꝫ sp fuit cōuersio luce angelice ad lucē eternā/ q̄ de⁹ ē nec vnq̄ cōuersio fuit ad creaturā vt inhereret ei tāq̄ fini: q̄ quersitas i ducit tenebras spūales/ q̄ dī nox: z inducit illud ad eph. 5. b. Erat enim aliq̄n tenebre: nūc aūt lux in dño: vt filij lucis ambulate; ꝑter qō dicit ꝙ lux ꝓncipalius dicit de luce spūali q̄ de luce corꝑali: eo ꝙ lux corꝑal' a luce spirituali ꝓcedit vt causatū a cā. Alij aūt sancti dicūt ꝙ simil' in materia facta sūt oīa: qō nō ē ꝓrius aug⁹. z fm ḃ iterpositiōnē noctis ē spacium scz qō lux illuīnas corꝑal' trāsit ꝑ acrū circuli q̄ ē inter occasū z ortū eiusdē lucis: qz tūc luci isti opponit terre opacitas q̄ vmbrā facit i supiori hemispio; q̄ vmbra nox vocaꝫ: z sic nulla ꝓrietas ē inter augu. z alios sactos

Adargumētū ꝓmū

Ad obiectū cōtra dōm ꝙ ꝑ dictū gregor. intelligit: ꝙ oīa simil' facta sūt q̄ de celo z terra ꝑ distinctionē ducta sūt/ z ꝑ ornatū in materia; z postea distincta sūt ꝑ formā z locū. Aug⁹ aūt in tedit: ꝙ simul facta sūt in materia z forma/ z distincta z ornata ꝑ distinctas z diuersas illustratōes ad diuersas formas z diuersa loca ꝑ disti. z ornatū: z sic aug⁹. in nullo derogat textui genē. sz expōit: vt qō int⁹ erat ꝑ expositōez extra appeat z intelligaꝫ. Ad aliud dōm ꝙ ḃ optime seqret si aug⁹ diē diceret ptē tpis: quo lux siue luīnare pri⁹ ē in supiori hemispio illustrādo res creatas: z ḃ nō dic aug⁹ diē sz pori⁹ illustratōez luis āgelici sup creaturā fiendā fcāz z ad laudē creatoris flatā z ḃ fm creaturas diuersas i vno mometo eē potuit. Uñ sophisma eq̄uocatōis est in argumēto Ad vltimū dōm: ꝙ ḃ iā solutū est in principio huj⁹ solutōis.

Ad 2m

Ad 3m

Querit de quattuor modis diuine operationis. Questio. L.

Einde querit de hoc

A ꝺ qō dicit in illo ca. rij. dist. Quattuor em̄ modis vt dicit alcuin⁹ opat deus: Primo in verbo oīa disponēdo. Scōo in materia informi quattuor elemētorū/ eā de nihilo creādo. Uñ ecc. 18. a. Qui viuit in eternū/ creauit oīa simul: oīa scz elementa vel oīa corꝑa materialiter simul creauit. Tertio per opera sex dierū varias distinxit creaturas. Quarto ex primordialib⁹ seminib⁹ nō incognite oriūt nature/ sed note sepius reformāt ne pereāt. De hoc em̄ querit: dicit em̄ greg⁹. nixen⁹ z dam. ꝙ opatiuū dicit qō ex seipso mouet: mouerī aūt deo nō cōuenit; ḡ nec operari.

Arg.1m

Arg.2m

Adhuc: Quecūq̄ fūt in vna diuisiōe/ diuisū debent participare ꝑ vnā rationē: scz opari in verbo et opari in materia nō sunt vni⁹ ratōis opa: ergo ad vnā diuisionē opandi nō debent referri.

Arg.3m

Adhuc: Opari in verbo est disponere opa: scz disponere opa nō est opari/ sed añ operationē: ḡ videt ꝙ falsū sit/ ꝙ vnus modus opandi sit in verbo.

B Solutio qstionis

Adhuc: Et semiby nō incognitas ꝓducere naturas: opus nature est/ nō dei/ vt videt: z ita videt ꝙ nō debeat poni inter modos opatōis diuine. Solutio dōm ꝙ quattuor modi sūt opatōis diuine: vt dicit alcuin⁹ z Glo. sup genē. z est diuisio nō generis in spēs: sed data fm modos opatōis sapientis. Dic em̄ primo disponit in seipo qd opandū sit et qualr z ad quē finē. Et penes hoc accipit pm⁹ modus: qui est in verbo: in quo de⁹ disposuit ab eterno quid/ quō z qualr/ z quo fine ꝓducat vnū quodq̄. Scōus modus est sapientis: ꝙ statim ꝓparat materiā in quā inducturus ē formā: ꝑter qō dicit aristo. in. ij. ꝓhico: ꝙ architectonici sapientis/ est ordinare materiā in quā possit inducere formā: Uolēs em̄ facere serrā/ nō querit lanā ꝑ materia: qz in lanā nō potest induci forma instrumēti dentati fortitudine dentiū z acumie valētis diuidere dura. Et penes hoc accipit modus scōs: qui est oīa simul in materia cōfusa ꝓdueere. Tertius modus est sapientis: vnūquodq̄ ad ꝓprium actū z ꝓpriā formā determinare z ad opus suū. Et ꝑter hoc dicit arist. in. vj. eth. ꝙ in vnoquoq̄ sapiēs est qui ex rōne forme z finis rōnes assignat factorū z opum suorū. Et penes hoc accipit modus tert⁹ Sed qz sapientissim⁹ artifex est pm⁹ artifex/ z cōditor oīm deus: de quo dicit in libro de causis: ꝙ est dues in se; z dues in oīb⁹ alijs: ideo conuenit ei nō opari in serm̄/ sed in omnibus alijs q̄ ab ipso sūt: z sic opat in natura. Et hic est quart⁹ modus opatōis. Esa. 26. c. Oīa opa nostra opatus es in nobis dñe. Job. 37. a. Sine ne inbil potestis facere. Et tōo dicit aug. ꝙ ille q̄ ex quīq̄ panib⁹ pauit quīq̄ milia hoīm. Job. 6. b. maiori vtute ex pauc⁹ granis segetes ꝓducit ex qb⁹ pascit totū mundū.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Hiu⁹ q̄oistria sūt mēbra

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

Arg.7m

C Ad argum tū pmū Ad pmū ḡ dom: ꝙ a greg⁹. nixeno definit opus fm ꝙ est in gñe act⁹/ siue actōis q̄ cū motu ē vt in sex ꝓncipijs dicit: Et hoc mō deo nō cōuenit q̄ immobilis est. Uñ boe. in. v. de cōso. Quitps abeno Jre iubes: stabiliq̄ manēs das cūcta moueri. Diuisio vero alcuini sūt penes modos q̄ sūt in ope sapiēris vt dictū ē: z sūt op⁹ large z cōi rōne ad op⁹ z modos q̄ circūstāt op⁹/ aut ꝓcedit a sapiēte. Ad aliud ḡ dom: ꝙ hoc nō est verū de diuisiōe gñis in spēs: Dixim⁹ aūt ita: ꝙ diuisio aliqn ē nō gnis i spēs sz i modos q̄ circūstāt ex parte opāt/ et ex parte opati. Ad aliud dom: ꝙ hoc ꝓcederet/ si in dicta diuisiōe opus stricte sumeret. Dictū est aūt ꝙ sumūt large ꝓ ipso ope/ z ꝑ modis q̄ circumstāt ipm ex parte opātis z ex parte opati. Ad vltimū dom ꝙ hoc ē op⁹ nature ꝓme opantis: dei aūt est opus sicut ꝑmo opantis z influētis virtutē nature. Sicut em̄ dicit in li. de cau. Scōa causa fm oīe genꝰ causē a ꝑma causa hz/ z ꝙ est/ z ꝙ causa ē. Et ḃ dicta sint de ope creatōis q̄ sufficiūt ꝓnūc.

De ope ꝓme diei. Questio LI

Einde querit de ope

A ꝺ distinctiōis de qua magr tractat. ij. sen. dist. xij. ibi scz: Prima aūt distinctōis opatō fuit formatō lucis: Ubi opter inquirere tria de ope ꝑme diei. Prio: q̄liter deus ꝑmo formauit lucē z diuisit lucē a tenebris: ubi em̄ opter inquirere q̄d sit lux; vrūm corꝑ⁹ vl' forma corꝑis/ vl' deflux⁹ corꝑis alicui⁹. Scōo quō lucē appellauit diē/ et tenebras nocte: vr̄ scz per effectū vl' cām. Tertio quō factū est vespe z mane dies vn⁹/ z nō mane et vespe: fm hoc em̄ ꝑma dies nō būit mane. Et licet de ꝑmo istoꝝ dispuauerit ml'ti ꝓbi q̄ a nob sup. ij. ꝺ aia ca. de visu determiata sūt: tū etiā ḃ qz tāg ibꝺ nō materia eadē q̄tū ad ꝓsitū ꝓtinz ꝓgēda sūt.

Querit q̄liter de⁹ ꝑmo formauit lucē z diuisit a tenebris: et quid sit lux: vtrū corꝑ⁹ vl' forma corꝑis vl' deflux⁹ corꝑis alicui⁹.

A Mēbr. 1. Arg. 1m

Uod aūt lux nō sit corꝑ⁹ videt arist. dicere in. ij. de aia ca. de visu: vbi sic dic. Lumē est q lux nec ē ignis nec oīno corꝑ⁹/ nec deflux⁹ corꝑis: eēt em̄ sup. si eēt deflux⁹ corꝑis aliq̄d corꝑ⁹ aut alicui⁹ hui⁹ mōi/ supple deflux⁹ ꝓprius in lucido. Et paulo post: neq̄ em̄ duo corꝑa possibile ē eē in eodē loco: hoc em̄ seqret si lux z lumē esset corꝑ⁹ qz lux z lumē in eodē loco sūt cū diaphono/ qō vt formā recipit ipm. Ex hoc patet: ꝙ arist. nō tm̄ dicit/ ꝙ nō sit corꝑ⁹: sed hoc etiā ꝓbat deducendo ad impossibile. Adbuc ibidē: Uidet aūt lumen cōtrariū eē tenebre: ē aūt tenebra ꝓpatio hui⁹ habitus ex lucido: hīt⁹ aūt nō est corꝑ⁹/ sed forma: ḡ nec lux corꝑ⁹ ē. Lux ei z lumē vt dicāmꝰ, nō dīnisi i ḃ: ꝙ lux hīt⁹ ē luīnosi: lumē aūt hīt⁹ dyaphoni vl' trāsparēt⁹ gñat⁹ in ipo ex directa oppositōe luīosi. Adbuc ꝓmator ibi dē exponēs textū arist. dic: ex ḃ patz ꝙ lux hīt⁹ dyaphōi z nō corꝑ⁹.

Arg. 2m

Arg. 3m

Adhuc in lib. de visu z natura ocli dic ꝑphs: lux nō ē corꝑ⁹ sz accīs aeris.

Arg. 4m

Adhuc: auic: in. vj. de natu. ca. de visu: Lumē ē affect⁹ corꝑis hnt⁹ lucē cū directe sine ip̄positōe opaci oppositū fuerit illi.

Arg. 5m

Adhuc auic. ibidē: lux ē q̄litas q̄ ē ꝓfectō corꝑis trāslucētis fm ꝙ ē trāslucēs.

Arg. 6m

Adhuc auic. ibi: lux ē q̄litas quā mutuat corꝑ⁹ translucēs a lucido: z trāslucēs efficit ꝙ ea trāslucēs in effectu siue i actu

Arg. 7m

B In contrariū hui⁹ ē qō dic aug⁹ in li. ad voluſia nū sic: hoi iste sensus ē vt nihil nisi corꝑa valeat cogitare: siue ista crassiora sint sic humor atz humꝰ: siue ſbtiliora vt aeris atq̄ lucis: ḡ sic aer ē corꝑ⁹ ſb

Arg.2m tile/ita et lux. Adhuc:aug⁹. ibidē:Dño liquores miscenť ita/ vt neuter seruet integritatem suā quāq̄ in corpib⁹ ipis lux incorrupta videať:ergo

Arg.3m lux est de nūero corpm. Adhuc:aug⁹. in. ij. de libero arbitrio. In corporib⁹ lux renet primū locū Si ḡ primū locū renet in nūero corporū:et primū locū renens in corpib⁹ est corpus:videť q̄ lux sit

Arg.4m corpus. Adhuc. in. iiij. super genē. ad litteram: Quō anima regens corpus aliquid est:ita lux venustans corpus aliquid est:cū corporum eiusdem generis sūmū nō potest esse nisi corpus:q̄ cōpatō p̄m excessū nō fit nisi inter vniuoca:ḡ videť q̄ lux

Arg.5m sit corpus. Adhuc:aug⁹ ibidē:Ita ꝓter subtiliorē sui naturā trāsit corpus viri⁹ suis ꝑ spiritū qui nature lucis est. Constat autē q̄ ois spiritus corpus est ꝛ corporeus siue corpalis nature:ergo

Arg.6m videť q̄ lux corpus sit. Ad hoc idē obiciť ꝓ rationē sic:Lux in aere siue lumē/si est accīs siue forma accidētalis;aut inest aeri per se:aut ꝑ accidēs. Si per accīs;ḡ inest ꝑ aliud q̄ est eius subiectū ꝓriū:eo q̄ vniuersaliť verū est:q̄ oīe accīs pacidens reducik ad accīs p se. Si est accīs per se: oportet q̄ sit demonstrabile de aere ꝑ causā ꝛ formā aeris q̄ falsū est:ḡ nec est accīs ꝑ se/nec est accīs per accīs. Et est accidēs vel substātia:ḡ relinquiť q̄ sit substātia corpea vel corpus. Adhuc:aut eadem lux est in oziēte ꝛ occidēte:aut diuersa gñata a prima

Arg.7m lucē. Si eadē:hoc stare nō potest:quia idē accīs nō potest eē in diuersis locis vel ſbiectis:vl' excedere ꝓriū subiectū. Si aūr alia gñata a prima tūc accīs in vno ſbiecto gñarse in alio subiecto:et sic seqreť/q̄ lux esset qualitas actiua:q̄ falsū est: Qualitates em̄ actiue nō sunt nisi due:scz caliditas ꝛ frigiditas:ꝛ due passiue scz humiditas ꝛ sic/

Arg.8m citas. Adhuc Jacob⁹ alkindi in li. de visu ꝛ natura oculi dicit:q̄ nō reflectiť lux vel lumē nisi ad corp⁹ solidū/planū ꝛ terſū. Ponam⁹ ḡ vacuū eē inter celū ꝛ terrā:in illo vacuo nullū erit corp⁹ reflectēs lucē nō lumē vl' multiplicās in vacuo:Et cū constat q̄ opposito sole illi vacuo/vacuū erit plenū luce ꝛ lumine ꝛ nō extēdiť in eo sicut forma vel qualitas:ḡ est corp⁹ ꝛ nō qualitas corpis:q̄ em̄ extendiť in loco sicut corp⁹/ ꝛ ptes ei⁹ copulāť ad

Arg.9m vnū terminū cū loco corp⁹ est vt dicit aristote.q̄ hoc est longū/latū ꝛ pfundū. Adhuc: Due forme eiusdē spēi in eodē ſbiecto esse nō pñt:due aut̄ luces siue luina sūt in eodē subiecto:Dicit em̄ dio. ꝛ expimēto ꝓbať:q̄ due luces vel duo lua duæ candelarū in domo vniuēť:ꝛ sūt in eodē aere vt in subiecto cū nō sint eiusdē spēi:ḡ videť q̄ lux vel lumen nō sit qualitas:ꝛ est qualitas vl' corp⁹:ergo

£ Solo mēbzi.I sedť q̄ sit corp⁹. Solo de luce ꝛ lumine diuerse sūt sentēcie. Sicut em̄ tactū est:antiq̄ssim⁹ ꝓbus democrit⁹ de quo dicit aristo.q̄ de oib⁹ curā gessit/ dixit:q̄ lux ꝛ lumen nihil aliud erat nisi corpa

Opinio Democriti pua a corpe luinoso in corp⁹ pspicuū siue diaphanū defluēcia:ꝛ cū vbiq̄ cōiungūť ꝑtibus pspicui/ efficiť pspicuū ꝑm actū luinosū. Et sicut dicit auicenna in. 6. de naturalibus rōnē accepit ex hoc:q̄ videbat lumen trāsire de loco ad locū:ꝛ radiū descēdentē a corpe luinoso/ ꝛ intrare ꝑ feneſtrā ꝛ reflecti a corpe solido:ꝛ talia nō fūt nisi corpa:ꝛ ideo dicebat lucē ꝛ lumē esse corpus:ꝛ defluxū corpis/ hoc est corpapua a luinoso defluentia. Et cōtra hoc est ratio inducta ab aristo.quia nos videmus q̄ luce ꝛ luīe defluētib⁹ a corpe luinoso in pspicuū sicut in aerē:lux ꝛ lumē extendūť ꝑ totū aerē:Aut ḡ aer cedet oīno de loco pspicui:aut duo corpa erūt ī eodē loco;scz corp⁹ qō ē lux ꝛ lumē ꝛ corp⁹ pspicui:duo autē corpa in eodē loco nullo mō esse pñt:vt dicit aristo,seqreť em̄ ineutrabile/ q̄ duo corpa eēnt idē corpus. Obiciť etiā cōtra boc auicenna supponens qō est verū:q̄ oīe corpus de se luminosū densū est/ ꝛ tegēs a visu corpa que post ipm sūt:sicut sol luna ꝛ stelle:hec em̄ tegūt ea que post ipa sūt. Aliter em̄ nō eclipsaret vna stella aliā qō falsū est:cū in. ij. de celo ꝛ mūdo dicit aristo.q̄ lūa eclipsauit martē ꝛ in qualibet eclipsi solis sol eclipsať a luna:cū tū probatū sit in astronomia/q̄ luna est corpus ꝛ vas luis in profūdū sui recipiēs lumē;quia aliter nō illuīnaret ad omnē sitū. Si em̄ ab exteriori tm̄ reflecteret lumē incidēs in ipsam:nō illuīnaret nisi ad oppositū ꝛ parē angulū: vt probatū est in pspectiua euclidis. Et ex hoc procedit auicēna:q̄ si lux ꝛ lumē est corp⁹/vel defluxus corpis:aut illud corpus est luinosū/aut puū: Si puū siue pspicuū:tūc per ipm pspicuū in quod defluit illud lumē/nō efficiť ꝑ ipm ꝑm actū lucidū:ꝛ hoc est cōtra sensū:quia nos videm⁹:q̄ qñ lumen penetrat aerē aer efficiť ꝑm actū luinosus. Si aūr sunt luinosa corpa illa:tūc quāto magis densant/ tanto magis impediunt visū qui fit per aerē:eo q̄ tegūt omnia que sūt post ipa:ita q̄ visus obuians sup ea nō potest penetrare ad videndū ea que post ipa sūt:ḡ si ista essent defluxus corpis/ vel corpa:

Alia opinio quoꝝdā ḡto magis multiplicarenť in aere/tanto magis impedirēt visū:qō est contra sensū. Eadē obiectio est cōtra eos qui dicūt:q̄ lux est corpus/ cuⁱ⁹ materiā cōtinue creat deus:cui formā luminositatis cōtinue imittit corp⁹ luinosū:sicut sol vl' aliō simile. Partes em̄ materie sic create aut sūt perspicue aut luinose. Et si pspicue:sequiť idē qō ꝓius. Si luminose:sequiť iterū idē;quia ḡto diuti⁹ creať/ tanto magis densať in aere. Isti dicunt:q̄ lux est corpus spūale/quod ꝓter sui spiritualitatē cum

Impugnatio quolibet corpe est in eodē loco. Sed inconueniēs nō euadūť:q̄ spūalitas illa nō tollit ab eis naturā corpeitatis ꝛ mēsuras distantiarū:ꝛ cū eadē sit distantia(vt dicit aristo.in. 4. ꝓhicoꝝ)cubi ꝛ plenicubi. Adhuc ꝓter distātias corpeitatis sequiť q̄ scz duo corpa sūt vnū corp⁹:qō impossibile est. Ponunt tū exemplū in licinio de bombacefacto: qō imersū in oleo vnū(sicut dicūt)hēt locū cū oleo sibi imbibito:ꝛ nec maiorem nec minorē q̄ḡ hz licniū per se. Sed isti nō intelligunt:q̄ in tali exēplo licnii est locus olei;ꝛ extremitas circūstantis corporis interior que attingit corp⁹ vndiq̄/est locus olei ꝛ licnij cōmunis;nihil em̄ ꝓhibz in vno loco cōmuni esse multa corpa. Contra istos etiā est:q̄ deus quieuit septimo die ab omni ope qō patrarat:vnde postea nouas materias corpaliū nunq̄ creauit ḡ nec materiā ipius corpis/qō ipsi lucē vocant. Ad primū ergo dicendū:q̄ reuera lux ꝛ lumen forme sūt corporee/ ꝛ nō corpa. Sūt em̄ forme corporee que distendunť in corpore ꝑm mensuras corporis;et sunt in magno magne/et in parua ad ꝓma

Impugnatio istius opinionis

D Positio vera ad ꝓma mū argu. cōtrariū

uo parue: Et sunt forme intentionales ꝛ rōnales Intentionales sunt/que ex obiecto luminoso vel colorato ꝑm esse intentionale generank in medio siue pspicuo;ꝛ ille dicunť forme spūales:nō q̄ sint spūs ꝑm substantiā/sed q̄ ꝑm esse intentionale:qō est spirituale esse:sunt in medio ꝛ in sensu:vt dicit cōmentator sup secundū de aīa:ꝛ tales formas corpales

Ad 2m vocat Aug⁹ ad volusianū. Ad aliud dicendū:q̄ lux dicť esse in corporib⁹ ꝛ incorrupta:q̄ in corporib⁹ est vt forma corpalis dimēsionib⁹ corpoꝝ distē sanꝛ in esse lucis/qō est esse intentionale/ nō misci bilis:eo q̄ quecūq̄ miscenť/miscenť ꝑm formas naturales materiales actuas ꝛ passiuas:lux aut̄ ꝑ se nec agit nec patiť:licet per splēdorē(qui est diuaricatio luminis;vt dicit Auicēna)segregetur/rarefa

Ad 3m cit/ ꝛ calefacit. Ad aliud dōm eodē modo:q̄ lux dicť in corpib⁹ primū locū tenere/ q̄ forma corporū est;ꝛ q̄ltas supioꝝ corpoꝝ/ q̄ primū locū tenēt

Ad 4m Ad aliud eodē mō dicendū;lux eni sūmū locum tenet inter corpa;eo q̄ est forma ꝛ q̄ltas nobiliorū

Ad 5m corpoꝝ. Ad aliud dōm:q̄ sīc dicit cōstabenluce in libro de differētia spūs ꝛ animē;Spūs in corpore discurrūt sicut lumināria in mūdo;ꝛ sunt instrumēta virtutis naturalis/viralis/ꝛ animalis: Et q̄ miscibiles sunt būoꝝ:ꝛ ꝑ ꝓactū agunt in organo corpis/que nō possunt facere nisi corpora: ꝛ ideo necesse est eos corpa esse ꝛ corporeos:ꝛ quia formas repsentant virtuti animali/qō bene facere nō pñt nisi sint lucidi:ō necesse est luminosos esse. Et quia vniuersaliter spūs sūt vehiculū virtutis/ quā in totū corpus nō deferrēt nisi circulariter moueren̄t:ideo necesse est eos moueri ad modum luminariū in mūdo;que vbiq̄ spargunt lumen suū per circulare suū motū. Tū ex hoc non oportet q̄ spūs sit lux/vel lux spūs:sed q̄ spūs lumen habeat ꝑ qō per totū corpus influat vtutē. Ad aliud qō

£ Ad 6m obijciť ꝓ rationē dōm:q̄ lux ꝛ lumen sunt i aere vt forma accidentalis;que generať in ipo ex directa oppositione luminosi:ꝛ cuius ꝓriū subiectū est pspicuitas q̄ est in aere: Illa eni ꝑ talem formā efficitur in actu. Et si de aere debet ꝓbari: non ꝓbať nisi per directā oppositionē luminosi/ q̄ est ꝑ se causa eius efficiens in tali subiecto;sicut docet Aristo. in. ij. posteriorꝝ:q̄ eclipsis ꝓbať de luna demōstrative per id qō per se est causa obscurationis:qō est interpositio terre recta diametro inter solem ꝛ lu-

Ad 7m nam. Ad aliud dōm:q̄ lux in oriente ꝛ occidēte per subiectū est diuersa:per generās vna ꝛ eadem Q̄ aūr subito fit ꝛ in vno momēto ꝛ in oriente ꝛ in occidēte;ideo est q̄ illuminatio nō est motus/sed mutatio/q̄ est finis motus:sicut ꝛ generatio ꝛ corruptio sicut dicit cōmentator sup. iij. physicoꝝ Aristo.generatio eni est mutatio ad quā finiť motus alterationis;ꝛ silr corruptio;ideo nō sunt in rpe/sz in momēto. Illuīnatio ꝥo est finis motus ascēsionis vel descēsionis luminosi corpis sup pspicuū in omni loco ad quē a luminoso corpe pōt trahi diametraliter recta linea/nō interpositō termiato corpore. Ad aliud dōm:q̄ posito inconueniēte/nihil

Ad 8m est inconueniēs ipossibile accidere: Vacuū eni non pōt accidere inter celū ꝛ terrā: Et si esset/nihil videreť. Et hoc ꝓbauit Aristo.in. ij. de aīa/ cōtra ponētes vacuū. Et iō si vacuū esset inter celū ꝛ terrā nec lux nec lumē ibi generareť; q̄ nō esset aliq̄s corp⁹ susceptibile lucis vel luminis in quo hoc generari posset a directa oppositione luminosi corpis. Ad vltimū dicendū:q̄ due luces duaꝝ candelarū vnitarū/nō sunt due nisi per numerū illuminantiū: sed illuminatio generata ab eis est vna in pspicuo; ꝛ ideo illa ratio nihil valet: Duo eni illuminātia efficiunt vnū illuminās in illuminatiōe generata;q̄ḡ uis ex duobꝫ clariꝰ ꝛ fortiꝰ sit q̄ḡ ex vno. Si aūr quis lumen dicat corp⁹,ꝓter motū: q̄ mouet de loco ad locū. Pōt dicere vmbrā esse corpus/ꝓpter similē motū: q̄ fatuū est: Umbra eni nō mouetur ꝑ se/sed motu corpis obiecti ꝛ opaci: Et lux ꝛ lumē nō mouenť per se/sed motu corporis illuminātis: q̄ cū transit de loco ad locū/necesse est illuminationem fieri in diuersis locis;q̄ tunc diametralis oppositio necesse est q̄ sit ad loca diuersa.

A Mēbrū.II. Arg.primū

Querit quō lucē appellauit diem: ꝛ tenebras noctē: vtꝫ scz ꝑ effectū vel causam

Ecūdo querik quō lucem appellauit diem/ s ꝛ tenebras noctē;vtrū scz ꝑ effectū/vel ꝑ causam. Sup illud eni:fiat lux;glo. inter linearis dicit;hic incipit distinguere. Bña huius querik q̄ḡ distinguit lucē a tenebris: vtrum scz vtrūq̄ attribuēdo ad formā: vel vtrūq̄ ad locum ꝓprium/siue in causa/siue in effectu. Si dicaꝝ q̄ ad formā attribuēdo:hoc videť esse falsum: In omni eni opere ex dictū tam creatiōis q̄ḡ distinctiōis ꝛ ornatꝰ:qō falsum est:Dicūt eni glo. super tā Aug. q̄ḡ omniū alioꝝ:q̄ opus distinctionis vltra opus tertie diei nō extēdit. Adhuc:Si distinctio est ad locū;tūc videť q̄ nō deberet sic incipere:fiat lux:sed/sepetur vel distinguať lux a tenebris. Adhuc:ꝑm hoc querik: quare nō dixit: fiāt tenebre;sicut dixit:fiat lux: Si eni dicik q̄ tenebre nō sint nisi luminis absentia: ꝛ ꝓter hoc nō dixit: fiant tenebre;Tunc etiā nō debuit dicere;appellauit tenebras noctē: quia cū omne nomen imponať a forma;qō formā ꝓriā nō habet q̄ ab aliꝭ distinguatur/nomen,ꝓrium habere nō potest;ḡ etiam noie,ꝓrio appellari nō debuit a deo;ꝛ sic male dicitur;appellauit tenebras noctē. Adhuc:si in causa distinxit lucem a tenebris;cū causa lucis nō possit esse nisi luminosa natura celi in pspicuo siue aere;tunc ꝓmo debuit dixisse in ope creationis q̄ḡ dixit: In ꝓncipio creauit deus celum ꝛ terram;vidit deus q̄ esset bonū;ꝛ distinxit celum a terra/ꝛ vocauit die celū;ꝛ terrā ꝓter opacitatē q̄ tenebras facit/ vocauit noctē. Si aūr in effectu distinxit;tūc q̄ltas aerꝭ q̄ dz dies;ꝓria. illuinis/distincta esset a tenebris noctꝭ;et b̄ eē nō pōt;q̄ q̄ltas ꝑ se distinguibil nō ētcū q̄ltas sit ꝛ accidēs/ꝛ nō ferak de loco ad locū nisi motu illuīnātis illuīnatis;a cuⁱ⁹ oppositiōe directa sup pspicuū generak lux:vt antehabitis dictū est. Adhuc:cū naturalr expositiōe lumi-

Arg.2m

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

nosi in circulo quo circūfer̄t/mane ꝓcedit vesperā; eo q̄ fit ex ortu luinosi:vespa aūr ex occasu eiusdē;

videreꝝ ꝓuenieri⁹ dicere: factū est mane ꝛ vespe dies vn⁹/ꝗ ecōuerso: factū ē vespe ꝛ mane dies vn⁹.

Ar.6m B Adductū re nō dicit: dies ꝑmus: sicut dies vn⁹ cū ordo sit i diebꝫ. Adduc: ſm expositionē Aug.

Ar.7m q lucē exponit de formatiōe in ꝟbo angelice nature de creatura faciēda: ꝛ angelica natura cū mane sit ꝑ visionē matutinā/illustratio angelice nature de creatura fiēda: ꝛ angelica natura intelligaꝫ ꝑ celū: informis q̄ se faciēdā in ꝟbo cognoscere nō potuit ante ꝙ esset ꝑma dies/mane habere nō potuit: sed dies fuit cū se i lucē ꝟbi factā esse cognouit: ꝛ vespa fuit quādo cognitionē suā ad seipam retulit: co ꝙ ois creatura ad seipam relata declinat ad nō esse: ꝛ sic ad tenebras/ vt dicit Greg. Et ſm b ita debe-

Ar.8m ret dicere: facta est dies: q̄ declinās ad vesperā cōpleuit diē vnū. Adhuc ſm alios ſctōs: lux dicit nubecula lucida rotatiōe sua circa materiā confusam in extremo: q̄ pñtia sui illustrauit eā: ꝛ gyratione ad inferi⁹ hemispriū lumine subtracto paulatim declinās fecit vesperā: ꝛ in totū occūbens fecit noctē: sicut dicit magr in. xiij. dist. secūdi sniarū in ꝑmo ca. Si autē q̄rit ꝟbi facta est lux illa: Dicit eni ibi ꝙ in eodē loco vbi nūc sol rotat/ rotabat lux illa. Hoc eni videt falsum ꝛ ipossibile: lux eni illa nō poterat rotari nisi in circulo distincto: Circul⁹ aūt distinct⁹ ante q̄rtū diē nō fuit: g̃ ꝑma secūda ꝛ tertia die nubecula illa lūinosa rotari nō potuit rotatione: g̃ mane ꝛ vesperā ꝛ diē ꝛ noctē facere nō po-

Ar.9m tuit. Si forte dicaꝫ sicut dicit Dam. ij. libro ca. vj. ꝙ lux illa ꝛ tractiōe ꝛ emissione radio ꝑ tūc fecit diē ꝛ noctē. Tūc videt hoc esse ipossibile. lux eni ꝑ necessitatē illuminat ꝙspicuū sibi suppositū: ꝛ sic de necessitate dies rōn esset in vno loco: ꝛ sīl⁹ mane/et vespa/ꝛ nox: ꝛ motu lūinosi hic non distinguerent ad diuersa loca: q̄ est cōtra Basiliū ꝛ ambrosiū in hexameró ꝛ Aug. ꝛ Bedā ꝛ oēs ſctōs q̄ cōcorditer tradūt: ꝙ nō nisi rotatiōe lūinosi distinguiꝫ dies ꝛ nox/mane ꝛ vespa. Adhuc q̄rit de luce illa: vt ꝑ

I. questio incidens Arg. primū in illuminādo fuit ꝑfectior sole: vel minus ꝑfecta. Et videt ꝙ ꝑfectior: q̄ ista dicta ē lux: lux aūt ꝑ essentiā est ꝑfectior in illuminādo ꝗ luminosum q̄ ꝑticipat lucē: cū ḡ sol luminosum sit. ꝑticipās lucē videtur ꝙ lux ꝑfectior fuerit in illuminādo ꝗ sol.

Ar.2m Adhuc: Ex ipa. ꝟrure verbo ꝑ itelligiꝫ/ꝙ illa lux est opus diuinū ꝛmediate a deo factū: Dicit enim sic: dixit de⁹: fiat lux: ꝛ ō in cātico Deut. 32. a. Date magnificentiā deo: dei ꝑfecta sunt opa: videt ḡ ꝙ lux illa ꝑfectior fuerit ad illūinādū ꝗ sol. Sz tūc locū habz q̄stio magri quā facit. ij. sniarū ꝑ distinctiōe xiij. ca. Solet q̄ri. sz si lux illa sufficiebat: ad q̄d ne

II. questio incidens Arg. primū cesse fuit fieri solē lunā ꝛ stellas? Adhuc vlteri⁹ q̄rit: q̄d factū sit ex luce illa facto iā sole. Si ō ꝙ coadunata est in corpus solis/lune/ꝛ stellaꝝ: Hoc erit ꝓra phiam: q̄ ſm b sol/luna/ꝛ stelle essent ex materia vna cōmuni ꝛ q̄cūq; sūt ex materia vna cōi trāsmutabilia sūt adiuicē: ꝛ ſm b sol trāsmutaret in lunā ꝛ stellas: ꝛ ecōuerso: qō oino ipossibile est.

Arg.2m Si aūt diceret qō q̄dā dicūt: ꝙ hec lux diffusa est in circulos solis circa solē: hoc falsum exꝓsse videt q: cū coadunata ꝛ ispissata sit lux ei⁹ in distātia. xij. graduū a sole: nō tegeret/ sed appareret: ꝛ videret lux ei⁹ ante solē ꝛ post solē: sicut videtur lux lune et stellaꝝ ꝛ ante solē ꝛ post solē. Solo: dōm ꝙ tres

£ Solutio q̄stionis. distinctiones moyses ibi determinat. Prima est extremoꝝ ab inuicē: ꝛ hec est lūinosi ab opaco: ita ꝙ lūinosum claritate sua fiat lux: opacū aūt qō est extra terre/fiat tenebre/ꝑ obiectionē sui ad lucē: ꝛ beat lucē ꝑ ipam illustrationē quā facit in supiori hemispio/q̄ oēs res fiūt visibiles ꝛ termiate ꝛ quie termiatas eni facit ſm actū visibiles i pulchritudine colorū: cui⁹ esse formale i ſupficie termiati corporis (vt dicit Arist. in li. de coloribꝫ) nō est nisi diffusio lūinis siue lucis q̄ demōstrant ꝛ venustāt oia. Et dixit glo. sup illud: fiat lux Beñ. i. Lō grue mūdi ornat⁹ a lūine incepit/ vñ ꝛ cetera q̄ creāda erāt videret. Et b glo. ponit. ij. sniaꝝ. xiij. dist. ca. j. ibi: ꝑma aūt distinctiōis opatio. Et qō ō: ꝙ vocauit hāc lucē diē: nō est aliud/nisi ꝙ dedit ei formā talē vñ ꝛgrue sic vocaret: dedit aūt determiationē verbi eterni ꝛ sapie ad hāc formā qñ creaturas distinxit. Et ꝑ ꝙationē hui⁹ ꝟme/opacū vocauit tenebras: tenebre eni dicūt a renēdo: q: renēt lucē ne ali q̄d illustret qō est post opacū qñ luci oponit. Easdē vocauit noctē/ ab hac eadē ꝙatiōe formet: Nox eni a nocēdo ō: nocet eni impediēdo lumē viuificū supioris corꝓis ne viuificet inferioza generabilia ꝛ corruptibilia: ꝛ ne venustent illustratione supioꝝ: Alio eni noie ꝓpter tale nocumētū vocari nō pōt. ꝛ sic sūt distincta extrema ab inuicē: sup ius sez gene-

Ad primū arguméti rale ꝑncipiū/b est celeste qō vniuersaliꝫ lumie suo mouēs est: ꝛ infimū opacū/scz qō in loco generationis est: b est/in cētro qō vniuersaliꝫ a lūinosio motū est. Ad ꝓmū g̃ qō q̄rit: vtrū fiat distinctio ad formā vel ad locū: dōm/ q̄ ad vtrūq;. Dicit eni Arist. in. viij. phȳsico ꝑ: ꝙ ab eodē generante idē est mot⁹ ad formā ꝛ ad locū: ꝺādo enim formā ſm naturā/ dat oīe qō ꝺsequt formā generat⁹: ꝛ hec sunt mot⁹ ꝛ locus. Vñ creato⁹ qñ celesti nature dedit formā luminosi: ꝛ terrestri nature dedit formā opaci/ distinguēdo ea in diuersas formas: eoipso dedit eis motus ad diuersa loca in q̄bꝫ saluarent: Loc⁹ eni vt dicit Aristo. in. iiij. phȳsico ꝑ/ saluatiu⁹ est loca-

ti. Et ꝑ b distinxit: q: ꝑ hoc luminosum in extremitate circūferētie mūdialis machine circūire fecit vt vndiq; lumē infunderet: Et q: nō est relatio ad circūferētia eq̄lis nisi cētri: ꝑ hoc ꝙm lūinosum ad locū supmū distinxit: ꝛ opacū qō vndiq; mouet a lumine/ determinauit ad imū: b est ad mediū: b eni reflexione radio ꝑ lūinosi calo⁹ viuificū excitat/ ꝑ quē ex humido ꝛ terreno elemēto formę ꝓducant generabilia ꝛ corruptibilia: ꝛ sic diuidit lux a tenebris ꝑmo in causa/ꝛ ꝑ̄ter in effectu. Ad aliud dōm: ꝙ verūq; dici poterat: q: vnū fit ꝑ alterū ꝛ ideo ꝑmo dixit/ fiat: ꝛ postea/ diuisit lucē a tenebris. Dicēdo eni/ fiat: attribuit ipm ad formā: dicēdo/ diuisit: attribuit ei motū ꝑ quē ad diuersa loca tēderet in ꝙbꝫ saluaret/ ꝛ ꝓpios actus ageret/ ꝛ ꝓpꝛios passionibꝫ pateret. Ad aliud dōm: ꝙ tenebre nō sūt nisi ꝙatio ꝛ defect⁹: ꝛ ideo nō fiūt ꝑ aliq̄d op⁹ artificꝫ sz ipa carētia lucis tenebre sūt. Et ideo nō potuit dicere: fiāt tenebre: sz nomē accipiūt ab ipsa ꝙatiōe lucis: sicut oīa ꝙatio ab habitu denoiaꝫ ꝛ diffinit.

Ad aliud dōm: ꝙ in cā distinxit/ ꝛ i effectu ꝑ̄ter sed celū ſm subam nō est cā diei/ sz ꝑt⁹ ſm formā lucis: ꝛ ideo in creatiōe/ cū creatio sit act⁹ ꝛditoris ꝑ ducēris substātias ꝓncipioꝝ/ nulla potuit ꝙportari distinctio: ꝛ ideo incōuenienter dixisset: diuisit celū a terra ꝛ vocauit celū diē ꝛ terrā noctē: sed oportuit

ante celū vestiri lucem: ꝛ ꝙ oppositū terrā vestiri opacitate: vt ꝙ bas duas formas essent cause diei ꝛ noctis: ꝛ ideo oportuit dicere ei ope distinctiōis: fiat lux ꝛ diuisit de⁹ lucē a tenebris. Ad aliō dōm: ꝙ na-

D Ad ȝm turalis motus lucis a sūmo celi est: sive ab angulo medij celi: sicut in ꝑ̄s. 18. ō: de celo: ⁊ a sūmo celo egressio ei⁹: ꝛ occursus ei⁹ vsq; ad sūmū ei⁹. Et ꝑ hoc etiā dies in astronomia incipit a meridie. Cuius causam reddūt sapientes astro ꝑ: q: semicirculꝰ q̄ est ab angulo celi medio vsq; ad angulum medie terre ꝙ occidentē/ ꝙ ē eq̄lis semicirculo q̄ est ab angulo medie terre ꝙ orientē in medio celi: ꝛ ſm eq̄litatē ꝓtiū circuli naturalis mot⁹ est lucis: semicirculi aūt/ q̄ ꝑ vn⁹ est ab oriēte i occidentē/ ꝛ alter ab occidente in orientē nunq̄ sunt eq̄les nisi in eq̄noctio Et iō ſm naturā mot⁹ qñ declinat a meridie in die naturali vesꝑa est ante mane: ꝛ vt innuat būc naturalē motū ꝛ ordinē/ dixit factū est vespe ꝛ mane potius q̄ ecōuerso: factū est mane ꝛ vespe. Quidā tñ assignāt de b aliā rōnē ꝛ bonā: Et videt esse a ꝟbis Dion⁹. accepta in li. de di. noiꝫ. ca. iiij. vbi in idem determiat bonū ꝛ lumē dicēs: ꝙ lumē illud de q̄ ō: in Beñ. fiat lumē (sic eni bz alia trāslatio) idē est q̄ bonū: Bonū ō: a boo boas/ b ē voco vocas: q: vocat ea q̄ nō sunt tanq̄ ea q̄ sūt Ro. 4. c. Vñ q: tūc

Ad 6m er nō esse sicut ex abysso tenebraꝝ res creatas vocauit ad esse sicut ad lumē: ꝑcessit q̄si a vespa/ q̄ cadit in tenebras ad mane: b est/ ad lumē creatura ꝑ ꝓductarū in esse ad lucē. Et vt hūc ordinē designet potius dicit: factū est vespe ꝛ mane/ q̄ factū est mane ꝛ vespe. Et hec rō ꝓfirmaꝫ. 2. ad Cor. 4. b. vbi dicit ap̄s: De⁹ q̄ dixit de tenebris lumē splēdescere/ illuxit in cordibꝰ nr̄is ad illumiationē scie claritatis euāgelij xp̄i: ſm hoc eni lux ē ex tenebris ſm ordinē. Inferius tñ in loco ꝓpio plures ordines ꝛ plures rōnes de b assignabim⁹. Ad aliud dōm: ꝙ ꝑmus nomē ordinabile est: vt dicit ꝑscian⁹: ꝛ nō ita dicit distinctionē ꝛ discretionē sicut vnus. Et iō q: hic loquit⁹ de distinctiōe ꝛ distretiōe rerū meli⁹ dicit/ dies vn⁹: q̄ dies ꝑmus. In sequētib⁹ aūt vbi

Ad 5m tangit ordinē sequētiū ad ꝓcedē: ibi ō: ꝓuenieri⁹ dies secūdus/ ꝛ dies terti⁹. Ad aliud dicendū: ꝙ ſm illā expositionē Aug. matutina cognitio est añ vesꝑtinā: sed ſm ꝓductionē angeli i esse/ ꝛ luminis de abysso tenebraꝝ/ vt dictū ē: vespa ē ante mane: z illā ꝓsequt ordo lꝛe geñ.

Ad 8m Ad aliud dōm: ꝙ circulus in q̄ rotabat nubecula illa/ nō fuit circul⁹ deferēs: sic sūt circuli deferētes solē ꝛ alios planetas: sz fuit circul⁹ quē motu suo describit nubecula circa materiā ꝓfusa: q̄ ab astronomis ō: circul⁹ imaginariu⁹: ꝛ ē similis ei q̄ in astronomia ō: equās motū: eo ꝙ eq̄les ꝑtes describit sup cētrū in ꝑpiby eq̄libus: q̄ nō facit deferēs. Circuli aūt deferētes facti sūt q̄rta die: ꝛ iō nō valet obiectio. Ad aliud dicendū ꝙ Dam. ibi vocat emissionē ꝛ ꝓtionē/ illūinationē generatā ab oppositiōe lūinosi directa: vel ꝙuatione hui⁹ illūinatiōis; sed nō negat/ q̄n hec illumiatio i diuersis locis fiat ꝑ motū lūinosi in circulo/ vt dicū est.

£ Ad. I. q̄nē incidentem Ad 4m Ad q̄ dixit: vtrū lux ꝑfectior fuerit ꝙ sol/ vel nō in illūinādo: dōm absq; dubio sicut ꝛ magr dicit: ꝙ sol mḷto ꝑfectior fuit. Et b innuunt scti q̄n vocāt eā nubeculā: eo ꝙ materialr fuit ꝑs illius materie ꝓfuse q̄ vagabilr circa terrā fuit ꝛpansa in q̄ de⁹ fecit oriri lucē/ ꝛ rotari circa materiā ꝓfusam ad illūinationē ei⁹: vt ipa luce ꝑtes ei⁹ mouerent ad formas rerū distincta ꝑ. Ad arguméntū dōm ꝙ nubecula illa nō fuit ꝑ essentiā lux: sz lux quā dixit de⁹ fieri/ fuit forma eius: sicut lux etiā ē forma solis. Ad aliud dōm: ꝙ sol ꝛ lux illa op⁹ dei sūt: ꝛ vtrūq; ꝑfectū in suo genere: lux ad illustrationē extremitatis materie: sol ad distinguēdū dies ꝛ noctē/ ꝛ influendū lumē viuificū ad formā ꝛ spēm gñabiliū ꝛ corruptibiliū: ꝑter q̄ etiā a sapientib⁹ astro ꝑ vocaꝫ dator vire: si cui videm⁹ ꝙ accedēte sole cūcta virēt/ ꝛ recedēte arescūt. Et q̄ q̄dā dicūt: ꝙ circul⁹ luc⁹ ꝑfectior ē ad ꝓseruādū in esse: eo ꝙ esse vniforme est sicut circul⁹ / sol aūt ꝑfectior est ad puocādū i ſpē ꝛ forma distincta nihil pēnit⁹ valet ꝛ falsū ē: lumē ei sol⁹ ꝑ gdū i q̄ē facit spēm ꝛ formā: ꝛ ꝑ relatiōes ad alios circulos. xij. signoꝝ q̄ dom⁹ vocāt in astronomia/ facit ꝓfuatione esse ꝑ totā gloriā rei gñate. Et ad q̄nē magri dōm: q: ipe dicit ꝙ licet lux illa sufficeret ad illustratione vagabil⁹ materie/ q̄ ꝑres materie moueret ꝛ disgregaret/ ꝛ ꝙ oppositū ſm opacū adunaret: tñ ad ꝑfectaꝫ claritatē diei ꝛ ad ꝑfectā adunatione ex frigore noctis vt ꝑficerent in gñb⁹ materie mot⁹ ad formā/ nō suffecit: ꝛ iō oportuit fieri solem ꝛ lunā ꝛ stellas/ q̄ꝝ motib⁹ b ꝑficerēt: b eni motib⁹ planetaꝝ in circulo

Ad. II. q̄nē incidentē obliq̄ ꝑficit. Ad aliud q̄ vlteri⁹ q̄rit dōm: ꝙ ad hoc nihil ꝓbabili⁹ rñdet q̄ dicit magr: sz ꝙ ex ea factū sit corꝓ solis ꝛ lune ꝛ stellarū: ſm diuersas ꝑtes ei⁹. Ad obiectū in ꝓiū dōm: ꝙ qñ dicit ꝓbs ꝙ q̄ꝝ est materia ē vna/ trāsmutaꝫ ꝛ adinuicē: intelligit⁹ maria vna q̄ vnā bz analogiā porēte ad actū sic in ꝓncipio hui⁹ libri i ꝓ tractatu q̄ne de materia ostēsum est: ꝛ nō intelligit⁹ de ſuba materie vna vniuersali. de q̄ dicim⁹/ ꝙ oim corꝓaliū in ꝓncipio creatiōis mūdi fuit materia vna: hec eni nō ē vna ꝓ analogiā/ sz vna ꝓ ſubam tm: vt dicit Greg. ſup illud Eccl. 18. a. Qui vivit i eternū creauit oīa sil: q̄ sil⁹ est ꝓ ſubaz materie/ nō sil⁹ esse pōt ꝓ distinctionē forme. Ad vltimū dōm: ꝙ dictuz illud nihil valet ꝛ bene est ꝛprobatū.

Arg. ꝑmū Ar. 2m

Querit quō factū est vespe ꝛ mane dies vnus: ꝛ nō mane ꝛ vespere: ſm hoc eni ꝓma dies nō habuit mane. Questio. LII.

Einde querit quō fa- Medꝫ. III

ctū est vespe ꝛ mane dies vn⁹ ꝛ nō mane ꝛ vesꝑe: ſm b eni ꝑma dies nō habuit mane. Rōne cui⁹ iuxta q̄ magr ponit tria q̄runt. ꝓmū de b ꝙ dies trib⁹ modis accipit. Secundū de eo q̄ magr ponit. tres distinctiones vespe ꝛ mane. Tertiū ꝙ illa q̄ dicunt in genesi ꝛ aliter accipiēda sunt/ ꝛ non per allegoriam.

Huius mēbꝛ tres sūt articuli.

Querit de hoc ꝙ dies trib⁹ modis accipit. A

Rimo g̃ q̄rit de b q̄ ō: in ꝑmo ca. hic notandū est ꝙ dies diuersis modis accipit. Et assignat tres modos: sz ꝙ dies ō: ꝛ spacij viginti q̄tuoꝛ horaꝝ: ꝛ dies ō: illustratio quā nubecula fecit i ꝑmis tribꝰ diebꝰ illustratiōe sua super hemispriū. Et tertio mō ō: dies sol lucēs super terrā. Videt aūt ꝙ ꝑm⁹ mod⁹ nō sit ꝛpat⁹ a secundo ꝛ tertio: q: siue nubecula roret circa hemispriū siue sol ab oriēte in orientē nō redit nisi spacio. 24. horaꝝ ꝑ eq̄liū. Diuidit ei circul⁹ i trecentos sexagin-

Arti. I. Arg. ꝑmū

grad⁹;de qb⁹ nonaginta sūt ab oriēte in mediū celi nonagīta a medio celi in occidentē:nona gīta ab occidente in mediū terre:nonaginta a medio terre vsq; ad orientē:q̄ si diuidam⁹ p̄ q̄ndecim/erūt vigi/ti q̄tuor vicibꝫ q̄ndecim:q̄ndecim aūt grad⁹ mot⁹ sūt vni⁹ horę:z sic in toto circulo erūt vigīti q̄tuor q̄ sūt spaciū mot⁹ siue nubecule siue solis p̄ trecentos sexaginta grad⁹. Solo: mg̃r nō distinguit dies p̄ spaciū/sed p̄ causā:z tō si cā longitudis diei accipiat/spaciū circuli erit cā longitudis diei:z sic ōr dies p̄mo mō. Si aūt accipiat cā efficies diei;tūc ante p̄fectionē solis lune z stellar⁹:nō poterat esse cā diei/nisi illustratio z rotatio luc⁹:quā fecit deus q̄n dixit:fiat lux. Et sic ōr dies secūdo mō. Facto aūt sole/cā diei ē sol lucēs sup terrā:z sic ōr dies tertio mō. Et hec est rō dicti mg̃ri. Si aūt q̄rit sicut dicit Beda:Op⁹ dei a luce ichoat⁹ z lucē termiat:z de⁹ in p̄ma hora cuiuslibet diei fecit op⁹ illi⁹ diei:z nō fecit successiue/sz i momēto:eo q̄ ipse est potentissim⁹ z p̄fectissim⁹ opifex:dd g̃ fecit in resi duo spacio,24. horar⁹. Si enī q̄eu⁹it:tūc nō tm̄ q̄euit in die septimo qō falsū est/z ꝫ scripturā. Si nō q̄eu⁹it:tūc op⁹ seq̄ntis diei nō ichoauit in p̄cedēti diei:qō est ꝫ scripturā:q̄ distīguit opa sex dier⁹ fm sex dies. Nō p̄t dici q̄ ociosus fuerit:q2 bonitas dei nunq̄ ociosa ē:vt dicit Aug. Dicit enī Grego. de charitate:Charitas ei dei nunq̄ ociosa ē:opar enī magna si est:si vo desinit opari charitas nō est. Et si b ōr de charitate hois:multo forti⁹ dicet de charitate dei. Adhuc: Diony. de di. no. ca. iiij. Est aūt z extasim faciēs diuin⁹ amor:b ē extra positionē sui. Un dicit:q̄ amor su⁹ nō p̄mittebat eū in seipo manere solū:sz p̄ creationē oīb⁹ bonū suuz cōicare. Et hoc idē dicit plato in thymeo:q̄ nunq̄ negauit cōmoda z vtilia ad esse. Solo: dōm q̄ reuera sicut dicit Beda in p̄mo articulo diei fecit opus cuiuslibet diei;nec illo die inchoauit op⁹ alterius diei/sz ipm opus sic factū in viꝛtutibꝫ z p̄ncipijs esse sui ad esse p̄fectū explicabat⁹ in resi duo spacio diei illi⁹:. Nō enī ad esse p̄fectū rei sufficit factio simplex:sz vt p̄fecte steter in esse z potēter/oporꝛet q̄ lux oriat⁹ sup ipm:z ster in sūmo sup ipm nec declinet ab ipo/ne efficiat⁹ euanidū luce z calore lucis:vt frigiditate tenebraꝝ z noctꝭ cōp̄imant⁹ q̄litates z virtutes ei⁹ intra ipm:z sic ꝓfortent⁹ ad operationes z act⁹ eius/z tūc oriat⁹ lux q̄ in intimis calorē vitificū moueat ad exteriora:z distribuat in ptes exteriores id qō ab intimis emotū est de viribꝫ z calore vitifico. Et tō sapientes i astris circulū diurnū diuidūt in q̄tuor ptes:vt p̄ima q̄rta sit a meridie in occidentē:in q̄ meridie acceptū nutrimētū depримit⁹ ad locū digestiōis. Secūdus est ab occidēte in mediū noctis;in q̄ cōp̄imit⁹ cibꝫ/z digerit⁹ in loco digestiōis frigiditate noctis:circūstāte z cōp̄imente cibū/vt calor ꝓfortet⁹ in intimis. Tertⁱ⁹ est a medio noctis vsq; ad auroꝛa:in q̄ lumē rediēs/ buīdū nutrimētale mouere incipit ab intimis ad exteriora. Quart⁹ est ab auroꝛa in meridiē:in q̄ lumē euocat humidū nutrimētale in oēs ptes exteriores ad ꝓfortationē membroꝝ. Et sicut est in boue ad p̄fectionē nutrimēti;sic est in oī re generabili z corruptibili/z in oī re ordiata ad ꝓpagationē mūdi. Et sic ꝑ q̄ p̄fectio rei nō est nisi in spacio q̄tuor arcuū circuli z motu,24. horar⁹. Et tō qōlibet op⁹ dei ad p̄fectionē sui req̄rit vnū diē:z b nō est ex impfectiōe operātis/sed q2 b req̄rit natura opis cōstituti.

Solō articuli p̄imi z ad arg̃m

Qō icidēs.

Arg. p̄imū

Arg. 2m

Ad q̄stionē incidentē

Querit de eo qō magister ponit tres distinctiones vespere z mane. A Artic. II.

Einde q̄rit de hoc qō dicit mg̃r dist. xiij. in p̄mo ca. hic est naturalis ordo distinctiōis dier⁹. Et ponit ibi tres distinctiones mane z vespe. Prima ponit:q̄ dies inchoat a plena luce:z paulatim descēdente luce fit vespe:q̄ occūbente fit nox:q̄ rursum ascēdente luce fit mane/ita q̄ mane est finis p̄cedētis diei z initiū sequētis. Et dicit:q̄ p̄ter b p̄ma dies mane nō potuit habere q2 non erat dies p̄cedēs p̄ma die cui⁹ esset finis;z sic dies p̄cedēs cū sequēti nocte cōputar⁹. Aliū ponit ordinē cōputatiōis fm Bedā:q̄ est post p̄cm bois factū: Pctm enī tenebrā est:vt dicit Damasce. Eph. f. b vbi ōr: Eratis aliq̄n tenebre;nūc aūt lux in dño:in q̄ p lucē xp̄m/hō de tenebris pcti reduct⁹ est ad lucē iustitie z resurrectiōis. Et dicit:q̄ fm hūc modū nox p̄cedēs cōputar⁹ cū die sequenti. Tertiū ponit ordinē cōputatiōis ab auroꝛa resurrectiōis in p̄fectā lucē diei:qn̄ scz xp̄s resurgēs in auroꝛa/pleno lūine resurrectiōis mūdo illuxit:Jn q̄ite⁹ dies p̄cedēs cū sequēti nocte cōputar⁹. Et q̄rit rō huius ordinis. Videt enī q̄ cū dicat⁹. I. ad Tim. 6. c. q̄ de⁹ habitat lucē inaccessibilē:q̄ oē op⁹ diuinū ē a luce in lucē:z sic nunq̄ debet cōputari nox ante die/nec cū die. Adhuc: Cū dicat Jacobi. I. c. A p̄re luminū apud quē nō est trāsmutatio/nec vicissitudinis obūbratio:videt q̄ in nullo ope diuino deberet fieri mētio vespe/sed diei tm̄ p̄fecte. Solutio: dōm q̄ cōputatiōes z ordines cōputationū in genere accipiunt⁹ a duob⁹;sc̄z a natura;vel ab euentu/q̄ fit clara illustrata p̄ lucē diuinā. Si a natura:hoc nō p̄t esse nisi duob⁹ modis. Aut enī est a natura ipsius mot⁹;aut a natura opis diuini/inq̄tū diuinū est. Si a natura motus:tūc p̄ certo cōputatio est a plena luce meridiei in vesperā sequentē z noctē/z mane ꝓsequētis diei. Et de b ordine satis dictū est in membro p̄cedēte h⁹ qōnis. Si accipiat⁹ ordo ab ope dei inq̄tū ē op⁹ dei:cū de⁹ biter lucē inaccessibilē;sic itur icipit a plena luce/nō ab auroꝛa: q2 illa mixta ē tenebris z termina⁹ p̄ vesperā in manē:hoc ē in lucem sequētis diei. Et hoc est qō dicit Beda in glo. sup gen. Decebat vt dies a luce inciper⁹/z in mane sequētis diei tēderet;vt opa dei a luce inchoasse et in luce cōpleta esse significarent. Si aūt ab euentu accipiat⁹ ordo cōputatiōis:tunc nox p̄cedit die;q2 bō a luce innocētie in tenebras pcti cecidit;z a tenebris pcti per lucē xp̄m reduct⁹ est p opus redēptionis. Et p̄ter hoc in festis ecclie qn̄ agit⁹ de luce redēptionis nocte p̄cedentē cū sequēti die celebrat ecclesia. Et hec est rō eoꝝ q̄ dicit mg̃r in p̄mo ca. hic est naturalis ordo.

Ad arg̃m

Ad 2m

Ad 3m

Ad illa q̄ dicunt in genesi:litteraliter accipienda sunt:z nō per allegoriam. B Arti. III.

Ertio q̄rit de hoc qō dicit mg̃r ibi: Preterea inuestigandū est quō accipiendū est qō ait: Dixit de⁹: Videt enī q̄ sonuerit⁹ tpaliter dicēdo. Dicit enī Basilius in hexamerō: q̄ ea q̄ dicunt⁹ in gen. lr̄aliter accipiēda sūt/z nō p̄ allegoriā ad aliū sensum trahēda. Cū aūt dicit: dixit deus: lr̄a non videt sonare aliud nisi tpaliter sonuerit:q̄ videt q̄ de tpali z verbo z sono vocis plato accipiendū sit. Qō si verū est:tot verba tūc dixit q̄ties dixit: Et cū ꝟbū dei/sicut dicit Joh. I. sit p̄ qō oīa facta sūt:z hoc sit filius dei. Dicit enī aug⁹. iiij. de trini. q̄ eo ꝟbū ē quo filij⁹ :sequit⁹ ex hoc q̄ plures sint filij in diuis qō hereticū ē. Objcit etiā magister in lr̄a:q̄ id qō est inutile nō est de opibꝫ dei: sed tūc lingua nō erat q̄ vocal⁹ sonaret:nec auris erat q̄ audiret;q̄ z impossibile z inutile erat sonare vocal⁹:q̄ videt q̄ nō sono vocis cozpal⁹ dixit/ sz i relligibil⁹ in ꝟbo vt⁹ fierēt de⁹ miauerit. Ulteri⁹ q̄rit de hoc qō q̄rit ibi: hic solet q̄ri quō accipiendū sit:q̄ dicit pater opari in filio vel p filiū vl p spm̄ sanctū. Prepositō enī per/notare videt⁹ diuinē cause instrumētal⁹:z si pater opat⁹ in filio vl p filiū/vl p spm̄ sanctū;videt⁹ pater vt⁹ filio z spu rituslancto vt⁹ instrumētis:vt dicit heretic⁹. Ad hoc:cū opari dei sit esse si opat⁹ p filiū:videt⁹ seq̄ sit p filiū:z hoc heresis est:filij⁹ enī a patre ē/z nō ecouerso pater a filio. Adhuc:cū i sapiētia opet⁹ sicut dicit in ps⁹:103. Oīa in sapiētia fecist⁹:si opat⁹ p filiū videt⁹ sape p filiū;z hoc etiā falsū est:filij⁹ enī sapit⁹ p patrē/nō pater p filiū. Solo: dōm cum mg̃ro:q̄ idē est deo dicere q̄ in ꝟbo eterno disponere z determinare;z ideo vnū ꝟbū ab eterno genuit in quo/q̄d/qualr/qn̄ faceret disposuit. Unde aug⁹ sup gen. sic exp̄it:Dixit de⁹ fiat lux:hoc est/ ab eterno ꝟbū genuit in quo erat vt fieret sicut in arte z sapientia artificis. Un̄ cū mg̃ro sentiēdū est: q̄ tpal⁹ nō sonuit/sz eternal⁹ ꝟbū genuit in q̄ erat vt fieret. Et hoc est etiā qō dicit ambros⁹ in hexamerō:q̄ cessauit mot⁹ aut sonus:z apparuit etiā tacēte artifice q̄ pitia ei⁹ ostendit:vt opator⁹ opis sui testimoniū sufferaget. Sil⁹ etiā dic mūdus diuine maiestatis insignē/vt p ipm dei sapiētia manifestet. Fecit g̃ q̄si bon⁹ qō fozet vtile:q̄si sapiens qō optimū iudicabat:q̄si omnipotēs qō amplissimū puidebat. Ad obiectū aūt dōm:q̄ hoc seq̄retur si tpal⁹ sonuisset:sed q2 ab eterno ꝟbū genuit/ z dixit:ideo nō seq̄t id qō inductū est. Et hoc ē qō dicit ambros⁹ in. j. lib. hexamerō: Quid est in ipo creata sūt:nisi q2 ipse ē beres patris: eo q̄ a patre in ipm trāsierit hereditas:q̄ tm̄ hereditas in patrē reuertit⁹ a filio. Et ipo em̄ materia/z p ipm opatō que ligauit z cōstrinxit vniuersa:. Jn ipm ē cūcta reuersio:q2 z q̄dm vult oia ei⁹ virtute manēt atq; ꝓsistūt:z finis eoꝝ in dei volūtate recurrit/z arbi trio ei⁹ resoluūt. Ad id qō vlteri⁹ queri⁹: quō incidentem pater opet⁹ p filiū/dōm:q̄ nō sicut p instrumentū z arg. p̄mū necita sicut filius manuz porrigat patri vt possit opari:sicut etiā mg̃r soluit in lr̄a:quia vna est opatio trīū z indiuisibilis. Sed hīc dubitō p̄positionē p z in/nō notāt nisi hīc dubitandē p̄ncipiū qua vn⁹ est ex altero:vt filij⁹ ex patre/vl⁹ a patre;z spūssanct⁹ ab vtroq;z ideo ab vtroq; hz/z q̄ est/z q̄ opat⁹: Et filius hz a patre z q̄ est z q̄ opat⁹ fm ordinē naturale quo alter ex altero/non quo alter p̄ior altero. Ad id q̄ quod querit⁹:vtrū pater sit p filiū sicut opat⁹ per filiū: dōm q̄ nō;quia sic notaret⁹/q̄ p̄n cipiū essendi patrē vel opandi esset in filio respectu patris: qd hereticū est: cū ecouerso sit in patre respectu filij. Simil⁹ cū dicit⁹:vtrū pater sapiat p filiū sicut opat⁹:dōm q̄ nō. quia licet sapere sit verbū in voce actiua/tamē in significatōe passiua est: Sapere enim recipere est scientiam eius qō sapit⁹ z ita significaret⁹ q̄ pater saperet a filio vel per filium;qd hereticum est. In illa enī simplicitate vt dicit Aug⁹ idem est sapere qō esse. Et si saperet p filium/esset per filiū;est autē ecouerso q̄ filius est et sapit a patre:sicut dicit Aug. quia ab illo est ei sapere a quo est esse. Opari autē non dicit passionē/ sed id qō est ab alio:Unde cū dicitur:pater operat per filium:sensus est:filius opat⁹ indiuisibili operatione cum patre z spiritusancto;z hoc habet filius a patre z spūssanctus indiuisibili opatione cū patre z filio;z hoc habet ab vtroq;. Et hoc est qō inducitur in vltimo capitulo illius distinctiōis in lr̄a per Johannē chrysostimū:q̄ idem est patrē operari per filium/vel in filio/qō patrem generari opifice m;z idem est patrem z filiū operari in spiritusancto vel per spiritusanctū/qō patrē z filiū/vt vnū p̄n cipiū spirare spiritusanctū opificem.

Solō articuli tertij.

Ad arg̃m

Ad 2m

Ad 3m

De opere secunde diei. Questio. LII.

Einde transeundū ad D

ea est que tractanⁱ. xiij. distinctiōe;vbi tractat⁹ opus secūde diei p̄ hoc qō dicit: Dixit quoq; deus:fiat firmamētū in medio aquarū/z diuidat aquas ab aquis: Hoc enī est opus distinctiōis:eo q̄ ibi distīguūtur aque inferiores que sub celo sūt/ab aquis supioribꝫ que sup celos sunt:sicut dicit ibidem:Fiat firmamentū in medio aquarū/z diuidat aquas ab aquis. Et ibidē: Et fecit deus firmamentū:diuisitq; a quas que erant supra firmamentū ab hijs q̄ erat sub firmamento. Ubi tria querēda sunt:sc̄z de celo aqueo siue crystallino/qd habeat p̄ materia/quid p̄ forma. Secūdo:vtrū sit mobile vel imobile. Tertio qua necessitate ponatur esse.

Huius qōnis tria sūt membra.

Querit de celo aqueo siue crystallino quid habeat pro materia:quid p forma:z de eo q̄ aque legunt supra firmamentū. A

Dd primū p̄cedit sic. Aug. in. ij. sup Gen. ad lr̄am:Hoc erigit aq̄rū pondus:vt sup terrā fluant;vel in aere vaporabiliter ferantur/z nō supra firmamentū sint. Cū ergo etiā si celum aqueū est circulariter vndiq; supra firmamētū expansū nō sit nisi de natura aquet;z talis aqua nō possit esse supra firmamētū:vt dicit Aug. videt⁹ q̄ neq; celū aqueū sit in rerū natura:nec aque sint supra firmamentū. Si forte aliq̄s dicat q̄ aque sint ibi nō naturalr/sed miraculose. Cōtra hoc dicit Aug. ibidē: Nec q̄sq; dicat hoc oiporētia dei fieri;Qualiter enī de⁹ naturas fecerit q̄rit⁹ nō q̄d de eis p miraculū potētie sue operet⁹;q̄ nō ē dōm q̄ sint ibi cōtra naturā suā p miraculū. Adhuc: Hoc nō esset op⁹ distinctiōis. habitū enī est: q̄ opus distinctiōis est determiatio vniuscuiusq; elemēti supioris vel medij vel inferioris ad suā p̄priā z naturalē formā z locū:qō nō fit in ope miraculi/sed p distinctionē naturalē. Adhuc: Si forte aliq̄s negaret ibi aquas esse/p̄ter dictas rōnes:occurrit Aug⁹ ibidē dicēs:q̄ hoc non licet;q2 maioz est scripture sue auctoritas q̄ ois hūani ingenij pspicacitas: Et tō simplr ꝓfitendū est aquas esse ibi. Adhuc: Objcit⁹ q̄dā/dicentes nō esse celū aqueū etiā fm dicta sctoꝝ:eo q̄ rabanus i glo. Deut.,r. vbi ponit

Mēbrū. I. Arg. p̄imū

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

nūerū celoꝝ/nec ponit celū aqueū:nec ponit celū terreū:sed ponit celū igneū/aereū/olympiū ⁊ stellarū. Cū ḡ ipe sufficiēter ponit numeꝝ celoꝝ ⁊ nō
Ar.6m ponit aqueū:videt nullū esse aqueū Si forte dicat/vt dicit Basilius in hexameron:q aqs deus disposuit supra firmamētū /ꝓpter solis ⁊ etheris calidissimū feruoꝛē:vt sic fiat cōtemperatio calidi humidi/frigidi/⁊ sicci. Tūc aque sūt ibi fm potentiā refrigerādi:⁊ sic sūt graues:vt graues aūt descendāt/vt dicit Aug.in pinducta auctoritate:eo q in dispositiōe diuia/ graui elemēto/terre sc̄z ⁊ aq determinat loc̄ inferiorꝫ:vbi ꝺz Cōgregent aq in locū vnū/⁊ appareat arida. Cōtra dispositionē ḡ na
Ar.7m turalē ⁊ diuinā est/q sint supra celū. Adhuc:nō pōt esse veꝝ qꝺ dic Beda:q sc̄z minutissimis guttis suspēse sint supra firmamētū:⁊ valde minutioribꝫ ḡ suspendant in aere:⁊ q inde descendāt pluuie ⁊ rores ad terrā. Hoc videt esse fabulosum:quia rante soliditatis ē firmamentū/q ꝓ ipm manare ⁊ stillare aqua nō pōt. Job.37.c. Tu forte fabricat
Ar.8m es cū eo celos/q solidissimi q̄si ere fusi sint. Adhuc:fm dispositionē diuinā locꝰ cōuersionis vaporū in aquā nō est supra firmamentū/sed potiꝰ medīū interstitiū aeris:q locus frigidꝰ est:eo q remotus est a vicinitate ignis i supioꝛibꝫ/⁊ remotꝰ a medio:vbi calor ē ex reuerberatiōe radioꝝ: vt in.iiij. metheoꝝ. ꝓbat Arist. nihil ḡ videt esse qꝺ dicit Beda. Adhuc:Beda videt sibi cōtraria dicere:et sup illud eni Ben. 1. Fiat firmamētū:in glo. margina/li/sic dicit Beda: Celi in q̄ fixa sunt sidera/ creatio
B Ar.9m describit:qꝺ ꝓstat esse in medio aq̄rū:Nā suppone sūt ei aq in aere/⁊ in terra suppone de qb dicit in ps. 103. Qui tegis aqs sup|oza eius. In medio ḡ firmamētū est:id est sidereū celū:qꝺ de aqs factū
Ar.10m esse credi pōt. Si quē ꝙo mouet/quō aq natura fluide ⁊ in ima labiles/supra celū possint ꝓsistere/ cuiꝰ figura ē rotūda:cū humidū nō ster sup rotundū/sz sup planū vel conuexū: De deo scriptū esse meminerit Job.26.c. Qui ligat aqs in nubib suis. Qui eni infra celos ligat aqs ad ꝛps vaporib nubiū retētas:pōt sup celi spherā ne labāt:i ñ vapali renitate/sz glaciali soliditate aqs suspēdere ne labant: In b ḡ ꝓꝛꝰ videt sibi:q ꝺꝰ dicit/q vapabil sint ibi.⁊ postea glaciali soliditate:nihil ḡ certū est
Arg.11m de his q̄ tradit beda. Adhuc b qꝺ dicit ꝺ Aug. ē/ ⁊ ꝺ distinctione diuinā. Dicit ei Aug. in pinducta auctoritate:q nō est q̄rēdū q̄liter deꝰ creaturis suis ad miraculū potētie sue vtat: sed q̄liter vnāquāq fm inclinationē ꝓprie nature ad locū ꝓpriū distinxerit. Et dat exēplū:q licet deus posset facere q oleū sit sb aq:sz tn qn q̄rit natura olei fm quā distincta est ab alijs naturis:q̄rit natura būidi pinguis qꝺ natat sup aquā:qz ad hāc naturā determinauit oleū deꝰ qn distinxit ab alijs naturis creatis. Sed itez alicꝫ dicat ꝓpter hꝫ:cū ꝺz/diuisit aqs q sūt sup firmamentū ab his q̄ sūt sub firmamēto:q nō sumit ibi aqua ꝓ elemento/sed sumit ibi ꝓ fluiditate materie ꝓpe: Sicut sumit ibi:spūs ꝺñi ferebatur sup aqs. Uñ q ꝺz aqua esse sup firmamentū:b est idē dicere/q ps materie fluide est sup̄ ⁊ ps subtus Hoc nihil videt esse dictū:hec eni materia ꝓfusa ē/ oēs q̄litates in se habēs ⁊ oia elemēta. Uñ si ꝓpter hāc materiā dixit aqs esse supra firmamentū ⁊ sub firmamento: tunc nō ꝓpter hanc qualitatē debuit dicere aquas esse supra firmamentū tm̄/sed etiam alia elemēta:sicut terram ⁊ ignem ⁊ aerem:illa eni materia confusa fuit ex calido/humido/frigido/ sicco/opaco ⁊ luminoso. Adhuc: Hoc est directe Arg.12m contra Ambꝛosiū in hexameron:qui dicit Deinde cum ꝓbi dicant volui ozbem celi stellis ardentib fulgentē:⁊ dicāt ex motu esse calozē:nōne diuia ꝓuidentia necessario ꝓsperit/vt intra ozbem celi ⁊ supra ozbem redūdaret aqua/q illa feruentis aris incendia temperaret:ꝓterea/quia exundat ignis ⁊ feruet:⁊ aqua exundauit in terris ne eas surgētis solis ⁊ stellarum micantiū ardoꝛ exureret:⁊ tenera rerum erozdia insolitus vapoꝛ lederet. Uidet ergo q vera aqua sit ibi:Aqua enim nō est extincti
Arg.13m ua nisi ꝑ humidū frigidū. Adhuc:Quidā dixerūt:q aqua haberet multas qualitates ⁊ ꝓprietates Dicunt enim:q est cōtinuatiua ⁊ cōglutinatiua:⁊ ꝓ has duas ꝓprietates est in celo/qꝺ continuū ⁊ glutinatū est ⁊ solidissimū vt dicit Job.37.c quasi ex ere fusuz sit:Et hoc mō dicunt aqs esse in celo totū celū/⁊ ꝓtes celi cōglutinātes ⁊ ꝓtinuātes Et si hoc est verum:tunc nō debuit dicere/aquas
Ar.14m esse supra celū/sed i celo diffusas. Adhuc:Aqua non cōtinuat nec cōglutinat nisi ꝑ humidum:vt dicit Aristo. Humidū eni male terminabile est termino ꝓprio:⁊ semꝑ fluit ad siccum ad qꝺ terminat ⁊ vnam partē sicci facit fluere in aliam/⁊ sic continuari vnam cū alia ꝑ mixtionē. Sic enim omnia generabilia ⁊ cozruptibilia continua fiunt: vt soliditatē in talibꝫ cozporib faciat siccū/ꝓtinuationē autē humidū sicut dicit Auicēna in ca. qꝺ ponitur in fine.iiij. metheoꝝ. Terra pura lapis nō fit:quia
Arg.15m cōtinuationē non facit/sed cōminutionē. Cōtra hoc videt:q fm hoc natura celi cōmixta est ex elementis:qꝺ est ꝓtra phiam omnino ⁊ contra determinata in libꝛo de substātia ozbis. Sic eni celum esset cozruptibile ⁊ generabile sicut ⁊ alia mixta ex cōtrarijs:⁊ reciperet impssiones pegrinas sicut alia alterabilia que oia impossibilia esse in phia reꝓbata suut. Solutio: Sicut in disputatione perpendit/ sancti nihil certum cōcozditer tradunt de Solo mō
£ aquis que sunt supra firmamentū:nisi hoc solum/ ba primū
q ꝓpter scripture auctoritatē certissimē supponendū sit q aque sint ibi. Jn qua aūt q̄litate/vel ꝓprietate/vel natura nullus eoꝝ certe tradit. Nobis tn ꝓbabili videt id qꝺ dicit mgr supra distin.xij.ca. nunc supest:vbi dicit sic: Tria elemēta pmixtione cōfusa/circūquaq suspensa/ eousq in altum pozrigebantur quousq nunc summitas cozpozee nature pertingit. Et sicut quibusdam videtur/vltra locum firmamenti extendebat illa moles: que in inferiozi parte spissioꝛ atq grossioꝛ erat: Jn superiozi vo parte rariozꝛ ⁊ leuioꝛ atq subtilioꝛ existebat. De qua rariozi substantia putant quidam fuisse aquas que supra firmamentū esse dicunt. Hāc opinionem nos sequentes:aquas dicimus esse supra firmamentū certissime:ꝓter celū crystallinuz siue aqueum quod sancti ibi esse dicunt. Et dicim q materia substātialis huius celi est rariozꝛ ⁊ nobiliozꝛ ꝓs materie ꝓme: Dispositio aūt materialis ad formā rōne cuiꝰ disponit esse sup firmamētū ran ḡ ad locū,ꝓpriū est vniformis ꝓspicuitas ꝓ totū sicut aqua per totum ꝓspicua est ⁊ sicut crystallus. Forma autem per quā ad locum supra firmamen-

rum determinat a disponente deo/ est vniformis luminositas:q hanc em̄ nobilius est firmamento: et fm ordinē nature sup ipm debet collocari. Et ꝺ est forte qꝺ Jo. in apoca. xxij. a. dispōnem celestiū describēs dicit: Et ostendit mihi angelꝰ flumē aq̄ vive splendidū tāq̄ cristallū. Et hec opinio videt fuisse aug. qui lib. ꝓtra manicheū de aquis q̄ sunt supra celum sic dicit: Qm̄ materiā illaz dicebam nomie aque appellatā: credo a firmamēto celi materiam cozpalem visibiliū fuisse discretā. Cum eni celum sit cozpꝰ pulcherrimū/ oīs inuisibilis creatura excedit etiā pulcbritudinē celi. Et ideo foztasse sup celum dicuntur esse aque inuisibiles/ que a
D Ad.1.arg. paucis intelliguntur:sup celum inḡs nō locoꝛū sedibus/sed dignitate nature supare etiam celum. Hac igit rōne puto aquas esse supra firmamētū ratione celi crystallini. Ad pmū ergo dicendū:q aug. ibi loquit de aqua fm ꝓpietates ignobiles: que sūt frigiditas ⁊ fluxibilitas: fm has em̄ dispōnūtur vt supra terrā fluāt. Sed nō negat/ quin ꝑz ꝓprietates nobiles:q̄ sunt limpiditas ꝓspicuitas/ luminositas disponātur ad hoc q sint supra firma
Ad 2m, mentū. Ad aliud dōm:q illa rnsio nulla est vt be
Ad 3m. ne ꝓbatur in obiectō. Ad aliud dōm q hoc ꝓce
Ad.4m dit ⁊ imꝓbat rnsionē. Ad aliud dōm q ꝺ ꝓcedit ⁊ imꝓbat rnsionē. Ad aliud dicēdū:q rabanus nō ꝓsiderat nisi q̄n
Ad 5m, dam numeꝝ celoꝝ fm hanc naturā cōem/ que est esse datiuū lumis vel receptiuū vel vtroq modo: et ideo nō tangit oē celum: Et hoc determinabit
Ad 6m, infra in questiōe de numero celoꝝ. Ad aliud dicendū:q basilꝰ loquit cōtra opinionē ꝓtaronis et democritī:qui dixerūt celuz esse igneū:⁊ q nō posse esse/ quin ex tanta cōflagratiōe ignis/ sicut ē totum celum/ multe ꝓtes deciderent ignee: ex qb in nubib fiunt fulgura ⁊ cbozuscatiōes ⁊ in visceribus therme ⁊ vulcani. Et dixerūt:q ꝺ hoc dispossuit deꝰ supra firmamentū aquas ad refrigerium
Ad 7m buiꝰ incendij:magis intelligēres hoc effective q̄ materialiter: Quia sicut in celoin quibusdā ſ ignis est vis incensiua ⁊ cōbustiua:ita in eodē celo est in
Ad 8m alijs ſ ignis vis refrigeratiua ⁊ bumefactiua. Propter quos effectus aque dicunt esse sup firmamētum: Sicut patet in ouidio magno: vbi diluuium ignis describit ꝓ fabulā de pheronte ⁊ sepulchruz pherōtis ⁊ extinctio in eridano q̄ est inter signa celestia descriptus. Et ꝓpter hoc duodecim signa celi in quattuoꝛ triplicitates diuidūtur:ita vt tria sint ignea:aries sc̄z leo ⁊ sagittari⁹: Tria terrea: thaurus sc̄z virgo/⁊ capricornus: Tria aquea: cancer sc̄z scorpius ⁊ pisces: Tria aerea.ſ. gemi/libza/ et
Ad 9m aquari⁹: q̄ bas virtutes planete accipiūt in istis signis:⁊ fm bas alteraī ⁊ immutāt inferiora. Ad aliud dōm:q dictū bede nō verificat nisi ꝓ effectū vtiam dictum est. Ad aliud dōm:q hoc ꝓcedendū est sicut inducit: Et bene ꝓbatur:q locus vaporū nō est supra firmamētū: Propt qꝺ etiam q̄dam direrūt:q firmamentū supra qꝺ dicunt esse aque nō est celum stellatū/sz celū aereū:rōne medij interstitij in q̄ est cōuersio vaporū. Sed hāc expositionē nos nō approbam⁹:qz sancti ꝓcozdit dicunt:q firmamentū est celū stellatū: Propter hoc mo ꝓses gen.j. dicit: Deꝰ fecit solez ⁊ lunā ⁊ stellas
Ad 9m er posuit eas in firmamento celi. Ad aliud dōm

naturas nō ẽ natura simplicis/ nisi celi: qō ōz esse quinta essentia ab aristo. z pipatheticos. Et ꝺ̄ mouetur circa medium circulariť solum. Cū ḡ celum aqueū sit de natura aque: videtur ꝙ debet habe/re motum naturalem aque: Ille aūt est plus grauis ℈ leuis z rectus: nō ergo mouet̄ circulariter. Et hoc marime trahit ab ambrosio: q̄ in ꝓmo hexame. sic dicit: Nihil agunt q̄ ꝓter celi asserendaz agunt ꝓpetuitatem quintū corpus ethereū introducendū putarūt: cū equevideane dissimilem cete/ris adiunctā mēbris portionē labem corpori magis auferre ꝙ siveuisse: Scōm ambḡ quinteū corpꝰ qō celum dicimus/ fm omnē sui ptem esset de natura elementoꝝ: z si ita nō esset/ labem vniuersi/ Arg.2m rati inducerent: z sic videť ꝙ i toto celo nullꝰ sit motus circularis/ sed rectus tm̄. Adhuc: Videť ꝙ nullo motu mouet̄: celum eñ aqueū altius est celo stellaro: ḡ nobilius. Dicit aūt aristꝰ in. ij. de celo et mū do: ꝙ altius celum nobilius ꝑticipat bonitatem ꝑmi motoris/ ℈ id qō est sub ipo: Et assignat rationē: qz imediatius est ꝑmo motori vel vicinꝰ Eum ergo celum stellatum ꝑticipet bonitatem ꝑmi motoris ꝑ motum: z celū aqueū nō possit nobilius ꝑticipare/ nisi ꝑticipet sine motu: videť ꝙ ce/ Argu.3m. lum aqueum immobile sit/ z nullo motu moueatur. Adhuc: Oīno vniforme/ vt dicit Aristo. i. ij. de ce. z mundo/ nullo motu mouet̄: qz nō est vnde incipiat motus ꝑ qō regyret: Celū aqueū/ vt tā habitū est in ꝓcedenti mēbro questiōis totū vniforme est: ḡ oīno immobile. Si forte aliqs dicat: ꝙ celum aqueum nō est principiū/ sed firmamentum: z qō celum stellatū ōz: sicut coīter dicunt astrorum periti ptholemeꝰ z alphraganus. Contra ꝫ obijcit aucualperās in astrologia sua sic: ponit enī ꝑ principio: ꝙ ab vno motore simplici imediate coniuncto suo mobili nō pōt esse nisi motus vnus: In celo stellato ꝑ obseruantias instrumēto ꝑ z cōsiderationes inueniūtur motꝰ tres. s. diurnus q̄ ẽ sup polos circuli equinoctialis: z sup paralellos equenoctiales eque distantes. Et motꝰ stellarū z augiū quo mouent̄ in centū annis gradu vno sup polos circuli signorum: z super circulos paralellos circulo signorum qui vocatur motus in circulo declini z complet̄ in triginta ser milibꝫ annis: vt dicit aristo. in lib. de causis ꝓprietatuz elemēto ꝝ: z probat ptholemeꝰ in algamesti ꝑ obseruantias instrumentoꝝ. Tertius motꝰ est q̄ est sup circulū capitis/ arietis z libre: cuiꝰ diameť ꝑ octo gradus ascēdit in aq̄lonem/ et ꝑ totidem descendit in meridiē: sicut ꝓbat thebith in capitulo libro q̄ ōz: de tabula motus octaui. Si ḡ tres motꝰ sūt celi stellati: nō potest esse celū stellatū imediatū ꝓmo motori simplici qō ḡ ẽ immediatū ꝓmo motori simplici/ est sup celū stellatum sup̄a hoc aūt nō est nisi celum trinitatis/ qō nō est corꝰ nec mouet̄. z celum empyreum qō vniforme est z imobile/ nullū habēs motorē: eo ꝙ contemplationi z quieti deputatū est: cum sit locꝰ angelorū z bearorū: Et celum aqueū/ qō oꝑter esse cōiunctū ꝓmo motori: z oꝑet ꝙ habeat vnū motum z simplicem z vniformē quo ꝑticipet bonitatē ꝓmi motoris/ q̄ vnꝰ simplex ẽ z vniformis: So/ B Solo mem bri. II. lutꝰ: ōz ꝙ celū qō sancti vocāt aqueū vel crystallinū: z ꝓbi vocant vniforme in lumine: cuiꝰ lumē tāte simplicitatis est/ ꝙ vilibꝫ boīm nō subijcit: sicut dicit dam̄. ij. li. ca. vj. Ea q̄ fūt moysi sua facientes dogmata/ est celum nonū: z est sup̄ septem celos septem planetarū: z sup celuz octauū/ qō ōz stellatū siue firmamentū: et est illud de quo dicit arist. i. ij. de celo z mūdo: ꝙ extra celū nihil est/ nec locꝰ/ nec tempus: ſz vita beata q̄ est extra ipsum/ nō sicut in loco vl' in ꝛe/ sed sicut in obiecto. Extra eñ illud est celum empyreū: in quo obiicit se deꝰ beatis ad contemplandū z fruendū imediate. De quo ōz Johan. xiij. a. In domo ꝑris mei mā̄siones multe sūt. Ibi sunt em̄ distinctiones ordinū angelorū z oīa beatorū fm̄ meritoꝝ differētias: z sub illo immediate est celum aqueū: qō ōz dinatū est ad gñationē et corruptionē inferiorū: z ideo necesse est moueri motu velocissimo z vniformi z simplici. Quia sicut dicit aueualperās: Uniuersalit̄ z regulariter verum est/ ꝙ ois motoris virtus fortioꝝ est in immediato mobili ℈ in mobili qō cōiugit̄ ei ꝑ medium. Ad ꝓmū ergo dicendū: ꝙ illud argumētū ꝓcederet/ si celum aqueū diceret aliqñ ꝓter naturam aque fluxibilis deorsum: hoc aūt nō est ver: sed ōz aqueū/ qz materialiter est de ꝛe purtori materie ꝑme sub dispositiōe ꝑspicuitatis z figura circulari. Et ōz crystallinū/ ꝓter soliditatē z incorruptibilitatem cristalli/ cui sile est: qz vniuersalit̄ vbi qz est lumis susceptiuū. Ad aliud dōm: ꝙ celum aqueum mouet̄ vno motu simplici z vniformi: et sic nobilius ꝑticipat bonitatē ꝓmi ℈ celū stellatuz qō ꝑticipat eandem bonitatē trib motibꝰ vt ꝓbatum est. Unde hec fuit falsa: ꝙ nō posset nobiliꝰ ꝑticipare/ nisi ꝑ immobilitatē. Ad aliud dōm: ꝙ celum stellatū nō est mobile ꝑmū: nec imediatū ad ꝑmum motorē. Nec ꝓbi dicunt ipſ ꝓmū/ nisi inē ea que sensu ꝑcipiunt: q̄ sūt octo, s. septē planeta ꝙ/ et celum stellatū. Et qñ ōz vniforme: nō dicit vniforme nisi in cōi forma luminis: qz ſz vbi ꝙ luminosū est: sed nō est ita vniforme/ quin i vna ꝛe sit magꝭ dispositū ad motū motor ſq̄ i alia z sic ḥz dextrū a quo incipit motꝰ motoris: z sinistrū ꝑ qō fit regyratio eiusdē. z hec sunt distincta in ipsa virtute nō figura: vt dicit aristo. in. ij. de celo z mūdo.

Queritur qua necessitate ponatur esse celum crystallinum siue aqueum.

Tertio querit̄ qua necessitate ponat̄ celum crystallinū siue aqueum. Uideť autez ꝙ nulla sphere eñ septē planetaꝝ ꝙ cū sphera stellarū fixarū ꝑ diuersitatem motuū suoꝝ sufficienter causant (vt dicit ptholemeꝰ) z gñationē z corruptionē z magna z pua accidentia mū dit̄ ḡ videtur ꝙ nulla sit necessitas celi aquei siue crystallini. Adhuc Qō quidā dicūt: ꝙ añ mḷtiforme ẽ vniforme ℈ ordinē nature: z ꝓ ꝫ ponit̄ celū crystallinū qō vniforme esse ōz: Nihil esse videť: qz celum crystallinū/ vt tā habitū est/ nō oīno vniforme est/ sed celum empyreum penitus vniforme est: quod moueri non potest: qz eadem ratiō qua inciperet motus eius ab vna parte/ inciperet ab alia: z sic nunq̄ incipere posset. Adhuc: Mḷte difformitates sunt in celo: Est enim ibi dextrum z sinistrum/ ante et retro: ad austrum enim esse est anterius et ad aq̄lonē ẽ eē retro. Silr ẽ ibi deorsū sursū/ ꝑ elevatiōez z depssionē i auge vel opposito augis planetaꝝ: et in eē specifico z in esse gñis: Oporet ergo ꝙ aliquod ponat̄ celum qō sit vniforme/ qō influat virtutem ad conseruationē in spē z gñe: Et hoc oꝑtet vniforme esse z in ꝑtibus z i motu: z ꝫ nō potest esse/ nisi qō nos vocam̄ celū crystallinū siue aqueū quia nullum aliud est vniforme post empyreum. Ł

Ad ar. 1m. Ad ꝓmū ḡ obiectū dōm: ꝙ omnia illa accidētia et magna z parua valde sunt difformia z in alteratione cōsistentia: z ideo sufficiēter ab ozbib⁹ siue celis difformibus causantur: z ideo necesse est ponere celum vniforme ꝓter conseruationem in genere z specie vniformem. Ad aliud dōm: ꝙ ante mḷtiforme eē vniforme ℈ ordinē nate. Et iō dicē Dam̄. ij. li. ca. vj. ꝙ ꝑi egyptij z chaldei ꝓmuz mobile diterunt esse vniforme/ ea que sūt moysi sua facientes dogmata. Et est vniforme in partibꝰ q̄ntuz ad vniformitatē lumiositat̄ z ꝑspicuitat̄: ſz nō ꝑt eē vniforme i virtute q̄n sint in eo ꝓncipia motꝰ circularis vniformis z regularis/ q̄ sunt dextrum z sinistrum: sicut tā ante ꝓbatum est. Ad vltimū dicendū: ꝙ nulla diuersitas est in eo nisi dexterre z sinistre: z ꝓncipia aliozū motuū non sunt in eo/ sicut nec motus: sed illa sūt in circulo declini q̄ est in celo stellato. Est tamē sufficiēs ꝓncipium conseruationis in esse specifico z in esse generis: vt dictum est supius.

Ad 2m. Ad 3m.

Queritur de firmāmēto. Qō. LIII

Enderatiōe eius qō

Dicit dī. xiij. dixit quoq̄ deꝰ: fiat firmamentum. De firmāmēto queritꝰ de quo magister tria cōsiderat. s. cuiꝰ nature sit: cuiꝰ figure sit: z vtrū ſster vel moueat. Circa ꝓmū cōsiderātur duo. s. quid dicatur firmamentum: et de qua materia sit. Hui⁹ qōis tria sē mēb. Primi mēbri duo sūt articuli

Queritur quid dicitur firmamentum

A

Ōpmū ꝓcedit̄ sic: Dicit beꝺ sup̄ genē. z idu a citur ibidē a mgro ꝙ cū ōz: fiat firmamētū in medio aquaꝝ illiꝰ celi describit̄ creatio in quo fixa sūt sidera. Et hoc videť falsum: si dera ei nō sūt fixa nisi i octā sphera: Et in genē. j. b. ōz: ꝙ deꝰ duo magna lumiaria fecit solem z lunā z stellas: z posuit eas in firmamēto celi. Cōstat autem: ꝙ solē z lunā nō posuit in octaua sphera i q̄ sūt stelle multe: ſz in inferioribꝰ celis/ solē in suo celo: z lunā in suo celo: ḡ firmamētū nō ōz tm̄ celū stellatū/ ſz inferiozes celi septē planetarū. Adhuc ibidē ſic ōz: Dixit aūt deꝰ. fiāt lumiaria in firmamēto celi/ et diuidāt dīē ac noctē. Et er hoc ꝓcludit̄ idē ꝙ luminaria nō sūt facta i celo stellato tm̄/ ſz i celis inferioribꝰ: ḡ celi inferiozes dicūtur firmamētū z nō tm̄ sphera octaua in q̄ sūt stelle. Si ōz ꝙ firmamētū ōz ibi nō tm̄ sphera octā ſz erti septē inferiozes: Tūc videť ꝙ oēs octo sphere sile̅m ornatū dēret accipere: ḡ sic i sphera octā sūt mḷte stelle: ita i q̄libꝫ inferioꝝ deberēt eē mḷte. Sz nos videm̄ ꝙ i q̄libꝫ inferioꝝ nō ẽ nisi vna. Et q̄rit̄ q̄re sit ꝫ. Adhuc: Si octo sphere sic vilꝰ attestat̄ z cōit̄ ōz: tūc q̄rit̄: vtꝝ vna sit sup alia: ita ꝙ ꝑi gāt se ab inferiozi q̄ ẽ lūe vsq̄ ad octāz q̄ ẽ stellaꝝ fixaꝝ: vl' sit vnū ꝓtinuū cozꝰ i q̄ oēs octo sphere moueāt. Si sit vnū ꝓtinuū sic videť ira dicere/ q̄ singlaritē loq̄t̄: fiāt lumiaria i firmamento tūc sequit̄: ꝙ qñ sphere mouent̄ i illo vno ꝓtinuo/ Mēbꝝ. I. Articu. I. Argu. ꝓmū Argu. 2m Argu. 3m.

q̄ ipsum fundamentū fundat multis diuisionib⁹. Et sicut dicit phs in libro de substātia orbis: qō sc̄i ditur ⁊ diuiditur/ corruptibile est. Et dicit Arist. in .j. de celo ⁊ mūdo: q̄ oīe corruptibile corrūpit tpe determinato: fec̄t ḡ/ q̄ semp iste sphere corrūputur tpe determinato: qō falsum est/ ⁊ cōtra oēs philosophiā. Si dicat/ q̄ hoc nō est inconueniens eo q̄ dicat .ij. Pe. iij. b. Celi qui nūc sunt ⁊ terra eidem iudicio sunt reseruati: eo q̄ in die iudicij celi magno igne soluent: vt dicit petr⁹ ⁊ iob. xiij. c. donec atteratur celum nō resurget. Et apoc. xxj. Vidi celum nouū ⁊ terrā nouā ⁊ Esa. lxv. c. Ecce ego creo celos ⁊ terrā nouas: ⁊ nō erūt in memoria prior: nec ascendēt sup cor: sed gaudebitis ⁊ exultabitis vsq; in sempiternū i his que ego creo. Hoc erit contra oīes sanctos glosantes scipturas illas q̄ dicunt q̄ nō mutabit in substātia/ sed in forma mod⁹ quā nūc habet ad generationē ⁊ corruptionē. Ista autē obiectio cōcludit/ q̄ in substātia mutab. ⁊ corrumpitur. Arg. 4m. Si autē dr̄ q̄ celi isti contingūt se ⁊ distinct̄ sūt abinuicē: tunc sequit̄ inconueniēs q̄ concludit messellach i libro de sphera mota sic: Cū elevationes spherarū sint incqualis altitudinis ⁊ inequalis motus: si inferior mouet a summa altitudine superioris. Aut oportet q̄ remaneat vacuū spacium inter superiorē ⁊ inferiorē: ⁊ hoc est inconueniens quia vacuum in natura non est. Aut oportet q̄ aliud corp⁹ ponat esse in medio spherarū/ implēs vacuū illud q̄ sit insensibile ⁊ rarefactibile: et p consequēs alterabile ⁊ corruptibile. Et hō erit am inconueniēs: q̄ hoc nō possz esse nisi locus sphe rarū celestiū. Et cū locus sit saluatiu⁹ locati: vt dicit aristo. iiij: phi, erit locus locati incorruptibilis magis q̄ locatū vel si locus est corruptibilis: locatū erit magis corruptibile. Et sic sequit̄ q̄ octo sphere essent corruptibiles sm substantiā: qō nūq; dixit aliq̄s nec sanct⁹ nec phs. B Solo ar. I. Solo: dōm q̄ firmamentū dr̄ duobz modis. s. a firmitate nature in corruptibilis sm naturā: eo q̄ tota natura sua aliena ta est a cōtrarijs ⁊ ab actione ⁊ passiōe contrariorum: ꝓpter qō etiā/ vt dicit phs in .j. de celo ⁊ mundo/ nō recipit pegrinas impssiōes: ⁊ sic totū corp⁹ qō dr̄ quinta essentia a luna supra/ dr̄ firmamentum ⁊ cōprehendit in decē celis/ septē. s. planeta ꝑ er celo stellarū fixarū/ ⁊ celo crystallino/ ⁊ celo empyreo. Dicit etiā firmamētū a firmitate stādi ⁊ distinguēdi inter aquas superiores ⁊ inferiores: vt dictum est. Et sic solū celū in quo fixa sūt sidera/ dicitur firmamentū. Utroq; istoꝝ modoꝝ dr̄ in Pſ. cxxxij. Verbo dñi celi firmati sunt: ⁊ spū oris eius oīs virtus eoꝝ. Sol autem ⁊ luna ⁊ alij planete sūt in firmamēto pmo modo dicto. Et p hoc patet Ad arg. 1m ⁊ 2m solutio ad duo pma. Ad aliud dōm: q̄ sphere inferiores sm rationē sapie diuine distincte sunt ⁊ facte: q̄ ab inferioribz nimis elongata fuit sphera superior. Et facte sūt sphere inferiores vt ꝑ̄ vicinitatē fortis⁹ moueāt inferiora. Pro pē qō etiā stelle in eis posite fortiorū sūt virtutū: qua ꝑ radios inniti tur virt⁹ sphere stellare/ vt i illis virtutes ꝓprias exerceāt in inferioribz. Pro pē qō etiā sapientes astrorum dicūt: q̄ inter oēs luna fortis⁹ mouet: q̄ ꝓpinquior est. Et ꝓpter hoc etiā Hier. vij. d. dr̄ regina celi/ cui sacrificabāt idolatre ⁊ faciebant placentas. Quia igit sm dispōnē diuinā/ superior sphera sicut signum nō sicut causa habet mouere ad oīm figuras ⁊ distinctas formas tiō oportuit q̄ acciperet stellas multas ⁊ in diuersis figuris positas. Et q̄ inferiores multiplicitates illarū figurarū ⁊ virtutes habebant adiuuare ad vnū sic vel sic figuratū vel specificatū: ideo quelibet ea ꝑ nō accepit nisi vnā. Propter qō dicit proleme⁹ in quadripartito/ ⁊ albumasar in introductorio suo q̄ sphera stellaꝝ fixaꝝ ex virtute ꝓpria habet mouere terrā ꝓpter multas figuras generabiliū ⁊ corruptibiliū que sūt in terra. Sphera vero saturni/ ꝓpter frigidū ⁊ siccum qō dominat in ea: quorū vtrūq; facit potentiā retentiuā: habet in oīm generabili ⁊ corruptibili mouere ad cōsistentiā ⁊ retentionē spēi ⁊ figure. Sphera vero iouis ꝓpter calidum ⁊ humidū/ qō dñat in ea sicut in signo ex ordine sapiētie diuine oīa disponentis/ habet mouere calidū ⁊ humidum: que sunt pncipia gnatiōis in oīm cōplexionato. Sphera vō martis ꝓpter calidū ⁊ siccū/ qō est in ea sicut in signo: hz mouere calidū vtiuū: qō cōsumptiuū est sup fluorū impedientiū gnationē. Sphera vero solis ꝓpter lumē viuificū qō est i ea: accedēs habet mouere ad generationē ⁊ recedēs ad corruptionē. Sphera vō veneris ꝓpter frigidū ⁊ humidū tēperate/ qō est in ea sicut in signo: hz mouere humidum cōplexionabile passiuū: qō quasi semē gnationis est ⁊ augmēti in inferioribz. Sphera vō mercurij ꝓpter mixtos mor⁹ q̄ sūt in ea/ ⁊ valde diffōmes hz mouere humidū fluxibile ⁊ maxime aereuz ad diuersas figuras ⁊ formas: hoc em̄ necessariuz est ꝓpter spūs discurrētes in gnatis inferioribz ad diuersas operationes/ virtutes/ ⁊ potētias aduebētes: qz sicut dicit galien⁹ ⁊ auicēna: spūs est vehiculum virtutis. Sphera lune qua infima ē: mouet humidū elemētale aqueū ad hoc/ q̄ moueatur ad mixtionē gnabiliū ⁊ cōtinuationē errenoū: ⁊ sic q̄ liber inferior mouet ad vnū: ⁊ ideo vna sortit̄ stellā a prouidentia diuina: ⁊ ad illud vnū adiuuat virtutes oīm superiorū: qz regulariter vez est in oīm natura: q̄ sicut superiora virtutibus suis informāt inferiora: ita inferiora restringūt ad vnū ⁊ determināt superiora. Ad aliud dōm: q̄ nihil veri⁹ pōt dici in hac qōe/ q̄ id qō etiā dixerūt phi: q̄ sphere celestes nō se ꝓtingunt/ sz vna multū exaltat sup alterā: ⁊ in medio earū est corpus spūale/ sicut aer in quo oēs mouēt: ⁊ hspissium ⁊ rarū ē: sz nō raritate et inspissatōe vni⁹ rōis cū inspissatōe ⁊ raritate elemētoꝝ: qz illa q̄ ē in elemētis/ actiōe ⁊ passiōe pmarū qualitatū efficit ⁊ tō nō ꝙuenit nisi corpi transmutabili ⁊ corruptibili. Illa vō q̄ ē in corpe celesti cōsistit in solo situ ⁊ positiōe ptiū. s. ꝓpinquius ⁊ distantius. Sicut exposse videm⁹/ vt dicit auicenna: q̄ corpus solis magis calcatum et compressuz est in substantia et lumine q̄ alia pars orbis: ⁊ ideo sphere per ipsum more non diuidunt ipsum diuisione corruptionis/ sed diuisione situs ⁊ positiōis: et ideo nullam inducunt corruptionez. Et qō obiicitur de auctoritate petri ⁊ apocal⁹. Esaie tenendum est sicut glosant sancti: q̄ celum nō trāsmutabitur in substantia/ sed in vsu officij qō habet nūc: vt sez moueat ad generationem ⁊ corruptionem ⁊ moueatur sm situm: trunc enim omnibus assumptis stabit celum et quiescet a motu quem nunc habet.

Queritur de qua materia sit firmamentū

A Articu. II. Finde querit rōne eius qō dicit magr dis. xliij. c. j. Ecce ostensum est his verbis/ q̄ celum factū sit. s. illud in quo fixa sunt sidera. et de qua materia sit/ quia de aquis. Et paulo p⁹ in sequenti capitulo. Quidā vō dicunt celum esse igneū de quo igne sidera ⁊ luminaria cōlectā esse. Argumētū Ratiōe em̄ huius oportet querere de natura materia li corpoꝝ celestiuz. Videtur em̄ esse aquea. Si em̄ aqua dr̄ esse sup celos rōne puritatis nature quantū ad substantiā materie: ⁊ rōne pspicacitat̄ quantū ad dispositionē materialem: ⁊ rōne lumis accepti quātum ad formā: cū oīa sidera supiora et celi habeant hec tria/ oīa vident esse ex aquis Et hoc exposse dicit magister ex vbis bede sic: Ecce ostensum est his verbis: q̄ celū factum sit. s. illō in quo fixa sūt sidera. i. q̄ excedit aerē: ⁊ de q̄ materia/ quia de aquis: ⁊ quales sūt aque q̄ sunt sup illud celum/ qz vt glacies solidate. Sed ꝓ hoc esse videt: qz fm hoc celum videt esse vnū ex elemētis. Probat em̄ Aristo. in. iij. de gnatiōe ⁊ corruptione: q̄ cōbinatione pmarū qualitatū quorūs possibile est fiūt elementa. Et ꝓ ista quidē actu simul in eodem esse nō possunt: vt calidū ⁊ frigidū/ humidū et siccum: Sed frigidū ⁊ humidū coniuncta cōstituunt aquā: frigidū ⁊ siccum coniuncta terrā: calidum ⁊ humidū aerē: calidū ⁊ siccum ignez. Cum ergo glaciale humidū/ frigidū sit ⁊ humidū/ ⁊ celi sint ex illo: vident esse ex aqua elemēto: qō in antehabitis improbatū est. Ulteri⁹ querit de sequenti opione quā induxit magr .ij. sen. di. xiij. c. Quidā vō celū qō excedit aeris spacia nature ignee di Argu. pmū cūt. Et ad hoc quidā i phabit⁹ adducte sūt auctoritates basilij ⁊ amb. in hexa. quoꝝ vter q̄ dicit/ q̄ celū rotat̄ igneis stellis: ⁊ q̄ aque sup celos sūt ad refrigeriū incendij ne terrena scētia exurantur q̄ ex motu celi gnari habēt/ ⁊ ex lumīe stellarum. Vident aūt ⁊ phi idē sensisse. Dicit em̄ phs in .ij. de celo ⁊ mūdo: stelle qñ exacuūtur ⁊ igniunt̄/ ex motu ignitur aer q̄ est in circuitu earuz necessario: ⁊ non ignitur stelle iste nisi qz ipse incendūt in aere: qui qñ mouetur ex motu stellarū fit ignis: Sed eadez natura est stelle ⁊ circuli in q̄ fixa est stella: vt ibidez dicit aristo. Dicit em̄ aristo. ⁊ antiqui dixerunt: q̄ stelle sunt ignee: ⁊ nō dixerunt hoc/ nisi qz ipi corpus supius dixerūt esse igneū: Et dixerūt q̄ necessarium ē q̄ vnū qōq; superiorū corporum sit ex natura corpis in quo est situm vel situz: Ergo videt: q̄ si stella est ignea/ q̄ etiā circul⁹ deferens sit ignē⁹. B In ꝓrarū arg. pmum Contra vnūqōq; simpliciū corporū/ vt dicit aristo. simplicē ꝓpium habet motū: Celū null⁹ elemēti habet motū/ sz ꝓprium circulare. s. cū qōlibet elemētum habeat motū rectū: ḡ celuz de nullius elemēti est natura/ nec aque/ nec ignis/ nec terre/ nec aeris. Argu. 2m Adduc phs i li. de substātia orbis dicit: q̄ celū nec graue ē/ nec leue/ nec calidū/ nec frigiduz/ nec humidū/ nec siccū: Oīe elementū ⁊ elementatuz est ex aliq̄ istarū qualitatū: ḡ celum nec est elemen Argu. 3m. tum nec elementatū. Adduc: si stelle essent ignee cōstat q̄ essent incensiue oīes ⁊ alterabiles a suo contrario: boz autē nihil cōtingit: vna em̄ nō incē II. qō incidēs dit alia/ nec alteratur ab alia: ḡ nō sunt ignee. Ju xta hoc queritur: Utrū celū sit simplex vel compositum. Uidet q̄ simpler: hoc ei Arist. exp̄esse dicit in lib. de celo ⁊ mūdo. Adhuc: Oīe cōpositū resolubile est in sua cōponentia: celuz in nihil resoluī potest qō habeat ante se in natura corpoꝝ: ḡ celum nō est compositū/ sed simpler. Contra: Rabi moyses in lib. ducis neutroꝝ cap. de vno deo/ dicit: q̄ positio p se nota est: Qr oīe corpus ē compositum: celum est corpus: ḡ compositū. Jtem in li. de substantia orbis dicit phs sic: Oīe qō mouet est corpus ⁊ compositū: celū mouetur: ḡ est corp⁹ ⁊ compositū. Adhuc: Arist. in pmo de celo ⁊ mūdo Arg. 2m Cum dico celum/ dico formā: cū dico hoc celum/ dico formata hac materia: Quicqd hz formam in hac materia/ compositū est: hoc celū habet formā in hac materia: ḡ hoc celū est compositū. Adhuc: Argu. 3m. Proleme⁹ in almagesti ⁊ albumasar in introductorio dividūt stellas: ⁊ dicūt quasdā esse graues: vt saturnū iouē ⁊ martem: ⁊ dicūt quasdā esse leues: vt lunā mercuriuz ⁊ venerē: grauissimas vt eas q̄ sunt in celo stellaro. Oīe graue vel leue cōpositū est ex cōtrarijs ⁊ elemētis: ḡ stelle ille cōposite sunt ex ꝯrijs ⁊ elemētis: ⁊ q̄libet stella est eius dē nature cū celo i q̄ ē vel ab habitū ē: ḡ celū cōpositū ē ex cōtrarijs ⁊ elementis. Adhuc: Macrobius sic incipit Argu. 4m. phiam suā: Mūd⁹ igit cōstat ex quattuor elementis/ isdēq; toris. Ergo nihil est in mūdo qō non sit elementū vel elementatū: Celū est in mūdo sensibili: vt dicit plato: ḡ vel est elementū/ vel elementatū et cōpositum. Solo: dōm q̄ sicut in phabitis dictuz est: q̄ celū nō ē de natura aque fluxibil⁹ deo: sū vt dicit aug⁹: sed ex aqua que ꝓpter naturam puritatis in substātia/ ⁊ pspicacitatis in dispōne materiali/ ⁊ lumiositatis in pfundum sui p distinctionē transmittit sup celos/ vt fiant inde celestia: sicut in phabitis dictū est. Et illa aqua nullū ē elementum nec in ea sūt humidū ⁊ frigidū cōiuncta in cōplexione elementi sz ꝓfusa sicut oēs alie q̄litates: Materia em̄ illa nō est determinata ad formā celi: nisi puritate substātie/ et pspicacitate ⁊ lumiositate. Ad id qō vteri⁹ querit dōm: q̄ celū nō est igneum: licet hoc virerit plato ⁊ democrit⁹. Ad auctoritates aūt basilij ⁊ amb. supra rūsum ē de celo aqueo

Ad alias auctoritates dōm: q̄ phs nō loqtur ibi de stellis fixis vel planetis: sz loquit̄ ibi de stellis que vulgo dicūtur stelle: sicut sūt cometes: ⁊ illa q̄ dicunt nāt̄ sub/ siue stelle cadentes: Uapor em̄ ex q̄ille generant̄/ vt phat Aristo. in. iij. motu ascensionis/ ignitur ⁊ inflāmatur: ⁊ sic ignitus transiens p aerē/ ignit aerē ⁊ illuminat ipsum: sicut ⁊ fit de vapore ex quo cometiōes generātur ⁊ tonitruum. Ille autem stelle vt dicit dam. libro. ij. cap. vij. non sunt in celo: nec mouentur in celo/ sed in aere: propter qō dicit q̄ non semper oriuntur/ sed tempore mortis regum. Et dicit albumasar in libro de cōiunctionibus ⁊ accidentibus magnis: q̄ significāt infortunia/ ⁊ fames/ ⁊ mortalitates/ ⁊ strages hominum quia significāt dominium martis in elementis inferioribus. Tria que in contrariū obiiciuntur procedunt. Ad id qō vlterius queritur/ dicendum: q̄ celū est corpus compositū ex pribus superiuis/ sed nō ex contrarijs. Ad dictū phi dōm: q̄ ipse intelligit celum esse simpler: quia non est ex contrarijs/ siue elementis. Ad aliud dicendū: q̄ duplex est resolutio: scz fm rationem/ ⁊ fm actum.

L influr. sphe rarum sin gularium

Ad 4m.

Arg. primū Ar. 2m.

in cōtrariū argumē. I.

Ad. I. qōnē incidentem Ad arg. 1m

Ad 2m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m.

L Sol. ar. II.

Astruūtur arg. i pri. Ad. II. qō incidēs. Ad ar. 1m. Ad 2m.

Scom rōnem resoluit celum in parres essentiales/ q̄ sūt forma z materia. Scom actum nō resoluitur: q; vnūqōq; corporū celestium est ex materia sua tota. Et iō nec fm actū generatiōis coponit/ nec fm actū corruptiōis resoluitur: nec vnū aliud per alterationē trāsmutat. Ad id qō primo obijcitur in cōtrariū dōm: q; celū est compositū: sz non ex cōtrarijs/ sed ex partibus essentialibus q̄ sunt forma z materia. Per opus em distinctiōis diuine/ materia celi determinata est ad suā formā: sicut z alia que creauit deus. Ad aliud dōm: q; p̄cedēdū est/ q; cōpositiōe essentiali celum cōpositum est ex materia z forma: Et cū dico hoc celū: dico individuum demōstratū: Individuū autem demonstratum nō est nisi p̄ hanc materiā que principium individuationis est forme vniuersalis gñis z spēi in ipso: z sic facit celum hoc celum esse. Ad aliud dōm q; grauez leue dicunt duobus modis: A natura scz gravis z levis: z ab actu. A natura dicta gravis z levis/ sūt cōpōsita ex contrarijs. Ab actu gravis et levis dicta/ sicut velox z tardū: fm q; dicit aristo. in. vj. phi. q; velox dicit tempus: tardum aūt magnitudinē. Velox em in quo tpe trāsit multuz spacium: Tardū autē in magno tpe paruū spaciū Et hoc modo dicuntur stelle veloces/ z tarde/ et tardissime. Et hoc modo velocia z tarda non sunt composita ex p̄dictis: Unde fallatia equiuocationis ē in argumento. Ad vltimū dicendū: q; macrobius totus fuit platonicus: z platonē secut⁹/ dixit hoc et aristotiles peripatheticus destruxit hāc opinionem necessarijs argumētis p̄bans/ q; materia celestis corporis nō est nisi in potentia ad vbi/ z nō ad formaz substātialē vel accidentalē. Et iō nō subijcit gñationi nec corruptioni nec alterationi/ sz motui fm locum tm: z motui locali nō subijcitur nisi q̄ est regularis z vniformis z ppetuus fm oēm tpis durationē. Dicit tn Aristo. q; antiqui dixerūt celum esse igneū. Et hoc sicut ipe dicit/ p̄ter hoc: q; oē corpus inflamās vel inflāmatum inflāmatiōe actiua vel passiua vel vtraq; vocauerūt ignem. Et videntes q; oē corpus celeste i lumīe inflāmās vel inflammatū est: dixerūt ipm esse igneum. Et hec nō est ignis qui sit elementū/ sed ignis q̄ lux vel lumē est: sicut dicit aristo. in topicis: q; tres sunt species ignis: carbo/ flamma et lux: carbo in materia terrea/ flamma in materia vaporis aerei: quia sicut dicit aristoteles flamma est fumus accensus: lux in materia pura sup̄iori qui dicit esse spēs ignis.

Ad argu. in contrariuz.

Ad 2m

Ad 3m.

Queritur cuius figure sit firmamētum seu celum.

A Mēb. II

Respōsio magistri

Eīnde querit cuius figure sit celum. Et hoc querit ratione eius qō dicit. ij. sentia. xiij. di. ca. Queri etiā solet cuius figure sit celū. Ad qō respondet magister ibidē sic dicens: Sed spūssanctus ꝓphetis auctores nostri hoc sciuerunt/ per eos dicere noluit nisi qō p̄dest saluti. Et q; hoc innuit: q; istud nō reuelauit/ qz nō p̄odest saluti.

in p̄hīs ar. I Ar. 2m.

Contra: Aug. dicit expresse q; celum est spherice figure: Adhuc: Damas. lib. ij. c. vij. Quicūq; igit dixerūt sphericū esse celū/ equaliter dicūt distare illud: z semotū esse a terra z desup/ z ex lateribus et de subtus: De subtus aūt z ex lateribus aio/ quātum ad nostrū sensū: qz fm p̄sequentie rationē vndiq; supiozē locuz habet celū/ z terra inferiozē. Et alīt celū spherice circumdare terrā: z circūferri ecl suo acutissimo motu solem z lunā z reliquos planetas: z sup terram quidē existente sole/ die b fieri sub terra vero descēdente sole/ hic quidē nocte/ illic vo diem fieri: q̄ videt q; celum sit sphericum.

Arg. 3m.

Adhuc: Videt q; sit sicut semicirculus Dam. ibidē Alij vo hemispheriū. i. semicirculum celū imaginati sunt: qz diuinozū annunciator⁹ dauid dicit. Ps. ciij. Qui extendit celū sicut pellē qō ostendit tabernaculū celū ē z trūs. Esa. xl. fm alia trāslationē: Qui statuit celum sicut camerā velut arcū: vel semicirculū vt dicit alia trāslatio. Et qm̄ sol occidēs et luna z astra circūeunt terrā ab occidente in aquilonē: z ita rursus in oriētē deueniūt: hoc indicat celum esse sphericū. Et tangit hoc qō 8z eccli. j. a. Oritur sol z occidit/ z ad locum suum reuertitur: ibiq; renascēs gyrat p meridiem z flectit ad aquilonem A sacris ergo expositoribus reuelatum est q; celum vel est sphericū vt sphera integra: vel est sicut hemisperiū vel sicut sphera dimidia. Sed rūc queritur quare deus dedit ei hāc figuram/ z non angulosam ex rectis lineis cōclusā. Adhuc videtur hoc falsū esse q; sit sicut semicirculus: z est demonstratio ptolomei. Dek em q; sit semicirculus: runc arcus erit sup terrā z diamet⁹ terram ab oriente in occidentē: z descēdet sol a meridie in occidētem. Cū ergo est in p̄ncto occidentis/ tuncvtrikillo puncto vt fine mot⁹ desc̄nsionis/ ad quē ipsa descensio est in motū esse: z eodē puncto vtitur vt principio diameter a quo fit mot⁹ per diametrum ad orientem: q̄ vno z eodem puncto vtrik vt duobus. Sz dicit Arist. in. iij. phi. q; quotiescūq; mobile in motu vt duobus vtitur vno/ quiescere accidit in medio ergo sol scz tūc quiesceret: q̄ impossibile est: q̄ impossibile ē q; celestia figurā habeāt semicirculare. Et eadē ratio est de oīni angulosa figura: mot⁹ enim sol p̄ angulosam figurā/ vel alia stella: in quolibet puncto anguli necesse est vt duobus vti: vno scz ad quē est in motū esse: z a quo incipiat mot⁹ alter. Et sic semp in quolibet p̄ncto quiescere accideret: q̄ impossibile est: eo q; q̄libet supiozū mouet motu vniformi regulari z ppetuo: qui motus nō p̄t esse/ nisi in circulo: vt p̄bat Aristo. in viij. phi.

Ar gumēta Q celū nō sit figure sphe ricī circularis vel angularis

B Solo man dat. II.

Solutio: Due rōnes cōsueuerūt assignari quare celo datur figura spherica: z sūt ambe rationes conuenientes: Una est/ q; figura spherica in corporibus/ z figura circularis in superficiebus simplicissime sunt omniū figurarum. Circularis em vna linea contenta est: Spherica vo vna superficie. Circulus etiaz z sphera nūq; p̄t diuidi in alias figuras: sed omnis diuisio quocūq; modo facta/ erit in spheras vl circulos vel portiones spherarū vl circulozū: ita q; omnis portio diuisa erit arcualis: qō nō est in aliqua figura angulosa vel rectilinea: z qz simplicissima ē p̄ter hoc cōgruit p̄mo z simplicissimo corpi. Plato assignat aliā rationē: Dicit em: q̄ z verē est q; i mūdo omnia que creata sūt continentur: nihil aūt potest cōtinere oīnia nisi qō habet capacissimā figurā: capacissima aūt figura nō ē nisi in superficiebus circulis: in corporibus sphericis vndiq; rotūdis: hoc em cōpetit corpori qō omnia capere debuit z includere. Et ideo damascen⁹ diffinies celum. ij. li. c. vj Dicit sic: Celum est cōtinētia visibilium z inuisibilium creaturaz. Scom Aristot. et pipatheticos ratio est: qz celum p̄ motum suū debuit esse causa omnis motus gñabilium z corruptibiliū: z sicut dicit in p̄ncipio. viij. phi. p illum motū debuit esse q̄cit in vita existentibus omnibus: z hic nō potuit esse nisi regularis/ vniformis/ circularis ppetuus: q̄ nō poterāt euenire nisi figure sphērice: z ideo corp⁹ qō dispone diuina motū talē debuit habere nullam fictione diuina motū talē debuit habere nullam fictione diuina motū talē debuit habere nullam fictione

contentionib⁹ qui intimis disputationib⁹ se refel-
lunt: nobis autem satis est ad salutem: nō disputa-
tionum cōtrouersia/sed p̄ceptorum veritas: nec
argumentatiōis astutia/sed fides mentis: vt ser-
uiamus portus creatori q̄ creature/qui est bene
dictus in secula. Unde nos dicimus: q̄ oīa hec
mouentur iussu ꝛ dispositione diuina: ꝛ q̄ deus
omniū hic motor est: ꝛ sicut disposuit sapientia ad
ꝓpagationem generationis ꝛ corruptionis vniuer
sorum q̄diu mundus stat/donec numerus electo
rum implebitur: ita mouentur in locis suis moto
rem habentia: non naturam/nec animam/sed vir
tutem imperij diuini: cui obedit omne q̄ in natu
ra est: sicut satis determinatū est supra in questio-
Opinio q̄rundam ne de miraculis. Sunt tamen quidā nostri tem
poris dicentes: q̄ angeli sunt intelligentie deserui
entes deo in motu sp̄erarum. Et hoc ortum ha-
Cōfutatio. bet a Rabbimoyse iudeo. Sed hoc ex impitia
prouenit: quia omnis qui scit qualiter p̄bi intelli-
gentias posuerunt/scit q̄ angeli non sunt intelli-
gentie. Et ex alio/ꝛ ad aliud creantur ꝛ multiplicā
tur intelligentie: ꝛ ex alio principio creantur ꝛ mul
tiplicantur angeli: Ex deo enim omnes imediate
creantur angeli ꝛ ad ministeria virtutis assistricis
ꝛ ministratricis multiplicantur: sicut dicitur Da-
nielis. 7. Milia milium ministrabant ei: ꝛ decies
centena milia assistebant ei. Intelligentie v̄o fm
p̄hos non imediate creantur a deo/sed ex lumine
p̄me cause ꝛ secunde: que est intelligētia primi or
dinis: creantur intelligentie secundi ordinis: ꝛ sic
deinceps vsq̄ ad decem: ꝛ multiplicantur vsq̄ ad
virtutes formatiuas que sūt in orbibus ꝛ sphera
activo ꝛ passivo ꝛ. Propter q̄ omnes secte phi-
losophor̄ cōcorditer dicūt: q̄ totū opus nature est
intelligētie. Adhuc tū est q̄dā opinio/quā tangit
L Alia opio aueyalperras siue alpetragi⁹ in astrologia sua: q̄
scz oīa hec mouēt ab vno motore p̄mo: cui⁹ virtus
fortior est in imediato q̄ in mediato mobili. Et ī
supmū celū q̄ est stellatū/fm ip̄m mouet in viginti
quattuor horis p̄ totū celū in circuitu. Sed orbē sa-
turni q̄ mediate p̄dū gik̄ei/in duodeci horis nō p̄ua
let mouēt ad occidētē: ꝛ remanet citra p̄ tātū spa
cii q̄tū p. xxx. annos cōgregatū p̄icit circulū fm
ordinē signor̄ acceptū ab oriēte i occidētē. In sphe
ra iouis pl⁹ deficit: q̄ p duo media p̄dū gik̄ sibi: in-
tantū/vt portiones q̄s relinq̄t de incōpleto circulo
xij. annis ꝯgregate/circulū p̄ficiāt ꝛ sz ordinē signo
rū ab occidēte in orientē. Et in sphera martis ad-
huc plus deficit: q̄ p tria p̄dū gik̄ intantū: vt portio
nes collecte q̄b⁹ repedare videt ab oriēte fere in tri
bus annis p̄ficiāt circulū. Et in sole ite ꝛ plus ea-
dē rōne: ita q̄ portiones repedatiōis solis in anno p
ficiāt circulū. Et in venere pl⁹/ꝓter eandē rōnem
ita q̄ repedationes q̄si in duodecim mēsib⁹ p̄ficiant
circulū. Et sil'r in mercurio adhuc pl⁹: ita q̄ repe-
dationes q̄si in vndeci mēsib⁹ p̄ficiāt circulū fm or-
dinē signor̄. Et in luna marie: cui⁹ repedationes
in mēse p̄ficiūt circulū fm ordinē signor̄: ꝓter q̄
oēs hū philosophāres/motū orbis direxerūt esse mo
tū sapientis: q̄ in diuersa ꝓportione velocitatis mo
uent oīa supiora/ꝓter diuersas ꝓportiones cō
mixtor̄ ꝛ cōplexionator̄/ꝛ dispositionē eor̄ que
sūt in loco generatiōis. Dicit etiā idē auctor: q̄ iste
motus completur omni die in igne: eo q̄ sol motu
diurno habet mouere ignē: sed nō completur in ae
re/ꝓter defectum virtutis: Et ideo ventus circa
terram flans/nō flat nisi ad impfectam ꝓportionē
circuli: sicut dr Eccs. j. a. in textu ꝛ in glosa Hiero
nymi: lustrās vniuersa q̄ circūitū p̄git spūs/hocē
ventus: ꝛ in circulos suos reuertit. In aqua autē
similit facit circulū impfectu3 mor⁹ ille in fluxu. s.
et refluxu maris: quē facit p motu3 lune ad quar
tas circuli lune distinctas p oriens ꝛ occidens/ et
medium celi ꝛ mediū terre. In terra autē3 virtus
motiua penitus deficit: ꝛ ideo terra nō mouet fm
locum/sed semp̄ stat. Si q̄is hoc modo dicere Limitatō
vult: caueat ne dicat motore p̄mū esse deum: quia opinioni
virtus/dei esse mouentis nec pficit/nec deficit cō cū cauela
parata ad imediatū siue mediatū mobile: sed ē
infinita ad quodlibet/ꝛ imensa. Sed dicat motore
m p̄mū esse virtutem crearam a deo/influxu ꝓ
mo mobili: que virtutē motiuā extendit in q̄lib3
mobile, ꝓportionabiliter cōiuncrū sibi: vt dictum ē.
Et hec virtus similis anie est: ꝛ ꝓter hoc a p̄bis a
liquā do anīa est dicta/cum tamē nec sit angelus/
nec anīa/nec de⁹: Dicit enī Aristo. in: viij. p̄hi. q̄
motor p̄mus virtutis nec finite/nec infinite est: q̄
si esset finite virtutis/moueret in nūc: q̄ esse non
potest: Et si esset infinite fm quantitatē virtutis/
nō moueret infinito tpe ꝛ semp̄: q̄ sicut dicit in p̄
mo celi ꝛ mūdi: virtus finita nō extēdit se ad motū
infiniti tpis. Et ideo cōcludit de tali motore sic di-
cens. Est igitur impenibilis ꝛ indiuisibilis/non ha D
bens magnitudinē penit⁹. Q̄ autē queritur: q̄ Ad. Augtel
motu moueatur/facile est determinare: Et simili
ter q̄s sit effectus motus illius: Nō enim possunt
astra habere motum/nisi vnifor̄mē/regularem/
circularem: quia p nullum alium motū semp̄ ꝛ vn
diq3 ꝛ equaliter possent imittere lumina sua ꝛ vir
tutes suas lege ꝑpetua: quā statuit de⁹ in locum ge-
nerationis/que est in terra. Et ī eā habēt moueri
in circulo decliui accedendo ꝛ recedendo: vt tem
pus generationis equale sit tempi corruptionis: vt
sic inquieta sit generatio: vt ꝓbat Aristo. in. ij. de
generatione ꝛ corruptione. Ex hoc etiā de facili Ad. III. pti.
patere potest/quis sit effect⁹ eius: Effect⁹ enī et⁹
est: q̄ mot⁹ celestium/vt dicit auicēna/imittendo
lumē ꝛ virtutem in materiā generabilium ꝛ corru
ptibiliū: faciūt moueri banc materiā motu altera-
tionis/gnationis/corruptiōis/augmēti/ꝛ dimi-
nutionis in diuersas formas ꝛ figuras ꝛ spēs: et
sic ꝓpagare cōtinue vnū er alio. Et si obiceret a Obiectio
liquis/sicut auerrois obiicit: q̄ nihil moueꝯ ꝓter
indigni⁹ se: generatio autē inferiorū indignio3 ē q̄
supiora: ꝛ sic nō mouent ꝓter inferiora. Dicen- Responsio
dum q̄ est finis mot⁹ supiorū duplex. s. ī alio/ꝛ in
se. Finis ī alio est ꝓpagatio gnatiōis ꝛ corruptiōis
et ille nō semp̄ est dignior mouente/sz vt sepius in
dignior: vt p̄z in oīb⁹ causis a gentib⁹ p intellectum
q̄ oīes mouent ꝛ agunt frequēter ꝓter indigni⁹
se: vt p̄z in arte fabrili/ꝛ in oīb⁹ alijs mechani
cis. Est etiā finis in seipso: ꝛ hic dignior est mouen
te: ꝛ ille in motu supiorū est: q̄ p motum intēdunt
se in hoc assimilare p̄me cause ꝛ intelligentie: vt sic
ut illa explicat formas ex seipsa/quas ifluit crea
tis: ita corpa superiora quasi instrumēraliter mo-
uendo materiam/lumīe ꝛ virtute ꝛ motu/cause q̄
fi instrumentales efficiantur ex gre materie in q̄b

ille forme ꝓxīs materijs inuehant.

B Queritur de numero celorū. Q̄. LIIII.

Einde ratiōe eius q̄

D dicit in p̄s. 148. Celi celor̄ laudate deū: q̄ grendū ē de numero celor̄. Et iam qui-
dem satis habitū est de numero quē ponit Dam. ij.
li. ca. vj. sic enī decē sunt celi: sc̄z empyreū/aqueū/
stellatum/saturni/iouis/martis/solis/veneris/
mercurij/lune: de quib⁹ iam satis habitū est: ꝛ est
dictū q̄re aliq̄d istor̄ ē totū lūinosū: aliq̄d totū p̄
spicuū: aliq̄d stellatū multis stellis: ꝛ alij septē q̄li
bet nō habet nisi vnā: bor̄ eni omniū cause iam in
p̄habitis dicte sunt. Sed querendū est q̄ dicitur
Deut. 10. c. En dñi dei tui celum est/ꝛ celu3 celi ꝛ
terra ꝛ oīa que in eis sunt. Ubi dicit Rabanus in
glosa: Quidā enim dicūt tres esse celos: sc̄z aereū/
etbereū/ꝛ sidereū: nōnulli septē: Primū aereū: se-
cundū etbereū: tertiū olympū: quartū igneū: quin
tū firmamentū: sextū aqueū: septimū angelorū. Et
B Solutio querit⁹ penes quid sumat̄ista diuisio. Solutio
questionis. dicendū fm rabanū ad esse celi duo exigunt: sc̄z q̄
vbiq̄ circulariter aliq̄d corpor̄ simpliciū cōtineat
ꝛ q̄ sit p̄spicuū/receptiuū luminis/ꝛ dativū ꝛ ideo
q2 duo elemēta inferiora/aqua. s. ꝛ terra nō conti-
nent aliq̄d simpliciū corpor̄: nec sunt luminis rece
ptiua nec dativa: Ideo fm rabanū nec est celū ele-
mēti aque/nec celū terre. Sed erunt tot celi quot
modis contigit multiplicari p̄spicuū continēs cir-
culariter. Perspicuū autē tale aut est receptiuū lu-
minis/aut dativū: aut motū/aut nō motū: ꝛ aut
vnifor̄me in lumine/aut nō vnifor̄me. Si est dati-
uū luminis vnifor̄me nō motū: tūc est empyreū. si
autē est dativū luminis vnifor̄me motū: tūc est cry-
stallinū siue aqueū. si v̄o est dativū luminis nō vni
for̄me ꝛ motū: tunc est firmamentū. Et bi tres ce-
li sūt in q̄nta essentia. Quarta v̄o cōbinatio esse nō
p̄or: sc̄z nō vnifor̄me nō motū: q2 in antehabitis ꝓ
batū est/q̄ oīe nō vnifor̄me mouet. Si autē est nō
dativū luminis/sed receptiuū: aut recipit illud se-
parabiliter/aut inseparabilr. Si inseparabiliter aut fm
circulū supiorīs superficiei/que est in forma cōuexi:
aut fm circulū interiorīs superficiei. Si fm circulū
supiorīs superficiei que est in forma conueri: tunc est
igneum. Ignis enim est corpus inseparabiliter reci-
piens lumen: eo q̄ dicit Aristo in topicis: q̄ ignis
in ꝓpria natura lux est. Et sicut dicit Auicē. Ignis
fm superficiē exteriorē siue supiorē vbiq̄ tangit ca-
merā celi lune. Si autē fm superficiē interiorē q̄ est
in forma concaui: tunc est illud q̄ dicit olympū:
ab olon q̄ est totū/ꝛ greco limpos q̄ est lucidum
compositum a quo etiā latine deriuat limpidū q̄
clarum dicimus. Si autē est receptiuū luminis se-
parabiliter: tunc est aereū. Aer enī ex p̄tia luminis
illuminat̄/ꝛ ex absētia eiusdē obrenebrat̄. Dico hic
tñ fm rabanū: q̄ illud diuidit in duo: quia si accī-
pitur aer in regione inferiori: tunc vocat̄ ꝓprie ae-
reum vñ Matth. 13. a. Volucres celi comederūt
illud, ꝛ Daniel. 3. f. Benedicite oēs volucres celi dño
Si autē accipit fm regionē supiorē inflāmabile sc̄z
ex motu astror̄ ꝛ vicinitate ignis tunc rabanus vo
cat etbereū: quia sicut dicit Aristo. in merbeor̄
p̄mo libro: Antiq̄ oīe corpus simplex inflāmās ꝛ
inflāmabile vocauerunt etbera.

Queritur quare non est dictum sicut in
aliorum dierum operibus. Vidit deus q̄
esset bonum. Questio. LV

Einde ratiōe eius q̄

D dicit magister. ij. sniar̄. xiij. di. ca. Post
hoc queri solet quare hic nō est dictu3 si
cut in aliorū dierum opibus: vidit deus q̄ esset bo
num: Ratione cui⁹ querit de verbis quib⁹ vsus
est in ope distinctionis. In opere creationis nō di
xit: Fiant celum ꝛ terra: sed in p̄ncipio creauit de
us celum ꝛ terrā: In ope distinctionis statim dixit
fiat lux/ꝛ facta ē lux: ꝛ vidit deus lucē q̄ esset bo
na. Sed in distinctione firmamēti dixit: fiat firma
mentum in medio aquarū: ꝛ fecit de⁹ firmamētū:
et nō addidit/vidit de⁹ firmamentū q̄ esset bonū.
Ad q̄ rñdet Aug⁹ in libro sup Gene. ad litterā Solo q̄is
q̄ cum dr/fiat: verbum determinat dispositionez
faciendi: Cū dicitur/fecit: determinat illustratio-
nem faciendi in angelorum noticia: Cū dicit factū
est: determinat p̄fectionem facti in ꝓpria natura.
Scōm alios sanctos q̄liter exponunt opera ser
dierum: Cum dr/fiat: significatur voluntas artī
ficis facientis de faciēdo: Cum dicitur/fecit: signi
ficatur processus act⁹ ab artifice in id q̄ facit. p̄s.
xxxiij. Ipse fecit nos ꝛ non ipsi nos: Cum dicit/factū
est: significatur p̄fectio facti in seipso. In ope crea-
tionis vtitur verbo creationis: q2 in illo corpa sim
pliciter p ducuntur ex nihilo. In ope distinctionis
vtitur hoc verbo fiat/ꝛ fecit: quia illud nō fit ex ni-
hilo/sed est determinatio ꝓprie ad formam ꝛ ad lo
cum: q̄ ex parte opis est ꝓprie fieri: ꝛ ex pte artifi-
cis ꝓprie est facere: Et q̄ dicit: vidit deus: dicit au
gustinus: q̄ nō est ita intelligendum/ q̄ ante non
viderit quia q̄libet vidit ab eterno in seipso: sz fz
q̄ dicit/q̄ nūcius amoris est oculus/ꝛ multiplica
tur aspectus: ideo dicit: Vidit deus lucem q̄ esset
bona: ꝛ q̄ ante viderat in se faciendu3/hoc ꝓpba
uit factum: vt dicit Aug⁹: ꝛ lumē bonitatis sue im
misit vt maneret i esse. De q̄ dicit Boetius. 4. de
conso. phi. Esse est q̄ ordinem retinet seruatq̄ na
turam. Et ꝓter hoc dicit Dionysius libro de di-
no ca. iiij. In idem determiat bonū ꝛ lumē: ꝛ dixit
q̄ lumen de quo in p̄ncipio dixit deus: fiat lux/fu
it bonitas sua quā effudit sup creaturam. In ope
secunde diei nō dicitur: vidit deus q̄ esset bonum
nec benedixit opi scōde diei. De quo magister. ij. sniā
rum dist. xiij. ca. Solet etiā queri: ꝛ Beda i glo-
sa reddunt rationē mysticam/nō naturalem: dicē
tes/q̄ in hoc sacramentum aliq̄d commendatur:
q̄ deo sc̄z tantū placet indiuisibilitas vnitatis i ec
clesia/vt sc̄z sicut dicit Ap̄ls Eph. iiij. a. Solliciti
seruare vnitatem spūs in vinculo pacis: q̄ opi scōe
diei/eo q̄ binarius primus numer⁹ est qui ab vni
tate recedit/bñdicere voluit. Potest etiā dici litte
raliter: q̄ ideo nō benedixit/q̄ opus scōe diei di-
stictio est suprem ab infimo/ꝛ medij a supremo: et
remanebat adhuc ī perfectu3 op⁹ distinctionis eo
q̄ exigebatur infimorū distinctio abinuicez/ que
facta est die tertia. Secundo ergo diei imperfecto
opere non benedixit/sed diei tertie iam toto opere
perfecto benedictionē dedit.

De opere tertie diei. Q̄. LVI

Einde ratiõe eius qõ

Huiꝰ qõnis tria sunt mẽbra.

o dicit in primo capᵒ Sequit: dixit deus Congregentur aque: querit de opere tertie diei: De quo mgr querit tria: scz qualiter congregate sunt aque que sub celo sunt in locũ vnum. Quis sit locus ad quẽ cõgregate sunt. Et de hoc qõ dicit: Germiet terra herbã virentẽ z faciẽtẽ semẽ iuxta genꝰ suũ lignũq; pomiferũ faciẽs fructũ.

Queritur qualiter cõgregate sint aque que sub celo sunt in locum vnum.

A Mẽbꝝ.I.

c Circa primũ querit vbi est facta distinctio infimi ab infimis / aque a terra. Et videt insufficies opus distinctiõis: qr nõ fit mentio ꝓpis distinctiõis medij ab infimo / hoc est aeris ab aqua z terra: z aeris ab igne: videtur ẽ q; insufficiens sit opus distinctionis. Ad hoc respondent Aug. z Beda: dicentes q; aer distinctus est: z liberam accepit formã z distinctũ locũ: quãdo aque vaporabiliter in aere diffuse / primo p condensationẽ cõgregate sunt z descenderũt ad terras: Et similiter per hoc / ignis vaporabiliter in aere mixtꝰ ꝑdus liberã formã accepit: z p ꝓsequẽs motũ: qz sicut primus dictũ est: motus sequit formã: vnde tunc liber vndiq; ascendit ad camerã celi lune: z sic distinctꝰ est. Propter qõ dicit ꝓbus in topicis q; ignis inter elemẽta quasi species corporũ est / z formalior cetteris: z in terminis est / hoc est vbiq; p circuitũ sphere in altissimo. Dicitur etiã in primo metheororũ: ꝓpter hoc q; alia elementa materia sunt ignis: eo q; in omnibꝫ alijs p vstiuam virtutẽ quã habet ignis speciem inducit ignis.

Solo mẽbri primi

Queritur quis sit locus ad quem cõgregate sunt aque.

B Mẽbꝝ.II.

a Secundũ scz ad quẽ locũ congregate sunt aque: respondet Beda sup Gen. sic: Cum multa constet esse maria z flumina / in vnũ tñ locum dicit aquas esse congregatas: qz cuncta maria z flumia magno mari mergunt: z si q lacꝰ in semetipsis stricti videt / occultis tñ meatibꝫ i mare reuoluũt. Et ꝑdit signũ p qõ sciri põt ho / sic dicẽs: fossores q̃z puteoꝝ hoc ꝓbant: q; ois tellꝰ p inuisibiles venas aque repleta est: qbꝫ ex mari ꝓncipiũ est Eccs. j. b. Oia flumia intrãt i mare: z mare nõ redũdat. Ad locũ vñ oriunt flumia reuertunt / vt iterũ fluant. Argumẽtũ Cõtra hoc rñ obijcit: q; idẽ videt esse ꝓncipiũ generatiõis qõ est ꝓncipiũ augmẽti: scz augmẽti ꝓncipiũ in fluminibꝫ est pluuia: q̃ videt eniꝫ esse ꝓncipiũ generatiõis: z sic oia nõ de mari accipiunt ꝓncipiũ. Solo mẽbri secũdi Ad hoc dõm: q; i virtute locꝰ ad quẽ ꝓgrediant aq̃ / z ex q̃ oriunt magnũ mare est: qõ amphitrites dicit: eo q; circuit terrã: Propter qõ etiã amphitrites ꝺr ab amphi / qõ est dubiũ: z reres qõ est circul: qz dubiã habet rotũditatẽ z nõ pfectã: qz aliter nõ appareret arida: Et locus eius est ꝓximitia inter litora: sicut dicit Job. 38. a. Quis ꝓclusit ostijs mare / qñ erũpebat quasi de vulua ꝓcedens: cũ ponerẽ nubẽ vestimentũ eius: z caligine illud quasi pannis infantie obuoluerẽ: Talis enim erat status aquarum / quando vaporabiliter mixte erant cum alijs elementis. Et subdit de cõgregatione aquarũ: Circũdedi illud terminis meis: z posui vectem z ostia / z dixi: Hucusq; venies / et non ꝓcedes amplius: z hic constringes tumentes fluctus tuos. Uectes autẽ vocat terminos litorum / inter quos ꝓstringuntur fluctꝰ. De hoc eodem dicitur ꝓuerbio. viij. c. sic: Quãdo ꝓparabat celos / aderam: Quãdo certa lege z gyro vallabat abyssos: Quãdo etherea firmabat sursum / z libra bat fontes aquarũ: Quãdo circũdabat mari terminum suum: z legem ponebat aquis ne trãsirẽt fines suos. Ad arg. Ad obiectũ cõtra dicendum: q; licet pluuie causa sint augmenti fluminũ: tamen qz pluuie maxime oriunt ex mari / z humiditate maris: ꝓpter hoc etiam primũ principium ex mari est: z iõ flumina refluunt ad mare sicut ad principium sue generationis. Qm̃e eim̃ qõ generat ſm naturam mouet ad locum sue gñatiõis Si querit etiam quare terra libera facta vocatur arida. Respõdent Augustinꝰ z Beda in glosa sic. Primo eim̃ ante distinctiones aquarũ / totã solidiozẽ mundi partem terraz appellauit dicẽs: In principio creauit deus celum z terram: postq; vero mũdus iam formari incepit z distinguit ad distinctiones partis q̃ adhuc ꝑmebatur aquis: ꝓtio quã aridam esse licebat / terre nomẽ accepit: Et ideo vocauit aridã terram / portionẽ solidiozem materiet: Portio eim̃ solidioz materie tũc ab aquis libera facta ẽ arida: vt animalibꝫ z plantis cõgruum ꝑberet habitaculum z terereturpedibꝫ eoꝝ que sub aqis nec generari nec seruari possent. Simili si querit quare congregationes aquarũ appellauit maria. Respondent ibi Augꝰ z Beda sic: Congregationes aquarũ appellauit maria: sic eim̃ appellant apud hebreos oim̃es congregatiões aquarũ / siue salse / siue dulces sint. Et dixit eos esse cõgregatas i vnũ locum: z tñ nũc pluraliter vocat congregationes aquarum: ꝓpter multifidos sinus earũ: Et intendit dicere: q; licet in vnum locũ ꝓgregate debeant dici vnũ mare / ꝓpter vnitatem loci: tamẽ qz ex illo loco vno per totam habitationẽ terre diuiduntur in multa mediterranea / z multos gurgites et lacus z fontes z flumina: ꝓpter hoc pluraliter dicitur maria. Obiectio Obijcit tñ ꝓtra hoc Simplex aqua dulcis est / z nõ amara vel salsa: Cum ergo hic loquatur de distinctione dulcis aque z simplicis: videtur q; ꝓgregationes nõ debuit appellare maria sed dulces aquas. Ad qõ dõm: q; aqua ꝑ se insipida est: z ꝓpter hoc humidum aque subiectum est omniũ saporũ: z nõ posset esse oim̃ subiectũ / nisi esset in sipidũ nullum saporem habẽs. Et ideo dicit Aristo. in. ij. de aia: q; sapor humidi sicut odor sicci. Per accns autẽ est salsa vel amara: iuxta litora eim̃ vbi terrestre combustũ imixtum est / ibi salsa z amara est: z amarior q̃ in medio z profundo: et ideo simul a natura z accidente qõ accepit / ex loco cõgregatiõis aquaꝝ vocauit maria: Sicut et terrã simul a natura z accidente vocauit aridam. A natura eim̃ habet soliditatem: Ariditatem autẽ ex separatiõe ab aquis: attritionẽ autẽ q; trita est habet ab hoc / q; est locus generatiõis z animaliũ. Et notandũ: q; a ꝓncipio opis distinctiõis tres habite fuit distinctiones in simplicibꝫ corporibꝫ. Prima est luminosi ab opaco / siue lucꝫ a tenebris. Et illa est distinctio ꝓncipiorũ nature / mouẽtiũ z agẽtium ad ꝓpagationem nature p influentiam virtutis z luminis solis: ab qõ hoc q; influãt qualitates

Obiectio

Responsio

actiuas z passiuas. Secũda est distinctio medij ab extremo: scz quarũ q̃ sunt supra firmamẽtũ ab his q̃ sunt sub firmamẽto. In q̃ distinguuntur ꝓncipia nature: corpa scz simplicia ad loca ꝓpria: ad que distingui nõ possunt nisi p ꝓprias qualitates q̃ sunt in ipsis: z hec sunt principia mouentia ad propagationẽ per actionem z passionẽ contrariorum / sine quibꝫ nõ transmutatur materia. Tertia distinctio est inferiorũ z abinuicẽ. Per quã corpa simplicia / q̃ nature sũt ꝓncipia / liberas accipiũt formas et loca: ꝑ quas ſm formas ꝓprias z naturales habent vt moueant ad ꝓpagationẽ nature. Et qz non plura erigũntur ad ꝓfectionẽ ꝓncipiorũ / nisi vt possint influere virtutes: z trãsmutare materiã p contrarias qualitates: z imꝑmere operatiões ſm ꝓprias formas / iõ complet opus distinctiõis i bis tribus distinctionibus.

B I. qõ incidit Responsio

Queritur circa hoc qõ dicit: Germinet terra herbam virentem. vtrum plante generalit pertinẽ ãt ad dispositionẽ vel ornatum terre.

B Mẽbꝝ.III

t Tertio querit de hoc vbi dicit: Germiet terra herbam virentem: vbi querit: Si plante generaliter ptineãt ad dispositionẽ vl ad

argumẽ. I. ornatum terre. Et videt q; ad ornatum: quia sicut stelle ad ornatũ celi ptinent: Ita flores z germina ad ornatum terre. Si dicit sicut Augustinꝰ videtur dicere: q; ad dispositionẽ ꝓpter hoc pertinẽt / quia radicitus adherent terre. Tunc etiam stelle debent ad dispositionem celi ptinere: qz affixe sũt

Arg. 2m. circulis celestibus z imobiles ab ipsis. Adduc Dicit Amb. in hexame. Quare ad diuersos dies retulit terram z terre ornatum in distinctione plãtarum. Querit etiam Beda: quare dicit herbã virentem: z alia trãslatio / herbã pabuli habet: ꝓpter qõ videtur: q; plãte nocue ex figura: sicut spine z tribuli: z ex humore / sicut venenose / non sunt tunc facte: quia ille nõ sũt pabulũ / scz nocumẽtuz.

Questiũcula

Solo mẽbri. II. Ad hoc dicendũ: q; plante ad dispositionẽ pertinent / z nõ ad ornatũ. Et bona est causa quam reddit augꝰ. quia radicitus adherent terre. Costat ei sicut dicit ꝓbs: q; ex eisdẽ generat oĩs res z nutritur: planta vo radices habet ozi sil'es vt idez dicit ꝓbs in. ij. de aniã: nec radices ozi sil'es terre infixas haberet / nisi de natura terre generatio eius eẽt: Et iõ in. ij. de vegetabilibꝫ dicit ꝓbs: q; plãta habet tres vires quas accipit a terra. Et ab vtallus ꝓbs siue ꝑbagoras dicit: q; in oibus hmõi plantis terra est mr. z sol pr. Et sicut in ꝓmo de vegetabilibꝫ dicit aristꝰ q; antiqui dixerũt / q; vegetabilia facta sunt mũdo adhuc imꝑfecto: ꝓpter hoc / q; ex natura materie nõ multũ distant ab elementis: Homo autẽ z alia facta sunt mũdo iã ꝑfecto: quia in formis hominũ z aĩalium / ꝓpagatio nature vtrimas z nobilissimas formas ꝓprias accepit. Ad obiectũ de stellis dõm: q; nõ est sic: Stella eim̃ nobilissima spes ẽ corpis quinti / qõ dicit orbis vel celũ quia pulchritudinem illam in formã prendit: nec ẽ infixa circulo sicut vnde accipiat nutrimentuz vel naturam siue materiã: cũ dicat ꝓbs: q; vnaquez; stella ꝓ est ex materia sua tota: ꝓpter qõ etiã nõ transmutant adinuicẽ: Et iõ stelle ptinẽt ad ornatũ celi et nõ plante ad ornatũ terre. Ad aliud respõdẽ-

B Ad ar. 1m.

Ad 2m

dum ꝑ amb: q; sic dicit ibidẽ. Cur deꝰ sic dixit et facta sunt: nomẽ simul ornatusq; congruos sue gentibus donauit elemẽtis: quasi nõ potuerit celũ ingnitũ cũ stellis subito vt creatũ est refulgere / z floribꝫ ac fructibꝫ terra vestiri: Et respõdet: Potuit vtiq; sed ideo ꝓmo facta / postea cõpleta declarãt ne vere increata z sine principio crederent / si spes rerũ velut in generate ab initio z nõ postea additę viderent. Ad qstionẽ Bede dõm ꝑ bedã sic dicẽtem in glosa: Pater in his verbis: q; verno tpe mũdus pfectus est z ornatꝰ / in quo solent herbe virẽtes apparere z ligna pomis onusta: Simul q; notandũ: q; nõ ꝓma herba ꝓ germina vel arboꝝ genera de semie ꝓdierũt sed de terra: qz ad vnã iussionẽ ꝓdiuersis apparuit arida cõpta herbis / nemoribusq; vestita: q̃ sui generis ex se ꝓma ꝓducerent z semina. Et subdit rõnẽ sic: oportebat eni vt forma rerũ de impio ꝓmo pfecta ꝓduceret / quõ hõ ꝓpr quẽ oia facta sunt in virili etate plasmatus est. Et ad id qõ arguit de nociuis: rñdendũ est ꝑ Aug. ibidẽ dicentẽ in glosa sic: Cũ dicit: Germinet terra herbã virentẽ / z facientẽ semen iuxta genus suũ: lignũq; pomiferũ faciẽs fructũ: fructꝰ noie q̃da vtilitas signat. Multe autẽ vtilitates sunt manifeste vel occulte oim̃ q̃ terra radicitus alit. Possumus q̃ absolute rñdere: spinas z tribulos z venenosa terram post pcã boim ad laborẽ pepisse: non q; alibi antẽ pcm̃ nascerent / z post in agris q̃s hõ coleret: sed z ꝓus z postea in eisdẽ locis: nõ tñ ꝓus boi nocuissent sed pcm̃. vnde Ben. 3. Pariet tibi: vt scz tibi nasci incipiãt ad laborẽ q̃ ad pastũ tm̃ modo alijs animalibꝫ antea nascebãtur.

De ope quarte diei: z querit de ornatu.

Questio LVII
Einde transeundũ est

Huiꝰ qõnis duo sũt mẽbra.

o ad ea q̃ dicunt in. 14. distin. ca. Sequit: dixit deus: fiant lumiaria. Ibi queredas sunt m̃ cõi duo: tibi eni ꝓmo incipit agere de ornatu Et iõ ꝓmo q̃rẽdũ ẽ i cõi: i ꝓsistat q; ornatꝰ z q̃ differat ab ope creatiõis z dispositiõis. Scõo de ornatu singulo ꝓ corpoꝝ simpliciũ: scz celi / aeris / aq̃ et terre. Et qz ex ornatu ꝓstituit pulchritudo vniuersi: fit in fine q̃stio de pulchritudine vniuersi.

Querit in quo consistat ornatus: z in q̃ differat ab ope creatiõis z dispositionis.

A Mẽbꝝ.I. Arg. primũ

Primo ergo querit in q̃ ꝓsistat ornatꝰ. Et

p videt q; nullũ operũ ser diei ꝓsistat in' ornatu: Opa eni ser diei ꝓ ptinẽt ad esse ꝓncipioꝝ naturaliũ q̃bꝫ natura possit ꝓpagari: sicut patet enumerãti ꝑ singula: Ornatꝰ ptinet ad bñ esse: g̃ videt q; ornatꝰ nõ sit de opibꝫ ser diei. Adhuc ornatꝰ fit de aliq̃ pulchro z ꝓioso: qõd alteri⁹ nature est q̃ id qõ ornat ꝑ ipm: Sol / luna / stelle nõ sunt alterius nature q̃ celũ qõ ornat ꝑ ipas: vt ꝓbat Aristo. in. ij. de celo z mũdo: g̃ videt q; sol / luna / z stelle nõ ptinẽt ad ornatũ celi. Arg. 2m Silis obiectio est de piscibꝫ / volatilibꝫ / z aĩalibꝫ: illa eim̃ materialit sũt de natura aeris / aque / z terre: g̃ nõ ptinẽt ad ornatũ eoꝝ: nõ enĩ idẽ ornat ꝑ idẽ. Adhuc: Videt q; opꝰ ornatꝰ sit opus distinctionis qz sup illud Gen. 18. fiat lux: dicit Strabꝰ: Pulchre ornamẽtũ mũdi a luce incboat / sine q̃ oia cetera opa indecora z inuisibi-

Arg. 3m

Arg. 4m

lia remanerent. Et constat/q̄ cum dicit: fiat lux/incipit opus dispositionis: vt pater in pphabitis: ergo videt q̄ opus dispōnis z opus ornat⁹ sint idez

Arg.1m Adhuc aug. sup gen. sup illud. Quievit de⁹ ab oī ope qđ patrarat. Quievit. i. ab oī ope cessauit: qz nihil nouū postea fecit qđ nō ante i spē vel i materia fecerit. Si hoc est verū tunc videt q̄ op⁹ ornatus nihil aliud sit nisi determinatio pncipio⁹ ad spēs/quib⁹ spēbus ipa pncipia nature efficiāt

Arg.6m. gentia z patientia ad pducendum id qđ paratur in natura in determinatas spēs. Dō si cōcedatur: tunc videbitur q̄ pductio plante p̄z z herbarū ptineat ad ornatus. In illis em̄ ad determinatas spēs ad pulchritudinem mūdi ptinēres mouēt pncipia nature: et: Cui⁹ p̄rarij⁹ antehabitū est: erpresse dicit glosa aug. sup gen. sic dicēs: q̄ plante pertinēt ad dispositionē: eo q̄ radicit⁹ terre sint affixe.

B Solo mem bri. I. Solutio: dicendū q̄ opus ornat⁹ ab opere dispōnis z creatōis differt: Q̄z opus creatōis pncipia nature ex quib⁹ fit pagatio ex nihilo/facit esse fm substantiā. Opus aut̄ dispositionis disponit ea in cōtrarias formas/et in cōtraria loca: qb⁹ p̄rarijs agant z patiant⁹ trāsmutent materiā ppagandoꝝ. Sed q̄z nec p substantiā/nec p dispōnem cōtrariorum possunt agere determinatas species qb⁹ sile ex simili pducitur: vt homo ex boie leo ex leone/z sic de alijs: tō exigitur tertio loco opus ornatus: in quo determinat pncipiū nature ad determinatam spēm: vt iurta gen⁹ suū z spēm simile sibi pducat in quo vt dicit Boet⁹/sagax natura saluet. Ad hoc aut̄ potētia nō habet in substātia pncipij/q̄ facta est p creationē: nec in formis p̄rariorū que distribute sunt pncipijs per distinctionem: et ideo oportuit q̄ per ornat⁹ acciperet determinatam spēm qua virtutē accipet silia ex silibus ppagandi.

Ad argu. I. Ad primū ergo dicendū: q̄ duplex est ornat⁹. Est em̄ ornat⁹ ptinēs ad venustatē el⁹ qđ iaz perfectum est: Et ille ptinet ad bñ esse: z est accōtalis. Et est ornat⁹ q̄ determinat pulchritudinē forme el⁹ qđ ante indeterminatū z cōfusū erat. Et h̄ pertinet ad esse: z est in opibus sex dier⁹: Et hoc est idē qđ alij dicūt: q̄ est ornat⁹ cui⁹ finis est id qđ ornatur: z hic pertinet ad esse: z accōtalis. Et est ornat⁹ q̄ finis est cui⁹ qđ ornat: z sic forma i natura finis z ornatus est materie: et vltima forma que est anīa/vltim⁹ finis z vltim⁹ ornat⁹ ē: Et hic ornat⁹

Ad 2m. ptinet ad esse z pfectionē nature. Ad aliud dicēdum: q̄ ille ornat⁹ q̄ est de esse/est de natura ei⁹ qđ ornat z educit ex illo per gñationē sicut act⁹ de potentia: Sed ille q̄ est de bñ esse z accōtalis/ alteri⁹

Ad 3m nature est gñ id qđ ornat per ipm. Per idem patet solutio ad id qđ obijcit de piscib⁹ auib⁹ z animalibus.

Ad 4m. Ad aliud dōm: q̄ strab⁹ accipit ornatus in cōi valde/si significatiōe noīs: fm q̄ oīe id qđ aliq̄ mō ventustat rē/siue sit intrinsecum rei/siue extrinsecū ei⁹ ornatus. Et sic verus ē: q̄ lux est de ornatu rerū: lz simplr̄ sit ptinens ad dispōnē rez. Ornat⁹ aut̄ q̄ z esse vnū op⁹ ser dier⁹/est ptinēs ad esse z

Ad 5m. Ad 6m spēm forme: sicut dictū ē. Sequēs p̄cedēdū ē sicut ponit: qz hoc p̄clusit qđ dictū ē. Ad vltimū dōm: q̄ plante pertinēt ad dispōnē/z nō ad ornatus nisi ornat⁹ sumat valde in cōi p omīa eo qđ venustat quocūqz modo. Quare aut̄ ptineāt ad dispositionem/sufficiēter dē opere tertie diei dictum est.

Querit de ornatu singulor corpor simpliciū: scz celi: aeris: aque z terre.

B Ecūdo querit de ornatu singulor corpor scz aeris/aque/celi/z terre. Et p̄mo queritur de ornatu celi de q̄ dicit Aug. in glosa ibidē: q̄ qz celū ante alia factuz est: z speciosius est alijs elemētis: ideo ante alia ornat quarto die. Et hoc qđ dicit mgr. ij. sententia p. xuij. dist. ca. Quia ergo celū ceteris elementis spēm p̄stat/ iō ante alia ornat. Dicit enī Aug⁹: q̄ qz visibili mūdo duo dies sunt attributi: supmē scz z infime pti mūdi: In quo p vno diuisa est lux a tenebris: In alio firmamentū positū in medio aquarū: Ideo infime parti mūdi visibilis z mobilis mūdi pti⁹ q̄ intra mundū creant/tres reliqui sunt deputandi: vt sic sexta die bō/pter quē mūdus factus est/in mundū inducat.

Arg.primi Querit ḡ primo de hoc q̄ dicit: Fiāt luminaria in firmameto celi. Et q̄rit quare dicant luminaria z nō stelle. Luminaria enī cōia sunt ad celestia z terrena: ornatus aūt celi p̄ p̄ria debet exp̄mi: z sic magis p̄prie deberet dici: fiant stelle/q̄ fiant luminaria.

Ar.2m Adhuc: quare nō dicit lumina/ sed lūinaria: hoc enī magis ornare exp̄imeret: q̄ lumē p̄pria virtute luminat: lūinare aūt vtute alterius: lumiare enī vas luminis est: qđ nō luminat nisi virtute lūinis qđ est in ipo. Vñ cū ornat⁹ celi p̄pria vtute lūinat/poti⁹ deberet dici lumia q̄ lumiaria

Arg.3m Querit etiā vlteri⁹ de hoc qđ dicit: diuidāt diē ac noctē: Nō enī p̄t diuidere diē z noctē nisi moueāt in locis suis: qđ aūt mouēt in loco suo/ aial est: vt dicūt phi. Et iō ibidē q̄rit Aug. i glo. sic dicēs: Solet queri: vtrū hec luminaria corpa sola sint: an habeāt rectores spūs/z ab eis vitaliter inspirent: sic q̄ alias aialiū carnes aiant. Et hāc qōnē nō absolvit/sz subinferit/sed de rā obscura re nil temere definiēdū est.

B Disputatio Arist. i. ij. de celo z mūdo: tralē facies diuisionē. Si stelle mouent/aut mouēt z orbes simul cū eis: aut si stelle mouent orbib⁹ stantib⁹: aut mouēt motu orbiū/et ueatur nō motu p̄prio. Si mouent ambo: scz stella z orbis circulariter z a natura. Aut hō ē a natura/aut a casu: aut mouēt circulariter: aut motu tropico siue cōuersiuo/aut motu inuolutiōis siue titubatiōis: aut motu p̄cessiuo/q̄ ē de loco ad locū. Si mouēt ābo/ stella scz z orbis z circulariter scz z a natura: Cōtra velocitas mot⁹ simplicis corpis ē fm q̄ntitatē ipi⁹ ita q̄ maio⁹ corp⁹ mouet velociⁿ/z min⁹ tardē. Et hoc pbat in elemētis: magn⁹ enī ignis velociⁿ alcēdit q̄ parū⁹: z maior terra velociⁿ descēdit q̄ parua: z supior circul⁹ velociⁿ reuoluit q̄ inferior. Cū ḡ circul⁹ maior sit q̄ stella q̄ ē in ipo: velociⁿ reuolui circul⁹ q̄ stella. Et ex hō sequunt duo inconuenientia Unū est/q̄ reuoluto circulo de pūcto ad punctū/ stella adhuc nō est reuoluta: qđ est inconueniēs: qz dicit alfraganⁿ: q̄ celū nō cognoscim⁹ nisi p stellas nec reuolutio circulo p̄ significat nobis/nisi p reuolutionē stellaꝝ: Vñ stella nō reuoluta/non pōt sciri circul⁹ esse reuolut⁹. Aliud inconueniēs: q̄ fm hoc stella scinder orbem: stella enī tardi⁹ mota z circulus citius/necesse est q̄ circulus circa stellā scindat z sepetur a stella: z hoc inconueniēs phs reputat. Si forte dicat q̄ ambo mouent circulariter: sed circulus mouetur natura/z stella a casu: aut

tecōuersota: aut ambo casu. Cōtra dicit aristo. q̄ casualia in paucis sūt z parū durāt: motus aut̄ iste stellarū in omnib⁹ stellis ponit⁹ z ppetuo durans: ḡ videt q̄ nullo dictoꝝ modoꝝ cāu mouent. Ad/huc aristo. in. ij. phicoꝝ dicit: q̄ in celestib⁹ nihil fit casu z fortuna. Si dicat q̄ stelle mouent stantib⁹ orbib⁹: sicut quidā dixerūt mathematici: seqt idem inconueniēs: scz q̄ scindāt circulū: qz dū stella transit per circulū/oportet q̄ scindat eū: z q̄ ps vna circuli distet ab alia pte: qz aliter sequeret q̄ duo corpora essent in eodē loco: qđ nullo mō esse potest quia sequeret q̄ duo corpa essent vnū z idē corp⁹. Seqret etiā/q̄ minus corp⁹ z simpler moueret velociⁿ: z maius eiusdē nature vel quiesceret vel moueret tardius: qđ est cōtra rōnē. Ex his oībus relinquit tertiū mēbrū: scz q̄ mouet motu orbiū suoꝝ/z nō motu p̄prio z natura: sicut pars in toto.

Ad disputationem Si p̄ter hec oīa dicat: q̄ nō mouēt circulariter/sed mouent motu tropico aut cōuersiuo But hoc erit ita/ q̄ cōuersio illa est ab equinoctiali fm obliquitatē circuli signoꝝ: Aut ita/q̄ mouēt in orientē z reuertunt in occidentē motu cōuersionis. Si p̄mo mō: tūc stelle in firmamēto fixe nō sp eque distant a visibus nostris: sz aliq̄n erūt plus ad aquilonē/z aliq̄n plus ad meridiē: z hoc est cōtra visū. Si sc̄do mō: tūc pūcta semicirculi in quo fit cōuersio vt duob⁹ vtere⁹ vno: z sic desceret accideret/qđ est impossibile. Si p̄ter hoc dicat: q̄ stelle mouēt motu inuolutōis siue titubatōis: ita q̄ in eodē loco manentes vertūt z reuertunt se de supficie in supficiē: sicut dixerūt quidā mathematici: quia hoc esset causa scintillatōis: z cā q̄ ita videt moueri sol tpe eclipsis ac sī vacillet de supficie in supficiē. Cōtra: quia fm hoc aliq̄n videremus vnā supficiē solis/z aliq̄n aliā: qđ in nulla observatōe ab aliquo pho vnq̄ dictū fuit. Adhuc a phis nō ponūt nisi due cause scintillatōis. Una a mathematicis: quā tāgit aristo. in. ij. posterioꝝ scz si sūt p̄ter nō scintillant. Et ideo dicit: q̄ planete nō scintillant/sed stelle fixe: z cā ponit: quia p̄ter longinquitatē lumē ad visū delatū tremit: z sic forma q̄ est in ipo/tremere videt z scintillare. Alia cā est: si oriā planeta in vapore sicut dicit ptolemeus in. vj. distin. algamesti: q̄ iupiter oriens in manet p̄t vapores in quib⁹ oriebat/ visus ē scintillare Et hoc nō oībus stellis cōtingit: nec sp/ sed aliq̄n aliqb⁹ tm̄: q̄n nō vident moueri in locis suis motu titubatōis.

L Solo mē bri. II Solo: p notādū est qđ dicit aristo. in. ij. de causis p̄rietatū elementoꝝ z planetarū scz q̄ orbis est elemētū sphericū q̄n discernim⁹ iter ipm/z ignē/z aerē/z aquā/z terrā. Si aūt cōsideremus ipm in se: tūc in eo sunt tria elemēta/hoc est tres substātie: qz suba stellarū z lune est alia a suba solis z orbis: z suba orbis ē alia a suba solis z stellarū z lunet: Sol em̄ illustrat z nō illustrat: stelle illustrant nō illustrāt: luna illustrat z illustrāt: orbis illustrat quidē: sed nō recipit lumē calcatū in

Ad arguñ tū p̄imū partib⁹ sicut stella sz diffusū in pspicuo aere. Ad p̄mū ḡ dōm: q̄ lumiaria magis vocāt q̄ lumināvel stelle: qz sūt vasa luminis: z spissitudie ptiū ītra se cōtinent lumē z diffūdūt ipm circulariter vbiq⁹. Et hoc nō dicit lumē: lumē em̄ vt dicit auic./ qualitas lucētis corpis est diffusa in pspicuo: vt supficie termiati corpis. stella aūt non dicit hoc: sed dicit a stando: qz nō mutat sitū imaginis in qua posita est. Unde quia nec fm nomē luminis: nec fm nomē stelle pinent ad ornatū/sed fm nomē luminaris: ideo dixit: fiant luminaria/z nō dixit: fiant lumia vel fiāt stelle.

Ad 2m Ad aliud dōm: q̄ licet lumē p̄pria virtute illuiet primo/z illuinare sc̄o: tamē qz lumen nō dicit tentionē lumis/sed luinare: z ornatus celi lumē retentū est cōtinuet melius vocāt luinare q̄ lumen.

Ad 3m Ad aliud dōm: q̄ stelle aialia nō sūt: nec mouēt ab anima/sz a virtute iussu dei facta in ipis: que mouet eas in locis suis: sicut aialia mouēt ab aia: Nō tñ motu p̄cessiuo: qz si huc haberent/vt dicit aristo. natura dedisset eis instrumenta talis motus: sicut pedes z alas: qđ falsum est. Sed mouēt a natura p̄pria motu circulari ozbiū suoꝝ sicut ps in toto. Disputatōes aut̄ q̄ sūt sup diuisionē aristo. in. ij. de celo z mūdo/p̄cedūt sicut inductesūt: z veritatē cōcludūt. Et ideo ex oīb⁹ illis relinq̄t qđ dictū est: scz q̄ natura mouent ozbiū suoꝝ: z q̄ illa natura est virt⁹ motiua iussu diuio facta i corpe celi z ptib⁹ ei⁹. Et ōb⁹: q. vtrū celū moueat vel nō in pphabitis satis dictū ē.

Querit de hoc qđ dicit: Et sint in signa et tpa z dies z annos. Questio. LVIII

Einde querit de hoc

A D qđ dicit: Et sint in signa z tpa z dies z annos: Et q̄ritur quō sint in signa: Et dicit glo. interlinearis ibidē. in signa serenitatis z tpestatis. Sed fm hoc signū videt dici cā: z sic supioza luminaria scz z stelle cāe vident ee inferioꝝ

Arg.1m Adhuc: Job. 9. a. Qui facit arcturū z oriona⁹ z hyadas z interiora austri. Iste stelle sicut dicit greg⁹. ibi hyade dicūt: qz pluuias suscitāt z tempestates z hoc sūt signa: ḡ signū ponit ibi pro cā.

Arg.2m Adhuc: Job. 38. c. sup illud: Nūqd cōiūgere valebis micantes stellas pliades: aut gyrū arcturi poteris dissipare: dicit grego. q̄ pliades dicūt q̄si pluuiades: qz pluuias z tēpestates suscitāt z sunt signa taliū. Videt ḡ q̄ signū idē sit qđ causa. Ulteri⁹ queri⁹ quō sint in tpa: cū tps aīa sit. Adhuc: quō sint in dies cū tres ante p̄esserūt. Solutio dōm q̄ signū dicit multis modis: Uno mō sicut dicit aug⁹: signū est qđ p̄ter speciē quā ingerit sensib⁹/aliud facit in notitia venire. Et sic signū accipit p̄prie i sacramētis. Alio mō dicit signū cā cōis: nō p̄prie innuēs aliquē effectū/z nō de necessitate inducēs. Et hoc mō luminaria celi sūt in signa ex situ radiationis in coniunctione vel p̄euentione vel alia radiatione oppositionis/scilicet q̄drati trigoni sextilis aspect⁹: signās effectū que nō de necessitate causat. Et iō dicit proleme⁹ in centilo. q̄ sapiens hō dnāt astris. Et dicit ibi bali in cōmēto: q̄ si stelle scintillāt ad melancholiā z q̄rtanas: q̄ sapiēs medic⁹ disponat corpa ad sanguinē z q̄rtane nō inducēt. Et iō dicit messehallach in libro de sphera mota: q̄ sapiēs hō iuuat celestē circulū sic ad fructū iuuant ra aratōe z semiatōe Uul⁹ aūt cām q̄ nō possint eē cāe p̄ducēres de necessitate effectū optice assignat prole. in. j. q̄dripartiti dicēs q̄ virtutes astroꝝ z lumia siue radiatiōes nō deueniūt ad inferioza corpa nisi p aliō z p accidēs per aliud quia media elementa: per accidens/ qz

Questiū cu ls prima Secunda Solo qōis

nō agunt in nos nisi in formando qualitates actiuas ꝛ passiuas elementorū: que sic in formate immutant corpa. Eorū autē que sunt sub libero arbitrio hominis/nec signa/nec cause sunt: quia liberū arbitriū nec imutatur virtute celesti/nec virtute elemētali de necessitate. Sed sicut dicūt aristoteles ꝛ beda ꝛ gregorī⁹ nirenus et damascen⁹ liberū arbitriū est de his que in nobis sūt/ꝛ quoꝝ nostri causa sumus agendi vel nō agendi. Et hoc est qđ dicit damascen⁹ lib. ij. ca. viij. sic: Greci quidam phi per astrorū ꝛ solis ꝛ lune ortū et occasum ꝛ occursū aiunt omnia dispensari/q̄ fm nos: circa hoc em̄ astrologia vagat. Nos autē dicim⁹: quoniā signa quidē ex ipis fiunt imbrīs/siccitatis/frigoris/et caliditatis/et humiditatis ꝛ ventorum ꝛ bozū ratiū: nostrozū autē actuū nequaq̄: nos em̄ liberi arbitrij a conditore facti dñi nostrozū existimus actuū. Et inducit rationē: quia si de necessitate ageremus acti ab astris: actus nostri nec vituperio/nec laude eēnt digni/nec p̄mio/nec pena. Unde signa hec dicūt dispositōes astrozū: unusquisq̄ aliqđ futurū/ꝛ nō de necessitate causātes. Et de hoc aristo. in. ij. de somno ꝛ vigilia dat pulchrū exemplū: vbi loquit̄ de somnijs que p signū/ꝛ nō per causā sūt intra nos: Dicit em̄ q̄ sicut consilia magnozū qui plurib⁹ intendūt/ꝛ ido bis q̄ p̄ria sunt singulorū circūspecte intendere nō possunt sepe mutant a p̄uatis hominib⁹ qui p̄ncipijs singulozū magis intendere possunt: ita fit/vt signa que fiunt ex impressionib⁹ astrozū/ꝛ impmūt i sonijs sepe fallant: eo q̄ mutant a proximis causis agentibus in corpa nostra/ꝛ alterantibus ea ad alias dispositōes: Et ideo frequenter fallūt talia signa ꝛ tales visiones: nisi sint visiones vel oracula diuinis reuelationib⁹ accepta: sic ergo sunt in signa celi luminaria. Ad dicta Gregorij sup Job. 9. et. 38. dōm: q̄ sicut iam dictū est: signa sunt ꝛ etiā cause/nō de necessitate causantes. Ad aliud dicendū: q̄ dicunt esse in temporā: nō q̄ sint causa tēporis fm substantiā/sed vt p̄ significatū nūeri pluralis significet distinctio rpis. Unde glosa interlinearis ibidē: Uer estatē: autūnū hyemē: hec em̄ rpa suo cursu distinguūt luminaria. Ad aliud dōm: q̄ hoc modo etiā sūt in dies/hoc est in dierū distinctōes. Un glosa augustini ꝛ bede: qz p̄tusq̄ sidera fierent ordo temporū nullis notabat indicijs vel meridiana hora vel quelibet hora. Sunt ergo luminaria in signa ꝛ rpa ꝛ dies ꝛ annos: nō q̄ a conditōe eoꝝ rpa ceperint vt dies vt anni: sed quia p ortus eoꝝ vel transitus tpm dierū annorum signatur ordo.

B

Ad argūm ta 1m et 2m

Ad q̄stiūcula p̄ma

Ad secundā

Querit̄ de hoc qđ dicit: Ut luceant in firmamēto ꝛ illuīnēt terrā. Qō. LIX

A

Deinde querit̄ de hoc

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

o qđ dicit ibi: Ut luceāt in firmamēto celi ꝛ illuminent terrā. Ante em̄ terra illuminata fuit: aliter em̄ lucē nō vocasset diē/et tenebras nocte: ꝛ cū hoc opus factū fuerit in p̄ma distinctōis dicit: videt q̄ supflue ponat in die q̄rto

Arg. 2m Adhuc lux ponit̄ in ope distinctōis: ꝛ quod ad distinctionē ptinet/nō ptinet ad ornatū: ꝛ ita vide

Arg. 3m tur q̄ bicnō debet poni in ope ornatus. Adhuc dicit: vt luceant in firmamēto celi: ꝛ tm̄ constat q̄ nec luna nec sol sūt in firmamēto: habitū enim est pauloante ex verbis augu. ꝛ bede: q̄ firmamentū dī celū stellatū: ꝛ in illo nec est sol/nec luna. Ul I. questio
reri⁹ querit̄ de hoc qđ dicit: Fecit deus duo lumi incidens
naria magna: luminare maius/vt p̄esset diei qđ est sol: Qui sicut dicit beda: nō solū corpis forma Arg. 1m
ꝛ quantitate/sed etiā luminis magnitudine p̄esse dicit̄: quia luminare minus ꝛ stellas illustrat. Et ideo vt dicit beda/etiā sol dicit̄: qz solus obrusa luna stellisq̄ ceteris p diē fulgeat terris. Et fm hoc videt̄ nō fecisse duo luminaria ꝛ stellas/sz vnū solū qđ lumie suo facit luminare min⁹ ꝛ stellas. Ad Arg. 2m
huc hoc videt̄ fm nois intentionē: fm grāmaticā em̄ sol dicit̄ quasi solus lucens: eo q̄ nihil lucet in Arg. 3m
celo/nisi sol vel illustratū a sole. Adhuc: Aristo. in. ij. de p̄prietatibus planetarū ꝛ elementorū: et auicēna in sufficiētia celi ꝛ mūdi/exp̄sse dicunt: q̄ nulla stella a se lucet/sed mutuato lumine a sole. Et hoc idem dicit messeballach in libro de sphera
mota. Adhuc: videt̄ incōuenienter dici luna lu- Arg. 4m
minare magnū: Per obseruatōes em̄ astronomicas ꝛ geometricas deph̄ēnsum est/q̄ luna inter oīa corpa simplicia minor est. Unde cū vmbra terre ascēdēdo a terra stringat̄ in conū: ꝛ ido diameter vmbre in supiori suo min⁹ sit ꝛ breui⁹ diametro terre: tm̄ in eclipsi lune qn̄ luna trāsit vmbrā terre aliqn̄ qn̄ augumērū latitudis est min⁹ septē gradibus/inuenit diametrū vmbre excedere diametrum lune octo punctis. ꝛ tūc luna apparet tota nigra nec declinās ad virorē/nec ad rubedinē ad quos colores celū declinat in alijs eclipsibus. Ergo videt̄ incōueniēter dici luīnare magnū: sed de- II. q̄stio in-
beret dici luminare puū. Ulterius querit̄: Utrū cidens
luna sit facta plena. Quā q̄stionē ibidē glo. lōga marginali monet beda: ꝛ dicit respondēdū esse: q̄ quotacūq̄ facta fuerit deū p̄fectā eā fecisse z̄ pleaz dōm est qz vt ait: nō decebat deū illa die aliquod impfectū facere. Et sbdit aliā alioꝝ respōsiōez. Alij dicūt: debuit luna p̄ma fieri nō q̄rtadecia: qz nēo sic incipit nūerare etatē lune vt incipiat a q̄rta decima. Nō tm̄ si fecerit p̄mā z ipfectā in lumie/est dicendū fecisse deū aliqđ impfectū: qz qđ inchoatū est ab illo: nō ab alio/sed ab eodē pfectū est p̄ continuū lumis incremētū. Deinde subdit rōnē qua p bat q̄ pfectā ꝛ plenā fecit lunam dicēs: q̄ septuaginta vbi nos habem⁹: lumīare min⁹ vt p̄esset nocti sic hīt: fecit lunā in inchoatōe noctis: qđ fit cū plena est: tūc em̄ noctis exordio videt̄: al's vero et p diē incipit videri añ plenitudinē ꝛ in p̄gressu noctis. Et est ratō bede: q̄ inchoatio noctis est in occasu solis: ꝛ tūc luna in dniū tot⁹ noctis ꝛ vt toti nocti p̄sit nisi in opposito solis/hoc est in oriente pōt oriri: ꝛ tūc fulget p totā noctē ꝛ diametraliter opponit̄ soli: ꝛ ē plena: ꝛ sic ꝓbat q̄ plenā ꝛ pfectā luna fecit de⁹. Adhuc vlteri⁹ q̄rit̄ de B q̄ dicit III. q̄stio in-
stellas. Dicē em̄ ambro. q̄ stellis ardētib⁹ cōtinue cidens
voluīt orbis: ꝛ est hoc dictū in. j. hexameron: ꝛ idē dicit basili⁹: ꝛ idē aug⁹. Male g̃ dicūt stelle: quia Quarta
nūq̄ stāt sz cōtinue voluūt. Querit̄ etiā de glo. ibidē in interlineari sup illō: ꝛ posuit eas ī firmamēto celi: glo. ad decorē noctis: Nō em̄ in firmamento celi tantum ponuntur de nocte/sed etiam de die: nō ergo tantū sunt ad decorē noctis/sed etiam ad

Argumētū decorem diei. Adhuc: Uenus multotiēs in meridie videt̄ iuxta solē: ergo tunc lucet ad decorem
Quinta diei ꝛ nō noctis. Ulteri⁹ querit̄ de hoc qđ dicit
Et diuiderent lucē a tenebris: hoc em̄ supfluū vi-
det̄ esse: cū hoc factū sit in p̄mo p̄ma die in opere
Sexta distinctōis. Ulteri⁹ querit̄ de hoc quod dicit:
Et vidit deus q̄ esset bonū: ꝛ vlteri⁹ nō protēdit
benedictionē tcū in sequentib⁹ vbi tangit ornatū
aeris/aque ꝛ terre benedixit eis dicens: Crescite
ꝛ multiplicamini. Digniozis em̄ corpis ornatus
dignioꝝ debuit habere benedictionē: maxime fm
eos qui luna dicunt imperfectā esse creatā ꝛ p̄mā
Illiem cōperit benedictio vt crescat ꝛ multiplicet̄

B Solo dōm ad p̄imū q̄ licet lux facta sit p̄ma
Solo q̄stionis ꝛ argu. p̄imi die que illuminaret illud chaos/in cui⁹ medio residebat natura terre: tamē illa lux sufficiens non fuit: vt in p̄habitis determinatū est: Nec terra distincta ꝛ arefacta reflectere potuit radios illuminantis se in susc itationē calozis natiui. Et ido vt dicit aug⁹ contra manicheū: necesse fuit vt luminaria ī ornatu celi ponerēt ꝛ crearent̄: per que sufficienter terra illuminaret̄: ꝛ dies lucida ꝛ calida a tenebris noctis frigidis ꝛ obscuris diuideret̄
Et hoc confirmatur ex dicto Bede in Glosa sic
dicentis: Sol dicit̄ maius luminare: nō solū luminis magnitudie/sz etiā maioz est in caloze quo
mundū calefacit: cū p̄teritis ante creationē eius
Ad 2m dieb⁹ nec calozis dies habuisset. Ad aliud dōm q̄ nihil p̄hibet aliqđ vnū ꝛ idē opus fm diuersas sui p̄rietates ꝛ formas p̄tinere ad op⁹ distinctōnis/ꝛ ad opus ornatus. Si em̄ diuisio lucis a tenebris in separatōe opaci ꝛ luminosi consideret̄: sicut distinctū est sup̄emū ab infimo: pertinet ad distinctionē. Si autē p̄fecto lucis consideret fm motū ꝛ effectū quē hz ī plenitudie lucis ꝛ pulchritudine: sicut dicitur eccl. 43. a. Sol in aspectu annūcians in exitu: vas ām̄irabile: opus excelsi. Et de calore eius ibidem dicit̄: In meridiano exurit terram: fornacē custodiens in operibus ardoris. Et paulopost: Tripliciter sol exurit mōtes radios in eos ignēos exsufflans suos. Propter qđ etiam palladius in libro de agricultura: plantādas dicit esse vineas in mōtibus ad oculū solis meridianū. Sic ergo cōsiderando luminaria ꝛ lumē eorū
Ad 3m nihil p̄hibet ea p̄tinere ad ornatū. Ad aliō dōm sicut in p̄habitis dictū est: q̄ firmamentū dicit̄ duobus modis cōiter sz ꝛ p̄rie. Et cōiter a firmitate ꝛ incorruptibilitate nature dicitur firmamentū: ꝛ sic totū quod est supra ignē sursū per decem celos vsq̄ ad empyreū dicit̄ firmamentū. Et tūc cū dicit posuit eas in firmamēto celi: inter ablatiuū cum sua p̄positione/ꝛ genitiuū est intrā situa constructio: ꝛ est sensus: posuit eas in firmamento celi: hoc est firmamentū quod est celū. Firmamentū autē p̄rie dictum qđ firmiter stat inter aquas/est celū stellatū in quo nec luna nec sol sūt.

Ad. 1. q̄stionē incidēte Ad id quod vlteri⁹ querit̄ dōm: q̄ licet sol illustret lunā ꝛ stellas/ꝛ sol⁹ dicat̄ lucere: sicut dicit aristo. ptolemeus/auicēna/ꝛ alij p̄hi tamen quia luna ꝛ stelle mutuatū lumē a sole recipiunt in trinsecus sui sicut vasa luminis: ꝛ cōtinent ip̄m. ꝛ p̄ boc efficiunt imagines solis per lumen acceptum ideo dicūt luminaria lucentia super terrā. Ad
Ad 2m aliud dōm: q̄ sol dicit̄ quasi solus lucens/quia solus a se habet lumen: nihilominus tamen ꝛ stelle ꝛ luna luminaria sūt mutuato lumie. Ad aliud Ad 3m
dicendū: per idem quod dictum est: quia hoc attendentes phi/q̄ solus a se habet lumen: dixerūt solem solū lucere. Ad aliud dōm q̄ luna dicit luminare magnū/nō a quantitate corpozis cum quantitate corpis minoz sit omnib⁹ corpozib⁹ sim plicibus: vt probat obiectio: sed a quantitate luminis dicit̄ luminare magnū quia plus illumīat ceteris stellis ꝛ p̄ojcit vmbrā obiectum corpozis sicut lumen solis: bocem̄ nō faciunt nisi tria corpora celestia vt dicit albaregni scz sol/luna/mercurius: qui ꝛ hesperus dicit̄ ꝛ lucifer. Et si obij- Obiectio
citur bede: q̄ ad visū in celo luna videt̄ tante quā- Responsio
titatis quante est sol. Soluit sic dicens: q̄ aūt equalis vnius q̄ magnitudinis luna cū sole cernitur/hinc esse aiunt phi: quia sol multo longinquoz a terris atq̄ altioz q̄ luna incedit. Ideoq̄ magnitudo solis a nobis nō potest dinosci. Omnia em̄ longius posita vident̄ breuioza. Ad aliō dōm: Ad. II. q̄stio-
fm Bedam ꝛ Damascenū: q̄ lunā fecit plenam q̄ nē incidēte
pansilenos dicit̄ grece. Et p̄ter hoc dicunt: q̄ cū sol quarto die factus sit/luna aūtē vt quartadecima: necesse est q̄ in computo ecclesiastico annus lunaris excedat annū solarē. xj. diebus: tribus sz ante quartū/ꝛ octo qui addunt̄ lune per cōtinuū incrementū vsq̄ ad lune impletionē. Et ido dōm q̄ ratio satis bona est p̄o opinione bede: tm̄ aug⁹ dicit: q̄ cum dicunt in inchoatōe noctis/inchoatio ponit̄ p̄o principatu: hoc est vt p̄ncipet̄ nocti: ita em̄ in glosa in libro contra manicheū. Illi aūt qui dicunt q̄ fecit eam imperfectā: intentionē suā p̄bant per idem vt dicit magist̄er in hist̄oriis. In initio enim noctis nō apparet nisi p̄ima ꝛ coniculata vt nouacula: sed cum dei pfecta sunt opa ꝛ nihil facit imperfectū: fecit eam in semicirculo/in quo paulatim recedens a sole a figura nouacule efficeret̄ dicoromis: Post hoc est dimidia in augmento: deinde amphitricos in augmento: et deinde pansilenos: ꝛ iterū accedens ad solem in opposito semicirculo efficitur amphitricos in diminutione/ꝛ dicocomis secundo: deinde iterū renouata a sole nouacularis. Ad aliud dicendū: q̄ Ad III. q̄sti-
stelle nō dicunt̄ stelle quin continue voluant̄ mo- onē incidentem
tu diurno/qui est motus p̄imi mobilis: quem apparet planes plato vocauit: sed dicunt̄ stelle/quia imagines ꝛ ordines in quo posite sunt/non mutant sicut faciunt planete: qui aliquando exaltantur/et aliquando deprimuntur: Aliquando in cursu diriguntur: ꝛ aliquando retrocedunt: horum enim nihil fit in stellis fixis in firmamento. Et p̄pter hoc stelle dicunt̄: quia motu p̄prio nihil horum que dicta sūt fit in eis sicut in planetis. Ad aliō L.
dicendum: q̄ luna ꝛ stelle ꝛ die ꝛ nocte lucent in Ad quartā
firmamēto: sed quia de die magno lumie solis tegitur lumen lune ꝛ stellarū/de dienō perpendit̄: de nocte aūt qn̄ liberū est ꝛ illuīat tenebras noctis tūc decori ei⁹ ppendit̄ ꝛ vsus lumis habet̄: ꝛ ideo dicūt ee in decorē noctis ꝛ nō i decorē diei. Ad Ad arguū
aliō dōm: q̄ venus ꝛ mercurius p̄fecta distantia tum
nunq̄ recedunt a sole. Perfectam autē distantiā voco/distantiam ad totum diametrum per semicirculum. Et ideo aliquando in meridie quādo lumen solis p̄cedit sup̄ orientē/ꝛ nō p̄cedit sursū ad

tegendas stellas videnꝫ stare iuxta solem tñ quia lumẽ diei nõ augent/sed mitigant tenebras noctis quãdo in nocte apparent: ꝓter hoc dicũ esse ad decorẽ noctis/ꝛ nõ ad decorẽ diei: Et dicũtur esse in firmanento/ꝓout firmamẽtũ cõiter dicit quinta essentia. Posset ramẽ dici: ꝙ sicut astronomice loqñdo sol dr̃ eẽ in signo qñ ẽlb signo zodiacita stelle q̃ planete dicũ eẽ in firmamẽto qz sũt sb firmamẽto ꝛ sb signis eiꝰ. Ad id qõ vlterius querit dõm: ꝙ prima die lux a tenebris diuisa est in causa imꝑfecta: sed quarta die ꝑ luminaria ꝑfecta in forma ꝛ in figura: que actu ꝓprio faciunt lucẽ/ꝛ repellunt tenebras facta est diuisio: ꝛ ideo ista ꝓtinent ad ornatũ/ꝛ illa ad diuisionem

Ad. V. q̃stionẽ incidẽtẽ

Ad vltimũ dõm: ꝙ in illis ornatibꝰ in quibus vis sementiua nõ est in elementis/sed in substantijs ꝓticularibꝰ in specie determinatis/competit benedictio ꝓtensa qua dicit: Crescite ꝛ multiplicamini: quia sicut illa per se ad esse ꝓdire nõ poterant/sed vtute creatoris: ita ꝑseuerare in esse ꝛ ꝓpagare ad multiplicationẽ non poterant esse: nisi iussu creatoris virtutẽ accipent. Sic aũt nõ est in celo ꝛ ornatu eiꝰ: qz quodlibet corꝑũ celestiũ est ex materia sua tota: vt dicit aristo. ꝛ ideo ꝓpagatio nulla potuit esse in eis. Propter qõ nõ subditur nisi ꝙ vidit ea ꝙ esset bona: hoc est lumine sue bonitatis ꝛ placentie ꝓfudit vt manerẽt in esse/et conseruarenꝫ que ab eterno in dispositõe sapientie facienda vidit/ꝛ ꝓactũ creatoris ad esse deduxit: et ideo taliter ꝑfecto in celo/statim subdit: factũ est vespere ꝛ mane dies quartus: quod in ꝑbabilis ꝛ ꝑm opinionẽ augu. ꝛ ꝑm opinionẽ aliorꝫ sanctorũ satis expositũ est.

Ad. VI. q̃stionẽ incidẽtẽ

De opere quinte diei et querit de ornatu aque ꝛ aeris. Questio. LX

A

Einde querendũ est

D

de hoc quod dicit mgr̃. ij. sen̄. distin. xv. ca. Dixit etiã deus: ꝓducãt aque reptile anime viuentis. Ubi querendũ est de ornatu aque ꝛ aeris. Et q̃rit ꝓmo: quõ vno die scz quito ꝓducit ornamẽtũ ꝛ aque ꝛ aeris: cũ duo elemẽta sunt/ꝛ ideo duob⁹ diebꝰ deberent ornari: sicut celũ ꝛ terra.

I. questio incidens

Secunda

Ulteriꝰ querit quõ de vno materiali ꝓncipio producit ꝛ ornamentũ aque/ꝛ ornamentũ aeris: hoc est pisces ꝛ aues. Sic em̃ dicit: ꝓducant aque reptile anime viuẽtis ꝛ volatile super terram. Et hoc videt nõ debere esse: singulorũ em̃ elementorũ ornamentũ debet habere materiale ꝓncipiũ ipm elementũ cuiꝰ ornatꝰ est: sicut ornatu celi naturã celi habuit materiale ꝓncipiũ.

Arg.1m

Arg.2m

Adhuc: Materiale ꝓncipiũ mouet ꝛ nõ mouet videt ꝙ diminute loqui qñ dicit: ꝓducant aque/ꝛ nõ addit quo mouẽte vel agente aque illud ꝓducant.

Arg.3m

Adhuc: Quid est dictũ: reptile aie viuẽtis ꝛ que differẽtia ad volatile ꝛ motabile/de q̃ infra dicet ꝛ volatile celi iuxta genꝰ suũ.

Arg.4m

Adhuc: Volatile videt eẽ ornatus terre: quia sic dicit: Et volatile sup terrã sub firmamento celi. Illud em̃ elemẽtũ ornat/qõ ad motũ ꝛ ad locũ aialis ornatis deputat.

Arg.5m

Adhuc: Cũ duo sint elemẽta ex q̃bus cõponit corꝑus aialiũ: scz terra/ex qua est substãtia materie corꝑis animaliũ: vt dicit ꝑbs; ꝛ aqua continuãs ꝓtes vt possint recipe figurã ꝛ formam tam in toto q̃ in mẽbris: quare nõ dicit: ꝓducant aque ꝛ terra reptile anime viuẽtis/sed em̃ dicitur ꝓducãt aque.

Adhuc: Cũ quedã sint aialia q̃ generant in terra ꝛ nutriunt in aqua: sicut dicit aristo. in. viij. de animalib⁹ de delphino: ꝙ nutrit in aqua ꝛ generat in terra. Vñ partos fetus vsq; ad duodecimũ diẽ a litore maris sepius ducit ad mare vt mare assuescant: Et nõ dicit in littera ad cuiꝰ elementi ornatũ hec ꝓtineant/vel ex quo elemẽto: ergo videt esse diminutꝰ.

Arg.6m

Adhuc querit de hoc qõ dicit: Creauitq; deus cete grandia: cũ istud opus nõ sit opus creatoris/sed opꝰ conditoris ꝛ ornatus: qõ fit ex ꝓiacenti materia: creatoris aũt opus nullã habet materiã ꝓiacentẽ.

Adhuc infra dicit: Oẽm animã viuentẽ atq; motabilẽ quã ꝓduxerant aque in species suas. De aub⁹ autẽ loquens dicit: oñe motabile celi ꝑm genus suũ: quare dicit hic genus ꝛ ibi specie.

Quarta

Ulteriꝰ q̃rit de hoc quod dicit: Vidit deus ꝙ esset bonũ ꝛ benedixit eis dicens: Crescite ꝛ multiplicamini: et hoc nõ dixit de terre nascentib⁹ plantis supra sed simpl'r dixit: Germinet terra herbam virentẽ ꝛ faciẽtẽ semen ꝛ lignũ pomiferũ/facies fructũ iuxta genus suũ. Cũ em̃ vtrũq; ex semie generet ꝛ multiplicet: sicut dixit: Crescite ꝛ multiplicamini in benedictiõe animaliũ aquatiliũ: Ita debuit dicere in benedictiõe plantarũ: vel si tacuit/et hic tacere debuit.

Quinta

B

Solũtio ad ꝓmũ dõm: ꝙ licꝫ duo elementa sint aer ꝛ aqua: in hoc tamen conueniunt/ vt dicit plato/ꝙ media sunt inter extrema mundi sensibilis/que sunt celũ ꝛ terra: ꝛ ideo distinctos ornatus habent celũ ꝛ terra per dies. Ad eandem autẽ diẽ refert ornatus medij siue aque siue aeris. Aliter em̃ vt dicit plato opozteret esse plures proꝓrtiões extremi ad extremũ q̃ per duo media qõ esse nõ potest. Unde quia duobus illis medijs vt vno continguñt illa extrema: ideo vno die ornant

Solũtio ꝓme q̃stionis inducentis

Ad id qõ vlteriꝰ querit respondendũ est per augustinũ in libro contra manicheũ: Et ponit ibidẽ in glosa magna marginali sic: Ideo nõ est dictum ꝓducãt aque reptilia/ꝛ aer volatilia: sed vtrũq; ex aquis ꝓductũ esse narrat: quia' quicqd aquarum siue labil'r vndosũ siue vapozabil'r tenuatũ ẽ totũ tamen humide nature deputat. Et intendit dicere qõ dicit ꝑbus in libro de sensu ꝛ sensato: ꝙ scz aer est elementũ humidi spiritualis qõ non est incoꝛpozabile in generatõe animaliũ ꝛ nutritõe: Et est aqua elementũ humidi incoꝛpabilis ꝛ in generatiõe ꝛ nutritione: ꝛ quod facile induit formã aeris per evapozationẽ ꝛ exalationẽ. Unde iuxta terrã aer ꝑmixtus est humido aqueo: per qõ aliquantulũ inspissatus/potest esse locus in quo moueantur aues: ita ꝙ sustentant alas auiũ: et per spiritum attrahi posset ad spirandi refrigerium. In sublimi est ita subtilis: ꝙ nec vapore humido adorandũ/nec vapore sicco terreo ad ventandum miscetur. Et ideo ibi habitatio animaliũ esse non potest. Et hoc augustinus tali experimento docet dicẽs ꝙ in macedonia mons mire altitudinis est qui vocatur olimpus: in quem philosophi ascẽdentes in superioribus suis non inuenientes aerem pinguẽ ad spirandũ/portãt secũ spõgias infusas clara ꝛ subtili aqua ꝑ quas spirẽt aerẽ subtilẽ: vt

Ad. II. argumentum primũ

pinguescat in spõgijs: ꝛ sic valeat ad ffrigeriũ pulmonis ꝛ pectoris. Ascendentes autẽ in cacumine mõtis ī arena siue i sabulo scribũt litteras ꝛ ꝓrabunt figuras/ꝛ descendũt. Et ꝓst annũ reascendẽtes inueniũt litteras ꝛ figuras in nulla sui ꝑte deletas: qõ esse nõ posset/si aer ille vapozib⁹ humidis vel siccis vel ventosis agitaret. Unde vult augu: ꝙ er humido aqueo labiliter vndoso ꝛ pinguescente inferius sit generatio ꝛ cõseruatio natatiliũ/ꝛ nutrimẽtũ ꝛ ex eodẽ aqueo vapozabiliter extenso ꝑ partẽ aeris inferiorẽ/sit generatio ꝛ conseruatio volatiliũ. Et ideo sicut dicũt ambrosius ꝛ augꝰ: er vno materiali ꝓncipio ꝓducit vtrũq;: ꝛ ideo etiã cãt in hymno ambrosij: Qui ex aquis exortũ genus/ꝓmit leuas in aera/ꝓmittis gurgiti.

Ad 2m

Ad aliud dõm: ꝙ mouens exꝓhibitis intelligit vbi dictũ est: Spiritus dei ferebatur sup aquas. Ille em̃ fouebat aquas vt talia a se ꝓduci possent. Uñ damascen⁹. ij. lib. iij. ca. dicit sic: Precepit deus aque educere animã viuentẽ: qz ꝑ aquã/ꝛ eũ qui in ꝓncipio ferebat sup aquas spiritũ sanctũ renouaturus erat dominẽ: sicut ait diuus basiliꝰ. Eduxit aũt animalia ꝛ magna ꝛ quasi cete/draconesꝫ/pisces in aquis reptãtes/ꝛ volatilia pẽnata. Per volatilia igit copulant aqua ꝛ terra ꝛ aer: ex aquis em̃ facta sũt: In terra vero conseruant: ꝛ in aere volãt. Optimũ igit elemẽtũ est aqua: ꝛ plurimo vsui vtilissimũ: sordis purgatiuũ: nõ solũ corꝑoree sed ꝛ animalis si assumserit gratiã spũssancti.

Ad 3m

Ad aliud dõm: ꝙ reptile vocat animal/qõ in motu suo ꝓcessiuo toto corꝑe se rapit/ꝛ nõ nitit mẽbris specialib⁹ ad illũ motũ determinatis: sicut est ala vl' pes vel pinnula. Pedibus em̃ nituñt gressibilia: alis volatilia: pinnulis tanq̃ remis natatilia. Reptilia vero sũt vel que motu costarũ ꝛ virtute se rapiunt/vt serpentes: vel motu anulozũ vel anulosa ꝛ vermes: vl' contractione corꝑis in mediũ anulũ/qui loco cordis est; ꝛ emissione eiusdem corꝑoris de illo/ꝛ tractu oris: emittunt em̃ illa anteriorẽ ꝑtẽ corꝑoris/ꝛ tunc figunt os/ꝛ totũ corꝑus tũc trahũt ad os fixũ: sicut videmus facere lumbricos terre. Anima autẽ viuens dicit/que corꝑori suo actum vite influit manifeste per sensũ ꝛ motũ localẽ. Et ideo in plantis non dicit esse anima viuens: quia sicut dicit aristo. in. j. de vegetabilib⁹: vita cõiter in animalib⁹ ꝛ plantis inuenta est: sed in plantis occulta/ꝛ in animalib⁹ manifesta: ꝛ ideo nõ dicit in plãtis aĩa motabilis siue anima viuens.

Ad 4m

Ad aliud dõm: ꝙ volatile ornamẽtũ est aeris: hoc em̃ animal illud elementũ ornat in quo motus eius est/ꝛ non illud in quo ꝫmobile quiescit: sicut stelle mouenꝫ in celo/ꝛ natatilia in aquis: licet quiescãt in terra in fundo aquarũ. Et quod dicit/ꝙ multiplicenꝫ super terram: sup/notat eminentiã aeris/ꝛ exaltationẽ super terram in quo mouenꝫ aues: hoc em̃ significat nomen auis vt dicit Isidorus: hoc em̃ nomen compositũ est ab a qõ est sine/ꝛ via quia vias certas ꝛ tritas ab animalib⁹ nõ tenent in motibꝰ suis: sed ꝓ liberrate elementũ tenuescantes alis/ꝑm impetũ estimatõis ꝛ appetitus se diuertũt quo cupiũt sicut ꝛ pisces in aquis.

Ad 5m

Ad aliud dõm: ꝙ solas aquas nominat: qz sicut dictũ est/aque sole ornanꝫ: ꝛ etiã in materia corꝑis na-

Ad quintã

Einde queritur de

D

boc qõ dicit magister. ij. sententiarũ

dixti.xv.ca. Sedr: dixit deus: pducat terra aiaz viuentē iumēta z reptilia terreqz bestias sm spēs: vbi sicut dicit/sertē dici opus describit. Et queritr pmo quare dicat: pducat terra: cū virtr pducēdi talia nō sit in terra/sed sm astronomos sit in celo: ira q albumasar dicit i introductorio: q virgo in cuj facie prima oritr cōstellatio quedā ad similitudinē virginis in gremio hītis puerū: q tante virtutis est vt secūditatē qbusdā virginib⁹ afferat: sine cōmixtōe virili. Et dat exēplū: qō penit⁹ hereticū est: q beata virgo sic cōceperat ihesū quē gēs xpiana nozū adozat. Adhuc dam̄. dic: q cuiuslibz spēi aialis pfecti pme due hypostases masculus z femina/primo immediate a deo create sūt: in quib⁹ pter distinctos sexus/semētiua vis est ppagandi. Et si ita est: nō debuit dicere/pducat terra: siz ego producā in terra. Adhuc etiā dixit aug⁹ cū multorū animaliū/eoz scz que nascūt ex putrefactōe semētiua virtus sit in istis elemētis: sicut z plātarū: et nō sit in eis distinctō sexus/sicut nec in plātis: ḡre in cōi pductiōe aialiū nō eodē mō dic de illis sicut de plantis: germinet terra: siz cōiter dixit: pducat terra. Ulteri⁹ querit: q sit differētia eorū q dic iumēta/reptilia z bestias sm spēs suas. Querit etiā mgr ylteri⁹. ij. lib. dist. xv. ca. Queri soleт de venenosis z pniciosis aiantib⁹: vtr post peccatū bois ad vindictā creata sint: an prius creata in noxia fuerint/z post peccatū nocere ceperit. Et videt q prio fuerint in noxia: quia pene instrumētū nō est actiōis peccatū qō penā meret: ḡ videt q nō fuerint nociua añ pctm̄. Adhuc: Signū q non fuerit nociua exps̄ū est: q mulier nō horruit kpē: quē prio certo horruisset si nociu⁹ fuisset. Ad huc dam̄. dicit. ij. lib. j. ca: q serpens erat homini assuetus/magis alijs ei adherēs: z delectabilius ei adiūctus moribz: qō esse nō posset si nociu⁹ tūc fuisset. Adhuc q̄rit de hoc qō dicit: z fecit deus bestias terre: z in alijs dictū est: z factū est ita. q̄re hoc sit. Adhuc: Cū de ornatu aque loqr̄et dixit Creauit de⁹ cete grādia: hic aūt dicit: fecit deus bestias terre iuxta spēs suas. Et querit q̄ sit cā q diuersimode in istis z in illis loquit. Adhuc: In hōdictōe animaliū nō ponit plus: nisi q vidit deus q esset bonū: sed in hōdictōe aquatiliū z volatiliū dixit: z vidit de⁹ q esset bonū et benedixit eis dicēs: Krescite z multiplicamini. Et q̄rit q̄re hic omisit hō cū vis gñatiua istoz magis sit in ipis distincta scz p sexus q̄ illoz. Solo dom ad primū: q qñ dixit de⁹: pducat terra: nō designat nisi q terra sit materiale pncipiū animaliū gradiētiū in terra. Actiū aūt sm q est primū mouēs p dispositionē luis z figurā/cēlū: sed nō mouet vt causa necessaria q de necessitate sequat effect⁹: siz mouet vt disponēs p accidēs z per aliud: sicut in qstione de ornatu celi dictū est. Hoc autē qō dicit albumasar/error pessimus est: z vituperandi sunt qui hoc adducūt quasi p testimonio: q phi nobis testificēt de partu virginis. In conceptu em̄ saluatoris nō operatus est nisi spiritussanct⁹: sicut dicit symbolū nicenū: Qui cōceptus est de spiritusancto: natus ex maria virgine: Talis em̄ operans: in cōceptu fecūditatē virgini attulit: z virginitatē nō abstulit siz sacrauit: Nec pater fuit: quia de substantia sua nihil ad cōceptū posuit; sed simplici virtute diuina purissimū sanguinem virginis in corpus concepti transmutauit. Ad aliud dicendū q dam̄. verissime in hoc dixit quātū ad animalia perfecta: perfecta aūt dico/que perfectos habent sensus z vires animales: talia em̄ virtutē semētiuā nō possunt habere in elementis: nec effectiuā causā possunt habere in stellis. Ad aliud dom: q in talib⁹ animalib⁹ impfectis semen sufficiens est in materia putrefacta: z actū sufficiēs in radiatione stellarū: sicut dicūt phi aristo. z auicēna. Et ideo etiā vt dicit augustin⁹ talia frequēter distinctiōnē sexus nō habent perfectē/sed virtutem z figurā. Licet dicat aristo. xvij. animaliū: q in omni animali est masculus z femina: preter enebiles qō apud nos sonat anguillā: in qua nō est inuentus masculus vl femina: quia nec ouа nec lac inuenit habere. Et in omni animali vbi est masculus et femina/masculus semen trahit in feminā preterq in vno genere muscarū: qō semen formatur ex superfluo nutrimenti: z in inferiorē partem locū: siz generatōis ponit intra inferiorem partem masculi nō vt recipiat/sed vt concipiat quendā calorē seminis iam intrinsecus concepti ex superfluo nutrimenti maturatiuū. Et illa in principio geneſis continent⁹ sub reptilibus. Et quia in sensu abundant super plantas: pter hoc nō dicit: germinet terra talia: sed cōmuni verbo cum animalib⁹ vtit et dicit: producat terra. Ad id qō ulteri⁹ queritur/respondendū est per damascenū. ij. lib. ca. x. q diuersos vsus animaliū creatorū determinat sic dicens: Eduxit terra conditore iubente omnia genera animaliū/z reptiliū/et ferarū/et iumentorū. Omnia quidē ad hominis vsum oportunū. Sed horū hec quidē ad escā puta ceruos/oues/dorcades siue damas: z que talia. Alia vero ad ministeriū/que iumenta dicunt: quasi iuuamenta: puta camelos/boues/equos/asinos et que talia. Alia vero ad iocunditatē: pura: simias: z volucrū plura cos picas z que talia: Et per hoc patet differētia. Pecora aūt sunt pter que ad escā sunt: Jumēta sunt que sūt iuuamēta laboz: Fere a feritate dicte que nociue sūt: qō nocumētū prodest homini sicut dicit dam̄. sic: Sed neqz nūc inutilis est ferarum vsus terrens/z ad cognitionē nostri/z ad inuocationē dei nostri: qui nos fecit ferens vel ducens. Bestie aūt dicūt quasi vastie/que vnguib⁹ z dentibus lacerant vl vtroq. Que aūt reptilia sūt in precedēti questione determinatū ē. Hec omnia dicunt animalia/pter animalis sensū qui tact⁹ est vt dicit auicēna: dicit em̄ sic in. vj. de naturalib⁹: Primus sensuū pter quē animal est animal/tactus est: z pter animalis motū/qui dupler est: siz motus contractōis z dilatatōis qui omnibus et perfectis z impfectis cōuenit. Et motus processiuus: qui fit pede/ala/et raptu corpis. Ad aliud dom: sicut respondet magister ibidē sic/ex verbis augustini sup gen̄. Sane dici potest: q creata sūt venenosa sicut nunc sunt: sed nihil homini nocuissent si non peccasset. Puniendorū nam̄q vitiorū et terrendorū vel probande perficiēdeq virtutis causa nocere ceperūt. Fuerūt ergo creata innoxia: sed propter peccatum facta sunt noxia. Hoc idem dicit damascenus. ij. lib. ca. x. sic. Ante transgressionē igitur omnia subiecta erant homi: principem

Arg.1m

Arg.2m

Arg.3m

I. questio incidens

Secunda

Arg.1m

Arg.2m

Arg.3m

III. qstio incidens

Quarta

Quinta

B

Solutio qstionis

Ad argum̄ tū primū

Ad.1m

Ad.1. questionē incidēte

L

Ad.II.ar gumentum primū

em̄ eum ostituit deus omniū que in terra z in aqs sūt: Post transgressionē aūt nocere ceperūt. augtin̄. li. ij. d. gn̄. ad litterā c. vij. queritr si aialia noxia vsus hominis vt penalit⁹ ludunt/aut saluberiter exercent/aut vtilit⁹ pbant/aut ignoranter docent: cur in escas suas dilacerāt etiam corpa hoim̄ mortuorum. Et respondet: q hec questio sit a quibusdam/quasi aliquid interesset ad nostrā vtilitatē: caro iā exanimis q quos transitus eat: qua mirabili opotentia in resurrectione est reformāda: cuius hinc doceat pter manes curas eraiato⁹ corpoz suoz nulla gnā mortuorū esse horrenda. Querit etiam aug⁹ ibidem de quibusdā minutissimis animalibus: vtrū in pma rerū conditione creata sint: An ex rebz corupt⁹ postea generata. Nā pleraq in eorum aut de viuozū corpoz virtus/vel purgamētis/vel exhalationib⁹: aut cadauerum tabe gignūtur: Quedam aūt de corruptiōibus fructuū: z de⁹ auctor oim̄ est. Et respōdet sic: Potest dici/q que ex terra z aquis nascūtur/tunc esse creata: In aq em̄ z terra illa intelligunt que nascuntur ex ipsis: Que vero de corpibus aialium gignūtur/absurdissimū est tūc dicere creata: cū anialia ipsa creata sint nisi q potentialiter z materialit⁹ in ipsis erāt pseminata. Ad aliud dom: q est nociuū in habitu: z est nociuū in actu. Scōm actū nullo modo nociua fuerūt ante peccatū. In habitu aūt cōplexionis in quo nūc nocent/tūc etiā fuerūt: siz sm actum nocere nō poterant/pter statū innocentie in quo fuit homo: z ideo mulier nō horruit serpētē/ quia horroz nō est nisi cōtra id qō est nociuum in actu.

Ad.2m.

Ad.3m.

D

Ad.III. qō nē incidētē.

Ad.3m. Ad aliud dom: q dam̄. intelligit: q nō erat nociuus in actu/siz moribz delectabilib⁹ hoim̄ subiectus: z hoc fuit pter statum innocētie: De quo dicit aug. q si hō in inocentia pmansisset: nec ignis eum vrereт: nec gladi⁹ eū scinderet: nec spina pungeret: nec aqua necaret: nec venenū noceret. Ad id qō vlterius queritr dom: q aialia ex aqs facta/ex facili formabili elemēto facta sūt: z ideo i formatione eorū dictū est: z factuz est. Aialia autem per sensum z motū eleuant sup naturā corpoza lium creaturarū: z ania sensibilis influēs vitā z motū/nō potuit fieri nisi opatione dei: Probat ei Arist. in. ij. de ania: q aia nec corpus ē: nec harmonia vl cōpositio corpis: nec ad harmoniā essentialit⁹ consequēs. Et ideo dicit hic: z fecit de⁹. q. tale pncipiū vite sensus z mot⁹ fecit in ipsis nō natura/sed de⁹.

Querit aūt aug⁹: quare de⁹ vltimo inter elemēta ornauit terrā. Et dicit solūdo hoc: q ad sensū sensibilis aialis qō est ornatus terre oia opantur elementa. Et dicit sic in li. ij. sup Gen̄. ad litteram. Quidā elemēta sic distinguunt: vt oculos ad ignē aures ad aerē ptinere dicant: olfactū z gustuz tribuāt humide nature: Tact⁹ aūt cōgruit terre. Ignis em̄ omnia penetrat vt motū in eis faciat. Incboat enim ania motuz suum in oibus sensibus a subtilitate ignis: sed nō in oibus ad idem puenit. In visu em̄ puenit represso caloze vsq ad eius lumen: In auditu vsq ad liquidiozem aerem caloze ignis penetrat: In olfactu transit aerē puruz z puenit ad humidam exhalationē/ vnde crassioz hec aura subsistit: In gustu vero etiā hanc trāsit: z peruenit ad humoziem corpulentioreз in quo sapores fiunt: quo etiam penetrato atqz tractecto cū ad terrenam grauitatē peruenit/tangendi vltimum sensum agit. Hunc ordinē nō ignorabat qui ꝓditiōez eorum que intra mūdū sunt inducens: ꝓpus celi lumiaria/deinde aquarū animātia/terrena ꝓ animalia postremo narrauit. Ad aliud dom: q de perfectis aialib⁹ loquēs dixit: Creauit: hec enim in tanta quātitate molis z virtutis a principijs siue qualitatibus elementorum/z virtute celi sm primas ypostases sue speciei fieri non poterant/ nisi virtute creatoris. Hic autem dicit/fecit: qō notat formationē: q sola animalia terre formata sūt cū ania: que est pncipiū vite manifeste q motū z sensū. Sic ergo ornata est terra sicut dicit Baruch. iij. d q deus fecit terrā in sempiterno tpe: z repleuit eā pecudibus z quadrupedibus: z luminaribus ornauit: sicut dicit Hiere. xxxj. f. Qui dat solem in lumie diei: z lunā z stellas in lumie noctis. Et Baruch. iij. d. Qui emittit lumē: z vadit z vocauit illō et obedit illi in timore. Stelle aūt dederūt lucez in custodijs suis: z letate sunt. Vocate sunt: z dixerunt assumus: z luxerūt ei cū iocunditate qui fecit illas. Hic est de⁹ noster: z nō estimabit de⁹ ali⁹ aduersus eum. Ad vltimū dicendū: q b nō dicit nisi vidit deus q esset bonū: quia ista cum homine cōmunē habent habitationē terram: z homo ꝓncipium est in ornatu terre cui⁹ dnō omnia alia subijciunt: z ideo compleri nō debuit eozū benedictio nisi iam formato homine. Dicit tamē augustinus q dictum est de aquaticis: Krescite z multiplicamini z de auibus: debet etiā intelligi de terrestribus: z ideo nō oportuit hic repetere.

Ad.IIII.

Queritur de pulchritudine vniuersi que ex ornatu consistit Qō. LXII

Einde querenduz est

o de pulchritudine vniuersi que ex ornatu consistit. Et quer̄itur duo. s. de pulchritudine z pulchro z apto que differētia sit. Et que faciant ad pulchritudinē vniuersi siue decorem siue ornatum.

Huj⁹ qōis duo sūt mē.

Queritur de pulchritudine pulchro et apto que differentia sit eorum.

A

Mēbz. I: Argu. 1m.

a Primū obijcit p Jsidorū q in libro de sūmo bono sic dicit: Decor omniū elementorum z totius mūdi in pulchro z apto cōsistit: Sed pulchrū est/qō p seipz pulchrū est: Aptū aūt vt vestimētū qō apratur homini/vel vicet⁹ homini competens. Et quo videt q pulchrum ē qō venustat aliqd in seipo: Aptū aūt siue decorū qō accōmodatur ei cōgrue sm statuz in quo est. Ad huc: Pulchrū z bonū vident sm idem determinari. Dionys. em̄ in li. de di. no. ca. iiij. sm idem determinat pulchrū z bonum: ḡ videtur q idem sit pulchrum z bonum: z econuerso. Adhuc: Bonum z ens sm supposita ꝓuertunt: licet respectu ad causam finalem addat bonū sup ens: ens autem habeat intellectū absolutum. Sed dicit Dionysius cum dicit in gene. fiat lux: illa lux z tellig̃ bonitas diuina/qua deus ad esse deduxit z in bono formauit z venustauit offic qō creauit. Eadem ḡ res ōr bona z pulchra. Et pter hoc Dionysius in idē de-

Arg. 2m

Arg. 3m.

terminauit bonū lumē ꝛ pulchꝝ. Ergo videtur ꝙ eadem res dicit̄ res bona ꝛ pulchra in vniuerſ.

Arg.4m. Adhuc Boetius in.iij. de ꝓſo. phi. Quem non externe pepulerūt fingere cauſe: Materie fluitantis opus: verū inſita ſummi forma boni liuore carens/ tu cuncta ſupno Ducis ab exemplo pulchꝝ pulcherrimus ipſe Mūdum mente gerens/ ſimiliq; imagine formans. Ex hoc accipit̄ ꝙ idem exemplar eſt in deo pulchra ꝛ boni ad qō mūd⁹ format̄. ergo ſm idem determiatur ꝛ pulchrum ꝛ bonum

Arg.5m. in creaturis. Adhuc: Aug⁹ in libro de natura boni dicit: ꝙ veſtigiū rerne bonitatis in creatura eſt modus/ ſpecies ꝛ ordo: ꝛ vbi hec magna ſūt/ magnum bonū eſt: ꝛ vbi parua/ paruū bonum eſt: et vbi nulla/ nullum bonum eſt: ſed p eadē determinatur pulchritudo rei. Ergo p idez determinatur

Arg. 6m. et pulchrū ꝛ bonum in vniuerſo. Adhuc: In creatis nihil eſt turpe niſi malum: ꝛ malum nō eſt niſi qō admittit modum/ ſpeciē/ ꝛ ordinem eius cui malum eſt. Si ergo turpe determinat̄ malo: per locum a contrarijs/ pulchrū determinatur bono: cōtrariozū em̄ per ſe contrarij ſunt effectus: licet aliquādo p accidens habeāt effectum vnum: vt dicit Ariſtoteles in.iij. metheo. vbi loquit̄ de nube grādinis: Ibi eni dicit: ꝙ calidioz eſt alijs nubibus: ꝛ ꝙ caliditas p hoc ꝙ rarefacit eā vndiq; facit eam in omnibus ꝑtibus receptibilē frigoris: ꝛ ſic frigiditas vndiq; ingredies in eā conſtringit eam in magnas partes glaciales: que poſtea cadendo grando vocantur. Cōtra: Ariſtoteles in.ij. topico ꝙ

in ꝓmū ar.1 dicit ꝙ decoz eſt elegās cōmenſuratio partium. Auguſtin⁹ aūt dicit ꝙ pulchritudo cōſiſtit in ſuauitate colozis: ergo nō p idem determinatur pulchrum ꝛ decozū.

Arg.2m Adhuc: Nihil dicit̄ bonum niſi reſpectu cauſe finalis. Unde Boeti⁹ in topicis. Cuius finis bonus eſt/ ipm quoq; bonum ē. Pulchrum aūt omne ſm formam eſt pulchrum: ḡ videtur ꝙ pulchrum ꝛ bonū nō ſm idem determinantur.

B Solo mem bri. I. Solo: Pulchrū ꝛ bonum ꝛ decozū ſm ſuppoſita ad idem determinant̄/ ꝛ p idem: ſed ſm intentiones nō ſunt idem: Bonū enim dicitur per comparationem ad cauſā finalem: ſicut in obiectiōe obiectū eſt. Pulchrū aūt p comparationem ad cauſam formalē. Et ꝓpter hoc dicit Ariſtoteles in fine ꝓmi phyſicozum: ꝙ materia deſiderat formā vt femina maſculum ꝛ turpe bonū. Et licet in oībus naturaliter exiſtēbus ſm rem ſuppoſitā idē ſint finis ꝛ forma: tamē ſm intentionez nunq; ſūt idem: quia licet ſicut dicit Ariſtoteles in.ij. phiſi. tres cauſe in vnā coincidāt rem: tamē nūq; coincidunt in vnam intentionem: ꝛ ſic differūt bonum ꝛ pulchrum ſm intentiones nominū. Decozum autem differt ab his duobus ſicut dicit Ariſtoteles eo ꝙ cōſiſtit in cōmenſuratione ꝛ proportione eo ꝙ adinuicē q̄ pulchritudinē faciūt: ſic ē figura ꝛ colo⁹ vt vbi gr̄a colo⁹ rūdeat figure: ſicut formoſitas ē in figura/ ita decētiſſimo colore venuſtetur. Propter hoc dicitur Heſter. xv. b. Cūq; regio fulgeret habitu/ ipſa aūt roſeo colore multum perfuſa/ incredibili pulchritudine oīm oculis erat gratioſa. Aptum aūt dicit̄ extrinſecus cōgrue adhibitum ad pulchritudinis congruentiā ꝛ oſtenſionem: ſicut habitus ſiue amictus. Sic etiā de Heſter dicitur: ꝙ regio fulgebat amictu. In hoc ergo differunt iſta ſm intentiones nominū: ꝙ pulchritudo vniuerſi conſiſtit in ſpecie formе que turpitudinez materie informis opit: Bonum vniuerſi in adeptione finis/ quo vnaquęq; res ꝓfecta eſt ſm eſſe: de quo dicit Boetius in.iij. de conſolatiōe: ꝙ eſſe eſt qō ordinem retinet ſeruatq; naturā. Aptum aūt cōſiſtit in exterioribus adhibitis ſufficienter pti nentibus ad bene eſſe: ſm qō dicit Plato in tbi. ꝙ creator ſumme bon⁹ a quo iuidia relegata eſt/ nulli negauit cōmoda ꝛ vtilia ad eſſe bonum: ſm ꝙ eſſe bonum eſt vniuſcuiuſq; ſm ꝓpriam ꝛ cōnaturalem ꝛ non impediram operationem ꝓpriū ꝛ connaturalis habitus: Hoc eni eſt bonum qō omnia optant/ vt dicit Ariſto. in.j. ethicozū: ꝛ de quo dicit tullius: ꝙ omnia apetunt beatitudinem: ꝛ de q̄ dicunt Dion⁹. ꝛ Ariſtof. in.ij. de anima: ꝙ omnia apetunt eſſe diuinum: ꝛ ꝓter illud agunt quicqd agunt: Unde quecunq; ſunt congruentia ad hoc et apta/ nulli rei negauit creator. Sic ergo omnis res pulchra eſt in ſeipſa: decoza in cōmenſuratiōe congruente ad alia: apta eo ꝙ nō deficit in aliquo et ꝙ iuuat ad conſequendū eſſe beatum ſiue diuinum. Hoc ſic notato: Ad primū dicendum eſt: ꝙ Iſidozus bene dicit: ꝛ hoc dicit qō iam dictum eſt. Ad aliud dicendum: ꝙ pulchrum ꝛ bonum idem ſunt p ſuppoſitum/ ſed non ſunt idem per intentionem: ꝛ hoc intendit Dion⁹ius. Ad aliud dicendum: ꝙ in idem determinant̄ hec tria ſz ſuppoſitum/ ſed nō ſm intentiones vt dictū eſt. Ad aliud dicendū recte eodem modo: q2 exemplar eſt idem ſm ſuppoſitum/ ꝛ non ſm intentionem: ſicut iam dictum eſt: Sicut exemplum in creaturis: ſicut aliā habet rationem exemplar hominis/ ꝛ aliam exemplar equi: vt dicit Auguſtinus in. lxxxiij. queſtiōibus: licet ſm rem idem ſunt. Ad aliud dicendum eodem modo: ꝙ ſpecies modus ꝛ ordo quo determinat bonum/ eadem ſunt determinantia pulchrum ſm tamē aliam intentionē accepta.

Ad aliud omi eodem modo reſpōdēdum eſt: ꝙ turpe licet p ſuppoſitum idem ſit cuz malo: differt tamen ab eo ſm intentionem: ſicut pulchrum a bono. Ad id qō in contrariū obiicitur dicendum: ꝙ nō ad idem determinātur pulchrum ꝛ bonū ſm intentionem: determinant̄ tamen per idez ſm ſuppoſitum: vt dictum eſt. Ad ſequēs omni eodem modo dicendum eſt: quia bonum ꝛ pulchrum idē ſunt re/ licet ſm intentionē pulchrum determinet ad formam ꝛ bonum ad finem.

Queritur que faciant ad pulchritudinē vniuerſi ſiue decozem ſiue oznatum.

Ad ar.1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad argu. in ꝓrarium

Ad 7m

Secundo querit̄ que faciant ad pulchritudinem vniuerſi ſiue decozem/ ſiue oznatum

Argu.pmū

Et videtur ꝙ nō tantum bona/ ſed etiā mala conferant ad pulchritudinē vniuerſi: Et ad hoc inducitur illud Dionyſij de diuinis nominibus. ca.iiij. vbi ſic dicit: Malū eſt ad complerionē omnis/ hoc eſt vniuerſi conferens: ꝛ tori/ hoc eſt vniuerſo per ſeipſum nō imperfectum eſſe largiens. Et quicquid tale eſt/ cōfert ad pulchritudinē vniuerſi: ergo malū etiam culpe confert ad pulchritudinem vniuerſi. Adhuc: Ariſtoteles ꝛ dionyſi⁹ in. iiij. cap. de diuinis nominib dicunt: ꝙ malum omnifariā ſiue vniuerſaliter etiam ſeipſum deſtruit: Ergo nihil ē vniuerſaliter malū: ꝛ qō nō eſt vniuerſaliter malū/ aliquid habet boni ꝛ pulchri: ꝛ qō aliqd habet boni ꝛ pulchri/ ꝓfert ad pulchritudinem vniuerſi: ḡ malū culpe cōfert ad pulchritudinem vniuerſi.

Argu.3m. Adhuc: Auguſtin⁹ libro de ciuitate dei. xiij. Sicut cōtraria contrarijs oppoſita in vna ſerie locutiōis pulchritudinē reddūt ſm ois Ita quedā nō verbozū/ ſed rerū eloquentia ꝓtio⁹ oppoſitione ſeculi pulchritudo cōponit. Un Ecā. xxxiij. b. Contra malū bonū eſt/ ꝛ cōtra vitā mors ſic ꝛ cōtra virum iuſtum peccator: Et ſic intuere in oīa opera altiſſimi. Duo cōtra duo/ ꝛ vnum contra vnū: ꝛ nō fecit quicq; deeſſe: Ergo videt ex hoc/ ꝙ malum oppoſitiōe boni facit ad pulchritudinem vniuerſi.

Argu.4m. Adhuc: Auguſtin⁹ in encheri. cap. xj. Simul vniuerſa ſunt valde bona: quia ex oībus conſiſtit vniuerſitatis admirabilis pulchritudo: in qua illud qō malū dicit/ bene ordinatum et loco ſuo poſitum/ eminētius cōmendat bona vt magis placeant: ꝛ laudabiliora ſint cum cōparantur malis. Sed qō laudabiliora facit bona

Arg.5m facit ad pulchritudinez vniuerſi. Adhuc: Iſidorus in libro de ſummo bono: Permiſit deus malū ſtari oboziri: vt ex ꝓtrarijs malis bone nature: decoz emineret. Et qō facit eminere, facit ad pulchritudinem: ḡ malū facit ad pulchritudinem vniuerſi.

Arg.6m Adhuc: Auguſtin⁹ in libro de ciuitate dei xiij. Nō creauit de⁹ vllum angelozū vel hominum quē malū futurū eſſe ꝑſciſſet: niſi pariter noſſet q̄ bus eos bonozuz vſibus accōmodaret: atq; ita ordinem ſeculozū tanq; pulcherrimū carmen ex quibuſdam antithetis/ boc eſt cōtrarijs anteſe poſitis honeſtaret. Sed qō ordinē vniuerſi honeſtat/ facit ad pulchritudinem: ergo malum facit ad pul

I. qō incidēt chritudinē vniuerſi. Ulterius queritur: ſi ma-

Argu.1m. lum pene facit ad pulchritudinem vniuerſi. Et videtur ꝙ nō: Malum em̄ pene/ vt dicit Auguſtinus: ꝓter hoc malum eſt/ quia cōtrariatur nature bone: pulchritudo vniuerſi tota cōſiſtit ex natura bona: ḡ qō illaz adimit ꝛ vitiat/ ad pulchritudinem vniuerſi nō facit/ ſed nocet: ergo videtur ꝙ

Arg.2m malum pene pulchritudinē violat. Adhuc: Plato in tbimeo: Uolens ſiquidem de⁹ bona oīa ꝓuenire: nullius mali, put natura eozum que naſcūtur fert reliquit ꝓpaginem: Ergo videtur ꝙ deus in vniuerſitate nec reliquit malu; culpe/ nec pene reliquit aūt omnia que faciunt ad pulchritudinē vniuerſi: ergo nec malū culpe/ nec malum pene fa

In ꝓmū ar. pmū. ciunt ad pulchritudinem vniuerſi. Contra pena iuſte inflicta ordinat malū. Unde dicit Auguſti. ꝙ oīe qō iuſte fit bñ fit: ꝛ oē qō bene fit ꝛ ordinat culpam/ facit ad pulchritudinē vniuerſi: ergo

Arg.2m. malum pene facit ad pulchritudinē vniuerſi. Adhuc: Auguſtin⁹ in libro de libero arbitrio: Habitationi celeſti anima peccatrix nō conuenit per peccatum: terreſtri aūt ꝓuenit p ſupplicia: vt qōcūq; elegerit/ ſemper ſit pulchra vniuerſitas decentiſſimis partibus ordinata. Adhuc: Auguſtin⁹ in

Argu. 3m. libro de ciui. dei. xiij. Per ineffabilē dei miſericordiam fit vt ipſa pena vitiozum trāſeat in arma virtutuz. Sed qō tranſit in arma virtutū facit ad de-

B II. qō icidēt cozem vniuerſi. Ulteri⁹ querit de his mōſtris

Argumētū que dicuntur peccata nature/ vtrū faciant ad decozem vniuerſi ſiue pulchritudinez. Et videtur ꝙ ſic: Auguſtinus in libro de ciuitate dei. xvj. Si homines ſūt de quibus illa mira cōſcribuntur: ꝙ ſez ſint monopedes/ vel bicozpoꝛ/ vel aliter monſtruoſi: qd ſibi ꝓterea deus voluit nōnullas gentes ita creare: ne in his mōſtris q̄ apud nos oporteret ex hominib⁹ naſci/ aliquādo eius ſapientiam/ qua naturam fingūt humanā/ velut artez cuiuſpiam min⁹ pfecti artificis putarem⁹ errāſſe: Qualis aūt ratio reddit de mōſtris quibuſdam talis de monſtruoſis generibus hominū reddi pōt. Deus enim creator eſt omniū: qui vbi/ ꝛ quādo ꝛ qualiter quodliber creari oporteat vel oportuerit nouit: ſciens pulchritudinē vniuerſitatis qualit̄ qua rundam partium vel ſimilitudine vel diuerſitate contexereret. Sed qui rorum inſpicere nō poteſt tā-

In ꝓmū ar. ꝑ deformitate partis offendit̄: qm̄ quid cui congruat ꝛ quo referatur ignozat. Contra in monſtris vitiatur mod⁹/ ſpecies/ ꝛ ordo ꝛ nature bonū ſz qō vitiat modum/ ſpeciē ꝛ ordinē corrumpit pulchritudinem: ergo in mōſtris corrūpitur pulchri-

III. qō ſcid. tudo vniuerſi. Ulterius queritur: ſi murabilia bona inquantū murabilia conferant ad pulchritudinem vniuerſi. Et videtur ꝙ nō. Dicit eni Au-

argumē. I. guſtin⁹: ꝛ ponitur in glo ſup illud ꝓmo timobet. vj. c. Qui ſolus habet imortalitatem: ꝙ in his q̄ mutantur/ ipſa mutatio nōnulla mors eſt: ꝛ ꝙ vera immutabilitas eſt vera imortalitas: quā ſolus habet deus. Ex hoc accipitur: ꝙ mutabilitas i re nihil eſt de modo/ ſpē ꝛ ordine rei naturalis: ſz potius viciatio illius vel variatio. Qō aūtem vitiat vel variat ea in quibus cōſiſtit pulchritudo: nō cōfert ad pulchritudinē/ ſed ad oppoſitū: ergo videt ꝙ res mutabiles inquātum mutabiles nō confe-

Ar. 2m runt ad pulchritudinē vniuerſi. Adhuc: Si ordo corrumpitur/ pulchritudo corrumpit̄: ſicut patet in naturis: ſi enim caput loco pedum poneret/ et econuerſo: pulchritudo in homie/ qui eſt minoz mūdus/ corrumperetur: ſed hoc facit muratio ſm electionē ſiue ſm voluntatem/ ꝙ ſepe inferioza ſuperioribus ꝓponuntur/ vt tempoza alia eternis: et videtur ꝙ illa muratio que eſt ſm electionem vitiat pulchritudinem vniuerſi. Adhuc: Auguſtin⁹

Arg. 3m in. ij. de doctrina chriſtiana: Omnis humana peruerſitas/ eſt frui vtendis: ꝛ vti fruendis: ꝛ hāc peruerſitatem facit muratio ſm electionem: ḡ inducit peruerſitatem. Et qō inducit peruerſitatem/ corrumpit pulchritudinis ordinem: ergo videt ꝙ muratio corrumpat ordinem pulchritudinis vniuerſi: quia id qō facit muratio in appetibilib⁹ ſm electionem/ hoc facit muratio ſm naturam in naturalibus. Adhuc: Oīe qō eſt pulchrum/ per ſpeciē

Argu.4m. et modū ꝛ ordinem pulchrum eſt: ſi ergo muratur ſm eſſe/ a modo ſpecie ꝛ ordine muratur: nihil autem talium confert ad pulchritudinem/ ſed potiꝰ mutat ꝛ vitiat eam: ergo videtur ꝙ murabilia inquantum huiuſmodi nihil conferant ad pulchritu-

arg.i ꝓmū dinem/ ſed potius vitiant ꝛ mutant eam. Contra: dicit Auguſtinus in libro de natura boni: ꝛ in libro de libero arbitrio: ꝛ in libro de ciuitate dei. xxj. ꝙ pulchritudo vniuerſi conteritur per antichriſtum: ſicut pulchritudo ſermonis: in qua etiā malus cōmendat bonū vt eminentius appareat. Et hoc modo mutabile inquātum mutabile oppoſitum ꝛ cōparatum immutabili/ eminentius ꝛ laudabili-

us facit immutabile: z si deesset mutabile vniuerso deesset ista pulchritudo; g̃ mutabilitas ei⁹ qō mutatur cōfert pulchritudinē vniuersi: z si deesset vniuersitas / nō esset pfecte pulchra. Ulterius queritur de miraculis z mirabilibus: vtrū faciant ad pulchritudinē vniuersi. Et videt q̄ sic. Per miracula em̄ sepe restaurat qd̄ corruptum est in natura z de pulchritudine nature; Restaurās aut̄ez id qd̄ corruptum est in natura z de pulchritudine / p̄cipue facit ad pulchritudinē: ergo miraculuz p̄cipue facit ad pulchritudinez vniuersi. Adhuc: Fulgentius in homelia paschali dicit; q̄ omnia elementa resurgunt z congratulantur resurrectioni christi: sicut omnia elementa ꝯ̄ cōmorebantur in morte christi. Dicit enim Gregoriꝰ; q̄ cū christus traderet spirituz / hoc est animā suam in morte: totum seculum nigrescebat: z cū nutaret caput eiꝰ in cruce / nutū illuz totus orbis sequebat z nutabat. In resurrectiōe autez dicit Fulgentiꝰ sic. Hac die resurrectionis xp̄i / etiam ipm̄ solez lucidius lucere puto aliꝭ dieb⁹. Si sic est / q̄ omne qd̄ est de pulchritudine vniuersi cō gratulat z speciem quandā induit in miraculis: trunc miracula p̄cipue faciunt ad pulchritudinē vniuersi. Adhuc: Omnis iusticie pulchritudo ē / q̄ de creatura fiat quicqd̄ vult creator: vt dicit Augustinuꝰ: z q̄ creatura obediat ei in omne suam voluntatē: hec pulchritudo iusticie maxime manifestatur in miraculis: g̃ miracula maxime faciunt ad pulchritudinem vniuersi.

Adhuc: Miraculū miraculoz̄ est incarnatio / z virginis partus. Sed dicit Gregorius nyrenus in libro de hominez beatꝰ Gregorius papa i homelia de ascensione: q̄ deꝰ ideo vltimo fecit hominem inter creaturas / vt oēm creaturā vniret in homine. In aia em̄ homo viuit / sentit / z ratiocinat: et in hoc conuenit cū omnibus animatis i ellectualibus. In corpore aut̄ez substantia est elementoz̄ commixtoz̄um z complexionatoz̄um: z in hoc conuenit cū omnibus que cōmixta sunt z complexionata: z ideo ornatus vniuersi nō est pfectus nisi hoie perfecto. Et subdit causam: Dicit em̄ q̄ hoc fecit ꝓter hoc: quia futuroz̄ deus prescius sciuit / q̄ hominis naturā assumpturus erat: z eam sibi vniturus: z voluit vt assumpto homine omnia assumeret z attraheret sibi: sicut dicit Joh̄a. xij. e. Si exaltatus fuero a terra / omnia trahā ad meipsū. Et hoc accipitur: q̄ speciosius ꝯ̄ vnq̄ apparuit i natura omniū eoz̄um que sunt in vniuersitate / fuit icarnatio diuina; ꝓter qd̄ etiaz tota natura pfecta facta est completa: Speciosissimū aut̄ez maxime facit ad pulchritudinē vniuersi: incarnatio ergo z miracula que fecit deus incarnatus in sez in sanctis et in angelis / maxime faciūt ad splendoꝛem decoris z pulchritudinis vniuersi. Et ꝯ̄ uis hoc necessariū sit z fm̄ catholicam fidem verissimū: tamē quidam obiciūt in contrariuz sic: q̄ miracula plerumq̄ fiant vel supza naturam vel cōtra naturā: Ea aut̄ que supza naturam vel cōtra naturā sūt non possunt esse de pulchritudine naturali vniuersitatis nature siue creature; g̃ miracula non videntur esse de pulchritudine vniuersi. Solutio ad primum dicendum: q̄ malum culpe p se turpez fedum est z maculat z vitiat z deturpat esse id i quo est: siue hoc sit actus / siue habitus; siue angelus / siue anima. Per accidens tamē dupliciter operatur ad decoꝛē vniuersi; z quia deus qui ꝓmittit malum fieri / non permitteret illud fieri nisi sciret que bona ex ipso eliceret: sicut ex crudelitate decij resplenduit: z melioz z laudabilioz facta fuit patiētia laurentij. Et quia malum iuxta bonum positū eminentius z cōmendabilius facit bonum. Sicut ozatio pulchrioz est in rhetoricis que p antithesim oppositoz̄um cōponitur / ꝯ̄ illa que continuata serie bona pronunciat. Et simphonia in musicis silentijs interpositis dulcioz redditur ꝯ̄ illa que cōtinuato sono cantatur. Ad auctoritatē Dionysij; dōm q̄ illa male inducit / z ꝛ mētem auctoris. Intendit enim dicere: q̄ si malum aliquid est existentium vel malū in existentibus: tūc sequitur q̄ malum est ens rarum in natura: z tūc sequit q̄ cōfert ad perfectionē omnis siue vniuersi: z largitur toti siue vniuerso nō imperfectum esse ꝓ seipsum: quia sine ipso tunc sicut sine aliquo ente non esset perfectum vniuersum si enim aliquod entium deficeret; vniuerso nō esset pfectum. Et intendit Dionysius q̄ ex destructiōe ꝓsequentis arguamꝰ destructionē añcedentis sic. Sed quia maluz per se / ipsū nihil ꝓfert ad pulchritudinē vniuersi; nec toti nec vniuerso largitur esse impfectū: sequit q̄ malum nec est aliquid existentiū / vel aliquid in existētibus / sed priuatio sola. Ad aliud dicendum; q̄ nihil est omnifariā siue vniuersaliter malum; quia hoc nihil esset penit⁹; nec posset pugnare cōtra bonum; vt dicit Dionysius: Non em̄ oppugnat bono nisi substātiatum in bono / scz in actu vel in habitu; Unde etiam nō per se / sed p accidēs facit ad decorem vniuersi; vt dictum est. Ad aliud dicēdū q̄ ex dicto Augustini nō sequit / nisi q̄ malum per accidens facit ad pulchritudinē vniuersi / z non p se; quia scz comparatione sua eminētius est bonū et quia ex ordine suo elicit bonum. Et hoc est qd̄ dicit. iij. libro de libero ar. ca. 9. d. sic. Seruꝰ in tale peccatum deiectus / vt mūdane cloace dignus habeatur ornat domuz domini turpitudine sua: Et vtrūq̄ horum: scz turpitudo serui / z mūdatio cloace iam coniunctum z redactum in quandā sui generis vnitatem: ita bene disposite domui coaptatur atq̄ subtexitur vt vniuersitati domꝰ ordinatissimo decore ꝓueniat. Sic voluntas que in peccato sit turpis est affectio; Cui ꝓterea pena adhibetur / vt ordini et eā; vbi talē eē turpe nō sit / z decori vniuersitatis cōgruere cogat; vt peccati dedecorē emēdet pena peccati. Sic etiā dicit Ambrosiꝰ: q̄ fur in furcis: pditoꝛ in culeo; tudas in inferno resplendere facit iusticiam vniuersalem sicut resplēdet carbunculus in auro. Ad aliud dicendum: q̄ dictū Augustini directe cōfirmat hoc qd̄ dictuz est: scz q̄ malū p accidens facit ad pulchritudinez z nō p se. Penitus idē est qd̄ inducitur de Jsidoro: z ideo simile habet responsionē. Omnino eodem modo respondendū est ad dictū augustini de ciuitate dei. Ad id qd̄ vlterius querit de malo pene dicendum: q̄ malum pene viciat bonum in q̄ est: z admittit / hoc est bonum particulare: tamē q̄ sicut dicit augustinus / ordinat culpabilem ad locum competentem sibi fm̄ culpam: z sic resplendere facit decorem iusticie vniuersalis: facit ad pulchritudinem ordinis vniuersi / vt dictum ē.

Ad ar. p̄m. in ꝓrariuz

Ad 2m

Ad 3m. Ad ar. p̄m.

Ad 4m.

Ad 5m, Ad 6m, £

Ad. I. qō nē incidēs et arg. p̄mū

Ad 2m.

Ad 3m

ad ar. i ꝓriū

Ad. III. qō nē icidentē.

Ad. I. arg.

Ad 2m.

Ad 3m

Ad 4m

Ad ar. i ꝓri. Ad. IIII. qō nē incidēs et arguméta

Ad ar. i ꝓri.

Arg. 2m.

aliud dicendū: q̄ nulla ꝓpago mali relicta ē in vniuerso a creatore: sed malum oboꝛtum a creata voluntate: qō est malū culpe: z malū inflictum a iusticia punitente: qō est malum pene ab optimo opifice: p modū qui dicꝰ est ordinata sūt ad pulchritudinē vniuersi: in quo malū nec bonum nec pulchrum efficitur / sed ordo mali ad bonum pulcher est z bonus. Ad id qō cōtra obiciē dicenduz: q̄ ex hoc nō ꝓbatur / nisi q̄ malum culpe z pene p accidens facit ad pulchritudinē vniuersi: sicut dictū est. Ad aliud iam patet solutio: q̄ hoc recte dicit qō dictum est. Ad sequens omni eodē mō respondendum, q̄ ex oībus illis ꝓfirmat veritas iustitie solutionis. Malū em̄ peccati nō transit in ordinem virtutis nisi p pulchritudinē iusticie vindicantis: vt ania peccatrix que celo nō cōgruit / ordinatissima iusticia ꝓiciatur in infernū: qui locus peccatoꝛi congruit: sicut auri receptaculū cōgruit carbūculo vel margarite: vt dictū est. Unde i Eccli. dr: Hēmula carbūculi in ornamēto auri: mulier sapiens in ornatu domꝰ sue. Ad id qō vlterius q̄ritur de mōstris dicendū: q̄ licet monstrum deformitas sit ꝓticularis nature: tamē facit ad decoꝛez vniuersitatis in hoc / q̄ ostendit sapientissimū opificem nō errare / qui deficientē materiam in principijs generationis particularib⁹ nō abiecit vt penitus malam z inutilē: sed formauit in id qō melioꝛ ex ea fieri potuit. Sicut em̄ dicunt phi: mōstrū nihil aliud est / nisi generatū in generatiōe z in principijs gñatiōis occasionatū in vna vel pluribꝰ partibus: sicut in l. bro de aīalibus Aristo: dicit de femina: q̄ est mas occasionatus / eo q̄ simlitudinez perfecti masculi generātis nō attingit: ordinatur tamē ab vniuersali natura in adiutoriū generationis. Monstra aut̄ez ordinant in cōmendationē pfectoꝛum que pulchrioꝛa z cōmendabilioꝛa efficiūtur eoz̄ comparatiōe. Ad id qō cōtra obiciē dicendū: q̄ in mōstro nō coꝛrūpuntur nisi species / modus z ordo particular⁹ boni: Et hoc nec auget nec minuit decoꝛē vniuersi: vt dicit Augustinus: q̄ si i vno nō ē / starim resplendet in alio: Unde augustinus in. iij. libro de libero arb. Cū nō peccantib⁹ adest habitudo boni / perfecta est vniuersitas: cuz vero peccātib⁹ adest miseria / nihilominꝰ pfecta est vniuersitas: quia nūq̄ desunt anie quas vel peccātes sequatur miseria / vel rect e faciētes beatitudo et sic in naturis oībus semper vniuersitas plena z pfecta est. Et intendit dicere: q̄ in vtroq̄ pulchrū et bonuz pōt augeri z minui / deficere z ꝓficere. Pulchritudo aut̄ vniuersi que in generib⁹ z speciebus rerū vniuersitatis ꝓsistit / nec augetur / nec minuitur / nec deficit / nec ꝓficit: quia si nō saluat in vno / saluatur in oppositoꝛeo q̄ sicut dicit augustinus: q̄ p antithesim ex contrariōe oppositoꝛū pficitur vniuersitatis pulchritudo: z ideo nec augeri / nec minui potest / nec pficere / nec deficere. Ad id qō vlterius querit dōm: q̄ res mutabiles inquātum mutabiles / multū faciunt ad decoꝛē vniuersi per motum em̄ z mutationē ex potentia fiunt in actu: qō potissimū est in decoꝛe z pulchritudine vniuersi. Unde plato: Oē visibile coꝛpoꝛeum q̄ motu imporuno fluctuans / neq̄ vnq̄ quiescens: ex inordinata iactatiōe redegit in ordinē: iciens ordinatoz̄ formā confusis inordinatisq̄ prestare. Et intendit dicere: q̄ oīe qō est in poꝛtia materie cōfusa z inordinata ꝓtinue fluctuat sicut in curipo: h̄ est in ebullitiōe: cui creatoꝛ indidit motū z mutationem vt ad actū perfectionis deueniat / in quo cōmoda z utilia accipiat ad acquirendū esse diuinuz

Ad dictū augustini qō est in glosa ad rimorb. dicendū: q̄ mutatio nōnulla moꝛs est fm̄ esse particularis forme vel vbi aliq̄d abiciē in motu vl̄ mutatione: sed fm̄ esse qō accipiē in motu / motus et mutatio sunt ad esse in actu: qō est esse diuinū illi⁹ rei que in actu efficitur ad silitudinem ideale agentis pmi. Ad aliud dicendū: q̄ mutatio fm̄ electionem virtut ordinē in quo dam: sed sicut iam dictū est / p vniuersalem iusticiā redigitur in alium ordinem in quo stat pulchritudo vniuersi. Ad aliud dicendū: q̄ puersitas illa ꝓticulariter z in vno coꝛrumpit ordinem: sed q̄ boc per aliud iusticia ordinante redigitur in ordinem / stat in coꝛrupta pulchritudo vniuersi. Similiter coꝛruptio in reb⁹ naturalib⁹ nō coꝛrumpit ordinē / nisi q̄ in eis nōnulla moꝛs est: vt dictū est: Scdm aūt q̄ mutatio via est ad pfectionē, potissime saluat ordinē z pulchritudinem vniuersi. Ad aliud eodēmodo respondendum est; q̄ mutatio nō mutat nisi in ꝓticulari z in esse quodā / z nō simpliciter Jd qō cōtra obiciē cōcedendū est sicut inducitur. Oīa que inducuntur ad hoc; q̄ miracula sine de pulchritudine vniuersi / cōcedenda sūt: miracula em̄ / z preciꝑue incarnatio pulcherrimꝰ deoꝛ fuit / et ꝑcipua pulchritudo oīus nature z ordinis vniuersi. Ad id qō cōtra ꝙbiciē dicendū: q̄ miracula nunq̄ sunt ꝓtra naturam: nihil em̄ ita est fm̄ naturam / sicut q̄ in qualibet creatura fiat q̄cquid vult creator: Sed sunt supra naturā / quia fiūt nō fm̄ rationes seminales quas deꝰ ꝓtimo materie elementorum inseruit / sed fm̄ rationes causales quas in se ipso absconditas habuit: vt ex illis tempoꝛe disposītois sue cōgrue in qualibet creatura faceret / qō in argumēto fidei ꝓficeret z homis salutem.

Queritur de ordine rerum in vniuerso.

Questio LXIII

Einde ratōe eius qō

D dicit magister. ij. lib. sen. di. xv. ca. Oīmibus aut̄ creatis dispositis nouissime fact⁹ est hō ranq̄ dōs z possessoꝛ q̄ omnibus ꝓferendus erat. Et hoc em̄ videt: q̄ ordo sit in vniuerso vt vnū ordinet ad alterū. Propter qō queritꝰ: An sit ordo in vniuerso: z si est cuiusmodi ordo sit ille. Et vtrū oīa ad hominē ordinentur.

Huiꝰ qōis duo sūt mē.

Queritur an sit ordo in vniuerso: z si est cuiusmodi sit ordo ille.

A Jdetur autez q̄ nō sit ordo in vniuerso. Dicit em̄ Augꝰ i li. de ciuitate dei. xix. Ordo est pariū dispariūq̄ rerū sua cuiq̄ loca tribuens dispositio. Et fm̄ hoc non videt ordo esse in vniuerso. Eccs. x. b. Est malum quasi p errorem p grediens a facie ꝑncipis. Uidi stultū posituz in dignitate sblimi: z diuites sedere deoꝛsū: vidi seruos in equis: z ꝑncipes ambulantes sup terrā. Hoc autem modo in ꝑtibus vniuersi sue dignitat⁹ gradus nō tribuitur cuilibet: z sic videtur q̄ i vniuerso nō sit ordo sed cōfusio. Adhuc: Gregoriꝰ sup

Méb ꝑ. I. argume. I.

Arg. 2m.

illud Gen̄.r. Dominamini piscib⁹ maris ꝛ volatilibus celi dicit/ ꝙ ꝓtra naturam superbire est hominem homi velle ꝓesse: cum homo ad imaginē deiū sit fact⁹/ nisi vt ꝓsit piscib⁹ maris ꝛ volatilibus celi/ alijsq; irrationabili⁹ creaturis: Sed hāc confusionē videm⁹ i ꝑcipuis partibus vniuersi/ hoc est in homib⁹: ergo nō ordo sed cōfusio est in vniuerso. Adhuc: Aug. libro de ciuitate dei. xix
Arg.3m Naturalis ordo hoc ꝑscribit: ita ei deus hominē condidit/ vt dominet piscibus maris ꝛ volatilib⁹ celi: Rationalē em̄ factum ad imaginē suā voluit nō nisi irrationabilib⁹ dominari. Unde ꝑmi iusti pastores pecoꝝ magis q̄ reges hominū constituti sunt: vt insinuaret deus/ ꝛ q̄d postulat ordo naturalis creaturarū/ ꝛq̄d exigit meritū peccatoꝝ iusto: Ergo si homo dn̄atur homini vel peccator iusto: qō frequentissimū est in vniuerso: non est ordo sed
Arg.4m cōfusio. Adhuc ꝓuerbio ꝙ. xiij.c. Jacebunt impij ante portas iustoꝝ: ꝛ super eos erit vir bonus Hoc ergo est de ordine iusticie: sed secus in vniuerso videmus/ ꝙ iusti iacent ante portas impioꝝ vt lazarus ante portā diuitis Luce. xvj.c. Dominarur etiam vir impius sup bonos: sicut pharao sup filios israel in egypto: ꝛ nabuchodonosor sup tres pueros in chaldea: Ergo in ꝑcipuis vniuersi
Arg.5m partib⁹ magis est cōfusio q̄ ordo. Adhuc: Scōz ordinē ratiōis/ spiritualis creatura ꝓfertur corporali: ꝛ tamē videm⁹ ꝙ corporalis creatura dn̄atur ꝛ agit aliquādo in spiritualem: Sicut in purgatorio/ ignis corporalis agit in spirit⁹ rationales ꝛ angelorum ꝛ hominū: ꝛ similiter infernalis ignis: Illum enī ignem Aug⁹ in lib. de ciuitate dei. xxj. dicit esse corporeum: Ergo videt̄ etiā ꝙ in disposi
Arg.6m tione vniuersi que a deo est/ magis sit ꝓfusio q̄ ordo. Adhuc: Ordine nature ꝓponitur rationalis creatura irrōnabilibus: ꝛ tamen videmus/ ꝙ sepe lupi/ leones ꝛ alia irrationalia dominant hominibus ꝛ deuorant eos: cū tamen Gene. j. dicat Faciamus hominē ad imaginē ꝛ similitudinē nostram/ vt ꝓsit piscibus maris ꝛ volatilibus celi et bestijs terre/ vniuersq; creature/ oīmq; reptili
in 2ti ar.1 q̄ mouetur sup terram. Cōtra Aug⁹in⁹ in. ij. de libero arbit: Nulla res/ nullus casus/ nulla rerum labes id vnq; efficit: vt iustū nō sit esse ordinatissima. Adhuc: Aug. in li. de ciuitate dei. v. Uerissime creditur/ cūcta scire deū anteqū fiant: ꝛ nihil inordinatū relinqueret: a quo sūt omes potestates/ q̄uis nō sunt oim voluntates. Per
Arg.2m rationes etiā idem arguitur: quia ea que fiunt a sapiēte per rationē sapientie/ ordinata sunt: q̄ que a sapientissimo deo fiūt/ ordinatissima sunt. Omnia
Arg.3m que sūt in vniuerso a sapientissimo deo fiunt: ergo oīa que sūt in vniuerso ordinatissima sūt. Ad
Arg.4m buc: Bonū ꝓ rationē ordinis determinatur: ergo quecūq; sunt bona/ ordinata sunt. Sed Gen̄. j. dicit: ꝙ vidit deus cuncta q̄ fecerat/ ꝛ erant valde
B bona: ergo cuncta que fecerat erāt valde ordinata
I. qō iii. dēf Ulterius querit quis sit ordo partiū in vniuerso. Et super hoc dicit Augustinus sup Gene. viij. Dei prouidentia regens atq; administrās vniuersam creaturā/ ꝛ naturas ꝛ voluntates ordinauit naturas quidē vt sint: volūtates autē vt nec infructuose bone nec impune male. Subdidit ꝑmitus omnia sibi: deinde creaturā corporalem creature spirituali/ rationalē rationali/ terrestrē celesti/ femineam masculine/ min⁹ valentem valētiori/ indigentiorem capaciori. In voluntatib⁹ autem/ bonas sibi: ceteraq; ipis seruientibus sibi: vt hoc patiatur volūtas mala qō ex iussu dei fecerit bona siue ꝑ seipsam siue ꝑ malam. Ulterius querit II. qō i. cit. Argumēti
de causa huius ordinis: quare sic ordinata fecerit deus ea que sunt in vniuerso. Et ad hoc ꝙ sapientia sit causa dicit Greg. ꝛ ponit in sentētijs a magistro: dicit em̄/ ꝙ ex magnitudine creaturarum intelligitur deus oīporens: ex ordinatiōe ꝛ dispositione sapiēs: ex gubernatiōe bonus. Sed cōtra arg. i. ꝓxime hoc videtur qō dicit Augst. v. de ciuitate dei sic. Ipsum causarū ordinē ꝛ quandam rerum connexionem dei summi/ tribuunt voluntati: magis ergo tribuitur voluntati q̄ sapientie. Adhuc: Cū III. q̄stioni adcedens
sicut dicit Augustin⁹: Ordo sit partium dispariūq; rerum sua cuiq; loca tribuens dispositio: Queritur si omnia essent paria: verum esset ordo in vniuerso.
Et videt ꝙ sic: quia inter res que sūt eiusdē speciei ꝛ eiusdem generis/ paritas est: ꝛ in illis maximum ordo est: eo ꝙ maxime sibi cōgruunt. Ergo Argumēti
etiam si totū vniuersum cōpositum esset ex paribus genere ꝛ spē/ maxime ptes vniuersi sibijnuicem cōgruerent: ꝛ sic ꝑcipuus ordo esset inter eas. Cōtra: Oīs ordo fm ꝑpus ꝛ posterius determinat In 2ti ar. ꝑmti.
paria nō habēt se fm ꝑius ꝛ posterius: ergo si omnia essent paria/ nullus esset ordo. Adhuc: Au- Arg.2m
gustin⁹ ibidē in libro de ciuitate. xj. A terrenis vsq; ad celestia/ a visibilibus vsq; ad inuisibilia sunt bona alia alijs meliora: adhoc inequalia vt essent oīa. Adhuc: Aug⁹. xij. de ciui. dei. Luz deus Argu.3m
sit summa essentia: rebus quas ex nihilo creauit esse dedit: sed nō sūmet ꝛ alijs dedit esse amplⁱ⁹: alijs minⁱ⁹: atq; ita naturas essentiarū gradib⁹ ordinauit. Adhuc: Augustin⁹ in lib. lxxxiij. questionuz Argu.4m.
Nō essent oīa si essent equalia: nō em̄ essent mīa genera quib⁹ ꝓficit vniuersitas ꝑmus ꝛ scōas ꝛ sic deinceps vsq; ad vltimas ordiatas habēs creaturas. Solutio: dicendū ꝙ ordo est in vniuerso C Solomon bat. I.
nec de⁹ ꝑmitteret rem inordinatā fieri/ nisi ante dispositus esset ꝛ ꝓuidisset qualiter reduceret ꝛ reuocaretur ad ordinē. Un̄ dupler est ordo: scz rei ordinate/ ꝛ sapientie ordinantis: sicut ꝑ Paul ante dictum est. Quātū ad ordinē rei ordinate/ si ordis ratio ex ipso accipiatur quantū ad debitum nature vel meriti absolute: multa sunt inordinata ꝛ ꝑ errores facta. Si autem accipitur ratio ordinis ex ratiōe sapientie ordinātis: nihil penitus est inordinatuz vt confusum in mundo/ sed oīa decentissime ordinata: quia etiam mala que a deo permittuntur/ ordinant optime: vel ad exercitiuz virtutis: vel ad ampliozem cōmendationem bonit: vel ad commendationē iustitie vel pulchritudinem. Et ordo qui est Ad ar. ꝑmti.
fm congruentiam rei ordinate/ est ordo fm quid: Ordo autē q̄ ex dispositiōe sapiētie/ est ordo simpliciter. Un̄ qō dicitur in Eccl. intelligitur de ordine fm quid: ꝛ hoc notat littera cum dicit/ quasi per errorem. Simplicit tamen ordinatissimū est q̄ ex hoc ꝑbant electi ꝛ exercent ꝛ ex hoc laudabilioz est vir⁹ bono ꝓ/ q̄ tales ꝓfusiones ꝛ inordinationes sustinent a malis: et ex hoc eminet iusticia iusti iudicis/ que per censuram pene tales inordinationes reducit ad ordinem. Ad aliud eodem Ad 2m

modo dicendum est: ꝙ confusio est in vniuerso quātū ad ordinem ꝑmo modo dictum/ qui est ordo particularis ꝛ fm quid: Sed optime dispositus est ordo vniuersi quantū ad ordinem secundo modo dictum: quia per illum deus deponit potētes de sede/ ꝛ exaltat humiles: ꝛ tribuit vnicuiq; fm merita: ꝛ sicut dicitur Sap. 8. a. Attingit a fine vsq; ad finem fortiter/ ꝛ disponit omnia suauiter ꝛ decēter fm iusticie publice decorem. Per
Ad 3m omnē eundem modū respondendū est ad obiectum augustini: quia per hoc ꝙ homo ꝑest homini ꝛ pecoꝝ iusto confundit ordo particularis: sed ordo iusticie vniuersalis eminētior ꝛ pulchrior efficitur
Ad 4m Ad aliud eodem modo dicendū: ꝙ ex hoc ipo qō fit contra ordinem particularē/ construitur ꝛ perficitur ordo vniuersalis a sapientia omnia disponēte. Sic enim intelligitur qō dicit Aug⁹: ꝙ ordo est parium impariūq; sua vnicuiq; loca tribuens dispositio. Ualde enim impar est fm ordinem particularem/ ꝙ iusti iacent ante portas impioꝝ: ꝛ ꝙ impij dominant eis: fm hoc enim valde efficitur par ꝛ pulchrum/ quando per hoc ipsum per iusticiam generalem ꝛ dispositionē sapientie/ impius reducitur ꝛ disponitur ad locū impietati sue cōgruum ꝛ iustus laudabilior efficitur: sicut dicit Ambro. ꝙ fur in furcis pulcherrimus est: ꝛ iudas in inferno. Et hec est iusticia de qua dicitur Apocal. 22. c Qui in sordibus est/ sordescat adhuc: ꝛ iustificetur
Ad 5m adhuc. Ad aliud dicendū: ꝙ hoc est ordinatissimū/ ꝙ spiritualis creatura que dignitatem amisit per peccatū/ amittat priuilegium dignitatis quo supposita fuit creature: ꝛ subijciatur ei qō subiectum habebat ante peccatū. Sic eni dicitur Pro-
Ad 6m uerb. 14. d. Miseros facit ppl̄os peccatū. Per omnē eundem modum soluendū est sequens. ꝓter qō dicunt Aug⁹. ꝛ Joh. damascenus: ꝙ nociua in
D plantis ꝛ animalib⁹ non sunt facta nociua nisi post
Ad primū arguméti in ꝓrariū peccatū. Ad id qō in contrariū obijcitur concedendū est: ꝛ dicendū ꝙ procedit de generali ordine. Sequens eodem modo cōcedendū est: quia
Ad 2m de generali ordine loquitur. Similiter sequēs
Ad 3m qō per rationem inducitur/ procedit. Eodē modo procedit id qō consequēter inducitur. Ad id
Ad 4m qō vlteri⁹ queritur/ iam patet solutio: Patet enī
Ad. I. qōnē inadcntē quis sit ordo in vniuerso qui aliquando violatur/ quia particularis: Et quis qui nunq̄ violat⁹ nec augetur nec minuitur: quia vniuersalis. Et hoc dicit auctoritas augustini ꝓeinducta: sic enī omnia ordinata sunt ꝛ dispositā congrua ratione sapien-
Ad secundā tie. Ad id qō vlterius queritur dicendū: ꝙ in veritate potentia/ sapientia/ ꝛ volūtas sunt causa huius ordinis: sed per rationem ordinis respicit sapientiam: Per potētiam qua omnia constringit sub ordine: ꝛ attingit a fine vsq; ad finem fortiter/ respicit potentiā: Per hoc autem ꝙ suauiter sic omnia disponit vnūqq; q; ad finem suum/ voluntatem re-
Ad arguméti spicit ꝛ bonitatē. Ad sequens dicendū: ꝙ omnitū i ꝓrariū bus illis tribus tribuitur fm diuersas rationes/
Ad. III. qō vt dictum est. Ad aliud dicēdū: ꝙ si etiā oia pnēincidentē ria essent particularis ordinis paritate in mundo nihilominus esset in eis ordo sapiētie: qui vnicuiq;
Ad tria argumenta in cōtrariū locum ꝛ gradum tribueret/ ꝛ ꝓ dignitate naturē/ ꝛ ꝓ congruentia meriti. Ad id quod cōtra obijcitur dicendum: ꝙ si omnia essent paria omni modo/ tunc esset equalitas: ꝛ sic non essent omnia/ sed quedam: vt dicit Aug⁹. Sed si essent paria fm naturam: non ꝓpter hoc excluderetur/ quin essent superioza ꝛ inferioza fm exigentiam status ꝛ meriti. Et hoc dicit auctoritas augustini consequēter inducta: ꝛ nihil amplus. Et sic dicit ꝑbus: ꝙ inferioza sunt in superioribus sicut in suis mouentibus et formis: superioza autē in inferioribus sicut in suis materijs ꝛ mobilib⁹. Hoc etiam est qō cōmuniter inducitur ab Augustino ꝛ nihil amplius. Ultimū Ad 3m
etiā huius questionis qō ab augustino inducitur o ino idem dicit: In omnib⁹ eni sicut ab vno/ ita ad vnum est ordo: vt dicit Hilarius in. ix. de ciuitate. Et hoc est qō dicit Apocal. 22. c. Ego sum alpha ꝛ o principiū ꝛ finis.

Queritur vtrum omnia ad hominem ordinentur.

A Einde queritur: Si est ordo talis in vniuerso sicut dictum est: vtrū omnia ad hominē ordinentur. Et videtur ꝙ sic. Dicit enim Mēbrū. II. Arg. primū
Greg. super illud Marci vltimo: ꝓdicate euangeliū omni creature: ꝙ omnis creature nomine intelligit homo/ per cōuenientiā quā habet cum omni creatura: ergo videtur ꝙ omnia ordinent ad hominem sicut ad finē. Adhuc. I. ad Lo. ꝓ. 3. d Oia Arg. 2m
nostra sunt/ nos autem christi: christus autē dei. sed ea que sunt hominis/ ordinata sunt ad hominē Omnia sunt hominis: ergo omnia ordinata sunt ad hominē. Adhuc Ro. 8. d. sup illud: Et ipa creatura liberabit̄a seruitute corruptiōis in libertatē Arg. 3m
filioꝝ dei: dicit glosa: ꝙ supioza ꝛ ꝓia alia seruiunt ꝛ obsequūtur homini ad multiplicationē numeri electoꝝ: ꝛ ideo quiesceret homine assumpto in gl̄ia. Sed ad quod sunt/ ad hoc seruiunt vt ad finem: sed ad hominem sunt: ergo ad hominem seruiunt: ergo sunt ad hominem sicut ad finē. Adhuc: Au- Arg. 4m
gustinus in ꝓmo de doctrina christiana diuidit omnia que sunt in terra: ꝛ ponit a magistro in ꝓmo sententiarū distinctione ꝓma: scz in sūma bona/ media bona/ infima bona: Et dicit: ꝙ summa bona sunt deus trinitas/ quib⁹ fruendū est. Infima sunt res huius mundi: quibus vtendum est/ vt ad id queniatur quo fruendū est. Media bona homo: qui fruitur sūmis/ ꝛ vtitur infimis: ꝛ ideo in vtraq; constituus est. Ergo tam sūma referuntur ad hominē q̄ infima: ꝛ sic omnia sunt ꝓpter hominē ꝛ ad hominem ordinata: hō igitur est finis omniū. Adhuc Aug. in li. lxxxiij. q̄stionū. q. 30. b. Arg. 5m
distinguit inter vti ꝛ frui: Et dicit: ꝙ vti aliqua re non ꝑest nisi quod rationis est particeps. Uti enim est aliquid in facultatē volūtatis accipere et ad aliud referre: qō sine collocatione rationis esse non potest. Utilia autez distinguit sic. ꝑfecta ratio que virtus vocatur/ ꝓmo vtitur seipsa ad intelligendū deum. Utitur cereris rationalib⁹ ad societatem/ irrōnalib⁹ ad eminentiā. Utitur etiam corporibus viuificādis ad beneficentiā: sic eni suo vti/ tur corpore vtitur quibusdā assumēdis vel respuēdis ad valitudinē: vtitur quibusdam tolerādis ad patientiam: quibusdā ordinandis ad iusticiā: quibusdam considerandis ad veritatis documentū siue prudētiam. vtitur etiam his a quib⁹ abstinet per tēperantiā. Et sic oēs ptes mūdi ad vsum bo-

minis ordinate sunt: z qđ ordinatū est ad hominē
ꝓper hominē est sicut ꝓper finem: omnes partes
mūdi ordinate sunt sicut ad hominē vt vtatur eis:
ergo omnes partes mundi ad hominē sunt vt ad fi-
Ar.6m nem. Adhuc: hoc accipitur ex ỽbis magistri.ij.
libro dist.xv.ca. Omnibꝫ aūt creatis atqꝫ dispositis.vbi dicit: ꝙ nouissime factꝰ est homo tanqꝫ do-
minus z possessor ꝙ omnibꝫ ꝓferēdus erat. Sed
ad dñm qui omnibꝫ ꝓfertur/ordinanꝫ omnia vt
Ar.7m ad finem que subiecta sunt ei: homo talis dñs est:
ergo omnia ordinātur ad ipm vt ad finem. Ad
huc: Boecius in topicis: Si id qđ minꝰ videt inesse inest: z id qđ magis. Sed minus videtur/ꝙ spi-
ritualis creatura siue angelꝰ ordinet ad hoiem qꝫ
corpalis: z ordinā angelica ad hominē Heb.i.b.
Nōne omnes āministratorij spiritus sunt in minis-
terū missi/ꝓpter eos qui hereditatē capiunt salu-
tis? Apocal.22.b. dixit angelus ad Johannē: Cōseruus tuus sum z fratrum tuorum. Sed omnis
creatura vl est spiritualis vel corpalis: ergo oīs
B creatura ordinatur ad hominē sicut ad finē. Sed
In ꝺ rariū arg. primū. contra hoc obijcitur qđ Auerrois dicit: ꝙ dignꝰ
nō est ꝓpter indignius vt ꝓpter finem: motores ce-
lestium digniores subst̄atie sunt qꝫ homo: ergo nō
Ar.2m sunt ad hominē sicut ad finem. Adhuc: Cōstat
ꝙ anima mouet corpus z continet ipm: vt in fine p̄
mi de anima dicit Aristo. z ideo corpꝰ est ꝓpter
animā/z non anima ꝓpter corpus. A simili ergo:
aliquid simile est in celo continēte omnia: qđ mo-
uet z continet celum z omnia que in ipso sunt: il-
Arg.3m lud ergo erit finis vniuersi/z non homo. Si for
te dicatur/ꝙ nihil talium est in celo. Cōtra: Aug.
in primo retractationū dicit esse spirituale vitaleqꝫ
virtutem: etiam si mundus nō sit aīal: que virtus
in angelis sanctis ad decorādum atqꝫ administrā-
dum mundū deo seruit: z a quibus non intelligit/
rectissime creditur. Cum ergo in celo talis sit vita-
lis z intellectualis virtus/qua mundus mouetur
Ar.4m decoratur z āministrat: videt ꝙ ad illam/z non ad
hominē oīes partes vniuersi ordinent. Et hoc
est qđ dicit Boecius.iij.de consolatione. Tu tri-
plicis mediā nature cuncta mouentē. Cōnectens
animā/per consona membra resoluis. Que cum
secta duos motum glomerauit in orbes/In semet
reditura meat: mentēqꝫ profundā circuit: z simi-
li cōuertit imagine celum. Et tangit hoc qđ plato
dicit in tymeo sic: Hac reputatiōe intellectū in ani
ma/pozro anima in corpore locata: totum animā/
tis mundi ambitū cum venerāda illustratione cō-
posuit. Ad id ergo qđ sic continet mundū z mouet
partes mundi referuntur z non ad hominē vt vi-
detur. C Solutio: dicēdum ꝙ omnia ordinantur
Solo mem bri secundi. ad hominem vt ad finem vniuerse creature. vnde
omnia ad ipsum ordinantur vt ad finem: sicut ex-
presse dicit Gregorius nyrenus: z sicut probāt pri-
Ad argum primū in cō trariū. me inducte rationes. Ad id autē qđ contra obij-
citur dicendū: ꝙ motores z motus celestium sunt
ꝓpter hominem: Ad hoc enim mouent z deserui-
unt generationi z corruptioni/vt impleatur nu-
merus electorum: z ꝓpter hoc etiam quiescent ele-
ctis assumptis in gloria: sicut expresse dicit glosa
Ad 2m 8.ad Roma. que inducta est in obijciendo. Ad
aliud dicendum: ꝙ illud qđ continet omnia/est
in celo/z mouet celum: z non habet se ad celum si-
cut anima: z ideo nō est simile quod inductum est
de anima z corpore: sed habet se ad celū sicut mo-
uens z continens ex iussu dei: z per illam virtutē
qua mouet/refertur ad necessitatem z obsequium
hominis. Et hoc non est incōueniens: ꝙ illud qđ
superius est per naturam/obsequatur inferiori ex
iussu dei. Et de hoc satis dictum est in tractatu de
custodijs angelorum. Nec est incōueniens: ꝙ om-
nia inferiora referantur ad illud vt ad causam mo
uentem z finem in quo continentur z saluantur: et
referantur ad hominem vt ad finem ꝓpter quē
sunt: vt ad cuius meritum z beatitudinem in vsu
z fructu deseruiunt: vt probatum est in auctorita-
te Augustini que inducta est in obijciendo de libro
lxxxiij. questionū. Ad 3m
Ad dictum augustini dicendū ꝙ tale quid in celo est/sed anima non est: Et dic-
tur intellectualis virtus: non ꝙ sit anima intelle-
ctualis/sed quia mouet motu qui competit intelle
ctui: vt dicit Plato: qui est motus circularis vni-
formis regularis: qui sicut dicit mebesellach in li-
bro de sphera mota: est motus sapientis: non ta-
men est anima/sed est virtus animaliter mouens:
que in celis est iussu diuino. Et de his in antebā-
bitis dictum est satis supra questione de motoribꝫ
orbium. Ad 4m
Ad dictum Boecij dicendum: ꝙ ille lo
quitur ſm platonem: qui illam virtutem dixit esse
animā mundi z ꝓditam intellectu: Et sicut ani-
ma animalis locatur in corde/quod medium est
vtriusqꝫ lateris: vt equalem relationez habeat ad
vtrūqꝫ latus/z ad omnia que inter latera continē
tur in corpore: vt dicit Aristo. in libro de principijs
motuum animaliū: Ita illa virtus quam animam
mundi vocat Plato/locatur in centro vniuersi: vt
equalem relationem habeat ad omnia que intra
circūferentiam celi continētur. Et sunt hec verba
Platonis in Tymeo: Animā vo imediatam eius
locauit: eandēqꝫ per omnē globum equaliter po-
rigi iussit: quo rectis interioribus partibꝫ extima
queqꝫ totius corporis ambitu anime circūdaren-
tur: Arqꝫ ita orbem tererem in orbem arqꝫ in suuz
ambitum voluit conuerti z moueri ſm precipuū
motuū: qui virtutum prestantia sufficeret ꝓprie
consiliationi. Et ꝓpter hoc dicit Boecius: ꝙ sec-
ta est in duos motus/scz planes/z aplanes: per
quos in semet reditura meat: mentēqꝫ profundā
qua scz vniuersum mouet/circuit: z simili conuer-
tit imagine celum: quia mentis sapiētie imago est
motus circularis in corpore.

Queritur de factura hominis et de his que Genesis primo circūstant facturā eiꝰ.

Questio. LXIIII.

A Finde q̄rit de hoc qđ
D dicit magister secūdo sententiarū distinctione. xv. capitulo Omnibus aūt creatis z dispositis/vidit deus ꝙ esset bonum: z ait: Faciamus hominem vbi querendū est de factura hominis. Et de his que circūstant facturam que Genesis primo determinantur. Primo ergo que- Questiū primū.
ritur/z est questio Bede: quare in alijs creaturis non nisi simpliciter dixit: z facta sunt: Cum autem facturus esset hominem/quasi ex deliberatione et cōmunicato consilio dicit: faciamus hominem.

Homo enim eadem facilitate factus est qua alie
creature: z ita videtur ꝙ eodem modo loquendi
deberet vti in factura hominis quo vsus est i aljs
Questiū secundū. creaturis. Adhuc queritur/ad quem loquens
dicit/faciamus. Si enim loquitur pater ad perso-
nas in quo est principiū auctoritas: scz ad filium et
spiritūsanctū: videtur esse incōueniens: Opera eni
trinitatis indiuisa sunt: eo ꝙ exeunt ab essentia/
que indiuisa est in tribus personis: non ergo debe
ret loqui pluraliter/sed deberet loqui/faciā. Sic
enim pater z filius z spiritussanctus sunt vnus de
us omnia creans/z faciens omnia. Si autem lo-
quitur ad angelos: obijcit Beda ꝙ non deberet di
cere/ad imaginē z similitudinē nostram: eo ꝙ nul-
la est cōmunis imago dei z angelorum de qua pos
sit dici/nostram. Ultrius obijcit Beda: ꝙ nullꝰ
Argumētū sanctorū doctorū dixit ꝙ loqueretur ad angelos:
sed quidam heretici hoc dixerunt. Unde Hilariꝰ
dicit: Per hoc ꝙ singulariter dicit ad imaginem z
similitudinē notat vnitatem essentie: per hoc ꝙ di
Questiū tertium cit: faciamus z nostram pluraliter: notat pluralita-
tem personarū. Adhuc queritur: Cum ange
lus sit ad imaginē dei z signaculum similitudinis
dei: sicut in prebabitis ex verbis sanctorū probā-
tum est: quare in factura angeli non est vsus eodē
modo loquendi vt cum celum faceret: per qđ intel
ligitur natura angelica informis/vt dicit augusti-
nus: z cum lucem faceret/per qđ intelligitur ange
lica natura formata/dixisset: faciamus celum z lu
Questiū quartum cem ad imaginem z similitudinem nostram. Ul
terius queritur: Cum dicitur: faciamus hominē
ad imaginem z similitudinem nostram: quid sup-
ponitur per imaginē z similitudinē: vtrum quid crea
Arg. primū tum/vel quid increatū. Si quid supponitur in-
creatum: hoc erit essentia vel persona. Si est essen
tia: tunc idem est dictū: faciamus hominē ad imagi
nē z similitudinē/qđ: faciamus hominē ad essen
tiam nostrā. Et cuz homo adminus ſm animā sit
imago dei: eo ꝙ imago dei ſm mentē in anima est
impressa: vt dicit Augustinus in.xv. de trinitate:
tūc essentia diuina esset ſm mentē hominū impres-
sa: z ex hoc sequitur heresis/que dicit: ꝙ deus fa-
cit animā hominis de sua substantia: que est bere-
sis condēnata in cōcilio niceno. Sequeret enīt ꝙ
hō esset z creator z creatus/z peccabilis z ipeccabi
lis: vt dicit Damā. z ỽtibilis z iuertibilis: q absurda
sunt oia. Si autem suponitur psona: tunc nō
potest supponi persona nisi filij: q: ille solus est ima
go Lol.i.b. Qui est imago dei inuisibilis. Tunc
idem est dictum faciamus hominē ad imaginē/qđ
faciamus ad filiū: z tunc incōgrue dicitur/nostrā:
Arg.2m quia filius non est imago trinitatis/sed solius pa-
tris. Adhuc: Cū dicit: ad imaginē/quare addi-
dit: ad similitudinē: dicit enī Hylarius: ꝙ imago
est rei ad rem coequandā species indifferens/vel
B indiscreta similitudo: z sic satis per imaginē intel-
Arg.3m ligitur similitudo: nugatorie ergo additur. Ad
huc: Si dicatur ꝙ quid creatuz supponitur: Hoc
non potest esse: nisi homo vel angelus: z tūc idem
esset ac si diceret: faciamꝰ hominē ad hominē/vel
angelū qui est imago nostra: qđ valde incōuenies
est: quia ex modo loquendi cum dicitur: ad imagi
nem: importat aliquid qđ est ante facturā homi-
nis ad cuius imitationē fit homo: z hoc non est an-
gelus: quia ad imitationē angeli non est factus ho
mo vt dicit Dam. libro.ij.ca.xij. z homo non est:
quia homo ante hominē non fuit ad cuius imita-
tionē factus homo conderet. Adhuc: In omni- Arg.4m
bus creaturis etiam corporalibꝫ/vestigiū trinita-
tis apparet: Et sic videt ꝙ omnis creatura admi-
nus ad similitudinē dei facta est sicut z mundi fa-
ctura ergo cuiuslibet debuit dicere: faciamus hoc
z hoc ad similitudinē nostram. Ulterius queri Questiū
tur: ad quid addidit hic: vt ꝓsit piscibus maris/ quintū
z volatilibꝫ celi/z bestijs terre: vniuersecqꝫ creature
omniqꝫ reptili qđ mouetur super terram. Si eni
hoc aliquid est de ratione imaginis: tunc videtur
ꝙ per peccatū corrupta est imago in hoie: Et hoc
falsum est: quia in imagine pertransit homo: vt di-
citur in Ps.38. Et pius pater abraam imaginē
suam recognouit in inferno in diuite purpurato.
Luc.vj.ſm qđ dicit: filij recordare. Ulterius que- Questiū
ritur de hoc qđ dicit: creauit deus hominē ad ima sextum
ginē z similitudinē suam: z statim addidit: ad ima
ginem dei creauit illum: z videtur esse nugatoria
repetitio. Adhuc ulterius addidit: masculum et Questiū
feminā creauit eos: cum adhuc feminā non fecerit septimū
quā postea ex latere viri formauit. Si quis di- Arg. primū
cat: ꝙ femina non est ad imaginem dei: eo ꝙ dicit
aplus. I.ad Cor.xi.b. Mulier imago z gloria viri
est: vir autem imago dei. Tunc incidit heresis eo-
rum qui dixerunt/feminā nō esse capacem gratie
z beatitudinis: qđ valde absurduz est: quia sic ple
na gratia beata virgo reuocaretur a gratia Si Ar.2m
autē dicatur: ꝙ dicat eos/eo ꝙ in vno eoꝝ vtrūqꝫ
fecit sexum: sicut est in his/vt dicit beda/quos an-
droginos vocant hoc est bermofroditas: Tunc in
cidit heresis in deoꝝ/qui hoc dicunt: z sequitur ꝙ
superflue additur. Crescite z multiplicamini: qz
ex tali differētia sexus multiplicatio fieri nō potest:
cum sit monstruosus z imperfectus. Adhuc: Im- Arg.3m
perfectior esset homo creatus aljs animātibꝫ: que
in primis hypostasibus suc speciei/vt dicit Dam.
per distinctū sexū creata sunt. Ulterius queritꝫ Questiū
de hoc qđ dixit illis: Crescite z multiplicamini: et octauū.
cum ante loqueretur de aljs animantibꝫ/non di-
xit nisi: vidit deus ꝙ esset bonum. Adhuc: Cuz Questiū
homo sit rationalis/z in hoc antepositus oibꝫ ir- nonū
rationalibꝫ z plantis: videtur ꝙ nō in vno die fieri
debuit cū aljs aialibꝫ/scz i die spēali. Solo dom E
ad primū ſm Bedā z Aug: ꝙ in modo deliberatio Solo qsiti
nis dignitatē hois ostendit/z ad factorē cōuenien primi
tiā in rōne z intellectu: In magno eni facto z pul-
chro z adornato nō ꝓpter difficultatē factoris/sed
ꝓpter diligentiā opis z exquisitā speciositatē opis.
Et hoc notat qñ quasi p deliberationē dicit: facia-
mus. Uñ beda: Apparet quare dictū sit/vt cetera
fierēt iuxta genus suū z species suas: Erat eni hō
creādus: qui nō solū generi suo z speciei cōgrueret
sed ad imaginē creatoris fieret: cuius dignitatis
magnitudo ostendit: qz qsi cū ꝓfilio creaꝝ nec sim-
pliciter sicut de ceteris fieri dicit hō: sed faciamus
ad imaginē z similitudinē nostrā. Ad aliud dice- Ad secūdū
dū: ꝙ pater loquit hic ad filiū z ad spm̄ sctm̄: z non qsitum
ad angelos: sicut bene ꝓbat Beda. Et licet indiui
sa sint opera trinitatis: trū ꝓsone differēter referūt
ad opus: Pater eni ꝓncipiū opationis est in filio et
in spūsctō: quia ab ipso habent ꝙ opantur: Pater

enim operaꝝ per filium ꝛ in spiritusancto. Et ideo dicit Joh.14.b. Pr̄ in me manēs ipe facit opa. Et Joh.1.b. Omnia per ipm facta sunt. Et Joh.5.c. Pater meus vsq; modo opatur: ꝛ ego operor. Et pme ad Coꝛ.xij.a. Diuisiones opationū sunt idē aūt deus: qui opatur omnia in omnib⁹. Et quia sic per differētes rōnes operādi referunt ad opus ideo congruū fuit dicere/faciamus. Et hoc est qđ dicitur ibidem in glosa sic: Trinitas in p̄cedentib⁹ insinuat cum dicit dixit deus/fiat ꝛ fecit deus: ꝛ vidit deus q̄ esset bonū: sed manifestius cum dicit faciamus hominē ad imaginem ꝛ similitudinē nr̄am. Ad argum Ad tertium questum Differenter hō ꝛ angel⁹ ē imago dei

Ad aliud dicendū: q̄ dictū hylarij ꝓuenit est ꝛ bonū: ꝛ probat hoc qđ dictū est. Ad aliud dicendū: q̄ licet angelus ad imaginē ꝛ similitudinē dei sit in interioꝛib⁹/hoc est p̄tinētib⁹ ad itellectualē naturā: tñ in exterioꝛib⁹ nō ē ad imaginē: hō aūt in exterioꝛib⁹ ꝛ interioꝛib⁹ ē ad imaginē: in interioꝛib⁹ in mēoꝛia/itelligētia/ꝛ volūtate: In exterioꝛib⁹ aūt vt quodāmodo sit p̄cipiū omniū sicut deus. Est enim vt rex ꝛ dūs omniū: ꝛ omnia fm vsum referū tur ad ipsum: qđ non competit angelo: qui nullo taliū vtitur: ꝛ ideo tali modo loquendi nō est vsus in creatione angeli quo est vsus in creatione hominis. Ad 3m

Ad 2m

Ad cr̄tū ſſi tū ꝛ arg. p̄m

Ad iđ qđ vlterius queritꝰ dicendū: q̄ imago ꝛ similitudo possunt supponere qđ creatū/ꝛ quid increatū: Increatū/fm q̄ supponūt essentiā diuinā sub ratione mentis ꝛ intelligentie ꝛ voluntatis siue amoꝛis que verissime ꝛ essentialiter in deo sūt. Et mens que sui ex se generat noticiam/attribuitur patri: Intelligētia que noticia est genita a mente/attribuit filio: ꝛ voluntas siue amoꝛ qui a mente ꝓcedit in noticiam siue intellectū: ꝛ cōuerso ad mentem/attribuitur spūisancto: hec enim tria increatū qđ supponūt i deo. Nō trī ꝓter hoc pōt dici hō factꝰ ad essentiā: q̄ diuersus modꝰ significādi est in imagie ꝛ silitudine ꝛ essentia. Et si sic arguat factus est hō ad id qđ est essentia diuina: q̄ factus est ad essentiā diuinā: Incidit fallacia accidētis: eo q̄ sicut dicit Aristo. in. ij. elēcoꝝ/nō necesse est idē p̄dicato vel quasi p̄dicato/ꝛ accidenti vel quasi accidenti ineſſe. Et bene concedendū est: q̄ nō supponit p̄sonam filij/qui est imago patris. Nec sequit: imago est essentia diuina: imago trinitatis est in anima: q̄ essentia diuina est in ania. Non enī in aia est per essentiā/sed p̄ exemplū exemplatū ab hoc exemplari qđ est essentia diuina: significata ab essentia diuina sub rōne mentis/intelligētie/ꝛ voluntatis Et quia hoc nō intellexit heresis/merito condēnata est.

D

Ad 2m

Ad aliud dicendū sicut dicit Augꝰ: q̄ imago dei est homo in potētia cognoscēdi: sed similitudo est in potentia diligēdi/fm q̄ dilectio est in oīni virtute: Sicut dicit Augꝰ. in libro de moꝛib⁹ eccle sie: q̄ virtus nihil aliud est q̄ ꝛdo amoꝛis. Et sic patet: q̄ nō nugatoꝛie addit. Et hoc est qđ dicitur Eccli. 17.a. Deus creauit de terra hominē: ꝛ fm imaginē suā fecit illū: Et iterū cōuertit illū in ipam

Ad 3m

ꝛ fm se vestiuit illū virtute. Pōt etiam supponere quid creatū: sed fm hoc supponit rōnem imaginis create ꝛ formā qua abstrahit a mente/intelligētia ꝛ volūtate creāris. Et est sensus: faciamꝰ hominē ad imaginē ꝛ similitudinē: hoc est/faciamus eum ad rationē ꝛ formam/qua mente ꝛ intelligentia et voluntate repꝛesentare possit ꝛ imitari vnitatem essentie in tribus personis: ꝛ distinctionem personarum in vnitate essentie. Et sic nō sequitur: q̄ aliquid factum sit ante hominem fm naturaz ad qđ factus sit: sed q̄ aliquid sit ante eum fm rationem z hoc verum est: quia ratio facti est ante factum fm rationem intelligentie. Per qđ patet solutio ad obiectum in contrariū. Ad aliud dicendum: Ad 4m q̄ vestigium est similitudo confusa/ꝛ non expꝛessa ꝛ ideo in alijs creatis non poꝛest dici q̄ fiant ad similitudinē: quia similitudo confusa non est similitudo: per hoc enim q̄ additur/confusa/cadit a ratione similitudinis. Ad id qđ vlterius queritur Ad quintū dicendū: q̄ huiusmodi dñatus qui datur homini quęſtum magis facit ad decoꝛem imaginis q̄z ad substantiam. Et qđ dicitur: q̄ in imagine pertrāsit homo hoc intelligitur q̄tum ad substātia imaginis: ꝛ id qđ est ad substantiā imaginis cognouit pius pater in diuite purpurato. Exteriora autem ad decoꝛē imaginis facientia illa cessauerūt per peccatum: tñ dicit augustinus: q̄ in signū q̄ ista subiecta fuerit homini in statu innocentie/legimus etiam leones ꝛ alia seua anialia obediuisse quibusdā sanctis patrib⁹. Dicit enim Gꝛego. nazanzenus: q̄ deus creauit boiem ad imaginē/sicut picꝛores fingūt imagines imꝑatoꝝ: non solum ꝓtrahendo figuras linearū/sed etiam cōplendo per decoꝛem. Et hec sunt verba eius in libro de repatiōe lapsi: Homo totius creature dñs ad imaginē sui conditoꝛis effectus/nil aliud indicat: nisi q̄ mox in eo regia natura formata sit. Ut enim iurta humanā consuetudinē/qui p̄cipū imagines fingunt: nō solum impꝛessionē forme eiꝰ imitant/verūetiam amictu picture regiam expꝛimūt dignitatē: ita vt etiā imago ipa iam ꝓ consuetudine dicatur imꝑator: sic ꝛ humana substantia qm̄ ad alioꝝ regimen condebatur: ꝓpter regis vniuersoꝝ similitudinē velut imago animata cōponit̄: ꝓ picture velamine vestita est virtute: ꝓ ceptro beatitudine ꝛ imoꝛtalitate sustollit: ꝓ regali ferro iusticie coꝛona decoꝛat Idem fere dicit Dam. ij. li. ca. xij. Ad aliud dicē dum: q̄ non est nugatoꝛia: qđ eni in ꝓmo dicit/notat imaginē in habitu in natura anime creata: qđ secundo addit/notat relationem eiusdem imaginis ad deum sicut ad exemplar fm actum imitandi. Ad aliud vlterius dicendum: q̄ dicit masculum ꝛ feminam creauit eos licet adhuc femina creata non sit: ne femina que seminaliter ꝛ materialiter iam fuit in viro/expers credatur esse imaginis

Ad 3m

Ad octauū quęſtū.

Ad septimū quęſtum ꝛ ad primū.

Et hoc est qđ dicit Augustinus contra manicheū: ꝛ ponitur ibidem in glosa sic: Masculum ꝛ feminam creauit eos/dicit: vt corpus factum intelligatur: rursus/ne in vno homine vterq; sexus reputaretur: sicut quos androginos vocāt: pluraliter subiecit fecit eos: q̄uis mulier nondū a viro esset diuisa/sed materialiter p̄seminata. Ad aliud dicendum: q̄ hoc concedendum est de plano quia heresis est: ꝛ bene imꝑobatum est: in obiciendo. Mulier enim ad imaginem dei est sicut ꝛ vir. Qđ aūtem dicit apostolus/ꝓpter hoc dicit: q̄ mulier a viro sumpta est: ꝛ ei subiecta: ꝛ ideo ipsum dicitur imitari: vir aūt imediate ad imitationē dei factus est. Ad aliud dicendū: ꝛ illud ꝓcedit ꝛ bñ imꝑobat errozē inducti. Ad aliud dōm: q̄ creatis anialib⁹ nō cōpleuit benedictionē sed aꝓbauit

Ad 2m

Ad 3m

uie tm̄ vt manerent que creata sunt: quia dignissimū animaliū qđ est homo/nondū creatum erat: quo creato statim complebat benedictio. Ad vltimū dicendū: q̄ in animali natura hō cōuenit cū bꝛutis: ꝛ tō vno die creatus est cū eis. In rōne aūt prefert eis: Et hoc nō facit distincta opatio in diuerso die sed specialis imitatio imaginis ꝛ similitudinis ad creatoꝛē: Pisces enim ꝛ bꝛuta diuersis diebꝰ creata sunt: nec bꝛuta ꝓferunt piscib⁹/nec pisces bꝛutis in aliqua dignitate.

Ad nonum quęſtū

Cum hō in statu innocētie imoꝛtalis sit factus ꝓe alijs animātibus: queritur quō cōmunem cum ipsis acceperit alimoniam.

Questio. LXV.

Einde querit de hoc

B

d qđ dicit ibi: Ecce dedi vobis herbā afferentē semen sup terrā: ꝛ vniuersa ligna/q̄ habēt in semetipis sementē generis sui: vt sint vobis in escā ꝛ cunctis animantib⁹ terre. Et est q̄stio augustini: Quō imoꝛtalis factus ꝓe alijs animātib⁹ hō/cōmunē cū alijs alimoniā accepit. Libus eni ad restaurationē deputi est: In imoꝛtali aūt coꝛe nihil deputꝝ: ꝛ ita videt q̄ nō indigeat restauratiōe ex cibo facto. Si forte dicat aliquis: q̄ angeli patrib⁹ apparētes comederūt: ꝛ etiā dñs post resurrectionē/cū imoꝛtalis esset. Occurit augustinus sic dicēs: q̄ angeli cū patriarchis māducauerūt Gen. 18.a. non indigētia/sed benignitate factū est: vt hoib⁹ familiariꝰ q̄ gruerēt. Xps q̄z post resurrectionē māducauit vt verā se post mortē carnem recepisse mōstraret Joh. 21.c. Tales q̄ cōmestiones dispensatiue facte sunt: ista aūt comestio q̄ cōis est bꝛutis/ad supplētionē fit indigētie: Indigētia aūt in imoꝛtali coꝛpe nulla est/nec esse pōt: q̄ videt q̄ talem alimoniā accipe nō debuit. Adhuc Aristo. in li. de generatione ꝛ coꝛruptione dicit: q̄ cibus nutrit in q̄tum poꝛtia est substātia caꝛis: et auget in q̄tum est poꝛtia quāta caro. Si q̄ nutriebatur adam ante peccatū: cibus suus cōuertebat in substantiā carnis ꝛ ossis: ꝛ fm q̄ erat quātus cibus/fecit additionē quātitatis ꝛ augmēti: q̄ caro eius ꝛ coꝛpus eius erat generabile ꝛ coꝛruptibile ꝛ augmētabile ꝛ diminuibile: quoꝝ nihil conuenit imoꝛtali coꝛpoꝛi. Adhuc: generatio vt dicit Auicēna/fit ex supfluo q̄rte digestiōis: qđ eni supfluū est ad nutrimentū indiuidui/natura segregat ad cōseruationē speciei. fm hoc q̄ in primo statu ante pcm̄ adam motus fuisset ad coitum ꝛ ad generationē. Et hoc nō videtur: q̄z dicit Augꝰ. in libro de bono coniugali: q̄ nuptie sunt bonum moꝛtalium Matth. 22.c. ad saduceos dixit dūs: eo q̄ direrūt in resurrectione esse nuptias quādo oēs erunt imoꝛtales. Erratis nescientes scripturas neq; virtutē dei. In resurrectiōe eni neq; nubent/neq; nubent: sed erūt sicut angeli in celis: ergo videtur q̄ nec cibꝰ materialis/nec generatio cōueniat his q̄ imoꝛtales sunt. Si ꝓpter hoc dicatur: q̄ dictuꝝ est hoc ꝓpter futurū statum peccati in quo necessaria fuerunt ꝛ coitus ad repationē indiuidui ꝛ sustētationē speciei: vnde ante peccatū nec comederunt nec coierunt. Contra: Augꝰ. in libro de ciuitate dei. xij. Quisquis dicit nō fuisse coituros/nec generaturos nisi peccassent primi parentes: quid dicit/nisi ꝓper numerositatē hominū necessariū fuisse peccatum: Si enim non peccando soliti remansissent: quia sicut putant generare nō possent nisi peccassent: profecto vt nō solum duo hoies soli essent tuſti/sed multi: necessariū fuit peccatū. Qđ si credere absurdū est: illud potius credendū est: q̄ sctōrum numerus/quantū supplende sufficit illi beatissime ciuitati/tantus existeret si nemo peccasset/quoscūq; filij huius seculi generant ꝛ generātur: ꝛ ideo ille nuptie dignefelicitāte paradisi si peccatū nō fuisset/diligendam pꝛolem gignerēt/ꝛ pudendam libidinem nō haberent. Adhuc: Si nō coiuissent ante peccatū: frustra dictum fuisset masculum ꝛ feminā creauit eos: ꝛ crescite ꝛ multiplicamini. Ulterius queritur: cum dicit/vt sint vobis in escam ꝛ cunctis animantib⁹ terre/omniq; volucri celi ꝛ vniuersis que mouent in terra: quare nō posuit ibi pisces: cum pisces etiam vescantur talibus. Ulterius querit augustinus: Eu; postea dederit homini esum carnis Gen. 9.a. quare non dedit in statu innocentie: nam dignioꝛ fuisset tunc bono cibo q̄z postea quando peccauit. Ulterius etiam querit: quare cum singula creauerat dixit: vidit deus q̄ esset bonum: omib⁹ aūt creatis ꝛ homine/dixit deus: vidit deus cuncta que fecerat ꝛ erant valde bona. Solutio: dicendū q̄ hoc primū soluit Aug. ibidem: ꝛ bene: Dicit enim sic: Alia est imoꝛtalitas carnis/quā in adam accepimus: alia quā in resurrectione speramus. Ille per christum factus est homo imoꝛtalis vt posset non mori/si non peccaret: mozeretur autem si peccaret: sili; vo resurrectionis equales erūt angelis: nec poterunt vltra peccare/nec mori. Caro igitur nostra post resurrectionē non egebit cibozum refectione: quia nec fame/nec lassitudine/nec aliqua infirmitate poterit coꝛrumpi. Caro ade ante peccatū ita imoꝛtalis est creata: vt per alimoniā adiuta/esset moꝛtis ꝛ doloꝛis expers. Ad argumentū dicendum: q̄ imoꝛtalitas ade aniālis coꝛpoꝛis est: animale autem coꝛpus est qđ cibo eget/ꝛ ad refectionem substantie/ꝛ ad augmētationē naturalē. Uñ licet per talem comestionem non restaurꝛetur deperditum: tramen esu ligni vite cōtinetur in esse ꝛ virtute: ꝛ debitam quantitatē acceperat in incremento: ꝛ ideo sapientia cuncta ordinante/cōmuniem accepit cum alijs animalib⁹ alimoniam ꝓpter coꝛpoꝛis animalitatē: licet omino non eundē haberet effectum in suo coꝛpoꝛe ꝛ coꝛpoꝛibus aliorum animalium: eo q̄ etiam animalitas non erat eiusdē rationis in suo coꝛpoꝛe ꝛ in coꝛpoꝛibus aliorum animalium. Et hoc est quod dicit apostolus ꝓme ad Cozinth. 15.f. Seminatur coꝛpus animale/resurget autem spirituale: sed non ꝓius qđ spirituale est/sed quod animale: deinde quod spirituale est. Ad aliud dicendum: q̄ illa comestio domini post resurrectionem ꝛ aliozum/dispensatiue facta est: sicut dictum est in obiciendo: ꝛ que est in animali coꝛpoꝛe/ad supplerionem indigentie est: sed non est eiusdem rationis indigentia cū coꝛpoꝛe hominis ꝛ aliozum animalium: sicut nec eiusdem rationis fuit animalitas ade ꝛ aliozum aniāliū.

Arg.1m

Arg.2m

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

I. questio incidens

Secunda

Tertia

B Solutio questionis.

Ad primū argumētū

Ad 2m

Ad 3m

Ad aliud dicendū: q̄ cibus ꝓuerebat fm naturā esc̄ cibi in substam ꝛ in augmētū: nec caro ade sim-

pliciter fuit ingenerabilis ⁊ incorruptibilis ꝑm totū ⁊ ꝑm partē: sed fuit incorruptibilis ꝑm potentiā ita ꝙ posset nō corrūpi per mortē si nō peccaret: et posset si peccaret corrūpi ꝑm totū / hoc est ꝑm separationē anime a corpore: ⁊ talis caro recipe poterat additionē ex cibo: ⁊ aliqd poterat ab ea decindi: ſz nō decisione inducente defectum vel corruptionē.

Ad 4m Ad aliud dōm: sicut patet ex auctoritate Aug. de ciuitate dei: nupcie fuissent in statu innocētie / si gmansissent: ⁊ fuissent ex superfluo quarte digestionis sicut nūc: hoc enī solum superfluū / qz assimilarū est mēbris omnib⁹ ⁊ singulis / ⁊ virtutē formatiuā habet ad omnia mēbra formāda: Sed illa decisio ⁊ separatio nec induxisset senīū / nec aliquē defectū: sed tm ex virtute cordis ⁊ membroꝝ ⁊ marie

Ad 5m cerebri ꝓfecissent ad generationē. Ad aliud dicēdum: ꝙ illa rōsio non valet: ⁊ bene improbat ꝑ auctoritatē Aug.

Ad 6m Ad aliud dicendū eodem modo.

Ad 1. qōnē inadentē Ad id qō vlterius querit de pisc⁹ dōm: ꝙ pisces qz aque ornatus sunt / a quo sum cōiter accipiunt nutrimentū: ⁊ hoc est nec herba simplr manes in specie herbe: nec lignū. Et ideo inter alia non numerant pisces: qz nō cōmune cū terrestrib⁹ acci-

Ad secundā piūt alimentū. Ad aliud rndendū est ꝑ Bedā in glosa ibidem sic: Patet ꝙ ante peccatū hois terra nihil noxiū ꝓtulit: nō herbam venenatā: nō arborem sterilē: omnib⁹ enim herba ⁊ ligna data sunt hominib⁹ / volatilib⁹ / ⁊ animantib⁹ terre in escam. Unde patet: ꝙ tunc hoīes animaliū esu non viuebant / sed cōcorditer herbis ⁊ fructib⁹ vescebantur post peccatū aūt nō factus fuit dignior meliori cibo. Sed qz ex ꝓcō orta fuit infirmitas: necessarī⁹ fuit cōuenīētior cibus ad sustentationē: ⁊ ideo ex ꝓuidentia dei datus fuit ei esus carniū / sine quo infirmitas humana sustentari ⁊ repari non poterat.

Ad tertiam Ad vltimū dōm: ꝙ dicit / erāt valde bona de oībus creatis ⁊ hoīe ideo: qz duplicē tunc habebant bonitatē: scz bonitatē singularē / qua singula bona sunt: ⁊ bonitatē ordinis inter se ad hominē q̄ valde bona effecta sunt. Et hoc notat̄ ex modo loquēdi: qz quasi concludendo ex omnib⁹ ꝓmissis dicit: Uidit deus cuncta que fecerat: ⁊ erāt valde bona. Et hoc est qō dicit Aug. ibidem in glosa: vbi dicit sic: Deus omnia sic ordinauit: vt si qua sigillatim fiunt delinquēdo deformia: semp tamen ex eis vniuersitas sit formosa. Et ibidē dicit aug⁹: ꝙ singulariter hoīe facto non dixit / vidit ꝙ esset bonum: qz ꝓsciebat eū peccaturū / nec in ꝓfecta imagine forē mansurū: qui enim sigillatim bonus est / magis cū omnib⁹ bonus est: sed nō cōuertit. Lautū ergo erat vt diceret: ꝙ in ꝓsenti esset / ⁊ ꝓscientiam futuri significaret.

A Utrū vniuersum perfectū sit vel non: ⁊ qua perfectione perfectū sit. Qō. LXVI

Einde q̄rit de hoc qō

d dicit Beñ. 2. a. Igitur perfecti sunt celi ⁊ terra. Rōne cui⁹ querit de ꝓfectiōe vniuersi vtrū ꝓfectū sit vel nō: ⁊ q̄ ꝓfectione ꝓfectū sit: ⁊ in quo cōsistat ꝓfectio ei⁹. Determinat aūt Arist. in. v. ꝓme phie modos quib⁹ dicit ꝓfectū. Primus

2 Modi ꝓfecti tres est: ꝙ ꝓfectū dicit vnū quidē extra qō nō est accipe vllam particulā: vt tempus ꝓfectū singulo ꝝ: hoc est: extra qō nō est accipe tempus aliqō qō sit huius rēporis. Secūdus est: ꝙ dicunt ꝓfecta ꝑm virtutē ⁊ bene: que sunt in vltimo sue virtutis vel bonitatis: nō habentia hybolen / hoc est defectū ad genus artis / ⁊ actū forme in quo ꝓfecta esse dicūt. Ut ꝓfect⁹ medicus ⁊ ꝓfect⁹ fistularo: qñ ꝑm speciē ꝓprie virtutis in nullo deficiūt. Et hoc per translationē transsumit etiam ad malum: sicut dicimus sycophantē ꝓfectū / ⁊ latronē ꝓfectū. Tales etiam transferēdo bonos dicimus: vt latronē bonū / ⁊ sycophantē, i. mendacē bonū. Est enī virtus / hoc est extremū cuiusliber ꝑm habitū vel formā ꝓfectio q̄dam. Qōlibz enī ꝓfectū ⁊ substātia oīs tunc ꝓfecta est / quādo ꝑm speciē ꝓprie virtutis in nulla deficit parte virtutis ꝑm naturā sue mēsure. Tertio mō dicunt ꝓfecta / quib⁹ inest finis studiosus ⁊ bonus. Et huius ratio est: qz omnia ꝑm habere siue contingere finem ꝓfecta sunt. Et hoc ideo est: qz finis vniuscuiusq̄z vltimo ꝝ aliquid est. Et hunc modū etiā ad prava trāsferentes dicimus ꝓfecte perdi ⁊ ꝓfecte corrūpi: qñ nihil deest corruptioni ⁊ malo / sed i vltimo est, ꝓter qō mors ꝑm metaphorā finis dicit: eo ꝙ ambo / finis scz ⁊ mors vltima sunt. Et in hoc differt finis a morte: qz finis est vltimū cui⁹ causa fit quicqd fit: Mors aūt vltimū simplr post qō nihil est de re. Et hoc est qō dicit aug⁹. in glosa sup illud Ro. 9. Finis legis xp̄s: ꝙ duplex est finis scz consumptiōis: sicut panē dicimus habere finē qñ ꝛsumptus est. Et cōsūmationis sicut qñ res habet vltimū in quo ꝛsūmata ⁊ ꝓfecta est. Hos autem modos ꝓbs reducit in duos: scz ꝓfectū dictū ꝑm se: ⁊ ipfectū dictū ꝑm metaphorā ⁊ nō ꝑ se, ꝑm se qñ ꝑm virtutē ⁊ bñ in nullo deficiūt: nec hybolē hoc est defectū habent: nec extra aliquid recipiūt. Alia nō ꝑm se: q̄ nō habent hybolen siue defectū in vltio genere: nec aliqd extra illō gen⁹ recipiūt: ter sic species ꝓfecti nō sunt ꝑm se q̄ non dicunt ꝑm bñ in nullo deficere / sed sunt ꝓfecte in faciēdo aliqd tale. Aut qz aliter dicunt intra primū modū dicta ꝑ fecta: scz qz nihil deest in habitu vel arte / vel specie ꝑm quā dicit esse ꝓfectū. Simplr enim ꝓfectus est cui nihil deest. Qñ ergo dicit vniuersitas ꝓfecta B ꝑm opus creatiōis / dispositiōis ⁊ ornatus: nō pōt dici ꝓfectū cui nihil deest: hac enim ꝓfectiōe solus deus ꝓfectus est. Nec pōt dici ꝓfectū extra qō nihil sit de bono: qz hoc mō solus de⁹ ꝓfect⁹ est. Nec pōt dici ꝓfectū ꝑ translationē: sicut fur vel mendax ꝓfectus dicit: eo ꝙ attingit vltimū sui habitus / quando in arte furādi vel arte mentiēdi attingit vltimū qz dicit plato in tymeo ꝙ mūdus impfectre rei similis minime ꝓfectus esset: Malo aūt simile impfecto simile est: malū aūt impfectū est: ⁊ ideo mundus talē ꝓfectionē habere nō pōt. Querit ꝙ quō ꝓfectus est. Dicit enim in textu Beñ. 2. a. ꝙ complet deus opus suū qō fecerat. Cōpletū autē nō est nisi qō attingit finem in tentū ab opifice / post quē finem ⁊ extra quē finē nihil est de grinentib⁹ ad esse. Sic enī complerā ⁊ perfectā dicimus esse domū ⁊ hominē / ⁊ vnūqōq̄z aliox: qñ scz omnia habet intra se que ꝑm rationē finis vltimi requirunt ad esse ipius. Et hoc mō mūdus dicit esse ꝓfectus qñ ꝑ creationis / dispositionis vel ornatus omnia attingit que grinebant ad esse ipsius: ⁊ de omnib⁹ nihil remāserat extra. Scōm hoc ergo videt ꝙ mala Arg.ꝓmi

sint de ꝓfectione mundi. Dicit enim Aug⁹. xxj. de ciuitate dei: ꝙ contrario ꝙ oppositione seculi pulchritudo componit: bonū aūt ⁊ malū opposita sunt: mala ergo faciunt ad pulchritudinē vniuersi: pulchritudo ꝙo de perfectione vniuersi est: ergo faci-

Arg.2m unt ad perfectionem Adhuc: Augustinus super Beñ. ad lr̄am: Mala aūt nullo modo efficiunt / vt ipa recte ordinata cū toto ac vniuerso faciant ad p

Arg.3m fectionē vniuersi. Adhuc: Cuius defectus non minuit alicuius ꝓfectionē: nihil facit ad ꝓfectionē illius / sed potius minuit eā: defectus mali sue absentia minuit de ꝓfectione eius in quo malū dicit esse: q̄ malū nihil facit ad ꝓfectionē vniuersi. Cōtra: Deficientib⁹ angelis dicit Aug⁹: ꝙ nihil deficit de ꝓfectione vniuersi: ⁊ dicit sic in libro de libero arbitrio: Si oēs peccassent angeli: nullā inopiā facerēt ad regendū imperiū suū creatori angelorū. Si hoc est verū de defectu bonorū angelo ꝝ: tunc videt ꝙ nec bona nec mala faciūt ad ꝓfectionē vniuersi. Adhuc: Aug⁹ in libro de libero arbitrio:

Ar.4m Si ipa angelica creatura peccaret: adhuc sufficeret dei prās ad regendā istā vniuersitatē / vt omnibus cōgrueret digna tribueret nihilq̄z in vniuersitate sua turpe aut indecoꝝ esse gmitteret. Ex hoc accipit ꝙ nec in bonis maioribus / vel minoribus positis / vel deficientib⁹ consistit ꝓfectio vniuersi: sed potius in ꝓfectione diuine prātis mundū regentis.

C In ꝓrariū argumentū primū In cōrariū huius est qō dicit Aug⁹ in. xij. de ciuitate dei sic: Celestib⁹ nō fuerāt terrena coequāda: nec ideo vniuersitati oportuit ista terrena debuerunt / qz sunt illa meliora. Cū enī in his locis / terrenis scz / vbi esse talia cōperebat: alijs deficientib⁹ alia oriunt / ⁊ succūbunt minora maioribus: arcq̄z in qualitates fugantiū sapata vertunt: rerū est ordo transeuntiū. Ex hoc accipit: ꝙ tam minora q̄z ma-

Arg.2m ioza ad mūdi faciunt ꝓfectionē. Adhuc: Aug. xj de ciui. dei. Est quidā estimatiōis modus: vt que dā sensu carentia / pecunias scz / quibusdā sentientib⁹ ꝓponamus. Ex hoc accipit: ꝙ cū oīa ordinata sint ad hominē: q̄ nō ꝓferūt boi / nō cōferūt ad pfectionē vniuersi: q̄ destructiōe ꝓsequētis: cū omnia ⁊ bona ⁊ mala ad aliquē vsum cōferāt boim: sicut in pbabilis habitū est: videl ꝙ omnia ⁊ nociua ⁊ nō

Arg.3m nociua / ⁊ mala ⁊ bona cōferant ad pfectionē vniuersi. Adhuc: Aug⁹. xj. de ciui. dei. Non attendunt quidā impiti q̄z in suis locis naturisq̄z vigeāt omnia ⁊ singula / pulchroq̄z ordie disponant: q̄z vniuersitati rerū ꝓ o sui dispositiōe decoris tanq̄z in cōmunē rempublicā conferant quantūcq̄z nobis ipsis / si eis ꝓgrueret arcq̄z scienter vramur / cōmoditatis attribuāt: ita vt etiā venena cōuenīēter ad-

I. questio incidens bibita in salubria vertant medicamēta. Ulterius querit in quo consistat ꝓfectio vniuersi. Dicit

Arg.primū eni quidā phi / platonē sequētes: ꝙ consistat in ea quā plato vocat mūdi animā intellectualē sic dicēs in tymeo: Anima ꝛo immediate ei⁹ locauit: eādēq̄z per omnē globū equaliter porrigi iussit. Et ratio sua est: quia perfectum corpus non est sine anima nec ꝓfecta aia sine intellectu. Et hoc videtur sentire Aug⁹: qui sic dicit in libro primo retractationū ca. 3. b. Corpus subsistit eo ipo ꝙ animat: siue vni

Ar.2m uersaliter / vt mūdus: siue particulariter / vt vnūqōq̄z animal intra mundū. Adhuc ibidē paulo post: Est quedā spiritalis virtus ⁊ vitalis etiam si mundus nō sit animal: que virtus in angelis sanctis ad decorādū arcq̄z administrandū mundū deo seruit: ⁊ a quib⁹ hoc nō intelligitur / rectissime tamē creditur. Dicit etiam Aug⁹. viij. de ciuitate dei Arg.3m ꝙ varro phūs opinatus est / deum esse animā mūdi: sic dicens: Deus est anima / motu ⁊ ratione mūdum gubernans. Sed contrariū huius est qō In ꝓtrariū argumentū dicit Aug⁹. iiij. de ciuitate dei / contra eundē phm sic dicens: Si anima mundi deus est: ei q̄z anime mundus vt corpus est / vt sit vnū animal constans ex anima ⁊ corpore: cum tota moles huius mūdi viuificetur ex hac anima: quis non videat quanta impietas consequat: vt qō calcauerit quisq̄z / partem dei calcet: ⁊ in omni animanti occidendo pars dei trucidetur. Qō cū impiū sit: ⁊ irreligiosum dicere: nō est deus anima mūdi. Ulterius adhuc II. questio incidens querit: Si perfectio mundi (vt plato dicit in. ij. pretymei) consistit in generib⁹ ⁊ speciebus: ita ꝙ nullum genus ⁊ nulla species delit vel consistit in ꝓfectiōe cuiusliber qō vnum est in numero. Et videtur ꝙ Arg.primū in generib⁹ / vt dicit plato: Mundus enī dicit ꝓfectus in genesi: cū deus compleuit opus suum / ita ꝙ postea nihil fecit: sed tunc omnia erant completa que sūt vnū numero: multa enī postea facta sūt quoꝝ qōlibet vnū numero est: ergo videt ꝙ sit in generib⁹ ⁊ causarū ⁊ principioꝝ mūdi / que omnia ꝓfecta tunc fuerūt ⁊ consūmata. Adhuc: Aug⁹: Arg.2m ibidem in glosa sup illud: Requieuit deus ab omni opere qō patrarat / dicit sic: Pōt intelligi deum requieuisse a condendis generib⁹ creature: quia vltra non cōdidit aliqua genera noua: Deinceps autem vsq̄z nunc opatur eorundē generū administratione. Et ibidem: Non defuit tunc aliqō causaliter conditū qō postea visibiliter condebat. Ex his videtur ꝙ mundus nō fuit perfectus / nisi in generibus ⁊ speciebus causarū: ⁊ nō ꝙ omnes essent ibi partes mundi que sunt vnū numero. Solutio dicendū: ꝙ mundus ꝓfectus est. Et huius rationem melioꝛē dicit plato in tymeo: quia scz a ꝓfecto opifice non decebat esse nisi ꝓfectū: Aliter enim opus non responderet exemplari artis / qō est in mente artificis: Et ideo dicit / ꝙ a perfecto ꝓcessit perfectum: ⁊ ab vno vnum. Et hoc est etiā qō dicit Boecius in tertio de ꝛsolatione phie: Tu cuncta supno Ducis ab exemplo pulchrū pulcherrimus ipe

D Solo qōnis Mundū mente gerens / similiq̄z imagine formas

Perfectas q̄z iubes perfectū absoluere partes. Est tamē dupler ꝓfectio. Una rei in seipa: que est vniuscuiusq̄z rei: eo ꝙ forma eius substātialis totā potentialitatē materie in qua est / terminat ad esse pfectū in natura. Alia est ꝓfectio ordinis ad finē que est in rebus ex hoc / ꝙ oparīōe ⁊ ꝛgruitate q̄ ꝛgruūt Ad argum primū. alijs rebus ꝓngūt finē vniuersi. Ad ꝓmū dicēdū ꝙ licet mala sint ꝓuatiōes singuloꝝ quoꝝ mala sunt: eo ꝙ adimūt bonū: ⁊ ideo per se nō possint facere ad ꝓfectionē vniuersi. Ordo tn mali qui bon⁹ est ⁊ publice iusticie: ⁊ facit ad hoc vt eminētius cōmendent bona: de ꝓfectiōe est vniuersi. Et h̄ est qō dicit Augustinus in. iij. de libero arbitrio sic: Si rebus deesset anime: que ipsum fastigium ordinis in vniuersa creatura sic obtinerent: vt si peccare voluissent / infirmaretur vniuersitas: magnum quidem deesset creature. Illud enī deesset / quo remoto stabilitas rerum atcq̄z connexio turbaretur.

Z

Ad 2m Ad sequens patet solutio per idem: quia hoc directe Augustinus illa auctoritate dicit qđ dictum est. Ad aliud dicendum: q malum minuit perfectionem singulorū quorum malum est: z qđ augget perfectionem vniuersi/hoc est ex ordine/nō ex ipso: vñ per accidens est. Ad id quod in contrarium obijcitur dicendum: q si oēs peccassent angeli/multum deesset perfectioni singulorū: sed perfectioni ordinis vniuersi nihil deesset: qui consistit in perfectione regentis dei: quia adhuc prouidentia sua deus omnia regens z disponens vnūqđq; deduceret ad bonū finem. Unde Augustinus. v. de ciuitate dei: Ipm causarum ordinem z quandā cōnexionem que fatum dicitur/dei summi tribuunt volūtati. De hoc tamē in primo libro tractatu de prouidentia questione de fato multa dicta sūt.

Ad 4m Ad aliud dicendum eodem modo quia idem est.

Ad arg um primū in cō trariū. Sequens qđ in contrariū adducitur concedendum est hoc modo quo dictum est: q tam maiora q̄ minora faciunt ad mūdi perfectionē/ſm q perfectio consistit in ordine z cōnexione causarum: in quo vt dicit Augustinus principatur prouidentia.

Ad 2m Ad aliud dicendum: q hoc procedit: omnia enī conferūt ad perfectionē vniuersi eo modo quo dictum est z bona z mala: licet non omnia conferant ad perfectionem singulorū/qua singula in esse/virture z operatione conseruātur.

Ad 3m Ad aliud dicendum: q hoc recte dicit sententiā huius solutionis: z ideo concedendū.

E Ad 1. qōnē incidentē Ad id quod vlterius queritur in quo consistat perfectio dicendū: q consistit in dispositione que ex cōnexione causarum singulis rebus inest: per quā vt dicit Boecius in. iiij. de consolatione philosophie/diuina prouidētia singula z vniuersa conducit ad debitum finem. Anima autem siue mundi/siue alterius corporis non facit nisi ad perfectionem corporis cuius anima est: conseruando corpus eius in esse/operatione/z virture. Dicit enim Aristo. in fine primi de anima: q anima continet z conseruat corpus. Cuius signū est: q egrediēte anima corpus expirat z marcescit.

Ad primū argumētū Utrum autem mūdus habeat animam/vel sit animal: in prehabitis questiō de motu celi determinatū est.

Ad 2m Ad aliud dicendū: q multi hoc dixerunt/q intelligentia angelica in hoc deo seruiret: q per celorū motus mundus administraret. Sed quia hoc non cōcordat dicto pho: q intelligentia sit angelus: nō credimus esse verum. Sed potius vt in prehabitis determinatū est: est quedā virtus iussu diuino in celis ordinata z facta/celos mouēs ad similitudinē motus quo mouetur corpus ab anima in loco suo. Et hoc dicit Damas. Et hanc virturem quidā phi vocauerūt animā: cum tamē nec anima sit nec angelus nec deus: quia nec deus nec angelus substantie sunt vnibiles corpori/ita q cū corpore vnum faciant qđ sit animal.

Ad 3m Ad dictum varronis dicendū: q hoc augustin⁹ ibidem corrigens sic dicit: Q si varro dixisset deum nō esse animā/sed simplici motu z ratione mundū mouentē z gubernantē: optime dixisset: Deus enī nō est anima: eo q nō est vnibilis ad constructionē alicuius corporis. Ad arg um ē animalis. Ad id qđ contra obijcitur per Augustīnū i pretiariū stinū/oino concedendū est: quia deus non est anima.

Ad. II. qōnē incidentē Ad id qđ vlterius queritur dicendum: q pfectio mundi quā compleuit deus/consistit in generib⁹ z duo arg ua. speciebꝰ causarū principiorū mundi: que tunc oīa completa sunt: In singulis autē que sunt vnū numero/z ex illis postea pagata: nō consistit perfectio nisi priculariſ/qua qlibet in seipo perfectum est in esse virtute z operatione: quando vt dicit pbus potest facere tale alterum quale ipm est. Et hoc est qđ dicit Aug⁹ in glosa.

Queritur quō in senario dierum perfecerit deus omne opus suum: z de requie septimi diei. Questio. LXVII.

Einde q̄rendū est de

D hoc qđ dicit in primo ca. Jam de septime diei requie/aliquid nos eloqui oportet.

De quo querit Aug. quō in senario die pfecit deus opus suum: qui senarius ſm Aug. est distinctio rerū in ser: eo q Aug. dicit oīa simul in vno momento esse facta. Si enī hoc, pter hoc est/vt multi dicunt: q senarius est numerus pfectus/constās ex partib⁹ suis totis: tunc videtur/q opus diuinū aliquid pfectiōis habeat a numero dierum: qđ inconueniens est. Si autem pter hoc dicitur: q senarius pfectus est: eo q dīs perfecit opus suum in illo numero dierum. Hoc iterū falsum esse videt: siue enim perfecisset in illo numero siue non: semp est senarius numerus perfectus: habet enim pfectionē intra se ex partib⁹ suis ex quib⁹ sequit de necessitate numeri esse perfectū. Dicitur enī, ij. arithmetice: q numerus triplex est: Abundans/diminutus/z perfectus. Abundans est/qui ex partib⁹ que aliquotiens sumpte constituūt totum/quantitatē totius numeri excedit: vt octo: Octo enim habet partes quattuor/quia bis q̄ttuor sunt, octo z duo/quia quater duo sunt octo: vnus/qz octies vnum sunt octo: z hec si congregent simul/q̄ttuor duo vnum nō faciunt nisi septem z erit numerus diminutus. Duodecim aūt partes habet ser quattuor tria duo vnum: que si semel seminent/faciūt xvj, z sic erit numerus abundans. Ser autem habet partes tria duo vnum: bis enim tria sunt ser: ter duo ser: series vnum sunt ser: que si simul sumantur scz tria duo vnū/directe pficiūt ser: z ideo pfectus est numerus. Cum ergo causam pfectionis sue intra se habeat essentialē, ꝓpriam/z conuertibilē z quid z, pter quid dicente semp: demonstratiue concludit/q pfectus sit: z nō habet pfectionē suam ab eo qđ in eo aliqđ fecerit vel pfecerit deus

I. questio cidens Ulterius querit de eo q dicit/die septimo requieuisse ab omni ope suo: huic enim videtur esse

Secunda contrariū qđ dicit Joh. v. c. Pater meus vsq; modo operatur: z ego nō operor.

Argumēt Ulterius querit quō dicitur requieuisse: Requies enī labor⁊ is est In ope aūt dei nihil laboris fuit: nō ergo dicit p, prie requieuisse.

Si dicit vt magister dicit ibidē q requiescere ē cessare ab ope: sicut Apoc. 4. c. qđ z ipe inducit in lra: vbi dicit: q animalia requiē nō habebāt die ac nocte/dicēs: sanctus/sanctus/sanctus: hoc est/nō cessabant: Uidet falsum esse: dicit enī in lra Hen. 2. a. q̄ bñdixit diei septimo z sanctificauit illū: bñdictio z scrificatio aliqđ operis vident

Tertia esse: z ita nō videt cessasse ab omni ope suo. Ulterius q̄rit iudet/qñ fecerit septimū die sabbati: illa enī fieri nō potuit anteq̄ esset: q̄ in die sabbati fecit septimū diē: aliqđ q̄ fecit: ergo nō ab omni ope cessauit.

Quarta Ulterius querit quis fuerit modus sanctificatiōis quo sctificauit diem septimū siue sabbatū.

Quinta Ulterius querit: quare dies septima mane habuit/nō vesperā: cū alij dies preter pmū mane habuerūt z vesperā.

B Solutio questionis. Solutio: dōm/q senarius pfectus nūerus ex causa cōgruentie est/z non necessitatis: q i ipso ꝓsūmata sūt opa diuīa. Op⁹ eni pfectū diuinū opus est: Deut. 22. a. Date magnificentiā deo nostro: dei pfecta sunt opa. Et hoc magis cōgruebat in nūero pfecto fieri q̄ in numero nō pfecto: vt scz mensura numeri z tēporis rūderent mēsurato. Et p hoc patet solutio ad prima q̄ obijciunt de pfectiōe numeri.

Ad I. qstio nēincidentē Illa enī pcedunt/ac si opa dei perfectionē acciperēt ex numero vel numeris ex operib⁹ dei: qđ nō est verū.

Ad id qđ vlterius querit dōm: q illa expositio bona est: requieuit/deest cessauit. Quies enim vt dicit pbus in. v. physico ꝓ/priuatio motus est: Motus aūt diuinus qui effectiue tm̄ in deo est/formaliter in creatura factā ope pacto cessauit: z ideo tūc requieuisse dicit/qñ cessauit consūmato ope. Consummato dico ſm genera z species: vt in pbabitis determinatū est. Usq; tū hodie operatur/pagando ex illis generib⁹ per successionē totius mūdi administrationē z gubernationē. Et de illo modo intelligitur illud qđ inducit Joh. v. c. Pater meus vsq; modo operatur: z ego operor: Ab hoc enī ope nunq; cessat/

Ad secunda nec pater/nec filius/nec spūsctus. Ad aliud dicendū: q in ope dei nullus labor est nec ideo dicit requieuisse quasi laborauerit/sed qz q̄ de deo dicuntur p effectum intelligunt: ideo requies etiam illa qua dicit requieuisse deus/p effectū intelligit: quia scz creaturā humanā z angelicā/in cuius illustratiōe spūali pficit deus opera sua z distinctiones operū: facit requiescere in seipa post consūmationē operū suo ꝓ. Et hoc est qđ dicit Aug⁹: z ponit in glosa ibidē: Deū requieuisse/est creaturē ōnaliū in se requiē prestitisse: vt illuc, s. desiderio feramur quo requiescam⁹ z nihil amplius requiram⁹. Sicut enī facere dicit/qđ ipo in nobis operāte facimus: z cognoscimus/cū ipo in nobis operāte alicuid cognoscimus: Sic requiescere dicit/ cū eius munere in ipo requiescimus.

L Ad arg um Ad id qđ vlterius sequit dōm: q sanctificatio z bñdictio nō fuerunt aliqđ operis illius a quo cessauit deus: Cessauit enim ab opere creationis/dispositionis/z ornat⁹ eo ꝓ que faciebant ad constitutionē mundi ex quibus postea facta est, pagatio/ad pmanentiā z gubernationē mundi facies. Sed benedictio z sanctificatio ad ꝓsūmationē opis ptinet: a qua nunq; feriandū est vel cessandū. Et hoc est qđ dicit Aug⁹ in glosa sup illud Gen. 2. a. Cōpleuitq; deus die sexto opus suū: quia ipm benedixit z sanctificauit. Opus enim est bñdictio z sanctificatio. Aliqđ enim operis fecit salomon cum templū dedicauit

Ad. III. qō. incidentē 3. Regū. 8. Ad aliud dicēdū: q septima dies est ſm Aug. septima distinctio/illustrata p verbum in cognitione angelorū. Et ſm hoc nulla questio est: quia septimū diem fecit cuz prima quādo angelos creauit z illustrauit. Scōm aūt alios sanctos/tūc septima dies sacra est in causa: quando sol accepit circulū revolutionis: quādo dies a die distinguitur.

Ad quarta Ad id qđ vlterius querit dicendū: q mod⁹ sanctificationis alius nō fuit: nisi q indicauit rationali creature/q nulla quies cordis z sanctificatio esset in his que deus fecit ad mūdi administrationē: sed in deo solo/quo solo fruendū est. Inquirum enim est cor/donec ad ipm perueniat: vt dicit Aug⁹. in ij. confes. Et hoc notat in ipo modo loq̄ndi cum dicit: requieuit ab omni opere suo: hoc est/auersus ab opere suo quieuit in seipo: in dicās homini nihil esse finem desiderioꝝ/nisi seipm. Et

Ad quintā. pter hoc septima dies mane habet/sed finem nō habet. Illustratio enim illa qua illustratur rationalis creatura/in deo quo fruitur beata est vita: q nunq; habebit finē: nec vnq; rendet ad occasum.

Tractatus. XII. De formatione hominis ſm animam tm̄.

Einde trāseundū est

D ad ea q̄ dicunt in libro sententiarū. xvj distinctione ca. His excursis. vbi dicit mgr: q tractā dū est de hoie. Et dicit: q̄ querēda est z considerāda sunt quinq; scz quare creatus sit: z qualis institutus sit: z qualis vel quō factus: deinde qualiter sit lapsus: postremo qualiter z per quē sit repatus. Et hec omnia dupliciter consideranť: ſm animā/scz z ſm corpus. Dicit aut Aristo. in primo primi de aia: q cū bono ꝓ z bonorabilio sit scientia: z vna scientia magis altera sit bono ꝓ z bonorabiliū dupliciter scz qz cum q̄libet scientia sit de subiecto, alīq: vna habz bonorabiliꝰ z melioꝰ subiectū q̄ alia: sicut astronomia vincit geometriā. Alio modo qz vna scientia certiores habet demōstratiōes q̄ alia: sicut geometria vincit astronomiā: eo q p certiora principia pcludit. Et addit Aristo. q, pter veriq; hec scientia de aia/siue historia de aia rōnabiliter pponit scientie de corpe: qz z bonorabiliorꝝ est cum ad subiectū anima q̄ corpus: z quia p certiora concludit. Anima enim principiū corpis est: z nō ecouerso: Et ea que sunt in aia principia sunt eo ꝓ q̄ sunt in corpe: z ideo simpliciora sunt principia q̄ sunt in scientia de anima: licet quo ad nos/quedā q̄ sunt in corpe: sint manifestiora his que sunt in aia. Scōm hanc igit rōnem de hoie q̄rentes: primo querem⁹ de anima: vbi quaremus q̄ttuor: scz an sit: quid sit: qđ in se sit z p se quot z quib⁹ modis dicat ima go z similitudo dei: z

Quōnes huius tractat⁹ ex quo sit ſm omne genus cause scz materialis/efficientis/formalis z finalis.

Querit vtrū anima sit. Qō. LXVIII.

D primum obijcit sic

a Sap. 2. a. Dicunt impi: Exiguū z cū redio est tempus vite nostre. Non est refrigeriū in fine hominis: z non est agnitus qui reuertus sit ab inferis: Quia ex nihilo nati sum⁹: z post hoc erimus tanq̄ non fuerimus. Quoniā fumus z flatus est in naribus nostris z sermo scintille ad cōmouendum cor nostrum. Quia extincrus cinis erit corpus nostrum: z spiritus diffunderur tanq̄ mollis aer. Di dicere videtur: q anima nō sit substantia incorporea/sed corpus: quod primū moriuum est. Et videntur hū persuasionem accepisse a democrito/z collega eius leucippo: qui mortuo de finierunt animā/vt dicit Aristo. in primo de ania:

Opinio democriti q aia sit atomi.

Opinio heracliti q aia sit ignis.

z dixerunt aiam esse atomos rotundos: qui ꝑmi vt dicunt/motiui sunt z principia motus: eo q ex rotunditate semp volubiles sunt z ex indiuisibilitate z paruitate penetrabilia sunt in corpus. Persuasi etiam fuerunt ex heraclito: qui vt ibidē dicit Aristo. aiam dixit esse ignem: ꝓter hoc q maxie motiuus est ignis z subtilissimū corpoꝝ. Propterq3 etiam vt dicit Dam. scriptura angelos dicit esse ignem: eo q sicut dicit/ignis leuis ignitiuus calefactiuus z incisiuꝰ est. Et iō dicit Dauid pſ. 103. Qui facit angelos suos spiritus: z ministros suos flammam ignis. Hoc enim dicit dauid dicere/quia est describēs leuitatē/ignitionē/calorem z incisionem angeloꝝ circa diuinū desideriū z ministeriū/z ad superiora allationē/z ab omni materiali intelligentia libertatem. Et ideo dicit: q angelus est substantia intellectualis semper mobilis. Et ꝓpter hoc etiam isti dixerunt aiam esse ignem/vel fumū/z sermonē scintille ad cōmouendū coꝛ: vt in scintilla intelligatur z atomus z ignis/qui sit ania

B

Q ania sit suba incorporea argumētū ꝑmū

Q autem anima rationalis sit z nō sit corpus/sed incorporea substantia: probat Brego. nirenus in libro quē fecit de homine: supponens q3 z verū est/z ab Aristo. in. ij. de anima probatū: scz q act⁹ preuij sunt potentijs/z obiecta actibus fm rationem. Ex quo de necessitate sequit: q cuius est actꝰ eius de necessitate est potentia: z cuius est potētia eius est substantia de qua fluit illa naturalis potētia. Inuenimus autem actus in homine qui nullo organo corporali fieri possunt/sed separati sūt ab omnib⁹ talib⁹: sicut intelligere/scire/artes inuenire/addiscere scientias/ergo potētie talium actuū de necessitate supponunt esse in homine. Et si potētie: ergo z substantia ex cuius essentialib⁹ fluunt tales potentie naturales. Hec aūt substantia non potest esse corporea: quia corporis potētia obligata est materie corporis: z ideo est ad vnū determinata z nō absoluta. Intellectus autez z ratio z huiusmodi ad nihil vnū sunt obligate potentie: ergo non sunt potētie alicuius corporis vel actus. Vñ Aristo. in. iij. de anima dicit: q intellectus possibilis/est potentia qua est omnia intelligibilia fieri. Et intellectus agens est/qua est omnia intelligibilia agere. In homine igitur est substantia intellectualis siue rationalis incorporea a corpore separabilis: z hec est anima rōnalis: ergo anima rōnalis

Ar. 2m

est. Adhuc: Auicēna in sexto de naturalib⁹ dicit q natura nō est nisi ad vnum: z dicit verum. Sed in plantis/animalib⁹/z hominib⁹ inuenimus ꝓncipiū vite: qō est ad multa: z ad qōlibet coꝛ non p accidens/sed p se: sicut in plantis inuenimus nutriri/augeri z minui z generare: quoꝝ qōlibet per se est a principio intrinseco plante essentiali/qō est principiū vite. Hoc igitur non est natura: z hoc vocamus aiam: ergo anima est in plantis: z nec est corpus/nec corporea: qz natura est ꝓnciꝑiū in corpore: z est forma corporea a qua nō fluunt nisi potētie corporales: quarum quelibet ex obligatione illius corporis/z materialis est/z ad vnū tm̄. Silr in animalib⁹ inuenimꝰ z ea q̄ dicta sūt/z sensibiles potētias tam interiores q̄ exteriores: que nō possunt esse a principio qō est natura: ꝓter dictam rationē: eo q natura est ad vnum tm̄: Oportet ergo q̄ iste actiones sint ab altiori principio qō vnuꝫ est in potentia/z multiplex in substantijs que fluunt ab ipso: Et hoc non potest esse nisi in anima: ergo anima est sensibilis z vegetabilis. In homine etiā inuenimus ea que dicta sunt de vegetabili z sensibili: z ꝓter hec ratiocinari/intelligere/libere arbitrari/z libere velle: non agi a natura/sed agere ita q homo est dominus suoꝝ actuum z causa: ita q actuum suoꝝ principium est in ipso/z non in alio: ergo videtur q in homine sit principium altius q̄ vegetaibilis z sensibilis/a quo fluūt potētie ad huiusmodi operationes. Dicit enī Aristoteles in ꝑmo de anima: q ex operationib⁹ oportet nos inuestigare quidditatē anime. Et si est aliqua operationum anime ꝓpria que nec corpori potest conuenire/nec forme corporali: erit illud principium illarum operationū: nec corpus: nec corporeum/sed substantia simpler in corporea a qua fluūt potentie ad tales operatiōes imateriales que nulli forme corporali cōuenire possunt: z hec est anima rationalis z intellectualis: anima ergo que est in homine est intellectualis z rationalis: ergo est anima. Ad huc: Beda z Brego. nazanzenus/similiter z Brego. nirenus/aiam probāt esse ex figura corporis humani z membroꝝ: sumentes hoc q̄ dicit Aristo. in quinto ꝑime phie: z scz figura sequitur speciem/z diuersitas figurarum diuersitatem specierum. Et hec sunt verba Brego. Q3 no rectus est hominis habitus/z ad celum sese sustollens sursumq3 suspiciens: hec dona esse certissimū est et regie prātis z dignitatis. Denicq3 ceteroꝝq3 animalium omniū in deorsum prona sunt corpora/et in deorsuꝫ procliuius inclinata: z hic manifesta differentia bonoꝝ hominis ostēditur: dum constat illa quidē hominis esse subiecta potentie: hunc autem supeminētis existere dignitatis. Dignitas autem hec non potest esse nisi in ratione: quia in alio nō eminet super animalia: ergo anima rationalis est in homine. Adhuc hoc idem ꝓbat p linguā. Sicut enim dicit Aristo. in. ij. de anima: Lingua congruit in duo opera: scz in gustum/z in interpretationē sermonū: qua interpretatio: vt dicit plato in tymeo/z Basilius in sermone de fide diuinitatis: homines sibiūuicem pandūt suos affectus z conceptus. Et hoc nō conuenit nisi homini/z nō alijs animalib⁹: ergo speciale principiū ad hāc operationem est in homine. Interpretatio aūt sermonū nō potest fieri sine cōpositione z diuisione z collocatione: z hec nō possunt esse nisi per rationē cōponentem z diuidentem z conferentē z disponentem ea que ꝓferēda sunt siue interpretanda: ergo potentia talis erit in anima hominis: ergo anima rationalis est in homine. Adhuc: Idem ꝓbatur per manū ab eisdem. Manus enī/vt dicit Aristo. in. xij. de animalib⁹/est organū intellectus practici siue operatiui: z cuius est organum necesse est etiā esse potentiā que mouet organū illud: ergo in anima hominis est intellectus practicus: habet ergo animā intellectualē. Intellectus enī practicus est qui discipline z artis est particeps. Si quis dicat: q etiā bzura quedā loquūtur z artificialia q̄dā faciūt: vt apes in aluearib⁹ oēs domos faciunt heragonas: z er his construunt fauos. Hoc non instat: qz bzura non loquūtur cū collocatione z dispositione sermonis ꝓlati/sed ex imaginatiōe vo-

L

Arg. 4m

Arg. 5m

Obiectio

Rñsio

cis audite z memorate tm̄: Sicut etiā dicit Aristo. in ꝑmo ꝑime phie: q quecūq3 animalia cum sensu auditus z alijs sensib⁹ ꝑcipiāt memorativo ꝑncipio z estimativo: in q̄rum illo plus z minus participant/in tantū sunt disciplinabiliora z minus disciplinabilia: sed cum nullum eorum ꝓter hominem ꝑticipat vsq3 ad experimēti z vnibilis z artis acceptionē: scz q ex pluribus sensu ꝑceptis fiat in eo memoria: z ex multis memoriter retentis z collatis fiat in eis experimentalis cognitio: z ex multis sic exptis eliciatur vniuersale/qō sit artis z scientie principiū in ipo. Hoc nō potest fieri nisi per rationem conferentem z disponentē accepta

Dō icidēs.

boc autem solum perfecte fit in homine: ergo in homine solo est anima rationalis. Ulterius queritur: Si ania est/in quo genere ponenda est vtrū

Arg. ꝑmū

in genere substantie/vel in genere accidētis. Lō stat q̄ non in genere accidētis: quia cum accidens nō sit in aliquo sicut quedā pars: z impossibile est esse sine eo in quo est: Et subiecto z accidente nō fit vnū substantialiter: ex anima aūt z corpore vnū fit substantialiter/qō est animatum z viuum: ergo

Arg. 2m

anima non potest esse accidens siue in genere accidētis. Uidet etiā q̄ nō possit esse in genere subē q3 si ē in genere subē/aut erit maria/aut forma aut cōpositū. Non materia: quia ex materia nō fit vnū naturaliter: ex corpore autem qō est materia z anima fit vnū naturaliter z substātialiter: ḡ anima nō

Arg. 3m

potest esse materia. Et videtur q̄ nec forma: anima enī mouet corpus cuius anima est: nullū autē corpus/vt docet Aristo. nec in natura nec in arte fm locum mouere potest nisi moroze distincto ab ipso: si enim moueret a forma fm q̄ est actus corporis: cum hec forma vt actꝰ corporis est vno modo se semp habeat ad corpus/semp moueret: z sic animal semp moueret in loco suo z nunq3 quiesceret: qō falsum est. Dicit enim Aristo. in. viij. physicoꝝ: q̄ animalia mouenta se: z q̄ illa sola mouent a se/que in seipis ꝓncipiū motus habent quādo

Ar. 4m

volunt z quietis quādo volunt: ergo anima nō est talis forma. Adhuc talis forma que actus tm̄ est/siue entelechia corporis: in nullo eleuat sup materiā/sed tm̄ ē in materia vt terrminans potētialitatem materie/z dans ei esse fm actum: Ania maxime put est in homine eleuatur sup partes materie z materiā: z vtitur organis corporis ad qōlibet vt pedibus z manu z alijs mēbris: ergo ania non

Arg. ꝓm

est talis forma que sit actus corporis vel materie: ergo nec materia est/nec forma. Nec potest esse compositū. Compositū enim in vna natura vel genere/non est in potētia ad compositū constituēdū in aliquo genere: ex aia aūt z corpe fit naturaliter z substantialiter vnū: ergo aia nō potest esse cōpositū in genere substātie: qz si est compositū/est hoc aliq̄d: z hoc cū materiali ꝓncipio nō facit vnū: si ḡ nec est substantia nec accidens/videtur de necessitate q̄ nihil sit. Solō: dicēdū q̄ sicut Sap. 2. d.

D

Solō qōnis

dicitur: Hoc direrūt iimpij z errauerūt: excecauit eos malicia eorū: z nō cognouerūt sacramenta dei: nec mercedē sperauerūt iusticie: nec iudicauerūt bonoꝛē aiaꝝ sanctaꝝ: q̄ scz aia substantia in corporea sit ratiōalis z intellectualis z imortalis

Error: Democriti z Leucyppi.

z dissolubilis: ꝑmiāda ꝓpter meritū virtutū: z puniēda ꝓpter demeritū peccati. Ad vt obiectū est/ ꝓsuasi fuerūt a democrito z leucyppo: q̄ sicut dicit Brego. nirenus in libro de hoie ca. ij. dissonat aūt dicebāt aiaz esse atomos spericos: decepti ꝓpter hoc: q̄ supponebāt q̄ nihil mouet motu locali nisi ipm moueat Et qz videbāt/q̄ aia mouet motu locali corpus: z videbāt q̄ ignis est subtilissimū corporū in specie: vt dicitur in ropicis: z est ascēsiuus semp: z qz spericū quicq̄d tangit/nō tangit nisi in punctos: z ideo facilius volui: z mouet: ꝓpter hoc dicebant: q̄ aia est ex sphericis igneis siue atomis vndiq3 penetrātib⁹ corp⁹ z p ꝑes eius ꝓpter subtilitatē: z sic ex motu suo mouēt coꝛ: z ex corde per calorē vitificū mouent rotū corpus. Sed decepti sunt/super falsas ꝓpositiōes se fundātes: qz ꝑimo moroz in omni genere motus localis imobilis est: vt dicit Aristo. z oēs phi: z huius ꝓtrariū ipi supponebāt: z ideo in magnos errores inciderūt: qz si cut dicit Aristo. in ꝑmo ꝑme phie. iiij. Paruus error in ꝓncipijs/maximū facit in ꝓclusionib⁹. Q̄ aut tē motus a alijs sit ab imobili/ꝓbat Aug. in. vj. su per Geñ. ad lrām: In oib⁹ enī mēbris bois motus manus ꝑcedit ab imobili brachio: z morꝰ brachij anteriꝛis ab imobili cubito: z morꝰ brachij supioris qō vocat aduturoꝝ/ab imobili humero: z sic generaliter motus cuiuslibz mēbri ꝑcedit ab imobili musculo/in q̄ fira est vis motiua illius mēbri: q̄ per neruos diffūdit se i mēbrū/z mouet ipm ad

Error: Democriti.

ꝑē ad quā mouet. Et qz illi sic errabāt in ꝓncipio/inciderūt i diuersos errores q̄ddā ꝓtaris aie. Heraclitus aūt errauit: qz nesciuit distinguere inter spiritū z animā. Uidit enī q̄ spūs est vegetꝛ virtutuꝫ anime: z spūs est fumus siue euaporatio nutrimēti/z quasi instrumētū operationū anime naturaliū/ viraliū/z animaliū: z ideo putabat q̄ ania esset talis fumus: deceptus in hoc: q̄ putabat q̄ eadem sint ꝓ substantiā quoꝝ est vna operatio: qō statim

Error: Dꝛpbei

pater esse falsum in fabꝛo z malleo. hec etiā est causa/q̄ quidam direrunt animā esse aerem: vt dicit Oꝛpheus in carminib⁹ suis: qui dixit animaz esse aerem qui attrahit a respirantib⁹ ventis: Et dixit viuere anialia/quousq3 possunt hoc facere. Et ꝓz deceptū esse oꝛpheū: qz multa sunt anialia acquirite per animā habētia que nō respirāt: sicut multa genera marinoꝝ. Omnia q̄ inducunt ad probandū animā esse substantiā incorporeā/de plano ꝑcedunt z concludūt veritatē. Ad id qō vlteri⁹

Astructio argumentoꝝ

E

Ad qōnem incidentē

querit: in quo genere sit anima: dicendū q̄ non est in genere accidentis/sed in genere substātie. Et cōcedendū est: q̄ non est in genere materie/sed in genere forme. Et ideo dixit tales milesius: q̄ fuit primus qui hoc dixit: animā esse substantiā semp mobilē: vt p hoc qō dicit substantia/intelligat suppositū z hoc aliquid: qz talis substātie solius est agere z operari: eo q̄ sicut dicit Aristo. in. iij. ethicoꝝ: actꝰ pricularū sunt circa pricularia. hec est etiam causa/q̄ Pythagoras dixit q̄ aia est numerus seipm

Opinio pythagore

mouēs: ꝓ numerū intelligēs cōpositionē totiꝰ posterioꝛiū/qō aia est in potentijs suis: q̄ oēs harmonicis ꝓportionib⁹ z numeris coniungunt oꝛganis q̄ mouent z q̄ animāt. Et hoc est qō dixit plato: q̄ aia est substātia intellectualis ex seipa mobilis fm numerū harmonicū: intelligens q̄ mobilis est/qz motiua est: z fm numerū harmonicū qz ꝓportiōe harmonica infundit organis. Omnis enī motoꝛ

Opinio platonis

ad id qđ mouet, ꝓportionē virtutis habent; z ecōuerso. Dat igit causa q̄ dicta est i genere forme z subcōpositē/ pbi q̄ inducti sūt ponebāt aiam. Fuerunt
Opinio dinarci aūt qđā: sicut Dinarcus: q̄ nō motiuo/ sed cognoscitiuo diffiniebāt aiam. Et supponebāt ꝓncipio/ qđ z vez est: q̄ cognoscit simile simili: z ideo dixerūt aiam esse ꝫsonantiā ex q̄ttuor elemētis ꝫfectā: qz aliter nō cognosceret oia q̄ sunt in mūdo. Dicūt enī: q̄ terrā terra cognoscim⁹/ z aquā aqua/ z ignē
Opio cricie ign̄e/ z aerē aere: z cōposita ex elemētis ex elemēto rū cōpositione. Et qđā dixerūt aiam esse sanguinē sicut Cricias egyptius: eo q̄ vltimū nutrimentū intra venas est sanguis: z ꝑma opatio aiationis p
Opio hypponis. nutrimentū est sanguis. Quidā vo videtes/ q̄ in generatiōe infundit aia: z ꝫsiderātes q̄ semē aquo sum est: z q̄ in generatiōe/ vt dicit Arist. in. xvj. de naturalib⁹/ gutta maris ingredit guttā femine sicut spūs in corpus: dixerūt aiam esse aquam sicut
Obstructio ꝓ mi z secūdi ꝓbus hippo epycurus. Ambe iste secte definierūt aiam esse corpoream/ z in genere corpis ponebant. Et ideo oēs ille rōnes q̄ inducte sunt ad hoc/ q̄
arguměto ꝓ naturaliter; sufficiēter impꝛobāt positiōes istorū.

Ad 3m Ad aliud dōm: q̄ aia est in genere substātie q̄ est forma vt hoc aliqđ: ideo ex ipa z corpe fit vnū naturaliter z substātialiter. Et bene ꝫcedit: q̄ forma

Ad 4m substātialis mouet in aliq̄ ingētū forma est. Ad aliud dōm q̄ hoc ꝓcedit de necessitate: quia ania

Ad 5m nō est talis actus. Et tunc sequēs soluit: qz tunc hoc ꝓcederet/ si aia simpliciter esset hoc aliqđ z particulare: sed aia est forma z motor corpis ingētū est motor/ oportet q̄ cōpositū sit quoddā esse distinctū habens a corpe naturaliter z substātialiter. Et iō nolunt plato dicere/ q̄ bō compositū sit ex anima z corpore: sed q̄ bō est anima rationalis vtens corpore: vt dicit Gregorius nixenus.

Querit qđ sit aia. Questio. LXIX.

Ecūdo querit quid sit anima.

Duⁿ q̄onis duo sūt mēbra.

Et querunt duo: primo scz de definitionib⁹ sanctoꝝ. Secundo de definitionibus philosophorum.

De septem definitiōibus sanctorū de eo quid sit anima.

A Mēbꝫ. I. Ꝑma definitio anie

Efinitiones sanctoꝝ inueniūtur ser. Remigius sic definit animā: Aia est substātia incorporea regēs corpus. Augⁿ sic in libro

Secūda de spū z aīa. Ania est substātia incorporea regēdo

Tertia corpi accōmodata. Alexāder nequā in libro de motu cordis sic: Aia est suba incorporea/ illuminatorū q̄ sūt a ꝑmo vltima relatiōe ꝓceptiua. Seneca

Quarta sic: Aia est spūs intellectualis ad beatitudinē in se

Quinta z in corpe ordinatus. Lassiodorus sic: Aia est substantia spūalis a deo creata/ ꝓpꝛiū sui corpis viuificatrix. Itē Augⁿ sic: Aia est spūs ītellectual⁹ rōnal⁹

Sexta semp viuēs: sp in motu bone maleq̄ volūtatis capax. Adhuc vnā addit Job. dam̄. Aia est suba viuēs simpler z incorporea: corpalib⁹ oculꝰ fm ꝓpꝛiā

Septima natura inuisibil⁹/ infigurabilis/ imortal⁹/ rōnalis/ intellectual⁹: organico vtēs corpe: z huic vite augmētatiōis z generatiōis tributiua: nō aliū bñs ꝓ

Cōtra ꝑmā arg. ꝑmū. seipam ītellectū/ sed ꝓ sui purissimā. Querit̄ g de definitiōib⁹ istis: z penes qđ sumant. Et obꝫ-

cit de hoc qđ ponit remig⁹, q̄ dr suba incorporea. Dicit enī dam̄, q̄ incorporeū simplr nō est nisi de⁹ male g dr aīa ē suba incorpea. Adhuc in ecclāsti- Arg. 2m
cis dogmatib⁹ dr sic: Sol⁹ de⁹ est incorpor⁹: alias aūt creaturas corpeas dicim⁹. Cōtra secūdā q̄ ē Cōtra 2am
bec: Aia ē suba incorpea regēdo corpi accōmodata. Aia ē suba incorpea regēdo corpi accōmodata
obiciť sic: bēnī videť ꝓuenire angelo assumēti corpus: ille enī rū ē suba incorpea regēdo corpi accō
modata. Cōtra tertiā obiciť sic: qz illuminationū Cōtra tiā,
q̄ sunt ꝑmo ꝓceptiua esse aiam/ bñ esse aie dicit: definitio aut̄ deberet dicere esse subale. Contra Cōtra q̄rtā
quartā q̄ est senece obiciť: In corpe enī nō pōt esse britudo: qz sicut dicit Boeci⁹; britudo ē stat⁹ oim bonoꝝ aggregatiō ꝑfect⁹: z huⁱ⁹ nō ē ꝓpꝛiceps aia in corpe. Cōtra q̄ntā q̄ est cassiodori obiciť: deꝫ Cōtra q̄ntā
q dr: Aia ē suba spūal; ꝓ b enī no sepať aia ab angelo, ꝓ hoc etiā qđ dicit; ꝓpꝛiū sui corpis viuificatrix; nō dr q̄ditas aie/ ſz act⁹ cui⁹ cā ē: definitio aūt deberet dicere subalē q̄ditatē. Cōtra sextā q̄ ēt ꝓ Cōtra sextā
aug. obiciť sic: q̄ dr sp viuēs: nō oī aie videť ꝓuēire argumentū
qz nō ꝓuēit aiabus bruto ꝓ vegetabilib⁹. Adhuc: ꝓ primū
hoc qđ dr: sp in motu: videť nō esse vez inducēti ꝓ Ar. 2m
singulas spēs mot⁹: male g̃ data est definitio. Si Cōtra septimā ꝑ ꝑmū
militer obiciť ꝓtra illā Jobis dam̄. Cū enī dr sba incorporea: nō oportuit dicere/ corporeis oculis inuisibilis z infigurabilis: qz nihil ē corporeis oculis visibile z figurabile nisi corpus. Un cū dicebať incorporea: nugatorie vdebať/ corporeis oculis inuisibilis z infigurabilis. Sil⁹ obiciť cū dr intelle- Arg. 2m
ctualis/ rōnalis: Alterū enī intelligiť in alterorū; alterū videť supfluere. Adhuc obiciť de hoc qđ Arg. 3m
dicit: q̄ nō habet intellectū ꝓter se/ sed ꝓtem sui purissimā. Dicit enī ꝓbus: q̄ intellect⁹ nullⁱ⁹ corpis est act⁹: male g̃ dicit̄ q̄ in intellectu habeat ptē sui ania: qz id qđ ꝑ subam z actū sepatū est/ nō pōt esse pars eius qđ ꝑ substantiā z actū organo corporeo cōiunctū est. Ultimo querit̄ penes quid accipiā Questiū
tur iste definitiōes. Solutio ad ꝑmā definitio B
nem dicendū/ q̄ illa datur per genus z differentiā Solo ad
ꝓpꝛiam z essentialē actū anime. Aia enī suba est: qz mā defini-
est substātialis forma aiati: z est substātia a substā- tionem
do dicta: qz adminus substat in omni aiato naturalib⁹ porētijs q̄ fluūt ab ipa: Cū sicut dicit Arist. in ꝑdicamētis: naturalis porētia vel impotētia species sit q̄litatis: quā necesse est esse in ania sicut in subiecto. Et cum sit in toto rota fm actum vitet nō
poteſt esse corporea sed incorporea: Corporeū enī nullo modo poteſt esse in toto totū: sed fm vnam partem sue diuisionis est in vna parte/ z fm aliā in alia. Ad obiectū contra dōm: q̄ corporeū dicit Ad duo ar-
dupliciter: scz a ꝓpꝛietate nature corporeitatis: z sic gumenta,
z angelus z anima incorporei sunt. Et a ꝓpꝛietate ꝓximitatis cōpꝛis/ que est localitas: siue per definitionē in loco: siue per circūscriptionez: Et sic solus deus incorporeus est: omnia autem alia tam spiritualia q̄ corpalia definiunť loco/ ita q̄ sint hic z nō alibi: solus aūt de⁹ hic z vbiq̄ est. Definiri aūt in loco vel circūscribi/ ꝓmo z ꝓ se cōuenit corpori: z hoc modo solus deus incorporeus dicit. Secūda definitio que est Aug. accipiť a generali natura aie: z ꝓpꝛio actu quē habet in corpe. Ad obiectū Ad argū
ꝓtra dōm: q̄ eq̄uoce dr angel⁹ suba incorpea z aia. ꝫ secunda
Angelus enī suba incorporea est non vnibilis corpori: aia aūt substātia incorporea vnibilis corpori,

Similiter angelus qñ assumit corpus: non regit corpus ad opationes vite/ sed ad ꝫgruentias operationū: quas misterio suo opatur circa eos quib⁹ apparet: vt dicit Aug. Cū aut̄ ania regendo corpori accōmodata dicit: intelligiť quantū ad opa-
Ad ar. 2tra tiones vite naturalis. Tertia definitio que est
tertiam alexandri/ accipitur fm comparationē anie ad ꝓmam causam que influentia sui lumis intellectualia lumina cōstituit: sed qz in ania illud lumē est ꝑ continuationē intellectus cū cōtinuo z tempore: vt dicit phs. iij. de aīa: iō nō recipit lumē intellectus
Ad arg. ꝫ quarta nisi ꝑ vestigium z enigma: z hoc vocat vltima relatio. Ad id qđ obiciť cōtra definitionē senece dicendum: q̄ beatitudo dicit duob⁹ modis large. s. et stricte. Beatitudo large dicta cōsistit in felicitate duplici: scz actuli/ z cōtemplativa: fm duplicem virtutem/ mozalem scz z intellectualē: fm q̄ felicitas est act⁹ vel opatio fm q̄dā z ꝓnaturalē virtutem/ nō impedita in eo cui⁹ est talis virtus: nullo modo impedimēti habēs: eo q̄ taliter felix vl beatus virtutem ꝑfectam habet ad actū cū oib⁹ cōdicionantib⁹ felicitatem in amicis z bonis fortune/ et pulchritudine corpis. Et hec est beatitudo de qua loquitur seneca: z illi⁹ bene est ꝓpiceps aia in corpe Dicitur etiā stricte beatitudo stat⁹ omniū bonorū aggregatiō ꝑfectus. De qua dicit Bernū. in q̄dro ad eugeniū: q̄ beatitudo z miseria in eodem esse non ꝓnt simul. Et bui⁹ non poteſt esse particeps anima in corpe: quia q̄diu est in corpe circumdata est miseria corporis: z cū tali miseria nō poteſt esse beatitudo. Ad id qđ obiciť de definitione
Ad argu. ꝫ quintam cassiodori dicendum: q̄ illa definitio datur in cōparatione ad causam: z in cōparatione ad ꝓpꝛium effectum/ qui est vita: fm q̄ dicit Aristote. q̄ viuere in viuentibus est esse. Et licet angelus sit substātia spūalis a deo creata: tamē nō est carni vnibilis et ideo aliter est spūalis q̄ anima: nec est creata sb stantia angelus ad imaginē creantis sicut anima Unꝫ in multis sit imago aīa: in b enī etiā ē imago qz sicut deus viuificat oia: ita aīa viuificat oia: sua et vnūqđq membrū ad suum ꝓpꝛium actum vite.
Ad id qđ obiciť cōtra illam que est augustini dicendū: q̄ dicitur semp viuens/ eo q̄ semp influit vitam: z dicit semp in motu/ eo q̄ semp influit potentiam motiuā ad opa vite fm ꝓpꝛiam periodum vniuscuiusq̄ viui. Et ideo dicit Pythagoras q̄ anima est numer⁹ seipsum mouēs: vocās numerum ꝓportionabilitatez potentia ad organa: hec enim cōsistit in numero ꝓportionali. Jō etiaz dixit plato: q̄ anima est substātia intellectualis ex seipa mobilis fm numerū harmonicum. Omnia ei que ad seinuicem ꝓportionantur vt motiuum z mobile dicebat plato fm numerū harmonicū ꝓportionari: qui numer⁹ est in numero potentia ꝓ mouentiū z numero organorū motoꝝ/ z dispositionum figurarū q̄bus aptant̄ ad motū. Sicut etiā dicebat socrates constitui mūdū totū in numeris ꝓportionalibus. Unde Boetius in lib. iij. de ꝑso. philo. Tu triplicis mediā nature cūcta mouentē Cōuertēs
Ad septimā definitionē animā/ per cōsona mēbra resoluis. Ad id qđ obiciť cōtra illā que est damaſ. dicendū: q̄ illa bona est: z datur ꝑ comparationē ad naturā z potentias anime/ fm q̄ anima est totum poteſtatiuū cōstitutum ex oibus potentijs suis. Et qđ dicitur Ad arg. 1m
corporeis oculis inuisibilis z infigurabilis nō est nugatorium: Licet ante dicta sit substantia spūalis: hoc enim dicit ad amouendū errorē cleantis stoyci De quo dicit Grego. nixenus in libro de homine: q̄ cleantes z Chrysippus z stoici talē cōplicant syllogismum: Nō solum similes genitoribus fm corpus sumus/ sed etiā fm animā passionibus/ moribus z dispositiōibus: Corpis autē proprie est esse simile/ z non incorporei. Corpus igitur est anima Unde ad exprimendum z determinandū incorporeitatem anie/ dicit infigurabilis z corporeis oculꝰ inuisibilis: vt intelligat̄ ania esse nō virtus corporea. Et qđ dicitur/ intellectualis: z addit/ rōnal⁹ Ad 2m
non est nugatorium: exprimit em̄ modum intellectualitatis anime: que nō habet intellectum simplicem z deiformē sicut angelus/ sed intellectum discursum inquisitiuū z compositiuū: sicut dictū est in tractatu de attributis angelorū questiōe de rōne. Ad aliud qđ obiciť de intellectu dicendū: Ad 3m
q̄ intellect⁹ in actu intelligendi nulli⁹ corpis est actus: qz si esset actus alicui⁹ corporis/ nō intelligeret nisi ea que sūt de harmonia illius corpis: nunc autem intelligit omia. Sed qđ dr: q̄ potentia in actu separata nō possit esse ꝑs anime/ que est actus corporis: falsū est. Auicēna ei in. vj. de naturalib⁹ vbi venatur definitionē anie/ dicit: q̄ ania in hoc differt a natura qz ab ania fluunt que dā potentie cōiuncte organo corpis: z que dā nō cōiuncte. Tamen, ꝓter obiectionē illā quidam dixerūt: q̄ intellectus nō est in ania vt pars ptātua: ſz est ex splendore intelligētie; que sicut dr libro de causis/ agit in animam, sicut ania in naturā: Et ideo dixerunt intellectum extra animā esse. Et ad excludendum errorem illū dixit: nō habēs extra se intellectū/ sed ꝑtem sui purissimā. Et ideo etiā dixit Aristo. in j. etbi. q̄ sicut visus in corpe/ ita intellectus in ania

Ad vltimū iam pater solutio: quia de definitio- Ad questū
ne dicendum est penes quid datur z sumatur.

De tribus definitionibus philosophorum de eo quid sit anima. Et primo de prima definitione que est Auicenne.

A Mēbꝫ. II Particu. I.

Ecundo queritur de definitiōibus ꝓbꝝ. Que inueniunť tres: due ab Aristotele/ et
ſ una ab auicenna. Auicenna in. vj. de naturalibus animā sic definit: Anima est ꝑfectō prima corporis naturalis instrumentalis/ habentis opera vite. Circa quam definitionem ꝑmo queritur; quare anima dicatur ꝓpꝛima perfectio corporis. Prima enī perfectio corporis ꝓnaturaliter habet ad corpus; z est corporea; quia forma corporalis. Dicit autem Aristoteles in primo de anima q̄ omnes antiqui philosophi/ et maxime stoici et epicuri trib⁹ definiebant animam; scz motiuo/ cognoscitiuo/ z incorporeo. Stoici enim motiuo definiebant eam/ et in ꝓbabilis ꝓ posite sunt rationes eorum/ vbi determinatum est de illis qui dicebant animam esse sperās atomales rotundas semper mobiles. Epicuri autem definiebant eaz cognoscitiuo. Et habitum etiam est in ꝓcedentibus de illis: quia illi dicebant animam esse vl ele- Argu. ꝓmū

mentum/vel ex elementis: z simile simili cognoscit: Quozū rationes etiā in prehabitis habite sunt: sic em̄ eam dicit esse Dinarchus z sui sequaces. Socrates autē z plato z nepos ei⁹ speusippus definiebat eā incorpoream: dicentes animā esse numerū harmonicū seipsum mouentē. Et ratio eozum fuit triplex. Prima fuit: q̄ dicebant demōstratum esse/q̄ oīe corpus indiget prinente: Unde si anima est corpus/indiget aliquo prinente: nec p̄ria virtute cōtinet corpus in quo est: Et tunc queraē de illo qō cōtinet animā/vtrū sit corpus vel non. Si dicatur q̄ sit corpus: tūc iterū indiget aliquo prinente: z hoc abibit in infinitū: nisi ster in aliquo qō est inn corporeū: Anīa igitur est incorporea: z incorporeo debet definiri. Scōa ratio cozū fuit: q̄ dicebant oīe corpus esse diuisibile: z si diuisibile/ eriam corruptibile: Alias aūt p̄cipue boim rationales/dicebāt esse incorruptibiles: z a principio mūdi oēs simul esse creatas z p̄secula que sibi p̄secula succedunt/sicut dicunt/semper incorruptibiles Et ideo animā rationalem nihil posse esse corpoream/sed ab omni corporeo p̄ naturā z substantiaz distinctum. Tertia ratio cozū fuit: q̄ videbant oē corpus distensū esse dimensionibz quātitatis/animaz autē esse substantiā simplicē: z formas q̄ i aia sunt rōnali intentiōales esse z simplices: qō ille form̄ habere nō possunt/nisi ex subiecto in quo sunt et ideo animā esse substantiā simplicē z nihil corporeum posse esse/sed definiendā eam esse in genere incorporee substantie. Cū ergo auicēna dicat/ q̄ est p̄fectio prima corpis: cuz p̄ma p̄fectio corporis sit quid corporeū: videtur male dicere z p̄tra positionē sapientū. Argu.2m

Adhuc quare dicit/p̄ma: p̄muz enim ōz respectu secundi: z sic videē innuere q̄ aliqua p̄fectio sit post animā que p̄ficiat ip̄m aiatum in esse animati: qō falsum est. Argu.3m.

Adhuc male videtur dicere cum ōz instrumentalis: Instrumentuz eni est/vt dicit arist. qō ab extrinseco motore moueturr: vt securis z gladius. Corpus aūt naturale aiatū ab extrinseco motore cōnaturali sibi mouē a quo accipit z nomē z rationē. Manus em̄ abscisa/vel pes/vel oculus nō dicunt manus vel pes vel oculus nisi equiuoce: vt dicit aristo. z oēs phi. Ar.4m.

Adhuc: Quare dicit: habētis opa vite. Videtur enim debuisse dixisse: habentis potentiā ad opera vite: ex anima em̄ corpus nō habet nisi potētiā ad opera vite/z nō opera in actu. Arg.5m.

Adhuc: determinare debuisset que sunt opa vite/z que nō: qō non fecit. Dicit em̄ Aristot. in primo de ania: q̄ viuere multipliciē dicitur scz nutriri/ augeri/z p̄m locū mouer i: sentire z intelligere: z cū definitio deē ad manifestationē z declarationē videē q̄ nihil mltipliciter dictum in definitiōe debeat poni nisi distinctum z determinatū: qz nō declarat aliq̄d q̄diu est multipliciē acceptū. Arg.6m

Adhuc p̄tra totam definitionē sic obijcit: Omis forma naturalis est p̄fectio p̄ma corpis naturalis: z sic hec definitio nō cōuenit soli anie/sz etiā forme naturali: q̄ vitiosa est: qz in. vij. topi. determinat arist. q̄ definitio oz cōuenire omi z soli/sicut p̄rium z cōuertibile. Solō p̄. I. B

Solutio dicendū: q̄ definitio auicēne bona est: z eundem sensum hz cū definitione quā ponit aristo. sicut in sequētibus parebit. Ad p̄mum.

losophantes tribus definierūt animā: motiuo scz cognoscitiuo z incorporeo: Sed incorporeo omēz animā definierūt/vegetabilis scz sensibilis z rōalis viui: Motiuo aūt z cognoscitiuo definierunt animā viui qō mouetur s̄m locū: In illo enim cognoscitiuum nūciat de motu: motiuū autez perficit motum. Et motū illū duplicē esse dicebant: scz p̄cessiuū/ qui est de loco ad locū p̄cedere. Et motum contractionis z dilatationis: qui est etiam in imperfectis aialibz vt in spongia z in embrionibz conceptis: que puncta se p̄trahunt z ad nutrimentum delectabile se dilatant. Nec auicēna obuiat aliquo istis: Perfectio ei corpis naturalis dupliciter ōz. s. que s̄m substātiā est dimensa z corporea: et est in maiore corpore maioz/z in minore corpore minoz: z talis p̄fectio corporalis nō est ania. Et dicitur p̄fectio corporis que s̄m substantiam è incorporea z indiuisibilis/sed s̄m potentias in pres corporis est distributa: nec in maiori est maioz/nec in minori minoz: quinimmo si tale animal diuidatur: sicut anguilla: ania s̄m sensum z motū i vtraq̄ parte remanet integra. Et q̄ nō qualescat vtraq̄ pars in aniali dicit Arist. nō esse ex defectu aie/sz p̄ accidens: qz sz in vtraq̄ p̄tenō habet mēbra q̄bus conseruatur: os scz stomachum z epar z coz.

Ad aliud dicendū: q̄ p̄ma dicit: qz in omnibus opibus naturalibz z artificialibus p̄ma perfectio est que dat esse simpliciter. Scōa aūt est que p̄ficit ad agere. Et est exemplū phi in primo de anima. Sicut in artificialibus figura enīs dat ensi esse i specie artificiati: Incidere autē p̄fectio est in agere ad cuius opationes daē p̄fectio p̄ma que est figura. Similiter ania p̄fectio p̄ma est que dat esse animato in spē aiati: Scōa aūr p̄fectio ē in opibz aiati viuificādo/ nutriendo/ sentiendo/ mouendo de loco ad locum/z intelligendo: que sunt in animali sicut vigilia: q̄ nihil aliud est nisi expānsio caloris et spūs ad exteriora: qz illis duobz mēbra p̄ficiuntur ad vite opa. Unde phs etiā dicit q̄ anima est perfectio sicut somn⁹: Opari autē opa vite perfectio sicut vigilia. Ad 2m.

Ad aliud dōm: q̄ auicēna ponit instrumentale p̄ organo. Organū eni est qō intrinseco motore mouē cōnaturali sibi z vnito Ad 3m.

Ad aliō dōm: q̄ opa vite dicit vt notet secundā p̄fectionē; que est sicut vigilia z finis p̄ter quē datur anima. Illa em̄ nō consistit in potentijs/sed in opibz: quia potētia s̄m q̄ potētia est p̄fectio/nisi sicut somnus Ad 4m.

Ad aliud dōm: q̄ auicenna definit generaliter animā/et nō specialiter quandam animaz. Et qz vita essentialis actus est anime in corpus z omnis anime: ideo non distinguendo dicit tantū opa vite: Si enim distingueret: tunc esset definitio cuiusdam anime/z nō anime s̄m se/licet non determinet banc z illam. Ad 5m.

Ad vltimū dicendum: q̄ licet forma naturalis z materie: tamē nullius corporis p̄fectio est ad opa vite. Unde per hoc qō dicitur: ad opera vite: separarur anima a forma naturali Democritus tamē (qui vt dicit Aristoteles de omnibus se intromisit) dicebat vnam formam omnium esse: sed in quibusdam oppressaz materie ponderē: z hec dici materialia z naturalia: Jn quibusdaz aūrē esse eleuatam sup materiā/z habere p̄rias opatiōes imateriales: z hec dici viua z animata: Sed hoc falsum Ad 6m.

est: z vna simplici p̄positiōe destruitur quia scz p̄fectiones differunt s̄m perfectā: p̄ter qō impossibile est vnam esse perfectionem oim vel formam.

De secunda definitiōe anime s̄m philosophos que est aristotelis.

A Particu.II

Deinde queritur de definitionibz quas dat Aristo. in. ij. de anima: vbi dat talem definitionem: z venatur eam p̄ diuisionē/z dicit: Anima est p̄mus actus corporis physici organici/potentia vitam habentis: huiusmodi autez ē qōq̄ organicum. Argu.p̄mū

Contra hanc definitionē mltipliciter obijcit gregor⁹ nirenus in libro de hoīe Dicit em̄ q̄ si ania est endelechia siue actus z perfectio: cū endelechia siue actus nō sit nisi in perfecto: videtur q̄ anima nullū esse habeat nisi in corpore/z sine corpore nihil sit. Adhuc addit Gregorius nirenus: q̄ adhoc deducti sumus/q̄ dicamus cum platone: q̄ anima sit substātia z hoc aliquid corpori regendo accōmodata: z q̄ separabilis sit a corpore: Uel cum Aristotele dicamus: q̄ est endelechia siue p̄fectio corporis. z cogemur dicere/q̄ nullū esse habeat sine corpe. Adhuc ō maxime videtur sequi ex hoc qō dicit Aristo. ibidem: Oīs autem et corpus hmōi vitaz erit habēs: nec erit corpus anima: nō enim est eorum que in subiecto sunt/scz corpus: magis autem subiectuz z materia est/scz corpus: necesse est animā substantiam esse sicut speciem corporis physici potētia vitaz habentis. Ex hoc accipitur: q̄ ania est substantia sicut forma z sicut species corporis physici: z si est sicut species z forma talis corpis/est actus illius: Et quia oīs forma p̄dicatur in quale: tunc dicit Gregorius nirenus/sequit q̄ anima sit essentialis q̄litas corporis. Et tunc de necessitate sequitur qō dictū est: Qualitas ei essentialis nunq̄ est sine eo qō quale facit: z sic oporteret q̄ anima vniuersaliter etiam hominis/nunq̄ esset separabilis a corpe: nec haberet esse separatum. Adhuc: hoc magis sequitur ex hoc qō dicit Aristot. inducendo simile sic: Si aūrē est aliquid cōmune qō in omni anima oporet dicere: tunc erit vnīq̄ actus p̄mus corporis physici organici: Unde non oporter querere si vnum est anima z corpus. Sicut neq̄ ceram et figuram si gilli que est in cera: nec omnino vnuscuiusq̄ materiā z id cuius est materia. Ergo videtur q̄ sicut figura si gilli se habet ad cerā: dans ei speciē z formam si gilli/sed nō speciem z formam cere. Ita se habet anima ad corpus: vt dans ei speciez et formam aiati z viui/: sz nō dans ei formā z speciem corpis. Et ex hoc iterū concluditur/q̄ anima extra corpus nullum habet esse. Adhuc hoc maxime videē sequi ex hoc qō infra dicit sic. Si aliqō organo p̄/hoc est instrumēto p̄ physicū esset vt dolabra: erit quidē dolabrale esse substātie ipsius: et ania hec est: Diuisa aūt substantia hac/scz que cōfert ei dolabrale: vtiq̄ dolabra nō amplius erit/ sz aut equiuoce: Nisi cañr ē dolabra. s. q̄diu habet talē formā. Ex hoc exp̄esse accipit: q̄ ania nō est substātia nec aliq̄d/nisi q̄diu ē in eo cui p̄rium et quidditas: z vnitas z bocaliq̄d: nec esset post mortē/sz p̄iret cū corpore: qō valde inconueniēs est de aia rōnali. Ulterius queritq̄ qō dicaē ania acr⁹ p̄mus: cū acr⁹ p̄ius sit sicut habit⁹: est em̄ sicut scia/sicut ibidez dicit. Secūdus aūrē est sicut p̄siderare p̄ sciaz. Et dicit: q̄ manifestū est/q̄ ania est sicut scia. Et subiungit rationē dicens: Jn eo em̄ q̄ est ania/z somnus z vigilantia est: Simile autē vigilātia est quidem ipsi cōsideratiōi: somn⁹ autē dormienti z nō operanti. Et ex hoc p̄cludit sic: p̄ius igit cōsiderationē in eadē scientia. Uñ z aia p̄mus actus est corpis physici vitā habētis potentia: s̄m hoc enim actus p̄mus ordinat⁹ est ad actū secundū ranḡ ad perfectissimū: aniatuz aurē perfectissimū est s̄m esse in natura: ganīa p̄fert esse p̄fectissimum. Et sic videtur magis simlis ad actū secundū q̄ actum p̄mum: vnūqō q̄ em̄ debet definiri ab vltimo z optimo suiz: qz hoc vt arist. ondit in. vij. p̄me phi. est cōstitutiuū rotius esse: z differētia cōuertibilis respectu cuiꝰ oīa alia sunt in potētia. Ulteriꝰ queritur quare dicit: corporis physici: physicuz enim in eo q̄ physicuz est/forma physica p̄ficitur: Ania aurē sicut dicit auicēna/eleuata est supra formam physicā: deberet ergo dici magis aniati corpis q̄ physici. Ulteriꝰ adhuc querit quare dicit organici. Quedā em̄ sunt aniata in quibz nulla distinctio est organoz: sicut spongia/z aurei vellus: ergo nō ḡnaliter aiatum est organicū: z sic nō deberet ala definiri p̄ organicū. Ulteriꝰ adhuc queritur de hoc qō dicit: potētia vitam habētis: Et q̄ritur de qua potētia intelligit. Sicut em̄ dicit aristo. i. v. p̄me phie: Potētia duplex ē i gñe: activa. s. et passiua. Potētia activa est vt dicit ibidē p̄ncipium transmutatōis in aliud s̄m q̄ est aliud. Et hec corpi cōuenire nō pōt: qz sicut ibidē dicit vbi illam dat definitionē: corpus in animato materia est: ḡ potentiā activā habere nō potest. Si aurē intelligitur de potentia passiua: que sicut ibidē ōz p̄ncipium trālmutationis est ex alio s̄m q̄ est aliud: tūc illa potentia nihil essentialiū anie est: Et cū definitio debeat dari p̄ essentialia definito: videē q̄ ania per talē potentiā nō debeat definiri. Ulteriꝰ q̄ritur de hoc qō dicit in fine/post p̄ venat⁹ ē definiri onē gñaliter sic cōcludendo. Unīuersaliter quidē igit est dictū qd sit aia: substātia em̄ est s̄m rōnem: hoc aūr ē q̄ qd erat esse hmōi corpis. Hoc em̄ non videē p̄uenire oib⁹ que sūr aie: Intellectꝰ ei aīe est Et ibidē dicit q̄ intellectꝰ nulliꝰ corpis actꝰ ē: ma le ḡ videē esse data dicta definitio. Si forte dicat aliq̄s q̄ dicta definitio data ē de tota aia/z nō de p̄tib. Jn p̄riū est qō ipe ibidē dicit sic. Cōsiderare aūr oportet in p̄tib qō dictū est. Si ei esset oculus aīal: aia vtiq̄ ipsiꝰ esset visus. h aūr substātia ē oculi s̄m rōnē: oculꝰ aūr ē materia/ḡ. s. visū deficiēte nō ē q̄dē oculꝰ nisi eq̄uoce: sicut lapidꝰ vꝰ depictꝰ. Et ex his p̄cludit gñaliter: Silē nāḡ hz sicut pes ad p̄tēsic z totꝰ sensꝰ ad totū corpꝰ qō ē sensitiuū fz q̄ hmōi ē. Si ḡ intellectꝰ ē aliq̄d aīe videē q̄ s̄m hāc rōnē sit alicuiꝰ corpis actꝰ: z sic aia rōal z intellectus alis ñ separata a corpe qō hereticū ē. Solō dōm q̄ definitio aristo. inducta dic qd ē ania s̄m q̄ aia ē forma z spēs substātia aiati corpis i q̄ fz totū z fz pres opaē operatōes vitez: z nē data de aia s̄m q̄ ē i seipsa p̄ qō etiā phs dic ibidē/vbi pōit istā definitionē: q̄ s̄m pres s̄m quas ē actꝰ corpis alicuiꝰ/ertra ḡs non exercet opera vite nō est separabilis: quia si separaretur a corpore/et esset in se s̄m illas pres fz

Argu.2m

Argu.3m.

Argu.4m.

Argu.5m.

Argu.6m

B Solō p̄. I.

Ad p̄mum.

Argu.7m.

Argu.8m.

Argu.9m

Argu. 10m.

Argu. 11m

£ Sol. p̄ti. II

quas actus est corporis: nullas haberet operationes vite: et sic non esset anima. Substantiale est eñ anie operationes vite facere. Unde phs ibidē dicit sic: Q quidem igitur nō sit separabilis / ps quedaz ipsi⁹ apta nata est separari nō immanifestum est. Quarūdaz eni partium actus est fm quas scz nō contingit eā separari. At vero fm quasdam nihil phibet eā separari: pter id q nullius sūt corpa actus: Ampli⁹ q manifestum est hoc si sit corpis actus ania sicut nauta nauis. Qđ tra cās auicēna in. vj. de naturalibus dicit: q sicut nauta duplicē habet definitionem: Unam fm quā consideratur in seipo: fm quā dicitur artifex arte regens nauim: Aliam fz quā opationes nauticas opaī instrumētis nauis archemone scz malo velo remis. Ita anima dupli cem debet habere definitionē. Unā / fm q operaī opera vite in corpore z in organis ei⁹. Et fz hoc definitur ab aristotele fm q est endelechia siue perfectio corporis phici organici potentia vitam habentis. Et intelligiī de completa potentia: que perfecte habet in se omīa z in nullo deficit / quin ex his q in se habet operetur opera vite. Illa eñ est perfecta potentia sicut scientia: que tūc cōpleta est / quādo in nullo deficit eoz quē exigunt ad ꝓsiderare fm actum illius scientie. Alia definitio est que daī de anima fm se / z fm q separabilis est a corpore: maxime fm partē que null⁹ corporis est actus: hoc est intellectiuam: fm quā partem opa vite opatur in seipsa. Scōm qđ dicit Isaac in libro de definitiōibus: q ania rationalis substātia est in vmbra itelligentie creata. Et hoc est qđ dicit Dionysius: dicens q supmum rōnis attingit infimum intelligētie. Intelligere eñ z scire / opa quedam vite sūt / scz fm potentiam: que nullius corpis est actꝰ. Potētia eñ que alicuius corpis est actus: nihil recipit / et circa nihil opatur / nisi circa hoc qđ est de harmonia perspicui aquei siue diaphoni / ex quo componitur oculus: z hoc est lux z color. Et sic est de aure ad sonū et ad crepitum aeris in quo fundatur tympanum auris z auditus. His ita ꝓnotatis dicendū est ad primum: q Gregoriꝰ bene diceret / si anima in se consideraret esset endelechia fm essentiā: hoc autem nō est verū: Nō eñ est endelechia nisi p animationem quā facit corpi per opa vite. Jn se autē spiritus est incorporeus semp viuens: vt dicit plato.

D
Ad 1. arg.

Ad aliud dicendū: q anima cōsiderando fm se / consentiemꝰ platoni: cōsiderando autē eā fm formam animationis quā dat corpi consentiemꝰ aristoteli. Ad aliud iam patet solutio p idem. Et p
Ad 2m. pter hoc ania que tm est actus corpis: sicut vegeAd 3m. tabilis in plantis / z sensibilis in bruris: que nō sūt nisi species z actus corpis z qualitas essentialis / non separantur a corpe. Eodem modo dicendū
Ad 4m. est ad sequēs: q hoc oino est verū de ania que tantum est actus corporis: sed nō de anima que est actus z motor corporis vt nauta nauis. Hec enim per substantiā z essentiam est extra corpus / z distincta ab ipso: nec ineī est vt forma siue qualitas essentialis / sed ineī est vt influens et potētias ad opera vite: sicut nauta instrumētis nauali⁹ potētias influit ad opera nautica. Ad aliud oīm eodem mo Ad 5m.
do dicendū est. Hoc enim nō sequitur / nisi de illa que est actus corporis: z nihil amplius: sicut forma z figura dolabre est actꝰ z species dolabre ad Ad 6m.
esse dolabre. Ad id qđ vlterius queritur dicendum q actus primus dicitur / quia cōfert esse animato fm q est animatum / z speciem z rationem. Quod nō facit secundus actus: sed indicat per effectū in opere / q tale esse viuo collatum est: sicut considerare indicat q sciens facultatem habet ex scientia considerandi. Unde primus perfectio ē in conferendo esse z speciem: licet magis indicet facultatem. Ad aliud vlterius dicendū: q sicut dicit Ad 7m
plato: a datore formarum datur forma physica: q non eleuatur sup materiam / sed est in ipsa sicut in eurypo: hoc est in ebullitione continua: nec operatur nisi operationes materie: z ideo dicit physica Et datur forma ad similitudinem datoris formarum: q est intellectꝰ actiuꝰ formaꝝ. Et hec forma q est similitudo datoris formaꝝ / eleuata est sup materiam: z vocaī anima. Et sicut datoꝛ formarum multa operaī: ita illa forma multū opaī Nec dicitur physica / sed physici: q scz est corporis ex physicis principijs constituti. Et dat Aristoteles exemplum: sicut forma z figura serre non sunt ferrum / sed ferri: quia in alia materia opationes serre facere non posset. Ad aliud dicendum vlterius: q Ad 8m
q omne animatum corpus est organicum: Sed sicut dicit Aristoteles in eodem loco circa istā definitionez: In quibusdā sunt organa simplicia siue homogenia: sicut in plantis folium / cortex: folium ei est ad cooperiendum fructꝰ ab imbribꝰ z caumatibus: Cortex autē ad cooperiendum semen z humiditatem fructus / vt ad maturitatem z digestionē que pepansis dicī deducatur. Sicut etiam i spōgia z aureo vellere quedam sunt partes / quibus perficitur motus dilatationis z cōstrictionis: z q bus sugitur nutrimentum. Et sicut planta habet radices ori in animalibus similes: vt dicit Aristoteles in. ij. de anima vbi istam ponit definitionem.

E

Ad aliud vlterius dicendum: q intelligiī de po Ad 9m
tentia passiua siue receptiua: nec ponitur in definitione anime: vt essentialis anīe sit / sed quia ad potentiam que est in anima correlatiua est. Et ideo sicut dicit porphirius: necesse est in vtrisq vtrozq rationibus vti. Et cōmentatoꝛ super scōm de aia dicit: q causa multitudinis in corpore organozum est multitudo potentiarum in anima operantium opera vite. Sicut in arte ꝓpter multas operationes artis que vno instrumēto perfici non possunt requiritur multitudo instrumentozum: vt securis ad incidendum: dolabra ad dolandum: terebrum ad perforandum: z sic de aliis: scz ascia / runcia et serra. Ad id qđ vlterius queritur dicendum: q Ad 10m.
bene data est definitio: z conuenit oīm anime que est actus corporis / et nihil habet nisi q est actus corporis. Jntellectus autem nullius corporis est actus: Et propter hoc illi non conuenit: et per consequens etiam substantie anime rationalis non conuenit. Quia impossibile est / q a substantia que tantum est actus corporis / fluat potentia que nullius corporis est actꝰ: cū potentia naturaī fluat de essentialibꝰ substātie illiꝰ cuiꝰ est potentia Sz ecōuerso: a substātia separata q motoꝛ ē corpis bñ

possunt fluere potentie coniuncte corpori. Et huius ratio est: quia quicquid potest potentia inferioꝛ / potest superioꝛ excellenter / sed non econuerso: Et hoc dicunt Dionysius et Boetius: et generaliter verum est in potestatiuis. Ad vltimum Ad 11m
dicendum: q intellectꝰ est aliquid aīe / q est ad modum intellectꝰ q est datoꝛ formaꝝ z separatus: et ꝓpter hoc ab eo fluit potentia q in actu separata ē. Ita etiam dicunt sancti q ad imaginē z similitudinem ipsius est. Unde Gregoriꝰ nirenꝰ: Quis igitur digne nō admirabiī nobilitatem hui⁹ animalis: qđ copulat in seipso mortalia imortalibus: z rationalia irrationalibus colligit: z fert in supplius natura oīm creationis imaginem. Propter qđ z parvus mundus dictus est q tāta dignus factus est a deo puidentia: pter quem sunt oīa z que nūc sunt z que futura sūt: pter quem z deus homo factus est: Qui desinens in incorruptibilitatem / et mortale suum effugiēs in celis regnat: z fm imaginem z fm similitudinē dei factꝰ cum xpo conuersatur: dei filius eñ oīm ꝓncipatui z potestati presider. Quis dicere pōt hui⁹ animalis peminentias: Pelagus perāsit: celum intrat ꝓemplatiōe astrorum: z motum z interualla dinoscit: terram z mare fructificat: feras z cete cōtemnit: oēm disciplinā et artem z methodū dirigit: Exul plitteras quos vult alloquitur: nullo a corpore impeditur: ꝓhetat futura: omniū dñatur: omīa possidet: omnibꝰ voluptuaī, Angel' z deo loquiī: creatiōi iubet: de monibus ꝑcipit: bozū naturam pscrutatur: Deus inuestigat: domꝰ z templum fit dei: Et cū hec omnia habet / a virtute z pietate ꝑficit. Et p hec omīa intendit: q cum tanta dignitate z cū tantis muneribus nature bonoꝛatus sit homo / q cōsequenter naturale est homi q bonoꝛabiliozē q̄ alia animalia z incorruptibilem sortiaī animā: z ita ania eiꝰ cū animabus aīaliū bruto ꝓ nō debuit habere cōmunem definitionem.

De tertia definitione anime quā ītē ponit aristoteles.

A
Parti. III.

Einde queritur de alia definitiōe aristotelis qui dicit: q ania est principium z causa huiusmodi vite / physici. s. corporis organici. De hac eñ dicit in. ij. de ania q est definitio vt principium demōstratiōis ꝓpter quid: z est causa p quā demonstratiue concludunī ꝓma z scōa definitio: hec scz Ania ē endelechia physici corpis organici potētia vitā habentis z hec: Ania est spēs z ratō physici z organici corporis potentia vitam habentis. Et dicit iste definitiones nō dicunt nisi quid ē ania: z nō dicūr ꝓpter quid talis est substātia z species: z ideo imꝑfecte sūt: quia p eas nō cōtingit cognoscere causas accidentium p se / z operationuz que p se conueniūt anime. Et de talib definitionibus gñaliter dicit in ꝓmo de ania: q facile manifestum est de eis / q dialectice sunt z vane oēs: qz per eas nō cognoscīt pfecte quid est anima: cuz p eas nō cognoscanī p se accidentia / que maximam partē conferūt ad cognoscendum q quid est. Dicit enī: q sunt definitōes vt cōclusiones / z nō vt principium z cause que sunt mediū in demonstratione Qđ vt melius intelligaī z definitio inueniaī que anie rationali conuenit: de qua ꝓncipaliter intē dimus: ponit exemplum ex. rij. geometrie euclidis sumptum: Ubi dicit euclides: q contingit ꝓtrahi tetragonū siue tetragonismū equale altera parte longioꝛi quadrangulos. Si quis ergo definiēs dicat / q tetragonū est quadratum equale altera pte longioꝛi quadrangulo / nō dicit nisi quid est eq̄litas. s. q sunt due quantitates capacitatis equalis: z nō dicit causam ꝓpter quā est illa equalitas inter duas quātitates: Si quis autē dicit: q equalitas tetragoni z quadranguli alia pte longioꝛis ē medie ꝓportionis inuentio inē ḡttuoꝛ quātitates ex quibus surgit tetragonū / z altera parte longi⁹ quadrangulum: ille dicit causam ꝓpter quā equalia sunt quadratum / z altera pte longius quadrangulum. Tetragonū eñ ab vna simplici quantitate surgit: vt dicit. rij. geometrie. s. ex linea in seipsā ducta. Altera autē parte longius quadrangulus a tribus surgit quātitatibus: habet enim oppositas latera equalia: sed latera in angulis longioꝛibus lateribus cōiuncta habet inequalia ad latera q cōiungunt. Qđ vt ꝑspicue videatur ex quinto geometrie sumāī tres numeri ꝓtinue ꝓportōis: scz duodeci / ser / tria: Illi eñ numeri sunt in ꝓportione dupli adinuicem se habētes: Duodecim eñ duplum est ad ser / z ser ad tria: z si voluero facere quadratum numerum siue tetragonū / fm doctrinaz pythagoze in. rij. arithmetice. mediū ꝓportionis / numerum scz ser ducam in seipsum sic dicendo: series ser: z pficio tetragonū qui est trigintaser a byna surgentem quātitate / habentē oīa latera equalia: Et si voluero ꝑficere quadrangulum qđ tantundem contineat: ducam extremos numeros in seinuicem dicendo: ter duodecim / vel duodecies tria: perficio quadrangulum altera parte longi⁹: quia duodecim longius est q̄ tria: z tamē hoc omnino equale est quadrato: quia ter duodecim sunt trigintaser z duodecies tria iteruz trigintaser. Et si queratur que causa est equalitatis: patet q non est alia causa nisi medie ꝓportionis inuentio / hoc est numeri: qui ita se habet ad maiozem / sicut minoꝛ se habet ad ipsum: z ideo quādo medius ducitur in seipsum equalis fit summa cuz summa: que prouenit ex hoc q ducitur extremus in extremū.

Jta est de anima: Si enī dixero / q anima est actus physici corporis potentia vitam habētis: dixi quid est anima: z q est talis substantia talis corporis z species z ratio. Si autem dixeroꝛ q anima est principium z causa operum vite z per se accidētium in tali corpoꝛe: dixi causam ꝓpter quam anima est species z ratio z actus talis corporis quod habet potentiā vite fm se z fm partes: z tunc syllogizo primam definitionem ex scōa sic: Omne qđ est principium z causa per se operum vite z accidētium in physico organico corpoꝛe / in toto z in partibus: est actus z ratio z species ipsius. Anima est per se principium z causa operum vite et accidentium in physico organico corpoꝛe fm totum et fm partes: ergo est actus z ratio et species. Anima rationalis fm quasdam partes suas nec principiū / nec causa est corpori operum vite z accidentium p se sicut fm intellectum agentem z adeptum: ergo fm illas nec est actus nec ratio nec species alicuius corpis / sed separata z separabilis ab ipso. Et hic est intellectus definitionū aristotelis.

Queritur quid anima in se sit et per se.

Questio. LXX

Einde queritur quid

d insit anime p se. Et queruntur tria: scz si sit anima simplex vel composita/z maxime homis: z vtr anima sit sua potcia vel nō: Et quō diuidit in vegetabilem sensibilem z rōnalē et vtrū sit in homine vna substantia anime in bīs tribus potentijs.

Huiꝰ qōis tria sīt mē.

Utrum anima et maxime homis sit simplex vel composita.

A Mēb p. I. Arguꝫ pmū

O primū obijcitur sic: Augꝰ in lib. de spiritu z anima: Si ania dicit habere partes/ porius est ratione similitudinis q̄ veritate compositionis: simplex enī substātia est: nec aliō nec minus est ratio in substātia q̄ ipsa anima. Ex hoc accipitur q̄ aia nō est composita/sed simplex in substantia. Adhuc: Si ania est cōposita quātitate compositionis: tūc in maiori corpe esset maior/z in minori minor: qō aperte est falsum: ergo videt ur q̄ anima est simplex. Adhuc: Sicut in rebabitis determinatū est: Aug. dicit in lib. de spi/ritu z anima: q̄ ania est omnia sua: sicut deus ē oia sua: z hoc nō potest esse nisi sit simplex: z in fine simplicitatis: ergo aia non est composita/sed simplex

Arg.2m.

Arg. 3m

Ar.4m

Adhuc ibidē dicit Augustinꝰ: q̄ ania videt in oculo tota dit in aure: z sic de alijs potentijs: ita q̄ in singulis tota operatur z tota est: ergo videt q̄ simplex sit: quia aliter in qualibet nō posset esse tota: sed esset in vna potentia sm vnā partem/z in alia potentia sm aliam ptem. Adhuc ibidē Augustinus: Anima in quibusdam suis motib vel actib tota simul adest: tota videt in oculo: tota interior memit: tota audit z tota sono remiscit: tota odorat: tota odorem recolit: tota p ligua z palatū sapores sentit z discernit: tota tāgit dura vl mollia: tota simul approbat vel improbat. Et paulo post tota est visus: z tota est auditꝰ: tota est memoria: tota vult z tota est voluntas: tota cogitat z tota ē cogitatio: tota diligit z tota est dilectio. Adhuc infra: Ania est substantia spiritualis simplex z indissolubilis: ergo videt q̄ simplex sit nullam habens compositionē penitus. Cōtra: Gregoriꝰ nyssenꝰ in libro de homine ca. j. Ania est substantia vt subiectum q̄ substat accīb: substat em̄ vitijs vel virtutibus z passionibus/z mutat sm illas: sed oīe q̄ substat habitibus z passionibus z mutat sm illa/est substātia cōposita ex quale quid z hoc aliquid ergo ania est substantia essentialiter cōposita ex q̄le quid z hoc aliquid.

Arg. 4m.

Arg. 5m.

Jn Jtalū ar.

B Solō mem bri. I.

Solutio: dicendū q̄ ania est maxime homis: que arte z prudentia regit corpus vt nauta nauim: composita est ex hoc aliquid Et nisi ita dicat/dicit Gregoꝰ q̄ sequitur: q̄ corpe destructo destruit ania: Talis em̄ substātia comparatur ad corpus vt motor/q̄ arte z intentōe mouet: que nō potest esse forma simplex: quia forma simplex mouere nō potest nisi motu generantis: ꝫ est q̄ generans inducit ei formā per generationē: et generata in forma naturali ex equo participāt consequētia naturalem formā/que sūt motꝰ z locꝰ Ideo nihil talium mouet in loco suo: sed sicut dicunt a certa forma in esse q̄ est actus illiꝰ forme: ita quiescunt in locis ꝓsequētibus illam formā: sicut ignis sursum z terra deorsum. Et ꝓpter hoc etiam locus vnus de principijs corporis mobilis esse ponitur in. iij. phi. Jn animatis autē que mouentur in locis suis/necesse est esse motorem cōpositū adminus ex motiuo cognitiuo/z ex moto appetitiuo: qui appetitus motꝰ mouet corpus: z extendit organa eius/que sunt ptes eius ad acquirendū id q̄ appetitur: z sic motiuū cognitiuū tunc in sensibili anima vel est phantasia vel est imatiua. Jn rōnali autem q̄ sm rationē mouetur: est intellectus p̄ cticus: quia nō fit motus nisi fiat nuncium de motu: nunciū autē nō fit ad animā nisi p phantasiam vel intellectum. Et buiꝰ causa est q̄ dicit Augꝰ super Beñ. ad litterā: z Aristo. in. iij. de ania: q̄ omnis anima mouetur visis: visa autem nō sunt nisi sm sensibilem ptem vel intellectiuā: vegetabilia ei nō mouentur nisi a natura moru nutrimenti augmenti z generatiuo. Cū ergo anima rōnalis moueatur/de necessitate exigitur q̄ sit cōposita ex mouente cognitiuo z ex moto appetitiuo: q̄ vlterius sic motum mouet corpus z organū: z sic composita est de necessitate ex q̄ est z quo est: q̄ est autē id q̄ subsstat z supponit in oīi natura: quo est id q̄ nulli potest substare/sz sibi substat q̄ est. Et hoc est q̄ dicit Boetius in pncipio de hebdomadibus: z vnū est de principijs ibi suppositis: Et dicit sic: q̄ est habere aliquid ꝓter id q̄ ipsum est: ꝫ ē vero nulli potest esse subiectum. His ita notatis facile est respondere obiectis: oīes em̄ auctoritates inducte loquunt de simplicitate illa que est exclusio compositiōis quantitatiue z corpalis: z nihil loquuntur de exclusione cōpositionis essentialis/que est ex q̄ est z quo est: quā necesse est in omni eo esse q̄ est creatū: z nō excluditur nisi ab vno solo pmo/in quo est idem esse q̄ est: vt ꝓbant phi oīes generaliter z ꝓcoditer de eo q̄ simpliciter est z absolute necesse est esse q̄ est pmū principiuz esse/q̄ facit debere esse in oīi eo q̄ est Ad omnes auctoritates inductas patz solutio p predicta Jd q̄ in ꝓtrariū est/pcedendū est: qz boc pcedit.

Ad argꝫ p et contra

Utrū anima sit sua potentia vel non

A Mēb p. II. argumt. I.

Utra hoc queritur si ꝓpter simplicitatez ania sit sua potentia vel non. Hoc ei videtur ex quibusdam verbis Augustini. Dicit em̄ Augꝰ in libro de spū z anima: Ania sm opis sui effectum varijs nūcupat nominibus. Dicitur nāq; aia dum vegetat: sensus dum sentit: animus dū sapit: mens dū intelligit: ratio dū discernit: memoria dū recordat: dū vult v̄ voluntas: Jsta tamē nō differūt in substātia quēadmodū differūt in nomibus: qm̄ oīa ista sunt vna aia; ꝓprietates quidem diuerse/sed essentia vna. Adhuc ibidē: Anima habet naturalia/z illa oīa est: potentia namq; eius atq; vires idē sūt q̄ ipsa. Habet etiaz accīa/z illa nō est: sue vires est/sue virtutes non est: nō em̄ est sua prudentia/sua tpantia/sua iustitia/sua fortitudo: potētie anie sunt sua rōnabilitas/suus sensus/sua ratio/suus intellectus: z illa oīa est. Adhocidē obijcit quidā p rationē Dicit em̄ q̄ anima est imago materie pme: quia sicut materia pma receptibilis est omnium formarum: Jta ania receptibilis est omniū specierū sensibilium z intelligibilium. Et ex hoc inferūt a positione antecedentis: ꝫ materia pma per seipsam receptibilis est z potentialis ad oīem formā: ḡ ania per seipsam z p hoc q̄ ipsa est/receptibilis est oīm formarū: ergo ipa sm seipsam est potētia sua/qua operatur oīa z agit z recipit. Contra: Si aia est potentia sua/tunc idē est in ea q̄ est z quo: operatur: z cum ipsa sit vna simplex/nō plura in esse/sequitur q̄ non sit nisi potentia vna: q̄ absurdum est.

Arg.2m.

Adhuc: Per se notuz est z dignitas q̄ quecūq; vni z eidem sunt eadē/ipsa sunt eadē. Si ergo anima est quelibet sua potentia: tunc aia est suus sensus/z sensus idem est q̄ ania: z ania est suus intellectus/z intellectus idē est q̄ ania: ergo intellectꝰ idez est q̄ sensus/q dignitate pauloante introducta.

Arg.3m.

Adhuc: Constat q̄ potētia naturalis cuiuslibet rei ab essentialib fluit ipiꝰ z est ꝓsequēs essetpotentie ḡ naturales aīe siue cognitiue siue moue sunt fluentes ab essentialib anie/z sunt sequētes esse anie: sed cōsequēs esse alicuius nūq̄ ꝓ potest esse idem cū ipso: ergo nulla potentia anie pōt esse idem cū ania.

B Solō mem bri. II.

Solutio dicendū q̄ ania nullo modo est sua potentia: sicut ꝓbant vltime rationes: Et q̄ in lib. de ania (qui augꝰ dz) dicit q̄ anima est sue vires siue sue potentie: nō ꝓpter hoc dicitur q̄ eadem sit potētia anime z essentia: sed dicit ꝓpter hoc/q̄ ania sm essentialem actū vite z operationē z rōnem q̄ est actꝰ z ratio corpis/adest cuilibet potentie z cuilibet organo in quo sita est potentia illa: z qz vna est substātia que subsstat oīb potentijs: z hec substātia habet se ad potentias sicut totum potestatiuū ad ꝓticulares ptātes. Q̄ autē vna z eadem est essentia siue potentia cū eo cuiꝰ est nō cōuenit nisi vni soli ꝓmo principio/q̄ est in fine simplicitatis. Et ꝓ hoc patet solutio ad ea q̄ inducta sunt ab aug. Ad id q̄ obijcit de materia dicendū: q̄ fundat sup falsum: Materia em̄ nō ē receptibilis formē nisi p analogiā ad ipam: nec habet vnā analogiā ad formas differentias genere. Propter hoc dicit Aristꝰ q̄ nō est vna materia corruptibiliū z incorruptibiliū Sil r etiā aia vnā analogiā non hz ad diuersas spēs simplices z separatas z materiales/a pēdicijs materie cōiūctas: z hec diuersitas analogie cā est diuersitatis potentiaꝝ et materia z ania. Ea que in ꝓtrariū obijciuntur de necessitate ꝓcedunt: z deducunt ad inconueniens: vel concludunt directe.

Ad argum. jm z 2m

Ad 3m.

Jn Jtalū ar. ad structio ar gu. j Jtalum

Queritur qualis sit ista diuisio anime in vegetabilem sensibilem et rationalem: et vtrū sit in hoie vna substantia anime ī his tribus potentijs.

A Mēb p. III Prime ptis membri. argumē. I.

Einde queritur de diuisione anie in vegetabilem/sensibilem/z rationalem: Et queritur qualis sit ista diuisio. Dat em̄ boetiꝰ in libro diuisionū arrem diuidendi tā vocem q̄ eiam rem. Et ꝓstat q̄ ista diuisio nō est vocis equocein suas significatiōes: qz aia nō dz equinoce de vegetabili/sensibili z rōnali. Adhuc: Nō pōt esse diuisio principij: eo q̄ vegetatiuū/sensibile/z rōnale nō dicunt p̄ pus z posteriꝰ aiata: qz dicit phs in. ij. de vegetabilib: q̄ vita cōiter in anialibus z plantis inuēta est/sed in plantis latēs z occulta in aialibus vero patēs z manifesta. Cū ḡ eque z cōiter ania dicatur pncipiū z causa vite tā latentis q̄ manifeste Anima ꝙo sm prius z posterius dicit de vegetabili z sensibili: z sic hec diuisio non erit diuisio principij p prius z posterius: Adhuc: Nō pōt esse diuisio vniuoci/hoc est gnis in spēs vt videt q̄m spēs exeuntes p diuisionē ex vno z eodem gne/nō constituunt spēm vnā: vegetabile aūt sensibile z rōnale constituūt spēm hominis: similiter vegetabile z sensibile speciem bruti: ḡ videtur q̄ ista diuisio non sit generis in spēs. Adhuc non potest esse totius integralis in partes: qz totum integrale nō predicatur de qualibet pte: dom̄ em̄ nō est pes/nec tectum/nec fundamentū: ꝫ anima est vegetabilis et anima ē sensibilis/z ania est rationalis. Si ꝓpter hoc dicatur cū Aristotele: q̄ eadē est determinatio anie que est figure: qz sicut trigonū in tetragono/ita vegetatiuū in sensitiuo/z sensitiuū in rationali. Contra: trigonū nō est in tetragono sm esse distinctum z actū/sed sm potētiā tm: hoc mō Qsi in tetragono a pūcto cuiuslibet anguli ad pūctum oppositi anguli ducāt linea: tot erūt in tetragono trigoni quot sunt anguli. Sed vegetatiuuꝫ est in sensitiuo sm actū z operationem vegetatiui distincti: nutrire em̄ z auger z gnār que sūt operationes vegetatiui distincti: sil r vegetatiuū z sensitiuū sm operationes distinctas sūt in rōnali: ergo nō est simile qō inductū est ꝙo simili. Ulterī queritur si becteria in homie sūt ania vna/vel plures. Et videtur q̄ ples: qz quecūq; p operationē z actū distincta sunt/necesse ē ꝓ substantiaz esse distincta. Patet autē q̄ vegetatiuū/sensitiuū z rōnale in homine p operationes z actꝰ distincta sūt: ergo necesse est q̄ ꝓ substantia z esse sūt distincta. Adhuc: In corpe hois quedā sūt vegetatiua nutrita z aucta/nihil penitus sentētia sm aliquē sensū: sicut dicit Aristo. z auicē. de ossibus z ligamētis. Et quedaz sūt vegetatiua z sentientia/nihil penitꝰ rōnis habētia: sicut ēpar z ren z pulmo z hmōi. Ergo videtur q̄ ista in corpe organico hois loco diuisa sint: et quecūq; loco diuisa sunt/diuisa sunt sm esse z substantiam: ḡ videt q̄ vegetatiuū/sensitiuum z rōnale sm esse z substātiā in homie diuisa sint. Adhuc Quecūq; diuisa sunt sm tps/diuisa sūt sm esse et substantiā: sed in gnatiōe homis vnius sensibile z rationale sm tps diuisa sunt: ḡ etiā sm esse z substantiā. Probatio minoris: maioz em̄ per se patet Dicit Aristo. in. xvj. de aīalib q̄ in gnatione hois in embrione nō est viuū z animal simul: sed prius viuum/z postea animal: z nō est hō z animal simul/sed prius animal z postea homo: ḡ hec tria vegetatiuum/sensitiuū z rationale diuisa sunt tpe: ḡ diuisa sunt sm esse z substantiā. Cōtra si be tres partes vegetatiuū/sensitiuū z rōnale diuisa sūt ꝙ esse z substantiā in homie: cū non sint substantie nisi formales z essentiales: sequit q̄ tres forme essentiales sm substantiā diuerse sūt in homie: sed a tribus talib formis tria z nō vnū sm esse substātiale essz tria z nō vnū. Adhuc: pfectiones differūt sm pfecta. Cuius pbatio est: q̄ pfectiōes nō numerant nec in esse individui/nec in esse ghis/nec in esse spēi nisi numero pfecto q̄: ḡ vnius singularis perfecti vna est singularis pfectio. Quilibet homo est in hō homo q̄ est vnꝰ singularis homo: ḡ quilibet homo

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Arg.2m

Arg.3m

Scde ptis Argumē. I.

Arg.2m

Arg.3m

in ꝓtrariū Arg. pmus

vnā habet singularē perfectionē: ergo vnā animā: quia anima singularis est pfectio eius. Adhuc: Arg.3m
Q̄ñcūq; vnū est in altero actu: intellectu: nulla nec fm esse separanť/nec fm intellectū possunt cogitari esse separata. Vegetabile ē in sensibili actu: intellectu: similiter vegetabile: sensibile in ratiōali ergo nō fm esse possunt separari: nec fm intellectū cogitari pōt q̄ separata sint: hoc est necessarium et cōcedendū. Sed si vnū sūt in homie: tūc remanet solū querendū qua vnitate sint in homie. Solutio: ad pmū dicendū: q̄ hec diuisio nec est equioce in suas significatiōes nec est pncipij q̄ p pus: posterius dicatur: nec est totius integralis: nec ē vniuoci/gñis sez in spēs. Unde oīes ratiōes ad hoc inducte pcedunt de necessitate/: sunt pceden/de. Sed sicut dicit boeti⁹ in li. diuisionū/ est tripl⁹ potestatiui in suas ptes potestativas/ siue gticulares potestates. Et hoc totū medium est inter totum vniuersale/: totū integrale: Predicať em̄ de qualibet sua parte/ sicut totū vniuersale: sz nō fm plenitudinē sue potestatis est in qualibet pte/ sicut totū integrale: totū em̄ integralē nō fm plenitudinem potestatis est in qualibet pte: ideo nō pdicatur de qualibet pte: Sed in eo quicqd potest potētia inferior/ potest: supior excellenter: eminenť: sed nō cōuertitur. vñ quicquid pōt vegetabile/ potest sensitiuū excellenť: eminenter: quicqd possunt vegetabile: sensibile/ potest rōnale excellerer et eminenť: sz nō cōuertitur. Et hoc etiā pbat dionysius in lib. de ce. hie. ca. v. Q̄ualr sit sic intelligi pōt. Intelligatur esse aīa substātia vna constituta ex oībus potestatibus vite: ita quā fluant quedam potestates opantes in organo: quedam aurē que nullius organi sūt actus: sit ordo inter potestates illas/ ita q̄ inferior actu: intellectu: p̄tinetur in supiori: tūc tale totū potestatiuū est aīa in oibus suis potentijs: est substātia subiecta sic oīm/ibus potestatib⁹ suis: ad plenū: pfectus suū possep oēs operationes vite: potētias deducta: cuz tamēn sit nisi substātia vna: pfectio vna: essentia vna substās oībus illis potentijs: ē lō aīa vna. Propter q̄ dictum est q̄ falsum fuit/ qui dixerūt: q̄ in homie tres erāt substātie: vna aīa: vel tres essentie: vna aīa. Et ideo dicit aug⁹ in. xv. de tri nitate: q̄ tres potentie imaginis/ memoria sez intelligentia: voluntas sūt vna mens: vna vita: vnā essentia: vna anima. Et pontā magr⁹ in sen. j. li. dis. iij. ca. nūc restat ostendere. Ad aliud dō: q̄ verum dicit pbs q̄ dicit/ q̄ eadē est determiatio aīe que figure: sicut trigonū in retragono/ ita negatiuum in sensitiuo: vegetatiuū: sensitiuū in rōnali. Et ideo sicut trigonū nō est in tetragono nisi fm esse tetragoni/: fm potentiā trigonitita vegetatiuum nō est in sensitiuo nisi fm esse sensitiui: potentiam vegetatiui: vegetatiuū: sensitiuū non sunt in rationali nisi fz esse rationalis/: potentiā vegetatiui: sensitiui: sic est in oibus bijs q̄ in vna definitiōe ante vltimā differentiā: que vt dicit Arist. in. vij. pme phie. /sola est substitutiua: cōuertibilis/ ponūtur: oīa em̄ illa/ vt dicit cōmentator ibidē/ accipiūtur vt gña: potentie q̄ ad actū vltime differentie determinanť/: in actu illi⁹ dant esse: hec ē causa vt ibidē dicit pbs/ q̄ definitio est vnus: non multa: vnū dat esse: nō multa. Ad id q̄ vltrius querit dō: q̄ hec tria: sez vegetatiuū/ sensitiuum/: rōale vnū sunt in boie: sicut vult Aug. sūe vna ēntia vna vita: vna aīa. Et q̄ obijcit q̄ habent opationes distinctas: dō q̄ falsuz ē: Uegetatiuū enī: sensitiuū non agūt in homine nisi actu ratiōalis. vegetatiuū enī in homie corpus organicum nō vegetat nisi ad esse organici anie rōalis. Ita sensibilis nō sensificat nisi ad actum aie rōnalis: sic semp p̄cedens animat: agit in forma sequentis: vnde opationes diuisas nullo modo habent in homine. Et hoc est q̄ dicit aug⁹ in li. de ecclesiasticis dogmatib⁹ sic: Neq; duas anias in homine esse dicim⁹: sicut Jacob quidā: alij syrozū scribunt/ vnā animalē qua animat corpus: sirim mixta cum sanguie: aliā spūalem/ que rationem administret. Sed dicim⁹ vnā: eandem animā in homine que: corpus sua societate viuificet/ ersemetipsaz sua ratione disponat: habentē in se libertatem arbitrij. Et q̄ vna sit/ auicēna ponit cōgruum exemplū valde: est signū nō causa. Dicit enī q̄ anima intente agēre/ fm vnā quālibet potētiaz remittit: retrahitur ab opatiōe alteri⁹: sicut si intente cogitat/ nō pcipit ea que sūt ante oculos: nō distincte pcipit sonos audituros. Et hoc signū est q̄ oīes potentie sūt in vna essentia radicate. Ad aliud dō: q̄ in corpe bois aīa rōal' vbiq; vegetat: sensificat: cuius nullū organū corpale sit organū intellect⁹: rōis i q̄ exerceat suas opatōes: tri vbi vegetat/ vegetat p potentiā aie ratiōalis que ē vegetatiua: vbi sensificat/ sensificat p potentiam anie rōnalis que est sensitiua: Sicut ei dictū est: q̄cd pōt potentia inferior/ pōt: supior: nō econuerso. Sed q̄ quedā mēbra nō sunt pceptiua sensus: vt ossa: ligamēta: cartilagines: pili: dicūt Aristo. Auicēna esse ex hoc/ q̄ nō habent mediū in tactu: q̄ est caro neruosa neruis directis ab anteriori parte cerebri ad membū illud: qz ab illa pte cerebri diffundit sensus in totū corpus: sunt enim terrestria dura: que nō pōt penetrare spūs sensitiu⁹ nec pūt rpari ad molliciē medij tact⁹: eo q̄ a virtute formatiua: regitiua formata sūt ad corpis colligationē: sustentationē: q̄ nisi p dura fieri posset. Excipit vnū os ab auicē. dens sez: q̄ dicit habere quandā medietatē in tactu/ licet exiguā: z inde pzoueniť dolor: dēriū maxime pter neruos vi cinos cerebzo in q̄b radicanť dentes. Ad aliud dō: q̄ vegetatiuū/ sensitiuū: rōnale nūq; diuisa sunt in homine/ nec loco/ nec tempe: sed semp cōiuncta essentia: subiecto sine substātia. Sed i. xvj de aīalib⁹ intendit Arist. reddere causam/ loquēs contra platonē: qui dicebat semen esse paruū animal: quō virtus formatiua est in semie maris: q̄ dicit intrare in semen femine sicut spiritum in corpus/: coagulus in lac: q̄ spūaliter penetrat in ipsum lac/ et compbendit ipm totum: sicut fermentum in pastam: q̄ similiter penetrat in pastaz. Et per bas silitudines vult ostendere Arist. qualiter formatiua cōēta intra viscositatem seminis/ operatur ad opationē corporis organici anie. Dicit q̄ primo operatur cibando/ digerendo: que sūt opationes vite: nō anime que sit in semie/ sed formatiue que est vt artifex: eo q̄ habet instrumentum calorem celi/: calorem anime generantis per q̄ dicitur semē: calorē matricis matris. Et sco est

Ad 3m.

D Ad secdaz p tem mēbri.

dem caloribus: eadem virtute que est in semine sicut artifex formar mēbra sensitiua: in quib⁹ pficiūtur opationes sensuum: In quib⁹ vt dicit auicēna primo formanť oculi/: complenť vltimo. Et tertio eadē vis formatiua eisdē caloribus distinguit mēbra pertinentia ad opationes aīales aie rationalis: sicut cellulā anteriorē capitis/: mediā/: posteriorem: in quib⁹ discurrit spūs animalis deferens spēcies ad opationes rationis. Et ideo dicit q̄ in talib⁹ operationibus nō est viuū: animal/: animal: homo similis: Ultimū/ q̄ cōpletō partu: organizato/ simul: idem sit bō: animal: viuū. Tria que in cōtrariū adducunť/ pcedunt: de necessitate concludūt. Ad vltimū dicendū q̄ queritur qua vnitate hec tria sunt in homie: dicendum/ q̄ vnitate potentie: actus sicut in oīm definitiōe q̄ ē vnum/: non multa sicut pauloante in hac eadez questione dictum est.

Astruūt argu. in ꝓmiz Ad questū

Queritur quot et quibus modis anima dicať imago: similitudo dei: siue ad imaginem: similitudinem. Questio. LXXI

B

Einde queritur rōne

d eius q̄ dicit magister. ij. sen. di. xvj. in. j ca. Imago autē: similitudo: quot: quib⁹ modis aīa dī imago: silitudo dei/ siue ad imaginem: similitudinē. Videtur em̄ ania non esse imago. Dicit em̄ hilarius: Imago est rei ad rē coequanda: imaginādam indifferēs: indiscreta silitudo siue species indifferēs. Constat q̄ hoc modo anima non est imago dei: q̄ sic a deo nō differret/ sed equaretur ei: q̄ esse nō potest. Adhuc: Hugo de sancto vi. dicit: q̄ imago ad figuram p̄tinet: nulla figura cōis est dei: aīe: ḡ anima nec imago nec ad imaginem dei est. Adhuc: Aug⁹ in libro lxxxiij. questionuz: Imago dz similitudo expressa. Sed nec in forma substātiali/ nec accidentali similitudo potest esse inter deū: animam: ergo anima nō potest esse imago vel ad imaginē dei. Cōtra Lassiodorus sup illud Ps̄. xxxviij. In imagine ptransit homo/ dicit sic: Quō posset esse/ q̄ anie hominum mortis termino clauderenť/ que sūt imago dei imago ei dei mortz: termino claudi nō pt. Et b accipitur/ q̄ aīa fm immortalitatez: imago dei est

Arg. pmū
Arg. 2m
Argu. 3m.
Jn ꝓmiū ar.
I. qō incidēs Argu. pmū
Arg. 2m
Adj 3m.
Jn ꝓmiū ar.
II. qō icidēs

Ulterius queritť si soli anime rōnali conueniat imago dei eē/ vel ad imaginē. Et videť q̄ nō. In aliis em̄ creaturis pueniēntia est ad tres psonas in vnitate essentie/ sicut in anima: sicut dicit Augustinus: p vnitatē/ veritatē/: bonitatē. Dicit enim: q̄ oīe creatū est vnum verum/: bonum: vnum attributur patri/: verū filio/: bonū spiritui sancto

Adhuc de angelo dicit Hieg. q̄ qz in eo subtilioz est natura: eo imago dei insinuatur in eo subtilius expssa. Adhuc: Anima sensibilis imitatur deum in potentia cognoscendi/: in potētia diligēdi: ḡ videť q̄ sit ad imaginē dei sicut anima rōnal'.

Contra: Augustin⁹ in fmone de imagine: Nulli alij creature dedit q̄ sit ad imaginē/ nisi homini fm rationē. Ulteri⁹ queritur q̄ differētia sit inter esse imaginē/: esse ad imaginē. Uidetur dicere magister. ij. sen. di. xvj. ca. filius: q̄ filius dz imago. ꝓprie: sicut pmo libro tractatu de bijs que ꝓpe dicunť de filio ostensum est. Homo aūt ad imaginem: nō imago: vt sic notetur distinctio inter hominem: filiū/ creatum: genitū. Sed videtur q̄ homo sit ad imaginē que est filius: qz ita dicit Augustinus sup Ben̄. in glosa que est: Imago dei ad cuius similitudinem factus est homo/ nisi saluator noster qui est primogenitus oīm creature. Ad huc. ij. ad cor. xij. d. Nos oīes revelata facie gloriam dñi speculantes/ in eandē imaginez transformamur in claritate: ꝛ. a dñi spiritu. Adhuc: Rom. viij. c. Quos pscivit: predestinavit conformes fieri filij sui/ hos: vocavit. Ergo videtur q̄ nō solum filius/ sed etiam homo efficiatur imago dei.

Argumē. I. Arg. 2m. Arg. 3m

B

Ulterius adhuc querit quis differētia inter esse ad imaginē/: inter esse ad similitudinē: Dicit ei augustinus in lib. lxxxiij. questionū: q̄ vbi est imago/ ibi est similitudo: sed nō cōuertitur: ḡ videtur q̄ similitudo generalis sit ad imaginē. Adhuc. ij cor. xiij. a. sup illud. Ut nō fulgeat in eis illuminatio euangelij glorie christi/ q̄ est imago dei: vbi glosa: Ubi imago/ cōtinue similitudo: sed nō quertit: q̄ vbi similitudo/ continue imago: In duob⁹ enim ouis est similitudo/ neutrū tamē est imago alterius. Contra: Glosa Bede sup gen̄. Imago dicitur quantū ad naturalia: similitudo quantum ad gratuita. Adhuc: Hugo de sancto vict. in sententijs: Quia oīa in ipsa ania sūt fm sapientiam est similitudo: qz vna nec simplex dicitur esse: ꝛ essentiam/ est imago. Aliter iterū dicit Lassiodorus sic: Imago attenditur fm immortalitatē: similitudo fm simplicitatem. Ulteri⁹ querit: fm q̄d conueniat anie q̄ sit ad imaginem/ vel etiam homini

III. qstio incidens Arg. pmū Arg. 2m. Arg. 3m. IIII. qstio incidens Argumēta

Et videtur q̄ fm corpus ꝓueniat homi. Aug⁹ in lib. lxxxiij. questionū. In exteriori homine quedam trinitas repitur/ etsi nō ita expressa sicut in interiori: qz tale est corpus/ vt ad ꝓtemplandū celuz sit aptius: magis in hoc ad imaginē similitudinē dei q̄ cetera corpora animalium facta sint/ iure videri potest. Contra: Beda in glo. sup Ben̄. Ad imaginem dei dicitur esse homo fm illaz ptem aīe qua in rationalibus antecellit. Adhuc: Augustin⁹ in. xv. de tri. Illa pars anie imago dei dz esse/ fm quā anima ei⁹ particeps esse potest: sed aia particeps dei esse nō potest nisi fm mentē: ergo nō dicitur imago nisi fm mentē. Cōtra: Aug. in li. de tri. xv. Cū in natura mētis humane querimus trinitatem/ in ea querim⁹: nō separātes actionē rōis in tpalib⁹ ab actōe rōis q̄ ꝓtemplatione rna. Et b accipit: q̄ z fm ptem rationis inferiorē/ z fm partem supiorem dicit imago. Adhuc: In exterioribus tam vir q̄z mulier dicuntur ad imaginem: ergo similiter in interioribus: sed in interioribus portio inferior dicitur mulier/ z superior vir: ergo tam fm inferiorem q̄z fm superiorem partē rationis dicetur homo ad imaginem dei. Ulteri⁹ q̄ritur vtrū ania rōnalis siue homo dicatur ad imaginem fm q̄ refertur ad se/ vel fm q̄ referť ad deum. Et videtur q̄ fm q̄ refertur ad se. Aug⁹. in xv. de tri. Ecce mens meminit sui: intelligit se: diligit se: bñ cernim⁹/ cernim⁹ trinitatē nōdū q̄dē deū fm imaginem dei. Ergo anima ad imaginē est fm q̄ refertur ad seipam Contra: Aug. ibidē: Hec trinitas mētis nō ꝓrerea imago dei est/ quia sui meminit mens: se diligit: se intelligit: sed quia meminisse pōt: intelligere/ diligere eum a quo fa

V. qō icidēs Argumēta Ar. in ꝓmiū

ca est. Ergo nō est trinitas in anima/nisi fm q̄ referetur ad deum. Solo dōm: q̄ si imago p̄cipuissime accipitur fm definitionē hylari: tūc nihil creatum potest esse imago dei: sz solus filius hoc modo erit imago patris: sicut ostensum est in primo libro tractatu de his q̄ne p̄cipue conueniunt filio. Si autem accipitur imago vt imitans in aliquo/ nō equans p̄totypum: tunc nihil impedit quin homo sit ad imaginem dei: nihil enim p̄hibet quin imiteturr (vt dicit magister. j. sen. di. iij.) tres personas in vna essentia/ z ordinem nature qui est i tribus personis: in hoc/ q̄ sicut ex patre filio/ z ex patre z filio spūssanctus: z sunt vnius essentie z vni⁹ substantie: ita ex mente siue ex memoria sit intelligentia siue noticia: z ex memoria siue mente z intelligentia p̄cedat amor siue volūtas naturalis. Et sicut pater totus est in filio z filius in patre: ita tota mens siue memoria est in intelligentia/ z econuerso intelligentia in memoria: z in vtroq; amor/ et econuerso memoria z intelligentia in amore naturali que ab ipso p̄cedit: Et sicut tres p̄sone vna sunt essentia z vna substantia in diuinitate: ita potentie in anima rationali sunt vna essentia/ vna substantia/ vna vita z vna ania: z in hoc dicit ania rational' nō imago/ sed ad imaginē trinitatis. Ad aliud dōm: q̄ nulla figura est nisi in corporalibus/ si p̄cise sumat figura sz q̄ figura definit q̄ē termini circa q̄ntū siue q̄ntitas termiata. Sic ei p̄dicto modo dicta in p̄dicamēto qualitat' est: sicut dicit arist. in p̄dicamentis: q̄ quarta spēs qualitatis est/ forma vel circa hoc aliq̄d constans figura. Scō autem modo dicta/ est in p̄dicamento quātitatis sicut trigonū z tetragonum: sicut alie figure geometrice. Si autez accipiat figura symbolice/ hoc modo quo dicit dion. in epla ad timotheū: q̄ corporalia p̄ dissimiles similitudines ad spūalia referuntur: sicut xp̄s dicitur petra/ p̄pter veritatis soliditatem: cum tamen soliditas dissimiliter sit i petra z in veritate. Sic nihil p̄hibet figuram esse in spiritualibus z in imagine spirituali configuratōe ternarium potentiarum in vna anima: sicut est triū p̄sonarum in vna diuina essentia: vt pauloante dictū est. Ad aliud dicendū: q̄ imago expressa ibi non est/ sed imitativa: vt dictū ē. Et p̄ter hoc dicit magister. j. sen. di. iij. q̄ est similitudo exigua: eo q̄ alia non potest esse inter creaturā z creatorē nisi exigua. Jd q̄ cōtra obijcitur/ concedendū est: solus enim deus/ vt dicit. j. ad timoth. vltimo p̄ naturam habet imortalitatem: Omnia autem alia q̄ creata sunt/ vt dicit plato in tymeo: si sunt immortalia immortalitatez accipiūt ex dei bona voluntate. Et ideo dicit Damas. ij. lib. c. iiij. q̄ angelus ex gratia/ nō natura est imortalitatem suscipiens: et q̄ anima rationalis etiam suscipit immortalitatē ex gratia: ideo dicit Cassiodorus: q̄ in hoc imitatur imortalitatem diuinam z est imago eius. Ad incidentem id q̄ vlterius queritur dicendū: q̄ sola anima rationalis est ad imaginem dei/ sicut dicit augustin⁹ Imitatio autē que est in alijs creaturis in vnitate veritate/ bonitate: dicit vestigiū z non imago: eo q̄ nō p̄fecte imitant illz ei imitet in tribꝰ q̄ appropriant tribꝰ personis: tamē in ordine nature q̄ est in tres personas/ nō imitatur. Ad id q̄ obijcitur de angelo dicendū: q̄ necin angelo sufficiens imitatio ē quia licet angelus imiteturr in tribus potēcijs z ordine earum: tamen in hoc nō imitatur: q̄ angelus sit vita alicuius sibi coniuncti: sicut deus est vita omnium: z sicut anima viuificat corpus sibi cōiunctum. Et ideo Augustin⁹ in sermone de imagine ostendens differentiam fm quā imago est filij⁹ patris: z fm quā homo est ad imaginem: dicit q̄ imago imperatoris aliter est in filio suo/ quia ibi est p̄ naturaz z expressa: z aliter est in solido aureo: vbi sicut dicit Arist. in. j. politicoꝝ/ est in signum equi ponderis/ z puritatis. Et ita est in homie per gratie impressionem in signū diuine imitatiōis. Matthe. xxij. b. Cui⁹ est imago hec z superscriptio: Et dicunt ei: Cesaris. Et statim subinfert: Reddite q̄ sunt cesaris cesari/ z q̄ sunt dei deo. Ad aliud dicendū: q̄ memoria/ noticia/ amor anime sensibilis in actu imediate in deum referri nō possunt: sz in aliq̄s sensibiles. Et cum imago dicatur ab imitatione actuali immediate in deum relata/ imago dei in anima sensibili esse nō potest: sed talis imitatio erit vestigium. Jd q̄ in contrarium est p̄cedit: quia concedendum est. Ad id q̄ vlterius queritur: Utrū homo sit imago vel ad imaginem dicendū: q̄ non est imago/ sed ad imaginem: vt p̄positio ad que transitiua est/ nō ret diuersitatē essentie imitantis vnam essentiam in tribus p̄sonis per imaginem creationis z similitudinis: vt dicit glosa super illud Ps. lxvj. Signatuz est sup nos lumen vultus tui domine: filius vo p̄ter oppositam rationem: quia sz est in eadem essentia cum p̄fer: et similitudo eius expressa est imago/ z nō ad imaginem. Ad id vo q̄ obijcitur per Augustinum dicendū: q̄ non loquitur de imagine similitudis in naturalibus/ sed loquitur de imitatione similitudinis ad christum dominē/ in operibus meritorijs z gratie/ ad quem imitandū factus est homo. Eccs. xij. d. Time deū z mādata eius observa hoc est omnis hō: glosa/ ad hoc est oīs homo. Similiter loquitur illud q̄ adducti⁹ est de. ij. ad Lorin. iij. d. loquitur enim ibi de similitudine z imitatione fm gratiam z p̄cipue in contemplatione veritatis. Eodem modo loquit in Ro. viij. f. Homo enim imitando in gratia: non efficitur imago essentialis dei/ sed efficitur imago per conformitatē in gratia. Ad id q̄ vlterius queritur dicendum q̄ fm Augustinum z Bedā/ imago p̄cipue est in naturalibus potentijs rationalis anime: quia in illis est quantitas virtutis/ licet ibi non sit quantitas molis: vt dicit Augustinus: z est imitatio nature quantum ad originem qua altera est ex altera/ nō qua altera prior est altera sicut in diuinis personis Similitudo autē refertur ad conformitatem i gratia/ que sup̄ducitur nature sicut qualitas: eo q̄ sicut dicit p̄bs q̄ similitudo est rerum differentium eadem qualitas. Similiter dicēdum est de dicto Hugonis: ille refert imaginem ad naturalia/ z similitudinem ad gratuita: z ideo dicit: q̄ similitudo est in capacitate sapientie z gratie: Imaginē autem refert ad simplicitatem essentie in tribus potēcijs: sicut est vna z simpler essentia in tribus personis. Ad aliud dicendum: q̄ cassiodorus non attendit imaginem fm p̄fectā rationem imitationis: sed quātumcūq; conformitatē in natura vocat imaginem/ ab imitando dictam z quātūcūq; conuenientiam in gratia z qualitate nature vocat similitudinem. Ad id q̄ vlterius queritur dicendū: q̄ differenter attenditur imago: Jn interiori z exteriori hominez Jn interiori est em naturaliter z essentialiter fm potentiam cognoscendi et diligendi: in exteriori autē sicut in signo: qua erecta statura in exteriori/ signū est erectionis in potentia cognoscēdi z diligendi in deū. Unde Bernū. sup̄ cant'. inducit corpus loquēs ad animā sic: Pudeat te ruam amisisse rectitudinē iusticie: cum adhuc meā teneam rectitudinē in membroꝝ positione. Ad id q̄ obijcitur in contrariū p̄ bedam z augustinū dicendum: q̄ verum est q̄ dicunt: sed loquūtur de imagine p̄ut essentialiter z fm veritatem est in interiori homine in potentia cognoscēdi/ z in potentia diligendi: q̄ sicut in signo ostendit in exteriori corporis rectitudine z erectiōe. Ad id quo querit' de inferiori z superiori p̄portione rationis dicendum q̄ p̄cipuissime loquēdo imago est in superiori p̄te rōis boc est in mēte: quia sicut dicit Aug⁹/ excellentior pars anime est/ fm illam em actu imitatur in cognitione veri z boni/ q̄ deus est: z dilectōe eiusdē Et tamē etiā in inferiori p̄te/ sed posteri⁹: sicut cōtingit cognoscere verū z bonū q̄ deus est z in se z in creatis in quibus relucet: sed q̄n cognoscitur in creatis/ oportet q̄ vlteri⁹ referatur ad verū z bonum q̄ deus est in seipso. Ad id q̄ vlterius q̄ritur dicendū: q̄ si imago dicatur ab actuali imitatione: tunc imago est in ania rationali ex hoc/ q̄ meminit dei: intelligit deū: vult vel diligit deum/ siue verū z bonum q̄ deus est. Si autez dicatur a potentiali imitatiōe: tunc etiā est imago in ania rationali ex hoc/ q̄ meminit se: intelligit se: diligit se. Et his duobꝰ modis solis fm augustinuz in. xv de tri. circūincedunt se potētie: vt vna queq; alias p̄tineat: q̄ q̄cq̄d meminit z intelligit de deoz de seipsa/ b̄ ē de vo z bono q̄ de⁹ ē: z de vo z bono q̄ ipsa ē/ b̄ rotū diligit: z q̄cq̄d diligit de se vel de deo/ hoc meminit z intelligit. Sed sic nō est de alijs memorabilibus intelligibilibꝰ z diligibilibus: Multorum enim meminit/ z intelligit multa que nō diligit maxime in malis. Ad id q̄ cōtra obijcitur per istaz distinctionē iam patet solutio. Ex hoc patet solutio duoꝝ que consueuerūt queri: Quorum vnum est: vtr̄ imago sit in anima fm naturalia/ vel gratuita. Propter glosam sup illud. Ps. lxvj. Signatum est sup nos lumē vultus tui dñe que distinguit triplicem imaginē in aīa. s. creatōis recreatōis z similitudinis. Et dicit: q̄ imago creationis est ratio que dicit imaginē potentialiter imitātem/ z indistinctam. Dicit etiā: q̄ imago recreationis est fides/ spes/ z charitas/ quia ex illa recreat imago creatōis z similitudinis vt perfecte z cum effectu meriti possit imitari: vt fiat i ea q̄ dicit beatus bernardus/ vt sez sit in voluntate dei p̄fectio charitatis: in intelligentia sinceritas lucis/ z veritas fidei: q̄z dicit dion. de di. no. ca. vij. q̄ fides est lumen: credentes ponens in prima veritate/ z primam veritatem in ipsis. Memorie autem de⁹ futurus est cōtinuatio eternitatis: q̄ in alijs memoratis aliquādo intercidit oblivio: i memorato autem veri boni/ q̄ deus est: z veri boni q̄ anima ē nulla intercidit oblivio: cū p naturaz inserta sit oībus. Secundū q̄ quidaz querunt patet esse solutus ex predictis. Querunt em̄ in quo anima est representativa trinitatis: Hoc enim patet: q̄ i memoria/ intelligentia z voluntate: z ordine nature/ q̄ altera est ex altera inter eas: z circūincessione earum/ qua vna est tota in altera respectu veri boni q̄ deus est: z respectu veri z boni q̄ anima est: sicut vna quelibet p̄sonarum tota est in trinitate: tota est in altera p̄ identitatem essentie. Et si obijcitur p̄ glosam Eccli. xvij. sup̄ illud: ad imaginē fecit eum: que dicit/ q̄ homo in hoc ad imaginē dei factus est: q̄ imitatur tres p̄sonas in vnitate essentie per tres potentias in vnitate substantie anime: quia sicut ex intelligētia est memoria/ z ex memoria z intelligētia voluntas siue amor: ita ex patre filius: z ex vtroq; spiritussanctus cum hoc dicitur sit p̄ augustinum q̄ ex memoria est intelligentia/ et ex vtroq; voluntas. Dicendū q̄ glosa eccli. loquitur de memoria/ intelligentia/ z voluntate acquisitis p̄ inuentionem z doctrinā: ibi enim primo q̄ acquiritur/ capitur in intellectu: z reponitur i memoria tanq̄ in thesauro vt seruetur: z ex his duobus p̄cedit dilectio vt diligatur q̄ sic in memorie et intellectui cōmissum est. Augustin⁹ autem loquit de memoria/ intelligentia z voluntate fm q̄ sūt respectu veri z boni/ q̄ deus est: z q̄ anima est i habitibus concreatis ipsi anime z insertis p naturaz fm q̄ actus memorie/ est noticia rei apud se renere: z actus intellectus est siue intelligentie/ intuit⁹ illius noticie: z voluntas/ est dilectio ab vtroq; p̄cedens. Sic enim memoria attribuitur patri/ intelligentia filio/ z volūtas spiritui sancto: z nihil p̄hibet vnum et idem diuersimode considerarū diuersis adaptari. Plurima de hac materia dicta sunt in primo libro. iij. di. que si conferantur ad ea que hic dicta sunt/ p̄fectio erit questio de imagie.

Queritur vnde creata sit ania rōne cause materialis Questio LXXII

Einde transeundum

est ad ea que dicuntur dist. xvij. vbi dicit magister. Hic de origine anime plura solēt queri: sez vnde creata sit: scō quādo. Ctertio quam gratiā habuerit in creatione. Circa primum queruntur quatuoꝝ sez an anima hominis fm essentiam z substantiam sit diuina substantia sicut pater z filius z spiritussanctus/ qui ex deo p̄cedunt: sicut ibidem magister dicit/ q̄ hoc quidaz hereticī dixerunt. Scōm vtrum sit ex aliqua materia spirituali vel corpozali: sicut hereticī dixerūt qui tertulliani dicuntur: vt dicit Augustin⁹. Tertium vtrū sint ex traduce vna anima ex alia: sicut aliud quoddam genꝰ hereticoꝝ dixit: Quartū vtrū descendant a comparibus stellis in corpa: sicut dixerunt plato z socrates.

Utrum anima hominis fm essentiam et substantiam sit diuina substantia: sicut pater et filius et spiritussanctus qui ex deo procedunt.

D primū ostendendum sic obijcit hereticus. a Josephus dicit: q̄ cum inspirauerit de⁹ i faciem ade spiraculum vite q̄ hoc spiraculuz

fuit formatum de sua diuinitate: z qđ formatū est est de diuinitate/ est substantia dei ergo anima est
Arg.2m. aliquid substātie dei. Adhuc Joh. xx. f. Insufflauit z dixit: Accipite spūm sanctum. Ibi p insufflationem intelligitur pcedere spūssanctus coessentialis patri z filio. ergo ea dē ratione cuz in Beñ. ij. b. dicitur: Insp̄irauit in faciem ei⁹ spiraculuz vite intelligitur ab eo pcedere spiritus coessentialis spiranti: Ille autē spiritus est anima: ergo anima est
Arg.3m. spiritus coessentialis spiranti deo. Adhuc: De⁹ spirans potentior est in spirando q̄ homo spirans Licet ergo homo indigeat flatu exteriori ī spirādo aereo: deus tamē non indiget aliquo elemento exteriori inspirando: si ergo spirat nō spirat nisi spiritum de essentia sua pcedentem: sed qđ de essentia diuinitat' pcedit/ diuinitas est: ergo videt q̄ aia que sic procedit spirata de essentia diuinitatis sit.
Arg.4m. Adhuc: Jd qđ inter corpozalia spirituali⁹ est multiplicat se ex vno sine sui diminutiōe: sicut lumen: qđ tamē in oīi multiplicatiōe sua vnius est essentie z nature. Ergo cū diuinitas multo simplicior sit/ ipsa multiplicabit se in omnem spiritum a se pcedentem sine sui diminutione: sed anima ē spiritus a deo pcedens p spirationez: ergo anima co
in Zriū ar.1 essentialis est deo spiranti. In contrarium buius obiicitur: q̄ quicquid coessentiale deo est/ de⁹ est: sequitur ergo q̄ quilibet homo fm animam sit deus: qđ valde inconueniens est z hereticum.
Arg.2m. Adhuc: Quicquid coessentiale deo ē/ inuariabile est et impeccabile est: ergo a destructione consequentis/ variabile z peccabile nō potest esse de essentia diuia vł coessentiale deo: anima variabilis et peccabilis est/ sicut oīes experimur: ergo non
Arg.3m. potest esse de essentia diuia/ nec coessentialis deo. Adhuc: Sicut in primo libro pbarum est de pcessione psonarū in diuina natura/ nō possunt esse nisi due cōiugationes: scz nature que dicitur generatio: z voluntatis que dr spiratio. Si ergo anīa est de substātia z natura diuina/ z procedit cōmunicatione nature: ipsa est filius: z si procedit cōiugatiōe voluntatis/ ipa est spūssctūs: quorū vtrūq; valde inconueniens est: ergo illud inconueniens est: ex hoc sequitur/ q̄ scz anima sit de essentia diuina.

B Solutio: dicendū/ q̄ abhominabilis hereſis ē
Sol'o mem bri. I. dicere/ q̄ anima sit de essentia diuina: sicut pbant
Ad arg.1m. obiectiones inducte. Ad primū dicendum: q̄ ioseph⁹ hoc dixit nō assertiue/ sed errorem illuz recitando qui animā nō dixerūt esse partem dei: ita q̄ sit de substātia diuina: sed quia est diuinum aliquid fm imaginem trinitatis ad quā facta est. Sicut etiam plato in. ij. pre tymei intellectuz dicit esse diuinū: quia diuine virtutis est in ptemplando: Et ideo potentiam quā habet deus in omnipotētia/ z voluntatē similiter anima habet fm partem quia scz in contemplando z volendo dña est suoꝝ actuum. Et ideo potētia anīe a quibusdaz dicebat pars potētie diuine: q2 particulariter habet qđ de
Ad 2m. us habet vniuersaliter. Ad aliud dicendū: q̄ illud loquit' de spū exterius pcedente a filio: qui nō erat nisi spūs spiritus sancti interius pcedentis in corda fidelium/ z nō erat p̄substātialis spūi sancto. Sil'r cū dr q̄ inspirauit in faciē ei⁹: intelligit q̄ spiritū fecit ex nihilo. Et hoc p̄firmat Esa. lvij. d. vbi sic dicit: ispūs a facie mea egredient z oīe flatū ego feci. Et Esa. xlij. ij. a. Hec dicit dñs creās celos z extendens eos: firmans terrā z dās flatum populo qui est sup terrā: z spiritū oibus calcantibus super eam. Ex quo manifeste intelligit: q̄ anīa spūs creatus z fact⁹ ē/ z nō de substātia dei. Ad aliud Ad 3m. dōm: q̄ deus potentior est i spirādo q̄ hō: nec indiget exteriori flatu. Sed hoc nō indicat q̄ spiret consubstātialem spūm ad vivificandū corpus homis sed in voluntate omnipotētis est creare: facere spiritū de nihilo qui inspirat⁹ inter viscera homis/ faciat hominē animā viuētē Et hoc accipit Dañ. v. f. vbi dañ. ad nabuchodonosor dixit: Deū qui spiritum tuum z flatum tuū hz in manu sua/ nō glorificasti: Jn manu eīus dei est siue in potestate dare spiritū z recipere eū. Ad aliud dōm: q̄ illud qđ in cor Ad 4m. pozalia multiplicat se sine sui diminutione/ corpus est siue forma corpalis: qđ cōem hz materiāi oibus in q̄ se multiplicat: Diuinitas aūt nullā hz materiam neq; p̄riā neq; cōem: z ideo nō est sic. Hoc tamē dixit xenophanes: quē secut⁹ ē quidā dauid de dinato: dicēs/ q̄ de⁹ noys z materia p̄ma sint idē. Sed nos p̄tra hūc errorē disputauim⁹ circa p̄ncipium huius scōi tractatu p̄mo de Arist. z pla. erroribus circa p̄ncipium creatiōis: qōe de materia p̄ma. Illa que in Zriū obiciunt̄ pcedūt de necessitate p deductionē ad impossibile. Facilr tñ dicit heretica vim in imagine dicētes: q̄ qz dr ab imitatione forme z figure: z ideo vna imago nō p̄t esse nisi in his q̄ coessentialia sūt. Sed hoc iā solutū ē immediate pcedēti cōe: vbi dictū est/ q̄ imago ipatoris aliter ē i solido auro et aliter in filio/ z aliter in speculo: In filio sicut in coessentiali: i speculo sicut in diuersa eētia/ in q̄ resplendet p reflexionē lumi-
nis: in solido auro sicut signū puritatis z ponderis fm cōmutationē/ q̄ sibūnicē cōicant oīes vēdendo z emendo.

Utrum anima sit ex aliqua materia corpozali vel spirituali.

A Lōo q̄rit: Utrū aīa sit ex aliq̄ materia cor-
Mēbr. II. pozali vel spūali. Et videt q̄ sit ex materia. Dis em forma de se cōis ē/ z vbiq; est sicut vł: si ergo aliq̄ forma in b̄ ē p̄ticulata fm esse ita q̄ ēb z nūc: videt p̄ncipiū p̄ticularitat' hui⁹ z i diuiduatiōis n̄ sit nisi materia: q̄ res illa sit ex materia: scz tal' indiuiduatio est i aīa: ē em hec aīa z b z nūc: q̄ videt q̄ hec aīa n̄ sit nisi p materiā hec aīa.
Arg.1m. Adhuc: Aīa ade aut fuit creata añq̄ infunderet corpi i opib⁹ ser diez: aut n̄. Si nō fuit creata: tūc cū postea creata sit/ n̄ recedit de⁹ ab oi ope suo: qđ ē Zsc̄ptura. Si aūt tūc creata fuit/ aut b̄ fuit rōne gñis/ aut rōe spēi/ aut rōe mat̄ie. Nō rōe gñis vel spēi: q2 nihil dr eē creatū rōe gñi vł spēi nisi ēt creet i rōe eē indiuidui: relinq̄t q̄ si creata ē/ rōe mat̄ie creata sit: q̄ ex mat̄ia creata ē. Adhuc: Hoc videt
Arg.3m. aug. dicere i glo. sup gen: Dic ei⁹ q̄ cū dr: Jn p̄ncipio creauit de⁹ celū z terrā/ q̄ p celū z terrā intelligūt corpal' z spūal' creatura: Sed fm formā spūal' creatura nō p̄t intelligi p celū vniuersal'r: q̄ oportet q̄ intelligat fm materiā q̄ hz materiā: z sic aīa rōal' būana fct̄a ē ex mat̄ia. Adhuc cōit obiciūt ad b
Arg.4m. p illō boe. i li. de hebdomadib⁹: q̄ oē qđ est citra p̄mū ē/ ē boc z b: aīa ē citra p̄mū: b̄ē b z b. Prima cōpositia ad esse pfectū/ fr mat̄ia z forma: q̄ videt q̄ qcqd hz eē pfectū i mat̄a p̄cipue rōal': q̄ aīa ex mat̄ia

Ar. 5m z forma est composita Adhuc adducūr illud qđ dicunt Dionysiū dicere: Post monadē dyas. Cū ergo solus deus sit monas: vt dicit Boecius sic: Dic vere est vnū qđ nulli mittitur in quo nullus numerus. Oīe creatū videt esse sub dya de siue sub binario. z cū primus binarius componens res ad esse perfectū/ sit materia z forma: videt q̄ omne qđ habet esse pfectum in natura sit ex materia z forma: sed anima rōnalis habet esse pfectum in natura: ergo habet i se binariū qui est materia z forma.
Ar. 6m Adhuc Aristo. in. iij. de aia dicit: q̄ sicut in oīi natura aliud est quo est oīa facere in natura illa: z aliud quo est omnia fieri: ita in anīa necesse est esse has differētias. Et ponit in anima: q̄ intellectus agens est quo est omnia facere: z intellectus possibilis quo est omnia fieri. Sed in omnib⁹ que sunt in natura p̄ncipiū/ agens reducit ad formā: z p̄n cipiū patiens ad materiā. Cum ergo hoc due porētie actiua scz z passiua sint i anima: relinquit̄ q̄ forma z materia sint in aīa/ a quib⁹ fluunt iste porētie
In cōtrariū argumētū z in quib⁹ radicant̄. Cōtra istā questionē disputat Aug⁹ sup Beñ. vij. sic obiciens: Si materia ex qua facta est aia necessario fuerit spūalis: aut fuit viua/ aut nō viua: aut rōnal' aut irrōnal'. Si fuit nō viua z sine rōne: sequit̄ q̄ ex b̄ nō viuo z irrōnali factum sit viuū z rationale: qđ absurdū est. Si aūt fuit viua z rōnalis: tūc sequitur q̄ habuerit iā formam complētē se in viuo z rationali. Ex cōpleto autem in forma nihil fit vlterius fm naturaz: z sic iterū sequitur q̄ ex tali materia anima fieri nō potuit.
B Solutio: dicendū q̄ anima humana nō est
Sol'o mē bris secūdi cōpositia ex materia z forma: nec anima ade facta fuit ex materia spirituali vel corpozali. Dicit enim Boecius in libro de duab⁹ naturis in vna persona xpi: q̄ in spūalib⁹ incorporeis nulla penitus est materia: sed sicut in ante habitis dictum est/ questiōe si anima est simplex vel cōpositia: est in eis q̄ est/ er quo est: Per qđ est/ est id q̄ est in singulari esse: per quo est/ habet esse in natura fm esse generis z speAd primū argumētū cieī z definitionē dicentē esse. Ad primū ergo dicendū: q̄ principiū primū indiuiduatiōis vniuersale/ nō est materia: sed qđ est per hoc q̄ est/ id qđ est discretū est in se: z causa discretionis omnib⁹ aliis que sibi insunt: vnde per ipm quo est/ qđ sibi ineſt/ efficitur discretū z ponit in numerū z hic z nūc. vñ etiā materia in corporalib⁹ per hoc q̄ est materia/ nō est principiū discretionis in diuiduationis: sed p
Ad 2m hoc q̄ est id qđ est/ discretū z diuisū ab aliis. Ad aliud dicendū: q̄ sicut dicit m. gr̄ in. ij. libro sententiarū. xvij. distī. ca. Sed vtrū in corpore/ an extra corpus: due opiniones fuerunt de anima ade. Et dicit: q̄ Aug. opinio aliquādo fuit/ q̄ ante corpus creata fuit: z positum fuit in electiōe sua an vellet incorporari/ an non: z q̄ elegit incorporari: eo q̄ naturaliter ad hoc creata fuit: Sicut nobis naturale est velle viuere: male aūt viuere non nature est sed voluntatis peruerse. Aliorum aūt z sententia fuit: q̄ creata sit in corpore: z q̄ deus eam in creando infudit: z infundendo creauit: sicut aliorum animas. Et quocūq; modo dicatur/ creatio eius nō precesserat in operibus seꝝ dierum/ nisi in genere: eiusdem enim generis sunt rationalis natura vnira corpori/ z non vnita: z non precessit in materia sicut corpozalia. Potest tamē dici: q̄ in esse distincto aliquid est dupliciter: scz fm rationem qua distīguitur/ z fm esse: fm rationē fuit anima in esse distincto/ quādo distincta est ad imaginē z similitudinē dei: qđ factum est sexta die: Sed esse distinctum accepit quando inspirata fuit in faciem ade.
Ad aliud dicendū: q̄ per celum fm Augustinū Ad 3m intelligit̄ infernus natura angelica: non p̄ter hoc q̄ eiusdem materie sit cuz celo/ sed per figurā que dicitur metononia: quia scz habitatio angelice nature est celum. Quidā autem dicūt: q̄ vlterius in angelica natura intelligitur anima rōnalis: p̄ter conformitatē intellectualis nature: z p̄ter similitudinē imaginis que impressa est in vtroq; z in anima z in angelo: z ideo nihil valet qđ inducitur de materia. Ad id qđ obiicitur de Boecio dicendū Ad 4m q̄ anima est hoc z hoc z omne creatum: sicut dicit Auicēna: Jn nullo enim qđ est in potentia ad esse/ est idem esse/ z qđ est/ hoc enim est id qđ est in seipo: esse aūt in ipo ē a p̄ncipio qđ facit debere esse oīe qđ est/ Nec est verum: q̄ prima cōponentia sint materia z forma: sed sunt prima in trāsmutabilib⁹ tm̄ ad esse: sicut sunt corpozalia: in his aūt q̄ dependentiam habent ad primū p̄ncipium esse cōponentia sunt/ qđ est z esse siue est z quo est. Ad aliud pen
tus eodem modo soluendum est: Dyas enim qui Ad 5m est a prima monade in rebus creatis primus/ nō est materia z forma nisi in corporalib⁹ z trāsmutabilib⁹: in alijs aūt est qđ est z quo est: vt dictum est.
Ad dictum Aristo. dicēdū: q̄ si passiuū z actiuū vniuoce acciperent̄ in anima z corporib⁹ physicis Ad 6m tunc de necessitate pcederet obiectio: sed quia passibile est in intellectu/ nō est receptiuū alicui⁹ fm esse physicū/ sicut materia recipit: sed ē receptiuū cor que recipit fm esse intentionale tm̄ z simpler: z sicut locus p̄mus talium intentionū: in quo forme cognitionis esse intentionale accipiunt: sicut colores esse spūale accipiunt in perspicuo. Propter qđ etiam dicit phūs in. iij. de anima: q̄ intellect⁹ est locus specierū intelligibiliū. Et p̄ter hoc non valet obiectio: quia talis potentia actiua z passiua non reducuntur in materia z formā. Ad id qđ cōtra Ad argumē obiicitur dicendū: q̄ disputatio Aug. bona est: z de tū in p̄trariū necessitate pcedit. Hic inquiri nō oportet: vtrum aīa sit ex materia corpali: sicut dixerūt tertullianī hereticī: dicētes q̄ aīa lineamēris corpalib⁹ distendit sicut corp⁹. Qđ enī nō sit ex materia corpali/ satis ostensum est supra in q̄stione de definitiōib⁹ aīe vbi disputatū est p̄tra eos q̄ diffinierūt animā corporeo motiuo z cognoscitiuo.

Utrū anime sint ex traduce vna ex alia sicut corpus ex corpore.

A Ertio querit: vtrū aīa sit ex traduce vna ex
Mēbr. III alia: sicut aliud qđdā genus heretico⁹ dixit. Dicebāt enī q̄ sicut corpus ex corpe est: ita aīa ex aīa. Et b̄ nitebāt̄ pbare: q2 videbāt q̄ virArg. primū tus formatiua in semie nō p̄t esse ex ipo semie: cū g̃ opreat q̄ habeat p̄ncipiū in natura: z cū nō possit aliud esse nisi aīa generāris: videt q̄ sit ab aīa generātis. Cū enī in semie agat act⁹ aīe formādo/ figurādo/ disponēdo/ cōponēdo mēbra: nō p̄t esse nisi aīa/ vt dicebāt. Et p̄ter hoc plato dixit semē esse puū z idistinctū aīal. Relinq̄t g̃ q̄ ab aīa traducat̄ aīa sicBr. 2m cut corp⁹ a corpe. Adhuc: ad hoc inducebāt signū: q2 sepe videmus/ q̄ in moribus filius imitatur patrē:

ꝓncipiū autē mozum in anima est: relinquit ergo
Arg.3m ꝙ anima filij traducat ab anima patris. Adhuc
hoc videtur confirmari per hoc qđ dicit Aristo. in
ij. eth. cor. 7 vbi. pbat/ ꝙ ira naturalior est passio q̄
incōtinentia: per hoc/ ꝙ iracūdus pater sepe gene-
rat iracundū filiū: incōtinens aūt sepe continetem
narrat ei: ꝙ ꝓdā iracūdus trahit patrē in ira vsq̄
ad ostium: 7 generauit filiū/ qui ira cōcitatus etiā
eum traxit ad ostium/ sicut ille patrem suū trahe-
rat: auum trabēris: Qui cū ad ostiū tractus esset/
dixit: sufficit: qz 7 ego tantū traxi patrē meum: ac si
diceret: tantū innatū est tibi ex ira ex me 7 nō plus
Alia signa ponūt de similitudine filioꝝ ad patres
Arg.4m que frequēter fallunt: nec aliquid concludūt de ne
cessitate. De anima eue etiā inducūt: ꝙ facta sit
de corpe ade/ sicut corpus eius ex corpe ade: Et ꝓ
pter hoc scriptura nō dicat de eua sicut de adā: in-
Arg.5m spirauit in faciem eius spiraculū vite. Adhuc di
cunt: ꝙ nisi anima generarek ab aīa sicut corpus a
corpe/ generās vniuoce generaret impfecte 7 equi
uoce. Solutio dicendū: ꝙ anima nullo modo
B est ex traduce: qz si esset ex traduce: nō crearetur a
Solo mem bri tertij deo/ sed fieret ex aliquo: hoc est contra scripturam
in Pſ. 32. vbi dicitur: Qui finxit sigillatim corda
eorum. ibi enim cor ponitur ꝓ aīa: eo ꝙ cor est se-
Ad argum primū des anime. Et qđ supponūt falsum est: forma
tiua enī in semine nō facit actus 7 operationes aie.
Actus enim 7 opationes essentiales anime sunt vi
uificare/ continere/ 7 pficere ad esse animari: 7 nul
lum eorū actuū facit formatiua in semine. Et ideo
errauit plato/ qui dixit semen esse paruū animal 7
indistinctū. Sed sicut ante determinatū est/ forma
tiua est in semine sicut artifex in artificiato triplici
caloze celi: scz qui venit ad semen in lumine celesti:
7 ignis/ qui venit ad ipm ex cōmixtione seminis: eo
ꝙ vnū miscibiliū est ignis: 7 anime generātis/ que
venit ad semen: eo ꝙ a tali caloze descindit̄ a corpe
generāte. Hoc enī triplici caloze formatiua diri-
gendo/ figurādo/ distinguēdo/ ordinādo/ cōponē
do operatur ad perfectionē corporis: quo perfecto
Ad 2m solus infundit animā deus: marie rationalē/ quā
de nihilo creat per seipm. Ad aliud dicendū: ꝙ
filius in moribꝫ aliquando imitatur patrem: non
est ex hoc ꝙ anima sit ex anima: sed ex hoc ꝙ licet
factiuum principium sit anima mozum/ tamen in-
clinatiuū est complexio. Sicut dicimus sanguine-
os esse bonozū mozū 7 quietos. Cholericos aūt
acutos 7 furibū dos: melancholicos aūt tristes 7
studiosos: vt dicit Aristo. in ꝓblematibꝫ. Et hoc
modo cum corpus filij descendit a corpoze patris/
etiam mores patris naturales maxime ꝓpagant
in filiuꝫ. Et hoc modo dicit pbus: ꝙ naturalior est
ira q̄ incōtinentia: quia principia ire sunt accensio
sanguinis circa cor/ 7 euaporatio fellis/ 7 vehemēs
motus spiritus: que magis radicantur in comple-
xionātibꝫ q̄ principia incōtinentie: que sunt ima gi
natio delectabilis in muliere/ 7 motus dulcis hu
midi/ 7 calor temperatus: 7 spiritus non vehemen
Ad 3m tis motus/ sed temperati. Per hoc patet solu-
tio ad dictum Aristotelis quia illa est causa dicti
Ad 4m sui 7 non alia. Ad id quod dicunt de eua dicen-
dum/ ꝙ nihil valet: Eue enim ania sigillatim crea
ta est a deo sicut anima adamitaliter enim non adduc-
isset eam ad adam nisi virisset 7 animam habe-
ret. Sed qđ de adam dictum est/ 7 non de eua/ in-
spirauit: hoc ideo fuit: quia adam totum principiū
humani generis fuit 7 non eua: Eua enim extrac-
ta est de corpoze ade/ 7 non eō uersoꝫ licet anima
eue sigillatim a deo creata sit. Ad vltimum di- Ad 5m
cendum: ꝙ generās vniuoce generat perfecte. sed
sicut diximus in questione de formis circa princi-
pium: generans componitur ex multis virtutibꝫ
in quibus omnibus ꝓcipatur virtus primi ꝓncipij creantis: Hec enim omnia alia mouet 7 for-
mat: Et ideo illud aliquando generat ad imaginē
7 similitudinē suam creando ex nihilo: 7 tunc crea
tum est anima rationalis: Cuius causa est: ꝙ nihil
factum ex materia corpozali/ poterit esse ad ima
ginem 7 similitudinem creantis: sed imprimitur si
bi vestigium creantis tm̄. Et sic homo vniuoce ꝓ-
ducitur ab homine/ sed non perficitur generatio
fine actu generantis principij. Sicut enim dicitur
in libro de causis: Primum principium est diues
in se/ 7 diues in omnibus aliꝫ.

Utrum anime descendant a comparibꝫ stellis in corpora. Mag.III

Quarto queritur: vtrum anime descendāt
q a comparibus stellis in corpora/ sicut pla
to 7 Socrates dixerunt. Et quia circa hoc Huius me
tres variantur sententie: ideo tria querunt. Quo bri tres sūt
rum primum est: an ꝛm ordinem nature conueni- articuli
ant animas creari ante corpora. Secundū de sen-
tentia pythagore a quo deriuata est manichea he-
resis: Anima facta ante corpus transit de corpore
in corpus: sicut adhuc dicunt heretici manichei 7
heretici qui dicuntur patherini. Tertium: vtrum
ante corpora fuerunt in comparibus stellis: 7 de-
scendentes ab illis incorporentur/ 7 iterum post
separationez a corporibus redeant ad compares
stellas: sicut dixit Socrates.

Utrum ꝛm ordinē nature conueniat animas creari ante corpora. A Articul. Arg. primi

Dprimum obijcitur sic: Gen. 2. a. Requie
a uit deus ab vniuerso opere die septimo. su
per qō dicit Augustinus ibidem in glosa:
ꝙ omnia creauerat tunc deus in primordialibus
causis: et illis tamen postea ꝓpagauit alias: sed
vna anima non ꝓpagatur ex alia: ergo vel ipsa
non est facta in operibus sex dierum/ vel posteaq̄
tunc falsum est quod dicitur: Requieuit deus ab
vniuerso opere. Uel si facta est: erit in primordiali
causa facta/ vel in actu. Non in ꝓmodiali causa: qz
nullam habent talem: qz nō sunt ex materia: et ergo
reliquit ꝙ facta sunt actu: ergo facta sunt ante cor
pus. Adhuc: Augustinus in libro de anima et Ar.2m
spiritu: Istas potentias rationabilē/ irascibilem:
scz 7 concupiscibilē habet anima ante corpus: sed
non potest habere nisi sit ante corpus: ergo anima
est ante corpus. Adhuc logice quidā obijciūt sic Arg.3m
Angeli qui sunt intellectuales substātie/ omes cre
ati sunt simul. Cū ergo aīa rōnalis etiā intellectua
lis substantia sit: de ratione nature fuit/ vt etiā ani
me rōnales simul crearent. Adhuc: Cū aīa rō- Arg.4m
nalis habeat substantiā qua subsistit in seipa post
corpus: eadem ratione habet substantiam qua po
test subsistere in seipsa ante corpus. Dicit autem
Plato in tymeo: ꝙ creator nulli creature negauit
cōmoda ꝛm suā naturā: ꝙ creator nō negauit ḃ aie
Ar.5m rōnali quin faceret eam ante corpꝰ. Adhuc: Est
substātia spūalis que est in corpe nec ante nec post
vt anima vegetabilis 7 sensibilis in brutis: 7 huic
opponit illa q̄ est in corpore 7 ante 7 post: Cum aūt
vna sit in ordine nature/ ordo ꝓfectus nō erit nisi
7 altera sit: oportz igit ꝙ sit aliqua substātia in cor
pore que sit ante corpus 7 etiam post: 7 hoc nō pōt
esse nisi anima rōnalis: ergo anima rōnalis facta
est ante corpus/ 7 erit post corpus. Et est eadē ra-
tio de vna 7 de omnibꝫ: ergo omes anime facte sūt
In ꝓrariū argumentū primum. ante corpora. Contra in Pſ. 32. Qui finxit si-
gillatim corda eorū: ergo omnes anime nō sunt fa
cte simul/ sed sigillatim. Adhuc Aug. in libro de
Arg.2m ecclesiasticis dogmatibꝫ dicit sic: Firmiter tenēdū
est: ꝙ nō omnes anime sūt ab initio create: vt Ori-
genes finxit: Neq; cum corporibꝫ seminant vt luci-
Arg.3m ferianus 7 cyrillus 7 quidā latinoꝝ affirmāt. Ad
huc ad Eph. 1. a. sup illud: Elegit nos ante mundi
constitutionē in ipso: Glo. Ne quis puret animas
cum deo fuisse eternas/ 7 tunc aliquid meruisse:
iuxta errorem illorum qui dicunt: ante hec visibi-
lia quasdam animas fuisse factas: 7 tunc meruisse
Ar.4m 7 fuisse electas. Adhuc: Si anime ante corpora
create essent: cum haberent potentiā liberam intel
ligendi 7 volendi bonum/ 7 auerrendi se ab ipso: 7
sic ante corpus aliquid boni vel mali egissent. Et
hoc est directe contra illud apli Rom. 9. c. qui di-
cit de Esau 7 Jacob: Cum eni nondū nati fuissent/
aut aliquid egissent boni vel mali: vt ꝛm electionē
ꝓpositum dei maneret: quasi ex vocāte dictū ei: qz
maior seruiet minori. Si aurem anime esau 7 ia-
cob nec ante corpus fuerunt: nec aliquid boni egē-
runt vel mali: cum vna ratio sit de omnibꝫ: nullꝰ
dominis anima fuit ante corpus: nec egit aliquid
B boni vel mali. Et hoc concedendus est: quia hēc est
Solo arti culi primi 7 ad arg.m primū. catholica veritas. Solutio: dicendū ad primū
ꝙ non oportet ꝙ omnia creata sint ī primis sex die/
bus in actu vel ī materia/ nisi in generibꝫ 7 speciebꝫ
suis. Et hoc idē dicit Beda in glosa sua: vbi di-
cit: Quādo requieuit deus/ ꝙ nō requieuit nisi a
generibꝫ rerum condendis: 7 sic in genere 7 specie
fuit ibi creata rōnalis aīa ī aīa ade: Nec oportuit ꝓ
pter hoc/ ꝙ vna aīa ꝓpagaret̄ ex alia: sed ꝙ in ꝓpaga
tione corpoꝝ fierent ad rōnē 7 formā/ qua facta est
anima ade qn̄ dixit: Faciam⁹ hominē ad imaginē
7 similitudinē nostrā: tunc eni exp̄essit formā 7 rō-
Ad 1m nem hominis. Ad aliud dicendū: ꝙ hoc argu
mentū ꝓuenit ex ꝓtaua intelligentia verboꝝ Au-
gustini. Nondū enim intendit dicere/ ꝙ anima an
te corpus existens habeat istas potētias: sed intēn
dit dicere/ ꝙ ex vnione ad corpus non habet eas:
sed ab ipa fluunt a substātia pura 7 simplici/ 7 non
Ad 3m ꝛm cōiunctionē ad corpus. Ad aliud dicendū ꝙ
nō est simile: qz substātia intellectualis q̄ est angel⁹
nullā habet inclinationē vel dependentiā ad corpꝰ
aia aūt etiā rōnalis ꝛm naturā inclinationē 7 depē
dentiā habet ad corpus: 7 ideo in corpore debuit fi
eri ania 7 nō ante corpus: nō simul/ sed sigillatim:
angelus ꝓo simul 7 nō sigillatim/ 7 nō in corpore.
Ad 4m Ad aliud dicendū ꝙ sup suppositione falsi ꝓce-
dit illa argumētatio: licet enī anima rationis sit sub-
sistens in seipa post corpus: tm̄ in sua ratione conci
pit/ ꝙ non sit ante corpus: est enim ꝛm suā ꝓpriā ra-

tionem ꝓfectio corporis 7 actus 7 ratio: 7 ꝛm hoc
naturaliter est in corpore: 7 non habet esse ante/ nisi
dicatur ante dignitate: 7 ꝛm naturam qua for-
ma est ante materiam. Et est simile: ꝙ nauta in ra
tione sua bene habet ꝙ est post nauem 7 separabilis
a nauī: sed in ratione sua nō habet/ ꝙ sit ante nauē
ꝛm actum nauigandi/ sed in nauī. Dicit enim Ari-
stoteles in. ij. de anima: ꝙ anima habet se ad cor-
pus sicut nauta ad nauim. Ad aliud dicendum: Ad 5m
ꝙ in ordine nature nulla substātia potuit esse que
sit actu ante corpꝰ 7 in corpe 7 post/ tam ꝛm phos
q̄ ꝛm sanctos. ꝛm socratem 7 platonē in libro me-
nonis ostenditur: ꝙ anima nō habet statum acci-
piendi perfectionē ꝛm vtrāq; felicitatē/ ciuilem scz
7 contemplatiuā nisi in corpore: 7 ideo ante corpus
existens nihil esset: frustra enim 7 vane non sunt in
ordine nature. Scōm sanctos ꝓo Aug. 7 Bern̄. 7
omnes alios tam grecos q̄ latinos/ anima nō ha-
bet statum merēdi nisi in corpore: 7 rōnabiliter: vt
scz que in cōiactione corporis peccauit: in cōiactio- Astruūtur argumenta in cōtrariū.
ne corpis poeniteat 7 mereatur imortalitatē: 7 ideo
ante corpus esset frustra 7 vane. Jd qđ in contra
riū obijcit rotum cōcedendū est vt confirmant san
cti 7 ꝓbant: quia catholica fides est

De sententia pythagore: a quo deriuata est manichea heresis: Anima facta ante corpus transit de corpore in corpus. A Articu. II.

Secundo queritur de sententia pythagore a q̄
s deriuata est manichea heresis: Anima fa-
cta ante corpus transit de corpe in corpus:
sicut adhuc dicūt heretici manichei/ 7 heretici qui
dicunt patherini. Et ꝓpter hoc nō occidunt anima
lia bruta: quia reputāt homicidiū si cut si occideret
hominē. Et vt melius intelligatur disputatio/ Arg. primū
contra eos ponatur sententia eoꝝ sicut ponit eam
Jobes crysosto. sup Job. in. ij. homel. sic dicens:
Pythagorici ꝛm supabundantiā confusionis de-
linquētes/ muscas 7 cynipes 7 arbores hoīm di-
centes fieri animas: 7 deū ipam animā esse dicen-
tes: 7 quidē talia deformantes. Adhuc: Aug⁹: Arg.2m
in. v. de ci. dei: Di soli phi videt̄ aduertisse qđ esset
deus/ qui deum dixerunt animam esse motu 7 ra-
tione mundum gubernantē. Adhuc Auicēna in Arg.3m
vj. de naturalibus de istis dixit sic: Quidam pu-
tauerūt ꝙ anima deus est/ qui est sublimis super
esse. Dicunt enim: ꝙ ipse est in aliquibus natura:
in aliquibꝫ anima: in aliquibꝫ intellectus: qui est
sublimior 7 mirabilior. Et sunt illi qui dicūtur he-
retici. Augustinus aurem dicit in. v. de ciui. dei: ꝙ
varro pbus fuit illius opinionis motu 7 ratione Ar.4m
mundum gubernans. De hac etiam opinione
fuit Alexander philosophus: 7 xenophanes: 7 da-
uid de dynanto: qui nititur multis rationibus hūc
errorem ꝓbare in libro qui dicitur de tomis/ si-
ue de diuisionibus: post quas ꝓbationes ponit
talem conclusionem sic dicens: Manifestum est
igitur vnam solam substātiam esse: non tm̄ omniū
corporum/ sed etiam omnium animarum: 7 banc
nihil aliud esse q̄ ipsum deum: quia substantia de
qua sunt omnia corpora / dicitur hyle: substan-
tia ꝓo de qua sunt omnes anime/ dicitur ratio vel
mens. Manifestum est igitur deum esse substan-
tiam omnium corporum 7 omnium animarum.

Pater igitur: ꝙ deus ⁊ byle ⁊ mens vna sola subā
Arg.1m sunt. Rationes autē quib hoc ꝓbant sunt iste/ sicut sunt in libris eoꝝ ponte. Prima est hec: Intellectus intelligit deuꝫ ⁊ byle siue materiam: sed nihil intelligit intellectus nisi per assimilationē ad ipm: oportet igitur ꝙ assimilatio sit intellectus ad deum ⁊ byle: hec autem assimilatio vel ē per idēptitatem/ vel ꝙ simplicem assimilationē: sed nō est per simplicem assimilationem: quia assimilatio nō fit nisi per formam abstractam ab eo qō intelligitur: byle autem ⁊ deus nullam habēt formam: si ergo intelliguntur/ oportet ꝙ per idemptitatē quā habent ad intellectum intelligantur: Intellectus igit
Ar. 6m ⁊ byle ⁊ deus idem sunt in substantia. Adhuc: Omne passibile per contrarias formas est passibile/ ⁊ nō per subiectū qō substat contrarijs. Et hoc ꝓbatur per hoc ꝙ subiectum in passiuis omnib neutri contrariorū est contrarium. Anima ⁊ byle passibilia sunt: sentire eni ⁊ intelligere pati est. Inde ꝓcedunt sic: ꝙ subiectum non est passibile nec actiuum/ hoc ideo est/ vt dicit ꝑhus: quia in omnibus vnum: anima ⁊ byle sunt duo subiecta actionem ⁊ passionē suscipientia: ergo ꝓpter hoc actiua non sunt in inuicē: quia in omnibus agentibus ⁊ patientibus sunt idem/ nullam habentia contrietatē: ergo intellectus ⁊ byle sunt idem in substā-
B Arg.7m tia. Q̄ etiam hec duo idem sint cum deo sic ꝓbat dauid: Idem est a quo non differt differētia sicut dicit Aristo. in. vij. topicoꝝ: ⁊ dat exemplū: ꝙ punctus est principiū continui/ ⁊ vnitas principiū discreti: ⁊ non differunt in eo ꝙ ꝑma sunt/ sed differunt in hoc ꝙ punctus habet positionē continui/ ⁊ vnitas discreti ordinem: si ergo abstrahant ab eis iste differētie: cum idem sit a quo non differt differentia: punctus ⁊ vnitas erunt idem in substantia
B simili deus ⁊ materia ⁊ intellectꝰ siue mens sūt prima/ vnūqōq; in ordine suo: ⁊ sicut dicit non differūt in eo ꝙ prima sunt: Aliter enim esset idem ꝓncipium cōuenientie ⁊ differētie/ qō inconueniens est. Similiter deus byle ⁊ intellectus sunt ꝑma: ⁊ nō differunt in hoc ꝙ prima sunt/ sed in hoc ꝙ deꝰ est primū efficiens/ ⁊ byle primū susciꝑes: si ergo abstrahantur ab his differētijs/ idem erūt: vna ergo
Ar. 8m substantia est que est deꝰ byle ⁊ intellectus. Ad huc sic dicit: ꝙ Aristo. dicit sic: ꝙ scientia ꝼm actū est res scita. Et ite ꝙ alibi: idem ꝼm actū sciētia rei. Et alibi oino autē intellectus ⁊ intelligēs ꝼm actū
Ar. 9m est res intellecta. Adhuc: In omnib resolutionibus sic est: ꝙ contingit deuenire ad vnum simplicissimū/ qō vlterius nō resolui: ⁊ in quo non differunt ea que resoluūtur: sed constat ꝙ corpozalia ad hoc deueniūt ꝙ in byle resoluunt; ſpūalia resoluūtur in mentē/ siue noym in greco: Et si deducat resolutio: non stabit nisi in simplicissimo: ⁊ hoc nō pōt esse nisi deus: cum ergo omnis resolutio ster in
C his trib vt in vltimis: oportet ꝙ hec tria sint vnū in substantia/ vt dicunt. Contra istam heresim
In ꝓrariū arg. primū. fortiter disputandū est. Constat ꝙ deus primum agens ⁊ primū efficiēs est: ⁊ est vniuersaliter agēs/ ⁊ penitus nihil patiēs vel suscipiēs; byle siue materia ꝑma ꝓncipiū patiēs/ est omniū in se susciꝑiens actionē: vniuersaliter agēs nihil patiēs/ ⁊ vniuersaliter patiēs nihil agens nunq̄ possunt idem esse per substantiā: ergo deus ⁊ byle nunq̄ possunt idē

esse ꝙ substantiā. Adhuc: Aristo. in. ij. phyſico ꝓ
Ar.2m dicit: ꝙ tres cause in vnā concidunt q̄tum ad rem nō q̄tum ad modū causalitatis: scz q̄rta cum tribus nunq̄ etiā quantū ad rem concidit in idē. Efficiens enim formalis ⁊ finalis possunt esse res vna: sed materia cuꝝ eis nunq̄. Deus est causa efficiēs formalis ⁊ finalis omniū rerum: ergo cuꝝ materia realiter nunq̄ potest esse idem: falsum est ergo/ ꝙ
Arg.3m deus ⁊ materia ꝑma sint idem. Adhuc: Ens omni modo necesse/ ⁊ omni modo actu: nō pōt esse idem in substātia cum ente qō omni modo est in potētia ⁊ nullo modo in actu: Deus qui est primū ꝓncipiū est ens omni mō necesse ⁊ oi mō in actu/ materia aūt omni mō in potētia ⁊ nullo modo in actu ⁊ nullo modo necesse: ergo deꝰ ⁊ materia ꝑma nullo modo erunt possunt cogitari esse idē. Adhuc
Arg.4m Aristo. in primo phyſico ꝓ: Materiā nō cognoscimus nisi ꝑ analogiā ad formā: sic enī es ad statuā se habet/ ⁊ lignū ad lectulum/ ⁊ vnūqōq; aliorū habentiū formā ad formā: sic materia se habet ad formā. Si autē sic est/ ꝙ materia cognoscit̄ per analogiam ad formā: ipa non potest esse forma vel aliqd formale: deus est efficiens formale per ydeā: ergo materia cum deo nō potest esse idem. Soluto D
Error iste pessimus error est/ ⁊ cōtra ꝓbiam/ ⁊ cō- Solo argu-
tra catholicā fidem: sicut de necessitate probant vl- culi secūdi
timo inducte rōnes. Ad hoc aūt qō primo obijcit Ad argum
ꝓ errore hoc dicendū: ꝙ Joh. crysosto. bene po- primū
nit ⁊ exꝑesse satis errorem/ ⁊ deformitatē que errorem facit abominabilē. Ex hoc eni ꝙ deus dicatur esse prima materia/ sequit ꝙ sicut prima materia formaꝝ in musicas ⁊ cynipbes ⁊ ranas ⁊ bufones ⁊ hmōi vilia animalia: qō abominabile est audire omni homini habenti clarū ⁊ pium intellectū/ ita deus formaꝝ in similia animalia. Ad dictuꝫ Ad 2m
Augustini dicēdū: ꝙ Augꝰ nō laudat eos qui dixerunt esse animā: sicut ipe mēt ibidem dicit: sed in hoc ꝙ dixerūt/ ꝙ motu ⁊ rōne mūdū gubernat vnde si non dixissent animam/ in nullo peccassent: deus enim est principiū omniū per creationē: mūdum motu ⁊ ratione gubernans vt anima corpus sed nō viuificans/ sensificans ⁊ vegetans sicut anima corpꝰ: ⁊ iō nullo mō est aīa: qz substātiales actꝰ aie sunt viuificare/ sensificare ⁊ vegetare. Motus aūt ⁊ rōne gubernare sunt actus ꝼm subam separati motoris in idꝰ qō mouet: vt naute ad nauim. Ad Ad 3m
dictū Auicēne dōm ꝙ ipe bene dicit: sunt eni hereticī ⁊ in pbia ⁊ in fide; nō tm catholica/ sed oim gentiū q̄ quacūq; lege deū colūt: oēs eni illi saūt ⁊ credunt/ ꝙ deꝰ est suba nullo mō cōmiscibilis cū suba inferiori/ q̄ subijcit̄ actioni ⁊ passioni physicis: ⁊ sic nullo mō pōt esse materia nec anīa: qz ⁊ materia ⁊ anima subijciunt̄ actionib ⁊ passionib. Ad id Ad 4m
qō vlteriꝰ inducit de ꝓclusione quā post oia inducit dauid in libro suo de thomis dōm: ꝙ falsissima est: ⁊ ex falsissimis ꝓcludit: sicut ꝓbatū est rōnibus adductis in ꝓrariū: q̄ oēs ex ꝑ se notis ꝓncipijs ꝓcedūt. Ad ꝑmā rōnē quā ꝑ se inducit dōm: ꝙ cror semꝑ ꝓuenit ex querēsitate itellectus: ⁊ cū dicit ꝑhs ꝙ intellectꝰ nō intelligit nisi ꝑ assimilationē: itelligit ꝑ de assimilatiōe intētiōali: ⁊ hec assimilatio pōt esse i oibꝰ itellectꝰ: ⁊ qñ itellectꝰ itelligit deū sub itentione dei intelligit: ⁊ qñ intelligit materiā sub intentione materie intelligit. Et licet deus et-

materia ꝑma non habeant formā que possit abstrahi ab eis reali abstractione: tñ plurimas habēt intentiones sub quibus possunt intelligi: quia sicut ipse dicit ꝑhus: quia quo aliquid est simplicius/ eo ad plura refertur pluribus rationibus: Et sub intentiōe cuiuslibet elit itelligibile: nec tñ ꝓpter hoc oportet ꝙ intellectus ⁊ intellecta res sint vnū re ꝓ
Ad 6m ydemptitatē substātie. Ad aliud dicendū ꝙ hoc oino assininū est: Cum enim ꝑhus dicit ꝙ subiectū nec agit nec patit/ quia vnū est in omnib; itelligit in omnib agentib ⁊ patientib ꝑ formas ꝓtrarias: ⁊ est vnū vnitate subiecti/ non vnitate esse ⁊ essentie. Materia aūt ⁊ aia ⁊ si ambo agant ⁊ patiant/ nō tamen agunt ⁊ patiūt vnuoce: Un si hoc inferat ꝙ in omnib naturalib agentib ⁊ patientib anima ⁊ materia simplr sint idem: incidit fallacia ꝼm qd
E Ad 7m ⁊ simplr. Ad aliud dicendū ꝙ illa obiectio ꝓcedit sup suppositione falsi: ꝙ omne qō differt differat differentia alia a se: Hoc enim falsum est: quia prima seipis differūt: aliter in differētijs ire ⁊ in infinitū. Un si deus materia ⁊ intellectus sint prima ad que referunt̄ differētia omnia in entib; sequit̄ de necessitate/ ꝙ ipa differunt maxime: ⁊ seipis differūt/ eo ꝙ differētia qua differūt nō potest abstrahi ab eis/ sicut nec ipa a seipis. Ad aliud dicēdū Ad 8m
ꝙ omnis iste error ꝓuenit ex ꝓaua intelligētia dictorum Aristo. Quādo enim dicit: ꝙ scientia est res scita: nō intelligit ꝙ per eundē modum sit scientia ⁊ res scita: sed sicut dicit in ꝓncipio phyſico ꝓ: ꝙ eadem sunt principia essendi ⁊ sciendi aliter ⁊ aliter accepta: quia accepta in esse raro rei sunt principia essendi: accepta autem ꝼm rationem ⁊ esse intentionale/ qō habent in ratione sunt principia sciēdi. Et
Ad 9m ideo dicit Aristo. in. v. metaph. ꝙ vnūqōq; sicut se habet ad esse/ ita se habet ad verum scire. Ad vltimū dicendū: ꝙ resolutio nec vniuoca est/ nec vna in omnib: Aliter enim resolvitur cōpositū in simpler: ⁊ aliter posterius in prius: ⁊ aliter causatū in causam: ⁊ aliter particulare in vniuersale: ⁊ aliter totum integrale in suas partes: ⁊ aliter totum potestatiuū in partes: ⁊ ideo non oportet ꝙ vltimū in quo stant tales resolutiones/ sint idem per substātiam ⁊ esse in omnib: q̄nymo sequit̄/ ꝙ sint penitꝰ diuersa. Un licet cause per resolutionē stent in causa ꝑma: nō oportet ꝙ tamē materialia q̄ resoluūtur ad primā materiam habeāt talem materiam
Astruitur argumenta in cōtrariū. que sit idem in substantia ⁊ esse cum efficiente primo. Que in ꝓrariū adducta sunt ꝓcedūt ⁊ ꝼm fidem catholicā ⁊ ꝼm phiam.

A Arti. III. Utrū anime ante corpora fuerint in cōporibus stellis: ⁊ descēdētes ab illis incorporent: ⁊ iterū post separationē a corporibus redeant ad compares stellas: sicut dixit socrates.

t Ertio queritur: vt ꝑ anime ante corpora fuerint i cōporibus stellis ⁊ descendētes ab illis incorporent: ⁊ iterū post separationē a corporibus redeāt ad cōpares stellas: sicut dixit socrates.
Arg. primū Augustini. Ad id qō obijcit sic: Augꝰ sup gen. in glosa dicit: ꝙ anima ade facta est ante corpus: tunc aūt nō potuit esse in corpore: ⁊ non videtur posse fuisse nisi in corpore vel virtutibus celestibus: ergo videtur
Arg.2m ꝙ anima ante corpus fuerit in cōpare stella. Ad huc: Augꝰ in. vij. super Ben. ad litteram: Humane opinioni tolerabilius mihi videtur deum in illis primis operib; quo simul omnia creauit; animā humanā creasse: quā suo tempore membris ex limo formati corporis ispiraret. Ex hoc arguit vt prius: ꝙ scz cum ad nullam creaturam tantā haberet similitudinē sicut ad angelos: ꝙ ante eā anima esset in corpore/ in celis fuit inter angelos: et sic de celis descendit ad corpus. Adhuc ibidem Arg.3m
Augustinus: Credatur ergo/ si nulla scripturarū auctoritas nec veritatis ratio contradicit: hominē ita factum serra die/ vt corporis quidem humani ratio causalis in elementis mundi anima vo iam ipsa crearetur. Et ex hoc arguitur idem qō prius: quia ante corpus nō potuit habere locum magis congruum q̄ celum: ⁊ sic videtur ꝙ a celo ad corpus descēderit omnis anima humana. Adhuc Arg.4m
ibidem Augustinus. Melius creditur animā prius creatam/ naturaliter velle incorporari: sicut naturale est nobis velle viuere: Male autem viuere non est nature/ sed voluntatis peruerse. Et ex hoc sequitur idem quod prius. Adhuc hoc multis Arg.5m
rationibus probat Bregozius nixenus i libro de Bregozij
homine: loquens contra Eunomiū quendam philosophū: qui dicebat animam esse substantiā incorpoream in corpore creatam. Et est prima ratio hec Prima rō
Omne quod habet generationē corpozalē ⁊ temporalem/ corpozale est ⁊ mortale. Si ergo anima in corpore creationem habet/ mortalis erit: quod est inconueniēs: ergo ante corpꝰ facta ē. Secūda 2a
ratio sic dicit: Concordant autem cū dictis ea que sunt moysi: qui sensibilū generatiōem subscribēs non inter sensibilium generationē ⁊ eam que est intellectū expsit. Et est sensus: ꝙ moyses dixit prius subtitui materiam corpozalium: ⁊ in ea nō expressit creationem angeli vel anime rationalis: vt angelus ⁊ anima rationalis ante omnem materiā intelligantur esse creata. Tertia ratio sua est/ 3a
in qua sic dicit: Si autez quis ex eo ꝙ post plasmationem corporis imissa est anima/ estimauerit post corpus generatam esse: excidet a veritate: Aut enī eā mortalē dicet: vt Aristo. qui dixit eā in corpe generatā esse: Aut dicet vt stoyci/ qui incorpoream substantiam ⁊ ante corpus creatam esse direrunt: vt non mortalis anime intelligentiam nobis repzesentet. Quarta ratio est ibidē vbi sic dicit: Cre- 4a
ationis hoc precipuum est/ opus ex non entibus facere. Si igitur adinuicem generatione anime fiunt ratione prouidentie fiunt: ⁊ corruptibiles sūt quēadmodum alia/ que ex successione generis fiunt. Si autem ex non entibus anime deducuntur ad esse: creatio quidem fit: ⁊ tunc non est verum dictum moysi: Requieuit deus ab omni opere suo. Utrū ꝙ autem bonum inconueniens est: scz ⁊ ꝙ anima sit mortalis: ⁊ ꝙ nō verum dicat moyses: ergo relinquitur animas ante corpꝰ simul esse creatas. Et quia posset obijci Bregozio illud verbum Johannis. j.c. Pater meus vsq; modo operatur ⁊ ego operor. Soluit ibidem ⁊ dicit: ꝙ non intelligitur de opere creationis/ sed de opere gubernationis ⁊ ꝓpagationis. Adhuc in idē sentit Damascenus in. ij. libro ca. v. vbi inducens Brego. nazanzenum/ quem vocat theologum dicit sic: Ego autem cōsentio Bregozio theologo; Dicebat eni pri- Argm. 6m Dam.

mo intellectualē subſtaſtātiā creari: z ita hoc eſt cō
ſequēter ſenſibilē. Cū g̃ anima ſit ſuba intellectua
lis/z corp⁹ ſubſtātia ſenſibilis aīa eſt añ corpus
creatū: z cū congruū locū nō habuiſſent niſi in celis
videt añ corpus fuiſſe in celis. Ulterius querit
B Arg^m 7^m platonis de dictis platonis q̄ hoc exp̄ſſe videt dicere in. ij. ꝓ
timei: vbi ſic dicit/inducēs deū deoꝝ loquētē
ad planetas z dicentē ſic: hui⁹ vniuerſi gñis/hoc
eſt mortaliū ſementē ego faciā (z dicit cōmētū calci
dij: ſemētē hoc eſt animā) Uobiſq; trādā: voſq; ce
tera exequi par eſt: hoc eſt: iuſtū eſt ita vt imortalē
celeſtēq; naturā mortali textu corpis/ſcz extrinſe
cus ambiatis: inbeatiſq; naſci: cibū ꝓuideatis et
incremēta detis: ac poſt diſſolutionē id ſemis qō
crediderat is/facta ſeſſiōe animę z corpis recipia
tis. Ex hoc accipit: q̄ anime añ corpa facte ſūt:
z tradite intelligētijs q̄ p̄ſident ſtellis ad incorpo
randū: z poſt mortē iterū deducunt ad compares
Ar.3^m ſtellas. Adhuc plato ibidē. Si quidē paſſiones
ac ꝓturbatōes frenarēt ac ſubiugarēt: iuſtū his le
uemq; vitā foze. Senſus eſt: q̄ ſi anime rōnales
ſubiungāt ſibi paſſiones: tūc iuſtū eſt/q̄ aſſumāt
ad locū vbi ſp leuē vitā ducāt paſſiōib⁹ nō ſbiectā
Si aūt paſſiōib⁹ vincerent: iuſtū eſſet/q̄ tūc trā
ferent ad cōfragoſā vitā/z contuberniū cōparis
ſtelle amitterent z tranſparent in alia corpa/canū
ſcz leonū z ſimiliū animaliū in quib⁹ talib⁹ paſſio
Argu.9^m macrobij nibus ſp ſubiacerent. Ulteri⁹ querit de verbis
macrobij/z quorūdā aliorꝝ platonicorū. Dicit em̄
macrobi⁹ in. j. lib. ſuo ſic. Zodiacū circulū lacte⁹
circulus oblique circūfleriōis in occurſū ambien/
do cōplectit: quē duo tropica ſigna/capricornus
ſcz z cancer interſecāt. Has ſolū Jonaphin voca
uerūt: quia in vtroq; obuiantes ſolſticio vlterius
ſolis inhibetur acceſſus: z fit ei regreſſus ad zone
vtā/cui⁹ terminos nūq; relinquit. Per has par
tes de celo in terrā in aere z de terris in celū remea
re credunt animas hominū: ideo hoīm dicūt eſſe
vnā: altera vero deorū vocāt. Hoīm cancer quia
per hunc in inferioza deſcenſus eſt: Capricornus
Ar. Io^m deorū: quia per illū anime in ꝓpria imortalitatis
ſedem z in deorū manſionē reuertunt. Adhuc:
macrobius ibidē: hoc ergo primo pondere de zo
diaco z lacteo ad ſbiectas vſq; ſpheras aīa delap
ſa: dū z per illas labit: nō ſolum vt diximus lumi
noſi huius viſibilis corpis aduertitur acceſſu ſed
etiam ſingulos motus q̄ quos in exercitio eſt ba
bitura ꝓducit: logiſticon/hoc eſt ratiocinatiuā
z intelligentiā theoricā in ſaturni ſphera accipies
in Jouis vero ſphera accipit vim agendi/quod
Arg.11^m practicum ſiue intellectus practicus dicit. Ad
huc macrobi⁹ ibidem: Anime beate ab oīni cuiuſ
cumq; contagione hui⁹ corpozis libere celū poſſi
dent. Que vero p̄ appentū corpozis hui⁹/quā
in terris vitam vocamus/ad illa ſpecula altiſſima
z ꝑpetua luce fulgentia deſiderio latenti deſcēde
re cogitauerunt: pondere ipō terrene cogitatiōis
paulatim in inferioza dilabunt. Ibidem ſubiūgit.
In ſingulis em̄ ſpheris que celo ſubiecte ſūt etbe
rei obuoluūē veſtitur: vt per eas gradatim ſocie
tati hui⁹ indumenti teſtei concilietur. Ex omnib⁹
his accipitur: q̄ anime ante corpa in celo fuerunt
Arg.12^m z inde deſcenderunt. Per rationē etiam quidā
nituntur hoc ꝓbare ſic. Nulla forma ſubſtantalis

litur ſtatim q̄ impoſſibile ē q̄ vnius rōnis et eſſe p
fectio aptetur corpibus diuerſis ſm̄ ſpeciem. Et
huiuſmodi rationē aſſignat Ariſto. in ꝓmo de aīa
loquens contra pytha gozā: qui dixit trāſferri ani
mam de corpozein corp⁹: dicēs q̄ anima ſe habet
ad corpus organicum ſicut ars cū rōne factiua ſe
habet ad organa illius artis. Unde ſicut rybicen
non poteſt opari operatiōes ſue artis/niſi rybia et
fiſtula: z ſi induat artem textorice ſiue edificatiue
nihil faciet ad artē: nō enī facit harmoniā ſerra et
ſecuri: Ita ania que est diuerſis porentijs vnū po
teſtatiuum totum eſt/nihil operabitur ad vitā ſu
am pertinens niſi per organa a natura ſibi deter
minata z formata. Anima igit in corpore nihil ope
rabitur ad vitam hominis pertinēs: z idem eſt di
cere animā hoīs tranſire in corpus alteri⁹ aīa
lis/q̄d rectonica cū inſtrumētis ſuis rybicines in/
dui ad fiſtulandum: q̄d deriſozium eſt: ſequit enīz
ex hoc/q̄ nūq; aliqua anima ꝓriam vite opatio/
nem operabit in aliquo corpe: et ſic ad nihil eſt aīa
q̄d abſurdum eſt. Si autem ex cauſa extrinſeca ē
diuiſi: tunc oportet q̄ ſit ex loco et tempore: ſed b
eſſe nō poteſt: q̄ ab eo q̄d eſt extrinſecū rei/nec eſt
vnitas nec multitudo in re. Unde etiā locus et tē
pus diuiſa ſunt ſigna diuiſionis eozū que ante di
uiſa ſūt ſm̄ rationē in eſſe z ſubiecto. Adhuc re
ſponder manes hereticus: q̄ ante corpora anie dif
ferunt ſapiētia et grā quā habent. Sed hoc iā ꝓ
batum eſt/vbi diſputabat̄ ꝓtra illam hereſim
que dixit: ante corpora aīas fuiſſe z meruiſſe ele
ctionē qua poſtea electe ſunt: eo q̄ dicit ap̄ls Ro
ma. ix. c. Cū nondum nati eſſent aut aliq̄d egiſſent
boni vel mali Jacob dilexit: eſau aut̄ odio habui.

Adhuc Auicēna obiecit ſic: Singularitas vni/
uſcuiuſq; ſingularis eſt ex collectiō accītū que i
alio inueniri nō poſſunt: Hec collectio accidentiū
nō inuenitur niſi in ania exiſtente in corpore: vel q̄
fuerit ꝑpus in corpore/ſicut in aīa ſeparata p⁹ mor
tem: g̃ ante corp⁹ nulla fuit anima ſingularis: nec
fuit ſub multitudine: g̃ nulla anima fuit ante cor/
pus. Adhuc ſic obiecit: Nihil eſt v anū in natura
ſed aīa finaliter eſt ad hoc/q̄ in corpore organico
ſit cauſa z principium huius vite: ſed ante corpus
Obiectio: exiſtens non eſt cauſa talis vite: g̃ ſi eſt ante corp⁹
fruſtra z vane eſt: q̄d nō eſt in natura. Si q̄s au
tem obiciat auicēne: q̄ eadē rō eſt de anima manē
Reſpōſio. te poſt corpus. Reſpondet Auicēna q̄ hoc non ē
verum: q̄z anima incipit eſſe i corpe/et tñ nō h̄z eſ
ſe a corpore: et ex illo eſſe cōcipit ꝓfectates nō cō
catas corp⁹ quas retinet cum ſeparatur a corpo
re z quibus differt ab alia anima. Soluitio di/
D So. ar. III z q̄tuoz ar. cendum: q̄ in illis quattuoz auctoritatibus augu
ſtini que inducte ſunt in principio hui⁹ articuli/nō
intendit auguſtin⁹ dicere: q̄ anime fuerint añ cor
pus/niſi hoc modo quo actus z ratio eſt ante illō
cuius eſt ratio z actus: et hoc eſt ſm̄ naturā/et nō
ſm̄ eſſe: Et ſic̄ arguit ex eis nō valet. Et quādo
dicitur q̄ quieuit ab oīni opere die ſeptimo: ſicut
iam ſepius dictum eſt: hoc nō intelligitur niſi quā
tum ad genera z ſpecies que poſtea noua nō crea
uit/nec diſpoſuit/nec ornauit: ſed q̄ nihil poſtea
creauerit/hoc falſum eſt: quia animas creat omī
die ex nihilo: z ꝓpter hoc nō ſequitur q̄d arguitur
ſcz q̄ fuerunt anime in comparibus ſtellis/z ſi ali
quo modo ſint ante per naturam: adhuc non ſe
quitur q̄ in comparib⁹ ſtellis ꝑfuerit: anima enim
non refertur ad corpus organicum vt moroz tūc/
ſed vt etiam actus phyſici organici: z ꝓter hoc nul
lum corpus nec ſtella/nec aliud congruit ei in quo
ſit niſi corpus organicum. Ad primā rationem Ad 1^m arg.
Gregorij dicendū q̄ ſalua pace ſua/non procedit: z ꝓmā rōnē
Non enim ſequitur: ſi anima generatiōnē habet in Gregorij
corpore/q̄ ideo ſit corporalis z mortalis: ſed hoc
ſeq̄ret/ſi gñationē haberet i corpore: z a corpe. Si
cut aut̄ pinducū eſt in ratione Auicēne: licet anī
ma eſſe accipiat aiam corpozea: non tamen a corpo
re/ſed a principio vniuerſi eſſe: q̄d vt dicit Auicēna/
in oīnib⁹ facit debere eſſe: z nō quoūq; modo agē
te z ꝓducente actum/ſed a gente ad ima ginē z ſimi
litudinē ſuam. ꝓter q̄d anima creata eſt nō ex ma
teria/ſed in materia corporis: nuſq; tamen imerſa
ſibi ſicut forma naturalis/ſed eleuata ſuper ipſum
ſicut motor ſuper mobile: vt in antebabitis dictū
eſt. Ad ſecundam rationē dicendū: q̄ quattuoz Ad 2^am.
ſunt coequeua ſm̄ Aug. ſcz materia quattuoz ele
mentoꝝ/celum/angelica natura/z tempus: quo
rū nullum ante aliud creatū eſt ſm̄ rem z eſſe. Uñ
in hoc nō poteſt dici q̄ angelica natura ꝑor ſit crea
ta q̄ alia ſm̄ eſſe niſi natura z rationē vt dictū eſt.
Sicut etiam dicitur Eccl. j. a. Prioz omniū crea
ta eſt ſapientia. Q̄d gloſa exp̄mit de ſapientia an
gelica. Propter q̄d nō ſequitur etiam ſi eſſet prioz
creata/q̄ fuerit in cōparib⁹ ſtellis: celeſte enī cor
pus ſibi per naturā non competit. Ad tertiā ra- Ad tertiam
tionem eiuſdem dicendū: q̄ non valet: nō enim di
cit animā mortalem qui dicit in corpore creatā/ni
ſi dicat etiam ex corpore creatam/corruptibilitatē
enim non habet res ex eo q̄ alicui ineſt/cum poſſit
incorruptibiliter ineſſe/ſicut moroz mobili. Sed
omne q̄d corrumpit corruptionem habet ex ꝓnci
pijs ex quibus eſt ſi naturaliter corrumpitur. Nec
poteſt dici q̄ corruptione corporis corrumpatur:
quia ſicut iam habitum eſt: eſſe nō accipit ab illis
que ſunt principia corporis/ſed in illis. Q̄d dicit
de ſtoycis/dicendū: q̄ verum eſt q̄ opinio ſtoycoꝝ
fuit/q̄ omnes anime fuerint actu ſimul create z in
corpore: z q̄ ſepi⁹ corrumperen t̄ per ſecula ſibi ſuc
cedentia: z in corporib⁹ illis acciperēt perfectionē
virtutis moralis z intellectualis: ſicut exp̄ſſe di
cit ſocrates in libro phedonis z in libro menonis.
Sed iſte eſt error z contra phiam/z contra theolo
giam/z a nullo tenēdus. Ad quartā rationem Ad quartā.
eiuſdē dicendū: q̄ vna anima nō ꝓpagatur ex alia
nec aliquis hoc dixit: ex hoc eni ſeq̄ret q̄ ania eſſet
mortalis z corruptibilis: ſed deus creat animam.
Nec ꝓpter hoc eſt falſum dictū moyſi: q̄: ſicut pau
lo ante dictū eſt in hoc eodē articulo non intelligit
q̄ nihil poſtea creauerit: ſed q̄ noua genera rerū
poſtea nec creauit/nec diſpoſuit/nec ornauit. Ad Ad 6^m ar
aliud dicendū: q̄ Dam̄. z etiā Grego. nō intelligūt gu^m Dam̄.
ante in ꝛpe creatā eſſe intellectualē creaturā/ſz na
tura z dignitate: z in cui⁹ lumine vt dicit Aug⁹/ce
tera creanda illuſtrarent: ſicut ipſe dicit/q̄ ſex dies
ſunt z mane z veſpe in eis ſex illuſtratiōes ſup̄ res
creādas z creatas: eo mō quo in tractatu ſex die
rū dictū eſt. Q̄d tñ nō p̄t intelligi de aīa rōali: illa ei
nō eſt creata intra contēplationē verbi imediate/
ſed poti⁹ ad imaginē dei: z vt ſit motor: z rō z act⁹

corporis organici. Ad dictū platonis dicendū: q erroneū est simplr/ z contra phiam/ z 2tra theologiam. Si trū excusari debeat aliquo mō tunc dicendū: q sementis nō est ania/ sed potius virtutes celestes in materiā generabiliū diffuse: pparantes corpus ad generationē vt infundat animā: z disponētes p inclinationē ad dilectionē pietatis z iustitie: sicut facīt angeli p ministeriū custodiet: vt post ea merito pietatis z iusticie resoluta ania a corpore/ ad erbereas sedes recipiatur: Et tali eni influētia intelligētia p creatur eu praxia/ fm Aristo. in libro de fortuna eupraxia. Ad aliud dōm: q plato z socrates posuerūt trāscorporationē: vt dicit Grego. nixenus metaphorice/ nō ꝓpaliter intelligendā. Et hoc ideo: q quādo anima subiacet passioni ire tunc ipamet metaphorice dicitur leo: z sic anima trālit ad leoninā naturam: Passiones eī mouēt animā z figurāt spūaliter z ad suos effectus: Et sic dicit anima transcorporata: z hoc modo plato intellexit trāscorporationē: vt dicit Grego. nixen⁹. Et sic etiā socrates dicebat eas exagitari post mortē que in talib⁹ finiūt viram. Ad dicta macrobij dōm/ q fabulosa sunt: z integumēta eo p que dixerunt: Bēriles idolatre qui dixerūt/ q ꝓpter hoc q sol redit a cancro z descēdit ab aquilone i meridiē/ inde descēdere aiast: q p sol/ q fm eos pncipiū ē generationis/ ductor est/ capricornū aūt q ab illo ascendit sol ad aquilonē/ qui sicut dicebant/ dux est oīm generatoꝝ z corruptorū: dixerūt esse pncipiū reuectionis ad supos. Qd fabulosum est z cōtrariū phie z theologie. Et qd dicūt de lacteo circulo per quē ascendūt z descendūt: nō est dictum nisi ꝓpter hoc q ille circulus candet quasi lacte perfusus sit. Et quia anima illustrat sensibiliū cognitiōe z intelligibiliū: ꝓpter hoc in tegumēto poetico dederūt ei galaxiam/ siue viam lacteam pro ascensu z descensu: ideo etiam lactis alimoniā dari nato primam: vt cador celestis in animo suo conceptus cadore lactis nutriret z 2ualesceret. Ad aliud dicēdū q nō intellexit macrobius/ nec etiā plato: q anima rationalis vires acciper in stellis: quia potētie anime a substātia z esse anime fluūt. Ūn a quo substātiā accipit z esse/ ab illo accipit z vires. Sed volebant dicere: q in corpe dispositiōes ad tales act⁹ potentiarū iuuātur a ꝓprietatib⁹ planetarū z stellarū sic: Quia eni frigidū z siccum/ que qualitates sunt saturni/ cōfortant memoriā in bene tenēdo: iō dixerūt/ q memoriā accipit in spbera saturni: z qz lumē saturni supi⁹ est/ z informat oīa lumia inferiora: dicit eni ptolome⁹ in q̄dripartito: q oēs alie stelle applicant z iungunt saturno/ z ipe nulli z sūt lumē rōnis siue intellect⁹ oīb⁹ luminib⁹ sensibilib⁹ applicatur z ordinat ea/ z nō ecōuerso: eo q logisticon/ hoc est rōnale lumen accipit a saturno. Jte q2 iupiter humidus est z calid⁹ z lūinosus valde: q̄ sunt pncipia q̄ resoluūt organa ad actiōes q̄b⁹ vtit intellect⁹ practicus siue thymicus: iō dixerunt q in spbera iouis accipit thymicon/ hoc est intellectū practicū z in spbera solis splēdorē sensuū: z sic adaptabant in alijs. Ad aliud dictū macrobij dōm: q fabulosum est z erroneū. Aie eī pondere affectuū nullo mō descendūt in corpa/ sed potius create cū potentijs suis determinātā ad corp⁹ fm naturā. Ad id qd ꝓ rōnē obijcit dōm: q ania rōnal' p creationē

Ad 7m

Ad 8m

Ad 9m macrobij.

Ad 10m

Ad 11m

Ad 12m

producitur a deo/ z nō a natura: sed producitur in corpore ad esse: vt per hoc demonstretur/ q est actus corporis z perfectio. Et bene cōcedendum ē q nec a substantiali nec accidentali forma producitur/ sed immediate a deo: z si principia naturalia in formis substātialibus z accidētalib⁹ aliqd ad hoc opantur: hoc erit disponendo in corpe cui est infundēda ania/ z non ad esse vel substantiam aie.

Ad 13m, Ad aliud dicendū: q hoc penitus nihil valet: q formе existentes in potentia sunt in potētia materie z simul: forme aut existentes in actu fm naturam/ nō habent in quo sint nisi in illo existente cui⁹ sunt actus: z illa quorū sunt actus: nō sunt simul/ sed successiue: ꝓpter qd̄ etiam successiue anie creantur. Rationes aut aucenne procedunt z bene sunt z fm philosophiā z theologiaz: z solutio eius q possit obiici aucenne/ optime ponuntur ab eo Undetorū qd̄ dicit: verū est et ꝓcedit: z per ipsum improbatur error introductus.

Ad ipugnationē auicē,

Queritur de causa efficiente ipsius anime. Questio. LXXIII.

Einde queritur de cā

B Soso mēbri. I.

D efficiente anime: vtrū scz immediate facta sit a deo: vel mediantib⁹ intelligētijs vt quidā dixerunt. Et circa hoc queruntur duo. s. vtrum solus deus sit causa efficiens anie. Et vtr ex hoc anima sit incorruptibilis post absolutionē a corpore.

Hui⁹ qōis duo sūt mēbra.

A Mēb⁹ .I. Argu. 1m,

Utrum solus deus sit causa efficiēs aīe

a D primū ꝓceditur ex rōnibus quas ponit Iohannes tolerbanus archiepūs in lib. suo de anima. Et sunt ꝓcipue due: Una est: q dicit q creans nunc z non ante vel faciens/ opter noua dispositione esse dispositū ad faciendū: ania hec vel illa creatur nunc z nō ante: ergo creās ipsā oportet noua dispositione esse dispositū: deus nulla dispositione noua disponit: ergo de⁹ p seipsum non est causa efficiens animarū/ sed intelligentia angelica facit eas Adhuc: Qd̄ immediate fit a deo immediate habet se ad ipsum ad illuminatiōes recipiendas: g̃ a destructiōe ꝓsequentis: si nō immediate recipit illuminatiōes/ nō imediate fit a deo sed sicut habitū est in tractatu de hierarchijs/ anima rationalis illuminatiōes recipit ab angelis et non imediate a deo: ergo videt q aia nō immediate sit a deo. Adhuc: sup octauam ꝓpositionem libri causarum cōmentū dicit sic: Anima facta est cā corporum/ z facta est causata ab intelligētia que ē ante ipsam: ergo videt q intelligentia angelica cā sit anie/ z nō deus. Adhucidē: Ania que suscipit impressionē intelligētie facta est inferioris operationis q̄ ipsa intelligentia: sed nō recipit impressionem ab aliquo vt dicit idem tolerbanus/ nisi qō factum est ab illo: g̃ videtur q ania facta est ab intelligentia. Adhuc ad idem arguit ex ordine rerum Dicit eī Aug⁹ in. xij. ꝓfes. Duo fecisti dne vnū p̄ pe et z alterū ꝓpe nihil/ hoc est angelicam naturaz z materiā ꝓmā que ꝓpe nihil ē. Sz talis ordo ꝓpinquitatis z remotionis a ꝓmo principio/ dicit ordinem principiorum: ergo videt q omnia illa que inter media sunt/ causata sūt ab hijs que sunt iuxta primum: anima rationalis est de intermedijs: ergo videt q ipsa causata sit ab angelis que sunt iuxta primum. Adhuc: Sic est in ordine corporum: q inferius semp formatur z mouetur a superiori z causatur ab ipso: ergo sic etiā est in ordine spirituū sed anima rationalis inferior est angelo/ qō cōstat ergo videtur q formak z mouet z causatur ab angelo. Contra: Aug⁹ in lib. de ecclesiasticis dogmatibus: Creatorem anie solum creatorez oīm esse dicim⁹. Et ibidē: Dei iudicio coagulari i vulua atq creari dicimus corpus: ac formato iaz corpore/ animā creari ac infundi: vt viuat in vtero homo ex anima ꝓstans z corpore: z egrediatur viu⁹ ex vtero plenus substantia humana. Adhuc q hereticus sit dicere q angelus etiā aliquis creet/ dicit Jo. damā. li. ij. ca. iij. sic: Quicūq angelos conditores aiunt vel creatores cuiuscūq etiam substantie/ hij oīes sunt patris sui diaboli: creature eni existentes nō sunt conditores vel creatores alicuius rei. Idem dicit Aug. sup Beñ. Solutio dicendum: q nullo modo credendū vel dicendū est/ q anima rōnalis ab aliquo sit facta vel creata nisi immediate a deo: quia sicut dicunt augustinus et damā. creare actus incōicabilis est omni creature: et soli deo creatori oīm conuenit. Et huius ratio est: quia infinite potentie est educere aliqd ex nihilo: z sicut dicitur Ro. v. c. Vocat ea que nō sūt tā q̄ ea que sunt: Infinita autem potētia nō cōuenit alicui creato: z huius ratio est: q oīs creatus est post esse fm naturaz/ z fundatū i esse: z ideo nulla sua potentia est/ siue sit cognitiua/ siue sit operatiua nisi sup existens: creatio aut ē fundatur in nō ente qō est ante ens: z ideo nulli creato 2uenire potest. Ad primū ergo dicendū: q deus nō recipit dispositiones diuersas ex hoc q nūc crearet nō ante: ab eterno eni vno modo z eodem se habuit z dispositione sapiētie z dispositione potentie agentis vt hec ania nūc crearet ab ipso/ z nō ante nec post Ad aliud dicendū: q in hoc decept⁹ est tolerbanus: quia credidit q idem ordo esset illuminari ad illuminantem/ z facti ad facientē: z hoc nō est verū quia multa fiunt immediate a deo/ sicut celum et terra z ꝓma materia: q̄ tamē non se habent ad recipiendas ad illuminationes immediate ab ipso: Et similiter est de anima rationali: z ideo ratio sua ista non procedit. Modus enim percipiendi illuminationes differens est ex differenti perspicacitate intelligentie/ z differenti simplicitate essentie ex hoc q immediate fiat vel non fiat a causa efficiente hac vel illa. Ad illud in libro de causis dicendum: q si volumus saluare qō dicitur in cōmento libri causarum: dicemus/ q intelligitur q intelligentia nō sit causa anime rationalis in esse substantiali/ sed tantū in forma illuminationuz ad bene esse: z hoc non creando vel benefaciendo/ sed instruendo z mouendo z excitando. Ad aliō dicendum: q impressiones intelligūtur formе illuminationū fm triplicem visionem/ qua angelus illuminat animam: scz sensibilem/ imaginariam/ et intellectualem. Sed qō dicit q non recipit illuminationes nisi ab eo qō est causa eius efficiens: ō falsum est: nisi intelligatur de causa efficiente illuminationis/ z nō substantie illuminate. Omne ei superius in ordine ex amore naturali/ vt dicit Jerothe⁹ illuminatiōes quidentie effundit super inferius: z mouet ipm vt quertā ad supi⁹: z trā inferius nō semper fit a superiore fm esse substantiale.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad aliud dōm: q ille ordo quē ponit ibi Aug⁹. nō est ordo ꝓncipiorum ꝓ facientiū esse z substātiā: sed ē ordo reducētiū inferiora in primū: fm q dicit Dion⁹. q lex diuinitatis est p ꝓma media/ z p media vltima reducere. Ad vltimū dōm: q sic est etiā in ordine corporum: inferius eni fm esse substātiale non fit a supiore/ sed recipit impressiones eius q̄ ad bñ esse sicut luna z stelle a sole: z sicut terra z inferiora elementa a celo. Que obiciunt in contrariū concedendū est qz hoc est catholica fides: z pauloante assignata est rō/ quare creature nō potest conuenire potentia creandi.

Ad 5m

Astruūtur argumenta in cōtrariū.

Utrū anima ex hoc q solus deus causa eius efficiēs est: sit incorruptibilis post absolutionem a corpore.

A Mēb⁹ .II.

Argumētū

Ecūdo q̄rit: vtrū aia ex hoc q solus de⁹ causa eius efficiens est/ sit incorruptibilis post absolutionē a corpe. Et videt q sic: Act⁹ eī corpis a phis ponit in triplici differētia: Quidā eni est actus corporis z corpalis sicut forma q̄ est in corpe z subijcit pncipijs corporis in agendo z operādo: sicut aia vegetabilis in plantis/ z sensibilis in brutis: propter qō talia non agunt/ sed agūtur z impelluntur ad actiones z opa passionib⁹ corporalib⁹. Est etiam corpis actus qui est in corpore nō corpalis: z hec est forma que nō est nisi in corpore: eo q educitur de materia vel causatur in materia ad harmoniā corporis: sicut sensus/ vt dicit Aristo. harmonia est: q̄ nec recipit aliqd nisi qō est de harmonia sui organi: sicut visus/ qui non recipit nisi id qō fit in actu per lumen: eo q ipe cōstitit in organo cuius harmonia fit ex humido pspicuo/ qō fit in actu per lucē: qui licet actus eleuat⁹ sit super pncipia materie/ ita q nō subijcit eis sicut forma naturalis: tamen nec agit nec patit recipiendo nisi in materia: z ideo etiam actus materie dicitur Et est actus corporis qui nullū habet esse a corpore/ licet habeat esse in ipo: a nullo eni pncipio corporali accipit esse: nec in aliqua operatione ab aliquo pncipio corporis agitur ad operationem: nec in aliqua passione siue receptione restringitur ad hoc q recipiat cōnaturalia huius corporis vel illi⁹ sed liber est ad receptionē omniū/ z vt iudicet de omnibus fm rationē cognitionis: Et talis actus est ania rationalis siue intellectualis: z talis act⁹ nihil penitus de esse suo habet a corpore: nec de actione sua habet aliquid a corpore: nec de passione sua qua recipit omnia: Quia si de potentia recipiendi haberet aliquid a corpore: sequeretur q reciperet quidē ea que sunt cōnaturalia illi corpori: sicut visus cōnaturalia pspicuo siue dyaphano et non alia recipit. Et ille actus nec esse nec operationem nec passionem habet a corpore: Unde nec fm esse/ nec fm operationem/ nec fm passionem dependet ad corpus. Et propter hoc Aristoteles dixit: q intellectus nullius corporis est actus. Et Anaragoras dixit: q intellectus nulli nihil habet cōmune: z propter hoc est receptibilis omniū. Talis igitur anima intellectualis cum esse non habeat a se/ eo q causata z creata est: nec habeat a corpore/ vt iam ostensum est: quia si haberet a corpe/

nec in illo haberet potentiã agendi nec recipiend
nisi in his que essent cõnaturalia illi corpti; nunc au
tem habet libertatem agendi z recipiendi ſomnia/ z
vbiqz et semp: Et cum tale esse talis potentie non
possit referri ad corpus sicut ad principiũ/ nec ha
beat ipsum a seipso; oportet q referat ad causam
efficientem: que sicut dicũt philosophi/ est principi
um vniuersi esse z facit debere esse in omnibus que
sunt: Et tale principiũ cum producat talem actuz
in corpore/ z nõ ad modum alicui⁹ corporis vel a
ctus corporalis: sequitur de necessitate/ q̃ produc
at eum ad modũ z similitudinẽ sui⁹ proprium. Et
hoc est qõ dicitur Bene. j. d. Faciamus hominem
B ad imaginem z similitudinem nostrã. Ulterius
etiam sequitur ex hoc: cum talis actus nec fm esse
/ nec fm agere/ nec fm recipere siue pati dependeat/ ad aliqd corruptibile/ q̃ ipe sit incorruptibilis z fm esse z fm agere z fm pati: in bijs enim natu
ram sequitur intelligentie z nõ alicuius actus na
turalis vel corporalis. Et sup̃ hanc rationem om
nes philosophi sustentati fuerũt: z ideo oĩes con
cedunt vt dicit alphar abius radicem immortali
tatis anime posuerũt in intellectu adepto: quia il
le nec fm esse/ nec fm operari/ nec fm pati siue reci
pere dependentiã habet ad aliquid corporaliũ vel
Obiectio corruptibilium. Et si obj̃citur q̃ Aristo. dicit i
primo de anima: q̃ qui dicit animam fm se/ hoc ẽ
sine corpore intelligere: idem est ac si dicat eam re
Responsio rere. Dicendũ q̃ Aristoteles nõ dixit b̃ absolute
sed sub conditione: si nihil est anime operũ vl̃ pas
sionum proprium: Sed nos ostendimus/ q̃ tale
intelligere est proprium anime: z in tali intelligere
in nullo cõmunicat corpori/ neqz vt organo/ neqz vt
materie ex qua z in qua sit. Sed est aliud intellige
re/ qõ sit per reflexionẽ intellectus ad sensum: fm
q̃ dicit/ q̃ intellectus humanus coniunctus est cõ
tinuo z tempori: z de quo dicit Dionysius/ q̃ in
tellectus noster est materialis z phantasticus dũ
est in corpore. Et hoc intelligere non perficitur nisi
per receptionẽ a corpore. Et de hoc verũ est qõ di
cit philosophus: q̃ qui dicit animã fm seipsaz hoc
modo intelligere: idem est ac si dicat eam rerere p
seipsam: quia sicut nõ terit sine instrumentis cor
Solo mẽbri. II. poreis: ita hoc modo nõ intelligit sine instrumen
tis corporeis. Ex omnibus his sequitur de ne
cessitate: q̃ anima rationalis est immortalis z in
corruptibilis: z q̃ causam immortalitatis z incor
ruptibilitatis habet a modo quo fit a causa efficiẽ
te/ que est deus: z q̃ hoc qõ est i corpore z nõ a cor
pore/ in nullo diminuit sibi causam incorruptibili
tatis z immortalitatis: fm se enim semp separata est:
licet ad tempus regendo corpori a creatore sit ac
comodata: Propter qõ dicit philosophus: q̃ ani
ma habet se ad corpus sicut nauta ad nauem.

Queritur de causa formali z finali anime. Questio LXXIIII

A Argumẽtũ de cã formali anime

Quritur de causa formali et finali anime. Et videtur q̃ nulla sit causa fomalis anime quia forme non est forma: anima autem forma est: ergo nullia causa formalis est anime.

Contra: Formauit dominus hominem ad ima In 2rarũ argumẽti
ginem z similitudinẽ suam: Genesis primo: Con
stat q̃ hec formatio non intelligitur nisi fm ani
mã: ergo aliqua forma est qua formatur anima.

Queritur etiam de fine ad quẽ facta est anima Arg. primi de cã finali anime
rationalis. Et dicit Augustin⁹ in enchiridion q̃ fi
nis eius reparatio ruine angelice est. Adhuc Anſ. in libro de casu diaboli/ z cur deus homo dicit: q̃ homo factus est ad ruinam angelorum reparandam. Sed contra hoc est: q̃ si fm hoc angelus non cecidisset/ homo conditus non fuisset: z sic casus diaboli causa fuisset tanti boni: qõ valde incõ
ueniẽs est. Adhuc sicut dicẽ dionysius i libro de diuinis nominibꝫ ca. iiij. Extasis amoris z bonita
tis diuine nõ pmittebat deum in seipo consistere/ sed cõmunicare bonitatem suaz z producere crea
turas quibꝫ se cõmunicaret/ ille ergo est finis z nõ alius/ ꝓter quẽ creata est omnis creatura. Cum ergo substantia spiritualis corpori vnibilis possit frui bonitate sua bono nature z gratie z glorie: vi
det⁹ q̃ summũ bonum creauerit eam ꝓter hoc/ et nõ ꝓter aliud: largitari enim diuine non satis est vno mõ frui ipsa/ sed omni modo. Adhuc b vi
detur: q2. ij. sentẽtiarũ distinctione prima caplo et quia non valet dicit magister sic ex verbis augusti
ni: Fecit deus rationalẽ creaturã que summũ bo
num intelligeret: z intelligendo amaret: z amãdo possideret: z possidendo frueretur. Adhuc ibidẽ Si queratur quare factus sit homo vel angelus: breui sermone responderi poterit: ꝓter bonitatem dei: iste est ergo finis. Adhuc ibidem: Si quera
tur ad quid creata sit rationalis creatura: Rñdetur ad laudandum deum: ad seruiendũ ei: ad fruẽ
dum eo: Ifti ergo videntur esse fines/ z non repa
ratio angelice ruine. Solutio: dicendum q̃ forma anie venustioz z pulchrioz quã habere potuit est/ q̃ sit ad imaginẽ dei/ imaginẽ dico creatiõis/ re
creationis z similitudinis: sic enim formatur ad optimũ z pulcherrimũ. Ad obiectum contra dicendum: q̃ forma non est forme in eodẽ genere: sed in alio genere: hoc est/ in supiori potest esse forma for
me: z illa est etiam vera forma/ vt dicit Boeci⁹ in li
bro de trinitate. Sic: est exemplar forma exempli cum tamen vtrũqz sit forma: similiter anima ratio
nalis que forma est z actus corporis/ habet formã exemplar vnius essentie diuie in tribus personis ad quã facta est: sicut in prehabitis dictum est vbi querebatur de imagine. Sic enim etiam fm pla
tonem: mundus archetypus/ qui in mente diuina est z ipsa mens diuina/ forma z imago est toti⁹ isti⁹ mundi sensibilis. Unde Boecius in. v. de conso
latione phic: Mundum mente gerens pulchrum pulcherrimus ipse similiqz imagine formans.

Ad id qõ vlterius queritur de fine dicendum: Ad argumẽta de causa finali.
q̃ duplex est finis: principalis scz z adiũct⁹. Prin
cipalis est qui tangitur a magistro in secũdo sentẽ
tiarũ distinctione pma vt patet in obijciendo. Et il
le dupliciter distinguitur/ sicut in obiectis dictum est: scz vt summũ bonũ intelligeret/ z est hoc fm or
dinem intellectus ad veritatẽ: z intelligendo ama
ret/ z est hoc fm ordinem voluntatis ad bonitatẽ: z amando possideret/ z hoc est fm ordinem mẽtis z memorie ad beatitudinis eternitatem. Alia assi
gnatio que ponitur ibidem: scz vt deo seruiret/ re

fertur ad opus: vt deum laudaret/ refertur ad os:
vt deo frueretur/ refertur ad totum hominem in
terius z exterius. Iste ergo finis principalis qua
re creata sit anima. Adiũctus autem finis est/ qui
secutus est ex isto: z ille est reparatio ruine angeli
cei: sicut in prehabitis de casu angelo q̃ dictũ est.

Tractatus. XIII. De formatione hominis iuncta anima.

Ic autem determi

b nato de formatione hominis fm ani
mam/ tangit magister formationẽ ho
minis fm corpus. ij. sentẽtiarũ distin. xvij. ca. j. sic dicens: Sicut hominis formatio fm corpus describitur Gen. 2. a. cum dicitur: Forma
uit dominus hominẽ de limo terre. Et paulo post Corpus enim de limo terre formauit deus: ꝓter
qõ tractandum est hic de formatione hominis fm
Quinqz qões corpus. Ubi quinqz querẽda sunt: Scz si ab alio q̃ a deo potuit formari corp⁹ hominis primi. Se
cundũ: de complexione z natura formati corporis
Tertium: de vnione corporis cum anima. Quar
tum: vtrum tale corpus fuerit animale: z qua ani
malitate. Quintum de habitatione paradisi que congruebat tali corpori.

Utrũ ab alio q̃ a deo potuit formari cor
pus hominis primi. Questio. LXXV.

A Rimo ergo queritur

p vtrũ ab alio q̃ a deo potuit formari cor
pus hominis primi. Et videtur q̃ non.
Negative Arg. primũ Gen. 2. a. Formauit ergo de⁹ hominẽ de limo ter
re. Sed dicit Anselm⁹: q̃ quicqd facit deus/ cõue
nientissime facit: z minimũ inconueniens de deo est impossibile: ergo cõuenientissimũ fuit deum ipsuz facere corpus hominis: z impossibile fuit fieri per alium/ siue per angelum/ siue per aliam creaturã.
Arg. 2m Adhuc: Job. x. b. 2 Manus tue fecerũt me z plas
mauerunt me totum in circũitu: ibi dicit Brego. Fecerũt me in anima: plasmauerũt me in circũitu
Arg. 3m in corpore. Et inde arguit⁹ vt prius: q̃ incõueniẽs z ipossibile fuisset fieri ab alio. Adhuc: Esa. 64. c Nunc vo dñe pater noster es tu/ nos vo lutum: z fictor noster/ z opera manuũ tuarum omnes nos.
Arg. 4m Ex hoc iterũ vt prius arguitur: q̃ cõuenientissimũ fuit deum ipm facere hominẽ. Adhuc: Hiere. xviij. a. Surge z ingredere domũ figuli z ibi logr
ad te. Et sequit: Et ecce ipe/ scz figulus fecit opus super rotam: z cõfractũ est vas in manibꝫ eius. Et conuersus fecit illud scz lutum in vas aliud sicut placuit in oculis eius. Et dixit dñs ad me: Sicut
Arg. 5m lutum in manu figuli: sic vos in manu mea dom⁹ israel. Et ex hoc iterũ arguitur vt prius. Adhuc hoc idem arguitur ex illo Ps. 118. Manus tue
Ar. 6m domine fecerunt me z plasmauerunt me: da mihi intellectum. Adhuc hoc ostenditur per rationẽ: Sicut enim in precedentibꝫ habitum est: z dicit ma
gister in secũdo sententiarũ distinctione. xvij. Ho
mo etiam fm corpus est ad imaginẽ dei: rectitudi
ne enim corporis/ z positione que tota sursum diri
gitur/ ostendit dispositionẽ anime: scz q̃ intellectu tendit in sũmã veritatẽ: voluntate in sũmã bonita
tẽ: mente siue mẽoria in eternã diuinoꝫ noticiã/ q̃

ex mẽte pcedit z in mẽte reseruat: que z mẽs dicit
vt dicit dam. q̃ omnia adrecte rõnis lineã mensu
rat: Ergo nõ poterat corp⁹ humanũ fieri nisi a deo ad cuius imaginẽ fctm ẽ sic nec aia fieri potuit nisi a do. Adhuc: In oĩbꝫ ꝓportionata sũpfectio Arg. 7m
est perfectum/ z ad eandem causam ordinantur: sz anima rationalis perfectio est corporis hominis: ergo ꝓportionata est corpori hominis/ z ad eandẽ causam efficientem verũqz ordinatur. Constat au
tem q̃ anima facta est a deo immediate: quia illa fit p̃ creationem: z creatio nulli creature conueni
re poterit: ergo factura corporis hominis fieri nõ potuit nisi a deo immediate. Adhuc: Alie res ad Arg. 8m
distinctionem z ornatum mũdi pertinentes/ non sunt facte nec fieri poterant nisi a deo: cũ ergo cor
pus hominis precipuum sit inter ea que pertinẽt ad ornatum: videtur q̃ corpus hominis fieri non potuit nisi a deo. Adhuc. ij. Macha. vij. d. dixit Arg. 9m
mater filijs: Nescio qualiter i vtero meo apparuis
tis: Neqz enim ego dedi vobis spiritum z vitam: nec singulorum membra ego ipsa compegi: sz mũ
di creator qui inuenit ipsam nativitatẽ: quiqz oĩm
inuenit originẽ iterq̃ cũ miseõia spiritũ vobis reddet
z vitam. Contra in causis primordialibus mũ In 2rũ ar.
di ordo est: q̃ primum influit super secundũ/ z secũ
dum sup tertium: z sic deinceps: Sed in ordine il
lo corpus hominis vltimũ est z inter facturas/ et fm naturam. Inter facturas: quia post diẽ septi
mum homo fm corpus factus est: sicut dicit Bene. ij. a. Formauit igitur dom⁹ hominẽ de limo terre. Scõm naturam: quia inter omnia corpora magis mixtum/ z ex pluribꝫ mixtum est: z maiori compositione compositum. Cum ergo ordo quez deus imposuit rebus sit: q̃ prius semper influit su
per posterius: tunc videtur q̃ corpus hominis nõ conueniebat immediate a pmo fieri/ sed ab omni
bus intermedijs inter primum z vltimũ: vel deus corrumperet ordinẽ quem ipsemet instituit: qõ in
conueniens est valde: q̃ dicit dionysius q̃ lex diui
nitatis est per pma media/ et per media vltima re
ducere. Sũt tamen quidam qui nituntur pro- B Q̃ potuit condi ab angelo. arg. 1o
bare/ q̃ corpus homis fieri z condi potuit ab ange
lo/ sic: Angeli (sicut supza in questione de miracu
lo ostensum ẽ p verba augustini (seminales causas colligẽtes i elemẽtis/ multa posſũt ꝓducere ad mo
dum miraculi: oĩa scz que fm seminales causas sunt in elemẽtis. Dicit em Aug⁹: q̃ corp⁹ hominis anteqz conderet fm seminales causas in elemẽtis fuit: ergo videt q̃ ministerio angelorũ poterat edu
ci de elemẽtis. Adhuc: Aug. sup Bñ. ad litteram Arg. 2m
ix. Nonnulla est in angelis potẽtia vt aliquid cree
tur: ergo multo magis nõnulla potentia est in an
gelis vt aliquid condatur: quia creare plus est q̃ condere. Si ergo creent vel condant corpus hois
nihil est inconueniens/ vt videtur. Adhuc eius- Argu. 3m.
dem potentie est vt videt/ reformare corpora mor
tuoꝝ ex puluere z ꝓdere ex puluere corp⁹ hois. sz reformatoẽs corpoꝝ mortuoꝝ ex pluere ministrabũt angeli g̃ multo magis ꝓuenie bat angelis ministra
re ad formationem primi hominis ex luto. Con- Ar. in 3ri.
tra Augustinus. ix. super Bene. ad litteram dicit:
q̃ angeli non poterant formare mulierem ex costa viri: ergo multo minus ministrare poterãt ad con
ditionem corporis primi hominis ex luto. Plus

enim distant lutum ⁊ corpus/ꝙ̄ os ⁊ corpus mulieris ⁊ sic dicit philosophus in.ij. de genera. Habentium symbolum/facilior est transitus. Ulterius queritur hic propter hereticos: qui dicunt/ꝙ corpus hominis factum sit a diabolo: si hoc potuerit fieri. Et videtur ꝙ sic: quia angelus malus/sicut dicit Augustinus/scit colligere semina ad opa miraculorum sicut ⁊ bonus: Unde fecerunt serpentes: sicut ⁊ virga moysi conversa est in serpentes per angelos. Cum ergo hoc nō sit minoris potentie ꝙ̄ ex seminib⁹ producere figuram corporis humani: videtur etiam ꝙ figuraz corporis humani ex talibus seminib⁹ producere possint. Adhuc Tam boni ꝙ̄ mali angeli assumunt corpora in quibus apparent: ⁊ constat ꝙ illi condensando ⁊ figurando transformant in figuram corporis humani sed ex seminalib⁹ causis corpus hominis facilius est figurabile ꝙ̄ ex elemento tenui: Cum ergo hec possint figurare ex elemēto tenui/poterunt etiam corpus hominis figurare de seminalibus causis.

Ulterius etiam queritur: si ſm ꝙ quidam dicunt philosophi/stelle ⁊ celū habent aliquam potestatem formandi corpus. Et videt⁹ ꝙ sic: Ptolomeus in quadripartito/qō alarua vocatur arabice: per totum ostendit/qualiter constellatio ⁊ figura ⁊ complexionē ⁊ regimen vite dat vnicuiq; nato homini sub hac vel illa constellatione. Unde dicit: ꝙ natus in prima facie leonis/que est domus solis terit latus in facie splendentis coloris ⁊ splendentis fortune. Ergo videtur/ꝙ ad formationem corporis hominis astra operent. Adhuc: Astra ⁊ constellationes operant ad meliorem dispositionem corporis: ⁊ quo melius est dispositum/vt dicit Auicēna/meliores sortitur potentias anime et expeditiores ad actum: ergo videtur ꝙ ad formationem corporis hominis operantur. Contra: Damascen⁹. Nos dicimus: quoniā astra non sūt causa alicuius eorum que fiunt: neq; corruptiōis eorum que corrumpūtur. Solutio: dicendum ꝙ corpus primi hominis ⁊ ſm dicta sancto⁹ ⁊ ſm catholicam fidem/nec cōueniebat/nec potuit fieri nisi a deo ipso. Et huius ratio est: quia in omni natura eiusdem potentie est facere perfectionē ⁊ perfectum/⁊ facere mouens ⁊ mobile maxime quādo ad eundem finem mouens mouet ⁊ mobile mouet sicut est in anima rationali ⁊ corpore ſm ordinem nature ⁊ sapientie diuine: in hoc ordine enim anima rationalis ponitur in corpore vt perficiatur scientijs ⁊ virtute/siue virtute intellectuali ⁊ virtute morali: ⁊ virtute theologica infusa per gratiam ⁊ donis spiritussancti: et fructibus ⁊ beatitudinibus: ⁊ alijs bonis quibus homo ad meritum vite disponitur ⁊ adiuuatur. Et propter hoc/ꝙ corpus cum anima meritum talem perficit: ideo corpus ad eandem beatitudinis participationem ordinatur sicut ad finem. Et hoc expresse dicit Damascen⁹ libro quarto capitulo de resurrectōne dicens: Qsi anima sine corpore athlebice pugnasset contra demones et vitia: tunc aliqua ratio esset quare sine corpore premiaretur: Nunc autē quia non pugnauit sine corpore/sed cū corpore ⁊ in corporeō ordo iusticie diuie est ⁊ nature/ꝙ cū corpe pmiet⁹; propter qō etiā vt paulo ante habitū ē/bō etiā ſm corp⁹ aliq̄ mō est ad imaginē dei: ⁊ iō penit⁹ ad eandem potentiam pertinet facere hominē ſm aiam et facere hominē ſm corpus. Ad pmuz ergo dicendum ⁊ ad alia octo que sequūtur: ꝙ illa procedunt ⁊ catholicā veritatē dicūt: ⁊ cum sint auctoritates ex canone sumpte/nō licet eis contradicere: quia sicut dicit Aug⁹. in.ij. sup gen⁹. ad litterā: maior est hui⁹ scripture auctoritas ꝙ̄ ois humani ingenij pspicacitas. Ad id qō in cōtrariū obijcitur dicēdū: ꝙ influentia q̄ ex pmo in secundū/⁊ sic de inceps/est ad ꝓpagationē nature ⁊ nō ad institutionem principiorum nature: principia enim nature oīa opportuit fieri imediate a deo. Et cum corp⁹ hominis sit vnū de ꝑncipijs ꝑncipijs: in quo etiā imago dei est/vt dicit aug⁹: quia sicut de⁹ est principium omniū ex quo omnia: ita corpus ade ē principium omniū corporū humanorū ⁊ nature: intra ꝙ in ipso ꝙ corpulentam substantiā fuerūt oīa: Et sicut de⁹ est finis omnium ad quē ordinātur oīa vt conseruentur: ꝓpter qō dicitur alpha ⁊ o. Apoc. j. b. ita homo finis est creatoꝝ ad quem/⁊ propter quem creata sunt oīa: ⁊ in quo/ sicut dicit Greg⁹: ꝓpter conuenientiā quandā oīa sunt ⁊ vniū/tur. Ad aliud dicendū qō de angelis obijcitur: Licet multa possint colligendo seminales causas et transmutando subito in hoc vel in illud: qō ē modus mirabilis vel miraculi: tamē oīa illa sunt forinsecus adhibita: vt dicit Aug⁹: sicut sunt opera agricolarū circa semina ⁊ plantas. Corpus autez naturale in specie z forma ⁊ potentia nature nō fit nisi per intrinsecus et naturaliter operātia: in quibus primū ⁊ omnia alia in formās est virtus diuina. Et iō licz angeli in talib⁹ viuificēt naturalia ꝓncipia/⁊ercarent ad operandū ſm augustinum: tamen nec sunt creatores nec conditores talium: sicut nec agricolas dicimus creatores vel conditores fructuū quos colunt. Et si hoc in nullo corpe possunt multo min⁹ in corpore hominis/⁊ marie primi hominis. Ad aliud dicendū: ꝙ augustin⁹ accipit ibi creare nō in ꝓpria et ꝓcipali significatione: sed ꝓut dicitur creare ꝓ formare: sic enim nō/nulla potentia est in eis vt aliquid formetur: Sed hoc est nihil aliud/nisi ꝙ adhibent operam extrinsecus colligendo semina: ⁊ excitando ea vt sic vel sic ⁊ tardius vel velocius in actū exeant que est ī ipsis in potentia. Qr autē creare multiplicit̄ dicitur et quib⁹ modis/in ꝓbabitis ꝑ verba sanctorū ostēsum est/questione de creatione. Ad aliud dicendum: ꝙ angeli nō ministrabūt ad reformationem corporū glorioso⁹ in resurrectione/nisi ministerio exteriori: qō quidam vocat collectionem puluerū ꝛ ad imutatōez ī formā gl'iosā nihil operāt/ꝛ sol⁹ de⁹. Hoc ē ei qō dī ps. 67. Dabit voci suevocez virtutis. Et sic opant mirabilia vel mirabilib⁹ silia colligendo semina in elementis sparsa ex quibus producantur: sed hoc non conueniebat fieri in corpore primi hominis/ꝓpter rationes pauloante inductas. Qō contra obijcitur concedendum est.

Ad id qō vlterius queritur dicendum: ꝙ heretici ꝓpter hoc sunt heretici/quia errant circa principia fidei ⁊ pbic. Unde mali angeli nūq̄ possunt facere corpus alicuius homis: nec primi/nec alicuius hominis: qsi ꝺ boni angeli non possunt/ sicut iam ꝓbatum est: multomin⁹ mali. Ad obiectuz aūt dom: ꝙ ꝑ quidē colligere semia ⁊ forinsecus adhibere operam sicut ⁊ boni/sed nō ꝓpter hoc dicuntur vel creatores vl' factores vel conditores sicut nec agricole dicuntur' creatores vel factores vel conditores fructuū/ quibus tamen adhibent cultum exteriorem. Ad aliud dicendū: ꝙ angeli corpora assumere possunt ex tenui elemento vt dicit Augustinus: sed hoc est opus ad modū artis sed nō nature: ⁊ ideo minoris potentie est ꝙ̄ opus nature: ⁊ ideo hoc possūt ſm exigentiā sui ministerij ⁊ boni ⁊ mali. Aliud autem nō possunt/ nisi forinsecus operam adhibendo: quod est non facere sed adiuuare vt fiat per causas naturales: vt patuit ante dictum est. Ad id quod vlterius queritur dicendū: ꝙ astra nihil penitus possunt facere circa hominem ⁊ actus hominis. Cuius ēm virtus nō venit ad hominem ⁊ humana nisi per aliud et per accidens/nunq̄ potest esse per se causa humanorum aliquorū: virtus stellarū vt ipe Ptoleme⁹ dicit in primo cap'o quadripartiti/nunq̄ venit ad inferiora nisi per aliud ⁊ per accidens: ergo nunq̄ possunt esse causa per se alicui⁹ inferiorum siue humanorū siue aliorū: signa tamen possunt esse. Qualiter autem hoc fit tractatū est in primo libro tractatu de prouidentia ⁊ fato: ⁊ in isto scōo libro in questione de virtutibus stellarū ⁊ effectu.

Ad aliud dicendū: ꝙ astra nō operantur nisi vt signa ⁊ remote disponentia/⁊ nullam necessitatem imponentia vt dictum est. Ad id qō contra obijcitur dicendum: ꝙ dictum Damasceni verū est: quia astra nō sunt cause/sed signa: propter rationem que dicta est. Ex his patet solutio cuiusdam qō queri solet: vtrum licz maioris potentie sit vel fuerit facere corpus hominis de luto/vel creare de nihilo. Si enim querat de potentia facientis tunc vltra questio est: quia vna ⁊ eadem ⁊ semper equali potentia facit quicquid facit. Potentia ēm facientis nunq̄ disponit per diuersa: nec mutat aliqua mutatione. Si autem querat de potētia facti: licz vtrū facilius fiat ex luto vel ex nihilo: tūc iterū vltra questio est: quia inter nihil et aliquid est distantia infinita: ⁊ ideo infinite potentie est aliquid ex nihilo facere. Inter aliquid autem ⁊ aliquid/sicut inter lutum et corpus hominis: quod factum est ex limo: distantia finita est: ⁊ ideo facilius est fieri ex aliquo aliquid/ꝙ̄ ex nihilo aliquid nō quantū ad facientē/sed quantū ad factū. Et si obijcat: qō Augustinus dicit: ꝙ magis est de impio facere piū/ꝙ̄ creare celū ⁊ terram. Dicendū ꝙ hoc nō est simpliciter dictū/sed quo ad aliquid quia licz quando de impio fit pius: id ex quo fit talis transmutatio/contrarietatem quandā habet ad id ad quod fit talis transmutatio: qō nō est qñ creatur celum ⁊ terra: ⁊ sic nō est quando de limo fit corpus hominis: quia limo ⁊ omni creature inserta est ratio obediētialis/vt fiat de ea quicquid creator vult: ⁊ sicut dicit augustinus: nihil iustius est ꝙ̄ ꝙ creatura obediat in omne quicquid creator vult. Sic ergo patet: ꝙ vni⁹ ⁊ eiusdē ⁊ equalis potentie est diuine facere corpus hominis: puta ex nihilo/⁊ ex luto.

Querit̄ de natura ⁊ cōplexiōe formati corporis. Questio. LXXXVI

Ecundo queritur de

natura ⁊ complexione formati corporis Quidam enim nituntur probare: ꝙ conuenientius esset humanū corpus simplex ꝙ compositū: obijcientes logice sic: Motori simplici ſm conuenientiā nature aptat̄ mobile simplex: anima rationalis motor simplex est/nō cōpositus ex diuersis que sunt diuersorū generū: corpus hominis est mobile a tali anima: ergo videt̄ ꝙ conuenientius esset simplex ꝙ̄ cōmixtū. Adhuc: Anima est in corpe (vt dicunt socrates ⁊ plato) vt perficiat̄ vtraq; virtute: scz intellectuali ⁊ morali per dei donū: nō per doctrinā vel assuefactionē/sed vt hoc meretur a deo. Dicit ēm duo diterunt: ꝙ virtus nec est discibile vel assuescibile bonū/sed dei donū. Simplex corpus/in quo nō est resistētia vel pugna vni⁹ ad alterū: facilius conuertit̄ ad electionē motoris ꝙ̄ compositū: ergo videt̄ ꝙ conueniens⁹ fuisset ꝙ corpus hominis fuisset simplex ꝙ̄ cōpositum. Contra: Dicit cōmentator super scōm de anima: ꝙ diuersitas que est in corpore/est a diuersitate potentiarū que est in anima: sed multa diuersitas est in qualibet specie anime. Uegetabilis ēm habet nutritiuū/augmentatiuū/⁊ generatiuū ertiā in homine. Sensibilis quiq; sensus extra/⁊ quiq; intus: ⁊ exteriores nori sunt: quinq; intus/vt dicit Auicenna sunt sensus cōis/imaginatiua/fantasia/estimatiua/memorialis: ⁊ iste sūt cognitiue omnes: ⁊ preter hoc habet motū ſm appetitum ⁊ desideriū sensualitatis. Simil⁹ rōnal' multas habet partes: scz intellectuale/rōnalem/⁊ moralem voluntatē memorialē: ⁊ ſm appetitū rōnalem motiuū ad electionē que operant̄ omnes in organis. Quia sicut dicit constabulus in libro de differentia spiritus ⁊ anime: Etiam intellectualis siue rationalis potentia operat̄ in spiritu/⁊ trāseunte per tres cellulas cerebri: anteriori scz/media/⁊ postrema: abstrahēdo scz ordinando/⁊ eligēdo quid iudicandū sit de quolibet. Cum ergo tot potentiaꝝ operatōes per corp⁹ homogeniū siue simplex nullo modo fieri possint: nō cōueniebat ſm naturam anime rationali aptari corpus simplex siue homogeniū. Ulterius querit̄. Si corpus hominis cōmixtum est ex diuersis elementis: Utrū in illo mixto elementa sint equalia ſm quantitatē. Et videtur ꝙ sic. Dicit em Auicenna ꝙ elementa ſm substantiā saluant̄ in mixto: cuius signū est: quia mixta resoluūt̄ in ea. Cū ergo nō sint mixta nisi qz minimū vni⁹ est cū minimo alteri⁹: ⁊ in nullo genere sit aliquid minus minimo: videt̄ ꝙ minima ignis sint equalia minimis aeris ⁊ aque ⁊ terre: ⁊ sic equaliter est ibi de quolibet elemento ſm quantitatem. Contra: Auicenna ⁊ algazel dicunt ꝙ verū est: ꝙ equaliter mixtū ex quolibet elemento locū habere nō potest in mundo ad quem moueat̄ vel in quo quiescat: nullū enim elementū dominatur in ipso ad cuius locum inclinetur: Corpus hominis inclinatur ſm locum ⁊ motum ad terram: ergo videtur ꝙ plus sit ex terra/et minus ex aliis elementis. Adhuc: Hoc videtur dicere textus gen. ij. a. Fecit de⁹ hominē de limo terre. Ubi dicit aug⁹: ꝙ lim⁹ ē ꝛa būida siue ifusa: nō q̄ videt

B II. qstio incidens

equaliter esse ex omnibus elementis. Ulterius querit: si in corpore ade elemēta fuerint fm equalitatem virtutis z potētie. Et videt q sic: corp⁹ enim ade optime complexionis fuit sicut qđ deus ipe fecerat: z optime compositōis in corpe. Optime complexionis virtutes reducte sunt ad equale nō em̄ est complexio nisi ad equale. Cōplexio aūt est equalitas humorū: equalitas aurem humorū nō ē nisi ex equalitate qualitatū elemētorū mixtorum. Dicit em̄ aristoteles in .j. de generatione: q mixtio est miscibiliū alteratoꝝ vnio. Et intelligit de vnione virtutis z potentie: que vnio vocatur equalitas in complexione. Ergo videtur cū hec sit bonitas vniuscuiusq corpis humani z sanitas q hanc bonitatē maxime illud corpus habuit: quia deus ipe fecit z operat⁹ est.

Arg. 1m

Arg. mētū in cōtrariū.

Cōtra: Aug⁹ dicit sup gen. q in corpe hominis prevaler elementum ad patiendū q̄ ad faciendū aptius: sicut est elemētū inferi⁹: scz aqua: z terra. Et si elementa inferiora pualēt: ḡ virtutes eoꝝ pualēt: ḡ videt q in corpore bois primi nō eq̄liter fm virtutē fuerunt elemēta

III. qstio incidens

Ulterius queritꝰ quid factū sit de illa equalitate post peccatū vel vnde ablata. Debuit em̄ transfundi in natos a parentibus: Et videmus q hoc nō fit: corpa em̄ nostra infirma sunt z ponderosa/ z nō semp in equalitate z sanitate cōsistētia. Si dicatur: q per iusticiā diuinā ablata est illa equalitas ꝓpter peccatū. Contra: Ex ordine iusticie est: q si per auersionē aliquis punitur/ p conuersionem z satisfactionē pena ea dēaufertur z restituit in statū pristinū. Sed nos videmus/ q post baptismū z conuersionē/ etiā in sanctis adhuc remanet pena. Ergo videt q nō sit fm ordinē iusticie inflicta/ sed a natura ipa contracta.

Quarta

Ulteriꝰ querit de erectione z rectitudine statture hominis qualiter z ꝓpter quid indita sit corpori hominis.

Arg. 1m

Dicit em̄ Greg⁹ nazanzen⁹/ loquens de imagine ad quā factus est homo sic: q rectus est bois habitus z ad celū sese sustollens: surſūq respicies Principalia hec dona certissimū est esse/ approbātia regiā potestatē. Et enim solus ita formatus est ceterorūq omnia prona sunt corpa z in deorsū proclivius inclinata. Differētia bonorū ostendit scz: vt constet illa esse bui⁹ subiecta potentie: hūc aūt

Arg. 2m

supeminētis existere dignitatis. Adhuc Lassio dorus dicit sic in lib. de anima: Procerū animal homo/ z in effigiē pulcherrime speculatōis erectū ad res supernas intuendas/ z vestigiū gratie imitande apparet in hac erectione.

Arg. 3m

Adhuc Basili⁹ in hexamerō. Pecudes omnes terrene sūt: ob hoc inclinant ad terrā. Sed alia est plantatio celestis hominis: qui quantum habitu figure corporis/ tantū dignitate distat a pecoribus. Illorū facies deorsū fixa in terram perspectat: z qđ eius libidini iocundum est hoc spectat. Tuū vero caput ad celum semp erigitur: oculi tui superna sp respiciūt: Sed si tu te corpis voluptate fedaueris/ obediēdo luxu ventris z inferioribus eius partibus: cōparatus es iumentis insipientib⁹ z simil' factus es illis.

Arg. 4m

Adhuc Ambrosius in hexameron: Sic dicendū est de corpore hominis: qđ prestanti⁹ ceteris decoris gratia esse quis abnuat: Nā si vna atq eandem omniū corporum terrenorum videa

mus esse substantiam: fortitudo quoq z proceritas maior fit in quibusdam bestijs: formarū humani corporis venustior est status erectus z mediocris: vt neq enormis ꝑceritas sit: neq vilis z abiecta pusillitas: inter celestia posit⁹/ vt ibi semp

Arg. 5m

habeat animū. Adhuc Augustin⁹ in libro octuagintatriū questionū questiōe: Corp⁹ hominis solum inter animaliū terrenorū corpora/ nō pronū nec in ima prostratū est: cum sit visibile z ad intuendum celū erectum: z tale est/ vt ad contemplandū celum sit aptius: z in hoc ad imaginē z similitudinem dei magis q̄ cetera animaliū corpora merito videri potest esse factū.

L Solutio qstionis

Solutio: dicendum ad primū: q status est z innaturale/ anime rationali attribuere corpus simplex vel homogenium quia in illo sicut probatū est obijciendo/ nō posset exercere opationes potentiarū. Sicut enim probat Aristoteles in secundo de anima: Sicut partes anime se habēt ad particularia organa: ita tota anima ad totum corpus. Unde si oculus esset animal: visus esset anima ei⁹. Et ideo corpus simplex nullo modo comperebat anime in quo exerceret operationes.

Ad argumentum primū

Ad argumentum quod videt hoc probare/ dicendū: q est ab adiunctis tractū: et est in secūda figura in qua medīū est ante extrema: z ꝓpter hoc incidit in eo fallacia consequentis. Adhuc etiam fundatur super falsum. Hec em̄ est falsa: anima rationalis est motor⁹ simpler: quia anima in habitudine qua se habet ad corpus/ valde est composita.

Ad 2m

Ad aliud dicendū: q simpler corpus nec animabile est/ nec mobile ab anima: z ideo nec ad bonū/ nec ad malum conuertibile ab anima: in illo enim nō mouetur spiritus qui ē virtutis vector: z ideo falsum est cum dicit/ q hoc facilius conuertitur ad bonum.

D Ad. II. qstionē incidēte

Ad id quod vlterius queritur dicendum: q elementa fm equalē quantitatem non fuerunt in corpore ade: nec sunt in corpore alicui⁹ hominis. Et bui⁹ ratio est fm naturam: quia consistentia corporū inferiorum et substantia/ est ex terra: z illam necesse est abundare: Continuitas vero ex aqua est continuante terrestrem substantiā in omnibus partibus. Et ideo etiam illam oportet abundare: vt vndiq diffundi possit continuando: Spirituale autem humidum qđ in talibus corporibus est/ sicut z ipse spirit⁹: non est nisi ad vehendam virtutē de vna pte in alteram fm virtutem vitalem/ naturalē/ z animalem: z ideo illud in quantitate non debuit esse tantum: esset enim ad impedimentum operatiōis vt enasceret in eo virtus. Similiter igneū non est in corpore nisi ad digestionem: que licz incboet in epate: tamen sub medio thalamo cordis/ vt dicit Aristoteles/ perficitur: z ideo si abundaret/ sicut alia elementa fm quantitatē incenderet z dissoluret z membra z virtutes/ ꝓpter suam vstiuam qualitatem. Propter quod nō poterunt elementa superiora ita abundare in corpore sicut inferiora.

Ad argumentum

Et quia dicit Auicēna: q elementa sūt in mixto/ verum est. Aliter ecim mixtum nō resolueretur in elementa. Unumquodq enim resolutur in ea que essentialiter in ipso sunt. Sed quando dicitur: q minimum vnius est cum minimo alterius: nō intelligit de minimo fm quantitatem

Ad. I. qstionē incidēte

sed intelligit de nūmo fm ꝓportionē ad actū medīi ad qđ deducit mixtū ab excellentijs contrariorū/ que sunt in simplicibus. Talis em̄ numerus proportionū est: quo ligauit de⁹ omnia mixta ne dissoluant/ sed contineant in vno actu mixti. Et hoc est qđ dicit Boecius in quinto de coasolatōe: Tu numeris elemēta ligas/ vt frigora flammis Arida conueniant liquidis: ne puriores ignis Euolet: aut mersas deducant pondera terras.

Ad vno argumēta in contrariū

Ad id quod contra obijcit per Auicennam/ concedendū est. Et hec est ratio q dicit de limo terre/ cū tamen sit ex omnibus elementis: limus em̄ terra est infusa humido/ rubra calido igneo: formabilis in diuersas formas spirituali aereo humido. Et ideo etiā magis dicit de limo q̄ de terra: vt ex terra habeat cōsistentiā: ex humido aqueo continuitatē: ex humido aereo spongiositatē/ vt possit vndiq penetrare spiritu z virute: ex calido igneo puritatē z digestionem.

D Ad. II. qstionē incidēte

Ad id qđ vlterius queritꝰ/ dōm: vtrum in corpore ade cōplexionātia fuerint equalia fm virtutē z potentiā. Dicendū q equalitas est duplex scz ꝓportionis ad medīū remotū ab excellentijs contrariorū: hoc modo scz q vnūquodq tante virtutis fuerit in eo quāta optime suffecit ad constituenda m bonā habitudinē cōplexionis. Et talis fuit in corpe ade equalitas: talis em̄ equalitas causa est sanitatis/ z optime habitudinis. Et corp⁹ ade vt dicunt sancti/ in statu primo scz innocentie nec fuit infirmabile/ nec dissolubile. Et est equalitas complexionantiū virtutū intra se: vt scz tantū sit de frigido quantū de sicco: z tantū de frigido quātum de calido. Et hoc nō fuit in corpore ade: quia hoc esset causa pugne z dissolutionis/ z non bone habitūdinis. Cū em̄ sint quattuor qualitates: et due tantū sint ꝓncipia vite: vt dicit aristo. in lib. de causis. Longiozis vite scz calidū z humidum. Calidū em̄ nō facile in frigida bile: z humidū non facile siccabile. Et due sint qualitates mortificatiue: frigidū scz z siccū: frigidū vt agens/ siccū vt patiens: que etiā nō deseruiūt ad vitam/ sed ad figuram viui: frigidū scz in comprimendo partes/ ne recedant a binuicē: siccū in tenendo figurā: quā ne cesse est esse diuersā in omni corpe organico: q̄ aliter anima opatōes partiū suarū nō posset ꝑficere nisi eēnt i diuersis figuris organa. Et ideo necesse fuit q in corpore ade z in quolibz corpe alio ꝑfecto fm complexionē z sanitatē/ fuerit maior virtus calidi q̄ frigidi: z maior virtus humidi q̄ sicci. Proportione tamē ad medīū complexionale equalia sunt fm virtutē: z equalit⁹ remota ab excellentijs p̄marū qualitatū simpliciū.

Ad arguīm tū in ꝓriū

Ad id qđ contra obijcit dōm: q dictū augustini intelligit/ q inferiora elementa abūdant in corpore hominis materialiter ꝓpter causā que dicta fuit paulo supius: quia scz ex terra est substantia corpis/ z ex aqua continuitas: sed ex hoc nō sequit/ q abundent fm excellentiam virtutis agentis vel patientis: quia neruis ꝓportionū mixti z complexionata ita ligantur/ q ad excellentias erumpe nō possunt. Istis em̄ neruis ligauit deus elementa mūdi/ vt vnūquodq alteri conueniat z maxime in mixto z complexionato: sicut patuit in versibus boecij paulo ante inductis.

Ad. III. qstionē incidēte

Ad aliud vlteriꝰ dōm: q si adam remāsisset in statu innocentie/ vt dicunt aug⁹ z anſ. et

generasset in illo: equalitatē istam transfudisset in posteros: Sed quia peccauit/ z iusticie ordinem corrupit qui deo subdi debuit z mandatis eius: ideo per ordinem iusticie corruptus est talis ordo in ipo: z quia peccauit nō vt singularis homo/ sed vt principiū materiale oīm hominū: ideo tota massa corrupta ē in ipo: Et quia ex massa fit trāsfusio seminis: ideo necesse fuit per ordinem iusticie diuine/ q̄ corruptio trāsfunderet in posteros. Et q̄uis per conuersionē z baptismū auferat culpa originalis: tū pena sequens culpā manet z in corpore z in anima: vt dicit aug⁹: ad exercitiū virtutis/ z promotionē meriti/ qđ acquirit homo ex pugna: quia non debet corona nisi pugnanti z vincenti.

E Ad. IIII. qstionē incidentem

Ad id quod vlterius queritꝰ: scz de rectitudine statture: dōm/ q erectio z rectitudo indicāt qđ dicunt sancti: z etiā Ouidi⁹ in .j. metamor. qui dicit Os homini sublime dedit: celūq̄ visere Jussit: et erectos ad sidera tollere vultꝰ. Unde sine dubio regiam potestatē z dignitatē in homine significat vt dicit Gregorius: Et ipa rectitudo rectitudinē iusticie demonstrat: vt dicit bernhardus z erectio facies significat erectos debere esse sensus z intentionē ad contemplanda z desiderāda celestia. Et bui⁹ causa fm naturales ē: q calor a loco digestionis z a spiritualibus eleuans spiritū: quo rectius eleuat/ eo magis serenat q forme eleuate in spiritu splendidiores eleuentur ad caput: z fiant in ea operationes virtutū apprehēsiuarū. Econtra de animalibus pronis in terrā/ spiritus deprimunt z obscurant z inspissantur: in quibus nō possunt fieri operatōes rōnales.

Obiectio

Et si obijcitur: q plāte que indigne sunt z nō nobiles/ habent rectitudinem statute.

Responsio

Dicendum q alia de causa habet boc planta: z alia de causa habet boc homo. Plāte habent hoc per necessitatem nature: quia sicut dixit Pytagoras: Omniū planta terra est mater/ sol pater: z ideo sole euocante plātas/ omnes plante porrigunt ad solem stipites/ ramos/ folia/ flores z fructus: quia humidū quod est in eis nō terminatur ad completam digestionē nisi per calorem solis. In homine autem est: vt conspectiue virtutes/ que incipiunt a sensibus/ depurate a fumis obscuris/ superiorū decore informent: et sic ostēdatur homini q ad superiorē sedem natus est z nō obscurē in infimis.

Queritur de vnione corporis cum anima. Questio LXXVII

Ertio queritꝰ de vnio

Vtrum⁹ q̄ois quinq sunt mēbra

t ne corporis z anime. Et circa hoc queruntur quinq: scz An anima rationalis vnibilis sit corpori. Secūdo z si est vnibilis/ vtrū per medium/ vel sine medio: z vtrū vno medio vel pluribus. Tertio: vtrū vna sola anima intellectualis sit in omnib⁹ corporibus/ vel multe: ita q̄ singule in singulis corporibus. Quarto: quomodo sit in corpore anima: vtrum tota in toto/ z in qualiber parte tota vel nō. Quinto: an sit separabilis a corpore vel non.

A Mēbr. I.

Utrum anima rationalis vnibilis sit corpori.

Rimo q̄ querit: An anima rōnalis vnibilis sit corpi. Sicut em̄ dic̄ gregor. nixen⁹ in lib. de homine ca. iij. Difficultas huius q̄stionis cōpulit platonē dicere: q̄ homo nō est cō positus ex corpe z anima/sed est anima vtens corpore. Ad hoc ergo q̄ nō coniungant ad vnū cōstituendū/quidā obj̄ciūt sica maiori: quia magis videt q̄ illa que minus distant/vt quinta essentia z elementa/coniūgibilia sunt ad vnū constituēdū q̄ ea que plus distant: sicut sunt corporeū z incorporeū: z nō vniūt ad vnū constituendū celū z elementū: ergo nec corporeū nec incorporeū: anima sc̄z corpus. Adhuc: Ratio platonis fuit: q̄ q̄ cumq; vniunt in vnū q̄ neutrū vnitorū est distāt a formis quib⁹ vnū quodq; vnū est in seipo. Et p̄babat hoc: quia si nō distarent a formis illis/per vnionē nō vnirent/sed remanerent distincta: z q̄ aliqua remaneant distincta z coniūgant in vnū/ illa duo nō possunt esse vnū. Si ergo anima vnit corpori/tūc vnione anima incipit distare a p̄pria natura: sed hoc est falsū: quia sic simul confūderet corpus z anima: z neutrū remaneret q̄d erat p̄⁹ ergo videt q̄ anima non potest vniri corpori ad vnū cōstituēdū. Adhuc obj̄cit plato: q̄ fm nullum nature ordinē duo in seipis p̄fecta/p̄fectib⁹ suis naturalibus coniūgibilia sūt ad vnū constituendū: maxime si due sunt hypostases. Hoc etiā p̄babat p inductōez in omnibus. Et si forma et materia constituūt vnū/nō sunt hypostases p̄fecte similr si vniuersale in p̄ticulari ē vnū fm esse: vniuersale em̄ est hypostasis. Sed anima rōnalis hypostasis est p̄fecta z hoc aliq̄d: corp⁹ organicū hypostasis p̄fecta z hoc aliq̄d: q̄ fm natura nō sūt coniūgibilia ad vnū constituēdū. Adhuc ad idē obj̄cit: q̄ aīa z corp⁹ adiuicē hnt se sic motor z mobile: ex motore aūt z mobili fm naturā nō fit vnū sed motor manet distinctus in se/z mobile distinctū in se: vt patet in nauta z naui/z celo z motore celi: qui fm p̄bos est intelligētia. Intelligētia aūt z fm stoicos z fm p̄patheticos nulli vnibilis est: licet inconfuse p̄cedat p̄ omnia nullo sibi obstante/nec corporeo/nec incorporeo. Cū ergo anima rōnalis sit vnū intellectualiū: nulli vnibilis est ad constituendū tertiū. Sed contra hoc est quod dicit in lib. de spū z anima sic. Sūt corpis z anime quedā similia: sc̄z fm supremū corpis z fm infimū anime: quib⁹ sine naturali cōfusiōe/p̄sonali tamē vnione facile coniūgi possunt: eo q̄ similia similibus congaudent. Et determinat parū infra que sint illa similia sic dicens: Anima que vere spūs ē z caro que vere corpus est/in suis extremitatib⁹ conueniēter z facile vniūt in fantastico anime: q̄ nō est corpus sed simile corpori z sensualitati carnis que vere spiritus est: quia sine anima fieri nō potest: Ergo videt q̄ fm ista extrema vtriusq; aīa sit vnibilis corpi. Adhuc infra ibidē: Cōuenientissima media sūt carnis z anime/sensualitas carnis: que maxime ignis est z fantasticus spūs: qui igneus vigor dicit z celestis origo: quo fit mira societas carnis z anime/siue spūs vite z limi terre. Sic em̄ dicit scriptura Genes. 2. b. Inspirauit in faciē ei⁹ spiraculū vite. Adhuc arguūt quidā p̄ rationē: Que em̄ diffinitū inuicē ad vnū constituendum/vnibilia sunt: anima rōnalis z corpus organicū diffiniunt adinuicē vt p̄fectio ad perfectū: ergo ad vnū constituendū vnibilia sūt. Adhuc: Quecūq; cōicant sibi inuicē in passionib⁹ z operatōnibus/coniuncta sūt: vt probat aristo. in. j. politicorum. Anima rationalis et corpus in passionibus z operatōib⁹ cōicant sibi: ergo in vno constituto vnita sunt siue coniūcta. Adhuc Gregorius nixenus dicit: q̄ cōtinēs semp est incorporeū q̄ p̄ se continēs est: contētū aut̄ quod cōtinentia indiget ne dissoluat̄/semp corpus est: continēs autem z contentū semp coniūcta sunt z vnita z vnū constituūt. Anima rōnalis est continēs: corpus cōtentum: Cui⁹ p̄ robatio est: q̄ dicit aristo. in fine p̄mi de anima: q̄ anima cōtinet corp⁹. Et addit signū dicens: Egredi ete em̄ anima expirat corp⁹ z marcescit z dissoluit: ergo anima rōnalis vnibilis est corpori ad vnū cōstituēdū. Solo dōm q̄ absq; omni dubio anima rōnalis z quecūq; alia anima z ex ordine creatōis/z ex ordine nature vnibilis ē corpi ad vnū aīatū constituendū: z opatiōes vite que essentiales sunt z naturales/p̄ter intellectuales solas nō potest exercere nisi p̄ corpus z in corpore/Intellectuales aūt exercet sine corpore: quia fm illas separata est: vt in aūhabitis determinatū ē q̄stione de diffinitōibus anime. Ad primū ergo dōm: q̄ Plato errauit in hoc: q̄ putabat q̄ nulla duo diuersa vnirent in vnū nisi per modū mixtī z confusi/vbi vtrūq; vnibiliū alterat reliquū. Et hō nō est verū/nisi in corporibus qualitates actiuas z passiuas habentib⁹: in his aut̄ que coniungūt sibi ad cōicandū in vna passione sc̄z vel opē: nō est talis vnio/sed vtrūq; distinctū manet: refertur tū ad opus modo suo vel passione: z in hoc vnum est sicut principās: z alterū sicut subiectū. Et hoc mō iungūt sibi intellectus z appetitus corpus z aīa.

Ad aliud dōm: q̄ vno modo plus distant corporeum z incorporeū/q̄ corporeū z corporeū: genere sc̄z. Alio modo nisi distant ordine sc̄z cōicatōnis in operibus vite z passionibus. Et sic anima z corpus nihil distant/sed immediata proportiōe se habent adinuicem: nisi q̄ anima in talibus est/ sic p̄ncipās z corp⁹ sic subiectū. Ad aliud dōm q̄ plato errabat sicut paulo ante dictum est: quia p̄ouebat vnionem ad modū mixtionis vel confusionis: z hoc nō est verū: est enim quedam vnio ad modū cōicationis plurīū in vno: z sic vnita remanent distincta fm formas z p̄prietates suas: sicut paulo ante dictū est: in nullo enim distinguūt: nec distant a p̄prietatibus suis/nisi q̄ anima in operibus vite z passionibus est sicut p̄incipans: corpus autem sicut subiectum/et ad electionem anime motū. Ad aliud dicendum: q̄ nec anima nec corpus est hypostasis perfecta/sed homo constitutus ex anima z corpore. Corpus enim est/vt dicit philosophus in secundo de anima/ vt materia: z hoc non est hypostasis/sed imperfectum perfectibile: anima vt ibidē dicit/est sicut forma: que ecciam non est hypostasis/sed perfectio perfectibilis. Ad vltimū dicendum: q̄ ex motore et mobili vbi motor nō est perfectio mobilis fm esse nature/vt nauta et nauis se habent/et motor celi se habet/nunq̄ fit vnum: ex motore autem et mobili vbi motor perfectio est mobilis fm esse naturale/semp fit vnū constitutū ex vtroq;. Que in

contrariū adducuntur p̄cedunt.

Quia corpori anima vnibilis est: queritur vtrū per mediū vel sine medio: z vtrū vno medio vel pluribus.

Secundo querit: posito q̄ anima sit corpi vnibilis/sicut est: vtrū per mediū vel sine medio: z vtrū vno medio vel pluribus vniatur. Et videtur q̄ sine medio: quia si haberet mediū quo cōiūgeret z vniret: cū anima sit incorporea z simpler: vt dic̄ aug⁹: oporteret q̄ mediū esset partim corporeum/z partim incorporeum z partim simpler z partim compositum: et hoc eē non potest: q̄ nō est medium in vnione corporis z anime. Adhuc in omnib⁹ extremis que vniunt per mediū/extremū coniūctius est medio q̄ extremo: si ergo inter corpus z aīmā est mediū anima rōnalis coniūctior est illi medio q̄ corpi, sed ex cōiunctōe anime ad corpus/corpus efficit animatū z compositū animal: ergo multo magis ex coniūctione anime ad mediū/mediū efficit animatū: et ex vtroq; sc̄z anima z medio compositū efficit animal: ergo in coniunctōe anime ad corpus animal mediū est: q̄d derisorium est. Adhuc: Inter formā z materiā nullū est mediū fm omnes phos: anima aut̄ est forma/z corpus materia: vt dicit p̄bus in .ij. de anima: ergo in vnione corpis z anime nullū cadit mediū. Adhuc: Sicut se habet anima vegerabilis ad corp⁹ q̄ vegerattita se habet aīa sensibilis ad corp⁹ q̄ sensificat: z anima rōnalis ad corpus q̄ viuificat vita rōnali: sed in vnione aīe vegerabilis ad corp⁹ q̄ v egetar/nullū ē mediū: ergo nullū est mediū inter animā sensibilē z corp⁹ z quod sensificat: z animā rōnalē z corpus quod viuificat. Contra plato in tymeo dicit: q̄ extrema sensibilis mūdi: ignis sc̄z z terra (dixit em̄ celū igneū esse/ꝓter luminositatē) nō coniungūt nisi duobus medijs: sicut in nūeris duo solidi nūeri/ qui corpales dicunt/nō cōiungūt nisi duob⁹ medijs. Si em̄ dicā bis duo bis/p̄ficio solidū qui est octo: z est primus solidus: si em̄ dicā ter tria ter/ perficio solidum secundū qui est .xxvij. z inter hos duos numeros duo cadūt media sc̄z duodecim z xviij. quorū vnū sc̄z .xij. se habet ad p̄mū solidū sc̄z viij. sesqualtera ꝓportiōe: z ut cadē ꝓportiōe se hz xxvij. ad .xviij. cōtinet em̄ totū z alterā ei⁹ partem Quia igit̄ deus vt dicit plato ad rōnē nūerorū/ vt dicit in p̄mio arithmetice/composuit mundū indiguit vt duo extrema sensibilis mundi ignis z terra/duob⁹ medijs aere sc̄z z aqua cōuenirēt ad mundū cōstituēdū. Cū ḡ plus distent corpeū z incorpeū q̄ ignis z aer; videt q̄ incorpeū q̄ est aīa z corpeū q̄ ē corpus sine medio nō possūt vniri.

Si forte alic̄s dicat: q̄ aīa fm se z p essentiā suā nō vnit corpi/sed manet separata: in suis potentijs solis vnit corpi. Hoc nullo mō esse potest/nec fm fidem nec fm p̄bam. Scōm fidē: quia exp̄sse dicit textus gen. 2. b. q̄ spirauit in faciē ei⁹ spiraculum vite: z factus est hō in animā viuentē z hoc nō eēt verū nisi anima fm suū actū substantialē q̄ ē vita/ coniūgeret corpi. Scōm p̄bam aūt: quia anima fm diffinitōez substantialē diffinit vt vnibilis corpori ab aristo. z ab auicēna z ab oībus p̄bis: diffinitio em̄ q̄ demonstratio est positōe differēs sola z dicit q̄d z ꝓter quid: hoc est scōo de aīa: q̄ ē p̄n/cipiū z causa vite hui⁹/hoc est corpis organici potentia vite hītis: ḡ anima p seipam z substātialr vnibilis est corpi: nec vnit fm potentiā nisi fm naturā p̄ius vniat fm essentiā/sicut p̄fectio p̄fectibili. Adhuc ista responsione data non est soluta q̄stio: dicit em̄ aristo. in .ij. de aīa. quia q̄ō ē in toto hoc est in tota: anima ad totū corp⁹ est in p̄te/hoc est in potentia ad p̄tem corpis/q̄ est organū p̄ticulare. Unde si oculus esset animal/ visus esset aīa eius. Un̄ de potentijs redit eadē questiō: vtrū cū medio vel sine medio vniant organis: et remanet eadē difficultas questiōis. Si forte dicat aliquis sicut mlti dixerūt: q̄ aīa dupl'r vnit corpi: vt perfectō sc̄z: z vt motor. Et vt p̄fectō vnit sine medio vt motor autē vnit p mediū. Hoc directe erit contra p̄hiam naturalē: q̄ in p̄ncipio septimi p̄hicorū demōstrat aristo. q̄ inter motorē naturalē z id q̄ mouet ab ipso/nullū pōt esse mediū. Et si obj̄cit de lapide iacto/q̄ sepat̄ a iacente z tamē mouetur ipe. Dicit q̄ hoc nō potest esse/ nisi vbi primū mouens cū eo q̄ mouet aliud appehendit in quo remanet vis primi mouētis: sicut cū lapide iacto impellit aer a primo iaciente Si ꝓter hoc cōcedat q̄ sine medio cōiūgit: cōtra opter dispōi corp⁹ ad hoc vt animet: ḡ adminus dispositiōes medie sūt inter vnionē corpis z anime. Adhuc sicut dicit cōmentator sup. rij. p̄me p̄bē: oportet q̄ ꝓportionetur virtus mouentis virtuti mobilis: quia aliter nō mouebit sed quicq̄d est per q̄ ꝓportionat̄ virtus mouēris virtuti mobilis illud mediū est: cum igit̄ anima sit motor corpis vt habitū est: oportet q̄ virtus anime ad mouendū/ꝓportionet̄ virtuti corpis ad hoc q̄ moueat̄: z sic due ꝓportiōes erunt medie: anime sc̄z vt moueat: z corpis vt moueat̄: z sic videt q̄ duob⁹ medijs anima z corp⁹ vnit.

Adhuc: Aug⁹ in auctoritate p̄inducta in p̄cedenti mēbro dixit duo esse media vnientia carnem z spiritū: sc̄z sensualitatē carnis/q̄ maxime ignis ē z fantasticū spiritū/q̄ igneus vigor est: quib⁹ mediantib⁹ fit mira societas carnis z anime: spūs vite z limi terre. Ulteri⁹ querit si sufficiunt vnū mediū vel duo: vel exigunt plura. Anima em̄ rationalis ē substātia incorpea cognoscitiua simplex a corpore sepabilis: z p duo media respicit corp⁹: sc̄z vegerabilē potentiam/z sensibilem. Similiter corpus vltima compositione est compositū: est em̄ mixtū z complexionatū ex organis diuersis in figura compositū/z compositione z complexione se habet ad animā: ergo duo sunt media ex parte corporis: z duo ex parte anime/que sunt quattuor.

Solutio: dicendū q̄ dupler est mediū: Unum sc̄z in se alterans z vniens extrema: sicut ē mediū in mixto z in complexionato. Et tale medium nō est vniens corpus et animam: quia licet corpus a suis qualitatib⁹ sit alterabile: anima tamē a suis p̄prietatibus essentialibus nullo modo alterat̄ Et tale mediū dicebat esse plato in omnibus que vniuntur adinuicem: vt dicit Gregorius nixen⁹ libro de homine capitulo tertio. Est etiā medium congruentie q̄ facit congruere sibi extrema adinuicem: et tale medium necesse est esse dupler: vnū quod faciat congruere vnū extremū: z alterū q̄ faciat congruere alterum. Et tale medium sanc

bene ponit in libro de spū z anima: scz q sūmū carnis z imū anime cōuenit̄: z sūmū carnis dicit eē sensualitatē nō illā que est ps anime sensibilis sed illā que est sensualitas: quā anima influit corpori organico/ vt p illā sicut instrumēto receptibilis sit sensibilitū specierū sine materia/ psente tñ materia sensibilis: Et hanc dicit esse ignē: quia id qō laxat organa ad sensibilitū receptionē/ calor naturalis ē qui habet ꝓprietatē ignis. Similr cū dicit: q medium est ex pte anie fantasticus spūs/ qui cōuenit sensualitati: nō debet intelligi de spū qui sit spiritualis substantia z anima vel ps eius: sed de spū q defert formas sensibiles ab organis sensuū ad ani mā: quē ꝓbat auicenna esse corporeū: eo q in omnibus organis potentiarū anime sensibilis interioribus z exterioribus nihil recipit/ nisi sub figura corpali: nec in somno/ nec in vigilia: nihil em̄ recipiunt potētie anime sensibilis nisi vel sensibile vel cū sensibili: sensibile sicut sensus exteriores: cū sensibili/ sicut estimatiua: que accipit nociuū z cōueniens/ sed nō nisi cū sensibili: vt ouis videns lupū estimat inimicum z nociuū z fugit: videns canem arcentē lupū estimat amicū z accedit ad ipm. Dicit etiā spūs in libro de spiritu z anima dicit/ vigor igneus: quia igneo vigore qui calor naturalis est qui ꝓprietatē habet ignis/ vt dicit aristo. eo q cōgregat homogenia z segregat eutherogenia qō ꝓprīū ignis est (laxat z penetrat organa z media sensuū: z defert in ea z ab eis in animā formas sensibiles. Hoc igit̄ modo accipiendo mediū faciens sibi cōgruere extrema: anima p mediū vnit̄ corpori et aliter nō. Ad primū g̃ dom: q hec ratio procedit de medio qō pticipatōe extremoꝝ ē medium: sicut tā paruit: sed tale mediū nō est inter corpus et animā/ sed mediū cōgruentie vt dictū est: quod facit cōgruere corp⁹ anime z aiam corpori. Ad aliud dom: q mediū p cōgruentiā cōiunct⁹ est aie ℞ corpi: sed ad vnionē cōgruenti⁹ est corpus aie ℞ mediū. Unde in argumēto illo est fallatia equo catōis: quia diuersa ratōe dicit̄ coniunctū mediū extremo/ z extremū extremo. Extremū em̄ cōiunctū est extremo vt pfectio pfectibili: mediū aūt coniungit̄ extremo vt instrumentū motori: que coniunctio nō facit animal nec animatū sz facit instrumentū in virtute motoris: mouens et adaptans siue disponens ad hoc/ q corpus qō animabile est anime conueniat ad vite operatōes z passiones: in qbus vt supra dictū est/ anima est vt principans: z corpus vt subiectū: in omni em̄ cōicatōe ppōsitōis z subiectū cōicant in vno/ qō vtriusq; ē sub diuersa ratōe: vt dicit aristo. in. j. politicoꝝ. Ad aliō dom: q hoc procedit: nec inter corpus z animā est mediū/ ℞ q anima est in forma: z corpus vt materia: sed vt dictū est/ ℞ q vnit̄ in cōicatōe opm vite z passionū: in qua anima est vt ppōncipans/ et corpus vt subiectū: anima vnit̄ medio spiritu/ scz z calore viuifico/ quibus aptat̄ corpus ad cōicationem anime in operib⁹ z passionib⁹ vite: vt dictū ē

Ad aliud dicēdū: q hec est falsa: q anima vegetabilis z corp⁹ qō vegetat/ ℞ q referunt̄ ad eandem cōicationē operū vite z passionū/ nō vrantur medio: vrunt̄ em̄ medio spū scz z calore quib⁹ cōicant in operib⁹ vite: que sunt nutrire/ augere/ generare frondes z flores z fructus: Et sicetiā medium est anime sensibilis cū suo corpe z rōnalis aie cū suo. Ad id qō in contrariū obiicit̄ dom: q satis rōnabile est dictū platonis: z ideo nō in vnione anime ad corpus sicut pfectio vnit̄ pfectibili: sed in vnione prout corpus z anima referunt̄ ad vnā cōicatiōē operū vite z passionū/ rōnabile ē eē duo media: vt dictū ē: scz sensualitatē carnis: z spiritū vitificū/ quo anima influit sensū z motū corpori: qui ℞ principalia mēbra corpis: epar/ scz cor/ z cerebrū distribuit̄ in spiritū naturalē/ vitalē/ z aialē. Ad ℞ aialis em̄ orit̄ a cerebro: vitalis a corde: naturalis ab epate. Ad aliud dom: q illa solutio nulla est. z rōnabiliter im̄ ꝓbata. Ad aliō dom: q motor duplex est: scz separatus/ vt nauta nauis: z cōiunct⁹ sicut anima corporis/ z intelligentia celi. Et ania est motor cōuenientiā habens cū vtroq; modomotoris: est em̄ separata per substantiā/ z peipue rationalis: z coniūcta/ prout est pfectio corpis: z ideo vt est separata/ coniūcta corpi p cōicationē opm/ vnit̄ medio congruētie: vt dictū est: sed vt coniūcta perfecto pfectibili/ nullo vnit̄ medio: sed vt dicit gregorius nisen⁹/ vbiq; p seipam penetrat in corp⁹ sine cōfusione sui cū corpe: z corp⁹ nusq; penetrat in ipam: quia ipa est continēs/ z corpus contentū.

Ad tria que contra obiiciūt̄/ z ꝓbat mediū esse inter auimā z corpus dom/ q illa, pcedunt rationabiliter: sed nō ꝓbant esse media nisi cōgruētie vt dictū est. Ad id quod vlteri⁹ querit̄: dom: q quattuoꝝ z duo possunt dici media diuersis rationibus/ vt obiectū est. Quecūq; em̄ adaptant vnū ad alterū per cōgruētiā cōicatōis in opibus vite z passionib⁹/ illa possūt dici media: z illa vno mō sunt duo: sensualitas ex pte corpis/ z fantasticus spūs ex parte anime: vt dictū est in libro de spū z anima. Alio modo quattuoꝝ duo: scz ex pte anime rōnalis vegetabile z sensibile/ qb⁹ cōiungit̄ corpi que tamen sunt in ipa substātia anime rōnalis vt potentie: sicut trigonū in tetragono: sicut in ꝓbatis determinatū est. Et duo ex parte corpis: scz sensualis calor: z spūs qui vehiculū virtutis est: z mouet̄ in corpe/ vt dicitur in libro de differentia spiritus z anime/ sicut lūinaria in mundo: q; sicut lumina stellarū vbiq; penetrant in mundū/ vt virtutes celestes omnib⁹ partib⁹ mundi inuebant: ita spiritus vitalis z calor vbiq; penetrant p corpus/ vt omnibus partib⁹ eius inuebant virtutes ad opa vite z passiones.

Utrū vna sola anima intellectualis sit in omnibus corporibus vl̄ multe: ita q̄ singule in singulis corporibus.

Tertio querit̄: Utrū vna sola anima intellectualis sit in omnib⁹ corporibus vl̄ multe: ita q̄ singule in singulis corpib⁹. Dixerunt em̄ quidā arabes/ sicut z auerrois/ z quidā alij: q vnus nūero intellect⁹ est in omnib animabus z in omnib hominib⁹. Et hic error in tantū inualuit/ q plures habz defensores: et habz tres partes: scz q vnus numerus intellect⁹ sit in omnibus animabus humanis: Una numero intellectualis anima in omnib corporib⁹ humanis. Et quō post mortē in resolutōe corpis z anime manet resolutum vnū z idem numero. Qui error periculosus est nimis; Et contra hunc errorem iam

quidē disputaui cū essem in curia. Et quia defensores huius hereſis dicunt q̄ ℞ phiam est: licet fides catholica aliud ponat ℞ theologiā: ꝓpter hoc ostendere oportet qualiter hic error oriat̄ se ℞ phiam: z qualiter ℞ phiam destruat̄: z qualiter eoꝝ rōnibus respondeat̄. Prima igit̄ ratio quā pro se inducere possunt est hec: Unus effectus est cause in differētis ℞ essentiā: q̄uis forte differat ℞ modū suscipiēndi/ z nō ℞ naturā eius qō efficitur. Est autē vna causa prima essentialis: forma aūt est effectus per hoc/ q a nō esse ad esse pcedit: z est quiddā qō est in anima z in materia/ differens tm̄ ℞ esse suscipientiū. Dicit aūt Aristo: q omnes cause ad primā causam resoluūtur. Et dicit Auicēna z auicebron in libro fontis vite: q̄ prima forma est intelligentia: que sicut dicit Auicēna dat omnes formas ex seipa. Omnis ergo forma data/ est lumen quoddā intelligētie. Uidet̄ ergo q̄ intelligentia p esse non diuisa eoꝝ in quib⁹ est/ nō distinguit̄ nec diuidit̄: ergo videt̄ q̄ vna numero est in omnibus in quib⁹ est. Q̄ aūt per esse nō diuidat̄ ꝓbant: quia separata manet in omnib⁹ in quib⁹ est a motu z materia: eo q̄ intellectus nullius corporis est actus vt dicit Aristo. in. iij. de aīa: Manet igitur intellectualis aīa in omnib⁹ in quib⁹ est intellectus in simplici lumīe cause prime indistinctus: z sic vnus numero intellectus est in omnib⁹ intellectuale naturam habentib⁹. Secūda ratio eoꝝ est: q̄ sicut dicit Aristo. in. v. ℞me phie: q̄ omne qō distinguitur z diuiditur aut distinguitur per formā/ aut p q̄ntitatem siue materiā: Si ergo intellectus vnius anime distinguit̄ ab intellectu alterius/ aut distinguitur p formā/ aut per materiā. Non p formā: quia quoꝝ est cōuenientia in forma/ in forma illa nō differūt: constat aūt q̄ oēs intellectus cōueniūt in forma intellectualitatis. Nec per materiā distinguūt̄ quia aut distinguerent̄ in materia in, qua est: aut per materiam ex qua est. Non ex qua est: quia nō est ex aliqua materia nec spirituali nec corpozali: quia ꝓbatum est in. iij. de aīa: q̄ dicit Anaragoras/ q̄ intellectus solus est simplex z īmixtus nulli nihil habens cōmune. Et ratio sua est: q; nihil est receptibile omniū z potētia omnia/ nisi id qō nulli nihil habet cōmune: sicut receptibile soni/ nō est nisi absonū: z receptibile sapoꝝ/ nō est nisi insipidum: Sed intellectus possibilis est omniū receptibilis ℞ rōnes: ergo nihil habet cōmune cū aliquo distinctus ergo manet ab omnib⁹/ z indistinctus in seipo: qō aūt indistinctū est in seipo/ idē est in omnib⁹ in quib⁹ est: ergo intellectus vnius z idem est in oibus in quib⁹ est: vnus ergo in omnib⁹ hominibus Si forte aliquis dicat p materiā in qua est/ non ex qua est: Hoc esse nō pōt: Dicit enī plato in tymeo: q̄ intellect⁹ esse nō pōt nisi in aīa: aīa aūt nō est i aliq̄ nisi sicut i organo: intellect⁹ ḡ esset i organo. Et hoc stare nō pōt: quia si esset i organo/ nō reciperet aliq̄d nisi qō esset de natura illius organi: sicut nec visus aliquid recipit nisi qō est de natura actus ꝓpicui: eo q̄ visus fundatus est in organo qō est de natura perspicui. Hoc autem falsum est: quia intellectus possibilis est potentia omnia/ vt dicit ꝑbus/ sicut tabula rasa: potentia est omnis pictura: ergo videtur cum non distinguatur per materiam ex qua/ vel in qua: q̄ idem sit apud omnes indistinctus z indiuisus per numerum. Tertia ratio est/ quā inducunt ad hoc q̄ intellectus non distinguatur nec per materiā ex qua/ nec per materiam in qua: Dicunt enim/ qō z verum est: q̄ quicquid est in potētia materiali ad aliquid in quo est sicut in actu perfecto/ nō venit ad illud nisi mediante actu imꝑfecto: qui est motus: sicut patet per inductionem in omnib⁹. In celo enim/ qō est in potentia ad vbi ℞ materiam quātitatis/ est motus localis quo renouatur ℞ vbi: In generabilib⁹ z corruptibilib⁹ est materia/ que est potentia ad formā: quā non accipit nisi motu alterationis z generationis: Intellectus autem penitus imobilis est ℞ substantiā: ergo per nihil in quo possit esse/ vel ex q̄ possit esse potest distingui vel numerari: z qō p nihil distingui potest vel numerari/ idem manet in omnib⁹: intellectus ergo idem est non cadēs in numerum z maner in omnib⁹. Quartā inducunt: q̄ quicqd ex se nec definit nec determinat aliquid per qō distinguaꝝ/ z in numerū ponatur: remanet idem vbiq; z semper: intellectus ex se nihil definit nec determinat per qō in numerū ponatur: ergo idē remanet vbiq; in omnib⁹ in quib⁹ est. Quintam inducunt: q̄ sicut lux z perspicuū sunt species z locus colorum: vt dicit ꝑbus: z lux est indistincta species in omnib⁹ coloribus: z ꝓspicuū indistinct⁹ locus omniū colorum: ita intellectus/ vt in. iij. de anima ꝓbatur/ est species omniū intelligibiliū: z locus intelligibiliū specierū/ in quo sicut in ꝓprio loco saluantur intelligibiles species: z in quo generantur: sed resolutis omnib⁹ que faciunt colorē hunc esse colorem z hic z nunc/ non remanet nisi in distincta species colorū que est lux: que sicut dicit Jacob alkindi/ omniū colorum est species z hypostasis: ergo a simili cum intellectus sit species z locus specierū intelligibiliū: resolutis omnib⁹ que faciunt speciem intelligibilem esse huius vel hic/ vn⁹ solus simplex est intellectus in omnib⁹ intelligentibus: qui per applicationē luminis sui ad hunc vel illū/ species intelligibiles facit i hoc z in illo: vnus tamen est ℞ substantiam z idem in omnib⁹ nō numeratus. Sexta via est: cui etiam multū innitūtur defensores huius erroris: dicunt enī/ q̄ id qō per se causa simplicitatis est z separationis a materia/ maxime est simplex z separatum in seipo: simplicitatis aūt z separationis in rebus non est causa nisi intellectus: igitur ℞ se maxime est simplex z separatus. Inde procedunt vlterius sic: qō maxie est simplex z separatum/ non distinguitur per hoc q̄ est in multis: sed remanet vnum z idem in substantia: sed intellectus est maxime simplex: ergo intellect⁹ qui est in multis/ manet indistinctus z vnus z idē in multis: z qō post mortem ex omnib⁹ resolvitur rationalibus anima ab est vnum z idem. Hanc viā inuenit quidā nomine abubaker/ qui alio nomine almasoꝝ dicitur: z erat maurus. Et ꝓpter hoc Aristotelē dixisse in. xj. ꝓme phie: q̄ z si anima hominis separatur a corpore: tamen non tota/ sed intellect⁹. Septima via eiusdē ē ad eiusdē erroris defensionē: z est hec: q̄ ſpēs accepta sine materia/ est vna natura indiuisa: z nō diuidit̄ ℞ esse nisi p materiam: z hoc accidit ei in ℞tum est in materia z non ℞ se: Hoc autem multo magis cōuenit ei q̄ est ſpecies specierum: est autez intellectus ſpecies

ſpecierum/vt dicit Ariſto.in.iij. de anima: igitur nō diuiditur niſi participatione materie: ſed participare materiam/ contra materiam intellectus eſt ꝛ contra definitionē: ergo intellectus eſt penitus ymaterialis: maneꝛ igitur indiuiſus in omnibus: ꝛ qō poſt moꝛtem ex omnib⁹ relinquitur/ eſt vnum ꝛ idem. Octaua via eſt/ qua ꝓcedunt ad ſui erroꝛis defenſionem: Ponūt quandā poſitionem que baberur in libꝛo de cauſis ꝛ in. vij. ethicoꝝ: ſcz ꝙ omne qō eſt in aliquo/eſt in eo ſm poteſtatem eius in quo eſt/ ꝛ non ſm poteſtatē eius qō ineſt. Et dant exemplū: quia colores exiſtentes in coꝛpoꝛe terminato/ ſunt in eo ſm poteſtatem coꝛpoꝛis terminati: hoc eſt/ materialiteꝛ: ꝛ exiſtentes in ſpicuo/qō eſt medium viſus: ſunt in eo ſm eſſe ſpirituale/qō eſt poteſtas perſpicui: ſpicuū enim coꝛpus ſpirituale eſt: Uñ ſm hoc eſſe nec habent materiam nec contrariū: ꝛ exiſtentes in oculo videre/ſunt in eo ſm poteſtatem oculi: hoc eſt/ſm eſſe ſimpleꝛ ꝛ formale: ſicut dicit Ariſto. in. ij. de anima: ꝙ ſenſus eſt receptiuus ſenſibilium ſpecieruꝫ ſine materia/materia tamen ꝓſente ꝛ obiecto agente: ſicut ſigillum recipit figuram/ꝛ agit figuram in cera: nihil cōmunicādo ſibi de materia metalli ſed ſimplicem fōrmā dando ſibi. Ex iſta ꝓpoſitione ꝓcedunt ſic: Si intellectus recipit ſpeciem vniuerſalem ſine materia/recipit ipām ſm poteſtatez intellectus: vniuerſale eſt vbiqꝫ ꝛ ſemper/ vt dicit Ariſto. in primo poſteꝛioꝝ: Ad hoc enim ꝙ vere ſit vniuerſale/exigitur ꝙ ſit in omnib⁹ vbiqꝫ ꝛ ſemper ſm rationem vnam. Et ſic eſt in intellectu ꝛ ſm poteſtatem intellectus: Dicit enim Ariſto. ꝙ vniuerſale eſt dum intelligitur/particulare dum ſentitur. Si ergo ineſt ſm poteſtatē intellectus: poteſtas intellectus eſt/ꝙ ſit vbiqꝫ ꝛ ſemper ſm ſubſtantiam ꝛ rationem: ꝛ qō vbiqꝫ ꝛ ſemper eſt ſm ſubſtantiaꝫ ꝛ rationē/indiuiſum eſt in omnib⁹ ꝛ vnum ꝛ idem: ergo intellectus in quo eſt vniuerſale/in omnib⁹ eſt vbiqꝫ ꝛ ſemper eſt indiuiſus ꝛ vnus ꝛ idem ſm ſubſtantiā ꝛ rationem. Nona via eſt qua ſe nitūtur defendere: quia dicunt ꝙ ab omni philoſopho ſcitur ꝛ ſupponit: ꝙ intellectus qui vere eſt hominis intellectus/eſt ille qui vocatur adeptus: de quo dicit Ꝺzego. nirenus: ꝙ Ariſto. ꝛ Democritus dixerunt ꝙ nemo talem habet intellectū niſi pbs. Adeptus autez intellectus/ vt dicit Alphozabius/eſt quē adipiſcitur intellectus noſter poſſibilis ex luce intelligēcie irradiantis ſuper omnia intelligibilia/ꝛ agentis intelligibilitatē in eis: ſicut lux in coloꝛibus agit viſibilitatem. Propter qō ab Ariſto. definitur coloꝛ in. ij. de anima: ꝙ coloꝛ eſt imutatiuus viſus ſm actum lucidi. Dicunt ergo: ꝙ cum recipitur intelligibile in intellectu poſſibili/ꝛ reſolnitur ad lumen intelligentie qō agit intelligibilitatē in oib⁹ intelligibilib⁹ id qō i oib⁹ intelligibilib⁹ remaneꝛ i intellectu ē vnū ꝛ idiſtictū lumē intelligēcie: ꝛ hic eſt intellectus hūanus/vt dicūt: ergo intellect⁹ humanus eſt vnus ꝛ indiſtinctus in omnib⁹. Et hec ratio eſt alphozabij in libꝛo de intellectu ꝛ intelligibili. Sed non vtitur ea ad qō iſti vtuntur: vtitur enim ea ad hoc/ꝙ oſtēdat cauſam quare anima poſita eſt in coꝛpoꝛe: vt ſcz adipiſcatur intellectū ex intelligibilib⁹ per diſciplinam: ex quo habeat radicē imoꝛtalitatis. Et ſic bona eſt ratio ꝛ foꝛtis: qz niſi continue ſic adipiſceretur intellectū/ vt dicit alphabetius: fruſtra diceret Ariſto. in primo de anima ꝙ videꝛur ſm prudētiā dictus intellectus nō equaliter ineſſe omnib⁹: ſz neqꝫ hoib⁹. Iſti aūt abutunt ea in cōfirmationē ſui erroꝛis: arguentes/ ꝙ ſicut lumen intelligentie adeptū in oīb⁹ vnū ꝛ idē eſt et indifferens: ita intellectus adipiſcēs lumen illud eſt vnus ꝛ idem in omnib⁹: fundāres ſe ſuper illam ꝓpoſitionē: ꝙ vni⁹ ꝛ eiuſdē indifferētis act⁹/ē vna ꝛ eadē ꝛ indifferens potentia. Et hec ratio fuit Alexandri cōmentatoꝛis Ariſto. qui intellectum poſſibilem in homine dixit eſſe formā in coꝛpoꝛe ex cōmixtiōe ꝛ cōplexione elemēto⁹ꝝ: qñ ad eqlitatē vel fere ad eqlitatē celi reducta eſt cōmixtio ꝛ cōplexio reſultās. Dixit enī/ qō ꝛ Auicēna videt dicere in ſexto de naturalib⁹: ꝙ quando cōmixtio elementorum ad talem equalitatē reducta eſt: tunc intelligēcia que dat omnes formas/ vt dicit: tali coꝛpoꝛi dat formam ſimilem forme celi: ſed ꝓpter ſimpliciratem forma illa in celo dicitur intelligēcia agēs: in coꝛpoꝛe autem oꝛganico dicitur anima intellectualis/ꝓpter determiationē ad materiā. Decima via eſt: qua dicit/ ꝙ omnis forma que per eſſe diſtinguitur ꝛ multiplicatur in materia/potentia eſt in materia: ꝛ per mutationē vel motum educit de ipa. Intellectus autem nec per ſubſtantiā/nec ꝙ operationē eſt in materia/nec per mutationē ꝛ motum educitur de ipſa: ergo nullo modo multiplicatur per ipſam: ergo vnus ꝛ idem manet in omnibus non multiplicatus. Undecima via ꝓbandi ſumitur a quodaz qō eſt intellectus ꝓpria paſſio: ꝛ eſt qō dicit Anaxagoras: ꝛ ponitur ab Ariſto. in iij. de anima: ꝙ ſcz intellectus nulli nihil habet cōmune. Et hoc arguitur ſic: qō nulli nihil habet cōmune/ remaneꝛ indiſtinctū ꝛ vnuz ꝛ idem in omnibus: Cuius ꝓbatio eſt: quia omnis diſtinctio ꝛ diuiſio fit ex aliquo cōmuni per differentiarū contrarietatē/vel materie diuiſionē: Intellectus nulli nihil habet cōmune vt dictum eſt: ergo vnus et idem eſt in omnib⁹ hominib⁹: ꝛ poſt moꝛtem qō ab omnib⁹ ſeparatur/ eſt vnum ꝛ idem: ſeparatur enim vt dicit Ariſtoteles ſicut perpetuū a coꝛruptibili.

Duodecima via eſt qua erroꝛē ſuū cōfirmant/ per rationem ſeparati: ꝛ ſic ꝓcedūt: Nihil eſt diſtinctum per hoc a quo eſt vniuerſaliter ſeparatum/ intellectus vniuerſaliter ſeparatus eſt a materia: ergo per materiam nullo modo diſtinguitur: ꝛ conſtat ꝙ formalis differentia non ſeparat: ergo oīno remaneꝛ indiuiſus ꝛ inſepabilis. Qō autem indiuiſum remaneꝛ ꝛ inſepabile/ eſt vnū ꝛ idem in omnibus: ꝛ qō poſt moꝛtem ab omnibus ſeparatur eſt vnum ꝛ idem. Terciadecima via qua ſuum erroꝛem confirmāt: ſumitur ex quodā ſimili. Scitur enim/ ꝙ virtus coꝛdis in hominibus ꝛ in animalib⁹ eſt vna vniuerſalis in omnibus membris: vt vult Ariſtoteles. Et ſi per intellectum ſubtrahantur membra ad que determinatur virtus coꝛdis/non remaneꝛ niſi vna virtus vniuerſalis que coꝛdis eſt: ꝛ ſi virtus coꝛdis eſſet non organica/ et eſſet indiuiſibilis ꝛ ſimpleꝛ: id qō eſſet in omnib⁹ membris/eſſet vnum indiuiſibile ſimpleꝛ: ꝛ qō remaneꝛet ablatis omnibus membris/eſſet vnum. Cum ergo vt dicitur in libris de cauſis/ anima ſit inſtrumentū intelligentie: ꝛ vna virtus intelligen-

Octaua rō

Decima ratio

Undecima ratio

Duodecima ratio

Terciadecima ratio

£ Nona rō

tie: ſit ꝛ oīb⁹ inſtrumētis ſuis: Cui⁹ ſignū ē/ vt dicūt qz ꝛ diuerſimode ſentiāt q ſentiūt: ꝛ diuerſimode imaginentur qui imaginantur: tamē oēs qui intelligunt/ vno modo ſimplici ꝛ puro intellectu intelligunt: ꝛ hoc non poſſit eſſe/ niſi vna intelligentia eſſet cuius eſſet inſtrumentuz omnis anima: ꝛ ſic in omnib⁹ animab⁹ eſt vna ꝛ eadem intelligentia: Et qō ſeparatur ab omni anima ſicut perpetuū a coꝛruptibili/eſt vnum ꝛ idem. Hec ratio ſupponit: ꝙ intelligentia non ſit pars anime. Et hec poſitio fuit omniū arabum/qui huius erroꝛis ꝓmi ſunt inuentoꝛes. Decimāquartam viam ponunt: quia dicunt: Qō participatur ab aliquo/ꝛ participando diuiditur: aut participatur ſm eſſe: aut ſm eſſentiam: ſm eſſe: ſicut genus a ſpeciebus/ꝛ ſpecies ab indiuiduis: ſm eſſentiam dant exemplum in lumine ſolis: qō participatur ab omnibus generabilibus ꝛ coꝛruptibilib⁹: ꝛ ideo generantur eo accedente: ꝛ eo recedente coꝛrumpūtur. Et hoc arguunt: ꝙ ſi intellectus participatur/ꝛ in participantibus diuiditur: aut ꝓticipatur modo primo: aut modo ſecundo: Si primo modo: cum omnia talia debilitentur ꝛ confoꝛtentur ſm debilitatē ꝛ confoꝛtationem participantiū: intellectus confoꝛtaretur ꝛ debilitaretur ſm diuerſitatem participantiū: intellectus autem non ſic confoꝛtatur ꝛ debilitatur: cum dicat Ariſtoteles: ꝙ in ſenibus foꝛtioꝛ eſt intellectus: non enim equaliter iudicat iuuenes ſenibus ꝓſbyteris: non ergo ſic poteſt participari intellectus. Si dicatur ꝙ participatur ſecūdo modo: tunc iterum ſicut ſolis lumen a multis participatum/ ſm virtutes eoꝛum foꝛmatiuas que ſunt in ipſis trabitur ad hoc ꝛ ad illud: in ſe tamen vnū ꝛ idem manens: Ita intellectus in omnib⁹ in quib⁹ eſt per continuū ꝛ tempus cui comūgitur: diuerſimode quidem operabitur/ vnus tamen manebit per ſubſtantiā in omnibus illis. Et ſic iterū ſequitur: ꝙ intellectus vnus eſt per ſubſtantiam in omnibus hominib⁹: ꝛ qō ſeparatur ab omnib⁹ poſt moꝛtem ſicut perpetuū a coꝛruptibili/eſt vnum ꝛ idem Et huic rationi multum innitūtur huius erroꝛis defenſoꝛes. Decimaquinta via ſubtilis eſt: Dicunt enim: ꝙ ſicut eſt in foꝛmis coꝛpoꝛalib⁹/ita eſt in ſpiritualib⁹: ſed in coꝛpoꝛalib⁹ ꝓma foꝛma lux eſt: ꝛ nō habet contrarium per qō alteretur vel diſtinguatur: tenebra enim oꝓponitur luci non contrarie/ſed priuatiue. Hec autē foꝛma in quocūqꝫ ſit/ſiue in celo/ſiue perſpicuo/ſiue terminato coꝛpoꝛe in nullo tamē eſt/ vt in. ij. de anima dicit Ariſto. niſi ſm conuenientiā cum perpetuo ſuperius coꝛpoꝛe ſcz celo: ergo ſimiliter erit in foꝛmis ſpiritualib⁹: In foꝛmis ſpiritualib⁹ autez ꝓma foꝛma intelligentia eſt/ imediate fluens a cauſa ꝓma: q̄ non multiplicatur niſi in lumine cauſe ꝓme: qō non habet contrariū: nec recipitur ab aliquo niſi per aliqō diuinum ſibi cōmunicatū a cauſa ꝓma nec diſtinguitur/ nec diuiditur in illis a quib⁹ recipitur i ſubſtantia: licet diuerſimode participet ipm ſm eſſe. Intellectus ergo/ qui eſt lumen illud in omnib⁹ a quib⁹ participatur: eſt vnus ſm ſubſtantiā: licet diuerſificetur ſm modum participationis: cum tamen ab omnib⁹ participetur ſm aliqō diuinū influxum ſibi a cauſa ꝓma. Et hec ratio trabitur ex dictis Auicebꝛon in libꝛo fontis vite. Decimaſexta via ſumitur ex deſtructione reſponſionis cuiuſdā/qui quidā ſolent dare ad talia Dicunt enim: ꝙ intellectus nō diſtinguit⁹ per materiam ex qua eſt/ſed per materiam in qua eſt ꝓma foꝛma/que eſt intellectualitas: Et dicunt/ ꝙ omne qō eſt citra ꝓmū eſt hoc ꝛ hoc: ſiue ex qō eſt ꝛ quo eſt: ꝛ dicūt intellectū eſſe hoc aliquid ꝛ diſtinctum ſic per ſubſtantiā. Sed iſti obiciunt in cōtrariū dicentes: ꝙ in nulla materia iuenitur ꝙ ex hoc/ qō eſt hoc aliquid ꝛ perfectū in eſſe/ cum alio materiali principio ſit vnum ſm naturam ꝓfectū. Si ergo intellectus ſiue intellectualis anima ſic eſt hoc aliquid: ex tali intellectu ſiue intellectuali anima nunq̄ fit vnum: qō falſum videmus in omnib⁹ hoib⁹. Decimaſeptima via ſumpta eſt ab operatione intellectus/quo eſt vbiqꝫ ꝛ ſemper. Intellectus enim/ vt dicit Ꝺzegoꝛius nirenus/omnia penetrat: diſtans ꝛ ꝓpinquū/ ꝓſentiū ꝛ futurum: celum ꝛ terram ꝛ omnia que in eis ſunt: ex qō operatione nō limitatur/ virtute limitari non poteſt: ergo vbiqꝫ ꝛ ſemper eſt virtus eius: ꝛ virt⁹ nō eſt ſine ſubſtantia: ergo ſubſtantia eius nec loco nec tempoze determinat: ꝛ qō nec loco nec tempoꝛe determinatur/ eſt idem ꝛ indiſtinctū apud omnes: ergo intellectus qui per omnia incedit/ vt dicit Ꝺzego. nirenus: ꝛ ſemper apud omnes intelligentes eſt vnus ꝛ idem. Et hec ratio tantū mouit aliquos qui ſtuduerunt in egypto inter arabes: ꝙ dixerunt/ ꝙ intellectus verius eſt vbi intelligit qz in coꝛpoꝛe intelligentis. Decimaoctaua via eſt: que videtur errabi ex dictis Auicēne ꝛ Alexādri ꝓbi: Dicunt enim qō ꝛ omnes arabes ſupponunt: ꝙ intelligentia que mouet celum/largitur omnes foꝛmas per influentias cauſe ꝓme: ſiue illa intelligēcia ſit ꝓmi oꝛdinis/ ſiue ſecūdi: ꝛ ſic deinceps Ipſi tamen dicunt. ꝙ ipa intelligētia eſt decimi oꝛdinis que preſidet ſpbere actiuoꝝ ꝛ paſſiuoꝝ. Hec igitur foꝛma quā largitur talis intelligentia/ nō poteſt eſſe niſi duplex in genere: Aut enim eſt ad modū moꝛoꝛis: hoc eſt intelligētia largientis eam aut eſt ad modū moꝛi: hoc eſt ſpbere/que eſt inſtrumentū intelligētie: per cuius motū influit foꝛma. Et ſi eſt ad modū moꝛoꝛis: tunc eſt ſm ꝙ eſt in cauſa ꝓma: ꝛ ſic neceſſe eſt ꝙ ſit ſimpleꝛ ꝛ idiuiſibilis ꝛ lumine intelligentie illuſtrata: Et talis foꝛma nō eſt niſi intellectus/talis autē foꝛma ab omnib⁹ participantib⁹ eam/ ſm ꝙ eſt in eis participata/ manet indiuiſa ꝛ vna ꝛ eadem ꝛ ſimpleꝛ. Si autem eſt foꝛma que eſt ad modū moti/ qō eſt ſpbera continua: tunc ipſo motu talis inſtrumēti intelligētie diſtenditur in quantitatē/ꝛ efficitur diuiſibilis. Et ideo diſtinxerunt iſti tres oꝛdines foꝛmarū: Quoꝝm ꝓmus eſt ꝙ eſt foꝛma coꝛpoꝛea diſtenſa quantitate: ꝛ eſt maioꝛ in maioꝛi/ꝛ minoꝛ in minoꝛi/ſiue ſit ſubſtantialis ſiue accidētalis/ſubſtantialis/ vt coꝛpoꝛeitas ꝛ dimenſiones coꝛpoꝛis: Accidentalis vt calidum/frigidum/ſiccum/humidum/album/nigrum ꝛ huiuſmodi: quelibet enim harū in eſt i maioꝛi maioꝛ/ꝛ in minoꝛi minoꝛ. Secundus eſt oꝛdo quem vocant virtutem in coꝛpoꝛe: que licet quantitate non diſtendatur/ tamen nō operatur niſi in coꝛpoꝛe: ꝛ talem dicunt eſſe animam vegetabilem

Quarta decima ratio.

£ Quintadecima ratio.

Decimaſexta ratio.

Decimaſeptima ratio

£ Decimaoctaua ratio.

z anima sensibilem fm omnes potetias suas: que licet non sint in maiori maiores/z in minori minores: tamen non operantur nisi in his que sunt de harmonia organi sui: vt dicit pbus. Sicut visus in oculo/non operatur nisi in hoc qđ est de harmonia pupille: z auditus in aure/non operatur nisi in hoc qđ est de harmonia tympani auris. Et hāc vocant virtutem in corpore ratione tam dicta. Tertium dicunt ordinem formarū que est ad modum intelligentie: qui simplicitate intelligentie nō egrediuntur: z ideo vocant eam formam que nec est corporea/nec virtus in corpore. Et dicunt q talis est sicut dicit Aristote. in fine. viij. physico: z simplex/indiuisibilis/z impartibilis: non habens magnitudinem penitus ad modum primi motoris/mouēs fm intellectum. Dicunt ergo: q forma primi ordinis in participantibz eam diuiditur: z maior est in vno z minor in alio. Similiter forma secundi ordinis diuiditur z numeratur fm participatia ipam z est acutior in vno z debetior i alio fm organi qualitatem. Sed q forma tertij ordinis possit diuidi/non capit intellectus: quia simplex est impartibilis z nullius corporis poterit esse actus: vt dicit philosophus: necesse est igitur: q in omnibus participantibus eam sit vna z eadem. Cum igitur talis forma sit intellectus/intellectus erit vnus z idem in omnib. Et hanc rationem multuz reputant fortem. Decimanona via est Auerrois super tertium de anima: scz q intellectus est locus intelligibiliū specierum/z non subiectum proprie. Et arguunt sic: quicquid per vnam rationez est locus omnium intelligibiliū specierum/vnum est/z indifferens ad omnia intelligibilia nō diuiditur/nisi per situm z positionez diuidatur: si ergo remoueatur situs z positio/manebit vnum z indiuisum: sed intellectui nullo modo conuenit situs/nec etiam positio: ergo situ z positione non diuidit: ergo in vna ratione/loci continendi scz z saluandi species intelligibiles/erit in omnib intelligentib per situm et positionem in illis fm substātiam indiuisus. Qđ autem vnum z indiuisum est in substantia/est vnū z idem in omnib: ergo vnus z idem intellectus est in omnibus intellectū habentib hominib. Hanc rationem reputant valde fortem. Et hac ratione vtitur Auerrois contra theofrastū: qui dixit/q intellectus non est locus sed subiectum z quasi materia specierum intelligibilium. Uicesima est sumpta a passione propria intellectus: z fundatur sup dictum Aristo. in. iij. de anima: vbi dicit/ q sicut in omni natura est actiuum z passiuum: ita z in anima necesse est accipere has differētias. Et actiuū in anima dicit esse intellectū agentem quo est omnia intelligentia facere: Passiuum autem in eadē dicit esse intellectum possibilem/quo est omnia intelligibilia fieri: Et sic anima intellectualis per intellectum agentem est imago z exemplū primi vniuersaliter agentis: qđ ad speciem que in ipso est rationē omnia agit/sicut artifex ad rationem z speciem que in ipso est omnia agit artificiata: Et per intellectum possibilem quo est omnia fieri intellecta/est imago ꝓme materie: in qua omniū sunt formarū inchoationes: per quas susceptibilis est omniū formarū. Necesse est ergo q fm intellectū agentem/z fm possibilem sit natura indeterminata ad hoc vel illud equaliter se habens: qđ autem ad omnia se habet vt natura indeterminata/illud est vnū z indiuisum in omnib in quibus est: quia ad quodcūq; esset determinatū vel actiue vel passiue/tunc non equaliter se haberet ad omnia. Est autem intellectus vniuersaliter agens species omniū intelligibiliū/ad quā agit omnia intelligibilia: z intellectus possibilis potentia receptiua omniū intelligibiliū: z sic habent se iste due potentie in omnib intellectum habentib. Qđ autez vt natura indeterminata se habet in omnibus/in omnib est indifferens z vnum: quia per nihil posset differre z numerari/nisi per id quod determinaret ipsum per hoc vel illud: ergo intellectualis natura z agēs z possibilis in omnib habentib intellectū est vna indifferēs z innumerabilis fm discretionem. Et ex quolibet istorum semper inferunt secundam conclusionem/quā inuenit abubaker: q ex quo est vnus z indiscretus in omnib: z nihil separatur nisi intellectus sicut perpetuum a corruptibili: q id quod remanet post mortem ex omnib hominib/est vnum z idem. Uicesima prima est sumpta a proprietate primi agentis z vltime forme. Dicunt enim: q ꝓprietas primi agentis/est cōmunicare diuitias boniratum suarum. Et supponūt ex secundo celi z mūdi: q id qđ diuitias bonitatū participat vniuersaliter z imobiliter/nobilius participat eas q̄ id qđ particulariter z mobiliter: quia qđ particulariter participat/multis indiget: z qđ cum motu participat: cum omnis motus sit ex indigentia/ad indigentiam participat. Ultima autem forma est que datur existentib: in qua omnes alie forme nobilitatum in genere sunt/sicut trigonum in tetragono Nec enim forma ex additione se habet ad omnes alias. Forme autem in genere sunt esse/viuere/intelligere/sentire: sicut notum est omnib: z dicitur z a sanctis z a philosophis. Igitur intellect⁹ est natura z substantia/que nec particulariter/nec cum motu participat diuitias bonitatuz prime cause. Relinquitur igitur: q nihil sit nisi vna intelligētia prime cause ipi per seipam conuncta: z ex diuitijs prime cause super omnes animas influens que lumen eius percipiunt. Et si talis est: arguunt/q in omnib animab est vna fm substantiam z naturā: z q post mortem ex omnib remanet vnum z idem

Uicesima secunda sumpta est ex natura vniuersalis. In omnibus enī natura cōmunis est: ad quā refertur definitio/vel nomen vel aliquod diffinitum positum in definitione: z accidit ei qđ sit vniuersale vel particulare: cum enim accipitur per intentionē/z abstrahitur a materia z appēditijs materie determinātibus ipsam: tunc efficitur in intellectu z vniuersale: cum vo econtra accipitur in materia cum appēdicijs materie determinātib ipam efficitur particulare z in sensu. Et ideo dicit Boecius: q vniuersale est dum intelligitur: particulare dum sentitur. Si ergo sit aliqua natura simplex quā impossibile est esse i materia illa fm se: nec erit vniuersalis/nec particularis: sed in se manēs vna z eadem est in omnib in quibus est. Intellect⁹ autem talis natura est simplex: ergo in omnibus in quibus est/vnus z idem est: nec vniuersaliter/nec

Decimanona ratio.

A

Uicesima ratio

B

Uicesima secunda rō

C

particulariter distinctus. Et istis etiam duabus vltimis rationib fortissime innitūtur huius erroris defensores. z ex quolibet illorū inferunt tanq̄ ex correlario: q si omnib est idem intellectus/q ex omnib post mortem non remanet nisi idem: quia supponunt/ q post mortem nihil separatur ab anima sicut perpetuum a corruptibili nisi intellectus qđ tamen ipsuz contra catholicam fidem est z contra traditiones sanctorum.

Uicesima tertia ratio

Uicesima tertia ratio fundata est super dictū Auicebron: qui dicit q anima intellectualis cōposita est ex materia z forma: z q intellectualitas prima forma est/claudens et contrahens z artans potentiā materie. Et q hoc falsum sit/sic probatur: quia intellectus penitus imaterialis est: aliter enim non esset potentia omnia sed quedam. Ex isto procedunt sic: Quicquid vnum fm rationem est in multis per diuisionē materie non diuisum in illis/vnum est per substantiā Sed intellectus fm rationem vnus est in omnib hominibus per esse materie diuise indiuisus in eis cum sit imaterialis: ergo fm substantiaz vnus est in omnibus hominibus. Et iterum vlterius inferunt: q si vnus est in omnibus hominibus/q post mortem z resolutionem vnum est qđ remanet ex omnibus/sicut perpetuum a corruptibili separatum.

Uicesima quarta rō

Uicesima quarta ratio est quā facit abubaker iterum/z Hali maurus socius eius: z sumitur per quandam similitudinē formarū omnium/ dicit sic: q omnis forma cōmunis que fm esse est in multis/si fiat resolutio multorū in quibus est/ stat in ipsa resolutio: z est vna non numero/sed genere vel specie: z si esset substātia separata que nulli fm esse coniungitur/nec fm esse diuiditur: esset vna per substantiam z numerum in omnibus. Intellectus est forma que est in multis: z quia separata est substantia per esse/non potest esse diuisa in illis in quibus est ergo vna est per numerum z substantiam in omnibus: z post resolutionem vna remanet ex omnibus.

Uicesima quinta rō

Uicesima quinta ratio est: que etiam sumitur ex verbis Hali: z sumitur ex causa numeri quam ponit Aristoteles in quarto physicorū dicens: Numerum cognoscimus diuisione continui. Et Damascenus dicit: q differentia est causa numeri. Querit ergo Hali: q si intellectus numeratur in hominibus/que sit causa numeri. Non potest dici q ibi sit aliqua differentia formalis: quia vnus intellectus est specie in omnib hominibus. Nec potest dici/q diuisio continui: quia intellectus fm se non est coniunctus continuo ex tempori/sed potius per fantasiam z alias potentias sensibilis anime. Nec potest dici corporum diuisio causa sit diuisionis intellectus: quia intellectus nullius corporis est actus: nec diuiditur diuisione corporis nisi actus corporis. Si ergo intellectus vnus indiuisus est in omnibus hominibus/eo q nulla est causa diuisionis: habetur pro positum/z vlterius quod separatur ab omnibus est vnum z idem.

D

Uicesima secunda rō

E

Uicesima sexta ratio,

Uicesima sexta ratio, est sumpta ex ratione separati sicut intellectus separatus est: z est ratio quam facit Auenperthe in epistola quā vocauit/de continuatione intellectus cum homine. Dicit autem sic: Omne separatum ab aliquo per substantiam et esse/respiciens aliquid subsqđ mouet sicut motor separabilis ab illo/est vnū apud seipsum z in seipso: nec multiplicatur nisi virtute z actu quo mouet z continuatur illi qđ mouet. Veritatem huius propositionis dicit esse manifestam in omnibus motoribus celorum: z in omnibus motoribus nauium: z rectoribus ciuitatū. Intellectus autem motor separatus est in omnibus participantibus intellectum: ergo est vnus in se per substantiam indiuisus: nec multiplicatus nisi virtute z actu quo mouet hunc vel illum: z si est in omnibus vnus per substantiaz: quod post mortem ex omnibus remanet/vnum est per substantiam: hoc enim persuasum habent/ q post mortem nihil separatur sicut perpetuum a corruptibili nisi intellectus.

Uicesima septima rō.

Uicesima septima via est Auerrois in cōmento super tertio de anima: z supponit hoc quod demonstrauit Aristoteles: scz q intellectus possibilis non sit materia/licet fm aliquid sit materialis. Elicitur autem argumētatio eius sic: quicquid recipit formam que est vna non multiplicata in omnibus in quibus est/ipsum est vnum in omnibus illis per substantiam: intellectus possibilis sic recipit formam intelligibilem: ergo intellectus possibilis vnus est per substantiam in omnibus illis in quibus est forma intellectualis. Prima probatur per hoc: q omnis forma recepta in aliquo vt in subiecto/ numeratur numero subiecti recipientis. Secunda probatur ex hoc: q vniuersale receptū in vno z alio hoie/vnuz z idem est: Si enim diceretur q essent plura: tūc ab illis pluribus abstraheretur aliquod vniuersale: z sic vniuersalis esset vniuersale: z abiret hoc in infinitum quod intellectus non capit: z vniuersale non esset vbiq; z semper idem/quod est contra rationem: sequeretur enim vt dicit/q scientia patrum antiquorum philosophorū equiuoca esset ad nostram scientiam: quia de alijs esset scientia eoruz z scientia nostra: quod non capit ratio. Sequeretur etiam vt dicit/ q receptioni intellectus possibilis esset receptio materie: quia quicquid recipit aliquid/z determinat ipsum ad esse singulare: est materia vel virtus operās in materia: intellectus aūt separatus est: nec est virtus corporalis/nec virtus in corpore: ergo intellectus possibilis receptione sua nihil determinat ad esse singulare: nec est singularis/ sed vnus in omnibus intellectum participātibus: Et inde iterum vlterius concludit: q est vnum qđ post mortem resoluitur ab omnibus.

Uicesima octaua rō

Uicesima octaua via iterum est Abubakeri: z ponitur super tertio de anima ab Alexandro sic: Quicqđ est potentia omnia fieri/a nullo fm actum est distinctū. Et hoc per destructionem consequentis probant: Detur q sit distinctum ab alio: cum non distinguatur nisi per id quod est actus: sequitur q est aliquid in actu: z si est aliquid in actu/sequitur contradictio hyporbesis: scz q non est omnia in potentia: quia qđ est actu/non est in potentia. Inde procedit sic: quod a nullo est distinctuz/est vnum in omnibus in quibus est: z quod resoluitur post mortem ex omnibus est vnum z idem.

Uicesima nona ratio.

Uicesima nona via est iterum Auerrois in cōmento super tertio de anima: z arguit sic: Agens vniuersaliter omnia/non agit nisi fundatum in aliquo quod rece-

priuum est actionis eius: intellectus agens est uniuersaliter agens omnia intelligibilia: ergo nō agit nisi fundetur in intellectu possibili/quo est fieri omnia intelligibilia. Et ex hoc procedit vltra: dicens contra themistiū: z eustrastum z alexādrum: q̄ scz agens est quid eternum z separatum/ oportet q̄ possibile in quod agit sit separatum z eternū: quia aliter non fundaretur in actione. Et ex hoc iteruz vltra procedit: q̄ si agens z possibile sint eterna: non potest esse quin factum z generatum ab agente in possibili/sicut scientia veritatis ex principijs necessarijs/sit incorruptibile z eternum z separatum. Ex hoc colligit: q̄ tota anima intellectualis fm intellectum agentem z possibilem z formalem z adeptum/sit separata z incorruptibilis. Inde vlterius procedit: q̄ fm se separatum z incorruptibile non multiplicatur per accidens/quo coniungitur materie: Intellectus est sic separata substantia z incorruptibilis: nec inclinatur ad materiam nisi continuo z tempore/ que sibi penitus sunt accidentalia z extranea: ergo per illa non multiplicatur fm substantiam in illis in quibus est. Unus ergo est in omnib hominibus per substantiam non multiplicatus in illis: z vnus manet resolut⁹ post mortem ex omnibus. Tricesima via est z vltima iterum mauroz̄ Hali z Abubaker: z dicunt/ q̄ nihil est intellectuale nisi per id quo per simile dependet ad intellectum cause prime. Et hoc dicunt esse perfectissimū bonorum eius. Et cum causa prima sit separata ab omnibus z incorruptibilis: non potest dependere ad ipsam nisi per separatum z incorruptibile. Dicit autem Aristoteles in decimo ethicoz̄/ z probat: q̄ homo est solus intellectus: z per intellectū solum est in operatione z felicitate propria z cōnaturali: ergo homo per intellectum depēdet ad causam primam/ que vno modo se habet ad omnia: nec distinguit nec multiplicatur in illis in quibus est: ergo manet vnus in omnib in quib⁹ est. Contra hoc autem q̄ videtur probatū esse rationibus inductis/ alia plura sunt multo fortiora destruentia errorem illum. Et est primum q̄ in omnibus que sunt/differentia vltima constitutiua in esse z conuertibilis/ vt dicit Aristoteles in septimo prime philosophie: cum specie fm esse numeratur in individuis; Forma autem vltima z cōstitutiua in homine est: anima rationalis z intellectualis: ab illa enim homo est homo: ergo anima rationalis z intellectualis fm esse est multiplicata in individuis hominibus fm numerum individuorum. Nec potest intelligi: q̄ multiplicatum fm esse/non multiplicatū sit fm substantiam: ergo anime rationales z intellectuales multe sunt in numero z substantia fm multitudinē individuorum hominum. Discreto autem fm substantiā non tollitur per separationem a corpore: vt dicit Auicēna in sexto de naturalib: ergo relinquitur de necessitate/ q̄ ratio z intellectus multiplicantur fm multitudinem animarum z q̄ multe sint anime rationales z intellectuales in hominibus: z post mortē separate remaneant multe. Secunda rō est: q̄ sicut dicit Aristoteles in secundo de anima: Sicut viuere viuentibus est esse: ita sentire sentientibus est esse: intelligere intelligētibus. Constat autem: q̄ id quod est esse bijs que sunt/ multiplicatur ad numerum eorum que sunt: cuius causa est: q̄ esse actus essentie est z diffusio in eo qō est. Non potest ergo intelligi: q̄ id quod est/ sitin multitudinez: z id quod diffunditur in ipso/ non multiplicetur: quia sicut dicit Aristoteles diuisio causa numeri est. Et ideo intelligibile non est: q̄ id qō diuiditur non numeretur. Igitur cum id quod est/numeretur in hominibus id quo est: id quod est necesse est numerari: Id autem quo est/ homo id quod est/est rationale z intellectuale: vt dicit Aristoteles z ipsa veritas: ergo rationale z intellectuale z fm substantiam z fm esse numeratur fm numerū hominum. Et cum post mortem non tollatur discretio: remanebit post mortem in eodez numero: hoc enim solum separatur vt perpetuum a corruptibili: sicut ab omnibus philosophis determinatū est.

Tricesima ratio

Prima rō.

Secūda rō

Tertia ratio est: q̄ cōmunis animi cōceptio est z dignitas: q̄ multarum substantiarū individuarum multe sunt nature fm esse: siue natura dicatur forma/ siue materia. Et si hoc est verum: tunc non potest esse/ q̄ vna natura dans esse sit multorum. Sed constat z per aristotelē qui dicit hoc/et per veritatem: q̄ homo est solus intellectus/ et a nullo habet esse nisi ab intellectu: aliter enī vt dicit in decimo ethicoz̄ q̄ Aristo. non esset operatio intellectus propria z cōnaturalis homini: nec felicitas hominis esset fm operationem intellectus: qō esse non potest: quia felicitas est vt ibidem dicitur/ operatio propria z cōnaturalis habitus non impedita. Nec potest dici q̄ homo non habet propium bonum in quo sit felicitas eius: cum omnis natura/ vt probat in primo ethicoz̄ aristoteles/ habeat propium bonū in quo sit status perfectionis eī⁹. Et cum homo sit dignius animal z pfectius omnibus fm ordinem nature: si ergo sic est/ oportet q̄ id qō est natura hominis/ multiplicetur fm numerum hominum: est autem natura eius rationale z intellectuale: ergo rationale z intellectuale multiplicatur fm numerum hominum. Si quis dicat: q̄ intelligere fm actum multiplicatur/ sed non intellectualis substantia. Hoc stare non potest: q̄ nihil fm agere alicuius nature/ est actus secūdus qui est sicut vigilia: nisi qō fm esse substantiale eiusdem nature est actus primus. Unde si intelligere fm actum/ est hominis actus secundus: oportet q̄ intellectuale fm substantiam sit eius actus primus: z sic per rationem inductaz sequitur: q̄ multiplicato homine multiplicat intellectualis natura que est in ipso: z cum intellectuale separetur sicut perpetuuz a corruptibili/sequitur: q̄ post mortem remanet in eodem numero. Quarta ratio est: q̄ vniuscuiusq̄ esse substantiale/ est actus forme vltime ipsius. Cum ergo dicitur: hic homo est: aut hic habet esse propium/ aut non habet in specie. Si non habet: tunc sequitur / q̄ contradictoria verificantur de eodem sic: Nulla enim verior est propositio/ vt dicit Boecius/ q̄z illa in qua idem de se predicatur: illa enim nunq̄z potest esse

Tertia

Quarta

falsa: igitur hec ē vera: hic homo est hoc qō est in esse discreto z propriota communi enim natura nō potest esse hoc qō est discretuz: igitur hic homo discret⁹ bō ē a discreto z singlari hoie ꝓferēt sibi ee sibil aurē ꝓfert huic homi q̄ sit hic homo/ nisi discretum rationale z intellectuale: q̄ rationale z intellectuale discretū ē i q̄liber hoie et numeratū: et aliter sequeretur/ q̄ hic homo non esset hic homo: a cōmuni enim natura nihil est determinatū z discretum: sicut patet in genere z specie z omnibus cōmunibus naturis. Quinta ratio est deducēs ad inconueniens: Constat enim q̄ homo nō est vnum z animal z homo/ nisi per aliquid anime coniunctum sibi. Si ergo per intellectum nō coniūgitur anima corpori hominis/ sed p sensibile z vegetabile tantum: sequitur q̄ homo nō sit nisi viuum et sensibile tm̄/ z nō homo: z sequitur/ q̄ homo nō sit determinatū in aliqua natura specifica: qō valde est inconuenīēs: cuz homo inter omnia magis determinatū sit in esse. Sexta est q̄ in tota philosophia probatum est: q̄ separata fm esse z fm substantiam/ nec prosunt ad esse/ nec prosunt ad scire eo q̄ ex eis dē principijs res est z scitur: vt i principio primi physicorum probatum est. Si ergo intellectualis separatuz est fm esse: nec pdest ad esse hominis/ nec ad scire: z hoc ridiculuz est: quia homo non est homo nisi per intellectum: nec scitur esse homo nisi per intellectuale: nescitur enīz quid est homo nisi per rationem definitiuam: z in ratione definitiua vltima cōstitutiua differentia est intellectuale. Si igitur per esse de necessitate est coniunctum eo q̄ aliter nec prodesset ad esse/ nec ad scire et qō vnitur multis/ de necessitate multiplicatur in illis: sequitur de necessitate/ q̄ intellectuale fm esse z substantiam multiplicatur in hominib⁹ multis; z separatum post mortem ab hominib⁹ remanerin multitudine sue discretionis: separatur em̄ vt perpetuū z incorruptibile a corruptibili/a quo nihil priuat. Septima ratio que sumitur ex ratione separatis: Probatuz enim est in septimo prime philosophie: q̄ nisi differentia potestate essz in genere z forma/ potētia esset in materia: q̄ vnū non posset fieri in natura/ z esse ex genere z differentia/ z materia z forma: z causa hui⁹ est: q̄ idez et non diuersum est: z ex eisdem principijs: z primo in potētia postea in actu. Et ideo dicit philosoph⁹ q̄ definitio est vnum z nō multa: nō congregatum sed simpliciter z fm naturam vnum. Si ergo intellectus sit separatus fm esse z substantiam/ erit intellectualis natura separata: z ex hoc sequitur de necessitate: q̄ id qō fit ex intellectuali natura z corpore: nō est nisi congregatione vnū/ z non natura et substantia: qō falsissimum est: falsum ergo est q̄ intellectualis natura fm esse z substantiaz separata est. Octaua ratio est: quia fm Aristotelem in principio physicoruz: Intelligere z scire/ est ex principijs z causis z elementis vniuscuiusq̄ rei: ergo ea ex quibus scitur quid est homo/ sunt principia et cause z elemēta hominis: Nescitur autem quid est homo/ nisi ex rationali z intellectuali: rationale ergo z intellectuale in homine sunt in principiuz et causa z elementum: Principium/ prout sunt p ma influentia ad esse hominis: Causa/ prout ex ipsis de necessitate educitur esse hominis: Elementum/ prout p seipsa essentialiter intrant esse hominis. Ex hoc arguitur sic: Quicquid elementaliter est de esse hominis/ multiplicatur multiplicato homine: rationale z intellectuale elementaliter sunt de esse hominis: ergo fm esse z substantiam multiplicatur multiplicato homine: z sic fm substantiam et esse multi sunt intellectus z intellectuales nature in multis hominibus. Nona ratio est: quia sicut in tertio de anima probatuz est: in omni natura aliquid est agens z aliquid patiens: propter qō in anima ponitur intellectus agens z possibilis. Et ex hijs sequitur: q̄ i ania sit aliquid animaliter agens/ z animaliter patiens: z aliquid generatum animaliter ex agente z patiente. Et hoc concedunt omnes: Agens enim est intellectus agens: patiens intellectus possibilis: generatuz autem intellectus speculatiuus: qui cum perfectus fuerit/ vocatur adeptus: z sicut dicit Aristoteles in primo de anima/ non est equaliter in hominib⁹. Constat autem q̄ speculatiuus numeratur in hominibus: z cum sit formalis numerari non potest nisi numero subiecti: ergo possibilis intellect⁹ numeratur in hominibus: quia possibilis est subiectum speculatiui. Et cum in omni natura proportio sit inter agens et patiens: sequitur de necessitate: q̄ multiplicato possibili z speculatiuo/ multiplicabitur z agens: Intellectus in multis: ergo hominibus multi agentes/ multi speculatiui/ multi possibiles sunt intellectus: et post mortem manebunt multi. Decima ratio est sumpta a speciali definitione anime z rationis. Probatum est enim in scdo de anima q̄ sicut trigonum est i tetragono sic vegetatiuum in sensitiuo/ z sensitiuum in rationali: sed quando trigonum est in tetragono/ tetragonum non separatur a trigono fm esse: ergo simili modo est: sicut tetragonum non separatur a trigono fm esse: ita intellectiuuz non separatur a sensitiuo/ nec sensitiuum a vegetatiuo. Constat autē q̄ vnicuiq̄ homini propium est vegetatiuū: z propium sensitiuum distinctū a vegetatiuo z sensitiuo omniū aliorum. Si igitur intellectiuum non non est separabile ab illo/ vt probat philosophus: non capit intellectus/ q̄ intellectiuum non sit propium vniuscuiusq̄ z separatum et distinctum ab omnibus alijs fm esse z substantiam. Licet intelligibile bene sit/ q̄ ab vna substantia que est anima et imago prime cause fm intelligentiam: non immersa sub materia/ sz prelata materie: sicut principans subiecto in communicatione operum z passionum vite/ fluant quedam potentie organice et quedam non organice/ vt dicit Auicenna. Ergo cum sensibile z vegetatiuum sint propria et multiplicata fm esse et substantiam fm multitudinem hominum: sequitur de necessitate/ q̄ intellectiuū sit propium fm numerum hominum multiplicatum: z sic potentia fluens a substātia anime fm id q̄ eleuata est super corpus z imago prime cause. Et vlterius semp sequit: q̄ separatum post mortē sicut ppetuū a corruptibili/ maneat sb eodē numero fm esse z substātia. Undecia ratio ē q̄ accipit

Quinta rō

Sexta rō

Septia rō

Octaua rō

Nona rō

Decima rō

Undecima ratio

ab Ysaac in libro de diffinitionibus: vbi dicit: q̄ ratio creatur in vmbra intelligentie: et sensus in vmbra rationis: et vegetabile in vmbra sensus. Hoc enim esse non posset / nisi semper superior ꝑm esse fundaretur i inferiori. Proprer qō dicūt etiam Dionysius ⁊ Boetius: Quicquid potest inferior / potest superior excellenter ⁊ eminenter: sed non conuertitur: Sed intelligi non potest / q̄ inferior ꝑm esse singulare mꝫtiplicetur in quolibet homine / ⁊ superior multiplicata in ipsa ꝑm esse ⁊ substantiam non multiplicetur: Ergo intellectuale multiplicatur ꝑm esse ⁊ substantia in quolibet homine sicut sensibile ⁊ vegetabile: ⁊ in eodem numero manebit post mortem: Cum dicat auicenna in sexto de naturalibus / vt in prehabitis habitū est: q̄ anima rationalis proprietates / quibus induiduatur in corpore / post mortem retinet: ⁊ eisdem manet induiduatum. Duodecima ratio est accepta de ordine causarum formalium: que sunt / sicut in libro de causis dicitur / propositione / prima: esse / viuere / et intelligere: et semper secunda habet a priori q̄ est / ⁊ q̄ causa est: Cum igitur omnibus constat: q̄ esse ⁊ viuere ⁊ sentire vnicuiq; homini est proprium: et in pluribus multiplicatorum / et non vnum idem non potest intelligi / q̄ intellectuale non multiplicetur ꝑm esse et substantiam: igitur intellectiuum in quolibet homine est proprium / ⁊ non vnum in omnibus: ⁊ cum separatur remanet sub eodem numero. Tertiadecima ratio est: quia in fine primi de anima / vbi loquitur Aristoteles contra platonem dicentem: q̄ multe anime sunt in corpore hominis: vna scz in cerebro et vna in epate / et vna in vasis seminarijs. Dicit Aristoteles contra eum: etiam ꝑm expositionem Auerrois: q̄ sicut corpus est vnum ꝑm substantiam multiplicatum in organis: ita substantia anime est vna multiplicata in potentijs. Sed constat q̄ multorum corporum perfectorum / ⁊ multe sūt perfectiones substantiales ꝑm esse ⁊ substantiam: ergo multe anime: Perfectio autem hominis nō est nisi intellectualis anima: ergo intellectualis anima multiplicatur ꝑm multitudinem hominum. Quartadecima est quam faciunt quidam: et q̄ facit probabilitatem / non necessitatem. Dicūt igitur: q̄ homo generat hominem vniuoca generatione: ⁊ sicut dicit Aristoteles in. xvj. animalium: in hac generatione quattuor sunt mouentia: calor scz elementi dirigens: ⁊ calor celi in lumine pene / trāte in semē ⁊ vterū matris ad speciez mouens: ⁊ calor generantis distinguens et formās: ⁊ virtus intelligentie cause prime ad imaginem ⁊ similitudinem prime cause producens. Cuz igitur actiones omnium istorum non terminentur nisi ad aliquid / qō habet esse proprium in singulis: non potest esse q̄ anima intellectualis que est anima hominis ad imaginem prime cause facta / non habeat esse proprium in singulis ꝑm substantiam. Sed bene potest esse ꝑm naturam ram in corporalibus q̄ in spiritualibus: q̄ id qō ꝑm substantiam est singulare factum ad imagines cause vniuersalis / ꝑm substantiam sit singulare: ⁊ aliqua virtute sua sit vniuersalis: sic sol in corporalibus / ⁊ anima intellectualis in spiritualibus: Propter qō etiam dicit philosophus: q̄ habet intellectum agentem quo est omnia facere: ⁊ intellectum possibilem quo est omnia fieri. Et Democritus dicit vt in. x. prime philosophie dicit Aristoteles: q̄ homo sapiens est mensura omnium: Est enim per sensum mensura sensibilium: ⁊ per intellectum mensura intelligibiliū: eo q̄ sensus est locus ⁊ species sensibiliuz in quo vt loco / ⁊ a quo vt specie sensibilia accipiunt esse sensibile. Intellectus autē est sensus ⁊ locus intelligibilium / in quo ⁊ a quo intelligibilia accipiunt esse intelligibile. Quintadecima ratio est: q̄ cuicunq; conuenit actus / ⁊ ei conuenit potentia a qua elicit talis actus: Si ergo actus est singularis: oporteret q̄ potentia sit singularis: Constat autem / q̄ actus speculationis veritatis in singulis hominibus singularis est: quia aliter oporteret / q̄ speculāte vno specularetur ⁊ alter: qō manifeste constat esse falsum: ergo oportet q̄ ille singularis actus a singulari potentia egrediatur: ⁊ nō egreditur nisi ab intellectu: oportet ergo q̄ intellect⁹ ꝑm singulare esse sit in quolibet homine / ⁊ ita multi intellect⁹ sint in multis. Decimasexta est sumpta a ratione separati: Non potest enim intelligi / vt dicit Aristoteles contra Platonem loquens: q̄ separatum in quantum separatum est / moueat id a quo separatum est per actionem suā. Si ergo intellectus omnino separatus est ꝑm esse ⁊ substantiam / ꝓ nulla actionem suam mouebit nec hunc nec illum / nec aliquem: quia sicut dicit Aristoteles in. xvj. animalium: si non tangit / non agit: ⁊ si non agit / non fecit alteratio. Inde a destructiōe consequentis arguitur: cum intellectus ⁊ ratio agant in hoc / ⁊ in illo ⁊ in quolibet singulari homine speculando / ordinando / dirigendo: ⁊ in hijs actibus alterent: oportet q̄ per esse ⁊ substantiam coniuncta sit cuilibet homini ⁊ multiplicata in illis: vl si separata sint per esse ⁊ substantiam / q̄ nulla actio rationis ⁊ intellectus est in homine: qō valde absurdum est: ergo absurda positio est et qua hoc sequitur scz q̄ intellectus ꝑm esse separatum sit vnus in omnibus

Duodecima ratio

Tertiadecima ratio

Quartadecima ratio.

Quintadecima ratio.

Decimasexta ratio

Decimaseptima ē sumpta a verbo qō dicit Aristoteles in. viij. animalium: quia scz natura in nullo ordine nature venit de extremo in extremum / nisi per omnia media. Cum ergo in ordine causarum formalium / extremum in principio sit esse: extremuz in fine sit intellectus: media sint vita ⁊ sensus / siue vegetabile ⁊ sensibile: extremum qō est intellectus / de necessitate coniungitur homini / ⁊ vnitur per esse vegetabile ⁊ sensibile: quod autem vnitur vnicuiq; ꝑm esse / de necessitate singulare efficitur in illis ⁊ multiplicatur in multis: ergo intellectus ꝑm esse singulare est in vnoquoq; et multiplicatur in illis / ⁊ non vnitus ⁊ separatus in omnibus. Decimaoctaua ratio est fundata super verbum Aristotelis in. xij. animalium: quia potentia que organum determinatum habet in corpore / ꝑm figulare esse est in corpore: licet virtute sit vniuersalis: sicut et organum vniuersalis virtutis est. Intellectus organum determinatū habet in corpore hominis: Dicit em Aristo. q̄ man⁹ est organū itellect⁹: ⁊ sicut itellect⁹ ē vniuersalis ordinās et dirigens / ita manus vniuersale organum est et organum organorum / vt dicit: ordinās omnia alia membra ad actus: qō datum est homini / vt ibidem dicit / ꝓ armis ⁊ ad omnem operationem: et ideo distincta est digitis longis et articularis / vt ibidem dicit: vt plicabilis sit ad omnem operationem: Ergo intellectus ꝑm esse indiuiduum et singulare est in homine. Decimanona ē: q̄ nihil simile inuenit i tota natura: q̄ aliqd. s. habeat operationē vniuersalē in aliquo / ⁊ ꝑm ee sit separatū ab ipso: Sensus enim cōmunis / qui operationē vniuersalem habet in sensibus particularibus componendo / diuidendo / ⁊ ordinando: ꝑm esse non est separatus ab anima sensibili: sed potius est pars eius: Ergo cum intellectus sicut pncipans: vt dicit Aristo. in primo politicoꝝ: operatiōes vniuersales habeat / in vniuscuiusq; homis anima in apperibilibz ⁊ operabilibz cōponendo / diuidendo et ordinando: ꝑm esse cōiunctus erit cuilibet hominis anime / ⁊ multiplicat⁹ in illis. Vicesima est fundata sup hoc / qō ꝑm platonem ⁊ boetiuz in libro de trinitate dicitur: q̄ forme quedam sūt omnino separate: que vere dicunt formē / quia forte manent. Et sunt quedam que sunt omnino coniucte sicut forme corporales que sunt in materia / et nullam habent operationem extra materiaz: propter qō vt dicit boetius in libro de trinitate / a stoycis non merentur dici forme / sed formarū ime gines. Ergo necessario sunt medie forme / que ꝑ esse et substantiam sunt coniuncte / et per virtutem et operationem sunt separate: De autē non possunt esse anime vegetabilis ⁊ sensibilis: quia ille ꝑ esse et operationes sunt coniuncte: erūt ergo anime intellectualis ⁊ rationalis: Ergo forme anime rationalis ⁊ intellectus / per esse sūt coniuncte / ⁊ per virtutem ⁊ operationem sunt separate. Sed quicqd coniunctum est ꝑ esse vnicuiq; / multiplicatur illis multiplicatis: ⁊ numeratur ad numerū illorum in quibus est: ergo ratio ⁊ intellectus per esse sunt cōiuncta singulis ⁊ numerantur numero singulorū. Vicesima prima est fundata super verbum Aristotele. in primo de anima: Quia sicut se habet ars ad instrumenta artis / ita q̄ instrumenta vnius artis alteri⁹ sunt figure ꝙ istrumēta alteri⁹ sicut ars tybicinandi actum suum operatur per tybias / ⁊ nō per dolabrum: Ita se habent anime diuersoꝝ animalium ad inuicem: ⁊ ideo organa diuersoꝝ animalium in figura sunt diuersa. Constat autem / q̄ homo habet diuersa organa ab oībus animalibus in figura: ⁊ hoc non potest esse ꝓpter animam sensibilem: quia illa vna est in genere in omnibus animalibus. Ex hoc accipitur: q̄ cum diuersitas organorum sit ab ania in figura ⁊ specie: ⁊ non possit ee diuersitas a nō ꝓiūcto ꝑm esse nō ꝑ esse vel intelligi / q̄ diuersitas organoꝝ homis sit a substātia non cōiuncta sibi. Est ātē ab anima rōali / vt dictum est: ordinante vel disponente / vel veri⁹ dicendo / a sapientia creatoris ordinante ⁊ disponēte ea ad vsus anie rationalis: oportet ergo de necessitate / q̄ ratio ⁊ intellectus ꝑm esse coniuncta sint ei / q̄ habeat talia organa: ⁊ sequitur vlterius: q̄ numerentur ⁊ multiplicentur ad numerum eorum qui talia organa accipiunt. Vicesimasecūda ratio fundata est super hoc: q̄ in tota natura siue sit generabilium / siue sit corruptibilium / siue perpetuorum nūq; duo mobilia vel plura mouētur ab vno motore simplici: nisi moueat vnum per alterū et non eque immediate. Sed si vnus intellectus siue intellectualis anima est in omnibus hominibus: constat q̄ est in eis vt motor naturalis: si ergo mouet omnes / ⁊ non vnum per alterum: tunc vnus motor simplex mouebit multa mobilia: qō contra ordinem nature est / ⁊ esse non potest: ergo a destructione consequentis: vnus intellectus in omnibus hominibus vel pluribus esse nō potest.

Decima nouaratio.

Vicesima prima ratio

Vicesimasecūda rō

Vicesimatertia fundata est super potentiā mouendi / qua anima mouet corpus: Aut enim mouet per imperiū: aut per vnionem naturalem. Si per imperium: hoc imperium non potest extēdi ad seipsam: quia nemo sibi imperat / vt dicit grāmaticus: Si ergo extendat ad animā sensibilem cui imperat anima rationalis: tunc oporteret / q̄ consensus esset semper in intellectū siue rationē ⁊ sensibilem animam: ⁊ hoc est contra Aristotelē in tertio de anima: vbi dicit: q̄ sepe intellectu mouente recte / in contrarium nō recte mouet sensibile desiderium: Ergo mouet per vnionez ꝑm esse: quicqd autem vnitur multis ꝑm esse / de necessitate multiplicatur in illis: nec aliud potest intelligi. Intellectus ꝑm esse vnitur multis: ergo multiplicatur in illis: non ergo vnus est in omnibus / sed multiplicatur ꝑm homines participantes intellectum: nō ergo vnus est in omnibus / nec potest esse. Vicesimaquarta etiam quorundam antiquorum philosophorum est / et precipue Platonis: fundata super hoc: q̄ in omni natura vbicūq; plura sunt mouentia ad vnum / siue causantia: cause implexe omnes quotquot sūt mouent in forma prime. Sicut patet in digestione: vbi mouet calor ignis / ⁊ calor anime: ⁊ nisi calor digestiuus informaretur a calore anime / vt dicit Aristoteles in scō de anima contra empedoclem loquens: calor digestiuus incenderet omne qō digerit: Nunc autez quia informatur calore anime / digestionem terminat ad formam ossis / ⁊ ad formam carnis / ⁊ ad formaz nerui ⁊ aliarum partium similium que nutriuntur in animato corpore. Ergo a simili in generatione vbi embriones mouentur ad generationem hominis in quibus mouens vegetabilis / sensibilis / ⁊ rationalis generantis in virtute formativa non potest esse / nisi vegetabilis ⁊ sensibilis moueant in virtute rationalis cuius potentie sunt vegetabilis ⁊ sensibilis: aliter enim vt dicit Auicenna / non termiaretur generatio ad corpus organicum organis rationalis anime. Sed nihil separatum ⁊ vniuersale vnum in omnibus / sic mouet discrete ⁊ singulariter in vno / intellectus ergo ⁊ ratio que sic mouēt singulariter in vno: nec separata sunt: nec vniuersaliter oīm / sed vniuscuiusq; propria: ⁊ multiplicata in illis ꝑm esse: ⁊ sic non vnus intellect⁹ est in omnibus vel in multis. Propter hanc rationē dixit plato: q̄ anima est vt sapiens homo: qui ꝑm ratione edificat sibi domum / et postea intrat ad inhabitandum. Vicesimaquinta deducit ad incōueniēs: q̄ si det q̄ aia rōal ⁊ intellectual ꝑ separata ē vna in oīb ꝑ esse nō ꝓiūcta vnicuiq; sequit q̄ ania rario

Vicesima tertia ratio

Vicesima qrta rō

Vicesima quinta rō

nalis intellectualis nō est anima: non enim conue
nit ei ratio dicens quid est anima/ vel dicens ꝓter
quid: talis ei ania nō erit perfectio siue endelechia
corpis organici physici potentiā vite hñs: nec erit
principium z causa hmōi vite in corpore organico
physico: z sic sequit/ q ania rationalis intellectua
lis nō sit anima: qđ falsum est: quia sic cōtradicto
ria verificarentur de eodē. Falsū est ergo q vnus i
tellectus separatus in oibus sit z cōmunis: sed potiꝰ
numerabit in singulis qui participant ipsum.

Uicesima sexta rō

Uicesima sexta ꝓcedit cōtra hoc qđ dicunt: q ꝑ
ma perfectio hominis nō est numerata numero ho
minum/ sed secūda: z hoc esse nō potest: secūda em
perfectio est sicut vigilia/ z actus sicut operatio: z
cuius non est potentia/ illius nō est actus: Si er
go actus siue operatio in quolibet diuersa est et nu
merata: oportet q potentia ꝑm esse z substātiā nu
merata sit in quolibet: ergo nō vnus intellectus ꝑz
esse z substātiam est in omnibus/ sed multi: z tot ẽt

Uicesima septia rō

sunt intelligentes Uicesima septima ratio fere
ꝓcedit ꝑm idem: quia si sicut illi dicunt/ actu pri
mo remanēte cōmuni actus secundus est proprius;
eo q intelligere vni nō est intelligere alteri; qrat
vtrū ille actus secūdus primi actus operatio sit p
se vel per accidens. Cōstat q non p accidens: quia
sicut lucis essentialis actus est lucere: ita intelle
ctualis nature essentialis actꝰ est intelligere: essen
tialis aut̄ actus nunq̄ relinquit essentiam cuius
est actus: ergo nec intelligere poterit esse aliquo mo
do nisi vbi est intellectualis natura z intellectus.
Si ergo cōcedant/ q intelligere numerat ꝑm intel
ligentes; consequēter cōcedere oportet/ q intelle
ctualis natura z intellectus numeretur ꝑm om

R Uicesima octaua rō

nes intelligentes. Uicesima octaua fundata est
sup hoc: q anima ꝑm esse z substantiam dicit actꝰ
animati corporis: z est actus primus/ sicut som
nus: a quo egreditur secundus/ qui est sicut vi
gilia: Actus autem primus vniuscuiusq̄ rei perfe
ctio eius est ad esse: z numerat numero illius cu
ius est ꝓpria perfectio: ergo anima rationalis que
est primus actus hominis ꝑm esse/ est in quolibet
homine: z numeratur numero eorū in quibus est
et sic multi intellectus erunt in multis/ z nō vnus

Uicesima nona rō

Uicesima nona: q isti dicunt contra omnes na
turam: nulla em̄ ratio admittit/ q motor separa
tus z vniuersalis z perpetuꝰ moueat mobile cor
ruptibile z generabile. Et hoc patet ꝑ inductionē
in omnibus motoribus celi z mobilibus/ ꝑ omes
demonstrationes quas inducit Aristoteles in. viij
et. viij. physicorum. Sed ratio z intellectus huma
nus mouet mobile corruptibile z generabile: er
go ꝑm esse nō possunt esse separata z vniuersalia/
sed coniuncta generabili z corruptibili: z numera

Tricesima ratio

ta in illis. Tricesima est quia ꝑm istos sequitur
inconueniēs: q homo scz nihil operetur per intel
lectum: qđ est contra hoc q singuli experiuntur in
seipsis. Si enim intellectus a gens separatus sit/
et similiter intellectus possibilis: z intellectꝰ agēs
a formis imaginationis que sunt in anima abstra
hat vniuersale: qđ etiam separatū est/ z separatū
ꝑm rationem separati; nec ꝑm esse nec ꝑm operati
onem sit cōiunctum anime vel alicui parti anime
hominis; sequitur q intellectus agens non agit in
homine: nec intellectus possibilis recipit in homi
ne vel illud: nec intellectus formalis siue speculati
uus recipitur in homie hoc vel illo: z sequitur vl
terius/ q iste homo vel ille nihil agit ꝙ intellectus
nisi hoc idem agatur in omnibus: cuius contrari
um oēs experimur: oportet ergo q singuli singu
los habeant intellectus. Tricesima prima ratō

Tricesima prima rati

est: q ꝑm hoc q isti dicunt/ nullus hominum est in
potentia sciens: nec vnq̄ fiet in actu sciens: q id em̄
separatus est a quolibet: Nullus enim aliquid in
potentia vel in actu intellectus possibilis/ qui po
tentia est omnia separatus est a nobis: vt dicit isti:
et qđ separatum est a nobis/ per hoc nec in potē
tia scientes erim̄/ nec in actu: ergo sequitur q nul
lus in particulari est potentia sciens vel actu: qđ ẽ
contra commune oim experimentū: Falsum est er
go/ q intellectus ꝑm esse nō sit in nobis: z si ꝑm es
se est in nobis/ ꝑm esse numeratur in hominibus.

Tricesima secūda rō

Tricesima secunda est: quia ꝑm dictū istoꝝ nul
lus est intellectus a deprus: a deprum em̄ ꝑ suam
rationem est coniunctum ꝑm esse: isti autem ponūt
q z intellectus possibilis separatus sit ab omnib⁹
et intellectus agens: z vniuersale qđ agit intellectꝰ
agens in possibilem/ sit etiam separatum vbiq; et
semper. Per hoc autem quod separatum est nul
lus aliquid adipiscitur: ergo nūq̄ aliquis homo
habuit intellectum a deprum: qđ tamen est contra
Aristotelem z democritum z ptolemeum q dicūt
concorditer/ q philosophus habet intellectū a de
prum. Si autem hoc falsum: tunc positio falsa ex
qua sequitur: scz q intellectus ꝑm esse nō sit cōiū
ctus cuilibet: z si est coniunctus cuilibet/ numera
tur ꝑm numerum eorum in quibus est. Trice

S Tricesima tertia rati

sima tertia: q ꝑm hoc qđ isti dicunt/ anima intelle
ctualis nec vt actus primus/ nec vt actus secundꝰ
coniungitur homini. Qd nō vt actus primus pars
ponunt enim intellectum possibilem esse separatū
et vnum esse apud omnes: qđ autem sic separatus
est nulli est coniunctum: z sic nulli coniungitur vt
actus primus. Et q non vt actus secundus patet
vniuersale enim licet abstrahatur a formis imagi
nationis: tamen non est in imaginatiōe: quia sicut
probat Auicenna: in organo imaginatiōis nihil re
cipitur nisi sub figura corpali. Ergo ꝑm istos spe
culatio actualis ꝑm nihil est cōiuncta anime: ergo
per intellectum nō est homo/ homo designatus in
numero: Cum ergo hoc falsum sit/ sicut oīm⁹ bus
patet: patet q intellectus coniunctus est homini
bus/ z numerat numero hominꝫ. Tricesima

Tricesima quarta rati

quarta ratio est: q ꝑm istos anima moritur cū cor
pore tota: quia ex quo intellectus nō continuatur
cum anima nisi per formas imaginationis/ vt di
cunt: cessante organo imaginationis/ qđ corrupti
bile est: nihil de intellectu manet in anima. Cuꝫ er
go intellectiua pars sola separabilis sit vt perpetu
um corruptibili: sequitur q nihil manet de ani
ma post mortem: qđ cum falsum sit: sequitur q po
sitio illorū falsa est. Tricesima quintra est: q ꝑm

Tricesima quinta ratio

istos sequitur/ q si ponam⁹ q omnes homines si
mul destruantur: sequitur tunc q anima intelle
ctualis manet separata ab omni homine: z sic mo
tor qui ꝑm suā essentialē rationē motor ẽ nihil mo
uebit: ergo est frustra: Omnis autem ꝓba abbor

ret/ q aliquid sit frustra in natura: falsuꝫ est ꝙ qđ
dicunt: ꝙ intellectiua ps anime nō est separata/ sꝫ
numerata numero hominū. Ad hoc autē soluꝫ

Responsio auerrois.

videtur respōdere auerroys inter oīa que sunt
adducta. Et dicit: q nūq̄ cessauerunt/ neq; cessa
bunt homines esse/ neq; artes/ neq; phia: z si cessa
uerunt in vna quarta ꝓpter motū astroꝝ/ nō ces
sauerunt in alia: z sic semp fuerunt z erunt. Sꝫ

Impugnatio.

q hoc absurdū sit/ statim patet etiam cuilibet pa
rum scienti: qz quicqđ sit de populatione terre: po
sito ẽ possibile/ q oēs hoīes vno momēto destruāt
sicut factū ẽ in cataclysmo. Dicit aūt Arist. in prio
ribus: q falso z nō impossibili posito/ qđ accidit ẽ
falsū z ipossibile: ꝙ positio illoꝝ est falsa z impossi

Tricesima octaua rō

bilis. Tricesima octaua ẽ q ꝑm positionē istoꝝ
magna seqrēt absurditas: sequit enim/ q substan
tia separata ꝑpetua moueatur/ patiatur alterē
a corruptibili tempali: Dicunt em̄: q intellectꝰ pos
sibilis imperfectus est z in potentia: z q perficitur
a formis imaginatōis/ que corruptibiles sūt. Qđ
ꝙ absurdum sit/ scit oīs expertus in phia natu
rali: Perpetua em̄ ẽ perpetuale tm̄ ꝑ se ad ee hois
Et hoc est qđ dicit Dionys. q minimū ꝑm sensū qđ
est sensibile ad esse hois est. Et ibidē/ hoc est in ce
bic. ca. xv. dicit marim⁹ in cōmento sic: Scōm sen
sum mimū dicit differentiā sensibilis: Irrationa
lia em̄ ex toto sensus sūt/ per quē consistunt: cū sint
non intelligentia. In nobis aut̄ modicū est sensibi
le: nō enim ꝓ illud cōsistim⁹ sed ꝓ intellectuale. Un
de z post mortem adhuc sum⁹ anie intellectual' exi
stentes. Et ibidē alius cōmentator/ Johannes. s.
constātinopolitan⁹ eps: minimū hoiem ꝑm sensū
ait: nō tanq̄ alijs aiantibus plures sensus haben
tibus: sꝫ quia hō ꝓ sensum nō est hō/ sꝫ ꝓ intellectū
Et ꝛō dicit arist. in. x. ꝓme phie: q delectatio q̄ est i
theozematib⁹/ intellectꝰ est cōnatural' homi et ꝓ
pria: delectatio aut̄ q̄ est in sensu/ vt dixit plato:
est quidē cōnaturalis/ sꝫ nō ꝓpria: qz nō ꝙuenit ho
mini ꝑm id q hominē in ꝓprio esse cōstituit: hoc ẽ/
ꝑm intellectum. Ad scōam viā dicendū: q i itelle

Ad scōam

ctu duo ꝓsiderantur: esse scz intellectꝰ/ z substātia.
Et ꝓ esse qđ hz in ania sicut porētia in subiecto/ ne
cesse ẽ q diuidat̄ z numeret̄ numero subiecti. Per
substantiā aut̄ dupl'r cōsiderat̄. s. fz id qđ est: z fz
hoc iterū necesse est q diuidat̄ z numeret̄ ꝑm ea i
quib⁹ est. Cōsideratur etiā ꝑm virtutem lumis in
tellectualis/ qđ semp egredit̄ ex ipso ad oīa itel
ligibilia: z ꝑm hoc penetrat ꝓ oīa: ita q nihil sibi
obstat longe z ꝓpe. Et ꝑm hoc illud lumē necesse ẽ
esse separatum: Cū sicut visus egrediēs de oculo
meo nō est idem visus q̄ egredit̄ de oculo tuo: ita i
telligentia egrediens ab intellectu vni⁹/ nō est in
telligentia egrediēs ab intellectu alteri⁹. Et ꝛō di
cit Arist. in. j. etbi. q sicut visus in oculo/ ita intel
lectus in ania. Unde Anaragoras nō intellexit q
esset separatꝰ z immixtus/ nisi i lumie cui nihil ob
stat: z q per oīa penetrat: ꝓ esse tamē z substanti
am voluit eum esse coniunctum anie/ z animā cō
iunctam corpi sicut ꝓfectionem: z sic vnum ad al
terum numerari z distingui ꝑm esse z substantiaz.

T Solo membri. III

V Ad tertiaz

Ad tertiā viam dicendū: q intellectus nō dicit
immaterialis ꝛō/ q nihil in se imateriale habeat:
hoc em̄ improbat ab arist. i. iij. de aīa ostēdere/ q i
aia ẽ itellectꝰ agens z intellectus possibilis: Sed

Ad ꝑmam rationē

dicitur immaterialis / quia nō est ī materia cōpalis: nec actu ōrgani cōpalis: ꝛ hoc sola ē materia. ſ. cōporalis: que de potētia exiens ꝑ motū venit ad actum ꝓfectum. Unde qō obijcit de motu / nihil ē ad ꝓpositum: tamē possibilis exiens de potētia ad actum alteratur alteratione quadaꝫ / ꝛ nō simplr: et id qō est / habet ꝑ subiectū: sed non est ex materia que subiecta sit motui ꝛ mutatiōi / que sola vera materia est.

Ad quartā

Ad quartā dōm: q intellectus licet ex ratiōe intelligentie nihil determinet ꝑ qō distinguatur: tamē ex se / hoc est ex eo q est hoc discretum fm esse / habet vnde distinguatur ꝛ numeret.

Ad quintā

Ad quintā dicendū: q si bene intelligat rō illa / contra eos est: q licet lux sit spēs omnium colo ꝝ: tamē lux in isto colore accepta nō est lux in alio colore accepta: Jta lux intelligētie in vno intelligibili non est eadeꝫ cū ea que est in alio intelligibili: quia aliter eadem esset species diuersoꝝ genere ꝛ specie: qō esse nō potest: cū fm esse qō habet in intelligibilibus non numeratur intellectus / sed fm esse qō habet in intelligentibꝫ: in illis em̄ est fm esse nature. intelligibilib⁹ autē cm̄ fm virturē sui lumis

Ad sextam

Ad sextam dicendū: q intellectus nō est cā simplicitatis ꝛ separationis / nisi ꝑ resolutionē. Et hō modo maxime simplex est: sic em̄ omniū formaruꝫ resolutio stat in ipso: q prima forma est exiens a cā prima: sed ex hoc nō habetur / q sit simplex fm esse est enī in eo diuersum etiā fm ꝓpos (vt dicit auicē. in nono ꝓme phie) suū esse ꝛ q ē: ꝛ per hoc numera

Ad septimā

tur ꝛ distinguitur ab alijs entibus. Ad septimā dicendum eodē modo: q intellect⁹ quidem est species spērum intelligibilium: ꝛ locus fm virturem luminis sui ꝛ diffusionem: ꝛ ꝑ hoc nō distinguitur est tamen etiā in se diuersa habens q est / ꝛ esse: ꝛ ē vltima differentia cōstitutiua homis / ꝛ facies hominē esse hominem: Et sic vt dicit plato / nō est nisi in anima: ꝛ sicut dicit auicēna / sic pēdet ad lumen intelligentie cause ꝓme: ꝛ penes hoc distinguit

Ad octauā

et numeratur. Ad octauam dicendū: q intellectus nō est vbiqꝫ ꝛ semp / nisi fm virturē lumis sui et lumē nō est ipse fm esse naturale: nec substantia eius / sed actus ei⁹ egrediens ex ipso. Sicut enim dicit Amb⁹. Potestas luminis cōporalis / est multiplicare se in radijs sine limite / sine numero / sine mensura: est tamē distinctum ꝛ in numerū positū per esse qō habet in luminari. Jta multo magis lumen spirituale intelligentie diffusiuū est sui in omnia intelligibilia vbiqꝫ ꝛ semp sine limite / sine mensura / sine numero ꝑ extensionem sui qō habet ad

Ad nonam

intelligibilia distinctū: est tamē ꝛ numeratū ꝑ esse qō habet in intelligētib⁹. Ad nonā dicendum: q hoc quidē verū est: q omnes illi qui dicebant vnuꝫ intellectuꝫ esse in oibus animabus: dicebant intellectum ꝛ pāpue agentem nō esse partem anie / sed extra aiam: ꝛ per splendorē ꝛ irradiationē intelligentie illustrari aiam / ꝛ ficieri possibilem ꝛ receptibilem intelligibilium. Sed hoc iam improbatum est: quia sic ab itellectu nō posset sumi vltima differentia constitutiua homis. Et ꝓter hoc dicit dam⁹. q aia nō habet intellectum extra se / sed intra se vt partem sui purissimā. Similiter cum dicitur / q vniuersale est vbiqꝫ ꝛ semp: nō intelligitur q sit extensum ꝑ omnē locum: qz hoc falsum est: ꝛ q null⁹ locus ꝛ nullum temp⁹ est ī quo nō sit actu et intellectu in oīm̄ suo ꝓticula: Et sic est in intellectu fm potestatē intellect⁹: que potestas nihil aliō est / nisi q ipse intellectus absoluta potētia ē a materia ꝛ appendicijs materiet: ꝛ ideo nihil recipit nisi sit sic absolutū: Sed ex hoc nō potest argui / quin fm esse qō habet in intelligente distinguatur et numeretur. X

Ad decimā

Ad decimā dicendū: q in rei veritate intellectus forma est immaterialis / nō multiplicata ꝑ materiam: ꝛ potentia nō est in materia: nec ꝑ motum educitur de ipsa: hoc enī est ꝓpositum pbice. Intellectualis aurem natura data est ab opifice irradiata lumine intelligentie cause ꝓme: Tamen duo habet in se: esse scz: ꝛ fm hoc dependet ad causam ꝓmam / que facit debere esse ī oīm̄ eo qō est. Habet etiam in se fm id q est potentiaꝫ ad esse illud: fm quā dependet ad ens necessēta quo accipit esse: ꝛ in quo radicatur esse sicut in supposito: ꝛ illud nō est vnū in multis. Et ideo etiam esse efficitur multiplex ꝛ numerarū in his que sunt: ꝛ ō etiam intellectus fm esse ꝛ q qō est in numerū ponitur

Ad vndecimam

Jn argumento autē fallatia cōsequentis est: ꝓcedit enim a ꝓpositione que dugs causas habet veritatis ad alteram: Potest em̄ multiplicari forma numero diuisionis materie: ꝛ numero supposito / rum / siue eius qō est: ꝛ ipse ꝓcedit ac si nō numeretur nisi numero diuisionis materie. Ad vndecimam dicendū: q hoc ꝓcedit ex puerso intellectu dicti anaragore: Rō em̄ dicti sui est: q potētia luminis intellect⁹ nō clauditur / aliquo determinante ipsam ad hec intelligibilia ꝛ nō alia: sicut clauduntur potentie naturales ꝛ cōporales: ſz q fm esse nō determinetur ad id qō est / hoc voluit dicere anaragoras: q hoc esset impossibile: Et ꝓter hoc

Ad duodecimam

etia ꝫ fm esse numeratur in illis ī qbus est: oīm̄ ei qō numeratur ponit in numeꝝ ꝑ id qō determiat ipsum fm esse. Ad duodecimā dicendū: q intellectus dicitur esse separatus a materia / ꝛ motu et appendicijs: quia talis apphensio ꝛ acceptio impediret ꝛ artaret eum ad sensibilem acceptionem quā habere non pōt / nisi sicut dicit Dio. q potētia

Ad tertiam decimam

supior pōt qcqd inferior pōt excellenter ꝛ eminenter ꝓter qō etiam / sicut ipse dicit / angelis datur sensibilium cognitio. Sed nō dicit esse separatus / q fm esse separatus sit ab intelligente: ꝛ ō etiā ꝫ esse illi⁹ numeratur: ꝛ nō vnus in pluribus ſz multi. Ad tertiadecimā dicendum: q in veritate hec ratio fuit eoꝝ / qui intellectū dicebant nō esse partem anime / sed splēdorez intelligētie separate. Sz eadem ratio cōtra eos est: quia cum dicit / q aia est stramētum intelligētie: queram⁹ ꝑ quā naturā sit stramētum rationalis anima plus ꝙ alia. Et nō erit assignare: nisi q stramētum est ꝑ intellectualem naturā. Sicut em̄ color sub actu lucis nō sternitur / nisi in ꝑspicuo ꝑ naturā ꝑspicui: Jta splendor intelligentie sub quo sūt intelligibilia / nō sternitur in anima nisi ꝑ naturā intellectualē susceptibilium talium: ꝛ si talis natura est in aia / hec natura individua in ea ꝛ determinat ad esse: ꝛ numeratur numero eoꝝ in quibus est. Ad qrtam decimā dicendū: q intellectus ꝓticipatur a mītis ꝛ numeratur participatione ipā ꝛ ꝓticipat ꝫ essentiam / ꝛ fm esse numeratur: Sed q nō alteratur in eas que participāt ipm / nō est causa q fm esentiam ꝛ esse nō participatur. Sed huⁱ⁹ causa est

Ad quartā decimam

q nō participatur ōrganice fm potentiaz intelligēdi nisi ꝑ accidens: sicut dicim⁹ intellectum debilitari in potētia intelligendi / qz debilitatur ōrganū sensibilis anime / a qua formas accipit: qz sicut dicit aug⁹ in. xij. sup gen̄. ad litterā: Jmagines q̄ imꝓmuntur in spū (dicit enim: q spiritus est vis q̄dam mente inferioꝛ / in qua imagines reꝝ imꝓmūtur) ꝛ ibidē dicit q ille imagies que cōporali figura imꝓmūtur in spiritu / sub lumine intelligentie intellectualis visionis fulgent in intellectu: ꝓpꝛ qō

Ad quintā decimam

eriam necesse est / q cōturbatione facta in spū / conturbatio etiā fiat intellectus. Ad quintamdecimam dicendū: q id qō dicit⁹ de luce cōporali / bene verum est: sed illa vna natura qua ꝓticipat lux a multis: nō est vna nisi fm rationē / ꝛ non fm esse: quin potius multiplicat in hijs in qbus est fm esse. Et similiter in spūalibus: intellectuale lumē qō participat ꝑ conuenientiam ad causam ꝓmā: ꝛ est in participantibus ipm fm potestatē participantium ꝛ nō participatu: necesse est (nec aliud intelligi potest / nisi q multiplicetur in ipsis ꝛ numeret nu/

Ad decimā sextam

mero eoꝝ) ꝛ ideo necesse est / q multi intellect⁹ sint in multis ꝛ nō vnus. Ad decimāsextā dicendum: q illi qui sic respōdent verissime dicūt. Ad obiectionem istoꝝ in contrariū dicendū: q in natura duplex est hoc aliquid: est ei hoc aliquid in ordine suo perfectum: ꝛ ex illo cū alio nō fit vnum. Et est hō aliquid qō suppositum est: ꝛ est in eo diuersū esse et q est: eo q ꝫ esse pender ex causa ꝓma: ꝛ fm id qō est in potentia / est ad ens necesse ex quo accipit esse: et illud formale est ad aliud qō ꝓticitur ab ipso: sicut motoꝛ ad mobile se habet. Et ex illo cuz alio bene

y

Ad decimā septimam

fit vnum in natura: ꝛ tale est intellectualis anīa in homie: ꝛ ideo cum cōpe fit vnū in natura: ꝛ hoc ē homo. Ad decimāseptimā dicendū: q intellect⁹ fm esse ꝛ substantiā non est vbiqꝫ ꝛ semp / sed in eo qui intelligit tm̄: ſz fm ambitū sui luminis ꝛ diffusionem est vbiqꝫ ꝛ semp ꝛ ad distās ꝛ ad ꝓpinquuz equaliter. Et qō dicit: q virtus nō est extra subtā tiam in cōpalibus verū est: sed in spūalibus nō ē generaliter verum: hec em̄ nō requirūt situ in virture ꝛ operatiōe sua: sed sufficit in eis ordo quē loco situs habēt: ꝛ diffusionē virtuⁱ⁹ in libertate habent volūtatis: Et esse ꝛ essentia eoꝝ nō est virtus

Ad decimā octauam.

eoꝝ: hoc em̄ in nullo est nisi in simplici ꝓmo. Ad decimāoctauam dicendū: q ꝑ certo intellectus ē forma ad modum ꝛ imaginē lumis prime cause ꝑ/ducta / ꝛ non ipius mobilis: sicut dicūt. Et ex hoc qō sic ꝓcedit ex ꝓma causa / nō habet diuisibilitatē nec particularitatē: sed est vbiqꝫ ꝛ semp sicut lumē intelligentie sub quo formata ꝛ ꝑ ducta est: tamen in hoc cui⁹ ipsa ꝑfectio est et forma: ꝛ sic de necessitate ꝛ particulaꝛ ꝛ efficitur hic ꝛ nūc: nec est hō mo-

Ad decimā nonam

do eadem apud oēs ꝛ in omnib⁹. Ad decimānonam dicendū: q in veritate / intellectus materiale subiectū nō est intelligibilium spērum: ꝛ quia si ita esset / formaret ꝛ denominaret ab omnib⁹ intelligibilib⁹ specieruz: ꝛ essz ligneus / lapideus / ferreus / et sic de alijs: sicut dixerūt illi q cognitiuo / definierunt aiam: ꝛ dixerūt q sile sili cognoscim⁹: Et ō dixerūt aiam esse cōmixtam ex omnib⁹ que sūt: qz oīa cognoscit. Et de his satis disputatū est i qō ne qd est ania ꝑ definitionē. Et eodē mō patet q si

cut nō est subiectū ꝑ esse ꝛ substantiam intelligibile

um: ita ꝑ esse ꝛ substantiā nec est spēs / nec locus intelligibiliū: sed ꝑ ambitū lumis intellectualis ē locus intelligibiliū: Sic em̄ saluatiu⁹ intelligibiliū est sicut locus: ꝛ sic generatiu⁹ est intelligibiliū: sicut actus ꝛ spēs: sicut lux cōpalis regio ꝛ spēs est colo ꝝ / qui fm aiam mouēt visum. Sed hic nihil impedit quin fm esse essentiale intellect⁹ sit in hoc et hic ꝛ nunc: ꝛ fm hoc numeret numero eoꝝ q̄ intelligunt. Ad vicesimā dicendū: q intellectus ꝑ esse substantiale qō habet / nec est a gens nec possibilis: sed ꝑ potentiā actiuā vel possibilē. Et sic vez est: q vna ratione est in omnib⁹ / ꝛ est quodāmodo omnia: sed etiā ꝑ esse essentiale qō habet / est forma cōstitutiua hui⁹ intelligentis et differētia: ꝛ sic ꝓticulatur ꝛ efficitur hic ꝛ nūc / ꝛ alius in vno ꝛ alius in alio. Nō em̄ est intelligibile / q vnuz ꝛ idem numero ꝑ esse essentiale sit in diuersis ꝛ nō numeret ī illis. Ad vicesimāprimā dicendū: q reuera ītellectus est forma vltima / in qua sicut potētie continentur oīes forme: esse scz viuere ꝛ intelligere: sicut septimo dictum est. Et ꝓticipat bonitates ꝓme cause nō ꝓticulariter: cū sit quodāmodo oīa: tamen nō participat ad modū ꝓme cause: quia hoc est impossibile / vt in libro de causis ꝓbatum est: ſz participat ad modū ei⁹ qō ad imaginē ꝓme cause factū est: Nec sine oīm̄ motu / sicut ꝓma causa: ſz sine motu phylico ꝛ materiali: qz si sine oīm̄ motu ꝑticiparet nō participaret / sed excellenter et eminenter omnia haberet ꝛ ꝑ haberet sicut ꝓma causa: et hoc esse nō potest: Nūc autem qz ad modū sue ptātis ꝓticipat / fit de potentia ꝓticipāte actu participans: ꝛ hic est q̄dā motus. Et qz ad modū ꝓpte potestatis participat: fit ꝓticulaꝛ participās de necessitate / sed nō vniuersaliter ꝛ excellenter omnia prebabēs in seipso. Ad vicesimāsecūdā dōm: q vniuersale sicut in loco ꝓxio est in intellectu: ꝛ sicut in specie qō facit ipm / actu est in lumie ei⁹: sicut in ꝑbabilis sepius dictū est. Et verū est / q immaterialis er nullⁱ⁹ est cōporis act⁹: ſz qz in se habet diuersa qō est / ꝛ esse: ex ipso qō est / ꝛ quo dependet ad ens necesse / ꝛ ab ipso accipit esse: et determinaꝛ ad esse hic er hoc ꝛ nūc: ꝛ sic ꝓticulaꝛ ꝛ numeraꝛ / ꝛ nō ex diuisione materie. Et hoc satis in hac eadē qōe paulo ante explanatum est. Ad vicesimamtertiam dicendū eodē modo: q licet intellect⁹ vn⁹ sit fm rō / nē in oīb⁹ / ꝛ nō diuisus ꝑ materiā: tm̄ qz esse ei⁹ diuiditur ꝛ numeraꝛ discretiōe suppositoꝝ in quib⁹ habet esse: sequit de necessitate / q vn⁹ sit in vno et alius in alio: ꝛ nō idem in oīb⁹. Ad vicesimāquartam dōm: q intellect⁹ dicit forma separata ꝛ separatus: qz fm ꝓtātem luminis sui nō imiscet materie ꝛ appendicijs materie: ſz nō dr separatus q sit cōiunctus ꝑ essentiā ei qō cōstituit in esse intellectuali: imo fm hoc esse est in oīm̄ eo qō habet naturaz intellectualē: ꝛ numeraꝛ numero illoꝝ: sicut septimo dictum est. Ad vicesimāquintā dōm: q diuisio esse causa est numeri itellect⁹: causa autē diuisionis esse est hoc / qō in potentia habet se ad ens necesse in accipiēdo ipm eē: er hō qō ē diuisū / ē in diuersis: ꝓter qō de necessitate eē efficitur diuersū in diuersis ꝛ ponit in discretione ꝛ numeꝝ. Ad vicesimāsextam dōm: q in veritate si aia intellectualis essz tantū motoꝛ / ꝛ oīno de separata: rō illa ꝓcederet nūc autē illa est motoꝛ ꝛ actus sine ꝓfectio / eē ꝑfectū

Z

Ad vicesimā quintā

Ad vicesimā sextaz

Ad vicesimāsecūdā

Ad vicesimātertiā

Ad vicesimāquartā

tiale cōferens ei qō mouet: qō intelligi nō potest/ nisi sit in eo qō mouet per esse substātiale: ideo oportet q̄ p̄ esse discretum sit in isto: z p̄ aliud discretuz in alio: Nihil enī vno actu simplici cōstituit duo vl tria vel plura. Et ideo in ania intellectuali siue rōnali nō habet locū illa ratio/ nō em̄ fm esse separata, est a supposito: Et hoc facit continuationē intellectus ad animā/ z nō virtus ei⁹ vel potentia/ virtus em̄ z potēta signa possunt esse separatiōis/ sz non faciūt eā: sunt em̄ post esse substātiale/ z sicut naturalis potētia vel impotētia: que sūt qualitates in scōa specie qualitatis/ fluentia a principijs essentialibus anime rōalis siue intellectual'. Ad vicesimā septimā dicēdū: q̄ illa rō rudis est: Quia iam dictū est: q̄ cum dr̄ q̄ vniuersale vbiq̄ z semp est: nō intelligit hoc q̄ vnū z idem sit in omni loco er in omni tempe fm esse: sed q̄ non est locus nec tēpus in quo vniuersale actu z intellectu nō sit ī suo inferiori/ z vna ratiōe: z ideo nō equiuocat sciēta nostra ad scientiā patrum p̄cedentiū: sed q̄ vniuersalis z particularis est/ idē esse in natura: ideo necesse est q̄ esse huius non sit esse illi⁹/ sed vnusq̄ sz̄ habeat esse discretū. Et ideo dicit Arist. q̄ destructis p̄mis impossibile est aliq̄ eozū remanere. Et auicēna in p̄mo logice sue/ vbi tractat de vlīb⁹ dicit q̄ nihil eozū que fm esse sunt in vno/ idē numero est in alio. Sed verū est: q̄ vniuersale fm rōnē/ totum est in vno/ z totū in alio/ z totū in quolibet eoꝝ extra quodlibet: z hoc mō est in lumīe intellectus vt in loco z specie. Ad vicesimā octauam dicendū: q̄ intellect⁹ agens z etiā intellectus possibilis nō dicūtur separati z ppetui z incorruptibiles fm esse naturale qō habēt: qz hoc est impossibile: sz fm virtutē potentie quā habent in lumine intellectuali. Et de hoc p̄cedit rō: z bene p̄bat: sed sicut sepe dictuz est/ fm esse naturale z essentiale qō habēt in hoc vel in illo z cōiuncti sūt z etiam q̄dāmodo corruptibiles ad corruptionez alteri⁹. Ad vicesimā octaua / Ad vicesimā nonā

Ad vicesimā septimā

Ad vltimū dicendū: q̄ in veritate aīa fm esse intellectuale depēdet ad cām p̄imā: sicut oīe qō ē ab aliquo/ fm esse illud quo ab ipo est/ depēdet ad ipsum: Sed nihil numerat z discernit fm hoc qō est ab alio/ sed fm esse qō habet in supposito/ cui⁹ ipsum est actus: Et ideo etiā intellectual' natura p̄ esse qō habet in eo q̄ est intellectuale/ discernitur in numerū ponit: z nō est idem numero in oīb⁹. Hec oīa aliq̄n̄ collegi in curia existēs ad p̄ceptū dn̄i alexandri pape: z fact⁹ fuit inde libell⁹ quem multi habēt: z titulat' p̄tra errores auerrois z hic etiā posita sūt vt perfectior sit sciēta summe.

Queritur quomodo sit in corpore ania vtrū tota in toto: z in qualibet parte tota: vel non.

A mēbr. IIII Argu. 1m, q

Uarto querit quō ania sit in coepore. Uetz in toto tota z in qualibet pte tota/ vel non. Et videt q̄ ania rationalis siue intellectua lis sit in nulla pte corporis. Dicit enī ph̄s: q̄ intellectus nullius corporis est actus/ quod enim nullius corporis est actus/ in nullo corpore est vt actus: nec in parte corporis: ergo intellectual' anima siue rōnalis in nullo corpe/ z in nulla pte corporis est vt anima. Adhuc: Greg. nisenus dicit in libro de hoie ca. iij. q̄ si anima esset vt act⁹ i corpore/ periret pereūte corpore: sicut ois corpis act⁹ perit pereūte subiecto. Sed nō perit pereūte corpore. Sed manet in esse substātialiter ergo ania rōalis siue intellectual' nec in corpe/ nec in pte corporis est vt actus. Adhuc: In libro de causis est vnap positio dicens sic: Oīe corruptibile vel est cōpositum ex cōtrarijs: vel sup cōpositum ex cōtrarijs: ab efficiente delatum vel fundatū. Si g̃ ania rōalis siue intellectualis in corpe toto est/ siue in parte vt actus: de necessitate erit delata vel fūdata super cōpositum ex cōtrarijs: z cum oīe tale corruptibile sit: sequit̄ q̄ z ipsa corruptibilis sit: qō falsū est z p̄tra fidem: ergo a destructiōe p̄sequentis/ ipsa nec in toto corpe/ nec in qualibet pte est vt act⁹. Argu. 2m, Argu. 3m,

Contra: Constat q̄ corpus hominis animatū est in ania hominis: z quelibet ps corpis animata est/ z non nisi ania hominis: nec aia bois diuisibilis est fm essentiā: vt dicit Greg. nize. qz cū simplex sit/ nō habet p̄tem extra p̄tē vt diuidi possit: g̃ necesse ē q̄ in toto sit tota z in qualibet pte tota. Et hoc est argumentū Greg. nize. Un̄ exp̄esse dicit libro de hoie. ca. iij. q̄ est in toto corpe tota z in q̃libet pte et⁹ tota. Adhuc: Exp̄esse dr̄ in lib. de spiritu z ania q̄ dr̄ esse augustini: q̄ videt in oculo audit in aure: z sic de alijs. Ulteri⁹ querit de hoc qō quidā dicunt: q̄ est in corpe sicut in loco: z est in corpe locali/ sed nō localiter. Cōtra hoc em̄ obijcit Grego. nize. duplici rōne. Una est: q̄ nihil incorporeū i loco est corporaliter: ania rationalis est incorporea: corpus autē si locus est/ locus est corpor⁹: ergo ania rōnalis nō est in corpe sicut in loco. Adhuc: Nihil est dictu in loco esse nō localiter: qz sicut nihil in tpe nisi tempoal'r: ita nihil est in loco nisi localiter. Argu. 4m, Argu. 5m,

Adhuc: Quicqd est i loco/ circūscriptiue vel diffinitiue est in loco: z quicqd est in loco circūscriptiue/ illi⁹ p̄mū z mediū z vltimū determinant in loco: z quicqd est in loco definitiue/ illi⁹ substātia z vir⁹ operatio determinant in loco: ita q̄ est ibi z nō alibi. Et ideo dicit dam̄. q̄ cū angelus operatur bic: non est alibi: neq; p̄ substantiā/ neq; p̄ virtutem/ neq; p̄ operationē. Ania in corpe est er in p̄tib⁹ corporis: z virtutes z operatiōes suas exercet in corpe/ z nō est alibi: z hoc aliquo mō localiter est esse in loco: g̃ si ē in corpe vt in loco/ local'r est in ipso. Solutio dicendum cū Greg. nizeno z arist. q̄ aīa est in corpe: et tota in toto: z fm partes potētiales est in p̄tibus corporis: sed fm id qō est per substantiā/ ē in qualibet parte tota: qz licet potētia anie nō sit substantia anime: sicut nulla q̃litas est substātia in qua est et a qua fluit: ita potētia anie que naturalis ei⁹ potentia est/ nō pōt esse substātia anie a qua fluit z in qua est: sed sicut in oīm̄ spūali substātia simplici z indiuisibili necesse est q̄ vbi operatur/ tota sit: z cuilibet virtuti sue assit per substātiā: sicut p̄z in angelis: ita necesse est esse in ania/ maxime rōnali: z ita necesse est q̄ tota substātia anie assit cuilibet potentie sue: z assit cuilibet operationi sue si illa operatio est B Soto. m. dni. IIII

essentialis aie. Essentialis aūt est qñ est fm aliquē actum vite: vita eni essentialis actus est anie i corpus qō viuificat z animat. Et p̄ hoc patet solutio qōnis. Ad p̄mū ergo dicendū: q̄ cā dicti ph̄i est q̄ intellectus ē imixtus: z in lumie intelligētie nihil accipit fz potestatē organi corpalis: Sz er hoc nō habetur/ q̄ ania rationalis fm substātiā non sit spēs z ratio corpis: dans ei z rōnē anialis rationalis/ quelibet enim pars bois: ps ē aialis rationalis/ z nō alterius anialis: z si seperaret a virtute anialis anie/ nō erit pars nisi equiuoce. Ad aliud dicendū: q̄ Greg. nize. verū diceret/ si ania esset in corpore vt actus tm̄: qui fundat in esse virtute subiecti: Sed hoc nō est vez: est em̄ in corpe vt motor dirigens actus z opationes corpis in cōlationē operū z passionū vite: Et hoc in p̄cedentibus p̄batum est in gōie de vnione anie ad corp⁹. Ad 1m, Ad 2m

Ad 3m, Ad aliud dicendū eodē modo: hoc em̄ sequit̄ si tm̄ vt actus esset in corpe: nūc autē est vt motor regens z dirigens corpus in opationib⁹ vite: z ideo separat' vt mobile a mobili. Ad id qō cōtra obijcitur/ cōcedendū est: quia licet distributa sit p̄ potentias ad p̄tes corporis: z nō fm qualibet porem̄ riam sit in qualibet p̄te: tm̄ quia substantialiter tota adest cuilibet potētie: Qō p̄bat p̄hs signo qō corruptibile est cū causa: qz nisi ita esset/ q̄ vna substātia est in omnib⁹ potentijs/ intense opans in actu vnius potentie: non remitteret ab actu alteri⁹: qō falsum est: qz intense cogitās et meditans/ etiā ea que nō habet ante oculos aliquis/ nō aduertit se videre. Ad aliud dr̄ z: q̄ hec fuit cā dicti illi⁹: qz p substantiā adest cuilibet potentie z cuilibet opationi. Ad id qō vlteri⁹ queritur dr̄ m: q̄ ania nō est in corpore sicut in loco/ nec localiter/ nec illocaliter: Si enim esset in corpe sicut in loco/ tūc corpus cōtineret animā: qō falsū est: sed potius econuerso/ anima continet corpus. Cuius p̄batio est/ qō dicit Aristo. in fine p̄mi de anima: vbi sic dicit Ania continet corpus/ z nō econuerso: egrediēte em̄ ania exspirat corpus z marcescit z dissoluit. Secus ei est vt dicit Aristo. in cōtinente z contento corpora liter: sicut vinū continet in vase: z in cōtinente z cōtento spūali: Jn corpalib⁹ ei id qō ineest p̄tinet z cui ineest p̄tinet: vt lagena vinū: Jn spūalib⁹ autē id qō ineest p̄tinet: z cui ineest p̄tinet qz nisi ineesset/ nō penetraret vndiq; p̄ contentū/ p̄ncipia eius et rinseca q̄ Ad 2m subst̄ialiter. Ad 3m

Ad argu. 1. sunt essentialia ei⁹ cōtinendo. Et p̄ hoc etiam p̄bat Greg. nizen⁹ q̄ ania est in toto corpe tota/ z in qualibet pte eius tota: qz licet quedā pres sint que nō participant vitā sensus: vt ossa/ z quedā alia: omnia tamē participāt p̄tinētiā in esse: z cōtinuitate: nec pōt p̄tinere nisi sit vbi est p̄ substantiā z operationē z virtutē: relinquit ergo q̄ in qualibet pte tota sit

Ad 1m, Ad argu. 2m, Argu. 1m, Argu. 2m, Argu. 3m, Argu. 4m, Argu. 5m,

Ad 2m, Ad 3m

Ad argu. 1m, Ad argu. 2m, Ad argu. 3m, Ad argu. 4m, Ad argu. 5m,

ab ipo. Aia intellectual fm esse nō dependet nisi a
lumie cause pme/z nō a corpore: g nō destruit de
structo corpore/sz separat. Et hec obiectio fortis
Arg.6m est. Adhuc ppatheticī/q dicebāt animā esse se
parabilē z manere post mortē decē signa iducebāt
q ania esset incorruptibilis z separata: q oia colli
girat auicē. in.vj. de naturalib. Primū ē q oīs vir
tus organica destruit destructo organo: intellect
nec debilitat nec destruit aliquo organo destructo
vel debilitato p firmitatē vel senectutē: g nō ē orga
nica virtus intellectual g separata z incorruptibilis.
Secūda ē q nulla virtutū organica p se appēdit
se z instrumentū suū: intellectualis natura seipaz ap
prehendit: z uertit em se supra se qō nō pōt facere
organica vt: g intellectual natura libera ē z sepa
rata. Tertia est: q nulla virtutū organica p se ūtra
tē organo suo perfecte assimilatā appēdet: sicut
patet: tact9 em nō sentit sīle sibi calidū: z erbic9 ca
lore suū nō sentit/sz magn9 sit: eo q habitualit cō
uersus ē ad similitudinē naturalē habit9. Intellectua
lis natura melius apprehendit pfecte sibi assimilatū
q aliud: g nō est virtus organica/sz separata z in se exi
stens. Quartū est: q nulla virtutū organica p seip
sa agit vl operatur/sz instrumēto spūs sc̄z vel calore
Intellect9 seipo agit z appēdit/in seipso habēs
agens incorruptibile separatū z nō mixtum alicui
corpi vl alicui materie: z habēs in se qō agit silr in
corruptibile z separatū: Et id qō agit qō est intel
lect9 speculativus/separatū est z incorruptibile: q
sicut dicit auerroys: Impossibile ē q actū sit incor
ruptibile z agens corruptibile. In intellectu possi
bili incorruptibile p ducit: g intellect9 nō ē virt9 de
pendens ab aliquo corpe/sed separata et incorru
ptibilis. Quintū est: z accipit ab aristotele: q oīs
virtus organica si intendat ad vnū multū/minus
percipit z sentit aliud: sicut p3 in visu/q ex visu ma
gni lumis videt aliud. Intellect9 ex subtiliter itel
ligere vnū melius intelligit aliud: g virtus est sepa
rata nihil cōe habēs cū corpe. Sextū ē: q actio
nes virtutū organicap post. lx. annos debilitant z
lassantur: tūc aūt 9fortat intellect9: g intellect9 est
separat9 nihil cōe habēs cū corpe. Septimū ē de
ducēs ad impossibile si dek oppositū. q: si intellect9
dependet a corpe sicut ab organo: tūc nihil recipit
nisi sub forma corpis/z instrumēto corpeo: sz hoc
falsū est: q: nulla talē formā recipit: g est intellectua
lis natura separata fz nihil dependēs ad corp9. Octa
uum est: z illud magis est p se: q intellect9 nihil re
cipit nisi separū z denudatū a materia z appēdicīs
materie. Cū g receptū gnaliter in recipiēte sit fz ptā
rem recipientis: sequit de necessitate/q ipe sit denu
dat9 ab oīni materia z separ9: Et ex hoc vlteri9 se
quitur: q fm nihil sui dependet ad corp9. Nonū est
q si intellect9 dependeret ad corp9/z vterek corpore
in operatiōibus suis: nō apprehenderet nisi ea q sunt
de natura corpis illi9: sicut visus/z sicut auditus
Nūc aūt apprehēdit oīa: q: p intellectū agentez
est oīa facere: z p intellectū possibilē est oīa fie
ri vt dicit pbs in. iij. de ania: sequit q g intellect9 sit se
parat9 fm nihil sui dependēs a corpe. Decimū ē:
q intellect9 capit formā infinitā: hoc est/nō finitā
mēsura corpis: vle em est vbiq z semp: z b capit i
tellect9: Nulla virt9 corpea accipit infinitū/sz po
ri9 limitatā mēsuris corpis in q est: g intellect9 non
est virtus corpea/nec fm aliqd sui dependēs a cor
pore. Ex oibus his arguit auicē. sic: Quicqd fm
nihil sui dependet a corpe/nec fm esse/nec fm age
re: resoluto corpe nō resoluit/sed manet separatū
et distinctū: Intellectual natura q ē aia rōnalis/
nec fm esse/nec fz agere dependet a corpe: g resolu
to corpe nō resolvitur/sed manet separata. So Solo mi.
lutio: dicendus q ania rōnalis: ter apter b q est ad bā.v
imaginē dei/que imago imersa corpalib nō inue
nitur/siue corporalis materie: z apter hoc q intel
lectualis nature est q de necessitate: sicut in anība
bitis. pbatum est: separata est a materia z appendi
cijs ei9 et in natura et in agere. Dicit em auerroys
sup tertiū de ania/z verū est: q in ania intellectus
agens incorruptibilis est: z intellect9 possibilis z
immaterialis et incorruptibilis: z intellect9 adept9
q ex agente fit ipossibili/de necessitate est incorru
ptibilis. Et dat rōnē: qz qō ex agēte incorruptibi
li impossibili intellectu/q incorruptibilis est/gna
tur: nō pōt esse nisi incorruptibile. Et iō sicut dicit
alphozabius in li. de intellectu z intelligibili/omes
phi i intellectu adepto pōebāt radicē imortalitat
anie z maxie apter hoc: q sicut 9cordit dicūt z san
cti z phi/pncipiū actuū anie rōalis est in ipsa: z ipa
est causa z dña suoz actuū per liberum arbitriuz
qō nō posset esse nisi esset eleuata sup materiā cor
poralē: et sup naturā. Et ideo fm phiam z fm fidē
dicendū est: q ania manet separata post mortez z
agens z intelligēs q ptinent ad beatitudinē vl pa
tiens penas p terributōe pcōz. Et iō dicit Isaac
in li. de definitiōib: q anie peccatrices post mor
tē depmēt sub tristi ozbe: z erūt ibi in magno igne
Anie vo benemerite/in psalmo dia z laude erūt cū
dño. Ad primū g dicendū: q bona via est aristo Ad arg.1
telis ad pbandū/q aia est imortalis z sepabilis a
corpe: z intelligere est opus ei9 apzium: qō hz etiā
nō in cōiactione ad corp9 sicut et angel9. Est autez
aliud intelligere/qō nō 2uenit ei nisi cōiacndo cor
pori: sicut nec tetere nec edificare: z hoc est qō ha
ber p reflectionē intellectus ad sensū z ad sensibi
le/a quo abstrahit: Et hoc est anie itellectual fm
se/sed fm instā sibi potentiā sensibilitatis. Pro
pter qō dicit Dionys. in mystica theologia: q intel
lectus noster materialis est: z si qd spūalium etiaz
intelligere vult/assimilat illud pmo materialib:
vt ex familiaribus sibi meli9 intelligat. Sed tale itel
ligere nō 2uenit anie intellectuali fm se/sz potius
sub lumie intelligētie accipe/vel sub lumie diuino
et b 2uenit ei p9 mortē. Ad aliud dōm: q socra Ad 2m
tes bene pbat/q nō corrūpit p naturā ania: qz ise
nō habet cām corruptiōis/sed dīs imortalibus
silis est p naturā. Ad aliud dōm: q illud argu Ad 3m
mentū magis cogit z pbat q3 pmū: z apter hoc eti
am in illo socrates accepit cōsolationē/q nō timu
it mortē. Et pthim9 vn9 discipulo p ei9/cū audis
ser istā cōclusionē z videret ei necessaria: sic narrat
aug. in. li. de. ci. dei: pcipitauit seipm dicēs: Si est
alia vita post mortē/nolo plus viuere vita ista mi
serrima/magis eni volo viuere cū dīs q3 cum bo
minib. Ad dictū platonis dōm: q hoc valde p Ad 4m
babile est: z pcedit: quia licet erroneū fuerit i hoc/
q posuit multitudinē deo p: tamē nihil erroris cō
tinebat in hoc/q animā rōnalem dixit habere es
sentialem similitudinē cum intelligentijs: z apter

Ad 1m, 6m hoc separabilem. Ad aliud dōm: q auicēne via
bona est z pcedit. Ad aliud dōm: q illis decem
signis satis pbatur/q intellect9 separat9 est z aia
separabilis post mortē: sz meli9 pbatur ex his que
dicta sunt in pncipio solutiōis istī9. Ultimū qō aui
cenna cōcludit ex signis illis pcedit.

Queritur vtrū corpus a de fuerit aīale:
et qua animalitate. Questio. LXXVIII

Einde queritur vtrū

d rale corpus fuerit animale: z qua aīali
tate. Videtur em q fm rōnē nō conue
Argu.1m nebat ei corpus aniale/sz spūale: Nobilissime ei
forme deberur nobilissima materia/rōnalis ania
maxime quā de9 inspirauit in facie ade/nobilissī
ma forma fuit: g nobilissimuz corpus deberur ei:
nobili9 aūt est spūale q3 aīale: videt ergo q aptā
Arg.2m, dū ei fuerit corp9 spūale et nō aniale. Adhuc no
bilissimo artifici. pzū est p2oducere opus suū no
bilioz mō q3 ignobili: sz natūa ignobilioz ē artifex q3 de9:
Argu.3m, z p2duc corp9 aīale: videt g q de9 qū p seipm opaī
debeat p2ducere corpus spūale qō nobili9 est. Ad
huc: In pbabilis ostensū est ex verbis augustini et
bede: q etiā homo fm corpus ē ad imaginē dei ali
quo modo magis em imitatur deū corpus spūa
le q3 corpus animale: Ergo videt q magis com
Argu.4m, perebat esse corpus spūale q3 aniale/qō apratū est
primo homi. Adhuc: Sicut babitū est in pcedē
tib9 distinctio rerū est de ordine z pfectiōe vniuer
si: vt sz gōliber adaptet suo cōpari. Sed sicut di
cit Lassio. ania in boc est ad imaginē et similitudinē
dei/qz est incorruptibilis et imortalis: g de ordie
nature est/q simile sibi corpus apret imortale sez
et incorruptibile: hoc aūt nō potest esse aīale/sed
spirituale: g videtur q debuit esse corpus spūale/
Arg.5m, z nō aniale qō pme aīe aptatū fuit. Adhuc: Cō
stat q in resurrectiōe cōi corpora resurgentiū spūa
lia erūt: sicut d3. j. ad Lop. xv. f. Seminat corpus
animale: surget spūale: z tū in resurrectiōe ad cor
pora illa operabunt angeli: Si g corpus pmi bo
minis fuit animale/corpus illud in quo opat9 est
solus de9/ignobili9 est q3 id in quo oparut angel9
qō incōueniēs reputat: qz deus. xxxij. a. dicit: Dei
perfecta sūt opera: nō est aūt pfectū corp9 nisi spi
Error ma nicheorū rituale. Ex hūjs z hmōi rationibus erecti qui
dicuntur manichei/dicebant: q anīe omes pmo
create sunt in celo a deo bono: et habebāt corpora
spūalia/no aīalia: q postea p casum pcti mutata
sunt in animalia corpa. Sed q hec opinio falsa
Confutatō Argu. 1m, sit/aucroritatibus sancto p pbatur. Aug. xiij. de ci.
dei enumerat multa bona q3bus adam in pmo sta
tu inocētie affluebat: et subiūgit sic: q3 felices erāt
et nullis agitabant9 perturbationib9 animo p: nullis
corpoīs ledebantur incōmodis: atq3 ista gmanen
te felicitate/donec p illam bñdictionē qua dictum
est: Krescite z multiplicami/pdestinatoz sanctoz
um numer9 implerēt: alia maioz daret q beatissī
mis angelis data ē. Si g poterat gnare/et nō gene
rat nisi aīale corp9: oportet q aīale corp9 haberet
Arg.2m, pmū. Adhuc sicut dicit magr in sen. corp9 illud
abile erat sustentādū: qz dñs dixit gen. ij. c. Et oi
ligno. Vñ aug. ibidē in glo. de ligno p fructib9 bal
debat refectionē p2ra defectionē: de ligno vite sta
bilitatem 3tra vetustatē. Cōstat g q3cibo indiguit
corpus illud z nō indiget nisi aīale corp9: g fuit aīa
le. Adhuc: Aug. i li. de baptismo gnulo p: q3uis Arg.3m.
homo fm corp9 terra esset/z corpus in quo creat9
est aīale gestaret: tñ si nō peccasset/in corp9 spūale
mutandus fo3et: z in illā incorruptionē q fidelib9
et sanctis p mittit transiturus: g fuit corp9 aniale/
sed trāsiturū in spūale. Adhuc. j. ad Cop. xv. f. Arg.4m.
Si est corp9 spūale z corpus aīale: sz nō pius qō ē
spūale/sz qō aīale: deinde hoc qō spūale: Ubi ex B
presse dr p pmo fuit aniale. Ulteri9 querit de b I. qō incidēs
qō dicit mgr in illo ca. Solet qri di. xvij. vbi indu
cit aug. sup gen. ad litterā dicentē: q adā in erate
virili 2tinuo factus ē: z b fm sup3ozes/et nō fm in
fer3ozes aīe causas. Sz videt hoc nō esse conue Argumēta
niens: p hoc em cōditionis opus corpi ade qđ habaī
forma nature ad formāda corpa: natura aūr for
mat paulatim p intervalla et incremēta: g videtur
q etiā deus in pmo opere suo etiā ita facere debue
rit. Ulteri9 querit: quare de9 hominē fecerit ex II. qō fcidēs
tra paradisum. et factum posuit intra paradisū. Argu. 1m.

Videtur enim hoc non debuisse: terra enim pa
radisi nobilioz est alia terra: et sic videtur q ma
gis congruebat q ex terra paradisi formaretur
q3 ex alia. Adhuc: In aīalib9 alijs idē est locus ge Argu. 2m.
nerationis z educationis: g videt q in boīe fm corp9
aīale filr oz ee: Cōstat aūt q i paradiso erat educād9 g
ti paradiso formād9. Adhuc: Eua q idignioz fuit Arg. 3m
q3 adā facta ē i paradiso fm corp9: g multo magis i pa
radiso debuit fieri adā. Quāuis aūr verissimuz Arg. 4m.
sit: q pmi hois corp9 fuerit aīale/z nō spūale: tñ q
dam obijciunt in cōtrariū sic: dicentes q primi bo
mis corpus beatū fuit: vt dicit Augustin9. Nihil
autē beatū pōt esse aīale: g corp9 pmi hois nō fuit
aīale. Adhuc: Si cibis vrebat adā 9 defectōez Argu. 5m.
vt dicit aug. necesse fuit fieri digestionez z impuri
e gestionē: talib9 autē subiacere miserrimū ē: g in p
mo statu miserrime necessitati subiacuit: qđ negat
sci. Solo: dōm q absq3 dubio corpus ade fuit i Solo qōis
pmo statu aīale et nō spūale: hoc est vtēs cibis z ge
nerās: Nupte aūr vt dicit aug. sūt mortalia bonū Ad argu. I.
Ad pmū g dōm: q nobilissime forme debet no
bilissima materia fm statū nature/z nō simplicitē
tū aut ēfuit status in cheatis nature/et nō pfecte
fm vltimā pfectionē: sz in quo optebat vnū ex alte
ro apagari: z nō poterat b fieri nisi in corpe aniali/
et nō spūali: z ideo nobilissimū corpus accepit qō
poterat esse fm statū illū. Ad aliud dicendus: q Ad 2m
nobilissimus artifex sapientissimus ē: z ille est qui
fm statū semp facit melius opus z magis cōgruū
illi statui: sed corpus aniale magis 9gruebat sta
tui innocētie ad gratiōnē. Ad aliud dōm: q cor Ad 3m
pus spūale magis imitat in exterioribus: Sz in bis
que essentialia sūt imagini magis imitat corpus
aniale: Dicit em Aug. q in hoc est imago fm corp9
us: q: sicut de9 pncipiū est omniū: ita adam fm
corpus pncipiū est omniū que apagant ab ipo. Ex
corpe aūt spūali nihil pōt apagari. vñ mat. xxij. c.
In resurrectiōe neq3 nubēt neq3 nubent/sz erūt sī
cut angeli dei in celis Ad aliud dōm: q corpus Ad 4m.
aniale p meritū virtutis ordinatū est ad incorru
ptibilitatē z imoralitatē: z sic apratū est anīe q est
ad imaginez dei: Sed nō cōgruebat/q tunc esset
imortale z incorruptibile nisi fm cōgruentiā statꝰ

et hoc est q̄ nec mozer ek nec cozrūperet si non peccaret: cozrūperetur autē z mozeretur si peccaret.

Ad 3m. Ad aliud dōm: q̄ in veritate in resurrectiōe cozpora resurgentiū erūt spūalia sicut cōpetit illi statui: Et ad immutationē cozpozū ad formaz gloriе nihil opabuntur angeli: sed si aliq̄d opabunt/ hoc est in cōgregatiōe mozt uoz̄: z vocatiōe z collectione cinerū. Nec ōr opus dei pfectum ex hoc q̄ nobilius in se est: sed ex hoc q̄ congruenti⁹ z vtilius est ad statū: ex hoc em̄ accipit pfectionē ad fīnē.

Ad errozes maicheoz̄. Ad aliud dōm: q̄ hereticī ꝓter hoc hereticī sūt/ q̄ nec rationes nec scripturas intelligūt: oīes em̄ ratiūculeales ex icoribus et signis sūt et in secūda figura: in qua signa que sūt media sicut ante extrema: z a talibus signis sillogizare facit fallaciā cōsequentis z nihil ꝑbat.

Ad q̄ttuoz argumēta. Quattuoz q̄ in ꝓrariuz adducuntur/ cōcedenda sūt q̄ in illis expresse determinat veritas.

Ad 1. qōnē incidentē. Ad id q̄ō vlterius queritur in qua etate factus sit adam: dicēdū: Si etas dicatur pleritas tp̄is et mēsura: in nulla etate factus est sed in momēto ad voluntatē dei. Si autē dicatur etas pfectio q̄ ex etate relinquit: tūc factus est pfectus triplici pfectiōe: sicut bō est in triginta annis z sez perfectione quātitatis mēbroz̄: et pfectiōe virtutuz in mēbris: z pfectione a dunatiōis cōplexionis/ que tūc resedit: ita q̄ vires anie stabiles poterant habere cōceptiones/ et fm̄ animā factus est pfectus in cognitione naturali.

Ad argu. Ad id q̄ō ꝑa obiectum dōm: q̄ opus diuinū licet sit exemplar opis nature: tamē nō dat ei modū: q̄ impossibile est q̄ natura q̄ est artifex impfectus imitet modū opis diuini.

Ad. II. qōnē icidentē. z arg. 1m Ad aliud vlteri⁹ dōm: q̄ licet de⁹ potuisset facisse cozpus ade de terra paradisi: tñ noluit. Et de hoc ab antiquis assignate sūt q̄ttuoz rōnes Una est ibidem in glo. q̄ sic incipit: Dak intelligi: z hec etiā ponit a magistro i sen. ij. li. di. xvij. ca. Homine autē formatū. Et fundak sup hoc q̄ elect⁹ nimis doluisset/ si de terra sibi cōnaturali electe⁹ terram nō ꝓnaturalē sibi colere iuberet. Secūda est exitatio gratitudinis: q̄ voluit de⁹ q̄ quicq̄d boni fieret ei: totū asscriberet gratie dei/ z non nature: z ideo ex terra vili creauit eu3/ z nō nobili. Sicut ōz. j. Lo ꝓ. xv. k. ꝑmus hō de terra terren⁹/ secūdus hō de cēlo celestis. Qualis terren⁹/ tales et terreni. Tertia ē humiliatio sui: q̄n sez recordare/ tur se ex vili terra eē factū/ humiliaret z obediret precepti ōi. Ecc̄i. x. b. Quid superbis terra z cinis? Quarta est tēperamentū afflictiōis tristitie: vt sez q̄n ejiceret/ min⁹ doleret vidēs se electū ad terraz cōnaturalē sibi: et si fuisset ex terra paradisi nimis affligeret in electiōe paradisi: ꝟ illud Horatij: Nescio qua natale solū dulcedie ducros Ducit/ z imemozes nō sinit esse sui. Et sūt dicit in Ps. cxxxvj. Sup flumina babylonis sedim⁹ et flebim⁹ duz recordaremur syon.

Ad 2m. Ad aliud dōm: q̄ nō est simile de alijs animalib⁹ z hoie: alia em̄ animalia nō sūt ad beatitudinē ordiata fm̄ naturā z meritū/ sicut homo. Et ideo hō fm̄ tres status triplicē hz locum. Scōz statū em̄ nature inchoātis formand⁹ erat in habitatiōe cōis terre: ad cui⁹ ornatū cū alijs animalibus factus est serra die. Scōm statū innocentie z felicitatis/ que debeb ꝑme innocentie (vt dicit Aug.) positus est in paradisū: vt ibi omnib⁹ delicijs frueretur/ sine incōmodo z nocumēto. Scōm statum culpe electus est in terrā habitationis huius: vbi in sudore vult⁹ eius vescēt pane suo. Ad 4m

Ad 3m aliud dicendū q̄ in eua aliter est q̄m in adā: illam ei humiliauit serus. Et licet in paradiso fieret/ tamē ex nulla pre paradisi facta ē/ sed ex cozpore viri: z sic vlterius originat ex terra cōmuni/ tanq̄m ex ꝑmo principio. Sed in paradiso tanq̄m in loco facta est/ vt saltem vnū cōtra multa deprimētia haberet ne tristitia absorberet.

Ad 4m Ad aliud dōm: q̄ cozpus ꝑ mi hominis quadā beatitudine beatū fuit/ et nō ꝑfecta: q̄ sez p penā si nocumētuz nō sentiret z nō peccaret: z hec beatitudo nō opponit animali cozpori/ immo conuenit ei.

Ad 5m Ad aliud dicēdum: q̄ adam ꝑcul dubio comedisset de lignis paradisi/ si ꝑmānisset: q̄ō si nō fecisset/ peccasset: vt dicit ꝓsper in libro de cōtemplatiua vita z sic ꝓter peccatū defecisset in comestione: tamē digestio fuisset z ipuri egestio: sed hoc sine imundicia putrefactionis et feroris ab eo resolutū fuisset: vt dicunt sancti: z ꝓpter hoc etiā in egerēdo nō fuisset miserie subiect⁹

Queritur de habitatione paradisi que cozpi ade cōpetebat. Questio LXXIX.

Einde queritꝰ de habi

D tatione paradisi que tali cozpori cōgruebat. Et accipiatur dictū Dam̄. qui in. ij. libro capi. ix. sic dicit: Quia vero ex visibili z inuisibili creatura conditurus erat deus hominē fm̄ ꝓpriam imaginē z similitudinē/ sicut quendam regē z ꝓncipem omnis terre z oīm que in ea sunt: constituit ante eū velut quādam regiā: in qua conuersans beatam z diuitem oīm haberet vitaz. Et hoc est diuus paradisus dei manib⁹ in eden plantatus: gaudiū z exultatiōis vniuerse ꝓmptuarium: Eden em̄ voluptas interꝑetatur: In oriente q̄dē oīz excelsioz posit⁹: tēperato aere z ꝛra tenuissimo z purissimo circumfulgens: plantis semp floridis ornatus/ z bono odoze plenus: lumīe repletꝰ z pulchritudis vniuerse aure sensibil⁹ supercedēs intelligentiam. Diuia vero regia digna eius que fm̄ imaginem erat dei conuersatione: in quo nullum erat irrationalium animalium: solus ho homo diuinarum manuuz plasma.

I. questio in addens Arg. primū Adhuc: Strabus vero z Beda dicūt sic: Est locus in oriēte positus a regionibus quas incolūt homines longo tracu maris secretus: altitudinis tante vt ad lunarem globū ascendat.

II. questio incidens Arg. primū Adhuc: Josephus dicit sic: Deus ad orientē plantauit paradisū oīm̄ germinatione florentem: z in hunc locū introduxit adam z eius vroꝛē: ꝑcipiens eis plantationū habere sollicitudinē.

Ar. 1m Adhuc: Jsidorus lib. etimolo. ca. xiij dicit sic: Paradisus est locus in orientis ꝑtib⁹ cōstitutus: cui⁹ vocabulū a greco in latinū vertit. Hortus pozro hebraice edē ōr. in nostra lingua delicie: q̄ si verum q̄z tunc tum fuerit/ sonat hortum delitiarū. Ex his oib⁹ cōstat terrenū locū esse paradisū. Et hoc tractat mg̃r. ij. sen. di. xvij. ca. homiem autem formatum: vbi sic dicit. Intelligitur autem paradisus cozpal' z local': in quo hō locat⁹ ē. Tres em̄ gñales snie de paradiso sūt. Una eoꝝ q̄ cozpal' rītelligi volūt. Alia eoꝝ q̄ spūal' rem̄. Tertia eoꝝ q̄ vtroq̄ mō accipiūt paradisū: z hanc mihi placere fateor. Ex his oib⁹ accipit: q̄ paradisus est loc⁹ amenitate z delicijs plenus: z ideo cōuenientissimus ad habitandū. Fuit enī vt dicit Aug⁹/ abundantia bonozum repletus: optime temperatus: z plātis amenissimis consitus. Vñ Aug⁹ in. xiij. libro de ciuitate dei ca. ix. Quid timere aut dolere poterant primi parētes in tanto ꝑ affluentia bonoz̄: vbi nō aderat quicq̄/ q̄ō bona voluntas cōcupisceret: nec inerat q̄ō carnē animā ve hominis feliciter viuētis offenderet: Adhuc: Jsidorus: Nonfrigus ibi/ excellens supple: nō estus/ excelles supplet: sed ꝑpetua

B aeris temperies. Quer it er go si talis locus ap

I. questio in addens Arg. primū tus est habitationi humane. Et videt q̄ nō. Dicitur enī a mg̃ro in histoꝛijs: q̄ in monte olympū ꝓpter altitudinē ꝑbi ascendere nō possunt/ nisi spongias humidas ad nares adhibeāt ꝑ quas crassiorem aerem spirent q̄s sit in sūmitate montis: ergo multo minus ad spiraculū bois valet aer paradisi: q̄ paradisus altioz est q̄s mons olympus.

Arg. 2m Adhuc: Si vsq̄ ad lunarē globū attingat/ ꝓter q̄ō dicunt Beda z Strabo/ q̄ aque diluuij nō ascenderūt illuc: cū ꝑbatū sit ꝑ ꝑbm/ q̄ ignis vndiq̄ tangit concauū circuli lunet: tūc de necessitate stat in igne: Et sic videt cum ignis sit vehemētis actionis/ q̄ z plante exurunt z aer estuans efficitur: z ita nō erit aptissim⁹ ad habitandū.

Arg. 3m Adhuc sup illud: Fons ascendebat de terra: dicit Dam̄. q̄ fons ille est oceanus siue amphitrites. Et si hoc est: tunc oporet q̄ paradisus sit totus mūdus/ z nō vnus determinatus locus.

Arg. 4m Adhuc obiciūt quidā: q̄ si vsq̄ ad lunarem globū attingit/ sequitur q̄ terra non sit in centro: quia pars terre est: z hoc ab omnib⁹ reputatur impossibile.

Arg. 5m Adhuc: Cum cozpus ade delicatissimū fuerit/ z maxime in tempamento: videt

Ar. 6m q̄ minime ꝑ alimēto cōpetebant ei fructus.

Ad huc: Uidētur opposita dici de paradiso: flos enim z fructus nunq̄ sunt simul in plāta/ sed successiue: dicit enim in auctoritate Dam̄. q̄ semp erat floridus: z tñ fructib⁹ plenus: boꝛtus ille qui dicit paradisus.

II. questio incidens Arg. primū Ulterius queritur de lignis paradisi. Uidetur enī q̄ de ligno sciētie boni z mali nō indiguit: q̄ dicit Aug⁹ sup gen̄. ad ltram. q̄ deus adā spūali mente preditū fecit: z sic nullo indiguit sibi

Ar. 2m conferente scientiā. Adhuc: Occasio ruine fuit: z sic de loco vbi feliciter viuere debuit amouendū

III. questio incidens foꝛe videbat. Ulteri⁹ queritꝰ de ligno vite. Hō enī er hoc q̄ erat ad imaginē dei/ ꝑfectā z sufficientem causam habuit imoꝛtalitatis z vite: sup̄fluū ḡ videt q̄ addak lignū vite ad vite ꝓtinuationē.

IIII. questio incidens Adhuc de alijs lignis silr̄ q̄rit de q̄b comedere iubebat: erat enī vt dicit Aug⁹ tūc imoꝛtalis: ḡ a cozpore ei⁹ nihil poterat deperdi: Comestio autē est ad restaurationē deperditi: frustra ḡ plantata sunt ibi ligna de quib⁹ debebat comedere: q̄ inutilis fuit si di comestioꝛ inutile nō pōt esse in opib⁹ dei.

Solutio questionis. Sō lutio: dōm cū mg̃ro. ij. sn̄ia ꝓ dist. xvij. ca. hoiem autē formatū: q̄ tres sunt sentētie sanctoꝝ de paradiso sicut dictū est in obiectēdo. Est enī paradisus locus deliciarum spūs. 2. ad Lo ꝓ. 12. a. Scio hmōi hominē in ꝛpo: z raptus est in paradisum: z audiuit arcana verba/ que nō licz homini loqui. Est paradisus cozpozū in oriēte/ sequestrat⁹ a nostra habitabili quā dīs secūdo die plantauit/ quādo dixit: ꝑducat terra herbā virentē/ lignūq̄ pomiferū iuxta genus suum. Et ideo sicut dicunt sancti/ sub differētia tēpoꝛis ꝑtereriti pus q̄ perfecti dicit moyses: Plantauerat aūt dīs deus paradisum voluptatis a ꝓncipio: in quo posuit hominē. Et concedendū est fm̄ dicta sanctoꝝ: q̄ ille locus affluētia bonozū copiosissimus est: irrigatione fontis locundissimus: floꝛib⁹ amenissimus: z tempamēto santissimus/ sicut dicunt sancti. Est etiam paradisus locus simul spiritū z cozpozū: sed hoc nō facit aliuz paradisum/ licet facit aliam sententiā de paradiso.

Ad 1. q̄ōnē incidentē ex argumentū primum. Ad ꝑmū ḡ q̄ō ꝛit dicēdū: q̄ aliud est i paradiso z aliud in monte olympo. Paradisus enī fontem habet riganteꝫ vniuersam superficiē paradisi: ex cuius humoꝛe z frigiditate temperat⁹ aer/ vt congruat humani regiminis. Et hoc nō habet olymp⁹.

Ad 2m. Ad aliud dicendū: q̄ saluo meliozi iudicio/ fm̄ extensionē altitudinis loci paradisus vsq̄ ad lunarē globum non ascendit: sed participando ꝓprietates lune dicitur ascendere. Uerbi gr̄a a luna supra dicta essentia est: que sicut dicunt naturales ꝑbi/ loc⁹ est in cozruptiōis z imoꝛtalitatis/ luna enī est pars lumē receptū imago solis: Et fm̄ astronomos terminus est humiditatiū in nubib⁹: nubes enī nō sūt ibi/ nec pluuie nec tonitrua/ nec aliq̄d taliū: sed statim sub luna/ sp̄era incipit actiuoz̄ z passiuoz̄. Et q̄ntū ad has ꝓprietates vsq̄ ad ozbē lune paradisus dr̄ ascendere: In paradiso enī nihil moꝛtale ē nihil cozruptibile/ nihil tēpestuosuz: z quātū ad ꝓpriationē barū ꝓprietatū dicitur paradisus ad lunarē globū ascendere per participationē similitudinis/ nō per exaltationē loci. Hoc tamen dico sine piudicio meliozis sententie: q̄ in quibusdā libris antiquissimis inueni: q̄ illius sententie que attribuit Bede z Strabo/ Primus auctoꝛ fuit thomas apostolus: q̄ sez paradisus tāte altitudinis sit/ q̄ vsq̄ ad lunarem globum ascendat.

Ad 3m Ad aliud dicendum: q̄ Damascenus loquitur de fonte fm̄ primā originem: que sicut dicit non potest esse nisi oceanus: nihilo minus tamen quādo ebullit fiunt fontes multi: quoꝛū vnus erumpit in loco illo qui dicitur paradisus: z ille est fons de quo loquit moyses. Et sic etiam paradisus nō est totus mūdus/ sed specialis locus in eden plantatus.

Ad 4m Ad aliud dicendū sicut iam ante patuit: q̄ fm̄ extensionem loci nō attingit vsq̄ ad lunarem globum: sed est in centro sicut z reliquе partes terre.

Ad 5m Ad aliud dicendum: q̄ fm̄ statum innocētie ade maxime competebāt fructus z olera: z ideo sicut in ꝑbitis dicrum est: in statu illo non accepit esum carnium/ sed post peccatum: quando cozpus ve dicit Augustinus/ iam moꝛtuum fuit ꝓpter peccatū Rom. 8. b. Cozpus quidem moꝛtuum est ꝓpter peccatum: Et quādo terra ꝓpter diluuium non erat disperdita: sicut dixit dīs Ben. 6. a. Disperdam eos cum terra: Tunc enī adhuc erat in vigoꝛe suo vt dicit Augustinus quem accepit in verbo domini quando dixit. Germinet terra herbam virentē: z ꝓferentē herbas salubres z fructus conuenientissimos.

Ad 6m Ad aliud dicendū: q̄ nō sunt opposita fructus z flos in vno tempoꝛe/ si ad diuersas plantas referātur. Scitba ꝓ. trī arboꝛ simul habet fructum z florem in diuersis ramis.

D Ad 1. qōnē A. II. qōnē incidēte z arg. ꝑmū. Ad id q̄ō vlterius queritur de ligno sciētie boni z mali/ dicendū scīs z mg̃ro in sententijs. xvij. dist. ca. ꝑinductoꝛ: q̄ lignum illud non dicitur lignū sciētie boni z ma-

ll a virtute aliqua qua talē poterit cōferre sciē-
tiam/sed ab eūētu ꝓsecuto: q2 scz ex comestione di-
dicit adam qđ est inter bonū obedientie/z malū ino-
bedientie. Et licet in se esset pulchrū visu z aspectu
delectabile ad vescendū suaue: sicut dicit Beñ.3.
Ad 2m tñ ex hoc nō fuit causa trāsgressionis/sed potiꝰ ex ꝑ
suasiōe diaboli. Et ꝑ hoc patet soluto ad scḝm
cū ex se esset cōueniēs z salutiferū/nō debuit amo-
Ad.III.qō nē incidēre. ueri vt causa vel occasio ruine. Ad aliud vlteriꝰ
dicendū: q ex trib habuit homo īmortalitatē in p̄
mo statu: scz ex absentia cause mortis z mortalita
tis que est ꝑ pctm Sap.1.d. Deus mortē nō fecit:
sed impij manib z verbis eā.I.ad.Lop.17.c.: Per
vnū hoiem intrauit pctm in mūdū: z ꝑ pctm mors
Ex gra aūt innocētie/q̄ ab Anselmo vocat originā
lis iusticia. habuit sicut ex conseruante. Ex esu v̄o
ligni vite habuit sicut ex dispōnte z cōtrarias dis-
positiones remouēte. Et iō dixit Aug.xiij.de trī.
dei: q accepit alio q̄ ligno ꝓ refectione cōtra defec
tionē/esum ligni vite cōtra vetustatē z infirmitatē
z sic illo q̄ tertiū nihil supfluit: cū oia tria diuersimo-
Ad.IIII.qō nē incidēre. de operent ad īmortalitatē. Ad aliud dicēdū: q
īmortalitas p̄mi status nō cōtrarieba tali vitali q̄
cibis indigebat. Et qō dicitur: q ab īmortali nihil
deperdit: hoc est verū de illo īmortali qō est īmor
tale simplr. tñ etiā de corpe qō fuit īmortale fm p̄
mū statū innocētie nihil deperdi poterat de ditione
tendente ad corruptionē: sed deperdi poterat impu-
rum a puro per resolutionē/quā oportuit restitui
per comestionem.

Queritur de formatione corporis eue.

Questio. LXXX

Inde transeundū est

d ad.xviij. distin. secundi libri sniaꝫ qui sic
incipit. In eodē quoq; paradiso mulierē
Huic qōnis formauit deꝰ de costa. Ubi tria q̄rēda sūt: scz si cō-
tria sūt mē ueniebat mulierē īmediate a deo fieri/vel ab ange
bra. lis. Secundū si ꝑ agrationē cōueniebat fieri ex vi-
ro z muliere/vel ex vno tm̄. Tertiū: si cōueniebat
ex costa z latere fieri/vel ex alio mēbro.

Utrū cōueniebat mulierem īmediate fieri a deo vel ab angelis.

A Mēbrū.1.a Arg.primū. D primū obiicit sic Beñ.2.d. edificauit do
minus costā quā tulerat de adā in mulierē
a g̃ videt q̄ hoc deꝰ īmediate fecerit/z non p
Ar.2m ministeriū angelo ꝓ. Adhuc: Augꝰ super gen.ad
lām libro.ix. dicit sic: Formare vel edificare costā
vt mulier esset: vsq; adeo nō potuit nisi deꝰ/a quo
vniuersa natura subsistit: vt ne illō qđē carnis sup
plementū in corpe viri (qō in illiꝰ coste successit lo-
cū (ab angelis factū esse crediderim: sicut nec ipm
In cōtrariū arguméti primū. boiem de terre puluere. Qō licet verū sit: tñ q̄-
dā sic obiiciūr in ꝓrariū: Nihil occasionatū ꝓduc
it a deo īmediate: cuiꝰ cā est/q̄ occasionatū est ip
fectū: z dei pfecta sunt opa Deut.32.a. Mulier/vt
dicit Aristo. est mas occasionatꝰ: z in pfectiōe na-
ture ꝓducta p defectū alicuiꝰ p̄ncipij generātis: g̃
Arg.2m nō ꝫgruit q̄ hoc opus sit dei/q̄ pfectissimi est ope
rans. Adhuc: Habitū est in ꝑcedentib: q tanto
pfectiōis est deꝰ in operādo/q̄ nihil requirit peristē
tis in ope suo/ex quo vel quo operet: q2 aliter nō esset
causa totius opis sui. Sed in edificatione coste in
mulierē ꝓsupponebat corpis ade z costa de qua
fiebat eua opus ergo tale nō cōgruit deo imedia-
te. Adhuc: Habitū est in ꝑhabitis ex verbis Au Arg.3m
gustini z Bern̄. in homelia Job.6.a. de q̄ntꝫ pani
bus: q̄ duplicia sunt opa dei: Unū est q̄ creando
dispōnēdo/ordinādo genera rerum ꝓduxit/z p̄nci
pia rerū ex nihilo. Secundū q̄ ex seminalib cau
lis/quas prime materie inseruit/ꝓpagando vnuꝫ
ex altero ꝓducit. Primū imediate z p se ipm opera
tur: vt dicit Augꝰ: secundū operatur ministerio na-
ture: z aliquādo ministerio angeloꝝ bonoꝝ z ma
lorū. Malo ꝓ sicut de virgis serpētes fecerūt ma-
gi. Bonorū: sicut de virgis serpētes fecit moyses.
Et ministerio nature: sicut ex paucis granis segetes
ꝓducit/ex quib pascit mūdus. Cum ergo cor-
pus eue materialiter z seminaliter fuerit in costa:
videt q̄ nō congruit deo ministerio nature vel an-
geli illud ꝓducere ex ipa. Solutio: dicendū cū B
sanctis/q̄ nō cōgruebat mulieris corpus fieri nisi Solo mē
imediate a deo. Et ratio huiꝰ necessaria est: q mu bri primi
lier ex costa subito ꝓducta ē: qđ nō potest fieri nisi
ab eo cui rora natura ad volūtatē obedit. Qñ eni
deꝰ opaꝫ in natura paulatim ꝓcedit opus vsq; ad
pfectū: ꝓter nature imporentiā: Qñ v̄o per ange-
lūm in bis q̄ mirabilia videnꝫ: tunc vt dicit Augꝰ/
talis opatio fit per semina sparsa in elementis col
lecta ab angelis: qui putrefaciūt primo materiā/
z remouēt a specie in qua fuit: z postea mouēt z p̄-
mouēt ad formā in qua producitur. Qui modus
etiam nature est: quia sic procedit de potentia ad
actum: licet citius fiat per angelum q̄ per naturā
Et hic modus non est obseruatus quādo mulier
facta est de costa: subito enim facta est ad solam vo
luntatez dei. Item seminaliter z causaliter nō fuit
mulier in costa: quia dicit Augꝰ: q non habuit in
se costa vt ex ea mulier fieret/sz q̄ ex ea fieri posset
per obedientiā: qua cuncta natura iustissima ratio
ne deo obedit creatoꝛi in oīe qō vult. Assignāt
tamen sancti mysticas z mozales rationes plures
Quarū vna z potissima est: vt dignitas p̄nciꝑ
humani nō minuatur. Sicut enim vir p̄nciꝑiuꝫ
est totius nature humane/per semen formans bo
minē: ita mulier p̄nciꝑium est nature humane/
ꝑ semē formabile i hominē: z si vir imediate a deo
fieret/z mulier nō: non totū p̄nciꝑiū hūani gene-
ris equalem ex factore haberet dignitatē. Et ideo
dicitur Esa.64.c. Nunc domine pater noster es
tu: nos v̄o lutum z fictor noster: z opera manuum
tuarū omnes nos. Assignant eni causam: q̄ si mu-
lier nō esset a deo imediate facta/posset inferiꝰ tāq̄
indigna habita. Dicunt etiam q ex hoc posset con-
temni a viro tanq̄ inferior z indignior/z non socia
creata viro in adiutoꝛium. Has z huiusmodi ra-
tiones multas assignant sancti quas inferius pro
sequūtur. Ad primum ergo dicendū qō contra
hoc obiicitur: q femina per nature p̄nciꝑia pro- C Ad argm
ducta/non potest esse nisi occasionatū opus: Se- ꝑmin̄ ꝑmi
men enim formans/viri semen est: z illud produce
ret semper ad similitudinē patris generantis/nisi
occasionaretur. Propter qō dicit Aristo. in. vj. de
naturalib: q particularis natura nunq̄ intendit
producere feminā: sed dū patitur molliciem in aliq̄
p̄ncipio generatiōis z formatiōis: natura vniuer-
salis/cuius est ordinare totum opus: ordinat ad

femine formā. In ope aūt dei hoc nō fuit: ꝓter pfe
ctionē sue virtutis: q̄ sine omni occasione opus il-
lud ꝓduxit in finē a sapiētia dispositū: scz i omnib
esse pfectū/in interioꝛib z exterioꝛib q̄ pficiunt in
adiutoꝛiū generatiōis: z sci dicūt/etiā in eruditio
nē sacramētalē. Qua significat: q̄ sicut ope dei/et
nō alterius ex corpe p̄mi ade formaꝫ eua tra ex cor
pore secūdi ade pendētis in cruce formaꝫ ecclīa: vt
dicit Augꝰ: Ope dei z nō alterius: q̄ virtutē rege
neratiuā ꝓtulit sacramēta: q̄ de latere suo flure-
rūt in aqua z sanguie. I. Joh.5.b. Hic est q̄ venit ꝑ
Ad 2m aquā z sanguinē xps Iesus. Ad aliud dm̄: q̄ licz
pertulerit corpus ade z costa: tm̄ in adā creauit deꝰ
illa ex nihilo: z sic ipe fuit causa in totū opus: z etiā
nihil operabat ad opꝰ nisi sola virtute diuina. Et qō dr
q talia ostendūt impfectionē generātis: hoc nō est
Ad 3m accipit eā ab alio ꝓducta. Ad aliud dm̄ qō vlti
mū est: q verū est totū q̄ sic opaꝫ deus: sed i hoc est
defectus in rōne illa: q̄ mulier fm corpis formā
tionē fm rōnes seminales nō fuit in costa: vt dicit
Augꝰ nisi fm rōnē obedientie/vt dictū est: z fm cau
sas i deo absconditas/nō nature insitas: ꝓter hoc
etiā habuit modū miracli plusq̄ nature. Hoc aūt
in sequētib magis patebit in loco ꝓprio.

Utrū cōueniebat propagationē fieri ex viro z muliere vel ex vno tm̄.

A Ecūdo queritꝫ: si cōueniebat ꝓpagationē fie
Mēbrū.II. ri ex viro z muliere/vel ex vno tm̄. Et vi-
Argumētū dē q̄ ex vno talis eīm ꝓpagatio simplicioꝛ
est/z cōcupiscentia nō p̄mixta/z p̄mo p̄ncipio simi
liorꝛ quo sine diuisione sui oia ꝑcedūt per solum
amorē. Sic eīm plante ꝑcedunt z multiplicant: sic
eīm ada ex humo/v̄go ex v̄gine ꝑcessit: sic eua v̄go
ex virgine adā ꝑcessit: z sic filius dei virgo ex virgi
ne maria ꝑcessit. ꝓter qō dicit Beñ. IJ.c. Genera
tione quarta reuertēt huc. Et dicit Chrysostomꝰ:
q̄ prima generatio est viri virginis ex terra virgie
Secūda mulieris virginis ex viro virgine. Ter-
tia plis virginee ex viri z mulieris cōmixtione: que
ꝓfundit pctm/qz deficit a virginitate. Quarta vi
ri virginis ex femia virgine: ꝑ quā reformaꝫ natu
Questiūcula ra z restituit gra. Querūt etiā quidā: q̄re vtrūq;
sexū nō fecit in vno corpe. Et ponūt rōnē q̄ ita de
beret esse: si sicut dicūt sancti/euā ex corpe ade pro
duxit/vt esset hoc signū maioris dilectiōis ad eam
vt scz de corpore suo ꝓducta tanq̄ seipm diligeret:
Solo mem tūc multo maiori vinculo charitatis astringeret si
bri secundi, in vno corpe vtrūq; fecisset. Solo: dicendum q
deus adā z euā cōstituit vt p̄ncipia pfecte generā
tionis z pfectissimi animalis/qō ad imaginē dei factū
est: p̄ncipia aūt pfecte generatiōis nō possunt es
se in vno/sed in duob: Quoꝝ vnꝰ est masculꝰ: qui
sicut dicit Aristo. in. xvij. animaliū/est generās ꝓpria
virtute. Alter femina generās ex alio in seipo. nec
virtutes iste in vno cōgregari p̄nt pfecte. Formās
eni virtus/vt dicit Auicen/cōfortat calido/siccos
formabilis v̄o frigido/humido: q̄ si in vnū corpus
cōgregarent fm suas intensiones/destrueret pfe
cta generatio: ꝓter hoc q hermafroditꝰ nō gene-
B Ad argm rat. Ad primū g̃ dicendū: q deus facit res fm
Ad argm q̄ sunt vtiles ad finē constitutiōis a dam z eue/ge-
neratio est ad ꝓpagationē generis humani vt perfi

ciatur numerus electoꝝ: z ad hoc non esset vtilis
nisi distinctio sexus: nec tñ per hoc similitudinē pri
mi p̄nciꝑij perdidit/ex quo ꝑcedūt omnia. Quia
sicut iam habitum est: eua que est materiale p̄ncipi
um omniū/ex adam ꝑcessit: z per ꝫsequens oēs
nati de eua ex adam ꝑcesserunt. Et quādo dicitur
a sanctis: q̄ generatiōes quattuoꝛ sunt: non accipi
tur diuisio per diuersam virtutē generatiuā/sed ꝑ
diuersum modū generantiū z generatoꝝ: z sic bo-
na est: sed nō ad ꝓpagationē: quia tales modi in na Ad questiū-
tura exemplū habere nō possunt. Ad aliud dicē culam
dum: q̄ stulta questio est illa: quia licet hoc sicut in
signo sit in ꝓductione eue de corpore ade: tñ hoc nō
est causa finalis/sed potius generatio ad implen-
dū numerū electoꝝ: z illud scz vinculū amoris est
quo dda adiun ctū: ꝓter qō nō debuit admitti di-
stinctio sexus. Et qō in plantis in vno corpore est
imꝓegnās z imꝓegnatū/signū impfectiōis est: q̄
scz planta nō habet animā/sed partē partis anime
vt dicit Aristo. in ꝓmo de vegetabilib: z q̄ nō ha-
bet vitā manifestā/sz occultā: vt ibidē dicit Arist.
Concupiscētia v̄o nō est causa ra a distinctiōe sexus
sed ex pctō. Et ꝓter hoc dicit Augꝰ: q̄ si nō peccas
sent/sine pctō genuissent: z cōueniēs ent z fuisset eis
totus īmaculatus.

Utrū conueniebat mulierem ex costa z latere fieri: vel ex alio membro.

A Tertio q̄rit: si cōueniebat ex latere z ex costa Mēbꝝ.III
t fieri/vel ex aliquo alio mēbro. Et hoc tan-
git magr in.q̄. sniaꝫ distin.xviij.ca.illo. Cū
aūt būs de causis facta sit mulier de viro. Ubi di
cit: q̄ facta sit de latere z costa viri dormientis. Et
querit causam o im istoꝝ. Et dicit q̄ facta est de la
tere/vt sciret nō esse sibi ancillā dā nec i dñam/sz
in sociā: Ideo nec facta est de pedib/nec de capite/
sed de latere. Et videt rō esse incōueniēs: In ma- Arg.primū
trimoniali eni ope sunt duo in carne vna/z non in
pte carnis: ad significādū ergo boc debuit fieri de
toto corpe/z nō de latere. Adhuc: Aristo. in pri- Ar.2m
mo politicoꝝ dicit: q̄ inter mulierē z virū cōmuni
catio politica est z economica: in qua vir est pānci-
pans: z mulier subiecta. Adhoc ergo sī significandū
debuit fieri de pedib z nō de latere. Adhuc: Fo Arg.3m
mario mulieris facta est/q̄ sit in adiutoꝛiū genera
tionis viri: generatio nō fit nisi ex humido semina/
li/qō virtute habet omnū mēbroꝝ formatiuā: fm
hoc videt q̄ nō debuit fieri de latere/sed de būido
seminali dispersō in toto corpe. Ulterius queritꝫ Questiūcu-
quare de costa. Costa eni os durū est non habens la ꝓma
medullā. Et ideo Jsido. in libro etymol. ca.x. dicit: Arg.primū
q̄ deus hoī formauit. 24. costas tanq̄. 24. radi-
os semicirculares de spina dorsi/contra seniuicē ꝑ
cedētes ad munimentū viscerū. Durū aūt nō me-
dullosum non facile formabile est in aliquid: vide
tur ergo q̄ conueniētius formasset eam de carne q̄
formabilioꝛ est q̄ costa. Adhuc: Si adam totꝰ Arg.2m
generis humani fuit ꝓncipium: z totum genus
humanum fuit in ipso: vt dicit Augustinus: z ma-
gister secundo sententiarū distinctione. xviij. in ca.
In eodē quoq; paradiso: tunc videt ad hꝰ significā-
dū/q̄ debuit eā potiꝰ formasse ex tra corpꝰ ade q̄ ex
tra. Et si dicit: q̄ nō est receptaculū in corpore vi Obiectio
ri/sed in corpore mulieris. Uidetur q̄ sicut mgr ex Rñsio.

verbis Aug.ij.sniarū distī.xviij.ca. Solet q̄rī: vbi sic dicit: Sciri etiā oportet: q̄ cū angeli ministerio facta sit mulieris formatio/nō est tñ eis attribuēda potētia creatiōis: ita posset dici/q̄ recepta cuīlī formatiōis mulieris posset ministratū fuisse p angelos. Ulteriꝰ q̄rit: q̄re de latere viri dormiētis: Somnꝰ eni vt dicit Aristo. est ligamētū sensuū: z cū ex ipa formatiōe mlieris adā instruēdꝰ fuit/magis debuit fieri de latere vigilātis q̄ dormiētis: facilius eni instruit vigilās q̄ dormiēs. Ulteriꝰ q̄rit q̄re dr q̄ imisit sopor in adā: cū sopor sit grauis sōnꝰ z depssiuꝰ Jone.1.b. Quid tu sopore dormeris: Solo: dom q̄ in oib scripturis/q̄ sicut dicit ap̄s Ro.v.a. ad nr̄am doctrinā scripta sunt vbi agit de opib dei: duo sūt p̄sideranda: scz admiratio sapiētis disponētis opa: z instructio ip̄sa liū ex corpalib. Et ita ē in formatiōe mulieris: z tō ab Aug. duplices rōnes addunt: scz z ifales de sapia disponēte: z mystice de sacro p̄ significatione. Et b mō dicim̄: q̄ sapia dei disposuit fieri corp̄ mulieris de latere viri q̄nq̄ de causis. Prima ē q̄ si mulier formāda fuit de viro sapiēter: oportuit q̄ opus dei p̄uenientissime fieret: tō q̄ creata est i socia z adiutoriū generatiōis/oportuit q̄ ex ea p̄e sumeret in q̄ potissima ē virt⁹ adiutorij z eq̄litatis: b aūt est lat⁹: q̄ in latere dextro est virt⁹ vn̄ est ois mot⁹: z in latere sinistro ē virt⁹ p quā fit regitatio virtutis motiue in dextrū vt iterū moueat. Secūda rō est: q̄ corp nulla mēbra corpis respicit eq̄lit nisi duo latera: Sit⁹ eni corpis est in sinistro: vētriculū aūt maior aptum pozrigit i dextrū: z tō in pte dextri lateris magis exsufflat spūs z calor q̄ in sinistrū: z idcirco pres laterū vicinꝰ q̄ alia mēbra ad corpre ferunt/ sicut dicit Aristo. in ij. de p̄cipijs motiū aialiū. Et tō cū mulier facta sit nō subjiciēda/ sz vt diligēda in edificatione domꝰ/q̄ p̄silit i pueris z familia: debuit fieri de latere potiꝰ q̄ de alio mēbro. Tertia rō est sūpta ex significatiōe: q̄ sicut eua de latere ade/sic ecclesia de latere xp̄i erat formanda Eph.v.d. Sacr̄m h magnū est: m̄imoniū scz: ego aūt dico i xp̄o z eccl'ia. Quarta rō p̄t esse politica z economica cōicatio: cuiꝰ cū sint tres cōbinatiōes vt dicit Aristo. in.j. politicox: dispotica scz sine dominalis: nuptialis/q̄ ē viri z femine: paterna/q̄ ē patris z filiox. Nulla ita dicit rōnē paritatis z eq̄litatis sicut nuptialis: Dispotica eni dñi z serui est/in q̄ sūt gradꝰ supiozitatis z iferiozitatis. Patria sic ibidē dicit pbus/ silis est regali. in q̄ etiā sūt gradꝰ supiozitatis z iferiozitatis. Nuptialis aūt silis aristocratie est: vt idē dicit pbus: in q̄ plures/ sz pauci p̄ter equalitatē virtutis p̄cipant. Un̄ cū mulier ad eadē cōicationē referat cū viro: z ex eadē virtute congruētius fiebat de latere q̄ significabat equalitatē q̄ de capite vel de pedibus vel de alio membro. Quinta ratio accipitur per rationē iusticie. Inomnib enim que ad matrimoniū p̄tinent/ mulier z vir ad paria iudicantur: debuit ergo fieri de latere q̄ equaliter est inter gradū superiorem z inferiorē. Et sic patet responsio ad questionem.

Ad primū ergo argumentū dicendū: q̄ de toto corpore fieri non potuit fm ordinem sapiētie: quia si de toto corpore facta fuisset/ totum corpus ade in femina transisset: z sic non esset facta viro in adiutoriū sed in destructionē. Ad aliud dicendū: q̄ mulier aliquē p̄cipatū potest habere ad pueros in educatione z nutritione: sed si cnō formā/ sed in relatione ad virum cuius societatē adiuuat z domū ornat: z in cōparatione ad illum sicut dicrum est/ congruētius fit ex latere: quia illa nec p̄ponit viro vt dña: nec subjicit vt ancilla. Ecc'i.26.c mulieris bone beatus vir: numerus enim annoꝝ illoꝝ duplex. Et sic mulier quidē subiecta est viro sed non ancillariter vt famula z conculcanda/ sed vt socia z in adiutoriū eiusdez operis. Ad aliud dicendū: q̄ processus operis dei: non est de potentia in actum/ sed nature. Et si mulier facta fuisset de humido seminali dispersa in corpore ade: significaret q̄ p̄cessisset ab efficiente imperfecto/ hoc est a natura: z sic minoris dignitatis esset in conspectu viri q̄ vir/ qui factus est de manibꝰ dei. Ad id q̄ dicit vlterius queritur dicendū: q̄ ratio satis innuitur in verbis Jsidori. Exquo eni costa est ad munimētum viscerū: mulier aūt creat⁹ ad munimentū natorum/ qui viscera sunt z dicunt: conuenientius formabatur fm sapientiā diuinam de costa q̄ de alio membro. Et q̄ obijcitur de duricia: hoc nihil est: q̄ omnipotētie formātis nihil resistit sed equaliter obedit ei durū sicut molle in oīe q̄ vult. Et si facta fuisset de carne: significaret debilitas eius z mollicies ad opus quo creata est in adiutoriū viri. Prouerb.31.b. Mulierē fortē quis inueniet: procul z de ultimis finib p̄cij ei⁹. Lōfidit in ea cor viri sui. Ad aliud dicendū: q̄ adam p̄ncipiū est generis humani materialiter z sicut pater. Unde si intra corpus ade formasset eam: significatū fuisset p̄ncipiū vt mater: q̄d nō p̄uenisset: z tō ex corpe q̄dē ade formauit eā/ sz extra ip̄z. Ad id q̄d vltra obijcit dom: q̄ illa rō nulla est. Licet eni angeli ministrauerūt costā/ z exhibuerūt ad formādū: tñ virtute angelica nihil formatū est in costa: sed si exhibuissent z p̄parassent mēbra p̄cept⁹ z part⁹: oportuerat q̄ virtute p̄cia aliq̄d opari essent ad formationē mulieris ex costa: q̄d nō p̄uenisset vt paulo ante dictū est. Ad aliud vlteriꝰ dom: q̄ mgr ibi satisfacit ad b ex rōbus Aug. dicēs: Dormit adā: z ex latere ei⁹ fabricat eua. Mozit xp̄s: z ex latere ei⁹ fluūt sacra/ ex q̄b fabricat ecclia: aqua scz expiationis/ significās baptismū: z sanguis redēptiōis qui opat in oīb sacramētis. Et tō magis p̄uenie bat q̄ fieret ex latere dormiēt⁹ q̄ vigilātis. Ad obiectū vltra dom: q̄ licet somnꝰ sit ligamentū sensuū: tñ in somno q̄n ata abstrahit a strepitu sensuū z sensibiliū p̄ visiones sp̄uales facilius z melius instruit q̄s in vigilia Job.4.c. Ad me dictū est verbū absconditū: z q̄si furtiue suscepit auris mea venas susurrij ei⁹. In horroze visiōis nocturne/ q̄n solet sopor occupare homies: pauor tenuit me z tremor: z ossa mea p̄territa sūt. Et cū spūs me p̄ter trāsiret: inhorruerūt pili carnis mee. Steteit q̄dā cui⁹ non agnoscebā vultū/ imago coram oculis meis: z vocē q̄si aure lenis audiui. Et Job.33.b. dicit: Cū dormiūt homines in lectulo/ erudit eos. Visio eni somni alis/ aliquando est visio z aliquando oraculum. Un̄ z balaam Nūeri.24.a. Qui cadens apertos habuit oculos: z visiones omnipotētis dei intuit⁹ est. Ad vltimum vlterius dicendum: q̄ sopor si/ ne dubio p̄fundus somnus est. Et hoc factū fuit: q̄ p̄fundo somno penitus auerteret⁹ a strepitu sen

suū: z tota vi intelligētie extenderet⁹ in diuinum lumen reuelatiōis diuine: quo sibi tūc reuelabat futura fabricatio ecclesie de xp̄o: vt dicit Aug⁹: z talis eruditio cōueniētius fit in somno q̄ in vigilia. vt iam dictū est. Juxta hoc vlterius querit. quare dīs subtracta costa/ repleuit carnē p ea. Uidet⁹ eni potius replesse costā loco coste: Caro enim mollis z fragilis nō potuit habere vsum coste: non eni valuit ad defensionē viscerū: z sic videt⁹ q̄ potiꝰ debuisse posuisse aliā costam q̄ replesse carnem.

Arg.2m Adhuc: fm hoc ex formatiōe mulieris videt⁹ esse damnificar⁹ vir: eo q̄ loco fortis mēbri accepit debile: z dānificatio possit esse occasio odij q̄ odiret eam: q̄ videt⁹ q̄ nō debuit subtrahi costa nisi poneret⁹ alia costa.

Arg.3m Adhuc: Qō q̄dā dicūt falsum inueniri: dicūt eni q̄ in sinistro latere viri de vna costa minus est q̄ in dextro: cū sint duodecim in dextro z vndecim in sinistro/ vt dicūt: z hoc falsum inuenit⁹ p anatomiā: vt dicūt Auicēna z Rasi. Ulterius querit quo edificauit costā in mulierē: materia eni nō erat sufficies ad totū corpꝰ mulieris: nec erat apta ad mollia mēbra/ sicut est cerebrū et epar. Solutio: dicendū sicut a p̄ncipio dictū est q̄ opa dei ad instructionē futuro p̄ sunt. Et iō direxit antiq: q̄ mulier fm cōplexionē mollis z fragilis ex osse viri facta est: vt sciret se ex viro debere accipe disciplinā virtutis z cōtinentie. Laro aūt suppleta est/ z nō os: vt vir sciret se ex muliere debere accipe emollitionē ad pietatē/ z seueritatis remissionē ad vrozē ranq̄ ad infirmꝰ vasculū: vt dicitur Eph.v. z sic vter q̄ eruditus est. Un̄ dixerūt antiq: q̄ hoc ostendit nomē mulieris: Mulier em̄ dicit/ molliens berū: vel mollies heroem. Sed si dicit/ molliens berū: tunc in grō casu media p̄ducitur: sed si dicit mollies heroem: tunc in grō casu media corripit. Qx aute mulier stabilimentū accipiat a viro/ dicit. 2. Macha. 7. d. sic: Supra modū mirabilis z bonoꝝ memoria digna/ z feminee cogitationi masculinū animū ingerens/ singulos filioꝝ hortabat. Ad primū ergo dicendū: q̄ caro supplera loco coste p̄ omnipotentiā dei in fortitudinē coste z figurā mutata est: z ideo etiā vsum coste accepit i p̄iscerū defensiōez. sicut dicit Jsido. Pro/ pter hoc eni dicit Aristo. in libro de aialib. ij. q̄ su priores coste semicirculares z lōge facte sunt/ vt vitalia in pectore defendāt: inferiores vo breues/ ne tumoꝛe vētris q̄ accidit ex cibo accepto impediant.

Ad 2m Ad aliud dom: q̄ ex dictis patz q̄ in nullo dānificatus est vir ex muliere: nec causam odij accepit.

Ad 3m Ad aliud dom: q̄ hoc dictū fabula est z vulgare figmentū. Ad id q̄ vlteriꝰ querit. rñdet mgr in ija. ij. sniaꝝ distī.xviij.ca. Solet q̄ri vtꝛ de costa illa sine adiectiōe extrinseci formauit mulierē. Et rñsio eius est bonatus: z q̄ de ex costa sine adiectiōe extrinseci formauit mulierē/ sed nō sine multiplicatione extrinseci: multiplicauit eni materiā coste vt sufficeret in corpus mulieris eo mō quo Job.6.a. quinq̄ panes multiplicauit in satietatē q̄nq̄ milia hoim/ z.xij. cophinoꝝ plenitudinē. Et hec sola bona est. Determinauit etiā ex eadē materia q̄dā i mollia: q̄dā in dura p̄ sue sapie dispositionē. Si eni formatiua virtus q̄ est in semie generatiōis/ sagacitate, p̄cia pōt eligere in ptib seminis/ z determinare vnūq̄q̄ in mēbrū sibi cōpetēs: multo magis pōt hoc sapia diuia in materia quā ipa multiplicat.

Querit vtrū formatio eue fuerit miraculosa vel naturalis. Qō.LXXXI.

Einde q̄rit rōne eius

D Qō incidēs Arg.primū

a

d qō dicit mgr ij. sniaꝝ p̄ dist.xviij.ca. Solet q̄ri: An rō quā deus p̄mis opib⁹ contulit: Utrū formatio eue fuit miraculosa vel naturalis. Et videt⁹ q̄ miraculosa. Dicit eni ibi magister p̄ verba Aug. sup̄ gen. ad lr̄am. ix.ca. sic de costa viri ponit: Ut mulierē ita necesse fieri fore: tet nō i reb⁹ p̄ditū/ sed i deo absconditū erat. Ois creature cursus habet naturales leges: sup̄ huc naturalē cursum creator habet apud se posse de oib⁹ facere q̄d vult z aliud q̄ eozū naturalis rō habet: vt virga scz arida repēte floreat: fructū gignat: nūeri xvij. z in iuuētute sterilis femina i senectute pariat. Luc.1. z asina loquat⁹ Nūeri.22. z hmōi. Dedit autē naturis: vt ex bis etiā hec fieri possent: non vt in naturali motu haberēt. Habet q̄ de⁹ in se absconditas q̄rundā facto p̄ causas/ q̄s reb⁹ cōditis nō inseruit: eas q̄z impleret nō operando p̄uidentie q̄ nature subiacētes vt sint: sed illas administrat vt voluerit/ q̄s vt voluit cōdidit. Hic patz/ q̄ Aug⁹ formationē mulieris de costa nūerat inter miraculosa/ quoꝝ absconditus est cause in deo: q̄ miraculosa fuit. Ad huc: Aug⁹ definiēs miraculū dicit sic: Miraculū est aliq̄d arduū z insolitū/ p̄ter spem z facultatē ad mirātis apparēs, hec ois p̄uenīt formatiōi eue de costa: est eni hoc arduū/ supra posse nature elementū: insolitū/ p̄ter cursum nature factū: p̄ter spem/ ex causis eni naturalib⁹ tale q̄d nō pōt sparī: p̄ter facultatē/ q̄ bō nec faciēdo nec cognoscēdo ex virtutib⁹ naturalib⁹ pōt in illud cū soli⁹ diuine virtutis sit vt habitū est paulo ante. Contra hoc est q̄d obijciūt: q̄ p̄ter spem nō fit: q̄ nō est p̄ter spem q̄ creatura obediat in oēm formā quā vult creator. Et ea rōne nō est insolitū/ sed in similib⁹ sepe factū.

In cōtrariū argumentū

B Solutio questionis.

Solo: dom q̄ p̄cul dubio illud opus mirabile fuit: nō eis q̄ tunc fuerūt/ sed in se fm naturā opis. Un̄ z si nō fuit miraculū fm strictā acceptionē miraculi: tñ mirabile fuit forma babēs miraculi. Dicit em̄ Job.ch.xxv. sup̄ Job.8. homel. q̄ miraculuz est op⁹ soli⁹ volūtatis diuine: in q̄ natura coopāt: iz ipa creatura obedit creatori i b q̄d vult: iz eadē virtute q̄ p̄didit creaturas/ trāsmutat eas i b q̄d vult z marie i bis fit/ q̄ fuit ad gr̄az significādā z ihrōne.

Prima duo obiecta p̄cedūt z cōcludūt. Ad id q̄d p̄tra obijcit dom: q̄ p̄tra spem est/ vt dictū est: qz ex causis naturalib⁹ nō sperat. Sic etiā e insolitū: qz ex causis naturalib⁹ nō est solitū p̄cedere: sic etiā est p̄ter facultatē: qz facultas operādi talia nō est in natura. sic etiā est p̄ter facultatē cognoscēdi: cognitio eni in fa fundat⁹ i ente/ z in differētijs entis creati: z q̄d illud nō ē/ sup̄ facultatē in fe cognitōis ē: et ita mirabile dr ee op⁹ formatōis mulier⁹ d costa.

Ad duo argumenta Ad argumē tū i p̄trariū

Querit de cōparatione corpoꝛis mulieris ad corpus viri. Questio.LXXXII.

Einde rōne eius q̄d

E Ad argum primū

d dicit mgr in eadē distin. ca. Quēadmodū mulieris corp⁹ de viri corpore traductū fuit q̄rit de cōparatiōe corpis mulier⁹ ad corp⁹ viri.

Ad 2m

Vtꝰ q̄nīs duo sūt mēbra.

Et querūtur duo: scz de fortitudine corporis mulieris q̄ntū ad sexum: vtrū scz eque fuerit forte sicut corpus viri in viribꝫ t sensibꝫ: tam ad cognitionē q̄ ad motū ptinētibus.

B Mēbrū. 1.

Arg. primū

Rimo ergo queritꝝ vtꝝ mulier fuerit equalis fortitudinis cū viro quantū ad corpus

p

Et videtꝝ non: Dicit enī Augꝰ: t ponit in sentētijs. ij. libro dist. xxj. dicit sic: Diabolꝰ q̄dē parum de suis viribꝫ psumēs / humanā naturā in ea pte vbi debilior videbat aggressus est: si forte illi aliquatenus pualere posset / cū maiori fiducia ad alterā q̄ robustior fuit pulsandā / aut potꝰ subuertendā accederet. Adhuc Jsidorus i libro etymō. Vir nuncupatꝝ quꝫ maior in eo vis est q̄ in femina: vñ t nomen virtutis accepit. Ex bis accipitꝝ vir maioris virtutis est q̄ femina. Contra: Jsido. in li. etymol. vbi reddit rōnem / quare prima mulier virago dicta est / sic dicit: Eua statim facta de latere viri / appellata est a viro virago / ab incorruptione: quia scz ignorabat femineā passionē; qz virilia opa facit t masculini vigoris est. Adhuc Basilius: Equales sunt viri t mulieris virtutes. Ex hoc accipitꝝ equales habebāt virtutes t vir t mulier. Ulterius videtꝝ mulier fortior fuit viro: Cōsequēs enī est fm rōnē: qꝫ si duo sunt adiuuantia se ad vnū opus / qꝫ fortiora onera illius operis imponūtur fortiori. Dicit aūt scriptura: qꝫ eua creata est in adiutoriū viri. Ben. 2. c. Faciamus ei adiutoriū sibi. Et dicit ibi glosa Aug. qꝫ facta est i adiutoriū pductionis filiorꝫ. Et in illo ope grauiora sustinet: scz impregnationē / portationē / t puritio / nē. Et hoc videt scriptura intēdere Prouerb. 31. c vbi dicit de muliere: Accinxit fortitudine lumbos suos: t roborauit brachiū suū. Soluitꝝ: dicēdū qꝫ simplr loquēdo quantū ad sexū / vir maioris est virtutis vel vigoris q̄ mulier: Quantū tn ad aliquid ad qđ sexus muliebris ordinatꝰ est: sicut ad concipere / portare / parere / lactare t sexus muliebris ex natura ordinat / t nō vir: mulier fortior est viro. Quantū vo ad opa gratie t meriti / equales sunt si equalē gratiā accipiūt. Et pter hoc dicitur de Judith a Ioachim sacerdote Judith. ij. d. Benedicta tu inter mulieres q̄ fecisti viriliter. Et de matre machabeorꝫ. 2. Macha. 7. d. qñ filios confortauit vt pater enī p fide t p legē: q̄ supra modū fuit mirabilis / t feminee cogitationi masculinus animū ingessit. De vtrisqꝫ aūt / de viro t muliere in statu innocētie in quo a cōtrarijs ledi nō poterant / deo cōseruāte: t gra innocētie dicit Jsido. in libro de trinitate sic: Si bō in paradiso innocēter viueret / ignis eum nō vreret: aqua nō mergeret: spinarū aculei nō vulnerarēt: nec oīa q̄ nocēt mortalibus impedirēt. Idē dicit Augꝰ de ciui. dei. xiij. ca. xxj. sic: q̄diu bō volebat hoc qđ deus inſerat / sūma in carne sanitas erat. Et intelligit hoc tā de viro q̄ de muliere. Ex bis patet solutio q̄stionis.

Jn cōtrariū argumentū primum.

Arg. 2m

Arg. 3m

B Solō membra primi

Ad argum primū

Ad primū aūt dōm: qꝫ Augꝰ loquit de virtute q̄ naturaliter ꝓsequit sexū; hac enī virtute mollior est mulier, pter qđ etiā mulier vocat. pter qđ etiā in. vj. ethico. pdicit Aristo. qꝫ ptinētia virtus mulieris nō est pria: qz ptinentia est virtus vi rationis cōtinens hominē infra metas mēsis / vt passionibꝫ t vi passionū nullo mō abduci possit extra limites mentis. Quā vim ex cōplexione molli mulier nō pōt habere. Et cū opponant cōtinētie illa tria fm aliū modū: scz incōtinētia / fornicatio / t mollicies incōtinētis mulieri, pria non accidit: nec puero: qz incōtinens sanā habet rōnem / licet vi passionis extendat extra rōnem t mensurā rectam. Fornicator aūt nō ex cōplexione / sed vitio corruptus est corpe t mēbre. Mollis vo est qui cōplexione t passione totus est resolutus vt nihil habeat retinēs. Propter qđ vt ibidē dicit Aristo. lasciuus nō est incōtinēs. Et ideo etiā dicit Cyprianꝰ de virginibꝫ sacris: qꝫ in carne corruptibili incorruptibiliter viuere / potius est angelicū q̄ humanū. Et qꝫ in eua in statu innocētie nihil fuit malis mollicies: hoc dādū est, gre innocētie t deo ptinēte / siue virtutē continēdi dante. Unū Augꝰ. ix. sup gen. ad lram dicit: Si pstitissent pmi parētes i illo statu / innocētie: scz essent nupte bonozabiles t rozus ima cular, sine ardore libidinis / sine labore pariēdi / sine labore t onere ples portarēt t educarēt. Ad dictū Jsidori dicēdum: qꝫ Jsido. loquit de virtute naturali cōsequēte seruū: t sic verum dicit. Ad id qđ contra obijcit: dōm qꝫ Jsidorus loquit de virtute q̄ est ex gratia t virtute morali siue infusa a deo: tali enī virtute pdita fuit eua in primo statu: t sic de viro facta est / vt virtutē viri accipiat t virilia agat. Et sic de alexādro dicit / qñ scz puer fuit mollis t virilia cepit agere: Jndue mente virum macedo puer arma cōpesce. Et, puerb. vltimo. Manū suā misit ad fortia: t opata est consilio manuū suarū. Et Ruth. 3. Scit omnis israel mulierē virtutis re esse.

Ad 1m

Ad aliud dicendū qꝫ nō sunt equales in naturalibꝫ virtutibꝫ nec hoc intendit Basilius.

Ad 2m

Ad vltimū dicendum: qꝫ mulier nō dicit fortior t vir debilior in operibꝫ illis: sed qđ dicit Aristo. Uniuscuiusq̄ virtus est in quolibet statu t officio extremū in bono ipius: t muler ex sexu mēbra habet ordinata ad pductionē prolis / q̄ nō habet vir; t ideo etiā a deo accepit virtutē q̄ extremū in bono est / fm officiū illorū mēbrorꝫ; qđ nō accepit vir: qz mēbra illa nō accepit in compositione corporis.

Ad 3m

Utrum corpus mulieris eiusdem vel equalis fuerit dignitatis cū corpore viri.

B Mēbꝝ. ij. Arg. primi

Ecūdo queritꝝ vtrū corpus mulieris eiusdem vel equalis fuerit dignitatis cū corpe viri. Hoc enī videt Basilius enī dicit in hexameron: qꝫ eqlis fuerit dignitatis vir t mulier

Ar. 2m

Adhuc: Equaliter ordinati ad virtutē / eqliter nobiles sunt: vir t mulier eqliter ordinati sunt ad virtutē q̄ verā ꝓfert nobilitatē; g̃ equaliter digni.

Arg. 3m

Adhuc: Dignitas est ex pre aie q̄ ad imaginē dei est: equaliter sunt ad imaginē dei tam ania viri q̄ ania mulieris: g̃ equalis dignitatis.

Ar. 4m

Adhuc: que vnius speciei sunt / eqlis dignitatis sunt participādo speciē illam: vir t mulier vnius speciei sunt facti a deo: g̃ videt qꝫ equalis dignitatis.

In cōtrarium argumēti

Cōtra: Augustinus in musica: Omne agens dignius patiēte vir aūt vt agens / mulier vt patiens: g̃ vir dignior

Arg. 2m

muliere.

Arg. 3m

Adhuc pma ad Cor. xj. a. Caput mulieris vir: caput dignius est: g̃ vir dignior muliere

Adhuc. i. ad Tym. 2. d. Uir nō est seductꝰ / sed mulier seducta in puaricatione fuit. Jbi Augꝰ in glosa dicit: qꝫ nō est credendū virū spūali mente prēditū / hoc verū fuisse t credidisse qđ serpens psuasit: sed mulier seducta fuit ad hoc qꝫ hoc credidit: g̃ vir dignior muliere: spūali enim mente prēditus dignior q̄ nō prēditus tali mente.

In ꝓrariū aliud

Jn cōtrariū hui⁹ esse videt: qꝫ mulier fm materiā t locū formatōis dignior videt esse viro: fm materiā: qz formata est de costa: vir vo de limo terre, fm locum qz ipa formata est in paradiso: vir vo extra paradisum. Unde etiam vir dixit presentata sibi muliere: Hoc nūc os ex ossibus meis: t caro de carne mea: t vocabitur virago / quia de viro suo sumpta est.

B Solō mēbri secūdi

Solutio dicendum qꝫ pro certo simpliciter loquēdo / virtutis dignior est muliere: quia caput est vt dicit aplus. Et aristoteles in primo politicoꝝ dicit: qꝫ in cōmunicatione qua sibi cōmunicant vir t mulier: vir est sicut principās: t mulier sicut subiecta. Et ideo salomon ait in, puerb. mulier si principatū accipiat / subuerter virum suum, fm quid tamen potest aliqua mulier dignior esse aliquo viro.

Ad primū argumētū

Ad primū ergo dicendū: qꝫ dictū Basilij intelligitur fm qđ / t nō simpliciter: equales enim erāt in hoc / qꝫ equaliter participabant gratiam innocētie t equalem ordinem habebant ad virtutem t meritum: t hoc est equales esse fm quid t non simpliciter. Ex pdicto pater solutio ad sequens: quia hoc non facit equalitatē nisi fm quid t non simpliciter. Sicut enim dicit aplus Gal. 3. d. In christo iesu nec est masculus: nec femia / sed noua creatura.

Ad 2m

Ad 3m

Ad aliud dicendum: qꝫ ex hoc non probatur nisi qꝫ sint equales fm quid t non simpliciter. Non enim sequitur: sunt equales in hoc: ergo sunt simpliciter equales.

Ad 4m

Ad aliud recte eodem modo dicendū: participatio enim vnius speciei non facit equalitatem / nisi in hoc / t non simpliciter, quia licet idem sit quod participāt / species scz: tamen modus participandi fm esse valde est inequalis.

Ad argum pmū in ꝓriū

Ad id qđ in contrariū obijcitur dicendū: qꝫ id qđ Augustinꝰ dicit musica / simpliciter est verū: t ideo vir simpliciter dignior est muliere.

Ad 2m

Ad aliud dicendum: qꝫ in omnibꝫ in quibus sibi vir t mulier cōmunicant caput est vir t dignior mulier: t hoc nō repugnat quin in aliquo dignior possit esse mulier in quo viro nō cōicat.

Ad 3m

Ad aliud dōm: qꝫ vir spūali mente prēditus dicit qz spiritualiū noticiā accepit a deo: q̄ ad mulierē transire nō debuit / nisi per virum, i. ad Cor. 14. g̃ Non permittit mulieribus loqui in ecclesia / sed subditas esse: sicut t lex dicit: Sed si qđ volunt discere: domi viros suos interrogēt

Ad aliud in contrariū

Ad hoc qđ obijcit in cōtrariū dōm: qꝫ ex materia non est dignitas simplr sed fm qđ tm: silr ex loco nō est dignitas / nisi vbi locus est principium generationis t saluatiuus locati: sicut est in phisicis: Et hoc non fuit in eua / cuius formationis non fuit causa nisi deus: t sicut ante dictum est ex nulla re paradisi facta fuit: nec saluabatur a contrarijs nisi per gratiam innocentie.

Tractatus. XIIII. De primi hominis statu ante peccatū qualis fuerit.

Einde transeūdum ē

ad ea que dicuntur in distin. xix. in q̄ magister sic dicit ca. j. t sic incipit: Solent q̄ri plura de primi homis statu ante peccatū: Scilicet qualis fuerit ꝑus ante q̄ peccaret t in corpore et in anima. Mortalis scz an imortalis: passibilis an impassibilis. De termio vite inferioris. De trā situ ad supiorē. De modo ꝓpagatiōis filioꝝ: t alia multa que nō inutiliter sciuntur: licet aliquando curiose querantur.

Queritur vtrum corpus ade fuerit passibile: vel impassibile: t qua passibilitate.

Questio. LXXXIII

Ater hec primo prosequitur magister de passibilitate. ij. libro

i

dist. xix. et ideo nos pmo disputabimus: Utrum corpꝰ scz ade fuerit passibile: t qua passibilitate.

A

Dicit enī magister in eodem cap. qđ in ductum est: qꝫ adam in primo statu t immortalis fuit quodāmodo fm aliquid: t mortalis fm aliquid. Habuit ei posse mori / t posse nō mori: Mors aūt passio est: ergo passibilis fuit in primo statu.

Arg. pmus

Arg. 2m.

Ad hec etiā quidā obijciunt per ordinem nature. Ordo enī nature est: qꝫ superiora corpora passiones inferāt inferioribus alterationibꝫ fm terriā spēm qualitat: q̄ est passio vel passibilis qualitas inferēs vel illata. Corpus autem primorū parentū fuit anīale: vt tradit Augꝰ. ix. sup gen. ex. xij. de ci. dei: g̃ videtur qꝫ susceptibile fuit talium impressionū: ergo pati potuit.

Arg. 3m

Adhuc: Sentire potuit: sentire autem est pati / vt dicit Aristo. in li. de somno t vigilia: aliter enī natura nō desideraret somnū nisi sentiret: vt ibidē dicit Arist. Et operari fm sensū est laborare: sicut enī ibidē dicit: colliquatorū est labor: t humidū qđ liquat a mēbris / eleuat ad cerebrū: qđ ibi infrigidatū / ascēdit ad organa sensuū: t grauat t ligat ea: t sic inducit somnū. Cū ergo ꝑmus homo susceptibilis fuerit somni t causę somni: videt qꝫ passibile habuit corpus.

Arg. 4m.

Adhuc theologice obijcit sic: ꝑmus homo rem ptari potuit t decipi: sicut patet Ben. iij. g̃ fm aiam pati potuit t patiebat a cōtrarijs: cū ergo corpus minus dignū sit q̄ anima: multo magis passibilis fuit fm corpus.

I. qō incidēs Argumētū

Ulteriꝰ queritꝝ si altrabilis fuit adam fm senectutē. Et videtꝝ qꝫ sic: Omnia ei inferiora mēsurātur ꝓpodo fm esse t vitā: vt dicit Arist. i. ij. de gnatione t corruptōe. De ordine aūt ꝓpodi est: qꝫ de puericia pficiat in iuuentutē: de iuuentute in virilem etatē / in qua est statꝰ virtutis t substantie t quātitatis: t de virili etate diminuta virtute deficiat in senectutē: t de senectute destituta substantia deficiat in senium putrescēs. Cū g̃ adam tali ꝓpodo subiaceret: videt qꝫ et iā ex ꝓpodo alteraret corpꝰ ei⁹ fm gradꝰ etatis.

Jn ꝓriū ar.

Cōtra De bono. viij. d. Quod antiquatꝝ t senescit / ꝑpe iteritū est: sed sicut dicit augꝰ. xiij. de ci. dei: Adā ex ligni paradisi habuit refectionē cōtra defectionē: ex ligno vite ꝓseruationē ꝓtra senectutē t mortē: ergo videtur qꝫ senescere nō potuit.

B

Ulteriꝰ queritꝝ: si corpus ade passibile fuit p mēbri alicuius ablationē / vel mutilationē. Et videtur qꝫ sic. Habitus

II. qō icidēs Argumētū

enim est gene.ij.q ablata fuit sibi costa que forma
ta est in eam: z sicut ablata fuit costa/ita amputari poterat aliud membrū: ergo videt q pari potu-
in pmū ar.1 it mutilationē. Cōtra Isido. in li. de trī. Adam si in paradiso pstitisset: corp⁹ eius nec ignis vreret nec aqua mergeret: nec gladius scinderet: nec spi-
na pungeret: Ergo videt/q nihil in eo amputari
Arg.2m, poterat. Adhuc: Si aliq̄ membrum amputaret cōstat q diuideretur a pximo: z hoc sentiret: Adā ergo doleret: qz dicit phs: q dolor est sensus diui-
sionis cōtinui. Ergo videt q doleret in pmo statu
III. qstio in cidens qđ est ō aug. in. ij. li. de li. ar. q dicit sic: Dolor is pas-
sio esse nō potest/ vbi nō pcessit malicia. Ulteri⁹
querit: si resolubilis fuisset p mortē si mansisset in
Arg.1m. statu innocētie. Et videt q sic: quia dicit aug⁹: q
terminū vite habuisset: ter min⁹ autē vite nō est ni
Arg.2m si mors: q̄ videt q morti subiacuisset etiā in primo
statu. Adhuc: definitio dat fm essentialia: z ideo
in oīmi statu cōuenit: qz aliter nomē cui⁹ est defini-
tio fm diuersos status/ eq̄uoce diceret. Definitō
autem homis est/ animal rōnale mortale: in pmo
ergo statu mortalis fuit: Sed i pmo de celo z mū-
do dem⁹rat arist. q oē corruptibile corrūpet de ne-
cessitate tpe determinato: mortale aūt est corrupti-
bile: g̃ mortale corrumpet tempe determiato: sic
In ȝrariū arg. pmum videtur q p mortem dissolu⁹ fuisset. Cōtra Ro-
ma. v.b. Per vnū hominē peccatū introiuit in mū-
dum: z per peccatū mors: z ita in oīes homines
Arg.2m, mors ptrāsijt. Ergo videt/ q mors nō esset si pec-
catum nō esset. Adhuc: Sap. j. d. Nolite zelare
mortem in errore vite vr̄e: neq; acq̄ratis pditionez
in operib⁹ manuū vestrarū: Qm̄ de⁹ mortē non fe-
cit: nec lerat in pditione viuo⁹. Ereauit em̄ vt es-
sent oia: z saluabiles fecit nationes orbis terrarū.

L Solo qđis Solo ad primo quesitū dō: q passio duplicit
dicit: Dicit em̄ in greco patin qđ est recipere: z sic oē
qđ actionē recipit ab aliquo agente passibile dr: et
hoc est passibile in gñe. Dicit eni⁹ passibile qđ reci-
pit actionē agentis ȝtrarij qđ agit ad dissolutōez
fm q dicit Aristo. in topi. q oīmis passio magis fa-
cta abijcit a subst̄ātia: Que passio cū dolore est/ et
cum imutatione subst̄ātie. Primo g̃ mō corp⁹ ade
in pmo statu fuit passibile: secundo mō not⁹ sicut
aug. dicit ex natura, pria habuit passibilitatē/ ex
ligno aut̄ vite habuit impassibilitatē/ ita q nō pa-
Ad arg.1m tiebatur a ȝrario ad dissolutionē subst̄ātie. Ad
primū g̃ qđ obijcit ȝra hoc dō m q aug⁹ distiguit
tres status hois: In pmo habuit/ posse mori ex na
tura z sub cōditiōe si peccaret. In secūdo post pec
catum scz necessitatē moriēdi/ pter pcm̄ habuit.
Et lō dicit dicere ap̄lm Ro⁹. 8. b. Corpus quidē
mortuū est pp̄ pcm̄. hoc est necessitati mortis ad-
dictus. In tertio statu post resurrectionē scz habe
bit impossibilitatē moriendi: qz vt dicit aug. in. xxj
de ci. dei/ vitam in fonte suo bibet q eū mori nō p-
mittet. Unde mors qua potuit mori in pmo statu
Ad 2m nō induit in adā passionē simplr secūdo modo di-
ctam/ scz fm qđ: z ideo nō pcedit argumētū. Ad
aliud dō m: q et si corpus ade susceptibile fuit im-
pressionū celestiū corpo⁹: nō tn̄ susceptibile fuit ad
dissolutionē z dolorē/ cōseruāte eū gratia innocen
Ad 3m. rie: z ligno vite. Ad aliud dō m: q sentire nō ē pa
ti/ nisi pmo mō dicta passione: nec oparī fm sensū
fuit sibi labor/ scz nobis post pcm̄ in qđ incidimus
nec sopor quē habuit ex laboze sensuū fuit: sed sicut
dr Ben. 2. dñs imisit sopore in adā/ ad ad signifika-
tionē scz futuro⁹. Ad aliud dō m: q primo bō tē Ad 4m
ptari potuit z decipi tēptatiōe exteriori/ scz nō inte-
riori: hec aūt tēptatio fm q ē ab hoste exteriori nō
inducit passionē: z iō etiā in corpe nō signat passio-
nē simplr/ sed fm qđ z in potentia tm̄. Ad id qđ Ad 1. qđz
vlteri⁹ q̄rit: vtrū altrabilis esset fm senectutē di- incidentem
cēdū q duplex est talis alteratio: scz accepta in mē
surāte: z accepta in mensurato. Scdm pmodū mē-
surantē bn̄ fuit altrabilis: fuisset eni iuniores z seni-
or pcessu etatis. fm id aut̄ qđ relinq̄t mēsurās in
mēsuraro/ nō fuisset altrabilis: Un̄ virtute z q̄ntī
tate subē nec pfecisset nec defecisset: sed in pfectiōe
in q̄ creat⁹ fuit/ steriisset vsq; ad terminū pordinatū
a deo: q trāslatus fuisset ad vitā simplr imortalē.
Et diuersitas pdicti fm diuersitatē virtutis z sub-
stātie/ nō est nisi in corpib⁹ subiacētib⁹ pdicto q̄ sunt
generabilia z corrupti bilia: tali aūt pdicto nō subia Ad argumē
cuit corpus ade/ sed soli formationi diuīe z guber- tū i ȝrariū
nationi. Qđ contra obijcitur concedendum est D
qz senescere non potuit illo mō q dict⁹ est. Ad id Ad. II. qđst
qđ vlteri⁹ q̄rit de mutilatiōe: dō m q si mutilatio one incidēs
dicit violētā mēbri ablationē/ nō fuit ad mutilatio-
nē passibilis: si aūt dicit potentiā obedientie ad crea
torē/ sic fuit qōlibet mēbrū auferibile ab eo: sicut
z costa/ z sicut oīmis alia creatura: sed hec ablatio
nihil pene habuisset/ sed pori⁹ delectationē: sicut et
oīs creatura necesse est q habeat naturalē delecta Ad primū
tionē/ qñ trāsferr⁹ ad obedientiā creatoris. Ad h argumēti
qđ dicit Isido. simplr ȝcedēdū est: violēta eni diui in ȝrariū
sio ȝtinui nō potuit cadere in corp⁹ ade in pmo statu Ad 2m
Sz est termin⁹ pordinatiōis z dispositiōis diuie:
qui est terminus longitudinis vsq; dum impleret
numerus electoȝ. Et in hoc termino non expolia
tus corpore/ sed supuestitus fuisset beata imorta-
litate: quam in resurrectione expectamus/ vt dicit
Aug. Et inducitur a magistro in sententijs dist. xix.
ca. de hac vo hois imortalitate. Et inducit ap̄lm
Ro. 8. d. Ingemiscimus grauati: eo q nolumus
exspoliari/ sed superuestiri vt absorbeatur qđ mor
tale est a vita. Ad aliud dicendū: q corpus ade Ad 2m
mortale fuit mortalitate que dicta est: z in natura
habuit/ posse mori: z sic rō mortalis cōuenit ei/ sed
actu mori nō potuit: z b ȝtulit ei gr̄a innocētie vt cā
z lignū vite vt disponēs Illud qđ contra obijcit Ad duo ar
simpliciter/ concedendū est qz hoc catholicū est: et gumenta
directe hoc dicit auctoritas Sap. ȝsequēter in duc contrarij.
cta. Iurta hoc querit de termino vite: de q̄ etiaz III. qđsti
querit magister. Sed hoc iam determinatū est one incidens
vbi querebat de senectute: Dictū est eni⁹ q ille ter- Solutio
minus est spaciū vite qđ pordinauit de⁹/ quo per
generationē ipo⁹ impleret numerus electoȝ. Et
dicit m g̃ ibidē ex verbis Aug. q hoc dupliciter el
se potuit: scz vel diuisim: vt assumptis patribus suc-
cederēt filij. Uel simul: vt scz oēs viuerēt donec nu
merus electoȝ implerēt/ z tūc oēs simul assumerē
tur. Et hoc fm meū iudiciū, phabilius est: qz sic er
assumptiōe patrū filij desolationē nō haberent: cū
fm visiones Ezechielis in. j. et in. 6. libro: vbi q̄rit q̄re

nō oēs hoies simul pducti sunt/ sed successiue. Et
soluit dicēs: q terra simul eos tenere nō posset/ vi-
delicet magis ȝsentire in primū modum.

Querit: vtrū eua in primo statu cōcepis
set z pepisset incorrupta z virgo pmānsisset:
z vtrū cū grauitate fuisset grauida: vel sī
ne grauitate: z vtrū cū doloze puerpera vl
sine doloze. Questio. LXXXIIII.

Einde q̄rit de mō pro

pagatiōis filioȝ qō m g̃ disputat. xx.
dist. ca. j. Post hoc videndū est q̄liter pmi
Tres ptice parētes si nō pecassent filios pcreassent. Circa qō
le huiꝰ qōnis q̄rendū est q̄liter eua concepisset: vtrū virgo pma-
nēs vel corrupta: z vtrū cū grauitate fuisset grauī-
da/ vel sine grauitate: z vtrū cū doloze puerpa vel
Prime ptī sine doloze. Ad pmū inducit m g̃ Aug. sup gen.
cule ar. pm ad l̄am sic dicentē: Si pmi hoies nō peccassent: sī
ne omni pcō z macula in paradiso carnali copula cō
uenissent: z esset eis corpus imaculatū/ z cōmixtio si
ne ȝcupiscētia: atq; genitalib⁹ mēbris sicut ceteris
imperarēt/ vt ibi nullū motū sentirēt illicitū: Et si-
cut alia mēbra alijs admouem⁹/ vt manū/ ori sine
libidinis ardore ita genitalib⁹ mēbris vterent sine
pruritu carnis: hec enim letalis egritudo mēbris
Arg.2m humanis ex pcō inhesit. Sed nisset in aq̄ filios in
paradiso p coitū imaculatū z sine corruptiōe. Ad
huc Aug⁹ ibidē z hoc etiā inducit m g̃ ibidē: Cur
nō credam⁹ pmos hoies ante pcm̄ genitalib⁹ mē
bris ipare potuisse: sic ceteris i q̄libz ope sine volū
pratis pruritu vtūr: Incredibile eni nō ē: deū talia
fecisse illa corpa: vt si nō peccasset/ illis mēbris sicut
Arg.3m pedib⁹ ipararet: nec cū ardore semiaret: nec cū dolo-
re pareret. Adducit aug. xiij. de ci. dei. Ita tūc cre
dēdū ē/ potuisse vtero ȝiugis salua integritate femi
nei genital' virile semē imitti: sic nūc pōt eadē integri
tate salua ex vtero vīgis fluxꝰ mēstrui cruoris emit
In cōtrariū tī: eadē q̄pe via pōt istud inire/ z illō emitti. Cō
argumentū tra incōpossibilia sūt/ mulierē cognosci a viro/ z ma
primū nere i carnis integritate siue vginē: z in q̄libet statu
erāt incōpossibilia: g̃ z i pmo statu erāt incōpossibi
lia: Si g̃ p coitū cognoscebat eua: ipossibile erat q
Ar.2m remaneret integra z vgo. Adhuc: esse masculū z fe
minā i carne vna/ z nō esse i carne vna incōpossibi-
lia sūt: qz alit ȝdicrozia vificarēt de eodē. ſz si adā
cognouit euā/ erāt duo i carne vna: si aūt integrita
te mānsit nō erāt duo i carne vna: z sic incōpossibilia e
rūt possibilia: qđ falsū ē: cognōsci g̃ nō poterat z manē
Arg.3m re vgo z integra. Adhuc: de definitiōe sex⁹ masculi
lini ē/ q generet i alio. Dicit eni Arist. q masculꝰ ē
q de suo generat i alio: femia vo q̄ de alieno gene-
rat i seipa. Uidet g̃/ q in nullo statu 2ueniebat femi
nā ȝcipe de semie viri/ z remanere in vgitate. Ad
huc: Priuilegiū singulare nullo iure ȝcedit alteri:
Est aūt bte vgis marie singulare ꝑuilegiū: z q vir
go ȝcepit/ sine gūitate grauida/ sine doloze puerpa
II. partis de Arg. pmū gīustitia diuia nō debuit b̄ eue ȝcedere. Ulteri⁹
q̄rit: si fuisset i pmo statu sine gūitate gūida. Et vi
det q nō: qz corp⁹ pueri i pmo statu graue fuisset z
In ȝrariū frenū: no⁹ aūt gūe ptare sine gūitate esset ipossibi-
arg. pmū, le: g̃ sine gūitate gūida nō fuisset. Cōtra: Beatitas
Arg.2m pena ē q nō debuit seriri nisi ꝑpe pcm̄: pcm̄ ār nō dū
factū erat: g̃ gūitas i pena seriri nō debebat. Ad
huc erp̄sse dicit aug. xiij. de ci. dei: q sine gūitate
gūida fuisz. Adhuc: Auicē. dic: q gue ipositū coz- Arg.3m.
pori hois/ facit pssiuū doloze: doloze in pmo statu
eua sentire nō potuit: ergo nec grauitare. Ultre III. pti. arg.
rius q̄rit: vtrū sine doloze puerpa fuisz. Et vi
derur q nō. Doloz em̄ vt dicit Arist. est sensus di-
uisionis cōtinui: in partu aut̄ oportuit diuidi cō-
tinuū in apertiōe viar ū: z hoc est vt dicit auicēna
doloz laceratiuꝰ: g̃ videt q i partu eua sensisset do
lorem laceratiuū: et ita nō fuisset sine doloze puer- B
pera. Sōlo: ad pmo q̄sitū satis bene rñderūt Solō. pmo p
antiqui/ scz ppositiuꝰ z wilhel. altiss. distinxerunt tis q ōnis
enim triplicē corruptionē: scz continuitatis/ fedita
tis/ z puritatis. Cōtinuitatis: que est in diuisiōe
corpis: Feditatis/ q̄ est in pruritu 2cupiscētie: z li-
bidinis: q̄ fedat z mētem z corpus: in q̄ rō descen
dit sub delectatione carnis. Propter qō dicit gre-
go. q spūssanctus nō tetigit corda patriarcharuꝫ
dū essent in ope ȝiugali. Puritatis: q̄ est in suscep
tione nature aliene: sicut aurū dicit impurū qñ im
mixtum sibi fuerit aliqđ alienuꝫ. Dicunt ergo q si
eua conuenisset cum adam per coitum/ nō incur-
risset pmas duas corruptiones: qz sic vsi fuissent p̄
mi parentes genitalib⁹ mēbris ad ordinē rōis. Et
hoc fuisset hoc mō: q semē resolutū a masculo ad-
bibitū genitali femie/ statim virtute matricis tra-
ctum fuisset in locū cōceptionis: z ibi vnitū sangui
femine sicut coagulū lactis: z vaporabilit diffusum
in sanguinē femine: z sic pfecisset conceptum/ cum
semē masculi vndiq; cōprehendisset sanguinem fe-
mine: sicut spūs formatiuꝰ vndiq; comprehendit
id qđ formar. Sicut em̄ dicit Aristot. virtute di- Ad 2m.
stinctoꝝ sexuū maris z femie vnūtur in conceptu
sicut vniunt virtutes galli z galline in ouo. Sz in
currissent oīmi mō corruptionē impuritatis: quia
oportuit q̄ conciper ex semie alieno sibi pmixto: et
sic pura nō remānsisset. Et hec distinctio satis bo-
na est. Ad pmū g̃ dicendū q aug. intendit b̄ qđ Ad arg.1m
dictum est: z ideo in corruptionē pmo z secūdo mō
dictū nō incurrisset: tertio aut̄ mō nō est simplici
ter corrupto/ sed cōmixtio naturalis duoꝝ sexuū
in carne sicut er. ꝑberādo dixit gen. ij. d. Propter
hoc relinquet homo patrē z matrē/ et erūt duo in
carne vna. Ad alia dico, dicendū eodē mō: quia ad 2m z 3m
supra idem fundat. Ad id qđ cōtra obijcit dicē- Ad ar. 1m.
dum: q fm corruptionē impuritatis incōpossibi- in cōtrariū.
lia sūt: qz in oīmi cōceptu necesse est aliud esse for-
mans z aliud formatū: Sed q esset cognita a vi-
ro/ z remaneret integra a diuisiōe continuitatis cor
poris: z esset immunis a corruptiōe feditatis: ista
bene possibilia sūt p modū qui dicꝰ est. Ad aliō Ad 2m.
dō m: q illa ratio nō ꝑbat/ nisi q nō potuit esse sī-
ne corruptione tertio modo dicta: z hoc verus est:
sicut paulo ante patuit: Q potuit em̄ q semen su/
sciperet qđ suo sanguini vnireꝰ z pmisceret/ eo mo
do qui dicꝰ est. Ad aliud dicendū: q recte eodē Ad 3m
modo soluendū est: qz idem est. Diuersitas eni se-
xuum vnitur in semie cōcepto vt dictum est: sz hoc
fieri potuit sine corruptione z diuisione feditatis/
per modū q dictus est. Ad aliud: q̄ ꝑuilegiū sin Ad 4m.
gulare bte virginis est in hoc/ q manēs in oīmi pu
ritate mētis z corpis: nō ex semie alieno/ sed de spi
ritu sancto cōcepit: eua aut̄ de semie viri. Ad id Ad qđ ti. ii.
qđ queritur vlteri⁹ dicendū: q est grauitas oner⁊

tiõ: et est grauitas inducẽs penã ſm primũ modũ nõ fuisset grauida sine grauitate/ sed ſm secũdum modũ. Ad id qõ ꝛra obȷcitur dõm: Sicut ab aliȷs penis corpa ꝓmorũ parentũ gratia innocentie z virtute ligni vite ꝓseruabant: ita ꝓseruabant a dolore ꝓssiuo/ etiã si lapidũ põdera supius ꝓiecta fuissent. Ad aliud patet solo ꝓdem. Ad aliud dicendũ: ꝙ grauis in corpe ad penalitatẽ deputato facti ꝑssiuũ dolorem: sed in corpe qõ a dolore ꝓseruat gratia inocẽtie/ et virtꝰ ligni vite/ dolorem facere nõ põt. Ad id qõ vlteriꝰ queritur: vtrum sine dolore fuisset puerpa: dõm ꝙ sic: quia hoc augº agre dicit: cui cõtradicere impiũ ẽ/ i his que tam gunt fidem z mozes. Ad id qõ in eodem obȷcit de compatõe viaꝛ/ dõm: ꝙ in illo statu apte fuissent sine dolore z sine laceratiõe/ per solã extensionem z laxationem.

Querit quales si nõ peccasset homo filios genuisset ſm corꝓ z aiaz. Qõ. LXXXV

A

Einde querit de hoc

o qõ dicit in eadem di. in ꝓmo ca. Si vero querit quales si nõ peccasset homo/ filios genuisset. Et queritur duo. s. quales ſm corpus: z quales ſm animã. Quales ſm corꝓ ibi dẽ magister dicit: qz filios paruulos nasci oportebat ꝓter materni vteri necessitatẽ: Sed vtrũ stari nati perfectionẽ quãtitatis in momẽto acciperẽt a deo: vel ꝑ incremẽta z ſterualla tempoꝛ/ vt nũc faciunt: et vsum lingue ad loquẽdũ: / pedũ ad ambulãdũ: z manuũ ad opandũ iducit augm ambigue loquẽtẽ sup genꝰ. sic: Mouer nos inq̃t: si ꝓmi boes ñ peccassent/ vtꝛ tales filios cẽnt habituri q̃ nec ligua nec mãibꝰ vteretur. Nã ꝓpꝛ vteri necẽtatẽ fortꝛ nece erat paruulos nasci: sz q̃uis exigua ꝑs corꝓris sit costa/ nõ tñ ꝓter hoc paruulã viro cõiugẽ fecit. Unde et eius filios poterat oĩpotentia creatoris mor natos grandes facere. Sed vt hoc omittam: poterat eis certe ꝑstare qõ multis anialibus ꝑstitit: quoꝛ pulli q̃uis sunt paruuli/ tamẽ mor vt nascunt/ currũt z matrem sequũtur. Ecõtra homini nato nec ad incessũ pedes idonei sunt: nec manꝰ saltem ad scalpẽdũ abiles: z iuxta se mãmis positis/ nascẽtes pũt magis esuriẽtes flere q̃ sugere: ꝓuideꝛ infirmitati meris cõgruit hec infirmitas carnis. Adhuc hoc videt ꝓrationẽ: quia primo statui nõ cõperit aliqua infirmitas: cũ infirmitas sit pena cãta ex pcõ: Tunc aũt nullũ pctm fuisset: g̃ videt/ ꝙ statim nati parentes vteri mẽbris ad actus z opa ꝓpria. Adhuc: Ponamꝰ ꝑ i statu innocẽtie puulus natus aliq̃d desideraſſz: aut posset ad illud ꝓcedere manibꝰ z pedibꝰ: aut non: Si sic: hẽo ꝓpositũ: qz tũc habuissent vsũ mẽbroꝛ Si nõ: tũc cũ absente delectabili fit tristicia: g̃ tristiciã habuissent puuli/ cũ nihil peccassent: qõ iconuenies reputat augº. Adhuc: Opꝰ dei semꝑ dz esse in ꝑfectissimo ſm virtutẽ z substãtiã: in statu aũt innocẽtie opus dei qõ est natura humana/ i statu ꝑfectissimo fuit z optio: g̃ tũc debuit esse i statu ꝑfectissimo vt ſm sbam z ſm vtutẽ: z ita videt ꝙ nati pueri bũissent vsũ oĩm mẽbroꝛũ. Cõtra: Exꝑsse dicit aug. ꝙ ꝓter vteri necessitatẽ necesse fuit puulos nasci: g̃ z teneros: qz teneritudo comitat puulã etatẽ: g̃ videt ꝙ vtutẽ in illo statu vtẽdi mẽbris nõ haberẽt. Adhuc: Naturalia z si vulnerant ꝑ pctm/ nõ tñ auferũt nec i angelo nec i boe. Dicit eni Dion. li. de di. no. ca. iiij. Data illis naturalia dona nequaq̃ ea mutata esse dicimꝰ/ sz sũt integra z splẽdi dissima. Sed de naturalibꝫ hois ẽ/ ꝙ ſm ꝓcessum etatis acciꝑat incremẽtũ sube z vtutis: g̃ videt ꝙ hoc eodẽ mõ fuerit z in statu innocẽtie z in statu pcti. Adhuc: Cõstat ꝙ naturale ẽ in oi statu ptũ vicinũ semi generatiõis esse mollẽ z tenerũ: z hoc est subale nature: g̃ in statu innocẽtie puuli nati ꝓpꝛ vicinitatẽ semis buidi z fluidi in mẽbris eoꝝ essent molles z teneri: molles z teneri vsum mẽbroꝛ nõ habẽt: g̃ i statu innocẽtie puuli recẽter nati vsum mẽbroꝛ nõ habuissent. Adhuc: Cõstat ꝙ puelle nate in statu innocẽtie mamillas habuissent: qz natura non deficit in necessariꝭ: vt dicit pbs Mamilla matri non daꝛ nisi ꝓter ptũ: ptus lactis alimoniã nõ accipit/ nisi sit teneli z vtute z subaꝛ: qz dicꝑbs: ꝙ ex eis de generamur z nutrimur: g̃ videt ꝙ i statu illo puuli essent teneli z molles z ipfecti in vtutibꝫ mẽbroꝛ. Uteriꝰ q̃rit: si adã in statu innocẽtie mãsisset/ vtꝛ genuisset femias vel oẽs masculos. Et videt ꝙ oẽs masculos: qz dicit Augº: ꝙ ipfecta generatio est femia: nihil aũt ipfectũ fuisset i illo statu g̃ nulla femia genita fuisset. Adhuc: dicit pbus: ꝙ femia est mas occasionatꝰ: ꝟ est/ i q̃ deficit aliq̃d ꝓncipiũ generatiõis: in statu illo nullꝰ defectꝰ esse potuit: g̃ videt ꝙ nulla femia in illo statu nasci potuit. Cõtra Eccl. 36. d. Omnẽ masculũ excipiet femia: z ẽ filia meliꝰ filio. Meliꝰ i nullo statu caruit stat̃ innocẽtie: g̃ nõ caruit generatiõe filiarũ.

Adhuc: Nũerꝰ electoꝝ ipleꝛ ex femis z masculis: generatio i statu innocẽtie fuit ad ipletionẽ numeri electoꝝ: vt dicit Augº: g̃ videt ꝙ tũc genuissent filios z filias eq̃liter. Adhuc: Ex natis fuisset tũc ꝓgatio hũani generis ꝓpagatio nõ põt esse nisi ꝑ vtrũq; sexũ: g̃ oporuit ꝙ nati vtriusq; sexꝰ essent. Ulterius queritur: quales fuissent nati ab eis in scientia z prudentia. Aut enim fuissent sapientes statim z prudentes: aut nescientes z ignorantes. Si nescientes z ignorãtes: tũc videt iuste de eis ordinari: qz ignorãtia pena pcti ẽ vt dicit Augu. z sic ipi fuissent puniri antẽq̃ peccassent: qõ valde inconuenies est z ꝓra dicta sctõꝝ. Dicit eni Hieron. Quicqd patimur/ pctꝰ nr̃a meruerũt g̃ videt ꝙ fuissent z sciẽtes z prudẽtes mor nati. Adhuc Ad imaginẽ dei fuissent oẽs: de ꝓfectiõe imaginis est rõ irelligẽtie/ z volũtatis rectitudo/ z mẽorie recitas in ꝓseruãdo: g̃ videt ꝙ nati fuissent in ꝓfectiõibꝫ illis. Nõ eni põt dici: ꝙ tũc habuerũt imaginẽ potẽtia imitantẽ/ nõ actu: imago eni potẽtia imitans/ nõ actu: nõ cõperit statui innocẽtie/ sed statui secũdo in quo homo est sub peccato. Uteriꝰ queritur: si paruulos suos genuissent in iustitia innocentie: ita ꝙ adam transfudisset in paruulos iustitiam innocẽtie qua ipe iustus fuit. Et videt ꝙ sic. Anſ. in libro de ꝛcepti virginali. xxiiij. ca. Si adam nõ peccassent: z nequiuissent ad eos quos generaturus erat iustitiã suã ꝓducere: nequaq̃ posset eis suã iniustitiã transmittere. Adhuc: Anſ. ibidẽ: Dedit deus adam hanc gratiam: vt sicut qñ illum condidit nulla ꝓgandi operante natura/ sed sola volũtate creatoris simul fecit eum z rõnalem z iustũ: ita simul cũ rõnale haberẽt animã/ iusti essent q̃s generaret opante natura z volũtate si nõ peccarẽt. Contra hoc est qõ dicit mgr Hugo in sentẽtijs li. ij. Si ꝓmus hõrpe obediẽtie sue casto cõiugio ad ꝓpagationẽ posteritatis diuine institutioni deseruiẽs filios generaret: sine pctõ quidẽ generaret: qm̃ est natura ab omni vitio libera: sed nõ similr paterne iustitie beredes. Ulteriꝰ q̃rit si genuisset eos iustos gratuita iustitia. Et videt ꝙ sic: qz adã peccãdo demeruit/ z originalẽ iniustitiã nobis trãsmisit: ter go cũ deus sit ꝓnior ad miserendũ q̃ ad condẽnandũ: videt ꝙ etiã obediẽdo no bis iustitiã gratuitã trãsfundere debuit. Adhuc Potẽtius ẽ bonũ in ꝑfectiõe boni q̃ sit malũ in defectiõe: si g̃ merito inobediẽtie trãsmisit nobis malũ originalis pcti: multo magis merito obedientie debuit nobis trãsfundere iustitiã z gratiã. Contra: Gratia z iustitia gratuita a solo deo sunt imediate: g̃ in natura ade transfundi nõ põt. Adhuc Cũ natura trãsfudi nõ põt qõ nõ ẽ in natura: Sed gra z iustitia gratuita nõ sunt in natura: g̃ cũ natura trãsfundi nõ põt. Ulteriꝰ queritur: si posteri ade nõ peccassent/ an in iustitia fuissent cõfirmati sicut angeli. Et videt ꝙ sic: Anſ. in cõcepcu virginali: Quid cõueniẽtius ad ostendendã magnitudinẽ bonitatis dei/ z ad plenitudinẽ gratie quã ade concedebat: q̃ vt quoꝛ esse erat in illius potestate/ sic esset: vt qõ ille naturaliter erat/ hoc illi g̃ illũ essent: ita quoq; in eius esset abitriũ libertate: vt qualis erat ipe iustitia z felicitate/ tales vere filios ꝓpagaret. Cõtra hoc Augº dicere videt. xiiij. de ciuitate dei sic: Q̃s felices erant z nullis agitabant ꝓturbationibus animoꝝ: nullis corꝓris ledebantur incõmodis: tam felix vniuersa societas humana esset: si nec illi malum quod in posteros trãsiceret: nec quisq̃ ex stirpe eoꝝ iniquitatem cõmitteret: que damnationẽ reciperet. Solutio ad hoc sine ꝓiudicio melioris sentẽtie dicendum cum augustino: ꝙ si primi parentes genuissent in statu innocentie: paruulos genuissent/ qui per incrementa etatis ad debitam quantitatẽ substantie z virtutis peruenissent: Usum tamẽ membroꝝ ad necessarios actus ab omnipotentia creatoris accepissent ſm Augustinũ. Et per hoc patet solutio questionis quo ad primam partem z dicti augusti. qui hoc exꝑsse dicit. Et hec solutio est magistri in sententijs ibidem. Ad aliud dicendũ: ꝙ ꝟ concedẽdum est: non tamen ex vi rationis: sed quia infirmitas esse non reputatur/ sed natura talis teneritudo; nisi sit carẽtia virtutis quãdo debet adesse virtus: sicut in alijs animalibꝫ: cecus non reputat̃ cas tulus/ nisi post tempus quando visio debet adesse. Ad aliud dicendũ sicut iam dictum est: ꝙ ad necessarios vsus habuissent membra habilia: z sic processissent ad delectabilia: z nulla fuisset tristicia sed virtutem in membris debitam nõ habuissent/ nisi per incrementa etatis. Ad aliud dicendum ꝙ opus dei perfectũ est ſm rõnem naturalẽ sue ꝑfectionis: z hoc est/ vt nullo membro careat/ z nulla virtute: que omnia sicut dicit Origenes/ sunt in paruulo sicut in sene ſm numerum z speciem: licet ſm quãtitatẽ oporteat/ ꝙ de potẽtia ad actũ procederetur ad perfectionẽ quantitatis z virtutis. Ad id quod contra obȷcitur iam patet solutio: quia bene videtur/ ꝙ virtutẽ ꝑfectã in mẽbris nõ haberẽt/ nec ꝑfectã quãtitatẽ ad quos dã tamẽ vsus necessarios ad quos sufficit tenera etas z imperfecta virtus/ vsũ habuissent mẽbroꝝ. Ad sequens põt simplicit cõcedi ꝙ ita sit: qz ꝟ dicũr dã sancti: z videt aug. dicere. Ad aliud dõm eodẽ mõ: ꝙ in veritate puuli tenera habuissent mẽbra z mollia: sz tñ ad quosdã paruos vsus habilia/ nõ ad fortes vsus. Ad aliud simplr ꝓcedendũ est ſ distinctione que dicta ẽ. Ad id qõ vlteriꝰ queritur dicendum: ꝙ in illo statu genuissent filios z filias sicut nũc generãtur. Ad id qõ obȷcit de impfectione femine: dõm ꝙ duplex est impfectio/ z cõparatiua/ z absoluta. Femia impfecta est comparatione virtutis: sicut oĩa passiuũ impfectũ ẽ respectu sui actiui qũ agit in ipm: Absoluta tñ perfectione ꝑfecta est ſm ea que exigunt ad femie ꝑfectionem cõparatiua aurem impfectio nõ repugnat primo statui: sicut nõ posse mori/ primo statui repugnat: sicut in antehabitis dictũ est. Ad sequẽs recte eodem mõ dõm est: qz sup idem fundat. Tria que inducunt̃ in cõtrariũ cõcedenda sũt z ꝓcedit. Ad id qõ vlterius queritur/ soluit mgr in sen. in illo ca. Et cũ de corꝓe humano nõ sit absurdũ. Dicunt sc̃z qõ obiectũ est. s. ꝙ ignorãtia fuisset i eis nõ satis diligenter ꝓsiderant: qz nõ ois q̃ aliquid nescit/ vel q̃ minus ꝑfecte aliquid scit/ statim ignorare dz. Ignorãtia eñ que pena pcti est. Sed nescientia cuiuslibet/ nõ dicit ignorãtia: Uirtutes eñ intellectuales/ q̃ sicut dicit Aristo. in. vj. ethic. sunt: sapiẽtia/ intellectus/ scia/ prudentia/ z ars: generatione accipiũt ex doctrina z tpe: z illas ꝑfecte nõ habuissent in prima teneritudine: Probabile tamẽ est: ꝙ aliquã illustrationẽ accepissent z sensu z intelligẽtie ad discretionẽ necessariorum. Ad aliud dõm: ꝙ oẽs fuissent ad imaginẽ dei creati: maxime ad imaginẽ creatiõis: sed hec imago ad actualem imitationẽ ꝓduci nõ potuit/ nisi potẽtijs que sũt in ea ꝑfectis ꝑ habitũ. Et talis potẽtialis imitatio bene cõperebat ꝓmo statui. Sz potentia imitationis vulnerate potẽtie: nõ cõperebat ꝓmo statui/ sz scõo in quo hõ est sub pctõ. Ad id qõ vlterius queritur dõm: ꝙ fine dubio ſm Anſ. originale iustitiã trãsfudissent parẽtes in paruulos: sed illa nihil aliud est/ nisi debitꝰ ordo naturaliũ inter se quo corpus ordinatur ad animã: z ania ad rationẽ: vt dicit plato/ ſm dominalẽ iustitiã: z ordo naturaliũ ad actus suos z ad finẽ: que causabat ex incorruptione eiꝰ qõ trãsfundit̃ a parentibꝫ in prolẽ si pctm̃ naturã parentum nõ corrupisset. Ad aliõ eodem mõ dõm: quia idem dicit: Iusti enim paruuli fuissent iustitia rectitudinis nature si nõ fuisset peccatum. Ad id qõ contra obȷcitur: dicendum/ ꝙ magister Hugo notat ibi iustitiam gratuitaz z nõ iustitiã que est rectitudo naturaliũ: z ideo non contradicit. Ad id qõ vlterius queritur dicendum: ꝙ adam si nõ peccasset/ nullo modo trãsmisisset iustitiam gratuitam in plem: Et huiꝰ causa est: qz in carnali trãsfusiõe trãsfudi nõ põt qõ nullo modo/ neq; per causam/ neq; vt forma est in carne: Gratuita autem iustitia nullo modo est in car

Ad argu. 1 in cõtrariũ

Ad 2m. Ad 3m

Ad pti. III.

Ad argum

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

I. ptic. qõis Arg. ꝓmum

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m.

In ꝓtrariũ ar. primũ

In ꝓtrariũ argumẽti

III. questio incidens

Arg. primũ

Arg. 2m

In cõtrariũ arg. primũ.

Ar. 2m

In ꝓtrariũ argumẽti primum.

Ar. 2m.

Arg. 3m

Arg. 3m

Ad 2m

Ad 4m

Solo pticule. I. qõis tertie argu. I.

pti. II. qõis Arg. primi

Ad 2m

Arg. 3m

II. questio incidens

Arg. primi

Arg. 2m

In ꝓtrariũ argumẽti primum.

Ar. 2m.

Arg. 3m

In cõtrariũ.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad. I. qõnẽ incidentẽ.

Ad arg. 1m

Ad 2m

Ad tria ar. in cõtrariũ.

Ad. II. pti. questionis.

Ad ar. 1m.

Ad 2m.

Ad 2m.

ad ar. ī ꝓi.

Ad. III. qõnẽ icidentẽ.

D

Ad. II. qõnẽ icidentẽ. z arg. 1m

Ad 2m.

Ad 2m.

ne vt in causa vel in subiecto: sed in deo solo est vt in causa: in spiritu autē creato angelico vel hūano est vt in subiecto: z ideo in carnali transfusione trās-
Ad primū argumētū fundi non potest. Ad obiectū dicendū: q cū dicitur q deus prouior est ad miserandū q̄ ad condēnandum: hoc intelligitur q̄tum ad hoc q semper punit citra condignū / z remunerat vltra cōdignū in merito z demerito: sed ꝓter hoc non facit aliqd inordinatum per impossibile: esset autez inordinatum z impossibile / q gratia esset a carne vel in carne: cuius causa nō pōt esse nisi deus. Ad aliud di-
Ad 2m cendum: q non est simile: quia defectus demeriti inobedientie per corruptionem est in carne: z ideo cum carne potest transfundi: sed effectus obedientie nullo modo est in carne / sed in deo solo: z ideo cum carne transfundi non potest. Jdqō contra
Ad argumē ta in ꝓtrariū obijcitur procedit. Sequens codē modo ꝓcedit.
Ad. IIII. qō nē incidēte. Ad id quod vlteri⁹ q̄rit dicēdū sicut a dam fleribile habuit liberum arbitriū ad bonum z ad malum: ita z paruuli: z nō fuissent confirmati. Nec est simile de angelo z de homine: quia in angelo confirmatio sequitur conuersionē in deum / sed in homine non: sed nihil sequitur mortē in statu peccati: vel translationem / si mansissent in statu innocētie: homo enim viator est / z nō cōprehensor: z ideo cōfirmationē non accipit nisi post vie consūmationē. Angelus autē cōprehēsor / nō viator: z ideo ad qō-
Ad argū in cōtrariū cūq; conuertit illud cōprehēdit: z in illo confirmat siue bonum siue malū sit. Ad id qō contra obijcitur: dicendum q Aug⁹ bene dicit / q feliciores essent si nullus veller peccare: nec sentirēt incōmoda sed felicitas illa nō esset confirmate beatitudinis / sed esset felicitas qualis definit ab Aristo. in primo z in decimo ethicoꝝ: scz opatio sm perfectā z cōnaturalē virtutē hominis non impedītā / cum ablatione contrariorū nocentium.

Queritur de temptatione primi hominis. Questio. LXXXVI.

Einde querit de his

Vnī⁹ qōnis q̄tuor sunt membra. d que dicunt in .xxj. dist. vbi agit de tēptatione ꝑmi hois. De q̄ q̄runt q̄tuor: scz q̄ fuerit tēptatio i nūero z ordine tēptatiōis. Et quare facta est p serpentē potius q̄ p aliud animal. Et tertio: quare ꝑmo incepit a muliere z non a viro. Quarto: vtrꝫ habuit mulier alliciens aliquid sensibile aut non.

Querit̄ q̄lis fuerit tēptatio i nūero z ordine tēptatiōis: z de dispositōe eiusdē vtrꝫ fuerit ab exterius ab hoste: vel etiam interius ab aliqua corruptione mentis.

A Mēbrū. I. Partic'a. I Arg. primū p Rimo q̄rit̄: vtrū fuit vna sola tēptatio q̄ tēptat⁹ ē ꝑm⁹ hō / vel plēs. Et videt̄ q vna sola. Cū eni tēptatio sit ipulsus ad illicitū: vt dic̄ Anſ. ad vnū illicitū videt̄ esse vn⁹ ipuls⁹: tē ar-
Arg. 2m vnū illicitū in ꝑmo pcō / comestio scz veriti: q̄ videt̄ q vna tēptatio simpler. Adhuc vnū solū pcm̄ fuit ade z nō mīta: qō aplꝰ vocat̄ iobedientiā Ro. v. d. Sicut p iobedientiā vn⁹ pcōris ꝓstituti sūt mīti: sic per obedientiā vnius iusti cōstituūtur multi. Sed inclinatio ad bonum in christo vna fuit semper et vnifōrmis: ergo videtur q per oppositū vna fuit inclinatio ad malum in adam: z sic vna temptatio.

Contra: Ad pl̄a illicita appetibilia nō potuit esse vna inclinatio p appetitū / sed multe: Ex verbis serpentis sumit̄ q cū dixit: Cur ꝑcepit vobis de⁹ q nitebatur inclinare mulierē q falsū credat qō verū fuit: z hoc fuit peccatū infidelitatis. s. nō credere verbis dei. Jterum ex verbis serpētis sumit̄ q nitebatur inclinare ad peccatū elatiōis siue superbie / qū dixit: Eritis sicut dij: hoc em̄ ꝓcupiscere fuit superbia est: sicut z fuit superbia in ipso diabolo. Jterum inclinauit ad pcm̄ auaricie quādo dixit scientes bonū z malū. Dicit em̄ aug. q auaricia nō tm̄ pecunie est / ſz ētiā sciētie. Jterum inclinauit ad gustū veriti: qō videt̄ fuisse pcm̄ gule: q̄ comestio totū corpus ꝑmoꝝ parētū ifecit z corrupit: ex q̄ corruptione originale pcm̄ transfundit̄ in paruulos Videt̄ ergo q tēptatio multiplex fuerit z nō simpler. Adhuc Mat. iij. z Luc. iij. sup illud acce-
Arg. 3m dens temptator dixit illi: dicit glosa augustini z bede: q de oīb⁹ de q̄b⁹ tēptauit diabol⁹ adam z vicit temptauit christū z victus est: Temptauit autem christū de gula cū dixit: dic vt lapides isti panes fiant. Temptauit de inani gloria siue superbia / cum dixit: mitte te deorsum. Temptauit de auaricia / quādo ostēdit ei oīa regna mūdi z dixit: hec omnia tibi dabo. Temptauit de infidelitate quando dixit: si cadens adorueris me: Ergo etiā sim̄ilit multa fuerūt in peccato a de siue temptatione: non ergo fuit vna simpler tēptatio vel peccatū / sed mīpler. Sed tunc vlterius querit̄ quo ordine fue-
II. pariti Argu. 1m runt in temptatione ista. Et videtur q primum fuit superbia. Dicit enim Augu. super gen. ad litteram. iij. q nō est credēdū / q mulier credidisset vera esse que serpens sualit / nisi ꝓcessisset in mente eius elatio que fuit per humilitatē comprimen-
Arg. 2m dā: elatio ergo illa vt videtur fuit primū. Adhuc Ecc̄i. x. b. Jnitium oīnis peccati superbia: sed nullum est initiū omnis peccati nisi primum peccatū ade; hoc enim fuit initiū z causa omnis peccati: vt dicit apostol⁹ Ro. v. Adhuc thob. iij. c. Sup-
Arg. 3m biam in tua anima nūq̄ dominari q̄mittas: scies q in ipsa sumpsit initiū omnis perditio. Adhuc in
Argu. 4m pſ. xxxv. Non veniat mihi pes superbie: z subiugit Jbi ceciderūt oēs qui operant iniquitatē: q̄ adam cecidit in illo pede. Ulteri⁹ de dispōe istius tēpta-
Parti. III. tionis: vtrū fuerit exteri⁹ ab hoste tm̄ vel etiā interius ab aliqua corruptōe mētis. Et videt̄ q ab
Ad arg. II ipo hoste exteri⁹ tm̄: q in ꝑmo statu nulla fuit corruptio nec in corpore nec in aīa / q̄ inclinaret ad illicitum nisi exterius: g̃nō fuit inclinās ad illicituz
Arg. 1m nisi exteri⁹. Adhuc: Ab oīb⁹ sanctis assignatur causa ꝓter quā peccatum hois remediabile fuit: quia scz p alterum peccauit: z sic per alterū remīmi potuit: Ergo videt̄ q de pcō hois nihil processit a seipo iteri⁹: si ei a seipo tm̄ ꝓcessisset: sicut peccatū demonis irremediabile fuisset. Sol'o: ꝓpo-
B Sol'o mo bi. I. pa. sitū est rnsio ad ij̄ p distinctionē: q scz aliqd pcm̄ est simpl'r vnū z simpler aliqō ē multipler. Simpler simpl'r ē / qō ē vn⁹ act⁹ z vn⁹ deformitatis / et ad vnū appetibile determinatū. z cū act⁹ sit ꝓpter / hoc in substātia ē vnū: z cū deformitas sit forma / ꝑ etiā in forma ē vnū: z cū appetibile sit finis z mouēs / ꝑ etiā in fine z mouēte ē vnū: et sic simpliciter est vnū. Est autē vnū pcm̄ mīpler / scz qō in actu est vnū z multas habet deformitates: z pl̄a

mouētia quātū ad plura que sūt in ipo: et plures habet fines quos intēdit obtinere p vnū z eundē actū: z tale dixit esse ꝑmoꝝ pntū. Et mihi videt̄ / q bene dixerit. Un̄ peccatū tēratois ꝑmoꝝ parē-
tū est vnū mīpler: sicut bn̄ ꝑbat̄ er illa obiectōe q̄ trahit ex vbis serpētis quib⁹ mīta nitit̄ psuadere. Si tn̄ querit̄: vtrū simpl'r dom̄ sit vnū / vl̄ plura. Dicit ꝓpositiu⁹: q simpl'r vnū: z innitit̄ illi ꝓ-
positōi aristo. vbi vnū ꝓter alterū vtrobiq; tm̄: talia em̄ ab vltimo fine accipiūt z denoiationē et mīritudinē z vnitatē: z qz vltimus est vni⁹ transgressio scz ꝓcepti: ideo tota tēratio pcm̄ vnū ē. Et
Ad argum tū primū sic patet solutio isti⁹ mēbri quo ad ꝑmā ptē. Ad ꝑmū aūt obiectū dom̄: q sicut iā dictū est: vnū illi
Ad 2m citū finale est ad qō tn̄ plura ordinātā q̄ facit̄ ipsū quodāmō plura siue mīltiplex vt dictū est. Ad aliud dom̄: q ex dicto apli nō babet / nisi q vnū fuerit sm̄ subaz: z ex hoc nō remouet̄ quin multi-
Ad argum tū primū in contrariū plex sit sm̄ defōmitatē. Et in rpo simil'r vna fuit inclinatō ad bonū in gñe: q̄ tn̄ mīltiplex fuit ad bonū in spē / z sm̄ modos inclinationū. Ad id qō cōtra obijcit̄ dom̄: q ꝑ hoc nō ꝑbat̄ q fuerit mul-
Ad 2m tā: sſ q fuerit vnū mīltiplex vt iā dictū est. Qa em̄ q̄ psuasit ordinabātā ad vnū / illud scz: q trāsgrede-
rē ꝓceptū z inobedies esset z sic peccarer. Ad hoc etiā psuasit: q vbis dei nō crederet: z sic eduxit in elatōez: z inclinauit ad vetitū cibi comestiōez. Ad
Ad 2m id qō obijcit de glo. sup Matth. z Luc. dom̄ q glo. dicit veritatē: De oīb⁹ em̄ in gñe de q̄b⁹ tēratꝰ fuit adā / tēratꝰ fuit z rpūs z fuit victus diabol⁹: scz ista
£ p ordinē ad vnū nō faciūt nisi pcm̄ vnū vt dictū ē
Ad pricule II. Arg. 1m Ad id qō vlteri⁹ querit̄ qō fuerit ꝑmū: dom̄ cū augu. q ꝑmū ex pte tēratī / fuit superbia siue elatio: q̄ fuit p humilitatē cōpmēda: Ex pte tn̄ tēratō-
nis / ꝑmū in gñe fuit inuidia: sicut expsse dicit sap. 2. d. Jnuidia diaboli mors introuit in orbē terrarū. Jnuidit em̄ homi / q ascendere deberet in locū
vn̄ ipe eccidit. Primū aūt qō fuit disponēs angelū ad hoc q tērare vellet: fuit superbia corrūpēs naturā angelicā: qñ cōcupiuit esse sicut de⁹: z de celo
ēpyreo ꝓr̄ b̄ eiect⁹ ē: et nisi b̄ mō fuisset corrupt⁹ ñ fuisset susceptibil' inuidie q tērare boies: Dicit em̄ aug⁹: q superbia semp cōitat inuidia: z talis regia
nūq̄ est sine tali pedissequa. Primū aūt ex pte per suasiōis diaboli / fuit infidelitas in verbis dei: sed in intētōe ꝑmū homicidiū fuit ꝑmoꝝ pntū: b̄ em̄ intrēdit ꝓncipal'r vt mortē induceret in naturā bumanā. Et hoc est qō dicit Joh. 8. f. Ille homicida
Ad 2m erat ab initio: z in vitate nō stetit. Cū loq̄t̄ mēdacīū / ex ꝓꝛ̄s loq̄t̄: q̄ mēdax est: z pater ei⁹. Ad
Ad 3m et ad 4m id qō dicit̄ de ecc̄. II. iā solutū ē: q̄ cōcedit̄ / q oīe pcm̄ initiū supsit a superbia ex pte peccātis. Et p
Ad particu lam. III. idē patet sol'o ad illud de tob. z de pſ. hec em̄ oia fūdant̄ sup idē. Ad id qō vlteri⁹ querit̄: cōcedē-
dū est q nō fuit nisi exterior tentatio: z hoc expsse dicit mgr̄ in. j. ca. Pozro sciendū est duas esse tentatōes: dicit em̄ sic: Nō g̃ qui sola exteriori tenta-
tōe pulsat⁹ cecidit: tāto grauī⁹ plectēd⁹ erat q̄to leuiori impulsu fuerat ꝓstrat⁹: Et tm̄ q̄ aliquā licet modicā cadendi occasiōez habuit: ideirco p dei
gratiā iuuari potuit ad veniā: vt qui p aliū ceciderat p aliū erigerēt. Qui g̃ incitatorē habuit ad malū: nō iniuste reparatē habuit ad bonū. Diabol⁹ vero q̄ sine alicui⁹ tēratōe peccauit: p aliū vt sur-
geret iuuari nō debuit: nec per se potuit: z ideo irremediabile peccatū ei⁹ extitit.

Querit̄ quare p serpentē potius q̄ per aliud animal facta est tentatio.

A Mēbr. II. E cūdo querit̄: quare p serpentē pot⁹ q̄ p aliud animal facta ē tēratio. Et hoc querit̄ rōne ei⁹ qō dicit̄ in. j. ca. Sed qz illi p vio-
lentiā nocere nō poterat. Ubi dicit aug⁹: q nō elegit sibi diabol⁹ figurā aial' p quā tērarz ſz assūpsit
Arg. 1m eā quā ꝑmissus est assumere. Tūc q̄rit̄: quare p missit deus q̄ istā assūpsit z non aliā. Si em̄ callidissim⁹ erat: sicut dicit tertus gen. z. vel sapiētissimus sicut dicit alia translatio: tūc debuit assume-
re formā in qua facil⁹ deciper: Hec aūt est colūbina: qz illi melius crederet de bono ꝑmisso: non g̃
Arg. 2m calliditatē vel sapientiā in hoc ostendebat q formā assūpsit serpentinā. Adhuc mīta formē aialiū magis bñt similitudiez cū forma hūana sicut simiarū gña q̄ ser sūt sm̄ aristo. in lib. de aialib⁹: Quaꝝ
vna in tantū accedit ad hoiem q ētiā hoim voces assumit z decipit z abducit ad devorādū: que ab
Arg. 3m aristo. vocat̄ maritomozion. Et sub illa facil⁹ decepisset si callidus fuisset p cūctis aīantibus terre
Adhuc mīta gña aialiū sūt sicut aues / late lingue (sicut dicit aristo.) que ad loquendū magis apta sūt g̃ serpēs: si g̃ calliditate vsus est / magis debuit elegere illa in quib⁹ loqueret mulieri g̃ serpē-
Arg. 4m tem. Adhuc cū angeli tam boni q̄ mali possint sibi formare corpa de ethere vel aere: quare nō formauit sibi corpus muliebre in quo mulieri loqueret / z facil⁹ deciperet: sic em̄ callid⁹ egisset q̄ formā serpentis assumēdo. Sol'o: Diuersi sancti
Sol'o mē bri. II. diuersas assignant rōnes quare diabol⁹ ꝑmissus est venire in forma serpētis: z quare ipe diabolus plus elegit hanc formā. Beda dicit: q serpēs tūc virgineū habuit vultū: z erectus incessit: z sic ad
similitudinē mulieris plus accessit. Damascenus dicit: q delectabilib⁹ moribus allicere consueuit mulierē: z sic facilius decipere. Augustinus dicit in libro de trinitate. xij. z hec sūt ei⁹ verba. Quō
coluber nō apertis passibus / sed squamosis minutissimisq; nisib⁹ repit: sic lubricus deficiendi morus negligēres minutatim occupat: z incipiens a peruerso appetitu similitudinis dei / peruenit ad si
militudinem pecorū. Jnde est q nudati primi parentes stola prima immortalitatis / pelliceas tunicas mortalitatis bui⁹ meruerūt. Honor autem
hominis fuit similitudo dei: dedecus similitudo pecoris. Unde dicit in ps. 48. Hō cū in honore esset / non intellexit: comparatus est iumētis insipientibus: z similis factus est illis. Unde sm augustinū etiam ipo lubrico motu suo reddidit deum mulierem cautā ne crederet. Et hec ratio mihi
— B Ad arg. 1m magis placet. Ad primū ergo dicendū sicut respondet Augustinus: z ponitur ibidem in sententijs: z ponitur etiam in Glosa super Genesim: q in forma serpentis venit propter duas causas: et propter duas causas hoc deus permisit. Una ex parte mulieris: que est hec / vt dicit Augustin⁹ ibidem: ne si forte in forma ad decipiendum apta venire permissus esset: mulier excusationē haberet / q̄ se cauere nō potuisset. Alia ex parte diaboli q̄ non est permissus venire nisi in forma / in qua

fraus sua defacili deph̄ederet ⁊ deregeret: ⁊ hoc
ē sicut ꝑus dictū est in ꝟbis augu. qđ dixit ꝙ quia
pectore in ventre repit lubrico motu ostēdebat/ꝙ
lubrico motu apperit⁹ interi⁹ repēs spoliaturus
erat hoiem silitudie diuīa: q̄ in erecta statura ostē
dit: vt supius ē ostensū in q̄stiõe de imagine: ⁊ ad
silitudinē pecozinā ꝓstratur⁹. Et nō fuit ꝑmissus
venire i colūbe specie: sicut ibidē dicit aug⁹: qō in
conuenies videbat vt eā formā homi odiosā face
ret/in qua spūssanc⁹ sanctificās hominē appari-
Ap 2m turus erat. Ad aliud dōm: ꝙ verū est ꝙ plura
aīalia acceduīt in silitudine ad hoiem q̄s serpēs: sz
hec nō est cā ꝙ diabol⁹ in forma serpētis venit: qz
sic dic aug⁹ ꝑm calliditatē suā ñ ē sibi datū eligere
formā sz optuit ꝙ acciꝑet formā quā ꝑmis⁹ ē acci
Ad 3m pe ex ordiatiõe diuīa i q̄ facile fraus ei⁹ deph̄edi
posset. Ad aliō dōm ꝙ sic dic aug⁹: loq̄la q̄ fie
bat ꝑ ꝓpētē nō formabat ꝑ istrumēta ꝓpēt⁹: nec ꝑ
virtutē serpētis: nec ꝑ aīm serpētis: sed ꝑ diabolū
in serpēte eo mō quo ꝑ energumēos ⁊ insanos loq̄
solet. Et ideo illa ratiō nulla est: ꝓcedit em ac si de
mon elegisset aīal qō potentia ⁊ imaginatiõe ꝓprie
Ad 4m aīe ⁊ aptitudie ꝓpriozū organozū voces formaret
hoc nō est verū. Ad vltimū dōm: ꝙ hoc q̄dē face
re poterat sed ex ordine diuīe ꝑmissiōis ꝑmissū nō
fuit: ꝓter causas que dicte fūr: sz ꝙ mulier se ex
cusare ñ posset: dicēs ꝙ ōceptōez cauere nō posset.

Querit quare diabolus primo incepit
temptationē a muliere ⁊ nō a viro.

A Ertio querit: q̄re incepit ꝑmo a muliere ⁊
Mēb 2. III t nō a viro. Videt em ꝙ a viro cōgruēti⁹
Arg. 1m incepisset: qz ꝓceptū datū fuit viro: cui ḡ il
lius sit tētari de trāsgressiõe cui ꝓceptū est datū: vi
Arg. 2m dek ꝙ a viro debuit incipere. Adhuc ꝓncipiū to
ti⁹ būani gn̄is nō fuit mulier sed vir: materialit
em totū būanū gen⁹ fuit in adā ⁊ nō in eua. Cū ḡ
diabol⁹ niteret cozrūpe totū būanū gen⁹ vna trās
gressiõe: videt ꝙ ꝑti⁹ debuit incipe ab adā q̄s ab
In contra- eua. Cōtra ecc. 25. d. A muliere initiū oīs ꝑcti:
riū arg. 1m ꝑ illā em oīes mozimur. Adhuc: aug⁹ i lib. de
Arg. 2m trini. Cozpe sibi subiecto tanq̄ instrumēto serpēt⁹
sz abutēs: fallaciā ꝑmolit⁹ est femie: sz a ꝓte infe
riozi būane copule icipiēs vt gradatī gueniret ad
totū: ḡ videt ꝙ magis cōgruū fuit ei icipe a femia
Arg. 3m q̄s a viro. Adhuc serpēs cū callidioz esset cūctis
aīantib⁹ terre/scuit virū spūali mēte ꝑditū: q̄ de
cipi facile nō posset in forma ꝓpētina: ḡ videt ꝙ nō
elegit virū ꝑ seipm tētare sz femiā. Sol'o dōm
B ꝙ absq̄ dubio ꝑm auctozitates sctōrū serpens ex
Sol'o mē- astucia diabol⁹ q̄ erat in serpēte elegit hoiez aggre
bri. III. di ex pre mulieris: q̄ infirmioz est ⁊ magis decepti
bil: vt sic ꝓsq̄ mulierē attraxisset ad iuratozio mu
lieris facili⁹ ꝓsterneret virū. Et b̄ est qō dic apl's
1. ad thim. 2. d. Vir nō est seduct⁹/sz mul'r seducta
in ꝓuaricatiōz fuit. Vbi dicit aug⁹ glosās illud: ꝙ
nō est credēdū: ꝙ vir spūali mēte ꝑdit⁹/a serpente
seductus sit/vt verū crederet qō serpēs ꝓsuasit vt
sz ex cōmestiõe pomi asseqret silitudinē dei: vt fie
rent sicut dij scientes bonū ⁊ malū: sed videt trans
gressā esse mulierē: ⁊ scies veritatē verbi dei ꝙ sz
morti eēt addicta ⁊ cozruptōi: ne cōtristaret suos
delitias/accepit ⁊ comedit cū ea: ⁊ sic ambo neces/
sitati mortis addicti sunt. Vnd⁹ etiā assignat aliā
causā augu. in xij. sup gen. ad litte. dicēs: q̄ ꝑma
tētatiõe ꝑmozū parentū ostēdit q̄liter tētatio ꝓ-
gredit in oīb⁹ posteris ꝑmozū peccatozū. Sic em
in illis tētatio a serpēte ꝓcessit in mulierē ⁊ a mu
liere in virū: ita in posteritate q̄ loco serpētis ē ꝓ
illecebrosos mot⁹: ꝓgredit in inferiozē ptē rōnis/
q̄ loco mulieris est: eo ꝙ regitiua supiozi sicut mul'r
a viro: ⁊ ab inferiori ꝓte ad supiozē sicut ad virū:
⁊ sic cozrūpit⁹ tot⁹ hō. Ad ꝑmū ḡ dōm: ꝙ licet ꝑ Ad argu-
ceptū ꝑncipal'r datū fuit viro: tñ etiā datū fuit mu mētū ꝑmū
lieri: sicut etiā exposse dic mgr in lra: Et hoc etiā in-
nuit in verbis serpētis: dicit em: Cur ꝑcepit vob
deus: ⁊ hoc dicit mgr in illo ca. Illud etiā notan-
dū est: qō est vltimū capl'm, xxj. distin. ij. lib. sentē.
Astutiā etiā suā nō ita ostenderet serpēs/si ex pre
firmiozi aggressus esset: sicut oñdit q̄n aggressus
Ad 2m a parte infirmiozi. Ad aliud dōm: ꝙ sciuit bene
ꝙ adā fuit ꝑncipiū būani gn̄is/⁊ nō euā: ⁊ quāto
ꝑfectiozē sciuit/tāto magis ꝑmo aggredi timuit
timens ne pateret repulsā.

Querit vtrū mulier habuerit aliquid
alliciens sensibile aut nō.

B Uarto querit: vtꝝ mulier habuit aliquid Membꝝ
q allicies sensibile aut nō. Et videt ꝙ nō: IIII.
q2 silitudo in scientia boni et mali ad deū/ Arg. 1m
quā serpēs suasit: nō est obiectū alicui⁹ sensus sed
intellectus soli⁹: ⁊ qō nō est obiectū sensus nō alli
cit sensū: ⁊ sic videt ꝙ mulier nihil habuit allicies
sensibile ad trāsgressionē. Adhuc tappetit⁹ nō Arg. 2m
mouet mēbra ad delectabile nisi facto sibi nuncio
sz nūciū nullū fit hic de sēsibili in ꝟbis ꝓpēt⁹/sz tm
de eq̄litate ad deū: ḡ videt ꝙ nihil sensibiliū mo-
uit eā ad trāsgrediēdū. Adhuc aug⁹ in. vij. sup Arg. 3m
gen. ad litte. dicit ꝙ ois aīa mouet visis: ⁊ si visa
sūt sensibilia/mouet visis ꝑm membra cozpis: si
visa sūt intelligibilia/mouet appetitu rōnali vel
volūtario: ⁊ nō mēbris cozpis: qz mēbris cozpis
visa intelligibilia baberi nō ꝑnt. Sed si q̄s aduer
tat ꝓcessū tētatiōis a serpēte/nō sūt ꝓposita nisi vi
sa intelligibilia. Cū em dixit: cur ꝑcepit: voluit ꝙ
mulier ꝑ rōnē discutere et cām ꝑcepti: ⁊ cum dixit
eritis sicut dij scientes bonū ⁊ malū: nihil ꝑmisit
nisi spūale et itelligibile: ḡ videt ꝙ nihil sensibiliū Arg. 4m
allexit mulierē. Adhuc aug⁹ in. lij. de lib. arbi.
Discernēda sūt gn̄a visoꝝ. Quozū vnū est qō pro
ficiscit a volūtate suadētis: quale fuit illud diabo-
li cui hō cōsentiēdo peccauit. Alterū subiacētibus
reb⁹/intētioni animi vel sensibil' cozpis: quale est
cū hō vidēs vel audiēs aliq̄d/peccat: ḡ videt cum
ꝓma tētatō ꝓcesserit a volūtate suadētis/q̄ nihil
sensibile fuerit in ea. Cōtra: Brūs bern. super In contra
cañ. ait. Sicut ꝓmo mors intrauit ꝑ auditū/cum riū arg. 2m
mulier audiuit verba serpētis suadētis: ita primo
vita intrauit ꝑ auditū. Fides em est ex auditu: au
ditus aūt ꝑ verbū xpi. Rom. 10. c. Audit⁹ aūt nō
fit nisi sono sensibili: ḡ mulier aliq̄ sensibile habu Arg. 2m
it allicies. Adhuc in ipa tentatiõe dicit gen. 3. ꝙ
post auditū ꝓpētē stari vidit mul'r lignū ꝙ eēt pul
chrū oculis/aspectū q̄ delectabile ⁊ ad vescēdū suaue
tulit ifñ ⁊ comedit: ḡ videt ꝙ tentatō transierit ab
auditu ad visū: et a visu ad tactū q̄n tulit ⁊ a tactu
ad olfactū qz adhuc nō comedit: et ab olfactu ad
gustū q̄n comedit: et sic sēsibilia cuiuslibet sensus

B abuit allicietia. Adhuc querit qđ fuerit forma
Q uestio in tiuū illarū vocū quas diabol⁹ ꝓtulit ꝑ serpentē:
cidens vtrū sz diabol⁹ ꝓtulerit eas/vel aīa serpētis. Et
hoc querit rōne ei⁹ qō dicit in illo ca. ij. señ. distī.
Arg. 1m xxj. tētatio aūt hoc mō facta. Videt em ꝙ dia-
bolus moueri linguā ꝓpētis. Aug⁹ in lib. de mi-
rabilib⁹ sacre scripture: In igne ⁊ nubib⁹ modos
loquēdi inuenit: ita etiā in oze aīal' plectrū lingue
gubernauit: ḡ videt ꝙ vi vel ꝟtute aīe serpētis nō
Arg. 2m fuerūt formate ille voces/sz vi diaboli. Adhuc
aug⁹. xj sup gen. ad litte. Sicut locut⁹ est serpēs
homi: sic aīna in qua sedebat balaā. Nūc. xxij. e.
Arg. 3m locuta est homini: nisi ꝙ illud op⁹ fuit diabolicū/
istud aūt angelicū. Adhuc ibidē aug⁹: In serpē
te locut⁹ est diabol⁹: vtens eo velut organo: mo-
uēsq̄ ei⁹ naturā eo mō quo ille mouere/⁊ illa mo
ueri potuit ad exp̄mēdos sonos verboꝝ. Ex hoc
accipit: ꝙ potestate diaboli formate sūt ille voces.
In ꝓrariū In cōtrariū hui⁹ obiicit apparent sic: Aug⁹ in
arg. ꝓmū. lib. de mirabilib⁹ sacre scripture: qñ aīna loqbat
intelligim⁹ deū nihil mutasse in lingua aīne. Cū
ḡ diabol⁹ nō sit ita porēs sicut de⁹: cū loqbat ꝑ
serpentē: nihil mutauit in lingua serpētis: sed na
Arg. 2m tura lingue est/ꝙ nō moueat nisi ab aīa sensibili:
ḡ videt ꝙ voces ille formate sint ab aīa sensibili ꝓ-
pētis. Adhuc in hoiē q̄uis sit ratio q̄ interꝓta-
tiōis est ꝑncipiū q̄ fit ꝑ linguā: tñ in mediat⁹ mot⁹
lingue mot⁹ est ab aīa sensibili hois: ꝑ quē motū
fit formatio vocū ⁊ sonoꝝ: ḡ a simili: q̄uis eēt dia
bol⁹ q̄ itellectual' imediat⁹: tñ mot⁹ ligue ñ potuit
II. q̄stio inci- esse nisi ab aīa sensibili. Ulteri⁹ q̄rit de ꝓgressu
dens tētatiōis: rōne ei⁹ qō dicit in. j. ca. distī. xxj. Tem
tatio aūt hoc mō facta est: stans cozā femia hostis
supbus nō auder ꝑ verba plusiōis exire: metuēs
deꝑhendi: sed sub interrogatiõe aggredit eā: vt ex
rñsiõe colligeret q̄liter in malicia ꝓcedere posset.
Et i fine eiusdē capl'i colligit totū ordinē tētatiōis
sic dicēs: Attēde ordinē ⁊ ꝓgressū būane pditiōis
Primo de⁹ dixerat: quacūq̄ die comederis ex eo
morte morieris: Deide mul'r dixit: ne forte moria
mur: Nouissime serpēs dixit: nequaq̄ moriemini
Deus affirmauit: mul'r q̄si ambigēdo illud dixit:
diabol⁹ negat: q̄ igit dubitauerat: ab affirmāte
cessit/⁊ negāti a ꝓinquauit. Sol'o dōm ꝙ mu
L lier habuit allicies sensibile in auditu/visu/tactu
Sol'o mē- gustu ⁊ odoratu: sicut ꝓbat obiectio inducta ex ꝟ
bri. IIII. bis bri bern. Sed in gustu solo fctā fuit ꝓhibitio
gen. 2. c. q̄n dixit dñs. De ligno sciētie boni ⁊ mali
ne comederitis: q̄cūq̄ em die comederitis ex eo/
Ad arguꝫ morte moriemini. Ad ꝑmū ḡ dōm: ꝙ licet intel-
tū ꝓmū ligibile nō sit in sensu/eñ significabile est: ⁊ sic sig-
Ad 2m nificat in sensu ita ꝓhibet in sensibili. Ad aliud
dōm: ꝙ ō sensibili factū ē nūciū in ꝟbis serpētis ⁊
in ꝟbis ōt: gustabile em directe fuit ꝓhibitū: cui⁹
Ad 3m ꝓhibitōi transgresse diabol⁹ silitudinē supposuit.
Ad aliud dōm eodē mō: ꝙ intelligibilia serpēs
Ad 4m suasit adipisci sub sensibilib⁹ vt sic ad trāsgressiō
nē magꝭ alliceret sensibilia. Ad aliō dōm oino
eodē mō: Licet em in ꝟbis ꝓpētis exposse significa-
ret intelligibile ⁊ nō sensibile: tñ trāsgressio ꝙ quā
Astruūt ar- serpēs suasit venire ad intelligibile b̄ē ad eq̄litatē
gumēta i cō- dei in sensibili facta fuit. Duo q̄ obiiciūt in ꝓriū
trariū penit⁹ cōcedēda sūt: q2 ex ipa lra sumūt. Ad id
Ad. I. q̄stio/ qō vlteri⁹ q̄rit: ꝓ certo credēdū est: ꝙ lingua ꝓpēt⁹
ncincidētē

mota est a diabolo: ⁊ nō ab aīa sensibili ꝓpētis: tūc
em diabol⁹ ꝑsidebat serpēti ⁊ oīa mēbra ei⁹ habe Ad argum
bat ad nutū: sicut bñ ꝓbat in auctozitatib⁹ augu. ta ꝓmū ⁊ se/
introductis. Et b̄ exposse dicit sequēs auctozitas cundū
augu. de balaā ⁊ aſina. Ad sequēs eodē modo. Ad 3m
dōm est: qz exposse hoc dic augu. Ad id qō in cō- Ad argum
trariū obiicit dōm: ꝙ q̄n dicit ꝙ nihil mutauit in tū ꝓmū in
telligēdū est/ꝙ nihil mutauit in eo qō mouet/hoc contrariū
est in lingua: in moroze tñ mutauit: qz ad natura
lia mouebat eā aīa sensibilis: ad supnaturalia aūt
optuit ꝙ haberet morozē supnaturalē. Ad aliō Ad 2m
dōm: ꝙ nō est silr qō inducta est: qz in hoiē rōnal'
⁊ sensibilis vna suba fūt ⁊ vna natura hois: ⁊ ideo
ambo mouēt ad idē: In ꝓpēte aūt intelligētia dia-
boli ⁊ aīa sensibil' serpētis penit⁹ diuersa fūt: ⁊ ideo
ad idē mouere nō ꝑnt. Ad id qō vlteri⁹ querit Ad. II. q̄stio
dōm: ꝙ ꝓgressus tētatōis fuit fcte oino eodē mō. nē incidentē
quo describit eā mgr qz b̄ exposse dic text⁹ gen.

Querit de origine peccati primoꝝ pa-
rentū. Questio LXXXVII

Einde trāseundū est

D ad ea q̄ dicunt xxij. distin. q̄ incipit ibi:
Hic videt diligēter inuestigādū q̄ fue-
rit origo illi⁹ pcti. Ubi querit quiq̄: sz quare ꝑ Vnd⁹ q̄stio
misit de⁹ hoiem temtari cū sciret eū casurū. Scōo nis quinq̄
adā an eua. Quarto: si adā ⁊ eua in ꝓmo statu fue sūt mēbra
rint deceptibiles an nō. Quinto si pcm ꝓmozū pa
rentū fuerit remediabile cū peccatū angeli fuerit
irremediabile.

Querit quare ꝑmiserit deus hominē tē
tari cū sciret eū casurū ⁊ ex temtatiõe mul
ta mala prouentura.

Primo q̄ querit: quare ꝑmisit de⁹ hoiez tē B
p tari/q̄ sciuit eū casurū: ⁊ ex tētatiõe mlta ma Mēb 1.
la puētura. Hanc em q̄stionē mouet mgr
ij. lib. xxij. distin. ca. Pozro sciendū est. Queritur
q̄ quare deus ꝑmisit eū tētari. Et videt ꝙ non Arg. primū
debuit eū ꝑmittere. Temtatio em est ad acceptio-
nē exp̄mēti: deus aūt nō indiget exp̄mēto: qz oīa
prescit: ḡ videt ꝙ ꝑmittere hoiem temtari nō de-
buit. Ad hoc respōdet aug⁹ sup gen. sic dicens: Arg. 2m
Melius creare fuit hoiem q̄ posset consentire tem
tatōi/q̄ qui nō posset tētari: ex hoc em exerceꝫ vir
tus: ⁊ est palma glorioſioz nō cōsensisse tētatōi q̄ Arg. 3m
nō posse temtari. Ad hoc aūt qō dicit/ꝙ futuri
erat magnū malū. Respōdet aug⁹ sic: Licz mag-
nū malū futurū esset nō tñ hoc fuit ꝑ op⁹ dei/sed
ꝑ opus hois: Qō aūt facturus erat hō ꝓpria vo-
lūtate ꝑ culpā: deus ordinauit eā tate ꝑ penā: ⁊ vt
alijs esset ad cautelā. Videt hec cā nō eē sufficiēs:
qz aliter ⁊ meli⁹ poterat cauere. Si em fecisset eū
in aīa sicut in cozpe: vt sz i cozpe incōmoda sētire
nō potuit: vt dic Jsido. quē nec spīa pūgere: nec
ignis vrere: nec aq̄ mergere: nec gladi⁹ scinderet:
ita fecisset eū in aīa ꝙ cōtra ꝟitatē nihil posset ad-
mittere tūc cautū fuiss oīb⁹ ⁊ fuiss nobilior stat⁹
ꝓmo ꝓntū. Ulteri⁹ q̄rit q̄ vbo augu. q̄ dic ꝙ qz Questio in
mlier itelligebat ꝟba ꝓpēt⁹ ⁊ ñ ꝓpēs: ⁊ diabol⁹ in cidens
telligebat ea: opoꝛtuit ꝙ diabol⁹ tētaret euā ⁊ nō Arg. 1m
ꝓpēs: ⁊ qz vir itellexit mulierē/mlier ⁊ nō ꝓpēs/
nec diabol⁹ tētauit virū. Hoc em videt nō eē ve-

mulier eñ dixit ad deñ in excusatõe pcti: serpens decepit me: z ita videt q serpẽs decepit/nõ diabolus. Adhuc serpẽs punit⁹ est z maledict⁹ inter oĩa aiantia terre cũ de⁹ dixit: Sup pect⁹ tuũ gradieris: z terrã comedes oĩb⁹ diebꝫ vite tue: Inimicitias ponã inter te z mulierẽ/z semẽ tuũ z semen illi⁹: Ipa cõteret caput tuũ: z tu insidiaberis calcaneo ei⁹. gen.3.c. Et iniustũ esset/q serpẽs eẽt punitus nisi peccasset rẽptrando: g̃ videt q serpẽs tẽptauit eã z nõ diabol⁹. Adhuc gallath.3. Timeo ne sicut serpẽs seduxit euã/ita corrũpant sensus vestri: z excidãt a simplicitate q̃ est in xpo ihesu: g̃ videt q serpẽs seduxit euã: qõ ẽ cõtra vbũ augu. Adhuc: Cũ vir fuit fortior ad resistẽdũ: si astutissim⁹ fuit serpẽs/sicut dicit scriptura: potu⁹ debuit diabol⁹ ipe z p seipm rẽptare virũ q̃ p mulierẽ: q: sciuit q mulier facilr inclinabilis esset ad virũ cui data fuit in adiutoriũ. Solo: dõm q ex iustitia ordinis nature fuit/q bõ talis fieret q tẽptari posset. Et hoc est qõ dicit ecc.17.a. vbi dicit Deus de terra creauit hominẽ: z fm imaginẽ suã fecit illũ. Et parũ infra: Et cor dedit ill' excogitandi: z discipline intellect⁹ repleuit illos. Creauit illis scientiã ips: sensu ipleuit cor eorũ. Posuit oculũ iporũ sup corda ipor̃ ostendere illis magnalia opm suorũ. Vñ cũ hominẽ fecisset in imaginatiõe creatoris: q̃ est ratio: vt dicit glo. sup illud ps.4. signatũ est sup nos lumẽ vultus tui dñe: tunc fecit hoiem in q̃stitiũ de vo z falso z de bono z malo: z cũ ois in q̃stitiu⁹ sit tẽptatiuus: vt vult aristo, et ideo temptari posset circa verũ et falsũ/bonũ z malũ: de rõne ordinis natural' est: vt talis fact⁹ sit q tẽptari possit. Dicit aũt plato in tymeo: q creator cũ optim⁹ sit nulli negauit cõmoda ad bñtudinẽ fm naturã: z cũ exercitiũ virtutis in tẽptatiõe ad gloriã faciat bñtudinis: cõgruũ fuit vt pmitteret tẽptari hominẽ: q: sine tẽptatõe nõ esset satis gloriosa virtus ei⁹: nec pfecta felicitas. Et hoc est qõ dicit augu. in auctoritate primo inducta Ad id qõ cõtra obijcit de acceptõe exprimẽti quo nõ indiget deus: dõm q licet de⁹ nõ indiguerit exprimẽto tñ bõ tẽptat⁹ indiguit vt suꝫpius acciret exprimẽtũ/z cautior esset in posterũ: z ad hoc pmissus est tẽptari. Ad hoc qõ sequit de augu. iã responsũ est: q: hoc verũ est q palma gloriosior ẽt: z hoc fuit bonũ qõ elicuit deus de illo malo. Et hoc dicit sequens auctoritas augu. melius eñ est q fiat vt z bonũ z malũ ordinet q̃ q fiat alterũ tm: sic eñ perfectior z cõpletior est vniuersitas: vt in añabitis pbatũ est. Ad aliud dõm: q nõ fm ordinẽ nature ita fieri debuit: q: sicut dicit dam. p electõez optuit cũ esse vertibile ad vtrãq; ptẽ oppositorũ/veri scz z falsi z boni z mali. Aliter eñ negata fuisset ei q̃ fuit, p̃ter nature rõnal' creature. Ad id qõ vlterius querit dõm: q sicut iã habitũ ẽ in scda q̃stiõe incidert̃ mẽbri quarti pcedert̃ q̃stiõis de progressu tẽptatoris: aĩa serpẽtis p imaginatoz ꝑtiã nõ formauit illas voces/sed diabol⁹ in serpente: et ideo diabol⁹ tẽptatoris illi⁹ fuit auctor: serpes aũt instrumẽtũ: z ideo dicit aug⁹: q nõ serpẽs. sed diabolus tẽptauit euã. Ad aliud dõm: q serpens fuit punit⁹ q: instrumẽtũ fuit pcti in detestatiõnẽ pcti z posteritatis exẽplũ. Ad aliud dõm: q serpens seduxit vt instrumẽtũ/sed nõ vt agẽs causa.

Ad aliud siue vltimũ dõm: q serpens scivit virũ esse fortiorẽ: hoc est/diabol⁹ in serpẽte: z ꝑter hoc sicut i q̃stiõe p̃cedẽti mẽbro tertio quare tẽptatio incepit a muliere dictũ est: mulierẽ z nõ virum aggressus est pmo: virilẽ eñ animũ nõ fuit ausus inuadere nisi p mulierẽ. Nihil eñ efficaci⁹ est ad emolliendũ virilẽ animũ z seducẽdũ sicut femina. Et hoc est qõ aristo. dicit in vij. eth. ex homero Dolu cõplicatrix venus: z cingulũ siue corrigia veneris/furata est mentẽ valde sapientũ.

Querit que fuerit origo peccati: vtrũ scz superbia.

Ecũdo querit q̃ fuerit origo pcti. Hãc eñ q̃stionẽ mgr disputat. xxij. distin. scõi lib. vbi dicit: Hic videt diligẽter inuestigãdũ eẽ q̃ fuerit origo z radix illi⁹ pcti. Et videt q fuerit origo superbia. eccl.10.b. Initiũ superbie hominis apostatare a deo: q̃m ab illo q̃ fecit illũ recessit cor ei⁹: videt g̃ q initiũ fuerit superbia. Adhuc aug⁹ ad orosiũ: Elatus superbia pm⁹ bõ suasioni serpentis obedies/pcepta contẽsit. Adhuc: Bern. sup cañ. Ambo diabolus z bõ iniqtatẽ meditati sunt altitudinẽ affectãtes: ille potẽtie/scz diabol⁹: iste sciẽtie/scz bõ: g̃ initiũ pcti fuit altitudo sciẽtie: z sic superbia. Aubuc Roma.5.d. Per inobedientiã vni⁹ hois peccatores multi cõstituti sũt. Hoc tractans aug⁹ sup gen.4. dicit sic: Nõ potuit meli⁹ z diligenti⁹ cognosci q̃tũ malũ sit sola inobedientia: cũ ideo reus iniqtatis fact⁹ est bõ/qz eã rẽtegit cõtra pbitionẽ: quã si nõ pbibu⁹ retigisset/nõ peccasset. Sed dicit greg⁹. sup Job.38.q inobediẽtia filia est superbie: g̃ videt q inobediẽtia nõ fuisset nata in eo nisi superbia p̃cessisset: et ita videt q superbia fuerit pmũ pcti z initiũ pcti. Cõtra: In pmo boie fuit appetit⁹ sciẽtie: ibidẽ aũt in glo. dicit aug⁹: q auaricia nõ tm est peccunie/sed altitudinis z sciẽtie: g̃ videt q appetitus auaricie fuit initiũ pcti ei⁹. Adhuc videt q pcti errozis fuerit initiũ. I. ad thimo.2.d. Adã nõ fuit seduct⁹ sed mulier seducta: qõ exponũ sancti q in hoc nõ fuit seduct⁹ in quo mulier: sz fuit seduct⁹ in hoc q credidit veniale qõ fuit mortale. Et quocũq; mõ dicatur z adã seduct⁹ fuit z eua seducta: seductio autẽ pcti errozis ẽ: g̃ in vtroq; pcti errozis fuit. Adhuc videt q fuerit pcti gule: Ambro.sup luc.3. ca. vbi dicit: Et accedẽs tẽtator: dicit sic: Eo ordie tẽtauit xp̃m quo pmũ boiez deiecerat. Cõstat aũt q pmo xp̃m tentauit de gula q̃n dixit: dic vt lapides isti panes fiãt. Sz qz dicit mgr. xxij. distin. q hoc inqrendũ sit qõ fuerit initiũ pcti z radix: q̃/rak qõ fuit pmũ appetibile qõ appetit̃ pmus bõ ẽ. videt fuisse radix pcti: q: p dulcedinẽ pstabat nutrimẽtum appetitui. Videt q hoc fuerit silitudo eq̃parãtie in sciẽtia dei: sup illud ps.68. Que nõ rapui tũc exoluebã; dicẽ glo. sic. adã z eua voluerũt rapere diuinitatẽ z obtinuerũt infelicitatẽ.

Adhuc sup illud phil.2.a. Nõ rapinã arbitratus est esse se equalẽ deo: ibi glo. Nõ vsurpauit qõ suũ nõ erat scz equalitatẽ dei: vt diabol⁹ fecit z p/mus bõ. Cõtra eẽ equalẽ deo siue in potẽtia siue in sciẽtia ẽ appetibile qõ in nullo creature rõz cadere põt: z qõ p rõz ñ põt apphẽdi ñ põt appetit: g̃ vt q eq̃litatẽ dꝰ appetere nõ potuit nec illa fuit radix

peccati. Solo: dõm cũ augu. z aliis sanctis: q elatio supbie pmũ fuit peccatũ in eua. Cũ eñ diabolus dixit: eritis sicut dij scientes bonũ z malũ: statim vt dicit aug⁹ mẽti ei⁹ subrepsit quedã elatio q̃ cõpatmẽda fuit. Sicut etiã dicit mgr. ij. senten. distin. xxij. in illo ca. Et talis quidẽ elatio. Exista elatõe p̃cessit error/q falsa approbauit p veris. Et quia putabat hoc acq̃rere p cõmestionẽ/ex hoc vlteri⁹ p̃cessit auaritia sciẽtie: z cõmestio pomi qõ vocat gula: z ex hoc facta est inobediẽtia: z factus est hõ inobediẽs. Dia tñ hec vnũ pcti fuit: qz ordinank ad vnũ sicut in p̃cedẽti q̃stiõe mẽbro primo determinat̃ est vbi q̃rebat vtr̃ vnũ pcti fuit rem pratõe ade vel plura: z quo ordie. Prima ergo q̃tuor cõcedena sunt. Ad aliud qõ de auaritia dicit dõm: q auaritia si p̃tie suimak̃ put facit speciale pcti/nõ est nisi appetit⁹ pecunie: z dꝰ phil ar gyria/hoc est amor argẽti. Si aũt nõ sumak̃ vt speciale pcti/sed vt radix oĩm malorũ: vt dicit, I. ad thimo.6.b. Radix oĩm malorũ est cupiditas: tũc nihil aliud est nisi inordinat⁹ amor siue libido pecuniarum delectabil' siue hoc sit altitudo siue sciẽtia siue pecunia: z sic nõ est sepatũ pcti a supbia: fm q supbia nihil aliud est q̃ im̃pba volũtas altitudinis in sciẽtia deiformi. Ad aliud dõm: q adã z eua seducti sũt: sed in hoc errauerũt/q falsa pro veris approbauerũt. Sed vt dicẽ aug⁹ z in sentẽtijs ponit in pinducto capl'o: seduci nõ potuisset nisi elatio p̃cessisset: z ido elatõ fuit pmũ pcti. Ad aliõ de gula: dõm q gula fuit p̃incipale in quo facta est phibitio/z ad qõ oĩa alia ordinabant: sed nõ fuit pmũ i appetitu peccãtis. Ad id qõ obijcit de rationicidentem z duo argumenta ad ar. i. ꝑtiũ dicẽ: dõm q p certo radix fuit z appetibile primũ quedã equipantia in scientia deiformi. Et hoc intelligit̃ ex glosa cõsequent̃ inducta sup ps. z phil. pen. Ad id qõ cõtra obijcit dõm: q equipantia in scientia deiformi/fm equalitatẽ nõ potuit cadere in rõnẽ vl' bois vel diaboli ad apprehendũ: Nec ita appetierũt eã: vt dicit anſ. in lib. de casu diaboli: sz q̃tũ ad modũ appetierũt eã: vt scz diabol⁹ ex se haberet porẽtia: z primo bõ ex se sciẽtia: qõ nõ ẽ nisi deus: excellentia eñ ex se nõ habuit nisi de⁹/et sic ex se appetierũt silitudinẽ diuinã. Vñ dicit anſ. q nihil aliud appetierũt q̃ ad qõ quenissent si stetissent: licet nõ p eundẽ modũ.

Querit vtrũ peccatũ primorũ parentũ fuerit maximũ: quis eoz plus peccauerit an adam potuerit peccare venialiter de q̃ gradibus peccati.

Ertio querit q̃s plus peccauerit adã scz vl' eua. Et circa hoc opteꝛ q̃tuor q̃rere: scz de quantitate peccati. De cõpatõe pcti ade ad peccatũ eue. Tertio si adã in pmo statu potuit peccare venialr. Quarto de gradib⁹ q̃ fuerũt in peccato illo. Videt g̃ pmo q pcti illud fuit maximũ peccatũ: pctm eñ mẽsurak̃ ad penã z ecõuersio pctm aũt illud maxima pena/hoc est dãnatio generis totis⁹ hũani secuta est: g̃ maximũ fuit. Ad huc aug⁹ ad orosiũ. Hec cã extitit: vt mortis picula adã z ab illo vno boie oĩs natura hũana vitiata sit z mortalitati obnoxia. Adhuc aug⁹ i ẽchiridion post pctm exul effectus est adã: stirpẽ quoq; suã quã peccãdo in se rancq̃ in radice vitiauerat pena mortis z dãnatõis obstrinxit: vt quicq̃d prolis ex illo z simul dãnata p quã peccauerat cõtingeꝛet cõcupiscentiã carnal ẽ nasceret: traheret originale pctm. Adhuc mgr. ij. sen. distin. xxj. ca. Porro sciẽdũ distinguit duo gña tẽptatoris: Unũ in tus acarne: z dicẽ q hoc graui⁹ impellit. Alterũ extra ab hoste/qõ mino: rẽ hz impulsũ. Et accipit ab augustino de ciui. dei. xiiij. vbi sic dicit. Quisq; ade dãnatoz nimiã vl' iniustã putat: pfecto nescit q̃ta fuerit in peccãdo iniqtas/vbi erat tanta in nõ peccando facilitas. Et hoc pbat aug⁹ duob⁹ modis Cõmẽdak eñ abzahe obediẽtia eo q difficillimũ fuit in quo patus fuit obedire: scz filij immolatio: Ben.22. Cõmendak̃ z extollit xpi obediẽtia: eo q difficillimũ fuit in quo obediuit. phil.2.a. Factus obediẽs patri vsq; ad mortẽ/mortẽ aũt crucis: g̃ p oppositũ maxime virtuꝑabilis ẽ inobediẽtia vbi facillimũ fuit obedire: sicut in p̃cepto qõ darũ est ade. Contra: sup illud ps.18. Emũdabor a delicto maximo: glo. Maximũ delictũ est supbia: g̃ videt q nõ maximũ sit pctm ade. Adhuc aug⁹ in lib. de cõsensu euangeliorũ: Grauissimũ ẽ scel⁹ occisio xp̃i: ex quo oĩs iudei eradicati ex ipa hierosolima: q erat caput regni/z p totũ orbẽ dispersi.

Adhuc: tãto mal⁹ ẽ pctm q̃to maior ẽ i quẽ peccat: vita xp̃i oĩb⁹ ꝺ̃ceꝑabilis fuit g̃ maximũ pctm fuit qõ cõmissũ ẽ i vitã xp̃i. Adhuc pctm diaboli cã fuit oĩm pctorũ: g̃ fuit maximũ. Ulteri⁹ q̃ritur q̃s plus peccauit: adã vel eua. Et videtur q eua. Dicit eñ aug⁹ sup illũ. j. ad thimo. 2. d. Tim nõ est seductus/sz mulier: q adã nõ credidit q̃ potuerit esse sicut de⁹: nec voluit esse sicut de⁹: Eua credidit z voluit: g̃ plus peccauit. Cõtra aug⁹ adã z eua impari seru/sed pari fastu peccauerũt g̃ videt q equalr peccauerũt. Adhuc pctm eue fuit cã peccari ade: ex hoc videt q eua plus peccauit q̃ adã. Simlr obijcit q pctm ade maius fuit: qz viro datũ est ꝑceptũ/nõ mulieri: z vir mulierẽ cozrigere debuit/z nõ fecit: z ideo etiã vir vt dicit aug⁹/spũali mẽte ꝑditus fuit. Cũ eñ dñs misit sopozẽ in adã/illuminauit eũ d ono ꝓbie vt dicẽ aug⁹: vt intelligeret qualr ecclia formãda eẽt de xp̃o. Et quãdo peccauit: cõtra hanc mentẽ spiritualẽ lumine p̃ditã peccauit: g̃ est circũstantia extpte peccãtis multũ aggrauãs peccatũ: z hanc circũstãtiã eua nõ habuit: g̃ videt q peccatũ ade grauius fuit. Ulteri⁹ querit: si adã in primo statu potuit peccare venialr. Uidet q nõ: qõ eñ facit peccatũ veniale/est circũstantia aliquo mõ excusans pctm: z hec est infirmitas vel ignorãtia: et in illa nondũ inciderat adã vel eua: Nõ g̃ potuerũt peccare nisi ex certa malicia: z sic nõ est peccare venialr/sz mortalr: g̃ in pmo statu peccare venialiter nõ potuerãt. Adhuc in pmo statu recta fuit ratio pmorũ parẽtũ sensualitatẽ bñs subiectam z corpus Si g̃ peccauerũt adã z eua: peccare nõ potuerãt nisi p egressũ a rectitudine rõnis/z nõ p inclinatõez sensualitat̃: z sic peccare mortalr: quia tũc vir comedit z tot⁹ hõ sic buerius ẽ: vt dicẽ aug⁹: z g̃ videt q in primo statu nõ potuerũt peccare nisi mortalr. Cõtra: eadẽ potẽtia bũit adã añ pctm quã nos nũc: licz nõ eodẽ mõ dispositã nos possumus peccare mortalr z venialr: g̃ z ipe. Ulteri⁹ q̃ritur de q̃dã glo. sup p̃incipiũ psalte. Bti⁹ vir q nõ

Ad argumẽtũ pmũ

Ad 2m

Ad 3m

Ad q̃stionẽ incidentẽ ex arg. pmũ

Ad 2m

Ad 3m

B Solo mẽbri. II.

Ad argumẽtũ primũ in contrariũ

Ad 2m

Ad 3m

B Mchp. III Huius mẽbri. 4. sunt ptic̃le

Parti. I. arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

B Solo mẽbri. II.

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 1m cõtrariũ

Arg. 2m

Arg. 3m

Questiõ idem

Arg. 1m

Arg. 2m

In cõtrariũ arg. primũ. Arg. 2m

Arg. 4m B Parti. II. Argumẽtũ

In cõtrariũ arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Parti. III. Arg. 1m

Arg. 2m

Argumẽtũ in cõtrariũ. Parti. IIII.

abijt sic: Adā abijt a deo nō loco/sed dissimilitudine: cū psuasioni diaboli ꝛ eue consentiēs a deo recessit. Sterit: cū vetitū pomū comedēs in peccato delectatus est. Sedit: cū se stulte excusando ꝛ culpam in creatorē referendo/in supbia cōfirmatus est/dicens: Mulier quā dedisti mihi seduxit me. Et isti sunt gradus peccati qui distinguūt in glo. sup ps. I. Sōlutio dōm ad pmā partē q̄stiōis: q̄ sicut peccata in diuersis adinuicē compank: ita diuersimode adinuicē dicunk maiora vel minora Si eñ compank adinuicē in reatu pene: tūc absq̄ dubio ea que maxime punita sūt/maria sūt: ꝛ sic peccatū ade maximū dici potest. Et in hoc sensu p cedūt auctoritates ꝛ rōnes ad hoc iducte. Si aūt quantū ad eū contra quē fiūt: tūc sicut dicit Anſ. in. ij. libro/cur deus homo: cū rps in infinitū exce dit totū humanū genus ꝛ omnē creaturā/peccatum de traditōe ꝛ occisiōe xpi erit maximū: ꝛ etiā sicut dicit anſ. infinitū ꝛ irremissibile: nisi reparetur per ignorantiā/ q̄ nescierūt eū esse deū. Et hoc est qđ dicit petrus act. iij. Et nūc fratres scio q̄ p ignorātiā fecistis: sicut ꝛ pncipes vestri. j. ad cor. ij. b. Si eñ cognouissent/nūq̄ dominū glorie crucifixissent. Et sic iterū pcedūt auctoritates ꝛ rōnes ad hoc in ducte. Si aūt cōpenk in obiecto tunc supbia que altitudinē appetit/ ꝛ maxime ad equalitatē dei in angelo/homine pmo ꝛ antixpo: de quo dicit. ij. thessal. ij. q̄ extollit sup omne qđ dicit deus: tunc supbia erit maximū peccatū. Et sic iterū pcedūt auctoritates ꝛ rōnes ad hoc in ducte Si aūt fit compatio q̄tū ad causalitatē mali qđ fit ex peccato: sic cū omnia peccata causata sint a primo peccato luciferi: tūc primū peccatū luciferi erit peccatū maximū. Et sic iterū pcedit qđ ad hoc iductū est. Si vero fiat compatio quantū ad radicem peccati ex qua pcedit: tūc peccatū qđ fit in spiritū sanctū ex certa malicia ē peccatū maximū: hoc eñ ex certa malicia ē: sicut impugnatio veritatis agnite: ꝛ inuidentia fraterne gratie: ꝛ induratio/ ꝛ obduratio/ ꝛ finalis in penitētia: ꝛ vocat desperatio: ꝛ psumptio impia de venia ab eo qui veniā nō meret/nec meredi habet ꝓsitū. Matth. xij. c. ꝛ Luc. xij. b. Spūs blasphemie nō remittetur in hoc seculo nec in futuro. Et de impugnatōe veritatis agnite: Joh. xv. d. Si nō venissem ꝛ locutus eis fuissem/peccatū nō haberēt: nūc aūt excusationem nō hūt de suo peccato. Et p hanc distinctōez pater solo ad oīa q̄ inducta sūt circa primum

Sōlo particule. I.

D Ad particulam. II.

Ad hoc qđ querit: quis plus peccauerit: adam vel eua: soluendū est etiā p distinctōez. Si eñ fiat compatio in bono/cōtra qđ peccatū est factū: cū adā peccauerit cōtra deiformē mentē qua ꝓditus fuit: ꝛ contra bonū quo ꝓncipiū erat oīs hūane nature/ ꝛ nō eua: sic adā plus peccauit. Si vero fit cōpatio in inducēte peccatū: tūc q̄ eua ind uxit adā/ pl⁹ peccauit q̄ ipe. Si vo fiat cōpatio in actu peccati: tūc equal⁹ peccauerūt: q̄ eq̄liter trāgressi sūt. Si cōpenk in pena peccati: tunc mulier plus punita fuit ꝛ plus peccauit. Et si cōpenk ad cū in quē peccauerūt: tūc mulier plus peccauit: q̄ peccauit ꝛ in virū suū/ ꝛ in deū: vir aūt tm̄ in se et in deū. Et hec solo bona ē: ꝛ ponit a magistro. ij. sen. disti. xxij. ca. Erquo manifeste aduerti potest. Si vero fit cōparatio in fastu excusatōis peccati: tunc dicit aug⁹ sup gen. ad litte. iij. ꝛ ponit a mgro sen. distin. xxij. ca. Sed huic videt cōtrariū: tūc peccauerūt equaliter. Et sūt verba augu. ista. Dixit adā Mulier quā dedisti mihi/dedit mihi: ꝛ comedi: Nō dicit: peccaui: supbia eñ hz confusiōis deformitatē/nō cōfessiōis humilitatē. Nec eriā mulier confiteꝛ peccatū/sed refert in alterū: dicēs: Serpēs decepit me: ꝛ comedi: in impari sexu/sz in pari fastu. Ad id qđ vlteri⁹ querit: vr̄ potuit peccare venialr: dōm q̄ sophisma est ex cōpositione ꝛ diuisione. Si eñ hoc qđ dico pmo vel in pmo statu cōponak cū hoc verbo potuit: constat q̄ in pmo statu potuit ꝛ mortalr ꝛ venialiter peccare/sicut ꝛ postea: quia eandē potentiā habuit: licet aliter ꝛ aliter dispositā. Et in hoc sensu ꝓcedit ratio in cōtrariū inducta. Si vero eadē determinatō sez primo vel in primo statu diuidak ab hoc ꝛbo potuit/ ꝛ coniūgik cū hoc verbo peccare: tūc constat q̄ nō potuit nisi mortalr peccare. Et ī hoc sensu ꝓcedūt auctoritates ꝛ rōnes ꝛ maxime augu. ad hoc inducte: q̄ nō potuit esse nisi mortale peccatū sic cōmissū. Ad id qđ vlteri⁹ querit dōm: q̄ glosa distinguit gradus illi⁹ peccati metaphorice ꝓ m q̄ ꝓgredik in peccante: Sic eñ abit a recta via p precepti ꝛ ꝓcipientis contēptū: quia tūc nō supponit se ꝓcepto ꝛ ꝓcipienti: ꝛ sic abit a recta via in consilio impio ꝛ. Et p fructū delectabilis qđ apperit in peccato/ſtat ꝛ mozak in peccato. Per excusationē aūt sedet vt magister: docens quare ipe sit excusabilis/ ꝛ alius accusabilis: Et ideo dicit in cathedra pestilentie sedere. Pestilentia eñ/vt dic aug⁹ morbus est a pastu ꝓcreatus animalia inficiens. Cathedra vero catheorantiū est edes siue docentiū. Et sic Glosa distinguit gradus peccati primi metaphorice.

Ad partem Iam. III.

Ad partem Iam. IIII.

Arg. 3m

Utrū adā ꝛ eua in primo statu fuerunt deceptibiles an non.

B Membri IIII.

Uarto querit: si adā ꝛ eua in primo statu q fuerūt deceptibiles/an nō. Et hoc querit ratōe ei⁹ qđ dicit mgr̄ in illo capl'o: Soler queri ab augu. sup gen. vbi sic dicit: Cū apl's adā fuisse ꝓuaricatorē ostēdat/dicēs Roma. v. c. Jn similitudinē ꝓuaricatōis ade q̄ est forma futuri: seducū eum negat. I. ad thimo. ij. d. vbi dicit. Adā nō est seductus/sed mulier. Unde ꝛ interrogat gen. iij. nō ait mulier seduxit me/sz dedit mihi ꝛ comedi: Mulier vero inqt: serpēs seduxit me. Hāc aūt seductōez ꝓprie vocauit apl's: ꝓ quā id qđ suadebat cū falsū esset/verū putatū est: sicz q̄ de⁹ ido lignū illud tangere ꝓhibuerit/ q̄ sciebat eos sic tetigisse tāq̄ deos futuros: tanq̄ inuideret diuinitatē: qui eos hoies fecerat. Ex his ꝛbis accipit q̄ mulier seducta fuit in primo statu: Et cū seducit falsū provero approbare/qđ ī idē est errare: videtur q̄ error in pmo statu potuit incidere in mulierē. Et si dicak q̄ aliter est de muliere ꝛ aliter de viro. Obuiat aug⁹ ibidē dicēs: licet non sit seductus in hoc in quo mulier: sez q̄ crederet verū qđ suadebat serpēs: tm̄ dicit q̄ seductus est in hoc q̄ cū videret mulierē nō mortuā post tactū ligni/ ignarus diuine seueritatis quā adhuc exptus nō fuerat: seductus est in hoc: q̄ putabat esse veniale qđ fuit mortale: Ergo ꝛ adā ꝛ eua seduci sunt in statu innocentie: ergo seduci poterant. Adhuc:

Arg. 1m

Obiectum Responsio

Arg. 2m

secūdo sententia p̄ dist. xxj. q̄rit ex verbis Aug. magister ꝛ Bede: q̄re mulier nō ho⁊ruit serpentē. Et soluit ibidē: q̄ cū sciret eum creatū esse a deo/putabat etiā eū officiū loquēdi accepisse a deo ꝛ hoc falsum fuit: q̄ falsum approbauit ꝓ vero. Si qs dicat: q̄ talis fallacia ꝑm estimatiuā est/ ꝛ nō ꝑm intellectū: ꝛ ió non derogat dignitati status innocētie.

Obiectio

Rñsio Cōtra Aug. in ench. vera ꝓ falsis approbare nō est de natura hois instituti/sed pena dānati. Adhuc Aug. ibidē: Jpe p sciptm error aut magnū in re magna/aut puū in re pua/sp tñ est malū. Adhuc ibidē infra: Dic hoies fallūt arcq̄ fallunk: miseriores quidē sunt cū mentiēdo fallūt/q̄ cū mētiēdo fallunk. Adhuc ibidem paulopost: Usq̄ adeo natura rōnalis refugit falsitatē: ꝛ q̄tū pōt deuitat errorē: vt falli nolit etiā quicūq̄ amāt fallere. Si forte aliq̄s diceret: q̄ aug⁹ loquit de fallacia deceptiōis q̄ indecora est. Cōtra videt Aug⁹ ca. xvij. dicere sic: Cū nihil aliud sit errare q̄ ver̄ putare qđ falsum est: vel falsum putare qđ verū ē: vel certū habere ꝓ icerto/ in certū ꝓ certo: idq̄ tā sit in aio deforme arcq̄ indecēs/ q̄ pulchrū arcq̄ decorū esse sentim⁹ vel in loquēdo vel assentiēdo dicere: est/est: nō/nō: ꝓcero ꝛ ob hoc ipm est vita ista misera q̄ viuim⁹: q̄ ei nonunq̄ vt nō amittatur error est necessarius. Solutio: In ista q̄stione diuersi diuersa dixerūt: Quidā eni dixerūt: q̄ naturales deceptiōes q̄ sunt ꝑm sensibilem partē aīe: sicut sunt somniales visiones: in quib⁹ querik aia sup imagine sicut sup res/cū tamē hoc falsum sit: Et ī vigilia: in q̄ sic dicūt/ꝓspectiui q̄dā videt hoc videt sub angulo triāguli: cuius basis est res visa hypothenusa radi⁹ luminis reflexi in oculū: ꝛ ideo q̄nto longi⁹ res videt/tāto minor esse videt: qđ tñ falsuz est: q̄z ex hoc nō est minor res/sed hoc ꝓter angulū in oculo ꝛclusus: q̄ acutior ꝛ strictior est/ quāto longius distat ab eo basis: sicut probat euclides in libro de fallacia visus. Et has dixerūt esse naturales deceptiōes: ꝛ his dicebāt posse deci ꝓmos parētes in pmo statu: eo q̄ in pmo statu eadē habuerūt naturalia q̄ habuerūt post pctm̄: vt dicit Dionys. libro de di. no. ca. iiij. Et isti dicunt: q̄ talis error nō repugnat pmo statui. Sz q̄z hoc dicīs sancto ꝓ nullo mō concordat: eo q̄ Aug⁹/ sicut patet in auctoritatib⁹ inductis/ dicit: q̄ omnis error ad miserā vitam ꝑtinet: ideo videt dicendū: q̄ adam ꝛ eua q̄diu ꝛmunes erant ab omni pctō ꝛ penitus innocētes: sicut fuerūt in corpe penitus impassibiles ꝛ ab intus ꝛ ab extra: ita in animo penitus fuerunt indeceptibiles ꝛ nullius erroris susceptui. Sed hoc verū est: q̄ ante trāsgressionē factā ꝓ comestionē actualē deccpti fuerūt ꝛ deceptibiles sz nō ante oē pctm̄: q̄z ꝑcessit ī eis clario q̄ fuit ꝓ humilitatē cōsumēda: ꝛ post illā elationē deceptibiles facti sūt: ꝛ ió tūc nō fuerūt in statu ꝛmunitatis oīs pcti. Sed vr̄ est q̄ fuerūt in statu q̄ fuit ante trāsgressionē factā ꝓ op⁹. Et ꝓ hoc pz solo ad totū.

Arg. 4m

In cōtrariū argumētū primū.

Querit si peccatum primorū parentum fuerit remediabile: cum peccatum angelorum fuerit irremediabile.

B Mēbr. v. Arg. primū

Uinto querit: vtrū angelus irremediabiliter peccauit: homo aūt remediabiliter: rōne dicti Aug. vbi supra. Videt q̄ sic: quia quanto habilior fuit homo ad suggestionē/ tanto facilior est ad veniam: ergo licet angelus peccauerit irremediabiliter/ tamē homo nō peccauit irremediabiliter. Adhuc: Aug⁹ in. ij. libro de libero arbitrio. Factū est/ vt culpa hominū susciperet emendatoriā penā potius q̄ interfectoriā: vt cui se diabol⁹ ad imitationē ꝛsupbie ꝓbuerat ad culpam: ei se de⁹ ad imitationē humilitatis ꝓberet ad veniā. Ad huc mgr̄. ij. sententiarū dist. xxij. ca. ꝓrea angelica: rationem ponit quare remediabile sit pctm̄ hominis: Et inducit Augustinū in ench. sic dicentem Placuit vniuersitatis creatori ꝛ moderatori: vt qm̄ nō tota multitudo angelorū deum deserendo perierat: ea que ꝑierat in perpetua ꝓditione remaneret: que autem cum deo illa deserente perstiterat/ de sua certissime cognita semp felicitate gauderet. Ar vo rōnalis creatura que in hominib⁹ erat/ qm̄ peccatis ac supplicijs in prima homie/ in quo tota erat/ tota perierat: ex parte poreat repararij vnde angelice societati supplereꝛ qđ ruina illa minuerat hoc eni ꝓmissum est sanctis Matth. xxij. q̄ erūt equales angelis dei in celis. Adhuc: Jsidorus in libro de trinitate. Homo post peccatū ideo reuertitur ad veniā: quia ex lutea materia pōdus traxit infirmitatis: ꝛ ideo ꝓ infirma carnis ꝓditione reditus patet homini ad salutē. Cōtra: peccatum fit tribꝫ modis: ex infirmitate/ ꝛ ignorantia ꝛ certa malicia. Et sicut dicit Jsido. Gravius peccat ex infirmitate q̄z ex ignorātia: grauissime ex certa malicia. Sed adam nō peccauit ex infirmitate: cum nulla infirmitas fuerit in eo: sicut ꝓbat mgr̄ per verba Aug. xxij. dist. ca. bis aūt opponi solet: Nec ex ignorātia: q̄z infirmitas ꝛ ignorantia pene sunt pcti: vt dicit Aug. ꝛ ante pctm̄ non fuit pena pcti. Videt ergo q̄ peccauit ex certa malicia: sed peccatū ex certa malicia est peccatū in spm̄ sanctū: ꝛ de hoc dicit Luc. xij. b. et Matth. xij. c. qđ non remittit nec in hoc seculo nec in futuro: ergo videt q̄ peccauit irremissibili pctō. Adhuc: Aug. in libro de mirabilib⁹ sacre scripture: Angelus q̄z de sublimissimo statu nature cecidit/ resurgere nō potuit: ergo a simili: cū adam de sublimissimo statu nature sue cecidit: videt q̄ ad veniam resurgere non debuit. Solutio: dicendū q̄ carholica fides est: q̄ homo peccauit remediabiliter: ꝛ angelus irremissibiliter. Et huius assignatur due cause ab Aug. Una est: q̄z qui alio suadēte peccauit/ ideo alio reducente veniā consequi potuit. Secūda est: q̄z tota natura humana in adam corrupta fuit: ꝛ ideo nisi repararet ex ꝑte/ plus potuisset pctm̄ ad corruptionē q̄z gratia ad redemptionē: quia nec ruina angelica fuisset repata: nec homo ꝙuenisset ad finē ad quē creatus est: Jn ꝓhabitis eni determinatū est ꝓ verba Aug. q̄ factus est vt deo frueretur: ad qđ nō ꝙuenisset nisi reparus esset: ꝛ sic inuanū creat esset: ꝛ hoc nō cōuenit sapientie diuine q̄ nihil creat inuanū. Ad primū dicēdū: q̄ adā nō peccauit ex certa malicia/ sed peccauit ex infirmitate ꝛ aliquo modo ex ignorantia. Ex infirmitate scz carnis: caro eni sua fuit corruptibilis aliquo mō corruptione naturali/ nō penali. De qua dicit Sap. ix. d. corpus qđ corrūpit aggrauat animā: ꝛ deꝑmit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Peccauit etiam aliquo mō ex ignorātia: q̄z sicut in ꝓhabitis

Sōlo mēbri quinti.

Ad argum ꝑm in ꝓrū

abijt sic: Adā abijt a deo nō loco/sed dissimilitudine: cū psuasioni diaboli z eue consentiēs a deo recessit. Sterit: cū vetitū pomū comedēs in peccato delectatus est. Sedit: cū se stulte excusando z culpam in creatorē referendo/in supbia cōfirmatus est/dicens: Mulier quā dedisti mihi seduxit me. Et isti sunt gradus peccati qui distinguūt in glo. sup ps.1. Solutio dōm ad pmā partē qstiōis: q sicut peccata in diuersis adinuicē compank: ita diuersimode adinuicē dicunt maiora vel minora. Si em compank adinuicē in reatu pene: tūc absq; dubio ea que maxime punita sūt/maxia sūt: z sic peccatū ade maximū dici potest. Et in hoc sensu p cedūt auctoritates z rōnes ad hoc iducte. Si aūt quantū ad eū contra quē fiūt: tūc sicut dicit Anſ. in.ij.libro/cur deus homo: cū rps in infinitū exce dit totū humanū genus z omnē creaturā/peccatum de traditōe z occisiōe xpi erit maximū: z etiā sicut dicit anſ. infinitū z irremissibile: nisi reparetur per ignorantiā/qz nesciuerūt eū esse deū. Et hoc est qd dicit petrus act.3.c. Et nūc fratres scio qz p ignorātiā fecistis: sicut z pncipes vestri.j.ad cōr.2.b. Si em cognouissent/nūq dominū glorie crucifixissent. Et sic iterū pcedūt auctoritates z rōnes ad hoc inducte. Si aūt cōpenk in obiecto tunc supbia que altitudinē appetit/z maxime ad equalitatē dei in angelo/homine pmo z antixpo: de quo dicit.2.thessal.2.q extollit sup omne qd dicit deus: tunc supbia erit maximū peccatū. Et sic iterū pcedūt auctoritates z rōnes ad hoc inducte Si autē fit compatio qtū ad causalitatē mali qđ fit ex peccato: sic cū omnia peccata causata sint a primo peccato luciferi: tūc primū peccatū luciferi erit peccatū maximū. Et sic iterū pcedit qđ ad hoc inductū est. Si vero fiat compatio quantū ad radicem peccati ex qua pcedit: tūc peccatū qđ fit in spiritūsanctū ex certa malicia ē peccatū maximū: hoc em ex certa malicia ē: sicut impugnatio veritatis agnite: z inuidentia fraterne gratie: z induratio/ z obduratio/z finalis in penitētia: z vocat desperatio: z psumptio impia de venia ab eo qui veniā nō meretur/nec merēdi habet ꝓpositū. Matth.12.c. z Luc.12.b. Spūs blasphemie nō remittetur in boc seculo nec in futuro. Et de impugnatōe veritatis agnite: Job.15.d. Si nō venissem z locutus eis fuissem/peccatū nō haberēt: nūc aūt excusationem nō hūt de suo peccato. Et p hanc distinctiōez patet solo ad omnia que inducta sūt circa primum.

Ad hoc qđ querit: quis plus peccauerit: adam vel eua: soluendū est etiā p distinctiōez. Si em fiat compatio in bono/cōtra qđ peccatū est factū: cū adā peccauerit cōtra deiformē mentē qua pditus fuit: z contra bonū quo pncipiū erat omis hūane nature/z nō eua: sic adā plus peccauit. Si vero fit cōpatio in inducēte peccatū: tūc qz eua ind uxit adā/pl⁹ peccauit qz ipe. Si vo fiat cōpatio in actu peccati: tūc equal'r peccauerūt: qz eq liter trāgressi sūt. Si cōpenk in pena peccati: tunc mulier plus punita fuit z plus peccauit. Et si cōpenk ad eū in quē peccauerūt: tūc mulier plus peccauit: qz peccauit z in virū suū/z in deū: vir aūt tm in se et in deū. Et hec solo bona ē: z ponit a magistro. ij. señ. distī.xvij.ca. Ex quo manifeste aduerti potest. Si vero fit cōparatio in fastu excusatōis peccati: tunc dicit aug⁹ sup gen.ad litte.iij.z ponit a magro señ. distin.xvij.ca. Sed huic videt cōtrarīū: tūc peccauerūt equaliter. Et sūt verba augu. ista. Dixit adā Mulier quā dedisti mihi/dedit mihi: z comedi: Nō dicit: peccaui: supbia em hz confusiōis deformitatē/nō cōfessiōis humilitatē. Nec etiā mulier confitet peccatū/sed refert in alterū: dicēs: Serpēs decepit me: z comedi: in impari sexu/sz in pari fastu. Ad id qđ vlteri⁹ querit⁹ vtrū potuit peccare venialr: dōm q sophisma est ex cōpositione z diuisione. Si em hoc qđ dico pmo vel in pmo statu cōponak cū hoc verbo potuit: constat q in pmo statu potuit z mortalr z venialiter peccare/sicut z postea: quia eandē potentiā habuit: licet aliter z aliter dispositā. Et in hoc sensu pcedit ratio in cōtrarīū inducta. Si vero eadē determinatō sez primo vel in primo statu diuidak ab hoc vbo potuit/ z coniūgik cū hoc verbo peccare: tūc constat q nō potuit nisi mortalr peccare. Et i hoc sensu pcedūt auctoritates z rōnes z maxime augu. ad hoc inducte: qz nō potuit esse nisi mortale peccatū sic cōmissū. Ad id qđ vlteri⁹ querit⁹ dōm: q glosa dicit inguit gradus illi⁹ peccati metaphorice fm q p gredik in peccante: Sic em abit a recta via p precepti z pcipientis contēptū: quia tūc nō supponit se precepto z pcipiēti: z sic abit a recta via in consilio impio z. Et p fructū delectabilis qđ apperit in peccato/stat z mozak in peccato. Per excusationē aūt sedet vt magister: docens quare ipe sit excusabilis/z alius accusabilis: Et ideo dicit in cathedra pestilentie sedere. Pestilentia em/vt dic aug⁹ morbus est a pastu perearus animalia inficiens. Cathedra vero cathedrantiū est edes siue docentiū. Et sic Glosa distinguit gradus peccati primi metaphorice.

Utrū adā z eua in primo statu fuerunt deceptibiles an non.

Uarto querit: si adā z eua in primo statu fuerūt deceptibiles/an nō. Et hoc querit ratiōe eci⁹ qđ dicit mgr in illo cap'o: Solet queri ab augu. sup gen. vbi sic dicit: Cū ap's adā fuisse puaricatorē ostēdat/dicēs Roma.5.c. In similitudinē puaricatiōis ade q est forma futuri: seducū eum negat. Iad thimo.2.d. vbi dicit. Adā nō est seductus/sed mulier. Unde z interrogat⁹ gen.3.nō ait mulier seduxit me/sz dedit mihi z comedi: Mulier vero inqt: serpēs seduxit me. Hāc aūt seductōez ꝓprie vocauit ap's: p quā id qđ suadebat cū falsū esset/verū putatū est: scz q de⁹ iōo lignū illud tangere ꝓhibuerit/qz sciebat eos sine tristiā tē deos futuros: tanq̄ inuideret diuinitatē: qui eos hoies fecerat. Ex his vbis accipit q mulier seducta fuit in primo statu: Et cū seducti sit falsū provero approbare/qđ z idē est errare: videtur q error in pmo statu potuit incidere in mulierē. Et si dicak q aliter est de muliere z aliter de viro. Obuiat aug⁹ ibidē dicēs: licet non sit seductus in hoc in quo mulier: scz q crederet verū qđ suadebat serpēs: tñ dicit q seductus est in hoc q cū videret mulierē nō mortuā post tactū ligni/ ignarus diuine seueritatis quā adhuc exptus nō fuerat: seductus est in hoc: q putabat esse veniale qđ fuit mortale: Ergo z adā z eua seduci sunt in statu innocentie: ergo seduci poterant. Adhuc:

D Ad particulam.II.

Solo particule.I.

Ad partam.III.

Ad partem.III.

Obiectum Responsio

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

secūdo sententia xp dist.xxj. qrit ex verbis Aug. magister z Bede: qre mulier nō horruit serpentē. Et soluit ibidē: q cū sciret eum creatū esse a deo/putabat etiā eū officiū loquēdi accepisse a deo z hoc falsum fuit: q falsum approbauit p vero. Si qs dicat: q talis fallacia fm estimatiuā est/z nō fm intellectū: z ideo non derogat dignitati status innocētie.

Obiectio

Rñsio Cōtra Aug. in ench. vera p falsis approbare nō est de natura hois instituti/sed pena dānati. Ad hoc Aug. ibidē: Ipe p seipm error aut magnū in re magna/aut puū in re pua/sp tñ est malū. Ad hoc ibidē infra: Dic hoies fallūt arcta fallunk: miseriores quidē sunt cū mentiēdo fallūt/q̄ cū mētiēti bus credēdo fallunk. Adhuc ibidem paulo post: Usq; adeo natura rōnalis refugit falsitatē: z q̄tū pōt deuitat errorē: vt falli nolit etiā quicūq; amat fallere. Si forte aliqs diceret: q aug⁹ loquit de fallacia deceptiōis q̄ indecora est. Cōtra videk Aug⁹ ca.xvij. dicere sic: Cū nihil aliud sit errare q̄ vera putare qđ falsum est; vel falsum putare qđ verū ē: vel certū habere p incerto/ in certū p certo: idq; tā sit in aio deformē atq; indecēs/q̄ pulchrū atq; decorū esse sentim⁹ vel in loquēdo vel assentiēdo dicere: est/est: nō/nō: pfecto z ob hoc ipm est vita ista misera q̄ viuim⁹: q ei nonunq; vt nō amittatur error est necessarius. Solutio: In ista qstione diuersi diuersa direrūt: Quidā em direrūt: q naturales deceptiōes q̄ sunt fm sensibilem partē aie: sicut sunt somniales visiones: in quib⁹ querik aia sup imagine sicut sup res/cū tamē hoc falsum sit. Et i vigilia: in q̄ sic dicūt/pspectiui q̄dā videk hoc videk sub angulo triāguli: cuius basis est res visa hypothenusa radi⁹ luminis reflexi in oculū: z ideo q̄nto longi⁹ res videk/tāto minor esse videt: qđ tñ falsuz est: qz ex hoc nō est minor res/sed hoc ꝓter angulū in oculo ꝯclusus: q̄ acutior z strictior est/quāto longius distat ab eo basis: sicut probat euclides in libro de fallacia visus. Et has direrūt esse naturales deceptiōes: z his dicebāt posse deci pi pmos parētes in pmo statu: eo q in pmo statu eadē habuerūt naturalia q̄ habuerūt post pctm: vt dicit Diony. libro de di.no.ca.iiij. Et isti dicunt: q talis error nō repugnat pmo statui. Sz qz hoc dicis sancto xp nullo mō concordat: eo q Aug⁹/sicut pater in auctoritatib⁹ inductis/dicit: q omnis error ad miserā vitam ptinet: ideo videk dicendū: q adam z eua q̄diu immunes erant ab omni pctō z penitus innocētes: sicut fuerūt in corpe penitus impassibiles z ab intus z ab extra: ita in animo penitus fuerunt indeceptibiles z nullius erroris suscepti. Sed hoc verū est: q ante trāsgressionē factā p comestionē actualē decepti fuerūt z deceptibiles sz nō ante oēm pctm: qz pcessit i eis elatio q̄ fuit p humilitatē cōpumēda: z post illā elationē deceptibiles facti sūt: z ideo tūc nō fuerūt in statu immunitatis ois pcti. Sed vez est q fuerūt in statu q̄ fuit ante trāsgressionē factā p op⁹. Et p hoc pz solo ad totū.

B Solo mēbri quarti.

Querit si peccatum primozū parentum fuerit remediabile: cum peccatum angelorum fuerit irremediabile.

B Mēbz.v. Arg.primū

Uinto querit: vtrū angelus irremediabiliter peccauit: homo aūt remediabiliter: rōne dicti Aug. vbi supra. Videk q sic: quia quanto babilior fuit homo ad suggestionē/tanto facilior est ad veniam: ergo licet angelus peccasset irremediabiliter/tamē homo nō peccauit irremediabiliter. Adhuc: Aug⁹ in.ij.libro de libero arbitrio. Factū est/vt culpa hominū susciperet emendatoriā penā potius q̄ interfectoriā: vt cui se diabol⁹ ad imitationē superbie ꝓbuerat ad culpam: ei se deꝓ ad imitationē humilitatis ꝓberet ad veniā. Ad huc mgr.ij.sententiarū dist.xxij.ca. Prerea angelica: rationem ponit quare remediabile sit pctm hominis: Et inducit Augustinū in ench, sic dicentem Placuit vniuersitatis creatori z moderatori: vt qm̄ nō tota multitudo angelorū deum deserendo perierat: ea que pierat in perpetua pditione remaneret: que autem cum deo illa deserente perstiterat/de sua certissime cognita semp felicitate gauderet. At vo rōnalis creatura que in hominib⁹ erat/ qm̄ peccatis ac supliciis in prima homine/in quo tota erat/tota perierat: ex parte potest reparari: vnde angelice societati supplere k qđ ruina illa minuerat hoc eni ꝓmissum est sanctis Matth.22.q erūt equales angelis dei in celis. Adhuc: Isidorus in libro de trinitate, Homo post peccatū ideo reuertitur ad veniā: quia ex lutea materia pōdus traxit infirmitatis: z ideo p infirma carnis ꝓditione redit⁹ patet homini ad saluē. Cōtra: peccatum fit tribus modis: ex infirmitate/z ignorantia z certa malicia. Et sicut dicit Isido. Gravius peccat ex infirmitate q̄ ex ignorātia: gravissime ex certa malicia. Sed adam nō peccauit ex infirmitate: cum nulla infirmitas fuerit in eo: sicut ꝓbat mgr per verba Aug. xxij. dist. ca. his aūt opponi solet: Nec ex ignorātia: qz infirmitas z ignorantia pene sunt pctī: vt dicit Aug. z ante pctm non fuit pena pcti. Videt ergo q peccauit ex certa malicia: sed peccatū ex certa malicia est peccatū in spūsanctū: z de hoc dicit Luc.11.b. et Matth.12.c. qđ non remittik nec in hoc seculo nec in futuro: ergo videt q peccauit irremissibili pctō. Adhuc: Aug. in libro de mirabilib⁹ sacre scripture: Angelus qz de sublimissimo statu nature cecidit/resurgere nō potuit: ergo a simili: cū adam de sublimissimo statu nature sue cecidit: videk q ad veniam resurgere non debuit. Solutio: dicendū q catholica fides est: q homo peccauit remediabiliter: z angelus irremissibiliter. Et huius assignātur due cause ab Aug. Una est: qz qui alio suadēte peccauit/ideo alio reducente veniā consequi potuit. Secūda est: qz tota natura humana in adam corrupta fuit: z ideo nisi repararet ex gre/plus potuisset pctm ad corruptionē q̄ gratia ad redemptionē: quia nec ruina angelica fuisset repara: nec homo quenisset ad finē ad qđ creatus est: In phabitis eni determiatū est q verba Aug. q factus est vt deo frueretur: ad qđ nō quenisset nisi reparus esset: z sic innanū creat⁹ esset: z hoc nō cōuenit sapientie divine q̄ nihil creat innanū. Ad primū dicēdū: q adā nō peccauit ex certa malicia/sed peccauit ex infirmitate: z aliquo modo ex ignorantia. Ex infirmitate scz carnis: caro eni sua fuit corruptibilis aliquo mō corruptione naturali/nō penali. De qua dicit Sap.9.d. corpus qđ corrūpit aggravat aiam: z deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Peccauit etiam aliquo mō ex ignorātia: qz sicut in phabitis

B Solo mēbri quinti.

Ad argum pm in cōtrarīū primū.

Arg.1m

Arg.2m

determinatū est in questione de origine illius pcti cū videret mulierē ex ractu ligni nō starim esse mortuā: in hoc decipi potuit/ vt dicit Aug⁹/ q̄ putauit esse veniale qđ erat mortale: z sic aliquo mō fuit ex ignorātia/licet nō simplr. Et ideo pcm̄ suū in spm̄ sanctū nō fuit: nec fuit cōtra bonitatē in qua peccata oīa remittunt. Ad aliud dō m⁹ q̄ est sublimissimus status in genere: z est sublimissim⁹ status simpliciter. Sublimissim⁹ status simplr nature create/est nature intellectualis/spūalis/z incorruptibilis: z ab illo cecidit lucifer. Sublimissim⁹ aūt stat⁹ in genere/est status inocētie: in qua nec culpa/nec pena depssit naturā: qui sublimissim⁹ dicit respectu status pcti: in quo sicut dicit apls Rom.8.b. corpus mortuū est ꝓpter peccatū: hoc est/necessitati mortis addictū. Et ab illo cecidit adam. Et ideo sicut dicit m⁹ gr. ij. libro sententia ꝓ dist. xxj. ca. Porro sciendū: Homo q̄ inclinās ad pcm̄ intus non habuit/sed extra tm̄: z ideo facile resistere potuit: grauī⁹ plecti debuit/sed irremissibilit nō peccauit.

Ad 2m

Quia peccatū triplex ex ignorātia infirmitate z industria: Querit an omnis ignorātia excuset a toro z a tanto: z an in seipsa sit pcm̄: z si quedā excusant: quedā nō quę sint ille. Questio. LXXXVIII.

Einde querit de hoc

Dō qđ dicit in illo ca. His aūt opponi solet: vbi inducit Jsidorū sic dicentē: Tribus modis pcm̄ geritur: scz ignorātia/infirmitate/industria: grauius q̄z est infirmitate peccare q̄m ignorantia: grauius q̄z in industria q̄m infirmitate. Cuius aūt videtur ignorātia peccasse: q̄ fuit seducta. I. ad Timo. 2. d. Adam nō est seductus/sed mulier seducta in puersicatiōe fuit. Hzarta cui⁹ hīc queruntur tria de ignorātia. scz an omnis ignorātia excuset a toro z a tanto. Et an ignorātia in seipa sit peccatū. Et si quedā excusat/z qdā nō excusat: q̄ sit illa que excusat/z que nō excusat. Ad primū obiicit sic: Dicit Aug⁹: q̄ omne pcm̄ adeo est volūtariū: qđ si nō sit volūtariū/pcm̄ nō sit. Qđ ergo facit peccatū inuolūtariū/facit pcm̄ nō esse pcm̄: z excusat a toro: Ignorātia facit pcm̄ esse inuolūtariū: q̄ dicit Aristo. in. ij. eth. z Dam̄. z Grego. nyren⁹: q̄ inuolūtariū dicit duobus modis: scz p ignorantiā/z p violentiā. Per violentiā dicit inuolūtariū: cui⁹ pncipiū est i alio nihil ꝓferēte vim passo. Per ignorantiā dicit inuolūtariū/cui⁹ pncipiū est in ipo nō conscīēte singularia in quib⁹ est actus. Et hoc facit actū oīno inuolūtariū: q̄ dicit Aug⁹: q̄ nō pōt esse volitū qđ nō est scitū: ignoratū aūt nō est scitū: ergo ignoratū nō est voluntariū: z sic non est pcm̄. Videtur ergo q̄ ignorātia excusat a toro. Adduc I. ad Timo. I. c. Fidelis sermo z omni acceptiōe dignus: q̄ xps ihesus venit in hūc mundū pctōres saluos facere: quoꝝ pmus ego sum: sed iō misericordiā ꝓsecut⁹ sum: q̄ ignorās feci in incredulitate mea. Et hoc accipit: q̄ ignorātia incredulitatis pcm̄ excusat: cū ḡ illa sit ingrātia crassissima z excuser/videt q̄ oīs ignorātia excuset p locū a minori. Cōtra Ro. 2. a. sup illud: an ignorās/q̄ benignitas dei ad penitētiā te adducit: glosa dicit: grauissime peccas si ignorās. Qđ aūt grauissimū facit pcm̄ non excusat/sed accusat: ḡ videt q̄ ignorātia nō excuset

Vtr.m

Adduc I. ad Coꝛ. 14. g. Ignorās ignorabit: scz nō ignorabit a deo nisi peccās: ḡ videt q̄ ignorātia sit ꝑditio aggrauās pcm̄: z sic nō pōt esse excusans.

Vtr.m

Adduc: Aug. ad valētinianū: Eis aufert excusatio q̄ mādata dei nouerūt: quā solēt habere hoies de ignorātia: q̄ licet grauī⁹ sit peccare sciēter q̄m sciēter: nō tn̄ iō ꝓfugiēdū est ad ignorātie tenebras vt eis q̄sq̄ excusationē reꝑat. Aliud eni ē nescisse: aliud scire noluisse: q̄ in eis q̄ intelligere noluerūt/ipa ignorātia pcm̄ est: pcm̄ aūt additū pctō nihil excusat/sed accusat: ḡ videt q̄ ignorātia nō excusat/sed accusat.

Vtr.m

Adduc idē accipit ex hoc qđ dr in ps. 35. Noluit intelligere vt bene ageret. Et ꝓstat q̄ illa ignorātia affectata ē: de q̄ dicit Aug⁹ ad valentinianū: q̄ neminē excusat. Dicit eni sic: In eis q̄ nō potuerūt scire/ignorātia pena pcti est: ignorātia vo q̄ nō est eoꝝ q̄ scire noluerūt/sz simplr nescīunt: nullū sic excusat vt eterno igne nō ardeat/sed fortasse vt minus ardeat.

Parti.II. Arg.primū

Adduc vlteri⁹ querit si ignorātia in se pcm̄ est. Et videt q̄ sic. Aug⁹ ad valentinianū. In eis q̄ intelligere noluerūt/ignorātia pcm̄ est.

In ꝓrarū argmēti

Sed cōtra hoc est: q̄ nihil idē pec carū est z pena pcti: sed ignorātia vt dic Aug. pena pcti est: ḡ videt q̄ nō sit pcm̄.

Parti. III.

Vlteri⁹ q̄rit de modis ignorātie q̄ z quot sint: hos eni tangit m⁹ gr in illo ca. Est aūt ignorantia triplex: z enūerat eos sic: Est ignorātia eoꝝ qui scire nolūt cū possūt: qui nō excusat: q̄z ipa peccatū est. Et est ignorātia eoꝝ q̄ scire volūt/sed cū nō possunt: z illa excusat: q̄ est pena pcti, sed nō pcm̄. Et est ignorātia eoꝝ q̄ q̄si simpliciter nesciūt/nō requirētes vel ꝓponētes scire: q̄ neminē plene excusat: sed sic fortasse vt minus puniat. Et videt hec diuisio ifficies esse q̄ ignorantia ebrioꝝ/z vulneratoꝝ in capite/z mozionū z phreneticoꝝ/z insanoꝝ: q̄ nulla illa ꝓ sūt. Solutio ad oīa hec q̄ soluenda sunt notāda est distinctio de ignorātia valde vtilis quā anticq̄ dederūt. Diuidit eni aliq̄ fm causam efficientē: sicut q̄ dicit q̄ ē ignorātia vincibilis/z ignorātia iuincibilis Et iuincibilis dupler: scz inuincibilis ex natura/z inuincibilis ex accidēte. Inuincibilis ex natura est sicut in mozionib⁹ z melancholicis: z de hac dicrūt/q̄ in toto excusat. Inuincibilis ex accidēte duplex est: illud eni accidēs aut est sepabile/aut ī sepabile. Si est sepabile tūc iterū dupler est: aut enim est ex aliq̄ opilāte vias cerebri: ita q̄ rō q̄ spiritū animalē spēs scibiliū accipe nō pōt: sicut est ignorātia in ebrijs ex potu vini: vel in his q̄ comederūt iusquamū vel cicutā/q̄ ad insaniā deducūt. Uel ē ex infirmitate sanabili rōis: z sic distinguendū est in causa: q̄ aut ipe bō insanus dedit causam/aut nō: Si dedit causam: aut p rem licitā: tūc meo iudicio sicut dicit ꝓpositū⁹/pena ē z nō pcm̄: z in toto excusat: eo q̄ facit actū simplr inuolūtariū: vt dicit Dam̄. Si aūt dedit operā p rem illicitā: tūc meo iudicio/sicut videt Dam̄. nō excusat/sed duplices maledictiones meret: scz qñ aliqs ex ebrietate occidit ignorās. Et in hoc casu dicit Aristo. in politicis li. iiij. q̄ legislatoꝝ ꝓcepit tales plusq̄z alios puniri. Si aūt dedit operam pr rem licitam que nullum peccatum fuit: tunc dicit Damascē. q̄ meretur veniā z ignoscentiā si aliquid facit ex tali ignorantia: talis enim ignorantia excusat: sicut si sic insanus seipm

Argum.

B Solo qđ

Ignorantie diuisio fm q̄tuor cas

vel aliū interficit. Diuidit etiā ignorātia p causā materialē: sicut qñ diuidit in ignorantiā iuris/z in ignorantiā facti. Ignorantia iuris dicit qñ homo ignorat id qđ scire tenet: sicut mādata z ꝓcepta dei fm q̄ debet regere vitā suā. Et hec ignorātia peccatū est omissiōis z neminē excusat: q̄z ipa pcm̄ est: vt dicit Aug⁹. Ignorātia aūt facti est qñ aliqs in hoc particulari facto decipit vt vnū credat esse ꝓ alio: sicut illud Beñ. 29. e. vbi Iacob cognouit lyam vt suā/supposituā sibi p rachel: z excusat decepti⁹: sicut z ibidē dicit: Quare iposuisti mihi: q̄z in pticularib⁹ nono pōt esse satis cautus. Diuidit etiā fm causam formalē: sicut dicit ignorātia affectata/vel non affectata: Et dicit affectata/qñ hō p affectū vult aliq̄d cū quo sciētia stare nō pōt: sicut q̄ vult odiari qñ deberet discere. Et affectata accusat. Nō affectata aūt/dicit simplr nesciētia: q̄ non excusat a toro/sed a tanto: vt dicit Aug⁸. Diuidit etiā fm cām finalē: qñ ōz excusās/vl accusās. Et p hāc distinctionē ꝓz solo ad oīa obiecta z q̄sita. Ad pmū ḡ dōm: q̄ q̄dā fuerūt q̄ dixerūt/q̄ oīs ignorātia ex toto excusat: ꝓter obiectionem q̄ inducta est. Sed q̄z hoc directe cōtra verba Aug. est q̄ ponunt in textu z inducta sunt: nō est sic dicendū: sed sicut supra habitū est distinguendū est de ignorantia: q̄z quedā est scz q̄ in ignorāre relinquit debitū sciēdi: z hec pcm̄ est: z nō excusat/sed potius accusat: vt dicit Aug. Et est quedā que nullū debitū relinquit in ignorāre/sed simplr dicit nescientiā quorundā scibiliū nō debitoꝝ sciri: z hec pena pcti est/z excusat.

Ad 1. ptica. arg. primū.

Ad 2m.

Ad aliud dicendū: q̄ talis ignorantia nullū excusat vt sempiterno igne nō ardeat: sed dicat quandā excusabilitatē pcti/vt minus scz sit accusabilis ꝙ si ex malicia fecisset. Sicut dicimus pcm̄ in filiū excusabile/sed nō peccatū in spm̄ sanctū: z iste est intellectus verboꝝ apli. Ad id qđ cōtra obiicit dicendū: q̄ glosa dicit peccatū ignorantie grauissimū/nō pōdere pcti: quia certū est q̄ peccatū ex certa malicia/qđ est peccatū i spiritū sanctū grauissimū est pondere pcti: sed dicit ipm grauissimū piculo peccātis: q̄z ignorans nō videt per quid reuertat cecus existens: z sic frequēter remanet in pctō: qđ nō facit qui peccat ex imperētia vel malicia.

£ Ad primū argumētū in ꝓrarū

Ad 2m

Ad aliud dicendū: q̄ aplus loquit de ignorantia eoꝝ que debēt sciri: z vt paret p antedicta/illa accusat z aggrauat z est peccatū in seipa. Et iō dicit Aug⁹: q̄ ad illius laudē nō est confugiendū.

Ad 3m

Eodē modo penitus respondendū est ad

Ad 4m

ques: q̄z ista tria penit⁹ vnā habēt solutionē. Ad id qđ vlterius querit dicendū: q̄ ignorātia debitorū sciri/peccatū est: sicut iam dictū est. Et est exemplū qđ antiqui ponunt: sicut si sacerdos ignoret ea q̄ exigunt ad officiū sacerdotale: z sine quib⁹ officiū sacerdotale administrare nō pōt. Et si doctor ignoret que ptinēt ad officiū sue doctrine. Et ideo dicit Jaco. 3. a. Nolite plures magistri effici charissimi: scientes q̄z maius iudiciū z sumitis. vbi dicit glosa Aug. q̄ officiū magisterij assumens in eccliā z sacrā scripturā ignorās/nō pōt nō peccare. Jd qđ vlteri⁹ querit/soluit p ꝓnotata fm diuisiones

Ad II. ptic. Ad argumē tū ꝓrarū

ignorātie. Ad id qđ cōtra obiicit dicendū: q̄ ignorantia que est pena peccati/est simpler nesciētia alicuius scibilis que nō relinquit aliqđ debitū sciendi: z de illis nō tenet obiectio.

Ad III. pti.

Ad id qđ vlterius querit dicendū: q̄ Aug⁹ z m gr diuidūt ibi ignorātiā/z dicūt ibi modos ignorātie penes causam materialē z formalē sumptas/z nō penes causam finalē z efficientē: Et ideo hoc totū ꝑfecte solutū est p distinctionē que inducta est in ꝓncipio solutionis. Est tn̄ adhuc ignorātia quedā de qua dicit Aristo. in. ij. ethicoꝝ: q̄ oīs malus est ignorās/sed hec est ignorātia practica: q̄ est priuatio recte electiōis eorū que exigunt ad opus rectū/qđ est opus virtutū q̄z cū practice sciētie stent ad opus: vt dicit pbus: peccator sp errat in electiōe: z ideo dicit ignorans.

Querit de triplici cognitiōe ꝓmi hoīs: scz rerū: creatoris: z suiipius. Qō. LXXXIX

Einde q̄rit de hoc qđ

Dō dicit ibi m gr distinct. xxiij. in illo ca. Fuit ergo hō primus ante lapsum triplici cognitiōe ꝓditus: rerum scz ꝓpter se factarū/z creatoris/z sui. Ubi tria querunt: scz quō z qualiter noticiam habuit rerū: Et quō z q̄liter noticiā creatoris: Et quō z qualiter habuit noticiā sui.

Hui⁹ q̄stionis tria sūt mēbra

Querit quō z qualiter ꝓim⁹ homo habuerit cognitionē rerū ꝓpter se factarū.

Mēbrū. I. Arg. ꝓmū

A

Dō primū ꝓcedit sic: Ibidē eni dicit m gr: a creatarū rerū/z cognitionē veritatis non incōgrue accepisse putat mor ꝑditus: z ad illā nō studio vel disciplina aliqua p intervalla tēporū ꝓfecisse/sed ab exordio sue ꝑditōis diuinitus illā ꝓcepisse. Et ad hoc ponit rōnē statim in sequenti ca. valde efficacē: Dicit eni: q̄ nō de⁹/nec angel⁹ sed adā reb⁹ creatis oīb⁹ noīa imposuit: z sicut dicitur Beñ. 2. d. Omne qđ vocauit adam anime viuentis/ipm est nomen eius: Appellauitq̄ adam noīb⁹ suis cūcta animātia/z vniuersa volatilia celi z cūctas bestias terre. Sed nō pōt imponi nomen alicui⁹ rei/cū nomē ipliciter dicat idem qđ definitio explicite: nisi imponēs nomē noticiā habeat nature rei z ꝓprietatē: Cū ḡ adā oīb⁹ reb⁹ creatis imposuit noīa: oīm rez naturas z ꝓprietates cognouit z sciuit. Et videt ibi m gr assignare ad hoc tres conueniētias. Una ex fine creatiōis hois. Dictum est eni a ꝓncipio istius libri: q̄ creat⁹ est hō vt deū coleret: sed p vestigiū z imaginē creatura ꝓ deū cognoscere z colere nō posset/nisi naturas rerū cognosceret in q̄z rū existerūt a dispositione sapiente diuine q̄ oportuit q̄ talē rez cognitionē acciperet in ipa sua ꝑditione. Secūda ꝓ gruētia est/quā etiā ibidē inuit: q̄ adā creatus est vt ꝓncipiū rom⁹ hūane nature z pat: Pater aūt fm ꝓceptū legis Deut. 32. a. Interroga patrē tuū/z dicet tibi/debet instruere filios. Sed nō posset instruere q̄liter ex creaturis acciperet noticiā diuinā p vestigiū z imaginē/nisi naturas rerū cognosceret: q̄ ꝓuenies fuit vt in ipa conditiōe oīm taliū cognitionē acciperet. Tertia ꝓuentia est quā ibidē inuit: q̄ de⁹ creauit hoiem vt mūdi possessorē/dōm z gubernatorē: q̄z gubernare nō posset nisi naturas rerū cognosceret: ḡ ꝓuenies fuit vt in ipa conditiōe oīm taliū noticiā haberet: ḡ fuit cōuenies q̄ oīm taliū in creatiōe sue ꝑditōis noticiā acciperet

Arg. 2m

Adhuc: Hugo de sacramētis: Sicut quantū p tinet ad ꝑfectionē status z eratis/primū hominē in corpore ꝑfectū factū credimus: ita quoq̄z q̄ntū ad animā/cognitionē veritatis: z scientiā eā dūtaxat q̄ ꝓxime ꝑfectioni cōgrua fuit/ꝑfectā scientiam

mor conditā accepisse putamus: z ad illā nō studio z disciplina aliqua p̄ intervalla tēporis profecisset sed simul z semel ab ipō sue p̄ditionis exordio vna ac simplici diuine aspiratiōis illuminatiōe illa p̄cepisse. B In cōtrariū arg. primū. Et q̄uis hoc verū sit z tenendū fm dicta sanctoꝝ: tamen obiicit in contrariū: sup illud enim Ben. 2. c. Ut operaret z custodiret illum: distinguit glosa/que accipit er li. Aug. super gen. ad lram. 6. Duplex est operatio siue cultura: Una est cū afflictione: quā deus hoi nō indixit tunc cū esset in paradiso: q: dicit Damascē. q̄ in padiso nō debuit nisi solatiosam vitā agere/z in iocūditate esse cum deo. Alia disciplinalis est z liberalis: p̄ quā scz p̄ fructū opere discit quid vtilis sit in radice. Et hec disciplina indicta est ade/ vt dicit Aug.z hoc mō per intervalla temporū discitur natura reruꝫ per experimenta: q̄ videt q̄ adam per intervalla temporꝫ scientiā accepit rerū. Ar. 2m Adhuc: Sicut sapiētis est p̄ducere res in formis suis p̄fectas: ita eiusdē est distinguere rēs a seinuicē. Sed dupler est creatura rōnalis: angelus/scz z anima: z angelus que suba incorporea est/statim in ipō exordio noticias rerū accepit: Si ergo z ania humana in exordio sui noticias rerū accepisset/ nulla esset distinctio inter angelū z animā fm p̄fectionē sciētie: q̄d est incōueniēs Ar. 3m Adhuc: In libro de causis dicit: q̄ omnis intelligētia est plena formis: z sic est creata: sed vt dicūt intelligentia est angelus: q̄ est creatus plenus formis scibilīū: Anima aūt rōnalis est creata vt vnibilis corpori: cuius ois scientia ex sensu oriꝫ/ vt dicit pbus: z sicut dicit Amb. z ponit auctoritas primo libro sentētiaꝫ dist. iij. a duobꝰ iuuabat hō ad cognoscendū deū: a natura scz q̄ rōnalis erat: z a creatura mūdi/ q̄ p̄ vestigiū z imaginē q̄si in speculo et enigmate deū ostendebat: q̄ nō erat p̄ueniēs/ q̄ noticiā oim simul acciperi: sed potiꝰ a sensibiliꝰ p̄ intervalla tēporꝫ acq̄reret quantū ad naturā suam. Ar. 4m Adhuc: Job. 33. d. sup illud Cōsumpta est caro mea: glosa Grego. Primus hō ante pcm̄ nec stultus nec sapiēs fuit: sed si noticiā oim simul p̄ inspiratiōnē accepisset: sapiēs fuisset: q̄ videt q̄ nō simul accepit noticiā omniū. Solo mēbri primi. Solutio: dicēdū q̄ pma pars quā ponit mgr̄ in sentētijs/ absq̄ dubio tenēda est: maxime pter b: q̄ nō decuit/ q̄ apfectissimo z sapiētissimo opifice opus illud q̄d ad imaginē sui ipius fecit/ exiret in aliqua p̄fectionū naturaliū impfectū. Sz gubernatoris mūdi z rectoris z dispositoris naturaꝫ p̄fectio z essentialē/ vt p̄fectā noticiā beat oim rez gubernāda p̄ regēda p̄ z disponēda p̄ q̄ ꝓueniebat vt statim i sue p̄ditiōis p̄mordio illā a deo acciperet. L Ad argum p̄m in ꝓmū Ad p̄mū q̄ḋ ꝓ b est: dicēdū q̄ Aug. nō intendit/ q̄ noticiā oim nō simul acciperi: sed q̄ cū illa accepta etiam experimentalē haberet: z sic ex vtraq̄ magis p̄fectus esset z magis deū diligeret. Ad 2m Ad aliud dōm: q̄ in hoc distincte sunt creature rōnales/angelus scz aīa: q̄ ania rōnalis vnibilis corpori/cū noticia quā accepit ex sensibiliū experimētis p̄fecere potuit: sed angelus nō: q: licet vt dicit Aug. p̄ hoc q̄ tpe longo in mūdo fieri videt/multa acciperi: z marie malus angel⁹: trū nō ita accipit vt bō: vt scz ex multis in sensu exptis fiat ei memoria vna: z ex multis memoriis vnū vniuersale/qd̄ in eo sit p̄ncipiū artis z sciētie. Ad 3m Ad aliud dōm: q̄ hoc nihil facit ad p̄positum: q: nullus vnq̄ pbꝰ dixit/ q̄ intelligētia esset angelus fm q̄ sancti loquūtur de angelis: fm q̄ etiā in p̄babilis in tractatu de angelis determinatū est. Sed p̄ hoc distinguit intellectualis natura q̄ est angelus/ ab intellectuali natura que est bō fm animā rōnalē: q̄ bō accipit noticiā dei per vestigiū z imaginē: angelus aūt ex illuminatiōe verbi/ in q̄ creatus est vt dicit Augꝰ in xij. confeſ. Nec dicim⁹ q̄ hoi in q̄ntū ē homo cōueniat accipe noticiā omniū: q: sic ois hō haberet noticiā omniū: sed hoc conuenit primo hoi in q̄ntū primus homo est dispensator z gubernator oīm creaturarū: vt p̄bant rōnes p̄mo inducte. Ad 4m Ad vltimū dicendū: q̄ glosa Grego. nō dicit primū hominē nec stultū/ nec sapientē/ p̄ter hoc q̄ noticiā oim nō haberet: sed p̄ter hoc/ q̄ in statu illo nec stulte nec sapiēter opatus est. Stultus em̄ nō fuit: q: sicut dicit Augꝰ sup epl'am primā ad Tymo. 2. fedu ci nō potuit diuina mente p̄ditus/ vt crederet esse verū q̄d serpens suasit. Sapiens nō fuit: quia cū crederet/ non sibi cauit.

Queritur quō z qualiter primus homo habuerit noticiam creatoris.

Ecūdo queritꝰ quō z q̄liter noticiā creatoris habuit. Hoc eni dicit mgr̄. ij. sentētia p̄ dist. xxiij. in illo ca. Cognitionē quoq̄ creatoris p̄mus hō habuisse credit. Et definit eam sic dicēs: Cognouit enī a quo creatus fuerat: non eo mō cognoscēdi quo ex auditu solo p̄cipit: quō a credentib⁹ absens q̄rit: sed quadā interiori inspiratione q̄ dei p̄sentiā p̄ceperat: nō tñ ita excellens sicut post hanc vitā sancti visuri sunt deū. Arg. p̄m Sed cōtra hoc obiicit: q: fm hoc deū p̄sentē manifeste cernebat itellectuali visione: z hoc est cernere facie ad faciē: sicut post hāc vitā cernūt: q̄ videt q̄ facie ad faciē deū vidit. Arg. 2m Adhuc Exod. 33. b. Loquebat dñs ad moysen facie ad faciē/ sicut solet homo loqui ad amicū suū: z hoc est videre deū sicut i patria videt a beatis: q̄ vidit deus z cognouit sicut beati cognoscūt. Arg. 3m Adhuc: Nūeri. 12. b. de moyse dicit: Si q̄s fuerit inter vos p̄pha: p̄ visiones z enigmata apparebo ei. At nō talis seruus meus moyses q̄ in oīi domo mea fidelissim⁹ est: palam z non p̄ enigmata deū videt. Sed maior fuit status innocētie q̄ fuerit status moysi: ergo p̄ locū a minori: si moyses in statu obscuritatis legis palā deū vidit z nō p̄ enigmata: multo magis in luce innocētie adā deū palā vidit. Arg. 4m Adhuc: quarto sentētiaꝫ dist. j. explīe dicit mgr̄: q̄ adā ante pcm̄ deū sine medio vidit. sed videre sine medio est videre p̄ speciē: q̄ videt q̄ per speciē deū vidit z cognouit. Ar. 1m Adhuc p̄ rōnē p̄bat idē: q: immediate deū dilexit: z nō est minus potens intellect⁹ in cognoscēdo q̄ affect⁹ in diligendo/ sed etiā plus potens: q: sicut dicit Augꝰ: non diligit nisi cognitū: sed cognoscit bñ nō amatū: ergo videt q̄ etiā sine medio cognouit deū in p̄mo statu. Arg. 6m Adhuc Job. damā. li. ij. ca. de padiso dicit: q̄ adā corpe voluptabat in padiso terrestri corpoꝫ: mente aūt interfuit in paradiso spiritū choris angeloꝫ: sed in paradiso spiritū videt deus sicut est facie ad faciem: ergo videt q̄ adam in p̄mo statu deū vidit facie ad faciē. In cōtrarium argumēti p̄mū. Cōtra: Exo. 33. d. Non videbit me hō z viuet: ibi dicit glosa Grego. q̄ i hac vita nemo deū facie ad faciē p̄t videre. Adā aūt vixit hac vita: q: alialis fuit: q̄ deū facie ad faciē nunq̄ vidit.

Arg. 2m Adhuc Job. 1. b. Deū nemo vidit vnq̄. Ibi glosa Aug. dicit: q̄ facie ad faciē in hac vita nō videtur deus. Arg. 3m Et ex hoc p̄cludit idē q̄d̄ p̄us. Adhuc sup idē verbū Ebr. 9. homel. viij. dicit sic. Deū vt est z p̄ essentiā suā: nō solū deum, p̄bere nō viderūt/ sed nec angeli/ nec ipa dico seraphin z cherubin vnq̄ viderūt: Et si q̄ras ab ipīs q̄d viderūt: de essentia q̄ dē nihil audies rūdentes: sed gloria i excelsis deo cantātes: z scīs/ scīs/ scīs dñs deus sabaoth clamātes Esa. 6. a. Arg. 4m Adhuc p̄ rōnē idē p̄bat: q: nō sunt nisi due visiones; scz visio vie z visio p̄tie. De quib⁹ dicit ap̄lus. 1. ad Cor. 13. d. Videmus nūc p̄ speculū in enigmate: tūc aūt facie ad faciem. Nūc aūt cognosco ex p̄te: tūc aūt cognoscā sicut z cognit⁹ sum. Constat q̄ adā nō vidit visione z visio p̄tie. sed visione vie: q̄ nec vidit facie ad faciē: nec p̄fecte cognouit ea p̄fectiōe qua p̄fectū dicit cui nihil deest. Arg. 5m Adhuc de visione patrie dicit Aug⁹: q̄ visio est tota merces. Constat aūt q̄ adā in p̄mo statu tota mercedē nō habuit: q̄ visione p̄ speciē non vidit.

B Solo mem bri secundi. Solutio: dōm q̄ adā in p̄mo statu deū facie ad faciē nō vidit: nec cognouit: nec aliq̄s vnq̄ sanctorū in hac vita: sicut exp̄sse dicit Beda z diony. Dicit eni Beda: q̄ de⁹ p̄ essentiā suā nunq̄ mortalib⁹ apparuit: sed oēs ille visiones q̄ legunt crebro facte esse in vetere testamēto/ p̄ ministeriū angeloꝝ creditur facte esse: z p̄ assumptā creaturā: in qua tñ sicut in signo p̄ virtutē z operationē cognoscebat de⁹ esse p̄ns. Et sic intelligit illud Ben. 32. g. q̄d dixit iacob: Vidi dñm facie ad faciē: z salua facta est aīa mea. Et illud Exo. 33. c. q̄d rūdet dñs moysi dicenti: Si nō tu ipe precedis nos/ne educas nos de loco isto. Et rūdit dñs: Facies mea p̄cedet te. Ibi glo. hoc est p̄sentia gratie meę: que dicit facies/ q̄z in ea deus p̄sens esse intelligit p̄ effectum z virtutē. Ad argum primū Ad p̄mū ergo dicendū: q̄ facie ad faciē deū nō vidit adam: nec sicut cernit post hāc vitam: sed sicut dicit mgr̄/ interiori aspiratiōe luminis z theophanie in qua altius videt deus q̄si in speculo z in enigmate z p̄sens esse cognoscit: sicut p̄sens est illis in quib⁹ est p̄ inhabitantē gratiā: sicut ipe dicit Joh. 14. c. Ad cū veniem⁹ z mansionē apud eū faciemus. Ex. 2. Cor. 6. d. Inhabitabo in eis z inambulabo. Ad 2m Ad aliud dōm: q̄ illud eo modo intelligendū est: Moyses eni aliter nō vidit deū/ nisi in illuminatiōe intellectuali: que a Diony. theophania dicit: sicut solet apparere amicis/ z revelare ea que dicenda z facienda sunt. Ad 3m Ad aliud dōm: q̄ cōparatio fit in modo videndi deū: fm q̄d̄ eriaz facit Augꝰ cōparationē in xij. confeſ. Quidā eni visione corporali: quidā visione somniali z imaginaria vident tam boni q̄ mali. Mali sicut pharao z nabuchodonosor: boni/ sicut ezechiel in figura aialiū: z hieremias in olla succensa z virga vigilāte. Et illi nō palā vident vt dicit Augꝰ: nisi hoc q̄d figurat in imagie/ splēdeat i lumīe itellectus sed illicq̄ videt itellectuali visiōe palā videt: q: i lumīe itellectuali vident: in qua deus fm veritatē est z apparet. I. ad Tymo. vltimo. c. Qui solus habet imortalitatē: et lucē habitat inaccessibilē. Ille eni est de quo dicit Jaco. 1. c. Pater luminū: apud quē non est trānsmutatio: nec vicissitudinis obumbratio. Ad 4m Ad aliud dicendū: q̄ videre sine medio non est videre p̄ speciem: Est eni mediū duplex: scz lumen impediens: z ad lumen, p̄mouens. Et mgr̄ intelligit de medio q̄d obstat videnti ne clare intelligat: z hoc est pcm̄ z corruptio corporis/ q̄d subiectū est pcō. Et sine hoc medio adam vidit z cognouit deū anteqū peccaret. Est eriā mediū, p̄mouens: sicut est fides/ z sapientia/ z intellectus donata: de quib⁹ dicit Diony. libro de diui. no. ca. iij, q̄ fides est lumen collocās credentes in prima veritate/ z p̄mā veritatē in ipīs Et hoc lumine splendida facta est facies moysi q̄m vidit dōm. Et in hoc sensu exponit apīs. 2. ad Corinth. 3. d. vbi dicit: Nos oēs revelata facie gloriā dñi speculātes in eandē imaginē transformamur a claritate in claritatē tanq̄ a dñi spū. Et sine hoc medio adam nō vidit deū: quia expresse dicit mgr̄ ex verbis Aug. q̄ vidit quadā interiori aspiratiōe qua dei p̄sentiā contemplabat: hoc est in qua cognouit deū esse p̄sentem: non specie/ sed signo. Ad 1m Ad p̄mū q̄ḋ p̄ rōnē obiicit dōm: q̄ affect⁹ porētior ē in amādo q̄ intellect⁹ in cognoscēdo: q: affect⁹ per se ipm̄ tēdit in amatū: q̄d̄ p̄ter se diligit z nō p̄ aliō sicut diligitur de⁹. Sed itellect⁹ nō tendit p̄ se ipm̄ in id q̄d intelligit: nisi ab ipso intelligibili accipiat signū vel speciē q̄b⁹ tēdat in ipm̄. Ad 6m Ad aliō dm̄: q̄ adā nō iterfuit i padiso spirituū nisi p̄ replatiōe spūali q̄ i gie p̄cipiebat p̄replatiōi btoꝝ/ iꝫ nō i mō speciali. Et sil'r quod dicit Aug. xij. de ciui. dei: q̄ ade nihil defuit de his que apperebat. Et itelligit q̄ nihil defuit ei de his que apperebat fm exigentiā status illius. L Ad argumē tū p̄mū in ꝓrariū Ad id q̄d contra obiicit dōm: q̄ adā in primo statu deū facie ad faciē nō vidit: tñ vt dicit mgr̄ in sentētijs/ clarius vidit q̄m nos q̄diu sumus in via: Vidit eni eū p̄ inspiratā illuminatiōnē visione itellectuali: in qua clarius relucebat dei p̄sentia q̄m in vestigio z speculo z enigmate/ in q̄b⁹ nos videmus. Ad 2m. Ad aliud dicendū: q̄ ad hanc vitam nō p̄tinet deū facie ad faciē videre: q: in hac vita intellectus hois cōuertit ad sensum: z sicut dicit pbus/ cōiunctus est continuo z tēporī: z non exolliꝫ ad intellectualē visionē/ nisi ex visione sensibili: que est primū celū: que sicut dicit Augꝰ in. xij. cōfeſ. z in glosa. II. ad Cor. 12. a. est ex visione imaginabili/ que est celū secundū: vt dicit Aug. Dicit eni: q̄ spūs est vis quedā aīe mente inferioꝝ/ in qua imagines rez impримūntur. Et fm hos gradus visio intellectualis est tertiū celū. in qua refulgēt rerum veritates sicut sunt. Et hec visio p̄tie est, p̄bertarū exp̄sse, p̄berantiū: q: sine hac, p̄beria nō est, p̄beria sicut dicit Dan. 9. Intellectu opus est in visione. Tñ q: paulus dicit se raptū vsq̄ ad tertiū celū. II. ad Cor. 12. a. z exponit ibi glosa quedā: q̄ vidit sicut angeli de tertia hierarchia: q̄ vident facie ad faciem: dicit cōiter/ q̄ tūc rapti q̄n̄ sic vident vi supioris luminis exaltanꝫ in id q̄d est patrie z nō vietet tūc videt facie ad faciē/ sed diu nō p̄manēt. Et hoc dicūt sensisse ap̄lm q̄n dixit: siue in corpe/ sive extra corpus/ nescio: deus scit. Et Aug. x. confeſ. vbi sic dicit: Aliq̄n intromittis me introrsus in aniā meā. nescio in quā dulcedinē: q̄ si p̄ficeret in me/ nescio q̄d erit: q: vita ista nō erit: sed iterū refor̄beor solitis: z teneor/ z multū fleo: illic esse volo z nō valeo: hoc valeo/ sed non volo/ miser v trobiq̄. Sic enim dicūt raptū fuisse adā in sopore quē immisit ei deus: q̄n̄ p̄phetauit q̄ eccl'ia esset de latere x̄pi edificāda/

sicut eua de latere suo: sicut m antrebabitis dicetuz
Ad 3m est cū de formatiōe mulieris ageret. Ad aliud di-
cēdū q ad hmōi auctoritates cbrys. satis rnsum ē
in pmo libro/qōne: vtrū de in hac vita cognoscibi
lis vel visibilis sit ab aliq. Dicit enī ibi/ q cog-
noscit de deo tq ē/z qd est: sm q qd ē dicit pelag⁹
sube infinitū: vt dicit Dam. sed pur qd est dicit cō-
prehēsionē q est ꝓactus intellect⁹ sup termios rei
nō cognoscit ab aliq creatura/nec angelica/nec hu
mana. Et de tali visiōe cōprehēsionis loquit Joh.
chrys. Sic enī infinit⁹ est: nec mēsurat loco/nec tē
pore/vel intellectu creato: sed sui ipius ipe sol⁹ cō-
prehenso est. Ūñ Aug. in li. de vidēdo deū ad pro
bam virginē: deū videre possumus p intellectū: cō
Ad 4m, Ad 5m prehēdere vo minime. Ad aliud qō obiect per
Qō incidēs rōnē. dom q pcedit: z veritatē ꝛcludit. Ultimū
ꝛcedēdū est. Sed ꝓpter illud qrit⁹ a qbusdā: vrz
Arg. pmū adā pfecit in cognitiōe illa/q est p vestigiū z imagi
nē z speculū creatura. Et dicūt: q si pfecit/tūc
aliqd pfectioni sue defuit in illo statu: z sic pfect⁹
Ar. 2m sm alias creat⁹ ā fuit: qō pfectissimo creatori sīe di
cūt nō cōgruit: q sm cor⁹ fecē eū pfectū: z mltoma
gis sm alam debuit cū facere pfectū. Adhuc ad
dūt: q talis pfectio p experientiā sine labore z affli
ctiōe nō est: afflictio aūt z labor in pmo statu cade
re nō poterāt in adā. Adhuc addūt: q talis pfec
tio in intelligēte nō est nisi a gente intelligibili in
tellectu/z iferēte ei passionē: z b repurāt incōuenī
ens: q z i statu illo nihil potuit iferre passionē cor-
pi vt pbatū est i qone de ade ipassibilitate: g̃ mīto mi
nus aliqd potuit inferre passionē anie: z marie sm
intellectū q sm sui naturā z ipassibil' z incorruptibil' ē:
vt dicit pbus. Soluitio: qstio ista videt esse stul-
D ta z irrōnabilis. Constat em q adā in primo statu
Ad questi- senslb⁹ vte bat: z si vsu sensuū pficere nō potuisset/
onē incidēte deterioris ꝛdītionis fuisset g̃ nos qui sum⁹ in sta
tu corpis dānati: Nos em pficimus vsu sensuū: vt
dicit Aug⁹. Etiā angeli pficiūt: qui longa experiē-
tia multa cognoscūt: z etiā ex pdicatione apl⁹ vt
dicit Aug⁹/multa de mysterio incarnatiōis cogno
uerūt que ante nō nouerant. Et ponit in glosa sup
illud Eph. 3. b. Mihi aūt oīm sancto⁹ minimo da
ta est gratia/hoc est gentlb⁹ euāgelizare inuestigabiles diuitias gratie xp̄i: z illuminare omnes que
sit dispēsatio sacramēti absconditi a seculis in deo
qui omnia creauit: vt innotescat pncipib⁹ z ptātib⁹
in celestlb⁹ p eccl'iam multiformis sapientia dei sm
prefinitionē seculoꝝ/quā fecit in xp̄o iesu dño no-
stro. Idem dicit Dionysius tractans illud Esa.
63. a. Quis est qui venit de edom? Dicit enī q hec
questio fuit angelo⁹/perentiū a xp̄o ascendente il
luminationē de sacramēto incarnatiōis. Ūñ si an
geli pficiūt in cognitiōe: multo magis adam in pri
mo statu pficere potuit. Ūñ licet p inspiratiōnē om
niū rerū ꝓpter se creatarū noticiam accepit: z sic pfe
ctus a deo fuerit cōditus: nñ alia via/experimentali
scz cognitiōe pficere potuit: sīc pauloante in qstio
ne de cognitione rerū creatarū per verba Aug. de
terminatū est. Et si obiect q aug⁹ dicit in. xiij. de
ciuitate dei: q nihil delectabiliū ei defuit. Jam in
phabitis rnsum est: q hoc intelligit de delectabi-
lib⁹ ad statū illum grinentib⁹. Qō aūt obiect q
sic intelligibile agebat in intellectū: faturū est: q z in-
telligibile nō agit in itellectū etiā sub statu miserie/

nisi sub lumine intelligētie agētis fiat in actu: sicut
colores nō agit in visum nisi sit in actu p lucē corpale.
Et ideo dicit Aug. in. vj. musice: q in talib⁹ port⁹
aia agit se in itelligibile z sensibile/q̃ itelligibile et
sensibile agant in ipsam.

Queritur quō z qualiter primus homo habuerit noticiam sui ipsius.

A Mēb. 1m. Ertio querit: quō z qliter habuerit cog-
t nitionē sui ipius. De quo m gr dicēt: Porro
sui cognitionē idē hō talē accepisse videt: vt
z qd deberet sup iores/z qd equali/z qd inferiores nō
ignorare et: cognitionē quoq; suā z ordinē/z qlis fa
crus esset/z qliter icedere deberet/quid agere/qd
Arg. primi cauere intellexit. Et cōtra hoc obiicit: qz totum
hoc hō etiā in statu pcti p legē naturalez cognoscit
de seipso/z per disciplinam: ergo videt q adam in
pmo statu nō accepit plus q̃ hō modo habeat ista
tu pcti: qō valde inconueniens esse videt: cū iam ha-
Arg. 2m bitū sit q pfectus creat⁹ fuerit in scientia. Adhuc:
Jbidē addit m gr: q si talē cognitionē sui ipius non
accepisset/nō esset p uaricatōis reus. Et hoc falsū
esse videt: quia adhuc si istud nō accepisset cogni
tionē creatoris habebat/z creaturarū, pr se facta
rū: z si p uaricat⁹ fuisset cōtra hāc scientiā/peccas-
set: z p uaricatōis reus fuisset. Adhuc vlterius Questiūcula
qrit: si fuit p̄scius sui casus. Et videt q sic: Nihil Arg. primi
enim vtilū deus ab ipo absc̄dit: sed p̄scire casum
vtile est ad cauendū: ergo videt q p̄scientiaz casus
deus ab eo nō absc̄dit. Adhuc sicut iam dictū Ar. 2m,
est/ordinē sui cognouit: z sic cū opposito⁹ eadē sit
disciplina: casū ab ordie illo p pctm videt cognouis
se. Adhuc: petro reuelauit futu⁹ casū suū Mat. Arg. 3m
26. g. Ame dico tibi anteq̃ gall⁹ cāret/ter me nega
bis: z valuit petro b q ad recordationē illi⁹ reuela
tiōis egress⁹ foras flenit amare: g̃ videt q etiā
valuisset ade Cōtra: si p̄sciuisset casū ex p̄scia/tristi In 2trari
cia incurrisset z afflictionē: z sic pena sequisset añ pctm argumen
qō ē icōueniēs/z ꝛ dei iusticia: qz dic Hiero. dcd
patimur/pctā nra meruerūt. Et Greg. nulla noce
bit aduersitas/si nlla dñetinqtas. Solo dom q B
adā sui cognitionē būit: z a deo accepit z sciuit qd Solo mo
sup iora b ē dorqd iferiora/b ē creatur/ꝓpr se creat/z bat terti.
qd eq̄li/b ē vroz oberet: z q ordie iusticie se hēret ad
vnū qō q̄ isto⁹: z p ꝛ sciuit q sup oia do iherere
debuit/ꝓpr amorē: z ꝓpr amorē iferioris nllo mō a-
uerti ab amore sup iorz/sz oia referre ad amorē su
piorz: b ei ē iferioribus vt z supioribus fruit: vt dic aug.
i li. de doctr. xp̄iana: z ponit a m gr o i sētē. li. j. dist. j.
Sz sui casū p̄sci⁹ ee nō debuit: nec p̄scire debuit si ste
tisset qd ei futu⁹ fuisset. Et ad b ponit m gr rōnē: q
ei de⁹ port⁹ facilia mādauit q̃ futura reuelauit. z
hec rō sumit er fine creatōis hois. Dictū ē ei i sētē.
ij. li. dist. ij. q hō creat⁹ ē vt deū colēdo deo fruat/
deū amet/z amādo fruat: z sic totū bonū hois sit z
q fuit do/z q amet deū: z ad b nihil valuisset p̄scia
sui casū futuri z tō illā habuit. Ad regnū ei tot⁹ vi
te i oī ordie z scia z arte/sufficit scire finē i quē diri-
gat p op⁹: z p q̃ z q ordie deueniat ad finē illū: z hāc
sciam habuit adā z sui ip⁹. Ad pmū g̃ dom q hō Ad primū
de seipso p cognitōez acceptā i creatiōe nō cognit pla argumēti
q̃tū ad scita p sei pm: q̃ postea cognit p legē natu-
ralē: qz hec ipa cognitio qua accepit d seipo/lex na
turalis fuit: qua de⁹ omni hoi imp̄sit rōnali. Et b
est qd dicit ps. 4. Signatū est sup nos lumē vul⁹

tui dñe. Et ꝓpter hoc dicit basil⁹ sup pncipiū pro-
uerbiorū: q naturalis lex scripta est in naturali iu
dicatorio/hoc est in rōe. Et sup illud malach. 2. d.
Vroz adolescentie nre lex naturalis est/scripta i rōne: q
dimittēda nō est/sz sequēda. Sz in hoc cognouit
mel⁹ adam z limpidi⁹: qz hoc cognouit p lumē si
bi a deo inspiratū imediate in q oia limpidi⁹ resul-
tant z lucidi⁹ q̃ in lumine qō nos accipim⁹ p expe
rimentū z doctrinā: etiaz qz nubē pcti nō habuit q̃
se ante luci opponeret/quā nos patimur q̄ in pec-
Ad 2m cato sumus nati. Ad aliud dōm: q cā dicti m gr
est: q si ignorasset regimē vite sue ad supiorē/infe-
riorē z equalē: tūc opteret q ad act⁹ ageret p natu-
ram: sicut bruta: z sic nō ageret vt dicit aug⁹/sed
ageretur: z pncipiū actionū sua p non esset in ipso:
nec ipe esset dñs suo p actuū/sz oīes actus sui es
sent inuoluntarij: sm q inuolūtariū dz p ignoranti
am: z sic nō esset p uaricatōis reus. Et si obiicitur
q adhuc esset rōnalis z haberet rationē/potentiā
icz anie que regeret eā. Dicendū q potētia aie nō
£ sufficit ad actum regimis/nisi sit complera p ha-
Ad qstūcu, bitum. Ad id qō vlteri⁹ querit dōm: q nō debu-
it esse p̄scius sui casus. Et est eadē qō/z eadem di
spuratio/z eadē solutio cū illa q habita est i tracta
tu de casu angelo⁹: vbi etiā quesitū est: si angelus
potuit vel debuit esse p̄scius sui casus: Et dixerūt
antiqui ppositiuus z alij: nō rationem assignāres
q scia/maxime acceptā p reuelationē vel inspirati
onem diuinā/fructus est pietatis/pietatis autez
fructus nō est hominē vel angelū affligere p tristici
am ante pctm: sicut etiam pbat obiectio inducta.

Ad id qō obiicitur q vtile fuisset sibi ad cauendū
Ad argu. 1. dicendū q hoc est falsū: Utile em ad cauendū ē co
gnitio agēdo⁹ z vitādo⁹: cognitio autē futuro⁹ et
maxime ctingentiū nō ē p̄scia hois nec alicui⁹ crea-
ture/sz soli⁹ dei: futura em ctingentia p cognoscere
Ad 2m, solius dei est. Et cū dz q ea de⁹ est scia oppositorū:
intelligantur a genda et vitanda/qz illa sūt oppositi:
sz futura ctingentia scire nulla hz oppositiones
ad hoc/sz ipossibilitatē ad creaturā rationalem/si
ue hominē/sue angelū. Et tō act. j. cū apl'a dño
quereret de ctingentib⁹ z futuris. Rndet dom⁹
Nō est vestr noscere tpa vl momēta q̃ pr posuit i sua
Ad 3m pōtate. Ad b qō obiicit de petro dōm: Nō ē sil'e: b
em dictū fuit ad confirmationē fidei petri: vt sez euz
q futurorū cōtingentiū euentū nosceret certieu di-
naliter/firmiter crederet esse deū: z sic in fide soli-
daretur. Et tō aug. in lib. de cordia euangeliorū
sup illō matth. xxvj. g. Cōuersus dñs respexit pe
trū: dicit q nō respexit eū corpal'r: cū dñs affli gere
tur int⁹ in palatio pncipis sacerdotū/z petr⁹ esset
foris i atrio ad quē respect⁹ corpalis dirigi nō po
terat. Et sic exponit illud Luc. xxij. d. Simō ecce
sathanas expetiit vos vt cribraret: sicut triticuz
ego aut ē rogaui p te/vt nō deficiat fides tua: z tu
aliqn conuersus. confirma fratres tuos.

Queritur i qua grā creat⁹ fuerit pm⁹ hō et de potētia eius dē ante casū. Qō. XC

Einde tractanda sūt

D ea q dicūtur in. xxiij. di. c. nūc dilige in
uestigari oportet: Rōe cui⁹ qō dicit i. j. ca. q

renda fuit quinq. Primū ē: an hō creat⁹ ē in grā g̃ Hui⁹ qō
tum facīte/an nō. Scōm est: An ex accepto stare ptis
potuit. Tertiū ē: An ex accepto pficere potuit ad
meritū. Quartū: An ex accepto habuit vniuersita-
tem virtutū z dono⁹ spūsci. Quintuz: si pfūma-
tas habuit vtutes sm vltimā pfectionē vnuscu-
iusq; virtutis.

Utrū homo creatus fuerit in gratia gratum faciente an non.

A Mēb. 1. D pmū g̃ obiicit: z videt q creauerit eū i g̃
a tia. Eccl. xvij. a. De⁹ de terra creauit hoiez Arg. pmuz
et sm se vestitit eum virtute. Sz sm se/b ē
sm deū vestitū vrute nō potuit esse/nisi creat⁹ essz
in grā: g̃ videt q creat⁹ fuerit in grā: z grā gratuz
faciente/qz de illa querit. Adhuc gen. j. d. Facia Arg. 2m,
mus hoiez ad imaginē z sīlitudinē nr̄az: ubi gl. Ima
go ē in naturalib⁹/sīlitudo i gratuitis: g̃ in natura
lib⁹ z in gratuit⁹ fact⁹ ē pmus hō. Adhuc: Dam. Argu. 3m,
ij. li. xij. c. Fecit de⁹ hominē inocētē/rectū/virtuo-
sum sine solliciturdīe/sine tristicia: oi virtute deco
ratū: oib⁹ bonis comatū velut quēdā mūdū sccū-
dū. Et b esse nō potuit nisi grā gratuīfacīte fact⁹ sit
g̃ videt q in gra creat⁹ sit/z cū natura accepit gra
tiā. Adhuc 2 Mat. xxv. b. Dedit vnicuiq; sm, ꝓpriā Ar. 4m
virtutē: sz ania ade statim vt creata fuit infusa coz
pori: z ad imaginē dei fctā ꝓtutē būit recipēdi gra
tiam: g̃ videt q stati eā dedit et de⁹. Adhuc: ank. Arg. 5m
in monol. dic: q si aliqs nō bz grām q̃ bnō fit er b
q de⁹ nō sit parat⁹ eā dare: sz qz ille nō sit par⁹ eā
accipe. Sz cū in pma creatiōe in adā nihil fuerit ni
si op⁹ diuinū: nihil habuit vñ nō esset par⁹ accipe
grām: videt g̃ cū de⁹ parat⁹ fuerit dare/q ab ista
ti accepit grām. Adhuc: Ad b fact⁹ ē hō vt ibi habi Argu. 6m,
tare t a deo/z eēt tēplū dei. ij. co. vj. d. Inhitabo
in eis z inambulabo, puer. viij. d. Delicie mee esse
cū filijs hoim. Sz cū dicit Bze. i home. sup illud v
bū Jo. xiij. d. qō legit⁹ dīe pēthc. Ad eū veniem⁹ z
māsionē apd eū faciem⁹: de⁹ nullū inhitat nisi p g̃
tiā gratū facīte: g̃ videt q adā quē de⁹ inhitauit/i Arg. 7m
grā gratū facīte fact⁹ sit. Adhuc: Aug. dicit z p⁹
bitū est: q vir spūali mēte pdit⁹ fuit: spūali ār men
te pdit⁹ esse nō potuit/nisi p grām gratū facīte: g̃
videt q cū natura accepit grām gratū facientem.

Cōtra: Aug. in li. de corrept̄e z gra: Saluber- In 2trariū
rime ꝓfitemur: q rectissime credim⁹ deū rez oīm argu. pmū.
esse pncipiū q creauit oia bona valde: z mala ex bo
nis exoriturā fore pscīuit: z fauit mag⁹ ad oīpotē-
tissimā b oitatē ptinere etiā de mal'bus facere q̃ ma
le, cē nō sinere: z sic ordinasse angelo⁹ z hoim vitā:
vt i ea ꝑus oīderet q̄d posset libe⁹ arbitriū: deinde
q̄d posset sue grē bificiū iusticieq; iudiciū. Ex his
pz: q aug. tres stat⁹ ponit sibi succedēres. s. statū
nature: i q oīdit q̄d possit libe⁹ arbitriū. Et statū
grē i bois in q oīdit q̄d possit gr̄e beneficiū. Et sta
tū cl'pe i mal'i quo oīdit q̄d possit iusticie iudiciū
g̃ nō sil'is ē natura cū grā. Adhuc: Hz ānon valet Arg. 2m,
nisi a deo esse recognoscat: sz si darē cuz natura
posset credi esse natural'i g̃ ordo sapie diuie exigit
vt ia naturalib⁹ acceptis supaddat grā. Adhuc: Arg. 3m
tria bona sūt i q̄b pficit hō. s. bonū nature/ bonū
gratie/z bonū gl'ie: sed ordo est sm ꝑus z posteri⁹
inter bonū gratie z gl'ie: g̃ videt q ea dem rōe or

do fm ꝓtius ⁊ posterius debeat esse inter bonum
Argu.4m grē ⁊ bonū nature. Adhuc in omni eo qō ꝑ aliꝙd
ꝓformak ad alterū: ꝑus est id qō ꝓformak fm sub
stantiā ⁊ naturā q̄s id qō ꝓformak: ꝫ hō per gra
B tiā ꝓformatur deo: g̃ ꝑus est esse hoiem fm natu
Solo mē ram q̄s fm gratiā ꝑ quā cōformak deo. Solo ad
bat.I. hoc dcit m gr̃ in sen. di. xxiij. ca. nunc dilig̃ent sic:
Sciendū est igit: q̄ homi in creatiōe/ sicut de an
gelis dixim⁹/ datū est ꝑ grām auxilium ⁊ collata
potētia ꝑ quā poterat stare. i. nō declinare ab eo
qō accepat. Et hoc ꝓbat ꝑ aug̃m in enchi. sic dicen
tem: Sic fact⁹ est hō rectus: vt ⁊ manere in ea re
ctitudine posset/ nō sine diuino adiutorio ⁊ suo fie
ri quersus arbitrio: vtrūliber horuꝫ elegisset/ dei
voluntas fieret vel ab illo vel de illo. Et q̄ suam
maluit facere volūtatē q̄s dei: de illo facta ē volun
tas dei. Dōm g̃ q̄ in gratia gratis data fm virtu
tes naturales fact⁹ est hō. Hrā em̄ dr tribꝰ modis
sicut innuit glosa sup illud, Jaco. j. c. Omne datū
optimū: ⁊ oīe donū pfectū desursū est/ descēdēs
a patre luminū: apud quē ⁊c. Ibi em̄ dicit glosa:
q̄ data optima sūt/ que dant cū natura: ⁊ eleuant
potentias naturales ad act⁹ pfectos fm naturā:
sicut bonū ingenū/ ordinata volūtas/ luminosus
intellectus/ clarus sensus/ pspecta ⁊ discreta rō/
habilitas nature ad virtutes: fm q̄ virt⁹ est extre
mū potentie in bono: vt dicit Aristo. in. ij. ethi. Et
hoc modo in tali gratia creat⁹ est homo. Et hoc vi
detur ꝑbare ex auctoritate augustini quā inducit
m gr̃ in eodē ca. in lib. de cor ⁊ grā: vbi aug⁹
dicit sic: Si hoc adiutorū vel angelo vel homi cū
primo facti sūt defuisset: quoniā nō talis natura fa
cta erat vt sine diuino auxilio posset manere si vel
let: nō vtiq̄ sua culpa ceciderit: defuisset quoq̄ ad
iutorū sine quo manere nō posset. Scdo dr gra
tia qō sup additur talibus adiutorijs potentiarū:
et eleuat potentias ad actū merit. Et in hac nō fu
it creat⁹ adam/ vt dicit aug⁹: dederat em̄ ei vñ pos
set stare/ sed nō vnde ꝑficere ad meritū. Et de hoc
cōsueuerunt assignari tres cause: Quarū in hoc re
sultat oīm potētia creatoris/ sapia/ ⁊ bonitas: om
nipotētia in creatōe nature: sapiētia in ordie natu
re ad grām/ ⁊ gratie ad gloriā/ bonitas in perfecti
one fm gratiā gratum faciētē: vt sic laudaret ab
bonitie creatoꝛ potens/ sapiēs/ ⁊ bonus: potens/
q⁹ talē facere potuit: sapiēs/ q⁹ sic gradatim ꝓfici
entē fecit: bonus: q⁹ in loco grē pfectuꝫ fecit. Un
C de tertia gratia est grā cōsummās ad meritū. Ad
Ad ar.1m ꝓmū g̃ dōm: q̄ ibi virt⁹ que fm deū vestituit homi
nē/ dicit gratia sup addita potētijs naturalibꝫ: se
cūdo mō dicta: quia g illā in rectitudine accepta
stare potuit: vt dicit aug. in auctoritate ꝑducta.

Ad 2m Ad aliud dōm eodē modo: Sil̄itudo dr ibi grā
sup addita potētijs naturalibꝫ: grāsꝫ gratis data
sicut etiā ad eph. iiij. b. dr: Unicuiq̄ vestrū data ē
Ad 3m. gra fm mēsurā donatiōis xpi. Ad aliud dōm: q̄
dam. ibi loquit de gratijs gratis datis q̄ ꝑficiūt
hominē in statu nature/ ⁊ ordinat ad statū gratie.

Ad 4m. Ad aliud dōm: q̄ cū dr: dedit vni cuiq̄ fm suā ꝓ
priā virtutē: nō dicit ibi virt⁹ capacitas nature/ sꝫ
dicit ibi virtus conat⁹ nature/ ⁊ ꝓparatio ad gra
tiā: quo hō ex merito congrui nō cōdigni efficit dign⁹
siue cō gru⁹/ vt recipiat maiorē vel minorē grāz ter
boc q̄ maius vel minus negociū in gratijs a deo

Argu.5m tiōe ⁊ grā. Adhuc: Hoc esset ꝓtra ordinē totius na
ture: qz in tota natura sic ē/ q̄ cuicūq̄ natura dat
esse/ illi etiā dat facultatē ⁊ potētiā pmanēdi i illo
⁊ resistēdi alterātibꝫ: qz sicut dicit ꝑhs talis frustra
daret esse in quo pmanere nō posset. Sz creator i
dando esse potētior ē q̄s natura. cū g̃ sicut dr Eccls
7. d. Deꝰ creauit hoiem rectū ⁊ rectevolūtatē; sic
B dicit aug. dedit ei etiā facultatē stāndi ⁊ pmanēdi
Solo mē in rectitudie in q̄ creat⁹ est. Solo. Ita est sentien
bat. II. dū sicut vltimo ꝓbat. i. q̄ adā accepit adiutoriū in
ipa creatōe q̄ posset stare in rectitudie in q̄ creat⁹
Ad arg.1m esset: ⁊ si tale adiutoriū nō accepisset/ nō esset et im
purandū qō fecit. Ad pmū g̃ dōm qō ꝓtra hoc ē:
q̄ cū dr: Nō est ptās sup terrā q̄ posset ei compari
q fact⁹ ē vt nullū timeret: loqtur de ptāte naturali
cui nulla ptās terrena cōparari pōt sine auctoritio
diuino. Sz qz vt dicit greg. sup illud Job. j. b. Ex
rende paululū manū tuā: licet malicia habeat no
cendi ꝑ se/ tñ potētia rem̄ptādi nō habet nisi a deo:
⁊ illa ptās datur ei semp ira limitare/ q̄ est sub ptā
te homis rēptādi. j. ad co. x. c. Fidelis deꝰ/ q̄ nō
patiet vos rēptari sup id qō poterstis: ꝫ faciet cū tē
ptatiōe ꝓuētū/ vt possitis sustinere. Et b̄ tractans
beat⁹ bernꝰ sup. can. ix. sermōe dicit sic: Debilē ho
stis q̄ nō potest vincere nisi volentē. Et de hoc sat⁹
disputatū est in hoc ꝺ li. in tractatu de rēptatiōe
Ad 1m demonū. Ad aliud dōm: q̄ adiutoriuꝫ creatoris
multiplex est. Est em̄ aliq̄s ꝑ sola ⁊ influentiā diui
ne virtutis in esse ꝑseruātis: sicut dicit Bre. q̄ oīa
q̄ ex nihilo facta sūt i nihilū tenderent/ nisi ea man⁹
oīpotētis creatoris ꝓineret. Et vocat manū oīm
potētis/ ꝓtinuā influentiā virtutis/ q̄ res in esse ser
uant. Aliq̄s vocat diuinū adiutoriū grā gratis da
ta sup addita naturalibꝫ: qualē gratiā etiā adā ha
buit vt in ꝑhabito mēbro buⁱ qōnis dictū est. Et
sine his duobꝫ adiutorijs nihil posset ꝓseruari/ vt
dicit aug. Tertio mō dicit diuinū adiutoriū gra
tia gratis faciens q̄ ꝑficit ad meritū: ⁊ illā nō habu
Ad 3m it/ qz sine illa stare potuit in accepta rectitudine ꝑ
creationē. Ad aliud dōm: q̄ pfect⁹ meriti nō cō
sistit in difficultate vel facilitate faciēdi/ sꝫ in for
ma grē infusōmātis actū: quē ex nobis habere non
possum⁹ nisi ꝑ gratiā gratis faciētem accipiamus a
Ad 4m deo. Et ideo licet ex accepto stare posset: tñ ex ac
cepto mereri nō potuit sine grā gratis faciēte. Ad
vltimū dōm: q̄ illa ꝓportio nō valet: nec ꝓmutatio
valet: quia nō est eadē ꝓportio nature vitij ad natu
ram: ⁊ vitij culpe ad grām. Et b̄ statim pz: qz ex vi
tio culpe causatū est vitiū nature/ ⁊ nō econuerso; ⁊
ideo nō est necesse: q̄ si ꝑ vitiū culpe excludit bonū
gratie/ q̄ per bonū nature excludat bonū gratie.

Utrum adam ex accepto proficere potuit ad meritum.

B Mēbꝫ III Arg. ꝓmus

Ertio querit: an ex accepto ꝑficere potuit
ad meritū. Hoc em̄ quidā nitūtur ꝓbare
ex verbis dam. in. ij. li. xij. c. Fecit igit deꝰ
hominē innocentē/ rectū/ virtuosū/ sine tristicia/
sine sollicitudie: oīm virtute decoratū: oībusq̄ bo
nis comitū velut quendā mūdū secūdū. Talis ât
hō oīm pfectiōe pfect⁹ ē: ⁊ q̄ pfect⁹ est mereri pōt in
bono meritorio: g̃ videt q̄ adā in ꝑmo statu potu
Arg. 2m, it mereri. Adhuc: Aug. in li. de nat⁹ ⁊ grā: Quis
nesciat ita factū hominē: vt in eo libꝫ arbitriū ad
iuste viuendū ꝑ possibilitate ⁊ capacitate sua cōsti
tuereturꝫ Videt g̃ q̄ ad iuste viuēdū erat sufficiēs
sed iuste viuere mereri est: g̃ videt q̄ sufficiens fu
it ad merendū. Adhuc deut. xxxij. a. Dare magni Arg. 3m
ficentiā deo nostro: dei pfecta sūt opa: Cōstat aūt
q̄ homo opⁱ dei est: ⁊ nō est pfectⁱ nisi habeat ea q̄
bus potest ad beatitudinem pertingere. nō potest
autē ad beatitudinē ꝓtingere nisi pfectu meriti: er
go videt q̄ ex his q̄ habuit in ꝑmo statu/ potuit ꝑ
ficere in merito. Adhuc plato in. iij. ꝓtimei di- Argu.4m
cit: q̄ creator nulli negauit cōmoda ad bitudinē
g̃ nec homi: g̃ videt q̄ in ꝑmo statu hō habuit om
nia q̄ requirēt ad bitudinē ⁊ hec nō sūt nisi merita: Arg. 5m
g̃ in ꝑmo statu potuit mereri beitudinē Adhuc idē
qdā arguūt ex rōibꝫ logicis sic: Natura nō deficit
in necessarijs/ nec abūdat in supfluis: li. de aia ca.
de reminiscētia: sed nihil ita necessariū est boi sicut
bitudo: g̃ necaria būit ad bitudinē sꝫ necariū ad
bitudinē ē pfect⁹ meriti: g̃ tūc potuit mereri. Ad Argu.6m.
huc obꝫciūt logice: q̄ libe ꝓ arbitriū ē essentialiⁱ se hz
ad bonū q̄s ad malū sꝫ ꝑ se potuit i malū: g̃ videt q̄
Arg.7m ēt ꝑ se in ꝑmo statu potuit in bonū meritoriū. Ad
huc ponam⁹ q̄ adā in ꝑmo statu mentē ꝑuertisset
ad deū ex dei dilectione pura: aut meruisset/ aut
nō. Si meruisset: cū hoc potuit in ꝑmo statu/ in ꝑ
mo statu potuit mereri ⁊ gram ⁊ gl̃iam. Si nō me
ruisset de reliquis ꝓditionis fuisset q̄s angel⁹: sicut
em̄ habitū ē in tractatu de angelis ex vbis aug. an
gel⁹ ex simplici ꝓuersiōe ad verbū meruit ꝓfirma
tionē in grā ⁊ gl̃ia. In ꝓtrariū ē q̄ ois creatura ō In ꝓtrariū
se vanitas ē: ⁊ nihil hz de se vñ placere possit deo: arg. ꝑmū.
g̃ nullū actū pōt de se facere q̄ placeat deo placētia
meriti: in ꝑmo g̃ statu cū in solis naturalibꝫ creat⁹
fuerit a dā/ nō potuit ꝑficere i merito. Adhuc: io Arg. 2m,
hā. j. b. De plenitudie eⁱ oēs accepim⁹ grām ꝑ g̃
tia: g̃ nisi accipiam⁹ grām de plenitudie dei/ mere
ri nō possum⁹: ⁊ dā g̃ in ꝑmo statu ex acceptis in cō
ditiōe solis naturalibꝫ ꝑficere nō potuit ad meritū Argu. 3m,
Adhuc eodē mō arguit ex hoc qō dr Zach. iij. c.
Exequauit gratiā gratie eⁱ. Ubi dicit Hiero. q̄ i
hoc exequauit/ q̄ bitudis q̄ntitatē ⁊ gl̃ie equauit
vt quātū ꝺs hz in merito gre/ tūc habeat i bitudi
ne gl̃ie. Un versus ꝓpositus est de hi: Quicq̄d hēs
meriti/ ꝓuentrix grā donat: Nil deⁱ in nobis ꝓter
sua dona cozonat. Obꝫciūr etiā qdā de vbo aplⁱ, Ar. 4m
ij. ad rimo. iij. a. ⁊. j. ad coꝛ. ix. d. q̄ q̄ in agone con
tendit/ ab oībus se abstinet. Et ibidem: Nō cozo
nabit⁹ nisi qui legitime certauerit. Ergo nō datur
cozona ꝑmij nisi certanti. Adā nō babuit cuz quo
pugnaret: qz nihil sibi sensit contrarij: g̃ videt q̄ ꝑ
B habuit vñ mereret ꝑmiū vel cozonā. Solo renē- Solo mem
dum est dictū m gr̃i. ij. sen. di. xxiij. ca. nūc diligent bat. III
vbi sic dicit: Sicut de angelis dixim⁹: datuꝫ est ꝑ
grām auxiliū ⁊ collata potētia ꝑ quā poterat sta
re id ē nō declinare ab eo qō accepat: ꝫ nō poterat
ꝓficere in tantum vt per gratiam creationis sine
alia mereri saltē valeret. Unde dicendum: q̄
aliud est querere/ sed in primo statu adam ex so
lis naturalibⁱ mereri potuit: ⁊ aliud/ si in primo
statu mereri potuit. Si enim in primo statu ante
q̄s caderet gratiā gratū faciētē sup naturalia acce
pit: cōstat q̄ ⁊ sibi ⁊ alijs mereri potuit ⁊ ꝓficere
in merito: / ⁊ b in sequentibus ꝓbabitur ex dictis
sctōꝝ. Sz certo certⁱ ē q̄ ex solis naturalibꝫ nec Ad argu. I.
ipe/ nec aliq̄s vnq̄s potuit mereri vitā eternā. Ad

primū g̃ dō; q verba dam̃. nō intelligūt nisi de p-
fectiōe naturali: z q virtures q̃b⁹ dicit eū esse per-
fectū/nō intelligūt nisi de potētijs naturalib⁹: fm
q virt⁹ dr vltimū potētie i re/z extremū i bono ei⁹.
Et talis virt⁹ sicut dicit dionys. in cele. ier. in ca. de
virtutib⁹: est nō imbecillis se habere suimet ibecilli
Ad 2m tate ad aliquē diuinorū actuū. Ad aliud eodē mō
dōm: q aug⁹ loq̃t de iusticia naturali/q̃ nihil alid
est nisi rectitudo naturalis q̃ hō p̃ nō declinare a re
Ad 3m. ctitudine accepta. Ad aliud dōm: q pfectio du-
plex ē: pma scz z secūda. Prima ē rectitudie z vir-
ture naturaliū: z de hac intelligit dictū deut. xxxij.
Perfectio secūda est in bonis supadditis nature
ex bonitate diuina ad finē vltimū/q̃ ē beatitudo: Et
ad hoc nō suffecit adā/nisi grā supadderet: ad pma z
Ad 4m. aute suffecit sol naturalib⁹. Ad aliud dōm q di-
ctū platonis itelligit de cōmodis ex habilitate na
turaliū/z nō de cōmodis ex pfectiōe grē gratūfa-
cientis: qz de tali grā nihil sciuit plato. Ad aliud
Ad 5m. dōm: q est necessariū ad esse: z de b̃ loquit̃ phi. Et
est necessariū ad bene esse/z optime esse: z de hoc nō
Ad 6m loquit̃. Et sic gr̃a nec aria ē ad gloriā z ad beatitudi
nē. Ad aliud dōm: q lz essentialit⁹ libet⁹ arbitrium z
se bēat ad bonū q̃ ad malū: vt dicit anſ. tñ ex se nō
pōt in bonū. Et hui⁹ cā est: qz bonū gr̃e supza natu
rā est eleuatiū: z tō nō pōt in illud nisi aliquo eleuā-
tepsū supse: Malū aūt defect⁹ est infra natura z
ꝑsistēs: z in in illud incidit ex solo deflexu ab incō
Ad 7m mutabili bono. Ad aliud dōm: q mētis conuer
sio ad verbū duplex ē. s. ex dilectiōe naturali: z ex
dilectiōe charitatis. Adā aūt nūq̃ accepat gratiā
gratūfacīt̃ ad deū: g̃ nō potuisset z uerti nisi ex di
lectione naturali: q̃ nihil mereī nisi forte pmiū rpa
le ex cōgruo nō ex cōdigno. Nec est file de angel: qz
sicut dicit prosper in libro de contemplatiua vita:
Conuersio angelorum ad verbum fuit eidem ver
bo charitate ppetua inhereret: z hec fuit gr̃a gratū
faciēs: sicut supra dictū est in tractatu de angel⁹/cō
ne de ꝑfirmatōe angelo⁹. Tria argumēta q̃ obj̃
Ad tria ar. in contrari. ciunt in ꝓrariū/ꝓcedūt. Ad id qd̃ obijcit de ver
Ad 4m. bo apli dōm: q in veritate pugna ptinet ad secūdū
statū q̃ est post pctm̃: Et pr̃ b̃ distinxerūt antiqui/
q̃ duplex est meritū. s. meritū difficultatis pugne:
z b̃ valet ad dimissionē pene q̃ est ꝓpctō Et ē meri
tū ex forma charitatis z deuotiōe: z b̃ ē ad augmē
tum gl̃ie. Uñ lz pmū meritū non habuerit adā: tñ
secūdū habere potuit postq̃ accepit charitatē.

Utrum adam ex accepto habuerit vniuersitatē virtutū et donorū spiritussancti.

A mēb⁹. IIII arg. pmum

Uarto quer̃itur an ex accepto habuit vniuersitatē virtutū z donoꝝ spūssancti. Et
videt̃ q̃ sic. Lu. x. c. sup illō: Qui etiā despo
liauerūt eū: z plagis impositis abierūt semiuiuo re
licto: dr in glo. q̃ spoliauerūt eū in gratuitis: z vul
nerauerūt eū in naturalib⁹. Sz spoliare nō pote-
rant nisi gratuita haberet in pmo statu: g̃ videtur
q̃ habuit gratuita: z q̃ habet vnā virtutē b̃ oēs
g̃ videt̃ q̃ habuit vniuersitatē vtutū z donoꝝ spi-
Arg. 2m. ritussct. Adhuc: Qui b̃ vnā habet oēs: sicut di-
cit aug⁹ de cōuersiōe virtutū: Cōstat aūt/q̃ vir vt
dicit aug⁹. spūali mēte pdit⁹ fuit: lz sine virtutib⁹
spūali mēte nō potuit esse pdit⁹: g̃ videt̃ q̃ virtutes
Arg. 3m. habuit Adhuc Amb. hoc ex̃sse dicit: sicut mg̃r in
ducit eū. ij. sen. di. xxviij. g̃ videt̃ q̃ vniuersitatē ha

buit virtutū. Adhuc Aug. in quadā home. Adā Arg. 4m
pdita charitate mal⁹ inuēt⁹ est. Charitatē ꝓdere
nō potuit nisi quā habuit: g̃ añ lapsum habuit cha
ritatē. Adhuc: Aug. ibidē: Principes virtutū dū Arg. 5m.
vidit adā de limo terre ad imaginē dei factū: pudi
citia armatū/tpantia compositū/charitate splēdi
dū: pmos parētes illis bonis exꝑs poliauit: pariter-
q̃ pemit: Ergo illas virtutes z alias habuit ante
lapsum. Adhuc: Amb. ad sabinū: Qñ adam sol⁹ Arg. 6m.
erat/nō est p̃uaricat⁹: qz ei⁹ mēs deo adherebat.
Sed nō poterat b̃ nisi ꝑ virtutes: z marie ꝑ chari
tatē: g̃ añ lapsū virtutes habuit: z charitatē. Ad Arg. 7m
huc: Amb. sup ꝑs. Homo añ pctm̃ brissim⁹ aurā
carpebat etherē cā: lz beatissim⁹ sine virtute esse nō
potuit/z ꝑcipue sine charitate: g̃ virtutes z chari
tatē ante lapsū habuit. Adhuc: Aug. vj. sup gen̄. Arg. 8m.
ad litteraz z ponit in glo. sup illud. j. ad timo. ij. d.
Adā nō est seduct⁹/lz mulier. Nō est credendū/vi
rus spūali mēte ꝑditū ad hoc potuisse seduci/q̃ cre
deret vez q̃ sꝑpēs suasit: lz spūali mēte nō potu-
it esse pdit⁹/nisi virtutib⁹ z ꝑcipue charitate fulge
ret mēs ei⁹: g̃ videt̃ q̃ ante lapsū virtutes habuit.

B In cōtrarium argumentū

In ꝓrariū hui⁹ est q̃ obj̃citur quidā: q̃ scz ꝑ in-
ductionē ꝑbāt: q̃ nulla virtutē habuit. Justicia ei
nō būit: qz ꝑceptū dei nō seruauit. Tpantia nō ba
buit: qz ꝑcupiscētia a cibo illicito z verito nō cohi-
buit. Fortitudinē nō būit: qz ī bono q̃d accepat nō
sterit. Charitatē nō būit: qz mēs ei⁹ sumo bono ꝑ
severanſ nō inhesit. Patiētia nō būit: qz patia ēeq̃
nimis toleratia a deuersoꝝ z nihil tūc būit aduersū
vel ꝓriū. Penitētia etiā (de q̃ dicit amb. q̃ pniē ir⁹
timore ꝑcipit) nō būit: qz nihil mali cōmiserat de
quo pniaz bre possz. Sili. ꝓbat q̃ dona spūsancti ñ
būit. Donū em̃ sapie nō būit: q̃ intratuz desipuit/q̃
mulieri credidit q̃ veniale essz q̃d tāq̃ mortale de⁹
ꝓhibuit: Intellectus donum non habuit qui in
verbis dei sensum quo dicta erant/non accepit.
Consilium nō habuit: q̃ postposito ꝑcepto dei sua
sioni mulieris adhesit. Fortitudinē nō būit: q̃ nul
la ꝓpessus fuit. Sciam nō būit: qz de suis agēdis
pessime disposuit. Pietatē nō būit: q̃ i seipm̃ z ipo
steros ipi⁹ fuit. Timorē nō būit: q̃ a malo actu a-
uersus nō fuit. Oēs eodē mō ꝓbat q̃ nulla būit
de octo beatitudib⁹ q̃ numerāt Mat. v. a. Et q̃ nul
la būit de fructib⁹ spūs. xij. q̃ numerāt gal'. v. d.

Solo. In oib⁹ bis fm dicta scīp̃t nō ē nisi vnus
mod⁹ soluēdi. s. q̃ alid ē hꝭ virtutes fm actū: z alid
fm habitū. fm habitū būit adā añ lapsū oēs virtutes sic
ꝓbāt rōes ꝓmo inducte. In actu aūt z exercitio quo
postea bite sūt ab eo z a posteris mīras nō būit: vt
ꝓbāt rōes i ꝓriū adducte. Si aūt q̃rit̃ q̃re nō būit
in actu. Dōm fm aug. in li. de bo. cōiu. q̃ habitus ē
quo q̃s alid q̃d agit cū tpī sit. Et nō erat tūc tps ali
qd agēdi fm illas virtutes: z tō etiā cū meritū sit in a
ctu/z nō i habitu: in habitu aūt sit posse z facultas: di-
rit aug. sicut i ꝓbabitis sept⁹ oñsū ē: q̃ būit adiuto
riū vñ stare poterat/lz nō vñ ꝑficere ad b̃itudi
nē. Et ꝑ b̃z solo ad omia obiecta ad vtramq̃
partē inducta.

Utrū adā habuerit cōsūmatas virtutes fm vltimā ꝑfectionē vniuscuiusq̃ virtutis.

C Wēbr.

Uinto q̃rit̃: si būit ꝓsūmatas virtues lz vlti
mā ꝑfectionē vniuscuiusq̃ virtut⁹. Et videt̃
q̃ sic: qz mlti etiā i statu p⁹ pctm̃ būerūt cō

sūmatas virtutes vltima ꝑfectōe: sicut apli z mar
tyres: g̃ mlto magis in pmo statu in q̃ pctm̃ nō im
Arg. 2m. pediuit. Adhuc: Nobiliozis ꝑfectibil nobiliozis est
pfectio: lz ꝓstat q̃ in statu innocētie nobilioz erat hō
z in corpe z in aīa q̃ in statu pcti: g̃ nobiliozz ꝑfec-
Arg. 3m. tioz erat virtus ei⁹ in statu innocētie q̃ in statu pcti
Adhuc: In alijs q̃litatib⁹ sic est: q̃ raro sūt puriozes z ꝑfectiozes/quāro sūt suis ꝓrarijs impmix-
tiozes: sicut dicit phs: q̃ albi⁹ est q̃d ē nigro impmi
xtius. Ergo z in virtutib⁹ sic ē: q̃ raro sūt ꝑfectiores
z puriores/quāro sūt virtutes z pctis impmixtiores.
Sed nūq̃ poterāt ita īmunes z impmixte esse/sī-
cut q̃n natura rota erat sine pctō/z sine pena pcti:
er hoc fuit in pmo statu ade: q̃ videt̃ q̃ tunc puriſſi
in ꝓriū ar. 1 me z ꝑfectissime erant virtutes. Cōtra: Perfe-
ctissimoꝝ actuū pfectissime sunt virtutes: sed pfe-
ctissim⁹ act⁹ est actus pugne ꝓra vitā: sicut dicit
ij. ad Timo. iij. a. Qui certat in agone nō coronabi
tur/nisi certauerit legitime. Ergo vbi nullum fuit
certamē/nulla fuit ꝑfectio virtutis. Sz in primo
statu nullū certamē fuit: g̃ nulla ꝑfectio virtutis.
Arg. 2m. Adhuc: Apoca. ij. z. iij. pmia septem ecclesiarū
per que intelligit vniuersitas oim pmiozū: nō con
stituunt nec dantur nisi vincenti. Sed nūq̃ vi-
cit qui nūq̃ pugnauit: ī pmo statu nūq̃ fuit pugna
Arg. 3m. ergo nūq̃ victoria: g̃ etiā nec pmiū virtutis. Ad-
huc: Sicut dicit phs: virtus est circa difficile z bo
num/optimozū opatiua: lz nihil fuit in pmo statu
difficile: g̃ videtur q̃ nulla fuit virt⁹ nec ꝑfecta nec
Arg. 4m. imꝑfecta. Adhuc Cōstat q̃ ꝓtinētia vt⁹ ē z illa
in summo statu est in vginib⁹: q̃ inter dicta ē ade q̃n di-
cum est et: Crescite z multiplicamini z replete terrā
et subdite eā vobis. Ergo vidēt q̃ hāc virtutē in
Arg. 5m summo statu nō habuit. Adhuc: Fides vtus est z ē
per speculū z enigma. j. Cor. xiij. d. z ex auditu.
ad Ro. x. c. z constat q̃ hoc mō adā nō habuit eā:
sed q̃ interna inspiratione: vt in phabitis determi
natū ē in q̃ne de cognitiōe ade: g̃ videt̃ q̃ nec alias
virtutes habuit ad modū illū quo habent post
B pctm̃. Solo: Ad hoc antiqui multū cōueniente
Solo mem bri. V adhibuerunt solutionē: dicētes q̃ virtus tres ha-
ber cōpationes. s. hois ad hominē/stat⁹ ad statū
actus ad actū. Si compatur virtus hois ad ho-
minē: tūc vtus ade vel euc ad virtutes eoꝝ q̃ fue-
rūt in statu post pctm̃/se habēt sicut excedētia z ex
cessa: q̃ nihil ꝓhibet q̃ virtutes ade vel eue in pri-
mo statu excesserint vtutes aliquoꝝ ī secūdo sta-
tu: z nihil ꝓhibet quin virtutes aliquoꝝ ī secūdo
statu: ꝑcipue fm potētiā merendi/excesserit vtutes
ꝓmoꝝ parentū in pmo statu: ꝑcipue post aduētuz
saluatoris in aplis et martyrib⁹. Et b̃ volūt intel
ligi ꝑ b̃ verbū Jo. vij. f. Nōdū em̃ erat spūs dat⁹:
q̃ nōdū erat ies⁹ glorificat⁹. Jn quo vbo notat:
q̃ impfectio vtut⁹ erat añ ꝑfectionē: z ꝑfectio post
glificationē in aplis: vt cū ꝑfectu sacramēto⁹ xp̃i
fit etiā nře virtutis ꝑfectio. Idē dicūt intelligi Lu.
vi. g. Sedete i ciuitate et ozate quoadusq̃ iduami
ni virtute ex alto. Si aūt fit compatio stat⁹ ad sta-
tū: tūc nō est dubiū/q̃n virt⁹ ꝓmi stat⁹: in q̃ nulla fu
it corruptio pcti vel pene: expediti oz fuit quātū ad
dispōnē subiecti/q̃ virt⁹ eoꝝ q̃ fuerūt i secūdo sta-
tu: quoꝝ subiectū z fm corpus z fm aiam subiace
bat corruptiōi tā vitij q̃ pene: quoꝝ vtutes impe-
dit expeditōez virtutis z actū. Si vo compenſ fm

Questio XCI

Einde querit̃ de hoc

D qđ dicit mg̃r. ij. sen. di. xxiij. in b̃ ꝓsiderā-
dū ē q̃d fuerit illud adiutoriū homi datū ē
creatōe ꝑ q̃d poterat stare si vellet. Et subdit sic: Il
lud vtiq̃ fuit libertas arbitrij ab oi labe z corrupte
la īmunis. Ꝓpoꝑ q̃d querēdū ē d libero arbitrio Huius q̃stionis
et q̃rit̃ q̃tuor. Ꝓmo. s. q̃d sit re siue gñe libet⁹ ar membra
bitrij: b̃/vtꝝ sit potētia vl habit⁹ vl passio. Secō
vtꝝ sit potētia vna vl plēs. Tertio vtꝝ sit potētia
separata a rōe z volūtate vl coniūcta illi. Quarto q̃d
sit fm definitionē z rōnem.

Querit̃ q̃d sit re siue gñe liberū arbitrium hoc ē: vtrū sit potētia vl habit⁹ vel passio

A Mēbrū. I.

Dpmū pcedit sic ber. i li. de libe. ar. Libet⁹ Arg. pmus
a arbitrij ē bit⁹ ani libi sui: g̃ libet⁹ arbitrium
ē i gñe bit⁹. Adhuc: Cōmentator sup 2m dō
aia: Bit⁹ ē q̃ alid⁹ agit cū voluerit. Et hāc defini Arg. 2m.
tiōez cōmēdat aug. i li. de bo. ꝓu. z dicit sic: Hit⁹ ē
cū q̃s alid q̃d agit cū tpī sit: sz nihil eoꝝ q̃ sīt aia: ita
hz i ptāre z facīt̃are agere q̃n vult si ē libet⁹ arbitrium
g̃ videt̃ q̃ libet⁹ arbitrium vl sit bit⁹ vl ad mīn⁹ potē
tia habitual⁹ ꝑfecta ꝑ habitū. Adhuc: Augti en
chiri. Homo male vrēs libero arbitrio/z se pdit Arg. 3m.
er ipm: sed constat q̃ potētia natural⁹ pdi nō ꝑt⁹ q̃

etiam de demonib⁹ dicit Dionysius in lib. de diuinis nomib⁹ ca. iiij. Data illis naturalia dona neq; esse mutata dicim⁹: sed sunt integra et splendidissima: q̄q; ipi nō videant claudentes suos boni inspectiuas virtutes. Ex hoc accipitur q̄ potētia naturalis nō amittitur per peccatū: liberū arbitriuz amittitur p peccatū / vt dicit Aug. g̃nō est potētia
Arg. 4m. anie naturalis. Adhuc: Victorin⁹ dicit sic: Naturalis potentia nō nisi habilē facit: habitus siue virtus eius dē potentie qui extremū ei⁹ in bono facit potentē ad actū: vsus vero facit facilē: ergo videtur cum liberū arbitriū facilimū sit ad actuz / q̄
Arg. 5m. vel habit⁹ sit / vel nō sine habitu. Adhuc: In politicis li. v. ponit Aristo. dictum socratis dicentis q̄ liberū dicimus qui potestatē habet faciendi qō vult: nihil ita habet in potestate faciendi qō vult sicut liberū arbitriū: g̃ videtur q̄ nō sit potētia sola
In 2trariū arg. pmum sed vel habit⁹ / vel potentia cōpleta p habitū. Lōtra: Bern. dicit: tres sūt potentie naturaliter anie indite quas semp habet sc̄z rōnalitas / voluntas / et libertas: et cōstat q̄ libertatem vocat libez arbi
Arg. 2m. trium: g̃ liberum arbitriū est potentia. Adhuc q̄dā obiciūt logice ad hoc p̄ q̄uenientias sic: In ania est quedam potētia que semp trahit sursum et remurmurat malo / et cōsentit bono: que ōr syndere / sis / siue seyntilla cōscientie: et a quibusdā spiritus Malach. ij. d. Custodite spiritū vestrū. Et in anima est quedā potentia semp trahens deorsū: que
Arg. 3m. ōr sensualitas: appetit⁹ sc̄z ad illicitū: g̃ ad pfectionem anie exigitur / q̄ in ea sit potētia medis flexibilis ad vtrūq;: g̃ liberū arbitriū est potentia naturalis anime rationalis. Adhuc: Magister. ij. sen. ten. di. xxiij. ca. hic cōsiderandū / dicit sic: q̄ adiutoriū homini datū quo stare posset si vellet fuit libertas arbitrij ab omni labe et corruptela immunis: atq; volūtatis rectitudo: et omniū naturaliū potētiarū anie sinceritas atq; vivacitas: talis sinceritas atq; vivacitas nō dicūt habitum ponentē aliqua / sed remotionē contrarij: g̃ videt q̄ libez arbitriuz
B Sol'o mēbri. I. non sit nisi simplex potentia et nō habitus. Solutio: dōm: q̄ reuera libez arbitriū est potentia p̄fecta p habitum naturalē: et habitus ille libertas eius est. Et hoc optime ostendūt Grego. niz. en⁹ et Dam. dicentes q̄ cū de libero arbitrio est sermo / opter eū pscire quid sit esse in ipso fm cām et cōplētum dominiū: in nobis em̄ fm causaz est: cui⁹ nos perfecte causa sum⁹ et dñi: et q̄ ita agim⁹ q̄ ad hoc
Arg. 1m. nihil impellit vel agit / nisi nos. Et ex hoc sequitur q̄ nihil nō rōnalium animaliū habeat liberū arbitrium. Naturalia em̄ non animata de necessitate agūt / et nō de libertate / et non est in ipsis agere / vel nō agere: p̄ter qō act⁹ eoz nec sequitur laus / nec vituperium. Bruta et aniata passionib⁹ sensibiliuz hoc est a sensibilib⁹ illaris impellunt et aguntur ad opationes: et ideo nō agūt nisi acta: nec est in ipsis simplr agere et vl'ñ agere: nec būt dñiū sue p̄ actionum / sz sola intellectualia: deus sc̄z / angel⁹ et homo hāc habēt libertatē: q̄ est in ipsis agere vel nō agere: et q̄ sūt dñi sue p̄ opationū. Et p̄ter hoc etiam dicūt grego. niz. en⁹ et dam⁹, q̄ in libertate agē-
Ad arg. 1m di et eligendi fact⁹ est homo ad imaginē dei. Ad p̄mū ergo dōm: q̄ bern. vocat habitū oīm illō qō est p̄sequens esse p̄imū siue substātiale / et habetur ad agendū: sic em̄ potentia habitus naturalis est

met: et nulla cogitur necessitate. Ex hoc accipit⁹ q̄ liberū arbitriū facit in homie / qō de⁹ moroz vniuersal'i in ozbe: g̃ videt q̄ libez arbitriū nō sit vna
B Sol'o mēbri. II. potentia / sz moroz vniuersalis. Sol'o; dicendū q̄ liberū arbitriū est vna potētia habitualis / vt dicum est: cui⁹ tñ libertas a coactiōe q̄z cogi nō potest / et diffundit q̄ omnes potentias sibi subiectas opationes. Et hoc ēideo q̄z sicut dictū est in anteriozi mēbro questiōis: p̄ncipiū omniū operationū suarū in ipso est: et nō agitur ab aliquo / sz agit liberet: et sibi ipi causa est opationū. Et ideo sicut dicit Aristo. in p̄mo p̄mę phie: sicut libez dicim⁹ hoiez qui causa sui ē: et sicut liberā dicim⁹ sciam quā p̄o
Ad ar. 1m pter seipam volum⁹ / et causa sui est et nō, p̄ter aliud ita dicim⁹ liberū arbitriū qō in oīmib⁹ opib⁹ et motib⁹ sibi est cā / et nō pōt agi vel cogi ad aliud. Ad p̄imū g̃ dicēdū: q̄ libez arbitriū dicitur facultas rationis et volūtatis: nō q̄z sit rō et volūtas / sed q̄z facultas ei⁹ / hoc est facilis libertat⁹ potestas ei⁹ maxime est in volūtate et rōne: in volūtate sicut in mouente et agente: in rōne sicut iudicāte et arbitrāte et determinate q̄d agendū sit et qualr. Sicut em̄ dicit Arist. in. iij. de ania ca. de mouēte: sz vis appetitiua ram in sensibili q̄z in rōnali moueat tñ nō mouet nisi ad nūciū et iudiciū et determinationē virtutis cognitiue sc̄z vel p̄hantasie vl' intellect⁹ siue rōnis: et illa facultas liberi arbitrij et libertas p̄cipue determinat ad arbitriū rōnis et ad appetitū volū-
Ad 2m tatis. Ad aliud dōm eodē modo: libertas em̄ p̄cipue est in volūtate / vt dicūt auctoritates / q̄ cogi nō potest: sz quia volūtas appetitiua est / et nō mouet nisi fm iudiciū apphensiue potētie: ideo appo-
Ad 5m nit et dicit / q̄ est iudex sui p̄ter rōnē. Ad aliud dicendū: q̄ aug⁹ nō vult dicere q̄ liberū arbitriū sit oēs potētie quas enumerat: sz q̄ vniuersalis virtus ei⁹ vt mouēs ex libertate extenda-
Ad 3m, tur sup oēs potētias. Ad aliō dōm: q̄ bona ē et extendenda auctoritas illa. Et nō intēdit dicere: q̄ fm liberū arbitriū sit imago dei vt est trin⁹ et vn⁹ sed q̄ fm liberū arbitriū sit imago dei, put est mo-
Arg. 4m. roz vtis: q̄z sicut de⁹ mouet in oīmbus et p seipm et est i ipso mouere et nō mouere et disponere: et nō cogitur aliqua necessitate: ita ania rōnalis p liberum arbitriū mouet oīa potentissime que sūt i regno aie: et disponit fm arbitriū, p̄ui: et nō cogitur aliqua necessitate. Et hec est etiā causa, p̄ter quaz sancti oīa meritū / fm quālibet virtutē in quacūq; potētia anie sit: et oīa demeritū fm qōlibet vitiū et pctm̄ / et oīa qō est laude vel vituperio dignū / ponūt i libero arbitrio. Un̄ Ecā. xxxj. b. Qui potuit transgredi / et nō est trāsgressus: et facere mala et nō fecit. Quis est hic et laudabim⁹ eū: fecit enim mirabilia in vita sua.

A Mēbz III Arg. 1m

Utrū liberū arbitriū sit potentia separata a ratione et volūtate vel cōiūcta illis

t Tertio queritur vtrū sit potētia separata a rōne et voluntate / vel 2iuncta illis. Et videtur: q̄ nō: Damasc. ij. li. xxij. c. Nihil aliō yo

co liberū arbitriū / nisi voluntatē. Adhuc: Aug⁹, Arg. 2m. iij. li. de trinitate: Nihil ita est in potestate nra sicut voluntas: q̄ cogi nō pōt / sed p esse in potestate nra determinat liberū arbitriū: p idē ergo determinatur liberū arbitriū et volūtas: et que determinantur p eadez idē sūt: g̃ liberū arbitrium et voluntas
Arg. 3m. idem sūt. Adhuc Ber. Nō incōgrue dicit liberū
Arg. 4m. arbitriū liber cōsensus p̄ter voluntatē. Adhuc ber. in lib. de li. arbi. Liberū arbitriū vbiq; sequit voluntatē / intantū q̄ nisi voluntas defecerit / libertate nō careat. Adhuc ber. ibidē distinguit inter li
Arg. 5m bertatē arbitrij / et liberta tē consilij / et libertatē cōplaciti. Et dicit: q̄ libertas arbitrij ē arbitrati sic iudicare q̄d liceat et q̄d nō liceat. Et sicut hec libertas arbitrij / ita libertas cōsilij est determinare q̄d expediat et quid nō expediat. Et eodē mō libertat⁹ cōplaciti est p̄bare q̄d libeat et quid nō libeat: g̃ videtur q̄ liberū arbitriū nec separatur a iudicio rōnis / nec a complacito voluntatis. Lōtra: libez arbitrij est potētia fluens a spāli essentiali anime rationalis: et hoc est / q̄ ania rationalis causa sui ē in actibus / et dña suoz a cruū: et nō acta ab aliquo sed agens libere: vt dicit dam̄. Et 2sonat in h̄ gre. nixeno qui dicit: q̄ liberū arbitriū nō est nisi eius cui q̄uenit in ipso esse causam et dominū oīm̄ suarum actionū: in illo em̄ est p̄ncipium sufficiens ad omnes actiōes: Et hoc habet ania rōnalis / inq̄ntū est obligata materie / sed elevata sup eaz. Et q̄ fluit a spāli essentiali anie rational' / spālis est potē-
Arg. 2m tia naturalis ipius: g̃ liberū arbitriū spālis potentia est et naturalis anie rōnalis. Adhuc: Scōm aug⁹, in li. de libe. arb. liberū arbitrij est eligere: qō nō est rōnis vel volūtatis: Eligere em̄ est vt dicit dam̄. duob⁹ vel plurib⁹ positis hoc alij vel alijs p optaret. Et est spālis act⁹ / qui nec rōni / nec voluntati q̄uenit. Rōnis em̄ est eligibilia ponere: et volūtatis autē optare vel appetere. Sz 2ferre vnū alteri / et acceptare qō meli⁹ est / videt esse spālis potētie qō est libez arbitriū: g̃ videt q̄ libez arbitriū
Arg. 3m sit spālis potētia diuisa a rōne et voluntate. Adhuc spālis potētia est / que spāli habitu pficitur ad agendū: sed sicut rō habitu qui est lumē p̄ncipioz / quo regit in arbitrādo et iudicādo / pficit ad arbitrandū: et sicut volūtas g̃nalis pficit virtutib⁹ ad appetendū: ita libez arbitriū habitu electiuo (qui grece p̄oberesis dr) pficit ad eligendū: g̃ videt q̄
B sit potētia spālis sicut rō et sicut volūtas. Sol'o: Sol'o mēdōm videtur: q̄ fm dicta sanctoz libez arbitriuz bri. III. sit potētia spālis. Sed q̄ in regno anie hz se sicut moroz vniuersalis se habet in ozbe / siue in vniuersitate: p̄ter qō etiā imago ei⁹ dicta est: vt in p̄habito mēbro istius eiusdē qōis est determinatū: p̄ter qō virtus libertatis ei⁹ in multis alijs potēcijs subiectis diffusa est: p̄mo tñ in rōne: et deinde voluntate: p̄ter qō etiā dr facultas rōnis et volūtat⁹
Ad 1m. Ad p̄mū ergo dōm: q̄ dam̄. nō intendit dicere q̄ liberū arbitriū sit voluntas essentialit': sed q̄ ei⁹
Ad 2m. libertas p̄mo est in volūtate. Ad aliud dōm: q̄ p idē determinat⁹ quidē libez arbitriū et volūtas / sz nō eque: p̄mo em̄ p̄uenit libertas libero arbitrio p se: et volūtati aut̄ et rōni p̄ temptationē libertatis liberi arbitrij. Un̄ in p̄cessu argumēti est fallacia accidentis: q̄z sicut dicit Arist. in. ij. elen. nō oportet idem subiecto et accidēti inesse. Ad aliud dōm Ad 3m

q̄ ꝫ dicit ber. ꝓter ꝫ: q̄ consensus liber ē in oē illō qđ faciēdū est/ vel ap̄perendū/vel eligendū: q; in ipso z nō in alio est cā consensus: Qđ nō est ita in rōne: q; illa cogit aliq̄ rōne eius de quo arbitratur et cogit ad rōcinandū sic vel aliter ab ipa virtute q̄ Ad 4m modo nō pōt cogi volūtas. Ad aliō dōm: q̄ ber. nō intendit nisi q̄ volūtas ꝑmo ꝓticipat libertatē: et iō sine libero arbitrio nūq̄ est. Appetit em̄ q̄ est in brutis/nō ē volūtas: q; sicut dicit dam̄. passionibus agitur/z nō agit. Et Arist. ij. topic. Omnis voluntas in rōne est. Et in lib. de aiā: In rōnali volūtas fit: In irrōali aūt ꝓte sine sensibili desiderīū et animꝰ. Ad 5m. Ad vltimū dōm: q̄ distinctio ber. bona est: sed nō ꝓbatur ꝑ eam/q̄ liberū arbitriū non sit potentia separata: sz q̄ libertas eius ꝓcipiet in actibus rōnis z voluntatis: sicut sepius dictū est. Astruūtur arg. in ꝓtrīū la que obiciunt in ꝓtrariū ꝓceduntꝫ

Querit quid sit liberū arbitriū ſm definitionem et rationem.

mēb ꝓ. IIII q Varto querit̄ qđ sit libe ꝫ arbitriū ſm rōnē z definitionē. Et ponāt̄ definitiones sanctorū. In itinerario em̄ clemētis in secūda ꝓma defi nitio. disputatione ꝓtra symonē magū a beato petro/ dicatur hec: liberi arbitrīj ꝓtās est sensus aīe: habēs virtutē q̄ se possit ad quos velit actꝰ inclinare. Aug. Scđa defi nitio. in li. de lib. ar. dat hāc. Libe ꝫ arbitriū ē facultas rōnis z volūtatis q̄ bonū eligit grā assistēte. z malū ea deserēte. Ber. in li. de li. ar. Libe ꝫ arbitriū Tertia definitio. est ꝙsensus liber ob volūtatis inamissibilē libertatē/z rōnis indeclinabile iudiciū. Anſ. in suo li. de quarta definitio li. ar. dat hāc. Libe ꝫ arbitriū est ꝓās ꝙseruandi rectitudinē volūtatis ꝑter se z ꝓter ipam rectitudinē. Et de istis definitionib⁹ querūt duo: Primū Huiꝰ mēb. duo sūt ar. est de singulis istaꝝ definitionū. scđm de oib⁹ in cōi in quo differāt/z in quo ꝙueniant.

Queritur in speciali de singulis definitionibus liberi arbitrīj assignatio

Articul⁹. I. Arg. ꝓmus a Dꝓmā que est petri definitionē obiicit̄ sic: videtur em̄ nō definire libe ꝫ arbitriū/ sz liberi arbitrīj ꝓtātē: q̄ non videt̄ cōuenire cū deffinitiōe augustini q̄. in recto et non i obliquo facultatē ꝑdicat de libero arbi: cū dicit: liberū arArg. 2m. bitriū est facultas. Adhuc: Nō dicit cuiꝰ ptās sit Arg. 3m sz rōis vl volūtatis: z sic videt̄ esse diminutꝰ Adhuc: qđ dicit: sensus anīe videt̄ nō ꝙuenire: q; liberū arbitriū nō est pars sensibilis anīe/ sz rōnalis. Arg. 4m. Adhuc: qđ dicit: habēs virtutē/ videt̄ supfluum q; cū aūt dicit/ q̄ est ptās: satis itelligebat q̄ habeArg. 5m bat virtutē. Adhuc: Cū libe ꝫ arbitriū sit facultas rōnis z volūtatis: debuit dicere nō tm̄ ad q̄s se voluerit actꝰ inclinare/ sz ad quos actꝰ ex arbiArgu. 6m. trio se voluerit inclinare. Ulteriꝰ obiicit̄ ꝓtra secūdam diffinitionē: q; nō est vna facultas duaꝝ potētiarū: sz volūtas z rō due potētie sunt/ q̄ vna facArg. 7m tas nō est vtriusq; z sic liberū arbitriū nō ē facultas rōis z volūtat̄ Adhuc: Bō qđ addit: q̄ bonū eligitur grā assistēte/z malū ea deserēte: videt esse superfluū: q; ꝓcedit ꝙuertit̄ cū libero arbitrio: et sic Argu. 8m. videt̄ ee liberi arbitrīj rō: z sufficiēs definitio. Adhuc: qđ oz malū ea deserēte/obiicit Anſ. sic dicens Puras ne qđ additū minuit/z substractū auget/ esse liberrate vel prem libertatis: Qualī dicat posse facere malū impotētie est: q̄ addita libertati minuit libertatē/z substracta auget: Ergo nec libertas est nec ꝑs libertatis: z sic nō debuit poni i definitiōe. Ulteriꝰ obiicit̄ ꝓtra tertiā q̄ est ber. z obiicitur ꝓtra hoc qđ dicit: libe ꝫ arbitriū ē ꝓsensus: cōArg. 9m sensus em̄ est duoꝝ in idē sensus: z sī libe ꝫ arbitrium tal⁹ cōsensus est: aut intelligit de cōsensu mēt⁹ et intellect⁹/ q̄ semp rectus ē: z sic null⁹ cōsensus liberi arbitrīj erit malꝰ: qđ falsum ē. Aut intelligit Argu. 10m de consensu sensualitatis z carnis/ q̄ semp malꝰ et corruptus est: z sic null⁹ cōsensus liberi arbitrīj erit bonus: qđ ite ꝫ falsū ē. Si q̄s dicat: q̄ intelligitur i differēter de vno vel de alio. Occurrit beArg. 11m. tus ber. sic dicēs: Nemo puteri deo dictū libe ꝫ arbitriū/ q̄ inter bonū z malū ꝓāte z facultate verserur: g̃ indifferēs cōsensus ad bonū z ad malū nō ptinet ad liberi arbitrīj definitionē. Adhuc obiArg. 12m. citur de hoc qđ dicit: tob volūtatis inamissibilem libertatē: dicit em̄ aug⁹ in ench. vt pauloante habitū est: q̄ hō male vtēs libero arbitrio z se pdidit et ipm: g̃ libertas volūtat⁹ amissibilis est: nō g̃ famisArg. 13m sibilis. Adhuc: qđ dicit: z rōis indeclinabile iudiciū: nihil em̄ iudicat ratio a quo nō possit declinare volūtas: z sic declinabile est iudiciū rōnis. vnde Arg. 14m. ber. ibidē dicit: q̄ si nō rō indiceret necessitatē volūtati/ iā nō ess̄ libera volūtas. Adhuc: Rō nō arArgu. 15m. bitrat nisi ꝑ modū ꝙsilij: g̃ qđ oz/ q̄ rōnis indeclinabile est iudiciū/ magis ptinet ad libtatē ꝙsilij: cui⁹ est iudicare qđ expediat et qđ nō expediat: qđ licat z qđ nō liceat: z sic male ponit in definitiōe liArg. 14m. beri arbitrīj. Ulteriꝰ obiicit̄ de q̄rta q̄ ē anselmi Et videt̄ nō esse ꝙueniēs: q; sicut ꝓbat Arist. i. ir. merba. sue. ptāres rōnabiles sūt ad oppositā: libeArg. 15m rū arbitriū est ptās rōalis: g̃ est ad oppositā: Peccat g̃ anſ. qñ definit ad vnū tm̄: non g̃ oz dici ptās cōseruandi rectitudinē volūtatis. Adhuc: Non Arg. 17m. bñs rectitudinē nō pōt cōseruare rectitudinē: damnati sicut diabolꝰ z in inferno positi nec habēt/nec pñt habere rectitudinē ꝓpt obstinationē in malicia g̃ ſm b nō haberet libe ꝫ arbitriū: qđ oino falsū est Arg. 16m, B Adhuc: Cū dicit: ꝓpt se et ꝓpt ipam rectitudinem videt̄ incōueninēs: q; nihil ordinat⁹ ad seipm vt ad finē. Sol⁹ Sol. ad 1. ad: dōm q̄ oēs iste definitiōes cōuenientes sūt: sz ꝓma q̄ est bn̄ perri/ magis substātiam dicit liberi arbitrīj. Ad ꝓmū autē qđ obiicit dicen Ad argu. 1. dū: q̄ beatꝰ petrꝰ in definitiōe liberi arbitrīj ponit ptātē vt genꝰ: Qđ si vt supius accipiat/ de inferioArg. 18m re ꝑdicat obliq̄: est ei spēi genꝰ. Si aūt accipiat vt subiectū ꝓmū potētia ꝑ z q̄cđ ē: tūc respicit inferioza vt in recto posita: z vnū respicit petrꝰ/ alterū z augꝰ: et idcirco vtraq; definitio bona ē/ z dicit ptā tē ꝓmā stante ꝑ habitū et q̄ addit. Et qđ dicit: sensus aīe: intelligit de sensu spūali q̄ est apphēsio faciendi vl nō faciendi. Et q̄ dicit: ad quos se voluerit actꝰ diuertendi tē de rōe libtatis/ q̄ ad nihil obArg. 19m ligat ex necessitate. Ad aliud dō: q̄ cuiꝰ ptās sit Ad 2m, intelligit ex ipo noie: arbitriū em̄ rōis ē z libertas volūtatis. Ad aliud dōm: q̄ sensus oz ibi spūalis Ad 3m vis apphensiua pñtis in aīa: sicut i sacra scptura sepe intellect⁹ oz sensus: q; ē pñs/ i aīa acceptio: oēs em̄ tales vires apphēsiuas arist. in. iij. de aīa vocat acceptōis pres. Ad aliud dōm: q̄ sz vtrus sit Ad 4m potētia: tm̄ nō dicit ptātē vt ptātē/ sz vt vltimū ptātis: z iō nō fuit supfluū addere. Ad aliud dōm: q̄ Ad 5m potꝰ ponit ad quos se voluerit q̄s ad quos ex arbitrio se voluerit: q; illud magis ē libertatis. Ad id qđ ꝓmo obiicit cōtra secundā dōm: q̄ vna facultas nō est duarū potentiaꝝ omnino sep̄atarum: sz sicnō habēt se adinuicē rō z volūtas/ sz potꝰ volūtas informat ex pte voliti a rōne: rō em̄ determinat volūtati qđ velle liceat z qđ expediat: z sic vna Ad 7m, facultas pōt ee duaꝝ potētiaꝝ. Ad aliō dōm sz ꝙ ptā cū libero arbitrio/ tm̄ nō supflue addit: q̄ bonū eligit ꝛc. q; ꝑ illō cognoscit facultas libertatis eius/ q̄ est passio ei⁹ ꝓpria/ sine qua definitio ē ser logica z vana. Dicit em̄ Aristo. in ꝓncipio ꝓmi de aniā q̄ ꝑ q̄scūq; definitiōes nō contingit cognoscere de passione: facile de ipsis manifestū est Ad 8m, q̄ logice sūt z vane oēs. Ad aliud dōm q̄ eligere malū grā deserēte/ duplr pōt accipi. s. vt ē potētia determiata ad facere malū: z sic veꝝ dicit anſ. q̄ ē in potētia nec libras/ nec ꝑs libertatis. Pōt etiam vr signū libertatis a coactione ad bonū: z sic primer ad pfectionē libertatis: z sic accipit aug⁹ in definiArg. 9m, rione. Ad id qđ vlteriꝰ obiicit de definitiōe berñ. dōm: q̄ libe ꝫ arbitriū oz cōsensus rōnis z volūtatis: q; in idem q̄ ex arbitrio determiat rō faciendum cōsentit volūtas z cōplacet sibi de faciendo: et sicut dicit dam̄. impetū facit in illud mouendo. Unde nō oz ibi consensus neq; intellect⁹/ q̄ semp Ad 10m, rectus est: neq; cū carne q̄ sp nō est rect⁹. Ad aliō dōm: q̄ nō oz ꝙsensus indifferēs inf bonū z malū: sicut dicit ber. sz potꝰ sicut dictū ē/ rōnis z voluntatis i arbitrato z volito. Ad aliud dōm q̄ multiAd 11m, pler ē libras. s. a coactōe z bī amissibil'ē: et a pcto za miseria: z hec amissibil'ē. Et ō ꝓma ir̄eligit ber. Ad 12m. Ad aliud dōm q̄ rōnis indeclinabile in dicīū oz: q; rō vt rō sp̄ determiat ꝑ rōnē liciti vl'n liciti ō facīēdo vel nō faciēdo: nec errat/ neq; declinat ab bō iudicio: nō bnō infert necessitatē volūtati q̄n posAd 13m sita iudicato declinare. Ad aliud dōm: q̄ ꝙsiliuꝫ duob⁹ modis oz. s. inquisitio de faciēdo: z sic cū dubio est cōsiliū. Dicit etiā definitio de faciendo: z sic nūq̄ est in dubio. Et hoc modo idē ē de libertate consilij/ z de libertate iudicij: z sic accipit ber. quā Ad 14m do ponit i definitiōe liberi arbitrīj. Ad id qđ obiicit ꝓtra quartā dōm: q̄ anſ. definit libe ꝫ arbitriū in cōparatione ad finē. Ad id qđ ꝫ obiicit dicendū, q̄ arist. ꝓbat potētiā naturalē esse ad oppositā sicut ad obiectā: z hoc nō repugnat ei qđ est esse ad Ad 15m, vnū sicut ad finē. Ad aliud dōm: q̄ nō habēs rectitudinē ſm actū/ ꝑt habere ptātē seruādi rectitudinē: z habet nō quicđd bz ex actū. sz quā ſm aptitudinē posset z deberet habere. Un etiā in dānat⁹ prās est seruādi rectitudinē ſm ordinez nature: q; sine hac ptāte nō esset ꝑfecta z cōpleta natura rōaAd 16m, lis. Ad vltimū dōm: q̄ finis vt dicit arist. nō finitus/ nec infinit⁹: est em̄ ꝓpr se in oib⁹ q̄ ad finē ordinātā: Et ita dicit hic anſ. q̄ rectitudo seruat̄ ꝓpter se: eo q̄ vlteriꝰ ad aliū finē nō ordinat̄.

Queritur de istis definitionibus in cōi penes quid accipiantur: in quo conueniāt et in quo differant.

Articu. II. Argu. 1m. f Ecūdo queritꝫ penes qđ accipiant⁹ tot definitiones. Cū enim vni⁹ rei vnū sit esse: vt dicit arist. in. vij topic. z definitio indicat esse: videt̄ q̄ vni⁹ nō sit nisi vna definitio. Adhuc: Per Argu. 2m definitiones assignatas videt̄ libe ꝫ arbitriū pōi i diuersis gn̄ib⁹ qđ esse nō pōt: vna em̄ spēs est in vno genere dicit⁹ ꝑbs: q̄ diuersoꝝ geneꝝ z nō subalternarum ponitoꝝ diuerse sūt spēs: petrꝰ aūt libe ꝫ arbitriū ponit in gñe ptātis: augꝰ in gñe facultatis. ber. in gñe cōsensus. Sol⁹ ad ꝓmū dōm: q̄ licet Sol⁹. ark. II. z arg. I. vni⁹ rei vnicū sit esse substātiale: tm̄ ſm comparationē ad diuersas cās diuersi sūt modi illi⁹ esse: et sic diuersis definitionib⁹ ꝑ definiri. Et definitio qui dē petri dat ꝑ genꝰ z differētiā q̄ est cā libertatis: z habere em̄ virtutē inclinādi se ad quos vult actꝰ/ ꝓfert libero arbitrio qđ in seipo bz ꝓncipiū z dīnū suoꝝ actuū: z est ꝓpria cā libertatis: q; sic cā sui est et nō alteriꝰ. Cōparatū aūt ad cām mouentē: sic ꝑ certo cōsensus ē vt dicit ber. cōsensus ei ē/ vt mouet ad libere arbitrandū z iudicandum: z ad libere eligendū z ap̄perendū: z imperū faciendū. Compatū aūt ad cām formalē/ definit⁹ a qbusdā sic: Libe ꝫ arbitriū est libe ꝫ de volūtate iudicū/ tale em̄ iudiciū forma est liberi arbitrīj quā ſm dam̄. in oi Ad 2m bus ponit sibi subiectis: sicut ꝑz in auctoritate superius inducta. Definitio aūt augustini dat in cōparatiōe ad cām q̄ est q̄s material: rō em̄ z voluntas q̄s materia sūt i qua ponit libertatē ꝓmo. De finitio aūt anſ. datur in compatiōe ad finē. Et sic ſm diuersas ꝙsideratiōes diuersas bz definitiōes et in diuersis ponit generibus.

Tractatus quintusdecimus: De potentijs aīe q̄bus ꝑficit aīa in naturalibus

Einde querendū ē de

d bis q̄ dicit dist. xxiij. ij. sen. in. j. ca. Est ei sensualitas. Et queruntur q̄tuoꝝ. s. qđ Huiꝰ qōis. sit sensualitas: Et sī est vna simplex potētia vel ife q̄tuoꝝ sē mē babēs plēs. s. irascibilē z ꝙcupiscibilem: Tertio si bza. habet aliq̄d rōnis. Quarto si est in ea pctꝫ vl nō.

Querit qđ sit sensualitas. Cō. XCII

Dꝓmūꝫ pceditur sic

Articu. I. a Dicit magister: q̄ sensualitas est vis aīe inferioz ex qua est motꝰ: q̄ intendit in cozporis exteriozes sensus z apperit⁹ rerū ad cozpꝰ ꝑtinentiū. Et ꝫ hoc obiicit: Motꝰ em̄ q̄ intenditur Arg. ꝓmū. in cozpis sensus dupler est: Aut enim intendit in sensibilia accepta ꝑ sensus: z sic sensualitas nō est nisi sensus cōis/ q̄ intēdit in sensata diuidēdo z cōponēdo ea: Aut ē motꝰ qui intendit in ea que accipiuntur cū sensatis: sicut ouis figurā lupi accipit i sensu: z cū figura lupi accipit/ q̄ lupꝰ ē inimicꝰ z fugit. Et sic ē de oib⁹ sensatis: q̄ semp accipit cū eis q̄ sūt ꝙuenientia vel incōueniētia: z sic vl fugiūt sī sūt incōueniētia: vl appetūt/ sī cōuenientia sūt: z sic Arg. 2m, sensualitas nō erit nisi estimatiua. Adhuc: Appetit⁹ reꝝ ad cozpꝰ ptinentiū dupler ē: Quedā enim res ad cozpꝰ ptinētes sūt cōcupiscibiles: z in illas ē motꝰ cōcupiscibilis/ sine desiderio sensibil'. Quedā sūt nociue z inimice: z ꝫ illas insurgit irascibil'. Videt q̄/ cū omnia ista importet appetitꝰ: q̄ nō ꝓpria de sensualitate dat definitionē q̄n dicit: q̄ sensualitas ē q̄dā vis aīe inferioz q̄ intendit in cozporis exteriozes sensus z appetit⁹ rerū ad cozpꝰ ptinentiū B Sol⁹ mēbri. I. Sol⁹: dōm q̄ bona est definitio quā ponit mgr: sensualitas em̄ ē vna q̄dā vis cōis q̄ exteriozi motui sensibiliū/ vl' acceptoꝝ cū sensibilib⁹ illecebroso

motu intendit ad appetēdū ea q̄ carnis sūt. Et b̄ nō
Ad arg.1m est sensus cōis nec estimatiue. Sensus ei cōis nō
nisi cōponit z diuidit sensata particularia: vt dicat: b̄
album esse/hoc dulce. Estimatiua aūt nō nisi estimat de amico vel inimico cōueniēti vel incōuenīti: in q̄b motib⁹ nihil est illecebr⁹ nisi z sepertinū q̄d
Ad 2m. pectore z vētre repat ad illicitū more sepertis. Et
p hoc p̄z solo ad p̄mū Ad aliud dōm: q̄ appetitus
rerū ad corpus ptinētiū dupl'r p̄sideraf. s. vt simplex z naturalis: z sic est cōcupiscibilis vel irascibilis/q̄ naturales sunt vires aie sensibil' appetitiue.
Oīne em̄ animal/z oīne animatū naturaliter appetit
2uenientia sibi: z fugit p̄ria z insurgit/ vt dicit plato in menone/ p̄ mimica. Et sic isti mor⁹ simplices
sūt/ 2cupiscibil' z irascibilis. Est etiā appetit⁹ ip̄orbus ad illicitū: p̄cipue i hoie: qui serpētina suasio
est: q̄ pectore z ventre repit ad psuasionē illiciti et
appetitū vl' psequēdū p̄ria furiose/ z nō fm rōnē: et
hic appetit⁹ p̄prie est sensualitatis.

B Mēbr.II

Utrū sensualitas sit vna simplex potentia: vel in se habēs plures: scz concupiscibilem et irascibilem.

Arg.p̄mus

Secundo querit' si sit vna simplex potētia: vel in se habēs plures. s. cōcupiscibilē z irascibilē. Et videt q̄ sic: q̄ ptineat in se plures. Ad sensualitatē em̄ ptinet fm magr̄m/ oē illud ex q̄ mor⁹ q̄ intendit in corpis exteriores sensus/ z appetitus re⁹ ad corp⁹ ptinentiū. Con cupiscibilis z irascibilis nō sūt nisi eo⁹ que ptinēt ad corpis exteriores sensus: q̄ videtur q̄ cōcupiscibilis z irascibilis ptinēt ad sensualitatem: z sic nō est vna sola z
Arg.2m. simplex vis/ sed cōposita ex multis. Adhuc. In
2cupiscētia hō cōicat cū brutis: z cui⁹ ē act⁹ illi⁹ est
potētia: q̄ etiā in cōcupiscibili cōicat: z eadē rō est de irascibili: videt ergo q̄ hec insit fm sensualitatem
Arg.3m fm definitionē q̄ passignata ē de sensualitate. Ad
buc. Iste vires/ fm q̄ videt dicere dam̄. ij. li. xiij. ca. vbi distinguit lenicias/ vident distingui fz passiones naturales: q̄ sūt 2cupiscētia/ gaudiū/ spes/
tristicia/ timor: vel sz 2cupiscētia siue spes sit de futuro delectabili: z gaudiū siue lenicia ō p̄nti: timor
sit fuga futuri mali: tristicia de p̄nti. Hec aūt passiones p̄cipue fm platonē/ nō 2ueniūt nisi sensibili aie: Dicit em̄ plato: q̄ oīs delectatio est gnatio i sensibilem animā: z cū opposita sint nata fieri circa idē: tūc nēce ē q̄ oīs tristicia sit gnatio i sensibilē aiaz
Videtur g̃ q̄ hec oīnia 2ueniūt z insunt fm sensualitatē fm magistrū. ij. sen. di. xxiij. c. est aūt sensualitas: fm em̄ definitionē quā ponit ibidē/ tūc optz
In p̄mū ar. q̄ oēs vires istas 2tineat. In oīb⁹ em̄ est appetitus
rerū ad corp⁹ ptinentiū. Sz p̄ hoc ē: q̄ videt nomē sensualitat⁹ cōcernere in rōne sua motū ad illicitū:
2cupiscibil' aūt z irascibil' fm q̄ sūt sensibilis anie/
nō mouēt nisi ad naturalē. Oīm ei viuo ē naturale appetere 2ueniēs fm naturā: z hoc ē vtus 2cupiscibilis: Sil'r oī viuo naturale est insurgere p̄ nociū z inimicū z fugere illud: z sic videt q̄ hec insit
B Sol'o mem bri.II. fm vitalē potentiā/ z nō fm sensualē. Sol'o: dicendū q̄ in veritate 2cupiscibil' z irascibil'/ q̄ mouēt ur fm impetū passionū/ sūt pres sensualitatis: sicut pbant obiectiones inducte: Opter em̄ i talib⁹ p̄mo malū vel bonū cū sensu accipe vel p̄ sensū: secūdo p̄ sensū cōem cōponere vl' diuidere cū alijs sen-

satis: tertio p̄ imaginationē in se reducere: q̄rto p̄
estimatiuā estimare estimatiōe cōuenientis vel no
ciui: z sic randē p̄ cupiscibilē appetere/ vl' p̄ irascibilē detestare vl' fugere. Ad id q̄ p̄ obiect⁹: dōm
ad ar.1m q̄ hec fz vitalē potētia nō insūt/ fz fm sensualē: nisi
fm eos q̄ dicūt/ q̄ plāte naturales bñt sensus: sicut dicit isaac: fm illos em̄ hec naturaliter sūt in viuentibus: z nō fm sensualē motū/ fz fm naturalē
motū. Et dat signū: q̄ plante si fundant ad radices
aqua salsa/ p̄ būtur in radicib⁹ ac si fugārnociui:
Et si fundant aq̄ dulcis mirra fimo oui ū/ dilarant
ad ipsū humorē ac si cōcupiscāt ipsū.

B Mēbr.III Arg.1m

Utrū sensualitas hēat aliquid rationis.

Tertio q̄rit' si habeat aliq̄d rōnis. Et videtur q̄ nō: q̄ rō nō est nobis cōis cū brutis: sicut dicit aug⁹. Sensual' aūt mor⁹ nobis est cōis cuz brutis: g̃ videt q̄ sensualitas nihil
Arg.2m rōnis p̄cipiat. Adhuc: Sensual' mor⁹/ ē rerū ad
corpus ptinētiū: vt dicūt dam̄. z aug. Rō nō ē corpoꝝ/ sed abstracto p̄ a formis corp̄alib⁹: g̃ videt q̄
Arg.3m sensualitas nihil p̄cipiat rōis. Adhuc: Mor⁹ sensualitat⁹ semp̄ ē cū hic z nūc: rōis nūq̄: fz de his q̄
sūt semp̄ z vbiq⁹: g̃ videt q̄ sensualitas nihil rōnis
p̄cipiat. Cōtra. ij. sen. di. xxiij. mgr̄ dicit: q̄ sen-
In p̄ncipio. sualitas compat mulieri vir aūt z mier equaliter
Arg.2m rōnales sūt vt dicit aug. Adhuc. j. ad cor. xj. b:
sup illo: Mulier g̃ia viri ē. Glo. Mulier p̄ sensualitatē intelligit. Adhuc: Aug. i li. de trini. xv. tra
Arg.3m, ctās illud: Faciam⁹ hoīem: z illud: Faciam⁹ ei ad
iutoriū simile sibi/ dicit sic: Sicut in oīb⁹ pecorib⁹
nō ē iuētū adiutoriū sil'e viro/ nisi de illo detractū
in cōiugiū sui formaret: ita mēti nr̄e/ q̄ supnā cōsideram⁹ veritatē/ nullū ē ad vsū re⁹ corp̄alium g̃
tū nature bois satis ē/ sil'e adiutoriū ex anie ptib⁹
quas cōes cū pecorib⁹ hēm⁹: z tō rōnabile nr̄m nō
advnitat⁹ diuotiū separatū/ fz i auxiliū societat⁹ q̄si
derivatū i suo disgrīt officio. Ex b̄ accipit: q̄ si sensualitas tenet locū mulier⁹ i mr̄monio spāli/ q̄ sen
Arg.4m sualitas aliq̄d rōnis hz. Adhuc: Cōstat q̄ sensua-
litas mor⁹ est i q̄nq̄ corpis exteriorib⁹ sensib⁹: z hō
dr hō exterior: z hō exterior p̄cipiat rōe sicut iteri
or: nō em̄ pōt dici/ q̄ hō exterior rōnale aīal nō
sit: q̄ sic etiā seq̄ret/ q̄ nō esset hō: z si nō esset hō/
hō nec̄t hō exterior: g̃ videt q̄ sensualitas p̄cipiat
Arg.5m rōnē. Adhuc aug. i li. lxxxiij. q̄stionū. Si exterior
hō vita accipit q̄ p̄ corp⁹ sentim⁹ /q̄nq̄ notissimis
sensib⁹ q̄s pecorib⁹ hēm⁹ cōes: nā z ipa molestijs
sensibilib⁹ q̄ psecutoib⁹ ingerūt/ corrūpi pōt: nō
imerito z ille hō dr̄ princeps silitudis dei: nō solū q̄
viuit/ fz etiā q̄ i sensualitate: videt g̃ q̄ sensualitas
aliq̄d hēat silitudis dei: silitudo ei nō ēnisi fm rōez
In p̄ncipio. g̃aliq̄d hēt rōis. Cōtra. ij. sen. di. xxiij. dicit mgr̄
buc ar.1m. p̄ verba aug. q̄ ibi incipit rō vbi nobis nihil cōe est
cū bestijs. In sensualitate cōicam⁹ cū bestijs: g̃ i se
Arg.2m, sualitate nihil rōis Adhuc: Serpētin⁹ mor⁹ ē i
sensualitate/ q̄ nihil hz rōis: videt g̃ q̄ sensualitas
Arg.3m nihil hz rōis. Adhuc sensualitas ad exteriorē ho-
minē ptinet: rō vo ad interiorē. Et de b̄ dicit ap̄ls. ij.
ad cor. 4. d. Licz is q̄ foris ēnr̄ hō corrūpat: tn̄ is
B Sol'o m'. q̄ int⁹ ē renouat de die i die. Ibi glo. Quicq̄d nob
buc. III. ē cōe cū pecore exterior hō ē. Sol'o dz q̄ p̄cipare
rōnē dupl'r dr̄. s. vt p̄ naturā: z vt rōis psuasionē z
ordinē. Primo mō sensualitas nō p̄cipiat rōnē: fz

irrōnalis mor⁹ ē z cū impetu. Secūdo mō p̄cipiat
rōnē: q̄ suadet z ordinat a rōe. Et tō arist. i. j. ethi.
dicit: q̄ irrōnabile duplex ē⁹ quidē suasibile rōe
et ordiabile: z b̄ē humanū/ z ē subiectū virtū z vtutis. Tempantia em̄ in 2cupiscibili ē: fortitudo aūt
in irascibili. Un etiā aug⁹ dicit, q̄ sensualitas 2uertitur ad mentē: q̄ mēte rōnali suadet z ordiat/ et
obedit ad virtut⁹ actū: z hoc mō p̄cipiat ordinem
Ad argu.1 in cōtrarū rōis/ z nō alit. Ad p̄mū g̃ dōm q̄ p̄ obiect⁹: q̄ iste
metaphore de viro z muliere valde idifferent accipiunt in scripturis. Et q̄n mlier sensualitas dr̄:
a mollicie accipit⁹ z a subiectiōe: q̄ sicut mulier viro ita dz ee subiecta sensualitas ordi rōis: cū p̄prie
nō dr̄ mulier/ q̄ nō ē i eadē cōnaturalitate cū viro
Ad 2m fm spēm/ sed in eodē gñe tm̄: sicut bruta eiusdē generis sūt cū hoie. Ad aliud dōm: q̄ mulier ibi ire
rū sensualitati attribuit/ in quātū sensualitas ē ordinabilis ad rōnē: z vt mollis subiecta ē rōni q̄si vi
Ad 3m ro. Ad aliud dōm: q̄ aug⁹ loq̄tur ibi p̄prie: z ideo
fm eū sensualitas nō ē mulier/ fz iferior⁹ portio rō-
Ad 4m. nis: sicut inferi⁹ ostēdet. Ad aliud dōm: q̄ exteri-
or bō ptinet ad sensualitatē q̄ nobis cōis ē cū bestijs: z nō dr̄ bō nisi ab ordiabilitate rōis: sicut oīa alia i nobis z bruralia dicūt humana q̄r ordinant
ad rōnē sicut ad formā p̄stitutiuā z specificā: sicut
potētie ordinant ad vltimā formā specificā z cōstituiuā. Ad aliud dōm: q̄ aug. oppie dicit: z in ve-
Ad 5m. ritate sensualitas aliq̄d p̄cipiat rōnis z sil'itudis
diuie in b̄/ q̄ sualibilis ē z ordinabil' ad rōnē: sicut
etiā dirim⁹: q̄ figura corpis ad imaginē dei pertinet in hoc/ q̄ surs̄ū erigit ad celestia cōtēplanda.

Ad tria in p̄rariū b⁹.

Ea q̄ vlterī⁹ obijciūtur p̄cedēda sūt: Per naturā
em̄ sensualitas nihil hz rōis: lz sualibilis sit a rōe
et ordinabilis: z ideo ad individuā vitā mīmonij
spūal' (q̄b imꝑ supiorē ptē rōnis ē z inferiorē) nō ptinet nisi sil'iter sit a p̄ncipio cōstitutōis bois z creatōis
animalis bruta subiecta sint homi.

A Mēbr. IIII Argumē.I.

Utrū in sensualitate sit peccatū vel non

Quarto q̄rit' si i sensualitate sit pctm̄ vel nō
q Et videt q̄ sic ira dicit mgr̄. ij. sen. di. xxiij. ca. Nunc supest. Nō oīne venīale pctm̄ ge-
Argu.2m ritur fm rōnē: Illud em̄ q̄b in solo motu sensualitatis existit/ pctm̄ est q̄b nō ē fm rōnē. Et ibidem
Si in solo motu sensuali em̄ pcti illecebra remanet/ nec transeat venīale ac leuissimū pctm̄ ē. Ex his ac-
Argu.3m, cipitur q̄ in sensualitate peccatum est: ergo in sensualitate peccatum est. Adhuc Ephes. v. j. f.
sup illud: Irascimini z nolite peccare glo. Surgit
mor⁹ ani q̄ ia nō est in p̄tate nr̄a/ p̄t penā pcti/ nisi
ei cōsentiat rō/ p̄mittit ap̄ls ira sci: q̄b ē humana cōpratio. j. Lox. io. d. z p̄stat q̄ loq̄mur de ira p̄mo
In p̄ncipio ar.1 motu: z p̄stat q̄ ille i sensualitate ē: g̃ pctm̄ i sensualitate ē. Cōtra: Utriū z virt⁹ opponūt: Sensualitas put nobis cōis ē cū brutis/ subiectū vtutis nō
est: q̄ etiā si virt⁹ sit in cōcupiscibili vl' irascibili: nō
est tm̄ ieis/ nisi put ille porcōie sint ordiabiles a rōne z suasibiles/ z fm actū ordinate z psuase: Et b̄ē
Arg.2m. q̄b dixerūt antiq̄: q̄ virtus nō est nisi in cōcupiscibili z irascibili: g̃ videt q̄ nec vitiū sit in sensualitate fm q̄ sensualitas ē. Adhuc: Pctm̄ est vt dicit
Arg.3m aug⁹/ dictū vel factū vel cōcupitū p̄ legē dei: nihil tale p̄fert sensualitas. put nobis est cōis cū brutis
g̃ videt q̄ hoc mō nō sit in sensualitate pctm̄. Adhuc: Aug. pctm̄ est adeo volūtariū: q̄ si nō sit volū-

Ar.4m

B Sol'o mēbri.III

tarū/ nō est pctm̄/ volūtas nō est in sensualitate: g̃
videt q̄ pctm̄ etiā nō possit esse i sensualitate. Ad
buc: Pctm̄ in actu ē corruptio spēi/ modi/ z ordis
in actu: talis mod⁹/ spēs z ordo nō sūt in actu nisi
fm rationē: g̃ pctm̄ q̄b ē corruptio modi spēi z ordinis/ nō ponit in esse nisi i actu q̄ est fm rōnē: tal' actus nō p̄t in esse sensualitati q̄ est nobis cōis cum
B brutis: g̃ in sensualitate tali nō p̄t esse pctm̄. Sol'o
Sol'o mēbri.III lutio: Ad hoc satis rñdēr⁹ antiq̄ bñ distinguētes:
q̄ pctm̄ dupliciter dr̄ esse in aliquo. s. vt i subiecto: vl'
vt in p̄ncipio siue origine. Si vt in subiecto: dicet⁹
q̄ pctm̄ nō est in sensualitate. put nobis est cōis cū
brutis. Si vt in origine siue in p̄ncipio: tūc p̄t acci
pi sensualitas dupl'r. s. ancedent ordinata ad rōez
vel cōsequēter. Antecedent/ vt offerēs rationi delectabile cōceptū: z b̄ naturale ē/ z nō pctm̄: mar̄ie
q̄n accipit⁹ sensualitas. p̄ potētia naturali nō vt corrupta vel infecta corruptōe p̄mi serpētis. Sz tunc
incipit peccatū esse/ q̄n rō b̄ accipit⁹ iordinate. z p̄ b̄
auertit⁹ ab ordie recto: z sic peccatū magis ē in rōe
q̄z in sensualitate. Nō eni est in sensualitate nisi q̄si
materialit'r/ put originat mor⁹ ille ex corruptōe sensualitatis: q̄b pot⁹ est pena p̄mi pcti q̄z peccatum:
Peccatū eni ibi incipit esse vbi fit auersio ab incōmutabili bono: z hoc nō est nisi fz rationē. Et hec
solutio bona ē: z trahit⁹ ex ipis verbis aug. vbi distinguit gradꝰ pcti/ qualit' sez peccatū p̄ficit in nob
sicut in p̄mis pentib⁹. s. suggestiōe sensualitatis sicut serpētis: z gustu inferioris p̄tis rōis sicut mulieris: z consensu supioris p̄tis rationis sicut viri.
Et hec vba aug. ponunt in lra. j. sen. di. xxiij. ca. Ad ar.1m;
Illud quoq; p̄termittendū nō est. Ad p̄mū g̃ dōz
q̄ magister vocat ibi venīale pctm̄ motū p̄mū: qui
nō est in sensualitate nisi sicut in corrupta origine:
et sic pot⁹ est pena pcti q̄z peccatū: q̄ p̄fectā rationē pcti nō hz: eo q̄ etiā p̄ volūtatē sepe surgit i hoie
Et hoc ē q̄d dr̄. Ro. 7. d. Si aūt q̄d nolo illud facio
nō ego operor illud sz q̄d inhabitat in me pctm̄: glo. Ad arg.2m
hoc est corruptio pcti. Ad aliud eodē mō dōm: q̄
nō dr̄ venīale z leuissimū pctm̄ p̄ter aliud/ nisi q̄
pcedit ex corrupta ela p̄mi pcti: q̄ factū est/ q̄ sensualitas nō obedient se hz ad rōnē. Ad aliud dōm: q̄ Ad 3m
glosa dicit hoc q̄d dictū est: Dicit em̄ tale motū nō
esse pctm̄/ sed penā pcti: z nō esse in p̄tate nr̄a: q̄ p̄
C volūtatē sepe surgit. Ad aliud dōm: q̄ b̄ p̄cedit z ad.1.ar.1 p̄.
veritatē cōcludit. Ad aliud dōm: q̄ tal' definitio Ad. 2m.
est mortalis pcti/ q̄d pfectā rōnē pcti hz: z nō cōuenit p̄mo motui q̄ pena pcti est: z nihil hz de forma
pcti/ nisi in quātū ē ex corruptione p̄mi pcti p̄cedit. Ad 3m.

Ad aliud dōm: q̄ hoc etiaz intelligit de mortali
pctō/ z nō de p̄mo motu corruptiōis antiq̄ que se- Ad4m
pe insurgit cōtra volūtatē. Ad vltimū dōm: q̄ corruptio modi/ spēi z ordis in actu p̄fecte nō sūt nisi i
mortali pctō: In venīali aūt nō sūt nisi in disp̄one
ad talē corruptionē: in p̄mo aūt motu corruptiōis
p̄mi pcti nō sunt nisi in initio materiali pcti: q̄si p̄ficiāt in rōne z volūtate/ pctm̄ ponit in esse: q̄b est
corruptio mōi spēi z ordis. Ex dict⁹ p̄z sol'o cuius
dā gōis quā q̄dā facūt: lz nō operet. Querūt ei q̄
re phi nō guenerūt ad cognitionē sensualitatis/ p̄
ut hic disputam⁹ de ipa: z tn̄ guenerūt ad cognitionem cōcupiscibilis z irascibilis z alia p̄ potentia p̄
mortua p̄/ que nobis cōes sūt cū brutis. Huj⁹ em̄
causa est: q̄ nos sensualitatis nomie potentiā acci

pimus z aperitū/q̄ serpētino suasu z decepcōe se habet ad rationē: z hoc nō cognouerūt phi.

Queritur de ratione et eius partibus.

Questio XCIII

Einde q̄rit rōe eiꝰ qd

d dic mgr i illo ca. Est ei sensualitas Et vbi nob gradati in cōsideratiōe partiū aie/p gredientibꝰ/pmū aliqd occurrit qd nō est nob cōe cū bestijs: ubi incipit rō. Et inducit augustinū i. xij. de trinitate sic dicētē. Videam⁹ nisi sit q̄si qdam bois exteriozis z interiozis pfiniū. Rōne cuiꝰ que rendū est de ratione. Et querunt ser: Primo qd sit ratio. Scdo in quo differt ab intellectu agente possibili/adepto z speculatiuo. Tertio qd sit supe riozportio rōnis. Quarto qd sit portio rōnis infe riozi. Quinto q̄lit̄ z iuxta giū spuale sit int̄ supiozē z in feriozē portionē rōnis. Sexto qualr peccatū con/ summetur in illis ad similitudinem pmi peccati pmo rum parentū.

Cui⁹ q̄ois lex sit mēb.

Querit̄ qd sit ratio

A Mēbrū. I. Arg. pmus

Rimo q̄ queritur qd sit rō. Et sumak definitio Isaac in li. de definitiōibꝰ q̄ ea definit si ct Ratio est vis siue virtus anie/faci ens currere causam in causatū. Scōm b enī rō est virt⁹ collativa z rōcinativa: sm q̄ boeti⁹ dicit: q̄ argumētū est ratio rei dubie facies fidem: z sic rō videt esse tam supioꝝ q̄ inferioꝝ inhereſcēs: de vtrisq; enī argumētak qd cōueniēs z qd inconueniens. Adhuc: Dam. ij. li. xxij. ca. dicit q̄ cū rōe et libero arbitrio hō rōnalis inquirit z scrutatur z disponit z iudicat: z hec oia ratiocinatis sunt: Uidetur ergo q̄ pmus actꝰ rōnis sic definite/sit inq sitio principiꝝ ex quibꝰ arguimētak: z secūdꝰ per scrutatio/in qua ponderatur pncipia quante vir tutis sint ad inferendū ꝑclusionē ꝓpositā: z tertius actus sit iudicare quid ex quo inferri posset: z q̄r tus sit disponere siue ordinare qualr ex ipsis infe ratur conclusio ꝓpositā: hec enī oīa sūt ratiocina tionis. Arg. 2m. Arg. 3m.

Cōtra: Hec enī nō habenk pfecte ab hoie a natura/sz acquisitiōe artis z scie: sicut z dicit ari sto. i pncipio poste: q̄ ois ars z ois doctria intelle ctiua (z alia trāslatio hz cogitatiua siue rōcinativa) ex p̄ existēti fit cognitiōe. Augꝰ aūt loq̄t de rōe sm q̄ ē vis naturalr z ps aīe. Ergo videk q̄ hoc modo definire nō debuit. Sicut enī dicit Arist. in. vj. co pi. Peccat qui definit rē sm optimū rei z pfectissimū: Sicut volens definire furē dicit: q̄ fur ē qui clam furak hec enī nō ē definitio furis/sed boni fu ris ex pfecti. Silr definitio inducta ab isaac nō vi detur esse rōis/sz bone rōnis z pfecte sm sciam et artem. Adhuc sup illud ꝑs. xiij. Signatū est sup nos lumē vultus tui dñe/dicit glo. q̄ imago creationis est rō/q̄ signata est sup nos lumie vultꝰ dei que ostendit nobis bona ex lumine diuio. Imago autē ab imitatiōe definiēda est: z sic deberet defini rit q̄ rō est imago dei p quā hō deū imitatr. Solo dom q̄ rō bn definita ab isaac: eo q̄ virtꝰ collati ua ē/p quā hō de faciēdis z agendis z appetendis regit z instruit lumie vultus dei: qō in creatiōe i pressum est nobis quātū ad pma pncipia vlia scibi lium z opabiliū: talia enī pncipia cū ipa natura in serta sūt nobis: z sine eis capaces esse nō possumꝰ scibiliū z opandoꝝ. Et hoc est qō dicit: q̄ facit cur rere cāz in causatū: Referēdo enī talia ꝑ pncipia ad ea que elicīūtur ex ipis/sit in nobis scientia z theori ca z practica. Uñ illa pncipia dicūtur lumē dinū signatū sup nos/ex quo instruimur z ad agendaz scienda. Et hoc etiā dicit arist. in fine scōi posterio rum: q̄ pncipia pma g naturā sūt in nobis. Et boe tius dicit in 2so. phi: q̄ intellectꝰ nr sūmā retinet/ et singula pdit: Uocās summā pma pncipia scibi lium z opando ꝓ: Singula vo hec vel illa de qbus est scia vel opatio. Ad pmū g̃ qō ꝓtra obiectk dom q̄ res definiēda est sm esse pfectū qō hz in natura: q̄ alik definitio nō indicaret esse ei⁹ z q̄ sm naturā hoc hz rō ex pma creatiōe ei⁹ in anīa: z ideo definik per actū quē hz ex illis pncipijs. Nec est simile de furet: q̄ enī fur clam furak/ab exercitio hz accītali definitio aūt nō indicat esse accītale. Ad aliud di cendū: q̄ rō est imago creatiōis/hoc ē in qua crea ti sumꝰ: z nō est imago silitudis/nec recreationis: Imago aūt silitudis est q̄ ab imitatiōe definik: q̄ uis z ista imitek i lumie pncipioꝝ scibiliū z agēdo rū que impssa sūt nobis a lumie sapientie diuine. Jn cōtrariū argumētū Ad arg. in cōtrariū. Ad 2m

Queritur in quo differat ratio ab intellectu agente possibili adepto et speculatio

B Solo mēbrū secūdi.

Ecūdo queriꝝ i quo differat ratio ab intel z Mēbrū. f lectu agēte/possibili/adepto z speculatio Dicēt aristz. ō aīa q̄ i aīa ēsic i oī natura In oīi enī natura aliud est vlr agēs/quo ē oīa facere naturalia: z aliud est quo ē oia fieri/qō dicī tur materia: Ita in aīa neče ē esse istas differētias hoc ē intellectū agēte/q̄ ē oīa intelligibilia intelle cta hz actū facere: Et intellectū possibilē quo ē oia intelligibilia sm actū fieri. Qui intellect⁹ ē sicut lo/ cꝰ spērū intelligibiliū: agēs aūt sicut spēs spēꝝ itel ligibiliū: sicut lux corpalr z spēs z actꝰ ē oīm visibi liū sm actū. Est etiā in aīa intellectꝰ q̄ hz adeptꝰ et lumie pncipioꝝ intelligibiliū: q̄ intellectꝰ ē sm po dentiā z sapiētiā dicēs: de quo dicit arist. i pncipio de aīa: q̄ nō equalr ineſt oīb/ sz neq; boib. De q̄ dicit gre. ni. li. de hoie ca. j. q̄ arist. z democritus dixerūt: q̄ intellectꝰ agēs z adeptꝰ nō habēk ab ali/ quo hz actū/nisi a pbo: Et plato in scōa pte tymei dicit: q̄ talis intellectꝰ ad modū pauco ꝓ z diuio rū boim est. Est etiā in aīa intellectꝰ formalis siue speculatiuꝰ: q̄ ē adeptio spēꝝ intelligibiliū. Et cuz oēs isti intellectꝰ sint i aīa vt ptes z potētie aīe q̄nō licet nobis ponere intellectū extra animā/sicut q̄da arabes posuerūt: eo q̄ in. ij. li. xij. c. dicit dam. de aīa rōnali: q̄ aīa nō ē hūs extra seipaz intellectūsz ptē sui ipsiꝰ purissimā: tūc querit̄ in quo rō differt ab intellectu. Si ei dicak: q̄ rō cōponit z diuidit ea q̄ intellectꝰ cōcipit: sicut videk dicere gre. ni. li. de hoie c. j. sic rōnal nature capt z ē/b ē sūma: fugere et auertere mala: ptransire vo z eligere bona. Et vult accipe b ab apso. j. theb. J. c. Dia. pbate qō bo nū ē tenere Pertrāsit ei rō oia dñudicādo: z eligit b ē eligēdo determinat/sniaz. pferēdo ō bono eligē do a volūtate: hz b rō nō videk differre ab intellectu cōponēte z diuidēte: sic dicit arist. i. iij. de aīa: q̄ in telligēcia ēi diuisibilij/i qbꝰ nō ē vez vl falsū: In qbus aūt ē vez vl falsū ē/sīa cōpositio q̄da intellectꝰ est z ī p̄dicamēt dicit/q̄ singulū incōplexoꝝ nec vez nec falsū ē Adhuc: Tam rō q̄ intellectꝰ nō insunt animē nisi sm mētē/q̄ supioꝝ ps aīe ēt sm quā vt di cit aug in. xv. de tri. factus est hō ad imaginē dei i Arg. 2m Arg. 3m

memoria z intelligētia z voluntate. Mens aūt vt dicit Dam. ō. z a meriꝝ metir/sz q̄ singula mēsurat vt sūt. Et in q̄rto pme phie dicit aristo. anaxagorā dixisse: q̄ sol⁹ hō sapiēs mēsura ē oīm: q̄ p sensum mēsura ē sensibiliū: Per intellectū vo mēsura intelligibiliū. Sic g̃ rō ē mēsurās z ps mētis: z intellectꝰ mēsuras z ps mētis: silr z mēs cōposita ex mēoria/ intelligētia z volūtate: vt dicit aug. z ystat q̄ rō ad mēoriā nō pōt reduci/nec ad volūtatē: relinquit̄ q̄ reducak ad intelligētia. Sed ꝫ sm Dion⁹. Rō hz discursam sciam q̄ colligit rōcinando z discurrēdo ab vno in aliud: Intellectꝰ aūt hz sciam simplicē z deiformē. Cū igit̄ act⁹ sint pozes potentijs vt dicit Aristo. in. ij. de aīa: z nō sit idē actꝰ rōnis z intellectꝰ seqt̄ q̄ nō sit eadē potētia intellectꝰ z rō. Solo: di cendū q̄ absq; dubio rō z intellectꝰ cōponēs z diui dēs z ꝓferēs intellecta/sūt vna potētia anime: q̄ in est aie sm sui supioꝝ partē/que mens dicit. Sūt tamē in aīa sicut dictū est intellectus agēs: qui est lux/vt dicit Aristo. in. iij. de anīa: eo q̄ ille est ima go z silitudo quedā lumis pme cause siue dei: cui⁹ vtute oīa intellecta agit ad lumē intellectuale: abstra bēs formas intellectas ab oī abstractiōe maīe z ob umbratiōe ab appēditijs matialib⁹ causata: z po nēs eā in simplici esse suo: sm q̄ ē vbiq; z sp/z nō hic z nunc. Est etiā in anima intellectus possibilis: qui nō est in potētia materie ad intellecta quēad modū male dixit Theofrastus. Quia si tali ī potē tia esset ad intellecta/per qualibet speciē intellectā formareť ad esse naturale illius speciei: sicut mate ria formak ad esse per formā: z sic intelligēdo lapi dem/esset lapis z sic de alijs: qō absurdum est: sed habet se ad intellecta vt locus: z sicut tabula rasa ad picturā/que locus est picture in se z saluans pi cturam. Et ideo dicit Algazel: q̄ anima sm intelle ctū est sicut chartula vacua: in qua species omniū sunt descripte. Est etiā in anīa intellectus adeptꝰ qui est/quādo anima adipiscak simplices intellectꝰ rerū intelligibiliū per pncipia pma scibilia: ex quib⁹ sicut ex ꝑsistentib⁹ in anima/formatur z distinguitur intellectus ad hoc intelligendū/vel illud de terminate z simpliciter. Et b vocak intellectus ad eptus ex lumine agentis: Et ideo Aristo. in. iij. de anīa de intellectu agēte loquēs/duo ponit exēplat scz q̄ est vt lux: est enī imago pme z diuine lucis/ qua omnia intelligibilia in esse simplici accepta/si cut fuerūt in pma luce sm actū sūt intelligibilia. Sed q̄ hoc nō sufficit ad perfectā scientiā rei/sed oportet habere distinctā noticiā de quolibet: Dat aliud exemplū de lumine istius intellectus: z dicit q̄ est vtare ad materiā. Ars autē est/vt dicit Tul/ lius/collectio pncipioꝝ ad eundē finem tendentiū Ita est in lumine intellectus agentis collectio pnci piorum primoꝝ/sine quibus nō fit scientia in ali quo: per quoꝝ lumen in intellectu possibili genera tur scientia/z adipiscitur scientia scibilium deter minata: sicut per pncipia artis determinatꝰ ha bitus generatur in anima artificis: z in omnibus bis inquirit z scrutatur/sicut dicit Dam. disponit z confert ratio quid verum/quid falsum/quid bonum/quid malum. Et ideo a Dionysio dicitur habere discursas scientias/z non simplices z dei formes: quia sicut dicit Augꝰ: in deo non sunt co gitationes volubiles hinc illinc/aut inde hic: sed oīa vno intuitu z simplici in seipo videt z scit. Et per hoc patet: q̄ ratio est intellectus componēs et diuidens/z conferēs in lumine intellectus agētis accepta/z in lumine pncipioꝝ determinata. Prin cipia enī sunt sicut instrumēta intellectꝰ agētis/q̄ bus possibilem ducit in actum: z lumine intellectꝰ agentis facit intelligibilia in potētia in actu intelle cta: sicut lux solis visibilia in potentia/sm actum facit visa. Et ideo dicit Aristo. z etiam cōmentator suus: q̄ sicut in visu sm actus lux siue lumen quod est actus visibilis/z visibile sunt res vnā: visibile enim formak ad visum ab actu luminis in ipo: z sic visibile z actus visibilis efficiunt res vna cōposita sic in his que sunt sine materia intellectus z intel lectu sunt res vna: quia intelligibile ad hoc q̄ actu intelligat/oportet q̄ formetur lumine intellectus agentis qō est agens intellectꝰ. Sic ergo patet dif ferētia z cōuenientia rōnis ad intellectū agentē/ad eptum/possibilē/formalē z speculatiuū: Formalis enī z speculativus in anima nihil aliud est/nisi spe cies intelligibiliū in intellectu possibili: quas ade ptus est per lumen intellectus agentis z intellectꝰ adepti. Et ideo dicit Alphorabius i libro de intel lectu z intelligibili: q̄ intellectus in oīb⁹ intellectis adipiscit seipm z priū lumē suū. Et ideo dicit ibidē q̄ omnes phi posuerunt in tali intellectu radicem immortalitatis anime. Jn cōtrariū argumētū

Querit̄ quid sit superior portio rationis.

A Mēb. q. III

Ertio q̄rit̄ quid sit supioꝝ portio rōnis. Et t accipiank yba aug. vbi in. xij. de tri. sic dicit Rōnis aūt ps supioꝝ ex his rōib⁹ ꝑspiciēdis z ꝓsulēdis inhereſcit. Scōm b supioꝝ portio rōis est/q̄ quertit̄ hō ad deū z diuio lūine informak: sed sm tota mētē i q̄ ē imago dei quertit̄ ad deū z iformak lūine diuio: q̄ videk q̄ illa portio rōnis supioꝝ sit tota mēs. Qō si procedak: Cōtra ēt q̄ vir q̄ intelligit̄ p supioꝝ ēptē rōnis/frequēter auertit̄ z gustat illicitū cū muliere: q̄ aūt ponūt i definitiōe alicui⁹ sp̄ ꝓuenīūt: nō g̃ debet i definitiōe supioris portio nis poni qō rōnis supi⁹ ꝓspiciēdis z ꝓsulēdis sp in hereſcit. Adhuc sm aug. in li. de spū z aīa: z sm Richardū de scto victo. q̄ hec magis ꝓueniūt ī tel ligētie. Dicit enī Rich. q̄ intellectꝰ ēspūalius: intelligē tia vo diuioꝝ: rō vo mastialiū z corpaliū. Adhuc vlterius q̄rit̄ de b qō dicit aug. i eo de li. q̄ illa rōnis intētio q̄ trēplamur erna/sapie deputak: Illa vo q̄ bn vtimur tpalib⁹ reb⁹/scie deputak. Potētie enī aīe nō distiguūt̄ p sapiam z sciaz: cū sapia z scia sm idē insūt aīe: eo q̄ sic dicit arist. in. v. eth. rā sapia q̄z scia sūt ītellectuales vtutes. Et sic videk: q̄ ptes rō nis nō p b debeāt distigui. Solo dom q̄ sic i. xij. de tri. dicit aug. Cū disserim⁹ de natura mētis hūa ne/de vna q̄da re disserim⁹: nec eā i hec duo q̄ cōme mozamur/nisi p officia gemiam⁹. Dom g̃ et q̄ por tio supioꝝ ōz ꝑt officiū illa ps mētis/supioꝝ q̄ extendit ad trēplādū deū z rōes iusticie diuie: qbꝰ hō regit sm totū ordinē vite sue ad formā iusticie diuie. z tō dicit aug. q̄ trēplādis z ꝓsulēdis rōnib⁹ ei⁹ nis ihe reſcit. Hoc enī ē officiū supioris ptis mētis: ti q̄ ipzel sa ē hō imago creatōis/signata lūine vultꝰ dei p exēplū iusticie eius/q̄ ē lumē sapie diuine: qz sic ōz Sap. 8. a. attigit a fine vsq; ad finē fortiter z dispo nit omnia suauiter. Ad primū ergo dom q̄ licet hoc sit de officio portionis supioris sicut viri: tū p apostasiam ab incōmutabili bono pōt deflecti: Et tūc/sicut dicit Dam. deflectit in id qō est ꝑter na- B Solo mēbri tertij. Arg. primū Ar. 2m Ar. 3m Ad argum primum.

turā ip̄ius: sicut pet̄r/qđ est contra naturā. Et p̄ b̄ nō debet determinari/ vel definiri q̄ fm ordinē sue nature semp est ad hoc/ q̄ ꝓficiēdis vel ꝓfuturis
Ad 2m dis rōnib⁹ eternis inhereat. Ad aliud dōm: q̄ intelligētia sicut p̄habitū est/ cōponēs z diuidens est cū rone. Un̄ etiā Aug⁹ dicit: q̄ nō nisi p̄ officia generat̄ Richard⁹ aūt diuidit hec fm simpliciter obiecto⁹ maiorē vel minorē: Et ito dicit intelligentia esse diuino⁹ ꝑpter ꝓformitatē ad intellīgentiā angelicā: q̄ semp extendit̄ ad diuina. Intellectū autē esse spūalē: eo q̄ est separato⁹ a materia: sicut spiritualia separata sunt: Et rōnem dicit esse corpaliū z materialiū: eo q̄ rō inq̄sitiua ē z iudicatiua: z sicut dicit Dion⁹. discursam habet sciam: eo q̄ motu et mutationi subiacet z q̄si ꝓgnēs est. Et sicut dicit ptolome⁹ in p̄ncipio almagesti de talib⁹ nō p̄t haberi certa scia sicut de necessarijs/ sed inq̄sitiua et
Ad 3m opinione p̄mixta. Ad vltimū dōm: q̄ supior portio deputat̄ sapie/ fm q̄ sapia dicit scia per altissimas causas q̄s difficile est bōi cognoscere: vt dicit Aristo. in p̄mo p̄me phie. Scia ⁊o dicit habit⁹ intellectual accept⁹ p cām z medīū nature inferioris Et ito licz vtraq; sit virtus itellectualis: nō tn̄ eodē mō/ nec per idē medium accepta.

A Mēb⁹ IIII Arg. p̄imū

Quer̄ quid sit inferior portio rōnis.

Tarto q̄r̄it: q̄d sit portio rōnis inferior. Et q dicit Aug⁹: q̄ portio inferior ad tpalia gubernāda deflectit̄. Et videt̄ inconuenienter dici q̄ deflectit̄ ad tpalia: tpalia enī debēt gubernari ad eterna: gubernās aūt oportet q̄ bēat habitū regimis fm quē gubernat: z sic oportet q̄ bēat habitū rōnis eterno⁹ ad quē gubernat tpalia: q̄ non
Arg. 2m deflectit̄ ab eternis. Adhuc: scia videt̄ esse eternorū sicut sapia: Dicit enī pbus in. j. posteriō⁹: q̄ scire arbitramur cū cām cognoscim⁹: z q̄m illi⁹ cā est z q̄ ip̄ossibile est aliter se bē. Talia sūt necessaria et eterna: Q̄a enī necessaria imutabilia sūt: z b̄ solū
Questiūcla conuenit eternis: male g̃ dicit Aug. q̄ portio inferior q̄ ē rō scie/ deflectit̄ ad tpalia gubernāda: nihil enī tpaliū necessariū ē z imutabile. Ulteri⁹ q̄r̄it de hoc q̄ dicit ibidē aug⁹: q̄ sensualis mot⁹ aie/ q̄ in corpis sensus intendit̄/ nobis pecoribusq; cōis est secl̄usus est a rōnib⁹ sapie z rōni scie vicinior. Hoc enī videt̄ falsū: q̄ exq̄ nob⁹ z pecoribꝫ cōis ē: z pecora nihil hūt vicinitatis ad rōnē/ vt ante dixit: tunc videt̄ q̄ nec vicini⁹ portiōi supiorꝭ rōnis/ nec portioni rōnis inferiorꝭ: ⁊ ab vtraq; eq̄liter secl̄usus

B Solo mēbri quarti.

Solo dōm q̄ aug⁹ bñ determiat portionē rōnis inferiorē q̄n dicit: q̄ deflectit̄ ad inferiora gubernāda: Nō enī p̄t gubernari iferi⁹ nisi ex p̄cijs rōnib⁹ inferior⁹. Nihil enī gubernabilū gubernabile nisi ex p̄cijs rōnib⁹ gubernet̄. Et ito alit̄ gubernat̄ ciuitas: z alit̄ nauis/ vt dicit pbus. sic̄ tpalia oport̄ q̄ fm rōnē tpaliū gubernent̄ z dispensent̄: et
Ad p̄mū argumētū t. ilē ꝓuersionē rōis ad inferiora aug. vocat defluxū.

Ad p̄mū ḡ dōm: q̄ licet tpalia gubernāda sint ad eterna z fm rones iusticie diuine eme/ sic ad finē z formā itn̄ oport ꝓsiderare etiā rones tpaliū fm q̄s gubernabilia sūt tpalia: z b̄ vocat aug. sciam. Sicut est scia iuris būani q̄ casib⁹ z mutatiōib⁹ ꝑmixta est z ito tota die variat̄ ad nulla vniformē regulā redigi p̄t: ꝓpterea q̄ būana vniformia nō sūt/ ⁊ p̄sinue nouis emergēt̄ib⁹ casib⁹ variata.
Ad 2m Ad aliud dōm: q̄ aristo. loq̄t̄ de scia fm q̄ ē ex p̄mis veris z imediatis: z b̄ mō nō loq̄t̄ aug⁹ de scia/ ⁊ fm q̄ est ex ꝓiecturis hūanoꝝ ad gubernationē vite būane ptinentiū. Ad id q̄ vlteri⁹ q̄r̄it dōm: q̄ pecualis mot⁹ q̄ntū ad naturā ab vtraq; ptē eq̄l⁹ secl̄usus ē: sed q̄tū ad subiecta sup q̄ q̄uert̄it portio rōnis/ vicinior ē inferiori portioni rōnis que cōuert̄it super sensibilia q̄ superiori.

Ad quēstiōculam

Quer̄ qualiter coniugium spirituale sit inter supiorē z inferiorē portionē rōnis.

B Mēb⁹ 1. Arg. p̄imū

Uinto q̄r̄it: q̄liter ꝓiugiū spūale sit inter supiorē z inferiorē portionē rōnis. Uidet̄ enī q̄ nō possit esse cōiugiū: videt̄ enī q̄ vtraq; portio sit loco mulieris: vtraq; enī acceptiōis ps est. Dicit enī aristo. in. iij. de aia: q̄ appbensiua potētia aie ē acceptiōis ps. Jd aūt q̄ accipit z cōcipit ex altero loco mulieris ē. Dicit enī aristo. in. xij. de aialib⁹: q̄ femia ē q̄ in seipa generat ex alio: vir aūt q̄ in alio generat ex semie ꝓprio. Cū g̃ vtraq; ps ex alio ꝓcipiat z i seipa formet ꝓceptū: videt̄ q̄ vtraq; ps sit loco mulier⁹: z sic nō p̄t ee ꝓiugiū. Adhuc boc idē habet̄ p̄ dictū aug. Dicit enī q̄ supior portio ⁊ rō sapie: q̄ nō p̄t itelligi dictū esse/ nisi q̄tū q̄ formaka sapia. Et inferior portio ⁊ rō scie: z sic vtraq; ps formaka ab alio: formari aūt ab alio mulier⁹ ē z nō viri: z sic videt̄ q̄ vtraq; ps sit loco mulier⁹: z sic nullū p̄t ee ꝓiugiū. Adhuc: in bonis cōceptis auct⁹ nō ē nisi de⁹/ q̄ opaī oia in oib⁹. Esa. 26. c. Q̄a opa nra opat⁹ es i nob dñe. z Job. xj. a. Sine me nihil potestis facere. Phil. 2. b. De⁹ ē q̄ opaī i nob velle z pficere ꝑ bona volūtate. videt̄ g̃ q̄ de⁹ sit loco viri: z vtraq; portio loco mulier⁹. Ad
Arg. 3m huc g̃a diuidit̄ sic̄ docet ifra xxvj. dist. ij. li. sentē. in p̄uenientē z subsequentē: ⁊ ⁊o ibi q̄ g̃a p̄uenientes ē q̄ de⁹ p̄uenit volūtatē nr̄az vt velim⁹ bonū: subseqūns ⁊o ne frustra velim⁹/ ⁊ vt bona volūtatē ad op⁹ ꝑducam⁹. Et sic̄ arguit q̄ fm sc̄ptur̄a ex deo sic ex p̄so ꝓcipim⁹: z tota aia nr̄a loco spōse ē q̄ ꝓcipit. Ad
Arg. 4m huc ⁊ exp̄sse ⁊o Esa. 26. c. vbi sic ⁊o. A timore tuo dñe ꝓcepim⁹ z q̄si pruriuim⁹ z pepim⁹ spm̄ saluti⁊

In ꝓrarii argumēto

Lōtra: aug. i. xij. de tri. Pro muliere iferior portio rōnis ē: ꝑ viro supior rōis portio: z ⁊ b ē vir/ q̄ fm ap̄lm ⁊o imago z gl̄ia ⁊i. i. ad Lor. xi. b. z illa ē mulier/ q̄ fm eūdē ap̄lm ibidē ⁊o gl̄ia viri: atq; inf̄ hūc vir̄ z hāc mulierē ē velut q̄ddā spūale ꝓiugiū naturalis; ꝓtract⁹ q̄ supior rōnis portio q̄si vir debet p̄esse z dñari: inferior ⁊o q̄si mulier debet ⁊besse et obedire. Solo: ⁊dm cū aug. q̄ portio supior loco viri ē: portio inferior loco mulier⁹ ē. Et ē locutio metaphorica/ fūdata sup dictū ap̄li. 1. Lor. xi. b. vbi dicit: q̄ vir nō debet velare caput suū/ q̄z imago z gl̄ia dei ē: eo q̄ portio supior rōnis ē i q̄ ē imago dei z inf̄ ip̄am z deū nihil debet ee mediū: z ito ñ debet bē velamē. Portio aūt inferior ⁊ mulier: q̄z ē imago z gl̄ia supioris portōis: sic mlier ē imago z gl̄ia viri/ in b̄ q̄ data ē ei i adiutoriū gñatiōis silis sibi/ q̄tū ad naturā rōnabilitat⁊: z sic dictū est Ben. 2. c. Ade ⁊o ñ inueniebat adiutor⁊ silis sibi: dixit ⁊o de⁹: Nō ē bonū ee hoiez solū: faciam⁹ ei adiutoriū sic̄ sibi. Et sic ē h̄ natural⁊ tract⁹ i ptib⁹ rōnal⁊ aie in q̄ supior ps/ q̄ imediate ē imitās imaginē dei: z formal⁊ er ipo lumie sapie: z ex eodē formal⁊ z regit inferiorē: sic̄ i p̄cedēti mēbro q̄nis dictū ē. Ad p̄mū g̃ dōm: q̄ ve ⁊ē/ q̄ vtraq; ps ē acceptiōis: sed supior accipit ex deo: qui nō sui generis/ sed sicut secunda causa accipit a p̄ma. Inferior ⁊o portio accipit a supiori regimē z formā regimis/ sicut ab eo q̄ sui ge

Arg. p̄mū

Ad 4m

Ad 1m

B Solo mēbri quinti

Arg. 2m

Ad 2m

Ad arg. 3m

Ad arg. 4m

neris: Et ito dicit vir: z inferior ⁊o mulier: q̄z vir est ideo i alio sui generis idiuiduo generat semie ex p̄prio: mulier aūt q̄ ex alio sui generis indiuiduo generat. Et b mō de⁹ nō ⁊z se ad aiam: q̄z nō est eius dē nature cū aia. Ad aliō dōm q̄ formari ab alio sui generis est mulieris s; formari ab alio nō sui generis sed supioris cause secū de ē: q̄ sic formaī a cā p̄ma. Ad aliō dōm: q̄ illa formatio q̄ de⁹ formatnos ad opa bona ē/ sic̄ formatio cause secunde a cā p̄ma q̄ nō sunt eius dē generis. Et b ē qđ ⁊z in li. de causis: q̄ primū est dines i se/ z in oīb⁹ alijs. Ad aliud dōm: q̄ i nullo eo⁹ saluaī ꝓiugiū: eo q̄ sp̄ de fact̄ similitudo eius dē nature z eius dē spēi. Sz ibi est similitudo eius dē cause ꝓxitis ad cām p̄mā vniuersalē q̄ mouet alias oēs ꝓsequētes: z ifra mat eas. Et b pot⁊ est fm Aug. z Boetiū fatū q̄s mīmonū: fatū eni/ qđ greci hymarmenē dicūt/ ē ip̄lexio causarū: in q̄ vt dicit Aug. in. xiij. de ciui. dei/ dñaī. puidētiata q̄ ip̄lexione causaī dispositio imobilis inbres reb⁹ mobilib⁹/ p quā puidētia singula suis nexibus ordinib⁹: vt dicit Boeci⁹ in. v. de ꝓsol. phie. Ad vltimū dōm: q̄ a timore dei cōcipimus/ sed nō ceptu mīmonī⁹ vel ꝓiugij/ sed ꝓceptu cause: q̄ sc̄z se cūda causa ꝓcipit a p̄ma: Et hoc aliq̄n ⁊o de⁹ veruanie/ vir vel sponsus: ꝓpter indiuidua vitā q̄ est ex amore mō: ꝓpter cōnaturalitatē q̄ exigit ad mīmonij. Illud qđ contra obijcit simplr concedēdum est sub metaphora que dicta est.

Astruit argumentū in contrariū

Quer̄ qualiter in vtraq; portione supioze sc̄z z inferioze pet̄r cōsumetur ad similitudinē primi pcti primo⁊ parentū.

B Mēb⁊ VI.

Extio q̄r̄it q̄liter pet̄r cōsumet̄ in illis ad similitudinē p̄mi pcti p̄mo⁊ parentū. Et de
s b in. ij. dist. xxiij. ca. nūc supest oīdere. Ita dicit mgr̄: in nobis sensualis mot⁊ cū illecebꝫ pcti ꝓcepit/ q̄si serpēs suggerit mulieri sc̄z iferiori pti rōnis i. rōni sapiēte eandē illecebꝫ suggerit: quę si consentit tūc vir etiā cū femina cibū veritū gustat.

Arg. p̄mū

Videt̄ aūt hoc generaliter nō esse verū: q̄z nō oē incipit a sensuali motu. Est enī pet̄r infidelitatis/ qđ maximū pet̄r ē: qđ nullū obiectū ⁊z in sensualitate vel in sensu: qđ etiā maxie suggerit diabol⁊: sicut z in p̄ma tēptatiōe maxie suggessit/ vt ⁊bis dei nō crederet̄ qđ dixit Ben. 3. a. Cur p̄cepit vob⁊ de ne comederetis de ligno scie boni z mali: Et eua respondit: Ne forte moriamur. Serpēs intulit: Nequa q̄tscit enī deus/ in quacūq; die comederitis ex eo/ eritis sicut dī sciētes bonū z malū: z aperient oculi vestri: q̄ videt̄ q̄ nō omne peccatū incipit a sensuali motu. Adhuc: Lū serpēs vt dicit Ben. 3. a. callidior sit cūctis animātib⁹ terre/ siue astutior: videt̄ male appropriari sensualitati: maior em̄ astucia nō est in sensualitate/ sed pot⁊ in rōne: z sic nō ē
I. quēstio in odens cōueniēs adaptatio Aug. Ulterius q̄r̄it q̄tū b pet̄r sit in q̄liber gradu. Et dicit mgr̄: Si in motu sensuali tm̄ pcti illecebꝫ teneat/ veniale ac leuissimū pet̄r est. De mulierē aūt dicit i eodē ca. infra Si pet̄r nō diu teneat delectatiōe cogitatiōis: ⁊ statim vt mulierē retinerit/ viri auctoritatē pellat: veniale est. Si ⁊o diu in cogitatione delectationis teneat: z si voluntas p̄ficiēdi desit mortale est: z p

Arg. 2m

I. quēstio incidens

II. quēstio incidens

Ad 1. q̄stionē incidētē

Ad secundā

eo damnabilissimiliter z mulier z vir z totus homo q̄z tunc vir nō sicut debuit mulierē cohibuit: vnde pōt dici ꝓfisse. Querit̄ g̃ ratio huius q̄n dicē da sit mozosa delectatio q̄ dicit̄ esse mortale pet̄r Legit̄ enī in vitas patrū: q̄ quidā p. xxx. annos stimulū carnis sustinuit: z cū semp pugnaret contra stimulū cinere z cilitio z ieiunio: nō ꝑfecit/ sed creuit in eo stimulus: g̃ videt̄ q̄ mozosa delectatio nō dicat̄ a tēpore/ sed ab aliquo alio. Adhuc querit̄ de hoc qđ dicit Aug⁹ in. xij. de tri. Sane cum sola cogitatiōe mens oblectat illicitis nō quidē discernēs esse facēda/ renens tn̄ z volens libenter q̄ statim vt attigerūt animū respui debuerāt: nō est negandū esse pet̄r/ sed longe minus q̄si z opere statuatur implendū. Et ideo quoq; pcutiendū: z dicē dum: dimitte nobis debita nr̄a/ sicut z nos dimittimus debitoribus nostris. Conſtat q̄ talis iniūctio penitētie venialis peccati est/ z nō mortalis: ergo videt̄ q̄ talis delectatio veniale peccatū sit. Solutio: dicēdum q̄ optima est adaptatio Aug. z cōueniens valde de peccati ꝑfectione ad similitudinē primi peccati. Ad id ergo qđ primo obijcitur: q̄ nō omne pet̄r a sensualitate incipit: dicendū: licet nō omne peccatū obiectū habeat in sensualitate: tn̄ omne peccatū a corruptiōe sensualitatis ꝓcedit/ z incipit: q̄z primo parentū sensualitas a gustu veriti z corrupta z infecta est z ficin nos trānfusa. Et ideo dicit Aug⁹: q̄ initiū peccati a sensualitate est corrupta sc̄z z infecta. Ad aliud dōm: q̄ bona est ad aptatio. Sicut enī dicit Dam. serpens non tm̄ astute p̄suasit z callide/ sed etiam delectabilib⁊ motib⁊ mulieri ap̄propinquauit/ z placuit. Et quantū ad hoc mag⁊ attribuit̄ sensualitati/ q̄s inferiori parti rationis. Dicit tamē mag⁊ister. ij. sentētia ꝓ. dist. xxiij. ca. Non est autem silentio ꝑmittendū: q̄ aliquādo nomine sensualitatis intelligit̄ inferior portio rationis/ que temporaliū dispositioni intendit z huius causa est: q̄ inferior portio rationis est que reflectitur ad sensum z sensibilia: z quantū ad hoc concipit illecebꝫosam delectationē. Ad id qđ vlterius querit̄ dōm: q̄ sicut mag⁊ister dicit/ z etiam Aug: q̄ si i sensualitate solo motu reneat̄/ q̄ primus motus dicitur: veniale z leuissimū est: quia non est nisi primus tactus peccati: z non est in sensualitate sicut in subiecto: sicut in antehabitis ꝓbatū est sed sicut in origine corruptis. Ad id qđ vlterius q̄ri tur de mozosa delectatione: dicendū q̄ non dicitur mozosa quātitat̄ tēporis/ ⁊s mozosa sicut dixerūt antiqui ꝓpositū: z wilhelmus altisiodorēn. anegligētia supioris ptis rōnis: Et hoc est/ qđ supior portio videt z aduertit q̄ iniacet illecebꝫosa delectacio pcti in inferiori pte rōnis: z nō auertit inferiorē pte rōnis: nec abstrahit/ sed dissimulat z pmittit inferiorē pte turpiter i ea delectari. Et tales dicunt a bto Gregorio pōderosi: q̄ pōd⁊ delectatiōis in corde portāt/ z nō excludūt. Et tales ptinent ad maliciā pharisei⁊: q̄ dixerūt legē cohibere manū/ nō aīm: cū saluator dicat Matth. v. e. Qui viderit mulierē ad ꝓcupiscēdū eā/ iā mecha. ē eā i cor. suo. Et Job. xxxi. a. Pepigi fed⁊ cū oculi meis/ vt nō cogitarē quidē de v̄gine. Ibi glo. q̄z mozos p̄ fenestras sensuum intrat/ eos extra custodit: ne per eos aia exteriora capiat: Nō enī debet intueri qđ nō licet

ꝫcupiſci:qz cetera bona nō placēt ſine mūdicia cordis. Ad vltimū qđ ḡrīk dām: q nō intēdit Aug⁹ dicere q tale pctm ſit veniale ex genere/ſz ex circūſtātia aliq̄ quā hz inſet qz ſcz ad op⁹ nō deducīk venia dignū eſt:z ideo cū dolore ꝫtritiōis z oratione dominica remittitur

Querīk de libero arbitrio. Q̄ō. XCIIII.

Einde rōne eius qđ

Vnⁱ q̄ōnis ſunt tria mēbra

dicit mḡr in illo ca. eiuſdē diſtinctiōis: bñ autē ſciendū/ḡrīk pmo q̄z ſit liberū arbitriū. Et rōne ei⁹ qđ dz in ſequenti ca. z q̄dē ḡrīk. q. vtrū in deo ſit liberū arbitriū. Et rōne ei⁹ qđ dz in ſequēti ca. Angeli hō z ſcti. ḡrīk. iij. vtrū in beatis z ꝫfirmatis in beatitudine ſcz angelis z ſanctis ſit liberum arbitrium.

Querīk quoz ſit liberum arbitrium.

A Mēbrū. 1. Arg. primū

Videt enī q fm ſupⁱ⁹ inducta definitionē liber arbitriū etiā ꝫueniat bꝫtis: qz bꝫta nō bñt neceſſitatē faciēdi qđ faciūt/ſz fm liberū deſiderīū opank: z ſicut dicit Auicē. ſ. bñpſis ſūt cā opationū: z nihil opank qđ etiā nō pñt dimittere ſi deſideret. Adhuc in hoc differt aīa a natura/vt dicit Auicē. q natura de neċitate eſt ad vnū: aīa aūt libertatē ꝙuertēdi hz ſe ad oppoſita: z b videtur eſſe ꝓpriū liberi arbitrīj: ḡ bꝫta bñt liberū arbitriū. Adhuc fm Dam. duplex ē ꝙuertibilitas in creatura: ſcz nature z appetit⁹: z ꝓtibilitas appetit⁹ eſt fm liberū arbitriū: z hec ꝓtibilitas ē in irrōnalib⁹ aīalib⁹: ḡ videt q in eis ſit liberū arbitriū vel aliq̄d ſīle libero arbitrio. Adhuc ꝓma libertas q̄ dz liberū arbitriū/ē a coactiōe: z videm⁹ q hec libertas ē in bꝫtis aīalib⁹ nō enī cogūk ad ea q̄ faciūt/ſz a ſeipſis bñt q agūt: ḡ videt q in ſit eis libe. arbi. vel aliq̄d loco liberi arbitrīj. Adhuc arīſt. in. viij. phyſi. diſtinguit ī motu locali ꝓceſſiuo z naturali: dicēs q mot⁹ natural' /ſic ignis/mouek ſurſū: z terra deoꝛſū eſt a generāte vel remouēte. phibēs. motus aūt ꝓceſſiu⁹ in aīalib⁹ ē/ab appetitu z fantaſia mouēt̄ib⁹: z ē in ipis moueri z ḟcere: Jn q̄b⁹ autē eſt moueri z ḟcere liberrimatē videnk hꝫe liberi arbitrīj: z ſic videt q aīalia irrōnalia habēāt libertatē arbitrīj. Lōtra. ij. li. Dam. xxij. ca. dicit ſic: in irrōnabilib⁹ q̄dē appetit⁹ fit aliquⁱ⁹: z ꝓfectim ipetus ad opationē. Irrōnal' enī ē appetit⁹ irrōnabiliū: et agunt a naturali appetitu: tō neq̄z voluntas dz rōnabiliū appetit⁹/neq̄z ꝓſiliatio. Volūtas enī ē irrōnal' z liberi arbitrīj natural' appetit⁹. Et b accipiūt q in q̄b nō eſt rō neq̄z ꝓſiliū ē/neq̄z volūtas/neq̄z libe. arbitriū. In bꝫt' nō ē rō: ḡ neq̄z ꝓſiliū/neq̄z volūtas/neq̄z liberū arbitriū. Adhuc: fm ac⁹ liberi arbitrīj ꝑter libertatē ſeq̄t bonem laus z vituperiū/vitiū z virt⁹: hec nō ſūt in bꝫtis: ḡ nec liberū arbitriū. Adhuc: liberū arbitriū eſt fm ea fm q̄ imago dei ineſt nob/b eſt fm volūtatē z rōnē ſiue itellectū. Si ḡ libe. arbitriū eſſet ī bꝫtis: ſeq̄ret q bꝫta eſſēt ad imaginē dei/qđ oino abſurdū eſt.

Arg. 2m

Arg. 3m

Ar. 4m

Ar. 5m

Jn cōtrariū tē arbitrīj. Lōtra. ij. li. Dam. xxij. ca. dicit ſic: in irarg. primū.

Ar. 2m

Arg. 3m

B Solo: dōm q libe. arbitriū eſt ſolis ē rōnabilib⁹ in q̄b ē ſillogiſmū/electio z ſinia/z volūtas: vt dic dam. fm q ꝓſilliū dz appetit⁹ inq̄ſitiu⁹ ī bis q̄ ī nob ſunt reb⁹ fiēdis. Lōſiliabile enī ſi debet ꝑtractare rē vl nō: deinde iudicat q̄d melⁱ⁹: z dz iudiciū: deinde diſponit z amat qđ ex ꝓſilio iudicatū ē: z vocak ſinia: deinde poſt diſpoſitionē fit electio: electio aūt eſt duoꝝ

Solo mēbri primi.

ꝓiacētiū eligere z optare b̄ altero. Ad ꝓmū ḡ dicendū: q nō ſufficit ad liberū arbitriū/q nō cogak neceſſitare ad op⁹: ſed b ſufficit tm ad b q nō neceſſitare nature bz ſicut cōburit ignis: ſz oportz addere q agat ex libera electiōe z libero ꝓſilio/z ñ agak ipetu paſſiōis: z cū illa nō ſint in bꝫtis/liberū arbitriū nō ineſt ī bꝫtis: vt dicit Dam. z oēs ſcti. Liberū enī arbitriū/vt dicit mḡr. ij. ſñia. xxiiij. ca. Jā vo ad ꝓpoſitū ſic dixerūt ꝓbi: eſt liberū arbitriū de volūtate iudiciū: Judiciū aūt nō ē nisi rōnis z iō bꝫtis ꝙuenire nō pōt. Ad aliō dōm: q b nō ſufficit ad libertatē arbitrīj: ſz oportet addere/q ex libera electiōe z iudicio: ſic ꝑ paulo añ dictū eſt. Ad aliud dōm: q nō ē in bꝫtis ꝓtibilitas fm liberū arbitriū/ſz fm appetitū ſolū: q fm q dicūt dam. dion⁹. z grego. nyſen⁹ a gīk z nō a gīt: ducik z nō ducit.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad aliud dōm: q bꝫta nō bñt oī modā libertatē a coactiōe: z b ēiō/qz ſic dictū ē: appetit⁹ eoꝝ ducik z a gīk ipetu/z nō a gīt z ducit: z qđ agīk z ducik aliq̄d coactiōis ſuſtinet z cōpulſiōis. Ad vltimū dōm: q arīſt. ibi intēdit diſtinguere inſēa q̄ mouēk a ſeipſis ē/a ꝓncipio qđ ē in ſeipſis: z ea q̄ mouēk a ſe/b eſt natura p neċitatē nature/vt inuentiat ꝓpriatē motoꝛis ꝓmit: nec intēdit ibi aliq̄d de libero arbitrio ad b enī exigīk z liberū arbitriū z ſillū z libera electio z liber appetit⁹ ducēs z nō ducт⁹. Ea q obꝝiunk in ꝓriū. pcedūt qz ꝓcedāt dictis ſanctoꝝ.

Astruūt argumenta in contrariū

Utrū in deo ſit liberum arbitrium.

B Mēbr. III. Arg. primū

Videt̄ q ḡrīk: vtrū in deo ſit libe. arbitriū: b enī mḡr diſputat in illo ca. z q̄dē fm ꝓdictā aſſignationē. Et accipiak obiectio mḡri ibidem vbi dicit: q fm ꝓdictā aſſignationē liberi arbitrīj/fm quā bonū eligīk gīa aſſiſtēte z malū in ea deſerēte/nō ē libe. arbi. niſi ī bis ī q̄bꝫ potuit deflecti liberū arbi. ad vtrūlibet: b ē ad bonū z ad malū: ſic nō ē in deo: ḡ videt in deo nō eſſe libe. arbitriū. Adhuc Dam. li. ij. ca. xxij. In deo nō dicim⁹ eſſe electionē ſz eligere ꝓpr⁹ act⁹ liberi ar. eſt: ḡ videt q ī deo nō ſit liberū arbi. qz cui nō cōuenit act⁹ illi nō cōuenit potētia. Lōtra aug⁹ in. xxij. de ci. dei: Certe de⁹ ipe nunqđ qz peccare nō pōt/tō liberū arbi. hē ne gādus eſt: qſi dicat nō. Adhuc: Amb. in li. de tri. paul⁹ dic. 2. ad Loꝛ. 12. a. Hec oīa opak vn⁹ act⁹ idē ſpūs/diuidēs ſingul' put vult: b ē/vt amb. p libere volūtatis arbitrio/nō p neċitatis obſeq̄o: ḡ in deo ē liberū arbi. Adhuc Anſ. in li. de li. ar. ḡuis libe. arbitriū fm definitionē ſit cōe omni rōnali creature: multū tñ differt illa q̄ ē dei/ab illa q̄ eſt rōnalis creature: ḡ liberū arbi. eſt ī deo z hoie cōik z angelo. Adhuc: nihil ē ita liberū ſic de⁹: q̄ ſicut biero. ait/nulli aliq̄d debet: nec alicui obligak: nec aliq̄ neċitate cōpellik: ſz p libere volūtat⁹ arbitrio facit q̄cq̄d facit: ſic dōz Mat. 20. b. An nō licz mihi facere qđ volo: ḡ videt q libe. arbitriū cōe ſit deo z rōnali creature. Adhuc ḡrīk vlterius ſi vniuoce ꝙueniat libe. arbi. deo z rōnali creature. Et videtur q ſic: Jn auctoritate Anſ. ꝓinducta dic: q vna eſt definitio liberi ar. in deo z i creatura: z q̄ꝝ vna eſt definitio ſūt vniuoca: ḡ vniuoce ē liberū arbi. in creatore z ī creatura.

Astruūk argumenta in contrariū

Ad queſtionē inducētē

Ad argm.

Lōtra: liberū arbitriū in deo de⁹ eſt/z ſuba diuia: in creatura potētia naturalis eſt: ḡ vt dicit arīſto. in p̄dica. eſt vna de ſpēb⁹ q̄litatis. Jn nullo aūt vniuocank ſuba z accidēs: ḡ videt q vniuoce nō ꝙueniat liberū arbitriū deo et

Jn cōtrariū arg. primi.

Ar. 2m

Arg. 2m creature. Adhuc hiero. in homel. de filio. p dicit: Solus de⁹ ē in quē pctm nō cadit/nec cadere pōt: cetera cū ſūt liberi arbitrīj in vtraq̄z ptē flecti pñt.

Arg. 3m Adhuc: Lōſtat q maloꝛ ē libertas ī eo qđ ī oīb⁹ cāſui ē/z nulli obligat: q̄z in eo qđ cā ſui nō eſt niſi p aliā cauſā/z obligat alīj. Oīs creatura rōnalis cāſui nō ē/z obligat alteri: deo ſcz ſine q̄ nihil potuit facere: licz ſine ipo poſſit deficere: ḡ libertas aliter eſt i creatoꝛe q̄z in creatur⁹/z ſimilr libe. arbitriū.

B Solo mēbri ſecundi. Ad argm. primū

Solo dōm: q libe. arbitriū ē in deo: z ſūma libertate libe. z q̄ ita liber ē q ſp facit oē qđ vult, nec indigētia nec neceſſitate nec debito obligak ad aliq̄d. Ad ꝓmū ḡ dōm: q licet fm illā definitionē q nō vera definitio libertat⁹ eſt/nō ſit in deo tñ eſt in deo fm verā libertatis rōnē. Et i argumēto ē falla cia ꝓnūtis: ecōuerſo enī valeret: nō eſt in deo: ḡ fm hāc rōnēnō eſt in deo: vñ ꝙuertik ꝓna q̄ ꝙuerti nō pōt: z incidit fallacia ꝓnūtis: ꝓcedit enī ab inferiori ad ſuprius negādo/q̄ ꝓceſſus nihil valet.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad aliō dōm q ī deo eſt electio/ſz aliter q̄z in nob: ſicut z in deo aliter eſt ꝓſilii q̄z in nob: fm q ꝓſilii⁹ eſt ignorātis z dubitātis ſic ꝓſiliū nō eſt i deo: ſed fm q cō ſiliū vt dicit Bꝛego. eſt certa definitio faciēdoꝝ/ſic in deo ꝓſilii⁹ ē z electio: q̄ eſt determiatio voliti. Et ſic dicit Aug⁹ ſup illud Eph. 1. a. Elegit nos ante mūdi ꝓſtitutionē i ipo: q elegūk q nō ſūt: z nō fallik electio vel eligēs. Et de ꝓſilio dicit Bꝛe. ſup illud Eſa. 28. a. Diſpone domui tue: qz moꝛiēr⁹ tu z nō viues: q murat de⁹ ſniam/ſz nō ꝓſilii⁹: vocās ſententiā ſenſū vboꝝ quā p vphas enūciat: ꝓſiliū aūt certā definitionē faciēdoꝝ q̄ apud ſe definit de q̄libet q̄n z q̄lr fiat: b enī nūq̄z mutak. Eſa. 25. Lōſiliū⁹ antiquū vez fiat.

Astruūk argumenta in contrariū

Ad queſtionē inducētē

Ad argm.

Ad id qđ ꝓobꝝicit ꝓcedēdū eſt qz b exꝑſſe dicūt ſcti. Ad id qđ vlteri⁹ ḡrīk dicēdū q nō vniuoce/nec eq̄uoce libe. arbitriū ꝙuenit deo z creature: ſz cōitate analogie q̄ ē fm ꝓus z poſteri⁹: libertas enī p pri⁹ ē in deo/z p poſteri⁹ ī creatura. Et b inuit ipe Anſ. dicēs: q libertas aliter eſt ī deo/z aliꝛ ī creatura. Ad id qđ obꝝicit: q vna eſt definitio fm Anſ. dōm q vna ē definitio analogice ꝙueniēs z nō fm vnitatē generis z ſpēi vel vniuoci: p̄ſs enī ꝙſeruādi rectitudinē multo maioꝛē in deo q̄z in creatura. Ad aliō dōm: q nec vniuoce/nec eq̄uoce ꝙuenit: ſicut dictū ē/ſz fm analogiā. Ad aliud dōm ſicut etiā mḡr in ſentē. dicit q hieron. nō intēdit niſi q aliꝛ eſt in deo/z aliꝛ ī creatura: b tñ nō facit cōitatē eq̄uoci/q̄ ē in ſolo noīe: ſz facit cōitatē analogie/q̄ eſt in b: q licz res cōis ſit/tñ p̄pus ꝙuenit deo q̄z creature: z b vez ē: z iō ꝑdicaꝛ de creatoꝛe z creatura cōitate analogie/z non ſimpliciter vniuoce.

Ad argm. primū in ꝓrariū

Ad 2m.

Ad 3m

Utrū in beatis z cōfirmatis in btītudie ſcz angelis z ſanctis ſit liberū abitriū.

A Mēbr. III. Arg. pmū

Videt̄ q ḡrīk: vtrū in bꝫtis z ꝓfirmatis in btītudine/ſcz angel' z ſcti⁹ ſit libe. arbitriū: Et videt q nō: qz vbi ē neceſſitas ibi nō ē libertas: in angelis aūt rā bonis q̄z mal' eſt neceſſitas: in malis ad malū/in bonis ad bonū: Mali enī nō pñt eligere bonū: nec boni pñt eligere malū: ḡ videtur q neceſſitatē bñt/z nō libertatē. Et idē ē de cō

firmrtis ī pria: z dānatis ī inferno. Adhuc liberū arbitriū vt dicit Dam. eſt libera electio eoꝝ q̄ ex cōſilio z inq̄ſitiōe p ſniaz definitiuā determiata ſūt/talʼ aūt determiatio nō ē in ꝓfirmatis/vel in bono vel in malo: aſtricti enī ſūt ad vnū: ḡ videt q nō ſit ī eis facultas liberi arbitrīj: vt ſcz ꝑ arbitriō liceat eis eligere qđ volūt. Lōtra Aug. li. xxij. de ciui. dei ait: Sicut ꝓma imoꝛtalitas quā peccādo adā pdidit/fuit poſſe nō moꝛi: ita ꝓmū liberū arbitriū fuit/poſſe nō peccare: nouiſſimū vo/non poſſe peccare. Lōfirmati ḡ ſcti z ageli ſiue ī bono ſiue ī malo liberū arbitriū bñt nō fleribile/ſz de neċitate obligatū ad vnū. Cū ḡ de rōe liberi arbitrīj ſit/q̄ ſit flexibile ad vtrūlibet: videnk nō hꝫe liberum arbitriū.

Jn ꝓrariū argumentū primū

Lōtra Aug. xxij. de ci. dei: Angeli z ſcti/q̄ia feliciter cū dño viuūt: ita gīa btitudis ꝓfirmati ſūt vt ad malū nec flecti velit nec poſſint: ḡ libero arbitrio nō carēt.

Arg. 2m

Adhuc Aug. in ench. Sic oportebat p mū hoiem fieri vt bñ poſſz velle z male: nouiſſim⁹ aūt poſtea ſic erit vt male velle nō poſſit: nec tō carebit libero arbitrio: ḡ videt q ſcti z angeli ꝓfirmati bñt libe. arbitriū.

Arg. 3m

Adhuc: q̄ naturalr ineſt vt poſſēta aie/nō ſpoliak p pctm: qz pctm naturalia nō ſpoliat/ſz vulnerat: ſicut dicit glo. ſup illud Luce. 10. Qui etiā ſpoliatus erūt eū: z plagis impoſitis abierūt ſemiuiuo relicto: ḡ videt q dānati i iferno p pctm nō amiſerūt libe. arbitriū: mlt⁹ omiñ⁹ ḡ in btitudie ꝓfirmati ex ꝓfirmatiōe amiſerūt libe. arbitriū/ſz pot⁹ liberi⁹ habuerūt.

Arg. 4m

Ad b videt per vbū Diony. de di. no. ca. iiij. vbi ſic dicit de demonib⁹. Data illis naturalia dona neq̄z ea mutata eſſe dicim⁹: ſz ſūt iregra z ſplēdidiſſima: q̄z ipi nō videāt clau dētes ſuoꝝ boni ſpectiua⁹ vrutes. Liberū aūt arbitriū ē de datis naturalib⁹/ſic paulo ante habitū eſt: q b fuit aditoꝛiū ꝓmo homini in oditiōe datū. Solo: dōm q tā in dānatis q̄z in bꝫtis ē libe. arbitriū: maxie fm illā definitionē liberi arbitrīj quā mḡr ponit ī illo ca. Jā vo ad ꝓpoſitū redeam⁹. Ubi dicit: q ꝑhi definiēt̄es liberū arbitriū: dixerūt: libe. arbitriū eſt liberū de volūtate iudiciū. Jn dānatis enī z in ꝓfirmatis volūtas libera ē ab oi coactiōe z eq̄liter: dū nihil eſt q̄ cōpellat vel dānatos ad malū: vel btōs ad bonū: ſz ſol⁹ ſtat⁹ exigit vt bꝫ velit bonū/z nō poſſint velle malū: z dānati velit malū/z nō poſſit velle bonū: ſine tñ coactiōe tā iſti q̄z illi volūt qđ volūt: nō enī ſūt in ſtatu merēdi vel demerēdi/ſic dicit dam. ſz ſūt ī ſtatu ꝓmū in q̄ recipiūt qđ meruerūt.

Ad 1m argumētū

Ad aliud dicendū: q ex facultate liberi arbitrīj eligūt qđ volūt: z q̄ aſtricti ſunt ad vnū ſiue bonū ſiue malū/ex ordine diuine iuſticie eſt q nō impedit libertatē. Quinq̄z q̄ adducunt ī ꝓrariū ꝓcedēda ſunt/z ꝓcedūt fm dicta ſanctoꝝ.

Ad 2m

Aſtruūk argumenta in contrariū

Queritur de quadruplici ſtatu liberi arbitrīj. Queſtio. XCV

Einderationehuius

Arg. primū

Videt̄ q ḡrīk i. j. ca. Et pñt notari ī hoc q̄rtuoꝛ ſtatus: q̄rīk de ſtatib⁹ liberi arbitrīj. Dicit enī ibi mḡr q ante pctm nil ꝑpediebat ad bonū: nil ꝑpellebat ad

malū. Nō habuit infirmitatē ad malū: z būit adiutoriū ad bonū. Tūc sine erroze rō iudicare z volū-
Arg. primū tas sine difficultate bonū apperere posset. Scōm hoc videt: q liberū arbitriū nō fm vnā rōnē dicat in statu ante pcm̄/ z i statu post pcm̄: qō tñ negat Bern̄. in li. de libero arbitrio: dicēs q in oib⁹ tā bonis q̄ malis dicit liberū a coactione z necessitate.

Ar. 2m Adhuc. Cōstat q liberū arbitriū fm nomē cōit pdicat in oi statu de hoie: z cā est vt dicit Dam̄. et Bzeg. niren⁹: q z in ipo hoie est q sit pncipiū actuū suoz z dīs. Liberū eni dicim⁹ dicit Aristo. in primo pme phie/ qui causa sui est: z sicut in ante habitis dictū est ex verbis Dam̄. qui agit z nō agit ad
Arg. 3m aliqd. Videt g̃: q noie z rōne cōmune sit ad omnē statū: z sic vniuoce pdicat. Cōtra ibidē dicit magister de. ij. statu q est post pcm̄ sic: Post pcm̄ vo ante reparationē gr̃e/ pmit a ꝓcupiscētia: z vincit: et habet infirmitatē in malo: iz nō habet gratiā in bono: z ideo pōt peccare: z nō pōt nō peccare etiā dānabiliter. Ex hoc videt: q in statu post pcm̄ qñ nō habet gratiā gratūfacientē/ hō necessitatē habet ad peccandū z coactionē: ex hoc sequit/ q pcm̄ suum nō sit voluntariū. Aug. eni sic obiicit in li. de pdestinatiōe scōz. Si est voluntariū/ tam nō est necesAr. 4m sariū. Adhuc nihil necessariū debet hoi imputari: qz nō est in ipo facere vel non facere. Si g̃ sic est pcm̄ in qō incidit hō: post pcm̄ nō debet hoi imputari ad penā: z hoc falsum est z ꝓtra fidē: cū dicat Eccs. 12. d. q de omni errato adducet deus in iudiciū hoiem errantē. Et Matth. 12. c. De omni
Ar. 5m verbo ocioso qō locuti fuerint hoies/ reddent rōnem in die iudicij. Adhuc: Naturalia nō tollūt p pcm̄/ licet vulnerent. Et hoc idē inducit mgr̃ in illo ca. vñ manifestū est ergo videt q post pcm̄ nō amittit hō libertatem: qz est de naturalib⁹ donis: g̃
Qō icidēs. nulla incurrit peccādi necessitatē: g̃ post pcm̄ pōt resistere pctō sicut z ante. Ulteri⁹ querit de tertio statu quē ponit ibidē mgr̃ dicens: Post reparationē ꝓ ante ꝓfirmationē pmit a ꝓcupiscētia/ sed nō vincit: z bz q̄dē infirmitatē in malo/ sed gr̃am in bono: vt possit peccare/ ꝓter libertatē z infirmitatē: z possit nō peccare/ ꝓter libertatē z gratiā adiuuan-
B Solo qōnit tem. Solutio: dōm q sicut dicit Aug⁹/ q̄ttuor sunt status libertatis in homine: scz ante pcm̄/ sub pctō/ sub gr̃a/ z in confirmatiōe future beatudinis. Et in omnib⁹ his meo iudicio libertas a coactione equaliter remanet in hoie/ ꝓter libertatē volūtatis: quāsi pderet hō/ pcm̄ nō esset pcm̄. Dicit eni Aug⁹ in libro de libero arbitrio: q omne peccatū est adeo voluntariū q si nō sit volūtariū/ nō sit peccatū. Sed libertas a pctō z libertas a miseria nō
Ad arg. 1m ꝓuenīt homini eqliter/ sed diuersimode fm hos status. Ad primū g̃ dōm: q mgr̃ bene describit ibi primū statū liberi arbitrij q̄tum ad rōnē z voluntatē/ quarū facultas est liberū arbitriū. Et qō obiicit ꝓra p Bern̄. dōm q libertas a coactiōe q̄ naturalis est/ manet i omni statu sicut z i ipa natura: Nullus eni cogit ad peccatū: nec cogi pōt: qz facere pcm̄/ vel non facere peccatū est in libertate
Ad 2m. volūtatis. Ad aliud dōm: q ꝓcedit q vniuoce
Ad 3m pdicat q̄tum ad libertatē a coactione. Ad id qō obiicit mgr̃ de. ij. statu: dōm q verba mgr̃i tenēda sunt, qz sunt verba Aug. Sed hoc nō sequit: si vincit/ q cogat de necessitate: loquūtur eni Aug. z magister p q̄ndā similitudinē q̄ necessaria est. Si eni alicui⁹ habeat depmētia/ z nihil eleuās: necesse est q depmētia vincant z faciāt ipm cadere deoz sum Ita ē in libero arbitrio qō nō habet gr̃am eleuātē/ z habet infirmitatē ꝓ iam pmentē/ z pondus peccmortalis: necesse est q cadat in peccatū: tñ semp cadit electiōe ꝓprie volūtatis/ z nulla necessitate coactionis. Et hoc est qō dicit Esa. 64. c. Lecidimus quasi foliū vniuersi: iniqtates nr̃e q̄si vēt⁹ abstule/ rūt nos. Et Hiere. 13. d. Si pōt ethyops mutare pellē suā/ aut pardus varietatē suā: poteritis vos bene facere cū didiceritis malū. Et causam reddit Bzego. dicēs: Pctm̄ qō p penitētiā citi⁹ nō delet/ suo pondere ad aliud trahit. Tūc qñ hō est in pctō/ z nō habet gr̃am adiutricē z reparantē vuln⁹ peccmortale: z ꝓpter q̄ est in pctō: z tñ nulla necessitate cogit ad peccādū/ sed infirmitate volūtatis depmit vt sit seruus pcti: et vt dicit Aug⁹/ nullaz habet libertatē nisi hanc miseriā: z extreme seruitutis subiectā q delectabiliter z volūtarie seruit pctō. Et hoc in sequētib⁹ magis
Ad 4m apparebit vbi de libertate disputabit. Ad id qō vlteri⁹ obiicit: dōm q loquit Aug⁹ ibi de necessitate coactiōis: qz hoc ē i uolūtariū qō nihil habet de voluntate: Qō ab Aristo definit in. ij. ethicoꝝ z a Dam̄. in. ij. li. q violentū est cui⁹ pncipiū est in alio nil cōferēte ad violentiā vim passo: z hoc est/ q non
Ad 5m impurat ad pcm̄. Ad aliud dōm: q ꝓ pcm̄ nō tollit libertas a coactiōe/ licet vulneret: sed tollit libertas a pctō: z ꝓ pcm̄ seruituti adiicit z premit ad aliud peccatū/ ita q nō resistit: tñ sp̄ bñ facit ex vo
Ad quēst⁹ incidens. lūtate z nō ex necessitate coactiōis. Ad 6m qō vlti mo q̄rit dōm: q mgr̃ sat⁹ dñ describit ibi statū tertiū q est sub gr̃a: in q̄ pōt hō peccare venialiter ex libertate arbitrij z volūtate: qz sicut dz ꝓma canonica Joh. 1. c. Si dixerim⁹ qz pcm̄ nō habem⁹ nosipos seducim⁹, z veritas in nobis nō est. Et pōt resistere pctō mortali ꝓpter gratiā adiuuantē.

Querit de triplici diuisiōe libertatis arbitrij fm magistrū: scz a necessitate a pctō: z a miseria. Questio. XCVI.

Einde rōne eius qō

d dicit mgr̃ in illo ca. Est nāq; libertas arbitrij tripler: Querit de triplici libertate
Arg. primi arbitrij: scz a necessitate/ a pctō/ z a miseria. Et de libertate a necessitate dicit sic: A necessitate z ante pcm̄ z post eq̄ libeꝝ ē arbitriū: si ē eni tūc cogi nō poterat/ ita nec mō. Jōq; volūtas merito apd deū indicat/ q̄ sp ex necitate libera ē z nunq̄ cogi pōt, vbi necessitas/ ibi libertas nō est: vbi nō ē libertas nec volūtas: z iō nec meritū. Hec libertas in oib⁹
Arg. 2m est tā bonis q̄ malis. Adhuc Bern̄. in li. de libe. arbi. z gr̃a sic dicit: Liberras arbitrij est a pctō/ z a coactiōe/ z a miseria. Et q̄rit q̄liter ista diuisio cōcordat cū ꝓma quā ponit mgr̃. Adhuc bern̄. ibidē:
Ar. 3m Libertas a coactiōe ē liberi arbitrij: libertas a pctō liberi cōsilij: liberas a miseria libertas cōplaciti.
Adhuc bern̄. ibidē: libertas arbitrij ē liberū velle
Arg. 4m Ibidē bern̄. Arbitrij ē discernere qd liceat: ꝓsilij qd expediat: cōplaciti qd libeat Adhuc ibidē Bern̄.
Ar. 5m arbitrij est libeꝝ velle: ꝓsilij veꝝ sape: cōplaciti plenū posse. Adhuc q̄rit de alia scōꝝ diuisiōe Aug.
Arg. 6m

scz et aliorum: q est libertas nature/ grē z gloie.
Arg. 7m Adhuc queritur de diuisiōe anſ. quā dat in li. de li. ar. sic dicēs: q libertas quedā ē acceptra/ quedā nō: z acceptra ꝓ q̄dā est cū rectitudine/ q̄dā nō: z illa rū q̄ sūt cū rectitudine: q̄da sūt cū rectitudie amissibili: z q̄dā nō: querit g̃ de oib⁹ istis diuisionib⁹ penes quid sumāt: z quō reducātur ad idē. Diuisio
Qō incidēs eñ gñis i spēs p cōe vniocū deberet dari: libras autē videt vniuoce de istis oib⁹ pdicari. Adhuc: libeꝝ a coactiōe sīue de necessitate/ sicut iduat magister in pinducto ca. ij. sen. xxiij. di. Equalit cōuenit bonis z malis in statu innocētie z in statu culpe et in statu miserie z in statu gl̃ie: libertas aūt a cul
Arg mē. 1. pa nō equaliter/ nec libertas a miseria: Rōne buius querit si libertas sit amissibil. Et videt q sic q̄ capit in definitionē z remissionē/ si multiplicentur cause remissiōis z intendant: videt in totū destrui posse: z sic libertas videt posse destrui z amitAr. 2m. ri ex pctō z ex miseria Adhuc: Sic est in alijs q̄litatib⁹ q̄ intendunt z remittunt: si ei albū est nigro ipermixtū z albi⁹ nigro ipmixti⁹ trm̄ p̄t misceri nigrū cū albo q destruat. Et sic dicit aug⁹ i li. ꝓsec. ō pctō: q dū pctō nō resistit/ fit ꝓsuetudo: z ex ꝓsuetudie tādē dura necessitas/ q̄ bō tenet in pctō. Sz in pinducto cap. dicit magister ex verbis aug⁹. q vbi est necessitas/ ibi nō est libertas: z vbi nō est libertas/ ibi nō ē volūtas: g̃ videt q libertas amis-
B sibilis sit p pctm̄. Solo dōm q diuisiōes libertatum q̄ dant a sanctis/ dupl⁹ accipiūtur: ō est ex
Solo qōis duplici comparatione liberi arbitrij. Hoc ei potest compari ad actus: z pōt compari ad finē. Si comparatur ad act⁹: trunc datur illa diuisio libertatis a coactiōe z a peccato/ z a miseria et sicut dicit magister, ij. sen. di. xxv. ca. vl. Liberras a necessitate sīue a coactione est p naturā. Et eo eñ q̄ ania rōalis eleuata ē supza materiā corpozalē: z nō obligata ei/ sz potius materia corpalis obligata est anie et mouet z cōtinet eā: habet libertatē a coactiōe in omnib⁹ actib⁹ suis quos hz/ vel fm arbitriū rōis/ vl fm electionē volūtatis: Libertatē aūt a pctō hz a gr̃a gratū facīte: Libertatē a miseria habebit a gl̃ia in statu future beatitudinis. Si aūt compar ad finē: sic dar diuisio anſ. qz sic queda z libertas est nō accepta/ sicut diuina: quedā accepta/ sicut creata in angelis z hoib⁹: q̄ daz cū rectitudine naturali data in cōditiōe: sicut illa q̄ fuit in statu innocētie: sicut supza dixit mgr̃. ij. sen. di. xxiij. c. hic ꝓsideran
dum est. Illud vtiqz adiuzoriū quo poterat ꝓmus homo manere si vellet sīue libertas arbitrij ab oi labe z corruptiōe immunis ē/ atq; volūtatis rectitudo z oim naturaliū potētiaꝝ aie sinceritas atq; vi
uacitas. Si aūt ē rectitudo vtrusq; z gr̃e: tūc ē rectitu
Ad ar. 1m. do q̄ ē i statu gr̃e. Si vo ē rectitudo eleuās ab icuruatiōe miserie: tūc ē rectitudo gl̃ie. Ad ꝓmū g̃ dicendū: q mgr̃ ibi nō describit libertatē que est a coactione z a natura: q̄ equalr est in bonis z malis: Et ratio huius etiā est fm grāmaticos: qz dz a ꝓuatione simplici coactiōis: ꝓuatōes aūt impossibi
Ad 2m le est accipe in tensionē vel remissionē: qz vn⁹ nō dz cecior altero vbi oēs equalr lumie ꝓuari sūt. Ad aliud dōm: q diuisio ber. oīno ꝓcedat cū diuisione mgr̃i: qz libertas a coactiōe idē est cū libertate a necessitate z a natura: libras aūt a pctō ab vtrisq; ponit equalr e z libras a miseria silr. Duo eñ sūt
dep̄mētia facultatē hoīs: pctm̄ scz z pena. Et ꝓtra illa duo sūt remedia liberatoris gr̃a: scz subleuās a pctō: z gl̃ia subleuās a pena. Ad dictū Bern.
Ad 3m dōm: q ō stat sicut iacet. Quia eni liberū arbitriū est facultas rōnis z volūtaz; ꝓpter ō ad q̄sdā determinat rōnis act⁹: z ad q̄sdā act⁹ volūtatis z ō intēdit bern̄. z in alio. Ulteri⁹ dōm ad dictū bern̄. q
Ad 4m cū dicit q arbitriū ē libeꝝ velle/ determinat ad actū pncipalē libertat⁹/ q̄ ē velle. Et cū dicit/ q arbitriū est discernere qd liceat: determinat arbitriū rōnis ad finē ad quē datū est. Et silr cū dicit: ꝓsiliū qd expediat; iterū determinat ꝓsiliū ad finē ad quē datū est boi. Et silr cū dicit: cōplaciti qd libeat: determinat cōplacitū ireꝝ ad finem ad quē datū ē hominī
Et silr i sequēti vnū qō: qz istoꝝ determinat ad finē:
Ad 5m libertas eni est ad libere velle: ꝓsiliū z inq̄sitio ad verū sape: cōplacitū aūt nō ē pfectū nisi i pleno posse qñ pōt q̄cq̄ vult: z nihil vltra fm rōnē.
Ad id qō q̄rit de alia diuisiōe ia rūsum est: qz est eadē cū ista: Libertas eni nature est eadē cū libertate a coactiōe: z libertas gr̃e eadē cū libertate a pctō: z libertas gl̃ie eadē cū libertate a miseria. De diui-
Ad 7m sione Anſ. dōm: q data est in compartiōe ad finē z causā: Acceptū eni z nō acceptū dicta sūt p cām: rectitudo aūt finis ē libtaz. Et de his saz dictū ē supra in qōne de definitiōe liberi arbitrij quā dat Anſ.

Ad id qō q̄rit vlteri⁹: si libertas sit amissibilis:
Ad qōnem dōm q libertas a coactiōe nunq̄ est amissibil: qz a incidentē et natura est: natura enim non tollitur p peccatum/ arg. primū. iz vulnerat. Sz libertas a pctō amissibilis ē p peccatū: z libertas a ꝓma miseria amissibilis p miseriā pene eterne. Et q dānati nō pñt velle bonū/ iz volūt malū: nō est p necessitatē z coactionē/ iz p extremā dānationē/ q̄ obstinati sunt in malo. Et de boc etiā supra in qōne de definitiōe liberi arbitrij data ab
Ad 2m Anſ. sufficiēter dictū est. Ad vltimū qō obiicit: dōm q nō est silr de libero arbitrio/ z alijs q̄litatibus: libertas eni arbitrij natural est z data cū natura: iō nō habet ꝓprium ꝓmiscibile sibi p q̄ tolli possit. Alie aūt q̄litates sūt passiones vel passibiles q̄litates inferētes vel illatz: z bñt ꝓpria q̄ꝓ pmittōe remittri pñt z intēdi/ z etiā destrui p modū alteratiōis.

Queritur respectu quorum sit liberum arbitrium. Questio. XCVII.

Einde rōne eius qō

d dicit i illo ca. hoc aūt sciēdū est: q̄rit respectu q̄ꝓ sit libeꝝ arbitriū. Et q̄runt duo: scz vtrū respectu ꝓsentiū/ ꝓteritoꝝ/ z futuroꝝ: vel futuroꝝ trm̄. Et qui sunt actus liberi arbitrij.
Duo⁹ qōnis duo sūt mēbra

Utrū liberū arbitriū sit respectu ꝓsentiū ꝓteritoꝝ z futuroꝝ vel futuroꝝ trm̄.

A Dōmū dicit mgr̃ q libeꝝ arbitriū nō refert
a ad pñs/ nec ꝓteritū/ sed ad futura ꝓtingentia. Sed ō b est/ q videt libeꝝ arbitriū esse
Mēbꝝ. 1. Arg. primū cā fm ꝓpositū z volūtatē: volūtas aūt vt dicit Aristo, z Dam̄. finis est: finis aūt aliqñ est pñs: aliqñ ꝓterit⁹/ z aliqñ futur⁹: nihil g̃ est dicere q liberū arbitriū respiciat futurū ꝓtingēs/ z nō pñs nec ꝓteritū. Adhuc vt dicūt Dam̄. z Bzeg. niren⁹: Li
Ar. 2m, beꝝ arbitriū est de bis q̄ sunt in nobis: ea q̄ sunt in nobis aliqñ sunt pñtia/ aliqñ ꝓterita/ z aliqñ futura: g̃ liberū arbitriū aliqñ est de pñtib⁹/ aliqñ de ꝓ-

Ad 3m teritis/z aliqñ de futuris. Adhuc in cõtingẽtib⁹ z futuris vt dicit Arist. in. j. peribier. nõ est determinata veritas neq; falsitas; sĩ g̃ libe⁹ arbitriũ em ẽ de contingentib⁹ futuris/tũc nõ erit neq; de ver⁹ neq; de falsis determiare: qõ videt esse incõueniens. Solo: dõm q̃ sicut dicit m g̃: libe⁹ arbitriũ nõ est nisi de cõtingentib⁹ z futuris. Et rõ est: q; libe⁹ arbitriũ nõ est nisi de opabilib⁹ per nos/ que sũt in nobis quo ad facere vel nõ facere: z q̃rũ nos dñi sum⁹ z causa: ꝓ̃tia aũt determiata sunt ad eẽ: ꝓterita vo ad necesse fuisse: z ideo nec ꝓ̃tia nec ꝓterita se habẽt ad esse z nõ esse/sed ad esse tm ꝓter qõ cõsiliũ nõ est de illis/nec inquisitio. Cõsiliũ aũr est vt dicit damas. z greg. nyre. õ opabilibus p nos/q̃ z aliter põt fieri. Et hĩde dicit Arist. in. ij. ethi. Unde ꝓsiliũ nõ est nisi de contingentib⁹ et futuris. Et ideo liberũ arbitriũ/cui⁹ est eligere id qõ ex cõsilio definitũ z sentẽtiatũ est/vt dicit damas. nõ est nisi de cõtingẽtib⁹ z futuris. De necessariis em̃: sicut si sol oriet cras vel nõ/nullus consiliatur: q; hec subiacẽt necessario ordini cãrũ naturaliũ z esserialiũ. Silr cũ de⁹ sit cã oĩm: de opibus dei qualiꝝ illa velit facere vel nõ facere/null⁹ consiliat: q; nõ sũt opabilia p nos. Sz de futuris et cõtingentib⁹ z opabilib⁹ p nos consiliamur q̃liꝝ fiant: vr finẽ ꝓpositum z intentũ attingãt: z illa sũt futura contingentia possibilia p nos sic z aliꝝ fieri

Ad 1m Ad primũ ergo dõm: q volũtas est finis ꝓpositi er intenti: z ille semp est futur⁹ z possibilis sic z aliter obtineri: Sz finis acq̃sit⁹ iam aliqñ est ꝑsens: aliqñ ꝓteritus. Unde in argumẽto ẽ fallatia accidentis: argui; em̃ ac si necesse sit id ẽ subiecto z accidenti inesse: z hoc nõ est ver⁹.

Ad 2m, Ad aliud dõm: q liberũ arbitriũ est de bis que sũt in nobis: sz hoc ẽ falsum qõ assumit/ p ea q̃ sũt in nobis/sm q̃ sunt in nobis sũt aliqñ ꝑsentia/ aliqñ ꝓterita: sz semp sunt futura z cõtingentia: z quãdo sũt ꝑsentia z ꝓterita/nõ ampli⁹ sunt in nobis.

Ad 3m Ad vltimũ dõm: q libe⁹ arbitriũ est de bis q̃ neq; ꝟa neq; falsa sũt determinare: q; sicut dicit aristot. in. v. ꝓme phic: vnũqõq; sicut se habet ad esse/ita se bz ad verum. Opabilia aũt p nos z contingentia/nec se habent determinate ad esse/nec ad non esse: sed possibilia sunt sic z aliter fieri: z hoc nõ est inconueniens i bis que subiacent libero arbitrio z cõsilio.

Queritur de actibus liberi arbitrij

B Mẽbr. II. Ad primũ ſ Ecũdo querit de actibus liberi arbitrij. Dicit em̃ dam. ij. li. xxij. c. q; in libero arbitrio cõiugate sũt z cognoscitiue z aiales et vitales ꝟtures: z cũ rõne mouẽre libero arbitrio apetit⁹: z libero arbitrio vult: z libero arbitrio inq̃rit z scrutat⁹: z libero arbitrio iudicat z disponit/ eligit z facit impetũ z agit: sm hoc multi act⁹ sunt liberi arbitrij. Adhuc: Quecũq; potẽtie sic se habent ad inuicẽ/q̃ q̃dã sũt definitẽtes alias: z quedã definite p alias/barũ actus silr se habebũt ad inuicem: ita q; actus definentiũ sint in actib⁹ definitarũ. Rõ z voluntas definitur libe⁹ arbitriũ: maxime sm Aug. sm q; dicit/q; libe⁹ arbitriũ est facultas rõnis z volũtatis: g̃ videt q; actus rõis/ et actus facultatis sint in libero arbitrio z actib⁹ eo⁹

Arg. 1m. Arg. 2m. Arg. 3m. Adhuc: Scõm aug. eligere est liberi arbitrij: eligere autẽ est duob⁹ vel pluribus ꝓpositis hoc illi vel illis ꝓptare: sz plꝰ ponere cũ sit cũ collatiõe: z ois collatio sit rõnis nõ põt eẽ collatio nisi rõnis act⁹. Adhuc obiciũr q̃dã antiq̃: sic eligere ẽ respectu veri z boni: q; collatio est ad verum eliciendũ: Bonũ aũr qõ optak in electiõe finis/est volũtatis: q; ois appetit⁹ rõnal⁹ volũtatis ẽ/sicut dicit Dam̃. sic volũtas est rõnal⁹ appetit⁹: z Aristo. in. ij. topic. ois volũtas in rõne est: g̃ videt q; act⁹ liberi arbitrij q̃ est electio duplicẽ bz finẽ: sez vez z bonũ: verũ est finis rõnis: z bonũ finis volũtatis. In actu g̃ liberi arbitrij sũt z act⁹ rõnis/z actus voluntatis.

Ulteri⁹ q̃rit⁹ liberũ arbitriũ bz ꝑles act⁹: q̃s sit ꝓncipalis: z q̃s sit ordo inter illos. Solo: dicendũ q; sicut libe⁹ ar. est vna potẽtia/ponẽs in ei bertatẽ suã circa rõnẽ z circa volũtatẽ ꝓncipaliter ita multos bz actus in q̃bꝫ libertas ei⁹ cõsideratur: sicut patz i auctoritate Dam̃. inducta: inter q̃s tũ est vn⁹ ꝓncipal⁹: q; necesse ẽ q; vna potẽtia hẽat vnũ ꝓncipalẽ actũ: z ille act⁹ ẽ electio/sicut vult Aug⁹.

Ad argumẽtũ primũ Ad ꝓmũ g̃ dõm: q; nõ sũt multi act⁹ ꝓpr̃ bi q; multe sũt potẽtie: sed ꝓprer hoc/q; libertatẽ ponit circa multas potẽtias: ꝑcipue circa rõnẽ z volũtatẽ. vñ ex rõne est/q; arbitrar⁹/q; iudicat/q; disponit/q; sentẽtiat/q; eligit: ex volũtate eni est q; vult/z appetit/ z ipeũ facit/z agit z vtit.

Ad 2m. Ad aliud dõm: q; ꝑcedit z vitatẽ ꝟcludit: sz ita sũt in libero arbi. q; circa bas potẽtias ponit suã libertatẽ: z nõ ita q; ꝓstituant essentiã liberi arbitrij sm q; potẽtia q̃dã distincta z segata ab aliis.

Ad 3m Ad aliud dõm: q; verissimũ est/q; collatio rõnis act⁹ ẽ: sz ẽ circa quẽ ponit liberũ arbitriũ suã libertatẽ/sm q; libe⁹ arbi. est generalis potẽtia z general⁹ motor: libere vtẽs aliꝭ potẽtijs z actib⁹ aliarũ potẽtiarũ.

Ad 4m Ad aliud dõm: q; verũ est finis rõnis/z bonũ finis volũtatis: z q; eligere respectu vtriusq; est: q; etiã est verũ vt verũ/z est verũ vt bonũ: sm q; etiã dicit ꝑbus: q; intellect⁹ theoric⁹ siue speculatiu⁹ extenditur ẽ ꝓpr̃actic⁹: sic z ipa potẽtia q̃ z liberũ ar. dicit/arbitrationẽ sua q̃ act⁹ rõnis ẽ/extẽdit ad appetitũ volũtatis.

Ad quẽdam obiectionẽ inducta Et ideo duo q̃ sũt i ipo vt fines/efficiũr vnũ re q̃n arbitrat de aliq̃ vero vt sibi bono. Ad id qõ vlteri⁹ q̃rit/dicendũ: q; electio ꝓncipal⁹ act⁹ ẽ sm aug. z vitatẽ. Et ad id qõ vlteri⁹ q̃rit de ordine: dõm q; i actib⁹ rõnis q̃ dicũr esse liberi ar. ordo ẽ sm ꝓpositionẽ z ꝓcessum ab ipfecto ad ꝓfectũ: z i bꝰ ordie ꝓmũ est inq̃rere: scõm est inq̃sita z inuẽta disponere: tertiũ disposita dijudicare: q̃rtũ diiudicata p sniam determinare: q̃ntũ determiata eligere/q̃ act⁹ ꝓfectionẽ q̃rtuor ꝓcedentiũ. In actibꝫ aũt volũtat⁹ quarta ꝓcedit ab ipfecto ad ꝓfectũ: z sic pº occurrit appetere secũdo velle: tertio facere ipeũ. q̃rto agere in ope: q̃nto vt ad vsũ volũtat⁹ referre siue ad exercitiũ.

Et hec de libero arbitrio dicta sufficiant.

Tractatus. XVI. De gra q̃ pficit aĩa in gratuitis de volũtate z virtute.

Finde tractãda sunt o ea q̃ dicunt in. xxvj. dist. ij. libri sniar q̃ incipit ibi. Hec ẽ gra operãs z cooperãs. Ubi rõne ꝓmi q̃ dicit in ꝓncipio: hec est gra operãs z cooperãs/q̃rit de gra. Et q̃runt q̃tuor sez an sit/q̃d sit re. z q̃d sit definitiõe. Cui insit ꝓmo a z p se: vtrũ scilicet potẽtie vel substantie anime.

Hui⁹ q̃stionis q̃tuor membra

De gra querit ꝓpo an sit. Qõ. XCVIII.

B Mẽbm. I. arg. ꝓmum

Dꝓmũ obiicitur cer

o tis vĩs, Prima via ẽ ex ꝓsideratiõe agẽtis ꝓmi: q̃ tanto pfectionis ẽ/ vt dicit augustin⁹: q; nihil suꝑponit in facto/sz agit vniuersuz esse facti. Sicut ptz in ope creatiõis: in quo nec suꝑponit instrumẽtũ/nec mediũ aliq̃: sz totũ pfectũ creatũ, ꝓducit silr ex seipo. Ergo cũ nõ sit minus vt dicit aug. iustificare impiũ q̃z creare celũ z terram videt q; gra ꝓter deũ in hoie iustificato nihil põat. Et ite⁹ videt: q; gra nõ sit aliqs habit⁹ in aĩa iusti ficati hois, sz ab oĩb⁹ qbꝫ ponit gra/ponit habitus infusus: g̃ nõ est.

Arg. 2m. Adhuc obiciũr ad idẽ secũda via sic: q̃ accipiẽr ꝓsideratiõe dignitat⁹ meritis humane: De qua dicit aug⁹: q; inf mentẽ nr̃am z deũ nihil est mediũ. Si g̃ nihil ẽ mediũ/ gra nõ erit mediũm: z cũ ab oĩbus gra ponat mediũ inf deũ z mẽtem nr̃am/q̃ de⁹ ꝟiungit menti nr̃e: videt q; gra nihil sit

Arg. 3m Adhuc tertia via obiciũr q̃da sic: q; in spũalibus a gentib⁹ nõ min⁹ obseruat ordo sapie q̃z i cozporalib⁹. In cozporalib⁹ aũt/natura q̃ ordinata ẽ nõ agit ꝑ duo q̃ põt facere p vnũ: q; suꝑfluũ esset: ergo nec in spũalib⁹. Cõstat aũt q; de⁹ p seipm põt g̃ tificare hoiem: g̃ videt q; hoc nõ facit p media gratia/q; suꝑfluũ esset: z nihil suꝑfluũ est in opib⁹ diuinis.

Arg. 4m, Adhuc ex silr qdã obiciũr. Dicit ei: q; gratia sicut dicit chrys. est lumẽ r splendor ꝟe: z dicit q; sol spũalis potẽtior est q̃z sol cozporalis p seipm z nõ p mediũ illuminet aerẽ z mũdum: videt etiã q; sol diuin⁹ p seipm z nõ p mediũ aliq̃ illuminet animã. Et bo ꝟfirmat p dictũ Hugo. de san. vict. in cõmẽto sup hierarchiã dionysij dicẽtis: Sicut nõ sum⁹ creati nisi ꝑ ipm: ita i recreatione z britudie nihil sister nos vsq; ad ipm. Tollantur igit⁹ q̃ ponũt media theophani a ꝓ sua ꝓ inf nos z deũ: q; nõ stabit cozr nostrũ nisi ad deũ imme diate gueniat. Hoc etiã ꝟfirmat p dictũ aug. in. ij. ꝟfes: quisic dicit: Fecisti nos dñe ad te: z inquietũ

Arg. 5m est cozr nostrũ donec ad te gueniat. Ad idẽ obiciunt deducẽdo ad icõueniẽs Dicũr em̃ q; si mediũ est gra inf nos z deũ: cũ mediũ dicak ꝓpter participatione extremoꝝ: oporteret q; gra aliqd ex nobis haberet: qõ valde inconueniẽs ẽ: Ex nobis em̃ nihil ẽ vñ placeam⁹ deo.

Arg. 6m, Adhuc obiciũr ex ope beatificatiõis z glificatiõis/qõ dicũr: De⁹ sine aliq̃ medio opak per seipm: ipe em̃ sol⁹ est beatitudo nr̃a/vita nr̃a/gloria nr̃a. Cũ g̃ etiã opus creatiõis faciat ꝑ seipsum sine medio: videtur q; opus recreationis etiã faciat sine medio: q; sic erit cõformitas inter opus

Arg. 7m creatiõis/recreatiõis/z glorificatiõis. Adhuca simili obiciũr. Dicũr em̃: q; gra qua miles efficit acceptꝰ regi/ nihil ponit in milite: sz potiꝰ in rege bonã volũtatẽ quã habet ad militẽ: Ergo a silr gratia q̃ bõ efficit acceptꝰ a deo/nihil ponit in hoie/sz m deo.

Arg. 8m Iste rõnes sũt pelagiano ꝝ q̃ anibilat gratiã. Adhuc obiciũr etiã q̃dam alias ratiũculas modicũ valẽtes sic: Si gra aliqd est in hoie/cõstat q; creata ẽ: sz ois creatura vanitas ẽ. Cũ g̃ ꝑ gratiã bõ cõiungit ꝓme veritati z deo: sequeret q; bo per vanitatẽ ꝟiungeret deo: qõ valde absurdũ est/ vt dicũt. Et ideo pelagi⁹ dixit: q; bo ex seipo bz vnde placeat deo. Qõ valde absurdũ est: z ꝟ oẽs auctoritates sanctoꝝ ẽ.

In ꝟrariũ arg. ꝓmũ, Ꝟriũ hui⁹ obiciť qõ dicẽpo stol⁹. j. cor. xv. Gra dei sũ id qõ sũ. Si g̃ gra dei ẽ id qõ est in bñplacito dei oportet q; gra q̃ illud esse est i nobis/formaliť aliqd sit: sicut esse nature si est in nob/oportet q; aliq̃ forma sit in nobis qua illud esse ꝓficitur in nobis.

Ar. 2m Adhuc: Joh. i. b. De cui⁹ plenitudine omnes accepimus gratiã ꝓ gratia: Acceptũ aũt in nobis de plenitudine xpi nõ potuit esse nisi creatũ aliqd i nobis: g̃ gra aliqd creatũ est in nobis.

Arg. 3m Adhuc: Si infinite distãtia debeat cõiũgi: oportet q; b sit ꝑ potẽtiã ei⁹ qõ ẽ infinite potẽtie: ita sez/q̃d qõ ẽ finitũ in potẽtia/accipiat aliud ab eo qõ est infinite potẽtie vt ꝟiũgat ei. Sed de⁹ z bõ in infinitũ distãt: z nõ ꝟiũgunť nisi ꝑ gram gratũ facientẽ/necesse ẽ g̃ bõ q̃ ẽ finite potẽtie/accipiat habitũ gre a deo/vñ ꝟiũgat: cũ ꝟture ꝓpria non possit ei ꝟiũgi.

Arg. 4m Adhuc: De⁹ i oib⁹ est essentialiter ꝑsentialiter z potẽtialiter: z in sctis ẽ ꝑ inhabitatẽ gram. Si g̃ inhabitãs gra nihil esset spẽale in sctis: nõ differret mod⁹ q̃ est in sctis/a mõ q̃ est in oib⁹: qõ valde inconueniẽs ẽ: q; mod⁹ q̃ opak in sctis ad meritũ vite eterne valde differẽs est a mõ q̃ opak in oib⁹ ad rerũ cõseruationẽ z gubernationẽ.

Solo mem bri primi. Solutio: dõm q; gra ẽ aliqd creatũ in hoie: Est em̃ habit⁹: q̃ sicut dicit m g̃ in lra/est fides operãs ꝑ dilectionẽ. Que gra dr̃eo q; ẽ silitudo bonitatis diuie q̃ deo ꝑ id qõ sunũ est recociliamur z vnimur.

Ad argumẽtũ primũ Ad primũ g̃ dõm: q; gra est habit⁹ ifusus nobis q̃ nos graros facit deo: z op⁹ nr̃m ꝓ informationẽ gratũ reddit: z dat ei efficaciã merẽdi vitã eternã. Nec est silr de bo qõ obiciť de ope creatiõis: q; opus creatiõis fundať sup nihil: z iõ sola oiportẽtia dei ꝓficit. Opus aũt recreatiõis siue gratificationis fundať sup bũ qõ iã ꝓfectũ est i natura: qõ ꝑ seipm eleuari nõ põt ad ꝟiunctionẽ dei: z iõ indiget aliq̃ dono qõ er deo accipiat/q̃ eluer̃ad inhabitationẽ diuinã q̃ deo pareť loc⁹ i nob sicut i tẽplo.

Ad 2m. Ad aliud dõm q; inter mentẽ nr̃am z deũ nihil mediũ ẽ: b intelligiť de medio sistẽte nos ita/ q; nõ ꝟueniamus vsq; ad ipm: sicut patz in ꝟbis Aug. z m g̃ri bugonis introductis. Sz põt esse mediũ ex pte nr̃a tale sez q; sit mediũ eleuãs potẽtiã nr̃am vt habit⁹ ꝓficies potẽtiã merẽdi/q̃ ꝓcedim⁹ z eleuamur vsq; ad ipm: per hui⁹ enĩ ascẽsiones cãtam⁹ cãticũ graduũ vt dicit aug. q̃ ascẽdim⁹ ad ipm: vt sit vez qõ dr̃ de nob in ps. 83. Jbũr de ꝟture in virturẽ: videbiť de⁹ deo ꝝ in syon.

Ad 3m Ad aliud dõm q; illa via ꝓcedit sup q̃ddã falsum: sez q; de⁹ i digeat medio: b enĩ falsũ est. mediũ aũt qõ est ibi videlicz gra z habit⁹/ẽ ꝓter nos: q; sez in nob nihil iuenit de⁹ q̃ digni sum⁹ habitatiõe sua. Hoc ẽni donũ spũsficri cũ q̃ sez ipe spũs in nob est: sicut dr̃ Ro. 8. c. Sz accepistis spm̃ adoptiõis filiꝝ dei i q̃ clamam⁹/abba pr̃. Et ibidem: Ipe spũs reddet testimoniũ spũi nr̃o q; sumus filij dei. Oporret igit⁹/q; gra sit gratũ facies q̃ formatnos i filios dei.

Ad 4m. Ad aliud dõm: q; falsũ supponit in silr qõ inducũr. Sol enĩ ꝑ seipm nõ illuminat mũdũ/sz p lumẽ qõ effluit ab ipo: qõ est intẽtio z silitudo solis. Et silr sol diuin⁹ p lumẽ gre qõ influit aĩe/ illuminat aĩam z gratificat eã. Et qõ affirmãr p dictũ hugo. patz q; nihil valet: q; b mediũ nõ, est mediũ sistens/sz eleuãs z ꝓmouẽs ad ꝟiunctionẽ dei.

Ad dictũ aug. dõm q; de⁹ fecit nos ad se/ vt alibi z extra ipm locũ q̃et/ sez nõ haberem⁹: nec finẽ dilectionis ponerem⁹ nisi in ipo: z iõ etiã inq̃rũ est cor nisi

illuc quenia:sed nō fecit nos tales: q̄ nos posse-
mus alcēdere/ſz adiutorio gr̄e ipius: z iō oporet
gratiā esse in nob z aliq̄d a deo acceptū. Et b̄ est qō
02. z. Lo. z. b. Nō q̄ sum⁹ sufficientes cogitare ali-
q̄d a nob q̄si ex nob/sed sufficientia nostra ex deo est.
Ad 5m Ad aliud dōm: q̄ medīū nō ſ̄p 02 ptic̄patiō̄ ex-
tremo⁹ eq̄liter: b̄ eni nō 02 nisi de medio qō p cōpo
sitionē est medīū: sed est medīū coadiuuās z pficies
ad actū pfectū: sicut vtus est medīū p oīa ad actū
pficies. Et b̄ mō gr̄a est medīū: z iō nō oportet q̄ ali
Ad 6m illi⁹ opāt opationē pfectā ad meritū. Ad aliud di
cendū: q̄ illa obiectio etiā supponit falsum q̄tū ad
op⁹ glorificatiōis: q̄ in ope glorificationis ad b̄ q̄
glorificemur in ipo deo/ exigit q̄ in aīa sint habit⁹
q̄ dicūt dores aie z corpis: qbꝫ eleuant corp⁹ z aīa
vt in deo possint brificari z glorificari sicut i p̄ se ob
Ad 7m iecto brītudinis z glie. Ad aliud dōm: q̄ nō ē silr
de milite z rege/z deo z homine: q̄z miles ex sepōt
aliq̄d hr̄e z facere qō placeat regi: hō aūt ex se non
pōt hr̄e z facere qō placeat deo/ſz oportet q̄ totuz
ex diuino munere accipiat, p̄ter qō etiā Socra. z
plato dixerūt i li. menonis: q̄ vtutes tā intellectua
les q̄ mozales nō sūt ab hoie nec efficiunt i hoie p
Ad 8m assuetudinē vel doctrinā/ſz sūt dei dona. Ad vltī
mū dōm: q̄ licet oē creatū in q̄tū creatū vanitas sit
tñ gr̄a gratū faciēs nullo mō vanitas ē/ſz vitas: li
cet eni mutabile sit in q̄tū creatū z vtibile vt dicit
Dam. tñ ex b̄ q̄ est sūtudo vtutis/veritat⁹/z boni
tatis diuine: cū q̄ de⁹ inhabitat i sctis: multū ꝛiū git
vitati z amittit vanitatē: z sic ꝛiū git hoiem cū deo
z deū hoi. Quattuoz q̄ obiciunt in ꝛiū p̄cedūt.

Astruūt ar gumenta in contrariū

Q̄uerit quid sit gratia re: vtrum ſcz substantia vel accidens.

A Mēb p. II. Arg. primū

Ecūdo q̄rit q̄d sit re gr̄a: vtrū suba vel acci
dēs. Et ad hoc obiicit sic: Hr̄a ē habit⁹ infu
sus: z oīs habit⁹ est q̄litas: g̃ gr̄a ē habit⁹ z

Ar. 2m accidēs. Adhuc: gr̄a est forma i aīa/assimilās ho
minē bonitati diuie: b̄ nō pōt esse nisi sit forma ba
Arg. 3m bitualis: g̃ gr̄a forma habitualis ē. Adhuc: Con
stat q̄ gr̄a nō pficit in esse/ſz i bñ esse: sed si esset for
ma subalis p̄ficeret in esse: cū g̃ non pficiat nisi fm
bñ esse/sequit necessario q̄ sit forma accidētalis.

Ar. 4m Adhuc oē qō est de ꝛsequētib⁹ esse/de genere acci
dētū est: nō eni dat gr̄a nisi existēti: g̃ videt q̄ de ge
ne accidētū est. Et q̄uis hoc verū sit: tñ q̄dā obꝫ
In ꝛrariū arg. primū. cūr ꝛ b̄ sic. Oē qō mutat subiectū i se saluatū vnū
z idē/suba ēt b̄ aliq̄d: gratia sic mutat subiectū: g̃
videt q̄ gratia sit suba z b̄ aliq̄d. Primā dicūt esse
p se manifestā. Secūda pbant p id qō 02. I. Reg.
16. c. vbi 02: Q̄ spūs dñi recessit a saul: qō nō 02/nisi
p̄ter gratiā q̄ recessit ab eo. Pzobāt etiā p b̄ qō 02
Num. II. c. vbi 02: Tolla de spū tuo z dabo septua
ginta viris. Cōstat eni q̄ nō pōt vnū z idē septua
Ar. 2m gita viris diuidi nisi suba ꝛtinua diuisibilis. Ad
huc fo⁹ obiciūt: dicēres q̄ fm q̄libet spēm q̄
litatis pōt fieri alteratio: fm gratiā nō fit alteratio
ſz pfectio nature: g̃ videt q̄ gratia nō sit q̄litas acci
dētal. Prima pbat ex b̄: q̄ q̄litas nō ꝛfert esse sub
stātiale/ſz accidētale. Secūda exp̄sse scribit⁹ in. vij.
phȳsicoz. vbi 02: cū ergo ignorantie fit sciens/z ex non
virtuoso virtuosus: nō est alterat⁹/ſz pfect⁹. Et ſi
hoc est verū de habitib⁹ acq̄sitis: multo magis verū

est de habitib⁹ infusis. Solo dōm q̄ reuera grā ha
bitus est z qualitas pficies hoiem ad opa meritoria/ B Solo mē bri. II.
q̄ sūt digna vita eterna: quā de⁹ oparur in nobis sine nobis q̄ informat volūtatem pueniēdo vt
possit i opa meritoria. Q̄si ē bit⁹ vtut/ſ eleuat potē
tiā ad b̄ q̄ possit/i actū vtut/ſ pfectū: ita hit⁹ gr̄e z
eleuat aiaz operātē z op⁹ ei⁹/vt efficiat meritoriū
vite eterne. Un̄ b̄ ex se nō pōt hr̄e grāz/ſz ex gra
tuito dono dei: q̄z nec pōt esse ab hoie z in hoie q̄
dignū sit vita eterna: ſz oportet q̄ accipiat ex gra
tuito dono dei cū q̄ inhabiter eū de⁹: q̄ solus p̄in
cipalia opa meritoria. Et de hoc m⁹tū notarū est in p̄
mo libro de p̄cessiōe q̄ali spūsscti. Et iō p̄me q̄t- Astruunt̄ ma quam oz argu.
uoz rōes p̄cedende sūt z p̄cedūt. Ad hoc q̄ i cō
trariū obiicit p̄mo dōm: q̄ grā in seipa saluata nō
mutat subiectū: ſz mutare subiectū/ q̄n effect⁹ Ad arg. m in cōtrariū.
eius apparet in diuersis: z sic ab vno oz. p̄pagat in
alium. Et sic loquūtur auctoritates inducte ad p
bationez minoris. Sic em̄ tollit spūs moysi z da
tur septuaginta viris. Ad aliud dicendū: q̄ alte- Ad 2m
ratio duob⁹ modis capit. s. ab alio se habere: z ab
alteratiōe p̄mie dicta/ q̄ fit fm quale fluens vt di
cit auic. q̄ est passio vel passibilis qualitas inferēs
vel illata: q̄ alteratio p̄mie oz. z ē mot⁹ coz. rupibil.
Primo mō bn̄ fit alteratio fm grāz: z nō scdo mō.
Et qō dicit phs q̄ mutar⁹ fm virtutē intellectualē
vel mozalē nō est alterat⁹/ſz pfect⁹: iō dicit/ q̄z tali
um habitū p̄fectiōes sūt fm pfectionē naturales
et iō alterat⁹ sic nō 02 alterat⁹ ſz perfect⁹, p̄miet si
cut z felicitas 02 operatio perfecta z nō i pedita fm
p̄miā z cōnaturalem virtutē hoīs. Oēs ei tales p/
fectiones virtutū intellectualiū z mozaliū pfectiōes
nature sūt: q̄z natura apti sum⁹ eas suscipe z potē
tes: ſz perfectio cōplera in acq̄sitis virtutib⁹ intel/
lectualib⁹ sit ad doctrinā: z in mozalib⁹ ad assuetu
dinem: z infusis sit a deo gratiā infundente: z tunc
ad perfectionē nature. Et iō tull⁹ diffinies virtu
tem dicit: q̄ virt⁹ est habitus in modū nature ra
tioni consentane⁹.

Q̄ueritur quid sit gratia definitione.

A t Ertio querit: q̄d sit definitio e gr̄a. Et po
nunt diuerse definitiones sanctoz̄ z magi
stroz̄. Dicit em̄ Hbryſ. q̄ gr̄a ē sanitas mē
tis z delectatio coz̄dis. Adhuc: Jſid. grā est diuie
misc̄oie donū/per q̄ bone volūtatis fit exit⁹. Ad
huc aug. in li. de coz reptiōe z gratia: grā est hitus
torius vite vlr ordinatiu⁹. Adhuc sup illō p̄s. cij
Ut exhilaret faciē in oleo: dicit glo. Hrā est q̄dam
nitoz anie cōcilias sanctū amoꝛe. Pzepositiuus
et alij antiqui mgri sic definierūt eā grā est habit⁹
infusus/ diuine bonitati z charitati silis: gratū fa
ciens habentē/ z opus ei⁹ gratū reddēs. Contra
p̄mā obiicit sic: sanitas mēt⁹ nō fit nisi vlr pulsa in
firmitate tam culpe q̄ pene: gr̄a nō pellit penam:
penas em̄ multi habuerūt scti/ q̄ tñ i grā perfecti
fuerūt: sicut z ipe xp̄s: g̃ videt q̄ male definit⁹ q̄n 02
q̄ gr̄a sit sanitas mētis. Silr non bn̄ 02 delectatio
coz̄dis/ vt videt: delectatio em̄ port⁹ videt esse fru Arg. 2m,
ctus spūs q̄ gr̄a fm se. Adhuc ꝛra scdam defini
tionē q̄ ēiſid. obiicit sic: Per hoc ei q̄ 02/ diuine
misc̄oie donū/nihil specificat de grā: q̄z etiā natu
ralia dona sūt dona diuie misc̄oie. Adhuc etiam Arg. 3m
p hoc q̄ 02: p q̄ est exit⁹ bone volūtatis/ nō spec/
ficat grā a virtute: q̄z p quālibet virtutē fit exitus

Pria def nitio grē Scda Terna Quarta Quinta

Ad arg. 1 Ad 4m, et tertium

bone voluntatis in opus pfectū: z sic gratia nō es/
set aliud q̄ virtus: q̄ non est verū: quia gratia est
Arg. 4m, forma virtutis/ vt dicit aug. z forma nō est forma
tū essentialr. Adhuc obiicit ꝛtra tertiā q̄ est aug.
bit⁹ ei vite vlr ordinatiu⁹ nō pōt esse vn⁹/ſz ē vni
uersitas virtutū tā infusarū q̄ acquisitarum: z sic
Arg. 5m gratia nō esset nisi vniuersitas virtutū: q̄ oīno fal
sum est: q̄z grā est que informat virtutes vt grate
sint/z sine qua grate esse nō possunt. Adhuc ꝛtra
quartā obiicit sic: nitoz, p̄mie referr⁹ in sp̄ualib⁹ ad
intellectū: grā aut̄ tam in intellectu q̄ in affectu ē
Arg. 6m, nō ergo bene definit⁹ p nitorem. Adhuc: cōcilias
sanctū amoꝛe est charitas: z si charitas est cōcilias
sanctū amoꝛe/ tūc grā non est charitas: q̄ falſuz
Arg. 7m est: q̄z diuisiones grā p̄mie sūt sicut oz. i. ad coz.
xij. a. z sic grā in q̄ē nō pōt esse sola charitas. Ad
huc obiicit quidā ꝛtra quintā definitionē. Si ei
gratia est donū z habit⁹ gratū faciēs habentez/ et
opus ei⁹ gratū reddens: tūc videt q̄ p ea que po-
nuntur in definitiōe determinari oz grā: z hoc nō
videt ꝛuenire: q̄z p hoc q̄ ē donū dei a nullo alio
distinguitur/ſz simplicit in grē ponitur. Silr p b̄
q̄ oz gratū faciēs habētē/non videt distingui: q̄z
om̄e donū signū ē gratitudinis diuine: q̄z nō daret
nisi grat⁹ esset. Silr p hoc q̄ oz opus ei⁹ gratum
Argu. 8m reddēs/nō distingui a virtute: q̄z virtutis p̄miū ē
vt opus reddat gratū z bonū. Adhuc vna obie
B ctio cōis est: q̄z vni⁹ rei vnica est esse: Sz definitio
Solo mē bri. III. dicit eē q̄ vni⁹ rei vnica est definitio: querat q̄ pe
nes q̄d sumāt tot definitiones. Solo ad b̄ vltimū
p̄mo respōdēdū est: q̄ vni⁹ rei vnica est definitio q̄
datur p essentialia rei: sed multe sūt assignationes
diffinitiue/ q̄ dant etiā p effectus diuersos z per
causas diuersas re: z per p̄mia rerum q̄ conueni
unt vt accidētia, p̄mia z cōuertibilia cū re. Pzopt̄
q̄d etiā demōstrationes nō fiunt tm̄ p definitionē
et cām, p̄miā/sed etiā p signū q̄n cōuertit cū causa.
Et sic diuerse dant assignatiōes de gratia. P̄mia
em̄ que ē Hbryſ. dat p, p̄miū effectū gratie dupli-
cētqui est sanitas mētis/z delectatio coz̄dis. Ad
id q̄ obiicitur de sanitate/ q̄ nō efficit nisi vniuer
saliter pulsa infirmitate: dōm q̄ dupl⁹ vlr pellit
infirmitas ſz in effectu z in causa. In effectu gra
tia vlr nō pellit i firmitatē/ sicut obiectū est: ſz in cā
vlr eam pellit: eo q̄ omīs infirmitas gñal⁹ causa
tur a pcō. vñ Hiero. Quicq̄d patimur/ pcā nr̄a
meruerūt. Et Hzeg. Nulla nocebit aduersitas/ſi
nulla dominet iniquitas. Et ambo fundāt se sup
p̄s. cij. Qui, p̄iciat oīb⁹ iniq̄tatib⁹ tuis: q̄ sanat oēs
infirmitates tuas. vñ cū gr̄a vlr rollit pcm̄ vlr tol
lit infirmitatē: z iō 02 sanitas mētis. Delectatio āt
coz̄dis 02: q̄z sicut dicit aristo. i. r. ethi. z Michael
ephesius ibidē in cōmēto z etiā aſpasius: Delecta-
tio, p̄mie nihil aliud est nisi diffusio nature in opa
tione, p̄mia fm naturā facta. Et ideo etiā illa delec
tatio nō habet ꝛtiū: sicut est in ꝛemplatiōe theo
rematū. Et q̄z grā p dulcedinē bone volūtatis cō-
sūgit deū homi/in quo sūma delectatio ē z gaudiū
ideo 02 delectatio coz̄dis. Ad illā q̄ est Jſid. dōm:
q̄ illa datur p causam, p̄miā gratie: q̄z tantū donū
sicut est grā/ nō pōt esse nisi optime volūtatis dei:
p hoc em̄ cōfert nobis summū bonū vt inhabitet
in nobis. Et cū dicit p q̄ fit exitus bone volunta/
t⁹: nō accipit voluntatē p vna spāli potētia/ſz po-

Ad 4m,

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

Ad 8m

In ꝛrariū arg. primū

Ar. 2m

Ar. 3m

Ar. 4m

Ad arg. 1

Ad 2m

tius sicut dicit Anſ. fm q̄ volūtas est motoz oīm
potētiaꝝ aīe vlis: q̄z oēs mouent ad libitū volūta
tis: z sic nō termiat vture/ſz gr̄a generalr: q̄z talis
bone volūtatis erit⁹ bon⁹ nō est nisi p gr̄am. Per
b̄ ptz solo ad ea q̄ obiciunt ꝛ hāc definitionē. Ad
illā q̄ 02 esse Aug. dōm q̄ illa dat p, p̄miū effectū: ef-
fect⁹ eni gr̄e, p̄miū est/ vita rota vlr ordiare ad deū.
Et in b̄ differt ab vniuersitate virtutū: q̄z virt⁹ nō
ordinat nisi ad actū z potētiā: gr̄a aūt ordinat vni
uersaliter z totum hominē ad deum. Per hoc ptz
solutio obiectoz̄ contra illam. Illa aūt q̄ accipit ad 5m z 6m
de glo. sup p̄s. 103. da per, p̄miū effectum gratie.
Nitoz eni ꝛsistit i pulchritudine ex cōformitate ad
p̄mū pulchz q̄ fac gr̄a. Sctūs amoꝛ aūt q̄ p̄cipue
in charitate pficit er gr̄a/fm q̄ est ꝛformitas sūmi
boni ad bonū q̄ ē i aīa p gr̄am. Et sic ptz solo ob/ Ad 7m
iectiōis de charitate facte. Ad obiectū ꝛtra q̄ntā
z vltimā: dōm q̄ illa videt magis, p̄mia esse de gr̄a
q̄ alie: z p ea q̄ in ea ponunt/ distinguūt ab aliis: si
cut distinguit diffinitū p ptes definitiōis: p b̄ q̄ di-
cit: habit⁹ infusus/ distinguit ab habitib⁹ acq̄sitis
p hoc q̄ 02: diuie bonitati silis/ distinguit ab habi
tib⁹ ptic̄laribus: q̄ nō vlr assimilāt nos diuine boni
tati/ſz cuidā: sicut sapia veritati: fortitudo potētie
fortitudis: z sic de aliis: Sz gr̄a vniuersalr assimi-
lat nos diuie bonitati: z, p̄ter b̄ ꝛter gratū faciēs
habētē/ z op⁹ ei⁹ gratū reddēs. Un̄ 02 in li. de lau
dibilib⁹ bonis: q̄ iustitia ē habit⁹ q̄ ē i rota aīa: p̄u
dētia aūt ē fm p̄tē q̄ est rō: tēperātia aūt est fm p̄tē
ꝛcupiscibilis: fortitudo vo ē fm p̄tē q̄ est irascibil.
Ita gr̄a ē vniuersal infusus habit⁹/q̄ diffundit in
rota aīa z in oīb⁹ viribus ei⁹/z i oīb⁹ opib⁹ z oīa facit
grāta deo: z ꝛfert virtutē merēdi vitā eternā: q̄z p
talē gratiā de⁹ inhabitat in sctis z in bonis hoīb⁹.
Et b̄ ē qō 02. I. ad Coꝛ. II. d. Hr̄a dei sum id qō sū
z gratia dei in me vacua non fuit.

Q̄uerit cui insit gr̄a primo z per se: vtrū scz potentie: vel substantie anime.

A Mēb p. IIII. Arg. primū

Uarto q̄rit: cui insit gr̄a p̄mo z p se: vtrū scz
q potētie/vel subē aie. Et videt q̄ potētie er
ipo noie gr̄e/ qō ponit⁹ in lr̄a a mgro z aug⁹
dicit eni gr̄a operās z cooperās: opus aūt respicit
potentiā: g̃ videt q̄ gr̄a insit p potētiā. Adhuc in
lr̄a 02: q̄ facit velle z currere: vtrū ꝛ aūt ē fm potē
tiā. Adhuc in lr̄a 02: q̄ puenit volūtatē/z ifozmat
vt velit: volūtas aūt potētia est: g̃ videt q̄ insit ime
diate fm potētiā. Cōtra: in definitiōe p̄inducta
02: q̄ gratū facit hñtē/z op⁹ ei⁹ gtū reddit: g̃ videt
q̄ immediate inest fm subiectū hūis: z p illud etiā in
est potētijs. Solo: dōm q̄ gr̄a est vlis habit⁹/ in- Solo mē bri quarti
fozmās z subiectū z potētias oēs z opa p, quā de⁹
inhabitās in sctis oīb⁹ influit vim merēdi vitā eter
nā: quā vim sine deo hr̄e nō posset: q̄z hec virt⁹ ifini
ta est/q̄ nō ꝛuenire nisi deo. Et iō 02 Esa. 26. c. Q̄ia
opa nr̄a opar⁹ es i nob dñe. Et Job. 15. a. Sine me
nihil potestis facere. Et ibidē: q̄ manet i me z ego in
eo/hic fert fructū multū. Ad p̄mū g̃ dōm: q̄ verū B
est/q̄ opus respicit potētiā radicata in essentia: z iō Ad argum p̄mū
etiā hit⁹ gr̄e referr⁹ ad essentiā. Ad aliud eod̄e mō Ad 2m
rñdendū est: q̄ velle facit z currere facit: sed vtrūq;
referr⁹ ad essentiā in q̄ radicat potētia. Et iō habit⁹
gr̄e ad essentiā referr⁹. Aliter eni ē de b̄ hitu gr̄e: et
aliter de habitib⁹ vtutū ptic̄larū. Uirtutes eni pti-
culares pficiūt ad act⁹ determiatos: gr̄a aūt gra-

tum facies pficit actꝰ ipos/ꝛ opantes in comparatiõe ad deũ: vt sc̃z ꝛ operãs acceptꝰ sit/ꝛ opꝰ eiꝰ acceptũ. Sap. 4. b. Placẽs deo factꝰ dilectꝰ. Placẽs em̃ deo ẽ p grãm: ꝛ tiõ ipe fit dilectꝰ/ꝛ opa eiꝰ. Et hoc ẽ etiã qđ dicit aug. ꝛra iulianũ pelagianũ: Loopando deꝰ in nobis pficit qđ opando incipit: qz ipse vt velimꝰ opatur incipiẽs/ꝙ volẽtib coopeAd 3m ratur pficiẽs. Ad vltimũ dom̃: ꝙ volũtatẽ ibi nõ accipit ꝓ pticulari potẽtia: sed sicut paulo ante dicꝝ est/ꝓ gñali motore oim̃ eoꝝ q̃ sũt i anĩa: ꝛ tolle libertas in tota aia diffusa. Et illud qđ cõtra
Destruit ar. in ꝓtrariꝫ obĵcitur ꝓcedit.

Queritur de de voluntate et annexis.

Questio XCIX

Einde q̃rit rõe eiꝰ qđ

Hui⁹ qõis tria sũt mẽ.

d ẽ in. j. c. volũtatẽ ipam. Pmo q̃rit qđ sit volũtas ꝛ q̃ diuisio volũtat̃. Et scõo de synderesi qđ sit: an aliqñ peccet: ꝛ vtꝝ i toto possit extingui vl nõ. Et tertio qđ sit ꝓscia: ꝛ in quo differt a synderesi ꝛ pberesi.

A Mẽbrũ .I.

Querit qđ sit volũtas ꝛ de diuisiõe ipi⁹

p Rimo q̃ q̃rit qđ sit volũtas ꝛ q̃ diuisio ipius. Dicit ãr aug. i li. de duab aĩab: voluntas est ani motꝰ cogẽre nullo ad aliqđ ñ ad

Arg. 1m. mittẽdũ vl adipiscẽdũ. Et de hac definitiõe q̃rit. vtꝝ data sit de volũtate q̃ ẽ potẽtia/vl de volũtate q̃ ẽ actꝰ. Si de volũtate vt potẽtia tũc nõ eẽt dicẽdũ/ꝙ volũtas est aĩ motꝰ: qz potẽtia nõ ẽ motꝰ. Si ãt de motu siue de actu: tũc itꝝ videt icõueniens ꝙ determiat motũ potẽtie qua nõ determinauit. Adhuc Dam̃. determians de volũtate. ñ. lib.

Argu. 2m. ꝛxij. c. dicit sic: Opter scire/ꝙ aie inserta ẽ naturalit vtꝰ appetitiua eiꝰ qđ fm naturã ẽ/ ꝓpentiua oim̃ q̃ substantialit assũt nature: q̃ vocat volũtas: ꝛ illa ẽ alia definitio a bilia quã dat aug. Sz ꝫ hãc sil̃r obĵcit: qz volũtas ñ ẽ tm̃ appetitꝰ naturaliũ/ sz in oĩb sic dic pbs/ voluntas sp ẽ finis: ꝓsiliũ ãt ꝛ electio sũt eoꝝ q̃ sũt ad finẽ. Adhuc dam̃. ibidẽ expo-

Argu. 3m. nẽs quõ volũtas sit eoꝝ q̃ sũt fm naturã/ dicit sic Suba qdẽ eẽ ꝛ viuere ꝛ moueri fz itellectũ ꝛ sensũ appetit. priũ ꝓcupiscẽ ꝛ plenã eẽntiã. fm hõ videt/ꝙ

Ar. 4m. volũtas nõ sit nisi de bis q̃ sũt ordiata ad eẽntiã: qõ oĩno falsũ ẽ. Adhuc dam̃. ibidẽ ifra dicit: volũtas est ipe natural ꝛ viral ꝛ rõal appetit ꝛ simplr mixtꝰ cũ natura/ ꝛ ẽ nake ꝓstitutiuoꝝ. Et hõ videt

Argu. 5m. ire ꝝ eẽ falsũ: qz volũtas ẽ mkroꝝ q̃ naturã ñ ꝓstituunt. Adhuc: Arĩst. i. ĵj. ethi. dicit ꝙ volũtariũ ẽ cuius ꝓncipiũ ẽ i ipo ꝓscière singlaria i qbꝫ ẽ act⁹: ꝛ talia sũt mlta q̃ ad ꝓsistẽtiã nature nõ ptinẽt. Ad-

Arg. 6m. huc anĩ. dicit ꝙ volũtas ẽ vlis motor oim̃ potẽtiaꝝ aie. Cũ ei dico: possũ ãbulare/ sbintelligẽ/ si volo sil̃r cũ õr: possũ loq: ꝛ sil̃r cũ õr: possũ itelligere: possũ videt: ꝛ sic õ alĩ. Et sic volũtas õ oĩbꝫ ẽ q̃ sit i libertate nr̃a facere/ vl ñ facere: sic arĩst. dicit ꝙ volũtaria

Arg. 7m. sũt quoꝝ ꝓncipiũ ẽi nobis. Adhuc: Dam̃. i. ĵj. li. c. ꝛxij. diuidit volũtatẽ i thelisim̃ ꝛ bulisim̃. Et dicit ꝙ volũtas thelis naturalit ꝛ viralit ꝛ rõal ẽ appetitꝰ oiz nature ꝓstitutioꝝ ꝛ simplex vtꝰ: q̃ ei appetitꝰ ẽ alioꝝ ñ erñs rõal/ ñ õr volũtas. Bulisis ãt volũtas ẽ q̃lis cũ q̃ natural thelisis, i. volũtas: Et exponit. i. natural ꝛ rõal appetitꝰ alicui⁹ rei. Nã ĩtacet qđ dẽ boĩs aie vtꝰ rõabil appetẽdi. Cũ igit natural motꝰ fuerit/ ipe naturalꝫ appetitꝰ ad aliquã rẽ õr bulisis, i. volũtas ꝓsiliativa. Solo: dõm ꝙ aug. optie definit volũtatẽ p definitionẽ q̃ ponit ĩ lra. Ad id qđ primo querit: vtrũ definiat motũ vel potentiã: dicẽdũ ꝙ definit potẽtiã in actu siue in motu eristẽtẽ: illa enĩ pfectissima est. Et ꝓpter hoc dicit: ꝙ volũtas est motꝰ aĩ. Et qz talis cogi nõ põt/ qz libera est ad omnia q̃ voluerit facere: sicut dicit aug⁹: ꝓpter hoc dicit: cogẽre nullo: Quia qđ cogit/ cã sui nõ est: ꝛ p ẽns liberũ nõ est. Dicit enĩ aristo, in pmo pme phie ꝙ liberũ dicimꝰ qui causa sui est. Et sĩ, libera non est: volũtas nõ eſt. Et quia potentie rõnales sunt ad oppositaꝛ ideo addit ad aliqđ nõ admittẽdũ/ vel adipiscẽdũ. Utrũqꝫ in ptãte ꝛ libertate hꝫ ꝛ nõ agitur vel cogit ad aliquos actus/ sed habet in libertate facere vl nõ facere. Ad id qđ obĵcit de dam̃. Ad 2m dom̃ ꝙ nõ intẽdit Dam̃. definire in genere volũtatẽ: sz venatibi diuisionẽ volũtatis in thelisim̃, i. naturalẽ: ꝛ bulisim̃, i. ꝓsiliativã siue deliberativã: sicut ptz ꝙ ꝙba inducta. Quocũqꝫ tñ mõ volũtas sumat/ siue naturalt/ siue deliberativa/ semp ẽ motꝰ aĩ libertsui: q̃ nll̃o cogẽre ipellit ad ea q̃ facit: ꝛ adipiscit q̃ adipiscit/ ꝛ nõ agit ad aliqđ/ sed agit ex ꝓpria libertate. Et tõ ibidẽ dicit: ꝙ libere appetit: et libere inq̃rit ꝛ scrutat̃: ꝛ libere iudicat: ꝛ libere disponit: ꝛ libere imperũ facit. De his tñ multũ dictũ est in q̃stione de libero arbitrio, Uñ ꝙba Dam̃. nihil faciũt ad definitionẽ/ sed ad diuisionẽ. Uñ ibidẽ dicit: ꝙ in, ĵ. etbico ꝓ dicit aristo. ꝙ volũtas impossibiliũ est: volumꝰ enĩ esse imortales/ qđ ipossibile est. Tñ antiq̃/ sc̃z ꝓpositiuꝰ ꝛ wilhel. de alrisio dozo dixerũt: ꝙ volũtas ipossibiliũ nõ est/ sed velleitas q̃ dã sub ꝓditiõe accepta: ꝙ vellemꝰ enĩ si esset possibile. Et rõ eoꝝ fuit: qz sicut dicit aristo. in. iĵj. de aĩa ca. de mouẽte: ꝙ nõ sit motꝰ/ nisi fiat initiũ ꝓ itellectũ ꝛ ꝓ fantasiã: De ipossibili ãũt nõ põt fieri initiũ ꝓ itellectũ: eo ꝙ falsũ ꝛ ipossibile nũq̃ seqũtur ꝓpter qđ etiã pfectꝰ motus volũtatis nõ põt esse in ipossibile ꝛ falsũ. Ad hõ qđ ꝫ obĵcit: dõm ꝙ generaliter ꝛ ꝓ se loq̃dõ volũtas semp finis ẽ: tñ bec cadẽ in naturaliby vocat thelisis/ a thelima greco qđ est naturale: ꝛ in deliberatiuis ꝛ ꝓsiliatiuis vocat bulisis: bulisis enĩ in greco idẽ ẽ qđ ꝓsiliatiuũ.

Ad aliud dõm: ꝙ nõ intẽdit dam̃. dicere/ꝙ volũ- Ad 3m tas ĩ se nõ sit naturaliũ: sz intẽdit/ ꝙ oĩbꝫ existẽtibꝫ viuẽtibꝫ/ sentiẽtibꝫ/ rõnabilibꝫ sit insertꝰ qđ naturalis appetitꝰ apperẽdi oim̃ eoꝝ q̃ faciũt ad nature ꝓsistẽtiã ꝛ ꝓseruationẽ: q̃ i rõnabilibꝫ õr volũtas thelisis: ĩ irrõnabilibꝫ ãũt nõ põt dici volũtas/ sz appetitus rõnalis: Quia dicit aristo. ꝛ Joh. dam̃. et Bzego. nyssenus: ꝙ oĩs voluntas in ratione est: eo ꝙ nõ potest esse oĩno liberũ ad actus nisi rationalis anima: Alia enim irrõnalia animalia magis aguntꝫ agãtur vt dicit Dam̃. ꝛ tõ etiã nõ põt habere libeꝝ arbitriũ. vt in pbabilis satis determiatũ cũ. Ad aliud dõm sil̃r: ꝙ dam̃. ibi nõ intendit de Ad 4m, finitiõe volũtat̃ vt volũtas est: sed tm̃ illã pte q̃ õr thelisis. Ad aliud dõm ꝙ volũtas deliberatiua Ad 5m alioꝝ est ꝫ thelisis: Sed volũtariũ in genere definit aristo. ꝛ illõ est cuiꝰ ꝓncipiũ est in ipo ꝓscière singularia/ in quibꝫ est actus: ꝛ opponitur duplici in uolũtario: sc̃z p violentiã/ ꝛ per ignorãtiã. Jnuolũtariũ p violẽtiã ẽ cuiꝰ ꝓncipiũ ẽ i alio nil ꝓferẽte vim passo. Et cõtra hoc dicit in definitione voluntarij:

cuiꝰ ꝓncipiũ ẽ in ipo. Jnuolũtariũ ãũt p ignorãtiã est/ qđ casu ꝓter intẽtionẽ agẽtis fit: sicut si aliquis in loco cõsueto ad exercitãdũ ꝓficit sagittas ꝛ casu obuiat hõ ꝛ occidit/ in quẽ nũq̃ aliqđ machinatus fuit ꝓficiẽs sagittas. Et ꝓpter hoc dicit in definitõe volũtariũ: cõsciẽte sing̃laria in qbꝫ est actus. Adhuc tñ ꝑm aristo, ꝛ dam̃. ꝛ greg⁹. nyssenũ sũt quedã operatiões mixte magis cũ voluntate q̃ inuolũtarie: sicut est ꝓiectio mercium ꝛ pestatis de naui ne submergat: que dicũt magis volũtarie: quia ꝓncipiũ est in ipo agente: mixte tñ qz aliqđ cõpellit ad hoc vt hoc eligat. Ad id qđ Ad 6m dicit de anĩ. dõm ꝙ reuera libertas que est in voluntate/ diffundit p oĩa que sũt aie/ ꝛ etiã bois: ꝛ sic generalis motor est volũtas oim̃ viriũ anime. Et hoc satis dictũ est in q̃stiõe de libero arbitrio.

Ad 7m Ad vltimũ dõm: ꝙ dam̃ ibi nõ ĩuestigat definitionẽ volũtatis vt dictũ est: sed diuisionẽ voluntatis in naturalẽ/ ꝛ cõstitutiuã. Et naturalis dicit illa/ que est oim̃ natura cõstituentiũ: que dicit thelisis, Alia vero sc̃z opabiliũ per nos/ dicit bulisis siue consiliativa.

De synderesi.

Mẽbr. II. Huius mẽbri tres sũt articuli

A Arti. I. Arg. 1m

ſ Ecũdo querit de synderesi qđ sit: vtrũ contingat eã aliqñ peccare: ꝛ vtꝝ in toto possit extingui vel nõ.

Querit quid sit synderesis.

p Rimo q̃rit qđ sit synderesis. Et videt ꝙ sit potẽtia quedã aie rõnalis: qz ita dicit greg⁹. in glosa sup illõ Ezech. 1. c. Facies aq̃ le desup ipozũ q̃ttuoz sic. Dicũt pleriq̃ iuxta plato nẽ rõnabilitatẽ intelligi in facie hois: ira scibilitatẽ in facie leonis: cõcupiscibilitatẽ in facie bouis quarta ponẽtes sup bas/ quã greci vocãt syndere sim: q̃ intelligit in facie aquile que est desup ipozũ quartuoz. Sz alie tres sũt potẽtie aie: q̃ ꝛ quarta

Arg. 2m q̃ synderesis dicit. Adhuc Malach. 2. d. Custodite spiritũ vestrũ: ꝛ vxorẽ adolescẽtie vestre nolite despicere. sup illud Hiero. in glo. Per vxorem adolescentie intelligit legẽ naturalẽ scriptã in corde ꝛ ĩ spiritu. Spus vero dicit nõ aialis ps que nõ ꝛcipit que dei sũt/ sed rõnalis spiritus: q̃ interpellat ꝓ nobis gemitibꝰ inenarrabilibꝰ. Rom. 8. c. Ergo videt ꝙ spus rõnalis ps ĩ nobis qua bõ inclinat in deũ: cui sicut viro cõiungit lex naturalis a ꝓncipio vite/ ꝛ inclinat ad ea q̃ dei sunt

Arg. 3m ꝛ q̃ sũt fm naturã: sz illa nõ est alia potẽtia ꝙ synderesis: q̃ synderesis est ps rõnis. Adhuc synderesis ꝛ sensualitas ex opposito diuidũt ĩ ptib aie: qz sensualitas sp instigat ad malũ: ꝛ synderesis sp ad bonũ. Sed sensualitas est potẽtia: q̃ ꝛ syndere

In contrariũ arg. 1m sis: qz opposita sũt in eodẽ gñe. Lõtra aug⁹ in lib. de baptismo puulozũ: Si rõnẽ ipam q̃ adhuc velut ꝺeta ꝛ quasi sopita in puulis latet tñ inserta ꝛ quodãmõ insemiata illuiatoez volũt appellare nõ resistẽdũ: tanq̃ interioris oculi creatoez: ꝛ tũc eã fieri cũ aĩa creat ꝛ cũ hõ venit in mundũ. Illud lumẽ cũ sp illũmet ad bonũ nõ videt aliud ee q̃ syn

Arg. 2m deresis: ꝛ illud lumẽ est hit⁹ nõ potẽtia: q̃ videt ꝙ synderesis ẽ hit⁹ nõ potẽtia. Adhuci intelligibilꝰ siue cõtẽplatis pbi posuerũt lumẽ sp incendẽs ad verũ qđ ẽ intellectꝰ agẽs: q̃ sic dicit aristo. i iĵj. de aĩa ẽ in aĩa sic lux q̃ repugnat falso ꝛ illuiat ad verũ. Cũ q̃ ꝫ magis necessariũ sit in practicis q̃ in speculatiuis: ad pfectõez rõnal aie pinet ꝙ in opabilibꝰ siue practicis sit lumẽ inclinãs sp in bonũ ꝛ remurmurãs malo: ꝫ autẽ lumẽ nõ poterit eẽ nisi synderesis: qz directe hꝫ actũ synderesis: ꝛ lumẽ est habit⁹ ꝛ nõ potẽtia: q̃ synderesis est habitꝰ ꝛ nõ potẽtia. Adhuc obĵciũt qđ logice sic: synderesis ꝛ fomes ex opposito diuidũt: qz fomes sp instigat ad malũ: synderesis sp ad bonũ: fomes ẽ habitꝰ q̃ synderesis est habitꝰ. Adhuc syndere

Arg. 3m

Arg. 4m

sis ꝛ pberesis ex opposito se hñt: pberesis em̃ est habitꝰ ꝺeliberatiuꝰ/ vt dicit pbs in. j. ethi. pberesis est habitꝰ: q̃ synderesis est habitꝰ. Sol: ad hoc quidã valde leuiter soluũt: ꝛ hñ dicẽtes ꝙ synderesis dicit potẽtiã cũ habitu cõplerã. Et ad oĩa q̃ inducta sũt/ vna sola responsiõe rñdẽt: ꝙ ratõe potẽtie quã dicit/ nũquã ẽ cũ potẽtijs a sanctis ꝛ a pbis marie platonicis: rõne vero hit⁹ nũquã cũ habitib⁹: ꝛ sic dicũt solutũ esse qcqđ est obiectũ sed ex ista determiatõe sequit maior difficultas. Si em̃ dicit potẽtia rũc q̃rit quã potẽtia: ꝛ videt ꝙ rationẽ: qz dz scintilla rõnis. Adhuc sup illõ Job. 1. d. Quasi ego solus vt nunciarẽ tibi greg⁹. Unus q̃ euasit rõnis est discretio: q̃ ad aĩm redit ꝛ q̃ admissa nũciat vt qđ ꝓoccupara mens ꝓdidit/ afflicta recuperet: ille ãũt vnꝰ synderesis est vt dicũt sancti: q̃ synderesis ẽ aliqđ rõnis. Adhuc augꝰ in lib. de baptismo puulozũ: rõ insita siue insemiata lumẽ aie dicit: hoc ãũt lumẽ dicit synderesis: q̃ synderesis est ratio. Adhuc Luc. 10. e. sup illud: Abierũt semiuiuo relicto: glo. imoz taliter eẽ exuere poterãt/ sed rõnis censũ abolere nõ possũt qui bõ sape ꝛ deũ possit cognoscere: sz hoc rõnis lumẽ qđ aboleri nõ põt est synderesis: q̃ synderesis est ratio vel aliqđ ratõis. Adhuc augꝰ in lib. de libero arbitrio. iĵj. sic dicit. Ex̃ omne meritũ boni opis nõ ẽ parũ accepisse naturale iudicatiuũ quo sapiẽtia ꝓponat errozi: quieti difficultatẽ. Illud ãũt ratio est ꝛ synderesis q̃ vz q̃ synderesis sit aliqđ rõnis.

Arg. 5m

Arg. 6m

Adhuc ꝫ vz ꝓ basi. q̃ dicit: ꝙ lex naturalt scripta ẽ ĩ naturali iudicatozio: iudicatozũ ãũt rõ ẽ: lex naturalis scripta est in synderesi: qz fm illam sp agit ad bonũ: q̃ videt ꝙ synderesis vel ratio sit vl aliquid ratõis. Ulteriꝰ querit: vtrũ sit volũtas.

II. q̃stio incidens

Et videt ꝙ sic: qz sicut iã habitũ est in q̃stiõe de volũtate: volũtas est duplex: naturalt ꝛ deliberatiua: ꝛ dictũ est ꝙ naturalis sp tendit ad hoc quod amat: amat ãũt hoc q̃ fm naturã est: nihil ãũt ira fm naturã est/ sicut odire ꝛ remurmurare malo/ ꝛ amare ꝛ appetere bonũ diuinũ: qz dicit dam̃: ꝙ peccatũ est recessio ab eo qđ fm naturã est in id qđ cõtra naturã ẽ. Cũ q̃ ꝫ sit synderesis: ꝛ cuiuscũq; ẽ actus ei⁹ etiã ẽ potẽtia vt dicit pbs: videt ꝙ synderesis nihil aliõ sit q̃ volũtas rõnal appetẽs bonũ ꝛ dissẽtiẽs malo. Solo ꝫ soluere nõ ẽ difficile dõz eẽ q̃ rõ duplex ẽ in aĩa: sc̃z ꝓtẽplativa penes quã dicit ꝺionysius discursas disciplinas fieri in aĩa: q̃ fiũt p collationẽ rõnis. Est etiã ratio practica: fm quã vt dicit aristo, in lib de laudabilibꝰ bonis/ a platone suscipim⁹ animã diuisã esse in tres pres: sc̃z in rõnalẽ/ cõcupiscibilẽ/ ꝛ irascibilẽ: fm hoc em̃ ratio est vis aie ordinãs de agendis ꝛ nõ agẽdis. Lum ergo queritꝰ/ si synderesis sit aliquid rõnis: dicendũ ꝙ sit ratõis practice q̃ est ordinatiua de

agẽdis: illi⁹ eĩ scintilla dicit/semp inclinans ad bonũ ⁊ remurmurãs malo. Et hoc intẽdũt sancti qui ponũt eã esse aliqd rõnis. Sed nihil est rõnis speculatiẽ ꝼm quã speculatiuas scias accipim⁹ ratiocinãdo. Simil⁹ cũ q̃rit si sit aliqd volũtas/ distinguẽdũ ꝙ duplex est volũtas: naturalis ⁊ deliberatia: ⁊ cõcedẽdũ est/ꝙ nõ est sine volũtate naturali: ⁊ nihil est volũtas deliberatiẽ. Et ꝼm hũc modũ ꝓcedũt obiectiões ad vtraq; pte: sicut facile est videre cuilibz: nec opꝛtet de hoc plus dici:

Ad secundã

A Arti. II. Arg. 1m

Utr̃ cõtingat synderesim aliq̃ peccare

q Uerendũ est vlteri⁹ verũ cõtingat syndere sim aliq̃ peccare. Et videt ꝙ sic: gregs. super ezech. dicit sic: ⁊ locũt de synderesi siue de ꝓscia: Hãc tñ videm⁹ aliq̃ ꝓcipitari cũ ipa in pfundũ venerit: tũc eĩ cõtenit: ſcd dr̃ Prouer. 18. a. Impius cũ in pfundũ venerit cõtẽnit. Talis cõtemn⁹ nõ fit sine pcõ: g̃ synderesis aliq̃ peccat.

Arg. 2m

Adhuc nihil punit eternal'r in hoie nisi q̃ mortal' peccat. Due sũt pene eterne: ignis scz et vmis ꝓscie. Uermis ꝓscie etern⁹ ẽ: Esa. vl. g. Ignis eorũ nõ extinguet: nec vermis eor̃ morietur ⁊ erũt vsq; ad sacietatẽ visiõis ois carnis. Q̃d tractans brũs Bernꝝ in can. dic sic: Horreo ignẽ vrentem cathenã stridẽtẽ: vmẽ rodẽtẽ. Uermis aũt i ꝓscia siue in synderesi ẽ: ⁊ nõ insequit nisi pcm̃: g̃ opꝛtet ꝙ pcm̃ sit i synderesi ⁊ in ꝓscia: g̃ peccat aliq̃. Lõtra: opposita simil' inesse nõ pñt ꝼm idem: sp remurmurare pcõ ⁊ malo/ ⁊ aliq̃ cõsentire pcõ sũt opposita ꝛ dictorie: q; si aliq̃ ꝓsentit nõ remurmurat sp: g̃ hec circa idẽ nõ pñt esse simul: synderesis est sp remurmurare pcõ: g̃ nũq; ꝛ põt cõsentire pcõ: ⁊ nõ fit pcm̃ nisi ꝓ cõsensũ: g̃ synderesis nõ põt peccare. Adhuc: synderesis est cõsentire in bonũ ⁊ dissentire in malũ in cõi ⁊ nõ in ꝑticulari: pcm̃ oĩe fit in ꝑticulari⁹ accidẽ: g̃ nullũ pcm̃ fit ꝼm synderesim.

In ꝓtrariũ arguim

Arg. 2m

B Solo ar. II

Solo: Ad hoc dõm sicut dixerũt antiq ꝓpositiu⁹ ⁊ altiꝰ, ꝙ synderesis ꝑuũ ẽ nõ peccare ꝼm scitũ hz duas cõgatões: Una scz ad supius ⁊ ꝼm hãc nũq; peccat: Altera q̃ est ad inferi⁹ q̃ regit boc est ad liberũ arbitriũ: ⁊ ad rõez/ ⁊ ad volũtatẽ extra quas ⁊ supra q̃s est: vt dicit gregs. ⁊ ꝼm hũc modũ ꝓcipitat ꝓ accñs: sic miles cadente equo: q̃ casus nõ est vitiũ militis/ scz eq: ⁊ nõ refert ad militẽ nisi q; nõ renuit ꝓ frenũ ne cespitaret. Ira aliq̃n imputat synderesi pcm̃ rõnis/ volũtatis ⁊ liberi arbitrij: q; nõ tenuit ne caderet. Et sic respõdẽt ad primũ: q; sic videm⁹ eã ꝓcipitari: nõ culpa sua/ sed inferiozũ: cũ impius in pfundũ venerit/ ⁊ non cõtinet volũtatẽ ab appetitu illiciti: nec ratõz a iudicio iniusto/ in quo ꝓponit intquũ equo: ⁊ ideo cadere dicit.

Ad arguꝫ tũ primũ

Ad 2m

Ad aliud dicit eodẽ mõ: scz ꝙ vermis in ꝓscia nõ rodit nisi sicut pcm̃ est in ea: ⁊ hoc ẽ q; inferiores vires quib⁹ supemineꝫ nõ cõtinuit/ cũ tñ sp in se recta fuerit. Sicut etiã phs dicit in. iij. de aia de intellectu regẽte ⁊ mouẽte: ꝙ intellect⁹ sp ẽ rect⁹: fantasia aũt recta ⁊ nõ recta. Ad alia duo que in cõtrariũ obiciũt: dõm ꝙ ꝑmũ ꝓcedit

Ad 1m in cõtrariũ

Ad 2m

Ad scõm dõm: ꝙ sicut respicit inferiores vires q̃s cõtinere debz ita etiã respicit ꝑticularia q̃ sũt i actib⁹ illaꝝ virũ ⁊ sic ꝑputat ei pcm̃ q̃ fit i tlibꝰ

Utr̃ contingat synderesim in toto extingui vel non.

Ein de querit si cõtingat eã in toto extingui

Arti. III.

d Et vr ꝙ sic: q; hereticarche sũt q̃b⁹ dicitur cõscia/ ꝙ ꝓ sua ꝑfidia defendẽda debeãt exponere vitã: ⁊ hoc est error ⁊ malũ: g̃ in eis non remurmurat malo: ⁊ sic videtur in toto extincta.

Arg. 1m

Adhuc Ezech. I. c. sup illud: Facies aq̃le extẽta desup erat: glo. Hiero. Per facie aq̃le scintilla cõscientie significat/ q̃ synderesis dicit: ⁊ hãc quoq; videm⁹ ꝑcipitari ⁊ locũ suũ amittere/ cũ impi⁹ in pfundũ venerit ⁊ cõtemnit: scz locũ nõ amittit nisi extinguat: g̃ videt ꝙ in talib⁹ extinguit.

Arg. 3m

Adhuc Hier. 2. d. Filij membeos ⁊ thaphnis cõstupauerũt te vsq; ad verticẽ. Glo. Hiero. Malignus spũs de mẽbris inferioꝛib⁹ vsq; ad verticẽ prigit qñ castã celsitudinẽ mẽtis diffidẽtie morbus corrũpit. Celsitudo mentis synderesis est: g̃ videt ꝙ synderesis corrũpit: g̃ ⁊ extinguit.

Arg. 4m

Adhuc sup illud ps̃. 13. Corrupti sũt/ ⁊ abhominabiles facti sũt: glo. omĩ vi rõnis ꝑuati. Quedã vis rõnis est synderesis: g̃ aliq̃n ꝑuat ⁊ extinguit.

Arg. 5m

Adhuc q̃dã obiciunt sic: Fomes ⁊ synderesis ex opposito se bñt q̃tũ ad actus: fomes extinguit in q̃busdam sicut in beata virgine ex plenitudie gr̃e: g̃ synderesis extinguit in q̃busdã ꝑter multitudinẽ culpe.

In contrariũ arg. 1m

Arg. 2m

Lõtra Esa. vl. g. Uermis eor̃ nõ morietur. glo. ibidẽ: Uermis scintilla cõscie est/ q̃ est synderesis que etiã in dãnatis sp remurmurat malo: g̃ nũq; extinguit. Adhuc Sap. 5. b. Dicẽt intra se penitentiã agẽtes/ ꝛ p angustia spus gemẽtes: q̃d nob⁹ ꝓfuit superbia: g̃ in dãnatis remorsus cõscie ẽ ad malũ: g̃ nõ extinguit in totũ.

Arg. 3m

Adhuc: Luc. 16. f. sup illud: Mitte lazarũ vt intingat extremũ digiti sui in aqua; Glo. petijt diues/ vt extremo digiti lazari refrigerũ sentiret: ⁊ nũciaret quiq; fratribꝰ suis/ ne venirent in hũc locũ tormẽtorũ: q; reprobozũ mentẽ pena sua erudit q̃nq; inutil'r ad dilectionẽ/ vt etiã suos special'r dili gãt: qui hic oũ pecc̃a diligerẽt/ nec se amabãt. Perijt g̃ ⁊ sibi bonũ ⁊ alijs: Ergo videt ꝙ i dãnatis nõ omĩno extincta est/ sed remurmuret malo: ⁊ desideret bonũ ⁊ sibi ⁊ alijs.

Arg. 4m

Adhuc ibidẽ alia glosa: Seruat diuitꝰ ad penam ⁊ cognitio pauperis quẽ desperit: ⁊ memoria fratrũ quos reliquit: vt de visa gloria despecti/ ⁊ de pena inutiliter amatozũ amplius torqueat. Ergo videt cũ tortura illa sit in cõscientia ꝙ vermis nõ moriat: nec synderesis extinguit quin remurmuret malo.

Arg. 5m

Adhuc Dio. in lib de diui. nominib⁹ ca. iiij. dicit de demonib⁹ sic. Data illis naturalia dona nequaq̃ eis mutata esse dicimus sed sunt integra ⁊ splendidissima: quãuis ipsi non videant claudentes suozũ boni inspectiuas virtutes. Synderesis aũt ẽ datũ naturale: ergo in dãnatis nõ omĩno extinguit.

Arg. 6m

Adhuc Bern. in lib. de libero arbitrio. Quõ nõ est ibi aliquid sapere/ vbi mala que tolerant cogunt penitere malozum que facta sunt. Nũquid in tormentis est penitere Aut penitere nõ ẽ sapere: Ergo videt ꝙ penitere ⁊ aliquid sapere per synderesim/ sit in damnatis sapere: ergo nõ extinguit in toto.

Arg. 7m

B Solo. ar. III

Adhuc Hieronymus dicit: ꝙ in Cayn scintilla conscientie nõ extinguebatur. Solutio dicendum ꝙ scintilla cõscientie siue synderesis in nullo nec viatoze/ nec damnato extinguitur ex toto: sed actus eius duplex est: scilicet inclinatio ad bonum: ⁊ murmuratio cõtra malũ. Quantũ ad inclinationẽ ad bonũ in damnatis extinguit: q̃tũ ad remurmurationẽ mali hz duplicẽ actũ: scz remurmurare malo/ qz malũ: ⁊ hunc amittit in dãnatis: ⁊ remurmurare malo in cõparatõe ad penã que sentit ex pcõ: ⁊ hũc nunq̃ amittit nec in viatoze nec in dãnato: sp enĩ vellent nõ cõmisisse hoc malũ ꝑter qõ ita cruciãt Et hec solo est antiquozũ ⁊ bona: qz cõcordat dictis sactozũ.

Ad argumẽtũ ꝑmũ

Ad pmũ g̃ dõm: ꝙ in heresiarchis sinderesis nõ in toto extinguit: hoc eĩ verũ est qõ dicit cõscientia heretico/ ꝙ vita ꝓ fide ponẽda est sed error ratõis qui dicit ꝙ hec heresis ẽ fides: ita obnubilat eã ꝙ actũ remorsũ habere nõ potest.

Ad 2m

Ad aliud supius iã responsũ est: qz non amittit locũ: nec ꝑcipitat nisi rõne inferiozũ potentiarũ/ rõnis scz/ ⁊ volũtatis/ etiã liberi arbitrij sicut miles cadit cadente equo.

Ad 3m

Ad aliud dõm: ꝙ celsitudo mẽtis dicit ibi supior portio rõnis/ ⁊ nõ synderesis. In argumẽto aũt est fallatia accidẽtis: qz arguit ac si idẽ necesse sit ꝓdicato ⁊ accidẽti inesse

ad 4m

Ad aliõ recte eodẽ mõ dõm est: ꝙ vis rõnis ibi nõ dicit synderesim/ sed supior portio rõnis deliberatiue. In ꝓcessu aũt est fallacia accidẽtis sicut in priori.

Ad vltimũ dõm: ꝙ nõ est simile de fomite ⁊ synderesi: qz synderesis ẽ de datis nature: ⁊ ideo natura manẽte nõ corrumpit nec extinguit in toto: fomes aũt est de causatis a culpa ⁊ a pcõ: ⁊ ideo in his in quib⁹ gratia ad plenũ dar̃ in toto tollit.

Aſtrunt argumenta in cõtrariũ

Ea q̃ obiciũt in cõtrariũ cõcedẽda sunt.

Querit de cõsciẽtia vtrũ sit potẽtia vel habitus: ⁊ si est habitus qualis sit ille.

A Medi. III arti. I.

Ein de querit de cõsciẽtia vtrũ sit potentia vel habitus: ⁊ si est habit⁹ qualis sit ille.

Arg. 1m

Et vtrũ sit idem quod synderesis/ vel non Uidetur autem ꝙ nõ sit potentia sed habitus: Quãdo enĩ aliquid ꝓdicat essential'r de alio passiões ⁊ differẽtie ꝓdicati ꝓdicabũt de subiecto: ꝑ illã regulã quã dat aristo. in ꝓdicamẽtis: Quãdo alterũ de altero ꝓdicat vt de subiecto: quecũq; de ꝓdicato dicũt/ de subiecto dici necesse est. Potentia aĩe substãtial' ps aĩe est: q̃ nõ potest ꝓdicari de cõsciẽtia: qz cõsciẽtia aliq̃n est ⁊ aliq̃n nõ est: qõ nõ cõuenit pti aĩe: g̃ cõsciẽtia nõ est potẽtia aĩe.

Arg. 2m

Adhuc: Dam. Cõsciẽtia aliq̃n recta est/ ⁊ aliq̃n erronea: aliq̃n trãquilla/ aliq̃n pturbata: aliq̃n mũda aliq̃n imũda: quoꝝ nihil cõuenit potẽtie aĩe: ergo cõsciẽtia nõ est aĩe potẽtia.

Arg. 3m

Adhuc dam. Cõsciẽtia est lex nostri intellect⁹: lex nostri intellect⁹ nõ est potẽtia sed pori⁹ habit⁹ natural'insit⁹ nobis: habit⁹ natural'r insitus nobis nõ est potẽtia/ licz sit in potẽtia: g̃ videt ꝙ cõsciẽtia nõ sit potẽtia/ sed pori⁹ habitus.

Iquestio in oẽs Argumẽtũ

Sed tũc vlteri⁹ q̃rit vtrũ sit habitus naturalis vel acq̃situs. Et videt ꝙ acq̃situs: qz aliq̃n qs hz cõsciẽtiã de re quã ꝑus nõ habuit. Exbut⁹ est exemplũ: qz data mãdato ꝓncipe vel a deo: aliqs hz cõsciẽtiã de transgressione mãdati quã ꝑius nõ habuit: qõ nõ posset si natural'r esset insita: tũc eĩ haberet se vno mõ.

In contrariũ arg. 1m

Lontra Job. dam. dicit cõsciẽtiã legẽ esse nostri intellectus/ put lex nostri intellect⁹ repugnat legi carnis. Rom. 7. d. Cõsentio legi dei ꝼm interiorẽ hominẽ video aũt aliã legẽ in mẽbris meis repugnãtẽ legi mẽtis mee: ⁊ captiuãtẽ me in lege pcõ/ q̃ est in mẽbris meis. Lex mẽbroꝝ habit⁹ innat⁹ ꝑ naturã corruptã: g̃ ⁊ lex mẽtis siue intellect⁹ habit⁹ videt esse innat⁹ ꝑ naturã integrã ⁊ sanã.

Arg. 2m

Adhuc Rom. 2. c. Cũ enĩ gẽtes q̃ legẽ nõ bñt/ natural'r ea que legis sũt faciũt: huiusmodi legẽ nõ habẽtes ipi sibi sũt lex: qui ostẽdũt opꝰ legis scriptũ in cozdib⁹ coꝝ. Ubi glo. augu. Et si gentiles non bñt legẽ scriptã: bñt tñ legẽ naturalẽ/ qua quisq; intelligit ⁊ sibi cõscius est q̃d sibi bonũ/ et q̃d sit sibi malũ: hui⁹ mõi lex habit⁹ ẽ natural': g̃ ⁊ cõsciẽtia

II. q̃stio incidens

Si hoc cõcedit tũc queritur vlteri⁹: vtrũ sit habitus cognitiu⁹ vel motiu⁹. Et videt ꝙ motiu⁹: q; sicut dicit dam. Immissio pniciosi ꝑ quã fit lex mẽbroꝝ/ habit⁹ motiu⁹ est: cũ g̃ contraria sint in eodẽ gñe: lex naturalis siue cõsciẽtia que instigat ad bonũ habit⁹ motiu⁹ ẽ.

Arg. 1m

Arg. 2m

Adhuc: habit⁹ motiu⁹ est/ qui mouet ad delectabile ⁊ triste: ⁊ sicut dicit aristo. in. iij. de aia/ q̃ mouet ad fugiendũ vel ꝓsequẽdũ: ⁊ sic mouet habit⁹ cõscientie: g̃ videt esse habit⁹ motiu⁹.

In ꝓtrariũ arguim

Lõtra cõsciẽtia dicit scias: scia est habit⁹ cognitiu⁹: g̃ ⁊ cõsciẽtia.

Arg. 1m

Adhuc cũ dr̃ iste est cõsci⁹ secretoꝝ illi⁹: sensus est/ ꝙ cognitiue scit iste ea q̃ scit ille: ⁊ hoc est ꝼm habitũ cognitiuũ ⁊ nõ motiuũ: g̃ cõsciẽtia dicit habitũ cognitiuum.

Arg. 2m

Adhuc Ezech. I. c. in glo. sup illud: facies aq̃le exterita desup erat: Cõsciẽtie est errata corrigere ⁊ cõsiliari: vtrũq; horũ fit ꝼm habitũ cognitiuũ: g̃ videt ꝙ sit habit⁹ cognitiu⁹.

Arg. 3m

Adhuc. I. Cor. 4. a. Nihil mihi cõscius sũ: sed nõ in hoc iustificatus sũ. Hoc dixit apl's qz nescivit se esse in pcõ ꝼm habitũ cognitiuũ: g̃ videt ꝙ cõsciẽtia hit⁹ cognitiu⁹ sit.

Arg. 4m

Adhuc Eccs. 7. c. Scit eĩ ꝑ scia tua qz ⁊ tu sepe maledixisti alijs: glo. ibidẽ: qua iudicẽ cõ nocens absoluit. Scire ⁊ iudicare fiũt ꝼm habitum cognitiuũ: g̃ ꝓscientia ẽ hit⁹ cognitiu⁹.

Arg. 5m

B Solo ar. I.

Solo ad pmã prẽ q̃stiõis dõm est: ꝙ cõsciẽtia dupl'r accipit scz material'r: ⁊ sic ponit ꝙ eo q̃d scitũ est in aia vl' scibile: ⁊ hoc nec potẽtia est nec hit⁹ scitũ. Aliq̃n accipit formal'r/ ꝑ scientia scz q̃ refert ad scitũ: licet nõ sub eodẽ casu quo refert scibile ad scientiã: vt dicit aristo. in ꝓdica. qz scientia dr̃ scibil' scientia: Scibile aũt nõ dicit scientie scibile/ sed scientia scibile. Et si sic accipit ꝑ scibili: tũc nec potẽtia nec habit⁹ est: si cut scibile nec est scies/ nec scientia. Si aũt accipitur formal'r: tũc ꝑ certo hit⁹ est: ⁊ dicẽ habitũ in potẽtia/ vl' potẽtiã habitualẽ: ⁊ ꝼm ꝙ respondẽdũ est ad ꝑmũ.

Ad argumẽtũ primũ

Ad 2m

Ad 3m

Ad aliud dõm: ꝙ cõsciẽtia ẽ ꝑ certo habit⁹/ et nõ potẽtia: sicut dictũ est: scz aliq̃n denotat ab ipsa potẽtia/ eo ꝙ talis habit⁹ est in ipa.

Ad. I. q̃stionẽ icidẽtẽ

Ad id q̃ vlteri⁹ querit dõm ꝙ ꝓscientia dupl'r ꝓsiderat: scz in ꝓncipijs regulatib⁹ ꝓscientiã/ q̃ sũt ꝓncipia vniuersalia: ⁊ hec inara sũt nob/ vt dicit aristo. in fine scdi posteriozũ: ⁊ etiã boe. in de ꝓsola. ꝑhie sequẽs platonẽ ⁊ socratẽ dicit: ꝙ vniuersalia retinet et singula perdit. Potest etiã cõsiderari in scitis his ⁊ illis ⁊ sic hit⁹ est acq̃sit⁹ ⁊ ꝓcurit ei aliq̃n inesse/ ⁊ aliq̃n

arg.

Ad argūm tū primū in contrariū

nō inesse. Ad id qō cōtra hoc obijcit dōm q lex naturalis que dicit lex nostri intellectus/habet est innatus nobis q̄tū ad vniuersalia p̄ncipia regulātia in bonū: sicut dictū est: hoc em̄ est lumē de quo dicit in p̄s.4. Signatū est sup nos lumē vultus tui dñe. Un̄ lex mētis habitus naturalis est q̄tū ad p̄ncipia: acq̄situs q̄tū ad scita. Et nō est simile de fomite/siue lege mēb̄orū: ille em̄ nō tam habitus est q̄ corruptio. z nihil hz cognitōis/sed est simplex habit⁹ ligans ad malū ex natura corrupta: p̄ter qō dicit ap̄s/q cōtrariat legi mētis

Ad 2m

que obligat ad bonū. Ad aliud dōm: q hoc seq̄ rec̄/si cōsciētia nihil aliud diceret nisi habitū legis talis: sed hoc nō est verū q2 aliqñ dicit potentiā cū habitu.

Ad. II. q̄stiōnē incidentē

Ad id qō ulterius hoc querit: vtrū sit habitus mortuus vl̄ cognitiu⁹: dōm q mortuus z cognitiu⁹ est sicut intellect⁹ p̄actic⁹.

Ad arg. 1m

Ad id qō cōtra hoc obijcit dōm: q cōsciētia dicit lex rōnis z intellectus: q2 ex vniuersalib⁹ regulis ligat ad faciendū vl̄ nō faciendū: z sic est etiā habit⁹ mortuus z ad delectabile z pēale. Un̄. ij. Loz. j. Glozia nostra hec est testimoniū cōsciētie nostre. Ibi glo. dicit sic Sicut impijs est magna pena cōscientia/ita pijs magnū gaudiū. Et p hoc patet solo ad duo prima que p̄bāt esse habitū mortuū. Nec ē simile de lege carnis/z de lege mētis: q2 lex naturalis p cognitionē dirigit mortuā p̄tē: z ideo oportet q aliqd cognitōis habeat: nec opponit fomiti ex omi p̄te/sed tm̄ ex illa qua mortua est ad bonū. Et ido nō oportet: q sit lex mēb̄orū nihil habeat cognitōis q̄ etiā mētis nihil habeat cognitōis: q2 lex mētis z regit z mouet: lex carnis mouet tm̄.

Ad 2m

Ad aliud dōm: q ōlectabile z triste sūt ex cōseq̄ntib⁹ cōsciētiā/sm q est de hoc vl̄ de illo fm actū: z sic etiā est pena vl̄ gaudiū.

Ad arg. 1m in cōtrariū

Ad id qō cōtra obijcit q sciaz dic̄ dōm q dicit scientiā regentē: z illa nō est pure speculativa.

Ad 2m

Ad aliud dōm: cū dicit iste est cōsci⁹ secretorū: cōscius sumit equiuoce ad cōsciētiā: q2 talis cōsciētia est pure speculatiua. Cū aūt dicit: iste ē cōsci⁹ sibi accipit q cōsciētia approbatōis z reprobatōis: z illa nō est vere speculatiua.

Ad 3m

Ad aliud dōm: q cozrigere z cōsiliari sapiēti cōuenit p̄cipue fm habitū/q̄ nec plene est speculatiu⁹ nec plene p̄actic⁹ sed vtrūq; hūs: z talis est cōsciētia.

ad 4m

Ad aliud dōm q hoc dixit ap̄s z vere: sed ex hoc nō seq̄t/q cōsciētia dicat habitū speculatiuū sz̄ dicat habitū q̄ nō sit sine speculatiōe.

Ad 5m

Ad vltimū dōm: q cōsciētia est qua cōscim⁹ nobis de secretis q̄ sūt in cordibus nostris z hoc nō fit sine speculatiōe: nec oportet q pura speculatio sit: sed frequēt⁹ multū habet de speculatiōe p̄actica.

Utrū cōsciētia sit idē qō synderesis.

A Arti. II. Arg. 1m

Eīnde querit: vtrū cōsciētia sit idē qō synderesis. Et videt q sic. Ezech. I. sup illō

D

Quattuor facies vnius: glo. Synderesis est scintilla cōsciētie: videt̄ g̃ q ꝓsciētia sit idē qō synderesis.

Arg. 2m

Adhuc in ea dē glo. dicit: q p q̄tuoz facies itelligūt q̄tuoz vires aie: sc̄z rōnal' cōcupiscibil'/irascibil' z synderesis. Rōnalis p faciē bouis. Irascibil' p faciē leonis. Cōcupiscibil' p faciē vituli Synderesis p faciē aq̄le. Cū g̃ cōsciētia necesse est reduci ad aliquā illarū: z non possit reduci nisi ad

Arguūtū in cōtrariū.

synderesim: g̃ videt̄ q idē sit cū synderesi. Cōtra Differētie ꝓsciētie ñ ꝓueniūt cū synderesi. Est em̄ cōsciētia mūda z īmūda/z recta z nō recta z deponibilis: vñ dicit aliqui q hz cōsciētia īmūdā/q deponat eā: horū nihil cōuenit synderesi: g̃ ꝓscientia nō est synderesis.

Solo ad 1m

Ulteri⁹ q̄rit̄ si cōsciētia sit idē qō lex natural'. Et videt̄ q nō: q2 lex natural' scripta in naturali iudicatorio vt dicit basilius ūū q̄z est deponibil': g̃ cōsciētia nō est idē qō lex naturalis.

I. q̄stionis incidens

Cōtra Joh. damā. Lex dei intellectum nostrū attrahit ad seipam z pūgit nostrā cōsciētia sed attrahere intellectū nostrū officiū est cōsciētie g̃ videt̄ q ꝓsciētia idē sit qō lex natural'.

Arguūtū

Adhuc b̄ idē arguit̄ in glosa in p̄cedenti articulo supius inducta. Rom. 2. c. q̄ sic dicit: Et si gentiles nō habeant legē scriptā: hāt tn̄ legē naturalē qua quis intelligit/z sibi consci⁹ est quid sit bonū/z quid sit malū: Sed cōsciētia est qua q̄s cōsci⁹ est sibi quid sit bonū z q̄d sit malū: g̃ cōsciētia est lex naturalis

In contrariū arg. 1m

Arg. 2m

Ulteri⁹ querit̄ si cōsciētia sit semp in actu vl̄ aliquādo in habitu. Et videt̄ q sp in actu q2 dicit scintilla cōsciētie: scintilla aūt semp micat: g̃ videt̄ q cōsciēti semp sit in actu inclinatōis ad bonū/et murmuratōis ad malū.

II. q̄stio nis dens

Arg. 1m

Adhuc Ezech. 19. sup illud: Produca⁹ ignē de medio tui: glo. Omnia q edificasti male cōsciētie ignis cōsumet: g̃ cōsciētia est ignis: z ex hoc arguit̄/q semp sit in actu: quia ignis semper micat z ardet.

Arg. 2m

Adhuc: Phīcum dictū est/q ponderosū semp tēdit ad centrū: q2 si actu nō rendat/tn̄ semp facit inclinatōez ad descensū: Ergo a simili cū cōscientia semp remordeat ad malū/z inclinet ad bonū: semp debet dici in actu

Arg. 3m

q̄uis nō semp cōsequat effectū.

In ꝓtrariū arg. p̄mū

Cōtra: Cōstat q cōscientia est in pueris: z in illis non est in actu.

Arg. 4m

Adhuc cōsciētia est quedā scientia: scientia est habitus que nō est semp in actu: g̃ cōsciētia nō semp est in actu.

Solo ad II.

B Solo ad p̄mā questionē: dōm est: q synderesis nō est cōscientia: q2 synderesis est quedā potētia aie: cōsciētia aūt est habit⁹: vt in anbabitis p̄batū est. Duo tn̄ hz in se synderesis/per duplicē respectū: vnū ad supius: z alterū ad inferius

Arg. 5m

A supiozi regit: inferi⁹ regit: Et p respectū ad superius/arti gat habitū legis naturalis: q̄ regēs est p̄ter qō z ipa synderesis potētia habitual' ē z nō potētia nuda: z sic dicit scintilla cōsciētie: z cōcat in aliquo cū synderesi cōsciētia. Alterū hz respectū ad rōnē inferiorē que disponit p̄cularia: z in his p̄ter defectū rōnis z voluntatis z liberi arbitrij aliqñ p̄cipitat: z dicim⁹ aliqñ cōsciētia mūdā z in mundā/recta z nō recta. Et q̄tū ad hoc nulla hz cōueniētia cū synderesi. Et p hoc patet solo ad oia

Ad. I. q̄stionē incidēs

q̄ obijciūt de hoc. Ad id qō vlteri⁹ querit: si cōsciētia sit lex natural': dōm q lex natural' z cōscientia differūt p essentiā/sz cōueniāt in ordine ad idem sicut in syllogismis p̄ncipiū z illata conclusio. Lex em̄ natural' p̄ncipiū est quo regit cōsciētia: sb quo p̄ncipio rō assūit de hoc z de illo: z ꝓscientia cōcludit de faciēdo vl̄ nō faciēdo. Ut sic vbi grā: lex natural' dic̄ ee nō fornicādū nec furādu nec occidēdū rō assūit b̄ vl̄ illō ee fornicatōez z furtū vl̄ homicidiū: ꝓscia ꝓcludit nō ee furādū: z p hāc dicti, patz solo oim obiectoꝝ ad illa p̄tē.

Ad secundū

Ad b̄ qō iurta b̄ q rit: vt⁹ ꝓsciētia sp sit in actu: dōm q sp ē in actu in stigatōis ad bonū/z retractōis a malo: sicut bene p̄bant obiectōes inducte. Sed nō consequitur effectū fm actū: p̄ter exhortatōez rōnis voluntatis z liberi arbitrij. z p b̄iterū patz solo circa hoc.

Querit qual' se gratia habeat ad volūtatē z ad rationē. Questio. C.

Einde ratōe eius qō

D

dicit in illo cap'o eiusdem distin. Itaq; bona voluntas comitat gratiā: querit

Hui⁹ q̄stionis. 4. sunt membra

qual' gratia se habeat ad volūtatē z rōnē. Et querunt q̄tuoz. Primū est vtrū in aliquo voluntas p̄cedat gratiā. Scōm vtrū volūtas z ratio sine gratia possint nō p eccare damnabil'r: vl̄ necesse sit dānabil'r peccare. Tertiū vtrū post habitam gratiā necesse sit venialiter peccare vl̄ nō. Quartū quesit gratia illa que voluntatē retinet a peccato. De bis em̄ q̄tuoz mentionē facit m gr̄ in littera:

Utrū in aliquo volūtas p̄cedat grāz.

A Mēb. 1. Arg. 1m

Rimo g̃ querit: vtrū in aliquo volūtas p

P

cedat gratiā. Et videt̄ q nō: Hratia semp dicit gratia q2 grat⁹ dat. Si aūt volūtas p̄cederet gratiā: volūtate mereret̄ q̄s gratiā: z nō esset grā gratis data/sed bone volūtatis meritis reddita. Et b̄ ē argumētū augu. in lib retractationū cōtra Julianū pelagianū.

Arg. 2m

Adhuc grā diuidit in p̄uenientē/z subsequentē: nec potest dici q p̄ueniēs dicat̄ nisi p̄ueniat volūtatē: nō g̃ comitat vel sequit volūtatē: sicut dixit Julian⁹: iz p̄uenit

Arg. 3m

Adhuc p rationē arguit̄ ad hoc sic: Nulla potētia in pfectū actū potest nisi sit cōplera p habitū: volūtas potētia est: g̃ in perfectū actū boni meritī nō potest nisi sit pfecta p habitū infōzmant ad bonū meritū. Talis gratia non est nisi grā gratum

Arg. 4m

faciens: g̃ volūtas in actū meritī nō potest nisi p̄mo infōzmetur gratia. Adhuc aug⁹ in libro de cozreptōe z gratia ex illo verbo ap̄li ad Rom. 9. d. Nō est volētis neq; currentis/sed dei miserētis sic arguit cōtra Julianū: qui dixit: q̄ b̄ ido dictū sit q2 nō est soli⁹ voluntatis implere p̄ceptū diuinū: eo q̄ hō nec sperare nec credere potest nisi velit nec ad palmā currere nisi voluntate. Et aug⁹ arguit in cōcrarū ex ordine verborū sic. Si p̄ter b̄ dictū est: nō est volentis neq; currētis/sed dei miserentis: q2 sola volūtas id nō implet/sed adiutura p gratiā: tūc etiā ecōtrario poterat dici: nō est miserentis dei/sed volētis z currentis. Et cōcludit sic: Restat g̃ vt recteita dictū intelligat: vt totum deo det: qui hois bonā volūtatē ꝓuenit/z ꝓpara

Arg. 5m

rat adiuuando/z adiuuat p̄parantē: Volentē p̄cuenit vt velit: volētē subsequē ne frustra velit. Ad huc Joh. 15. a. Sine me nihil potestis facere. Et ibidē: Sicut palmes nō potest facere fructum nisi manserit in vite: ita vos nisi mānseritis in me. Cōstat aūt q in ipo nō manem⁹ nisi p inhabitātē gratiā/nec ipe in nobis: g̃ volūtas sine gratia qua maner in deo z de⁹ i eo nihil boni facere potest: opor-

Arg. 6m

ret igit̄ q p̄ueniat a gratia. Adhuc: Ysaie. 26. c Oia opa nostra operat⁹ es in nobis dñe. Cōstat q deus nō opat in nobis sicut p̄incipiū operum nostroꝝ nisi p gratiā: g̃ videt̄ q oporter q volūtas p̄ueniat p gratiā: quia aliter gratie vt p̄ncipio

Arg. 7m

nō attribuerent opa. Adhuc voluntas sine grā nō est libera sed serua seruitute peccati. Joh. 8. d. sed dicit aristo. in. j. politicoꝝ: q̄ seruus nulla hz virtutē nisi in compatōe ad dñm: z fm iura/liber⁹ consensū nō habet: g̃ volūtas añ gratiā cū p̄mit seruitute peccati/nec hz liberū consensū ad aliqd boni faciendū nec hz vtutē ad aliqd bonū. Cōtra aug⁹ in ench. dicit. Volūtas hois multa dei dona p̄cedit: nō g̃ semp p̄uenit a gratia/sed aliqñ p̄uenit gratia. Adhuc aug⁹: Qui creauit te sine te/nō iustificabit te sine te. Videt̄ g̃: q volūtas p̄cedit iustificationē: z tūc volenti infundit gratia iustificatōis. Et hoc videt̄ accipi ex ordine verborū. Eph. 5. d. Surge qui dormis: z exurge de mortuis z illūinabit te xp̄us. Ex quo videt̄: q oporteat hominē p̄imo surgere p se: z postea illūinari p gratiā. Solo dōm q ꝓbanū est dicere z hereticū de hereſi pelagij/ q volūtas vel p̄ueniat vel comitet gratiā: sed gratia p̄uenit sicut informās/ꝓpans/z adiuuās. Un̄ etiā antiq versus fecerūt ꝓpositiu⁹ sc̄z: Quicqd habes meriti p̄ueniēndo tuit gratia donat: Nil de⁹ in nobis p̄ter sua dona coronat. Un̄ ꝓbanū est dicere nisi q gratia semp p̄uenit voluntatē: z erigit eā vt velit bonū. Et ideo p̄ma septē p̄cedūt z veritatē fidei concludūt.

B Solo mēbri. I.

Ad p̄mū g̃ qō in cōtrariū obijcit: dōm q aug⁹ ibi nō loquit̄ de gratia gratū faciēte/sed de donis gratis datis: q̄ aliqñ p̄uenit voluntas.

Ad argūmū tū primū in contrariū

Ad aliō dōm q hoc verbū augu. intelligit̄ q̄ volūtas nō obijcē ponit spiritui sancto/quin velit adiuuari p gratiā: q2 si nollet/gratiā non reciperet: eo q̄ gratiā sibi oblatā reijceret.

Ad 2m

Ad vltimū dōm q hoc verbū ap̄li intelligit̄ de surgēte p consensū volūtatis ad eleuanrē se/ne eleuāti dissentiat. Un̄ aug⁹ in. ij. lib. confes. tractans illud idē verbū de cōuersione sua ad deū dicit sic: Nō erat qd respondere tibi dormienti mihi: Surge z exurge de mortuis z illūinabit te xp̄s: nisi verba lenta z somnolēta: sine mō z ecce modo: sine paululū/z ecce paululū: sic; mō z modo nō habebat modū/z paululū in longū ibat

Ad 3m

Sic etiā dicit aug⁹: q credere p̄uenit cogitatione q2 nemo credit nisi cogitet p̄ius quare vel qd credat. Credere em̄ est cogitare cū assensu. Et ido dic̄ ap̄lus. Rom. 10. c. Corde credit̄ ad iusticiā.

Utrū volūtas z ratō sine gratia possint nō peccare dānabiliter: vel necesse sit dānabiliter peccare.

A Mēb. II. Arg. 1m

Ecūdo querit̄: Utrū volūtas z ratio sine

S

gratia possint nō peccare dānabil'r: vel necesse sit dānabil'r peccare. Et videt̄ q sit necesse q dānabil'r peccēt. ij. sen. disti. xxv. ca. Et possunt notari in hoc q̄tuoz stat⁹ liberi arbitrij. Ad pctm̄ em̄ ad bonū nil impediebat: ad malū nil impellebat. Nō habuit infirmitatē ad malū: z habuit aditoriū ad bonū. Tūc sine erroze ratō iudicare z volūtas sine difficultate bonū appetere poterat. Post pctm̄ vo añ reparatōez gr̄e p̄mit a cōcupiscētia z vicit: z hz infirmitatē in malo: sed nō hz grāz in bono vt possit nō peccare: z ido potest peccare: z pōt nō peccare dānabil'r etiā. Post reparatōnē vo añ confirmatōz p̄mit a concupiscētia iz nō vicit z hz infirmitatē in malo: iz grāz in bono vt possit peccare p̄ter libertatē z infirmitatē: z possit non peccare ad mortē p̄ter libertatē z grāz adiuuātē Sed si ita est/q ante reparationē nō posset nō peccare damnabiliter: per consequentia/quam docet aristo. in. ij. periherme. necesse ē damnabiliter pec-

Arg.2m care: qz qō nō potest nō esse/necesse est esse. Ad/huc hoc idē videt p illud. Esa.31.b. Inclinabit dominus manū suā: z corruet auxiliator z cadet simul is cui pstat auxiliū. Ex his accipit: q quē dominus nō tenet p manū gratie/cū ꝓtijs virtutibus stare nō posset/necesse est q continue cadat.

Arg.3m Adhuc in ps. 68. Infixus sū in limo profundi z nō est substātia. Substātia illa dicit fūdamētū sustinēs ne descendat: g̃ qui in limo cōcupiscentie infixus est/z nō habet gratiā subleuantē: cōtinue descendit: g̃ cōtinue cadet.

Arg.4m Adhuc greg. petiū qō p penitentiā mox nō delet suo pōdere: ad aliō trahit: ergo necesse est q ante repationē cōtinue cadat.

In contrariū arg.1m Contra aug.: Primū peccatū adeo est voluntariū/q si nō sit volūtariū/nō sit peccatū. Sed peccatū sequēs añ repationē constat q est peccatū ergo est voluntariū: Et arguit aug.: si aliquid fit voluntrare/nō fit necessitate: g̃ tale peccatū non fit aliqua necessitate/sed voluntate libera: z sic nō est necesse q peccet damnabit'.

B Solo mē bri. II. Solo dōm: q necessitas duplex est: scz necessitas cause agētis z necessitas nō prohibentis. Sicut est in descensu lapidis deorsū: in quo sicut dicit aristo z alij phi naturales: causa agens est generās ad formā grauis qō generādo dat formā: z dando formā dat oīe quod consequens est eā: sicut motū et locū: et ideo graui generato de necessitate descendit ad centrū nisi aliqd sit phibens: sicut colūna suppositā: que si remoueat/statim de necessitate descendit. Et ita dicendū est ad ꝓpositū: q oīe peccatū quidē/siue pcedens repationē gratie/siue subsequēs voluntarie fit: z nullū ex necessitate agentis fit: vt dicit augustin⁹. Si aūt attendat nō phibens/siue necessitas nō phibētis: cū ex peccato perpetrato tā insit pondus deprimens z nō gratia tenēs: post perpetratū peccatū z ante gratie repationē/g̃tū est ad defectū gratie tenentis/homo non potest resistere peccato: qz nec ratio potest resistere errori: nec voluntas concupiscentie: z ideo nō potest nō peccare damnabiliter: z tñ quodlibet peccatū quantū ad agens fit volūtarie/z nō necessitate. Et hoc est qō dr̄ Osee. 13.c. Perditō tua israel tm̄ō ex me salutatio tua. Et in ps. 93. Nisi quia dñs adiuuerit me paulo minus habitasset in inferno aia mea. Ad

Astruūt p̄z ma. 4. arg. primā ergo quattuor dōm: q illa procedūt: quia nō concludūt de necessitate q est ex defectu pohibentis z retinētis.

Ad argum tū in ꝓriū Ad id qō obijcit dōm: q illō procedit z bene cōcludit de necessitate agentis: qz nulla necessitas agentis est ibi: et talis necessitas vocat necessitas cōsequētie z nō consequētis. Et sic q̃tuor status liberi arbitrij respondēt q̃tuor nature bois stat⁹. Status em̄ innocētie est/qñ poterat homo nō mori si vellet: z nō poterat mori nisi peccaret: Respōdet status liberi arbitrij eiusdem status: in quo homo erat adiutorio innocentie poterat nō peccare: qz nulla habebat infirmitatē deprimentē: sicut in libero arbitrio/nihil habuit inclinans ad peccatū. Status aūt damnati hominis post peccatū est de necessitate mori z nō posse nō mori: eo q habet infirmitatē deprimentē de necessitate. Un̄ ps. 88. Quis est homo qui vivit z nō videbit mortē: eruet aiam̄ suā de manu inferi: Huic respondet status liberi arbitrij/in quo homo ꝓter defectū gratie retinentis z ꝓter vulnus peccati nō potest resistere peccato damnabili quia semiuiu⁹ relictus est a latronib⁹ Luc. 10.c. z virtutē nō habet resistendi/nisi p gratiā repet' in statu post reparationē nō potuit resistere quin peccet venial'r: ꝓter adherētiā peccati que multiplex est z multiplicit infestat. I. Joh. 1.c. Si dixerim⁹ quia peccatū nō habemus: nosipos seducimus: z veritas in nobis nō est. Et hoc est qō dicit Rom. 7.d. Uelle adiacet mihi: pficere aūt bonū nō inuenio. Consensio em̄ legi dei fm interiorē hoiem Video aūt aliā legē in membris meis repugnātē legi mentis mee: z captiuantē me in lege peccati q est in mēbris meis. Et ideo statim inclamat: Infelix ego homo: quis me liberabit a corpe mortis hui⁹?: Et respondet: gratia dei per ihesū xpm dominū nostrū. Unde in illo statu sicut habet necessitatem moriendi: ita habet necessitatē peccādi g̃tū ad defectū retinentis z saluantis gratie: tñ libertatem a coactōe nunq̃ amittit: sicut ante dictū est Sed post resurrectionē quādo liberabit natura a miseria/z glorificabit: tunc erit status nō posse mori/z nō posse peccare: quia ꝓportionalia sunt: nō posse mori/z non posse peccare: z posse mori/et posse peccare: eo q mors cāra est a peccato: z sicut se peccatum habet ad liberum arbitriū/ita mors ad naturam.

Utrū post habitā gratiā necesse sit venialiter peccare vel nō.

Ertio queritur: vtrū post habitā gratiā necesse sit venialiter peccare vel nō. Et videt q nō. Dicit aug⁹/z in phabitis habetum est: q si adam necessitatem habuisset peccādi z resistere nō potuisset/nō fuisset ei peccatū imputandū: z iniuste imputaret ei qō nō erat in ipo vitare vel facere: Ergo a simili: si homo post habitā gratiā necessitatē haberet venialiter peccandi peccatum nō imputaret ei. Si forte quis dicat: q peccatū veniale nō imputat ei. Contra Matth. 12.c. De oī verbo ocioso quod locuti fuerint homines reddent rationē in die nouissimo: de nullo reddit ratio in die nouissimo nisi de peccato: ergo ociosū verbū est peccatum: z sic videt q adducitur obiectio prima. Adhuc Aug⁹: Nullū est adeo veniale peccatū qō nō fiat mortale/dū placet: accedēte em̄ contēptu z libidine/ipo contēptu potest fieri mortale. Et tunc videt/q idem sit de veniali et mortali quantū ad hoc: z sic videt/q sequat idem incōueniens quod prius. Solo dōm q in veritate quantūcūq̃ homo sit in gratia/nisi extingua tur fomes in ipo: sicut i beata vgine/in qua sicut dicit aug⁹: cū de peccato agit/nullā vult haberi questionē/ꝓter bonorē dñi nostri ihu xpi: tanta em̄ gratia ꝓuenta fuit z plena/q sine oī peccato fuit z veniali z mortali. In alijs aūt oib⁹ sactis neeesse fuit incidere in peccatū veniale etiā post habitam gratiā. Si aūt quēritur qua necessitate: distinguendū est vt prius: q est necessitas agētis: sicut ignis exurit de necessitate psente cōbustibili Et hac necessitate nullū peccatū est necessariū/sed oīe peccatū est voluntariū ram mortale q̃ venale. Et de hac sola necessitate sequit q necessarium nō reputat ad peccatū. Et est necessitas ineuitabilitatis: que causat ex eo/q multipliciter remanet fomes z instigat: z tot modis q̄ puideri non possint/nec vniuersaliter cauerī. Et hac necessitate necesse est hominē peccare venialiter. Et hoc signat Damascen⁹. ij. libro ca. xij. vbi dicit: q serpens multiplicib⁹ z delectabilib⁹ motib⁹ cōsueuit placere muli eri: sicut z sensualitas que p serpentē significat/ multiplicib⁹ motib⁹ remanet inferiorē partē rōnis que signat per mulierē. Et ideo impossibile est dr̄ ex aliqua ꝓte incidat adminus in aliqō peccatum veniale. ꝓter q̃ de beata virgine: vt dictū est: de qua etiā dicit Anſ. in. ij. de ꝓceptu virginali: Decebat vt virgo illa quā deus pater vmbra sue virtutis/hoc est imagine (sicut imago resultans in speculo dicit vmbra inspiciētis vt dicit Orige.) desiignauit vt esset mater eius: que de corde suo genitum tanq̃ seipm̄ diligebat: z quā filius integritate sue diuinitatis impleuit: z quā spūssanctus sanctificauit ei matrē/de quo ipe fm diuinitatē procedit: ea puritate niteret qua maior sub deo nequit intelligi. Et ideo impossibile est/q beata virgo intelligatur fuisse in aliquo peccato veniali siue mortali/tanta sanctitate vndiq̃ prenēta. Ad primū ergo dicendū: q ar gumētū concluderet/si necessitas esset efficiētis. Jam aūt dictū est: q non est talis necessitas/sed ineuitabilitatis: qō non semp imputat ad condēnationē/licet imputet ad contagionē z maculam. Et sic intelligit auctoritas Mat. 12. quia licet reddat ratio de ocioso tamen ꝓter hoc non condēnatur/sed contagionis alicuius reūs ostenditur: que purificanda est/vel hic per penitentiā/vel in futuro per purgatoriū. Ad vltimū dicendū: q peccatū veniale est genere nunq̃ fit mortale: sed ꝓpr̄ijs adiūctus potest esse mortale/si hoc facio in contemptū dei: sicut etiā subleuatio festuce de terra facta in cōtemptū dei peccatū mortale est z ita intelligit dictū augustini.

Ad arg um primū

Ad 2m

Ad 3m

Querit̄ que sit gratia illa que voluntatem retinet a peccato.

A Medꝫ. IIII. q Uarto queritur que sit gratia illa que voluntatē retinet a peccato. Hanc eni Aug⁹ vocat operantē z cooperantē/z pueniētē z subsequentē. Et ad hoc sic pceditur. Aug⁹ in libro de natura z gratia dicit sic: Preuenit/vt pie viuamus: subsequit/vt cū illo semp viuamus. fm̄ B videtur/q gratia pueniens siue operans referat ad totam vitam psentē: subsequēs aūt siue cooperans ad totam vitā futurā/in qua viuemus cum deo. Adhuc Aug⁹ ibidē. preuenit/vt sanemur: subsequit/vt vegeremur: fm̄ hoc videt/q gratia iustificatiōis impij sit gratia pueniens: z gratia ꝓfectus de virtute in virtutē/sit gratia subsequens

Arg.pmū

Ar.2m

Arg.3m

Adhuc: Aug. ibidē puenit volūtatē/vt velit bonū: subsequit/vt cōpleat siue pfectat. Scōm hoc videtur/q gratia pueniens est voluntatē informans z gratia subsequēs sit idem cū pseuerātie donore: hoc non dicit in lra.

Ar. 4m Adhuc Ro. 8. f. Quos prescuit z pdestinauit conformes fieri imaginis filij sui/hos z vocauit: quos aūt vocauit/illos z iustificauit: quos iustificauit/illos z magnificauit. Videt ergo/q aplus aliter diuidat gratiā q̃ Aug⁹. Aplus eni videt ponere has differētias: pdestinationis/vocatiōis/iustificationis/magnificationis Aug⁹ aūt nō ponit nisi gram operatiōis z cooperatiōnis. Adhuc sup illud Exod. 33.c. Si inueni gratiā in oculis tuis/ostende mihi faciē tuā: dicit glo. Non vna gratia sufficit sanctis: vna eni ꝓcedit vt deū diligant z cognoscant: Altera subsequit vt se mūdos custodiāt. Et hoc dicit in lra: gratia eni pueniēs dicit in lra que facit nos velle: Altera subsequēs que facit currere i. pfectū bonorū. Adhuc Esa. 31.c. sup illud: Transibit dñs p iudam/protegens z liberās/transiens z saluans: datur quadruplex differentia gratie: scz precediōis/liberationis/trāsitionis/z salutis: z querit penes q̃id iste differētie sumant̄. Adhuc Ezech. sup Joh. homel. 14. sup illud: Gratiā p gratia dicit sic: Erent z ipa q̄ sunt legis/gratie erant: z ipm generari nos ex nō entib⁹/gratia fuit: nō eni directionib⁹ pcedētib⁹ hāc accepimus remuneratione. Qualiter eni qui neq̃ eramus: quasi dicerer: nō poteramus ex directiōe accipe/cum nō essemus: sed deo vbiq̃ ꝓcedētib⁹ beneficijs incipiente: nō generari nos solū ex nō entib⁹/sed etiā ea generatos discere ea q̃ facie da sunt/z q̃ nō sunt facieda: z hanc in natura accipe legem: z hoc cōscientie iudiciū in corruptibile imposuisse nobis/gratie fuit maxime z clementie ineffabilis. Adhuc: Idem ibidē: sed z hanc corruptā legem scz nature/p legē scriptā instaurare/gratie fuit. Adhuc: Anſ. dicit: q gratia est q̃ decredit a gratuita volūtate. Et fm̄ hoc valde multipler est: omne scz donū qō gratis datur. Ulterius queritur: quare dicit gratia operans z cooperans. Si eni sicut dicit Aug⁹ dicit gratia operās/que operat bonā voluntatē: cum bona voluntas non sit nisi informata per gratiā: videtur q sit operans que operatur gratiā in volūtate: z sic idem facit seipm̄: qō est valde incōueniēs z impossibile. Solutio: dicendū q aug. auctoritas quā inducit mgr̄ de gratia pueniente z subsequente/ab aug. posita in libro contra pelagianos: qui gratiā dei euacuabant: z dicebant a libero arbitrio esse bonū opus sicut volēte z currēte: z a gratia dei nō nisi sicut adiuuante z cōicante. Et ꝓter hoc aug⁹ fm̄ catholicam fidem volens hunc errorem corrigere per verbum apli Ro. 9.c. Non est volētis neq̃ currētis/sed dei miserētis: diuidit gratiā in operantē z cooperantē/siue puenientē z subsequentē: vt ostēdat/q totū est ex gratia dei: que primo puenit voluntatē vt velit: z subsequit voluntatē opus ministrantē/ne frustra velit: eo q opus volūtatis siue liberi arbitrij frustra est ad meritū nisi sit gra informata. Un̄ sole ille diuisiones Aug. ad ꝓpositū sunt. i. ad euacuationē hereſis pelagianor̄. Alie tñ multe diuisiones gratie sunt/sicut pbār obiectiones p effectus gratie date. Ad primū ergo dicendū: q licet p̄cipaliter pueniat informando voluntatē: tñ etiā quidā modus pueniēdi est/quo nos hic puenit in gratia: z quidā modus subsecutiōis/quo gloria sequit gratia. Et hoc intēdit aug⁹ z non aliud: vt scz intelligamus/q̄ nihil est in nobis nisi ex gra dei. Ad aliud dicendū eodē modo: q quidā modus pueniēdi est q̃ sanamur ab infirmitate: z alius subsecutiōis quo vegetamur de virtute in virtutem: z hos effectus intendit assignare Aug. z nō aliud. Ad aliud eodem modo dicendū: q Aug⁹ duos effectus gratie intendit ibi assignare: vnam incipiētis/z alterā pseuerātis in ꝓbationē: neutrū

Ar. 5m

Solo mē bri quarti

Ad arg um primū

Ad 2m

Ad 3m

eni hoc potest habere hō nisi er gr̄a dei t gratuito
Ad 4m dono ipius. Ad aliud dicendū: q aplus intēdit
ibi assignare effectus gratie/quos operatur deus in
nobis sine nobis: qui sunt ꝓparatiōes gratie: que
est predestinatio ab eterno: vocatiōis a peccato/q̄
accipit ꝑ terminū a quo: iustificationis/que ac-
cipitur ꝑ terminū ad quē: magnificatiōis/que acci
pit ꝑ finē intentū a tribꝰ ꝑhabitis: magnificat eni
Ad 5m cum imponit corozonā glorie. Ad aliud dicendū
q illud qō dicit in glosa sup illud Exo. 33. c. Si in-
ueni gratiā tc. verū est: quia non vna gratia indi-
gent sancti/sed multis: quia multiformis est gra-
tia dei: Et licet multipliciter ꝓueniat in omnibus
gratijs: tn̄ ꝓnapaliter ꝓuenit in fide t dilectione/
vt cognoscam⁹ t diligamus: quia fides fundamen
tū virtutū: gratia vo forma/subsequēs autē gra-
tia est/vt in omnib⁹ mūdā habeamus vitā t in nul
Ad 6m lo pollutā. Ad aliud dicendū: q illud Esa. trāsl
bit dns datur per quattuor effectus gratie: quoꝝ
primus est/transitus in visitando: qn̄ dns visitat
singulos in salutari suo. Secundus est/pregens:
quādo protegit nos ab impugnatore. Tertius est
liberans a malo qō indirit impugnator. Quart⁹
est salus per quā nos saluat: t sic cōtinue transit ꝑ
totum/hoc est per suos confitētes t glorificantes
deum: quia sicut dicit beatus Bernardus. Sicut
enim nō dormit neq; dormitat qui custodit israel:
ita nō dormit neq; dormitat qui impugnat israel.
Ad 7m Ad aliud dicendū: q Chrys. intendit dicere: q
omne donū nature t omne donū gr̄e a gr̄a dei est
t nihil boꝝ habem⁹ a nobis: sicut etiā dicit Jaco.
1. c. Omne datū optimū/t omne donū pfectū de-
sursum est descendēs a patre luminū. Et tales di-
uisiones nō faciūt ad ꝓpositū/vt scz hereses pelagi
Ad 8m euacuēt: t iō nō inducunt. Ad aliud dōm: q chrys
sosto. dicit/q totū est de gr̄a quicqd dat nobis de
lege nature/de lege scripta/t lege gratie: t b̄ verū
est: t ideo 8r. 1. Loꝝ. 15. d. Br̄a dei sum id qō sum.
Ad 9m Ad aliud dōm: q ans. verū dicit: quia illa est defi-
nitio gr̄e: t q multiplices sūt gr̄e: sed illas nō opoz
tuit inducere hic: quia hic nō intēdit de diuisiōibꝰ gra
tiaꝝ/sed tm̄ de euacuatione hereseos pelagiane q̄ gra
tiā euacuauit: t iō nō inducunt nisi ea q̄ valēt ad b̄
Ad questi- Ad id qō iurta b̄ vltio q̄rit dōm: q gr̄a nō opat se
onē incidēte ipam/sed opat volūtatē in forma gratuiti boni: si-
cut albedo supficiē ꝺstituit in forma albi efficient:
tm̄ totū faciēs est de⁹/t gratuita eius voluntas: t
sic idem non operat seipm.

Queritur de gratia operante t cooperante. Questio CI.

Einde rōne eius qō

Vtr⁹ qōnis tria sūt mē/bra
d dicit i eadē dist. ca. hic ꝓsiderādū ē. Hic
q̄runt tria. Primū est: vt in eadē sit ope-
rās t cooperās/siue ꝓueniēs t subsequēs: siue di-
uerse. Secūdū rōne sequēt⁹ capl̄i. Si vo q̄rit: quo
gr̄a pōt augeri vl̄ minui. Tertiū: qlīter gr̄a differt
a virtute. De his enī tribꝰ m gr̄ querit in lr̄a.

Vtrū eadē sit gratia operās t cooperās siue ꝓueniēs t subsequēs siue diuerse.

B Mēbrū. 1. Arg. primū
D primū objcit sic: Dicit ꝓbus: q act⁹ sūt
a puꝝ potētijs ꝑm rōnē: q potēcie distinguū
turꝑ actꝰ/t actꝰ ꝑ obiecta: sed eadē rōne di-
stinguūtur habit⁹ ꝑ actꝰ sicut t potēcie: q̄ habit⁹
ad potērias ordinant⁹/t pficiūt potērias ad actus
sed diuersi sūt actꝰ gr̄e ꝓuenientis t subsequntis/ope
rātis t cooperātis: sicut patet q gr̄a operās siue ꝓ
ueniēs liberat t ꝓparat hois volūtatē vt bonū ve-
lit: subsequēs aūt siue cooperans vt dicit Aug. illa
adiuuat ne frustra velit: t isti sūt diuersi actꝰ: ḡ t di
uersi habit⁹. Ar. 1m,
Adhuc ipo nomine ostendit/q ope
rās ꝑ se opat: cooperās aūt cū q̄dā alio: ḡ videt q
nō sunt eiusdē potētie: ḡ nec eiusdē essentie siue sub
stantie: ḡ sunt diuerse. In cōtrarū arg. primū.
Cōtra: gr̄e ꝓpr⁹ actꝰ est/
gratū facere habentē: t opus eiꝰ gratū reddēs iste
actꝰ vnⁱ rōis est in cōi t operāte t cooperāte: ḡ vi-
det q habit⁹ vnⁱ rōnis sit operātis t cooperātis/
ꝓuenientis t subsequentis. Adhuc: Bēa a duob⁹ Arg. 2m
dict⁹: q vere gr̄a est t simplr̄: scz q̄ gratis dat/t non
meritis reddit: t q̄ gratū facit habētē t opus eiꝰ:
vtrūq; ꝑ vnā rōnem habet operās t cooperās: ḡ
videt q sint gr̄a vna t eadē. Solutio: Ad hanc B
questionē satis ꝛnder mgr̄ sic dicēs: Quibusdā nō Solo mē
irrōnabiliter videt: q vna t eadē sit gr̄a/idē donū bri primi
eadē virtus q̄ opat t cooperat: ſz ꝓter diuersos
eius effect⁹ t 8r operās t cooperās. Et hoc simplr̄
ꝓcedendū est. Ad primū aūt dicendū: q actꝰ sine Ad arg.m
puꝝ potētijs/hoc inegabile est: sed licet diuersi sūt
actus: q̄ sunt liberare volūtatē/t adiuuare: tn̄ vna
t eadē virtus ſm rōnem est in eis: t hec est virtus
merēdi t gratū faciēdi: q̄ est tām gr̄a operāte q̄m
gr̄a cooperāte: t ideo vna t eadē est gr̄a q̄ geminat
ꝑ officia siue actus: licet vna forma gr̄e sit vtriusq;
vtraq; enī cōfert vim merēdi t gratū faciēdi. Ad Ad 2m
aliud dicendū: q ſm aliq̄d sūt eiusdē potētie/t ſm
aliq̄d nō: ſm b̄ enī eiusdē potētie sunt/q vtraq; gra
tū facit t vim ꝓfert merēdi. Differūt aūt in b̄: q ope
rās facit b̄ circa volūtatē/infozmādo eā: cooperās
aūt circa actū liberi arbitrij/eliciēdo eū: t dando
ei virtutē vt mereri possit t dignus sit vita eterna:
t hoc nō facit diuersitatē essentie siue forme/sed di- Astruit⁹
uersitatē effectuū tm̄ in volūtate t actu eiꝰ. Duo gumentū
q̄ objciūt in ꝓrariū ꝓcedūt/t ꝓbāt b̄ qō dictū est. contrarii

Querit quō gr̄a possit augeri vl̄ minui.

Ecūdo querit: quō gr̄a pōt augeri vel mi-
s nui. Dicit enī Aug. Ipa enī gr̄a nō ē ocio- Mēbr. ii. Arg. primi
sa/sed merēd augeri: vt aucta mereat ꝓfici.
Hoc enī nō videt esse, ꝓpter dictū: cū augmentū ꝓ
pter nō sit nisi in quātitatibꝰ: In genere aūt quāti-
tatis nō est gr̄a ꝓuenies nec subsequēs. Adhuc Arg. 3m
incōuenienter videt dicere/q gr̄a mereat augeri: me
ritū enī illud aut est ex ꝟgruo/aut ex debito: Non
ex ꝟgruo: q̄ nihil ꝓcedit ꝓmā gratiā vñ ꝟgruū sit
ipm augeri. Sil̄r nec ex debito: q̄ hoc non posset
esse nisi ex deo: t deus nulli aliquid debet vt dicit
Hiero. videt ḡ q ex debito nō possit augeri. So- B
lutio: dōm cū Aug. i li. de quātitate aie: q duplex Solo me
est quātitas: virturis scz/t molis. Cū enī q̄rit q̄n- bri secundi
tus sit hercules: pōt q̄ri quot pedū sit/vel quante
vrutis. Et iō dicerūt anti⁹: q quantitas molis
diuidit ad intus ꝑ aliq̄d munerās quātitatē subie
cti: sicut est pes/vlna/t palma: Quātitas aūt vir-
turis diuidit ad extra: sicut posse i duos vel i tres
vel in q̄ttuor est virtus herculis. vñ gratia auget
augmēto virturis t nō molis: in hoc enī maior est
qō in plura merita pōt t plus mereri: in hoc scz/q
per depuationē magis recedit a cōtrario/pcī scz:

t magis accedit ad puritatē ꝓme bonitatis t vir-
rutis: ex hoc enī hz maiozē vim merēdi/t ꝓfectā ac-
Ad arg. mē cipit vim merēdi qn̄ est in tra. Ad primū dicendū
to primū q in quātitatibꝰ ē augmentū quātitatis molis: In
spiritualibꝰ enim bene est augmentū virturis/licet
Ad 2m, non molis: sicut paulo ante dictū est. Ad aliud
dicendū: q meritū illud virturis est ex congruo/t
nō ex condigno vel debito: congruū enim est vt ꝑe
dicit Aug⁹/q qui bene vtit gratia q addaḱei aug/
mentū illius gr̄e Matth. 25. b. Dedit vnicuiq; ſm
mensuram virturē id est ſm vsum t conatū virturis.

Querit q̄liter gratia differat a virtute.

B Mēbr. iii. Arg. primū
Ertio querit qualiter gratia differt a vir-
t tute. Et videt q non differat: quoꝝ enim
vna est definitio/eoꝝ vnū est esse: Sed vna
est gr̄e t virturis definitio: ergo vnū esse. Maior ꝑ
se patet: minor scribitur in lr̄a in sequēti distinctiōe
ca. j. vbi inducit Aug⁹ sic dicens: Virtus est bona
qualitas mentis qua recte viuit: qua nemo male
vtitur: quā deus operatur in nobis sine nobis. Dicta
posita in hac definitione cōuenīt gratie gratū fa-
cienti: hec enī est bona qualitas mentis qua recte
viuit qua nemo male vtitur quā deus: ergo vide-
tur q virtus t gratia sint idem t nulla habeat dif-
Ar. 2m ferentia. Adhuc: Quoꝝ est effectus vnus ipsa
sunt eadē: virturis t gratie vnus effect⁹ est/scz me-
Arg. 3m ritū vite eterne: q̄ virtute meremur/t gratia me-
remur: ḡ sunt idē. Adhuc: Gratia dicit q̄ gra-
tis dat⁊ gratū facit: vtrūq; hoꝝ conuenit virturi/
In ꝓrarū argumentū primum. maxime infusę: ḡ videtur q gratia infusa t virtus
sint idē. Contra: quecūq; diuiduntur ſm subiecta/
diuidunt⁊ ſm esse: virtutes t gr̄a diuiduntur ſm sub
iecta: q̄ multi sunt qui habēt virtutes cardinales
Ar. 2m t nō habēt gratiā gratū facientē: ḡ virt⁹ t gr̄a gra-
tū faciēs nō sunt idē. Adhuc: in lr̄a 8r: q gr̄a gra
tū faciēs est fides q ꝑ dilectionē opat: ꝑ quā iustifi
cat impi⁹: videt ḡ q gr̄a nō sit idē cū oi virtute: sed
B cū q̄dā. Solo: dōm q gr̄a pōt sumi i genere/t in
Solo mē bri terti. specie/si in genere: tūc oē donū a deo gratis datū/
siue cozpale/siue spūale gr̄a est: t sic virtutes cardi
nales siue acq̄site siue infuse gr̄e sunt. Si in specie
t stricte accipit: tūc gr̄a gratū faciēs nō est nisi ipm
donū/cū q̄ dat seipm de⁹ in tpali ꝓcessione spūsancti
hoc enī donū est sctificās t gratificās: nec 8t gr̄a q̄
gratis dat tm̄/ſz q̄ gratū facit habentē: t opⁿ eiꝰ
gratū reddit: t hoc vo nomie 8r gr̄a. Et sic virtus
generaliter nō est idē cū gratia: ſz ꝓmo mō ois vir-
tus est gratia q̄ gratis dat. Ad primū ḡ dōm: q ex
Ad primū argumētū illa definitiōe nō pōt ꝓbari/q virt⁹ est gr̄a q̄ gratū
faciat. Licet enī ois virt⁹ talis sit bona q̄litas men
tis: ſm q bonū definit⁊ a Dioꝝ. q bonū est q̄ est
abono: nō tn̄ est bona a bonitate gratie gratū facī-
entis: ſz est bona/q̄ est a bono. Et licet recte viuat
q̄libet tali virture: hec tn̄ nō est rectitudo talis q̄ gra
tū faciat/ſz est rectitudo theologice virutſ/siue car
dinalis: q̄ est rectitudo ꝓingēdi finē: vt fides in ꝓ
mā veritatē: t spes in ꝓmā largitatē: Vel rectitu-
do ꝓingēdi mediū: sicut q̄ttuor virtutes cardina-
les: de quibꝰ dicit Aristo. in. vj. eth. q̄ quis extre-
mū in bono/tn̄ in passionibꝰ t opatiōibꝰ sūt mediū.
Et sic etiā nemo male vtit eis q̄rum est de se: licet
aliꝰ male vtens t nō recte viuēs/possit eas habe-
Ad 2m reinformes t nō informatas. Ad aliud dicen-
dū: q nō est vnus effect⁹ virturis t gratie/nisi vir-
tutis formate ꝑ gratiā: t bn̄ cōcedit q illa virt⁹ sit
gratia. Ad vltimū dōm: q non ois virtus infu- Ad 3m
sa facit gratū: sed virtus infusa cū q̄ infundit spūs
sctūs gratū facit/t nō alia: t talis nō est nisi virtus
formata ꝑ gr̄am gratū facientē/t ꝑ charitatē.

De gratia tria querunt. Questio. CII.

Einde querēdum est

o de hoc qō dicit in illo ca: Si vo q̄rit: quō
ipa gr̄a ꝓueniēs mereat augeri. Et q̄run Huiꝰ qōnis
tur tria in ca. illo. Primū est q̄liter gr̄a auget. Se tria sūt mē-
cundū de diuisiōe bonoꝝ qua ibidē dat Aug. Ter bra
tiū: si virtute aliquis male possit vti.

Queritur qualiter gratia augetur.

A Mēbrū. i. Arg. primū Ar. 2m
O ꝓmū objcit sic: Augeri nō pōt nisi qō ha
a bet quantitatē: Sed gr̄a t virtus nulla ha
bent quātitatē: ḡ videt q augeri nō possūt.
Adhuc: Jam habitū est paulo ante: q hois dā-
nati ꝑ pctm̄ duo sūt stat⁹: scz ante reparationē/t post
reparationē. Et ante reparationem necesse est eum
peccare dānabiliter: post reparationē vo veniāliter.
vterq; stat⁹ facit ad diminutionē gr̄e t virturis/et
nō ad augmentū: ḡ nullus status hois est in q̄ gra
tia virtus possint augeri in ꝑto: in hoc ḡ nō pōt auge
ri virt⁹ t gr̄a. Cōtra: Profect⁹ meriti est in hoie In cōtrariū
ꝓfect⁹ meriti auget bonū gr̄e t virturis: ḡ videt q arg. primū.
gr̄a t virt⁹ ꝓtinue augēt in sctis. Adhuc Luc. 2. g Ar. 2m
Puer iesus ꝓficiebat etate/sapia/t gr̄a cozā deo t
hoib⁹. Nō pōt hoc intelligi de iesu in ꝓria psona:
q ab instanti cōceptiōis ꝓter vnionē diuinitatis
plen⁹ fuit omni gr̄a/t crescere nō potuit: oportz ḡ
q intelligat ꝑ ꝓficiebat etate/sapia/t gr̄a cozā deo t
hoib⁹: videt ḡ q̄ incremētū accipiat gr̄a t virt⁹ in hoie: ḡ gr̄a t virtus augent.
Vteri⁹ q̄rit quō ꝓficit gr̄a. Dis enī pfectio est Qō in cōdēs
ad aliquē terminū: ad sūmū gratie t pfectū nemo arg. primū.
venit: videt ḡ q̄ nemo in hac vita pfectus pōt esse.
Adhuc aristo. in. iij. phȳsico 8t dicit: q pfectū est Ar. 2m.
cui nihil deest: sed nemo est cui nihil deest in gr̄a: vi
det ḡ q nihil pfectū sit i hac vita. Adhuc Jaco. 3. a Arg. 3m
In multis offendim⁹ oēs: si hoc dicit aplus de
se/multo magis de alijs est vez: videt ḡ q̄ in nul-
lo gr̄a pfecta sit. Contra Heb. 6. Perfectoꝝ est In cōtrariū
solidus cib⁊/eoꝝ q ꝓ ꝓsuetudine exercitatos habēt arg. mētū
sensus ad discretionē boni ac mali. Solo dōm: A
q sicut dicit Aug. t ira ponit⁊: q gr̄a mereat auge Solo mem
ri/vt aucta mereat ꝓfici. Ad primū ḡ dōm: q du- bri primi.
pler est pfectio: cozpalis/t spūalis: t duplex est q̄n Ad arg. 1m
titas/vt dicit Aug. in li. de quātitate aie: scz cozpa
lis/t virtualis. Que cozpaliter augent ſm q̄ntita
tē cozpalē diuisibilē. Que vo spūaliter t virtualr
augent/augēt ſm q̄ntitatē virtualē duplicit⁊: vel ſm
recessū a ꝟzio t ſm accessū ad ſminū: ſm q dicit au
cto⁊ libro i ser. ꝓncipio⁊: q albi⁹ 8t nigro imꝑmixti⁹
ſm recessum a ꝟzio: t 8t etiā albi⁹ sive lucidi⁹ ſm ac
cessum ad b̄/q ē in termio albedinis cui⁹ est ꝓxima
nois impositio q b̄ vere 8t albū. Dōm ḡ q gr̄a nō
augeꝝ cozpali augmēto/ſz spūali: t augeꝝ ꝑ accessū
ad terminū. i. ad vere bonū cui nihil admixtū est de
malo: q̄ illi vere imponit⁊ nomē gr̄e: t illud vere 8t
bonū: t assimilat ꝓme bono magis inter bona: De q̄
8t Mat. 19. b. Nemo bon⁹ nisi sol⁹ de⁹. Et sic ma
gis bonū est qō magis assimilat ꝓme bonitati. Et
hoc ē bonū gr̄e. Ad aliud dōm: q ē augmētū ꝓpor Ad 2m
tionatū statuit: t ē augmētū simplr̄. Augmētū ꝓpor

gonatū statui hois pōt accipe bō ex merito: augmentū puritatis simplr nō pōt bō accipe in hac vita: qz dicit Job. ꝑma canonica. 1. ca. c. Si dixerimus qz pctm nō habem⁹ zc. 1. Eccl. 25. Nemo mūdus a pcō: nec infans cui⁹ vita vni⁹ diei est super terrā: qz admin⁹ hz origiale. Et sup illud aug⁹: Si oēs scī z sctē ꝓuenirēt z dicerēt/qz pctm nō habemus: seipos seducerēt: z ip̄is veritas nō esset: Excepta bta virgie de q̄ cū de pctis agit/ꝓter honorē dñi nr̄i ihesu xp̄i nullā volo hz q̄stionē. Vñ ad id qđ obijcit de venali de q̄ nō pōt bō sibi cauere etiā post reparationē: dom q venale nō excludit gr̄am/ nec gr̄e incremētū: qz nō est simplr pctm/sed ad pec catū trā dispositio. Ad illa q̄ obijciunt in ꝓriū dicendū q simplr ꝓcedēda sunt z ꝓcedūt. Ad id qđ vlter⁹ q̄rit de pfectiōe gr̄e: dom q pfectio duplex est: simplr scz/z ꝓportionata statui. Nemo simplr est pfect⁹/nisi solus de⁹: sm modū aūt stat⁹ scī pōt esse pfecti/qđo nihil deest de his q̄ ptinēt ad statū virtutis z meriti. Ad aliud dom: q nihil ita simpliciter pfectū est cui nihil desit/ꝓter deū: sed m̄lta sunt ita pfecta/q nihil deest eis de his q̄ ptinēt ad statū meriti. Et b̄ ē qđ ōz. 1. Lor. 1. a. in glosa z in textu: In oib⁹ diuites facti estis in illo/in omni verbo/z in oi scia: sicut testimoniū xp̄i ꝓfirmatū est in vobis: q̄ z cōfirmabit vos vsq; in finē sine crimine vsq; in diē reuelatiōis dñi nr̄i ihesu xp̄i. Ad vltimū dom: q aplus dicit q desit ei z alijs pfectio simplr/z nō sm statū.

Arg⁹ primū ar gumenta in contrariū. Ad questio incidentē. Arg⁹ primū. Ad 2m. Ad 3m.

Ad argum in cōtrariū. Ad id qđ in ꝓtrariū obijcit: dom q aplis ibi loqr̄ de pfectione stat⁹/q̄ multi sunt pfecti: cū nihil desit eis q̄ ptinēt ad meritū: Phil. 4. Non q̄ iā cōprehenderim z iā pfect⁹ sim: sequor autē si quo mō cōprehendam in quo cōprehensus sum.

De diuisione bonorū in magna minima z media.

B Mēbrū. II. Secundo q̄rit de diuisione bonoꝝ quā dat Aug⁹: In bona magna/minima/z media. Dicit em: q spēs quorūlibet corpoꝝ minima bona sunt/sine qđ recte viui pōt. Virtutes aut ē qđ recte viuit/magna bona sūt. Potētie vo animi sine qđ recte viui nō pōt media bona sūt. Videt aūt q hec diuisio insufficiēs sit: multa em alia sunt bona q̄ referūt ad bonā vitā ꝓter ista: sicut sūt bona fortune/de qđ dicit aristo. in ꝓmo eth. q organice deseruiūt ad felicē vitā/siue ad felicitatem.

Arg. 2m Adhuc: bona fortune vicini⁹ videnť se hz̄e ad felicitatē q̄ spēs corpoꝝ: qz sic dicit aristo. ibidē: spēs corpoꝝ nō nisi decorāt brūtudinē: bona aūt fortune organice deseruiūt: z vicini⁹ est qđ organice deseruit q̄ id qđ decorat solū. Adhuc: in bonis magnis/q̄ sūt virtutes/m̄te sūt differētie: In his em est virt⁹ theologica/virt⁹ ꝓsuetudinal⁹/z donū spiritussc̄i: z in ꝓtute ꝓsuetudiali est bonū in genere/ bonū circūstātie/z bonū virtutis: de qđ oib⁹ nulla facit mentionē aug⁹: z sic videť esse diminutus.

Arg. 3m

B Solo: dom q bona q̄ enūerat aug⁹/nō enūerātur sm diuersitates genez vel speciez/z sm ḡnitatē bonitatis q̄ faciūt ad rectā vitā z bonū vsum: z ideo diuidit in magna/minima/z media: Vocās illa magna/q̄ essentialr z causaliter ꝓstituūt rectā vitā z bonū vsum/z ad aliū vsuz referri nō pñt. Et vocās illa minima/q̄ nec essentialr/nec causaliter ad rectā vitā referunt: z aliq̄ referūt ad malū vsū. Et vocans illa media/sine qđ recta vita z bonus vsus nō est: licet aliq̄ aliqs possit eis abuti. Et sm sm B aug. diuisio bona z sufficiēs est. Bonū eni vt dicit Dion⁹. in li. de di. no. ca. iiij. si pfectā rōnē boni hz̄e debeat tria debet hz̄e: scz q sit a bono/z in bono plantatū/z ad bonū, vñ illud bonū a q̄ recta vita ē plātata/z bon⁹ vsus recte vite: z ad qđ est recta vita z bon⁹ vsus recte vite/ b̄ magnū bonū est. Illud aūt bonū a q̄ recta vita nō est/nec bon⁹ vsus recte vite: z ad qđ nō est vocabulū minimū bonū: qz nihil facit ad bonā z rectā vitā nisi p occasionē. Illud ꝛo bonū a q̄ recta vita essentialr p se nō ē/sine q̄ esse nō pōt: sicut libez arbitriū/z intellect⁹ z voluntas/mediū bonū. Et b̄ mō data est diuisio aug. z b̄ mō inducit ꝛ pela gū: q̄ dixit/ q media bona constituerent bonam vitā: qđ falsum est. De alijs bonis nō tractat: qz nō sūt pñtis inētiōis. Et p b̄ ꝓz solo ad tria obiecta in ꝓriū. De his tñ iam dudū facta est sūma q̄ intitulať: de bono in q̄ disquisite de oib⁹ differētijs bonoꝝ z oppositoꝝ malo ꝛ tractatū est: q̄ multū vulgata est/z cōiter habet⁹: z ꝓter b̄ nō oportet de talib⁹ hic inquirere.

Utrū virtute aliquis possit male vti.

B Mēbr. II. Arg. primi

Tertio querit⁹ vlterius: utrū ꝓtute aliqs male possit vti. Et videť q sic. Aug⁹ in doctrina xp̄iana vbi distinguit inter frui z vti/ dicit: q virtutes qđusdā pstituerūt q eas ꝓter se diligeret: sicut fuerūt socratici pbi. Qđ nō est faciendū ni si de sūmo bono z incōicabili. Illi q̄ male vti sūt virtutib⁹ z sic aliqs male vti posset eis. Adhuc: boc idē dicit Boeci⁹ in pbemio arith. sic: Socrates in exhortatiōib⁹ suis cū virtutē laudaret/z diceret eā oim bonꝝ matrē esse pfectā: q cūcta difficilia redigat ad facilitatē. Hoc nō ꝓuenit nec est attribuēdū alicui bono creato/sz increato solū: q̄ q̄ attribuit virtuti create/ male vti ť virtute: z sic ꝓtingit virtutib⁹ male vti. Cōtra Aug⁹ dicit z ponit in ka. i se/ quēti distinctiōe: q virt⁹ est bona q̄litas mētis/q̄ bñ viuit: q̄ nemo male vti ť: q̄ videť q virtute non ꝓtingat male vti. Sol'o: dom q virtutes duplices sūt: infuse scz z acq̄site: Informes z formate: virtutib⁹ theologicis formať/ nunq̄ ꝓtingit male vti virtutib⁹ aūt acq̄sitis p assuetudinē vel p doctrinā ꝓtingit male vti p accidēs z nō p se: ꝓtingit em aliq̄d attribuere virtuti qđ nō ꝓuenit ei nisi p accās: sic q ꝓ se diligēda sit: cū nō ꝓter se diligēda sit/sz p se: ꝓ se em diligit qđ ad aliū finē nō referť: qđ nō est faciēdū nisi de trinitate vt dicit Aug. Per se vo diligit q in natura z essentia ꝓpria hz q̄re diligať: sicut honestū z ꝓtes honesti. Sicut em dicit Tull⁹ honestū ē qđ sua ꝓpria vi trahit vt amet⁹: z sua ꝓpria dignitate nos allicit: in fine rhetorice ꝓme est.

In cōtrariū argumēti. B Sol'o mēbri tertij.

Ad ꝓmū ergo dom: q cum dicitur aliq̄d per se diligi/equiuoce sumitur per se: Potest enim p se sumi p oppositione ad ꝓter aliud: z sic nō sunt virtutes ꝓter se diligēde/sed dilectio earū referēda est ad dilectionē dei: z sic etiā socratici dilexerūt: quia sicut dicit plato in menone. Socrates dicit: q virtus nō acq̄rit doctrina vel assuetudine/sed dono dei. Et b̄ dicit etiā Sap. 8. d. Et vt sciui q nō poterā esse ꝓtinēs nisi de⁹ det: adij dñm ex intimis p cordijs meis. Cōtinētia em vt dicit arist. vij. eth. idem est qđ mora i mēre tq̄n sez aliquis vi passiōis timoris scz vel ire z tristicie vel gaudij nō extrudit

Ad arg.⁹ primū.

extra repagula mentis/que sunt limites virtutis: z hoc non pōt esse nisi q̄ virtute: z talis nunq̄ male

Ad 2m. vtť virtute/z semp bene. Ad aliud dom: licet hoc fiat virtute increata sicut p causam primā: tamē fit virtutib⁹ acquisitis z infusis sicut per causas primas: vñ boc sic attribuere virtutib⁹ nō est virtuti-

Astruūt argumenta in contrariū bus male vti. Illud qđ in contrariū obijcit concedendū est: z illo mō q̄ dictū est intelligendū.

De virtute queritur quid sit in genere. Questio. CIII.

B Mēbrū. I. Einde tractanda sunt

ea q̄ ptinent. xxvij. dist. ibi: Dic videdū est quid sit virtus: z qđ sit actus vel opus eius. Ubi statim occurrūt duo querēda: primū est qđ sit virtus in genere. Secundū quo genus deducat⁹ ad species virtutū per diuisionē: inueniunt

Prima definitio. multe definitiones virtutis. Prima est Aug. in li. de sc̄z: virtus est bona q̄litas mentis: qua recte vivitur: qua nullus male vtitur: quā solus deus in

Secūda boie operat. Ex dictis Aristo. trabit ista: q virtus in genere est habit⁹ circa difficile z bonū/ opti-

Tertia mozū opatiuus. Adhuc: idē Aristo. dat hāc in. iij. ethi: q virtus ē in passiōib⁹ z opatōib⁹ mediū duaꝝ malitiarū: quarū vna est in supabundantia/z altera in defectu: sed in bono est extremū. A tullio in

Quarta finer rhetorice ꝓme accipit hec: Virtus est habit⁹

Quinta in modū nature rōni consentaneus. Ab Anſ. hec virtus est dispositio mentis bene ꝓstitute. Et que

Arg. ꝓmū. ritur de singulis istis definitiōib⁹. Primo ergo obijcit de dofinitione Aug. videť eni incōueniens q̄ dicit bona q̄litas mentis: qualitas eni est vt dicit ꝓbus in p̄dicamētis sm quā q̄les esse dicimur: sm virtutē aūt non solū dicimur q̄les/sed pfecti: z

Ar. 2m. sic virtus in aliq̄d plus videť esse q̄ q̄litas. Adhuc qđ dicit: qua recte viuit/ nō videť posse intelligi nisi de iustitia: qz illa solū ꝓsiderat qđ rectū est: z

Arg. 3m hoc incōueniens est: qz definitio generis debet cōuenire cuilibet speciei. Adhuc qđ dicit: qua nullus male vtitur/videť nō cōuenire: quia multi virtutib⁹ acq̄sitis z intellectualib⁹ z mozalib⁹ abutūtur in superbiā z inanē gloriā: sicut pbarisei/qui iu-

Ar. 4m sticiam suam faciebāt coram hominib⁹ vt viderent z laudarent ab eis. Adhuc: quā solus deus opatur in hominib⁹/videť incōueniēs esse: dicit enim Aug. Qui creauit te sine te/non iustificabit te sine te: z sic nō solus deus operať virtutē in nobis/sed

Ar. 5m etiā cooperať homo. Similiter obijcit de secūda q̄ est arist. q virtus est habit⁹ in genere z bonū optimoꝝ opatiuus: hoc em nō videť cōuenire virtuti in genere/sed cuidā virtuti quā vocant heroycam: q̄ est eoꝝ qui dicunť semidij z semiviri siue homines: sicut dicit Homerus de hectore vt narrat Aristo. in. vij. ethicoꝝ sic dicēs: Inq̄t homerus de hectore/ qm̄ valde fuit optimus: nec videbať filij⁹ mozalis viri esse/sed dei/ er go videť definitio incōueniēs esse: quia nec omni/nec semp cōuenit/nec

Arg. 6m vbiq; cū sm aristo. omne vniuersale z essentiale debeat de omni esse vbiq; z semp. Sil'r obijcit de tertia q̄ etiā est aristo. q virt⁹ est in passiōib⁹ z opationib⁹ mediū duarū malitiaꝝ: z q. nō ois est mediū duarū maliciarū: sed mozalis tm̄: intellectualis nō: z sic videť definitio nō esse vlis. Adducter tremū esse in bono q supabūdantiā dicit: q̄ sm doctrinā ꝓhoꝝ/vni soli cōuenit q̄ cūq; est extrema virtus: sicut in theologicis charitas: z in cardinalib⁹ poētia. Adhuc magis videť felicitas extremū esse in bono q̄ virt⁹: z sic definitio magis ꝓuenit felicitati q̄ virtuti. Similr obijcit de q̄rta quā dat tullius: q scz virtus est habit⁹ in modū nature rōni consentane⁹: virtus eni videť esse de supadditis nature/ z nō natura quedā: z sic videť q nō ꝓsentiat rōni in modū nature. Adhuc: virtus nō est de esse nature/sed de bene esse: natura est de esse: q̄ videť q virtus in modū nature rōni nō consentiat: z sic videť esse incōueniēs. Sil'r obijcit de q̄nta z vltima quā dat ans. scz q virtus est dispositio mentis bene ꝓstitute: in hac eni definitiōe nihil ponit⁹ essentiale ꝓ virtuti: mens eni nō est de essentia virtutis.

Ar. 8m Ar. 10m Arg. 11m Ar. 12m

Adhuc: in specie q̄litatis habit⁹ diuidit cōtra dispositionē: si q̄ virt⁹ est habit⁹/virt⁹ nō ē dispositio: z sic male dicit q sit dispositio mētis bñ ꝓstitute.

Arg. 13m B Solo mēbri primi Ad argum primū

Adhuc: Cū vni⁹ rei vnicū sit esse: qđ indicat definitio: penes qđ accipiunť ree definitiones: Solutio: dom q inter oēs definitiones melioz est aug. z tertiā cōueniētior. Et q dicit bona q̄litas: b mō dicit quō ois forma in quale p̄dicať siue substantialis siue accidentalis: Hoc eni mō habit⁹ q̄litas est: z est bona q̄litas/qz virtus in rōne boni determinať: z licet sit in rōne ꝓficibilis ad bonū: tñ quia habitus est/z habit⁹ in genere q̄litatis/q̄litas est vt dicit Aug. Et p hoc patet solutio ad ꝓmū. Ad aliud dom: q omni virtute recte viuit p se/licet p accidēs aliqs ope virtutis aburať: non referendo ipm ad debitū finē q̄uis eni rectitudo debiti sit iusticie: tñ rectitudo ꝓtingendi mediū vel finē omnis virtutis est. Ad aliud dom: q ralis abusus est p accidēs: sicut dictū est. Ad aliud dom: q adinfinitionē virtutis pertinet q sit habitus operativus: non autē q sit habitus operativus boni: quia sic

Ad 2m Ad 3m Ad 4m Ad 5m Ad 6m Ad 7m

ſt aliqd opponĩ alicui ſicut bonũ malo: in eodẽ ge-
nere oppoſitiõis opponẽ magis ad magis/z mari-
me ad maxie, vñ ſicut malũ opponĩ bono: ita pei⁹
Ad 8m melioi/z optimũ peſſimo. Ad aliud dõm: q felicitas eſt aliter extremũ q̃ virt⁹: felicitas en ĩ eſt ex-
tremũ vt finis/ p virtutẽ ĩtẽrus: virt⁹ aũt ẽ extre-
mũ in rõne boni in oppoſitiõe ad malũ: ſicut dictũ
Ad 9m eſt. Ad ea q̃ obijciunt̃ 2ta definitionẽ tullij dõm
z 10m q illa definitio nõ dat̃ p eſſentialia/ſed penes mor⁹
virtutis qđ mouet rõnẽ in modũ nature/z nõ artis
Ad 11m Ad id qđ obijcit̃ de q̃nta: dõm q Anſ nõ intẽdit
ibidẽ definire virtutẽ/ſed tm̃ dicere q̃liter ſe habet
Ad 12m ad mentẽ z aiam quã optie diſponit ad bonũ. Ad
aliud dõm: q diſpoſitio diuidit̃ 2ta habitũ in b̃/
q eſt q̃litas facile mobilis: habit⁹ aũt q̃litas cõfir-
mata/z non in hoc qm̃ diſponit ſubiectũ z ordinat
ad optimũ: q2 hoc maxime facit habitus virtutis.
Ad 13m Ad vltimũ dõm: q licet vnicũ ſit eſſe rei qđ indi-
cat eſſentialis definitio: tñ multe ſunt habitudies
z cõpatiões z effectus z cauſe vniuſcuiuſq̃ p̃; penes
q̃ pñt accipi diuerſe aſſignatiões notitiã rei facien-
tes, vñ prime due penes eſſentialia virtutis accipi
unt̃/z ſunt eſſentiales: melioz tñ eſt Aug. z magis
eſſentialia indicãs: p̃cipue de virtute infuſa. Quar
ta q̃ tullij eſt datur penes motus virtutis q̃ mouet
rõnem: mouet eni in modũ nature/z non in modũ
artis: z p̃ter hoc virtus eſt omni arte certior: vt di
cit pbus. De anſ. definitiõe iam dictũ ẽ. Et ſic patz
ſolutio ad omnia obiecta.

Querit̃ quõ genus virtutis deducatur ad ſpecies per diuiſionem.

A Mẽb 7. 11. s Ecũdo querit̃ quõ gen⁹ virtutis deducat̃
ad ſpecies p diuiſionẽ. Et ad hoc dõm: q
multe ſunt diuiſiones virtutis ab auctori-
bus aſſignate: quarũ omniũ oportet aſſignare rõ-
Prima di- uiſio nes. Prima eſt: q diuidit̃ in virtutẽ theologicã:
z cardinalẽ ſiue acq̃ſitã. Theologice ſunt tres fi-
des/ſpes/z charitas: quaꝝ vnaquęq̃ mouet ſm
rectitudinẽ tendẽdi in finẽ. Fides in verũ ſummũ/
cui p̃ter ſe z ſup omnia conſentiendũ eſt. Spes in
arduũ qđ eſt beatitudo ſũma largitari diuie ſubie-
cta/z nulli aliter ſola eni largitare diuia datur, vñ
ſpes eſt certa expectatio future beatitudinis/ex me
ritis p̃ueniens z gratia. Charitas mouet in ſũmũ
bonũ/z in oĩa bonũ qđ eſt imago ſũmi boni. Car
dinales aũt ſunt q̃ttuor: ſ;z p̃udẽtia/iuſticia/fortı
tudo/z tẽperãtia. Inter quas vt dicit Berñ. ad eu
gentiũ. v. p̃udẽtia medium inuenit: tẽperãtia tangit:
2a diuiſio fortitudo tenet: iuſticia reddit. Aliqñ diuidit̃ per
effectũ quẽ p̃ſequit̃ in ſubiecto qđ eſt aĩa: quã puri
ficat ab illicitꝭ paſſionũ z opationũ ſicut eſt illa que
datur a plotino pho: quẽ btus Berñ. laudat in cõ
mento ſup Ozee dicẽs ſic: Plotinũ pham ſocrates
inuentũ inter ganeos z nepotes, p̃batiſſimũ pham
fecit. Hic diuidit virtutes in purgãtes/purgato-
rias/z animi purgati. Uocãs purgãtes/q̃ iam in-
cipiũt nebulas paſſionũ purgare: purgatorias/q̃
in p̃fectu ſunt purgatiõis: purgatum animi/q̃ iã ani-
mũ purgauerũt ita q̃ anim⁹ nihil conſentiat 2tra-
3a diuiſio riũ virtuti. Aliqñ diuidit̃ ſm ſubiecta: z ſicut di-
cit ariſt. ĩ li. de laudibiliby bonis: Aĩa triplicꝭ ptis
aſſumpta eſt a platone: ſ;z rõnalis/iraſcibilis/z cõ
cupiſcibil'. Et ſic rõnalis virtutis ẽ p̃udẽtia vt di-
cit aug. Dicit eĩm ibidem: q de aliꝭ virtu-
tibus idem intelligendũ eſt: q. d. ſũt opa dei in bo-
mine/nõ hominis. Nõ eſt ergo ratio qualiter hec
Arg.3m magna virt⁹ dicatur p̃ aliꝭ. Adhuc homo non
perfecte ſanatur niſi ſm omnẽ virtutẽ: z tale opus
eſt op⁹ dei: ſicut dr̃ Jo. v. b. Torũ hominẽ ſanum fe
ci in ſabbato: nõ ergo fit ſm iuſticiã ſolam/ſed ſm
omnẽ virtutem: Juſtificatio ergo z ſanatio nõ de-
Arg.4m. bent̃ port⁹ attribui iuſticie q̃ alie virtuti. Adhuc
Anſ. dicit: q iuſticia ẽ rectitudo volũtatis: volun-
tas aũt ſpãlis potẽtia ẽ: z rectitudo ei⁹ ſpecialis re-
ctitudo: illa g̃ rectitudine nõ tor⁹ ſanat̃ homo nec
iuſtificatur/ſed in pte tm̃: g̃ videt̃ q iuſticia nõ ſit
Argu.5m illa virtus qua ſanamur z iuſtificamur. Adhuc:
Juſticia ſicut dicit tullius in li. de republica. Om
nis iuſticia p̃ciſcitur a pari/vel a pacto/vel a iu-
dicato: Nec tria nõ ſunt niſi inter hoies/z ſũt opa
hominis: g̃ non iuſtificãt niſi ad hominẽ/z non ad
deum: Sed illa iuſticia que magna virt⁹ eſt z op⁹
dei: generaliter iuſtificat ad deũ z ad homines et
ad angelos: Illa ergo iuſticia que p̃ciſcitur a pa-
ri/pacto/z iudicato nõ eſt illa iuſticia. Querit̃ q̃
ſit: z quare potius denominat̃ a iuſticia q̃ ab alia
virtute. Sol'o: dõm q dupler eſt iuſticia: ſpecia-
B Solo mem bri. 1. lis ſ;z g̃nalis. Specialis iuſticia ẽ de qua loq̃ũ-
tur pbi: Et de illa inducte ſunt obiectiones. Bene
ralis eſt/vt dicit Ariſto. in. v. erbi. idem qđ p̃fecta
cõſonantia legis. Lex eĩm vt idem dicit/q̃ aptatur
ad optimã ciuilitatẽ que ſm virtutez eſt/p̃cipit de
oĩi virtute z ꝯſonantia legis ſm omnẽ virtutem
Juſticia generalis eſt/vt ibidẽ dicit ariſt. Et hec ẽ
de qua dr̃ Luce. j. a. de Zacharia z Helizabeth.
Erãt autẽ ãbo iuſti añ deũ icedentes in oibꝰ mã-
datis z iuſtificationibus dñi ſine querela. Hec er-
go eſt iuſticia g̃nalis z dei donũ in homine/z non
opus homis qua iuſtificat impius/z que magna
virtus dr̃: quia oĩes compbendit̃: z ideo p̃fecta
ſanitas homis eſt ſm illam. Et hec eſt de qua dicit
aug. q̃ in perſona eccl'ie dicit, pbet̃: Feci iudiciũ
Ad ar. 1m. z;. Ad primũ ergo dõm: q plato loquit̃ ibi de iu-
ſtitia ſpeciali/z non generali. Aptat̃ tamẽ generali
ſi: quia nõ redditur deo qđ ſuum eſt/niſi ſeruan-
do omnia mãdata z iuſtificationes dei/ſeruata di
Ad 2m. gnitate dominatiõis diuine. Ad aliud dicendũ:
q illa ſpãlis bñ eſt opus hominis/ſed g̃nalis non/
generalis eĩm nõ eſt niſi dei: q2 ſine charitate z gra
gratũ faciente fieri nõ poteſt. Et hoc eſt qđ dr̃ Ro-
Ad 3m. ma. xiij. c. Plenitudo legꝭ ẽ dilectio. Ad aliud di
cendum eodẽ modo: q illa attribuit̃ iuſticie gene-
rali q̃ compbendit omnẽ virtutem/z p̃fectã legis
Ad 4m implet̃ionẽ. Ad aliud dicendũ: q qñ anſ. dicit/q
iuſticia eſt rectitudo volũtatis: nõ accipit volũta-
rem p̃ ſpãli potentia/ſed p̃ro generali moroze oĩm
potentiarũ tam aie q̃ corꝑis: put ſm damaſ. dif-
fundit libertatẽ ſuã in oĩes alias potentias: z ſic
Ad 5m. rectitudo ei⁹ eſt rectitudo iuſticie g̃nalis. Ad vlti
mũ dõm: q iuſticia de qua tull⁹ loquit̃/eſt iuſti-
cia que redditur in cauſis/z p̃ ſententias iudicum
ſm leges humanas: que inter cõtrares p̃cipiunt
ſeruare paritatem rei/in lucro ſ;z dãno. Et p̃ce-
piunt ſeruari pacta ſm q̃ cõuentũ eſt inter aliꝭ
paſcentes. Precipiũt̃ eriã ſeruari iudicata p̃incĩ
pũ p̃ lege: quia qđ p̃ncipi placuit legis habet vigo
rem. Unde in his ſicut dicit̃ in. v. ethico. quando
diſcordant/cõfugiunt ad iudicẽ ſicut ad iuſtũ ani-
matũ. Quare aũt attribuat̃ plus iuſticie/iam di
ctum eſt: quia ſ;z reddere vnicuiq̃ qđ ſuum eſt in
quolibet/nõ cõuenit niſi iuſticie: que ſicut dictuꝫ
eſt/facit incedere hominẽ in omibus mandatis z
iuſtificationibus dei ſine querela.

Utrũ iuſtificatio impij ſit maius q̃ creare celum et terram: et vtrum ſit in tempore vel in inſtanti

A Mẽb 7. 11. Ꝯo querit̃ de iuſtificatione impij. De q̃
f magiſtri conſueuerũt quereret: Utrum iu
ſtificatio impij ſit maius q̃ creare celum z
terram: vt videtur aug. dicere. Et vtruꝫ ſit in tpe
vel in inſtanti. Evidẽt̃ q iuſtificatio impij ſit ma
ius q̃ creare celum z terram: q2 in iuſtificatõe im
pij aliquid eſt deo cõtrarũ: in creatione celi z terre
nihil contrariatur deo z maioris potentie eſt vin-
cere cõtrariũ z operari aliquid/q̃ agari ſolum: g̃
videtur q iuſtificatio impij maioris potentie ſit q̃
creatio celi z terre. Adhuc: Duo opa dei ſũt: crea
tio ſ;z/z recreatio: Unũ ſ;z opus creatiõis ſimpli
ci verbo perfecit̃ de⁹. Pſ. cxxxij. Ipſe dixit̃ z facta
ſunt: ipſe mandauit̃ z creata. Opus recreationis
non ſimplici verbo p̃fecit: quia multa dixit: multa
fecit: multa paſſus fuit antẽq̃ p̃ficeret. Et qđ ẽ ma
ioris difficultatis/eſt maioris potẽtie: cum ergo
opus iuſtificatiõis ſit de ope recreationis: creatõ
autem celi z terre ſit de ope creationis ſimpliciter
videt̃ q maioris potẽtie ſit iuſtificatio q̃ creatio.
Adhuc: Maius op⁹ eſt qđ ad maiores obligat
gratia rũactiones: opus iuſtificatiõis ad maiores
obligat gratiarũactiões q̃ creatiõis. Unde rñ. de
ope iuſtificatiõis ſic inq̃t ſup canc. Multũ difficul
taris aſſũpſit/quo te multe dilectiõis debitorẽ cõ
ſtituerer: ti admonerer q̃ gratiarũactiõis difficitas
redẽptiõis/quẽ min⁹ deuotũ effecerat ꝯditionis
facultas. Sꝫ mai⁹ opus maioris potẽtie eſt indi-
catiuũ: g̃ videt̃ q iuſtificatio maioris potẽtie ſit in
dicatiua q̃ creatio. Adhuc: Qõ mirabili⁹ ẽ/ma
ioris potẽtie ẽ indicatiuũ. Juſtificatõ hois mirabi
lioꝛ eſt q̃ creatio: vt dicit greg. in collecta q̃ legit̃ in
vigilia paſche ſic: De⁹ q̃ mirabilit̃ hominẽ creaſti/
ſ;z mirabili⁹ redemiſti. Redẽptio aũt nõ fit niſi p̃ iu
ſtificationẽ: videt̃ g̃ q iuſtificatio maioris potẽtie
ſit q̃ creatio. Cõtra: Opus qđ ſoli potẽtie diuie
inniteritur/maioris ẽ potẽtie q̃ id qđ eriã initit̃ alie
potẽtie: Creatio ſoli initit̃ potẽtie diuie z incõicabi
lis ẽ potẽtie create: nulla eĩm creatura quicq̃ põt
creare quãtũcũq; paruũ: ſicut in pmo libro oſtẽſũ
eſt in tractatu de his q̃ rpaliter deo cõuenitũt/ qõe
de hoc noĩe creato. De ope aũt iuſtificatõis dicit
aug⁹: Qui creauit te ſine te/nõ iuſtificabit te ſine
te. Ergo videt̃ q op⁹ creatiõis mai⁹ ſit q̃ op⁹ iuſti
ficatiõis/z maioris potẽtie. Ulteri⁹ querit̃: vtꝝ
ſit in tpe/vl̃ in inſtãti. Et videt̃ q in tpe. Juſtifi-
catio eĩm mot⁹ alteratiõis ẽt;z ois mot⁹ ẽ in tpe: g̃
iuſtificatio erit in tpe. Adhuc obijciũt: ſi c: Juſtifi
catio ẽ/qñ de iniuſto fit iuſtiſſim⁹: g̃ in vltio nũci q̃
deſinit eẽ iuſticia i hoie/tũc adhuc ſi iuſt⁹ ẽ: ſi g̃ i eo
dẽ nũc icipit iuſticia/i eodẽ nũc erit hõ iuſt⁹ z iniu
ſtus: z 2ria erũt in eodẽ ſimul z ſm idẽ qđ ipoſſibi
le ẽ. Solutio dicendũ q eiuſdẽ potentie eſt. ſ. di-

Arg.1m. I. particle.

Arg.2m

Arg.3m

Argu.4m.

Arg.2m.

B Mẽb. 1. Arg. primi

In 2riũ ar.

Partic. II arg. pmũ.

B Sol. pc. I. membri. II

uine z infinite z creatio z iustificatio: sicut ei solus deus creat/ita solus deus iustificat. Ad primuz ergo dom: q rō dicit Aug. est nō q iustificatio maiozis potentie est ex pte facientis/sed q in facto aliquid est ex pte iustificati z facti/qđ nō est in creato sz ēnihil adḋcit potētie ex pte faciētis: qz vtrūqz potentie infinite est: z ideo vter qz actꝰ incōparabilis est ei qđ est potentie finite/sicut oīe creatū. Ad aliđ dicendū eodem modo: q oīes ille difficultates q facte sunt in ope iusti/ppter hominez iustificatum facte sunt: z non ppter hoc/q maioze potentiā exigeret ex pte facientis: sed vt iustificatꝰ magis obligaretur iustificati. Ad aliud eodem mō dicendū est: q bene iustificatꝰ magis obligaret iustificanti ex multis: sed ex his nō probat/q maiozi potētia vtatur deꝰ in iustificando q̄ in creando. Ad aliđ dicendum: q neutrū opus/scz creatio vel recreatio est miraculū/sed vtrūqz mirabile: neutrū enim est arduū z insolitū ꝓter spez z facultatem apparēs qđ est definitio miraculi: vt dicit aug⁹. Utrūqz tñ est mirabile: qz mirabile dicitur/vt dicit dam. qđ altitudine sua suspēdit hominē/z ponit in agonia admirationis. In hoc tñ opus recreatiōis mirabilius/qz ampliozis bonitatis z charitatis est indicatiuū: vt dicit petrꝰ diaco. beati gregoziꝰ in benedictione cerei paschalis: O inestimabilis erga nos tue charitatis dilectio: vt seruū redimeres filium tradidisti. Et in hoc ꝺz mirabiliꝺz recreatio: quia suspēdit nos ad altiozē bonitatē z charitatez dei. Ad id qđ ꝓtra obiḟitur ꝺōz: q vtrūqz ē eiusdem potentie z equalis. Sed in hoc ꝺz iustificatio fieri nō sine homie: qz nō fit nisi in homine consentiente z obstaculū nō ponēte: z nō ita/q homo aliquid faciat ad pfectionē iustificationis. Ad id qđ vlterius querit: vtrū sit in rempe vel i nunc: dicendum q ista questio est/z magis curiosa q̄ fructuosa. In oibus em̄ duobꝰ motibus succedentibus sibi/sicut gñatio succedit coꝛruptioni: est accipere vnū nunc ad qđ terminat ꝓmoꝛ motus/et est immotū eē: z a quo incipit sequēs motꝰ/z est i mouere: z hoc est nūc cōtinuās tempꝰ: z nunc fluens vocatur in pbia. Et sic est in motu iustificatiōis ex pte iustificati: nō iustificantis in id qđ petīm est indeletū esse/z a quo iustitia incipit fieri vñ nō sequit q in illo sit simul iustus z iniustus. Et sic patet solutio ad aliud obiectum.

ad arg. 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m.

Querit qualiter fides que per dilectionem operatur perficit iustificationem.

A mēbrū. III.

Certio queritur: qualiꝰ fides q̄ ꝑ dilectionē operatur/pficit iustificationem. Et hoc queritur gratia eius qđ dicit magister. j. c. Nā de gratia fidei: vbi dicit q fides gratia est z dei donū sic. De gratia fidei ephesijs scribēs apls: Eph. ij. b. similiter fidē nō ex homie/sed ex deo esse tantū asserit inquiēs: Gratia estis saluati ꝑ fidem: z hō non ex vobis: dei enim donū est. Queritur q̄ qre attribuitur fidei iustificatio z charitati: cū a fide z charitate nō denomīetur de iusticia sola. Adhuc Uniuscuiusq virtutis est rectificare suā potentiā/et ad rectitudinē deducere: z hec est iustificatio illa qua iustificatur ipius. Justicia em̄ vt dicit Anſ. est rectitudo volūtatis/sm q est moꝛoz omniū potentiarū: tale est recta/nusq deflexa ad illicitū: non ergo debet hoc attribui fidei vl charitati/sed oīi virtuti. Adhuc Lanf. j. b. Recti diligūt te: Glosa amb. Recti sunt qui habēt voluntatē conformē voluntati diuine. Uidet ergo q iusticia qua iustificatur impius nō sit nisi cōformitas voluntatum hois scz z dei: z nō debet attribui alicui spāli virtuti. Ulteriꝰ queritꝝ si motus liberi arbitrij exigit ad iustificationē impij. Et videtur q nō: Omnis enim motus liberi arbitrij a libero arbitrio est: sed iusticia qua iustificat impius a solo deo ē/z nō a libero arbitrio: vt dicit augꝰ: g̃ videtur q motꝰ liberi arbitrij nō exigitur ad iustificationē impij. Ad huc: Multi iustificant qui nō habēt vsū liberi arbitrij: sicut ꝓuli z mouentes q̄ iustificant z sanant a pctō originali: Nō ergo gñaliꝰ motꝰ liberi arbitrij exigitur ad iustificationē impij. Adhuc: Augustinꝰ. j. li. retrac. Homo spōte z libero arbitrio cadere potuit/nec tamē resurgere. Sed si motus liberi arbitrij exigeret z sufficeret ad impij iustificationē: hō ꝑ se posset resurgere: qđ falsum est: g̃ videtur q ad iustificationē impij nō exigitur motꝰ liberi arbitrij/nec sufficit. Cōtra obiḟit pelagius intendens ꝓbare q gratie z virtutes sint motus liberi arbitrij sic. Aug. sup Jo. Quid est fides: credere qđ nō vides: credere autē motus est: g̃ fides motus est. Adhuc: Aug. i de doctrina chriſtiana Charitatē voco motuz animi. Et hoc obiḟit: Si charitas q̄ ꝓpria virtutū est/z fides sunt motus animi: ergo alie virtutes sūt motus animi: motus enim z li. ar. est: g̃ virtutes a libero arbitrio sūt. Et hoc exp̄sse est contra ea que ꝑhus ꝓbata sunt ab augu. j. q fides ē bona qualitas mētis/q̄ recte viuit q nemo male vtit: quā deꝰ operat i nobis sine nob.

Argumē. I.

Arg. 2m.

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m.

Solo: dicēdū q iustificatio impij nō est a nobis nec ab aliquo motu q̄ est a nobis: sed a deo solo/q̄ causa virtutis z gratie est in nobis: q̄ scz mēs hominis sanatur z perficit vt possit in opera meritoria: z tunc ipe motus elicitur a liberō arbitrio/sed informatur grā z virtute vt habeat virtutem merēdi. Et in hoc sensu ꝺz ab augustino: q gratia meretur augeri vt aucta mereatur pfici. Ad primuz ergo quesitum dicendū: q iustificatio impij attribuitur fidei z charitati principaliter ideo: qz fides est fundamentū in edificio spirituali: charitas vero cōsummatio. De fide Heb. xi. Fides ē substātia rerū sperandaꝝ: Glo. i. fundamentum qđ res sperādas facit subsistere i nobis/z qđ iustificet. Act. xv. Nihil discreuit inter nos z illos/fide purificās corda eoꝝ. De charitate Roꝝ. xiij. Plenitudo legis est dilectio. j. Loꝝ. xiij. Qui ꝓximum diligit legem impleuit. Et ibidem: Nunc autem manent fides/spes/et charitas hec tria: maioꝛ autem horū charitas. Et ꝓpter hoc oportet q omnia opera etiam aliarum virtutum in fide facta sint/et in charitate formata/si debeant valere ad meritum et ad iustificationem. Ad aliud qđ obiḟitur dicendum: q licet alias virtutes rectificent potentias sibi subiectas ad actus ꝓpꝛios: tamen nō habēt vtutē merēdi vl iustificādi/nisi fundate in fide z formate in charitate: z ideo iustificatio z meritum plus attribuitur fidei z charitati q̄ alijs virtutib

Solo mēbri. III.

Ad 2m

Ad aliud dicēdū: q recti ē nō ꝓprie nisi ꝑ fidē z charitatē: qz fides cōformat nos vtuti/z charitas bonitati: z in hē rectitudo z plena ꝓformitas ad ocū.

Ad questionē incidentē. 1 arg. 1m.

Ad aliud dom qđ vlteriꝰ queritꝝ q motꝰ libe. arbitrij vt causa nihil facit ad iustificationē: nec enim est cā efficiens/nec formal: sed solꝰ deꝰ efficiens et operans: gratia opans z virtus formalis causa. Sed motus liberi arbitrij in deū z in derestationē peccati nō exigitur/nisi vt nō ponat obstaculū spūisancto: qui neminē iustificat iuitum. Et hoc ē qđ dicit in Ps. xxxj. Beati quoꝝ remisse sūt iniq tates z quoꝝ tecta sunt peccata. Et ibidē: beatus vir cui nō imputauit dōs pctm̄/nec est in spū eius dolus: dolus em̄ esset si dissentiret. Ad aliud dicendū: q in his q nō habent vsum liberi arbitrij/iustificatio est ꝑ virtutem sacramēti: z ꝑ virtutē sāguinis xpi: z a peccato qđ nō a voluntate/sz a natura coꝛrupta z tractū est. De quo ꝺz ephe. ij. Omnes nascimur filij ire. Et in Ps. l. Ecce em̄ in iniq tatibus cōceptꝰ sum z in pctis cōcepit me mr̄ mea. Et qz illō aliena culpa ꝓtū ē: sicut cl'a ꝓmoꝝ parentum/ita etiā aliena iusticia sufficit ad iustificandus ab ipo: sicut iusticia xpi in regeneratiōis sacro. Sed in oibꝰ qui habēt libez arbitriū exigit motꝰ liberi arbitrij in derestationē pcti/z in deuotionez ad deū iustificantē: qz sine his vt dictum est/oberet ponerētur spūisancto. Ad obiecta pelagij q̄ sumit ex verbis aug. dom: q illa verba augustini nō dicunt virtutē esse morū/nec fidem/nec charitatem sed loqꝰ tur ibi de virtutibꝰ sm q sūt in moru z actu et sic perfecte sūt ad meritū. Et iō pelagiꝰ deceptꝰ errauit/ponēs pfectionē sanctitatis z iustificationis in homie que in solo deo ē vt in cā vt dictū est: licet in hoie sit aliquid quo disponit ad iustificationē ex congruo nō ex condigno. Ad vltimū dom: q iam solutū est: q augustinꝰ loquit de fide z charitate, put sunt in actu/z nō, put sunt qualitates siue habitꝰ in ania a deo create.

ad. 1. ar. i ꝓ.

Ad 1m.

Jn ꝓra. ar. primū

B

In cōtrariū

Argu. 2m.

Argu. 3m.

Argu. 4m.

Argu. 5m.

Argu. 6m.

Queritur de tribus heresibus inimicis gratie: scz pelagij iouiniani et manichei.

Questio CV

Finde tractanda sūt

Duꝰ qōis tria sūt mē.

o ea que dicūtur. xxviij. di. q̄ incipit ibi: Jd vero incōcusse z incūctanter teneam⁹. Ubi ꝓncipaliter querūtur tria: Primū est de heresi pelagij. Scōm est de testimonijs inductis ab ipso/q̄ hēresim suā confirmauit. Tertiū ē de tribꝰ heresi bꝰ q̄ ꝓradicūt grē scz iouiniāi manichei z pelagij.

Querit de heresi pelagij

A Mēbrū. I.

Rimo g̃ querit de heresi pelagij. De q̄ augu. sic dicit: Pelagianoꝝ heresis oīm nouissima/a pelagio monacho exoꝛta ē/ Hij

Arg. 1m.

dei gratie qua ꝓdestinati sumꝰ: z q̄ meruimꝰ de ꝓteritate tenebꝛaꝝ eruit: inter̄ inimici sunt/vt dicant et credant sine hac hominē posse facere oi mādata diuina. Pelagiꝰ aūt ad hec que dixit talem induxit rationē. Dicit em̄ amb. dicere z conciliū nicenū q anathema sit/q̄ dicit deū impossibilia ꝓcepisse. Mandata aūt dei data sūt homi gratiā nō habenti: z sicut ꝺz. j. Jo. v. a. Mādata ei⁹ grauia nō sunt Aut g̃ possibile est q homo sine grā operante z cooperāte impleat mādata: aut nō. Si nō: tūc deꝰ impossibilia homi ꝓcepit: qđ esse nō pōt: qz anathema est q̄ hoc dicit. Et sic habeꝰ ꝓpositū: q nō indigemꝰ grā ad seruandum mādata. Adhuc Sez g. Seruitia quāto minus debita/tanto magis sunt grata. Sz si seruimꝰ deo ex nro/minꝰ debitū est q̄ si seruimus ex suo: g̃ videtur q magis sit gratum ex solis naturalibus seruare mādata q̄ ex naturalibus z grā. Adhuc: Grā habitꝰ est accīdentalis/quē contingit a deesse z abesse ꝓter subiecti coꝛruptionē g̃ videt q nō nisi accīdentaliter se hz ad implētionem mādatoꝝ: g̃ est ablꝰ/nihilominꝰ possent impleri ad saluē mādata. Adhuc obiḟit pelagꝰ: z hoc ponit in lra in illo ca. Q̄ vo dicūt sic: Aug. in li. de lib. ar. asserit: z hoc assumit pelagꝰ ꝓtra eū sic dicens. Tu ipse augustine in li. de libe. ar. sic asseris Quis inquis peccat in eo qđ nullo modo cauere ꝑt Peccatū aūt cauere potest: g̃ videt q sine grā homo pficere potest ne peccet nō obseruando mādata. Adhuc: Potentie definiūtur ꝑ actꝰ z actus ꝑ obiecta: ita q ad intellectū veri pfectū nō exigit/nisi q intellectus dirigat in verū z comp̄hendat ipz Ergo si l'r ad volūtatē bonā q pfecte bona sit/nō exigitur nisi vt volūtas dirigat in bonū z appetat ipsum: nō ergo reqrit gratia. Cōtra: Nulla potētia pōt in q̄uū actū nisi sit completa ꝑ habitū actꝰ illius: potentia merēdi vitam eternā ꝑ obseruationem mādatoꝝ cōstat q est in hoie fm animā: qz sicut dicit dam. Uel ania homis, ꝓter hoc posita ē in corpe/vr in eo pugnās athletice ꝓtra vitia/meretur beatitudinē eternā z sibi z coꝛpori. Ergo in hunc actū nō pōt nisi completa ꝑ habitū, q̄uū isti⁹ ille aūt habitꝰ est gratia gratū faciēs: qz sicut sup in eodē tractatu de grā ꝓbatum est/qōe q̄ sit g̃tia/solus habitus est gr̄e ille qui gratū facit habētē: z opⁱ eiꝰ gratū reddit: g̃ nullꝰ actꝰ alicui⁹ potētie pōt esse meritozius sine grā. Auctoritates etiam sūt ꝓtra pelagiū ad quas sicut dicit aug. astute rndit vt euaderet. Sicut est illa Jo. xv. a. Sine me nihil potestis facere: glosa, sine grā mea. Et illa Esa. xxvj. c. Omnia opa nra opatus es i nobis domine. j. Loꝝ. xv. d. Gratia dei sum id qđ sum. Et ibidem: Non ego autez/sed gratia dei mecū. Ad has oīes auctoritates z similes dicit aug. respō disse pelagiū astute vt euaderet: sic q gratis diuidatur vt facilius impleāt mandata: nō quin ex libero arbitrio possint impleri ante habentem gratiam. Sicut eum qui vult discere aliquā scientiam, iuuat doctoꝛ vt facilius discat: licet etiam sine doctoꝛe potentiam discendi habeat per inuentionez.

Responsio pelagij.

C

Solō mēbri. I.

Solutio: dicendum q absq dubio incunctanter z indubitanter tenendum est/nullum vnq̄ potuisse vel posse implere mandata diuina ad efficiam meriti sine gratia gratum facientē: nec vn/q̄ hoc dixit nisi inimicus gratie. Et indiget homo duplici gratia: operante z cooperante: de quibus in ꝓhabitis disputatum est sufficienter. Ad ꝓmum ergo dicendum: q deus impossibilia homini non ꝓcepit: nec hoc aliquis dicit catholicus. Ꝓcepit tamen seruari mandata que sine gratia seruari non possunt: sed hec gratia omnibus est ꝑparata. Jaco. j. a. Dat nobis omnibus abundanter/et non improperat. Qui enim facit qđ in se est/exhibendo deo se: ex̄tim accipit gratiam a deo. Et hoc exp̄sse dicitur in glosa super illō Ps. cxxxviij. Imperfectum meum viderūt oculi tui: verū

Ad arg. 1m.

tñ i libro tuo oēs scribentur glosa: supple q faciunt boc qō possunt. Dies formabunt splēdore. s. gratie a re dare: z nemo in eis /supple/ deficit q fecit bñ qō potuit. Et sic de⁹ nō pcipit impossibilia: z tñ sine grā nō possunt seruari mādata ad efficaciā meriti: vt dictū ē. Et boc est qō dicitur Ro. vij. d. velle adiacet mihi: pficere autē nō inuenio. Et subdit apls in psona damnati bois vt dicit aug. Infelix ego bō qs me liberabit de corpe mortis huius. Et statim subdit: gratia dei p iesū xpm dominū nostrū.

Ad 2m Ad aliud dōm: q hoc stulte rapiat intentionē gregorij inducta est: q3 nulla creatura hz aliquid de suo nisi accepit a deo. j. cor. iiij. b. Quid hēs qō nō accepisti q si accepisti qd gliaris sicut si nō accepisti: Unde id qō naturale eē dr nō enim: q si etiā nostr⁹ eēt aliquo modo /tñ ex ipso placere deo nō possemus. Et hoc supra. pbatū est i qō de diuisiōe gre: quia non possumus placere deo nisi ex boc qō dei est /z per qō ipe habitat in nobis. Pla etiā de boc dicta sunt in tractatu ipmo li. de missiōe spūs sci in cor⁹ p inuisibilem gratiā.

Ad 3m Ad aliud dōm: q lz gratia sit habit⁹ habentis: tñ nō accidentaliter se habet ad actū merendi /sed substātialit: z iō meritū nō pōt esse sine gratia sicut virt⁹ /lz accīs qōdam sit: tñ nō pōt p3ogredi in actū /nisi assit virt⁹: q3 alit nō pōt esse

Ad 4m. actus virtutis nisi informet virtute. Ad aliud dicendū: q pelagius incassū sensit verbū augustini Homo em̄ cauere pōt peccatū accepta gratia quā semp pōt homo habere /si facit qō in se ē. De boc ramen multū dictū est supra in qōne: vbi queritur si

Ad 5m. liberū arbitriū p se potest resistere peccato. Ad aliud dōm: q in bis q fm naturaz vel sub natura sunt /tenet illa obiectio: sed in bis q supra naturaz sūt: sicut est meritū /z fides /z bonū vite eterne: nō sufficit nisi assit aliqō diuinū eleuans naturā supra se: z boc est gratia p quā de⁹ habitat in sanctis.

Ad ea q̄ i p3ium Illa que i p3ario obiciunt pcedunt. Ad id qō

Ad rñsiōnē pelagij vltimo obiicit de rñsione pelagij: dōm q grā exigitur vt necessaria ad meritū /z sine qua nō potest esse meritū: vt p3 in rōnibus inductis cōtra pelagium. Ad sīlitudinē quā inducit: dōm q nulla ē: Doctrina em̄ scientie nō est supra naturam: z ideo nō indiget aliquo eleuante se supra naturā: meritum aūt beatitudinis eterne supra omnē naturaz est /z ideo indiget gratia eleuante se supra naturā.

De testimoniis pelagij quibus errorem suum confirmauit.

A Mēbr. II. Secundo queritur de testimoniis inductis a pelagio quib⁹ errorem suum confirmauit. Que sunt in vniuerso quattuor ex verbis augustini sūptis quoz vnū iam habitū est in libro de li. ar. sumptū vbi dicit aug. Quis peccat i eo qō nullo modo cauere pōt: cē. Scōm est sumptū cōtra adamantiū manichei discipulum: vbi sic dicit: Nisi quisq3 volūtatē suam mutauerit in bonū /bonum opari non potest: qō in nrā potestate esse positum dñs docet: Mat. vij. c. vbi ait. Aut facite arborē malaz z fructus ei⁹ malos: aut facite arborē bonā z fructus ei⁹ bonos. Ex boc em̄ arguit pelagius: Si boc est in nostra potestate: homo sine gratia potest esse bon⁹ /z potest esse malus. Tertiuz sumptum est de li. augu. de duabus aiabus: vbi dicit in nostra potestate esse /vt vel inseri in bonaz scz oliuam bonitatem dei: vel excidi ei⁹ seueritate mereamur. Ex boc em̄ arguit sic: Si in nostra potestate est /nō requirit gratia vlterior ad boc. Quartuz est qō etiā inducit ab aug. sup epistolā ad Ro. vij. sic dicente. Qō credim⁹ nostrū esse: q autē bonū opamur /illius est q credentib⁹ dat spiritū. Et ibidem paulo post: nostrū est credere z velle: illi⁹ autē dare credentib⁹ z volentib⁹ facultatē bñ operandi p spiritum. His adducaddit vnū sumptū de lib. senten. psperi ab aug. vbi sic dicit aug⁹: Posse habere fidem sicut posse habere charitatē natura hoiz est: habere aūt fidē sicut habere charitatē gratia ē fidelium. Ex boc em̄ arguit pelagi⁹: q in potestate homis est posse habere fidē z charitatē. Solo ad hec omnia rñdet p verbū aug. in lib. retractationum: vbi boc solue sic dicēs: Uerū est quidē z deo esse q opamur bonū: sed eadē regula vtriusq3 est /et volendi scz z faciendi: z vtrūq3 ipsi⁹ est /q3 ipe parat volūtatē per gratiā: z vtrūq3 nostruz est /q3 nō fit nisi volentib⁹ nobis. Et hec est eadē solo q aīa assignata est in qō de iustificatiōe impij: q scz ad iustificationē exigit voluntas p3entes /nō faciens ne scz obstaculū ponat spūi sancto q facit gratiam in sanctis.

B Solo mēbr. II.

Querit de tribus heresibus in spāli que contradicunt gratie scz manichei iouiniani z pelagij et p3cipuum iouiniani.

A mēbr. III. Ertio q3it de tribus heresib⁹ q̄ p3tradicūt grē gratie: iouiniani scz /manichei z pelagij. Et bq3itur p3o ei⁹ qō dr in lra. j. ca. Jd g̃ de grā z. lib. ar. indubitanter teneam⁹: vbi dr: q manich⁹ dixit hoiem pctm̄ vitare nō posse. Jouinian⁹ aūt hominē nō posse peccare. Pelagi⁹ autē ad vtrūdum pctm̄ hominē grā nō indigere. Tres em̄ iste heresees rollūt libertatē arbitrij /z aduersoriū grē. Manich⁹ dixit esse duo p̄ncipia: vnū mali z alterū boni: z mala esse de necessitate q̄ de malo p̄ncipio p̄cedunt: sicut oīa petā: Et ideo dicebat q hō de necessitate peccat. Jouinian⁹ dicebat hominē nō posse peccare: z sicut dicit Hieron⁹. li. 3 iouinianum /dānabat virginitatē in sanctis virgib⁹ dicēs: virgines i hēpeccare /qz abstinēdo ab amplexib⁹ viri volebāt se pferre sanctis matronis patriarcharū p3oribus /sare z rebecce qō inconueniēs reputabat. Pelagius aūt in eo errabat /q dixit hoiem nō indigere grā. Contra oīa hec dicit Hieron⁹. scribēs ad papā damasū: Liber⁹ arbitriuz ingt sic p̄fitemur /vt dicam⁹ nos semp indigere dei auxilio: z hēcontra pelagiū: z tā illos errare q cū manicheo dicunt hoiez pctm̄ vitare nō posse /q illos q cū iouiniano asserūt hoiez nō posse peccare. Utrūq3 tollit libertatē arbitrij. Nos vo dicim⁹ hoiem semp peccare posse: z non peccare posse: vt semp nos liberi arbitrij esse p̄fiteamur /z tñ auxilio grē indigere. Hec ē fides quā in catholica eccla didicim⁹: z quā semper tenuim⁹. De istis aūt tribus heresib⁹ tā i aūbabitis satis p̄tractatū ē: hic em̄ satis dictū ē de heresi pelagij. In p̄ncipio autē scdi huius p3ta manicheū plene disputatū ē: q dicebat duo p̄ncipia esse vnū boni: z alterum mali. De heresi autē iouiniani: hic solum relinquitur inquirendū: quia pbabat matrimoniū eqri p̄gitari vt etiā p̄ferri ex duob⁹ vt dic

Error: manichei

Jouinian

Pelagij

B Jr. iouiniāi Hieron⁹ li. 3 Jouinianū. Uerū est dictuz aug. qui dicit: q celibat⁹ iohānis nō p̄ferr⁹ coniugio abrae. Alterū est: q matrimoniū in paradiso institutū est /z benedictione a deo accepit /z p̄ceptū de gratione z multiplicatiōe quādo dixit gen. j. d. Crescite z multiplicamini. Ex boc em̄ dicit matrimonium oīb⁹ esse p̄ferendū. Et boc facile elidit Marchei. xiij. vbi loquit⁹ dñs de fructu semis in bonaz terrā cadentis: fm expositionē sancto p3 z ozodoro p3 tractato p3 datur mātimoniō fruct⁹ tricesim⁹ viduitati nonagesim⁹. virginitati cēesim⁹: nec esset distantia in p̄miis nisi esset distantia in gratiis.

Impugnatio error⁹ iouiniani

Adhuc aug. in li. de sctā virginitate tractās illō apoc. xiiij. a. Nemo pōt dicere cantic nisi illa centū quadraginta quattuoz milia. Hi sūt qui cū mulieribus nō sūt coinquinati: sic dicit loquens ad virgines. Ceteri sancti sequūtur agnū nō quocūq3 ierit /sed quo potuerunt: vos felici⁹ exultabitis /iocundiusq3 regnabitis: sequētes agnū quocunq3 ierit. Ad id q̄ non p̄ferr⁹ celibatus iohānis coniugio abrae dōm: q boc dixit aug. quantū ad vtilitatis equalitatē in p3agatiōe fidelitū: q3 tps abrae nō erat tps revelate gre: z tūc p3agatio religionis non fiebat nisi cū p3agatione semis: vt dicit amb. quādo scz nemo tenebat ad religionis obseruātiā nisi qui fuit in domo patriarche. Et ideo vtile fuit tunc semen p3agare: vt cum semie p3agaretur z religio: z boc fiebat p nuptias. Tps aūt celibat⁹ iohannis fuit tempus revelate gre: qñ scz p spūale semē. i. verbi dei fiebat p3agatio melio⁹ q3 p carnalez copulam. Unde quātū ad boc equalia fuit: q3 vtrūq3 suo tpe p̄ficiebat ad vtilitatē z p3agationē religionis: In statu aūt dignitatis inequalia fuit. Et iō Hiero. eodē li. cōtra iouinianum inducit rationes theofrasti phi in li. qui dicit aceolus: qb⁹ p3obat /q pbo nō est ducenda vxor: vt p̄suadeat sanctis vginib⁹ p3positū tenere /z nuptias nō cōcupiscere: eo q magnū impedimentū sunt in spiritalib⁹. Et idu cit verba apli. j. cor. vij. f. Mulier innupta z virgo cogitat que dñi sunt /vt sit sancta z corpe z spiritu: Que autē nupta ē /cogitat que mūdi sunt: et quō placeat viro: z diuisa est. Et ibidē apls cū persuadet virginitatē dicit sic: Hoc aūt dico nō vt laqueum vobis injiciā: sed vt ad id qō honestuam ē p3ocem z qō pbeat facultatem sine impedimento domino obsecrandi.

Tractatus decimusseptimus. De pctō originali et qbusdā circūstātibus ipsum

Einde sūt tractanda

D ea q̄ dicūt in. xxix. dis. q̄ incipit ibi: Post hec p̄siderādū est. In q̄ mgr in septē capitulis p ordinē positis sex dicit esse q̄rēda. Primū

Duo⁹ qōis sc̄ssūt mēb. est: vtrū homo ante pctm̄ in p̄mo statu indiguerit grā opante z cooperāte. Scōm est: vtruz añ pctm̄ habuerit virtutes /vel nō. Tertiū ē de electiōe hominis de paradiso. Quartū ē de flāmeo gladio posito ante paradisū. Quintū ē: vt p3 ante pctm̄ comederint de ligno vite vel nō quare nō sūt facti imortales si comederūt. Sextū: quō intelligāt illō: Uidete ne forte sumat de ligno vite z viuat in eternū.

Querit de primo hoie vtrū añ pctm̄ indiguerit grā opante z coopante. Qō. CVI

A Mēbr. I. Arg. p̄m us

Rimo ergo queritur

p Utrū hō añ pctm̄ indiguerit grā operāte z coopante. Et videt q sic. Hā ei opās est q̄ p3uenit voluntatē vt velit efficaciter bonū: potuit em̄ efficaciter bonū velle /z mereri z sibi z posteris sicut ē i tractatu de p̄mi hois statu añ pctm̄ gōneruū in grā creat⁹ sit. Adhuc aug⁹ i enchiri. dicit sic: Illā imortalitatē i qua p3oerat nō mori natura humana p̄didit p libe p3 arbitriū: hāc vero in qua nō poterat nō mori /acceptura erat p gratiā: quā fuerat si nō peccasset acceptura p meritū: cuius sine grā nec cū nullū meritū esse potuisse. Ergo añ pctm̄ indiguit grā operāte z coopante si mereri debuit. Adhuc: Ad id qō supra naturā ē /ex solis naturalib⁹ nō pōt hō pficere: Mereri aūt imortalitatē glie z vite eterne supra naturā ē: gl̄i hāc mereri debuit /z ex naturalib⁹ nō potuit /indiguit grā operāte z cooperāte: z sic p3 q añ pctm̄ grā operāte z coopante eguit fm aug. Adhuc: Blo. super illud. Ja. j. c. Oē datū optimū /z oē donū pfectū desursū ē: distinguit inf data optia z dona pfecta: dicēs q data optia sūt q cū natura dant dōa p fecta dona gre /sine qbus hō nō ē pfect⁹: Costat aūt q de⁹ fecit hominē pfectū. Eccl. xvij. a. fm septu⁹ve stiuit illū vtute. Si g̃ pfect⁹ fuit adā: p3stat q gram operāte z cooperāte hūit adā z indiguit. Adhuc: Sicut se hz gra ad gliaz ita q pficit i illa: ita se hz natura ad graz q nō nisi i illa pficit. Si g̃ pfectus debuit hō ee añ lapsū /eguit grā opante z coopante. Adhuc: virtutes hūit /sicut dic aug. i ho. qdā sic: Adā pdita charitate mal⁹ iuēt⁹ est. Costat aūt q charitatē hūit g̃ z grām: q3 charitas sine grā nō ē.

Arg. 2m. Arg. 3m Arg. 4m. B Argu. 5m. Arg. 6m Arg. 7m Arg. 8m. Arg. 9m. Solo mēbr. I.

Adhuc: aug. i ench. Priceps vitio p3 dū vidit adā de limo terre ad imaginē dei fcm /pudicitia armatū /z p3antia cōpositū /charitate splēdidū. Primos parētes illis bōis exspoliauit giter q3 peimit. Et si hūit virtutes /hūit z grām: q3 virtutes sine grā nō sūt Adhuc: Amb. ad sabinū. Qñ adā sol⁹ erat /nō ē puaricat⁹: q3 mēs ei⁹ deo adherebat. Sz sine gra opante z coopante nō potuit mēs ei⁹ deo adherere: g̃ grām hūit z indiguit. Adhuc: Amb. supps adā an pctm̄ brissim⁹ aurā carpebat erbereī qō facere nō potuit sine gra opante z coopante: g̃ indiguit gra opante z coopante Solo dōz: q de oib⁹ bis valde bñ disputatū ē in tractatu de p̄mo statu bois qōe: Utr⁹ in gra creat⁹ sit vl nō. Et iō dōz cū mgro i sen. q adā p̄mo statu eguit grā opante et coopante. Ilo ei hūit i q̄ mouer pedē possz i pfectu meriti sine grē opant z cooperāt auxilio: lz bñt vñ stare possz /p libratē sez arbitrij. Et bñtēdūt dicere scti q3 auctozitates iducte sūt: aug. s. z amb. Et sic p3 solo ad totū. Que ei i 3riū obiici possent sup̄ soluta sūt in p̄dicta questione.

Utrū adā añ pctm̄ hūerit virtutes vl nō

q Quod sco q̄rit: Utrū añ pctm̄ hūerit virtutes vl nō. Jā determiatū ē p3 auctozitates sctoz: z supra qōe p̄dicta scz q hūit virtutes z grām. Et q̄ obiciūt i contrariū sup⁹ sūt soluta.

A Mēbr. II.

Queritur de electiōe homis de paradiso.

A Mēbr. III. Arg. 1m. Ertio q̄rit o electōe hois de paradiso. Obiicit aūt ei quidā q eīci p3ter boc nō debuit i penā pcti: bi ei pctm̄ nec itare moriēdi punt

tū erat: Lū g̃ dicat auctoritas nau. ſ. c. q̃ nō cōſurgit duplex tribulatio: z q̃ nō punit de⁹ bis in idipſum: videl̃ q̃ ſcōa pena electiōis de paradiſo fieri nō
Argu. 2m debuit. Adhuc: Deſolatus cōſolatiōe indiguit/ nō deſolatiōe: videl̃ g̃ q̃ ad ꝓſolationez in paradyſo
Argu. 3m. dimitti debuit vt peniteret vbi deliquit. Adhuc: pſ. lxxvj. Aut obliuiſcet miſereri de⁹: aut ꝓtinebit in ira ſua miſericordias ſuas. Videl̃ g̃ q̃ ire vindicte alicd miſericordie eſſe debuit admixtū/ vt ſaltē relinqueret in paradyſo ad ſolatiū vite mortalis.
in ꝓtū ar. 1 Cōtra: Habitaculū debet rūdere habitanti ſm naturā: paradyſus habitaculū ē beatorū beatitudie innocentie: g̃ innocentia pdita ade nō congruebat
Argu. 2m. paradiſus ad habitandū. Adhuc: Innocentia pdita indictū ē ei eduliū de ligno vite genē. iij. d. Videte ne forte ſumat de ligno vite et viuat in eternū. Ergo a ſimili etiā a loco debuit eiici z poni in locū miſerie z mortalitatis. Et hoc ꝓcedendū dicit aug. in gloſa ſup genē. ad litterā: q̃ eiiceret eū de paradiſo in hunc locū miſeriaꝝ terre maledicte in opa bois
B Solo mē bri. III. Ad ar. 1m Solutio. dōm ad primū: q̃ ex hoc nō conſurgit duplex tribulatio: q̃z vnū adiunctū eſt alteri. Neceſſitas em̄ moriendi requirit locū in quo poſſit eſſe neceſſitas moriendi: que in paradyſo eſſe nō poterat. Vñ electio paradiſi adiuncta pena eſt ad neceſſitatem moriendi: z ſic vna reputat cuz illa. Et dicit aug⁹: q̃ in illius electus eſt pcti penā de paradiſo in iſtū miſeriarū locū. Ad aliud dicendū: q̃
Ad 2m. lz ſolatiō ē idiguit: tñ bre nō debuit: q̃z idignū ſe fecit. Et aug⁹ ſup genē. ad litterā ponit ſimilitudinem dicens. Emiſit eū deus de loco voluptatis in locū ſibi congruū. Sicut plerūq; malꝰ cū inter bonos viuere cepit: ſi in melius mutari noluerit/ de
Ad 3m bonoꝝ cōgregatiōe pellit̃ prauę cōſuetudinis pōdere preſſus. Ad aliud dōm: q̃ lz nūq̃ obliuiſcat miſereri/ nec ꝓtineat in ira ſua miſeratiōes ſuas: tamē ex miſcdia nihil facit querſi cōtra ordinē vniuerſi quē ipe inſtituit. De ordie aūt vniuerſi eſt/ vt locus reſpondeat locato g̃ cōgruentiā: ſed in b/ vt dicūr ſancti in gloſup genē. nō cōtinuit miſericordias ſuas/ qui in ipſa ꝓmulgatione pene electionis ſignificaret modū p quē redire poſſet. Cum eni dixit cherubin/ z flammeū gladiū cōſtituit ante paradiſuz ad cuſtodiendā viam ligni vite: ſicut dicūt ſancti aug⁹. z Beda z ſtrab: p cherubin/ q̃ interpretatur plenitudo ſcientie ſignificat charitas. De q̃ dr. j. co ꝓ. xij. Plenitudo legis eſt dilectio. Per flameum gladiū atq; verſatilē ſignificant pene huiꝰ mortalis vite: que vt gladi⁹ incidūt/ z vt flamma exurūt: z mobilitate verſatiles ſūt. Vñ licet ad litteram fuerit ibi angelorū cuſtodia/ vt dicit aug⁹: tamē in ipo modo ponēdi miſericordiā ſignificatur
Aſtruūtur arg. i ꝓtiuz q̃ p tolerantiā paſſionū tpaliū z charitatē ſpes eſſet ſibi redeundi ad paradyſum ſpirituum. Ad vltima duo q̃ in cōtrariū obiciūtur: dicendū q̃ ꝓcedunt z verū cōcludunt.

Queritur de flammeo gladio ante paradiſum poſito.

A mēb ꝓ. IIII q Uarto querit mgr̃ de flammeo gladio ante paradiſum poſito: de quo iā habituz eſt quid ſignificet. Hunc gladiuz quidā ſancti
Argumē. 1. vocāt rompheā. Et ſūt quidā qui nitūtur ꝓbare q̃ pōi nō debuit: dicētes q̃ nīſi pcludit boſtiū mie

Ergo oſtiū paradiſi nō debuit pcludi q̃ ignea cuſtodia ermiſteriū angelorū. Adhuc obiciūt ad hoc: q̃ homo peccauit recuperabiliter: angel⁹ vero irrecuperabiliter. Unde licet angel⁹ pjectus eſt in infernum et clauſa ſit ſibi ianua redeundi: homi tñ nō debuit claudi. Adhuc: Peccatori nō eſt faciendū ali/ quid q̃ nō poſſit cadere in deſperationē: p clauſuram aūt redeūdi potuit induci deſperatio: ergo fieri nō debuit. Adhuc: Sancti dicunt: q̃ flāme⁹ gladius per ſanguinem xpi extinctus fuit z amoꝰ vt pateret redit⁹ in celū ad paradiſum ſpirituum. Dicit em̄ Beda: q̃ ianua regni celeſtis nō eſt aperta niſi p paſſionē xpi: ergo melius fuiſſet nō poſuiſſe.

B Solo mē bri. III Ad argu. I Ad. 2m. Ad 3m. Ad 4m Soluitio: dōm q̃ in veritate/ z ſicut iam dictum eſt/ ibi fuit angelorū cuſtodia z ignis in ſpecie corporali aſſumpta: In qua tamē ſpūaliter z myſtice ſignificabantur ea que dicta de paradiſo ſpirituū ſunt: quibꝰ inſtrueret hō ad reditū. Ad primū g̃ dōm: q̃ nō pcluditur oſtiū miſericordie animo inſtruitur ad redeūdū. Ad aliud dōm: q̃ homo recuperabiliter peccauit: z ideo p aliū redempt⁹ eſt/ et q̃liꝰ rediret inſtruct⁹ ē. Ad aliud dōm: q̃ nō ē inductus in deſperatione/ ſed potius eleuatus in ſpem p inſtructionē. Ad vltimū dicendum: q̃ b non ſequit̃: quia nihil melius fuit q̃ ponere: vt cognoſceremus p hoc ineſtimabilē charitatem chriſti. Propter qō etiā in benedictione cerei paſchalis a petro diacono dr: O felix culpa/ que talez ac tantum meruit habere redēptorē: cū tamen in nullo felix ſit niſi in hoc hymno infelicissima.

Queritur vtrū ante peccatum comederint de ligno vite vel non: Et ſi comederunt quare non ſūt facti immortales

B Mēb ꝓ. III Arg. IIII q Uinto querit̃ vtrū añ peccatū comederit de ligno vite/ vel nō: Et ſi comederit/ quare nō ſunt facti imortales. Et videtur q̃ comederint: quia in littera genē. iij. a. cōtinetur q̃ mulier ſic dixit ad ſerpētem: De ligno q̃ ſunt in paradiſo dei comedim⁹: De ligno aūt ſcientie boni z mali qō eſt in medio paradiſi pcepit nobis de⁹ ne comederem⁹/ ne forte moriamur. Ex quo accipit q̃ comederūt. Adhuc: Aīalia corpa habebāt
Arg. 2m que cibis erāt ſuſtentanda: cū g̃ nature nō negauerunt neceſſaria/ videl̃ q̃ comederūt: alit̃ em̄ intellexiſſent ſibi man⁹ z peccaſſent: qō falſū eſt: quia ꝓmus
Arg. 3m peccatum eoꝝ fuit inobedientia. Adhuc: In paradiſo per longā moꝝ fuerunt: cum z vir ſoporatus ibi dicat̃ z mulier formata longa autem moꝝa naturale eſt corpus aīale reſici: g̃ videl̃ q̃ in illa moza aliquotiēs refecti ſūt: quia aliter naturaliter nō egiſſent z ſic peccaſſent. Sed tūc bz locū
II. part. Arg. IIII. queſtio ſequēs, quare nō ſūt facti imortales. Ut derur q̃ debuiſſent facti fuiſſe imortales. Strab⁹ in gloſa ibidem: Lignuz vite hāc naturā alit vim habebat: vt qui ex fructu ei⁹ comederet/ ꝓpetua ſoliditate firmaret̃/ z beata veſtiret̃ imortalitate: nulla infirmitate vel anxietate vel ſenij laſſitudine vl imbecillitate fatigandus. Adhuc: Eccl̃ia tenet
Arg. V q̃ helias z enoch rapti in paradiſum eſu ſuſtentantur vſq; ad tempa antixp̃i: cōtra q̃ debent teſtificari: z illi habuerūt mortalia corpora per naturā. Si ergo ſuſtentarent illa corpa: multo magis ſuſtētaſſent corpa primoꝝ parentū: que non erant mor-

talia/ ſed animalia tm̄. Cōtra: Naturale eſt q̃ cibus ꝓuertat̃ in corpus bois comedētis: z vniatur illi virtute nutritiua corpis comedentis/ non cibi. Cum ergo adam z eua naturalia p omnibus boibus habuiſſent/ etiā ſi comediſſent de ligno vite: videtur q̃ lignū vite cōuerſū fuiſſet in eis i animale corpus/ z non in ſpūale: animale autez corpus nō poteſt beata immortalitate veſtiri/ ſed ſpūale qua le habebim⁹ in reſurrectione ſicut dr Mat. xxij. c.
B Solo mē bri. V. In reſurrectiōe neq; nubent neq; nubent̃/ ſz erūt ſicut angeli dei i celis. Solo: Ad hoc dicit magiſter in littera/ ſumēs occaſionē ex verbis ſtrabi et auguſtini ſup genē. ad litteram: nihil tamē volens de hoc aſſerere/ ſed ſub dubio dicit: q̃ forte lignū illud nō conferebat imortalitatē niſi ſepius comeſtū/ nō ſemel. Sed contra hoc videtur eſſe quia quod ſepius comeſtū confert aliquid/ z ex natura ſua: hoc etiam ſemel comeſtū confert: idem: lz non in tantū: z ſic videt̃ q̃ ſolo magiſtri nulla ſit. Solutio: abſq; dubio fm dicta ſancto q̃ pcipue auguſtini ſtrabi z ambroſij in hexame. lignū vite habuit hanc virtutem/ q̃ z ſemel z pluries comeſtum contulit imortalitatem. Sed q̃ eis nō cōtulit ſm ambroſium/ cā fuit quia ſciuit eos deus caſuros z neceſſitatē moriendi incurſuros. vnde lz comederit effectuz ligni nō ſenſerūt: ne pena cōminata a deo ꝓter peccatū impediret̃ p lignū. Dixerat em̄ de⁹: Quacūq; die comederitis ex eo/ mozte moriemini, neceſſitatē moriendi incurretis. Hec em̄ ē ſententia ambroſij quā credo oibus ꝓbabiliorem eē.

Si quis vult tñ dicere vt magiſter. ſ. q̃ ſepius comeſtum z. poteſt reſponderi ad argumentum factum in cōtrariū p illam ꝓpoſitionē ariſtot̃. libri de cauſis: q̃ omnis virtus cōgregata z vnita eſt fortioꝝ q̃ diuiſa. Unde cū ſepius comeſtū lignū vite habuerit virtutē cōgregatam z vnitam ſemel āt diuiſam: ſepius comeſtū cōferebat imortalitatē nō ſemel.
Aſtruūtur arg. prima. Tria ergo ꝓma argumēta que ꝓbant q̃ comederint/ concedenda ſunt: z ꝓcedunt fm dicta ſanctorum. Qō aūt obiciūtur de ſcōa pte qōnis iam ſolutum eſt.

Queritur quō intelligatur illud: Videte ne forte ſumat de ligno vite et viuat in eternum.

Mēb ꝓ. VI q Uomodo autē intelligat illud videre ne forte ſumat: Jam patet ex premiſſis. Eſt enim dictū dei ad angelos. Et ſignificat ibi de⁹: q̃ ſicut homo indignū ſe fecit imortalitatis loco ita z immortalitat̃ edulio. Tamē hugo de ſancto victore exponit hoc: q̃ p cōpaſſionē hoc dictum eſt ac ſi dicat: Miſerum eſſet ei ſemp viuere in miſeria huius vite mortalis: z ideo videte ne ſumat de ligno vite z viuat in eternū: melius eſt enim ſibi vt per breue ſpaciū p gratiā z meritū tranſeat ad beatem imortalitatem/ q̃ q̃ ſemp in miſeria viuat.

Queritur de pctō originali. Qō. CVII.

Finde tractandum ē

Huiꝰ qōis ꝑtes ſunt quattuor querenda ſunt. Primū an peccatū originale ſit. Secūdū quid ſit re. Tertiuz quid ſit definitione. Quartum de cauſa z traductione ipſi⁹ i

posteros.

Utrum peccatum originale ſit

A Mēb ꝓ. I. Argumē. I. Rimo g̃ queritur: An ſit. Dixit eni pelagius nullum eſſe originale peccatū: obijciens auguſtino ſic: ſicut narrat ipſe auguſt. pelagiū z iulianum. Serus a deo diſtinctus eſt: anima a deo creata eſt: corpus a deo facturn z formatum: Matrimoniū indictū quādo dictum fuit Relinquet homo patrē z matrē z adherebit vroꝝ ſue. Actus indictus z pceptus quādo dixit: Creſcite z multiplicamini: Per quas rimas dicis ingreſſum fuiſſe originale peccatum o auguſtine.
Arg. 2m. Adhuc obiciebat ſic: Per baptiſmū delet̃ originale peccatum: g̃ ad minus baptizati generātes nō tranſmittūt in prolem originale pctm: quia habent originale peccatum ex quo ſūt ab illo mundati per baptiſmum.
Arg. 3m. Adhuc: Peccatū originale ſi tranſmittit̃ in prolem: aut trāſmittit̃ ex pte corpis: aut ex pte anime. Ex parte anie nō: quia illa non eſt ex traduce. Simil̃ nec ex pte corpis: quia illō traducitur in ſemine. Dicit aut̃ Anſ. in lib. de originali peccato: q̃ peccatū non plus eſt in ſemine q̃z in ſputo. Ergo videt̃ q̃ nec ex pte corpis/ nec ex
Arg. 4m. pte anime traducat̃: z ſic nullum eſt. Adhuc baptiſmus cōſtat q̃ tollit culpam: z ſicut cōiter dicitur/ tollit etiā penam ſuffocantez: licet nō ꝓmouentē. Ꝓmoues em̄ pena eſt/ cui⁹ exercitiū confert ad meritū per patientiā: z illa remanet in baptiſatis Suffocans eſt/ que intercipit vitalē ſpiritū hominī ne pcedat ad meritū. Et ſi talis eſt aliqua: tunc eſt cōcupiſcentia carnis. Si ergo tollit baptiſmus aliquā/ illā tollit: cū ergo non ſint plura in originali peccato: quia ſicut dicit Anſ. li. de origi. peccato/ qui definit ipſū ſic: Originale peccatū eſt pronitas ad oīe malū/ cū carentia debite iuſtitie. Sed pronitas ad malū/ eſt pena ſuffocās carētia debite iuſtitie culpa/ ergo videt̃ q̃ p baptiſmum originale tollitur quātū ad vtrūq; z quantū ad penam
Arg. 5m. et quantū ad culpā: z ſic nō erit in generantibꝰ ergo nō tranſmittit̃ p eos in paruulos. Adhuc obiij
Arg. 6m. cūt̃ logice ad hoc: licet parū valeat. Dicit em̄ aug. in. xij. ſup Genē. q̃ agens nobil⁹ eſt patiente z fortius: ſed anīa nobilior z fortior eſt oī corpe: g̃ per corpus nihil imprimit in animā: Sed quicq̃d in generatione trāſfundit̃ corpale eſt: g̃ nihil imprimit in animā pueri: g̃ nec originale: g̃ paruuli nō contrahunt originale a parētibus. Adhuc: Magiſter
Arg. 7m. hugo de ſancto victore in ſentētijs dicit: q̃ peccatum qō fuit pmis parentibꝰ actuale/ nobis factū ē naturale. Adhuc hoc videt̃ eſſe ꝓtra ordinē iuſticie quem dñs deſcribit Ezech. xviij. a. vbi dicit: Anima que peccauerit ipa morieꝝ. Pater nō portabit iniquitatē filij: nec filius iniquitatē patris: g̃ videtur q̃ nō fiat traductio pcti originalis: z ſic videtur q̃ paruul⁹ nō debeat puniri ꝓter iniquitatem parētū primoꝝ.
Arg. 8m. Adhuc obicit pelagius: Nullum bonū p ſe cauſa mali eſt: matrimonium in ſacramētis bonū per ſe eſt/ tria habēs bona cāta ab ipſo. fidem/ plem z ſacramētum. Aut g̃ proles p ſe bona eſt: aut nō. Si p ſe bona eſt nulla habet maculam peccati. Si mala eſt: ſequitur q̃ matrimoniū ſit malū: quia cauſa mali eſt: malum em̄
Arg. 9m mali eſt cauſa. Adhuc: De iuſticia dei eſt: q̃ ſi ali-

quis põt mihi nocere in malo/ q̃ possit etiam p̃o-
desse in bono: z multo plus ꝓdesse q̃ nocere. Si g̃
iustum fuit/ q̃ peccauimus in adam peccante/ qz i
lumbis eius eramus: multo iustius est/ q̃ satisfe-
cimus etiã ipso satisfaciente: quia in lumbis eius
B in p̃ncip. ar.1 eramus. Contra: Timor est pena: sed omni bo-
mini est timere serpentẽ. Et dicit tullius q̃ homi hoc
naturale est: hec ergo pena est naturalis: g̃ ꝓter ali-
qd̃ peccatũ est: g̃ aliqd̃ peccatum naturale ꝓter qd̃
talis pena est inducta: aliter enĩ deus esset iniust⁹
Argu. 2m. si puniret aliquem sine peccato. Idem sequitur
ex hoc q̃ omnis mulier dolet in partu: q̃ pena ẽ na-
turalis: z si debz stare iusticia/ oportet q̃ ꝓter ali-
qd̃ p̃ctm̃ naturale sit inducta: g̃ naturale peccatum
est qd̃ vocamus originale p̃ctm̃/ qd̃ est de natura
Argu. 3m. corrupta contractũ. Adhuc sancti p̃ quinq; pro-
bant peccatum originale. Primũ est: per mala q̃
patiuntur pueri in febribus/ z adustionibus z hu
iusmodi: q̃ iniustum essz permittere deũ/ si nullus
peccatum p̃cessisset: sed nullũ actuale est in eis g̃ ori-
ginale. Scõm est p̃ penalitates quas patiunt san-
cti etiã in fame z siti z huiusmodi: que non meru-
erunt p̃ actuale aliqd̃: Cũ ergo iuste infligantur a
deo talia: oportet q̃ sit peccatũ aliqd̃ p̃o quo deben
tur: actuale non est ergo originale. Tertium est: p̃
circumcisionẽ Isaac qui fuit filius ꝓmissionis/ ab
emortuo natus/ et ab emortua: sicut dz. Ro. 4. d
Nec consideravit corpus suũ emortuũ cum fere
esset centũ annorũ/ z emortuam vuluã sareteo q̃ i
ꝓmissione dei non hesitavit diffidentia. Et tamen
ysaac licet ꝓmissionis filius esset/ dãnatus esset/ si
circumcisus nõ fuisset: quia dixit dñs Gen. xvij. b
Masculus cuius ꝓputij caro nõ p̃cisa fuerit/ pe-
ribit de populis suis: q̃ pactũ meum irritum fe-
cit. Constat autem q̃ nemo periit nisi damnatus: p̃
ter peccatum: cũ ergo isaac nullum peccatũ actu
ale nec in se nec in parentib̃ habuisset ꝓter qd̃ pe-
riret: oportuit q̃ periisset ꝓter originale: g̃ originale
est. Quartum est: q̃ primi parentes fecerũt perizo-
mata/ vt velarent inordinatum morũ pudendarũ
post peccatũ: qui etiã in tota posteritate apparuit:
qui motus pena est/ quia cõtra rõnẽ est: ergo seq̃-
la alicuius peccati in posteris. In posteris autem
non est actuale: ergo originale: g̃ originale peccatũ
est in posteris. Quintũ est q̃ inducũt auctoritates
biblie/ que expresse dicũt originale esse in paruꝝ.
Ephe. ij. a. Omnes nascimur filij ire: constat q̃ hoc
Arg. 4m. non est ꝓter actuale/ sed ꝓter originale. Adhuc
Ps. l. Ecce ei i iniq̃tatib̃ ꝯceptꝰ sũ z i p̃ctis conce-
Argu. 5m pit me mater mea. Adhuc: qd̃ etiã magister indu
cit in littera. Rom. v. b. Sicut ꝑ vnũ hominẽ pecca
tum in hunc mundum intrauit/ z ꝑ peccatũ mors:
ita in omnes homines mors ꝑtransijt/ hoc enim nõ
potest intelligi de actuali: originale g̃ est qd̃ in om-
nes homines transijt/ z cuius effectus est necessi-
tas moriendi. Solo: dicendũ q̃ originale pecca-
C Solo mem bri. 1. tum est: z hereſis est negare illud. Duo ei dixit pe-
lagius inimicꝰ gratie. s. q̃ lib ex arbitrio sine gra-
tia posset in bonũ meritoriũ: z q̃ peccatũ originale
nõ transfunditur ad paruulos a parentib̃. Un
de legitur etiam dixisse: q̃ nõ inuideret filio dei: qz
ipse quãdo vellet: posset esse filius dei. Sed quia
iam prima pars dicti sui improbata est. s. q̃ liberũ
arbitrium sine gratia possit in bonum meritoriũ:

sed contractã: quia sicut iustum fuisset si adam ser
uasset in ꝯcentiam/ q̃ filij successissent ei in recti-
tudine iusticie naturalis: ita eadẽ iusticia exigente
succedunt ei in cõtractione corruptiõis ꝓpter pua
Ad 8m. ricationem. Ad aliud dicendũ: q̃ matrimoniũ
bonum est z tria bona habet. s. fidem ꝓlem z sacra
mentum: z ꝓles ꝯm q̃ est bonum matrimonij bo-
na est/ z nihil mali habẽs: iz quia generãs in ma-
trimonio ꝑ copulentam substãtiã/ fuit in adam p̃
legem cõcupiscentie: ideo nõ generat vt bõ distin-
ctus/ sed generat vt adã in natura: sicut ꝓius dic-
tum est: Ideo etiã pater nõ potest trãsfundere ni
Ad 9m. si corruptum et lege cõcupiscentie infectũ: z ex inde
transfundit originale in paruulũ. Ad aliud dz
q̃ nõ est simile de pctõ z satisfactiõe: qz gratia iu-
stificationis a solo deo est/ z nõ a parentib̃: peccatũ
vero et corruptione nature est in malo. z ideo suc-
cedit posteritas in malo/ z nõ in bono satisfactio-
Astruitur arg. in p̃ncip nis. Ad argumẽta vltima q̃ obiciunt in cõtra-
rium/ dicendũ q̃ ꝓcedunt ꝯm veritatẽ catholicaz.

Queritur quid sit pctm̃ originale re.

B Medull. II. Secundo queritꝝ quid sit originale peccatuz
re. Et hoc q̃rit rõne eius q̃ dicit in illo. ca.
Arg. 1m. Cõ diligenter inuestigandũ est quid sit: De
hoc enim sancti doctores obscure locuti sunt: atq;
scholastici doctores varia senserũt. Ex hijs enĩ
que ibi dicuntur videt originale peccatũ esse pena
et non culpa/ Dicit enĩ: Quidam enĩ putant ori-
ginale peccatũ reatũ esse pene p̃o peccato p̃mi ho
minis. i. debitũ vel obnoxietatẽ qua obnoxij z ad-
dicti sumus pene tempali z eterne ꝑ primi hominis
actuali peccato. Isti ergo dicunt originale pctm̃ es
se penaz/ z nõ culpam. Et sumebãt rationẽ a simi
li/ legis humane ad legem diuinã. In lege enĩ hu-
mana est: q̃ in crimine leſe maiestatis ꝑ peccato pa
rentum filij mittuntur in exilium z ꝓdemnant vsq; ad
mortem. Et ita dicũt: cum peccatũ ade fuerit qua
si crimẽ leſe maiestatis: qz voluit sibi vsurpare sili
tudinẽ diuine maiestatis in scientia: z ideo dicũt/
q̃ peccatuz originale in posteris nihil aliud est nisi
reatus vel obligatio pene exilij z damnatiõis: ni-
si gratia xp̃i subueniat: In adã tamẽ dicunt q̃ fuit
Arg. 2m actuale peccatum. Adhuc: Augustinꝰ ad valeriũ
Nullus peccatũ paruuli in sua vita cõmiserunt ꝑ
priũ. Ergo originale peccatũ per qd̃ sb diaboli po
testate captiui sunt: nisi lauacro regenerationis z
christi sanguine redimãtur: nõ est peccatum paru-
uli/ sed primoriũ parentũ tm̃ z pena paruulorum:
Arg. 3m. ergo in paruulis pena est/ z nõ culpa. Adhuc au-
gustinus ad valeriũ: Per vnius hominis voluntа-
tem malã omnes in eo peccauerũt: quãdo omnes il-
li vnus fuerũt. Ex hoc videt q̃ originale peccatũ
qd̃ trahit ab adam/ pena est z nõ peccatũ. Si enĩz
originale peccatũ nõ est nisi obligatio qua incurri-
B in contrari. arg. ꝓmum mus ex ꝑte ade: pena est in paruulis non culpa.
Sed contra istud disputat magister in sententijs
in illo cap. Sez q̃ originale peccatũ culpa sit. Et ꝓ
mum inducit gregoriũ sup. Exod. xiij. b. sup illud:
Primogenitũ asini mutabis oue/ sic: Omnes in pec
cato nati sumꝰ z ex carnis delectatione concepti/
culpam originalẽ obiscũ trahimꝰ: Ergo originа-
Argu. 2m. le est culpa. Adhuc aug⁹ i libro de natura z gra
tia: Omnes vt ait apls Ro. 3. d. peccauerũt/ vel in
seipsis/ vel in adam: qz sine pctõ non sũt/ vel qd̃ ex
primis parentib̃ cõtraxerũt/ vel qd̃ malis moribꝫ
addiderũt. Peccatũ enim ꝓmi hominis non solũ ip
sum/ iz omne nocuit humanũ genꝰ: qz ex eo damna
tionem z culpam simul suscepimꝰ. Adhuc aug. Arg. 5m
sup ps. l. dicit sic tractãs illud: Ecce enĩ in iniqtа-
tibus conceptus sũ: Qd̃ de corpore mortuo semia
tur cum vinculo originalis peccati nascit z mort⁹:
Ergo originale peccatũ est etiã culpa z pena. Ad Arg. 4m.
huc: Augustinꝰ in ecclesiasticis dogmatib̃: firmis
sime tene z nullatenus dubites: hominẽ qui ꝑ cõ-
cubitum viri z mulieris cõcipitur/ cũ originali pec
cato nasci: impietati sb ditũ: mortiqz subiectũ: z ob
hoc natura ire nasci filiũ: a qua null⁹ liberatur ni
si ꝑ fidem mediatoris dei z hoim. Ergo originale
peccatum est z pena z culpa etiã in paruulis: er sic
cõcluditur q̃ nõ est pena tm̃. Adhuc: Aug. v. li Arg. 5m.
bro responsionũ ꝓtra pelagium z Celestinũ q̃ dixe
runt/ q̃ peccatũ non transit in paruulos nisi fue-
rint imitatores parentũ in peccato. Dicit g̃ augu-
stinꝰ. Scõm quẽ modũ pertransiuit sententia i il-
los/ per quos nõ transiuit culpa: Nisi forte i nos
iniustus sit deus: q̃ expertes culpe illoꝝ/ passus ẽ
nos pene vinculo obligari. Adhuc: Hie. sup il- Arg. 6m.
lud ps. lxxxiij. Benedixisti dñe terrã tuam sup il
lum locum: Aut extendes iram tuam in generatiõe
et generationẽ: Dicit: Omnes cõtraximꝰ ab ada z
penam z culpam: sed qd̃ cõtraximꝰ ab adam/ ori-
ginale est. g̃ originale est culpa z pena. Adhuc: Arg. 7m.
Ambrosius: Virtũ natura ledit: culpa deum offẽ-
dit. Sed originale peccatũ deum offendit: qz punі
tur carẽtia visionis diuine: g̃ est culpa. Naturã le
dit: quia vitiat mentẽ ꝑ ignorantiã: corpus ꝑ con-
cupiscentiam: vt dicit magister hugo de san. victo.
Ergo originale peccatum est pena z culpa tam ani Argu. 8m.
me q̃ corporis. Adhuc: Augustinus sup Gen.
Inter primam apostasiã z vltimã penã/ omne pec-
catum qd̃ fit simul est culpa z pena. Constat autẽ
q̃ peccatum/ qd̃ ꝓtrahitur a paruulis/ est mediuz
inter ꝓmã apostasiam z vltimã penam: g̃ simul est
pena z culpa. Adhuc: Greg. Quilibet traxit sac Arg. 9m
cum z meritũ sacci. Saccus dr moralitas/ vt idẽ
dicit: meritũ sacci culpa g̃ originale ẽ culpa z pena.
Adhuc sup illũ ps. l. In iniquitatib̃ cõ. sũ z in pec-
cõ. me ma. mea: glo. Nemo nascit nisi trahens pe
nã et merituz pene: nisi tu q̃ ꝯceptus es de spũsan
cto. Ergo cũ originale trahat/ originale erit culpa
et pena. Ulteriꝰ q̃rit rõne eius qd̃ dicit augu C Qõ incidẽs
stinus lib. de vera religione: q̃ peccatũ adeo ẽ vo- arg. ꝓmũ.
luntariũ/ q̃ si nõ sit voluntariũ nõ ẽ peccatũ. Ori-
ginale peccatũ est g̃ voluntariũ. Aut ergo est volũ
tarium voluntate ꝓmi parentis aut volũtate paru-
li contrahentis. Nõ paruuli qz liberã voluntа-
tem nõ habent: z velit nolit contrahit originale pec
catum: g̃ voluntate ꝓmi parentis. Adhuc: Ro. Arg. 2m.
v. d. sup illud: Sicut ꝑ inobedientiã vnius homi-
nis peccatores constituti sũt multi: glosa: Ex volũ
tate est originale pctm̃ ꝓmi hominis seminatiũ: vt i
illo esset/ et in omnes transiret. Ergo nõ est volun
tariũ nisi voluntate primoriũ parentũ. Adhuc: Arg. 3m.
Peccatum dicit voluntarium voluntate ade cu-
ius inobedientia volũtaria fuit. Contra Augu in p̃ncip ar. 1
stinus i lib. retractationũ dicit: q̃ illud peccatum
dicitur esse voluntariũ qd̃ tm̃ peccatum cogitan-

dum est: originale peccatum est culpa ⁊ pena: ḡ de
Argu. 2m. hoc nō tener. Adhuc quādo dicitur in .ij. etbi. q
voluntarium est cuⁱ ꝓncipiū est in ipso conscientē
singularia/intelligitur de voluntate eiꝰ in quo est
peccatum: in puulo est peccatū: ergo volūtate par-
uuli deber esse voluntarium vel nō voluntarium.
Solo mē bri. II. Solutio: dicendū ꝙ originale peccatum et cul
pa est ⁊ pena. Et auctoritates ad hoc inducte con-
cedende sunt et firmiter tenende fm fidem cath: oli-
Ad arg. 1m cam. Ad ꝓmum ergo dicendū qđ contra obijcit
ꝙ nō est simile de lege tempali/⁊ lege eterna. In le
ge eiꝫ tpali pene tempales infligunt ⁊ corporales
et non eterne in quibus filius succedit patri/et ne-
pos auo: ⁊ idcirco sicut succedūt in culpis/ita suc
cedunt i penis. In lege aut̄ eterna punitur homo
fm animā et pena eterna: in cuⁱ⁹ culpa nec filiꝰ suc
Ad 2m cedit/sed vnusquisq; in sua culpa damnatur: sicut
dicit Eze. xviij. Ad aliud dicendū: ꝙ sicut dicit
augustinꝰ in libro retractationū nōnulli homini/
ꝫ nulli nature diri peccata nocere nisi sua. Et hoc
verum est: quia peccatū paruuli est originale ꝫ na
turam contractaꝫ ⁊ vitiatam: ⁊ suū ꝓ quo punit
Ad 3m licer non sit suum ꝓsonaliter/tamē suum est natu-
raliter. Ad vltimū dicendū sicut iam dictum ē:
ꝙ peccatū originale nō est tantū pena ⁊ obligatio/
ꝫ etiā culpa et carentia debite iusticie. In primis
tamē parentib⁹ fuit actuale: In paruulis per natu
ram contractum: ⁊ ideo originale. Et iuxta dictuꝫ
ambo, dicendū ꝙ originale peccatū est culpa ⁊ pe
na/sicut iam dictū est: sed cum ōr ꝙ sit vitium cor-
poris/materialis est ꝓdicatio: quia rūcfomes cō-
cupiscentie ꝓdicatur de originali peccato: ⁊ sicut
dicit aug. in paruulis est ꝓcupiscibilitas: in adultꝫ
concupiscentia: q̄ etiam ōr lex carnis ⁊ tyrrannus
nature. Quando aut̄ peccatum originale ōr cul-
pa ⁊ carētia debite iusticie: tūc est formalis predica
tio: quia id cui ratio cōuenit peccati tunc ꝓdicatur
de ipso: ⁊ tunc est pena ⁊ culpa fm vtrāqꝫ predicati
onem. Et sic patet solutio oim que inducta sūt ad
D Ad gōnem incidentē. Arg. 1m. primā partem questiōis. Ad id qō vlterius q̄ri-
tur dicendū ꝙ originale peccatum voluntariū est
voluntate primi parentis: in quo fuit tota natura
humana ꝙ corpulentam substantiā ⁊ legem concu
piscentie: ꝓter christum: ⁊ solum fuit ꝙ corpulentā
substantiam: ⁊ ideo nō trahit originale peccatum.
Et hoc est qđ dixit Johannes baptista. Joh. iij. d.
Qui de celo venit sup oēs est dicit Ibi glosa au
gustini: De celo/hoc est de altitudine humane na-
ture: qui erat in prima conditione anteq̄ esset vi-
tiata per peccatum. Et bene concedendum est: ꝙ
nō est volūtariū voluntate puuli: nisi voluntas re
feratur ad naturam/que tota erat in primo parē
te quando peccauit. Dictum aut̄ augustini quo
dicit/ꝙ oīe peccatum est adeo voluntarium ⁊c.
Aut intelligit de peccato actuali/vt quidā dicunt
q̄uis hoc nō sit de intentione augustini: Aut intel
ligitur simul de peccato ꝓsonali ⁊ naturali: ō modo/
ꝙ voluntas ade volūtas fuit totius nature q̄
in ipso fuit: quia nō potest esse ꝙ aliquis velit ante
cedens quin etiam velit cōsequens/qđ de necessi-
tate sequitur ad illud. Unde quando voluit pecca
tum transgressionis ꝓcepti dominicitunc de ne
cessitate voluit corruptelam/que est ꝓ originale se
cura in tota natura: ꝓter christū/vt dictum est
eo ꝙ tunc tota natura fuerat in ipso/non nisi per
legem concupiscentie ab ipso traducenda: ꝓter cri
stum solum: qui nō fuit in ipso ꝓ legem concupisce
tie/sed ꝓ corpulentā substantiam solum: vt dictuꝫ
est. Ad dictum glose dicendū: ꝙ peccatū origina- Ad 2m
le voluntariū fuit voluntate ꝓnozum parentum/
vt dictum est: vt ꝓbat glosa. Et qō sequit conce- Ad 3m
dendum: quia inobedientia ade voluntaria fuit.

Ad dictū augustini dicendum: ꝙ loquitur ibi de ad ar. 1. i. 3.
actuali peccato: ⁊ de voluntate persone ⁊ nō natu
re: hoc tm̄ peccatū est/⁊ nō pena. Ad vltimū di- Ad 4m
cendum: ꝙ definitio phi intelligitur de voluntā-
rio qđ est principiū mozum in ꝓsona: quia hoc tan
tum priner ad cōsiderationē etbici phi. Hoc vero
in paruulis nō est: quia nō habent vsum rationis
Nec ad cōsiderationem phi ꝓtinet voluntarium/
fm ꝙ voluntaria est translusio ꝓ legem concupisce
tie in totam naturā. Notandum ꝙ hic cauendi
sūt errozes origenis: vt dicūt sancti Inperiarchō Error ori-
enim dicit Origenes: ꝙ anie fuerūt ante corpa/et genis
meruerūt sic vel sic incozporari. Unde quādo ico-
zporantur datur eis eligere: verū velint incozpora-
ri/vel non: ⁊ que elegerit incozporari/incozporat
et ꝓ hanc electionem voluntariam efficitur etiam
cozruptio voluntaria/que est originalis peccati.
Hocenim dixit Origenes secutus socratē philoso
phum. Et condemnatur ꝓ hoc verbum apli qō di
citur Ro. ix. Cum enim nati nōdum fuissent/nec
aliquid egissent boni vl mali. Per qō accipitur: ꝙ
anime nō fuerūt ante. Sed de hoc satis dispura-
tum est sup in tractatu de anima: qōne/verū ani
me omnes simul create fuerint ante corpa. Et sic
patet quid sit originale re.

Queritur quid sit peccatum originale definitione.

A
Tertio queritur quid sit originale peccatuꝫ mēbrū. III.
t definitione: eo ꝙ diuerse definitiones inue- I. definitio.
niūtur a sanctis date. Quarū vna est Anf.
scz: Originale peccatū est carentia ⁊ nuditas debi
te iusticie/siue imporētia ad habendam iusticiam:
per inobedientiam ade cōtracta. Secūda hec est: II. definitio
Peccatum originale est vitiū ex cozruptione semi-
nis in natum homi. Tertia hec: Peccatum origi- III. definitio
nale est vitium ⁊ cōcupiscentia ex viciosa conditio-
ne nostre originis contracta. Obijcit autem cō Argumēta.
tra ꝓmam sic: Carentia debite iusticie nō videt̄ es
se in paruulo: quia sibi nō debetur iusticia: ḡ nō ca
rer debita iusticia. Et si iusticia careret: adhuc nudi
tas iusticie debite nō videt̄ esse ꝙ eandē rationem Arg. 2m.
Preterea imporentia ad habendā iusticiaꝫ nō Argu. 3m.
est in paruulo: quia cum adultus fuerit/ habebit
iusticiam si meretur eā. Adhuc qō dicit: per in
obedientiā ade contracta/videt̄ esse insufficiēs: qz Arg. 4m.
sicut ꝓ inobedientiam ade cōtracta est imporentia
ad iusticiam: ita imporentia ad tempantiā/⁊ ad ce
teras virtutes: insufficiēter ḡ dicit imporentia ad
iusticiam. Similiter obijcit contra 2dam: anf. Arg. 5m.
enim dicit ꝙ vitiū nō plus est in semine q̄ in sputo
ergo vitium originalis peccati nō nascitur ex cozru
ptione seminis. Adhuc: Nihil agens in alteruꝫ
imprimit in ipsum formā quā ipsum nō habet: Sz
semen nō habet originale peccatum: ḡ cozruptio
seminis non imprimit vitium originalis peccati in

Arg. 6m. animā pueri: ⁊ sic definitio nulla ē. Sīr obijcit
contra tertiā: qō eni dicit/ꝙ originale peccatuꝫ est
vitiū: cū vitiū sit pena tm̄: ⁊ similiter 2cupiscentia
nō dicit nisi materialia in peccato originali: cum ꝓ
formalia deberet definiri: culpa em̄ formal' est i ori
Arg. 7m. ginali pcō. Et qō dicit/ex viciosa conditiōe nr̄e
originis cōtracta: videt̄ inconuenienter dictū: viti
osa em̄ origo nō fuit nisi in adam ⁊ eua: vnusq;q
ei ex suis pentibus ꝓpijs cōtrahit originale sicut
Arg. 8m. dicit in Ps. l. Ecce ei in iniquitatib⁹ ⁊c. Adhuc
Nulla definitionū ista ponit id qō substātiale ē in
peccato. Dicit em̄ aug⁹: ꝙ in oīi peccato est auer
sio a bono incōmutabili/⁊ puersio ad bonū cōmu
tabile. Et hoc etiā innuit in canone. Jaco. j. b. Ne/
mo cum temptat dicat/qm̄ a deo temptatur: vnus-
quisq; enim temptat a concupiscētia sua abstract⁹
et illectus: abstractus a bono incōmutabili ⁊ illec-
tus a bono cōmutabili/de hoc nulla definitio fa-
Arg. 9m. cit mentionē: ḡ videt̄ q oīes imprfecte sunt. Ad-
huc: Cum originale pcm̄ sit culpa ⁊ pena/vt sup̄
habitū est: ⁊ sit quedā pena in intellectu/sicut igno
rantia: quedā in affectu sicut 2cupiscētia: Et vtri
qz respondet pena originat': qz sicut in originali de
decens ꝓuatur dulcedie bonitatis diuie/ꝓrer cō
cupiscentiā fedam: ita ꝓuatur claritate visionis di
uine veritat'. Ergo videt̄ ꝙ hec duo deberet de
finiri: ⁊ hoc nō fit in aliqua definitiōe: ḡ videtur ꝙ
Arg. 10m oīes male sint. Adhuc: Cum vnⁱ⁹ rei vnica sit
B definitio ⁊ vnū esse: penes quid accipiunt' tot defi-
Solo mē bri. III. nitiones: Solutio ad hoc vltimū ꝓmo respōde
Ad ar. 10m dum est ⁊ dicendū: ꝙ licet pcm̄ originale formalit̄
vnuꝫ sit in oīibus/tīn ad diuersa diuersas habet
comparatiōes. Prima ḡ datur definitio ꝓ id qō ē
formale in originali pcō/in compatiōe ad causaꝫ
meritoriam ipsi⁹. Secūda etiā datur in compatiōe
ad causam materialē primam ⁊ efficiēs ꝓximū
hoc em̄ est semen lege 2cupiscentie seminatū ⁊ con
ceptum. Tertia datur fm id qō materiale est i ip-
so peccato originali/in compatione ad causam effi
Ad argu. I cientem ipsi⁹. Ad primū ḡ dicenduꝫ ꝙ carentia
debite iusticie est in paruulo: Debebat em̄ ei iusti
cia si adam steriisset: tunc em̄ trāsfudisset rectitudi
nem iusticie naturalis in puulos: sicut modo trās
fudit originale. Unde licꝫ nō debebatur ei debito
Ad 2m. ꝓsonali/tīn debito originali debebatur: ⁊ sic nudi-
tas debite iusticie est in ipso ꝓ eandem rōnē. Ad
aliud dōm: ꝙ imporentia ad habendā iusticiam ē
in puulo fm actum: licet habilitas sit in ipso ad ha
Ad 3m. bendam iusticiā ꝓ meritū: que tamē nō est iusticia
originalis/quā habuisset si adam steriisset. Et hoc
intendit definitio. Ad aliud dicendū: ꝙ melⁱ⁹ di-
cit ꝓ inobedientiā ad iusticiam: q̄s ad temperantiā
vel aliam virtutē: ⁊ qz iusticia generalis virt⁹ est q̄
iustificatur ipius: que sicut dictū est in qōne de iu
stificatione impij/est rectitudo generalis ad oīmia
Ad 4m que iusta ⁊ recta sunt: ⁊ hanc nō dicit temperantia
vel fortitudo/vel alia virt⁹ ꝑticularis. Ad id qō
obijcitur ꝓra 2dam dōm: ꝙ licet vitiū qō est pec-
catum nō est in semie sicut i subiecto/vt dicit anf.
Ad 5m. tamē est in eo vt in causa: fm ꝙ sub lege concupisce
tie seminat' a patre/⁊ concipit' a matre. Ad aliō
dicendū: ꝙ semē nō habet originale peccatū vt sb
iectum/sed habet vt causa: ⁊ sic imꝑmit ipsū in ani
mam nō actione vniuoca/sed fm ꝙ seminatur sb
lege concupiscentie: vt dictū est. Ad id qō contra Ad 6m.
tertiā obijcitur/dōm. ꝙ licet formale in originali
peccato sit/carentia debite iusticie: tamē nō ita in-
noescit nobis ꝓ formale sicut ꝓ materiale. Unde
cuⁱ⁹ definitio deb⁹ ad innoescendū: melius dat̄ per
materiale q̄ per formale. Et ad aliud dicēdū: ꝙ Ad 7m.
virtutis origo in primis parentib⁹ fuit vt in origine:
sed quia dicit Anf. ꝙ quilibet generās in natura ē
adā: ꝓrer hoc efficitur ꝓmū vniuocū genito. Ad Ad 8m.
aliud dicendū ꝙ auersio a bono incōmutabili/ et
conuersio ad bonum cōmutabile fm actum est in
actuali pcō: In originali aūt fm habitū tantum: ⁊
ideo non ponūtur in definitione eiꝰ. Ad aliō di- Ad 9m.
cendum: ꝙ pena ignozantie que est in intellectu/nō
tra manifestatur in paruulis sicut in concupiscen-
tia: quia in paruulis est concupiscibilitas/vt dicit
augu. ⁊ ideo cū debeat ꝓ definitionez innoescere
res/in definitiōe nō ita ponitur ignozātia sicut cō
cupiscentia. Et hoc est qō dicunt antiqui: ꝙ ꝓ ori-
ginale concupiscibilis est cozrupta ⁊ infecta: rō au
tem cozrupta solum. Ultimū iam solutum est:
quia dictū est penes qd tot sumūtur definitiones.

Queritur de causa originalis peccati ⁊ traductione ipsius in posteros

C
Uarto querit̄ qualiter peccatuꝫ originale mēbrū. IIII.
q trāsferatur in posteros. Circa hoc querī- Hui⁹ mēb.
tur tria. Primū est: vtrū peccatum origina- duo sūt arti.
le transfundatur a primis parentibus vel ab ipso
adaꝫ solū. Scōm est de cā originalis peccati: Ter Articuli. II
tium est de modo traductionis. Circa secundū tres sūt pti.
tria queruntur. Primo enī querit̄: si solus adam
sit causa originalis peccati/vel etiā eua. Scōo q̄-
ritur: quid in peccato ade sit causa originalis pec-
cati/cum multa sint: Utrū scz sit superbia/vel auā-
ricia/vel gula/vel quid. Tertio querit̄: si sola eua
peccassset ⁊ nō adam/quid trāsfunderetur in par-
uulos: vtrū originale vel quid.

Utrū originale peccatum transfundatur a ꝓximis parentibus vel ab ipso adaꝫ solum.

D
a Primū ꝓceditur sic. Ero. xx. a. Ego sum A
deus zelores vindicās peccata patrum in Articu. I.
filios/in tertiā ⁊ quartam generationem i in contrari.
hīs qui oderūt me. Et hoc videt̄/ꝙ oīm parentū
ꝓximoꝝ peccata vindicant̄ in filios. Et dicit au
gustinus: ꝙ non est iniustus deꝰ: vt scz in posteros
transeat sentētia vindicte in quos nō trāseunt pec
cata. Ergo videt̄ ꝙ peccatū originale nō trā transe
ar ab adam/sed etiā ab omnib⁹ parentib⁹ ꝓximis.
Adhuc: Scōm dictū augustini ⁊ sanctoꝝ/ori- Argu. 2m.
ginale transit in oīes qui fm legem cōcupiscentie
fuerūt in adam: nō tm̄ fm cozpulentā substantiaꝫ/
sed fm legem cōcupiscentie: Sed magꝭ descendūt
paruuli a primis q̄s a primis parentib⁹: ḡ videt̄ ꝙ
originale magis trāsfundatur in puulos a ꝓxi- In ꝓtra. ar.
mis q̄s a pmis parentib⁹. Cōtra Ro. v. b. Per
vnū hominē intrauit peccatum in mundū: ⁊ p pec-
catum mozs: ⁊ ita in oīes mozs ptransijt. In ꝓ
ximis autem nō omnes fuerunt vnus homo: ergo
a ꝓximis de peccato originali nihil cōtrahitur.
Adhuc in ꝝbo preinducto scz: Ego sū deus zelo Arg. 2m.
tes ⁊c. ponitur terminus in tertia ⁊ in quarta ge-

neratione. In transfusione originalis nullus terminus. Ro.v. vt supra: sic in omnes mores ptrā sic. Et ibidē: Regnauit mors ab adā vsq; ad moysen/ etiā in eos q nō peccauerūt in similitudinē ꝓuaricationis ade. Sed fm verbum augustini pinductus/ q nō trāsit sentēcia vindicte sine culpa: mors nō regnaret: ḡ sine termino transitus culpe trāsit in posteros. In verbo aūt preinducto Exo.xx. ponitur termin⁹ in tertia lez z q̄rta ḡnatiōe: ḡ hoc nō intelligitur de transfusione originalis pcti. Argu. 3m.

Adhuc: Si hoc esset verū q a proximis contraheret parentibus/ cōditio posterorū peior esset q̄ priorum: quia in eos trāsirent omnia pctā parentum oīm ꝓcedentium: z hoc esset incōueniēs: quia eq̄les in natura/ equales debēt esse in pena. Argu. 4m.

Adhuc Anſ. libro de conceptu virginali: Pctā proximo⁹ parentum ad peccatum originale nō puto ptinere Et est ratio ei⁹ quā assignat ibidem: q̄ null⁹ potuit trāsfundere originalem iniusticiam nisi transfudisset in originalem iusticiam si stetisset: Hoc nullus primozum parentuz potuit/ sed solus adam: ergo a nullo proximorū parentū trāsfunditur originale/ sed a solo adam. Argu. 5m.

Adhuc: Dicit quidam q̄ a proximis nō transfunditur originale/ sed corruptio quedā adiuncta ei quā fomitē vocant/ siue incendium fomitis. Sed hoc stare nō potest: q̄ fm pinductam auctoritatē augustini: nullū tenet pena/ quē nō tenet culpa: hoc em̄ est cōtra iusticiam dei. Unde cum in proximis parentibus nō pōt esse transfusio peccati originalis culpe/ ꝓter causas que dicte sunt: nō potest esse transfusio pene. Solutio: dicendū: q̄ ista questio tota soluit ab apostolo. Ro.v. vbi expresse dicit: q̄ nō descendit originale nisi ab eo in quo oīes peccauerunt. Ubi glosat augustin⁹ dicens: q̄ nō potest esse q̄ in vno omnes peccauerūt/ nisi i eo q̄ oēs vnus tunc fuerunt quādo peccauit. Un̄ peccatū originale a solo adaz descendit in oīes q̄ pertrauerūt imaginem ei⁹: sicut dicitur Ro.v.c. Sicut portauim⁹ imaginem terreni: sic portem⁹ imaginē celestis. Imago aūt terreni nō portatur p copulentam substantiaz tm̄ sed p legem cōcupiscētie: q: illa est imago ꝓuaricationis. Ad primū ergo dicendum: q̄ illud verbū ero, nō intelligitur de originali pctō/ ꝓter rōnes inductas: sed intelligitur de filijs z neporibus imitantibus peccata paterna in actuali pctō: Quia ei per imitationē transit in eos peccatū paternū: dignum est vt etiā pena in eos transeat. Ad aliud dicendū: q̄ originalis concupiscentia non habuit principium siue initium/ nisi i adaz: In proximis autem parētibus est ista cōcupiscentia originata/ non originans. Et ideo dicit Anſ. q̄ oīis homo generans qualiscūq; est in ꝑsona/ tamen adam est in natura: quia in lege cōcupiscentie ade generat: et hoc directe vocat ab apostolo portare imaginē ade terreni parentis. Ad quatuor que in cōtrarium obiciuntur dicendū q̄ ꝓcedunt z veritatem concludunt. Responsio aūt quā quidam inducunt: dicendum q̄ nō tenet: sicut ꝓbatum est. Peccatum enim patris nō descendit naturaliter in filium/ nisi tantū vno modo: vt dicit pbs. ij. ethi. q̄ ira naturalius peccatū est q̄s intēpantia: q̄ sepi⁹ contingit q̄ ira cuiusd⁹ pat̄ iracūdū ḡnat filiū/ q̄s incōtinēs icōtinētē. Et hoc ꝓbat p exēplū ibi inductū

Argu. 4m.

Ad arg. 1m

Ad 2m

Illstruūtur ar. i ꝓmū

Ad 3m.

Dicit enim/ q̄ quidā iracūdus iracundū genuit filium: q̄ cū adoleuisset ex furore ingenitor sibi/ ꝓcz inhoneste trahit vsq; ad ostium. Et hic generās filium nepotem aut: a filio suo simile quid passus est. Et cum ꝓtraeꝝ esset ab ipo ad ostiū/ dixit: Sufficit tantū eim̄ traxi patrē meū. Ac si dicat: si ꝓsequeris furorez tibi ex me ingenitū/ ne excedas metas et mihi ex patre meo auo tuo ingenitū: quē tantuz traxi vsq; ad ostium.

Utrum solus adam sit causa originalis peccati vel etiam eua sola.

A Articulus. q Einde queritur vtrū solus adam sit causa originalis peccati: vel etiam eua sola. Et videtur q̄ magis eua. Eccl.xxv.d. A muliere initiū peccati/ z p illam oīes moriumur. Ad huc: Mulier ꝓius peccauit: q̄z suasioni serpentis ꝓius consensit q̄ adam: z p eam peccatuz ad adā derivatū est: sicut ipe dicit Beñ. iij. c. Mulier quā dedisti mihi in sociam dedit mihi/ z comedi. Ergo videtur q̄ magis imputandū sit eue q̄ ade. Ad huc. j. ad tbiñ. 2. d. Uir nō est seductus/ sed mulier seducta i ꝓuarricationē fuit. Videt ḡ q̄ magis imputāduz sit mulieri q̄ viro: z magis trāsfunda tur ab eua q̄ ab adam. Cōtra Ro.v.d. Regnauit mors ab adam vsq; ad moysen etiā in eos qui nō peccauerūt in similitudinē ꝓuaricationis ade: et non dicit eue: ḡ est ade magis imputandū q̄ eue. Adhuc: ꝓceptum ꝓncipaliter datum est ade/ vt per illum transiret ad euā: ḡ transgressio ꝓcepti magis imputanda est ade q̄ eue. Adhuc: Ratio augustini est. In vno oīes peccare nō potuerunt/ nisi oīes in vno essent/ z omnes vnus essent: hoc nō fuit nisi in adam/ z nō in eua: q̄z eua nō fuit ꝓncipium oim: Licet dicat Beñ. ij. d. q̄ adam vocauit vxorē suam euā: eo q̄ esset mater cūctoꝝ viuentium hac mortali vita: Quod sic nō intelligitur q̄ oīes nati sūt ex eua tanq̄ ex matre fm veritatē naturе originaliter. Solo dōm q̄ fm veritatem fi dei z dicta sanctorum adam fuit ꝓncipium originalis peccati: z non eua: maxime ꝓter rationem aug: que inducta ē. Ad primū ergo dicendū: q̄ a muliere fuit initiū peccati transgressionis ade/ sed non originalis: q̄z originale nō pōt initiari nisi i eo in quo tota natura humana fuit fm̄ copulentam substantiam/ z fm̄ legē cōcupiscentie: z hoc non fuit nisi in adā: q̄z etiā eua de corpe ade assumpta ē.

Ad aliud dicendū eodem modo: Per hoc enim ꝓbatur: q̄ mulier ꝓncipium est transgressionis ade/ et nō originalis peccati: vt dictum est. Advltimum dicendū etiā eodē modo: q̄ hoc nihil aliud ꝓbat/ nisi q̄ eua fuit ꝓncipiū ꝓuaricationis ade: et nō originalis peccati in totam naturam.

Solo pti.

Ad 2m.

Ad 3m

Queritur quid i peccato ade fuerit causa peccati originalis: vtrū scz superbia vel auaricia vel gula vel quid.

B Parti.II. s Ecundo queritur quid in peccato ade fuit potissimum causa originalis peccati. Fuit enim in peccato ade superbia: scz quando appetijt esse sicut deus in scientia: fuit etiaz gula: quādo gustabile vetitū inordinate concupiuit: fuit etiam auaricia/ vt dicit gre. s. qñ inordinate concupiuit scientiā. Queritur ergo qō istorū fuit causa peccati originalis. Et videt q̄ superbia. In ps.35. Non veniat mihi pes superbie: sup illud dicit glosa: q̄ in pede superbie ceciderūt primi peccatores. Angelus z homo: in quo primo aut̄ ceciderūt est origo peccatoꝝ: ergo superbia est causa originalis peccati. Adhuc: peccatū est corruptio modi/ speciei z ordinis/ vt dicit aug⁹: Maxima species que est in natura humana/ est imago dei in mente rōnali impressa: z ordo optimus est/ q̄ ratio subdatur deo/ sensualitas rationi/ z corpus animę: hunc ordinem z modū z speciem corrumpit superbia quādo nihil renet bonum/ nec locum/ nec modum/ nec speciem. ꝓinde: ergo videtur cum originale peccatū sit corruptio in totā naturā redundās/ q̄ initiatum sit a superbia. Contra videtur q̄ a gula sit initiatum: quia in semine transfunditur z sicut dictum est semen ministratur per gulam: quia nutritiua deseruit generatiue: generatiua autem vt dictum est/ corrupta est z infecta: z ideo infundit in totam naturam: ergo videtur q̄ gula sit causa originalis peccati. Contra Rom.5.d. Per inobedientiam vnius hominis peccatores sunt constituti multi: sed per cōcupiscentiā peccatū constituunt peccatores/ est causa originalis: ergo videtur q̄ inobedientia sit causa originalis peccati. Adhuc apl's facit ibidem comparationē dicens: Sicut per inobedientiā vnius hominis peccatores ꝓstituti sunt multi: ita per obedientiā vnius hominis iusti constituti sunt multi: ergo videtur q̄ illud q̄ opponit virtuti⁹ xpi/ qui nos iustificauit/ sit causa originalis corruptiōis. Uirtutes autem quib⁹ nos iustificauit/ fuerunt humilitas z obedientia. Phil.2.a. Hoc sentite i vobis q̄ z in christo iesu: qui cum in forma dei esset: nō rapinam arbitrat⁹ ē esse se equalē deo/ sed semetipm̄ exinaniuit formā serui accipiēs in similitudinē hoim̄ fact⁹ z habitu inuēt⁹ vt hō. Humiliauit aut̄ semetipm̄ factus obediens vsq; ad mortem/ mortē autem crucis. Si ergo antidota quib⁹ curatus est primus morbus/ sunt hūilitas z obedientia xpi/ z nunc morbus initiatus est per superbiam z inobedientiā ade. Adhuc: fm Gregoriū auaricia fuit causa peccati ade: quia ꝓcupiscēdo scientiā boni z mali/ comedit de ligno. Solutio: dicendū q̄ omnia hec fuerūt aliquo modo initia peccati originalis. Sed est originale originās/ z originale originatū. Originale originās nō est nisi peccatū ade: originale originatū est in corruptiōe tot⁹ nature. Unde originali originate quattuor inducta sunt: sicut etiam supius ꝓbatū est q̄stione de primo pctō ade: scz superbia/ gula/ auaricia/ z inobedientia. Sed in originali originato p corruptionē nature in culpa z pena/ causa originalis fuit inobedientia ꝓcepti diuini sicut expresse testatur apl's Sicut p inobedientiā vnius peccatores constituti sunt multi z cē. Ad primū ergo dicendū: q̄ superbia primū fuit in peccato ade: quādo elatio precessit in eo/ que p humiliratē fuit repримēdat: sed hec nō fuit origo corruptiōis: sed illa actualis trāsgressio/ quādo in ipo fuit tota natura humana/ causa fuit originalis corruptiōis: quia tunc in eo omnes peccauerūt: eo q̄ fuerūt vnus ipe: vt dicit augusti.

Ad arg. 1m

Ad arg. 2m

Ad arg. 3m

Ad 1m.

Ad aliud dicendū: q̄ initium intra non fuit superbia/ sed initium extra: fuit enim initium in peccato

ade ꝑsonali. Sed querimus hic de initio qō est cōiunctū peccato originali/ fm q̄ in totam naturam redundat corruptio originalis: z hoc est in obedientia/ vt dicit apl's. Ad id qō obijcitur de gula: Ad 3m, dicendum q̄ gustabile non infecisset si non fuisset preceptum de non gustando. Et hoc figuratur in verbis dñi. Beñ. 3. b. vbi sic dicit: Quis enim indicauit tibi vt nudus esses: nisi quia de ligno de quo ꝓceperā tibi ne comederes/ comedisti: Hec enim nuditas fm augustinū significabat nuditatē a iusticia originali/ quā transfudisset in posteros si stetisset. Ad illa duo que vlterius obijciunt dōm: ad 4m z 5m q̄ ꝓcedēda sūt fm catholicā fidē. Ad id qō Greg. Ad 6m dicit: q̄ auaricia fuit i cā: dōm q̄ auaricia scie non fuit nisi moriuū ad ꝑsonale ade. Qz eni transgressus fuit mādatū: iduxit eū/ q̄ voluit ꝓfect⁹ esse in scientia bon⁹ z mali sicut deus: z hoc nō induxit corruptionē/ sed illa transgressio ꝓcepti que induxit sententiā dni sup eum. Et hoc probat Aug⁹ ex verbis dñi. sic Beñ. 3. c. Quia obedisti voci vxoris tue plus q̄ mee: z de ligno de quo ꝓceperā tibi ne comederes/ comedisti: i maledicta terra in ope tuo hoc est terrena natura. Luz opatus fueris terrā/ non dabit fructū tibi: sed spinas z tribulos germinabit tibi. Hoc exponēs augustin⁹ dicit: q̄ germinabit tribulos pctō⁹/ z spinas penarum.

Queritur si sola eua peccasset z non adā: quid transfunderetur in paruulos vtrum originale peccatum: vel quid.

A Parti. III. t Ertio queritur: si sola eua peccasset z non adam/ quid transfunderet in paulos: vtrū originale/ vel quid. Et videtur q̄ originale: per auctoritatē supra inductam Eccl.25.d. A muliere initiū pcti: z p illā omnes moriumur. Ad huc obijciunt quidā/ licet parū valeat: q̄ a vase corrupto corrumpit contentū: sicut vinū corrumpit a vase corrupto. Et videt q̄ eua corrupta vas fuit totius nature z tota natura corrupta fuisset etiā si adā non peccasset. Solutio: dicendū q̄ hec q̄stio determinata est ab Anſ. dicēte sic: Si eua sola peccasset z nō adā: pctm̄ vt ꝑsonale i ipa sola remāsisset z deus de corpe ade aliā mulierē fecisset/ p quā per cōmixtionē cū adā ꝓpositū dei de multiplicatiōe hominū ꝑficeret/ Sed antiq̄ ꝓpositu⁹ scz z wilh. alisiod. dixerūt: q̄ si sola mulier peccasset/ z p eā post peccatū adā genuisset: fediratē corporee corruptionis trāsfudisset/ sed nō originale pctm̄. Sed dictū Anſ. videt mihi ꝓbabilius ꝓter verbū Aug. qui dicit: q̄ diuie iusticie nō ꝓgruit q̄ eos teneat pena q̄s ad penā nō obligat culpa. vñ inuste videret: q̄ a matre reciperēt fediratē penalē/ q̄ nō recipiūt culpam. Ad primū ḡ dōm: q̄ sicut supra sepe dictū est Ad arg. 1m q̄ a muliere fuit initiū pcti ꝑsonalis in adā/ sed non originalis in natura. Ad aliud qō dicit de vase corrupto: dōm q̄ nō est sile: q̄ mulier nunq̄ fuit vas in q̄ vnq̄ tota hūana natura esset simul/ in quā serpit originale: sed adā tale vas fuit in cui⁹ lūbis oēs homines fuerūt fm copulentā substantiam/ z fm legē concupiscētie: ꝓter xpm/ qui tm̄ fuit ibi fm copulentam substantiam: z ideo originale nō ptraxit. Preterea vterus mulieris extrinsecū vas est ad paruulū: semen aūt viri formās intrinsecū: z ideo corruptio semis viri serpit in paruulū/ z nō corruptio vteri matris.

Ad 2m

Solo pticule. III.

Ad arg. 1m

Ad 2m

Articu. III.

Querit de mō traductiōis ōrigialis pcti

Deinde queritr̄ ōne eius qō dicit in fine illi⁹ ca. Sed q̄ originale pctm̄ culpa sit. vbi dicit m̄gr: q̄ originale pctm̄ culpa sit r in oib⁹ ꝯcupiscētialr̄ genitis trahit a parētib⁹. Ubi ꝑcipue querunt tria ad pfectā cognitionē ōrigialis pcti. Primū est: vtrū trahat ab aīa tm̄/vel a carne tm̄ vel ab vtroq;. Secūdū est: vtrū originale pctm̄ sit tm̄ in puulis: vel etiā fuerit in ꝑmis parētib⁹. Tertiū est: quō p baptismū pctm̄ originale transit reatu/r remanet actu.

Dui⁹ articuli tres sūt ꝑticule

Utrū pctm̄ originale cōtrahat ab aīa tm̄: vel a carne tm̄: vel ab vtroq;.

B Partic'a. I Argumētū a

Dō ꝑmū obijcit sic: q̄ pctm̄ originale nō trahit p aiam tm̄: cū aīa nō sit ex traduce. Dicit enī Aug⁹ libro de eccles. dogma. Aniam hoim nō dicim⁹ esse ab initio inter ceteras intellectuales creaturas: sicut Orige. fingit: Nec dicim⁹ eas cū corpib⁹ q̄ coitū seminari: sicut dixerūt lucifriani r cyrillus/r q̄dā latinoꝝ ꝓsumptores affirmāt. Sed dicim⁹ corp⁹ tm̄ p ꝓiugē copulā seminaria aīaz vo creatiōi diuie attribuim⁹: sicut dicit dauid: ps. 32. Qui finxit sigillatim corda eoꝝ. Ergo videt q̄ aīa pueri cū nō sit ex traduce aie parētis/vel ade/nullō ꝑtrahat originale: q̄ nec p carnē r animā simul: relinquit q̄ p carnē solā. Cōtra: Laro nō est susceptibilis vitī vel pcti/sicut nec virtutis: cōstat aūt/q̄ si in infusiōe aīe inficit aīam: non pōt eā inficere nisi fm infectionē q̄ est in ipsa: r hec est ifectio vitī pene/r nō culpe: q̄ nō ificit aīam fm infectionē culpe originalis. Adhuc infectio aut est culpe/aut pene: Infectio culpe i carne nō ē: q̄z caro talis infectiōis susceptibil' nō ē/vt paulo añ dictū ē videt q̄ q̄ talē infectionē nō imꝑmit in aīam. Adhuc illud est susceptibile culpe quod est susceptibile virtutis: cōstat q̄ caro susceptibilis virtutis nō est: ergo nec vitī q̄ sit peccatum. Adhuc obijcitur a quibusdam logice sic: Minus forte nō agit in magis forte: caro min⁹ fortis est q̄ aīa: q̄ nō agit in ipam: q̄ nō inficit fm originale pctm̄. Adhuc: si aliq̄d agit in aliud/nō imꝑmit in ipm nisi dispositionē q̄ ipm dispositū ē: caro nō ē dispositā dispositione pcti: q̄ nō imꝑmit ipm in aīam. Adhuc: si dicat q̄ inficit aīa a corpe/sic vinū ex vase corrupto. Cōtra: caro nō est susceptibil' vitī: q̄ nō inficit aīaz infectiōe culpe: r sic videt q̄ in aīa nō pōt esse culpa originalis. Adhuc: intellect⁹ nō est pmixt⁹ carni vel corpi: nec semiat cū corpe: r q̄ est ipmixtū alij/nō fedat ex ipo: q̄ videt q̄ admin⁹ ex carne nullū cōtrahat originale intellect⁹ r rōnalis aīa: r ita videt q̄ pctm̄ originale nō ꝑtrahat a puul' fm aīaz ex corruptiōe carnis. Adhuc: Corruptio aut ē culpabilis aut penalis. Culpabil nō videt: q̄z caro nō ē susceptibilis culpe: r q̄n ex carne inficit aīa/nō inficit nisi fm formā r q̄litatē quā hz caro: q̄z nihil agēs imꝑmit i patiēs nisi q̄litatē quā hz: q̄ videt q̄ culpā caro nō generat i aīa. Adhuc obijcit q̄dā: q̄ nullus est in pctō p eo q̄ vitare nō pōt: aīa nō pōt vitare ꝓiunctionē ad carnē: q̄z naturalr ē act⁹ corpis organici physici: q̄ videt q̄ fedat nō debeat ex cōiunctiōe cū corpore/q̄ vitare nō pōt. Adhuc obijcit logice: Deus infundēs aīam corpi/scit eā esse fedandā ex cōiunctione ad corpus: videt ergo q̄ nō deberet infundere: q̄z dicit augustinus: q̄ sapiens nō facit quo opus suū fiat dereri⁹. Adhuc: Ignorantia in uincibilis dīno excusat peccatū: anima antq̄ infundat corpori/ignorantiā inuincibilē habz ad feditatem corporis: ergo videt q̄ iniuste corrūpitur feditate corporis/eo q̄ nō eligit. Arg. 1m

B Solō ptī.

Solutio dicendū q̄ in originali pctō ꝑcul dubio corruptio a carne ꝓcedit in animā/r corrūpit eam/r corruptione culpe/r corruptione pene. Et hoc est q̄d dicitur Sap. 9. d. Corpus q̄ corrumpit aggrauat animā: r depmit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Duo enim sunt in originali pctō/sicut dicūt auctores: scz sensualitas illiciti: que est sicut serpens siue suasio serpentis. Et ab illa est pena aggrauationis/scz anime ex carne. Et est ibi carentia debite iusticie: r ab illa est culpa. Cū enim peccatū in eo q̄ culpa est/sit corruptio modi/speciei/r ordinis in bono gratie: talis corruptio fit in anima ex carentia debite iusticie. Unde fm hoc dicimus: q̄ originale peccatū est r culpa r pena in paruulis/a parētibus ad paruulos transmissa per cōcubitum seminalē: quia dicit augustin⁹: q̄ a corrupto seminato nō poterit esse nisi corruptū: r ꝓpter hoc r culpa r pena est in paruulis. Ad ꝓmū dicendū: q̄ licet anima nō sit ex traduce/tamen contrahit originale cū infunditur corpori: sicut dicūt doctores: sicut vinum corrumpitur ex vase corrupto: ꝓpter infectionē concupiscētie: que est in corpore: ꝓpter quā omne qō fm legem concupiscentie descendit ab adam/infectū originali peccato descendit: talis enim concupiscētia directe signum et effectus est prime inobedictie qua transgressus est primus homo. Ad id qō obijcitur in contrariū: dicendū: licet infectio culpe non sit in carne sicut in subiecto/nec etiam in semine: est tamen in ea sicut in causa: sicut sepe dictū est: r contrahit virtutē a sententia dīi/qua dicit: maledicta terra in opere tuo: id est semine. Ad aliud dicendū: q̄ licet infectio culpe nō sit in carne formal'r sicut in subiecto: tm̄ est in ea vt in causa: sicut dictū est. Et ponit aug⁹ rōnem: q̄z eni primo adā infecit carnē p inobedientiā in gustu vetiti: ita inflictū est p iusticiā diuinam anime/vt inficiat infecta carne vitiosa infectione.

Ad 1m

Ad 2m

Ad aliud eodē modo dicēdū: q̄ nec vitī/nec vitius formal'r sūt in carne/sed causalit̄ r dispositiue.

Ad 3m

Ad aliud dicendū: q̄ tales rōnes parū valent: q̄z licet caro minus fortis sit q̄ aīa/vel spūs: tm̄ ex vi maledictiōis sentētie diuine/accipit virtutē vt posit in ipsam. Ad aliud dicendum sicut iam supra dictum est: q̄ licet caro nō sit dispositā dispositione formali a pctō: tm̄ causal'r est in ipa, ꝓpter virtutē maledictiōis diuine. Ad aliud dicendū eodē mō: q̄ licet nō sit susceptibilis culpe per formā: tamen susceptibilis p causam, ꝓpter sententiā diuinā. Ad aliud dicendū: q̄ licet intellect⁹ fm se sit imꝑmixt⁹ r separatus: tm̄ fm potētias inferiores coniūctas sibi in toto potestatiuo/qō est aīa/ꝓiungit carni: r sic redundat in ipsuz infectio carnis per originale peccatū: quia redundat in animā rōnalem cuius ipe superior pars est r purior. Et ꝓpter hoc dicunt sancti: q̄ ignorātia pena est originalis peccati. Ad aliud dicendum sicut dictum est: licet infectio culpe non sit in carne sicut in subiecto: tamen est in ea sicut in causa: vt dictum est: r quare per hereditatem maledictionis prime mittitur ad posteros/vt dicit Aug⁹/in carne fm legem cōcupiscentie semi/nata. Ad aliud dicendū: q̄ hoc verū est de peccato actuali qō per volūtatē liberam efficitur/r non de originali qō cōtrahit ex vitio radicis corrupte. Ad aliud dicendū: q̄ deus infundens animam ordinem nature seruat: qui ordo nō est corrūpendus ꝓter iordinationē peccati originalis. Et ideo bene facit corpori organizato creans r infundens animā rationalē. Sicut enim dicit plato in tymeo Creatoris est nulli aliquid negare eorū que pertinent ad esse/r bene esse ipsius. Ad vltimū dicendū: q̄ ignorantia inuincibilis excusat in pctō actuali/qō fit per voluntatē facientis: sed nō in peccato originali qō ex vitiosa radice ꝓtrahitur ex corruptiōe nature/r nō p voluntatē contrahentis. Arg. 1m Ad 1m Ad 2m Ad 3m Ad 4m

Utrū peccatū originale sit tm̄ in paruulis: vel etiam fuerit in ꝑmis parētibus.

A Parti. II. Arg. primū

Equndo queritr̄: verū peccatū originale sit tm̄ in puulis/vel etiā fuerit in ꝑmis parētib⁹. Et videt q̄ in ꝑmis parētib⁹/adam scz r eua: quia peccatū originale non est nisi nuditas r carentia debite iusticie per inobedientiā ꝑmorū parentū contracta: vt dicit Anſ. Dec omnia fuerunt in ꝑmis parentib⁹: ergo originale fuit in eis. Adhuc: Sicut dicit Aug⁹: pena non est sine culpa/quia iniusta esset: sed adā r eua puniti erāt pena originalis peccati/scz carentia visionis dei: descenderūt enim ad limbū: ergo videtur q̄ habuerunt originale peccatū. Adhuc: Omne peccatū orū est a peccato eorū/vt dicit aplus: in hoc oportet vt posteri portent imaginem terreni parentis: ima go autem illa ꝑmo fuit in parētib⁹ terrenis: ergo videtur q̄ originale fuit in eis. Cōtra: Augustinus contra pelagianos r celestianos tractās illud verbū apostoli. I. Cor. 15. f. Qualis terrenus/tales terreni: sicut r dicit: Et hoc quō: nisi per seminis sparsionē. Si dicis mihi econtrario venies: ergo semen peccatum est: Jam superius dixi: quia quādo peccauit homo/natura peccauit cuius sūt semina. Semen ergo vitiarum est/sicut scriptum est Sap. 12. b. Semen erat maledictū ab initio: et naturalis malicia eorum imutari nō poterat: hec enim maledicto fuit post peccatū: sed sicut dicitur Ben. 3. c. Maledicta terra in ope tuo. Ex hoc accipitur/q̄ originale non transfunditur nisi in eum qui nascitur per seminis sparsionē: adam r eua nō sunt ſcnaliter ergo nō habuerūt originale. Adhuc: Aug⁹ contra pelagianos libro de nuptijs r concupiscētia: Non ꝓpagatio/sed libido transmittit originale in posteros. Sed primoꝝ parentum corpora non fuerunt seminata in libidine: ergo videtur q̄ nō habuerunt originale peccatū. Adhuc: Cōstat q̄ ex deo formante nō poterāt habere originale. Iterū ex cōiunctione anime ad corpus qō deus formauit/nō poterat infici anima infectiōe originalis: quia corp⁹ nō erat corruptū vitiosa corruptione: ergo videt q̄ in ꝑmis parentib⁹ nullū fuit originale. Adhuc: Aug⁹ in libro de nuptijs r concupiscētia ad comitē pandam: Ex concupiscentia libidinosa tanq̄ filia peccati nascitur peccatū in paruulis: cuius impudicus ꝓdicator est pelagius: Talis concupiscētia nō fuit in ꝑmis parētib⁹: ergo nec originale. Solutio: dicēdū q̄ originale dicitur duob⁹ modis: originale originās/r originale originatū. Jn originali ꝑmo modo dicto boc est originate ꝑsona corrūpit naturā. Dicit enī aplus: Jn quo omnes peccauerūt. Et dicit aug⁹: q̄ nō omnes in ipo peccassent/si nō omnes in ipo fuissent p corpulentā substantiā: r nisi omnes ipse peccans fuisset tunc quādo peccauit. Jn originali aūt originato natura corrūpit personā: ex hoc enī qō in libidine seminat̄/statim accipit concupiscētiā noxiorū/r ignorantiā a gēdo ꝓ: que ꝓprie pene sunt originalis peccati. Et sicut dicit aug⁹: iusticie dei nō congrueret/q̄ aliquē teneret pena quē nō tenet culpa. Et sic relinquit q̄ in animab⁹ paruulorū est culpa originalis cōtracta ex vitiosa corruptione carnis: r sic quidē corruptio originalis fuit in ꝑmis parentib⁹ ex vitio ꝑsone: que infecit naturā per peccatuz qō cōmiserūt. Ad ꝑmū ergo dicendum: q̄ peccatū originale fuit in adam r eua/non p eundē modū quo est in paruulis: sicut dictum est. Ad aliud dicendum: q̄ in ꝑmis parentib⁹ fuit nuditas iusticie ex personali peccato causatū. Ad vltimū dicendū: q̄ imago ꝑma omnis corruptiōis fuit in ꝑmis parentib⁹/sicut in exemplo r similitudine: quia aliter nō diceret apls. I. Cor. 15. f. Qualis terrenus: tc. r ibidem. Sicut portauim⁹ imaginē terreni: ita et portemus imaginē celestis. Sed totū hoc ex pctō ꝑsone causatū fuit/nō ex vitio nature sicut in paruulis: r ꝓpter hoc impꝛoprie dicit originale. Ad id qō obijcitur ab Aug. contra pela. r ce. dicendū: q̄ ibidē loquit̄ Aug⁹ de originali ꝓprie dicto sicut est i paruulis: qō ex vitio nature ꝓtrahit: de hoc solum fuit qstio inter eū r pelagiū. Ad aliud dicendū eodem modo: q̄ ibi nō loquit̄ nisi de originali originato in puulis/qō causat̄ ex vitiosa libidine corrupte nature. Ad aliud dicendū: q̄ hoc modo nō fuit originale in ꝑmis parentib⁹/sed modo quo dictū est. Ad vltimū dicendū: q̄ ibi nō loquit̄ aug⁹ nisi de originali, ꝓprie dicto fm q̄ est i puulis: q̄z de hoc solū fuit qstio inter eū r pelagiū/vt dictū est. Arg. ꝑmū Ad 2m Ad 3m Ad 4m,

Querit quō per baptismū pctm̄ originale transit reatu r manet actu.

A Parti. III. Arg. ꝑmū

Ertio queritr̄: quō per baptismū pctm̄ originale trāsit reatu/r manet actu. Ad hoc obijcit sic: Aug⁹ in libro de baptismo puulorū tractās illō ꝓbū apli Ro. 4. a. Beatitudinē hois cui de⁹ accepto fert iusticiā: sic r dauid dicit ps. 31. Beati q̄ꝝ remisse sūt iniq̄tates: dicit sic: Cōcupia q̄ ē originale pctm̄: ꝓterit reatu/r manet actu. Ex Bargujt sic: Act⁹ ibi aut ōr id qō facit pctm̄ cē actu fm q̄ ē formale i ipo: aut ōr act⁹ opatio. Si ꝑmo mō: carēta debite iusticie erit: qō p pctm̄ dicit actu: r illa rollit in baptismo: q̄ nō manet actu. Si act⁹ dicit opatio: hoc nō videt: q̄z originale in puulo non hz talē actū q̄ sit in puulo: cū ex natura corrupta contrahat: q̄ videt q̄ nihil sit dictū/q̄ pctm̄ originale trāsit reatu r manet actu. Adhuc Ro. 4. sup illō bti q̄ꝝ tc. glo. cōcupia carnis dimittit i baptismate vt nō iputeť pctm̄: q̄ñ manet actu pctm̄. Cōtra Ro. 4. sup illud verbū: Beati quoꝝ: glo. quō pōt fieri q̄ alia peccata actualia scz ꝓtercunt actu r remanent reatu: ita contrario fieri potest/vt originale remaneat actu r transeat reatu: q̄ videt q̄ tran- Arg. 2m In cōtrariū arg. primū.

B Solō ptī.

Ad argm ꝑmū Ad 2m Ad 3m Ad 4m,

Arg. 2m In cōtrariū arg. primū.

Arg.2m sit reatu z remanet actu. Adhuc Joh. dam. iiij. libro ca. de baptismo qm duplex est homo/ex aia scz z corpore: duplicē purgationē dedit ei deꝰ/scz per spm z per aquā: spū/qz fm imaginē z similitudinē dei renouat: p aquā etiā per spūsscti gratiā corpus a pcō purgatur/z a corruptione liberat. Et sic videt si illa corruptio dicit actus originalis/q originale transit actu z reatu: z sic iterū non est verum q trāsit reatu z remanet actu. Ulteriꝰ que
Qō incidēs Arg. primū ritur dic: si totum originale ꝙtum ad culpam z penā tollit in baptismo. Et videtur q sic: pena enī originalis est carentia visionis dei: culpa autē carentia debite iusticie. Et cōstat q per gratiā xpi tollitur culpa: quia confertur ei iusticia in baptismo z aufertur pena: qz hoc dicit fides: q si baptizatus moreret/statim cuolaret z non careret visione dei:
In ꝛrarīū argumentū ergo totū tollit in baptismo z culpa z pena. Sed iterū contra hoc videtur esse qđ dicit glosa Ro. 4. sup illud Beati quoꝝ tē. Fomes peccati ante baptismū z culpa est z pena: post baptismū vo pena est nō culpa: ergo videtur q non totū originale tollit
Arg.2m in baptismo: quia fomitē vocat originale. Qō si concedat/iterum contrariū est qđ dicitur in glosa Ro. 5. c. sup illud: Sed nō sicut delictū ita z donū: z qz donū gratie potentiꝰ est in delendo ꝙs peccatū primi hominis in inducēdo peccatū: sed peccatum primi hominis indurit peccatū originale quantū ad culpā z penā: ergo gratia christi q potētior est debz
B Solo pticule. III. delere quantū ad culpam z penam. Solutio: dicendum q sicut dicunt sancti: peccatū originale in baptismo transit reatu/z manet actu. Et huius causa est: quia secus est de actu istius peccati z alterius. In actuali enim peccato actus precedit reatum/z est causa reatus. In originali vo reatus precedit actū/z est causa actus. Quia enī puer nascitur cum carentia debite iusticie: ideo ex corruptione carnis contracte per nativitatē incēditur fomes ad illicitos actus: que sicut dicit Augustinꝰ/vocatur cōcupiscibilitas in paruulis/cōcupiscentia in adultis z hec dicitur actus originalis peccati: z dicitur etiam a quibusdā sanctis lex membrorū/quia ligat membra. Rom. 7. d. Uideo aliam legem in mēbris meis repugnātē legi mētis mee: z captiuā tem me in lege peccati que est in mēbris meis. Dicitur etiam a quibusdam tyrānus. quia vehemen
Ad ar. 1m. tia libidinis quasi cogit ad illicitum. Ad primū ergo dicendū: q actus originalis est qui sequitur originale: z est actus cōcupiscētie z fomitis: z quo ad illum manet actu: quia talis cōcupiscentia manet in baptizatis fm actum concupiscēdi: z de illo
Ad 2m intendit augustin⁹. Ad aliud dicendū: q concupiscentia carnis dupler est: suffocans scz z promouens. Suffocās dicitur que prefocat vitalem spiritum gratie/ita scz q homo compellatur ad illicitum: z illa dimittit in baptismo: ita scz q peccatū non regnet in nostro mortali corpore/ita q cōpellat ad illicitum sicut tyrānus. Promouēs dicitur que est ad exercitiū virtutis. Et quia illa est ad coronam: Non enim coronat vt dicit. 2. Timo. 2. a.
Ad arg.1m in ꝛrarīū nisi qui legitime certauerit; ꝙ cordat cū gratia baptismali/z manet cum ipsa. Ad id qđ contra obijcitur/dicendū q patet solutio/quia hoc modo manet actu: z hoc potest fieri sicut dicit glosa: z in hoc
Ad 2m, non discordat a gratia/vt dictū est. Ad dictum Johānis dam. dicendū: q sacramentū baptismi ex spiritu z aqua cōponit: z ideo lauatur fm imaginem z fm carnis corruptionē/sed fm carnem a cō capiscentia suffocante z nō promouētet vt dictum est. Ad id qđ vlterius querit iam patet solutio: quia licet tollatur pena que est carētia visionis dei que est pena damni: tamen non tota pena tollitur/que est pena sensus concupiscētie ad exercitiū virtutis. Ad id qđ contra obijcitur dicendū: q post
Ad argumenta ꝛrarīū baptismū manet fomes non suffocans/sed promouens in pugna contra vitia: z hoc nō est contrariū gratie baptismali/vt dictum est. Ad vltimū dicendū: q gratia potentior est ꝙ delictum: z ꝙuis
Ad 2m, delictum induxit peccatū quantū ad penam z culpam/z gratia nō deleret omnē penam: tamen deleret penam impedientē gratiā/z dimittit eam que promouet ad gratiā z meritum.

Queritur De concupiscentia z fomite: Questio. CVIII.

Einde transeundū est

d ad ea que dicuntur in. xxx. distin. que incipit ibi: Nunc superest videre quid sit ipm originale peccatū. Rōne enim huius qđ dicit magister in eodem ca. Originale peccatū est fomes et concupiscētia/oportet querere de concupiscētia et fomite. Et querunt tria. Primo quid sit fomes sive cōcupiscentia fomitis: z quare fomes vocetur. Secūdo in quo sit: vtrum in carne/vel anima/vel in vtroq. Tertio a quo sit sicut a causa.

Duꝰ qōnia circa fōmē bra

Querit quid sit cōcupiscētia sive fomes

A Mēbr. I. Arg. primi Arg. 2m Arg. 3m Arg. 4m Arg. 5m Arg. 6m

Primū obijcitur sic: Augꝰ ad valerium:
a Concupiscētia est affectio quedā male voluntatis sicut languor. Adhuc: Augꝰ ibidem: Cōcupiscētia est radix omniū malorū ꝙ. Et hoc accipit prima ad Timo. vltimo b. vbi dicitur: Radix omniū malorū est cupiditas. Adhuc: Augꝰ li. de ci. dei. xiiij. Cōcupiscētia est malū nobiscū cōgenitū. Et huic ꝛcordat qđ dicitur. ij. ethi. vbi dicit Aristo. q oportet nos fugere marie delectationē sive ꝛcupiscentiā ꝛtēpaneā vite: z pati ad eā qđ sapientes plebis passi sunt ad helenā: q videtes decorē helene dixerūt fugiamus fugiamꝰ ne capiamur decore eiꝰ quā iuuenes psecuti sūt z capti. Adhuc Aug. ad valerium: Cōcupiscētia est vulnꝰ hūano generi a diabolo inflictū/vt tanꝝ de suo genere fructū decerpat. Adhuc Eccī. 18. d. Fili ne pstes aie tue ꝛcupiscētias z a volūtate tua auertere. Si enī pstas aie tne ꝛcupiscētias suas: faciet te in gaudiū inimicis tuis. Adhuc: Augꝰ. xiiij. de ci. dei. Libido post pctm ea nō q impudēs amissa prāte tui corporis ex omni parte seruiebat adhuc supest. Et ibi dē paulo post: libido magis erubescenda existit/q animꝰ in ea nec sibi efficaciter impat vt oīno nō liberet nec oīno corpi impat vt pudēda mēbra volūtas potꝰ ꝙs libido cōmoueat. Ex oībꝰ istis auctoritatibꝰ sumit: q ꝛcupia ē in duplici genere: scz i genere culpe/z in genere pene. Et b videt esse incōuenies: qz sic dicit aristo. in pdicam. Diuersoꝝ genera z nō subalternati positoꝝ diuerse sūt spēs z dēnde Nisi enī esset i gne pcti nō diceret glo. sup illō Ro. 4. Bti qꝝ remisse tē. Cōcupia ante baptismū peccatū est: post baptismū vo pena. Ex hijs sequitur

Qō incidēs Arg. primū quod in generibꝰ duobꝰ sit: qđ est inconueniēs. Ulterius qrit quare dicat fomes. Ro. 7. c. sup illud Occasiōe accepta/pctm tē. dicit glo. fomes pcti. i. vitiū ꝛcupiscētie. Adhuc: Ambro. fomes est quidā mozbidus affectꝰ q cōmouet ad desideriū illiciti.
In cōtrariū argumētū B Solo mēbri primi Cōtra obijci pōt sic: Hoc ꝛstat/q ꝛcupiscētia est in aīa: fomes aūt in carne: qz ōz etiā lex mēbrorū: ꝙ videt q male dicit fomes. Solo dām ad pmo quesitū/scz qđ sit fomes sive cōcupiscētia: q cōcupiscētia fm sui essentiā, pcrro est in genere pene: z est vna de penis q causant de originali pctō: sicut paulo ante habitū est. Dicit rū aliqn pctm/sicut dicit Aug. in li. de nuptijs z ꝛcupiscētia ꝛtra Julianū z Pelagianū: qz est z ex pctō/z iclinat ad pctm. Et sunt verba aug. Ex hac tanꝝ filia pcti/in oibꝰ qui fm legē ꝛcupiscētie descendūt ab adam, ꝓpagatione corrupte nature/innascit originale pctm. Et ideo quidā sancti ponunt eā in genere pcti: quidā in genere pene. Et sic patz solutio ad oēs auctoritates inductas p prima parte. Ad id qđ obijcitur in cōtrariū p Aristo. dām: q diuersoꝝ genera sicut dicit Aristo. dūmodo sunt diuersa genera rōne et natura/diuerse sunt species: sed hic nō est ita: qz sicut dictum est ꝛcupiscētia nō dicit pctm nisi qz ex pctō/z ad pctm: qz fm suā essentiā est pena: z filia pcti dicit ab aug. Ad id qđ vlterius querit ꝙre
Ad argum. Ad questiōem incidētē fomes dicat: leue est soluere: verba enī Amb. inducta soluūt hoc. Est enī mozbidus affectus fouens illicita: sicut dicit fomes ignis illud qđ fouet ignē vt ardeat. Et ōz etiā lex mēbrorū: qz ligat mēbra ad illicita. Et hac rōne dicit etiā tyrānus: in ꝙtū cum quadā coactiōe cōpellit ad illicita corruptā naturam. Ad id qđ ꝛtra obijcit: dicendū q sicut dicit glosa Gal. 5. c. sup illud: Caro ꝛcupiscit aduersus spiritū; Concupiscētia nō est in ania tm: nec in carne tm/sed in ipo ꝛiūcto: qz nulla delectatio sentitur sine vtroq. Un cum dicit: caro ꝛcupiscit aduersus spiritū dicit caro carnalis affectꝰ/spūs spiritualis affectꝰ: que semp sibi reluctant. Et bō qui sequit carnalē affectū/dicit aīalis vita. I. Lo. 2. d sup illud: Aialis homo nō ꝙcipit ea que sunt spūs dei: dicit glosa: Aīalis vita est/q dissoluta lasciuia ferꝛ in delectabilia q̄nqz sensuū: quā inter metas suas spūs rectoꝝ nō cōtinet. Et hic ab Arist. in vij. eth. vocat incōtinens: que sez passio ꝛcupiscentie violēter abducit extra metas mētis z rōnis.

Querit in quo sit fomes: vtrū in corpe: vel in anima: vel in vtroq.

Mēbrū. II. Argumētū Ecūdo queritꝝ vtrū fomes sit in aīa/vel in
s corpe/vel in vtroq. Et videt q in carne sola. Inter penas ei causatas ex originali pctō ponūt ꝛcupia z ignātia videt q sic ignātia referat ad aīaz q ita ꝛcupia referat ad carnē. Cōtra: aug. li. de spū z aīa dicit: Cōcupiscētia q̄si generale malū cōplerus ē dñs cū dixit: Nō ꝛcupisces: nec enī vnū aliqđ pctm est qđ nō ꝛcupiscēdo cōmittat. Ui
In cōtrariū arg. primū. Br. 2m deꝛ ergo q fomes sit in ania: quia ꝛcupiscentia est in aīa. Adhuc: Aug. li. lxxxiij. qstionū. Turpis est affectio/quā animꝰ iferioꝝ secrat: q magis ꝓpie dicit ꝛcupiscentia: videt ergo q sit in anima: quia cō
Solo mēbro secūdi. cupiscentia est in anima. Solutio: dicendū q in veritate fomes/sive libido/sive cōcupiscētia in anima sunt/z ꝓpie passiones z actiones anime: Sed dicunt in carne esse/quia delectabilia sunt in carne: z ad membra corpalia se extendūt/que habent quasi arma iniquitatis. Ro. 6. c. Ne exhibeatis mēbra vestra arma pctō iniquitatis. Et sic patet solutio z etiā auctoritates inducte.

Querit a quo sit fomes sicut a causa.

A Mēbr. III Arg. primū Ertio queritꝝ a quo sit fomes sicut a causa.
t Et videt q a deo. Augꝰ de libero arbitrio. Pena pcti iusta est: z supplicium nomināt. Fōmes pena pcti est: ꝙ iusta est: Omne iustū bonum dicit Augꝰ z Boeti⁹: omne iustū z bonus a deo: ꝙ fomes est a deo. Adhuc: Aug. ibidē li. de libero
Ar. 2m arbi. Deus fecit ꝛcupiscentiā vt vtroꝝ pcti: vtrio talis a deo est: ꝙ ꝛcupiscētia sive fomes a deo est. Lōtra Aug. libro q̄nqz rūsionū: Libido est nature bonū; sed per pctm primoꝝ boim accidens malū atqz pudendū: cuius auctor deꝰ nō est/sed diabolꝰ. Ui
In cōtrariū arg. primū. deꝛ ergo q fomes a diabolo est/nō a deo. Adhuc
Arg. 2m augꝰ ibidē: Libido ē inimica vite: q me currentē/z placere deo p ducatū gre volentē/diuersoꝝ libidinū malorū aculeis impugnat z ꝓuocat. Tale qđ nō pōt esse a deo/sed a diabolo: ꝙ fomes non est a deo. Adhuc: Ro. 6. c. sup illud: Nō regnet pctm
Ar. 3m in vestro mortali corpe: glo. id ē fomes pcti: pctm nō est a deo: ꝙ nec fomes. Adhuc sup illud Ro.
Ar. 4m 6. a. Uetꝰ bō noster crucifixus est: glosa. i. fomes/ q nobis nō est a deo. Adhuc: Augꝰ libro q̄nqz re
Ar. 5m sponsionū: Credite malū esse a diabolo/nō bonū: sed libido est quoddā malū quā aplus legē carnis id est malā consuetudinē nominat ꝙ libido nō est a deo: ꝙ nec fomes. Adhuc Fulgentius: Sapiens
Argu. 6m non facit vnde opus suum fiat deterius: ex libidine opus dei deterius fit: ergo libidinē sapiens deꝰ in ope suo nō facit: ergo libido sive fomes a deo nō est. Adhuc: Oīes penas indetractabiles vt dicit Dam. quas deus plantauit in nobis/xpūs suscipiendo nostram naturam suscepit: Libidinem sive fomitem in nostra natura non suscepit: ergo in nostra natura nō plantauit: ergo fomes nō est a deo;
Ar. 8m Adhuc fm pōm in moralibus passiones vel habitus bona vel mala differunt ab operatione libidinis: Nulla operatio libidinis bona est: quia dicit augustinꝰ: q vniuersoꝝ malorū est causa z fm Aristo. in erbic. marie fugiēda est hijs q volūt esse boni fm vrtutē: ergo libido bona: ꝙ nō a deo est: qz dicit Dion. q bonū est qđ est a deo bono. Ulte
I. questio incidens Arg. primū rius querit ad intellectū dictoꝝ ad quid sit cōcupiscētia in nobis. Et videtur q ad nihil nisi ad malū. Augꝰ in libro de libero arbitrio. Larū est/ nihil aliud ꝙ libidinē esse causam omniū malorū.
Ar. 2m Adhuc super illud Rom. 7. c. Homo sum vendundatus sub peccato: Glosa: Hic peccati nomie cōcupiscentiā apellat vnde oīum̄ omnia peccata quicqđ enim peccatoꝝ est in dictis z in factis z in cogitationibꝰ: non oritur nisi ex mala cōcupiscētia que ex peccato est. Contra super illud Gal. 5. d.
In ꝛrarīū arg. primū. Manifesta sunt opera carnis/glosa: Credere omnia mala accidere ex carne/erroꝝ est: non enim omnia vite inique vitia tribuenda sunt carni/ne forte ab his omnibus mūdemus diabolū qui carnē non habet: ergo concupiscētia non est cā oīm malorum. Adhuc: Peccatum est in diabolo: z constat non esse ex fomite/quia carnem non habet: et
Ar. 2m fomes non habetur nisi in carne: ergo nō oīe pec-

II. questio incidens

catū est ex fomite. Ulterius queritʒ ad pfectā in telligentiā pdicto ꝓ: vtrū fomes equaliter sit in eis in qbꝫ est. Et videt ꝙ sic: qz qđ ex vno ꝛ eqli est/ in oibꝫ est equale: fomes est ex vno/scz ex originali pec caro/ꝛ equali: g̃ equalis est in oibꝫ fm legē ꝓcupiscē tie ab adā descēdēribꝫ. Adhuc: Fomes est ꝓnitas ad qđcūqꝫ pctm̄: isꝫ vltra qđcūqꝫ nō pōt se extēdi/qz illud oia cōprehēdit: g̃ videt ꝙ equaliter sit in oibꝫ in quibꝫ est. Contra: Unus ꝓnior est ad peccan dū g̃ alius: ꝛ nō nisi ex fomite: q magis intendit in vno g̃ in alio. Adhuc: Aug. ad valeriū: Concu piscētia quotidie minuit in ꝓficientibꝫ ꝛ cōtinentib: maxie accedēte senectute. Adhuc: Aug. in li. de lapsu mūdi: Cōcupiscētia cū q̃ nati sum⁹/finiri nō pōt q̃diu viuamus: minui pōt/sed finiri non pōt.

Arg.1m

Arg.2m

In cōtrariū arg. primū.

Ar.2m

Ar.3m

B Solo mē bri tertij.

Solutio ad primo quesitū/scz a quo sit fomes dicendū dupliciter considerā fomes: scz fm ordi nē ad pctm̄ originale ex q̃ est vt ꝓria seqla ipsius ꝛ pena. Cōsiderā etiā fm ordinem ad pctm̄ sequēs ad qđ instigat ꝛ inflāmat: ꝛ sic causa mali est. Et in istis duabꝫ ꝓsideratiōibꝫ a deo esse nō pōt: qz de⁹ causa mali nō est: tñ ordinator mali ē ꝛ ordinat ma lū. vñ ordinatio fomitis hoc mō a deo est: ꝙ scz sit in penā pcti ꝓteriti: ꝛ exercitiū scīoꝝ ꝓ pugna ꝓtra futurū pctm̄: qz si nō esset fomes nō esset pugna ꝓ incōtinētiā. Et ꝓter ōscti loquūt diuersimode de fomite. Quidā enī dicūt ꝙ nō sit a deo: qđ ꝙ sit a deo: qz ordinatio ei⁹ a deo est: ꝛ sic iusta pena est ex dinatiōe diuina inflicta.

Ad primū g̃ dōm: ꝙ dictū Aug. respicit ordinationē ꝛ iusticiā: ꝛ sic a deo est: fm se tñ a deo non est.

Ad arg.1m

Ad 2m

Ad aliud dōm ꝙ solutio patet q̃ idē: talis enī vltio respicit iusticiā diuinā: ꝛ illa a deo est: licet fomes ꝓpter quē ꝓcupiscētia inordi nata a deo nō sit.

Ad argumēta i ꝓrariū

Ad octo q̃ inducunt in ꝓrariū dōm: ꝙ oia ꝓsideratā fomitē inqntū est libido inordi nata ad malū instigās/ꝛ a malo causata. Et sic di cit Aug⁹ li. de nuptijs ꝛ ꝓcupiscētia/ꝙ est filia pcti ex qua traducit originale in oēs q̃ fm legē ꝓcupiscē tie descendūt ab adā. Et sic dicit pbus eā esse fugi endā: qz operatiōes ei⁹ male sūt. Et sic dicit Dam. passionē detractabilē siue vitupabilē: quā de⁹ nec in natura plātauit: nec cū natura suscepit.

Ad 1. qstionē incidētē

Ad id qđ vltri⁹ q̃rit ad qđ sit: dōm ꝙ fm se nō est nisi ad malū: qz cā mali ꝓxima est/ꝛ radix oim q̃ ex ꝓcupiscētia oriunt. Et sic enī est ꝓproba volūtas ꝛ ꝓprobabilis/ardēs in malū ꝛ inflāmans.

Ad duo ob iecta sequētia dōm: ꝙ ꝓcedēda sunt ꝛ pcedūt: qz hoc idē. pbāt. Sicut enī dicit Grego. venundatos sub pctō nō tenet nos nisi ꝓcupiscentia a diabolo: ꝙ si cut dicit/parētib: ꝓmis minimū decepti⁹ obtru lit ꝛ ab oibꝫ posteris cōtinue pcti ꝛ mortis debitū exposcit: tanq̃ a seruis ꝓcio ꝓme deceptiōis in ser uitutē emptis.

Ad duo argumenta

Ad arg.1m in ꝓrariū

Ad id qđ ꝓtra obijcit dōm: ꝙ cō cupiscētia dupl̄r sumit̄: generalr ꝛ spēalr. Generaliter enī sumpta nihil aliud est/q̃ ipsa volūtas inclinās ad malū qđlibet: vt dictū est. Et sic est in diabolo ꝛ i hoīe. Et sic dicit Diony. li. de di. no. ꝙ tripler est malū demonis: scz furoz irrōnabilis/de mēs ꝓcupiscētia/ꝛ fantasia ꝓtrua. Et sic cā oim maloꝝ est. Dicit etiā specialr in venereis ꝛ delecta bilib carnis: ꝛ sic ꝓprie dicit fomes. Et ita loquit glo. ad Gal. 5.

Ad 2m

Ad aliud dōm: ꝙ iam solutū est In diabolo enī pctm̄ est ex ꝓcupiscētia large dicta: q̃ demōs ꝓcupiscētia dicit ꝛ nō ex fomite ꝓpter est cō cupiscētia in carne.

Ad id qđ vlteri⁹ q̃rit: vtrū fomes equaliter sit in omnib⁹: dōm ꝙ nō. Unus enī ꝓnior est ad peccandū g̃ alius. Licet enī ex vna ꝛ equali causa sit in omnib⁹: tñ diuersē sunt dispō tiones subiecti in quo est: scz ex etate/ꝛ cōsuetudie ꝛ cōplexione ex quib⁹ plus inredit in vno g̃ in alio: ꝛ i eodē pl⁹ in vno ꝛpe g̃ in alio. Juuenes enī plus ardent g̃ senes. Propter qđ dicit pbus. vij. ethico. ꝙ pcta incōtinētie ad puerilia pcta ferimus: nisi sint senes dierū malozū: De quib⁹ dicit Dañ. 13. De q̃ bus dicit aug⁹ ad valeriū sic: Qui ꝓcupiscētie nec ter seruiūt: tantas in eis vires accipit: vt plurimi quiā etate deficientib mēbris eisdē ꝓpartib corpis/ad illud op⁹ admoueri min⁹ valentib/tur pius ꝛ pcatius insanire nō desinant.

A. II. qstionē incidēti. Ad ar. primū.

Ad 2m.

Ad aliud dicendū ꝙ licet ad oia se habeat/ꝛ extra nihil sit tñ ex dispositionib⁹ diuersis subiecti intendit ꝛ remitti tur/vt dictū est/ꝛ in eodē ꝛ in diuersis: sed nō finit vt dicit Aug. Et hui⁹ causa est: qz corruptio que ex originali pctō est in hoīe/nō finit dum est. Excipit tñ beata virgo ab augustino ꝓpter honorē dñi nr̄i iesu xp̄i: qui in vase corrupto nō decuit cōcipi/nec formari/nec nasci. Et ꝓpter hoc vt dicit Dam. ꝓ uenit in eā spūs sanctificās ꝛ emūdans ab omni vi tiosa corruptione fomitis.

Ad argumēta in cōtrariū

Ad tria q̃ in cōtrariū obijciunt: dōm ꝙ ꝓcedunt ꝛ veritatem concludunt.

Querit vtrū actus cōcubitus in matrimonio sit peccatū. Questio. CIX.

Finde ratione huius

D qđ dicit mgr̄ in illo ca. vnde Aug⁹ Julia no heretico. vbi dicit: ꝙ q̃rit Julianus q̃ quid pctm̄ inuenit in paruulo/ita inquiēs: nō pec cat qui nascit: nō peccat ille q̃ genuit: nō peccat ille qui condidit: q̃ quas igit̄ rimas in tot ꝓsidia in nocētis pctm̄ fingis ingressum? Gratia hui⁹ opor tet quereret vtrū actus ꝓcubit⁹ in matrimonio sit pctm̄. Videt ꝙ act⁹ ille sit pctm̄. Aug. xiij. de ci. dei. Genitales corporis partes ita libido suo iuri quodāmodo mācipauit/vt moueri nō valeāt si ipa defuerit vel vltro vel excitata surrexerint: g̃ videt ꝙ actus cōcubitus nō est sine libidine: libido pctm̄ est: g̃ actus ille sine pctō nō est.

Arg.1m

Arg.2m

Adhuc: Aug. ad valeriū: Ipe licitus honestusq̃ ꝓcubitus nō est si ne ardore libidinis/vt pagi possit qđ rōnis est non libidinis: qui certe ardor siue sequat siue ꝓueniat voluntatē/nō tñ nisi quodā suo impio moueat mē bra q̃ aliter nō possunt moueri/nō ꝓficit cōcubit⁹ ad generationē. Ex quo accipit: ꝙ cōcubit⁹ nō est sine libidine: g̃ nō sine pctō.

In ꝓrariū argumēti primum. Arg.2m

Cōtra sup illud ꝓma Lozꝛ. 6. d. Erunt duo in carne vna: glosa. In car nali ope/qđ inter ꝓiuges sine pctō fit: g̃ actus con cubitus inter cōiuges pctm̄ nō est.

In ꝓrariū arg. primū.

Adhuc: aug. in li. de bono ꝓiugali: Bona quedam nobis data sunt a deo/que ꝓpter se sunt appetēda: sicut sapien tia/salus/ꝛ amicicia sunt. Et alia que ad vitā sunt necessaria: vt doctrina/cibus/coniugiū. Quicūqꝫ bis que ꝓpter aliud sunt appetēda/vtrit̄ ad ea ad que sunt constituta: non peccat: Qui vo nō ad ea vtrit̄ eisdem: peccat alias venialiter/alias crimi naliter. Unde qui vnt̄ his bene facit: qui abstinet

Arg.3m

melius facit: ergo actus cōcubitus potest fieri sine peccato.

Adhuc: Aug⁹ in libro de baptismo par uulozū: Bene vtit̄ bono/continentiā dedicans deo: male vtit̄ bono/continentiā vouens idolo: male vtit̄ malo/ꝓcupiscentiā relaxās adulterio bene vtik malo/ꝓcupiscentiā restringēs cōnubio. Hoc enī dicit apl̄us. 1. Lozꝛ. 7. b. Melius est nu bere g̃ vri. Et ibidē, si nō continēt nubant: ergo cō cubitus sine pctō fit.

B Solo cōtra

Solutio: dicēdum ꝙ sine dubio fm fidem catholicam concubitus ꝓiugalis sine pctō fit ꝛ reddit in eo debitū: ꝓter qđ iustus est ꝛ bonus est. Unde apl̄us. 1. ad Lozꝛ. 7. a. Nolite fraudare inuicē: nisi forte ex consensu/vt vaceris oratioⁿi. Et ibidē: Mulier potestatē sui corpo ris nō habet/sed vir: ꝛ vir potestatē sui corporis nō habet/sed mulier. Uñ manichei ꝛ taciani dānant: qui contradicūt nuptijs.

Ad argum primū

Ad prima ergo duo dicendū: ꝙ libido in veritate/que est in cōcubitu cōiugali non dicit malū/qz pctm̄ sit cōiugib⁹ ipsis: isꝫ per eam transfundit pctm̄ in paulos. Et ideo dicit Aug⁹ sup eadē ꝛba apl̄i: ꝙ cōcupiscētia q̃ alias rueret in ꝓceps/honestate excipit nuptiarū vt tur pis nō sit. Et hec honestas ē i tribꝫ bonis ꝓiugijs: fide scz thori/bono plis/ꝛ bono sacramenti. De his tñ subtilius dicetur in quarto tractatu de coniugio.

Ad argum in cōtrariū. Ad tria q̃ in cōtrariū obijciunt: dōm ꝙ ꝓcedunt ꝛ veritatem concludunt.

Querit de veritate humane nature que ꝓpagata est ab adam. Questio. CX.

Finde rōne eius qđ

Hui⁹ qōnis tria sūt mēbria

D dicit in illo ca. Ad hoc aūt ꝙ dixim⁹ in adam fuisse oēs hoies: queritur de ve ritate humane nature que ꝓpagata est ab adā. Et querunt tria. Primū est an tota veritas hūane na ture que ꝓpagata est in omnes hoies fuit in adam fm corpulentā substantiā. Secundū est de modo ꝓpagationis ex vno in oēs. Tertiū est: vtr̄ ex ibis aliqua veritas humane nature fiat in hoie.

Utrū tota veritas humane nature que ꝓpagata est in omnes homies: fuit in adā: fm corpulentam substantiā.

A Mēbrū. I. Arg. primū

Ar.2m

D primū sic ꝓceditur: Dicit Aug⁹. xiij. lib. a de ciuitate dei. Omnes fuimus i illo vno/ qñ fuimus ille vnus/qui ꝓ peccatū lapsus est: ergo videt ꝙ omnes fuimus ibi fm corpulen tam substantiā: quia constat ꝙ non fuimus fm ani mā: ergo fm corpulētā substantiā. Adhuc Anſ. libro de conceptu virginali: quia tota in primis pa rentibus erat humana natura: ꝛ extra ipsos nihil erat de illa: tota in ipis infirmata ꝛ corrupta est: g̃ omnes fuimus ibi fm corpulentam substantiam.

In ꝓrariū arg. primū.

Contra D obijcit magister: ꝛ dicit tales esse ver borū/ꝛ nō rerum sectatores: qui dicunt: Si oēs homines fm corpulentā substantiā fuissent in adā oportuisset corpus ade multo maioris quantita tis fuisse q̃ fuit: in quo nec tot aromi fuerunt etiaꝫ quot ab eo homines descenderūt.

Ar.2m

Adhuc: Generatio vt dicunt phi non fit ex eo qđ actu est pars hominis: sed ex superfluo nutrimēti quarte dige stionis que fit in mēbris: ergo qđ descendit ab adā ꝓ generationē/non fuit corpulenta substantia que esset pars ipsius/sed nutrimentū eius: falsum est

Arg.3m

ergo ꝙ fuim⁹ ita in adam sic ꝙ fuim⁹ idem qđ ip se.

Ad argu incidēti. Ad ar. ꝓm.

Adhuc obijciunt quidā: Qđ actu pars ē/ nō separatur a toto nisi cum dolore magno: qz aristo re. dicit in lib. de animalib⁹: ꝙ dolor est sensus di uisionis continui. Unde si in coitu separaret̄ cor pulenta substantia que esset actu pars coitus/esset cum magno dolore: nunc autem est cum delecta tione vehementi: ita ꝙ sancti dicunt/ꝙ spiritus de scendit ibi sub carnem ꝛ suffocatur carnali delecta tione: ita ꝙ beatus Gregorius dicit: ꝙ cum ꝓ pbete ꝛ patriarche essēt in illo operē/spūssanctus nō retigit corda eoꝝ. Ergo nihil qđ sit actu pars siue corpulēta substātia descindit̄ a gnantibus in coitu: ergo nō descendim⁹ ab adam p corpulentaꝫ substantiaꝫ que fuit actu pars eius.

Ar.4m.

Adhuc: In stitura sūt parrū sancto⁹ ꝓpter arum ꝛ patriar charum/ꝛ etiā sanctorum noui testamenti: ꝙ tem poribus quādo deo supplicandū est/vacanduꝫ est ab amplexibus Jobel. ij. d. Egredia t sponsus de cubili suo/ꝛ spōsa de thalamo suo. Et. j. Lozꝛ. vij b. nolite fraudare inuicē/nisi forte ex cōsensu ad tē pus vt vacetis oratiōi. Jbi glosa dicit: ꝙ tempore orationis vacandū est ab amplexibus: qđ nō dice ret/nisi coitus esset cū magna delectatōe: ꝛ bo nō fieret si separaret̄ actu pars a corpe: videt ergo ꝙ fm corpulentiaꝫ substantiā que fuit actu pꝫ ade/ non descendim⁹ ab adam.

B Solo mē bri. I.

Solutio: dōm ꝙ ꝓt verba sanctorū/quoꝝ si cut dicit augustin⁹ maior est auctoritas q̃ sit omnis humani ingenij ꝓspicaci tas. Dicit aūt scriptura expresse Ro. j. a. Qui fa ctus est ei ex semine david fm carnē. Unde opor tet ꝙ christ⁹ fm corpulētā substātiā fuerit ex semi ne david: ꝛ p consequens ex semine ade. Similr beb. vij. b. super illō. Adhuc in lumbis patris erat/ quā do decimas dedit abrahā patriarchat: dicit glosa: ꝙ christus fm corpulentā substātiam fuit in lumbis abrae/ꝛ in lumbis ade: sed nō fm legem concupi scentie descendit: Omnes aūt alij fm totam natu ram corpulente substātie fuerūt in adā/ꝛ fm legeꝫ concupiscētie descenderūt ab ipo: ꝛ ideo originale traxerūt ex corrupta natura. Unde sequēdo sācto rum dicta dicimus: ꝙ tota natura generis huma ni fuit in adam triplicit̄. s. pfecte materialiter/ꝛ in tegraliter. Dicit enim pbs. iij. phyſi. Totum ꝛ pfe ctum idē dico: pfectio autem humane nature cōsi stit in corpe ꝛ anima: corpe dico organizato: ꝛ aīa que est actꝰ corpis organici. Unde qz adam habu it corpus organicū pfectissimū/ꝛ animā pfectissi mam que est actus ei⁹: hac totalitate qua ōr totū perfectum habuit totā humanā naturā in se Ma terialit̄ habuit etiā totam in se: quia nihil fuit cor pulente substātie humane nature/qđ nō esset i ip so quando peccauit: ita ꝙ augustin⁹ dicit expresse: ꝙ oēs fuim⁹ idem ipse: ꝛ idcirco peccāte eo/om nes peccauim⁹: ꝛ corrupto eo/omnes corrupti su mus: quia corpulenta substātia q̃ erat in adam di uisa est in oēs homies. Fuit etiā integraliter to ta natura in ipso: Totū em̄ integrū ōr/cuius ptes vnīt̄ ꝛ ordinant̄ ad forma totius tam in na turalibus q̃ in artificialibus. vnde tunc quia om nes fuimus in adam vniti sub forma ipsius integra liter fuit in ipso tota natura humana. Et ex hoc se quit̄: ꝙ etiam quarto modo hoc est formalit̄ to ta natura fuit in ipso: quia aliquando fuit ipse so-

lus homo anteq̄ fabricaretur eua/ de latere eius
£ et tūc saluabatur tota spēs hominis in ipso. De q̄
dicit boetius: q̄ species est totū: esse indiuiduoꝝ ꝛ
porphirius: Participatione spēi plures homies
sunt vn⁹ homo. Et sic quadrupliciter tota nātura
humana fuit in adā. Ad solutionē autē obiecto-
rum oꝑtet p̄notare/ qualiter nutrimentū fiat ꝛ se-
men generatiōis in homīe. Dicim⁹ igit fm aucto
res scientie naturalis: q̄ schimus p̄mā digestio
nem accipit in stomacho/ nō trahitur ad epar nisi
per aliquid eparis: humoꝝ em̄ qui est in epate ꝛ vir
tutem eparis habet/ p meseraicas immittit in schi
mum/ siue in massam tbisauariā/ que est ex cibo: ꝛ
humoꝝ eparis vaporabiliter dispergitur p totam
substantiā chimi: ꝛ obtinet totū sicut coagulū lac/
et fermentū posttum: ꝛ dat ei virtutē ꝛ motum epa
tis ex materiali ꝛ substātiali humido epatꝭ q̄ trā
siuit in ipsum cū tali virtutte. Deinde a gibo epatꝭ
eleuatur ad mediū tbalamū cordis: ꝛ ibi iterum a
medio tbalamo cordis descendente humido cor-
dis in ipsum: q̄ humidū corporalis substātie est
et est aliquid cordis quo vaporabilit diffundent se
in ipso/ accipit virtutē cordis ꝛ motū ad membra
omnia. Et hec ē tertia digestio: quia p̄ma fuit in sto-
macho: sc̄da in epate: quarta distribuit singulis
membris p motum qui est a virtute cordis. Loꝛ ei
sicut dicit Arist. membrū vniuersale est: ad q̄ oēs
motus mēbroꝝ referunt: ꝛ ibi accipit albedinem
que cambiū dicitur: nec ibi influit statum mēbro
per seipsū/ sed potius p humidū radicale q̄ est in
mēbro a mēbro corpalr descēdere in ipsū/ ꝛ comp-
hendente ipsū totuꝫ: sicut lac comphenditur a coa
gulo: accipit virtutē illi⁹ mēbri ꝛ motū: ꝛ sic vnit se
ei ꝛ influit in ipsū. Et hec est quarta digestio: cuius
superfluum est semē generatiōis/ vt dicit phi. Et pa
ter q̄ nō est simplex humoꝝ nutrimētalis/ sed ē hu
moꝝ quidā cōmixtus ex humido nutrimentali/ et
ex corporali humido eparis/ cordis/ ꝛ omniuꝫ mē
broꝝ: que virtute cōprehendunt ipsum totuꝫ et
formant. vnde corporaliter in semine sunt humidita
tes oīm membroꝝ ꝛ virtutes: ꝛ sic fit desectio se-
minis ab ipo. Propter q̄ dicit plato/ semē esse p/
uum animal: vt recitat Aristo in lib. de animalib⁹
de ipso. Et licet quelibet humiditas cuiuslibet mē
bri pua sit quātitate/ tamē virtute cōprehendit to
tum: sicut pua stilla balsami in magnū vas immis
sa totum comprehendit virtute sua. Et hoc modo
corpulenta substantia a deo totū semen generatio-
nis totius humani gñis comphendit: ꝛ fuit in ipo
etiam fm corpulentam substātiā. Ad p̄ma ergo
D Astruūtur p̄ma argu. Ad arg. im in cōtrariū. que hoc ꝓbant: dicendū q̄ procedunt ꝛ veritatē cō
cludunt. Ad primum q̄ō in cōtrariū est/ dicendū
fm augu: q̄ phi ꝓbauerūt/ q̄ q̄libet continuum
diuisibile est in infinitū. Un nihil ꝓhibet q̄ humi
dum radicale q̄ō fuit in corpe a deo/ quātitate q̄dez
paruū/ virtute autē maximū: quātitatē corpali di
uideretur in infinitum in oēs q̄ nasciturī erāt de
adam: ꝛ si infiniti sunt ꝛ tori generatōi humane da
rent virtutē formatiuā/ ꝛ comprehenderent ipsaꝫ
nec oꝑtuit ꝓter hoc maius esse corpus a deo q̄ fu
it: quia corpus paruū diuisibile est in infinitum si
cut ꝛ magnū. Tamē mgr in sentētijs opinio est: q̄
factū est hoc p multiplicationē corpis a deo in seipo
sicut multiplicauit duas q̄nq̄ panes in satietatem
q̄nq̄ miliū hoim. Sed q̄ ex hoc sequit/ q̄ totum
opus nature q̄ō fit p generationē/ esset miraculosū
ideo p̄mū dictū aug. ꝓbabili⁹ est: q̄ sc̄z fiat p diuisi
onē in infinitū corpulēte sube/ q̄ fuit in adā. Ad 2m Ad aliud dō: q̄ superfluū q̄rte digestiōis nō est vnum
humidū simpler/ sed ex multis humidis radicaliū
mēbroꝝ mixtū: quoꝝ q̄libet diuisibile est in infi-
nitum fm corpulētam substantiam/ que est in ipo
per actum generationis. Ad 3m Ad aliud dicendū: q̄ hoc argumentū ꝓuenit ex ignorātia philosophie: q̄
delectationē in opatiōe nō facit/ q̄ sit actu pars vel
potētia separata vel ꝓiuncta siue diuisa vel vnita: sed
q̄ sit opatio fm ꝓpriū ꝛ cōnaturalē habitū/ nō im-
pedita vt dicit Aristo. in. x. ethico. ꝓ: Titillationez
aūr in coitu facit cōfricatio seminis ad neruos sen
sibiles in exitu. Et ad id q̄ obijcitur de doloze sen
sus diuisionis continui: dicendū q̄ est diuisio: vio-
lenta: ꝛ illius sensus est dolor. Et est diuisio cōca-
tionis ꝛ ꝓpagationis ꝛ illius sensus est maxima de
lectatio: q̄ sicut dicit ꝓphi sic: Coitus est res diui-
na: in quo natura posuit delectationē vt appetatur
ꝓter esse diuinū ꝛ conseruationē speciei. Ad vl- Ad 4m
timū dicendū: q̄ in hoc ꝓbatur vnitas anime fm
substantiā: quia quādo intēse est in actu vnius po/
tentie/ nō potest esse intense in actu alterius: cū de-
lectatio maria sit in coitu: ꝛ delectatio vt dicit pla-
to est generatio in sensibilē animā: nō potest cū hoc
esse in intensa delectatiōe deuotiōis: ꝛ ideo sancti
ꝓbiuerunt amplexus tēpore deuotionis.

Querit de modo propagationis ex vno in omnes.

A Ecūdo querit de modo ꝓpagatiōis ex vno
s in omnes. Et hoc querit rōne eius q̄ō di- Mēbrū, Arg. primū
cit magister in illo ca. ibi. Quib⁹ respondē-
ri potest. Ubi sic dicit: q̄ materialiter ꝛ carnaliter
nō formaliter dicitur fuisse in primo parente omne
q̄ō in humanis corporib⁹ naturaliter est: descen-
dit q̄z a primo parente lege ꝓpagationis: ꝛ in se au
ctum ꝛ multiplicatū est/ nulla exteriori substātia in
id transeūte: Et ipm in futuro resurget. Fomentū
quidē habet a cibis: sed nō cōuertunt cibi in huma
nam substantiā/ que sc̄z per ꝓpagationē descendit
ab adam. Transmisit enī adam modicū quid de
substātia sua in corpora filio⁹ ꝓ quando eos ꝓcrea-
uit id est aliq̄d modicū de massa substātie eius di-
uisum est: ꝛ inde formarū corpus filij/ suiq̄z multi
plicatiōe sine rei extrinsece adiectiōe auctū est. Et
de illo augmēto ira aliquid idem sepat/ vñ for/
mantur posteriorū corpora: ꝛ ita p gredit ꝓcreatio
nis ordo lege ꝓpagatiōis vsq̄z ad finē humani gene
ris. Propter q̄ō constat omne genus humanū fm
corpulentā substantiā in adam fuisse. Ex hoc ꝛ ꝛdu
ditur: q̄ modus ꝓpagatiōis descendendi ab adam
p multiplicationē seminis/ est in seipo sine additio Ar. 2m
ne rei extrinsece. Adhuc: Beda sup illud Mar.
7. Omne q̄ō in os mittit/ in ventrē vadit ꝛ in secef
sum emittit: Nihil extra hoiem introiēs in eū est/
q̄ō possit ipm coinq̄nare: q̄ ad p̄mū tactū liq̄dior ci
bus ꝛ pot⁹ ad mēbra diffundit. Cuius tenuissimus
humoꝝ ꝛ liquēs esca cū in venis ꝛ artub⁹ cocta fue-
rit ꝛ digesta/ p occultos meat⁹ q̄s greci poros vo-
cāt ad inferiora dilabit/ ꝛ in secessum emittit: non
cedit in nātura ei⁹ q̄ō alit. Est g̃ mod⁹ ꝓpagatiōis

fm q̄ multiplicationē ei⁹ in seipso q̄ō descēdit a p
Arguꝛm, mo parente. Adhuc: Aug. xxij. de ci. dei q̄rit: si
vn⁹ comedat ab alio/ in q̄ resurgat caro comesta.
Et soluit dicēs: q̄ resurget in eo in quo p̄ma caro
humana esse cepit/ ꝛ nō in eo qui comedit: quia ab
illo in alimentū quasi mutuo est accepta. Et sic pa
tet: q̄ non cōuertitur in humanā nātura nutrimē-
tum fm veritatem humane nature: ergo nihil de
Arg. 4m, veritate humane nature nisi quod per propaga-
tionem descendit ab adam. Adhuc: Augustī-
nus ibidem querit in q̄ quantitate paruuli resur-
gant. Et soluit q̄ resurget in quātitate q̄ fuit i vir
tute seminali. Oīs em̄ illa quātitas q̄ per increm
enta etatis apparet in hoibus/ primo fuit in vir-
tute seminali: in qua etiam fuerūt dentes in bijs
qui mozūtur sine dentib⁹: sicut abortiui. Ex quo
videtur: q̄ solum illud sit de veritate humane na-
ture/ q̄ō est in virtute semiali: ꝛ q̄ō desciū est a p
B mis parentib⁹. Cōtra obijcit quidā ex bis q̄ fi
In ꝓiū ar. primū unt circa nātura ꝛ in natura p simile. Dicit enī q̄
licet in grano sit virtus augmētandi se: tm̄ non aug
mentat se nisi p questionē alterius in ipsū: sicut p
humidū nutrimētale. Cū ergo in oīmbus que au-
gmentantur una rō sit augmenti: vt dicit ꝓphs. ij. li
bro de ania. Oīm natura ꝓstantium termin⁹ est ꝛ
ratio magnitudinis ꝛ augmēti: videt q̄ aliq̄d ex-
Arg. 2m trinsecū cōuertatur in veritatē nature hominis p
q̄ō augmentat ꝛ crescit. Adhuc in ꝓmo de gene-
ratione ꝛ corruptiōe ca. de augmēto determinat
phs: q̄ in augmēto ꝛ nutrimēto addito fit cuilibet
parti fm formā/ ꝛ nō cuilibet fm materiā: ps autē
fm formam de veritate humane nature ē: g̃ in au-
gmento ꝛ nutrimēto additio fit ei q̄ō negat nature
humane: g̃ aliq̄ō extrinsecū p augmētū ꝛ nutrimē-
tum videtur cōuerti in veritatē humane nature.
Arg. 3m Adhuc: Opus multiplicatiōis rei in seipa mira/
culosum opus est: ꝛ soli deo attribuēdū: natura ei
Arg. 4m nō potest in illud: ꝓpagatio autē opus nature est: g̃
non est ex multiplicatiōe rei alicui⁹ in seipsa. Ad
huc quidā obijcit ex hoc q̄ō dicit magister hugo ī
sententijs sic: Sane sex sunt opera quibus oīnia
que fiūt ad effectū ꝓducunt. Primū est: de nihilo
aliq̄d facere: ꝛ B soli deo ꝓuenit. Sc̄m ē: de aliq̄
aliqua facere fm substantiam ꝛ quātitatē in maius:
et est opus augmētatiōis. Tertiū est de aliquo a-
liqua facere ꝛ fm substātiā ꝛ quantitatē in minus:
et est opus diminutionis. Quartū de aliquo aliq̄
facere/ nō tamē fm substantiam ꝛ quantitatē ima
ius: sicut est opus multiplicationis: Nisi aliq̄d in
seipso puū multiplicatū magnā in seipso accepit q̄n
titatem: sicut multiplicatio quinq̄ panū in saturi-
tatem quinq̄ miliū hoim. Quintū op⁹ est de aliq̄
bus aliqua facere/ nō tm̄ fm substātiā ꝛ quātitatē
in minus: sicut est diuisio totius in ꝑtes. Sextuꝫ
est de aliquo nihil facere. Et ex bis opibus quat-
uoꝝ soli deo cōueniūt: Duo cōueniūt etiā creatu-
re. Diuidere enī totū in ꝑtes in min⁹/ potest crea
tura: ꝛ cōponere mlta in vnū in maius/ potest etiam
creatura: sz de nihilo aliq̄d facere nō p̄t creā-
tura. Sīlr paruum in magnum fm substantiā er
quantitatē/ q̄ō opus est multiplicatiōis/ nō potest
creatura: q̄ hoc nō fit sine creatiōe substātie. Si-
militer aliq̄d in nihilū redigere est op⁹ solius crea
toris/ nō creature. Sīlr incrementū dare rei ꝓsti
tute ꝛ pue fm naturā/ op⁹ soli⁹ dei est. vñ. i. Lo ꝓ
3. Neq̄z q̄ plātat/ neq̄z q̄ rigat ē aliq̄d: sz q̄ incremētū
dat de⁹. Et bis ꝓz q̄ dictuoꝝ opa soli deo ꝓueniūt
ꝛ duo creature: videt q̄ op⁹ ꝓpagatiōis p multi
plicationē rei in seipa nō est op⁹ nature/ sz soli⁹ dei.
Adhuc: Dyon. sup Joh. ꝛ Anſ. cursus re ꝓ disti Arg. 5m
guūt dicētes: q̄ cursus rerum aut est volūtarius/
aut naturalis/ aut mirabilis. Propagatio natu-
re non est de cursu voluntario nec mirabili: ergo
naturali: ergo non fit modo mirabili. Multiplica
tionis rei in seipa est de modo ꝛ cursu mirabiliter-
go ꝓpagatio que est opus naturale tm̄/ nō ē multi
plicatio rei in seipa q̄ō de cursu mirabili est: g̃ ꝛ soli
deo attribuendū. Solo: dō m̄ q̄ in veritate oēs £ Solo mē
doctores sc̄i Aug⁹ ꝛ Beda/ itrab⁹/ biero. grego. ꝛ bra secūdi.
mgr in sentētijs in hoc cōueniūt: q̄ fm corpulentā
substam ꝓpagatio hoim facta est ex adā: ita q̄ modi-
cū corpis a deo desciūm ab ipo/ trāsiuit in genera-
tionē filio⁹ ꝓ suoꝝ: q̄ō multiplicatū in seipo p virtu-
tē diuinā auctū est in tota q̄ntitatē corpoꝝ filio⁹ ꝛ
ex illis ꝓductū in nepotes/ ꝓ eandē virtutē auctū est
ꝛ multiplicatū in seipo ī tori⁹ mūdi ꝓpagationē. Et
q̄ credim⁹ tātos patres hoc p ispirationē dixisse:
nō licet ꝓtradicere eis: ꝑcipue cū nulla auctoritas
inueniat q̄ ꝓrarū dicat. Et ad hoc quidā antiq̄ꝝ
mgroꝝ inuenerūt q̄sdā ꝓuenientias satis bonas.
Dicūt enī q̄ materie elemētali datū est ꝛ inditū a
creatore/ q̄ dilatet se ꝛ multiplicet ad sue forme ex
tensionē ꝛ q̄ntitatē: q̄ aliter ex vno pugillo aque nō
fierēt decē aeris: vt dicit phus. ij. de generatiōe et
corruptiōe. Ita dicūt: q̄ inditū est ꝑme materie ele
mentoꝝ ꝓ q̄ ex modico illius materie p multiplica
tionē eiusdē in seipo/ pōt fieri materia in totā for-
mā illā dilatāda/ etiā si totū mundū occuparet: Et
sic ex modico illi⁹ materie ꝑme fieri pōt totus aer/
q̄ totū mū dū repler: multiplicāte se materia ad for
mā ꝛ dilatāte. Et sīlr est de materia aque ad aquā
ꝛ de materia terre ad terrā: ꝛ de materia ignis ad
ignē. De hoc duo dāt exēpla: Unū in naturis ꝛ al-
terū in mathematicis. In naturis de luce/ q̄ multi
plicat se in seipa sine sui diminutiōe. vñ Ouidius
in arte amādi: Quid verat apposito lumē de lumi/
ne rolli: Mille licet sumant deperit inde nihil. In
mathematicis est exēplū de pūcto: q̄ō est suba posi-
ta in ꝛtinuo/ vt dicit Aristo. in ꝓmo posteriorū: cu-
ius imaginabilis cursus in ꝛtinuo multiplicat ipm
in totā lineā/ ꝓncipiū/ mediū ꝛ finē sine aliq̄ ad-
ectione alicui⁹ extrinseci ad ipm. Ita dicūt: q̄ cū hō
cōpositus sit ex materia q̄ntuoꝝ elementoꝝ: cōue-
nies fuit/ vt potētia multiplicatiōis materie q̄ntuoꝝ
elemētoꝝ haberet sibi inditā: vt sc̄z posset se multi
plicare ad suā formā. Forma aūr est aia: q̄ est actus
corpis organici: ꝛ tō materia semialis ex q̄ fit ꝓpa-
gatio/ virtute indita sibi multiplicat se ad nūeꝝ ꝛ ad
q̄ntitatē organoꝝ: q̄ pñt moueri ad totꝝ ꝛ tātas po-
tētias q̄ꝛ q̄nte sunt in aia. Et tā addūt/ q̄ B marie
fuit ꝓcedendū corpi ade: q̄ illud factū fuit nō vt es
set corp⁹ bu⁹ indiuidui tm̄/ sed vt esset ꝓncipiū to-
tius būane nature ꝓpagāde ex ipo: q̄ aliter negas-
set ei creator: id vñ posset esse ꝓncipiū: q̄ō est contra
platonē. q̄ in. ij. ꝓtymei sic dicit: Creator nulli ne
gauit aliq̄d eoꝝ q̄ fecit ad esse/ vel bñ esse ipsius.
Hoc igit ꝑcipue nō debuit negari illi corpi/ cuius
verā ꝛ corpulētā substam ꝓpagatione etiā ipe crea

D Ad arg. 1m in cõtrariũ

toꝛ assumptuꝰ erat: z sic totam naturã liberatuꝛus a coꝛruptiõe ꝑme ꝓuaricatiõis. Sicꝯ dicẽdo/ q ꝓpagatio fit ex ꝑmo qõ ſm copulẽtã subſtãtiã deſcẽdit a coꝛpe adam ꝑ multiplicationẽ ſui in ſeipſo. Dõm eſt ad primũ qõ obj̃cit in cõtrarium q nõ eſt ſiꝫ de natura homis/ z de natura aliozũ Alia eñ nutriũtuꝛ z augmẽtanꝫ ſm curſũ nature ſimplicem: homo aũt ſm curſũ ꝓuidentie diuine: qui i hoc fecit hominẽ ad imaginẽ ſuã/ vt dicit auguſtinꝰ: vt eſſet ꝑncipiũ ſui gñis: quẽadmodũ deꝰ ꝑncipiũ omniũ. Cum eñ nõ poſſit eſſe ꝑncipium per cauſam efficientẽ ſicut deus: ogruit q eſſet ꝑncipium ꝑ coꝛpulentã ſubſtãtiã materie. Ad 2m. Ad aliõ dicendũ vt dicit pḧs: quelibet ps nutriti augeꝛ ſz formã/ z nõ ſm materiã: ſz nõ fit hoc ꝑ ꝙuerſionez nutrimẽti in ipm/ vt dicũt ſancti: ſz ꝙ ꝑ nutrimentũ fouet ipm ad hoc vt multiplicet in ſeipo. Sicut eñ ſupra dictũ eſt: humiditates fũt in nutrimẽto/ et virtutes oim mẽbꝛoꝝ: ex quibꝫ accipit virutem multiplicãdi ſe ad formas oim mẽbꝛoꝝ: ſicut quelibet materia multiplicat ſe ad extenſionẽ ſue foꝛme. Ad 3m. Ad aliud dõm: q multiplicatio rei in ſeipa ſine aliquo extrinſeco ipm fouẽte/ illa nõ põt eſſe ſine creatione noue materiez z illa eſt miraculoſa: z nõ fit niſi ꝑ creatoꝛẽ: ſz multiplicatio rei in ſeipa cũ extrinſeco fouẽte ipm z alente/ eſt de ꝓpagatõe coꝛporis humanit: qõ eſt ꝑncipiũ materiale totiꝰ nature humane: illud eſt naturale z nõ miraculoſum.

Ad 4m. Ad aliud dõm: q illi ſex modi ꝓpagandi ſunt/ vt dicit magiſter hugoꝛ: z quattuoꝛ ſoli deo ꝙueniunt Sed iſte modꝰ ꝓpagatiõis/ q ſcz aliq̃d accipit virtutem multiplicandi ſe in ſeipſo ex aliquo extrinſeco fomẽtũ ſibi ꝓſtãte quo ſe poſſit extẽdere et multiplicare ad quãtitatẽ ſue forme debitã: nõ eſt idez ille quo multiplicat res in ſeipa ꝑ creationẽ ſicut quinq; panes. Joh. vj. a. ſed eſt ille q debetur coꝛpoꝛi ꝑmi hominis/ ſm q eſt ꝑncipiũ materiale totiꝰ generis ſui. Ad 5m. Ad vltimũ dicendũ q iam ſolutum eſt: qz ille curſus multiplicatiõis talis nõ eſt mirabilis/ ſz naturalis illi coꝛpi: qõ ꝑncipiũ materiale eſt totius gñis ſui/ vt dictum eſt.

Utrum aliquid de cibo transeat in veritatem humane nature.

A mẽbꝛũ. III. Ertio queꝛit: Utrũ aliq̃d de cibo trãſeat i veritatẽ humane nature. Et hoc q̃ꝛit rõne eius qõ dicit magiſter in illo ca. Ex ho nihil extrinſecũ in humani coꝛpis naturã tranſeat.

Arg. 1m. Videꝛ autẽ q aliq̃d extrinſecũ tranſeat in naturã. Aug. i li. de vera reli. inqt aliquid de cibo ſiue alimẽto qõ ẽ feculẽtiſſimũ reddikterre ad alias foꝛmas aſſumẽdas: illud ꝙuerit in fumũ terre/ q fecũdat terrã ad plãtas ꝓducendas z ſtirpes. Aliud ꝑ totũ coꝛpꝰ exhalat ꝑ fumoſitates z ſudoꝛes. Aliquid in totiꝰ aniãlis coꝛpe latẽtes numeros/ hoc eſt ꝓpoꝛtiões accipit: z incboat/ ſiue trãſit in ꝑtem Patet ergo q aliq̃d de cibis aſſumptꝫ trãſit in veritatẽ Arg. 2m. humane nature q̃ ex ſemie naſcit. Adhuc: Hymũdus. ẽ. li. de coꝛpe dñi. ꝓtra beregariũ. Aliq̃d de cibis nꝛis coꝛruptibilibꝰ pḧi z medici docẽt: dicentes ꝓtẽ cibo ꝓ nꝛo ꝓ z potuũ/ eã ſcz q̃ coꝛpulẽtioꝛ z coꝛruptioꝛẽ/ ꝑ ſeceſſuz emitti: partẽ aũt ſubtiliozẽ z vtilioꝛẽ/ vi nature ꝑ diuerſas ꝓtes copis diſtrahit: z in carnis naturã z ſanguis verſam iri/ vel vertendam eſſe: partem vo aliam ſubtilem quidem/ ſed minus vtilẽ coꝛpulentã: vel quidem per fluxum nariũ/ vel ſputa/ vel q̃libet alio mõ iactari. Ex bijs patet: q aliquid de cibo conuertitur in naturam verã z humanã ꝑ nutrimentũ z augmentũ z ſic nõ ẽ verũ qõ dicit mgr: q nihil de cibo trãſeat in veritatẽ nature bũane. Ad hoc obj̃citur q̃dã: q Arg. 3m. ſi hoc ſolũ eſt de veritate bũane nature/ qõ deciſũ eſt a ꝓmis paꝛẽtibꝰ z multiplicatũ in ſeipoꝛ: cũ hoc qõ eſt de veritate bũane nature/ vt dicit Aug. xxij. de ciui. dei/ reſurgat in eo in quo ꝑmo cepit eſſe vera natura bũana: ſequit eꝛ hoc/ q tota veritas humane nature reſurgeꝛet in adam: z ſic nullus reſurgeꝛet niſi adã: qõ hereſis eſt: cũ dicat apl̃us. I. Coꝛ. xv. g. Oẽs quidẽ reſurgemus/ ſed nõ oẽs imutabimur z Job. 19. d. Rurſum circũdabor pelle mea.

Adhuc Aug. 9. d. Cũ accepiſſet cibũ/ cõfoꝛtatꝰ Arg. 4m. eſt: cibus nõ cõfoꝛtat niſi additus ſubet: q̃ videk q cibus addik ſubet: z ſuba de veritate humane nature eſt: q̃ cibus conuertit in veritatẽ humane nature.

Adhuc: Augꝰ. xxij. de ciui. dei querit/ quid fiat Arg. 5m. de paruulis i minima quãtitate moꝛtuis: vtrũ ne reſurgãt in quãtitate debita ſm longitudinẽ/ſpiſſitudinẽ/ z latitudinẽ: ꝓcipue cũ nihil de cibo ꝙuertik in veritatẽ humane nature vñ accipiaꝫ materia cũ dicat apl̃us. I. Coꝛ. xv. q moꝛtui reſurgẽt incoꝛrupti. Incoꝛruptus eni eſt q in nullo a quantitate debita diminuit: z hoc nõ põt baberi ab illo qõ de ſciſum eſt a coꝛpe adam: oꝛtoꝛet ergo q de cibo ſumatur q̃ trãſeat in veritatẽ bũane nature: q nihil reſurget qõ nõ eſt de vitate bũane nature/ z qõ accepit ab aia radicẽ imoꝛtalitatis. Dicit eni Damſ. li. iij. ca. de reſurrectiõe: q tõ ſola ania in reſurrectione ſine coꝛpe reſurgent nõ ꝓmiabik: qz nõ ſola ſine coꝛpe dũ hõ viueret arlerice pugnauit ꝓtra diabolũ z vitia/ ſed cũ coꝛpe: ꝓter qõ neceſſe eſt q coꝛpus reſurgat ſm ordinẽ iuſticie diuine: qz aliter nõ ꝓmiaret. Adhuc: Augꝰ loquẽs ꝓtra tertullianũ Arg. 6m. lib. vj. ſup gen. ad lꝛam dicit: q nihil põt inſpiſſari in ꝓte vna/ niſi attenuet in parte altera/ niſi aliq̃d addat ei. Si ergo primũ deſciſum de coꝛpe ade ꝑ multiplicationẽ diuidik in multa: oꝛteꝛet q deficiat in ipo z annihilet: niſi ꝑ additionẽ recuperet ſubſtantiã z ſic neceſſe eſt q cibus addat ei ſubam ꝑ cõuerſionẽ in ipm. Contra: ſi hoc concedat/ obijcit mgr In cõtra. in cõtrariũ de euãgelio Marci. 7. c. Omne qõ in os intrat/ in ventrẽ vadit: z ꝑ ſeceſſum emittit. Et gloſam Bede inducit q̃ ſupra inducta eſt. Obj̃cit etiã ꝑ rationẽ ſic dicens: Qõ etiam rõne oſtẽdi põt hoc modo: Puer qui ſtatim poſt oꝛtum moꝛitur: in illa ſtatura reſurget quã habiturus erat in etate triginta annoꝝ/ ſi viueret nullo vitio impedirus. Uñ ergo illa ſubſtãtia que adeo parua fuit in oꝛtu/ in reſurrectione tam magna eriꝛ: niſi ſui in ſe multiplicatiõe: Uñ apparet: q ſi viueret/ aliũde in ſe multiplicaret illa ſubſtãtia: ſicut coſta de qua facta eſt ꝑma mulier: z ſicut panes euãgelici Joh. 6. Soluꝝ: dicendũ q ꝓter iſtas rõnes quidã B Solo. in hac parte. diꝝerũt: q in veritate ex ſuperfluo nutrimenti aliquid cõuertitur in veram naturam hominis ſm omnia ſimilia: ex quo ꝓ nutrimẽto z augmẽto nutriunꝛ z augentur membra diſſimilia/ vt dicunt phyſici/ fit generatio. Et illi tenẽt viam ſupius poſitam: q ſcz nutrimentũ primo accipit virtutẽ epa-

tis. Secundo coꝛdis: Tertio virtutes omniũ mẽbꝛoꝝ: z maxime cerebꝛi/ a quo fit deſciſio ſeminis ꝓncipaliter. Et modũ acceptionis ponũt ſicut ſupertus poſitus eſt: q ſcz membꝛũ de humoꝛe ſuo radicali imittit aliquid i humoꝛe cibi: qui diffuſꝰ in ipo ꝓncipaliter totũ conꝛebendit z foꝛmat/ et virtutẽ dat ei ꝙuertẽdi ſe in mẽbꝛũ: qõ quidẽ primo ſeparatũ fuit a membꝛis ade. Secũdo conceptũ in membꝛis filioꝝ: z ſic tranſfuſum vlterius in poſteꝛos: z ſic i infinitũ dicitur dare generationẽ: quia illud humidũ vapoꝛabiliter diffuſum/ diuiſibile eſt in infinitũ: qõ ſemp ſequitur virtus foꝛmatiua/ cibum conuertens in ſeipm. Et illi concedunt: q de cibo aliquid tranſit in virtutẽ humane nature/ modo quo dictũ eſt: z q hoc modo ſm copulentã ſubſtantiã originaliter fuimus omnes in adam/ z nõ ſm aliquid ſubſtãtialiter z materialiter diſtinctũ quãtitate determinata. Et hec opinio videꝛtur habere oꝛiginẽ a platone: qui dixit ſemen eſſe puũ animal/ ꝓter virtutes omnes in ipo cõgregatas vt ante dictũ eſt. Dicunt etiam iſti: q aliquid de coꝛpulenta ſubſtãtia ade diuiſum ſpũaliter in omnes/ eſt in quolibet: z ꝓter hoc dixiſſe ſanctos/ q omis homo ſm coꝛpulentã ſubſtãtiã fuit in adam: quia aliquid diuiſum in illo in quolibet eſt. Sed non dicunt: q illud multiplicatũ in ſeipo/ accipiat quantitatẽ debitam z ꝑfectionẽ: ſed poꝛtius ex cibo alitũ cui: vt ad ſe poſſit cõuerti/ illud ſpũale humidũ immiſſum dat virtutem z motum. Et hijs ad aꝛgumenta magiſtri inducta ꝓ o ſe ſic reſpondẽt. Ad hoc Ad arg. 1m in ꝓrariũ qõ de euangelio inducik dicunt: q licet dñs dicat: omne qõ in os intrat/ nõ dicit totum: z eſt accõmoda diſtributio/ hoc eſt de q̃libet aliquid. Per oẽm eundẽ modum reſpondent ad auctoꝛitatẽ Bede. Ad 2m Ad qõ obj̃citur ꝑ rationẽ de paruulis qui reſurgent in etate triginta annoꝝ. Reſpondent ꝑ Auguſtinũ ibidẽ. xxij. de ciuitate dei: qui non aſſignat cauſam q multiplicek in ſeipo/ ſed dicit vnde deeſſet creatoꝛi materia q de nihilo cũcta creauit Et ſignificat/ q de materia creata ꝑficiat quãtitatẽ reſurgentiũ: z ideo nõ ſequiꝫ qõ infert mgr: q ſi puulus ille vixiſſet/ q q̃ntitatẽ debitã ex multiplicatiõe ꝑmi in ſeipo accepiſſet. Hoc aũt qõ inducit de coſta eue/ ſupra diſputatũ z ſolutũ eſt de formatione eue. Et qõ inducit de panibꝰ iam ante ſolutũ eſt: qz nõ fuit ſine creatiõe noue materie illa multiplicatio: ilo miraculoſa eſt. Ad auctoꝛitates auAd arguméta alia. guſtini z gymũdi ꝓmo inductas/ z etiã Aug. 9. dicendũ: q ſm iſtam opinionẽ ꝓcedende ſunt z ꝓcedunt. Ad 3m Ad qõ obj̃cik: ſi tota veritas humane nature fuit in adam ſm coꝛpulentã ſubſtantiã/ tũc deberet in adã reſurgere z non in alijs: dicendũ q id qõ eſt de ſuba indiuidui qõ eſt adam/ reſurget in eo: id aũt qõ eſt ſepatũ ab eo/ in ſubſtantiã alterius reſurget in eo in quẽ ſepatũ eſt: quia illud eſt de veritate illius nature z non ade.

Tria q̃runt adhuc de fomite. Cõ. CXI.

Epilogus. Eliqua huius diſtinr ctionis ſcz q̃liter ꝓcẽ ꝑ carnẽ/ z nõ ꝑ aiam tranſit in poſteꝛos: z q̃liter ꝓter cõcupiſcentiã ꝑcẽ dicik eſſe in carne/ z eſt cauſa ꝑcẽ in aĩa: Et vtrũ feditas q̃ eſt fomes in carne/ ſit culpa vel pena. Et a q̃ſit/ vtrũ a deo/ vl̃a q̃: z ad q̃d ſit: et vt rum concubitꝰ matrimonialis ꝑ cuiꝰ legẽ concupiſcentialem tranſfundik originale in puulos/ ſit peccatum vel nõ: z qualiter a paꝛẽtibus quinullum habent ꝑcẽ/ tamẽ originale tranſfunditur in paruulos: Omia in ꝑhabitis z diſputata z determinata ſunt: z ideo tranſeundũ eſt ad. xxvij. di. vbi magiſter determinat de remiſſione originalis peccati. Dicit aũt ca. Duplici ergo rõne originale peccatum oꝛ dimitti in baptiſmo. Ubi tria ſunt querẽda: Primo an contigat totum originale. Secõ q̃d Duiꝰ qõis tria ſit fomitem extingui. Tertio in quibus ſanctis extinctus ſit.

Queritur vtrũ cõtingat fomitẽ extingui.

A mẽbꝛ. 1. Rimo obj̃citur ſic: Videk eñ q nõ contingat extingui. j. Jo. j. c. Si dixerim⁹ qz ꝑcẽ Arg. primũ p nõ habem⁹/ nos ipſos ſeducim⁹ z veritas i nobis nõ eſt. Peccatũ nõ eſt niſi ex cõcupiſcẽtia et fomite: qz dicit aug. lib. de nup. z cõcu. q̃ ex concupiſcentia z fomite tanq̃ filia ꝑcti innaſcik ꝑcẽ ergo videk q in nullo extinguik. Adhuc: Job. xxv. Argu. 2m. nõ eſt homo qui nõ peccet/ niſi ifans cuiꝰ vita vnius diei eſt ſuper terrã. Cũ ergo peccatũ non inſit ſine concupiſcentia z fomite: videk q nullus ſit ſine fomite: q̃ in nullo extinguik. Adhuc: Aug. in. li. re Argu. 3m. tracta. In hac vita nemo ita ſeruat mãdata iuſtitie/ vt nõ ſit ei neceſſariũ oꝛare ꝓ peccatis ſuis/ et dicere: dimitte nobis debita noſtra. Ergo videk q nullus in hac vita abſoluitur a fomite ꝙuiſcentie: qz debita nõ ſũt niſi ꝓter peccata contracta.

Adhuc: Aug. li. de natura z grã: Etiã ſi non bic viuaꝫ ſine peccato: licet tñ moꝛi ſine ꝑcõ: duz peccatũ venia delerur/ qõ peccatũ ignoꝛãtia vel infirmitate cõmittit: Sine infirmitate nõ viuit hõ q̃ ꝓpꝛius effectus eſt fomitis: q̃ videk q in toto fomes nõ extinguik in aliquo. Adhuc Ro. vij. d. Si qõ Arg. 5m nolo illud facio: non ego opoꝛ illud/ ſz qõ in me habitat ꝑcẽ: dicit gloſa ibi: q loq̃tur in ꝑſona boꝝ damnati. Oẽs damnati ſũt q ꝓtrabunt originalet q̃ videtur q oẽs q cõtrabunt originale/ fomitẽ hñt nõ extinctũ. Adhuc berñ. ſup cant. Quãtũlibet Arg. 6m. manẽs in boc coꝛpe ꝑfeceris/ erras ſi vitia putes emoꝛtua/ z nõ magis ſuppreſſa. Uelis nolis ita fines tuos habitat hiebuſeus: Subiugari poteſt ſed nõ extermiari. Sz habitare hiebuſeũ/ eſt fomitem z concupiſcẽtiã habitare: q̃ videk q in nullo extinguik ꝙupiſcẽtia z fomes. Cõtra: Aug. in li- In ꝓrariũ bꝛo de baptiſmo ꝑuloꝝ: Nõ ꝓtatur i baptiſmo arg. ꝓmum vt lex peccati que eſt in mẽbꝛis nꝛis/ extinguatur ꝓzſus/ ita vt nõ ſit: niſi forte viculo creatoꝛis in effabili: q̃ ad minꝰ põt extingui vinculo creatoꝛis miraculoſe. Adhuc: Cõſtat q in xpo nullꝰ fuit Argu. 2m. fomes: ꝓpinquiſſimo aũt vinculo nature z grẽ alligata fuit virgo mater filio: q̃ z in mꝛe fomes in toto fuit extinctus: q̃ in aliquo ꝓtin toto extingui.

Adhuc: Anſ. li. de ꝙcepu virginali: Decebat vt Arg. 3m virgo illa ea puritate niteret/ qua maioꝛ ſub deo nequit intelligi: quã deꝰ pater vmbꝛa ſue virtutis et imagine/ filio ſuo quẽ de coꝛde ſuo genitũ tanq̃ ſeipſum diligebat: z de qua filiꝰ pellem nꝛe moꝛtalitatis accepit: z ſicut dicit greg. flamma diuinitatis ſue impleuit: qua mulier euãgelica/ ſapia ſcz diuina cõpoſuit lucernã: totaz domũ eccleſie illuſtrauit z inuenit dꝛagmã decimã ꝑcẽ ꝑmi parentẽ perditã/ ſumi regis imagine inſignitã/ z in thezau-

rū sūmi regis reponendā z nō amplꝰ gdēdā: z quā spūs oīi pfectione sanctitatis sanctificauit ei matrē: de quo ipe fm diuinitatē pceditꝰ vt sic triplici illustratōe pfis. f. filij z spūssancti eluxerit in eā claritatē/ qua maiorꝰ sub deo nequit intelligi. Sz talis sanctitas nō pōt esse in eo in quo est aliqua vmbra peccati: vmbra pcti est fomes: g̃ in beata virgine fomes in toto extinctꝰ fuit: ergo in aliquo pt extingui. Solo: dōm q sicut pdant vltime obiectiones: fomes ī beata virgine totꝰ extinctꝰ fuit. Unde. iij. sen. di. iij. ca. Quare etiā martā spūssanctus in eam pueniēs a pcō prorsus purgauit: z a fomite pcti etiā liberauit. Ex eo patet q fomes penitus in ea extinctus fuit. Ad pmū g̃ dicendū: q augu. de cōcupiscentia z fomite loquit̄, put habet inclinationē ad veniale vel mortale: z etiā auctoritas Johānis vult hoc. Et sic fuit in oībus q̄ contrahunt originale/ pter ꝙ in beata virgine. Unū aug⁹. li. de natura z gr̃a tractās idē verbū sic dicit: Excepta beata virgine maria: de qua pr̃ honorē dñi cū de pctis agit̄/ nullā volo qōnē prorsus haberi. Unō em̄ sciꝰ q ei plus gratie collatū fuit ad vincendū ex oīi parte peccatum: nisi quia concipere z parere meruit deū/ quē nullū constat habuisse peccatum hac igit̄ virgie excepta/ si oēs alios scōs z sctās cōgregare possem⁹ z iterrogare/ vtrū essent sine peccato: q̄d puram⁹ eos rīsuros/ nisi q vna voce clamassent: Si dixerim⁹ q̄ pctm̄ nō habem⁹: nosipsos seducim⁹/ z veritas in nobis nō est: fomitē ei habentes inclinationē habebāt z ad veniale z mortale. Ad aliud dōm eodē mō: q in nullo penitꝰ extinguit̄/ ſz in oībus est. In ꝓuerbis dicit̄ rantū concupiscibilitas/ vt dicit aug̃in adultis autē cōcupiscentia. Ad aliud dicendū eodē modo: q augustinꝰ loquit̄ ibi de fomite, put est inclinatio ad veniale vel mortale qō facit debitū: p quo ozandū est in hac vita/ vt dimittatur. Ad aliud dicēdū: q augustinꝰ loquit̄ ibi de martyrijs/ in quib⁹ falx martyrij resecat oīe peccatū z pena peccati: ideo ī mediate euolāt ad visionē deitatiꝰ carētia pena ē originalis pcti: Jdeo dicit eos sine pcō mori: quia moriūtur sine pena debita originali pctō. Ad aliō dōm: q sicut dictū est: ibi loq̄t apl's in ꝑsona boīs dānati: ille aūt dānatꝰ ē qui fomitē habz fm inclinationē ad veniale z mortale. Unū ibidē glo. dicit: q ille ante reparationē grē nō pōt nō peccare venialiter: sed ex hoc nō sequitur quin in aliquo possit esse extinctꝰ: sicut in beata virgine: qz ꝓuilegia paucoꝝ nō faciūt legem cōem. Ad vltimū dōm: q berū nō loquit̄ ibi de eo in quo fomes est fm inclinationē ad veniale vel mortale/ vel vtrūq; in q̄ fomes supprimi pōt ne veniat ad cōsensum/ ſz extingui nō pōt in hac vita: Nichilominꝰ ex hoc non sequitur: q extinctꝰ nō pōt esse fm ꝓuilegiū speciale in beata virgine. In xp̃o aūt nō extinctus fuit: qz nūq̄z in eo fuit. Et hoc est qō dicit beatꝰ Augusti. li. ō baptismo ꝓuloꝝ. Sola illa medicinā pstare potuit nostro corpi/ que nō ex peccati vulnere germen pie prolis emisit.

Ad arg. 1m

Ad 2m.

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Queritur quid sit fomitē extinguī: vtrū ſz extinguatur vt omnino tollatur: vel q aliquo modo remaneat debilitatus.

B Mēbz. II.

Ecūdo q̄rit̄ q̄d sit fomitē extinguī: ſz vtrū extinguatur vt omnino tollatur: vel q aliquo mō remaneat debilitatus. Circa primū ꝓceditur: Arg. primū

Videt̄ q oīno extinguat̄: quia ex opposito se habēt scintilla rōnis/ que est synderesis: z scintilla fomitis que instigat ad malū: Sed scintilla rōnis aliqñ extinguitur vt dicit Hieron. sup illud ꝓuerb. 18. Impius cum in profundum venerit cōtemnit: q in eis ꝓcipitatur conscientia/ ita vt malo nō remurmuret. cum ergo gratia potentior sit in quolibet q̄ peccatum/ videtur q fomes in aliquo in toto extingui potest. Adhuc: Omne qō diminuit deficere pōt in toto: constat aūt q fomes minuit in baptizatis per gratiā: ergo videtur q i toto pōt tolli z extingui/ si crescat gratia z augmentet. Adhuc: Extingui est eius qō aliquo mō est ignis: sed calor naturalis q̄ in nobis conseruat naturā/ in toto extinguit̄: ita q homo moritur: g̃ videt̄ cum infirmius sit pctm̄ q̄ natura/ q etiam ignis fomitis in toto extingui pōt. Contra: Job. 31. b. Ignis est vsq; ad consumptionē deuorans z omnia eradicans genimina. ergo videt̄ q̄ diu est ibi aliq̄d consumendū q nō extinguit̄ ignis fomitis. Adhuc: ꝓuerb. 30. c. Ignis nunq̄z dicit/ sufficit: ergo nō extinguit̄ ignis fomitis q̄diu est ibi aliquid cremabile. Adhuc Grego. iij. dialogoꝝ scribit: q quidā sacerdos qui ante sacerdotiū habuit vxorem: quā cum sacerdos efficer̄ locauit in claustro cum sacris virginib⁹: qui deuenit in vltimam etatem: z in infirmitate mortis positus ita vt iā rēptaret/ pilis ante os positis si adhuc spiritū haberet accedente muliere ad lectulum vt plangeret mortuum: collegit spiritum z dixit: Recede mulier: adhuc viuit igniculus: tolle paleam. Si ergo in illo in toto extinctus non fuit: videt̄ q in nullo in toto extingui pōt. Adhuc Hieron. ad marcellā: Pallebant ora ieiunijs: lara cutis ossib⁹ adherebat: z i bis oībus cor miserabilis senis chorīs puellarū rome interfuit: ergo videt̄ q in senectute ieiunijs z laboribus fatigata adhuc maneat igniculus: ergo in nullo i toto extinguit̄. Adhuc: aug⁹ li. q̄n. q̄ rūsionū Nō est iste calor bonꝰ/ nec genitalis in bonis genitalib⁹ mēbris q̄ formauit deꝰ: sed malꝰ auctore diabolo pctō ꝓcedente habet calorē. Videt̄ g̃ ex quo diabolꝰ sp accēdit/ q nō extinguat̄ in toto. Ulterius hic q̄rit̄: si extinguat̄ vel debilitat̄ p q̄d extinguat̄ vel debilitat̄. Et ꝓsueuit dici: z mgr̃ dicit in sentētijs/ q̄ p gratiā baptismalē. Sed fm hoc videt̄ q cui dat̄ abundātior gr̃a/ in illo amplꝰ deleat̄ z sic tantū pōt crescere gr̃a q̄ in toto deleat̄: z hoc est ꝓ dicta verba aug. q̄ dicit q minuit̄/ ſz nō in totū extinguit̄. Adhuc vnū vni opponit̄ vno genere oppositiōis/ vt dicit Aristo. gr̃a opponit̄ malo culpe: g̃ nō opponit̄ malo pene eodē genere oppositiōis: Fomes ſeq̄la originalis pcti est z sic pēa inflicta p pctō: g̃ gr̃a nō opponit̄ fomiti: g̃ nō deleat̄ q ipam. Solutio: dōm q fomes dr̃ ignis, pter ꝓueniētiā ad ignē: q̄ ponit̄ ꝓuerb. 30. c. q sicut ignis nunq̄z dicit/ sufficit: ita nihil sufficit concupiscentie que est in fomite. Unde concedendum est/ q nunq̄z in aliquo in toto extinguitur ꝓterq̄z in beata virgine: vt in ꝓhabitis dictum est: cui habundantior gratia collata est ad vincendum ex oī gre pctm̄: Unde fomes fm q est sequela originalis pcti instigās ad veniale vel mortale in ipsa non fuit. Et hoc intendit

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad arguꝫta in ꝓriū

Ad qſtiōes incidentem

Ad arguꝫ tū primū

Ad 1m

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Ad arg. 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Jn cōtrariū arg. primū

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Arg. 5m

Ad arg. 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

augꝰ dicere in auctoritate supꝰ inducta: q sine vllo nere peccati medicinā nobis pie prolis emisit. In alijs aūt omnib⁹/ sicut dixerunt antiq doctores/ fm triplicē gradū est. Jn nō baptizatis em̄ z nō reparatis p gratiā gratū facientē exestuās/ vt dicit augꝰ: ita q nō possint resistere quin peccēt mortaliter. Jn reparatis aūt p gratiā gratū facientē frenata est: ita q resistūt ei in quantū est inclinativa ad peccatū mortale: sed nō in quātū inclinativa est ad veniale. In alijs oīib⁹/ ꝓter beatā virginē z xp̃m est in quantū est pena z vulnus qō est sequela originalis peccati. Et hoc est qō dicit̄ sancti/ q̄ non extinguit̄ in totū: quia adminus remanet in quātum est pena z sequela originalis peccati. Ad pmū g̃ dōm: q nō est simile de scintilla ratōis z fomite: quia sicut supra dictū est in questiōe de synderesi/ scintilla ratōis ꝓcipitat̄/ alio quodā ꝓcipitato/ sicut ratōe: sicut miles ꝓcipitat̄ equo cui insidet. Sed fomes nō extinguit̄ nisi extinguat̄ in seipo. Unde si in totū extingueret̄ puritas illiꝰ hominis/ nō differret a puritate hoīs que fuit in statu innocētie: qō est inconueniēs: quia illa puritas nō est recupabilis in via. Ad aliud dōm: q hoc verū ē de his q̄ diminuūt̄ essentialit̄: ſz de his que diminuūt̄ virtute/ nō est verū: fm q virtꝰ aliquo modo est infinita fm q est ad infinita: vñ restringi potest/ sed in totū tolli nō potest. Ad aliō dōm q ꝓcedit mō quo dictū est in solutōe mēbri. Ad quiq; auctoritates q̄ dicūt q in totū nō potest extingui: dōm q procedūt: qz admin⁹ remanet fm q ꝓ pena z sequela originalis peccati. Ad id qō vlteriꝰ querit̄ dōm: q p gratiā baptismalē z grāz repantē minuit̄ z extinguit̄ fomes concupiscentie

Sed ad id qō obiicit̄ in cōtrariū: dōm q dupliciter augmētat̄ gratia: in virtutib⁹ ſcz z donis: z hec nunq̄z in toto extinguit fomitē: qz nō opponit̄ ei in quātū est pena. Auget̄ etiā grā ſin ꝓuilegijs: z hec in totū extinguit: q nō decet ꝓuilegiata tanta dignitate aliqō vulnus pcti habere/ ſcz beatā virginē: qz nobis medicinā pie prolis ꝓdiuit contra pctm̄ z vulnꝰ pcti. Ad vltimū dōm: q vnū vni opponit̄ vno gñe oppositiōis/ vt dicit aristo. sed fomes nō est simplr pena/ ſz habz inclinatiōez ad culpā: z ex illa parte opponit̄ ei grā/ z extinguit eā.

Querit̄ in quib⁹ sanctis extinctus sit fomes: vtrū in alijs q̄ in beata virgine.

B Mēbz. III

Tertio querit̄ in q̄b⁹ sanctis extinctꝰ sit fomes: vtrū in alijs q̄ in beata v̄gine. Et videt̄ q etiā in apl'is: Rom. 8. Certus sū q neq; mors/ neq; vita/ neq; instantia/ neq; futura poterūt nos separare a charitate q̄ est in xp̃o iesu. Certꝰ nō esset nisi fomes nō esset q̄ incitat ad malū/ z separat a charitate: g̃ videt̄ q in apl'is extinctꝰ esset in totū fomes. Adhuc Luc. vi. g. Sedete in ciuitate quoadusq; induamī virtute ex alto: sed simul nō pōt esse in eodē virtus spūssancti z fediatas fomitis/ videt̄ g̃ q ex quo induti fuerūt virtute spūssancti q extinctꝰ fuit in eis fomes/ q̄tū ad oēm fediatatē suā. Adhuc Job. 17. c. Sanctifica eos quos dedisti mihi in veritate. Sermo tuꝰ veritas ē. Sed dicit dio. lib. de diui. no. ca. xij. q sanctitas est ab oīi inquinamēto libera z pfecta mūdicia: z hec nō cōpatit̄ secū aliquā immundiciā vel fediatatē: aliter nō esset libera z pfecta: g̃ videt̄ cum apli sanctificati fuerūt hoc mō/ q nihil remāsit in eis de fediatate fomitis/ z sic in toto extinctus fuit.

Contra sicut habitū est in ꝓhabitis. I. Joh. I. c. Si dixerim⁹ qz pctm̄ nō habem⁹. Qō tractans augꝰ lib. de natura z grā ficinqt: Si oīs sancti z sancte cōuenirēt z interrogarēt̄ si pctm̄ nō haberēt: q̄d dicerēt/ nisi q vna voce clamarēt: Si dixerim⁹ qz pctm̄ nō habem⁹/ nos metipos decipim⁹ z veritas nō est in nobis: ſz inclinatiuū ad pctm̄ ē fomes: g̃ videt̄ q nō fuit extinctus in eis fomes in toto. Solo: dōm q sicut añ habitū ē: inter oēs qui fomitē habuerūt/ in sola btā v̄gine fomes in totū extinctus est/ ꝓter ꝓuilegiū speciale: qz sicut dicit augꝰ lib. de cōrepr̄one z grā: Medicinā ꝑme cōruptois, pferre nō potuit/ nisi q̄ cōruptionis nullū vulnus habuit: z sic curatōez pie prolis exhibuit. Et hoc notat Luc. 2. Ave grā plena. Plena nō cēr si aliq̄d in ea gratia vacua fuisset. Jn his tñ notanda est distinctio antiquorū q̄ supra inducta est: q fomes tria hz in se: ſcz instigatōez ad mortale: z instigationē ad venialē: z pena q̄ est feditas carni adherēs. Unū in apl'is extinctus fuit fomes q̄tū ad instigationē ad mortale/ sed nō q̄tū ad instigatōez ad veniale. Ad pmū g̃ dōm: q fomes extinctꝰ fuit in apl'is q̄tū ad instigationē ad mortale/ sed nō quantū ad instigationē ad veniale. Et ideo dicit: Quis sepabit nos: quia veniale nō separat a charitate. Ad aliō dōm: q simul possūt esse fediatas qne instigat ad veniale: z virtꝰ que est ex alto/ que tamē cū mortali esse nō potest. Ad vltimū respondendū est eodē modo: quia libera z perfecta mundicia nō compatit̄ secū mortale/ qō simpliciter est inmūdicia: sed secū bene compatit̄ veniale qō nō est simplr inmūdicia/ sed ad inmundiciā dispositio: vt dicunt sancti.

Querit̄ vtrū originale peccatū sit vnū vel plura. Questio. CXII

A

Einde ratōe eius qō

D dicit magister eadē distinctōe in illo ca.

Qn̄ō in actuali peccato ade plura valeāt notari: querit̄ vtrū peccatū originale sit vnū vel multa. Et videt̄ q multa. ps. 50. Ecce em̄ in iniquitatib⁹ conceptus sū/ z in peccatis cōcepit me mater mea: z cōstat q loquit̄ de originali peccato: ergo videt̄ q multa sint. Adhuc: Math. 18. d. super illud: Tradidit eū tortoribus donec redderet vniuersum debitū: Rabanus sic dicit: q homini post baptismū/ dānato ꝓter pctm̄ nō solū redeunt peccata cōmissa actualia/ sed etiā originalia que in baptismo sunt dimissa. Ergo videt̄ q originalia sint multa z nō vnū. Adhuc augꝰ lib. de cōreptōe z gratia: Pctā originalia dicunt̄ aliena: quia ea singuli trahūt. Dicūt etiā nostra: qz in illo vno omnes preceauerūt: sicut dicit apl's Hic dicit Augustinꝰ in plurali/ originalia: ergo multa sunt. Adhuc quidā obiciūt sic per rationē: Septē sūt capitalia peccata z ad quodlibet eorū inclinat fomes originalē peccati: g̃ videt̄ q plures inclinatōes faciūt plura originalia. Adhuc obiciūt: q aīa plures habet potētias z in q̄libet ē corrupta: licet in ꝓcupiscibili plꝰ: qz illa corrup-

ta est ⁊ infecta/ vt dicūt doctores. Plures aūt corruptões plura faciunt originalia: ergo videt etiā q̄ in vno homine plura sint originalia. Adhuc:
Arg.6m Logice quidā obiicit: q̄ si vnū oppositorū ē multipler/ ⁊ reliquū; vt dicit aristo. in topic. Virtus multipler est: ergo videt q̄ suū oppositū multipler
Arg.7m sit/ scz peccatū originale. Adhuc in eodē capo obiicit magr ex verbis augu. in ench. Utrū scz solū peccatū ade transeat in posteros/ vl peccatū oīa intermedioꝝ auoꝝ/ proauoꝝ/ subauoꝝ ⁊ attauoꝝ. Si em̄ omnia peccata transeūt in posteros tunc constat q̄ originalia sint multa fm numerū eorū quorū peccata transeūt ad posteros.
B Solo qōis Solutio: dom̄ q̄ originalia sunt multa in multis fm q̄ subiecta sūt multa: quia originale qō est in vno nō est originale qō est in alio: Sunt tn̄ oīa vnū ratōe reatus; q̄ ē q̄ ex vitiosa natura sūt cōtracta: in qua est carentia debite iusticie/ ⁊ ignis siue feditas fomitis: per quē lege concupiscētie seminant.
Ad tria argumēta prima Sed in vno ⁊ eodem nō est nisi vnū originale peccatum/ vt dicit anſ. ex primo peccante. Ad primū q̄ dom̄: q̄ sacra scriptura de originali loquit/ aliquādo vt de vno/ aliquādo vt de plurib⁹. De vno/ ꝓpter vnā rationē reatus: vt dictum est. Ut de pluribus/ ꝓpter plures inclinatões ad malū: quas etiā habet in vno ⁊ eodem homine: q̄ sicut dicit aug⁹: Unū in radice multiplicat in ꝑagine ⁊ in ramis.
Ad 4m Et per hoc patet solo ad dicta Rabani ⁊ augu. que cōsequēter inducunt. Ad aliud quod p rationē obiicit dom̄: q̄ plures inclinatões nō faciūt plura originalia fm numerū/ sed vnum
Ad 5m multipler in ꝑagine/ siue in ramis. Ad aliud dom̄: q̄ fm potentias anime nō numerant peccata/ sed fm subiectū qō est vnū. In potentijs em̄ nō est nisi fm inclinatōes ad hoc vel illud. Et sic etiā vna potentia magis dicit corrupta esse q̄ altera: sicut concupiscibilis que corrupta ⁊ infecta est/ vt
Ad 6m dictū est. Ad aliud dom̄: q̄ virt⁹ nō opponitur originali peccato/ sed actuali: ⁊ illud est multipler sicut ⁊ virt⁹ ⁊ ratō: quia oppositoꝝ est eē circa idē virtus autem ⁊ actuale peccatum sunt circa idem scz actum liberi arbitrij: circa quem non est originale.
Ad 7m Ad vltimū dom̄ sicut in ꝓbabilibus dictum est: q̄ nullū peccatū transit in posteros/ nisi peccatū ade. Et ideo dictū est q̄ oīs homo qualiscūq; sit in persona/ in natura generāte est adā.
Epilogus Dicta alia que querit magr in ista distinctiōe in diuersis capitulis: Utrū scz peccatū originale per animā/ vel per corpus transeat in posteros ⁊ que iusticia transeat in paruulos: ⁊ vtrū sit necessariū/ vel voluntariū: ⁊ vtrū anime sint equales vel nō ex creatione: ⁊ an peccata omniū antecedentiū traseant in paruulos/ in antebabilibus satis disputata ⁊ determinata sunt: ⁊ non est nisi q̄ locis ꝓpriis hic adsptentur. Unde rāsecundū est ad querendū de ꝓpria pena originalis peccati: de qua magr determinat in illo ca. Alioquin sibiꝑi ꝑdicere videret q̄ determīato finit⁹ tractat⁹ erit de originali pcto

Querit̄ que sit pena ꝓpria originalis peccati. Questio. CXIII.

Verat̄ ergo q̄ sit pro
q pria pena originalis peccati. Mōte em̄ peneassignant̄ que ex verbis domini/ in Genesi accipiunt̄. Quoꝝ quedā sūt in presenti: quedā aūt in futuro. In presenti quedā ex parte corporis: quedā ex parte anime: quedam ex parte vtriusq; Ex parte em̄ vtriusq; est pena mortis q̄ est separatio anime a corpore: que notat̄ in hoc verbo domini; Genes. 2. c. Quacūq; die comederitis ex eo/ morte moriemini. Ex pte autem corpis post hāc vitā est incineratio; q̄ accipit̄ ex hoc verbo dñi Genes. 3. quia terra es/ ⁊ in terrā ibis: vel vt habet alia translatio: cinis es/ ⁊ in cinerē reuerteris que dicit̄ esse in carne ratōe concupiscētie/ que lex mēbroꝝ dicit̄. Rom. 7. d. ⁊ dicit̄ non posse abstergi corpus a feditate concupiscētie nisi per incinerationē vt sit aptū ad gloriosam resurrectionē. Ex parte vero anime sūt quas determinat Beda in homelia sup illud euāgeliū. Luc. 10. c. Quidā homo descēdebat de hierusalē in hiericho/ ⁊ incidit in latrones. Ubi dicit sic: Homo quādo peccauit incidit in malicia/ in impotētia/ in ignorātia/ et in concupiscentia. Dicit em̄ q̄ spoliauerūt eū in grauitis: ⁊ vulnerauerūt eū in naturalib⁹ in q̄tuor illis penis. Et dicit̄ malicia ibi/ qua est pena malignabilitas ꝓout defacili malignat̄ homo: sicut dicit̄ Genes. 8. d. Proni sūt sensus hominis ad malum a nativitate sua; ⁊ intelligit de natiuitate corrupta. Impotētia dicit̄ debilitas ad bonū: quod vulnus inflictū est anime ꝓpter hoc/ q̄ est in membris corpis/ lex carnis/ ligans ea ne ad bonū sint mobilia fm rationē: sicut dicit̄: Rom. 7. d. Consentio legi dei fm interiorē hominē. Uideo autem aliā legem in mēbris meis repugnantē legi mētis mee ⁊ captiuantē me in lege peccati que est in mēbris meis. Et ibidē: nā velle adiacet mihi: ꝑficere autē nō inuenio. Ignorātia vero est ꝓuatio lumis in ratōe ⁊ in electione agendoꝝ. Et de hoc dicit Hiere. 4. f. Sapientes sunt vt faciāt mala: bene autē facere nesciunt. Et Esaie. 5. c. Ue qui sapientes estis in oculis vestris/ ⁊ coram vobismetipsis ꝓudentes. Et dicit aug⁹ lib. contra manicheū: q̄ hec pena causata est ex hoc/ q̄ voluit esse sicut deꝰ sciens bonū ⁊ malū. Unde q̄ hoc penitus est in ignorantia agēdoꝝ: quā pena sequit̄ error electōis: vt dicit aug⁹: ⁊ difficultas studij i inquirēda veritate. Et dicit q̄ hoc accipit̄ ex illo ꝥbo dñi: Genes. 3. d. In labore comedes ex ea. Concupiscētia vo est concupiscentia noxioꝝ: de qua dicit̄ Prouer. 1. c. Usq; ē paruuli diligitis infantiā ⁊ stulti ea que sunt noxia sibi cupiunt. Iste sunt pene que notate sunt a sanctis: quas incidimus ex peccato originali. Et hoc totum nihil habet questionis: quia Hieronym⁹ expresse dicit: Quicquid patimur/ peccata nostra meruerūt. Quedā autem pena est in futuro: de qua dubiū est ⁊ querere oportet. Dicit̄ em̄ cōiter q̄ carētia visionis dei est pena ꝓpria/ respondēs originali peccato in futuro. Et
Arg.1m hoc nō videt̄ q; carētia visiōis dei pena cōis est/ ⁊ respōdet oīm mortali peccato: nullꝰ em̄ decedens in mortali pcto videbit deū. Et q̄ cōe est/ nō pōt eē ꝓpriū vni⁹: q̄ nō ē pēa ꝓpria originalis pcti. Ad
Arg.2m hoc videt̄ q̄ ignis sit pena debita originali pcto. Aug⁹ in lib. de fide ad petrū: Firmissime tenendo solū bonos ratōe vtentes/ verūetiā paruulos qui siue in vtero matris viuere incipiūt/ ⁊ ibi moriūt siue de matribus natos/ siue sacramēto baptismatis

de hoc seculo trāseunt: ignis eterni supplicio sempiterno puniendos. Si em̄ peccata ꝓpter actiōis nō habent/ nonnulli; habēt tamē peccati originalis damnationē/ quā carnali conceptōe cōrupta ⁊ nativitate traxerūt. Uidet ergo ex hoc/ q̄ damnatio ignis pena sit originalis peccati.
Arg.3m Adhuc Omnib⁹ qui sūt a sinistris dicet: Ite maledicti in ignem eternū. Matth. 25. d. Constat aūt q̄ qui in originali decedūt sine baptismo a sinistris stabūt ergo eoꝝ pena erit ignis: q̄ ignis est pena originalis peccati.
Questio in oppositum Ulteriꝰ querit̄ de quadā pena quā dicit aug⁹ lib. de natura ⁊ gratia sic: Ex vitijs nature/ nō ex conditōe fit quedā peccandi necessitas de qua dicit̄ in ps. 31. De necessitatib⁹ meis erue me ⁊ sup illud: Saluasti de necessitatibus animā meā; Glosa: Necessitates sunt infinite: vt nescire coꝝ alterius: suspicari male de amico fideli/ ⁊ bene de infideli: sequi veteres consuetudines. Un̄ augustin⁹, ij. confeſ. Dū peccato consentit̄/ fit consuetudo: dū consuetudo nō reuocat̄/ fit necessitas ad peccādū. Uidet ergo q̄ ex peccato originali bō incurrit necessitatē peccandi/ que etiā est pena originalis.
B Solo qōis Solo dom̄: q̄ in veritate pene original' peccati multe sunt: sicut dictū est. Et sūt ꝓper hoc multe: sicut etiā dicit magr i littera: quia multa non tantum in peccato ade: sup̄bia: scz auaricia/ gula ⁊ alia plura vitia de quib⁹ satis disputatū est supra in q̄stione de peccato p̄moꝝ parentū: ⁊ ibi etiā est
Ad argum. tū primū disputatū de ꝓpijs penis p̄moꝝ parentū. Ad id quod querit̄: vtrū carentia visiōis dei sit ꝓpria pena originalis peccati: dom̄ meo iudicio/ q̄ non sed pena cōis est originalis/ ⁊ actualis mortalis: sicut bene probatū est p̄ obiectiōes factas in con-
Ad 2m ⁊ 3m trariū. Ad alia que probant/ q̄ ignis non est ꝓpria originalis pena dom̄: q̄ ignis nō est ꝓpria pena originalis. Unde dicit aug⁹ in eodē libro sic Mitissima sane eoꝝ pena erit/ qui preter peccatū q̄ originale cōtraxerūt/ nullū insup addiderunt tanto nāq; quisq; tolerabiliorē habebit dānationem/ quāto hic minorē habuerit iniquitatē. Un̄ q̄ dicit in auctoritatib⁹/ q̄ ibunt in ignē eternū: nō dicit̄ ratōe adustiōis que est in igne/ scz q̄ sentiant adustionē; sed ratōe renebrositatis loci infernalis: quia sicut dicit gregoꝝ in moza. Ignis inferni nō lucet/ nisi ad ostendendū ea que cum tristicia videt̄. Et ideo dicit̄ Matth. 22. b. de seruo nequā pigro: Ligatis manib⁹ ⁊ pedibus ꝓiicite eū in tenebras exteriores: vbi erit fletus ⁊ stridor dentium.
Ad ſtiōez incidentem Ad id q̄ vltimo querit̄: vtrū necessitas peccādi sit pena originalis peccati: dom̄ q̄ necessitas duplex est; scz ineuitabilitatis: ⁊ talē necessitatem habet homo nō habet ex originali peccato/ nisi antepationē per gratiā. Et est necessitas ꝓnitatis nō ad mortale/ sed ad veniale: ⁊ talē necessitatem habet homo: sicut sepe supra dictū est; q̄ post reparationē per gratiā nō potest homo dimittere/ qui peccet venialiter: ⁊ propter hoc quotidie dicit: Dimitte nobis debita nostra. Et hec solutō firmatur per augustinū libro de perfectōe iusticie sic dicēte: Necratio/ nec ordo iusticie admittit q̄ alios peccet in hoc q̄ vitare nō potest.

Tractat⁹ decimusoctauus: De peccato actuali. Et ꝓmo de veniali. Qō. CXIIII.

Expletis omnib⁹ que
e de originali pecccato querenda esse videbant̄: transeundū est ad tricesimam quartā distinctionē q̄ incipit ibi. Postpedict a de actuali peccato. Quā questionē magr
Huiꝰ q̄stionis .7. sunt membra in quinq; diuidit: Primū est q̄ sit origo primi peccati: scz vtrū res bona vel res mala. Secundū in qua re sit peccatū. Tertiū qd sit peccatum. Quartum de diuisionibus peccatoꝝ. Quintū de differentia eorundem.

Querit̄ que sit origo primi peccati: scz vtrū res bona vl res mala. Et secundo in qua re sit peccatum.
A Mēbr. 1. ⁊ 2.
Arg.1m Rmo ergo querit̄ q̄ sit origo peccati. Et
p dicit magister q̄ res bona. Qō nō videt̄ eē contrariū em̄ nō oritur de contrario/ sed potius destruit: bonū ⁊ malū cōtraria sunt; q̄ malū nō oritur ex bono.
Arg.2m Adhuc Matth. 7. c. Nō potest arbor mala fructus bonos facere: neq; arbor bona fructꝰ malos facere: vnaqueq; em̄ arbor ex fructu suo cognoscit: ergo videt̄ q̄ malū nō oritur ex bono/ ⁊ econuerso.
Arg.3m Adhuc Matth. 13. d. Dñe nōne bonū semē seminasti in agro tuo: vnde ergo habet zizania? Respondet dominꝰ: inimicus homo fecit. Ergo videt̄ q̄ bonū semen sit a deo: malum aūt quod significat̄ per zizania sit ab inimico qui diabolū significat: vt ibidē in glosa dicit̄ siue principē tenebraꝝ. Ex hoc concludit̄: q̄ malū nō
Arg.4m oritur ex bono. Adhuc mat. 7. c. Nūqd colligūt de spinis vuas: aut de tribul' ficus: quasi dicat; nō videt̄ ergo q̄ malū ex bono nō oritur/ nec econuerso.
Arg.5m Adhuc: Lux nō oritur a tenebris/ nec econuerso, Damn. ⁊ dionysius. iiij. lib. de diuinis nominibus dicunt: q̄ bonū est lumen spirituale: ⁊ malū tenebra: ergo videt̄ q̄ nec bonū oritur ex malo/ nec malum ex bono: ⁊ sic videt̄ falsū esse q̄ bonū sit origo mali.
In contrariū arg.1m Contra augꝰ lib. responsionū contra Julianū hereticū: qui dixit: Si ex natura peccatum est: tunc mala natura est: Respondet Augustinus, Queso vt si potest/ respōdeat. Manifestū est ex voluntate mala tanq; ex arbore/ fieri omnia mala opera tanquā fructus malos: scz ipam malam voluntatē vnde dicit exortā/ nisi ex bono. Si enim ex angelo: quid est angelus nisi bonū opus dei. Si ex homine: quid est ipe homo nisi bona et laudanda natura? Imo quid erāt hic duo aūq; oriretur in eis mala volūtas/ nisi bonū opus dei: ⁊ bona ⁊ laudanda natura: Malū ergo oritur ex
Arg.2m bono. Adhuc Dio. lib. de diuinis nominib⁹ dicit: q̄ malum nō repugnat bono nisi bono in quo est/ ⁊ ex quo oritur. Idem ibidē dicit: q̄ malū non coalescit nisi in bono: ergo malū ē ex bono ⁊ in bono.
Arg.3m Adhuc: Logice obiiciunt quidā q̄ ꝓuatio nō ē nisi circa birū: nec oritꝰ nisi ex birtu ꝓuato: malū ꝓuatō boni ē: q̄ circa bonū ē: nec oritꝰ nisi ex bono.
Arg.4m Adhuc sic narrat aristo. i. xiij. ꝓmephie pytagoras dixit q̄ locꝰ mali in q̄ fūdat̄ ⁊ ē nisi bonū: q̄ cū locꝰ ꝓncipiū sit ortus ⁊ gñatōis eius q̄ ō est in loco: videtur q̄ malum oritur ex bono/ et est in ipo.
Questio incidens Ulterius queritur hic de hoc quod dicit magr in .j. ca. Idoq; in his ꝓrijs q̄ bona ⁊ mala vocāt illa dialecticoꝝ regla deficit: qua dicit nīli

rei duo simul inesse contraria. Et subdit: Cū aūt bona ⁊ mala nullus ambigat esse contraria: non solū simul esse possūt/sed mala omīno sine bonis/ ⁊ nisi in bonis esse nō possunt. Et hec duo contraria ita simul sunt: vt si bonū non esset in quo esset malū/malū prorsus esse nō posset. Hoc autem videt falsū: vnū aute destructiuū alterius non potest cum ipo saluari: quia vnū destruit ex altero: ⁊ sic nō est: ⁊ ideo nō saluatur cum ipo. Adhuc: Subiectū denominat a forma que est in ipo: sicut albū ⁊ nigrum dicit/in quo est albedo ⁊ nigredo. Si ergo malū est in bono/bonū dicetur malum: ⁊ qui hoc dicunt incidunt in maledictionē ꝓphete, Ysaie. 5. e. Ue bis qui dicunt malū bonū/⁊ bonū malū: ponentes lucem in tenebras/⁊ tenebras in lucem. Solutio: Hec questio subtiliter disputata est in principio istius sūme: tractatu de bono ⁊ malo/questione: Unde malū: ⁊ iō breuiter hic pertranseundū dicimus: ꝙ sicut magister ex verbis Augustini probat: ꝙ malū non oritur nisi ex bono: sicut patet per auctoritates ⁊ ratōes inducras sed nō oritur ex ipo in quantū bonū est/sed in quantū deficiens est a specie modo ⁊ ordine quib⁹ determinat bonū. Bonū enim est vt dicit Dionysius ca. iiij. de diuinis nominibus/qō est a bono plantarū in bono ⁊ ad bonū. Unde si auertit a bono a quo est/tunc auertit a suo principio: ⁊ si auertitur aspecie boni in qua plantarū est: tunc ꝑ auersionem a bono a quo est/caret modo debito quo esse debet bonū: ⁊ ꝑ auersionē a specie boni in qua est plantarū/caret specie: ⁊ per amissionē ordinis ad bonū/caret ordine: ⁊ sic caret omnib⁹ bis quibus determinatur bonū ſm rationē boni: ⁊ non retinet nisi id quod est subiectū boni: quod est ens quoddā a deo creatū: Et sic oritur ex eo malum ⁊ in angelo ⁊ in homine: quia sic procedens in actū nō potest procedere nisi in actū malū: qui peccatū est ⁊ malū. Unde Augustinus in ench. Peccatū est actus incidens ex defectu boni. Et sic malū oritur ex bono: hoc est/ex eo qō est bonū nō in quātū bonū/sed inquantū deficiens est a ratione boni.

Arg.1m

Arg.2m

B Solo qōis

Ad arguīm primū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Astruūt arguenta in contrariū.

Ad arguīm primū. Ad primū ergo dicendū: ꝙ cōtraria nō oriunt ex seinuicē sed potius destruūt se: nec malū oritur ex bono inquantū bonū est/sed inquantū deficiēs est a bono. Et sic vnū contrariorū semp oritur ex altero in omni motu: quia ex cōtinua abiectōe albi oritur nigrū: ⁊ sic est in omnib⁹ aliis. Ad aliō dōm: ꝙ verba dñi intelliguntur per se: quia arbor mala inquantū mala/nō potest fructus bonos facere/nec econuerso: sed arbor que est mala per defectū boni: licet bona sit inquantū est: quia omne qō est/bonū est inquantū est: potest facere malos fructus. Ad aliud dōm: ꝙ semē bonū nō est nisi a deo: semen aute malū inquantū malū/est ab inimico. Inquantū vero est sic/bonū est: ⁊ a deo est.

Ad aliud dōm eodem modo: ꝙ spine inquantū spine/hoc est inquantū deficiūt a bono vitis/non proferūt uuas: tamē inquantū sūt: sūt natura bona quedā/sed deficiens a bono vitis. Ad aliud dōm ꝙ lux nō oritur ex tenebris/nec econuerso ꝑ se: ſz ab occasu lucis orit tenebra: cū tenebra nihil sit nisi defectus lucis: vt dicit aug⁹: et malū nihil aliud sit nisi defectus boni. Ad illa q̄ inducunt in contrariū/dōm ꝙ concedēda sūt: ⁊ procedunt ſm dicta sanctorū ⁊ ſm fidē catholicā.

Ad q̄stionē incidentē arg.1m

Ad id q̄ vlterius querit de regula dyalecticorū: dōm ꝙ regula dyalecticorū nō fallit si recte intelligat quia quando dicit/ꝙ duo cōtraria nō possūt simul esse in eodē: intelligit ſm idē ⁊ per se: ⁊ sic nunq̄ fallit. Quando aūt malū dicit esse in bono/⁊ econuerso: hoc nō est ſm idē: sed malū inest ſm defectū eor⁹ q/ bus determinat bonū: modo scz/specie/⁊ ordine: Bonū aute ſm id ꝙ est natura quedā ⁊ substātia a deo creata. Ad vltimū dōm: ꝙ verū est ꝙ subiectū denominat a forma q̄ est in ipo: sed nihil prohibet duas formas cōtrarias esse in eodē/nō ſm idē: ⁊ ab vtraq̄ denominari ſm quid/nō simplr. Et que inducunt de maledicēte ꝓphete soluit ipe aug⁹ dicens: ꝙ ꝓphe intelligit de bonis ꝑ se/⁊ malis ꝑ se: sicut sūt virtutes ⁊ vitia: sicut q̄ diceret castitatē esse malū/⁊ adulteriū bonū: ille incideret in maledictionē ꝓphete: sed nō ille qui dicit: ꝙ id qō est bonū per naturā ⁊ substātiā/est malū ꝑ defectū eorū quib⁹ determinat bonū. Qō sc̄o querit in qua re sit peccatū sicut in subiecto/tam patet solutio ꝑ id quod iam disputatū est supra.

Ad 2m

Arg.3m

Querit qd sit peccatū. Questio. CXV.

B Mēbr.1m

Certio querit quid sit peccatū. Quā questionē magr disputat xxxv. distin. ibi: Post hec videndū ē qd sit peccatū. Xxxquarta. di. in qua querēdū fuit/in qua re sit peccatū/determinat cū illa questiōe q̄ de origine peccati. Hic vero querēdū est quid sit pctm̄. Et ponit magr duas definitiones vtraq̄ augustini. Prima est: pctm̄ est oīe dictū vl factū vl concupitū qō sit cōtra legē dei. Scōa est ex lib. de duab⁹ animab⁹: Pctm̄ est volūtas retinēdi vl cōseq̄ndi qō iusticia verat. Inueniūt etiā alie ⁊ ab aliis sanctis date. Aug⁹ de libe. ar. Pctm̄ ē spreto incōmutabili bono rebus mutabilib⁹ adherere. Adhuc ambro. Pctm̄ est ꝓuaricatio legis diuine/⁊ celestiū inobediētia mandatorū. Adhuc aug⁹ lib. de vera religione: Pctm̄ est appetere q̄ xp̄s cōtemsit: vel fugere que sustinuit. Adhuc: Aug⁹: Peccatū est carētia debite iusticie ex ꝓpria voluntate procedens. Obiicit autem cōtra primū: quia illa tantū videtur dari de actuali mortali: sicut ⁊ ibidem dicit magister: ⁊ sic videt ꝙ definitio in plus sit q̄ nomen: qō inconueniens reputatur in. vij. Topic. Ueniale aute peccatū est aliqō dictum vel factū contra legem dei: ⁊ tamen nō est mortale: cōpatit enim secū gratiā: ergo definitio est male assignata. Contra secūdā obiicit: qnō videt dari de peccato vt peccatū est (sed potius de peccato vt est iniquitas. Et hoc probat ꝑ augu. q̄ tractans illud. 1. Joh. 3. a. Qui facit peccatū/⁊ iniquitatē facit. Et peccatū est iniquitas: sicut dicit in glosa: nomos grece/latine lex: Inde anoma/iniquitas: que contra legē dei fit: quasi sine lege. Et ideo dicit: peccatum est iniquitas: quicquid enim peccam⁹/contra legem dei facimus. Unde psal. 118. dicit: Preuaricantes reputaui omnes peccatores terre: quia non custodierunt legem: non solum/qui legem scripram cōtemnunt/sed etiam qui innocētiā legis naturalis corrūpūt. Videt ꝙ pctm̄ bic non definit vt pctm̄/sed vt iniquitas/

Prime definitio

Secunde

Tertia

Quarta

Quinta

Sexta

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

Arg.7m

Arg.8m

Arg.9m

⁊ vt inobedientia quedā est: ⁊ ista videt ista definitio dari de hoc qō accidit pctō/⁊ nō de eo qō essentialr cōuenit pctō: accidit em̄ pctō cōtra legē di eē ⁊ sic definitio est male data: quia nō ꝑ essentialia/sed per accidentalia dat. Similr obiicit cōtra tertiā: ſm em̄ illā videt ꝙ oīe peccatū actuale ꝓcedit ex contemtu: qō oīmino falsū est: multa enim sunt peccata ex infirmitate/⁊ multa ex ignorātia.

Adhuc contra ordinē partiū positarū in definitione obiicit: quia peccatū actuale distinguit penes cōuersionē ad mutabile bonū: sicut gula luxuria ⁊ huiusmodi. Si ergo hoc est principale in definitione: primo deberet poni ⁊ nō vltimo. Ad hucm oīm peccato est auersio a bono incōmutabili ad bonū cōmutabile: vt dicit aug⁹ tractans illud Hiere. 2. c. Duo mala fecit populus meus: Me dereliquerūt fontē aque viue: ⁊ foderūt sibi cisternas dissipatas/cōtinere nō valentes aquas Per illa ergo duo deberet definiri/⁊ nō ꝑ cōtemtū ⁊ adhesionē. Similr obiicit contra quartā: ꝓuaricatio em̄ est formale in peccato ⁊ cōe: ⁊ ꝑ hoc nō specificat in actuale peccatū: definitō aūt debz dicere esse actualis peccati ſm ꝙ est actuale: cū g̃ nō distinguat ꝑ boca peccato cordis ⁊ a pctō oris videt ꝙ definitio mala sit. Similr obiicit contra quintā: quia circa multa est peccatum que xp̄s nec contēsit nec sustinuit: ⁊ sic definitio insufficiēs est. Similr obiicit cōtra sextā ⁊ vltimā: carētia em̄ debite iusticie est in actuali ⁊ originali: g̃ videt ꝙ illa definitio nō sit cōuertibilis cū actuali. Ad hoc qō dicit: ex ꝓpria voluntate: ꝓcedens videt in conuenienter esse dictū: q̄ ꝑ hoc qō dicit/carentia debite iusticie/peccatū est malū: ⁊ nullū malū pōt esse volitū: q̄ dicit dio. lib. de di. no. ca. iiij. malū est innaturale/incausale/inuoluntariū/infecundum ⁊ pigrū: ⁊ penitus nihil appetit/nec appetere potest: quia appetereret sua destructōez/qō cē nō potest: male g̃ dicit/ex ꝓpria volūtate procedens.

Adhuc: Cū in oīm peccato sit auersio ab incōmutabili bono/⁊ conuersio ad bonū cōmutabile: querit vrrū in peccato sit sicut vnū/aut sicut duo.

Videt ꝙ sicut duo: ꝓpter auctoritatē supra inductā. Hiere. 2. c. Duo mala fecit populus meus

Contra: In omni motu vn⁹ est recessus a termino a quo/⁊ accessus ad terminū ad quē: ⁊ er hec duo faciunt vnū motū: cū ergo in omnibus definitionibus supra inductis hec duo ponāt vt duo ⁊ nō vt vnū: videt ꝙ omnes male sint assignate.

Adhuc cum vnius rei vnica sit definitio: queritur penes quid accipiunt tot definitōes. Solo dōm ad id qō contra primā obiicit: ꝙ veniale peccatum: pctm̄ quidē est qō in dicto vel facto/vl cōcupito consistit: sed directe nō est contra legem dei sed magis ꝓter legem dei. Unde in hoc qō dicit contra legem dei: coartatur definitio ad mortale: ⁊ sic nomē ⁊ definitio sunt equalis ambitus in cōmunitate. Ad id quod obiicit contra secundā: dicendū ꝙ peccatum nō est peccatū nisi quia vetatur a iusticia diuina: quia illi nō congruit: cui si cōgrueret/peccatum nō esset: Et ideo nō accidit peccato iniquitatē esse/sed per se conuenit ei: sicut patet in glosa ibidem ab Augustino posita. Unde definitur ex his que per se ⁊ essentialiter conueniūt peccato ⁊ nō per accidens. Ad id quod cōtra tertiam obiicit dicendū: ꝙ cum dicit spreto intelligitur de contemtu reali: qui est in omni peccato actuali/siue sit ex infirmitate/siue ex ignorantia siue ex malicia: In omnibus enim illis ꝓponit bonū cōmutabile incōmutabili: ⁊ sic spernit.

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Arg.6m

Arg.7m

Arg.8m

Arg.9m

Questio in oppositū

Argumēta

In oppositū argumēta

Arg.10m

B Solo qstionis ad arg. primū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m. Ad id qō obiicit de ordine partiū dicendū: ꝙ naturalis est: qz spernere bonum incōmutabile/formale est in peccato ꝑ quod peccatū ponitur in esse peccari ⁊ mali. Per conuersi autem ad bonū cōmutabile/nō distinguitur nisi in esse mali ꝑ materiā circa quam est. Unde conuersio ad bonū cōmutabile nihil haberet peccati/nihil mali/nisi eēt auersio que adiuncta est tali conuersioni.

Ad 5m. Et quod dicitur: duo mala fecit populus meus ⁊c. Dicendum est/in vno peccato est duplex ratio peccati: ꝙ em̄ dereliquerunt fontem aque viue/est auersio: ⁊ ꝙ foderunt sibi cisternas hoc est conuersio ad bonum cōmutabile: in quo tamē nō sunt aque satientes sitim cōcupiscentie: quia temporalia bona nō satiant eo ꝙ simpliciter non sunt/sed ſm quid/vt hic: scz er nūc: bonū em̄ simpliciter ⁊ vbiq̄ ⁊ semp est bonū.

Ad 6m. Ad id quod obiicit contra quartā: dicendū ꝙ illa definitio bona est ⁊ valde conuenies oīm peccato mortali siue sit in dictis/siue in factis Actuale enim dicit ab actu generali/siue sit actus cordis/siue act⁹ oris/siue actus operis prelūpt⁹ contra obedientiā celestiū mandatorū. In quolibet enim illorū est prevaricatio legis diuine: que lex regula est tam oris q̄ cordis/⁊ etiam operis: omnia enim regulantur ad ipam. Et propter hoc dicitur in psalmo. 36. Lex dei in corde ipius: ⁊ nō supplantabunt gressus eius.

Ad 7m. Ad id quod obiicitur contra sextam ⁊ vltimā: dicendum ꝙ carentia debite iusticie aliter est in originali/⁊ aliter in actuali. In originali est carentia debite iusticie/que debetur nature innocenti si sine peccato perstetisset. In actuali autem carentia debite iusticie personalis/que rectificat cor/⁊ os ⁊ opera.

Ad 8m. Et ꝙ dicit: ex ꝓpria voluntate procedens: dicendum ꝙ hoc additur tanquā causa efficiens: quia dicit Augustinus: ꝙ peccatū est adeo voluntariū/ꝙ si nō sit voluntariū non sit peccatum. Et ad hoc quod inducit de Dyonisio dicendum ꝙ malū vt malum nō potest esse volitū sicut bene probat obiectio: sed id quod est malum in actu/in verbis/in cogitatis potest esse volitū. Prouerbior. 2. c. Lerantur cum male fecerint et exultant in reb⁹ pessimis.

Ad 9m. Ad id quod vlterius queritur: vtrum auersio ⁊ conuersio sunt in peccato vt vnū/vel vt duo: dicendū ꝙ vt duo constituētia vnū peccatum: in quo auersio est vt forma: cōuersio vt materia: sicut supra dictum est.

Ad q̄stiōez incidentem

Ad arguīm tū in ꝓriū

Ad id quod contra obiicitur de motu dicendū ꝙ bene simile est/⁊ bene aptatū: terminus enim a quo semper est in abiectione: terminus ad quē semper in assumptōe. Ut in motu actualis peccati/incōmutabile bonū continue abiicitur: commutabile semper assumitur per delectationem sicut dicitur Jacobi primo. Unusquisq̄ temptat a cōcupiscen

tia sua abstractus ꝛ illectus: glo. abstractus a bono incōmutabili: illectus a bono cōmutabili. Et dōm ꝙ in omnib⁹ definitionib⁹ hec duo ponunt vt constituēria peccatū vt dictū est: ꝛ ideo oīes bene date sunt.

Ad 1om

Ad id qō vltimo querit: dōm ꝙ licet vni⁹ rei vnicū sit esse/ꝛ vnica definitio essentialis: tamē illud esse diuersos habet respectus et compatōes ad diuersas causas/materiale/formalem/ꝛ finalē. Et ad materiā compat tripliciter quia tripler est materia peccati: scz in qua/ex qua ꝛ circa quā dat peccatū. Unde prima dat per materiā in qua est peccatū/qō est dictū vel factū/vel concupitum: ꝛ per defectū formalē regulantis ad virtutē: que notat in hoc ꝙ dicit: contra legē dei. Secunda dat per causā efficientē que est voluntas: ꝛ p defectū forme regulantis/que est iusticia generalis fm ꝙ definit ab anſ. ꝙ iusticia est rectitudo volūtatis. Tertia dat p duo que sunt essentialia omni actuali peccato: vnū formale/ꝛ alterū materiale: que sunt auersio ꝛ conuersio: sicut sepe dictū est. Quarta dat p defectū forme regulātis in actibus ad finē debitū. Quinta dat p materiā in qua est peccatū: scz in his que xp̄s contemsit et sustinuit: eo modo quo supza expositū est: ꝛ p causam efficientē que est appetitus. Sexta ꝛ vltima dat p id quod est formale in peccato: quod est carē tia debite iusticie: ꝛ per causam efficientem que est ꝓpria voluntas.

Querit de diuisionibus peccatorū.

A

Uarto querit de diuisionibus peccatorū.

Mem. III q

Inueniunt autē ser diuisiones a sanctis tradite.

Prima diuisio

Prima est penes reatū peccati: et illa est: ꝙ peccatū aliud est veniale/aliud mortale.

Secunda

Secunda dat penes instrumēta peccati/quibus peccatū perficit: ꝛ illa est hec: peccatum aliud cordis: aliud oris: aliō operis: sicut etiā supza dictū est ꝙ peccatū est dictū vel factū/vel concupitū contra legē dei.

Tertia

Tertia dat penes materiā in qua est peccatū: ꝛ est hec: Peccatum aliud est superbia aliud invidia/aliud accidia/aliud ira/aliud/luxuria aliō gula.

Quarta

Quarta dat penes causas ex q̄bus orit peccatū: ꝛ est hec: Peccatū aliud est ex infirmitate: aliud ex ignorantia: aliud ex industria sive ex certa malicia.

Quinta

Quinta dat penes inclinātia ad peccatū: ꝛ est augu. hec: Peccatorū aliud est ex timore male humiliante: aliud ex amore male inflāmante. Et est in glosa sup illud pſ. 79. Incēsa igni ꝛ suffossa.

Sexta

Sexta dat penes fines peccatorū ꝛ hec est: peccatū aliud est ex concupiscētia carnis: aliud ex cōcupiscentia oculorū: aliud ex superbia vitē. Et est in glosa sup illud. 1. Joh. 2. c. Omne qō est in mundo/aut ē concupiscētia carnis/aut concupiscentia oculorū/aut superbia vite. Preterea ser iueniūt adhuc due a sācts tradite.

Septima

Una est penes eū in quē peccat: ꝛ est hec: peccatū aliud in deū/aliud in proximū/aliō in seipm: fm ꝙ etiā supza dictū est: ꝙ peccatū est spreto bono incōmutabili mutabilib⁹ rebus adherere. Peccatū enim in deū spernit incōmutabile bonū. In seipm vt in primū adheret mutabili bono qō ipe est vel proximus est.

Octaua

Alia dat penes formale in peccato ꝛ ē hec: Peccatorū aliud delictū aliud cōmissū: fm ꝙ etiā supza dictū est: ꝙ peccatū est actus incidēs ex defectu boni.

B

Querit ergo de omnibus istis diuisionibus ꝛ primo de prima/que est: ꝙ peccatū aliud veniale/aliud mortale. Incipiendū est ergo de venialiter vt de infimo ad supiora progrediamur De veniali queremus in genere duo scz de veniali in se quid sit: ꝛ in compatōe ad gratiam querendo quā oppositionē habet ad gratiā. Jn se de veniali queremus quinq⁹. Primū est an sit macula in anima: ꝛ si macula est in quo differt a macula mortalis peccati. Secundū est: vtrū sit malū volūtarū ꝛ quare dicat veniale. Tertiū quid sit veniale: et in quo differat a mortali: Quartū est quā ꝓportōnem habet ad mortale: ꝛ q̄ sit radix ei⁹: et in quo sit sicut in subiecto: ꝛ vtrū in hac vita aliqs possit esse sine veniali: ꝛ vtrū veniale possit fieri mortale vel nō. Quintū est vtrū oīe veniale venia dignū sit: vel aliquod puniatur eternaliter in peccante.

Vtuis me bri ſ. sit ar.

Utrꝫ veniale peccatū sit macula in anima: ꝛ si macula est in quo differt a macula mortalis peccati: ꝛ in quo conueniat.

A

Arti. I. Parti. II. Arg. 1m

O primū procedit sic: videtur ꝙ veniale sit macula in anima. greg⁹. in moralibus distinguēs inter crimen ꝛ culpā dicit sic: Cum polluit: crimē extinguit. Veniale peccatū culpa est: quod per se patet: ergo polluit: Videt ergo ꝙ pollnit imaginē dei ꝛ maculā relinquit.

Arg. 2m

Adhuc aug⁹ lib. de trini. xv. Ratio cum ad inferiora vel supiora ꝛcipienda (que nō priuatim/sed cōiter ab omnibus qui talia diligunt casto possidentur ampleru) sibi vel alijs consulit sine vlla angustia vel inuidia: ꝛ si fallit in aliquo modo p ignorātiā temporaliū/que rpaliter gerit: si modum nō tenet quē tenere debet: humana est tentatio: sed būana tentatio veniale peccatū est: ergo macula venialis erit in inferiori parte rōnis: ꝛ sic veniale macula ē in anima.

Arg. 3m

Adhuc videt etiā ꝙ sit in supiori ꝛte ratōis: supior em̄ pars est/vt dicit aug⁹ xv. de trinitate/qua conuertimur ad deū: Et sicut idē dicit libro de conflictu vitiorū ꝛ virtutū: in tali conuersione sepe per subreptionem veniunt cogitationes blasphemie ꝛ mala que maculant mentē ꝛ orantes: ꝛ nō possunt dici mortalia peccata: ergo videt ꝙ veniale polluit ꝛ maculat etiā supiorē partem ratōis.

Parti. II. qstionis Arg. 1m

Secundo querit in quo differat a macula mortalis: ꝛ in quo conueniat. Et videt ꝙ in nullo differat. Dicit em̄ aug⁹ in libro de doctrina xp̄iana ꝛ in libro octuagintatriū questionū: ꝙ omnis humana ꝙrsitas est/vel vti fruendis vl̄ frui vrendis: hec in vtroq⁹ est tam veniali q̄m mortali: ergo videt ꝙ in macula dō anima nō differat

Arg. 2m

Adhuc: Si differret/hoc esset vel in conuersiōe vel in auersione: sed in vtroq⁹ auersio est ab in commutabili bono/ꝛ conuersio ad bonū cōmutabile: ergo videt ꝙ macule quib⁹ maculant animā non differant.

Arg. 3m

Adhuc si differunt/tunc differunt vl̄ ratōe principij/vel ratōe finis/vel ratōe modi qui dicit formā. Ratōe principij nō differunt quia in vtroq⁹ est principiū mala voluntas. Ratōe finis nō differunt: quia in vtroq⁹ est finis conuersio ad mutabile bonū/in quo querit delectari peccator. Ratōe modi sive forme nō differūt quia ī vtroq⁹ qui peccat/peccat abstractus ꝛ illectus.

B

Solo ad primo queſitū dōm ꝙ vtrūq⁹ maculat animā/

sed diuersa macula. Dicit eni Greg. ꝙ veniale obscurat: mortale obrenebrat: eo ꝙ mortale nō secū lucē cōpatit ꝛ pulchritudinē gr̄e/quā secū cōpatit veniale.

Ad tria argumenta.

Et ꝙ patet solutio ad tria p̄ma: vtrū ꝙ eni impmit maculā sed vnū obscurantē/alterū obtenebrātē: ꝛ hoc tā in inferiori pre rōnis q̄m in supiori: sicut est obiectū.

Ad 1. ptic.

Ad id qō vlterius q̄rit dōm: ꝙ iā fere patz sol̄o: macule eni vtriq⁹ ꝓueniūt in ꝙ macule sunt: sed differūt fm q̄litatem ꝛ q̄ntitatē pcō⁹ ex quib⁹ sunt.

Ad arg. um primū

Ad p̄mū ergo qō ꝓra obiicit dōm: ꝙ licet in vtroq⁹ sit/vti fruēdis/ꝛ frui vtendis: tū valde inequale est ꝛ dissimile: qz q̄ fruit vtēdis mortal̄r/ille creaturā ponit finē dilectionis: et hec est cōplera ꝙersitas: q̄ aūt venialiter/nō ponit finē dilectiōis in creaturis/sz adheret eis plus q̄m debet.

Ad 2m

Ad aliud dōm: ꝙ licet in vtroq⁹ sit auersio ꝛ cōuersio/tū valde ineq̄liter: qz auersio mortalis oīno abstractio est ꝛ habitual̄: qz nō remanet in ea gr̄a p quā habitual̄ cōiūgat.

Ad 3m

Jn veniali aūt nō est sic nō eni auertit nisi fm actū: qz scz tūc nō ꝙuertit fm actū in summū bonū.

Ad vltimū dōm: ꝙ differūt rōne oīm illo ꝓ tū. volūtas eni nō est equaliter mala in veniali ꝛ in mortali: nec mutabile bonū est eq̄liter finis/vt paulo ante dictū est. Nec modus est eq̄lis: qz mortal̄ peccās oīno abstrahit/ꝛ oīno allicit a bono cōmutabili: ꝛ hoc nō est in peccāte venialit̄: qz nō abstrahit nec allicit/nisi fm actū vtrūq⁹ simpl̄r aūt pōt esse nō abstract⁹ ꝛ nō illect⁹: propter gratiam gratū facientem quā secum comparitur veniale.

Utrū pctm̄ veniale sit malū volūtariū ꝛ quare dicatur veniale.

A

Articu. II. I. parricle Arg. primū

Ecūdo q̄rit: vtrū veniale sit malū volūtariū: ꝛ quare dicit veniale. Videt eni malū esse voluntariū. Aug. li. de vera re. Pctm̄ adeo volūtariū est: ꝙ si nō sit volūtariū/nō est peccatū. Constat aūt ꝙ veniale est pctm̄ ꝛ malū: ꝙ est malū voluntariū.

Ar. 2m

Adhuc: Omne pctm̄ est in libero arbi. in q̄ homo differt a bruris/q̄ agunt ꝛ nō agūt: libertas arbitriū est facultas rōnis ꝛ volūtatis q̄ omne pctm̄ est volūtariū: pctm̄ veniale est peccatū ꝛ malū: ꝙ malū volūtariū.

Ar. 3m

Adhuc: pctm̄ est de his q̄ sūt ī nobis: aliter nō esset pctm̄: Jn nobis sūt q̄ sunt de libera electiōe ꝛ volūtate: qz dicit aristo. ij. eth. ꝙ voluntariū est cui⁹ ꝓncipiū est in ipo ꝙsciēte singularia: tale est veniale pctm̄/ꝛ ē malū: ꝙ malū voluntariū.

In cōtrariū arg. primū.

Cōtra Prouerb. 24. b. sup illud Septies cadit iust⁹/ꝛ resurgit/impij aūt ē corruūt in malū: glosa. sepe p ignorantiā/vel subreptionē/vl̄ p oblitionē/vel p fragilitatē carnis sive volētes sive iuiti peccam⁹. Sz iust⁹ nō cadit nisi venialit̄: q̄ aliqō veniale fit iuite: q̄ sine volūtate: nō q̄ oē veniale est malū volūtariū.

Arg. 2m

Adhuc Ro. 7. d. Si qō nolo illud facio: glosa ibidē dicit/ꝙ loquit̄ de venialipetō: qō facimus etiā nolentes: nō q̄ omne veniale est malū voluntariū.

II. pricule Arg. primū

Ulterius q̄rit hic: quare veniale dicit veniale peccatū. videt eni ꝙ nō deberet dici: qz cuilibet malo debet pena: q̄ nullū est venia dignū: nullū q̄ est veniale peccatū: videt eni esse oppositio in adiecto.

Ar. 2m

Adhuc species q̄ contra se diuidunt/oppositas debent habere differentias veniale ꝛ mortale species pctī sunt contra se diuise ergo oppositas debent habere differētias: mortale morte eterna dignū est: ergo veniale est qō pena dignū est non eterna: qz sic habens oppositionē in differētijs ꝛ nō i genere: nō q̄ simpl̄r debet dici veniale.

Ar. 3m

Adhuc Dam. ij. libro: ꝛ Greg. nixen⁹ libro de hoie: ꝛ Aristo. ij. eth. dicūt: ꝙ solū peccatū qō est inuolūtariū p ignorantiā vel p violentiā/meretur ignoscentiā ꝛ misericordiā ꝛ nō penā: non igitur generaliter debet dici pctm̄ veniale/sed qō dat̄ in scz qō fit p ignorantiā vel p violentiā.

B

Solo ptic. I.

Soluto ad primo queritū dōm ꝙ peccatū veniale est malū voluntariū. vñ tria inducta q̄ hoc ꝓbant ꝓcedēda sūt ꝛ ꝓcedunt.

Ad arg. 1m in ꝓrium

Ad id qō in contrariū obiicit dicē dū: ꝙ illa glosa ponit inclinātia ad pctm̄/ꝛ instigantia: que licz aliqñ sint inuita/actus tñ pcti semp est voluntarius: nec esset pctm̄ si nō esset voluntariū.

Ad 2m

Ad aliud dōm eodē modo: ꝙ glosa loquit̄ ꝓ sona damnati hois: qui licet ex dānatione necessitatē habeat peccādi: etiā aliqñ inuitus: actus tamē pcti semp est volūtarius. Ante reparationē enim gr̄e nō pōt nō peccare mortaliter: post reparationē vo non pō nō peccare venialiter: vt in antehabitis determinatū est.

Ad. II. ptic.

Ad id qō querit vlterius quare dicat veniale: dōm ꝙ veniale tripliciter dicit. scz ex genere: sicut illud qō fm totā generalitatē suā venia dignū est: sicut ociosum verbū. Et ab euentu dicit veniale: sicut qñ mortale ꝓ euentū penitētie factū est venia dignū. Et ex circūstantia dicit veniale: sicut pctm̄ in patrē qō fit ex infirmitate/dicit remissibile ꝛ venia dignū: ꝛ similiter peccatū in filiuz qō fit ex ignorātia: peccatū vo in spm̄sctm̄ irremissibile dz/ꝛ in hoc seculo/ꝛ in futuro: qz fit ex certa malicia: ꝛ nō habet circūstantiā q̄ faciat ipm̄ dignū remissiōe Et licet sic tripliciter dicat veniale: tū hic nō querimus nisi de veniali qō est veniale ex genere: qō dicitur veniale/qz ex seipo parua malicia est ꝛ venia dignū.

Ad p̄mū argumētū

Ad p̄mū ergo qō cōtra hoc est dicendū ꝙ licet veniale pctm̄ pena dignū sit: tū qz secū compatit gratiā gratūfacientē/illa pena quasi non reputat pena: ꝛ est pena illa sicut dicit in ecclesiasticis dogmatib⁹/sicut ꝙ dicimus quotidie: dimitte nobis debita nostra: ꝛ tonsio pectoris: ꝛ aspersio aque benedicte: ꝛ būdictio pontificalis: ꝛ cetera remedia que habet eccl̄ia cōtra veniale. De quib⁹ dicit Matth. 11. d. Tollite iugū meū sup vos: ꝛ discite a me/qz mitis sum ꝛ humilis corde. Jugū eni meū suaue est: ꝛ onus meū leue. Et Jobel. 2. c. Cōuertimini ad dōm: quia benignus ꝛ misericors est ꝛ pstabilis sup malicia. Uñ tales pene nō reputāt pene/sed potius venia. Nec est oppositio in adiecto: qz tale peccatū licet peccatū sit ꝛ malū: tū ex se ipo habz ꝙ tali venia dignū est: qz nō simpl̄r est peccatū/sed pot⁹ dispositio ꝛ inclinatio ad pctm̄.

Ad 2m

Ad aliō dōm: ꝙ oppositas habēt differētias veniale ꝛ mortale: qz mortale morte eterna dignū est/q̄ simpliciter est pena: veniale aūt pena dignum est/quia habet admixtā venā. Nec genus qō est pctm̄ actuale/pdicat vniuoce de veniali ꝛ mortali: sed ꝓ prius ꝛ posteriusꝛ ideo etiam nō oporꝛet/ꝙ differentie constitutiue pfectā habeāt oppositionē.

Ad 3m

Ad vltimū dicēdū: ꝙ tale peccatū qō est inuolūtariū p ignorantiā ꝛ p violentiā: non est veniale ex genere/sed ex circūstantia: Et ideo illa obiectio non habet hic locū: qz hic loquit̄ de veniali qō est veniale ex genere sicut paulo ante dictum est.

Queritur quid sit peccatū veniale ⁊ in quo differat a mortali.

A Articu. III. Particle. I. arg. primū.

Ertio querit̄: quid sit peccatū veniale: ⁊ in quo differat a mortali. Et videt̄ q̄ peccatū veniale sit q̄ō est venia dignū ex quitate rea

Arg. 2m tus: q̄ hoc dicit̄ p̄ nomē. Adhuc: Venia ⁊ ignoscentia q̄uertunt̄/⁊ idem dicere videnť. Sed facile deꝰ ignoscit omne peccatū: Ezech. 18. e. Quacūq; hora pecc̄or ingemuerit/ omniū iniquitatū eiꝰ non recordabor amplius: g̃ omne peccatū videt̄ esse veniale: q̄ facile ignoscit̄ ⁊ nō videt̄ differre a morta

Arg. 3m li: q̄ falsum est. Adhuc Esa. 55. b. Derelinquat impius viam suā/⁊ vir iniquus cogitatiōes suas: ⁊ reuertat̄ ad dñm: ⁊ miserebit̄ eius: ⁊ ad deū nostrū/ q̄m multus est ad ignoscēdū: Non distinguit inter pcta venialia ⁊ mortalia: sed in omnib⁹ dicit facile ad ignoscendū: g̃ videt̄ q̄ in hoc veniale non

Arg. 4m differt a mortali. Adhuc Joel. 2. c. Cōuertimini ad me in toto corde vestro: ⁊ ex hocidem arguitur q̄ō p̄us. Ulteriꝰ q̄rit̄: in q̄ veniale differt a mortali. Et videt̄ q̄ p̄portionalia sunt: q̄ in vtroq; est

Parti. II. Arg. primū delectatio in cōmurabili bono ⁊ finito: finiti eni ad finitū p̄portio est: g̃ videt̄ q̄ adminus sint p̄portionalia veniale ⁊ mortale. Contra: Ueniāliter peccans delectat̄ in cōmutabili bono citra deū: mortaliter peccans delectat̄ in cōmutabili bono vltra deū: ⁊ hec duo distant in infinitū: Infiniti ad finitū

In cōtrariū arg. primū. Ar. 2m ⁊ finiti ad infinitū nulla est p̄portio. Adhuc: pctō mortali debet̄ reatus eterni ⁊ pena eterna: venialī pctō reatus penet̄palis: eternū ⁊ tēporale nullā habēt p̄portionē. g̃ veniale ⁊ mortale nullā habent p̄portionē.

B Solō p̄ti. I. Solutio ad id q̄ primo obj̄cit dicēdum: q̄ p̄cte pctm veniale est/ q̄ō nō est dignū pena eterna: ⁊ compatit̄ secū gratiā gratūfacientē: q̄ semp impetrat veniā: ⁊ leui remissiuo remittit̄: sicut tonsione pecc̄or/ ⁊ aspsione aque b̄ndicte ⁊c.

Ad arg. 1m Ad 2m vt supra. Ad p̄mū ergo dñm sicut dicit obiectio: q̄ veniale est q̄ō ex se venia dignū est. Ad aliud dicendū: q̄ nō omne peccatū facile remittit̄ ex se/ sed ex gratia compūctiōis ⁊ bonitate remittentis: sicut etiā remittit̄ mortale q̄ō nō est veniale nisi ab euentu: sicut in antebabitis dictū est.

Ad 3m ⁊ 4m Ad auctoritatē Esa. ⁊ Joel dñm eodē modo: q̄ loquūtur de pctō q̄ō ē remissibile ex bonitate remittentis/ ⁊ gra cōpūctionis.

Ad II. p̄ti. Ad id q̄ vlteriꝰ querit̄ dñm: q̄ peccatum mortale ⁊ veniale dupliciter p̄t̄ p̄sideraritscz p̄m delectationē ex qua oriunt̄: ⁊ p̄m reatū quo obligant ad penam. Et primo modo adhuc dupliciť considerant̄: scz p̄m ipam delectationē in seipa considerata: ⁊ p̄m delectationē cōparatā ad bonū in q̄ delectat̄. Si p̄mo modo: tūc vtraq; finita est/ ⁊ sūt p̄portionabilia: ⁊ sic p̄cedit argumentū p̄mū. Si secūdo modo: tunc delectatio venialis est in bono cōmutabili citra deū ⁊ delectatio mortalis supra deū ⁊ cōtra deū: que distant in infinitū: ⁊ sic nō sunt p̄portionalia: ⁊ sic p̄cedit obiectio tertia. Unde oēs obiectiones p̄cedūt: ⁊ p̄ distinctionē soluta est q̄stio.

Querit̄ que sit radix pctī venialis ⁊ in q̄ sit sicut in subiecto: ⁊ vtrū in hac vita aliquis esse possit sine eo: ⁊ vtrū veniale posset fieri mortale vel non.

Uarto querit̄ que sit radix venialis: ⁊ in q̄ sit sicut in subiecto: ⁊ vtrū in hac vita aliqs possit esse sine eo: ⁊ vtrū veniale posset fieri mortale vel non. Querit̄ g̃ que sit radix eius. Et videt̄ q̄ libido. Aug⁹ in libro de libero arbitrio dicit q̄ libido est improba volūtas ex qua pcedit peccatū in eo q̄ō male libet: veniale pctm: pctm est/ et male libet: g̃ pcedit ex libidie sicut ex radice.

A Articu. III. q Ad huc: Aug⁹ in hyponosticon: Omne q̄ō male libet libido est: pctm veniale male libet: ergo libido est vel ex libidine est. Ulterius querit̄ in quo est sicut in subiecto. Et sic videt̄ q̄ in inferiori parte rationis/ vel in sensualitate: quia sicut in prebabitis ostensum est: peccatū p̄sumat in nobis sicut in primis parētib⁹: ira q̄ sensualitas suadet: inferior pars rōnis decipitur sicut mulier: superior portio rōnis auertit̄ a bono incōmutabili: g̃ videt̄ q̄ in supiori pte rōnis nō sit veniale: g̃ est vel in inferiori parte/ vel in sensualitate. Contra Prouerb. 24. b. supillud: Septies in die cadit iustus ⁊ resurgit. glosa De leuib⁹ pctis agit sine quib⁹ hec vita nō ducit̄: p ignorantiā vel obliuionē vel subreptionē/ vel p necessitatē carnis singulis diebus iuiti vel nolētes peccamus. Ignorātia ⁊ subreptio cadūt in inferiorem partē rōnis: g̃ ⁊ veniale peccatū. Ulterius q̄rit̄ si aliquis possit esse sine venili in hac vita. Uidetur q̄ non Prouerb. 20. b. Quis p̄t dicere: mundū est cor meū: ⁊ purus sum a pctō. q̄si dicat/ nullꝰ Et constat q̄ nō loquit̄ de mortali/ sine quo multi sunt: g̃ videt̄ q̄ loquit̄ de venialī: g̃ nullus in hac vita p̄t esse sine venialī pctō. Adhuc: Aug. supillud. 1. Joh. 1. c. Si dixerimꝰ quia pctm nō habemꝰ ⁊c. Impossibile ē sanctū aliquē aliqñ ī terrenis nō cadere pctis. Adhuc idē in li. retractationū. Si curt nō impediūr a vita eterna iustū pctā venialia/ sine quib⁹ vita ista nō ducit̄: sic ad salutē eternā nihil p̄sunt impio aliqua bona opa/ sine quib⁹ vita cuiuslib et pessimi difficiliter inuenit̄: ergo nullus est sine pctō veniali. Adhuc idem ibidē in eodem libro: Nemo vrens libere volūtatis arbitrio/ hic viuere p̄t sine pctō. Et constat q̄ hoc nō intelligit de mortali: g̃ de venialī: ⁊ sic nullꝰ sine venialī in hac vita p̄t esse.

Ar. 2m Ar. 3m Ar. 4m IIII. p̄ncla. Arg. primū

Ulteriꝰ querit̄: vtrū veniale possit fieri mortale. Et videt̄ q̄ sic. Augꝰ: Nihil est adeo veniale q̄ō nō possit fieri mortale dū placet: g̃ pctm veniale p̄t fieri mortale.

Arg. 2m

Ad huc Jdē sup illud ps. 39. Multiplicati sūt sup capillos capitis mei. Si vitasti grandia/ caue ne obruaris arena. Sed non obruitur hō nisi p̄ mortalia: g̃ venialia possunt fieri mortalia.

B Solō. I. p̄ti.

Solō ad p̄mo q̄stū dñm: q̄ libido tripliciter dicit̄. Primo mō ⁊ p̄prie pro cōmutabili. Et sic oē peccatū ortt̄ ex libidine tā veniale q̄ mortale. Secundo mō ⁊ libido improba volūtas pascēs se cōtra deū in bono cōmutabili. Et sic solū pctm mortale oritur ex libidine. Tertio mō ⁊ libido antonomastice/ libido scz venereo⁹ in coitu: de qua ⁊/ q̄ ꝺcupiscibilis in generatiua est corrupta ⁊ infecta: ex q̄ oritt̄ pctm originale in parentib⁹/ vt dicit Aug⁹ libro de nuptijs ⁊ ꝺcupiscētia: q̄ peccatū originale nō trāsmittit in posteros p̄pago/ sed libido.

III. p̄ncla. Arg. primū

Ad primū g̃ dicendū: q̄ libido in dicto Aug. accipit̄ primo mō: q̄ sic bene est origo ⁊ radix venialis peccati.

Ad primū

Ad 2m

Ad II. p̄tic. argumentū

aliud dicendū: q̄ ibi aug⁹ accipit libidinē generaliť nō specialiť: ⁊ sic est radix venialis ⁊ mortalis.

Ad arg. in cōtrariū. Ad III. p̄ti.

Ad secundo q̄stū dñm: q̄ in vno genere pctī intelligit q̄ō dicit aug⁹/ q̄ p̄ficit ad modū pctī p̄ma p̄ parentū: In diuersis aūt generib⁹ pctō p̄ nō ē ita. Uñ cū veniale pctm ex multis occasionib⁹ oriatť sicut in p̄inducta glosa de p̄uerb. dicit̄: dicim⁹ q̄ aliqñ p̄t esse veniale in supiori pte rōnis: sicut in antebabitis dictū ⁊ p̄batū est: frequētius tñ est in inferiori pte rōnis/ ⁊ p̄m primū motū in sensualitate. Uñ cōcedendū est: q̄ aliqñ est in supiori pte rōnis/ ⁊ frequētius in inferiori: vt dictū est.

Ad id q̄ cōtra obj̄cit dñm q̄ p̄cedit: ⁊ p̄ter hoc aliqñ est in supiori rōnis.

Ad tertio q̄stū dñm: q̄ meo iudicio in hac vita corrupta vir/ vel nō p̄t hō esse sine veniali pctō: nisi forte ad horā qñ fecit p̄fessionē: sicut in p̄habitis dixit. xxvj. de gra operāte ⁊ cooperante p̄batū est. Ibi eni dictū est: q̄ añ repationē nō p̄t hō nō peccare venialiter: vt p̄bant q̄rtuor obiecta

ad. IIII. p̄ti. Arg. primū q̄ ad hoc inducta sunt.

Ad quarto ⁊ vltimo q̄stū dñm: q̄ veniale acceptū in actu isto vel illo nūq̄ fit mortale/ qñ est veniale ex genere: sed placētia ad iūcta ⁊ p̄ter p̄t̄ p̄t̄ ē mortalia: qñ scz bonū incōmutabile ꝺtēpnit̄ p̄ bonū cōmutabile: vel placentia

Ad 2m. boni cōmutabil̄ excrescit ad exclusionē boni incōmutabil̄. Et p hoc patz solō ad sequēs de glosa: q̄ eodē mō loquit̄ q̄ arena (p qua itelligit multitudo venialiū) nō obruit nisi p placentiā excrescentē vel contemptum: sicut dictum est.

Utrū omne pctm veniale venia dignū sit: vel aliqō eternaliter puniat̄ in peccāte

A Articu. V. Argumētū

Uinto q̄rit̄: ⁊ p̄ omne veniale dignū sit venia: vel aliqd eternaliter puniat̄ in peccāte.

q Uidet̄ eni q̄ aliqō puniat̄ eternaliter. Ponamus eni q̄ aliqs decedat ī mortali pctō vno vel plurib⁹/ ⁊ multis venialib⁹: cū g̃ nō sit locus remissionis post hāc vitā/ vt dicūt sancti: sed potius receptiōis eo⁹ q̄ ꝺs gessit in corpe: p̄m q̄ dicit. 2. Lorinth. 5. b. Oēs nos oportet manifestari ante tribunal xp̄i/ vt referat vnusquisq; p̄pria corpis p̄ut gessit siue bona sive mala. Illa venialia post mortē nō remittunt̄: g̃ videt̄ q̄ cum mortalib⁹ eternaliter puniant̄: ⁊ sic reatus venialis pctī videt̄ esse reat⁹ penecterne: q̄ ī antebabitis ip̄probatū est: male g̃ dicitur veniale.

Qō incidēs

Jurta hoc q̄rit̄ hic gra eiusdē: vt p̄ in aliquo q̄ euolat ad regnū celo⁹/ sit aliqō venia-

Argumētū le pctm. Et videt̄ q̄ sic. Ponam⁹ eni q̄ aliqs iustus ⁊ in gra existens/ q̄ tñ sine veniali esse nō p̄t: sicut in antebabitis dictū est: q̄ nō p̄t hō etiā post repationē nō peccare venialiter/ vt dicit aug⁹ sup illud p̄ma Joh. 1. c. Si dixerim⁹ q̄ pctm nō habemus ⁊c. decedat cū venialī de quo nō est contritus actu: Costat q̄ illud veniale nō est remissum in hac vita: ⁊ post mortem nō est locus remissionis: ergo nec post hanc vitam remittit̄: g̃ remanet in eo in beatitudine eterna. Et hoc quidā nitunt̄ p̄bare p̄ talem rationē: q̄ gra ⁊ gloria p̄portionē habēt: ⁊ decedēs in gra habebit gloriā: ⁊ veniale pctm non repugnat gratie: g̃ nec glorie: ⁊ ita p̄t esse cuz gloria

In cōtrariū arg. primū. Contra: Apoca. 14. b. Sine macula sunt ante thronū dei: sed macula est macula venialis pctī: g̃ nullus cū macula venialis pctī est ante thronū dei

Ad 2m Adhuc Dañ. 1. a. Princeps babylonis precepit principi eunuchoꝝ suoꝝ/ vt introduceret pueros nobiles decoros forma/ cautos sciētia/ doctos disciplina: in quib⁹ nulla esset macula. Si hoc de magnificētia regis terreni/ q̄ sine macula sūt q̄ assistant ei: multo magis est de magnificētia regis celestis/ q̄ penit⁹ sine macula sūt q̄ assistūt ei in glia: ergo sine macula venialis pctī sunt sancti in gloria

B Solō artt. culi quinti. Ad argum

Solutio dōm ad p̄mā q̄stionē: q̄ satis bene videtur ad hoc rñdere p̄positiuus ⁊ wilh. altisiod. Dixerūt eni: q̄ veniale est/ q̄ō ex senō habet reatū pene eterne/ sed ē venia dignū. Ad id aūt q̄ obj̄cit de illo q̄ decedit cū mortalib⁹ ⁊ venialib⁹ dixerunt: q̄ in tali nō punit̄ veniale eternaliť ex se/ sed ex concomitātia cū mortali: hoc est p accidēs: q̄ scz decedenti cuz pctō mortali nulla p̄t fieri pctī remissio deinceps. Et hoc est q̄ celebrat ecclia ī vigilia defunctorū dicens/ q̄ in inferno nulla est redemptio.

Ad secūdo quelitū dixerūt ⁊ bene: q̄ si inslt decedēti iusto veniale/ remittit̄ per gratiā finalē in qua decedit iustus: Hanc eni gratiā in hoc dicūt potentiozē esse alia gra: q̄ ve dicit Aug⁹/ hec sola gra habet q̄ addit donū pseuerantie: q̄ō potissimū est remittendo Matth. 10. Qui perseuerauerit vsq; in finē/ hic saluus erit. Et ideo sunt ante thronū dei sine macula: transeunt eni sine macula.

Queritur de differentijs peccatorum.

Mēb. V.

E differentijs venialis pctī p̄m primū motum ⁊ leuem delectationē/ ⁊ mozosam: sup

p in tractatu de tēptationib⁹ demonū multū disputarū est: q̄ scz sit veniale/ ⁊ q̄ grauius/ ⁊ q̄ sit mortale pctm. xviij. distinctiōe dictū est: ⁊ ideo de his nō oporter hic dicere.

Secūdo queritur de septem vitijs capitalibus: que mortalia dicuntur in cōmuni.

Quis q̄ōnis tria sūt mēbra

Questio CXV.

Ed transeundū est ad

s tractandū de mortali pctō ⁊ differentijs eius: hoc eni est q̄ō vt dicit mgr inter differentias pctō⁹ primū occurrit post veniale pctm

Primo ergo querit̄ quid sit mortale pctm: Secūdo que sit differētia inter mortale ⁊ criminale. Tertio que sit differētia inter crimiale ⁊ radicale. Post hec fiet inquisitio de differentijs capitaliū ⁊ diuinis ⁊ in specialiscz superbia/ inuidia/ accidia/ ira/ auaricia/ gula/ luxuria.

Queritur quid sit mortale peccatum.

A Mēb. I. Arg. primū

Primū sic p̄ceditur. Uidet̄ q̄ nō debeat dici mortale peccatū. Si eni dicitur mortale peccatū q̄ō morte punit̄: tunc nō omne mortale p̄t dici mortale: q̄ nō omne mortale morte punit̄ scz nature: fornicatio eī nō punit̄ morte tēporali p̄m legem.

Ar. 2m Si aūt dicat̄ mortale q̄ō morte eterna puniendū est in inferno: tunc videt̄ q̄ nō per se dicat̄ mortale/ sed cōditionaliter: vtsi p penitentiam non deleatur: quia si p penitentiā deletur nō punietur morte eterna: ⁊ sic conditionaliter dicitur mortale/ non per se.

Ar. 3m Adhuc: Qui damnati sunt in inferno nō videnť esse mortui: viuūt eni/ et sentiūt/ ⁊ intelligunt: qui sūt act⁹ vite. Apoca. 9. b. Desiderabūt homines mori: ⁊ mors fugiet ab eis. Et sic videt̄: q̄ mortale nō debeat dici mortale ob hoc/ q̄ in inferno punit̄. Si aūt dicat̄ mortale/ qz

separata vita gratie tūc videtur q̄ sola infidelitas dicitur mortale peccatū. Abacbuck. 2. b. Justꝰ meꝰ ex fide viuit. Et ita non sunt multa mortalia/sed vnū. Solutio: dicēdū q̄ mortale dicit mortale/ z mors anime: qz separata pncipio vite qō est deus z ab influentia vite qō est gr̄a gratūfaciens. Pōt etiā dici mortale/qz punit̄ morte eterna. Ro. 1. d. Enumerat multa mortalia pcta z postea infert: Nō intellexerūt: qm̄ qui talia agunt sunt digni morte: nō solū qui faciūt ea/sed etiā qui consentiūt facientib⁹. Ad primū ergo dōm: q̄ nō ideo dicit mortale/q̄ puniat morte reporali: sed vt dictū est: qz separata pncipio vite: sicut dictum est/qō est deus: qō influit vitam p gratiā. Sicut eni anima influit vitam corporitita deus influit vitā anime. Ad id qō dicit: q̄ additiōaliter dicat mortale: dōm q̄ simpliciter dicit mortale: quia morte eterna dignū est q̄diu est: Si aūt per penitentiā deleretur/tūc nō est mortale/qz p gratiā delerū est. Ad id qō obiicit q̄ illi qui in inferno sunt viuunt: dōm: q̄ talis vita cōtinua mors est: qz cōtinua separatio a beate vite pncipio: z continuus sensus mortis eterne. Unde Bern̄. sup cant. Continue morit̄ z nunq̄ pmorit̄ viuens in inferno.

Ad argum primū

Ad 2m

Ad 3m

Queritur que sit differentia inter mortale z criminale.

Sol'o mēbri primi

Mēbrū. II. Sol'o membri secūdi.

Ecūdo querit̄ que sit differētia inter mortale z criminale. Et statim accipit̄ differētia ex Isido. Isidorus eni dicit q̄ peccatuꝫ mortale est qō p reatū ad mortē eternā obligat: crimen aūt qō polluit. Sed vlterius q̄rit̄ vñ dicat̄ capitale pcm̄. Si eni dicit̄ capitale qō capite punitur: cū caput viri deus sit: vt apl'us. 1. Cor. 11. a videt̄ q̄ oē mortale capitale sit: qz p qōliber mortale pscidit̄ ⁊ caput qō est de⁹. Adhuc: Cū mīris nois nominet̄ pcm̄ mortale: dicit̄ eni pcm̄/dicit malū/dicit̄ vitiū/dicit̄ culpa/dicit̄ crimē/dicit̄ tenebra/dicit̄ reatus/dicit̄ macula: querit̄ vñ accipiāt tot nominū diuersitates. Solutio dōm: q̄ pcm̄ dicit̄ pcm̄ ingrum est contra rectitudinē legis diuine. Un̄ dicit Aug⁹: Pcm̄ est p̄uaricatio legis diuine/z celestiū inobedientia mandatoꝝ. Sed inquantū est ꝓtrariū virtuti: q̄ laudabiliū z bonorabiliū bono ꝓ est/vt dicit Aristo. sic accipit nomē criminis: qz polluit decorē virtutis/cui debet honor z laus. Uitiū aūt dicit̄ ingrum vitiat z deturpat pulchritudinē boni naturalis. Culpa vo dicit̄/inquantū est culpabile z vituperabile a iustissimo iudice deo. Malū aūt dicit̄/vt dicit aug⁹: qz aliq̄d admit de bono naturali. Tenebra spūalis dicitur in quantū est contrariū luci gratie: quia per gratiam illuminat̄ anima: qō lumen tollitur per peccatū. Reatus dicitur: quia obligat ad mortē eternam: z sic etiam dicit̄ mortale: vt supra in obiectione probatū est. Ad id qō querit̄/vnde dicat̄ capitale: dicendū q̄ dupliciter dicit̄ capitale. Aliq̄n capitale omne id qō capite plectitur siue punit̄: sic omne mortale est capitale: sicut in obiectione probatum est. Aliquādo dicitur capitale ex quo sicut ex capite multa alia oriant̄: sic dicunt̄ septē capitalia peccata tm̄: scz superbia/invidia/accidia/ira/auaricia/gula/luxuria.

I. qō incidēs

II. questio incidens

B Ad. II. q̄stiōnē incidētē.

Ad. I. q̄stiōnē incidētē

Queritur que sit differentia inter criminale z radicale.

Mēbr. III Sol'o mēbri tertii.

Ertio querit̄ que sit differentia inter criminale z radicale. Et ad hoc iam patet solutio: quia criminale est qō contrariū est bono ri z laudabilirati virtutis: vt iam dictū est. Radicale aūt est: qō sicut radix quedā est p̄stans libidinem ex parte cōuersionis ad cōmutabile bonū. Sicut dicitur. 1. ad Timo. 6. b. Radix omniū malorū est cupiditas. Et sumitur ibi cupiditas generaliter/pro improba voluntate cōcupiscente inordinate cōmutabile bonū: ſm q̄ dicit ꝓma Joh. 2. c. Omne qō est in mundo/aut est concupiscētia carnis aut concupiscētia oculorum/aut superbia vite.

Queritur de differentijs capitaliū peccatorū ad inuicē in speciali: z primo de superbia: Questio CXVI.

Ost hec querit̄ de dif

p

ferētijs capitaliū ad inuicē/z i speciali. Et primo de superbia: z postea de alijs per ordinē. De superbia duo querem⁹. Primo scz de superbia in se. Secūdo de filiabus eius quas ponit Grego. sup illud Job. 39. c. Exhortatiōes ducum z vlularus exercitus. De superbia in se querem⁹ quattuor: sub vno articulo: quia vnum declarat̄ ex alio: scz quid sit: an peccatū sit: quid sit motiuū sūt articuli in superbia: z an sit pcm̄ separatū ab alijs/vel diffusum in omnibus alijs.

Duꝰ qōnes duo sūt mēbra.

Primi mēbri quattuor ārticuli

Querit̄ quid sit superbia: an sit pcm̄: quid motiuū in eo: z an sit pcm̄ separatū ab alijs: vel diffusum in omnibus alijs.

B Mēbrū. I. Articu. I.

D primū p̄cedit̄ sic: Augꝰ de ciui. dei. xiiij.

a Supbia est querse celsitudinis appetitus.

arg. primū.

Adhuc: Augꝰ li. de innocētia: Supbia est amor ꝓprie excellētie. Et iste definitiōes videnť q̄si in oīb⁹ ꝓuenire: qz qui delectat̄ in ꝓpria celsitudine amat ꝓpriā excellentiā. Et ex his arguit̄ ad secundo quesitū scz an sit pcm̄: videt̄ eni non esse pcm̄: quia delectari in ꝓpria excellētia nullum pcm̄ est.

Arg. 2m

Articu. II. Arg. primū

Adhuc deus delectat̄ in ꝓpria excellētia: z hō nō peccat in his in quib⁹ imitat̄ deum: ergo homo nō peccat appetēdo ꝓpriam voluntatē z excellentiam.

Arg. 2m

Adhuc excellere ſm se non est pcm̄: appetere ergo ꝓpriam excellētiā nullū pcm̄ est. Contra: Anſ. sup illud. 1. Cor. 4. b. Quid habes qō nō accepisti: Si aūt accepisti/q̄d gloriaris q̄si nō accepe ris: qz nihil habet ꝓpriā excellentiā siue potestatē siue voluntatē nisi deus: appetere ergo excellētiā vt ꝓpriā/est iniuriari deo: Iniuriari aūt deo pcm̄ est z maximū: g̃ supbia maximū pcm̄ est. Solutio ad primo quesitū dicēdū q̄ definitiōes Aug. satis sunt cōuenientes. Sed cū dicit/amor ꝓprie excellentie: ꝓpriū/sonat i vitiū: qz nullus habet ꝓpriū in bonis nisi solus deus. Sed in malis habemus ꝓpriū vñ in ipa sua definitiōe cōcludit: qz pcm̄ est excellētia eni pcm̄ nō ē/sed vsurpata i iniuriā dei: sicut bene ꝓbatū est ex ꝓbis apl'i z Anſ. Ad id qō obiicitur q̄ nō sit pcm̄: dicendū q̄ delectari in excellentia sub deo nullū peccatū est: sed delectari in excellentia ꝓpria peccatū est simile ꝓmo pcō diaboli: q̄ in hoc peccauit/q̄ excellentiā ꝓprie pctis ambiuit ad similitudinē dei. Hoc eni intrēdit ſm expositionem augustini q̄ dicit Esa. 14. d. In celū conscendā: supꝑ astra celi exaltabo solium meū: sedebo in monte testamēti z similis ero altissimo. Existens eni in celo empyreo/vt dicit Hiero. cupiuit esse in celo tri

Arg. 2m

nitatis ad equalitatē oīmodā dei: vt scz nihil a deo se habere cognosceret/sed a seipo. Ad aliud dicendū: q̄ deus pōt delectari in ꝓpria excellētia: qz ꝓpriā habet: sed hō nō: qz nullā habet ꝓpriā: z si delectat̄/vsurpatū est ad iniuriā dei. Ad vltimū dicendū q̄ excellere ſm se nō est pcm̄: sed ꝓpriam excel ētiā appetere est peccatū: vt dictū est: qz iniuriā dei vsurpat̄. Et ita tertio querit̄ quid sit motiuū in supbia. Et videt̄ q̄ excellentia in dignitate Finis eni omnis desiderū motiuū est desiderij: vt vult Aristo. qui dicit. viij. phyſicoꝝ q̄ primū mouens imobile mouet/sicut desideratū mouet desiderū. Cōstat aūt q̄ omnis supb⁹ in quocūq̄ genere supbie intēdit excellere alios/z dignior esse alijs ergo videt̄ q̄ excellentia in dignitate sit motiuū in supbia: z sic est primū motiuū. Cōtra: Non ois supb⁹ querit excellere in dignitate/sed forte in laude/vel sciētia/vel in aliquo alio tali: videt̄ ergo q̄ excellere in dignitate nō sit generaliter motiuū in supbia. Adhuc: Augꝰ libro de ꝑfectu virtutꝝ et virtutū supbiā inducit loquentē ꝓtra humilitatē/ z sic dicentē: Quicūq̄ milites i pugnis multitie/clerici disputātes i scholis/monachi ieiunātes z orātes in claustris p obseruātiā religionis agūt/meū est: ergo videt̄ q̄ glia de obseruātia cuiuscūq̄ laudabilis exercitij sit motiuū supbie. Ulterius q̄ritur vtrū peccatū sit separatū ab alijs/vel diffusum in omnib⁹ alijs. Et videt̄ q̄ sit diffusū i oīb⁹ alijs. Job. 4. c. Supbiā in tuo anio nunq̄ dñari pmitte: qz in ipa sumpsit initiū oīnis pditio: sed ois pditio nō est nisi in quolibet peccato: ergo supbia initiū omnis peccati est: z sic est diffusum peccatum in omnibus alijs. Adhuc: Eccī. 10. b. Initium omnis peccati supbia: ergo videt̄ q̄ sit initiū oīnis peccati z nō separatū ab alijs. Contra: Superbia vnū est de capitalib⁹ pctis per se: sed alia capitalia diuisa sunt ab alijs z singula: ergo z supbia.

Arg. 2m

In cōtrariū

Arti. IIII. Arg. primū

Adargumē tū ꝓtrariū

C Solo articuli. III.

Solutio: ad primo quesitū dōm: q̄ supbia duobus modis dicit: specialiter ſm q̄ est speciale peccatū. Specialiter supbia est appetitus excellēdi in dignitate. Et sic motiuū eius est/excellētia in ꝓpria dignitate: qz sic speciale peccatū est/z equalitatem dei cōcupiscit sicut ꝓmus angelus: qui in hoc deo equari voluit q̄ esset ꝓprie dignitatis/z suā dignitatē a nullo alio haberet: Alio modo dicit supbia generaliter: in hoc scz/querere excellētiā ex hoc q̄ nō vult subdi deo z ꝑceptis/sed sequi ꝓpriā voluntatē/vt dicit Anſ. z sic motiuū eius est delectatio ꝓprie potestatis z voluntatis: quam neq̄ sub deo/ neq̄ sub ꝑceptis eius vult habere/sed vt ꝓpria fruī. Ad primum ergo quod obiicitur per aristotelem dicendum: q̄ hoc ꝓcedit: quia finis desiderij semper mouet desiderium: z est sicut mouens imobile: sed diuersum est in superbia specialiter dicta z generaliter dicta. Ad illa duo que in cōtrarium obiciuntur dicendum/q̄ iam quasi solutum est: quia superbia generaliter dicta habet in quolibet laudabili opere appetitum excellētie: in illo enī querit̄ esse ꝓprie potestatis z ꝓprie voluntatis qō iniquissimū est/vt dicit Anselmus. Unde qui vult esse ꝓprie potestatis z ꝓprie voluntatis/ vsurpat qō diuinum est. Ad id qō vlterius queritur dicendum: q̄ superbia specialiter dicta speciale peccatum est/z vnum de ſeptem capitalibus Generaliter vo dicta initium omnis peccati/z diffusum in omnib⁹. Et sic intelliguntur auctoritates Tobie. 4. et Eccī. 10. Per auersionē enī a deo z a ꝑceptis eius incipiatur oīne peccatum. Ad id qō contra obiicitur: dicendum q̄ iam patet solutio: quia ſm q̄ peccatū est speciale diuisum est ab omnibus alijs.

Ad. III. arti culum

Ad argum in cōtrariū.

Queritur de filiabus superbie z speciebus eius.

Ecundo principaliter queritur de filiabus superbie: quę sicut dicit Gregorius Job. 31. in glosa: q̄ sunt quinq̄: scz inanis gloria arrogantia/Jactantia zc. Ibi etiam dicit q̄ quattuor sunt species supbie siue tumoris. Prima est: cum homo a seipo estimat se habere qō habet. Secunda est/cum estimat se a suis meritis accepisse. Tertia est: cum estimat se habere plus omnibus/ z singulariter se extollit. Quarta: cum iactat se habere qō non habet. Que antiqui cōprehenderunt in hoc versu: Ex se: pro meritis: falso: plus omnib⁹ inflant. Unde etiam quidam dixerūt/q̄ essent species tumoris/vel filie superbie: species enim in intellectu suo continet genus: z dicūt: q̄ superbia nō est in intellectu cuiuslibet istorum. Dicunt enim: q̄ ex se se putare habere bonū qō quis habet: non est superbia/sed veritas: dūmodo ex se habeat qō habet: tamen est tumor quidam. Inter tumorem autem z superbiam sic distinguūt per verba Grego. dicentis: q̄ superbia in aliquo semper querit equalitatem dei: tumor autem meritis/vt ibidē dicit/ est obstaculum veritatis. Queritur ergo de inani gloria. Et queruntur quattuor scz an sit peccatum. An sit mortale semp/vel aliquando veniale. Et qō sit motiuū eius ꝓpriuꝫ. Et in quo differt a superbia.

Articuli. I. q̄ttuor sunt ꝑticule.

Utrum inanis gloria sit peccatum.

D primū obiicitur sic: Uidetur enim non esse peccatum. Appetitus enī glorie/est appetitus bone fame. Dicit enim Augustinꝰ super illud. 1. Timo. 3. b. Oportet illuꝫ testimoniū bonum habere ab hijs qui foris sunt: q̄ bona vita propter nos nobis est necessaria: fama aurem propter proximū. Appetitus aūt fame/est appetitus glorie: cum dicat Tullius in fine prime rhetorice: q̄ gloria nihil aliud est q̄s late patens ꝓconium: vel clara cum laude noticia: vel oze multorum ꝓdicata laudatio. Et quocunq̄ modo horum modorū appetatur gloria: necessaria est propter proximū/z non peccatum: ergo appetere gloriam nō est peccatum. Adhuc Rom. 12. d. Prouidēte bona non tm̄ coram deo/sed etiam coram omnibus hominib⁹. ibi glosa. Qui conscientie confidens famam negligit/crudelis est. Appetere ergo famam quę nihil aliud est q̄s ꝓdicata laudatio oze multorum/non est malum: ergo appetere gloriam nō est peccatum. Contra: Matth. 5. b. super illud Sic luceat lux vestra: Glosa: Finem boni operis non in laudibus hominū constituatis: ergo nō debet appeti laus būana: z qui appetit peccat.

A Ꝑticu. I. Arg. primū

Arg. 2m

In ꝓrariū arg. ꝑmū

Ad Arg. 2m

huc super illud Matth.6.c. Amen amen dico vobis/quia receperunt mercedem suam. Glosa. Nō prohibet videri vt deus laudetur: sed videri vt ipi laudent: laus enim hominū appeti nō debet: ergo
Arg.3m peccatum est velle laudari ab hominib. Adhuc Beda super Esdram dicit sic: Qui ieiunat/ orat/ elemosynam dat illa intentione vt videatur z laudetur ab hominib: ples boni opis quasi de īmunda genitrice nata est sordide intentionis: ergo peccatum est. Solutio: hoc z huiusmodi quocunq;
B Solo arti.1 modo adducant vno modo soluendū est: scz q inanis gloria peccatum est: gloria autem vera/ z gloriam veram appetere non est peccatum. Inanis enim est homo: eo q vanitati est subiectus: vt dicit Eccs.1.a. et Sap.13.a. Vani sunt oēs homines in quibus nō subest sciētia dei. Unde appetere gloriam propter se/ vt quis finem in ea ponat/ est peccatum: semper autē gloriā appetere vt deus laudetur in nobis de suis donis ac operib/ vera gloria est: z crudelis est qui illam negligit: quia nihil
Ad argua prima. habet vanitatis/ sed multū veritatis. Et per hanc distinctionē facile est respondere ad obiecta. Rationes autem pro prima parte inducte omnes procedunt de vera gloria: vt scz deus laudetur in nobis: que nullo modo negligenda est/ sed appetenda semp. Et ideo dicitur Matth.5.b. Sic luceat lux vestra coram hominib. z sequitur: vt glorificēt patrem vestrum qui in celis est. Laudem enim boni operis vt dicit Aug⁹: non debemus in nobis constituere/ sed in deo: Et talis laus vera gloria est/ z ꝓter proximū necessaria. De nobis autem debemus dicere illud qđ dicitur Luc.17.c. Cum omnia hec fecerit is dicite: quia serui inutiles sumus:
Ad argua in cōtrariū. Que debuimus facere fecimus. Rōnes autē in contrariū adducte procedūt de gloria: in qua homo seipm ponit finem/ z non deum: z illa nunq; est appetenda: quia homo in se nihil gloriosum habet/ sed solus deus. Et ideo dicitur Esa.42.b. Gloriā meam alteri non dabo. Et aplus.2.ad Cor.1.c. Gloria nostra hec est testimoniū conscientie nostre: q in simplicitate z sinceritate dei cōuersati sumus in hoc mundo. 1.ad Timo.1.d. Regi autem īmortali inuisibili soli deo honor z gloria. Et Luc.2.b. Angelus diuidens nobis qđ nostruz est: z deo qđ suum est: vt dicit Bern. dicit: Gloria in altissimis deo: Et in terra pax hominib bone voluntatis.

Utrū inanis gloria sit semp pctm mortale vel aliquando veniale.

A Parti.II. Argumētū
s Ecūdo queritur: vtrum inanis gloria sit semper mortale peccatū vel aliquādo veniale.
Et videt q semper sit mortale: vsurpare enī qđ dei est/ z sibi attribuere mortale peccatum est: z hoc facit inanis gloria: ergo semper mortale peccatum est. Contra: Aliquando ex subreptiōe vel
In ꝓrariū argumētū ignorātia tangit aliquem appetitus inanis gloriē: z ille est primus motus. Primus autē motus peccatum veniale est: ergo inanis gloria aliquādo peccatum veniale est/ z nō semper mortale. Et hoc cō
Solutio articuli.II. cedendū est. Solutio: dicendū q inanis gloria aliquando veniale/ z aliquādo mortale est. Et tūc est veniale: quādo quidē illā quis appetit/ sed eam finem non ponit: quia tunc gloriam dei non excludit: licet tūc hoc in quo gloriari appetit/ fm actum ad dei gloriam nō referat: z ideo etiam veniale est: quia actus peccati venialis ad dei gloriam referri nō potest. Si autem gloriam finem ponit: tunc dei gloriam excludit: z mortale peccatum est: tunc enī spreto bono incōmutabili adheret bono cōmutabili/ inani scz glorie. Ad primū ergo dicendum q
Ad argum. non licet vsurpare qđ dei est: quia vsurpare est vt finem accipere/ z vt sibi debitum/ non deo: z hoc prohibetur Hier.9.g. vbi dicit dns: Non glorietur dives in diuitijs suis: nec fortis in fortitudine sua nec sapiens in sapiētia sua: sed in hoc glorietur qui gloriatur/ scire z nosse me: hec est enim vera gloria que in solo deo est: q sol⁹ gloriosus. 1.ad Tim.1.d. Soli deo honor z gloria ad quē omnia referenda sunt. Luc.10.g. Sive manducatis/ sive bibitis/ sive aliquid aliud facitis: oia in gloriā dei facite. Hec est etiam causa/ vt dicit Hieronymus ad Damasum papam: q oīs psalmus in gloria terminatur.

Queritur quid sit proprium motiuum inanis glorie.

A Parti.III. t Ertio queritur quid sit ꝓpriū motiuum inanis glorie. Licet tam in precedentib determinatū sit: q in omnib desideratis vltimū desiderati est motiuū pmū desiderij z appetit⁹
Arg.primū Obiciūt trū qđā sic: q appetere laudē vel gloriā est necessariū ꝓpter primū: z sic nō malū/ sz bonū: sicut paulo añ habitū ē: Bonū aūt nō pōt eē motiuū ad
Ar.2m, malū: z sic appetit⁹ laudis nō pōt esse motiuū inanis glie. Forti⁹ obiciť sic: Ar⁹.li.ō laudabilib bonis dicit: q virt⁹ ē laudabiliū bono z: appetere aūt laudari i eo qđ fm se laudabile ē/ nō videť esse malū/ ymo bonū: quia tunc attribuit rei qđ debeť: et
Ar,3m hoc bonū est z iustū: z sic videtur motiuū non esse ad malū. Adhuc Aristo. 5mo eth. dicit q honor z laus pmiū sunt virtutis mozalis z intellectūalis: tunc multo magis sunt premiū virtutis gratuite/ que bonorabilioz z laudabilioz est: querere aūt qđ vt premium debetur alicui nullum malum est/ nec
Arg.4m motiuū ad malum: ergo velle laudari de virtute/ vel de scientia non videtur esse motiuum ad malū: Sed inanis gloria malum est: ergo appetere laudē vel gloriā nō mouet ad inanē gloriā. Adhuc Ari
Arg.5m sto. ū. phȳsico z dicit: q malū est/ qđ est ad aliquē finem quē nō includit: Cum g̃ sic ꝓbatū est/ vtraq; virtus z mozalis z intellectualis z etiam gratuita sint ad laudem z bonorem sicut ad finem: videtur q vana sunt nisi includant eum/ z consequātur: si ergo consequūtur laudem z gloriam: hoc nō est motiuum ad vanam gloriam/ sed ad veram gloriam.
Arg.6m Adhuc ꝑ expsse habeť Ecc.44.a. vbi sic: Laudemus viros gloriosos: z parentes nostros homines diuites in virtute pulchritudinis studium habentes. Hoc ergo consequi z appetere non est appetere vanam gloriam/ sed veram: z sic motiuū nō
Solo pcculi.III. pōt esse ad inanē gloriā sz ad veram. Solutio: dicendum q mouens ad inanem gloriam est appetitus vane laudis z vane glorie: fm q gloria definitur ab Aug. super epl̄am ad Romanos in fine: q gloria est clara cum laude letitia. Sic enim accepta gloria z honor z laus soli deo debentur. 1.ad Timo.1.d. Soli deo honor z gloria. Uñ qñ referunť ad hominē/ q ē creatura vanitati subiecta: vt dicit Ro.viij.d. Vanitati creatura est subiecta: tunc frustrantur fine debito z vana sunt/ z motiua
Id arg.1m adinanem gloriā. Ad primū ergo dicendum: q hoc ꝓcedit: q: appetere laudem ad gloriam dei z proximi edificationem non est malum/ sed bonum: nec est motiuum ad inanē gloriam/ sed veram: Referre autem gloriā que dei est/ ad seipsum qui vanitati subiectus est: vanū est z motiuum ad inanē gloriam. Et hoc accipit Hala.j.d. vbi aposto. loquitur de conuersione sua dicens sic: Eram autem ignotus facie ecclesie christi que est in iudea: sed tantuz auditū habebant de me: quoniā qui expugnabat nos aliquādo: nunc autē euangelizat fidem quaz
Ad 2m aliquādo impugnabat: z in me glorificauerūt deum. Non dicit: glorificauerunt me/ vel se in me: sz deum qui oīs in boni auctor est z causa: illa est em vera gloria z finis omnis gloriē. Ad aliud dicēdum: q virtus laudabilium est bonorū: sed vt dicit augustin⁹/ nō ꝓpter se/ sed ꝓpter illum qui est auctor virtutis: dns scz: z ille debet laudari in virtute. Et ideo antiqua opinio fuit socratis z platonis: vt in lib.2o Menonis dicit: q virt⁹ intellectualis nō est discibile bonū: nec mozalis est assuescibile bonum/ sed vtraq; donū dei. Ad aliud dicen-
Ad 3m dum eodem modo: q honor z laus sunt premium virtutis: sed referenda sunt ad deum/ qui ē auctor
Ad 4m omnis boni. Ad aliud dicendum quod est modo q virt⁹ intellectualis z mozalis/ z etiam gratuita non sunt laudande in se sed in auctore qui de⁹ est. Unde augustin⁹ lib.de doctrina christiana loq̄ns de stoycis sic dicit: Q si virtutes psuadent nobis q eas ꝓ seipsas amem⁹/ z nō ꝓter summum bonum: iam virtutes incipient nō esse virtutes: quia
Ad 5m nihil ꝓter se amandum est nisi summum bonum qđ est deus. Ad vltimū dicendum: q viri gloriosi nō sunt laudandi in se/ sed deus in eis: sicut pauloante probatum est ꝑ verbum apostoli. Hala.j. Sic laudari sunt a sanctis z in scripturis. Et hoc ē qđ dicit puerbio.x.b. Memoria iusti cum laudibus: nomē autem impiorum putrescit. Justus ei est/ qui per gratiam gratum facientem inhabitantem habet in iusticie auctorem deum: sed impij sūt qui sūt alieni a cultu dei.

Queritur in quo differat inanis gloria a superbia.

A Parti.IIII. Arg.1m, q Uarto queriť in quo differat inanis gloria a superbia. Uidetur em̄ idem peccatuz esse cum superbia. Bzego. in moralibus: Inanis gloria suggerit se posse: vt pluribus prosit non prosit: hoc idē suggerit superbia: ergo inanis
Arg.2m gloria z superbia sunt idem. Adhuc: Aug. sup Joban. Ambitio humane laudis appetit de se estimari qđ in se non habet: z super alios se efferre: Hoc idem appetit superbia: ergo superbia z inanis gloria
In ꝓrariū argumentū sunt idem peccatum. Contra: Augu.v. de ciui tate dei: Quisquis sine cupiditate glorie/ qua vere

tur homo/ bene iudicantibus displicere desiderat: etiam per apertissima scelera querit plerumq; obtinere qđ diligit. Proinde qui gloriam concupiscit: aut vera via vtit: aut certe dolis aut fallatiis contendit: volens bonus videri esse qđ non est. Ex hoc accipitur: q superbia querit preesse: inanis autem gloria excellere in laude: z hec duo sunt diuersa: g̃ superbia z inanis gloria sunt diuersa/ z nō idem peccatum. Quod concedendum est: z licz diuersa sint/ tamen frequenter sunt cōiuncta: quia inanis gloria est prima filia superbie vt dicit Bzegorius in moralibus. Solutio: dicendum ad primum: q Bzegorius dicit hoc non q inanis gloria suggerat preesse/ sed quia superbia posse suggerit: et hoc nititur p inanem gloriam obtinere: z ꝓter hoc q sic coniuncte sunt/ vna videtur esse alia/ cum tamen diuersa sint. Ad aliud dicendum: q per dictum augustini nō pbatur q sint idem/ sed q sunt peccata cōiuncta: z vnum p aliud nititur obtinere qđ desiderat: vt pauloante dictum. Jd qđ in contrarium obiciť cōcedenduz est z ꝓcedit. tamē p dictum illud qđ intendit Augustin⁹ dicere: nec probatur qđ idem nec diuersa sint: sed q super-
Ad 2m. bia diuersis vijs nititur obtinere qđ desiderat: sicut dolus z fallacijs z alijs modis.

Utrum inanis gloria sit generale peccatum mixtū omnibus alijs peccatis sicut superbia vel non.

A Artic. II. t Urta hoc queritur: vtrum inanis gloria sit generale peccatuz mixtū oīibus alijs peccatis sicut superbia. Et videtur q sic. Dicit
Argu.1m. so. sup Jo. homelia. xvj. sup illd, Jo, v.g. Quomodo poteritis credere q̃ gloriam ab inuicē q̃ritis: sic dicit: Si auaricia paulus vocat idolatria ad eph. v.b. Huius matrē z radicem z fontem omniū malorum dicit: Ergo videtur q inanis gloria sit idolatria/ z infidelitas mīr pctm mixtū oīb alijs peccatis z mr omniū malox: z nō filia superbie/ sed initium peccati sicut superbia. Adhuc: Per eandez
Argu. 2m. auctoritatez videtur/ q inanis gloria sit idolatria et infidelitas. Uidetur enim fm dictū dñi/ esse causa a fide: qui dicit: Quō poteritis credere: Et sic videť/ q inanis gloria nō sit filia superbie/ sz generalis q̃da idolatria/ qua colitur cōmutabile bonum spreto incōmutabili bono. Adhuc ber. Uelle scire vt scias/ studiosa occupatio ē: velle scire vt sciar⁹ vanitas ē: velle scire vt alium doceas ignorātem charitas est. Ergo videtur q aliquādo contingit
Argu.3m delectari i laude ex studio: aliqñ ex charitate: z sic ñ sp pctm. Adhuc: Tull⁹ i fine ꝑme rethо. dic: q
Argu.4m. glia de ꝑ se expetibilib ē: Per se aūt expetibile ē honestū vt ibidē ostēdit: vo qđ sua vi nos trahit/ z sua dignitate nos allicit: z hūōi vanū est: qz rōnez vano cōtrariam habet: Uanū ei nō ē de expetibilibus/ sz de abhoīabilib: qz vanū est q đ ad aliquē finē quē nō includit: Et hoc nemo expetit: Q ei em expetibile/ vt dicit aug. vl expetit ad vtilitatē/ vl ad fruitionē: Et neutro mō expetit vanū: g̃ non debet dici vana gloria: qz gloria vana esse non pōt si de ꝑ se expetibilib est glia. Adhuc querit quare vana glia maxime ponit in laude: cū laus sit pmium virtutis/ qđ vanū esse nō potest. Sol'o ad pmo
Sol'. ar. II et argu. I. quēstiuncula. B quēstitum dicendū: q vana glia ox duobus modis. Uno modo fm q dicit delectationē in quocūq; vano/ spreto bono incōmutabili: Et sic gñaliter pctm ē vt dicit Ezechiēl/ diffusum in oīibus peccatis mortalibus sicut superbia: z nō est filia superbie. Hoc mō: Oīe enim pctm est/ spreto bono incōmutabili rebus mutabilib adherere: oīe aūt cōmutabile vanū ē: z sic delectari in b/ z q̃rere laudē in b/ gñaliter vana gloria est: z mr omniū malox. Et sic Ezechiēl.

loquitur de vana gloria. Scdo dicitur vana glo/ria specialiter querere excellentiã in vanissima re/ que est laus hominũ: fm qđ dicit tullꝰ: q gloria ẽ multoꝝ oze predicata laudatio: que vanissima ẽ: vt dicit hieronymꝰ sic: Si re laudi hominum com mittis: necesse est vt aliquãdo paruus/ aliquando magnus/ aliquando nullus sis. Bala. j. b. Si adhuc hominibus placerem, i. placere quererẽ/ christi seruus nõ essem. Et in Ps. lij. Confusi sunt qui hominibus placent: id est placere querunt quoniam deus spreuit eos. Ad aliud dicendũ: q inanis gloria potest dicere casum a fide formata/ vel a fide informi. Primo modo vana gloria est casus a fide z impedimentũ fidei/ sicut oĩe mortale peccatum: quia colitur ibi cõmutabile bonum spreto incõmutabili. Et sic intelligitur illud Jo. v. Quo modo potestis credere. Si autem dicat casum a fide informi que compatitur etiam secum mortale peccatum: z dicitur fides mortua. Jaco. ij. d. et fides demonũ zc. tunc non est casus a fide/ sicut nec alia peccata mortalia. Ad aliud dicendũ: q velle scire vt scias/ studiosa occupatio ẽ/ et nulla vanitas: Sed velle scire vt sciaris/ est excellentiam q rere in laude humana: que nõ refertur ad laudez diuinam: z est stultissima vanitas: Velle autez scire vt prosis lectione z predicatiõe/ charitas est: q refertur ad laudez dei/ z vtilitatem proximi: z hec est vera gloria/ nõ vana vt in prebabitis determinatum est. Ad aliud dicendum: q dictũ tullij intelligitur de vera gloria/ que in solo deo est: Et vnde dicit Augustinus: q nihil est honestum/ nec per se experibile nisi bonum increatum: alia enim oĩa referuntur ad illud: z vt ipse dicat vtilia diligũtur: ad illud relata vt ipm per illa obtineatur. Ad id qđ vltimo queritur quare vana gloria maxime in laude ponatur dicendũ: q propter hoc: quia inter omnia vana laus hominũ vanior est: qđ patet per hieronymi supra inductum. Laus autem que est premium virtutis: z fm stoycos/ z fm sanctos est laus dei: qui est auctor z dator virtutis in nobis: sine quo nihil possumus facere. Johã. xv. a. Sine me nihil potestis facere. Et Esaie. xxvj. c. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine.

Ad 2m.

Ad 3m.

Ad 4m.

Ad qstiõcu lam

Queritur de speciebus inanis glorie: et de opposito eius.

A Articu. III.

Verius queritꝰ de speciebus inanis glorie q̃s qđã ponũt. Et dicũt eas esse qttuor scz affectionẽ libertatis/ auctoritatis/ potestatis/ et prelationis: hec enĩ solent appetere inaniter gloriantes. Unde quidã etiam dicũt: q hec sũt filie inanis glorie z neptes superbie. Et contra hoc obijcitur sic: Libertas est de expetibilibus per se/ vt dicit Tullius: sicut z nobilitas: gloriari ḡ in illa non est inaniter gloriari sed vere. Similiter gloriari in auctoritate videtur potius esse ambitionis q̃ inanis glorie. Adhuc: gloriari in potestate sup alios/ potius videtur esse superbie q̃ inanis glorie. Adhuc gloriari in prelatione directe videtur esse superbie et tumoris: videtur ergo q non sit species inanis glorie. Soluitur: dicendum q species inanis glorie dupliciter distinguuntur: formaliter/ et materialiter. Formaliter non accipiuntur/ nisi fm diuersitatem laudis inanis in linguis adulantium/ z placentia loquentium: quia talis laus penitus inanis est: z qui gloriatur in ea/ vaniter gloriatur. Materialiter autem distinguũtur species eius fm diuersitatem eorum in quibus quis vane querit gloriari: z sic sũt quattuor que inducte sunt: vnde materiales eius species sunt non formales. Ulterius queritꝰ de opposito inanis gloriet, pter verbum augustini, libro de conflictu vitiorum z virtutũ vbi sic dicit: Timor opponitur inani glorie: sicut humilitas superbie. Et hoc videtur falsum esse: quia videtur q inanis gloria que falsa gloria est/ opponatur vere glorie que est in conscientia: de qua dicitur. ij. Corin. j. c. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Et Hiere. ix. In hoc glorietur qui gloriatur/ scire z noscere me. Solutio: ad hec z huiusmodi facile est respondere: ea enim que opponũtur dupliciter opponuntur. Quedã enim vt forme cõtrarie z sicut species: z sic inani glorie opponitur vera gloria. que est in conscientia z in deo. Quedã opponuntur vt dispositiones ad cõtraria inclinates: z sic timor opponitur inani glorie. Ro. xj. c. Noli altum sapere/ sed time. Et Eccli. j. Sta in iusticia et timore: z prepara animã tuam ad temptatiões. Et bern. sup canti. Experimẽto didici: q nihil rãtum valet ad gratiã dei acquirendam z retinendã et recupandaz/ quantũ nũq̃ altum sape/ sed time re semp: Scriptum est enim Jaco. iiij. b. Deus superbis resistit: humilibus autẽ dat gratiã. Et Judith. ix. d. Neq; enĩ sufficit tibi aliquando placuerunt: sed humilium z mãsuetoruz semper tibi placuit deprecatio. Et hec dicta de superbia z inani gloria sufficiant.

Parti. II.

Argumẽti

Ad qđ. II.

Queritur de reliquis filiabus superbie que sũt presumptio arrogãtia z iactantia.

A Articu. III.

p

Ost hec de aliis filiabus superbie que sunt presumptio/ arrogantia/ iactantia sub vno questionis articulo inquiremus: quia plura de talibus querere magis est curiosum q̃ fructuosum. Prima est psumptio: quãdo aliquis presumit aliquid habere ex se qđ nõ habet nisi ex deo Scda est arrogantia: quãdo ascribit, pri, meritis qđ nõ habet nisi ex gratia dei. Et videt ꝑma nõ esse peccatũ/ nec filia superbie: qz qđ homo habet ex se/ si ascribit sibi: non videt esse peccatũ/ sed potius debitum: nec videtur esse superbia/ sed veritas

Par. I. q. II

arg. primum

Similiter scda nõ videt esse pctm: multa enim merentur homines z sibi z alijs: z si ascribunt illa meritis nõ videntur peccare/ nec superbire in aliquo

Arg. 2m.

Contra. j. Cor. iiij. b. Quid habes qđ nõ accepisti: Et si accepisti/ quid gloriaris quasi nõ acceperis: Ergo cuz nihil habeat a se/ peccat si aliquid sibi ascribit. Similr obijcitur contra secundã q̃ sit peccatum. j. ad Cor. xv. b. Non ego autem/ sed gratia dei mecum. Et ibidez. Gratia dei in me vacua nõ fuit. Qui ergo sibi ascribit qđ grẽ dei ẽ: peccat/ z superbit contra deum. Adhuc ibidez: nõ q̃ sufficientes simus cogitare aliquid a nobis q̃si ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est. Qui ergo aliquid ascribit proprijs meritis/ peccat z superbit contra deũ: vsurpat enim sibi qđ dei ẽ Adhuc

In Pauli ar. primũ

Argu. 2m.

Argu. 3m.

Argu. 4m

Job. xxxj. c. Si osculatus sũ manum meam in abscõdito. Ibi Grego. in glosa: Osculari manũ/ est bona q̃ bz bõ/ vel que facit sibi vel, pri, ꝙs meritꝰ ascribere: z hec est iniquitas maxima/ vt ibidez dicit rectus: z negatio cõtra deũ altissimũ. Uidetur q hoc nõ tantũ sit peccatum superbie/ sed etiaz infidelitatis. Adhuc Job. xv. a. Sine me nihil potestis facere: gloſa: Nihil/ hoc est peccatum: illud potestis facere sine me/ z nihil boni. Job. j. a. Sine ipso factũ est nihil. Similr obijcitur de iactantia: scz quãdo aliquis iactat qđ non habz/ z in hoc superbit: hoc enim videt potius esse filia mendacij q̃ superbie. Juxta hoc hic queritꝰ de extollentia q̃ plus oĩbus iactat se: hec enĩ videtur nõ esse peccatum: cũ dicat Apostꝰ. j. Cor. xv. c. Plus omni bus laboraui. Contra hoc est auctoritas ibi, pri, ergo est peccatũ. ij. Thes. ij. b. Extollitur sup omne id qđ dicit deus/ aut qđ colitur. Adhuc: Ec cl. xxvj. b. Fornicario mulieris in extollentia oculorum eius: Gloſa: hoc est/ fornicatricis anime. Job. xlj. d. Omne sublime videt: z ipse est rex sup oĩes filios superbie. Et, pter hoc superbia dicitur maximum peccatũ. Ps. xviij. Et mundabor a delicto maximo. glo. i. a superbia. Solutio: dicendum q oĩes ille filie sunt superbie. Et qđ obijcit de prima/ dicendũ q homo nihil habet ex se: vt se/ pe dictum est z probatum ꝑ auctoritatem apostoli: Quid habes zc. Et ideo magna ꝑsumptio est: ascribere sibi donũ qđ nõ suum est/ sed dei. Unde j. Para. vl. d. Que de manu tua accepimꝰ hec obtulimꝰ tibi. Quasi diceret, pheta: Nihil a nobis habemus. Ad aliud dõm: q duplex est meritũ: ex congruo/ z ex condigno. Ex cõgruo potest aliquis aliquid facere/ vnde magis cõgruat sibi dari gratia ꝑ alijs: sed ex condigno nihil. Et hoc notatur in auctoritate preinducta que est: De manu tua accepimus. Et in Ps. cxlvij. Aperis tu manũ tuam/ et imples oĩe animal benedictione. Et de hoc antiqui fecerunt versum prepositiuꝰ scz: Quicqđ habes meriti preuentrix gratia donat: Nil deꝰ in nobis prex sua dona cozonat. Unde bõ nihil potest facere ex condigno vnde deus efficiatur sibi debitor: z si ascribit sibi/ arrogantia est: z superbia. Ad aliud dicendũ q iactantia mendacium est in actu/ sed radix inclinans ad hoc superbia est: z ideo superbia maxime est iactantie. Ad id qđ vltimo obijcit de extollentia: dicendum q peccatum est: imitatio primi peccati demonis: qui voluit esse sicut deus z extolli sup alios angelos. Et qđ dicit apostolus nõ est contrarium. In laboze enim semper debemus crescere/ z non in extollentia animi: sed dicere illud Luce. vij. Serui inutiles sumus: q̃ debuimus facere fecimus.

Ad 1m. pri, argu, primũ.

Ad 2m

Ad. III. arg.

De inuidia Questio. CXVII.

Ost tractatum de

p

superbia que est regina vitiorum/ vt dicit Augustinꝰ libro de sancta virginitate: tractãdũ est de inuidia/ q̃ ẽ

Duꝰ qõis duo sũt mẽ.

pediſſequa: vt ibidez dicit. De inuidia autem querimus duo in genere: scz de inuidia fm se: z de filiabus eius: quas Gregorius ponit in glosa super illud Iob. xxxviij. Exhortationes ducum exercitus Ubi ponit exercitum diaboli/ quã dicit esse detractionem/ z susurrationem: z quasdam alias quas inferius inducemus. De inuidia fm se queremus quattuor. Primo quid sit. Secũdo an semper sit mortale peccatum/ vel aliquando veniale. Tertio quomodo sit peccatum capitale: z quomodo ex ipsa oriuntur filie.

Primi mẽ. 3. sũ arti.

A Mẽbꝝ. I. Articulꝰ. I. Definitõ. I.

Queritur quid sit inuidia

Queritur ergo primo qđ sit inuidia. Job. q damascenus in li. ij. dicit q inuidia est tristicia de alienis bonis. Adhuc augustinus sup illud ps. ciij. Conuertit coz eorum vt odirent populum eius/ diffinit sic: Inuidia est odium felicitatis aliene. Adhuc: Remigius sic diffinit eam: Inuidia est dolor de alieno bono. Et obijcitur contra istas sic: Definitio z nomẽ ad idem referuntur: Inuidia autem dicit priuationem in vsu rationis/ que est potentia rationalis: ergo deberet diffiniri vel per habitum vel ꝑ actum rationalis potentie: dolor autem z odium sũt potentie irascibilis: ergo male diffinitur vel per dolorem vl ꝑ odium Adhuc: Odium vt dicit Gregorius est in ueterata ira: hoc aũt magis ptinet ad iram q̃ ad inuidiam: ergo male ponitur in definitione eius odium. Adhuc: Aristo. in. ij. z. iij. ethico ꝑ dicit q Nemeſ z inuidia opponuntur. Nemeſ autez est tristicia in malorũ prosperitatibus. Inuidia vero in prosperitatibus bonorum est tristicia: deberet ergo definiri per tristiciam/ z nõ per odium. Adhuc: Seneca ad lucillum: Cum ea ingeruntur oculis que mens refugit/ cũ dolore videntur. Cuz vero ingerunt que mens appetit/ videntur cũ gaudio. Ergo videtur q inuidia definiat ꝑ tristiciam et gaudium que sunt affectiones oppositez: z hoc ẽ est impossibile: quia opposita in vno nõ conueniũt.

2

3

Argumẽ. I.

Ar. 2m

Arg. 3m.

Arg. 4m.

B Solo. ar. I

Soluitur: dicendũ q in inuidia duo sũt: Unuz ꝑ comparationẽ ad subiectum in quo est. Aliud ꝑ comparationem ad obiectũ de quo est: qđ est motium eius ad actũ: quia sicut dicit philosophus/ actus sunt ꝑ potentijs/ z obiecta actibus fm rationẽ. Unde ꝑ comparationem ad subiectum i duplici genere ponitur/ propter diuersa obiecta/ que causant diuersas affectiones. Bonum enim in inuidia/ est causa doloris z odij in proximo: malum autem visum in proximo/ est causa gaudij z amoris: Inuidus enim amat malum proximi. Opposita enim obiecta oppositarum affectionum sunt causa. Unde propter odium felicitatis proximi/ necesse est q per odium definiatur et tristiciam: et propter gaudium aduersitatis/ necesse est q gaudium in definitione ponatur: quia aliter non diceretur rotum qđ est in inuidia: quia sicut dicit Aristoteles in topi. z in ethi. Sicut eiusdem moris est amicis benefacere/ et inimicis male: ita eiusdem moris est gaudere de bono, primi z tristari de malo: et gaudere de malis z tristari de bonis. Et ꝑpter boc etiam vitium vocatur: quia bonum morem vitiat. Dicendum ergo q definitiones inducte a sanctis bone sunt: licet in duplici genere affectionum ponant inuidiaz/ propter causã q̃ dicta ẽ.

Ad primũ ergo dicendũ: q inuidia dicit priuari

Ad arg. 1m

onem vsus in rõne/ dicendũ q̃ hoc verum est ſm Ber. q̃ invidia est quasi intus vidia: puidet bõ qõ videt: z hic est actꝰ eius quasi pambulꝰ ad actum morum. Sicut dicit tertio caplo de anima de movente: q̃ in oĩbus motiuis actus cognitiue faciẽs ſignum de motu p̃cedit: z excitat motũ ad actum: et ſic in geſtum bonũ cognitiue invidoꝝ causa est

Ad 2m. doloris z odij in invido. Ad aliud dicendum: q̃ ad verum qz̃ poſſet pertinere diuerſis rationibus: Ad iram ſcz ℔ q̃ odiũ est invecerata ira in primuz et appetitus vindicte: Ad invidiã autem/ ſm q̃ est

Ad 3m. auerſio oculi beneplaciti a bono primi/ z conuerſio oculi diſpliceñtie ad bonũ proximi. Ad aliud

Ad 4m. dicendum: q̃ diffinitur p odiũ z triſtitiam: qz odiũ in talibus cauſa triſtitie est. Ad vltimum dicendum: q̃ Seneca verum dicit Et qõ dicit/ q̃ oppoſita in vno nõ cõueniũt: intelligitur de formaliꝰ oppoſitis: ſicut album z nigrum: ſed de affectionibꝫ oppoſitis nõ est verũ quando cauſantur ex oppoſitis obiectis: tunc enĩ in eodem ſũt/ z ad eundẽ motum referũtur/ ſm doctrinã philoſophorũ: Unũ enim ſequitur ad aliud: quia gaudere de malo p̃ximi/ ſeqtur triſtari de bono: z ecõuerſo: quia aliter oppoſita obiecta nõ eſſent cauſe oppoſitaruz affectionum.

Utrum invidia ſit ſemper mortale peccatum: vel aliquando veniale.

A Articu. II.

Arg.1m. ſ Ecũdo queritꝰ: vtꝝ invidia ſit ſemp mortale peccatũ/ vel aliquãdo veniale. Et videt q̃ ſemp ſit mortale. Dicit enĩz: Diliges p̃ximum tuum ſicut teipſũ. Mat. xxij. d. z contra hec directe venit invidia/ que est odium ſiue doloꝛ felicitatis p̃ximi. Venire contra p̃ceptum ſemper est mortale peccatuz: z maxime contra iſtud p̃ceptuz de quo dicitur Matth. xxij. d. Diliges dominum deum tuũ ex toto corde tuo: z ex tota anima tua: et ex tota mente tua: z ex omnibus viribus tuis: hoc est primum z maximũ mandatum. Secundum autẽ ſimile est huic. Diliges proximũ tuũ ſicut teipſũ. Ergo invidia ſemp ẽ mortale pec-

Arg.2m catum. Adhuc j. Lboꝛ. xiij. b. apoſto. Lharitas nõ emulatur: gloſa: hoc est non invidet. Ergo invidia venit contra charitatẽ: venire contra charitatem ſemper est mortale peccatum: ergo videtur q̃ invidia ſemper ſit mortale peccatum. Ad

Arg.3m huc Prouerbio. xiij. d. Putredo oſſium invidia. Gloſa: Uule q̃ per oſſa ſignificentur virtutes: ergo invidia deſtruit virtutes: quicquid deſtruit virtutes mortale peccatum est: ergo invidia ſemper mortale peccatum est. Adhuc Sapiẽ. j. d. Invidia diaboli mors introiuit in orbẽ terrarũ. Imitantur autez illum qui ſũt ex parte illiꝰ: id ẽ ex pte invidie. Imitari diabolum mortale peccatum est:

In ſũ ar. primũ ergo invidia ſemper mortale peccatum est. Cõtra: Auguſtinus z damaſcenus dicunt: q̃ invidia est triſtitia de felicitate proximi: triſtitia paſſio est et pena: ℊ invidia paſſio est vel pena ſed nec paſſionibus nec penis meremur nec demeremur: cũ involuntaria fiant: z omne peccatum est voluntarium: q̃ ſi non ſit voluntarium/ non est peccatum: ſicut dicit Auguſtinus: z ira videtur q̃ invidia non

Arg.4m. ſit peccatum/ cum ponatur in genere paſſionis.

Adhuc: Seneca ad lucillũ: Nequitia q̃e est invidia/ ſui pena est. Quanta enim ſunt gaudia felicium/ tanti ſunt gemitus invidentiũ. Et ideo dicit: q̃ vellet oculos invidoꝝ esſe in toto mũdo: vt vbiqz conſpectis gaudijs felicium/ ſemper torqueretur. Ad hoc facit illud Horatij: Invidia ſiculi non inuenere tyranni Maius tormentũ. Tormentum pena est involuntaria: Sed nullum peccatum in voluntariorum: ergo invidia nõ est peccatũ. Adhuc videtur q̃ nõ ſit ſemp mortale pecca- Arg.5m, tum/ ſed aliquando veniale: quia ſicut in alijs peccatis ſunt primi motus: ita z in invidia: z p̃mi motus nõ ſunt mortalia peccata: q̃ ex ſubrepticẽ ſurgunt. Adhuc: In oĩ peccato mortali est auer- Arg.6m, ſio a bono incõmutabili/ z cõuerſio ad bonũ commutabile: in invidia nõ videtur bonum cõmutabile ad qõ conuertatur: ergo videtur q̃ ſuidia nec ſit B mortale nec veniale peccatum. Solutio: dicen- Sol.ar.III. dum q̃ invidia ſemp est peccatũ: z aliquando veniale z aliquãdo mortale ſicut obiectũ est. Qualiter autem ſit in genere paſſionis vel pene/ in precedenti articulo queſtionis ſatis determinatum est. Ad hoc autem qõ obijcitur/ q̃ paſſionibus vel penis nõ meremur: quia involuntaria ſunt: dõm q̃ hoc est verum inquantum involũtaria ſũt: Inquãtum autẽ virtus est in rationabili ordine paſſionũ et penarũ/ est falſũ: qz tunc paſſionibꝫ z penis meremur z demeremur in cozruptione talis ordinis

Ad p̃mum ergo dicendũ: q̃ venire contra prece- Ad arg.1m ptum ex deliberatiõe z conſenſu ſemper est mortale peccatũ: ſed ex ſubrepticne z ex primo motu non ſemp: hoc enim non est contra preceptum/ ſed preter preceptum. Eodem modo reſpondẽduz est Ad 2m ad ſequens: quia primo motu nõ venit aliquis cõtra charitatem/ ſed preter charitatem facit. Ad Ad 3m aliud dicendũ: q̃ invidia nõ ſemp est putredo oſſium/ hoc est virtutum: ſed quando est ex deliberato conſenſu cũ actu ſuſurrationis/ vel detractiõis vel alteriꝰ impedimẽti quo impeditur bonum p̃- Ad 4m ximi: tunc eĩ cozrumpit virtutes. Eodem modo dicendum est ad ſequens: quia nõ imitatur diabolum in quibus est primus motus ſubrepticiꝰ: ſed qui ex cõſenſu z voluntarie impediũt bonum proximi/ et gaudent de malo/ illi imitantur diabolũ. Ad duo ſequentia obiecta que ſũt incontrarium: dicendũ q̃ iam ſoluta ſunt p̃ diſtinctionem q̃ Ad.1.2m in cõtrariũ. pauloante ponitur in huiꝰ articuli determinatõe.

Ad id qõ obijcitur q̃ non ſemper ſit mortale/ ſz Ad 3m. aliquando veniale: dicendum q̃ concedendum est Ad 4m er proceditur ſicut dictum est. Ad vltimum dicendum ſicut dicitur in gloſa Gregorij ſuper Job. v. a Paruulum occidit invidia: niſi paruulus eſſet/ non timeret equalem ſibi preferri: z minorem ſibi parificari. Unde omnis invidus propter hoc invidus est quia delectatur in ſui excellentia: z hoc est commutabile bonum ad qõ conuertitur: z timet alium ſe preferri vel equari. Et propter hoc dicit auguſtinus: q̃ indiuidua pediſſequa regine ſuper bie/ est invidia.

Queritur quomodo invidia ſit peccatum capitale et quomodo ex ipſa oriuntur filie.

B Articu. III.

c Ertio queritur: quomodo invidia ſit peccatum capitale: z quõ ex ipſa oriunt filie.

arg. ꝓmũ. Qr ſit capitale/ ꝓbat ꝑ gregoꝛium. xxviij. Job vbi dicit ſeptem eſſe capitalia ex quibꝰ alia oriuntur: inter que numerat invidia: ergo invidia est ca-

Arg.2m, pitale peccatũ. Adhuc ſup illud Lbreno. iij. a Edificauit aduerſũ me lapidibus quadris vt nõ egrediar/ dicit paſcaſius q̃ quattuoꝛ ſũt p̃me affectiones ſiue paſſiones animi/ ſcz ſpes/ z timoꝛ gaudium/ z triſtitia: quibus diabolus cõcludit vias hominũ vt de peccatis nõ egrediantur. Et vna illarum est triſtitia vt dictũ est/ circa quã est invidia quia est triſtitia de bono p̃ximi. Cũ ergo ſit circa vnam de p̃mis affectionibꝫ/ videtur eſſe capita-

Arg. 3m, le vitium. Adhuc: Amoꝛ de bonis p̃ximi charitas est: que p̃cipua virtutũ z omnis boni mater z caput est. Cũ ergo oppoſita ſint circa idẽ: dolor de bono primi erit capitale peccatuz/ mater z caput

arg. i ꝓiuz vitiorum. Cõtra dicit Breg. q̃ ex amoꝛe p̃prie excellentie naſcitur invidia felicitatis aliene/ dum timet eam ſibi parificari vel pferri: g̃ videtur q̃ in-

B Sol. arti. III. uidia ſit filia ſuperbie z nõ capitale vitiũ. Soluto dicendũ q̃ invidia capitale vitiũ est ex quo oriũtur alia: ſicut dicit gregoꝛius: Detractio/ ſuſurratio/ emulatio: z etiã zelus/ quãdo aliquis zela t malũ alterius. Unde ſup illud Pſ. xxxvj. Noli emulari i malignantibꝫ: neq; zelaueris faciẽtes iniquitatẽ: in gloſa: Emulari/ ℔ est invidere. Et zelare ẽ amare malũ proximi. Unde obiectiões inducte ad pro-

ad arg. i ꝓ. bãdũ hoc p̃cedunt. Ad id qõ cõtra obijcitur: ſcz q̃ ſit filia ſuperbie dicendũ: q̃ nõ est directe filia ſuperbie/ ſed pediſſequa eius/ vt dicit auguſtinꝰ: qz ſem per ſequit ſuperbiam ſicut pediſſequa dñam. Sicut enim dictum est: ſuperbia est amoꝛ p̃prie excellentiez: invidus p̃ter hoc est invidꝰ/ z dolet de aliena felicitate: quia requieſcit in p̃pria excellentia/ timens ne alius ſibi in hoc parificet.

Queritur de filiabus invidie.

Meb̃z. II. Unde queritur de filiabus invidie: q̃ ſunt

d vt dicit grego. detractio/ ſuſurratio/ emu-

Duꝰ meb̃, iij. ſũt ark. latio/ z zelus. Et queritꝰ p̃mo de detracti-

ne quid ſit: An ſit ſemp peccatum mortale vel aliquãdo veniale. Et in q̃ differt a ſuſurratione. Et vtrũ detractoꝛ teneatur ad reſtitutionem fame eiꝰ cui detraxit: Deniq; de emulatione quid ſit: z quõ differat ab invidia.

Queritur quid ſit detractio.

A Articulꝰ I. Arg. pmũ Rimo ℊ queritur quid ſit detractio. Et

p dicitur q̃ detractio est aliene fame denigratio. Uel ſic: Detrahere est abſentem proximum doloſe mozdere. neutra harũ diffinitionum videtur cõuenire: contingit etiã detrahere peccatori qui nõ habet famam: z cõtingit detrahere terreſtrem dicitur numeri. xiij. d. q̃ exploratoꝛes miſſi a filijs iſrael/ detraxerũt terre p̃miſſionis: z ideo nõ intraverunt in eam. Unde nõ est detractio hominum tantũ/ imo aliaruz rerum. Et Job. vj. d.

Arg. 2m, Quare detraxiſtis ſermonibꝫ veritatis? Adhuc diffinitio nõ reſpõdet rei definite: qz detrahere est de ſumma alicuiꝰ aliq̃d deponere: z hoc mlt̃ſ modis alijs põt fieri ſine denigratõe fame. Adhuc:

Arg.3m Occultũ z apertũ nõ differũt niſi per accidẽs: ſed ſuſurrium est delatio occulta: detractio delatio aperta: ergo videtur q̃ nõ differãt niſi ſm accidẽs per occultum z apertum: z ſic non erunt due filie uidie/ ſed vna geminata per accidens. Adhuc

Arg.4m, Omne peccatum contra aliqõ p̃ceptuz est: quia peccatum est dictum vel factum vel concupitum contra legem dei: vt dicit Ambroſius. Et videtur q̃ ſuſurratio z detractio ſint contra idez p̃ceptũ et hoc est: Non maledices ſurdo. Abſens enĩ ſurdus reputatur: eo q̃ nõ audit vt contradicat: z ſic ſuſurratio z detractio (cum ſint contra idem p̃ceptum) ſunt peccatum vnuz/ z non due filie: qõ est cõtra gregoꝛium. Adhuc Roma. j. d. vbi aplꝰ Arg. in ꝓri. enumerat ſuſurrationem z detractionem dicens: Suſurratoꝛes z detractoꝛes deo odibiles: vbi p diuerſis peccatis numerantur: ergo nõ ſunt vnuz peccatum/ ſed diuerſa. Adhuc ratione eius qõ q̃ſtiuncula dicitur Leuitici. xix. Non eris criminatoꝛ nec ſuſurratoꝛ in populis: nec memoꝛ eris iniurie ciuiuz tuorum: Queritur in quo differant iſta tria: z vtruz detractoꝛ ſit criminatoꝛ. Et videtur q̃ ſic: quia

Argum, nullus poteſt denigrare famam alterius/ niſi imponat ei crimina: z ſic videtur q̃ detractoꝛ ſit criminatoꝛ. Soluto: dicendum q̃ definitiões bo-

B Solo ar. I ne ſunt ad minus ad deſcribendũ detractionem: z tales definitiones ſufficientes ſunt in moralibus vbi nõ requiruntur principia eſſentialia/ ſed tantũ accidentalia per que cognoſcuntur mozes: z ideo ſatis dictum est/ q̃ detractio est aliene fame diminutio. Ad id qõ primo obijcitur/ q̃ peccatoꝛ non

Ad argu. I. habet famam: dicendũ q̃ licet non habeat famam generalem virtutis/ tamẽ in omni peccatoꝛe ẽ aliquod bonum qõ contingit denigrari vel diminui lingua detrahentis. Ad aliud dicendum q̃ detractio terre redundat in eum qui terram p̃omiſit quaſi veram nõ fuerit. Similiter detractio ſermonum redundat in eum qui dixit ſermones quaſi veraz non fuerit. Ad aliud dicendum: q̃ deſi-

Ad 2m, nitio reſpõdet nomini: quia detractio deponit aliquid de ſumma fame z laudis eius cui detrahit.

Ad aliud dicendũ: q̃ due filie ſunt invidie z diuerſa peccata. Detractoꝛ enĩz plus nocet: quia in

Ad 3m plures infundit venenum ſue detractionis. Suſurroꝛ autez minꝰ: quia in pauciores diffundit et occulte: vterq; tamẽ nocet/ ſed nõ equaliter. Ad

Ad 4m aliud dicendum: q̃ licet contra vnũ p̃ceptum ſũt tamen plura peccata ſũt: quia diuerſe malitie ſũt. Dicit enim auguſtinus: q̃ malũ dicitur peccatuz quia admittit: publica autem fama maius bonum est que admittitur p detractionẽ: q̃z priuata que admittitur per occultam ſuſurrationem. Et hoc est qõ dicitur Eccẽs. x. c. Quomodo ſi mozdeat ſepens in ſilentio nihil minus habet qui occulte detrahit. Propter qõ etiam ſerpentes dicuntur: quia p lin-

Ad ar. i ꝓ. guam ſicut ſerpens venena diffundunt. Ad illud qõ obijcitur de Ro. dicendum q̃ concedendũ est: quia diuerſa peccata ſunt vt dictum est. Ad

Ad queſtiũculam id qõ vltimo obijcitur: dicendum q̃ detractoꝛ non est criminatoꝛ: quia criminatoꝛ tantum est impoſitoꝛ criminum: Detractoꝛ autem quattuoꝛ modis detrahit: ſcz malum qõ non est aliquãdo imponẽdo: z malum qõ est in alios diffamando: z bonum qõ est vel negando/ vel diminuendo: his enim detrahitur fama p̃ximi: et iſta diſtinctio est beſtiũ ſuper Leuiticum.

Vtrū detractio semper sit mortale peccatum vel aliquando veniale

A Articu. II. Argumē. I.

Ecundo querit: vtrū detractio semper sit peccatū mortale vel aliquādo veniale. Et videtur q̄ semp mortale. Prohibitū enim in sacra scriptura trāsgressionez habet mortalem. Sed ō Jaco. iiij. c. Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Jbi glosa: Nō solum debes vitare detractionē nec vt transgressor a deo iudiceris: sed iō fortasse/ qz in nullo pcellis illos quos vituperas. Ergo detractio mortale peccatum. Adhuc ibidem. Qui detrahit fratri/ detrahit legi glo. que detractionem phibuit: Ergo detrahere est legem transgredi: z sic mortale peccatū. Adhuc Prouerb. xxiij. Oīis detractor eradicabit: eradicatio non debetur nisi mortali peccatori: g̃ detractio ē mortale peccatum. Adhuc: Esa. v. c. Ue vobis qui dicūt bonum malum/ z malum bonū. Ue in sacra scriptura nō est nisi cōminatio pene eterne: ergo detractō habet cōminationē pene: ergo mortale peccatum est. Adhuc Ro. j. d. Susurrones/ detractores deo odibiles: odium dei non est nisi super mortale peccatum: ergo detractio est mortale peccatum.

Arg. 2m. Arg. 3m. Arg. 4m. Arg. 5m

In ctrariū arg. pmum

Lōtra aug⁹ de coz. z gra. detractio sub minutis peccatis cōtinetur. Adhuc: Adulatio z detractō opposita sunt: quia adulatio aliqñ fit veniali peccato z nō mortaliter z detractio. Solutio dicendū q̄ detractio aliquādo est veniale/ aliquādo mortale: sed in sacra scriptura magis accipit pro mortali q̄ veniali. Et hec ē causa: quia Prouerb. xxij. a. dicitur: Melius est nomē bonū q̄ substantia: sz dirripere substantiam primi per furtum z rapinā peccatum mortale est: g̃ multo magis dirripe famā bonam est mortale peccatū: hoc facit detractor: g̃ detractio est mortale pctm tm̃: Quia pⁿ correptionem homies proni sunt ad maledicendū de se inuicem: z ad prodendū malum qō sciunt de seinuicem. Et fama homis vt dicit Aug. consistit in lingua: que sita est in lubrico z humido: ideo dicit augustin⁹ q̄ inter minuta peccata est z consueta: hoc est que reputantur minuta. Et ideo antiqui magistri distinxerunt sic: q̄ ille qui detrahit potest detrahere animo nocendi ex malignitate: z tunc peccat mortaliter: qz intendit auferre famā: quia tūc est illud qō ōz in Ps. xlix. Sedens aduersus frēz tuum loquebaris: z aduersū filiū matris tue ponebas scandalum ꝛc. Aliquādo fit ex leuitate z nō ex malignitate: nec anī o nocendi/ sed ex lubrico linguete: tunc est veniale peccatū. Et q̄ hec patz solutio ad argumēta. Primo enī adducta pcedunt sm q̄ fit ex malignitate z animo nocendi: tunc vo mortale peccatū est. Et sic loquit̄ de detractiōe sacra scriptura: qz sic filia inuidie est. Argumenta vero in cōtrarīū adducta loquunt̄/ sm q̄ fit ex leuitate z loquacitate quadaz: que filia gule est/ vt dicit Greg. z nō fit animo nocendi: sz qz nō potest spiritū tenere nisi quia loquatur/ dilatat malū primi ex leuitate plus q̄ ex malignitate. Et hoc ē qō dicitur Prouer. xxiij. c. Noli esse in cōuiuijs peccatorum: neq̄ cū bis qui carnes ad vescendū conferunt glo. ibidē: Carnes ad vescendū conferre/ est mollia z infirma proximoz dente detractōis rodere. Job. xix. c. Quare me psequimini sicut de⁹: et carnibus meis saturamini: Et sm istū modum pceduntargumēta in cōtrarīū adducta: z tunc est veniale peccatū.

Ad argu. 1m in cōtrarīū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Queritur in quo differat detractō a susurratione.

A Articu. III. Argumēti

Ertio queritur in quo differat detractio a susurratione. Et videtur q̄ in nullo: qz dicunt etiam sancti/ q̄ detractio est quādo per verba occulta denigratur alicui⁹ fama: z ideo videtur esse susurratio. Contra sup illud Ro. j. d. Susurrōes detractores deo odibiles: glo. Detractores sunt qui aliozū bona negant vel inuertunt: Susurrones inter amicos discordiam seminantes: ergo differūt susurratio z detractio. Adhuc Sap. j. c. Custodite vos a murmuratiōe/ q̄ nihil prodest: quia sermo obscurus in vacuum nō ibit: z a detractione pcite lingue. Jbi enumerāt tanq̄ duo q̄ differūt. Adhuc Gregor. xxxviij. super illud Job. Exhortationes ducum: z sic dicit: Ab inuidia oriuntur odia/ detractiōes/ susurrationes: ubi iterū enumerat tāq̄ diuersa: g̃ diuersa sūt.

Jn contrarīū arg. primū

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Adhuc Eccl. v. d. Non appelleris susurro in vita tua: z lingua tua ne capiaris et confundaris. Super furem em cōfusio z penitētia: z denotatio pessima sup bilinguē: Susurroni autē odiū z inimicitia z pemelia. Ergo videt q̄ differūt: qz vt diuersa enumerant̄ z in textu z in glosa. Dicit em glosa: q̄ bilinguis est qui aliud loquit̄ de psente/ z aliud de absente. Solutio: dicendū q̄ differūt susurratio z detractio vt dicit glosa ad Ro. j. que inducta est. Detractio enim diminuit famā aliozū bona negando vel inuertendo: Susurro autē qui inter amicos semiat discordias/ vni ō alio mala sug gerendo. Propter qō etiā puer. xxiij. c. dicit: Cū detractoribꝰ nō cōmiscearis: dicit glo. Hoc spāli vitio pclitatur pene totū genus humanū. Et hieronymus: Hoc malū ideo celebre est/ qz in multis regnat hoc vitiū. Et adhuc Hieronymus: Tāta huius mali libido mentes hominū inuasit: vt qui pcul ab aliꝰ peccatis recesserūt/ in istud quasi vltimum laqueū diaboli incidant: quia pene ab omnibus libenter audit. Jurta hoc querit/ verum hoc peccatū sit cōtra prelatos tm̃/ vel cōmunit̄ cōtra omnes. Et videt q̄ contra plaros tm̃. Exo. xxij. d. Dñs nō detrahes z principi populi tui ne maledices. Glo. hoc est doctoribus vel sacerdotibus: Ergo videtur q̄ sit cōtra plaros tm̃. Adhuc Eccs. x. d. Jn cogitatōe tua ne regi detrabas et in secreto cubilis tui ne maledixeris diuiti: Glosa: Simpliciter monet ne ira vel leuitate maioribus maledicam⁹. Solutio: dicendū q̄ vtrūq̄ s. detractio z susurratio sit pꝛra omnes: frequentius tamē pꝛra plaros z maiores: De quibus dicit augustinus q̄ sūt positi quasi signum ad sagittā. Et ideo dicit hieronymus: q̄ est cōe peccatum ler tm̃ et in ecclesiastico phibet salomō ne fiat cōtra plaros quia contra illos frequenter fit. Et q̄ hoc patz solutio ad totuz obiectū. Uterq̄ tamen bilinguis sez detractor z susurro: quia aliud loquitur de p̄sente z aliud de absente.

Qstiuncula

Arg. 1m,

Jn cōtrarīū arg. primū.

Ar. 2m

Ar. 2m Ar. 3m

Ad qstiuncu lam.

Queritur vtrū detractor teneatur ad restitutionem fame eius cui detrahit.

A Arti. IIII. Arg. primū

Arg. 2m

Jn cōtrarīū arg. primū.

Ar. 2m

B Solo articuli quarti.

Ad arg. 1m in cōtrarīū

Ar. 4m

Parti. II. argu. 1m

Uarto qritur vtrū detractor teneat ad restitutionē fame eiꝰ cui detrahit. Et videt q̄ sic Prouerb. 22. a. Melius est nomē bonū q̄ diuitie multe: z sup aurū z argentū gra bona. Sz a uferēs auꝝ z argentū tenet ad restitutionē: ergo multo magis auferēs famā bonā/ qō facit detractor. Adhuc Grego. Multū distant dāna mozū a dānis rerū corporaliū: cū ista extra nos sint. Illa aūt in nobis. Sed q̄ aufert exteriora bona tenet ad restitutionē: g̃ multo magis q̄ aufert interioza bona. Lōtra: Nemo tenet ad ipossibile: sz pōt esse q̄ ille q̄ detraxit/ non pōt auferre malā opinionē a cordibꝰ eoꝝ q̄ detractionē audiuerūt: g̃ videt q̄ in illo casu nō tenet. Adhuc: Malū auditū de vno in aliū multiplicabile est in infinitū: Jnfinita nō cōtingit pertransire/ vt dicit Aristo. g̃ nō pōt reparet: qz ipossibile est ista pertransire oēs ad quos deuenit mala fama quā seminauit. Solutio dōm q̄ ille qui ex maligpitate z deliberatōe anioz nocēdi detraxit/ p certo tenet ad reparationē apud eos apud qs detraxit: qz aliter nō impleret verbū dñi. Rom. 6. Sicut exhibuistis mēbra vestra seruire iniquitati ad iniquitatē: ita nunc exhibete mēbra vestra iustitie in sanctificationē. Etim hoc casu loquūtur due auctoritates pmo iducte: sez puerb. 22. a. z grego.

Ad primū g̃ dōm qō in cōtrarīū obiciť: q̄ nō est impossibile q̄ apud illos reparet famā apud qs detraxit. Ad aliud dōm: q̄ licet malū multiplicabile sit in infinitū p auditū: eo q̄ libet ipm libēter audit/ vt dicit Hieron. qz pni sunt sensus hominis ad malum: vt dicit Beā. 8. d. tñ etiā p eundē modū repario fame multiplicabilis est in infinitū: z sic pōt vulnus detractiōis repari. De q̄ dicit Hiere. 9. Sagitta vulnerās lingua eoꝝ/ dolū locuta est. Et aug⁹ in regula: Si autē intūs pcesserit malū/ vt cōuitio vel crimis obiectu aliquē leserit: nō pigeat exipo ozare pferre medicamēta vñ facta sūt vulnera.

B Solo. ar. II

Querit quid sit emulatio z in quo differat ab inuidia: z si sit mater omniū malozū sicut videntur sancti dicere.

A Articu. V. Particle. I. argumentū

Jn cōtrarīū argumētū pmum.

Ar. 2m Ar. 3m

Ar. 4m

Uinto querit de emulatione/ q̄ etiā cōuncta est inuidie sicut filia: De qua duo querūtur: sez q̄d sit emulatio: et in quo differt ab inuidia. Querit ergo primo q̄d sit emulatio. Et videt q̄ sit idē qō indignatio: qz sup illō: Noli emulari in malignantibꝰ inter tales emulari est indignari. Contra Chrys. sup Joh. homel. lv. emulationē ponit loco inuidie z cōuerso: ergo videt q̄ sint idem. Adhuc Inuidus indignat ei cui inuidet: si ergo emulatio indignatio est: videt emulatio idem esse cū inuidia. Adhuc. i. Regū. i. a. de anna dicitur z de fenēna vroribꝰ helchane: affligebatq̄ eam emula eiꝰ: eo q̄ exprobraret q̄ dominꝰ cōclusisset vuluā eius. Et constat q̄ fenēna nō emulabat̄ annam/ nisi qz inuidebat ei de maiori dilectione marti: ergo videtur q̄ emulatio z inuidia sint idem.

Adhuc cōtra istud Hal. j. d. Manifesta sūt opa carnis: que sunt inuidie/ contēciones/ emulatiōes aplus emulationē ibi z inuidiā tanq̄ diuersa enumerat: ergo diuersa sunt. Ulterius queritur hic vtrū inuidia sit mr̄ omniū malozū sicut videt scti dicere. Chrys. sup Johannē home. lv. que pus inducta est: Fera venenosa est inuidia/ nequicia z oi excusatione priuata omniū causa z mater malozū Ergo videt q̄ inuidia sit causa z mater oim malorum. Adhuc Sap. ij. d. Jnuidia diaboli mors introiuit in ozbem terrarū: Imitantur autē euz q̄ sunt ex pte ipsi⁹: Ergo videt q̄ inuidia sit causa et mater omniū malozū: qz hoc (qō p inuidiam diaboli intrauit in mūdum) oīe malum est. Adhuc Beā. xxxvij. g. Fera pessima deuorauit filium meum ioseph: glosa: Fera pessima. i. inuidia/ deuorauit ioseph. i. christū tam in se q̄ in membris. Solutio ad primā partē questiōis dicendū: q̄ emulatio diuersimode accipit a sanctis/ z equiuoce. Aliquando em accipitur p amore. ij. Cor. xj. a. Emuloz em vos dei emulatione: glo. hoc est amore. Bala. iiij. c. Emulant vos nō bene/ sed volunt vos excludere vt illos emuleminī: Bonū aūr emulamini in bono semp. Et sic nihil habet inuidie/ sed est virtus. Aliquādo accipitur p contentione: quando. s. duo vel plures pretendūt ad idē obtinēdū: z tunc bz aliquid inuidie indignationez sez: quia non potest esse quādo duo ita contēdunt/ quin vn⁹ indigneť alteri/ quasi volenti sibi pretipere illud: Sicut fenēna indignabatur anne/ quasi volenti sibi pretipere dilectionem mariti. Et sic dixerūt antiqui: q̄ in uidia est in actu interiori/ sez quādo aliquis videt felicitatē primi z liuet z tabescit intrinsecus. Emulatio autem in actu exteriori: quando p actum exteriorem cum indignatione cōrendit ad ipsum bandum p̄o quo alium emulatur. Et ita patet solutio ad oīa que inducta sunt p hac parte: quia non sunt nisi auctoritates sanctorum de emulatione diuersimode loquentiū. Ad vltertius questiū dicendum: q̄ vera causa z mater malozum superbia est: sicut in antehabitis determinatum est: sed quia talis regine supbie. s. pedisequa est semper inuidia: ideo hoc etiam attribuit inuidie. Superbia enim diaboli causa est omnis mali/ tam in se q̄ in homine: Sed per inuidiam malum pcurauit ihomine/ nō aurem in seipso: quia nemo inuidet sibi/ ipsi. Et sic patet solutio ad argumenta. Et ad auctoritatem Chrys. dicendum q̄ fera pessima est inuidia/ z oīm mater: quia sicut dicit Gregor⁹. xxxvij. moraliū inter septē vitia capitalia nullus est quin aliquando vnum oriatur ex altero: sicut ex inuidia superbia: z de supbia ira: z sic de aliis. Et ō modo loquitur Chrys. de inuidia.

Ad. 1. arg.

Ad argu. 1 in cōtrarīū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad. II. ptic.

De accidia Questio. CXVIII.

Ater septem capitalia peccata quartuoz sunt spūalia: sez superbia/ inuidia/ ira z accidia: sed quia accidia spiritualioz est q̄z ira: ideo primus de ea tractādum est. De accidia autem querimus duo sez de accidia sm se: z de filiabus eius. De acidia sm se queremus duo. Quid sit. An semper sit mortale vel aliquando veniale/ et quomodo dicatur peccatum capitale.

Hui⁹ qōis duo sūt mē. I. mēb. duo sunt arti.

Queritur quid sit accidia sz definitionem et rem.

A Mēbr. I. Articul⁹. I. I. definitio.

Ueritur ergo primo quid sit accidia sz definitionem z rem. Dicit autem augusti-

nus sup illud Ps. 106. Omnē escam abominata
Secunda est anima eorū: Acidia est tediū interni boni. Ad
Tertia hoc Dam. Acidia est tristicia aggrauās. Idē li. ij.
vbi distinguit species tristiciarū dicit: q acidia est
Quarta tristicia vocem auferens. Adhuc Rich. de sctō
victore dat hanc: Acidia est torpor mētis/bona ne
Quinta gligētis inchoare. Adhuc antiqui mgri dederūt
Arg. primū hanc: Acidia est diffidētia implēdi mādata. Vi-
detur q nulla istarū definitionū conueniat: qr aci-
dia vitium est siue capitale peccatū: cū igitur vnus
genus sit oppositorū/acidia erit in genere habit⁹
in quo est etiā virtus. Per istas autem omnes de-
finitiōes nō ponitur in genere habitus ergo vide-
Arg. 2m tur q nulla ꝓueniat ei. Adhuc: Quā nos dici-
mus acidiā/Grego. xxx. libro moraliū vocat tri-
sticiam: z constat q tristicia est in genere habitus: ḡ
videtur q male definiāt eo q omne vitiū in genere
Arg. 3m habitus sit. Adhuc: Aspasius in libello de passi-
onib⁹ dicit: q omnis passio motus est. Et ratio sua
est: quia passio non fit nisi fm illā speciē qualitatis
quā vocat Aristo. passionē vel passibilē qualitatē/
inferentē vel illatā: z in illa sola sicut dicāt. vij. phy-
sicorū: est motus alteratiōis. Habitus aūt in quo
Arg. 4m genere sunt vitia z virtutes nō est motus/sed por⁹
pfectio potētie z quies. Adhuc iste definitiones
omnes peccant/q nō ponunt acidiā in vno genere
passionis/sed in diuersis valde. Aug⁹ ponit in ge-
nere tedij: Dam. in genere tristicie: Rich. in gene-
re torporis/que est pigricia quedā originalis diffi-
B dentie: que opponit fortitudini fm rullij. Solu-
Solo arti- tio: dicēdū q acidia est vnū de capitalib⁹ peccatis:
culi primi sicut dicit beatus Grego. z fm q est peccatū/est in
genere habitus: sed quia omnis habitus generat
er actib⁹/siue sit vitij/siue virtutis cōsuetudinalis
Virtus enī medīū est passionū: vitium aut extre-
mū/vt dicit pbus: sicut fortitudo medīū est inter ti
mores z audacias: z temperātia medīū in delecta-
tionib⁹ innatis inter superfluū z diminutū. Unde
Ad arg. 1m passio causa est actus/in quo cognoscit habitus in
omnib⁹ ꝓsuetudialib⁹ z vitijs z virtutib⁹. Et ideo
sancti volentes notificare acidiam: non solum per
genus/sed etiam per causam posuerunt eam in ge
nere passionis: eo q talis notificatio magis certifi
Ad 2m car essentiam definiti. Et per hoc patet solutio ad
primū. Ad aliud dicendum: q tristicia passio est:
Ad 3m sed illa passio causa est habit⁹: z ira nihil certificat
sicut qđ ccrtificat per causam/vt dictum est. Ad
aliud dicendum: q passio motus est: z ideo est cau
sa actuum generantiū vitium z virtutem consuetu
dinalem: propter qđ etiam diffinitur per ipsam.
Ad 4m Ad vltimum dicendū: q Augustinus ponit aci-
diam in genere tedij: quia tedium in talibus est cir
ca difficile z bonum internum/qđ est virtus: quia
virtus sicut dicit philosophus est circa difficile et
bonum. Unde ex difficultate boni incidit in tristi-
ciam: z ex tristicia in tedium/quia tedium habet
operandi difficile circa qđ est bonum. Damascen⁹
autem ponit eam in genere tristicie/propter cau-
sam que dicta est: Et dicit q est tristicia aggrauās
quia ex difficultate boni aggrauatur z infirmatur
ad bonū. In oibus aūt ifirmitas aggrauās acuit
vocem: sicut patet in omnibus egris: z ex tali ag-
gravatione derivatur latine nomen acidie: quia
scos in greco idem est qđ vocem aggrauans. Re-

migius autem ponit eā in genere torporis qui est
pigritia circa opanda: in qua homo incidit ex tri-
sticia circa difficultates opabiliū Ad definitionem
magistrorum dicendū: q diffidentia ibi dicit non
confidere de ꝓprijs viribus ad implerionem bon
difficilis/circa qđ est virt⁹/q̄ eneruat alios viriles
qui deberent viri lic insurgere ad bona operanda

Utrum acidia sit semper mortale peccatum: vel aliquando veniale: Et quomodo dicatur peccatum capitale.

A Ecūdo queritur: an acidia sit semp morta
Articu. II. Parti. I. Arg. primū s le vel aliquando veniale: z quomodo dica
tur peccatū capitale. Et videtur q semp
sit mortale. Eccl. xxxiij. d. Multam malitiam do
cuit ociositas. Sup hoc dicit Bernū. Ociositas
mater est vitiorū: z nouerca virtutum. Tale aut
vitium qđ gignit alia vitia/z persequitur virtutes
maximum est z mortale: ergo acidia maximū pec-
catum est et mortale. Maior patet: quia illa ē ma
crozitas. Minor ꝓbatur ex hoc: q ociositas ē de-
siderabile mouēs ad acidiā: ꝓter hoc em̄ grauatur
z tristatur in operatione virtutum/quia desi-
derat ociositatem. Adhuc: Eccl. xxxvij. b. sup il Arg. 2m.
lud: In absconsione permaner tristicia: Glo. Hic
incipit z in futurā penam durabit/ꝓter diffiden-
tiam superne consolationis. Sed illud peccatum
grauissimum est qđ habet grauissimā penam: nul
la pena grauior q̄ illa que hic incipit z in futurum
durabit: accidia talis pena est: ergo videtur q sit
grauissimum peccatum z mortale semper. Ad- Argu. 3m.
huc. ij. ad Lor. vij. c. Seculi tristicia mortem ope
ratur: sed qđ operatur mortem mortale peccatuz
est: quia de morte eterna intelligitur: ergo accidia
semp mortale peccatum est. Adhuc. j. Job. v. d. Argu. 4m.
Est peccatū ad mortē: nō ꝓ eo dico vt ozet quis
Sed iam habitū ē/q acidia siue tristicia est pecca-
tum ad mortem: ergo ꝓ eo non est ozandum: z sic
irremediabile est/z peccatum mortale. Contra In Prin. ar.
humanū est tristari de laboriosis: sicut de vigilijs/ primū
ieunijs/z orationibus z huiusmodi: z contingit se
pe sanctis hominibus tristari de huiusmodi quā-
do superexcrescit labor. Unde Grego. ad pe. i dia
logo: Cuz petrus quereret: Cur te mero: plus te
ner solito: sic respondit: Meror petre quem conti
nue patior: z mihi p augmentum nouus est et per Argu. 2m.
assuetudinē vetus. Adhuc Mat. xxvj. d. Tri-
stis est anima mea vsq̄ ad mortem. verba sunt xpi
er difficile esset dicere q sancti in tali tristicia pecca B
rent mortaliter. Solo dicendum q acidia non Solu. par. I
semper mortale peccatum est/nec maximum: quā
tum tamen sit ex circumstantijs iudicandum est.
Aliquando enim tanta est tristicia circa difficile z
bonum/q deficit in desperationez: z tunc peccatū
mortale est z maximum: quia desperatio peccatū
in spiritum sanctum est: z est cum finali ipenitentia
que etiam est peccatum in spiritū sanctum: sicut in
ferius ostenderur. Aliquando causatur ex infirmi
tate ex qua fit q homo tristatur z accidiosus fit cir
ca operationem bonorum: que difficilia sunt ad
operandum. Et tunc non potest dici q sit peccatū
mortale/sed veniale ex infirmitate causatum. ij. ad
ad Lor. j. b. Nolo vos ignorare fratres de tribu
latione nostra que facta est in asia: quoniaz supra

modum gravati sumus z supra virtutē: ita vt etiā
cederet nos viuere. Er in hoc casu nullum pecca-
tum est nec veniale nec mortale: quia sic fuit in chri
sto z in sanctis. Unde Matth. 26. d. Tristis est
anima mea vsq̄ ad mortem. Job. 10. a. Teder ani
miam meam vite mee: dimittam aduersum me elo
quium meum. Et sic non ꝓprie vocatur capita-
le peccatum/sed tristicia naturalis/que ex gravita
te nature incidit in omnem hominem: qui infirme
nature est/z infirmitates carnis patit: necesse eni
est q omnis talis tristetur circa operationē bono-
rum/que difficilia sunt. Un ps. 40. Miserere mei
domine quoniā infirmus sum: sana me domine/
quoniā conturbata sunt omnia ossa mea. Et ania
mea turbata est valde. Aliquando causatur ex de-
siderio secularis locundatis/z libidine peccati: ex
quibus incipit tristari circa bonozum operationē.
Et sic est mortale peccatum semper graue: sed gra
uissimū quando cōiungitur desperationi/z finali
impenitētie: quia tunc est peccatum ad mortem:
quia abstrahit a bonis z imergit hominez multis
malis. Et in hoc solo casu loquūtur quattuor au-
ctoritates primo inducte: quia sic peccatū ad mor-
tem est ꝓ quo non est ozandū sicut dicitur Mat.
12. c. Non remittitur in hoc seculo/nec in futuro:
quia est peccatum in spiritū sanctū qđ est coniunctū
finali impenitētie: vt dictum est: per solam enim pe
nitentiam posset remitti: z illa priuatur per impe/
nitentiā finalem cui coniunctū est. Et ideo dicitur
2. Lor. 7. c. Seculi tristicia mortem operatur: et
per hec patet solutio ad quattuor primo inducta.
Ad duo ar/ gu⁹ in ꝓnū Ad duo que in contrarium obijciuntur/ dicen-
dum q illa procedunt: quia loquūtur de tristicia
causata ex naturali infirmitate: que nullum pecca
tum est: vt paulo ante diximus. Et hec fuit in chri
sto vt ꝓpassio: in alijs autem sanctis vt passio na
turalis. Ꝓpassio enim vt dicunt sancti Augusti/
nus z Hilarius vocatur passio efficiens z non ab-
ducens rationē: passio autem est afficiēs z aliquan
do abducens: fm q Aristo. dicit in vij. ethicorū de
continente z incōtinente: q̄ continens est qui mo-
ratur in mente/z vi passionis non abducitur. In-
continens ecōuerso qui in mente non morat̄ z vi
passionis abducitur. Mollis vo qui sicut enerua-
tus z dissolutus omni subiacet passioi. Capitale
Parti. II. aurem peccatum dicitur: quia sicut caput in mem/
bra diuiditur/ita in multa peccata diuiditur: que
dicuntur a Grezorio filie eius: de quibus per ordi
nem querendum est.

Queritur de filiabus acidie quot z que sint.

A Ertio queritur de filiab⁹ acidie quot z que
Mag. III Gregorius t sint. Quas tangit Grezorius. xxxj. mora-
lium sic dicēs: De tristicia malicia/rancor/
pusillanimitas/desperatio/torpor/circa precepta
Isidorus vagatio mentis erga illicita nascitur. Isidorus
autem ex tristicia dicit nasci quattuor. Dicit enim
sic: Quattuor autem nascentia ex tristicia sunt: ti-
mor/pusillanimitas/amaritudo/desperatio. Be
Beda. da vo assignat ista sic dicens: De acidia oriuntur
septem: scz ociositas/somnolentia/importunitas
mentis/inquietudo corporis/instabilitas/verbo-

sitas/curiositas. Queritur ergo de istis: Et pri Sol'o ad id
mo de numero quē assignat gregorius qualiter ista qđ Grego.
ex tristicia oriūtur siue acidia. Et ad hoc dicendus
q sicut in ꝓhabitis dictum est: accidia addit super
tristiciam: quia acidia est tristicia aggrauās/z vo
cem auferens: tristicia autem passio est ex presenti
laborioso. Unde inquantum admittit bonum vtu-
tis qđ est difficile z laboriosum/dicitur ex ea nasci
malicia. Dicit enim Augustinus: q malicia ē que
admittit bonum. Inquantum aut ē conturbat ani-
mum/z facit odiosum bonū: sic nascitur ex ea ran
cor: quia sic facit furere contra bonuz. Rancor ei
nihil aliud est/nisi furor ire contra bonum: et est
vna maliciarum diaboli: sicut dicit Dionysius
iij. capitulo de diuinis nominibus. Ubi dicit q
malum demonis est contra deiformē intellectuz
esse: Et est triplex: scz furor irrationabilis/ demēs
concupiscentia/fantasia ꝓterua. Pusillanimitas
vero nascitur ex tristicia/inquantuz ab arduo qđ
est circa bonum z precepta in seipso destituitur: ad
qđ tamē quilibet deberet esse animosus ad aggre
diendum. In hoc enim dicitur magnus vir bon⁹:
eo q magnum habet animum talia aggrediendi:
et cadēs a tali magnitudine efficitur pusillanimis
Desperatio autem oritur ex eadem tristicia: quia
spes est certa expectatio futuri boni: vt dicit augu
stinus: que tutat z firmat animum: vt audeat ag
gredi ardua virtutis z precepti/ꝓpter qđ sperat
bona eterna: tristicia aūt deficit a tali spez audatia
et sic deficit in desperationē. Torpor autez circa p
cepta oritur ex tristicia: quia cum tristicia deficit a
spe aggrediendi magna/z expectandi bona torpe
re incipit: z marcescere in seipso/quasi nō habens
vigorem operandi ea que precipiuntur. Et omes
iste filie oriuntur ex parte auersionis a bono/ qđ ē
in omni peccato. Ex parte autem conuersionis ad
bonum cōmutabile qđ etiam est in peccato/oritur
vagatio mentis erga illicita. Non enīz habens in
se bonum spirituale in quo gaudeat in bono incō-
mutabili/remedium querit in rebus temporalib⁹ Ad id qđ
et sic incipit euagari circa illicita. Ea vero que Isidori
enumerat Isidorus sic accipiuntur: q timor oritˉ
ex tristicia quā habet ad magnum z arduum/qđ
timet aggredi. Et ex eodem oritur pusillanimitas
sicut paulo ante dictum est: q ex tali timore cadit
a magnitudine in pusillanimitatem. Et sic per cō
sequens cadit in amaritudinem: amaricatur enim
in seipso ex timore z pusillanimitate/nihil in seipo
sentiens dulcedinis veri boni: qđ solum dulcorat
animum. Propter qđ dicitur in Ps. xxxvj. Dele-
crare in domino z dabit tibi petitiōes cordis tui.
Et sic vlterius precipitatur in desperationem/ si-
cut ꝓpter dictum est: quia nō habens in se bonū me
riti desperat. Et hoc patet p definitionez spei/ quā
ponit magister. iij. sententiarum ex verbis Augu-
stini sic dicens: Spes est certa exp ectatio future
beatitudinis ex meritis z gratia proueniens. Tri
stis enim auertitur a meritis z gratia ex quib⁹ de
beret sperare futura. Et istis iam facile paret Ad id qđ
quomodo sumitur diuisio Bede. Et hoc enim q Bede
tristitia auertit a bono meriti z virtutis/circa qđ
solum debet esse ociosiras hominis: cadit in ociosi
tatem. Et ex hoc torpens in seipso/cadit in somno-

lentiam. Et quia mens non potest ociosa esse quin aliquid operetur: efficitur importuna se ingerens illicitis. Unde vsus poete. Querit egistus quare sit factus adulter. In promptu causa est: desidiosus erat. Et hoc autem nascitur in quietudo: quia non habens quietem/in seipo vagatur circa illicita. Et ex hoc iterum oritur corporis instabilitas: sicut dicitur Prouerb.7.b. Mulier vaga garrula/quietis impatiens/ non valens in domo consistere pedibus suis: nunc foris/nūc in plateis/nūc in angulis platearum. Et ex hoc causatur verbosi tas z curiositas: quia dum non habet vbi quiescat in ꝓpijs bonis/verbose z curiose ingerit se alijs. Contra quod dicitur Sap̄.8.c. Intrans in domū meam conquiescam cum sapientia: Non enim habet amaritudinē conuersatio eius: neq; tedium cōuictus illius.

De ira. Questio. CXIX.

Ostacidiam que vicio de bonis, primi tacidia vo de bonis ꝓpijs: tractandum est de ira. De qua queremus duo: scz de ira in se: z de filiabus eius. De ira in se quaremus duo: scilicz quid sit ira. Et quantum peccatum sit: z si semper est peccatum/vel aliquādo meritorium.

Vnī qōnis duo sūt mēbra

Primi mēbri duo sūt articuli.

A Mēbrū. I. Articu. I. Prima definitio.

Secunda

Tertia

Quarta

Quinta.

Arg.primū

Ar.2m.

Arg.3m

Arg.4m

Arg.5m

Ar.6m.

Pniteatem habet cum inuidia: eo ꝙ vtraq; est afflictio de bonis: sed inuidia est afflictio de bonis ꝓprijs: tractandum est de ira. De qua queremus duo: scz de ira in se: z de filiabus eius. De ira in se quaremus duo: scilicz quid sit ira. Et quantum peccatum sit: z si semper est peccatum/vel aliquādo meritorium.

Queritur quid sit ira.

Queritur ergo primo quid sit ira. Et tam a sanctis q̄ a philosophis multe inueniunt definitiones ire. Augustinus enim definiens iram dicit sic: Ira est tristicia ex impotentia vlciscendi. Super illud psalmi xerti. Domine ne in furore tuo arguas me. Cassiodorus definit eam sic: Ira est motus animi concitatus ad penam proquocans inferendā. Rabanus sic super Matth. quinto.c. Qui irascitur fratri suo/reus erit iudicio. Ira est omnis motus ꝑmalus ad nocendum. Damascenus secundo lib.o.xx.capitulo sic definit: Ira est accessio eius qui circa cor: est sanguinis ex eua apozatione fellis. Philosophus sic: Ira est appetitus in vindictam. Contra primam autem obijcitur sic: Videtur enim ꝙ ira non sit tristicia: quia tristicia est vna de passionibus naturalibus que est de presenti malo: Ira autem non est in genere passionis./cum dicat motum appetitus: z motus sit operatio quedā. Silr obijcit cōtra secundā: qz si est motus animi ꝓcitatus: tūc videt ꝙ ira sit in genere mor⁹ z nō in genere passiōis: z sic secunda non concordat cum prima. Similiter obijcitur contra tertiam: ponit enim iram in genere motus: cum ira sit passio quedam: z passio non est motus/licet sit mouens. Adhuc: Ira conuenit deo. Esa.64.b. Ecce tu iratus es z peccauimus: z in ipsis fuimus semper. Nauī primo.a. Iratus est vlciscens dominus: cum tamen non conueniat deo moueri/vel pati passione aliqua. Similiter obijcitur contra quartam: Fm illam enim videtur ira esse cozporale vitium/z non spirituale: quod falsum est. Similiter obijcitur contra quintam et vltimam: quia appetitus vindicte potest bene fieri/

quando queritur vindicta de malis Apoc.vj.c. Sancti sub altare dei clamant: vindica sanguinez nostrum ab his qui sunt in terra. Ira autem cū sit capitale vicium/nō potest bene fieri. Adhuc cōtra oīes sic obijcitur: quia vnius rei vnica erit definitio que indicat esse ipsius: fm ꝙ significatur p nomen: hic autem ponūtur multe definitiones de vna re z eadem: z hoc est inconueniens. Solo ad hoc vltimū dōm: ꝙ licet ira vnū sit vitium/tamē multiplex est esse ipsius/quando comparatur ad causas suas. Est enim ira quasi medium inter cozporalia z spiritualia vitia: z ꝓpter hoc aliquid habet cōmune cum cozporalibus: aliquid cuz spiritualibus. Et ideo diffinitur aliquando per esse cozporale: z aliquando per esse spirituale: Quia sicut dicit Aristoteles: sicut motus anime perueniunt ad cozpus: ita motus cozporis peruenit ad animam z vtrumq; mutatur ex reliquo. Ad ꝑmam ergo dicendum: ꝙ illa datur de ira fm eius esse spirituale fm ꝙ ꝓprie ponitur in esse motis. Et ad obiectū cōtra dicendū ꝙ licet tristicia sit passio z passibilis qualitas: tamen est passio inferens motū in appetitu irascibilis potentie: vt dicit Aristoteles: Et ideo nō est inconueniens/ꝙ ira ponatur z in genere passionis z in genere motꝰ. Et per hoc patet solutio ad tertiaz z secundā. Ad id qō obijcit ꝙ ira ꝓuenit deo: dōz ꝙ nō ꝓuenit deo nisi per ꝓsopopeiā que dicitur humana passio: quādo scz attribuitur deo qō humanū ē: dū scilicet punit/qō facit homo irascens. Ad aliud dicendum: ꝙ Damasc. definit iram fm ꝙ est in genere nature et non in genere motis z cōuenit cum cozporalib⁹ vitijs: sic enim spiritus amarus qui est in sanguine et felle/mouet irascibilem vt concitetur ad iram et vindictam. Ad id qō obijcitur contra vltimā: dicendum ꝙ appetitus in vindictam de malis nō est appetitus ire simpliciter/sed est appetitus p zelum que coniuncta est amori rectitudinis iusticie. Ira enim talis non irascitur gsone siue nature/sed vitio siue peccato quarto Ps. Irascimini z nolite peccare. Et hec est/sicut augꝰ in glosa ad Heb.xij Ira patris in filium in disciplinatum z apoc.iij.d. Ego quos amo/arguo z castigo.

Ad 6m, >m

B Solo ad.1.

Queritur quantum peccatum sit ira: et si semper sit ꝑcm vel aliquādo meritoriū et an omnis ira per vitium sit mortale.

A Articu. II. argu. ꝓmū.

Secundo queritur quantū peccatum sit ira et cum hoc si semp sit peccatū. Videt autem ꝙ ira non sit peccatum fm se: quia qō potest bene vel male fieri/non est peccatum fm se: ira potest bene z male fieri: ergo nō est peccatū fm se. Et hoc dicit expresse Chrys. super illud psalmi quarti. Irascimini et nolite peccare sic: Qō iustus est concessit: qō malum est prohibuit. Ira sci ergo aliquando iustū est: z sic patet bene fieri z sine peccato: ergo non semper est peccatū. Adhuc: Nullꝰ actus qui fm se peccatum est/attribuitur deo: ira etiam cum furore attribuitur deo. Ps. Ioſ. Iratus est furore dominus in populuz suū: ergo videtur ꝙ fm se nō sit peccatum. Adhuc: Christus nūq̄ peccauit: tamē iratus fuit Johan.ij.c. Fecit flagellum de tribus funiculis: z expulit: vendē-

Ad 4m,

Ad 3m

Arg.2m,

Arg.3m

In cōtrariū arg. primū.

Arg.2m

Arg.3m

Ar.4m

Ar.5m

Ar.6m

Ar.7m

B Solutio articuli. II.

tes z emētes de tēplo. Videt ergo ꝙ ira fm se non sit peccatū. Contra: Hiezego. in moralib⁹ vbi loquitur de capitalib⁹ vitijs sic dicit: Venialis est ira q̄ non ducit ad effectū: z si ducit ad effectū/malū est. Sed omnis ira vel ducit ad effectū/vel non ducitur: ergo omnis ira vel est venialis/vel mortalis: ergo oīs ira malū est. Adhuc Jaco.1.c. Ira viri iusticiā dei nō operat. Et qō non opatur iusticiā/hoc malū est: ergo omnis ira malum est. Adhuc Matth.v.c. Ego dico vobis: omnis qui irascitur fratri suo/reus erit iudicio. Omne illud qō facit hominē reū iudicio/malū est: ḡ omnis ira malum est. Adhuc Eph.4.f. Irascimini z nolite peccare, Sol non occidat sup̄ iracundiā vestrā: ibi glosa dicit: ꝙ sol est splendoz iusticie z veritatis z sapiētie quē iracūdia facit occūbere. Sed omne qō auertit a lumine spirituali peccatū est: ergo oīs ira pcm̄ est. Adhuc Ps.5.7. Supercidit ignis z non viderunt solē. Ubi glosa dicit: ꝙ ira impedit ne splendeat sol veritatis z iusticie. Omne autem qō tollit splendozem iusticie z veritatis peccatum mortale est: ergo ira peccatum mortale est. Adhuc: Ira numeratur inter capitalia peccata/que mortalia sunt: ergo ira peccatū mortale est. Adhuc: Damascenus. Peccatū est tenebra spiritualis: z constat ꝙ loquit̄ de peccato mortali/quia venale non tollit lumen gratie: ergo videtur ꝙ illud peccatum qō maxime tollit lumen gratie/maximum sit peccatum: ira tollit lumen gratie: ergo maximum peccatū est/z semper mortale. Solutio dicendū ad primā partem questionis: ꝙ non omnis ira malum est/neq; peccatum: quia duplex est ira fm ꝙa Hiezogio distinguitur z ab Isidoro: scz ira ꝑ zelū: que bona est z virtus: scz quando homo irascitur vitio/z non nature. Et est ira per vitiū/que est mala: quando scz irascitur nature z non vitio. Aucto-ritates igitur ad primū inducte/intelligunt de ira per zelum: z vere sunt z procedunt: quia sol iusticie nō occidit super iracundiā illam: sed potius illumi natur sol iusticie/gratie/z rationis. Et hec est ira que cadit in deum: z nō illa que est per vitium. Et hoc est qō dicitur Job.42.b. Iratus est furor meꝰ in te/z in tuos amicos: quia nō estis locuti coram me rectum/sicut seruus meus Job. Quia non loqui rectum/vitiuz est in doctrina veritatis: z mortale peccatum: z illi irascor/z non vobis. Et hec vocatur ira per zelum: que nullum peccatū est/ymo meritum: vt dictum est. Et super hanc iram nō occidit sol: quia dicitur Job.5.a. Virum stultum interficit iracundia. Stultus est qui lumen discretionis amisit. Ad id quod queritur: verum omnis ira per vitium sit mortale peccatum. Dicendū ꝙ non: sed aliquando est veniale/aliquando mortale: Et hoc estimandū est z cogitandum ex quantitate lesionis quā intendit inferre irascens. Et hoc accipitur ex verbis Augustini in regula vbi sic dicit: Si quis vestrum criminis obiecto z conuitio aliquem leserit: non pigeat ex ipso ore proferre medicamenta/vnde facta sunt vulnera: z ꝙcitius curare quod fecit: ne ira crescat in odium/z trabem faciat de festuca: z animam faciat homicidaz. Hoc enim ideo dicit: quia primi motus ire qui nō sunt ad magna nocumenta/venniales sunt. seruata au-

Parti.II.

tem ira/que odium est fz Bze. z ad magnum nocumentum/peccatum mortale est. Eccl. xxviij. a Hō homi seruat iram/z a deo quaret medelam. Quasi dicat: non inueniet. Et ideo addit Augustin⁹. Ne ira crescat in odiū z trabez faciat de festuca z̄c. Sic em̄ legitis. j. Job. iij. c. qui odit fratrem suum/homicida est. Et ꝑ hoc patet solutio ad totū questitum ꝑ hac parte.

Queritur de filiabus ire.

A Mēbrū. II

Deinde queritur de filiab⁹ ire q̄s gregorius dicit esse sex/sic: De ira rixe/tumor mentis contumelie/clamor/indignatio/ blasphemie ꝑferuntur. Et hec simul in vna auctoritate dicuntur. Ephe. iiij. g. sic: Ira z indignatio z clamor et blasphemia tollantur a vobis. Numer⁹ autem harū filiaruz sic accipit: Ira enim est appetitus in vindictam vt dictū est: Aut igitur est in signo: aut in re. Si in signo nō est nisi subtractio beniuolentie que deberur primo z hec sunt in signo z auersione vultus: qō fit cum indignationez q̄ scz non dignatur ei debitā z consuetā beniuolentiā exhibere Si in re: aut est in verbo: aut in facto. Si est in verbo: aut est in deū/qui nō ꝑmittit vindictam fieri: aut in ꝓximū in quē intendit vindicare. Si est in deum: tunc est blasphemia: qz blasphemia est impositio falsi criminis in deū z hoc procedit ex ira/quādo culpat deū ꝙ nō vindicat in eum cui irascit. Et est contra hoc verbum apostoli. Rom.xij. d. Scriptum est em̄ Deut.xxxij.e. Da mihi vindictā et ego retribuaz/dicit dōs. Si in ꝓximum: tunc est maledictū qō Isidorus ponit filiaz: Et est contra hoc verbum apostoli Rom.xij. d. Nulli malū ꝓ malo reddentes neq; maledictū ꝓ maledicto/sz econtrario benedicentes. Si aūt est in rixe: tunc est in corde/aut in opere. Si in corde: tunc est tumor mentis: quando scz elata mens indignum reputat ꝙ talia sustinet sine vindicta. Si est in opere tunc est rixa. Unde augꝰ sup̄ illud Ro.v. Si inuicem mordetis z comedit⁹: Rixa est/ quādo ex ira inuicez se petunt. Et ratio dicti est: quia ꝑ rixari ꝓzimū est: quādo dentibus seinuicem secāt sicut etiā irati seinuicem secant verbo z facto. Cōtumelia autem oritur ex ira: quando mens exaspe rata: z vindictam appetēs/per maledictum contumeliam profert in ꝓximū criminis obiectu. Clamoz vero ex ira oritur/quādo per iracundiaz sub sannando maledictum ꝑfertur in ꝓximum cum clamoze z subsannatiōe. Obijcitur autez: qz ab Isidoro odium ponit filia ire quā grego. nō ponit: et sic videtur insufficiens esse. Sed ad hoc dicēdum: ꝙ odium nō addit differentiam specificaz super iram/sed accidentalem tm̄: quia odium est inueterata ira/vt dicit augꝰ: z in regula eiusdem dicitur: ne ira crescat in odium z̄c. sicut supius notatum est. Fm grego. autem filie alicuius vitij dicuntur: que specifica differentia inter se differunt/ sed per aliquam occasionē ex capitali vitio oriuntur. Et hec dicta de filiabus ire sufficiāt.

Argumētū

Responsio

De auaricia Questio. CXX.

Ostractatum de ira tractandum est de auaricia que magis

Hui⁹ qñ cõuenit cũ spũalib⁹ vitijs q̃ gula ⁊ luxuria. De duo sũt mẽbra. Primi mẽbri tres sũt articuli.

Duo aũt augustinus super geñ,sic. Auaricia nõ tm̃ est pecunie/sed altitudinis ⁊ scientie. Uidetur ergo q̃ auaricia non definitur rm̃odo per imoderatũ appetitum habendi bona fortune/sed etiam per imoderatũ appetitum habendi altitudinem ⁊ sciẽtiam: ⁊ sic auaricia nõ videtur esse speciale vitium/sed generale. Tulluius autem sic definit eam: Auaricia est imoderatus appetitus habendi plus q̃ oportet. Et hec cõcordat cũ apl̃o prima Thimo.6.super illud: Radix omniũ malorum est cupiditas: Glosa: Cupiditas est desideriũ plus habendi q̃ oportet. Quã quidaꝫ appetentes errauerunt a fide/⁊ inseruerũt se doloribus multis. Ibi glosa dicit: Si auaricia haberur/que proprie est pecunie amor/omne malũ oritur: quia non est genus mali qõ non a cupiditate aliquando procedat. Sc̃ũ istas definitiones queritur: quare auaricia ponitur circa pecuniam plus q̃ circa aliud bonum temporale: cum dicatur Eccl̃i.14.b. Insatiabilis est oculus cupidi in partem iniquitatis. Rm̃ hoc enim cum iniquitas sit circa omne peccatum: videtur q̃ auaricia sit circa omne peccatũ: ⁊ sic sequitur quod prius: videlicet q̃ non est speciale vitium/sed generale. In omni enim peccato est cupiditas cõmutabilis boni cum auersione ab incõmutabili bono. Contra: Peccata capitalia distinguuntur a Gregorio rm̃ ea que sunt: sicut superbia circa appetitum sublimitatis in dignitate. Inuidia circa afflictionez proximi. Ira circa appetitum vindicte: Acidia circa tedium boni spiritualis: ergo auaricia erit circa aliud speciale/ qõ est imoderatus appetit⁹ habẽdi. Solutio: dõm q̃ auaricia dupliciter dicitur: generaliter sc̃z ⁊ specialiter. Generaliter accipitur ab augustino: qui dicit q̃ non est tm̃ pecunie/sed altitudinis ⁊ scientie. Et sic accipitur etiam ab apostolo qui dicit/ q̃ est radix omnium malorũ. Et hoc est qõ glosa ibidem dicit: q̃ cupiditas est amor plus habendi q̃ oporteat: ⁊ q̃ non est vitium quod aliquando ab ea non oritur. Propter quod dicitur radix omnium malorum: quia sicut ex radice procedunt et germinant plantetita ex tali cupiditate germinant omnia peccata alia. Et hoc est quod dicitur prima ad Thimotheũ sexto.b. Precipe diuitibus non sublime sapere: nec sperare in incerto diuitiarum. Nam qui volunt diuites fieri/in cidunt in temptationẽ ⁊ laqueum diaboli/⁊ in desideria multa ⁊ nociua: que mergunt hominem in interitum ⁊ perditionẽ. Quasi dicat: Ex auaricia oritur superbia: quia diuites cupiunt dominari: ⁊ sublime sapiunt: ⁊ ex ea oriuntur alia peccata que hominem in laqueũ mergunt ⁊ in interitum. Dicitur etiam auaricia specialiter amor pecunie: ⁊ hic proprie dicitur philargyria: id est amor argenti. Sicut dicitur super illud ad Eph̃.5. Auarus autem quod est idolorum seruitus: glo. Auarus cuius deus nũmus est: vel q̃ res dei quas deus seruire in gẽibus vsurpat recondit sibi. Et p̃ hoc patet solutio ad primã partez questionis. Ad sc̃dam autẽ partem dicendum: q̃ auaricia spũaliter ponitur circa amorem auri et argenti et pecunie: qz sicut dicit Arist.v.ethi. aurũ et argentum ⁊ pecunia sunt mensura omnium cõmutabilũ/quibus homines cõcanr inter se: Omnia em̃ ad vsum hominis pertinẽtia valoze pecunie mensurãtur. Et ideo dicit glo. ad Eph̃e.v.q̃ auarus est cuius deus nũmus est: quia colit euz sicut deum. Et Aristoteles ibidem: q̃ nũmus diligit: quia fideiussor est future necessitatis in omnibus aliis. Colo.iij.a. Auaricia que est idolorum seruitus Osee.ij.b. Dedi eis argentũ ⁊ auruz/ que fecerũt sibi baal. Et poeta: In mũdo summus rex est hoc tẽpore nũmus. Unde imoderatus amor circa pecunias specialiter dicitur auaricia. Eccl̃e.x.d. Pecunie obediunt omnia. Et ibidem: Auaro nihil est scelestius: hic enim animam suam venalem habet et in vita sua piecit intima sua.

Parti.II. Argumẽtũ

In cõtrariũ argumentũ

B Solo arti.I

Utrum auaricia sit semper peccatum: ⁊ cum hoc quantuz peccatũ: vtrum semper sit mortale vel aliquando veniale.

A Arti.II.

Secundo queritur: vtrũ auaricia sit semper peccatum: ⁊ cum hoc quantum peccatum: vtrũ semper sit mortale/ vel aliquando veniale. Arg.1m, Uidetur autem esse magnũ peccatum et mortale. Jo.ij.c. sup illud: Nolite diligere mundum/ neq; ea que in mundo sunt: Aug. in glo. marginali: Bonũ nobis est nõ diligere ea que in mundo sunt ne remaneant sacramenta dei in nobis ad dãnationẽ nostrã. Ergo videtur/ q̃ dilectio eoꝝ q̃ in mũdo sunt/ euacuat effectum sacramentorum in nobis: Sed nõ euacuat illum effectũ nisi mortale peccatum: ergo dilectio eorum que in mundo sunt est mortale peccatũ: ⁊ hoc est proprium auaricie: ergo auaricia est mortale peccatum. Adhuc Argu. 2m, aug. sup̃ idem verbũ in originali vbi exponit epl̃am Jo. Sicut dilectio dei est oim virtutũ dilectio: ita dilectio mũdi ẽ dilectio omnium vitiorũ. Un̄ Jaco.iiij. Qui diligit mũdum/ inimicus dei cõstituit. Ergo sic̃ dilectio dei rm̃ se bonũ ẽ ita dilectio mũdi rm̃ se malũ est: ⁊ hoc est p̃rium auaricie: q̃ auaricia peccatũ mortale est semper. Contra mat.x. b. sup illud, Quã difficile est eos q̃ pecunias habẽt intrare in regnũ celoꝝ: glo. Non dicit impossibile: qõ em̃ impossibile est/ omnino fieri non potest: qõ autẽ difficile/ cuz laboze fieri potest iuuãte dei gratia: Ergo nõ est impossibile saluari eũ qui pecunias diligit ⁊ temporalia: ergo nõ est peccatum mortale. Adhuc Mat.xix.d. sup illud, Diues difficile intrabit regnũ celorũ: glo. Non dicit impossibile: q̃ vt prius. Contra omnia ista esse videtur: q̃ diligere temporalia sit meritorium. Aristoteles. j ethico. dicit: q̃ res fortune sive temporalia organice deseruiunt ad felicitatem/ sive beatitudinem: sine quibus non potest esse beatus sive felix rm̃ perfectã rationẽ felicitatis sive beatitudis. Quecũq autẽ raliter se habẽt ad felicitatẽ ⁊ britudinẽ/ meritorie diligũt: q̃ bona fortune ⁊ tpalia meritorie diligunt ḡ nullũ pctm̃ est neq; veniale neq; mortale/ diligere tpalia. Adhuc Augustinus in p̃mo de doctrinna christiana ponit dilectionẽ vsus/ et dilectionẽ fruitionis: Et dicit: q̃ res hui⁹ mundi diligende sunt dilectione vsus: ⁊ referende sũt ad id quo fruendũ est id est qõ per se bonũ est diligendum. Quod autẽ sic diligitur/ meritorie diligit: ⁊ sine omni peccato potest esse. Solutio huius articuli habetur ex verbis apostoli. I. Corinth̃. 7 c. vbi dicit: Qui vtitur hoc mundo/ tanquã non vtatur. Beda ibidem: Utamur hoc mundo ad necessitatem/ nõ ad voluptatem. Unde temporalia possunt tripliciter amari: sc̃z vt instrumenta meriti per elemosynas ⁊ opera beneficentie. Et sic meritorie amant. Hebreoꝝ. 13.c. Beneficẽtie ⁊ charitatis nolite obliuisci. Talibus hostijs promeretur deus. Et addit ibidẽ.a. Et hospitalitatem nolite obliuisci: Per hanc em̃ placuerunt quidã angelis hospitio receptis: sicut abraam ⁊ loth. Et sup illud. Luce.24.c. Et coegerunt illum ⁊c. dicit Gregorius: q̃ hospites ad hospicium trahẽdi ⁊ cogendi sunt. Quod sine sollicitudine temporalium fieri nõ potest. Diligunt etiã ad necessitatẽ huius vite/ que sine temporalib⁹ agi nõ potest: ⁊ sic etiã diligunt sine peccato. Tertio modo diligunt/ vt finis in eis ponatur: vt dicit Augustin⁹ libro de doctrina christiana: ⁊ sic diligunt ad concupiscentiam/ nõ ad vsum. Concupiscentia nunq̃ saturat. Prouerbioꝝ.30.c. Ignis nunq̃ dicit sufficit: glo: ignis id est auaricia. Eccl̃i.10.b. Auarus nõ implebitur pecunia. Et ibidem: Auaro nihil est scelestius: hic enim venalem habet animã suam. ⁊c. et ille est qui finẽ ponit in pecunia sicut in deo. Et ideo Ephesioꝝ. 5.b. ⁊ Colo.3.a. auaricia dicitur idolorum seruitus. Et de tali dilectione temporaliũ loquũt due auctoritates Augustini primo inducte. Ille autem que sunt. Matth̃. loquũt de dilectione temporaliũ ad necessitatem. Due vltime vo Aristo. ⁊ Augustini loquuntur de dilectione temporaliũ/ prout temporalia sunt instrmentum meriti ⁊ virtutis: ⁊ sic ab ecclesiasticis ponis pñt diligi ⁊ possideri tpalia.

Arg.3m

B Solo arti.II

Queritur de vitijs auaricie adiunctis: et vtrũ sit peccatũ maximũ.

A Arti.III.

Deinde queritur de vitijs adiunctis auaricie. Et quia dicit Augustin⁹ super Genẽ. ad litterã lib.v.q̃ auaricia nõ est tantũ pecunie/ sed etiã excellẽtie ⁊ scientie: Propter quod etiã dicit ibidẽ q̃ adam in auaricia peccauit quãdo cõcupiuit esse sicut deus sciẽdo bonũ ⁊ malum videt q̃ ambitio que cupiditas est dignitatũ ⁊ excellentie/ad auaritiã pertinent. Sed cõtra hoc videt Augustinus dicere in libro de vera religiõe sic: Ambitio seculi facit superbos: concupiscentia vero curiosos. Et sic videt q̃ potius reducatur ad superbiã q̃ ad auaritiã. Adhuc ibidẽ libro confessionũ. ij. Jubes domine/ vt continẽa a concupiscentia carnis: ⁊ a cõcupiscentia oculorũ: ⁊ ab ambitione seculi. Cum ergo tangit tria que comprehendunt quicqd est in mundo: vt dicit. I. Johis. 2. Quicquid est in mundo/ aut est cõcupiscentia oculorũ: aut concupiscentia carnis: aut superbia vite. Et exprimat expresse concupiscentiã carnis/ ⁊ cõcupiscentiam oculorũ: videt q̃ ambitionẽ seculi reducat ad superbiã: ⁊ sic iterũ videtur/ q̃ potius reducatur ad superbiã q̃ ad auaritiã. Ulteri⁹ q̃rit̃ur de vitijs circumstantib⁹ auaritiã rm̃ moralẽ philosophũ. Dicit em̃ aristo.ij. Eth̃. ⁊ iiij. q̃ vitia circumstantia liberalitatẽ virtutẽ/ sunt prodigalitas ⁊ auaricia. Et prodigalitas sit que dat dã da ⁊ nõ dandas: ⁊ auaricia sit que retinet retinẽda ⁊ nõ retinenda: Uidet q̃ auaricia non rm̃ totũ sit vitiũ: Jn eo em̃ q̃ retinet reitenenda nihil peccat. Similiter q̃ retinet nõ retinenda/ dũmodo ab indigno retineat/ nihil peccat: vt in.iiij. Eth̃i. dicit vbi virtuperant bãnausi q̃ in histriones expendũt substantias: ergo econtrario laudandi sunt auari qui retinent: ⁊ sic auaricia rm̃ aliquẽ actũ suũ laudabiliũ bonorũ est/ ⁊ nõ vitiũ. Adhuc opposita sunt in eodem genere: cũ ergo auaricia ⁊ prodigalitas opponant̃: si auaricia capitale vitiũ est: tunc etiã prodigalitas est capitale vitiũ: ⁊ sic capitalia vitia nõ erunt tantũ septem/ sed octo: qõ est cõtra Bregoriũ: qui dicit tantũ esse septem in mozalib⁹ xxxj. libro. Adhuc Augustin⁹ super illud. I. ad Corinth̃. 13.b. Charitas nõ querit que sua sunt: dicit q̃ hoc ideo dicũ est: quia cõia p̃prijs/ nõ p̃prija cõibus anteponit. Auaricia autẽ econuerso p̃pria anteponit cõibus: ⁊ sic videt/ q̃ auaricia nõ sit in retinendo retinenda/ ⁊ nõ retinenda: sed potius in hoc/ q̃ p̃pria cõibus anteponit. Ulteri⁹ querit̃: Utrũ auaricia sit maximũ peccatum inter capitalia vitia. Et videt q̃ sic: quia maximo peccato compat̃ ad Eph̃.5.b.z Colo.3.a. Auaricia est idolorũ seruitus: idolop̃ em̃ seruitus maximũ peccatum est. Contra: Superbia est maximũ delictũ: patet super illua ps̃. 18. Emundabor a delicto maximo: glosa id est a superbia. Solutio: dicendũ ad primã partẽ questiõis: q̃ ambitio ⁊ reducitur ad superbiã/ ⁊ reducitur ad auaritiã rm̃ diuersas ratiões. Sunt em̃ quidã qui appetunt dominari p̃ter ip̃m dominari/ vt sc̃z in fastu ⁊ gloria sint: ⁊ sic reducitur ad superbiã. Et illi appetũt preesse p̃ter preesse: vt dicit Bregorius: Et illa ẽ ambitio diaboli: qui cõcipiuit esse super alios eq̃liter deo. Alij autem in ciuilibus appetunt dominari/ p̃ter lucrũ quod accipiũt a subditis: quoꝝ vt dicit. viij. Eth̃icoꝝ: regnũ vergit in tyrannidẽ quia quos regere debent/ opp̃imunt. Et de his Esaie.19.a. Tradam egyptũ in manũ dominoꝝ crudelium: ⁊ rex fortis dominabit eoꝝ. Et hi sunt de quib⁹ dicit Amos.6.d. In fortitudine nostra accepimus nobis cornua. Et illa reducit ad auariciam ⁊ interdicit in diuinis. Et per hoc patet solutio ad auctoritates Augustini p̃ma parte inductas. Ad id quod vlterius queritur de prodigalitate: dicendũ q̃ aliud intendit theologus: ⁊ aliud ethicus. Ethicus enim intendit felicitatem ciuilem: ad quã deseruiũt organice bona fortune que oportet aliquando acquirere ⁊ aliquãdo retinere: ⁊ ideo nõ condemnat omnẽ acquisitionẽ nec retentionem. Et ideo etiam in legibus ⁊ ciuilib⁹ vsure nõ condemnantur/ sed ordinantur. Theologus autem intẽdit felicitatem eternam: que elemosynis ⁊ supererogationibus in pauperes comparat̃. Et ideo condẽnat retentionẽ p̃riuatã: q̃ subtrahit cõib⁹: q̃ p̃pria cõibus añponit: ⁊ est contra

Jn p̃trariũ argum̃

Arg.2m

Parti.II. Arg.1m

Arg.2m

Arg.3m

In p̃trariũ argumẽtũ

B Solo arti. III.

Ad.II.par. argu.p̃mũ

charitatem que cōia ꝓpr̄ijs anteponit. I. Joh. 3. d. Qui habuerit substā huius mūdi / & viderit fratrē suū necessitatē habētē quō est charitas patris in eo: quasi dicat: nō est. Ad 2m Ad id quod obijcit ꝙ opposita sunt in eodē genere: dōm ꝙ quedā opponunt vt extrema in moribus: & hec sunt in eodē genere: Et sic opponūt prodigalitas & auaricia: q̄uis nō opponant fm eandē rationē: quia diuerse species vitij sunt. Et ideo sequit: si auaricia sit vitiū capitale / ꝙ etiā prodigalitas sit vitiū capitale. Quedā aūt opponūt sicut extrema medio: & illa nūq̄ sūt in eodē genere proximo: quia medium est virtus: et extremū / siue per defectū / siue per supabundantiā est vitiū. Ad 3m Ad id qō obijcit de augu. ꝙ charitas cōia ꝓpr̄ijs anteponit / & auaricia econuerso: dōm ꝙ in hoc opponūt: q; auaricia est priuatus amor & sui: charitas vero cōis amor dei & proximi. Sz auaricia opponit prodigalitati quantū ad actus.

L Ad id quod vlterius queritur: vtrū auaricia sit Ad.III.par. maximū peccatū: dōm ꝙ antiqui posuerūt distinctionē super hoc vtilē valde: scz ꝙ decē modis diuersis dicit maximū peccatū. Primus modus est: ꝙ ꝓter ablationē fūi dameti omnis boni aliqō dicit maximū: sicut infidelitas: que tollit fidē que est fundamentū omnis boni. Secundo modo dicit peccatū maximū / quia nullā habet deuotionem ad penitentiā: per quā confertur omne bonū. Et sic peccatū in spiritūsanctū / quantū ad finalē impenitētiā dicit maximū peccatū. Tertio mō dicit maximū peccatū / quia magis ꝓpr̄e & directe soluit vinculū & vnitatē eccl'ie / in qua per spiritum confert omne bonū. Et hoc modo scisma dicitur maximū peccatū. Prouer. 6. b. Detestor eū qui seminat inter fratres discordias. Quarto modo dicit peccatū maximū / quia priuat finē sūmi boni ad quē ordinat omnis homo. Et sic odiū fraterne dilectōis dicit maximū peccatū: sicut charitas econuerso dicit maxima virtus. Quinto modo dicit peccatū maximū / quia est initiū & origo oīs mali. Et sic fm Augustinū superbia dicit maximū peccatū. Tob. 4. c. Superbiā in tuo animo nūq̄ dominari permittre: in ipa em̄ sumpsit initiū oīs perditio. Sexto mō dicit maximū / quia rei cōmutabili maxime adhesiuū / & ab incōmutabili maxie auersiuū. Et sic cupiditas siue auaricia dicit maximū peccatū. 1. ad. T. bimo. 6. b. Radix oīm malorū est cupiditas. Et sic dicit ꝙ ē quedā similitudo idolatrie: quia venerat cōmutabile bonū pro incōmutabili. Et sic intelligunt auctoritates Ephē. 5. phil'. 3. supra inducte. Septimo peccatū dicit maximū / quia ordinatōi in bona vita maxime cōtrariū est. Et sic inobedientia dicit maximū peccatū: quia cōtrariat preceptis quib ordinat omnis bona vita. I. Reg. 15. e. Nescis quia quasi peccatū idolatrie est repugnare: & quasi scelus hariolandi nolle acquiescere. Octauo mō dicit peccatū maximū / quia vsurpat id qō solius dei ꝓpr̄ium est. Et sic inanis gloria dicit maximū peccatū: quia vsurpat id qō dei est ꝓpr̄ium / scz gloriā. Job. 31. c. Si oscula tuli manu mea in abscondito. Vbi dicit glo. greg'. ꝙ osculari manū / est sibi attribuere bona q̄ dei sunt / & gloriari in ipis. Et sequit in textu: que est iniquitas maxima / & negatio cōtra deū altissimū. Nono mō dicit peccatū maximū quia creature tribuit que solius dei sunt. Et sic idolatria dicitur maxima peccatū: quia cultū / qui grece dicit latreosis / siue latria: & est cultus soli deo debitus siue exhibitus / attribuit creature. Romano. 1. c. Dicentes se esse sapientes / stulti facti sunt: & coluerunt & seruierunt potius creature q̄ creatori. Et mutauerunt gloriā incorruptibilis dei / in similitudinem corruptibilis hominis & volucrū & quadrupedū & serpentū. Sicut faciunt illi qui colunt idola. Et ad similitudinē istius dicit auaricia maximū peccatū: sicut in ꝓbabilis dictū ē. Decimo modo dicit maximū peccatū / quia aufert bonū deo & crimē attribuit: sicut est blasphemia: que est impositio falsi criminis in deū: cū dicat. I. ad Thimoteū. 1. d. Solū deo bonor & gloria.

Querit de filiabus auaricie.

A Einde querendū est de filiabus auaricie. Mē.p.II.
D Sunt autē filie auaricie fm Gregoriū vij. que sunt proditio / fraus / fallacia / perturia / inquietudo mentis / violētia / obiurgatō cordis. Quarū ratio sic accipitur: Auaricia nimius amor est habendi pecuniam siue acquirendi: Illud autem fit vel retinendo / vel acquirendo. Si in acquirendo: aut est in machinatione cordis: aut in machinatione oris. Si cordis: est dolus siue ꝓditio. Si oris: est fraus / que est in mendatio & periurio: quibus homo fraudat proximū / et decipit. Si in retinendo iniuste: aut est in corde: aut in ore aut in facto. Si est in corde: tūc est inquietudo mētis: quia tunc ex se generat omnē modū e uagationis mentis / quo potest habere illicitam acquisitionem siue retentionem. Sapientie. 15. c. Existimabant vitam hominis compositā esse ad lucrum: et oportere vndecumq; etiā ex malo acquirere: Et sic etiam in acquirendo & retinendo generat violentiam in furtis & rapinis. Quia sicut dicit Labeo fur est qui in furno / hoc est in nigro contrectat rem alienam inuito domino. Latro autem qui violenter aliena rapit. Si per deceptionē acquirere intēdit: si est in corde / est fallacia: si est in ore / est mendacium & periurium. Mendaciū est falsē vocis significatio cum intentione fallendi: vt dicit Augustin' libro de mendacio. Periurium autem diuine volūtatis inuocatio super mendaciū. Adhuc si est in retinendo illicite: aut est in ore / aut in corde. Si in ore: tunc est obiurgatio: quia tunc negat pauperi cum obiurgatione contra opera misericordie. Si est in corde: tūc est obduratio a clamore pauperis: & ipe clamabit & nō exaudit̄. Isidorus autē filias auaricie ponit nouem: que sunt mēdacium / fraus / furtum / periurium / turpis lucri appetitus / falsa testimonia / violentia / inhumanitas / rapacitas. Quarum prima quattuor sunt in auaricia prout est in acquirendo. Similiter alia quīq; sūt in acquirendo cū violentia vel sine violentia. Sola autem inhumanitas est in retinendo & in corde: nihil enim habet de pietate humanitatis qui obturat aurem a clamore pauperis: cum tamen dicat dominus Luce. 6. e. Omni petenti te tribue: et volentia te mutuari / ne auertaris. Et ibidem: Mutuū date nihil inde sperantes. Per quod et excluditur vsura. De qua dicit Crisostom' super Job. omelia. lxxv. ꝙ vsurari' in hoc peior ē fure: q; fur intrās i domū alienā accipit qō sibi sufficit et exit. Vsurari' aūt per modicū mutuū & continuam excrescentiā vsurarū exhaurit totā substantiam dom'. Ybdie. 7. b. Si fures introissent ad te: si latrones per noctem / quō conticuisses: Nōne furati fuissent sufficientia / sibi: quasi dicat sic. Vsurarius autem implet quod sequit: Quō scrutati sunt Esau: Inuestigauerunt abscondita eius. Usq; ad terminos emiserunt te. Hec dicta de filiabus auaricie sufficiant: Nō enim aliquid dignum questione est hic nisi hoc solū / quō posita sit inquietudo mentis filia auaricie: cum tamē a Gregorio posita sit filia acidie. Adhoc dicendum: ꝙ fm diuersas ratōes & filia dicit acidie & filia auaricie. Secundū em̄ ꝙ nascitur ex tedio interiori spiritualiū / & euagatur in exteriorib⁹ circa illicita: nascit ex accidia. Secundū autē ꝙ ex nimio amore lucrandi & habendi discurrit circa illicitos modos acquirendi & habēdi: sic nascitur ex auaricia.

1. q̄stio incidens Responsio

Querunt etiā quidam quare vsura non ponit filia auaricie / sicut furtū / & sicut rapina. Sed ad hoc dicendū: ꝙ furtū & rapina sunt tam cōtra leges humanas q̄ cōtra leges diuinas: vsura tm̄ contra leges diuinas est / & nō humanas: quia leges humane cōfirmant pacta: & in vsura pactum voluntariū est: per quod transfertur dominiū vsure in vsurarū fm leges ciuiles / sed nō fm leges diuinas. Et si obijcit ꝙ competit soluenti vsuras repetitio ab vsurario: dicendū ꝙ vim repeti tōies cōferet ei lex diuina / & nō pactū: & illa lege diuina vtitur iudex ecclesiasticus.

De gula. Questio. CXXI

Einde querendū est

Quot q̄ōis tuo sūt mē. Primi mē. 4 sūt arti.

D de gula. De qua queremus duo: scz de gula per se: & filiab⁹ eius. De gula fm se queremus quattuor: quid sit: an peccatum sit: & quantū sit. Et vtrū peccatū sit in abstinentia sicut est in gula. Et quia ebrietas comitat gulā / queremus quarto de ebrietate.

Queritur quid sit gula.

B Mē. 1ar. I. Arg. 1m

D primū procedit sic dicit Gregorius: ꝙ a gula est inmoderatus amor edendi siue sumendi cibū. Et hec definitio nō videt esse conueniēs: quia cū quattuor modis cōtingat peccare in gula: sicut dicit Prepositin⁹ / definitio hec non tangit nisi vn ūmodū: Quattuor autē modi tangūt in hoc versu: Preproperе laute / nimis ardenter / studiose. Preproperе peccat / qui ante horam prandij cibū sumere desiderat. Contra quod in euangelio Mathei. 22. a. dicit ꝙ misit seruum suū hora cene. Et Aug⁹ in regula: Qui nō potest ieiunare: nō tamen extra horā prandij aliquid alimentorū sumat / nisi cum egrotat. Adhuc Esa. 5. c. Ue qui consurgitis mane ad ebrietatē consectandam: & potandū vsq; ad vesperam / vt vino estuetis. Adhuc Eccē. 10. b. Ue terre cuius rex puer est: et cui⁹ principes mane comedunt ad ebrietatē / non ad saturitatē. In hac auctoritate tangit & qō preproperе & quod nimis: quia nimis est quod est ad ebrietatem & ad saturitatē transgredit. De hoc quod est laute / dicit Amos. 6. b. Ue vobis q̄ opulenti estis in syon ingredientes preproperе domū israel. Qui comeditis agnū de grege: & vitulū de medio armenti. Et est sensus: ꝙ ita laute comedere querebant / ꝙ vnū agnū vir de grege & vnū vitulū de armento inuenirent quē sibi satis delicatum reputabant. De hoc aūt quod est nimis dicitur. I. ad Tito. 1. c. Ereticos semper mendaces male bestie ventris pigri. Glosa: Ita onerant ventrem / ꝙ pigritiā inducit & vomitū / nimiū cibū sumendo. Danielis. 14. b. Nunc nō poteris dicere ꝙ Bel nō sit viuens deus an nō vides quanta comedat & bibat quotidie. De ardenter dicit Eccī. 37. d. Ne effundas animā tuam super omnē cibū. Effundere enim animā est ardenter sumere cibū. De hoc quod dicit studiose / vituperatur diues in euangelio Luc. 16. b. Qui epulabat quotidie splēdide: quia studiose fecerat cibos preparari cū salsamentis & diuersis condimendis quos plus ad delectationē q̄ ad necessitatem sumebat. Cū ergo definitio nō dicat nisi modū in quantitate / videt insufficiēs. Adhuc cū peccatū sit corruptio modi / speciei / & ordinis: sicut dicit Aug⁹: & definitio nō dicat nisi corruptionē modi tātū videt insufficiēs esse. Solutio dicendū ꝙ cū dicit / gula est inmoderatus appetitus edendi / siue cibum sumendi: modus sumitur pro generali mensura que exigit in quantitate proportionata sufficiente hominis: & in quantitate modi preparationis: & in quantitate delicationis in cibo / & temporis sumēdi cibū. Et a priuatione generalis modi dicit gula in moderat⁹ appetitus sumendi cibum. Ad aliud dicendum: ꝙ licet sit corruptio modi / speciei / & ordinis: tamen specialiter est corruptio modi: quia species & ordo comitant hunc modū.

B Arg. 2m

Solo arti. I. & arg. I.

Ad 2m

Utrum gula sit peccatum: & quātū peccatum sit.

A Arti. II. Arg. 1m

Secundo querit: An gula sit peccatū: & q̄ſ tum peccatum sit. Et videt ꝙ sit peccatum: quia in omni concupiscentia carnis sunt primi motus qui sunt a serpente: loco cuius est sensualitas suggerens & persuadens. Et sunt secundi motus in inferiori parte rationis: que est loco mulieris: vt dicit Augustinus libro de trinitate. xv. Et cōstat / ꝙ in sensiua litare motus est ad illicitum peccatū: Illicitū autem est gula: et est in inferiori parte rationis: ꝓter quod etiam serpēs & mulier maledicti sunt a principio: vt patet Gen. 3. ergo videtur ꝙ talis motus in gula semper sit peccatum. Adhuc Augustin⁹: Temtatio a carne semper est cum peccato quamuis ei nō consentiatur: ergo omnis motus ad gulam peccatū est. Adhuc: Motus concupiscibilis nō tantum est ad nutrimentū / sed etiam ad venerea: & omnis motus ad venerea peccatū est: ergo videtur ꝙ omnis motus ad gulā peccatum sit. Adhuc: In irascibili sic est / ꝙ omnis motus ad furorem peccatum est: ergo in cōcupiscibili est similiter / ꝙ omnis motus ad illicitū gule peccatum est fm omnē differētiam gule. Adhuc prima condempnatio hominis fuit in esu veriti cibi / fm omnes quattuor differentias gule que supra determinate sunt: ergo videtur ꝙ in omnibus hominibus gula peccatum mortale sit. Cōtra: Nemo peccat in hoc qō vitari nō pōt: sz in oīi boie in quo fit deputatō subBrg. 2m Brg. 3m Brg. 4m Brg. 5m Brg. 6m In ꝓtrariū argumētū

nullomodo vitari poterit appetitus restauratōis deperditi. Appetitus restauratōis depditi est motus ad nutrimentum: qui dicitur esse motus gule: videt ergo q̄ motus gule ad nutrimentum nec
B Solo.ar.II venziale sit peccatū/nec mortale. Hoc soluendū est per duas auctoritates. Dicit enī gregˀ. sic: Eo tempore quo necessitati debitum soluit (quia per esum necessitati voluptas miscet) q̄d necessitatis sit/quid voluptatis ignorat. Item Augˀ. x. ca. xiij. confessionū: Sed dū ad quietē securitatis ex indigentie molestia trāseo: in ipo transitu insidiāt mihi laqueus concupiscentie. Ipse enī transitus voluptas est: z nō est alius qua transeatur q̄ qua transire cogit necessitas. Et cum salus sit causa comedendi z bibendi/adiungit se rapiq̄ pdisse qua periculosa voluptas: z plerumq̄ preire conatur: vt causa ipius fiat: qō salutis causa me facere/vel dico/vel celo/vel fingo. Dicimus ergo: q̄ motus nutritiue nullū peccatū est/nec venziale/nec mortale: quia ille oīno naturalis est. Sed motˀ ad voluptatem peccatū est/sed nō mortale semp. Si enim voluptas tanta esset/q̄ volūtas in cibo preponeret deo: tunc esset mortale sicut z in alijs capitalibus. Et in hoc sensu intelligitur Phil. 3. d. Multi enī ambulant: quos sepe dicebam vobis z nūc flens dico inimicos crucis xp̄i: quorū deus venter est/z gloria in confusione eoˀ: qui terrena sapiunt. Et sic etiam intelligit illud. Rom. 16. c. Obseruare eos qui nō ita ambulāt sicut habetis formā nostrā: z declinare ab eis: Huiusmodi enī xp̄o domino nō seruiūt/sed suo ventri: z per dulces sermones z benedictōes seducunt corda innocentiū: vos autē nō ita didicistis xp̄m. In hac etiā ratōe dicit gula maximū peccatū aliquādo: eo q̄ est simile idolatrie/talis enī colit ventrē sicut deū Tales enī dicunt ab aristo. in Eth. Bastrimargi a gastir/qō est venter z margos as/qō est edax/vl insanio: is: quia insaniunt p̄o ventre. Et talis gule que est insania: ponit gregˀ. quinq̄ conditiones que supra habent in verbo p̄ propere: z in Glosa Benef. 25. d. de Esau dicente: Da mihi de coctōne hac rufa: Et sunt hec verba. Sciendū/q̄ nos quinq̄ modis gule vitiū temrat. Aliquando enim indigentia tempus preuenit. Aliquando tempus nō preuenit/sed cibos lautiores querit. Aliquando que sumenda sunt accuratius preparari appetit. Aliquando qualitatibus ciborū z temporis cōgruit/sed in quantitate sumendi mensurā excedit. Aliquando obiectū est quod desiderat/sed tamen ipso estu desiderij deterius peccat. Et in hoc casu dicit Eccli. 37. d. Ne effundas animā tuam super omnē cibum. Et in hoc etiam casu gula dicit mater omniū vitiorū. Gregorius super illud Math. 4. a. Cum ieiunasset quadraginta diebus. ꝛc. in Glosa: Nisi primo gula refrenetur/frustra contra alia vitia laboratur. Adhuc Hieronymus: Duo sunt vitia que maxime homines decipiūt suis voluptatibus: gula scz z luxuria: Que tanto deponere est difficilius/quāto eis vti est dulcius: cum vnum eoˀ oriatur ex altero: hoc est luxuria ex gula Unde Gregoriˀ: Propter hoc genitalia subnexa sunt ventri: quia venter mero estuās facile dispumat in luxuriam. Et Hieronymˀ ad Marcellā Non etnei montes/non vulcanei ignes ita estuant sicut iuueniles medulle vino z dapibus inflāmate. Et in hoc casu vt dictū est/gula est maximū peccatum: quia causa est libidinis z concupiscentie omniū aliorū peccatorum. Ad primū ergo di
C Ad arg.1m cendum: q̄ primi motus qui sunt a serpente/semp peccata sunt. Et similiter que sunt in inferiori parte rationis a serpente/hoc est a concupiscentia sensualitatis: sed motus qui sunt ab indigentia nature/naturales sunt z nō peccata. Propter hoc indetractibiles dicūt a Damasceno lib. iiij. Math. 4. a. Cum ieiunasset quadraginta diebus z quadraginta noctibus/postea esurijt. Ad aliud di
Ad 2m cendū eodem modo: q̄ remtatio a carne cum peccato est: quia est a cōcupiscentia siue serpēte: Sed motus qui est ab indigentia nature: cū nō sit a serpente/sed passio indetractibilis/nō est cū peccato.

Ad aliud dicendū: q̄ non est simile de motu ad
Ad 3m venerea/et de motu ad cibū: quia motus ad cibū est ad necessitatē individui/sine quo individuū subsistere nō poterit: motus autem ad venerea ad multiplicationē speciei: z ideo nō est necessitatis/sed cōcupiscentie z corruptōis. Et ideo dicit Prepositiuus: q̄ concupiscibilis ad nutrimentū/corrupta est rantū corruptōe naturali: concupiscibilis vero ad venerea/corrupta est z infecta z inficiens: quia per illā transfundit originale peccatū. Ad aliō
Ad 4m dicendū q̄ omnis motus illicitus ad gulam peccatum est: sed motus naturalis nō est illicitus/qz est ad supplementū indigentie naturalis z oīno
Ad 5m sine peccato: cuius nō sine pena. Ad vltimū dicē dum: q̄ appetitus vetiti cibi semp peccatū est/sed nō semp mortale. Quando vero delectationē cibi preponit delectationi in deo/tunc peccatū mortale est: vt supra habitū est: quia tunc fruit cibo z nō deo. Argumentū in contrariū concedendū est: Ad truit ar
gumentiis cōtrariū et procedit. Et per hoc patet quando gula sit peccatum: z quantū sit.

Utrum peccatum sit in abstinētia sicut in gula.

A Artio querit: vtrū peccatum sit in abstinē- Arti. III.
t tia sicut est in gula. Et videt q̄ sic: quia Arg.1m
medietas que est temperantia siue sobrietas/est medietas duorū vitiorū: quorū vnū est in abundantia: alterum in defectu. Ergo sicut contingit peccare per gulam in abundantia: ita contingit peccare in defectu per nimiā abstinentiam. Arg.2m

Adhuc: Nemo debet sibi inijcere manus/et interfector esse sui ipius: et si facit peccat grauissime per nimiam abstinētiā. Homo inijcit sibi manus: subtrahit enim necessariū/quo conseruatur vita: ergo in nimia abstinentia graue peccatū est: Cō In contra
tra: Bernhardus. xviij. sermone sup cātica. Quid rium arg.1m
magni si venter cogatur ieiunare vsq̄ ad rugitū/qui sepe replet⁹ est vsq̄ ad vomitū. Sed venter nō rugit nisi propter defectum necessarij ad sustētationem vite: ergo in defectu tali nō est peccatum Arg.2m
sed meritū. Adhuc: In vita beati Gregorij scribitur sic: Gregorius vigilijs confectus z ieiunijs B
z si marcebat corpe exspe vigebat animo. So- Solo arti.
lutio: Dicendum q̄ medietatem seruare in talib⁹ III.
virtutis est: nimis deficere et nimis abundare vitiū z petiū est. Unū in talib⁹ expedit subtrahere ea q̄ deseruiunt voluptati/sed nō ea q̄ deseruiunt ne

cessitati. Unde augˀ sup epˀam ad Rom. Fames z sitis infirmitates sunt: cōtra quas sumenda sūt alimenta quemadmodū medicamenta. Unde sicut medicamenta plus sumpta nocent/et minus sumpta nō prosūt: ita alimēta cibi z potus. In talibus autē medū est/qō sufficit necessitati nature cōseruāde in vigore z viribⁱ naturalibⁱ. Subtrahere de hoc est vitiū: qō aristo. vocat insensibilitatem. Et debet ꝓportionari fm diuersitatē psonaꝝ quia qō vni est multū/alij est parū: vt ibidē dicit in ethicis: Quia qō victori gymnasioꝝ est multū miloni ē parū: natura enī vt ibidē dicit/petit q̄tū nō quale. Unde concedēdū est: q̄ in talib⁹ qui sibi subtrahit de necessario/peccat grauiter: qz sibi ipi inijcit manus. Et per hoc patet solutio ad duo q̄
Ad arguñ in contrariū obijciūt. Ad id qō berñ. dicit dōm
rūpriūm in contrariū q̄ rugitus ventris nō ostendit defectū necessarij/
Ad 2m sed abundantiā supflui. Ad aliud dōm: q̄ gregorius confectˀ vigilijs z ieiunijs nō marcebat vsq̄ ad corpis meritū/sed vsq̄ ad maceratiōnem moderatā: que sufficit ad corporis domationem/non ad meritū. Et hoc expresse dicit auctoritas Augustini inducta.

Queritur de ebrietate.

Arti. IIII. Quo arti. 3. sūt parti. Uarto querit de ebrietate. Et querunt
q tria. Primo quid sit ebrietas. Scdo vtrū semp sit peccatū mortale. Tertio vtrū ebrietas sit de prudētia carnis: de qua dicit apls Roma. 8. b. q̄ inimica est deo.

B Parti. I. Prima de finitio Secunda

Querit quid sit ebrietas.

D primū pcedit sic. Dicit Seneca: q̄ ebrie
a tas est insania volūtaria. Ab Augu. sup illud. I. Corinth. II. Alius aūt esurittaliˀ autē ebrius est: dat ista. Dicit enī q̄ brians dicit cyphus ad mēsurā potus ꝓportionatˀ: et ebrius Arg.1m est qui bibit vltra mensurā briantis. Cōtra primā que dicit: q̄ ē insania volūtaria/obijcitur sic. Nulla insania voluntaria est cū sit subuersio rationis: sed omnis insania inuolūtaria: ergo definitio Arg.2m mala. Contra secundā sic. Quia non potest esse vna mensura bibentiū: qō enī vni multū est/alij ē parū: sicut z de cibo: g̃ generaliˀ nō potest definiri B per mensurā briantis. Solo dōm ad primā de Solo par. finitionē: q̄ ebrietas insania dicit ab effectu: quia 1. ad arg. I. sicut dicit aristo lib. de somno z vigilia: Uapor attiuū est vinū: z magis medo: quia vapores eleuat ad caput: opilat vias cerebri z rōis: z sic inducit insania: Uoluntaria autē dicit a causa: qz sumere vinū est voluntariū/nō necessariū: z sic dicit insa
Ad 2m nia voluntaria/quia voluntarie procurat. Ad secundā dōm: q̄ illa bona est. Unde latine dicitur ebrius/qui extra mensurā bibit: qz bria grece/latine dicit mensura: z dicit mensura que sufficit nature/z nō subuertit ratōez: z qui extra illā mensuram bibit/dicit ebrius z diuersificat fm diuersitates hominū: z sic patet solutio ad duo que in cōtrariū obijciunt.

Utrum ebrietas semper sit peccatum mortale.

A Parti. II. Arg. 1m

Urta hoc querit: vtrū ebrietas sp sit mor-
i tale peccatum. Et videt q̄ sic. Esaie. 5. c. Ue qui potētes estis ad bibendum vinum: z viri fortes ad miscendam ebrietatem. Ue cōminatio est pene eterne: que nō fit nisi pro mortali peccato. Adhuc Eph. 5. d. Nolite inebriari vino in quo Arg.2m est luxuria. Hoc p̄ceptū est: sed ire contra p̄ceptum est mortale peccatū. Adhuc Prouer. 31. a. Arg.3m Noli regibus o Lamuel dare vinū: quia nullum secretū vbi regnat ebrietas. Qō secreta turpit reuelat z nociue/peccatū mortale est: ergo ebrietas peccatū mortale est. Adhuc Prouer. 23. d. Ne Arg.4m intuearis vinum quādo flauescit in vitro ingredit blande: z in nouissimo mordebit vt serpens. Sed morsus serpentis venenosus est/z mortalis: ergo videt q̄ ebrietas venenosa sit z mortalis. Ad- Arg.5m huc Prouer. 20. a. Luxuriosa res ē vinū: tumltuosa ebrietas: Quicūq̄ his delectat nō erit sapiens Qō sapiētia spiritˀ ab homine tollit/mortale peccatū est: ergo ebrietas mortale peccatū est. Con In contra
trā ps. 103. Uinū letificat coz hominis. Ad leticiā coz rium arg.1m
dis tendū ē: g̃ studere vino ad leticiam cordis peccatū nō est. Adhuc Lañ. 5. a. Comedite z bibite amici/z inebriamini charissimi. Ergo inebria- Arg.6m
ri nō vniuersaliter peccatū est: quia alr nō p̄cipek amicis z charissimis. Adhuc Ben. 9. c. dicit de Arg.7m
Noe: qui fuit vir iustus z perfectus/z cū deo ambulabat: q̄ bibens vinū inebriatus est: Nec est credendū/vt dicit Augˀ ibidem in Glosa: q̄ si ebrietas peccatū mortale esset/q̄ vir sanctus se vino in ebriasset: quia aliter nō esset vir iustus z perfectˀ.

Adhuc Ben. 43. g. dicit: q̄ Joseph inebriatus Arg.8m
fuit coram fratribus suis. Qō iterū nō credendū esset de tāto viro/si sciret ebrietatē peccatum mortale esse: vt dicit Augustinˀ ibidē in Glosa. So B
lutio ad hoc dicendum per illud Eccl. I. d. Uinū Solo par.
in iocum dictū creatū est nō in ebrietatē. Unde di- II.
cendū: q̄ ebrietas vitiosa est et peccatū: nō tamen semp peccatū mortale. Si enim aliquis ignoret qualitatē vini/sicut Noe: z inebriet: tunc nō peccat mortaliter. Et sic excusatur Noe ibidē in glo. sicut z filie que patri vinū dederunt quia a patre audierāt iudicū esse futurum per ignem/sicut fuerat per aquam: Et videntes pentapolim iam exustam: z matrem suā conuersam in effigiem salis/intrauerūt ad patrē causa posteritatis seruande z nō causa libidinis. Si quis autem bibens vinū/finem delectationis in eo ponat: peccat mortalit: quia fruitur creatura/nō referens delectationem in deum: qō est peruersitas humana/vt dicit Augustinus lib. 2o de doctrina xp̄iana. Et sic loquūt quinq̄ auctoritates primo inducte/q̄ sit mortale peccatū. Ad id quod obijcitur de Psalmo. 103. Ad argu
dicendum q̄ vinū ad iocū ditatem potest bibi/nō mentū pmū
ad ebrietatem: sicut dicit Prouerbioꝝ. 31. a. Da in cōtrariū
re sicera merentibus: z vinum his qui amaro sūt corde. Bibant z oblniscāt egestatis sue ꝛc. Ad Ad 2m
id quod obijcitur de Canticis: dicendū q̄ est equi uocatio: quia loquitur de ebrietate spirituali que fit in amore charitatis. Cant. 2. a. Introduxit me rex in cellam vinariā: z ordinauit in me charitatem. Id quod obijcitur de Noe solutū Ad 3m
est supra. Ad id quod vltimo obijcitur de Joseph Glosa Augustini ibidē soluit dicens: q̄ ebrietas ibi fuit rietas locunditatis dicit.

Querit de prudentia carnis ⁊ spiritus.

A Parti. III. Utra hoc querit de prudentia carnis, De qua dicit. Rom. 8. a. Prudentia carnis mors est: prudētia aūt ips vita ⁊ pax. Quī sapientia carnis inimica est deo: legi eī dei nō est subiecta: neq; eī potest. Prudentia autē carnis / sicut ibidem dicit Glosa: est que procurat sollicite que carnis sūt: sicut in gula ⁊ luxuria. Et dat glosa simile q̄ lege dei nō potest esse subiecta dicens: Sicut claudicatio non potest subījci recte ambulatōi: ita prudētia carnis nō potest subījci prudētie spiritus / que est vita ⁊ pax. Ergo videt q̄ prudentia carnis mortale peccatū ē. Quia ibidē dicit quicūq; fm carnē sunt / deo placere nō possunt: qō nō fit nisi per mortale peccatū. Veniale eī peccatum nō excludit gratiā: ⁊ quicūq; in gratia ē / deo placet. In ꝓtrariū argumētū Contra: Boeci⁹: Scientia mali bono deesse nō potest: scire eī malū bonū est: quia nō vitatur malū nisi cognitū: sicut idē dicit. Ergo prudētia carnis bona ē ⁊ nullū peccatū / vt videt. B Solo parti. III. Solutio: Hoc ibidē soluit in glosa ad Rom. 8. Qī prudētia carnis triplicit dicit. Dicit eī prudētia que solū cognitiua est. Et hec nullū est peccatū: qz bonū est cognoscere mala vt vitent. Et ista nō ponitur prudentie spiritus: quia in talib⁹ oppositorū vna ē disciplina: vt dicit aristo. Est ētiā prudentia practica / que procurat cū effectu ad carnalem vitā ptinentia: ⁊ hec est cū ꝓnitate ⁊ affectu carnalū. Et ista ponit prudentie spiritus: quia habet affectū inclinantē ad spiritualia / q̄ sollicite procurat. Et hec est que legi dei subiecta esse non potest: Claudicat eī ad vitia carnalia. Et dicit tertio modo prudentia carnis / que de deo sentire nō potest nisi fm carnē. Unde glosa ibidē: Qui sapit fm carnē / inimicus est dei: quē sibi finē nō cōstituit: vl' quia putat deū nihil posse ꝓtereq̄ qō in naturis rerū videt. Et hec prudentia carnis pertinet ad infelicitatē / siue ad hereſim. De scōo aūtē modo dicta prudentia carnis / ⁊ prudentia spūs que opponūt: subdit apl's in eodē cap'o sic dicēs: Ergo fratres spiritui debitores sum⁹ / non carni vt fm carnē viuamus. Si eī fm carnē vixeritis morieminī: Si aūtē spiritu facta carnis mortificaueritis / viuetis. Et per hoc patet sol'o ad totū: quia primo modo prudentia bona est ⁊ nullū peccatum: secundis aūt duob⁹ modis pcīm mortale est ⁊ inimica deo: vt paulo ante dictū est.

Querit de filiabus gule

A Mēbr. II. Einde querendū est de filiab⁹ gule. Que
d fm greg. ponunt quinq; hec scz inepta letitia / scurilitas / imundicia / multiloquiū / hebetudo mentis circa intellectū. Isidorus aduingit duas: scz īmūdiciā ⁊ corpis grauitatem: et ad hec somnolentiā ⁊ pigriciā. Nec aūtē filie quas ponit gregor⁹: sic accipiūt ex effectu gule q̄ ꝓprie est oppzimere ⁊ opilare: ⁊ hoc est aut in corpalib⁹ aut in spiritualib⁹. Si in spiritualib⁹: aut est in intellectu: aut in effectu. Si in intellectu mētis: sic est hebetudo mentis: que fit quando cibus vel potus opilat vias quib⁹ spiritus debent deferre formas a cella logistica / in qua viget opatio: vt dicit Constabulus lib. de differentia spiritus ⁊ anime. Si est in effectu: aut tunc est in verbis: aut in operibus. Si in verbis: aut in verbis peccantib⁹ fm turpitudinē / aut multitudinē. Si fm turpitudinem: tūc est scurrilitas: quando scz homo loquit sicut scurre / qui turpia pronūciare consueuerunt: ⁊ prohibet ad Ephe. 5. a. Omnis aūt ira / aut indignatio / aut scurrilitas que ad rem nō pertinēt / nec nominēt i vobis. Si est in multitudine: tunc est multiloquiū. Prouer. 10. c. In multiloquio nō deerit peccatū. Ptolemeus in prouerbijs. Sapiēs est qui refrenat linguā suā ne multū loquat / nisi cū de deo loquit. Aug⁹. xv. de trinitate: Scio dominē scriptū esse: q̄ in multiloquio nō deerit peccatū sed de te loquī quantūlibet homo loquat: ꝓterea nō est multū quia nunq̄ est satis. Si aūtem est in effectu ⁊ in opere: tunc est inepta letitia. Et adhuc si est in opere fm quantitatē cibi vel potus sūpta: tunc est indigestio / illa scz que est ex vomitu. Esa. 28. b. A vino errauerunt in ebrietate: nescierūt videntem: ignorauerūt iudiciū: Omnes eī mense replete sunt vomitu sordiū / ita vt nō cēt locus vltra. Prouer. 23. d. Cui ve: cui⁹ patri ve: cui rixe: cui fouee: cui sine causa vulnera: cui suffossio oculorum: Nonne his qui cōmorant vino ⁊ studentes calicibus epotandis. Illa que ponit Isidorus sic accipiant. Dicit eī: q̄ gula est in comessationibus ⁊ ebrietatib⁹: ⁊ cōstat q̄ comessatio est in cibis qui ex multitudine inducunt pigriciā ad Titum. 1. c. Cretenses omnes mendaces / vētris pigri. Lib⁹ enūmer qualitate pigritiā inducit ⁊ somnolentiā. Propter quod. 1. Petri. 5. Petrus ad vigilias exhortans premisit sobrietatē / dicens: Fratres / sobrij estote: ⁊ vigilate. Quasi diceret: si nō estis sobrij / vigilare contra diabolū nō potestis. Corpis aūtē grauitas respicit pigriciā. In prebabtis eī dictū est de qua īmundicia intelligit: qz de corpali ⁊ spirituali vt supī articulo de ebrietate dictū ē.

De luxuria. Questio. CXXII

Einde querendū est

Huj⁹ q̄stionis duo sūt membra. Primum sūt 4. sūt arti.

d de luxuria. De qua queremus duo: scz de luxuria in se: ⁊ de filiab⁹ ei⁹. De luxuria in se querem⁹ quattuor: scz quid sit. Et si omnis coitus soluti cū soluta sit peccatū: ⁊ quātū peccatū. Et tertio de pollutōe immunda. Et q̄rto de tactib⁹ īmundis ⁊ osculis ⁊ amplexibus.

A Mēbr. I. arti. I. Prima definitio Secunda Arg. m

Querit quid sit luxuria

b Diffinitiones ducte in sufficientes sunt.

D pmū procedit sic: Beda sic definit luxuriam dicens: Luxuria est libidinose volutari / nimi⁹ apperit⁹. Adhuc idē sic. Luxuria est concupiscentia nimia experiēde voluptatis

Et videtur q̄ neutra istarū definitionū sufficit: Dicit eī Matth. 5. c. Qui viderit mulierē ad concupiscendā eam / iam mechatus est eam in corde suo: Videt ergo q̄ visu cōmittit luxuria: ⁊ nō tantum concupiscendo ⁊ experiendo voluptatē. Adhuc Crisostom⁹ sup idē verbū dicit sic: Nō simpliciter visum prohibuit deus ne mulier videret: scz ꝓter occasionē adiuncta. Et ideo addit: ad concupiscendam eā. Unde dicit: Non ad hoc oculos tibi fecit deus / vt p illos introducas adulteriū: scz vt creaturam videns / admireris creatorē. Ergo visu cōmittitur luxuria / ⁊ nō experientia voluptatis tm Arg. 1m

Adhuc: Augustinus in regula / Nec eī quādo Arg. 2m

pcedit is / feminas videre, phibem inist: sed appetere: vel ab ipis apperi velle criminosus ē. Et post pauca addit: Qui eni i femina figit oculū / ⁊ illi⁹ i seipo delegit fixū: etiā iracs ab īmūda violatiōe corpis fugit castitas ipa ō moribus. Sz castitas ñ fugit ō moribus nisi p cōpletā luxuriā: q̄ i visu ē cōplera luxuria ⁊ sic Arg. 4m nō tm ē apperit⁹ exp̄ssē, voluptatis. Adhuc Job 31. a. Pepigi fedus cū oculis meis / vt nō cogitarē quidē de virgine. Et subdit causam: Ignis est eni vsq; ad ꝓsumptionē deuorās / ⁊ oia eradicās gemina. Et ꝓstat q̄ loquit de caloze libidinis: ⁊ sic videt q̄ hoc exerceri libidinis vitiū / qō est luxuria: et Arg. 5m sic iterū definitiōes īducte insufficientes sunt. Ad huc: Threno. 3. f. Oculus meus depdatus est animā meā in cūctis filiab⁹ populi mei. Depdatio anime nō fit nisi p actū mortalis pcī: q̄ videt q̄ p visum exerceat mortale pcīm libidinis qō depdatur animā: ⁊ sic vt prius. B Solo arti. I Solutio: dōm q̄ luxurie vitiū tripliciter cōsiderat: scz in actu / in causa / ⁊ in occasione. In actu: tunc feda cōmixtio cū nō sua / vel suo / dicit luxuria. In causa: tunc est in appetitu experiēde voluptatis / qui pcedit ex cōsensu rationis. Et hoc modo definit primis duab⁹ definitionib⁹. Et istis duobus modis luxuria dicit mortale pcīm. In occasione cōsiderat / qī est in oculis ⁊ in alijs signis quinq; sensuū. Un Hieron⁹ ad marcellū. Tactus ⁊ loci / risus ⁊ sibili mollitie virginitatis solēt esse ꝓncipia. Et sic loquit dōs Matth. 5. e. Qui viderit mulierē ad ꝓcupiscendū eā: ꝓtū scz ad signū pcedēs in actū. Et hoc patz p Chrys. in originali sup idē verbū sic dicentē: q̄ dōs phibet visum: qz datur occasio homini p visum interficiēdi seipm p libidinē: ⁊ ideo addit / ad ꝓcupiscendū eā. Et dat exemplū Chrys. sicut quādo pcrigit furioso gladius vt seipm interficiat. Et sic intelligunt omnes auctoritates inducte Aug. Job / ⁊ Thren. de oculo. Et sic patet solutio ad totū.

Utrū omnis coitus soluti cum soluta sit peccatū: ⁊ quātū peccatū sit.

A Articu. II. Arg. primū Ecūdo q̄rit: vtz ois coit⁹ soluti cū soluta
s sit pcīm: ⁊ q̄nēū pcīm sit. Et videt q̄ nō sit pcīm Chrys. Utraqz scz tā ira q̄ ꝓcupiscentia sūt naturalia. Sed naturalia nō sunt pcā: q̄ nec ira / nec ꝓcupiscētia coitus sūt pcā. Arg. 2m Adhuc in ꝓncipio decreti dicit gratianus: q̄ naturale ius est / qō natura oīa animalia docuit: vt procreatio filioz / ⁊ educatio eoz. Procreatio filiorū non est sine coitu: q̄ videt q̄ coitus sit de naturali iure / ⁊ bonū naturalis iuris: in quo consistit salus būani generis est bonū fm se: bonū fm se in naturali iure nō pōt esse peccatū / ⁊ marie mortale: coytus soluti cū soluta est tale bonū: ergo videt q̄ nō Arg. 3m possit esse malū fm se. Adhuc: In qualibz specie boni vnū est primū subiectū boni / qō vocat in gene re bonū: qō vestitū circūstantijs / ⁊ determinatū forma virtutis efficit bonū in specie: ⁊ hoc nihil aliud est q̄ actus rōnalis ⁊ volūtarius sup debitā materiam. Sicut in genere elemosyne / dare indigenti est primus actus: quia indigens ꝓpria materia est donationis: qui si vestiat debitis circūstantijs / et determinet ꝓpria forma virtutis: vt fiat quādo debet / ⁊ vbi debet / ⁊ quantū debet efficit actus misericordie virtutis que dicit elemosyna. Coire act⁹ est humanus rōnabilis ⁊ voluntarius: eius propria materia est q̄ fiat cū muliere soluta: ergo coitus soluti cum soluta ad minus est bonum in genere: ergo nūq̄ est peccatum. Contra Hebreos, vi. a. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit de⁹. Iudiciuz dā nationis nō est nisi pro mortali peccato: ergo fornicatio est mortale peccatum. Adhuc Aristo. viij. ethico. dicit q̄ fornicator est peior incōtinente: eo q̄ fornicator in toto corrupt⁹ est fm morem / nihil habens in se nō corruptum: incontinēs autem sanam habet rationē / ⁊ si vincitur passione. Incontinentia fm se malū est et peccatum mortale: q̄ multo magis fornicatio. Solutio: Absq; dubio et absq; vlla ambiguitate fm fidem catholicam tenē duz ē: q̄ cōcubitus soluti cum soluta peccatū mortale est: sicut exp̄ssē innuit ap'ls Heb. vi. in auctoritate supius inducta. Et ꝓpter hoc greci qui dicebant q̄ fornicatio nō esset mortale peccatum / i cōcilio lugdunensi coacti sunt hoc reuocare. Ad primum ergo dicendū: q̄ ira ⁊ concupiscentia sūt naturaliua / sed lege ordinabilia: q̄ ordo si corrumpatur eis / peccata sunt. Sicut eī dicit Aristot. 5. politi. homo naturaliter animal ciuile est: ⁊ sicut optimus omniū animaliuz est quando lege ciuili est ordinatus tita pessimus est omniū agrestis / legibus ciuilibus nō ordinatus. Unde ira p zelum (que ordinata est lege) bona est: Ira p vitium mala: propter corruptionē legis ⁊ ordinis. Similiter concubitus matrimonialis bon⁹: ꝓpter ordinem legis ⁊ disciplinę. Concubitus vero soluti cū soluta malus ē: ꝓpter eandem corruptionē. Et hoc ē qō dicit apostolus Phil. iiij. b. Decetero frēs / quecūq; sūt vera / quecūq; pudica / quecūq; iusta / quecūq; sancta quecūq; amabilia / quecūq; bone fame: si qua virtus / si qua laus disciplinę: hec cogitate que et didicistis ⁊ accepistis et vidistis ⁊ audistis in me. Hec agite: ⁊ deus pacis erit vobiscum. Quasi dicat: quecūq; hīs disciplinis nō sunt ordinata / mala sunt ⁊ ab his abstinendū ē. Ad aliud dōm: q̄ naturale ius differt fm differentiā animaliū participantiū naturā. Unde in his que nō participant rationē / naturale est ad qō mouentur fm impetum nature: ⁊ nō est malū in eis. In homine aūtē cuius formalis natura est ratio / ⁊ perfectiua fm speciem: naturale non potest esse peccatū / sed innaturale. Unde Damas. ij. li. xij. c. dicit: q̄ peccatum est recessus ab eo qō est fm naturam / in id qō ꝓter naturam est / vel contra naturā. Ad vltimum dicendum: q̄ mulier soluta nō est ꝓpria materia coitus: ⁊ huius ratio est: quia sicut dictum est / homo est animal ciuile naturaliter: ⁊ coitus est actus ordinabilis lege ⁊ ciuilitate: ⁊ ideo ꝓpria materia eius nō posset esse nisi illa quā lex fecit suam: cuz q̄ coitus non est peccatum. Sed actus soluti cuz soluta nō habet legem / nec ordinem disciplinę: ergo peccatum est / ⁊ semper mortale. Duo que obijciuntur in contrariū concedenda sunt ⁊ ꝓcedunt.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Aſſumitur arg. i ꝓra.

Queritur de pollutione nocturna: vtrū scz generaliter sit peccatū vel non

Ertio querit de pollutione nocturna: vtrū
t scz generaliter sit pcīm / vel nō. Et videt q̄ sic. Dicit eī deut. xxiij. b. Si fuerit inter vos homo q̄ nocturno sit pollut⁹ somno: egredietur

Arg. cum eō

extra castra: z nō reuertet priusq̄ ad vesperam lauetur aqua: z post solis occasum regredietur ad castra. Glosa gregorij interlinearis: nocturno somno hoc est tenebrose cogitationi consentiēdo: egredit extra castra/societati fideliū se indignum esse iudicans: z non reuerteretur priusq̄ ad vesperam: Gregorius: superato feruore ardoris: lauetur aqua/lachrymarū penitentie: post solis occasum/temptatione: scz deferuescente: regredietur in castra/id est consortium fidelium. Hec nō fiunt nisi pro mortali peccato: ergo videt q̄ pollutio nocturna sit mortale peccatum. In cōtrariū argumētū Contra Augustinus ibidem in glosa: Si fuerit inter vos homo tē. Multa ponit ler in sacramentis z vmbris futurorum. Quedam enim est in semine materialis informitas: q̄ formata corpus hominis reddi tura est: que in significationē posita est vite informis z ineruditeta qua informitate oporter doctrine forma z eruditione mūdari. Ideo illa purificatio p̄cepta est post seminis effusionem. Hec eni in somnis peccatū est Aut si quis hoc peccatum putat: non arbitrās accidere nisi huiꝰ desiderio: qō falsū est: nūqd z solita menstrua femīa ꝓ/que singulis mēsibus accidūt/ peccata sunt qō falsum est: Quas ler p̄cipit expiari non nisi per ipsam materialē informitatē: que facto conceptu tanq̄ in edificationem corporis additur: ac per hoc cum informiter fluit/ significari voluit ler: animū sine discipline forma indecenter fluidum/ ac dissolutum: quē formandū significat cum fluxum purificari imperat. Ex hac glosa ptz q̄ totū ad spiritualia referturꝫ z q̄ in sompnis non fit peccatum. Ulterius queritur hic de causis pollutionū: que ponuntur in decreto distinctione xxxra ca. testamentū veteris legis: Et infra Gregorius. Sed est in eadem illusione necessaria valde discretio/que subtiliter pēsari debeat: ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula: aliquando ex nature superfluitate vel infirmitate Et cū ex nature superfluitate vel infirmitate euenerit/ omnino hec illusio non est timenda: quia hāc animus nesciens pertulisse/magis dolendū est q̄ fecisse. Cum vero vltra modum appetitus gule in sumendis alimentis rapitur: atq̄ idcirco humoꝝ receptacula grauantur habet quidem animus aliquem reatum/ non tamen vsq̄ ad prohibitionem sacri mysterij/ hoc est eucharistie percipiende/ vel missarum solēnia celebrandi: cum forte aut festus dies exigit aut exhibere mysterium: pro eo q̄ alius sacerdos deest: ipsa necessitas compellit: nā si assint alij qui implere mysterium valeant: illusio per crapulam facta a perceptione sacri mysterij p̄hiberi nō debet: sed ab imolatiōe sacri mysterij vt arbitror/ debet abstinere humiliter. Et addit Gregorius vlterius distinguens: Si tamen dormientem turpi imaginatione ipa illusio nō concusserit. Nam sunt quibus ita plerūq̄ illusio nascitur/ vt eorum animus etiam in somno corporis positus/ turpibus imaginationib non fedetur. Quia in re vnī ostenditur/ ipsa mens rea/ non tunc vel in suo iudicio libera esse: z si dormiente corpore nihil meminit vidisse/ tamen vigilijs corporis meminit se ingluuie cecidisse. Si vō ex turpi cogitatione vigilantis oritur illusio in mente dormientis/ paret omnino reatus suus: videt enim ex qua radice inquinatio illa p̄cessit: quia q̄ cogitauit sciens/ hoc pertulit nesciēs. Queritur ergo hic cum multe sint cause illusionum siue pollutionū nocturnaliū; que sit maius peccatū/ z que minus. Et ad hoc dicendū: q̄ ille que sunt ex parte anime/ sicut ruine imaginatiōes/ marie peccata sūt: quia signa sunt precedentis peccati quo homo cōsensit vigilans in aspectum mulierū. Sicut enim dicitur in libro thezauri occulti qui editus est a paschali romano apud constantinopolim. lxxiij. anno christi z idem dicit Aristoteles de somno z vigilia: forme sensibiles accepte in vigilijs/ reseruātur in thezauro imaginatiue virtutis: z eadē vi q̄ mouerūt vigilantes/ redeuntes ad organa sensuum mouēt dormientes: z incitant vel ad libidines/ vel ad terrores. Propter qō etiam quidā antiqui magistroū dicūt: sicut prepositinꝰ z sui sequaces: q̄ tales imaginationes nō sunt peccata/ sed signa precedentiū peccatorum. Et addiderunt: q̄ ex consensu sequente somnū tale efficitur maius vel minus peccatuꝫ Si enim cōsentit z vult in vigilia tale quid accidisse vnde tale somnum accidit: sic accidit ex peccato mortali/ adulterio: scz vel fornicatione: consensus sequens illud est peccatum mortale. Et isti dicūt q̄ pollutio nō sit peccatuꝫ nisi ex consensu qui post somnum implet in vigilando: z fm quantitatez illius consensus accipit quātitatez peccati. Dicunt etiam q̄ talis pollutio initiū habet in somnis: z cōplementum ex consensu in vigilando. Et adhibēt rationem: quia memorie precedentium malorum nō debent fieri in delectatione/ sed in meroze z tristitia. Esa. xxxviij. c. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Hec solutio confirmat q̄ dictum Isidori primo libro sententiarum: qui sic dicit: Non est peccatum quādo nolentes nocturnis imaginibus illudimur luxurie: sed tunc est peccatum: si antecēꝫ illudamur cogitationis affectionibus preuenimur: Luxurie quippe imagines quas in vigilia gessimus/ sepe dormientibus in anio apparēt: sed innorie sunt si nō concupiscendo occurrunt. Adducidem ibidem: Qui nocturna illusione polluitur: cuius extra memoriam turpium cogitationum se sentiat inquinatum tamē hoc vt rem p̄raretur culpe sue tribuat: suāq̄ immunditiā statim fletibus tergat.

B Qō incidēs

Queritur de tactibus immundis osculis et amplexibus si sint pctā. Et de differentia eoruꝫ que sunt fornicatio: adulterium: stuprum meretricium siue scortum: sacrilegiū incestus z zodomia.

Z

Quarto queritur de tactib⁹ imūdis z osculis z amplexibus: que quidā dicūt non esse peccata. Qd autem peccatum sit probatur Epbe. v. a vbi apostolus sic dicit: Fornicatio autem z omnis immunditia/ aut auaricia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos aut turpitudo: glo. i osculis z amplexibus: aut stultiloquium: glo. vt blanda verba: aut scurrilitas que ad rem non pertinet: glosa que a stultis curialitas dicitur: sed magis gratiarum actio. Adhuc Prouerbio. vj. d. Nunquid

Artic. III.

Arg. iij.

Arg. ij.

potest homo abscondere ignem in sinu suo vt vestimenta illius nō ardeant: aut ambulare super prunas/ z non comburentur plante eius: Sic qui ingreditur ad mulierē proximi sui: nec erit innocens cum tetigerit eam. Adhuc Eccī. ix. b. Cum aliena mulierē nō sedeas omnino: nec accūbas cuz ea sup cubitum: z ne altriceris verbis cū illa. Cōstat ergo q̄ illa, p̄hibita sunt tam in veteri q̄ in nouo testamento: nec potest assignari causa/ quare p̄hibita sunt: nisi quia sunt ad libidinem incitamenta et turpia. Ista autez peccata nō possunt ad aliud peccatuz reduci nisi ad luxuriā: sunt ergo signa z que dam incitamenta luxurie: ergo sunt peccata. Adhuc heroz arguit sufficienter ab adiūctis sic: Iste est errabundus de nocte: ergo est adulter/ vel fur Cum ergo ista proximius sint adiuncta luxurie: er bijs potest argui/ q̄ hec talia faciens luxuriosꝰ sit: ergo sunt peccata. Adhuc. j. thes. v. d. Ab omni specie mala abstinete vos: Nec potest negari q̄n ista sint species mali: ergo abstinendū est ab eis: q̄ sine peccato nō fient/ cum auctoritate apostolica p̄hibita sint: Adhuc ad hoc facit auctoritas Hieronymi ad marcellā supius inducta: tactus/ z oculi/ z risus z sibili mixture virginitatis solent esse principia: z q̄ mixture virginitatis p̄ncipium est videtur esse p̄cīm etiā mortale: ergo videtur q̄ ista sint etiam peccata mortalia. Adhuc Eccī. xxvj. b Fornicatio multeris in extollentia oculoruz eius. Si ergo p̄ter extollentiam oculorum reputatur mulier fornicaria/ z fornicationez concupiscēs a proximioribus signis q̄s sit extollentia oculoruz multo magis reputatur fornicaria: Proximiora autem signa sunt amplexus z tactus impudici/ q̄s extollentia oculoruz: ergo ab bijs arguitur fornicaria vel fornicator. Ergo sunt peccata: z ad mortale peccatum q̄ est luxuria/ inducentia. Ulterius queritur de differentijs que assignantur a sanctis de ipso peccato que sunt fornicatio/ adulterium/ stuprum/ meretricium siue scoztū/ sacrilegiū incestus/ zodomia. Et queritur que sit differētia in bis: er quo omnia ad luxuriam reducuntur.

Arg. 3m.

Arg. 4m.

Arg. 5m.

Arg. 6m.

Arg. 7m.

Ad. II. pē.

Parti. II.

B Solo. arti. IIII

Solutio ad primum dicendum: q̄ in omnibus signis que inducta sunt/ peccatum est: z puto q̄ si giuz mortalis peccati. Et hoc accipitur ex alia auctoritate supius inducta Matbei. v. e. Qui viderit mulierem ad ꝓcupiscendum eam/ iam mechatus est eam in corde suo/ cum tamē visus sit signū remotuz: multo magis reputatur iam mechatus in corde a signo ꝓpinquo. Talia autem signa ꝓpinquissima sunt: vt iam dictum est: maxime propter dictum au gustini in regula: Cum sibijnuicē conspectu mutuo corda nunciant impudicaz: etiam intactis ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus. Constat autē/ q̄ pemptium est castitatis in moribus peccatum mortale est: ergo talia sunt peccata mortalia. Et inducit Augustinus illud Prouerbio. xxiij. a. Abhominatio domino deū gens oculum. Unde omnia adducta procedūt sicut adducta sunt. Et per hoc patet solutio ad primam partem questionis. Ad secundū quesitum dicendum: q̄ differentia est inter ea bec scz fm dicta sanctorum: q̄ fornicatio ē quādo solutus cognoscit solutaz abusu naturali. Adhuc potest homo abscondere ignem in sinu suo vt vestimenta illius nō ardeant: aut ambulare super prunas/ z non comburentur plante eius: Sic qui ingreditur ad mulierē proximi sui: nec erit innocens cum tetigerit eam. Adhuc Eccī. ix. b. Cum aliena mulierē nō sedeas omnino: nec accūbas cuz ea sup cubitum: z ne altriceris verbis cū illa. Cōstat ergo q̄ illa, p̄hibita sunt tam in veteri q̄ in nouo testamento: nec potest assignari causa/ quare p̄hibita sunt: nisi quia sunt ad libidinem incitamenta et turpia. Ista autez peccata nō possunt ad aliud peccatuz reduci nisi ad luxuriā: sunt ergo signa z que dam incitamenta luxurie: ergo sunt peccata. Adhuc heroz arguit sufficienter ab adiūctis sic: Iste est errabundus de nocte: ergo est adulter/ vel fur Cum ergo ista proximius sint adiuncta luxurie: er bijs potest argui/ q̄ hec talia faciens luxuriosꝰ sit: ergo sunt peccata. Adhuc. j. thes. v. d. Ab omni specie mala abstinete vos: Nec potest negari q̄n ista sint species mali: ergo abstinendū est ab eis: q̄ sine peccato nō fient/ cum auctoritate apostolica p̄hibita sint: Adhuc ad hoc facit auctoritas Hieronymi ad marcellā supius inducta: tactus/ z oculi/ z risus z sibili mixture virginitatis solent esse principia: z q̄ mixture virginitatis p̄ncipium est videtur esse p̄cīm etiā mortale: ergo videtur q̄ ista sint etiam peccata mortalia. Adhuc Eccī. xxvj. b Fornicatio multeris in extollentia oculoruz eius. Si ergo p̄ter extollentiam oculorum reputatur mulier fornicaria/ z fornicationez concupiscēs a proximioribus signis q̄s sit extollentia oculoruz multo magis reputatur fornicaria: Proximiora autem signa sunt amplexus z tactus impudici/ q̄s extollentia oculoruz: ergo ab bijs arguitur fornicaria vel fornicator. Ergo sunt peccata: z ad mortale peccatum q̄ est luxuria/ inducentia. Ulterius queritur de differentijs que assignantur a sanctis de ipso peccato que sunt fornicatio/ adulterium/ stuprum/ meretricium siue scoztū/ sacrilegiū incestus/ zodomia. Et queritur que sit differētia in bis: er quo omnia ad luxuriam reducuntur.

Solutio ad primum dicendum: q̄ in omnibus signis que inducta sunt/ peccatum est: z puto q̄ si giuz mortalis peccati. Et hoc accipitur ex alia auctoritate supius inducta Matbei. v. e. Qui viderit mulierem ad ꝓcupiscendum eam/ iam mechatus est eam in corde suo/ cum tamē visus sit signū remotuz: multo magis reputatur iam mechatus in corde a signo ꝓpinquo. Talia autem signa ꝓpinquissima sunt: vt iam dictum est: maxime propter dictum au gustini in regula: Cum sibijnuicē conspectu mutuo corda nunciant impudicaz: etiam intactis ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus. Constat autē/ q̄ pemptium est castitatis in moribus peccatum mortale est: ergo talia sunt peccata mortalia. Et inducit Augustinus illud Prouerbio. xxiij. a. Abhominatio domino deū gens oculum. Unde omnia adducta procedūt sicut adducta sunt. Et per hoc patet solutio ad primam partem questionis. Ad secundū quesitum dicendum: q̄ differentia est inter ea bec scz fm dicta sanctorum: q̄ fornicatio ē quādo solutus cognoscit solutaz abusu naturali. Adhuc ultertium quo cōiugalis torus violatur. Unde dicitur adulterium ad alienū torum accessus. Stuprum autē est/ vt dicit Hieronymus: quando virginalis integritas per cōcubitum dissipatur. Meretricium vō/ vt idem dicit quando aliquis vel aliquis e locatione corporis turpe lucrum insequit. Et propter hoc etiam dicitur scortum: quia turpissimum est cuz dicat Aristoteles: q̄ meretrix melior est q̄ fornix: quia fornix nihil boni habet/ nec in ratione/ nec in corde: meretrix autem ad aliquid boni intendit pretiū scz. Unde dominus Ezechielis. 16. d. dicit: ipropando: Jn hoc q̄ dedisti merces/ z non accepisti: factum est in te contra consuetudinem mulierum. Fornix enim ob hoc dicta est/ q̄ antiquitus non habebant priuatam familiam: sicut dicit. ij. erbico ꝓ: z propter hoc/ ne aburerent se peccato contra naturam per molliciem tangentes seipos: cum sicut dicitur. iij. phylico ꝓ: propter confricationē continue equitantes in equis marme titillāt ad libidinem: permittebat ab antiquis q̄ occurrerent eis puelle vage: que sub fornicibs id est arcubus triūphalibus supponebant se eis: z propter hoc fornicatio a fornice dicta est. Sacrilegiū autem licet cōmuniter dicatur lesio cōmunis sacre rei/ tamen in specie luxurie dicitur coitus cum moniali z clerico/ vel alia consecrata persona: que voto castitatis est obligata. Jncestus vō est violatio persone vel sanguine vel affinitate coniuncte. Sodomia est peccatum contra naturam/ masculi cum masculo/ vel femine cum femina. De quo dicitur Rom. i. d. Tradidit illos in passionem ignominie: vt faciant que non conueniunt. Nam femine eorum mutauerūt naturalem vsum in eum vsum qui est cōtra naturam. Similiter autem z masculi relicto naturali vsu femine/ exarserunt in desideriis suis inuicem: masculi in masculos/ turpitudinem operantes/ z mercedem quā oportuit erroris sui in semetipis recipientes. Si queratur quod istoruz sit maius peccatum: Dicendū q̄ deformitas omniū peccatorū mensuratur tribus: scz gratia/ ratione/ z natura. Et illud q̄ō est contra gratiam/ rationem/ z naturā maximū est: sicut est sodomia. Qō autem est contra gratiam z rationem post hoc maius est: sicut adulterium: qō sicut dicit Hieronymus/ secū dū locū renet in penis. Jn aliis autē quantitas peccati est fm quantitatē boni qō priuat. Unde stuprum maius est q̄ fornicatio/ z sacrilegium/ z adulterium: minimū autem meretricium z fornicatio: nullum autem peccatum concubitus marrimonialis. Sapientie. iij. Felix sterilis z incoinquinata q̄ nesciuit torum in delicto: habebit fructum in respectione aiarū sanctarū.

B Solo. arti. IIII

Queritur de filiabus luxurie.

A

Etinde queritur de filiabus luxurie: Que d fm Gregorij octo sunt: hec scz: cecitas mētis/ inc̄ōsideratio/ inconstantia/ precipitatio/ amor sui/ odium dei/ affectus presentis seculi/ desperatio futuri. Scōm Jsidorum autem sunt quattuor: scz turpiloquia/ scurrilia/ ludicra/ stulti loquia. Numerus autem Gregorij sic accipitur: Luxuria enim ligamentū quoddā mentis siue spiritus est. Plato autem in tria diuidit mentem: ve

Mēbr. II.

dicit Aristotes libro de laudabilib bonis: scz in rationalem/irascibilem/z concupiscibilem. Si ergo impedimentū est rationis: tunc est cecitas mentis. Et propter hoc ab antiquis idolum libidinis cecum pingebatur. Un̄ vsus. Omnis amor cecus: non est amor arbiter equus: Indeforme pecus cōgerit omne decus. Et dicitur in Quidio: q regina amabat quendā cui inerat grande malum stillantis ocelli. Et sic cecitas mētis est in ratione fm priuationem veri habitus/qui illumiare deberet rationem ad recte videndum quid amaret vel quid non amaret. Unde p oppositū dicitur Eccl.24.c. de sapientia: Ego mater pulchre dilectionis. Pulchra enim dilectio est/que scit quid amet: z pper quid amat. Si autem est in ratione fm actum rationis qui est considerare: tunc est inconsideratio/a priuatione talis actus dicta. Amor enim ita ligat mentem/q non considerat quid vel qualiter amet. Et hoc est qō dicitur Osee.4.c. Fornicario z vinū z ebrietas auferūt cor. Et ibidē paulopost: Spūs enī fornicationū decepit eos. Si aurē est in concupiscibili fm q regit a rōne: tunc ē incōstātia: qz tūc priuat regimine rōnis: z efficitur cōcupiscibilis diffluens circa concupiscibilia z inconstans: Prouerb. vij.b. De fenestra enim domus mee per cācellos prsperi: z cōsidero vecordē iuuenē/q trāsit per plateas iuxta angulum z prope viam domus illius: hoc est/mulieris garrule: graditur in obscuro aduesperante iam die: hoc est/quando obscuratur lumen rationis in noctis tenebris z caligine. Et ecce mulier occurrit ornatu meretritio prepārata ad decipiēdas animas garrula/vaga/quietis impatiens: nec valens in domo consistere pedibus suis: id est infra meras mentis: quod proprīū est incontinētis: vt dicitur septimo ethicorum. Incontinēs enim est/vt ibidem dicitur: qui omni passione extruditur extra meras mentis. Et addit salomon: Nunc foris/nunc in plateis/nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumq deosculatur iuuenem: z procaci vultu blanditur/ dicens: Victimas pro salute deuoui: hodie reddidi vota: idcirco egressa sum in occursum tuum/z repperi. Intexui funibus lectulum meum: strauī taperibus pictis ex egypto: aspersi cubile meum myrrha/aloe z cynamomo: veni inebriemur uberibus: z fruamur cupitis ampleribus/donec illucescat dies.

B Si autem est in irascibili fm defectum regiminis rationis: tunc est precipitatio in verbis z in factis. Et si est tam in concupiscibi q̄ in irascibili fm ordinem ad inferiora: tunc est amor sui. Et si est fm auersionem a superiori/ que semper sequitur indebitam conuersionem ad inferiora: tunc est odium dei. Si vō est fm indebitam conuersionem ad exteriora: tunc est amor seculi presentis. Et quia amor seculi presentis auertit a spe futuri: propter hoc vltima filia est desperatio futuri: que nascitur ex libidinosa concupiscentia presentium. Et propter hec z alia pericula que a luxuria oriuntur dicit apostolus prime ad Corinth.6.d. Fugite fornicationem: Omne enim peccatum quodcunq fecerit homo/extra corpus suum est: qui autem fornicatur/in corpus suum: id est incōmaculationem proprij corporis. Numerus autez earū quas ponit Isidorus accipitur a signis: que aut sunt i verbis/aut in factis. Si in verbis: tunc est turpiloquium: quia luxuriosi libenter de turpibus loquūtur Si autem in factis: tunc est scurrilitas: quādo ad modum scurrarū turpiter se sibi inuicem exhibent amantes. ij. Regū. vj. c. dicit michol ad dauid: q̄ gloriosus fuit hodie rex in oculis ancillarum suarum: denudatus sicut vnus de scurris. Si autez est in ludis quibus pcipue occupantur luxuriosi z molles: tunc est ludicra. Unde. vij. Ethicorum. dicit q lusiuus est molliorz z peior incōtinēte. Adhuc si est in verbis incostātibus: tūc est stultiloquium Esa. xxxij. b. Facinus fatua loquit: quia nō frenatur freno sapientie.

Summa septem vitiorum capitaliū fm Gregorium.

Ed quia hec summa fit pro fratribus legētibus et disputantib/ qui non semper habent copiam originaliū: placuit verba gregorij. xxxj. li. anteponere de septez vitijs. Dicit ei fict: Exhortationes ducum z vulgarum exercitus Temperantia quippe vitia/que inuisibili prelio cōtra nos regnanti super se superbie militant: Alia more ducum preeunt: Alia more exercitus subsequuntur. Neq culpe omnes pari accessu cor occupant: sed dū maiores z pauce neglectam mentem preueniunt/minores z inumere ad illam se cateruatim fundunt. Ipsa nāq vitiorum regina superbia/cum deuictū plene cor ceperit: mox id septem principalibus vitijs quasi quibusdam suis ducib deuastarum trahit. Quos videlicet duces exercitus sequitur: quia pculdubio ab eis importunevitiorum multitudines oriūtur. Quod melius ostēdemus/si ipsos duces atq exercitum specialiter vt possumus enumerando pferamus. Radix qppe cuncti mali superbia est: de qua scriptura testante dicit: Initium omnis peccati superbia. prime autem eius soboles septē nimirū principalia vitia de hac virulenta radice proferuntur: scz inanis gloria/ inuidia/ ira/ tristicia/ auaricia/ vētris ingluuies/ luxuria. Nam quia bis septez superbie vitijs nos captos doluit: idcirco redemptor noster ad ipsirituale liberationis prelium septiformis gratie plenus venit. Sed habent contra nos hec singula ereditum suum. De inani gloria inobedientia iactantia/ hypocrisis/ contentiones/ pertinatia/ discordie/ z nouitatum presumptiones oriuntur. De inuidia odiū/ susurratio/ detractio/ exultatio in aduersis proximi/afflictio autē in prospis nascitur. De ira rixe/ tumor mentis/ contumelie/ clamor/ indignatio blasphemie proferuntur. De tristicia/ malicia/ rancor/ pusillanimitas/ desperatio/ torpor circa precepta/ vagatio mētis erga illicita nascitur. De auaritia pditio/ fraus/ fallacia/ perjuria/ inquietudo/ violentie z cōtra misericordiā obdurationes cordis oriunt. De ventris ingluuie/ inepta letitia/ scurrilitas/ immundicia/ multiloquium/ hebetudo sensus circa intelligentiam propagatur. De luxuria/ cecitas mentis/ inconsideratio inconstantia/ precipitatio/ amor sui/ odium dei/ affectus presentis seculi/ horror autem vel desperatio futuri generatur. Quia ergo septē principalia vitia tanta de se vitiorū multitudinez proferūt cum ad cor venit/ quasi subsequētis exercitus cateruas trahunt. Ex quibus videlicet septē quinq spiritualia/ duo carnalia sunt: sed vnumqq eoz tanta sibi cognatione iungitur/ vt nō nisi vnuz de altero proferatur. Prima nāq superbie soboles inanis est gloria: que dum oppessam mentē cōrumperit/ mox inuidiam gignit: quia nimirū dum vanī nominis potentiam apperit: ne quis hanc alius adipisci valeat rabescit. Inuidia quoq iram generat: quia quāto interno liuoris vulnere animꝰ sauciatur: tāto etiam māsuetudo trāquillitatis amittitur: z quia quasi dolens membrū tangitur/ idcirco opposite actionis manꝰ velut grauius pressa sentitur. Ex ira quoq tristicia oritur: quia turbata mens quo inordinare se concurit/ eo addicēdo se confundit: z cum dulcedinem tranquillitat̄ amiserit/ nihil hanc nisi ex perturbatiōe subsequēs meroz pascit. Tristicia quoq ad auaricia deriua tur: quia dum confusum cor bonū leticie in semet ipso intus amiserit: vnde cōsolari debeat/ foris q rit: z tanto magis bona exteriora adipisci desiderat/ quanto gaudium nō habet ad qō intrinsecus recurrat. Post hec vero duo carnalia vitia, i. ventris ingluuies z luxuria supersunt. Sed cunct̄ liquet/ q de ventris ingluuie luxuria nascitur: dū in ipsa distributione membrorū ventri genitalia subL mitta videantur. Unde dū vnum inordinate reficitur: aliud proculdubio ad contumelias excitatur Inde aurē duces exhortari dicti sunt/exercitꝰ vulgare: quia prima vitia decepte menti quasi sub quadam ratione se inserūt: sed innumera que sequunt dum hanc ad omnem insaniam protrahunt/ quasi bestiali more confundūt. Inanis nāq gloria deuictum cor quasi ex ratione soler exhortari/ cuz dicit: debes maiora appetere qui potestate valeas multos excedere/ eo etiam valeas z pluribus prodesse. Inuidia quoq deuictum cor quasi ex ratione soler exhortari/ cuz dicit: Jn quo illo vel illo minores: Cur ergo eis vel equalis vel superior non es: quando vales que ipsi non valent: Non ergo tibi aut superiores/ esse aut etiam equales esse debent. Ira etiam deuictum cor quasi ex ratione solet exhortari cum dicit: Que erga te agantur eq̄nimiter ferri non possunt: hec etiam patienter tolerare peccatum est: quia etsi non eis cum magna exasperatione resistitur/ cōtra te deinceps sine mē sura cumulantur. Tristicia deuictuz cor quasi ex ratione solet exhortari cū dicit: Quid habes vnde gaudeas/ cū tanta mala de proximis portas: Perpende cum quo meroze omnes intuendi sunt/ qui in tanto circa te amaritudinis felle vertūtur. Auaricia quoq deuictum animū quasi ex ratiōe solet exhortari cum dicit: Valde sine culpa est q quedam habenda concupiscis: que non multiplicari appetis/ sed egere pertimescis: z qō male alieno retinet ipse melius expendis. Uētris quoq ingluuies deuictum cor quasi ex ratione exhortari solet cum dicit: Ad esum deus munda omnia condidit: et qui sariari cibo respuit/ quid aliud q̄ concesso contradicit. Luxuria vero deuictum cor solet exhortari quasi ex ratione cum dicit: Cur te in voluptate tua nō dilatas/ cum quid te sequit̄ ignoras/ acceptū tempus in desideriis perdere non debes: quia q̄citius pertrāseat nescis. Si enim misereri deus hominem in voluptate coitus nollet: in ipo humani generis erordio masculum z feminā non fecisset. Hec est ducū exhortatio: quc dum incaute ad secretum cordis admittitur/ familiārius iniqua suader q̄ videlicet exercitus vlulans sequitur. Quia infelix ania semel principalib vitijs capta/ de multiplicatis iniquitatib in insaniam vertitur: ferali iam imanitate vastat. Sed miles dei qui solerter prouidere vitiorum certamia nititur/ bellū procul odorat: quia mala presentia quid mēti suadere valeant/ cogitatione sollicita respicit: et hortatione ducum naris sagacitate deprehendit: et quia longe presciendo subsequentium iniquitatum confusionem conspicit/ quasi vlulatum exercitus odorando cognoscit. Igitur quia predicatorem dei/ vel quēliber spiritualis certaminis militem descriptū equi narratione cognouimus: nunc eundem iterum inanis significationis videamus. Et sequit̄ aliud. Sed est hic attendendū: qō videt beatus gregorius dicere: q quodlibet vitium capitale poterit oriri ex alio. Ex quo quidam volunt arguere z male: q qō liber vitium est mater alteri⁹ z quodliber filia. Quia mater non dicitur quodliber vitium/ex quo quocūq modo oritur aliud/ sed ex quo fm formā matris oritur aliud. Forma autem hec est: q mater z filia conformes sunt in forma sicut z in natura sunt: z sic de superbia orte sunt spirituales fille superbie: z que ex inuidia sunt fille inuidie: z sic de aliis. Et qualiter hoc sit satis ostensum est in prebabilis.

Tractatus. XIX. De peccatis que a priuatione actus denominantur.

Einde q̄ritur d hoc

D qō tractat magister in eadē distinctiōe xxv. in illo capitulo: Peccatū vō id est animi corruptio. Jn quo etiam dicit: q pecctū est actus malus interior vel exterior. Qd satis planū est in pctō qō dicit cōmissiōis peccatū: sed in peccato omissionis/negligentie z ignorantie nō est ita planū: quia potius denominanda priuatione actus q̄ a positiōe. Et ideo oportet hic querere quid sit omissio siue delictum. Quid sit negligentia. Quid ignorantia: z qualiter sint peccata: z qualiter sit in eis malum. Hui⁹ qōnis tria sūt mēbra

Querit de omissione: negligētia z ignorantia. Et primo q̄d sit omissio siue delictū

Questio CXXIII

Veritur ergo primo

A q quid sit omissio siue delictū. Videt enim omissio siue delictū esse in omni pctō mortali: qz in omni pctō mortali derelinquit̄ sūmū bonū. Un̄ aug. in li. de natura boni: Pctm nō est appetitio rerū malarū: qz nulla res p se mala: qz bonū tens puertunt. Un̄ qō est/bonū est: sed desertio ē melioz: Deserit̄ enī bonū icōmutabile. Uidetur enī q omne pctm sit delictū siue omissum. Ad huc Esa. I. b. generaliter dicit de pctōrib: Dereli Mēbrū. I. Arg. primū Arg. 2m

querũt dominũ: blasphemauerũt sanctũ isrl: alienati sunt retrorsuz. Et Hiere. ij. c. Duo mala fecit populus meꝰ: me dereliquerũt fontẽ aque viue. ꝛ foderunt sibi cisternas dissipatas / cõtinere nõ valentes aquas. Ergo videt ꝙ omissum nõ separat a cõmisso / sed in vno ꝛ eodẽ illa peccata sunt. Adhuc: Qui relinqt qõ facere debet ꝛ tenet / hoc non videtur fieri nisi circa aliud occupet ad qõ nõ tenetur: sicut ꝙ dereliqt castitatẽ ꝛ fornicat ex hoc scz dereliqt castitatẽ / qz circa delectabilia fornicationis occupat. Et ideo videtur ꝙ in eodẽ sit delictum ꝛ cõmissum / ꝛ hec duo pficiant vnum peccatum. Adhuc: Aug. li. de pfectione iusticie: Duobus modis ni fallor constat oẽm peccatũ: si aut fiant que pbibentur: aut illa nõ fiant que iubentur. In omi peccato mortali sit qõ pbibet / ꝛ non fit qõ iubetur: ꝓ videt ꝙ cõmissum ꝛ omissum sint in omni pctõ mortali: nec ex opposito diuidãt pctã. Cõtra: due sunt ꝑtes iusticie: declinare a malo ꝛ facere bonũ: Ergo ꝑ oppositũ etiã erũt due ꝑtes iniusticie scz declinare a bono ꝛ facere malũ / q̃ ex opposito diuidãt omnẽ iniusticiã. i. oẽm peccatũ: Ergo videt ꝙ cõmissum ꝛ omissũ nõ sint in omi pctõ: sed diuerse spẽs peccatoꝝ. Qõ si cõcedatur tunc q̃ritur qõ istoꝝ sit maius peccatũ. Et videt ꝙ eq̃le. Leuiti. vj. d. Sicut ꝑ pctõ offertur hostia: ita ꝛ ꝓ delicto / vtriusq; hostie vna lex erit. Si ꝓ vna expiatio est ꝑ hostiam vtriusq; videt ꝙ equalis sit vtriusq; ꝛ delicti ꝛ cõmissi. Contra in ꝑte iusticie (que est facere bonũ ꝛ declinare a malo) mꝫto maius est facere bonũ ꝙ declinare a malo: qz declinare a malo nõ liberat nisi ꝑ pena: facere bonũ cõfert ꝓmiũ: ꝓ in ꝑte iniusticie multomagꝭ est facere malum ꝙ omittere bonũ: ꝛ ita maioris reatꝰ est cõmissum ꝙ delictũ. Solo: dicẽdũ ꝙ delictũ in sacra scriptura a sanctis tripliciter accipitur. Sup illud Ps. 78. Delicta eoꝝ ds intelligit: ab occultis meis mũda me ꝛ ab alienis parce seruo tuo / dicit glosa: ꝙ delicta sũt ꝓpria ꝛ occulta: cõmissa aũt que in deum ꝛ primum cõmittunt. Et sic occultũ peccatum delictum ꝛ est minoris ponderis ꝙ cõmissum qõ est manifestũ. Aliqñ dicit delictum cõtinere aliqñ stricte. Cõtinet quãdo derelinquitur deus siue summũ bonũ: sicut est in omi peccato mortali. In omi em̃ pctõ mortali / vt dicit augꝰ li. de doctrina christiana / derelinquit summũ bonuz / ꝛ fit cõuersio ad bonũ cõmutabile ꝓtra ꝓceptum diuinum. Stricte ꝛ / qñ coartata significatione artat ad actũ ꝓcepti affirmatiui ꝙ fiat ꝛ nõ fit: vt dare elemosynã indigenti / qõ nõ fit: honorare parẽtes qõ nõ fit: ꝛ sic de aliis: Quia delictũ est ꝓtra ꝓceptum affirmatiuum sm̃ aug. Cõmissum aũt cõtra ꝓceptum negatiuũ. Et sic cõmissum ꝛ delictuz duo sunt peccata diuisa que diuidunt oẽm peccatum in delictũ ꝛ cõmissum: sicut ꝛ ꝓcepta diuidũtur in affirmatiua ꝛ negatiua. Et cõtra affirmatiua est delictum: ꝛ cõtra negatiua cõmissum. Et sic patet solutio ad ꝓmam partez questionis. Qz auctoritates primo inducte intelliguntur de delicto stricte accepto. Ad aliud qõ queritur: qõ istorum sit maioris reatus: dicendũ ꝙ ꝑ certo commissuz maioris reatus sit ꝙ delictum sm̃ se. Ad hoc autem quod obiicitur: ꝙ eadem est expiatio vtriusq; ꝛ dicendũ ꝙ eadẽ est in cõmuni / sed in speciali nullo modo. Qõ vo in contrarium obiicitur procedit.

Arg. 3m.

Arg. 4m.

In ꝓmũ ar.

Argumẽtũ

In 2dam ar.

Ad qõnem

Ad argm

B Solo mem bri. 1.

Astruũt argumenta in contrariũ

Querit quid sit negligẽtia: ꝛ vtrũ sit indifferẽs pctm̃ vel veniale vel mortale.

A Medũ. 11. Arg. ꝓmi

Ecũdo q̃rit qd sit negligẽtia. Et videt ꝙ nõ sit vitiũ ꝑ suũ oppositũ: qz si ipm̃ est vitiũ / oppositũ suũ qõ ẽ diligẽtia / est ct virꝰ: ꝛ hoc nõ est verũ / sed est dispositio ꝓ comitãs oẽm actum virtutis: g̃ negligẽtia nõ est vitiũ / sed dispositio cõmitãs actus pctoꝝ. Adhuc: Dicit pbs. ij. eth. ꝙ pheresis est habitꝰ electꝫ rectã facies electionẽ / huic aũt opponit negligẽtia: qñ aliqs nõ recte eligit nec est diligẽs circa electionẽ: ꝙ heresis vo ẽ dispositio circa actũ recte electiõis: g̃ negligẽtia ẽ dispositio mala circa actum pctoꝝ ꝑ in eligẽdo male / siue omissionis recte electiõis: ꝛ sic videt ꝙ nõ sit in genere vitij / sed dispositio tm̃. Cõtra: Hiere. 48. d. Maledictus qui facit opus dñi negligẽter: ꝛ ꝙ biber gladiũ suũ a sanguie. In hac sacra scptura non interminat maledictio nisi ꝓpter pctm̃ mortale: qõ est actus vitij: g̃ videt ꝙ negligẽtia sit actus vitij et pctm̃. Adhuc Malach. i. d. sup illud: Maledictus ꝙ habet in gremio suo masculu: ꝛ offert dño suo debile: Hieron. Qui daudã ꝛ q̃si sorde maculatã offert hostiã / reus est sacrilegij: Quãtomagis qui partẽ sui corpis / ꝛ illibate aie puritatẽ ample xibus summi regis nõ gat / puniet: si negligẽs fuerit. Sed non punit nisi pctm̃: g̃ negligentia est pctm̃ ꝛ actus vitij alicuius. Ulterius querit: vtrum in differẽs sit / vel veniale / vel mortale peccatum. Et videtur ꝙ in differens sit ꝓuerb. 12. a. Mulier diligens corona est viro suo. Et constat / ꝙ loquitur de diligentia domus de qua dicitur ꝓuerb. 31. d. Consideravit semitas domus sue / ꝛ panem ociosa non comedit. Constat ꝙ illa diligentia cui opponitur negligentia / non sit actus meritorius virtutis: cum sit circa temporalẽ custodiam: ergo oppsita negligẽtia non est actus vitij demeritorij. Et sic videtur ꝙ sit indifferens sm̃ theologum licet apud ciuilem aliquid habet reprehensionis.

In ꝓmũ arg. ꝓmi

Contra videtur ꝙ sit veniale. Ecclesiastici. 7. d De negligentia purga te cum paucis. In lege sacrificia ordinata sunt magna ꝛ multa contra mortalia peccata: pauca ꝛ parua contra venialia: si ergo de negligentia expurgatur homo cum paucis / negligentia erit veniale peccatum: ꝛ non in differens neq; mortale. Sed contra hoc videntur esse auctoritates Hieremie ꝛ Malachie supra inducte: ex quibus expresse videtur concludi / ꝙ sit mortale peccatum. Solutio attendenda est auctoritas Augustini sup illud Jacobi tertio a. Qui in lingua non offendit hic perfectus est vir: hoc translatum libro de natura ꝛ gratia sic dicit: Non hoc dicit aplus Jacob ideo / vt in nos mali dominationem per negligentiam permanere patiamur: sed vt ad domãdã linguã diuine gratie poscam̃ auxiliũ: vt quod nos nostris viribus nõ valem̃ / aditorio dei suppleamus. Secundũ hoc ergo dom̃ ẽ ꝙ negligentia ꝓprie dicit ꝓuationẽ diligẽtie ꝛ cligentie circũstãtie actuũ nostroꝝ: scz qñ vbi ꝛ quo oporteret facere actus nostros. Et sm̃ hunc modũ

Arg. 2m.

Solo mi bri secũ.

II. ꝙstio incidens

II. ꝙsticle argumẽt

Mem. III.

Argumẽtũ

Solo qõis

nõ est vitiũ: sicut nec diligentia virtus. Et sm̃ hoc patet solo ad duo ꝓma: quia sic procedũt. Ad id quod obiicit de Hieremia ꝛ Malachia dom̃: ꝙ ꝓ certo aliquãdo est venialiter ꝛ aliqñ est mortaliter ita aliqñ in differens: sicut ꝛ otiosũ. Quãdo em̃ est circa verba cõia in quottidianis locutõibꝰ ꝛ indifferentibꝰ / indifferens est. Sicut dicit. 8. Ethi. ꝙ amici cõuenientes in collocutõibꝰ ralibꝰ cõterũt totos dies. Et difficile esset dicere / ꝙ peccarent mortaliter in talibus / vel venialiter: quia de indifferentibꝰ sunt collocutiones amicorũ. Et talis negligentia nõ ꝓuat nisi rarõez cõsideratõis theozice / siue intellectus theorici: nõ considerans quid / ꝛ qñ / ꝛ vbi loquendũ sit. Uenialẽ aũt peccatũ est / quãdo est circa actus venialiũ: sicut in cibo / ꝛ potu / ꝛ alijs huiusmodi in quibꝰ homo delectat citra deũ: Quia difficile eẽt dicere ꝙ ipi actꝰ essent peccata venialia: ꝛ incõsideratio siue negligentia circa ipos esset mortale peccatũ. Mortale vero peccatũ est / qñ negligit circũstãtia loci vel tẽporis cadens in ꝓceptu: sicut quãdo aliqs negligit dare elemosynã qñ debz / ꝛ vbi debet / ꝛ cui debet: hoc est ꝛpe necessitatis: qz tũc perimit charitatẽ. I. Joh. 3. Qui habuerit substantiã huꝰ mũdi: ꝛ viderit fratrẽ suũ necessitatẽ habentẽ: ꝛ clauserit viscera sua a beo / quõ ẽ charitas pfis in eo: tũc em̃ ẽ mortale peccatũ. Prouerb. 25. Si esurierit inimicus tuus: ciba illũ: si sitierit da illi potum. Uñ alibi dicit: Pasce fame morientẽ: si nõ pueris occidisti. Et ꝙ hoc pater solo ad rotũ.

B

Quid sit ignozãtia remittit ad supioza.

Quod hic posset queri de ignorantia / expeditũ est supra quẽstiõe de peccato ad: quãdo scz sit peccatũ: ꝛ qñ excuset / ꝛ qñ nõ excuset: ꝛ quot sint species eius.

q

B

Querit quõ coalescit malũ in istis que a ꝓuatione actus denominãt: sicut ignorãtia negligẽtia ꝛ omissio. Qõ. CXXIIII.

Einde q̃rit ratõe eiꝰ

d

qõ dicit magister in illo capło: Quidã aut diligẽter attendẽtes verba augu. ꝙ nõ coalescit malũ nisi in bono: querit quõ coalescit malũ in istis que a ꝓuatõe actus denominant sicut ignorantia / negligẽtia / ꝛ obmissio. Et ad hoc obiicit sic: In peccatis / que a ꝓuatõe actꝰ denominant / actus esse nõ potest: ergo malũ nõ coalescit in talibꝰ in actu: nec potest aliqd assignari in quo coalescit: g̃ ma ũ nõ est in eis. Quod expresse falsũ est: cũ dicat augꝰ ꝙ oẽm malũ fit ideo: vel qz fiũt ea q̃ prohibẽt: vel nõ fiũt ea que iubẽt. Solutio ad hoc facile est respõdere etiã sm̃ grãmaticũ qz in omi peccato tã cõmissiõis q̃ etiã omissiõis ẽ actꝰ interior volũtatis / i quo malũ coalescit. Cũ em̃ dicit: nolo / nõ vis: ꝓ totũ cõdeclinũ volũtas manet affirmata / ꝛ volitũ negatũ: vt nolo comedere. i. volo nõ comedre: ꝛ illa volũtas ꝛa deo est ꝛ bona / in ꝙtũ est. Apud phos em̃ / sicut auicẽna probatur metha. sua: primũ ꝓncipiũ esse / hoc est eius qõ est esse / est: qõ est causa in omni eoꝝ est. Et ideo dicit aust. ꝙ temerariũ est dicere / ꝙ aliqd sit qõ nõ sit ab ente primo. Et ideo dicit dio. lib. de di. no. ca. iiij. ꝙ malũ nihil est: nec aliqd existẽtiũ: nec pot esse nisi in bono: sicut ꝑuatio nõ poterit eẽ nisi in ꝛbiecto habitꝰ: sicut cecitas in oculo vbi visus eẽ deberet. Et aristo. in. xij. i. phie dicit: ꝙ loeꝰ mali nõ potest esse nisi bonũ. Sic g̃ in istis peccatis que a ꝑuatõe actus denominãt / est actus interior volũtaris: que ẽ volũtas nõ faciẽdi qõ iubet: in quo coalescit malũ: ꝛ ideo inter peccata cõputãt: ꝛ sũt peccata aliqñ venialia / aliqñ mortalia: sicut in ꝛbis dictũ est. Ulterius querit: quia multa sunt peccata cõuenientia cũ negligẽtia hñtia: sicut est ignauia / torpoz / desidia / pigritia: que sit differentia in his. Et ad hoc dom̃: ꝙ negligentia dicit / qñ aliqs negligit electionẽ volũtatis: ꝛ maxime in circũstantia ꝛpis: vt dictũ est. Desidia aũt a desinendo dicta: qñ aliqs desinit a cõtinuatõe boni opis qõ cõtinuãdũ esset. Ignauia aũt dicit ignorantia ꝓpriarũ virtũ: qñ aliquis ex ignorantia ꝓpriarũ virtũ opꝰ virile nõ aggredit. Torpor vo qñ homo in sepo marcet ꝛ torpet sicut somnolentus: ꝛ ideo suspendit a bono ope virtutis. Piger aũt dicit / quẽ quodlibet exterꝰ terret ab opere. Prouerb. 20. a. Propter frigus piger arare noluit: mendicabit g̃ estate / ꝛ nõ dabit ei. Et ibidẽ 19. Abscondit piger manus sub ascella. Uñ pigricia ẽ q̃ ꝑuat opꝰ exterius ꝑ aliquã occasionẽ nõ sufficientẽ. Si querit: vtrũ ista sint capitalia vl reducãt ad capitale aliqd. Dicendũ ꝙ nõ sũt capitalia: sed sĩ reducũt ad aliqs / tũc reducũt ad actidiã. De hoc videt dicere Greg. sup illud. Job. 9. Uerebar oĩa opa mea sic: Desidia vl negligẽtia ꝑ torporẽ nascit: fraus ꝑ ꝑuatã dilectionẽ. Illam minoz amoz dei exaggerat: hãc ꝓprꝰ amoz sui excitat. Hec de pctis q̃ a ꝑuatõe denoiant dicta sufficiãt: de radicib em̃ pctoꝝ ꝛ de pctis q̃ in verbis ꝓsistũt inferius erit locus querendi.

I. ꝙstio incidens Responsio

Tractatus. XX. de peccatis que in verbis consistunt.

Einde transeũdũ est

d

ad id qõ dicm̃ gr in eadẽ. xxxv. distin. in illo capło. Jrẽ ꝛ alr ꝓbant oẽm actũ interiorẽ vl exteriorẽ in ꝙtũ est bonũ eẽ. Hic em̃ exeqr mgr d dñũs q actuũ i qb̃ coalescit malũ. Et qz nos iã satis execuri sum̃ dñũs actuũ sm̃ oẽs dñũs pctoꝝ in qb̃ coalescit malũ: ꝛ sũt qdã actꝰ ab ore in qb̃ coalescit malũ: sic mẽdaciũ / periurij / maledictũ / mltiloqũ: qñs est vt faciam̃ de ill tractatũ. Prio g̃ qrem̃ de mẽdacio q̃tuoz: scz qd sit: ꝛ vtr ꝓbabile sit pctm̃. Et de dñũs ei ꝛ q̃ritate. Et vtr ꝓfecto liceat in aliq casu mẽtiri mẽdacio iocoso vel officioso.

Hue q̃stionis. 4. sunt membra

De mẽdacio q̃rit q̃tuoz. Et primo quid sit mendaciũ. Qõ. CXXV.

A Medũ. 1.

Efinit aũt ẽ angu. mẽ

d

dacij sic: Mẽdacij ẽ falsa vocis significatio / cũ intẽtõe fallẽdi. Obiicit aũt cõtra istã definitionẽ sic: Contingit fallere facti sicut verbis: ergo contingit mentiri factis non g̃ mendacium est rantũ falsa vocis significatio / sed etiam factoꝝ falsa significatio. Adhuc: bernardꝰ. Est qui dicit qõ nõ est / ꝛ nõ mentit: ꝛ est q dicit quod est / ꝛ mentit. Ergo videt ꝙ mendaciũ

Arg. 1m

Arg. 2m

nō est false vocis rēi significatio / sz etiā vere vocis
Arg.3m significatio. Adhuc: Sophiste docēt verbis decipere ⁊ fallere / ⁊ nō mentiunt: sicut legit in vita beati Augustini: q̄ sine dolo docebat dolos. Nō ergo verū est: q̄ false vocis significatio cū intentōe
In contrariū arg.1m fallendi semp sit mendaciū. Contra super illud pſs. 5. Perdes omes qui loquūt mēdaciū: Lassiodorus in glosa aceipiens illud verbū augu. lib. 2o de mendacio / dicit: q̄ mēdaciū nihil aliud est q̄z
B Solo me. I false vocis significatio cū intentōe fallēdi. Solutio dōm sicut dicit Basilius sup principiū Prouerb. ⁊ etiā Plato dixit ante eū: Sermonis vsū nobis deus indulsit: vt cogitatiōes ⁊ affectiones nostras nobis inuicē panderemus per sermonem Si autē nuda ⁊ intecta anima vteremur: sermo nobis nō esset necessarius: sed sicut angeli loquūt adinuicem ita illuminationib⁹ de cogitatis ⁊ affectis enunciet sicut est / ⁊ nō aliter: ⁊ si aliter enūciet / tūc facit falsa pro veris pbari: ⁊ hoc vocatur hic cū intentōe fallendi: ⁊ est in oīi mendacio. Unde hic cū dicit false vocis significatio: ē materialis pars definitōis: ⁊ cū intentōe fallendi / ē formalis complens esse mendacij. Ad primū
Ad argumētū pmū ergo dōm. q̄ licet aliquis fallat facto: tamē factū nō est ita ordinatū ad intentionē exprimendā sicut sermo: ⁊ ideo nō ponit in definitōe factū sicut sermo. Nec mendaciū equiuoce dicit de sermone falso ⁊ facto / sed prius ⁊ posterius. Et ꝓter hoc dicit pbs in pincipio peribermenias: q̄ ea q̄ sunt in voce: earū que sunt in anima passionū sūt note.
Ad 2m Ad aliud dōm: q̄ Bernā. nō intendit in mendacio nisi formalē partē / que est intentio fallendi: et loquit in casu determinato: scz quādo aliqd dicit
Ad 3m quod credit esse: vel aliqd dicit quod nō credit esse ille eīm directe intendit fallere. Ad vltimū dōm q̄ sophiste nō intendūt fallere: sed fallacias docēt cauere / vel p interemptiōez / vel p distinctionē sermonis: ⁊ ideo nō mentiunt / sed in doctrina exercitant. Jd quod in contrariū est procedit fm dictum Augustini
Astruit ar. in cōtrariū

Utrū omne mendaciū generaliter sit peccatum.

A Mēbr. II. Argumētū Secundo querit: vtrū oīe mendaciū gñaliter sit peccatū. Et videt q̄ aliqd mendaciū potest fieri sine peccato / ⁊ bene p locum a minori: quia furtū ⁊ homicidiū aliqn̄ bene possunt fieri / que maiora sūt: ergo mendaciū. Q̄ bene possit fieri furtū: dicit Prouer. 6. d. Nō grādis est culpa cū quis furat: furat eīm vt esurientē impleat animā: Depzehensus quoq̄z reddet q̄druplū. Et reddūt ratōnē sancti: qui dicūt q̄ pte necessitatis oīia sunt cōia: ⁊ si nō dat / potest ds accipere. Unde in itinerario clementis dixit Petrus Clemēti: q̄ in tali necessitate nō ē peccatū furāris / sed ei⁹ q̄ nō dedit ei aīaz cogerē furari. Prouer. 23. Pasce fame morientē: q̄ si nō paueris / occidisti Homicidiū etiā aliquando bene fit. Leuitici. 24. Educ blasphemū extra castra: ⁊ lapidēt eū oīis pp̄s. Et ibidē: Qui blasphemauerit nomen dñi / morte moriat: lapidibus obruet eū omnis pp̄s.
Argumētū in cōtrariū. Contra: Aug⁹ lib. 2o contra mēdactū: Et si bomicidiū ⁊ furtū aliquando bene possunt fieri / mēdaciū nunq̄z. Solutio: dōm q̄ mendaciū dicit
B Solo mē. III. inordinationē ad finē / qui est veritas: que pcipu⁹ finis est. 3. Esdre. 3. c. Super omnia vicit veritas ⁊ omnib⁹ pzeponit veritas. Et ꝓter hoc nūq̄z bñ potest fieri quod est interemptiū veritatis. Job. 17. c. Sanctifica eos in veritate: quia sermo tu⁹ veritas est. Et Jobis. 8. d. Si manseritis in sermone meo / vere discipuli mei estis: ⁊ cognoscetis veritatē: ⁊ veritas liberabit vos. Ap primū di-
Ad argum tum cendū: q̄ in prebabitis determinatū est quot modis dicit peccatū maximū. Unde licet furtū ⁊ homicidiū peccata maiora sint / eo q̄ maioribus penis sūt addicta: tamē mendaciū grauissimū est in q̄tū est priuatiuū ordinis sermonis ad optimū finem qui ē veritas. Et licet furtū ⁊ homicidiū maioris reatus sint q̄z aliquod mendaciū iocosū ⁊ officiosū tamen nūq̄z potest bene fieri: quia semp priuat ordinem sermonis ad finē optimū vt dictū ē. Qđ
Astruit er. in cōtrariū in cōtrariū est concedit ex ratōe inducta.

Querit de differentijs mendaciorū. et de quantitate peccati fm quamliber differentiam.

A Mēbr. III Tertio querit de differentijs mendaciorū
t ⁊ de quantitate peccati fm quāliber differentiā. Sūt eīm tres differentie mēdaciorū: vt dicit aug⁹: scz iocosū / officiosū / gniciosū. Et hoc tripler: scz dū quis mentit in doctrina veritatis: ⁊ dū quis mentit ad pditionē castitatis: ⁊ dū quis mentit ad pditionē vite alicui⁹ / vl' ad spoliationē bonoꝝ. Officiosū etiā ponit tripler: scz dū quis mentit ad conseruationē castitatis alicuius Et ad alicui⁹ vite cōseruationē: sic obstetrices mē tiebant in egypto. Et dū quis mentit raptoribus pro cōseruatione bonorū rpaliū. Sed si q̄rit de ordine mēdaciorū / facile est respondere. Ordinat eīm fm q̄ plus ⁊ minus ptcipāt de malicia mēdacij. Un inter oīa leui⁹ est iocosū: qđ nulla hz intentionē fallēdi / sed pon⁹ locādi: vt dicit aug⁹. Post hoc leui⁹ est officiosū: qđ Jsidor⁹ vocat mendaciū pietatis / siue benignitat∫. Tertiū qđ dicit gniciosū maxime ptcipat malicia: q̄z hoc re ⁊ fmone fallere intendit. Gradus aūt in gnicioso ordinat fm q̄ magis ptcipāt de malicia. Un q̄ pessimū ē auferre fidē: mēdaciū in doctrina veritatis qđ auferat fidē / pessimū est ⁊ mortalissimū. Post hoc pei⁹ est mētiri ad pditōez castitatis. Post b pei⁹ est mētiri ad pditōez vite alicui⁹. In vltimo loco ē mētiri ad pditōez rerū: ē tū ⁊ ipm mortale: vt dicūt augu. ⁊ Jsido. ⁊ ido ponit iter gniciosa: ⁊ ē mercatorū q̄ scienter fraudāt p fallacia ⁊ deceptōez. Qui Opinio ꝙ dā tū dixerūt oīe medaciū ee mortale pctm ꝓt rūnda illō pſs. 5. Perdes oēs q̄ loquūt mendaciū. Et Arg.1m Sap. 1. c. Os q̄ mētit occidit aīaz: q̄z nec aīa p Arg.2m dit nec occidit nisi p mortali peto. Adhuc addu cūt augu. lib. de cōfictu vitioꝝ ⁊ virtutū: quē tū augu. nō fecit / sz gilbert⁹ porretan⁹ ⁊ idcirco debil ē pbatō ste: Nec officioso mēdacio nec simplici verbo oportet quēq̄z decipere: q̄z quocūq̄z mō mentit ds occidit aīaz. Adhuc addūcit glo. cassio. sup illō Arg.3m pſs. 5. pdes oēs q̄ loquūt mendaciū sic: Si ds nō vult boiez ad mortē ꝓdere: vel ꝓ taceat ⁊ falsū nō dicat: ne ꝓ corpe alci⁹ aīaz sua occidat, Cōtra b obijcit Arg.4m

de glo. augu. sup illō. Ero. 1. Timuerūt obstetrices dominū / sic: Quozunda vita longe est inferioz a pfectione sanctorū: si habeāt ista mendaciorū genera / scz iocosa ⁊ officiosa / pro venialibus ⁊ leui-
Arg.2m bus sustinet: quia infern⁹ mentiri cōcedit. Adhuc Bregoriꝰ ibidē in glosa: Hoc mēdacij genus facile credit relaxari. Nā si quelibet culpa sequēti pia opatōe purgat q̄to magis facile purgat q̄ mr
Arg.3m boni opis pietas comitat. Adhuc: glo. sup illō: Perdes ⁊c. Nec duo gña mēdacij nō sūt sine culpa sed nō cū magna culpa. Adhuc: Jsidoꝰ lib.
Arg.4m sentē. Interdū q̄z incaut⁹ ex pcipitatōe solet loqui mendaciū. Sed ex pcipitatōe loqui est venialle peccatū: ergo pdicta mendacia sunt venialia / ⁊ nullo modo mortalia: sicut auctoritates sancto-
Ad arg. I. opinionis rū vltimo inducte pbāt. Ad id q̄ primo obj̄ citur dōm: q̄ ibi contrabit mendaciū dictū in doctrina veritatis. Et hoc ibidē dicit in Glosa Lassiodori: ⁊ maximū peccatū est: sicut in antebabitis
Ad 2m dictū est. Ad aliud dōm: q̄ liber Sapientie ibi loq̄t de mēdatio detractorū qui interimūt virtutem in alijs. Un sic facit littera: Propter hoc custodite vos a murmuratōe / que nihil prodest: et a detractione parcite linguet: quia sermo obscurus in vacuū nō ibit: Quia os quod mentitur occidit aīmā. Per q̄ patet q̄ loq̄t de mēdacio detracto-
Ad 3m rū / qui perdunt virtutē in alijs: ⁊ est mortale peccatum ⁊ pernicioſū. Ad aliud dōm: q̄ per talia mēdacia / officiosa scz ⁊ simplicia homo nō occidit aīmā: sed cū sint venialia disponunt ad mortale quod aīmā occidit: maxime ꝓter interemptōez veritatis in sermone: Quia veritas ē vita anime: ⁊ quia fides innititur veritati / dicit Abacuc. 2. b. Justus ex fide vivit. Unde Aug⁹ super epistolā ad Romanos dicit: q̄ hoc nomen fides / componitur a fio / fis / fit: ⁊ dico dicis: quia fiant dicta per
Ad 4m veritatem sicut dicunt. Ad vltimū dōm: q̄ consilij Lassiodori bonū est in hoc quod dicit: verum taceat: sz si falsū dicit in hoc casu nō occidit aīmā / sed disponit ad occisionē ꝓpter interemptionem veritatis in sermone.

Utrū perfecto liceat in aliquo casu mētiri: vel semp sit sibi mortale peccatū.

A Mem. III Arg.1m Quarto querit: vtrū perfecto liceat in aliq
q casu mentiri: vel semp sit sibi mortale peccatum. Et videt q̄ nō liceat. Et est ratō cōis: quia veritas que perdit in mendacio / nō potest recompensari alio bono. Unde Aug⁹ libro de mendaciis loquens in illo casu / quo quis diligit prorimū sicut seipm: et ideo mentit vt retineat ei vitam temporalē / dicit: q̄ per hoc perdit vitā eternam. Non aurē perdit eterna vita nisi per mortale peccatum: ergo mentiri taliter est mortale pec-
Arg.2m catum. Adhuc: Aug⁹ ibidē: Quorū cōuersatio est in celis / eos nō estimo lingue modū contra veritatem ⁊ ad falsitatē exēplo obstetricū debere formare. Sanctus vir vt pfectius adhereat veritati probibet nec studiose / nec pcipitatōe mentiri. Sūmo enim ope cauendū est oīe mendaciū: quāuis nōnunq̄z aliquod mendaciū sit culpe leuioris: scz quando p mendaciū prestat alij vitam / vel corpis castitatē. Sed quia scriptū est: Os quod mentit / occidit aīmā: ⁊ pdes omnes qui loquūt menda-
cium: hoc quoq̄z mendaciū pfecti viri sūmopere fugiant: vt nec vita cuiusliber p fallaciā defendatur nec sue anime noceant cū prestare vitam nituntur carni aliene. Adhuc aug⁹ ibidē sup illud: Pro Arg.3m
uerb. 29. b. Uerbū suscipiens filius / longe aberit a perditione: ⁊ nihil falsi ex ore eius procedit. Ibi aug⁹ causā ponit subdens: Illud clausū deputat talis: scz filius / si ad subueniendū homini in vita mortali nō plus per mendaciū subuenit / q̄z si per
Arg.4m stupzū trāsire cogat ⁊ a morte liberari. Adhuc aug⁹ ibidē: Filij supne ciuitatis filij veritatis sūt: de quibus scriptū est: In ore eoꝝ nō est inuentū mendaciū. Cui⁹ ciuitatis filius est de quo scriptū est: nihil falsi ex ore eius procedit. Et omnib⁹ bis videt q̄ perfectis nō liceat in aliquo casu mētiri:
B Solo mē. IIII. Solutio: ab omnibus antiquis consueuit solui ista questio p distinctionē perfectoꝝ. Dicūt enim: q̄ tripliciter dicit pfectus. Ex signo habitus: sicut religiosus. Ex statu: sicut prelatus. Ex perfectōe charitatis: et ille solus simplr dicit perfectus: de quo dicitur I. Jobis. 4. d. Timoz nō est in charitate / sed perfecta charitas foras mittit timorē. Unde ille nihil timet ꝓter quod a veritate discedat. Dicunt etiā: q̄ qui ex signo habitus perfectus est / ad nihil renetur ad que aliūs nō teneat: nisi ad ea ad que obligauerit se ex professione. Et quia veritati summe per charitatē perfecram nō est astrictus: ideo per mendaciū iocosū ⁊ officiosū nō peccat mortaliter. Similiter qui ex statu perfectus est / nō tenet nisi ad ea ad que obligatus est ex officio. Sicut etiam Aristo. dicit de sapiente in elenchis: q̄ sapiēs est nō mentiri de quibus nouit: ⁊ mentiente manifestare posse. Jta etiam prelati est omnia prelatioꝝ sue disponere fm ordinem sapientie: ⁊ si qđ contrariū inuenerit manifestare p correctōez. Tertio est perfectus qui perfecta charitate adheret summe veritati ⁊ indefectibiliter: ⁊ illi⁹ est nunq̄z aliquo mendacio mentiri: quia quolibet mendacio deflectitur a summa veritate: ⁊ ideo dicunt / q̄ in quolibet peccat mortaliter. Tamen Augustin⁹ etiam de illis dicit ibidem: tractans illud verbū: Susciens filius ⁊c. Quia susciens illud / suscipit ab ipo: ⁊ veritas nihil falsi dimittit procedere. Et sbdit de bis sic: bis filijs superne hierl'm si aliquando vt hominibus obzepit qualecumq̄z mendacium: poscant veniā humiliter: vt ex venia veritatis recipiant gloziam. Distinguūt etiā mendaciū: q̄ mendaciū dicit tripliciter: sicut in parte supra dictum est. Dicit enim falsitas vocis: in quo nihil aliud intendit nisi vt falsum pro vero dicat: et in nullo alio fallitur homo. Dicit etiam mendaciū libido mentiendi / ex qua homo asuescit mentiri. De quo dicit Eccl. 7. b. Noli velle mentiri omne mēdacium: assiduitas enim illius nō est bona. Et dicitur mendaciū false vocis significatio cū intentōe fallendi in re. Et hoc mendaciū nō predicatione vniuoca generis / sz per prius ⁊ posterius dicitur de mendacio iocoso ⁊ officioso / ⁊ pnicioso. Dicunt ergo isti: q̄ perfectis qui charitate perfecti sūt ꝓpt status sublimitatem / omne mendaciū est peccatū mortale: vt dictum est: Sicut primo angelo deflerus a veritate sūma: ⁊ primo hominū ꝓter eoꝝ stat⁹ pfectoꝝ. Sz in b ē differētia q̄ pm⁹ angel⁹

ventiā consequi nō potuit: primus autē homo potuit/per alium xp̄m scz. Et isti per gratiam et penitentiam veniam possunt consequi/de istis sicut de alijs peccatis. In confirmatōez buj⁹ sol'ois inducūt questionē z determinationē augu. in eodem lib. de mādacio q talē ponit positiōez. Ponat q aliquis p mendaciū iocosū vel officiosū possit induci ad baptismū/qui alias nō induceret: vtrū tā magnū bonū relinquendum sit ꝓter tam paruū malū. Et soluit dicens: q nō est mendaciū dōm: scz implorandū diuinū auxiliū/vt per aliā viā talis possit induci ad baptismi gratiā. Aucroritates inducte que probare videnť: q pfectis oīm mendaciū est peccatū mortale/intelligūť de mendacio libidinoso vel gnicioso que simplr auertūt a veritate. Et hoc idem ego sentio verū esse. Et hec de mendacio dicta sufficiant. Et qō relinquiť dōm de mendacio z periurio. lib. iij. xxxviij. distinctōe dicemus: quia ibi magister ex intentione tractat de illis.

Ad argūm ta

Queriť vtrū multiloquiū sit peccatum et vtrum tacere de deo aliquis posset sine peccato. Questio. CXXVI.

A

Einde querendū est

Arg.1m d de multiloquio cōtētōe z maledicto. Videť em̄ multiloquiū esse peccatū. Prouerb. 10. c. In mltiloquio nō deerit peccatū.

Arg.2m Ad hoc Job. 11. a. Nūquid qui mlta loquť nō audiet: aut vir verbosus iustificabiť? Adhuc qui moderať labia sua: vt dicit Prouerb. 10. c. prudentissimus est: Et omnib⁹ concludit: q multiloquiū sit

Arg.3m peccatū. Cōtra: Aug⁹ in fine lib. de trinitate. Scio dñe scriptū esse/q in mltiloquio nō deerit peccatū: sed de re quantūlibet bō loquať/nūq̄ est satis: Ergo videť q multū loqui de deo nō sit malū/sed etia bonū: g̃ gñaliter mltiloquiū nō est peccatū.

Arg.2m Adhuc taug⁹ ibidē: Ue taceritib⁹ de te: qz

Arg.3m loquaces multi sūt. Adhuc: ptoleme⁹ in puer. que ponūť in principio almagesti: Sapiens est q

Arg.4m refrenat linguā suā: nisi cum de deo loquiť. Adhuc de vno loqui nō est de multis loqui: de⁹ vn⁹ est in oīb⁹ sacramētis/z in omnib⁹ figuris scripturarū: de deo g̃ loqui quātūlibet quis loquať/nō

Arg.5m est multiloquiū: qz de vno loqť. Adhuc: aristo. in viij. Ethi. vbi loquiť de amicicia dicit: q ꝓtiū amicoz ē simul esse: z de amicicia cōterere totos dies. Cū g̃ aliqs hz charitatē ad dcū: signū ē q mltū loquať de deo ozando/legendo/p̄dicādo. Esa. 62. c. Sup muros tuos hierm cōstitui custodes: tota die et nocte nō tacebunt laudare nomē dñi. Qui reminiscimi dñi/ne taceat[;] z ne desi⁹ et silentiū. Ergo multū loqui de deo nō est peccatū/imo

Parti.II. meritoziū. Ulterius queriť: vtrū tacere de deo

argumētū aliqs posset sine peccato. Et videť q sic. Eccs. 3. a. Tempus tacēdi: z tps loquēdi: g̃ videť q aliquādo tacendū bonū.

In contrariū arg.1m Cōtra Job. 16. b. Si racuero/nō quiescit dolor meus. glo. hoc ipm amplius q̄ tacet/gemit: qz se tacente puersoz culpas exercere conspicit. Adhuc: Ezech. 33. b. Si speculator viderit gladiū venientē/z nō insonuerit buccina: p̄dicatiōe scz: venerit⁹q gladi⁹ z tulerit de eis animā: ille in iniquitate sua captꝰ est. Sanguinē autē eiꝰ de manu speculatoris requirā. Ergo videť q tacitur nitas in eo q debet p̄monere pplm pcm

Arg.3m mortale sit. Adhuc. 2. Thimo. 4. a. Testificoz coram deo z ibu xp̄o qui iudicaturus ē viuos z mortuos/g aduentū ipius z regnū eiꝰ: p̄dica verbū: insta opportune z importune. Contra hoc videť esse q nūq̄ importune instandū est. Eccl. 8. a. Omi negotio z tps z oportunitas videť: g̃ videť q nō sit instandū importune. Adhuc Prouerb. 25. b.

In ꝓrariū buj⁹ argu. primū Arg.2m Mala aurea in argenteis lectis q loqť vbū in tpe Hlo. qui verbū dei opportune nouit iuxta capacitatē audientiū p̄dicare: mō exempla iuxta hrām reprehendat: mō suauiozes spūaliū sensuū flozes pandit.

B Solo q̄o

Solutio: Ad primā pte q̄stiōis dōm est: q aliō est multiloquiū: z aliud vaniloquiū: z aliud turpiloquiū/qō scurrilitas vocať. Multiloquiū non potest esse loquentiū de deo. sicut patet p auctoritates pauloante inductas: qz nunq̄ est multū qō nunq̄ est satis. ps. 33. Semp laus eiꝰ in oze meo. Ideo in talib⁹ nunq̄ est multiloquiū. Uñ oēs auctoritates hoc pbantes p̄cedunt. In vaniloquio semp multū est. qz binariꝰ actuū etiā inducit multitudinē. Et sūt de quib⁹ dicit in ps. II. Uana locuti sūt vnusq̄sq; ad p̄imū suū. Uaniloquiū autē est: quia sicut dicit. ij. phicoꝝ: Uanū est qō est ad aliquē finē quē nō includit: sermo vero est ad finē instructiōis z edificatiōis. Sap. 12. a. Uani sunt oēs hoīes in quib⁹ nō subest sciēcia dei. Et ideo oīs hō qui vtiť sermone nō ad edificationē/vaniloquus est z peccat: nō tamen dico q mortaliter. Sed turpiloquiū/qō scurrarū est pessimū est: qui loquūť de turpibus venereozū/z carnali amoze: z fingunt cantilenas: z inficiunt aures audientiū. De quib⁹ dicit in ps. J. Sepulchrū patēs est gutur eoz̄. Et timendū est q hoc pro consuetudine sit mortale peccatū. Et fm hoc procedunt auctoritates primo inducte: probātes q multiloquiū sit peccatū. Ad secūdā partem de taciturnitate dicendum: q taciturnitas de deo est mala: z maxime in illo qui ex officio tenetur predicare: sicut pretatus. Ille enim si tempore opportuno non predicat subditis z docet/pabulū sbtrahit: z subditos mori facit. Thren. 4. d. Paruuli petierūt panem: z nō erat qui frangeret eis. Et ibidē: Melius fuit occisis gladio q̄ mozuis fame: Isti em̄ extabuerunt. Et adhuc ibidem: Matribus suis dixerunt: vbi est triticū z vinū: cū exhalarent animas suas in sinu matrū suarū. Et tales absq; dubio tempore necessitatis z oportuno subtrahentes pabulum verbi dei/peccant mortaliter. Uñ dictum est Petro rer: Pasce oues meas: Joh. 21. c. Pasce verbo: pasce exemplo: pasce temporali subsidio. Si vero subditi sūt incozrigibiles/z verbi dei irrisozes: tunc pro certo tacendum est: vt pater. Mathei septimo: Nolite sanctū dare canib⁹: et margaritas proijcere ante porcos. Irrisoribus enim non est predicandum. Tamen dicit Augustinus super illud: Predica verbum: insta opportune: Sonet verbum tuū volentibus opportune: importune nolentibus: in ueniat locum vbi requiescat: sicut terra dat locum seminiť. Nec requiescat bonus arator nisi faciat terram germinare: quae tamē aliquando petrosa est: sicut dicit Math. 13. aliqn̄ spinosa. Et si forte statim nō facit fructū in

Ad argūm ta. ij. parti. memoria manens aliquando faciet fructū posterius. Adhuc notādū est quod dicit Eccl. 20. a. Sapiens tacebit vsq; in tempus: Ubi dicit glosa Uidens vir ecclesiasticus incozrigibiles esse subditos/subtrahet cozreptionē: ne videat sanctū dare canibus. Obijciunt tamen quidā de Petro qui predicauit Symoni mago/quē sciuit esse incozrigibilē. Ad omnia ista que ad secundā ptem inducunť soluendū est per distinctionē: q ille qui

Arg.1m teneť ex officio/opportune z importune debet predicare: dū cozrigibiles videat eē subditos aliquo modo. Si autem viderit incozrigibiles: potest sb trahere ad tempus/nead deteriora prouocentur. Unde sup illō Leuitici. IJ. a. Uir qui patiť fluxū seminis. glosa: Quid est semen/nisi verbū: quod dum opportune ꝓponiť/mens auditoris fecundat. Si autem importune: mens auditoris polluiť: z virtus generatiua amittitur. Uis autem considerātis patet solō ad totū.

Queriť de cōtentione. Qō. CXXVII

Einde queriť de con

Duę q̄stiones tria sūt membra A Mēbꝝ. I. d tentione/que etiā est peccatū oīs. Et q̄runť tria scz q̄d sit: z quātū peccatū sit. Et vtrū in disputatione sacre scripture liceat contendere.

Queritur quid sit contentio.

D primū procediť sic. Rom. 1. d. super illo a Contentiosos/superbos. Glosa Fulgētij dicit: Contentio est impugnatio veritatis

Arg.1m cum confidentia clamoris. Sed videť q ista definitio nō sit satis generalis: quia possunt aliqui contendere sine clamore: cū cōtendere sit in diuersa tendere contraria vel contradictoria p̄ disputa-

Arg.2m tionē. Adhuc super illud Jacobi. 3. d. vbi zelus z contentio dicit Glosa: q zelus est in cozde sicut inuidia: contentio in sermone. Et nō facit mentionem de clamore: ergo videť q male ponit in defi-

Arg.3m nitione/cum confidentia clamoris. Adhuc. 2. ad Thimo. 2. c. super illud: Noli verbis contendere ad nihil enim vtile est/nisi ad subuersionē audientium: dicit Glosa. Solent in contentōe talia opponi estimato maliuolentie argumento/vt moueant animos insipientiū frarrū: Et nō facit ibi mētionem de clamore: ergo videť q contentio possit esse sine clamore. Solo: Ad hoc dōm: q contētio duobus modis potest definiri: fm nomen scz/z fm perfectū esse ipius: qō esse habet ex circūstantia plus q̄ re. Si fm nomē definiaťur tunc contētio nihil aliud est q̄ in diuersa tentio cū maliuolentie argumento: cum scz nō consentit in id quod dicit/sed maliuolentia tendit in aliud: sicut dicit in Glosa ad Thimo. inducta. Si autem definiatur fm perfectū esse quod habet cum aduersarius disputat in contrariū: qui prauus socius est/vt dicit Aristo. in. viij. topicoꝝ: et impedit cōe opus: id est inquisitionē veritatis. Tunc cum ille nō confidat in vi argumenti/impugnat veritatē cum confidētia clamoris. Et sic definit eam Fulgentius in glosa Rom. 1. Et tunc est in ratione vitij: quia tūc nō habet se vt socius ad inquirendā veritatem/sed vt hostis ad impugnandā.

B Solo mēbꝝ I.

Queriť quantū peccatum sit contentio

vtrū semp sit peccatū: vl aliquando bonū siue indifferens.

A Mēbꝝ. II

Arg.1m Ecundo queriť vtrū contentio sit semper peccatū vel aliquādo bonū siue indifferēs.

Et videť q aliquando bonū/vel indifferens adminus. Phil. 1. b. Quidā ex contentiōe xp̄m annūciant: quidā autē per veritatē. Quid g̃: Dū omni modo xp̄s annūciať/siue per occasionē/siue per veritatē: in hoc gaudeo: sed et gaudebo. Sed nō gaudet nisi de bono vel de indifferēti: ad minus ergo contentiōes aliquādo sūt bonum/vl indifferens adminus. Adhuc: Qō oportet esse

Arg.2m ad vtilitatē eccl'ie/illud bonū est. Apl's sic dicit. 1. ad Corinth. 11. d. Oportet hereses esse: vt hi q probati sunt/manifesti fiant in vobis: hereses omes sunt ex contentiōe: ergo videť q bonū est esse cōtentiones: z sic nullū est peccatū. Cōtra Jacobi. 3.

In ꝓrariū argu. 1m d. Ubi est zelus z cōtentio/ibi incōstantia z oīne opus prauū. Ergo videť q peccatū mortale sit sp

Arg.2m Adhuc Rom. 1. d. inter peccata mortalia enumerať ab apl'o. Ubi sic dicit: Plenos inuidia homicidijs/cōtentōe/dolo/emulatōe: Ergo videť q

Arg.3m sit peccatū mortale semp. Adhuc: Prouer. 17. b. Semp iurgia q̄rit malus. Angelus autē dñi crudelis mitteť cōtra eū. Glo. vt post mortem ad. erernū rapiat interitū. Nō aūt rapiť ad eternū interitū nisi pro peccato mortali: g̃ iurgiū siue cōtentio est peccatū mortale. Sed cōtra hoc quidam

In ꝓrariū buj⁹ argu. obijciūt illud Job. 39. d. Nūquid qui contendit cum deo tam facile cōquiescit. Et hoc arguunt q Job cōtendit cū deo: qō nō potuit esse cū peccato mortali: g̃ cōtentio g̃aliter nō est peccatū mortale. Solo dōm q cōtētio semp in vitio est/sz nō sp mortale peccatū. Cōtētio em̄ semp impedit cōe

B Solo mēbꝝ. II. opus ingrende veritatis: z ideo sp vitiū est/etiam apud pbos. Et ꝓter hoc dicit etiā apl's. 1. ad Corinth. 11. c. Si quis inter vos videť contentiosus esse: nos talē cōsuetudinē nō habem⁹/neq; ecclia dei. Uñ semp in vitio est: licet nō sp mortale peccatū. Ad primū g̃ dōm: q apl's nō dicit se ibi gaudere de occasiōe siue cōtētōe/sed de annūciatione.

Ad arg1m

Ad aliō dōm: q hereses eē nō ēbonū/nisi p occasionē: sed simplr malū. Et illa occasio ponit ibidē in glo. augu. Quia cū hereticī sūt/excitant sacros doctozes ad sacrā scripturā/z ad vigilantiā studij ex q̄bus multa bona puenit ecclie. Et est simile ei qō dicit aristo. ij. meraphi. q nō oportet trīa gra-

Ad 2m tes referre his q̄ veritatē dixerunt in phia: sed etiā his q errauerūt in ea. Et dat exemplū de Thimotheo z Hierasio musicis phis: qz si in musica non errasset Thimotheꝰ/excitatꝰ nō fuisset z Hierosius: z cārem⁹ mltū de dispositōe musicoꝝ. Ad

Ad argūm tū primū in contrariū id qō in cōtrariū obijciť: dōm q ibi loquiť apl's de cōtentōe que est cōtra vitatē z virtutē: z illa ē vere mortale peccatū. Eodē mō dōm ē ad aliō

Ad. 2m quia sic apl's enumerat contētionē inter mortalia peccata: quia illa est hereticoꝝ cōtra vitatē et virtutē. Et simil'r dōm est ad sequens: qz an gelus

Ad. 3m dñi crudelis mitteť contra talē cōtentiosū/q impugnat veritatem z frutem in ecclesia dei. Ad id quod in contrariū huius obijcitur de Job dicē-

Ad argūm tū in cōtrariū huius dum: q est aliquando contentio bona: quādo hō cōtendit exercere virtutē nature ad difficultatem

virtutis z meriti vt possit pugnare contra vitia. Et illa precipit. Matth. 7. b. Kontendite intrare per angustā portā: qz angusta est porta/z arduaē via que ducit ad vitam: z pauci sūt qui inueniunt eā.

A Mēbr. III Arg. 1m

Utrū in sacra scriptura liceat disputare contentiose.

Ertio querit vtr in sacra scriptura liceat disputare cōtentiose. Et videt q nō. glo. sup illō. 2. ad Thimo. 2. c. Noli verbis cōtendere/ dicit: Collatio debet esse inter seruos dei nō altricatio. Doctores sacre scripture sunt serui dei: ergo altricādo nō debēt disputare. Adhuc Esaie. 8. b. Eo q abiecit aquas syloe ppl'us iste q fluūt cū silentio: glo. Aqua est doctrina xpi q̄ sine clamore z strepitu leniter fluit: Ergo sine ꝓtentōe z leniter debet ꝓponi. Adhuc Matth. 12. b. Nō cōtendet/ neq; clamabit/ nec audiet in plateis vocem eius: sumit de Esa. 42. a. Adhuc: augs lib. de xij. abusionib': xpianus nemo dicit recte nisi qui xpi moribus coequat. Tu g̃ si mox xpi similitudinē tenere cupis/ ne cōtendas: ne in eccl'ia abusiue xpianus existas. Kōtra ecclesiasticis viris licet disputare ad vtraq; partē: vt melius enucleet veritas. Et hoc nō potest esse sine cōtentōe: g̃ aliqua cōtentōe possūt cōtendere. Solo dōm q nomē cōtentōis aliqñ importat vitiū/ qñ cōtra veritatē: vt paulo ante dictū est: Et sic ꝓbibet viris ecclesiasticis. Aliqñ importat collationē ad cōtraria vl cōtradictoria ad enucleandā veritatē: z sic nō vocat ꝓtentio fm augu. lib de trinitate: qui sic dicit q in sacra scriptura desiderat liberū cozrectorē/ z piū interpretē. Et ponit simile quia ille osculo colubino cozripit/ sed nō dente canino rodit. Et sūt verba sua ista: Bratanter quippe recipit osculū colubinū benignissima charitas: dentē aut caninū vel retūdit solidissima veritas: vl euitat cautissima būilitas. Et hoc nō est cōtendere: neq; clamare: nec audire vocē in plateis/ z aquas syloe fluere cū silētio: z tñ falsitati nō credere: sicut nec xps cessit veritati. Et sic patet solo ad ea que inducunt. Et hec de cōtentōe dicta sufficiant.

In ꝓtrariū argumētū

B Solo mēbr. III.

Arg. 2m

Arg. 3m

Querit de maledicto. Q̄. CXXVIII.

Huius q̄stionis duo sūt membra

Einde querit de maledicto.

Et querit duo scz: Quid sit maledictū: z q̄d maledicere: z an maledicere sit pctm̄: z quantū pctm̄. Et vtrū maledictum possit interminari in creaturā rōnalē/ sicut boiem z angelū: z similiter in irrōnalē creaturā.

A Mēbrū. I.

Arg. 1m

Arg. 2m

Querit quid sit maledictū: z quid maledicere: z quantū peccatū sit.

a D primū ꝓcedit sic: Haymo sic definit maledictū. Maledictū est pene in aliquem imprecatio. Secūdū hoc videt q maledicere nō sp sit malū: qz q reo optet pen/ aviderē esse iustū z ꝓueniēs: vt ex pena cozrigat. Kōtra maledictio z bñdictio sunt opposita: bñdictio est bonū: g̃ maledictio est malū. Adhuc Jaco. 3. c. Ex ipso ore ꝓcedit bñdictio z maledictio. Nunqd fons de eodē foramīe emanat dulcē z amarā aquā: q̄si dicat: In ꝓueniēs ē q de eodē ore ꝓcedat bñdictio et maledictio. Un ibidē: In ipa lingua bñdicimus deū z patrē: z in ipa maledicim' homines q̄ ad similitudinē dei facti sūt. Videt g̃ velle q bñdictō sit bonū/ z maledictio malū. Adhuc: Prouerb. 26. Maledictū frustra ꝓlatū in quēpiā supueniat: glo. in retributōe pene: g̃ maledictū ē malū. Ad huc Rom. 12. d. Non reddentes malū pro malo: neq; maledictū pro meledicto: sed econtrario benedicetes: g̃ maledictū malū est. Kontra: Qō fit p diuinā iusticiā bonū est: Imprecatio pene sepefit per diuinā iusticiā. Actuū. 8. d. petrus dixit ad symonē magū. Pecunia tua tecū sit in perditionē g̃ bonū est. Adhuc. 4. Regū. 2. d. pueris clamātibus post belyzeū: Ascende calue: belyseus impcabat pueris malū pene: z exierūt duo vrsi de silua z laceraverūt q̄dragintaduos pueros. Et non est credendū q tantus ꝓpheta ꝓ maledictū peccaverit: g̃ nō vniuersal'r est malū. Ulterius si est malū sicut ꝓbant prime auctoritates: vtr sit peccatū veniale/ vel mortale: vel aliquādo sic/ z aliquādo aliter. Et videt q sp sit peccatū mortale: qz qđ est contra ꝓceptū euāgelicū est peccatū mortale. Dicit aut dōs. Matth. 5. Ozate pro psequentib' z calūniantib' vos: vt sitis filij patris vestri qui in celis est. Ergo qui contra hoc facit/ mortaliter peccat. Maledicens siue penā impcans facit sic: g̃ mortaliter peccat. Qō aūt aliquādo sit venia le ꝓbabit' p augu. sic dicentē: Ad veniale peccatū ptinet maledicere cū facilitate z leuitate. Et est canon qui ponit in decretis vbi de venialib' agitur

Arg. 3m

Arg. 4m

In ꝓtrariū argu 1m

Parti. II.

Arg. 1m

Arg. 2m

B Solo mēbri. II.

Solo: Ad primā partē questiōis dōm p distinctionē: q maledictū aut ꝓoferēt ab eo cui' interest z habet auctoritatē z potestatē penā inferēdi: Aut ab eo cui' nō interē/ nec habet auctoritatē. Si primo modo: tunc nullū malū est. Et sic fuit maledictio Petri z beliseī: qui loco dei fuerunt z penas impcati sunt: quas statim intulit deus. Si autem fit ab eo cuius nō interest/ nec habet potestatem: tūc maledictū malū ē fm definitōnē baymoīs. Et sic loquūt q̄tuor auctoritates adhoc inducte. Si militer ad secundā partē respōdendū ē per distinctionē: quia maledictio ex parte maledicentis aut fit cum leuitate: aut animi malignitate z pena impcata: aut est eterna aut temporalis. Si cum leuitate fit z ad penā temporalē: tunc esset durū dicere q esset mortale: sic intelligitur canon Augu. pauloante inductus. Si autē fit animi malignitate: tunc est timendū q sit mortale: sic intelligunt auctoritates hoc ꝓbātes. Et super hoc dederūt antiqui distinctionē valde vtilē: scz q̄ emaledictū q̄druplex: scz subreptōis: cū ḡs subito maledicit/ non ex animi malignitate. Et est veniale peccatū. Et ē maledictio lasciuie puerilis: sicut pueri ex mala consuetudine maledicūt inuicem: Sed talis iterum; nō est mortale peccatum: sed mala cōsuetudo est/ z ꝓbibenda est. Unde Hieronymus: Qui negligit ozis maledicentis resecare consuetudinē: et si nō cozde maledicat/ inmundiciā tamen labiorum/ z inquinamentum ozis incurrit. Est iterum maledictum quod ex odio concepto ꝓcedit: z est mortale peccatum: sicut dicūt z bene. Et est quartum maledictum ex charitate z zelo iusticie procedens: z est bonum. Sicut fuit maledictum Petri z belizei quando impzecabant penā tpalē/ vt non reseruarent ad eternā penā.

Ad. II. ptē

B Solo mēbri. I.

Utrū maledictū possit iterminari i creaturam rationalem z similit irrationalem.

A Mēbrū. II

Arg. ꝓmum

Arg. 2m

Arg. 3m

In ꝓtrariū ar. primū

Arg. 2m

Qō incidēs Arg. primū

Arg. 2m

B Solo mēbri. II.

Adar. 1m

Ad qōnem madentē/

Einde q̄rit: vtrū maledictū possit iterminari i creaturā rōnalē z simlit irrationalē. Et videt q sic. ij. Reg. j. d. Dauid maledixit mōtib' gelboe vbi ceciderūt fortes israel/ qui tñ irratiōales erāt. Hie. xx. d. Maledicta dies in qua natus sum. Silr Job. iij. a. Maledicta dies in qua natus sū z nox in qua dictū est cōceptus est homo: videtur g̃ q exemplo iustozū maledici possit creatura irratiōalis. Adhuc q rōnalis videt posse maledici: qz d: Gene. ix. d. Maledict' puer chanaan seruus seruoꝝ sit fratrib' suis. Kōtra: Creatura irrationalis nullum peccatū potest cōmittere: er in se bona est/ sicut omīs dei creatura: g̃ videt q non debeat maledici. Silr creatura rōalis qz tenemur diligere inimicos/ z benefacere his q nos oderunt. Cū dicat apl's Roꝝ. xij. d. Nulli malum p malo reddentes. Ulteri' querit si angel' malus posset maledici. Et videtur q nō. Eccl. xxj. d. Cum maledicit impius diabolū/ maledicit aiam suam: ꝫ nullus debet maledicere animā suā: ergo nec angelū malū. Adhuc: Judas i canonica sua: Cum michael archangelus altercaretur cum diabolo de moysi cozpore: nō ausus est iudiciū inferre blasphemie/ sed dixit: Imperet tibi dōs. Si g̃ angelo bono nō licuit iferre maledictū malo: nec homini licet. Solo: dicendū ad ꝑmā partē questionis: q creatura irrationalis nō pōt maledici: nec debet: nisi eo modo quo ordinatur ad homīs vtilitatē. Unde Greg. Montes gelboe maledicūtur: vt dū arescente terra fructꝰ nō oriuntur/ possessores terre sterilitatis damno ferianꝫ quaten' ipsi maledictionis sniam acciperēt/ q̄apud se mortem regis iniquitate sua exigente meruissent. Et hoc ꝑsse significat Heñ. iij. c. Maledicta terra: non simplicit/ sed in ope tuo: Et q hec maledictio redunder in hominē. Ex hoc patet qđ sequit: cum operatus fueris terrā/ nō dabit tibi fructus suos sed spinas z tribulos germinabit tibi. Ad hoc g̃ qđ obijcitur de Iob z hieremia q̄ maledixerunt diē z nocte: dicēdū q dies inquantū dies ibi nō ;maledicitur/ sed natus i die; ꝓter hoc q cū peccato originali nascitur. Et sic iterū maledictio redundat i hominē/ non in diem. Ad aliud qđ obijcitur: q rationalis creatura possit maledici: dicendū q verum est: quia a deo z ab homīe habente potestatez potest maledici: sicut in antehabitis ꝓbatum est.

Ad 1m

Ad 2m

Ad. II. ptē

Ad did qđ contra obijcitur de irrationali iam solutum est: quia ex eo q in se bona est/ nō maledicit sed inquātū subiacet ordi hominis qđ malum est.

Ad hoc qđ cōtra obijcitur de rōnali: scz q tenemur diligere inimicos: dōm q hoc nō ꝓbat/ nisi q ex odio z cum malignitate nō possumus maledicere/ sed qui habet auctoritatem zelo iusticie pōt maledicere, i. malū pene interminare: sicut in antehabitis ꝓbatum est. Ad did qđ vlterius queritur si angelo malo sit maledicenduz: dicendū q sic/ zelo iusticie; sz nō odio z malignitate: qz sic concordat voluntas homīs cū volūtate dei. Ad did qđ obijcitur de eccl'iastico dicēdū: q cū maledicit impius diabolū: nō directe maledicit animā/ sed maledictē dam dicit ꝓpter similitudinē peccati. Ad vltimū dicendum: q nō omne maledictū est blasphemia: quia blasphemia est falsi criminis impositio in deum: z nō fit nisi quando creatura maledicit in quātum est dei creatura: qz sic maledictū creature redundat in creatorē. Et ita non fuit ausus michael inferre maledictū diabolo/ in quantum est creatura dei. Ex dictis patz solutio ei' qđ quidam dicunt: Si maledici possit cui benedixit deus ꝓpter verbum balaam. Nu. xxiij. b. Quomodo maledicam cui nō maledixit deus. Patet igit q sic: dūmodo ꝓbatum sit ei vt homi iudici: z constet ei de causa maledictiōis: Qua probatiōe non indiget deus: quia nouit cozda hominū. Patet etiā quomodo maledictum sit blasphemia z maximū peccatum: qđ etiā lapidatione fm leges punitur.

Tractatus. XXI. De duobus peccatis que maxime in actione voluntatis consistunt: scz de iudicio suspitionis et personarum acceptione.

Einde rōne ei' qđ dicit magister eadē dist. xxxv. in illo ca.

Ex ꝓdictis colligit arg̃ inferturꝫ q mala volūtas z mala actio in quantū est/ bona est. Querit de duobus peccatis que maxime ꝑsistunt in actione voluntatis. s. de iudicio suspitionis z de ꝑsonarum acceptione. De iudicio suspitiōis queremus tria ꝓncipaliter ꝓmo scz quid sit: sc̃o an semp peccatum mortale sit: vel aliquādo mortale z aliquādo veniale: z vtrū aliquādo sit pena z nō culpa: et de quibus ḡmittitur nobis iudicare z de quibus non: tertio vtrū solius dei sit iudicare vl etiā hois

Huius q̄ois tria ꝑ mēb.

Querit de iudicio suspitionis. Questio. CXXIX. Et primo quid sit.

A Mēbr. II. Argumētū

D primū ꝓceditur

a sic/ Tullius dicit in fine ꝓme rhetorice: Suspitio est mala opinatio de aliquo.

Sed ꝓra hoc videtur esse: quia opinio videt esse id ex quo format iudicium suspiciosum/ z non ipsum iudiciū. Judiciū e m̃ sicut dicit glosa sup illud j. ad Roꝝ. iij. a. Nolite ante tempus iudicare: est definitiua snia. De quo augs. ibidē dicit in glo. Si suspitiones euitare nō possum' / qz homines sumus falsē nō iudicem' vt diffinitiuas snias ꝓferamus. Suspicio g̃ hidē nō videtur esse idem qđ iudiciuz.

Solo mēbri. I.

Solo: dōm q ꝓ certo hoc verꝫ est: q suspicio nō est iudiciū/ sed iudiciū est snia diffinitiua iformata ex suspicione: z ideo aliqñ vnū ponitur ꝓ altero. Et per hoc patet solutio ad argumētū qđ factum ē cōtra definitionem.

Utrū iudiciū suspiciosū semp sit peccatū mortale vel aliqñ mortale vel aliqñ veniale. Et ex qua suspitione fiat iudicium rectum z ex qua iudicium non rectum.

A Mēbr. II. Argumētū

Ecūdo querit: vtr ꝓ iudiciū suspiciosū semp f sit mortale vel aliqñ veniale. Et videtur q nō. Suspicari em̃ de malo qđ malum ē/ bonū est: qz sic se habet in re. Et ꝓ: suspicari de bono qđ bonū est/ bonū est: qz sic etiā se hz in reliquo iudiciū suspiciosū nullū pctm̃ est aliqñ vt videtur/ z aliqñ bonū. Kōtra: Qđ sub ꝓhibitiōe ca

In ꝓmū ar. I

dit/malum est si fiat ꝛMat.vij.a. Nolite iudicare vt nō iudicemini ꝛc. Glo. ibidem: De occultis aliorum malū est iudicare: Ergo videt ꝙ iudiciū suspiciosum mortale peccatū sit: quia si ꝓhibitum fiat/ mortale peccatum est. Adhuc.j.Lo.ꝛ.iiij.a. super illud: nolite aīa ꝑs iudicare: glo. Prohibet nobis apls iudicia: qz occulta sūt nobis cordia hoim et de occultis nō licet nobis iudicare: g̃ videtur ꝙ iudiciū tale sit ꝑcīm mortale. Adhuc Hieron. De rebus occultis nō diffinias/sed suspēsam teneas iam. Et Aug. Si suspitiōes euitare nō possum⁹ saltem nō iudicemus: vt diffinitiuas sniās ꝓferamus. qz hoc ꝓhibet nobis apls: Ergo tale iudicium mortale ꝑcīm est. Parti.II. B Solo mē bri.II. Ulterius hic queritꝛ: ex quo pendet tota questio, s. ex qua suspitione fit iudiciū rectum: ꝛ ex qua fit iudiciuz non rectum. Solo dicendū ad primā ꝑtem questiōis: ꝙ suspicio sū iudicium aliqū est in genere mali penet: ꝛ aliquādo in genere mali culpe: sicut ignorantia ꝛ error in que incidit homo ꝙ ꝑcīm. Sicꝛ dicendū ꝙ aliqñ ē mortale ꝑcīm: aliquādo veniale. Et hoc ē qđ dicit glo. sup illud Ps. cxviij. Aufer obprobriū qđ suspicatus sum: hoc est/ obprobriū suspicatiōis quo nos de falsis quasi de veris iudicam⁹: in qđ homo ꝙ ꝓ mum ꝑcīm incidit. Un̄ si accipiant fm ꝓnitatez pene: sunt ex originali causate: ꝙ qđ ad tales penas ignorantiā. s. z errorē ꝛ suspitionē damnati sum⁹. Etiō dicit aug⁹, ꝙ talia sūt pena bois dānati/non natura instituti. Sicꝛ si suspitio ex signis exterioribus ꝓcedat non vsqz ad definitiuas sententias: tunc est in genere peccati venialis: quia tūc humana temptatio est/ fm augustinū supza i glo. Si vero ꝓcedat vsqz ad definitiuā sententiā damnntiōis tunc diabolica temptatio est ꝛ mortale peccatum.

Ad argum Ad ꝓmum g̃ dicendum ꝙ suspicatio talis est de ipso facto/non de homine. Et sic ꝓcedit obiectio: quia qui suspicatur ꝓximum esse malū/nō peccat: sed qui iudicat hominē ex signis condēnabilē/peccat. Un̄ apls Ro.ij. Propter qđ inexcusabilis es o hō ꝙ iudicas/in ꝙ enī alīū iudicas teipm ꝓdēnas. Et per hoc patet solutio/qñ sit mortale ꝛ qñ veniale

L Ad ꝑti.II. Ad scōam ꝑtem questionis dicendū: ex quibus scz signis fit iudicium rectū: ꝛ ex quibꝫ nō rectum: Qđ solvendū ē ꝑ apl'm. j. ad Tim. v. d. Quorundam hominum peccata manifesta sunt ꝓcedentia iudicium: quorūdā autē subsequunt. Un̄ dicendū ꝙ signa que sunt ex factis hominū ꝛ manifesta/ faciunt iudicium rectū. Signa autem que ꝓp⁹ fin guntur ex malicia iudicantis ꝙ apparēt in rebus faciunt iudiciuz nō rectū. Et hoc est qđ in canone dicitur: ꝙ de quoliber ꝓsumendū est bonum/ nisi ꝓbetur contrariuz. Et Job. vj. d. Quare detrahitis sermōibus veritatis: cū ex verbis nullus sit qui possit me arguere: Ad increpādū enī eloquia concinnatis: ꝛ in ventū verba ꝓfertis. Sup pupillum irruitis/ ꝛ subuertere nitimi amicum vestꝝ Uerūtn qđ cepistis erplete: ꝓbete aurē ꝛ videte an mentiar. Respondete obsecro absqz contentione: et loquentes id qđ iustum est iudicate. Et non iue nieris in lingua mea iniquitatē: nec in fauctib⁹ meis stultitia ꝑsonabit. Et Bernn. sup cantica/ ponēs medicinā ꝓra istud peccatum sic dicit: Si videris in ꝓximo tuo malum: nō infames eū/ sed excusa factum. Si nō potes excusare factum: excusa intentionez facti: si nec factū/ nec intentionē facti excusare poteris: accusa teipm in compatione ipsi⁹: et dic: O q̃s vehemēs fuit ista temptatio: si me inuenisset/quāto turpius me q̃m illū ꝓstrauisset. Sic enim fiet: ꝙ in quo alium iudicas/ teipsum nō condemnas. Qđ vero de tertio ꝛ quarto querēdū esset/ iam tactum est: quādo scz iudiciū suspiciosuz sit culpa/ ꝛ quādo pena: ꝛ etiaz de quibus modis permittitur iudicare: ꝛ satis patet.

Utrum solius dei sit iudicare de occultis hominum vel etiā hominis: Et si homo possit iudicare de occultis ꝓpꝛij cordis

A Mēbꝛ.III Argu.1m. Ertio queritꝛ: Utrū solius dei sit iudicare de occultis hominū/ vel etiā hominis Et videtur ꝙ solius dei: solus enim deus novit corda hominuz: sicut dicit Ro.ij. sup illud. Jn quo alium iudicas ꝛc glo. Solius dei est iudiciū: cuius nosse est occulta cordis. Adhuc.j. Regū. Argu.2m, xvj.b. Homo videt que parēt: deus aūt intuetur cor: ꝛ illius est iudicare cuius est intueri: g̃ solius dei ē iudicare de occultis hominū. Adhuc Ro- Argu.3m, ma. xiij.a. Non in disceptationib⁹ cogitationum: glosa: nō vsurpem⁹ dijudicare cogitatiōes aliorū sed deo cōmittem⁹. Contra puer. xxvij.c. Quō In ꝓtra. in aquis resplendent vultus ꝓspicientium: sic corda hominuz manifesta sunt ꝓvidentib⁹. Sed que nobis sunt manifesta de illis possumus iudicare: ergo de cordibus hominum possumus iudicare. Arg.2m

Adhuc Ecā. xix. d. Et visu cognoscit vir: ꝛ ab occursu faciei sensatus/ Sed fm qđ cognoscitur potest iudicari: g̃ homo de alio potest iudicare/ non Arg.3m solus deus. Adhuc: Mat. vij. b. A fructib⁹ eorum cognoscetis eos. i. hypocrytas: g̃ vt ꝓius patuit. Ulterius queritꝛ si homo possit iudicare de II. Parti. occultis ꝓpꝛij cordis. Et videt ꝙ non. Sup illud Argumēta j. Lo. ꝛ. iiij. Sed neqz meipm iudico: dicit glo. Periculosum est nobis de occultis cordis nostri/ vel aliorū iudicare: qz rāta est cordis ꝓfunditas/ ꝙ etiam ipsum latet cuius est cor. Hie. xvij. b. Profundum est cor hominis ꝛ inscrutabile: Quis cognoscet: Illud qui nō cognoscit/ nō potest iudicare: ergo videtur etiā ꝙ de occultis ꝓpꝛij cordis iudicare non possit. Contra. j. Lo. xi. g. Si nosmetipsos dijudicaremus/ nō vtiqz iudicaremur: Cum autē In ꝓtra. iudicamur/ a dño corripimur/ vt nō cum hoc mūdo damnemur. Adhuc de talib⁹ dicit aug. li. de penitentia: ꝙ sedeat iudicās rō: ꝛ ster accusans cōscientia: vt nullum peccatū transeat inultū qđ conscientia accusauit. Solo: dicendum ad primaz B Solo mē partem questionis: ꝙ iudicio definitiōis soli⁹ dei bri.III est iudicare: qui solus novit occulta hominū: sicut ꝓbant auctoritates ad hoc inducte. Sed iudicio cōiecturationis ꝑ signa exteriora potest homo iudicare: dūmodo illa signa cōuertibilia sint/ ꝛ certa faciant cōiecturā. Et sic intelligūtur auctoritates Ad.II.ꝑ. ad hoc inducte. Ad scōam ꝑtem questionis/ dicendū: ꝙ homo de occultis ꝓpꝛijs pōt iudicare/ et debet: qz illa scit vñ. j. ad Cor. ij. Spūalis homo iudicat omnia: ꝛ ipe a nemine iudicatur. Quis enī hominū novit que sunt hois/ nisi spūs hominis que sunt in ipso: Ita ꝛ que sūt dei nemo novit nisi spiritus dei. Un̄ due auctoritates que hoc ꝓbāt ꝓcedūt. Ad id autē qđ obijcit ꝓmo de glo. ad cor. Ad arg⁹

dicendū ꝙ intelligitur de iudicio definitionis/ nō discussionis. Jn dubijs enī de quibus nescimus q̃ animo fiant/ debem⁹ ad melioꝛē ꝑtem interpretari: vt dicit aug. Et hec de iudicio suspitionis dicta sufficiant. De iudicio autez temerario ꝛ vsurpato et iniusto nō hic/ sed in scientia iuris dispurādū ē.

Queritur de personarum acceptione.

Questio. CXXX.

Einde queritur de p

Mul⁹ qōis ria sm̄ēb. d sonarū acceptione ꝓmo quid sit. secōo ꝗt modis fiat: ꝛ quantū peccatum sit: vtruz sez semper sit peccatum mortale/ vel aliqñ veniale. Et tertio quare specialiter dicatur in sacra scriptura ꝙ ꝑsonarum acceptio nō est apud deum.

Queritur quid sit personarū acceptio

A Mēbꝛ.I. p Rimo ergo queritur q̃d sit ꝑsonarum acceptio. Consueuit autē sic definiri a ꝓpositrino. Personaruz acceptio est vni⁹ ꝑsone prealia acceptio siue ꝓhonoratio: nō ex virtute et gratia/ cui debetur honoꝛ/ sed ex prosperitate seculari vel nobilitate: sicut sunt diuitie ꝛ nobilitas Arg.2m et hmōdi. Et obijcitur ꝓra hāc definitionē quia dicit Arist. in. j. ethi. ꝙ honoꝛ ꝓprie est ꝓmiuz virtutis: qz nulli debetur nisi honesto fm virtutē et excellentiā. Sicut etiā apls ro. xiij. c. dicit: Reddite g̃ omnib⁹ debita: cui honorē honorē: cui tributum tributū. Uidetur g̃ ꝙ ista redditio sit fm ordinem iusticie. Quia dicit plato: ꝛ sumit boc a pitha gora: ꝙ iusticia est virtus reddēs vnicuiqz qđ suuz est/ seruata vniuscuiusqz ꝓpria dignitate. Et fm h̄ videtur: ꝙ si ꝑsona pauris ꝓhonoratur diuiti ex misericordia in iudicio/ ꝙ est ꝑsonarum acceptio: et est peccatū. Qđ ꝓbatur Leui. xix. c. Nō considere ꝑsonam pauris: nec honorez vultū potentis. Juste ꝓximo tuo iudica. Et exod. xxiij. a. Nō declinabis in iudiciū pauperis. Et intēdit: ꝙ vnicuiqz reddatur qđ suū est in iudicio sine omni acceptiIn ꝓtra. ar. one ꝑsonarū. Sz ꝓtra hoc videtur esse qđ dicit ecci. iiij. b. Jn iudicando esto pupillis misericors vt pater. Et Isa. j. c. Querite iudiciū: subuenite pupillo: defendite viduā. Uidetur g̃ ꝙ tales misereinde ꝑsone ꝓponende sint alijs: ꝛ sic contingit aliquando ꝑsonam accipe in iudicio ꝓpter id qđ in pQō incidēt sona est. Ulterius queritꝛ prepositinus: si in ecclesiasticis beneficijs et dignitatib⁹ conferendis/ vnus potest ꝓferri alteri. Et ponit talem casum. Sint duo: quoꝝ vnus sit nobilis/ potēs ꝛ dives: qui potest defendere ecclesiam: alter sit litterat⁹ et virtuosus/ qui scit verbo ꝛ exemplo regere ecclesiam. Et queritꝛ/ si in hoc casu diues ꝛ potens possit litterato ꝛ virtuoso ꝓferri sine peccato. Et dicit rationē ꝙ sic: quia ꝓfectus ponitur ad defensionē ecclesie: ad qđ exigitur potēcia secularis ꝛ nobilitas Inducit etiā quandā decentiā: ꝙ ꝓpter hoc potentibus ꝛ nobilibus ꝛ litteratis conceditur habere plura beneficia. Et sic videtur: ꝙ i tali casu potēs et nobilis sine peccato potest ꝓferri litterato et virArgumētū tuoso ignobili. Qđ si concedaꝫ/ in cōtrariuz est illud Ecclꝭ. x. b. Uidi seruos i equis ꝛ ꝓncipes ambulantes sup terram. Et illud Isa. xxxij. a. nō vocabit vltra is qui insipiēs est/ princeps: ꝛ fraudu- B Solo mem bri.I. lentus nō vocabitur maioꝛ. Solutio: dicēdum ꝓmo ꝙ definitio bona est: nec emēdari posset: qz acceptio ibi est quādo vnus ꝑfertur alteri ꝓpter qđ nō esset ꝑferendus. Ad id qđ obijcitur in cōtra- Ad argum rium: dicendū ꝙ bonoꝛ cui debetur ꝓmium virtutis: est exhibitio reuerentie in honorem virtutis/ et nō gradus dignitatis. Unde acceptio ꝑsonarū non est circa hoc: sed talez reuerētiā accipit/ quicū q̃ ex virtute dignitatē habet. Et bonoꝛ talis a sanctis dicit dulia. Ad Roma. xij. d. Honore inuicez ꝓuenientes: sollicitudine nō pigri: spiritu feruētes: domino seruientes. Ad id qđ obijcit de ec- Ad arg. iꝫ. clesiastico: dicendū ꝙ in nullo est isti contrariū: qz humiles ꝛ pupilli oppimunt⁹ in iudicio: ꝛ ꝓcipit dominus vt subueniatur illis/ tamē ordine iusticie: q̃ redditur vnicuiqz qđ suum est: Nec pauper diuiti nec diues pauꝑi ꝓp onit⁹/ ꝛ sic etiā intelligit⁹ auctoritas Esaie. Ad scōo queritū: dicendū ꝙ alia sunt Ad qōnem spiritualia: alia secl'aria patrimonialia. Sicut enim incidentē. duo sunt ordines charitatis: Unus fm naturam hominis habentis charitatem: q̃ est ordo naturalis: in quo pater ꝓponitur cognatis: ꝛ quilibet ꝓximus remotioꝛi. Alius est ordo ipsi⁹ charitatis: in quo magis bonus ꝓponitur min⁹ bono. Primū querierūt pharisei Mat. xv. a. Irritu⁊ fecistis mandatū dei, ꝓpter vestrā traditionem. Dns aurē dixit: honora patrē tuū/ ꝛ matrem tuā: ꝛ qui maledixerit patri vl matri/ morte moriatur. Uos autem dicitis: quicunqz patri vel matri dixerit munus qđ cūqz ex me est/ tibi ꝓderit. De scōo ordie dicit Eccl. xij. a. Da bono/ ꝛ ne dederis malo. Et illo ordine melius ꝓferenduz est min⁹ bono in spiritualibus bonis. Jn patrimonialibus aūt bonis ꝓponendus est magis coniunctus sanguine min⁹ coniuncto: ꝛ hoc nō est ꝑsonarū acceptio/ sed iusticie ordo. De casu qđ ponit ꝓpositinus dicendū ꝓ certo: ꝙ licet ecclesia melius defendatur ꝑ nobilem ꝛ potentē in exterioribus: tamē quia ꝓclarus non tenetur ad talem defensionē q̃ sit gladio materiali/ sed spūali. s. verbo ꝛ exemplo: Jn ꝓmotōe ad gradum dignitatis spūalis/ nequaqz potēs ꝛ nobilis ꝓponendus est pauperi virtuoso ꝛ litterato. Et si secus fiat: graue peccatum est acceptio talis personarum. Nec est cōtrariū illud. Eccs. x. b. Ad argum. quia serui dicuntur ibi seruiles ex defectu virtutis qui sunt in equis. i. in gradibus dignitatis fm ordinationem hui⁹ seculi: ꝛ ꝓncipes ibi dicuntur gloriosi in virtute: qui fm eandē ordinationē derelinquuntur. Ibidem: Uidi aliud malum sub sole: istultum positū in dignitate sublimi.

Queritur quot modis fiat personarum acceptio: et vtrū quolibet modoꝛū sit semper peccatum mortale vel aliqñ veniale.

A Mēbꝛ.II f Ecūdo queritꝛ quot modis fit ꝑsonaruz acceptio. Itē vtrū quolibet illoꝝ modoꝛū sit semp peccatum mortale vel aliqñ veniale.

Gradus tri pler acceptiōne ꝑsonaꝝ Tres aūt modi sūt. Primꝰ sez in iudicio. Isa. v. Ue q̃ iustificāt impiū ꝓ muneribus: ꝛ iusticia iustī auferūt ab eo. Adhuc deut. xvj. d. Nō accipies personam: nec munera/ vt a veritate deuies: quia munera excecāt oculos prudētū/ ꝛ murāt verba iustoꝝ. Scōs modꝰ ē: qñ aliquis ꝓpter diuitias et nobilitatē ꝓmouet ad dignitates ecclesiasticas contēpto pauꝑe litteratioꝛe ꝛ sanctioꝛe. Tis duo-

bus modis acceptio personarum mortale peccatum est: vt vult Augustinus: quia est in preiudicium alterius. De iudicio dicitur Deut. j. c. Ita parvum vt magnū iudicetis: scitetis: qz dñi est iudicium. Et cōtra hoc p̄ceptum facere peccatū est mortale. Sap. vj. a. Audite ḡ reges z intelligite: discite iudices finiū terre: Prebete aures qui cōtinetis multitudines / z placetis vobis i turbis nationū: qm data est a dño potestas vobis z virtus ab altissimo qui interrogabit opa vestra: z cogitatiões vestras scrutabitur: Qm cū essetis ministri regni illius / nō recte iudicastis: neq; custodistis legem iusticie: neq; fm voluntatē dei ambulastis: glo. apud quem nō est acceptio munerū / nec psone. Horrēde z cito apparebit vobis: Qm iudiciū durissimū in his q̄ p̄sunt fiet. Exiguo eñ cōcedit misericordia: potentes autē potenter tormēta patient. Et q; in ministris sit iudicium / p̄ter psonā acceptionē: statim subdit: Nō eñ subtrahet psonā cuiusq; deus: cū sit omniū dominator: Nec verebitur magnitudinē cuiusq;: qm pusillum z magnū ipse fecit: z equaliter est cura illi de oīb⁹. Fortioribus autez fortior est cruciatus. Tertius modus est in exhibitione honoris exteriorīs. De quo / z etiā de modo scdo dicit Jacobi. ij. a. Fratres mei nolite i psona p̄ acceptōe habere fidē dñi nr̄i ihesu xp̄i glie. Etenī si introierit in conventū vestrū vir anulū aureum habēs in veste candida: introierit autē z pauper in sordido habit⁹: et intendatis in eū qui indutus est veste p̄clara: et dixeritis ei tu sede hic bene: pauperi autē dicatis: tu sta illic: aut sede sub scabello pedū meorū: nōne iudicatis apud vosmetipsos: z facti estis iudices cogitationū iniquarū? Ibi aug⁹ in glo. marginali: Si hanc distantiam sedendi vl standi ad ordines ecclesiasticos referam⁹: nō est putandus esse leue peccatū in psona p̄ acceptione habere fidem domini glorie. Quis ei fecit eligi diuitem ad sedē bonoris ecclesie contēpto pauperis instructiore z sancti/ore: Si autē de confessibus quotidianis loq̄mur: quis nō hic peccet? Non tñ peccat / nisi cum apud semetipm iustus iudicat: vt ei tanto melior quanto ditior ille videat. Hoc videt si significasse subdendo: Nonne iudicatis z facti estis iudices cogitationum iniquarum? Isto autē tertio modo scz in exhibitione honoris exteriorīs / nō semp peccat mortaliter peccat tamen quando diuitē p̄ro diuitijs iudicat esse honorandū. Et p̄ter hoc aug. dicit in regula: Non dñt velle oēs q; paucos videt ampli⁹: non qz honorant / sz qz tolerant accipe. Ubi innuit expresse: q; rales exhibitões necesse est fieri diuitib⁹: quia aliter tolerari nō possunt. Tamē Hester. iij. ma r docheus iude⁹ laudat / qz amā diuitem iniquum adorare noluit: ne honorē dei sui trāsferret ad hominē. Sed sup hoc distinguūt antiqui magistri: q; aman iniquus voluit adorari a dorātione latrie q̄ soli deo debetur. Un ibidē. xiij. d. Amā autē adorare nolui / ne trāsferrē honorē dei mei ad hominē Dicit eñ damas. li. ij. q; solus deus adorand⁹ ē. p̄stratione corporis: vt significem⁹ q; de nihilo i aliquid nos erexit. Dulia autē est reuerentia que debetur homini ratione gradus dignitatis: Et hyperdulia que debetur maioribus. hȳs viis patet quot modis fiat p̄sonarū acceptio: z quantū peccatum sit: qđ silr fuit querendū.

Queritur quare specialiter dicatur i sacra scriptura: q; personarum acceptio non est apud deum.

A Mēbr. III

t Ertio queritur quare spāliter dicat: q; personarum acceptio nō est apud deū, Dicit ei Ro. ij. b. Non est psonarum acceptio apud deum: z loquitur ibi de iudeo z greco. Silr ad colos. iij. d. Nō est psonarū acceptio apud deum. z loquitur ibi de dño z seruo. j. pet. j. c. Sine psona p̄ acceptione iudicat. Actu. x. f. dixit petrus: In veritate comperi / quia nō est acceptor psonarum de⁹: sed in omni gente qui operatur iusticiaz z diligit veritatem / acceptus est illi. Ad hoc facit auctoritas de li. sap. vj. a. pauloante inducta. Tamē videt contrarium deut. vij. b. Ex omnib⁹ gentibus elegit te deus / vt sis ei populus peculiaris. Mat. x. a. Elegit ex omnibus discipulis. xij. quos z apostolos nominauit. Solo: Ad hoc dicendū: q; in veritate psonarum acceptio non est apud deum: quia in omni eo quē eligit / causaz nō habet nisi liberam indulgentie z bonitatis sue largitatem: z nō respicit psonam hominis / nec merita / nec munera Ad titū. ij. Apparuit benignitas z humanitas saluatoris nostri ihesu xp̄i: non ex operibus iusticie que fecimus nos: sed fm misericordiaz suā saluos nos fecit. Ideo dicit ertiā p̄uenire gratia: quia p̄uenit nos libera sua voluntate. Un v⁹. Quicqd habes meriti p̄uenire gratia donat: Nil deus in nobis preter sua dona coronat. Auctoritates v⁹ in cōtrariū adducte nō intelligunt de p̄sonarum acceptione: quia p̄ter p̄pria peccata abijcit quos abijcit: z p̄ter propriam peccatē eligit quos eligit: vt dictum est. Sed qz satis dictum est de diuersitate actuum peccatorū in quibus cogitescit maliz transeundū est ad. xxxvj. distinctionē.

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m, et pena nūq; sūt essentialiter idem: ḡ pctm̄

In ꝓra. ar. primū

Arg. 2m

Arg. 3m

Ad arg. i ꝓ.

Tractatus. XXII. De radicibus peccatorum.

Einde transeūdum ē

d ad. xxxvj. di. que sic incipit: Sciendū est tm̄: quedā sic esse peccata vt sint etiam pena peccatoꝝ. Ubi p̄ter ea que tractat mgr ibi q̄remus tria. Primū est: vtrū pctm̄ essentialiter sit pena peccati vel nō. Scōm est: quō oīe peccatuz sit ex timore male humiliante: vel ex amore inflāmante: vt dicit aug. Tertiū est: quō oīe peccatuz sit vel ex cōcupiscentia carnis: vel ex cōcupiscentia oculoꝝ: vel ex superbia vite sicut dicit. j. Johā. ij. c.

In ꝓtrariū arg.

Hui⁹ quēstiōis tria sūt membra.

Circa p̄mū querem⁹ tria. Primū vtrū oīe peccatuz essentialiter sit pena cū hoc q; peccatum est. Scōz est: vtrū penam esse / essentialiter cōiunctū sit ei qđ est esse peccati. Tertium est vtrū vnū peccatum sit pena alterius peccati.

Utrum oīe peccatū essentialiter sit pena cum hoc q; pctm̄ ē. Questio. CXXXII.

Membr. I

Dprimū proceditur

Arg. p primū

a sic: z est argumentū mgr̄i in lra in. j. cap. Et ideo merito ḡrit. Et obijcit q; nō oīe pctm̄ essentialit sit pena pcti p aug. li. retra. q̄ sic dicit: Omis pena pcti iusta ē: z suppliciū nominat: z de iusticia dei venit. Ex hoc sic ꝓcludit: si ergo peccatum in quantū pctm̄ / pena est: videt oē peccatuz inquantū est / iustū esse: z de iusticia dei venire: qđ sane doctrine cōtrariū est: q; peccatū nō est a deo.

Arg. 1m

Arg. 2m Adhuc: Pena est effectus pcti fm iusticiaz dei:

Arg. 3m,

In ꝓtra. ar. primū

Arg. 2m Adhuc ad hoc facit q; magister adducit augu. in

Arg. 3m

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad arg. 1.

B Solo mem bri. I.

Arg. 1m, Arg. 2m,

Arg. 3m,

Ad arg. 1m

Ad arg. 2m

Ad arg. 3m

Ad arg. 4m

In ꝓtrariū argumentū

B Solo mēbri. II.

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Ad arg. 1m

Ad arg. 2m

Ad arg. 3m

Astruūtur Ad arg. i ꝓ.

B Solo mēbri. III

Arg. 1m

Arg. 2m

Arg. 3m

Ad arg. 1m

Ad arg. 2m

Ad arg. 3m

Ad arg. 4m

arg. i ꝓtriuz

B Solo mēbri. III

catum in quantū pctm̄ / pena est: videt oē peccatuz inquantū est / iustū esse: z de iusticia dei venire: qđ sane doctrine cōtrariū est: q; peccatū nō est a deo.

Adhuc: Pena est effectus pcti fm iusticiaz dei: effectus z causa nūq; sūt essentialiter idem: ḡ pctm̄ et pena nūq; sūt essentialiter idē. Adhuc: Quecūq; sic se habēt ad inuicē q; vnū p̄us ē rpe q; aliud nunq; essentialit sūt idē: p̄cessit q; pctm̄ semp p̄cedit pena tpe: ergo nūq; essentialit sūt idem. Contra Aug. ij. p̄fes. Jussisti dñe: z sic est: vt pena sit sibi ois inordinat⁹ actus: sed actus ordinatus est pctm̄: ḡ oīne peccatū est sibi pena.

Adhuc ad hoc facit q; magister adducit augu. in littera sup illud Ps. lvij. Supcecidit ignis z non viderūt solem: vbi sic ait Ignis sup̄bie z concupiscētie z ire intelligit. bas penas pauci vident: z ideo eas spāl r cōmemorat ap̄s ro. j. d. Tradidit illos deus in passiones ignominie / vt faciāt q̄ nō conueniunt. vbi multa ponit q̄ simul sunt pctā z pene. Et addit dictū augu. ibidem in glo. Inter p̄mū peccatum apostasie / z vltimā penā ignis inferni / media que sunt et pctā sunt z pena peccati. Adhuc adducit greg. sup ezechielem: Cōtenenti qui nō vult redire p̄ penitentiā ponit de⁹ offendiculum: vt scz grauius impingat. Pctm̄ eni qđ p̄ penitentiā citi⁹ nō deletur: aut pctm̄ est z peccati causa: aut peccatū est z pena peccati: aut pctm̄ simt z cā z pena pcti

Solo: dicendū q; duplex est pena: scz pena damni z pena sensus. Pena damni oīe peccatum pena est / eo ipso q; peccatū est: quia est corruptio modi / et spēi / z ordinis: qđ damnū maximum est. Pena / sensus est causa tm̄ pene: relinquit eñ p̄nitatē in anima / suo pondere inclinantē animā ad simile peccatū: sicut dicit auctoritas gregorij pauloante inducta. Unde auctoritas ad hoc inducta. s. peccata eoipso q; pctā sunt / pena sunt vt dictū est. Ad primū dicendū: q; nihil phibet vnū z idē fm diuersas rationes quas hz / z a iusticia dei p̄cedere / et non p̄cedere: cui⁹ tamē causa deus nō est impriendo maliciam / sed subtrahendo gratiā. Justū eñ ē vt qui auertit se a gratia / q; ei subtrahat gra. Sicut dr Mat. xxv. c. de seruo pigro: q; ablatum ē ab eo talentū / z alij datū qui in vsuz posuit: Omi eñ habenti dabitur z abundabit: sicut ibidē dicitur.

Ad aliud dicendū: q; effectus z causa nō sūt essentialiter idē / ita q; sint eadē essentia: sed bene sic sunt idē / q; sunt in eadem essentia fm rōnes diuersas: z hoc sufficit ad hoc q; essentialiter dicant idē.

Ad vltimū dicendū: q; pctm̄ z pena damni simt tpe sunt: z q̄ cito peccatū fit / tam cito corrūpit modū speciē z ordinem: z sic est pena ex iusticia dei inflicta: nō impriendo maliciaz / sed subtrahēdo gratiam: vt dictum est.

Utrū esse penā essentialiter cōiunctū sit ei qđ est esse peccatum.

A Mēbū. II

Secundo queritur: vtrū esse penā essentialiter coniunctū sit ei qđ ē esse peccatū. Et videtur q; sic: quia regulariter verum est: q; posita causa fm actum causantē / ponit effectus. Causa aūt fm actū causans penā culpa est: qz cū deus iust⁹ sit / neminē punit nisi ex culpa. Adhuc gre. nulla nocebit aduersitas / si nulla domiet iniquitas: ḡ nocer aduersitas / necesse ē q; dominet iniquitas z sic pena semp coniuncta est culpe. Adhuc sup illud Ps. cij. Qui p̄dicatur oībus iniquitatib⁹ tuis: q̄ sanat oēs infirmitates tuas: dicit augustinus: q; hoc nō diceret nisi ex infirmitate iniq̄tas esset. Adhuc Hiero. Quicqd patimur peccata nostra meruerūt: pena ḡ semp coniuncta est culpe. Cōtra qđ cōsuevit poni istātia in iob z xp̄o Job. xvij. a. Non peccauit: z in amaritudinib⁹ moratur oculus me⁹: z in xp̄o. j. Pe. ij. d. Qui peccatū non fecit: nec inuentus est dolus in ore ei⁹: qui tamē multa passus est. Solo: dicendū q; ex ordie iusticie dei pena semp comitatur culpā. Et est quadrupler. Prima est amissio dei siue incōmutabilis boni. Scda spoliatio gratuitorū / per que de⁹ habitat in homine. Tertia vulneratio naturalium. Quarta inordinatio in regno anie: quia ex peccato fiunt supiores vires ancillantes / sicut intellect⁹ et ratio: z inferiores dominātes / sicut sensualitas et inferior portio rationis: z sic totus homo puertitur. Unde p̄me ratiões tenēt z procedunt. Ad id ergo qđ in ꝓtrariū obijcitur de iob z xp̄o dicendum: q; nihil valet: quia pena nō sic se habet ad culpam sicut culpa ad penā. Culpa enim est causa pene: z pena est expiatiua culpe: z ideo pena tā membris q̄ capiti sepe infligit sine culpa: sic dr. Esa. liij. b. Propter scelus p̄pli mei p̄cussi eum. Et ibidem. Ipse peccata multorū tulit: z p transgressoribus oravit vt nō pirent. Unde pena se habet ad culpam vt medicina expiatiua: z ideo infligitur innocentib⁹ / vt satisfaciant: p alijs: etiā tñ nō infligatur nisi p̄ peccatis p̄pijs vel alienis.

Utrū vnū peccatū sit pena alteri⁹ pcti.

A Mēbr. III

Tertio queritur: vtrū vnū pctm̄ sit pena alterius: sicut expresse dicit in illo ca. Et licet ex hoc sensu. Videt q; nō. Si enim pena est / tunc iuste inflicta est: apud aut̄ nullū iudicem ira est / q; qui punit punitur q; iterp peccet: ergo sequens pctm̄ nō debet esse pena p̄cedētis. Adhuc Si sic: tū fieret accumulatio pctorū: que summe cauenda est: ḡ videt q; vnū pctm̄ addere alteri peccato nō sit aliqua pena iuste ab aliquo inflicta.

Contra greg. in moralib⁹ dicit: q; pctm̄ qđ p penitentiā nō deletur / suo pondere mor ad aliud trahit. Et addit magister: Unū sit vt nō solū pctm̄ sit / sed z cā pcti ex ipo q̄pe culpa subsequēs oriat: Peccatū vero qđ ex peccato oritur nō solū peccatū est / sed et pena pcti: q; iusto iudicio de⁹ cor peccāt⁹ ob nubilat / vt p̄edētis pcti merito ertiā in alia cadat: quē enim liberare noluit / deserendo p̄cussit. Unde aug. sup epistolam ad Ro. Precedentis ē hec peccati pena: z tm̄ ertiā ipsa pctm̄ est: iudicio eñ iustissimi dei traditi sunt / vt ait apostol⁹ de quibusdam: siue deserendo / siue alio modo explicabili / siue inexplicabili in passiones ignominie: vt crimia criminib⁹ vindicarent. Et supplicia peccantiū nō tm̄ sint tormēta / sed z vicio p̄ incrementa. Solo: dicendū q; vnū pctm̄ ē pena alteri⁹ pcti tribus modis sicut dicūt auctoritates sanctorū inducte. Primus modus est ex parte spoliatiōis gratuitor̄. Scōs est ex pte boni increati a missione. Tertius est ex pte corruptionis bone nature. Per hec eñ tria scz bona gratuita / bonū incōmutabile / z integritatē natura aliū continet hō in virtute ne cadat in sequens

B Solo mēbri. I.

B Solo mēbri. II

B Solo mē bri. III

peccatū:z destituꝰ ab bñs facile cadat: sicut inſir
mus ſpoliatus z vulneratꝰ:ſicut dicit bñs grego.
His modis additur quartꝰ:qñ scz peccatū cōmiſ
ſum diſpōnē z habitū relinq̄t in ania/ex q̄b⁹ pnior
fit ad peccandū. Additur etiā:qñ vnū pctm̄ admi
niſtrat incētiuū z fomitē alterius:ſicut gula luxurie:
z ebrietas homicidio/qō poſtea ꝓpetratur. Et di
cit ariſt.ij.ethi.q̄ duplices maledictiōes ebrij⁹ me
retur:in boſcz q̄ ſe inebriat/z aliū occidit. Ad
pmū ergo dicēdū:q̄ ē pena.q̄ eſt tormentū peccan
tis z inducta:z de hac ꝓcedit illa obiectio. Et ē pe
na damni.ſ.ſubtractio gratie z boni incōmutabi
lis/z vulnerario naturaliuz bonoꝝ:z de illa nihil
valet:qz hec penas incurrit hō iuſto iudicio dei.
Apoca.xvij.c. Qui ſordidus eſt/ſordescat adhuc
et qui iuſtꝰ eſt iuſtificet adhuc. Ad aliud dicēdū
eodem modo:q̄ accumulatio pctōrū nō fit niſi deo
deſerente:ꝑ quā deſertionē homo grauis efficitur
et quotidie cadit. Job.vij.d. Poſuiſti me contra
rium tibi z factus ſū michimetipſi grauis.

Queritur quō oē pctm̄ ſit ex timore ma
le humiliante vel ex amore inflammante.

Queſtio. CXXXII

Einde q̄rit: Quomō

d oē pctm̄ ſit ex timore male humiliāte: vl̄
ex amore male inflammante. Et circa ꝑ
mum tria querūtur. Primū eſt de ipſa diuiſione:
vtrū generalis ſit/ita scz q̄ oīe pctm̄ oritur vl̄ ex
timore vel amore/vl̄ nō. Scōm ē de ipō timore q̄d
ſit. Tertium eſt de ipō timore vtꝝ ipſe ſit peccatū
ex quo oritur peccatū.

Vtrū iſta diuiſio gñalis ſit qua ꝺr: q̄ oē
pctm̄ oritur vel ex timore vel amore.

A Mēbri.1. a D primū ꝓceditur ſuꝑ illud Pſ.lxxix. In
Articu.1. cenſa igni z ſuffoſſa dicit glo. auguſtini: In
Arguмēt cenſa igni z ſuffoſſa pctā dicit. Sz incēſa ſūt
pctā illa q̄ facit ardēs cupiditas: Suffoſſa vo q̄ fa
cit timor male iacēs: z hec ſūt oīa pctā crimialia
qz oīa pctā fiūt vl̄ ꝓ cupiditatē vel ꝓ timorem.
Quē nō capit cupiditas/vincit timor. Perſcruta
mini ſcīētias vras: interrogate corda veſtra vtꝝ
poſſint eſſe pctā niſi aut timēdo/aut cupiēdo. Oīa
q̄ pctā due res faciūt in hoīe: ſcz timor: z cupiditas
Sicut econuerſo amor dei/z timor eiꝰ ducūt ad oē
bonū. Amas em̄ vt bñ ſit tibi: hoc age in deo/non
in ſeculo. vtergz amor incendit: vterꝝ timor humi
liat/ſed aliter z aliter. Ex his accipit: q̄ oīe pctm̄
In cōtrariū criminale oritur vel ex timore male humiliante: vl̄
arg. ꝑmum ex amore male inflāmante. Cōtra glo. Bede ſu
per illud. j. Jo. ij. b. Nolite diligere mūdū nē. Sic
dilectio dei fons eſt omnīū virtutuz z bonoꝝ. Ita
dilectio mūdi oīm vitioꝝ: Ergo videt q̄ oē pecca
Argu. 2m. tū ſit ex amore nō ex timore: z ſic nō ſūt due radices
pctōꝝ. ſ. timor z amor ſed vna. Adhuc aug. li. ij.
de li. ar. Clarū ē in toto malefaciēdi gñe nihil aliō
Arg. 3m. gz libidine dominari: libido autē poti⁹ timor eſt gz
amor: g̃ videt q̄ oē pctm̄ oritꝝ ex amore/nō ex timo
re: z ſic iterꝝ diuiſio nulla eſt. Adhuc ber. xv. ſer
Argu. 4m. mo. ſup cā. Oē malū oritꝝ ex amore mūdi ſuꝑfluo:
er ſic iterꝝ ꝓcludit q̄ ꝓpus. Adhuc: Aug. ij. li. de
li. ar. Cōuenit inter nos oīa mala facta nō alia ma
la eſſe/niſi q̄ ex libidine z impꝛobanda cupiditate
ſiunt: z ex hoc ſequit idē qō ꝓpus. Adhuc: Timor Arg. 5m
videt oriri ex amore. Unde ſup illo Mat. xiij. a.
herodes em̄ timuit pl̄m: glo. Timor hominū dif
fert ſed volūtatē peccādi nō aufert. Uñ auctoꝛes B
reddit ad crimen quos aliquando ſuſpendit a cri Sol. Lart.
mine. Videt g̃ idem qō ꝓpus. Solo: dicendum
q̄ h̄ ſoluere nō ē difficile. Timor ei z amor due ra
dices pctōꝝ ſūt: ſicut dicit gloſa inducta. Sz diſtin
guit ipe aug. q̄ aliq̄n ſūt reſpectu eiuſdē rei: z ali
quando reſpectu diuerſaruꝫ. Quādo ſūt reſpectu
eiuſdē/timor oritur ex amore: qz tūc ex nimio amo
re boni cōmutabilis oritꝝ timor ꝓdendi: z fit cauſa
peccati: z ſicut dicit gloſa inducta auctoꝛes facit
ad peccatū: quia differt z nō aufert. Et in tali caſu
idem actus pōt eſſe timoris z amoris ſm diuerſas
Amoris ſicut ꝓmo monētis: ſz timoris mali qō er
boc ſeq̄tur fugiēt ſ. Aug. li. ij. de li. ar. Quāto quis
rē plus amauerāto plus ꝑdere timet/z ꝓcliuior fit
ad vitia ne ꝑdat. Q̄n autē ſūt reſpectu diuerſaruꝫ
ſm materiā: ita q̄ vnuz amaꝝ/z alterꝝ timet: tunc
neutrū oritꝝ ex alterorꝫ z ſic dicit glo. q̄ ſūt diuerſe
radices pctōꝝ. Unde quinq̄ inducta q̄ videnꝫ ꝓ
bare q̄ vna ſit radix. ſ. amor/ꝓcedunt ſm q̄ timor
et amor ſunt reſpectu eiuſdē: qz timor oritꝝ ex amo
re/vt dictū ē. Si querit ſm quā cauſaz dez iſta
diuiſio/z in quo differt ab illa. ſ. Jo. ij. c. Oīe qō
eſt in mūdo/aut eſt ꝓcupiſcētia carnis: aut ꝓcupi
ſcentia oculoꝝ: aut ſuperbia vite. Leue eſt reſpōde
re. Iſta em̄ dat ſm cauſam motiuā ꝓra malū/vl̄
ad bonū: qz timor nihil aliud eſt/niſi fuga mali pe
ne: z amor libido boni cōmutabilis. Illa vo q̄ ē in
io anne datur ꝑ materiā: qz oē circa qō peccat ho
mo/vel ptinet ad cōcupiſcentiā carnis: ſicut gula
et luxuria: vel ad cōcupiſcētiā oculoꝝ/ſicut auari
cia: vel ad ſuperbiam vite/ſicut inanis gl̄ia z hmōi.

Queritur quid ſit timor. A

Ecūdo querit de timore quid ſit. Adh̄ Articu.ij.
ſ pceditur ſic: Dicit aūt aug. li. de ci. dei. Ti I. definitio
mor eſt ꝓturbatio anī in expectatione mali z

Et Jo. dama. Timor eſt ꝓter naturā irratiōabi
lis fiſtole. i. cōtractio. Cōtra ꝓmā ſic ob�

Arg. 1m, ciē: qz ꝓturbatio animi pena eſt. timor autē ſm q̄ hic agit
de eo/culpa eſt: g̃ ꝑ penā male definit timor. Cō
Arg. 2m, tra ſcām obꝝciē: Siſtole em̄ z diaſtole ſūt mor⁹
cordis cauſati ex paſſionib⁹ naturalib⁹: q̄ ſūt quat
tuor/vt dicit boetius: ſpes/timor/triſticia/z gau
dium: Ergo ſiſtole nō eſt aliquid timoris/ſed de ef
Arg. 3m, fectu eiꝰ: z ſic male definit ꝑ ſiſtolē. Adhuc Jo.
x. ſuper illud: Mercēnarius autem qui nō eſt pa
ſtor: glo. Timor eſt fuga mali ne perdat qō amat.
Et ſi hec eſt definitio: tunc definitur oppoſitum p
oppoſitum: qō eſſe non poteſt: quia oppoſitum eſ
Ar. 4m, ſentiale non poteſt eſſe oppoſito. Ulterius que
B ritur penes quid accipiuntur tot definitiones: cuz
Sol. ar. ij vnius rei vnica ſit definitio. Solutio: dicendū
q̄ inducte aſſignationes quedam ſūt/non vere de
finitiones. Et prima auguſtini ſcz deſcribit timo
rem ꝓout eſt quedam paſſio z per ꝓprium eius
effectum: que eſt perturbatio z cauſam perturba
tionis/que eſt malū pene. Scōa autem datur ꝑ
ꝓprium eius effectum. Obiectū em̄ timoris malū
ē: q̄d dū coꝛ fugit/i ſei ꝑz trahit ſm ſiſtolē. Tertia
vo datꝝ ꝑ ꝓprium motiuū timoris. Sicut em̄ in ꝑba

biis dictū eſt: Amoꝝ eſt motiuū timoris: niſi enim
Ad arg. ꝑmū amaret qō habet/nō timeret ꝑdere. Et ſic patet q̄
ſit timoꝝ ſm dicta ſancto ꝓ. Ad id g̃ qō ꝓmo obꝝ
ciē dicendū: q̄ timoꝝ ſm q̄ eſt actus volūtatis z ra
Ad 2m. tionalis aīe/pctm̄ eſt: in ſe vo paſſio eſt: z ſic ibi defi
nit. Ad aliō dicēdū: q̄ verū ē q̄ timoꝝ ibi definit
Ad 3m. ꝓprium eius effectū cuius ipe eſt cauſa ꝑ ſe: Cauſa
eni inordeſcit ꝑ effectū ſepe. Ad tertiū dm: q̄ ibi
Ad 4m. nō definit ꝑ oppoſitū motiuū qō eſt amoꝝ: ſicut ba
bitū eſt. Qō aūt querit penes quid accipiant tot
definitiones iam patet ſupza.

Utrū timoꝝ ſit pctm̄ ex quo oritꝝ pctm̄.

Articu.iij. Ertio querit de timore: vtrū ſit pctm̄ ex q̄
Duius arti t oritur pctm̄. Et querunt tria. Primū ſi eſt
culi tres ſūt pctm̄/vtrū ſemp ſit mortale: vel aliq̄n ve
particule. nialez aliq̄n mortale. Secundū de differētijs ti
moris. Tertiū qñ timoꝝ excuſet vl̄ nō excuſet pctm̄

Querit ſi timoꝝ ſit pctm̄: z vtrū ſemp ſit
mortale: vl̄ aliq̄n veniale: z aliq̄n mortale.

A D primū ꝓcedit ſic: Uidet enim q̄ nō ſit
Parti.II. a peccatū. Pena enī z culpa malū diuidunt
Argumēta ex oppoſito: qō ergo eſt in genere pene/non
eſt in genere culpe: timoꝝ eſt hmōi ergo nullū pctm̄
Ilpicula eſt. Uterius querit: ſi ſemp ſit mortale/vel ali
Argumēta qñ veniale. Videt q̄ ſēp ſit mortale. Sap. 17. c.
frequēt ei poccupāt peſſima/redarguēte ſcia. Cū
eni ſit timida neq̄tia data ē i oīm ꝑdenatiōne/ſz qō
daꝝ oīm cōdēnatiōne/mortale pctm̄ eſt: g̃ videt q̄
In ꝓrariū talis timoꝝ ſit mortale pctm̄ ſemp. Contra hoc
arg. ꝑmū videt eſſe qō dicit Deut. 20. Qui coꝛde pauid⁹ eſt
reuertat in tabernacula ſua. Ibi gloſa: Docet non
poſſe quēq̄ ꝓfeſſionē ꝓfitēri: vel malicie ſpiri
tualis arripere/qui adhuc nudari ꝓtimeſcit terre
nis opib⁹. Sed talis timoꝝ nō reuocat a ꝓcepto
Ar. 2m. dñi/ſed a ꝓfectione: Quicq̄d autem reuocat a ꝓfe
ctione/veniale peccatū eſt. Adhuc: Judicū. 7.
ſup illud. Qui pauidus. gloſa: Pauidus eſt q̄ pri
mo aſpectu ad congreſſum trepidat: nō tñ toto coꝛ
de terretur/ſed animari z repari pōt. Sed pecca
tū mortale totū coꝛ occupat: ergo hmōi timoꝝ nō
B eſt mortale peccatū. Solutio: dicendū q̄ ſoluen
Solo gti. I. dū eſt per diſtinctionē. Timoꝝ enim pōt accipi vt in
genere paſſionis tm̄: vel pur eſt actus voluntatis
ordinate vel inordinate. Si ꝓmo modo: tunc nul
lum peccatū eſt/ſed pena tm̄. Et ſic ꝓcedit ꝓma ob
iectio. Si ſecūdo modo: ſic eſt timoꝝ aliq̄n meritū/
aliq̄n pctm̄. Timoꝝ eni dei/meritū z initiū ſapiētie
Timoꝝ aūt naturalis paſſio eſt z nullū pctm̄. Sed
timoꝝ humanus/qñ aliq̄s timet pelli ſue: et timoꝝ
mūdanus/qñ aliq̄s timet bonis ſuis temporalib⁹
vterꝝ pctm̄ eſt: aliq̄n veniale aliquando mortale.
Si eni ita timeat/q̄ dei ꝓceptū ꝓter timoꝛē con
temnat: z ꝑ tale bonū qō amittere timet/ eterno ꝑ
ponat: ꝓculdubio timoꝝ pctm̄ mortale eſt. Et talis
timoꝝ ꝓtraria fortitudini q̄ eſt ſpūſcti. Talis etiā
timoꝝ in ciuilib⁹ ꝓtraria fortitudini virtuti que eſt
virt⁹ cardinal⁹. Et de tali dicit. iij. ethi. q̄ tales timēs
turpiter ꝓiicit arma: z fugit vt ſaluet vitā cū ignō
mīa: cū moꝛs fortis tali ſaluti ſit elegantioꝛ. Et ta
lis timoꝝ in theologicis z ciuilib⁹ qñ eſt ꝓtra ꝓcep
tū dei/mortale pctm̄ eſt. Et hoc eſt qō dicit Apoc.
21. Timidis aūt z incredulis z execratis z ho
micidis z fornicatoribz z veneficis z idolatris z oi
bus mēdacib⁹ ꝑs illoꝝ erit in ſtagno ardēti igne et
ſulphure: qō eſt moꝛs ſecūda. Hīo ſup illō timidis
Timidi ſunt illi/q̄ timoꝛe penarū fidem accipe fu
gūt: vel acceptā relinq̄unt: z hoc eſt mortale pctm̄.
Uñ aurē ira timet q̄ dei ꝓceptū nō contemnit: nec
deū a mente abijcit: nec foꝛtitudini que virtus eſt/
Priat: ſic pctm̄ veniale ē: qz tal⁹ pōt repari z aniari
ad bellū: vt pauloañ in glo. dictū eſt. Et ſic ptz qñ
ſit pctm̄ ſimpl⁹r/z qñ nō ſit pctm̄: z qñ mortale/z qñ
veniale. Et ſm hoc ꝓcedūt obiectiōes oēs i ducte.

Queritur de differentia timoris.

Einde querit de differētijs mali timoris, A
d Dicit aūt timoꝛ reſpectu magni. Et ſic due Particu.II
diuiſiones inueniūtur de timoꝛe. Una eſt
Bede que eſt reſpectu mali. Eſt eni malū coꝛporis
z malū rerum/qō damnū dicit. Reſpectu mali coꝛ
poris/dicitur timoꝛ humanus: qui timet pelli ſue.
Reſpectu rerum/dicitur timoꝛ mundanus qui ti
met damnū rerum: z ꝓpter hoc perpetrat illicituz
ne damnū ſubeat. Reſpectu magni Dam. timoꝛē
diuidit ſecūdo libꝛo. xv. ca. ſic dicēs: Diuidit aūt
timoꝛ in ſeꝛ: in ſegnicie/in erubeſcentiā/in verecun
diā/in admirationē/in ſtupoꝛē/in agoniā. Et defi
nit ſingula iſtoꝝ ſic dicens. Segnicies igit̄ur eſt ti
moꝛ future operationis. Erubeſcētia eſt timoꝛ in ex
ſpectatiōe cōuitij: z eſt optima paſſio. Uerecūdia
vo eſt timoꝛ in turpi actu. Nec eſt paſſio deſpera
bilis ad ſalutē: Iſte enim due paſſiones ſigna ſunt
emēdationis vite. Et ideo dicit ꝑhus. iij. ethicoꝝ
q̄ iſte due paſſiones medietatem habēt virtutis:
q̄uis nō accidāt niſi malis z de malo. Fuga enim
conuitij bona eſt: quia facit recedere a malo ne cō
uitiū ſuſtineat. Similiꝛ fuga a turpi actu bona eſt
qz facit recedere a turpi/z inclinat ad honeſtū. Ad
miratio ē timoꝛ ex magna fātaſia ſiue imaginatiōe.
Stupoꝛ vo ē timoꝛ ex inaſſueta imaginatiōe. Qñ
eni aliq̄d inaſſuetū apparet z inſolitū/tūc ſtupem⁹
noſipos: ſicut i miracul⁹. Uñ Act. 4. dꝛ: q̄ repleti
ſūt ſtupoꝛe z extaſi/ er eo q̄ petr⁹ miraculoſe ſana
uit eneā. Agonia vo eſt timoꝛ casum z infoꝛtunīū
Timentes eni infoꝛtunari actione/agoniamur.

Cauſa diuiſiōis ſm Dam. eſt hec qz definit timo B
rē ſm q̄ eſt fuga coꝛdis ſm ſiſtolē. Uñ oē illud qō
facit coꝛ reſilire in ſuā ꝓpriā quitatē/ vocat timoꝛē.
Et ſi hec eſt magna opatio z deficilis: vocaꝫ ſegni
cies. Si aūt eſt in turpi illato ab aliō: ſic eſt ꝓtinus
vocaꝫ erubeſcētia: qz tūc demōſtrat verecundiā ſi
gno exterioꝛi ꝑ ruboꝛē. Si vo eſt de turpi ꝑpetra
to a ſeipo: vocaꝫ ꝙcūdia. Et iſte due qz faciūt fuge
re turpe: diſponūt ad bonū/z faciūt mediocritatē vir
tutis. Sed ſi eſt ex magnitudie/ita q̄ coꝛ q̄ſi ſtet et
in ſeipo inſenſibile fiat: tūc vocaꝫ ſtupoꝛ. Si vo ē ex
ſuſpēſiōe ad cauſā q̄ nimis eleuata ē ſup nos: vocaꝫ
admiratio. Si aūt fit q̄ imaginamur maximū infoꝛ
tuniū/vel vite/vel reꝛi q̄ neceſſe ē nos q̄ſi i agone
ꝓſtitui z luctari/vtꝝ vicere poſſum⁹ vel nō: vocaꝫ
agonia. Et ꝑ hoꝛ ꝑnes q̄d accipiūt iſtos timoꝛis
z ſm diuiſionē bede z ſm diuiſionē Damaſceni.

Queritꝫ q̄d opteat timere in piculis z ar
duis: z quid non.

Urta b q̄rit: q̄d opteat timere z q̄d nō in pi A
i culis z arduis. Uidet enim q̄ moꝛs non Qō incidēs
ſit timēda. Mat. 10. c. Nolite timere eos q̄ Arg. ꝓmū

occidūt corpus/z post hoc nō habent qd faciāt: sed
Ar.2m potius timete eū: qui postq̄ occidit corpus/habet
potestatē pdendi aīmā in gehennā. Adhuc: Se-
neca mozs/exiliū/luctus nō sunt supplicia/sed tri-
buta viuentiū. Que tributa sunt nō sunt timenda
ergo mozs z hmōi alia supplicia nō sunt timenda.
In cōtrariū arg.primū. Contra.1. Pet.2.c. Serui subditi estote in oīi timoze dñi: nō tm̄ bonis z modestis/sz etiā disco-
lis. Videt ergo q̄ etiā in malis z discolis regia po-
Arg.2m testas timēda est. Adhuc: Ro.13.a. Oīs aīa
potestatibus sublimioribus subdita sit. Non eni est po-
testas nisi a deo. Et qui resistit potestati/deī ordi-
Solo qōnis incidentis nationi resistit. Solutio: Doc soluendū est p di-
stinctionē. Est eni timoz naturalis qui nullū pcm̄
est; quo ois homo timet in piculis naturaliter. Et
est timoz malus: sc̄z humanus z mūdanus. Et is
dupler est: aliq̄n venialis: aliq̄n mortalis: sicut in
phabitis determinatū est. Si aūt ita timet q̄ in se
tremit/nihil tū hozū q̄ deī sunt ꝓpter timorē dimit-
tit: veniale pcm̄ est. Sed si timoz auertat eū a deo
vt a mente timorē dei abiiciat/z nō timeat trāsgre-
di: certe mortale peccatū est. Timoze dei z timoze
humano omnis anima subiecta debet esse potesta-
tibus sublimioribus: quia sine tali ordinatione nō pōt
agi vita humana: sicut supra dicitur ad Rom. in
Ad arg.1m glosa z in textu. Ad primū ergo dicendū de mat
theo: q̄ hoc intelligitur de timoze humano z mun
dano: in quib⁹ timoz dei abiicitur z illicitū ꝓpetrat
Ad 2m Ad aliud dicendū: q̄ Seneca loquitur de bīs
que naturalia sunt: sc̄z de naturalib⁹ condēnatis
per peccatū: ꝓpter que nihil pceptoꝝ diuinoꝝ omit
tendū est. Et hoc est qđ dicitur Rom.8.g. Quis
ergo nos sepabit a charitate xpi: Tribulatio/an
angustia/an fames/an nuditas/an psecutio/an
gladius: Certus enim sum: quia neq̄ mors/neq̄
vita/neq̄ angeli/neq̄ p̄ncipatus/neq̄ virtutes/
neq̄ instantia/neq̄ futura/neq̄ fortitudo/neq̄ al-
titudo/neq̄ pfundum/neq̄ creatura alia poterit
nos separe a charitate deī que est i christo ihesu dño
nostro. Aug⁹ ibidem i glosa: Charitas hec dicta
est rectissima animi affectio/que nos ꝓtēgit deo.

Queritur quādo timoz excuset z quando non excuset.

A Parti. III. Arg.primū t Ertio queritur: quando timoz excuset pec-
catū/z quando non excususet. Videtur
autem q̄ semp excuset timoz qui potest ca-
dere in constantē virum: ita q̄ si aliqđ facit ratione
illius timoris/qđ non imputaī et in peccatū a deo.
Quia lex humane iusticie/que exemplata est ad le
gem diuinam: sicut dicit legislator in digesto vete-
ri quarto libro sic: Qđ vi metusue causa fit/ratū
nō habeo ait prētor. Unde videtur q̄ si aliquis vi
metusue causa cogitur negare fidem/deus nō de
bet habere ꝓ negato: nec debet ei imputari ꝓ
Arg.2m petō: z sic videtur q̄ excuset. Adhuc: Aug⁹. xiij.
libro de ciuitate deī: pudicicia est virtus animi/q̄
nō amittit per corporis oppressionē. Et cum vita
corporis melior sit q̄ q̄libet tēporale: videt q̄ vir
go aliqua cui tyrānus minaī/q̄ opprimat eā z de
floret vel interficiat: potⁱ deber sustinere defloza-
tionē q̄ interfectionē: z sic videt q̄ timoz aliq̄n excu
Ar.3m set virginē a pcō deflorationis. Adhuc in decre-
to capō primo q̄stione pma dicit: q̄ vim passus
z inuitus attractus z repugnās ab hereticis ordi-
natus colorem habet excusationis: ibi dicit q̄ vim
passus z inuitus attractus comedēs de idolotico/
colorē habet excusationis. Cōtra: Hac de cau-
In cōtrariū arg.primū. sa multi martyres passi sunt qui celebrant ab ec-
clesia. Legitur enim: q̄ quedā mater cū tribꝰ filiis-
bus que capte ducebant ad corruptores: cū audi-
rent se esse cozrūpendas/subm̄erserūt se in aqua et
celebrant ab ecclesia. Silr. 2. Machabeoꝝ. 6. f.
Ar.2m de eleazaro qui fuit vnus de pmoribꝰ scribaꝝ: z cō
pellebaī carnē suillā contra preceptū dei manduca-
re. Et subditur ibi: At ille glorioſam mortē magis
cōplectēs q̄ odibilem vitam: rūdit se velle magis
p̄mitti in infernū. Et pulchrā adiunxit rationem.
Nam z si in p̄senti comedens carnem cōtra legem
eripi possum: sed manus omnipotētis dei neq̄ vi-
uus neq̄ mortuus effugere possum. Idem pōt
Arg.3m obiici de susanna Daniel. 13. c. quia anteq̄ defloza
retur a seniby/dixit: Melius est mihi absq̄ opere
incidere in manus vestras q̄ de relinquere legem
dei mei. Solutio: dicendū est: q̄ cōmunis opi-
B Solo pe cule.III. nio est/q̄ quodlibet bonum corporale/sicut est in-
tegritas corporis in virgine/damno sit supponen-
dū ꝓ vita retinenda. Sed quodlibet spirituale
bonum cum melius sit q̄ quodlibet corporale bo
num: ꝓponendū est bono corporali/qđ est vita cor
poris: sicut martyres leguntur fecisse. Et ita dictū
augustini intelligūr. Dicunt enim: q̄ vir go non cō-
sentiens mente oppressoꝝ: si patiatur se opprimi me
tu mortis/nihil peccat. Ad id aūt qđ dicitur Ad arg.m in ꝓrario
de tribus puellis dicunt: q̄ ille inconsiderate fece-
runt sibiꝫ ipsis mortem/inferentes. Et qđ dicitur/
q̄ celebrantur ab ecclesia: dicunt q̄ non est ꝓpter
hoc q̄ sibi mortem intulerunt/sed quia tantū fuit
dilectio castitatis in eis/q̄ plus elegerunt mori q̄
turpiter incestari. Et ita etiam intelligunt dictum
Hieronymi qui dicit: q̄ nemo debet sibi mortem
inferre/nisi in castitatis piculo. Ad id quod de
eleazaro obiicitur: dicunt q̄ secus est: quia ibi fuit
spirituale bonum obedientia: sc̄z legis diuine/quā
ꝓposuit vite humane. Similiter dicunt de Su-
sanna: q̄ ibi etiam fuit spirituale bonum: scilicet fi-
des tori quā debuit marito: z hanc ꝓposuit hu-
mane vite. Et sic patet quando timoz excuset vel
non excuset.

Queritur de amoze male inflammante.

A Webꝛ.I. Einde queritur de amoze male inflamma-
v te. Et queruntur quattuoꝛ quid sit: z vtrū
semper mortale sit: vel aliquando veniale
Arg.primū z aliquando mortale/vel aliquando nullum pec-
catum: z vtrū sit causa omnis peccati. Ad pmū
ꝓcedit sic: q̄ amoz male inflāmās sit amoz sui/vt in
seipō/vel in aliquo bono cōmutabili qō ꝓponit sū-
mo bono. Dicit eni Bernū. sup cantica. xvj. sermōe:
q̄ oīs pcī causa/est amoz mundi/z superfluus sui:
talis aūt amoz est male inflāmās: talis ergo amoz
Arg.2m radix est malorū qui dicit male inflāmans. Ad-
huc Jaco. 1. b. Nemo cum tēptat dicat/qm̄ a deo
tēptat: deus enim intēptatoꝛ est malo: z ipe enim
neminē temptat. Unusquisq̄ aūt tēptat a con-
cupiscētia sua abstractus z illectus. Glosa interli-
nearis: abstractꝰ a recto/z illectꝰ ad malū. Deinde
ꝓcupiscētia cū ꝓcepit: glosa interlinearis: delectan-
do vel cōsentiēdo: parit pcm̄: glosa: pducit in actū
facinꝰ qđ in corde est ꝓceptū. Pcm̄ vo cū ꝓsuma
tū fuerit generat mortē: glosa: Uel cū caro suauia
sibi q̄rit vel cū diabolus vitioꝝ incēdia immittit: q̄
videt q̄ amoz sui z mundi sit amoz inflāmans z cā
In cōtrariū argumētū vitioꝝ z pctoꝝ. Cōtra ꝓtingit aūt q̄ aliqs amat
se ad deum: z bene facit: qz dicit Augꝰ: q̄ quecūq;
amanī/ad deū sunt referēda: vt in deo z ꝓpter deū
amenī. In libro de doctrina xp̄iana: hoc est vti z se
z hoc mūdo: z solo deo frui: qz sic dilectionis finis
in solo deo ponit/z oia alia ad deū referunt: ergo
B Solo mē bris excidi. dilectio sui nō est amoz semp male inflāmās. So
lutio: dicendū q̄ amoz male inflāmās/est amoz cō-
cupiscētie carnalis z mūdane: sicut dicit Ja. illici-
ens hoiem ad malū: z abstrahēs a sūmo bono. Et
iste est causa omnis mali in hoīe/sicut idē dicit: qz
Ad argum cum ꝓcupiscētia cōceperit/parit pcm̄. Ad id q̄
m cōtrariū. qō in cōtrariū obiicit dicēdū: q̄ hic nō est amoz sui/
sed deī: qñ amatū ad deum refert/z nihil diligit in
eo nisi deum. Et tamen antiqui dixerūt q̄ tripler
est amoz sui: sc̄z naturalis/gratuitus/z vitiosus.
Naturalis est/quo quisq̄ naturaliter se diligit: q̄
acrius licet non sit formatus gratia/formabilis tñ
est/z nullū pcm̄ in ec est amoz ille ad malū inflam/
mans. Gratuitus est/q̄ formatus est charitate et
ordinatus ad deū: z ideo ille inflāmat ad bonū/et
nō ad malum. Uitiosus vo est/qui est amoz concu
piscētie carnalis vel mūdane/carnali ꝓcupiscentia
infectꝰ: z iō ad malū inflāmans dupliciter: qz id qō
amat/se sc̄z/z mundū vt finē ponit dilectionis: z sic
amat supⁱ deū z peccat mortaliter: qz tūc fruit creatu
ra/nō creatore ꝑm augustinū in doctrina xp̄iana.
Omnis puersitas est vti fruendis/z frui vtendis.
Si aūt non ponit finem dilectiōis in se/z in eo qō
mūdane diligit: sed aliquātulū delectaī circa deū:
tūc est veniale pcm̄: qz nō abstrahit a deo/licet ali
quo modo allicia dilectiōe carnali. Et de bīs suf-
ficienter in primo libro tractatu de frui z vti dispu
tatū z determinatū est. Et sic etiā patet solutio illo
rū que secūdo z tertio quesita sunt: sc̄z si semper sit
mortale peccatū: vel aliquādo veniale/vel aliquā-
do nullū peccatū. Ad id qō quarto queritur dicē-
dum: q̄ iam determinatū est in primo articulo isti⁹
questionis: vbi querebaī de duabꝰ radicibus/sc̄z
timoris z amoris.

Querit quō omne pcm̄ sit vel ex concu
piscentia carnis: vel ex concupiscētia ocu-
lorū: vel ex superbia vite sicut dicit prima
Joh. ij. c. Questio. CXXXIII.

Einde querit de diui

d sione q̄ ponit prima canonica. 1. Joh. 2. c
q̄ omne qđ est in mūdo/aut est ꝓcupiscen
tia carnis aut ꝓcupiscētia oculoꝝ: aut superbia vite
Duꝰ qōnis duo sūt membra. Deista aūt diuisione duo q̄runt. Primo vtrū sit
sufficiēs diuisio. Scōo ō singul' membris diuisiōis.

Querit vtrū ista diuisio sit sufficiens.

A Webꝛ.I. Arg.primū Jdetur aūt q̄ ista diuisio sit in nullo suffi-
v ciens: Omnis eni diuisio bona sub aliquo
vniuoco dat cōmuni. Si g̃ ista diuisio: Om
ne qđ est in mūdo/aut est ꝓcupiscētia carnis z c. bo
na est: oporteret q̄ ista tria ad aliqđ cōmune reducā
tur quod vniuoce p̄dicatur de ipsis. Et videtur q̄
hoc nō sit/nisi cōcupiscentia: quia dicit Augꝰ libro
de vera religione: Homines seruiūt cupiditatitri/
plici: sc̄z voluptatis/vel excellentie/vel spectaculi.
Sed cupiditas voluptatis est ꝓcupiscētia carnis:
cupiditas excellentie sup̄bia vite: cupiditas spectā
culi cōcupiscētia oculorum: ergo cupiditas siue cō
cupiscētia est illud cōmune ad qđ ista tria reducūt.
Adhuc: Matth. 26. Qz auūt ter eundē sermonē Ar.2m
dicit glosa ibidē. Est concupiscētia carnis/oculoꝝ/
z ambitio seculi: hec tria sunt ista expresse que a Io-
hanne ponūtur: ergo videtur q̄ ista sub hac cōmu
ni qđ est ꝓcupiscētia/ꝓtineant. Adhuc: Aug. li. de Arg.3m
doctrina xp̄iana: Cupiditatē voco motū animi ad
fruēdū se/proximo/z q̄libet corporeo nō ꝓpter deū
sed talis motus cōis est his tribꝰ: g̃ cupiditas cō-
munis est bīs tribꝰ. Contra: Sicut cōtingit pec In ꝓrariū
care per concupiscentiā: ita contingit peccare per argumētū
contemptū. Et constat q̄ contēptus non potest re
duci ad concupiscentiā: quia contemptus est mo-
tus irascibilis potentie: concupiscētia aūt concu-
piscibilis. Cum ergo omnia peccata sicut dicit glo
sa/sub bīs tribus continentur: z non omnia pec-
cata ad cupiditatē reducantur: videtur q̄ cupidi-
tas non sit illud cōmune sub quo ista tria continē-
tur. Ulterius videtur q̄ diuisio non sit insuffici
ens: multa enim peccata sūt que ad nullū istorū re-
ducuntur: sicut peccatū infidelitatis/z peccatum
scandali/z peccatū ignorantie/z peccatū timoris/
in quo homo repentina z insolita erboze rescit: sicut
B dicit Aug⁹ libro. x. confes. Solutio ad hec oīa
Solo mē bri ꝑmi. soluendū est per glosam Augustini/que ibidem est
sic sup illud: Omne qđ in mūdo est. Omnes dile-
ctores mūdi nihil habēt nisi hec tria/quib⁹ omnia
genera vitiorū cōprehendunī. Concupiscētia car-
nis/est desiderū omniū eorū que ad voluptatē et
delicias corporis pertinēt: vt cibus/potus/concu-
bitus z hmōi. Concupiscentia oculorū/est omnis
auersitas: que fit in discēdis artib⁹ magicis/et in
cōtemplandis spectaculis turpibus: in dinoscen-
dis supuacuis acquirēdisq̄ rebus temporalibus
in dinoscendis vitiis proximorū. Sup̄bia vite est/
cum quis se iactat in bonoribus/in magnis famu-
lis experēdis. Per hec tria victus est adam: quia
cibum veritum eō cupiuit ex concupiscētia carnis:
voluit scire bonum z malum ex cō cupiscentia ocu-
lorum: voluit esse sicut deus ex superbia vite. Hec
tria vicit christus: quia non est captus amore pa-
nis/ex ꝓcupiscētia carnis. De pinnaculo descēdere
noluit/ex ꝓcupiscentia oculorū: quia hoc esset tem
ptare deum: vt tanq̄ miraculum quoddā predica
retur. Super regna mundi extolli noluit/per su-
perbiam vite. Dicendum ergo q̄ hec diuisio bo
na est z sufficiens: z sub hoc cōmuni qō est cupidi-
tas continet. Sed cupiditas dicitur tribus mo-
dis. Primo enim modo dicit ꝓnitas ad peccan-
dū ex originali pcō causata: z sic nō sumit hic ꝑ se
cōmune ad ista tria. Secūdo mō dr ꝓcupiscētia ad
delectabilia carnis ptinētia: z sic iterū nō pōt esse
cōe ad ista tria. Tertio mō dicit amoz illicitus cu
iuscunq̄ rei temporalis z hoc modo sumitur hic.
Et sic est cōmune ad hec tria. Et sic omne peccatū
fit ex concupiscētia: Qui enim contempnit vnum:
ideo contemnit/quia amat alterū: Et qui scandali
zat: in hoc scādalizat/q̄ illicite concupiscit. Et qui

ignorat: ideo ignorat/quia occupatur quibusdam que cōcupiscit ex quibꝫ impedit addiscere que tenetur scire. Qualiter autē omne pctm̄ reducatur ad ista tria tam in spūalibꝫ qꝫ in corporalibꝫ/patet ex glosa pauloante inducta. Per hoc quoqꝫ patet solutio ad rotum.

Queritur de singulis membris istius divisionis in speciali.

A Mēbrū. II.

Ecūdo querit de singulis mēbris istius divisionis. Et hoc est q̄rere: que pctā ad singula istoꝝ ptinent. Licet enī hoc valde expedisse determinatū sit in glosa inducta: tm̄ quedaꝫ dubia remanēt: t maxime ꝓpter id qđ dictū est de ꝓcupiscētia oculoꝝ: ad quā vt dicit glosa/pertinet studiū in magicis t necromāticis: que etiam ab ecclesia interdicta sunt. Querit̄r ergo: vtrū etiā alia studia sicut i naturalibꝫ t geometricis t hmōi. ad ꝓcupiscentiā oculoꝝ ptineāt. Et videtꝫ nō: Illa enī sunt studia laudabilia/ t multū conferūt ad scientiā scripturaꝝ. Cōtra hoc tm̄ quidā obꝫcit verbis senece: q̄ dicit. In tāta necessitate rēpublice me rerā mensurare/q̄ melius ignoro mēsurā. Quasi dicat: hoc supuacuū est: g̃ videtꝫ studiū in talibꝫ ptineat ad ꝓcupiscētiā oculoꝝ/sicut t in magicis. Adhuc Baruth. 3. c. Filij agar exhauriūt sapientiā que de terra est negociatores terre t themā t cōfabulatores t exq̄sitores prudētie t intelligētie. Uiā aūt sapiētie nescierūt: nec cōmemorari sunt semitas eius. Uidetꝫ g̃ qꝫ omniū taliū inq̄sitio ptineat ad curiositatē vel ꝓcupiscentiā oculorū: eo qꝫ tales res supuacue sunt. Dicit enī glosa inducta: qꝫ inuestigatio supuacua rerū ad nos nō ptinentiū/ad ꝓcupiscentiā oculoꝝ ptinet: sicut inuestigatio cōscientie aliene t secretoꝝ alienorum.

I. particula Arg. primū

Ulterius queritꝝ q̄d ptineat. Dicit aūt glosa: qꝫ ea que ptinent ad gulam t ad luxuriā. Et pm̄ hoc

Ar. 2m

ratio ciboꝝ ptinet ad ꝓcupiscentiā carnis: quer̄ qñ sit causa infirmitatis nō videtꝫ esse mala. Ad huc coyrus cū sua cōcessus est ab apl̄o. 1. Coꝝ. 7. Unusquisqꝫ habeat suā: ꝓpter fornicationē virādā Dicit glosa. Tunc videtꝫ qꝫ hoc cum sit licitum/ad ꝓcupiscentiā carnis non ptineat: q̄ dicit Matth. 7. c. Non pōt arbor mala fructus bonos facere: neq; arbor bona fructus malos facere. Similiter querit̄r de superbia vite. Ab illa aūt non videtꝫ oriri nisi superbia/ t forte inanis gloria. Inuidia aūt et detractio t hmōi ad nullā istarū radicū vident̄r reduci: cū rō dicat glosa supertus inducta: qꝫ ista tria vniuersales radices sint omniū malorū que sūt in mundo. Solutio dicēdū qꝫ omne malū ad has tres radices reducit̄r sicut dicit glosa: t verū dicit.

III. ptícula Arg. mētū

B Solo mēbri secūdi.

Et qō primo de ꝓcupiscentia oculoꝝ obꝫcit̄r: dicēdum qꝫ cōcupiscentia oculorū dicitur concupiscentia quinq; sensuū. Et hoc ꝓpter hoc: q̄ dicit augustinus: qꝫ visus tener principatū in sensibus: t ideo concupiscentia oculoꝝ plus qꝫ ab alijs sensibꝫ denominat̄. vnde omnis curiosa t supflua inuestigatio rerū ad sensus interiores vel exteriores ptinentium/ dicitur reduci ad cōcupiscentiā oculorum. Studia tamē laudabiliū t bonorum/sicut studia liberalium scientiarū/bona sunt: t ideo ad malam radicem non ordinantur. Sed studia magorum t necromanticoꝝ/quia mala sunt t supflua/t ab ecclesia interdicta: t licet actibus exteriorib⁹ nō subiaceant/tamen imaginationi subiacent: que dicit̄ sensus interior. Quia dicit Auicēna: qꝫ decem sūt sensus hominis: quinq; exteriores/ t quinq; interiores. Exteriores sunt visus/auditꝰ/odoratus/ gustꝰ t tactꝰ. Interiores sūt sensus cōs/imaginatio/fantasia/estimatiua/t mēoria. De quib⁹ dicit augˢ sup gen. ad lām: qꝫ licz exteriores diuisi sint tm̄ cū ad interiores reducunt̄ oēs visus dicunt̄. Et ꝓpter h̄ etiā visio in tres diuidit̄: scz sensibilē/imaginariā/t intellectualē: sicut dicit ibidē. Ad id qđ q̄rit̄ qđ ptineat ad ꝓcupiscētiam carnis: dām sicut dicit glosa: qꝫ illa oia q̄ ptinēt ad gulam/luxuriā t hmōi. Tm̄ ꝓcubit⁹ mr̄imonialis in q̄ nihil est nisi solutio debiti/ad hoc nō ptinet: sed ad iusticiam scz. Nisi esset sicut dicit Hieronyˢ. qꝫ intentionē bonoꝝ mr̄imonij non haberet: nec fidē/nec ꝓlē/nec sacr̄m intueret. De q̄ dicit̄ in sentētiolis sexti pythagorici qꝫ ardētior amator ꝓprie ꝓuxgis adulter est: ille scz q̄ nec modū nature seruat/nec bonū mr̄imonij cōsiderat. Qđ aūt de supbia vite dicit̄/t inuidia t detractiōe/t bijs q̄ ad inuidiā ptinēt: qꝫ ad supbiā reducantur: dicendum qꝫ reducunt̄ ad eaz: talis enī regine scz supbie semper est inuidia cum suis filiabus pedissequa.

1. particula Arg. primū

Ar. 2m.

Arguméti

In cōrariū arg. p. mū

Ar. 2m

Ad. II. qrit.

Ad. III. qe.

Querit̄ de peccato t actibus eius in cōmuni. Questio. CXXXIIII.

Einde transeundū est

d ad. xxxvij. distinctionē q̄ sic incipit: Sunt aūt t plurimi longe aliter de pctō t actu eiꝰ sentientes. In q̄ ꝓter ea q̄ dicunt̄ in duob⁹ capitulis ꝓmis q̄rit̄: vtrū pctm̄ in ngīntū pctm̄ sit a deo. Ratione autem eoꝝ que dicuntur in tribus sequentibꝫ capitulis queritur: vtꝫ peccatū inquantū pctm̄ sit res aliqua.

Huiꝰ gēris duo sūt mēbra

Utrū pctm̄ inquantū pctm̄ sit a deo.

B Mēbrū. I. Arg. primū

a Dm̄ū ꝓcedit̄ sic. In causis naturalibꝫ sic est/q̄ exēplate sūt a causa diuina: qꝫ idē ꝑsentia sua t absentia facit opposita: sicut sol q̄ ꝓ sentia sua illumiat/ t absētia sua obtenebrat. Ex q̄ sicut dicit Dam̄. pctm̄ sit tenebra spūalis in ngīntū pctm̄ est: sicut sol diuinꝰ pnūa sua facit lumē gr̄e: ita absentia sua facit tenebras pcti. Uidet̄ g̃ qꝫ in ngīntū pctm̄ tenebra est/ t in ngīntū est/a deo sit: qđ expresse negat magister in lra. Adhuc: Aristoteles ij. physicoꝝ dicit: qꝫ idem est causa oppositorum: sicut gubernatoꝝ ꝓsentia sua est causa salutis nauis: t absentia periclitationis: ergo videtur similiter esse in deo: ex hoc sequitur vt ꝓius. Adhuc: Quod est causa causę/hoc est causa causati: sm̄ rationem philosophie. Sed innegabile est quin deꝰ sit causa voluntatis: volūtas autem est causa peccati: ergo videtur qꝫ deus sit causa peccati/etiam inquantū peccatum est: quia dicit Augustinus: qꝫ omne voluntarium peccatum adeo voluntarium est: qꝫ si non est voluntarium/non est peccatum.

Arg. 2m

Arg. 3m

Arg. 4m

Adhuc: 4. reg̃ū. xxij. d. Quis decipiet nos/ Achab. Et dixit spiritus mendax. Ego decipiam. Dixit dominus: In quo decipies: Et respondit ei. Ero spiritus mendax in ore omnium ꝓphetarum eius. Et respondit dominus. Egredere et fac ita: ergo videtur qꝫ deus fuerit ibi causa mendacij: et etiam potest esse causa aliorum

Arg. 5m

pctoꝝ. Adhuc Ro. 1. d. Tradidit illos deus in passiones ignominie/dicit Fulgēt̄ius: qꝫ deꝰ operat in cordibꝫ hominū ad inclinandū volūtates eoꝝ in omne qō voluerit/ siue in bonū/siue in malū: g̃ videtur qꝫ aliqñ inclinat volūtates hominū in malū

Arg. 6m

t sic est causa mali. Adhuc Ro. 5. d. Per inobedientiā vnius/pctōres ꝓstituti sunt multi. Ibi glosa: Opus opis dei trāsit per opꝰ dei. Et qō trāsit p opus dei/videtur causari a deo: q; qō est causa cause/est causa causati. Cū ergo pctm̄ transit per opus dei qō est hō: videt̄ causari a deo inquātū pec

In cōrariū

carū. Contra: Augˢ sup gen. ad lām: Incōueniens videt̄ esse qꝫ deus sit causa mali p se vel p accidens. Adhuc: In ꝓbabilis sepe ꝓbatū est: qꝫ pctm̄ nō habet causam nisi deficientē: ꝓpter hoc qꝫ defectus est. Deus in nullo deficiens est: g̃nō pōt esse causa pcti. Ad hoc sunt illa que in lra a mgro inducunt̄ t in ꝓmo t secūdo capl̄o: t maxime illud qō in fine secūdi inducit̄ per Aug. in prima rn̄sione ctra pelagianos: vbi sic dicit: Opa diaboli q̄ vitia dicunt̄/actus sunt t nō res. Et in eodem rn̄sione quarta. Omne malū natura nō est/sed actus inclinans alicui ex defectu boni. Quāobrem qō natura nō est/deus nō fecit: q; natura est omne qō fecit Et ibidem: Omne qō natura est/bonū est: t hoc fecit deus ex nihilo/non diabolus. Adhuc Fulgētius: Illius rei deus nō est vltor cuius est auctor/ pctī est vltor: ergo pcti auctor non est. Soluto: dicendū qꝫ peccatū dupliciter accipi pōt. scz actus sub deformitate: vel actus sm̄ id qđ est. Si primo modo: tunc nullo modo pōt referri in deum vt in causā: q; sic habet causā deficientē. Si secūdo mō: tūc referri pōt i deū: sic in ꝓbabita distinctione dictū est. Et hec oīa disputata sunt in ꝓncipio libri ꝓmi tractatu de bono/in questione vñ malū. Ad primū ergo dicendū: qꝫ nulla causa absentia sua aliqđ facit/sed ꝓuat. Et sm̄ Aug. Sic deus est causa pcti: nō imprēdo malicię/sed subtrahēdo gratiā. Ꝓbatū est enī in ꝓbabilis: qꝫ homo nō resistit pcō nisi ꝓuentus gr̄a: t sic deus non est causa pcti/sed ex defectu gr̄e homo incidit in pctm̄. Ad aliud dicendū qꝫ hoc modo deus nō est causa pcti/ sed subtractiōis gr̄e: t tunc hō ex seipo incidit in pcm̄ culū/vt dictū est. Ad aliud dicendū: qꝫ illa ꝓpositio: qđ est causa causę/est causa causati/intelligit sic: qñ in eadē habitudine se habet causatum ad causaz ꝓprimā in qua se habet causa prima ad causam primā. Et hoc hic nō est: q; peccatū se habet ad voluntatē sicut ad causam deficientē: volūtas vo se habet ad causam primā sicut ad causam efficientem. Ad aliud dicendū: qꝫ deus hoc nō fecit/sed pmisit ꝓpter iniquitatē ea hab. Causa vo mendacij fuit mendax spūs. Ad aliud dicendum: qꝫ non est inclinatio ad bonum t ad malū vno modo: quia deus inclinat voluntates hominū ad bonū conferendo gratiā: ad malū autē gratiā subtrahēdo. Et illius subtractiōis deus non est causa/sed ille qui auertit se a gratia: vt paulo ante dictū est. Ad vltimū dicendū: qꝫ opus operis dei qō est peccatum: nō transit q; opus dei sm̄ qꝫ illud est opus/sed sm̄ qꝫ est deficiens ab opere dei/ ꝓpter gratie subtractionē. Et dat exemplū Augˢ de claudicatiōe: que nō transit per rybiam ꝓpter motum virtute gressiua/sed potius egredit̄r ex ea sm̄ qꝫ subiacet curui tati. Et dicendū est: qꝫ peccatū non est in voluntate sm̄ qꝫ est a primo bono/sed sm̄ qꝫ deficit ab illo.

Ar. 1m

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m.

Utrū peccatū inquantū peccatū sit res aliqua vel natura vel substantia.

A Mēbꝝ. II. Arg. primū

Ecundo querit̄: vtrū pctm̄ inq̄ntū pctm̄ sit res aliq̄/vel natura/vel substantia. Ad hoc primo obꝫcit̄ ex lra. Dicit̄ Job. 1. a. Si ne ipo factū est nihil. Glosa: peccatū/qō a vero esse recedit t ad nō esse appropinquat/ t appropinquare facit. Qđ autem nihil est/nec res nec natura nec substātia est: ergo peccatū nihil bonum esse ꝓtest.

Ar. 2m

Adhuc: Ad hoc etiam sunt ille obiectiones que ponūtur in primo capl̄o. In hoc auē verbo sup̄iorum sentētie recte opponit̄: qui dicunt deū non esse auctorē malorū inquantū mala sunt/sed inq̄ntum sūt: q; inq̄ntū mala fūt/dicūt ea nihil esse. Quid ergo mirū/si deus nō dicitur auctor eoꝝ que nihil sunt: cum nihili nullus auctor existat. Et hoc seq̄tur qđ ꝓius. Solutio: dicendū qꝫ ad hoc oēs antiqui soluerūt per distinctionē. Dixerunt enī: qꝫ res dicitur multipliciter. Aliquādo enī dicit̄ ens ratuz per formā determinantē ipm̄ ad esse hoc/vel ad esse in hoc. Et sic nullus dixit vnq̄ qꝫ pctm̄ esset res/sed potius priuatio rei: q; est corruptio modi/ speciei/t ordinis vt dicit augˢ. Per modū aūt/speciē t ordinē deberet ad esse determiari si determiaret. Aliqñ etiā dr̄ res a reor reris: de q̄ pōt esse aliq̄ modo opinio qꝫ sit in se vel in alio. Sic cecitas dr̄ esse res in oculo: q; priuatio visus. Sic malū dicit̄ esse in actu cordis/oris/vel operis: nō qꝫ verū esse habeat/sed potius ab eo recedat: sicut omnes priuationes. Et sic dicūt/qꝫ res dicit̄ in quadā auctoritate fulgētij q̄ sic dicit: Illius rei deꝰ nō est auctor cuiꝰ est vltor. Et videt̄ significare qꝫ sit res aliqua.

Solo mēbꝝ secūdi

B

Natura etiā dicit̄ multis modis: sic dicit Arist. in. viij. phȳsicoꝝ. Qui dicit qꝫ natura est causa ordinis in omnibꝫ que ꝓ natura sunt. Et sic peccatū t alie priuationes natura nulla sunt/sed potius ab omni natura deficiūt. Dicit̄ etiā natura qō q̄cunq; modo est in re naturali: sicut cecitas natura quedam est in ceco nato Joh. 9. a. Quis peccauit: hic/ aut parētes eius vt cecus nasceret̄: Et sic peccatū aliquando dicit̄ natura vel naturale. Sap. 12. b. Partibꝫ iudicans dabas locū penitētie: non ignorans/quia neꝫ est natio eoꝝ t naturalis malicia ipsoꝝ. Et hoc modo etiā ira dicitur naturalis peccatū ab Aristo. ij. etb. ꝓ incontinētia: q; a parētibus ira innascit filijs/ t nō incōtinētia. Similr dicūt qꝫ substātia dicit multipliciter. Dicit̄ enī substātia res p se subsistēs. Et sic nullū accns dr̄ substa nec aliq̄ priatio. Dicit̄ etiā suba qñ subsistētia. Et sic qō quocūq; mō subsistere facit/t rē fundat in esse/ suba ē. Et sic accns aliqñ dr̄ suba: sz nll'o mō pctm̄ ps. 68. Infixꝰ sū i limo pfundi t nō ē suba. Per istā distinctionē ꝓz soluto oīm dictoꝝ in hoc mēbro.

Querit̄ si ex fine cognoscat̄ volūtas vtꝫ recta sit vel prava. Questio. CXXXV.

Einde transeundū est

d ad. xxxvij. distinctionē q̄ sic incipit: Post ꝓdicta de volūtate t eꝰ fine differēdū ē. Et qr̄ta de volūtate i qōnib⁹ de viribus aie tractatu de libero arbi. satis dictū ē: t sic̄ de libertate volūta-

tis:non oportet hic q̄rere nisi ex fine/qualiter pensẽt volũtas:ꝑpter dictũ aug. qõ inducit mgr inlra sic: Ex fine suo/vt ait aug⁹ li.d doct.xp̃iana/cognoscit volũtas vtrũ recta/vel prava sit. Finis aũt bone volũtatis brituđo est: vita eterna de⁹ ipe. Male vo finis est aliud:scz mala delectario/vel aliqđ
Arg.primũ aliud in q̄ nõ debet volũtas q̃escere. Hoc enī videt esse falsum: q̄ bona volũtas sit cuj⁹ bon⁹ est finis. Un antiq̄ ꝓpositin⁹ scz t alij dederũt instantiã sic:aliqs est q̄ cũ hereticã fornicã vt eã ab hereti auertat:bon⁹ finis est/t tñ volũtas mala t act⁹ malus est:q̄ nõ semp ex fine cognoscit volũtas vtrũ re
Ar.2m recta sit vel prava. Adhuc: Qis sapiẽs i actu suo sicut dicit pb̃s,ij.etb. pstituit sibi finẽ q rõnẽ ad quẽ dirigat actionẽ suã:aliter nescit qđ facit: tũc videt q̄ in tertio nõ sit volũtas cũ fine/sed rõ pstituẽs fi-
Ar.3m nẽ. Adhuc:mgr dicit in eodẽ ca.j. distinctiõis eiusdẽ:finẽ vo bonũ ifinuat,ꝓba ps̃, Io.18. dicẽs: Qis ꝓsumatiõis vidi finẽ. Charitas q̄ cuj⁹ latũ mãdatũ est/finis est ois ꝓsumatiõis,i. ois bone volũtatis t actiõis: ad quã oẽ pceptũ referẽdũ est. Et sm hoc idẽ videt esse forma t finis/qđ tñ nõ cõtingit. Charitas enī est forma informãs oĩa t nr̃m meritũ sine q̄ ois actio t vt⁹ informis est. De⁹ aũt finis: vt pauloañ dictũ est. Et sic videt q̄ charitas nõ sit fi-
Arg.4m nis/sed forma. Ulteri⁹ q̄rit de argumẽto qđ inducit in lra ex ꝓma ad Timo.I. vbi dr q̄ finis pcepti est charitas de corde puro t ꝓscia bona t fide nõ ficta. Ibi enī plura vident adiũgi charitati si debeat
Argu.5m esse finis. Adhuc in ctro ca. eiusdẽ distinctiõis obij cit mgr ꝓtra b̃: q̄ vn⁹ sit finis nr̃a ꝓ actionũ p aug. li. de sermone dñi in mõte: vbi dicit. Nenobis duos fines ꝓstituam⁹: nõ enī debem⁹ iõ euãgelizare vt mãducemus: si ideo mãducare vt euãgelizem⁹. Et hoc videt q̄ duo fines aliq̃ sint in aliq̃b actio
I.qõ icidẽs nib/t nõ de⁹ vel charitas sola. Ulteri⁹ q̄rit de b̃ qđ dicit mgr in eadẽ distinctiõe penultio ca. ibi: Solet etiã q̄ri qđ distat inter volũtatẽ/intẽtionẽ t finẽ. Et solvit dicẽs: q̄ volũtas est potẽtia animi q̄ vo-lum⁹ aliquid: finis vo est id qđ volumus/p qđ ipleꝛ volũtas. Intẽtio vo interdũ ꝓ volũtate/interdum ꝓ volito accipit. Et q̄ sm hunc modũ multi sunt fines t multe intẽtiones in q̄liber ope: contra hoc videt esse qđ dr. Qis ꝓsumatiõis vidi finẽ/vnũ
II.questio incidens scz charitatẽ. Ulteri⁹ q̄rit de b̃ qđ dr in vltio ca. ibi: Sed q̄rit vtrũ t intẽtio talis volũtas sit: scz qñ aliqs reficit esurientẽ vt habeat vitã eternã. Aliud enī est velle reficere esurientẽ: t aliud velle habere vitã eternã ad qđ tendit volũtas. Et sic iterũ videt
Arg.umẽtũ q̄ plures sũt fines differẽtes inter se/t nõ sola charitas. Adhuc quidã obijciunt ex hoc qđ dicit in fine Eccs.12.ca.d.q̄ scz charitas non sit finis/sed timor dei. Dicitur enī ibi: Finẽ loquẽdi pariter audiamus: Deũ time: t mandata eius obserua: hoc est omnis homo: id est ad hoc est oĩis homo: ergo
B charitas non videt esse finis/sed timor dei. So-
Solo qõnis lutio dicendũ ad primã partem distinctiõis istius per illud pb̃i,ij.etb.ꝓ: q̄ quedam mor cõtingit a sunt malo: t nõ pũt bono fine fieri: vt fornicatio t
Ad argum primũ butusmodi/que per se mala sunt: t in ratione sua concludũt q̄ mala sunt. Unde nihil est dictum: q̄ fornicator cum hereticã vt auertat eam: quia hoc opus ad talem finem nullo modo de se ordinatur: sed potius ad delectationẽ prauam/per quã illa heretica plus confirmat in malo q̃ abstrahatur. Similiter dicendum de illo qui furatur vt pascat pauperem. Ad aliud dicendũ: q̄ vtrũq; verum Ad 2m
est q̄ et ratio pręstituens finem est finis: t ille est finis intẽdẽtis: voluntas vo est finis sicut tendẽs in finem per quos: sicut dicit.ij.ethico ꝓ. Ad aliud Ad 3m,
dicendũ: q̄ in tota natura cõtingit/q̄ idem est forma t finis: t multa magis in moribꝰ. Unde bene obiectio fundatur super falsum: cum non sunt diuersi fines charitas t deus: quia dicit ꝑime Joh.4.b Deus charitas est: t qui manet i charitate/in deo manet: t deus in eo. Ad aliud dicendũ q̄ illa ad Ad 4m,
iũcta charitati cum charitate sunt t informanꝰ ab ipa: t ideo vnum sunt cum ea t inseparabiliter adiuncta ei. Ad aliud dicendũ: q̄ vnus solus est finis Ad 5m
intẽtionis/licet plures termini sint actionũ. Et hoc est sicut dicitur.ij.topico ꝓ: q̄ vna scientia est plurium velut ambozũ finium: vnius tangẽs eius qđ est finis: alterius tangẽs eius qđ est ad finem. Et ita est hic: qui enim manducat vt euangelizet/et mandu-
cationẽ refert ad euãgeliũ: t corporale ad spirituale t ad deum: t sic vnum finem habet/t nõ plures.

Ad.I.quẽsti onẽ incidẽtẽ

Ad id qđ vlterius queritur dicendũ q̄ bene solꝰ uit magister: t tam solutũ est: quia nihil prohibet esse multos terminos actionũ/dũmodo vnus finis sit ad quem omnia referantur. Ad id qđ vl- Ad.II.qõne incidentẽ
terius queritur de vltimo capio eodem modo dicendũ est: quia omnes particulares actiones habent speciales terminos/per quos tamen tẽditur ad vnum finem. Et datur simile: sicut sunt diuerse mansiones viatoris in singulis hospicijs in quibus manet vt pegrinus: vna tamen patria ad quã per omnia illa tendit: ita sunt diuersi termini meriti ozum/vna tamen beatitudo ad quã per omnes illas tendit. Ad vltimũ dicendũ: q̄ timor dei fi- Ad argũ
nis est sm recessum a malo: charitas finis est sm accessum ad bonum. Et sic vtrũq; verum est: q̄ t charitas est finis: t timor est finis. Ille enim timor cũ charitate/t in charitate est: sicut dicit beat⁹ Gregorius sic: Cum pena sic timetur q̄ facies iudicis nõ amatur: timor ex timore est/t nõ ex amore. Cũ autem facies iudicis amatur/t si pena timeatur: timor ex amore est/nõ timor: t vocatur amor filialis t nõ seruilis: nec foras mittit sic seruilis timor.

Queriturquare sola volũtas dicat pec care t non cetere potẽtie. Qõ. CXXXVI.

Einde transeundũ est

d ad tricesimã nonã distinctionẽ que sic incipit: Dic autem ozitur questio satis necessaria In qua distinctione sm tria capitula magister tria querit. In primo capio querit: cum voluntas naturaliter insit anime sicut alie potentie: nec peccatũ potest corrũpere eorum/licz vitiari possit: quare actus aliarum potentiarũ non dicũtur esse peccatũ sicut actus voluntatis. Uidetur enim Arg.primũ
q̄ sm omnes vires debeat inesse peccatum. Est enim peccatum vniuersalis corruptio nature/t virium anime: t qđ corruptum egreditur in actum/nõ potest egredi nisi in actum corruptum: sicut tybia corrupta non egreditur nisi in actum corruptũ clau dicationis/t non ambulationis recte: videtur ergo q̄ nulla potẽtia/sicut nec volũtas in actũ

Partida.I.

Arg.2m rectũ possit egredi. Adhuc inducit Aug.in.xv. de trini. sic dicẽs: Nec est ima go in qua boies sũt creati: q̄ cereris aialibꝰ ꝑsunt: q̄ quãtũcũq; virtien t pctõ/bona tñ esse nõ desinũt: q̄ pctũ nõ pot in toto ꝑsumere bonũ qđ est in eis. Et cũ iustificat hõ p gratiã: tũc ade formosissima forma in formosissimã mutat forma gr̃e scz. Cũ g̃ ingeniũ nõ dicat malũ/nec rõ/nec intellect⁹: certã cũ de malo rõcinat/vel cum
Arg.3m malũ itelligit: videt q̄ nec volũtas debeat dici mala cũ malũ vult. Adhuc Aug⁹ dicit in Dionỹ. li. de di.no.ca.iiij. q̄ ois hõ naturaliꝛ vult bonũ: et q̄
Ingricula malũ est iuolũtariũ/infecundũ z pigrũ. Querit g̃ mgr: q̄re dicat volũtas mala/t nõ ingeniũ malũ nec rõ mala/nec itellect⁹ malus: cũ ꝓtingat qđlibz
Arg.primũ illoꝝ inordinatis esse sicut t volũtatẽ. Uidet enī/q̄ qđlibet illoꝝ debeat dici malũ: q̄ dicit aug⁹/q̄ malũ est ꝑtio modi/speciei t ordis: sed quãlibet
Ar.2m illaꝝ potẽtiarũ ꝓtingit esse ꝑtã mõ/specie t ordine: g̃ qđlibet illoꝝ ẽ malũ sicut t volũtas. Adhuc tãin pctõ cordis q̃ oris q̃ opis/sicut volũtas determinat qđ libeat: ita intellect⁹ vel rõ determiat qđ debeat/t q̄ñ t quõ: g̃ sicut pctũ ꝓtingit esse in libi-
to: ita etiã ꝓtingit pctũ esse in actu rõnis/mẽorie t bmõi. Uidet etiã q̄ solutio nulla sit quã mgr
Ar.3m inducit. Dicit enī q̄ volũtas duplex est: naturalis t deliberatiua: t q̄ naturalis semp bona est: t q̄ ois hõ naturaliꝛ vult bonũ. Et boc est qđ dicũt Arist. Dionỹ. t Tullius: q̄ oĩa optãt bonũ naturaliꝛ: t ꝑ illud agũt q̄cqđ agũt. Et iõ definiũt bonũ dicẽtes q̄ bonũ est qđ oĩa optãt. Deliberatiua aũt nõ semp bona ẽ: q̄ ex deliberatiõe aliq̃n vult malũ. Et hãc dicit esse causa z: q̄ volũtas aliq̃n dicit mala/t nõ
III.gricula ingeniũ malũ/vel intellect⁹ malꝰ. Et boc nõ videt stare: q̄ sicut volũtas ꝺr naturalis/ita ingeniũ na-
Ar.4m turale t intellect⁹ naturalis dicit. Adhuc: si memoria malũ mala ẽ/t siliꝛ cogitare de malo malũ est q̄ inficit aiam: tũc videt q̄ equaliꝛ sit in oĩb poten
III.gricula tijs sicut in volũtate. Ulteri⁹ q̄rit de eo qđ q̄rit in.iij.ca. ibi ꝓterea q̄ri solet. Ubi q̄rit mgr: quõ intelligendũ sit illud Ro.7.d. Non enī qđ volo bonũ ago/sed qđ nolo malũ illud facio. Sup qđ dicit Ambr. in glosa: Nõ subiect⁹ pctõ facit qđ nõ vult q̄ naturaliꝛ vult bonũ: sed volũtas boc semp caret effectu/nisi gr̃a dei adiuuet t libereꝝ. Et ex boc infert: q̄ in boie sunt due volũtates: vna scz naturalis/q̄ est nature ꝓme istituite: q̄ vult bonũ. Et alia dãnati boĩs/q̄ vult qđ ñ vult sm naturã: sic pctũ. Et tertiã addit q̄ est volũtas boĩs repati p gr̃am/
B q̄ efficaciter pot velle bonũ. Solutio: dõm ad ꝑ
Solo.I.pti mã gr̃ẽ q̄stionis: q̄ volũtas in actu magis dicit bo-
cule qõnis. na vel mala q̃ alia potẽtia ꝓpter duas causas. vna est: q̄ sola libera est: t quicqđ libertatis est in ania ab ipa est: t ideo sola vera causa est suoꝝ actuũ. vñ dicit Aristo. in ꝓmo metaꝑb. liberũ dicim⁹ hominem q̄ causa sui est. Socrates aũt dicit sicut refert aristo. in politica: q̄ seruus est q̄ nullã habet virtutẽ nisi ad dñm respiciẽs: t voluntas dñi est virtus sua/vltra quã nihil pot. Quia g̃ libertas tota est penes voluntatẽ: ꝓpter hoc causa actuũ suoꝝ est: t ideo denoiant⁹ actꝰ ab ipa boni vel mali/t nõ alia potẽtia. Scire enī malũ nõ est malũ: t memorari malũ vt caueat. Et ꝓpter hoc dicit Boecius: q̄ scientia mali bono deesse non pot. Uñ actus bone volũtatis boni sunt: t actus male voluntatis mali sunt: t sic nõ est in alijs potẽtijs. Secũda causa est quã dat Anſ. li. de libero arbitrio dicẽs: q̄ voluntas vniuersalis motoꝝ est in toto regno aie. Si enī dicã possum intelligere/subaudit/si volo: si nolo/ nõ. Et si t possum ambulare: subintelligit: si volo: si nolo/nõ t sic de alijs. Et iõ bonũ t malũ oĩm virtũ in regno aie in volũtate sunt sicut in causa: t sic bonũ t malũ diuidũt potius actꝰ volũtatis q̃ alia rũ virtũ. Et ꝑ hoc patet solutio ad primã t secũdã partẽ istius distinctiõis. Ad primũ g̃ qõ in cõtra Ad arg.1m
rium obijcit dõm: q̄ licet vires corrupte sunt: ista tñ corruptio est pene/nõ culpe: q̄ dicit Augꝰ q̄ pctũ adeo est voluntariũ/q̄ si nõ sit volũtariũ/nõ est pec catũ. Eideo soli actꝰ volũtatis diuidunt ꝑ bonũ vel malũ/gr̃e scz vel culpe. Ad aliud dõm q̄ b̃ Ad 2m
intelligit Aug. de bono naturali: quo q̄libet res in quantũ est/bona est: q̄ sic bonũ q̄uertit cũ ente: t est habilitas ad bonũ illi nature debitum: t boc est in boie virtus t gr̃a: t defozmat ꝑ pctũ/t formaꝝ ꝑ gratiã q̄ ꝑcipue sunt in volũtate: vt dictũ est. Et ꝓpter h̃ dicit Arist.ij.etb. q̄ tria exigunt ad virtutẽ scire/velle/t ꝓseuerare: t q̄ scire paꝝ ꝑdest: velle t ꝓseuerare mltũ. Ad aliꝰ de aug. t dionỹ. dõm: q̄ Ad 3m,
iã ꝓtz solꝰ: Qis enī hõ naturaliꝛ vult bonũ. Sed Ad.II.ꝑti.
q̄re volũtas dicat mala/t alie vires non/tã dictũ est. Ad aliud dõm: q̄ licet quãlibet illarũ ꝓtingat esse ꝑtã mõ/specie t ordine: tñ bonũ t malũ mo- Ad argum
ris nõ ꝓueniũt sm actus illarũ potentiarũ/sed volũtas: ꝓpter dictas causas. Et hui⁹ signũ ẽ: q̄ virtus definiꝛ t virtũ ꝑ voluntatẽ/t nõ ꝑ alias potentias. Tullius in fine ꝑme rhetorice: Uirtus est habitus volũtatis in modũ nature rõni ꝓsentaneus
Ad aliud dõm: q̄ licet rõ determieꝛ tñ nulla est Ad 2m
vera causa eliciẽdi actũ ad bonũ vel malũ/nisi libi tũ volũtatis. Ad aliud dõm q̄ volũtas natura Ad 3m
bona est sicut t alia potẽtia: sed talis bonitas non sufficit ad eliciendũ/sed libitũ volũtatis: t ideo nõ est sile de volũtate t alijs potẽtijs. Ad aliud di- Ad 4m,
cendũ q̄ licet imaginari malũ/t cogitare malũ sit tñ nõ habẽt malũ mozis vt dictũ est. Ad boc qđ Ad.III.ꝑti.
vltimo q̄rit de tertio ca. dõm q̄ supꝝ. xxvj. distin. de boc valde disputarũ est t determinatũ: t ibi recitatur. Ibi enī adducta est glosa Ro.7.q̄ distinguit triplex velle: scz velle nature/qđ ad bonũ est impfectũ: t velle vitiũ/qđ velle nature corrũpit t impedit t velle gr̃e/qđ velle nature liberat t velle vitiũ destruit. Et per boc paret quicqđ querendũ est in hac distinctione.

Querit si ex fine oẽs actus pẽsari debeãt vtꝝ boni vel mali dicãt. Qõ. CXXXVII.

Einde transeundũ est

d ad q̃dragesimã distinctionẽ/q̄ sic incipit: Postea de actibꝰ adiicẽdũ est. Et in ista distinctiõe sunt q̃tuor capla sm q̃tuor q̃stiones que hic ponunt sub duobꝰ mẽbris. In ꝓmo caplo querit: vtrũ bona t mala actio differũt specie/vel numero solo. In secũdo vtrũ opa boĩs ex affectu vel fine sint bona vel mala. Intertio: vtrũ oĩs actꝰ boni vel mali sint ex intentione. In quarto quedã obijciunt contra boc t soluũtur.

Duꝰ qõnis duo sũt mẽbra

Utrum bona t mala actio differant specie vel numero solo.

B Mēbr 2. I. Argumētū.

a D primū sic obijcitur logicis rōib. Forma specifica nō transmutatur circa subiectum sed accītalis transmutat: quia qui est homo semp est homo z nō transmutatur a specie humanitatis. Accidens autē est qō adest z abest preter subiecti corruptionē. Sed actio q̄ est ad formā virtutis determinata/z est forma virtutis informata/nūq̄ potest esse informata forma virtūj nec econuerso: g̃ videt q̄ actio bona z mala differāt specifica differētia/z nō numero solū vel accidēte: Differentia eīm numero ꝓstituūt accīs ꝓuertibile: sicut dicūt docti⁹ z algazel i logica sua. Cōtra quecū q̄s vnī z eadē in spē assunt z abstūt: accītia sūt/z faciunt differentiam p accīs. Actio volūtaria vna ē fm spēm: q̄ actio volūtat⁹ sicut ois actio itelligentie vna ē fz spēz: z ois actio memorie z aliq̄n bona z aliq̄n mala: g̃ bonū z malū nō faciūt i ea dīaz specificā/sz numeri z accītis. Jn ꝯtra. ar.

B Solo membr. I.

Solo: dicendū q̄ bone z male actōes z dnāt spē/z dnāt ꝓprio/z dnāt accidente. Spē dnāt: q̄ diuersis habitib⁹ elicīt̄ur ex potentia voluntaris q̄b⁹ ad diuersas spēs informant̄: vñ diuersus spē est act⁹ castitatis z luxurie: Et sīl⁹ diuersus spē est actus misēdie et obdurationis/q̄ claudit viscera in pauperē. Differūt etiam ꝓprio: q̄ sicut dicit Boet⁹ in topi. Oīe ꝓprīū manat de subst̄antialib⁹ z eadē substātialia nō possunt esse ꝓstituēntia op⁹ virtutis/z opus vtūj. Et p̄ter hoc opus virtut⁹ statim efficit bonestoꝝ z laudabilū bonoꝝ: Opus aūt vtūj in bonestorum z vitupabilium/que ꝓpria tib⁹ differūt: Differūt etiam accīte: q̄ penit⁹ alie sūt circūstātie opis virtutis/z opis vicij. Ꝓpr̄ hoc op⁹ virtutis pulchrum et opus virtūj fedū dicit: q̄ sūt dnāte p accīs. Ad primū g̃ dicēdū: q̄ ideo dnāt spē/q̄ differūt forma virtutis et vtūj: q̄ sūt spē differētes: sicut dictū est. Ad argum

Ad ar. in ꝯ.

Ad id q̄ cōtra obijcit dōm: q̄ actio voluntaria nō facit nisi ꝓuentētia in gñe: z sub illo gñe dnāt species actus virtutū/z act⁹ vitioꝝ z ꝓprio z accīte.

Utrū opera bois ex affectu vel fine sint bona vel mala: z vtrū oēs actus boni vel mali ex intentione.

A Mēbrū. II

Ecūdo queritur: vtrū ois opa bois ex affectu vel fine sint bona vel mala. Quā q̄nes magister disputat fm diuersas opiniones.

Argumē. I.

Prima opio ē illoꝝ q̄ dicūt q̄ ois actio volūtatis indifferēs est. Et rō eoꝝ talis est: Indifferens eni est q̄ pōt bene z male fieri: ois act⁹ volūtatis pōt z bene z male fieri: g̃ indifferēs ē: Nō g̃ bonus vl mal⁹ nisi ex intētiōe z fine. Adhuc amb. Affectus tu⁹ nomē tuo opi imponit. Adhuc aug. sup̄s. cj. qui est ꝑmū bndict: dicit sic: Bonū op⁹ intentio facit: intētionē fides dirigit. Nō valde attēdas q̄d hō faciat/sz cū facit q̄d intēdat. Adhuc: Augu. sup Jo. Q̄ō q̄s iuit⁹ facit vel necessitate/nō bene facit: q̄ nō bona intētiōe facit. Ergo videt q̄ intentio facit bonū opus. Adhuc: Aug. sup illud ꝑme ca. Jo. xiij. d. Timoꝝ nō est in charitate: sic dicit: Seruilis timoꝝ non est in charitate: in quo q̄s credit deo/sed nō in deū, nemo q̄ppe inuit⁹ bene facit: et si bonū est q̄ facit. Adhuc aug. ad idēli. ꝯmendatū: oēs act⁹ fm intentionē z cām iudicādi sūt boni vel mali. Cōtra: Augustin⁹ in eodē: Ea que cōstat eē pcā: nulle bone cause in obtētu/nulla bona intētiōe facīda sūt. Adhuc idē in eodem Justicia merito punit eū: q̄ dicit se subtraxisse supflua diuiti/vt ꝑberz paupi. Et fallaciū iudicat: q̄ alienū corrūpit testamentū: vt is esset heres q̄ faceret elemosynas largas/nō ille q̄ nullas: q̄ tñ in testamēto heres ꝓstitut⁹ est. Et ꝓdemnat etiā eū/qui adulteriū fecit: vt p illā cū qua fecit/boīem a more liberaret. Et obijcit aug. ibidē sic: Sed diceret aliq̄s: g̃ equand⁹ esse furtum cuilibet furi q̄ volūtate misēdie furat. Et soluit statim sic subdens: Sz q̄s hoc dixerit: Sed bozū duozū nō ideo guisq̄ ē bonus/qz peior ē vn⁹. Argu. 1m. Argu. 2m. Arg. 3m. Arg. 4m. Arg. 5m. Arg. 6m.

B Solo mēbri. II.

Solo: hec q̄ō in ꝑbabilis disputata et determiata ēt: q̄dā mor noiata sūt mala/q̄ ratione sue cōiuncta sunt mala: z nō possunt bono fine fieri: qz in eis semp est voluntas ad malum tendens: z ꝓ stulte aliq̄n rō agentis ꝓstituat sibi bonū finē: Jpm eīm opus finis est voluntatis: q̄d semp malum est. Et ideo ꝺ Eccl. xxxiij. d. Qui offert sacrificium de substātia paupis/quasi qui victimat filium in ꝓspectu ꝑris sui. Et hoc etiā dicit aug. li. Jmenda ciū: vbi dicit oēs act⁹ fm intētionē et cām esse iudicandos bonos vel malos. Et statim excipit: Preter quosdā q̄ ita mali sūt/vt nūq̄s possent esse boni/z si bonā videant⁹ hr̄e cām z intentionē: De q̄b⁹ dicat ꝑbs: q̄ cōtuncti sūt malo fine inseparabili: qz mor nomiata sūt mala: Ex oibus hijs colligit: q̄ in bonis z idifferētib⁹ actib⁹ intentio nomē opi imponit/sed in actib⁹ p se mal'nullo modo: qz intentiōe bona nullo mō ꝑnt fieri: vt dictū est. Dicēdū ergo q̄ act⁹ volūtatis fm q̄ volūtas pōt bene z male fieri/sed posteq̄z iam informat⁹ est forma vtūj nō pōt bene fieri. Et sic ꝑz solō ad totum. s. ꝙ duplicē intentionem: intendentis/z opis Intentione opis ꝙ se mala nūq̄ possunt fieri bene: licet stulta intentiōe intendentis possint habere figurā bone intentiōis: ad quā tñ opus nō pōt ordinari. Et sic ꝓcedūt oēs auctoritates ambrosij: scz et augustini. Illa eīm intentio volūtas ē cū fine opis scz. Et his patet etiā q̄d. iij. z. iiij. querenduz est. Ad pti. II.

Rōne tñ hoꝝ queritur: Utrū aliq̄s act⁹ fm theologos sit indiffēs. Videt eīm q̄ nō: qz indifferēs videt̄ur esse ociosū. Ociosū aūt est vt dicit Grego. q̄d caret rōne iuste necessitatis/z pie vtilitatis. Et hoc ꝺdemnat dōs Mat. xij. c. De oīm verbo ocioso q̄d locuti fuerint boies/reddēt rationē in die iudicij. Ergo ociosum cōdemnat ꝑ peccato: z sic nihil videt esse indifferēs apud theologos. Q̄ō hic. Q̄ō incidit Argumētū

Solo: dōm q̄ ociosū z indifferēs nō sunt idem. Ociosuz eīm redimit tp̄s inutiliter. Indifferēs aūt equalez habet potentiā ad bonū z ad malū. Et sic ociosuz est peccatū: Indifferēs vero nō. Anſ. sup illō mat. v. d. Nō egredieris inde donec reddas nouissimū quadrātem: Quid facies in illo die/qñ de toto tēpore vite tue nō relinquit⁹ momētū q̄d nō exigat⁹ a te qualit⁹ sit expensum. Et sic ꝑz solō huj⁹ q̄ōis Responsio

Queritur de differētijs actuū fm intentionē bonā vel malā. Q̄ō. CXXXVIII.

Einde transeūdum ē

D ad. xlj. di. g̃ sic incipit: Cūq̄ intentio vt supza dictū ē/bonū op⁹ faciat. Et in hac di. magister de differētijs actuū tractat fm intentionē bonā vel malā. Et sūt in ea tres q̄nes. Ꝓma est: vtrū mēsura ē actio intentione z fide z charita. Huj⁹ q̄ōis tria sūt mēb.

re dirigētib⁹ actionē. Et ꝓcesso q̄ sic. Secūdo obijcit in ꝓtrariū z soluit: z adhuc iducit aliā solōnē fm alios. Tertio q̄rit: vt ꝑ omne pcm̄ sit voluntariū. Et fm hoc ordinabimus questiones.

Utrū actio mensuret intentione fide et charitate dirigentibus actionem.

B Mēbr. I. Arg. primū

a D primū ꝓcedit sic: Berū. in li. de libe. ar. z gra: Intrētio sufficit ad meritū: bonū op⁹ requirit ad exēplū. Videt g̃ q̄ ad q̄ntitatē mensurā

Ar. 2m. ti nihil facit op⁹/sz tm̄ intētio i fide z charitate. Ad hoc: in pmi dist. habitū ē: q̄d dicit aug⁹ li. de sentētijs. ꝓspu: q̄ intrētio bonū op⁹ facit z intrētionē fides

Ar. 3m z charitas dirigūt. Adhuc sup illud ps. xl. Dirit ꝓfit: ebor: glo. ad quā sufficit volūtas si desit facultas. Cū g̃ vr dicit aug⁹/intrētio nihil aliud sit q̄ volūtas cū fine: videt q̄ intrētio sufficit ad meritū/z nō

Arg. 4m requritur op⁹. Adhuc sup illud ps. xl. Qui seminat i lachrymis: dicit glo. ad quā sufficit volūtas/

Arg. 5m si desit facultas. Ex b̄ argue vt pri⁹. Adhuc obijcit̄ q̄dā g̃ rōnē: si cimeritū z demeritū marie ꝓsistūt in eo q̄d in nra ē ptāte. Nihil ita i nra ptāte ē sicipa volūtas: vt dicit aug⁹. xv. de tri. Ex b̄ argue vt pri⁹

Arg. 6m z cludē q̄ op⁹ necessario nō exigit⁹ ad meritū. Ad huc obijcit̄ alij p rōnē sic: Deꝰ nos oēs eq̄l'r creauit ad sibi seruiendū: g̃ ꝓtāt merēdi i aliq̄ posuit/q̄d libet hz in sua ptāte: paup scz z diues: sanꝰ z infirmus: z b̄ nihil aliud ē nisi volūtas/sic g̃ rorū meritū ꝓsistit in deuotiōe volūtatis/z nō in exteriorib⁹

Ar. 7m opib⁹. Adhuc sup illud Luc. 21. a. Hec vidua pl⁹ alijs oīb⁹ i gazophylaciū misit: glo. Merito pie intentiōis fuit opa accepta. Et ibidē alia glosa: nō q̄ntū/sz ex q̄nto deꝰ ꝓsiderat. Et ex b̄ seq̄t idē: q̄ penes intētionē est meritū/z nō penes op⁹. Ulteri⁹ q̄rit

B Q̄ōincidēs Arg. primū

si imalis sic sit/q̄ etiā penes intētionē tm̄ sit malū vel demeritū. Et videt q̄ sic: sup illō ps. lvij. Injquates opamini in terra: dicit glosa: Si vis z non pores/dns factū reputat: g̃ videt q̄ etiā in malʼsola volūtas sufficit ad demeritū/nō op⁹. Adhuc sup illud Leuit. xv. d. Mulier q̄ redeūte mense fluxū sanguis patit: dicit glosa. Volūtas p facto reputat: g̃ in bonis z in malis nihil opa ad meritū z de

In ctrariū arg. primū, meritū ꝓter intētionē. Cōtra Jaco. 2. d. Fides sine opib⁹ mortua ē. glo. q̄b⁹ reuiuiscit: g̃ videt q̄ ad

Ar. 2m meritū faciāt opa exteriora: z q̄ fides dirigēs intētionē sine opib⁹ nihil valet. Adhuc Grego. sup illud Job. 14. c. Si q̄s diligit me. Charitas magna

Arg. 3m opat/si est. Si vo opari renuit/charitas nō est: g̃ videt q̄ nec fides/nec charitas/nec intrētio ꝑsint sine opib⁹. Adhuc. 2. Cor. 8. b. Illud q̄d velle cepistis ab anno pore/nūc vbo z facto ꝑficite: Ut quē-

Arg. 4m admodū ꝓmptus est anim⁹ volūtatis ita sit ꝑficiēdi ex eo q̄d habetis. Adhuc. 2. Cor. 9. Qui parce seminat/pce z meter. Et loq̄t de opib⁹ elemosynarū: g̃ videt q̄ fm opus exteri⁹ mensurē meritū

Arg. 5m vel demeritū. Adhuc Matth. 25. c. Londēpnatio impioꝝ z salus bonoꝝ ponit⁹ in opib⁹: dicit⁹ eni Uenite bndicti: esuriui z dedistis mihi māducare.

Ar. 6m Alijs aūt: Jte maledicti: esuriui z nō dedistis: g̃ videt vr pri⁹. Adhuc ꝑme canonice Joh. 3. d. Filioli nō diligam⁹ verbo: neq; lingua/sed ope z veritate. Qui eni habet substantiā huj⁹ mūdi: z viderit fratrē suū necessitatē habentē: z clauserit viscera sua ab eo: quō charitas patris est in eo? Ex oib⁹ hijs accipit: q̄ meritū fm veritatē est in ope: z fm rōnē in intētiōe/quā dirigit fides z charitas. Solo ad oīa soluendū est ꝙ distinctionē. Haberi eni bonam intētionē/fide directā/z charitate formatā aut supperit facultas operis/vel nō. Si supperit facultas nunq̄s sufficit intrētio in bonis: nec est vera intrētio. Quia cū intētio sit volūtas cū fine: z finis volūtatis sit opus: z volūtas nō ꝙenit ad op⁹/nō est cōpleta intrētio. Si vo facultas nō supperit: tūc ꝙ certo sufficit intrētio ad ꝑmū vite eterne. Q̄ō eni in nstra ptāte nō est/nō requrit deꝰ a nobis. Et sic intelligit: q̄ vidua pl⁹ posuit: qz cū maiori affectu posuit Sīlr dupler ē ꝑmiū: subale scz z accidētale. Substātiale est bītudo eterna: cui⁹ q̄ntitas est fm q̄ntatē charitatis z fidei dirigētis intētionē. Accidētale est in multis opib⁹ gūari q̄ in bonozē dei facta sunt: Et illud ꝓsistit in opib⁹ tanq̄m in cā meritoria sicut pater in ꝑabola Matth. 25. c. de seruo pigro cui abstulit dns talentū/z iussit addi/z intrare in gaudiū dñi sui. Et sic patet solutio ad vtrāq; partem obiectā. Et sic etiā de mala intentiōe q̄ distinguatur est soluendum.

Utrū bonū z malum sint in opere ex intentione: vel ex ipso opere.

A Mēbrū. II.

Ecūdo q̄rit circa secūdū capl'm eiusdē dist. s q̄ō sic incipit: Hijs aūt obijcit⁹ vtrū bonum z malū sint in ope ex intētiōe/vel ex ipso ope

Arg. primū Et videt q̄ ex intētiōe. Mat. 12. c. dicit⁹ de vtroq; bonus hō de bono thesauro cordis sui ꝓfert bonū: malꝰ de malo thezauro cordis sui, ꝓfert malū. glosa: Thesaurꝰ cordis est intrētio: q̄ dns iudicat opa ꝙ intētionē bonā vel malā: g̃ videt q̄ bonū z malū sint in ope ex intētiōe/z nō ex ipso ope. Adhuc qui

Arg. 2m dā hoc argūtū a minori. Minꝰ eni videt/q̄ bonū possit fieri malū ꝙ intentionē q̄z ecōuerso: qz deus ꝓnoz est ad miserendū q̄z ad condēpnādū. Sz bonū pōt fieri malū ꝙ corruptā intentionē: vt credere in deū mala intētiōe: z dare elemosynā mala intentione: g̃ multo magis malū pōt fieri bonū ꝙ intentionē: z sic iterū bonū z malū sunt in ope ex intētiōe

Adhuc: in exēplis biblie iuenit hoc. Exod. 12. b. Arg. 3m Spoliabitis egyptū. Qui eni aspoztabāt vestes z vasa intētiōe obediēdi dño/videt⁹ bñ fecisse. Et sic videt⁹ q̄ furtū possit fieri bona intētione. Ex hoc sequit⁹ vt ꝓpus. Cōtra: in antehabitis dictū ē in. xl. distin. in illo ca. Sed augustin⁹ euidentissime docet q̄ multa sunt q̄ nunq̄s pōt bene fieri: nec ꝙ aliquā intētione bonā: q̄ scz mor nomiata sunt mala/z ꝙ se mala: vt ibidē determinatū est. Solo: dōm q̄ ex sola intētiōe nō est bonū z malū in ope: sed sicut dicit Dion. ca. iiij. de di. no. Bonū ē ex vna z tota z sola causa: malū aūt ex omnifariis. B cit dictū: q̄ bonū in ope est ex oib⁹ causis bonitatis: sīc ex virtutis forma elicītis a crū: z oib⁹ circūstātijs opis/z volūtate/z fine. Malū aūt causat ex corruptiōe cuiuslibet istoꝝ etiā singulariter: q̄libet eni corruptū causat malū. Ad primū g̃ dōm: q̄ intrētio cō

Ad primū argumētū ferat aliq̄d bonitati/sed non tota bonitatē: sed cū sit radix boni opis/influit bonitatē suā sup opus/sed nō tota operis bonitatē: sicut q̄libet ca influit suā causalitatē sup causatū. Et sic intelligit glosa sup matthēū. Ad alīud dōm: q̄ ibi nō est locus a mi

Ad 2m

B Solo mēbrū. II. secūdi.

no:t;sed sicut iã dictũ est:facile est recedere a medio sed difficile est inuenire mediũ:ita facile est recedere a medio vtutis:z difficile inuenire vtutẽ/siue medíũ attingẽdi vtutẽ/z facile diuertere. Ad vltimũ dõm:q ibi nõ fuit furtũ:sed voluit dñs transferre dominiũ rerũ illa p ad hebreos:marie,pter remunerationẽ laboris grauis luti z lateris in egypto.

Adꝫm

Utrũ intẽtio quãtitatẽ operi imponat: scz q tãtũ mereaꝝ hõ q̃ntũ itẽderit: vel nõ.

A Mẽbꝝ. III.

Einde rõne eꝰ qõ dicit mgr in illo ca. Alij vo q trifariã distinctionẽ actuũ faciũt:q̃rit: vtrũ intẽtio q̃ntitatẽ dat opi scz q tantũ mereaꝝ hõ/q̃ntũ intẽdit vel nõ. Et videꝝ q sic: Mat. 12.c.bonus hõ de bono thesauro cordis sui pfert bonũ. Ibi glo.bede: Quantũ boni intendis/tantũ facis. Et ibidẽ:Malꝰ hõ de malo thesauro cordis sui pfert malũ:glosa bede: Quantũ malũ intẽdis/tantũ facis:q̃ videꝝ q in vtroq̃z/scz bono z malo intẽtio quãtitatẽ dat opi.

Ad tertiam

Argumẽtũ

Lõtra supin.xxxvij. distinctione dictũ est z pbatũ:q aliqs p errorẽ intendit peccare p fornicationẽ venialr:sicut greci/q dicunt fornicationẽ nõ esse pctm mortale.fm hꝰ q̃ fornicato:peccaret venialiter:qõ falsum est z hereticũ qz ꝓtra scripturã est. Adduct:fm hoc qlibz posset dicere:nõ intẽdi malũ cũ malũ facit:sicut ðz Joh. 16. Uenit hora/vt oĩs q interficit vos arbitretꝛ obsequiũ se pstare deo:z h error est pessimꝰ. Solutio dõm q ad h in pphabitis ꝓuenies solo data est; scz q duplex est intẽtio:opis/z intẽdentis.fm intẽtionẽ opis verũ est qõ hic dicit:qz illa q̃ntitatẽ dat meritoꝛ.fm eni deuotionẽ fidei z charitatis ex qua aliqs aliqd facit/tantũ mereꝝ. Et sílr est in malo: fm q̃ntitatẽ ꝓpꝛ q deũ ꝓpẽnit/tantũ peccat.vñ anticꝫ mgri dixerũt:q hõ eleuãdo calamũ põt peccare mortalr/qñ fit in ꝓpꝛtũ z in vitiũ dei. Et in tisto dozeñ.aliquãrulũ aliter dixit: sed intẽdes idẽ dicere. Dixit eni:q qñ ðz q̃ntũ intẽdis/tãtũ facis: q̃ntũ z tantũ pñt sumi noialiter/vel aduerbialiter Aduerbialiter/vt sit sensus:ex quãta fide z ex q̃nta charitate: qz ꝓpositio cũ ablto trãsit in vim aduerbij:sicut manu re pcussit:id est manualiter re pcussit. Noialiter tũc põt redire ad supdictã distinctionẽ scz de intẽtione opis/z de intẽtione intẽdentis.fm intentionẽ q̃ opis sic verũ est:sed fm intẽtionẽ intẽdentis sic nõ verũ est:qz illa erronea est. Et sic ꝓcedũt due obiectiões facte in ꝓrariũ. Lõtra oĩa tñ ista scz q fides intẽtionẽ dirigat/z charitas informet in bonis:qdã obiiciũt sic: Dicentes q rõ p seipam sufficit dirigere intẽtionẽ:vñ fides nõ requirit. Sílr charitas ineſt fm affectũ/nõ fm aspectũ: aspectꝰ aũt est dirigere z nõ affectꝰ. Adhuc q̃rũt q̃re spes nõ ponit inter dirigẽtia/cũ sit vna de tribꝫ theologicis vtutibꝫ. Solo dõm q sine dubio fides intẽtionẽ dirigit:z charitas informat/z q̃ntitatẽ dat opi

In cõtrariũ arg.primũ.

Ar.2m

Solo mẽbri tertij.

Obiectio prima

Secunda

Tertia

Rñsio

Ad prima

Et qõ obiicit de rõne:dõm q rõ nõ informata fide nõ sufficiẽter dirigit:qz finẽ verũ nõ ostẽdit quẽ fides ostẽdit. In finẽ enim btitudinis dirigit fides erigit spes: ducit charitas. Et iõ ðz fides suba rep sperandarũ Heb. II.a. glosa: id est fundamẽtũ:qz facit ꝟbsistere res sperãdas i nob sic finẽ oim operũ fop:z meritop. Et sicut glosa ibidẽ dicit intelligit de fide q p dilectionẽ opat. Et qõ obiicit de charitate iã dictũ est:qz charitas dirigit in eternã beatitudinẽ/qsi adhibẽdo vim motiuã z incitatiuã z tractiuã p affectũ ad pgrediendũ. Osee. II.b. In funiculis adam trahã eos in vinculis charitatis. Uñ in pmo capło istius distinctiõis multa adducunt/q errra fidẽ nulla virtus sit:z nullũ bonũ meritoriũ:qz dicit Augꝰ z ibi inducit: Qõ in fide nõ fit/z ad charitatẽ nõ referꝛ:nõ fit quẽadmodũ oportet. Et iõ ðz in glosa sup illud ps. 83. Passer inuenit sibi domũ:q q pullos bono p opep extra ecclam facit:z in nido eccle nõ collocat ranꝫ in altarit pulli ꝟculcankꝫ/z nõ sufficiũt ad sacrificiũ dñi. Qõ aũt q̃rit de spe:iã dictũ est/q spes in illa intẽtione erigit z tñ sunt funiculi charitatis qbꝫ trahit dominẽ deꝰ z rẽdere facit in btitudinẽ. Et iõ dicit augꝰ li.sentẽtiarũ psperi. Ubi deest agnitio eterne vitatis: falsa virtus est/etiã in optimis moꝛibꝫ ad Ro.14.d. Omne qõ nõ est ex fide/pctm est. Uñ ðz in eodẽ capitulo istius distinctionis:z est aug. verbũ:q illi q sunt extra fidẽ/multa pñt facere de genere bonoꝝ: sicut iudei z sarracheni: sz nihil pñt remunerabile ad vita eternã. Pñt etiã facere vtilia/ꝓter q dispnunkꝫ z vicinankꝫ ad salutẽ. Pñt facere signa boni/p q̃ edificãt.primũ. Pñt etiã facere opa misericordie/qbꝫ iuuãt primũ. Et becnõ sũt pfecte bona nisi fiãt intẽtiõe qua fides dirigit/z charitas informat:sicut dictũ est. Qõ aũt vlteriꝰ esset q̃rendũ: vtrũ omne pctm sit volũtariũ:supꝛ.xxiij. dist.qõne de li.ar.z volũtate disputatũ ẽ mltũ: z ibi reqrat.

Queritur de voluntate z eius actu:

Questio CXXXIX.

Einde transeundũ est

d ad q̃dragesimãsecũdã distin.q sic incipit:

Cũ aũt voluntas mala z actio pctã sint. In qua mgr duo q̃rit. Primũ est: vtrũ volũtas et actꝰ q causata volũtate/sint vnũ pctm in eodẽ/vel duo. Secundũ est:q distinguit modos pctoꝝ in illo caplo Modi aũr pctoꝝ. Circa pmũ q̃rit duo Primũ est illud qõ dictũ est:vtrũ volũtas z actus sint vnũ pctm in eodẽ. Secundũ est:cũ pctm trãsiuit in actũ z pfectũ sit:vtrũ fm aliqd maneat in anima vsq̃z post perfectam penitentiã.

Duoꝰ gõnil duo sũt me bra

Primi mẽbri duo sũt articuli.

Utrũ voluntas z actus qui causatur a voluntate sint vnum peccatum in eodem vel duo.

Dpmũ obiicit mgr in lra tribꝫ argumẽtis.

A Mẽbrũ. I Articu. I.

a Primũ est ðz: Uolũtas z actꝰ duo q̃dẽ sũt vt ꝟstat:aut g̃ duo q sũt pctã:aut si duo q nõ sũt pctã. Si sꝛ duo q sꝛ pctã/hẽꝛ ꝓpositũ:z volũtas z actꝰ duo pctã sunt in eodẽ. Si sunt duo q nõ sũt pctã:volũtas nõ erit pctm/q̃ est ꝟra Aug.q dicit q omne pctm est adeo volũtariũ/q si nõ sit volũtariũ nõ est pctm. Adhuc hoc erit ꝟ pꝰ determinata. Dictũ est eni q volũtas cũ fine est intẽtio:sed finis est opus volũtatis intẽdentis z ipm causantis sed causa pfectioꝛ est suo effectu: g̃ volũtas magis erit pctm q̃ actꝰ: g̃ duo sunt pctã actꝰ z voluntas.

Adhuc:q plurib,phibitiõib,phibenꝛ: diuersa pctã sunt/z nõ vnũ Ero.20.b.vna phibitio est: Nõ furaberis:z alia: Nõ ꝺcupisces:g̃ ista sunt diuersa z nõ vnũ. Adhuc sup illud ps.68, Appone iniq̃tatẽ sup iniq̃tatẽ eoꝝ:dicit glo,q iniq̃tas sup iniq̃tatẽ ponit/qñ iniq̃tas actꝰ ponit sup iniq̃tatẽ volũ-

tatis:z sic iterũ sequit qõ ꝓpus. Adhuc sup illud Ro.1.d. Repletos omni iniq̃tate/z homicidijs/ p̃rẽtiõe z dolo:dicit glosa: Homicidijs ðz in plura li;q aliud ẽ homicidiũ volũtatis:z aliũ opis. Ad huc obiicit mgr reducendo ad inconuenies: quia si vtrũq vnũ est in eodẽ:tũc q̃ aliqs volũtatẽ habeꝛet occidẽdi/z postea occideret:nõ p alio reus essꝫ cũ actu occideret/q̃ cũ occideret volũtate. Contra: Unũ pctm est p q̃ vna penitẽtia fm ordinẽ ecclesiasticũ iniũgit:sed vna pnia iniũgit p volũtate z actu:g̃ vnũ pctm sunt.

In ꝓrariũ argumẽtũ

B Solo mẽbri ꝓmi.

Solo:dõm q in veritate volũtas z actꝰ duo q̃dẽ sũt/sz sunt vnũ pctm duplex p malicia volũtatis:z p malicia opis. Et ẽ simia mgri ꝓpositi vt z bona. Et rõne assignabat:q si q̃libet actꝰ interioꝛ z exterioꝛ deberet assignari p pctõ diuerso/nimis graue esset opus pctoꝝ. Et dabat exẽplũ:Si q̃n surgit aliqs ad furandũ vel ad occidendũ/q̃libet passus esset sic spẽale pctm. Et iõ dicebat:q totũ a pncipio volũtatis male vsq̃z in finẽ pfectiõis opis est vnũ pctm multipler. Et ꝓterea dicit Diony,li,de di.no.ca,iij.q bonũ est ex vna sola z tota cã: malũ aũt est ex omnifariã. Et p hoc ꝓpꝛ solutio ad vrãq partẽ obiectoꝝ:q vnũ pctm est in subsãtia/z multipler in deformitate.

Queritur cũ pctm trãsiuit in actũ z pfectũ sit: vtrũ fm aliqd scz reatũ maneat in aĩa vsq̃z post pfectã penitentiã: z queritur q̃s sit ille reatus:z in quo fundatur.

B Articu. II.

s Ecũdo q̃rit:cũ pctm trãsiuit in actũ z pfectũ sit:vtrũ fm aliqd maneat in aĩa vsq̃z post pfectã pniam. Mgr dicit i lra q fm reatũ maneat. Querit g̃ q̃s sit ille reatꝰ/z in q̃ fundatꝰ.

Arg.primũ

Ex pctõ eni ꝓperato nõ remanet nisi duo in aĩa dispositio/z habitꝰ:sicut ex q̃libet actu mortali vitij z virtutis isti duo manẽt in aĩa. Dicit eni Aristo.q eth.q nõ sunt nisi tria in aĩa:passiões potẽtie z habitꝰ. Et ꝓbat q reatus nõ est potẽtia/neq passio: relinq̃t g̃ q sit dispositio vel habitꝰ:g̃ reatꝰ erit dispositio vel habitꝰ. Adhuc sup illud Ro.1.d. Repletos omni iniq̃tate:dicit Fulgẽtius: q note peccatoꝝ remanẽt i aĩa/z macꝫ ex q̃b aĩa efficit maculosa. Nunq̃d g̃ talis reatꝰ macula est: Doc nõ videt:qz reatꝰ dicit obligationẽ:macula vo deformitatẽ:z sic videt q macꝫ nõ sit reatꝰ. Adhuc: Duplex est macula scz polluẽs/z deformãs:sicut etiã corpalis macula duplex est:vna inficiẽs/sicut polluto ex luto:z altera deformans/sicut mutilatio. Uidet g̃ q reatus manet in tali macula ex q̃ reatꝰ nõ trãsit. Solo:dõm q reatꝰ fundat in macula qz ex macula obligat hõ ad penã eternã: Et pctm relinq̃t habitũ z dispositionẽ in aĩa:z pondere illi trahit ad aliud pctm sil'e illi:vt dicit Grego. sed nõ obligat ad penã. Sed de h sufficiẽter disputatũ est supꝛ.xxxvij. distinctione. Et notãda est distinctio mgri in lra de reatu:scz q reatꝰ in scriptura aliqñ accipiꝝ culpa:aliqñ p pena:aliqñ p obligatiõe pene eterne vel tpalis. Dicit eni Augꝰ: q crimiale est qõ est dignũ accusatiõe z dãnatiõe eterna. Ueniale aũt/qõ hominẽ vsq̃z in reatũ ꝑpetue mortis non generat:verũtñ penã mereꝛ/sed facile idulgeꝛ. Sz de oibꝫ istis in ꝑhabitis i tractatu de diuisiõe peccati in veniale z mortale satis sufficiẽter z disputatũ z determinatũ est:z ideo supfluũ esset hic repetere.

Et sic per distinctionẽ reatus/macule/dispositionis z habitus patet solutio obiectoꝝ: quia fm illam distinctionẽ procedunt.

De modis pctoꝝ: z incideter q non sint plura peccata capitalia q̃ septem.

A Mẽbrũ. II.

Uod aũt postea q̃rẽdũ essꝫ õ modis pctoꝝ/ q in antehabitis sufficiẽter. xxxv. distinctiõe tracta. 19.q.123. dispositũ ẽ:vbi agit de differentijs actuũ/z de cõmisso z omisso z negligẽtia: nec ista opꝛet hic iterare:qz facile ẽ ibi reqrere: Uñ nõ remanet hic inqrere nisi q̃r sint pctã septẽ capitalia z nõ plã sic dicit Bynnasi⁹ sup exodũ. Hec eni videnꝛ esse plã ꝓuerb.6.c.sup illud:sex sũt q̃ odit deꝰ/z septimũ detestatꝛ aĩa eiꝰ: oculos sublimes zc. ibi glo.dicit:q ibi salomon enũerat sex crimalia pctã/q cõpatiõe discordiã seminãti/minora esse dicit:tñ nullũ ibi enũerat de istis: g̃ videt cũ ibi enũerat sex z hic septẽ:q capitalia pctã. xiij. sũt/ z nõ septẽ tm. Adhuc: Utrũ ampliozis ẽ diuisionis q̃ virtꝰ:qz vtrũ sit omnifariã: virtꝰ aũt ex vna sola z cã tota/vt dicit Diony. Sed septẽ sũt virtutes q̃tuoꝛ scz cardiales/z tres theologice: g̃ multo sũt plã vitia. Adhuc: Dicit aristo.q̃,etb. q̃ q̃libet virtꝰ cardialis media ẽ duaꝝ malicia ꝓ: g̃ admin octo erũt capitalia. Solo: dõm q supꝛ in tractatu de septẽ vitijs capitalibꝫ de oibꝫ istis disputatũ z determiatũ ẽ:vbi etiã dictũ ẽ q̃re septẽ sunt:z q̃r multiplicanꝛ p obiecta q̃ sũt fines. Et ibi etiã dictũ est q z q̃t filie oziunkꝛ q̃libet. Ad pmũ dõm:q̃ salemon ibi nõ ꝓprie enũerat septẽ capitalia pctã/sed enũerat ea q̃ conturbãt cõcatiõe boim z cohabitatione. Ad aliud dõm:q vitiũ bñ ãpliozis diuisionis ẽ q̃z vꝛ:isz nõ oẽ vitiũ capitale ẽ. Silr rñdẽdũ est ad seq̃ns:qz vez ẽ q̃ q̃libet vꝛ cardial' media ẽ duaꝝ malicia ꝓ:isz nõ q̃libet malicia vitiũ capitale est/licet sit vitiũ oppositũ illi vtuti quã circũstat sic extremũ: qz in extremis est vitiũ: virtus aũt est in medio:mediũ vo conseruans est in omnibꝫ que ex contrarijs composita sunt.

Ad primũ arguméũ

Ad 2m

Tractatus. XXIII. De peccato in spiritũ sanctũ. Questio. CXL.

Tqz iã dictũ est de

e differẽtijs actuũ z pctoꝝ:trãseundũ est ad. xliij. disti.q sic icipit: Est ꝓterea q̃dã genꝰ pcti cereris grauꝰ z abominabiliꝰ/qõ ðz pctm in spm scm. Hic vltio inter differẽtias pctoꝝ q̃rendũ ẽ de pctõ in spm scm: eo q b grauissimũ est. Et querunt tria scz q̃d sit. Secũdo q differẽtie ipsi⁹ fm aug. Tertio q differẽtie ipsi⁹ fm ambrosiũ:z de sufficiẽtia differentiarũ.

Huiꝰ qõnis tria sũt membra.

A Mẽbrũ. I.

Querit quid sit peccatũ in spiritũ scm.

Dpmũ pcedit sic: Lõsueuit poni hec diffinitio z est Aug. Pctm in spiritũ scm est pseueras malicia cordis impenitẽtis. In lra m gr assignat aliã q̃ etiã ðz esse Aug. q̃ hec vna est: Pctm in spiritũ scm ẽ ꝟsuetudo peccãdi q̃ dei metus amittit z ꝓpꝛ incurrit. Lõtra pmã arguit sic: qz fm illã videt q nõ sit pctm i spiritũ scm nisi obstinatio:q falsũ est: qz plures sũt spes eiꝰ sicut postea patebit:videt g̃ q nulla sit definitio. Adhuc obiicit ꝓtra secundã: In q̃libz eni actu iteratꝰ actꝰ inducit ꝟsuetudinẽ:z si est mortale z nõ dimit

Primũ argumẽtũ

Secunda

Ar.2m

ticur ꝓrer timozē dei/inducit amissionē merꝫ dei: z sūr si nō dimittit ꝓrer ꝓceptū z ꝓcipientē/inducit ꝛcēptū ꝑcepti z ꝓcipientis: fm b̄ g pctm in spiritūsctm nō esset sepatū ab aliq̄ mozali pctō: qđ falsum est: definitio g̃ illa nō valet. Adhuc videt nullū pctm special'r esse in spm̄sanctū: qz sicut est vna suba triū: ita vna ꝓsona/vna bonitas ī quā peccat a g̃lubet peccāre mozal'r: g̃ videt ꝙ nullū pctm sit in spm̄sanctū qđ nō sit in patrē z filiū. Cōtra spiritusctō attribuit remissiua pctōrū sctō ꝓ/gra scrificans eccl'iam/bonitas/miscōia z hmōi: g̃ sicut est pctm in patrē qđ est ꝓpria attributū patris qđ est potētia: z vocat pctm ex infirmitate: qđ minimū oim ōz: Et sicut est pctm in filiū cui attribuit sapia/qđ pctm ōz ex ignozātia: Ita est pctm in spm̄ sanctū: scz cui attribuit bonitas z gra: qđ ōz esse ex certa malicia: z nullū habet colozē excusatiōis: sic dicit ꝓpositin⁹. Et b̄ ꝓcedendū est. Certa aūt malicia semp q̄si duo habet adūcta: scz mētis obstinationē q̄ dei merꝫ amittit/z ꝛcēptꝫ dei icurrit/z hec ponunt in secūda definitiōe Et secūdū est ipa pleuerās cozdis ipenitētis malicia. z hoc dicit prima rō.

Ar.3m

Ad arg.1m Et sic ptz q̄liter definitiōes due ꝓbabite accipiunt

Ad 1m Ad id g̃ qđ ꝓra ꝓmā obj̄cit: dōm ꝙ falsū est: qz pluribꝫ aliꝭ pctis adūctū est qđ ꝑdurat in pctis: si cur obduratio: z sic finalis ipenitētia z hmōi. Ad id qđ ꝓra secundā obj̄cit dōm: ꝙ licet iterat⁹ actꝫ inducit ꝙsuetudinē peccādi: tñ nō inducit obstinationē: qz multi q̄ habēt ꝙsuetudinē peccādi/ꝓpositū habēt penitēdi: sed obstinat⁹ habet ꝓpositū non penitēdi. Vñ aug⁹: Obstinatio est indurate mētis in malicia pnacia ꝙ quā fit homo impenitēs.

Ad 3m Aliud soluitur in solutione membri.

Queritur que sint differentie huius peccati fm augustinum.

A Mēbꝫ, II, q

Ecūdo querit q̄ sint differētie huius peccati fm augustinū. Enūer ārāūt statim tres: scz obstinationē/desperationē/z ipenitētia

Arg. primū finalē. Et de istis est disputandū z q̄rendū. Et videt ꝙ desperatio nō sit pctm in spm̄sanctū: pōt eni aliq̄s desperare ex cozdis infirmitate: sicut multi desperāt: z ille peccat in patrē/sicut paulo ante dictū est: z sic videt ꝙ desperatio nō sit pctm in spm̄sanctū/sed

Arg. 2m in patrē in hoc casu. Ad hoc silr videt de obstinatione: qz multi obstinant in pctis in q̄ incidūt ex infirmitate/vel ignozātia: z illi nō vident peccare in

Arg. 3m spm̄sctm/sed in patrē z in filiū. Eodē mō obj̄cit de ipenitētia: in quā incidūt ex delectatiōe carnalitū pctōꝝ pot⁹ q̄ ex certa malicia. Adhuc videt

Arg. 4m ꝙ pauciozes sūt spes q̄ hic ponūt. Vñ Leui. 10. a. sup illud Ignis egressus glosa ecl'ij: Pctm in spm̄ sanctū/est in scelerib⁹ suis vsq; ad finē vite pseuerare: de sua salute desperare: z de potētia saluatozis diffidere. Ibi non enumerant nisi due: scz desperatio/z impenitētia: g̃ videt ꝙ non sint tot sicut hic

Arg. 5m enūerat. Adhuc: In spiritusctō remittēte peccata nō sunt nisi duo: scz misericozdia/z iustitia. Misericozdia in remissione culpe: Justicia in exigentia satisfactiōis: ergo videt ꝙ in peccato in spiritūsancti nō debeant esse nisi duo bīs oppositta: z sic ꝓsumptio est ꝓra iusticiā: z desperatio contra misericozdiā: z tunc nō sunt plura peccata in spiritūsancti

Arg. 6m cum nisi duo. Adhuc: Nō nisi tres virtutes potnuntur que ozdināt in deū: scz fides/spes/z charitas: g̃ videt ꝙ tria debeant esse peccata que deformant hominē illū/z nō plura: scz desperatio cōtra spem: impugnatio veritatis agnite cōtra fidem: inuidentia g̃e fraterne ꝓra charitatē. Adhuc videtur ꝙ tm̄ debeāt esse due species. Aug⁹ libro de blasphemia: Peccatū in spiritūsanctū p̄ se opponit illi g̃e in qua fit remissio peccatoꝝ. Et hec est g̃a penitētie: que nō habet nisi duas partes: scz cōmissa defleret: z stenda nō cōmittere. Contra prima est finalis impenitētia: cōtra secunda obstinatio. Ille ergo due sūt species pctī in spiritūsanctū/z nō plures. Ulterius videt ꝙ plures sint q̄ hic enumerant. Bernard⁹ libro de dispēsatiōe ꝓcepti z regule: Non est idipm/nō obedire/z nolle obedire: Illud interdū errozis est: nō nunq̄ etiam infirmitatis. Istud vo odiose ptinatie ac cōtumacie nō ferende/hoc est nō sustinēde: qđ ip̄m repugnare est resistere spiritui sctō. Et inducit hoc qđ dixit Stephan⁹ Actuū. 7. f. Dura cervice zc. vos semper spiritui sancto restitistis: quēadmodū z patres vestri/sic z vos. Et si vsq; ad mozē ꝑdurauerit hec blasphemia/nō est remittēda: ergo videt ꝙ talis inobediētia sit peccatū in spiritūsanctū: z ita plures sunt species. Adhuc: videt ꝙ silatio penitētie sit pctm in spiritūsanctū. Leuit. 10. d. sup illud Inter hec bircū: glosa: Sicut vera penitētia venīā ꝓmerek: ita simulata deū irritat. Hoc aūt scīt irremissibile peccatū z blasphemiā in spiritūsanctū esse dixerunt: g̃ videt ꝙ simulata penitētia sit peccatū in spiritūsanctū. Adhuc videt ꝙ scisma z bereses sint pctā in spm̄sanctū: qz dicit Joh. in secūda canonica: ꝙ ois qui recedit z nō ꝑmanet in doctrina xp̄i: deū non habet. Si q̄s talis venit ad vos/nolite eū recipere in domo: nec aue dixerit⁹ ei: Qui eni dixerit ei aue: cōlicat ei⁹ opib⁹ infructuosis. Videt ergo ꝙ scisma z bereses sint pctā in spiritūsctm̄ q̄ non remittunt.

Ar.4m Ar.5m Arg.8m Ar.9m Ar.10m

B Solo mē bri secūdi

Solō: dōm ꝙ vere species pctī in spm̄sctm̄ sunt q̄s mg̃r assignat in lra ex vbis aug. scz desperatio/obstinatio z finalis ipenitētia. Et dicit ꝙ obstinatio ē indurate mētis ī malicia pnacia: p quā fit hō ipenitens. Desperatio aūt/q̄ q̄s diffidit de bonitate dei. Finalis aūt ipenitētia/q̄ hō finaliter ꝓponit nō penitere de pctis. Ꝓesumptio q̄ tm̄ ꝑsumit de misericozdia/ꝙ purat deum pctā nō vindicare. In libro aūt de sermone dn̄i in monte Aug⁹ addit aliā scz ipugnationē veritatis agnite: z inuidentiā fraterne gratie: q̄ tm̄ duo dicit quasdā esse species obstinatiōis. Si quis aūt p artē vult scire multiplicationē harū specierū: talis pōt esse multiplicatio. Ad remissionē pctōꝝ quedā sunt ex pte remittētis: quedam sunt ex pte eius cui fit remissio. Ex pte remittētis duo sunt: scz misericozdia/z iusticia. Contra vnū illozū est ꝑsumptio: contra aliud desperatio et obstinatio: ex qb⁹ ozīt final' ipenitētia/sic ōz in lra Ex pte ei⁹ cui fit remissio ꝑmū est/ꝙ sic ī vnitate ecclesie: ꝓt̄ b̄ in symbolo apl'oꝝ ōz. Credo i sctām ecclesiā: cōtionē sctōꝝ: remissionē pctōꝝ. Et ꝓra sctātē eccl'ie/in q̄ fit remissio: est ipugnatio veritatis agnite. Cōtra cōtionē sctōꝝ/ē inuidētia fraterne gre. z sic spes pctī ī spm̄sctm̄ accipiūt ꝑ remissiua/siue ex pte ei⁹ Ad argua primū 2m, 3m. cui fit remissio. Ad ꝓma tria dōm ē ꝙ licet ī talia pctā aliq̄n aliq̄s incidat ex infirmitate/vel ignoran-

cia: tm̄ ipa pctā nūq̄ sūt ignozātia vl' infirmitas: z ideo sūt pctā in spm̄sanctū/nō in ꝑticulari neq; in filiū

Ad 4m Ad gloſaz ēsicij dōm: ꝙ licet ille nō enumeret nisi duas spēs: sub illis tm̄ cōprehēdit alias: qz ꝙ aliq̄s in sceleribꝫ suis ꝑseuerat vsq; in finē/ex obstinatione vemt vl' desperatiōe. Et hoc nō ē inconueniēs ꝙ vna spēs ozīat ex alia: qz pauloante dictū ē: ꝙ obstinatio est indurate mētis in malicia pnacia/ per

Ad 5m quā fit hō impenitēs. Ad aliud dōm: ꝙ vez est ꝙ ex pte remittentis duo sūt: scz ex pte ecclesie in q̄ fit remissio/z ex pte ei⁹ cui fit remissio m̄tropl'a sit: z tm̄ multo plures sūt spēs. Ad aliud dōm: ꝙ nihil valet: qz sicut supius sepe dictū est: malū multo amplioris diuisionis est q̄ bonū. Licet sint tres virtutes ordinantes: nō sequit̄ tm̄ ꝙ tria debeant esse

Ad 7m, ordinantia/sed multo plura ex corruptiōe que oīsartā incidit. Ad aliud dōm/ꝙ nō ꝓcedit: qz licet tm̄ duo sunt in penitētia p quā fit remissio: tm̄ multo plura sūt ex parte remittētis/z ex pte ecclie

Ad 8m, et ex pte ei⁹ cui fit remissio/vt dictū est. Ad dictū Bern̄, dicendū: ꝙ nolle obedire: nō est pctm̄ ī spiritūsanctū ex se/sz aliquā ꝓmittatē hz cū pnacia/ et inuidentia fraterne gre: z ꝓter talē ꝓmittatē dicit ber. hoc qđ dixit: nō tm̄ formal'r est pctm̄ ī spiritum sanctū/nisi sicut oē pctm̄ mortale est ꝓ sanctatē spūssti. Ad aliud dōm: g̃ simulata penitentia nō est pctm̄ in spiritūsanctū/sz hypocrisis mendax q̄ euacuat remissionē: Et ex hoc ꝙsumitarem

Ad 9m, haberē cū pctō in spm̄ sctm̄, s. ex pte remittentis. Et ita intelligit glo. Et hoc qđ ōz Mat. xij. d. sup illo Lum imundus spūs exierit ab homīe. Aug⁹: Simulata equitas nō est equitas/sz duplex iniq̄tas. Et sic est de quolibet capitaliū vitiozū/q̄n simula-

Ad 10m, tum reddit. Ad vltimū dōm: ꝙ licet scisma z bereses ꝙsumitarē habēt cum pctō in spiritūsanctū: ex hoc ꝙ nō remittunt⁹ nihilomin⁹ tm̄ ex specie non opponunt⁹ his ex qb⁹ fit remissio: z ideo nō dicunt peccata in spiritumsanctum.

Queritur que sunt differentie huiꝰ peccati fm ambrosium.

mēbū, III. c

Ertio querit de assignatiōe pctī in spiritum sanctum fm ambrosiū: quā magister pōit ī illo ca. De hoc q̄s pctō in spiritūsanctū Ambro. in li. de spūsctō differēs/ diffinitā assignatiōez tradit dicēs: Ubi ꝓmo occurrit q̄rere: qz blasphe-

Duꝰ mēb, tres sūt ar. mia vocat pctm̄ ī spiritūsanctū. Et de blasphemia q̄runt⁹ q̄ttuoz. s. quid sit: z q̄ differentie ei⁹ z quot. Quantum peccatū sit: vez semp mortale/vel aliquādo veniale. Et q̄re vocat pctm̄ irremissibile.

Queritur quid sit blasphemia et q̄ spēs ei⁹ z quot: Et vtrum vniuoce vel equiuocean per prius predicetur de ipsis.

A Articu. I, Argumētū primū Argu. 2m.

D ꝓmū sic ꝓcedit. Sup eplam iude. Maledictē blasphemāt: glo. baymonis. Omis blasphemia cauēda ē/sz marie in creatorē Ergo videt ꝙ ois blasphemia sit in deū z nulla ī creaturā. Adhuc ibidē definitio blasphemie ponit sic: Blasphemia ē p quā de deo ipa falsa dicūt Sz ꝓra hoc obj̄cit: qz sicut iā habebit⁹ in sequenti articulo/tres sūt spēs blasphemie. Prima est cuz attribuit deo qđ ei nō ꝓuenit, scda est cū ab eo remouetur qđ ei conuenit, tertia cū attribuitur creature qđ soli deo appropriat: sicut ꝙ angel⁹ creet vt multi dixerūt. Sz in illa spē nihil attribuit creature qđ ei nō ꝓuenit: g̃ videtur ꝙ definitio nulla sit/ nec g̃alis ad oēm ipm: cū em̄ creature attribuit qđ dei ē; per hoc nihil attribuit deo/nec aufertur ab eo. Solō ad hoc dōz: ꝙ inducta definitio habemonis datur fm potissimā sui malicia z esse: nō qz illa sola sit/sz qz potioz est iter alias. Alie tres species assignātur ab aug. li. de trī. Quaꝝ vna ē eorum qui sapiūt de deo fm cozp⁹: vt q̄ credūt deus esse rutilū vel candidū. Alia est qui sapiūt deū fm spiritū creatū: vt qui dicūt deū reminiscentē z oblituiscentē/ Iracundū z misericozdē: eo ꝙ scriptura aliquā do talia dicit de deo: z cū scriptura talia non dicit de deo nisi p ꝓsopopeiaz q̄ ōz antroposparos Tertia est eoꝝ q̄ de deo sentiūt qđ nulli spūali vel cozpali creature cōueniat: sicut q̄ dicunt/ꝙ deus se ipsum genuerit: cui nulli creature ꝓueniat q̄ seipm gignat vt sic. Querit ergo vtrū blasphemia vniuoce ꝑdicetur de his spēb⁹ vel p ꝓpus z posteri⁹: vl' etiam equiuoce: Et penes qđ sumat numer⁹ hanc speciem. Videt aūt ꝙ vniuoce. q̄ genus semper vniuoce ꝑdicatur de suis spēbus: blasphemia ē genus/iste sunt spēs: g̃ ꝑdicant de eis vniuoce. Contra iste spēs pricipāt blasphemiā fm maiꝰ z min⁹ posse: g̃ blasphemia ꝑdicat de eis fm ꝓpus z posterius. Et hoc ꝓcedēdū est. Blasphemia em̄ ōz dupliciter: ꝑprie z extenso nomine. Ꝓprie nō fit nisi in deum. Extenso nomie fit etiā in creaturam in q̄ē poresta de: sicut in ꝑlatos. Sicut ōz. ij. Reguz xxj. c. ab impia iezabel: Submittite viros q̄ falsum testimoniū dicāt: blasphemauit naboth deuz et regē: z lapidet. Sic em̄ extenso noie blasphemia si in creaturā: licz vera rōne nō fit nisi in deū. Si mīlit fm ꝙ est in deū nō de oib⁹ spēb⁹ ōz equalit'/sz per ꝓpus z posteri⁹. Et si querit⁹ inter ꝙas spēs in deum dicat ꝑ ꝓpus. Dico ꝙ inter ꝓmas tres spēs. De ꝓma dicit ꝑ ꝓpus in q̄ attribuit deo qđ sibi nō cōuenit. Sz inter tres q̄ sūt aug. de vltima ōz ꝑ ꝓpus: qz ibi attribuit deo qđ nulli rei ꝓuenit: neq; vestigio neq; imagini: qđ sine maxima iniuria esse nō pōt.

Si q̄rit quare sūt tot spēs. Facile est rndere. ꝓme em̄ accipiūt fm iniuriā q̄ fit deo in seipo: scz attribuendo ei qđ sibi nō ꝓuenit: vel auferēdo ab eo qđ sibi ꝓuenit: vel attribuendo alīj qđ sibi nō cōuenit Scde tres accipiuntur sub prima: qđ scz deo attribuitur qđ soli cozpori ꝓuenit: z valde indigne deo attribuitur/cū ipse sit supra omne cozpus. Scda accipitur sub eadez: quādo scz attribuitur deo qđ conuenit spirituali creature: qđ non potest fieri nisi figurative sicut dictum est Tertia que maxima est accipitur etiam sub eadez quando scz attribuitur deo/qđ nec vestigio eius/nec imagini cōuenit ꝓter qđ maxima dicitur. Et sic determinatum est quid sit blasphemia: z quot eius species: qđ scdo querendum fuit.

Queritur quantum peccatum sit blasphemia: vtrum semper sit mortale vel aliquādo veniale.

A Artic. II. Arg. 1m,

O Inde q̄ritur quantū peccatum sit blasphemia. Et vtrū sp̄ sit mortale vl' aliq̄n venia-

le. Et videt ꝙ sp̄ sit mortale. Esa. 18. a. Ite angeli

veloces ad pl'm terribilez: glo. Oē pctm blasphemie compatū/ leuit⁹ est/ Sz nō essz leuis⁹ nisi esset
Argu. 2m. mortale pctm. Adhuc: Leui. xxiij. c. Educ blasphemū extra castra: z lapident eū ois pl's. Et ibidē
Qui blasphemauerit nomen dñi/ morte moriat.
Nullū pctm morte z lapidatiōe puniebat in vete
I. qō icidēs ri testamēto nisi esset mortale pctm. Hzā but⁹ q̄ri
argumentū tur: vt⁹ blasphemia sit pctm tm vie/ vel etiā dāna
tionis in inferno. Et videt q̄ in inferno blasphemant. Apoc. 16. b. Blasphemauerūt nomē dñi
habentis ptātē sup has plagas. ibi glo. Interius
penitētes dolebūt: extra cōfiteri nō audebūt. Ibi
dē glosa alia: Interi⁹ dolebūt q̄ de⁹ tantā potētia
habebit: q̄ sez tales plagas inferre possit: Hoc est
II. qō icidēs blasphemare/ auferre sez a deo qō sibi p̄uenit. I. po
Argu. 1m. tentiā. Ulteri⁹ querit: vrū blasphemia semp sit
in verbis vel aliq̄n in factis. Et videt q̄ aliq̄n i factis. 2. pe. 2. a. Per quos via veritat⁹ blasphemat.
hoc videt esse i factis: g̃ in factis aliq̄n ē blasphemia
In p̄mū ar. Cōtra blasphemia pctm ē ois: q̄ ooze attribuit
deo qō sibi nō p̄uenit: vl' auferr ab eo qō sibi cōue-
Arg. 2m nit fm oēs spēs supza inductas. Adhuc q̄ sit in fa
ctis. pbatur sic. 2. p. ij. a. sup illud: q̄ quos via veritat⁹ blasphemat. glo. Per hereticos nō solū i eis
quos q̄ turpissima facta sua/ z sacrificia vel etiam
misteria exercēda: q̄ faciūt in odiū x̄piani nomis:
et ad q̄ p̄citāt impios/ nomē dei blasphemat. Er/
Arg. 3m. go videt q̄ etiā i factis blasphemia sit. Adhuc Esa.
lij. b. Jugiter tota die blasphemat nomē meū inter
gētes. Scitur q̄ b nō fit nisi in factis. Dicit ibidem
bierony. q̄ in b blasphemāt: q̄ dicūt q̄ nō possit es
se potens de⁹ z bon⁹ q̄ talē pl'm habet/ de cui⁹ vi
ta z actib⁹ nulla laus deo accrescit. Ergo videt q̄
B Sol'. ar'. II etiā in his sit blasphemia. Sol'o ad p̄mā partem
gōnis dōm: q̄ ab⁹ dubio blasphemia fm oīes
spēs suas mortale pctm est: sicut p̄bant auctozita
tes ad hoc inducte: nisi forte ex euentu efficiat ve-
niale p̄ fessionē z penitentiā. Unā aug. li. de fmōe
dñi in mōte sic dicit. Impenitētia z cōz impenitēs
q̄diu q̄sz in hac carne viuit/ nō pōt iudicari. De
nullo em̄ desperā dū est q̄diu patiētia dei ad peni-
tentiā adducit. Pagan⁹ est bodie⁹ tude⁹ est bodie.
Infelix est hodie: hereticus est hodie: scismatic⁹ est
bodie: q̄d si cras amplectat catholicā pacem/ z se-
quatur catholicā veritatē: Quid si isti quos in q̄-
cunq̄ gñe erroris nores/ z tanq̄ desperatissimos
damnas: ante q̄z finiāt hāc vitā/ agant penitētiam
et inueniūt verā vitā in futuro. Et inducit illud. j.
Ad. I. qōnē incidentē./ Cor. x. iij. a. Nolite g̃ anēp̄s iudicare. Ad id q̄ ob-
ritur dōm: q̄ in veritate pctm blasphemie vie est/
nō patrie. Unā cōz blasphemi ꝓprie in via egredi-
tū blasphemie. Et q̄ dicunt dānati blasphema-
re/ potius est ex amaritudine quā sustinēt i penis
qua murmurāt ꝓtra potētiā ꝓdemnātis: q̄z sit ex a
liquo spū blasphemie: sicut etiā in textu z in glosa
innuitur inductis. Et ita sūt intelligēde auctozita
Ad. II. qōnē incidentem tes inducte. Ad aliud dōm: q̄ ꝓprie loquēdo blas-
phemia est i verbis. Aliq̄n tamē refertur ad facta
sicut z confessio ad Titū. j. ca. Confitent se nosse deū
factis aūt abnegant. Et sic p̄cedūt auctozitates in-
ducte ad vtrāq̄ partem.

Queritur quare blasphemia dicat peccatum irremissibile.

Ertio q̄rit quare blasphemia dicat pecca- A
t tum ad mortē/ z ir remissibile ꝓ quo non Articuli. I.
sit oād̄ū. Ad b dicit mg̃r hu. de san. vi. sic Parti. I.
loquēs de hoc pcō/ z bene: Pctm blasphemie ni- Arg. p̄mū
hil hz in se excusatiōis: z iō nō merē habere excu-
sationē remissionis. Matth. xij. c. Spūs blasphe
mie nō remittit hic neq̄z in futuro Adhuc Hugo Arg. 2m.
Blasphem⁹ sine miscōia punit a patrib⁹ tanq̄z ci-
uis inerudit⁹: sine miscōia ejicit tanq̄z pegrinus/
et veniā nō consequit. Contra bierony. Blasphe In p̄mum
mie culpa grauē pctm: q̄q̄z culpa grauī nō careat arg. Arg. 2m
errozis tñ veniā hz ꝓter cozpis infirmitatē. Ad-
huc Matth. xij. c. nō dicit q̄ nulla blasphemia re
mittatur: sz q̄ spūs blasphemie nō remittit. Sic
enim facer lra: Dico vobis: q̄ quecūq̄z pcā z blas-
phemie remittunt hoibus: q̄ aūt blasphemauerit
in spiritū sanctū/ nō remittet ei neq̄z in hoc seculo/
neq̄z i futuro. Et ex b accipit q̄ aliqua blasphemia B
remissibilis sit. Sol'o ad hoc rñdet mg̃r Richar Sol'. par. I
dus de san. vic. dicēs q̄ aliqs blasphemat spiritu
blasphemie ex coactiōe. z hoc pctm p̄cedit ex infir-
mitate carnis: z ideo in p̄sēti sit z hoc ē remissibile
Aliqs est ex certa malicia. z hoc q̄z excusationē nō
habet/ irremissibile ē: hoc est de se nō hns cām qua
re remittat. Aliā videt dare rñsiōnē amb. z ponit
tur in lra in. xlij. di. i illo ca. de hoc quoq̄ pcō. Et
dicit sic: Si q̄s cozpis spē decept⁹ humani/ remis-
sius aliq̄d sentit de x̄pi carne q̄z dignū est: hz culpā
sed nō est exclusus a venia. Si q̄s vo spūsancti di
gnitatē/ maiestatē z potestatē abneget sempiternā
et puret nō in spū dei ejici demonia/ sz in beelzebub
(q̄ō pctm ōz inuidentia grē oppugnās fraternitatē
et grē dei inuidere nō dubitat) hic excusationē non
habet. Et ideo irremissibile ei⁹ pctm ōz: q̄z causaz
remissibilitatis in se nō hz: infirmitat⁹ sez vel igno
rātie: cū hoc q̄d nō p̄uenit nisi spūisco sez expellere
demones/ z remittere pcā/ ex certa malicia attri
buit beelzebub/ q̄ō blasphemia ē: sicut in antepha-
bitis dictū est q̄z hoc ꝓncipi attribuit demonioz⁹
q̄ō nō p̄uenit nisi spūsancto. Et sub hūc gitur nō itaq̄
distinctio illa verbo⁹ sic accipiēda ē/ quasi trīū ꝓ-
narum diuise sint offense: sz ibi gña pcōz distin-
cta sunt. Pctm em̄ in p̄sem id intelligit/ q̄ō p infir
mitatē carnis fit: q̄z patri scriptura frequēter attri
buit potētiā. Pctm in filiū q̄ō fit p ignozātiā: quia
sapia filio attribuit: Sed peccatū ex certa mali-
cia dicit esse ꝓra spiritū sc̄m/ cui bonitas attribui
tur. Et sic patet solutio: q̄z p̄cedūt auctozitates ad
vtramq̄ ꝓtem introducte.

Queritur quare blasphemia dicat peccatum ad mortem ꝓ quo non est oādū.

A
Tertius querit quare hoc peccatū ōz pec- Parti. II.
v catum ad mortē ꝓ quo non est orandum.
j. Joh. vl. d. Est autem peccatū ad mortem Arg. 1m.
nō ꝓ eo dico vt ozet q̄s. Adhuc aug. li. ō cor. z g. Arg. 2m.
Ego dico pctm cē ad mortē/ cū post cognitionē dei
p grām dñi nr̄i ihesu x̄pi q̄sq̄ oppugnat fraternitatē
z aduersus grāz q̄ recōciliat⁹ ē ōo iuidētie faucib⁹
agitat. De b ei ōz hie. v. d. Tu g̃ noli ꝓ pl'o ozare
necassumas ꝓ eis laudē z ozōez z nō obsistas mi- Argu.
hi: q̄z ñ eraudiā te. Adhuc mat. 12. c. Spūs blas-
phemie non remittet. glosa. Blasphemus erit gen-
tibus malis meritis suis sicut nunq̄z ad remissio-
nē/ ita nūq̄z ad penitentiaz p̄uenier. Ex his om ib

accipit q̄ pctm in spūm sanctū nō ē peccatū ad mor
tē nisi cū finali impenitētia. Sz ꝓra hoc ē q̄ō in p̄
cedenti articulo habitū ē ex verbis aug. li. retra. et
ponūtur in scō sen. xlij. di. ca. Est z alia hui⁹ pec-
cati assignatio: q̄ō de nullo dispurādū est q̄diu pa-
tientia dei ad penitētiam adducit: z de quo nō de-
Argu. 2m. sperat ꝓ illo nō incongrue ozat. Adhuc: Aug. su
per illud ps. lxvij. dixit dñs ex balan: cōuertā in p
fundum maris. Hoc est eos q̄ erant desperatissi-
mi. Et sicut pctm desperatiōis q̄ō est peccatum in
spūm sanctū remittit: ita z alia: g̃ nō ē pctm irremis-
Arg. 3m sibile nec ad mortē/ nisi in morte comitante. Ad-
huc idem sup illud. lxvij. Qui educit vinctos in fo
titudine ꝛc. Glosa eos q̄ vincti z obstinati erāt: si
de sepulchzo eterne mortis/ educit ad penitētiā et
Argu. 4m. ad vitam. Adhuc idē sup illud. cxlvij. Mittit cry
stallū suā sicut buccellā. Glosa: Obstinatos z idu
ros facit illoz⁹ doctozes: sicut paul⁹. Ergo vide
tur q̄ istud pctm aliq̄n remittit: z q̄ō remittit ꝓ eo
B Sol'. II. pc. nō incōgrue ozatur Sol'o m̄gr̃ ps in lra illo ca.
Sed q̄rit: Utrū ois obstinatio meritis: q̄ nō ōz ir
remissibile. ꝓter hoc/ q̄ nunq̄z remittat: sz q̄z vir z
difficulē subit humilitatē pnie qua remittat: sicut
vir z magnō igne soluit crystall⁹. Et hoc sat⁹ pla-
num est. Et sic auctozitates p̄cedūt ad vtrāq̄z ptez
q̄z q̄dē remittit/ sed vix z difficulter. Aliq̄ tñ poste-
riozes distinctionē accipiūt ex ipis verbis sc̄ānis
et glosa ibidē: z melⁱ dicunt. Dicūt em̄: q̄ ad mor
tē pctm dicit trib⁹ modis. Uno modo quo oē pec-
catum mortale dicitur pctm ad mortē. Ut⁹. Joh.
vl. d. Omnis iniquitas peccatū est: z est peccatum
ad mortem. Et sic fm spālem rōnē nō dicitur pec-
catum in spiritum sanctū ad mortē/ sz gñalē. Scōo
dicit pctm ad mortē/ vt ibidem dicit glosa/ q̄ō se-
parat finaliter a deo: sicut mozs aīam e corpe. Et
sic pctm in spūm sanctū pōt dici peccatū ad mortem
Tertio modo dicit peccatū ad mortē q̄ō cuz finali
impenitētia et obstinatione pdurat vsq̄z ad mor-
tem. Unde glosa interliniaris sup illud: Est pctm
ad mortem: hoc est vsq̄z ad finē vite si in hac obsti-
natione impenitēs decesserit. Per istā distinctio-
nē sciunt: q̄ obstinatio z finalis ipenitētia sūt pec-
cata ad mortē. Et sic patet solo ad omnia obiecta:
q̄z post mortē nō est locus remissionis/ sz retributi
onis. Sz ante mortez ꝓ quolibet peccatoze ozādū
est: q̄z patiētia dei ad pniaz adducat. Unde Heb.
Irritā q̄s faciēs legem moysi/ absq̄z vlla miserato
ne sub duob⁹ aut trib⁹ testib⁹ mozit. Quāto ma/
gis putatis deteriora mereri supplicia eū/ q̄ filiuz
dei conculcauerit: z sanguinē testamēti pollutum
duxerit in quo sanctificat⁹ est: z spiritui gratie ēo
tumeliam fecerit. Et hec de peccato in spūmsanctū
dicta sufficiant: q̄z q̄ō vltimo de differētijs z suffi-
cientia istoz⁹ pcō⁹ querendum esset: scōo mēbro
istius distinctōis disputatū z determinatū est per
singula in cōmuni.

Tractatus. XXIIII. De potentia peccādi vnde sit in nobis. Questio. CXLI.

Unde transeūdum ē

d ad. xliij. di. q̄ sic incipit: Post p̄dicta p̄si
deratiōe dignū occurit. In q̄ agit de po-
tentia peccandi vnde sit in nobis: vtrū a deo vl' nō
Et circa hanc distinctionē tria occurrūt querē-

da. Primū: vrū potentia peccandi sit potētia. vel
impotētia. Scōo vtrū sit a deo vel non. Tertium
vtrum sit vna vel plures.

Queritur vtrū potentia peccandi sit potentia vel impotentia.

A
Dpimū obijcit sic. Dicit phs q̄ potētie rōa Mēb. ꝓ. I.
a les sunt ad opposita: opposita sūt malum z Argumē. I.
bonū: sed potentia rōnalis ad bonū est po-
tentia: g̃ potētia q̄ potest facere malum est potētia.
Adhuc Eccl. xxxj. b. Qui potuit transgredi z nō Arg. 2m.
est transgressus: z facere malū z nō fecit: ideo est bic
et laudabim⁹ eū: Utiq̄ sanct⁹ nō laudat de ipoten-
tia/ sed de potētia: cū sit laudabilius bonoz⁹: g̃ potē
tia ad malum simpl'r potētia est. Adhuc in phabi Arg. 3m
tis. xxxiij. di. dictū est: q̄ liberū arbitriū est facul-
tas rōnis: z volūtas qua bonū eligit grā assistēte/
et malū eligit ea deserēte. Liber⁹ arbitriū est sim-
plicit potētia: g̃ videt q̄ potētia mali sit simplicit
potētia. Adhuc Aug. dicit li. de cozreptiōe z grā Arg. 4m.
q̄ malum est adeo volūtarium: q̄ si nō sit volūta-
riū nō est pctm. Volūtas est simpl'r potētia z libe-
ra inter oēs: g̃ videt q̄ potētia peccandi sit potētia
Adhuc: Actiua potētia simpl'r potētia ē: malus Ar. 3m.
nō fit nisi p actiuā potētiā: ergo potentia peccandi
simpliciter potentia ē. Cōtra anſ. li. de li. ar. Pu In p̄tra. ar.
tas ne q̄ additū minuat libertatē: z subtractū auge primū.
at esse libertatē/ vl' ꝓtē libertat⁹. Et intēdit dicere:
q̄ facultas peccādi addita minuit libertatē: z sub-
tracta auget: Ergo videt q̄ facultas siue potētia
peccandi nulla potētia sit/ sz magna ipotētia. Ad Ar. 2m
huc i cozpalib⁹ ē ita: q̄ potētia mozēdi siue deficiē
di sūma ipotētia ē: g̃ i spūalib⁹ ēt sic erit: q̄z potētia
mali ē potētia deficiēdi: Malū ei defect⁹ ē: g̃ potē-
tia ad malū sūma erit ipotētia Adhuc: Aug. in li. Arg. 5m.
de li. ar. z grā: Qui pt q̄ō sibi nō pdest/ z sibi nō ex
pedit: q̄ntomag⁹ pt tāto mag⁹ p̄uersitas z aduersi-
tas p̄ in ipm. Sol'o: Ad b dōm: q̄ potētia mali B
ōz duob⁹ modis. s. ad actū malū q̄ dupl'r pt ꝓsidē Sol'o mem
rari. s. vt act⁹: vl' vt act⁹ sub defōmitate. Si ꝓsidē bri. I.
rak vt act⁹: tūc nō ē dubiū q̄n tal' potētia ad talē a-
ctū sit potētia. Si aūt ꝓsiderak sub defōmitate ma
li: cū malū defect⁹ ē z nō ens: nō pt hr̄e nisi cāz de-
ficiēdi/ q̄ nō ē potētia simpl'r. De b rō disputatū ē i
ꝓncipio ꝓme pt⁹ huj⁹ sūme: tractatu de bono z ma
lo: q̄ōe vñ malū: Ubi exp̄sse oīsū ē: q̄ malū nō hz
cām efficiētē/ sz deficiētē. Et sic intelligūt au
ctozitates q̄ potētia mali fm q̄ potētia a deo est
sed fm q̄ mali a deo esse nō potest.

Queritur vtrũ sit vna potentia vel plures ordinate sub vna: et sic vtricꝫ ecclesiastice ꝛ secularis sit resistẽdum: maxime si cõtrarium deo ꝓcipiunt.

A mẽbrũ. III. ℟ Ertio ꝛ vltimo querit: vtrũ sit vna potentia vel plꝰ ordinate sub vna: ꝓpter ꝟ ꝙ dicit magister in illo ca. Dicitur qõ nõ trãseunda silentio. Certuꝫ est ei ꝙ vna est principalis potestas cui cũcta subiiciũtur: prãs scꝫ dei: sub illa sunt potestates seculares/que etiaꝫ sunt a deo. Et qrit vtrũ potestatibꝰ illis sit resistẽdũ: maxime

Argu. 1m. si cõtrariũ deo ꝓcipiunt. Et ad ꝟ obiicit Ro. xiij a. Omis aia potestatibꝰ sublimioribꝰ subdita sit: Non em̃ est potestas nisi a deo. Iraꝫ q̃ sunt a deo ordinata sũt. Qui ergo resistit potestati/ordinationi dei resistit: Et qui resistũt ipi sibi damnationẽ acquirunt. Vis aũt nõ timere ptãtem: bonũ fac/ꝛ habebis laudẽ ex illa. Si aũt feceris malũ: time Nõ em̃ sine cã gladiũ portat: vinder est em̃ in iraꝫ ei ꝙ malũ agit. Et hoc habeꝫ ꝙ etiã ptãti seculari

Arg. 2m. nõ sit resistendũ/sꝫ in oĩbus obediendũ. Adhuc ꝓ rõnẽ obiicitur ꝙdã: qꝫ cõiuratio humana (q̃ hoĩes sibi cõiurant) nõ subsistit sine tali ordine iferioris ad suprioꝛem ꝓ obedientiã. Omis em̃ ordo est ad vnũ vt dicit Aristo. in politicis: ad quẽ ordinatur tota cõitas lege virtigẽre cõitatẽ: etiã si sit tyrannica po

Arg. 3m lucia; Ergo videꝫ ꝙ tali potestati etiã si sit tyrannice nõ sit resistẽdũ. Adhuc: Decretũ ẽ est greg. papa. ĝnti sup illõ Cant. ij. c. Una ẽ colũba mea/formosa mea/imaculata mea ꝛ loqtur de ecclesia: ꝛ dicit sic: Bzues vnũ sequũꝫ ordie lineato. Ergo videꝫ ꝙ

Ar. 4m. oĩs bõ ꝺz subiici potestati suprioꝛi ĩ quocũꝫ ordine et in oĩbꝰ obedire. Adhuc ꝟ ꝓgruit nature, qꝫ ĩ toto corpe est vnũ mẽbrũ qõ morũ ꝛ sensũ influit oĩbꝰ aliis: ꝛ hoc fm Arist. li. de moru coꝛdis/ẽ coꝛ: sꝫ fꝫ aug. ꝛ quosdã alios est caput. Sicut ĝ oĩa mẽbra coꝛdi vel capiti subiiciunt: ꝛ ita videꝫ ꝙ oẽs quorquor sint de ꝓncipatu ꝓncipi vnius/debent subdi

Arg. 5m ꝓncipi illi. Adhuc Hie. xxix. b. ꝓcipit filijs israel ꝙ seruiãt regi babilonis: ꝛ ozent ꝓ pace eiꝰ/ꝛ ꝓ pace regni eiꝰ: qꝫ in pace erit pax eoꝝ. ꝛ nõ nabuchodonosoꝛ significat diabolũ ꝛ prãs eiꝰ ptãtes diaboli. Ergo videꝫ ꝙ etiã ptãti diaboli nõ est resistẽdũ.

In ꝓtrariũ argumentũ Cõtra: Boe. i cõmẽto sup ꝑdicamẽa dicit: ꝙ tyrãni inuasoꝛes sũt/nõ ꝓncipes. Sꝫ inuasoribꝰ resistẽdũ ẽ: qꝫ illi ptãtẽ a deo nõ habẽt/sꝫ violẽtiã inferũt: ĝ ptãti illoꝝ resistendũ ẽ. Ulteriꝰ q̃rit de ptãte religioso ꝝ. s. vtꝝ plat⁹ possit ꝓcipe ea q̃ nõ sũt in

I. qõ icidẽs Arg. 1m. regla. Et videꝫ ꝙ sic: Hiero. ad rusticũ mõachũ Prepositũ monasterij vt deũ timeas: vt deũ diligas. Credas ꝙcꝙ diusserit esse salubꝛe: nec minoꝛ/supple erꝛs/iudices sentẽtiã maioris: Ergo videꝫ ꝙ in oĩbꝰ plato obediẽdũ est/siue hoc dicat regula

Argu. 2m, siue nõ dicat. Adhuc Lu. x. c. Qui vos audit/me audit: ꝛ q̃ vos spernit me spernit. Ergo videꝫ ꝙ in

Arg. 3m. oĩbꝰ plato obediendu ẽ sicut deo. Adhuc Bndi. i regula: Prelato etiã si ipossibile ꝓcipiat obediendũ ẽ facere. Ergo videꝫ ꝙ multomagis i possibilibus obediẽdũ sit/siue ꝟ dicat regla siue nõ. Cõtra Ber. li. ij. de dispẽsatiõe ꝓcepti ꝛ regule: Nihil exigat plat⁹ eoꝝ ꝓ q̃ nõ ꝓmisit: Subdit⁹ ei vltra id

II. qõ icidẽs qõ ꝓmisit nõ ẽ lege obedientie vrgendꝰ: nec citra in bibendꝰ. Ulteriꝰ q̃rit de ꝟ qõ in eodem ca. dicit Aug⁹ ibi: Ipos humana ꝓ reꝝ grad⁹ acquerte. Si quid iusserit crearoꝛ/nũq̃d est faciẽdũ si ℣ ꝓconsul em̃ iubeat? Et si iusserit ꝓconsul/nunq̃d est faciẽdum si ℣ imperatoꝛem iubeat: quasi dicat nõ. Et ꝟ eni videꝫ ꝙ subditi epoꝝ magis tenenꝫ archiepiscopis obedire q̃ epis. Cõtra sup illud apoc. ij. d Et angelo ecclesie scribe: glosa: Nõ audeat archieps sup subditos epi manuꝫ iponere sine eo: Ergo videꝫ ꝙ suprioꝛ plat⁹ nõ habeat ptãtẽ sup ꝟ ditos inferioris sine eo. Solo ad ꝓmã ptẽ qõnis dom: ꝙ ptãtibꝰ secularibꝰ in eo ꝙ sũt ad ordinẽ ciuilitatis ꝛ cõitatis fm ordinationẽ diuinaꝫ: nullo modo resistendũ est/sꝫ in oĩbꝰ obediẽdũ. Si aũt aliquid ꝓcipiant ℣ ordinationi diuinã: tũc ei nõ ẽ obediendũ/sꝫ resistẽdũ ẽ: vt dicit aug. Un̄ auctoꝛitates ꝛ rões ad vtrãqꝫ ptem ꝓcedũt ꝓ distinctionẽ.

Sed ad hoc qõ obiicitꝫ de hieremia dicẽdũ: ꝙ licꝫ Ad ar. 1m, significet diabolũ ꝛ regnũ eiꝰ: tñ nõ accepit ptãtes sup regnũ nisi ab ordinatiõe diuina q̃ dedit ptãtes ad vindictã malefactoꝛũ ꝛ laudẽ bonoꝝ. Et ꝓpt talem ordinationẽ dixit Hieremias ei esse obediẽdũ et ꝓ eo ozandũ. Ad id qõ q̃rit de ptãte religioso ꝝ Ad. 1. qõnẽ berñ. soluit li. ij. de dispẽsatiõe ꝓcepti ꝛ regule. Distinguit em̃ obediẽtiã fm legẽ charitatꝫ: ꝛ fm legẽ iusticie. Et dicit: ꝙ ler charitatis finẽ nescit in obediendo: sꝫ obedit vsqꝫ ad mortẽ/siue ꝓmiserit ꝟ qõ iubetur/siue nõ ꝓmiserit. Et ꝓpt hoc ꝺz mandatũ charitatis in ps. cxviij. latũ mãdatũ nimis. Sꝫ fꝫ legẽ iusticie ꝛ obediẽtie certe nõ reneꝫ in oĩbus obedire/nisi in his q̃ ꝓmisit: Dicit mgr̃ hu. de san. vi. ꝙ obediẽtia ẽ virtꝰ/q̃ vir obediẽs sicut puer. xxj. d. dicitꝫ loqueꝫ victorias: libẽtissime oĩa amplectitur iniũcta necessario implẽda nisi obstiterit imperãtis auctoritas. vñ auctoritates hieron. mathei ꝛ benedicti in regula ꝓcedũt fm legẽ charitatis obediẽtie. Solo ad id qõ querit de ptãte su- Ad. II. qõnẽ incidentem periꝛis ꝛ inferioris; dom̃ ꝓ distinctionẽ. Quia superioꝛ aut habet ptãtem limitatã: aut ptãtis plenitudinẽ: sicut papa q̃ est ordinariꝰ cuiuslibet. Si ꝓmo mõ tũc nõ habet ptãtẽ i subditos sine inferioꝛs voluntate. Si scõdo mõ/tunc habet. qꝫ papa est ordinarius oĩm hominũ: qꝫ vice dei est in terris. Et sic veꝝ esset qõ obiicitꝫ de augustino/si archiepiscopus nõ haberet potestatem limitatã.

Secũda pars summe Alberthi magni alꝫs dicte De mirabili scientia dei: Finit Basilee ex officina industrij magistri Jacobi de pforꝛzheim pridie Kalendis aprilis Anni christiani. 1507

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SALAMANCA